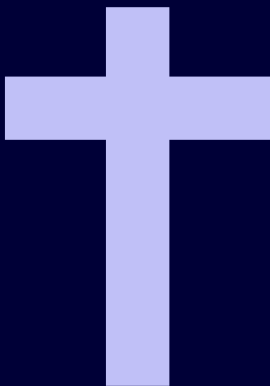

Txa²wã¹sũ³na²
Wãn³txa²

New Testament in Nambikuára, Southern (BR:nab:Nambikuára,
Southern)

Txa²wã¹sũ³na² Wã³txa²
New Testament in Nambikuára, Southern
(BR:nab:Nambikuára, Southern)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nambikuára, Southern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nambikuára, Southern [nab], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nambikuára, Southern

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

5198f7a7-ab9d-5d69-b112-d94960f81d2a

Contents

Mateus	1
Markos	132
Lukas	217
Joāu	345
Atos	474
Romanos	594
1 Korīntios	671
2 Korīntios	726
Kálatas	761
Efesios	783
Filipēnses	805
Kolosēnses	818
1 Tesalonisēnses	836
2 Tesalonisēnses	848
1 Timoteo	854
2 Timoteo	868
Tito	878
Filemõ	884
Ebreus	887
Tiako	936
1 Petro	952
2 Petro	973
1 Joāu	984
2 Joāu	999
3 Joāu	1001
Jutas	1003
Apokalipse	1008

Mateus

Je³su²jah³la² a²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 *Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã³si³wxe³jau³xai²la¹wa².
A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ Jah¹lai²na²
a²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³jau³xai²la¹wa². A²nxe³sxã³
Je³su²jah³la² sũ³nu²tu³ Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ta³vi²yah³la² sũ³nu²tu³ A³bra³ãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².*

2 *Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ki³lha³tu³
I³sa²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa²kah³la²ki³lha³tu³
Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ja³ko²ah³la²ki³lha³nãu³tu³
Ju³ta²ah³lo²su² a²lon³yah³la²nãu³su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².*

3 *Ju³ta²ah³la² sa²kxai³lu² a²sĩ³sa³ka³lxu³nu¹tai²na² so¹ka³tu³
a²ki³lha³nãu³tu³ ha¹li¹ a³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²na²
ĩ³lxa² Pe³re²sah³lo²su² Sa³ra²ah³lo²su² nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Pe³re²sah³la²ki³lha³tu³ Es³ro³mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Es³ro³mah³la²ki³lha³tu³ A³rãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².*

4 *A³rãu²ah³la²ki³lha³tu³ A³mi³na³ta²bah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A³mi³na³ta²bah³la²ki³lha³tu³ Na²a³sõ²mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Na²a³sõ²mah³la²ki³lha³tu³ Sal³mõ²mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².*

5 *Sal³mõ²mah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² Ra³ka²ba³ka³lxu³su²
nxe³ya³sxã³ a²ki³lha³tu³ Bo³a²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Bo³a²sah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² Ru²ta³ka³lxu³su² nxe³ya³sxã³
a²ki³lha³tu³ O³be²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². O³be²jah³la²ki³lha³tu³
Je²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².*

6 *Je²sah³la²ki³lha³tu³
Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na² I³sa³e²
nũ³ka³txa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
Ta³vi²yah³la² I³sa³e² nũ³ka³txa² a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
a²sxe³xa³ka³lxa² a²wi¹lhĩ¹na² U³ri²ah³la² sxe³xa³ka³lxu³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ya³sxã³ a²ki³lha³tu³ Sa³lo³mãu²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la².*

7 *Sa³lo³mãu²ah³la²ki³lha³tu³ Ro³bo³ãu²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ro³bo³ãu²ah³la²ki³lha³tu³ A³bi³a²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A³bi³a²ah³la²ki³lha³tu³ A³sa²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 8 A³sa²ah³la²ki³lha³tu³ Jo³sa³fa²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³sa³fa²ah³la²ki³lha³tu³ Jo³rãu²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³rãu²ah³la²ki³lha³tu³ O³si³a²sah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la².*

9 *O³si³a²sah³la²ki³lha³tu³ Jo³tãu²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³tãu²ah³la²ki³lha³tu³ A³ka²sah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A³ka²sah³la²ki³lha³tu³ E³se³ki³a²sah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 10 E³se³ki³a²sah³la²ki³lha³tu³ Ma³na³se²sah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³na³se²sah³la²ki³lha³tu³ A³mõ²mah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A³mõ²mah³la²ki³lha³tu³ Jo³si²ah³lo²su²*

ta¹hxai²hē¹la². 11 Jo³si²ah³la²ki³lha³tu³ Je³ko³ni²ah³lo²su²
 a²lon³ti³nāu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tāu³a² Ba³bi³lo²na²
 nū³ka³txa² wxā³sxā³ so¹hxa³kxi²sxā³ Ba³bi³lo²na²ko³nāu³a²
 sa³wxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

12 Hā²wxān³txa³ Ba³bi³lo²na²ko³nāu³a² sa²wxe³nyhain¹nū²la²
 hā²wxān³txa³ Je³ko³ni²ah³la²ki³lha³nāu³tu³ Sa³la³ti³e²lah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Sa³la³ti³e²lah³la²ki³lha³tu³ So³ro³ba³be²lah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². 13 So³ro³ba³be²lah³la²ki³lha³tu³ A³bi³u²jah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A³bi³u²jah³la²ki³lha³tu³ E³li³a³ki²mah³lo²su²

ta¹hxai²hē¹la². E³li³a³ki²mah³la²ki³lha³tu³ A³so²rah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². 14 A³so²rah³la²ki³lha³tu³ Sa³to²kah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Sa³to²kah³la²ki³lha³tu³ A³ki²mah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A³ki²mah³la²ki³lha³tu³ E³li³u²jah³lo²su²

ta¹hxai²hē¹la². 15 E³li³u²jah³la²ki³lha³tu³ E³li³a³sa²rah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². E³li³a³sa²rah³la²ki³lha³tu³ Ma³tā²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Ma³tā²ah³la²ki³lha³tu³ Ja³ko²ah³lo²su²

ta¹hxai²hē¹la². 16 Ja³ko²ah³la²ki³lha³tu³ Jo³se²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²sxe³xa³ka³lxa²

Ma³ri²a³ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ri²a³ka³lxai²na²
 sa²kxai³lu² wēn³su² Je³su²jah³lo²su² a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² i³yī¹li²hain¹jau³xa²sa¹.

Kris²tu³jah¹lo²su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na²
 a²si³yxau³jau³xa²su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹la²nū³a² so¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

17 Jā¹nxe³jut3su² Je³su²jah³la² sū³na²nāu³su²
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ A³bra³āu²ah³la² ā³si³wxe³ki³ka³tu³
 Ta³vi²yah³la² hāi¹nxā¹ki³kxai²nān²tu³ a²sū³na²nāu³xa²

i³yī¹lih²xai³ain¹te²nāu³tu³ hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ ha¹li¹
 wxa²sa²so¹xi²sxā³ 14 nxe³ki³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³
 Ta³vi²yah³la² ā³si³wxe³ki³ka³tu³ hu³ Ba³bi³lo²na²ko³nāu³a²

sa²tā³nyhain¹tāu³nai³tā² hāi¹nxā¹ki³kxai²nān²tu³
 a²sū³na²nāu³xa² i³yī¹lih²xai³ain¹te²nāu³tu³ hi³ka²

hxa³sxā³ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sxā³ 14
 nxe³ki³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxūn³sxā³ Ba³bi³lo²na²ko³nāu³a²
 sa²tā³nyhain¹tāu³nai³tā² ā³si³wxe³ki³kxai²nān²tu³ hu³

Kris²tu³jah¹la² a³li³lah¹ju³ta² hāi¹nxā¹ki³kxai²nān²tu³
 a²sū³na²nāu³xa² i³yī¹lih²xai³ain¹te²nāu³tu³ hxi²ka² hxa³sxā³
 ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sxā³ 14 nxe²ki³te²ju²hē³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³li³lah¹jau³su²

18 Jā¹nxe³jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³li³lah¹jau³su²
 nxe³te³nah¹lx¹. Ma³ri²a³ka³lxai²na² Je³su²jah³la²
 a²hā³ka³nai²na² nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Jo³se²ah³la²
 so¹nyhu¹kxi³ju³ta³nū³a² e³hau³kon³ta³lu²nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 E³hau³kon³ta³lu²nain¹nū²la² yxān¹ta¹ so¹nyhu¹xa³ta³lxa¹

Ma³ri²a³ka³lxa² wēh³ni³ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ Jo³se²ah³lo²la³
wīn¹txi²nxa³ta³lxa¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
te²hi²sen³su² wē³sai²la² a²ē¹nai²na² ūh³wxe³ni¹ta¹hxai²hē¹la².
19 Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lo²kxai³lu² ju¹tai²li² ā³ne³wxe³nū²la²,
Ma³ri²a³ka³lxa² wēh³ni³ju³ta² ā³ne³wxe³nū²la² a²ē¹na²
ne³kxe³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Ne³kxe³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Wain³txi³ kâi³jah¹lo²sa¹xā¹. Hai³txi³ kuh³lxa³thin¹sxā³
kâi³te²txā³xā¹. Ta¹ka³lxa²na² wē³sa² wēh³ni¹kxa²
wet¹sa²jah¹lo²sxa³xā¹. Nxe³kxan²ti³ kwa² i³āu²lxi²sa²ju³ta²
ten³sa²nxa³nhā¹. Nxe³sa²nxa³ha²kxai³ kwa² hâi³a² ā³a¹tū¹xā¹.
Ma³ri²a³ka³lxa² ā³a¹tū¹xā¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².
20 Nxe³tāu³ān²tu³ta¹ nū¹hain³nha²tāu³a² Txa²wā¹sū³na²
sa²si¹hā³jah¹la² oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxā³ wxā³ta¹hxai²hē¹la².
Wxā³ka³tu³ Jo³se²ah³la² sxa³sxā³ āu³xi²ta¹hxai²hē¹la².
Āu³xi²tāu³a² ā³nhxi²sxā³nho³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
Ā³nhxi²sxā³nho³kxi²te³nah¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² sa²si¹hā³jah¹la²
ā³tī³sxā³e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jo³se²ah³lāi³. Ta³vi²yah³lu¹ta² a²ne³sa³wit³si¹lxi¹.
Txa²wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xa² wi¹lain³kxi¹sē¹li¹.
“Ta¹ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² so¹nha¹tū¹xā¹” Nxi¹lxi¹.
Nxe³nha²kxai³ hxi²waun³txi³txa³hē¹li¹. Ta¹ka³lxa²na² so¹sē¹li¹.
Wē³sai²na² ta¹ka³lxa² wēh³ni¹kxa² hai³txi³ yuh³xai²nān¹te²
we¹kxe³su² nxe²nxa³i¹. Yxān¹ta¹ Sū³na² yāu³ka³jxah¹la²
te²hi²sen³su² wīn¹txi²nxa³kxan²ti³ wē³sa² wet¹jah¹lai²la¹wi¹.
21 A²nxe³ta¹ka³lxa² wē³sa² a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. A²ki³lha³lxa²
a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ a²l³lxa² Je³su²jah³lo²su¹
nxe² i³y¹li²txa²hē³li¹. Nxe³sxā³ hā²wxān³txa³ wē³sai²li²
txon¹nū²la² a²nū²a²nāu³xai²na² kō³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta²
a²yo²ha³kxa¹ ā³wa²sut¹ti³hit¹tain¹tu¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 A²nxe³jau³xai²na² kxā³nhxi¹nai³tān²jau³xa² Sū³na²
i³hen³txi²tū³ka³txai²na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx¹ta³la³
jau³xain²txi³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xu¹tai²na² te³nah¹lxi¹:

23 — Nxe³jah³lxi³wxi¹. Tu¹ha³ka³lxa² in³txa²
wīn¹ti²nxa³ta¹ka³lxa² wēh³nī¹tu¹wi¹. Wēh³nī¹ka³tu³ wē³sai²li²
a²ki³lha³lxa²li² a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ a²i³lxa²
i³lxi³hain¹tu¹wi¹. E³ma³nu³e²lah³lo²su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³te² i³lxi²na² a²si³yxau³tāu³khai³xai²na² Txa²wā¹sū³na²
ā³nū²kxi²sxā³yxau³ah³nē³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ Jo³se²ah³lo²kxai³ txu¹lxi²ka³tu³
i³sa²yxau³ta¹hxai²hē¹la². I³sa²yxau³nū²la² oh³xa²
sa²si¹hā³jah¹lai²na² wān³txai²na² sa²yo²we¹ta¹hxai²hē¹la².
Sa²yo²we¹te³na¹ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³lu² so¹ta¹hxai²hē¹la².
25 So¹kxan²ti³ hai³txi³ ū³whīn¹txi³nyha¹sxā³
o²la³kxi²nyha¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Wē³sai²kxai³lu²
a³li³lah¹xa³ta³lxa¹ ū³whīn¹ti³nyha¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxa²ha¹te¹

wē³sai²li² a³li³la²kxi²te³na¹ wē³sai²na² i³yī¹li²yha³ta¹hxai²hē¹la².
Je³su²jah³lo²su¹ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

2

A²nũ²a²nũ³xa² u²lxan¹ko³xa² wxã³ain¹jau³su²

1 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na² E³ro²jah³la²
kãin²jah¹la² Ju³te²an¹ko³xa² a²wa³kxën³yah³la²
yxau²xai³lhĩ¹nu¹ta²na² Je³su²jah³la² a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la².
Be³lẽ²thĩ³na² Ju³te²a²ko³xan¹thĩ³na² a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tãu³ãn²tu³ a²nũ²a² a²hoh³lxi³khai¹nũ³kã³txa² ha³lo²a²
u²lyxau¹ko³xa² u³je³na² a³li³xi²tãu³an¹ko³xa² a³li³xain¹nũ²la²
wxã³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxã³ain¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
Ju³te²a² ko³xan¹thĩ³na² kãin²khai¹nxe³thĩ³nãn²ta³
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ã³wi¹hain¹sxã³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹;

2 – ĩh¹nũ¹la³ta³ Ju³te²a² wa³kxën³yah³lo²nũ³a²
kwën¹ta² a³li³lah¹jah¹la² he¹ji¹wi¹? Txa²ha³lo²a²
a³li³sĩ¹na¹hĩ¹nai³tã² a²hxi³ka²ta³khai³xa² ĩ²sĩ¹na¹hē³li¹.
Nxe³ka³ta²na² ĩ²sĩ¹na¹ha²kxai³ wē³sai²li² sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³
wxã³ye¹nx2ti³nha¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nũ²la²
E³ro²jah³la² yuh³lxi³khai¹ta¹hxai²hē¹la².

– A²wa³kxën³yah³lo²sa¹ju³ta² sa²tã³ni²lã³kxi²sa²te³na³na¹.
Nha²jau³su² E³ro²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Te²yã¹nxũ³sxã³
Je³ru³sa³lẽ² tũ³kã³txa² whã²na¹ E³ro²jah³la² yã¹nxe²
yuh³lxain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxe³te²kxa³ya³lhu² E³ro²jah³lai²na²
te²hi²sen³su² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³te²he³la³kxa²
ã³yã³nũ²kxi²xi²si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Wã³nxĩn¹te²
si³yxau³tũ³kã³txi³nãu³xa² ĩ³kaix1tha²kxai³ ha³teh³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² nũ³kã³txa² ĩ³kaix1tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxã³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹;

– Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹la²nũ³ãn²ta² a³li³la¹jen³nũ³a²
ĩh¹nũ¹la³ta³ a³li³la¹ji¹wi¹? Nxën³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³sxã³ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹;

– Be³lẽ²thĩ³na² Ju³te²a² ko³xan¹thĩ³na² a³li³la¹kxi²nẽ³tu¹wi¹.
Sũ³na² hen³txi³jah¹lai¹tã³ Sũ³na² wãn³txa² au³hxai²jau³yai¹tã²
nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹;

6 “Wxã²na² Be³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³kã³txi³si²yah³lxi¹lxi¹.
Ju³te²a²ko³xan¹thĩ³nãn¹tũ³kã³txi³syah¹lxi¹lxi¹.
Thĩn³kã²nxa³te²hũ³kxan²ti³ Ju³te²a²hxi²kan¹te²nãu³xai²na²
kãin²te²lo³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³sxã³ wxa²nũ³kã³txa²
a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la²nũ³a² hxi²kan¹ta²
si³yxau³ti³lo³nx2tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³

txa²nũ³ka³txai²na² I³sa³e² nũ³ka³txi³su² txa²nũ³ka³txi³su²
 ha²kxai³ a²wa³kxên³no³nĩn¹tu¹wi¹.”
 Nxe³jau³xai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ha³te³h³nxã³nxa²
 a²hoh³lxi³su² nũ³ka³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lu¹ta²kxai³lu² a²hoh³lxi³su²
 nũ³ka³txa² hã³a² kaix¹tain¹sãn²nũ²la² hi³ka²ta³u¹ta²na²
 wxã³je²nãu³wa³kxai³tã² ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 8 ĩ³wã³txi³sxã³ĩ²so¹nũ²la² Be³lẽ²thĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Be³lẽ²thĩ³na² ai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wẽ³sai²li² ã³ten³khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. ã³ten³sxã³
 ĩ³ha¹txi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³hen³txi³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ wxã³nũ³na¹tu¹wi¹.
 Wxã³na¹kxai²nãn²tu³ sa²nẽn¹kxi²nũ³na¹tu¹wi¹. E³ro²jah³la²
 ĩ³ki³ha¹kain¹sxã³e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe² e³ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²hoh³lxi³su² nũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² ã³waix³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³waix³tain¹tãu³
 hi³ka²tai³ta³lxi² u³je³na² a³li³xi²tãu³an¹ko³xai²na²
 a³li³ai¹nhĩ¹nai³tã² ĩ²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³
 hi³ka²tain²txi³ ĩ²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²xain¹ka³tu³
 ai³ain¹tĩh³na² ne³ka³ta²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ne³ka³ta²ain¹sxã³
 wẽ³sai²na² sxa³thĩ³na² ã³nhau³kot³si¹na¹ ã³yit¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Jã¹nxe³jut³su² ai³ain¹tãu³a² hi³ka²tain²txi³ ĩ²ain¹te³na¹
 kãin²ka³li³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxa²ha¹te¹ ai³nũ²la² sxi²ha²
 wẽ³sa² sxa³thĩ³na² a³txain¹nũ²la² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³wi¹ka³tu³ Wẽ³sai²na² ĩ²i² Wẽ³sa² hã³ka³na² Ma³ri²a³ka³lxa²
 ĩ²i² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²ain¹ka³tu³ ã³ka³ti³wxe³sãn²nũ²la²
 sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²nẽn¹kxain¹tãu³a² yen³kxa²
 wi¹kxa² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ou²ro²ki³a² ũ³hũ¹ha²kxai³
 wi¹lũ³tũ³xa² ĩ³n³sẽ²su²tũ³xa² ũ³hũ¹ha²kxai³ wi¹lũ³jau³xa²
 mi²ra³jau³xa² ũ³hũ¹ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe²ta³lu²nain¹nũ²la² hã²wxãn³txa³ a³li³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
 Kxã³nxa³tã² Be³lẽ²thĩ³na² a³li³xai¹nxa³ta³lxa¹
 hxi²sxã³nhon³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²sxã³nhon³yah³lxi³te³nah¹lxi¹,
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. E³ro²jah³lai¹tã² sxi²ha²
 ã³wa³lah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²
 hxi²sxã³nhon³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ tĩh³na²
 wxã³ain¹tĩh³nai¹tã² ĩ³xai¹nxa³ha²kxai³ tĩh³nu³ ã³lxi³
 ĩ³xai¹nhã²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

E³ji²ta²ko³xa² ih³sau³nain¹jau³su²

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ tĩh³nu² ã³lxi³ ĩ³xain¹tãu³a² Jo³se²ah³la²
 sxa³sxã³ ãu³xi²nũ²la² hxi²sxã³nhon³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
 Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²an¹jah¹la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jo³se²ah³lāi³. Ī³sa²yxau³txu¹li¹. Wē³sai²na²
 tē³i² a²hā³ka³nāin²txi³ tē³i² nxē³ka³tu³ E³ji²ta²ko³xa²
 ih³saun³txa²hē³li¹. E³ro²jah³la² Wē³sa² ĩ³su²lhā³te³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ wa³su³txi³ ih³saun³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ha³lo²ai²li² yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yxau²ta³lun²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³
 ĩ³hen³txi³nx2ta¹tu¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxe² hxi²sxā³nhon³ta³lun²nū²la² txu¹lxi²ka³tu³
 wē³sai²na² tē³i² a²hā³ka³nāin²txi³ tē³i² nxe³ka³tu³
 ka³nxah³tāu³an²tu³ wa³su³txi³ ih³saun³sxā³ E³ji²ta²ko³xa²
 ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 15 Hā²wxān³txa³ E³ji²ta²ko³xa³nāu³a²
 yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². E³ro²jah³la² ka³te³na² he¹tāu³a²
 yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut3su² kxā³nxai³tā²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hen³txi³jah¹la² jau³xau³hxai²tēx1ta²
 e³ta¹hxai²hē¹la². E³te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² Si³yxau³jah¹lo²na¹xai²na² Txa²ki³lha³lxa³khai³xai²na²
 E³ji²ta²ko³nāu³a² ĩ³kaix1sxā³ sa²sai¹ai¹na¹hē³li¹.
 Nxe³jau³xau³hxai²tēx1tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Wē³ha³lxa² sun²tā¹ain¹jau³su²

16 Nxe³nxā²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹
 a²hoh³lxi³su² nū³ka³txai²na² wa³li²nxā³ju³ta³nū³a²
 ĩ²nū²la² ĩ³an³txi³khai³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³an³txi³te³nah¹lxi¹.
 A²sa³wi³ha³lxa² kwa³na³te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Be³lē²thi³na² ā³nxai² Ra²ma²thi³na² ā³nxai²
 ha³lo²a² ti²ta³lo³kxai²na² ā³nxai² nxe² ā³ten³jah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ in³txa² wē³ha³lxa² jū¹lxi³te²a²
 kwē³kxa² ye³ha¹li¹ kwē³kon³sxā³ hi¹nai¹nxā³kxai²nān²tu³
 nxe³te²na² a²yxō²ha³kxa¹ ĩ³sun²tā¹jah¹lxi³hē¹li¹.
 Ā³tox3ā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ju³tai²na² E³ro²jah³lai²na²
 a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³na¹kxai²nān²tu³ Wē³sai³ta³lxi² ĩ³su²lhā³kxai¹na¹tū¹xā¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 17 Jā¹nxe³jut3su² kxā³nxai³tā²
 Je³re³mi²ah³lu¹tai²na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx1ta²
 e³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

18 — Ra²ma²thi³nān¹tū³ka³txa² kāin² nā³ni² kāin² ĩ³āin²ta³kxi²
 nxe³ain¹te²sin²tai¹. Ra³ke²la³ka³lxa²na² sa²kxai³lu²
 a²wē³ha³lxi³khai³xa² ĩ³nān³kxain¹na³li¹. Wē³ha³lxan²tu³
 sun²tā¹hxa³kxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 hxi²kan¹txi³ a²ka³lxa¹te²nāu³xa² ya³lo³txai¹nxā³lho³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāin²ti³ kxā³nxu¹tai²na²
 Ra³ke²la³ka³lxi³nu¹ta²kxai³lu² ya³lu²te³lhxā³ nxe³hī¹nu¹tai²na²
 kāin² nān³ta¹hxai²hē¹la². A²wē³ha³lxi³khai³xa²
 wi¹ton²kxi²nxā³ta³lxa¹ ā³nhxi²ka¹txa³ha²kxai³ kāin²
 nān³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxai³jā¹nxūn³sxā³

Ra²ma²thi³nān¹ta¹ka³lxi³nāu³xa²
nān³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

te²ya¹nxe²

E³ji²ta²ko³xa² a³li³sxā³ĩ³xain¹jau³su²
19 Nxe³nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ E³ro²jah³lai¹tā²
ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². Ya³lu²nũ²la² Sũ³na²
ha³lo²an¹jah¹la² wxā³ta¹hxai²hē¹la². Wxā³te³na¹
Jo³se²ah³lo²kxai³lu² sxa³sxāu³xi²nũ²la² hxi²sxā³nhon³tāu³a²
ĩ³ye³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

20 — Nxex³sa²lxi¹. ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Wē³sai²na² a²hā³ka³nũ¹na²
nxe³sxā³ tē³txa²hē³li¹. Tē³sxā³ ĩ³xi²txu¹li¹. I³sa³e²ko³xa²
ĩ³xi²txu¹li¹. Wē³sai²na² ĩ³su²lhā³ain¹ju³ta² ten³jah¹la²
ya³lu²na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³xi²txu¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe² hxi²sxā³nhon³ta³lun²ka³tu³ ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hē¹la².
ĩ³sa²yxau³ka³tu³ hā²wxān³txa³ Wē³sai²na² a²hā³ka³nai²na²
nxe³sxā³ tē³sxā³ ĩ³xi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². I³sa³e²ko³xai²na²
ĩ³xi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². 22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³xi²tāu³ān²tu³
a²ha³lo²a² ha³tā³nxe³jau³xa² ĩ³hen³txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
ĩ³hen³txi²nyhain¹te³ān¹jau³kxai³lu¹:

— E³ro²jah³lai¹tā² Ju³te²an¹ko³xai²na² I³sa³e² ko³xa²
kai²nxa³ko³xai²na² ha³txih³xan¹ko³xai²na² a²hxi²kan¹jah¹laix¹tā²
ya²la³tu³ ya³lu²na²hē³li¹. Ya³lu²ha²kxai³ a²ki³lha³lxa²
Ar³ke³lau²sah³la² ā³wē³not³sxā³ ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la²
hxi²kan¹txi³lon³na³li¹. Nxe³jau³xai²na² ha³tā³nxe³jau³su²
ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³hen³txi³nũ²la²

yuh³lxi³jau³su² thi³na² yxau²xai³thi³nai³tā² hai³txi³
wā³li²sxā³ yxau²xai³to³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe²nxa³kxe³su²
hxi²sxā³nhon³txi²si¹ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² wā³li²si¹hxa³jau³su²
ain³kxi²ha²kxai³ ha³lo²a² ā³xa² Ka³li³le²a²ko³xa²nāu³a²
I³sa³e² ko³xa² kai²nxa³ko³xai²na² ha³txih³xan¹ko³xai²na²
ai³sxā³ yxau²xai³lyain¹ta¹hxai²hē¹la². 23 Ko¹xai²na²

yxau²xai³lyain¹nũ²la² Na³sa³re²thi³na² ā³wih¹sxā³
yxau²xai³lyain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut³su² kxā³nxi³tā²
Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹la²nāu³xa²
jau³xau³hxai²tēx¹ta² e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². E³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Na³sa³re²thi³nān¹jah¹lo²sin¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

3

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² Sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³txain¹jau³su²
1 Nxe³nxa²ha¹te¹ jũ¹nxa² kxā³nāu³a¹ Jo³āu²
Ba³tis²jah³la² wxā³ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² ko³nāu³a²
a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²
he¹xai³ta¹hxai²hē¹la². A²nũ²a² ĩ²li³te²nāu³a² wxā³kxai²nān²tu³

Sũ³na² Wãn³txa² ĩ³hen³txin³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³hen³txin³tain¹te³nah¹lxı¹:
 2 — Nxex³jah³lxı³sa²lxı¹. Wxa²ko³nxe³ti³
 kãı³yah³lxin¹ju³ta² ă³sxă³ ă³nxa³wă²na³jah¹lxı³hẽ¹li¹. Ă³sxă³
 ĩ³ăin²ta³kxi²nha¹jah³lxı³hẽ¹li¹. Txa²wă¹sũ³na² a²hxi²kan¹ta²
 sı³yxau³tău³lot³ju³ta³nũ³a² ti³hẽn¹te³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 3 A²nxe³ju³tai²na² kxă³nhxı¹nai³tă² I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
 Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽxıta²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxı¹:
 — A²nũ²a² ă³jah¹la² wxă³tu¹wı¹. Ha³lo²ai²na² a²nũ²a²
 yxau³ai¹nxa³ko³nău³a² ai³sxă³ ĩ³ye³kxi²tu¹wı¹.
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxı¹: “A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su²
 wxă³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²năn²tu³ a²wxă³tıh³na³nũ³a²
 wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yă¹nxe³sxă³
 Txa²wă¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxă³ju³ta²nũ³a²
 wxa²ẽ¹nău³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxı³hẽ¹li¹.
 Ya²la³tu³wxă³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Jă¹nxe³jah¹la² Jo³ău² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wă²la²
 ũ³whih²kxi²nha²ka³lo³a² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxı¹.
 Kă³me²la² a²wă²la² tẽ³sxă³ ũ³whih²kxi²nha²ha²kxai³
 a²sı³i¹nha²ka³lo³a² po¹na² wă²la² wxa²sı³i¹nha²ha²kxai³
 nxe³te²ju²hẽ³la². Yain³txa² te²a² so¹lxı³ yain³te²ju²hẽ³la².
 Ka³yat³su² ĩ³so¹jı²ha²kxai³ txu³ha²yau³xa² so¹lxı³
 ĩ³na²ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxa²ha¹te¹
 a²nũ²a²nău³xai²na² Je³ru³sa³lẽ²thı³năn¹tũ³ka³txı³su² a³li³nũ²la²
 wxă³ha²kxai³ Ju³te²a²ko³xan¹tũ³ka³txa² wxă³ha²kxai³
 Jor³tău²yau³xa² a²ha³lo²khai³xa² a²yo²ha³kxa¹ wxă³sxă³
 tı³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹
 a²ko³nxe³ti³ kăi³ain¹ju³ta² Sũ³na² ĩ³hen³txain¹săn²nũ²la²
 ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ ko³nxe³ti³ kăi³ain¹kxa²
 yo³ha² Txa²wă¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ă³wa²su¹jau³su²
 yxo²i²ah³lxı³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxo²i²ah³lxı³ha²kxai³ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹ah³lxı³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³tău³ăn²tu³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wxă³ha²kxai³
 sa³tu³se²a² nũ³ka³txa² wxă³ha²kxai³ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹te³lhxă³ wxă³ain¹tău³a¹ Jo³ău²
 Ba³tis²jah³la² e³te³nah¹lxı¹:

— Nxe³jah³lxı³sa²lxı¹. Txa²wă¹sũ³nai²li² ăn³txı¹nx²ti³na³li¹.
 Nxe³sxă³ wxa²ẽ¹năn¹jau³su² nxe³te³nah¹lxı¹: “ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sain¹kxai²năn²tu³ wı¹lhin¹yexısain¹tũ¹xă¹,
 a²nũ²a² a²yo²ha³kxa²su¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxan²ti³
 ti³he¹nxe²nxa³wı¹. Nxe³sxă³ wı¹lhin¹ki³lxo³yah³lxin¹kxan²ti³

Txa²wā¹sũ³nai²li² ĩ³ki²ha¹kxi²yah³lxan³tho³li¹.
 8 Ya²la³tu³ wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³sxã³
 ĩ³ain²ta³kxi²nha²si¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ wain³txi³
 kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Hi³a²ne³kxai²na²
 wi¹lye²kxai²nãn²tu³ a²nxã³kxai²na² wi¹nũn³te²ju²hẽ³li¹.
 Te²yã¹nxe³jah³lxĩ³nũ³nhẽ¹li¹. Wi¹tẽ³kxai²na²
 wi¹lxa³nxã³kxi²kxa²yã¹nxa² wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹.
 9 Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txi³la³ ĩ³wa²lũ³xi²sah³lxin¹jau³la³
 nxe² e³kxi²sah¹lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Sah²lxan³te³nah¹lxĩ¹.
 “A³bra³ãu²ah³lu¹taĩ²na² a²ne³tah²nãu³su² ki³tã³li¹.
 Nxe³ki³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wi¹lhxã³ ĩ²nẽ³tu¹wi¹.”
 Nxe² ĩ³ye³kxi²syah¹lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³
 A³bra³ãu²ah³lu¹taĩ²na² wxa²sũ³nu²khai³su² kxan²ti³
 Txa²wā¹sũ³na² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹. Ten³kxai²nãn²tu³
 kwa²txah³la³kai²na² tẽ³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹taĩ²na²
 a²ne³tah²nãu³a² ka³te³na² wet¹si¹jau³su² hxi²ka¹nhĩ³nx2na³li¹,
 Txa²wā¹sũ³na²su¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ A³bra³ãu²ah³lu¹taĩ²na²
 wẽ³ha³lxĩ³su² ti³hi¹taĩ¹nhĩ³nx2na³li¹. 10 Jã¹nxe³jut3su²
 hi³a²ne³kxai²na² ĩ²li³te²la³ wi¹nã³kxi²nxa³kxai²nãn²tu³
 a²nũ²a² hxi²ka² ĩ³tau³ka²tã³sãn²nũ²la² ha³nxe²a²
 yat3sxã³ hxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te³lhxã³ kxa²yã¹nxe²
 wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³nũ²la² ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹tũ³ka³txai²na² ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Jã¹nxa¹jut3su² txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²lxin¹ju³ta³nũ³a² hxi²ka¹nhĩ³na¹wi¹.
 Wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³sxã³ ĩ³ain²ta³kxi²nha²si¹nx2ti³sãn²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²lxin¹ju³ta² hxi²ka¹nhĩ³na¹li¹.
 Nxe³nx2ta¹kxa²ha³ta³nxãn²tu³ txa²si³yo³na² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³
 wa³to²hi²sa²jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Wxã³te³na¹ hxi²kan¹txi³
 wa³to²hi²sa³ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² tẽ³sxã³
 ã³nhit1sxã³ ã³si³tẽ³kxi²na¹kxe³su² hxi²ka¹nhĩ²nxa³nha²wi¹.
 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² ũ³hũ¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 ã³nhxan³ka²ti³nx2ti³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²na³li¹.
 12 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² hai³sxa² wa³kxãn³yah³lai²na² hai³sxa²
 wi¹wen¹ha²kxai³ an³sxã³ yain³ta³ki³a² wxa²so¹te²ju²hẽ³li¹.
 Wxa²so¹kxai²nãn²tu³ wã³na³la³ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²sxã³
 yain³txa³ki³a² ĩ³ya³lan³kxi²xai³te²ju²hẽ³li¹. ĩ³ya³lan³kxi²nũ²la²
 yain³txa³ki³a² a²wi¹ki³a² so¹sxã³ ũ³wha¹ha²kxai³ a²ka³lo³a²
 ã³na¹sxã³ ũ³thũ²kxa² sa²hêt1sa²kxai³ nxe³ki³te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²nãu³xa²
 oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹ko³xa² ũh³wxe³ũh¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a²
 ĩ³lxa³thĩ¹nxa³te²a² yuh³nãu³nãn¹ko³xa² ha³lo²a² i³sa²tẽ³ko³xa²

a³la²ni² 40 nxe² ka³nxa³hi² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a²
yain³txa² kwa² ā³na¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ heh³lxi³
yxau³ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² ā³tī³sxā³
e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² Tah²su² nxī¹nha²kxai³ txah³lxa³kxai²na²
e³kxi²txai¹nhē³li¹. Txah³lxa³kxa² tē³sxā³ yain³txi³nū³xa²
ī³yat1sxā³ wet1si¹jau³su² ī³ye³kxi¹sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:
— Kwa²nxī¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³sxa³wi¹. Sū³na²
wān³txu¹ta²na² jau³xau³hxai²tēx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Yain³txi³khai³xa² so¹lxi³ yain³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a²yo²sai¹jau³xai²na²
hāi¹nxe³ti³jau³xa¹ wet1yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.”

Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
⁵Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² Sa³ta³na²jah¹lai²na² hi²sen³su²
ā³sa²so¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thī³na² wi¹lhin¹thī³nāu³a²
ā³sa²so¹nū²la² Sū³na² sxi²ha² kī³khai¹thī³na²
a²ne³ka³nah²nāu³a² ūh³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁶Ūh³wxe³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wā¹sū³na² Tah²su²nxī¹nha²kxai³yuh³ā³na¹nha¹txa²hē³li¹.

Nxī¹nxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹la²
a²hxi²ki³kxai³lu² wi¹lhau³ko³txa²tu¹wi¹. Nxe³nīn¹ju³ta²nū³a²
Sū³na² wān³txu¹ta²na² jau³xau³hxai²tēx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² oh³xan¹ta² nū³ka³txai²na²
wi¹lhau³ko³txa²si¹hain¹jau³su² ī³ye³kxain¹na²hē³li¹.
Nxe³sxā³ wi¹lhau³ko³txain¹kxai²nān²tu³ a²hxi²ki³khai³xa²
ā³sa²so¹nxain¹tu¹wi¹. Txah³lxa³kxi³su²
ā³yu³kxīh³ton³nxa²kxa²yan³txi³su² nxe³nxa²ha¹wi¹.”

Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
⁷Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ī³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Kwa²nxī¹lxi¹. Sū³na² wān³txu¹ta²na² jau³xau³hxai²tēx1ta²
yau³xā³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹la²
wi¹la³ ā³si³tē³kxi²ju³ta² ye²si¹jau³su² wā³nxīn¹ju³ta²
o²la³kxi²sain³txa³hē¹li¹.”

Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
⁸Jā¹nxe³jut3su² Sa³ta³na²jah¹lai²na² hxi²ka² ā³sa²so¹nū²la²
wā³la² kī³khai¹nxe³ka³txa² ūh³we³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a²
ha³lo²a² yuh³xan¹ta² ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ yuh³xan¹ta²
nū³ka³txi³nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ wā²nā³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Wi¹khai¹nxe³ye²kxe³su² wā²nā³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Wā²nā³ū¹hain¹te³nah¹lxi¹:
⁹— Ju¹ta²na² ha³lo²ai²na² hāi¹nxe³ju³ta² ū³hū¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Wxāi²na² ā³ka³ti³we³sān²sxā³ sa²nēn¹kxi²san¹kxai²nān²tu³
ū³hū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³xa²kwa³na³te³nah¹lx¹i¹:

— Sa³ta³na²jah¹lãi³. Ā³waix³txa²hẽ³li¹. Ten³nxa²hxa³nhai¹.
Txa²wā¹sũ³na² wān³txu¹ta²na² jau³xau³hxai²tẽx¹ta²
nxe³te³nah¹lx¹i¹:

“Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² so¹lx¹i³ ā³ka³ti³wxe³sxā³
sa²nẽn¹kxi¹jah³lx¹i³hẽ¹li¹. Jah¹lai²na² so¹lx¹i³
sa²yo²wet¹sxā³yau²xai³jah¹lx¹i³hẽ¹li¹.”

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ nxe² e³kxi²ta³lun²nũ²la² Sa³ta³na²jah¹la²
ā³waix³sxā³ a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². Ā³waix³sxā³ a³li³nũ²la²
oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² wxa²kan³sxā³ wxā³nũ²la²
Je³su²jah³lo²kxai³ yain³txa² ũ³hũ² ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹ni²
nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ka³li³le²a²ko³xa² wa³ka³la² kãi³ ā³si³wxe³jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² sxi²ha²
kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²wxe³ain¹jau³su² ha³ta³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ain³kxi²sãn²nũ²la²
Na³sa³re²thĩ³na² Ka³li³le²a² ko³xan¹thĩ³na² ai³lhxã³
ā³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxā³ Na³sa³re²thĩ³na²
yxau²xai³hxai²na²hẽ³ nxe³thĩ³na² a³li³nũ²la² Ka³far³na³ũ²thĩ³na²
ã³ya²kxi²sa²tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³na² kãin²je³na² u²lxan³thĩn³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³xai²na² a²ĩ³lxã² Se³bu³lo²na²ko³su²
ha²kxai³ Naf³ta³li²ko³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²

14 Nxe² ā³ya³kxi²sxã³ yxau²xai³kxe³su² I³sa³i²ah³lu¹ta²na²
wān³txa² Sũ³na² ĩ³hen³txi³jau³xau³hxai²tẽx¹ta² e³ta¹hxai²hẽ¹la².
E³te³nah¹lx¹i¹:

15 — Se³bu³lo²na³ko³xa² Naf³ta³li²ko³nãu³a² ĩ³ye³na²
kãin²je³na² a²wã³kan¹ko³nãu³a² yxãn¹ta¹
Jor³tãu²yau³xa² a²ha² ya¹nãn¹ko³nãu³a²
Ka³li³le²a²ko³xa² nxe³te²nũ³ka³txe²nãu³xa² Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xai²la¹wi¹.

16 A²nxe³te²nãu³xa² wān³txa² wi¹jau³xa² yũ²na³li¹.
Ka³nxah³ju³ta² yxau²xai³tũ³ka³txi³sin²ta²wi¹.
A²nxe³te²nãu³xa² ha³lo²a² ha³te¹khai¹nxe³ju³ta²
ĩ³ain¹na²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xa²
ya³lu²te²hũ³nxe² yxau²xai³te²nãu³xa² ha³lo²a²
ka³nxah³khai¹nxe³ju³ta² nxe³tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu²
ha³lo²a² sa²kxĩ³kxi²su² ĩ²ain¹na²hẽ³li¹. A²ẽ¹nãu³ai²na²
ya³lu²ju³ta² so¹lx¹i³ yũ³na²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹na²
ka³tẽ³na² wi¹tãu³a² yũ³ain¹na³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² yxau²xai³ka³tu³
wãn³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³ ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
i³hen³txi³te³nah¹lxi¹:
— Wxa²kq³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³sxã³
ã³nxa³wã²na¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. ã³sxã³ i³ãin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot³ju³ta³nũ³a²wxã³ti³wã³kxi³lxon³na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³lo²kxai³ ai³na² sai¹tũ³ka³txa² i³kaix¹so¹ain¹jau³su²
18 Nxa²ha¹te¹ hã²wxã³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu²
i³ye³nai²na² Ka³li³le²a² ye³nai²na² a²yo²ka³te³tĩh³na²
ã³nxi³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nxi³nũ²la² in³txa² ha¹lin¹te²a²
i²ta¹hxai²hẽ¹la². Si³mãu²ah³la² Pe²jah³la² i³yĩ¹li²nũn³jah¹lo²su²
ha²kxi³ ã³tre²ah³lo²su² ha²kxi³ a²lon³ti³nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ya³te²na² ai³na² ta³lã²la²ka³lo³a² i³ye³na² ã³na¹i²
sa²sai¹xi² nxe² o²la³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Ju¹ta²na² so¹lxi³
o²la³kxi²ya³te²ju²hẽ³la². 19 Jã¹nxe³sxã³ a²lon³ti³nãu³xa²
i²yah³nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex³jah³wxi¹. ã³si³tẽ³sa¹hẽ¹li¹. Ai³na²
ã³na¹yah³to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ã³si³tẽ³sa¹hin¹kxi²nãn²tu³
a²nũ²a² i³kaix¹so¹ja³hin¹ju³ta² i³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹,
ã³si³tẽ³kxi²sa²si¹hain¹jau³su¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe²e³ta³lun²nhĩ¹na¹ a²kwẽn¹tai²na¹ ai³na² ta³lã²la²ka³lo³a²
ã³sxã³ ã³si³tẽ³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³ka³tu³ta¹ jũ¹nxa² yan¹nãu³a² ã³nxi³ain¹ka³tu³ta¹
Se³be³te²u²jah³la² a²ki³lha³nãu³xa² Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³la²
nxe³ya³sxã³ ka³no¹a² ka³lo³ẽ¹na² ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
ã³wxe³sxã³ ai³na² ta³lã²la²ka³lo³a² sa²ka³tũ¹sxã³
sa²hau³ko³tain¹je²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ a²kwẽn¹tai²na¹
Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 i³kaix¹te³na¹
Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³la² nxe³ya³sxã³ a²wĩ³na² ã³waix³ti²
ka³no¹a² ka³lo³a² ã³i² nxe³yah³nũ²la² Je³su²jah³la²
hi¹txai³lya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wãn³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi² wi¹kãi³i² nxe³jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ hã²wxã³txa³ Ka³li³le²a²ko³nãu³a² Je³su²jah³la²
ai³lha²thet³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³xa² ã³wih¹xai³lha²thet³sxã³ wãn³txa²
wi¹jau³xa² i³hen³txi³ha²kxi³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³ju³ta³nũ³a² nxe³jau³xa²
i³yau¹ũ³ha²kxi³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su² a²nũ²a²
i²li³te²na¹ i³ta³ka³txa² i³ton³ta³nxa² kwa²hai²hain²ta³nxa²
nxe³te²na² ã³tĩ³kxi²nãn²tu³ nxe³te²na² whãi²na¹
wi¹we²txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxe³te²kxa³ya³lhu²

Je³su²jah³la² a²ha³ta³nxa² u²lxi³ ã³na¹ha²kxai³ ai³lhxã³
 Si²ri³a³ko³nãn¹tũ³kã³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain³kxain¹nũ²la² ĩ²ta³ka³txa² ĩ²li³ka³txa² ĩ³ton³te²a²
 yũ³kxai²nãn²tũ³ ã³sa²so¹ha²kxai³ ĩ³nha²ju³ta² yũ³te²a²
 ã³sa²so¹ha²kxai³ a²nũ²ai²na² ko³nxe³te² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³yxau³jah¹lo²su² te²na² ã³sa²so¹ha²kxai³
 ã³tau³txẽ³kat3sũ³ka³ta² yũ³te²su² te²na² ã³sa²so¹ha²kxai³
 a²nũ²ai²na² nũ³kan²ta³kxi²te²na² ã³sa²so¹ha²kxai³ a²nũ²a²
 wi¹lain³ta³kxi²te²nãu³xa² nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
 Je³su²jah³la² hi²sen³su² tũ¹ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹
 we²txin²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Jã¹nxe³te²kxa²yau³tũ³ a²nũ²a²
 ka³lxa²khai¹nxe³te²nãu³xa² Ka³li³le²a²ko³xan¹te²nãu³xã²
 Te³ka²po³li²ko³xan¹te²nãu³xã² Je³ru³sa³lẽ²thi³nãn¹te²nãu³xã²
 Ju³te²a²ko³xan¹te²nãu³xã² ha³lo²ai²na² Jor³tãu²yau³xa²
 ha³tih³xan¹ko³nãn¹te²nãu³xã² nxain¹sxã³ Je³su²jah³lo²kxai³
 ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5

Wã³la³ka³txa²ne³ka³nah²nãu³a²Sũ³na²wãn³txa²ĩ³yau¹ũ³jau³su²
 1 ã³si³tẽ³kxain¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ĩ²kxain¹nũ²la²
 wã³la³ka³txa² wxa²ka³la³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxa²ka³la³ka³tũ³
 ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wxe³nũ²la² a²sa³wi¹ha³lxa²
 yau³son³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Yau³son³kxain¹nũ²la²
 Je³su²jah³la² a²yo²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
 ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:

Ka³lih³kxi²ki³khai³jau³su²

3 A²nũ²a² ĩ²li³te²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

– “Txa²ẽ¹nãu³ai²na² au³txi³ hxi²ka¹nha¹ju³ta²
 yũ³ti³hex1sa²nxa³nha¹. Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³
 hxi²nũn¹sa²jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
 ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
 yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

4 Hĩ¹nai²na² ãin²ti³sxã³ nãn³ta² ha³lo²ai²na²
 hin¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Kxãn³nãu³a¹ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nx2ti³tu¹wi¹.

5 Hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² thã³ti³la²
 yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jau³xai³tã² hã¹nxe³ti³xa¹
 sa²hau³ko³tũh¹nx2ti³tu¹wi¹.

6 A²nũ²a² he³ja³lu²te²nãn²tũ³ yain³txa² yxo²kwain³te²ju²hẽ³li¹.
 Yã³lxu²khaix1te²nãn²tũ³ ĩ³yau³xa² yxo²kwain³te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³tũ³ka³txai²li² yã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na² wain³txi³

- kāi³ju³ta³nũ³a² ten³sxã³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxã³nãu³a¹ a²nũ²a²
yain³ta³lun²te²na² ũ³kxi²kxa² yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a²nũ³a²
ã³xa² ten³yah²lxan³tho³li¹.
- 7 A²nũ²a² ã³xai²na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³txa²txi³tu¹wi¹.
- 8 Hĩ¹nai²na² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹ju³ta² so¹lxi³
yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³na² yã¹nxe² yxau²xai³yah³lxi¹nha²kxai³
kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³nain²txi³ ye³i²yah³lxin¹tu¹wi¹.
- 9 Hĩ¹nai²na² a²nũ²a² ã³nhãu²no³nyhu¹kxi³ju³ta²
o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² te²hi²sen³su² a²ki³lha³lhxu²
ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹.
- 10 Hĩ¹nai²na² wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
khãuh³lxa³thin¹nx2tain¹kxai²nãn²tu³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa²
Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a² yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.
- 11 Hĩ¹nai²na² Txa²wãn³txa² sa²yo²we¹jah³lxi¹lxi¹.
Yxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²ai²na² Sũ³na² wãn³txa²
sa²yo²ã³te²su² te²a² ko³nxe³ti³ e³kxi²nx2ti³ta³nxa²
khãuh³lxa³ti³nx2ti³ta³nxa² ki³han³jau³su² e³kxi²nũ¹nx2ti³ta³nxa²
nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. 12 Kãin² ka³lih³sxã³
wi¹lxon³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
ha³lo²ai²na² oh³nãn¹ko³nãu³a¹ ũ³yho³hi¹nx2ti³ju³ta³nũ³a²
wi¹ju³ta² yũ³nx2ti³tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³ ko³nxe³ti³
kãi³nx2ti³kxa²yã¹nxe² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² wxa²ne³hẽ³tu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na²
khãuh³lxa³tain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹li¹, Sũ³na² wãn³txa²
sa²yo²ã³ain¹te²nũ³ka³txa²su¹.

Sah²ne³ka² ha³lo²a² sa²ha²tet1jut3sũ³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

- 13 Nxa²ha¹te¹ sah²ne³ka² yã¹nxe³yah³lxi¹lxi¹.
Sah²ne³kai²na² a²nũ²a² hxi²ka² tẽ³sxã³ yain³txa²
ũ³sa²wi²ki³kxai²nãn²tu³ wi¹yain³kxi²ki³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
sah²ne³kxai²li² a²kxah²ju³ta² sũ¹nxe³kxi²kxai²nãn²tu³
hai³txi³ ten³ki³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Kĩ³sxa²kxai³ kwa²
ka³la²ko³ki³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te²hũ³yah³lxi¹lxi¹. Wi¹kãi³sxã³
yxau²xai³yah³lxin¹ju³tai²li² a²nũ²a² e³lxah²lxi³xa³kxai²nãn²tũ³
kwa² ha²ya³kxa³lxi³sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

- 14 Te²yã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹ha³lo²ai²na²
a²ha²tet1jut3sũ³yah³lxi³tũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹. Wã³la³ka³txa²

a²ne³ka³nah²nāu³a² sxi²je³na² we¹ki³kxai²nān²tu³
 hāi³i² yxau³hī³nx2nxa³wi¹. A²nū²a² a²yo²ha³kxa¹
 e³lxah¹ i²ain¹tu¹wi¹. Te²yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Wi¹kāi³sxā³
 yxau²xai³yah³lxin¹ju³tai²li² a²nū²a² e³lxah²lxi³kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e³lxah²lxi³ i²ain¹tu¹wi¹. 15 Jā¹nxe³sxā³
 lā³pi³āu²tē³na² hxi²tē³ki³kxai²nān²tu³ hai³txi³ kwa³ta³lē³na²
 ū³tī¹kxi²ki³te²sxa³yu²hē³li¹. Hāi¹nxe³sxā³ ha³lo²a²
 ko¹kon¹ju³ta² ūh³wxe³ki³te²ju²hē³li¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³
 txa²wā¹sxi²ha² whāi²na¹ wi¹ko¹ko²tūh¹lxi²te²ju²hē³li¹.
 16 Te²yā¹nxe³jut3su² lā³pi³āu²tē³na² sa²kī³ki³kxai²nān²tu³
 ha³lo²a² wi¹lha²tet1te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe²
 kāi³yah³lxin¹ju³tai²na² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ e³lxah²lxi²na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ wi¹kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 oh³nān¹ko³xai²na² yxau³jah¹lai²na² sa²nēn¹kxain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ju³ta² kāi³jah³lxi³hē¹li¹.

Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² sa²yo²wet1sxā³ kāi³jau³su²

17 Nxa²ha¹te¹ wxa²ē¹nān¹jau³su² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² Sū³na² wān³txa²
 i³hen³txi³tū³kā³txai²na² wān³txu¹tai²na² nxe³jau³xai²na²
 whāi²na¹ ā³na¹si¹jau³su² Je³su²jah³la² a²ten³jau³su² na³xā¹.”
 Nxe³yah³lxin¹jau³tu³ nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wai³nxa³wi¹.
 Nxe³to³ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹txai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹
 sa²yo²wet1sxā³ kāi³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹.
 18 Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²wā¹ha³lo²ai²na²
 oh³nān¹ko³nāu³a² yuh³nān¹ko³nāu³a² nxe³sxā³ wa³su³txi³
 tī¹hxa³kxi²nē³lxa³lho³li¹. Nxēn²nxa³tāu³a² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txu¹tai²na² tī¹hxa³kxi²nē³lxa³lho³li¹. Wān³txai²na²
 yxau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ yau³jū¹lxi³jau³su² kxan²ti³
 hai³txi³ tī¹hxa³kxi²nē³lxa³lho³li¹. Jā¹nxe³jau³xu¹tai²na²
 jau³xau³hxai²tēx1ta² we¹ta³lun²sān²tu¹wi¹. 19 Jā¹nxe³ha²kxai³
 a²nū²a² i²li³te²la³ wān³txai²na² e³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sū³na²
 wān³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tēx1ta² ten³sa²nxa³nhai¹.
 Ā³na¹hxa³ta¹tū¹xā¹. A²nū²a² ā³xa² jau³jau¹xai²na²
 ā³na¹hxa³si¹hain¹jau³su² i³yau¹ū³ai¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³jau³xai²na²
 a²nū²a² nxe²e³kxi²ke³la³te²kxai³ kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na²
 A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³a² yū³hī¹na¹ jah¹lai²li²
 hai³txi³ i³sa²nēn¹kxi²ju³ta² yū²nxa³lho³li¹. Nxe³yān¹ta¹
 Sū³na² wān³txa² whāi²na¹ i³yau¹ū¹hxa³ti² sa²yo²we¹ti²
 nxe³kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ Sū³na² A²hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³a² yū³hī¹na¹ kāin² i³sa²nēn¹kxi²ju³ta²
 yū³tu¹wi¹. 20 Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. E³kxi¹nx2ta¹wi¹.
 Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² nū³ka³txa² fa³ri³se²a² nū³ka³txa²
 nxain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yo²we¹tai¹nxa³wi¹.

Nai¹nxa³ha²kxai³ wxã²na² sa²kxai³lu² wa³to²hi² wi¹la³
 wet1jah²lxan³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a² yũ³nx2ti³xa³lho³li¹.

A²nũ²a² i³an³ta³kxi²nẽ³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nãu³xa²
 ain³kxain¹jau³xu¹ta²na² nxe³te³nah¹lx¹i: “A²nũ²a² ã³xa²
 i³sun²tã¹ki³ju³ta² wai³nxa³wi¹. I³sun²tã¹ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wxa²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² kō³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx2ti³sxã³
 i³sun²tã¹nx2ti³ha³tai¹.”

22 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
 nxe³nx2ta¹te³nah¹lx¹i: “Wxa²lo³nai²na²i³an³ta³kxi²nĩn¹kxai²nãn²tu³
 wxa²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² kō³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx2ti³sxã³
 i³sun²tã¹nx2ti³ha³tai¹.” Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²lo³nai²na²
 nxe²e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lx¹i: “Ra²ka²jah¹lo²si¹lx¹i.
 I³lx¹i³thi¹nxa³jah¹lo²si¹lx¹i.”

Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 Si³ne²tri³o²tũ³ka³txai²na²Ju³te²a²a²hxi²kan¹ti³nũ³ka³txai²nãn²ta²
 hxi²ka² kō³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx2ti³sxã³ i³sun²tã¹nx2ti³ha³tai¹.
 Te²yã¹nxũn³sxã³ nxe² e³kxah²lxin¹te³nah¹lx¹i: “A²hoh³lx¹isu²
 yũ³nxãn²nxa³i¹.” Nxe² e³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 ha³lo²a² kō³nxe³khaix¹ju³ta² ha³nxe² i³sa²tẽ³ju³ta²na²
 yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² yũ³yah³lx¹nha³tai¹.

23 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sx²iha² ai³sxã³
 ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³: “Txa²wã¹sũ³nai²na² yen³kxa²
 ũ³hũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ i²sxã³
 i³sa²wa²lho¹xi²nha¹jah³lx¹i³sã²nhẽ³li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wxa²wã³tã³xai²na²hit3txã²ti³kxe³su²i³sa²wa²lho¹xi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 hã¹nxã¹jah¹lx¹i³sã²nhẽ³li¹. Yen³kxai²na² Sũ³na²

ũ³hũ¹ain¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³ai²na² hã¹nxã¹jah¹lx¹i³sã²nhẽ³li¹.
 24 Nxe³yah³lx¹i³sã²nĩn¹ka³tu³ wxa²wã³tã³xai²li²
 hãu²non³si¹jau³su² e³kxi²nyha¹jah³lx¹i³hẽ¹li¹. Nxe²na³na¹
 hã²wxãn³txa³nu² yen³kxin³txi² tẽ³xi²ka³tu³ Sũ³na²
 ũ³hũ¹tain¹yah³lx¹i³hẽ¹li¹.

25 Wa³su³txi³ hãu²not3nyha¹jah³lx¹i³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
 nyhah¹lxan³kxai²nãn²tu³ wxa²wã³tã³xai²li² tẽ³nxa²lx¹i³sxã³
 hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² ã³sa²so¹nx2ti³ha³ta²wi¹.
 ã³sa²so¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ po³li²sa²jah¹la² sa²nũ¹nx2ti³ha³ta²wi¹.
 Sa²nũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ sx²iha² kan²thĩ³na²
 ũ³tĩ¹kxi¹nx2ti³ha³ta²wi¹.

26 Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³
 ya²la³tu³ wa³su³txi³ ã³wa²su¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹. Yen³kxa²
 ũ³yho³hi²ta³lun²yah³lx¹i³sã²nĩn¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³
 ã³wa²su¹kxi¹nx2ti³ju³ta³nũ³a² yũ³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³ju³ta²
 yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ã³wa²su¹si¹nx2ti²jau³su²
 i³ye³kxah²lxan³kxai²nãn²tu³ kō³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx2ti³ha³tai¹.

*Txu*¹*ha*² *ã*³*xa*³*ka*³*lxa*² *ũ*³*whĩn*¹*ta*³*kxi*²*nyhu*¹*ain*¹*ju*³*ta*²
*ĩ*³*yau*¹*ũ*³*jau*³*su*²

27 *Txa*²*wã*¹*sũ*³*na*² *wãn*³*txa*² *jau*³*xau*³*hxai*²*tẽx*¹*ta*²
*nxe*³*te*³*nah*¹*lxi*¹: “*Txu*¹*ha*² *ã*³*xai*²*na*² *ũ*³*whĩn*¹*ta*³*kxi*²*nyhu*¹*ah*³*lxi*³*txa*³*hẽ*¹*li*¹.
*Nxe*³*ta*¹*hxai*²*ti*³*ai*¹*ti*²*tu*³*wi*¹. 28 *Nxe*³*yãn*¹*ta*¹ *e*³*kxi*¹*nx*²*ta*¹*tu*¹*wi*¹.
*Txu*¹*ha*² *ã*³*xai*²*na*² *ĩ*³*yah*³*lxin*¹*kxai*²*nãn*²*tu*³ *wxa*²*ẽ*¹*nãu*³*ai*²*na*²
*e*³*yah*³*lxin*¹*jau*³*su*² *nxe*³*te*³*nah*¹*lxi*¹: “*Txu*¹*hai*²*li*²
*ũ*³*whĩn*¹*ti*³*sah*²*lxun*¹*nãn*³*kũ*².” *Nxe*³*yah*³*lxin*¹*kxai*²*nãn*²*tu*³
*wxa*²*ẽ*¹*nãu*³*ai*²*na*² *ya*²*la*³*tu*³ *txu*¹*hai*²*na*² *ũ*³*whĩn*¹*ta*³*kxi*²*nyah*¹*lxin*¹*kxa*²
*yã*¹*nxe*² *hxi*²*ki*³*te*²*li*³ *yah*³*lxi*³*hĩ*³*nxa*¹*lxi*¹. 29 *Jã*¹*nxe*³*te*²*kxa*²*ya*³*tu*³
*wxa*²*ye*³*ki*³*ki*³*a*² *ye*³*wi*¹*tãu*³*a*² *ko*³*nxe*³*ti*³ *kã*³*si*¹*nyhah*¹*lxin*¹*kxai*²*nãn*²*tu*³
*wxa*²*ye*³*sai*¹*nha*²*sxã*³ *u*²*lxã*³*na*¹*jah*³*lxi*³*hẽ*¹*li*¹. *A*²*nxe*³*ju*³*ta*²*na*²
*ye*³*ki*³*ka*³*na*³*ka*³*na*³*ki*³*a*² *ã*³*na*¹*sxã*³ *ã*³*ye*³*ki*³*kho*³*nhãn*³*kxai*²*nãn*²*tu*³
*jũ*¹*nxe*² *ãn*²*ta*³*lxi*³*nha*²*hĩ*³*ki*³*tã*³*li*¹. *Yxãn*¹*ta*¹ *txa*²*wã*¹*nũ*²*a*²
*whã*²*na*¹ *ha*³*lo*²*a*² *ko*³*xai*²*na*² *ha*³*nxe*²*a*² *i*³*sa*²*tẽ*³*ko*³*xa*²
*ã*³*na*¹*nẽ*³*tain*¹*kxai*²*nãn*²*tu*³ *kãin*² *ãn*²*ta*³*lxi*³*nha*²*hĩ*³*ki*³*tã*³*li*¹.
30 *Te*²*yã*¹*nxe*³*jut*³*su*² *wxa*²*hxi*²*kai*²*na*² *hxi*²*wi*¹*tãu*³*a*² *hxi*²*kai*²*na*²
*ko*³*nxe*³*ti*³ *hxi*²*kã*³*nyhah*¹*lxin*¹*kxai*²*nãn*²*tu*³ *ĩ*³*hxi*²*ki*²*lho*¹*nha*²*sxã*³
*u*²*lxã*³*na*¹*jah*³*lxi*³*hẽ*¹*li*¹. *A*²*nxe*³*ju*³*ta*²*na*² *hxi*²*ka*²
*ka*³*na*³*ka*³*na*³*te*²*a*² *ã*³*na*¹*sxã*³ *ã*³*nhxi*²*kho*³*nyhah*¹*lxin*¹*kxai*²*nãn*²*tu*³
*jũ*¹*nxe*² *ãn*²*ta*³*lxi*³*nyhah*¹*lxi*³*hĩ*³*nxa*¹*lxi*¹. *Yxãn*¹*ta*¹ *txa*²*wã*¹*nũ*²*a*²
*whã*²*na*¹ *ha*³*lo*²*a*² *ko*³*xai*²*na*² *ha*³*nxe*²*a*² *i*³*sa*²*tẽ*³*ko*³*xa*²
*ã*³*na*¹*nẽ*³*tain*¹*kxai*²*nãn*²*tu*³ *kãin*² *ãn*²*ta*³*lxi*³*nha*²*hĩ*³*ki*³*tã*³*li*¹.”

*Txu*¹*ha*² *ã*³*na*¹*ju*³*ta*² *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*jau*³*su*²

31 *Txa*²*wã*¹*yah*³*la*²*nãu*³*xu*¹*ta*²*na*² *wãn*³*txa*² *nxe*³*te*³*nah*¹*lxi*¹:
“*A*²*nũ*²*ai*²*na*² *a*²*ẽ*¹*nãn*¹*jau*³*kxai*³*lu*¹ *nxe*³*te*³*nah*¹*lxi*¹:
“*Txu*¹*sa*²*khai*³*ta*¹*ka*³*lxa*² *ã*³*na*¹*a*¹*tũ*¹*xã*¹.” *Nxe*³*kxai*²*nãn*²*tu*³
*ha*³*tẽh*³*nxã*³*nxa*² *tẽ*³*sxã*³ *a*²*ten*³*jau*³*su*² *ũ*³*wha*²*li*¹*jah*³*lxi*³*hẽ*¹*li*¹.
*Nxe*³*txã*³*nxai*²*na*² *tẽ*³*sxã*³ *txu*¹*hai*²*na*² *ũ*³*hũ*¹*jah*³*lxi*³*sãn*²*sxã*³
*ã*³*wa*²*sut*¹*sxã*³ *yxau*³*hĩ*³*nx*²*na*³*li*¹.” *Nxe*³*ta*¹*hxai*²*ti*³*ai*¹*ti*²*tu*³*wi*¹.
32 *Nxe*³*yãn*¹*ta*¹ *Txa*²*wãn*³*txai*²*na*² *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*nx*²*ta*¹*jau*³*xa*²*sa*¹:
*Txu*¹*hai*²*na*² *txu*¹*sa*²*khai*³*ta*¹*ka*³*lxa*² *in*³*txa*² *ã*³*xai*²*na*²
*ũ*³*whĩn*¹*ti*³*nhãn*²*nxa*³*ta*¹*ka*³*lxa*² *nxe*³*ta*¹*ka*³*lxãin*²*txi*³
*tẽ*³*sxã*³ *ã*³*na*¹*kxai*²*nãn*²*tu*³ *hã*²*wxãn*³*txa*³ *in*³*txa*² *ã*³*xah*³*la*²
*so*¹*nh*³*kxai*²*nãn*²*tu*³ *txu*¹*hai*²*na*² *te*²*ain*²*txi*³ *a*²*nũ*²*a*²
*ã*³*xa*² *ũ*³*whĩn*¹*ti*³*nyhu*¹*kxa*²*yã*¹*nxe*² *hxi*²*ki*³*la*³*hĩ*³*nx*²*na*³*li*¹.
*Ko*³*nxe*³*ti*³ *kã*³*ju*³*ta*²*la*¹*wi*¹. *Te*²*yã*¹*nxũn*³*sxã*³ *in*³*txi*³*su*²
*ĩ*³*li*³*jah*¹*lai*²*na*² *sa*²*kxai*³*lu*² *txu*¹*hai*²*li*² *ã*³*na*¹*kxi*²*ta*¹*ka*³*lxai*²*li*²
*nxe*³*ta*¹*ka*³*lxãin*²*txi*³ *so*¹*nh*³*kxai*²*nãn*²*tu*³ *nxe*³*jah*¹*lai*²*na*² *txu*¹*ha*²
*ã*³*xa*² *ũ*³*whĩn*¹*ti*³*nhyu*¹*kxa*² *yã*¹*nxe*² *hxi*²*ki*³*lon*³*jah*¹*lo*²*su*²
*hĩ*³*nx*²*na*³*li*¹. *Ko*³*nxe*³*ti*³ *kã*³*ju*³*ta*²*la*¹*wi*¹.”

*Ha*³*lo*²*a*² *kã*³*ki*³*ju*³*ta*³*nũ*³*a*² *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*jau*³*su*²

33 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² yau³xã³xai²na²
ain³kxain¹jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxã²na²
e³in¹jau³su² nxĩn¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³nu²sa²na³li¹.
Txa²wãn³txa² ya²la³lyau³xai²la¹wi¹: Nxĩn¹jau³su²
nxĩn¹kxai²nãn²tu³ ya²la³tu³ wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³
e³txa²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ki³han³jau³su² e³in¹kxai²nãn²tu³
e³in¹jau³nũ³a² nxe³txa³hẽ¹li¹. Nxe²nxa³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ³na² ã³ye³yo²nũ¹sa²na³li¹. Ya²la³lyau³xai²la¹i¹:
Nxẽn¹jau³su² nxe³txa³hẽ¹li¹.” Kxã³nhxĩ¹nai³tã¹jau³su²
ta¹hxai²hẽ¹li¹. 34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yo²wãn³txa²
e³a¹jau³xai²na² ã³lxi²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
Wãn³txa² e³in¹jau³nũ³a² ã³ye³yo²nũ¹nẽ³ju³ta³nũ³a²
e³txa³hẽ¹li¹. Oh³nãn¹ko³xai²na² ã³ye³yo²nũ¹nẽ³ju³ta³nũ³su²
wai³nxa³wi¹. A²nxe³ko³xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹lai²na² ã³wxe³ko³xai²la¹i¹. 35 Yuh³nãn¹ko³xai²na²
ã³ye³yo²nũ¹nẽ³jau³nũ³su² wai³nxa³wi¹. Nxe³ko³xai²na² Sũ³na²
yu³kxai²na² tĩ³yu³wxe³nha²ju³tai²la¹wi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³ye³yo²nũ¹nẽ³jau³nũ³su² wai³nxa³wi¹. Nxe³thĩ³nai²na²
Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³jah¹la²
a²sxi²khai³xai²la¹wi¹. 36 Wxa²ne³kxa³nãu³xai²na²
ã³ye³yo²nũ¹nẽ³jau³nũ³su² wai³nxa³wi¹. Nxe³sxã³
wxa²ne³kĩ³sxai²na² ne³tĩ³tĩ³yo²ta³nxa² ne³hãn³ta³nxa²
nxe³sxã³ hxi²kan¹nxã²nxa³i¹. 37 Hãĩ¹nxe³sxã³ e³in¹jau³nũ³su²
nxĩn¹te³nah¹lxi¹: “Nxẽn²na³li¹.” Ta³nxa², “Nxe²nxa³wi¹.”
Ta³nxa², nxĩn¹jau³su² ã³nhĩ³nx2na³li¹. Nxĩn¹kxa²yu³su²
jau¹xai²lan¹nha²kxai³ wai³nhĩ²nxa³wi¹. Kõ³nxe³ti³
kãĩ³hĩ³nxa¹lxi¹.

A²nũ²a² ã³xa²ĩ³wa³lxĩn³kxi³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na²
ain³kxain¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² kõ³nxe³ti³
kãĩ³ũh¹nxa²kxai²nãn²tu³ ã³wa²to²hi²sxã³ kãĩ³ũh¹txa³hẽ¹li¹.
Nxĩn¹ju³kxai³la¹. A²nũ²a² ã³xai²na² wxa²ye³na²
sa²ye³sai¹nxain¹kxai²nãn²tu³ nxe³kxai²nãn²tu³ jah¹lai²na²
ye³nai²na² te²yã¹nxe² kãĩ³sxã³ ã³wa²la³kxi²nhãn¹kxai²nãn²tu³
sa²ye³sai¹ai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ nxe³ju³ta²nũ³a² wain³te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a² ã³xai²na² wxa²wxi²ai²na²
sa²wxi²sa²tã³nxain¹kxai²nãn²tu³ nxe³kxai²nãn²tu³ jah¹lai²na²
wxi²ai²na² te²yã¹nxe³ kãĩ³sxã³ ã³wa²la³kxi²nhãn¹kxai²nãn²tu³
sa²wxi²sa²tã³ai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ nxai¹nĩn¹ju³ta²nũ³a²
wain³te²ju²hẽ³li¹.” Nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹jãx¹sxã³ jau³xai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 39 Nxe³yãn¹ta¹ txa²yo²wãn³txa²
e³a¹jau³xai²na² jau³xã³lxi²na³li¹. Nxe³na¹jau³xa²sa¹.
Kõ³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹nxain¹jah¹la² ĩ³wa³lxĩn³txa³hẽ¹li¹.

Nxe²nxa²te²kxa³yan³txi³su² wxa²ne³xa² wxa²ne³wi¹tâu³ai²na²
wxa²ne³su²nxain¹kxai²nân²tu³ wxa²ne³ha³tih³nâu³a²
ã³nxa³yo¹o³tũ³txai¹nhẽ³li¹. 40 A²nũ²a² â³xai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Wxa²ha³la³sẽ³nân¹ta³ka³lo³a²
yxo²kwaïn³sa³na¹. So¹kxi²si¹jau³su² txa²hxi²kan¹jah¹la²
ĩ³ye³kxai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxai²nân²tu³ wxa²ha³la³sẽ³nân¹ta³ka³lo³a²
ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³kxa²yu³su² wxa²wã²la²ka³lo³a²
wi²kxi²nhân¹ka³lo³a² kwa²sa²son¹ka³tu³ ũ³hũ¹tain¹nũ³nhẽ¹li¹.
41 Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a² hxi²kan¹te²su² te²na²
e³kxi¹nxain¹kxai²nân²tu³ nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²yen³kxa²
sa²nah³so¹sxã³ ũ³hũ¹sẽ¹li¹. Tih³nai²na² ai³na¹tĩh³na²
ũ² ki³lo²me³tro³tĩh³na² ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹.” Jau³su²
nxe³nxain¹kxai²nân²tu³ tĩh³na² ki³lo²me³tro³tĩh³na² tĩh³nha¹li¹
yen³kxai²na² sa²nah³so¹sxã³ ã³si³tẽ³kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
42 Te²yã¹nxe³jut³su² a²nũ²ai²na² wxa²yen³kxai²na² a²ten³jau³su²
e³kxi¹nxain¹kxai²nân²tu³ ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:
“Wxa²yen³kxa² kwa² ũ³hũ¹sẽ¹li¹.” Nxe³nxain¹kxai²nân²tu³ kwa²
ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹.

A²nũ²a² txa²wã¹ko¹kon¹te²a²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

43 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nâu³xu¹taï²na² yau³ã³xai²na²
ain³kxain¹jau³xu¹taï²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a²
wa³kxa² yxau³nũ¹jah¹la² a³lxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
wxa²ko¹ko¹ah³la² hit³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³sxa³wi¹. A²nũ²a²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³ te²nâu³xu¹taï²na² wãn³txi³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 44 Nxe³yãn¹ta¹ txa²yxo²wãn³txa²
e³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wxa²ko¹ko¹nâu³xa² a³lxin¹txi³txai¹nhẽ³li¹.
Ha³lo²a² khãuh³lxa³ti³hi¹nx2ti³si¹hain¹jau³nũ³a² Sũ³na²
ĩ³ye³kxi²nx2tain¹kxai²nân²tu³ nxe³kxan²ti³, “Wi¹lhin¹ju³ta²
so¹lxi³ yxau³txai²lã¹. Khãuh³lxa³ti³hit¹sah²lxin¹tũ³ka³txi³
ĩ³nxai²na²sa¹.” Yah³lxin¹jau³su² Sũ³na²ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Ĩ³hi³txã²tain¹te²na² sa²kxai³lu² wi¹ju³ta³nũ³a² so¹lxi³
ĩ³wa²lã³xi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²ai²na² yxo²ha³nxe³lhxã³txi³
ko³nxe³ti³hit¹sxã³ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³ta³nxa² khãuh³lxa³ti³nx2ti³ta³nxa²
nxe³nx2tain¹kxai²nân²tu³ Sũ³na²wi¹lĩ²si¹hain¹ju³ta³nũ³a² Sũ³na²
ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 45 Nxe²kãĩ³ũ¹hain¹yah³lxin¹kxai²nân²tu³
Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³tãũ³a² oh³na² yxau³jah¹la²
a²ki³lha³lxa²nâu³lot³nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³nai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹
wi¹lhin¹te²la³ ta³nxa² ko³nxe³thin¹te²la³ ta³nxa² nxe³te²na²
a²yxo²ha³kxa¹ u³je³na³ka²ĩ³ha³te¹kxi²te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²ai²na² wi¹kãĩ³ta³nxa² ko³nxe³ti³ kãĩ³ta³nxa² a²yxo²ha³kxa¹
wẽ³ha²yau³xa² wẽ³hã¹si¹jau³su² sa²si¹hã³te²ju²hẽ³li¹.
46 Jã¹nxe³kxe³kxa²ya³lhu² a²nũ²a² a³lxi²nx2tain¹te²na² so¹lxi³

a³lxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ũ³yho³hi²yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 kãĩ²nhĩ²nxa³lho³li¹. Nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xa² ũ³yho³hi²kĩ³ki³a²
 so¹kxi²nẽ³tũ³kã³txa² te²yã¹nxe² kãĩ³ain¹nũn³te²ju²hẽ³li¹.
 47 Te²yã¹nxe³jut³su² a²nũ²a² ne³kxauh²hain¹yah³lxin¹te²na²
 wxa²wã³tã³nãu³sxu² kxai²nān²tu³ nxe³te²na² so¹lxi³
 wi¹le³kxain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wai³nhĩ²nxa³wi¹.
 A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²nãu³xa² te²yã¹nxe²
 kãĩ³ain¹nũn³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te²nãu³xa² hai³txi³ ã³wa²to²hi²
 wi¹le³kxi²yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxi¹.

48 Jã¹nxe³kxa²yan³ti³su² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Oh³na²
 yxau³jah¹la² hãĩ¹nxe³kxe³hũ³sxã³ a³lxi²nha²jah¹lai²la¹wi¹.
 Nxe³kxa²yã¹nxe² kãĩ³sxã³ a³lxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.

6

Yen³kxa²wã²nhũ¹kxi²kĩ³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ kãĩ³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 a²nũ²a² sa²nēn¹kxi¹nx2tain¹jau³nũ³su² yũ³tu¹wi¹.
 Nxe³nx2tain¹ju³ta² wi¹na³li¹. Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 sa²nēn¹kxi²si¹nx2ti³jau³su² jau³xa² so¹lxi³ kãĩ³sxã³
 ã³ten³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³to³ta¹ nxe² kãĩ³sxã³
 ã³ten³yah²lxan³kxai²nān²tu³ kxã³nãu³a¹ Wxa²wĩ³na²
 Si³yxau³ka³txa² Oh³nān¹jah¹la² wi¹kãĩ³yah³lxin¹kxa²yo³ha²
 ũ³hũ¹nx2ti³xa³lho³li¹.

2 Jã¹yxah³lxin¹jut³su² a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²na²
 hxi²nũ¹nu³hain¹yah³lxi³to³hin¹tãu³a² hai³txi³ ju¹ta³la³
 kãĩn² ĩ³yũ¹khaix1yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² kwa²
 wi¹lhin¹ki³lxo³te²nãu³xa² nxe² kãĩ³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Ju³te²a²
 nũ³kã³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹sxã³ ĩ³yũ¹kxi² sxi²je³na²
 ai³sxã³ ĩ³yũ¹kxi² nxain¹te²ju²hẽ³li¹. Kwa² sa²nēn¹kxi²nha²ju³ta²
 yxo²kwaĩ³nain¹te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³te²nãu³xa² kãĩ³ain¹kxa²yo³ha²
 hĩ¹na¹ so¹lxi³ yũ³te²ju²hẽ³li¹. 3 Yxã¹ta¹ wxa²nũ³kã³txa²
 te²yã¹xah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãĩ¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
 ĩ²nx2ti³xa³tãu³a² yen³kxi³txa²jah¹la² hxi²nũ¹tain¹jah¹lxi³hẽ¹li¹,
 kãĩn²te²lo³nx2tain¹kxa²yan³txi³su¹. 4 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 hãĩ³a² wi¹kãĩ³ye²yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹la²
 hãĩ³a² kãĩ³ki³kxa² ĩ²nẽ³jah¹la² ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.

Sũ³na² e³kxi²ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²yah³lxi³to³hin¹tãu³a²
 a²nũ²a² wi¹lhin¹ki³lxo³te²nãu³xa² te²yã¹nxe²
 kãĩ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
 Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹sxã³ a²nũ²a²
 ne³kxaix3tãu³a² ĩ³sa²nxũ³sxã³ e³kxi²to³hi² sxi²je³na²
 nu²ki³ye³lot3tãu³a² ĩ³sa²nxũ³sxã³ e³kxi²to³hi² nxain¹te²ju²hẽ³li¹.

Kwa²sa²nēn¹kxi²nha²ju³ta² yxo²kwai³nain¹te²ju²hē³li¹. A²nxe³te²he³la³kxi³nāu³xai²na² hī¹na¹ so¹lxi³ kāi³ain¹kxa²yo³ha²yū³te²ju²hē³li¹. 6 Yxān¹ta¹ wxāi²na² sa²kxai³lu²: “Sū³na² e³kxi²to³ha¹tū¹xā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³Txa²wā¹sū³na² ī²kxi²nē³jah¹la² nūh¹lxi³ ī³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² te²hi²sen³su² hāi³a²e³kxi²ki³to³jau³xai²na² ī²kxi²nē³jah¹la² Te²hi²sen³kxai³lu²ū³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.

7 Jā¹nxe³sxā³ Sū³na² e³kxi²yah³lxi³to³hin¹tāu³a²wān³txa² yau³ka³lxa¹txi³ kwa²to³toh³lxi³jau³xa²e³kxi²yah³lxi³toh³txa³hē¹li¹. Nxe³te²yāx¹jau³xa² Sū³na² wān³txa²ī²ai¹nxa³tū³ka³txa² nxe³te²yāx¹jau³xa² e³ain¹to³te²ju²hē³li¹. A²nxe³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu²: “Yau³ka³lxa¹txi³kwa²to³toh³lxi³ Sū³na² e³kxi²sīn¹to³ha¹kxai²nān²tu³ain³kxi²sa²sīn¹tū¹xā¹.” Ain¹jau³su² nxain¹ta¹ hai³txi³ain³kxi²nū¹hai¹nxa³lho³li¹. 8 Nxe³ha²kxai³ te²yā¹nxe²kāi³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² te²hi²sen³kxai³lu²ā³ten³yah³lxin¹jau³su² e³kxi²yah³lxan³ta³lxa¹ ā²la²wi¹ko³nh²te²ju²hē³li¹. 9 Nxe³yān¹ta¹: “Sū³na² e³kxi²na¹tū¹xā¹.” Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ jau¹xai²na² e³li³kxi³jau³nū³a²e³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹wī³na² oh³na² yxau³jah¹lāi³. Wi¹lhin¹sxā³ sa²nēn¹kxi²kāin²te²lo³txa²ju³ta² ten³sa²sī¹nhai¹.”

10 Wxa²wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kxan¹ta²Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² wa³su³txi³yū³nū¹sa²nhīn¹ju³ta³nū³a² ten³sa²sī¹nhai¹. Oh³nān¹ko³nāu³a¹ ten³nxa²ju³ta² hāi¹nxe³sxā³wa³su³txi³ sa²yxo²wet1sxā³ kāi³ ta³lu²nain¹te²tu³wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ yuh³nān¹ko³nāu³a² te³xa²yā¹nxe²sa²yxo²wet1sxā³ kāi³ ta³lu²nain¹ju³ta³nū³a²ten³sa²sī¹nhai¹.

11 Yain³txa² hāi¹nxa² ū³hū²sa²sī¹nī¹nhīn¹txai³sa²sī¹nhē³li¹.

12 A²nū²a² ā³xai²na² ko³nxe³ti³ kāi³ū¹sain¹sīn¹kxai²nān²tu³ne³wā²na³ū¹hain¹sī¹na¹wi¹. Nxe³ain¹sī¹na¹kxa²yā¹nxe³sxā³ko³nxe³ti³ kāi³ū¹nxa²sī¹na¹ju³ta² ne³wā²na³ū¹sa²sī¹nhē³li¹.

13 Ha³lo²a² ko³nxe³ti³ kāi³si¹sī¹na¹ju³ta³nū³a²ā³sa²so¹sa²sīn¹txa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ju³ta²ā³non²ta³kxi¹sa²sī¹nhē³li¹. Jā¹nxe³jut3su² wxāi²na²so¹lxi³ ha³lo²ai²na² a²wa³kxēn³yah¹lo²sī¹nha²kxai²nū³kxūn³ta² si³yxau³jah¹lo²sī¹nha²kxai³wxi²kin³ti³ton³jah¹lo²sī¹nha²kxai³ nxe³sa²tē³sī¹nī¹lxi¹. Ta³lu²na¹wi¹. A²mē³.”

Nxe³kxa² he³la³kxi³su² Sū³na² ī³ye³kxi¹jah³lxi³to³hē¹li¹.

14 Jā¹nxe³jut³su² a²nũ²a² ã³xai²na² kō³nxe³ti³
 kã³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³wi¹lhin¹sxã³ne³wã²na³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ti² Wxa²wĩ³na² Oh³na²yxau³jah¹la²
 kō³nxe³ti³ kã³ĩyah³lxin¹kxe³su² ne³wã²na³ũh¹nx2ti³nũn³tu¹wi¹.
 15 Nxe³yãn¹ta¹ wxa²e¹nãn¹jau³su² nxe³ke³la³te²kxai³
 te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² kō³nxe³ti³ kã³ĩũ¹sain¹na²hẽ³na¹.
 Ne³wã²na³ũ¹hain¹nxa³lho³na¹.” NXĩn¹ke³la³te²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² te²hi²sen³su² wxa²kō³nxe³ti³ kã³ĩyah³lxin¹ju³ta²
 ne³wã²na³ũh¹nx2ti³hĩ²nxa³wi¹.

Yain³txa²ĩ³yain³kĩ³ju³ta²ã³na¹kĩ³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ Sũ³na² e³kxi²te³lhxã³ yain³txa² ĩ³yain³ju³ta²
 ã³na¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³khãuh³lxa³ti³ki³lxo³nha²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Wi¹lhin¹ki³lxo³nha²jah¹la² te²yã¹nxe² kã³ĩte²ju²hẽ³li¹.
 A²nxe³jah¹lai²na² he³la³kxi³su² yain³txa² ĩ³yain³ju³ta²
 ã³na¹ain¹kxai²nãn²tu³ wxa²ye³hi³nhã²nxa³ha²kxai³
 hxi²khai²lxĩ²nxa³ha²kxai³ ne³te²kxai³la¹ khãuh³lxa³ti³nxa²
 yain³txa² ĩ³yain³ju³ta² ã³na¹yain¹kxe³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ĩ²ain¹ju³ta² yxo²kwã³nain¹te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³ju³ta² hĩ¹na²
 so¹lxi³ ũ³yho³hi²hain¹ju³ta² ta³lu²nain¹tu¹wi¹. Kĩ³han³nxa³wi¹.
 17-18 Nxe³yãn¹ta¹ wxã²na²: “Sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³la¹nhai¹.
 Yain³txa² ĩ³yain³ju³ta² ã³na¹a¹tũ¹xã¹.” Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wxa²ye³hi³nha² wxa²hxi²khai²lxĩ² nxe³te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a²
 ã³xai²na² ĩ²nxa²tain¹kxai²nãn²tu³ yain³txa² ĩ³yain³ju³ta²
 ã³na¹yah³lxin¹ju³ta² ĩ²nxa²ti³xa³lho³li¹. Nxe³te²kxa³ya³n³tu³ta¹
 Wxa²sũ³nai²na² ĩ²kĩ³sxa³jah¹la² ĩ²nxa²ti³tu¹wi¹. ĩ²nxa²ti³ha²kxai³
 kxã³nãu³a¹ ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.

Yen³kxa²kãin²ũ³wha¹kxi³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 Nxa²ha¹te¹ yen³kxa² kãin² ũ³wha¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wa³la²la² ĩ³kho³kxi²ha²kxai³ yen³kxa²
 ĩ³nãn¹kxi²sxã³ khon³nha²kxai³ nxe³kxi²nẽ³te²ju²hẽ³li¹.
 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² kō³nxe³thin¹jah¹la² hãĩ³a²
 wxã³sxã³ kãĩ³sa²no¹ki²nẽ³te²ju²hẽ³li¹. 20 Nxe³yãn¹ta¹
 oh³nãu³nãn¹ko³xa² wi¹kãĩ³yah³lxin¹kxa²yo³nhũ³a²
 ũ³wha¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxa²lxin¹kxai²nãn²tu³ hai³txi³ wa³lan²txa³
 ĩ³kho³kxi¹nx2ti³xa³ha²kxai³ ĩ³nãn¹kxi²sxã³ kho³thxa³txa³ha²kxai³
 nxẽn²nxa³lho³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a² kō³nxe³thin¹jah¹la²
 hãĩ³a² wxã³sxã³ kãĩ³sa²no¹ki²nxa³lho³li¹. 21 Nxe³sxã³
 wxa²yan³txi³nũ³a² ũ³ha¹ah³lxin¹ti³xa² so¹lxi³ wxa²e¹nãu³a²
 nũ¹hain³nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Wi¹kãĩ³sxã³yxau²xai³kĩ³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

22-23 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹ye³nai²li² ye³wi¹kxai²nãn²tu³
 txa²wã¹nũ²a² whãĩ²na¹ wi¹lo²la³kxi²nha²kĩ³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹

ye³wi¹lxa³kxai²nān²tu³ txa²wā¹nū²la³ whāi²na¹ hai³txi³
 wi¹lo²la³kxi²nha²ki³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³jut3su²
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² wi¹kxai²nān²tu³ wi¹kāi³sxā³
 yxau²xai³ki³tā³li¹. Yxān¹ta¹ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 wi¹lxa³kxai²nān²tu³ wi¹kāi³sxā³ yxau²xai³ki³sxa³wi¹.

Yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³sa²yo²we¹ki³jau³su²

24 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ha¹lin¹te²na² nxe³ya³sxā³ nxe³te²na²
 wān³txai²na² hxi²kan¹ti³ sa²yo²we¹ta³lxi³ki³te²sxa³yu²hē³li¹.
 Nxe³sxā³ txa²wā¹hxi²kan¹yah³nē³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na²
 i³h³ki³sa²kxai³ txa²wā¹hxi²kan¹yah³nē³jah¹la² ā³xai²na²
 a³lxi²ki³sa²kxai³ nxe³ki³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 txa²wā¹hxi²kan¹yah³nē³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na²
 sa²yo²we¹ki³sa²kxai³ txa²wā¹hxi²kan¹yah³nē³jah¹la²
 ā³xai²na² sa²yo²ā³ki³sa²kxai³ nxe³ki³te²ju²hē³li¹.
 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ sa²yo²we¹ta³nxa²
 yen³kxa² kwa²ū³ha¹kxi²ki³ju³ta³nū³a² o²la³kxi²ta³nxa²
 yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ kāi³ki³te²ju²hē³li¹.

25 Jā¹nxe³jut3su² na¹ha²kxai³ ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹.
 Wi¹yxau³yah³lxin¹ju³ta² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹.
 Yain³txi³su² yain³yah³lxin¹kxe³nū³su² ta³nxa²
 i³na²kxi³jau³su² i³na²yah³lxin¹kxe³nū³su² ta³nxa²
 hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Wā²la² ka³lo³ai²li²
 ũ³whi²kxi²nhān¹ka³lo³nū³ai²li² hxi²waun³txi³nha²sxā³
 yxau²xai³ah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nxe³jut3su² ka³te³na²
 yxau²xai³ki³ju³ta² sa²kxai³lu² yain³txi³su² a³lxi²
 wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ txa²wā¹nū²ai²na²
 sa²kxai³lu² wā²la²ka³lo³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hē³li¹.
 26 Nxe³sxā³ ai³kxe³su² i²jah¹lxi³hē¹li¹. Hai³sxai²li²
 ũ³whi¹ai¹nxa³ha²kxai³ yain³txi³su² wxa²so¹sxā³
 ũ³wha¹ai¹nxa³ha²kxai³ nxai¹nxa³kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na²
 Oh³nān¹jah¹la² hi²sen³su² ũ³yhai¹tain¹te²ju²hē³li¹.
 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na² te²kxai³lu² ā²la²
 kāi²non³sxā³ a³lxi²sa²tē³nx2ti³na³li¹. 27 Kāin²
 hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tū³ ā²la² a³lu²on³sxā³
 ka³te³na² yxau²xai³yah³lxi³hī²nxa³lxi¹.

28 Te²yā¹nxe³jut3su² wā²la² ũ³whi²kxi²nyhah¹lxin¹ka³lo³a²
 hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Si³sa³yāu³sa²
 ha³lo²a² wen¹ka² i²jah¹lxi³hē¹li¹. Hai³txi³ hai³sxa³la³
 wa³ko³nai¹nxa³ha²kxai³ wān²txa³ we¹tai¹nxa³ha²kxai³
 ain¹te²sxa³yu²hē³li¹. 29 Sa³lo³māu²ah³lu¹tai²na² I³sa³e²
 nū³ka³txa² a²wa³kxēn³ta² kāin²jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Yen³kxi³khai¹nxe³ha²kxai³ wā²la² wi¹khaix¹ka³lo³a²
 ũ³whi²kxi²nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxan²ti³nū¹
 si³sa³yāu³sa³kxai²na² wi¹wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. 30 Hī¹na¹

wi¹we¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³ai²na² i³hxa³nha²kxai³
 nxe³te²ju²hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² te²hi²sen³kxai³lu²
 i³wi¹we¹je²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹, si³sa³yāu³sa³kxa² so¹lx³
 kxan²ti³na¹. Nxe³te²yā¹nxe² Txa²wā¹sū³nain²txi³
 hxi²kan¹txi³ wi¹lhau³ko³tū¹nx2ti³tu¹wi¹, hxi²kan¹sxā³
 wa³to²hi²yah³lx¹nha²kxai³lu¹. Jā¹yxah³lxin¹ju³ta²
 yxo²i²syah¹lxin¹ju³ta² kāin²ye¹nxa²ti³xa³wi¹. 31 Jā¹nxe³jut3su²
 hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lx³txa³hē¹li¹. E³yah³lxin¹jau³su²
 nxe³yah³lx³txa³hē¹li¹. Nxe³yah²lxan³te³nah¹lx¹: “Īh¹nxe²
 yain³txa³nu³la³ so¹kxi²sxā³ yai³nh³ki³ji¹? Īh¹nxe²
 na²ki³jau³nū³la³ so¹kxi²sxā³ ĩ³na²h³ki³ji¹? Wān²ta³
 ĩh¹nxe³ka³lo³la³ ũ³whi²kxi²nha²h³ki³ji¹?” Nxe³yah³lx³txa³hē¹li¹.
 32 Nxe³ju³tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ Sū³na² wān³txa²
 yxo²a¹nxa³tū³kā³txi³nāu³xai²na² yen³kxa² yxo²kwain³sxā³
 ā³te³nain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ wxāi²kxai³ ha³lo²a²
 ā³taut3to³jah³lxin¹kxe³su² Wxa²wi³na² Si³yxau³tāu³a¹
 Oh³nān¹jah¹lai²na² Hi²sen³kxai³lu² taut3to³jah³lxin¹kxa²
 whāi²na¹ ĩ²jah¹lo²su² na³li¹. 33 Nxe³yah³lx¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²wet1hxa³jah³lxin¹ju³ta² txa²nū²
 ā³te³ni² Sū³na² wi¹lh¹in¹ti³hit1txa²lx³ju³ta³nū³a² txa²nū² ā³te³ni²
 nxe³jah³lx³sā²nhē³li¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxai²na²
 ā³taut3to³txai³yah³lxin¹kxai²li² ũ³tet1sū³nx2ti³tu¹wi¹.
 34 Jā¹nxe³jut3su² ka³nxa³ha²tai²nān¹ta² yen³kxi³nū³a²
 hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lx³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na²
 hxi²ka²nāu³a² yxau²xai³yah³lxin¹ju³tan¹te²ka³yā³lhu²
 h¹na² sa²kxai³lu² hxi²waun³ta³kxi²yah³lxan³sxā³
 ā³wa²sut1sxā³ yxau²xai³yah³lx¹lx¹. Ka³nxa³ha²ta³ai²na²
 te²yā¹yxah³lx³nū³nān¹tu¹wi¹.

7

A²nū²a² ā³xai²na² kō³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²ju³ta² ĩ³yau¹ū³jau³su²

1 A²nū²a² ā³xai²na² yxo²wa³su³txi²sxā³ kō³nxe³ti³
 ĩ³yī¹li¹yah³lx³txa³hē¹li¹. Nxe³yān¹ta¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kō³nxe³ti³ ĩ³yī¹li¹nx2ti³nū³tu¹wi¹.
 2 Nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xai²na² ĩ³yī¹lain¹yah³lxin¹kxa²yā¹nxe²
 ĩ³yī¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹. Hxi²kxāu³khaix1nxe³sxā³
 o²la³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxa² yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na²
 hxi²kxāu³khaix1nxe³sxā³ kāi³ūh¹nx2ti³tu¹wi¹. 3 Wxa²wā³tā³xa²
 kō³nxe³ti³ kāi³jut3su² ju³ta² kō³nxe³ti³ ĩ³yī¹li¹yah³lx³txa³hē¹li¹.
 Kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² kāin² wa³to²hi²na³li¹.
 Nxe³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³tai²na² yā¹nx2na³li¹.
 Wxa²wā³tā³xai²li² hi³a² s³na² ye³wi²kxe³su² yū³h³nx2na³li¹.
 Nxe³yān¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ā³ye³wau¹kxi²nha²h³nxa¹lx¹.

Nxe³kxe³su² wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu²: “Txa²wā³tā³xai²li² hi³a² sī³na² sa²ye³sai¹kxi²na¹tū¹xā¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxān¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ā³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² ī²nyhah¹lxan³kxe³su² wai³nhī³nx2nxa³wi¹. 4 Nxe³sxā³ wxa²wā³tā³xai²li² e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Hi³a² sī³na² sa²ye³sai¹kxi¹nxa²sī¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxān¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ā³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² yū³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. 5 Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wxāi²li² wi¹lhin¹ki³lxo³jah¹lo²su² yah³lxi¹lxi¹. Hi³sa³ka³txa² sa²ye³sai¹nhat¹jah³lxi³sā²nhē³li¹. Nxe³sān²nū²la² wi¹lī²nha²sxā³ wxa²wā³tā³xai²li² hi³a² sī³na² sa²ye³sai¹kxi²nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

6 Yen³kxa² wi¹lhin¹kxa² yū³yah³lxin¹kxa² tē³sxā³ wai³a³lxa² kwa²a³na¹ū³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³wa²lhxā³ ye³kāi²ne³nx2ti³ha³tai¹. Te²yā¹nxe³jut3su² txah³lxa³ki³a² a³lxi²ki³ai²na² yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kwa³jan³ta² yxa³kxa² ha³lo²a² yuh³xā¹na¹ū³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe² ā³na¹ū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yxa³kxai²li² tī³ka³la³ju³ta² yū²na³li¹. Nxe³sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ ā³nhe¹kxi²sxā³ ī³ya²lu¹nx2ti³ha³tai¹. Nxe³ju³kxai³lu² nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³yah³lxin¹tāu³a² nxe³jau³jau¹xai²na² an³ta³kxi²sxā³ en²txain¹kxai²nān²tu³ ha²ya³kxa² ī³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa² wi¹kxa² ū³hū¹nē³jau³su²

7 Txa²wā¹sū³na² ī³wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²wi¹ju³ta² ū³hū¹nx2ti³tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ yen³kxa² ā³ten³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxū³sxā³sxi²ha² a²yo²a²ī³yo²to¹tot1jah³lxin¹kxai²nān²tu³ sa²yo²than²yex¹nx2ti³tu¹wi¹. 8 Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Sū³na² ī³wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxe³yah³lxi³te² ī³nxān²tu³ a²wi¹ju³ta² ū³hū¹nx2ti³tu¹wi¹. Yen³kxa² ā³ten³yah³lxi³te² ī³nxān²tu³ a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹. Sxi²ha² ī³yo²to¹tot1jah³lxin¹te² ī³nxān²tu³ sa²yo²than²ye¹nx2ti³tu¹wi¹. 9 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxa²wē³sai²na² yain³tū³xa² ī³wā³txi³nx2ti³kxai²nān²tu³ txah³lxa³kxa² ū³hū¹yah³lxi³hī³nhān¹te²la¹xā³? 10 Te²yā¹nxū³sxā³ ai³na² ī³wā³txi³nx2ti³kxai²nān²tu³ txih³xa³ ū³hū¹yah³lxi³hī³nhān¹te²la¹xā³? 11 Hai³txi³ ti³he¹nx2nxa³wi¹. Ko³nxe³ti³hin¹yah³lxin¹kxan²ti³ yen³kxa² wi¹te²na² so¹lxi³ wxa²wē³ha³lxi²na² ū³hū¹ain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Te²yā¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Oh³nān¹jah¹la² sa²kxai³lu² ī³wā³ti³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxa² wi¹kxa² wa³to²hi²sxā³ ū³hū¹nx2ti³tu¹wi¹.

12 Jā¹nxe³jut3su² a²nū²a² wi¹lo²la³kxi¹nx2tain¹ju³ta² ten³yah³lxin¹kxa²yā¹nxe² kāi³ū¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

Nxe³jau³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx¹ta²
 i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na²wān³txa²nxe²i³ye³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu¹

Tīh³nu²ha¹lin¹tīh³na²i³yau¹ū³jau³su²

13 Yuh³nāu³ān¹ko³xa² hin¹ki³tāu³a¹ tīh³na²
 yxau²xai³ki³tīh³na² ha¹lin¹tīh³na² yū²na³li¹. Nxe³sxā³
 kāin²tīh³nai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ka³lxa²tū³ka³txa²
 yxau²xai³lain¹tīh³nū²su² te²ju²hē³li¹. A²nxe³tīh³nai²li²
 yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ yan¹nāu³a¹
 khāuh³lxa³ti³sa²tē³nhē³tu¹wi¹. 14 Nxe³nxa²ha¹te¹
 ha³tih³xan¹tīh³nai²na² kāi²nxa³tīh³na² yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³
 hā²wxān³txa³ yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³a² yū³nū¹nhē³tu¹wi¹. Ka³te³na²
 wi¹tāu³a² yxau²xai³ki³tu¹wi¹. A²nxe³tīh³nai²na² sa²kxai³lu²
 a²nū²a² ka³lxa²nxa³tū³ka³txa² yxau²xai³tīh³nū³su² te²ju²hē³li¹.
 A²nxe³jut³su² tīh³na² kāi²nxa³tīh³na² ya³lo³txi²sxā³
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.

Hi³sa³ka³txa²nxā³kxi²ju³ta²i³yau¹ū³jau³su²

15 Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nē³tū³ka³txa²
 nxe³ki³lxo³nxe³tū³ka³txai²na² wxā³ha³ta²wi¹. Wi¹lhin¹sxā³
 thāi³ti³la² ki³lxo³ta¹nha²kxai³ a²ta²na² o³ve²a²hū³ye²tain¹tu¹wi¹.
 Yxān¹ta¹ au³txi³ a²ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³thi¹nai¹nha²kxai³
 ā³na¹nx²ti³te³lhxā³ nxai¹nha²kxai³ hau³hū³te²sin¹tu¹wi¹.
 16 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³sa²si¹hā³ye²nxai¹nxa³ju³ta²
 i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. O²la³kxi²ye²yhain¹ju³ta² wi¹lhin¹jut³su²
 tā³nxa² ko³nxe³thin¹jut³su² tā³nxa² a²ē¹nāu³ai²na²
 wi¹ko³nyha¹lxin¹tu¹wi¹. U²va²ki³a² kwa² hu³kxē¹ha² i²li³tē¹ha²
 kūh²sxa³te²sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ fi²ko²nxā³kxa² kwa²
 hi³sa³ka³txa² ā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹.
 17 Jā¹nxe³ha²kxai³ hi³sa³ka³txa² wi¹ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 wi¹ta³nxā³kxa² so¹lxi³ ā³nxā³kxi²te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 hi³sa³ka³txa² ko³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ta³nxā³kxa²
 so¹lxi³ ā³nxā³kxi²te²ju²hē³li¹. 18 Te²yā¹nxūn³jut³su²
 hi³sa³ka³txa² wi¹ka³txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nxā³kxa²
 ko³nxe³ta³nxā³kxa² ā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³li¹. Hi³sa³ka³txa²
 ko³ka³txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nxā³kxa² wi¹ta³nxā³kxa²
 ā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³li¹. 19 Jā¹nxe³jut³su² hi³sa³ka³txa²
 wi¹nxā³kxi¹hxa³kxai²nān²tu³ hāi¹sxā³ a²nū²a²
 hxi²ka² tau³ka²sa²tā³nū²la² ha³nxe²a² ū³thū²ka³tu³
 i³hxan³ye²te²ju²hē³li¹. 20 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a²
 o²la³kxi²ye²yhain¹ju³ta² i²yah³lxi¹nhī¹na² a²ē¹nāu³ai²na²
 a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.

Txa²wā¹sū³na²i²nē³ju³ta²i³yau¹ū³jau³su²

21 A²nũ²a² ĩ²li³te²a² hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot³ju³ta³nũ³a² yxau²xai³lai¹nxa³lho³li¹.
 Nxe²e³kxai¹kxan²ti³: “Nxe³sa¹lxi¹. Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.”
 Nxe²e³kxi²kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot³ju³ta³nũ³a² yxau²xai³lai¹nxa³lho³li¹.
 Yxã¹ta¹ Txa²wi³na² Oh³nãn¹jah¹la² Si³yxau³jah¹lai²na²
 a²ten³jau³su² sa²yo²we¹kxai²nãn²tu³ nxe³te²na² ĩ²li³te²la³
 oh³nãn¹ko³nãu³a² ã³wih¹tu¹wi¹. 22 A²nxe³tãu³a¹
 kwa² ĩ³ye³kxi²sain¹tu¹wi¹. ĩ³ye³kxi²sain¹ju³ta³nũ³a²
 nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³sa²sĩ¹lxi¹.
 Wxa²wãn³txai²na² ĩ³hen³txi³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Wxa²ĩ³lxa²
 ĩ³ye³sxã³ ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwaĩ³na²
 a³li³si¹jau³su² kwa³na³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 wxa²ĩ³lxa² ĩ³ye³sxã³ nũ³kxũn³khai¹nxe³ju³ta²
 o²la³kxi²sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³
 wxa²sa³wi³ha³lxi³khai³su² sĩ¹na¹wi¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹.
 23 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²na¹jau³nũ³su² nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
 “Ī²nx2ta¹tũ³ka³txi³su² yah²lxa³lxi¹. Ā³waix3jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Kō³nxe³thin¹ju³ta² kãi³tũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹.” Nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

Sxi²ha²txon³te²a²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

24 Jã¹nxe³na¹jut³su² a²nũ²a² ĩ²li³te²na², Txa²wãn³txa²
 ain³kxi²te²nãn²tu³ sa²yo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²
 a²hoh³lxah³la² yã¹te²hũ³na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²
 a²hoh³lxah³lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ton³nũ²nhai¹.
 Txah³lxa³kxa² ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³ ton³nũ²nhai¹.
 25 Ton³ta³lu²nain¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ wẽ³ha²yau³xa²
 kãin² wẽ³hã¹yain¹nũ²nhai¹. Kãin² wẽ³hã¹ye²ha²kxai³
 ka³wã³lxai²na² kãin² hũx1tha²kxai³ it3ta² kãin²
 it3tha²khai³ nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³ hai³txi³ sxi²lha³
 sa²khot3je²nxa³nũ²nhai¹, txah³lxa³kxa² ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³
 to³nai¹ha²kxai³lu¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wãn³txa²
 sa²yo²we¹jah¹lai²na² nxe³kxa²yã¹nxe²na³li¹.

26 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²na² Txa²wãn³txa²
 ain³kxi²sa²te²nãn²tu³ sa²yo²ã³sain¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²
 hxi²kãu³kãun³jah¹lo²hũ³na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 sxi²ha² ton³nũn³nũ²nhai¹. Ka³yã³la² ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³
 ton³nũ²nhai¹. 27 Nxe³ka³tu³ ton³ta³lu²nxa²ha¹te¹
 wẽ³ha²yau³xa² kãin² wẽ³hã¹ha²kxai³ ka³wã³lxa² kãin²
 hũx1tha²kxai³ it3ta² kãin² it3tha²kxai³ nxe³te²kxa³kxa¹
 sxi²hai²li² sa²kho³kxi²ye²nu²nhai¹. Sa²nai¹hxa³je²nũ²nhai¹,
 ka³yã³la² ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³ txon³kxi²ha²kxai³lu¹.
 Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wãn³txa²
 sa²yo²ã³sa²jah¹lai²na² yã¹nx2na³li¹. Jã¹nxe³na¹jau³su²
 nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² a²yo²ha³kxa¹

a²sa³wi³ha³lxai²na² a²nũ²a² ã³si³tẽ³kxi²tũ³kã³txai²na²
 nxe³sxã³ Je³su²jah³la² a²yo²wãn³txa² ã³yau¹ũ³jau³xa²
 ã³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² sa²hxi²kat¹ju³ta² ã³yau¹ũ³jau³su²
 28 Nxe²e³ta³lun²tãu³a² a²nũ²a² ain³kxi²tũ³kã³txa²
 o²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 29 O²lain¹te³nah¹lxai¹:
 — Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² hxi²kan¹jah¹la² wãn³txa²
 e³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ ha³teh³nxã³nxa²
 a²hoh³lxai³su² nũ³kã³txa² te²yã¹nxe² wxi²kan¹sxã³ e³ai¹nxa³wi¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8

A²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ kã³lãun³ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²
 1 Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nũ²la² wã³la³kã³txa²
 ka³nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxi²te³na¹ a²nũ²a² ka³lxai¹tũ³kã³txa²
 ã³si³tẽ³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³tãu³a² in³jah³la²
 khon³ta³kxi²sxã³ kã³lãun³ta³kxi²jah¹la² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
 ã³te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³nũ²la² ã³kax³ti³wxe³sxã³
 ã³ye³kxi²te³nah¹lxai¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. “Wxa²ĩ³ta³kã³txa² hxi²kan¹txi³
 we²txi²nxa²ha¹tũ¹xã¹.” Sa²ki³kxai³lu¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²nxũ³sin²nha²sxã³
 wxa²wxai³ta¹hxai²hẽ¹la², Wxa²wxai³te³nah¹lxai¹:

— Ten³sa³nhai¹. We²txi¹nxa²ha¹wi¹. Nxe²e³ta³lun²nhi¹na¹
 a²ĩ³ta³kã³txai²li² we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 ã³h¹e³kxi²te³nah¹lxai¹:

— Nxe³nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wã³nxĩn¹ta²
 si³yxa³jah¹la² ai³sẽ¹li¹. Ain¹tãu³a² we²txi¹nxa²ha¹ju³ta²
 a²nũ²a² a²xã³xa² ã³hen³txi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹ta²
 si³yxa³jah¹lan²tu³ ai³sxã³ ã³yau¹ũ¹nhat¹je¹txai¹nhẽ³li¹.
 Nxa¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ kã³yuh³xa²
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² ã³yau¹ũ¹nxain¹kxe³su² ã³hũ¹txai¹nhẽ³li¹.
 Nxa¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ wã³nxĩn¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 kã³yuh³xa²na² tẽ³sxã³ Sũ³na² ã³hũ¹yhain¹tu¹wi¹.
 Nxe³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
 we²txi²nxain¹ju³ta² ã³yau¹ũ³nha²yai¹nĩn¹tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² a²nũ²a² ã³ton³te²a² we²txi²jau³su²
 5 Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ai³sxã³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
 Nxe³te³na¹ Ro³ma²no³ nũ³kã³txa² so³ta²to² a²wa³kxẽn³yah³lo²su²
 ã³tĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². ã³tĩ³xi²sxã³ ã³ye³kxi²te³nah¹lxai¹:

6 — Nxe³txi¹. Txa²sa³wi³sa² ã³ton³kxi²sa³na²hẽ³li¹.
 A²nũ²ai²na² whãi²na¹ kan²ta³kxi²nha²sxã³ sxi²ha² sxã³ha²kxai³
 khãuh³lxã³ti³nha²khai¹nxa²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ã³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Wxã³na¹tu¹wi¹, we²txi²te³lha³ku¹. Ta¹hxai²hê¹la².
 8 Nxa²ha¹te¹ Ro³ma²no² nũ³kã³txa² so³ta²to²
 a²wa³kxên³yah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³sa²lxi¹. Txai²li²
 wxa²ye³na² kãin² sa²nxa³wi¹. Txa²sxih²nãu³a²
 ã³si³tê³kxi²san¹ju³ta³nũ³su² ãu²li²sa³nhai¹. Nxe³sa³ha²kxai³
 hãi¹nxe³sxã³ a²wãn³txa² so¹lxi³ i³ye³kxin¹kxai²nãn²tu³
 txa²sa³wi³sĩ³na² we²nxi²tu¹wi¹. 9 Jã¹nxe³na¹jut³su²
 te²yã¹nxũn³na¹wi¹. hxi²kan¹jah¹lo²su² yũ³sa²nũ³nha²kxai³
 so³ta²to² nũ³kã³txa² sa²yxo²wet¹sain¹tũ³kã³txa²
 yu³nũ³na¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. Nxe³sxã³ txa²sa³wi³sxai²na²
 ai³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tu³ ai³hĩ³nx2na³li¹.
 Te²yã¹nxe³sxã³ sa³wi³sxa² ã³xai²li² wxã³si¹jau³su²
 i³kaix¹so¹na¹kxai²nãn²tu³ ya²la³tu³ ã³wxã³hĩ³nx2na³li¹.
 Te²yã¹nxũn³sxã³ txa²wa³ka³lxa² wa³kon³si¹ha¹jau³su²
 i³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tu³ ya²la³tu³ wa³kon³kxi²sai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 Te²yã¹nxũn³te²sa¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² jau¹xai²na²
 ain³kxi²nũ²la² ka³lih¹ti³hain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³
 ã³si³tê³kxi²tũ³kã³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na² sa²kxai³lu²
 jah¹la²nu¹tai²li² i²sain¹te²sai¹nxa³nũ²nhai¹. Nxe³ta¹
 yxo²i²sain¹nũ²nhai¹. Yxã¹ta¹ I³sa³e² nũ³kã³txa² a²yxo²ha³kxa¹
 hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³ka³lxa¹txi³ i²sai¹nhxai²na²hê³li¹.
 Yxã¹ta¹ kũ³we²ki²la² yxo²i²sai¹nhxai²nxa³hê³li¹.
 11 Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³ju³ta³nũ³su² yũ³hĩ¹na¹
 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na², I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na²
 nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² me²sa²ka³lo³a² i³yain³te³lhxã³
 ã³wxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹ a²nũ²a² ka³lxa¹te²nãu³xa²
 ha³lo²a² u³je³na² a³li³xi²tãu³an¹ko³xai²na² wxã³ai¹nha²kxai³
 u³je³na² kan³tãu³an¹ko³xai²na² wxã³ai¹nha²kxai³ nxe³sxã³
 wxã³sxã³ yai³nain¹tu¹wi¹. 12 Nxain¹ta¹ Ju³te²a²
 nũ³kã³txi³nãu³xa² yxo²i²sai¹nxa³te²na² ka³lxa¹te²nãu³xa²
 oh³nãn¹ko³nãu³a² u²sa²tã³ain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a²
 ka³nxah³khai¹nxe³ju³ta² u²sa²tã³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a²
 tũ¹kã³txain²txi³ ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 kãin² nã³nai¹nha²kxai³ kãin² yxo²ka³tã³tã³tain¹tu¹wi¹.

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² Ro³ma²no² nũ³kã³txa²
 nũ³kxũn³jah¹la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— i³xi¹txu¹li¹. Yxo²i²san¹kxa²yã¹nxe² wxa²sa³wi³sxai²li²
 we²txi²na¹wi¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ i³ye³kxi²hĩ¹na¹ sa³wi³sai²li²
 we²nxi²ta³lun²ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ton³kxi²nũ³kã³txa² we²txi²jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ai³nũ²la² Pe²jah³la² sxi²ha²
 ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wih¹tãu³a² Pe²jah³la² a²hãi³na²
 i³hi¹la³kxi²ka³txa² i³ton³sxã³ sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
 15 A²nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la² te²hi²sen³kxai³lu² i²tãu³a²
 ta¹ka³lxai²na² hxi²ka² hxi²ki³ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²ki³hi¹na¹
 i³hi¹la³kxi²ka³txa² we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². We²txi²nũ²la²
 i³sa²yxau³nũ²la² yain³txa²kxai³lu² ãu¹la³kxi²nũ²la² wet¹sxã³
 ã³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi¹te³lhxã³tãu³a² sa²kxai³lu²
 a²nũ²a² ka³lxai¹txi³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
 kô³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxu²kwai³yxau³jah¹la² tẽ³sxã³
 wxã³ai¹ni² i³ta³ka³khai³xa² i³ton³jah¹la² tẽ³sxã³ wxã³ai¹ni²
 nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²nãu³xa² Je³su²jah³la² hi²sen³su²
 i²ain¹tãu³a² kô³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³te²a²
 a³li³si¹jau³su² kwa³na³ha²kxai³ i³ta³ka³khai³xa² we²txi²ha²kxai³
 nxe³sxã³ a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ we²txi²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 17 Jã¹nxe³jut³su² kxã³nhx¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lai²na² I³sa³i²ah³lu¹tai²na² a²wãn³txa²
 jau³xau³hxai²tẽx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txa²wã¹i³ta³ka³txa²
 ã³wa²su¹tẽ³lha²kxai³ txa²wã¹nũ²ai²na² khãuh³lxa³ti³nha²ki³ju³ta²
 ã³wa²su¹tẽ³lha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxi²ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxai¹khai¹nxe³kxe³su²
 ã³nũ²kxi²ye²ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² hi²sen³su² i³ye³nai²na²
 yxo²ha³ti³lhi³si¹jau³su² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³tãu³a²
 in³jah³la² ha³tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxah³la² wxã³sxã³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Ha³lo²a² i²li³tãu³a² ã³nxai³lin¹tãu³a²
 ã³si³te³kxi¹nx2ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³sa²lxi¹. Wai³a³lxa²si³ta³lã²tẽ¹nai²na² a²sxi²lho³tẽ³na²
 yũ³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ai³kai²na² a²ye³sa² wet¹sxã³
 a²sxi²lho³ju³ta² yũ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹ Txai²na² Sũ³na²
 Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²kah³lai²na² hai³txi³ha³lo²a²kwa²
 sxa³na¹ju³ta³nũ³a² yũ³sa²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Hã²wxã³txa³nu² a²sa³wi³sxa² ã³jah¹la² wxã³sxã³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³yã¹ta¹
 Txa²wĩ³na² ka³tẽn³su² hin¹tãu³a² yxau³kxi²nũ³na¹tu¹wi¹.
 Hã²wxã³txa³ ya³lu²sãn²nũ²la² sa²nĩ¹kxi²sã²na¹ka³ty³
 ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²li² ã³si³tẽ³kxi²sẽ¹li¹. A²nũ²a² i²li³te²su² te²a²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹txa³kxai²nãn²ty³

a²nũ²a² ya³lu²te²a² yã¹nxe²na³li¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu²
wxa²ka³lxa¹te²su² te²a² ya³lu²kxai²nãn²tu³ sa²nĩ¹kxi²txai²li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka²ĩ³ye³na² ã³wxe³lhu²si¹jau³su²

23 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ã³waix3si¹jau³su² ka³no¹a²ka³lo³a²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ã³si³tẽ³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxain¹nũ²la² ĩ³ye³nai²na²
yxo²ha³ti³lhi³tãu³a² it3ta² ũn³txi³ sa²xit3ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ũn³txi³ sa²xit3tha²kxai³ ĩ³yau³xai²na²
sa²ne³kxi²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² hxi²tha³ha²kxai³ sxa³sxã³ ãu³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxe³ti³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
wxa²yũ³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. Txu¹lxi¹si¹lxi¹. Ā³non²ta³kxi²sa¹si¹lxi¹.
Ā³nũ¹tẽ³te³lhxã³ sãn¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² txu¹lxi²nũ²la²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yuh³lxa³lxin¹ji¹wi¹? Txa²wã¹sũ³na²
kãin² yxo²i²yah²lxan³ta¹. Nxe²e³nũ²la² ĩ³sa²yxa³nũ²la²
it3tai²na² ĩ³ye³nai²na² nxe³sxã³ yxo²xũn³txi³
ĩ³kwai²kxi²ha²kxai³ ha³lo²a² ã³nhãu²no³je²ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ in³txi³nãu³xai²na² ĩ³yxo²o²lha²
ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹jah¹lo²tan³te²la¹xã³? Jah¹lai²na² wãn³txa²it3ta² ũn³ju³ta²
ã³wxe³si¹jau³su² ĩ³ye³na² sa²hãu²not3si¹jau³su² nxe³ten¹tu³wi¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko³nxe³te²yãu³ka³txa²nxũ²kwai³li³jau³su²

28 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³nai²na² yxo²ha³tih³nãu³a¹
yxau³son³kxi²nũ²la² ha³lo²a² Ka³ta³rẽ²na³ko³xa²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ā³wih¹te³na¹ in³txa² ha¹lin¹jah¹la²
ne³khou²sxã³ ĩ³ha¹te²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²
in³txai²na² ko³nxe³te²yãu³ka³txa²nxũ²kwai³yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
Sxi²khai³xa² yũ³ya³hxa³ha²kxai³ a²nũ²a² ya³lun²te²a²
sxa³ko³xa² hoh³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². An³txi³khaix1nxe³jau³su²
nũ³kxũn³khai¹nxe³jau³su² ko³nxe³te²yãu³ka³txa² ko³nxe³ti³
kãi³si¹yha³jau³su² kãi³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³ta²
a²nũ²a²nãu³xai²na² yuh³lxi³si¹jau³su² tĩh³nai²na²
ã³nxai³ain¹te²sxa³yu²hẽ³la². 29 Jã¹nxe³jut3su² Je³su²jah³la²
ĩ²ya³sxã³ in³txai²na² a²yxo²wãn³txa² ĩ³kaix1ja³te³nah¹lxi¹:

– Nxe³sãn²si¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Tah²sa²nhi¹lxi¹.
Ĩh¹nxe³sa²sãn¹te³lin¹ji¹wi¹? Ha³lo²a² ã³nhau³ko³nxa³ta³lxa¹
ĩ³khãuh³lxa³ti³sa²sãn¹nhĩn¹jau³su² wxãn³nhĩn¹ji¹wi¹?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 A²nxe³tâu³a² ha³lo²a² ul²ye²nxa³kxe³su² kwa³jan³ta²
yxa³kxa² ka³lxa²te²nâu³xa² hoh³sxã³ ùh³yait1tain¹ta¹hxai²hê¹la².

31 Ûh³yait1tain¹te³na¹ kô³nxe³te² yâu³ka³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ã³wã³txi³ya³te³nah¹lxì¹:

– Nxũ²kwaì³li³sa²sih¹nhĩn¹jau³nũ³su²kwa³na³sa²sĩ¹nhĩn¹kxai²nãn²tu²
yxa³kxa³nâu³xai²na² nxũ²kwaì³yxau³sĩ¹na¹ju³ta²
ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³wa²lũ³xi²te³nah¹lxì¹:

– ã³waix3jah¹hin¹kxai²lê¹. Jau³su² nxũ²la²
ya²la³tu³ nxũ²kwaì³li³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ka³tu³

yxa³kxai²na² nxũ²kwaì³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³tâu³

yxa³kxa³nâu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ã³ye³na² ne³kxu²nxa²

wã³la³ka³txa² wxa²kan³kxi²si¹hain¹jau³su² ã³ye³nâu³a²

sa²tã³nũ²ta³lxì³si¹jau³su² ã³lon³ta³kxi²ta¹hxai²hê¹la².

33 Nxe³te²kxa³yan³tu³ in³txai²na² yxa³kxai²na²
wa³kxê³nâu³xa²ĩ²ain¹nũ²la² yuh³lxa³txi³ã³ni³hain¹ta¹hxai²hê¹la².

ã³nih³sxã³ a²sxi²ye³nai²na² ã³wih¹ka³tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹

ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². In³txa² kô³nxe³te² yâu³ka³txa²

a³li³si¹hain¹ju³tin³txi² ã³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

34 A²nxe³jut3su² sxi²je³na² yxau²xai³tũ³ka³txi³nâu³xa²

a²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² ne³kxauh²si¹hain¹jau³su²

a³li³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la² ã³sxã³ ã³tũ³nũ²la²

yuh³lxai¹nha²kxai³ ha³lo²a² ã³waix3si¹hain¹jau³su² win¹ta²te²lxì³

ĩ³wã³txi³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

9

In³txa² kan²ta³kxi²ju³ta² we²nxi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³no¹a²ka³lo³a²

ã³wih¹ka³tu³ ã³ye³nai²na² yxo²ha³ti³li³ka³tu³ a²sxi²jen³khai³xa²

Ka³far³na³ũ²thĩ³na² wi³xi²ta¹hxai²hê¹la². 2 Wi³xi²tâu³a²

in³txi³nâu³xa² ne³kxauh²nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

A²nxe³te²nâu³xai²na² in³txa² ã³ton³jah¹la² kan²ta³kxi²ka³txa³la³

ĩ³ton³jah¹la² tẽ³sxã³ wxã³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Hãi¹sxã³

sxa³ye²ta¹hxai²hê¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²kãin²ju³ta²

in³txi³nâu³xa² yxo²ĩ²ain¹tũ³ka³txi³su² ha²kxai³ sãn²sxã³

ĩ²nhai¹nha²kxai³ in³txa² kan²ta³kxi²jah¹la² ã³ye³kxi²te³nah¹lxì¹:

– Txa²wẽ³sãĩ³. Nxex3txi¹. Nxũ²kwaì³lxũ¹txa²hẽ³li¹.

Wxa²kô³nxe³ti³ kãĩ³in¹ju³ta² sa²wa²su¹txa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la²

nxe³ta¹hxai²hê¹la².

3 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxì³su²

te²nâu³xa² a²ha³tih³sa²te²nâu³xa² e³lain¹te³nah¹lxì¹:

– Je³su²jah³lai²li² Txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxot3sxã³ kãĩ³nĩn²tai¹.

Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³nu²su² nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³

kō³nxe³thin¹jah¹lo²su² na³li¹. Ain¹jau³su² ki³han³sxã³
e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² tũ¹ka³txai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² wi¹kō³nha²kxai³ e³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

– Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ kō³nxe³jau³su²
wxa²ẽ¹nãu³a² e³kxi²nyhah¹lxin¹ji¹wi¹? 5 Nxe³ha²kxai³ ĩh¹jau³la³
wãn³txa² wa³sut³jau³la³te²la¹xã³? “Wxa²kō³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta²
sa²wa²su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²: “Ī³ton³jah¹lãi³.
Ī³sa²yxau³sxã³ ã³nxĩ³xi¹sẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²
nxe²hĩ³ji¹wi¹?

6 Yxãn¹ta¹ Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot³sa²kah³lo²su² na¹ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³ton³jah¹lo² ĩ³nxai²na²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹. Ī³sa²yxau³txi¹. Wxa²sxan¹ka³lo³ai²na²
sa²so¹sxã³ ã³nxĩ³txu¹li¹. Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² kan²ta³kxi²jah¹la² wã²nxũh¹lxi³
ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ ã³nxĩ³ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² ã³si³tẽ³kxi²te²nãu³xai²na²
ju¹ta²na² ĩ²ain¹sxã³ ka³lih³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³lih³kxain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²i² wxi²kin³ti³to³ni²
nxe³yain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²wã¹sũ³na² kãin²jah¹lo²su² na³li¹, a²nũ²a² nxe²
ĩ³hxi²ka¹tha²kxai³lu¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ma³te²ah³la² ĩ³kaix¹so¹jau³su²

9 Nxe³nũ²la² ã³nxai³nũ²la² in³txa² ũ³yho³hi²ki³ka²
so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa² ka³na³ka³na³jah¹la² ĩ³ha¹txi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ma³te²ah³lo²su² nha²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²

sa²kxai³lu² Ro³ma²no²ko³xan¹ta² hxi²kan¹jah¹la² te²hi²sen³su²
ĩ³sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² ã³wxe³sxã³
ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²ju³ta² o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ã³wa²to¹tain¹tãu³
ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Ā³si³tẽ³kxi²sẽ¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Ma³te²ah³lu¹ta²kxai³lu²
ĩ³sa²yxau³nũ²la² ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Hã²wxãn³txa³

sxi²ha² ã³wih¹nũ²la² ĩ³yain³te³lhxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² ã³wxe² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa³
ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³wxe² a²nũ²a²nãu³xa² kō³nxe³ju³ta² kãi³te²su²
te²nãu³xa² ka³lxa¹te²nãu³xa² ã³wxe² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ã³wxe² ain¹sxã³ ĩ³yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³ju³ta²na²

fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ī²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ³tih³nxe³nx2ti³jah¹la² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
so¹kxi²nẽ³tũ³kã³txi³su² a²nũ²a²nãu³xa² kō³nxe³ju³ta²
kã³te²su² te²nãu³xa² nxe³te²su² ain¹sxã³ ã³wxe³sxã³
ĩ³yain³ya³hain¹ju³tu¹tai²na² ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ã³wxe³sxã³
ĩ³yain³ya³hain¹sĩn¹te²sin²ta²ku²? Wi¹kã³jah¹lo²sin¹ke³la³te²kxai³
nxe²ĩ³yain³ya³hai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ain³kxain¹tãu³,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— A²nũ²a² wi¹lain³kxi²nha² te²hi²sen³su² hĩ³ne³kxa²
wa³kxẽn³yah³la² ã³ten³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
ĩ³ton³te²su² te²a² so¹lxĩ³ ã³ten³te²ju²hẽ³li¹. 13 Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³te³nah¹lxĩ¹: “Wi¹lhin¹sxã³
thã³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Yxãn¹ta¹
yen³kxa² ũ³hũ¹sah¹lxin¹ju³ta² so¹lxĩ³ ten³sa²nxa³nhai¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jau³jau¹xai²na²
a²si³yxau³tãu³a² wi¹kō³nha¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Jã¹nxe³sxã³txai²li²
hai³txi³ a²nũ²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹. Kō³nxe³ti³ kã³a¹ju³ta²
yũ²nxa³nha¹.” Nxe³te²su²te²na²ĩ³kaix1so¹te³lhxã³wxãn²nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² kō³nxe³jah¹la² so¹lxĩ³ kō³nxe³ti³ kã³ju³ta²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxĩ³
wxa²wa²su¹tain¹te³lhxã³wxã³na¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Heh³lxĩ²yxau³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa²
wxã³sxã³ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³lãĩ³. Nxe³sa²lxĩ¹. Fa³ri³se²a² nũ³kã³txi³nãu³xai²na²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa²wi³ha³lxĩ³na² nxe³sĩn¹sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ka³li³kxi²te³lhxã³ heh³lxĩ² yxau³sĩn¹to³ha¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa² hai³txi³ ti³he¹nxai¹nxa³wi¹.
Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ heh³lxĩ² yxau³ain¹to³hxa³ji¹ku¹.
Sĩ¹na¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yxau³nuh¹nx2ta¹tãu³a² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxĩ²
yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta²
in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nãn²tu³ a²ya³la²nãu³xa²
ĩ³kaix1so¹yhain¹te²ju²hẽ³li¹. ĩ³kaix1so¹sxã³ ã³yãn³nũ²kxi²sxã³
kãin² ĩ³yain³ya³hain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³ta²

sa²kxai³lu² a²wẽ³sãĩ¹yah³la² yxau³ye²yhai¹nhĩ¹na¹
ĩ³kaix1so¹ain¹tũ³kã³txai²na² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
heh³lxĩ² yxau³ain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
yxan¹nãu³a¹ a²wẽ³sãĩ¹yah³lai²na² so¹kxain¹sxã³
sa²tã³tĩ¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ nxe³hĩ¹na¹
a²nũ²a² ĩ³kaix1so¹ain¹tũ³kã³txa² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxĩ²
yxau³ain¹ju³ta² wain³tu¹wi¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a²
nũ³kã³txai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xai²na²

nxain¹sxã³ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
 sa²yo²wet¹lsi¹hain¹jau³su² heh³lxi² yxau³ain¹te²ju²hẽ³li¹.
 Ne³to³ta¹ txa²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² ã³waix³txai¹na¹hĩ¹na¹
 so¹lxi³ heh³lxi² yxau³ain¹tu¹wi¹. ã³waix³txa¹na¹kxe³su²
 i³ãin²ta³kxai¹nha²kxai³ heh³lxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.

16 Jã¹nxa¹jau³su² a²nũ²a² wã²la² ã³whi²kxi²nha²ka³lo³ai²na²
 tĩ³ka³lo³a² ã³ten²ti³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ tah²ka³lo³a²
 ã³nhũ²kxi²sxã³ ã³nhũ²kxi²ki³ke³la³te²kxai³
 Tah²ka³lo³ai²na² ã³wha³txi³ta³ ã³wha³txi³ta³ ã³wha³txi³ta³
 ã³wha³txi³ta³ ã³wha³txi³ta³ ã³wha³txi³ta³ ã³wha³txi³ta³
 tĩ³ka³lo³a² i³jot¹txa³ha²kxai³ nxe³sxã³ ã³ten²ti³hĩ³nx²na³li¹.
 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na²
 wãn³txa² ã³ain³so¹ki³sxã³ hã²wxã³txa³ te²yã¹nxe²
 Txa²wãn³txa² ã³ki³ka³ti³kxi²ki³kxai²nãn²tu³ nxe³ju³kxai³lu²
 wai³nxa³wi¹. Txa²wãn³txa² so¹lxi³ ã³ain³so¹kxi³ju³ta²
 wain³na³li¹. 17 Te²yã¹nxe³jau³su² hai³txi³ ka³yxuh³xa²
 wã²lẽ¹na² tĩ³ka³lo³ẽ¹nãn²ta³ yain³txi³yau³xa² txah²yau³xa²
 ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ã³wha³ki³te²sxa³yu²hẽ³li¹. ã³nẽ¹na³wi¹sxã³
 ã³wha³ki³ke³la³te²kxai³ a²yain³txi³yau³xa²na² sa²kxai³lu²
 wã²lẽ¹nai²li² i³txi³hau³kxi²sxã³ i³khot³sxã³ a²yau³xa²
 ã³nẽ¹na³hxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³
 ha³li³hxa³ni² a²ẽ¹nãn²ti³ ã³kho³ti² nxe³te²ju²hẽ³li¹.
 Yxã¹ta¹ yain³txi³yau³xa² tah²yau³xan²ta³ wã²lẽ¹na²
 ta²hẽ¹nãu³a² ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ã³wha³ki³te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ a²ẽ¹nai²na² ã³khot³txa³ha²kxai³
 a²yain³txi³yau³xa² ã³nẽ¹a³na¹xa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wãn³txa² a²ha³tih³xa²
 sa²yo²we¹tha²kxai³ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
 a²ha³tih³xa² sa²yo²we¹tha²kxai³ nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹.
 Txa²wãn³txa² hã¹nxe³jau³xa¹ sa²yo²we¹ju³ta² so¹lxi³
 wain³na³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Jai²rah³la² wẽ³sa² i³ton³sxã³ ya³lu²jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ wãn³txai²na² e³ta³lun²nxa³ta³lxa¹
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² a²wa³kxẽ³yah¹la²
 ã³tĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³tĩ³sxã³ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a²
 ã³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³ka³ti³wxe³sxã³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²ka³ne³lxa² kwẽ¹ta²kxai³
 ya³lu²kxi²sa³na²li¹. Yxã¹ta¹ ya³lu²kxi²sa³kxan²ti³
 ã³wxã¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Wxã¹kxai²nãn²tu³ txa²wẽ³sai²li²
 wxa²wxain¹kxai²nãn²tu³ ka³ten³sa²xi²tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²na²
 ten³sa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ha²kxai³ i³sa²yxau³sxã³ ã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ã³si³tẽ³la³kxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ ã³wxã³ain¹tĩ³kxai³lu² txu¹ha³ka³lxa²
 aun³ta² tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²na²
 kãin² ĩ³ton³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²ka² hxa³na³sxã³ ha¹li¹
 wxa²haitso¹xi²nũn³txa³ kwẽ³ko³nhĩ¹nai³tã² sa²kxai³lu²
 ĩ³si³ti³hon³ka³txa² ã³nĩ³ton³ã³si³wxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ³
 ĩ³to³nxi²tu³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²na² Je³su²jah³la²
 yon³nãu³a¹ ã³tĩ³ha²kxai³ a²wã²la²ka³lo³a² wxa²to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 21 Nxe³sxã³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lai²na² wã²la²kwa²hãi¹nxe² wxa²to³ha¹kxai²nãn²tũ³
 we²nxi²sa³tũ¹xã¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³tãu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²wa³tĩ³nha²sxã³
 ĩ³ye³te³nah¹li¹:

— Nxex3sa²nxi¹. ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nha¹sẽ¹ni¹.
 Yxo²i²sa¹nha²kxai³ we²nxi¹nxi¹. Nxe³jau³su² nxe³tãu³
 a²kwẽn¹tai²na¹ ta¹ka³lxa²na² ĩ³ta³ka³txa² we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nũ²la² a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sxi²ha² ã³nxai³sxã³
 ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³tĩ³sxã³ ã³wih¹te³na¹ a²nũ²a²
 ka³lxa²tũ³ka³txa² wãi²lhũ³ka³txa² kãin² hai³ni² ã³xa²
 nũ³ka³txa² ã³ka³nxẽ¹ka³nxẽ¹ka³nxe² kãi²nxon³yã¹nxe²
 nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxe² ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹,
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxex3jah³lxi³hẽ¹li¹. ã³waix3kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Hai³txi³ wẽ³sa³la³ ya³lu²nxa³wi¹. Hãi¹sxã³ ãu³xi²na²li¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²nãu³xai²na²
 yxo²i²nyhai¹nxa³jau³su² ĩ³yxo²kwã³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 25 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² ã³waix3si¹hain¹jau³kxai³la¹
 sxi²ha² ã³wi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi²xi²sxã³ wẽ³sa²na²
 a²hxi²kai²na² hxi²ki³sxã³ sa²yxo²ka³ta³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 We²nxi²khaix1nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 26 Jã¹nxe³jut3su² wẽ³sa²
 we²nxi²ju³ta² u²lxi³ ha³tã³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² ha¹lin¹te²a²ye³han³txi³te²a²ye³we²txi²ya³jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ãh¹ã³nxai³nũ²la² in³txa² ha¹li¹
 a²yo³na² ã³si³tẽ³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ya³jah¹la²nãu³xa²
 ye³han³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³ ã³si³tẽ³kxi²ya³sxã³
 ĩ³kaix1ja³te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxa³tãu³lo³txa²kah³lo²si¹li¹. Nxĩ¹nha²kxai³
 ye³han³sa²sĩ¹ju³ta²na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
 sa²hau³kot3sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha²
 ã³wih¹nũ²la² hã²wxã³txa³ ye³han³jah¹la³nãu³xai²li²
 ã³wih¹sxã³ ã³tĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ Je³su²jah³la²
 ĩ³wã³txi³te³nah¹li¹:

— Nxex3jah³wxi¹. Hxi²kan¹txi³ we²txi²nx2ta¹ju³ta³nũ³a²
 yxo²i²sya¹te³sin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²
 i³wa²lũ³xi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Yxo²i²nxa²sĩ¹na¹nha²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³ka³tu³ wxa²ye³wxai³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³wxi¹. Yxo²i²sya¹hi¹nha²kxai³ wxa²we²txi¹nx2ta¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³tãu³ ye³we²txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³
 yxo²sa³te¹txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— We²txi¹nx2ta¹wi¹. Yxãn¹ta¹ ju¹ta²na² a²nũ²a² ã³xa²
 i³yau¹ũ³nha²ya³txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe² i³ye³kxi²kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² nũ³kxũn³sxã³
 o²la³kxi²ju³ta² a²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
 i³yau¹ũ³nyha²ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa²yxo²ka³tũ³te²a²yxo²we²txi²jau³su²

32 Nxa²ha¹te¹ in³txai²na² ye³we²txi²ya³te²na²
 a³li³xi²tãu³a² a²nũ²a²nãu³xa² yau³son³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³te²nãu³xa² in³txa² yxo²ka³tũ³nha²kxai³ kō³nxe³te²
 yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³ha²kxai³ a²nxe³te² in³txa²
 ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na²

sa²kxai³lu² jut3sĩ²nũ²la² kō³nxe³te² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³li³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 ya²la³tu³ nxũ²kwai³li³ha²kxai³ yxo²ka³tũ³ju³ta²
 yxo²we²txi²ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jut3su²

ã³si³tẽ³la³kxi²te²nãu³xa² ju³ta² i²nũ²la² i³wã³wã³txi²sxã³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹ha³lo²ai²na² I³sa³e²ko³nãu³a² hai³txi³
 i²ki³sxa³ju³ta²la¹wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³yãn¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
 ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² wãn³txa² ki³han³jau³su²
 i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ta³a² hxi²kan¹jah¹lo²su² te²a² a²sa³wi³sxai²la¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³ i³hxi²ka¹txai¹nha²kxai³ kō³nxe³te² yãu³ka³txa²
 a³li³si¹jau³su² kwa³na³in²ta¹. Txa²wã¹sũ³nu²su²
 ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²a²nũ²a²nãu³xa²i³ãin²ta³lxi²nha²jau³su²

35 Hã²wxãn³txa³ sxi²jen³nãu³a² kãin²thĩn³su²
 ta³nxa² kãi²nxa³thĩn³su² ta³nxa² hãi¹nxe³thĩ³na¹
 ai³lha²thet3ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹to³ha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a² nxe³jau³xa² i³yau¹ũ³hi²
 a²nũ²a² i³ta³ka³txa² whãi²na¹ we²txi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³si³tẽ³la³kxi²tũ³kã³txi³su² ĩ²sxã³ĩ³ãin²ta³lxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Tũ³kã³txai²na² o³ve²a² yã¹xain¹na³na¹. Tĩh³na²tũ¹kxi²kxai²nãn²tu³ kwa²hã¹nxe² ã³nxai³lha²the³ti² kwa²khãuh³lxa³thi¹ni² nxe³te²ju²hẽ³li¹, o³ve²a² a²wa³kxẽ³nxa²yũ²nxa³te²na²su² nxe³kxe³hũ³nxe²tũ¹kã³txai²na²yã¹xain¹na³na¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa² yain³txa²sxa³ko³xa² wi¹wen¹ko³xa² yã¹xain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹wxa²ni²lho¹kxi³tũ³kã³txa² ka³lxa²ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² yxo²ĩ²sain¹te³lhxã³ te²nũ³su²te²nãu³xa² ka³lxa¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³yau¹ũ³nyhain¹te²nũ³su²te²nãu³xa² ka³lxa¹txi³he¹xai¹nxa³wi¹. 38 Nxe³ha²kxai³hai³sxa² Wa³kxẽ³nxa² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³jah¹la² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Wxa²so¹tũ³kã³txa² ã³xa²ã³nũ²kxi²sxã³ ĩ³kaix¹tain¹si¹kĩ³jau³su² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix¹so¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²hxi²ka²hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²nũn³tũ³kã³txa²ĩ³kaix¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³kaix¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a² ĩ²lu³te²a²ko³nxe³te² yãu³kã³txa² nxũ²kwã³yxau³kxai²nãn²tu³hxi²kan¹txi³ nxũ²kwã³li³ain¹sih¹nx2ta¹jau³su²ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²lu³te²a² a²ĩ³ta³kã³txa²ĩ²li³kã³txa² we²txain¹sih¹nx2ta¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹ha²kxai³jã¹nxe³te³lhxã³ nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Jã¹nxe³tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³lxi²hain¹jau³xa²sa¹. A²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹la² sa²kxai³lu² Si³mãu²ah³la² ta³nxa² Pe²jah³la²ta³nxa² nxe³jau³xa² yau³ha¹li¹ ĩ³yĩ¹li²te²ju²hẽ³la². A²lon³yah³la²Ãn³tre²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ti³a²kah³la² a²lo³nai²li²Jo³ãu²ah³la² nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ya³te²na² a²wĩ³nu²su²Se³be³te²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Fi³li²pah³lo²su² ha²kxai³Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². To³me²ah³lo²su²ha²kxai³ Ma³te²ah³lo²su² a²nũ²a² ũ³yho³hi²kĩ³ki³a²so¹kxi²nẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². Ti³a²kah³la²Au³fe²ah³la² a²tah²su² ha²kxai³ Le³be²ah³la² Ta³te²ah³la²nxe³ĩ³lxa² ha¹li¹ ĩ³yĩ¹li²te²ju²hẽ³la². Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Si³mãu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³te²a²ã³lxi³sxã³ se³lo²ti³nũ³kã³txi³si²ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lo²su² yxan¹nãu³u¹ta²kxai³ ko¹ko¹xa²

hxi²ka²nāu³a¹ Je³su²jah³la² ā³yū³ain¹jah¹lo²nū³su² ha²kxai³
ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hā³si¹hain¹jau³su²
5 A²nxe²te² in³txi³nāu³xai²li² a²sa³wi³ha³lxi³khai³su²
ha²kxai³ i³sa²si¹hā³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– i³sa²si¹hā³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³ hai³txi³
Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³lxa³ ai³yah³lxa³nha²kxai³
Sa³ma³ri³tā²na² sxi²jen³ti³la³ ai³yah³lxa³nha²kxai³
nxe³jah³lxi³hē¹li¹. 6 Hāi¹nxe³sxā³ i³sa³e² nū³ka³txa²

a²sxi²ti³nāu³xai²na² so¹lxi³ ai³jah³lxi³hē¹li¹. Tū¹ka³txai²na²
sa²kxai³lu² o³ve²a² aun³tih¹sa³tī¹lxi³te²a² a²wa³kxēn³yah³la²
i²te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³ju³ta² tū¹ka³txai²li²

Txa²wā¹sū³na² i²ai¹nxa³tū³ka³txi³su² na³li¹.
A²nxe³txa³nū¹ka³txai²na² so¹lxi³ ai³jah³lxi³hē¹li¹.

7 Nxe³sxā³ ai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa² wi¹jau³xa²
i³hen³txi³txain¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yau³tāu³lon³ju³ta³nū³a² wxā³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.”

Nxex3tain¹yah³lxi³hē¹li¹. 8 Nxe³yah³lxin¹tāu³a² i³ta³ka³txa²
i³ton³te²a² we²txi²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tu³
ka³ten³su² i³sa²yau³xi²si¹yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a²

khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²te²a² i³we²nxi²yah³lxi¹nha²kxai³
a²nū²a² kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yau³te²na²
i³nxū²kwai³li³si¹jau³su² kwa³na³yah³lxi¹nha²kxai³

nxex3jah³lxi³hē¹li¹. Wā²nxūh¹sxā³ i³hxi²ka¹txa²lxa¹wi¹.
Yen³kxa² ū³yho³hi²sah¹lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹.

Nxe³nx2ta¹kxa²yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³yah³lxin¹kxa²yo³ha²
so¹kxi²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wā²nxūh¹lxi³ a²nū²a²nāu³xai²na²

hxi²nūn¹tai¹yah³lxi³hē¹li¹. 9 Jā¹nxe³sxā³ ai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
ū³yho³hi²ki³a² ou²ro²ki³su² tā³nxa² pra²ta²ki³su² tā³nxa²
ko²bre²ki³su² tā³nxa² sa²so¹sxā³ tē³yah³lxi³txa³hē¹li¹.

10 Wā²lēn¹ta³ tē³xān³nha²kxai³ wā²la²ka³lo³la³ ka³lo³ā³ka³lo³la³
tē³xān³nha²kxai³ yu³wi²kxi²nhān¹ka³lo³la³ ko³lo³ā³ka³lo³la³
tē³xān³nha²kxai³ tāu²ka³ta³la³ tē³xān³nha²kxai³

nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ ā³nhxi²nūn¹ta³kxain¹yah³lxin¹te²su²
te²na² yen³kxa² wā²nhū¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na²
wain³na³li¹.

11 Nxe³ha²kxai³ ai³yah³lxin¹tāu³a¹ sxi²jen³na²
ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ thī¹nai²na² yxau²xai³te²a²
wi¹lhin¹sxā³ sxi²lho³nx2ti³te²a² ā³ten³jah³lxi³hē¹li¹.

Nxe³te²he³la³kxah³la² a³txi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
nxe³thī³nai²na¹ yau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. 12 Jā¹nxe³sxā³ sxi²ha²
ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lī³hen³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

13 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² yxau²xai³tũ³kā³txa²
 wi¹lhin¹kxi²sa²wi¹son¹nx2ti³kxai²nān²tu³ a²wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta²
 yxau³ya³nx2ti³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹kxi²
 sa²wi¹son¹nx2ti³xa³kxai²nān²tu³ a²wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta²
 yxau³ya³nx2ti³xa³lho³li¹. Sa²wa²li¹nx2ti³tu¹wi¹.
 14 Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²je³na² ĩ²li³jen³su² je³nān²tu³: “Wxāi²na²
 ten³nxa²lxi³sī¹nxa³nhai¹.” Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sũ³na²wān³txi³la³ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²nān²tu³
 sxi²je³nai²nān²tu³wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Wa²li³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 kīh³nũ³xa²wxa²yu³kxa²ti³son¹tũ³xa²ti³yu³tun³ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹
 Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta²
 ĩ³yau¹ũ³ain¹yah³lxi³hī³nxa¹li¹.

15 Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Kxā³nāu³u¹tai²na²
 So³to²ma²thī³nu¹tai²na² Kō³mo²ra²thī³nu¹tai²na²
 ha¹lin¹thī³nu¹tai²na²kō³nxe³thin¹khai¹nxe³thīn³sain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³.
 Nxa¹nha²kxai³yxan¹nāu³a¹Txa²wā¹sũ³nu²su²te²hi²sen³su²
 kō³nxe³ti³kāi³ain¹kxa²yo³ha²sa³te¹txi³ũ³yho³hain¹tu¹wi¹.
 Yxān¹ta¹sxi²jen³ta³en²nxa²lxain¹thī³na²ā²la²sa³te¹txi³
 ā³wa²tot1sxā³ũ³yho³hain¹tu¹wi¹.

Ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta³nũ³a²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

16 Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. O³ve²a²yā¹yxah³lxi¹lxi¹.
 Tũ¹kā³txai²na² ĩ³sa²si¹hā³nx2ta¹tũ³kā³txai²na² hau³xa²
 yā¹nxain¹na³li¹. Kō³nxe³ti³kāi³sxā³yxau²xai³ju³ta²so¹lxi³
 te³nain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹.
 Jā¹nxe³sxā³txih³xa²ne³kheh¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe²
 ne³kheh¹khaix1nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³
 kwa³sxa³xa²wi¹lhin¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe²
 wi¹lhin¹khai¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. 17 Jā¹nxe³jut3su²
 te²yā¹nxe²a²nũ²a² ĩ²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³jah¹lai²li²
 khāuh³lxa³thi¹txa²lxi³ha³tai¹. Wxa²hxi²kan¹txi³nāu³xa²
 ā³sa²so¹nx2ti³ha³tai¹. Ju³te²a²nũ³kā³txa²

ā³nũ²kxi²thī³na² ā³sa²so¹nx2ti³sxā³ ĩ³ta³lo³su²nx2ti³ha³tai¹
 18 Yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxa²ha³lo²a²
 wxa²wa³kxē³nxa² si³yxau³kxa³ta² Kō³ver³na³to²yah³lo²su²
 ha²kxai³ ā³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²nũ³kā³txa²
 a²wa³kxē³nxa² si³yxau³kxa³ta² pre³si³tēn²jah³lo²su²
 ha²kxai³ ā³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³nx2tai¹nha³tai¹
 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³ta²
 ĩ³wā³txi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³
 tũ¹kā³txai²na² whāi²na¹ Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³te²nāu³xa²
 whāi²na¹ nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 19 Nxe³yān¹ta¹
 nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹jau³su² nxe³yah²lxan³te³nah¹li¹: “Īh¹nxe³

ĩ³wa²lũ³xai¹na¹lhon³ku¹. Ĩh¹nxe³jau³ta³ ĩ³ye³kxai¹na¹lhon³ku¹.
 Nxa¹nha¹.” Nxe³jau³su², nxe²e³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe²nxa³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²yah³lxi¹nhĩ¹na¹
 wãn³txa² wain³jau³xan²tu³ wi¹kõ³nh²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 20 Wxa²wãn³txi³khai³sxu² e³yah²lxan³tho³li¹. Yxãn¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na² wãn³txa² a²yo²e³jau³su²
 yũ³yah³lxin¹tu¹wi¹.

21-22 Nxe³hĩ¹nai²na² yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ĩ³an³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
 A²nũ²a² yxo²ĩ²xa³te²na² sa²kxai³lu² a²lon³khai³xa²
 ĩ³su²lhã³si¹jau³su² ã³yũ³so¹ain¹tu¹wi¹. A²wĩ³na²
 sa²kxai³lu² a²wẽ³sa² khai³xa² ã³yũ³so¹ai¹nha²kxai³
 a²wẽ³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na² a²hã³ka³na² nxe³sxã³
 ã³yũ³so¹ai¹nha²kxai³ nxe³ai¹nha³tai¹. Te²yã¹nxe³jut3su²
 nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³ sa²yxo²ã³syah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Sa²yxo²ã³syah²lxan³kxai²nãn²tu³ kxã¹nãu³a¹
 Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
 yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. 23 Jã¹nxe³jut3su² sxĩ²je³nai²na²
 ĩ²li³jen³su² khãuh³lxa³ti¹nx2tain¹kxai²nãn²tu³ sxĩ²je³na²
 nĩ³nã³sa²nũn³thĩ³na² aun³txi²xai³jxah³lxi³hẽ¹li¹.
 Wãn³txi³khai³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. ĩ³sa³e²ko³xan¹ta² sxĩ²je³na²
 thĩ³ka³lxa²khai¹nxe³te²jai¹ti²tu³wi¹. Ka³lxa¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 sxĩ²yhen³ti³nãu³xa² whãĩ²na¹ ai³lha²thet3jah³lxan³tho³li¹.
 Nxe³yah²lxan³nxa³ta³lxa¹ Txai²li² ne³ka³ta²sxã³ a³ka³nxi²sxã³
 ã³wa³li²sã²na¹tu¹wi¹.

24 Jã¹nxe³jut3su² ha³te³h³nxã³nxa² o²la³kxi²ta³lu²nxa³jah¹la²
 kãĩ²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³tih³nxe³jah¹la² kãin²ti²lã²na³li¹.
 Te²yã¹nxe³sxã³ a²sa³wit3su² hxi²ka¹nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
 a²sũ³nu²yah³lo²khai³xa² hxi²kan¹ti³lã²na³li¹. 25 Jã¹nxe³jut3su²
 a²nũ²ai²na² ha³te³h³nxã³nxa² ĩ³tih³nxe³kxa² yã¹nxe³te²lo³te³lhxã³
 yã¹nxe³kxai²nãn²tu³ e³lain¹te³nah¹lxi¹: “ĩ³tih³nxe³jah¹lai²la¹wi¹.”
 Nxe³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ hxi²kan¹kxa²
 yã¹nxe³te²lo³te³lhxã³ yã¹nxe³kxai²nãn²tu³ e³lain¹te³nah¹lxi¹:
 “Hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ wxa²hxi²kan¹txa²
 si³yxau³jah¹lo²su² te²sa¹kan²ti³ e³lain¹te³nah¹lxi¹: “A²ta³a²
 si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe³ha²kxai³la¹ wxãĩ² ĩ³nxai²na²
 txa²sa³wi³ha³lxi³su² yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 e³lain¹tu¹wi¹. Nxain¹te³nah¹lxi¹: “Ta³nxũ¹ka³txai²na²
 a²ta³nũ³ka³txi³sain¹na³li¹.” Nxe³jau³su² te²ai²li² nxe³te²ju²hẽ³li¹.

A²nũ²a² ĩ³yuh³lxa³kxi²nẽ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

26 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Kõ³nxe³ti³
 kãĩ³ũh¹nx2tain¹ju³ta³nũ³su² hãĩ³a² he³son³kxain¹kxan²ti³
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ²kxi²jah¹lai²la¹wi¹. ĩ²kxi²ha²kxai³ hã²wxãn³txa³

yan¹nāu³a¹ sa²hau³ko³tūh¹nx2ti³tu¹wi¹. 27 Ka³nxah³tai²na²
wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² a³la²ni²tāu³a² a²nū²a²
yxo²ha³kxa¹ jau¹xain²txi³ i³hen³txi³tain¹yah³lxi³hē¹li¹.
28 Jā¹nxe³jut3su² txa²wā¹nū²ai²na² i³su²lhā³nē³jah¹la²
yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³te²su² hxi²kan¹txi³
txa²wā¹yāu³ka³txa² i³su²lhā³nē³lxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹
wxa²yāu³ka³txai²na² wxa²nū²ai²na² nxe³sxā³ whāi²na¹
tē³sxā³ ha³lo²a² ko³nxe³ko³xa² ha³nxe²i³sa²tē³ko³xa²
ā³na¹kxi³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na²
so¹lxi³ yuh³lxi³jah³lxi³hē¹li¹. 29 Txa²wā¹sū³na² wi¹lxa²
hau³ko³tū¹nhē³na³li¹. Nxe³ju³kxai³lu² ai³ka² wē³sa²
ha¹lin¹te²su² te²a² hxi²tē³nyhah²lxin¹kxai²nān²tu³
ū³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat3sxā³ ū³yho³hi¹nx2ti³hī³nx2na³li¹.
A²yo³ha² kāi²nxa³wi¹, ai³ka² a³lxi²nxa³ha²kxai³lu¹.
Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ai³kai²na²
ki³ka³na³ku² kxan²ti³ yuh³xai²na² a³hi²kxai²nān²tu³
Sū³na²kxai³lu² i²kxi³lxi³hxai²na²hē³li¹. 30 Jā¹nxe³kxa²yu³su²
Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² A²hoh³lxi³ Si³yxau³jah¹lo²su² na³li¹.
Wi¹lxa² hau³ko³tū¹nx2ti³ju³ta² ten³na³li¹. 31 Jā¹nxe³ha²kxai³
hxi²waun³txi²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ai³ka² wē³sa² jū¹nxa² so¹lxi³
a³lxi²hxai²na²hē³li¹. Ki³ka³lxa¹txi³ a²nū²kxi²ki³kan²ti³ hai³txi³
a²yoh³la³ kāin²ti³he¹nx2nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² a³lxi²
wa³to²hi¹nx2ti³hxai²na²hē³li¹. Nxe³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
wi¹wi¹nxe² sa²hau³ko³nx2ti³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² a²sa³wit3su² ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

32 A²nū²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nū²a² ā³xa²
i³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² a²sa³wit3su²na¹wi¹.”
Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²sū³na² oh³xa²
yxau³ta²si³yxau³kxah³la² i³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
“Jah¹lai²li² txa²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Nxe³na¹jau³su² nxe³na¹tu¹wi¹.
33 Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nū²a² ā³xa²
i³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² a²sa³wit3su²nxa³wi¹.”
Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²sū³na² oh³xa²
yxau³ta²si³yxau³kxah³la² i³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
“Jah¹lai²li² txa²sa³wit3su²nxa³wi¹.” Nxe³na¹jau³su²
nxe³na¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² sa²wi³lhon³kxi³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² jau³su²

34 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² wxā³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²nū²a²nāu³xa² hāu²non³sxā³ yxau²xai³nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nū³a²
yū²nxa³lho³li¹. Nxe³to³ta¹ he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nū³a²
yū³tu¹wi¹. 35 Nxe³ju³kxai³lu² wxā³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²ki³lha³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wī³na² ā³nhe¹kxi²ha²kxai³
a²ka³ne³lxai²na² sa²kxai³lu² a²hā³ka³na² ā³nhe¹kxi²ha²kxai³,

a²s¹i³sai²na² sa²kxai³lu² a²h³ai³na² a³nhe¹kxi²ha²kxai³ nxe²
 a³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹tu¹wi¹. 36 Nxe³sx³a³ wxa²yu³ta³khai³xa²
 a²ha³tih³xa² a³nhai¹son³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.

37 J¹a¹nxe³jut3su² a²n²u²a² te² i³nxai²na²
 sa²kxai³lu² wxa²wi³na² wxa²h³a³ka³na² nxe³sx³a³
 a³lxain¹yah³lx³i³te²sin¹yu²h³li¹. Yx¹an¹ta¹ a³wa²to²hi²
 a³lx³i²sa²t³e³sah¹lxan³kxai²n²n²tu³ nxe³te² i³nx³an²tu³ hxi²kan¹txi³
 txa²sa³wi³ha³lx³i³lot3sah¹lxan³tho³li¹. Te²y¹a¹nxe³sx³a³ a²n²u²a²
 te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² wxa²ki³lha³lx² wxa²ka³ne³lx²
 nxe³sx³a³ a³lxain¹yah³lx³i³te²sin¹yu²h³li¹. Yx¹an¹ta¹ a³wa²to²hi²
 a³lx³i²sa²t³e³sah¹lxan³kxai²n²n²tu³ nxe³te² i³nx³an²tu³ hxi²kan¹txi³
 txa²sa³wi³ha³lx³i³lot3sah¹lxan³tho³li¹. 38 Nxe³ha²kxai³
 i³hit1sah²lxin¹kxai²n²n²tu³ i³ye³kh³auh³lx³a³thi¹nx2tain¹ju³ta³n³u³a²
 ta³nxa² i³su²lh³a³nx2tain¹ju³ta³n³u³a² ta³nxa²
 nxe³nx2tain¹ju³ta³n³u³a² yuh³lxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²w³an³txa² sa²yo²a³syah¹lxin¹kxai²n²n²tu³ hxi²kan¹txi³
 Txa²sa³wi³ha³lx³i³syah²lxan³tho³li¹. 39 J¹a¹nxa¹jau³su²
 wx³ai²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²n²n²tu³:
 “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹t³au³a² txa²wi¹la¹t³au³a¹
 a³lx³i²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² w³an³txa² sa²yo²a³a¹kxan²ti³
 ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²n²n²tu³
 Txa²w³ai²s³u³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah²lxan³tho³li¹.
 Yx¹an¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹t³au³a²
 txa²wi¹la¹t³au³la³ a³lx³i²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
 w³an³txa² yo²a³a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³su²lh³a³sain¹kxan²ti³
 yo²a³a¹ju³ta² a³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²n²n²tu³
 Txa²sa³wi³ha³lx³i³syah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
 Txa²w³ai²s³u³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.

Wi¹k³ai³kxa²yo³su² i³yau¹u³jau³su²

40 J¹a¹nxe³jut3su² ai³lha²thet3jah³lxin¹t³au³a² wa²su¹wa²sun¹sx³a³
 a³wih¹si¹nx2tain¹jau³su² e³kxi²nx2tain¹kxai²n²n²tu³
 nxe³te²n²n²tu³ wa²su¹wa²sun¹sx³a³ a³wih¹si¹sain¹jau³su²
 e³kxi²sain¹n³na³li¹. Nxe³sx³a³ wa²su¹wa²sun¹sx³a³
 a³wih¹si¹sain¹kxai²n²n²tu³ i³sa²si¹h³a³sa²jah¹la²
 wa²su¹wa²sun¹sx³a³ a³wih¹si¹nyhain¹jau³su² e³kxain¹n³na³li¹.
 41 Te²y¹a¹nxe³sx³a³ a²n²u²a² i²li³te²a² Txa²w³ai²s³u³na² w³an³txa²
 i³hen³txi³jah¹la² wa²su¹wa²sun¹sx³a³ a³wih¹si¹nyhain¹t³au³a²
 nxe²e³te³nah¹lx¹i¹: “Jah¹lai²na² S³u³na² w³an³txa²
 i³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ wa²su¹wa²sun¹sx³a³
 a³wih¹si¹hai¹na¹t³u³x³a¹.” Nxe³jau³su² nxe³te²n²n²tu³ S³u³na²
 w³an³txa² i³hen³txi³jah¹la² i³hen³txi³kxa² yo³ha² y¹a¹nxe³sx³a³
 u³yho³hi²nyhain¹n³na³tu¹wi¹. Te²y¹a¹nxe³sx³a³ a²n²u²a²
 wi¹lhin¹jah¹la² wa²su¹wa²sun¹sx³a³ a³wih¹si¹nyhain¹t³au³a²
 nxe²e³te³nah¹lx¹i¹: “Jah¹lai²na² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹wi¹.

Nxe³ha²kxai³ wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹hai¹na¹tũ¹xã¹”
 Nxe³jau³su² nxe³te² ĩ³nxãn²tũ³ wi¹lhin¹jah¹la² ũ³yho³hi²ka²
 yo³ha²yã¹nxe² ũ³yho³hi²nyhain¹nũn³tu¹wi¹.

42 Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² a³lxi²sai¹nha²kxai³
 ĩ³yau³xa² sũ²jau³xa² ĩ³na²jau³su² a²nũ²a² ã³jah¹la²
 ũ³hũ¹nyhain¹sxã³ e³te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² kã²nxa³kxan²ti³
 Sũ³na² sa³wi³sxai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³yau³xa² ĩ³na²jau³xa²
 ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³su² nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 ya²la³tu³ wi¹kã³ain¹kxa²yo²ha² yũ³tu¹wi¹. Jã¹nxa¹jau³su²
 tai²li² nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. Nxe³jau³xa²na² Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11

Jo³ãu²Ba³tis²jah³la²ĩ³wã³txi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
 a²to²se³ nũ³kã³txa² ĩ³yau¹ũ³ta³lun²te³na¹ ã³waix³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Sxi²jen³nãu³a² ai³lha²thet³sxã³ ai³sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³yau¹ũ³hi² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi² Je³su²jah³la²
 a²yo²wãn³txa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nxẽn³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹txa³lxi³ sxi²ha² kan²txi³
 ũ³tĩ¹kxi²sxã³ sxa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la²
 wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²jau³su² ha³ta³nxe³nũ²la² a²sa³wi³hxa³lxa²
 ĩ³kaix¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³sxã³ ĩ³kaix¹tu²la² Je³su²jah³la²
 ĩ³wã³txi³si¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ah³lxin¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹tai²na²ũ³sa²si¹hã³ũh¹sa²sĩn¹jah¹lo²su
 nĩn¹ji¹wi¹? Nxe²nxa³kxai²nãn²tũ³ a²nũ²a² ã³xa²
 wah³nxe³sa²sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxex³jah³lxi³wxi¹. Wãn³txa² ain³kxah¹lxin¹jau³su² ha³lo²a²
 ĩ²yah³lxin¹jut³su² whã²na¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wxa²li³sxã³
 ĩ³hen³txi³jah³lxi³hẽ¹li¹. 5 Ye³han³te²su² te²a² ye³we²txi²ha²kxai³
 ha³lxu³ha² ai³te²su² te²a² sa²yũ³we²txi²ha²kxai³
 a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ kã³lãun³ta³kxi²te²su² te²a²
 we²txi²ha²kxai³ a²ne³nxẽ³na² ne³kã³tũ³te²su² te²a²
 ne³we²txi²ha²kxai³ a²nũ²a² ya³lu²te²su² te²a² kã³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tha²kxai³ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su²
 te²a² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³su² txa²wã¹ẽ¹nãu³a²
 sa²hau³ko³tain¹si¹hain¹jau³su² ĩ³hen³txi³nhyai¹nha²kxai³
 nxe³jau³su² jau³xa² ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

6 Txa²wãn³txa² hxi²ye¹ta³lxain¹sxã³ en²sai¹nxa³te²su² te²a²
 wi¹lhin¹khaix¹xain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa²
 aun³txi³sxã³ ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kã³tũ³ Je³su²jah³lai²na²

sa²kxai³lu² sa²wa²nha²sxã³ a²nũ²a² ã³si³tẽ³la³kxi² te²nãu³xa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ai³sxã³ ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹nai³tã²
ĩh¹nxe³te²ta³ ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Ka³tĩ³ka²txã³nxa²
kwa² sa³xit3sxã³ sa²hai³hain³jut3sũ³nxe² a²nũ²a²
ĩ³wã³wã³ta³kxi²sain¹jah¹la² ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
8 Nxe²nxa³kxai²nãn²tu³ ĩh¹te²ta³ ĩ²te³lhxã³
ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? A²nũ²ai²na² yen³kxih³jah¹la²
wã²la² a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a² au³khai¹nxe³ka³lo³a²
wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² nxe³ka³lo³ai²na² ũ³whi²kxi²nha²jah¹la²
ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Nxẽn²nxa³wi¹. A²nũ²a²
wã²la² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² wih²kxi²nha²te²he³la³kxa²
a²nũ²a² sxi²ha² kãn²te²si³yau³jxah¹la² sxi²ha² so¹lxi³
yxau²xai³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. 9 Nxe²nxa³kxai²nãn²tu³
ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹la² ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
Jau¹xai²na² wain³jau³xai²la¹wi¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³hen³txi³tũ³ka³txa²
ã³wa²to²hi²sxã³ yxau²sa²tẽ³jah¹lai²la¹wi¹. 10 Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³nẽ³te³nah¹lxi¹:
“Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²sa³wit3su² ne³ka³ta²nxa²sxã³
ĩ³sa²si¹hã³a¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa²
ĩ³tih³nxain¹tu¹wi¹. Txa²wãn³txa² hxi²kan¹txa²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²sih¹nxa²ha¹jau³su² nxe³jau³xai²na²
ĩ³hau³ko³tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 11 Jã¹nxa¹jau³su²
ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nũ³ka³txu¹tai²nãn¹jau³xai²na² wxi²kan¹jau³xai²la¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³jau³xai²na²
wxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²na³li¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹
Txa²sa³wi³ha³lxai²na² hxi²kan¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³kxan²ti³nũ¹
wãn³txa² ĩ³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³xai²na² wxi²kan¹sxã³
wa³to²hi²sa²tẽ³na³li¹. 12 Jã¹nxe³sxã³ txa²nũ²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³tih³nxe³te²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nũ²a² ĩ²li³te²na²
ã³yo²o³tũ¹kxai²nãn²tu³ Sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³
ĩ³ũ¹hai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³jau³su² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
ĩ³tih³nxe³te²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²nũ²a² ka³lxa¹te²nãu³xa² Txa²wãn³txa² ain³so¹ai¹nha²kxai³
ya³lo³txi²sxã³ Sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ain¹na³li¹.
13 A²kxã³nxãn¹jau³xu¹tai²na² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nũ³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
Sũ³na² wãn³txa² ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na² nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ka³tu³ hã²wxãn³txa³
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³tai²li² hĩ¹na² yũ²na³li¹.”

Nxe³nē³ti³ai¹ti²tu³wi¹.

14 A²nxe³jau³xu¹tai²na²

E³li²ah³lu¹jāx¹jah¹la²wxā³ju³ta²nū³a²i³yau¹ū³nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

A²nxe³jah¹la²wxā³jah¹lai²na²Jo³āu²Ba³tis²jah³lo²su²na³li¹.

Ya²la³lyau³tū³ā³ten³nxa²ti³kxai²nān²tū³yo²ja³lx³hē¹li¹.

15 A²ne³nxē³na²yū¹nx2ti³kxai²nān²tū³ain³kxi¹sah¹lx³hē¹li¹.

16 Nxe³yān¹ta¹a²nū²a²a²hī¹nān¹te²nū³ka³txi³nāu³xa²

ih¹nxe³txe²hū³nhī³te²la¹xā³? Wē³ha³lxa²yā¹nxain¹na³li¹.

Sxi²je³na²kwa²wa³nī³lo³nain¹te²ju²hē³li¹. Wa³nī³lon³sxā³

ī³kaix¹nyhu¹ain¹te³nah¹lx¹: 17 “Wān³txa²wi¹lhin¹jau³xa²

ī³hain³sih¹nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹

ī³ka³li³kxi²ya³sai¹nxān³tai¹ti²tu³wi¹. Hā²wxān³txa³nū²

ī³āin²ta³kxi²jau³xa²ī³hain³sih¹nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹

nān³kxi²ya³sai¹nxān³tai¹ti²tu³wi¹.” Nxe³kxe³hū³sxā³a²nū²a²

a²hī¹nān¹te²nū³ka³txi³nāu³xa²kā³nxai³tān¹tū³ka³txa²

yā¹nxain¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na²wān³txa²ī³hen³txi³tū³ka³txa²

e²nain¹na³li¹. 18 Jā¹nxe³jut3su²Jo³āu²Ba³tis²jah³la²

wxā³hī¹nai³tā²yain³txa²kwa²hāi¹nxe²ā³na¹ha²kxai³

vīn²yau³xa²ī³na²xa³ha²kxai³Jo³āu²Ba³tis²jah³la²ta¹hxai²hē¹li¹.

Nxe³te³na¹a²nū²ai²na²e²nain¹sxā³wān³txa²wai³nxa³jau³su²

e³lain¹te³nah¹lx¹: “Jo³āu²Ba³tis²jah³lai²li²ko³nxe³te²

yāu³ka³txa²nxū²kwai³yxau³jah¹lo²sin²tai¹.” Nxe²e³lain¹na²hē³li¹.

19 Jā¹nxēn³tai¹. Txai²li²wxā³na¹hī¹nai³tā²yain³txa²

ī³yai³ni²yain³jau³xa²ī³na²nxa¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ta¹

a²nū²ai²na²wān³txi³kxai³lu¹, en²kxi²sain¹te³nah¹lx¹:

“Je³su²jah³lai²na²yain³txa²kāin²yain³jah¹lai²la¹wi¹.

Yain³jau³xa²ī³na²sa³wen¹jah¹lai²la¹wi¹. A²nū²a²ū³yho³hi²ki³ka²

so¹kxi²nē³tū³ka³txi³nāu³xa²ko³nxe³thin¹tū³ka³txa²nxe³sxā³

ā³ya³lx²nyhain¹jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe²e³lain¹na²hē³li¹.

Nxe³lxain¹kxan²ti³a²nū²ai²na²a²hoh³lx³su²te²a²wain³txi³

kāi³kxai²nān²tū³a²wē³ha³lxa²wain³txi³ī²ye²ain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sxi²jen³ti³nāu³xa²sa²yo²we¹tai¹nxa³jau³su²

20 Nxe²e³ta³lun²nū²la²sxi²jen³ti³nāu³xa²

ī³kwai¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thī³nāu³xa²Je³su²jah³la²

hi²sen³kxai³lu²wā³nxīn¹sxā³o²la³kxi²nū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Yxān¹ta¹nxe³kxan²ti³nū¹hai³txi³a²ko³nxe³ti³kāi³ain¹ju³ta²

ā³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

21 Jā¹nxe³jut3su²sxi²jen³txi³nāu³xa²ī³kwai¹txain¹te³ān¹jau³kxai³lu¹

Je³su²jah³lai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

— Ko²ra³sī²thī³nān¹tū³ka³txāi³. Bet3sa³i²ta³thī³nān¹tū³ka³txāi³.

Ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Kxā³nhxī¹nai³tān¹thī³na²

Ti²ro³thī³nān¹tū³ka³txai³tā²Si³tō²thī³nān¹tū³ka³txai³tā²

nxe³sxā³ko³nxe³thin¹khai¹nxai¹nha²kxai³ya³lu²hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹t

Yxān¹ta¹wā³nxīn¹sxā³kāi³ūh¹nx2ta¹ju³ta²

ĩ²ain¹ke³la³te²kxai³ a²kō³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tu¹tai²na² ã³na¹sxã³
ã³yo²o³tũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Wã²la² sa²kẽ³nã²ka³lo³a²
ũ³whi²kxi²nha²sxã³ ha³nxe²a² sin³so³xa² ã³wxe³sãn²sxã³
ã³yo²o³tũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹. 22 Nxe³kxa²ha³tã³nxãn²ti³
yxan¹nãu³a¹ txa²wã¹o²la³kxi²kĩ³kxa²yo³ha² Sũ³na²
ũ³yho³hi²nẽ³tãu³a¹ Ti²ro³thĩ³nãn¹tũ³ka³txai³tã²
Si³tõ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txai³tã² nxe³sxã³ kō³nxe³ti³
kãi³ain¹kxa²yo³ha² kãi²nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹ kō³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹kxa²yo³ha² ã²la² kãi²non³tu¹wi¹. 23 Nxa²ha¹te¹
Ka³far³na³ũ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu¹.
“Oh³nãn¹kō³nãu³a² Sũ³na² ha³lo²a²nãu³a² ka³la³sxã³
ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹.” Nxĩn¹jau³su² yxãn¹ta¹ yuh³xan¹kō³nãu³a²
ha³nxe² ĩ³kō³nãu³a² sa²yũ³lho¹txa²tu¹wi¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
So³to²ma²thĩ³na² kō³nxe³thin¹khaix1ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³thin¹sxã³ kãi³ain¹kxa²yo³ha²
ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ wã³nxĩn¹sxã³
o²la³kxi²nũh¹nx2ta¹ju³ta² ĩ²ain¹ke³la³te²kxai³ hai³txi³
ya³lu²hxa³nai¹nhĩ²nxa³wi¹. 24 Nxe³kxa²ha³tã³nxãn²ti³
yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a²wa³kxẽn³su² tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² So³to²ma²thĩ³nũ¹tai²nãn¹tũ³ka³txa² kãn²
ye³khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ wxa²nũ³ka³txi³
ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ye³khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³ju³ta³nũ³a² kãn²
wha²to²hi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² hxi²nũ¹nain¹jau³su²

25 Nxe³ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

– Txa²wĩ³nãĩ³. Oh³xan¹thĩ³na² whãĩ²na¹ yuh³xan¹thĩ³na²
whãĩ²na¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹.
Nxĩn¹sxã³ ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa²
a³la³kxi²khai¹nxe³te²nãu³xa² nxe³sxã³ wa³ka³la² kãi³in¹ju³tai²na¹
wãn³txa² ĩ³tih³nĩn¹jau³xai²na¹ ĩ³yau¹ũ³ai¹nxã³nhẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ a²hoh³lxi³sxa³te²su² te²nãu³xa¹ wxa²wãn³txai²na²
ĩ³yau¹ũ³ai¹nĩ¹nhẽ³li¹. Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ sa²nẽn¹kxi¹nxa²ha¹wi¹.
26 Wã²nxũh¹lxi³sxã³ nxe²kãi³ĩ³nhẽ³li¹. Nxe³jau³su²
Je³su²jah³lo²kxai³lu² Sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ãh¹ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

– Yen³kxai²na² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wĩ³na² ũ³hũ¹sa³na²hẽ³li¹.
Txa²wĩ³na² so¹lxi³ a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² ĩ²sa²jah¹lai²la¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wĩ³na² ĩ²te²la³ yũ²nxa³wi¹. Txai²na²
a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² so¹lxi³ ĩ²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yã¹nxũn³sxã³:
“A²nũ²a² ã³xai²na² Txa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã¹.”
Nxa¹kxai²nãn²tu³ nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Wĩ³na² ĩ²jah³lo²su²
nũ³nhĩ³nx2na³li¹.

28 Jā¹nxai¹jut3su² wxa²ē¹nāu³ai²na² hxi²tha³ah³lxin¹te²
 i³nxai²na² yen³kxa² sa³te²kxa² sa²nah³so¹sxā³
 hxi²tha³te²hū³nxe² te² i³nxai²na² nxe³sxā³ ā³wxā³jah³lx³i³hē¹li¹.
 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹nha²sxā³
 yxau²xai³nū¹nxai²lxai¹tu¹wi¹. 29 Txa²wa³ka³li³yu³ta²
 sa²yu³ta³lot3jah¹lx³i³hē¹li¹. Nxe³sxā³ txa²wān³txa²
 i³tih³nxe³nx2ta¹jau³xa² wi¹ko³nha¹jah³lx³i³hē¹li¹.
 Txi²na² thāi³ti³la²khai¹nxe² yxau²xai³jah¹lo²sa¹wi¹.
 A²nū²a²nāu³xai²na² yu³hē³nāu³ai²na² yxau²xai³jah¹lo²sa¹wi¹.
 Nxe³na¹kxa²yā¹nxe² yxau³nū²nha¹jah³lx³i³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹nha²sxā³
 yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. 30 Jā¹nxe³jut3su² txa²wa³ka³li³yu³ta²
 sa²yu³ta³lot3jah³lxin¹ju³ta² i³wi¹lxon³kxi¹jah³lxin¹kxi³te²ju²hē³li¹.
 Sa²ka³la³hēn¹kxi²yah³lxin¹kxe³hū³nxe² wa³lo³lon³te²ju²hē³li¹.
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12

Sa²ba³to³ nxe³hī¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ū³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² e³ta³lun²nū²la²
 sa²ba³to³ nxe³hī¹na² hai³sxa² wi³txa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la².
 Je³su²jah³la² ā³nxai² a²sa³wi³ha³lxai² ā³nxai³li² nx-
 ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² he³hain¹jau³su² yain³txi³nā³kxa²
 wxa²ni²lho¹sxā³ yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹
 fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² i²ain¹tāu³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Je³su²jah³lāi³. Nxex3txi¹. Ju³te²a² nū³ka³txi³su²
 sa²ba³to³ nxe³tāu³a² a²wah³ka³lxai² a²yxo²ha³kxa¹
 ā³na¹xai³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxai²
 jau³jau¹xai²na² sa²yxo²ā³ain¹ti²tu³wi¹, yain³ti³nā³kxa²
 wxa²ni²lho¹ai¹nha²kxai³lu¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lx¹:

— Nxe³jah³lx³sa²lx¹. Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa²
 i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Ta³vi²yah³lu¹tai²na² he³ha²kxai³
 a²sa³wi³ha³lx³i³nāu³xu¹tai²na² he³hai¹nha²kxai³ nx-
 ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 4 Nxain¹tāu³kxai³lu² Sū³na² sxi²ha²
 ā³wih¹nū²la² yain³tū³xai²na² Sū³na² ū³yho³hi²tū³xai²na²
 wxa²so¹sxā³ i³yain³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tū¹xai²na²
 Sū³na² sxi²ha² hau³ko³tū³ka³txa² wā³nxIn¹te²ka³txa² so¹lx³
 yain³tū³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³
 yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 5 Te²yā¹nxūn³jut3su² Sū³na²
 sxi²ha² hau³ko³tū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xai²na²
 jau³jau¹xai²na² sa²yxo²ā³xai³ain¹te²ju²hē³li¹. Nxain¹kxan²ti³
 hxi²ki³la³ te²sxa³yu²hē³li¹. Ju⁴tai²na² i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.
 6 Nxe³yān¹ta¹ wān³txi³khai³xa² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²wā¹sū³na²

sxi²ha² wa³to²hi² wxi²kan¹jah¹lo²sa¹wi¹. 7 Sũ³na²
 ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wi¹lhin¹sxã³
 thã³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.
 Yen³kxa² ũ³hũ¹sa²nhi¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²nxa³nhai¹.”
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³su² ha³kxa¹ jau³jau¹xai²na²
 wi¹ko³nh²yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ a²nũ²a² hxi²ki³la²nxa³te²na²
 ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²yah³lxĩ³hĩ³nx2nxa³lxi¹. Yxã¹ta¹ yah²lxa³lxi¹.
 8 Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
 a²wa³kxẽ³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² hxi²yã³nã³ta³kxi²jah¹la² hxi²we²txi²jau³su²

9 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
 ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 ã³wih¹te³na¹ in³txa² hxi²yã³nã³ta³kxi²jah¹la²
 i²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
 i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãĩ³. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²nũ²a²
 i³ton³kxai²nã²tu³ we²txi²ju³ta³nũ³su² wai³nhĩ³ji¹wi¹?
 Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na²
 ko³nxe³thin¹ju³ta² a³ti²si¹kxi³jau³nũ³su²i³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 11 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wã³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² ka³na³ka³na³jah¹la² te²
 i³nxai²na² o³ve²a² ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ yũ³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Nxẽ¹ka³tu³ o³ve²ai²na² sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na¹ kxĩh³nxẽ¹na²
 ã³wi¹hĩ³nx2na³li¹. Nxe³ju³taĩ²na² nxe³kxai²nã²tu³ sa²ba³to³
 nxe³ti³xa² nxe³kxan²ti³nũ¹ o³ve²ai²na² kxĩh³nxẽ¹na²
 sa²sai²lho¹xi²hĩ³nxã¹ji¹wi¹? 12 Jã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ a²nũ²su²
 a³lxi²wa³to²hi²khai¹nxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te²kxa³yan³tu³
 wi¹kãĩ³ũh¹ki³ju³ta² sa²ba³to³ nxe³ti³xa² nxe³kxan²ti³nũ¹
 wain³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² sa²wa³ti³nha²sxã³
 hxi²yã³nã³ta³kxi²jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— i³hxi²sin²nha¹sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la²
 Nxe³ka³tu³ i³hxi²sin²nha²hĩ¹na¹ a²hxi²ka² sa²kxai³lu²
 i³hxi²we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²hxi²kxã¹xa² yã¹nxe²
 hxi²wi¹lxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a³li³ain¹ka³tu³
 i³he³son³kxi²nyhain¹sxã³ Je³su²jah³la² i³su²lhã³si¹hain¹jau³su²
 i³ne³wa³ko³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxa² i³yau¹ũ³jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ju¹taĩ²na²
 i²nha²nũ²la² ã³waix3ta¹hxai²hẽ¹la². ã³waix3te³na¹
 a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa²khai¹nxe³te²nãu³xa² aun³ta²
 i³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²nũ²a² i³ton³te²a²

ka³lxa¹sxã³ i³hi¹tain¹yah³lxi³nün³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu² we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³sxã³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. We²txi¹nx2ta¹wi¹. Nxe³nx2ta¹kxa²ha³ta³nxã²ti³
 a²nũ²a² ã³xa² i³hen³txi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
 wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 A²nxe³jut3su²
 kxã³nxu¹ta²na² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi³jah¹lu¹ta²na² a²wãn³txi³su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1ta³la³ te³nah¹lxi¹:

18 — Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Jah¹lai²li² Txa²sa³wi³sai²la¹wi¹.
 i³kai¹so¹na¹kxah³lai²la¹wi¹. A³lxi²na¹kxah³lai²la¹wi¹.
 i³wi¹lxon³kxi²sa²jah¹lai²la¹wi¹. ã³nũ²nx²sxã³
 ai³na¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta²
 ã³wa²su¹kxi²na¹ju³ta³nũ³a² i³hen³txain¹tu¹wi¹.
 19 Hai³txi³ kwa² i³he¹he¹kxi²nyhu¹xa³ha²kxai³
 kwa² i³kai¹nyhu¹xa³ha²kxai³ sxi²jen³nãu³ai²na²
 kwa² i³kã²non³si¹nha¹jau³su² i³ye³li³xa³ha²kxai³
 nxe³jah¹lai²la¹wi¹. 20 Ka³tĩ³kxa³ti²nxã³su² sa²ka³lũt3sxã³
 sxa³nxã³nxa² sa²nãu³lxi²nxa³lho³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 lã³pi³ãu²te³na² ũ³hũ¹lxi³te³lhxã³ tẽ³na² hai³txi³
 ũ³hũ¹lxi²nxa³lho³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe² a²nũ²a² yo²i²sxã³
 hxi²tha³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ i³ya²lu¹thxa³kxi²nxa³lho³li¹.
 Nxe²nxa³ha²kxai³ i³nxũ²kwai³lxũ¹txain¹tu¹wi¹.
 21 Jã¹nxe³jut3su² Jah¹la² wãn³txai²na² sa²kxai³lu²
 a²nũ²a²nãu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ yo²i²ain¹tu¹wi¹.
 I³sa³i²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Bel³se³bu²ah³la² i³yau¹ũ³jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ in³txa² kō³nxe³te² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³yxau³jah¹la² ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
 ye³han³ye²ha²kxai³ yo²kan²ye²ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
 in³txa² i²kxi²nũ²la² kō³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹jau³su²
 kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ yo²we²txi²xi²ha²kxai³
 ye³we²txi²xi²ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 23 A²nxe³ju¹ta²na²
 a²nũ²a² i³hi¹tain¹te²nãu³xa² i²kxain¹nxa²ha¹te¹ o²lai¹nha²kxai³
 i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²li² wã³nxĩn¹khaix1jah¹lo²sin²tai¹.
 Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su²
 yxau³sxã³ wah³nxe³kxi²ki³jah¹lo²su² nxe³jah¹lain²txi³ te²sin²tai¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³yãn¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
 ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Bel³se³bu²ah³la²
 a²ta³nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
 a²sa³wit³sin²tai¹. Nxe³te²si¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ko³nxe³te²
 yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su² i³ye³kxi²te²sin¹yu²hē³li¹.
 Fa³ri³se²a²nāu³xa² nxe³nyhain¹ta¹hxi²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² fa³ri³se²a²
 ē¹nān¹jau³su² wi¹ko³nha²ha²kxai³ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²a²nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu² wā²nxū^hlxi³ ā³nhe¹kxi²nyhain¹kxai²nān²tu³
 ya³lu²hxi²nyhain¹te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 sxi²je³na² tā³nxa² kwa² sxi²ha² tā³nxa² a²nū²a²
 yxau²xai³te²nāu³xa² ā³nhai²ta³lxi³sxā³ yxau³ain¹kxai²nān²tu³
 kan²txi³ yxau²sa²tē³ai¹nxa³lho³li¹. 26 Te²yā¹nxū³sxā³

Sa³ta³na²jah¹la²kxai³lu²wā²nxū^hlxi³sxā³nxū²kwai³li³si¹nha²jau³su²
 i³ye³kxi²nha²kxai²nān²tu³ hai³txi³ a²ha³lo²ai²na² nū³kxū³txi³
 yxau²sa²tē³xa³lho³li¹.

27 Nxe³ha²kxai³ wxa²wān³txa²
 e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²li² Bel³se³bu²ah³la²
 a²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su² yxān¹ta¹ fa³ri³se²a²
 nū³ka³txe² i³nxai²na² wxa²wē³ha³lxa² kái³a¹kxa² yā¹nxe²
 kái³ain¹nū³na³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ wxa²nū³ka³txai²na²
 ih¹te²tā³ sa³wi³ha³lxi³la³ te²la¹xā³?

28 Nxe³yān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² Te²hi²sen³su² i³hxi²kat¹sa²ha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ ko³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su²
 i³ye³kxi²na¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su² ya²la³txi³ Txa²wā¹sū³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹lo²su² ye²te²sa¹wi¹.

29 Te²yā¹nxe³jau³su² sxi²ha² wa³kxēn³yah³la²
 nū³kxū³jah¹lo²su² ye²kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ti³ sxi²hai²na²
 ā³wih¹ka³tu³ a²yen³kxa² kái³kxi²ti³hex¹nxe³hī³nx²nxa³wi¹.
 Yxān¹ta¹ nū³kxū³jah¹lai²na² i³sxā³ sa²tai³kxain¹ke³la³te²kxai³
 sxi²hai²na² ā³wih¹ka³tu³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ti³
 kái³kxi²sxā³ wxa²so²hxa³hī³nx²na³li¹. Nxe³na¹ha²kxai³
 a²ta³nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹la² Bel³se³bu²ah³lan²tu³ nxe²
 kái³kxi²na¹hē³li¹. Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹.
 Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²ta³ai²na² a²nū²ē¹na²
 nxū²kwai³yxau³te²su² te²a² nxū²kwai³li³si¹hai¹na¹wi¹.

30 Nxe³ain¹jut³su² a²nū²ai²na² ā³ya³lxi²sai¹nxa³te²su²
 te²a² txa²ko¹ko¹sain¹na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ o³ve²a² yā¹nxe²
 ā³nū²kxi²sai¹nxa³te²su² te²a² ha³ten¹txi² aun³txi³si¹hain¹tu¹wi¹.
 31-32 Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²su² te²an²tu³ ko³nxe³ti³
 kái³kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ i³āin²ta³kxi²nha²sxā³
 ā³yo²o³tū¹kxai²nān²tu³ ā³wa²su¹tain¹ju³ta² yū²na³li¹.
 Txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹lo²su²
 te²sa¹jah¹lo²na¹xai²na² ko³nxe³te²lot³sain¹kxan²ti³

ã³wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ wxã²na²
 wai³nxa³jau³xa² e³lah³lxin¹jau³kxai³lu¹: “A²ta³a²
 hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i³hxi²ka¹tin²ta¹.”
 Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 ko³nxe³te²lo³jah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² ko³nxe³te²lo³jau³xai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³
 ã³wa²sut¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yan¹nãu³a¹
 ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹kxa² yo³ha² a³ya³ti²ju³ta³nũ³a²
 yũ³hĩ¹na¹ ã³wa²su¹ju³ta²nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Hxi²ki³te²la³
 yxau²sa²tẽ³ju³ta³nũ³a² so¹lxĩ³ yũ³tu¹wi¹.

Hi³sa³ka³txa² a²nxã³kxa² i³yau¹ũ³jau³su²

33 Jã¹nxe³kxe³hũ³jau³su² hi³sa³ka³txai²na² wi¹kxai²nãn²tu³
 a²nxã³kxa² wi¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ hi³sa³ka³txai²na²
 ko³nxe³kxai²nãn²tu³ a²nxã³kxa² ko³nxe³te²jai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³sxã³ hi³a²nxã³kxi³khai³sxu² i²ki³sa²kxai³ hi³a² wi¹ta³nxa²
 ko³nxe³ta³nxa² i²ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. 34 Nxe³ha²kxai³
 wxã²nãu³ i³nxai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³ i³nxai²na² txih³xa²
 wẽ³ha³lxa³ yã¹yxah³lxĩ¹lxĩ¹. Ko³nxe³thin¹khai¹yxah³lxĩ¹lxĩ¹.
 Yxãn¹ta¹ wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yo²e³yah³lxĩ¹lxĩ¹. Ju¹taĩ²na²
 wai³nxa³wi¹. Ya²la³txi³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² nũh¹
 e³kxi²nha²kxa² yã¹nxe² txa²wã¹yo²e³jau³su² nxe³te²ju²hẽ³li¹.
 35 Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²a² a²ẽ¹nãu³ai²na²
 wi¹lhi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹ a²nũ²a²
 ko³nxe³thin¹te²a² a²ẽ¹na² whãĩ²na¹ ko³nxe³thi¹nha²kxai³
 wi¹lo²la³kxi²te²sxa³yu²hẽ³li¹.

36 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Wãn³txa²
 toh³lxĩ³jau³xai²na² whãĩ²na¹ e³yah³lxin¹te²tu³ yan¹nãu³a¹
 kã³yah³lxin¹kxa² yo³ha² a³ya³ti²kxe³su² nxe³ti³xa¹ ko³nxe³ti³
 i³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. 37 Nxe³sxã³ wxa²wãn³txai²na² wi¹jau³xa²
 sa²yo²sai¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹te²lo³nx2ti³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
 wxa²wãn³txa² ko³nxe³jau³xa² sa²yo²sai¹kxai²nãn²tu³
 ko³nxe³thin¹te²lo³nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ko³nxe³thin¹sxã³ kãĩ³ain¹jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxĩ³su² te²su²
 te²a² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² te²su² te²a² nxe³sxã³ ka³na³ku²
 ã³tĩ³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

– Je³su²jah³la² tih³nxe³nha¹jah¹lãĩ³. Wã³nxĩn¹sxã³ kãĩ³in¹ju³ta²
 wã²nã³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxĩ¹:

– Ko³nxe³thin¹khai¹yxah³lxĩ¹lxĩ¹. Sũ³na² i³sa²si¹hã³sa²jau³su²
 jau³xa² ten³ti³he¹yxah³lxa³lxĩ¹. Yah²lxa³nha²kxai³
 Sũ³na² i³sa²si¹hã³sa²kxe³su² wã³nxĩn¹sxã³ kãĩ³a¹ju³ta³la³
 i³ye³kxi²sah¹lxĩ¹nhẽ²li¹. Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹na¹ wã³nxĩn¹na¹ju³ta³la³

wã²nã³ũ¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Wãn³txa² wã²nã³ũ¹nx2ta¹jau³xa²
 tĩ³yau³xu¹tai²na² so¹lxi³ Jo²na³jah³lu¹tai²na² Sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na² wãn³txa² so¹lxi³
 ĩ³yũ¹jah³lxin¹tu¹wi¹. 40 Nxe³jau³xu¹tai²na²sa¹.
 Jo²na³jah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a²
 ai³na² a²ẽ¹nai²na² ka³ten³su² sxa³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Hã²wxãñ³txa³ a³li³sa²sai¹xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹
 Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a¹ kxĩh³nxẽ¹na² ya³lu²sxã³ sxa³na¹tu¹wi¹.
 Hã²wxãñ³txa³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na¹
 Sũ³na² sa²si¹hã³sa²ju³ta² e³lxah¹ ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 41 Jã¹nxe³jut3su² yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³txi²kxe³su² nxe³ti³xa¹
 Ni³ni³ve²thĩ³nã¹ta² nũ³ka³txu¹tai³na² nxe³te²hi²sen³su²
 ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²nãu³xu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² Jo²na³jah³lu¹tai²na² wãn³txa² ain³kxai¹nha²kxai³
 ko³nxe³thi¹nain¹ju³tu¹tai²na² ã³na¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Jo²na³jah³la² hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Yxãñ¹ta¹ kãin² wa³to²hi²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³sa³kxan²ti³nũ¹
 Txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sah¹lxa³lxi¹. 42 Te²yã¹nxe³jut3su²
 kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Se²ba³thĩ³na² a²wa³kxẽñ³na¹ka³lxu¹taj²na²
 sa²kxai³lu² Sa³lo³mãu²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
 a²hoh³lxi³khai¹sa²jau³xa² ain³kxi²te³lhxã³ u²lxan¹thĩ³na²
 a³li³sxã³ wxã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³ta¹ka³lxai²na²
 sa²kxai³lu² yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
 kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti²kxe³su² nxe³ti³xa¹ ko³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Sa³lo³mãu²ah³lu¹tai²na²
 wãn³txa² wi¹lajn³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxãñ¹ta¹ Txai²na²
 sa²kxai³lu² Sa³lo³mãu²ah³la² ĩ³kãin² wa³to²hi²na¹jah¹lo²sa¹wi¹.
 Nxe³sa³kxan²ti³nũ¹ Txa²wãn³txa² ain³kxi²ti³ten³yah³lxa³lxi¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

Ko³nxe³te²a²yãu³ka³txe²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

43 Nxe³ha²kxai³la¹ ko³nxe³te² yãu³ka³txa² a²nũ²a²
 nxũ²kwãi³li³kxai²nãñ²tu³ ha³lo²ai²na² ĩ³yau³xa² yũ²nxa³ko³xa²
 a²hãi¹nxe³ti³xa¹ ã³wxe³sxã³ ĩ³ye¹nxi²si¹jau³su² ã³ten³sxã³
 ai³lha²thet3tin²tai¹. Yxãñ¹ta¹ ĩ³ye¹nxi²je³na² ĩ²xa³nũ²nhai¹.
 44 Nxe³yãñ¹ta¹ ĩ²xa³kxe³su² e³nha²te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha²
 a³li³a¹thĩ³nai³tã² ã³wã³li²na¹tũ¹xã¹.” Ain¹jau³su² ã³wã³li²tãu³
 a²nũ²ẽ¹nai³ta³lxi² a²nũ²yũ²nxa³ha²kxai³ wi¹we²txi³ha²kxai³
 wi¹lhau³ko³nha²kxai³ nxe³ye²kxe³su² ha³lo²a² ai³lxin²tai¹.
 45 Ai³ka³tũ³ ko³nxe³te² yãu³ka³txi³nãu³xa² ha¹li¹
 ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²nãu³xa² ko³nxe³ti³khai¹
 wa³to³hain¹te²nãu³xa² ĩ³ha¹txai¹nĩñ²tai¹. Nxe³te²nãu³xa²

sa²so¹sxã³ ã³wa³li²xi²sa²tê³in²tai¹. Nxe³ju³tai²kxai³lu² in³txa²
 ê¹nãu³a² ko³nxe³ti³ ã³wa²to²hin²tai¹. Te²yã¹nxe³jut³su²
 hĩ¹na² yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
 ko³nxe³thin¹khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²hã³ka³nai²na² a²lon³ti³tãu³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²
 46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³li²ta³lu²nai¹nxa³ta³lxa¹
 a²hã³ka³nai²na² ã³wxã² a²lon³ti³tãu³xa² ã³wxã²
 nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²a² yxau³sxã³
 ĩ³ye³kxi²nyhu¹si¹nyhain¹jau³su² ã³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 47 Nxe³sxã³ ĩ³hen³txi³te³nah¹lxi¹:
 – Je³su²jah³ĩai³. Nxe³txi¹. Wxa²hã³ka³nai¹tã²
 wxa²lon³txi³tãu³xa² ha³lo²a² yxau³ain¹na³li¹.
 ĩ³ye³kxi¹nxa²te³lhxã³ wxã³ain¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
 – Txa²hã³ka³nai¹ta³ txa²lon³ti³tãu³ãn²ta³ĩh¹te²la³ta³nain¹te²la¹xã³?
 Nxe²e³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa² wã²nã³ũ¹hain¹te³nah¹lxi¹:
 49 – Tũ¹ka³txai²na² txa²hã³ka³nũ²su² ha²kxai³
 txa²lon³ti³tãu³su² ha²kxai³ nxe³kxi²sain¹na³li¹. 50 Nxe³sxã³
 a²nũ²a² ĩ²li³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wi³na² Oh³nãn¹jah¹a²
 Si³yxau³jah¹lai²na² a²ten³jau³su² sa²yo²wet¹sxã³
 kãĩ³kxai²nãn²tu³ nxe³te²nãn²tu³ txa²hã³ka³nũ²su² ha²kxai³
 txa²lon³ti³tãu³su² ha²kxai³ ne³te²sain¹na³li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ũ³whĩ¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ sxi²hai²na² a³li³xi²nũ²la² ĩ³ye³na² ne³kxun²nãu³a²
 ai³sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 ã³wxe³ka³tu³ a²nũ²a²nãu³xa²
 ka³lxa²khai¹nxe³sxã³ ã³wxã³wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
 Je³su²jah³la² te²kxai²lu² ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹wxe³ha²kxai³
 a²nũ²a²nãu³xa² te²kxai³lu² ha³lo²ai²na² ĩ³ye³nai²na²
 ne³kxun²nãu³a² yxau³ai¹nha²kxai³ nxẽn³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 3 A²nxe³tãu³a² Je³su²jah³la² hi²sen³su² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
 yau³ka³lxa¹txi³ ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³tih³nxe³te³nah¹lxi¹:

– Nxe³jah³lxĩ³sa²lxi¹. A²nũ²ai²na² hai³sxa³nãu³a²
 ai³nũ²nhai¹. Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ũ³whĩ¹te³lhxã³
 wxa²sa²tãu³wa³ya²txũ³lhain¹sxã³ ũ³whĩ¹nũ²nhai¹. 4 Ũh³wĩ¹tãu³a²
 yain³ta³ki³ai²na² ki³jũ¹nxe² ã³nhai¹tãu³a² sa²kxai³lu²
 tĩh³na² yxo²ki³sa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹. ã³yun¹na³tãu³
 ai³ka³nãu³xa² wa³su³txi³ wxã³sxã³ yai³nhxa³kxain¹nũ²nhai¹.
 5 Āh¹ki³jũ¹nxe² ã³nhai¹tãu³a² sa²kxai³lu² txah³lxa³kxa²
 si³yu³hẽ³nãu³a² nxe³kxĩh³nxũ³xa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹.
 A²nxe³ kxĩh³nxai²na² au³la³ka²txi³nh²nxa³ha²kxai³ wa³su³txi³
 ka³lũ³nũ²nhai¹. 6 Ka³lũ³te³na¹ u³je³na³kai²li² wxa²ki³ka³la³ka³tu³

ĩ³wãn³ya²lun¹ti³nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³
yain³ta³ki³ne³ka² au³txi³ sxa²nxa³ha²kxai³ ya²lun¹txi³nũ²nhai¹.
7 Āh¹ki³a² jũ¹nxe² ā³nhai¹tāu³a² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
ũ³yen³ko³xa² ā³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu²
ka³lũ³xi²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹ ũ³yen³ko³su² ha²kxai³ hi³a²
kha¹ka³txa² ka³lxa¹txi³ ka³lũ³ye²nũ³nha²kxai³ nxe³te²kxai³lu²
yain³ta³nxe²kxa² wãn³ne³sa³te³kxi²sxã³ ya²lun¹txi²ye²nũ²nhai¹.
8 Nxe³yãn¹ta¹ āh¹ki³a² jũ¹nxe² ā³nhai¹tāu³a² sa²kxai³lu²
kxĩh³nũ³xa² tĩ³tĩn³tũ³xa² ā³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²
sa²kxai³lu² wi¹ka³lũ³ha²kxai³ wi¹we¹nha²kxai³ yain³txa³ki³a²
kãin² ki³kan²kxi²ha²kxai³ kãin² an³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²
sa²kxai³lu² a²hãin¹nxe³ki³sa² ki³an²tu³ wa³li³kha³lhon¹txi²
ã³ki³i¹nhe¹ha²kxai³ a²hãin¹nxe³ki³sa² ki³an²tu³ ka³lxa¹txi³
ã³ki³i¹nhe¹ha²kxai³ a²hãin¹nxe³ki³sa² ki³an²tu³ kũ³we²ki²la²
ka³lxa²nxa³txi³ ã³ki³i¹nhe¹ha²kxai³ nxũ²nhai¹.
9 Jã¹nxa¹jau³su² wi¹ko³nyah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tu³
wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Wãn³txa²ĩ³yau¹ũ³jau³xa²ĩ³tih³nxe³jau³su²

10 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² ã³tĩ³sxã³
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²nũ²a²nãu³xa²
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxi³ e³kxai¹nĩn¹ji¹wi¹? Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³tai²na² so¹lxi³ wãn³txai²na² tah²yau³xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² ě¹nãu³a²
sa²hau³kot³jau³nũ³su² nxe³jau³jau¹xai²na² txa²nũ²
ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ tũ¹ka³txai²na² hĩ¹na²
ã³ne³wxe³ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹. 12 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³
in³txi³su² yen³kxi³kxai²nãn²tu³ ã²la² kãin²sxã³
ũ³yhen³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³
yen³kxi³khai¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
in³txi³su² yen³kxi³txa²te²su² te²a² jũ¹nxe²
so¹lxi³ yen³kxi³su² sa²so¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ yen³kxi³ txa²khai¹nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Nxe³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe²hũ³nxe² Sũ³na²
wãn³txa² jũ¹nxe² ã³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³
kãin²non³sxã³ ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Tũ¹ka³txai²na²
ã³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³ĩ³yau¹ũ³jau³xa²so¹lxi³ ain³kxain¹tu¹wi¹.
13 Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txa² Ī³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxi³ e³kxai¹na¹wi¹.
Nxa¹na¹kxan²ti³ ĩ²ain¹kxan²ti³ ã³ye³wxe³ai¹nxa³lho³li¹.
Ain³kxain¹kxan²ti³ ã³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. 14 A²nxe³sxã³
ĩ³sa³i²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² Sũ³na² wãn³txa²
jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Wxãi²na² sa²kxai³lu² ne³kat1sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ã³ne³wxe³yah²lxan³tho³li¹. I²sa²tẽ³kah¹lxin¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹wi¹lĩ²sa²tẽ³yah²lxan³tho³li¹.

15 A²nxe³tũ³kã³txai²na² a²e¹nãu³ai²na² kan²na³li¹. A²yen³na²whãi²na¹ wxa²ye³tĩ¹nha² a²ne³nxẽ³na² whãi²na¹wxa²ne³tĩ¹nha² nxe³kxa²yã¹nxain¹na³li¹. Nxe³sxã³ã³ne³wxe³ai¹nx3tho³li¹. Nxai¹nxa³ke³la³te²kxai³a²yen³na² ã³ye³wxe³ai¹nha²kxai³ a²ne³nxẽ³na²ain³kxai¹nha²kxai³ nxe³sxã³ a²e¹nãu³ai²na²Txa²wãn³txa² ã³ne³wxe³ain¹kxai²nãn²tu³ yxo²ĩ²sain¹sxã³sa²hau³ko³tai¹hĩ³na¹wi¹. Yxãn¹ta¹nxai¹nxa³wi¹.”

I³sa³:2ah³lu¹ta²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 16 Yxãn¹ta¹wxãi²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxĩ³syah¹lxin¹te². I³nxai²kxai³te²yã¹yxah³lxa³lxĩ¹. Wxa²ye³na² wi¹li²yah³lxĩ¹nha²kxai³wxa²ne³nxẽ³na² wi¹lain³kxi²yah³lxĩ¹nha²kxai³ nxe³yah³lxĩ¹lxĩ¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ i²nx2ta¹wi¹. 17 Kxã³nhxĩ¹nai³tã²Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³kã³txu¹ta²na² a²nũ²a²wi¹lhi¹nain¹te²nãu³xu¹ta²na² nxe³sxã³ yen³kxa²i²yah³lxin¹ju³tain²txi³ i²ti³te³nai¹nha²kxai³ wãn³txa²ain³kxah¹lxin¹jau³xain²txi³ ain³kxi²ti³te³nai¹nha²kxai³nxe³ain¹ta¹ hxi²ka¹nain¹te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

Yain³txa³ki³a²ũ³whĩ¹jau³su² a²si³yxau³jau³su²

18 Jã¹nxa¹jau³su² yain³txa³ki³su² ã³yun¹na³jau³xin³ti³a²si³yxau³tãu³a² i³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxĩ³hẽ¹li¹.

19 A²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² wãn³txa² tah²yau³xai²na²Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² e¹nãu³a²sa²hau³kot3jau³nũ³su² nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxi²sxã³ã³ne³wxe²nxa³kxai²nãn²tu³ Sa³ta³na²jah¹la² a²ta³a²hxi²kan¹jah¹la² wxã³sxã³ ne³wã²na³ti³hi¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe² yain³txa³ki³a² tĩh³na² ne³ku²nxa²ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nxe³te²ju²hẽ³li¹. 20 A²nũ²ai²na²

sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²kxai²nãn²tu³wi¹lxon³kxi²sxã³ ain³kxi²te²ju²hẽ³li¹. 21 Nxe³yãn¹ta¹ au³txi³yxo²ĩ²xa³kxe³su² ha³lo²a² ko³nxe³to³nha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa²ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³khãuh³lxa³thi¹nai¹nha²kxai³nxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wãn³txai²na²wa³su³txi³ sa²yxo²ã³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe²yain³ta³ki³ai²na² kxĩh³nxa² txah³lxĩ³ju³ta²na²

ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nx2na³li¹. 22 A²nũ²a² ã³xai²na² sa²kxai³lu²Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²nũn³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ha³lo²a² hxi²waut3ta³lxĩ³nha²khaix1nxe³ha²kxai³ a²yen³kxa²ta³nxa² a²ha³te³hxã³nxa² ũ³yho³hi²kĩ³txã³nxa² ta³nxa²kãin² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa²ã³na¹ain¹sxã³ hai³txi³ Sũ³na² sa²yxo²we¹ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³li¹.

Nxe³kxa²yā¹nxe² yain³ta³ki³ai²na² ha³lo²a² ũ³yen³ko³nāu³a²
 ā³yun¹na³ki³ai²yā¹nx2na³li¹. 23 A²nū²a² ā³xai²na² sa²kxai³lu²
 Sū³na² wān³txa² ain³kxi²hī¹na¹ wa³su³txi³ ā³ne³wxe³te²ju²hē³li¹.
 Nxe³sxā³ ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ain³kxa²so¹sxā³ kan²txi³ i³ka³tū³ wi¹lhin¹khai¹nxe³sxā³
 sa²yo²we¹tai¹nha²kxai³ āh¹ ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² āh¹ i²li³te²a²
 wi¹lhin¹sxā³ sa²yo²we¹tai¹nha²kxai³ āh¹ ā³nhai¹tū³tū³ka³txa²
 āh¹ i²li³te²a² jū¹nxe² wi¹lhin¹sxā³ sa²yo²we¹tai¹nha²kxai³
 nxe³te²ju²hē¹li¹. Nxe³kxa² yā¹nxe² yain³ta³ki³ai²na² kxī³nxa²
 tū³tū³xa² ā³yun¹na³ki³ai²yā¹nx2na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³ki³a² ũ³whī¹ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

24 Āh¹lxī³sxā³ wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Ha³lo²a² yan¹nāu³a¹ a²nū²a² kāi³ain¹kxa² yo³ha²
 a³ya³ti²ti³wa³kxa² i³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nū²ai²na² yain³ta³ki³a²
 wi¹ki³a² ũ³whī¹kxi²jah¹lai²yā¹nx2na³li¹. 25 Nxe³jah¹lo²su²
 nū²nhai¹. Nxe³yān¹ta¹ ka³nxah³ti³na² āu³xi²tū³kxai³lu²
 a²nū²a² a²ko¹ko¹su² jah¹la² hāi³a² wxā³nū²nhai¹. Wxā³te³na¹
 a²ki³a² ko³nxe³ki³a² hāi³a² ũ³whī¹kxi²nū²nhai¹. Nxe³ka³tū³
 ih³xi²nū²nhai¹. 26 Hā²wxān³txa³nū² yain³txa³ki³ai²na²
 ka³lū³ha²kxai³ wi¹we¹nha²kxai³ ai³la² an³ye²nū²nhai¹.
 A²nxe³tāu³a² ko³nxe³ki³ai²li² te²yā¹nxe³sxā³ ka³lū³hi²
 wi¹we¹ni² a³ni² nxe³ye²nū²nhai¹. 27 Nxa²ha¹te¹
 hai³sxa² wa³kxēn³yah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ā³tū³sxā³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹: “Āu³la³na³xāi³. Nxe³si¹lxī¹. Yain³txa³ka²
 wi¹ki³ai²na² so¹lxī³ ũ³whī¹nhīn¹ta²lu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ih¹te²a³
 hxi²ki³ta³ ko³nxe³ki³ai²li² wen¹sīn¹te²la¹xā³?” Ain¹nū²nhai¹.

28 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxī¹: “Ko¹ko¹su² jah¹la²
 hxi²ka² kāi³ū¹nhē³lin¹ta¹” Nxe³nū²nhai¹. Nxa²ha¹te¹
 a²sa³wi³ha³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Nxe³kxai²nān²tū³
 ko³nxe³tē³kxa² wxa²ha³txut1sxā³ wxa²nū²kxi²sīn¹te³la¹ji¹wi¹?”
 Ain¹nū²nhai¹.

29 Nxa²ha¹te¹ wa³kxēn³yah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:
 “Nxe²nxa³wi¹. Hī¹na² wxa²nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tū³
 yain³txa³ne³kxa² wi¹tē³kxa² wxa²ha²txut1jah¹lxin¹kxa²yan³txi³su²
 nxa¹nhai¹. 30 Hāi¹nxā¹jah¹lxī³sā²nhē³li¹. A²yut3su²
 we¹nain¹txai²lxī¹. Hā²wxān³txa³ an³ta³lun²kxai²nān²tū³
 yain³txa³ka² wxa²ni²lho¹tū³ka³txa² i³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³ai¹na¹te³nah¹lxī¹: ‘Ko³nxe³tē³kxa² wxa²nū²kxi²
 sa²so¹jah³lxī³sā²nhē³li¹. Yah³lxī³sā²nīn¹ka³tū³
 ũ³thū²hxa³jah³lxī³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ka³tū³ yain³txa³ne³kxa²
 wi¹kxa² wxa²kxi²so¹jah³lxī³nū³nhē¹li¹, ũ³wha¹a¹thi³na²su¹.
 Nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.” A²wa³kxēn³yah³la² nxe³nū²nhai¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² wi¹lwen¹ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

31 *Āh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:*

— *Txa²wãn³txa²*

Te³nah¹lxi¹: Hai³sxa² yxau³tẽ³kxa² a²wa³kxẽ³yah³la² yain³txa³ki³a² mos³tar²ta²ki³a² ũ³whĩ¹nũ²nhai¹.

32 *A²nxe³ki³ki¹ai²na² ki³jũ¹lxi³khai¹nxe³ki³su² kxan²ti³ ta³ki¹ai²na² ka³lũ³xi²nũ²la² wi¹lwen¹nũ²la² hai³sxa² yxau³tẽ³kxa² wa³to²hi²ton¹nũ²nhai¹. Hi³khai³xa² wen¹nũ²nhai¹. Nxe³sxã³ ai³ka² ã³wxã³ha²kxai³ yeh³nxi³nũ²nhai¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Txa²wãn³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹la² ĩ³xã³lxi³ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ a²wi¹lhĩ¹na² jũ¹nxa² so¹lxi³ yo²i²sah¹lxin¹kxan²ti³ ye³jen¹na² ã³kã²non³sxã³ yo²i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².*

Yain³tũ³xa² ĩ³wa¹kxi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

33 *Āh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:*

— *Txa²wãn³txa²*

Nxe³jau³xa²sa¹, txu¹ha³ka³lxai²na² te²hi²sen³su² yain³txa² ĩ³wa¹ki³nũ³a² tẽ³ha²kxai³ tri²ka²nũ³xa² nẽ³nha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³ki³lhi³tẽ³na² ũ³sa²wi¹sxã³ ũ³kxẽ³ni³nũ²nhai¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ tri²ka²nũ³xa² whã²na¹ ĩ³wa¹je²nũ²nhai¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ a²wi¹lhĩ¹na² a²nũ²a² ka³lxa¹nxa³te² ĩ³nxai²na² yo²i²sah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ yan¹nãu³a¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yo²i²sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Ĩ³yau¹ũ³jau³xa² a²si³yxau³jau³xan¹jau³su²

34 *Jã¹nxe³jut³su² wãn³txa² jau³jau¹xai²na² so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ³jau³xai²na² so¹lxi³ e³ta¹hxai²hẽ¹la². E³lxah²lxi³jau³la³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 35 *Nxe³sxã³ wãn³txa² Sũ³na²**

wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹ta²na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

— *Txai²na² sa²kxai³lu² wãn³txa² hã³a² txa²wã¹ha³lo²a² ã³si³wxe³hĩ¹nu¹ta²nãn¹te²tu³ hã³a² yxau³jau³xan²tu³ ĩ³yau¹ũ³a¹tu¹wi¹.*

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xu¹ta²na² hĩ¹na¹ we¹ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko³nxe³ki³a² ũ³whĩ¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

36 *Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xai²na² ã³ain¹nũ²la² sxĩ²ha² ã³wi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ā³wi²xi²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³a² ã³tĩ³ain¹te³nah¹lxi¹:*

— *Je³su²jah³lã³. Wãn³txa² ko³nxe³ki³a² ũ³whĩ¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².*

37 *Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:*

— *Txai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Yain³txa³kxa² wi¹kxa²*

ũ³whĩ¹jah¹lai²yãx1jah¹lo²sa¹wi¹. 38 Txa²wã¹ha³lo²ai²na²
 sa²kxai³lu² hai³sxa²yã¹nx2na³li¹. A²nũ²ai²na²
 Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sah¹lxin¹te² ĩ³nxai²na² yain³txa³ki³a²
 wi¹ki³ai²yã¹yxah³lxĩ¹lxĩ¹. Sa³ta³na²jah¹la² ĩ³hi²txain¹te²nãu³xa²
 ko³nxe³ki³ai²yã¹nxain¹na³li¹. 39 A²ta³a² a²hxi²kan¹jah¹lai²na²
 Sa³ta³na²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² a²ko¹ko¹su²
 jah¹lai²yã¹nx2na³li¹. Txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ti³wa³kxa²
 nxe³tãu³su² tãu³ai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa²
 wxa²ni²lho¹kxi²ti³xai²yã¹nx2na³li¹. Oh³xan¹jah¹lo²nãu³xai²na²
 sa²kxai³lu² yain³txa² wxa²ni²lhon¹tũ³ka³txai²yã¹nxain¹na³li¹.
 40 Nxe³sxã³ txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ti³wa³kxa² tãu³su²
 tãu³a² sa²kxai³lu² ko³nxe³tẽ³kxa² wxa²nũ²kxi²so¹sxã³
 ũ³thũ²hxa³txain¹kxa² yã¹nx2na³li¹. 41 Jã¹nxe³tãu³a² Txai²na²
 Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
 sa²kxai³lu² oh³xan¹te²nãu³xa² ĩ³sa²si¹hã³a¹tu¹wi¹.
 ĩ³sa²si¹hã³a¹te³na¹ a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãĩ³si¹nyhain¹te²nãu³xa²
 whãĩ²na¹ Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³te²na² whãĩ²na¹ nxe³sxã³
 wã²nxa³kxi² so¹na¹tu¹wi¹. 42 Wã²nxa³kxi² so¹na¹kxai²nãn²tu³
 ha³nxe²a² ĩ³sa²tẽ³ju³ta² ã³na¹sxã³ wxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a²
 tũ¹ka³txain²txi³ ye³kãuh³lxa³thi¹nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 kãin² nã³ni² kãin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²tẽ³yah³lxĩ³tu¹wi¹.
 43 Nxe³te²kxa³kxa¹ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²lo³te²nãu³xai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wĩ³na² ha³lo²a²nãu³a² ã³wih¹si¹nyhai¹nha²kxai³
 u³je³na³ka² ha²te¹kxa² yã¹nxe² wxi²kin³ti³to³nai¹nha²kxai³
 nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Jã¹nxa¹jau³su²
 wi¹ko³nyhah¹lxĩ³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tu³ ain³kxi¹sah¹lxĩ³hẽ¹li¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa²a³lxĩ²kxa² hai³sxa²nãu³a² hãĩ³a² sxa³jau³su²

44 Āh¹lxĩ³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²sa³wi³ha³lxĩ³lon³ju³ta² a³lxĩ²khai¹nxe³ju³taĩ²la¹wi¹.
 Nxe³sxã³ yen³kxa² a³lxĩ²khai¹nxe³kxa² hai³sxa²nãu³a²
 hãĩ³a² sxa³kxa²yã¹nx2na³li¹. A²nũ²ai²na² kwa² ai³sxã³
 a³txi²kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ sa²no¹xi²nũ²nhai¹.
 Nxe³ka³tu³ ka³lih³kxi²nha²sxã³ a²yen³kxi³khai³xai²na²
 ã³nũ²kxi²nũ²la² hai³sxa² a²wa³kxẽn³yah³la² yen³kxa² whãĩ²na¹
 ũ³yho³hi²nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la² ta²ko¹xai²na² yen³kxa² hãĩ³a²
 sxa³ko³xai²na² so¹kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²ro³la³ki³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

45 Āh¹lxĩ³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²sa³wi³ha³lxĩ³lon³ju³ta² a³lxĩ²khai¹nxe³ju³taĩ²la¹wi¹.
 Nxe³sxã³ a²nũ²ai²na² txah³lxa³ki³a² a³lxĩ²ki³a² pe²ro³la³ki³a²
 ã³ten³jah¹la² yã¹nx2na³li¹. 46 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 txah³lxa³ki³a² a³lxĩ²ki³a² so¹kxi²nyhu¹kxi³te² nũ³ka³txa²

ai³lha²thet³sxã³ ã³ten³nũ²nhai¹. Nxe³tãu³a² a³lxi²ki³a²
 i²kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ a²yen³kxi³khai³xa² whã²na¹
 ã³nũ²kxi²nũ²la² tẽ³sxã³ ã³yho³hi²ha²kxai³ ta³ki¹ai²na²
 so¹kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ai³na² ta³lã²na³ki²ka³lo³a² i³yau¹ũ³jau³su²

47 Āh¹lxi³sxã³ wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a²nãu³xa² kãi³ain¹kxa² yo³ha² i³yĩ¹li²hain¹ju³ta³nũ³a²
 i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Ai³na² ta³lã²na³ki²ka³lo³a² yã¹nxe³na³li¹.
 A²nxe³ka³lo³ai²na² ai³na² i²li³te² he³la³kxa² i³ne³kxi²li²
 ta³lã²na³ki²nũ²nhai¹. 48 i³ne³kxi¹nũ²la² ka²lo¹ai²na²
 sa²sai²lho¹nũ²nhai¹. Sa²sai²lho¹nũ²la² ã³wxe³ka³tu³
 ai³na² wi¹te²a² ã³ha¹i² ai³na² kō³te²a² ã³na¹i² nxe²
 wxa²nxa³ki²so¹nũ²nhai¹. 49 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³so¹nhxan³nhĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² oh³xan¹te²nãu³xa² ã³sa²si¹hã³tu¹wi¹.
 A²nũ²a² kō³nxe³thin¹te²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹
 wã²nxa³kxi²so¹si¹hain¹jau³su² ã³sa²si¹hã³tu¹wi¹. 50 Nxe³ka³tu³
 kō³nxe³thin¹te²nãu³xan²ta³ ha³lo²ai²na² ha³nxe²a²
 i³xai³ju³tai²na² ã³na¹sxã³ wxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a²
 tũ¹kã³txain²txi³ ye³kãhũ³lxa³thi¹nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 kãin² nã³ni² kãin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²tẽ³yah³lxi³tu¹wi¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

Wãn³txa² ya²la³lyau³su²

51 Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txa² i³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³su² a²yo²ha³kxa¹
 ã³ne³wxe²sa²sai¹yah³lxin¹ta¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ i³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Ā³ne³wxe²sa²sai¹sĩ¹na¹wi¹. Nx-
 ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xin³ti² ã³ne³wxe²sa²sai¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 a²nũ²a² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Sũ³na² wãn³txa² i³tih³nxe³jah¹la²
 a²hoh³lxi³su² jah¹la² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wãn³txa²
 tah²yau³xa² i³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai²na² ã³ne³wxe³yah³lxi¹lxi¹.
 Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
 i³yau¹ũ³hi² Txa²wãn³txa² Tah²yau³xai²na² i³yau¹ũ³hi²
 nxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah¹lxi¹nha²kxai³ sxi²ha² wi¹thĩ³na²
 a²wa³kxãn³yah³la² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³sxã³ a²ya³lxi³te²su²
 te²a² wxã³kxai²nãn²tu³ yen³kxa² a³lxi²ki³u¹tai²na² ta³nxa²
 tah²yu³tu¹tai²la³ ta³nxa² wã²nã³ũ¹nyhain¹na³li¹. Txa²wãn³txa²
 i³yau¹ũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ te²yã¹nxe² ai³yah³lxi¹lxi¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Na³sa³re²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa² sa²yo²ã³jau³su²

53 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lu²nhxa³tũ²la² ã³waix3ta¹hxai²hẽ¹la².
 54 Ā³waix3tũ²la² ã³nxai³sxã³ a²sxi²jen³khai³xa²
 Na³sa³re²thĩ³na² ã³wih²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Wih²xi²ka³tu³
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹sxã³ Sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³hen³txi³ta³lu²tãu³a²
 ain³kxi²tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³wã³txi³sxã³
 e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² a²hoh³lxi³khai¹sa²sxã³ ĩ³ye³ha²kxai³
 wã³nxĩn¹khai¹nxe³sxã³ o²la³kxi²ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹ ĩh¹nxet3sxã³ hxi²ka¹nai¹nhĩ³te²la¹ku² ki³nhai¹.
 55 Sxi²ha² txon³jah¹lo²su² jah¹la² ta²hai²la¹wi¹. A²hã³ka³nai²na²
 Ma³ri²a³ka³lxi²la¹wi¹. A²lon³ti³tãu³xa² Ti³a²kah³lo²su²
 ha²kxai³ Jo³se²ah³lo²su² ha²kxai³ Si³mãu²ah³lo²su² ha²kxai³
 Ju³ta²sah³lo²su² ha²kxai³ nxe³ain¹na³li¹. 56 A²ha³lĩn³ti³tãu³xa²
 txa²wã¹yu³ta² yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩh¹nxet3sxã³
 ã³nut1sxã³ kã³hĩ³te²la¹ku² ki³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

57 Nxe³ha²kxai³ hxi²ye¹ta³lxain¹sxã³ e²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ta¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 a²sxi²jen³khai³xan¹ta² nũ³ka³txai²na² so¹lxi³ a²sxi²khai³xan¹ta²
 nũ³ka³txai²na² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi²kxi³la³ yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

58 Jã¹nxe³ha²kxai³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

14

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² su²lhã³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ nxe³ti³kxai³lu² E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na²
 a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² o²la³kxi²kxe³su²
 ha³ta³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³te³na¹ a²sa³wi³ha³lxa²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹, E³ro²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²li² Jo³ãu² Ba³tis²jah¹lo²sin²tai¹. Ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹. Nxe³kxe³su² hxi²kan¹khai¹nxe³sxã³
 wã³nxĩn¹ti³ o²la³kxin²tai¹. E³ro²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

3 A²kxã³nxa² E³ro²jah³la² te²hi²sen³su² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su²
 te²kxai³ hxi²ki³nũ²la² sa²hxi²tai³kxi²nũ²la² sxi²ha² kan²thĩ³na²
 ũ³tĩ¹kxi²wxe³si¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jut3su² a²lon³yah³la²
 Fi³li²pah³lo²su² jah¹la² a²sxe³xa³ka³lxa² E³ro²ti²a³ka³lxu³su²
 hxai²na²hẽ³la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² hxi²ki³la³sxã³
 ũ³txĩ¹kxi²wxe³si¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Jã¹nxe³sxã³ kxãn³kxai³ Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— E³ro²jah¹lã³. Kã³in¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Wxa²lon³na²
 sxe³xa³ka³lxa² so¹kxin¹kxai²nãn²tu³ wai³nxa³wi¹. Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³la² su²lhā³si¹ha¹tū¹xā¹. Jau³su² nxe³ta¹a²nū²a²nāu³xa² kwa²hāi¹nxe² ā³si³tē³la³kxi²te²nāu³xai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²li² Sū³na² wān³txa²ī³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ yuh³lxi³jau³su² E³ro²jah³lo²su² te²kxai³lu² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² hāi¹sxā³ ū³tī¹kxi²wxe³ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxa²ha¹te¹ a²ha²yan¹nāu³kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu¹ a²hā³ka³na² ē¹na²a³li³la¹hain¹ju³tai³tā² ain³kxi¹xi²te³lhxā³ kāi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Kāi³ain¹ju³ta²sa¹, E³ro³ti²a³ka³lxai²na² a²ka³ne³lxai²na² wxā³sxā³nūh¹ ā³nha³te³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ E³ro²jah³la² ī³ka³lxi³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³tai²li² E³ro²jah³la² ya³lxi³te²nāu³xa² yxau³sxā³ ī²lxain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— ī³ka³lxi³kxi³san¹nhī¹. Nxe³sa¹nha²kxai³ yen³kxa² ī²li³ju³ta² ī³wā³txi³san¹kxai²nān²tu³ ū³hū¹nxa²ha¹tū¹xī¹. Txa²wā¹sū³na² ī²nē³lha²kxai³ ya²la³tu³ nxe²kāi³ū¹nxa²ha¹tū¹xī¹. E³ro²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ wāin²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ai³sxā³a²hā³ka³nai²na² ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ī³ye³kxi²ka³tu³a²hā³ka³nū³nu¹ta²kxai³lu² ī³wa²lū³xi²jau³su² ī³yau¹ū³sān²nū²la²wāin²ta¹ka³lxa² te²kxai³ E³ro²jah³la² ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³la² a²ne³ka² so¹lxi³ ten³sa³nhai¹. Pra²ta²ka³lo³a² ū³yhe³hē²ti³sxā³ ū³hū¹sē¹li¹. Kwēn¹tai²na¹ten³sa³nhai¹. Wāin²ta¹ka³lxai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe³ju³tha²kxai³ E³ro²jah³lai²na² ī³āin²txi³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ha³la³je¹nīn³kxai³ a²wān³txai²na² a²yen³kxa²wāin²ta¹ka³lxai²na² ū³hū¹te³lhxā³ nxe³jau³xai²na² yxo²an³ta³ti³ e³jau³xai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī²i²ain³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wān³txai²na² ī³wa²li²ju³ta³la³ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

10 Nxe³ha²kxai³ kwēn¹ta²kxai³a²sa³wi³sa² kwa³na³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Sxi²ha² kan²thi³na²ai³sxā³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ū³nhe³ki²lho¹si¹jau³su²ī³sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³ka³tu³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ū³nhe³ki²lho¹nū²la² a²ne³kai²na² pra²ta²ka³lo³a² ū³yhe³hē²ti³sxā³wāin²ta¹ka³lxai²na² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³hū¹ain¹ka³tu³ta¹ka³lxai²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²hā³ka³na² ū³hū¹ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³ju³tai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa²ain³kxain¹ka³tu³ ya³lu²te²a² a²ne³ki³txa²ti³hit¹sxā³ so¹sxā³sa²nī³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²nī³kxain¹nū²la² Je³su²jah³la²ī³hen³txi³si¹jau³su² ā³nxi³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa²yai³nain¹jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² E³ro²jah³lai²na²
wãn³txa² ain³kxi¹nxa²ha¹te¹ ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹sxã³
ã³waix3ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yũ³ai¹nxa³je³na²
nũh¹xai³sxã³ ã³yit1ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹
a²nũ²a²nãu³xa² ã³si³tẽ³la³kxi²tũ³ka³txai³tã² ã³waix3jau³su²
ain³kxi²tãu³a² sxi²jen³nãu³a² a³li³ain¹sxã³ a²yu³kxa²
ĩ³hi²txai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²xai³lain¹nxa²ha¹te¹
ĩ³ne³kxauh²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² ka³no¹a²ka³lo³a² a³li³xi²tãu³a² tũ¹ka³txai²na²
ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² i²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²kxain¹te³na¹
ĩ³ãin²ta³kxi²khaix1xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
ĩ³ton³te²na² ĩ²li³te²na² Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu²
we²txa³lxi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nũ²la² ka³nxah³ta³lon³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa²
ã³tũ³ain¹sxã³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³lãi³. Ti¹ai²na² sxi²jen³ti³la³ yũ²nxa³ti²tu³wi¹.
Ha³lo²a² yain³kxi²kĩ³ju³ta² ha³nãu³hi²nẽ³te¹ni²tu³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³hit2txain¹tũ³ka³txa²
he³hain¹jau³su² sxi²jen³txi³nãu³a² ĩ³sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹,
yain³txa² so¹kxi²nyhain¹te³la³ku¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu²:

– ã³waix3si¹nhẽ³lain¹jau³su² wi¹lxa³wi¹. Wxãi²na¹ yain³txa²
ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxa²ha¹te¹:

– Yxãn¹ta¹ yain³txa² yũ³kĩ³kxa² kãi²nxa³wi¹. Yain³tũ³xa²
tũ³ha¹li¹tũ³ha¹li¹ka³na³ki¹so¹lxi³ai³na²ha¹li¹so¹lxi³nxe³te²na²
so¹lxi³yũ³nẽ³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹:

– Yain³txai²na² ai³nai²na² wxa²nũ³ũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Jã¹nxe³ha²kxai³lu¹:

– Si³sa³yu³ta² ã³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³lai²na²
e³jau³su² ha²kxai³ yain³tũ³xa² ai³na² nxe³sxã³ hxi²tẽ³nha²nũ²la²
ten³sa²tã³ka³la³yxo²nũ²la² Sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²kĩ³jau³su²
ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²e³ta³lun²ka³tu³ yain³tũ³xa²
wã²nãu²lxi³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² ũ³hũ²xai³ka³tu³
a²nũ²a²nãu³xai²na² sa²nũ²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³sxã³ a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ yai³nai¹nha²kxai³
ũ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ yain³txa²
wã²nãu²lxi³kxi³su² wã³kon³kxe³su² wxa²yo³so¹ka³tu³
ha³ti²a² hxi²ka² hxa³n³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũ³tẽ³na²
ĩ³ne³kxi¹lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 21 A²nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xa²
in³txi³nãu³xa² wa³li³kha³lhon¹tũ³ka³txa² ka³lxa²khai¹nxe³sxã³
5.000 nxe² wa³li³kha³lhon³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su²

a²txu¹txi³nãu³xai²na² a²wẽ³ha³lxi³nãu³xai³na² nxe³sxã³
 i³yain³sxã³ũ³kxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²i³ye³na²ne³ka³na²ha²wxã³jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ kwẽn¹ta²kxai³ yain³kxi³su² ta³lun²ka³tu³
 Je³su²jah³la² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxi²na² ka³no¹a²ka³lo³a²
 ã³wih¹sxã³ i³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³si¹hain¹jau³su²
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² a²nũ²a²nãu³xin³txi²
 i³xi²si¹hain¹jau³su² i³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 I³sa²si¹hã³ka³tu³ nũh¹xai³sxã³ wã³la³ka³txa² ka³la³nũ²la²
 Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
 ka³nxa³hi²h¹nãn¹te²tu³ nũh¹lxi² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Jã¹nxe³tj³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ka³no¹ai²na² i³ye³na²
 nxũ²kwai³ye³la³nãu³a¹ ne³hẽn³kxi² hãu¹tãu³a² it3ta² kãin²te²a²
 sa²it3txa²kxai³ i³yau³xa² ũn³jau³xa² ne³khau²xi²ha²kxai³
 nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxa²ha¹te¹ ka³la³ka³la²a²
 i³yxai²lxi²ti³xa² Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³yau³xa² a²ne³ka³na²ha²
 ti³ne³wxe³yxau²xai³sxã³wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 26 Nxa²ha¹te¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ka³no¹a² yxau³ain¹te²nãu³xa² u²lxi³
 ten³sa²tã³ain¹tãu³ Je³su²jah³la² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². i²ain¹sxã³
 o²lha²kxai³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

– A²yãu³ka³txi³sa²lxã²na³na¹. Nxain¹jau³su²
 i³wxa¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 27 Nxain¹nxa²ha¹te¹ a²kwẽn¹tai²na¹
 Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 – Nxũ²kwai³lxũ¹jah¹lxi³hẽ¹le¹. Txain¹ta³ta¹we¹.
 Yuh³lxah³lxi³txa³lxe¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxa²ha¹te¹
 Pe²jah³lai²na² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ya³la³tu³ nxĩn¹kxai²nãn²tu³
 i³ye³na² a²ne³ka³na²ha² ti³ne³wxe³yxau²xai³sxã³ ã³nxai³sxã³
 ã³tj³si¹nxa²ha¹jau³su² i³ye³kxi¹sẽ¹li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³ti³kxai³lu¹:
 – ã³wxã³txu¹li¹. Jau³su² nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lo²su²
 te²kxai³lu² ka²no¹a²ka³lo³a² a³li³xi²nũ²la² i³yau³xa²
 a²ne³ka³na²ha² ã³nxai³sxã³ Je³su²jah³lo²kxai³
 ã³nhe²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²kxai³lu²
 it3tai²na² nũ³kxũn³sa²ik3kxi³su² i²tãu³ yuh³lxi³jau³su²
 ã³nxũ¹txãn³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ i³kaix1te³nah¹lxi¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. ã³non²ta³kxi¹sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³nũ²la² a²kwẽn¹tai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
 a²hxi²ka² i³sa³nxũn³sxã³ hxi²ki³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Te³nah¹lxi¹:
 – Yxo²i²san¹ju³tai²na² kãi²nxãn³tai¹. Ĩh¹nxe³kxa²yãn³ti³tã³
 i³wã³wã³txi³san¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wi²xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tãu³ kwẽn¹ta²kxai³ it3tai²na² ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³ju³tai²na² ka³no¹a² yxau³ain¹te²na² i²ai¹nha²kxai³
e³kxain¹te³nah¹lx¹:
— Je³su²jah³lāi³. Ya²la³tu³ Txa²wā¹sū³na² Tah²si¹lx¹. Ny-
hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ton³te² nū³ka³txa² we²txa³lx¹jau³su²
34 Nxa²ha¹te¹ i³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³ka³tu³
ha³lo²a² Je³ne³sa³re²ko³xa² wa²li³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
35 Nxe³ka³tu³ ha³lo²a² yxau²xai³lain¹te²nāu³xa² Je³su²jah³la²
i²kxi²xain¹tāu³a¹ a²nū²a² i³ton³te²a² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ti²ta³lo³an¹ko³xai²na² i³sa²si¹hā³sxā³ i³ta³ka³txa² yū³te²na²
sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 36 Sa²so¹ain¹te²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:
— Je³su²jah³lai²na² a²wā²la² yxo²ka³teh³tīh³nāu³a² so¹lx¹
wxa²to³ha¹kxai²nān²tu³ a²kwēn¹tai²na¹ we²nxi²ta³lun²sa³tū¹xā¹.
Nyhain¹jau³su² nxe³sxā³ wxa²to³nyhain¹te²na¹ i²li³te²na¹
a²kwēn¹tai²na¹ we²nxi²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hē¹la².

15

Ju³te²a² si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² i³tih³nxe³jau³su²
1 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² fa³ri³se²a² nū³ka³txa²
ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lx¹su² tū³ka³txa² ā³nhai¹tū³tū³ka³txa²
i³sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³ain¹sxā³
Je³su²jah³la² ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lx¹:
2 — Txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²nān¹jau³xa²
i³tih³nxe³nē³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nē³lain¹te³nah¹lx¹:
“Yain³te³lhxā³ yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ hxi²khai²lx¹jah³lx¹sā²nhē³li¹.
Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² Sū³na² yen³nāu³a²
wi¹lhin¹ye²tu¹wi¹.” Txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxai²na²
sa²kxai³lu² te²yā¹nxe² kái³yai¹nxān³tai¹. Īh¹nxe³kxa²yān³ti³tā³
wān³txu¹tai²nān¹jau³xai²na² sa²yxo²ā³ain¹ji¹wi¹?
Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹
i³wa²lū³xi²te³nah¹lx¹:
— Kwa²nxi¹lx¹. Wxa²si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa²
so¹lx¹ sa²yxo²we¹jah³lx¹hxain¹nhē³li¹. Yxān¹ta¹
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi²nē³jau³xu¹tai²na²
sa²yxo²ā³yah³lx¹hxai¹nhē³li¹. 4 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txai²na² nxe³te³nah¹lx¹: “Wxa²wi³na² wxa²hā³ka³nai²na²
wi¹kāi³ūh¹xai³jah¹lx¹hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³jau³xa²
yā¹nxe³te³nah¹lx¹: “Wxa²wi³na² tā³nxa² wxa²hā³ka³na²
tā³nxa² kō³nxe³jau³su² nxe² kái³ain¹kxai²nān²tu³ nxe³te²su²
te²a² i³su²lhā³jah¹lx¹hē¹li¹.” Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 5 Nxe³yān¹ta¹ wxa²wān³txa²
e³kxah¹lxin¹jau³su² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lx¹: “A²nū²a²
i²li³te²su² te²a² a²wi³na² tā³nxa² a²hā³ka³na² tā³nxa²

yen³kxa² wã³kon³kxain¹kxe³su² ã³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: 'Wĩ³na²
 nxe³txi¹. Txa²yen³kxa² ũ³hũ¹na¹tũ¹xã¹. Nxa¹hẽ¹li¹.
 Yxã¹ta¹ sa²yat¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹,
 txa²yen³kxai²na²su¹. Nxe³jau³su². 6 Nxe³kxai²nã²tu³ yen³kxa²
 ũ³hũ¹ai¹nxa³ju³ta² wain³na³li¹." Nxe³yah³lxi³to³hi¹nhẽ³li¹.
 Nxe³yã¹ta¹. Nxe² kã³yah³lxin¹kxe³su² ha²kxai³
 Sũ³na² wãn³txa² ã³hxi²ka¹nxa³si¹yhah³lxin¹jau³su²
 nxe³te²lo³jah³lxi¹nha²kxai³ wxa²si³yah³la²nã²xu¹ta¹na²
 wãn³txa² sa²wa²lho¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
 7 Wĩ¹lhin¹ki³lxo³tũ³kã³txi³su² yah³lxi¹lxi¹. I³sa³i²ah³lu¹ta¹na²
 wãn³txa² nxe³jah¹lu¹ta¹na² wãn³txai²na² ã³yau¹ũ³nhẽ³jah¹lo²yã¹jah¹lo
 Nxe³te³nah¹lxi¹:

8 Txa²nũ³kã³txai²na² a²yo²wãn³txa² so¹lxi³
 sa²nẽn¹kxi²ti³hit¹sain¹na³li¹. Yxã¹ta¹ a²ẽ¹nãn¹jau³xai²na²
 Sũ³na² Na¹xai²na² ten³sain¹jau³xa² yũ³ai¹nxa³wi¹.

9 Yxã¹ta¹ kwa²hã¹nxe² sa²nẽn¹kxi²sa²ki³lxot³sai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
 A²wãn³txai²na² ã³tih³nxe³nyhain¹jau³xai²na² a²nũ²a²
 wãn³txa² sa²so¹sxã³ Sũ³na² wãn³txi³su²ki³lxo³jau³su²
 ã³tih³nxe³nyhain¹to³hxai²na²hẽ³li¹. Nxe³jau³su²
 I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Je³su²jah³lai²na² a²yo²wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa² ko³nxe³ti³hi¹tẽ³jau³su²

10 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a²nã²xa² ã³hit²tain¹tũ³kã³txa²
 ã³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

– Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ain³kxi²sa²sxã³ a³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹li¹.
 11 Txa²wã¹yo²a² ũ³h³yo²wi¹nhẽ³kxe³su² hai³txi³
 ko³nxe³ti³hit¹tẽ³lxa³wi¹. Yxã¹ta¹ txa²wã¹yo²a²
 sa²yo²sai¹nẽ³kxe³su² ko³nxe³ti³hit¹tẽ³na³li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxai²na²
 ã³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³lã³. Wãn³txa² kwẽn¹ta² e³kxin¹jau³xai²na²
 sa²kxai³lu² fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² ã³nhai¹tũn³te²nã²xa²na²
 ã³an³txi¹si¹hai¹ni¹nhẽ²li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Hai³sxa³nã²ai²na² hĩ³ne³kxa² Txa²wĩ³na² Oh³xan¹jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ũ³h³wĩ¹xa³tẽ³kxa² hã¹nxe³ti³xa¹ ha³tut¹si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³ain¹tu¹wi¹. Nxe³kxe³hũ³sxã³ fa³ri³se²a² nũ³kã³txa²
 sa²kxai³lu² hĩ³ne³kxa² Txa²wĩ³na² ũ³whĩ¹xa³tẽ³kxa²
 yã¹xain¹na³li¹. 14 Nxai¹nha²kxai³ hã¹inxã¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 A²nũ²a² ye³han³jah¹la² yã¹nxain¹na³li¹. Nxe³sxã³
 ye³han³tũ³kã³txa² ne³ka²ta¹sxã³ ã³sa²so¹nyhain¹na³li¹. Nxe²
 kã³ain¹ke³la³te²kxai³ kxĩh³nxẽ¹na² ne³ka²ta¹jah¹la² ã³nã²i²

yo³nān¹tũ³kā³txa² ā³nāu²ai¹ni² nxe³yain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lāi³. Jau³jau¹xai²na² i³yau¹ũ³txa²sī¹nhē³li¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Tũ¹kā³txai²na² yā¹nxe² ain³kxi²sah¹lxan³ta²lu¹wi¹.

17 Yain³txa² i²li³te²la³ txa²wā¹yo²ai²na² ũh³yo²wih¹nha²sxā³
i³yo¹ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹ē¹nāu³lon³sxā³tan²sa²tā³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹

18 Yxān¹ta¹ txa²wā¹yo²ai²na² sa²yo²sai¹kxai²na²
sa²kxai³lu² txa²wā¹ē¹nāu³ān¹jau³xa² so¹lxī³

sa²yo²sai¹nha²kxi²te²jai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³ju³tai²na² so¹lxī³
Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a² i³kō³nxe³ti³hin¹nē³te²ju²hē³li¹.

19 Jā¹nxe³sxā³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² wā²nxũ¹hain³nha²jau³xai²na²
sa²ne³sai¹nha²ju³ta²sa¹:

Kō³nxe³ti³ ain³nha²jau³su²
sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³ a²nũ²a² su²lhā³nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a²

sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³ a²nũ²a² ā³xa² a²txu¹ha²
ũ³whīn¹ta³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³

kō³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²kxi³ju³ta³nũ³a² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³
yen³kxa² kāi³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³

ki³han³sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³ti³hit¹jau³su² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³
ki³han³jau³su² ā³ye³yo²nũ¹nyhu¹kxi³jau³su²

i³ne³kxe³kxi²nha²ki³sa²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² te²jai¹ti²tu³wi¹.

20 Ju¹ta²na² so¹lxī³ Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a² i³kō³nxe³ti³
ti³hi¹tē³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² i³yain³te³lhxā³

nxe³ki³ti³wa³kxa¹ hxi²khai²lxī²ki³sxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³nũ²
Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a² i³kō³nxe³ti³ ti³hi¹tē³lhī³nx2nxa³wi¹.

Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha³ka³lxa²yo²i²jau³su²

21 Hā²wxān³txa³ Je³su²jah³la² a³li³xi²nũ²la²

Ti²ro³thī³nān¹ta³kō³nāu³a² Si³tō²thī³nān¹ta³kō³nāu³a²
ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxa² ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³tāu³a² txu¹ha² Ka³na³ā²kō³xan¹ta¹ka³lxa² Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³ta¹ka³lxa² a²sxi²khai³xa² a³li³kxi²nũ²la²

Je³su²jah³la² ā³tĩ³sxā³ i³kaix1te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxaun³tāu³lot3txa²jah¹lo²su² jah¹lo²si¹lxī¹. Txa²wāi³lxī³na²
we²txi²ju³ta² hxi²ka¹nīn¹ju³ta² yũ²na³li¹. Jā¹nxe³sxā³ kō³nxe³te²

yāu³ka³txai²na² hxi²ka² txa²wāi³lxī³na² nxũ²kwai³yxaun³tai¹.
Khāuh³lxa³thi²kxi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³ju³tai²na² wi¹lhin¹sxā³

thāi³ti³la² sa²hau³kot3sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².
23 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ Je³su²jah³la²
i³wa²lũ³xi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³te³na¹ a²sa³wi³ha³lxa²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lāi³. Ta¹ka³lxai²na² ā³ni³si¹nhē³jau³su²
 ī³sa²si¹hā³txa²hē³li¹. Txa²wā¹yo³na² ī³kaix1txi²nē³to³nha³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²ai²na² ī³sa³e² nū³ka³txi³su²te²a² o³ve²a² tū¹kxi²xai³kxa²
 yā¹nxe³te²nān²tu³nxe³te²a²so¹lxi³sa²hau³kot3si¹hai¹na¹jau³su²
 wxā³na¹hē³li¹. A²nū²a²Ju³te²a²nū³ka³txi³sxa³te²su²te²na²
 sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta²ti³wa³ki³lo³nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³tāu³ān²tu³ta¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
 yxau³son³kxi²nū²la² ā³ka³ti³wxe³ka³tu³ī³ye³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hxi²nūn¹sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxa²ha¹te¹:

— Nxe³sa²nxi¹. Wē³ha³lxai²na² yain³txū³xa² sa²so¹sxā³
 wai³a³lxai²ū³hū³sxā³ū³yhai¹kxi²kxi³ju³ta²wai³nhī³nx2nxa³xī¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut3su²Ju³te²a²nū³ka³txi³su²te²an²tu³
 wē³ha³lxai³su¹nxe²ī³yī¹li²ha²kxai³Ju³te²a²nū³ka³txi³sxa³te²su²
 te²an²tu³wai³a³lxai³su¹nxe²ī³yī¹li²ha²kxai³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

27 Jā¹nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹a²wa³kxēn³yah³lai²na²ī³yain³ka³lo³a²
 yu³hē³nāu³a²wai³a³lxai²hi²sen³su²wah³nxain¹sxā³yain³tū³xa²
 kwa²ā³na¹kxe³su²ī³yai³nxai³lain¹te²ju²hē³li¹. Wxa²nū³ka³txi³su²
 te²sxa³kxan²ti³txa²wāi³lxai³na²we²txi¹sī¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ī³wa²lū³xi²sxā³ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxi¹. Yxo²ī²sa²sxā³te³nīn¹jau³su²ha²kxai³
 ain³kxi¹nxa²ha¹xī¹. Wxa²wē³sai²na²kwēn¹tai²na¹we²txi²na¹xī¹.
 Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²nū²a²nāu³xa² we²txa³lxai³ain¹jau³su²

29 Hā²wxān³txa³ ko¹xai²na² a³li³xi²nū²la² ī³ye³na²
 Ka³li³le²a²ye³na² yxo²ka³te³tīh³na² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la².

Ā³nxai³tāu³a²wā³la³ka³txa²ka³la³sxā³ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
 30 Nxe³tāu³a¹a²nū²a²nāu³xa²ka³lxai¹sxā³wxā³sxā³
 nū²nain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³a²nū²a²ī³ton³te²na²
 tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³a²nū²a²yū³kan²ta³kxi²te²su²

te²a²ye³han³te²su²te²a²yxo²kan²te²su²te²a²
 nū³ya³nān³ta³kxi²te²su²te²a²nxe³sxā³ī²li³ka³txa²

ī³ton³kxi²te²su²te²a²tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Tē³ain¹nū²la²
 Je³su²jah³la²yu³hē³nāu³a¹ūh³wxe³ain¹ka³tu³a²nū²a²

a²yxo²ha³kxa¹Je³su²jah³la²hxi²ka²we²txa³lxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 31 Nxe³ka³tu³ta¹tē³ain¹tū³ka³txa²ī²ain¹te³nah¹lxi¹a²nū²a²

yxo²kan²te²su²te²a²wi¹le³ha²kxai³nū³ya³nān³ta³kxi²te²su²te²a²
 nū³wi¹lha²kxai³yū³kan²ta³kxi²te²su²te²a²wi¹lā³nxai³ha²kxai³
 ye³han³te²su²te²a²wi¹lī²ha²kxai³nxe³ju³ta²na¹ī²tāu³
 o²lain¹sxā³ī³sa³e²A²hxi²kan¹ta²Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³jah¹la²
 ī³sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

$A^2n\ddot{u}^2a^2ka^3lxa^1khai^1nxe^3te^2n\ddot{a}u^3xa^2yai^3nain^1jau^3su^2$
 $32 Nxa^2ha^1te^1Je^3su^2jah^3lai^2na^2sa^2kxai^3lu^2a^2sa^3wi^3ha^3lxa^2$
 $\ddot{i}^3kaix^1sx\ddot{a}^3\ddot{i}^3ye^3kxi^2te^3nah^1lxi^1:$

— $T\ddot{u}^1ka^3txai^2na^2\ddot{i}^3\ddot{a}in^2ta^3kxi^2na^1nhai^1Ye^3ha^1li^1$
 $ka^3na^3ki^1a^3lan^2t\ddot{a}u^3a^2\ddot{a}^3si^3t\ddot{e}^3la^3kxa^2ho^3ha^3sain^1na^2h\ddot{e}^3li^1$
 $Nxe^3h\ddot{i}^1n\ddot{a}n^1te^2t\ddot{u}^3yain^3txi^3la^3y\ddot{u}^3ai^1nxa^3ha^2kxai^3$
 $\ddot{a}^3nxai^3si^1hai^1na^1jau^3su^2ten^3sa^2nxa^3nhai^1,heh^3ti^3sx\ddot{a}^3hxi^2tha^2$
 $\ddot{a}^3ya^3hain^1kxa^2yan^3ti^3su^2nxa^1nhai^1.Ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.$

$33 Nxa^2ha^1te^1a^2sa^3wi^3ha^3lxa^2na^2\ddot{i}^3ye^3kxain^1te^3nah^1lxi^1:$

— $Ti^1ai^2li^2a^2n\ddot{u}^2a^2y\ddot{u}^2nxa^3ko^3sin^2tai^1Nxe^3ha^2kxai^3$
 $yain^3txi^3n\ddot{u}^3la^3\ddot{u}^3kxain^1t\ddot{u}^3n\ddot{u}^3la^3\ddot{i}h^1n\ddot{u}^1la^3t\ddot{a}^3$
 $so^1kxi^2s\ddot{i}^1nh\ddot{i}^3k\ddot{i}^3te^2la^1x\ddot{a}^3?Ain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.$

$34 Nxe^3ha^2kxai^3Je^3su^2jah^3la^2\ddot{i}^3wa^2l\ddot{u}^3xi^2ti^3an^1jau^3kxai^3lu^1:$

— $Y\ddot{a}^1te^2yain^3txi^3n\ddot{u}^3txa^3y\ddot{u}^3nx2ti^3ji^1wi^1?Ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.$
 $Nxa^2ha^1te^1:$
 — $Yain^3txi^3n\ddot{u}^3xa^2n\ddot{u}^3ha^1li^1n\ddot{u}^3ha^1li^1n\ddot{u}^3ha^1li^1ka^3na^3ki^1$
 $y\ddot{u}^3s\ddot{i}n^1na^3li^1.Ai^3na^2j\ddot{u}x1te^2xa^2j\ddot{u}^1nxe^2y\ddot{u}^3n\ddot{u}n^3s\ddot{i}n^1na^3li^1.$
 $Ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.$

$35 Nxa^2ha^1te^1a^2n\ddot{u}^2a^2n\ddot{a}u^3xa^2\ddot{a}^3wxe^3si^1hain^1jau^3su^2$
 $\ddot{i}^3ye^3kxain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.36 Nxe^3ka^3t\ddot{u}^3yain^3txi^3n\ddot{u}^3xa^2$
 $hxi^2t\ddot{e}^3nha^2ai^3na^2hxi^2t\ddot{e}^3nha^2nxe^3sx\ddot{a}^3S\ddot{u}^3na^2$
 $\ddot{i}^3wi^1lxon^3kxi^2k\ddot{i}^3jau^3xa^2\ddot{i}^3ye^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.\ddot{i}^3ye^3ta^3lun^2n\ddot{u}^2la^2$
 $yain^3txi^3n\ddot{u}^3xai^2li^2wxa^2n\ddot{a}u^2lxi^3sx\ddot{a}^3a^2sa^3wi^3ha^3lxa^2$
 $\ddot{u}^3h\ddot{u}^2xai^3ka^3t\ddot{u}^3a^2n\ddot{u}^2a^2n\ddot{a}u^3xai^2na^2wxa^2nh\ddot{u}^2xai^3yain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.$

$37 Nxe^3sx\ddot{a}^3a^2n\ddot{u}^2a^2n\ddot{a}u^3xai^2na^2a^2yxo^2ha^3kxa^1yai^3nai^1nha^2kxai^3$
 $\ddot{u}^3kxin^2tain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.Nxe^3n\ddot{u}^2la^2yain^3txa^2$

$wxa^2n\ddot{a}u^2lxi^3kxe^3su^2w\ddot{a}^3kon^3kxe^3su^2wxa^2na^3so^1sx\ddot{a}^3$
 $ha^3ti^2a^2n\ddot{e}^3nha^1li^1n\ddot{e}^3nha^1li^1n\ddot{e}^3nha^1li^1ka^3na^3ki^1$
 $ne^3ki^2lhain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.38 A^2nxe^3sx\ddot{a}^3a^2n\ddot{u}^2a^2n\ddot{a}u^3xa^2$
 $in^3txi^3n\ddot{a}u^3na^2wa^3li^3kha^3lhon^1t\ddot{u}^3ka^3txa^2ka^3lxa^1khai^1nxe^3sx\ddot{a}^3$
 $4.000nxe^2wa^3li^3kha^3lhon^1t\ddot{u}^3ka^3txi^3la^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.$
 $Nxe^3kxa^2yu^3su^2a^2txu^1txi^3n\ddot{a}u^3xai^2na^2a^2w\ddot{e}^3ha^3lxi^3n\ddot{a}u^3xai^2na^2$
 $nxe^3sx\ddot{a}^3\ddot{i}^3yain^3sx\ddot{a}^3\ddot{i}^3x\ddot{u}^3kxi^2nyhain^1n\ddot{u}n^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.$

$39 J\ddot{a}^1nxe^3n\ddot{u}^2la^2h\ddot{a}^2wx\ddot{a}n^3txa^3a^2n\ddot{u}^2a^2n\ddot{a}u^3xai^2na^2$
 $yai^3nain^1t\ddot{u}^3ka^3txa^2Je^3su^2jah^3la^2hi^2sen^3kxai^3lu^2$
 $\ddot{i}^3xi^2si^1hain^1jau^3su^2\ddot{i}^3sa^2si^1h\ddot{a}^3ain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.H\ddot{a}^2wx\ddot{a}n^3txa^3$
 $ka^3no^1a^2ka^3lo^3a^2\ddot{a}^3wih^1ka^3t\ddot{u}^3\ddot{i}^3ye^3na^2yxo^2ha^3ti^3lhi^3xi^2n\ddot{u}^2la^2$
 $Ma^3ka^3t\ddot{a}^2ko^3xa^3wa^2li^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.$

16

$Fa^3ri^3se^2a^2n\ddot{u}^3ka^3txa^2yen^3kxa^2w\ddot{a}^3nx\ddot{i}n^1te^2a^2\ddot{i}^3w\ddot{a}^3txain^1jau^3su^2$
 $1 Nxa^2ha^1te^1Ma^3ka^3t\ddot{a}^2ko^3xa^2wa^2li^3sx\ddot{a}^3\ddot{a}^3wih^1t\ddot{a}u^3a^2$
 $fa^3ri^3se^2a^2n\ddot{u}^3ka^3txi^3su^2te^2a^2sa^3tu^3se^2a^2n\ddot{u}^3ka^3txi^3su^2$
 $te^2a^2nxe^3sx\ddot{a}^3\ddot{a}^3nhai^1t\ddot{u}^3t\ddot{u}^3ka^3txa^2sa^2kxai^3lu^2Je^3su^2jah^3la^2$
 $ko^3nxe^3ti^3hit^1si^1hain^1jau^3su^2\ddot{a}^3t\ddot{i}^3sx\ddot{a}^3\ddot{i}^3w\ddot{a}^3txain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2.$

Je³su²jah³la² oh³nāu³a² wā³nxīn¹sxā³ kǎi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³ju³ta²
 ĩ³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
 a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Ka³nxa³hi²nē³te³lhxā³ tǎu³a² ĩ³ye³kxi²yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Oh³sĩ³nai²na² he³hen³yen²tai¹.
 Nxe³ha²kxai³ha³lo²a²wi¹ko¹kon¹tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 3 Te²yā¹nxe³sxā³ ā¹ka³nxa³ha²ta³a² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “Oh³sĩ³nai²na² he³he³nha²kxai³ tĩ³tĩ³nha²kxai³ yen²tai¹.
 Nxe³ha²kxai³kāin²wē³hā¹nē³tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ oh³sĩ³nai²na² ā³ye³wxe³yah³lxi¹nhē³li¹.
 Nxe³yān¹ta¹wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²na¹ju³ta² ĩ²yah³lxin¹kxan²ti³
 ā³ye³wxe³sah¹lxa³lxi¹. 4 Wā³nxīn¹sxā³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ju³ta³nũ³a²
 ten³yah³lxi¹nhē³li¹. Kō³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³
 a²kō³nxe³ti³su² o²la³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ yah³lxi³te²si¹lxi¹.
 Yxān¹ta¹wā³nxīn¹sxā³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ju³ta³nũ³a²
 yũ³nx2ti³xah³lho³li¹. Jo²na³jah³lu¹tai²na² ai³na² ē¹nāu³ai²na²
 ka³ten³su²sxa³jah¹lu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxi³
 yũ³nx2ti³na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la²
 ā³waix3tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa²ĩ³wat1tũ³xa²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

5 Hā²wxān³txa³ ĩ³ye³na² ā³yo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³yo²ha³ti³lhi³ain¹tāu³a² a²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu²
 a²kxā³nxa² yain³tũ³xa² nxe³wā²na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Fa³ri³se²a² nũ³kā³txa² sa³tu³se²a² nũ³kā³txa²
 nxe³sxā³ a²yain³txa² ĩ³wat1tũ³xa² ĩ²jah¹lxi³hē¹li¹.
 ĩ³kō³nxe³ton³kxi¹nx2tai¹nha³ta²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³lai²na²wān³txa²ain³kxi²nũ²la²e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³tũ³xa² yain³kxi²kĩ³tũ³nũ³a² ne³wā²na³kĩ³sa²kxai³
 Je³su²jah³lai²na²wān³txa²nxe²e³kxi²nē³na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxe³yān¹ta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² e³kxi²nyhain¹jau³xa²
 ĩ²nha²nũ²la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Yxo²i²sah¹lxin¹ju³ta³la³ kǎi²nxa³wi¹.
 Ĩ¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ yain³tũ³xa² yũ³yah²lxan³kxe³su²
 ĩ³ye³ye³yah³lxin¹ji¹wi¹? Yain³tũ³xa² ne³wā²na³yah³lxin¹ju³ta²
 hxi²ye¹ta³lxi³sa²nxa³nhai¹. 9 Kxā³nxai³tā² a²nũ²a²

ka³lxa¹txi³nāu³xa² wā³li³kha³lhon¹tũ³kā³txa² 5.000
 nxe³tũ³kā³txai²na² sa²kxai³lu² yain³tũ³xa² tũ³ha¹li¹
 tũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³ yu³kxan²ti³ a²nũ²a²nāu³xa²
 yain³sxā³ ĩ³xũ³kxi²sān²nũ²la² yain³txa²wā³kon³kxa²ha³ti²a²
 nē³ka³lxa¹txi³ ne³ki²lhain¹tē³na² ne³wā²na³yah³lin¹ta²lu¹wi¹.

10 Te²yā¹nxe³sxā³ kxā³nxa² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³nāu³xa²

wā³li³kha³lhon¹tū³ka³txa² 4.000 nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 yain³tū³xa² tū³ha¹li¹ tū³ha¹li¹ tū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³
 yū³kxan²ti³ a²nū²a²nāu³xa² yain³sxā³ i³xū³kxi²sān²nū²la²
 yain³txa² wā³kon³kxa² ha³ti²a² nē³ka³lxa¹txi³
 ne³ki²lhain¹tē³na² nxe³kxe³su² ne³wā²na³yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.
 11 Īh¹nxe³kxa²yān³ti³tā³ ā³ne³toh³yah¹lxan³ji¹wi¹? Hai³txi³
 yain³txa³khai³xa² e³kxi¹nx2ti³nxa³hē³li¹. Yxān¹ta¹ fa³ri³se²a²
 nū³ka³txa² sa³tu³se²a² nū³ka³txa² nxe³sxā³ yain³txa²
 i³wat1tū³xa² e³a¹li¹.

12 Nxe²e³tāu³a¹ ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³
 yain³txi³khai³xa² i³wat1tū³xa² e³kxi²nxa³ha²kxai³ fa³ri³se²a²
 nū³ka³txa² sa³tu³se²a² nū³ka³txa² nxe³sxā³ ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹ju³ta² i³yau¹ū³jau³xa² e³kxi²ha²kxai³ nxe³jau³su²
 ā³ne³wxe³ ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lon³ye²kxe³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ Se²sa³re²a² Fi³li³po²thi³nān¹ko³xai²na²
 ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu³a² Je³su²jah³la²
 a²yo²wān³txa² a²sa³wi³ha³lxa² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ā³xa³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² i³yī¹li²sain¹jau³xa²
 e³kxi²nyhain¹kxai²nān²tu³ Īh¹nxe³jau³tā³ i³yī¹li²sain¹jau³su²
 i³ye³lain¹te²la¹xā³? i³yau¹ū³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²na² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³wi¹. A²nū²a²nāu³xai²na² a²ha³tih³xa³ Jo³āu²
 Ba³tis²jah³lo²su² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ wā³lxi³jah¹la²
 i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu²
 E³li²ah³lo²su² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³xai²na²
 sa²kxai³lu² Je³re³mi²ah³lo²su² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ ā³xa²
 ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su²
 i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹si¹nha²na²hē³li¹.
 A²sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 i³wā³txain¹ti³an¹jau³kxai³lu²:

— Nxe³yān¹ta¹ wxāi²nān²ta³ Īh¹nxe³jau³tā³
 i³yī¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Si³māu² Pe²jah³lai²na² te²kxai³lu²
 i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²nān²ta³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² ka³te³na²
 Si³yxau³jah¹lai²na² Tah²si¹lxi¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Wai³ni¹lxi¹. Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Si³māu²ah³la²
 Jo²nah³la² tah²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kwa² a²nū²khai³xa²
 i³yau¹ū³nxa²jau³sxa³wi¹. Txa²wi³nu²khai³xa² Oh³nān¹jah¹la²

te²hi²sen³su² ĩ³yau¹ũ¹nxa²jau³xai²la¹wi¹. 18 Te²yã¹nxe³sxã³
e³kxi²nxa²nũ³na¹wi¹. Pe²jah³lo²si¹lxi¹. Wxa²ĩ³lxai²na²
a²si³yxau³tãu³a²su¹ txah³lxa³kxa² wẽn³su² nxe³te²ju²hẽ³li¹.
Jã¹nxe³sxã³ sxi²ha² txon³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² txah³lxa³kxa²
tẽ³sxã³ kxĩh³nxa² si³tah³nãu³a² ũh³wxe³ain¹te²ju²hẽ³li¹.
Hã²wxã³txa³ a²sxi²khai³xa² ũ³txo³nain¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ txah³lxa³kxa² si³tah³nãu³a²
ũh³wxe³kxa²yã¹nxi¹lxi¹. Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sain¹te²
nũ³ka³txa² a²sxi²ha² yã¹xain¹na³li¹. Jã¹nxe³jut3su²
Txa²wãn³txa² ĩ³tih³nxai¹nĩn¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² a²nũ²a²
ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹. A²nxe³jut3su² nxe³kxe³su²
ya³lu²nẽ³ju³ta³nũ³a² hxi²kan¹txi³ ã³nhe¹kxi²sxã³
ã³nhai³sa³ko³txa³lho³li¹. 19 Jã¹nxe³jut3su² yan¹nãu³a²
yxo²ĩ²sain¹te²nãu³xa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ti³hi¹txa²ha¹tu¹wi¹.
Nxa²ha¹kxai²nãn²tu³ oh³nãn¹ko³nãu³ai²na² sa²kxai³lu² ĩ²li³ju³ta²
sa²tai²kxa¹kxai²nãn²tu³ wxã²nãn²tu³ yuh³nãn¹ko³nãu³a²
sa²tai³kxai¹nĩn¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ oh³nãn¹ko³nãu³ai²na²
ã³wa²su¹kxa¹kxai²nãn²tu³ yuh³nãn¹ko³nãu³a²
ã³wa²su¹txai¹nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Jã¹nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ã³xai²na²
ĩ³hen³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²
21 Nxe³ha²kxai³lu¹ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³yau¹ũ³to³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ai³na¹ju³ta³nũ³a² yũ²na³li¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ I³sa³e²
hxi²kan¹txi³su² te²a² Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te²
si³yxau³tũ³ka³txi³su² te²a² ha³tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
te²a² nxe³sxã³ te²nãu³xa² ĩ³an³ta³kxi²sai¹nha²kxai³
khãuh³lxa³txi³sai¹nha²kxai³ ĩ³su²lhã³si¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³nũ²la²
hã²wxã³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxã³ ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.

22 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² jũ¹nxe²
ã³waix3kxi²ya³sxã³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ju¹tai²na²
nxe² kãi³nxain¹ju³ta³nu³a² wai³nxa³wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
wi¹li²nxa²tu¹wi¹. Nxe² kãi³ũh¹ti³he¹nxain¹nxa³lho³li¹. Pe²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²wa³ti³nha²sxã³ Pe²jah³la²
ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sa³ta³na²jah¹lāi³. Txa²si³yo³na² ā³waix³txu¹li¹.
 Hxi²kau³kaut³san¹nhai¹. Txa²wā¹sū³nai²na² a²ten³jau³su²
 ten³nxa²nxa³i¹. A²nū²ai²na² a²ten³jau³xai²na² so¹lxi³ te³ni¹lxi¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² āh¹e³kxi²te³nah¹lxi¹:
 A²sa³wi³ha³lxa² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A²nū²a² ĩ²li³te²nān²tu³
 ā³si³tē³kxi²ti³ten³sain¹kxai²nān²tu³ a²ē¹nāu³a¹ au³txi³
 ten³khai¹nxe³ju³tan²tu³ ā³na¹txai²lxi¹. Te²yā¹nxe³sxā³

yxō²i²sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ya²lu¹ju³ta³nū³a²
 yuh³lxin²nxa³sxā³ ā³si³tē³kxi²sain¹txai²li¹. 25 Jā¹nxe³sxā³
 a²nū²a² ĩ²li³te²na² ĩ³ye³kxi²nha²kxai²nān²tu³: “Yuh³xai²na²

ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹la¹tāu³a¹ a³lxi²sa³nha¹.
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxō²ā³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nha²kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²

ha³lo²a² yxau²xai³lxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na²
 ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹la¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹.
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxō²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

ĩ³su²lhā³sain¹kxan²ti³ yxō²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.”
 Nxe³nha²kxai²nān²tu³ Txa²sa³wit³su² sain¹tu¹wi¹.
 Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³tu¹wi¹.

26 Te²yā¹nxūn³sxā³ yuh³nāu³an¹te² yen³kxa² a²hāi¹nxe³ti³xa¹
 so¹kxi²hxa³kxai²nān²tu³ yxān¹ta¹ a²ē¹nāu³ai²na²
 a²ka³ten³su² ju³ta² tī¹kxi²kxai²nān²tu³ nxe³te²su²

te²na² ju³ju¹tai²na² a²yxō²ha³kxa¹ tī¹kxi²hī³nx²na³li¹.
 Hxi²kan¹txi³ ā³wa²li²sxā³ yen³ka³lxa¹kxan²ti³
 so¹kxi²xi²hī³nx²nxa³wi¹. 27 Yan¹nāu³a¹ Txai²na² Sū³na²

Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wī³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ĩ³wxi²kin³ti³ton³sa²sān²ka³tu³
 oh³nān¹ta² sa²si¹hā³tū³ka³txa² ā³si³tē³kxa² wa²kan³sxā³

wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² a²yxō²ha³kxa¹
 kāi³xai³ain¹kxa²yo³su² wi¹lhin¹ta³nxa² kō³nxe³thin¹ta³nxa²
 ũ³yho³hi²xai³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. 28 Ya²la³tu³

e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Tī¹ai²na² sa²nxūn³sxā³ ain³kxi²sah¹lxin¹te²
 ĩ³nxai²na² a²ha³tih³ ĩ³nxai²nān²tu³ ya³lu²ju³ta³nū³a² wa³su³txi³
 yū³yah²lxan³tho³li¹. Wā³li²na¹ju³ta³nū³a² ĩ²sah²lxin¹tu¹wi¹.

Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²kxe³nū³su² a²nū²a²
 yxō²ha³kxa¹ hxi²kan¹tāu³lot³sa²ju³ta³nū³a² ĩ²sah²lxin¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

17

Je³su²jah³la² ĩ³ā³lxi³to³nha²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²tāu³kxai³lu²
 Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² Pe²jah³la² ĩ³kaix¹tha²kxai³

Ti³a²kah³la² ĩ³kaix1tha²kxai³ a²lon³yah³la² Jo³ãu²ah³la²
 ĩ³kaix1tha²kxai³ nxe³tũ³ka³txãn²tu³ tẽ³sxã³ wã³la² kĩ³ka³txa²
 nũh¹lxĩ³sxã³ ka³la³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ka³la³ain¹ka³tu³
 a²ne³ka³nah²nãu³a² he¹ain¹tãu³a² Je³su²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu² ĩ³ã³lxĩ³to³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². A²yen³nãu³ai²na²
 sa²kxai³lu² u³je³na³ka² yã¹nxe² ĩ³kxĩ³nha²ha²kxai³
 a²wã²la² ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ha²te¹ju³ta² yã¹nxe²
 ĩ³han³kxi²txi³nha²ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³tãu³
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² E³li²ah³lu¹ta²na² nxe³ya³sxã³
 kwẽn¹ta²kxai³ ã³wxã³ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
 e³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxain¹tãu³a² Pe²jah³lai²na²
 e³kxi²te³nah¹lxĩ¹;

– Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Ti¹ai²li² ha³lo²a²
 wi¹khaix1sĩn¹nhai¹. Nxe³sĩ¹nha²kxai³ sxi²ha² thi³nha¹li¹
 ka³na³ki¹ txon³sĩ¹na¹tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha² txo³ni² Moĩ³se²ah³la²
 sxi²ha² txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³sĩn¹nxa²lxa¹tu¹wi¹,
 ten³nxa²ke³la³te²kxai³lu¹.

5 Nxe³e³ta³lu²nxa³ta³lxa¹ oh³sĩ³nai²na² ha²te¹khai¹nxe³sĩ³na²
 ne³ka³ka³khai¹nxe³ha²kxai³ ã³tĩ¹kxai¹nha²kxai³
 ã³ye³ãu²la²to³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ãn²tu³ oh³sĩ³nãn¹ta²
 wãn³txa² ain³kxi²nyhain¹te³nah¹lxĩ¹;

– Jah¹lai²na² Txa²ki³lha³lxa² a³lxĩ²khaix1na¹jah¹lai²la¹wi¹.
 Wi¹lxo³kxi²khaix1sa²jah¹lai²la¹wi¹. Wi¹lain³kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na²
 ain³kxi²tãu³ ã³kxu²thu²kxa² ã³ya³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
 kãin² o²lai¹nha²kxai³la². 7 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³ a²sa³wi³ha³lxĩ³su² te²kxai³ ã³tĩ³sxã³
 wxa²waj³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxĩ¹;

– Yuh³lxah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹. ĩ³sa²yxau³jah³lxĩ³hẽ¹li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³sxã³ ĩ³sa²yxau³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² so¹lxĩ³
 ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² ã³jah¹la² ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

9 Hã²wxãn³txa³ a³ka³nxain¹tãu³a² Je³su²jah³la²
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹;

– Nxe³jah³lxĩ³sa²lxĩ¹. Hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta² a²nũ²a²
 ã³xa² ĩ³hen³txi³yah³lxĩ³sãn²txa³hẽ¹li¹. Hã²wxãn³txa³
 ya³lu²sxa³sã²na¹ka³tu³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sã²na¹ka³tu³
 hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² ĩ³hen³txain¹yah³lxĩn¹ju³ta³nũ³a²
 wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
 ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxĩ¹;

– “E³li²ah³lu¹ta²na² txa²nũ² wxã³tu¹wi¹.” Ha³teh³nxã³nxa²
 a²hoh³lxĩ³su² nũ³ka³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³lain¹to³hxai²na²hẽ³li¹.
 ĩn¹nxe³sxã³ nxe²e³kxain¹tax1ji¹wi¹? A²sa³wi³ha³lxa²
 nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxĩ¹;

— Ya²la³tu³ E³li²ah³la² wxã³tu¹wi¹. Txa²ne³hẽ³txa² wxã³sxã³yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ sa²hau³ko³tũ¹sa²tu¹wi¹. ¹² Yxã¹tah¹lxa¹wã³txi³khaj³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. E³li²ah³la² ã²la² wxã³na²hẽ³li¹. Nxe³txai¹tã² ã³ye³wxe³kxain¹nxa³hẽ³li¹. Kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta²so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kãi³ũ¹hain¹na²hẽ³li¹. Jã¹nxa¹jut3su² nxe³kxa²yã¹nxe²kõ³nxe³ti³ kãi³ũ¹sain¹nũ³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

¹³ Nxe²e³ta³lun²ka³tu³ e³lẽ³na¹ wã³txai²na²
ã³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
ĩ³yau¹ũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

Kõ³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwaj³li³si¹jau³su²

¹⁴ Nxa²ha¹te¹ kan³sxã³ wa³lain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²li²
ĩ³hit2tain¹tũ³ka³txi³nãu³xai²li² ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ha¹txain¹nũ²la² hã²wxã³txa³ in³txa² ka³na³ka³nat3sxã³
ã³nhe²kxi²ha²kxai³ ã³ka³ti³wxe³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

¹⁵ — Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³kot3sẽ¹li¹, txa²ki³lha³lxai²na²su¹. ã³tau³tẽ³kat3sũ³ka³txa²
kãin² ĩ³ton³na³li¹. Ha³nxe²a² ã³ya³hi² ka³wã³lxai²na² ã³ya³hi²
to³hxai²na²hẽ³li¹. ¹⁶ Wxa²sa³wi³ha³lxa² we²txain¹si¹jau³su²
sa²so¹sxã³ ũ³hũ¹ai¹na¹li¹. Nxe³ta¹ hxi²ka¹nai¹nxa³hẽ²li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁷ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ã³ne³tot3syah¹lxa³lxi¹. Yxo²ĩ²nxã²nxa³sxã³
wain³txain³kxah²lxa³lxi¹, kan²txi³ yxau³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³nu¹.
En²nx2ta¹ha³ta²wi¹. Wẽ³sai²li² tẽ³sxã³ wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.

¹⁸ Nxe² e³nxa²ha¹te¹ wẽ³sa² tẽ³sxã³ wxã³ain¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³te² yãu³ka³txa²
ĩ³kwaj²kxi²nũ²la² wẽ³sa² nxũ²kwaj³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²kwẽ¹ntai²na¹ we²txi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁹ Hã²wxã³txa³ a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² nũh¹lxi³sxã³
ã³tĩ³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Kõ³nxe³te² yãu³ka³txa²
nxũ²kwaj³li³si¹sa²nhĩn¹jau³su² ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³ta³
hxi²kan¹sĩ¹nxã³thĩ²li¹?

²⁰ Je³su²jah³lai²na² ĩ³wa²lũ³xi²ti³ã¹n¹jau³kxai³lu¹:

— Jũ¹nxe² so¹lxi³ yxo²ĩ²sah¹lxi¹nhẽ³li¹, wã³txi³su²
e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Mos³ta²ta²ki³a² yã¹nxe² a²kãin²ju³ta²
yxo²ĩ²yah³lxin¹kxai²nã²tu³ wã³la³ka³txai²na² hxi²kan¹txi³
e³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

“Wã³la³ka³txãi³. Ti¹ai²na² a³li³txu¹li¹. Nũ¹ka³na¹ ã³yit1sxã³
yxau³txu¹li¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² ya²la³tu³ a³li³hĩ³nx2na³li¹.
“Hxi²kan¹sa²nxa³nha¹.” Yxah³lxin¹jau³su² yũ³yah²lxan³tho³li¹.
²¹ Yxã¹ta¹ kõ³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwaj³li³si¹kxe³su²
kan²na³li¹. Yain³txa² ĩ³yain³ki³ju³ta² ã³na¹sã²nũ²la²

Txa²wā¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²sān²nũ²la² nxe³hĩ¹na² so¹lxi³ kq³nxe³te²
yāu³ka³txa² nxũ²kwaĩ³li³hĩ³nx2na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta³nũ³a²ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ Ka³li³le²a²ko³xa² ā³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³ān²tu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– A²nũ²a² ko¹ko¹xa² hxi²ka² ā³yũ³so¹sain¹tu¹wi¹.

23 Nxe³sain¹kxai²nān²tu³ ĩ³su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹
su²lhā³sain¹kxan²ti³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tāu³a¹ ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe² e³ta³lun²ka³tu³
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³āin²txi³khai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa²ũ³yho³hi²ki³ki³a²so¹kxi²jau³su²

24 Hā²wxān³txa³ Ka³far²na³ũ²thĩ³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ā³wi¹hain¹tāu³a² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ki³a² so¹kxi²nyhain¹jah¹la²
Pe²jah³la² ā³tĩ³te³nah¹lxi¹:

– Pe²jah³lāi³. Wxa²hxi²kan¹jah¹lai²na² ũ³yho³hi²ki³a²
ki³ha¹li¹ ũ³yho³hi²ki³kxe³su² ũ³hũ¹sai¹nhxai²nxān³thai¹li¹?
Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

– Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²hxi²kan¹jah¹lai²na² ũ³yho³hi²hxai²na²hē³li¹.
Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² hā²wxān³txa³ sxi²ha² ā³wih¹nũ²la²
Je³su²jah³la² ĩ³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

– Pe²jah³lāi³. ĩ³ye³kxi¹sē¹li¹. Txa²wā¹ha³lo²a²
yuh³xan¹ko³nāu³xa² a²wa³kxēn³nāu³a² te²hi²sen³kxai³lu²
ũ³yho³hi²ki³ki³ai²na² ĩh¹te²la³ta³ so¹kxi²hĩ³te²la¹xā³?
A²sa³wi³ha³lxi³nāu³su²ta³nxa²kwa² ā³wxā³tũ³ka³txai²la³ta³nxa²
nxe³hĩ³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

26 – Kwa²wxā³tũ³ka³txa² ũ³yho³hi²ki³a² sa²so¹kxi²te²ju²hē³li¹.
Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

– Nxe³kxai²nān²tu³ a²sa³wi³ha³lxi³khai³xa²
ā³wa²sut1sxā³ yxau³ain¹te²sin²ta²wi¹. 27 Yxān¹ta¹ kwa²
ĩ³yxaih¹nē³lain¹kxa²yan³txi³su² ĩ³ye³nai²na² ai³txu¹li¹.
Ain¹kxai²nān²tu³ ta³nu³la² ai³na² sai¹ta³wxi²a² ā³na¹txa²hē³li¹.
Nxe³en¹ka³tu³ ai³na² sain¹te²a² a²wi¹lhĩ¹nān¹te²a²
sa²yo²hai¹txa²hē³li¹. Nxe³te²na² yxo²ē¹nāu³a¹ ũ³yho³hi²ki³a²
wxi²sxa³ye¹nx2tu¹wi¹. Nxe³ki³ai²na² wxa²ya³la³xo¹sai¹kxit1sxā³
ũ³yho³hi²ki³tũ³ka³txa² ũ³hũ¹txai¹nhē³li¹. Nai¹nĩn¹kxai²nān²tu³
wxāi²na² Txai²na² ā³wa²sut1sxā³ yxau³ki³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

18

A²nũ²a² hxi²kan¹te²a²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Hā²wxān³txa³nũ² a²sa³wi³ha³lxa² ā³tĩ³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lo³txa²hī¹na²ih¹jah¹lo²tā³hxi²kan¹txi³yxau³jah¹lo²su²
hī³te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

² Nxa²ha¹te¹ wēn³su² sa²so¹sxā³ nxū²kwai³ye³ye³lot3sxā³
ūh³wxe³ta¹hxai²hē¹la². ³ Ūh³wxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wān³txi³su² ī³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Wē³ha³lxa² yā¹nxe²
ā³yo²o³tū¹sxā³ yxo²i²sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³
Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²ju³ta³nū³su²
tāu³su² tāu³a² txa²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹tu¹wi¹.

⁴ Wxa²ē¹nāu³ai²nān²tu³ wē³sai²na² yā¹nxe² ī³kāi²not3txa³kxe³su²
yū³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lot3sa²ju³ta³nū³su² tāu³su² tāu³a²
ī³kāi²not3ti³hit1txa²ti³tu¹wi¹.

⁵ Te²yā¹nxūn³sxā³ a²nū²a²
ī²li³te²na² a³lxi²sa³ha²kxai³ wē³sai²na² te²yā¹nxe³ te²he³la³ku³la³
sa²hau³kot3txi³nyhain¹kxai²nān²tu³ txai²na² hxi²nū¹sain¹kxa²
yā¹nxe³hī³nx2na³li¹.

Ko³nxe³ti³kāi³si¹nyhain¹jau³su²

⁶ A²nū²ai²na² yxo²i² ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu²
Txa²wān³txa² sa²yo²ā³si¹jau³su² ī³tih³nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
Nxe² ī³tih³nxain¹kxa²yo³ha² kāin² khāuh³lxa³thin¹tu¹wi¹.
A²nū²a² tah³lxa³kxa² sa³txe²khai¹nxe³ka³txa² tē³sxā³
ī³ye²ta³kū¹nha²te²su² jah¹lan²tu³ ī³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxā³
ān³sa³nū¹ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la² khāuh³lxa³ti³nha²ju³ta²
kāi²nhī³nx2na³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ a²nū²ai²na²
kwēn¹ta² yxo²i² ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu²

Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sa²si¹hain¹jau³su² ī³tih³nxe³te²su²
jah¹lan²tu³ ko³nxe³thin¹khaix1jah¹lo²su² hī³nx2na³li¹.
A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ khāuh³lxa³thi¹ wa³to²hi²hai¹nhī³nx2na³li¹.

⁷ Txa²wā¹yuh³xan¹ko³nāu³ai²na² hin¹ki³tāu³a¹ ko³nxe³ti³
kāi³si¹nhē³ju³ta² yū³hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
kon³ton³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ti³kāi³si¹nhē³ju³ta²
ko³ton³khai¹nxe³tu¹wi¹.

⁸ Jā¹nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su²
wi¹lī²nha¹jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³yān¹ta¹ wxa²hxi²ka² tā³nxa²
wxa²yū³kxa² tā³nxa² ko³nxe³ti³ kāi³si¹nhē³ju³ta²
kxai²nān²tu³ ī³hxi²yo³la³kā¹nha² tā³nxa² ī³yū³yo³la³kā¹nha²
tā³nxa² nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²ka³na³ka³nat3sxā³
o³nha²tā³nxa² yū³ka³na³ka³nat3sxā³ o³nha²tā³nxa²
nyha¹lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ ka³te³na² ne³ki³so³nxa³ju³ta²
ā³wi¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹.
Nxe³yān¹ta¹ hxi²kha¹li¹ o³nha²tā³nxa² yū³kha¹li¹
o³nha²tā³nxa² nha¹jah³lxi³sxā³ ha³nxe²a² a²lan²ju³ta²

ĩ³yũ¹li²nxa³ju³ta² ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ye³khãuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. 9 Te²yã¹nxe³sxã³
 wxa²ye³nai²na² kō³nxe³ti³ kãi³sih¹nx2ti³jau³su²
 kxai²nãn²tu³ ũ³ye³ki³sa²tã³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³
 ye³ki³ka³na³ka³nat3sxã³ ye³o³nyhah¹lxin¹kxan²ti³ yan¹nãu³a¹
 ka³te³na² ne³ki³so³nxa³ju³ta² ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wi¹lhain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ ye³ki³ha¹li¹
 ye³o³nyhah¹lxin¹sxã³ ha³nxe²a² ĩ³sa²tẽ³ju³ta²
 ĩ³yũ¹li²nxa³ju³ta² ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ye³khãuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

O³ve²a² wẽ³sa² ih³sxã³ tĩ¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

10 Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a²
 yxo²i² ã³si³wxe³te²na² ne³wã²na³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²oh³xan¹jah¹lo²khai³xai²na²
 a²nũ²a² yxo²i² ã³si³wxe³te²na² ĩ³hau³ko³tũ³ka³txai²li²
 he¹ho³si¹hxai¹na¹hẽ³li¹.

11 Jã¹nxa¹jau³su² a²nũ²a² kō³nxe³thin¹sxã³ kãi³te²na² a²ẽ¹na²
 sa²hau³ko³te³lhxã³ wxã³na¹wi¹.

12 Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²ai²na² o³ve²a² ka³lxa¹txi³
 100 nxe³ tũ³ka³txa² a²wa³kxẽn³yah³lo²sa²nũ²nhai¹.
 A²nxe³jah¹la² wi¹lhau³ko³tain¹tãu³a² o³ve²a² ka³na³ka³nat3sxã³
 wã³la³ka³txa²nãu³a² ã³nxai³sa³tĩ¹kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ai¹nha²kxai³
 a²wa³kxẽn³yah³lo²su² te²hi²sen³kxai³lu² o³ve²a² a²ka³lxa¹tãu³xa²
 ã³nũ²la² ã³nxai³sa³tĩ¹te²li² ã³ten³te³lhxã³ ai³lha²thet3tũ²nhai¹.

13 Hã²wxãn³txa³ o³ve²a² ã³nxai³sa³tĩ¹te²nãn²tu³
 ĩ³ha¹txi²kxai²nãn²tu³ kãin² ka³lxi³lhain¹nũ²nhai¹.
 A²ka³lxa¹tũ³ka³txa² ka³li³lhai¹nha²kxai³ ã³nxai³sa³tĩ¹te²li² kãin²
 ka³li³lha²kxai³ nxain¹nũ²nhai¹. 14 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²

Txa²wã¹sũ³na² Oh³xan¹jah¹lo²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²i²
 ã³si³wxe³te²na² ka³na³ka³na³kxan²ti³ ya³lu²ha²kxai³ Sũ³na²
 yen³nãu³a² ã³tĩ¹kxi²ju³ta²nũ³su² te³nxa³wi¹.

Kō³nxe³ti³ kãi³ũ¹nhẽ³te²a² ĩ³tih³nxe³jau³su²

15 Jã¹nxe³jut3su² wxa²wã³tã³xai²na² kō³nxe³ti³
 kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
 Nxe³yah³lxi³sã²nĩn¹ka³tu³ wi¹lain³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu³
 ã³nhãu²no³jah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. 16 Yxãn¹ta¹

ain³kxi¹nx2ti³xa³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ha¹li¹
 ta³nxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta³nxa² ã³sa²so¹sxã³
 ĩ³ye³kxi¹xi¹txai¹nhẽ³li¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³

ã³ye³yo²nũ¹nxai¹nhĩ³nx2na³li¹, wxa²yo²wãn³txa² kō³nxe³ti³
 kãi³ũh¹nx2ti³ju³tai³tã² ĩ³ye³kxai¹nĩn¹jau³xa²su¹. 17 Jã¹nxe³sxã³
 ain³kxi¹nx2ti³xa³kxai²nãn²tu³ Txa²wãn³txa² yxo²i²sxã³
 yxau²xai³tũ³ka³txa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³

yxō²i²tū³ka³txa² ain³kxai¹nxa³kxai²nān²tu³ Ju²te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²su² i³yī¹li²ha²kxai³ a²nū²a² ū³yho²hi²ki³a²
 so¹kxi²nē³jah¹la² yā¹nxe² he³la³kxah³la² i³yī¹li²ha²kxai³ a²nū²a²
 i³lxa³thi¹nxa³te²a² i³yī¹li²ha²kxai³ nxe³jah³lxi³hē¹li¹.

Yu³ka³na³ka³na³ju³ta² ten³kxi²nē³jau³su²

18 Wān³txi³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ha³lo²ai²na² i²li³ju³ta²
 wxi²kan¹sxā³ i³hau³kot3jah³lxin¹kxai²nān²tu³ oh³nāu³nū¹ka³na¹
 jau¹xain²txi³ a²kxā³nxa² ā²la² i³hau³ko³tain¹te²sin²ta²wi¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³ ha³lo²ai²na² i²li³ju³ta² wxi²kan¹sxā³
 ā³wa²su¹jah¹lxin¹kxai²nān²tu³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ ju¹tain²txi³
 a²kxā³nxa² ā²la² ā³wa²su¹tain¹te²sin²ta²wi¹.

19 Jā¹nxe³jut3su² txa²wā¹ha³lo²a² yuh³xan¹ko³nāu³xai²na²
 a²nū²a² ha¹lin¹te² i³nxai²na² ha³lo²a² ka³na³ka³na³ju³ta²
 ten³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² oh³xa²yxa³jah¹la²
 nxe²i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ya²la³tu³ i³we¹txa²ti³tu¹wi¹.

20 Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ha¹li¹ ta³nxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹
 ta³nxa² nxe³te² i³nxai²na² yxo²i²syah¹lxin¹te² i³nxān²tu³
 ā³nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²nū²ki³ye³lot3sxā³
 yxa²xai³la¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a²nāu³xa² kō³nxe³ti³ kāi³nē³lain¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ā³tū³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wā³tā³xai²na² kō³nxe³ti³
 kāi³ū¹hain¹to³kxai²nān²tu³ ih¹nxe² ā³nhxai²na¹te²ta²hē³li¹?
 Ye³ka³lxa¹txi³txa³ ne³wā²na³hain¹to³ha¹ju³ta² ne³ki³son³sxā³
 ā³na¹a¹hī³ji¹wi¹? Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 ā³nhī³na¹te²lā¹xā³? Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 ā³ū¹hai¹nīn¹kxai²nān²tu³ a²ne³kit3sxa³wi¹. Yxān¹ta¹ se²te³
 ve²ses³ se³tēn²ta³ nxe² ye³ka³lxa¹khai¹nxe³to³hain¹sā²nīn¹ka³tu³
 a²ne³kit3su² tu¹wi¹.

23 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 i³āin²ta³kxi²nē³lhxā³ kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ne³wā²na³jau³su²
 i³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² a²wa³kxēn³yah³la² yā¹nx2na³li¹.
 A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² yen³kxi³khai³nū²nhai¹. In³txa²
 ū³yho³hi²txā³nxa² kwa²sa²so¹xi²te²nāu³xa² a²nū²a²
 ka³lxa¹ain¹nū²nhai¹. Nxe³te²nāu³xa² ū³yho³hi¹xi²si¹jau³su²
 ā³yā³nū²kain¹nū²nhai¹.

24 Nxe³tāu³ān²tu³ a²nū²a²
 ka³na³ka³na³jah¹la² ū³yho³hi²txā³nxa² 10.000 nxe³txā³nxa²
 nxā³ka³lxa¹txi³ kxā³nxai³tā² kwa²sa²so¹xi²ha²kxai³
 nxe³txā³nxai²na² ū³yho³hi¹xi²si¹jau³su² kwa³na³kxi²nū²nhai¹.

25 Nxe³yān¹ta¹ ū³yho³hi²txā³nxa² yū²nxa³ha²kxai³
 a²yen³kxi³khai³xa² a²nū²xā³xai²na² so¹kxi²si¹jau³nū³su²
 te³nha²kxai³ a²nū²khai³xa² yo³ha² te³nha²kxai³

a²sxe³xa² a²yo³ha² te³nha²kxai³ a²wē³ha³lxa² yo³ha²
 te³nha²kxai³ a²wa³kxēn³yah³lo³su² nū²nhai¹. Nxe³sxā³
 ũ³yho³hi²hain¹kxai²nān²tu³ kwa² wa³ka³li³lo³tain¹nū²nhai¹.
 Nxe³kxai²nān²tu³ ũ³yho³hi²txā³nxai³tā² a²kxā³nxā²
 kwa² sa²so¹kxi²kxa² yo³ha² ũ³yho³hi¹xi²hī³nū²nhai¹.
 26 Nxa²ha¹te¹ in³jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ka³ti³wxe³sxā³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ha³lo³kxi²
 yxaut3sā²nhē³li¹. Ye³jen¹tāu³su² ũ³yho³hi²txā³nxai³tā² whāi²na¹
 ũ³yho³hi¹hxa³txa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

27 Nxe³te²kxa³yan³tu³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu²
 i³yan³ta³kxi²nha²sxā³ ũ³yho³hi²txā³nxai³tā² a²yo³ha³kxa¹
 ne³wā²na³nū²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 in³txai²na² ā³wa²sut1sxā³ i³xi²nū²nhai¹. 28 Nxa²ha¹te¹
 in³jah³lai²li² ā³wa²sut1sxā³ i³xi²tāu³a² in³txa²
 ā³xai²na² i³ne³khau²hain¹nū²nhai¹. A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² in³txa² ā³xai²na² sa²kxai³lu² nxe³te²hxi²ka²
 ũ³yho³hi²txā³nxā² jū¹txā³nxā² so¹lxi³ txā³nxāi²na²
 a²kxā³nxā² kwa²sa²so¹kxi²nū²nhai¹. Jā¹nxe³tāu³a² in³txa²
 a²wi¹lhī¹nān¹jah¹lai²na² i³xan³txi³sxā³ in³txa² ā³xai²na²
 wxa²ye²ta³ta³ki³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ū³yho³hi²txā³nxā²
 kwa²sa²so¹kxi²san¹txā³nxai³tā² hī¹na² ũ³hū¹sē¹li¹.”
 Nxe³nyha¹nū²nhai¹.

29 Nxe³ha²kxai³lu¹ in³txa² ā³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹
 ā³ka³ti³wxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ha³lo³kxit1sā²nhē³li¹.
 Ye³jen¹na² ũ³yho³hi²txā³nxā² a²yo³ha³kxa¹
 ũ³yho³hi¹xi²nxā²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

30 Nxe³yān¹ta¹ in³txa² a²wi¹lhī¹nān¹jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa²
 ten³khai¹nxe³ha²kxai³ in³txa² ā³jah¹la² hxi²ki³nū²la² sxi²ha²
 kan²thi³na² ā³na¹sā³wxe³si¹nū²nhai¹, ũ³yho³hi²txā³nxā²
 ũ³hū¹xi²si¹sān²jau³su¹. 31 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³li³nāu³xai²na²
 ju¹tai²na² i²kxain¹nū²la² i³yan³ta³kxai¹nha²kxai³
 ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la² i³hen³txain¹nū²nhai¹.
 32 Nxa²ha¹te¹ a²wā³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² in³txa²
 a²wi¹lhī¹nān¹jah¹la² i³kaix1sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 “Wxāi²li² kwa²wa³ka³li³yut3ta³lot3san¹jah¹lo²si¹lxi¹.
 Nxe³yān¹ta¹ kq³nxe³thin¹khai¹nxi¹lxi¹. Wi¹lhin¹sxā³
 i³ye³kxi²san¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sa¹nha²kxai³
 i³āin²ta³kxi²nha²khai¹nxe³nxā²ha¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³sxā³ yen³kxa² ũ³yho³hi¹xi²san¹ju³ta³nū³a²
 ne³wā²na³ū¹nxā²ha¹tai¹ti²tu³wi¹, wi¹lhin¹sxā³
 i³ye³kxi²sa¹nha²kxai³lu¹. 33 Nxe³nxā²ha¹ha²kxai³ in³txa²
 ā³jah¹la²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tai¹nīn¹ju³ta²
 wai³nhī³ta²lu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³ko³txā²ha¹ha²kxai³ jā¹nxe²nxē²nxān³tai¹.” Nxe³nū²nhai¹.

34 Nxe²e³ta³lun²ka³tu³ a²wa³kxēn³yah³lai²na²
 sa²kxai³lu² i³an³ta³kxi²nha²sxã³ ũ³yho³hi²txã³nxai³ta³lxi³
 kwa²sa²so¹kxi²txã³nxai³tã² ũ³yho³hi¹xi²si¹jau³su²
 kwa³na³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³kxa²yo³su² nxe³ti³kxai³la²
 ye³khãuh³lxa³ti³si¹sa²jau³su² a²sa³wi³sa² kwa³na³nũ²nhai¹.

35 Jã¹nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wxa²wã³tã³xai²na²
 ko³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 au³txẽ¹nãu³ai²na² ne³wã²na¹ain¹yah¹lxan³kxai²nãn²tu³
 Txa²wĩ³na² oh³na² yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 nxe²kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ wxa²wã³tã³xai²na² ko³nxe³ti³
 kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² au³txẽ¹nãu³ai²na²
 ne³wã²na³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wĩ³na² oh³na²
 yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² nxe²kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

19

Txu¹ha²kwa²ã³na¹ju³ta²ĩ³tih³nxe³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² i³yau¹ũ³ta³lun²ka³tu³
 Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³xi²nũ²la² Jor³tãu²yau³xa²
 yxo²ha³txih³nãu³a² Ju³te²a²ko³nãu³a² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 2 Nxe³tãu³ãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹txi³
 i³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ a²nũ²a² i³ton³te²su² te²a²
 i²kxain¹kxai²nãn²tu³ we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe³ka³tu³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a²ha³tih³xa²
 ã³tĩ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wãn³txa² i³ki³ha¹kxi²si¹hain¹jau³su²
 i³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. In³txai²na² sa²kxai³lu² i²li³tãu³a²
 a²txu¹ha³ka³lxa² ã³na¹kxai²nãn²tu³ wain³ji¹wi¹?
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
 — Sũ³na² wãn³txu¹txai²na² ne³wã²na³yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.
 Nxe³jau³xu¹ta²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² in³txi³su² txu¹su²
 wet1ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.” 5 Te²yã¹nxũn³te³nah¹lxi¹:
 “Nxe³ju³kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na² a²hã³ka³nai²na²
 nxe³sxã³ ã³waix3tũ²la² a²sxe³xa³ka³lxa² so¹lxi³ tẽ³tu¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³ in³txa² txu¹ha² a²nũ²ka³na³ka³na³ton³tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

6 Jã¹nxe³ha²kxai³
 a²nũ²a² ha¹lo³nxa³wi¹. A²nũ²ka³na³ka³na³jah³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 ã³nũ²kxi²ya³te²sya¹hin²ta²wi¹. Nxe³kxe³su²
 a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² ã³nhai²ta³lxi³si¹hain¹kxai²nãn²tu³
 nxe²kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

7 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a²te²nãu³xai²na² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ĩ³tih³nxe³nē³lain¹te³nah¹lxi¹.
 “A²txu¹ha² ā³na¹ti³ten³kxai²nān²tu³ ha³teh³nxā³nxā²
 ā³na¹hxa³txā³nxā² ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³nū¹txai¹li¹”
 Nxe³jau³xu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³nē³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³.
 Nxe³jau³jau¹xai²na² ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txu¹ha²
 ā³na¹hxa³txā³nxā² ĩ³tih³nxe³nē³lain¹nū²lhai¹li¹?
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁸ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹ti³ten³nxā²lxa³nha²kxai³
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hē¹li¹,
 wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa²su¹. Yxān¹ta¹a²wi¹lhī¹nāu³u¹tai²nān¹te²tu³
 Txa²wā¹sū³na² ten³jau³sxa³wi¹. ⁹ Jā¹nxa¹jau³su² in³txa²
 a²ten³te²su² te²an²tu³ a²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹ka³tu³
 txu¹ha² ā³lxi³te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³ txu¹ha² ā³xa²
 ũ³whīn¹ta³kxi²kxa² yā¹nxe² hxi²ki³lot³hī³nx2na³li¹.
 Kō³nxe³ti³ kāi³hī³nx2na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha²
 ā³na¹ta¹ka³lxa² in³txa² ā³jah¹la² so¹ke³la³te²kxai³ in³txa²
 ā³xa² ũ³whīn¹ta³kxi²kxa² yā¹nxe² hxi²ki³lot³hī³nx2na³li¹.
 Kō³nxe³ti³ kāi³hī³nx2na³li¹. A²nxe³ta¹ka³lxa² a²sxe³xa³ka³lxa²
 a²wi¹lhī¹na² so¹nyhai¹nxa³ta³lxa¹ in³txa² ā³xai²li²
 ũ³whīn¹ta³kxi² o²la³kxi²nyhu¹ke³la³te²kxai³ txu¹ha² ā³na¹ju³ta²
 wai³nhī³nx2na³li¹.

¹⁰ Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² wān³txa²
 ĩ³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— In³txai²na² txu¹hai²na² nxe² kāi³nyhu¹ain¹ke³la³te²kxai³
 so¹nyhu¹kxi³ju³ta² a²wi¹lhī¹na² wi¹lxa³hē³li¹. Nxūh¹lxa³txi³su²
 yxau²xai³ju³ta² wi¹lhī³nx2na³li¹.

¹¹ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xu¹tai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ā³ne³to³hxa³te²na²
 yū³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ĩ³hau³kot³sa²kxai³
 nxe³te²su² te²a² wi¹kō³nha² a³la³kxain¹te²ju²hē³li¹.

¹² A²nū²ai²na² so¹nyhu¹kxi³ju³ta² hxi²ka¹nyhai¹nxa³te²na²
 yū³hxai²na²hē³li¹. A²ha³tih³xai²na² wē³sa²

txo¹nai¹nhl¹nān¹te²tu³ a²nū²khai³xa² wi¹lxa³ha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ so¹nyhu¹kxi³te²sxa³yu²hē³li¹. Āh¹ a²ha³tih³xai²na²

a²hxi²kan¹jah¹la² so¹nyhu¹sih¹xa³jau³su² in³txa² ya³la³ki³a²
 ya³la³ki²sa²tā³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ so¹nyhu¹kxi³te²sxa³yu²hē³li¹.

Āh¹ a²ha³tih³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wa³ka³la² so¹lxi³
 te³nain¹jau³su² so¹nyhu¹kxi³te²sxa³yu²hē³li¹. A²nxe³jau³su²

wā²nxū¹hī²sxā³ hxi²kan¹kxi³kxe³su² ā³kāi³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² wē³ha³lxa² a²yo²ha³kxa¹ a³lxi²jau³su²

¹³ Hā²wxān³txa³ a²nū²a² a²wē³ha³lxa² tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la²,
 Je³su²jah³la² Sū³na² wi¹lxo³kxi²nē³txi³si¹hain¹jau³su²
 wxa²ne³wai³te²si¹hain¹jau³su² tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nxe³ju³tai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²ĩ³kwai²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 14 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² jut3si²nũ²la² e³te³nah¹lxi¹:

– Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wē³ha³lxa² tē³sxā³ wxā³ain¹ju³tai²na²
 ĩ³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wē³sai²li² a²wĩ³na² wān³txa²
 yxo²ĩ²te²ju²hē³li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²ĩ²jah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sũ³na² ha³lo²a²
 yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² yũ³nx2ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe²e³nũ²la² wē³ha³lxai²na² Sũ³na² wi¹lhin¹sxā³
 ĩ²ti³hi¹te³lhi¹hain¹jau³su² wxa²ne³wai³tũ²la² ha³lo²ai²na²
 ā³waix3ta¹hxai²hē¹la².

In³txa²yen³kxi³khaix1jah¹la²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ in³txa² sa³nxe³la³kxah³la² ā³ũ³sxā³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Ĩh¹ju¹ta³ wi¹ju³ta³la³ kāi³a¹ke³la³te²kxai³
 ka³te³na² wi¹tāu³a² so¹kxi²hĩ³na¹te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

– Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ yen³kxi³la³ wi¹ju³ta³la³
 ĩ³wā³txi³san¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sũ³na² so¹lxi³
 wi¹lhin¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹ ka³te³na² wi¹tāu³nũ³a²
 ā³wih¹ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ Sũ³na² wān³txu¹tai²na²
 sa²yo²we¹thxa³txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹:

– Ĩh¹jau¹la³hĩ³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³
 Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

– A²nũ²a² su²lhā³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Txu¹ha² ā³xa¹ka³lxa²
 ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. A²nũ²a² ā³xai²na²

yen³kxa² kāi³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nũ²a² ā³xai²na²
 ĩ³ki³ha¹kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. 19 Wxa²hā³ka³nai²na²

wxa²wĩ³na² nxe³sxā³ sa²nēn¹kxain¹yah³lxin¹ju³ta²
 so¹lxi³ kāi³ũh¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. A²nũ²a² a²wa³kxa²

yxau³nũ¹nxa²te²a² a³lxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ sa²nxe³la³kxah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

– Jau¹xai²na² a²yo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Ĩh³jau¹ta³
 on³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

– Sa²yo²we¹thxa³ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ nxe³sē¹li¹.
 Wxa²yen³kxa² sa²so¹sxā³ a²nũ²a² ā³xa² so¹kxi²si¹hin¹jau³su²
 kāi³txa²hē³li¹. Nxĩn¹kxai²nān²tu³ so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha²

tē³sxā³ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²na² wā²nhũh²xai³txai¹nhē³li¹.
 Nxĩn¹kxai²nān²tu³ oh³nāu³nũ¹ka³na¹ yen³kxa² wi¹ju³ta³nũ³a²

yũ³nxa²tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ nxe² kāi³ta³lu²nĩn¹kxai²nān²tu³
 ā³wxā³sxā³ ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² sa³nxe³la³kxah³lai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹ i³ain²txi³sxã³ i³ta¹hxai²hê¹la². Yen³kxi³khai¹nxe³ha²kxai³ yen³kxa² a³lxia²ha²kxai³ hã¹sxã³ i³ta¹hxai²hê¹la². 23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxia²nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxia¹:

— Nxe³jah³lxia³wxi¹. Wãn³txi³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a²kãin² yen³kxi³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³ju³ta² wa³lxex³te²ju²hê³li¹. 24 Jã¹nxa¹jau³su² ka³me²la² ka³yxuh³xa² kãin²khai¹te²su² te²a² hai³txi³ a²ku¹wxi²si³xê¹na² ã³wih¹sxã³ ã³wa²to¹ti³he¹nxe³lh³nx2nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²kãin² yen³kxi³khai¹nxe³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³ju³ta² wa³to²hi² wa³lxex³te²ju²hê³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²tãu³ i³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxia¹:

— Txa²wã¹ha³lo²nãu³a² a²nũ²ai²li² yen³kxi³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³nu²su² wi¹lhina¹sxã³ i²jah¹lo²su² ye²te²ju²hê³li¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nũ²a² yen³kxi³te²su² te²na² kxãu³nxa³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa² hã¹nxe³ti³xa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³kj³sxa³lho³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

26 Nxe³nũ²la² Je³su²jah³la² i²sa²sai¹ain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxia¹:

— A²nũ²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² hxi²kan¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxia¹:

— Nxex³sã²si¹lxia¹. Txa²wã¹yen³kxi³khai³xa² ã³na¹sãn²sĩ¹na¹ka³tu³ wxã²na² so¹lxia³ ã³si³tê³la³kxi²sĩ¹na¹wi¹. Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³ ih¹nxe² ũ³yho³hi²sa²sĩ¹te³ji¹wi¹? Pe²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxia¹:

— Nxe³jah³lxia³sa²lxia¹. Wãn³txi³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹ha³lo²a² tah²lxia³wet¹si¹na¹ wxi²kin³ti³ton³sxã³ ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxên³si¹ta¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ wxã²na² sa²kxai³lu² ã³si³tê³kxi²sah¹lxia¹nha²kxai³ Txai²yã¹nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³ka³txi³nãu³xa² ha³txi²ha² hxi²ka² hxa³sxã³ ha¹li¹ wa²sa²so¹xi²nũ³ka³tu³ nxe³te²nũ³ka³txi³nãu³xa² a²wa³kxên³su² yah³lxia³nũ³nĩ¹tu¹wi¹. 29 Nxe³tãu³a² a²nũ²a² i²li³te²na² Txai²na² a³lxia²sai¹nha²kxai³ sxia²ha² ã³na¹i² a²lon³nãu³xa² ã³na¹i² a²ha³li³ti³nãu³xa² ã³na¹i² a²wi³na² ã³na¹i² a²hã³ka³na² ã³na¹i² a²wê³ha³lxia³khai³xa² ã³na¹i² hai³sxa² ã³na¹i² nxe³ain¹kxai²nãn²tu³ ã³si³tê³la³kxi²sain¹te²na² sa²kxai³lu² kãin² wa³to²hi²sxã³

ũ³yho³ha¹nu¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxa²yu³su²
ka³te³na² wi¹tãu³la³ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³nũ³sã³
kã³ũ³h¹nx²ti³nũ³na¹tu¹wi¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹
sa²nẽn¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³jut³su² a²nũ²a²
ka³lxa²te²nũ³kã³txa² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² yũ³kxan²ti³
yan¹nãu³a¹ ĩ³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sã³
a²nũ²a² ka³lxa²te²nũ³kã³txa² ĩ³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta² yũ³kan²ti³
yan¹nãu³a¹ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.

20

Hai³sxa² wa³ko³nain¹tũ³kã³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Jã¹nxe³jut³su² yan¹nãu³a¹ a²nũ²ai²na² kã³ain¹kxa²
yo³ha² a³ya³ti³na¹tãu³a² a²nũ²a² hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lo²su²
yã¹nxũ³na¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa³nãu³a²
ĩ³wa³kon³kxi²tũ³kã³txa² ĩ³kaix¹te³lhxã³ ĩ³yũ¹li²nxa³tã³lxa¹
ai³nũ²nhai¹. 2 ĩ³kaix¹te³na¹ ĩ³kaix¹so¹tũ³kã³txa²
ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² wain³txi³ yo³hi²ye²kxe³su²
ũ³hũ¹si¹hain¹jau³su² ĩ³hau³ko³tũh¹nyhain¹nũ²nhai¹.

Nxũ²la² hai³sxa³nãu³a² ũ³sa²si¹hã³ain¹nũ²nhai¹.
3 Hã²wxãn³txa³ ki³ka³la³xi²tãu³a² sxi²je³na² ai³tãu³a²
in³txi³nãu³xa² wa³ko³nai¹nxa³te²a² ĩ³ha¹txain¹nũ²nhai¹.
4 Nxe³te²nãu³a² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹. “Txa²hai³sxa³nãu³a²

ai³sxã³ wa³kon³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
ka³nxah³ta³lon³tãu³a² wain³ju³ta² ũ³yho³hi¹nx²ta¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³su² ha²kxai³ in³txi³nãu³xa² ai³sxã³ hai³sxa²
wa³kon³kxain¹nũ²nhai¹.

5 Te²yã¹nxe³sxã³ ne³ka³ka³tãu³a² ai³sxã³ ãh¹ĩ³kaix¹so¹xi²
ĩ³sa²si¹ta³xi²tãu³a² ai³sxã³ ãh¹ĩ³kaix¹so¹xi² nxe³to³nhũ²nhai¹.
6 Te²yã¹nxe³sxã³ ka³nxa³hi²nxa³tã³lxa² ai³lxi²sxã³ in³txa²
ãh¹ĩ³ha¹txain¹nũ²nhai¹. Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

“Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ a³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa² u³txi³
wa³kon³yah²lxan³tai¹?” Nxũ²nhai¹.

7 Nxe³ha²kxai³lu¹: “A²nũ²a² ĩ³kaix¹lsain¹sĩ¹nxa³kxi³su¹”
Nxũ²nhai¹. Nxe³sxã³ ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹: “Txa²hai³sxa²
ai³sxã³ wa³kon³kxi²sah¹lxi³to³hẽ¹li¹” Nxũ²nhai¹.

8 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tãu³a² hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²sa³wi³sa² hxi²kan¹jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“A²nũ²a²nãu³xa² wa³kon³kxi²nẽ³lain¹te²nãu³xa²
ĩ³kaix¹txa²hẽ³li¹. ĩ³kaix¹tai¹nĩ¹kxai²nãn²tu³

wa³kon³kxi²nẽ³lain¹kxa² yo³ha² ũ³hũ²xai³txai¹nhẽ³li¹.
Ã³ne³ki³sot³sxã³ wxã³ain¹te²na² ũ³yho³hi²ãn³si³wxe³sã²nĩ¹ka³ty³
hã²wxãn³txa³ a²wi¹lhĩ¹nãn¹ta² wxã³te²nãu³xa²
ã³ne³ki³so³tĩ¹nha²kxai³ nxe³sẽ¹li¹.” Nxũ²nhai¹.

9 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nãu³xin³txi² ka³nxa³hi²nxa³tã³lxa¹
ã³si³wxe³sxã³ wa³kon³kxain¹tũ³kã³txa² ũ³yho³hi²ki³a²

ki³ka³na³ka³na³ki³a² ũ³hũ²xai³ain¹nũ²nhai¹. Nxe²hu³xai³sxã³
 wa³kon³kxain¹tũ³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ ũ³yho³hi²ki³a²
 ki³ka³na³ka³na³ki³a² ũ³hũ²xai³ain¹nũ²nhai¹. 10 Te²yã¹nxe²
 ai³sxã³ a²wi¹lhi¹na² ã³si³wxe³sxã³ wa³kon³kxain¹tũ³ka³txai²na²
 a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Ki³ka³lxa¹txi³ ũ³yho³hi²sa²te³lxa²na³na¹.”
 Yhain¹jau³su² yxãn¹ta¹ ki³ka³na³ka³na³ki³ãn²txi³
 so¹kxain¹nũ³nũ²nhai¹. 11 Nxe³te³kxa²yan³tu³ti¹
 hai³sxa² wa³kxãn³yah³la² i³kwai²kxi²te³lhxã³
 ã³tĩ³ain¹nũ²nhai¹. Nxain¹te³nah¹lxi¹: 12 “Tũ¹ka³txai²na²
 a²ne³ki³sot3sxã³ wxã³tũ³ka³txa² jũ¹nxa² so¹lxi³
 wa³ko³nain¹te¹ni²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ txa²nũ³ka³txa²
 a²lan²ta² hã¹nxe² wa³kon³kxi²nxa²sĩ¹na¹te¹ni²tu³wi¹.
 Sa³txẽ¹txi³ wa³kon³kxi²sĩ¹nha²kxai³ wãn³ya³lu²sa²sĩ¹nha²kxai³
 nxe³sĩ¹na¹te¹ni²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ tũ¹ka³txai²na²
 ki³ka³na³ka³na³kain²txi³ ũ³yho³hai¹nĩ¹nha²kxai³
 txa²nũ³ka³txi³nãu¹xai²na² ki³ka³na³ka³na³kain²txi³
 ũ³yho³hi²sa²sĩ¹nĩ¹nha²kxai³ nxĩ¹nhẽ²li¹.” Nxũ²nhai¹.

13 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxãn³yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu²
 a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Nxe³txi¹.
 Txa²ya³lxi¹lxi¹. Ko³nxe³ti³ kã²ũ¹nxa²hxã³nhẽ²li¹. Ũ³yho³hi²ki³a²
 ki³ka³na³ka³na³ki³a² i³hau³ko³ki³ten¹tu³wi¹. 14 Nxe³ki³sa²kxai³
 so¹kxi²san¹ta³ki³ai²na² tẽ³sxã³ i³x3txu¹li¹. Na¹ta¹
 ã³ne³ki³sot3sxã³ wxã³jah¹la² ki¹ain²txi³ ũ³hũ¹ti³ten³sa³nhai¹.
 15 Txa²yen³kxai²na² a²ten³nha¹jau³su² o²la³kxi²na¹tu¹wi¹.
 ĩ¹h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txa²yen³kxa² a³lxi²nxa³kxe³su² a²nũ²a²
 ã³xa² hxi²nũ¹nai¹na¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ha²ya³kxa²
 yxo²kwain³txa²hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

16 Jã¹nxa¹jau³su² ã³ne³ki³so³te²na² sa²kxai³lu²
 ne³ka³ta²xai³ha²kxai³ ne³ka³ta² ã³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu²
 ã³ne³ki³sot3si¹ha²kxai³ nxain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a²
 i³kaix1tai¹na¹te²nãu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³ha²kxai³ i²sxã³
 so¹kxi²na¹te²nãu³xa² ka³lxa²ai¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
 Jã¹nxa¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³to³jau³su²

17 Hã²wxãn³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ka³la³xi²te³lhxã³
 ain¹tãu³a² Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
 a²to²se³te²nãu³xa² nũh¹lxi³sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

18 — Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³nxai³ki³tu¹wi¹.
 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ Txai²na² so¹sain¹sxã³ a²nũ²a²
 wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txi³nãu³xa² ha³teh³nxã³nxa²
 a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txi³nãu³xa² nxe³te²nãu²xai²na²
 a²hxi²ka² sa²so¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxai²nãn²tu³
 ya³lu¹sain¹jau³su² i³yĩ¹li²sain¹tu¹wi¹. 19 Nxe³ka³tu³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² sa²nũ¹sain¹tu¹wi¹. Sa²nũ¹sain¹sxã³

ko³nxe³ i³ka³lxi¹lũ¹sai¹nha²kxai³ i³ta³lo³wait¹sai¹nha²kxai³
 nxe³te²kxa³kxa¹ hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²sain¹tu¹wi¹.
 Nxe³sxã³ ya³lut¹sai¹nha²kxai³ sa²nĩ³kxi²sain¹tu¹wi¹.
 Hã²wxã³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a¹ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹, Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²na¹ha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

A²ha³ka³na²i³wã³txi³jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² Se³be³te²ah³la² a²sxe³xa³ka³lxi²na²
 sa²kxai³lu² a²ki³lha³lxa²nãu³xa² Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³
 Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ nxe³te²an²tu³ sa²so¹sxã³ Je³su²jah³la²
 ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³tĩ³sxã³ Je³su²jah³la² yen³nãu³a²
 ã³ka³ti³wxe³sxã³ i³ye³kxi²te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

– İh¹nxe³tin¹ji¹xi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

– Wxã²na² wxa²ha³lo²a² a²wa³kxãn³sin¹kxai²nãn²tu³
 txa²ki³lha³nãu³xai²na² wxa²wi¹tãu³a² sa²we¹txi² wxa²wa³tãu³a²
 sa²we¹txi² nxe³si¹hain¹jau³su² i³hau³ko³tũh¹txai¹nhe³li¹.
 Ta¹ka³lxi²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²ki³lha³nãu³xa²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– A²yen³kxa² ten³ya³hin¹ju³ta² ã³ne³wxe³ya³hxa³lxi¹.

A²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²nãu³xa² khãuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹.
 Te²yã¹nxe²nx2ti³ju³tai²nãn²tu³ hxi²kan¹nx2ti³ji¹wi¹?

Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ya³te³nah¹lxi¹:

– Hxi²kan¹sĩ¹na¹wi¹. Ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

– Khãuh³lxa³txi³sain¹kxa²yã¹nxe² khãuh³lxa³txi¹nx2tain¹nũn³tu¹wi¹.

Yxã¹ta¹ txa²wi¹tãu³a¹ sa²we¹txi²jut³sa²ha²kxai³ txa²wã³tãu³a¹
 sa²we¹txi²jut³sa²ha²kxai³ nxe³kxi³nũ³su² hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.
 Txa²wĩ³na² ha³lo²ai²la¹wi¹. Nxe³sxã³ Txa²wĩ³na² ã³ten³te²su²
 te²na² so¹lxi³ sa²we¹tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² wã³kon³te²nãu³xa²
 hxi²ka²hxan³sxã³ wã³kon³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
 a²lon³ti³tãu³su² te²a² i³an³ta³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxa²
 ã³yã³nũ²kxi²si¹hain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– A²nũ²a² ã³xa² wi¹lhin¹ wa³to²hi²nha¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²na² a²wa³kxãn³txi³nãu³xai²na²
 sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³kãin²txi³nha²sxã³
 nũ³kxũn³txi³ i³wa³kxãn³txain¹to³te²jai¹ti²tu³wi¹. 26 Nxe³yãn¹ta¹
 te²yã¹nxe² kãĩ³ũ¹nyha¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Wxa²yu³tai²na²

i²li³te² i³nxai²nãn²tu³: “Hxi²kan¹te²sa¹i¹.” Nxe³jau³ty³
 ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²yu³ta² a²hãĩ¹nxe³ti³xa²
 ã³non²ta³kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 27 Te²yã¹nxũn³sxã³:

“Txai²na² a²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxe³jau³ty³
 ten³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 a²wa³ka³li³lo³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. 28 Jā¹nxa¹jau³su² Txai²na²
 sa²kxai³lu² wa³ka³li³lo³sa²si¹hain¹jau³nũ³su² wxā²nxa³wi¹.
 Yxān¹ta¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ā³non²ta³kxi²te³lhxā³ wxā³na¹wi¹.
 A²nũ²a²nāu³xai²na² a²kō³nxe³ti³ kãi³sxā³ te²hxi²ki³lxain¹kxe³su²
 ā³wa²su¹te³lhxā³ ya³lu²na¹tu¹wi¹. Nxe³te³lhxā³ wxā³na¹wi¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

In³txa²ye³han³te²a²ha¹lin¹te²a²ye³we²txi²jau³su²

29 Nxa²ha¹te¹ āh¹ā³nxai³ain¹tāu³a² Je³ri³ko²thi³na²
 a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A³li³ain¹tāu³a² a²nũ²a²nāu³xa²
 ka³lxa¹te²nāu³xa² ĩ³hi²txain¹ta¹hxai²hē¹la²; 30 Nxe³tāu³a²
 in³txa² ye³han³te²a² ha¹li¹ tĩh³na² ne³kxun²nāu³a²
 ā³wxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la²
 ā³wa²to²hi²jau³xa² ain³kxain¹te³na¹ ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wā¹sũ³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot3txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³kot3sa²sĩ¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

31 Nxe³te²kxa³yan³ty³ti¹ a²nũ²a² ā³si³tē³la³kxain¹tũ³ka³txai²na²
 ā³ka³nahx2si¹jau³su² ĩ³kwai²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹
 in³txi³nāu³xa² ĩ³ka³na²ya³to³hxa³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wā¹sũ³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot3txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³kot3sa²sĩ¹nhē³li¹. Ain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³kaix1tain¹jau³xa²
 ain³kxi¹nxa²ha¹te¹ ā³yit1tũ²la² ĩ³kaix1so¹ain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³ju³ta³ kãi³ũh¹nx2ta¹ju³ta³la³ ten³nxa²lxin¹ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hē¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lāi³. Ye³we²txi²sa³nhĩn¹ju³ta²
 ten³khaix1sa²sĩ¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³āin²ta³kxi²sxā³
 wxa²ye³waix3ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ wa³su³txi³
 ye³we²txi²ta³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹
 ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

21

Je³su²jah³lai²li²Je³ru³sa³lē²thĩ³na²ā³wih¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ āh¹ā³nxai³lxi³tāu³a² Je³ru³sa³lē²thĩ³na²
 yau³so³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Bet3fa³je²thĩ³na²
 ā³yit1txain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thĩ³nai²na² wā³la²
 o³li³ve²ra³ka³txa² u²lxa³ko³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thĩ³na²
 ā³yī¹ka³ty³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² in³txa² ha¹li¹
 ĩ³sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². 2 ĩ³sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹:

— Sxi²je³na² kãi²nxa³je³na² ã³wih¹ja¹hu¹li¹.
 Yxah³hin¹kxai²nãn²tu³ a²kwẽn¹tai²na¹ ju³mẽn²ta²
 ka²va¹lhũ³te²a² a²hã³ka³na² sa²tai²cxã¹sxã³ ĩ²ya³hi¹nha²kxai³
 a²wẽ³sa² ĩ²ya³hi¹nha²kxai³ yxa³hin¹tu¹wi¹. A²nxe³te²na²
 sa²ta²la³kxi²sxã³ tẽ³sxã³ wã³li¹ja³hẽ¹li¹. 3 Nxe³ya³hin¹tãu³a²
 a²nũ²a² ĩ²nx2ti³sxã³ ĩ³wã³txi¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³kxi²ja¹hẽ¹li¹.
 Nxe³ya³hin¹te³nah¹lx1¹: “Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ten³na³li¹.”
 Yxa³hin¹jau³su² ha²kxai³ ju³mẽn²ta² ha¹lin¹te²a²
 ũ³sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
 4 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na²
 jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe²e³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²e³te³nah¹lx1¹:

5 — Si³ãu²thĩ³na² yxau³tũ³ka³txa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹.
 Wxa²hxi²kan¹jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Yxo²thãĩ³ti³la²
 wxã³ha²kxai³ ju³mẽn²ta² ã³ka³tih³yau³kxi²ha²kxai³
 wxã³tu¹wi¹. Yen³kxa² ã³ka³tih³wxe³nha²te² ka³yxuh³xa²
 tẽ³sxã³ ã³ka³tih³yau³sxã³ wxã³tu¹wi¹.

Sũ³na² wãn³txu¹txai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Jã¹nxe³jut3su² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²na² ã³nxai³yah³nũ²la²
 Je³su²jah³la² e³kxi²jau³xa² yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a²
 ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxe³ha²kxai³ ju³mẽn²ta² a²hã³ka³na²
 a²wẽn³sa² nxe³sxã³ sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
 a²wã²la³ka³lo³a² ã³ka³ti³hẽ¹tha²kxai³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³
 a³ka³tih³wxe³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxa²ha¹te¹ ne³ka³ta²
 ai³tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² a²wã²la³ka³lo³khai³xa² tĩh³na²
 Je³su²jah³la² ã³nxai³tĩh³na² ũ³ha¹sxã³ ai³ai¹nha²kxai³, a²nũ²a²
 ã³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² he³la³nxã³nxa² sa²nãu²so¹sxã³
 tĩh³na² ũ³ha¹sxã³ ai³ai¹nha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ a²ka³lxa¹tũ³ka³txa² a²ne³ka³ta²a² ai³ai¹nha²kxai³
 a²ka³lxa¹tũ³ka³txa² a²si³yo³na² ai³ai¹nha²kxai³ nxe³ain¹sxã³
 ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lx1¹:
 — ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nxa²si¹na¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²si¹lx1¹. Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
 txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lu¹tai²na² a²ne³tah²su² te²si¹lx1¹.
 A²nxe³jah¹lu¹ta² yã¹nxe² sa²hau³ko³tẽ³tu¹wi¹.
 Wxi²kin³ti³ton³khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ nxe²xai³ain¹sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
 ã³wih¹hain¹tãu³a² thĩn¹nãn¹ta²nũ³ka³txa² on²ta³kxi²nyhain¹sxã³
 e³kxain¹te³nah¹lx1¹:

— ĩh¹jah¹lo²tañ³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ ã³si³tẽ³kxi²tũ³ka³txai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²li² Je³su²jah³lai²la¹wi¹. Sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹. Na³sa³re²thĩ³na²
 Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³na² yxau²xai³jah¹lo²su² na³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na²sxi²ha²ã³wi¹hain¹jau³su²

12 *Nxa²ha¹te¹Txa²wã¹sũ³na²sxi²ha²ã³wi¹hain¹nxa²ha¹te¹a²nũ²a²ka³lxa¹tũ³ka³txa²yen³kxa²so¹kxi²nyhu¹sxã³o²la³kxi²ũ³yho³hi²kĩ³ki³a²so¹kxi²nyhu¹sxã³o²la³kxi²kwa³sxa³xa²ũ³yho³hi²sxã³ũ³hũ¹te²a²o²la³kxi²nxe³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³kxai³lu²Je³su²jah³la²hi²sen³su²yen³kxa²ũ³yho³hi²nyhain¹te²na²ha³lo²a²sa²tã³kxai¹nha²kxai³ũ³yho³hi²kĩ³ki³ai²na²a²me²sa²ka³lo³a²ũ³sa²tã³ha²kxai³kwa³sxa³xa²ũ³yho³hi²sxã³ũ³hũ¹te²na²ã³wxe³ka³lo³ai²na²ũ³sa²tã³ha²kxai³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxe³sxã³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:*

– *Txa²wã¹sũ³na²wha²li¹txã³nxa²jau³xau³hxai²tẽx¹ta²nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²hai²na²sa²kxai³lu²ĩ³ye³kxi²sah¹lxin¹thĩ³nai²la¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ĩ³ã³lxi³to³nha²sxã³yen³kxa²kãi³kxi²nyhu¹kxi³thĩ³su²ĩ³ã³lxi³ton³yah³lxi¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².*

14 *Hã²wxã³txa³sxi²hẽ¹nãu³a²a²nũ²a²ye³han³te²su²te²a²a²ha³lxu²kxa²ai³te²su²te²a²ã³wih¹sxã³ã³tũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³tũ¹ka³txai²na²a²yxo²ha³kxa¹wi¹we²txi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxa²ha¹te¹a²nũ²a²wã³nxĩ¹ta²si³yxau³kxa²te²nãu³xa²ha³teh³nxã³nxa²a²hoh³lxi³su²te²nãu³xa²nxe³sxã³nũ³kxũ³sxã³kãi³ũ¹hain¹ju³ta²ĩ²kxai¹nha²kxai³wẽ³ha³lxai²na²ka³lxi¹sxã³ĩ³ye³lain¹jau³su²nxe³te³nah¹lxi¹:*

– *Ta³vi²yah³lu¹ta¹na²Ta²ha²Wxi²kin³ti³ton³khaix¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³jah¹lai²li²ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ain¹jau³su²ain³kxai¹nha²kxai³kãin²yxai¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².*

16 *Yxaih¹ha²kxai³Je³su²jah³la²ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:*

– *wẽ³ha³lxai²na²wã³txa²toh³lxi³jau³su²ain³kxain¹nxã³ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:*

– *Jau³jau¹xai²na²ain³kxai¹na¹nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³wã³txa²ũ³wha²li¹txã³nxu¹ta¹na²nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a²wxi²ka¹nai¹nxa³te²na²a²yxo²wã³txa²wẽ³sa²a²su³su³yau³xa²i³te²na²a²yxo²wã³txa²nxe³sxã³ĩ³sa²nẽn¹kxi²nxain¹na³li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹Nxe³jau³jau¹xai²na²ĩ²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².*

17 *Nxe²e³ta³lun²nũ²la²Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²a³li³ain¹ka³tu³Be³tã²ya³thĩ³na²ã³wih¹sxã³sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².*

Fi²ko²ka³txa²nxã³kxi¹hxa³kxe³su²ya³lu²jau³su²

18 *Nxa²ha¹te¹a²ka³nxa³ha²ta³a²Be³tã²ya³thĩ³na²a³li³ain¹nũ²la²Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²wã³li²tãu³a²Je³su²jah³lo²kxai³heh³ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³ka³tu³ai³tãu³ãn²tu³hi³sa³ka³txa²*

fi²ko³nxê³kxa² kax3ka³na³ka³nat3sxã³ î²ta¹hxai²hê¹la².
 Yxau³son³tâu³ a²nxã³kxa² yũ²nxa³ki³su¹ a²nxã³nxa² so¹lxi³
 yũ³kxi³sã¹ î³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Fi²ko²nxã³ki³nũ³a² yũ¹ti³he¹nxa³lho³li¹. Nxe²e³te³na¹
 a²kwên¹tai²na¹ a²nxe²kxai²na² î³ya³nat3sã³ya³lu²ta¹hxai²hê¹la².
 20 A²nxe³ju³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² î³wã³wã³txi³sxã³
 î³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Îh¹nxet3sa²kxai³ fi²ko²nxê³kxa² a²kwên¹tai²na¹ î³ya³nat3sxã³
 ya²lun¹jã¹nxên³ta²? Nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² î³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
 – Wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Yxo²i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 hai³txi³ î³wã³wã³nha²txi³ ti³hex1yah³lxan³kxai²nãn²tu³
 fi²ko²nxê³kxa² kãi³ũ¹ha¹kxa² yã¹nxe² he³la³ko³la³
 kãi³yah³lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² wã³la³ka³txa²

î³ye³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ nxe³te³nah¹lxi¹: “Ã³ha²txu²kxa²
 sai¹nha¹sẽ¹li¹. Î³ye³na² kãin²je³na² ã³sa³nũ¹xi¹sẽ¹li¹.”

Yxah³lxin¹jau³su² nxe³kxai²nãn²tu³ sa²yxo²we¹nx2ti³tu¹wi¹.

22 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² î²li³ju³ta² î³wã³txi³sah¹lxin¹jau³su²
 yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ ju³tain²txi³ sa²nũ¹nx2ti³tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² î³tih³nxe³jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹ta¹hxai²hê¹la².
 A²nũ²a²nãu³xa² wãn³txa² wi¹jau³xa² î³yau¹ũ³ain¹ta¹hxai²hê¹la².
 Î³yau¹ũ³ain¹ti³kxai³lu² a²wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txa²
 a²nũ²a²nãu³xa² a²hxi²kan¹ta³nãu³xa² nxe³sxã³ î³tĩ³yain¹sã³
 î³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

– Îh¹jah¹lo²tã³ î³sa²si¹hã³nxain¹thai¹li¹? Îh¹nxe²
 î³hxi²ka¹txa²hĩ³te²la¹xã³? Ain¹ta¹hxai²hê¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² î³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

– Yau³ka³na³ka³nat3sxã³ yau³ã³lxi³jau³xa²
 î³wã³txi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wain³txi³ î³wa²lũ³xi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 î³hxi²kat1sa²jah¹la² î³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. 25 Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² tẽ³sxã³
 î³ye³na² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su² Îh¹ti³xa²

î³sa²si¹hã³jah¹lo²tã³te²la³hĩ³te²la¹xã³? Txa²wã¹sũ³nu²khai³xai²la³
 tã³nxa² a²nũ²khai³xai²la³ tã³nxa² nxe² î³yau¹ũ³jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hê¹la². Nxa²ha¹te¹ wã²nxũh¹e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹

– “Oh³nãu³a¹ î³sa²si¹hã³kxai²la¹wi¹.” Nxe²e³kxi²ki³kxai²nãn²tu³
 î³wa²lũ³xi²nẽ³lai¹nhĩ³te³nah¹lxi¹: “Nxe³kxi³sa²kxai³
 Îh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa²

yxo²i²yah²lxan³thai¹li¹?” Nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹. 26 Yxãn¹ta¹:
 “A²nũ²khai³xa² î³sa²si¹hã³kxai²la¹wi¹.” Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
 yuh³lxi³nẽ³na³li¹. A²nũ²a²nãu³xai²na²: “Jo³ãu² Ba³tis²jah³la³

Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su¹.” Nxain¹jau³su²
 ha²kxai³ su²lhã³kxi²nẽ³lain¹kxa²yã³txi³su² kĩ³nhai¹.
 Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Kõ³nxe³sĩ¹nxa³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nãn²tu³ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la²ĩ³yau¹ũ³nx2ti³xa³lho³li¹.

28 Nxe³yã³n¹ta¹ ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. In³txai²na²
 a²kĩ³lha³lxa² ha¹li¹ yũ³nũ²nhai¹. Nxe³ka³tu³ta¹ ye³kan¹jah¹la²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wẽ³sã³. Hĩ¹na²su² txa²hai³sxa²

wa³kon³txa²hẽ³li¹” Nxũ²nhai¹.

29 Nxe³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Ha³yo¹. Ai³sxã³
 wa³ko³na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³su² nxe³ta¹ wa³ko³nxa³nũ²nhai¹.

30 Ã³ta³lo³hẽ¹tã³a² wẽ³sai²na² kãi²nxa³jah³la²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Hai³sxa² ai³sxã³ wa³kon³txa²hẽ³li¹”
 Jau³su² nxe³ta¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Ten³sa²nxa³nhai¹.
 Wa³kon³nxa³lho³li¹” Nxũ²nhai¹. Nxe³yã³n¹ta¹ ye³jen¹na²
 ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ĩ³ya¹tha²kxai³ ai³sxã³ wa³kon³nũ²nhai¹.

31 Jã¹nxe³ju³ta² ĩh¹jah¹lo²ta³ wĩ³na² wãn³txa² a²ten³jau³su²
 sa²yo²we¹jah¹lo²su² hĩ³te²la¹xã³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kãi²nxa³jah¹lo²su¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹

Je³su²jah¹lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a²

ũ³yho³hi²kĩ³a² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txai²na² txu¹ha²

kõ³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²ta¹ka³lxa²na² nxe³sxã³

kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³ta² ã³na¹ha²kxai³

ã³nxi²wxe³nu¹sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na²

ha³lo²a² ã³wi¹hain¹ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ wxã²nãu³

ĩ³nxai²na² a²nũ²a²nãu³xai²na² a²hxi²kan¹te²nãu³ ĩ³nxai²na²

yo²ĩ²sah²lxan³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ã³wi¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²

yũ²nxa³lho³li¹. 32 Kxã³nxai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²

wxã³sxã³ wãn³txa² wain³tĩh³na² ĩ³tĩh³nxe³nx2ti³ta¹ti²tu³wi¹.

Yxã³n¹ta¹ yo²ĩ²yah²lxan³nhẽ³li¹. Yxã³n¹ta¹ kõ³nxe³ti³

kãi³sxã³ yxau²xai³ye²tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²

a²wãn³txa² yo²ĩ²ain¹na²hẽ³li¹. Hã²wxã³txa³ ju¹ta²na²

ĩ²yah³lxin¹kxan²ti³ kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta²

ĩ³ãin²ta³kxi²nyhah¹lxa³nha²kxai³ yo²ĩ²yah²lxan³nhẽ³li¹.

Hai³sxa² kwa²hau³ko³tũ³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

33 Nxa²ha¹te¹ wãn³txa² yau³ã³xa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Hai³sxa² a²wa³kxẽ³yah³lo²su² nũ²nhai¹. A²hai³sxai²na²
 u²va²tẽ³kxa² ĩ³wh¹i² a²yo²ka³te³h³nãu³xa² txah³lxa³kxa²
 tẽ³sxã³ yo²wxaih²na³kxa² ai³sxã³ txon³nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la²
 yain³txa² ũh³wxĩ¹so¹ka³txa² hau³kot3sxã³ we¹tũ²nhai¹.

Sxi²ha² kī³khai¹nxe³thī³na² ũ³txo³te²ka³kxa¹ a²nũ²a²
 ā³xa² wi¹wa³kon³kxi²si¹hain¹jau³su² ũ³hũ¹hain¹nũ²nhai¹.

Hã²wxã³txa³ ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa² ã³nxai³nũ²nhai¹.
 34 Nxe³nũ²la² hã²wxã³txa³ hai³sxa²na² wi¹wen¹nũ²la²
 wi¹nã³kxi²ti³wa³kxa² a²wa³kxên³yah³lai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa²

a²yo³ha² so¹kxi²si¹jau³su² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³sa²si¹hã³ain¹nũ²nhai¹.

35 ĩ³sa²si¹hã³te³na¹ wa³kon³kxain¹tũ³ka³txa² ko³nxe³thin¹sxã³
 kã³ain¹nũ²nhai¹. Sa²si¹hã³tũ³ka³txa² nũ³kxũn³txi³

sa²so¹ka³tu³ ka³na³ku² ĩ³wai¹tha²kxai³ ka³na³ku²
 ĩ³su²lhã³ha²kxai³ ka³na³ku² txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³
 ã³na¹sã³ya²lu¹tha²kxai³ nxain¹nũ²nhai¹. 36 Ā³ta³lo³hẽ²tãu³a²

a²sa³wi³ha³lxa² ã³xa² nũ³ka³txa² ka³lxa²ton³tũ³ka³txa²
 ĩ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. Nxain¹ta¹ a²wi¹lhĩ¹nãn¹tũ³ka³txan²tu³

te²yã¹nxe² khãuh³lxa³txain¹nũ²nhai¹. 37 Hã²wxã³txa³
 a²wa³kxên³yah³lai²na² ě¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Txa²wẽ³sai²na²

sa²nẽn¹kxain¹te³lxã²na³na¹.” Nxe³jau³su² wẽ³sai²li²

ĩ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. 38 Nxe³ta¹ hai³sxa² wa³kon³kxi²tũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² wẽ³sai²na² wxã³ju³ta² ĩ²ain¹nũ²la²

ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹wa³kxên³yah³la² ki³lha³lxa²
 wxã³na²wi¹. ĩ³su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³

hai³sxa² so¹kxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³nyhain¹nũ²nhai¹.

39 Nxain¹ka³tu³ wẽ³sai²li² sa²so¹nũ²la² hai³sxa²
 sa²li¹ha³lo²sa²tã³ka³tu³ ĩ³su²lhã³ain¹nũ²nhai¹.

40 Jã¹nxe³jut³su² hai³sxa² wa³kxên³yah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ĩ³xi²tãu³a² ĩh¹nxe³kã³ũ¹hĩ³te³ji¹wi¹? Je³su²jah³la²

nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
 – Ko³nxe³thin¹khai¹xain¹te²sin²tai¹. Nxe³sxã³

ko³nxe³thi¹nain¹kxa² yo³ha² ĩ³su²lhã³ain¹tu¹wi¹. Hã²wxã³txa³
 a²nũ²a² ã³xa³nãu³xa² hai³sxa² wa³kon³kxi²si¹hain¹jau³su²

ĩ³kaix¹so¹ain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ hai³sxa² yain³txa²
 wain³txi³ wxa²nhũ¹ain¹tu¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa³txa² a²nũ²a² sxi²ha² ton³te²nũ³ka³txai²na²
 o³nxax³jau³su² ĩ³ye³kxain¹sxã³ so¹sxã³

ã³sxã³ ã³na¹ain¹ka³txa² kwẽn¹tai²na²
 ã³si³ka³la¹tã³khai³xain¹ka³txa² hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ka³txa²lxã²na²

Nxe³ju³ta²na² Txa²wã¹sũ³na² kã³ain¹na²hẽ³li¹.
 Nũ³kxũn³khai¹nxe³ju³txai²la¹wi¹.”

Ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹,
 Nxe³jau³xai²li² ĩ²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. 43 Jã¹nxa¹jau³su²

ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yo²wet¹sxã³ yxau²xai³kxe³su² en²yah³lxi¹nha²kxai³

a²nũ²a² ã³xa² nũ³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹tu¹wi¹.

Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sũ³na² wãn³txain²txi³ sa²yo²wet1sxã³
 yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. 44 Jã¹nxe³jut3su² txah³lxa³kxa³txai²li²
 kwa²sa²tã³yu³to³kxai²nãn²tu³ kãin²ã³nĩ¹ton³tah³lxi³hĩ³nx2na³li¹.
 Yxãn¹ta¹ txah³lxa³kxa³txai²li² ã³hi³sã³nhe¹ta²lxi³kxai²nãn²tu³
 sa³txe¹ha²kxai³ ã³ya²lu¹txa²lxi³hĩ³nx2na³li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³te²su²
 ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su²
 ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 i³yau¹ũ³jau³xai²na² ain³kxain¹ka³tu³ wi¹ko³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Sũ³na² wãn³txa² e²nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 i³kwai²kxi²si¹hain¹jau³su² wi¹ko³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

46 A²nxe³jau³xan²tu³ i³ãn³ta³kxain¹sxã³:

– Je³su²jah³la² hxi²ki³ki³tũ¹xã¹. Nyhain¹ta¹ a²nũ²a²
 ãn³si³tẽ³la³kxain¹tũ³ka³txai²na² yuh³lxa³kxi²nyhain¹jau³su²
 ã³sxã³ wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

– Je³su²jah³lo²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹.
 Tũ¹ka³txai²na² wãn³txa² nxe³ha²kxai³ yuh³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22

In³txa² txu¹ha² so¹ha²kxai³ ka³li³ha²yai³nain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ãh¹ e³kxi²sxã³ i³yau¹ũ³jau³xa²
 i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

2 I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ha³lo²a² a²wa³kxẽn³yah³la²
 yã¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. Ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xa²

a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² txu¹ha²
 so¹te³lhxã³ nxũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ yain³txa²

kãin² yain³kxi²ki³ju³ta³nũ³a² i³hau³ko³tũ²nhai¹.
 3 Nxe³te³na¹ a²nũ²a² i³kaix1so¹si¹jau³su² a²sa³wi³ha³lxa²

i³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ta¹ wxã³ju³ta²
 te³nai¹nxa³jau³su² nxain¹nũ²nhai¹. 4 Āh¹lxi³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa²

i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Yain³te³lhxã³ i³kaix1so¹ai¹na¹tũ³ka³txa²
 i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

‘Ka³yxuh³xa² sĩ³na² ãu¹la³kxi²hxa³ta¹i¹. Po¹nai²na²
 ha³nẽ³txi²na¹te²na² i³su²lhxã³ yo³li³na¹li¹. Yain³txa²

a²yo²ha³kxa¹ te³kxi²ta³lu²na¹li¹. Nxe³na¹ha²kxai³
 ã³wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. ”

5 Nxe³ta¹ wet1txai¹nxa³nũ²nhai¹ Hãĩ¹nxe³sxã³
 a²wa³ka³li³yu³khai³xa² o²la³kxi²yah³lxi³nũ²nhai¹.

Ka³na³ku² hai³sxa² ai³lha²kxai³ ka³na³ku² yen³kxa²
 so¹kxi²nyhain¹te³lhxã³ ai³lha²kxai³ nxe³yah³lxi³nũ²nhai¹.

6 Ka³na³kon¹te²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi²na²
 hxi²ki³ha²kxai³ khãuh³lxa³tai¹nha²kxai³ su²lhã³ain¹nũ²nhai¹.

7 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu²
 i³an³ta³kxi²khai¹nxe³sxã³ a²ya³lxi³nãu³xa² nũ³kxũn³txe²nãu³xa²
 i³sa²si¹hã³ain¹nũ²nhai¹. I³sa²si¹hã³ai¹nha²kxai³ a²nũ²a²
 we¹tai¹nxa³te²nãu³xa² i³su²lhã³ain¹sãn²nũ²la² sxi²ta³ta²
 hi¹la³kxain¹nũ²nhai¹. 8 Hã²wxãn³txa³ a²sa³wi³ha³lxa²
 i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹: “Txa²wẽ³sai²na² txu¹ha² so¹te³lhxã³
 nx2na³li¹. Nxa¹ta¹ a²nũ²a² i³kaix1so¹ai¹na¹tũ³ka³txa²
 i³li³thin¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ en²txai¹na¹li¹.
 9 Nxai¹na¹ha²kxai³ tĩh³na² kãin²tĩh³na² ai³yah³lxi¹sxã³
 a²nũ²a² i²li³te²na² i³ha¹jah³lxi¹kxai²nãn²tu³ wxã³si¹hain¹jau³su²
 i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” A²wa³kxēn³yah³la² nxe³nũ²nhai¹.

10 Nxe³te²kxa³yaⁿtu³ a²sa³wi³ha³lxaⁿtu³ a³li³sxã³
 ã³nxai³ain¹nũ²la² a²nũ²a² wi¹lhin¹te²na² i³ha¹txi²
 ko³nxe³thin¹te²na² i³ha¹txi² nxai¹nha²kxai³ a²yo²ha³kxa¹
 ã³sa²so¹ain¹nũ²nhai¹. Nxe³te²kxa³kxa¹ sxi²ha²
 i³ne³kxi¹hain¹nũ²nhai¹. 11 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na²
 hi²sen³kxai³lu² wxã³ain¹tũ³ka³txa² ten³sa²tã³nũ²la² in³txai²na²
 wã²la² wi¹ka³lo³a² so¹nyhain¹kxa² wã²la² en²kxe³su² i²nũ²nhai¹.
 12 Nxe³ha²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Nxex3sa²lxi¹. ĩh¹nxet3sxã³
 wã²la² so¹nyhain¹kxa²ka³lo³a² ũ³whih²kxi²nha²nxa³sxã³
 ã³wi¹hin¹thi²li¹?” Nxũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ in³txai²na²
 hxi²kan¹txi³ e³kxi²nxa³nũ²nhai¹. 13 Nxa²ha¹te¹
 a²wa³kxēn³yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxa²na²
 ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Jah¹lai²na² so¹sxã³ sa²hxi²tai³kxi²
 sa²yu³tai³kxi² nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yyah³lxi¹kxai²nãn²tu³
 ha³lo²a² ka³nxah³khai¹nxe³ju³ta² ha³lo²sa²tã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³tãu³a² ye³khãuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kãin²nã³ni²
 kãin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³ain¹tu¹wi¹.” A²wa³kxēn³yah³la²
 nxe³nũ²nhai¹.

14 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 a²nũ²a² ka³lxa¹khai¹nxe² i³kaix1tain¹na³li¹. Nxe³kxan²ti³
 ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa² so¹lxi³ i²so¹ain¹na³li¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ũ³yho³hi³ki³ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹ki³jau³su²
 15 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³waix3tain¹nũ²la²
 he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la²:

– Ko³nxe³te³si¹jau³su² Je³su²jah³la² wah³nxe²
 yxau²xai³ki³tu¹wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³ha²kxai³
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hã³i² E³ro³ti³ã²na²
 nũ³ka³txa² i³sa²si¹hã³i² nxe³nyhain¹sxã³ ã³tũ³sxã³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³la² i³tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Wãn³txa²
 ya²la³lyau³xa² e³jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 wain³txi³ i³yau¹ũ³hai¹nhxai¹nhẽ³li¹. A²nũ²a² i²li³te²a²
 ye³an³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khai¹nxe³kxan²ti³ wxãi²na²

yuh³lxi³jah¹lo²sxã³lxi¹. 17 Nxĩ¹nha²kxai³ wãn³txa²
wain³jau³xan²tu³ ĩ³yau¹ũ¹sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. Ro³ma²no²
nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nũ²a²
ũ³yho³hi²kĩ³ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹kĩ³ta³nxa²hãĩ¹nxã¹ta³nxa²ĩh¹nxe²
wain³txi³kãĩ³sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² wãn³txai²na²
ta²ko¹ta²kon¹jau³xai²na²wi¹ko³nh²sxã³ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wãn³txa² ko³nxe³jau³xa²
sa²yxo²sai¹sa²te³lhxã³ten³nx2ti³ji¹wi¹? Wi¹lhin¹ki³lxo³tũ³ka³txi³syah¹lx

19 Ũ³yho³hi²kĩ³ai²na² tẽ³sxã³ ũ³hũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ī²ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ ũ³yho³hi²kĩ³ai²na²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Jã¹nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ye³na² ũ³wha²li¹lho¹ain¹kxe³su² te²a² ĩh¹nxe³te²a²
a²ye³nhũ³ji¹wi¹? ĩh¹te²a² a²ĩ³lxi³su² ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹;

— Se²sa³jah¹la² a²yen³su² ha²kxai³ a²ĩ³lxi³su² ha²kxai³
te²la¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa² ũ³hũ¹yah³lxi¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² a²yen³kxi³khai³xa² ũ³hũ¹yah³lxi¹nha²kxai³
nxe²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Jã¹nxe³jut3su² jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³o²nha²sxã³
ã³waix3txain¹sxã³ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a²ya³lu²te²su² te²a²ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³su²

23 Jã¹nxe³hĩ¹nai³kxai³lu² sa³tu³se²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹ttũn³te²nãu³xai²na² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
A²nxe³tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ya³lu²kxai²nãn²tu³
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
A²nxe²te²nãu³xa² ã³nhai¹tũ³ka³txa² ã³tĩ³sxã³
ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

24 — Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãĩ³. ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Moi³se²ah³lu¹taĩ²na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³te³nah¹lxi¹: “In³txi³su²

ya³lu²kxi²kxai²nãn²tu³ a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² yũ²nxa³kxe³su²
ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha²
so¹nyha¹ta¹ka³lxi³tã² so¹nyha¹txai²li¹, a²lo³na²

ya³lu²ã³jah¹la² ta²ha²wet1si¹jau³su¹.” Moi³se²ah³lu¹taĩ²na²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 25 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹ha³tih³nãu³ai²na²
a²lon³ti³tãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
yxau²xai³lain¹na²hẽ³li¹. Nxe³te³na¹ ye³kan¹jah¹la² txu¹ha²

so¹nha²hẽ¹li¹. Hã²wxã³txa³ ya³lu²na²hẽ³li¹. Ya³lu²ha²kxai³
a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹hai²na² so¹nh²na²hẽ³li¹.

26 Ye³jen¹nãu³a² ya³lu²nũ³nha²kxai³ a²lo³na² ã³xa² txu¹ha²
so¹nha²kxai³ ya³lu²kxi² a²lo³na² ã³xa² txu¹ha² so¹nha²kxai³

ya³lu²kxi² te²ka³kxa¹ a²lon³ti³tãu³xa² a²yo²ha³kxa¹
 ya²lun¹txi²hxan³kxain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³
 wẽ³sa² we¹txi²nyhai¹nxa³hẽ³li¹. 27 Hã²wxãn³txa³ txu¹hai²li²
 ya³lu²nũn³na²hẽ³la². 28 Jã¹nxe³ha²kxai³ yan¹nãu³a¹
 ka³tẽn³su² i³sa²yxau³xi²ki³tãu³a¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
 ih¹te²la³tã³ in³txa² a²wẽ³sãi¹lxo³khai³lxai³te³ji¹wi¹, a²yo²ha³kxa¹
 so¹xai³ai¹nha²kxai³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²yxah³lxi¹lxi¹.

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ã³ne³to³yah²lxai³nha²kxai³ Sũ³na² wã³nxĩn¹ju³ta³la³
 ã³ne³to³yah²lxai³nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxi¹. 30 Yan¹nãu³a¹
 ka³tẽn³su² i³sa²yxau³xi²ki³tãu³a¹ txu¹ha² so¹nhyu¹ki³ju³ta³nũ³a²
 yũ²nxa³lho³li¹. Oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² yãx¹ki³tu¹wi¹.

31 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxũ¹txai²na²
 sa²kxai³lu² ka³tẽn³su² i³sa²yxau³xi²ki³kxe³nũ³su²

i³yau¹ũ¹nx2ti³ta²lu¹wi¹. 32 Nxe³tãu³u¹ta²na² nxe³te³nah¹lxi¹,
 “Txai²na² A³bra³ãu²ah³la² Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³
 I³sa²kah³la² Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ Ja³ko²ah³la²
 Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ hĩ¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.”

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki¹
 jah¹lo²nãu³xai²na² ka³tẽn³su² yxau³ain¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ka³tẽn³su² na³li¹.
 Kxã³nãu³u¹ta²kxai³ ya³lu²ain¹kxa²ha³tã³nxãn²tu³ hĩ¹na²
 ka³tẽn³sain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² a²nũ²a²nãu³xai²na²
 ain³kxain¹tãu³a² o²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹ta²na² wa³to²hi² wxi²kan¹jau³su²

34 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 sa³tu³se²a² nũ³ka³txa² i³wã³txain¹ju³ta² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹
 ã³nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 35 ã³nũ¹nain¹sxã³
 ka³na³ka³na³te²na² ha³teh³nxã³nxa² a³la³kxi²khaix¹jah¹la²
 i³ye³ta³lã³na³kxi²si¹jau³su² i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

36 — i³tih³nxe³nẽ³jah¹lã³.

Ha³teh³nxã³nxa²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹ta²na² ih¹jau¹la³tã³ ã³wa²to²hi²
 wxi²kan¹jau³la²hĩ³te²la¹xã³?

37 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— “Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²na² a³lxĩ²txai¹nhẽ³li¹. Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 whã²na¹ a³lxĩ²txai¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² yxo²kwai³nha²kxai³ wi¹lain³kxi¹nha²kxai³
 nxe³txai¹nhẽ³li¹.” 38 Nxe³jau³jau¹xu¹ta²na² ã³wa²to²hi²
 wxi²kan¹jau¹la²te²la¹wi¹. 39 ã³ta³lo³hẽ¹jau³xai²na²sa¹:

“Wxa²wã³kxa²yau³nũh¹nxa²te²a²

a³lxĩ²nha²kxa²

yã¹nxe² a³lxi¹tai¹nhẽ³li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 40 A²nxe³jau³xu¹txai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
 si³tah³lxi³yxau³te²ju²hẽ³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
 A²wĩ³nu¹tai²na² i³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²

41 Jã¹nxe³tãu³ai²kxai³lu² fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²sxã³
 yxau³ain¹tãu³a² Je³su²jah³lai²na² a²yo²wãn³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

42 — Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su²
 ãh¹te²la³ tah²su²hĩ³te²la¹xã³? Nxa²ha¹te¹
 i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta³vi²yah³la² a²ne³ta²sin²tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³lho³kxe³su²
 i³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

44 “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² a²yo²wãn³txi³kxai³lu²
 Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
 ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: Txa²wi¹nẽ³tãu³a¹

ã³wxe³txu¹li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²ty³ wxa²kõ¹kõ¹xa²

a²yo²ha³kxa¹ wxa²yu³hẽ³nãu³a² wa³ka³ti³lot3sxã³

ah³si¹hai¹na¹tu¹wi¹: Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²

ta¹hxai²hẽ¹li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hẽ¹li¹. 45 Jã¹nxe³jau³su²

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²yo²wãn³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³
 ãh¹nxe³sxã³ a²ta²lhot3hĩ³te²la¹xã³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² hxi²kan¹ti³
 i³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³sxã³ nxe³hĩ¹nãn¹te²ty³
 ãh¹i³wã³tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

23

A²nũ²a²ũ³wha²li¹txã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txai²na² fa³ri³se²a²
 nũ³ka³txai²na² i³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ãh¹e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² nũ³ka³txa² ain³kxi² a²sa³wi³ha³lxa² ain³kxi²

nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a²ũ³wha²li¹txã³nxu¹txai²na² a²hoh³lxi³su²

nũ³ka³txai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² nxe³sxã³

Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² hxi²kan¹sxã³

i³yau¹ũ³ti³hit1tain¹te²ju²hẽ³li¹. 3 Nxai¹nha²kxai³

i³ye³kxi¹nx2tain¹jau³xai²na² whãi²na¹sa²yo²we¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

Yxãn¹ta¹ kãi³ain¹kxa²yã¹nxe² kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

A²nxe³tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² yau³xã³lxi² i³ye³i²

yau³ã³lxi² kãi³i² nxain¹te²ju²hẽ³li¹. 4 Te²yã¹nxe³sxã³

wãn³txa² sa³te²jau³xa² sa²yo²wet1sxã³ kãi³si¹jau³su²

a²nũ²a² ã³xa² kwa³na³ain¹na³li¹. Yxã¹ta¹ jau¹xain²txi³
 sa²yo²we¹nha¹nxa³wi¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² ã³xa²
 yen³kxa² sa³te²kxa² ã³ta³lo³hẽ¹so¹si¹hain¹na³li¹. Yxã¹ta¹
 yen³kxain²txi³ a²hxi²ka³ wẽ³sa³ka³kxan²ti³ ũ³hxi²nũ¹nai¹nxa³wi¹.
 5 Nxẽ²nxa³kxa²yu³su² a²nũ²a² e³la² i²kxain¹kxi³nũ³su²
 o²la³kxain¹te²ju²hẽ³li¹. Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² tẽ³sxã³
 a²yen³nãu³a² ũ³yhe³hẽ¹nha² a²nxũ²ka² ã³nxũ²ki³hẽ¹nha²
 nxain¹te²ju²hẽ³li¹. Sũ³na² a³lxi²ye²ain¹kxe³su² Sũ³na²
 i³ye³kxi²te³lhxã³ tãu³a¹ a²wã²la³ka³lo³khai³xai²na² tĩh³na²
 a³lu²tĩh³nu² ũ³kũ²txi² ai³ain¹te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³tũ¹ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² tĩh¹na² a²lu²txi³ wa³to²hi²ye²te²ju²hẽ³li¹.
 6 A²nũ²a² ã³nũ²kxi²sxã³ yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³
 nxe³tãu³a² ã³wxe³ju³ta² sa²nẽn¹kxi²khai¹nxe³te²a²
 ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwa³nai¹nha²kxai³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² te²yã¹nxe³sxã³
 ã³wxe³ka³lo³a² sa²nẽn³nha²khai¹nxe³te²a² ã³wxe³ka³lo³a²
 yxo²kwa³nain¹te²ju²hẽ³li¹. 7 Sxi²je³na² ã³nxai³ain¹kxai²nãn²tu³
 sa²nẽn¹kxi²sxã³ i³kaix¹tain¹te²ju²hẽ³li¹. A²nũ²a² ã³xai²na²
 i³kaix¹te³nah¹lxi¹: “Wxã¹li² txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.”
 Nxe³jau³su² yxo²kwa³no³tain¹te²ju²hẽ³li¹. 8 Nxe³yã¹ta¹
 wxã²nãn²ta³: “Txa²hxi²kan¹jah¹lã¹i³.” Nxe²ye³kxi¹nx²tain¹jau³su²
 yxo²kwa³n³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³
 A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Wxã²nãn²ta³
 a²lon³ti³tãu³su² nyhah¹lxi¹lxi¹. 9 Te²yã¹nxe³sxã³ wxã²nãn²ta³:
 “Txa²wĩ³na² Si³yxau³jah¹lã¹i³.” A²nũ²a² yuh³xan¹te²na²
 nxe² i³lxi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wxa²wĩ³na² Si³yxau³kah³la²
 ka³na³ka³na³tã³li¹, Oh³nãn¹jah¹lo²su¹. 10 Te²yã¹nxũ³sxã³
 wxã²nãn²ta³: “Txa²wa³kxẽ³ta³ si³yxau³kxah¹lã¹i³.”
 Nxe²e³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Txa²na² Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² so¹lxi³
 Wxa²wa³kxẽ³ta² Si³yxau³kah³lo²sa¹wi¹. 11 Nxe³yã¹ta¹:
 “Txa²nũ³ka³txa² ã³wa²to²hi² hxi²kan¹to³na¹kxi³nũ³su²
 ten³sa³nha¹.” Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²yu³txai²na²
 yu³hẽ³nãu³a² hxi²nũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 12 Wxã²nãn²ta³
 i²li³te² i³nxãn²ta³ wi¹le³kxi¹nx²tain¹ju³ta³nũ³a²
 ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ yu³hẽ³yxau³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Te²yã¹nxe³sxã³ yu³hẽ³yxau³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 hxi²kan¹txi³lo³txa²lxi³tu¹wi¹.

A²nũ²a² wi¹lhin¹ki³lxo³ju³ta² i³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ ũ³wha²li¹txã³nxũ¹tai²na² a²hoh³lxi³su²
 tũ³ka³txi³su² te² i³nxa² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su²
 te²i³nxa² wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. Yxã¹ta¹
 ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. A²nũ²a²

Txa²wā¹sũ³na² nũ³kā³txi³lxon³ju³ta² te³nain¹kxai²nān²tu³
 ā³na¹ain¹yah³lxi¹nhē³li¹. Nxe³sxā³ Txa²wān³txa²
 en²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²ai²na² Txa²wān³txa²
 sa²yo²we¹te³lxhā³ te²su² te²na² ā³na¹yah³lxi¹nha²kxai³
 nxe³yah³lxi¹nhē³li¹. 14 Wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹.

Yxān¹ta¹ kō³nxe³tōn³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Txu¹ta³ka³lxa²
 wha³te³son³ta¹ka³lxai²na² sxi²ha² kãi³so¹ah³lxi¹nhē³li¹.
 Hā²wxān³txa³ĩ³yan³txa³kxi²ki³lxot³si¹yah³lxin¹jau³su²wān³txa²
 ka³lxa²khai¹nxe³jau³xa² Sũ³na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ a²hxi²ki³la³ yah³lxin¹ju³ta² ā²la²
 kãi²non³tu¹wi¹.

15 Wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹
 kō³nxe³tōn³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yuh³xan¹ta² ha³lo²a²
 ai³lha²thet³jah³lxi¹lxi¹, a²nũ²a² ka³na³ka³nat³sxā³
 ā³si³tē³kxi¹nx²ti³si¹jau³su¹. Ā³si³tē³kxi¹nx²ti³kxai²nān²tu³
 kō³nxe³ti³kãi³yah³lxin¹kxa²kãi³wa³to²hi²si¹hain¹yah³lxi¹nhē³li¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu²wxāi²yāx¹nxe³sxā³ ha³nxe²a² ĩ³je³na²
 ā³na¹sa²tē³ain¹ju³ta³nũ³a²yũ³tu¹wi¹.

16 A²nũ²a² ye³han³te²nāu³xa² ne³ka³ta²te²na² so¹te²na²
 yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txi³
 ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yā¹yxah³lxi³nũ³ni¹lxi¹.
 Nxe³sxā³ ki³han³jau³su² ĩ³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wān³txi³su²
 e³a¹wi¹. Sũ³na² sxi²ha² ā³ye³yo²nũ¹sa²na³li¹. Nxe³jau³xai²na²
 a²nũ²a² nxe²e³kxai²nān²tu³ we¹ta³lun²nxa³kxan²ti³ kō³nxe³ju³ta²
 yũ³hĩ³nx²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹: ‘Wān³txi³su² e³a¹wi¹. Sũ³na² sxi²ha²
 ou²ro²ka³lo³a² a³lxixhai¹nxe³ka³lo³a² ā³ye³yo²nũ¹sa²na³li¹.
 Nxe³jau³xai²na² e³kxai²nān²tu³ a²wān³txi³khai³xa²
 kãi³ũh¹kxe³su² o²la³kxi¹sē¹li¹.’ A²nxe³jau³xai²na²
 e³yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³ kō³nxe³tōn³khaix¹yah³lxi¹lxi¹.

17 Ā³ne³to³ti³he¹yxah³lxa³lxi¹. Wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txi³
 ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹.
 Ou²ro²ka³lo³a² a³lxixna³li¹. Yxān¹ta¹ sxi²hai²na²
 ũ³ha³la³hē¹nha²thi³na² ā²la² a³lxixkhaix¹te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³sxā³
 sxi²hai²na² sa²kxai³lu² ou²ro²ka³lo³a² ā³nha³la³hē¹nha²kxa²
 ĩ³wxi²kin³ti³ton³si¹te²ju²hē³li¹. 18 Te²yā¹nxe³sxā³

āh¹jau³xa² yā¹jau³xa² e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wān³txi³su²
 e³a¹wi¹. Txah³lxa³kxai²na² Sũ³na² ũ³yhen³kxi²ye²ka³txa²
 ā³ye³yo²nũ¹sa²na³li¹. Sũ³na² ĩ³ki³ha¹kxi²ye²nxa³kxi³sā¹.
 Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² nxe² e³kxai²nān²tu³
 we¹ta³lun²nxa³kxan²ti³ kō³nxe³ju³ta² yũ³hĩ³nx²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹
 yen³kxa² txah³lxa³kxa² ũ³nhe³wxe³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 ‘Sũ³na² ũ³hũ¹kxi³nũ³su² ā³ye³yo²nũ¹sa²na³li¹, Sũ³na²
 ĩ³ki³ha¹kxi²ye²nxa³kxi³sā¹. Nxe³jau³su² nxe² e³kxai²nān²tu³
 wān³txi³khai³xa² kãi³ũh¹kxe³su² o²la³kxi²txai²lxi¹.’

Nxe³jau³xai²na² e³yah³lxi¹lxi¹. 19 Wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txi³ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Īh¹ju³ta³la³ wxi²kin³ti³ton³sa³wa³to²hi²hī³te²la¹xā³? Txah³lxa³kxi³su² Sū³na² ũ³yo²hi²si¹ka³txai²la³ ta³nxa² yen³kxi³khai³xa² ũ³hū¹ke³kxi³nū³ai²la³ ta³nxa², Īh¹ta²yen³kxa²kāin²wa³to²hi²te²la¹xā³? 20 Ā³ye³yo²nū¹kī³kxai²nān²tu³txah³lxa³kxa² ā³ye³yo²nū¹kī³i² yen³kxa² ũh³wxe³kxi²kī³kxa² ā³ye³yo²nū¹kī³i² te²a² whāi²nah¹lxi³hī³kī³tā³li¹. 21 Te²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² sxi²ha² ā³ye³yo²nū¹si¹kī³jau³su² e³kxi²kī³kxai²nān²tu³ Sū³na² sxi²ha² ā³ye³yo²nū¹kī³sa²kxai³ thī¹na² yxau²xai³jah¹la² ā³ye³yo²nū¹kī³sa²kxai³ nxe³hī³kī³tā³li¹. 22 Te²yā¹nxūn³sxā³ oh³nān¹ko³xa² ā³ye³yo²nū¹si¹kī³jau³su² e³kxi²kī³kxai²nān²tu³ Sū³na² ā³wxe³ka³lo³a² ā³ye³yo²nū¹kī³sa²kxai³ ā³wxe³ka³lo³a² wa³kxēn³yah³la² ā³ye³yo²nū¹kī³sa²kxai³ nxe³hī³kī³tā³li¹.

23 Ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³su² te²i³nxai²na² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² te² i³nxai²na² nxe³sxā³ wi¹lhin¹kī³lxo³yhah¹lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³tōn³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yen³kxa² jū¹nxe³te²su² te²a² yain³kxi²kī³ki³a² or³ta³lā²ki³su² ta³nxa² ēn²tro³ki³su² ta³nxa² ko³mīn²yo³ki³su² ta³nxa² yū³yah³lxin¹kxa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ki³ka³na³ka³nat³sxā³ Sū³na² ũ³hū¹yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ha³teh³nxā³nxu¹tai²na² i³yau¹ū³nhē³jau³su² ya²la³lo³khai¹su² wain³txi³ kāi³ūh¹kxe³su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tūh¹kxe³su² ta³nxa² e³la² kāi³ūh¹kxe³su² ta³nxa² nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²yo²ā³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³tai²na² a²wi¹lhi¹nān¹te²a² yxo²ha³kxa¹ kāi³yah³lxin¹ju³ta² wain³na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ne³ki³san¹te²a² sa²yo²ā³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. 24 Wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txi³ ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Khūn³sa¹txa² i³yo¹lah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³ye²ta²yxāi²nxa²lxi³hī³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹ Ka³me²lai²na² ka³yxuh³xa² kāin²te²na² wa³nūt¹sxā³ i³yo¹lhxat³jah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³ju³ta² yā¹nxe² ki³han³sxā³ e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Kāi³kī³ju³ta² jū¹nxe² so¹lxi³ ko³nxe³thin¹kxai²nān²tu³ wi¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³thin¹khai¹nxe³kxai²nān²tu³ wi¹ti³he¹nxa³wi¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² wai³nxa³wi¹.

25 Jā¹nxe³jut³su² wi¹lhin¹kī³lxo³yhah¹lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³tōn³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Ka³ne²kxēn³su² ta³nxa² pra²ta²ka³lo³su² ta³nxa² a²tai²na¹ wxa²hī³lxi³sxā³ wxa²hxn³kxa²jah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹ Wxa²ē¹nāu³ai²na²

a²nũ²a² yen³kxa² kãi³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² yũ³ha²kxai³
 yen³kxa² kãin²ka³tã³yah³lxin¹ju³ta² yũ³ha²kxai³ yen³kxa² kãin²
 yxo²kwain³yah³lxin¹ju³ta² yũ³ha²kxai³ nxe³kxa²yã¹xah³lx¹lx¹.
 26 Fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² te² i³nxai²na² wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 wain³txi³ ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yã¹yah³lx¹lx¹.
 A²wi¹lh¹na² txa²nũ² ka³ne²kẽ³nai²na² pra²ta²ka³lo³ai²na²
 a²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²hi³lx¹isã²nĩ¹ka³tu³ a²txai²na¹
 ẽ³nhxan³ka²ti³nũ³nhĩ³nx2na³li¹.

27 Jã¹nxe³jut3su² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² a²hoh³lx¹su²
 nũ³ka³txi³su² te² i³nxai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su²
 te² i³nxai²na² nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³txi³
 ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yã¹yah³lx¹lx¹.
 Yxã¹ta¹ ko³nxe³ton³khaix¹yah³lx¹lx¹. A²nũ²a² ya³lu²te²na²
 sa²nĩ³kxi²ki³tẽ³na² yãx¹yah³lx¹lx¹. Nxe³sxã³ a²txai²na¹
 tĩn²ta²yau³xa² hãn³jau³xa² tẽ³sxã³ ũ³to¹la³kxi²sxã³
 i³hãn³ne³ki³te²ju²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ a²ẽ¹nãu³ai²na² ya³lu²te²a²
 a²su³ai²na² so¹lx¹ ka³lun³ju³tai²na² so¹lx¹ yũ³te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³kxa²yã¹nxe³yah³lx¹lx¹. 28 A²nũ²a² ẽ³xai²nãn²tu³
 i²nx2tain¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹ye²yah³lx¹lx¹. Yxã¹ta¹
 wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹ki³lxo³ju³ta² so¹lx¹
 yũ³nyhah¹lx¹nha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³yah³lx¹ju³ta²
 so¹lx¹ yũ³nyhah¹lx¹nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.

A²nũ²a² wi¹lhin¹ki³lxo³tũ³ka³txa² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²ju³ta³nũ³a²
 i³yau¹ũ³jau³su²

29 Jã¹nxe³jut3su² ũ³wha²li¹txã³nxũ¹tai²na² a²hoh³lx¹su²
 tũ³ka³txi³su² te² i³nxai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su²
 te² i³nxai²na² nxe³sxã³ wi¹lhin¹ki³lxo³yah¹lx¹lx¹.
 Yxã¹ta¹ ko³nxe³ton³khaix¹yah³lx¹lx¹. Sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² kwã³kxẽ¹na² ũ³txon³yah³lx¹lx¹.
 Nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²u¹tai²na² a²kwã³kxẽ¹na²
 ũh³yxo²tũ¹kxi²ka³txa² wi¹wha²li¹la³kxi²yah³lx¹lx¹. Nxe³sxã³
 i³ye³yah³lx¹te³nah¹lx¹:

30 “Txa²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na² yxau²xai³lai¹nhĩ¹nai³tã²
 hin¹sĩ¹na¹ke³la³te²kxai³ hai³txi³ Sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi³te²nãu³xu¹tai²na² a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sxã³
 i³ya²lu¹tain¹si¹si¹nxa³wi¹.” Yah³lx¹ju³su² nxe³yah³lx¹lx¹.
 31 Nxe³ha²kxai³ wxa²wãn³txi³khai³xa² hxi²ki³la³nx2ti³na³li¹
 Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³nũ³ka³txu¹tai²na²
 i³su¹lhã³te³nu¹tai²na² wẽ³ha³lx¹yah¹lx¹te²si¹lx¹. Te²yã¹nxe²
 kãi³yah³lx¹nũ³ni¹lx¹. 32 Nxain¹kxa²yã¹nxe² kãi³yah³lx¹ju³ta²
 ta³lun²yah³lx¹ju³ta² hxi²ki³lon³yah³lx¹ju³tai²lẽ¹. 33 Txih³xa²
 ha³nxeh³lx¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ wxãi²na²
 ha³nxeh³lx¹yah³lx¹nũ³ni¹lx¹. Nxe³yah³lx¹nha²kxai³ ha³nxe²a²
 i³sa²tẽ³ju³ta³nũ³a² hxi²kan¹txi³ ih³saun³yah³lxan³tho³li¹.

34 Nxe³ha²kxai³lu¹ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txa²
 ĩ³sa²si¹hã³i² a²nũ²a² a³la³kxi²khai¹x1te²na² ĩ³sa²si¹hã³i²
 ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² a²hoh³li³su² te²na² ĩ³sa²si¹hã³i²
 nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ a²ha³tih³xa² ĩ³su²lhã³i²
 a²ha³tih³xa² ĩ³sa³ka³txa² ĩ³hxi²ki¹la³kxi² a²ha³tih³xa²
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³na² ã³wih¹so¹sãn²sxã³
 ĩ³wai¹txi² a²ha³tih³xa² khãuh³lxa³txi³sa²thet3ti² nx-
 ain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 35 Nxe³ta³lun²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 hxi²ki³la³khai¹x1yah³lxin¹tu¹wi¹. A²nũ²a² wi¹lhin¹te²nãu³xa²
 sun²tã¹ain¹te²nãu³xa² whã²na¹ A³be²lah³lu¹tai²na²
 wi¹lhin¹khai¹x1jah¹lu¹tai²na² su²lhã³ai¹nhĩ¹nãn¹te²tu³
 Sa³ka³ri²ah³lu¹tai²na² Ba³ra³ki²ah³lu²tai²na² tah²su²
 ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² sxi²hẽ¹na²
 su²lhã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jã¹nxe³te²nãu³xu¹tai²na²
 a²yxo²ha³kxa¹ hxi²ki³la³yah³lxin¹tu¹wi¹. 36 Wãn³txi³su²
 e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Hĩ¹na² hin¹yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² kq³nxe³ti³
 kãi³ain¹kxa²yo³ha²khãuh³lxa³ti³nx2ti³nũ³tu¹wi¹.

Je³su²jah³lo²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³xi²jau³su²

37 Nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³yah³lxin¹te²
 ĩ³nxai²na² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txa²
 su²lhã³ain¹yah³lxĩ³to³hi¹nha²kxai³wxã³nũ¹nx2tain¹tũ³ka³txai²na²
 wha³tin³kxain¹yah³lxĩ³nha²kxai³nxe³sxã³kq³nxe³ton³khai¹x1yah³lxĩ³lxĩ³
 Yah³lxĩ³nha²kxai³ ka³la³ka³la² a²hã³ka³nai²na²
 wẽ³ha³lxa² a²nxe³ki³yu³hẽ³nãu³a² wã²nut1te²ju²hẽ³li¹.
 Jãx1te²hũ³nxa¹tũ¹xã¹. Wxa²wẽ³ha³lxa²nxe³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Ye³ka³lxa¹txi³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
 ten³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. 38 Nxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
 wxa²sxi²ha² a²nũ²a²yũ³ai¹nx2tho³li¹. 39 Ya²la³tu³ wãn³txan²tu³
 ĩ³ye³a¹wi¹. Hĩ¹nãn¹te²tu³ ĩ²sah²lxan³tho³li¹. Kxãn³nãu³a²
 wxa²wãn³txi³nũ³su² ĩ³ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxĩ¹: “A²nũ²ai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³nẽ³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su²na³li¹.”
 Yah³lxin¹jau³nũ³su² yxah³lxĩ³sã²nĩn¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³
 ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

24

Sũ³na² sxi²ha² wxa²nai¹ain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² e³ta³lun²nũ²la²
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³tãu³a²
 a²sa³wi³hã³lxai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² wi¹txo³nain¹ju³tai³tã²
 wã²nã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nx2ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Sxi²hai²na² txah³lxa³kxa² wi¹lhau³kot3je¹nxain¹nĩn²tai¹.
 Yxãn¹ta¹ kxãn³nãu³a² txah³lxa³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
 wxa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tu³ hai³txi³ ka³tha¹li¹
 ã³ne³hẽ²kxi²ka³txa²yũ²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a² kō³nxe³ton³ju³ta³nũ³a²ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²
³ Hã³wxã³txa³ o³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³sxã³
 ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ a²sa³wi³ha³lxa² ã³tĩ³sxã³
 wã²nxũ¹ĩ³wã³tain¹te³nah¹lxi¹:

– Nxe³sãn²si¹lxi¹. Ĩh¹nxe³hĩ¹na² wxa²nai¹ain¹te³ji¹wi¹?
 Ĩh¹nxe³ti³wã³kxa² wã³lin¹ju³ta³nũ³a² ĩ²ki³te³ji¹wi¹?
 Ĩh¹nxe³ti³wã³kxa² txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ju³ta³nũ³a² ĩ²sxã³
 a³la³kxi²hĩ³ki³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

– Wi¹lĩ²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹li¹. ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹.
⁵ A²nũ²a² ka³lxa¹te²a² wxã³yah³lxi³ha³tai¹. Txa²la³ki³lxo³tu¹wi¹.
 Nxe³sxã³ wxã³sxã³ ki³han³jau³su² e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.
 Wxa²kan³sxã³ wã³li²na¹hẽ³li¹.” Nxe³jau³su²
 e³yah³lxi³to³ha³tai¹. Nxe³yah³lxi³to³ha²kxai³ wxa²nũ³ka³txa²
 ka³lxa¹txi³ ã³nhai¹tũ¹sxã³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹.
⁶ Jã¹nxa¹jau³su² ti¹na² yxau³tũ³ka³txi³nãu³xai²na²
 kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tu³
 nũ¹ka³na¹ u²tãu³ai³tã² yxau³tũ³ka³txi³nãu³xai³tã² kãin²
 ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tu³ nxe³jau³xa²
 ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³yu³lyhah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Wãn³txi³su² kxan²ti³ hai³txi³ hĩ¹nãn²tu³ ha³lo²ai²nãn²tu³
 ne³ki³so³nx3tho³li¹. ⁷ A²nũ²a² nũ³ka³txa² a²nũ²a² nũ³ka³txi³
 ã³xa² a²lhun³tu² ã³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta²
 si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³ ã³xa² a²lhun³tu²
 ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ a²nũ²a² sxi²je³na² ka³lxa¹je³na²
 yain³txi³ txa²khaix1nxe³sxã³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³ ha³lo²a²
 kxĩ³nxa² sa²wi¹win¹nũ¹lxi²ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹.
⁸ Txu¹ha² wẽh³ni³khaix1ta¹ka³lxa² ĩh³ju³ta² wxã³kxai²nãn²tu³
 wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²ju³ta² hã¹nxe³sxã³ ã³si³wxe³te²ju²hẽ³li¹.
 Te²yã¹nxe³sxã³ ju¹tai²na² wxã³nũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³
 khãuh³yxah³lxin¹ju³ta² ã³si³wxe³tu¹wi¹.

⁹ Hã²wxã³txa³ i³nx2tain¹sxã³ a²nũ²a² khãuh³lxa³thin¹kxi²ju³ta²
 ã³yũ³nx2tai¹nha²kxai³ ĩ³su²lhã³nx2tai¹nha²kxai³
 nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Txa²wãn³txa² kan²txi³
 ã³hxi²wxe³nũ¹sah¹lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² nũ³ka³txi³nãu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ĩ³xan³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. ¹⁰ Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³
 a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹tãu³a² txa²wãn³txa² sa²yo²ã³sxã³
 ã³waix3sain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu²
 a²nũ²a² ã³xa² kō³nxe³ti³ kã³tũ³ka³txa² ã³yã³nũt1sa²kxai³
 ĩ³xan³ta³kxi²nyhai¹nha²kxai³ nyhain¹tu¹wi¹. ¹¹ Nxe³kxa²yu³su²
 a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txa²
 si¹ki³lxo³tha²kxai³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³tai¹. ¹² A²nũ²a²
 kō³nxe³ti³ kã³ju³ta² kã²no³nha²kxai³ a²nũ²a²

a³lxi²nyhu¹kxi³ju³ta² kãi²nxa³ton³tu¹wi¹. 13 Jã¹nxe³jut³su²
 a²nũ²ai²na² Txa²wãn³txa² yxo²i²sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu³
 nxe³te²su² te²na² a²ẽ¹nãu³ai²na² ã³wa²sut¹sxã³ yxau³tu¹wi¹.
 14 Jã¹nxe³sxã³ txa²wã¹ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³nãu³xan¹ta²
 nũ³ka³txa² hãi¹nxe³ti³xa¹ i³hen³txain¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
 i²li³te²na² kq³nxe³ti³ kãi³ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
 ã³kxai²nãn²tu³ yxo²i²sain¹kxai²nãn²tu³ nxe³te²su² te²na² a²ẽ¹na²
 sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta² yũ³jau³nũ³su² i³hen³txain¹tu¹wi¹. Nxe²
 i³hen³txi³ ta³lun²sãn²te²ka³kxa¹ wã³li²na¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.

Khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta³nũ³a²i³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²

15 Nxe³yãn¹ta¹ i³lxi³thin¹ti³he¹nxa³jah¹la² a²yen³kxa²
 yxo²ha³kxa¹ wxa²khot³thun¹jah¹la² wxã³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 sxi²ha² ã³wih¹sxã³ sa²nxũ³sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ju³ta² wain³ti³hex¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. A²nxe³ju³tai²na²
 Ta³ni³e²lah³lu¹tai²na² wãn³txa² ã³wha²li¹lhã³ wxã³ju³ta²nũ³a²
 i³yau¹ũ³nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ha³te³h³nxã³nxai²na²
 kãi³yain¹ju³ta² yũ³hĩ¹na¹ ã³ye³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 16 A²nxe³jah¹lai²na² wxã³sxã³ yxau³ju³ta²i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ã³naun³ti² ã³nih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²su²
 te² i³nxa² wã³la² kĩ³ka³txa² ã³nih³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 17 A²nxe³ju³ta² a²nũ²a² sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³a¹
 he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²yen³kxa² sxi²hẽ¹nãu³ai²na²
 wi²sxa³kxai²nãn²tu³ ã³wi²xi²sxã³ so¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Hãi¹nxe³sxã³ u²lã³ni¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 18 Te²yã¹nxe³sxã³
 a²nũ²a² hai³sxa³nãu³a¹ he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ã³wa²li²sxã³
 wã²la² ha³la³sa³nãn¹ka³lo³a² wxa²so¹xi²te³lhã³ sxi²ha²
 ã³wi¹hxi²sxã³ wxa²so¹xah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³
 u²lã³ni¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. 19 Kq³nxe³jah¹lai²na²
 wxã³ju³tai²nãn²tu³ txu¹ha² wẽ³nhain¹te²su² te²na² kãin²
 khãuh³nxain¹tu¹wi¹. Txu¹ha² a²wẽ³sa² ã³hi³lain¹te²su²
 te²na² kãin² khãuh³nxain¹nũ³tu¹wi¹, hxi²kan¹txi³
 yãn¹txi³ ã³ni³hai¹nxa³ha²kxai³lu¹. 20 Nxe³yãn¹ta¹
 wã³txi²tãu³a¹ tã³nxã² sa²ba³to³ nxe³tãu³a¹ tã³nxã² nxe³sxã³
 ã³nih³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ kãin² khãuh³yxah³lxi³hĩ³nxã¹lxi¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxã²yãn³ti³su² Txa²wã¹sũ³na²
 i³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 21 Nxe³hĩ¹nãu³ãn²tu³ ha³lo²a²
 kq³nxe³khai¹nxe³ju³ta² i³lxa³thin¹ti³hex¹nxa³ju³ta² yũ³tu¹wi¹.
 Txa²wã¹si³kxã³nãu³hĩ¹nũ¹tai²nãn¹te²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 ha³lo²ai²na² we¹thĩ¹nãn¹te²tu³ a²kq³nxe³ju³ta² yũ³ju³ta³nũ³a²
 kũ³we²ki²la² kq³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ yxan¹nãu³a¹ ha³lo²a²
 nxe²xai³tãu³a¹ kq³nxe³ju³ta² yũ³ju³ta³nũ³a² kũ³we²ki²la²
 kq³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹
 a²kq³nxe³ju³tai²nãn²tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹ju³tai²nãn²tu³ so¹lxi³ã²la²

kō³nxe³thin¹khai¹nxe³ju³ta² yū³hī³nx2na³li¹. Nxe³ju³ta² a²nū²a²
 ā²la² kxa²kāin² khāuh³lxa³ti³hī³nx2na³li¹. 22 Nxe³ha²kxai³
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³a¹ ha³lo²ai²nān²tu³
 kō³nxe³khai¹nxe³ju³ta²nān²tu³ ā³yā³ni²lā³ain¹sān²tu¹wi¹,
 a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² ā³yū³so¹xi²kxe³su² te²a²
 a³lxi²khaix¹lai¹nha²kxai³lu¹. Ā³yā³ni²lā³ai¹nxa³ke³la³te²kxai³
 hai³txi³ a²nū²a² ka³na³ka³na³ta² he³la³ku³ ka³ten³su²
 yxau²xai³hī³nx2na³wi¹.

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³
 ī³ki³han³jau³su² ī³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³: “Ti¹na²
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3jah¹la²
 he¹na³li¹.” Tā³nxa², “Nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3jah¹la² he¹na³li¹.”
 Tā³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ yxo²i²ain¹sxā³
 yxau²xai³lyah³lxi³txa³hē¹li¹. 24 A²nū²a² ā³wxā³ain¹sxā³
 ī³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² ka³na³ku² te²a²: “Txai²li²
 Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.” Ka³na³ku²
 nūn³te²a²: “Txai²li² Sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹.”
 Nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 nū³kxūn³ki³lxot3sxā³ kāi³ain¹tu¹wi¹. Ain¹sxā³ a²nū²a² Sū³na²
 ā³yū³so¹te² ī³nxai²na² ī³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³ta²wi¹. On³sxā³
 yxo²i²ain¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ye¹nx2ta¹wi¹. 25 Yan¹nāu³a²
 ha³lo²ai²nān²tu³ nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Txai²li²
 kwēn¹tai²na² ī³hen³txi¹nx2ta¹wi¹.

26 Jā¹nxe³jut3su² ī³ki³ha¹kxi¹nx2ti³jau³su²
 nxe²e³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹: “Ha³lo²a² sxi²ha²
 yū²nxa³ko³nāu³a² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3jah¹la²
 he¹na³li¹.” Tā³nxa², “A²sxi²hē¹na² he¹na³li¹.” Tā³nxa².
 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ sa²yo²we¹jah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Ki³ha¹kxi¹nx2tain¹jau³xai²la¹wi¹. 27 U³je³na² a³li³xi²tāu³a²
 ha³lai³nī³kxai²nān²tu³ wa³su³txi³ u³je³na² kan³tāu³a²
 ī³kōx1kō¹tū³na³li¹. Nxe³kxe³hū³nxe² wa³su³txi³
 wxā³kxa²yā¹nxe³sxā³ wxā³na¹ju³ta³nu³a² e³la² i²yah³lxin¹tu¹wi¹.

28 Jā¹nxe³jut3su² ka³yxuh³xa² ya³lu²sxa³ti³xa² wa³lu³hxa²
 ā³nūn²kxi²te²ju²hē³li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

Je³su²jah³la² wxā³ju³ta²nū³a² i³yau¹ū³nhē³jau³su²

29 Yxan¹nāu³a¹ a²kō³nxe³ju³ta²nān²tu³ ne³ki³son³kxai²nān²tu³
 a³lan²tan¹ta³ki³ain²ti³ī³ka²nxa¹hi²ha²kxai³ka³nxah³txan¹ta³ki³ain²txi³
 ī³ka²nxa¹hi²ha²kxai³ī³la³kxa²wē³ha³lxa²whāi²na¹oh³sīn³nāu³a¹
 ā³nhait1sa²kxai³oh³nāu³a¹yxau³te²su²te²a²hxi²kau³kaun³ti³
 ā³nxai³lai¹nha²kxai³nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³o³sī³na²whāi²na¹
 ī³ā³lxi³ton³tu¹wi¹. 30 Nxe³tāu³a¹ī³na¹je³nāu³wa³ki³khai³xa²
 i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³te²kxa²yan³tu³a²nū²a²nū³ka³txi³nāu³xai²na²
 a²yo²ha³kxa¹kō³nxe³ti³kāi³ain¹ju³ta²ī³āin²ta³kxi²nyhain¹sxā³

nã³nain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³ Txai²na² oh³sĩn³nãn¹ka³lo³a²
hãn³ta³ka³lo³a² whãi²na¹ a³ka³nxi²na¹ka³tu³ wxã³na¹tu¹wi¹.
Nũ³kxũn³txi³ ĩ³kĩx3khai¹nxe³ha²kxai³ wxã³na¹tu¹wi¹.
Wxã³na¹ju³tai²nãn²tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹tu¹wi¹.
31 Nxa¹kxai²nãn²tu³ oh³xan¹ta² hxi²kan¹jah¹la² wãi²lhũ³ka³txa²
wxa²no²la³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³
wxa²no²la³kxi²hĩ¹na¹ oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² ka³lxa²te²
nũ³ka³txa² ĩ³sa²si¹hã³ai¹nũ³na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxai²nãn²tu³
a²nũ²a²nãu³xa² Txa²wã¹sũ³na² ã³yũ³so¹kxe³so¹lxi³kxe³nãu³xa²
nxe³te²nãu³xa² yuh³xan¹ko³nãu³xa² u²lxi³ yxau³yah³lxi³kxan²ti³
ãn³sa²so¹sxã³ ã³sa²ki³nũ²kxai¹na¹tu¹wi¹.

Hi³yãu³sa³kxa² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³su²

32 Jã¹nxa¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Ta³kon³ta³ki³yãu³su² hau³ta³lun²sxã³
ãn³ki³i²nha³na¹ nxe³kxai²nãn²tu³ kwẽ³kon³ju³ta²
yau³son³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² kwẽ³kon³ju³ta²
hau³kon³na³na¹ nxe³je³nãu³wa³kxa² a²i³lxa² ta³kon³ta³ka³ta²
ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lain¹te²jai¹ti²ti¹.” 33 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ha³lo²ai²na²
ã³wxã³na¹je³nãu³wa³kxa² nxe³kxa²yã¹nxe² yũ³nũn³na³li¹.
Wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na² e³kxi¹nx2ta¹ju³tin³ti²
ko³nxe³khaix1ju³tin³ti² ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
ã³wxã³na¹ju³ta³nũ³a² a²kwẽn¹tai²na¹ yũ³tu¹wi¹. Wxa²sxi²yxo²a²
ã³yau³son³kxi²nx2ta¹kxa²yã¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. Na¹jau³su²
wã²nxũh¹ a³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹li¹. 34 Wãn³txi³su²
e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na² ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ hĩ¹na²
ka³ten³su² yxau²xai³tũ³ka³txa² ya³lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ kã³ta³lun²tu¹wi¹. 35 Oh³nãu³nũ¹ai²na² hxa³ni²
ha³lo²a² yuh³xai²na² hxa³ni² nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yãn¹ta¹
Txa²wãn³txa² so¹lxi³ ya²la³ti³ yxau²sa²tẽ³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wq³li²je³nãu³wa³kxa² kq³nha²ki³sxa³jau³su²

36 Nxe³yãn¹ta¹ nxe³ju³ta²nũ³ai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ju³ta²nũ³a²
ũ³hũ¹nhẽ³lain¹je³nãu³wa³kxa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ko³nhai¹nxa³ha²kxai³ oh³xan¹ta² nũ³ka³txa²
ko³nain¹nũ³nxa³ha²kxai³ Txai²na¹xai²na² ko³nhũ³nxa³ha²kxai³
ya³sain¹tu¹wi¹. Nxe³je³nãu³wa³kxa² Txa²wĩ³na² so¹lxi³
wi¹ko³nha²te²la¹wi¹. 37 Txai²na² a³kan³sxã³ wxã³na¹ju³ta³nu³a²
No³e²ah³lu¹ta² he¹tãu³su² tãu³a² yã¹nxe³tu¹wi¹.
Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² No³e²ah³lu¹tai²na² txa²wã¹ha³lo²a²
yxau³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 38 Nxe³tãu³u¹tai²na²
ĩ³yau³xa² ũ³hũx3ti³wa³kxa² a²ka³lxa¹ti³nãu³xu¹tai²na²
kwa²ĩ³yain³kxi²nyhu¹i² kwa²ĩ³na²kxi²nyhu¹i² txu¹ha²
so¹kxi²nyhu¹i² txu¹ha² ũ³hũ¹nyhu¹i² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ain³kxi²nyhai¹nxa³i² ain¹sxã³ No³e²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu²

na³vi²o²tē³na² ar²ka³tē³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹li¹. 39 Yxān¹ta¹
 No³e²ah³lu¹ta²na² wān³txa² a³la³kxi²yain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹.
 ĩ³yau³xa² wē³hā¹sxā³ ā³so¹ai¹nh¹na¹ a³la³kxi²yain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txai²na² a³kan³sxā³ wxā³na¹ju³ta³nu³a²
 a³la³kxi²yain¹nx2tho³li¹. 40 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² in³txa² ha¹li¹
 hai³sxa² tau³ya³tāu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki²
 ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. 41 Ai¹nha²kxai³ txu¹ha² ha¹li¹ nxū³sa²
 o²la³kxi²ya³tāu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki² ot3sa²kxai³
 nxe³ya³tu¹wi¹. 42 Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² nū¹h²jah¹lx¹hē¹li¹,
 wā³li²na¹je³nāu³wa³kxa² ko³yah³lxa³nha²kxai³lu¹.
 43 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² ka³nxah³ti³na² so¹lx¹ yen³kxa²
 kāi³jah¹la² hāi³a² wxā³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxi³sa²kxai³
 sxi²ha² wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² kāi³jah¹la²
 wxā³je³nāu³wa³kxa² a³la³kxi²ke³la³te²kxai³ ye³ten³nha²sxā³
 wah³nxe³h¹nx2na³li¹. Sxih²yxo²a² yxo²ī¹in¹kxe³su²
 yen³kxa² tī¹kxi¹nxa²h¹nx2nxa³wi¹. 44 Jā¹nxe³jut3su²
 ye³ten³nha²kxi³hū³nxe² wahx3nxe³jah³lx¹hē¹li¹. Nxe³sxā³
 wxa²e¹nān¹jau³kxai³: “H¹na² wxā²nxa³lho³na¹.”
 Nxe³yah³lxin¹jau³su² nxe³ti³wa³kxa² wxā³na¹ha³ta²wi¹.

Sū³na² sa³wi³ha³lxa² wi¹lhin¹te²a² wi¹lhi¹nxa³te²a²
 ĩ³tih³nxe³nē³jau³su²

45 Te²yā¹nxe³jut3su² sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² a²sa³wi³sa²
 wi¹lhin¹te²na² so¹lx¹ ā³ne³wxe³khaix1te²na² so¹lx¹
 a²sxi²khai³xa² hau³kot3si¹jau³su² ūh³wxe³te²ju²hē³li¹.
 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhi¹nha²kxai³ yain³txi³su²
 ū³hū²xai³ain¹te²ju²hē³li¹. 46 Wi¹kāi³kxai²nān²tu³
 a²wa³kxēn³yah³la² wxā³tāu³a² wi¹lxon³kxi²kxai²nān²tu³
 kāi³ti³hit1tain¹tu¹wi¹. 47 Wān³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Yen³kxa²
 a²yxo²ha³kxa¹ hau³ko³te³lhxā³ ūh³wxe³tu¹wi¹. 48 Nxe³yān¹ta¹
 a²sa³wi³sa² a²ē¹na² e³ke³la³te²kxai³ nxe³te³nah¹lx¹:
 “Txa²hxi²kan¹jah¹la² kxān³sa²sxā³ wxā²nxa³lho³na¹.”
 Yha²jau³su², 49 Nxe³ka³tu³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa³wi³ha³lxa²
 ā³xai²na² ĩ³wai¹tā³si³wxe³ha²kxai³ kāin² yai³nha²kxai³ kāin²
 ĩ³na²sa³we¹nha²kxai³, 50 Nxe³tāu³ān²tu³ta¹ ko³nha²nxa³ku¹ha²
 a²wa³kxēn³yah³la² ĩ³xi²tu¹wi¹. 51 Nxe³sxā³ a²sa³wi³sai²li²
 kāin² ĩ³wait1si¹ha²kxai³ ha³lo²a² wi¹lhin¹ki³lxo³te²nāu³xa²
 ūh³wxe³si¹je³na² ū³tī¹kxa² wxē³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a²
 ye³khāu³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin² nā³ni² kāin²
 wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²tē³tu¹wi¹.

25

Txu¹ti³nāu³xa² ĩ³tih³nxe³nē³jau³su²

1 Jā¹nxa¹jau³su² a²nū²a² a²ē¹na² sa²hau³ko³te²nū³a²
 ĩ³yau¹ū³hi² a²ē¹na² sa²hau³ko³txa³te²nū³a² ĩ³yau¹ū³hi²

nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³te²na² wāin²te²nāu³xa²
 yā¹nxe³ti³hī³nx2na³li¹. A²nxe³te²nāu³xai²na²
 in³txa² kwēn¹tai²na² txu¹ha² so¹te³lhxā³ jah¹la²
 wahx3nxain¹nū²nhai¹. Wi¹lxon³kxi²jau³nū³a² i³ye³kxi²te³lhxā³
 wahx3nxain¹nū²nhai¹. Nxe³sxā³ ka³nxa³hi²ha²kxai³
 lā³pi³āu²tē³na² tē³sxā³ a³li³ain¹ka³tu³ wahx3nxain¹nū²nhai¹.
² A²nxe³te²wāin²te²nāu³xa² a²wā³kxi³kxai³ ha¹li¹ ha¹li¹
 ka³na³ki¹ a³la³kxi²yai¹nha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ ha¹li¹ ha¹li¹
 ka³na³ki¹ a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²wāin²te²nāu³su²
 nū²nhai¹. ³ A²nxe³sxā³ a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xa²
 o²lyau³xa² taut3ton³jau³xa² sa²so¹ai¹nxa³ha²kxai³ lā³pi³āu²tē³na²
 so¹lx³ sa²so¹ha²kxai³ nxain¹nū²nhai¹. ⁴ Nxe³yān¹ta¹
 a³la³kxi²ye³yhai¹te² wāin²te²nāu³xa² lā³pi³āu²tē³na²
 sa²so¹ha²kxai³ o²lyau³xē¹na² āh¹ sa²so¹ai¹nha²kxai³
 nxain¹nū²nhai¹. ⁵ Jā¹nxe³jut3su² in³txai²na² txu¹ha² so¹nh³jah¹la²
 wa³su³txi³ wā³li²nxa³ha²kxai³ wāin²te²nāu³xai²na² wah³nxa²
 hxi²tha³nhai¹nha²kxai³ āu³xi² ā³si³wxe³ain¹nū²nhai¹.

⁶ Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ta³lon³sxā³ i³kaix1tain¹jau³su²
 ain³kxain¹nū²nhai¹. Ain³kxain¹te³nah¹lx¹: “In³txa²
 wē³sāi¹ah³lai²na² wxā²na³ni¹. Ā³ne³kha²kxi¹jah³lx¹hē¹ni¹.”
 Nxe³nū²nhai¹.

⁷ Nxe² ain³kxi²nyhu¹te³na¹ wāin²te²nāu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ i³sa²yxau³nū²la² a²lā³pi³āu²khai³xai³tā²
 wxa²hau³kot3sxā³ tē³sxā³ ai³ain¹nū²nhai¹. ⁸ Nxe³tāu³a¹
 a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xai²na²
 a²yo²wān³txi³kxai³lu¹: a³la³kxi²ye³yhai¹te²
 wāin²te²nāu³xai²na² i³ye³kxi²nyhai¹te³nah¹lx¹:
 “Nxe³jah³lx¹si¹nxi¹. Wxa²ol²yau³xa² wā²nhūh¹syah¹lx¹si¹ni¹.
 Lā³pi³āu²tē³na² tē³si¹na¹kxa² i³yū¹la³kxi²sa²sīn¹na²ni¹.”
 Nxe³nyhai¹nū²nhai¹.

⁹ Nxa²ha¹te¹ a³la³kxi²ye³yhai¹te² wāin²te²nāu³xa²
 sa²kxai³lu² i³wa²lū³xi²nyhai¹te³nah¹lx¹: “Kwa²nhi¹nxi¹.
 Hxi²kan¹sa²sī¹nxa³nhi¹. O²lyau³xa² whāi²na¹
 hxa³nē³kxa²yān³txi³su² nūh¹xai³yah³lxin¹sxā³
 o²lyau³xa² so¹kxi²nyhu¹kxi³thi³na² ai³sxā³ tah²yau³xa²
 so¹kxi¹jah³lx¹hē¹ni¹.”

¹⁰ Nxe³nū²la² a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xai²na²
 o²lyau³xa² āh¹so¹kxi²te³lhxā³ a³li³ain¹tāu³a² in³txai²li²
 wā³li²nū²nhai¹. Wā³li²sxā³ wah³nxe³te²wāin²te²nāu³xa²
 i³yain³kxi²te³lhxā³ ā³wi¹hya³hain¹nū²nhai¹. Ā³wih¹nū²la²
 hā²wxān³txa³ wi²wxā³je³nāu³wa³kxa² ha³nāu³hi²ha²kxai³
 sxih²yo²a² ūh³yo²i¹nū²la² yain³kxi²nyhai¹nū²nhai¹.

¹¹ Hā²wxān³txa³ a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xa²
 ā³wā³lain¹nū²la² i³yo²to¹to¹tain¹te³nah¹lx¹:

“Sa²yo²than²kxi²sa²sī¹nhē³li¹.” Nxain¹nũ²nhai¹.

12 Nxa²ha¹te¹ in³txai²li² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Nxe³sa²nxi¹. Ya²la³tu³ ā³ye³wxe³nxa²lxi³nxa³nhi¹. Hxi²kan¹sa²nxa³nhi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

13 Jā¹nxa¹jau³su² ye³ten³nha²sxā³ wahx3nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Ha³lo²a² wā³li²na¹ti³wa³kxa²ko³yhah¹lxa³lxi¹.

A²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ ka³na³ko¹ta³lxin³te²nāu³xa² i³yau¹ũ³jau³su²

14 Te²yā¹nxnũn³jau³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wi¹kāi³kxi²sain¹te²su²te²na²a²yo³ha²wi¹lũ³yho³hai¹na¹kxi³nũ³su² i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe² hī³nx2na³li¹.

Nxe³te³nah¹lxi¹, in³txi³su² yen³kxi³nh²jah¹la² ha³lo²a² u²la²nān¹ko³xa² ai³te³lhxā³nxũ²nhai¹. Nxe³sxā³a²sa³wi³ha³lxa² i³kaix1sxā³ a²yen³kxi³khai³xa² wā²nhũh¹xai³ain¹nũ²nhai¹.

15 A²wi¹lhī¹nān¹ta² sa³wi³sa² ũ³yho³hi²ki³ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe² ka³lxa²ki³a² wā²nhũh¹nũ²nhai¹. Ā³ta³lo³hē¹te² sa³wi³sa² ki³ha¹li¹ wā²nhũ¹ha²kxai³ ne³ki³son³te² sa³wi³sa² ki³ka³na³ki² wā²nhũ¹ha²kxai³ nxain¹sxā³ ũ³yho³hi²nyhu¹ki³a² hxi²ka¹nain¹kxa² yā¹nxe² a²yen³kxi³khai³xa² wā²nhũ²xai³ain¹nũ²nhai¹. Nxe³ka³tu³ u²lxai³nũ²nhai¹.

16 Nxe²ai³tāu³a² a²wi¹lhī¹nān¹ta² a²sa³wi³sa² yen³kxa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³ai²na² tē³sxā³ wain³txi³ wa³kon³kxi²ha²kxai³ ki³lā³xa² āh¹ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ āh¹so¹kxi²nũ²nhai¹.

17 Tē²yā¹nxe³jut3su² ā³ta³lo³hē¹te² sa³wi³sa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³ai²na² tē³sxā³ wain³txi³ wa³kon³kxi²ha²kxai³ ki³lā³xa² āh¹ki³ha¹li¹ āh¹so¹kxi²nũ²nhai¹. 18 Nxe³yān¹ta¹ ne³ki³son³te²a² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat3sxā³ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ta³ki¹ai²na² tē³sxā³ a³li³nũ²nhai¹. Ha³lo²a² ai³nũ²la² kxīh³nxa² wxa²xu³sxā³ ũ³yho³hi²ki³ai²na² wā²nhũ¹hain¹ki³ain²ti³ ũ³whī¹kxi²nũ²nhai¹.

19 Hā²wxān³txa³ ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ton³tāu³a² yen³kxa² a²wa³kxēn³yah³la² i³xi²nũ²nhai¹. I³xi²ka³tu³ a²yen³kxa²

i³hau³kot3si¹jau³su² a²sa³wi³ha³lxa² i³kaix1tũ²nhai¹. 20 Nxe³te³na¹ a²wi¹lhī¹nān¹ta² sa³wi³sa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³lā³xa² so¹kxi²ki³ain²ti³ hxi²tē³nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²sũ³nāi³.

Ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ũ³hũ¹san¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ ki³lā³xa² āh¹lxi³sxā³ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ āh¹so¹kxi²na¹hē³li¹. I²txa²hē³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

21 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Wi¹na³li¹. Yen³kxa² jũ¹nxe² ũ³hũ¹nxa²ha¹kxai³tā² wi¹wi¹nxe² wa³kon³kxi²sa²te²sin¹tai¹. Nxe³ha²kxai³ yen³kxa² kāi²li³sxā³ ũ³hũ¹sa³wxe³nxa²ha¹tu¹wi¹, sa²hau³kot3si¹nxa²ha¹jau³su¹. Wi¹lo²la³kxi²xai³ki³tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

22 Te²yā¹nxe³sxā³ ā³ta³lo³hē²te² sa³wi³sa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³lā³xa² so¹kxi²ki³ain²ti³ hxi²tē³nha²sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹: “Txa²sū³nāi³. Ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ũ³hū¹san¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ta¹ ki³lā³xa² āh¹lxī³sxā³ ki³ha¹li¹ āh¹so¹kxi²na¹hē³li¹. Ī²txa²hē³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

23 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³la² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxī¹: “Wi¹na³li¹. Yen³kxa² jū¹nxe² ũ³hū¹nxa²ha¹kxai³tā² wi¹wi¹nxe² wa³kon³kxi²sa²te²sin¹tai¹. Nxe³sa¹nha²kxai³ yen³kxa² kāin² ũh³hū¹sa³wxe³nxa²ha¹tu¹wi¹, sa²hau³kot3sih¹nxa²ha¹jau³su¹. Wi¹lo²la³kxi²xai³ki³tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

24 Te²yā¹nxe³sxā³ ne³ki³san³te² sa³wi³sa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat3sxā³ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wai³nxa³jau³su² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹: “Txa²sū³nāi³. Hxi²kxāu³jah¹lo²si¹lxī¹. Yain³txa² wa³kon³nxā³kxan²ti³ hāi¹sxā³ wa³kon³kxi²nxain¹kxa² yen³kxa² sa²so¹nha²kxai³ yain³txa³ki³a² ũh³wī¹xan³kxan²ti³ yain³txa² ũ³whī¹kxi²nxain¹kxa² yain³txa² sa²so¹nha²kxai³ nxe³te²si¹lxī¹. Wxa²yen³kxa² kāi²non³nha²kxai³ wxa²sa³wi³ha³lxai²na² yen³kxa² kāi²no³txa³ha²kxai³ nxe³te²si¹lxī¹. 25 Nxī¹nha²kxai³ yuh³lxī³nxa²ha¹hē¹li¹. Nxa²ha¹ha²kxai³ a³li³a¹nū²la² kxīh³nxē¹na² wxa²yen³kxa² ũ³whī¹kxi²na¹hē³li¹. Nxe³sxā³ wxa²yen³kxai²na² ti¹na² yū³ye¹nx2na³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

26 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Kō³nxe³thin¹khai¹nxi¹lxī¹. Ī³lxa³thin¹ti³he¹nx2nxa³lxī¹. Yain³txa² wa³kon³nxa³kxan²ti³ hāi¹sxā³ sa²so¹na¹ha²kxai³ yain³txa³ki³a² ũh³wī¹nxa³kxan²ti³ yain³txa² sa²so¹na¹ha²kxai³ nxe³na¹jut3su² ĩ²san¹ji¹wi¹? 27 Nxī¹nha²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ txa²yen³kxa² tē³sxā³ a²nū²a² ũ³yho³hi²ki³a² o²la³kxain¹tū³ka³txa² kwa² ũ³hū¹ai¹nxā³thai¹li¹? Nxīn¹ke³la³te²kxai³ hā²wxān³txa³ ĩ³xi²na¹tāu³a² txa²yen³kxai²na² ka³lxa¹ton³kxi³nū³su² ũ³hū¹xi²sa²hī³nxa¹lxī¹. 28 Jā¹nxa¹jau³su² nxa²ha¹te¹ txa²sa²wi³ha³lxī³ ā³lxah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² nxe³jah³lxī³hē¹li¹. Ki³ka³na³ka³nat3sxā³ tē³ain¹kxa² sa²so¹kxi²txai¹nhē³li¹. Sa²so¹kxi²sxā³ jah¹la² ki³a² hxi²ka² hxa³sxā³ ki³ai²na² hxi²tē³nha²jah¹la² ũ³hū¹txai¹nhē³li¹. 29 Nxe³sxā³ a²nū²a² yen³kxi³nh²te²na² āh¹ kāi²non³sxā³ yen³kxa² ũ³hū¹nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ yen³kxi³khai¹nxe³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa² jū¹nxe² yū³kxan²ti³ sa²so¹xi²hxa³txain¹tu¹wi¹. 30 Jā¹nxe³sxā³ jah¹lai²na² ĩ³la³thi¹nxa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² tē³sxā³ ha³lo²a² ka³nxah³ha²lu²on³ju³ta² ũ³sa²tā³ū¹tain¹yah³lxī³hē¹li¹. A²nxe³tāu³a² ye³khāuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin²

ĩ³nã³nha²kxai³ kãin² wxi²ka³ta³ta³tha²kxai³ nxe³tu¹wi¹.”
A²wa³kxẽ³yah³la² nxe³nũ²nhai¹.

A²nũ²a²nãu³xa² kãi³ain¹kxa²yo³ha²ĩ³yĩ¹li²jau³su²

31 Nxa²ha¹te¹ yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot³sa²tu¹wi¹. Nxe³sa²hĩ¹na¹ a³ka³nxi²sxã³
wa³li²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ oh³xan¹ta²
nũ³ka³txa² tẽ³lĩ³xi²na¹tu¹wi¹. 32 Jã¹nxe³tãu³a¹ a²nũ²a²
nũ³ka³txi³nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ã³yã³ki³nũn²kxi²sain¹tu¹wi¹.
Nxe³te³na¹ ha³na³ka³lxi³ sa³wxe² ha³na³ka³lxi³ sa³wxe²
ai¹na¹tu¹wi¹. 33 Nxe³te³na¹ a²nũ²a²nãu³xai²na²
yxo²i²sain¹te²nãu³xa² wã²nxa³kxa² so¹sxã³ txa²wi¹lha²tãu³a²
ũh³wxe³ai¹na¹ha²kxai³ a²wã³kon³tũ³ka³txa² txa²wã³tãu³a²
ũh³wxe³ai¹na¹ha²kxai³ nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. 34 Nxa¹kxai²nãn²tu³
txa²wi¹lha²tãu³a² sa³wxe³te²nãu³xa² ĩ³ye³kxi²na¹tu¹wi¹.
Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Wxã³jah³lxi³hẽ¹li¹. Txa²wĩ³na²

ĩ³wi¹lxon³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³
ha³lo²a² tah²ko³xa² ĩ³ye³hau³ko³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Hĩ¹na² ko³xain²txi³ ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. 35 Nxe³sxã³
kxã³nxi³tã² heh³sa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ yain³txa²
ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Ya³lxu²sa³ha²kxai³ ĩ³na²kxi³jau³xa²
ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Txa²yan³ta³ yũ³sa²nxa³ha²kxai³
sxi²ha² ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 36 Wã²la² txa²sa³ha²kxai³
wã²la² ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. ĩ³ton³sa³ha²kxai³
wxã³si²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Sxi²ha² kan²thĩ³na²
ũ³tĩ¹kxi²sai¹nha²kxai³ wxã³si²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.”
Nxe³na¹jau³su². Nxe²e³kxai¹na¹tu¹wi¹.

37 Nxa²ha¹te¹ wi¹lhin¹te²nãu³xa² ĩ³wa²lũ³xi²sain¹tu¹wi¹.
Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lãi³.
Īh¹nxe³hĩ¹nai³tã² nxe² ĩ²nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹? Heh³nxa²ha²kxai³
yain³txa² ũ³hũ¹nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹? Ya³lxu²nxa²ha²kxai³
ĩ³na²kxi³jau³xa² ũ³hũ¹nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹? 38 Wxa²ya³la²
yũ²nxã²nxa³ha²kxai³ sxi²ha² ũ³hũ¹nxa²sĩn¹na¹lhai¹li¹?
Wã²la² txa²nxa²ha²kxai³ wã²la² ũ³hũ¹nxa²sĩn¹na¹lhai¹li¹?
39 ĩ³ton³nxa²ha²kxai³ wxã³si²nxa²sĩn¹na¹lhai¹li¹?
Sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi¹nxain¹sĩ¹nha²kxai³
wxã³si²nxa²sĩn¹na¹lhai¹li¹? Īh¹nxe³hĩ¹nai³tã²
nxe²kãi³ũh¹nxa²sĩn¹na¹lhai¹li¹?” Nxe³sain¹tu¹wi¹.

40 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxi¹na¹te³nah¹lxi¹:
“Wãn³txi³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
kãi²nxa³kxan²ti³ wi¹kãi³ũ¹yhah³lxin¹kxai²nãn²tu³
wi¹kãi³ũh¹sah³lxi³nũ³nhĩ³nxa¹lxi¹.”

41 Nxe³nũ²la² a²wã³tãu³a² sa²wxe³si¹hai¹na¹te²nãu³xa²
yxo²i²sai¹nxa³te²nãu³xa² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.
Ĩ³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Ã³waix³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Kõ³nxe³thin¹yah³lxi¹lxi¹. Ha³lo²ai²li² ha³nxe²a² ĩ³ju³ta² ã²la²
ãu¹la³kxi³ko³xai²na² a²ta³a²nãu³xa² ũ³sa²tã³kxi²si¹ju³ta³nũ³a²

ũ³sa²tã³nx2tain¹tu¹wi¹. ⁴² Kxã³nxai³tã² heh³sa³ha²kxai³ hai³txi³
yain³txi³la³ ũ³hũ¹sah¹lxan³nxã³tai¹ti²tu³wi¹. Ya³lxu²sa³ha²kxai³
ĩ³na²kxi²jau³xa² ũ³hũ¹sah¹lxan³nxã³tai¹ti²tu³wi¹. ⁴³ Txa²yan³ta³
yũ³sa²nxa³kxe³su² wxa²sxi²ha² ũ³hũ¹sah¹lxan³tai¹ti²tu³wi¹.
Wã²la² txa²sa²ha²kxai³ wã²la² ũ³hũ¹sah¹lxan³tai¹ti²tu³wi¹.
ĩ³ton³ta³nxa² sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³ti¹kxi²sain¹ta³nxa²
nxe³ha²kxai³ wxã³sĩ²sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.” Nxai¹na¹jau³su²
nxe² e³kxai¹na¹tu¹wi¹.

⁴⁴ Nxa²ha¹te¹ a²wã³tãu³a² sa²wxe³ai¹na¹tu³ka³txa²
ĩ³wa²lũ³xi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹te³nah¹lxĩ¹.
“Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã² heh³nxa²ha²kxai³
ya³lxu¹nxa²ha²kxai³ a²yan³ta² yũ³nxã²nxa³ha²kxai³ wã²la²
txa²nxa²ha²kxai³ ĩ³ton³nxa²ha²kxai³ sxi²ha² kan²thĩ³na²
ũ³ti¹kxi²nxai¹nha²kxai³ nxe³nxa²ju³tai²na² ĩ²nxa²sĩ¹na¹kxan²ti³
wi¹kãĩ³ũh¹nxa²sĩn¹nxa³lhai¹li¹?” Nxain¹jau³su² nxe²
e³kxi²sain¹tu¹wi¹.

⁴⁵ Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹te³nah¹lxĩ¹.
“Wã³txi³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³a²
wi¹kãĩ³ũh¹nx2tai¹nxa³kxi²nã²tu³wi¹kãĩ³ũh¹sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.”
Nxai¹na¹jau³su² nxe² e³kxai¹na¹tu¹wi¹.

⁴⁶ A²nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² ha³nxe²
j³sa²tẽ³ju³ta² khãu³lxa³ti³sa²tẽ³nhain¹tu¹wi¹. Nxe³yã¹ta¹
wi¹lhin¹te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² ka³te³na² wi¹tãu³a¹
wi¹lhin¹sã³yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² wã³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la².

26

Je³su²jah³la² hãĩ³a² i³so¹si¹hain¹jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ wã³txai²na² e³hxa³ta³lun²nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa² ãh¹e³kxi²te³nah¹lxĩ¹.

² — Ye³ha¹li¹ a³la²ni²tãu³a² Pas²kwa²nxe³je³nãu³wa³kxa²
yau³son³ye²tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² hi³sa³ka³txa²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ ĩ³ya²lut1sain¹ju³ta³nũ³a²
ã³yũ³sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³je³nãu³wa³kxa² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³yã³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³
kxã³nhxi¹nu¹ta²kxai³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ nũ³kxũn³txi³
sa²hau³ko³tain¹ti³u³tu¹ta²kxai³ sa²wa²lho¹xi²sxã³
ain³kxi¹xi²te³lhxã³ o²la³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

³ Nxe³ain¹ti³kxai³lu² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³te²nãu³xai²na²
a²nũ²a²nãu³xa² a²hxi²kan¹te²nãu³xai²na² nxe³sxã³
ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kai³fa²sah³la² sxi²han²tu³
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³te²nãu³xa² a²hxi²kan¹khaix1jah¹la²
sxi²ha² ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴ Je³su²jah³la²

hãĩ³a² i³so¹si¹hain¹jau³su² ĩ³su²lhã³si¹hain¹jau³su²
ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵ Nxe³tãu³a²

ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Pas²kwa²nxe³je³nāu³wa³kxa² o²la³kxi²ki³tāu³a²
 hāi¹nxā¹a³sah¹lxi³sā²lxi¹, a²nū²a²nāu³xa²ā³nhe¹kxi²nē³lain¹kxa²yan³txi³
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ũ³nhe³kēn¹kxi²jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Be³tān²ya³thi³na²
 ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxa²ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³nxai³sxā³ Si³māu²ah³la² sxi²ha² sxi²lhot³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹la² Si³māu²ah³lai²li² kxā³nhxī¹nai³tā²
 i³ta³ka³txa² ka³lxāun³sxā³ khon³ta³kxi²nē³ka³txa²
 i³ton³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sxi²ha²
 sxi²lhot³ta¹hxai²hē¹la². i³yai³nain¹tāu³a² 7 A²nxe³tāu³a² ā³wxe³sxā³
 a³la³bas²tro³ē¹na² txu¹ha³ka³lxa² wi¹lū³jau³xē¹na²
 hxi²tē³nha²sxā³ ā³wxā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³ty³
 wi¹lū³jau³xē¹na² wxa²nāu²lxi²sxā³ a²yau³xa² ũ³whi¹sai¹sxā³
 ũ³nhe³kēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 8 Nxe³ain¹ka³ty³
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i²ai¹nha²kxai³ i³yxai¹hain¹sxā³
 i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wi¹lū³jau³xa² kwa²
 hxa³kxi²nha²lxā²nān³khi³ nxa¹nhai¹. 9 A²nxe³jau³xai²na²
 tē³sxā³ a²yo³ha²khai³xa² so¹kxi²ki³ke³la³te²kxai³
 a²yo³khai³xa² kāin²kxe³su² a²nū²a² yen³kxi³txa²tū³ka³txa²
 ā³yxu¹nū³ai¹nhī³ki³tā³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² e³kxi²nyhain¹jau³xa²
 a³la³kxi²ha²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ta¹ka³lxa² i³xan³ta³kxah¹lxi³txa³lxi¹. Wi¹kāi³ūh¹sain¹na²li¹.
 11 A²nū²a² yen³kxi³txa²tū³ka³txa² yxau²sa²tē³kxi¹nx2tain¹na³li¹.
 Yxān¹ta¹ Txai²na² yxau²sa²tē³ūh¹nx2ti³nxa³lho³li¹. 12 Nxe³sxā³
 jau³xai²na² wi¹lū³yau³xa² txa²ne³ka² ũ³nhe³kēn²kxi²sai¹nhī¹na¹
 txa²nū²a² ya³lu²na¹ju³tū³su² āu¹la³kxi²sain¹na²li¹. 13 Wān³txi³su²
 e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² u²lxi³
 ha³ta³nxe³tu¹wi¹. Yuh³xan¹ko³nāu³a² a²yxo²ha³kxa¹
 ha³ta³nxe³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² txu¹hai²li² wi¹kāi³ūh¹sain¹ju³ta²
 te²yā¹nxe² u²lxi³ ha³ta³nxe³tu¹wi¹, sa²nēn¹kxi²si¹jau³su¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ā³yū¹ain¹si¹jau³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ā³nhai¹tū¹nūn³te²na²
 Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹ta²
 si³yxau³kxa³te²nāu³xa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³sxā³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ā³yū³nx2ta¹kxai²nān²ty³ ĩh¹nxe²
 ũ³yho³hi²sah¹lxi³hī³nxān¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxū²la²
 pra²ta²ki³a² ũ³yho³hi²ki³a² hxi²ka²hxan³sxā³ ha¹li¹ ha¹li¹

wxa²sa²wa²la³kxi²sxã³ nxe³ki³nãu³xa² 30 nxe³ki³a²
 ũ³yho³hi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
 Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²
 ă³yũ³ain¹si¹jau³nũ³su² o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Pas²kwa²tũ³xa² wa³lo¹lo¹nxa³tũ³xa² yain³kxi²nyhain¹jau³su²
 17 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² yain³txa²
 wa³lo¹lo¹nxa³tũ³xai²na² ĩ³yai³nain¹to³ju³ta² ă³si³wxe³tãu³a¹
 a²sa³wi³ha³lxa²na² ă³tĩ³sxã³ e³kxain¹te³nah¹li¹:
 – Yain³txa² wa³lo¹lo¹nxa³tũ³xai²na² yain³kxi²kxi³ju³ta²
 ĩh¹nu¹ãn¹thĩn³ta³ yain³kxi²thĩ³nũ³a² sa²hau³kot3sĩn¹te³la¹ji¹wi¹?
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹li¹:
 – Sxi²je³na² ă³nxi³jah¹li³hẽ¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 in³txa² ĩ³ha¹jah¹lxin¹tu¹wi¹. ĩ³ha¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ĩ³ye³kxi¹txain¹te³an¹jau³kxai³lu¹: “Txa²wã¹yah³la²
 wãn³txi³kxai³lu¹: ‘Ha³lo²a² ne³ka³ka³tã³li¹
 Pas²kwa²nxe³je³nãu³wa³kxai²na² Txa²na² Txa²sa³wi³ha³lxa²
 nxe³sxã³ wxa²sxi²ha² ă³wxã³sxã³ yain³kxi²sĩ¹na¹tu¹wi¹:
 Nxe³sain¹na²li¹.” Nxe³tai¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹thxa³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Pas²kwa²nxe³je³nãu³wa³kxa²
 ău¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Hã²wxãn³txa³ ka³nxa³hi²tãu³a² ă³wxe³ha²kxai³
 a²sa³wi³ha³lxa² a²to²se³nxe³tũ³ka³txa² ă³wxe²xai³ai¹nha²kxai³
 yain³yah³lxĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². 21 Yain³yah³lxĩ³tãu³ãn²tu³
 Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

– Wãn³txi³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Wxã²nãu³ ĩ³nxa²
 ă³nhai¹tũ³te² ĩ³nxi²na² kō¹kō¹xa² hxi²ka²nãu³a¹
 ă³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ au³txi³ a²ẽ¹nãu³ai²na² kãin² ăin²ta¹nha²kxai³
 ĩ³wã³wã³txi²te³nah¹li¹:

– Txa²sũ³yah³lãĩ³. Txai²la³hĩ³na¹ji¹wi¹?
 Nxe²xai³lain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹li¹:
 – A²yain³txi³nũ³xa² sa²so¹sxã³ yain³txi³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sai¹ya³sa²jah¹la² ka³na³ka³na³te² ĩ³nxi²na² kō¹kō¹xa²
 hxi²ka²nãu³a¹ ă³yũ³sain¹jah¹lo²su² na³li¹. 24 Ya²la³tu³
 su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ũ³wha²li¹txã³nxi¹ta²na²
 nxe² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ ă³yũ³sain¹jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² kō³nxe³ton³khaix1jah¹lo²su² na³li¹. Hai³txi³
 a³li³lah¹xa³sxã³ txo¹nxa³ke³la³te²kxai³ ă²la² wi¹lhĩ³nx2na³li¹,
 jah¹lo²su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na² kō¹kō¹xa² hxi²ka²nãu³a¹
 ă³yũ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³wã³txi³te³nah¹li¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txai²la³hī³nxān¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wān³txa² e³in¹jau³xai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Yain³jau³xa² a²si³yxau³tāu³khai³xa² i³yau¹ū³jau³su²

26 Nxa²ha¹te¹ yai³nain¹tāu³a² Je³su²jah³la² hi²sen³su²
yain³tū³xa² hxi²tē³sān²nū²la² Sū³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa²
i³ye³kxi²sān²sxā³ wxa²nāu²lxi³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa²
ū³hū²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³hū²xai³lain¹sxā³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yain³tū³xai²li² Txa²nū²ai²yā¹nx2na³li¹. So¹kxi²sa²sxā³
yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³nū²la² i³na²tē³na² hxi²tē³nha²nū²la² Sū³na²
i³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² i³ye³kxi²sxā³ ū³hū²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— i³na²xai³jah³lxi³hē¹li¹.

28 A²nxe³jau³jau¹xai²na²

Txa²ti³ha²yau³xai²yā¹nx2na³li¹. Wān³txa² tah²yau³xa²

i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai³jā¹nxe² kāi³ūh¹nx2ta¹jau³nū³ai²la¹wi¹.

A²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² sa²wa²sut1si¹ha¹jau³nū³su²

Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxn³sa³tu¹wi¹. 29 Nxe³yān¹ta¹

nxe³kxa²yā¹nxa¹ju³ta³ i³na²kxi³jau³xa² wa³su³txi³

i³na²xi²nxa³lho³li¹. Txa²wi³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lot3sa²hī¹na¹ i³na²xi²kī³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²

ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³yain³ta³lu²nain¹ni² i³na²ta³lu²nain¹ni² nx-

ain¹ka³tu³ ka³li³nhē³jau³xa² i³hai³nain¹sān²ka³tu³ wā³la³ka³txa²

o³li³ve²ra³kat3su¹ nxe³hxai²na²hē³ nxe³ka³ka¹txai²na²

ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³jau³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

31 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² wān³txa²

nxe³te³nah¹lxi¹: “O³ve²a² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³la²

i³su²lhā³a¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ o³ve²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²

ā³ni³sxā³ i³ha³te¹ha³ten¹tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹

Nxe³jau³xai²yā¹nxe³kxi³hū³nxe² hī¹na¹ ka³nxah³nxe³hī¹na¹

wxa²nū³ka³txai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³yāu²lxi¹nx2ti³tu¹wi¹,

Txai²na²su¹. Nxe³sxā³ ā³wai³sxā³ ā³sxā³ ā³nih³sah¹lxin¹tu¹wi¹.

32 Nxe³yān¹ta¹ hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹ka³tu³

Ka³li³le²a²ko³xa²nāu³a¹ ā³ne³ka²ta¹nx2ta¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²

ta¹hxai²hē¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Āu²li²sxā³ ā³nih²nxā²nxa³lho³li¹. A²nū²a²

ā³xa² āu²li² hxa³nain¹kxan²ti³ txai²li² ti³he¹nxē²nxa³lho³li¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wān³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ka³nxah³tai²nān²tu³
ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxoh³lxi²nxa³ta³lxa¹ wxāi²na² Pe²jah³lo²
ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ten³si¹sa²nxān³jau³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. “Je³su²jah³la² ĩ²te²txā³wi¹.” Nxēn¹jau³su²
e³ye³kxi²xi¹nīn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxe³yān¹ta¹ Pe²jah³la² yxo²xūn³txi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ko¹ko¹su² ĩ³su²lhā³sain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³ hai³txi³
ten³si¹sa²nxān³jau³su² ĩ³ye³ti³he¹nxe²nxa³lho³li¹. Pe²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹
te²yā¹nxe² e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sū³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² nxe³sxā³ ha³lo²a²
Jet3se³ma³ni²ko³xa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti¹na² ā³wxe³sxā³ wah³nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Nū¹a² ai³sxā³
Sū³na² ĩ³ye³kxi²te³la¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxe²e³nū²la² sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ Pe²jah³lo¹na²
Se³be³te²ah³la² a²ki³lha³nāu³xa² ā³sa²so¹ka³tu³ jū¹nxe²
yan¹nāu³a¹ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² ha³lo²a²
ko³nxe³khaix¹ju³ta³nū³a² sa²te²txi³ ĩ³āin²txi³ha²kxai³
hxi²waun³ta³txi² ĩ³āin²txi³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².
38 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Āin²ti³ya³lu²te²hū³sa³nhai¹. Ti¹na² ā³wxe³sxā³
wahx3nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Jū¹nxe² yan¹nāu³a¹ ai¹na¹ka³tu³
Sū³na² ĩ³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe² e³kxi²nū²la² jū¹nxe² yan¹nāu³a² ā³nxai³sxā³
ā³kxu²thu²kxa² wxe³sxā³ Sū³na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wi³nāi³. A²yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ hxi²kan¹te²si¹lxi¹.
Nxe³ha²kxai³ a²ko³nxe³ju³ta²na² khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta²na²
sa²wa²tot1so¹kxi²sē¹li¹. Yxān¹ta¹ ten³nxa²nxa³kxai²nān²tu³
wxa²wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹txa²ti³ten³sa³nhai¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

40 Nxe² e³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ā³wa³li²ka³tu³
a²yxo²ha³kxa¹ āu²xi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lāi³. Jū¹nxe³ju³ta² he³la³ku³ hxi²kan¹txi³
ĩ³ye³ten³nha²sxā³ yxau³yah²lxan³ji¹wi¹? 41 Ye³ten³nha²sxā³
yxau³jah¹lxi³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹,
ko³nxe³ju³ta³la³ ā³wih²kxi¹nxa²ti³kxa²yan³ti³su¹. Wxa²ē¹nāu³a²
a²wi¹ju³ta³la³ ten³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ wxa²sī³nai²na²
sī³wi¹nx2ti³ju³ta³la³ hau³kon³yah³lxa³lxi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³ka³tu³ jū¹nxe² ā³waix3ti¹xi²nū²la² Sū³na²
ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Wĩ³na² nxe³txi¹. Khãuh³lxa³ti³sa²ju³ta² hxi²kan¹txi³ sa²wa²tot1so¹kxi²sa²nxa³kxai²nãn²tu³ a²yen³kxa² ten³nxa²ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nhai¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³wã³li²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ãu³xain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la², hxi²kan¹sxã³ ye³ten³nha²sxã³ yxau³ai¹nxa³ha²kxai³la².

44 Jã¹nxe³sxã³ ã³waix3ti¹xi²nũ²la² Sũ³na² wãn³txain²txi³ i³ye³kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Hã²wxãn³txa³ wã³li²xi²ka³tu³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ãu³xi²sxã³ i³ye¹nxi²sa²tẽ³ye²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Hãi¹nxo¹nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Hĩ¹nai²na² ko³nxe³thin¹te² hxi²ka²nãu³a² ã³yũ³sain¹tu¹wi¹.

46 I³sa²yxau³sxã³ ã³nxai³ya³sah¹lxi³wxi¹. ã³yã³yũ³sa²jah¹lo²su² te²a²yau³son³nẽ³na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko³nxe³thin¹tũ³kã³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

47 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nxa³ta³lxa¹ a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ³jah¹la² ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu² ã³tũ³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³tũ³te³na¹ wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³kã³txa² a²nũ²a² hxi²kan¹te²nãu³xa² nxe³sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa² i³sa²si¹hã³ai¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³la²

ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yu³la² kãin²te²su² te²na² tẽ³lxi² hi³ki²a³li³su² te²na² tẽ³lxi² nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²kxã³nxai³tã² ã³yũ³so¹jah¹la² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— In³txa² i³yo²sai¹la³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te²a² kan²txi³ i³sxã³ sa²so¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ju³ta²sah³la² a²kxã³nxai³tã² nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 49 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Ju³ta²sah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³tũ³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³nũ²la² i³yo²sai¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²ya³lxãi³. A²ten³nxa²ju³ta² kãi³sẽ¹li¹. Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ko¹ko¹xa² nũ³kã³txi³nãu³xai²na² ã³tũ³sxã³ i³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

51 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² ka³na³ka³na³te²nãn²tu³ yu³la² kãin²ta³wxi²a² hxi²tẽ³nha¹nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹te² si³yxau³kah³lai²na² sa³wi³sa² i³su²ta¹hxai²hẽ¹la². i³su²te³na¹ a²ne³nxẽ³na² ũ³nhe³i²lã³ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yu³lai²li² ũ³whi²xi¹sẽ¹li¹. Nxe³jut3su² a²nũ²a² i²li³te²a² yu³la² tẽ³sxã³ i³su²lhã³kxai²nãn²tu³ nxe³jah¹lain²txi³ yu³la² i³su²lhã³ain¹nũ³tu¹wi¹. 53 Jã¹nxa¹jut3su² ten³sa³kxai²nãn²tu³ Txa²wĩ³na² ã³non²ta³kxi²sa²hĩ³nx2na³li¹. Oh³nãn¹ta³ nũ³kã³txa² wã³li³kha³lhon¹tũ³kã³txa² hxi²ka² hxa³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi² nxe³tũ³kã³txi³kxi³nãu¹xa² i³sa²si¹hã³sxã³

ã³non²ta³kxi²sai¹nhĩ³nx2na³li¹. 54 Yxã¹ta¹ Sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² a²wã³txa² yã¹nxe² kãĩ³ye²na¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

55 Jã¹nxe³tãu³a² tũ¹ka³txi³nãu³xa² ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

– Hi³sa³ka³txa² hi³ki²a³la² tẽ³sxã³ wxã³yah³lxin¹ti²ti¹.
A²nũ²ai²na² yen³kxa² kãĩ³kxi²jah¹la² i³sxã³ sa²so¹kxa²yã¹nxe²
i³sxã³ sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. A³lan²ta² hãĩ¹nxe² Sũ³na² sxi²ha²
ã³wxe³sxã³ wã³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹ta¹ti²tu³wi¹.
Nxe³na¹tãu³ai³tã² i³sxã³ sa²so¹sah¹lxan³ta¹ti²tĩ¹. 56 Yxã¹ta¹
Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² we¹ta³lun²si¹jau³su²
kãĩ³ũ¹sah³lxĩ¹lxĩ¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ã³waix3sxã³
ih³sau³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Wã³nxĩn¹te² hxi²kan¹te²nãu³xa² Je³su²jah³la² en²tain¹jau³su²

57 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² Je³su²jah³la² i³sxã³
sa²so¹nũ³ka³txa² wã³nxĩn¹te² si³yxau³kah³la² Kai³fa²sah³la²
sxi²ha² ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na²
ha³tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxĩ³su² tũ³ka³txi³su² te²na²
a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nãu³su² te²na² nxe³sxã³ a²kxã³nxa²
ã³nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 58 Nxe³yã¹ta¹ Pe²jah³la²
hi²sen³kxai³lu² u²lxĩ³ ĩ³hit¹lxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³lhã³
Kai³fa²sah³la² sxi²ha² wai²ha² yxo²tã³lxa² ã³wih¹ka³tu³
so³ta²to²nãu³xa² ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
kãĩ³ũ¹nyhain¹kxi³nũ³su² ã³wxe³sa³wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
59 Nxe³tĩ³kxai³lu² wã³nxĩn¹ta² hxi²kan¹te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² hxi²kan¹ta² a²nũ²kxi²tũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² ain³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na²
ĩ³su²lhã³ain¹si¹hain¹jau³su² ain³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
60 Yxã¹ta¹ hxi²kan¹ti³ ain³nha²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
A²nũ²a² ka³lxa¹txi³ wã³txa² ki³han³jau³xa² Je³su²jah³la²
ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹kxan²ti³ ain³nha²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² in³txa² ha¹li¹ wxã³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 61 Wxã³sxã³
ĩ³ye³ya³te³nah¹lxĩ¹:

– Je³su²jah³lai²na² wã³txa² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe³sxã³
ain³kxi²sĩ¹na¹te³nah¹lxĩ¹: “Hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² sa²nai¹a¹kxai²nãn²tu³ hã²wxã³txa³ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a² ũ³txo³nxĩ²na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²li²
ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹. In³txai²li² nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

62 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

– Je³su²jah³lãĩ³. Jau³jau¹xai²na² ĩ³wa²lũ³xi²nxãn³ji¹wi¹?
Ĩh¹nxe³jau³ta³ kq³te³kxi²nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

63 Nxe³yān¹ta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³nahx²nxe³sxā³
yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ wā³nxīn¹te²nāu³xa²
a²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— E³lxah¹ ĩ³yau¹ũ³sa²sī¹nhē³li¹. Sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
ĩ²nē³lha²kxai³ ya²la³tu³ ĩ³yau¹ũ³sa²sī¹nhē³li¹. Sũ³na²
Ta²nhīn¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lot3txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

64 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wain³na³li¹. Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ wān³txi³su²
e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ye³jen¹na² yan¹nāu³a¹ ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³kah³lai²na² a²wi¹tāu³a²
wxi²kin³ti³ton³ti³hit1sain¹sxā³ ā³wxe³na¹ha²kxai³ oh³sī³nāu³a²
wxa²kan³sxā³ wā³li²na¹ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

65 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹te²nāu³xa²
a²hxi²kan¹jah¹la² ain³kxi²te³na¹ a²ha³la³se³nān¹ka³lo³khai³xa²
sa²ten²txi³ta¹hxai²hē¹la². Sa²ten²txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sũ³na²ko³nxe³te²lo³tain¹na³li¹. Hāi¹nxā¹a³sah¹lxi³wxi¹.
Wxān³txai²li² Sũ³na² ko³nxe³te²lo³jau³xai²na²
ain³kxi²ki³ti²tu³wi¹. 66 Nxe³ki³sa²kxai³ ĩh¹nxe³ki³te³ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Su²lhā³ain¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

67 Nxain¹ka³tu³ a²nũ²a² ĩ²li³te² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³ye³ka³su³hēn¹kxi²ha²kxai³ a²hxi²kai²na² ĩ³su²lai¹nha²kxai³
ĩ³wai¹tha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 68 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²li² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3txa²jah¹lo²sin¹
ĩ³su²nxa²jah¹la² ĩ³yau¹ũ³sa²sī¹nhē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² a²yo²wān³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³jau³su²

69 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha²
wai²ha² yxo²tā³lxa² ā³wih¹sxā³ ā³yo²wxe³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³ān²tu³ti¹ wā³nxīn¹jah¹lai²na² sa³wi³sa³ka³lxi³na²
ā³tĩ³sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²li² Je³su²jah³la² ka³li³le²a²ko³xan¹jah¹la²
ā³si³tē³kxai¹nũ³nīn¹tai¹tu³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

70 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹.
Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² ko³nha²nxa³nh¹. ĩ²te²txā³xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

71 Hā²wxān³txa³ sxi²ha² wai²ha² yxo²tā³lxa² a³li³xi²te³na¹
a²sa³wi³sa³ka³lxa² ā³xa³ka³lxa² ĩ²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
ĩ²kxain¹sxā³ a²nũ²a² kwa² yxau²xai³ain¹te²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³nān¹jah¹la²
ā³si³tē³kxi²na²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

72 Jã¹nxa²ha¹te¹ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su²ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li²ĩ²a¹jah¹lo²su²te²txã³xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

73 Jũ¹nxe²ye³je¹na¹kwa²yxau²xai³te²nãu³xa²ã³tũ³ain¹sxã³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la²a²sa³wit3su²ta²lu¹wi¹. Jah¹la²yxow²wãn³txa²e³kxa²yã¹nxe²e³i¹lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

74 Nxe²e³tãu³a²Pe²jah³lai²na²sa²kxai³lu²yxow²an³ta³ti³ĩ³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la²ĩ³ye³kxah²lxin¹kxah³lai²na²ĩ²ti³hex1te²txã³wi¹. Txa²wãn³txai²na²e³a¹jau³xai²na²Txa²wã¹sũ³na²

wi¹lain³kxi²sain¹na³li¹. Ki³ha¹kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³an³txi³ju³ta²ũ³hũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Pe²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe²e³ta³lun²tãu³ka³la³ka³la²a²ĩ³yxai²lxoh³lxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

75 Nxe³ka³tũ³Je³su²jah³lai²na²wãn³txin³txi²ain³kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxi²xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ka³la³ka³la²a²ĩ³yxai²lxoh³lxi²xi²nxa³ta³lxa¹wxã²na²Pe²jah³lo³ĩ³nxai²na²sa²kxai³lu²ye³ha¹li¹ka³na³ki¹

ten³si¹sa²nxãn³jau³nũ³su²ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Ha³la³je¹nai³tã²Je³su²jah³lai²na²wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²

Pe²jah³lai²na²ain³kxi²xi²ka³tũ³ha³lo²a²a³li³sxã³kãin²ĩ³nãn³ta¹hxai²hẽ¹la².

27

Pi³la²jah³la²hxi²ka²ã³yũ³ain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹wã³nxĩn¹te²si³yxau³ka³ta²nãu³xa²a²nũ²a²a²hxi²kan¹te²nãu³xa²nxe³sxã³ã³sa²ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²

ĩ³su²lhã³si¹hain¹jau³su²ain³nha²sxã³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Ain³nha²ta³lun²nũ²la²sa²hxi²ta³kxi²sxã³tẽ³sxã³ãn³sa²so¹sxã³ha³lo²a²wa³kxẽn³yah³la²Pi³la²jah³lo²su²ha²kxai³a²hxi²ka²ã³yũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³ta²sah³la²sa²ya²lu¹nha²jau³su²

3 Nxa²ha¹te¹Ju³ta²sah³lai²na²kõ¹kõ¹xa²hxi²ka³nãu³a²ã³yũ³ain¹jah¹lai²na²sa²kxai³lu²ha³lo²a²yxau³sxã³

ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²ya³lu²si¹hain¹jau³su²ĩ²ha²kxai³ĩ³ãin²ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ãin²ta³kxi²ha²kxai³

ũ³yho³hain¹ki³ai³tã²hxi²tẽ³nha²nũ²la²wã³nxĩn¹ta²si³yxau³ka³ta²nãu³xa²a²nũ²a²a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²

nxe³sxã³tũ¹ka³txai²na²ũ³hũ¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Ũ³hũ¹xi²te³ãn¹jau³kxai³lu¹: — Kõ³nxe³ti³kãi³a¹hẽ³li¹. A²nũ²a²hxi²ki³la³nxa³te²na²ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ã³yũ³nx2tai¹na¹hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³yãn¹ta¹ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²ha³lo²sxa³wi¹. Nũ¹hĩ²txa²hẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ka³tu³ ũ³yho³hi²ki³ai²na² tē³sxā³ Txa²wā¹sũ³na²
sxi²hē¹na² ā³na¹ka³tu³ a³li³ta¹hxai²hē¹la². A³li³nũ²la²
ne³kxe³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Ya²lu²na¹tũ¹xā¹. Nxe³jau³tu³ tĩh³na² a³lo³xĩh³na²
tē³nha²sxā³ sa²yxē²ta³tai²kxi²nha²sxā³ ha³lo²a² kĩ³ju³ta²
a³li²sin³sxā³ sa²ya²lu¹nha²ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ wā³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa²
ũ³yho³hi²ki³ai²na² tē³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³ki³thon³ku² ki³nhai¹. Ũ³yho³hi²ki³ai²na² sa²kxai³lu²
Sũ³na² sxi²ha² ũ³ha¹sxā³ wxē³kxi²ki³kxe³su² wai³nhĩ³nx2nxa³wi¹.
A²nũ²a² su²lhā³kxa² ũ³yho³hi²ki³ai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxe² e³kxi²ta³lun²nyhain¹nũ²la² ha³lo²a² kwa³ta³la²
we¹jah¹la² ha³lo²ai²na² so¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³nāu³a¹
a²nũ²a² wa³nũt3jah³la² wxā³kxai²nān²tu³ kwa²hāi¹nxe²
ya³lu²kxai²nān²tu³ a²nxe³ko¹xai²na² sa²nĩ³kxi²ko³su² te²ju²hē³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 8 Jā¹nxe³jut3su² ko¹xai²na² sa²kxai³lu²
tih³yau³xan¹ko³su¹ nxe² ĩ³li¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

9 A²nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu² kxā³nhxĩ¹nu¹tai²nān¹jau³xa²
we¹ta³lun²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Sũ³na² wān³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na² Je³re³mi²ah³lu¹tai²na² wān³txa²
ũ³wha²li¹te³nah¹lxi¹:

— Ũ³yho³hi²ki³ai²na² hxi²ka² hxi³sxā³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
wxa²sa²wa²la³kxi²sxā³ nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² 30
nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ũ³yho³hi²kxe³su²
na³li¹. A²nxe³sxā³ I³sa³e² sa³wi³ha³lxa²
nxe²hau³ko³tain¹na²hē³li¹.

10 Nxe³kxai²nān²tu³ kwa³ta³la² we¹jah¹lai²na² ha³lo²a²
so¹kxain¹na²hē³li¹. Nxe³ju³tai²na² Sũ³na²kxai³lu² nxe³
ĩ³yau¹ũ³sa³na²hē³li¹.

Je³re³mi²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² ĩ³wā³txi³jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² yen³nāu³a² Je³su²jah³la²
ā³yũ³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Pi³la²jah³la²
ĩ³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³ka³txa² Si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wān³txai²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³ka³tu³ wā³nxĩn¹ta³ si³yxau³ka³ta²nāu³xa² a²nũ²a²
a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² nxe³sxā³ ko³nxe³ti³hit1si¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹kxan²ti³ ka³nahx1sxā³
yxau³ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

— Wān³txa² ka³lxa¹txi³ ko³nxe³ti³hit1nxain¹jau³su²
e³kxain¹na²li¹. Ain³kxi²nhān²nxān³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxe³yān¹ta¹ wān³txi³la³ yau³ka³na³ka³na³kxan²ti³
hai³txi³ ĩ³wa²lũ³xi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ju³tai²li²
Pi³la²jah³lu¹ta²kxai³lu²ĩ²nũ²la²ĩ³wā³wā³txi³ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³nāu³wa³kxa² nxe²xai³ti³wa³kxa²
ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la² te²hi²sen³su² nxe²
kāi³ũ¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nũ²ai²na² sxi²ha² kan²thĩ³na²
ũ³tĩ¹kxi²wxe³te²na² ĩ³lxi²te²na² ka³na³ka³na³jah¹lan²tu³
than²kxi²sa²tā³ũ¹nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a²

nũ³ka³txai²na²te³nain¹kxah³lo²su²jah¹la² than²kxi²sa²tā³ũ¹nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² in³txa² ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹la²
Ba³ra³ba²sah³la²kxai³lu² tĩ¹kxi²wxe³ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ²ain¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 17 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a²

nũ³ka³txi³nāu³xa² ā³yā³sa²kxi³nũ²kxain¹tāu³ān²tu³
Pi³la²jah³lai²na² a²yxo²wān³txa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– In³txa²ka³na³ka³na³te²a² than²kxi²sa²tā³ũ¹hain¹to³ta¹hxai²na¹hē³li¹.
Jā¹nxa¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ in³txa² ha¹li¹

tĩ¹kxa²wxe³yain¹na³li¹. Nxe³na¹jut³su² ĩh¹jah¹lo²ta³
than²kxi²sa²tā³ũ¹te³la¹ji¹wi¹? Ba³ra³ba²sah³lo²su² ta³nxa²
Je³su²jah³la² txa²wā¹ha³lo²a² si³yxau³jah¹lo²ye²kxi³jah¹la² ta³nxa²
ĩ³yau¹ũ³sah¹lxi³hē¹li¹. Pi³la²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³sxā³ Pi³la²jah³la² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

– Je³su²jah³la² wā³nxĩn¹sxā³ o²la³kxi²ha²kxai³
ka³tā³khai¹xain¹nha²kxai³ ā³yũ³nyhain¹na²na¹. Ta¹hxai²hē¹la².

19 Jā¹nxe³tĩ³kxai³lu² a²hxi²kan¹jah³la² ā³wxe³ka³lo³a²
ā³wxe³tāu³ān²tu³ Pi³la²jah³lai²na² sxe³xa³ka³lxa² ĩ³sa²si¹hā³sxā³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Jah¹lai²li² Je³su²jah³lai²li² wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²sin²tai¹.
Ka³nxah³ti³na² nxe²hxi²sxā³nhot³sa³hē²li¹. Nxe³sa³ha²kxai³
ko³nxe³ ĩ³yĩ¹lain¹ju³ta³nũ³a² kāi³txa³hē¹li¹. Ko³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹lai¹nĩn¹kxa²yan³txi³su² hxi²waun³txi³khaix¹sa³hē²li¹.
A²sxe³xa³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³to³ta¹ wā³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa²
a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nāu³xa² nxe³sxā³ a²nũ²a² nũ³ka³txa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ than²kxi²sa²tā³ũ¹nhe³lhi¹hain¹jau³su²
ĩ³wā³txi³sain³txain¹yah¹lxi³sĩ¹nhē³li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
Je³su²jah³la² ĩ³su²lhā³si¹hain¹jau³su² e³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Pi³la²jah³la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– In³txa²ha¹lin¹te²a² ĩh¹jah¹lo²ta³ than²kxi²sa²tā³ũ¹te³la¹ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³lu¹:

— Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ than²kxi²sa²tã³ũ¹txai¹nhẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu²:

— Nxe³na¹kxai²nãn²tu³ Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³jah¹la² ye²yah³lxin¹kxe³su² nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ĩh¹nxe² kãĩ³ũ¹ha¹ju³ta³nũ³a² ten³yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³:

— Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³txai¹nhẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe² ko³nxe³thin¹sxã³ kãĩ³lhai¹li¹? Nxe³jau³su² ha²kxai³ ã²la² yxo²xũn³txi³ ĩ³kaix¹txain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²txai¹nhẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³ka³tu³ hxi²kan¹txi³ wãn³txa² ĩ³wa²li²si¹hai¹nxa³kxe³su² a³la³kxi²ha²kxai³ hãĩ¹sxã³ kwa²he¹kxi²si¹nyhain¹jau³nũ³su² a³la³kxi²ha²kxai³ Pi³la²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hãĩ¹nxã¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³yau³xẽ¹na² tẽ³nũ²la² a²nũ²a² nũ³ka³txa² a²yen³nãu³a² hxi²khai²lxixi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²khai²lxixi²ye²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² ko³nxe³thin¹jah¹lo²sxa³wi¹. Su²lhã³kxe³ju³ta² hxi²ki³la³te²la²nxa³wi¹. Nũh¹ĩ²txain¹yah³lxixi³hẽ¹li¹. Pi³la²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²nũ³ka³txi³na¹xai²na² so¹lxi³ txa²wẽ³ha³lxixi³na¹xai²na² so¹lxi³ jah¹lai²na² su²lhã³kxa² hxi²ki³te²la³sĩ¹na¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³te³na¹ Ba³ra³ba²sah³la² than²kxi²sa²tã³ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la² Te²yã¹nxe³sxã³ so³ta²to² hxi²ka²nãu³a² Je³su²jah³la² ĩ³ta³lo³wait¹si¹sãn²nũ²la² hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ã²yũ³nyhai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

So³ta²to²nãu³xa² ko³nxe³ti³ka³lxixi¹lhain¹jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²so³ta²to² nũ³ka³txa² hi²sen³su² Prai³a³to²ri³ã²thĩ³na² Je³su²jah³la² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ so³ta²to² nũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ ã²ũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã²ũ³ain¹sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²li² ĩ³ka³lxixi¹lha¹sah¹lxi³wxi¹. Ko³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹sxã³ wã²la² sau¹saun¹ka³lo³a² ũ³whi²kxi² wai³la² wxa²xu³kxi²sxã³ ũ³nhe³hẽn¹txi² nxe³ya³sah¹lxi³wxi¹. So³ta²to² nũ³ka³txa² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² a²wã²la³ka³lo³a² sa²sai¹kxi²sãn²nũ²la² wã²la²ka³lo³a² sau¹saun¹ka³lo³a² tẽ³sxã³ Je³su²jah³lan²tu³ ũ³whi²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Wai³la² wxa²xu³kxain¹sxã³ ũ³nhe³hẽn¹tai¹nha²kxai³ hi³sa³ka³txa² wẽ³sa² wxi²kan¹kat³sũ³ka³txa² hxi²ka² wi¹tãu³a² ũ³hxi²wxe³kxi²nha²ha²kxai³ a²ne³kxai³tãu³a²

ã³ka³ti³wxe³kxain¹nha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

– Wi¹lhĩn¹te²si¹lxĩ¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²si¹lxĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹jau³su² nxe²
 ĩ³wai³ka³si³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³nũ²la² ĩ³ye³ka³su³hẽn¹kxai¹nha²kxai³
 hi³sa³ka³txa² wẽ³sa² sa²so¹xi²sxã³ ka⁴txain²txi³
 ĩ³ne³su²lai¹nha²kxai³ nxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la²
 31 Nxe³sxã³ ko³nxe³ti³ ĩ³wai³ka³si³xain¹nũ²la²
 wã²la² sau¹saun¹ka³lo³ai²na² sa²sai¹kã³ain¹nũ²la²
 a²wã²la³ka³lo³khai³xa² ũ³whi²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³ty³
 ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

32 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² a³li³ain¹tãu³a² Si³mãu²ah³la²
 Si³re²na²ko³xan¹jah¹la² ne³khou²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
 hi³sa³ka³txa² Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²ka³txa³nũ³a²
 sa²tã³ka³la³kxi²hẽt¹so¹nha²si¹jau³su² Si³mãu²ah³lan²ty³
 yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe³ka³ty³
 ã³nxai³ain¹ka³ty³ wã³la³ka³txa² ko³ko²ta²kat³su² nxe³jau³xa²
 a²si³yxau³tãu³a² sa²kxai³lu² txa²wã¹ne³ka³lo³su² nxe³hxai²na²hẽ³
 ka³txa²nãu³a² tẽ³sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxe³hĩ¹na¹
 vĩn²yo³jau³xa² hĩ³ne³kxa² fel²yau³xa² ĩ³nẽ³ju³ta² ã³wxe³ne³jau³xa²
 nxe² ũ³ke³ni²jau³xa² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
 ĩ³nxũn³sain³nũ²la² ĩ³na²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 35 Nxe³nũ²la²
 hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³ty³
 Je³su²jah³la² wã²la²ka³lo³a² sa²so¹te²txai³ain¹sxã³ tah³lxa³wẽ³sa²
 o²la³kxain¹sxã³ a²wa³kxẽn³yah³la² nũ¹hain³nyhain¹ka³ty³
 wã²la²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² wxa²nũ³te²txai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 36 Nxe³ka³ty³ ha³lo²a² ã³wxe³ain¹sxã³ yxau²xai³sxã³
 ten³sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Jã¹nxe³tãu³a² hi³a²ka³lo³a²
 wãn³txa² ũ³wha²li¹lhãn²sxã³ a²ne³ta³lxo³ka³nãu³a¹
 ũ³kũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

– Je³su²jah³lai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta²
 si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Jã¹nxe³tãu³a¹
 in³txa² ha¹li¹ o³nxa³ti³ kãĩ³ya³ta¹hxai²hẽ³la². A²nũ²a²
 yen³kxa² nũ³kxũn³txi³ kãĩ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³te²na²
 tẽ³sxã³ ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
 a²wi¹tãu³a² ka³na³ku² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxa²wxe² a²wã³tãu³a¹ ka³na³ku²
 ĩ³hxi²kĩ¹la³kxa²wxe² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² kwa² wa³to²hi²te²nãu³xa²
 ĩ³ne³wa³nxĩn³wa³nxin³nha²sxã³ ĩ³wai³ka³si³xi²jau³su²
 ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxain¹te³nah¹lxĩ¹:
 – “Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² sa²nai¹hxa³sãn²sxã³ ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ a³la²ni²sxã³ ã¹sa²to³nxi²na¹tu¹wi¹.” Nxĩn¹jau³su²

e³in¹ta¹ti²tu³wi¹. Ya²la³tu³ Sũ³na² Tah²sin¹kxai²nãn²tu³
 ƒ³hxi²ta²la³kxi²nhã²sxã³ a²hi³sa³ka³txa² ka²nxĩ¹nhu¹li¹.
 Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Te²yã¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa²
 ha³teh³nxã³nxã² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa² a²nũ²a²
 hxi²kan¹txi³su² te²nãu³xa² nxain¹sxã³ yxo²i²yhai¹nxa³jau³su²
 ƒ³wai³ka³si³xi²jau³su² ƒ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxain¹te³nah¹lxi¹:
 — A²nũ²a² ã³xa² sa²hau³ko³tain¹to³ta¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
 wã²nxũh¹ hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³nhãn²nxãn³tho³li¹. I³sa³e²
 a²wa³kxẽn³yah³lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hi³sa³ka³txa²
 kan³ke³la³te²kxai³ yxo²i²sĩ¹nhĩ³na¹wi¹. 43 Txa²wã¹sũ³na²
 yxo²i²ain¹te²sin²ta¹. Nxe³ha²kxai³ Sũ³nai²na² sa²kxai³lu²
 wi¹lhin¹sxã³ ƒ²kxain¹kxai²nãn²tu³ ã³wa²su¹txai¹lxi¹.
 A²yo²wãn³txa² ain³kxi²ki³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Sũ³na²
 Tah²su² te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² e³ha²kxai³lu¹.

Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 44 Te²yã¹nxe³sxã³ in³txa² o³nxa²ti³ kãi³ya³te²na²
 ƒ³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹te²na² te²yã¹nxe³jau³su² yxo²i²nyhai¹nxa³jau³xa²
 ƒ³wai³ka³si³xain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ƒ³yau¹ũ³jau³su²

45 Nxa²ha¹te¹ha³lo²a²whãi²na¹ka³nxa³hi²khai¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A³lan²ta² ne³ka³ka³thĩ¹nãn¹tu³ ã³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³sa²ti¹tã³xi²tãu³a² so¹lxi³ ha²te¹ti³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxe³te³na¹ ki³kan³te³na¹ Je³su²jah³la² kãin² ƒ³wxan¹sxã³
 ƒ³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— E³li¹ e³li¹ la³ma³ sa³ba³ka²ta³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²sũ³nu²khai³xah³lãi³. Txa²sũ³nu²khai³xah³lãi³.
 ƒ³h¹nxe³kxa²yã³ti³ta³ ã³na¹san¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

47 Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² kwa² yxau³sxã³ ƒ²tũ³ka³txa²
 wai³nxa³txi³ ain³kxai¹nxa³nũ²la² ƒ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— E³li²ah³lu¹ta²na² ƒ³kaix¹tain¹nĩn²ta¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxe³te³na¹ a²kwẽn¹ta²na¹ in³txa² kwa²
 yxau³tũ³ka³txa² ka³na³ka³na³jah¹la² ã³nih³sxã³ ƒ³yi²lho¹tũ³xa²
 so¹sxã³ yain³txa³yau³xa² kah³jau³xa² ũ³hũ¹sxã³
 ũ³whi¹sai¹te³na¹ hi³sa³ka³txa² ũ³ki³wi²kxi²sxã³ Je³su²jah³la²
 ƒ³on³na²si¹hain¹jau³su² ũ³yo²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ha³lo³kxit¹sã²nhẽ³li¹. E³li²ah³la² sa²hau³kot³te³lhã³
 wxã³si¹jau³nũ³su² ƒ²wah³nxe³jah³lxi³sã²nhẽ³li¹.

Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² kãin² ƒ³kwãix¹xi²ka³tu³ a²wi¹tãu³a²
 a³li³sxã³ ya³lu²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

51 Nxe³hĩ¹na¹ wã²la² au³khaix¹ka³lo³a² Txa²wã¹sũ³na²
 a²sxi²ha² nxũ²kwã¹ye³la³nãu³a² au³txi³yxau³thĩ³na¹

yxo²t¹ka³lo³a² ān³ten³ti³ta¹hxai²hē¹la². Oh³nāu³a¹ ā³ten³txi²
wxa²kan³ka³tū³ yu³hxai²na² sa²kxai³lu² ā³ten³txi³sxā³
ā³yxo²hai²ta³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Sū³na² yxau³je³na² e³lxa²lxi³ i²ye²ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³te³na¹
kxīh³nxa² kāin² sa²wi¹wi¹ni² txah³lxa³kxa² kāin²ka³txa²
kwa² a²yxo²hai²ta³lxi² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 52 Jā¹nxe³te³na¹
kwā³kxē³na² a²nū²a² sa²nī³kxi²tē¹na² yxo²hai²ta³lxi³sxā³
a²nū²a² ya³lu²te²nāu³xa² wi¹lhin¹te²na² ka³lxa¹sxā³ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xain¹ta¹hxai²hē¹la². 53 Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²nān²tū³
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²hī¹nā¹nū³a² Je³ru³sa³lē²thī³na²
ā³wi¹hai¹nha²kxai³ a²nū²a² ka³ten³ti³ yxau³te²nāu³xa²
wā²nā³ū¹ye²ta¹hxai²hē¹la².

54 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i²yxau³sxā³
wah³nxai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i²ai¹nha²kxai³
kxīh³nxa² sa²wi¹win¹ju³ta² i²ai¹nha²kxai³ yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
i²ai¹nha²kxai³ kāi²no²lain¹sxā³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹;
— Ya²la³tū³ Sū³na² Tah²yah³lo²sin²tai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

55 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² txu¹ti³nāu³xa² ka³lxa¹txi³nāu³xa²
a²kxā³nxai³tā² ka³li³le²a²ko³xa² yxau²xai³lhī¹nān¹te²tū³
Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²nāu³xa²
hi²sen³su² wi¹lā³non²ta³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²nāu³xa²
i²yxau³ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². 56 A²nxe³sxā³

a²ha³tih³nāu³a² Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxi²na² Ti³a²kah³la²
hxi²ka¹nxa³jah¹lan²tū³ Jo³se²ah³la² nxe³sxā³ te²na²
a²hā³ka³na² Ma³ri²a³ka³lxu³su² nūn³ta¹ka³lxi²na²
Se³be³te²ah³la² wē³ha³lxi²na² hā³ka³nu²su² te²na² ain¹sxā³
i²yxau³yain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxē¹na² sa²nī³kxain¹jau³su²

57 Nxa²ha¹te¹ sū²ni²tāu³a² in³jah³la² A³ri³ma³te²a²thī³nān¹jah¹la²
yen³kxih³khaix¹jah¹la² Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² sa³wit³su²nūn³nha²kxai³ ya³lu²ju³ta²
i²nūn³ta¹hxai²hē¹la². 58 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
Pi³la²jah³la² ān³tī³ta¹hxai²hē¹la². Ā³tī³sxā³ Je³su²jah³la²nū²a²
i³wā³txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³la²
hi²sen³su² Je³su²jah³la²nū²a² ū³hū¹nha²si¹hain¹jau³su²
sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 59 Nxe³ka³tū³ Jo³se²ah³lo²kxai³lu²
Je³su²jah³la² a²nū²a² hi³sa³ka³txa² sa²sai¹kxā¹nū²la²
sa²so¹nū²la² wā²la² wi¹ka³lo³a² tah²ka³lo³an²tū³
tē³sxā³ wxa²wa³lāu²kxi²ta¹hxai²hē¹la². 60 Nxe³nū²la²
Jo³se²ah³la² a²tah³lxa³kxē¹khai³xa² tah²hēn³su² ha²kxai³
ū³whi²wxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tē¹nai²na² sa²kxai³lu²
tah³lxa³ka³txa² wxa²xu³sxā³ wē³si¹nyhain¹jau³su²
Jo³se²ah³la² a²kxā³nxai³tā² sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la².

Jã¹nxe³jut³su² ya³lu²te²nũ²a² ũ³whi²wxe³ta³lun²nũ²la²
 tah³lxa³ka³txa² kãin²ka³txa² ũ³wa³ti³kxi² sa²tã³sxã³
 ũh³yo²tĩ¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ũh³yo²tĩ¹kxi²nũ²la²
 i³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 61 Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² sa²nĩ³kxi³ju³ta²
 ã³wxe³sxã³ ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², txu¹ti³nãu³xa²
 Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a²
 ã³xa¹ka³lxa² nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹ta¹ka³lxa² ã³wxe³sxã³
 ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txah³lxa³kxẽ¹na² wi¹lhau³ko³tain¹jau³su²
 62 Nxa²ha¹te¹ a²lan²nũ³tãu³a¹ pas²kwa²
 yain³txa² hau³ko³ta³lun²ti³xa² ha³nau³hĩ²na³na¹
 ãh¹a³la²ni²tãu³a¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa²
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ain¹sxã³ Pi³la²jah³la² sxi²ha²
 ã³yã³sa²kxi³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nũ¹
 wxã³sxã³ ã³yã³sa²kxi³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 63 Nxe³sxã³
 ĩ³ye³ain¹te³nãh¹lxĩ¹:

— Nxex³sa²lxĩ¹. Jah¹lai²na² ya³lu²jah¹la²
 ĩ³ki³ha¹kxi²nẽ³jah¹lai²na² wãn³txa² ain³kxi²xi²sĩ¹na¹wi¹.
 Nxe³jau³xai²na²sa¹: “Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a¹
 ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai³tã²
 ain³kxi²xi²sĩ¹na¹wi¹. 64 Nxe³ha²kxai³ txah³lxa³kxẽ¹na²
 a²nũ²a² kan²txi³ ĩ²yxau³si¹hain¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹.
 Ya³lu²jah¹lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² hãĩ³a² wxã³sxã³ a²nũ²a²
 son²sih³kxain¹kxa²yan³txi³su² kĩ³nhai¹. Nxe³ain¹ke³la³te²kxai³
 a²nũ²a² ĩ³hen³txai¹nhĩ³te³nãh¹lxĩ¹: “Ya²la³tu³ ka³tẽn³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²ti²tu³wi¹.” Ain¹jau³nũ³su² nxe³ke³la³te²kxai³
 a²ne³ki³son³sxã³ ã³ke³tũ¹ain¹ju³ta² ko³nxe³ti³nũ¹sain¹sĩn¹tu¹wi¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

65 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³ti³kxai³lu¹:

— So³ta²to² nũ³ka³txa² yũ³yah³lxĩ¹lxĩ¹. Txah³lxa³kxẽ¹na²
 wi¹lhau³ko³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

66 Nxe³ka³tu³ a³li³ain¹nũ²la² txah³lxa³kxẽ¹na² kan²txi³
 wi¹lhau³ko³tha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²yxau³sa²tẽ³te²nãu³xa²
 sa²si¹hã³ai¹nhã²kxai³ txah³lxa³kxa² ũh³yo²tĩ¹kxi²wxe³ka³txa²
 ũ³txã¹tha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ka³txai²na²
 ũ³txã¹tain¹ju³ta²na²sa¹. Kũ³ni³nho²su² ũ³txã¹tain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 hxi²kan¹txi³ sa²yo²tha²nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

28

Je³su²jah³la² ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² ha³nãu³hi²na³na¹
 ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ to³mĩn²ko³ nxe³ton³tãu³a¹ txu¹ti³nãu³xai³tã²
 Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxaĩ³tã² Ma³ri²a² ã³xa¹ka³lxaĩ³tã²
 ain¹sxã³ txah³lxa³kxẽ¹na² ĩ²xi²te³lhã³ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ a²kxã³nxa² a²kwên¹tai²na¹ kxĩh³nxa²
 kãin² sa²wi¹win¹ye²ta¹hxai²hê¹la². Nxe³sxã³
 oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxã³ wxã³nũ²la² txah³lxa³kxai²li²
 sa²yo²than²kxi²ta¹hxai²hê¹la². Nxe³te³na¹ txah³lxa³kan³tu³
 ã³wxe³ta¹hxai²hê¹la². 3 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 ha³lai³yu³hũ³nha²kxai³ a²wã²la³ka³lo³khai³xa² hãn³khai¹nxe³sxã³
 ne²ve²nũ³xa² yã¹nxe³hũ³ta¹hxai²hê¹la². 4 Nxa²ha¹te¹
 so³ta²to² nũ³kã³txa² ĩ²yxau³sxã³ wah³nxe³kxain¹te²nãu³xa²
 kãin² o²lai¹nha²kxai³ ĩ³ka³ta³ta³tain¹ta¹hxai²hê¹la².
 A²nũ²a² ya³lu²te²hũ³sxã³ sxa³ain¹ta¹hxai²hê¹la².
 5 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹. Txu¹txa²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yuh³lxah³lxi³txa³hê¹ni¹. Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹sxã³
 ya³lu²jah¹lai¹tã² ã³ten³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² ĩ²te²sa¹xĩ¹.
 6 Yxã¹ta¹ ti¹ai²na² yũ²nxa³xi¹. Ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹.
 E³kxi¹nx2ti³ka²yã¹nxe² ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹. Yxã¹ta¹
 sa²nĩ³kxi²tẽ¹na² ya³lu²sxa³je³nai³tã² ã³wih¹sxã³ ĩ²ja¹hê¹ni¹.
 7 Ya³hin¹kxai²nãn²tu³ ĩ²ta³lu²yah³hin¹kxai²nãn²tu³
 a²sa³wi³ha³lxa² ai³sxã³ ĩ³hen³txi³tain¹yah³hê¹ni¹. Ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²jau³su² ĩ³hen³txi³tain¹yah³hê¹ni¹. Ya³lu²sxã³
 sxa³nxa³xĩ¹. Nxa²ha¹te¹ Ka³li³le²a²ko³nãu³a² ĩ³ne³ka²tah¹na²ni¹.
 Nũ¹ai²na² ne³kxau²hxi²yah³hin¹tu¹xĩ¹. Nxe³yah³nx2ta¹xĩ¹.
 Ta¹hxai²hê¹la².

8 Nxe³ka³tu³ ka³lih¹lxi²sxã³ o²lai¹nha²kxai³ txah³lxẽ¹na²
 a³li³ain¹nũ²la² yãn¹txi³ ã³nxai³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa²
 ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². 9 Nxe²a³li³sxã³ ã³nxai³ain¹tãu³a²
 Je³su²jah³la² hi²sen³su² ne³kxauh²xain¹ta¹hxai²hê¹la².
 Ne³kxauh²xi²sxã³ wi¹le³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ka³tu³
 ã³tĩ³ain¹nũ²la² ã³ka³ti³wxe³nũ²la² a²yu³ki³sxã³
 ĩ³sa²nên¹kxain¹ta¹hxai²hê¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yuh³lxah³lxi³txa³hê¹ni¹. Hãi¹nxe³sxã³ txa²wã³tã³nãu³xa²
 ĩ³hen³txi³txain¹ya³hê¹ni¹. “Ka³li³le²a²ko³nãu³a²
 ã³nxai³sxã³ ne³kxauh²xai¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹jau³su²
 ĩ³hen³txi³txain¹yah³hê¹ni¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².
 Nxe³jau³su² ain³kxi²nũ²la² a³li³ya³ta¹hxai²hê¹la².

So³ta²to² ĩ²yxau³ain¹te²nãu³xa² ki³han³jau³xa²
 ĩ³ya¹ũ³hain¹jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ a³li³ya³tĩ³kxai³lu² so³ta²to² te²nãu³xa²
 txah³lxẽ¹na² ĩ²yxau³sxã³ wahx3nxain¹te²nãu³xa²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². ã³wi¹hain¹sxã³
 wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta³nãu³xã² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hê¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa²
 a²nũ²a² hxi²kan¹txi³su² te²nãu³xa² ã³nũ¹tain¹sxã³

ain³nhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ so³ta²to² nũ³ka³txa²
ũ³yho³hi²ki³a² kãin² ũ³yho³hi²hain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ³wã³txã¹nyhain¹kxai²nãn²tu³ nxe²
ĩ³wa²lũ³xi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

“Ka³nxah³ti³na² ãu³xi²sĩ¹na¹tãu³a² ya³lu²jah¹la² sa³wi³ha³lxa²
hãĩ³a² wxã³sxã³ a²nũ²a² so²a²sih³kxi²nyhain¹nũ²nhai¹.”

Ki³han³jau³xa² nxe² e³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. 14 Nxa²ha¹te¹
wãn³txai²na² ãu³xah³lxin¹jau³xai²na² sa²kxai³lu²

Pi³la²jah³la² wxa²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²ne³nxẽ³na²
ã³wih¹kxai²nãn²tu³ wi¹le³kxi²sĩ¹na¹tu¹wi¹. Nxe³kxe³su²

kon³ton³kxi¹nx2ti³xah³lho³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe² e³kxi²ta³lun²nũ²la² so³ta²to² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
ũ³yho³hi²ki³a² so¹sxã³ wãn³txin³txi² ki³han³jau³xin³ti²

sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Jã¹nxe³jau³su² nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
wãn³txin³txi² u²lxi³ ha³ta³nxe³jau³su² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² Je³su²jah³la² ĩ²ain¹jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxi³sxã³
ka³na³ka³nat3sxã³ wxa²hait1so¹xi²nũn³tũ³ka³txai²na²

sa²kxai³lu² Ka³li³le²a²ko³xa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wã³la²
wã²nã³ũ¹ka³txai³tã² ka³la³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹

Je³su²jah³la² ĩ²ain¹te³na¹ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³yãn¹ta¹ a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ku²ĩ³wã³wã³jain¹ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³ka³tu³ ã³tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: Je³su²jah³lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Oh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹

yuh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹
a²hãĩ¹nxe³ti³xa¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³kat3su² tãu³sa¹wi¹.

19 Nxe³te²sa¹ha²kxai³ ha³lo²a² yuh³xan¹ko³nãu³xa²
a²yo²ha³kxa¹ ai³jah³lxi³sxã³ a²nũ²a²nãu³xai²na²

txa²sa³wi³ha³lxi³lon³jah¹lxi³hē¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³
ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyha¹ju³ah³lxi³hē¹li¹. Yxah³lxin¹tãu³a²

Txa²wĩ³na² ĩ³lxa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhah¹lxi¹nha²kxai³
A²tah²na¹xai²na² ĩ³lxa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhah¹lxi¹nha²kxai³

Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³lxa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhah¹lxi¹nha²kxai³
nxe³sxã³ ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyha¹ju³ah³lxi³hē¹li¹.

Txa²sa³wi³ha³lxi³syē¹nxain¹ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wi¹.
20 Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wãn³txa²ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²

a²yo²ha³kxa¹ sa²yo²wet1si¹hain¹jau³su²ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
Nxe³ya¹nx2ta¹wi¹. ã³si³tẽ³kxi²sa²tẽ³nx2ta¹tu¹wi¹.

Yuh³xan¹ko³nãu³a² ne³ki³so³nxã³tãu³a¹ ã³si³tẽ³kxi²sa²tẽ³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³ya³nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Markos

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² Sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³jau³su²

1 Wān³txa² wi¹jau³xa² Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² Ta²ha²
yxau²xai³ju³ta² ī³yau¹ū³nē³jau³xa², hī¹na² ān³si³wxe²na³la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 2-3 Nxe³jau³xai²na²sa¹,
kxā³nhxī¹nu¹ta²na² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ā³jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² a²nū²a²
yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a² ai³sxā³ ī³ye³tu¹wi¹.
ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² hxi²kan¹jah¹lo²su²
wxā³ju³ta²nū³a² yū³kxai²nān²tū³ ā³wxā³tūh³na²nū³a²
wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a²
wxa²ē¹nāu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹.
Ya²la³tū³wxā³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxe³tu¹wi¹.

I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
4 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, wxā³sxā³
ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a¹ he¹ta¹hxai²hē¹la².
He¹te³na¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ā³yā³nū²kxain¹nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³la¹
ī³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
yū³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³ī³āin²ta³kxi¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹
Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa² wah³xa² ā³wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹.
Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yān³tū³ta¹ ī³yau³xa²
ū³hū¹kxi²sa²sai¹si¹ha¹jau³su² ā³tū³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Jo³āu²
Ba³tis²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² Ju³te²a²ko³xa² yxau³ain¹te²su² te²a²
hāi¹nxe³ti³xa¹ a³li³i² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³ain¹te²su² te²a²
hāi¹nxe³ti³xa¹ a³li³i² nū²la² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa²
ā³nxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² a²ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² Sū³na²
ī³hen³txain¹sān²nū²la² ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³la¹ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²
yo³ha² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ā³wa²su¹jau³su²
yxo²i²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Yxo²i²yah³lxi³ha²kxai³
ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 6 Jo³āu²
Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xa² ka³me²la²
a²wā²la²ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²ha²kxai³ po¹na² a²wā²la²

sa²si³i¹nha²ha²kxai³ ka³ya³txa² i³yai³ni², txu³ha²yau³xa² i³na²
 nxe³ha²kxai³ nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². 7 A²nxe³jah¹lo²su² jah¹la²
 a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Txa²si³yo³na² a²nū²a² hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la²
 wxā³tu¹wi¹. Wxā³te³na¹ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa³ha²kxai³
 a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²yu³ta²la³kxi²nū¹ha¹kxe³su²
 hxi²ka¹nhī²nxa³nha²wi¹. 8 Txai²na² i³yau³xa²
 so¹lx¹ ũ³hū¹kxi²sa²sai¹ya³nx2ta¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹
 jah¹lai²na² hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la²
 Wi¹lhin¹jah¹la² ũ³hū¹nxa²lx¹ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na²
 ā³nhxan³ka²ti³nxa²lx¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹jau³su²

9-10 Nxe³hī¹nu¹tai²na², Je³su²jah³la² Na³sa³re²thī³na²
 Ka³li³le²a²ko³xan¹thī³na² yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thī³na²
 a³li³nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² hxi²ka² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹si¹jau³su²
 Jor²tāu²yau³xa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³,
 Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu² so¹sxā³,
 ũ³hū¹kxi²sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lx¹, i³yau³xa²
 a³li³ain¹te³nah¹lx¹, oh³sī³nāu³a¹ sa²yxo²hai¹sxā³,
 kwa³sxa³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 oh³nāu³a¹ a³ka³nx²xi²ye²ka³tu³ Je³su²jah³lai²na²
 ān³ka³la³kxi³wxe³kain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³tāu³ān²ty³ti¹
 oh³nāu³an¹te²a² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ain³kxain¹te³nah¹lx¹:
 — Wxāi²li² Txa²ki³lha³lxa²khaix¹si¹lx¹. A³lx¹na²ha¹kxah³lo²si¹lx¹.
 Wi¹lxo³kxi²khaix¹san¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

KQ³nxe³ti³kāi³sain³si¹jau³su²

12-13 Nxe³nxa²ha¹te¹ kwēn¹ta²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na²
 A²yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ha³lo²a²
 a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a¹ ā³sa²so¹si¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nū¹ā¹ ka³yxuh³xa² ũn³txa² he¹tāu³a¹ ye³ka³lxa¹txi³
 a³lan²ta¹hxai²hē¹la². Ye³hxi²ka² hxan³sxā³
 wxa²sa²wa²la³kxi²sxā³ wxa²sa²wa²la³kxi²nūn³sxā³ te²yā¹nxe²
 wxa²sa²wa²la³kxi²nūn³sxā³ a³lan²ta¹hxai²hē¹la². 40 nxe²
 a³la²ni²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na¹, Sa³ta³na²jah¹la² a²hi²sen³su²
 o²la³kxi²sxā³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² jau³xa²
 ā³na¹si¹jau³su² i³wa³ka³nxe³sain³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹
 hai³txi³ hxi²ka¹nha²txi³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³nū²la²
 oh³xan¹te² nū³ka³txa² wxa²kan³sxā³ wxā³nū²la² Je³su²jah³la²
 sa²hau³ko³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ka³li³le²a²ko³xa² wa³ka³la² kāi³ ā³si³wxe³jau³su²

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na²
 sxi²ha² kan²thī³na² ũ³ti¹kxi²wxe³ain¹nxa²ha¹te¹

Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² Ka³li³le²a²ko³nāu³a¹ ā³nxai³sxā³,
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
15 ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³a²
wxā³ti³wa³ki³lxon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³lu¹ ko³nxe³ti³
kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³sa²wa²nha²sxā³ ā³na¹jah¹lxī³hē¹li¹.
Yah³lxin¹ka³tu³ Txa²wān³txa² wi¹jau³xa² so¹lxī³
yxo²r²sah¹lxī³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³nxā²ha¹te¹a²lon³ti³tāu³xa² Si³māu²ah³la² Ān³tre²ah³la²
ain¹sxā³ ai³na² hoh³lxī³su² ya³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³
ī³ye³na² Ka³li³le²ye³na² ta³lā²la²ka³lo³a² ā³na¹ya³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³te³nah¹lxī¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ī³ye³nai²na²
a²yo²ka³tē³nhāu³ā¹ ā³nxai³te³nah¹lxī¹ a²lon³ti³tāu³xai²na²
ī³ha¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². 17-18 ī³ha¹txain¹sxā³,
ī³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Nxe³ja³sa²lxī¹. Ān³si³tē³sya¹hē¹li¹. Ai³na²
ā³na¹yah³to³hxain¹ta¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹ ān³si³tē³sya¹hin¹kxai²nān²tu³
a²nū²a² ī³kaix¹so¹ya³hin¹ju³ta² ī³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹,
ā³si³tē³kxi²sya¹si¹hai¹na¹jau³su¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
ta³lā²la²ka³lo³nāu³xai²na² ā³ya³sxā³, kwēn¹ta²kxai³ Je³su²jah³la²
ā³si³tē³ya³ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³ka³tu³ta¹ jū¹nxe² yxan¹nāu³a¹ Ti³a²kah³la²,
Se³be³te²ah³la² ta²ha² yxau² a²lo³na² Jo³āu²ah³la² yxau²
ka²no¹a² yxau³ya³sxā³ ta³lā²la²ka³lo³a² ā³sa²ka³tū¹sxā³
ān³sa²hau³ko³ja³ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la²
yau³son³kxain¹sxā³ ī³kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². ī³kaix¹te³na¹
Jo³āu²ah³la² Ti³a²kah³la² nxe³ya³sxā³ a²wī³na² ka²no¹a²nāu³a¹
ā³na¹i² a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xā² ka²no¹a²nāu³a¹ ā³na¹i² nxe³sxā³
ān³si³tē³nhyā¹ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³wih¹sxā³
yxau³jah¹lo²su²

21 Nxe³nxā²ha¹te¹ Ka³far³na³ū²thī³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la²,
Ain¹ka³tu³ sa²ba³to³ nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa²
ā³nū²kxi²thī³na² ā³wi¹hain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³yau¹ū³nhyain¹ta¹hxai²hē¹la². 22 Nxe²
wxā³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a²nāu³xa² ain³kxain¹ka³tu³
ī³wā³wā³ta³kxi²nha²sxā³ ā³no²non²ta³kxi²nhyain¹ta¹hxai²hē¹la².
Je³su²jah³la² wxi²kan¹khai¹nxe³sxā³ ī³ye³ha²kxai³
hai³txi³ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxī³su² tū³ka³txa²
ī³ye³kxu¹jā¹nxē²nxa³ha²kxai³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xā¹
ī³wā³wā³ta³kxi²nha²sxā³ ā³no²non²ta³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
23 Nxe³nxā²ha¹te¹ ā³nū²kxi²thī³nāu³ai²na² a²nū²a² ko³nxe³te²a²

yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³jah¹la² he¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jah¹la² i³wxan¹te³nah¹lxi¹:

24 — Je³su²jah³lāi³.

Na³sa³re²thi³nān¹jah¹lo²si¹lxi¹.

Īh¹nxet3sa¹nhīn¹ji¹wi¹?

Sun²tā²hxat3sa²sīn¹te³lhxā³

wxā³nhīn¹ji¹wi¹? Wxāi²na² i²nxa²te²sa¹wi¹. Txa²wā¹sū³na²

Tah²si¹lxi¹. Kō³nxe³ju³ta² yū³ti³hex1jah¹lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
wxi²kan¹sxā³kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— In³txai²li²

ka³nahx2nxe³sxā³

nxū²kwai³li³txa²hē³li¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³ka³tu³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² kāin²
wxan¹khai1nxe³ka³tu³, in³txai²na² ā³nhē¹nhē¹nhyain¹te³na¹,

nxū²kwai³li³ta¹hxai²hē¹la². 27 Nxe³jut3su² ha²kxai³ a²nū²a²

hāi¹nxe³ti³xā¹ kāin² o²lain¹sxā³ i³wā³txi³nhyu¹te³nah¹lxi¹:

— Ju¹tai²na² Īh¹nxe³ju³khai³sa²hīn³te²la¹ku².

Jah¹lai²na²

wān³txa² tah²yau³khai³sa²te²la¹ku². Kī³nhai¹. Je³su²jah³lai²na²

wxi²kan¹txi³ kwa³na³te²la¹i¹. Kwa³na³kxai²nān²tu³ kō³nxe³te²a²

yāu³ka³txa² ha³tā³nxān²txi³ sa²yo²wet1sxā³ a³li³ain¹na²li¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³ju³ta² sa²kxai³ Je³su²jah³la² wxi²kan¹txi³ kāi³ye²jau³su²

a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Ka³li³le²a²ko³nāu³a¹ yxau³te²a²

yxō²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Si³māu²ah³la² hāi³na² i³ton³kxi²jau³su²

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, ā³ki³nū²kxi²thi³nai²na² a³li³ain¹nxa²ha¹te¹

Je³su²jah³la² Ti³a²kah³la² Jo³āu²ah³la² whāi²na¹ sxi²ha²

thi³nā³xā¹ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nai²na²

a²wa³kxē³nū³ka³txa² Si³māu²ah³la² Ān³tre²ah³la²

nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². 30-31 A²nxe³thi³nāu³ai²na²

Si³māu²ah³lai²na² a²hāi³na¹ka³lxa² i³hī¹la³kxi²sxā³ i³to³nha²kxai³

sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la²

i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²

wxā³sxā³ txu¹hai²na² hxi²ki³sxā³ sa²yo²ka²la¹te³te³na¹,

wa³su³txi³ i³hī¹la³kxi²ka³txai²na² ā³wa²su¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ju³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxa²na² a²hi²sen³kxai³lu¹

Je³su²jah³lai²na² nū³ka³txa² yain³txa² sa²hau³kot3sxā³

ū³hāu¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ton³kxi²nū³ka³txa² we²txi²jau³su²

32 Nxe³nū²la² ki³kan³nū²la² a²nū²a² wi¹lain³nha²te²

hi²sen³kxai³lu¹ a²nū²a² ā³xa² i³ton³te²su² te²a²

a²hāi¹nxe³ti³xa¹ tē³i² a²nū²a² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa²

nxū²kwai³yxau³te²su² te²a² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ tē³i² ain¹sxā³

Je³su²jah³la² ā³tī³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 33 Nxe³sxā³

sxi²ye³nai²na² Ka³far³na³ū²thi³nān¹tū³ka³txa²

a²hāi¹nxe³ti³xa¹, tī³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Tī³nyhain¹sxā³,

Je³su²jah³la² yxau³thi³na² yxo²ti²ta³lo³kxa² ā³nū¹tsxā³
 yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³ta³ka³txa² ĩ²li³te²su² ĩ³ton³te²a²
 ka³lxa¹tū³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². 34 A²nxe³tū³ka³txai²na²
 Je³su²jah³la² sa²we²ti² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ka³lxa¹txi³
 Je³su²jah³la² wxa²sa²tā³kxi² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²
 Je³su²jah³la² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txi³nāu³xa² kan²txi³
 ān³ka³na²si¹jau³su² ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²tain¹kxe³su²
 a³la³kxai¹nha²kxai³ ka³nahx²nxe³sxā³ yxau³si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² wān³txa² wi¹jau³su² ĩ³hen³txi³jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu²
 ĩ³yū¹li²ti³he¹nxa³tāu³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² ĩ³sa²yxau³nū²la²
 ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa², ā³nxai³nū²la²,
 Txa²wā¹sū³na² nūh¹ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 36 A²nxe³tū³kxai³lu²
 Si³māu²ah³la² nū³ka³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 ĩ³hi¹txai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 37 Ain¹te³na¹ Je³su²jah³la²
 ĩ³ha¹txi²te³na¹:

— A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³ten³nxain¹na²li¹. Si³māu²ah³la²
 nū³ka³txa² nxe² e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

38 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹
 ĩ³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Yxan¹nāu³a¹ sxi²ye³na¹ ā³xā¹ ā³nxai³yah³sah¹lxi³hē¹li¹,
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³ye³kxain¹si¹ha¹jau³su¹.
 Nxe³ai¹na¹ju³ta³nū³su² Txa²wā¹sū³na² sa²si¹hā³sain¹na²hē³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

39 Nū²la² Ka³li³le²a²ko³xai²na² yxo²ha³kxa¹
 ai³lha²thet³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txa²
 ā³nū²kxi²thi³nāu³xa² ā³wih¹to³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ĩ³sa²si¹hā³i² nxe²
 ai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²jah¹la² we²nxi²jau³su²

40 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² khon³ta³kxi²sxā³
 ka³lāun³ta³kxi²jah¹la² ai³sxā³ Je³su²jah³la²
 wxā³sxī²ta¹hxai²hē¹la². Wxā³sxā³ ān³ka³ti³we³sxā³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²ĩ³ta³ka³txa² ten³nxa²kxai²nān²tu³
 sa²hau³kot³sa²hĩ³nxa¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

41-42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³nū³sin²nha²sxā³ wxa²wxai³sxā³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³txi¹. Ten³sa³nhai¹. Wxa²ĩ³ta³ka³txa² we²txi¹nxa²ha¹wi¹,
 Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ wa³su³txi³ a²ĩ³ta³ka³txai²li²
 we²nxi²ta¹hxai²hē¹la².

43-44 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹
 yxo²sa³te¹txi³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— We²txi¹nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wā³nxĩn¹te²a²
 si³yxau³jah¹la² sxi²ha² ai³sē¹li¹. Ain¹tāu³a²
 we²txi¹nxa²ha¹ju³ta² a²nũ²a² ā³xa² ĩ³hen³txi³txa³hē¹li¹.
 Hāi¹nxe³sxā³ wā³nxĩn¹te²a² si³yxau³jah¹lan²tu³ ai³sxā³
 ĩ³yau¹ũ¹nhat¹je¹txai¹nhē³li¹. Nai¹nĩn¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³
 ka³yxuh³xa² Moi³se²ah³lu¹ta²na² ĩ³yau¹ũ¹nxain¹kxe³su²
 ũ³hũ¹txai¹nhē³li¹. Nxai¹nĩn¹kxai²nān²tu³ wā³nxĩn¹te²a²
 sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na², Sũ³na² ũ³hũ¹yhain¹tu¹wi¹.
 Nxai¹nĩn¹kxai²nān²tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ we²txi¹nxa²ha¹ju³ta²
 e³lxah²lxi³je¹nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 45 Yxān¹ta¹ jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ā³nxai³ain¹ka³tu³, ĩ³ta³ka³txai²na² we²nxĩ²jau³xa²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kāin² ĩ³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
 Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² sxi²yhen³nāu³xān²ta³
 ā³wih¹ta¹hxai²nxa³hē¹la², a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
 ā³ki³ka³ti³kxain¹sxā³ ā³nhxi²kau³kau³txain¹kxa²ya³n³ti³sa².
 Ai²nha²kxai³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ha³lo²a² a²nũ²a²
 yxau³ai¹nxa³ko³xa² so¹lxi³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². Yxau³kxan²ta¹
 a²nũ²a² sxi²yhen³nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa² a³li³sxā³ Je³su²jah³la²
 ĩ²te³lhxā³ tĩ³nhāun¹nain¹ta¹hxai²hē¹la².

2

In³txa² kan²ta³kxi²ju³ta² we²nxĩ²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²nxa³ha²kxai³
 Je³su²jah³la² Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ā³wā³li²ta¹hxai²hē¹la².
 Nũ²la² a²sxi²lho³thĩ³na² ha³ta³nxa² a²nũ²a² ā³xa²
 ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Ain³kxain¹te³na¹ a²nũ²a²
 ka³lxa¹khaix¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³lai²na² yxau³thĩ³na²
 tĩ³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ka³lxa¹khaix¹nxe³ha²kxai³
 hxi²kan¹ti³ sxih²yo² ti²ta³lo³kxa³nāu³a¹ ā³nũ²kxi²sxā³
 he¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³tāu³ān²ta³ Je³su²jah³la²kxai³lu²
 Sũ³na² a²wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 3 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txi³nāu³xa² ha¹li¹ ha¹lin¹tũ³ka³txa²,
 wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txa² ĩ³ton³jah¹la² kan²ta³kxi²sxā³
 ĩ³ton³jah¹la² hāi¹sxā³ sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²
 so¹sxā³ ka²ma²ka³lo³a² whāi²na¹ ā³ki³wxen³ta³kxi²sxā³
 sa²so¹sxā³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxe³ain¹tah¹lxa¹
 sxi²hē¹nāu³a² a²nũ²a² nũ³ka³txa² ā³ka³tũ³je²nyhai¹nha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe²nxa³ha²kxai³
 sxĩ²ha² ne³ka³nah²nāu³a² ĩ³ka³lānũ²la² te²la²ka³lo³a²
 sa²sain¹ta³kxi²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² ĩ³ton³jah¹la²
 ka²ma²ka³lo³a² whāi²na¹ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tāu³a² a²nũ²a²
 a²nxũ²kwaj³wi³tan²ta² ũ³yhu³lhxot¹sxā³ ũ³ha¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Je³su²jah³la² hxi²ka² kan²ta³kxi²nē³ka³txa² we²txi²ju³ta² yū³tū¹xā¹. Ain¹jau³su² ũ³wha¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵ Nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la² wi¹ko³nh²nxa²ha¹te¹ kan²ta³kxi²jah¹lai²na² ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Sa³nxe³la³kxah³lāi³. Wxa²ko³nxe³ti³ kǎi³in¹ju³ta² ā³wa²su¹ti¹nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

⁶ Nxe³ju³ta²kxai³ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxī³su² tū³ka³txa² ka³na³ku² te²su² te²a² thī¹nāu³ai²na² ā³wxe³sxā³ ī²yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² a²ē¹nāu³a² ī³wā³wā³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁷ Nxe³nyhain¹te³nah¹lxī¹:

— Je³su²jah³lai²na² wān³txai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxī³, hxi²kan¹ti³ ī³ye³jau³xai²la¹wi¹. A²nū²a² ko³nxe³ti³ kǎi³kī³ju³ta²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxī³ hxi²kan¹ti³ wxa²wa²su¹tē³te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²nū²a²khai³so¹lxī³jah¹lai²na² a²wān³txai²na² Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³jau³su² na³li¹. Nxe³jau³su² ki³han³sxā³ e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁸⁻⁹ Nxain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ he³son³kxi²nyhain¹jau³xa² wi¹ko³nh²nū²la² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— He³son³yah³lxin¹jau³xa² ha²ya³kxa² e³li³jah³lxī³hē¹li¹. Ne³kxa²a³sah¹lxī³wxi¹. Īh¹jau¹la³ta³ wān³txa²

wa³su³jau³la³te²la¹xā³? “Wxa²ko³nxe³ti³ kǎi³in¹ju³ta²

ā³wa²su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²: “ī³ton³jah¹lāi³.

ī³sa²yxau³sxā³ ā³nxī³xi¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²

nxe³hī³ji¹wi¹? ¹⁰ Yxān¹ta¹ Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³lo²su² Na¹ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta²

ī³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ ī³ton³jah¹lo² ī³nxai²na²

ī³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹.

¹¹ ī³sa²yxau³sxā³ wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² whāi²na¹ sa²so¹sxā³ ā³nxī³txu¹li¹. Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹² Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ in³txai²na² sa²kxai³lu², wa³su³txi³ sxa³sxā³ ī³sa²yxau³sxā³ a²sxa³ka³lo³ai²na² sa²so¹sxā³ a³li³xi²ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³wā³wā³ta³kxain¹sxā³ ā³no²non²ta³kxain¹sxā³

ī³ye³kxi²lā³ain¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³khai¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹khai¹nxe³te²la¹wi¹. Ha³lo²ai²na² Sū³na² kǎi³ju³ta² hī¹na² so¹lxī³ ī²kī³tā³li¹.

Kxā³nxai³ta³li² te²u¹jā¹nxe³ju³ta³la³ ī²ti³hex¹kī³sxa³ta¹ti²ti¹.

Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Le³vi²ah³la² ī³kai³lso¹jau³su²

¹³ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² ī³ye³na² yxo²ki³sa³nāu³a¹ ā³nxai³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ān³kī³ka³ti³kxain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²

ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Hã²wxã³txa³ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
a³li³xi²nũ²la² a²nũ²a² ũ³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nē³jah¹lai²na²
Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
sxi²ha² ũ³yho³ha³ki²ka² ũ³wha¹thĩ³na² ã³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ka³tũ³ Je³su²jah³la²kxai³lu² ĩ²sxã³ ĩ³kaix¹te³nah¹lxĩ¹:

— ã³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³
Le³vi²ah³la²kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³si³tē³kxi¹ta¹hxai²hē¹la².
15 Hã²wxã³txa³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² Le³vi²ah³lai²na²
sxi²ha² ã³wih¹sxã³ ã³wxe³sxã³, ĩ³yain³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²
ã³wxe² a²sa³wi³ha³li³nãu³xa² ã³wxe², a²nũ²a²nãu³xa²
ko³nxe³ju³ta² kãĩ³to³te²su² te²nãu³xa² ka³lxa¹te²nãu³xa²
ã³wxe², a²nũ²a² ũ³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nē³tũ³ka³txa²
ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³wxe² ain¹sxã³ ĩ³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la²,
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ã³si³tē³kxai¹nha²kxai³la².
16 Nxe³ju³tai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txa², ã³nhai¹tũ³te²nãu³a²
ha³teh³nxã³na² a²hoh³li³su² tũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³a²
ain¹sxã³ ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la²
a²sa³wi³ha³li³nãu³xã² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Wxa²hxi²kan¹jah¹la² a²hi²sen³su² a²nũ²a² ũ³yho³ha³ki²ka²
so¹kxi²nē³tũ³ka³txi³su² a²nũ²a²nãu³xa² ko³nxe³ju³ta²
kãĩ³te²su² te²nãu³xa² nxe³te²su² ain¹sxã³ ã³wxe³sxã³
ĩ³yain³ya³hain¹ju³tu¹tai²na², ĩ³h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
wãĩ³na² ã³wxe³sxã³ ĩ³yain³ya³hain¹sĩn¹te²sin²tã³?
Wi¹kãĩ³jah¹lo²sin¹ke³la³te²kxai³nxe²ĩ³yain³ya³hai¹nhĩ³nx²nxa³wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³ju³xai²na² Je³su²jah³la² ain³kxain¹tãu³
ĩ³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— A²nũ²a² wi¹lain³nha² te²hi²sen³su², hai³txi³ hĩ³ne³kxa²
wa³kxēn³yah³la² ã³ten³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²a²
ĩ³ton³te²su² te²a² so¹li³, hĩ³ne³kxa² wa³kxēn³yah³la²
ã³ten³te²ju²hē³li¹. Jã¹nxe³ha²kxai³ Txai²li¹ hai³txi³
a²nũ²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹. Ko³nxe³ti³ kãĩ³a¹ju³ta²
yũ²nxa³nha¹.” Nxe³te²su²te²na² ĩ³kaix¹so¹te³lhxã³wxã²nxa³wi¹.
Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ko³nxe³jah¹la² so¹li³ ko³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹li³
wxa²wa²su¹tain¹te³lhxã³wxã³na¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Heh³li²yxau³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³li³
nũ³ka³txa² nxe³ha²kxai³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² nxe³ha²kxai³
ha¹lin¹tũ³ka³txa², Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ka³li³kxi²te³lhxã³,
kwa²hãĩ¹nxe² he³lhxĩ² yxau³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²
a²nũ²a² wxã³sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³li³nũ³ka³txa² kwa²hãĩ¹nxe²
heh³li² yxau² fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a²sa³wi³ha³li³nũ³ka³txa²

kwa²hāi¹nxe² heh³lxi² yxau², ain¹to³nha³li¹. Yxān¹ta¹,
 wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² nxe³ain¹to³hxa³wi¹.
 Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³, wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
 kwa²hāi¹nxe² heh³lxi² yxau³ain¹to³hxa³ji¹ku¹, sī¹na¹nhai¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Yxau³nuh¹nx²ta¹tāu³a² ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³ heh³lxi²
 yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta²
 in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nān²tu³, a²ya³la²nāu³xā²
 ĩ³kaix¹so¹yhain¹te²ju²hē³li¹. ĩ³kaix¹so¹sxā³ ān³yan³nū²kxi²sxā³
 kāin² ĩ³yain³ya³hain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³ta²
 sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹ai²na² yxau³ye²yhai¹nhī¹na¹
 ĩ³kaix¹so¹ain¹tū³ka³txai²na² ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³ heh³lxi²
 yxau³ain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. 20 Yxān¹ta¹ yxan¹nāu³a¹
 a²wē³sāi¹ai²na² so¹kxain¹sxā³ sa²tā³tū¹kxi²yhain¹tu¹wi¹.
 Nxe³kxai²nān²tu³ nxe³hī¹na¹ a²nū²a² ĩ³kaix¹so¹ain¹tū³ka³txa²
 ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta²
 wain³tu¹wi¹. Jā¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta²na² wān³txa²
 sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su² he³lhxi² yxau³ain¹te²ju²hē³li¹.
 Ne³to³ta¹ txa²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² ā³waix³ta¹na¹hī¹na¹
 so¹lxi³ he³lhxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.

21 Jā¹nxa¹jau³su² a²nū²a² wā²la² ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³ai²na²
 tī³ka³lo³a² ā³ten²ti³kxai²nān²tu³ hai³txi³ tah²ka³lo³a²
 ũ³nhū²kxi²sxā³ ũh³yxāi¹ain¹te²sxa³yu²hē³li¹. Tah²ka³lo³ai²na²
 ũh³nhū²kxi²ki³ke³la³te²kxai³ ũ³wha³txai²nān²tu³
 tah²ka³lo³ain²ti³ ĩ³jot¹sa²kxai³ tī³ka³lo³a² ĩ³jot¹txa³ha²kxai³
 nxe³sxā³ ā³ten²ti³hī³nx²na³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²
 txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta²na² wān³txa² ain³so¹ki³kxai²nān²tu³
 hā²wxān³txa³ Txa²wān³txa² ũ³nhū²kxi²ki³kxai²nān²tu³
 nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wān³txa² so¹lxi³
 ain³so¹kxi³ju³ta² wain³na³li¹. 22 Jā¹nxe³sxā³, hai³txi³
 ka³yxuh³xa² wā²lēn¹ta³ tī³ka³lo³ēn¹ta³ yain³txi³yau³xa²
 txah²yau³xa² ā³nē¹na³wi¹sxā³ ũ³wha¹ki³te²sxa³yu²hē³li¹.
 Ā³nē¹na³wi¹sxā³ ũ³wha¹ki³ke³la³te²kxai³ a²yain³txi³yau³xai²na²
 sa²kxai³lu² wā²lē¹nai²li² ĩ³txi³ha³u³kxi²sxā³ ĩ³khot³sxā³ a²yau³xa²
 ĩ³ye¹na³hxa³te²ju²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³
 ān³tū¹i² a²ē¹nāin²ti³ ā³tū¹i² nxe³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹
 yain³txi³yau³xa² tah²yau³xa² wā²lē¹na² tah²ka³lo³ē¹nāu³a²,
 ā³nē¹na³wi¹sxā³ ũ³wha¹ki³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²
 Txa²wān³txa² a²ha³tih³xa² sa²yo²we¹tha²kxai³
 txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta²na² wān³txa² a²ha³tih³xa²
 sa²yo²we¹tha²kxai³ nxe³jau³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wān³txa²

hãi¹nxe³jau³xa¹ sa²yo²we¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³jau³su²
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, sa²ba³to³ nxe³jut³su², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
yo²ha³kxa¹ ĩ³ye¹nxi²to³jut³su² ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whãi³na¹, yain³txa² wen¹ko³xa²
ã³nxi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ā³nxi³ain¹te³na¹
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² yain³txa³nã³kxa²
wxa²ni²lho² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxe³nxa²ha¹te¹
fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩ²txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txi³su²
sa²ba³to³ nxe³tãu³a² a²wa³ka³la² a²yo²ha³kxa¹
ã³na²xai³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxa²
jau³jau¹xai²na² sa²yo²ã³ain¹ti²tu³wi¹, yain³ti³nã³kxa²
wa²ni²lho¹ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ fa³ri³se²a²
nũ³ka³txa² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

– Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sũ³na² wha²li¹txã³nxa²
ĩ²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Ta³vi²yah³lu¹ta²na² he³ha²kxai³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹ta²na² he³hai¹nha²kxai³ nX-
ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 26 Nxe³tãu³u¹ta²na²
A³bi³a³ta²rah³lu¹ta²na² wã³nxĩ¹te² si³yxau³ka³txa²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³nxa²ha¹te¹ Ta³vi²yah³lu¹ta²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹nũ²la²
yain³ti³nũ³xai²na² Sũ³na² ũ³yho³hi²tũ³xai²na² wxa²so¹sxã³
ĩ³yain³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tũ³xai²na²
Sũ³na² sxi²ha² hau³ko³tũ³ka³txa² so¹lxi³ yain³ti³nũ³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

27 Jã¹nxa¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txa²wã¹sũ³na²
a²hi²sen³su² a²nũ²a² wet1sãn²ka³tu³ hã²wxãn³txa³nũ² a²nũ²a²
hxi²nũ¹nẽ³te³lhxã³ sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ĩ³ye¹nxi²ki³ju³ta²nũ³su²
hau³ko³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
sa²yo²wet1si¹ja³kxa³nũ³su² hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² sa²ba³to³
nxe³ju³ta² we¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. 28 Nxe³na¹kxa²yu³su²
Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na²
sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²wa³kxẽ³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

3

In³txa² hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹la² hxi²we²txi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²ha² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
Je³su²jah³la² ã³wi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ā³wi²xi²te³na¹

in³txa² hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹la² ĩ²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 2 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²nũ²a² ã³nũ²kxain¹tũ³ka³txa²
 a²hi²sen³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² hxi²we²txi²ju³ta² ĩ²te³lhã³
 wahx3nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ kq³nxe³thin¹sã³
 he³son³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Sa²ba³to³ nxe³ki³tãu³a² hxi²we²txi²kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² sa²yxo²ã³kxi³ju³ta² ĩ²ki³txai²li¹.
 Nxe² kq³nxe³thin¹sã³ he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²nũ²a²
 hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹lai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ā³wxã³txu¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 4 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Ne³kxa²sah¹lxi³sa²lxi¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xã² wi¹lo²la³kxi²
 ta³nxa² kq³txo²la³kxi² ta³nxa² ih¹ju³ta² wai³nhĩn³te²la¹xã³?
 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ³ya²lu¹ta³nxa² we²txi² ta³nxa² ih¹ju³ta²
 wai³nhĩn³te²la¹xã³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³nũ²la²
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ³xan³txi³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 sa²wa³ti³nha²sxã³ ĩ²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a²
 nũ³ka³txai²na² a²ya³la³tu³jau³xa² yxo²kwĩn¹kxain¹kxe³su²
 Je³su²jah³la² ĩ³ãin²txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la²
 a²wãn³txi³kxai³lu¹ in³txai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³hxi²sin²nhat1sã²nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³
 in³txai²na² sa²kxai³lu¹ sa²hxi²sin²nha²sãn²ka³tu³, a²hxi²ka²
 sa²kxai³lu² ĩ³we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³nxa²ha¹te¹
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² wa²li³ain¹sxã³, E³ro²jah³la²
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whãi³na¹ ã³nũ²kxain¹ka³tu³
 Je³su²jah³la² ĩ³su²lhã³ain¹si¹hain¹ja³kxa³nũ³su²
 he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ĩ³ton³te²a² we²txi²jau³su²

7-8 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi²na² whãi²na¹,
 a³li³ain¹sxã³ ĩ³ye³na² kãin²je³na² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² Ka³li³le²a²ko³xa²
 a³li³i² ka³lxa¹nũn³tũ³ka³txi³ ã³xa² Ju³te²a²ko³xa²
 a³li³i² ka³lxa¹nũn³tũ³ka³txi³ ã³xa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
 a³li³i² ka³lxa¹nũn³tũ³ka³txi³ ã³xa² I³tu³me²a³ko³xa²
 a³li³i² nũ¹ã¹ Jor³tãu²yau³xa² a²yxo²ha³ti³nhãu³ã¹
 a²nũ²a² ka³lxa¹nũn³tũ³ka³txi³ ã³xa² a³li³i² Ti²ro³thĩ³na²
 a²ti²ta³lo³kxa³nãu³a¹ a³li³i² Si³tõ²thĩ³na² a²ti²ta³lo³kxa³nãu³a¹
 a³li³i² ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² ãn³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 kãi³ũh¹ju³tan¹jau³xa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³
 tũ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 9-10 Ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu² a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² te²a² ka³lxa¹txi³nãu³xa²
 ĩ³we²nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ³ton³te²

nũ³ka³txi³ ã³xa² ka³lxa¹nũn³tũ³ka³txa² tũ³nyhain¹sxã³
 Je³su²jah³la² wxa²wxai³te³lhxã³ ã³yã³ja³lxu²sa²tã³nyhu¹i²,
 sa²wxa²li²nyhu¹i² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka²no¹a² so¹sxã³ sa²hau³ko³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹,
 a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² ã³nũ²kxi²sa²sxã³
 ã³kho³kxi²sain¹kxa²yã³ti³su¹. Nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 11 Nxe³ju³tai²na² ko³nxe³te² a²yãu³ka³txi³nãu³xa² hi²sen³su²
 Je³su²jah³la² ĩ²ain¹to³ha²kxai³ ã³yxo²thu²ka³kxain¹ka³tũ³
 ĩ³wxan¹to³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 12 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ yxo²xũn³txi³
 ĩ³kwa³na³ain¹to³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Tah²sa¹ju³ta² a²nũ²a²nãu³xai²na²
 ĩ³yau¹ũ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix1so¹jau³su²

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ wã³la³ka³ta³nãu³a¹
 ã³nxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a²
 te³nain¹kxa² so¹lxi³ ĩ³kaix1so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³
 ĩ³kaix1so¹ain¹tũ³ka³txai²na² ã³tũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 14 In³txi³nãu³xa² hxi²ka²hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txa²
 ĩ³nxa³kxi² ĩ³kaix1so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³kaix1so¹sxã³
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Kan²txi³ ã³si³tẽ³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³
 ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa², ĩ³yau¹ũ³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 15 Ko³nxe³te²
 a²yãu³ka³txa² a²nũ²ai²na² nxũ²kwai³yxau³te²su² te²a²
 ĩ³ha¹jah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ nxũ²kwai³li³ain¹si¹ha¹jau³su²
 ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 16 A²nxe³sxã³
 ĩ³kaix1so¹tũ³ka³txa²sa¹: Si³mãu²ah³la² a²ĩ³lxa² ã³xa² Pe²jah³lo²su²
 nxe³ha²kxai³ 17 Ti³a²kah³la² Se³be³te²ah³la² a²ta²ha²
 nxe³ha²kxai³ Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³lai²na² a²lo³na² nxe³ha²kxai³
 a²ha¹lin¹jah¹la²nãu³xai²na² Je³su²jah³la² ãh¹ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la².

— Wxãi²na² ta²li¹ti³hũ³ya³hi¹lxi¹. Ya³hin¹ha²kxai³
 Bo³a³ner²jah³la² ĩ³yĩ¹li²nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la² nxe²
 ĩ³yĩ¹li²jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la². 18-19 Nxe³nxa²ha¹te¹ jã¹nxe³sxã³
 ĩ³kaix1so¹tũ³ka³txa²sa¹: ã³tre²ah³la² nxe³ha²kxai³
 Fi³li²pah³la² nxe³ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³la² nxe³ha²kxai³
 Ma³te²ah³la² nxe³ha²kxai³ To³me²ah³la² nxe³ha²kxai³
 Ti³a²kah³la² Au³fe²ah³la² a²ta²ha² nxe³ha²kxai³ Ta³te²ah³la²
 nxe³ha²kxai³ Si³mãu²ah³la² nxe³ha²kxai³ a²nxe³te²a²
 ã³lxi³sxã³ se³lo²ti³nũ³ka³txi³si²ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
 Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³la² yxan¹nãu³u¹ta²kxai³ ko¹ko¹xa²
 hxi²ka²nãu³a¹ Je³su²jah³la² ã³yũ³ain¹jah¹lo²nũ³su² nxe³ha²kxai³,

nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txi³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹
 Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² i³kaix¹so¹ta³lun²ka³tu³ sxi²ha²
 i³xi²ta¹hxai²hē¹la².

*Bel*³se³bu²ah³la² i³yau¹ū³jau³su²

20 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa²
 ān³sa²ki³nū²kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su²
 Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ain¹sxā³, hxi²kan¹ti³
 i³yai³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 21 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la²
 a²ya³la²nāu³xā² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ i³sxā³ sa²so¹te³lhxā³
 wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Wi¹lain³nha²te²la¹ku². Wen¹te²la¹ku²
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa²
 a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³sxā³ wxā³sxā³
 i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Bel³se³bu²ah³la² a²ta³nāu³xa²
 a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²sa³wit³sin²tai¹.
 Nxe³te²si¹ha²kxai³ ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ kō³nxe³te²
 yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su² i³ye³kxi²te²sin¹yu²hē³li¹.
 Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

23 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³kaix¹tain¹sxā³
 wān³txai²na² i³yau¹ū³jau³xai²na² i³yau¹ū³hain¹te³nah¹li¹:

— Ha³lo²ai²na² nxe³te²nū³nhū³na³li¹. A²ta³a² nū³ka³txa²
 a²hxi²kan¹te² si³yxau³tāu³a¹ Sa³ta³na²jah¹lai²la¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ Sa³ta³na²jah¹lo²la³ a²ta³a²
 nū³ka³txi³khai³xa² ān³sa²tā³hxa³tai¹nx3tho³li¹. 24 Jā¹nxa¹jau³su²,
 a²nū²a² nū³ka³txa² wā²nxū¹h¹li³ ā³nhe¹kxi²yu¹ain¹kxai²nān²tu³
 ya³lu²hxan³kxi²nyhain¹nh³nx2na³li¹. 25 Jā¹nxe³sxā³
 a²wā³tā³xa²nāu³xā² a²nū²su² te²an²tu³ ā³nhai²ta³lxi²sxā³
 yxau²xai³lain¹kxai²nān²tu³ hxa³tai¹nh³nx2na³li¹.

26 Jā¹nxe³ke³la³te²kxai³, Sa³ta³na²jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 i³yo²kwīn¹kxi²nyhu¹sxā³ ā³nhe¹kxi²nyhu¹ke³la³te²kxai³
 kan²txi³ yxau³ai¹nh³nx2na³wi¹. Nain¹kxai²nān²tu³,
 hxan³khaix¹ai¹nh³nx2na³li¹.

27 Jā¹nxa¹jau³su² sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² nū³kxūn³jah¹lo²su²
 ye²kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ti³ sxi²hai²na² ā³wih¹sxā³
 a²yen³kxa² kāi³kxi²ti³hex¹nxai¹nh³nx2na³wi¹. Yxān¹ta¹
 nū³kxūn³jah¹lai²na² i³sxā³ sa²tai³ta³lxi³kxain¹ke³la³te²kxai³
 nxe³sān²nū²la² sxi²hai²na² ā³wih¹sxā³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
 hxi²kan¹ti³ kāi³wxa²so²hxa³th³nx2na³li¹.

28 A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nū²a² a²ten³te²su²
 te²an²tu³ a²kō³nxe³ju³ta² i²li³ju³tan²tu³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³
 wān³txa² kō³nxe³jau³xa² Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³te²lo³jau³xa²
 i³ye³kxain¹kxai²nān²tu³, hā²wxān³txa³ i³āin²ta³kxi²nha²sxā³
 ā³yo²o³tū²ain¹kxai²nān²tu³ ā³wa²su¹tain¹ju³ta³nū³a²

yũ³ain¹tu¹wi¹.²⁹ Nxe³to³ta¹ wãn³txa² wai³nxa³jau³xa²
e³kxain¹jau³kxai³lu¹: “A²ta³a² hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
ĩ³hxi²ka¹tin²ta¹.” Nxain¹jau³su² ain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ko³nxe³te²lo³tain¹na³li¹. A²nxe³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ko³nxe³te²lo³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² hai³txi³ ã³wa²su¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Te²yã¹nxe³sã³
yan¹nãu³a¹ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³tain¹ju³ta³nũ³a²
yũ³hĩ¹na¹ ã³wa²su¹ju³ta²nũ³a² yũ³ai¹nxa³lho³li¹. Hxi²ki³te²la³
yxau²sa²tẽ³ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ yũ³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁰ Nxe³ju³ta² ha³la³je¹nĩn³kxai³ ha³tẽh³nxã³nxa² hoh³lxi³su²
tũ³kã³txa² a²wãn³txa²su¹:

– Je³su²jah³la² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwaj³yxau²na³li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la²
ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²hã³ka³nũ¹na² a²lon³ti³tãu³xa² i³yau¹ũ³jau³su²

³¹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²hã³ka³na² hi²sen³su²
Je³su²jah³la² a²lon³ti³tãu³xa² hi²sen³su² wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tũ³ ha³lo²a² sxi²ha² ti²ta³lo³ka³nãu³a¹ yxau³ain¹ka³tũ³
Je³su²jah³la² wa²li³si¹hain¹jau³su² i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³² Nxe³ju³ta² a²nũ²a² kãin² tũ³kã³txa² Je³su²jah³la²
ã³ki³ka³tih³kxa²wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³kã³txai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:

– Nxet³si¹lxi¹. Wxa²hã³ka³na² wxa²lon³txi³tãu³xa²
ha³lo²a² he¹ain¹sĩn¹na³li¹. I³ye³kxi¹nxa²ti³te³nain¹sĩn¹na³li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³³⁻³⁴ Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

– A²nũ²a² ã³xa², txa²hã³ka³na² hũ³te²su² yũ²,
txa²lon³ti³tãu³xa² hũ³te²su² yũ² nxe³ain¹na³li¹. Nxe³sã³
ã³sa²wa³ti³nha²sxã³ a²nũ²a² ã³ki³ka³tih³kxain¹sã³
ã³wxe³yain¹tũ³kã³txa² sa²kxai³lu² i²sa²so¹ai¹nha²kxai³
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Wxãi²na² txa²hã³ka³na² txa²lon³ti³tãu³xã² hũ³yah³lxi¹lxi¹.
³⁵ A²nũ²a² a²ten³te² ten³jau³su² te²an²tũ³ Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³jau³su² sa²yo²wet¹sxã³ kãi³kxai²nãn²tũ³ a²nxe³te²su²
te²he³la³ku³ txa²lon³su² nxe³ha²kxai³ txa²ha³lĩ³ti³su²
nxe³ha²kxai³ txa²hã³ka³nu²su² nxe³ha²kxai³ nxe³te²sain¹na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

4

Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ã³whĩ¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³ye³na²
a²yo²ka³tẽh³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a²
kãi²li³khaix¹tũ³kã³txa² ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³

Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², ka²no¹a² ĩ³ye³na² sxa³ka³lo³a²
 ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ kâi²li³tũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² a²yxō²ha³kxa¹, ĩ³ye³na² a²yxō²ka³tēh³nāu³ai²na²
 yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 A²nxe³tāu³a² Je³su²jah³la²
 hi²sen³su² wān³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³
 ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 ĩ³tih³nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a² hai³sxa² wa³kxēn³yah³la²
 yain³txa³ki³a² wi¹ki³a² wxa²sa²tāu³wa³ya²txũ³lhain¹sxā³
 ũ³whĩ¹nũ²nhai¹. 4 Ũ³whĩ¹tāu³a² ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a²
 tĩh³na² yxo²ki³sa² ā³yun¹na³nũ²nhai¹. Ā³yun¹na³tāu³ ai³ka²
 wxā³sxā³ yai³nhxa³je²nũ²nhai¹. 5 Āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a²
 kxĩh³nũ³xa² au³txi³ tah³lxa² yũ³ko³xa² ā³yun¹na³nũ²nhai¹.
 A²nxe³ kxĩh³nxai²na² kxĩh³nxai² au³lxa³ha²kxai³ wa³su³txi³
 ka³lũ³ye²nũ²nhai¹. 6 Ka³lũ³ye²te³na¹ u³je³na³kai²li²
 wxa²ki³ka³la³ka³tu³ ĩ³wa³ne²nũ²sxā³ wān³txi³ye²nũ²nhai¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ yain³ta³ki³a² a²nxe²kxa² au³txi³
 sxa²nxa³ha²kxai³ ya²lun¹txi³ye²nũ²nhai¹. 7 Āh¹ki³ka³na³ku² ki³su²
 ki³a² ha³lo²a² ũ³yen³ko³xa² ā³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²
 sa²kxai³lu² ka³lũ³xi²ye²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹ ũ³yen³ko³su²
 ha²kxai³ hi³a² kha¹ka³txa² ka³lxa¹txi³ ka³lũ³ye²nũ³nha²kxai³
 nxe³te²kxai³lu² yain³ta³nxe²kxa² wa³ne³sa³te³kxi²sxā³
 ya²lun¹txi³ye²ha²kxai³ hai³txi³ wi¹ki³la³ ā³ki³ye²nxa³nũ²nhai¹.
 8 Nxe³yān¹ta¹ āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxĩh³nũ³xa²
 tĩ³tĩn³tũ³xa² ā³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu²
 wi¹ka³lũ³ha²kxai³ wi¹we¹nha²kxai³ yain³txa² kāin²
 ki³kan²kxi²ha²kxai³ kāin² sxa³ye²nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²
 sa²kxai³lu² ā³nhai¹tũ³ta³ki³sa² ki³an²tu³ kũ³we²ki²la²
 ka³lxa²nxa³txi³ ān³ki³i¹ye²ha²kxai³, āh¹ā³nhai¹tũ³ta³ki³sa²
 ki³an²tu³ ka³lxa¹txi³ ā³ki³i¹ye²ha²kxai³, hā²wxān³txa³
 āh¹ ā³nhai¹tũ³ta³ki³sa² ki³an²tu³ wa³lĩ³kha³lhon¹txi³
 ān³ki³i¹ye²ha²kxai³ nxe³ye²nũ²nhai¹.

9 Jā¹nxai¹jau³su² wi¹ko³nyah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nān²tu³,
 wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹jau³su² a²si³yxau³tāu³jau³su²

10 Ain¹ka³tu³, hā²wxān³txa³ ye³jen¹nāu³kxai³
 kâi²li³tũ³ka³txai²na² a³li³yai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la²
 nũh¹yxau³hĩn¹kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ha²kxai³
 a²nũ²a² on³sxā³ he¹yain¹tũ³ka³txa² nxe³ha²kxai³ whāi²na¹
 Je³su²jah³lai²na² ĩ³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wān³txa², ĩ³yau¹ũ³jau³xai²na² ĩ³ye³kxi²sa²nhĩn¹jau³xai²na²
 a²si³yxau³tāu³a² ĩ³tih³nxe³sa²sĩ¹nhē³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³tai²na² so¹lxi³ wān³txai²na² tah²yau³xai²na²
Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² ě¹nāu³a²
sa²hau³ko³jau³nũ³su² nxe³jau³jau¹xai²na² txa²nũ²
ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ tũ¹ka³txai²na² hĩ¹na²

tĩ³he¹xai¹nxa³wi¹. 12 Nain¹kxai²nān²tu³,
Wi¹li²ain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³ wi¹ne³ka¹nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³
ã³ne³wxe³ai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹.

Ã³ne³wxe³ain¹ke³la³te²kxai³, a²ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³ta²
sa²ne³wa³ti³nhai¹nha²kxai³ sa²wa²su¹tai¹nhĩ³nx2na³li¹.

Jā¹nxain¹kxa²yan³ti³su², Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
ĩ³yau¹ũ³jau³xai²na² so¹lxi³, ĩ³ye³kxain¹na³li¹, a²nũ²a²
ã³xa²su¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Jā¹nxe³jau³su² Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wān³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ka³lxa²na³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ã³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹. Yxān¹ta¹
jau¹xai²na² ha³ta³nxān²txi³ ã³ne³wxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³,
ĩh¹nxet3sxã³ wān³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² yxo²ha³kxa¹
ã³ne³wxe³yah³lxi³hĩ³nxān¹te²la¹xã³?

14 Jā¹nxa¹jau³su² wān³txai²na² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
a²si³yxau³tāu³a¹ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a² yain³txa³ki³a²
wxa²sa²tāu³wa³ya²txũ³lhain¹sxã³ ũ³whĩ¹jah¹lo²su²
te²an²tu³ a²nũ²a² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ĩ³ye³jah¹lo²su²
kxa²yā¹nx2na³li¹. 15 A²ki³ai²nān²tu³ tĩh³na² yxo²ka³teh³nāu³a²
ã³yun¹na³sxã³ sxa³ye²ki³ai²nān²tu³, a²nũ²a² ã³xa²

Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ain³kxi²kxa² yā¹nxe³te²ju²hẽ³li¹.
Yxān¹ta¹, ain³kxain¹tāu³a¹, kwēn¹ta²kxai³, Sa³ta³na²jah¹la²
a²ta³a² hxi²kan¹jah¹lan²tu³ wxã³sxã³ a²wān³txa²
wi¹jau³xai²na² ã³wa²lho¹kxain¹te²ju²hẽ³li¹. 16 Jā¹nxe³sxã³
a²ki³ai²nān²tu³ tah³lxi³ju³tai²na² ã³yun¹na³ki³kxa²

yā¹nxe³ju³tan²tu³, a²nũ²a² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ain³kxi²kxa²
yā¹nx2na³li¹. Te²nān²tu³ a²wān³txai²na² ain³kxain¹ka³tu³
ĩ³ka³li³hai¹nha²kxai³ wān³txai²na² te³nain¹te²ju²hẽ³li¹.

17 Yxān¹ta¹ te²na² yain³txa³ka³ta² a²nxe²ka² yũ²nxa³kxe³yā¹nxe²
yxau²xai³jah¹lo²yā¹nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³ au³txi³
yxo²ĩ²xa³kxe³su² ha³lo²a² ko³nxe³to³nha²kxai³ Sũ³na² wān³txa²
ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ĩ³khāuh³lxa³thi¹nai¹nha²kxai³
nxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wān³txai²na²

wa³su³txi³ sa²yxo²ã³te²ju²hẽ³li¹. 18 A²ki³ai²na² ha³lo²a²
ũ³yen³ko³nāu³a² ã³yun¹na³ki³kxa² yā¹nxe³ju³tan²tu³ a²nũ²a²

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²kxa² yā¹nx2na³li¹. 19 Yxān¹ta¹ ha³lo²a² hxi²waut3ta³lxi³nha²khaix1nxe³ha²kxai³ a²yen³kxa² ta³nxa², a²ha³teh³nxā³nxa² yo³hi²ki³txā³nxa² ta³nxa² kāin² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ā³na¹ain¹sxā³ kwa² wa³nī³lon³sxā³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ nxe³kxa² yā¹nxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 20 Āh¹ki³ai²nān²tu³, kxīh³nū³xa² tī³tīn³tū³xa² ā³yun¹na³sxā³ sxa³ye²ki³ai²nān²tu³ wa³lī³kha³lhon¹sxā³ ān³ki³i¹ye²nū²nhai¹. Nxe³kxa² yāx1ju³tai²nān²tu³, a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxa²so¹sxā³ kan²txi³ i³te²ju²hē³li¹. Nxe³te²a² ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² ī²li³te²a² jū¹nxe² wi¹lhin¹sxā³ sa²yxo²wet1sai¹nha²kxai³ āh¹ ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² āh¹ ī²li³te²a² wi¹lhin¹sxā³ sa²yxo²wet1sai¹nha²kxai³ āh¹li³nūn³sxā³ ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² āh¹ ī²li³nūn³te²a² wi¹lhin¹khai¹nxe³sxā³ sa²yxo²wet1sai¹nha²kxai³, nxe³kxa² yā¹nx2na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Sxi²hē¹na² sa²kxi³kxi³ju³ta² ī³yau¹ū³jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ī³ye³te³nah¹lxi¹:

— Īh¹nxe³te³lhxā³ sa²kīx3ki³tē³na² ū³thū²sxā³ sxi²hē¹nāu³a¹ tē³sxā³ ā³wih¹ki³te²la¹xā³? Hai³txi³ kwa³ta³lē³na² ū³tī¹kxi²wxe³ki³sxa³ha²kxai³ hai³txi³ ka²ma²ka³lo³a² sxa³sxā³ āu³xi²ki³ka³lo³a² a²yu³hē³nāu³a¹ ūh³wxe³ki³sxa³ha²kxai³ nxe³ki³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ kīn³txi³ ūh³wxe³ki³kxi²nān²tu³ sxi²hē¹nāu³a¹ whāi²na¹ wxa²ko²ko²ta²nē¹te²jai¹ti²ti¹. 22 Jā¹nxa¹jut3su² kxān³nāu³ān²tu³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² oh³na² yxau³jah¹la²kxai³lu² yen³kxa² hāi³te²a² whāi²na¹ wā²nā³ū¹nx2ti³tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yen³kxa² ū³ho¹ain¹kxa² whāi²na¹ ī³yau¹ū¹nx2ti³tu¹wi¹. 23 Jā¹nxa¹jau³su² wi¹ko³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxi²nān²tu³ Txa²wān³txai²na² wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹.

24 Wxa²kāi³nyhu¹ah³lxin¹kxa² yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² kāi³ūh¹nx2ti³tu¹wi¹. Ā³wa²to²hi² kāi³ūh¹nx2ti³tu¹wi¹. 25 A²nū²a² yen³kxi³nh²te²na² āh¹ kāi²non³sxā³ yen³kxa² ū³hū¹nyhain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa²jū¹nxe² yū³kxan²ti³ sa²sai¹xi²hxa³tain¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa³ki³a² a²wen¹ju³ta² ī³yau¹ū³jau³su²

26-27 Nxe³ha²kxai³la¹, āh¹ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wān³txa² ī³yau¹ū¹nx2ta¹jau³xa² yā¹nx2na³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹. A²nū²a² hai³sxa²nāu³a¹ yain³txa³ki³a² wxa²sa²tāu³wa³ya²txū³lhain¹sxā³ ū³whī¹nū²nhai¹. Nxe³ka³tu³, ka³nxah³ti³na² āu³xi² a³lan²tin³na² ī³sa²yxau² jā¹nxe² jā¹nxe²

nxe³kxai²nān²tu³ a²ki³ai²nān²tu³ wi¹ka³lū³xi² wi¹we¹ni²
 ye²nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ a²nxe³ki³ai²na² ĩh¹nxet3sxā³ wi¹ka³lū³sxā³
 wi¹wen¹te²sin²ta²ku². Kī³nhai¹. Kō³nxe²ki³sxa³nhai¹. Nū²nhai¹.
 Nxe³kxa² yā¹nx2na³li¹. 28-29 Kxīh³nū³nāu³a¹ yxau³te²ki³a²
 kwa²hāi¹nxe² ān³ki³i¹ye²nū²nhai¹. A²wi¹lhīn¹ju³ta² kāun³sxā³
 ka³lū³ka³tu³ a²nxā³nxa² ka³lū³ka³la²na³na¹. Nxe³ka³tu³,
 a²wxi²a² ā³wxi²i²sxā³ ā³wxi²kan²kxi²na³na¹. Nxe³ka³tu³ hai³sxa²
 wa³kxēn³yah³la² wān³txi³kxai³lu¹: “Ka³ya³txa² kan¹na²hē³ni¹.
 Wxa²nāu²so¹jah³li³hē¹ni¹.” Nxe³nū²nhai¹. Txa²wān³txa²
 yā¹nx2na³li¹. Wxa²ē¹nāu³ai²na² a³la³kxi² kāi²non³tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² wi¹lwen¹ju³ta² ĩ³yau¹ū³jau³su²

30 Āh¹li³sxā³ wān³txa² ĩ³yau¹ū³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

– Txa²wān³txa² ĩ³yau¹ū³nx2ta¹jau³xa² yā¹nx2na³li¹.

31 Nxe³te³nah¹li¹. Yain³txa³ki³a², Mos³tar²ta²ki³a² yā¹nx2na³li¹.
 Nxe³ki³ai²na² kxīh³nū³xa² ũ³whī¹ki³tāu³a¹ hī³ne³ka³ki³a²
 yxo²ha³kxa¹ ki³jū¹li²sa²sai¹ki³ai²la¹wi¹. 32 A²nxe³ki³ai²na²
 ki³jū¹li³khai¹nxe³ki³su² kxan²ti³ ta³ki¹ai²na² ka³lū³nū²la²
 wi¹wen¹nū²la² hai³sxa¹tē³kxa² ā³wa²tot1sa²sai¹nū²nhai¹.
 Hī³a²khai³xa² wen¹nū²nhai¹. Nxe³sxā³ ai³ka² ā³wxā³ha²kxai³
 yeh²nxi³nū²nhai¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Txa²wān³txa²
 sa²yo²we¹jah³li¹n¹kxai²nān²tu³ wi¹la² ĩ³ā³lxa³ti³hi¹txā²ti³tu¹wi¹.
 Nxe³sxā³ a²wi¹lhī¹na² jū¹nxa² so¹li³ yxo²ī²sah¹li¹n¹kxan²ti³
 ye³jen¹na² ĩ³kāi²non³sxā³ yxo²ī²sah¹li¹n¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

33 Jā¹nxe³sxā³ wān³txa² ĩ³yau¹ū³jau³xa² ka³lxa¹jau³xa²
 te²u¹jā¹nxe³jau³xa² ĩ³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nū²a² hxi²kan¹ti³ wi¹kō³nyhain¹kxa² yā¹nxe³sxā³
 ĩ³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 34 Wān³txa² ĩ³yau¹ū³jau³xa² so¹li³
 ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²si³yxau³tāu³khai³xa²na²
 sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³li³nāu³xa² so¹li³ wā²nxūh¹
 ĩ³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ī³ye³na² ā³wxe³lhu²si¹ju³ta² ĩ³yau¹ū³jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹ sū²ni²khai¹nxū²la² Je³su²jah³la²
 wān³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³li³nāu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

– ĩ³ye³na² Ka³li³le²a² ye³na² yxo²ha³ti³li³a³sah¹li³wxi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxe³te³na¹, a²nū²a² nū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ wxā³sxā³
 ān³sa²ki³nū²kxain¹tū³ka³txa² ĩ³sa²si¹hā³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a²sa³wi³ha³li³khai³nū³ka³txa²
 sa²kxai³lu² whāi²na¹ka²no¹a²ka³lo³ai²na² ũh³nxū³sa²tā³nū¹xi²sxā³
 ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²ka²no¹a² ā³ka³lo³a² kū³we²ki²la²
 ka³lxa²nxa³ka³lo³nāu³xa² ai³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 37 Nxain¹tāu³a²
 kāin² sa²xit3jain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²xit3sxā³ ĩ³yau³xa²

sa²so¹sxã³ sa²ta³kãu³sxã³ sa²ka²la¹so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ka²no¹ai²na² i³ni³sa²wi¹sxã³ a³nũ¹te³lhxã³ yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 38 Nxe³hi¹kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ka²no¹a²
 si³ka³la³nhãu³ã¹ sxa³sxã³ aũ³xi²nũ²la² wã²la²ka³lo³a²
 a³nũ³ka²la¹nha²sxã³ sxa³sxã³ aũ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹
 Je³su²jah³la² i³tu¹lxi²si¹hain¹jau³xa²sa¹:

– Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Nxe³si¹lxi¹. I³lo³nxi²nẽ³te³lhxã³
 sãn¹na³li¹. Hxi²waun³ta²kxi¹nha²sãn¹nxãn³ji¹wi¹?

Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³sa²yxau³sxã³
 i³txai²na² i³kwaj²kwaj²kxi²ha²kxai³, i³yau³xai²na²
 i³ye³kxi²ha²kxai³:

– ã³yit¹sxã³ a³nhãu²no³txa²sã²nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³ i³txai²na² a³wxe², i³ye³nai²na² a³nhãu²no³ti²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 40 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– İh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yuh³li³nx2ti³ji¹wi¹? Hãi¹nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ yxo²i²jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹
 i³yon²ta³kxi²nha²sxã³ i³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹:

– İh¹nxe³jah¹lo²tan³te²la¹xã³? Jah¹lai²na² wãn³txa² it3ta²
 ũn³ju³ta² a³wxe³si¹jau³su² i³ye³na² sa²hãu²not3si¹jau³su²
 nxe³ten¹tu³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5

Ko³nxe³te²yãu³ka³txa²nxũ²kwaj³li³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ye³nai²na² a³yo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³ ha³lo²a² Je³ra²sa² nũ³ka³txa² yxau³ta³ko³xa²
 a³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 ã³wi¹hain¹tãu³a¹
 Je³su²jah³lai²na² ka²no¹a² a³li³tãu³a¹ a²nũ²a² ko³nxe³te²a²
 yãu³ka³txa² nxũ²kwaj³yxau³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹
 ne³khou²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3-4 A²nxe³jah¹la² ya³lu²te²a²
 sa²nĩ³kxi²ko³nãu³a¹ yxau³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³
 a²nũ²a² a³xa² hxi²kan¹ti³ ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Ye³ka³lxa¹txi³ kwa³thi³lĩh³na² sa²hxi²kĩ¹i² sa²yux3kĩ¹i²
 nain¹to³kxan²ti³ ya³lot3sxã³ i³hxau³kxi²nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Hxi²kan¹ti³ i³hau³kot3tain¹to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 5 A²nxe³jah¹la²
 ya³lu²te²a² sa²nĩ³kxi²ko³nãu³a¹ nũh¹yxau² wã³la³ka³txa²nãu³a¹
 nũh¹yxau² ka³nxah³ti³na² wxan¹to³hi² tah³lxa³ka³ta²
 to¹ka³ta² ũ³yho³li³nha²to³hi² a³lan²ti³nha² jã¹nxe³to³hi²
 nxe³yain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² u²ten³sa²tã³sxi²tãu³ yãn³txi³

ĩ³ha²no¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² ĩ³sa²nẽ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
7-8 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wã³txi³kxai³lu¹:

— A²ta³a² ko³nxe³jah¹lãĩ³. Wa²li³txu¹li¹. Jah¹lai²na²
wxa²nxũ²kwai³li³txu¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
in³jah¹lai²na² sa²kxai³lu¹ wxan¹te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³lãĩ³. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Tah²si¹lxĩ¹.
Ĩh¹nxe³sa²te³lin¹ji¹wi¹? ĩ³khãu³lhxa³ti³sa²txa³hẽ¹li¹.
Txa²wã³txai²na² ĩ³wã³txi³sain³nxa²ha¹jau³xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² oh³nãu³a¹ yxau³jah¹la² hi²sen³su²
ain³kxi²sa²jau³xai²la¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wã³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxet³sxã³ ĩ³yĩ¹li²nhãn¹ji¹wi¹, wxa²ĩ³lxa²su¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²ĩ³lxa²Yxo²ka³lxa¹jah¹lo²sa¹wi¹, ka³lxa¹khaix¹te²sa²sĩ¹nha²kxai³

10 Jã¹nxa¹jau³su² ta²ko¹xai²na² a³li³si¹sa²nhĩn¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³hĩ¹nãu³a²
wã³la³ti²ka³nãu³a¹ ka³yxuh³xa² kwa³jan³ta² yxa³kxa²
ũ³yhait¹ho³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxe³ain¹ye²ha²kxai³
a²ta³a² nũ³ka³txa² a²wã³ti³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
ĩ³wã³txi³sain³te³nah¹lxĩ¹:

— Yxa³kxa³nãu³xai²na² ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ka³yxuh³xai²na² ã³nxũ²kwai³wi¹ti³ten³sa²sĩn¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wã³ti³kxai³lu¹:

— Jã¹nxe³jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³, a²ta³a² nũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² in³txai²na² wxa²nxũ²kwai³li³ain¹sxã³,
yxa³kxi³nãu³xai²na² ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tũ³ yxa³kxa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² yxo²ha³kxa¹
a²wã³la³ti²ka³nãu³ai²na² ã³ni³hi²kan³sxã³ ĩ³yen³nãu³ai²na²
ã³yu¹nũ³sxã³ ĩ³lo³nxĩ² ya²lun¹ti²hxn³ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³ha²kxai³lu¹ yxa³kxa² nũ³ka³txai²na²
a²wa³kxẽn³ti³nãu³xa² sa²kxai³lu² yuh³lxa³txi³
ã³ni³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²yhe³nai²na² ã³ni³hi²
Je³ra²sa² nũ³ka³txa² a²ko³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ã³ni³hi²
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³ ha³lo²ai²na²
ĩ³ye³kxa²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³,

a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ aun³ti² wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
ha³lo²ai²na² ĩ²te³lhxã³ka². 15 Aun³ti² wxã³ain¹ka³tũ³
Je³su²jah³lai²na² ĩ³ha¹txai¹nha²kxai³ in³txai²na²
a²ta³a² nxũ²kwai³li³nyhain¹jah¹lai²na² ĩ²ai¹nha²kxai³,
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². In³txai²na² wã²la²
wi¹wi²kxi²nha²sxã³ yxau³ha²kxai³ wi¹lxon³kxi² yxau³ha²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a²nãu³xai²na² ĩ²ain¹tãu³,
yuh³lã¹khaix¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16-18 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹

a²nũ²a² ha³la³je¹nai³kxai³ ha³lo²a² i²ain¹tũ³ka³txa²
 sa²kxai³lu¹ i³ye³sxã³ aun³ti² wxã³ain¹tũ³ka³txai²na²
 i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³hen³txain¹te³nah¹lxi¹, a²nũ²a²
 ko³nxe³te² a²yãu³ka³txi³nãu³xai²na² nxũ²kwai³yxau³jah¹la²
 we²nxi²ju³ta² ha³ta³nxain²txi³ i³yau¹ũ³ai¹nha²kxai³ yxa³kxa²
 nũ³ka³txa² i³ya²lun¹ti³ju³ta² i³yau¹ũ³ai¹nha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² aun³ti² wxã³ain¹tũ³ka³txai²na²
 ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²ha³lo²a² ko¹xai²na² wxa²li³txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹
 wa²li³te³lhxã³ nxe³ha²kxai³ ka²no¹a² ã³wih¹ka³tũ³ a²nũ²a²
 a²ta³a² nxũ²kwai³li³yain¹jah¹la² wxã³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ã³si³tẽ³nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix¹sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 19 Yxãn¹ta¹ hai³txi³ Je³su²jah³lo³la³ hãi¹nxe²
 wxã²nã¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 a²wãn³ti³kxai³lu¹:

— Wxa²sxi²ye³na² wxa²ya³li³nãu³xa² sxi²ha²
 i³txu¹li¹. Nĩn¹ka³tũ³ Txa²wã¹sũ³na² kãi³kxi¹nxa²ju³ta²,
 i³hen³txi³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² i³sxã³,
 a²sxi²yhen³nãu³xai²na² hxi²ka² hxi³jen³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹
 i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na² kãi³kxi²ju³ta²
 i³hen³txi³sxã³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ kãin² i³wã³wã³txi³kxi²nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jai²rah³la² Je³su²jah³la² i³ye³kxi²jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³na² a²yxo²ha³tih³nãu³a¹
 Je³su²jah³lai²na² ka²no¹a² ã³yxo²ha³ti³sa²sai¹ka³tũ³ a³li³hĩ¹na¹
 a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ã³nũ²kxain¹sxã³
 yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22-23 Nxe³ju³ta² in³txa² a²i³lxa²
 Jai²rah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nũ²kxi²thĩ³na² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jai²rah³lo²su² te²kxai³lu¹ wxã³sxã³ Je³su²jah³la²
 i²ain¹ka³tũ³, ãn³ka³ti³wxe³sxã³, i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²ka³ne³lxa² ya³lu²kxi²sa²tẽ³na³li¹.
 Wxã³sxã³ txa²ka³ne³lxa²na² wxa²wxai³kxi¹sẽ¹li¹.
 Nĩn¹kxai²nãn²tu³ we²nxi²xi²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², Jai²rah³la²
 ã³si³tẽ³kxa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²
 a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³ki³ka³ti³kxain¹sxã³
 ãn³kax³tũ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha² i³ton³kxi²ta¹ka³lxa² i³yau¹ũ³jau³su²

25-26 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² nxe³tau³ta²
 ka³na³ka³na³ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²na²
 kãin² i³ton³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²ka²hxi³sxã³ ha¹li¹

wxa²sa²so¹xi²nũn³sxã³ kwẽ³ko³nhĩ¹nai³ta² sa²kxai³lu²,
 i³si³ti³hon³ka³txa² ã³nĩ³ton³ ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la²,
 Nxe³ha²kxai³ hĩ³ne³kxa² hoh³lxi³sa²jah³la² i³ta³ka³txai²na²,
 o²la³kxi²te³lhxã³ a²ha³teh³nxã³nxa² ũ³yho³hi²txã³nxa²
 hã¹nxe³ti³xa² ũ³hũ¹hxa³tain¹kxan²ti³nũ¹ hai³txi³
 we²nxi²ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hã¹nxe³sxã³
 khãuh³lxi³ton³nha²ha²kxai³ hã¹nxe³sxã³ ã²la² kãin²
 i³ton³to³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la², 27 Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxi²na²
 sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²nũ²a² i³ton³te²su²te²a² we²txi²jau³su²
 ain³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ wxã³sxã³
 Je³su²jah³la² i³hit¹sxã³ ã³yau³son³kxi²ka³tu³ a²wã²la²ka³lo³a²
 wxa²to³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxe³ju³ta² ta¹ka³lxi²na²
 a²ẽ¹nãn¹jau³la³ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³la² a²wã²la³ka³lo³a² he³la³ku³
 wxa²to³kxi²na¹kxai²nãn²tu³ we²nxi²sa³tũ¹xã¹. Nxe³nha²sxã³
 wxa²to³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Wxa²to³kxi²ka³tu³ wa³su³txi³
 i³ta³ka³txai²li² we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 – Txa²nũ²ai²na² wa²su¹wa²sun¹khaix¹sa³nhã¹
 Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
 a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

– Txa²sĩ³na² wi¹la¹tãu³a² so¹kxi²sain¹na²na¹.
 Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² nũ³ka³txai²na²,
 a²nxũ²kwai³ye³la³nãu³a¹ ã³sa²wa³ti³nha²sxã³ i³ye³te³nah¹lxi¹:
 – ĩh¹te²la³ta³ txa²wã²la³ka³lo³ai²na² wxa²to³syah¹lxin¹si²lxi¹?
 Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31-32 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² a²wãn³txi³kxai³lu¹
 i³ye³li³te³nah¹lxi¹:

– A²nũ²a² kãĩ²li³tũ³ka³txai²na² ã³ki³ka³ti³kxi²wxe³sxã³
 ã³to³nxain¹sĩn¹na³li¹. Nxe³nxai¹nha²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³ta³:
 “ĩh¹te²ta³ wxa²to³sain¹ji¹wi¹?” Nxe³nhĩn¹jau³xai²na²
 i³ye³nhĩn¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a²
 wxa²to³te²a²ĩte³lhxã³ Je³su²jah³la² sa²wa³ti³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Yxãn¹ta¹ tu¹ha³ka³lxi²na² sa²kxai³lu², ju¹ta²na²
 sa²kxai³lu² ã³ne³wxe³khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³,
 kãin² yuh³lxi³ha²kxai³ i³ka³ta³txa³sa²ha²kxai³ wxã³sxã³
 Je³su²jah³la² ã³ka³ti³wxe³ka³tu³ ha³lo²a² hã¹nxe³ti³xa¹
 i³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 a²wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Nxet³sã¹nxi¹. Yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³ we²txi¹nxa²ha¹xĩ¹.
 Wa²su¹wa²su¹yxau²xai³txa²hẽ³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Jai²rah³la² wẽ³sa²ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²si¹jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxi²nyhain¹ti³kxai³lu²
 a²nũ²a² ka³na³ku² Jai²rah³lai²na² sxi²ha² wxã³sxã³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jai²rah³lāi³. Nxet3sī¹lxi¹. Wxa²ka³ne³lxin³txi²
ya³lu²kxi¹nx2na²li¹. Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
ĩ³hxi²ka³u³ka³sīn¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxe³kxan²ta¹ jau¹xai²na² ĩ³ye³kxain¹kxan²ta¹ Je³su²jah³la²
a²wān³txi³kxai³lu¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹sxā³ yxo²ĩ²sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

37-38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu¹,
a²nũ²a²nāu³xai²na² ā³si³tē³kxain¹te²nāu³xa² ha³lo²a² yxau³sxā³
wahx3nxe³si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Pe²jah³la²
so¹lxi³, Ti³a²kah³la² so¹lxi³, Jo³āu²ah³la² Ti³a²kah³la²
a²lo³na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxah¹lxi³sxā³
a²sxi²ha² ya³son³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹
thī¹nai²li² a²nũ²a²nāu³xā² yxau³te²nāu³xa²,
kāi²nxon³sxā³, kāin²nān³ti³sxā³ hxi²ka³u³ka³nha²sxā³
he¹li³ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 39 Nxe³ju³ta²kxai³, Je³su²jah³la²
ā³wih¹sxā³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²ya³n³ti³ta³ hxi²waun³txi³nha²sxā³
kāin²nān³khaix1yah³lxin¹ji¹? Hai³txi³ wē³sa³la³ ya³lu²nxa³wi¹.
Hāi¹nxe³sxā³ kāin² āu³xi²na³li¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

40 Yxān¹ta¹ a²nũ²a²nāu³xai²na² yxo²ĩ²ai¹nxa³jau³su²
ĩ³yxo²kwa³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹
aun³ta²li³si¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²wĩ³na² so¹lxi³,
a²hā³ka³na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
so¹lxi³ sxā³ Je³su²jah³la² tē³li³yhu¹sxā³ a²wē³sa² sxa³thĩ³na²
ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Ā³wi¹hain¹ka³tū³ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² wē³sa² a²hxi²ka² hxi²ki³sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wē³sāi³. ĩ³sa²yxau³nxi¹. Nxe³nxa²ha¹xi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³hī¹na¹ wa³su³txi³ wē³sa²kxai³ ĩ³sa²yxau³ka³tū³,
ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la², wāi²ta² wē³sa²kxai³la². Nxe³ju³ta²
ān³si³tē³kxi²tū³ka³txai²na² kāin² wā³txi³lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

43 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹, yxo²xūn³txi³
ĩ³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju¹ta²na² a²nũ²a² ā³xa² ĩ³hen³txain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
Hāi¹nxe³sxā³ wē³sai²na² yain³txa² ũ³hū¹jah³lxi³hē¹li¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

6

Na³sa³re²thĩ³nān¹tū³ka³txa² sa²yxo²ā³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ nū¹ā¹
wa²li³ain¹ka³tū³ a³li³lah¹sxā³ ton¹ta³ko³xai²na²
ā³nxai³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
sa²kxai³lu² ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Sa²ba³to³ nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa²

ĩ³ye¹nxain¹to³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
 ã³wih¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wãn³txa² jau¹xai²na²
 a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ain³kxain¹ka³ty³
 ĩ³wã³wã³txain¹sxã³ yxo²o²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³la² ĩh¹nxe³ju³khai³xa² ĩ³hxi²ka¹txai¹nhĩ³te²la¹ku¹?
 ĩh¹te²ta³ wxi²kan¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³hĩ³te²la¹ku¹?
 ĩh¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹sxã³ kãĩ³hĩ³te²la¹ku¹? Kĩ³nhai¹.
 Kõ³nũ¹hxain¹kĩ³sxa³nhai¹. 3 Jah¹lai²na² hãĩ¹nxe³sxã³
 sxĩ²ha² ton³ju³ta² a²hoh³lxi³su² jah¹lai²la¹wĩ¹. Jah¹la²
 Ma³ri²a³ka³lxi²na² a²kĩ³lha³lxa² nxe³ha²kxai³ Ti³a²kah³lai²na²
 Jo³se²ah³lai²na² Ju³ta²sah³lai²na² Si³mãũ²ah³lai²na² ain¹sxã³
 a²kan³ti³nãũ³xa² nxe³ha²kxai³ nxe³jah¹la¹wĩ¹. A²ha³lĩ³ti³nãũ³xa²
 yxau³ye²nẽ³lain¹na³li¹. Hxi²kan¹jah¹lo²sxa³wĩ¹. Nxe³sxã³
 hxi²ye¹ta³lxain¹sxã³ e²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² a²wãn³txa² hen³txi³jah¹lo²su²
 te²kxai³lu¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹
 a²wã³tã³xa²nãũ³xa² hi²sen³ta³ so¹lxĩ³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³,
 sxĩ²yhen³khai³xa² yxau³yain¹tũ³ka³txa² hi²sen³ta³ so¹lxĩ³
 yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³, a²nũ³ka³txi³khai³xa² hi²sen³ta³ so¹lxĩ³
 yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³ ain¹na³li¹. Jã¹nxe³sah²lxin¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² hxi²kan¹ti³ nũ³kxũn³ju³ta²
 kãĩ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãĩ¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ³ton³te²su²
 ka³lxa²nxa³te²su² te²a² so¹lxĩ³, wxa²hxi²to³hain¹sxã³
 ĩ³we²nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6 A²nũ²a² yxo²i²ai¹nxa³ju³ta²
 Je³su²jah³la² ĩ³wã³wã³nxe³khai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
 sxĩ²yhen³nãũ³xa² ai³lha²thet³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³sa²si¹hã³si¹hain¹jau³su²

7-9 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nãũ³xai²na² hxi²ka² hxi²sa³sxã³ ha¹li¹
 wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txai²na² ĩ³kaix¹so¹sxã³,
 ha¹li¹ wxa²hau³kot³sxã³ ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³sa²si¹hã³ain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Kõ³nxe³te²a² yãũ³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 Txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² ũ³hũ¹nx2ta¹wĩ¹. Yxãn¹ta¹ ai³yah³lxin¹ju³ta²
 a²yen³kxa² tẽ³sxã³ ai³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Tãũ²nxa² so¹lxĩ³,
 tẽ³sxã³ ã³nxai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hai³txi³ yain³txi³nũ³la³ tẽ³xa³i²
 wã²lẽn¹ta³ tẽ³xa³i² ha³teh³nxã³nxa² ũ³yho²hi²kĩ³txã³nxa²
 wã²lẽn¹ta³ wi¹so¹sxã³ tẽ³xa³i² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Yu³wi²kxi²nyhah¹lxin¹ka³lo³a² so¹lxĩ³ yu³wi²ki²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.

Yxān¹ta¹ wā²la²ka³lo³la³ tē³yah³lxi³txa³hē¹li¹. 10 Jā¹nxain¹jau³su² i³ye³kxain¹jau³xa²sa¹:

— Sxi²yhe³na² i²li³jen³su² je³nān²tu³ ā³nxai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² ā³wih¹te³lhxā³a²wa³kxēn³yah³la²ka²la¹txa²lxain¹kxai²nān²tu³ a²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² sxi²ha² so¹lxi³ āu³xi², yai³ni², nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Sxi²yhe³nai²na² he¹yah³lxi¹nhī¹nān¹te²tu³ sxi²ha² ā³xa² ā³ya¹ya¹jah³lxi³txa³hē¹li¹. 11 Yxān¹ta¹ sxi²yhe³na² i²li³jen³su² je³nān²tu³: “Wxāi²na² ten³nxax²lxi³si¹nx3nhai¹.” Ne³nx2tain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² wān³txi³la³ ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxax³kxai²nān²tu³ sxi²yhe³nai²nān²tu³ wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Wa²li³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kīh³nū³xa² wxa²yu³kxa² ti³so¹yah³lxin¹tū³xa² ti³yu³tun³ta³kxi²nhai¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²kō³nxe³ti³ kī³ain¹ju³ta² i³yau¹ū³ain¹yah³lxi³hī³nxax¹lxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

12-13 Nxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³nxai³ain¹ka³tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kī³ki³ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³ta³lo³ta³wxe³ki³si¹jau³su² i³hen³txi² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa²ka³lxa¹txi³nxū²kwai³li³si¹hai¹ni² a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² ka³lxa¹txi³ o²lyau³xa² a³se³to²na²yau³xa² tē³sxā³ wxa²ne³to¹la³kxi²sxā³ i³we²txi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² su²lhā³jau³su²

14 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² kī³ju³ta² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹jau³xa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² E³ro²jah³lo²su² te²kxai³lu² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ a²nū²a² i²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nē³jah¹lo²su² ya³lu²ka³tu³ hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³ hī¹na² a²yen³kxa² hxi²kan¹ti³ kī³ain¹na³li¹.

15 Ain¹ka³tu³ a²nū²a² ā³xa² i²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

— E³li²ah³lo²su² te²la¹i¹. Nxe³ain¹ka³tu³ a²nū²a² ā³xa² i³lxi³nū³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lai²la¹i¹. Kxā³nhxī¹nai³tā² i³sa²si¹hā³nē³kxu¹jā¹nxe³jah¹lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16 Yxān¹ta¹ jau¹xai²na² E³ro²jah³lai²na² ain³kxi²ka³tu³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Ha³la³je¹nai³tā² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ū³nhe³ki²lho¹si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹hē³li¹. A²nxe³jah¹la² hī¹na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

17-18 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu¹, ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² a²lon³na² a²i³lxa² Fi³li²pah³la²

ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ Fi³li²pah³lai²na²
 a²sxe³xa³ka³lxa² a²ĩ³lxa² E³ro³ti²a³ka³lxa² ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la².
 E³ro³ti²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu²
 ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³lu² hait1so¹kxi²yha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ka³tu³ta¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹
 E³ro²jah³lai²na² ĩ³tih³nxe³jau³xa²sa¹:

— E³ro²jah¹lãi³. Nxet3sĩ¹lxi¹. Wxa²lon³na² Fi³li²pah³la²
 a¹he¹na³li¹. Nxe³kxa²yu³su² a²sxe³xa³ka³lxa²na²
 hait1so¹kxi²yha¹hin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Kãi³in¹ju³ta²
 Txa²wã¹sũ³na² te³nxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ha²kxai³ E³ro³ti²a³ka³lxa²na² a²hi²sen³kxai³lu²
 Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³xã³ta³kxi²khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu²
 Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³ i³ain¹sãn²sxã³ sa²tai³kxain¹sxã³
 sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³kxa²yu³su²
 E³ro³ti²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
 ĩ³su²lhã³ti³ten³khaix¹ain¹ta¹ hxi²kan¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 20 Hxi²ka¹nai¹nxa³ju³ta²sa¹: E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹
 a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³
 wain¹khaix¹jah¹lai²la¹xã¹. A²kõ³nxe³ju³ta³la³
 yũ³ti³hex¹jah¹lo²sxa³xã¹. Yuh³lxi¹na¹nhã¹, Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lai²na²su¹. Ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
 a²sxe³xa³ka³lxa² an³tixi³ju³ta²kxai³ i³su²lhã³ain¹kxa²yan³ti³su²
 E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
 ã³non²ta³kxi²to³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
 wãn³txa² E³ro²jah³lai²na² ain³kxi²sxã³ kãin² yuh³li³to³nha²sxã³
 ĩ³wã³wã³ta³kxi²nha²kxan²ti³nũ¹ ka³lih³kxi²nha²sxã³
 ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³to³ta¹ a²ha² yan³nãu³kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na²
 a²hi²sen³kxai³lu¹ a²hã³ka³na² ẽ¹na² a³li³la¹hain¹ju³tai³tã²
 ain³kxi¹xi²nha²te³lhã³ kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kãi³ain¹ju³ta²sa¹,
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ka³lxa¹txi² so³ta²to² nũ³ka³txa²
 a²hxi²kan¹ti³nãu³xã² hãi¹nxe³tĩ³xa² ka³lxa¹txi² Ka³li³le²a²kõ³xa²
 a²hxi²kan¹ti³nãu³xa² ka³lxa¹txi², nxe³ain¹ka³tu³
 ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ a²yain³txa² ka³lxa¹txi³
 kãin² ĩ³yai³ni², yain³tixi³yau³xa² ũ³jau³xa² kãin² ĩ³na²,
 nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ E³ro³ti²a³ka³lxa²
 a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹ e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹na² txa²ha³lo²a² hau³kon³na³na¹. Hĩ¹na² Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lai²na² su²lhã³ai¹na¹ju³ta²nũ³a² ain³nha¹nhã¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxe³ju³ta²kxai³ E³ro³ti²a³ka³lxa² a²ka³ne³lxa²
 ya³sxã³ a²nũ²a² ã³yã³nũ²kxain¹thĩ³nãu³a¹ ã³wih¹sxã³ nũh¹
 ã³ha³te³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² E³ro²jah³la² kãin²

ĩ³ka³li³kxi², E³ro²jah³la² ĩ³ka²la¹tũ³ka³txa² kãin² ĩ³ka³li³kxi²
 nxe³yhai¹te³nah¹lxi¹ E³ro²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹
 wãn²ta¹ka³lxai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Yã¹te² yen³kxa² ten³nxa²ji¹xī¹? A²yen³kxa² a²te³nĩn¹kxa²
 ĩ³wã³txi³san¹kxai²nãn²tu³ ũ³hũ¹nxa²ha¹tũ¹xī¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Jã¹nxe³sxã³ E³ro²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa² ha³ta³nxãn²txi³
 ĩ³ha³la³tãu²so¹sxã³ ũ³hũ¹nxa²ha¹tũ¹xī¹, ĩ³wã³txi³san¹kxe³la³ti¹.
 Ki³han³nxa³xi¹. Nxe³ju³ta² txa²wãn³txai²na²
 ĩ³wa²li²na¹ke³la³te²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² a²kõ³nxe³ju³ta²
 ũ³hũ¹sa²hĩ³nx2na³ni¹. Jã¹nxe³sa²kxa²ya³ti³su² na¹nhi¹.
 Nxe³yhai¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ wãn²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² wa²li³sxã³
 a²hã³ka³na² ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

– Hã³kãĩ³. Nxe³nxi¹. Yã¹te²a² yen³kxa²
 ĩ³wã³tain¹hĩ³na¹te²la¹ku²? Na¹nhi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

– “Jo³ãu² Ba³tis²jah³la², ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nẽ³jah¹la²
 a²ne³ka² so¹lxi³ ten³sa³nha²wi¹” Nxe³txai¹nhẽ³ni¹.
 A²hã³ka³na²na² wãn³txa² ĩ³wã²lũ³xi²jau³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²wãn²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ã³ni³hi²
 ĩ³whi¹xi²ka³tu³ a²hxi²kan¹te²a² sa²kxai³lu² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

– Jo³ãu² Ba³tis²jah³la², ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nẽ³jah¹la²
 a²ne³ka² so¹lxi³ pra²ta²ka³lo³a² ũ³yhe³hẽ²ti³sxã³ ũ³hũ²xa¹sẽ¹li¹.
 Kwẽn¹tai²na² ten³sa³nhai¹. Nxe³yhai¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³ju³ta²kxai³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²na²
 ĩ³ãin²txi³khaix1ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ha³la³je¹nĩn³kxai³
 a²wãn³txai²na² a²yen³kxa² wãn²ta¹ka³lxai²na² ũ³hũ¹te³lhxã³
 nxe³jau³xai²na² yxo²an³ta³ti³ e³ain¹jau³xai²na² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ²i² ain³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
 E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wãn³txai²na² ĩ³wa²li²ju³ta³la³
 ten³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²ẽ¹nãu³a¹
 õ³nxa³jau³su² ĩ³ye³kxain¹kxa²ya³ti³su² Sũ³na² kõ³nxe³ju³ta³la³
 ũ³hũ¹ain¹kxa²ya³ti³su² ta¹hxai²hẽ¹la². 27-28 Nxe³ha²kxai³

kwẽn¹ta²kxai³ so³ta²to²jah¹la² ĩ³kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² ũ³nhe³ki²lho¹sxã³ tẽ³sxã³ wxã³si¹hain¹jau³su²
 ĩ³kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, so³ta²to²jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a³li³sxã³ sxi²ha² kan²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
 Nxe³nũ²la² yũ³la² kãin²ta³wxi²a² tẽ³sxã³, Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² a²ne³ka² ũ³nhe³ki²lho¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ka³tu³ a²ne³kai²na² pra²ta²ka³lo³a² ũ³yhe³hẽ²ti³so¹sxã³
 a²wãn²ta¹ka³lxai²na² ũ³hũ¹ka³tu³ ta¹ka³lxai²na² a²hi²sen³kxai³lu²
 a²hã³ka³na² ũ³hũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxe³ju³ta²na² Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ain³kxain¹ka³tu³ ya³lu²ta²na²

a²ne³ki³la³ yū²nxa³sxã³ a²nũ²a²nãu³ai²na² so¹lxi³ so¹sxã³
sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a²ka³lxa²nãu³xa²yai³nain¹jau³su²

30 Nxe³nxa²ha¹te¹ hã²wxã³txa³ Je³su²jah³la²
ĩ³sa²si¹hã³ta³nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², ã³wa³lain¹ka³tu³
a²yen³kxa² kãĩ³ain¹ju³ta² a²yen³kxa² a²nũ²a² ã³xa²
ĩ³yau¹ũ³yhain¹jau³xa² a²hãĩ¹nxe³ti³xa² Je³su²jah³la²
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la² 31 Nxe³hĩ¹na² a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ĩ²te³lhxã³ ã³tĩ³i² wxã³li²
jã¹nxe² nxe³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² whãĩ²na¹, hxi²kan¹ti³
yain³txa²ha³ta³nxã²ti³ ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² nũh¹
ã³nxaĩ³ya³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nũ¹ã¹ jũ¹nxe² ĩ³ye¹nxi²ya³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Ai¹nha²kxai³ ka²no¹a² nũh¹ ã³wi¹hain¹ka³tu³
ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ã³nxaĩ³te³lhxã³
wa²li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Yxã¹ta¹ wa²li³ain¹ju³ta²
a²nũ²a²nãu³xai²na² ĩ²ai¹nha²kxai³ ain³kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Ain¹ka³tu³ sxi²yhen³nãu³xa² hãĩ¹nxe³ti³xa¹ wa²li³sxã³
a²yu³kxa² ã³ni³hain¹ka³tu³ a²ko¹xai²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na² sa²kxai³lu² a²ne³hẽ³txa¹
ã³wi¹hũ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxe³ka³tu³
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ãn³yo²ha³ti³lhi³nũ²la² ka²no¹a²
a³li³ka³tu³, a²nũ²a²nãu³xai²na² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na²
ĩ²ain¹tãu³ Je³su²jah³lai²na² ãin²ta³lxi³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

Ãin²ta³lxi³nha²te³nah¹lxi¹:

– Tũ¹ka³txai²na² o³ve²a³ nũ³ka³txi³hũ³na³na¹. O³ve²a²
nũ³ka³txa² a²wa³kxẽn³yah¹la² yũ²nxa³kxe³hũ³nxe²
hxi²kaũ³kaũ³nha²sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txi³hũ³na³na¹.
Nxe³ha²kxai³ ã³nãin²ta³lxi³sa³nhã¹. Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹
nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ka³lxa¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nũ²la² sũ²ni²khaj³nxe³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Ti¹ai²na² sxi²jen³ti³la³ yũ²nxa³ti²tu³wi¹. Hĩ¹na²
ka³nxa³hi²tẽ³na³li¹. 36 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xai²nãn²tu³
ĩ³sa²si¹hã³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Ha³lo²ai²na² ta³nxa²,
sxi²yhen³nãu³xa² ta³nxa² a²yain³txa² so¹kxain¹si¹hain¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na² ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹, a²yain³txa²sa².
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xā²
 a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹sa²sī¹nxa³nha²wi¹. A²nũ²a² nũ³ka³txai²na²
 yain³txa³tũ³xā²te³nain¹tũ³xā²kāin²khaix¹na³li¹. Nxe³tũ³xai²na²
 sa²kxai³lu² a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² kwē³kxa²
 hāi¹nxe³tĩ³xā² wa³ko³ni² yxau²xai³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ti³
 ũ³yho³hi²nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³hex¹sa²sī¹nx³nhai¹.
 Ĩ¹nxe³thĩ³nha¹ji¹ku¹? Nha¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

38 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Yain³tũ³xā²yũ³ah³lxin¹tũ³xā²ai³sxā³wxa²hau³ko³jah¹lxi³sā²nhē³li¹
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³wxa²hau³ko³ta³lu²nain¹ka³tu³
 ĩ³hen³tain¹jau³xā²sa¹:

— Yain³tũ³xā²tũ³ha¹li¹tũ³ha¹li¹ka³na³ki¹tũ³xā²yũ²ai³na²
 ha¹li¹yũ²nxe³sīn¹nīn²su²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe³ain¹ka³tu³Je³su²jah³la²a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Si³sa³yu³ta² au³ju³ta² ā³nhai²wxe²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Ha³na³ka³lxi² ā³nũ²kxi²sxā³jũ¹nxe²so¹lxi³ā³wxe²jũ¹nxe²
 so¹lxi³ā³wxe²jā¹nxe²nxe²xai³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

40 Nxe³nxa²ha¹te¹a²nũ²a²nāu³xai²na²hxi²ka²hxn³sxā³
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹wxa²sa²wa²la³kxi¹xi²nũ³ka³txa²
 a²nũ³ka³txi³su² ha³na³ka³lxi³ ā³wxe² jā¹nxe² jā¹nxe²
 ā²la² kāi²lxi³tũ³ka³txa² ā³wxe² nxe²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxe³nxa²ha¹te¹Je³su²jah³lo²kxai³lu¹yain³tũ³xai²na²
 tũ³ha¹li¹tũ³ha¹li¹ka³na³ki¹tũ³xā²wxa²sa²so¹xi²ai³nai²na²
 ha¹li¹wxa²sa²so¹xi²nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 ten³sa²tā³ka³la³yxō²nũ²la²a²yain³txa²Txa²wā¹sũ³na²
 ĩ³wi¹lxon³kxi²jau³xā² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la²

a²yain³tũ³xai²na²so¹sxā³wxa²nāu²lxi³sxā³nxe³tũ³xai²na²
 sa²kxai³lu²a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²sa²kxai³lu²
 ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³

ai³nai²na²wxa²nāu²lxi³sxā³a²nũ²a²yxō²ha³kxa¹
 ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 42-43 Nxe³ka³tu³a²nũ²a²nāu³xā²
 hāi¹nxe³tĩ³xā¹ ĩ³yain³tain¹ka³tu³ũ³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa³tũ³xā²ai³na²wxa²nāu²lxi³kxe³su²ũ³kxain¹nxa²ha¹te¹
 a²wā³kxi³kxai³wā²nxa³kxa²so¹sxā³ha³ti²a²hxi²ka²hxn³sxā³
 nē³nha¹li¹wxa²sa²so¹xi²nũ³tē³na², ne³ki¹lhain¹ta¹hxai²hē¹la².

44 Nxe³ju³ta²na²sa²kxai³lu², in³txa²nũ³ka³txa²hāi¹nxe³tĩ³xā¹
 ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² 5.000 nxe²yain³tũ³xai²na²
 ĩ³yain³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³ye³na² ne³ka³na²ha²wxā³jau³su²

45 Nxe³nxa²ha¹te¹, kwēn¹ta²kxai³yain³ta³lu²ka³tu³
 Je³su²jah³la² hi²sen³su²a²sa³wi³ha³lxai²na²ka³no¹a²ka³lo³a²
 ā³wih¹sxā³ ĩ³ye³nai²na² Bet3sa³i²ta³thĩ³na²

yxo²ha³ti³lhi³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ain¹tāu³a² a²nũ²a²nāu³xin³txi² ĩ³xi²si¹hain¹jau³su²
 ĩ³sa²si¹haun¹ta²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 46 ĩ³sa²si¹haun¹ta²ain¹ka³tu³
 nũh¹xai³sxā³ wā³la³ka³txa² wxa²ka³la³nũ²la² Txa²wā¹sũ³na²
 e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 47 Nũ²la² ka³nxa³hi²nũ²la²,
 ka²no¹a²ka³lo³ai²na² ĩ³ye³na² nxũ²kwai³ye³la³nāu³a²
 ne³hēn³kxa² hāu¹ha²kxai³ Je³su²jah³la² so¹lxī³, ha³lo²a²
 nũ¹he¹ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². 48 Nxe³tāu³a¹ i³txa²
 nũ³kxũn³txi³ ka²no¹a²ka³lo³ai²na² sa²ne³khau²kxain¹ju³ta²kxai³
 a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² hxi²kan¹ti³ ũ³kwā³lxī¹nha²sxā³
 ai³ai¹nxa³ju³ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²na²
 a²yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te³nah¹lxī¹ ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxī²ti³xa² Je³su²jah³la²
 ĩ³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² wxā³yain¹ta¹hxai²hē¹la². A²yu³kxa²
 wxā³ta¹hxai²hē¹la².

– Ā³wa²to¹tai¹na¹tũ¹xā¹. Ta¹hxai²hē¹la².

49 Yxān¹ta¹ a²sa²wi³ha³lxī³nāu³xai²na² a²hi²sen³kxai³lu²
 ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² ĩ³yau³xa² a²ne³ka³na²ha²
 ā³wxā³ju³ta² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

– Ya³lu²te² yāu³ka³txi³sa²lxā²nx3nha²khi³. Nain¹jau³su²,
 ĩ³wxan¹sxā³ yuh³lxī³khai¹nxēn³tain¹ta¹hxai²hē¹la². 50 Yxān¹ta¹
 Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

– Txai¹ta³li³na¹we¹.

Yuh³lxah³lxī³txa³hē¹le¹.

Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

51 Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ka²no¹a²ka³lo³a² wi³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³
 i³txai²na² wxa²nhāu²no³jain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹
 a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xai²na² kāin² yuh³lxai¹nha²kxai³ kāin²
 wā³tai¹nha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hē¹la². 52 Nxe³ain¹ju³ta²
 yain³txi³nũ³xa² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ĩ³yā³lā³tain¹ju³tai³tā²
 a²si³yxau³tāu³khai³xa² ā³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Ai¹nha²kxai³ yuh³lxai¹nha²kxai³ wā³tai¹nha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² ĩ³ton³te² nũ³ka³txa² we²txa³lxī³jau³su²

53 Nxe³nxa²ha¹te¹ ā³yxo²ha³ti³lhi³ain¹ka³tu³
 ha³lo²a² Je³ne³sa³re²ko³xa² wa²li³hain¹ka³tu³ ka²no¹a²
 sa²ha³lo²sa²tā³ain¹te³na¹ hi³sa³ka³txa² kan²ka³ta²
 sa²nī¹sa²tai³ka¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². 54 Nxe³ain¹ka³tu³
 kwēn¹ta²kxai³ a²nũ²a²nāu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
 ĩ²kxi²xain¹ta¹hxai²hē¹la². 55 Ai¹nha²kxai³, sxi²nhāu³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ ā³ni³sxā³ ā³wi¹hain¹ka³tu³ a²nũ²a² ĩ³ton³te²su²
 te²a² sxa³ain¹ka³lo³a² whāi²na¹ sa²ye³hēn²ti³so¹nyhain¹ka³tu³
 Je³su²jah³la² a²he¹tāu³a² sa²kxai³lu² ā³nxi³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 56 Ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² he¹tāu³a¹ ĩ²li³tāu³a¹ sxi²yhen³nāu³a¹
 tā³nxa², sxi²ha² ka³lxa¹thi³nāu³a¹ tā³nxa², ha³lo²a²

ta³nx^{a2} a²nũ²a² wi¹lain³kxi²nha²te² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a²
 i³ton³te²a² tẽ³sxã³ sxi²yhe³na² nxũ²kwai³ye³li³nãu³a¹
 a²yuh³xa² ũh³wxe³yhain¹ka³tu³ wi¹lain³kxi²nha²tũ³ka³txa²
 a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wã²la² yxo²ka³teh³nãu³a¹ ha³ta³nxãn²txi³
 a²nũ²a² i³ton³te²su² te²a² wxa²to³hũx1ti³ten³nxain¹na³li¹
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³ a²nũ²a² i³ton³te²su² te²an²tu³
 Je³su²jah³la² wã²la² yxo²ka³teh³nãu³a¹ wxa²to³hain¹te²nãu³xa²
 ha³kxa¹, we²nhxa³sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7

Ju³te²a² si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² i³tih³nxe³jau³su²

1-4 Nxe³nx^{a2}ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa², Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³nãu³xa² ã³nhai¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nx^{a2}ha¹te¹ kxã³nxai³tã² txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
 a²wãn³txa² i³wẽ³not3so¹ain¹jau³xa², fa³ri³se²a² nũ³ka³txain²txi³
 sa²wai³wait3sxã³ sa²yxo²we¹ti² Ju³te²a² nũ³ka³txi³nãu³xain²ti³
 yxo²ha³kxa¹ sa²wai³wait3sxã³ sa²yxo²we¹ti²
 nxe³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹kxa²yu³su² kãin²
 wxa²hxi²han³ta³kxi²ti³nha²sãn²sxã³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

— Kãin² wxa²hxi²han³ta³kxi²ti³nha²sãn²ki³sxa³kxai²nãn²tu³
 i³yain³ki³sxa³lho³li¹. Nxe³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Jã¹nxai¹nha²kxai³, ha³lo²a² a²yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ain¹tãu³a¹
 ã³sxã³ sxi²ha² ã³wi¹hai¹nha²kxai³ txa²wã¹nũ²a² hã¹nxe³ti³xa¹
 wxa²ho³xi²han³kxi²ti³nha²sãn²sxã³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Wxa²ho³xi²han³kxi²ti³nhai¹nx^{a3}kxai²nãn²tu³ hai³txi³
 i³yain³ti³hex1nai¹nhĩ³nx2to³ta¹hxai²nx^{a3}hẽ¹la².

Jã¹nxain¹nũ³nha²kxai³, ka³lxa¹txi³ yau³xã³xa²
 txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² wẽ³not3so¹ain¹jau³xa²
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²yxo²we¹tain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³jau³xa²sa¹: Kwa³ta³lẽ³na² i³na²ki³tẽ³na²
 wxa²hi³hi³la³kxi², kwa³ta³lẽ³na² te³tu³kxi²ki³tẽ³na²
 wxa²hi³hi³la³kxi², kwa³thi³lẽ³na² i²li³tẽ³na² wxa²ye³hi³hi³li²
 nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nx^{a2}ha¹te¹ ha³teh³nxã³nx^{a2}
 ho³lxi³su² tũ³ka³txa² kwa² ã³nhai¹tũ³ka³txa²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³ka³tu³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Wxã³ain¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
 sa²kxai³lu² whã³na¹, ã³sa²nũ²kxi²sxã³ Je³su²jah³la²
 i³ha¹txi²sxã³ he¹ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³,

nxe³hĩ¹na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã²
 i³yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²nã³txa² whã²na¹
 wxa²hxi²han³ta³kxi²nhai¹nx^{a3}kxe³tu³ i³yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tai²na² hxi²nã³ti³sxã³ i³yai³nain¹ju³tai²na²
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na²

hi²sen³su² i²i² ha³teh³nxā³nxa² hoh³lxi³su² tũ³ka³txai²na²
 ā³nhai¹tũ³te²nāu³xai²na² hi²sen³su² i²i² nxe³ain¹ka³tu³
 Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

5 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na², hai³txi³txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta¹
 ā³wē³not3sxā³ ũ³hũ¹nē³jau³xa² sa²yo²we¹ta¹nxa³te¹ni²ti¹.
 Yxān¹ta¹ hxi²nā³ti³ i³yai³nain¹te¹ni²ti¹. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
 txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta¹na² ũ³hũ¹nē³jau³xa²
 sa²yo²we¹ta¹nxa³te²la¹xā³? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na² wi¹lhin¹ki³lxot3sxā³ yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
 Yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta² kxā³nhxī¹nai³tā² I³sa³i²ah³lu¹ta¹na²
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³ye³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 A²nxe³jah¹lu¹ta¹na² ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

“Txa²nũ³ka³txai²na² a²yo²wān³txa² so¹lxi³
 sa²nēn¹kxi²ti³hit1sain¹na³li¹. Yxān¹ta¹
 a²ē¹nān¹jau³xai²na². Sũ³na² na¹xai²na² ten³sain¹jau³xa²
 yũ³ai¹nxa³wi¹.”

7 Yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² sa²nēn¹kxi²sa²ki³lxot3sai¹nhxai²na²hē¹li¹.
 A²wān³txai²na² i³tih³nxe³nyhain¹jau³xai²na² a²nũ²a²
 wān³txa² sa²so¹sxā³ Sũ³na² wān³txi³su² ki³lxo³jau³su²
 i³tih³nxe³nyhain¹to³hxai²na²hē³li¹.”

Nxe³jau³su²I³sa³i²ah³lu¹ta¹na²wān³txa²nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

8 Wxāi²na², te²yā¹nxe³sxā³ kāi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
 Yah¹lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² i³kwa³na³nē³jau³xa²
 sa²yo²ā³yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² wān³txa² so¹lxi³
 a²nũ²a² i³wē³no³tũh¹nē³jau³xa² so¹lxi³ sa²wai³wait3sxā³
 sa²yo²we¹jah³lxi³to³hi¹lxi¹.

9 Wxāi²na², sa²nēn¹nha² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
 Yah³lxin¹ju³ta²: “Txa²wā¹sũ³na² wān³txi³la³

i³kwa³na³nē³jau³la³ o³nxa³wi¹.” Nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
 Yah³lxi¹nha²kxai³, txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta¹na²
 wxa²wē³not3so¹yah³lxin¹jau³xa² so¹lxi³, a²nũ²a² wān³txa²
 so¹lxi³ sa²wai³wait3sxā³ sa²yo²we¹jah³lxi³to³hi¹lxi¹.

10 Jā¹nxa¹jau³su² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txi³kxai³lu¹:
 “Wxa²wi³na² wxa²hā³ka³nu¹na² wi¹kāi³ūh¹xai³jah¹lxi³hē¹li¹.”

Ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³jau³xa² yā¹nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Wxa²wi³na² ta³nxa² wxa²hā³ka³na² ta³nxa²
 ko³nxe³jau³su² nxe³ti³hi¹txain¹kxai²nān²tu³ nxe³te²su²
 te²a² i³su²lhā³jah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

11 Nxe³yān¹ta¹ wxa²wān³txa² e³kxah²lxin¹jau³su²
 nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² i²li³te²su² te²a²

a²wi³na² ta³nxa² a²hã³ka³na² ta³nxa² yen³kxa²
 tau³to³nain¹kxe³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: 'Wi³na², nxe³txi¹.
 Txa²yen³kxa² ü³hũ³na¹tũ¹xã¹: Nxa¹hẽ¹li¹. Yxã¹ta¹
 sa²yat1sxã³ Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ ü³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹,
 txa²yen³kxai²na²su¹." Nxe³ain¹jau³su². 12 Nxe³ain¹kxai²nãn²tu³
 wxa²nũ³ka³txai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²nũ²ai²na²
 i³ye³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: "Wxa²yen³kxai²na²
 wxa²wi³na² wxa²hã³ka³na² ü³hũ¹ai¹nxa³ju³ta²
 wain³na³li¹. Sũ³na² yen³kxai²la¹wi¹, hĩ¹na²su¹."
 Nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. 13 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txi³khai³xa² i³hxi²ka¹nxa³si¹yah³lxin¹jau³su²
 nxe³te²lo³jah³lxi¹nha²kxai³ wxa²si³yah³la²nãu³xu¹ta²na²
 wãn³txa² sa²wa²lho¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
 A²yen³kxa² ã³xa² te²u¹jã¹nxe³te²a² ka³lxa¹te²a²
 kã³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa²ko³nxe³ti³hi¹tẽ³jau³su²

14-15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
 a²nũ²a²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³kaix1sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 – A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nex3ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹yxo²a²
 ü³yxo²wih¹nẽ³kxe³su² hai³txi³ ko³nxe³ti³hit1tẽ³lxa³wi¹.
 Yxã¹ta¹ txa²wã¹yxo²a² sa²yxo²sai¹nẽ³kxe³su²
 ko³nxe³ti³hit1tẽ³na³li¹. 16 A²ne³nxẽ³na² yũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³
 ain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 17 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² ã³ain¹sxã³
 sxi²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹ka³tu³
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 i³ye³kxain¹sxã³ wãn³txai²na² i³yau¹ũ³jau³xai²na²
 i³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Wxã²na² ã³ne³to³nxa²lxi³nũn³ta²lu¹wi¹. Jã¹nxa¹jau³su²
 i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ko³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta²nãn²tu³ yain³txi³la³
 i²li³te²la³ i³yain³ki³kxa² ha³ta³nxãn²txi³, hai³txi³ ko³nxe³ti³
 kã³ki³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Jau¹xai²na² ã³ne³wxe³nx2ti³xa³ji¹wi¹?
 19 A²yain³txai²na² i³yain³sxã³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ã³wih¹sxã³
 tan³sa²tã³ki³te²jai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
 a²si³yxau³tãu³a¹ yain³txa² yxo²ha³kxa¹ wi¹te²ju²hẽ³la².

20 Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la² wãn³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

– Kwa²hã¹nxe² txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ tẽ³ki³jau³xa²
 ko³nxe³jau³xai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²ne³kxe³kxi²nha²ki³sa²kxai³
 hã²wxãn³txa³ txa²wã¹hxi²ka² ko³nxe³ti³ kã³ki³te²ju²hẽ³li¹.
 21-22 Txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ tẽ³ki³jau³xa²sa¹. Wãn³txa²
 ko³nxe³ti³ ain³nha²ki³jau³xa² tẽ³i², ko³nxe³thin¹sxã³

o²la³kxi²yhu¹ki³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² a²yen³kxa²
 kâi³kxi²yhu¹ki³jau³xa² tē³i², su²lhâ³yhu¹ki³jau³xa² tē³i²
 ā³xa² sxe³xa³ka³lxa¹ ũ³whĩn¹ti³kxi²yhu¹ki³jau³xa² tē³i²
 ā³xa² wē³sâi¹ah³la² ũ³whĩn¹ti³kxi²yhu¹ki³jau³xa² tē³i²
 a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yxo²kwai³no³nyhu¹ki³ju³ta² tē³i²
 a²yen³kxa² ko³nxe³ju³ta² kâi³ki³jau³xa² tē³i² ki³han³sxâ³
 ko³nxe³ti³ kâi³ti³hi¹ki³jau³xa² tē³i² kwa²yxo²kau³ka³ti³
 e³ki³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² i³ka³tâ³yhu¹ki³jau³xa²
 tē³i² a²nū²a² ā³xa² o³nxa³sxâ³ i³ye³kxi²yhu¹ki³jau³xa² tē³i²
 yxo²sa³te³txi³i³ye³kxi²yhu¹ki³jau³xa² tē³i² wân³txa² wain³ju³xa²
 sa²yxo²â³ki³jau³xa² tē³i², nxe³ju³xa²nâu³xai²na² whâi²na¹
 txa²wâ¹e¹nâu³a¹ tē³ki³te²ju²hē³li¹. 23 Tē³ki³kxai²nân²tu³ a²nū²a²
 ne³kxe³kxi²nha²ki³kxai²nân²tu³ ko³nxe³ju³ta² kâi³ki³te²ju²hē³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha³ka³lxa²yxo²i²ju³su²

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
 i³sa²yxau³sxâ³ nū¹â¹ a³li³ain¹ka³tu³ Ti²ro³thi³nân¹ko³nâu³a³
 Si³tô²thi³nân¹ko³nâu³a² ā³nxi³ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxi³ka³tu³
 sxi²ha² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².

— Thi¹nâu³ai²li² nūh¹yxau³ti³ten³sa³nhâ¹. Yxau³na¹ju³ta²
 a²nū²a² ā³xa² i²kxi²sain¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhâ¹. Je³su²jah³la²
 nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Yxân¹ta¹ a²nū²a² ka³na³ku² te²a²
 i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 25-26 Ain¹ka³tu³ txu¹ha² yau³â³li³ti³
 e³ta¹ka³lxu³su² te²a² Si²ri³a³ko³xa² ton¹ta¹ka³lxu³su² te²a²,
 Kre²ka²yau³xa² so¹li³ e³ta¹ka³lxu³su² te²a² ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³ta¹ka³lxai²na² a²ka³ne³lxa² i³ton³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
 Ko³nxe³te²a² yâu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 yxau³ju³ta² ain³kxi²ka³tu³ wxâ³sxâ³ Je³su²jah³la² a²yu³kxa²
 ân³yxo²thu²kxi² ā³yū³ka³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxâ³,
 i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Ko³nxe³te²a² yâu³ka³txa² txa²wē³sa² nxū²kwai³yxau²na³li¹.
 Te²su² i³sa²si¹hâ³kxi²txai¹nhē³li¹. Txu¹ha³ka³lxai²na²
 a²wân³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 27 Yxân¹ta¹ Je³su²jah³lai²na²
 a²wân³txi³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Ha³lo³kxit1sâ²nhē³ni¹. Ju³te²a² nū³ka³txai²na²
 txa²yâ³lxa³khai³xai²na² sa²hau³kot3sâ²na¹tū¹xī¹. Na¹kxai²nân²tu³
 hâ²wxân³txa³ a²nū²a² ā³li³te²su² sa²hau³ko³tū³na¹tū¹xī¹.
 Nxe³jut3sū³ju³ta²sa¹. A²wi¹lhĩn¹khai¹xa² a²wē³ha³li³khai³xa²
 i³yai³nain¹sân²ka³tu³ hâ²wxân³txa³nū² ân³ta³lo³hē²ti²nū²la²
 wai³a³li³nâu³xa² sa²kxai³lu² ũ³yhai¹tain¹te²ju²hē³ni¹.
 Ju¹ta² wain³na³ni¹. Nxe³ha²kxai³ ha³lo³kxit1sâ²nhē³ni¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

28 Yxân¹ta¹ txu¹ha³ka³lxai²na² i³wa²lū³xi²te³nah¹li¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxa²wān³txa² wain³khai¹nx²na³li¹.
 Yxān¹ta¹ wē³ha³lxi³nāu³xa² ī³yai³nain¹kxai²nān²tu³
 a²yain³txa²nū³xa² a²yu³hxai²na² a³hi²te²su²
 ā³yā³nū³nū¹tā³tū³xa², a²wai³a³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu²
 ū³yhai¹tain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹
 ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wān³txai²na² wain³nūn³na³ni¹. Na¹ha²kxai³ a²yen³kxa²
 te³nīn¹kxa², kāi³sxā³ ū³hū¹nxa²ha¹tū¹xī¹. Kō³nxe³te²
 a²yāu³ka³txai²na², wxa²ka³ne³lxa² nxū²kwaī³li³na²ni¹.
 Wa²su¹wa²su¹xai³txu¹ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxe³ka³tu³ txu¹ha³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² ī³xi²ka³tu³
 a²wē³sai²na² sa²kxai³lu² a²sxa³ka³lo³a² wi¹lain³kxi²nha²sxā³
 sxa³ta¹hxai²hē¹la². Kō³nxe³te² a²yāu³ka³txai²na²
 yū³ti³he¹ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Yxo²kan²jah¹la² yxo²we²txi²jau³su²

31 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ti²ro³thī³nān¹ko³nāu³xa²
 wa²li³xi²sxā³ Si³tō²thī³na² ā³wa²to¹ti², sxi²yhen³nāu³xā²
 hxi²ka² hxi³jen³nāu³xā² ā³wa²to¹ti² nxe³sxā³ ī³ye³na²
 Ka³li³le²a²ye³na² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². 32 Nxe³nxa²ha¹te¹
 in³txa² hxi²kan¹ti³ha²kxai³ ne³ka³tū³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² a²nū²a²nāu³xa² hi²sen³kxai³lu²
 tē³sxā³ ai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² ī³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³, jah¹la² wxa²wxait³sī¹nhē³li¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 33-34 Nxe³te³na¹, Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu¹ in³txai²na² ī³yū³so¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 a²hxi²ka² wē³ha³lxa² a²nū²a² ī³ton³jah¹lai²na²
 a²ne³nxē³na² wxa²ne³tū¹la³kxain¹ka³tu³ ī³ka³su³hā¹sān²sxā³
 wxa²yu²he³to³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ oh³sīn³nāu³a¹
 ten³sa²ka²la¹sxī²ka³tu³ ī³yat¹sai¹kxi²nha²sxā³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— We²txi¹jxa³hxi¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxe³sxā³ in³txai²na² sa²kxai³lu² e³xa³ju³ta²
 yxo²we²nxi²sxā³ wi¹lī³ye³i² nē³ka³tū³ju³ta² we²nxi²sxā³
 wi¹ne³kat¹sa²tā³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 36 Nxe³te³na¹, Je³su²jah³la²
 a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹
 ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju¹tai²na² ī²yah³lxi¹ju³ta² a²nū²a² ā³xa²
 ī³hen³txi³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹,
 kāin² ī³ye³kxain¹to³kxa² ha³tā³nxān²txi³nū¹ kāin²
 ī³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². 37 Ain¹sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ī³wā³wā³txi³sxā³ ī³ye³kxi²yhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² a²yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ wi¹khai¹nxe³sxā³
 kāi³na³li¹. Kāi³ha²kxai³, a²nū²a² ne³ka³tū³jah¹la²

ha³ta³nxān²txi³ hī¹na² wi¹ne³kat1sa²tā³i², a²nū²a² hai³txi³
 i³ye³xa³jah¹la² ha³ta³nxān²txi³ hī¹na² i³ye³i² nxain¹na³li¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

8

A²nū²a² ka³lxa¹khaix1te²nāu³xa²yai³nain¹jau³su²

1 Hā²wxān³txa³ a²nū²a² ka³lxa¹khaix1tū³ka³txa²
 ān³yān³ki³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nū²la² yain³txi³
 txa²khaix1ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²i³kaix1sā³i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

2 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Tū¹ka³txai²na² i³ān²ta³kxi²na¹nhai¹. Ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² ā³si³tē³la³kxi² yxau³kxi²sain¹na²hē³li¹.
 Nxe³hī¹nān¹te²tū³ yain³txi³la³ yū³ai¹nxa³tai¹tu³wi¹.

3 Yū³ai¹nxa³ha²kxai³ heh³ti³ ya²lun¹tain¹kxa²yan³ti³su²
 hai³txi³ i³sa²si¹hā³ai¹na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹, u¹lxi³
 wxā³ai¹nha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹
 i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³su²
 ye²ha²kxai³ ih¹nxet3sxā³ ka³lxa¹ain¹tū³ka³txai²na²
 i³yā³lā³ja³hain¹sīn¹ki³te³ji¹wi¹? Hxi²ka¹nha²sīn¹nx3nhai¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Yā¹te² yain³txi³nū³txa³ yū³nx2ti³ji¹wi¹?
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
 a²wān³txi³kxai³lu²:

— Nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yū³sīn¹na³li¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu¹
 a²nū²a²nāu³xa² ā³wxe³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxain¹ka³tū³ yain³tū³xai²na², hxi²tē³nha²nū²la²
 Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxon³kxi²ki³jau³xa² i³ye³kxi²ka³tū³
 wxa²nāu²nāu²lxi³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khaix3ai²na²
 sa²kxai³lu² ū³hū²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khaix3ai²na² sa²kxai³lu², a²nū²a² ā³xa²
 ka³lxa¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wxa²nhū²xai³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

7 Jā¹nxai¹nha²kxai³, ai³na² wē³ha³lxi³su² kwa²ha³ya³kxa²
 ka³lxa²nxa³te²a² yū³ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Te²su²
 hxi²tē³nha²nū²la² i³wi¹lxon³kxi²ki³jau³xai²na²

i³ye³kxi²sān²ka³tū³, a²sa²wi³ha³lxi³khai³xa² ū³hū²xai³ka³tū³
 a²nū²a²nāu³xai²na² sa²nū²xai³nyhain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxe³sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ū³kxin²tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nū²la² yain³txa² wxa²nāu²lxi³kxe³su² a²wā³kon³kxe³su²
 wxa²sa²wi¹sxā³ ha³ti²a² nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹

ka³na³ki¹ ne³ki²lhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹ A²nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xa²
wã³lĩ³kha³lhon¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ 4.000 nxe²
wã³lĩ³kha³lhon¹tũ³ka³txi³su²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na²
Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ĩ³xi²si¹hain¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰ Nxe³te³na¹ kwēn¹ta²kxai³
Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xai²na² whã²na¹
ka²no¹a² ã³wi¹hain¹ka³tũ³ ha³lo²a² Tal³ma³nũ²ta³ko³xa²
ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² yen³kxa² wã³nxĩn¹te²a² ĩ³wã³txain¹jau³su²
¹¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na² a²hi²sen³kxai³lu² tũ³yhain¹sxã³
Je³su²jah³la² ĩ³wã³wã³txi³sxã³ ĩ³ye³ye³kxa² ĩ³sa²nũ¹xi²yhain¹ta¹hxai²hē¹la²
– Oh³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³ kãĩ³ju³ta² wã²na³ũ¹sah¹lxi³hē¹li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la²
ko³nxe³ti³hi¹tain¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sai³nain¹ta¹hxai²hē¹la²,
fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²sa². ¹² Nxe³sxã³ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹
kãin² ãin²ti³sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

– Wxãĩ²na² yxau²xai³yah³lxin¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²
wã³nxĩn¹ti³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹ju³ta² ten³yah³lxin¹nhai¹.
Ĩh¹nxe³kxa²yãn³ti³ta³ ten³yah³lxin¹ji¹wi¹? A²ya³la³tũ³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Hai³txi³ wã³nxĩn¹ti³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹ju³ta³la³
wã²nã³ũh¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹³ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³ain¹sxã³
ka²no¹a²ka³lo³a² ã³wi¹hain¹ka³tũ³, ĩ³ye³na² yxo²ha³ti³nhãu³ã¹
ã³nxai³ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa² ĩ³wã¹txi³nũ³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

¹⁴ ĩ³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³ain¹tãu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khaix³ai²na²
yain³tũ³xa² ne³wã²na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³na³ka³na³tũ³xa²
so¹lxi³ ka²no¹a²nãu³a² yũ³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵ Ai¹nha²kxai³
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² E³ro²jah³la² nxe³sxã³
a²yain³txa² ĩ³wã¹tũ³xa² ĩ²jah¹lxi³hē¹li¹. ã³toh³nx2ti³ha³ta¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶ Nxe³jau³xai²na² yain³txi³nũ³yau³xai²na²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nũh¹ĩ³ye³kxi²nhain¹te³nah¹lxi¹:

– Yain³tũ³xa² yũ³nē³lxa³ji¹. Nxe³ha²kxai³ nē³lain¹na²li¹.
Nxe³nhain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷ Nyhain¹jau³su², Je³su²jah³lai²na² ain³kxain¹ka³tũ³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹nxe³kxa²yãn³ti³ta³ yain³tũ³xa² yũ³nē³lxa³jau³su²
e³ah¹lxin¹ji¹wi¹? Ha³lo²a² ĩ³yah³lxan³ji¹wi¹?

ã³ne³wxe³nx2ti³xa³ji¹wi¹? ĩ³ne³wã³nũn³kxi¹nx2ti³ji¹wi¹?
Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

18 — Wxa²ye³na² whāi²na¹ yū³nx2ti³kxan²ti³,
 i²yah³lxan³ji¹? Wxa²ne³nxē³na² whāi²na¹ yū³nx2ti³kxan²ti³,
 ain³kxi²nyhah¹lxan³ji¹? Nxe³wān²yah³lxin¹ji¹wi¹?

19 Ha³la³je¹nhī¹nai³tā², yain³tū³xa² nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ wxa²nāu²lxa¹sxā³, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txi³su²
 5.000 nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ū³hū²xai³ai¹na¹hī¹nai³tā²
 a²yain³tū³xa² a²wā³kon³te²tū³xa² ĩh¹nxe² ha³ti²a² ne³ki¹sxā³
 so¹ah³lxin¹thai¹li¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Ha³ti²a² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tē³na¹,
 ne³ki¹sxā³ so¹a³sain¹tai¹ti²ti¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

20 Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³la³je¹nūn³tāu³ai³tā² nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ wxa²nāu²lxa¹sxā³, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txi³su²
 4.000 nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ū³hū²xai³ai¹na¹hī¹nai³tā²
 a²wā³kon³te²tū³xa² ĩh¹nxe² ha³ti²a² ne³ki¹sxā³
 so¹ah³lxin¹thai¹li¹?

Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Ha³ti²a² nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ ka³na³ki¹
 ne³ki¹sxā³ so¹a³sain¹tai¹ti²ti¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
 nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

21 Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ā³nē³wxe³nx2ti³lā²nxān³khi³.
 Nxe³nx2ta¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ye³han³jah¹la² we²txi²jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² nū³ka³txa² Bet3sa³i²ta³thīn³su²
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thī³na² ā³wi¹hain¹ka³tū³, a²nū²a² nū³ka³txi³
 ā³xa² sa²kxai³lu² ye³han³jah¹la² tē³nū²la² Je³su²jah³la²
 i³ha¹txi²te³lhxā³ tū³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wxa²to³txain¹sl¹nhē³li¹. A²nū²a²nāu³xai²na²
 i³wā³txi³sxā³ i³ye³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ye³han³jah¹lai²na² a²hxi²ki³kxai³lu¹
 hxi²ki³sxā³, tē³sxā³ ha³lo²a² sxi²ye³na² yxo²tu³ka³nāu³a¹
 ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²ye³na² ye³han³jah¹lai²na²
 a²ye³na² txa²wā¹yxo²ka²si¹yhau³xa² wxa²ye³wā³lā³kxain¹ka³tū³
 a²hxi²ka² wxa²wxai³ain¹ka³tū³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³ju³ta² i²in¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³han³jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— A²nū²a² i²a¹wi¹. Yxān¹ta¹ hi³sa³kat3sū³tain¹na³li¹. Te²su²
 ā³nxai³ain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² jā¹nxe³sxā³
 wxa²ye³wxai³ai¹nha²kxai³, wi¹ten³sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wi¹lī²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sa²wai³wait³sxã³ wxa²sxi²yhen³khai³xai³tã² i³xi²txu¹li¹.
Yxã¹ta¹ sxi²yhe³nai²na² ti¹nãn²ta³, ã³wih¹txa³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²ye²kxe³jau³su²
27 Nxe³nxa²ha¹te¹, Se²sa³re²a² Fi³li³po²thĩ³nãn¹ko³xai²na²
ã³nxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³a² Je³su²jah³la²
a²yo²wãn³txa² a²sa³wi³ha³lxa² i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² i³yĩ¹li²sain¹jau³xa²
e³kxi²nyhain¹kxai²nãn²tu³ i³h¹nxe³jau³ta³ i³yĩ¹li²sain¹jau³su²
e³lain¹te²la¹xã³? i³yau¹ũ³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a²nãu³xai²na² a²ha³tih³xa² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su²
ka³tẽn³su² i³sa²yxau³xi²sxã³ wã³li²jah¹la² i³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³
ã³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² E³li²ah³lo²su²
i³yĩ¹li¹nxai²nha²kxai³ ã³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu²
Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² i³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³
nxe³nyhain¹sĩ¹nhxai²na²hẽ³li¹. A²sa³wi³ha³lxa²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹
i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Yxã¹ta¹wxãi²nãn²ta³i³h¹nxe³jau³ta³i³yĩ¹li²syah¹lxin¹jau³su²
e³yah³lxin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹Pe²jah³lai²na²
te²kxai³lu¹i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jau³jau¹xai²na² a²nũ²a² ã³xa² i³hen³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

31 Jã¹nxain¹jau³su² Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹
i³yau¹ũ³hain¹jau³xa²sa¹:

— Txai²na²Sũ³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³na¹ju³ta³nũ³a²yũ²na³li¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³
i³sa³e² a²hxi²kan¹txi³su² te²a² Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te²
si³yxau³tũ³ka³txi³su² te²a² ha³tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
te²a² nxe³sxã³ te²nãu³xa² i³an³ta³kxi²sai¹nha²kxai³
khãuh³lxa³txi³sai¹nha²kxai³ i³su²lhã³sa²si¹nyhain¹jau³su²
i³kwa³na³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³la²ni²sxã³ ka³tẽn³su¹ i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxe³jau³xai²na² yxo²wain³ti³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹ka³tu³ Pe²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
i³yū³so¹sxā³ i³kwai²kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jā¹nxe³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la², Pe²jah³la² wān³txa²sa².
33 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ sa²wa³ti³nha²sxā³
a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² i²sa²sai¹ain¹ka³tu³ Pe²jah³lai²na²
i³kwai²ta³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Sa³ta³na²jah¹lāi³. Txa²si³yo³na² ā³waix³txu¹li¹.
Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² ten³nxa²nxa³i¹. A²nū²ai²na²
a²ten³jau³xai²na² so¹lxi³te³ni¹lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

34 Jā¹nxe³jau³su² a²nū²a²nāu³xai²na² ā³si³tē³kxain¹te²nāu³xa²
a²sa³wi³ha³lxa² ain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A²nū²a² i²li³te²nān²tu³
ā³si³tē³kxi²ti³ten³sain¹kxai²nān²tu³ a²ē¹nāu³a¹ au³txi³
ten³khai¹nxe³ju³tan²tu³ ā³na¹txai²lxi¹. Te²yā¹nxe³sxā³
yxo²i²sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ i³ya²lut¹ju³ta³nū³a²
yuh³lxi²nxa³sxā³ ā³si³tē³kxi²sain¹txai²li¹. 35 Jā¹nxa¹jau³su²
wxāi²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³:
“Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹la¹tāu³a¹
a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxo²ā³a¹kxan²ti³
ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³
Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah²lxan³tho³li¹.
Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a²
txa²wi¹la¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
yxo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
i³hen³txai¹na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³su²lhā³sain¹kxan²ti³
yxo²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
Txa²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.

36 Te²yā¹nxūn³sxā³ yuh³nāu³ān¹ta² yen³kxa²
a²hāi¹nxe³ti³xa¹ so¹kxi²hxa³kxai²nān²tu³ yxān¹ta¹
a²ē¹nāu³ai²na² a²ka³ten³yu³ta² tū¹kxi²kxai²nān²tu³ nxe³te²su²
te²na² ju³ju¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ tū¹kxi²hī³nx2na³li¹.
37 Ya³lu²kī³kxai²nān²tu³ a²ka³ten³sa²kī³ju³khai³xa² hxi²kan¹ti³
ū³yho³hxi²sxā³ so¹xi²kī³sī³nx2nxa³wi¹. 38 A²nū²a²nāu³xai²na²
yxau²xai³lain¹tū³kā³txai²na² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹to³hi²
Txa²wā¹sū³na² ā³na¹sxā³ ā³xa²sū³na² te³nain¹to³hi²
nxe³ain¹to³nha³li¹. A²nxe³tū³kā³txai²na² a²nū²a² i²li³te²an²tu³
Txai²li² i³yāu²lxi² txa²wān³txa² wi¹jau³xa² i³yāu²lxi²
nxe³sain¹kxai²nān²tu³ Txai²li² Sū³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² yan¹nāu³a¹ wxā³na¹tu¹wi¹.
Txa²wī³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² wxā³na¹tu¹wi¹. Sū³na²
sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wi¹lhin¹te²nāu³xa² oh³nāu³a¹

yxau³te²nāu³xā¹, ā³si³tē³kxi²sa²sxā³ wxā³na¹tu¹wi¹.
 Wxā³na¹kxai²nān²tu³ āu²li²sa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Txai²li²
 āu³lxain¹nū³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

9

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² a²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³sa³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xai²na² yxau³son³na³li¹.
 Wxa²nū³ka³txe² i³nxai²na² ka³na³ki²nū² ya³lu²yah³lxi³xa³ta³lxa¹
 ju¹ta²na² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³ā³lxi³jau³su²

2 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 a³lan²ni²tāu³kxai³lu², Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wā³la³ka³txa²
 kīn³khaix¹ka³ta² ka³la³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹
 Pe²jah³la² Ti³a²kah³la² Jo³āu²ah³la² whāi²na¹, Je³su²jah³la²
 ān³sa²so¹sxā³ ka³la³ya³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³la³ya³hain¹ka³tu³
 a²ne³ka³nah²nāu³a² he¹ain¹tāu³a² Je³su²jah³la²nū²a²
 sa²yā¹nha²ha²kxai³ ā³lxa³txi³ i³we¹yhe²ta¹hxai²hē¹la².

3 A²wā²la³ka³lo³a² ū³whih²kxi²nha²ka³lo³a² wā²la²
 yān³txi³ hā³ka³lo³a² i³ya¹nha²ha²kxai³ kāin² hā³ni²
 nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ ye³ha²te¹ta³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³tāu³ Moī³se²ah³lu¹ta²na² E³li²ah³lu¹ta²na²
 ain¹sxā³ a³ka³nxa² wxā³yai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la²
 i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³tāu³a¹ Pe²jah³lai²na²
 a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ti¹ai²li² ha³lo²a²
 wi¹yxau³khaix¹sī¹na¹nhai¹. Nxe³sī¹nha²kxai³ sxi²ha² thī³nha¹li¹
 ka³na³ki¹ txon³sī¹na¹tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha² txo³ni² Moī³se²ah³la²
 sxi²ha² txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³sī¹na¹tu¹wi¹,
 ten³nxa²sīn¹ke³la³te²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxe³ju³ta² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² kāin² yuh³lai¹nha²kxai³
 i³wā³wā³ta³kxi²nha²sxā³ i³ye³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³sī³na² hā³thī³na² a³hxi²sxā³
 ān³tī¹kxai¹nha²kxai³ oh³sī³nān¹ta² wān³txa²
 ain³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Je³su²jah³lai²na² Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²khaix¹na¹jah¹lai²la¹wi¹.
 Wi¹lain³kxi¹txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

8 Ain¹ka³tu³ a²ha² kwēn¹ta²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu² sa²ne³wa³ti³nha²sxā³ i²sa²sai¹ain¹ka³tu³
 Je³su²jah³la² so¹lxi³ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ā³te²su²
 yū³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

9-10 Nxe³nxa²ha¹te¹ wã³la³ka³txai²na² wxa²ka³nain¹nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxai¹:

— Ju¹tai²na² i²syah¹lxin¹ju³tai²na² a²nũ²a² ã³xa²
 i³hen³txi³ti³hex¹yah³lxisã²txa³hẽ¹li¹. Hã²wxãn³txa³
 Txai²na¹xai²na² ya³lu²na¹ka³tũ³ ka³tẽn³ti³ i³sa²yxau³xi²na¹tãu³a²
 hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² i³hen³txain¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxai²na²
 kɔn³ton³ti³khaix¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ nxe³ju³tai²na²
 sa²kxai³lu² i³ye³lain¹te³nah¹lxai¹:

— Ya³lu²sãn²sxã³ ka³tẽn³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta²
 a²si³yxau³tãu³khai³xa² ih¹nxe³khaix³te²la¹ku¹?
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³te³nah¹lxai¹ a²sa³wi³ha³lxai³nãu³xa²
 a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wã³txain¹te³nah¹lxai¹:

— Ha³tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxix³su² tũ³kã³txa² e³jau³xa²sa¹:
 “E³li²ah³lu¹tai²na² txa²nũ² wxã³tu¹wi¹.” Ain¹na³li¹. Nxe³ju³ta²
 ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wãn³txa² jau³xai²na² i³ye³ain¹te²la¹xã³?
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxai¹:

— Ya²la³tũ³ E³li²ah³la² wxã³tu¹wi¹. Txa²ne³hẽ³txa² wxã³sxã³
 yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ sa²hau³kot3tũ¹sa³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹
 a²nũ²a²nãu³xa² en²sain¹sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³ũ¹sain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ju³ta²nũ³a² ha³tẽh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 13 Yxãn¹tah¹lxa¹ wãn³txi³khai³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. E³li²ah³la²
 ã²la² wxã³na²hẽ³li¹. Nxe³txai³tã² a²hxi²kan¹ti³nãu³a²
 hi²sen³su² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² so¹lxix³ te³nai¹nha²kxai³
 ko³nxe³ti³ kãi³ũ¹hain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³ta² ha³tẽh³nxã³nxa²
 ũ³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wẽ³sa² we²txi²jau³su²

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² nũ³kã³txa² a²hi²sen³kxai³lu²
 a²sa³wi³ha³lxai³nãu³khai³xa² wã³kon³tũ³kã³txa²
 yau³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a²
 ka³lxa¹tũ³kã³txi³ ã³xa² hi²sen³kxai³lu² a²wã³kon³tũ³kã³txai²na²
 ã³ki³ka³ti³kxi²yhai¹nha²kxai³, a²ha³tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxix³su²
 tũ³kã³txa² a²hi²sen³kxai³lu² a²wã³kon³tũ³kã³txai²na²
 i³wã³wã³txi³sxã³ i³ye³kxi²yhai¹nha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la² nũ³kã³txa² yau³son³sxã³
 i²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
 ka³lxa¹tũ³kã³txa² hi²sen³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 i²ain¹tãu³ i³wã³wã³ta³kxai¹nha²kxai³ ã³ni³sxã³ wi¹la³
 i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Ain¹te³na¹ Je³su²jah³la²
 a²wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxai¹:

— Ih¹nxe³jau³ta³ i³ye³kxain¹yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Yxãn¹ta¹ ka³lxa¹tũ³kã³txai²na² tau³ta² a²nũ²a²
 ka³na³ka³na³te²su² te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxai¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Txa²wē³sai²na² tē³sxā³
 tī³nxa²ha¹wi¹. Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau²na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ txa²wē³sai²na² hxi²kan¹txi³ i³ye³xa³wi¹.
 18 A²nxū²kwai³yxau²na³na¹ nain¹ka³tu³ kīh³nū³xa² ti³sa²tā³
 yxo²ka²tū¹yhai¹nha²kxai³ kāin² yxo²ka³si³ha²kxai³ kāin²
 wxi²ka³ta³ta³tha²kxai³ a²nū²ai²na² i³kan²ta³kxi²ti³ha²kxai³
 ain¹na³li¹. Ju¹ta²wxa²sa³wi³ha³li³nāu³xai²na² i³ye³kxai¹na¹li¹,
 ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² i³nxū²kwai³li³si¹hain¹jau³su¹. Yxān¹ta¹,
 hxi²kan¹ti³hex¹nai¹nxa³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹li¹:

— Ā³ne³tot3syah¹lxa³li¹. Yxo²i²nxa³sxā³ wain³txi³
 ain³kxah²lxa³li¹, kan²txi³ yxau³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³nu¹. Wē³sa²
 tē³sxā³wxā³jah¹li³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20 Ain¹ka³tu³ wē³sai²na² sa²kxai³lu² tē³sxā³wxā³ain¹ka³tu³
 ko³nxe³te² yāu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i²tāu³
 a²wē³sai²na² tē³sxā³ i³ka³ta³ta³kxai¹nha²ha²kxai³ kīh³nū³xa²
 ā³ya³hain¹sxā³ ā³nhe¹nhe¹ain¹sxā³ ān³wa³ti³wa³ti³txa¹ain¹sxā³
 i³yo²wxāun¹nha²khaix¹sxā³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21-22 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu² a²wē³sa²
 wī³na² i³wā³txi³te³nah¹li¹:

— Īh¹nxe³hī¹nai³tā² ā³nxū²kwai³wi¹lhai¹li¹? Nxe³sxā³
 i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— A²wē³son³ti³hī¹nai³tā² i³to³nain¹na²hē³li¹. Ye³ka³lxa¹txi³
 ha³nxe²a²nāu³a¹ ā³ya³hi²sxā³ ā³nhi³li² ye³ka³lxa¹txi³
 i³yau³xa²nāu³a¹ ā³ya³hi²sxi³ ā³nū¹i² nxe³hxai²na²hē³li¹,
 i³ya³lu²si¹jau³su¹. Yxān¹ta¹ hxi²kan¹nxa²ke³la³te²kxai³
 wxa²hau³kot3sa²sī¹nhē³li¹. Txa²khāuh³lxa³ti³hit1sa²sīn¹ju³ta²
 i³āin²ta³kxi²sa²sī¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— “Hxi²kan¹nhī³nxān¹ji¹?” Nxe³sa²txa³hē¹li¹.
 Yxo²i²san¹kxai²nān²tu³ a²yen³kxa² a²te³nīn¹kxa² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su²wxa²hau³ko³txa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Yxo²i²nxa²ha¹wi¹. Sa²wai³wait3sxā³ yxo²i²nxa²ha¹ju³ta²
 sa²wet1sē¹li¹. A²wī³na²wān³txa²ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³ka³tu³ a²nū²a²nāu³xa² ā³ni³sxā³ ā³yā³nū²ki²
 ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² i²ka³tu³
 wxi²kan¹sxā³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² i³kwai²kxi²te³nah¹li¹:

— Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txāi³, ne³ka³tū³si¹te² yāu³ka³txāi³,
 yxo²ka³tū³si¹te² yāu³ka³txāi³. i³kwa³na³nxa²ha¹wi¹.
 Wē³sai²na² wxa²nxū²kwai³li³txu¹li¹. Ā³wi²xi²ti³hex1txa³hē¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txai²na² kāin²
 wxan¹ka³tu³ wē³sai²na² kāin² ā³nhe¹nhe¹khaix1ain¹ka³tu³,
 a²nxū²kwai³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²wē³sai²na² sa²kxai³lu²

ya³lu²te²hũ³nxe² sxa³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a²
ka³lxa¹te²a²ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ya³lu²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 27 Yxãn¹ta¹
Je³su²jah³la² hxi²ki³sxã³ sa²yxo²ka³ta³wxe³ain¹ka³tu³
wẽ³sai²na² ĩ³sa²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxe³nxa²ha¹te¹
ye³jen¹nãu³a¹ Je³su²jah³la²kxai³ sxi²nhãu³ã¹ ã³wih¹ka³tu³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xa² nũh¹ ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ko³nxe³te² yãu³ka³txai²na² hxi²kan¹ti³
nxũ²kwaĩ³li³si¹sĩ¹nxa³thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²yãu³ka³txai²na² te²u¹jã¹nxe³ka² he³la³ku³la³ wa³su³txi³
nxũ²kwaĩ³li³si¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Hãĩ¹nxe³sxã³ sa²wai³wait³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²kĩ³sa²kxai³, ĩ³sa²si¹hã³kĩ³te²ju²hẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

30 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² nũ³ka³txai²na² wa²li³ain¹ka³tu³
Ka³li³le²a²ko³xa² wxa²ha³nãu³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
he¹ain¹ju³ta² ha³ta³nxa² a²nũ²a² ã³xa² ain³kxain¹ju³ta²
Je³su²jah³la² te³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 31 Hãĩ¹nxe³sxã³
nũh¹yxau³sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wãn³txi³khai³xa²
ĩ³yau¹ũ³ti³ten³ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ko¹ko¹xa² hxi²ka² ã³yũ³nhi²sain¹tu¹wi¹.
Nxe³sain¹kxai²nãn²tu³ ĩ³su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
su²lhã³sain¹kxan²ti³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a¹ ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Yxãn¹ta¹ nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ain¹kxan²ti³
yuh³lain¹jau³su² wãn³txai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²
ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A²nũ²a² kãĩn²ti³yxau³te²la³ ĩ³yau¹ũ³jau³su²

33 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ã³wi¹hain¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ sxi²ha² ã³wih¹sxã³ yxau³ka³tu³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— Tĩh³na² ã³nxai³yah³lxin¹tãu³a² ĩh¹nxe³jau³ta³
ĩ³ye³kxi²nyhah¹lxin¹yu²lhi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Yxãn¹ta¹ kon³ton³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Txa²wã¹wa³kxẽ³na¹xai²na¹, ĩh¹te²la³ta³ hxi²kan¹ti³la³
kĩ³te³ji¹wi¹? Nxe³jau³xai²na² tĩh³na² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ kon³ton³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 35 Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ ã³wxe³sxã³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
hxi²ka²hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²nũn³te²su² te²a²
ĩ³kaix¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ¹ne³ka²sah¹lxi³sã²lxi¹. A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³:

“Hxi²kan¹txi³su² ti³ten³sa³nhā¹.” Nñn¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²wa³ka³li³lo³je²txai¹nhu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxe³te³na¹, wēn³su² sa²so¹sxā³ nxū²kwai³ye³ye³lot3sxā³ ūh³wxe³ka³tu³ wxa²sa²ha³lxo¹so¹ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 37 I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² i²li³te² i³nxa² a³lxi²sa¹nha²kxai³ wē³sai²na² te²yā¹nxe³ te²he³la³ku³la³ sa²hau³ko³tai¹nñn¹kxai²nān²tu³ Txai²na² hxi²nū¹san¹kxa² yā¹nxe³hī³nx2na³li¹. Hxi²nū¹san¹kxai²nān²tu³ Sū³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lo²su² te²a² hxi²nū¹nain¹kxa² yā¹nxe³hī³nx2na³li¹. Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³ hxi²nū¹sa²hī³nx2nxa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Wxa²yā³lxah³lo²su² i³yau¹ū³jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³āu²ah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— i³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. In³txa² i²sī¹na¹hē³li¹. A²nxe³jah¹la² wxi²ka¹nñn¹ju³ta² i²so¹nxain¹sxā³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² i³kwa³na³ain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ i³hit2txi²nxai¹nxa³ha²kxai³: “Hāi¹nxā¹txai¹nhē³li¹.” Nxe³si¹jau³su² kwa³na³ain¹sī¹na¹hē³li¹, i³hi²txi²nē³lxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

39 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— i³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³ju³tai²na² i³yau¹ū³nx2ta¹wi¹. A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, Wxi²ka¹na¹ju³ta² i²so¹sa²sxā³ wā³nxīn¹sxā³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ kwēn¹ta²kxai³ wān³txa² ko³nxe³jau³xa² i³ye³kxi²sai¹nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ ya³nx2ta¹wi¹.

40 A²nū²a² i³ko³x1ko¹son²kxi²nē³lai¹nxa³te²su² te²an²tu³ txa²wā¹yan³tain¹te²lxā²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.

41 A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Wxāi²na² txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³sah¹lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, a²nū²a² i²li³te²a² a³lxi²sai¹nha²kxai³ i³yau³xa² ka³te³ha² ne³ki¹sxā³ i³na²te³lhxā³ ū³hū¹nxa²lxain¹kxai²nān²tu³ te²kxai³ a²yo³ha² yū³ain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² a²ya³la³tu³ ū³yho³hain¹tu¹wi¹.

Ko³nxe³ti³ kāi³si¹nyhain¹jau³su²

42 A²nū²ai²na² yxo²i² ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³si¹jau³su² i³tih³nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe² i³tih³nxain¹kxa²yo³ha² kāin² khāuh³lxa³thin¹tu¹wi¹. A²nū²a² tah³lxa³kxa² sa³txe²khai¹nxe³ka³txa² tē³sxā³ i³ye²ta³kū¹nha²te²su² jah¹lan²tu³ i³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxā³ ān³sa³nū¹ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la² khāuh³lxa³ti³nha²ju³ta² kāi²nhī³nx2na³li¹. Nxe³kxa² ha³tih³xan²tu³ a²nū²ai²na² kwēn¹ta² yxo²i² ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sa²si¹hain¹jau³su² i³tih³nxe³te²su² jah¹lan²tu³

kō³nxe³thin¹khaix¹jah¹lo²su² hī³nx2na³li¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
 khāuh³lxa³ti³ wa³to²hi²hai¹nhī³nx2na³li¹. 43 Kō³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² wi¹lī²nha¹jah¹lxi³hē¹li¹.
 Nxe³yān¹ta¹ wxa²hxi²ka² kō³nxe³ti³ kāi³sih¹nx2ti³te³lhxā³
 kxai²nān²tu³ ī³hxi²yo³la³kā¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³
 hxi²ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ yū³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹
 ka³te³na² ne³ki³so³txa³ju³ta² ā³wi¹yhah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹lhin¹yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹ hxi²kha¹li¹
 yū³ah³lxin¹sxā³ ha³nxe²a² ī³sa²tē³ju³ta² ī³yū¹li²nxa³ju³ta²
 ā³wih¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxi³hī³nxa¹lxi¹.
 44 Nxe³tāu³a² a²nū²a² ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³
 ha³nxe²a² ī³sa²tē³ju³ta² yū³ha²kxai³ nxe³sa²tē³tu¹wi¹.
 45 Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²yu³kxa² kō³nxe³ti³ kāi³sih¹nx2ti³te³lhxā³
 kxai²nān²tu³ ī³yu³yo³la³kā¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³
 yu³ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ yū³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹
 ka³te³na² ne³ki³so³txa³ju³ta² ā³wi¹yhah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹lhin¹yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹ yu³kha¹li¹
 yū³ah³lxin¹sxā³ ha³nxe²a² ī³sa²tē³ju³ta² ī³yū¹li²nxa³ju³ta²
 ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³txi³nha²khai¹yxah³lxi³hī³nxa¹lxi¹.
 46 Nxe³tāu³a² a²nū²a² ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a²
 ī³sa²tē³ju³ta² yū³ha²kxai³ nxe³sa²tē³tu¹wi¹. 47 Te²yā¹nxe³sxā³
 wxa²ye³nai²na² kō³nxe³ti³ kāi³sih¹nx2ti³te³lhxā³
 kxai²nān²tu³ ū³ye³ki³sa²tā³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³
 ye³ki³ka³na³ka³nat3sxā³ ye³yū³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa³hī¹na¹
 yxau³yah³nx2ti³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹.
 Yxān¹ta¹ ye³ki³ha¹li¹ ye³yū³ah³lxin¹sxā³ ha³nxe²a²
 ī³sa²tē³ju³ta² ī³yū¹li²nxa³ju³ta² ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. 48 Nxe³tāu³a²
 a²nū²a² ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² ī³sa²tē³ju³ta²
 yū³ha²kxai³ nxe³sa²tē³tu¹wi¹.

49 Jā¹nxa¹jau³su² kxā³nxi¹nu¹tai²na² ka³yxuh³xa² ū³hi³lhxā³
 Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ain¹ki³kxai²nān²tu³, sah²ne³kxa²
 ū³kah¹sān²sxā³ wxa²sī³nāu³ta³lxi³sān²sxā³ ū³hi³lhxā³
 ū³hū¹ain¹to³ki³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³to³ki³tā³li¹.
 Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² sa²yo²wet1sah²lxin¹kxai²nān²tu³
 ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 wxa²e¹nāu³nū¹ai²na² whāi²na¹ wi¹le³nx2ti³tu¹wi¹,
 50 Sah²ne³ki³su² tē³ki³kxai²nān²tu³ yain³txa²
 ū³sa²wi²kxi²ki³kxai²nān²tu³ wi¹yain³ki³te²ju²hē³li¹.
 Yxān¹ta¹ a²kah³ju³ta² yū²nxa³sxā³ sū¹kxai²nān²tu³
 hxi²kan¹txi³ kah³xi²te²sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³
 hāu²no³nyhu¹sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sah²ne³kxa²

yã¹nxe² a²nũ²a² wi¹kãi³ũ¹hain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

10

Txu¹ha² kwa² ã³na¹ju³ta² ĩ³tih³nxe³ju³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³sa²yxau³sxã³ a³li³ka³tu³ju³te²a²ko³nãu³a¹ Jor³tãu²yau³xa² a²yo²ha³tih³nãu³a¹ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na² a²nũ²a²ka³lxa¹tũ³ka³txa² tĩ³nhãun¹sxã³ Je³su²jah³la² ĩ²ain¹te³lhxã³tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² wãn³txa²ĩ³yau¹ũ³hain¹to³kaix³ jã¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹fa³ri³se²an¹te²a² ka³na³ku² wxã³ain¹sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³ki³ha¹kxi²si¹hain¹jau³su² ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. In³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ²li³tãu³a²a²txu¹ha³ka³lxa² ã³na¹kxai²nãn²tu³ wain³ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³jau³ta³Mo³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹ta¹hxai²hẽ²lhai¹Ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a²nũ³ka³txa²ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Mo³se²ah³lu¹tai²na² hãi¹nxa² ã³ni³lain¹ju³tai³ta²su¹: “In³jah³lo²su² te²ĩ³nxa²: ‘Txa²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹a¹tũ¹xã¹: Nẽn¹kxai²nãn²tu³ wxa²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹te³lhxã³nẽn¹jau³su² ha³teh³nxã³nxa² tẽ³sxã³ a²ten³jau³su²ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. Nẽn¹kxai²nãn²tu³ a²sxe³xa³ka³lxa²ã³na¹in¹ju³ta² yũ²na³li¹.” Nxe³ju³ta² Mo³se²ah³lu¹tai²na²hãi¹nxa² ã³ni³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

5 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu²:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹ti³ten³nxa²lxa³nha²kxai³, Mo³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² txu¹ha² ã³na¹te³lhxã³nxe³jau³xai²na²ũ³wha²li¹lhxã³ũ³hũ¹nx2tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

6 Yxãn¹ta¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²nãn¹te²tu³, Txa²wã¹sũ³na²a²hi²sen³kxai³lu¹ in³txa² we¹ti² txu¹ha² we¹ti²nxe³to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 7 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² in³txai²na²sa²kxai³lu² a²wĩ³na² a²hã³ka³nũ¹na² nxe³sxã³ ã³waix3tũ²la²a²sxe³xa³ka³lxa² so¹lxi³tẽ³tu¹wi¹. 8 Nxe³sa³ha²kxai³ in³txa²txu¹ha² a²nũ²ka³na³ka³nat3ton³tu¹wi¹. A²nũ²a² ha¹li¹o³nxa³wi¹. A²nũ²ka³na³ka³nat3jah³na³li¹. 9 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²hi²sen³kxai³lu² ã³nũ²kxi²ya³te²sin²ta²wi¹. Nxe³kxe³su²a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² ã³nhai²ta³lxi³si¹hain¹kxai²nãn²tu³ nxe²kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu² sxĩ²ha² ã³wi¹hain¹ka³tu³a²sa³wi³ha³lxi²na² jã¹nxe³ju³ta²ĩ³wã³txi³sain³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹
 i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹i¹:

— In³txa² a²ten³te²su² te²an²tu³ a²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹ka³tu³
 txu¹ha² ā³lx¹i³te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³ txu¹ha² ā³xa²
 ũ³whīn¹ta³kxi²nyhain¹kxa² yā¹nxe² hxi²ki³lot3hī³nx2na³li¹.
 Ko³nxe³ju³ta² kāi³kxi²hī³nx2na³li¹, in³jah¹la²sa³. 12 Jā¹nxe³jau³su²
 txu¹ha² a²ten³te²su² te²an²tu³ a²wē³sāi¹ai²na² ā³na¹ka³tu³
 in³txa² ā³lx¹i³te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³, in³txa² ā³lx¹i³te²a²
 ũ³whīn¹ta³kxi²nyha²kxa² yā¹nxe² hxi²ki³lot3ta¹ka³lxu³su²
 hī³nx2na³li¹. Ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² wē³ha³lxa² a³lx¹i²jau³su²

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²wē³ha³lxa² tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Je³su²jah³la² wxa²wxai³ta²la¹ ain¹jau³su² tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹ a²sa³wi³ha³lx¹i³nāu³xā² i³hxi²ko²lain¹jau³su²
 yxo²xūn³txi³ i³kwa²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxe³ju³ta²
 sa²kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² i²ka³tu³ i³xan³txi³sxā³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹i¹:

— Ne³ka²sah¹lx¹i³sa²lx¹i¹. Wē³ha³lxa² tē³sxā³ wxā³ain¹ju³ta²na²
 i³hxi²ko²lain¹yah³lx¹i³txa³hē¹li¹. Wē³sai²li² a²wī³na² wān³txa²
 yxo²i²te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nx² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²i²jah³lx¹i³hē¹li¹. Nxe³yah³lx¹in¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau³yah³lx¹in¹ju³ta³nū³a²
 yū³nx2ti³tu¹wi¹. 15 A²ya³la³tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su²
 nxe³jau³xa² ten³nx²lx¹i³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 sa²yxo²we¹jah³lx¹i³hē¹li¹. Nxe³yah³lx¹in¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³ai²li²
 i²yah³lx¹in¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³sxā³ a²wē³ha³lx¹i³nāu³xai²na² sa²ha³lxo¹so¹ain¹sxā³
 wxa²wxai³ain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹i¹:

— Txa²wā¹sū³na² wi¹ju³ta² ũ³hū¹nx2ti³tū¹xā². Ta¹hxai²hē¹la².

In³txa²yen³kxi³khaix¹jah¹la² i³yau¹ū³jau³su²

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² ā³nxai³xi²te³lhxā³
 nxa²ha¹te¹ in³txa² sa²kxai³lu² ā³ni³ha²non¹sxā³ i³ha¹txi²sxā³
 ān³kax3ti³wxe³sxā³ i³wā³txi³te³nah¹lx¹i¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Wi¹lhin¹jah¹lo²si¹lx¹i¹. Nxe³3sā²lx¹i¹.
 Yā¹te²ā³ wi¹ju³ta³la³ kāi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³te³na² wi¹tāu³la²
 so¹kxi¹nxa²hī³na¹te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹
 i³ye³kxi²te³nah¹lx¹i¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wi¹lhin¹jah¹lo²su² san¹ji¹wi¹?
 Txa²wā¹sū³na² so¹lx¹i³ wi¹lhin¹te²ju²hē³li¹. Ā³xa² hai³txi³
 wi¹lhin¹te²sxa³yu²hē³li¹.

19 Txa²wā¹sū³na²wān³txu¹tai²na²ain³kxi²to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹.
 “Su²lhā³i², ā³xa²sxe³xa³ka³lxa²so¹sxā³ū³whīn¹ta³kxi², ā³xa²
 yen³kxa²kāi³kxi²a²nū²a²ā³xa²ki³ha¹kxi²sxā³ko³nxe³ti³
 kāi³ti³hi¹jau³su²ī³ye³kxi²nyhu¹i²ki³han³jau³xa²ā³ye³yxo²nū¹ni²
 nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wxa²wī³na²wxa²hā³ka³na²
 wi¹kāi³ūh¹xai³jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txai²na² sa²kxai³lu¹
 ī³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

– Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Sa³nxe³la³kxa²wet¹sa²hī¹nān¹te²ty³
 nxe³jau³xai²na²sa²yxo²wet¹sa²sai¹hxai²na¹hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

21 Yxān¹ta¹Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu²ī²ain¹sxā³a³lxi²sxā³,
 ī³ye³kxi¹te³nah¹lxi¹:

– Yu³ka³na³ka³na³ton³na³li¹. Wxa²yen³kxa²sa²so¹sxā³a²nū²a²
 ā³xa²so¹kxi²nxa²si¹jau³su²kāi³txa²hē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²ty³
 so¹kxi²nxain¹kxa²yo³ha²tē³sxā³a²nū²a²yen³kxi³txa²te²na²
 wā²nhū²xai³txai¹nhē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²ty³oh³nāu³nū¹ka³na¹
 yen³kxa²wi¹ju³ta³nū³a²yū³nxa²tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³nxe²
 kāi³ta³lu²nīn¹kxai²nān²ty³ā³wxā³sxā³ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹.
 Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³jau³xai²na²sa²kxai³lu², in³txai²na²sa²kxai³lu²
 ain³kxi²te³na¹ī³ye³han³ti³nha²sxā³ī³āin²txi³sxā³
 ī³ain¹ta¹hxai²hē¹la², kāin²yen³kxi³nha²kxai³la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²kxai³lu¹a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 sa²kxai³lu¹ī²sa²sai¹ain¹sxā³ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– A²nū²a²kāin²yen³kxi³te²su²te²a², Txa²wā¹sū³na²wān³txa²
 ain³kxi²sxā³yxau²xai³ju³ta²wa³lxe³te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

24-25 Nxe³jau³xai²na²sa²kxai³lu², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xa²
 ī³wā³wā³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³to³ta¹Je³su²jah³lo²kxai³lu¹āh¹
 ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Txa²wē³ha³lxāi³. Txa²wā¹sū³na²wān³txa²ain³kxi²sxā³
 yxau²xai³ju³ta²wa³lxe³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxa¹jau³su²ka³me²la²
 ka³yxuh³xa²kāin²khai³te²su²te²na²hai³txi³a²ku¹wxi²si³xē¹na²
 ā³wih¹sxā³ā³wa²to¹ti³he¹nxe³lhī³nx2nxa³wi¹. Yxān¹ta¹
 a²nū²a²kāin²yen³kxi³khai¹nxe³te²su²te²a²Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa²ain³kxi²sxā³yxau²xai³ju³ta²wa³to²hi²te²ju²hē³li¹
 wa³lxe³ju³ta²su¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³sxā³a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xā²kāin²ī³wā³wā³txi³
 yxau³ain¹sxā³ī³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²wā¹ha³lo²a²nāu³a²a²nū²ai²li²yen³kxi³kxai²nān²ty³
 Txa²wā¹sū³nu²su²wi¹lhīn¹sxā³ī²jah¹lo²su²ye²te²ju²hē³li¹.
 Nxe³jut³su²ha²kxai³a²nū²a²yen³kxi³te²su²te²na²
 kxāu³nxa³sxā³Txa²wā¹sū³na²wān³txa²ain³kxi²sxā³
 yxau²xai³kxai²nān²ty³a²nū²a²nāu³xa²hāi¹nxe³ti³xa¹

Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³kĩ³sxa³lho³li¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² ĩ²sa²sai¹ain¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³ju³tai²na² a²nũ²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² hxi²kat¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²kxai³lu¹ ĩ³ye³ãn³si³wxe³te³nah¹lxi¹:
— Nxet³sã²lxi¹. Txa²yen³kxa² hã¹nxe³ti³xa¹ ã³na¹sxã³
ãn³si³tẽ³kxi¹nxa²sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29-30 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³
txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² a³lxi¹nha²kxai³, sxi²ha² ã³na¹;²
a²lon³ti³tãu³xa² ã³na¹;² a²ha³ĩ³ti³nãu³xa² ã³na¹;² a²hã³ka³na²
ã³na¹;² a²wĩ³na² ã³na¹;² a²wẽ³ha³lxi³nãu³xa² ã³na¹;²
a²ha³lo²a²ko³xa² ã³na¹;² nxe³ain¹kxai²nãn²tu³, a²ha²
kwẽ¹tai²na² ye³ka³lxa¹txi³ sxi²ha² yũ² ka³lxa¹txi³ a²lon³nãu³xa²
yũ², ka³lxa¹txi³ a²ha³ĩ³ti³nãu³xã² yũ² ka³lxa¹txi³ a²hã³ka³na²
yũ² ka³lxa¹txi³ a²wĩ³na² yũ² ka³lxa¹txi³ a²wẽ³ha³lxa²
yũ² ka³lxa¹txi³ a²ha³lo²a²ko³xa² yũ² nxe³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³yãn¹ta¹, hau³hau³kon³sxã³ a²nũ²a² ã³xa² kQ³nxe³ju³ta²
ye³khãu³lxa³thin¹sxã³ kãĩ³ain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
yxan¹nãu³a¹ ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

31 Nxe³kxan²ti³nũ¹ sa²nẽn¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³sxã³ a²nũ²a² ka³lxa²te²nũ³ka³txa² a²hĩn¹txi³
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² yũ³kxan²ti³ yan¹nãu³a¹
ĩ³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
ka³lxa²te²nũ³ka³txa² a²hĩn¹txi³ ĩ³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta²
yũ³kxan²ti³ yan¹nãu³a¹ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ju³ta³nũ³a²ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²
32 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wa²li³nhẽ¹tĩh³na²
ã³nxai³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³ne³ka³ta¹nyhain¹sxã³
ai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³yain¹te³na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ãn³si³tẽ³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ĩ³wã³txain¹to³ha²kxai³
yu³lhain¹to³ha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xa²
hxi²ka² hxi³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txa²
ĩ³yũ³so¹ka³tu³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

33 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³nxai³kĩ³tu¹wi¹.
Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ Txai²na² so¹sain¹sxã³ a²nũ²a² wã³nxĩn¹te²
si³yxau³tũ³ka³txi³nãu³xa² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
tũ³ka³txi³nãu³xa² nxe³te²nãu³xai²na² a²hxi²ka³nãu³a²

ã³na¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxai²nãn²tu³ ya³lu²si¹sain¹jau³su²
 i³yĩ¹li²sain¹tu¹wi¹. Nxe³ka³tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²
 sa²nũ¹sain¹tu¹wi¹.
 34 Sa²nũ¹sain¹sxã³ ko³nxe³ i³ka³lxi¹lũ¹sain¹ka³tu³
 i³ye³ka³su³hẽn¹kxi²sain¹ka³tu³ ũn³txi³ i³ta³lo³wait¹sain¹ka³tu³
 i³su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 a³lan²tãu³kxai³lu², ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹,
 Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²su²
 na¹ha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Ti³a²kah³la² Jo³ãu²ah³la² i³wã³txain¹jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹ Se³be³te²ah³la² a²tah²nãu³su² Ti³a²kah³la²
 Jo³ãu²ah³la² nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te² tah²nãu³xai²na²
 sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wxã³sxã³ i³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

– i³tih³nxe³sa²jah¹lãi³. A²yen³kxa² i³wã³txi³nxa²ya³ha¹kxai²nãn²tu³
 ũ³hũ¹sa²sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹?

36 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹
 i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

– Yã¹te²a² wxa²hau³ko³kxi¹nx²ta¹ju³ta³nũ³su²
 ten³nx²ti³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ i³wã²lũ³xi²ya³te²an¹jau³kxai³lu¹:

– Wxã²na² wxa²ha³lo²a² a²wa³kxẽn³sin¹kxai²nãn²tu³
 ka³na³ki³ wxa²wi¹tãu³a¹ã³wxe², ka³na³ki² wxa²wa³tãu³a¹ã³wxe²
 nxe³ya³ha¹ju³ta² ten³ya³sa³nhai¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– A²yen³kxa² ten³ya³hin¹ju³ta² ã³ne³wxe³ya³hxa³lxi¹.
 A²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²nãu³xa² khãuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹.
 Jã¹nxe³nx²tain¹ju³ta³nũ³a² hxi²kan¹ti³ en³ya²te³lin¹ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha¹lin¹tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Hxi²kan¹ya³ha¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txa²li² khãuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ wxã²na²
 jã¹nxe³sxã³ khãuh³lxa³ti³nx²tain¹nũn³tu¹wi¹.

40 Nxe³yãn¹ta¹ txa²wi¹nẽ³tãu³a¹ ã³wxe² txa²wã³tãu³a¹
 ã³wxe² nxe³ya³hin¹ju³ta² hxi²kan¹ti³ ũ³hũ¹nx²ti³nxa³lho³li¹.
 Ju¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² a²ha³lo²ai²la¹wi¹. Txa²ha³lo²sxa³wi¹.
 Txa²wã¹sũ³na² a²ten³te²su² te²na² so¹lxi³ sa²we¹tain¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
 wã³kon³te²nãu³xa² hxi²ka² hxi²kan¹tũ³ka³txa² ain³kxain¹sxã³kãin²
 i³xan³txin³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³ãu²ah³lai²na² i³xan³ta³kxi²
 Ti³a²kah³lai²na² i³xan³ta³kxi² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 42 Yxãn¹ta¹
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa² hã¹nxe³ti³xa¹
 i³kaix¹tain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³tũ³kā³txa²
 nxe²xai³te²jai¹ti²tu³wi¹. A²hxi²kan¹te² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxa²
 yxo²ha³nxe¹lhxa³txi³ hxi²kan¹txi³lo³tain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.
 43 Yxān¹ta¹, wxāi²na² jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wxa²yu³ta²,
 i²li³te² i³nxān²tu³. “Hxi²kan¹te²sa¹i¹.” Nxe³jau³tu³
 ten³nxa²kxai²nān²tu³, wxa²yu³ta² a²hāi¹nxe³ti³xa¹
 i³wa³ka³lxi³lo³txai¹nhē³li¹. 44-45 Jā¹nxa¹jau³su², “Txai²na²
 a²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxa¹jau³su² ten³nxa²kxai²nān²tu³
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ā³wa³ka³lxi³lo³txai¹nhē³li¹. Jā¹nxa¹jau³su²
 Txai²na² sa²kxai³lu² wa³ka³li³lo³sa²si¹hai¹na¹jau³nũ³su²
 wxā²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ā³non²ta³kxi²te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. A²nũ²a²nāu³xai²na²
 a²ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ wā²nxūh¹lain¹ju³tai²na² ā³wa²su¹te³lhxā³
 ya³lu²kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxain¹te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

In³txa²ye³han³te²a²ye³we²nxi²jau³su²

46 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² nxe³ha²kxai³
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ha²kxai³, ā³lxi³tũ³kā³txa²
 ka³lxa¹tũ³kā³txa² nxe³ha²kxai³ whāi²na¹, tē³li³nyhu¹sxā³
 Je³ri³ko²thi³na² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na²
 wa²li³ain¹tāu³a¹ a²nũ²a² ye³han³jah¹la² Bar³ti³me²ah³la²
 tih³na² kxa³lxu³sa³kxu²nxa² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²
 Ti³me²ah³la² a²ki³lhan³ta³ ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²
 a²yen³kxa² i³yai³nxū³yhain¹te³lhxā³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 47 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na² ton¹jah¹la²,
 yau³son³ju³ta² ain³kxain¹te³na¹ i³kaix¹jain¹ta¹hxai²hē¹la². Kāin²
 i³kaix¹jain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot³txa²kah³lo²si¹lxi¹. Ye³han³sa²ju³tai²na²
 wi¹lhin¹sxā³thāi³ti³la² sa²hau³kot³sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 48 Nxe³ju³ta³la³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kā³txai²na²
 a²wān³txi³kxai³lu¹ yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Ā³ka³nah²nxe³si¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³ ā²la² kāin² i³kaix¹jain¹jau³xa²sa¹:

— Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³txa²kah³lo²si¹lxi¹.
 Wi¹lhin¹sxā³thāi³ti³la² sa²hau³kot³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 49 Nxe³tāu³a¹ Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² ā³yit¹sxā³
 i³kaix¹lso¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
 ka³lxa¹tũ³kā³txai²na² i³kaix¹tain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Ya³lo³txi²sī¹nhē³li¹. Je³su²jah³la² i³kaix¹txa²sīn¹nhai¹.
 i³sa²yxau³sxā³ait³sī¹nu¹li¹. Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

50 Nxe³te³na¹ a²nũ²a² ye³han³jah¹lai²na² wā²la²ka³lo³a²
 ha³la³sān¹ka³lo³a² sa²sai²ā³sxā³ i³sa²yxau³sxā³ Je³su²jah³la²
 ā³tũ³ta¹hxai²hē¹la².

51 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:
 – ĩh¹nxe³ju³ta² kāi³ūh¹nxa²ha¹ju³ta² ten³nxa²ji¹wi¹?
 Nxe³ha²kxai³lu¹ ye³han³jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:
 – Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ye³we²txi²san¹ju³ta²
 ten³khaix¹sa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 52 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:
 – Ā³nxai³txu¹li¹. Hī¹na¹ yxo²i²sa¹nha²kxai³
 ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³ty³
 wa³su³txi³ ye³we²nxi²sxā³, Je³su²jah³la² ān³si³tē³kxa²
 ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

11

Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³yat¹ā³wih¹jau³su²
 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 Je³ru³sa³lē²thī³nān¹tīh³na² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³nxai³ain¹te³na¹ wā³la² o³li³ve²ra³ka³txa²yau³son³kxain¹ta¹hxai²hē¹la²?
 A²nxe³ti³wa³kxa² sxi²jen³txa² thī³nha¹li¹ wā³la³ka³txa²
 yxo²yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thīn³txa² Bet³fa³je²thīn³su²
 ha²kxai³ Be³tān²ya³thīn³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³thī³na² ā³yi¹ka³ty³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
 ha¹li¹ ĩ³sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 wān³txi³kxai³lu¹ ĩ³sa²si¹hā³yhai¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
 – Sxi²je³na² ha³ti³hi³nāu³a¹ ai³jah³hē¹li¹. Ya³hin¹kxai²nān²ty³
 a²kwēn¹tai²na¹ ju³mēn²ta² ka²va¹lhū³te²a² wē³sa²
 nxe³te²a² sa³tai³kxa² wxe³sain¹te²a² ĩ²yah³hin¹tu¹wi¹.
 A²nxe³te²a² a²ka³tih³yau³ai¹nhxai²nxa³hē³li¹. Nxe³te²a²
 sa²ta²la³kxi²so¹jah³hē¹li¹.
 3 Ya³hin¹kxai²nān²ty³ a²nū²a² ĩ²li³te²an²ty³
 ĩ³wā³txi³nx²tain¹kxai²nān²ty³: “Īh¹nxe³kxa²yān³ti³ta³
 sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹?” Nxe³nx²tain¹kxai²nān²ty³
 ĩ³ye³kxi¹txain¹ya³hē¹li¹. “Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su²
 ha²kxai³ sa²si¹hā³sain¹sīn¹na²li¹.” Nxe³txain¹ya³hē¹li¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².
 4 Nxe³nxa²ha¹te¹ ā³nxai³ya³te³na¹ ya²la³la¹ ju³mēn²ta²
 wē³sa² sa²tai³kxi²kxa² sxih²yxo²a² a²ti²ta³lo³kxa²
 yxo²wxe³ain¹kxe³su² te²a² ĩ²ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a²
 sa²ta²la³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²nū²a²
 ha³lo²a² he¹ain¹te²a² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:
 – ĩh¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ ju³mēn²ta² wē³sai²na²
 sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹? Nxain¹ya³ta¹hxai²hē¹la².
 6 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lū³xi²ya³ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 – Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³
 sa²si¹hā³sain¹na²li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². 7 Nyhai¹nha²kxai³,

ju³mēn²ta² wē³sai²na² tē³sxā³ Je³su²jah³la² ũ³hū¹yhain¹ka³tu³
wā²la²ka³lo³a² so¹sxā³ ũ³ka³ti³hēt¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ka³ti³yau³ye²ha²kxai³
ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².⁸ Nxa²ha¹te¹ ne³ka³ta²a²
ai³ain¹tū³ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa² a²wā²la³ka³lo³khai³xa²
tīh³na² Je³su²jah³la² ā³nxai³tīh³na² ũ³ha¹xai³ain¹ha²kxai³
a²nū²a² ā³xa² ka³lxa¹tū³ka³txa² he³la³nxā³nxā²
sa²nāu²so¹sxā³, tīh³na² ũ³ha¹ai³ain¹nū³nha²kxai³
nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ju³ta² tīh³na² Je³su²jah³la²
wi¹wxa²hau³ko³kxai¹si¹hain¹jau³su² ain¹ta¹hxai²hē¹la².
⁹ Nxe³ha²kxai³lu¹ ā³ne³ka²ta¹sxā³ ho³hain¹tū³ka³txain²ti³
ī³kaix¹ti² a²si³yo³na² ho³hain¹tū³ka³txain²ti³ ī³kaix¹ti²
nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³kaix¹tain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lai²la¹wi¹.
¹⁰ Kxā³nhi¹nu¹ta²na² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu²
ī³wa³kxēn³to³tē³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Te²u¹jā¹nxe³te²su²
te²a² hī¹na² āh¹ ũ³hū¹nē³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³,
Wxi²kin³txi³ton³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe²
e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹¹ Nxe³nxā²ha¹te¹ Je³ru³sa³lē²thī³na² Je³su²jah³la²kxai³
ā³wi¹hain¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ka³tu³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nū²la²
ki³kan³nū²la² a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
hxi²ka² hxn³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³te²nāu³xa²,
ā³si³tē³kxain¹ka³tu³, Be³tān²ya³thī³na² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Fi²ko²ka³txa² nxā³kxi²nxa³kxe³su²ya³lu²jau³su²

¹² Ain¹te³na¹ ka³nxā³ha²ta³kxai³lu² Be³tān²ya³thī³nai²na²
a³li³sxā³ ā³nxai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² heh³ta¹hxai²hē¹la².
¹³ Nxe³ka³tu³, yain³txi³ka³ta² fi²ko²ne³kxa² ā²hā¹
u²la¹ ten³sa²tā³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³ta²
ān³yau³son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Yain³txa³nā³kxa² so¹sxā³
ī³yain³te³lhxā³ yau³son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹
a²ka³ta²na² a²nxā³kxa² yū²nxa³kxe³su² a²nxā³nxā²
so¹lxi³ ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²la³ yain³txa³nā³kxa²
ka³to³je³na³kxa² ān³si³wxe²nxa³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
¹⁴ Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ a²yain³txa²ka³ta²na²
ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³hī¹nān¹te²tu³ wen¹nxā²nxa³lho³li¹. Nīn¹ka³tu³
wxa²nxā³kxa³la³ a²nū²la³ ĩ³yain³kxi¹ti³he¹nxē²nxai¹nx³tho³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
ain³kxi²khai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹jau³su²

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wxã³ain¹nxa²ha¹te¹
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³wi¹hain¹ka³tu³, a²nũ²a² ka³lxa²tũ³ka³txa² yen³kxa²
 so¹kxi²nyhu¹sã³ o²la³kxi² ũ³yho³hi²ki³ki³a² so¹kxi²nyhu¹sã³
 o²la³kxi² kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²sxã³ ũ³hũ¹te²a² o²la³kxi²
 nxe³nyhu¹ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la²
 hi²sen³su² yen³kxa² ũ³yho³hi²nyhu¹ain¹te²na² ha³lo²a²
 sa²tã³kxai¹nha²kxai³ ũ³yho³hi²ki³ki³a² a²me²sa²ka³lo³a²
 ũ³sa²tã³ha²kxai³ kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²sxã³ ũ³hũ¹te²na²
 ã³wxe³ka³lo³ai²na² ũ³sa²tã³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 16 Ain¹sã³a²nũ²a²a²yen³kxa²tẽ³sxã³Txa²wã¹sũ³na²sxi²hẽ¹na²
 ã³wa²to²ka² ai³si¹ja³kxa³nũ³su² i³hxi²ko²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 17 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ i³yau¹ũ³te³lhxã³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wha²li¹txã³nxa² jau³xau³hxai²tẽx¹ta²
 nxe³te³nah¹lxĩ¹:

“Txa²sxi²hai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ³ka³txi³nãu³xai²na²
 a²yo²ha³kxa¹i³ye³kxi²sain¹thĩ³nai²la¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Yxã¹ta¹ i³ya¹nxa²sxã³ yen³kxa² kãĩ³kxi²nyhu¹kxi³thĩn³su²
 i³ya¹ton³yah³lxĩ¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txa²
 ain³kxai¹nha²kxai³, ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxĩ³su² tũ³ka³txa²
 ain³kxai¹nha²kxai³ ain¹sã³ Je³su²jah³la² i³su²lhã³te³lhxã³
 o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 Je³su²jah³la² wãn³txa² i³wã³wã³txi³sxã³ he¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹tũ³ka³txai²na² yu³lhain¹jau³su² Je³su²jah³la²
 i³su²lhã³si¹jau³nũ³su² te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ sũ²ni²khaix¹nxe³sã³ Je³su²jah³la²
 nũ³ka³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wa²li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Fi²ko²ka³txa² i³yau¹ũ³jau³su²

20 Ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ ã³nxai³ain¹ka³tu³ yain³txa³ka³tai²na²
 sa²kxai³lu² ã³wa²tot¹sxi²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ka³ta²
 i³ya³nat³sxã³ ya³lu²ju³tu¹ta¹na² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³hĩ¹na² Pe²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ain³kxi¹xi²nũ²la²
 Je³su²jah³la² wãn³txa² a²sũ²ta³ti³kxai³ i³ye³jau³kxai³
 ain³kxi¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Yain³txa³ka³tai²na²
 ko³nxe³te²lo³tin¹ka³tai²na² i³ya³na²kxi²sxã³ ya³lu²su²li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22-23 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
 i³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²jah³lxĩ³hẽ¹li¹. A²ya³la³tu³
 i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³
 wã³la³ka³txai²na² i³ye³kxi²yah³lxĩn¹kxai²nãn²tu³,

“Wxa²ha²txut1sai¹sxã³ ĩ³ye³na² kãin²je³na² ã³na¹txa²hẽ³li¹.”
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ hau³hau³kon³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³a¹
 hai³txi³ ĩ³wã³wã³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³
 sa²wai³wait³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 a²yen³kxa² ten³yah³lxin¹kxa² yũ³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

24 — Jã¹nxa¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ĩ³wã³wã³ta³kxi²nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³wã³wã³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Hãi¹nxe³sxã³: “A²yen³kxa² te³na¹kxe³su² te²a²
 yũ³khaix1sa³tu¹wi¹.” Nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Kan²txi³
 yxo²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 yũ³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹. 25 Jã¹nxa¹jau³su² e³a¹wi¹.
 ĩ³sa²yxau³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 a²nũ²a²ĩ²li³te²hũ³te²su²te²a²ko³nxe³ti³kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³,
 nxe³ju³tai²na² wi¹lhin¹sxã³ ne³wã²na³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Wxa²wĩ³na² oh³na² yxau³jah¹la²
 ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wã²na³nx2ti³nũn³tu¹wi¹.
 26 Yxã¹ta¹ wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³ke³la³te²kxai³
 te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kãi³ũ¹sain¹na²hẽ³na¹.
 Ne³wã²na³ũ¹hain¹nxa³lho³na¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³
 Wxa²wĩ³na² oh³na² yxau³jah¹la² ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
 ne³wã²na³ũh¹nx2ti³hũ²nxa³wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² ĩ³tih³nxe³jau³su²

27 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² Je³su²jah³la²
 nũ³kã³txa² ã³wxa³lain¹ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³ã¹
 ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nxai³ain¹ka³tu³, wã³nxĩn¹te²
 si³yxau³tũ³kã³txa², ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³kã³txa²,
 a²nũ²a²nãu³xa² a²hxi²kan¹te² nũ³kã³txa² whãi²na¹
 ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28 ã³tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. ĩh¹nxe² ĩ³hxi²ka¹txa²hĩ³te²la¹xã³? ĩh¹jah¹lo²ta³
 ĩ³sa²si¹hã³nxain¹thai¹li¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Wãn³txa² yau³ka³na³ka³na³jau³xa²
 yau³ã³lxi³jau³xa² ĩ³wã³txi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹jau³xai²na²
 ĩ³wa²lũ³xi²sah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. Sah²lxin¹kxai²nãn²tu³,
 ĩ³hxi²kat1sa²jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹
 sa²lxan³kxai²nãn²tu³ nxe³nx2ti³nxa³lho³li¹. 30 Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lai¹tã² sa²kxai³lu² a²nũ²a² tẽ³sxã³ ĩ³ye³na²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su² ĩh¹jah¹lo²ta³ ĩ³sa²si¹hã³ain¹thai¹li¹?
 Txa²wã¹sũ³nu²khai³xai²la³ ta³nxa² a²nũ²khai³xai²la³
 ta³nxa² ĩh¹nxe³hĩ³te²la¹xã³? Nxe³na¹jau³xai²na²
 ĩ³wa²lũ³xi²sah¹lxi³sã²nhẽ³li¹.

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, wã²nxũh¹ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

“Txa²wē³sxai²na² i³sa²si¹hã³a¹tũ¹xã¹. A²nxe³te²a²
kwa²hau³ko³tũ³ka³txai²na² sa²nēn¹kxain¹kxi³sã¹.” Nxe³jau³tu³
i³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. 7 Yxã¹ta¹ a²ki³lha³lxai²na² hai³sxa²
yau³son³ye²hĩ¹na¹ tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ wxa²nxũh¹
i³ye³ain¹te³nah¹lxai¹: “Txa²wã¹wa³kxēn³yah³la² ki³lha³lxa²
wxã³na²wi¹. I³su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
hai³sxa²so¹kxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³ain¹jau³su².

8 I³sxã³ su²lhxã³ i³ya²lu¹tain¹ka³tu³ A²ki³lha³lxai²li²
ũ³ha³lo²sa²tã³nã¹ain¹nũ²nhai¹.

9 Nxe³jau³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ a²wa³kxēn³yah³lai²na²
ĩh¹nxe³ta³ kãi³te³ji¹wi¹? Nxe³ju³ju¹tai²na²
e³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² i³xi²ka³tu³
i³lxai³thi¹nxa³tũ³ka³txai²na² sun²tã²hxa³tain¹tu¹wi¹. Nain¹ka³tu³
a²nũ³ka³txi³ã³xã² hai³sxai²na² sa²si³wē³no³tũ¹hain¹tu¹wi¹.

10 Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxai¹:

“Txah³lxa³kxa³txa², a²nũ²a² sxi²ha² ton³te²nũ³ka³txai²na²
q³nxa³jau³su² i³ye³kxain¹sxã³ so¹sxã³ ã³sxã³
ã³na¹ain¹ka³txa², kwēn¹tai²na² si³ka³lah³xan¹ka³khai³xã²
hxi²kan¹khai¹nxe³ka³txi³lã²na³li¹. 11 Nxe³ju³tai²na²

Txa²wã¹sũ³na² kãi³ain¹na²hẽ³li¹. Nũ³kxũn³khai¹nxe³ju³txai²la¹w
Ũ³wha²li¹txã³nxũ¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Nxe³jau³xai²li² i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³sxã³ wãn³txa² hãi³jau³xai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³su²
i³ye³kxain¹sxã³ wã³nxĩn¹te² si³yau³ka³nũ³ka³txai²na² ko³nxe³ti³
kãi³ain¹ju³ta² i³kwai²kxũ¹nhai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² wi¹ko³ni²ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² i³sxã³ ũ³tĩ¹kxi²ti³ten³khai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxã¹ta¹ yuh³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— A²nũ²a² kãi³li³nũ³ka³txai²na² i³xan³ta³kxi²nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su²
kĩ³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³, wã³nxĩn¹te²
nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² hãi¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ã³ain¹sxã³
i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ũ³yho³ha³kxi²ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹ki³ju³ta²
i³yau¹ũ³jau³su¹

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² kwa² ã³nhai¹tũ³ka³txi³la³ha²kxai³
E³ro²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² kwa² ã³nhai¹tũ³ka³txi³la³ha²kxai³
ã³nũ²kxain¹sxã³ Je³su²jah³la² ãn³tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ãn³tĩ³xain¹ka³tu³ ko³nxe³ti³
e³jau³su² ain³kxain¹te³lhxã³ Je³su²jah³la² wah³nxe²
yxau²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Ai¹nha²kxai³ ã³tĩ³xain¹sxã³
i³ye³kxain¹te³nah¹lxai¹:

— ĩ³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. Wān³txa² ya²la³lyau³xa²
e³jah¹lo²sa² nhi¹lxi¹. A²nũ²a² ĩ²li³te²a² ye³an³txa³nih¹kxan²ti³
hxi²kan¹khaix¹kxan²ti³ wxāi²na² yuh³lxi³jah¹lo²su² sī¹nxa³lxi¹.
Yxān¹ta¹, sa²wai³wait³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³ai¹nhxai²nī¹nhē³li¹. Nxī¹nha²kxai³ wān³txa²
wain³jau³xan²tu³ ĩ³yau¹ũ³sa²sī¹nhē³li¹. Ro³ma²no² nũ³kā³txa²
a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nũ²a² ũ³yho³ha³kxi²ki³ai²na²
ũ³hũ¹ain¹ki³ta³nxa² hāi¹nxā¹ta³nxa² ĩh¹nxe² wain³txi³
kāi³sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

15 Yxān¹ta¹ tũ¹kā³txai²na² wi¹lhin¹ki³lxo³nxe³ju³ta²
Je³su²jah³la² wi¹kō³nha²ta¹hxai²hē¹la². Wi¹kō³nha²kxe³su²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wān³txa² kō³nxe³jau³xa²
sa²yo²sai¹sa²te³lhxā³ ten³nx2ti³ji¹wi¹? Ũ³yho³ha³kxi²ki³ai²na²
tē³sxā³ ũ³hũ¹sah¹lxi³hē¹li¹. ĩ²ti³ten³sa³nhai¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ tē³sxā³ ũ³hũ¹ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta³ki¹ai²na² a²ta³lo³nāu³ai²na² wān³txa² jau¹xai²na²
ũ³wha²li¹lain¹jau³xa² ĩh¹te²a² a²ĩ³lxi³su²ji¹wi¹? A²nũ²a² ye³na²
ũ³wha²li¹lain¹kxe³su² te²a² ĩh¹nxe³te²a² a²ye³nhũ³ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

— A²ĩ³lxi²na² Se²sa³jah¹la² a²ĩ³lxi³su² ha²kxai³
a²ye³nai²na² Se²sa³jah¹la² a²ye³nhũ³nha²kxai³ sīn¹te²jai¹ti²ti¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa², ũ³hũ¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³
Txa²wā¹sũ³na² a²yen³kxi³khai³xa², ũ³hũ¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³
nxe²xai³jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³jau³xai²na² ĩ³wā³wā³ta³kxi²nyhain¹sā³
ā³kōn³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nũ²a² ya³lu²te²su² te²a² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³su²

18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa³tu³se²a² nũ³kā³txa²
ā³nhai¹tũ³te²nāu³xai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹
ĩ³ye³ain¹to³jau³xa²sa¹:

— A²nũ²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Nain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³tũ³kā³txai²na² kwa² ā³nhai¹tũ³kā³txa² wxā³sxā³
Je³su²jah³la² ĩ³wā³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 ĩ³wā³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. ĩ³yau¹ũ³sa²sī¹nhē³li¹.
Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² e³jau³xau³hxai²tē³x1ta²
Sũ³na² wān³txa² ĩ³yau¹ũ³nē³te³nah¹lxi¹: “In³txi³su²
ya³lu²kxi²kxai²nũn³tu³ a²wē³ha³lxi³khai³xa² yũ²nxa³kxe³su²

ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha²
 so¹nyha¹ta¹ka³lxai³tã² so¹nyha¹txai²li¹, a²lo³na²
 ya³lu²kxi²jah¹la² ta²ha² wet¹si¹jau³sa¹.” Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹, ²⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tãu³xa² ha¹li¹
 ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³ain¹nũ²nhai¹. A²hxi²kan¹te²a²
 txu¹ha² so¹ka³tu³ hã²wxã³txa³ ye³jen¹nãu³a² ya³lu²nũ²nhai¹.
 Hai³txi³ wẽ³sa³la³ yũ³ti³he¹nxa³nũ²nhai¹. ²¹ Nxe³ha²kxai³
 wẽ³sa² yũ²nxa³ha²kxai³ a²lon³yah³la² so¹nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la²
 in³txa² ya³lu²nũ³nũ²nhai¹. Hã²wxã³txa³ a²lo³na²
 ã³xah³la² so¹nyhu¹i² ya³lu² nxe³nũ²nhai¹. Hai³txi³
 wẽ³sa³la³ we¹ti³hex¹to³hxa³nũ²nhai¹, ²² Nxe²xai³sxã³
 a²lon³ti³tãu³xa² ya²lun¹txa²hxan³nũ²nhai¹. Yxã¹ta¹
 hxi²kan¹txi³ wẽ³sa² we¹txa³nũ²nhai¹. Hã²wxã³txa³
 txu¹hai²na² so¹sxã³ ã³ain¹ta¹ka³lxu³su² ha²kxai³lu¹
 ya³lu²nũ³nũ²nhai¹. ²³ Jã¹nxe³ha²kxai³lu¹ yan¹nãu³a¹ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²ki³tãu³a¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ih¹te²la³tã³
 in³txa² wẽ³sãi¹ah³lo²khai³su² hĩ³te³ji¹wi¹, a²yo²ha³kxa¹
 so¹nha²xai³ain¹na²ha²kxai³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
²⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹
 i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Kwa²yxah³lx¹lx¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ã³ne³to³yah³lxa³nha²kxai³ Sũ³na² wã³nxĩn¹ju³ta³la³
 ã³ne³to³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lx¹lx¹. ²⁵ Yan¹nãu³a¹
 ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ki³tãu³a¹ txu¹ha² so¹ki³ju³ta³nu³a²
 yũ²nxa³lho³li¹. Oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² yã¹nxa²ki³tu¹wi¹.
²⁶ Kxã³nxu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
 i³yau¹ũ¹nhẽ³jau³xa² wi¹ko³nyhah¹lxin¹ta²lu¹wi¹.
 A²nũ²a² ya³lu²te²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹kxe³su²
 i³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Wãn³txu¹tai²na² hi³a²
 nxã³nxa² ka³ten³nxã³nxa² i³sa²tẽ³kxan²ti³ wã²nhxa³nxa³kxe³su²
 nxe³jau³xu¹tai²nãn¹jau³xa² nxe³te³nah¹lx¹: “Txi²na²
 A³bra³ãu²ah³la² Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ I³sa²kah³la²
 Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ Ja³ko²ah³la² Sũ³na²
 Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ hĩ¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.” Txa²wã¹sũ³na²
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²⁷ Nxe³ha²kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki¹
 jah¹lo²nãu³xai²na² ka³ten³su² yxau³ain¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 a²sa³wi³ha³lx¹nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³sa²na³li¹.
 Kxã³nãu³u¹ta²kxai³ ya³lu²ain¹kxa²ha³tã³nxã²tu³ hĩ¹na²
 ka³ten³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ wxa²nũ³ka³txai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² a²ya³la³tu³jau³xa² ã³ne³wxe³yah²lxa³lx¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² wa³to²hi² wxi²kan¹jau³su²

²⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lx¹su¹ tũ³ka³txa²
 ka³na³ka³na³jah¹la² yau³son³ta¹hxai²hẽ¹la². Yau³son³nũ²la²

Je³su²jah³la² a²wān³txa² sa³tu³se²a² nũ³ka³txai²na²
 ĩ³ye³kxi²yhai¹jau³xai²na² wain³txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹jau³xai²na²
 ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹ka³tu³ ha³teh³nxā³nxa²
 a²hoh³lxi³su² jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 ĩ³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sũ³na² wān³txu¹ta²na² ĩh¹jau¹la³ta³ wa³to²hi²
 wxi²kan¹jau³la³te²la¹xā³?

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹
 ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wa³to²hi² wxi²kan¹jau³xa²sa¹: “I³sa³e² nũ³ka³txāi³.
 ĩ¹ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Sũ³na² Si³yxau³tāu³ai²na² A²hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tāu³ai²na² hāi¹nxe² ka³na³ka³na³jah¹lo²su²
 na³li¹. 30 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³kah³la²

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lai²na² a³lxi²txai¹nhē³li¹.
 Wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ a³lxi²txai¹nhē³li¹. Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txa² yxo²kwāi³nha²kxai³ wi¹lain³kxi¹nha²kxai³ nũ³kxũn³txi³
 sa²yxo²we¹tha²kxai³ nxe³txai¹nhē³li¹.” 31 Nxe³nxa²ha¹te¹

ā³ta³lo³hē¹jau³xa²sa¹: “Wxa²wa³kxa² yxau³nũh¹nxa²te²su² te²a²
 a³lxi²nha²kxo² yā¹nxe² a³lxi²txai¹nhē³li¹.” Ha¹lin¹jau³xai²nān²tu³
 wa³to²hi² wxi²kan¹khai¹jau³xai²la¹wi¹. Hai³txi³ ā²la²
 wxi²kan¹jau³la³yũ²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxah³lai²na²
 a²wān³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Wxa²wān³txa² wain³khai¹nx²na³li¹.
 Txa²wā¹sũ³na² hāi¹nxe² ka³na³ka³na³tā³li¹. Hai³txi³
 Sũ³na² ā³la³ yũ³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³nĩn¹jau³xai²na²

a²ya³la³jau³khai³ai²la¹wi¹. 33 Txa²wā¹sũ³na², txa²wā¹ē¹nāu³a¹
 whāi²na¹ a³lxi²kĩ³sa²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 wi¹lain³kxi²nē³lha²kxai³ nũ³kxũn³txi³ sa²yxo²we¹kĩ³sa²kxai³
 txa²wā¹wa³kxa² yxau³nũ¹nhē³te²su² te²a² a³lxi²nē³nha²kxa²
 yā¹nxe² a³lxi²kĩ³sa²kxai³ nxe³ju³ta²na² whāi²na¹ wa³to²hi²
 wxi²kan¹ju³ta²la¹wi¹. Hai³txi³ ka³yxuh³xa² su²lhā³sxā³
 ũ³hĩ³lhxā³ Txa²wā¹sũ³na² ũ³hũ¹ain¹kĩ³ke³la³te²kxai³, nxe³ju³ta²
 wa³to²hi² wxi²ka¹nhĩ³nx²nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxe³jau³xai²na² sa²nēn¹nha²jau³xai²na² ĩ³wa²lũ³xi²kxe³su²
 Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² ain³kxain¹ka³tu³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²xai³ju³ta²
 jũ¹nxa² ā³ne³wxe³ton³nĩ¹lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³hĩ¹nān¹te²tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yũ³lhxai¹nha²kxai³,
 hai³txi³ Je³su²jah³la² ĩ³wā³txi³sain³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la²
 ĩ³yau¹ũ³nē³jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²hē¹nāu³a¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³ta¹hxai²hē¹la². Wān³txa² ĩ³yau¹ū³te³lhxā³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² a²wān³txi³kxai³lu¹:
“Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² jah¹la²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³ai²la¹wi¹.” Nxe³ain¹na³li¹.
Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ĩ³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹.

36 Nxe³nx2ta¹te³nah¹lxi¹: Kxā³nhxī¹nu¹tai²na²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ĩ³ye³ta¹hxai²hē¹li¹. Wān³txa² Txa²wā¹sū³na²
A²yāu³ka³jxah¹la² a²hi²sen³su² ĩ³ye³sxā³ ũ³hū¹ain¹jau³su²
ĩ³ye³ta¹hxai²hē¹li¹. ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²yo²wān³txi³kxai³lu²
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la²
ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: Txa²wi¹nē³tāu³a¹
ā³wxe³txu¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ wxa²kō¹kō¹xa²
a²yo²ha³kxa¹ wxa²yu³hē³nāu³a² wa³ka³ti³lot3sxā³
a³hi²si¹hai¹na¹tu¹wi¹: Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
ta¹hxai²hē¹li¹.”
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hē¹li¹.

37 Jā¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²yo²wān³txa²
a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³ ĩh¹nxe³sxā³
a²ta²lhot3hī³te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² kāi²li³tū³ka³txa² ain³kxain¹ka³tu³ kāin²
ka³li³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³su² ĩ³yau¹ū³jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu¹
a²nū²a²nāu³xa² ĩ³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² wi¹lī²jah¹lxi³hē¹li¹.
Nxe³tū³ka³txa² hi²sen³su² wā²la² a³lu²ka³lo³a²
ū³whi²kxi²nha²nū²la² a²nū²a² hxi²kan¹te²yā¹nha²kxe³su²
yo²kwai³no³tai¹nhxai²na²hē³li¹. Tīh³na² sxi²je³na²

nxū²kwai³ye³lo³tīh³na² ā³nxai³tāu³a² wi¹le³kxi²nyhain¹ju³ta²
yo²kwai³no³tain¹nū³nhxai²na²hē³li¹. 39 Ju³te²a² nū³ka³txa²
ā³nū²kxi²thī³nai²na² ā³wxe³ka³lo³a² sa²nēn³nha²khai¹nxe³te²a²
ā³wxe³ka³lo³a² yo²kwai³no³tai¹nha²kxai³ a²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³
yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hē³ nxe³tāu³a² te²yā¹nxe³sxā³
ā³wxe³ju³ta² sa²nēn¹kxi²khai¹nxe³ta² ā³wxe³ka³lo³a²
yo²kwai³no³tai¹nha²kxai³ nxe³nyhai¹nhxai²na²hē³li¹.

40 Nxe³kxa²yu³su² txu¹ha² wha³te³son³ta¹ka³lxa²
yen³kxa² kāi³so¹kxi²te³lhxā³ nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹.
Nxe³ain¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² yau³ka³lxa¹txi³
wi¹le³kxi²ki³lxo³xai¹nhxai²na²hē³li¹. Ain¹ta¹
ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹. Kxān³nāu³a¹ kō³nxe³khai¹nxe³sxā³
ĩ³yī¹li²nu¹hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ nxe²kāi³ai¹nxa³tū³ka³txa²

kō³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²nu¹hain¹ju³ta² kũ³we²ki²la² kãi²nxa³lho³li¹.
Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha²yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

41 Nxe³nxa²ha¹te¹, kwa³ta³la² kãin²tē³na² Sũ³na²
sxi²nhãu³ã¹ sxa³tē³na², ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tē³na², a²nũ²a²
ka³lxa²te²nãu³xa² wxã³sxã³ a²yen³kxa² ũ³yho³ha³kxi²ki³a²
ũ³whi¹sxã³ ũ³whã¹ain¹ta¹hxai²hē¹la², Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹te³lha³ka². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³wxã³sxã³
kwa³ta³lē³nai²na² un²ta³kxi²nxa³je³na² ã³wxe³ain¹ka³tu³
a²nũ²a² ĩ²te³lhxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tãu³a¹
a²nũ²a² a²yen³kxi³khai¹sa² te²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
wxã³sxã³ a²yen³kxa² ũ³yho³ha³kxi²ki³a² sa²kxai³lu²
ki³ka³lxa¹txi³ ũ³whã¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 42 Nxe³ju³ta² txu¹ha²
wha³te³son³ta¹ka³lxa² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa², ã³wxã³sxã³
ki³jũ¹lxi³ki³a² ki³ha¹li¹ ũ³whã¹ye²ta¹hxai²hē¹la². 43 Ain³te³na¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³kaix¹so¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– A²ya³la³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Wha³te³son³ta¹ka³lxa²na²
yen³ki³ txa²ta¹ka³lxa²na², a²yen³kxa² ũ³whã¹ki³a²
kãi²nxa³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²yo³ha²
kãin²ye²na³li¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²a² a²wã³kon³tũ³ka³txa²
yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²yo³ha²
kãin²ye²ai¹nxa³wi¹. 44 Nxe³ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a²yen³kxi³ki³ki³a² a²wã³kon³kxain¹kxa² so¹lxi³
ũ³hũ¹ain¹te¹ni²ti¹. Yxã¹ta¹ ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lo³
yen³kxi³txa²kxa²ha³ta³nxã²ti³nũ¹ a²yen³kxa² yũ³kxe³su²
yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ²hxa³te¹ni²ti¹. A²yain³txi³khai³xa²
ũ³yho³ha³kxi²ki³a² yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹te¹ni²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².

13

Sũ³na² sxi²ha² wxa²nai¹ain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha², Je³su²jah³la²
a³li³ta¹hxai²hē¹la². A³li³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ka³na³te²
hi²sen³su² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lãi³. ĩ²txa²hē³li¹. Thĩ¹nai²na² yxo²ha³kxa¹
kãin²khai¹ni²wi¹khai¹ni²nx2na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxe³yã¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu²:

– Sxi²hai²na² txah³lxa³kxa² wi¹txo³nain¹ju³ta² ĩ²in¹ji¹wi¹?
Nxe³to³ta¹ kxã³nãu³a² txah³lxa³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
wxa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tu³ hai³txi³ ka³tha¹li¹
ã³ne³hē²si²ka³txa² yũ²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Ha³lo²a² kō³ton³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nē³jau³su²

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ wã³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa²
 Txa²wã¹sũ³na² sxih²yo²a² ten³na¹ain¹je³nai²na² Je³su²jah³la²
 a²nũ³ka³txa² ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wxe³ain¹te³na¹,
 Pe²jah³la², Ti³a²kah³la², Jo³ã²ah³la² ã³tre²ah³la² whã²na¹,
 wxa²nxũh¹ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sãn²si¹lxi¹. Ĩh¹nxe³hĩ¹na² wxa²nai¹ain¹sĩn¹te³ji¹wi¹?
 Ĩh¹nxe³ti³wã³kxa² yau³son³sxã³ txa²wã¹ha³lo²a²
 ne³ki³son³ju³ta²nũ³a² ĩ²sxã³ wi¹ko³nha²hĩ³ki³te³ji¹wi¹?
 Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lĩ²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹.

6 A²nũ²a² ka³lxa¹te²a² wxã³yah³lxi³ha³tai¹.
 Txai²yã¹nxe³ki³lxon³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ wxã³sxã³ ki³han³jau³su²
 e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Wxa²kan³sxã³ wã³li²na¹hẽ³li¹.”
 Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³ha³tai¹. Nxe³yah³lxi³to³ha²kxai³

wxa²nũ³ka³txa² ka³lxa¹ ã³nhai¹tũ¹sxã³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹.
 7 Jã¹nxa¹jau³su², ti¹na² yxau³tũ³ka³txi³nãu³xai²na²
 kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tu³
 nũ¹ka³na¹ u²tãu³ai³tã² yxau³tũ³ka³txi³nãu³xai³tã²
 kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tu³
 nxe³jau³xai²nãn²tu³ ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ĩ³yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ya²la³lyau³su² kxan²ti³

hai³txi³ hĩ¹nãn²tu³ ha³lo²ai²nãn²tu³ ne³ki³so³nx3tho³li¹.
 8 A²nũ²a² nũ³ka³txa² a²nũ²a² nũ³ka³txi³ ã³xa²
 a²lhun³tu², ã³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta²
 si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³ ã³xa² a²lhun³tu²,
 ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ ha³lo²a² ka³lxa¹ko³xa² kxĩh³nxa²
 sa²wi¹wi¹nha²kxai³ a²nũ²a² yain³txi³ txa²khai¹nxe³ha²kxai³
 he³ja²lun¹ti³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nãn²tu³
 txu¹ha² wẽh³ni³khaix1ta¹ka³lxa² ĩh³ju³ta² wxã³kxai²nãn²tu³
 wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²ju³ta² hã¹nxe³sxã³ ã³si³we³te²ju²hẽ³li¹.
 Te²yã¹nxe³sxã³ ju¹ta²na² wxã³nũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³
 khãuh³yxah³lxin¹ju³ta² ã³si³wxe³tu¹wi¹.

9 Nxe³yã¹ta¹ ha³lo²ai²na² sa²wai³wait3sxã³
 nũ¹hĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² hxi²kan¹ta³
 nũ³ka³txa² ã³yã³nũ²kxai¹nha²kxai³ nxe³sxã³ ĩ³nx2ti³sxã³
 ã³yũ³nx2tai¹nha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³a²
 ĩ³ta³lo³su²nx2ti³ha²kxai³, nxe³nx2ti³ha³tai¹. Txa²wãn³txa²
 yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxa²ha³lo²a²
 wa³kxẽ³nxa² si³yxau³ka³txa² ko³ver³na³to²yah³lo²su²

ha²kxai³ ã³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²nũ³ka³txa²
 wa³kxē³na² si³yxau³kxa³ta² Pre³si³tēn²jah³lo²su²
 ha²kxai³ ã³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³nx2tai¹nha³tai¹
 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ yxo²i²sah³lxin¹ju³ta²
 i³wã³txi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ txũ¹ka³txai²na²
 whã²na¹ Sũ³na² wãn³txa²wi¹jau³xa²i³hen³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
 10 Yah³lxin¹nha²kxai³ ha³lo²a² hã¹nxe³ti³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³ain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
 i²li³te²na² ko³nxe³ti³ kã¹ju³ta² i³ã¹n²ta³kxi²nha²sã³
 ã³kxai²nān²tu³ yxo²i²sain¹kxai²nān²tu³ nxe³te²su² te²na² a²ẽ¹na²
 sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta² yũ³jau³nũ³su²i³yau¹ũ³ain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
 i³yau¹ũ³ta³lu²nain¹yah³lxan³tãu³a² ha³lo²ai²na²
 ne³ki³so³nxa³lho³li¹. 11 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ i³nx2tain¹sã³
 a²nũ²a² ã³yã³nũ²kxi²ju³ta² ã³yũ³nx2tain¹kxai²nān²tu³
 hxi²waun³ta³kxi²nhyah¹lxix³txa³hẽ¹li¹. “Ih¹nxet3sxã³
 i³ye³kxai¹na¹lhon³ku².” Nxe³yah³lxix³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ wãn³txa² wi¹jau³xa² Txa²wã¹sũ³na²
 a²hi²sen³su² ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
 so¹lxix³ i³ye³kxi²txain¹yah³lxix³hẽ¹li¹. Wxã¹na²
 i³ye³kxain¹yah³lxin¹jau³xa² hai³txix³ wxa²wãn³txix³khai³sxa³lho³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la² Wi¹lhix¹jah¹la²,
 nxũ²kwa¹yxau³nx2ti³jah¹la² i³ye³kxi¹nx2ti³si¹tu¹wi¹.
 12-13 Nxe³hĩ¹na¹ yxo²i²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ i³ã³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
 A²nũ²a² yxo²i²xa³te²na² sa²kxai³lu² a²lon³khai³xa²
 i³ya²lut1si¹jau³su² ã³yũ³so¹nha¹tu¹wi¹. A²wĩ³na²
 sa²kxai³lu² a²wẽ³sa² khai³xa² ã³yũ³so¹ha²kxai³
 a²wẽ³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na² a²hã³ka³na² nxe³sã³
 ã³yũ³so¹nyhai¹nha²kxai³ nxe³nyhai¹nha³tai¹. Te²yã¹nxe³jut3su²
 nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ sa²yxo²ã³syah¹lxix³txa³hẽ¹li¹.
 Sa²yxo²ã³syah²lxan³kxai²nān²tu³ kxã³nãu³a¹
 Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³a²
 yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

Khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta³nũ³a²i³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

14 Nxe³yã³n¹ta¹, i³lxix³thin¹ti³he¹nxa³jah¹la² a²yen³kxa²
 yxo²ha³kxa¹ wxa²khot3thun¹jah¹la², wxã³sã³, Txa²wã¹sũ³na²
 sxi²ha² ã³wih¹sã³ sa²nxũ³sã³ yxau³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²
 wain³ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² wxã³sã³
 yxau³ain¹na³na¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ã³naun³ti²
 ã³nih³jah¹lxix³hẽ¹li¹. Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²su² te² i³nxa²
 wã³la² kĩ³ka³txa² ã³nih³jah¹lxix³hẽ¹li¹. Ũ³wha²li¹txã³nxu¹txai²na²
 i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ã³ye³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 15 Nxe³ju³ta² a²nũ²a² sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³ã¹

he¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²yen³kxa² sxi²hē¹nāu³ai²na²
 wi²sxa³kxai²nān²tu³ ā³wi²hxi²sxā³ so¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Hāi¹nxe³sxā³ u²lā³ni¹jah³lxi³hē¹li¹. 16 Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a²
 hai³sxa³nāu³a¹ he¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³wa²li²sxā³
 wā²la² ha³la³sa³nān¹ka³lo³a² wxa²so¹xi²te³lhxā³ sxi²ha²
 ā³wi²hxi²sxā³ wxa²so¹xah¹lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³
 u²lā³ni¹jah³lxi³sā²nhē³li¹. 17 Kō³nxe³jah¹lai²na²
 wxā³ju³tai²nān²tu³ txu¹ha² wē³nhain¹te²su² te²na²
 kāin² khāuh³nxain¹tu¹wi¹. Txu¹ha² a²wē³sa²
 ū³hī³lain¹te²su² te²na² kāin² khāuh³nxain¹nūn³tu¹wi¹,
 hxi²kan¹txi³ ā³ni³hai¹nxa³ha²kxai³lu¹. 18 Nxe³yān¹ta¹
 wā³txi²tāu³a¹ ā³nih³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ kāin²
 khāuh³yah³lxi³hī³nxa¹lxī¹. Nxe³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su²
 Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. 19 Nxe³hī¹nāu³ān²tu³
 ha³lo²a² kō³nxe³khai¹nxe³ju³ta² ī³lxi³thin¹ti³he¹nxa³ju³ta²
 yū³tu¹wi¹. Txa²wā¹si³kxā³nāu³hī¹nū¹tai²nān¹te²tu³
 Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²na² we¹thī¹nān¹te²tu³ a²kō³nxe³ju³ta²
 yū³ju³ta² kū³we²ki²la² kō³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ yxan¹nāu³a¹
 ha³lo²a² nxe²xai³tāu³a¹ kō³nxe³ju³ta² yū³ju³ta³nū³a²
 kū³we²ki²la² kō³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²sxa³yu²hē³li¹.
 Nxe³yān¹ta¹ a²kō³nxe³ju³tai²nān²tu³ ī³ye³kxi¹nx2ta¹ju³tai²nān²ta²
 so¹lxi³ ā²la² kō³nxe³thin¹khai¹nxe³ju³ta² yū³hī³nx2na³li¹.
 Nxe³ju³ta² a²nū²a² ā²la² kxa²kāin² khāuh³lxa³ti³hī³nx2na³li¹.
 20 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³a¹
 ha³lo²ai²nān²tu³ kō³nxe³khai¹nxe³ju³tai²nān²tu³
 ā³yā³ni²lā³ain¹sān²tu¹wi¹, a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²
 ā³yū³so¹xi²kxe³su² te²a² a³lxi²khaix¹lai¹nha²kxai³lu¹.
 Ā³yā³ni²lā³ai¹nxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ a²nū²a² ka³na³ka³na³ta²
 he³la³ku³ yxau²xai³lhī³nx2nxa³wi¹. A²yo²ha³kxa¹
 hxa³n³khaix¹lhī³nx2na³li¹.

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³
 ī³ki³han³jau³su² ī³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³: “Ti¹na²
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la²
 he¹na³li¹. Ī²jah¹lxi³hē¹li¹.” Ta³nxa², “Nū¹ka³na¹,
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la²
 he¹na³li¹.” Ta³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³
 yxo²ain¹sxā³ yxau²xai³lyah³lxi³txa³hē¹li¹. 22 A²nū²a²
 ā³wxā³ain¹sxā³ ī³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²
 ka³na³ku² te²a²: “Txai²li² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.” Ka³na³ku² nūn³te²a²:
 “Txai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹.”
 Nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 a²nū³kxūn³ju³ta² ki³lxot3sxā³ kāi³ain¹tu¹wi¹. Ain¹sxā³ a²nū²a²
 Sū³na² ā³yū³so¹te² Ī³nxai²na² ī³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.

On²sxã³ yxo²i²ain¹yah³lxin¹kxa²yã³ti³su² ye¹nx2ta¹wi¹.
 23 Yxa¹nã¹nhĩ¹na² ha³lo²ai²nã²tu³ nxe²xai³tu¹wi¹.
 Nxe³yã¹ta¹ Txai²li² kwẽ¹tai²na² i³hen³txi³nx2ta¹wi¹.
 Jã¹nxe³nx2tain¹kxa²yã³ti³su² nũ¹hĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.

Je³su²jah³la²wxã³ju³ta²nũ³a²i³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

24 Yxan¹nãu³a¹ a²kõ³nxe³ju³ta²nã²tu³ ne³ki³son³kxai²nã²tu³
 a³lan²tan¹ki³ain²ti³ i³ka³nxa³hi²ha²kxai³, ka³nxah³tan¹ki³ain²ti³
 i³ka³nxa³hi²ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. 25 Jã¹nxe³sxã³ i³la³kxa²
 wẽ³ha³lxa² whã²na¹ oh³sĩ³nãu³a¹ a³hai¹nha²kxai³
 oh³nãu³a¹ yxau³te²su² te²a² hxi²kãu³kãun³ti³
 ã³nxai³lai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ o³sĩ³na² whã²na¹
 i³ã³lxi³ti³si¹tu¹wi¹. 26 Nxe³tãu³a¹ Txai²na² oh³sĩ³nã¹ka³lo³a²
 hãn³ta³ka³lo³a² whã²na¹ a³ka³nxĩ²na¹ka³tu³ wxã³na¹tu¹wi¹.
 Nũ³kxũ³txi³ i³kĩx3khai¹nxe³ha²kxai³ wxã³na¹tu¹wi¹.
 Wxã³na¹ju³ta²nã²tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹tu¹wi¹.
 27 Nxe³na¹kxai²nã²tu³ oh³xan¹ta² nũ³kã³txa² ka³lxa¹te²
 nũ³kã³txa² i³sa²si¹hã³ai¹na¹tu¹wi¹. I³sa²si¹hã³ai¹na¹kxai²nã²tu³
 a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² ã³yũ³so¹kxe³so¹lxin³te²kxai³
 so¹sxã³ wxa²sa²nũ²ti²ai¹na¹tu¹wi¹. Nũ¹ã¹ u³je³na³kxa²
 a³li³xi²tãu³a² sxa³ain¹te²ain²ti³ ã³sa²so¹xi² nũ¹ã¹ u³je³na³kxa²
 kan³tãu³a¹ sxa³ain¹te²ain²ti³ ã³sa²so¹xi² nũ¹ã¹ u³je³na³kxa²
 a²ta³nã³nẽ³nãu³a¹ sxa³ain¹te²ain²ti³ ã³sa²so¹xi² nxe²
 wxa²sa²nũ²ti²ai¹na¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ sxa³ain¹te²su²
 te²a² Sũ³na² ã³yũ³so¹kxe³so¹lxin³kxe³su² te²a² ã³sa²so¹sxã³
 ã³sa²ki³nũ²kxai¹na¹tu¹wi¹.

Hi³yãu³sa³kxa²i³tih³nxe³nẽ³jau³su²

28 Jã¹nxa¹jau³su², i³yau¹ũ³jau³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Ta³kon³ta³ki³yãu³su² hau³ta³lun²sxã³
 ã³ki³i²nha³na¹ nxe³kxai²nã²tu³ kwẽ³kon³ju³ta²
 yau³son³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² kwẽ³kon³ju³ta²
 hau³kon³na³na¹ nxe³je³na³kxa² ta³kon³ta³ka³ta²
 i³yau¹ũ³nẽ³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.” 29 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 ha³lo²ai²na² ã³wxã³na¹je³na³kxa² nxe²kxa²yã¹nxe²yũ³nũ³na³li¹.
 Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹ta²na¹ e³kxi¹nx2ta¹ju³tin³ti²
 kõ³nxe³khai¹nxe³ju³tin³ti² i²yah³lxin¹kxai²nã²tu³
 ã³wxã³na¹ju³ta³nũ³a² a²kwẽ¹tai²na¹yũ³tu¹wi¹. Wxa²sxi²yxo²a²
 ã³yau³son³kxi²nx2ta¹kxa² yã¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. Na¹jau³su²
 wã²nxũ¹ wi¹kõ³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 30 A²ya³la³tu³
 i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹ta²na² i²yah³lxin¹kxai²nã²tu³ hĩ¹na²
 ka³tẽ³su² yxau²xai³tũ³ka³txa² ya³lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na²
 a²yxo²ha³kxa¹ kã³ta³lun²tu¹wi¹. 31 Oh³nãu³nũ¹ai²na² hxa³ni²
 ha³lo²a² yuh³xai²na² hxa³ni² nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yã¹ta¹
 Txa²wãn³txa² so¹lxi³ya²la³ti³yxau²sa²tẽ³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wā³li²je³nāu³wa³kxa²ko³nha²ki³sxa³jau³su²

32 Nxe³yān¹ta¹, nxe³ju³ta²nū³ai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹ju³ta²nū³a²
 ũ³hū¹nē³lain¹je³nāu³wa³kxa², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ko³nhai¹nxa³ha²kxai³oh³xan¹ta²nū³ka³txa²ko³nhai¹nū³nxa³ha²kxai³,
 Txai²na¹xai²na² ko³nha²nū³nxa³ha²kxai³, ya³sai¹nx3tho³li¹.
 Nxe³je³nāu³wa³kxa² Txa²wi³na² so¹lxi³ wi¹ko³nha²te²la¹wi¹.
 33 Nxe³ha²kxai³, ha³lo²a² nū¹hi²jah¹lxi³hē¹la²,
 wā³li²na¹je³nāu³wa³kxa² ko³yah³lxa³nha²kxai³lu¹. 34 Ha³lo²ai²na²
 nxe³te²nū³nhū³na³li¹. In³txa² sxi²ha² a³li³sxā³
 i³ain¹nū²nhai¹. I³ai¹nxa³hī¹na¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 yxo²ha³kxa¹ ka³na³ka³nat3sxā³ ha³na³ka³lxi³ kaix1so¹sxā³
 a²wa³ka³li³yu³khai³xa² wxa²nūt3sxā³ i³yau¹ū³ai¹nha²kxai³
 a²nū²a² sxih²yxo²a² yxo²we¹jah¹la² wi¹lī²te³lhxā³
 i³ye³kxai¹nha²kxai³ nxe³sxā³ i³ain¹nū²nhai¹. Ha³lo²ai²na²
 nxe³te²hū³na³li¹. 35 Jā¹nxe³te²nū³nhū³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³
 wi¹lī²jah¹lxi³hē¹li¹. Sxi²hai²na² a²wa³kxēn³yah³lai¹ta³lxi²:
 “I³h¹nxe³hī¹na¹ i³xain¹te³ji¹ku¹. Ko³nhai¹ki³sxa³nhai¹.”
 Nxe³te²nū³nhū³yah³lxi¹lxi¹. “Sū²ni²khaix1tāu³a¹
 ta³nxa², ka³nxah³ti² wi³te²lon³ta³nxa², ka³la³ka³la²a²
 i³yai²lxi²tāu³a¹ ta³nxa², a³lan²tin³ti² ten³sa²tā³xi²tāu³a¹ ta³nxa²
 i³xain¹te³ji¹ku¹. Ain¹ki³nhai¹.” Nxe³te²nū³nhū³yah³lxi¹nha²wi¹.
 36 Wxā³na¹je³nāu³wa³kxa² ko³nhyah³lxan³nha²wi¹. Nxe³ha²kxai³
 wi¹lī²jah¹lxi³hē¹li¹. Kan²txi³ āu³xi²yah³lxi¹nka²yu³hxa², sxi²ha²
 wa³kxēn³yah³lai¹tā² yān¹ti³ i³xi²ye²nx2tain¹kxa²yan³ti³su²,
 nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. 37 Nxe³jau³xai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxai¹na¹wi¹. “Wi¹lī²jah¹lxi³hē¹li¹.”
 Nxe³ai¹na¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

14

Je³su²jah³la² hāi³a² wxa²i³so¹si¹hain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ kxā³nhxī¹nai³kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txa²
 khāuh³lxa³ti³hin¹sxā³ yxau²xai³lai¹nhī¹nu¹tai²na²
 Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³txi³ ā³wa²su¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³hī¹nān¹te²tu³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ha³lo²ai²na²
 ain³kxi²xi²nha²si¹hain¹jau³su² ān³yā³nū²kxain¹sxā³
 yain³txi³nū³xa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² i³wa¹kxi³la³
 sa³wi¹hxa³tū³xai²na² so¹lxi³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
 Yān³tai²na² ā³yā³nū²kxain¹je³nāu³wa³kxa²yau³son³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ye³ha¹li¹ a³la²ni¹xi²sxā³ ha³lo²a² hau³ko³nxa³ti³xa³lxa¹
 sa²kxai³lu², wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³txa² nū³ka³txa²
 ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² whāi²na¹ a²hi²sen³su²,
 i³ne³wa³kon³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² hāi³i³sxā³

ũ³tĩ¹kxi²sxã³ su²lhã³te³lhxã³ ĩ³ne³wa³kon³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 2 Nxe³ju³ta² ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Wa²lo¹lo¹nxa³tũ³xa² ĩ³yain³kĩ³sĩ¹na¹ hau³hau³kot3sxã³
 Je³su²jah³la² ĩ³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ã³nhe¹kxi²nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su² kĩ³nhai¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ũ³nhe³kẽn¹kxi²jau³su²

3 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txa² Si³mãu²ah³la² khon³ta³kxi²sxã³
 ka³lãun³ta³kxi²jah¹la² sxi²ye³na² Be³tãn²ya³thĩ³na²
 yxau³ain¹to³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na²
 a²sxi²nhãu³ã¹ Je³su²jah³la² ã³wxe³sxã³ ĩ³yain³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³tãu³a² ã³wxe³sxã³ ĩ³yai³nain¹tãu³a² txu¹ha³ka³lxa²
 ã³wxã³sxã³ tah³lxẽ¹na² wẽ³sa² a²ĩ³lxa² A³la³bas²tro³ẽ¹na²,
 tẽ³sxã³ ã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tẽ³nai²na² hĩ³ne³kxa²
 ha³nẽ³jau³xa² wi¹lũ³khai¹nxe³jau³xa² a³lxi²khai¹nxe³jau³xa²
 a²ĩ³lxa² Nar²tu³yau³xa² wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹,
 txu¹ha³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² tah³lxẽ¹nai²na²
 wxa²nãu²lxi³sxã³, wi¹lũ³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 ũ³nhe³kẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³ain¹ka³tu³ a²nũ²a² kwa²
 ĩ³yain³yain¹nũn³te²su² te²a² ĩ³xan³ta³kxi²sxã³ a²ẽ¹nãu³a¹
 ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— A²nxe³jau³xai²na² a³lxi²khaix¹jau³xai²la¹wi¹.
 Txu¹ha³ka³lxa²na² ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ kwa²
 hxa³kxi²nha²tã²nxãn³khi³. Nha¹nhai¹. 5 Nxe³jau³xai²na²
 ũ³yho³hi²kĩ³ke³la³te²kxai³ ũ³yho³hi²kĩ³txã³nxa² sa²kxai³lu²,
 a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su² te²a² ũ³hũ¹ai¹nhĩ³kĩ³tã³na¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ ĩ³kwaĩ²ta³lxi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 6 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²nũ²a²nãu³xai²na²
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta¹ka³lxa²na² hãix¹nã¹jah³lxi³hẽ¹li¹. ĩ³kwaĩ²kxah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Kãi³ũ¹sain¹ju³ta²na² wi¹khaix¹na³li¹. 7 A²nũ²a²
 a²yen³kxi³txa²te²su² te²a² yxau²sa²tẽ³kxi²nyhah¹lxain¹te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³sxã³ ĩ²li³tãu³a² wi¹kãi³ũ¹hain¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 yũ²na³li¹. Yxãn¹ta¹ Txai²na² yxau²sa²tẽ³nũ¹nx2ti³nxa³lho³li¹.
 8 Ta¹ka³lxa²na² a²yen³kxa² yũ³ain¹kxa² yxo²ha³kxa¹
 wxa²hau³kot3sain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³ju³ta² txa²nũ²ai²na²
 ka³tẽn³sa²na¹kxa² ha³ta³nxãn²txi³ hĩ³ne³kĩ³yau³xai²na²
 wi¹lũ³te²yau³xa²tẽ³sxã³ txa²nũ²ãn²txi³ ũ³nhe³kẽn¹ya³sai¹nhĩ¹na¹
 ya³lu²na¹ju³ta³nũ³su² ãu¹la³kxi²sain¹na²li¹.

9 A²ya³la³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
 u²lxi³ ha³ta³nxe³tu¹wi¹. Yuh³xan¹ko³nãu³a² a²yxou²ha³kxa¹
 ha³ta³nxe³tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² txu¹hai²li² wi¹kãi³ũ¹sain¹ju³ta²

te²yā¹nxe² u²lxi³ ha³ta³nxe³nun³tu¹wi¹, sa²nēn¹kxi²si¹jau³su¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ā³yū¹ain¹si¹jau³nū³su²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, yān³tai²na² a²sa³wi³ha³lxa²
ā³nhai¹tā³nū³te²na² Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
wā³nxĩn¹te² si³yxau³kxa³te²nāu³xa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³te²na² hxi²ka² ān³yā³yū¹ain¹si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ka³tu³
wā³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ka³li³kxi²khaix¹nyhai¹nha²kxai³ ũ³yho³hi²txā³nxa²
ũ³hũ¹kxi³nū³su² e³hau³ko³nye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³hĩ¹nān¹te²tu³ Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu²
Je³su²jah³la² ā³yū¹ain¹si¹jau³nū³su² o²la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ³xa² yain³kxi²nyhain¹jau³su²

12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ān³yā³nū²kxain¹sxā³
yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ³xai²na² ĩ³yai³nain¹nxa³je³na³ka²
ye²ain¹ti³xa² o³ve²a² wē³sa² su²lain¹ti³wa³kwe³nxa²
ān³si³wxe³tāu³a¹ hau³ko³ni² Txa²wā¹sũ³na², kxā³nhxĩ¹nu¹tai²na²
ā³wa²su¹tain¹ju³tu¹tai²na² ain³kxi²xain¹si¹hain¹jau³su² o³ve²a²
wē³sa² ĩ³su²lhā³to³tāu³a¹ hau³kon³nū³ni² ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ³xa² ĩ³wa¹ki³la³
sa²wi¹hxa³tũ³xai²na² yain³ni² o³ve²a² wē³sa² ĩ³so¹ji²
nxe³ki³kxi³ju³ta² ĩ¹nhũ¹ān¹thĩn³ta³ yain³kxi²thĩ³nū³a²
sa²hau³kot3sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹
a²sa³wi³ha³lxa² a²ha¹lin¹ya³ti³xa² ĩ³sa²si¹hā³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Sxi²je³na² ā³nxai³ja¹hē¹li¹. Ā³nxai³ya³hin¹kxai²nān²tu³
in³txa² ĩ³ha¹txi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² ĩ³yau³xē¹na²
ũ³whi¹so¹tē³na² sa²ka³la³ki²wxe³kxi²so¹nyhe¹nx2ti³tu¹wi¹.
Nxe³jah¹la² ĩ³hi²txi¹jxa³hē¹li¹. 14 Ya³hin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha²
a²wa³kxēn³yah³la² ĩ³ye³kxi²txain¹ya³hē¹li¹: “Txa²wā¹yah³la²
ĩ³ye³kxi¹nxa²si¹sa²sĩn¹jau³su² sa²si¹hā³sa²sĩn¹na²li¹.

‘Īh¹thĩn¹ta³ Txai²nāu¹xai²na² yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ³xa²
yai³na¹thĩ³nu³la³ sĩn¹te²la¹xā³?’ Nxe³sa²sĩ¹nhē²li¹.
Nxe³ja³hē¹li¹. 15 Ya³hin¹kxai²nān²tu³ oh³xan¹thĩ³na²,

kāin²thĩ³na² wĩ¹thĩ³na² wā²na³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.
A²nxe³thĩ³nāu³ai²na² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wĩ¹lhau³kot3sxā³
sxa³tu¹wi¹. A²nxe³thĩ³nai²na² yain³txa² we¹ja¹hē¹li¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² a²ha¹lin¹ya³ti³xa² sxi²je³na²
ā³wi¹hain¹ka³tu³, ha³lo²a² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²

ĩ³ye³kxain¹kxu¹jã¹nxe³ju³ta² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ju³ta²
thĩ¹nai²na²yain³txa²wet1ja³ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tãu³a¹, Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² hxi²ka² hxa³sxã³ ha¹li¹
wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txa² whãi²na¹, ã³sa²so¹nũ²la²
thĩ¹nai²na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxe³ain¹ka³tũ³
ã³wxe³sxã³ ĩ³yai³nain¹ka³tũ³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tũ³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. ĩ³yain³kxi²sah¹lxin¹tũ³ka³txi³
ĩ³nxai²na² ka³na³ka³na³te²su² te² ĩ³nxa² ko¹ko¹xa² hxi²ka²
ã³yũ³sa²yai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ju³ta² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² kãin²
ĩ³ãin²txi³khaix1ain¹ka³tũ³ ã³si³wi¹wi¹sxã³ Je³su²jah³la²
ĩ³wã³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²la³ te³la¹ji¹? Txai²li² nxe²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² a²yain³txi³nũ³xai²na² so¹sxã³ a²yau³xai²na²
ũ³hũ¹kxa² yain³kxi²sah²lxin¹ti²tu³wi¹. Wxa²yu³ta²
hxi²ka²hxa³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txe²
ĩ³nxa² ka³na³ka³na³te²su² te² ĩ³nxa², ko¹ko¹xa²
hxi²ka² ã³yũ³sa²yai¹nĩn¹tu¹wi¹. 21 Ya²la³tũ³
su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹ta²na²
nxe²ĩ³yau¹ũ³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ ã³yũ³sain¹jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³hin¹khaix1jah¹lo²su² na³li¹. Hai³txi³
a³li³lah¹xa³sxã³ txo¹nxa³ke³la³te²kxai³ ã²la² wi¹lhĩ³nx2na³li¹,
jah¹lo²su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³tũ³xa² a²si³yxau³tãu³khai³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³yai³nain¹tãu³a² Je³su²jah³la²
yain³txa³nũ³xai²na² wxa²sa²so¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²sãn²sxã³ wxa²nãu²lxi³sxã³
a²sa³wi³ha³lxa² ũ³hũ²xai³ain¹ka³tũ³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³tũ³xai²li² Txa²nũ²ai² yã¹nx2na³li¹. So¹kxi²sa²sxã³
yain³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nũ²la² ĩ³na²kĩ³tẽ³na² hxi²tẽ³nha²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lxo³kxi²jau³nũ³a², ĩ³ye³kxi²sãn²sxã³ ũ³hũ¹xai³ain¹ka³tũ³
a²nũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³na²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³ju³ta²na² sa²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² Txa²ti³ha²yxau³xa² yã¹nx2na³li¹.
Wãn³txa² tah²yau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai³ jã¹nxe²
kãi³ũh¹nx2ta¹jau³nũ³ai²la¹wi¹. A²nũ²a² ko³nxe³ti³
kãi³ju³ta² ã³wa²sut1si¹ha¹jau³nũ³su² Txa²ti³ha²yau³xa²
ha³li³hxa³sa³tu¹wi¹. 25 Nxe³yãn¹ta¹ nxe³kxa²

yā¹nxa¹ju³ta² ī³na²kxi²jau³xa² wa³su³txi³ ī³na²xi²nxa³lho³li¹.
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²hī¹na¹
 ī³na²xi²ki³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². 26 Nxe³nxa²ha¹te¹
 ī³yain³ta³lu²nain¹ni² ī³na²ta³lu²nain¹ni² nxain¹ka³tū³
 ka³li³nhē³jau³xa² ī³hai³nain¹sān²ka³tū³, wā³la³ka³txa²
 O³li³ve²ra³kat3su¹ nxe³hxai²na²hē³ nxe³ka³ka¹txai²na²
 ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxō²ā³jau³nū³a²ī³yau¹ū³jau³su²
 27 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² wān³txa²
 nxe³te³nah¹lxi¹:

“O³ve²a² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³la² ī³su²lhā³a¹tu¹wi¹.
 Na¹ha²kxai³ o³ve²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ā³ni³sxā³
 ī³hax3te¹hax3ten¹tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³jau³kxa² yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wxa²nū³ka³txai²na²
 hāi¹nxe³tī³xa² ī³yāu²lxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹, Txai²na²su¹. Nxe³sxā³
 ā³waix3sxā³ ā³nih³yah³lxin¹tu¹wi¹. 28 Yxān¹ta¹ hā²wxān³txa³
 ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²na¹ka³tū³, Ka³li³le²a²ko³xa²nāu³a¹
 ā³ne³ka²ta¹nx2ta¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Āu²li¹nxa²sxā³ ā³nih²nxā²nxa³lho³li¹
 A²nū²a² ā³xa² āu²li¹hxn³txain¹kxan²ti³nū¹ txai²li²
 ti³he¹nxē²nxa²hxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:
 — A²ya³la³tū³ ī³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ka³nxah³tai²nān²tu³
 ka³la³ka³la²su²ye³ha¹li¹ ī³yai²lxi²nxa³ta³lxa¹wxāi²na²sa²kxai³lu²
 Pe²jah³lo² ī³nxai²na² sa²kxai³lu² ten³si¹sa²nxān³jau³nū³su²
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ī³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. “Je³su²jah³lai²na²
 ī³te²txā³wi¹.” Nxēn¹jau³xai²na², ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 ī³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

31 Yxān¹ta¹ Pe²jah³lai²na² yxo²xūn³txi³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Kox1ko¹su² ī³su²lhā³sain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ hai³txi³
 ten³nxa²hxa³jau³nū³su² ī³ye³ti³he¹nxē²nxa³lho³li¹. Pe²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² hāi¹nxe³tī³xa¹
 ī³ye³kxu¹jā¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sū³na² ī³ye³kxi²jau³su²
 32 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹,
 ha³lo²a² Jet3se³ma³ni²ko³xa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Ti¹na² ha³lo³kxa² ā³wxe³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Txai²na²
 Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 33 Nxe³sxā³ Pe²jah³la², Ti³a²kah³la², Jo³āu²ah³la²
 ā³sa²so¹sxā³ ā³nxai³ain¹ka³tū³ Je³su²jah³lai²na² kāin²

hxi²waun³ta³kxi²nha²sxã³ ãin²ta³kxi²nha²khaix¹ta¹hxai²hê¹la².
 34 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— ãin²ti³ya³lu²te²hũ³sa³nhai¹. Ti¹na² ã³wxe²yxau³sxã³
 wah³nxe³sah¹lxi³hê¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².

35 Nxe² e³kxi²nũ²la² jũ¹nxe² yan¹nãu³a² ã³nxai³sxã³
 kĩh³nũ³xa² ãn³yo²thu²kxa¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hê¹la². Ha³lo²a² a²kõ³nxe³ju³ta²
 ã³nxẽ³txi³nha²te³lhxã³ nxe³ju³ta² ã³wxe³sa²si¹ha¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hê¹la². 36 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³nãi³. A²yen³kxa² hãi¹nxe³ti³xa¹ hxi²kan¹te²si¹lxi¹.
 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²kõ³nxe³ju³ta²na² khãuh³lxa³ti³sa²ju³ta²na²
 sa²wa³to²kxi²sa²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ten³nxa²nxa³kxai²nãn²tũ³
 wxa²wãn³txa²so¹lxi³we¹ti³ten³sa³nhai¹; Ta¹hxai²hê¹la².

37 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ã³wã³li²ka³tũ³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
 ãu³xi²yain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Si³mãu²ah³lãi³. ãu³xi¹lxi¹. Jũ¹nxe²ju³ta² he³la³ku³
 hxi²kan¹ti³ĩ³ye³ten³nha²sxã³yxau²xai³lxan³ji¹wi¹? 38 Ye³ten³sxã³
 yxau³jah¹lxi³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hê¹li¹,
 kõ³nxe³ju³ta³la³ ã³wih²kxi¹nxa²ti³kxa²yan³ti³su¹. Wxa²ẽ¹nãu³a²
 a²wi¹ju³ta³la³ ten³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ wxa²sxĩ³nai²na²
 sĩ³wi¹lhin¹ju³ta² hau³kõ³nxa²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².

39 ĩ³ye³kxã¹ain¹ka³tũ³ ã³nxai³ka³tũ³ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²jau³xai³jau¹xain²txi³ ãh¹ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hê¹la². 40 Nxe²
 e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³wã³li²xi²ta¹hxai²hê¹la².
 Yxãn¹ta¹ ãu³xain¹to³ta¹hxai²hê¹la², hxi²kan¹sxã³
 ye³ten³sxã³ yxau³ai¹nxa³ha²kxai³la². Nxe³ha²kxai³la¹
 ĩ³ye³wã³nã³wã³nã³ta¹nha²kxai³ hxi²kan¹ti³ Je³su²jah³la²
 ĩ³wa²lũ³xin²tain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la².

41 Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ãh¹ ã³nxai³ka³tũ³ ã³wã³li²
 ãh¹ ã³ta³lo³hẽ²ti²to³ka³tũ³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ãu³xi²sxã³ ĩ³ye¹nxĩ²sa²tẽ³ye²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.
 Hãi¹nxo¹nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Ha³lo²a² hau³kõ³na³li¹.
 Hĩ¹nai²na² kõ³nxe³thin¹te² hxi²ka²nãu³a² ã³yũ³sain¹tu¹wi¹.

42 ĩ³sa²yxau³sxã³ ã³nxai³ya³sah¹lxi³wxi¹. A²nũ²a²
 ã³yã³yũ³sa²jah¹lo²su² te²a² yau³son³nẽ³na³li¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hê¹la².

Kõ³nxe³thin¹tũ³ka³txa²Je³su²jah³la²so¹ain¹jau³su²

43 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lu²nxa³ta³lxa¹ a²sa³wi³ha³lxa²
 a²hãi¹nxũ³jah¹la² ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu²
 ã³tũ³ta¹hxai²hê¹la². A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² yu³la²
 kãin²te²a² tẽ³i², hi³ki²a³la² tẽ³i² nxain¹tũ³ka³txa² ãn³si³tẽ³kxa²
 ã³tũ³ain¹ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,

wā³nxĩn¹te² si³yxau³ka³ta³nāu³xa², ha³teh³nxã³nxa²
 a²hoh³lxi³sa²nāu³xã² a²nũ²a² hxi²kan¹te²nāu³xa²
 ĩ³sa²si¹hã³ain¹tũ³ka³txi³la³ ta¹hxai²hẽ¹la². 44 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
 a²kxã³nxai³tã² ã³yũ³so¹jah¹la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. In³txa² ĩ³yo²sai¹la³kxi²na¹tu¹wi¹.
 Nxe³na¹kxe³su² nẽ²na³na¹, kan²txi³ i³sxã³ sa²so¹sxã³
 tẽ³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ju³ta²sah³la² a²kxã³nxai³tã²
 nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 45 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 ã³tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lã¹i³. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 ĩ³yo²sai¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 46 Nxe² e³ta³lun²nũ²la²
 a²nũ²a² ko¹ko¹xa²nũ³ka³txai²na² ã³tĩ³sxã³ i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 47 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² kwa²yxau³nũn³te²su² te²a²yũ³la² kãin²te²a²
 hxi²so¹nha²sxã³, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa² a²sa³wi³sa²
 ĩ³su²lhxã³ ĩ³ne³nxẽ³ni²lã³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 48 Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²nũ²a² kãi²lxi³tũ³ka³txai²na²
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² hi³ki²a³la² tẽ³sxã³ wxã³yah³lxin¹ti²ti¹.
 A²nũ²ai²na² yen³kxa² kãi³jah¹la² i³sxã³ sa²so¹kxa² yã¹nxe² i³sxã³
 sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. 49 A³lan²ta² hãi¹nxe² Sũ³na² sxi²ha²
 ã³wxe³na¹sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³na¹tãu³ai³tã² i³sxã³ sa²so¹sah¹lxan³nxa³tai¹ti²ti¹.
 Yxãn¹ta¹ Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxi¹tai²na² we¹ta³lun²si¹jau³su²
 kãi³ũ¹sah³lxi¹lxi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Ain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²hãi¹nxe³ti³xa²
 ã³waix3sxã³ ih³sau³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

51 Yxãn¹ta¹ sa³nxe³la³kxa² ka³na³ka³na³te²su² te²a²
 wã²la²ka³lo³a² yxãi¹nxã²nxa³ka³lo³a² ã³wi²kxi²nha²te²su² te²a²
 ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³ ka³lxa¹tũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² ĩ³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 52 ĩ³ye²nyhain¹ka³tu³ta¹
 sa³nxe³la³kxah³lai²na² sa²kxai³lu² wã²la²ka³lo³ai²na² ã³na¹sxã³
 a²nũ²so¹lxi³ ã³nih³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wã³nxĩn¹te² hxi²kan¹te²nāu³xa² Je³su²jah³la² en²tain¹jau³su²

53 Nxe³nxa²ha¹te¹, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³ta³nāu³xa² a²nũ²a²
 a²hxi²kan¹te²nāu³xa² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³si²nāu³xa²
 whãi²na¹, ãn³yã³sa²ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ka³tu³
 Ju³ta²sah³lai²na² nũ³ka³txai²na² a²hi²sen³kxai³lu²
 Je³su²jah³la² tẽ³sxã³ wã³nxĩn¹te² si³yxau³khaix3ka² hxi²ka²
 ã³yũ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxe³yãn¹ta¹ Pe²jah³la² a²ha¹ u²la¹ ĩ³hit¹xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ai³lhxã³ wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa² a²sxi²ha² wai²ha²
 yxo²tã³lxa² ã³wih¹ka³tu³ so³ta²to² nũ³ka³txa²kxai³
 ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ha³nxe²a²

ã³yo²wxe³kxi²sxã³ hxi²kẽ³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 55 Nxe³ti³kxai³lu² wã³nxĩn¹ta² hxi²kan¹te²nãu³xai²na²
 sa²kxai³lu² hxi²kan¹ta² ã³nũ²kxi²tũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
 ain³nha²ti³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na²

ĩ³su²lhã³ain¹si¹hain¹jau³su² ain³nha²ti³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxã¹ta¹, hxi²kan¹ti³ ain³nha²ti³he¹nxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 56 Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹te²hi²sen³su² wãn³txa²
 ki³han³jau³xa² Je³su²jah³la² ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxã¹ta¹ hai³txi³ wãn³txa² ĩ³ye³ain¹jau³xai²na²
 ĩ³we¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

57 Jã¹nxe³ju³ta²na² a²nũ²a² ka³na³ku²te²a² ĩ³sa²yxau³ain¹ka³tu³
 ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

58 ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:
 – Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txa² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹.
 Nxe³jau³xa²sa¹:

“Txa²wã¹sũ³na² sxi²hai²na², a²nũ²a² hxi²ka²
 to³nain³thĩ³nai²na² sa²nai¹a¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³ ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ a³la²ni²sxã³ sxi²ha² ã³lxi³thĩ³na² txa²hĩ³na²
 sa²ton³ta³lu²na¹tu¹wi¹. A²nũ²a² hxi²ka² sa²to³nai¹nxa³thĩ³na²,
 Txa²li² sa²to³na¹tu¹wi¹.” Nxe³na²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

59 Nain¹ta¹ hai³txi³ we¹nyhain¹jau³la³ yũ³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 60 Nxe³nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² nxũ²kwai³ye³ye³lo³tãu³a¹
 ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³lãĩ³. Jau³jau¹xai²na² ĩ³wa²lũ³xi¹nxãn³ji¹wi¹?
 Ĩh¹nxe³jau³ta³ kQ³te³kxi²nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

61 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³nahx2nxe³sxã³
 yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa²
 a²hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu¹ ãh¹ ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

– Wxãĩ²na² Txa²wã¹sũ³na² Tah²sin¹ji¹wi¹? Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

62 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Nxe³te²sa¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Yxã¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³kah³lai²na² a²wi¹nẽ³tãu³a²
 wxi²kin³ti³ton³ti³hit1sain¹sxã³ ã³wxe³na¹ha²kxai³ oh³sĩ³nãu³a²
 wxa²kan³sxã³ wã³li²na¹ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² ĩ²sah²lxin¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

63 Nxe³nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu¹
 ain³kxi²te³na¹ a²ha³la³se³nãn¹ka³lo³khai³xa²
 wxa²ten²txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxa²ten²txi³te³nah¹lxi¹:

– Hãĩ¹nxã¹a³sah¹lxi³wxi¹. 64 Wãn³txai²li² Txa²wã¹sũ³na²
 kQ³nxe³te²lo³jau³xai²na² ain³kxi²kĩ²ti²tu³wi¹. Nxe³kĩ³sa²kxai³

ĩh¹nxe³ki³te³ji¹wi¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
a²nũ²a² ă³ki³nũ²kxi²tũ³kă³txai²na² a²hăi¹nxe³ti³xa¹
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹:

— Su²lhă³ain¹ju³ta² so¹lx¹ wain³na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

65 Ain¹ka³tũ³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
ĩ³ye³ka³su³hẽn¹kxi²ha²kxai³ a²nũ²a² ăh¹ ĩ²li³nũn³te² hi²sen³su²
Je³su²jah³la² ũ³ye³tũ¹săn²sxă³ ĩ³wait¹sxă³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— ĩh¹nxe³te²ta³ ĩ³wai¹txain¹sĩn¹ji¹wi¹? ĩ³ye³kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² so³ta²to² nũ³kă³txa²
wxa²wai¹tain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² a²yo²wăn³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ă³jau³su²

66 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ sxi²ha²
wai²ha² yxo²tă³lxa² ă³wih¹sxă³ ă³yo²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tău³ăn²tũ³ta¹ wă³nxĩn¹jah¹la² a²sa³wi³sxa²
wăin²ta¹ka³lxu³na² wxă³ka³tũ³ Pe²jah³lai²na²
hxi²kẽ³li³ju³ta² ĩ²ka³tũ³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹: 67 —

Wxăi²na² Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na² yxau³jah¹la²
ăn³si³tẽ³kxain¹nũn³to³hin¹tai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

68 Yxăn¹ta¹ Pe²jah³lai²na² a²wăn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lx¹:

— Jah¹lai²li² ĩ²te²txă³xĩ¹. Wxa²wăn³txai²na²

ăn³ne³wxe³ti³hex¹sa²nxăn³nhi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxă³,
sxih²yo²a² a³li³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³xi²hĩ¹na¹ ka³la³ka³la²a²
ĩ³yxai²lx¹ta¹hxai²hẽ¹la². 69 Nxe³ka³tũ³ wăin²ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² Pe²jah³lai²na² ĩ²xi²tău³ a²nũ²a² kwa²

yxau²xai³lain¹te²a² ĩ³ye³kxa² ă³si³wxe³te³nah¹lx¹:

— Jah¹lai²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxai²la¹wi¹.

Wăin²ta¹ka³lxai²na² a²wăn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

70 Jă¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lx¹:

— Ti³he¹nx2nxa³xĩ¹. Pe²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ai¹nha²kxai³ a²ha¹ kwẽn¹tai²na² a²nũ²a² kwa²
yxau²xai³te²a² a²wăn³txi³kxai³lu¹ Pe²jah³lai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Ka³li³le²a²ko³nău³a¹ yxau³sxă³ tɔn¹khaix3nĩn¹ko³lxă²na³li¹.

Nĩ¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² nũ³kă³txa² ka³na³ka³na³te²si¹lx¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

71 Yxăn¹ta¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² yxo²ăn³ta³ti³
ĩ³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹la² ĩ³ye³kxah²lxin¹kxah³lai²na² ĩ²ti³hex¹te²txă³i¹.

Txa²wăn³txai²na² e³a¹jau³xai²na² Txa²wă¹sũ³na²
wi¹lain³kxi²sain¹na³li¹. Ki³ha¹kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³
ăn³txi³ju³ta² ũ³hũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Pe²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

72 Nxe³ain¹tău³ kwẽn¹ta²kxai³ ka³la³ka³lan¹ti²
ye³ăn³ta³lo³hẽ²ti²sxă³ ĩ³yxai²lx¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³

Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wān³txa²
ain³kxi²xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²:

— Ka³la³ka³la²a² ye³ān³ta³lo³hē²ti² ĩ³yxai²lxi²ta³lu²nxa³ta³lxa¹
wxāi²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxān³jau³nū³su²
ĩ³ye³ta³lu²nñ¹tu¹wi¹. Ha³la³je¹nai³tā² Je³su²jah³la² wān³txa²
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³tu³
kāin² ĩ³āin²ta³kxi²sxā³ ĩ³nān³khaix¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

15

Pi³la²jah³la² hxi²ka² ā³yū³ain¹jau³su²

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ ā¹ka³nxa³ha²ta³a¹,
wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa² ĩ³kaix¹ti², a²nū²a²
a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txa² ĩ³kaix¹ti² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su²
tū³ka³txa² ĩ³kaix¹ti², a²nū²a²nāu³xa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa²
ĩ³kaix¹ti² ain¹sxā³ ā³sa²ki³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la²,
A²nxe³tū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²
ĩ³su²lhā³si¹hain¹jau³su² ain³nha²te³lhxā³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ain³nha²ta³lu²nain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² sa²tai³kxi²sxā³
sa²so¹sxā³ ha³lo²a² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la²
Pi³la²jah³la² a²hxi²ka²nāu³a² ā³yū³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
² Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
ĩ³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na² Ju³te²a² nū³ka³txai²na² a²si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹?
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

— Wxa²wān³txai²na² wain³na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³ Nxe³ka³tu³ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³te²nāu³xa² Je³su²jah³la²
ko³nxe³ti³hit¹si¹jau³su² kāin² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
āh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ā³ka³nah²nxe³sxā³ yx-
aun¹ji¹wi¹? Tū¹ka³txai²na² ko³nxe³ti³hi¹txa²si¹hain¹ju³ta³la³
ĩ³tih³nxe³sa²ye²nxain¹jau³xa² ain³kxi²nhān¹ta¹nxe³ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hē¹la².

⁵ Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ā³ka³nah²nxe³sxā³
yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu² Pi³la²jah³lo²kxai³lu²
kāin² ĩ³wā³ta³kxi²nha¹ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

⁶ Nxa²ha¹te¹ yain³tū³xa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa²
yai³nain¹je³na³kxa² nxe³xai³ti³wa³kxa² ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la²
te²hi²sen³su² nxe²kāi³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²ai²na² sxī²ha²
kan²thi³na² ũ³tī¹kxi²sxa³te²na² ĩ²li³te²na² ka³na³ka³na³kan²tu³
than²kxi²sa²tā³sxā³ sa²nū¹xi²nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
Ju³te²a² nū³ka³txai²na² te³nain¹kxah³lo²su² jah¹la²
than²kxa² sa²nū¹xi²nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ⁷ Nxe³ju³ta²

sa²kxai³lu² in³jah³la² ko³nxe³thin¹jah¹la² Ba³ra³ba²sah³la²
 t̃³kxi²sxa³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² nū³ka³txa²
 a²hi²sen³kxai³lu² ha³la³je¹nh̃n¹kxai³lu² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa²
 ā³nhe¹kxi²nyhain¹sxā³ a²nū²a² su²lhā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² t̃¹kxi²sxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 8-10 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ka³lxa¹t̃³ka³txai²na²
 yau³so³nain¹ka³tu³ yxo²xūn³txi³ Pi³la²jah³la²
 i³wā³txi³sain³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ka³na³ka³na³te²su² than²kxa² sa²nū¹xi²sa²to³nh̃n¹tai¹ti²ti¹
 Kwēn¹tai²na² jā¹nxe³sa²si¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Yxān¹ta¹ Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹ta²
 si³yxau³ka³ta³nāu³xa² a²ē¹nān¹jau³la³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Kāin² i³ka³tā³nai¹nhā²kxai³ Je³su²jah³la² ān³yū³ain¹ju³ta²kxai³
 a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ha²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nū³ka³txa² a²si³yxau³jah¹la² than²kxa²
 sa²nū¹xi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ju¹tai²na² ten³nxa²li³xa³ji¹wi¹?
 Pi³la²jah³la² a²wān³txa² nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Yxān¹ta¹
 wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ta³nāu³xa²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²nū²a²
 kāin²t̃³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ than²kxi²sa²tā³sxā³
 ū³hū¹xi²nē³lhi¹hain¹jau³su² i³wā³txi³sain³txain¹yah³lxi³si¹nhē³li¹.
 Yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ten³ki³sxa³jau³su²
 i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³si¹nhē³li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³ Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ te³nain¹si¹hain¹jau³su²
 a²nū²a² kāi³li³t̃³ka³txai²na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ba³ra³ba²sah³la² ten³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ jah¹lai²na²
 Ju³te²a² nū³ka³txa² a²si³yxau³jah¹la² i³yī¹li²yah³lxi³to³h̃n¹jah¹la²
 i³h¹nxe²sxā³ kāi³kxi²te³la¹ji¹wi¹? Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² kāi³li³t̃³ka³txai²na² kāin²
 i³wxa¹nain¹te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ i³ya²lu¹tain¹si¹nhē³li¹. Nx-
 ain¹ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— i³h¹nxe² ko³nxe³thin¹sxā³ kāi³hī³thai¹li¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kāin² i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ i³ya²lu¹tain¹si¹nhē³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu²
 a²nū²a² kāi²li³t̃³ka³txai²na² i³wi¹lxon³kxain¹si¹hain¹jau³su²
 Ba³ra³ba²sah³lai²na² than²kxi²sa²tā³si¹sxā³ ū³hū¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ūn³txi³ i³ta³lo³wait¹si¹hain¹ka³tu³ hi³sa³ka³txa²

ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ã³yũ³yhai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

So³ta²to²nãu³xa²ko³nxe³ti³yo²ka³lxi³lain¹jau³su²

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
so¹ka³tu³ a²hxi²kan¹ta² si³yxa³jah³la² sxi²ha² kãin²thĩ³na²
Prai³a³to³ri³ã²thĩ³nãn²tu³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³
so³ta²to² nũ³ka³txai²na² yo²ha³kxa¹ ã³nũ²kxi²si¹hain¹jau³su²
ĩ³kaix¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³te³na¹ so³ta²to² nũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu¹ wã²la²ka³lo³a² sau³saun³ka³lo³a² tẽ³sxã³
Je³su²jah³lai²na² ũ³whi²kxai¹nha²kxai³ wai³la² wxa²xu³kxain¹sxã³
ũ³nhe³hẽ¹ta¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Ain¹ka³tu³
ĩ³sa²nẽn¹kxi²ki³lxot3sxã³ ĩ³ki³wai³ka³si³xain¹te³nah¹lxi¹:

– Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxa³jah³lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19-20 Ain¹sxã³, hi³sa³ka³txa² wẽ³sa² hxi²so¹xi²sxã³
Je³su²jah³la² ĩ³ne³su²lai¹nha²kxai³ ĩ³ye³ka³su³hẽn¹kxai¹nha²kxai³
ã³ka³ti³wxe³kxain¹sxã³ wi¹lhin¹ki³lxo³jau³xa²
ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹sxã³ ko³nxe³ti³ ĩ³yo²kwa³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹te²ka³ka¹ wã²la² sau³saun³ka³lo³ai²na²
sa²sai¹kxain¹sxã³, Je³su²jah³la² a²wã²la³ka³lo³khai³xa²
ũ³whi²kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxã³txa³
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa²ũ³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³la² Si³rẽ²ne²ko³xa² ton¹jah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A³le³syã²trah³la² Ru²fu²jah³la² a²wĩ³nu²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah³lo²su² te²kxai³lu² a²kxã³nxa¹

ha³lo²a² wa²li³sxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³
so³ta²to² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² hi³sa³ka³txa² Je³su²jah³la²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²ka³txa³nũ³a² sa²tã³ka³la³kxi²hêt1so¹nha²si¹jau³su²
Si³mãu²ah³lan²tu³ yo²xũn³txi³ ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ka³tu³ ã³nxai³ain¹ka³tu³ wã³la³ka³txa² Ko²ko³ta³kat3su²
nxe³jau³xa² a²si³yxa³tãu³a² sa²kxai³lu² txa²wã¹ne³ka³lo³su²
nxe³hxai²na²hẽ³ ka³txa²nãu³a² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³hĩ¹na¹ vĩn²yo³jau³xa² hĩ³ne³kxa² mi²ra³jau³xa²
ĩh³nẽ³ju³ta² ã³wxe³lu¹nhẽ³jau³xa² nxe² ũ³ke³ni²jau³xa²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la²

ĩ³nxũn³sain³nũ²la² ĩ³na²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 24 Nxe³nũ²la²
hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³
Je³su²jah³la² wã²la²ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²txai³ain¹sxã³

tah³la² wẽ³sa² o²la³kxain¹sxã³ a²wa³kxẽn³ton³yah³la²
nũ¹hain³nyhain¹ka³tu³ wã²la²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu²
wxa²nũ³te²txai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 U³je³na³ka² wxa²ki³ka³la³nũ²la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxe³ju³ta² hi³a²ka³lo³a² wãn³txa² ũ³wha²li¹lhãn²sxã³

a²ne³ta³lxo³ka³nāu³a¹ ũ³kū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ū³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

— Je³su²jah³la² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta²
 si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³ju³ta² a²nū²a² kãi³su²lhã³to³jah¹la² ha¹lin¹jah¹la²
 i³hxi²kī¹la³kxain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²wi¹nē³tāu³a¹
 ka³na³ka³na³jah¹la² i³hxi²kī¹wxe² a²wã³tāu³a¹

ka³na³ka³na³jah¹la² i³hxi²kī¹wxe² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 28 A²nxe³jut³su² kxã³nxi¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ũ³wha²li¹txã³nxu¹ta²na² nxe³te³nah¹lx¹:

— Jah¹lai²li² kō³nxe³ti³ kãi³tũ³ka³txi³su² ti³hi¹tain¹na²hē³li¹.
 Nxe³txã³nxu¹ta²na² ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² kwa² wa³to²hi²te²nāu³xa²
 i³ne³wa³nxĩn¹wa³nxĩn¹nha²sxã³ i³wai³ka³si³xi²jau³su²
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹te³nah¹lx¹:

— Ha³we¹. “Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² sa²nai¹hxat³sãn²sxã³
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki² a³la²ni²sxã³ ãh¹sa²to³nxi²na¹tu¹wi¹.”
 Nxĩn¹jau³su² e³in¹ta¹ti²ti¹. 30 Hĩ¹na² wã²nxũh¹

i³hxi²ta²la³kxi²nha²sxã³ hi³sa³ka³txa² ka³nxi¹nhu¹li¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

31 Jã¹nxe³jau³xa² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa²
 ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lx³si²nāu³xa² whã²na¹,
 yxo²i²nyhai¹nxa³jau³su² i³wai³ka³si³xi²sxã³ i³ye³lain¹te³nah¹lx¹:

— Jah¹lai²na² a²nū²a² ã³xa² sa²hau³ko³tain¹to³ta¹ti²tu³wi¹.
 Yxãn¹ta¹ wã²nxũh¹lx¹ hxi²kan¹ti³ sa²hau³ko³nha²nxa³lho³li¹.

32 I³sa³e² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² ha²kxai³
 nxe³ke³la³te²kxai³ hi³sa³ka³txa² i³hxi²ta²la³kxi²nha²sxã³
 i³ka³nxi²kxai²nãn²tu³ yxo²i²si¹nhĩ³na¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Te²yã¹nxe³sxã³ in³txa² kō³nxe³ti³ kãi³ya³te²na² hi³sa³ka³txa²
 ã³xa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²yain¹te²na² te²yã¹nxe³jau³su²
 yxo²i²nyhai¹nxa³jau³su² i³wai³ka³si³xain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

33 Nxa²ha¹te¹ha³lo²a²whã²na¹ka³nxa³hi²khaix¹nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 A³lan²ta² ne³ka³ka³nhĩ¹nãn¹te²tu³ ã³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hē¹la².

Ã³ki³kan³tāu³a¹ so¹lx¹ i³ha²te¹txi²ye²ta¹hxai²hē¹la².

34 Ki³kan³nũ²la² Je³su²jah³la²kãin²i³wxan¹sxã³i³kaix¹te³nah¹lx¹:

— E³li¹ e³li¹ la³ma³ sa³ba³ka²ta³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a² nxe³te³nah¹lx¹:

— Txa²sũ³nu²khai³jah¹lãi³. Txa²sũ³nu²khai³jah¹lãi³.

Ĩh¹nxe³kxa²yãn³ti³ta³ã³na¹san¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² kwa² yxau³sxã³ i²tũ³ka³txa²
 wai³nxa³txi³ ain¹kxain¹nũ²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Ne³kat¹jah³sah¹lx¹si¹nhĩ³li¹. E³li²ah³lu¹ta²na²

i³kaix¹tain¹nĩn²ta¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxe³te³na¹ a²kwēn¹tai²na¹ kwa²yxa³sxā³ ĩ²tū³kā³txa²
ka³na³ka³na³jah¹la² ā³nih³sxā³ ĩ³yi²lho¹tū³xa² so¹sxā³ yain³txa²
yau³xa² kah³jau³xa² ũ³hū¹sxā³ ũ³whi¹sai¹te³na¹ hi³sa³ka³txa²
ũ³ki³wi²kxi²sxā³ Je³su²jah³la² ĩ³xon³so¹si¹hain¹jau³su²
ũ³xyo²tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo³kxa² yxa³sa³h¹lxi³hē¹li¹. E³li²ah³lu¹tai²na²
wxā³sxā³ sa²hxi²ta²la³kxi²te³lhxā³ wxā³si¹jau³nū³su²
ĩ²wahx3nxe³yah³sah¹lxi³hē¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxe³ka³tū³ Je³su²jah³la² kāin² ĩ³kwai¹x1sxā³
ya³lu²ta¹hxai²hē¹la².

38 Nxe³hī¹na¹ wā²la² au³khaix1ka³lo³a² Txa²wā¹sū³na²
a²sxi²ha² nxū²kwai³ye³la³nāu³a¹ au³ti³yxa³thi³na¹
yxo²tū¹ka³lo³a² ā³ten²ti³ta¹hxai²hē¹la². Oh³nāu³a¹ ā³ten³txi²
wxa²kan³ka³tū³ yu³hxai²na² sa²kxai³lu² ān³ten³ti³sxā³
ā³xyo²hai²ta³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe³ju³ta² so³ta²to²
a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² yxo²i²tāu³a¹
sa²nxū³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta²
ĩ²ain¹tāu³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² ya²la³tū³ Sū³na² Tah²yah³lo²sin²tai¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

40-41 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³ Je³su²jah³la²
Ka³li³le²a²ko³xa² he¹ai¹nhī¹kxai³ txu¹ti³nāu³xa² hi²sen³su²
Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxi² a²yen³kxa² wi¹lā³non²ta³kxi²
yhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ka³lxa¹tū³kā³txi³su² ta¹hxai²hē¹la².

A²nxe³tū³kā³txa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta¹ka³lxi³nāu³xa²
a²i³lxa²sa¹: Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³
Ma³ri²a³ka³lxa² Ti³a²kah³la² kau³kaun³jah¹la² a²hā³ka³na²
Jo³se²ah³la² a²hā³ka³na² nxe³ha²kxai³ Sa³lo²ma³ka³lxa²
nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³kā³txa²

hī¹na² ũ²yxa³sxā³ Je³su²jah³la² hxi²kī¹la³kxain¹ju³ta²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³

txu¹ti³nāu³xā³xa² ka³lxa¹tū³kā³txa² Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxa²sxā³
Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³kā³txai²na²
u²lyxa³yain¹nū³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxē¹na² sa²nī³kxain¹jau³su²

42-43 Nxe³hī¹na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ye³ka³na³ka³nat3sxā³
a³la²ni²hī¹nai³kxai³ Ju³te²a² nū³kā³txa² a²yain³txa² wet1sxā³
āu¹la³kxain¹to³tāu³a¹ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tāu³a¹
sū²ni²khai¹nxe³tāu³a¹ Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a³thi³nān¹jah¹la²

Ju³te²a² nū³kā³txa² hxi²kan¹jah¹la²nāu³xa² ka³na³ka³na³jah¹la²
wi¹lhin¹khaix1jah¹la² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³lo³ju³ta²
wahx3nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jah¹lai²na²

sa²kxai³lo³ ya³lo³txi²sxā³ Pi³la²jah³lai²na² ā³nxai³sxi²ka³tū³

Je³su²jah³la²nũ²a² ĩ³wã³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². 44 Nxe³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²tãu³
ĩ³wã³wã³txi³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

— Hĩ¹na²Je³su²jah³la²ya³lu²te²tãn²ku². Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ so³ta²to² nũ³ka³txa² hxi²kan³jah¹la² ĩ³kaix¹so¹sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ta¹nx3thi²li¹? Nxe³yhu¹ta¹hxai²hẽ¹la².
45 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxĩ¹:

— Ya³lu²na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ya³lu²jah¹la²nũ²a² so¹txu¹li¹, ten³nxa²kxai²nãn²tu³txa¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 46 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lai²na²

sa²kxai³lu² wã²la² hã³ta³ka³lo³a² tẽ³ka³tu³ a²nũ²su²
sa²ta²la³kxi²nyhu¹sxã³ ã³ka³nxi²ka³tu³ wã²la²ka³lo³ai²na²
sa²kxai³lu² wxa²wã³lãu²kxi²nyhu¹sxã³ tah³lxa³ka³tẽ¹nãu³a¹
ũ³whi²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²ẽ¹nãu³a¹ wã³la³ka³txa²

tah³lxa³ka³ta² wxa²xu³sxã³ wxa²we¹tẽ³nãu³a¹
ũ³whi²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ a²ẽ¹nai²na² tah³lxa³kxa²
kãin²ka³ta² ũ³wa³ti³kxi² sa²tã³sxã³ ũ³h³yo²tĩ¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

47 Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² sa²nĩ³kxi²ju³ta² txu¹ti³nãu³xa²
Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa²
Jo³se²ah³la² a²hã³ka³na² nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹ta¹ka³lxa²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16

Je³su²jah³la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² ha³nãu³hi²na³na¹
nxe³ka³tu³ ka³nxah³ti³wi³ta³lon³tãu³a¹ txu¹ti³nãu³xa² Ma³ri²a³
Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Ti³a²kah³la²
a²hã³ka³na² nxe³ha²kxai³ Sa³lo²ma³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ ain¹sxã³
hĩ³ne³kxa² wi¹lũ³tẽ³kxa² ũ³yho³hi²sxã³ so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²

Je³su²jah³la²nũ²a² wxa²to¹la³kxi²te³lha³ka². 2 Ain¹ka³tu³

hã²wxãn³txa³ To³mĩn²ko³ nxe³ju³ta²kxai³ u³je³na³kai²na²
a³li³xi²hĩn¹kxai³ txu¹ti³nãu³xa²na² sa²kxai³lu² aun³ta²
ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nũ¹ka³na¹ sa²nĩ³kxain¹ju³ta²

aun³ta² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Aun³tain¹tãu³a²
ĩ³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxĩ¹:

— Tah³lxa³ka³lo³ai²na² yxo²tĩ¹nha²ka³lo³ai²na²
ĩh¹nxe³te²ta³ sa²yxo²than²kxi²nẽ³lain¹te³ji¹xĩ¹,

kãin²khaix¹ka³lo³sa²ha²kxai³lu¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Yxãn¹ta¹ ten³sa²tã³ain¹te³na¹ kãin²khaix¹nxe³ka³lo³ai²li²
ũh³yo²than²nha²ju³ta³nu¹ta²na² ĩ²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ain¹ka³tu³ tah³lxa³kẽ¹nãu³ai²na² ã³wi¹hain¹ka³tu³
in³txa² sa³nxe³la³kxa² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa³nxe³la³kxa²
wã²la² hãn³ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²jah¹la² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³jah¹la² txu¹ti³nãu³xa² a²wi¹nẽ³tãu³ai²nãn²tu³

ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². O²khaix¹xain¹sxã³yuh³lxi³khaix¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Yxã¹ta¹jah¹lai²na²wãñ³txi³kxai³lu¹ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— O²lhxã³ ĩ³wã³jah³lxi³txa³hẽ¹ni¹. Je³su²jah³la²

Na³sa³re²thi³na² tɔn¹jah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txa²

hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ ĩ³ya²lu¹kxe³su² jah¹la²

ãn³ten³yah³lxi¹nxi¹. Yxã¹ta¹ jah³lai²na² ka³ten³su²

ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹. Hai³txi³ ti¹nãñ²ta³ he¹ti³he¹xai¹nxa³xi¹.

Tẽ¹nai²li² hãï¹kxain¹te³nai¹ti²tu³ni¹. ĩ²jah¹lxi³hẽ¹ni¹.

7 Jã¹nxa¹jau³su² hi¹na² sa²kxai³lu² ĩ³sxã³ Pe²jah³la²

ĩ³hen³txi² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã³xa² ĩ³hen³txi², whãï²na¹

nxe³jah³lxi³hẽ¹ni¹. ĩ³hen³txain¹yah³lxi¹jau³kxai³lu¹:

“Je³su²jah³la² ne³ka³ta²nx2ti³sxã³ Ka³li³le²a²ko³xa²

ã³nxai³tu¹wi¹. Nũ¹ã¹ ĩ²syah¹lxin¹tu¹wi¹.” Jau¹xai²na²

ha³la³je¹nai³tã² Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³tai¹ti²tu³ni¹.

Jã¹nxe³jau³su²nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹ni¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nãu³xai²na² tah³lxẽ¹na²

a³li³ain¹sxã³ ã³ni³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kãï²no²nha²ha²kxai³

ĩ³ka³ta³ta³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ hai³txi³ wãñ³txi³la³

a²nũ²a² ã³xa² ĩ³ye³kxain¹ti³hex1ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² Je³su²jah³la² ĩ²jau³su²

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ To³mĩn²ko³ nxe³ju³ta² ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa²

Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²te³na¹

Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² ĩ³ha¹txi²ta¹hxai²hẽ¹la².

A²kxã³nxai³kxai³ ta¹ka³lxa² a²nxũ²kwai³nãu³a¹, ko³nxe³te²a²

yãu³ka³txa² ka³lxa¹te²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹

tũ³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ a²ta³a²

nũ³ka³txai²na² Je³su²jah³la² a²ka³te³na² yxau²xai³lhĩ¹nai³tã²

nxũ²kwai³li³si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹

ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² ã³nxai³ka³tu³ Je³su²jah³la²

a²ya³la²nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²ya³la²nãu³xai²na²

kãin² ãin²tai¹nha²kxai³ kãin² ĩ³nã³nai¹nha²kxai³ Ma³ri²a³

Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² ã³wxã³yain¹sxã³

ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la²

ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³xa² ta¹ka³lxa²na² Je³su²jah³la²

ĩ²ain¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ¹hain¹to³ta¹ a²ya³la²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²

yxo²ĩ²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹ya³te²a² Je³su²jah³la² ĩ²ya³jau³su²

12 Nxe³ka³tu³ hã²wxãñ³txa³ a²ya³la²nãu³xai²na²

ha¹lin¹te²su² te²a² ha³lo²a² ã³nxai³ya³tãu³

Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³lxi³ sa²ya¹nha²sxã³

ã³lxi³te²hũ³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Ha¹lin¹te²na² sa²kxai³lu²

ãh¹ ã³wa²li²ya³sxã³ a²ya³la²nãu³xai²na² wã³kon³tũ³ka³txa²

ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na²

ĩ³ã³lxi³te²hũ³yain¹jau³xa² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
a²wã³kon³tũ³kã³txai²na² hai³txi³ ĩ³we¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² Je³su²jah³la² ĩ²ain¹jau³su²

14 Hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nãu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xa²
hxi²ka²hxan³sxã³ka³na³ka³nat3sxã³wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³kã³txa²
ã³wxe³sxã³ ĩ³yai³nain¹tãu³a² Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³yain¹sxã³
sa²yo²we¹nyhai¹nxa³ju³ta² ĩ³kwa²kxai¹ni² ã³ne³to³hai¹nxa³ju³ta²
ĩ³kwa²kxai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ju³tai²na² a²nũ²a² ĩ²ain¹te²na² a²wãn³txa²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² yxo²ĩ¹ai¹nxa³ha²kxai³lu¹
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ ã³nxai³jah³lxi³hẽ¹li¹.

Ã³nxai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² hã¹nxe³ti³xa¹
ĩ³yau¹ũ¹tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: Je³su²jah³la²
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² ko³nxe³ti³
kã³sxã³ yxau²xai³ju³ta² ĩ³ã²ta³kxi²nha²sxã³ Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²ain¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kã³ain¹kxa² yo³ha²
wa²su¹ti³hi¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 16 Nxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ yxo²ĩ²sain¹kxai²nãn²tu³ ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nẽ³jau³xa² sa²yo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³ te²su²
a²ko³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta² wa²su¹tain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
a²nũ²a² sa²yo²ã³sain¹te²su² te²an²tu³ a²ko³nxe³ti³ kã³ju³ta²
yxau²sa²tẽ³ai¹nha²kxai³ yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
ko³nxe³te²lo³jau³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. 17 A²nũ²a²
yxo²ĩ²sain¹kxai²nãn²tu³ a²yen³kxa²wã³nxĩn¹ju³ta² kã³ain¹tu¹wi¹.
Kã³ain¹ju³ta²sa¹: Txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³ ko³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² nxũ²kwa³li³si¹hi² wãn³txa² yau³xã³xa²
tah²yau³xa² ĩ³ye³i² nxe³ain¹tu¹wi¹. 18 Jã¹nxain¹kxai²nãn²tu³
txih³xa² yxo²ko³nxe³te²a² wxa²sa²so¹ain¹kxai²nãn²tu³
kho³nai¹nxa³ha²kxai³ tih³na³la³yau³xa² ĩ³na²ain¹kxai²nãn²tu³
kho³nai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Jã¹nxain¹kxai²nãn²tu³
a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² te²a² wxa²wxai³ain¹kxai²nãn²tu³
we²nxain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² oh³nãu³a² wxa²ka³la³ye²jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
Je³su²jah³la² ĩ³ye³ta³lu²nain¹nxa²ha¹te¹ oh³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² A²hi²sen³kxai³lu² so¹sxã³ ka³la³ka³ty³
Sũ³na² wi¹nẽ³tãu³a¹ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Nxe³jut3su²
ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³nxai³ain¹ka³ty³

Lukas

Lu²ka³lai²na² wān³txa² i³ye³ān³si³wxe³jau³su²

1 Te³o²fah³lāi³. Wi¹lhin¹ti³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²si¹lxa².
 Wān³txa² i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². A²nū²a² ka³lxa¹txi³
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹la² wxā³sxā³ yxau³ya³sain¹jau³xa²
 ū³wha²li¹lhai³nain¹na²hē³la². Nxe³jau³jau¹xai²na²
 ain³kxi²nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². 2 Jā¹nxe³ju³ta² sa²kxai³la¹
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹la²kxai³lu² wxā³sxā³
 yxau³ya³sai¹nhī¹nān¹te²tu³ i²ain¹tū³kā³txi³su² yai¹nha²kxai³
 a²sa³wi³ha³lxi³su² yai¹nha²kxai³ nxe³tū³kā³txi³su²
 na²hē³la². Nxe³te²kxai³la¹ wān³txai³tā² ū³wha²li¹lho¹sxā³
 i³hen³txi³nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². 3 A²nxe³ju³kxai³lu² tū¹kā³txa²
 yā¹nxe³sxā³ a²wi¹lhī¹nān¹te²tu³ i²sxā³ ā³si³tē³kxi²na¹kxah³lo²su²
 nūn³te²sa¹wa². Nxe³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ nxe³jau³jau¹xai²na²
 wi¹wi¹nxe² wain³txi³ hau³kot3sxā³ ai³jau³xai³tā²
 i³hen³txi³nxa²ha¹tu¹wa². 4 Ū³wha²li¹lye¹nxa²ha¹tu¹wa².
 Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ wi¹ko³sxā³ a³la³kxin¹tu¹wa².
 Lu²ka³lo²na¹xai²na² nxe³nxa²ha¹wa².

Jo³āu²ah³la² a³li³lah¹hī¹nū¹tai²nān¹jau³su²

5 Nxe³te³nah¹lxi¹ kxān³nxi³tā² E³ro²jah³lai²na² Ju³te²a²
 nū³kā³txa² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³hī¹nai³tā²
 Sa³ka³ri²ah³la² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² hau³ko³ta¹hxai²hē¹la².
 A³bi²a³ nū³kā³txi³su² a²nu²la³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²
 a²sxe³xa² i³sa³be²la³kā³lxi²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹kā³lxa²
 A³bi³a²sah³la² a²nū³kā³txi³su² nūn³ta¹hxai²hē¹la².
 6 A²nxe³te²sya¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a²
 wi¹lhin¹yain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ya³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²a²
 hxi²ka² hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ti³hi¹tain¹ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 7 Nxe³ain¹yah³xa³ha²kxai³la¹ ta¹kā³lxa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³
 wēh³ni²nxa³ha²kxai³ a²wē³sa³la³ yū³ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Nxe³ya³kxa²yu³su² yah³lo¹ni² a³ka³lxi¹ni² ya³ta¹hxai²hē¹la².
 8 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² wxa²sa³ha³la³ti²lho¹xi²sxā³
 tē³sxā³ wa³ko³nai¹nhxai²na²hē³la². Jā¹nxain¹ta¹hxai²hē¹la²,
 in³txi³nāu³xa²sa³. 9 Ai¹nha²kxai³ wxa²wē³not3sa²kxai³ ha³nxe²a²
 wha³lxin¹txa² wi¹lū³ju³ta² ū³thū²hain¹ju³ta² tē³nū²la² thī¹na²
 ā³wi¹hain¹to³hxai²na²hē³la². Jā¹nxain¹to³ta¹hxai²hē¹la², Sū³na²
 i³sa²nēn¹kxi²si¹jau³sa³. 10 Ā³wih¹tāu³ān²tu³ti¹ sxi²ti²ta³lo³kxai²li²
 a²nū²a² ka³lxa¹txi³ wah³nxain¹tāu³ān²tu³ti¹ Txa²wā¹sū³nai²li²
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu²
 txah³lxa² ne³ka³nah²nāu³a² yax3txain¹tho³xa² a²wi¹nē³tāu³a²
 yxau³sxā³ wa³kon³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²an¹jah¹la²

a³ka³nxi²sxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la²
 i²aj¹nha²kxai³ hxi²waun³txj³sxã³ O²ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxa²ha¹te¹
 oh³xan¹jah¹lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Sa³ka³ri²ah³lãi³. O²lha²txa³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 i³ye³kxi²to³hin¹jau³xai³tã² ain³kxi¹nxain¹na²hẽ³li¹.
 Ain³kxi¹nxai¹nha²kxai³ wxa²sxe³xa³ka³lxa² I³sa³be²la³ka³lxa²
 wẽ³nhi³tu¹wi¹. Wẽ³nhi³ka³tu³ wxa²wẽ³sa² we¹tin¹kxi³nũ³a²
 a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ wẽh³sai²li²
 i³lxin¹jau³xa²sa¹: “Jo³ãu²ah³lo²su¹.” Nxe³sẽ¹li¹.

14 Nxe³ya³hi¹nha²kxai³ kãn²ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 a²nũ²a² ka³lxa¹te²nãu³xa² i³ka³li³hain¹nũn³tu¹wi¹.
 15 A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² kãn²ye²tu¹wi¹.

Hai³txi³ vãn²yau³sa² ta³nxax² ũn³jau³sa² ta³nxax²
 i³na²ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹. Hãi¹nxe³sxã³ a³li³lah¹xa³hĩ¹nãn¹te²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txax² ã³nxũ²kwai³wih¹sa²tẽ³tu¹wi¹.

16 Ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yau³jah¹lai²na² wãn³txax²
 i³yau¹ũ³hain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² I³sa³e² nũ³ka³txax² a²nũ²a²
 ka³lxa¹txi³ sa²yo²wet1 ã³si³wxe³ain¹tu¹wi¹. 17 E³li²ah³lu¹tai²na²

Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³ũ¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³lu¹ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²

ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³ i³nũ³kkũn³si²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Jo³ãu²ah³lo²su² nũn³tu¹wi¹.

Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³ ã³si³tẽ³kxi²nũn³tu¹wi¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wĩ³na²nãu³xa² ã²wẽ³ha³li³xai³ka³xa²

a³lxa³kxin²tai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txax²
 sa²yo²ã³tũ³ka³txax² I³wa²la³kxin²tai¹nha²kxai³ nxẽn³txain¹tu¹wi¹.
 Nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³ka³txax² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²kan¹jah¹lai²na² wxã³ju³ta²nũ³a² sa²hau³ko³ta³lu²nain¹tu¹wi¹.
 Oh³xan¹jah¹la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Nxex3txi¹. Txa²sxe³xa³ka³lxa² a³ka³lxo¹ni² txai²na²
 yah³lo¹ni² ãh¹sa²sĩn¹na³li¹. Ĩh¹nxet3sxã³ wẽh³ni³hĩ³na¹ji¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Txai²li² Ka³bri³e²lah³lo²sa¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
 a²yen³nãu³a² yxau³na¹ha²kxai³ wãn³txax² wi¹jau³xa²
 i³tih³nxe³nxa²si¹sain¹jau³su² sa²si¹hã³sain¹na²li¹. 20 Sai¹nha²kxai³
 yxo²i²nhxãn³su³li¹. Nxẽn²nxãn³kxan²ti³ ye³jen¹na²
 ya²la³tu³jex1tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ yxo²i²sa²nã³nha²kxai³
 i³ye³xan³tho³li¹. Yxo²kan²ta³kxi²nxa²tu¹wi¹. Kxãn³nãu³a²
 txa²wãn³txax² kãi³ta³lu²nhĩ¹na¹ wi¹li³ye³xin¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 21 Nxe³ain¹tãu³ãn²tu³ti¹ ha³lo²a² yxau³tũ³ka³txax² kãn²
 wah³nxe³sxã³e³lajn¹te³nah¹lxĩ¹:
 — Thĩ¹na²kxãn³sa²yxau³ain¹na²li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² a³li³xi²te³na¹ hxi²kan¹txi³

ĩ³ye³xa³ha²kxai³ hã¹sxã³ wxa²ye³wxã¹ĩ³wxã¹ĩ³sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹tãu³a²
 ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Hxi²sxã³nhon³jut3sũ³ju³ta²ĩ²in²ta¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ kxãn³nãu³a² Sa³ka³ri²ah³lo³nu¹ta²kxai³lu²
 in³jah³la² ã³xa² ã³si³wẽ³not3ha²kxai³ ĩ³xi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
 24 Hã²wxãn³txa³ a²sxe³xa³ka³lxa² wẽh³ni³ha²kxai³ i³la³kxa²
 ki³ka³lxa¹tãu³kxai³la¹ a²sxi²ha² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² a²wãn³txi³kxai³la¹:

— Kxã³nhxĩ¹nai³tã² wẽ³sa³ txa²sa³ha²kxai³ ãu²li²sxai²hẽ¹li¹.
 Yxãn¹ta¹ hi¹na² wẽh³nha¹ha²kxai³ ãu²li²sa²hxai²nxa³hẽ¹li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wi¹lxo³kxi²sa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a³li³lah¹ju³ta³nũ³su² ĩ³hen³txi³jau³su²

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxa²kxai³la¹ wẽh³ni²
 ã³si³wxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
 ki³ha¹li¹ sa²tã²tĩ¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² Ka³bri³e²lah³lai¹tã² oh³xan¹jah¹lai¹tã²
 ãh¹ sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²ye³na²

ne³nã³xan¹thĩ³na² Na³sa³re²thĩ³na² sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

27 A²nxe³thĩ³na² Ma³ri²a³ka³lxa² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Jã¹nxe³ta¹ka³lxa² Ta³vi²yah³lo²nu¹txai²na² I³sa³e²

nũ³ka³txa² wa³kxãn³yah³lo²nu¹txai²na² a²ne³tah²nãu³su³
 ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxain²txi³ Jo³se²ah³la² hi²sen³su²
 so¹nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a² e³hau³ko³ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Jã¹nxe³ta¹ka³lxu²su² kxan²ta² Ka³bri³e²lah³la² hi²sen³kxai³lu²
 Ma³ri²a³ka³lxa² sa²kxai³lu² tũ³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ma³ri²a³ka³lxã¹ĩ³. Wi¹lhĩ¹nĩ¹nxi¹. Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nxa²ha²kxai³ wi¹lxo³kxi¹nxa²tũ¹xĩ¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³lu²
 ã³ne³wxe²nxa³jau³su² e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³hĩ³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 30 Oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wã³wã³ta³kxi²nha²txa³hẽ¹ni¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³
 ĩ²nxa²na²hẽ³ni¹. 31 Nxi¹nha²kxai³ ye³jen¹na² wẽ³nhĩn¹tũ¹xĩ¹.
 Wẽ³nhĩn¹ka³tu³ wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²nxa²tũ¹xĩ¹. Nxe³ka³tu³
 wẽ³nyhe³nã¹kxa², “Je³su²jah³lo²su¹.” Nxe³sẽ¹ni¹.

32-33 Txa²wã¹sũ³na² kãin² ĩ³sa²nẽn¹kxi²sxã³ a²ki³lha³lxa²khai³xa²
 ye²kxe³su² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹tũ¹xĩ¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
 hi²sen³kxai³lu² wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² I³se²e² nũ³ka³txan²tu³
 wa³kxãn³ti³hit¹tũ¹xĩ¹. A²nxe³jah¹lai²li² wxa²ki³lha³lxain²txi³
 Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wxa²wa³kxãn³yah³lu¹tai²na²
 a²ne³tah²nãu³su² jah¹lai²la¹xĩ¹. Kxã³nhxĩ¹nai³tã² wxã³sxã³
 ĩ³wa³kxãn³sain¹sa²tẽ³ju³ta³nũ³su² ĩ³ye³kxũ¹ta¹hxai²hẽ¹ni¹.

Wxa²wē³sai²na² jah¹lain²txi²na³ni¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹xī¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹;
— Txai²li² in³txi³ txa²sa³ha²kxai³ nūh¹yxau²xai³la¹ha²kxai³
ih¹nxe³sī³nxa¹te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁵ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹;
— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su²
wīn¹txi¹nxā²nxa³kxan²ti³ wē³sa² ū³whēh³ni³nxa²tū¹xī¹.
Nxin¹te³na¹ wxa²wē³sa² Txa²wā¹sū³na² ki³lha³lhxu²tū¹xī¹.
Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²si²tū¹xī¹. Nxe³kxi¹nxain¹tū¹xī¹.

³⁶ Nxa²ha¹te¹ wxa²wā³tā³ta² I³sa³be²la³ka³lxa²tā²
wēh³ni³nūn³na³ni¹. Nxe³ta¹ka³lxa² hxi²kan¹txi³
wēh³ni³hxai²nxa³tai¹tu³ni¹. Yxān¹ta¹lxa¹ ta¹ka³lxa²li² i³la³kxa²
ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tā³tī¹ka³tu³ wēh³ni³na²hē³ni¹,
a³ka³lxon¹kxan²ti³nu¹. ³⁷ A²nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na²

hxi²ki³kxai³lu² ī²li³ju³ta² hxi²ka¹nhī³nx²na³ni¹. Oh³xan¹jah¹la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁸ Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³
ī³wa²lū³xi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹;

— Txa²wā¹sū³na² a²wa³kxēn³no³sa²ka³lxu³sa¹wi¹. Sa³ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² e³kxi²nha²jau³xa² so¹lx³ ten³sa³nhai¹.
Nxe³ha²kxai³wi¹nha¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe² e³ta³lun²nū²la²
oh³xan¹jah¹la² a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la².

Ma³ri²a³ka³lxa²na² I³sa³be²la³ka³lxa² ai³sxi²jau³su²

³⁹ Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³lu²
a³li³nū²la² wā³la³ka³txa² yū³ko³xa² Ju³te²a² ko³xan¹thi³na²
wa³su³txi³ ai³ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰ Ai³nū²la² Sa³ka³ri²ah³la²
sxi²ha² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² I³sa³be²la³ka³lxa²
ī³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lx¹;

— Nxe³nx¹. Wi¹lhi¹nī¹nx¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹ Nyha¹nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² I³sa³be²la³ka³lxa²
ain³kxi²hī¹na¹ a²wē³sa² yxau³nit¹te²a² hxa³lx²ye²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² nxū²kwai³wih¹nū²la²
a²yxō²wān³txa²ī³ye³kxi²si¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴² Ī³ye³kxi²si¹te³nah¹lx¹;

— Tu¹txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ī³ye³kxi¹nxain¹tū¹xī¹. Nx-
ain¹te³nah¹lx¹: “Wxāi²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹khaix¹si¹nī¹nx¹”
Nxe³nxain¹jau³su² ī³ye³kxi¹nxain¹tū¹xī¹. Kxān³nāu³a¹
wxa²wē³sa² a³li³lah¹tū¹xī¹. Nxe³te²a² wi¹lhin¹nūn³tū¹xī¹.

⁴³ Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²hā³ka³na²
wxā³sxi²sain¹na³na¹. Kāin²ju³tai²la³xā¹. Yxān¹ta¹txai²li²
kāin²sa²nxa³xā¹ ⁴⁴ Wxa²wān³txa² ain³kxi²sa¹nhī¹na¹ wē³sa²
yxau³ni¹sa³te²a² ka³li³sxā³ hxa³lx²nhi¹. ⁴⁵ Nxe³ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²ī²ī¹nha²kxai³ wi¹lhin¹khaix¹nī¹nx¹.
I³sa³be²la³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ma³ri²a³ka³lxa² ī³hain³jau³su²

⁴⁶ Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹;

- Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nēn¹kxi²na¹nhi¹.
 Nxe³jau³xai²na² txa²ē¹nān¹jau³la³ e³kxi²nha¹nhi¹.
- 47 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² txa²ē¹nāu³ai²na²
 ko³nxe³ti³ kãi³a¹kxa² wah³xa² sa²sai¹kxi²sain¹jah¹lai²na²
 i³ka³lih³sa³nhi¹.
- 48 Txai²na² sa²kxai³lu² kwa²hãi¹nxe² Txa²wā¹sū³na²
 a²wa³kxē³no³sa²ka³lxu³sa¹xī¹. Nxe³sa³kxan²ti³
 ne³wān²sai¹nxa³hē³ni¹. Nxe³hī¹nān¹te²tu³
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxã³
 i²sa²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹tū¹xī¹.
- 49 Txa²wā¹sū³na² Nū³kxūn³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹xi¹.
 Wi¹kãi³ūh¹sain¹na³ni¹. Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lai²la¹xi¹.
- 50 Sa²yo²we¹txain¹tū³ka³txa² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
 sa²hau³ko³tain¹to³tū¹xī¹. Ha²ya³kxa²ti³ti³he¹xai¹nxa³lho³ni¹.
- 51 A²nū²a² kãin²te²lo³nhein¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ nū³kxūn³txi³
 i³hxi²ka³u³ka³nain¹na³ni¹.
- 52 Nxai¹nha²kxai³ a²nū²a² a²si³yxau³te²su² te²a²
 sa²hxi²ka¹txa³ha²kxai³ a²nū²a² kãi²nxa³te²lo³nh³te²su²
 te²a² hxi²kan¹ti³hi¹txai¹nha²kxai³ ai¹nhxai²na²hē³ni¹.
- 53 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² heh³khaix¹te²a² yain³txa² ũ³hū¹ai¹nha²kxai³
 yxã¹ta¹ yen³kxi³te²a² hãi¹sxã³ yen³kxi³txa²sxã³
 a³li³si¹jau³su² kwa³na³ha²kxai³ nxe³ai¹nhxai²na²hē³ni¹.
- 54-55 Nxe³jut³su² wãn³txu¹ta²na² txa²ka³lxa¹txi³nāu³xu¹txai²na²
 i³ye³kxain¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ we¹ta³lu²nū¹hain¹na²hē³ni¹.
 Nxe³te²kxai³la¹ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²
 a²ne³tah²nāu³u¹ta²nān²tu³ ko³nxe³ti³
 kãi³ain¹ju³ta² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
 sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³ni¹. Jã¹nxe³sa²tē³yain¹na³ni¹.
 I³sa³e² nū³ka³txa² txa²nū³ka³txi³khai³xan²tu³
 ã³non²ta³kxi²nē³na³ni¹.
- Nxe³jau³su² Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

56 Nxa²ha¹te¹ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tã³tī¹ka³tu³
 I³sa³be²la³ka³lxa²na² sxi²ha² yxau³kxi²ka³tu³ a³li³sxã³
 wã³li²xi²ta¹hxai²hē¹la².

Jo³ãu²ah³la² a³li³lah¹jau³su²

57 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a² I³sa³be²la³ka³lxa²
 ti²kãin²nha²ta¹hxai²hē¹la². A²wē³sa² a³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hē¹la².

58 A³li³lah¹kxi²tãu³ãn²tu³ti¹ a²nū³ka³txi³nāu³sxã²
 a²ya³lxi³nāu³sxã² a²ka³lxa¹txi³nāu³sxã² ain¹sxã³ Txa²wā¹sū³na²
 wi¹lhin¹sxã³ i²ye²si¹jau³su² ain³kxain¹nū²la² ka³lih³sxã³
 i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tin²ta¹.
 Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

59 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 a³lan²ni²sxã³ a²wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²te³lhxã³
 wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a²nxe²e³lain¹te³nah¹lxĩ¹:

— “Sa³ka³ri²ah³lo²su².” ĩ³lxĩ²kĩ³tũ¹xĩ¹, a²wĩ³na²
 nxe² ĩ³lxih²nha²ha²kxai³lu¹. Ain¹tah¹lxai¹ a²hã³ka³na²
 ten³yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 60 Nxa²ha¹te¹ a²hã³ka³na²
 ĩ³wa²li²yain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Yxã¹ta¹: “Jo³ãu²ah³lo²su¹.” Kĩ³tu¹wi¹.
 A²hã³ka³na²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

61 Nxa²ha¹te¹ ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:
 — A²nũ²a² te²yã¹nxe² ĩ³lxĩ²nha²te²la³ yũ³sĩ¹kĩ³sxa³xi¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

62 Ai¹nha²kxai³ ĩ³lxĩ²hain¹jau³nũ³a² a²wĩ³na²
 wxa²ye³wxãix3so¹ain¹sxã³ ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 63 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² hi²sen³su² ũ³wha²li¹lho¹ain¹txã³nxa²
 wxa²so¹nũ²la² ũ³ye³ka¹te³nah¹lxĩ¹:

— “Jo³ãu²ah³lo²su¹.” Nxe² ĩ³lxĩ²sĩ¹na¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 64 Nxe³ju³tan¹te²tũ³ti¹ Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu² ãh¹ĩ³sai¹sxã³
 ĩ³ye³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 65 A²nxe³ju³taĩ²li² ĩ²ai¹nha²kxai³ kãin² on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² Ju³te²a²ko³nãu³a² wã³la³ka³txãn¹ko³nãu³a²
 u²la³ ha³ta³nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 66 Jã¹nxe³kxan²ta²

Txa²wã¹sũ³na²nãu³xa² hxi²ka² yxau³ye²kxe³su² ĩ²ai¹nha²kxai³
 wã²nxũ¹hain³nha²sãn²sxã³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Wẽ³sai²li² ĩh¹nxe³ton¹sxã³ kãĩ³hĩ³te³ji¹ku¹. Kĩ³nhai¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa³ka³ri²ah³la² wãn³txa² ha³lo²a² wxã³jau³nũ³jau³su²

67 Ain¹nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² hi²sen³kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwãĩ³wi¹ha²kxai³
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 68 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹. I³sa³e² nũ³ka³txa²
 A²si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹, txa²nũ³ka³txai²na²su¹.

ĩ²nẽ³te³lhxã³ wxã³na²hẽ³li¹. Wxã³nũ²la²
 txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³ju³ta² sa²hau³ko³tẽ³na²hẽ³li¹.

69 Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹jah¹la² sa²si¹hã³sain¹jah¹la²
 kãin²khaix1nx2na³li¹. Nxe³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹taĩ²na²
 Sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²su² ha²kxai³
 a²ne³tah²nãu³su²na³li¹.

70 Nxe³jau³xai²na² kxã³nhxĩ¹nu¹taĩ²na² Sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹taĩ²na² wi¹lhin¹tũ³ka³txai²na²
 ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 71 ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxĩ¹:

— “Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ko¹ko¹nũ³ka³txa²
 an³ta³kxi²nẽ³lain¹tũ³ka³txa² a²yan³txi³su²
 ã³non²ta³kxi²nẽ³lain¹na²hẽ³li¹.” Ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

- 72 Nxe³jut3su² txa²wā¹ka³lxa¹txi³nũ³ka³txu¹ta²na² wi¹lhin¹sxā³
 thāi³ti³la² sa²hau³ko³tin²tain¹jau³su² ko³nxe³ti³
 kâi³ain¹kxa² wah³xa² ũ³yhoh³xai¹nxa³ha²kxai³
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ĩ³ye³kxũ¹jau³xu¹ta²na²
 wi¹lhin¹khaix¹jau³xan²tu³ kâi³ta³lu²nha²kxai³
 nxe³nũ¹hain¹na²hē³li¹.
- 73-74 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² te²yā¹nxe²
 ĩ³ye³kxũ¹nũ³te³nah¹lx¹: “Wxa²ko¹ko¹nũ³ka³txa²
 ā³non²ta³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Yuh³lx³nx3txi³xa³lho³li¹.”
 Nxe³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kan²txi³
 sa²yxo²wet1sah¹lxin¹tu¹wi¹.
- 75 Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² yxau³yah³lxin¹tāu³a²
 a³lan²ta² yxo²ha³kxah¹lx³sxā³ wi¹lhin¹sxā³
 kâi³sa²tē³yah³lx¹nha²kxai³ wain³te²lo³nha²sxā³
 sa²yxo²wet1sah¹lx¹nha²kxai³ nxe³sah²lxin¹tu¹wi¹.
 Txa²wā¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.
- 76 Jā¹nxe² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹:
 — Txa²wē³sāi³. Wxāi²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na²
 Si³yxau³jah¹lai²li² a²wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹.
 Nxĩ¹nha²kxai³ ne³ka³ta²a² wxā³sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² a³ka³nx²sxā³ wxā³ju³ta²nũ³a² a²nũ²a²
 ē¹nāu³ai²na² wxa²hau³ko³tũ²xai³si¹hain¹tu¹wi¹.
- 77 Nxĩ¹ka³tu³ a²nũ³ka³txa² ĩ³yau¹ũ¹hai¹nĩn¹te³nah¹lx¹:
 “Wxa²ko³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sũ³na² wi¹lhin¹sxā³ ĩ²nx2ti³sān²sxā³ ko³nxe³ti³
 kâi³yah³lxin¹ju³ta² nxe³wā²na³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹,
 ĩ³āin²ta³lx²sai¹nha²kxai³la¹.”
- 78-79 Te²yā¹nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tē³lha²kxai³
 a³lan²ju³ta² ĩ³ha²te¹kxi²nē³jut3sũ³nxe² txa²wā¹ē¹nāu³a²
 sa²hau³ko³tē³tu¹wi¹. Nxe³nē³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³
 kâi³kj³ju³ta² ā³wa²su¹kxi²nē³li² hāu²nxe³sxā³
 yxau²xai³nha²si¹nhē³li² nxe³nē³tu¹wi¹.
 Sa³ka³ri²ah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
- 80 Nxa²ha¹te¹ a²wē³sa²kxai³lu² Jo³āu²ah³la²kxai³lu²
 wi¹txon¹nha²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² wxi²kan¹to³nha²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³sa³e² nũ³ka³txai²na² Sũ³na² wān³txa²
 ĩ³hen³txi²nxa³ta³lxa¹ ha³lo²a² a²nũ²a² yũ²nxa³ko³xu¹ta²na²
 yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la².

2

Je³su²jah³la² a³li³lah¹jau³su²

- 1-3 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tāu³a² Au³kus²jah³la²
 Ro³ma²no²ko³xa² kâin²ko³xa² a²wa³li³kha³lah³lo²sa²ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹la² a²ha³lo²a² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²sxi²jen³khai³xa² txon¹nhĩn¹thĩ³nai³tã² a²nũ²a²
 wxa²hau³kot³so¹si¹hain¹jau³su² ũ³wha²li¹lho¹si¹hain¹jau³su²
 ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², jah¹la²sa². Nxe³ain¹tãu³a²
 a²wi¹lhĩ¹na² ũ³wha²li¹lho¹hĩ¹nai³tã² Ki³ri²ah³la² Si²ri³a³ko³xa²
 sa²hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³hĩ¹nai³tãn²tu³:

— Wxa²txon¹nhĩn¹thĩ³nai³tã² ĩx3sĩn¹sxã³ a²nũ²a² nũ³ka³txa²
 ũ³wha²li¹lho² ha³lo²a² ũ³ha²li¹lho² nxex3sĩ¹nhẽ³li¹.
 Nxe² ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³kxai³lu²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²sxi²yhen³khai³xa² a²txo¹nain¹thĩ³na²
 ĩ³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³xai¹na²kxai³ Jo³se²ah³la²kxai³lu² Na³sa³re²thĩ³na²
 Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³na² a³li³nũ²la² a²sxi²yhe³na²
 a²txon¹jen³khai³xai³tã² Be³lẽ²thĩ³na² Ju³te²a²ko³xan¹thĩ³nãn²tu³
 ã³nxĩ³te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³thĩ³na²
 Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²sxi²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
 Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su² ha²kxai³
 Be³lẽ²thĩ³na² ĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 5 A²nxe³jah¹la² a²sxe³xa²
 so¹te³lhxã³ nhya¹ta¹ka³lxa² tẽ³sxã³ ĩ³nhya¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 6 Nxe³ha²kxai³ ũ³wha²li¹lhau³ko³te³lhxã³ ĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³ ĩ³sa²yxa³ain¹tãu³a² ta¹ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa²
 wẽh³ni³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxe³nũ²la² Be³lẽ²thĩ³na²
 ĩ³ai¹nhĩ¹na² a²ki³lha³lxa² a²hxi²kan¹te²su² te²a²
 a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la². Po¹na² sxi²hẽ¹na² a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
 a²nũ²a² sxi²ha² ne³ki³ha²kxai³la². Nxe³sxã³ wã²la²
 tẽ³sxã³ wxa²wã³lãu²kxi²so¹sxã³ ko²syẽ¹na² ã³na¹sxã³
 ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².

O³ve²a² hau³ko³tũ³ka³txa² ĩ²ain¹jau³su²

8 Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² a²wã³kan¹ko³xa² o³ve²a²
 sa²hau³ko³tũ³ka³txa² he¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxah³tai²na²
 wah³nxa³ki²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxe³ain¹tãu³a² nxe³hĩ¹na¹
 oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ wxã³hĩ¹na¹
 ha³lo²a² sa²ko¹ko¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²ko¹ko¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 kãin² on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Ain¹nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²
 a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— On²txi³sah¹lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sah²lxin¹jau³nũ³a² ĩ³hen³txi³nx2ti³te³lhxã³
 wxã³na¹wi¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ka³li³nx2ti³tu¹wi¹. 11 Hĩ¹na¹
 Ta³vi²yah³la² sxi²yhe³na² wẽ³sa² wi¹khaix1te²a² a³li³lah¹na²li¹.
 A²nxe³jah¹la² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹ju³ta²
 ã³wa²su¹jah¹lo²nũ³su² tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹txa²
 Si³yxa³tãu³lo³jah¹lo²su² na³li¹. 12 A²nxe³te²a² po¹na² sxi²ha²
 wxa²wã³lãu²kxi²nha²sxã³ ko²syẽ¹na² ã³na¹sxã³ ã³wi¹ha²kxai³
 sxa²na³li¹. Nxe³ju³ta² ĩ²ah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ wa³su¹txi³ oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² wxa²ka³nxi²
wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³yain¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³te³nah¹lxi¹:

– Txa²wã¹sũ³na² oh³xa² yxaut3jah¹la² kãi²te²a²
Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
ĩ³wxi²kin³ti³ton³ti³hit1txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yxah³lxin¹sxã³
a²nũ²a² yuh³xan¹ko³xan¹ta³ nũ³ka³txa² wi¹lhin¹sxã³
yxau³ain¹tu¹wi¹, Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²ai¹nha²kxai³lu¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 ĩ³ye³ta³lu²nain¹nũ²la² oh³xa² wxa²ka³la³xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹nxa²ha¹te¹ o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³ka³txi³nu¹ta²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

– Nũ¹ka³na¹ Be³lẽ²thĩ³na² ai³sĩ²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na²
kwẽn¹ta² ĩ³ye³kxi²nẽ³lain¹jau³xa² ain³kxi² ĩ²i² a³sah¹lxi³wxi¹.
Nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³ain¹nũ²la² wa³su³txi³ ai³ain¹nũ²la² po¹na²
sxi²ha² a³li³kxi²nyhain¹nũ²la² Ma³ri²a³ka³lxa² Jo³se²ah³la²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²wẽ³sa² whãi²na¹
ĩ² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Hã²wxã³txa³

ĩ²ta³lun²nũ²la² ĩ³xain¹tãu³a² wãn³txai³tã² oh³xan¹jah¹lai²na²
wãn³txai³tã² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxe³ai¹nha²kxai³ o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³ka³txai²na² wãn³txa²
ain³kxain¹te²na² ĩ³yon²txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹nxe³te²la¹ku². Wãn³txa² ya²la³tu³te²nha²ku². Kĩ³nhai¹.
Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³
ju¹ta²li² ĩ²sxã³ ne³wa³kon³sa²tẽ³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxa²ha¹te¹ o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³ka³txa² ã³naun³ta²
ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²wã¹sũ³na² Kãin²ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
Oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³jah¹lai²na² wãn³txin³txi² ya²la³tu³
ĩ²kĩ³ten¹tu³wi¹. Nxe³kĩ³sa²kxai³ Sũ³na² sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³lxa² ĩ³lxi²jau³su²

21 Ain¹nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
a³lan²ni²nũ²la² nxe³hĩ¹na¹ wẽ³sa²ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²te³lhxã³
a²nũ²kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

– Je³su²jah³lo²su¹. Nxe² ĩ³lxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²ĩ³lxa² a²wi¹lhĩ¹na² Ma³ri²a³ka³lxa² wẽh³ni²nxa³hĩ¹nai³tã²
oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxã³ ĩ³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

– Je³su²jah³lo²su¹. Nxe² ĩ³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ai³ain¹jau³su²

22-24 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²wi¹lh¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txu¹ha² kwēn¹ta² wē³sa² a³li³la¹kxi²ta¹ka³lxu² i³nxai²na²
wē³sa² tu³kxi²tāu³a¹ wa³ka³li³yu³ta² hāi¹nxā¹txa²sā²nhi¹.
Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹jau³su² ha²kxai³
Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³ ain³kxi²nha²sxā³ ā³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nū²la² a²wē³sa² tu³kxi¹nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na²
sxi²ha² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹ta² sxi²ha² wē³sai²li² tē³sxā³
ā³wih¹ka³tu³ wā²nā³ū¹hi² yen³kxa² hxi²tē³nha²sxā³ ũ³hū²
nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹ kxā³nhxī¹nu¹tai²na²
Txa²wā¹sū³na² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ki³lha³lxa² a²hxi²kan¹te²nāu³xa² ten³sa³nhai¹.
Nxe³te²nāu³xa² txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³si²tu¹wi¹. Āh¹lxi³sxā³
kwa³sxa³xa² ki³ha¹li¹ kwa³jan³ta² kwa³sxa³xai²la³ tā³nxa²
sa³wxe³nān¹te²la³ tā³nxa² nxex³sxā³ tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
sxi²nhāu³ai²na² ũ³hū¹sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tāu³a² a²nū²a² Si³me³āu²ah³la²
Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lh¹in¹sxā³ wet¹ta¹hxai²hē¹la².
Te²yā¹nxe³sxā³ I³sa³e² nū³ka³txa² A²hxi²kan¹jah¹la²
Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² wxā³jah¹la² kāin²
wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na²
A²yāu³ka³txa² ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 26 Ā³si³tē³kxi²sxā³
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Si³me³āu²ah³lāi³. Hī¹na² wa³su³txi³ ya³lu¹nxā²nxa³lho³li¹.
Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la²
i²sā²nīn¹tu¹wi¹. Yan¹nāu³a¹ sa²kxai³lu¹ ya²lun¹ju³ta²
yū³tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² i³hen³txi³nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

27 Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā³si³tē³kxi²sxā³
Si³me³āu²ah³la² ai³ya³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
ā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ān²tu³ti¹ a²wē³sāi¹ah³la²
a²hā³ka³nai²na² nxe³sxā³ Je³su²jah³la² sa²ha³lxo¹so¹sxā³
wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wān³txa² we¹te³lhxā³ ya³ta¹hxai²hē¹la². 28 Nxa²ha¹te¹
Si³me³āu²ah³la² sa²kxai³lu² wē³sa² sa²ha²lxo¹so¹kxi²nū²la²
Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la².

29-32 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² nxe³txi¹. Wān³txa² i³ye³kxi²san¹jau³xai³tā² hī¹na²
ta³lun²ye¹tu¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² wxa²hxi²kan¹jah¹la²
txa²yen³nāu³a² i²a¹wi¹. Nxe³jah¹la² kxā³nxa²
ū³ye³cxū¹sa²nhīn¹jah¹la² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
i²ain¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² I³sa³e² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ wxa²wān³txa² i³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³
I³sa³e² nū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² kāin²si¹hain¹jau³su²

ĩ²hen³txai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Ai¹nha²kxai³
ya³lu²na¹ju³ta²hi¹na²wi¹na³li¹. Ka³lih³khaix¹sa³nha²wi¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

33 ĩ³ye³ta³lu²nxa²ha¹te¹ a²wĩ³na² a²hã³ka³na² whã²na¹
wã³txai²na² ain³kxai¹nha²kxai³ o²lya³ta¹hxai²hē¹la².
O²lya³te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹nxe³te²la¹ku². Kĩ³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

34-35 Nxa²ha¹te¹ Si³me³ãu²ah³lai²na² wã³txi³kxai³lu¹:

– Nxe³jah³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³na³li¹.

Nxe³jau³su² e³sã²na³tu³ Ma³ri²a³ka³lxa² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Ma³ri²a³ka³lxi¹ Wxa²wēh³sai²li² kxã³nãu³a² a²nũ²a²
ĩ³sa³e² nũ³ka³txa² ka³na³ka³nat3te²a² ã³kã²non³si¹ha²kxai³
a²ka³na³ka³nat3te²a² a²kã²nxa³tot3si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹xĩ¹.
Nxain¹kxai²nã²tu³ti² a²nũ²a² ka³lxa¹te²a² sa²yxo²ã³ain¹tũ¹xĩ¹.
Nxain¹kxai²nã²tu³ti² au³txi³ ãin²ti³khai¹nxe³nxa²tu¹xĩ¹.
A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²nũ²a² a²ẽ¹nã¹jau³la³ ĩ³sai¹ai¹nxa³jau³la²
wi¹ko³nha²hxat3tain¹tu¹xĩ¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

36-37 Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tãu³ã²tu³ti¹ txu¹ha² A²na³ka³lxa²
yxau³nũ³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa¹na² sa²kxai³lu²

a²wĩ³na² Fa³nu³e²lah³lo²su² ha²kxai³ a²ka³lxa¹ti³nãu³xa²
A³se²ra³ nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu² kwẽ³kxa² ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹
ka³na³ki²tãu³a² in³txa² so¹nyhain¹sxã³ yxau³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³nũ²la² jah¹la² ya³lu²kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ya³lu²kxi¹nxa²ha¹te¹
kwẽ³kxa²ka³lxa¹txi³ 84 nxe²kwẽ³kon³tãu³a² nũ¹yxau³ha²kxai³

a¹ka³lxon³khaix¹nxe³sxã³ kxã³su² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ju³ta²

ĩ³hen³txi³to³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
wi³xi²ta¹hxai²hē¹la². Wi³xi²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Kãin²khaix¹nxi¹lxi¹. Nxe² ĩ³ye³sxã³ ã³ti³hex¹ta¹ka³lxu²su²
nxa³ha²kxai³ yain³txa² ã³na¹ha²kxai³ hã¹sxã³

Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 38 Jã¹nxe³kxan²ta²
Si³me³ãu²ah³lo²kxai³lu² ĩ³ye³ta³lu²nxa²ta² ta¹ka³lxa²kxai³lu²

A²na³ka³lxa²kxai³lu² wi³xi²ta¹hxai²hē¹la². Wi¹xi²nũ²la²
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽ¹nxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²

sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thi³nã¹tũ³ka³txa² Sũ³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² wxã³ju³ta²nũ³a² wah³nxain¹te²nãu³xa²

a²yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thĩ³na² ĩ³ain¹jau³su²

39 Ain¹nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³la² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
sa²yxo²we¹ta³lu²nain¹nxa²ha¹te¹ Ka³li³le²a²ko³xa²

ĩ³ain¹ta¹hxai²hē¹la³, Je³su²jah³la² a²wĩ³na² a²hã³ka³nũ¹ta²sa³.
A²sxi²yhen³khai³xa² Na³sa³re²thĩ³na² ĩ³xi²sxã³

yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 40 Nxe³tãu³a² a²wẽ³sa²kxai³lu²
wi¹txo¹ni² nũ³kxũ³txo¹ni² wxi²kan¹sxã³ txo¹ni²

nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³
ī²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³a² e³kxi²nyhu¹jau³su²

41-42 Kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
I³sa³e² nū³ka³txa² ā³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
E³ji²ta²ko³xa² a³li³si¹hain¹jau³su² ā³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³hī¹nu¹tai²nān¹te²tu³ kwē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹
ye³ka³na³ka³nat3sxā³ Sū³na² kāi³ū¹hain¹ju³tu¹tai²na²
ī³sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³ru³sa³lē²thī³na²

ā³nūn²ta³kxain¹sxā³ ī³sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ti³xai²na² sa²kxai³lu² pas²kwa²ti³xa²su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
Jā¹nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² a²wī³na² a²hā³ka³nai²na²
nxe³ya³sxā³ jā¹nxe³ya³to³ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³nū²
Je³su²jah³la²kxai³lu² kwē³kxa² hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka²
āh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³ka³tu³ kwē³kon³sxā³
txo¹nhī¹na¹ a²wī³na² a²hā³ka³nai²na² nxe³ya³te²kxai³lu²
wē³sai²na² ā³sa²so¹sxā³ ai³yain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

43-44 Nxa²ha¹te¹ ā³sa²wa²lho¹xi²ta³lun²nyhain¹nxa²ha¹te¹
a²wī³na² a²hā³ka³na² ī³xi²te³lhxā³ a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxain¹te³ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹ hai³txi³
ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ Je³ru³sa³lē²thī³na²
yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²wī³na² a²hā³ka³na²
ju¹tai²na² ko³nhe²ya³nxa³ha²kxai³ ye³ka³na³ka³nat3sxā³
a³lan²ni²sxā³ a³li³sxā³ ā³nxī³ya³ta¹hxai²hē¹la². 45 Hā²wxān³txa³
ī²xi²ya³hxa³ha²kxai³ hxi²waun³ta³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la².
Nxa²ha¹te¹ a²nū³ka³txa² ā³si³tē³kxain¹te²nāu³xa² whāi²na¹
ī²ai¹nxa³ha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³te³nxī²te³lhxā³
wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 46 Wā³lain¹nū²la² ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³lan²nū²la² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹ka³tu³
ī²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²kxā³nxa² wā³li²sī²ai¹nxa³ta³lxa¹
jah¹la²kxai³lu² a²hoh³lxa³nū³ka³txa² ā³tī³xi²nū²la²
nxū²kwāi³ye³lot3sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
ain³kxi²nyhu¹ha²kxai³ wān³txa² ī³wā³txi³nyhu¹ai¹nha²kxai³
nxe³nyhu¹ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxe³nyhu¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
wē³sai²na² wān³txa² ain³kxain¹te²a² on²tain¹ta¹hxai²hē¹la²,
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² wxi²kan¹jau³su² ha²kxai³la²,
48 Jā¹nxe³kxan²ta² a²wī³na² a²hā³ka³na² nxe³ya³sxā³
Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³ai²na² ā³wih¹sxā³ ī²ai¹nha²kxai³ kāin²
o²lai¹nha²kxai³ ta¹ka³lxa² ī³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— wē³sāi³. Īh¹nxe³nhīn¹thai¹li¹? Kāin² ā³ten³nxa²nha¹hē³li¹.
Hxi²waun³txi³khaix¹sa²sī¹nhē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ ī³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yaⁿti³ta³ ten³sya¹hin¹thai¹ni¹? Txa²wĩ³na²
sxi²ha² ā³wih¹sxā³ ā³wxe³na¹ha²kxai³ ĩ²sya¹hxaⁿthai¹ni¹?
Ta¹hxai²hē¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² a³la³kxi²ti³hex1ta¹hxai²nxa³hē¹la².

51 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ā³si³tē³kxi²sxā³
Na³sa³re²thĩ³na² ĩ³xi²sxā³ yxau³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
A²wĩ³na² a²hā³ka³na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹
we¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³tai²li² a²hā³ka³na² a²ē¹nāu³ai²na²
ain³so¹tu³ta¹hxai²hē¹la².

52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² wi¹txo¹ni² wxi²kan¹to³ni²
nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sũ³na²
wi¹lhin¹sxā³ ĩ²ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ka³li³li³sxā³
ĩ²ai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

3

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² Sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³jau³su²

1-3 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ Ti³be³ri²ah³lai¹tā² Ro³ma²no²ko³xa²
kāin²ko³xa² ā³wē³non³sxā³ ā³wa³li³khan³tot3ta¹hxai²hē¹la².
Kwē³kxa² ka³lxa¹ton³nũ²la² 15 nxe² kwē³kon³nũ²la²
Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³lu² ha³lo²ai²li² a²nũ²a²
yxau³ai¹nxa³ko³xa² ho³tāu³a² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² Sa³ka³ri²ah³la²
ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³hĩ¹nai³tā² Ju³te²a²ko³xa²
Pōn³si³o³ Pi³la²jah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³
Ka³li³le²a²ko³xa² E³ro²jah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³
I³te³ri²a²ko³xa² Tra³ko³ni²ta³ko³xa² ko³ha¹lin¹ko³xa² Fi³li²pah³la²
a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ nxe³jah¹la² E³ro²jah³la²
a²lon³syhe²nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ A³bi³le²nā²ko³xa²
Li³sa³ni²ah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la²
Nxe³hĩ¹na² Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² Kai³fa²sah³lai¹tā²
A³na²sah³lai¹tā² nxe³sxā³ sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la²
Jā¹nxe³tāu³ān²tu³ti¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²kxai³lu²
Jor³tāu²yau³xan¹ko³nāu³a² ai³lha²thet3ta¹hxai²hē¹la².
Yuh³xan¹ta² ha³lo²a² whāi²na¹ ai³lha²thet3te³na¹ a²nũ²a²
ka³lxa¹txi³ ā³yā³nũ²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³yā³nũ²kxain¹nũ²la²
Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³la¹ ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
yũ³khaix1yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³ĩ³āin²ta³kxi¹nyha¹jah¹lxi³hē¹li¹
Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su²
ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa² wah³xa² sa²wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹.
Nxe³nyhah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³yaⁿtu³ta¹ ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹ha¹jau³su² ā³tĩ³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Jo³āu²
Ba³tis²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³jut3su² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² kxã³nxa²
 ũ³wha²li¹txã³n¹xu¹ta²na² nxe²e³te³nah¹lxi¹:
 – A²nũ²a² ã³jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² a²nũ²a²
 yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a² ai³sxã³ ĩ³ye³kxi²tu¹wi¹.
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su²
 wxã³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²nãn²tu³ ã³wxã³tĩh³nũ³a²
 wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ³li¹. 5 Wain³tĩh³na² a³li³ha²kxai³
 tĩh³na² kĩn³sxih²ju³ta² ĩ³wau³waut3sxi²ha²kxai³ tĩh³na²
 ka²yãu¹ka²yãu¹ju³ta² ĩ³ha³la³tu³la³kxi²ha²kxai³ tĩh³na²
 yax3lũ¹yax3lũ¹si¹ju³ta² sa²ne³ka³tũ²si²ha²kxai³
 nxe³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³jut3su² tĩh³na²nũ³a²
 wa³su³hĩ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a²
 wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 6 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka¹nain¹ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹.
 Nxe³sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
 Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹kxai²nãn²tu³ a²ẽ¹na²
 sa²hau³ko³tũ¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹.
 Ya²la³tu³ wxã³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxe³jau³su²
 ĩ³ye³kxi²tu¹wi¹.

I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ju³ta²
 a²ten³te²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ²ain¹te³nah¹lxi¹:

– Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³nai²li² an³txi¹nx2ti³na³li¹.
 Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³nyha¹lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sain¹kxai²nãn²tu³
 wi¹lhin¹yex1sain¹tũ¹xã¹, a²nũ²a² yxo²ha³kxa²su¹.”
 Nxe³nyhah¹lxin¹kxan²ti³ ti³he¹nxe³nx2ti³xa³wi¹. Nxe³sxã³
 wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³nai²li²
 ĩ³ki³ha¹kxi²yah³lxan³tho³li¹. 8-9 Nxe³ha²kxai³ wxa²ko³nxe³ti³
 kãi³yah³lxin¹ju³ta² ya²la³tu³ ã³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta² wã²nã³ũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
 hi³a³ ne³ka² ĩ²li³hxa³te²la³ wi¹nã³kxi²nxa³kxai²nãn²tu³
 a²nũ²a² hxi²ka² ĩ³tau³ka²tã³sãn²nũ²la² ha³nxe²a²
 yat3sxã³ hxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
 wi¹kãi³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.
 A²nxe³ju³kxai³lu²: “A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nãu³su²
 sĩn¹te²sa¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³xa² e³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 E³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² txah³lxa³kxa²
 tẽ³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nãu³su² wet1ti³hit1ju³ta²
 hxi²kan¹na³li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nān²tu³ ih¹nxet3sxā³ o²la³kxi²sīn¹te³la¹ji¹wi¹?
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— A²nū²ai²li² a²ha³la³san¹ka³lo³a² ka³lo³ha¹li¹
 yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³lo³ka³na³ka³nat3sxā³
 tē³sxā³ a²nū²a² a²ha³la³san¹ka³lo³la³ yū²nxa³te²a²
 wā²nhū¹txai¹yah³lxī³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ yain³txa²
 wā²nhū¹txai¹yah³lxī³nū³nhē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txa²
 i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ju³ta² te³nai¹nha²kxai³
 yxau³so³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² hi²sen³su²
 ro³ma²no² ū³yho³hi²txā³nxa² sa²so¹xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².
 I³sa³e² nū³ka³txa² sa²so¹xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³tū³ka³txai²li² yau³so³nain¹nū²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²nāu¹xai²na² i³yau³xa²
 ū³hū¹kxi²sa²sai¹sa²nhīn¹te³lhxā³ ih¹nxe² o²la³kxi²sīn¹te³la¹ji¹wi¹?
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— A²yo³ha² wain³txā³nxa² so¹lxī¹ so¹kxi²txai¹yah³lxī³hē¹li¹.
 Wain³ta² a²yo³ha² ā³sen³sai¹te²la³ so¹kxai¹yah³lxī³txa³hē¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nū³ka³txa² i³wā³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²nū³ka³txi³nāu³xa²sa¹. Ih¹nxe³sxā³
 o²la³kxi²sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Nū³kxūn³txi³ yen³kxa² sa²so¹kxai¹yah³lxī³txa³hē¹li¹.
 Yah³lxī¹nha²kxai³ a²nū²a² ko³nxe³te²lo³jah³lxī³txa³hē¹li¹.
 Yah³lxī¹nha²kxai³ yen³kxa² ū³yho³hi²nxa²lxain¹txā³nxa² hāi¹sxā³
 i³ka³li³jah³lxī³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ya³lo³txi²sxā³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxī¹:

— Jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo¹la³te²la³
 Kī³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 16 Nxa²ha¹te¹ a²nū³ka³txa²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Txa²si³yo³na² a²nū²a² hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la²
 wxā³tu¹wi¹. Wxā³te³na¹ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa³ha²kxai³
 a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²ta²la³kxi²nū¹ha¹kxe³su²
 hxi²ka¹nhī²nxa³nha²wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ i³yau³xa²
 ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx2ta¹ju³ta² hxi²ka¹nhī³na¹wi¹.
 Txa²si³yo³na² wxā³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² ū³hū¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na²
 ā³nhxan³ka²ti³nx2ti³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na³li¹.

17 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² hai³sxa² wa³kxēn³yah³lai²na² hai³sxa²
 wi¹we¹nha²kxai³ ki³kan²tāu³a² yain³ta³ki³a² wxa²so¹te²ju²hē³li¹.
 Wxa²so¹kxai²nān²tu³ wā³na³la³ka³lo³a² hxi²tē³nha²sxā³
 yain³txa³ki³a² i³ya³lan³kxi²xai³te²ju²hē³li¹. I³ya³lan³kxi²nū²la²

yain³ta³ki³a² a²wi¹ki³a² so¹sxã³ ã³wha¹ha²kxai³ a²ka³lo³a²
ã³na¹sxã³ sa²yat3sa²ha²kxai³ nxe³ki³te²ju²hẽ¹li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²nãu³xa²
oh³nãu³nũ¹ka³nã¹ko³xa² ã³h³wxe³ũh¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a²
ĩ³lxa³thi¹nxa³te²a² yuh³nã¹ta³ko³xa² ha³lo²a² ĩ³sa²tẽ³ko³xa²
ã³na¹kxai¹nha²kxai³ nxẽn³tain¹tu¹wi¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 A²nxe³jau³xa² wi¹jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³sxã³ e³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² E³ro²jah³la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— E³ro²jah¹lãi³. Wxãi²na² ko³nxe³thin¹khaix1ni¹lxi¹.
E³ro³ti²a³ka³lxa² so¹kxi²nyha¹hin¹ju³ta² ko³nxe³ti³
kãi³ju³tai²la¹wi¹. Wxa²lon³yah³la² a²sxe³xai²la¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ wxãi²na² so¹kxi²nyha¹hin¹ju³ta² ko³nxe³ti³
kãi³ju³tai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹kxan²ti³nũ¹
sa²yo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³la¹ ko³nxe³ti³ o²la³kxi²
kãi²non³ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Jã¹nxe³kxa²yu³kxai³la¹
kxã³ta³lon³tãu³a² E³ro²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lo²kxai³ sa²so¹sxã³ sxi²ha² kxan²thĩ³na²
ũ³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jẽ³su²jah³la² ĩ³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹kxi²jau³su²
21 Nxa²ha¹te¹ ã³tĩ¹kxai¹nxa³ta³lxa¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³
a²nũ²a² ĩ³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹ta³lun²nũ²la²
Jẽ³su²jah³la² ĩ³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ ã³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²ha¹te¹ Jẽ³su²jah³la²kxai³la¹
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹
oh³sĩn³na² sa²yo²hai¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Sa²yo²hai¹ka³tu³
kwa³sxa³xa² hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
oh³nãu³a² a³ka³nxi²xi²ye²ka³tu³ Jẽ³su²jah³lai²na²
a²ka³la³ki²wxe²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³ãn²tu³ti¹
oh³nãu³an¹te²a² wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²li²txa²ki³lha³lxa²khai³si¹lxi¹. A³lxi¹nxa²ha¹kxah³lo²si¹lxi¹.
Wi¹lxo³kxi²khaix1san¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Jẽ³su²jah³la² si³kxã³nãu³an¹ta² wĩ³na²nãu³xan¹jau³su²
23 Nxa²ha¹te¹ Jẽ³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
a²wah³ka³li³yu³ta² ãn³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
Jo³se²ah³la²ki³lha³lxin²tai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
Jẽ³su²jah³la² sa²kxai³lu² kwẽ³kon³sxã³ 30 nxe² ye³ka³lxa¹txi³
kwẽ³kon³sxã³ wa³ka³li³yu³ta² ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ Jo³se²ah³la² wĩ³nu²tu³ E³li²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
24 E³li²ah³la² wĩ³nu²tu³ Ma³ta²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ma³ta²jah³la² wĩ³nu²tu³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

Le³vi²ah³la² wī³nu²tu³ Me³ki²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Me³ki²ah³la² wī³nu²tu³ Ja³nai²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Ja³nai²ah³la² wī³nu²tu³ Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 25 Jo³se²ah³la² wī³nu²tu³ Ma³ta³ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Ma³ta³ti²ah³la² wī³nu²tu³ A³mo²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 A³mo²sah³la² wī³nu²tu³ Na³ũ²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Na³ũ²ah³la² wī³nu²tu³ Es³li²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Es³li²ah³la²
 wī³nu²tu³ Na³ka³i²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 26 Na³ka³i²ah³la²
 wī³nu²tu³ Ma³a³te²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³a³te²ah³la²
 wī³nu²tu³ Ma³ta³ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta³ti²ah³la²
 wī³nu²tu³ Se³me³i²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Se³me³i²ah³la²
 wī³nu²tu³ Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³se²ah³la² wī³nu²tu³
 Jo³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 27 Jo³ta²ah³la² wī³nu²tu³
 Jo³ã³nã²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³ã³nã²ah³la² wī³nu²tu³
 Re³sa²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Re³sa²ah³la² wī³nu²tu³
 So³ro³ba³be²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². So³ro³ba³be²lah³la²
 wī³nu²tu³ Sa³la³ti³e²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Sa³la³ti³e²lah³la²
 wī³nu²tu³ Ne³ri²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 28 Ne³ri²ah³la²
 wī³nu²tu³ Me³ki²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³ki²ah³la²
 wī³nu²tu³ A³ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³ti²ah³la²
 wī³nu²tu³ Ko³sã²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ko³sã²ah³la²
 wī³nu²tu³ E³ma³tã²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³ma³tã²ah³la²
 wī³nu²tu³ E²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 29 E²rah³la² wī³nu²tu³
 Jo³su³e²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³su³e²ah³la² wī³nu²tu³
 E³li³e²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³li³e²sah³la² wī³nu²tu³
 Jo³rĩ²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³rĩ²ah³la² wī³nu²tu³
 Ma³ta²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta²jah³la² wī³nu²tu³
 Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 30 Le³vi²ah³la² wī³nu²tu³
 Si³me³ãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Si³me³ãu²ah³la² wī³nu²tu³
 Ju³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ju³ta²ah³la² wī³nu²tu³
 Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³se²ah³la² wī³nu²tu³
 Jo³nã²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³nã²ah³la² wī³nu²tu³
 E³lya³kĩ²mah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 31 E³lya³kĩ²mah³la²
 wī³nu²tu³ Me³le³a²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³le³a²ah³la²
 wī³nu²tu³ Me³na²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³na²ah³la²
 wī³nu²tu³ Ma³ta³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta³ta²ah³la²
 wī³nu²tu³ Na³tã²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Na³tã²ah³la²
 wī³nu²tu³ Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 32 Ta³vi²yah³la²
 wī³nu²tu³ Je²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Je²sah³la² wī³nu²tu³
 O³be²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². O³be²jah³la² wī³nu²tu³
 Bo³a²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Bo³a²sah³la² wī³nu²tu³
 Sa²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Sa²lah³la² wī³nu²tu³
 Na³sõ²mah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 33 Na³sõ²mah³la² wī³nu²tu³
 A³mi³na³ta²bah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³mi³na³ta²bah³la²
 wī³nu²tu³ A³ta³mi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³ta³mi²ah³la²

wĩ³nu²tu³ A³nhi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A³nhi²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ Es³râu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Es³râu²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ Pe³re²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Pe³re²sah³la²
 wĩ³nu²tu³ Ju³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³ta²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Ja³ko²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ I³sa²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa²kah³la²
 wĩ³nu²tu³ A³bra³âu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³âu²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ Te³ra²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Te³ra²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ Na³ko²rah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 35 Na³ko²rah³la²
 wĩ³nu²tu³ Se³ru²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Se³ru²kah³la²
 wĩ³nu²tu³ Ra³ka³u²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ra³ka³u²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ Fa³le²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Fa³le²kah³la²
 wĩ³nu²tu³ E³pe²rah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². E³pe²rah³la²
 wĩ³nu²tu³ Sa²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Sa²lah³la²
 wĩ³nu²tu³ Kai³nã²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Kai³nã²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ A³fa³sat2jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A³fa³sat2jah³la²
 wĩ³nu²tu³ Se²mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Se²mah³la² wĩ³nu²tu³
 No³e²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². No³e²ah³la² wĩ³nu²tu³
 La³ma²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 37 La³ma²kah³la² wĩ³nu²tu³
 Me³tu³sa³lẽ²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Me³tu³sa³lẽ²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ E³no²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². E³no²kah³la²
 wĩ³nu²tu³ Ja³re²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ja³re²jah³la²
 wĩ³nu²tu³ Ma³la³le²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³la³le²lah³la²
 wĩ³nu²tu³ Kai³nã²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Kai³nã²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ E³no²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². E³no²sah³la²
 wĩ³nu²tu³ Se²tah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Se²tah³la² wĩ³nu²tu³
 A³tãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³su² wã²nxũ¹wet1ta¹hxai²hẽ¹la³, a²hã³ka³na² a²wĩ³na²
 yũ²nxa³ha²kxai³la². Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4

Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka² kQ³nxe³ti³ kãi³sain³si¹hain¹jau³su²

1 Jã¹nxe³kxan²ta² Je³su²jah³la²kxai³lu² Jor³tãu²yau³xa²
 a³li³nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa²
 ai³lha²thet3ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³su²
 nxũ²kwaĩ³yxau³sa²tẽ³ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³ ĩ³tih³nxe³sxã³ ã³so¹xai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 2 Nxe³nyhai¹nhĩ¹na² Sa³ta³na²jah¹la² wxã³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
 a²ten³jau³su² sa²yo²ã³ ĩ³wa³ka³nxe³sain³si¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³sxã³ 40 nxe² ye³ka³lxa¹txi³
 a³la²ni²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² yain³txa² kwa² ã³na¹ha²kxai³
 he³ha² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la²kxai³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Tah²su² nxī¹nha²kxai³
txah³lxa³kxa² tē³sxā³ yain³txa³nū³xa² wxa²ya¹ta²sxā³
wxa²wet1txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē³li².

4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nxī¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na²
jau³xau³hxai²tēx1 jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Yain³txi³khai³xa² so¹lxi³ yain³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³txa³hē³li¹.
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hāi¹nxe³ti³jau³xa¹
wet1yxau²xai³jah¹lxi³hē³li¹.” Ta¹hxai²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē³li².

5-7 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
sa²so¹sxā³ wā³la² kī³khai¹nxe³ka³txa² ūh³wxe³kxi²ta¹hxai²hē³li²
Nxe³tāu³a² ha³lo²ai²li² yxo²ha³kxa¹ yuh³xan¹ta²
nū³ka³txi³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ a²kwēn¹tai²na¹
wā²nā³ū¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Ko¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ txa²ha³lo²su²
tai¹tu³wi¹. Txai²na¹xai²na² ha³lo²a² a²wa³kxēn³su²na¹tai¹tu³wi¹
Nxe³ha²kxai³ ha³lo²ai²na² a²nū²a² ā³xa² ūh³wxe³ai¹na¹ju³ta²
hxi²ka¹na¹wi¹. Ai¹na¹ha²kxai³ txa²yu³hē³na²
sa²yxo²we¹je²san¹kxe³su² ā³ka³tih³wxe¹sē¹li¹. Nxīn¹ka³tu³
sa²nēn¹kxi²sa²hē³li¹. Nxe³san¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ju¹tai²li²
ū³hū²nxa²ha¹tu¹wi¹. A²wa³kxēn³su²hit1txā²ha¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hē³li².

8 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Kwa²nxī¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na²
jau³xau³hxai²tēx1jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³kah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³
ā³ka³ti³wxe³sxā³ sa²nēn¹kxi¹txa²hē³li¹. Nxe³jah¹la² so¹lxi³
sa²yxo²wet1sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē³li¹.” Ta¹hxai²hē³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē³li².

9 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²
sa²so¹ā³nū²la² Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na²
sxi²ha² a²ne³ka³nah²nāu³a² ūh³wxe³kxi²ta¹hxai²hē³li². Nxe³sxā³
ĩ³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lāi³. Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²su²
nxī¹nha²kxai³ a³li²sin³sxā³ ā³ya³hi¹sē¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²hxi²ki³kxai³lu²
wi¹lhau³ko³txa²tu¹wi¹. 10 Nxīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tēx1jau³xu¹tai²na² yau³xā³xai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² oh³xan¹ta²
nū³ka³txa² wi¹lhau³ko³txa²si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹na²hē³li¹.”

11 Āh¹jau³xa²sa¹: “Wi¹lhau³ko³txain¹kxai²nān²tu³
a²hxi²ki³khai³xa² ā³sa²so¹nxain¹tu¹wi¹. Txah³lxa³kxa²
sa²tā³yu³kxih³to³txa²kxa²yan³txi³su² nxe³nxa²ha¹wi¹.”
Ta¹hxai²hē³li².

12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
 jau³xau³hxi²tẽx¹ jau³xu¹tai²na² yau³xã³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹la²
 wi¹la² ã³si³tẽ³kxi²ju³ta² ye²si¹jau³su² wã³nxĩn¹ju³ta²
 o²la³kxi²sain³txa³hẽ¹li¹.” Ta¹hxi²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 a²ten³jau³su² sa²yo²ã³ ĩ³wa³ka³nxe³sain³si¹jau³xa² e³hxa³tũ²la²
 hã¹nxa¹sxã³ ã³waix³tain¹ta¹hxi²hẽ¹la².

Ka³li³le²a²ko³nãu³a² o²la³kxi² ã³si³wxe³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³a² Ka³li³le²a²ko³xa²
 ã³wã³li²ta¹hxi²hẽ¹la², Je³su²jah³la²sa³. Nxe³te³na¹
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nũ³kxũn³txi³
 ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³jut³su² u²lxi³
 ha³ta³nxe³ta¹hxi²hẽ¹la². 15 Jã¹nxe³nũ²la² Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³xa² ã³wi¹lha²the³to³ta¹hxi²hẽ¹la².
 ã³wih¹nũ²la² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ta¹hxi²hẽ¹la².
 A²nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxi²hẽ¹la².

Na³sa³re²thĩ³na² ĩ³xi²to³jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ Na³sa³re²thĩ³na² txo¹nain¹thĩ³na² ĩ³xi²nũ²la²
 sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
 wi²xi²to³hxi²kxai³ jã¹nxe³to³ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txãn³nxa² ĩ³yau¹ũh¹si¹jau³su²
 ĩ³sa²yxau³ta¹hxi²hẽ¹la². 17 ĩ³sa²yxau³nũ²la² ĩ³sa³i²ah³lu¹tai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²la³ha²kxai³
 kxã³nhxĩn¹nũ¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ũ³wha²li¹ta¹hxi²hẽ¹la², Nxe³txã³nxa² ũ³wha²li¹txãn³nxi²li²
 ũ³hũ¹ain¹nũ²la² sa²hai¹nũ²la² wãn³txai²li² a³txi²sxã³
 ĩ³ye³ta¹hxi²hẽ¹la². 18 ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ã³si³tẽ³kxi²sa²na³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a²
 ko³nxe³te²a² ĩ³hen³txi³te³lhxã³ sa²si¹hã³sain¹na³li¹.
 Sai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ũ³tĩ¹kxi²yxau³te²a² wa³su³txi³
 a³li³xi²si¹jau³nũ³su² ĩ³hen³txi³ha²kxai³ a²nũ²a²
 ye³han³te²a² wi¹lĩ²sxã³ wet¹si¹jau³nũ³su²
 ĩ³hen³txi³ha²kxai³ a²wah³ka³te²a² ã³wa²sut¹si¹jau³nũ³su²
 ĩ³hen³txi³ha²kxai³ nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

19 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kã³kxa²
 wah³xa² ã³wa²su¹tũ¹hain¹ti³wa³kxa² yau³son³si¹jau³su²
 ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³jau³xa² Je³su²jah³lo²kxai³ ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxi²hẽ¹la².

20 Nxe² ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² ta²nxã¹nxai²na² sa²wã³lãu²kxi²sxã³
 ũ³hũ¹xi²ta¹hxi²hẽ¹la². Nxũ²la² ã³wxe³xi²ta¹hxi²hẽ¹la².

21 $\tilde{A}^3n\ddot{u}^2kxi^2t\ddot{u}^3ka^3txa^2$ ain^3kxi^2 $yxau^2xai^3lain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$.
 $Nxe^3ha^2kxai^3la^1$ $Je^3su^2jah^3lai^2na^2$ $w\ddot{a}n^3txi^3kxai^3lu^1$:
 — $Jau^1xai^2na^2$ $e^3ain^1jau^3xu^1tai^2li^2$ $h\ddot{i}^1na^2$ $\tilde{a}^3si^3wxe^2na^3li^1$.
 $Ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$.
 22 $Nxa^2ha^1te^1$ $a^2n\ddot{u}^2a^2$ $ain^3kxain^1t\ddot{u}^3ka^3txa^2$ $wi^1le^3ha^2kxai^3$
 $kwa^2on^2tain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$. $Nxe^3te^3nah^1lx_i^1$:
 — $\tilde{i}h^1nxe^3kxa^2yan^3ti^3ta^3$ $nxe^2e^3kxi^2ji^1?$ $Jah^1lai^2li^2$ $h\ddot{a}i^1sx\tilde{a}^3$
 $Jo^3se^2ah^3la^2$ $ta^2hai^2la^1wi^1$. $Nyhain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$.
 23 $Nxa^2ha^1te^1$ $Je^3su^2jah^3la^2$ $\tilde{i}^3ye^3kxi^2te^3nah^1lx_i^1$:
 — $Nxe^3jah^3lx_i^3wxi^1$. $W\ddot{a}n^3txai^2na^2$ $e^3kxi^2sah^1lxin^1ta^2lu^1wi^1$.
 $Nxe^3jau^3xa^2sa^1$, $wx\tilde{a}i^2na^2$ $h\ddot{i}^3ne^3kxa^2$ $wa^3kx\tilde{e}n^3si^1lx_i^1$.
 $Nx\tilde{i}^1nha^2kxai^3$ $w\ddot{a}^2nx\ddot{u}h^1we^1txi^2nhi^1lx_i^1$. $Nxe^3jau^3xai^2na^2$
 $e^3kxi^2sah^1lxin^1ta^2lu^1wi^1$. $\tilde{A}h^1lx_i^3jau^3xa^2sa^1$:
 $Ka^3far^3na^3\ddot{u}^2th\tilde{i}^3nai^2na^2$ $wi^1lo^2la^3kxin^1ju^3ta^2$ $ain^3kxi^2si^1na^1h\ddot{e}^3li^1$.
 $Wxa^2txo^1n\ddot{i}n^1th\tilde{i}^3na^2$ $te^2y\tilde{a}^1nxe^3$ $we^1txa^2h\ddot{e}^3li^1$.
 24 $Y\tilde{a}n^1tah^1lx_i^1$ $a^2n\ddot{u}^2ai^2na^2$ $Txa^2w\tilde{a}^1s\ddot{u}^3na^2$ $w\ddot{a}n^3txa^2$
 $hen^3txi^3te^2n\tilde{a}n^2tu^3$ $a^2sxi^2yhen^3khai^3xan^1ta^3$ $n\ddot{u}^3ka^3txa^2$
 $en^2tain^1te^2ju^2h\ddot{e}^3li^1$. $Nxe^3te^2y\tilde{a}^1nxe^3sx\tilde{a}^3$ $en^2txi^3sain^1n\ddot{u}n^3na^3li^1$.
 25 $Ne^3ka^2sah^1lx_i^3wxi^1$. $Kx\tilde{a}^3nhx\tilde{i}^1nu^1tai^2kxai^3lu^2$
 $E^3li^2ah^3lu^1tai^2na^2$ $yxau^3h\tilde{i}^1n\ddot{u}^1tai^2kxai^3lu^2$ $Ju^3te^2a^2$ tu^1ha^2
 $a^2wha^3te^3son^3ta^1ka^3lxu^3n\tilde{a}u^3xa^2$ $ya^2la^3tu^3$ $ka^3lxai^1txi^3$
 $y\ddot{u}^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1li^1$. $Nxe^3ain^1ta^1$ $ye^3ha^1li^1$ $ka^3na^3ki^1$
 $ye^3kw\tilde{e}^3kon^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1li^1$. 26 $Ha^3lo^2a^2$ $wh\tilde{a}i^2na^1$ $w\tilde{e}h^3ha^2yau^3xa^2$
 $\tilde{a}^3na^1xa^3t\tilde{a}u^3a^2$ hai^3txi^3 $Ju^3te^2a^2$ $tu^1ha^3ka^3lxai^2$ $ka^3lxai^1kxan^2ti^3$
 hai^3txi^3 $\tilde{a}^3non^2ta^3kxi^2te^3lhx\tilde{a}^3$ $sa^2si^1h\tilde{a}^3\ddot{u}^1hxa^3ha^2kxai^3$
 $yx\tilde{a}n^1ta^1$ $Si^3t\ddot{o}^2ko^3xa^2$ $Sa^3rep^2ta^3th\tilde{i}^3n\tilde{a}n^1ta^1ka^3lxai^2$
 $a^2wha^3te^3son^3ta^1ka^3lxai^2na^2$ $so^1lx_i^1$ $\tilde{a}^3non^2ta^3kxi^2te^3lhx\tilde{a}^3$
 $sa^2si^1h\tilde{a}^3\ddot{u}h^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1li^1$. 27 $Te^2y\tilde{a}^1nxe^3sx\tilde{a}^3$ $E^3li^3se^2ah^3la^2$
 $yxau^3h\tilde{i}^1nu^1ta^2kxai^3lu^2$ $Ju^3te^2a^2$ $n\ddot{u}^3ka^3txi^3n\tilde{a}u^3a^2$
 $a^2n\ddot{u}^2a^2$ $khon^3ta^3kxi^2sx\tilde{a}^3$ $ka^3l\tilde{a}un^3ta^3kxi^2sx\tilde{a}^3$
 $k\tilde{a}in^2$ $\tilde{i}^3ton^3tain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1li^1$. $Yx\tilde{a}n^1ta^1$ hai^3txi^3
 $we^2txain^1ta^1hxai^2nxa^3h\ddot{e}^1li^1$. $Yx\tilde{a}n^1ta^1$ $Na^3m\tilde{a}u^2ah^3la^2$ $so^1lx_i^3$
 $Si^2ri^3a^3$ $n\ddot{u}^3ka^3txi^3su^2$ $jah^1lai^2na^2$ $so^1lx_i^3$ $we^2txain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1li^1$.
 $Nxe^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$.
 28 $Nxa^2ha^1te^1$ $w\ddot{a}n^3txai^2li^2$ $ain^3kxain^1nxa^2ha^1te^1$
 $\tilde{a}^3n\ddot{u}^2kxain^1t\ddot{u}^3ka^3txa^2$ $k\tilde{a}in^2$ $\tilde{a}n^3ta^3kxain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$.
 29 $Nxain^1ju^3tan^1te^2kxa^3ya^3lhu^2$ $\tilde{i}^3sa^2yxau^3ain^1n\ddot{u}^2la^2$
 $Je^3su^2jah^3la^2$ $hxi^2ki^3sa^2wa^2yat^1sa^2t\tilde{a}^3ha^3lo^2sai^1ain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$.
 $Ai^1nha^2kxai^3$ $w\tilde{a}^3la^2$ $ne^3ka^3nah^3n\tilde{a}n^1je^3na^2$ $sxi^2yhe^3na^2$
 $txo^3nain^1jen^3ka^3si^2ha^2kxai^3$ $ka^3la^3ain^1n\ddot{u}^2la^2$ $Je^3su^2jah^3la^2$
 $\tilde{a}^3na^1sx\tilde{a}^3$ $a^3ka^3ti^2sx\tilde{a}^3$ $\tilde{a}^3ya^2lu^1t\ddot{u}^1x\tilde{a}^1$. $Ain^1jau^3su^2$
 $ain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$. 30 Ain^1ta^1 $hxi^2ka^1nain^1ta^1hxai^2nxa^3h\ddot{e}^1la^2$
 $Nxa^2ha^1te^1$ $Je^3su^2jah^3lo^2kxai^3lu^2$ $a^2h\tilde{a}ix^1t\tilde{i}h^3na^2$ $\tilde{i}^3ka^3nxi^2sx\tilde{a}^3$
 $\tilde{a}^3waix^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$.

Ko^3nxe^3te^2a^2y\tilde{a}u^3ka^3txa^2nx\ddot{u}^2kw\tilde{a}i^3wih^1sx\tilde{a}^3yxau^3jah^1lo^2su^2

31 Ī³ka³nxi²nũ²la² Ka³far³na³ũ²thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³nai²na²
 ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nũ²la² sa²ba³to³ nxa²hĩ¹na¹ a²nũ²a²
 ā³nũ²kxi²te²a² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².
 32 Ai¹nha²kxai³ ain³kxain¹tũ³ka³txa² ĩ³yxo²o²lhain¹ta¹hxai²hē¹la³,
 wxi²kan¹txi³ ĩ³ye³kxai¹nha²kxai³la². 33 Nxe³ain¹tāu³a²
 ā³nũ²kxi²thĩ³nāu³ai²na² in³txa² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
 kxā³nxa² nxũ²kwai³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² ĩ³wxan¹sxā³
 kaix¹ta¹hxai²hē¹la².

34 Kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³.

Na³sa³re²thĩ³nān¹jah¹lo²si¹lxi¹.

Īh¹nxe²3sa²nhĩn¹ji¹wi¹?

Sun²tā¹hxat³3sa²sĩn¹te³lhxā³

wxā³nhĩn¹ji¹wi¹? Ī²nxa²te²sa¹wi¹. Txa²wā¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹.

Ko³nxe³ju³ta² yũ³ti³hex¹jah¹lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³te²a²
 yāu³ka³txa² wxi²kan¹txi³ kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— In³txai²li² ka³nahx²nxe³sxā³ nxũ²kwai³li³txa²hē³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²

ā³nhē¹nhē¹yain¹te³na¹ ā³na¹nũ²la² nxũ²kwai³li³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² in³txai²li²wi¹lain³kxi²xi²ye²ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³jut³su² we¹txain¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹

ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 36 Nxa²ha¹te¹ a²nũ³ka³txa² kāin² o²lain¹sxā³
 ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Īh¹nxe³ju³khai³nxe³hĩn³te²lā¹xā³?

Jah¹lai²li²

ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² wxi²kan¹txi³ kwa³na³ha²kxai³

nxũ²kwai³li³ain¹txā²na³li². Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxe³jut³ta²li² ha³lo²a² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² a²nũ²a² ĩ³ton³te²nāu³xa² we²txain¹jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa²

ā³nũ²kxi²thĩ³na² a³li³xi²nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³la² sxĩ²ha²

ā³nxi³sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a²

a²hāi³na¹ka³lxa² kāin² ĩ³hĩ¹la³kxi²ha²kxai³ Je³su²jah³la²

ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 39 Nxe³ha²kxai³ a²sxan³ka³lo³a²

ā³nxi³sxā³ ā³yāu³son³kxi²nũ²la² ĩ³ta³ka³txai²na²

we²nxi²si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la²

a²kwēn¹tai²na¹ we²txi²nũ²la² ĩ³sa²yxa³sxā³ yain³txa²

hau³kot³sxā³ ũ³hāu¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²te³lhxā³ tāu³a² a²nũ²a²

ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³te²a² yxo²ha³kxa¹ sa²so¹nũ²la² Je³su²jah³la²

ā³ĩ³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² wxa²wai³te²a²

a²hāi¹nxe³ti³xa¹ we²txain¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxa²ha¹te¹

ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² kāin² a³li³nũ²la² ĩ³wxan¹sxā³

kaix¹jain¹ta¹hxai²hē¹la². Kaix¹jain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na² Txa²wā¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lot3jah¹lo²sin¹kxe³su² a³la³kxai¹nha²kxai³
ka³nahx2sxā³ yxau³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³jau³su²

42 Nxe³ai¹nha²kxai³ i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ sxi²yhe³na²
a³li³xi²nū²la² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa²
nūh¹xai³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ū²thi³nān¹tū³ka³txa²
ā³nī²xi²te³lhxā³ a³li³ain¹ka³tū³ hā²wxān³txa³ i³ha¹txi²nū²la²
a³li³sxā³ ā³waix3si¹hai¹nxa³jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Sxi²yhe³na² yxo²ha³kxa¹ ai³lha²thet3sā²na¹tu¹wi¹.
Nxa¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa²
i³hen³txai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹ju³ta²nū³su² Txa²wā¹sū³na²
sa²si¹hā³sain¹na²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

44 Nxe³ain¹jut3su² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³xa²
Ju³te²a²ko³xan¹thi³nāu³xa² whāi²na¹ ai³lha²thet3tū²la²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txa²
ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

5

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³kaix1so¹ ā³si³wxe³jau³su²

1 Hā²wxān³txa³ i³ye³na² Je³ne³sa³re²ye³na² yxo²ka³teh³nāu³a²
ai³sxā³ ā³yit1ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² a²nū²a² ka³lxa¹txi³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²te³lhxā³ wxā³sxā³
ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³ai¹nha²kxai³

a²ne³kun²nāu³a² ka³no¹a² ka³lo³ha¹li¹ i²yain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³te²a² ai³na² sai¹te³lhxā³ ain¹ka³lo³su² ta¹hxai²hē¹la².
Yxān¹ta¹ ai³na² sai¹tū³ka³txa² a³li³nū²la² ta³lā²la²ka³lo³a²
wxa²hi³la³kxi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxe³ain¹kxan²ta²

Je³su²jah³la²kxai³lu² ka²no¹a² ā³wih¹nū²la² a²wa³kxēn³yah³la²
Si³māu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ ā³wih¹nū²la²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² jū¹nxe² ā³nhai¹a³sa³wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nū²la² ā³wxe³ka³tū³ ā³nū²kxi²tū³ka³txai²li² Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

4 Hā²wxān³txa³ i³yau¹ū³ta³lu²nain¹nū²la²
i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Si³māu²ah³lāi³. i³ye³na² ut1tāu³a² ta³lā²na²ka³lo³a²
tē³sxā³ ā³na¹sxā³ ā³nū¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ai³na² sai¹a³sah¹lxi³wxi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³lai²na² i³wa²lū³xi²nyha¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. O²la³kxi²sxā³
ā³a³lan²sīn¹na¹hē²li¹. Nxe³nha¹kxan²ti³ hai³txi³ ain³ta³

sai¹ti³hex1sĩ¹nxa³hẽ²li¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³ye³kxi²sa²nhĩ¹nha²kxai³
ta³lã²na²ka³lo³a² ã³na¹sxã³ ã³nũ¹ta¹tu¹wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ ã³na¹sxã³ ã³nũ¹tain¹nũ²la² ai³na²
ka³lxa¹txi³ sa²sai¹ai¹nha²kxai³ ta³lã²na²ka³lo³ai²na²
sa²ten²ta³kxi²te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la², ai³na² ka³lxa¹sxã³
sax2txe¹yai¹nha²kxai³la².

7 Nxe³ai¹nha²kxai³
a²ya³la²nãu³xa² ka³no¹a² ka³lo³ã³sa²nũ³ka³lo³a²
wxa²ye³wxãix3so¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³

ã³wxã³ain¹nũ²la² ka³no¹a² ka³lo³ha¹lin¹ti³xa² ai³na² ne³ki¹sxã³
sa²sai¹ai¹nha²kxai³ ã³nxũt1te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Ain¹jut3su² Si³mãu² Pe²jah³la²kxai³lu² Je³su²jah³la²
hxi²kan¹khai¹nxe³jut3su² ĩ²nxa²ha¹te¹ a²ne³kxai³tãu³a²
ã³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³lãĩ³. Kõ³nxe³ti³ kãĩ³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³
ã³nix3txu¹li¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Jã¹xain¹jut3su² Pe²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² ain¹sxã³ ai³na² ka³lxa¹txi³ sai¹nha²kxai³
on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Te²yã¹nxe³jut3su² Si³mãu²ah³la²
ya³li²nyhain¹tũ³ka³txa² Se³be³te²ah³la² ki³lha³nãu³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²na² ĩ³lxa² Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³
Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ya³te²a²

on²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ³wa²lũ³xi²nyha¹te³nah¹lxĩ¹:

— Pe²jah³lãĩ³. O²txa³hẽ¹li¹. Ai³na² ã³na¹to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ a¹hĩ¹nãn¹te²ty³ ã³si³tẽ³san¹kxai²nãn²ty³
a²nũ²a² ĩ³kaix1so¹nĩn¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹tu¹wi¹,
ã³si³tẽ³kxi²sa²si¹hain¹jau³su¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Ain¹nxa²ha¹te¹ ka²no¹a² sa²ne³ha³lo²sa²tã³nũ²la²
Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³hit2txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Khon³ta³kxi²sxã³ kq³lãun³ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu² sxi²yhe³na²
Je³su²jah³la²kxai³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ ka³lãun³ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³jah¹la² ya³son³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ya³son³kxi²nũ²la²
jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ĩ²nũ²la² a²ne³kxaix3tãu³a²

ã³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ win¹ta²te²lxĩ³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. “Wxa²ĩ³ta³ka³txa² hxi²kan¹txi³
we²txi¹nxa²ha¹tũ¹xã¹” Sa¹ki³la³te²ki³lha³ti¹.
Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ sa²nũ³sin²sxã³
wxa²wxai³nyha¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Ten³sa³nhai¹. Wxa²ĩ³ta³ka³txa² ã³wa²su¹tũh¹nxa²ha¹wi¹
Nxe³nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nyha¹hĩ¹na¹ a²nũ²a² kwẽn¹tai²na²

ĩ³to³nain¹te²a² a²kwēn¹tai²na¹ we²txi²ta¹hxai²hē¹la².
 14 A²nxe³jut³su² Je³su²jah³la²kxai³la¹ ĩ³ye³kxain¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:
 — Nxe³nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wā³nxīn¹ta²
 si³yxa³jah¹la² ai³sē¹li¹. Ain¹tāu³a² we²txi²nxa²ha¹ju³ta²
 a²nū²a² ā³xa² ĩ³hen³txi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ wā³nxīn¹ta²
 si³yxa³jah¹lan²tū³ ka³yxuh³xa² Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 ĩ³yau¹ūh¹nxain¹kxe³su² ũ³hū¹txai¹nhē³li¹. Nxai¹nīn¹kxai²nān²tu³
 hā²wxān³txa³ wā³nxīn¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na²
 tē³sxā³ Sū³na² ũ³hū¹yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tū³ti²
 a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² we²txi²nxa²ju³ta²
 ĩ³yau¹ū³yhe²ai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe³yān¹tah¹lxa¹ nxe² ĩ³ye³kxi²kxan²ti³nū¹
 ju¹ta²na² u²lxi³ ha³ta³nxe² ĩ³ye³e²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a²nāu³xa² kāin² ā³nū²kxi²nū²la²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi² ĩ³to³nain¹te²a²
 we²txi² nxe³te³lhxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 16 Nxe³nyhain¹to³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ā³waix³tū²la²
 ha³lo²ai²li² a²nū²a² yxa³ai¹nxa³ko³xa² ā³nxai³to³ta¹hxai²hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²te³lhxā³ ā³nxai³to³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² kan²ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

17 Ain¹nxa²ha¹te¹ kxā³non³tāu³a² a²nū²a² āh¹lxi³sxā³
 kāin² ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Sxi²yhe³na²
 Ka³li³le²a²ko³xan¹thī³nāu³a² a³li³i² sxi²yhe³na²
 Ju³te²a²ko³xan¹thī³nāu³xa² a³li³i² Je³ru³sa³lē²thī³na² a³li³i²
 nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³tū³kā³txa² fa³ri³se²a²
 nū³kā³txi³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txai²na²
 ĩ³yau¹ū³tū³kā³txi³su² ha²kxai³ nxe³yain¹sxā³ sxi²yhe³na²
 a³li³sxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹nū²la² ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ain¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²
 kāin² ā³nhi²ka¹tha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nū³kxūn³sxā³
 ĩ³we²txa³lxain¹ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxe³tāu³ān²tu³ti¹ in³txi³nāu³xa²
 wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³kā³txai²li² in³txa²
 kan²ta³kxi²ha²kxai³ hāi¹sxā³ ka²ma²ka³lo³a² sxā³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te²a² ka²ma²ka³lo³a² whāi²na¹ ā³ki³wxen³ta³kxi²sxā³
 sa²so¹sxā³ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹nū²la²:

— Ā³wih¹sīn¹ki³tū¹xā¹. Kan²ta³kxi²jah¹la² tē³sxā³
 Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tāu³a² ũ³ha¹a³sīn¹ki³tū¹xā¹.
 In³txi³nāu³xa² ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³ain¹tah¹lxa¹
 sxi²hē¹nāu³a² a²nū²a² nū³kā³txa² ā³kā³tū³je²nyhai¹nha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ ā³wih¹hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe²nxa³ha²kxai³
 sxī²ha² ne³kā³nah²nāu³a² ĩ³ka³la³nū²la² te²la²ka³lo³a²
 sa²sain¹ta³kxi²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ĩ³ton³jah¹la²
 ka²ma²ka³lo³a² whāi²na¹ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tāu³a² a²nū²a²
 a²nxū²kwai³wit³ta² ũ³yhu³lhxot¹sxā³ ũ³ha¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

20 — Je³su²jah³la² hxi²ka² kan²ta³kxi²nē³ka³txa² we²txi²ju³ta² yū³tū¹xā¹. Ain¹jau³su² ū³ha¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la²kxai³ wi¹kō³nh²nxa²ha¹te¹ ā³yxo²o³tū¹nū²la² ī³ton³jah¹la² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²kō³nxe³ti³ kâi³in¹ju³ta² ā³wa²su¹txa²ha¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² nxain¹sxā³ he³son³kxi²nyhain¹sxā³ ki³han³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ ne³wā²na³ain¹te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²li² a²nū²khai³xai²la¹wi¹. Hxi²kan¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Sū³na² kō³nxe³te²lo³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³jau³su² ki³han³sxā³ e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

22-23 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ he³son³kxi²nyhain¹jau³su² wi¹kō³nh²nū²la² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— He³son³jah³lxin¹jau³xa² ha³ya³kxa² e³li³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Īh¹jaut³ta³ wān³txa²

wa³sut³jau³la³te²la¹xā³? “Wxa²kō³nxe³ti³ kâi³in¹ju³ta² ā³wa²su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²: “Ī³ton³jah¹lāi³. Ī³sa²yxau³sxā³ ā³nxī³xi¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²

nxe²hī³ji¹wi¹? 24 Yxān¹ta¹ Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³lo²su² na¹ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta² ī³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ ī³ton³jah¹lo² ī³nxai²na²

ī³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹. Ī³sa²yxau³txi¹. Wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxā³ ā³nxī³txu¹li¹. Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ī³ton³jah¹la² wa³su³txi³ ī³sa²yxau³nū²la² a²sxa³ka³lo³a²sa²so¹sxā³ ā³nxī³xi²ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi² kâi²non³jau³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³ye³kxi²lā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 26 Nxe³ai¹nha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³wā³wā³txi³sxā³ ī³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³khaix¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Kwēn¹ta²na¹ ī²kī³tā³li¹. Yxān¹ta¹ kxā³nxai³kxai³lu² te²xi²yā¹nxe³ju³ta² ī²kī³sxai²nxa³tai¹tu³wi¹. Tah¹hī¹na¹ ī²kī³tā³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Le³vi²ah³la² ī³kaix¹so¹jau³su²

27 Hā²wxān³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu² a³li³xi²nū²la² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³jah¹lai²na² Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha²

ū³yho³hi²ki³ka² ū³ha¹thī³na² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²na² Pu³pli³ka²no² nū³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ī²sxā³ ī³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— $\tilde{A}^3si^3t\tilde{e}^3kxi^2s\tilde{e}^1li^1$. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 28 Nxe³ai¹nha²kxai³ Le³vi²ah³la²kxai³lu² a²yen³kxa²
 whāi²na¹ wxa²wxe²a³nū²la² ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la²
 29 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hā²wxān³txa³ Le³vi²ah³la²
 a²sxi²nhāu³a² yain³txa² kāin² we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³sxā³ Je³su²jah³la²kxai³ wxā³sxā³ i³yain³si¹jau³su²
 kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a² ũ³yho³hi²ki³ka²
 so¹kxi²nē³tū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ ā³wxā³ha²kxai³ a²nū²a²
 ā³xa² ka³lxa¹txi³ nū¹nain¹sxā³ yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 30 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txi³nāu³a²
 ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² nxain¹sxā³ ju¹ta²
 i²ain¹sxā³ kāin² i³hi³ta³lxi³sxā³ Je³su²jah³la² a²sa³wih³ha³lxa²
 i³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²nū²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
 so¹kxi²nē³tū³ka³txi³su² ko³nxe³ju³ta² kāi³te²su² te²nāu³xa²
 nxe³te²su² ain¹sxā³ ā³nū²kxi²sxā³ yain³ni² i³na²
 nxe³kxah³lxin¹si²li¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 31 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²nyhain¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:
 — Ne³ka²sa²sa²lxi¹. A²nū²a² wi¹lain³kxi²nha²te² hi²sen³su²
 hī³ne³kxa² wa³kxēn³yah³la² ā³ten³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹
 a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² so¹lxi³ ā³ten³te²ju²hē³li¹.
 32 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹.
 Ko³nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta² yū²nxa³nha¹.” Nxe³te²su² te²na²
 i³kaix¹so¹ai¹na¹ju³ta² yū²nxa³wi¹. Yxān¹tah¹lxa¹ hāi¹sxā³
 ko³nxe³jah¹la² so¹lxi³ a²ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³
 ā³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxi³ wxa²wa²su¹tain¹te³lhxā³
 i³kaix¹so¹ai¹na¹ju³ta² yū²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

He³lxi²yxau³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

33 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²nyhain¹te³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lāi³. ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ Jo³āu²
 Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² Sū³na²
 i³ka³li³kxi²te³lhxā³ he³lxi² yxau³to³hain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 i³ye³kxain¹to³lhai¹li¹? Ai¹nha²kxai³ fa³ri³se²a² a²sa³wi³ha³lxa²
 te²yā¹yxain¹nū³nhxai²na²hē³li¹. Ain¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxa²
 hai³txi³ ti³hex¹yu³nxān²nxa³wi¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yxau³nuh¹nx²ta¹tāu³a² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³
 he³lxi² yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.
 A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nān²tu³
 a²ya³la²nāu³xa² i³kaix¹so¹yhain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³ta²
 sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³la² yxau³ye²yhai¹hī¹na¹
 i³kaix¹so¹ain¹tū³ka³txai²na² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³
 he³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. 35 Yxān¹ta¹
 yxan¹nāu³a¹ a²wē³sāi¹yah³lai²na² so¹kxain¹sxā³

sa²tā³tj¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ nxe³hī¹na¹
 a²nū²a² i³kaix¹so¹ain¹tū³ka³txa² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ he³lhxi²
 yxau³ain¹ju³ta² wain³tu¹wi¹. Jā¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a²
 nū³ka³txai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
 nxain¹sxā³ txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa²
 sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su² he³lhxi² yxau³ain¹te²ju²hē³li¹.
 Ne³to³ta¹ txa²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² ā³waix³txai¹na¹hī¹na¹
 so¹lxi³ he³lhxi² yxau³ain¹tu¹wi¹. Ā³waix³txa¹na¹kxe³su²
 i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ he³lhxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.

36 Nxe³ha²kxai³la¹ i³yau¹ū³jau³xa² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² wā²la² kwēn¹ta² yxāi¹ka³lo³a²
 wi¹ka³lo³a² tē³sxā³ ko³nxe³ka³lo³a² ā³ten²ti³ka³lo³a²
 ū³nhū²kxi²sxā³ ūh³yxāi¹yain¹te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹
 ūh³yxāi¹yain¹ke³la³te²kxai³ wā²la² wi¹ka³lo³a² ā³kho³te²ju²hē³li¹.
 Jā¹nxe³kxa²yu³su² wā²la² tī³ka³lo³la³ ā³sai¹hī³nx²nx³wi¹.

37 Jā¹nxe³jau³su² yain³txi³yau³xa² txah²yau³xa²
 hai³txi³ ka³yxuh³xa² wā²lē¹na² tī³ka³lo³ē¹nān²ta³
 ā³nē¹na³wi¹sxā³ ū³wha¹kī³te²sxa³yu²hē³li¹. Ā³nē¹na³wi¹sxā³
 ū³wha¹kī³ke³la³te²kxai³ a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu²
 wā²lē¹nai²li² i³txi³hau³kxi²sxā³ i³khot³sxā³ a²yau³xa²
 ā³nē¹na³hxa³te²ju²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³
 ha³li³hxa³ni² wā²lē¹nain²ti³ ā³kho³ti² nxe³te²ju²hē³li¹.

38 Yxān¹ta¹ yain³txi³yau³xa² tah²yau³xan²ta³ wā²lē¹na²
 ta²hē¹nāu³a² ā³nē¹na³wi¹sxā³ ū³wha¹kī³te²ju²hē³li¹.
 Nxe³kī³kxai²nān²tu³ wā²lē¹nai²na² ā³kho³txa³ha²kxai³
 a²yain³txi³yau³xa² ā³nē¹a³na¹xa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹.

39 A²nxe³sxā³ a²nū²a² vīn²yau³xa² tīn³yau³xa² tē³sxā³
 i³na²ain¹kxai²nān²tu³ tah²jau³xa² āh¹ ā³te³nain¹te²sxa³yu²hē³li¹.
 Nxe³ha²kxai³lu¹: “Tī³yau³xa² ā²la² wi¹na³li¹.” Nxain¹te²ju²hē³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6

Sa²ba³to³ nxe³hī¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ū³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ kxā³nāu³a² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa²
 whāi²na¹ hai³sxa² ha³nāu³ha² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la²
 Ain¹tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² yain³txa³nā³kxa² wxa²ni²lho¹nū²la²
 wxa²ti³kxi²sxā³ wxa²ki³ka³tuk¹kxa² sai¹sxā³
 yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa²
 i²ain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa³nā³kxa² wxa²ni²lho¹yah³lxi¹lxi¹. Nxe³to³ta¹
 Ju³te²a² nū³ka³txa² sa²ba³to³ nxe³tāu³a² a²wa³ka³la²
 a²yo²ha³kxa¹ ā³na¹xai³kī³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yah³lxin¹ta¹
 jau³jau¹xai²na² sa²yo²ā³yah³lxin¹ten¹tu³wi¹, yain³ti³nā³kxa²
 wxa²ni²lho¹yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

3-4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
i²nx2ti³ta²lu¹wi¹. Ta³vi²yah³lu¹ta²na² he³ha²kxai³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹ta²na² he³hai¹nha²kxai³ nx-
ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹tãu³kxai³lu² Sũ³na² sxi²ha²
ã³wih¹nũ²la² yain³tũ³xai²na² Sũ³na² ũ³yho³hi²tũ³xai²na²
wxa²so¹sã³i³yain³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tũ³xai²na²
Sũ³na² sxi²ha² hau³ko³tũ³ka³txai²na² so¹lxi³ yain³tũ³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxã²ti³
yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

5 Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³la³sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
a²wa³kxãn³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² hxi²yã³nãn³ta³kxi²ha²kxai³ we²txi²jau³su²

6 Hã²wxãn³txa³ ãh¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² Ju³te²a²
nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³na² ã³wih²xi²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² i³hen³txi³to³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
in³txa² a²hxi²wi¹nẽ³tãu³a² hxi²yã³nãn³ta³kxi²sxã³ ã³wih¹sxã³
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wxã³sxã³
ã³wih¹hi² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² wxã³sxã³
ã³wih¹hi² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
hxi²we²txi²ju³ta² i²te³lhã³ wahx3nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ kq³nxe³thin¹sxã³ he³son³kxi²nhain¹te³nah¹lxi¹:

— Sa²ba³to³ nxe³ki³tãu³a² hxi²we²txi²kxai²nãn²tu³
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² sa²yxõ²ã³kxi³ju³ta² i²ki³txai²li¹.
Nxe² kq³nxe³ti³ he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxa²ha¹te¹
he³son³kxi²nyhain¹jau³xa² Je³su²jah³la²kxai³lu² a³la³kxi²ha²kxai³
hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— i³sa²yxau³sxã³ ã³wxã³txu¹li¹. Nxe³jau³su² nũ²la²
in³txai²li² i³sa²yxau³sxã³ ã³wxã³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³la¹:

— Ne³kxa²sah¹lxi³sa²lxi¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
wi¹lo²la³kxi²ta³nxa² kq³to²la³ki²ta³nxa² i¹h¹ju³ta²
wai³nhĩ³te²la¹xã³? Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² su²lhã³ta³nxa²
we²txi²ta³nxa² i¹h¹ju³ta² wai³nhĩ³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Ai¹nha²kxai³la¹ i²sa²sai¹ain¹ka³tu³ in³txai²li²
e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— i³hxi²sin²nha²si¹hain¹jau³kxai³lu¹. Nxe³ha²kxai³
i³hxi²sin²nha²sxã³ we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxa²ha¹te¹
a²nũ²a² he³son³kxi²nyhain¹tũ³ka³txin³ti² kãin² i³an³ta³kxi²sxã³
i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— i¹h¹nxet3sxã³ Je³su²jah³la² su²lhã³hĩ³ki³te³ji¹ku¹.
Tũ¹ka³txai²li² nxe² e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² i³kaix1so¹jau³su²

12 Hã²wxãⁿ³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu² wã³la³ka³txa²
ka³la³ta¹hxai²hẽ¹la², Sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³lha³ka². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² e³kxa³lan²ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxe³nũ²la²
a³lan²ni²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ³ka³txi³nãu³xa²a²sa³wi³ha³lxa²hxi²ka²hxan³sxã³ha¹li¹
wxa²hait¹so¹xi²nũ³tũ³ka³txa²ĩ²sxã³sa²so¹te³nah¹li¹:

— Sa²si¹hã³nx2ta¹tũ³ka³txi³syah¹lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxe³ha²kxai³la¹ tũ¹ka³txai²li² ĩ³yĩ¹li²jau³xa²sa¹
Si³mãu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² ĩ³lxa² ã³xai²na²
Pe²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²lon³yah³la²
Ã³tre²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Ti³a²kah³lo²su²
ha²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ Fi³li²pah³lo²su² ha²kxai³
Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³. 15 Ma³te²ah³lo²su²
ha²kxai³ To³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³
a²nxe³jah¹lai²li² au³fe²ah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ Si³mãu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³te²a² ã³li³sxã³
Se³lo²ti³ nũ³ka³txi³si²ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Jã¹nxe³sxã³
Ju³ta²sah³lai²na² ha¹lo³ta³li³sxã³ ka³na³ki² te²a² Ti³a²kah³la²
ki³lha³lhxu² ha²kxai³ ã³xai²na²su² Is³ka³ri³o²jah³lo²su²
ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²nã²tu³ kxã³nãu³a¹
Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³ki³ha¹kxi²jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ a²nũ²a² ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa²
ã³yã³yũ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na²
a²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ĩ²sxã³sa²so¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³jau³su²

17-18 Nxe³nũ²la² ĩ³kaix¹so¹ta³lun²nũ²la² a³ka³nxain¹tãu³a²
wã³la² yxe²ta²wau³waun³ju³ta² ã³yit¹tãu³a² a²nũ²a²
ka³lxa¹txi³ nũ²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a²ko³xan¹te²a²
wxã² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nã¹te²a² wxã² ĩ³ye³nai²na²
yxo²ka³teh³xan¹ko³xa² a²sxi²je³nai²na²sa¹ Ti²ro³thĩ³nã¹te²a²
wxã² Si³tõ²thĩ³nã¹te²a² wxã² nxe³ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wã³txa² ain³kxi²te³lhxã³ nũ²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³lu¹
ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³te²a² we²txi²ju³ta³nũ³a² wah³nxa³kxi²
a²ko³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa² nxũ²kwai³wi¹sxa³te²a²
nxũ²kwai³li³si¹jau³nũ³su² wah³nxa³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxe³ai¹nha²kxai³ wxa²wxai³sai³nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²hã¹nxe³ti³xa¹ we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la², Je³su²jah³la²
wa³nxĩ¹nha²kxai³la².

A²nũ²a² ka³lih³kxi²jau³nũ³su²

20 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Nxex³jah³li³wxi¹.

Yen³kxi³txa¹nxa²li³ji¹wi¹?

Nxe³nx2ti³kxai²nã²tu³

ka³lih³jah¹li³hẽ¹li¹.

Yah³li¹nha²kxai³

kxã³nãu³a¹

Txa²wã¹sũ³na²

A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³a²

yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

21 Āh¹jau³xa²sa¹ hī¹na² he³ja³lu¹nxa²lxi³ji¹wi¹?
 Nxe¹nx2ti³kxai²nān²tū³ ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Yah³lxi¹nha²kxai³ kxān³nāu³a² ũ³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹.
 Hī¹na² kāin² nān³yah³lxin¹ji¹wi¹? Yah³lxin¹kxai²nān²tū³
 ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ kxān³ton³sxā³
 kāin²ka³lxi¹yhah³lxin¹tu¹wi¹.

22 Sa²yo²wet1sah¹lxin¹te² ĩ³nxai²na² ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Yah³lxi¹nha²kxai³ kxān³ton³sxā³ ĩ³an³ta³kxi¹nx2txai¹nha²kxai³
 ā³ten³nxa²lxai¹nxa³ha²kxai³ kō³nxe³ti³hi¹txa²txi³si¹hain¹jau³su²
 ha²kxai³ ha³ya³kxa³ti³lo³txa²tai¹nha²kxai³ nxe³nx2tain¹tu¹wi¹.

23 Nxe³nx2tain¹kxan²ti³nū¹ kāin² ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Nxe³nx2tain¹kxa² yā¹nxe³sxā³ yān³tai²na¹ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa²ĩ³hen³txi³nū³ka³txu¹tai²na² nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³v
 Jā¹nxe³nx2tain¹ju³kxai³lu² ka³lxi¹sxā³ a³li²sin³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Nxe³nx2tain¹sxā³ khāuh³lxa³txi³yhah¹lxin¹kxa² yo³ha² wi¹ju³ta²
 kāin²yū³nx2ti³tu¹wi¹.

24 Yxān¹ta¹ yen³kxi³te² ĩ³nxai²na² hī¹na² so¹lxi³
 ka³lih³khaix1yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kxā³ton³sxā³
 ĩ³āin²ta³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹.

25 Te²yā¹nxe³sxā³ yain³txa² kāin² yūh³te²
 ĩ³nxai²na² hī¹na²kxai³ ka³lih³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹
 kxā³nāu³a² he³ja²lun¹ti³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³ha²kxai³
 ye³khāuh³lxa³thi¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ hī¹na²kxai³
 kāin²ka³lxih¹te² ĩ³nxai²na² ka³li³yhah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹
 kxā³nāu³a² āin²ti³sxā³ nān³yah³lxin¹tu¹wi¹.

26 Te²yā¹nxe³sxā³ hī¹na²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 wi¹le³nx2ti³na³li¹. Nxe³nx2ti³kxa² yā¹nxe³ju³ta²
 kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ĩ³hen³txi³ki³lxo³tū³ka³txu¹tai²na² te²yā¹nxe²
 kāi³ū¹nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

A²nū²a² a²kō¹kō¹nāu³xa² a³lxain¹kj³jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ ne³ka²kxi²syah¹lxin¹te² ĩ³nxai²na²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wxa²kō¹kō¹nū³ka³txa²
 a³lxi¹tai¹yah³lxi³hē¹li¹. ĩ³an³ta³kxi¹nx2tain¹te²su²
 te²a² ĩ³wa²lū³xi²sxā³ ĩ³an³ta³kxi²nxān²nxa³sxā³
 wi¹la³ kāi³ūh¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. 28 A²nū²a²
 kō³nxe³te²lo³txa²tain¹kxan²ti³ wi¹la³te²lo³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³ūh¹nx2tain¹kxan²ti³
 Txa²wā¹sū³na² nxe² ĩ³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe²e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na²
 nex3txi¹. Tū¹ka³txai²li² kō³nxe³ti³ kāi³ū¹sain¹na²hē³li¹.

Nxe³sain¹kxan²ti³ wi¹lĩ²txai¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 29 Te²yã¹nxe³sxã³
 wxa²ne³su²nx2tain¹kxai²nãn²tu³ wxa²ne³ha³tih³nãu³a²
 ã³na³wa³ti³tũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Wxa²wã²la²ka³lo³a²
 wi²kxi²nhãn¹ka³lo³a² kãi³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu³
 wxa²ha³la³sẽ³nãn¹ka³lo³a² a³lxi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 30 Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²yen³kxa² yxo²kwain³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu³
 ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ũ³hũ¹xi¹nx2ti³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 31 A²nxe³ju³ta² a²nũ²a² wi¹lo²la³kxi¹nx2tain¹ju³ta²
 ten³nxa²lxi³kxa² yã¹nxe³sxã³ kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 32-35 A²nũ²a² a³lxi¹nx2tain¹te²na² so¹lxi³ ĩ³wa²lũ³xi²sxã³
 a³lxain¹yah³lxin¹ji¹wi¹? A²nũ²a² wi¹kãi³ũh¹nx2tain¹te²na²
 so¹lxi³ ĩ³wa²lũ³xi²sxã³ wi¹kãi³ũ¹hain¹yah³lxin¹ji¹wi¹? A²nũ²a²
 kãin² yen³kxih³te²a² so¹lxi³ kwa²ũ³hũ¹ain¹yah³lxin¹ji¹wi¹?
 Nxe² kãi³ain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²a²
 ju⁴tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ te²yã¹nxe² kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² wxa²ko¹kon¹nũ³ka³txa² a³lxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Wi¹kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yen³kxa² wã²nxũh¹
 ũ³hũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Ũ³yho³hxi¹nx2tain¹ju³ta²nũ³a²
 ne³wa³kon³nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 oh³nãu³nũ¹ka³na¹ wi¹kãi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² kãin²
 yũ³nx2ti³tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ti² Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³jah¹lai²na² a²ki³lha³nãu³su² ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³ te²yã¹nxe³ju³tai²li² Txa²wã¹sũ³na² kãi³jah¹lo²su²
 hxai²na²hẽ³li¹. 36 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹wĩ³na²
 Si³yxau³jah¹la² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³te³lhxã³
 wi¹ju³ta³lo³tẽ³na³li¹. Nxe³nẽ³kxa² yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
 ã³xai²na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³jah³lxin¹sxã³
 wi¹ju³ta³lo³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

Ko³nxe³ti³ĩ³yĩ¹li² waun¹nyhu¹kxi³jau³su²

37 A²nũ²a² ã³xai²na² ko³nxe³ti³ ju³ta² a³ya³txi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ ju³ta²
 a³ya³txi¹nx2tai¹nxa³lho³li¹. Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a²
 ã³xai²na² kãi³ain¹ju³ta² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2tai¹nxa³lho³li¹.
 Te²yã¹nxũn³sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2tain¹ju³ta²
 ne³wã²na³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wã²na³nx2tain¹nũn³tu¹wi¹.
 38 A²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su² te²a² wxa²yen³kxa²
 wã²nhũ¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 yen³kxa² wã²nhũ¹nx2ti³nũn³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ yen³kxa²
 ka³lxa¹txi³ tẽ³sxã³ wxa²hxi²ka² ũ³hxi²kũ²xai³nx2ti³tu¹wi¹.

Nxe³sxã³ hxi²kan¹txi³ hxi²tẽ³nyhah¹lxan³so³li¹, yen³kxa²
ka³lxa¹txi³ hũ¹nx2ti³ha²kxai³la². Nxe³ju³kxai³lu²
hxi²kxãu³ti²la³nxa³nha²sxã³ o²la³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxa² yã¹nxe²
Txa²wã¹sũ³na² hxi²kxãu³ti²la³nxa³sxã³ kã³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.
Ã³wa²to²hi² kã³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.

39 Āh¹lxi³sxã³ ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ye³han³jah¹la² yã¹nx2na³li¹. Nxe³sxã³ a²nũ²a²
nũ³ka³txa² ye³han³tũ³ka³txa² ne³ka³ta² ĩ³hau³ko³kxain¹sxã³
ai³kxai²nãn²tu³ kxĩh³nxẽ¹na² ne³ka³ta² ai³jah¹lai²li²
a³hi² ĩ³hi²tain¹tũ³ka³txa² a³hai¹ni² nxe³yain¹tu¹wi¹.

40 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² a²hoh³lxi³su² te²a²
hxi²kan¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ a²hoh³lxi³su²nxa³te²a² hxi²ka¹nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ tih³xain¹nũ³nhĩ¹na¹ a²hoh³lxi³su²nũn³tu¹wi¹. Nxe³sxã³
hxi²kan¹nũn³tu¹wi¹.

41 Wxa²wã³tã³xa² ko³nxe³ti³ kã³jut3su² ju³ta² ko³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta²
kã³in² wa³to²hi²na³li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.

A²nxe³ju³tai²na² yã¹nx2na³li¹. Wxa²wã³tã³xai²li² hi³a²
sĩ³na² ye³we²kxe³su² yũ³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³yãn¹ta¹
hi³sa³ka³txa² ã³ye³wau¹kxi²nha²hĩ³nxa¹li¹. Nxe³kxe³su²

wxa²e¹nãn¹jau³kxai³lu²: “Txa²wã³tã³xai²li² hi³a²
sĩ³na² sa²ye³sai¹kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su²

yxãn¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su²
ĩ²nyhah¹lxan³kxe³su² wai³nhĩ³nx2nxa³wi¹. 42 Nxe³sxã³

wxa²wã³tã³xai²li² e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Hi³a² sĩ³na²
sa²ye³sai¹kxi¹sĩn¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxãn¹ta¹

hi³sa³ka³txa² ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² yũ³yah³lxi³hĩ³nxa¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wxã²li² wi¹lhin¹ki³lxo³jah¹lo²su²
yah³lxin¹li¹. Hi³sa³ka³txa² sa²ye³sai¹nhat1jah³lxi³sã²nhẽ³li¹.

Nxe³sãn²nũ²la² wi¹li²nha²sxã³ wxa²wã³tã³xai²li² hi³a² sĩ³na²
sa²ye³sai¹kxi²nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Hi³a² ne³ka² a²nxã³kxa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

43 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² hi³sa³ka³txa² wi¹ka³txai²na²
sa²kxai³lu² hai³txi³ ko³ta³nxã³kxa² ã³nxã³ki²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ hi³sa³ka³txa² ko³ka³txai²na² sa²kxai³lu²

wi¹ta³nxã³kxa² ã³nxã³ki²te²sxa³yu²hẽ³li¹. 44 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
hi³sa³ka³khai³xa² yxo²ha³kxa¹ ã³nxã³kxi³khai³xa² so¹lxi³
nxã³kxi³te²ju²hẽ³li¹. Fi²ko²nxã³kxa² kwa²hi³sa³kax3khai³xa²

ã³nxã³ki²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu¹ u²va²ki³a²
kwa²hu³kxẽ¹ha² kũh²sxa³te²sxa³yu²hẽ³li¹. U²va²kxẽ¹ha² so¹lxi³
kũh²sxa³te²ju²hẽ³li¹. 45 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²a²

a²e¹nãu³ai²na² wi¹lhi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ain¹ta¹ a²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²a² a²e¹na² whã²na¹

ko³nxe³thi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³yu²hē³li¹.
 Nxe³ju³kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³khai³xai²na² so¹lxi³ a²yo²khai³xa²
 i³ye³kxi²te²ju²hē³li¹.

Sxi²ha²si³tah³nāu³a²i³you¹ū³jau³su²
 46 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ e³kxi²sah¹lxin¹jau³kxai³lu¹:
 “Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.” Sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹
 ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txa²wān³txa² sa²yo²wet¹sah²lxan³ji¹wi¹?
 47-49 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Hi¹na² i³you¹ū¹nx2ta¹jau³xa²
 i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nū²a² sxi²ha² txon³te³lhxā³
 ain¹nū²nhai¹. Ain¹ka³tu³ta¹ka³wā³lxa³ nxe³ku²nxa² au³txi³
 wxa²xu³sxā³ ūh³ya³lāux3sxā³ kan²txi³ ūh³wxe³ain¹nū²nhai¹.
 Hā²wxān³txa³ka³wā³lxa² hūx1kxan²ti³ a³hi²yai¹nxa³nu²nhai¹.
 Jut1ai²li² a²nū²a² yāx1nhī³nx2na³li¹. Txa²wān³txai²na²
 ain³kxi²sxā³ sa²yo²we¹kxai²nān²tu³ nxe³jah¹lai²li²
 a²nū²a² yā¹nxai¹nhī³nx2na³li¹. Hai³txi³ yo²i²sxā³
 hxi²tha²on³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹Txa²wān³txa² ain³kxi²sxā³
 sa²yo²ā³ain¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² yā¹nxai¹nhī³nx2na³li¹.
 Nxe³te²na²sa¹, a²nū²ai²li² sxi²ha² txon³nūn³nū²nhai¹.
 Yxān¹ta¹ jah¹lai²li² hai³txi³ au³txi³ ū³si³wxe²nxa³nū²nhai¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hā²wxān³txa³nū²ka³wā³lxa²
 hūx1thi¹na² a³hi²sxā³khox3je²nū²nhai¹. Nxe³ju³tai²li²
 a²nū²a² yāx1hī³nx2na³li¹. Txa²wān³txa² sa²yo²ā³te²su²
 te²a² te²yāx1hī³nx2na³li¹. Yxo²i²sxā³ hxi²tha²on³te²ju²hē³li¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

7

So³ta²to²jah¹la² sa³wi³sa²i³ton³te²a² we²txi²jau³su²
 1 Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²na² e³kxi²ta³lun²ka³tu³
 Ka³far³na³ū²thi³na² ai³ta¹hxai²hē¹la². 2 Ain¹tāu³a² Ro³ma²no²
 nū³ka³txa² so³ta²to² a²wa³kxēn³yah³la² yxau³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te²a² sxi²hē¹nai²na² a²sa³wi³sa² i³ton³sxā³ya³lu²kxi²te³lhxā³
 sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². 3 Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³sa² a³lxi²ha²kxai³
 Je³su²jah³la² yau³son³jau³xa² ain³kxain¹ka³tu³ Ju³te²a²
 yah³la²nāu³xa² sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lxi¹:
 – Je³su²jah³la² wxā³te³lhxā³ nxū²nhai¹. Jau³xa³
 ain³kxi²na¹wi¹. Tāu³a² ai³jah³lxi³sxā³ ne³khauh²jah³lxi³hē¹li¹.
 Ne³khau²hah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.
 I³ye³kxah¹lxin¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹la² sa³wi³sxa²i³ton³kxi²sīn¹na³li¹.
 Nxe³kxe³su² hxi²waun³ta³kxi²nha²sīn¹na²li¹. Nxe³sīn¹sxā³
 wxā³sxā³ we²txi²si¹nxain¹sīn¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹sīn¹na²li¹.”
 Nxe³na¹jau³su² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 4-5 Nxa²ha¹te¹ yah³la²nāu³xa²kxai³lu² a³li³ain¹nū²la² Je³su²jah³la²
 ne³khau²hain¹nū²la² win¹ta²jau³lxi³ i³ye³kxah²lxi³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3si¹lxi¹. Je³su²jah³lāi³. Jah¹lai²li²
 wi¹lhin¹khaix1sīn¹nhxai²na²hē³li¹. Txa²nū³ka³txa²
 a³lxi²sa²sīn¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha²
 a²nū²kxi²nha¹thi³na² txon³kxi²sain¹sīn¹na²hē³li¹
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² jah¹la² wi¹lhin¹sxā³
 ain³kxi¹txai¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 6 Ai¹nha²kxai³ ne³kxauh²sxā³ ā³sa²so¹sxā³
 tē³xī³xain¹nxa²ha¹te¹ jah¹la² sxi²ha² ya³son³nū²la² so³ta²to²
 wa³kxēn³yah³la² sa³wi³sa² ā³xa² i³hen³txain¹te³lhxā³
 sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². Sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Txa²sxi²ha² wxā³txa³hē¹li¹. Txa²li²
 wxa²ye³na² kāin²sa²nxa³wi¹. Txa²sxi²h²nāu³a² wxā³sxā³
 ā³wi¹hin¹ju³ta³nū³a² āu²li²sa³nhai¹. 7 Nxe³sa³ha²kxai³
 wxā³sxā³ ā³tī³nxa²sxā³ i³ye³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² āu²li²sa³nhai¹.
 Nxe³sa³ha²kxai³la¹ hāi¹nxe³sxā³ wān³txa² u²lxi³
 i³ye³a³na¹in¹kxai²nān²tu³ txa²sa³wi³sai²na² we²txi²tu¹wi¹.
 8 Jā¹nxe³na¹jut3su² te²yā¹nxūn³na¹wi¹. Hxi²kan¹jah¹lo²su²
 yū³sa²nū³nha²kxai³ sa²yo²wet1sain¹tū³ka³txa²
 yū³nū³na¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. Nxe³sxā³ txa²sa³wi³sai²na²
 ai³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tu³ ai³hī³nx2na³li¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³ txa²sa³wi³sa² ā³xai²li² wxā³si¹jau³su²
 i³kaix1so¹na¹kxai²nān²tu³ ya²la³tu³ ā³wxā³hī³nx2na³li¹.
 Te²yā¹nxūn³sxā³ txa²wa³ka³lxah³la² wa³kon³si¹ha¹jau³su²
 i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tu³ ya²la³tu³ wa³kon³kxi²sai¹nhī³nx2na³li¹.
 Te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxi²nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 ā³yo²o³tū¹nū²la² tū¹ka³txa² ā³nhi²tain¹tū³ka³txa²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ju¹ta²na²sa²kxai³lu²jah¹la²nū¹ta²li²i²sain¹te²sai¹nxa³nū²nhai¹.
 Nxe³ta¹ yo²i²sain¹nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ I³sa³e²
 nū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³ka³lxa¹txi³
 i²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ kū³we²ki²la²
 yo²i²sai¹nhxai²nxa³hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² sa²kxai³lu² so³ta²to²
 wa³kxēn³yah³lai²na² sxi²ha² wa³lxai¹nhī¹na² i³ton³jah¹la²kxai³
 we²txi²ye²ta¹hxai²hē¹la².

Wē³sa²ka³tēn³su²i³sa²yxau³xi²jau³su²

11 A³lan²nūn³tāu³a² Na³i²thi³na² Je³su²jah³la²kxai³lu²
 ai³ta¹hxai²hē¹la². Ai³tāu³ān²tu³ a²sa³wi³ha³lxa² ā³si³tē³kxi²
 a²nū²a²ka³lxa¹txi³ā³nhit1txi²nxe³ta¹hxai²hē¹la². 12 Yān³txai²na¹
 sxi²je³nān¹ta¹ka³lxu³su² a²wē³sa²ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³
 a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³tu¹hai²na²a²wē³sāi¹yah³la²
 ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³nū²in³txa²wē³sa²kxai³
 sa³nxe³la³kxi³lo³nhī¹na²ya³lu²nūn³ta¹hxai²hē¹la². Ya³lu²kxan²ta¹
 in³txai²na²kwēn¹ta²kxai³ ya³lu²jah¹lai²li² ki³li³la³kxi²

sa²so¹sxã³ a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na²
 yxau³tũ³kã³txa² kã³lxa¹txi³ ã³nhi¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³nhi¹nyhain¹sxã³ sxi²je³na² ã³yau³so³nhĩ¹na¹ a³li³tũ³kã³txin³ti²
 ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 ĩ³ha¹txain¹nũ²la²
 Je³su²jah³lo²kxai³lu² ĩ³yan³ta³kxi²nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– ĩ³nã³ta³nxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe² e³kxi²ta³lun²nũ²la² hi³a² kã³lo³ẽ¹na² kwã³kxẽ¹na²
 yau³son³kxi²nũ²la² wxa²wxai³sain³nũ²la² ki³li³la³kxi²
 sa²so¹tũ³kã³txa² ã³yit¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la²kxai³lu² ya³lu²jah¹la²kxai³ ĩ³ye³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

– Nxex³txi¹. ĩ³sa²yxau³txi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ ya³lu²jah¹la²kxai³ kwẽ¹ta²na¹ ĩ³sa²yxau³nũ²la²
 ĩ³ye³ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² in³txai²li² kwẽ¹ta²
 kã³ten³si²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lxo³kxi²nha²sxã³ a²hã³kã³na²
 sxi²ha² ã³wa³li²ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³hũ¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Jã¹nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tũ³ti¹ tũ¹kã³txai²na² kãin²
 on²tain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²wã¹sũ³na² kãin²khaix¹nx²na³li¹. Wi¹lĩ²nẽ³lain¹na³li¹.
 Nxe³nẽ³lai¹nha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹la²
 wxi²kan¹khaix¹te²a² ĩ³sa²si¹hã³nẽ³lain¹na³li¹. Ny-
 hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Jã¹nxe³ain¹jut³su²jau¹xai²na² u²lxi³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ju³te²a²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kã¹ko³xa² yxo²ha³kxa¹
 nxe³jau³jau¹xa²ha³ta³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³wã³txi³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ ju¹ta²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa²
 ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²ain¹nũ²la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
 ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Ain¹nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²

Ba³tis²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ ĩ³kãix¹so¹nũ²la²
 sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³lai¹tã³ nxe² ĩ³wã³txi³txai¹ya³hẽ¹li¹.
 “Je³su²jah³lãĩ³. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãũ³u¹ta²na²
 ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³nxa²sĩn¹jah¹la² nhĩn¹ji¹wi¹? Nxe²nxã³kxai²nãn²tũ³
 a²nũ²a² ã³xa² wah³nxe³sa²si¹sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹?”
 Nxe³txai¹ya³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ a³li³ya³nhũ²la² Je³su²jah³la² yau³so³nain¹nũ²la²
 ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

– Nxex³txi¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³wã³txi¹nxa²si¹sain¹sĩn¹jau³su²
 e³kxi²sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãũ³u¹ta²na²
 ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³nxa²sĩn¹jah¹la² nhĩn¹ji¹wi¹? Nxe²nxã³kxai²nãn²tũ³
 a²nũ²a² ã³xa² wah³nxe³sa²si¹sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹ya³hẽ¹li¹.”
 Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a²
i³ta³ka³txa² a²yxō²ha³kxa¹ ā²la² we²txi² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
nxũ²kwa³li³si¹jau³su² ā²la² kwa³na³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
22 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxex³jah³wxi¹. Ju¹ta¹li² kwēn¹ta² i²yah³hin¹ju³ta²
wān³txai²li² kwēn¹ta² ain³kxa¹hin¹jau³xa² i³hen³txi³ja¹hē¹li¹.
Nxe³ju³ta²sa¹: Ye³han³te²su² te²a² ye³we²txi²ha²kxai³ ha³lxu³ha²
ai³te²su² te²a² a²yu³wi¹lha²kxai³ a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxā³
ka³lāun³ta³kxi²te²su² te²a² we²txi²ha²kxai³ a²ne³nxē³na²
ne³ka³tũ³te²su² te²a² nxe³we²txi²ha²kxai³ a²nũ²a² ya³lu²te²su²
te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su²
te²a² Sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta²
wa³hxa² ā³wa²su¹ti³hit¹tain¹ju³ta³nũ³a² nxe³jau³xan²tu³
i³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³ nxe³jau³su² ha³kxa¹ i³hen³txi³ja¹hē¹li¹.
23 Txa²wān³txa² i³wā³wā³txi³sxā³ sa²yxō²ā³sai¹nxa³te²su² te²a²
wi¹lhin¹khaix¹xain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ ain³kxi²yah³nũ²la² i³ya³ta¹hxai²hē¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³sa²wa³ti³nxa²xi²sxā³
a²nũ²a² ā³si³tē³la³kxi² te²nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² ai³sxā³ i²yah³lx¹nh¹nai³tā²
i¹h¹nxe³te²he³la³kah³la³ i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
Ka³ti³ka³ti²nxā³nxa² kwa² sa³xit³sxā³ sa²hai³hain³jut³sũ³nxe²
a²nũ²a² i³wā³wā³ta³kxi²sain¹jah¹la² i³te³lhxā³
ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Nxe²nxa³kxai²nān²tu³
i¹h¹te²he³la³kxah³la² i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
A²nũ²ai²na² yen³kxi³h³ja¹la² wā²la² a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a²
au³khai¹nxe³ka³lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² i²te³lhxā³
ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Nxēn²nxa³wi¹. A²nũ²a² wā²la²
wi¹khaix¹ka³lo³a² wih²kxi²nha²te²he³la³kxa² a²nũ²a²
sxi²ha² kāin² te²si³yxau³kxah³la² sxi²ha² so¹lx³
yxau²xai³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. 26 Nxe²nxa³kxai²nān²tu³
i¹h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Txa²wā¹sũ³na²
wān³txa² i³hen³txi³ja¹la² i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
Jau¹xai²na² wain³jau³xai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹ i³hen³txi³tũ³ka³txa²
ā³wa²to²hi²sxā³ yxau²sa²tē³ja¹lai²la¹wi¹. 27 Txa²wā¹sũ³na²
wān³txa² jau³xau³hxai²tēx¹ jau³xu¹tai²na² nxe³nē³te³nah¹lx¹:
“Ne³ka²a³sah¹lx³wxi¹. Txa²sa³wit³su² ne³ka³ta²nxa²sxā³
i³sa²si¹hā³a¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ a²nũ²a²nāu³xa²
i³tih³nxain¹tu¹wi¹. Txa²wān³txa² Hxi²kan¹txa²
Si³yxau³tāu³lo³ja¹lo²sih¹nxa²ha¹jau³su² nxe³jau³xai²na²
i³hau³ko³tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

28 Jā¹nxa¹jau³su² ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Sũ³na² wān³txa²
i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²nān¹jau³xai²na² wxi²kan¹jau³xai²la¹wi¹.
Yxān¹ta¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wān³txa² i³tih³nxe³jau³xai²na²

wxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²na³li¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹
 Txa²sa³wi³ha³lxai²na² hxi²kan¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³kxan²ti³nũ¹
 wãn³txa² ĩ³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³xai²na² wxi²kan¹sxã³
 wa³to²hi²sa²tẽ³na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wãn³txai²li²
 ain³kxain¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wain³txi³ kãi³ũ¹hain¹jau³su²
 Sũ³nu²kxai³lu² sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²li²
 kxã³nxai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² hi²sen³su² ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
 a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa²
 te²yã¹nxain¹nũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Ain¹ta¹ fa³ri³se²a²
 nũ³ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
 tũ³ka³txi²su² te²a² nxe³te²su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yxo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nxi¹nai³tã² Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² hi²sen³kxai³lu² hai³txi³ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

31 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²h¹lxi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Nxe³yã¹ta¹ a²nũ²a² a²h¹nãn¹te²nũ³ka³txi³nãu³xa²
 ĩh¹nxe³kxe³hũ³nhi³te²la¹xã³? 32 Wẽ³ha³lxa²
 yã¹nxain¹na³li¹. Sxi²je³na² kwa² wa³n³lo³nain¹te²ju²hẽ³li¹.
 Wa³n³lon³sxã³ kaix¹nyhu¹ain¹te³nah¹lxi¹: “Wãn³txa²
 wi¹lhin¹jau³xa² ĩ³hain³kxi²sĩn¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹
 ĩ³ka³li³kxi²ya³sai¹nxã³tai¹ti²tu³wi¹. Hã²wxã³txa³nũ²
 ĩ³ãin²ta³kxi²jau³xa² ĩ³hain³kxi²sĩn¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹
 nãn³kxi²ya³sai¹nxã³tai¹ti²tu³wi¹.” Nxe³kxe³hũ³sxã³ a²nũ²a²
 a²h¹nãn¹te² nũ³ka³txi³nãu³xa² kã³nxai³tãn¹tũ³ka³txa²
 yã¹nxain¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txa²
 en²tain¹na³li¹. 33 Jã¹nxe³jut3su² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
 wxã³h¹nai³tã² yain³txa² kwa²hã¹nxe² ã³na¹ha²kxai³
 vĩn²yau³xa² ĩ³na²xa³ha²kxai³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Nxe³te³na¹ a²nũ²ai²na² en²txain¹sxã³ wãn³txa² wai³nxa³jau³su²
 e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²li² kq³nxe³te²
 yãu³ka³txa² nxũ²kwa³iyxau³jah¹lo²sin²tai¹.” Nxe² e³lain¹na²hẽ³li¹.

34 Jã¹nxẽn³ta¹ Txai²li² wxã³na¹h¹nai³tã² yain³txa²
 ĩ³yai³ni² yain³jau³xa² ĩ³na² nxa¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ta¹
 a²nũ²ai²nãn²ta² wãn³txi³kxai³lu¹, en²kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
 “Je³su²jah³lai²na² yain³txa² kãin²yain³jah¹lai²la¹wi¹. Yain³jau³xa²
 ĩ³na²sa³wen¹jah¹lai²la¹wi¹. A²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
 so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txi³nãu³xa² kq³nxe³thin¹tũ³ka³txa² nxe³sxã³
 ã³ya³lxi²nyhain¹jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe²e³lain¹na²hẽ³li¹.
 35 Nxe³lain¹kxan²ti³ a²nũ²ai²na² a²hoh³lxi³su² te²a² wain³txi³
 kãi³kxai²nãn²tu³ a²wẽ³ha³lxa² wain³txi³ kãi³ain¹nũ³tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha³ka³lxa² Je³su²jah³la² wxa²yu³hĩn³ta³kxi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² fa³ri³se²ah³la² ĩ³kaix¹so¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Ā³wxā³sē¹li¹. Txa²sxi²ha² yain³ya³sa³wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ĩ³sa²yxau³sxā³
wxā³nũ²la² sxi²hē¹nāu³a² ā³wih¹sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la²,
37-38 Ain¹nxa²ha¹te¹ txu¹ha² sxi²je³na² yxau²xai³ta¹ka³lxa²
ko³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa²
hi²sen³su² fa³ri³se²ah³la² sxi²ha² ĩ³yai³nain¹jau³xa²
ain³kxi¹nxa²ha¹te¹ wi¹lũ³jau³xē¹na² ne³kih¹tē³na²
tē³sxā³ tĩ³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² a²yon³nāu³a²
wxā³sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wxe³ka³tu³ kāin²
nān³kxe³su² a²ye³yāu³sxa² ā³yu³kxē¹kxi²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nũ²la² ta¹ka³lxai²na² a²ne³kĩ³sai²na² Je³su²jah³la²
a²yu³kxa² sa²yu³hon³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ĩ³yu³jut¹sxā³
ĩ³yu³sai¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ wi¹lũ³jau³xai²na²
ān³yu³kēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². 39 Nxa²ha¹te¹
fa³ri³se²ah³la²kxai³lu² ju¹ta²na² ĩ²ain¹nũ²la² a²ē¹na²
ĩ³ye³kxi²nha²jau³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²li² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su²
ke³la³te²kxai³ ta¹ka³lxai²na² ko³nxe³thin¹te²sin¹ju³ta²
wi¹ko³nha²hĩ³nx2na³na¹. Yxān¹ta¹ ti³he¹yxē²nxān³tā¹.
Nxe³nha¹ta¹hxai²hē¹la².

40 Nha¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Si³māu²ah³lāi³. ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:
— ĩ³ye³kxi²sē¹li¹. Ain³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Fa³ri³se²ah³lai²na²
ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— In³txa² ha¹lin¹te²su² te²a² yen³kxi³txa²ya³nhu²nhai¹.
Ya³ha²kxai³ a²wa³kxēn³yah³la² kwa² ũ³hũ¹si²ya³jau³su²
ĩ³ye³kxi²ya³nhũ²nhai¹. Ya³ka³tu³ kwa² ũ³hũ¹nũ²nhai¹.
Ka³na³ka³nat3te²a² ha³teh³nxā³nxa² 500 txā³nxa²
kāin²txā³nxa² ũ³hũ¹ha²kxai³ ā³xah³la² ha³teh³nxā³nxa² 50
txā³nxa² kái²nxa³txā³nxa² ũ³hũ¹ha²kxai³ nxe³nũ²nhai¹.
42 Hā²wxān³txa³ ha³teh³nxā³nxa² ũ³hũ¹xi²je³na² ti³wa³ki³lon³ta¹
ha³teh³nxā³nxa² yũ³ya³hxa³ha²kxai³la¹ hxi²kan¹ya³hxa³nũ²nhai¹.
Yah²hxa³ha²kxai³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³yan³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³ ũ³yho³hxi²txā³nxa² ũ³hũ¹xi²ya³ju³ta²
ā³wa²su¹kxi²nũ²nhai¹. A²nxe³ju³kxai³lu² nxe³ain¹kxai²nān²tu³
ĩh¹te²la³ta³ ha³teh³nxā³nxa² a²wa³kxēn³yah³la² a³lxi²
wa³to²hi²te²la³hĩn³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ha³teh³nxā³nxa² kāin²txā³nxa² ā³wa²su¹kxi²te²la³hĩ³nx2na³li¹.
Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Wain³txi³ ĩ³yĩ¹li¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

44 Nxe³ha²kxai³la¹ txu¹hai²li² wxa²lak¹kxi²nũ²la² āh¹
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Si³māu²ah³lāi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Wxa²sxi²ha²
ā³wi¹ha¹ten¹tu³wi¹. Na¹ta¹wxāi²li²wxa²yu³hĩn³ta³kxi²sā²nxān³ten¹tu³
Nxe²nxān³ta¹ta¹ka³lxai²li²a²ye³yāu³sxa²wxa²yu³hĩn³ta³kxi²sain¹nũ²la²
a²ne³kxĩ³sxa²sa²yu³hon³ta³kxi²sain¹ten¹tu³wi¹. 45 Wxāi²li²
ĩ³yo²jut¹sa²nxān³ten¹tu³wi¹. Yxān¹ta¹ta¹ka³lxai²li²

ĩ³yu³yu³jut¹sa²sxā³sa²ju³ti³na²hai³txi³ā³na¹xa³wi¹. 46 Wxāi²na²
wxa²ne³to¹lyxau³sa²nxān³ten¹tu³wi¹. Yxān¹ta¹ta¹ka³lxai²
wi¹lũ³jau³xa²tē³sxā³ũ³yu³to¹la³kxi²sain¹ten¹tu³wi¹.

47 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²ta¹ka³lxai²na²kuh³lxa³sin¹khai¹ta¹ka³lxu³
te²jai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹kuh³lxa³sin¹ta²

kāi³kxai³tā²ā³na¹ha²kxai³kāi³ju³tai³tā²wah³yu³ta²
ne³wā²na³kxi²sa²tē³a¹hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³ntu³ti¹

kāin²a³lxi²sain¹na³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³a²nũ²a²
ĩ²li³te²su²te²na²sa²kxai³lu²ko³nxe³ti³kāi³kxa²a²wah³yu³ta²
kāi²nxa³ke³la³te²kxai³ne³wā²na³kxi²sa²tē³a¹ju³ta²

kāi²nhĩ³nx²nxa³wi¹. A²nxe³te²he³la³kxai²na²jũ¹nxa²so¹lxi³
a³lxi²sai¹nhĩ³nx²na³li¹. Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hē¹la².

48 Nxa²ha¹te¹txu¹ha²e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ko³nxe³ti³kāi³in¹ju³ta²ne³wā²na³kxi²sa²tē³kxi¹nxa²ha¹hē³ni¹.
Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

49 Nxa²ha¹te¹yai³nain¹tũ³ka³txa²kxai³lu²ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹te²la³ta³ko³nxe³ti³kāi³ki³ju³ta²ya²la³tu³
ne³wā²na³kxi²nē³te²la³hĩ³ji¹wi¹? Nxe³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

50 Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²sa²kxai³lu²txu¹ha³ka³lxa²kxai³lu²
e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wān³txa²yo²ĩ²sa¹nha²kxai³wxa²ē¹nāu³ai²na²
wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ha¹hē²ni¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³wi¹lhin¹sxā³
ĩ³sē¹ni¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

8

Txu¹ti³nāu³xa²Je³su²jah³la²ā³si³tē³la³kxain¹jau³su²

1 Hā²wxān³txa³sxi²jen³nāu³a²kāin²thĩn³su²
ta³nxa²kāi²nxa³thĩn³su²ta³nxa²hāi¹nxe³thĩ³na¹
ai³lha²thet³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a²Txa²wā¹sũ³na²

wān³txa²wi¹jau³xa²a²hxi²kan¹txa²si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nũ³a²
nxe³jau³xa²ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ti³kxai³lu²

a²sa³wi³ha³lxa²hxi²ka²hxn³sxā³āh¹ha¹li¹wxa²sa²so¹kxi²sxā³
nxe³tũ³ka³txa²ā³si³tē³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

2-3 Nxe³ain¹ka³tu³ta¹txu¹ti³nāu³xa²ka³lxa¹txi³
ā³si³tē³kxi²nyhain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tũ³ka³txa²kā³nxa²
Je³su²jah³la²hxi²ki³kxai³lu²we²txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

ĩ³ta³ka³khai³xa²we²txi²a²nũ²a²ko³nxe³te²a²yāu³ka³txa²
nxũ²kwai³yxaut³te²a²nxũ²kwai³li³si¹hain¹jau³su²

kwa³na³i² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa²sa¹:
 Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la²
 A²nxe³ta¹ka³lxa² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² hi²sen³su²
 ā³nxū²kwai³yxaut³ta¹hxai²hē¹la². Yāu³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
 ka³na³ki¹ ā³nxū²kwai³wih¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa²na²
 Je³su²jah³lo²kxai³lu² nxū²kwai³li³xi²si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Jo³ā²na³ka³lxa²na²su²
 in³txa² so¹ha²kxai³ Ku²sah³lo²su¹ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²
 E³ro²jah³la² a²sa³wi³sa³la³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³
 Su³sā²na³ka³lxa² ā³si³tē³kxi² txu¹ti³nāu³xa² ka³lxa¹txi³
 Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² we²txi²nū¹hain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ā³si³tē³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹jut³su²
 Je³su²jah³la² nū³ka³txa² yen³kxi³la³ yū²nxa³ha²kxai³
 wā²nhū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hai³sxa² ū³whī¹ki³ju³ta² ī³yau¹ū³jau³su²

⁴ Nxe³ain¹nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ nū¹nain¹ta¹hxai²hē¹la²
 Nxe³nū²la² Je³su²jah³la²kxai³lu² wān³txa² ī³yau¹ū³jau³xa²
 ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁵ Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²ai²na² hai³sxa³nāu³a² ai³nū²nhai¹. Yain³ta³ki³a²
 wi¹ki³a² ū³whī¹te³lhxa³ wxa²sa²tāu³wa³ya²txū³lhain¹sxā³
 ū³whī¹nū²nhai¹. Ū³whī¹tāu³a² yain³ta³ki³ai²na² ki³ka³na³ku²
 ki³su² ki³a² tīh³na² yxo²ki³sa² ā³yun¹na³nū²nhai¹.
 Ā³yun¹na³tāu³ a²nū²a² ai³sxā³ tī³ti³ha²kxai³ ai³ka³nāu³xa²
 wxā³sxā³ yai³nhxa³kxi²ha²kxai³ nxe³nū²nhai¹.

⁶ Āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxīh³nū³xa² au³txi³
 si³tah³lxi³ kxīh³nū³xa² ā³yun¹na³nū²nhai¹. Nxe³nū²la²
 ka³lū³nū²la² ī³yau³xa² yū²nxa³kxe³su² ī³wa³ne²ni²

wxān³nū²nhai¹. ⁷ Āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² ha³lo²a²
 ū³yen³ko³xa² ā³yun¹na³nū²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu²
 ka³lū³xi²nū²nhai¹. Nxe³ta¹ ū³yen³ko³su² ha²kxai³

hi³a² kha¹ka³txa² ka³lxa¹txi³ ka³lū³ye²nū³nha²kxai³
 nxe³te²kxai³lu² yain³ta³nxe²kxa² wā²ne³sa³te³kxi²sxā³
 ya²lun¹txi²ye²nū²nhai¹.

⁸ Nxe³yān¹ta¹ āh¹ki³ka³na³ku²
 ki³su² ki³a² kxīh³nū³xa² tī³tin³kxīh³nxa² ā³yun¹na³nū²nhai¹.
 A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² wi¹ka³lū³ha²kxai³ wi¹we¹nha²kxai³
 yain³txa² kāin² ki³kan²kxi²ha²kxai³ kāin² sxā³nū²nhai¹.
 Jā¹nxa¹jau³su² wi¹kō³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Hai³sxa² ū³whī¹kxi³ju³ta² a²si³yxau³jau³su²

⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txa²
 ī³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Jau¹xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa²
 ih¹te²tan³te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxa²ha¹te¹
 i³wa²lū³xi²te³nah¹lx¹:

— Wxa²yu³tai²na² so¹lx¹i³ wān³txai²na² tah²yau³xai²na²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² ē¹nāu³a²
 sa²hau³ko³jau³nū³su² nxe³jau³jau¹xai²na² txa²nū²
 ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ tū¹ka³txai²na² hīn¹ti²
 ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² so¹lx¹i³ e³kxai¹na¹wi¹.
 Nxa¹na¹kxan²ti³ i²ain¹kxan²ti³ ā³ye³wxe³ai¹nxa³lho³li¹.
 Ain³kxain¹kxan²ti³ ā³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ wxāi²na²
 wi¹lī²yah³lxin¹tu¹wi¹.

11-12 Jā¹nxe³ha²kxai³la¹ wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa²
 a²si³yxau³tāu³khai³xa²sa¹. Yain³txa³ki³ai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² te²yā¹nx2na³li¹. Ki³ka³na³ki²
 tūh³na² ne³kun²nāu³a² a³hi²yain¹ki³ai²na² a²nū²a²
 ain³kxain¹te²la³ te²yā¹nx2na³li¹. Nxe³te³na¹ Sa³ta³na²jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² wxā³nū²la² a²ē¹nāu³ai²na² a²jau¹xa²
 sa²kxai³lu² sa²sai²lho¹kxi²nyhain¹na³li¹. Sū³na² wān³txa²
 yxo²i²ain¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha²
 ā³wa²su¹tū¹hain¹kxa²yan³txi³su² sa²sai²lho¹kxi²nyhain¹na³li¹.
 13 Ki³lā³xa² kxīh³nū³xa² a²si³tah³nāu³a² tah³lxa³kxa²
 hāi¹kxi²ju³ta² a³hi²yain¹ki³ai²na² ne³ki³ai²nān²tu³
 kxīh³nū³xa²nāu³a² a²nxe²ka² au³txi³ yxau²nxa³kxe³su²
 wi¹we¹nxa³wi¹. A²nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² yā¹nx2na³li¹.
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ ka³li³hain¹na³li¹.
 Yxān¹ta¹ hā²wxān³txa³ ha³lo²a² kō³ton³tāu³a² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ā³na¹la³kxi²na³li¹. 14 Te²yā¹nxūn³sxā³ ki³lā³xa²
 ū³yen³ko³xa² a³hi²yain¹ki³ai²na² nxe³ki³ai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³
 wi¹we¹nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ki³kan²kxi²te²a²
 wxa²ni²lho¹kxi²nyhai¹nxa³wi¹. Nxe³ki³ai²na² a²nū²a²
 yā¹nx2na³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxain¹na³li¹.
 Ain³kxain¹te³na¹ ha³lo²a² hxi²waut³ta³lxain¹to³ha²kxai³
 a²yen³kxa² kāin² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³ kwa² wa³ni³lon³sxā³
 yxau²xai³lai¹nha²kxai³ nxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 yxo²i²sxā³ yxau³ai¹nxa³wi¹. 15 Te²yā¹nxūn³sxā³ ki³lā³xa²
 kxīh³nū³xa² tī³tī³nū²tū³xa² a³hi²yain¹ki³ai²na² a²nū²a²
 yā¹nx2na³li¹. A²nxe³te²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ain³kxi²sxā³ wi¹kō³nha²so¹ain¹na³li¹. A²nxe³te²a² a²ē¹nāu³ai²na²
 wi¹lhain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 kan²txi³ sa²yxō²we¹tain¹na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sxi²hē¹na² sa²kxī³kxi³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

16 Āh¹lx¹i³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Te²yā¹nxe³jut3su²: “Lā³pi³āu²tē³na² tē³sxā³
 sa²kīx3ta¹tū¹xā¹.” Nxe³ki³kxai²nān²tu³ īh¹nū¹la³ta³
 ūh³wxe³hī³ki³te²la¹xā³? Hai³txi³ kwa³ta³lē³tā³
 ū³ti¹kxi²ki³sxa³ha²kxai³ hai³txi³ ka²ma²ka³lo³la³ yuh³hē³nāu³a²
 ūh³wxe³ki³sxa³ha²kxai³. Nxe³ki³sxa³kxan²ti³ oh³xa²
 ū³kūh¹sī³ki³tā³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sxi²ha²
 whāi²na¹ wxa²ko²ko²txi³hī³nx2na³li¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³
 thī¹nai²na² a²nū²a² ā³wih¹kxai²nān²tu³ wi¹lī²ki³te²ju²hē³li¹.
 17 Jā¹nxa¹jut3su² kxān³nāu³ān²tu³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²
 Oh³na² yxau³jah¹la²kxai³lu² yen³kxa² hāi³te²a² whāi²na¹
 wā²nā³ū¹nx2ti³tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yen³kxa²
 ū³ho¹ain¹kxa² whāi²na¹ ī³yau¹ū¹nx2ti³tu¹wi¹.

18 Jā¹nxe³jut3su² wān³txa² ain³kxah²lxin¹jau³xai²na²
 wi¹lain³kxi¹jah³lxī³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa² kāin²
 yxo²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kāin² yen³kxi¹nxa²lxain¹tu¹wi¹.
 Yxān¹ta¹ yxo²i²ti³he¹xah³lxan³kxai²nān²tu³:
 “Yen³kxa² yū³sa²sīn¹tū¹xā¹.” Nxe³yah³lxin¹kxan²ti³
 sa²so¹hxa³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² a²lon³ti³tāu³xa² wxā³ain¹jau³su²

19 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² a²lon³ti³tāu³xa²
 ā³wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³
 ā³ka²lxa¹ti³nha²sxā³ yxau³e²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 ā³nhe²kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 20 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a²
 sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ī³hen³txi³nyhain¹te³nah¹lxī¹:

— Nxex3txi¹. Wxa²hā³ka³na² wxa²lon³txi³tāu³xa²
 ī²nxa²te³lhxā³ wxā³ain¹na³li¹. Ha³lo²a² yxau³ain¹na³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³ha²kxai³ ī³wa²lū³xi²nyhain¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹nyhain¹te²a²
 txa²hā³ka³na² txa²lon³txi³tāu³xa² te²yā¹xain¹na³li¹.
 Nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

ī³ye³na² i³txa² ā³wxe³lu²si¹jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹
 tē³nū²la² ka³no¹a² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la²
 ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— ī³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² yxo²ha³ti³li³yha³sah¹lxī³wxi¹.
 Nxe³jau³kxai³lu² e³kxi²nū²la² ūh³nxū³sa²tā³nū¹xi²sxā³
 ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 23 Ai³ain¹tāu³a² Je³su²jah³la² āu³xi²te³lhxā³
 sxa³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Āu³xi²yain¹kxa²si³yo³na² it3ta² ūn³te²a²
 sa²xit3jain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²xit3jain¹te³na¹ka³no¹ai²li²ī³yau³xa²
 sa²ni³sa²wih¹yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ā³nxū¹te³lhxā³ yain¹ta¹hxai²hē¹la². 24 Nxe³nxa²ha¹te¹

a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² wxa²yũn³kxi²sxã³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxex3si¹lxi¹.
Ã³nxũ¹txe³lhĩn¹te³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la²kxai³lu² txu¹lxi²ka³tu³ it3tai²na² ĩ³ye³na²
ũn³je³nai²na² yxo²xũn³txi³ ĩ³kwai²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la², it3ta²
ã³wxe³si¹jau³sa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sa²hãu²not3sxã³
ã³yit1je²ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²hãu²not3sxã³
ã³yit1txã²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
– Hxi²ka¹na¹ju³ta² yxo²ĩ²sah²lxin¹ta²nxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ on²txai¹nha²kxai³la¹:
– ĩh¹te²la³khai³nxe³ji¹ku¹. Kĩ³nhai¹. It3ta² ũn³te²a²
ã³wxe³si¹jau³su² ĩ³ye³na² sa²hãu²not3si¹jau³su² ain¹ten¹tu³wi¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

KQ³nxe³te²yãu³ka³txa²nxũ²kwai³li³si¹jau³su²

26 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³na² yxo²ha³ti³li³nxa²ha¹te¹
Je³ra²sa²ko³xa² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 27-29 Ai³ain¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² ka³no¹a² a³li³nũ²la² in³txa²
ĩ³ha¹txi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² ko³nxe³te²a²
a²yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wi¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ka³lxa¹txi³
ã³wih¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³ hai³txi³
wã²la²ka³lo³la³ ũ³whi²kxi²nh²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²sxi²lha³
sxa²nxa³ha²kxai³ nxe²nxa³ha²kxai³la¹ hãĩ¹sxã³ ha³lo²a²
a²nũ²a² ya³lu²te²a² sxa³ko³xa² so¹lxi³ ho³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² Je³ra²sa² nũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² kwa³thi³lĩh³na²
hxi²tẽ³nha²sxã³ sa²hxi²tai³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹kxan²ti³nũ¹ jah¹la²nũ¹ta²kxai³lu² sa²hxi²hxau³kxi²nha²sxã³
sa²hxi²tai³kxain¹tĩh³na² sa²yo³li³yain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³kxai³lu² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
a²nxũ²kwai³wi¹jah¹la² kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²a²
a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na² kwa³na³sxã³ ai³si¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹la² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ²ain¹tãu³a²
hxi²kan¹sxã³ã³sen³sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jut3su² a³la³kxi²nũ²la²
a²ne³kxai³3tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
a²ne³nxẽ³na² kwa³na³te³nah¹lxi¹:
– In³txai²na² a³li³xi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ in³txa² ĩ³wxan¹sxã³
ĩ³kaix1ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
– Je³su²jah³lãi³. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Tah²si¹lxi¹.
Ĩh¹nxe³sa²te³lin¹ji¹wi¹? ĩ³khãuh³lxa³ti³sa²txa³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²nyha¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— ĩh¹n^{xet}3s^xã³ ĩ³y¹ĩ¹li²nh^ãn¹ji¹wi¹ wxa²ĩ³lxa²su¹?
Ta¹hxai²h^ẽ1la². Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²nyhu¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²ĩ³lxa²Yxo²ka³lxa¹jah¹lo²sa¹wi¹, ka³lxa¹khaix¹te²sa²sĩ¹nha²kxai³
Ta¹hxai²h^ẽ1la².

31 Nxe³ha²kxai³la¹ ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² ĩ³kh^ãuh³lxa³ti³sa²sĩ¹nh^ĩn¹jen³nũ³a²
sa²si¹hã³sa²sĩ¹n¹txa³h^ẽ1li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²h^ẽ1la².

32 Nxe³nyhain¹nxa²ha¹te¹ wã³la³ti²ka³nãu³a² ka³yxuh³xa²
yxa³kxa² ka³lxa¹txi³ ũ³nyhai¹tain¹to³ta¹hxai²h^ẽ1la².
Nxe³ain¹ye²ha²kxai³ kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wã³txain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yxa³kxa³nãu³xa² ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩ¹nh^ẽ3li¹. Ka³yxuh³xa²na²
a²nxũ²kwai³wi¹kxain¹ti³ten³sa²sĩ¹nhai¹. Ain¹jau³kxai³lu²
nxa²ha¹te¹:

— Jã¹nxe³jah³lxi³h^ẽ1li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²h^ẽ1la².

33 Ain¹nxa²ha¹te¹ kō³nxe³te²a² yãu³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² in³txi³su² te²kxai³lu² nxũ²kwai³li³xi²nũ²la²
yxa³kxa³nũ¹ta²kxai³lu² a²nxũ²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²h^ẽ1la².
Ain¹ju³tan¹te²kxa³yã³tu³ti¹ yxa³kxa³nũ¹ta²kxai³lu²
a²wã³la³ti²ka³nãu³ai²na² ã³ni³hi²kan³sxã³ ĩ³ye³na² ã³yu¹nũ³sxã³
ĩ³lo³nx²ya²lun¹ti²hxan³ta¹hxai²h^ẽ1la².

34 Nxe³te²kxa³yã³tu³ in³txai²na² yxa³kxai²na²
wa³kx^ẽ3nãu³xa²ĩ²ain¹nũ²la² yuh³lxa³txi³ã³ni³hain¹ta¹hxai²h^ẽ1la².
Sxi²yhe³na²ã³ni³hi² Je³ra²sa²ko³xa²ã³ni³hi²ain¹sxã³ha³lo²ai²na²
ĩ³ye³kxa²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²h^ẽ1la². 35 Nyhain¹nxa²ha¹te¹

tũ¹kã³txai²li² wxã³sxã³ ĩ²ye²nyhain¹ta¹hxai²h^ẽ1la². Wxã³sxã³
ĩ²ye²nyhain¹te³na¹ Je³su²jah³lo²kxai³ yãu³so³nain¹te³na¹
kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³li³jah¹la² ĩ²ain¹ta¹hxai²h^ẽ1la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxai³tãu³a²
ã³wxe³sxã³ yxau³ye²ta¹hxai²h^ẽ1la². Nxe³ye²hĩ¹nãn¹te²tu³

wã²la² ũ³whi²kxi²nha² wain³txi³ wã²nxũ¹hain³nha²
nxe³ye²ta¹hxai²h^ẽ1la². Nxe³ju³kxai³lu² tũ¹kã³txai²li²

wxã³ain¹tũ³kã³txa² ĩ²ain¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²
on²txain¹ta¹hxai²h^ẽ1la². 36 Ain¹nxa²ha¹te¹

ĩ²ta³lu²nain¹nũ²la² ĩ³xain¹ta¹hxai²h^ẽ1la². ĩ³xain¹tãu³a²
in³txa² we²nx²ju³ti³na² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²h^ẽ1la².

37 Nxe³nyhain¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² a²nũ³kã³txa² Je³ra²sa²
nũ³kã³txa² a²yxō²ha³kxa¹ on²tai¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
yuh³lxi³sxã³ a³li³xi²jau³su² kãin² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²h^ẽ1la².
Nxe³jut³su² ha²kxai³ ka³no¹a² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²h^ẽ1la².

38 Nxa²ha¹te¹ in³txai²na² kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
a³li³xain¹jah¹la² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ win¹ta²te²lxi³
ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— ã³si³t^ẽ3kxi¹nxa²ha³la²wi¹. Ta¹hxai²h^ẽ1la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²ĩ³wa²lũ³xi²nyha¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹.
 — ĩ³xi¹sẽ¹li¹. Wxa²nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² we²txi²nxa²ju³ta²
 ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 in³txai²na² sa²kxai³lu² sxi²hẽ¹nãu³a² ã³nxi³sxã³
 ha³ta³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² we²txi²ju³ta²
 ha³ta³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jai²rah³la²ka³ne³lxa²we²txi²jau³su²

40 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² yxo²ha³ti³lhi³xi²sxã³ wa³li²nũ²la²
 a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ ka³li³sxã³ wah³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 41 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² Jai²rah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²nũ²kxi²thĩ³na²
 hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² wxã³nũ²la²
 Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxi³tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² win¹ta²te²lxi³ e³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²sxi²ha² wxã³sẽ¹li¹. Txa²ka³ne³lxa²
 ĩ³ton³sxã³ ya³lu²kxi²te³lhxã³ sa³na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 A²nxe³ta¹ka³lxa² kwẽ³kxa² hxi²ka² hxan³sxã³ ãh¹
 ko³ha¹li¹ kwẽ³kon³sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²a² so¹lxi³
 a²wẽ³sa³lo³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³kxan²ta² ĩ³ye³kxi²nyhah¹nũ²la²
 ã³si³tẽ³kxa² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² a²nũ²a²nãu³xa²
 ka³lxa¹txi³ ã³nũ²kxi²sxã³ ã³ki³ka³tih³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² ã³si³tẽ³kxi²ta¹ka³lxu³su² te²na² kãin²
 ti³ho³na¹sxã³ ĩ³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nxi³tã² kwẽ³kxa²
 hxi²ka² hxan³sxã³ ãh¹ ko³ha¹li¹ kwẽ³ko³nhĩ¹nai³tã² txu¹ha²
 ĩ³ta³ka³txai²na² ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹
 a²nũ²a² hĩ³ne³kxa² wa³kẽn³yah³la² wã³nxĩn¹ti³
 o²la³kxain¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ we²txi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

44 A²nxe²ta¹ka³lxa²kxai³la¹ a²yo³na² yau³son³sxã³ Je³su²jah³la²
 wã²la²ka³lo³a² wxa²wxai³nũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²
 wxa²wxai³nũ¹thĩ¹na¹ wa³su³txi³ we²txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
 45 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹te²la³ta³ wxa²wxai³syah²lxin¹si²lxi¹. Nxa²ha¹te¹:

— Txai²lan²nxa³li¹. A²yo²ha³kxa¹ nxe²ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 ã³to³to³la³kxi²nxain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹sxã³ we²txain¹te²sa¹wi¹. Jã¹nxa¹jau³su²
 ĩ²te²sa¹wi¹. Jã¹nxa¹li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nũ²ain²txi³
 wxa²wxai³nut¹sain¹te²nũ³sẽ²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

47 Nxa²ha¹te¹ tu¹hai²li² hxi²kan¹txi³ ĩ³hãi³ai¹nxa³kxe³su²
 Je³su²jah³la² o²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ wxã³nũ²la²
 Je³su²jah³la² a²ne³kxi³tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³ka³ti³wxe³nũ²la² we²nxi²si¹ja³kxa³nũ³su² wxa²wxai³sain³kxe³su²
 wa³su³txi³ we²txi²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³su²

a²nũ²a²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
48 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³thã²nxi¹. Yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³ we²txi¹nxa²ha¹xĩ¹.
Wa²su¹wa²su¹ai³txu¹ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹ti³kxai³lu² in³txai²na²
Jai²rah³lai²na² a²sa³wi³sa²wxã³sxã³ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Jai²rah³lãi³. ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³. Wxa²wẽ³sin³txi²
ya³lu²kxi²nẽ³na²li¹. ĩ³hxi²kau³kau³nha²sĩn¹txa³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹sxã³ yxo²ĩ²syah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹ka³lxa² we²nxi²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

51 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jai²rah³la² sxi²ha² ya³so³nain¹ka³tu³
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² so¹lxi³ a²sa³wi³ha³lxa²
so¹lxi³ nxe³te²su² Pe²jah³lo¹na² Jo³ãu²ah³lo¹na² Ti³a²kah³lo¹na²
nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² so¹lxi³ wẽ³sa² a²wĩ³na²
whãi²na¹ a²hã³ka³na² whãi²na¹ nxe³te²a² so¹lxi³
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ā³xa² nũ³ka³txa² ha³lo²a² yxau³sxã³
wah³nxe³si¹hain¹jau³su²ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Hã²wxã³txa³nu² ã³wi¹hain¹tãu³a² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
yũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² kãin² ĩ³nãn³ti² kãin²
wxa¹ni³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la²kxai³
ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Nãn³jah³lxi³tã³lxi¹. Ta¹ka³lxa² ya³lu²nxa³wi¹. Hãi¹sxã³
ãu³xi²na³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

53 Nxa²ha¹te¹ wẽ³sai²na² ya³lu²sxa³ye²ain¹kxe³su²
a³la³kxain¹nxa²ha¹te¹ yxo²ka³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wẽ³sa²
hxi²ki³nũ²la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxi¹. ĩ³sa²yxau³nxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

55 Nxa²ha¹te¹ wẽ³sa² sa²kxai³lu² a²yãu³ka³txi³khai³xa²
nxũ²kwaj³wih¹xi²sxã³ wa³su³txi³ ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yain³txa² ũ³hũ¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

56 Nxe³ain¹jut³su² wẽ³sa² a²wĩ³na² whãi²na¹ a²hã³ka³na²
whãi²na¹ ka³lih³khaix¹te³nah¹lxi¹:

— Ta¹ka³lxa² we²txi²na³li¹. Te²yã¹nxe³ju³ta²
hai³txi³ ĩ²ki³sxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
kãin²khaix¹jah¹lo²sin²ta²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

— A²nũ²a² ã³lxi³te²a² wẽ³sa² we²txi²ju³tin³txi³
ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9

Je³su²jah³la²a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²ũ³sa²si¹hā³jau³su²

1 Ain¹nxa²ha¹te¹ a³lan²ton³tāu³a² Je³su²jah³la²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³sxā³ āh¹ ha¹li¹
wxa²sa²so¹xi²nūn³sxā³ nxe³tū³ka³txa² i³kaix1so¹ta¹hxai²hē¹la².
i³kaix1so¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a²i³ta³ka³txa²a²hāi¹nxe³ti³xa¹we¹txa²lxai¹yah³lxin¹ju³ta²
hī¹na² hxi²kan¹ti³hi¹ta²lxa¹ha²kxai³ a²nū²a²
ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² yū³te²a² nxū²kwai³li³si¹jau³su²
kwa³na³yah³lxin¹ju³ta² hxi²kan¹ti³hi¹txa²lxa¹ha²kxai³
nxe³nxa²lxa¹wi¹. Nxe³nxa²lxa¹kxe³su²a²hxi²kan¹jah¹lo²la²yāx1yah³lxin¹
Nxe³jau³su² Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxe² e³ta³lun²nū²la² sa²si¹haun³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
Sa²si¹haun³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ ā³naun³ti¹jah³lxi³hē¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³lot3ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa²
i³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²
i³ta³ka³txa² yū³te²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ we²txi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹.

3 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ti² yen³kxa² tē³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
Nxe³sxā³ khauh²sa²ka³txa³la² tē³yah³lxa³nha²kxai³ wā²lēn¹ta³
tē³yah³lxa³nha²kxai³ yain³txi³la³ tē³yah³lxa³nha²kxai³
ha³teh³nxā³nxa² ũ³yho³hxi²ki³txā³nxān²ta³ tē³yah³lxa³nha²kxai³
wā²la²ka³lo³la³ ũ³whē³no³tā³wi²kxi²nyha¹lxin¹ka³lo³la³
tē³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹

a²nū²so¹lxi³ a³un³txi¹jah³lxi³hē¹li¹. 4 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
sxi²ha² wi¹lā³wi¹yhah³lxin¹kxai²nān²tu³ kan²txi³
yxau³jah¹lxi³hē¹li¹. Hen³txi³ta³lun²sān²na³na¹

yah³lxin¹ka³tu³ a³li³xi¹jah³lxi³hē¹li¹. 5 Yxān¹ta¹
wi¹lā³wi¹yhah²lxan³kxai²nān²tu³ti² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²nān²tu³ sxi²je³nai²nān²tu³
wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Wa²li³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kxīh³nū³xa²
wxa²yū³kxa² ti³son¹tū³xa² ti³yū³tun³ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹.
Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta²
i³yau¹ũ³ain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxa²ha¹te¹i³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txai²na²
a³li³ain¹sxā³ ai³lha²thet3tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a²
Txa²wā¹sū³na² wi¹jau³xa² i³hen³txi³ha²kxai³ i³ta³ka³txa² yū³te²a²
we²txa³lxai¹nha²kxai³ ain¹tah¹hxai²hē¹la².

E³ro²jah³la²wā³wā³txi³nha²jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na²
a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹
a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² wān³txai²na² jau³jau¹xai²na²

ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² ne³nxe³na²
 ĩ³hen³txi³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³hen³txi³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹.
 Jau³jau¹xai²na² ka³na³ku² te²na² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

8 ³ãjah¹lai²na² sa²kxai³lu²:

— E³li²ah³la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹. Jau³jau¹xai²na²
 ĩ³hen³txi³ha²kxai³:

— Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ nũ³ka³txai³tã² ka³na³ka³na³te²a²
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹. Nxe³jau³xai²na² ka³lxa¹txi³
 E³ro²jah³la² ĩ³hen³txi³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² E³ro²jah³la²kxai³lu²
 ain³nha²te³nah¹lxi¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ũ³nhē³ki²lho¹si¹hai¹na¹jau³su²
 kwa³na³ai¹na¹hē³li¹. Yxãn¹ta¹ jah¹lai²li² ĩ¹h¹jah¹lo²tan³te²la¹ku².
 Nxa¹nhai¹. ĩ²ti³ten³khaix¹sa³nhai¹. E³ro³jah³la²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa²wã²nhũ¹yhain¹jau³su²

10 Jã¹nxe³kxan²ta² nxe³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txai³li²
 ã³wa³lain¹ta¹hxai²hē¹la². ã³wa³lain¹nũ²la² ã³nũ¹nain¹nũ²la²
 ai³lha²thet³tain¹ju³tai³tã² nxe³kxe³su² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Bet³sa³i²ta³thĩ³na²

kã²nxa³thĩ³na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nũ¹hĩ³ye³kxi²te³lhxã³
 ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³tah¹lxa¹ a²nũ²a²
 ka³lxa¹te²a² ĩ²ain¹tĩ³kxai³lu² aun³txi² hit¹ta³lain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² ka³lih³sxã³
 ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ³ton³txi³nũ³ka³txa² wxã³kxai²nãn²tu³
 we²txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ a¹sũ²ni²tãu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa²
 ã³tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. ĩ²sa²sa²lxi¹. Hĩ¹na² sũ²nē³lhĩn¹na³li¹.
 Heh³sa²sĩn¹nhai¹. Txa²nũ³ka³txi³nãu³xai²li² heh³sa²sĩ¹nha²kxai³
 wxã³ain¹tũ³ka³txa² he³hai¹nha²kxai³ nxe³ain¹sĩn¹na³li¹.
 Yxãn¹ta¹ ti¹ai²li² yain³txi³la³ yũ²nxa³ha²kxai³ sxa³ki³thĩn³ta³
 yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³sĩn¹na³li¹. Nxe³sĩ¹nha²kxai³ sxi²jen³nãu³a²
 yain³txa² sa²so² sxa³sxãu³xain¹thĩ³na² ãu¹la³kxi²nha²
 nxe³si¹hain¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³txai¹nhē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²nãu³ ĩ³nxai²na¹ yain³txa² ũ³hũ¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Yxãn¹ta¹ yain³txa² yũ³ki³kxa² kãi²nxa³wi¹. Yain³tũ³xa²
 nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³ ai³na² ha¹li¹ so¹lxi³
 nxe³te²na² so¹lxi³ yũ³nē³na³li¹. Nxe³nha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

yain³txa² so¹kxi²nha¹ju³ta² ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩn¹te³lin¹ji¹, a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³yain¹si¹sa²nĩn¹jau³su¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 A²nxe³tũ³ka³txai²na² ka³lxa¹khaix¹ta¹hxai²hẽ¹la².
In³txa² 5.000 nxe² ka³lxa¹khaix¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² ã³nũ²kxi²sxã³ ã³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹txai¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹ju³kxai³la¹,

a²nũ²a²nãu³xai²na² hxi²ka² hxn³sxã³ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi¹xi²tũ³ka³txa² 50 nxe²

a²nũ³ka³txi³su² ha³na³ka³lxĩ³ ã³wxe² jã¹nxe² jã¹nxe²
nxe²xai³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹txai¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nũ²la² wãn³txai²na² sa²yxo²we¹thxa³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² yain³tũ³xai²li² ai³nai²li²
nxe³sxã³ hxi²tẽ³nha²nũ²la² ten³sa²tã³ka³la³yxo²nũ²la²

Sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²ki³jau³su² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe²e³ta³lun²ka³tu³ yain³tũ³xa² ai³na² nxe³sxã³ wã²nãu²lxĩ³sxã³

a²sa³wi³ha³lxa² ũ³hũ²xai³ka³tu³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
sa²nũ²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²

yxo²ha³kxa¹ yai³nai¹nha²kxai³ ũ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² hã²wxã³txa³ yain³txa² wxa²nãu²lxĩ³kxe³su²

wã³kon³kxe³su² wxa²nxa³ki²so¹ka³tu³ ha³ti²a² hxi²ka²
hxn³sxã³ nxẽ³nha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na²

ĩ³ne³kxi²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yain³txa² kãin²
wã³kon³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²ye²kxe³jau³su²

18 Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nãu³su² Je³su²jah³la²kxai³
a³li³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² nũh¹e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
a²sa³wi³ha³lxa² ã³wxã³sxã³ ĩ³wã³tain¹te³nah¹lxĩ¹:

— A²nũ²a²nãu³xai²li² ĩh¹nxe³jau³ta³ ĩ³yĩ¹li²sain¹jau³su²
e³lain¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³nxa³wi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na² a²ha³tih³xa² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lo²su² ĩ³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³ ã³xa² ha³tih³xai²na²

sa²kxai³lu² E³li²ah³lu¹ta²na² ĩ³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³
ã³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²

wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹txai²na² ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ha²kxai³ wã³li² te²su² te²a² ĩ³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³

nxe³nyhain¹sĩ¹nhxai²na²hẽ³li¹. A²sa³wi³ha³lxa²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³yãn¹ta¹ wxãi²nãn²ta³ ĩh¹nxe³jau³ta³
ĩ³yĩ¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²nān²ta³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² Ka³ten³ta²
 Si³yxau³jah¹lai²na² Tah²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²ju³ta³nū³a²ĩ³yau¹ũ³hain¹jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² a²nū²a² ĩ³hen³txain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.

Hāi¹sxā³ kwa² ain³kxa² so¹kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹.

22 Yxān¹ta¹ kxān³ton³tāu³a¹ Txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² khāuh³lxa³txi³sa²ju³ta³nū³a²

yū³tu¹wi¹. A²nū²a² I³sa³e² hxi²kan¹txi³su² te²a² Sū³na² sxi²ha²

wā³nxīn¹te² si³yxau³tū³ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxā³nxa²

a²hoh³lxi³su² te²a² nxe³sxā³ te²nāu³xa² ĩ³yen²ta³kxi²sai¹nha²kxai³

ĩ³su²lhā³si¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ ye³ha¹li¹

ka³na³ki¹ a³lan²ka³tu³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

23 Hā²wxān³txa³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ āh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. A²nū²a² ĩ²li³te²nān²tu³

ā³si³tē³kxi²ti³ten³sain¹kxai²nān²tu³ a²ē¹nāu³a¹

au³txi³ ten³khaix¹nxe³ju³tān²tu³ ā³na¹txai¹lxi¹.

Te²yā¹nxe³sxā³ yxo²ĩ²sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³

ĩ³ya²lut¹ju³ta³nū³a² yuh³lxin²nxa³sxā³ ā³si³tē³kxi²sain¹txai²li¹.

24 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² a²nū²a² te³nah¹lxi¹: “Yuh³xai²na²

ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²ē¹na² wi¹la¹tāu³a² a³lxi²sah³nha¹.

Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxō²ā³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta²

ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²

ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹:

“Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²ē¹na²

wi¹la¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²

wān³txa² yxo²ĩ²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² su²lhā³sain¹kxan²ti³

yxō²ĩ²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³kxai²nān²tu³

Txa²sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na²

ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹. 25 Nxe³ha²kxai³

yuh³xan¹ko³xa² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³syah³lxin¹kxan²ti³

wxa²ē¹nāu³ai²na² wxa²ka³ten³su² yah³lxin¹ju³ta²kxai³

ā³tī¹kxi² kāin² khāuh³lxa³txi³nyhah¹lxi¹ni² nxe³kxai²nān²tu³

wi¹lyah³lxi³hĩ³nxān¹ji¹wi¹? Hai³txi³ wi¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹.

26 Nxe³ju³kxai³la¹ hĩ¹na² Txai²li² ĩ³yāu²lxixi² Txa²wān³txa²

wi¹jau³xa² ĩ³yāu²lxixi² nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³

kxān³nāu³a¹ wxā³na¹hĩ¹na² kāin² wxi²kin³ti³ton³na¹tu¹wi¹.

Txa²wā¹sū³nu²kxai³ a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³

oh³xan¹tū³ka³txai²na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³

Txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³tain²txi³ nxe³nx2na³li¹. Jā¹nxe³hi¹na²

āu²li²to³txa²lxa¹tu¹wi¹. 27 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² a²ya³la³tu³

ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xai²na²
 yxau³son³na³li¹. Wxa²nũ³ka³txe² ĩ³nxai²na² ka³na³ki²nũ²
 ya³lu²yah³lxi³xa³ta³lxa¹ ju¹ta²na² ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³ā³lxi³jau³su²

28 ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² hā²wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²sxā³ Je³su²jah³la²kxai³ Txa²wā¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²xi²nyha¹te³lhxā³ a³li³nũ²la² wā³la³ka³txa²
 ka³la³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
 Pe²jah³lo²su² ha²kxai³ Jo³āu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su²
 ha²kxai³ nxe³sxā³ ā³sa²so¹sxā³ ai³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 29 Ā³sa²so¹sxā³ ai³nyhain¹ka³tu³ta¹ Txa²wā¹sũ³na²
 e³kxain¹tāu³a² a²yen³nāu³a² ye³ā³lxi³hi² a²wā²la²ka³lo³a²
 whāi²na¹ kāin² hān³ni² nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹
 kāin² ye³ha²te¹ta³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 30 A²nxe³ti³kxai³lu²
 in³txa² ha¹li¹ kwēn¹ta²kxai³ a²ta³lye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³sxā³ ĩ³ye³kxin²txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²a²
 Moi³se²ah³lo²su² ha²kxai³ E³li²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe²
 ĩ³yī¹li²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 31 Jā¹nxe³te²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wā¹sũ³na² ha³tet1ju³ta² ĩ³kī³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ka³tu³ta¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹ka³tu³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
 Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wih¹tāu³a¹ an³txi³tū³ka³txa² hi³ka²
 su²lhā³si¹hain¹ju³ta³nũ³su² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³jau³xai²na² kxā³nxi¹nai³tā² Txa²wā¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 32 A²nxe³yān³txai²na¹ Pe²jah³la²
 sa²kxai³lu² a²ya³lxi³nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² nxe³sxā³
 hxi²tha³ai¹nha²kxai³ kāin² āu³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nũ²la²
 ĩ³tu¹lxi²nũ²la² Je³su²jah³lai²na² in³txai²na² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ju³ta²
 ĩ²i² sa²ha²tet1ju³ta² ĩ²i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 33 Nxa²ha¹te¹
 in³txai²li² a³li³te³lhxā³ nx2na³na¹ ai¹nhī¹na¹ Pe²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ti¹ai²li² ha³lo²a²
 wi¹khaix1sī¹na¹nhai¹. Nxe³sī¹nha²kxai³ sxi²ha² nēn³nha¹li¹
 ka³na³ki² txo³na¹tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha² txo³ni² Moi³se²ah³la²
 sxi²ha² txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³nxa²lxa¹tu¹wi¹.
 Nxe³jau³su² Pe²jah³lai²na² a²yxō²e³jau³su² kxan²ti³
 a²si³yxau³tāu³khai³xa² ā³ne³to³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²tāu³a² o³sī³na² ā³tū¹kxain¹nũ²la²
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² on²txajin¹ta¹hxai²hē¹la². 35 Nxe³ain¹tāu³a²
 o³sī³nān¹jau³xa² ain³kxain¹te³nah¹li¹:

— Jah¹lai²li² Txa²ki³lha³lxai²la¹wi¹. ĩ²sxā³ sa²so¹ai¹na¹hē³li¹.
 Ain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² Je³su²jah³la² so¹lxi³
 ĩ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxã³txa³ a³la²ni²xi²tãu³a²
 a²ka³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ ju¹ta²na² a²nũ²a²
 ã³lxi²nũn³tũ³ka³txa² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Wẽ³sa² we²txi²jau³su²

37 Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxi²nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹nũ³ka³txa²
 ne³kxauh²xi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxa²ha¹te¹

a²nũ²a²nãu³xai²na² in³txa² ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹;
 — Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Txa²wẽ³sa² sa²hau³ko³kxi²sa²sã²nhẽ³li¹.

Nũ¹ta² we³ta¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³sxã³ a³lxi²khai¹sa³nhai¹.

39 Nxe³te²na² kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² an³txi³ ã³wih¹nũ²la² kãin²
 wxan¹si¹hi² nũ³kxũn³txã³nhe¹kxi²hi² nxe³to³hxai²na²hẽ³li¹.
 Jã¹nxe³na²li¹. Nxe³hĩ¹na² kãin² yxo²ka³sih¹xi²ha²kxai³ wa³su³txi³
 a³li³ti³he¹xai¹nxa³hẽ³li¹. 40 Nxa²ha¹te¹ a³li³si¹hain¹jau³su²

wxa²sa³wi³ha³lxa² win¹ta²te²lxi³ ĩ³ye³kxai¹na¹li¹.

Yxã¹ta¹ hxi²ka¹nai¹nxã³su²li¹. Nxa¹nxa³ha²kxai³
 sa²hau³ko³kxi²sa²sã²nhẽ³li¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ã³ne³tot3syah¹lxa³lxi¹.

Yxo²i²nxa³sxã³

wain³txain³kxah²lxa³lxi¹, kan²txi³ yxau³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³nu¹.

Wẽ³sai²li² tẽ³sxã³ wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ so¹sxã³ wxã³tãu³a² kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa²

kãin² ã³nhe¹kxi²sxã³ wẽn³sa² sa²tã³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la²

Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²

kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ĩ³kwa²kxi¹nxa²ha¹te¹ wẽ³sai²li²

we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². We²txi²nũ²la² a²wĩ³na²

ũ³hũ¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 43 Nxe³jut3su² a²nũ²a²nãu³xa²kxai³lu²

Txa²wã¹sũ³na² nũ³kxũn³sxã³ o²la³kxain¹ju³ta²

ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ya³lu²kxi²ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

Ain¹nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹ti³kxai³lu² Je³su²jah³la²

ã³yo²o³tũ¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

44 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ain³kxi²khai¹nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a²nãu³xai²na²

ko¹ko¹xa²nãu³xai²na² hxi²ka² ã³yũ³so¹sain¹tu¹wi¹.

Nxe³jau³xai²na² ne³wã²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxe³to³ta¹ nxe³jau³jau¹xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²

tĩ²kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ a³la³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Ain¹kxan²ti³ yuh³lxain¹jau³su² jau³jau¹xai²na²

ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A²nũ²a² kãin²txi³yxau³te²la³ ĩ³yau¹ũ³jau³su²

46 Nxe³nũ²la² hã²wxã³txa³ ĩ³ye³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³ye³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹ki³nāu¹xai²na²ih¹jah¹lo²ta³kāin²txi³yxau³jah¹lo²su²hī³te²la
 Ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
 a²sa³wi³ha³lxai²na²ē¹nān¹jau³xai²li²a³la³kxi¹nxa²ha¹te¹wēn³su²
 tē³sxā³ā³ka³lu³sa³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 48 Nxe³nū²la²
 a²sa³wi³ha³lxai²kxai³ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Ne³ka²ka²sah¹lxī³wxi¹. A²nū²a²ī²li³te²ī³nxa²
 a³lxī³sa¹nha²kxai³wē³sai²na²sa²hau³ko³tai¹nīn¹kxai²nān²tu³
 Txai²na²hxi²nū¹san¹kxa²yā¹nxe³hī³nx2na³li¹.
 Hxi²nū¹san¹kxai²nān²tu³Sū³na²ī³sa²si¹hā³sa²jah¹lo²su²
 te²a²hxi²nū¹nain¹kxa²yā¹nxe³hī³nx2na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 wxa²e¹nān¹jau³xan²tu³e³kxi²nhā¹jau³xan²tu³: “Txa²nū³ka³txa²
 ī³kāin²txi³nha²sxā³wa³to²hi²sain¹kxan²ti³wi¹na³na¹”
 Nxe²e³kxah¹lxin¹te²ī³nxān²tu³kāin²txi³yxau³jah¹lo²su²
 hī³nxa¹lxī¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

Wxa²ya³lxah³lo²su²ī³ya¹ū³jau³su²

49 Nxa²ha¹te¹Jo³āu²ah³la²kxai³lu²ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²si³yxau³jah¹lo²si¹lxī¹. A³lan²tai³tā²in³txa²
 ī²sī¹na¹hē³li¹. Nxe³jah¹la²wxi²ka¹nīn¹ju³ta²ī³so¹nxain¹sxā³
 ko³nxe³te²a²yāu³ka³txa²a³li³si¹jau³su²ī³kwa³na³ai¹nhē³li¹.
 Yxān¹ta¹ī³hi²txi²nxai¹nxa³ha²kxai³: “Hāi¹nxā¹txai¹nhē³li¹”
 Nxe³si¹hain¹nha¹jau³su²kwa³na³ain¹sī¹na¹hē³li¹,
 wxa²sa³wi³ha³lxī³sxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la².

50 Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³lai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

— ī³hxi²ko²lain¹yah³lxī³txa³hē¹li¹. A²nū²ai²li²
 wxa²ko¹ko¹sai¹nxa³kxai²nān²tu³wxa²ya³lhxain¹na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ī³hxi²ko²lain¹yah³lxī³txa³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

Sa³ma³ri³ta²na²thī³nān¹te²su²te²a²Je³su²jah³la²e²nain¹jau³su²

51 Kxān³ta³lon³tāu³a²Txa²wā¹sū³na²ha³lo²a²
 ī³ka³la³si¹ja³kxa³nū³su²ya³so³nhī¹na²Je³ru³sa³lē²thī³na²
 ā³nxai³ti³wā³kxa²ya³son³nha²kxai³nū¹kan¹sxā³
 ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 52 Nxe³ha²kxai³Sa³ma²ri²a²thī³na²
 a²sxi²ha²āu³xi²thī³nū³a²sa²hau³ko³3si¹jau³su²
 sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². 53 Sa²si¹hā³nxa²ha¹te¹ai³nū²la²
 ā³wi¹hain¹nū²la²thī¹na²sa²hau³ko³ki³te²sa¹ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxai¹
 yxau²xai³tū³ka³txa²yxai¹ha²kxai³ūn³txi³e³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Ā³nxai³jah¹hē¹li¹. Je³su²jah³lai²na²wxāi²li²nxe³yah³lxī³
 ī³nxai²na²Je³ru³sa³lē²thī³nān¹tīh³na²ai³yah³lxī¹nha²kxai³
 ten³nxa²lxī³nxa³nhai¹. Ain¹ya³ha²kxai³aun³ta²wā³la²
 ī³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². 54 Ain¹nxa²ha¹te¹Jo³āu²ah³la²kxai³
 Ti³a²kah³la²kxai³nxe³sxā³ī²ain¹tāu³ī³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Je³su²jah³lāi³. E³li²ah³lu¹tai²na²yā¹nxe³sxā³oh³xa²
 ha³nxe²a²sa²si¹hā³sī¹na¹kxai²nān²tu³Sa³ma³ri³tā²na²

nũ³ka³txa² ũ³thũ²kxain¹nha¹ju³ta² ten³nxa²sĩn¹ji¹wi¹?
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵⁵ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ã³yo²ko³tũ¹te³nah¹lxi¹:

– Nxex³jah³wxi¹. Ten³sa²nxa³nhai¹. Txa²wã³nxĩ¹na¹ju³ta²
 wi¹ko³nh³yah³hxa³lxi¹. Ya³hxa³nha²kxai³ Txai²na² sa²kxai³lu²
 a²nũ²a² su²lhã³te³lhã³ wxã²nxa³ha²kxai³ yxãn¹ta¹
 we²txi²si¹ja³kxa³nũ³a² so¹lxi³ wxã³na¹ha²kxai³ nxa¹hẽ³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵⁶ Nxe³ain¹jut³su² ã³nxai³sxã³ sĩ³nã³xa²
 sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxi²ju³ta² te³nain¹jau³su²

⁵⁷ ã³nxai³ain¹tãu³a² in³txa² wxã³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³lãi³. Ha³lo²a² i²li³je³na² ã³nxai³lin¹tãu³a²
 ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵⁸ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Wai³a³lxa²si³ta³lã²tẽ¹nai²na² a²sxi²lho³tẽ³na²
 yũ³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ai³kai²na² a²ye³sa² wet¹sxã³
 a²sxi²lho³ju³ta² yũ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹ a²nũ²a² oh³xa²
 wxã³jah¹lo²na¹xai²na² hai³txi³ ha³lo²a² kwa² sxa³na¹ju³ta³nũ³a²
 yũ²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵⁹ Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

– Txa²wĩ³na² ka³ten³su² hin¹tãu³a² yxau³kxi²nũ³na¹tu¹wi¹.
 Hã²wxãn³txa³ ya³lu²kxi²sãn²nũ²la² sa²nĩ³kxi²sã²na¹ka³tu³
 ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶⁰ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Nxet³sã²lxi¹. A²nũ²a² i²li³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² sa²yo²we¹txa³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ya³lu²te²a²
 yã¹nxe²na³li¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu² wxa²ka³lxa¹te²su² te²a²
 ya³lu²kxai²nãn²tu³ sa²nĩ¹kxi²txai²li¹. Nxĩ¹nha²kxai³ wxãĩ²na²
 sa²kxai³lu² hãĩ¹nxe³sxã³ ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶¹ Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³lãi³. ã³si³tẽ³kxi²ti³ten³khai¹sa³nhai¹.
 Yxãn¹ta¹ i³xi²sã²na¹ka³tu³ txa²ka³lxa¹ti³nãu³xa²
 i³yo²sai¹la³kxi²sã²na¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³

ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– A²nũ²ai²nãn²tu³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa² ã³si³wxe³kxai²nãn²tu³
 hã²wxãn³txa³ ã³na¹sxã³ ã³waix³kxai²nãn²tu³ nxe³te²a²
 he³la³ko³la³ hai³ya³khin¹te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 i³hit¹sah²lxin¹kxai²nãn²tu³ nxe³yah³lxin¹ta¹ ã³na¹sxã³
 ã³waix³sah²lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³ju³ta³nũ³su²

nxe³jau³xai²na² hxi²kan¹txi³ a³la³kxah²lxan³tho³li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

10

70 nxe³tū³ka³txa² ũ³sa²si¹hā³jau³su²

1-3 Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yau³jah¹la²kxai³lu² a²nū²a² ā³lxi³nūn³tū³ka³txa² 70 nxe²
ĩ³kaix¹so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Ye³jen¹na² sxi²yhen³na² ka³lxa¹txi³ ā³nxai³lha²the³ta¹tu¹wi¹.
Nxe³na¹ju³ta³nū³su² ha²kxai³ ĩ³sa²ne³ka³ta¹hā³nha²sxā³
ũ³sa²si¹hā³nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³si¹ja³kxa³nū³su² ũ³sa²si¹hā³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹ha²kxai³la¹ nū¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nū¹a²
ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nū¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nū¹a² ha¹li¹
sa²si¹hā³i² nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ka³tu³ta¹ o³ve²a²

wēn³sa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
he¹lain¹tāu³a² hau³xa² ka³lxa¹txi³ ho³hai¹nha²kxai³
ĩ³so¹jĩ²te³lhxā³ ai¹nhi³nx2na³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²

ha³lo²a² ha³nxeh³lxi³ju³ta² ĩ³ha¹txi¹nx2ti³to³ha³ta²wi¹.
Te²yā¹nxe³ju³ta² hai³sxa² yain³txa² sxa³ko³xa²
wa²ni²lho¹kxi³tū³ka³txa² yā¹xah³lxi¹lxi¹. A²nxe³ko³xai²na²

wi¹we¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa²ni²lho²hxa³tai¹nxa³lho³li¹
Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² sxi²jen³nāu³xa²
ka³lxan¹ti³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ ai³lha²thet3thxa³jah²lxan³tho³li¹.

Yah²lxa³nha²kxai³ a²wa³kxēn³ta² Si³yau³jah¹la²
wi¹li³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

“A²nū²a² ā³xa² hxi²nūn¹ta³kxi²si¹sain¹sĩn¹ja³kxa³nū³su²
ā³nū²kxi²sxā³ ĩ³so¹ta²si¹nhē³li¹.” Win¹ta²te²lxi³ nxe²
ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³na¹

ain³ta³kxi¹jxah³lxi³hē¹li¹. 4 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wā²lēn¹ta³
tē³yah³lxa³nha²kxai³ ha³teh³nxān³nxēn¹ta³ tē³yah³lxa³nha²kxai³
yu³wi²kxi²nha²ka³lo³la³ wē³no³kxa² tē³yah³lxa³nha²kxai³

nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Tĩh³na² ai³yah³lxin¹tāu³a² a²nū²a²
ne³kxauh²hah³lxin¹kxāi²nān²tu³ ĩ³ye³kxah¹lxi³txa³hē¹li¹.
Hāi¹sxā³ ā³yit1txa³sxā³ ā³wa²to¹jah¹lxi³hē¹li¹.

5 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² ā³wih¹yah³lxin¹ti³wa³kxa¹
ĩ³ye³kxah¹lxi³sā²nĩn¹te³nah¹lxi¹: “Sū³na² hāun²ju³ta²
ā³wxe³nūh¹nxa²lxi³ju³ta² ten³sa³nhai¹.” 6 Yah³lxin¹ka³tu³

sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² wi¹lhin¹ye¹nx2ti³kxai²nān²tu³
Sū³na² hāun²ju³ta² wi¹lā³wxe³nū¹hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹
sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² wi¹lhi¹nxa³kxai²nān²tu³ Sū³na²

hāun²ju³ta² ĩ³sa²si¹wha²nx2ti³tu¹wi¹. 7 Wi¹lhin¹sxā³
ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hāi¹sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹li¹.
Sĩn³ka³lxa¹ti³ yxau²sa²thet3jah³lxi³txa³hē¹li¹. Kwa²yain³txa²

yū³ain¹kxa² yai³ni² ĩ³na² nxe³jah³lxi³hē¹li¹.

Wa³kon³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ yain³txa² kwa²
 ũ³hũ¹nx²tain¹tu¹wi¹.
 8 Jā¹nxe³sxā³ sxi²yhe³na² ā³wih¹yah³lxin¹tāu³a²

wi¹lĩ³hen³txi¹nx²tain¹kxai²nān²tu³ kwa²yain³txi³su²
 yain³jah¹lxi³hē¹li¹. 9 Ī³ta³ka³txa² yũ³te²su² te²a²

ĩ²ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ we²txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³ain¹yah³lxin¹ka³tu³ ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² ye³jen¹na²

yũ³nũh¹nx²ti³tu¹wi¹.” Nxe³jah³lxi³hē¹li¹. 10 Yxān¹ta¹
 sxi²je³nai²nān¹ta² wān³txi³kxai³lu¹: “Wxāi²na²

ten³nxa²lxi³sĩ¹nxa³nhai¹.” Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³
 wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³

ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹. 11 Ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “Kxĩh³nũ³xa² sxi²je³nān¹ta² kxĩh³nũ³xa² txa²yu³ti³son¹tũ³xa²

ti³yu³hen²ta³kxi²ye²sĩ¹nx²ta¹wi¹. Nxe³ye²sĩ¹nx²ta¹kxe³su²
 kō³nxe³ti³ kãi³syah¹lxin¹ju³ta² yũ³khaix¹je¹nx²ti³na³li¹.

Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² yau³son³na³li¹.

Nxe³jau³su² wi¹kō³nha¹jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³nũ³a²
 ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹.

12 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxān³ton³tāu³a² Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³su²tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹

Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² So³to²ma²thĩ³nu¹tai²nān¹tũ³ka³txa²
 kāin² ye³khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ny-

hain¹je³na² wi¹lhin¹sxā³ ā³wih¹yah²lxan³je³nai²nān¹tũ³ka³txa²
 ye³khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹ju³ta³nũ³a² wa³to²ha² he¹tain¹tu¹wi¹.

Sxi²jen³nāu³a² en²tain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²
 13 Nxa²ha¹te¹ Kō²ra³sĩ²thĩ³na² Bet3sa³:2ta³thĩ³na²

nxe³tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² kō³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Kxā³nhxĩ¹nai³tān¹thĩ³na² Ti²ro³thĩ³nān¹tũ³ka³txai³tā²

Si³tō²thĩ³nān¹tũ³ka³txai³tā² nxe³sxā³ kō³nxe³thin¹khai¹nxai¹nha²kxai³
 ya³lu²hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wā³nxĩn¹sxā³

kāi³ũh¹nx²ta¹ju³ta² ĩ²ain¹ke³la³te²kxai³ a²kō³nxe³ti³
 kãi³ain¹ju³tu¹ta²na² ā³na¹sxā³ ā³yxo²o³tũ¹sai¹nhi³nx²na³li¹.

Wā²la² sa²kē³nā²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²sxā³ ha³nxe²a²
 wā²nhan³tũ³xa² ā³wxe³sān²sxā³ ā³yxo²o³tũ¹sai¹nhi³nx²na³li¹.

14 Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ yan¹nāu³a¹ txa²wā¹o²la³kxi²ki³kxa²
 yo³ha² Sũ³na² ũ³yho³hi²nē³tāu³a¹ Ti²ro³thĩ³nān¹tũ³ka³txai³tā²

Si³tō²thĩ³nān¹tũ³ka³txai³tā² nxe³sxā³ kō³nxe³ti³
 kãi³ain¹kxa² yo³ha² kãi²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³ti³

kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² ā²la² kãi²non³tu¹wi¹. 15 Nxa²ha¹te¹
 Ka³far³na³ũ²thĩ³nān¹tũ³ka³txe² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu¹:

“Oh³nān¹kō³nāu³a² Sũ³na² ha³lo²a²nāu³a² ka³la³sxā³

ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹.” Nxĩn¹jau³su² yxãn¹ta¹ yuh³xan¹ko³nãu³a²
 ha³nxe² i³ko³nãu³a² sa²yu³lhot¹tin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ 70 nxe³tũ³ka³txa² ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ai³lah³lxin¹tãu³a² wxa²wãn³txa² ain³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wãn³txa² ain³kxi²sain¹nũn³na³li¹. Yxãn¹ta¹
 wxa²wãn³txa² sa²yo²ã³nx2tain¹kxai²nãn²tu³ Txa²wãn³txa²
 sa²yo²ã³sain¹nũn³na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wãn³txa²
 sa²yo²ã³sain¹kxai²nãn²tu³ sa²si¹hã³sain¹jah¹la²
 sa²yo²ã³ain¹nũn³na³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

70 nxe³tũ³ka³txai²li² a²wã³lxain¹jau³su²

17 Nxa²ha¹te¹ kxãn³nãu³a² aun³txa² wã³lxain¹tãu³a²
 kãin²ka³lih³lhe¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lã¹³. Kõ³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
 a³li³ain¹si¹nha¹jau³su² kwa³na³ain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹.
 Sa²hi²kat¹sah²nhĩ¹nha²kxai³ yxo²ha³kxa¹ sa²yo²wet¹sain¹sĩ¹na²hẽ³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ha³lai³xa² wa³su³txi³ i³wa³tu³ki³kxa² yã¹nxe³sxã³
 Sa³ta³na²jah¹la² sa²hi²kat¹txa³kxe³su² oh³nãu³a²
 wa³su³txi³ a³hi²sxã³ wa²ka³nxe² wxã²na³li¹
 19 Nxe³yãn¹ta¹ ne³ka²a³sah¹lxi³sã²lxi¹. Wã³nxĩn¹na¹ju³ta²

ũ³hũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ txih³xa²
 i³nxa²lxi³kxan²ti³ sxe³sxe³kxa² ũ³nxa²lxi³kxan²ti³
 ũ³hĩ¹to³txa²lxi³xa³lho³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah¹la²
 nũ³kxũn³kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ wa³ka³to³txa²lxi³xa³lho³li¹
 20 Nxe³ju³tai²li² wi¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ wxa²i³lxai²li²

oh³nãu³a² nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
 ũ³wha²li¹la³kxi²sa²tẽ³ju³ta² ã²la² wi¹lhĩ³nx2na³li¹. Nxe³jut³su²
 ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² wi¹lxo³kxi²jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³la¹ Sũ³na² Yãu³ka³txa²
 ka³lih³si¹ha²kxai³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
 ne³nxe³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³nã¹³. Oh³xan¹thĩ³na² whã¹na¹ yuh³xan¹thĩ³na²
 whã¹na¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹.
 Nxĩn¹sxã³ ha³te³h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa²
 a³la³kxi²khai¹nxe³te²nãu³xa² nxe³sxã³ wa³ka³la² kã³in¹ju³tai²na¹
 wãn³txa² i³tih³nxĩn¹jau³xai²na¹ i³yau¹ũ³hain¹nxã³nhẽ³li¹.
 Yxãn¹ta¹ a²hoh³lxi³sxa³te²nãu³xa¹ wxa²wãn³txai²na²
 i³yau¹ũ³hai¹nĩ¹nhẽ³li¹. Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ sa²nẽn¹kxi¹nxa²ha¹wi¹.
 Wã²nxũh¹lxi³sxã³ nxe²kã¹i³nhẽ³li¹. Nxe³jau³su²
 Je³su²jah³lo²kxai³lu² Sũ³na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ãh¹ i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wĩ³na² ũ³hũ¹sa³na²hẽ³li¹.
Txa²wĩ³na² so¹lxi³ a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² ĩ²sa²jah¹lai²la¹wi¹.
Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wĩ³na² ĩ²te²la³ yũ²nxa³wi¹. Txai²na²
a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² so¹lxi³ ĩ²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yā¹nxũn³sxā³:
“A²nũ²a² ā³xai²na² Txa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xā¹.”
Nxa¹kxai²nān²tu³ nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Wĩ³na² ĩ²jah¹lo²su²
nũ³nhĩ³nx2na³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ hã²wxān³txa³ a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²
hxan³sxā³ āh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³sxā³ nxe³tũ³ka³txa²
nũ¹hĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹. Ju¹tai²li² ĩ²ah³lxi¹nha²kxai³
wi¹lhin¹yah³lxi¹lxi¹. 24 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na²
wān³txa² ĩ³hen³txi³ tũ³ka³txu¹tai²na² a²yo²ha³kxa¹
I³sa³e² nũ³ka³txa² a²wa³kxēn³nai³tā² a²yo²ha³kxa¹ ju¹ta²
ĩ²ti³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa²
ain³kxah²lxin¹jau³xa² ain³kxi²ti³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ain¹te²ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹ nxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
Nxe³ha²kxai³ ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹yah³lxi¹lxi¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

A²wa³kxa²yxau³nũ¹su²te²na² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

25 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² jah¹la² ā³tĩ³nũ²la²
ĩ³ye³ta³lxai¹kxi²ye³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Ā¹te²tā³ wi¹ju³ta³la³ kãi³a¹ke³la³te²kxai³
ka³te³na² wi¹tāu³la³ so¹kxi²hĩ³na¹te²la¹xā³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxi¹tai²na² ĩh¹nxe³te²la¹xā³?
Īh¹nxet3sxā³ ĩ³yau¹ũ³nxa²te³la¹xā³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txān³sxu² te³nah¹lxi¹:
“Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³kah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³kah³lai²na² a³lxi¹tai¹nhẽ³li¹. Wxa²ē¹nāu³ai²na²
whāi²na¹ a³lxi¹tai¹nhẽ³li¹. Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
yo²kwai³nha²kxai³ nũ³kxũn³txi³ sa²yo²we¹tha²kxai³
wi¹lain³kxi²nha²ha²kxai³ nxe³txai¹nhẽ³li¹. Te²yā¹nxũn³sxā³
a²nũ²a² a²wā³kxa² yxau³nũ¹nx2ti³te²na² a³lxi²nha²kxa²
yā¹nxe² a³lxi²txai¹nũn³nhẽ¹li¹.” Jau³jau¹xai²na² Txa²wā¹sũ³na²
wha²li¹txā³nxi¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jah¹la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wain³txi³ e³i¹lxi¹. Jau³jau¹xai²na² hãi¹nxe³ti³xa¹
sa²yo²wet1hxa³tin¹kxai²nān²tu³ ka³te³na² wi¹tāu³la³
yũ¹nxa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³ wi¹lhin¹ye²nha²kxe³su²
wā²nā³ū¹sain¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ha²kxai³ ih¹te²la³ta³ a²wā³kxa² yxau³nū¹sa²te²la³h³te²la¹xā³?
Ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sa²sa²lxi¹. A²nū²a² ai³nū²nhai¹
Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³nū²la² Je³ri³ko²thi³nān¹tih³na²
si³ka³la³hi²nū²nhai¹. Nxe³sxā³ a³li³sxā³ si³ka³la³hi²tāu³a²
kuh³lxa³thin¹tū³ka³txa² ne³kxauh²hain¹nū²la² i³su²lhxā³
i³yix¹to³tai¹nha²kxai³ a²wā²la² kái³kxai¹nha²kxai³

ain¹ka³tu³ ā³ain¹nū²nhai¹. i³ya²lu¹te³lhxā³ ai¹nha²kxai³
ā³ain¹nū²nhai¹. 31 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹na² a²nū²ai²na² Sū³na²
yen³nāu³a² ā³ye³yxo²nū¹nyhain¹jah¹la² ā³si³hē²kxi²nū²nhai¹.

Ā³si³hē²kxi²tāu³a² sun²ta³kxi²sā³ain¹jah¹lai²li² i²nū²nhai¹.
i²ka³tu³ta¹ tih³na² ya¹nān²tih³na² ā³ni²lhxā³ si³ka³la³hi²nū²nhai¹.

32 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nūn³tāu³a² Le³vi²a² nū³ka³txi³sa²jah¹la²
a²jā¹nxe² ā³si³hē²kxi²nyhain¹nū²nhai¹. Ai¹nha²kxai³

i²ain¹sān²sxā³ tih³na² ne³ha³ti³hi²nān¹tih³na² ā³ni²lhxā³
si³ka³la³hi²nū²nhai¹. 33 Nxa²ha¹te¹ Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹la²
a²jā¹nxe² ā³si³hē²kxi²nyhain¹nū²nhai¹. Nxe³te²a²kxai³lu²

i²ain¹te³na¹ i³yan³ta³kxain¹nū²nhai¹. 34 Ā³tū³ain¹nū²nhai¹.
Nxe³nū²la² o²lyau³xa² yū³ha²kxai³ vīn²yau³xa²

yū³ha²kxai³ nxe³sxā³ i²su²lain¹je³na² wxa²to¹lain¹nū²nhai¹.
Nxe³sān²nū²la² sa²tai³kxain¹nū²la² hā²wxān³txa³ a²ka³fa¹la³
khai³xa² tē³nū²la² so¹sxā³ ū³ka³ti³wxē³kxi²nū²la²

ā³sa²so¹xi²nū²nhai¹. Ā³sa²so¹xi²nū²la² sxa³sxāu³xi²thi³na²
ai³sxā³ ū³hā¹nū²nhai¹. Nxe³thi³nān¹ta² wa³kxē³na²

wi¹la³ i²nū²nhai¹. 35 Ā¹ka³nxa³ha²ta³a² thi¹nai²na²
a²wa³kxēn³yah³la² e³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wi¹la³ hau³ko³txai¹nhē³li¹.

Ā³wā³li²na¹tāu³a² ū³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Hī¹na² ki³ha¹li¹
ū³yho³hi¹nxa²ha¹ka³tu³ kxān³nāu³a² wā³kon³kxai²nān²tu³

jā¹nxe² ū³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ain¹nū²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

36 Jā¹nxe³jau³kxai³la¹:

— Nxe³jau³xai²li² in³txa² ha¹li¹ ka³na³ki² te²a² ih¹te²la³ta³
i³ton³jah¹la² a²wā³kxa² yxau³nū¹sa²te²la³ h³te²la¹xā³?
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²li² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— i³yan³ta³kxain¹jah¹la² a²wā³kxa² yxau³nū¹sa²te²hū³jah¹lai²lxā²na³li³
Ta¹hxai²hē¹la². Nxū²la² Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nān²tu³ jah¹la² kái³kxi²nūx¹ jā¹nxe² a²nū²a² ā³xa²
kái³ūh¹txai¹nhē³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Mar²ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² ai³sxā³ i²jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ain¹sxā³
aun³tain¹nũ²la² sxi²je³na² wxa²li³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Wxa²li³ain¹nxa²ha¹te¹ Mar²ta³ka³lxa² sxi²je³nān¹ta¹ka³lxu³su²
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxi²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²sxi²ha² ā³wi²kxi²sxā³ i³yain³ya³sah¹lxi³sĩ¹nhē³li¹.
Nxe³nyhain¹nxa²ha¹te¹ ā³wi²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
39-40 A²nxe³ta¹ka³lxa² a²ha³lĩn³ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxu³su²
ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ā³wih¹kxan²ta²
Ma³ri²a³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxai³tāu³a²
ā³wxe³nũ²la² a²wān³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² ain³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
Nxa²ha¹te¹ Mar²ta³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² a²wa³ka³li³yu³ta²
hxi²ye¹ta³lxi³nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²ha³lĩ³ta² wa³ka³li³yu³ta² a³nũ²la²
hāi¹sxā³ ā³wxe²na³li¹. Ā³nhi²nũ¹sa²si¹hai¹nĩn¹jau³su²
i³ye³kxi¹tai¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
— Mar²ta³ka³lxāi³. Ī²sā³ni¹. Wxa²wa³ka³lxi³yu³ta²
kāin² hxi²waun³ta³txi²nha²khaix¹nĩ¹nxi¹. 42 Nxe³ai¹nĩn¹ta¹
yu³ka³na³ka³na³ju³ta² on³na³ni¹. Nxe³ju³ta² Ma³ri²a³ka³lxa²
ĩ²sxā³ sa²so¹na²ni¹. Txa²wān³txa² ain³kxi²sa³na²ni¹. Ju¹tai²na²
ā²la²wi¹na³ni¹. Sa²sai¹kxin²nxa³lho³ni¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

11

Sũ³na²ĩ³ye³kxi²kĩ³jau³xa²ĩ³yau¹ũ³jau³su²
1 Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nāu³a² Je³su²jah³la²kxai³lu²
Txa²wā¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³lhxā³ a³li³ta¹hxai²hē¹la².
Hā²wxān³txa³ ĩ³ye³kxi²ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³lāi³. Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² a²yxō²wān³txa²
a²sa³wi³ha³lxi³khai³xa² ĩ³ye³kxain¹sĩn¹ta¹hē¹li¹.
Txa²wā¹sũ³nai²li² wain³txi³ ĩ³ye³kxi²jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³nyhain¹sĩn¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jāx¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³sa²nhĩn¹ju³ta² ten³sa²nũn³sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:
— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. “Txa²wā¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ti³ten³sa³nha¹”
Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxe² e³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹:

“Txa²wā¹wĩ³nāi³. Wi¹lhin¹sxā³ sa²nēn¹kxi² kāin²no³txa²ju³ta²
ten³sah²sĩn¹nhai¹. Wa³su³txi³ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lo³txa²ju³ta³nũ³su² ten³sa²sĩn¹nhai¹.”

3 Yain³txa²hāi¹nxe²ũ³hũ¹sa²nhĩn¹tu¹xai³sa²sĩ¹nhē³li¹.
4 A²nũ²a² ā³xai²na² kō³nxe³ti³ kãi³ũ¹sain¹sĩn¹kxai²nān²tu³
ne³wā²na³ũ¹hain¹sĩ¹na¹wi¹. Nxe³ain¹sĩ¹na¹kxa²
yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kãi³ũ¹h¹nxa²sĩ¹na¹ju³ta²
ne³wā²na³ũ¹sa²sĩ¹nhē³li¹. Ha³lo²a² kō³nxe³ti³
kãi³si¹sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a² ā³sa²so¹sa²sĩn¹txa³hē¹li¹.”

Nxe³jau³xa²he³la³kxa²Txa²wã¹sũ³na²ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

5-6 Nxe²e³ta³lun²nũ²la²a²sa³wi³ha³lxa²ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹.

ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa²ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a²sxi²lho³jah¹lo²su²nũ²nhai¹.
A²nxe³jah¹lai²na²sa²kxai³lu²kã³nxah³ta³wi³ta²sxi²ha²
a³li³nũ²la²a²yã³lxa²sxi²ha²ai³sxã³ã³tĩ³nũ²la²ĩ³kaix1so¹sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Nxex3sa²lxi¹. Yain³ta³nũ³xa²
so¹kxi¹nx2te³lhxã³wxã³na¹wi¹. Txa²wã³tã³ah³la²sxi²ha²
u²lxi³thĩ³na²ĩ²sa²te³lhxã³wxã³na²li¹. Yxã¹ta¹yain³ti³la³
yũ³sa²nxa³ha²kxai³ãu²li²sa³hẽ²li¹. Nxe³sa²ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²
yain³txi³nũ³xa²nũ³ha¹li¹ka³na³ki¹ũ³hũ¹sẽ¹li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

7 Nxa²ha¹te¹sxi²ha²wa³kxẽn³yah³la²ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
“U³lha³nhai¹. Txa²wẽ³ha³lxa²ãu³xa³kxi²sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³
hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

8 Nxe³jut3su²ne³ke³la³te²kxai³ĩh¹nxe³tai¹nhĩn³te³ji¹wi¹?
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²nha¹jxah³lxi³hẽ¹li¹.
Ya³li³nyha¹ha²kxai³u³kxan²ti³nũ¹ĩ³ye³ye³kxi²nyha¹ha²kxai³
yain³txa²te³nain¹tũ³xai²li²ũ³hũ¹ai¹nhĩ³nx2na³li¹.

9 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³Txa²wã¹sũ³na²ĩ³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³
yen³kxa²wi¹kxa²ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³yen³kxa²
ã³ten³yah³lxin¹ju³ta²ã³ya³jah³lxin¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
sxi²ha²a²yxo²a²ĩ³yxo²to¹tot1jah³lxin¹kxai²nãn²tu³
sa²yxo²than²yex1tain¹tu¹wi¹.

10 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³Sũ³na²ĩ³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³nxe³yah³lxi³te²ĩ³nxãn²tu³
a²wi¹ju³ta²ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Yen³kxa²ã³ten³yah³lxi³te²

ĩ³nxãn²tu³a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹. Sxi²ha²ĩ³yxo²to¹to¹jah³lxin¹te²
ĩ³nxãn²tu³sa²yxo²than²ye¹nx2ti³tu¹wi¹.

11 Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹wxa²wẽ³sai²li²yain³tũ³xa²ĩ³wã³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu³
tah³lxa³kxa²ũ³hũ¹yah³lxi³hĩ³nhãn¹te²la¹xã³?

Te²yã¹nxe³sxã³ai³na²ĩ³wã³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu³txi³hxa²
ũ³hũ¹yah³lxi³hĩ³nhãn¹te²la¹xã³?

12 Te²yã¹nxũn³sxã³ai³ka³nãu³xa²ĩ³wã³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu³sxe³sxe³kxa²
ũ³hũ¹yah³lxi³hĩ³nhãn¹te²la¹xã³?

13 Ti³he¹nxa³wi¹. KQ³nxe³ti³hin¹yah³lxin¹kxan²ti³yen³kxa²wi¹te²a²so¹lxi³
wxa²wẽ³ha³lxa²ũ³hũ¹ain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Te²yã¹nxe³ha²kxai³

Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³jah¹la²Oh³nãn¹jah¹la²sa²kxai³lu²
ĩ³wã³txi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³Sũ³na²Yãu³ka³txi³khai³xa²
ũ³sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Bel³se³bu²ah³la²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Hã²wxãn³txa³a²nũ²ai²na²kQ³nxe³te²a²yãu³ka³txa²
nxũ²kwai³yxau³te²a²ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
hxi²kan¹txi³e³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²

hi²sen³kxai³lu² a²kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nū³kwai³wi²sxa³te²a²
 yxo²xūn³txi³ a³li³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wa³su³txi³ a³li³ha²kxai³
 wē²txi³ha²kxai³ wi¹le³xi²ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su²
 a²nū²a²nāu³xa² on²txain¹sxā³ i³ye³lain¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na²kāin²khaix¹nx²na³li¹. Ka³lih³khaix¹sa²sī¹nhai¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³to³ta¹a²nū²a²yxo²i³ai¹nxa³tū³ka³txa²
 e³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Jah¹lai²li² Bel³se³bu²ah³la² a²ta³a² hxi²kan¹txi³su² te²a²
 a²sa³wi³sai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³hi¹txai¹nha²kxai³
 kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² kwa³na³in²ta¹.
 Txa²wā¹sū³nu²su² ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā³xai²na² ā³wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Kō³nxe³ti³hi¹nain¹jau³su² i³ye³kxi²sai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 i³ye³kxi²sxā³ i³wā³txain¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² ya²la³tū³ i³hxi²ka¹txain¹kxai²nān²tū³
 oh³nāu³a² wā³nxīn¹sxā³ kāi³ju³ta² wā²na³ū¹sa²sī¹nhē³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². 17 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² te²kxai³lu²
 a²ē¹nān¹jau³xa²wi¹kō³nha²ha²kxai³i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Ne³ka²sah¹lxī³sa²lxī¹. A²nū²a²nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
 wā²nxūh¹lxī³sxā³ ā³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nān²tū³
 ya³lu²kxa²hxa³kxi²nyhain¹te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 sxi²ha² a²yu³ta²na² ā³nhai²ta³lxī²sxā³ yxau³ain¹kxai²nān²tū³
 kan²txi³ yxau²sa²tē³ai¹nxa³lho³li¹. 18 Te²yā¹nxe³sxā³

Sa³ta³na²jah¹la² nū³ka³txa² he¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nān²tū³
 ā³nhai²ta³lxī³hain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

nū³cxūn³yai¹nxa³ha²kxai³ wa³su³txi³ hxa³nain¹tu¹wi¹.
 Jā¹nxe³yah³lxin¹jau³kxai³lu¹: “Jah¹la² Bel³se³bu²ah³la²

a²sa³wit³su² ha²kxai³ i³wā³nxīn¹txi³nīn²ta¹; Nxe³ha²kxai³
 kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² wxi²kan¹sxā³

kwa³na³in²ta¹.” Nxe² i³ye³lah³lxī¹nhē²li¹. 19 Nxe³ha²kxai³
 wxa²wān³txa² e³yah³lxin¹te³nah¹lxī¹: “Je³su²jah³lai²li²

Bel³se³bu²ah³la² sa³wi³sai²la¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su² yxān¹ta¹
 wxa²nū³ka³txe² i³nxai²na² wxa²wē³ha³lxa² kāi³yah³lxin¹kxa²

yā¹nxe²kāin³ain¹nū³na³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³wxa²nū³ka³txai²na²
 ih¹te²la³ta³ sa³wi³ha³lxin³ta³ hī³te²la¹xā³? 20 Yxān¹tah¹lxa¹

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² Te²hi²sen³su² i³hxi²kat¹sa³ha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su²

i³ye³kxi²na¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su² ya²la³txi³ Txa²wā¹sū³na²
 A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²su² ye²te²sa¹wi¹.

21 Te²yā¹nxe³jut³su² a²nū²a² nū³cxūn³te²a² sxi²ha²
 wi¹lhau³ko³kxai²nān²tū³ a²yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹

wi¹yxau³te²ju²hē³li¹. 22 Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā²la² nū³cxūn³te²a²
 wxā³sxā³ he¹li³nū²la² i³sun²txi³nyhain¹kxai²nān²tū³ hu³kxi³su²

he¹kxi²nyhain¹ta³ka³tai²na² yxo²i²nyhain¹ka³txan²tu³ i³sxã³
 sa²ni²lho¹kxi² a²yen³kxa² sa²so¹kxi²nxain¹ka³tu³ tẽ³sxã³
 i³xain¹tu¹wi¹.

23 Jã¹nxe³jut³su² a²nũ²a² ã³ya³lxi²sai¹nxa³kxai²nãn²tu³
 txa²ko¹ko¹sain¹na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ o³ve²a² yã¹nxe²
 ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ya³sai¹nxa³kxai²nãn²tu³ ha³ten¹txain¹tu¹wi¹.

Ko³nxe³te²a²yãu³ka³txa²wq³li²jau³su²

24 Te²yã¹nxe³ju³kxai²lu² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
 a²nũ²a² nxũ²kwai³li³kxai²nãn²tu³ ha³lo²ai²na² i³yau³la³
 yũ²nxa³ko³xai²na² sa²kxai³lu² i³ye¹nxi²te³lhxã³
 ai³lha²thet³tin²tai¹. Nxe³to³ta¹ hxi²kan¹txi³
 i³ye¹nxi²xa³kxai²nãn²tu³ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha²
 a³li³a¹thi³nai³tã² ã³wã³li²na¹tũ¹xã¹.” Ain¹jau³su² ha²kxai³
 ã³wã³lin²tai¹.

25 ã³wã³li²tãu³a² a²nũ²ẽ¹nai³ta³lxi³
 a²nũ²yũ²nxa³ha²kxai³ wi¹we¹txi³ha²kxai³ wi¹lhau³ko³nha²kxai³
 nxe³ye²tin²tai¹. 26 Nxe³ye²kxe³su² ha³lo²a² ai³lxi²nĩn²tai¹.
 Ai³lxi²ka³tu³ ko³nxe³te² yãu³ka³txi³nãu³xa² ha¹li¹
 ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²nãu³xa² ko³nxe³ti³khaix¹
 wã³to³hain¹te²nãu³xa² i³ha¹txin²txai¹nĩn²tai¹. Nxe³te²nãu³xa²
 sa²so¹sxã³ ã³wã³li²xi²sa²tẽ³in²tai¹. Nxe³ju³tai²kxai³lu² in³txa²
 ẽ¹nãu³a² ko³nxe³ti³ ã³wa²to²hin²tai¹. Nxe³ye²nx2ta¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

Wi¹lhin¹sa²tẽ³nẽ³jau³su²

27 Nxe³ta³lun²nũ²la² txu¹ha² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:
 – Je³su²jah³lãi³. Wxa²hã³ka³na² wẽh³ni³nxa²sxã³
 kũh¹txa²sxã³ we¹txa²ta¹ka³lxa² ka³lih³khaix¹ta¹ka³lxi³su² na³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
 – Wain³na³ni¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²ai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ain³kxi²sxã³ sa²yxo²we¹kxai²nãn²tu³ nxe³te²a² ã²la² kãin²
 ka³lih³hain¹na³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na²wã³nxĩn¹ju³ta²i²ti³te³nain¹jau³su²

29 Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a²
 ã³wxã³wxã³ai¹nha²kxai³ ka³lxa¹txi³ ã³nũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³te³na¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Ko³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Sũ³na²
 i³sa²si¹hã³sa²jau³su² jau³xa² ten³ti³he¹yxah³lxa³lxi¹.
 Yah²lxa³nha²kxai³ Sũ³na² i³sa²si¹hã³sa²kxe³su² wã³nxĩn¹sxã³
 kãi³a¹ju³ta³la³ i³ye³kxi²sah¹lxi¹nhẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹
 hĩ¹na¹ wã³nxĩ¹na¹ju³ta³la³ wã²nã³ũ¹nx2ti³nxa³lho³li¹.
 Wãn³txa² wã²nã³ũ¹nx2ta¹jau³xa² tĩ³yau³xu¹tai²na²
 so¹lxi³ i³yũ¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 30 Nxe³jau³xu¹tai²na²sa¹.
 Jo²na³jah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a²
 ai³na² a²ẽ¹nai²na² ka³ten³su² sxa³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Hã²wxã³txa³ a³li³sa²sai¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹
 Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a¹ kxĩh³nxẽ¹na² ya³lu²sxã³ sxa³na¹tu¹wi¹.
 Hã²wxã³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na¹
 Sũ³na² sa²si¹hã³sa²ju³ta² e³lxah²lxi³ i²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 31 Jã¹nxe³jut3su² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Se²ba³thĩ³na²
 a²wa³kxẽn³na¹ka³lxu¹tai²na² sa²kxai³lu² Sa³lo³mãu²ah³lu¹tai²na²
 wãn³txa² a²hoh³lxi³khaix1nxe³jau³xa² ain³kxi²te³lhxã³
 u²lan¹thĩ³na² a³li³sxã³ wxã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹
 A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² yan¹nãu³a¹
 Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² kãi³ain¹kxa² yo³ha²
 a³ya³ti³kxe³su² nxe³ti³xa¹ kō³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.
 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Sa³lo³mãu²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
 wi¹lain³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ Txai²na²
 sa²kxai³lu² Sa³lo³mãu²ah³la² i³kãin²wa³to²hi²na¹jah¹lo²sa¹wi¹.
 Nxe³sa³kxan²ti³nũ¹ Txa²wãn³txa² ain³kxi²ti³ten³nxa²lxa³lxi¹
 32 Te²yã¹nxe³jut3su² yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³txi²kxe³su²
 nxe³ti³xa¹ Ni³ni³ve²thĩ³nãn¹ta² nũ³kã³txu¹tai²na²
 nxe³te²hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹.
 A²nxe³te²nãu³xu¹tai²na² sa²kxai³lu² Jo²na³jah³lu¹tai²na²
 wãn³txa² ain³kxai¹nha²kxai³ kō³nxe³thi¹nain¹ju³tu¹tai²na²
 ã³na¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jo²na³jah¹la² hxi²kan¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ kãin²wa³to²hi²jah¹lo²sa¹wi¹.
 Nxe³sa³kxan²ti³nũ¹ Txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sah²lxa³lxi¹.
 Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹nũ²a² sa²kxĩ³kxi²nẽ³jau³su²

33 Nxe³ha²kxai³lu¹ yau³xã³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– A²nũ²ai²li² lã³pi³ãu²tẽ³na² tẽ³sxã³ũ³thũ²kxi²sa²no¹kĩ³sxa³ha²kxai³
 kwa³ta³lẽ³na²ũ³ti¹kxi²wxe³kĩ³sxa³ha²kxai³ nxe³kxi³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
 Yxã¹ta¹ kĩ³txi³ ũ³kũt1tũ²la² sxi²hẽ¹na² yxo²ha³kxa¹
 wi¹sa²kĩx3te²ju²hẽ³li¹. A²nũ²a² ye³khe¹txi³
 ã³wi¹hai¹nhĩ³nx2na³li¹. 34-36 Txa²wã¹ye³nai²li²
 ye³wi¹kxai²nãn²tu³ txa²wã¹nũ²a² whãi²na¹
 wi¹lo²la³kxi²nha²kĩ³te²ju²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ ye³wi¹lxa³kxai²nãn²tu³
 txa²wã¹nũ²a²whãi²na¹hai³txi³wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
 Nxe³kxa²yã¹nxe³jut3su² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²wi¹lxa³kxai²nãn²tu³
 wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³sxa³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na²
i³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

37 I³ye³ta³lun²nũ²la² fa³ri³se²a² in³jah³la² ã³tĩ³sxã³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²sxi²ha² ā³wih¹sxā³ ī³yain³kxi²sē¹li¹. Nxai¹nha²kxai³ ā³wi¹hain¹nū²la² ā³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² hxi²khai²lxii²sā²nxa³sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². 38 Ā³wxe³ka³tu³ta¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³ ju¹ta² ī²nū²la² o²nyha¹ta¹hxai²hē¹la². 39 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxa³jah¹lo²kxai³lu² ī³ye³kxi²te³nah¹lxii¹:

— Ne³ka²sa²sa²lxii¹. Wi¹lhin¹ki³lxot³jah³lxii¹lxii¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Ka³ne²kxēn³su² ta³nxa² pra²ta²ka³lo³su² ta³nxa² a²tai²na¹ wxa²hi³la³kxi²sxā³ wxa²hxa³kxa³txi³yah³lxii³hī³nxa¹lxii¹. Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² a²nū²a² yen³kxa² kâi³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³ ko³nxe³ti³hin¹ju³ta² kâin² yū³ha²kxai³ nxe³kxa² yā¹yah³lxii¹lxii¹. 40 A²hoh³lxii³sa²yah³lxii³lxii¹. A²wi¹lhī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nū²khai³su² we¹txi² a²ē¹nāu³ai²na² we¹txi² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 41 Nxe³ha²kxai³ ko²pē³na² pra²to²ka³lo³ai²na² yen³kxa² wxi²sxa³te²a² tē³nū²la² a²nū²a² yen³kxi³txa²sxā³ sxa³te²a² wā²nhū¹txai¹yah³lxii³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³a² ī³ha³ne³nx2ti³jut3sū³nxe²wi¹lhin¹nxa²lxii³tu¹wi¹.

42 Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txai²na² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² te² ī³nxai²na² wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxii¹lxii¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah¹lxii¹nha²kxai³ yen³kxa² jū¹nxe³te²su² te²a² yain³kxi²ki³ki³a² or³ta³lā²ki³su² ta³nxa² a³ru²ta³ki³su² ta³nxa² hī³ne³ki³nxā³nxa² yū³yah³lxin¹kxa² nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹ yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxān³ka³na³ka³nat3sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹yah³lxii³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ha³teh³nxā³nxu¹tai²na² ī³yau¹ū³nē³jau³su² ā²la² wxi²kan¹kxe³su² wain³txi³su² kâi³ūh¹kxe³su² ta³nxa² Txa²wā¹sū³na² a³lxai¹yah³lxin¹kxe³su² ta³nxa² nxe³ju³tai²na² ha³kxa¹ sa²yxo²ā³yah³lxii¹lxii¹. Nxe³ju³tai²na² a²wi¹lhī¹nān¹te²a² yxo²ha³kxa¹ kâi³yah³lxin¹ju³ta² wain³na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ne³ki³san¹te²a² sa²yxo²ā³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.

43 Te²yā¹nxe³sxā³ fa³ri³se²a² nū³ka³txi³ ī³nxai²na² ko³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thī³na² wxi²kan¹ti³ton³te²na² ā³wxe³ju³ta² yxo²kwain³yah³lxii¹nha²kxai³ sxi²je³na² ā³nxai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sa²nēn¹kxi³sxā³ ī³kaix1nx2ti³te²ju²hē³li¹. A²nū²a² ā³xai²na² ī³kaix1te³nah¹lxii¹: “Wxāi²li² txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxii¹.” Nxe³jau³su² yxo²kwain³yah³lxii¹nha²kxai³ nxe³yah³lxii³hxai¹nhē³li¹.

44 Yxah³lxii³nha²kxai³ ko³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Wxa²nū³ka³txai²na² kxīh³nxa² kwā³kxē¹na² yāx1yah³lxii¹lxii¹.

Nxe³je³nai²li² a²nũ²a²nãu³xai²na² sxa³ye²je³nai³tã²
 ko³nhxai¹nxa³ha²kxai³ sa²ka³nex³tai¹nha²kxai³
 ko³to³nain¹te²ju²hẽ¹li¹. Nxe³kxa² yãx¹yah³lxin¹sã³
 wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ko³nxe³khaix¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²
 i²li³te²a² i³tih³nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³te²lo³tũn³tu¹wi¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxa²ha¹te¹ ha³te^hh³nxã³nxa² a²hoh³lxix³sa²jah¹la²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Nxe³jau³xai²li² yxo²xũn³txi³
 i³kwa¹i²kxi²sa²nhĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Wxãi²na² wxa²nũ³ka³txai²na² ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.

Yah³lxin¹nha²kxai³ wãn³txa² sa³te¹jau³xa² sa²yo²wet¹sã³
 kãi³si¹jau³su² a²nũ²a² ã³xa² kwa³na³yah³lxin¹lxi¹.
 Yxãn¹ta¹ jau¹xain²txi³ sa²yo²we¹jah²lxa³lxin¹.
 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² sa³te¹kxa²
 ã³ta³lo³hẽ¹so¹si¹yah³lxin¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ yen³kxain²txi³
 a²hxi²ka² wẽ³sa²kxan²ti³ ũ³hxi²nũ¹yah³lxa³lxin¹. 47 Nxe³ha²kxai³

ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹nha²kxai³

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na²
 wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
 sun²tã¹ain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. 48 Nxe³ain¹ju³tu¹tai²na²

e³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “I³sun²tã¹nyhain¹ju³tu¹tai²na²
 wi¹lhi¹tain¹na²hẽ³li¹.” Yah³lxin¹jau³su² nxe³ha²kxai³

wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xu¹tai²na²ya²la³tu³sun²tã¹nyhain¹ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Yxãn¹ta¹ wxa²nũ³ka³txi³nãu³xai²na² wxa²hxi²nũ¹nain¹tũ³ka³txa²

yã¹yxah³lxin¹lxi¹. 49 Nxe³yah³lxin¹kxe³su² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txi³kxai³lu¹: “Txa²wãn³txa² i³hen³txi³ta¹tũ³ka³txai²na²

i³kaix¹so¹ai¹na¹tũ³ka³txi³sa²te²a² nxe³sxã³ sa²si¹hã³a¹tu¹wi¹.
 Ai¹na¹ta¹ sun²tã¹i² kãin² i³yĩ¹to³ti² nxe³nyhai¹nha³ta²wi¹.”

Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 50-51 Nxe³ha²kxai³la¹
 wxãi²na² wxa²nũ³ka³txi³khai³xa² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²

ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³
 txa²nũ³ka³txa² sun²tã¹sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hi¹nai²na²

ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³
 A³be²lah³lu¹tai²na² su²lhã³ju³tu¹tai²na² Sa³ka³ri²ah³lai¹tã²

sun²tã¹ju³tai³tã² nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² sxi²hẽ¹nãu³a²
 sun²tã¹ain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ wxa²nũ³ka³txa²

sun²tã¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³
 i³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.

52 Jã¹nxe³yah³lxin¹ju³kxai³la¹ wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxin¹lxi¹.
 Yxãn¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. A²nũ²a²

Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txi³lxon³ju³ta² te³nain¹kxai²nãn²tu³
 ã³na¹ain¹yah³lxin¹hẽ³li¹. Nxe³sxã³ Txa²wãn³txa²

en²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²ai²na² Txa²wãn³txa²
 sa²yo²we¹te³lhxã³ te²su² te²na² ã³na¹yah³lxi¹nha²kxai³
 nxe³yah³lxi¹nhẽ³li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 53-54 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a³lj³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 jau¹xai²li² i³an³ta³kxain¹nũ²la² ta³nxũ¹ka³txa²kxai³lu²
 ko³nxe³te²lo³tai¹nha²kxai³ ki³ha¹kxi²so¹te³lhxã³
 i³wã³txi³sai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 – Ū³tũ¹kxi²na¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12

A²nũ²a² i³ki³ha¹ki²nẽ³jah¹la² i³yau¹ũ³jau³su²
 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹khaix¹nxe³sxã³ ã³wã³wã³sxã³
 ã³ka³tũx3tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 – Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
 wi¹li²jah¹lxi³hẽ¹li¹. I³ki³ha¹kxi²nx3ti³ha³tai¹.
 Wi¹lhin¹ki³lxo³tain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ a²ẽ¹nãu³ai²na²
 ko³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³ju³tai²li²
 ã³ke³tũ¹nx2ti³ha³ta²wi¹. Yain³txa² i³wã¹txi³nũ³xa²
 tẽ³ki³kxai²nãn²tu³ yain³txa³nũ³xa² ã³kwa³lxi¹sãn²sxã³
 yain³tũ³xa² whãi²na¹ i³wã¹te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txa² jũ¹nxa²
 ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ tũ¹ka³txai²na² yã¹nxe²
 kãi³yah³lxi¹nha³ta²wi¹. Ju¹tai²na² wi¹ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 2 Nxe³ha²kxai³la¹ hãi³a² kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³tai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² e³lxah²lxi³si¹hain¹tu¹wi¹.
 3 Nxe³jut3su² ha²kxai³ ka³nxah³tai²na² wãn³txa²
 e³kxah¹lxin¹jau³xai²na² a³lan²tãu³a² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 jau¹xain²txi³ ain³kxain¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²hẽ¹nãu³a²
 wãn³txa² he³son³kxah²lxin¹jau³xai²na² jau¹xain²txi³ yxo²kãi²lxi³
 e³kxi²jau³xan²ta³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹tu¹wi¹.

Yuh³lxi³ki³jah¹lo²su² i³yau¹ũ¹nhẽ³lain¹jau³su²
 4 Nxa²ha¹te¹ txa²ya³lxah²lxin¹te² i³nxai²na²
 ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wã¹nũ²ai²na² i³ya²lu¹tẽ³jah¹la²
 yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³te²su² hxi²kan¹txi³
 txa²wã¹yãu³ka³txa² i³ya²lu¹tẽ³lxa³lho³li¹. 5 Yxãn¹ta¹
 wxa²yãu³ka³txai²na² wxa²nũ²ai²na² nxe³sxã³ whãi²na¹
 tẽ³sxã³ ha³lo²a² ko³nxe³ko³xa² ha³nxe² i³sa²tẽ³ko³xa²
 ã³na¹kxi²jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na² so¹lxi³
 yuh³lxi³jah³lxi³hẽ¹li¹.
 6 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² ai³ka² wẽ³sa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ nxe³te²a² hxi²tẽ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ũ³yho³hi²ki³a²
 ki³ha¹li¹ ki³su² nxe³ki³a² ũ³yho³hi¹nx2ti³hĩ³nx2na³li¹.

A²yo³ha² kãi²nxa³wi¹, ai³ka² a³lxi²nxa³ha²kxai³lu¹.
 Nxe³kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² ne³wã²na³ju³ta²
 yũ³jah¹lo²sxa³wi¹. 7 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
 A²hoh³lxi³ Si³yxau³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³sxã³
 txa²wã¹ne³kĩ³sxa² yxo²ha³kxa¹ i³hau³kot3tai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² ai³ka² wẽ³sa² ki³kãi²nxa³kxan²ti³
 a³lxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ wxãi²nãn²tu³ a³lxi²
 wa³to²hi²nũh¹nx2ti³te²ju²hẽ³li¹, Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²su¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³ye²nx2ta¹wi¹.

Je³su²jah³la²wi¹le³kxi²ki³jau³su²

8 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nũ²a² ã³xa²
 i³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txi²li² Je³su²jah³la²
 a²sa³wi³sa¹wi¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ oh³xan¹tũ³ka³txa²
 i³hen³txi³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li²
 txa²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Nxe³na¹jau³su² nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.
 9 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nũ²a² ã³xa²
 i³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txi²li² Je³su²jah³lai²na²
 a²sa³wit3sin²nxa³wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ oh³xan¹tũ³ka³txa²
 i³hen³txi³na¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li²
 txa²sa³wit3su²nxa³wi¹.” Nxe³na¹jau³su² nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

10 Jã¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² i²li³te²su² te²an²tu³ kō³nxe³ti³
 kãi³kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
 ã³yo²o³tũ¹kxai²nãn²tu³ ã³wa²su¹tain¹ju³ta² yũ²na³li¹.
 Txi²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²su²
 te²sa¹jah¹lo²na¹xai²na² kō³nxe³te²lot3sain¹kxan²ti³
 ã³wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ wxãi²na²
 wai³nxa³jau³xa² e³lah³lxin¹jau³kxai³lu¹: “A²ta³a²
 hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i³hxi²kat1tin²ta¹.”
 Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 kō³nxe³te²lo³jah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² kō³nxe³te²lo³jau³xai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³
 ã³wa²su¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹.

11 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nũ²a² an³txi³te²a² sa²kxai³lu²
 sa²so¹nxa²lxi³kxai²nãn²tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³a² sa²so¹ta³nxa² ha³lo²an¹ta²
 a²si³yxau³ka³txa² sa²so¹ta³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³
 i³wa³lxĩn³yah³lxin¹jau³nũ³a² hxi²waun³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

12 Sa²so¹nx2ti³hĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa²
 hi²sen³kxai³lu² wãn³txa² i³wa²lũ³xain¹yah³lxin¹jau³nũ²a²
 i³yau¹ũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxi³khai¹jah¹la²ĩ³yau¹ũ³jau³su²
 13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ĩ³ye³ta³lun²nũ²la²
 aun³txa² wxã³ain¹tũ³ka³txa² a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

– ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lāi³. Txa²wĩ³na² ya³lu²sa²sĩ¹nha²kxai³
 yen³kxa² ũ³hũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Sain¹sĩ¹nha²kxai³ txa²lon³na²
 wã²nũ²3ja³sa²si¹hai¹na¹jau³su² nxa¹nhai¹. Na¹jau³xai²li²
 ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ĩ³kwai²kxi²te³nah¹lxī¹:

– Nxex³sa²lxī¹. Wxa²yen³kxa² wain³txi³
 wxa²hau³kot³sã²sxã³ wã²nhũ¹nx²ta¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Hai³txi³
 txa²wa³ka³li³yut³sxa³wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ha²kxai³la¹ tũ¹ka³txai²li² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

– Yen³kxa² hãi¹nxe² yxo²kwain³yah³lxī³txa³hẽ¹li¹. Kãin²
 yen³kxi³yah³lxin¹kxan²ti³ kãn³su² hin¹yah²lxan³so³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³ha²kxai³lu¹ ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

– A²nũ²a² yen³kxi³khai¹te²a² hai³sxa² wi¹ko³xa²
 a³nũ²nhai¹. 17 Nxe³nũ²la² yain³txa² kãin²sa²so¹ha²kxai³ a²ẽ¹na²
 e³kxi²nh²te²nah¹lxī¹: “Txa²hai³sxa² wi¹wen¹khai¹nẽ³ta²kũ².
 Yxã¹ta¹ yain³txa² sa²ta³a¹thĩ³nũ³a² sĩ³kãi²nxa³kũ².
 Nxe³ha²kxai³ ĩh¹nxe³ta¹lhon³ku² nxa¹nha²kũ². 18 Yxã¹ta¹ nxe²
 kãi³a¹tũ¹xã¹. Yain³txa² sa²ta³a¹thĩ³nũ³a² sa²hai¹sa²so¹na¹tũ¹xã¹.
 Nxa¹kxai²nãn²tu³ yain³txa² kãin² sa²ta³a¹ha²kxai³
 txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ũ³ha¹a¹ha²kxai³ nxa¹tũ¹xã¹.

19 Nxa¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³kxi²nha¹tũ¹xã¹. Nxe³nha¹te³nah¹lxī¹:
 “Txai²li² wi¹lhin¹khai¹na¹xã¹. Txa²yen³kxa² ka³lxa¹sa³xã¹.
 Nxe³sxã³ kwẽ³kon³ju³ta² ko³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sa³kxan²ti³
 hxan³kxi²sa²nxa³lho³na¹. Nxe³sa²nxa³ha²kxai³ kãin²
 ĩ³yai³ni² kãin² ĩ³na² wi¹lxo³kxi²nha¹khai¹nxē² na¹tũ¹xã¹.
 ” Nxe³ain¹nũ²nhai¹.

20 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³wã²lũ³xi²te³nah¹lxī¹: “Wxãi²na² ã³ne³wxe²nxa³lxī¹.
 Ka³nxah³ta²na² ya²lu¹nxa²tu¹wi¹. Nxãn¹kxai²nãn²tu³ ĩh¹te²ta³
 wxa²yen³kxa² so¹kxi¹nxain¹te³ji¹wi¹?” Txa²wã¹sũ³na²
 nxe³nũ²nhai¹.

21 Te²yã¹nxe³jut³su² a²nũ²ai²li² yen³kxa² wã²nxũh¹
 ũ³ha¹te²su² te²na² sa²kxai³lu² yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 yen³nãu³a² yen³kxi³txa²jut³sa²kxai³ nxe³jah¹la² yã¹nx²na³li¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Hxi²waun³ta³kxi²nha²kĩ³sxa³jau³su²

22 Nxe³ha²kxai³la¹ a²sa³wi³ha³lxa² ãh¹ ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
 – Jã¹nxa¹jau³su² yain³txi³su² yain³yah³lxin¹kxe³nũ³a²
 hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxī³txa³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 wã²la²ka³lo³ai²li² ũ³whih²kxi²nhãn¹ka³lo³nũ³ai²li²

hxi²waun³ta³kxin²nha²sxã³ yxau²xai³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 23 A²nxe³ju³kxai³lu² ka³te³na² yxau²xai³ki³ju³ta² sa²kxai³lu²
 yain³txi³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
 txa²wã¹nũ²ai²na² sa²kxai³lu² wã²la²ka³lo³su² a³lxi²
 wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹. 24 Ai³ka² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yain³txa²
 ũh³wĩ¹xa³ha²kxai³ yain³txa² sa²so²nxa³ha²kxai³ yain³txa²
 sa²ta³thĩ³nũ³a² yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² ai³ka² a³lxi²na³li¹.
 Yxãn¹ta¹ wxãĩ²li² a³lxi² wa³to²hi² nxe³nx2ti³na³li¹.
 25 Nxe³ha²kxai³lu¹ ka³te³na² yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ ã²la²
 a³lu²on³sxã³ ka³te³na² yxau²xai³lyah³lxi³hĩ²nxa³lxi¹.
 26 Yxah³lxin¹ju³ta² ha³lo²a² yu³jũx1ju³ta² hxi²kan¹txi³
 kãĩ³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² yu³tã³lxi³ju³ta²
 hxi²waun³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 27 Te²yã¹nxe³sxã³ si³sa² yãũ³sa²
 ha³lo²a² wen¹kxa² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hai³txi³ hai³sxa³la³
 wa³ko³nai¹nxa³ha²kxai³ wãn²ta³ wet1tai¹nxa³ha²kxai³
 ain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Sa³lo³mãũ²ah³lu¹tai²na² I³sa³e²
 nũ³ka³txa² a²wa³kxẽn³ta² kãin²jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Yen³kxi³khaix1nxe³ha²kxai³ wã²la² wi¹khaix1ka³lo³a²
 ũ³whi²kxi²nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹ si³sa²
 yãũ³sa³kxai²na² wi¹wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹. 28 Nxe³ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² si³sa² yãũ³sa² wi¹la³ we¹te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³te²a² hĩ¹na² wi¹la³ we¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a²
 ĩ³hxa³nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³te²a² wi¹la³
 we¹nhĩ¹na² wi¹lhĩ¹txu¹xai³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³ju³tai²li²
 yxo²i²yah²lxan³ta²lu¹wi¹. 29 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² yain³txa²
 yain³yah³lxin¹ju³ta³nũ³la³ ĩ³na²kxi²yah³lxin¹jau³nũ³la³ nxe²
 hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 30 Nxe³ju³tai²na² a²yxo²ha³kxa¹
 Sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ai¹nxa³tũ³ka³txi³nãũ³xai²na² yen³kxa²
 yxo²kwain³sxã³ãn³te³nain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ wxãĩ²kxai³
 ha³lo²a² ã³taut3to³jah³lxin¹kxe³su² Wxa²wĩ³na² Si³yxau³tãũ³a¹
 hi²sen³kxai³lu² taut3to³jah³lxin¹kxa² whãĩ²na¹ ĩ²jah¹lo²su²
 na³li¹. 31 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yxo²wet1hxa³jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 yen³kxai²na² ã³taut3to³txai³yah³lxin¹kxai²li²
 ũ³tet1sũ³nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Oh³nãũ³ nũ¹ka³nãũ³ãn¹ta² yen³kxi³su²

32 Nxe³ha²kxai³la¹:

— Txa²sa³wi³ha³lxi³sah¹lxi¹li¹.

Yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² oh³xa² a²ha³lo²a² si³yxau³tãũ³su²
 ti³hi¹txa²lxi³ju³ta² ten³na³li¹. 33 Nxe³ha²kxai³ wxa²yen³kxa²

sa²kxai³lu² a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a² wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ oh³nãũ³a² so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na²

ha³lo²a² so¹lxi³ wxa²yan³txi³nũ³a² a³lxi²kxi³nũ³a² so¹lxi³
ũ³ha¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ hai³txi³
kãi³kxi¹nx2tai¹nxa³ha²kxai³ hai³txi³ kho³nxa³ha²kxai³ hai³txi³
hxa³nxa³ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.³⁴ Nxe³jut3su²
wxa²yan³txi³nũ³a² ũ³ha¹ah³lxin¹ti³xa² so¹lxi³ wxa²ẽ¹nãu³a²
nxũ¹hain³nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxã³wah³nxe³kxi²jau³su²

³⁵⁻³⁸ Nxe³ha²kxai³lu¹ i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² sa²kxai³lu² txu¹ha² so¹ju³tan¹te²
yain³txa³nũ³a² yain³te³lhxã³ a³li³nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxa² whãi²na¹ wã³li²ju³ta² wah³nxa³kxi²nũ²nhai¹.
Hã²wxãn³txa³ wã³li²tãu³a² i³yo²to¹tot1sĩ¹na² wa³su³txi²
sa²yo²than²kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa²na²
ye³ten³kxe³su² wi¹lhin¹ye²nũ²nhai¹. Ka³nxah³ta²
wi³ta³lon³tãu³a² ta³nxa² a³lan²ti³li³lxai² ta³nxa²
wã³li²kxai²nãn²tu³ ye³ten³su² wi¹lhin¹ye²nũ²nhai¹. Nx-
ain¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹sxã³ wah³nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²wa³kxẽn³yah³la² sa²kxai³lu² yain³txa² tẽ³sxã³
kwa²ũ³hũ¹nũ²nhai¹. Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wxã³ju³ta²
ye³ten³sxã³ wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Yen³kxa² hau³kot3sxã³
wxe³ti² wã²la²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha² lã³pi³ãu²tẽ³na²
sa²kĩx3sxã³ ũ³thũ²ka²sa²wxe² nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³
hau³kot3sxã³ wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.³⁹ Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
ka³nxah³ti³na² so¹lxi³ yen³kxa² kãi³jah¹la² hãĩ³a²
wxã³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxi³sa²kxai³ sxi²ha² wa³kxẽn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² yen³kxa² kãi³jah¹la² wxã³je³nãu³wa³kxa²
wi¹kõ³nha²ke³la³te²kxai³ ye³ten³sxã³ wah³nxe³hĩ³nx2na³li¹.
A²sxi²yo²a² ũ³kãu³txi²nxã³kxe³su² yen³kxa² ti¹kxi²nxa³kxe³su²
nxe³hĩ²nxa³lxi¹.⁴⁰ Jã¹nxe³jut3su² ye³ten³nha²kxi³hũ³nxe²
wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³:
“Hĩ¹na² wxã²nxa³lho³na¹.” Nxĩn¹jau³su² nxe³ti³wa³kxa²
wxã³na¹ha³ta²wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Wi¹la³wa³kon³te²su²te²a²wi¹lũ³yo³hi²jau³su²

⁴¹ Nxa²ha¹te¹Pe²jah³lai²na²a²wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Jau¹xai²li² txa²nũ³ka³txi³nãu³xa²
so¹lxi³ i³ye³kxi²ta³nxa² a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²ta³nxa²
nxẽn¹si²lxi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴² Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²kxai³lu²i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² a²sa³wi³sa²wi¹lhin¹te²na² so¹lxi³
ne³kkeh¹te²na² so¹lxi³ a²sxi²khai³xa² i³hau³kot3si¹jau³su²
ũh³wxe³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
wi¹lhi¹nha²kxai³ yain³txi³su² ũ³hũ¹xai³lain¹te²ju²hẽ³li¹.

⁴³ Wi¹kãi³kxai²nãn²tu³ a²wa³kxẽn³yah³la² wxã³tãu³a²

ĩ³wi¹lxon³kxi²kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. 44 Ya²la³tu³
e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hau³kot3si¹jau³su²
ũh³wxe³kxi²tu¹wi¹. 45 Yxān¹ta¹ nxe²nxa³kxai²nān²tu³ wā²nxũh¹
e³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txā²si³yxau³ka³txa³ wa³sut3si¹nxa³lho³na¹.”
Nxe³jau³su² ha²kxai³ a²si³yxau³ka³txai²na² sa³wi³ha³lxa²
in³txi³su² ta³nxa² txu¹su² ta³nxa² ĩ³wait1ān³si³wxe³hĩ³nx2na³li¹.
Nxe³te³na¹ kāin² ĩ³yai³ni² ĩ³na²sxā³ we¹ni² nxe³hĩ³nx2na³li¹.
46 Nxe³tāu³a² ko³nha²nxa³ku¹ha² a²si³yxau³jah¹la²
ĩ³xi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ jah¹lai²li² ũn³txi³
ĩ³wait1sān²ka³tu³ ko³nxe³thin¹tũ³kxa³txa² ha³lo²a² ũ³tũ³kxa²
wxe³kxai¹nhĩ³nx2na³li¹.

47 Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wi³sai²li² kwa³na³kxain¹jau³xa²
ā³ne³wxe³kxai²nān²tu³ yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe²
wet1txa³kxai²nān²tu³ nxe³te²na² sa²kxai³lu² kāin²
ĩ³wai¹txai¹nhĩ³nx2na³li¹. 48 Yxān¹ta¹ a²sa³wi³sai²li²
kwa³na³kxain¹jau³xa² kũ³we²ki²la² ā³ne³wxe²nxa³kxai²nān²tu³
kāin² ĩ³wai¹txai¹nxa³lho³li¹. Jā¹nxe³jut3su² yen³kxa²
kāin² ũ³hũ¹ain¹kxai²nān²tu³ nxe³jah¹lo²kxai³lu²
wā²nhũh¹si¹ja³kxa³nũ³su² kāin² ĩ³ye³kxi²tain¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² yxo²i²ki³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
ĩ³hait2ta³lxĩ³nē³jau³su²

49 — Nxa²ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ heh³ni³kxi³kxa²yāx1
wxā³na¹hē³li¹. Wa³su³txi³ ā³si³wxe³na¹txai²lā¹.
50 Te²yā¹nxe³sxā³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹kxi³jut3sũ³nxe²
ya³lu²na¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu²
ta³lun²kxi³sxa³ta³lxa¹ hxi²kau³kau³nha²te³lxa¹nhai¹.
51 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² wxā³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²nũ²a²nāu³xa² hāu²non³sxā³ yxau²xai³nyhu¹ah³lxĩ³ju³ta³nũ³a²
yũ²nxa³lho³li¹. Nxe³to³ta¹ he¹kxi²nyhu¹ah³lxĩ³ju³ta³nũ³a²
yũ³tu¹wi¹. 52 A²hĩn¹tāu³a² a²nũ²a² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
sxi²ha² sĩ³ka³na³ka³na³thĩ³na² a²yut3su² nyhu¹ain¹te²nān²tu³
a²nũ²a² ha¹lin¹te²na² a²nũ²a² ā³xa² ha¹li¹ ka³na³ki¹
nxe³tũ³ka³txa² he¹kxi²nyhu¹ah³lxĩ³tu¹wi¹. 53 A²wĩ³na²
a²ki³lha³lxa² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ a²hā³ka³na²
a²ka³ne³lxa² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ a²hā³ĩ³na² a²sā³nxe³lxa²
he¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ nxe³nyhu¹ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

Ha³lo²a²ĩ³yau¹ũ¹nhē³jau³su²

54 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ a²nũ²a²nāu³xa² āh¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— U³je³na² kan³tāu³a² o³sĩ³na² yũ³kxai²nān²tu³
nxe³yah³lxĩn¹te³nah¹lxĩ¹: “Wē³ha²yau³xa² wxān³tu¹wi¹.”

Yxah³lxin¹jau³su² ha²kxai³ ya²la³tu³ wxã³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.
 55 Te²yã¹nxe³sxã³ u³je³na² ta³nãn³nãu³a² kãin² ik3kxai²nãn²tu³
 nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A³lan²khaix1tu1nhẽ³tu¹wi¹.”

Yxah³lxin¹jau³su² ha²kxai³ ya²la³tu³ wxã³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.
 56 Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹
 ko³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Ha³lo²ai²la³ tã³nxa² o³sĩ³nai²la³
 ta³nxa² ye³khe¹yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ã³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹.

Txa²wã¹ko¹ko¹sa²jah¹la²hãu²no³nha²ki³jau³su²
 57 Wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹ju³ta³nũ³a² hxi²kan¹txi³
 ã³ya³jah¹lxan³kxai²lẽ¹. 58 A²nũ²a²ĩ³xãn³ta³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tu³
 hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² ã³sa²so¹nx2ti³ha³ta²wi¹.
 Nxe³nx2ti³kxa²yãn³txi³su²wa³su³txi³ĩ³hãu²no³nyhu¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Yxãn¹ta¹ nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ a²hxi²kan¹ta²
 si³yxau³jah¹la²kxai³lu²sxi²ha²kan²thi³na²ũ³tĩ¹kxi²nx2ti³si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³ai¹nha³ta²wi¹. 59 Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³
 wa³su³txi³ ã³wa²su¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹. Yen³kxa²
 ũ³yho³hi²ta³lun²yah³lxi³sã²nĩ¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³
 ã³wa²su¹kxi²nx2ti³ju³ta³nũ³a² yũ³hĩ³nx2na³li¹.
 Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Ko³nxe³ti³kãi³ju³ta²ĩ³ãin²ta³kxi²nha²jau³su²
 1 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² ã³tĩ³sxã³
 ĩ³hen³txi³te³nah¹lxi¹:
 – Je³su²jah³lãi³. Pi³la²jah³la² sa²kxai³lu² hxi²ki³te²la³ka³tu³
 Ka³li³le²a² nũ³kã³txa² sun²tã¹nyhain¹nũ²hẽ³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² kwẽn¹tai²na¹: “Yen³kxa²
 ũ³hũ¹na¹tũ¹xã¹.” Ai¹nhĩ¹na¹ ã³wih¹nũ²la² ã³si³hẽ²kxi²te²a²
 hi²sen³su² sun²tã¹nyhain¹nũ²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³
 ko³nxe³thin¹khai¹nxẽn³ta¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ain¹nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 – Ka³li³le²a²nũ³kã³txai²li²ko³nxe³thin¹wa³to²hain¹tũ³kã³txi³su²
 ha²kxai³ sun²tã¹ain¹thai¹li¹? 3 Ti³he¹nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
 wxã¹ ĩ³nxa²na² sa²kxai³lu² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³
 wxa²ko³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta²ã³na¹la³kxi²nyhah¹lxan³kxai²nãn²tu³
 ya²lu²nxa²lxi³ju³ta² yũ³nx2ti³tu¹wi¹. 4 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
 kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² sxi²ha² kĩ³thĩ³na² Si³lo³e²thĩ³na²
 nxe³thĩ³nu¹tai²na² ã³ya³hi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 ã³ya³hi²hĩ¹nu¹tai²na² a²nũ²a²nãu³xa² 18 nxe³te²nãu³xu¹tai²na²
 ã³ya²lu¹ta²lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tũ¹kã³txu¹tai²na²
 ko³nxe³thin¹ wa³to²hain¹tũ³kã³txi³su² ha²kxai³
 ã³ya²lu¹ta²lxi³ta¹hxai²yu²lhai¹li¹? Te²yã¹nxe³sxã³
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa² wi¹lhin¹ wa³to²hain¹tũ³kã³txi³su²

ta¹hxai²yu²lhai¹li¹? 5 Ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
 wxãi²na² sa²kxai³lu² i³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³
 wxa²ko³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta²ã³na¹la³kxi²nyhah¹lxan³kxai²nãn²tu³
 ã³ya²lu¹txa²lxi³ju³ta² yũ³nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 ta¹hxai²hẽ¹la².

Fi³ke²ra²ka³txa² nxã³kxi¹hxa³ka³txa² i³yau¹ũ³jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ i³yau¹ũ³jau³xa²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Hai³sxa³nãu³a² fi²ko²nẽ³ka² wi¹wen¹nũ²nhai¹
 Wi¹wen¹ka³tu³ta¹ a²wa³kxẽn³yah³la² a²nã³ka² wxa²so¹te³lhxã³
 wxã³nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ hai³txi³ yũ³ye²nxa³nũ²nhai¹.
 7 Yũ³ye³nxa³nũ²la² a²sa³wi³sa² i³kaix1so¹te³nah¹lxi¹: “Ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ kwẽ³kon³tãu³a² fi²ko²nã³ka² wxa²so¹te³lhxã³
 wxã³na¹ta¹ hai³txi³ i²tuh³nxa³hẽ¹li¹. Nxe²nxa³ha²kxai³
 tau³kxi²ũ³ã¹txa²hẽ³li¹. Hai³sxa² a³lxi²sa³nhai¹. Ki³lã³lxi²ki³a²
 ũh³wi¹a¹tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹. 8 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²
 i³wa²ũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Hãi¹nxe²wxe³sã²nhẽ³li¹.
 Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ kwẽ³kxa² wahx3nxe³sxã³
 i²ya³sa²sã²nhẽ³li¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ kĩh³nxa² ũ³kxẽ³ni²sxã³
 wxa²si³sa²ta³kxi²na¹tu¹wi¹. 9 Hã²wxãn³txa³ nã³kxi²kxai²nãn²tu³
 wi¹tu¹wi¹. Ta¹ nã³kxi²hxa³kxai²nãn²tu³ nxe³hi¹na²sa²
 tau³kxi²ũ³ã¹a¹tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha² i³ton³ta³kxi²ta¹ka³lxa² we²txi²jau³su²

10 Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ sa²ba³to³ nxe³tãu³a² Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² i³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 I³yau¹ũ³tãu³a² txu¹ha²
 i³ton³ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²li²
 ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yau³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 i³sin²kxi²nha²sxã³ ai³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹sxã³ ku²thu²kxa²
 ai³ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽ³kxa² ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sxã³ 18
 nxe² kwẽ³kon³tãu³a² sxa²xai³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la²kxai³la¹ i²kxi²nũ²la² i³kaix1so¹te³nah¹lxi¹:

— I²sã³ni¹. Hi¹na² wxa²xĩ³ta³ka³txa² ã³wa²su¹txa²ha¹xĩ¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² txu¹hai²na² wxa²ta³lo³wxai³nũ²la²
 we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². We²txi¹nxa²ha¹te¹ wa³su³txi³
 i³sin²kxi²nha²sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹. Nũ³kxũn³khaix1nx2na³li¹.
 Wi¹lxo³kxi²sa³nhai¹. Txu¹ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³ju³ta²na² thĩ¹na² wa³kxẽn³yah³la² i²ta¹hxai²hẽ¹la².
 I²nxa²ha¹te¹ kãin² hit3te³nah¹lxi¹:

— Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tãu³a²
 so¹lxi³ wa³ka³li³yu³ta² o²la³kxi²ki³te²jai¹ti³tu³wi¹.
 Nxe³kxi³sa²kxai³ sa²ba³to³ nxe³tãu³a² Ju³te²a² nũ³ka³txa²

wa³kon³ki³te²sxa³yu²hē³li¹. Ki³sxa³ha²kxai³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na²
we²txi²sih¹nxa²lxi³jau³su² wxā³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³thin¹yah³lxi¹lxi¹.
Wxa²pon¹su² ta³nxa² wxa²ka³va¹lhu² ta³nxa² yū³yah³lxin¹kxa²
sa²ta²la³kxi²so¹sxā³ ka³wā³lxa² tē³sxā³ ā³nxai³ka³tu³
ū³tih¹yah³lxi³hxai¹nhē³li¹, sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nū¹.
16 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² ta¹ka³lxa² A³bra³āu²ah³lo²nu¹tai²na²
a²sa³wi³sa³ka³lxu³su² na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ Sa³ta³na²jah¹la²
hi²sen³su² kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ 18 nxe² kwē³kon³tāu³a²
kan²ta³kxin²tai¹. Nxe³ha²kxai³ we²txai¹na¹ju³ta² wain³na³li¹,
sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nū¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxi²nū²la²
hit³txain¹tū³ka³txai²na² āu²lxa²to³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
Yxān¹ta¹ tū¹ka³txai²na² ī³hi²txain¹nū³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² o²la³kxi²ju³ta² ī²ai¹nha²kxai³
ī³ka³lih³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² ī³yau¹ū¹nhē³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ āh¹ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wān³txa² ī³yau¹ū³nx2ta¹jau³xa² yā¹te²ta³
yāx1hī³te²la¹xā³? Nxe³jau³jau¹xai²na² ī³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹.
19 Mos³tar²ta²ki³a² yā¹nx2na³li¹. Nxe³ki³ai²na² tē³sxā³
ūh³wī¹nū²la² wi¹wen¹te²ju²hē³li¹. Hā²wxān³txa³ hi³a²
kīn³ka³txa² we¹nha²kxai³ ai³ka² a²ye³sa² ā³nhē¹ti³te²ju²hē³li¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Yain³tū³xa² ū³wha¹kxi³ju³ta² ī³yau¹ū³jau³su²

20 — Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wān³txa² ī³yau¹ū³nx2ta¹jau³xa²
yā¹te²ta³ yāx1hī³te²la¹xā³? Nxe³jau³jau¹xai²na²
ī³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. 21 Yain³txa²
ū³wha¹tū³xa² yā¹nx2na³li¹. Nxe³tū³xa² txu¹hai²li²
tē³sxā³ tri²ka²nū³xa² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ū³hau³kot3sxā³
ū³kwa³lxī¹te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² tū¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹ kāin² ī³wa¹je²te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² wān³txa² ī³hit2tain¹tū³ka³txi³su²

22 ī³ye³kxi²ta³lun²nū²la² Je³ru³sa³lē²thī³nān¹tīh³na²
ai³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ī³yau¹ū³si¹ja³kxa³nxū³su² sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹
ā³nxai³lha²the³ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe²xai³ain¹tāu³a² in³txa²
ā³tī³sxā³ ī³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ī³hi²txain¹tū³ka³txi³nū³a² ka³lxa²ai¹nxa³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹kj³ju³ta³nū³a² kan²na³li¹.
 ĩ²li³ju³ta² kái³sxā³ ā³wih¹kj³te²sxa³yu²hē³li¹. A²nū²a²
 ka³lxa¹khaix¹nxe³te²nāu³xa² ā³wih¹ti³te³nain¹ta¹ wain³txi³
 ā³te³nai¹nxa³ha²kxai³ ā³wi¹hai¹nxa³lho³li¹. Sxih²yo²a²
 kái²nxa³te²yo²hū³nxe² Sū³na² wān³txa² yo²ĩ²te²na² so¹lxi³
 ā³wih¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxe³su² ha²kxai³ nxū²kwai³lxū¹sxā³
 sxih²yo²a² kái²nxa³te²yo²a² ā³wih¹kxe³hū³nxe² Sū³na²
 wān³txa² yo²ĩ²sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.

25 Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² ĩ³sa²yxau³sxā³
 sxih²yo²a² ũh³yo²wī¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³
 ti²ta³lo³kan¹tū³ka³txa² ĩ³kaix¹sxā³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Sa²yo²than²txa²sī¹nhē³le¹.”
 Nxe³nū²la² sxi²hē¹nān¹jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 “Īh¹nhu¹nān¹te²tan³yah³lxin¹ji¹wi¹?” 26 Nxa²ha¹te¹
 ĩ³wa²lū³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Txa²sxi²je³nai²na²
 ĩ³tih³nxe³nīn¹ta¹tu³we¹. ĩ³yai³ni² ĩ³na² nxe³kj³ta¹tu³we¹.”
 Nxe³ain¹tu¹wi¹. 27 Nxe³ha²kxai³lu¹: “Wxāi²nāu³
 ĩ³nxai²na² ĩ²nx2ti³te²txā³wi¹. Ā³sxā³ ā³waix³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Kō³nxe³thin¹sxā³ kái³sxā³ yxau²xai³lyah³lxi¹lxi¹.” Nxa¹tu¹wi¹.
 28 A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² Ī³sa²kah³lu¹ta²na² Ja³ko²ah³lu¹ta²na²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na²
 a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² oh³xan¹ko³nāu³an²ta³
 yxau²xai³ti³hi¹je²tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxāi²na²
 sa²kxai³lu² ha³lo²a² sa²tā³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³kxe³su²
 ye³khāuh³lxa³thi¹nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin²
 nā³ni² kāin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 29 Nxe³kxa²yon³kxai³lu² u³je³na² a³li³xi²tāu³su² tāu³a²
 u³je³na² kan³tāu³su² tāu³a² u³je³na² ta³nān³nāu³su²
 tāu³a² a²nū²a² ka³la¹txi³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a²
 oh³xan¹ko³nāu³an²ta³ ā³nūt1tain¹tu¹wi¹. Nxe³hī¹na²
 ā³wxe³sxā³ yain³kxih²nyhain¹tu¹wi¹. 30 Jā¹nxe³hī¹na¹
 a²nū²a² ā³ne³ki³so³te²na² sa²kxai³lu² ka³na³ki²nū²
 ne³ka²ta¹xai³si¹ha²kxai³ a²nū²a² ne³ka³ta² ān³si³wxe³te²na²
 sa²kxai³lu² ka³na³ki²nū² ā³ne³ki³sot3si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tū³ka³txa² a³lxin²tain¹jau³su²

31 Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² a²hāi¹nxe³hī¹na² ā³wxā³sxā³
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A³li³txu¹li¹. E³ro²jah³la² su²lhā³nxa²te²lhxā³
 nxe³ain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 32 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² wai³a³lxa²ta³lā²tē¹nhū³na³li¹. Wain³txi³
 ĩ³ye³ai¹nxa³wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ ĩ³wa²lū³xi²tain¹yah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Hī¹na² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa²

nxū²kwai³li³si¹hai¹na¹ha²kxai³ i³ta³ka³txa² we²txai¹na¹ha²kxai³
 nxa¹tu¹wi¹. Hī¹na² o²la³kxi² ka³nxa³ha²ta² o²la³kxi² nxe³sxā³
 ka³nxa³ha²ta³nūn³tāu³a² ta³lun²na¹tu¹wi¹.” E³ro²jah³la²

nxe³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. ³³ A²nxe³na¹kxan²ta² hī¹na²
 ā³nxa³li² ka³nxa³ha²ta² ā³nxa³li² te²yā¹nxūn³tāu³a² ā³nxa³li²
 nxe³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³na² so¹lxi³
 Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txa² su²lhā³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.

³⁴ Nxe³ha²kxai³la¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹te²
 i³nxa²na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txa²
 su²lhā³ain¹yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³ wxa²nū¹nx2tain¹tū³ka³txai²na²
 wha³tin³kxain¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³sxā³ko³nxe³ton³khaix¹yah³lxi¹lxi¹
 Yah³lxi¹nha²kxai³ ka³la³ka³la²a² a²hā³ka³nai²na² wē³ha³lxa²
 a²nxe³ki³yū³hē³nāu³a² wā²nut¹te³ju²hē³li¹. Jāx¹te²hū³na¹tū¹xā¹.
 Wxa²wē³ha³lxa² nxe³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Ye³ka³lxa¹txi³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹
 ten³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. ³⁵ Nxe³ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tu³
 wxa²sxi²ha² a²nū²a² yū²ai¹nx3tho³li¹. Ya²la³tu³ wān³txan²tu³
 i³ye³a¹wi¹. Hī¹nān¹te²tu³ i²xi²sah²lxan³tho³li¹. Kxān³nāu³a²
 wxa²wān³txi³nū³su² i³ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²ai²na²
 Txa²wā¹sū³na² sa²si¹hā³nē³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su² na³li¹.”
 Yah³lxin¹jau³nū³su² yah³lxi³sā²nīn¹ka³tu³ hā²wxān³txa³
 i²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

14

In³txa² i³ton³te²a² we²txi²jau³su²

¹ Hā²wxān³txa³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na² fa³ri³se²a²
 kāin²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²sxi²ha² yain³ya³si¹jau³su²
 i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² sxi²ha²

ā³wi¹yha³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹yha³te³na¹ an³txi³tū³ka³txa²
 hāi³a² i²yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ² Nxe³ka³tu³ta¹ i³ton³jah¹la²
 ā³tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²

a²nū²nāu³a² whāi²na¹ wan¹sxā³ i³ton³ta¹hxai²hē¹la²,
³ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i²kxi²nū²la² ha³teh³nxā³nxa²
 a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³su² te²a² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² te²a²
 i³wā³txi²te³nah¹lxi¹:

— Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²nū²a² i³ton³te²su² te²a²
 we²txi²kxai²nān²tu³ wain³te²lā¹xā³? Mo¹se²ah³lu¹tai²na²
 wān³txu¹txai²na² ih¹nxe³te²tū²lhai¹na²? Nxe³jau³jau¹xai²na²
 wi¹ko³nyhah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁴ Yxān¹ta¹ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² i³ton³jah¹la² we²txi²sān²nū²la²
 ih³xi²si¹jau¹su² sa²si¹hā³xi²ta¹hxai²hē¹la². ⁵ Nxe³ha²kxai³la¹
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Wxa²wē³sa² tā³nxa²
 wxa²po¹na² tā³nxa² nxe³te²a² kxīh³nū³xē¹na²

ĩ³yau³xē¹na² ā³nāu²ke³la³te²kxai³ ĩ²kxai¹nhĩ¹na¹ wa³su³txi³
sa²sai¹xi²hĩ³nxān¹ji¹, sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nũ¹?
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Yu³hē³nāu³a²yxau³nyhu¹ki³jau³su²ĩ³yau¹ũ¹nhē³jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nāu³xa² yain³te³lhxā³ nũ¹nain¹te²nāu³xa²
sa²kxai³lu² a²si³yxau³ka³txai²na² ā³wxe³ka³lo³a² so¹lxi³
te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² ĩ²nũ²la² Je³su²jah³la²kxai³lu²
wān³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

8 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— In³txa² sa³nxe³la³kon³te³lhxā³ ā³nũ²kxi²sxā³
yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²si³yxau³ka³txa³ he³la³kai²na²
ā³wxe³ka³lo³a² wxe³ah³lxi³txa³hē¹li¹, a²nũ²a² hxi²kan¹sxā³
wa³to²hi²te²a² ĩ³kaix¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ wxā³kxa²yan³txi³sa³.

9 Wxā³kxai²nān²tu³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la²kxai³lu² wxāi²li²
jah¹la² ha¹li¹ ĩ³kaix¹so¹nx2ti³jah¹lo²kxai³lu² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹.
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹:

“Jah¹lai²na² yxau³ka³lo³ai²na²
ā³wxe¹lxi¹. ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Jah¹lai²li² kāin² wa³to²hi²na³li¹.
Nxe³ha²kxai³ ju¹xa¹ ā³wxe³txu¹li¹.” Nxe³ain¹jau³su² ha²kxai³

kwa² ā³wxe³ka³lo³a² āu²la²to³nha²ha²kxai³ ā³wxen¹tu¹wi¹.
10 Nxe³yān¹ta¹ ā³wih¹xi¹nhĩ¹na² kwa² ā³wxe³ka³lo³a²
yxau³sē¹li¹. Nĩn¹kxai²nān²tu³ kāin²jah³la² wxā²nxa³kxai²nān²tu³
nxe²ĩ³ye³kxi²nxain¹te³nah¹lxi¹: Ya²ha³wi¹. Ti¹a² ā³wxe³ka³lo³a²
wi¹ka³lo³a² yxaut³txu¹li¹. Nxe³nxa²kxai²nān²tu³

wxā³ain¹tũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi²nxain¹tu¹wi¹.
11 Nxe³ju³kxai³lu² wxāi²nān²ta³ ĩ²li³te² ĩ³nxān²ta³
wi¹le³kxi¹nx2tain¹ju³ta³nũ³a² ten³yah³lxin¹kxai²nān²tu³

a²yu³hē³nāu³a² yxau³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
a²yu³hē³nāu³a² yxau³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³
ĩ³kāi²non³si¹nx2ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³ha²kxai³lu¹ sxi²ha² wa³kxēn³yah³lai²na² ĩ³ye³kxi²jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹.

A²nũ²a² ĩ³yain³kxi²te³lhxā³

ĩ³kaix¹so¹ai¹nĩn¹kxai²nān²tu³ wxa²ya³lxi²nũ³ka³txi³su²
ta³nxa² wxa²lon³txi³tāu³su² ta³nxa² a²nũ²a² yen³kxi³te²su²
ta³nxa² nxe³te²na² so¹lxi³ ĩ³kaix¹so¹ain¹txa³hē¹li¹. Tah¹

nĩn¹kxai²nān²tu³ ĩ³wa²lũ³xi²sxā³ ĩ³kaix¹so¹nx2ti³nhyu¹tu¹wi¹.
Nxain¹kxe³su² ũ³yho³hi²nxai¹nhĩ³nx2na³li¹. 13 Yxān¹ta¹

a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a² a²ha³lxu²ha² ai³te²a²
yu³kan²ta³kxi²te²a² ye³han³te²a² nxe³te² he³la³kxi³nāu³xa²
ĩ³yain³te³lhxā³ si¹hin¹jau³su² ĩ³kaix¹so¹txain¹nũ³nhē¹li¹.

Nxain¹kxe³su² nxĩn¹tāu³a² hxi²kan¹txi³ ĩ³wa²lũ³xi²sxā³
ũ³yho³hi²nxai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹. 14 Nxĩn¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³
ũ³yhoh³xi²nxai¹nxa³ha²kxai³ kxān³ton³tāu³a² a²nũ²a²

wi¹lhin¹te²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²sân²ki³ka³tu³ hã²wxã³txa³
ka³te³su² i³sa²yxau³xi³ki³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²
ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² wxã³ju³ta²nũ³a² i³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²
15 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yain³kxi²te²nãu³su² jah¹la²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jut³su²
tãu³a² wxã³tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ã³wxe³sxã³
yain³ka³lo³nũ³a² ã³wxe³te²a² wi¹lhin¹jah¹lo²su² tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wain³na³li¹. A³wih¹sxã³ ã³wxe³te²la³ ke³la³ti¹.
Nxe³ju³tai²li² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³te³nah¹lxi¹, ha³lo²a² wa³kxẽ³yah³la² yain³txa² kãin²
we¹tũ²nhai¹. A²ya³lxi³nũ³ka³txa² i³yain³si¹hain¹jau³su²

i³kaix¹so¹ain¹nũ²nhai¹. 17 Yain³ti²wa²kxa²wxe³hĩ¹na¹
a²sa³wi³sa²kxai³lu² sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wxã³si¹hain¹jau³su²
ũ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. Ũ³sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹: “Yã³hit¹jah³lhu³li¹.
Yain³txa² we¹ta³lun²na¹li¹.” Ain¹jau³su² ain¹nũ²nhai¹.

18 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ wxã³ai¹nxa³nhai¹. A²yo²ha³kxa¹
i³ki³han³sxã³ e³ain¹nũ²nhai¹. A²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Hai³sxa² kwẽ¹ta² so¹kxai¹na¹ha²kxai³ i²te³lhxã³ nxa¹nhai¹.
Nxe³na¹ha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

19 A³su² te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Po¹na² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³sxã³ kwẽ¹ta² so¹kxai¹na¹hẽ³li¹. Wi¹la³ tẽ³sxã³
ã³nxai³nha¹. Nxe³na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.
Ain¹nũ²nhai¹.

20 A³sa²nũn³te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Kwẽ¹tai²na¹ txu¹ha²
so¹na¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wxã³nxa³nhai¹.
Ain¹nũ²nhai¹.

21 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na²
ain³kxi²sãn²nũ²la² i³xi²nũ²nhai¹. I³xi²nũ²la² a²wa³kxẽ³yah³la²
i³hen³txi³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽ³yah³la²kxai³

i³an³txi³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sxi²je³na² ã³wa³li¹sẽ¹li¹.
Nĩn¹kxai²nãn²tu³ yen³kxi³txa²te²a² sa²so¹nha²kxai³
yu³kan²ta³kxi²te²a² sa²so¹nha²kxai³ ye³han³te²a² sa²so¹nha²kxai³
a²ha³lxu²ha² ai³te²a² sa²so¹nha²kxai³ nxe³sẽ¹li¹. Wa³su³txi³
ai³txu¹li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

22 Ye³jen¹nãu³a² a²sa³wi³sa² i³xi²tãu³a² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxa²wãn³txa² i³ye³kxi²san¹jau³xin³na²
a²yo²ha³kxa¹ we¹ta³lu²na¹li¹. Yxãn¹ta¹ wxa²sxi²ha² hai³txi³
ne³kxi³xa³wi¹” Nxe³nũ²nhai¹.

23 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽ³yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
“Ha³lo²a²nãu³a² ai³txu¹li¹. Ain¹ka³tu³ a²nũ²a² i²li³te²na²
i³ye³kxai¹nĩ¹nha²kxai³ sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³ nxe³sẽ¹li¹.
Txa²sxi²ha² ã³ne³kih¹hain¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. 24 Yxãn¹ta¹

a²wi¹lhī¹na² ī³kaix1txai¹na¹tu³ka³txa² wxā³ai¹nxa³lho³li¹.
Txa²yain³txi³su² ī³wah³kā³nxe³kxi²sai²nxa³lho³li¹.” Ain¹nū²nhai¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² sa³wi³ha³lxi³si¹nhē³jau³su²ī³yau¹ū¹nhē³jau³su²

²⁵ Nxe²e³ta³lun²nū²la² a³li³sxā³ ā³nxi³ta¹hxai²hē¹la²
Nxe³nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹khaix1nxe³tū³ka³txa²
ī³hi¹txai¹nha²kxai³ ā³yi¹ka³tu³ ā³yxo²o³tū¹xi²sxā³
ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²⁶ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²a² ā³si³tē³kxi²sa²ti³te³nain¹kxai²nān²tu³
kwa²ā³si³tē³kxi²sain¹ju³ta² yū²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹
ya²la³tu³tain¹kxai²nān²tu³ a²wī³na² a²hā³ka³na² a²sxe³xa²
a²wē³ha³lxa² a²lon³ti³tāu³xa² a²ha³līn³ti³tāu³xa² nx-
ain¹sxā³ a³lxi²nyhai¹nhxai²na²hē³li¹. Nyhain¹kxan²ti³
txai²na² a³lxi² wa³to²hi²sain¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹.
Nxe³kxai²nān²tu³ te²na² so¹lxi³ txa²sa³wit3su²
tu¹wi¹. ²⁷ Te²yā¹nxe³sxā³ ī³hit1sah²lxin¹kxai²nān²tu³
ī³ye³khāuh³lxa³thi¹txa²lxain¹ju³ta³nū³su² tā³nxa²
ī³ya²lu¹txa²lxain¹ju³ta³nū³su² tā³nxa² nxe³nxa²lxain¹ju³ta³nū³su²
yuh³lxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² txa²wān³txa²
sa²yxo²ā³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ txa²sa³wit3sa²yah²lxan³tho³
²⁸ Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² a²nū²ai²li² sxi²ha² kīn³thī³na²
txon³te³lhxā³ ain¹kxai²nān²tu³ ā³si³wxe²nxa³tā³lxa¹
ū³yho³hi²txā³nxa² hau³kot3sā²nhī³nx2na³li¹. Hā²wxān³txa³
sxi²ha² kāin²thīn³su² tā³nxa² kāi²nxa³thīn³su²
tā³nxa² hxi²ka¹nain¹thīn³ta³ txo³nhī³nx2na³li¹.
²⁹ Hau³ko³txa³ke³la³te²kxai³ sxi²ha² txon³ā³si³wxe³hī¹na¹
hxi²kan¹txi³ tā³lu²nhī³nx2na³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu²
ī³wā³ka³si³xai¹nhī³nx2na³li¹. ³⁰ Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li²
sxi²ha² txon³ā³si³wxe³kxan²ta¹. Hxi²kan¹txi³ tā³lun²ye²nxa³wi¹.
Hxi²kan¹ye²nxān³ta²wi¹.” Nxe³ai¹nhī³nx2na³li¹.

³¹ Te²yā¹nxe³jut3su² ha³lo²a² a²si³yxa³kax3jah³la²
sī³nā³xān¹jah¹la² su²nhyu¹te³lhxā³ wxā³hī³nx2na³li¹.
Wxā³kxai²nān²tu³ ha³lo²a² wxa²hau³kot3sā²nhī³nx2na³li¹.
In³txi³nāu³xa² ka³lxa¹txi³ 10.000 nxe³tū³ka³txa²
tē³kxai²nān²tu³ ā³xa² 20.000 nxe³tū³ka³txa²
hxi²kan¹txi³ ā³wā³lxī³nyhe²nyhain¹kxai²nān²tu³ a³li³sxā³
ne³khau²nyhai¹nhī³nx2na³li¹. ³² Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³
ā³wa³lxī³nyhe²nyhai¹nxa³kxai²nān²tu³ a²sa³wi³ha³lxa²
hāu²not3si¹hain¹jau³su² ū³sa²si¹hā³ū¹nyhai¹nhī³nx2na³li¹.

³³ Te²yā¹nxe³jut3su² wxa²yen³kxa² a³lxah³lxin¹kxai²nān²tu³
hxi²kan¹txi³ sa³wi³ha³lxin³nxa²lxi³nxa³lho³li¹.

Sah²ne³ka² a²kah³ju³ta² ha³li³hxan³kxi²jau³su²

34 Te²ya¹nxe³ju³kxai³la¹ sah²ne³ki³su² tē³ki³kxai²nān²tu³
 yain³txa² ũ³sa²wi²si²ki³kxai²nān²tu³ wi¹yain³kxi²ki³te²ju²hē³li¹.
 Yxān¹ta¹ a²kah³ju³ta² sū¹nxe³kxi²kxai²nān²tu³
 hxi²kan¹txi³ āh¹lxi³sxā³ ā³kah³nxe³xi²te²sxa³yu²hē³li¹.
 35 A²nxe³ki³ai²na² tē³ki³kxai²nān²tu³ hai³sxa²nāu³a²
 ā³na¹xai³ki³kxa²ha³ta³nxān²txi³ hai³txi³ wi¹la³
 wen¹si¹te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³to³ta¹ hāi¹nxe³sxā³
 ha³lo²a² sa²yxu¹kxā³ki³te²ju²hē³li¹. Nxe³na¹jau³su²
 ya²la³tu³ wi¹ko³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

15

O³ve²a²wē³sa²ih³sa³tī¹kxi²jau³su²

1 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² Je³su²jah³lai²na² wān²txa²
 ain³kxi²te³lhxā³ ā³tī³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
 so¹kxi²nē³tū³ka³txi³su² te²a² ā³tī³i² ko³nxe³ju³ta² kāi³te²su²
 te²a² ā³tī³i² nxe³tū³ka³txa² ka³lxa¹sxā³ ā³tī³xain¹ta¹hxai²hē¹la².
 2 Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na²
 yxaih¹tē³txi³ ī³ye³kxi² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su²
 tū³ka³txa² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² yxaih¹tē³txi³ ī³ye³kxi²
 nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² a²nū²a² ko³nxe³ju³ta² kāi³te²a² ĩ³yain³kxi²te³lhxā³
 ā³si³tē³kxain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ĩ³yau¹ū³jau³xa²
 ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²kxi²sah¹lxi³sā²lxi¹. A²nū²ai²na² o³ve²a² ka³lxa¹txi³
 100 nxe³tū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³lo²su² nū²nhai¹.
 A²nxe³jah¹la² wi¹lhau³ko³tain¹tāu³a² o³ve²a² ka³na³ka³nat3sxā³
 ha³lo²a² ih³sa³tī¹kxain¹nū²nhai¹. Nxe³ai¹nha²kxai³
 o³ve²a² a²ka³lxa¹te²nāu³xa² ha³lo²a² ā³nū²la² ih³sa³tī¹te²a²
 ā³ten³nū²nhai¹. Nxe³sxā³ ā³te³nxi² ā³te³nxi² ain¹ka³tu³
 ĩ²sxā³ at3txi²nū²la² sa²so¹xi²nū²nhai¹. 5 Sa²so¹xi²te³na¹
 sa²tā³ka³la³hē¹nha²nū²la² ka³lih³kxi²la²nha² ĩ³xi²nū²nhai¹.
 ĩ³xi²ka³tu³ a²ka³lxa¹txa² sa²tā³nū²kxi²xain¹nū²nhai¹.

6 ĩ³xi²ka³tu³ta¹ a²ya³la²nū³ka³txa² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
 “Nxex3jah³lxi³wxi¹. O³ve²a² ih³sa³tī¹kxi²sa²kxai³tā²
 so¹xi²na¹li¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ka³lih³khai¹sa³nhai¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ĩ³ka³li³ha³sah¹lxi³wxi¹.”
 Nxe³ain¹nū²nhai¹.

7 Te²ya¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² nū³ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa²
 99 nxe³tū³ka³txa² wi¹lhini¹sxā³ yxau³ain¹nū²nhai¹.
 Nxe³te²nāu³ān²tu³ Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txa² oh³xan¹tū³ka³txa²
 ka³li³hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² ko³nxe³thin¹te²a²

ka³na³ka³nat3sxã³ ã³in²ta³kxi²nha²sxã³ a²ko³nxe³ti³ kã³ju³ta²
ã³na¹kxai²nãn²tu³ ka³lih³ wa³to²hain¹tu¹wi¹.

Ũ³yho³hi²ki³a²tĩ¹kxi²jau³su²

8 Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹hai²li² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹
ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ 10 nxe³ki³ai²na²
tẽ³sxã³ ũ³ha¹nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² ki³ka³na³ka³nat3sxã³
tĩ¹kxi²kxai²nãn²tu³ sxi²ha² whã²na¹ sa²kxi²x3sxã³
ũh³wxe²txi³nũ²la² kãin² ã³te³nxi²te²kxa³kxa¹ tĩ¹kxi²ki³ai²tã²
ĩ³ha¹txi²sxã³ so¹xi²hĩ³nx2na³li¹. Nxe³jut3su²
nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. 9 A²nxe³jut3su² tĩ¹kxi²ki³ai²tã²
so¹xi²ka³tu³ a²ya³li³nũ³ka³txa² txu¹ti³nãu³xã² ka³lxa¹txi³
ã³nũ²kxain¹te³nah¹lxi¹. “Ka³lih³ha³sah¹lxi³nxi¹.
Ũ³yho³hi²ki³ai²na² tĩ¹kxi²sa²ki³ai³tã² so¹xi²na¹ni¹.
Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³lih³ha³sah¹lxi³nxi¹.”
Nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.

10 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² oh³xan¹ta² nũ³ka³txa²
Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxa² kãin² ka³li³hain¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
ko³nxe³thin¹te²a² a²ko³nxe³ti³ kã³ju³ta² ã³na¹kxai²nãn²tu³ kãin²
ka³li³hain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wẽ³sa²ih³sa³tĩ¹kxi²jau³su²

11 Nxe³ha²kxai³lu¹ ãh¹ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² yxau³nũ²nhai¹. A²ki³lha³lxa² ha¹li¹ yxau² a²wĩ³na²
yxau² nxain¹nũ²nhai¹. 12 Ain¹nxa²ha¹te¹ ka³kaun³jah¹la²
kã²nxa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na³ ã³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Wĩ³na² nxex3txi¹. Wxa²yen³kxa² wxa²hau³kot3sxã³
wã²nhũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.” Nxai¹nha²kxai³ yen³kxa² hau³kot3sxã³
wã²nhũ¹nũ²nhai¹. 13 Wã²nhũ¹nũ²la² hã²wxã³txa³
ka³kaun³jah¹la² sa²kxai³lu² yen³kxa² wxa²nũ²kxa³so¹nũ²la²
ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² ai³nũ²nhai¹. Nxe³tãu³a² yen³kxa²
wa³su³txi³ wxa²sa²ya¹txũ³nũ²nhai¹, ko³nxe³thin¹sxã³
yxau²xai³lha²kxai³lu¹.

14 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²ai²li² yain³txa² yai³nhxa³txai¹nha²kxai³
ha³lo²a² yxau²xai³tũ³ka³txa² whã²na¹ he³hain¹nũ²nhai¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² heh³khaix1nxe³nũ²nhai¹.

15 Nxe³ka³tu³ta¹ ha³lo²a² yxau³tũ³ka³txa²
kwa²ã³ya³lxĩ³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ kwa³jan³ta²
yxa³kxa² ũ³yhait1si¹jau³su² ha³lo²a² ã³sa²si¹hã³nũ²nhai¹.

16 Nxa²ha¹te¹ ũ³yhai¹tain¹tãu³a² he³ha²kxai³ yxa³kxa²
yain³txa² yxo²kwain³to³nhũ²nhai¹. ĩ³yain³kxi²te³lhxã³
ain¹tah¹lxa¹ hai³txi³ ũ³hũ¹nyhai¹nxa³nũ²nhai¹. 17 Ain¹jut3su²
a²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²nxũ¹hain³nha²te³nah¹lxi¹: “Txa²wĩ³na²
a²sa³wi³ha³lxa² yain³txa² kãin² yũ³hxai²na²hẽ³na¹.
Ain¹kxa²ha³tih³xan²tu³ txai²li² heh³ja³lut2sa³nha¹.
18 Nxe³na¹ha²kxai³ ã³sa²yxau³sxã³ ã³na¹tũ¹xã¹, txa²wĩ³na²

sxa³thi³na²sā¹. Na¹kxai²nān²tu³ i³ye³kxai²na¹te³nah¹lx¹:
 ‘Wī³na² nxex³txi¹. Ko³nxe³thin¹te²sa¹wi¹. Oh³xa² nū¹ka³na¹
 Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³ kâi³ū¹ha¹ha²kxai³ wxāi²na² ko³nxe³ti³
 kâi³ūh¹nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³na¹hē³li¹. 19 Nxe³nx2ta¹ju³kxai³lu¹
 hī¹nān¹te²tu³ wxa²ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta³nū³la³
 hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹. Hāi¹sxā³ wxa²sa³wi³su¹xi²na¹tu¹wi¹:
 Nxe³ai¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³nū²nhai¹. 20 Ain¹jau³su² ha²kxai³
 i³sa²yxau³sxā³ i³nū²nhai¹. Nxe³nxa²ha¹te¹ u²lxī³xi²ti³kxai³lu²
 a²wī³na²kxai³lu² i²ain¹tāu³a² ye³khāuh³lxa³nha²yai¹nha²kxai³
 ā³nih³sxā³ ā³ne³khauh²kxi²ha²kxai³ wxa²ye²ta³wau¹kxi²ha²kxai³
 ka³li³hain¹jau³su² i³yo²sai¹la³kxi²ha²kxai³ nxe³nū²nhai¹.
 21 Nxa²ha¹te¹ wē³sa²kxai³lu² i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:
 “Wī³na² nxex³txi¹. Ko³nxe³thin¹te²sa¹wi¹. Oh³xa² nū¹ka³na¹
 Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³ kâi³ū¹ha¹ha²kxai³ wxāi²na² ko³nxe³ti³
 kâi³ūh¹nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³nxa²ha¹hē³li¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³
 wxa²ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta³nū³la³ hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹.”
 Ain¹nū²nhai¹.

22 Nxa²ha¹te¹ a²wī³na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹: “Nxe³jah³lx¹wx¹. Wā²lai²na²
 wi¹khaix¹ka³lo³a² sa²so¹sxā³ ū³whi²kxi² ya³lau³xa²
 ū³hxi²wxe³kxi² a²yu³kxan¹ka³lo³a² ū³yhu³wi²kxi² jah¹la²
 nxe³txain¹sī¹nhē³li¹. Sa²toh³xā¹nxe³jah³lx¹hē¹li¹.

23 Yah³lxin¹tāu³a² po¹na² wē³sa² ha³nē³te²a²
 su²lhxā³ hī³jah¹lx¹hē¹li¹. Sa²kwxā³not³sxā³
 sa²toh³xā¹nxe³jah³lx¹hē¹li¹. 24 Txa²wā¹wē³sai³ta³lx¹i²

kxā³nxa¹tā¹ ya²lu²kxi²sa²te²nū³tū²hē³li¹. Yxān¹ta¹
 hī¹na² ka³ten³su² i³xai¹nīn²tai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 kâin² i³yain³sān²ka³tu³ kâin² ka³lih³ki³tu¹wi¹.”
 A²wī³nu²kxai³ nxe³nū²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ kâin² i³ka³lxih³
 ā³si³wxe³ain¹nū²nhai¹. Hai³ni² sa²ha³te¹ti²yain¹nū²nhai¹.

25 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² a²sai³lah³la² hai³sxa² wa³kon³nū²nhai¹.
 Hā²wxān³txa³ wa³kon³ta³lun²nū²la² i³xi²nū²nhai¹. I³xi²tāu³a²
 sxi²ha² ya³so³nxi²tāu³a² i³wi¹lxo³kxi²nyhain¹jau³xa² ain³kxi²
 sa²ha³te¹ju³ta² i²i² nxe³yain¹nū²nhai¹. 26 Nxe³ha²kxai³la¹
 a²sa³wi³sa² i³kaix¹tū²la² sxi²hai²na² hai³nain¹ju³ta²
 i³ye³kxi²nū²nhai¹. I³ye³kxi²te³nah¹lx¹: “Hain³ye²nxain¹nhai¹.
 Ĩ¹nxe³tain¹si²lx¹?”

27 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 “Wxa²lon³yah³lai¹tā² i³xi²na²li¹. Wi¹lh¹n¹sxā³ i³xi²ha²kxai³
 wxa²wī³na² sa²kxai³lu² po¹na² wē³sa² ha³nē³te²na²
 su²lhi¹sain¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹na²li¹.” Ain¹nū²nhai¹.

28 Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ i³an³tain¹ju³ta³la³
 te³nain¹te²nu³sxan³tai¹. Nxe³ain¹jut³su² a²wī³na² jau³jau¹xai²na²
 ain³kxi²nū²la² a³li³xi²nū²la² win¹ta²te²lx¹i³ i³ye³kxi²nū²nhai¹.
 Nxe² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹: “Wxa²lon³yah³lai¹tā² i³xi²na²li¹.”

ĩ³ka³li¹ha³sẽ¹li¹.” Ain¹nũ²nhai¹. 29-30 Nxa²ha¹te¹
a²sai³lah³la² ĩ³yxaih¹tẽ³txi³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
“Kwẽ³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ wa³kon³kxi¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wi¹:
Nxe³nxa²ha¹tãu³a² ĩ³ye³kxi²san¹jau³xa² wet¹txa²ha¹ju³ta²
so¹lxi³ yũ³te²sa¹wi¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² sa²kxai³lu² wxa²wẽ³sai²li²
wxa²yen³kxa² sa²so¹nũ²la² sa²so¹hxat³tain¹nũ²nhai¹.
Txu¹ti³nãu³xa² ko³nxe³thin¹ta³ka³lxĩ³nãu³xã²
wã²nhũ²hxa³nyhain¹nũ²nhai¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ ĩ³xi²nũ²la²
nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² po¹na² wẽ³sa² ha³nẽ³te²a²
hĩ³lain¹si¹hin¹jau³su² ĩ³ye³kxai¹nĩn²tai¹. Jã¹nxa¹ju³kxai³lu²
ka³pri²ta² wẽ³sa² jũ¹nxe³kxan²ti³ ũ³sa²nxãn³tai¹ti²tu³wi¹,
txa²ya³lxĩ³nũ³ka³txa² ĩ³ka³lxih³nũ³sĩn¹te³la³ku¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

31 Nxe³nxa²ha¹te¹: “Wẽ³sa² nxex³txi¹. Txa²sxi²ha² kan²txi³
yxau³ya³ha¹tu¹wi¹. Txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²yen³kxi³su²
nũn³na³li¹. 32 Ain¹jut³su² kãin² ĩ³ka³lxih³hin¹ju³ta² wain³na³li¹.
Wxa²lo³nai²li² kxã³nxa² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ hĩ¹na² ka³ten³ti³
yxau³ha²kxai³ wi¹na³li¹. A²nxe³jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹sxã³
ih³sa³tĩ¹jah¹lai¹ta³lxĩ² ĩ³xi²na²li¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹na³li¹.”
Ain¹nũ²nhai¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16

Yen³kxa² hau³ko³tũ¹jah¹la² ko³nxe³ti³ kãĩ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² Je³su²jah³la²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² kãin² yen³kxi³nhũ²nhai¹.
Nxe³ka³tu³ta¹ yen³kxa² ĩ²ũ³hain¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa²
sa²wxe³ain¹nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ jah³lai²li² yen³kxa² wain³txi³
hau³ko³txa³ha²kxai³ ha³teh³nxãn³nxa² kãĩ³hxat³sa²kxai³
nxe³nũ²nhai¹. Nxe³ju³tai²li² a²wa³kxẽn³yah³lai²na²

ne³nxẽn³kxai³lu² ĩ³yau¹ũ¹hain¹nũ²nhai¹. 2 Nxa²ha¹te¹
a²wa³kxẽn³yah³la²kxai³la¹ ĩ³kaix¹so¹te³nah¹lxĩ¹: “Nxex³sa²lxĩ¹.
Ko³nxe³kxan²ti³ sa²hau³ko³tin¹jau³xa² ain³kxai¹na¹hẽ³li¹.
Nxe³ju³tai²li² ten³sa²nxa³ha²kxai³ ha³teh³nxãn³nxa²
wxa²hau³kot³sã²nĩn¹ka³tu³ wa³kon³kxi²san¹ju³ta³
ne³ki³son³tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

3 Nxa²ha¹te¹ yen³kxa² hau³ko³jah¹lai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
“Wa³kon³kxai¹na¹ju³ta² ne³ki³son³te³lhxã³ nx2na³na¹.
Nxe³kxai²nãn²tu³ ĩh¹nxe³ta³ kãĩ³a¹lhon³ku² nxa¹nha¹.
Nũ³kxũn³txi³ wa³ko³na¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³ha²kxai³
a²yo³ha² so¹lxĩ³ ai³nxũ³hai¹na¹ju³ta² ãũ²lxa²to³nha¹ha²kxai³
nxa¹nha¹. 4 Nxe³na¹jau³su² hĩ¹na¹ ĩ²a¹xã¹ te²yã¹nxe²
we¹ta¹tũ¹xã¹. Wa³kon³kxai¹na¹ju³ta² ne³ki³son³na³na¹.
Hã²wxãn³txa³ txa²ya³lxa³nãu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³ ã³nũ²kxi²sxã³
yxau³ya³sain¹tũ¹xã¹.” Nxe³nha²nũ²nhai¹.

5 Nxe³nũ²la² a²nũ²a²nãu³xai²li² a²si³yxau³ka³txa² yen³kxa² kwa²ũ³hũ¹tũ³ka³txa² ka³na³ka³nat3sxã³ i³kaix1te³nah¹lx1¹: “Nxex3txi¹. Txa²wã¹si³yxau³ka³txa² yã¹ta² yen³kxi³tã³ũ³hũ¹nxain¹thai¹li¹?” Ain¹nũ²nhai¹.

6 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “A³se³to²na²jau³xa²tã³po²rẽ¹na² nẽn³ka³lxa¹txi³ 100 nxe² ũ³sain¹na²hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹: “Txãn¹nxai²li² ũ³hau³ko³txã³nxai²la¹wi¹. Nxe³ta³nxã¹nxai²li²tã³po²rẽ¹na² 50 nxe² ka³lxa²nxa³tẽ³na² ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

7 Nxe³nũ²la² a²ã³xah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lx1¹: “Wxãi²na²sa¹yã¹te²yen³kxi³tã³ ũ³hũ¹nxain¹thai¹li¹?” Ain¹nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹: “Tri²ka²ki³a² sa²kẽ³na² nẽn³ka³lxa¹txi³ 100 nxe² ũ³hũ¹sain¹na²hẽ³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Nxex3sa²lx1¹. Sa²kẽ³na² 80 nxe²ka³lxa²nxa³tẽ³na² ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

8 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu²jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lx1¹: “Jah¹lai²li²ne³khen¹tai¹. Ki³ha¹kxi²sain¹kxan²ti³ ne³khen¹tai¹. Kõ³nxe³thin¹tũ³ka³txai²li² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³tãu³a²ne³khe¹khaix1xain¹te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²i³hit1tain¹tũ³ka³txa² kũ³we²ki²la² ne³khe¹ain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.” Nxe³ain¹nũ²nhai¹.

9 Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹ nxe²o²la³kxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ya²la³tu³ã³wi¹hah³lxixi³hĩ³nxãn¹te²la¹xã³? 10 Ti³he¹nxa³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹yen³kxa² jũ¹lxixi²te²a² wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ã²la² kãin²te²su² ju³ta² wain³txi³ o²la³kxah¹lxixi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ jũ¹nxe² ki³han³sxã³ o²la³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ã²la²kãin²te²su² ju³ta² ki³han³sxã³ o²la³kxah¹lxixi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹.

11 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² wxa²yen³kxi³khai³xa² wain³txi³o²la³kxah²lxan³kxai²nãn²tu³ a²ha²jã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na²yen³kxa² hxi²kan¹txi³ wain³txi³ o²la³kxah²lxan³so³li¹.

12 Wain³txi³ o²la³kxah²lxan³kxai²nãn²tu³ti² wi¹la³wa³kon³yah³lxin¹kxa² yo³ha² Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²ũ³yho³hi¹nx2ti³xa³lho³li¹.

13 A²nxe³jut3su² a²nũ²a² ha¹lin¹te²na² nxe³ya³sxã³ nxe³te²na²wãn³txai²na² hxi²kan¹ti³ sa²yo²we¹ka³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³sxã³ txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na²i³hĩ³ki³sa²kxai³ txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la² ã³xai²na²a³lxixi²ki³sa²kxai³ nxe³hĩ³ki³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na²

sa²yo²we¹ki³sa²kxai³ txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la² ã³xai²na²sa²yo²ã³ki³sa²kxai³ nxe³ki³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³jut3su²Txa²wã¹sũ³na² so¹lxixi³ sa²yo²we¹ta³nxa² yen³kxa² kwa²ũ³ha¹kxi²ki³ju³ta³nũ³a² o²la³kxi²ta³nxa² yu³ka³na³ka³na³ju³ta²

so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ kâi³kî³te²ju²hê³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³
nxe³ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³lai²na² wân³txa²î³yau¹û³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nû³ka³txa² jau³jau¹xai²na²
ain³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³tû³ka³txai²li² û³yho³hi²txã³nxa²
a³lxi²khai¹xai¹nha²kxai³ î³wa³ka³si³xain¹ta¹hxai²hê¹la².
15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wân³txi³kxai³lu¹:

— Ko³nxe³ti³ o²la³kxah³lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
a²nû²a² wi¹le³kxi¹nx2tain¹ju³ta² ya³ni³li³yah³lxi¹lxi¹.

Nxe² wi¹le³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹: “Wain³txi³
o²la³kxah³lxi¹lxi¹.” Nxe³jau³xa² ya³ni³li³yah³lxi¹lxi¹. Yxân¹ta¹
wi¹lhin¹ki³lxo³nyhah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³tai²li² Txa²wã¹sû³na²
hi²sen³kxai³lu² a²e¹na² e³yah³lxin¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹
a³la³kxi¹nxa²lxi³na³li¹. A³la³kxi²ha²kxai³ ten³nxa²lxi³xa³wi¹.

16 A²kxã³nxân¹jau³xu¹tai²na² Sû³na² wân³txa²
û³wha²li¹jau³xu¹tai²na² Sû³na² wân³txa²î³hen³txi³tû³ka³txu¹tai²na²
nxe³jau³xu¹tai²na² î³yau¹û³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Nxe³ka³tû³ hã²wxã³txa³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wxã³sxã³
î³yau¹û¹nhê³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sû³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yaxu³tãu³lot3ju³tai²li² hî¹na²yũ²na³li¹.” Nxe³nê³ti³ai¹ti¹tu³wi¹.

Nxe³nê³lhî¹nã¹te²tu³ a²nû²a² î²li³te²na² ã³yo²o³tũ¹sxã³

Sû³na² yxo²lxi²kxai²nã²tu³ a²e¹na² sa²hau³ko³ju³ta² yũ²na³li¹.

Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nû²a² ka³lxa¹te²nãu³xa²

Sû³na² wân³txa² ain³so¹ai¹nha²kxai³ ya³lo³txi²sxã³ Sû³na²
yxo²ain¹na³li¹.

17 Kxã³nãu³a¹ txa²wã¹ha³lo²ai²na² oh³nã¹ko³nãu³a²
yuh³nã¹ko³nãu³a² nxe³sxã³ tî¹hxa³kxi²nê³ju³ta² yũ³tu¹wi¹.

Nxe³kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sû³na² wân³txa² a³lu²xa³jau³su²

jau³kxan²ti³ hai³txi³ tî¹hxa³kxi²nê³lxa³lho³li¹. Wãn³txu¹tai²na²
e³kxi²jau³xu¹jã¹nxe² we¹thxa³tu¹wi¹.

18 A²nxe³ju³kxai³lu² in³txai²li² txu¹ha² tî³na³ka³lxa²
ã³nû²la² txu¹ha² ta²ha¹ka³lxa² so¹kxai²nã²tu³

txu¹ha² ã³xa² û³whî¹ta³kxi²nyhu¹kxa² yã¹nxa²

hxi²ki³lxo³jah¹lo²su² hî³nx2na³li¹. Ko³nxe³ti³ kãi³ju³tai²la¹wi¹.

Ãh¹lxi³sxã³ in³txa² txu¹ha² so³sxã³ye²nyhu¹in¹kxa² ti¹a²

sxa³nũ³te²a² so¹ye³nyhu¹in¹kxai²nã²tu³ txu¹ha² ã³xa²

û³whî¹ta³kxi²nyhu¹kxa² yã¹nxe² hxi²ki³lxo³jah¹lo²su²

hî³nx2na³li¹. Ko³nxe³ti³ kãi³ju³tai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

La²sa³rah³la²î³yau¹û³jau³su²

19 — Nxa²ha¹te¹ a²nû²a² yen³kxi³khai³x1te²a² yxau³nũ²nhai¹.
A²wã²la³ka³lo³a² a³lxi²ka³lo³a² so¹lxi³ û³whi²kxi²nha²ha²kxai³

yain³txa² wî¹te²a² so¹lxi³ yai³nha²kxai³ ain¹nũ²nhai¹.

20-21 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yen³kxi³txa²te²a² yxau³nũ³nũ²nhai¹.

A²sxi²yxo²a² a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ yxo²sxa³to³nhũ²nhai¹.

Jah¹la²kxai³la¹ ĩ³yau³xa³kxi²sxã³ ka³lãun³ta³kxi²nũ²nhai¹.
 Nxe³ha²kxai³hxi²kan¹txi³wa³ko³nxa³ha²kxai³hã¹sxã³yain³txa²
 yen³kxi³jah¹la² wã³kon³kxe³su²: “Ã³yũ³xi²sa²te³ji¹xã¹.”
 Ain¹tah¹lxa¹ yain³txi³la³ ã³yũ³xai¹nxa³nũ²nhai¹.
 Nxe³yã¹ta¹ wai³a³lxa² wxã³nũ²la² yau³xa³kxi²je³na²
 ĩ³tũn³ta³kxi²nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹la² La²sa³ro³jah³lo²su²
 nũ²nhai¹. 22 Hã²wxã³txa³ jah¹la²kxai³lu² ya³lu²nũ²nhai¹.
 Ya³lu²nũ²la² oh³xan¹tũ³kã³txa² wxã³sxã³ oh³nãu³a¹
 A³bra³ãu²ah³la² yxaut³ju³ta² sa²so¹sũh³wxe³ain¹nũ²nhai¹.
 Hã²wxã³txa³nũ² yen³kxi³jah¹la² ya³lu²nũ³nha²kxai³
 sa²nĩ³kxain¹nũ²nhai¹. 23 Sa²nĩ³kxain¹ka³tu³ ha³lo²a²
 ko³nxe³khaix¹ju³ta² kãin² ye³khãuh³lxa³ti³nha²khai¹nxũ²nhai¹.
 Nxe³ain¹tãu³a² sa²yo²ka²la¹nha²nũ²la² u²ju³ta² A³bra³ãu²ah³la²
 ĩ²ha²kxai³ La²sa³ro³jah³la² ã³ka³lu³sa²wxe³nha²kxe³su²
 ĩ²ha²kxai³ ain¹nũ²nhai¹. 24 Nxa²ha¹te¹ ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹.
 “A³bra³ãu²ah³lĩ¹. Txa²wĩ³nĩ¹. Nxex³txe¹. Wi¹lhin¹sxã³
 thã¹ti³la² sa²hau³kot³sẽ¹le¹. La²sa³ro³jah³la²
 sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹. ĩ³yau³xa² wxa²hxi²kũ³nha²sxã³
 txa²yo²he³wax³sa³si¹hai¹na¹jau³su² nxe³na¹nha²we¹.
 Txai²li² khãuh³nha²khai¹nxa¹nha²we¹. Ha³nxe²a²
 a³lan²khaix¹nx³nha²we¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

25 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹; “Wẽ³sa²
 nxex³txe¹. Yuh³xan¹ko³xa²yxau¹nhĩ¹nai³tã²yen³kxa²wĩ¹te²a²
 yũ²khaix¹nĩ¹nha²kxai³ jah¹la² kãin² ye³khãuh³lxa³ti³ha²kxai³
 nyha¹hin¹tai¹tu³we¹. Yxã¹ta¹ hĩ¹na² jah¹lai²li¹ wi¹lhin¹sxã³
 yxau³ha²kxai³ wxã²na² khãuh³3nha²khaix¹nxĩ¹nha²kxai³
 ya³hin¹ti²tu³we¹. 26 Nxe³kxa²yu³su² wxa²ha³lo²a² txa²ha³lo²a²
 wit³txa² a²ẽ¹na² u³tẽ³na² yũ³te²ju²hẽ³le¹. Nxe³tẽ³na² a²nũ²a²
 yxo²ha³ti³lhi³te²nũ³a² hxi²kan¹txi³ yxo²ha³ti³lhi³ai¹nxa³lho³le¹.”

27-28 Nxa²ha¹te¹ yen³kxi³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 “Wi³na² nex³txe¹. Nxẽn²nxã³kxai²nãn²tu³ txa²sxi²je³nai³tã²
 sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹. Txa²wã³tã³nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
 yũ³hxai²na¹hẽ³le¹. Wxã³sxã³ khãuh³lxa³ti³nain¹kxa²yan³txi³su²
 nxa¹nha²we¹. Nxe³ha²kxai³ wxã³si¹nyhai¹nxa³jau³su²
 ĩ³hen³txi³nyhu¹si¹nyhai¹na¹jau³su² nxa¹nha²we¹. Nxe³ha²kxai³
 La²sa³ro³jah³la² sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

29 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 “Wxa²lon³txi³tãu³xa² Sũ³na² wãn³txa² ũ³wha³li¹txã³nxu¹tai²na²
 yũ³ha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txu¹tai²na²
 wãn³txa² yũ³ha²kxai³ nxe³jau³xai²na¹ ain³kxain¹txai²lẽ¹.”
 Nxe³nũ²nhai¹.

30 Nxa²ha¹te¹ yen³kxi³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 “Wi³na² nex³txe¹. Kwa²nxi¹lxe¹. Ya³lu²tũ³kã³txa²
 ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ wxã³ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la²

ain³kxi²nũ²la² ĩ³ain²ta³kxi²nha²sxã³ a²kq³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
 ã³na¹la³kxi²nhai¹nhĩ³nx2na³le¹." Ain¹nũ²nhai¹.
 31 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹.
 "Nxe²nxa³we¹. Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²ũ³wha³li¹txã³nxu¹tai²na²
 Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² wãn³txa²
 ain³kxai¹nxa³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ya³lu²te²a² ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ wxã³kxan²ti³ ain³kxai¹nhĩ³nx2nxa³we¹."
 Ain¹nũ²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17

KQ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ne³wã²na³jau³su²
 1 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wã¹yuh³xan¹ko³nãu³ai²na² hin¹ki³tãu³a¹
 ko³nxe³ti³ kãi³si¹nhẽ³ju³ta² yũ³hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³sxã³ ko³nxe³ton³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ hxi²ki³su² te²lẽ¹.
 Ko³nxe³ton³khaix1nxe³tu¹wi¹. 2 A²nũ²a² tah³lxa³kxa²
 sa²txe²khai¹nxe³ka³txa² tẽ³sxã³ ĩ³ye²ta³kũ¹nha²te²su²
 jah¹lan²tu³ ĩ³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxã³ ãn³sa³nũ¹ke³la³te²kxai³
 nxe³jah¹la² khãuh³lxa³ti³nha²ju³ta² kãin²hĩ³nx2na³li¹.
 Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ a²nũ²ai²na² kwẽn¹ta²
 yxo²i² ã³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wãn³txa²
 sa²yxõ²ã³sa²si¹hain¹jau³su² ĩ³tih³nxe³te²su² jah¹lan²tu³
 ko³nxe³thin¹khaix1jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
 khãuh³lxa³ti³ wa³to²hi²hai¹nhĩ³nx2na³li¹. 3 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
 wi¹li²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Wxa²wã³tã³xai²li² ko³nxe³ti³
 kãi³ye²nxain¹kxai²nãn²tu³ ĩ³kwai²kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
 Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ain²ta³kxi²nha²kxai²nãn²tu³
 nxe³wã²na³txai¹nhẽ³li¹. 4 Nxe³ha²kxai³la¹
 ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³lan²tãu³a² yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹
 yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ hĩ³txain¹kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³
 ĩ³ain²ta³lxi²nxain¹kxai²nãn²tu³ ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
 nxe³wã²na³txa²hẽ³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² yxo²i²ki³jau³su²
 5 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Je³su²jah³lãi³. Kãin² yxo²i²nxa²nha¹ju³ta² ten³sa²sĩ¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².
 6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Yxo²i²sah¹lxin¹jut3tai²na² yain³txa³ki³a² mos³tar²ta²ki³a²
 ki³jũ¹nxe²ka² yã¹nxĩ³la²sxã³ jũ¹nxe³ yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 hi³a² a³mo³re²ra²nẽ³ka² nxe²i³ye³kxah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 "A³mo³re²ra²nẽ³kãi³. Sa²ha³txu²kxa²sai¹nhat1sxã³ ĩ³ye³na²
 kãin²je³na² ũh³wĩ¹nha¹sẽ¹li¹." Nhãn¹kxai²nãn²tu³
 a³mo³re²ra²nẽ³kxai²li² ĩ³we²txa²lxi³hĩ³nx2na³li¹.

A²sa³wi³sa²wi¹kãi³jau³su²

7 Yxān¹ta¹ yxo²kāin²txi³nha²sxā³ aīn³nyha¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Wxa²sa³wi³sai²na² hai³sxa² wa³kon³ta³nxa² o³ve²a²
 hau³ko³ta³nxa² nxe³hī³nx²na³li¹. Nxe³sxā³ ī³xi²nū²la²
 nxe²i³ye³kxai¹nhī³nxān¹te²la¹xā³? “Wxāi²thā²ta³
 ī³yain³txa²sā²nhē³li¹.” Jau¹xai²na² ī³ye³kxai¹nhī³nxān¹te²la¹xā³?
 8 Ti³he¹nx²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ nxēn¹te³nah¹lxi¹.
 “Yain³txa² ū³txe³kxi¹sān²nū²la² ū³hū¹sa²sā²nīn¹ka³tū³
 yain³ta³lun²na¹kxai²nān²tū³ hā²wxān³txa³ txa²si³yo³na²
 yain³txa²hē³li¹.” Nxe³jau³xai²na² ī³ye³kxai¹nhī³nxa¹lxi¹,
 kwa²wa³kon³kxi¹nxa²jah¹lo²su² ha²kxai³la². 9 Nxe³jau³kxai³la¹
 ī³ye³kxai¹yah³lxin¹jau³su² wet¹txain¹kxai²nān²tū³:
 “Wi¹lxo³kxi³sa¹lxi¹.” Ain¹jau³su² wxa²sa³wi³sa²
 ī³ye³kxi¹te²sxa³yu²hē³li¹. 10 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² kwa²wa³kon³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³
 ī³wa²lū³xai¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²li² kāin²sa²nxa³wi¹.
 Wxa²wa³ka³lxi³nū³a² so¹lxi³ nxe³te²si²na¹wi¹. ī³ye³kxi²san¹ju³ta²
 yxo²ha³kxa¹sa²wet¹te²si²na¹wi¹.” Nxēn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 ta¹hxai²hē¹la².

Ka³lāun³ta³kxi²sxā³ ī³to³nain¹te²nāu³xa² we¹txain¹jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ Je³ru³sa³lē²tīh³na²
 ai³ta¹hxai²hē¹la². Ai³te³na¹ Sa³ma²ri²a² ko³xa² Ka³li³le²a² ko³xa²
 wi³tān¹tīh³na² ai³ta¹hxai²hē¹la². 12 Ai³tāu³ān²tū³ sxi²je³na²
 yxau³son³sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ān²tū³ta¹
 a²nū²a² in³txi³nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
 ha¹li¹ a²sī³na² ka³lāun³ta³kxi²sxā³ ī³to³nain¹te²nāu³xa²
 ī³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Sxi²je³na² yxo²ka³teh³xa²
 ai³tāu³a² u²lxi³je³na² ā³yit¹tain¹ka³tū³ Je³su²jah³la²
 ten³sa²tā³ain¹tāu³a² ī²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
 – Je³su²jah³lī¹. Wxāi²li² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxe¹.
 Txa²i³ta³ka³txa²wi¹lhin¹sxā³thāi³ti³la²sa²hau³kot³sa²sī¹nhē³le¹.
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ ī²kxain¹nū²la² ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

– Wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah³la²nāu³xa² ai³jah¹lxi³sxā³
 wā²nā³ū¹nha¹je¹tain¹yah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² aun³txa² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ain¹tāu³a¹ wa³su³txi³ we²nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 15 Nxe³te³na¹ in³txa² ka³na³ka³na³te²su² te²kxai³lu²
 we²nxī²ye²kxe³su² wā³li²ta¹hxai²hē¹la². 16 Wā³li²nū²la²
 Je³su²jah³la² a²yen³na² ā³kxu²thu²kxa¹sxā³ ī³kaix¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²wā¹sū³na² wā³nxīn¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxī¹nha²kxai³
 we²txi²sa¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi³san¹nhai¹. Ain¹jau³su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

– A²nū²a² ka³lxa¹txi³ 10 nxe³sxā³ we²txai¹na¹li¹. Yxān¹ta¹
 ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹la² so¹lxi³

ã³wã³lin²ju²li¹. 18-19 Jah¹la² so¹lxi³ txa²nũ³ka³txi³sxa³kxan²ti³
 ã³wã³lin²ju²li¹, Txa²wã¹sũ³na² wi¹le³kxi²te³lha³ku¹. Ain¹jau³su²
 ha²kxai³ ã³kxu²thu²kxa¹jxah¹la²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 – I³sa²yxau³sxã³ İx3txu¹li¹. Yxo²i²sah¹lxin¹nha²kxai³
 we²txi¹nx2ta¹ten¹tu³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
 i³yau¹ũ³jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ İ³ye³ta³lun²nũ²la² fa³ri³se²a²nãu³xa²
 ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na² i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su²
 tãu³su² tãu³a² İh¹nxe³hĩ¹na² ã³si³wxe³te³ji¹wi¹?
 Ain¹tah¹hxai²hẽ¹la². Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²

wã³n³txi³kxai³lu¹:
 – Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²ju³tan¹ti²wa³kxa²

i²yah³lxan³tho³li¹. 21 Txa²wã¹ẽ¹na² so¹lxi³ İ²nha²ki³tu¹wi¹.
 Yxã¹ta¹ wxa²ye³na² İ²yah³lxan³tho³li¹. Nxe³jut3su² ha²kxai³:
 “Ti¹a² wxã²na³li¹.” Jau³xai²la³ ta³nxa²: “Ju¹xa² wxã³nai¹.”
 Jau³xai²la³ ta³nxa² nxe³jau³jau¹xai²na² e³yah²lxan³tho³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Kxã³nãu³a² nũ³kxũ³sxã³ ã³wã³li²na¹ju³ta²
 i²nx2ti³lxun¹nxa²ti³tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ İ²syah¹lxan³tho³li¹.

23 Nxe³hĩ¹na² i³ye³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹: “Ti¹kxai²lxã²na³li¹.”
 Ain¹jau³su² ta³nxa²: “Nũ¹ka³nai²lxã²na³li¹.” Nxe³jau³tai²la³
 ta³nxa² nxain¹kxai²nã²tu³ ain³kxah²lxi³txa³hẽ¹li¹. 24 Ha³lai³xa²
 ha³lai³nĩ³kxai²nã²tu³ ha³lo²a² whãi²na¹ İ³ko²ko²kxi²te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ wã³li²na¹ju³ta³nũ³a² a²nũ²a²
 hãi¹nxe³ti³xa¹ ul²yxau³ain¹kxan²ti³ İ²kxi²sain¹tu¹wi¹.

25 Nxe³yã¹ta¹ wã³lin²nxa³ta³lxa¹ hĩ¹na² yxau³tũ³ka³txa²
 a²hxi²ki³kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³sxã³ khãuh³lxa³ti³sain¹to³tu¹wi¹,
 en²txi³sain¹tũ³ka³txa²su¹. 26 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²

No³e²ah³lu¹tai²na² yxau³hĩ¹nu¹ta² yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 a²kan³sxã³ wxã³na¹ju³ta³nu³a² yã¹nxe³tu¹wi¹.

27 Jã¹nxe³hĩ¹nu¹tai²na² tũ¹ka³txu¹tai²na² kwa²i³yain³kxi²nyhu¹i²
 kwa²i³na²kxi²nyhu¹i² txu¹ha² so¹kxi²nyhu¹i² txu¹ha²
 ũ³hũ²nyhu¹i² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nyhu¹ain¹te³na¹

No³e²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² na³vi²o²tẽ³na² ar²ka³tẽ³na²
 ã³wi¹nhũ²la² wẽ³ha²yau³xa² ã³ã³si³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Nxe² wẽ³hã¹hũx3sa²kxai³ a²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ ya²lun¹ta²
 hxan³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ha³lo²a²
 wah³nxai¹nxa³ti³wã³kxa² Txai²na² a²kan³sxã³ wxã³na¹tu¹wi¹.

28 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Lo²ah³lu¹tai²na²
 yxau³hĩ¹nu¹tai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kwa²i³yain³kxi²nyhu¹i²
 kwa²i³na²kxi²nyhu¹i² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹i² hai³sxa²

ũh³wĩ¹i² sxi²ha² txo³ni² ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 29 So³to²ma²thĩ³nu¹tai²na² Lo²ah³lu¹ta²kxai³lu² a³li³hĩ¹na¹
 oh³xa² wēh³ha²yau³xa² yā¹nxe³la²sxā³ ha³nxe² i³kxa² ah³hi²
 ēn³syo²fre²nũ³xa²i³kxa²ah³hi²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹wxā³ya²lun¹ta³lxa²hxan³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 30 Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe²a²nũ²a²wah³nxe³sai¹nxa³ti³wa³kxa²
 Txai²na²a²kan³sxā³wxā³na¹tu¹wi¹. 31 Nxe³hĩ¹na¹
 a²nũ²a²sxi²ha²ne³ka³nah²nāu³a¹he¹kxai²nān²tu³yen³kxa²
 sxi²hē¹nāu³ai²na²wi²sxa³kxai²nān²tu³ã³wih²xi²sxā³
 so¹ju³ta²nũ³a²yũ²nxa³lho³li¹. Hāi¹nxe³sxā³u²lā³ni³txai²la¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³a²nũ²a²hai³sxa³nāu³a¹he¹kxai²nān²tu³
 sxi²ha²ã³wih²xi²ju³ta²yũ²nxa³lho³li¹. Hāi¹nxe³sxā³
 u²lā³ni³txai²la¹. 32 Nxe³ha²kxai³Lo²ah³lu¹tai²na²a²sxe³xa²
 ne³wā²yah³lxi³txa³hē¹li¹. 33 Te²yā¹nxe³ju³kxai³la¹a²nũ²a²
 e³te³nah¹lxi¹: “Yuh³xai²na²ti¹ai²na²yxau³na¹tāu³a²
 txa²wi¹na¹tāu³a¹a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²wān³txa²
 sa²yo²ã³a¹kxan²ti³ya³lu²ju³ta²ten³sa²nxa³nha¹.”
 Nxe³kxai²nān²tu³Txa²wā¹sũ³na²ha³lo²a²yxau²xai³ju³ta³nũ³a²
 yũ²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na²ti¹ai²na²yxau³na¹tāu³a²
 txa²wi¹na¹tāu³la³a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa²yo²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²ĩ³ya²lut¹sain¹kxan²ti³
 yo²a¹ju³ta²ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³kxai²nān²tu³
 Txa²sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²Txa²wā¹sũ³na²
 ha³lo²a²yxau²xai³ju³ta³nũ³a²yũ³tu¹wi¹. 34 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹
 ka³nxah³tai²na²in³txa²ha¹li¹ãu³xi²ya³tāu³a²ka³na³ki³
 sa²so¹ha²kxai³ka³na³ki³ot3sa²kxai³nxe³ya³tu¹wi¹.
 35 Nxe³ya³ha²kxai³txu¹ha²ha¹li¹nxũ³sa²o²la³kxi²ya³tāu³a²
 ka³na³ki²sa²so¹ha²kxai³ka³na³ki²ot3sa²kxai³nxe³ya³tu¹wi¹.
 36 Nxe³ya³ha²kxai³in³txa²ha¹li¹hai³sxa²tau³ya³tāu³a²
 ka³na³ki²sa²so¹ha²kxai³ka³na³ki²ot3sa²kxai³nxe³ya³tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la²kxai³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxa²ha¹te¹a²sa³wi³ha³lxi²na²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jau¹xai²na²ih¹nxu¹la²tan³te³ji¹wi¹?

Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²kxai³ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
 ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ka³yxuh³xa²ya³lu²sxa³je³na²wa³lu³hxa²
 ā³nũ²kxi²te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

18

Tu¹ha²wā³ha³te³son³ta¹ka³lxu³su²

1 Ain¹nxa²ha¹te¹āh¹ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la²:

— ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nha²sxā³

ĩ³ye³kxi²sa²tē³to³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³xa²ĩ³yau¹ũ³te³lhxā³
 āh¹ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxe³ha²kxai³lu¹:
 — Sxi²hē¹nāu³ai²na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² nū²nhai¹.
 A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ yuh³lxi³ti³hex¹lai¹nxa³nū²nhai¹. A²nū²a²
 yuh³lxai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yuh³lxai¹nxa³ha²kxai³
 nxe³nū²nhai¹. 3 Nxe³ju³kxai³lu² txu¹ha² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxa²
 sxi²je³nān¹ta¹ka³lxu³su² nū²nhai¹. A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ain³kxi²sē¹li¹.
 Kō³nxe³ti³ kāi³sain¹jah¹la² i³wai³kxū¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xa²
 i³ye³ye³kxi²to³nū²nhai¹.

4 Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³lu² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:
 “Ta¹ka³lxai²li² ain³kxai¹na¹ju³ta³la³ ten³sa²nxa³nha¹.
 Txa²wā¹sū³na² yuh³lxi³sa²nxa³ha²kxai³ a²nū²a²
 yuh³lxi³sa²nxa³ha²kxai³ nxa¹nha¹. 5 Nxe³sa²nxa³kxan²ti³nū¹
 hxi²that³sain¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nha¹. Kwa²i³wai³kxū¹ai¹na¹tū¹xā¹.”
 Nxe³nū²nhai¹.

6 A²nxe³jut³su² hxi²kan¹jah¹la²kxai³lu² kō³nxe³thin¹kxan²ti³
 i³wai³kxū¹ye²nū²nhai¹. 7 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 wi¹lhin¹sa²sai¹ye²kxe³su² nxe³te² hi²sen³kxai³lu² a²nū²ai²na²
 i²sxā³ ā³yū³so¹te²nāu³xa² ya²la³tu³ i³wai³kxū¹ain¹tu¹wi¹.
 Ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²tāu³a² i³kaix¹to³hain¹kxan²ti³
 i³hxi²nū¹nū¹hain¹tu¹wi¹. 8 Wa³su³txi³ i³wai³kxū¹ain¹tu¹wi¹.
 Jā¹nxa¹ju³kxai³la¹ a²kan³sxā³ wā³li²na¹hī¹na¹ ti¹ai²nān¹kō³nāu³a¹
 i³nxū²kwai³lxū¹nha²sxā³ Sū³na² i³ye³kxi²sa²tē³to³te²na²
 ka³na³ki²te²a²yū³ye²tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

In³txi³nāu³xa² ha¹lin¹ya³te²nāu³xa² Sū³na² i³ye³kxi²ya³jau³su²

9 Nxe³ha²kxai³la¹ yau³ā³xai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². In³txa²
 i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹te²lā³na¹nha¹. Txai²na²
 so¹lxi³ wi¹lhin¹te²lā³na¹nha¹. Nxe²e³kxa²yā¹nxe³tū³ka³txa²
 i³yau¹ū³te³lhxā³ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

10 — Nxe³nū²nhai¹. In³txa² ha¹lin¹ti³nū²nhai¹.
 Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹yha³nhū²nhai¹. Ā³ne³ka²ta¹te²a²
 fa³ri³se²ah³lo²su² nxe³ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹te²a² a²nū²a²
 ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³jah¹la² nxe³ha²kxai³ nxe³ya³nhū²nhai¹.
 11 Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³ txa²nū² Txa²wā¹sū³na²
 yxo²ha³txe³ti³nha²sxā³ nūh¹e³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹: “Sū³na²
 nex³txi¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³khai¹xai¹nhxai²na²hē³li¹.
 Kāi³kxi²nyhu¹i² wain³ju³ta² o²la³kxi²nyhu¹xa³i² tu¹ha² ā³xa²
 ū³whīn¹ta³kxi² nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ txai²li²
 ti³hex¹te²txā³wi¹. Nxe³na¹kxa²yo³kxai³la¹ jah¹lai²li² a²nū²a²
 ū³yho³hi²ki³kxa² so¹kxi²nē³jah¹lai²na² yā¹nxēn²nxa³wi¹.
 Ā³lxi³na¹wi¹. Nxe³jut³su² wi¹lxo³kxi²nha¹nha²wi¹.
 12 Yxān¹tah¹lxi¹ txai²na² sa²kxai³lu² ye³ka³na³ka³na³ta³
 sa²ba³to³ nxe³hī¹na² i³yai³na¹ju³ta² ye³ha¹li¹ ā³na¹a¹ha²kxai³

yen³kxa² 10 nxe² so¹kxi²na¹ke³la³te²kxai³ ka³na³ka³nat3te²a²
ũ³hũ¹nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³xai²li²
fa³ri³se²ah²la²ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹.

13 Ain¹nxa²ha¹te¹ ã³lxi³jah¹la² u²lxi³yau³jah¹la²
ãin²ti³nha²sxã³ ã³kxu²thu²kxa² ai³nũ²nhai¹. Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sũ³na² nxex3txi¹. Kõ³nxe³khaix1te²sa¹wi¹.
Nxe³te²sa¹ha²kxai³ kõ³nxe³ti³ kã³a¹ju³ta² wi¹lhin¹sxã³ thã³ti³la²
sa²hau³kot3sẽ¹li¹.” Nxe³jau³su² nxe³nũ²nhai¹.

14 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² jah¹la²kxai³lu² a³li³nũ²la² ka³nxi²sxã³
ĩ³xi²tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² kõ³nxe³ti³
kã³ju³ta² nxe³wã²na³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
wi¹lhin¹te²lot3sxã³ ĩ³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ ã³lxi³jah¹lai²na²
fa³ri³se²ah³lai²na² hai³txi³ nxẽn²nxa³nũ²nhai¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² a²kãin²jah¹lo²su²
kxe³su² yxo²kwai³no³tain¹kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³kãin²nxa³te²lo³tain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ hĩ¹nai²na² a²kãin²nxa³jah¹lo²su² kxe³su²
yxo²kwai³no³tain¹kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² ĩ³kãin²te²lo³tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² ha³lo²a² yxau²sa²tẽ³ju³ta³nũ³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

15 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²wẽ³ha³lxa² tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² wxa²ne³wxaix3te³lhxã³ tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ²ain¹nxa²ha¹te¹
ĩ³hxi²ko²lain¹si¹jau³su² yxo²xũn³txi³ ĩ³kwai²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Ain¹jut3su² Je³su²jah³la³ jut3si²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wẽh³ha³lxa² tẽ³sxã³ wxã³ain¹ju³ta²na²
ĩ³hxi²ko³lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wẽ³sai²li² a²wĩ³na² wãn³txa²
yxo²i²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²i²jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
yũ³nx2ti³tu¹wi¹. 17 Ya²la³tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su²
nxe³jau³xa² ten³nxa²lxi³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³ai²li²
ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yen³kxi³khaix1jah¹lo²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

18 Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² hxi²kan¹te²su² te²a²
yau³son³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ĩ³wã³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wi¹lhin¹jah¹lo²si¹lxi¹. Īh¹nxe²o²la³kxi²nha²sxā³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ so¹kxi²hī³na¹te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ wi¹lhin¹te²su² san¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ wi¹lhin¹jah¹lo²lxā²na³li¹.
20 Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹txai²na² ain³kxi²to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Txu¹ha²ā³xa¹ka³lxa² ũ³whīn¹ta³kxi²nyhu¹txa³hē¹li¹. A²nū²a² ī³su²lhā³nyhu¹txa³hē¹li¹. Yen³kxa²kāi³kxi²nyhu¹txa³hē¹li¹. A²nū²a² ko³nxe³te²lo³nyhu¹txa³hē¹li¹. Wxa²wī³na² wxa²hā³ka³nu¹na² sa²nēn¹kxai¹nīn¹ju³ta² so¹lxi³kāi³ūh¹txai¹nhē³li¹.” Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹sa²yxo²we¹txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ ī³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Sa³nxe³la³kon³sa³hī¹nān¹te²tu³ sa²yxo²wet¹sa²sai¹hxai²na¹hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Yu³ka³na³ka³na³ton³na³li¹. Wxa²yen³kxa²sa²so¹sxā³a²nū²a²ā³xa² so¹kxi²nxa²si¹jau³su² kāi³txa²hē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha² tē³sxā³a²nū²a² yen³kxi³txa²te²na²wā²nhūh²xai³txai¹nhē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ oh³nāu³nū¹ka³na¹yen³kxa² wi¹ju³ta³nū³a² yū³nxa²tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³nxe²kāi³ta³lu²nīn¹kxai²nān²tu³ ā³wxā³sxā³ ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu²ain³kxi²te³na¹ āin²ta³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la³, kāin²yen³kxi³ha²kxai³la². 24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ī²kxi²nū²la²ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² kāin²yen³kxi³te²su²te²a²Txa²wā¹sū³na²wān³txa²ain³kxi²sxā³yxau²xai³ju³ta²wa³lxe³te²ju²hē³li¹. 25 Jā¹nxa¹jau³su²ka³me²la² ka³yxuh³xa² kāin²khaix¹te²su²te²na² hai³txi³a²ku¹wxi²si³xē¹na² ā³wih¹sxā³ ā³wa²to¹ti³he¹nxe³lhī³nx²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹a²nū²a² kāin²yen³kxi³khai¹nxe³te²su²te²a²Txa²wā¹sū³na²wān³txa²ain³kxi²sxā³yxau²xai³ju³ta²wa³to²hi²wa³lxe³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxa²ha¹te¹a²nū²a²ain³kxi²tū³ka³txan¹te²a²a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹ha³lo²a²nāu³a²a²nū²ai²li²yen³kxi³kxai²nān²tu³Txa²wā¹sū³na²su²wi¹lhin¹sxā³ī²jah¹lo²su²ye²te²ju²hē³li¹. Nxe³jut³su²ha²kxai³a²nū²a²yen³kxi³te²su²te²na²kxāu³nxa³sxā³Txa²wā¹sū³na²wān³txa²ain³kxi²sxā³yxau²xai³kxai²nān²tu³a²nū²a²nāu³xa²hāi¹nxe³ti³xa¹Txa²wā¹sū³na²wān³txa²ain³kxi²sxā³yxau²xai³kī³sxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³nũ²la² Je³su²jah³la²ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²hi²sen³su² hxi²kan¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxex³txi¹. Txa²wã¹yen³kxi³khai³xa²ã³na¹sãn²sĩ¹na¹ka³tu³wxã²na²so¹lxi³ã³si³tẽ³la³kxi¹sĩ¹na¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29-30 Nxa²ha¹te¹ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ya²la³tu³ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. A²nũ²a²ĩ²li³te²na²Txai²na²a³lxi²sai¹nha²kxai³sxi²ha²ã³na¹i²a²sxe³xa³ka³lxa²ã³na¹i²a²lon³ti³nãu³xa²ã³na¹ai¹ni²a²wĩ³na²ã³na¹i²a²hã³ka³na²ã³na¹i²a²wẽ³ha³lxi³khai³xa²ã³na¹ai¹ni²nxe³ain¹kxai²nãn²tu³ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹te²na²sa²kxai³lu²kãin²wa³to²hi²sxã³ũ³yho³hai¹na¹ju³ta²yũ³tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxa²yu³su²a²kan³sxã³wã³li²na¹hi¹na¹ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³nũn³sxã³kãi³ũh¹nx²ti³nũ³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a²ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

31 Hã²wxã³txa³a²sa³wi³ha³lxa²hxi²ka²hxan³sxã³ãh¹ha¹li¹wxa²sa²so¹kxi²nũn³sxã³nxe³te²nãu³xa²nũh¹lxi³sxã³ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxex³jah³lxi³wxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²ã³nxi³ki³tu¹wi¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³Sũ³na²wãn³txa²ĩ³hen³txi³te²nãu³xu¹tai²na²e³kxi²syē¹nyhain¹jau³xu¹jã¹nxe²kãi³hxa³je²sain¹tu¹wi¹.

32 Nxe³ju³kxai³la¹Ju³te²a²nũ³kã³txi³sxa³te²nãu³xa²a²hxi²ki³kxai³lu²ã³yãu³hũ¹nha²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹nũ²la²khãuh³lxa³ti³sain¹ni²ĩ³wa³ka³si³sain¹ni²ye³ka³su³hẽ¹kxi²nxe³sain¹tu¹wi¹. 33 Hã²wxã³txa³ĩ³ta³lo³wai¹tsain¹sãn²nũ²la²ĩ³su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Nxe³ka³tu³hã²wxã³txa³ye³ha¹li¹ka³na³ki¹a³lan²ni²sxã³ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txai²na²sa²kxai³lu²jau³jau¹xai²na²a²si³yxau³tãu³khai³xa²ã³ne³to³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Ye³han³nha²jah¹la²ye³we²txi²jau³su²

35 ĩ³ye³ta³lu²nain¹nũ²la²Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tĩh³na²ã³nxi³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²Je³ri³ko²thĩ³na²

yau³son³tãu³a¹a²nũ²a²ĩ³hat¹txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²yen³kxa²ai³nxũ³nyhu¹te³lhxã³ã³wxe³e²nyhu¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ha³nha²kxai³

hxi²kan¹txi³yen³kxa²ĩ²sxã³o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³tĩh³na²ne³ku²nxa²ã³yi¹ka³tu³a²yen³kxa²ai³nxũ³sa²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Nxe³ha²kxai³la¹a²nũ²a²ka³lxa¹tũ³kã³txa²wxã³yain¹ju³ta²ain³kxai¹nha²kxai³

ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

Ĩh¹te²tan³yah³lxi¹nhã¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na² yxau²xai³jah¹lai²li²

ã³wa²to²ka² wxã³tu¹wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ kãin² ĩ³kaix1ti³ãn²jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lĩ¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²si¹lxe¹. Nxĩ¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³

thãĩ³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹le¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ne³ka³ta²a²

wxã³ain¹te²nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka³nahx2nxe³sẽ¹li¹. ĩ³kaix1txa³hẽ¹li¹. Ain¹jau³su² nxe²

ain³kxi²kxan²ti³ kãin² ĩ³kai¹xi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lĩ¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²si¹lxe¹. Nxĩ¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³

thãĩ³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹le¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² jau³jau¹xai²na²

ain³kxi²tãu³a² ã³yit1ta² ai³ain¹sxã³ jah¹la² ã³sa²so¹sxã³

wxã³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ã³sa²so¹sxã³ wxã³ain¹nũ²la²

ĩ³wã³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³ju³ta³ kãĩ³ũh¹nxa²ha¹ju³ta³la³ ten³nxa²ji¹wi¹?

Nxe³ha²kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Ye³we²txi³san¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³ hĩ¹na²

ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kwẽn¹tai²na¹

ye³we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ Je³su²jah³la²

ã³si³tẽ³kxi² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹

ye³we²txi²ju³ta² ĩ²ain¹tũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na²

sa²nẽn¹kxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

19

Sa³ke²ah³lo²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³ri³ko²thĩ³na² wxa²li³ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxe³ka³tu³ta¹ Sa³ke²ah³la² yen³kxih³khaix1jah¹lo²su²

ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³kxa² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa²

a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 3 A²nxe³jah¹la² hi²sen³su²

Je³su²jah³la² ĩ²ti³ten³khai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ kĩ³txi³

sa²nxũ²nxa³ha²kxai³ ĩ³hit2tain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹ai¹nha²kxai³

ã³ye²ta³sin²thĩn²te³lha³ta¹ ã³nhi²ka¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

4 Ai¹nha²kxai³lu¹ Sa³ke²ah³la²kxai³lu² ne³ka³ta²sxã³ ã³nih³nũ²la²
 Je³su²jah³la² ã³wa²to¹tĩh³na²nũ³a² ã³yit1ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³yit1tũ²la² si³ko³mo²ra²nẽ³ka² ĩ³ka³la³sxã³ yau³kxi²sxã³
 wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³wa²to¹kxa²
 wxã³nũ²la² sa²yo²ka²la¹nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx1¹:

— Sa³ke²ah³lã¹i³. Wa³su³txi³ ĩ³ka³nxi¹sẽ¹li¹. Wxa²sxi²ha²
 ã³wih¹ti³ten³khaix1sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ Sa³ke²ah³la²kxai³ wa³su³txi³ ĩ³ka³nxi²nũ²la²
 ĩ³ka³lih³nũ²la² sxi²ha² tẽ³sxã³ ã³wih²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

7 ã³wih²xi²nũ²la² kwa²ĩ²ain¹tũ³ka³txa² a²yo²wãn³txi³su²
 nxe³te³nah¹lx1¹, hĩ³the³sot3tain¹te³nah¹lx1¹:

— Je³su²jah³lai²li² a²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²a² sxi²ha²
 yxau³kxain¹nĩn²tai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Sa³ke²ah³la²kxai³ ĩ³sa²yxau³sxã³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx1¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lã¹i³. Txa²yen³kxa² a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a²
 wã²nhũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² yen³kxa²
 ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ kã¹i³kxi² so¹kxain¹na¹te²su²
 te²nãn²tu³ yen³kxa² ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³ti³xa¹ ũ³hũ¹xai¹na¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu²:

— Hĩ¹na²su² sxi²ha² thĩ¹nai²nãn¹tũ³ka³txa² ko³nxe³ti³
 kã¹i³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³ta² ã³wa²su¹ta¹na¹ju³ta² yũ²na³li¹,
 A³bra³ã²uh³lu¹ta²na² a²ne³ta²hã²nã³su² ha²kxai³lu¹,

10 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kã¹i³sxã³ yxau²xai³te²su²
 te²nãn²tu³ a²ẽ¹na² sa²hau³ko³tũh¹te³lhxã³ wxã³na¹hẽ³li¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ũ³yho³hi²ki³a² ũ³hũ²xai³jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹tũ³ka³txai²na²:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² wa³su³txi³
 yau³son³te²ji¹xã¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³ta¹

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³ain¹tãu³ãn²tu³ta¹ ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 12 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx1¹:

— A²nũ²a² ha³lo²a² yxau³nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹la²kxai³lu²
 ĩ³ye³nha²nũ²nhai¹. ĩ³ye³nha²te³nah¹lx1¹: “Ha³lo²a² u²ko³xa²
 a²si³yxau³kax3su² te²lo³sa²kxe³nũ³su² ã³nxai³te³lhxã³

nxa¹nha¹. Nxe³sa³kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ ĩ³xi²na¹tũ¹xã¹.”
 Nxe³nũ²nhai¹. 13 Nxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² 10 nxe³te²a²
 ka³lxa¹txi³ ĩ³kaix1so¹te³nah¹lx1¹: “Hĩ¹na² ai³na¹tu¹wi¹.

Nxa¹ha²kxai³ ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat3sxã³
 ũ³hũ²xai³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³

ai³na¹tãu³a² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹nũ²la² yen³kxa²
 ãh¹so¹kxi¹jxah³lixĩ³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³xi²na¹hĩ¹na¹
 ĩ³hau³ko³ki³tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

14 Nxe³tah¹lxa¹ ai³ain¹ka²si³yo³na² a²ka³lxa¹ti³khai³xa² sa²kxai³lu² i³an³ta³kxai¹nha²kxai³ u²ko³xai²na² a²si³yxau³ka³txa² sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lx¹: “Jah¹lai²li² a²si³yxau³kax³su² sain¹sĩn¹ju³ta² ten³sa²sĩn¹nxa³nhai¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

15 Nxa²ha¹te¹ kxãn³nãu³a² jah¹la²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² son¹sxã³ wã³li²nũ²nhai¹. Wã³li³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ũ³yho³hain¹tũ³kã³txai³tã² i³kai¹so¹xi²nũ²la² ũ³yho³hi²ki³ai³tã² hau³kot³si¹hain¹jau³su² i³wã³txain¹nũ²nhai¹. 16 Nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Ki¹ai²na² ũ³hũ¹san¹ki³ai³tã² o²la³kxi²na¹ka³tu³ hĩ¹na² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ 10 nxe³ki³a² so¹kxai¹na¹hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

17 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹: “Wi¹na³li¹ Yen³kxa² kãĩ²nxa³te²a² ũ³hũ¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wi¹ Nxe³ju³tai²li² wi¹wã³kon³kxi²san¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hĩ¹na² sxi²je³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ 10 nxe³je³na² a²sxi²jen³na² ka³lxa¹je³na² a²wã³kxẽn³yah³lo²sin¹tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

18 Nxa²ha¹te¹ ã³ta³lo³hẽ²ti²jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Ki¹ai²na² ũ³hũ¹san¹ki³ai³tã² o²la³kxi²na¹ka³tu³ hĩ¹na² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹kxai¹na¹hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

19 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹: “Wi¹wã³kon³kxi²san¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hĩ¹na² sxi²je³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki² sxi²jen³na² ka³lxa¹je³na² a²wã³kxẽn³yah³lo²sin¹tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

20 A²sa²wi³sa² ã³xã² tĩ³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Ki¹ai²na² ũ³hũ¹san¹ki³ai³tã² wã²la²ka³lo³a² wxã²wã³lãu²kxi²sã²na¹ka³tu³ kan²txi³ ũ³ha¹a¹hẽ³li¹. Ki¹ai³ta³lxi²na³li¹. 21 Nxa¹ka³tu³ta¹ wxãĩ²na² ha²ya³kxa² yen³kxa² a³lxi²jah¹lo²sxa³lxi¹. Wa³ko³nxã³kxan²ti³ a²nũ²a² yen³kxa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ hai³sxa² ũ³whĩ¹nxã³kxan²ti³ yain³txa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ nxĩn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxĩ¹nha²kxai³ yuh³lxi³nxa²ha¹hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

22 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Wxãĩ²na² ko³nxe³thin¹khai¹nxi¹lx¹.” Nxe² e²kxi³san¹jau³xi³na²sa¹: “Wxãĩ²na² sa²kxai³lu² ha²ya³kxa² yen³kxa² a³lxi²jah¹lo²sxa³lxi¹. Wa³ko³nxã³kxan²ti³ yen³kxa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ hai³sxa² ũ³whĩ¹nxã³kxan²ti³ yain³txa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ nxe³te²si¹lx¹.” Nxĩn¹jau³su² san¹ten¹tu³wi¹. 23 Nxe³na¹ju³kxai³lu²: “Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ki³ki¹ai²li² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³a² o²la³kxain¹tũ³kã³txa² ũ³hũ¹ai¹nxã³thai¹li¹?”

Nxĩn¹ke³la³te²kxai³ ĩ³na¹tãu³a² ki³ka³lxa¹ti³lo³nhĩ³nx2na³li¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.

24 Nxa²ha¹te¹ kwa²wxã³ain¹tũ³ka³txa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Ki³ka³na³ka³nat3sxã³ tẽ³ain¹kxa² sa²so¹kxi²txai¹nhẽ³li¹:
Sa²so¹kxi²sxã³ jah¹la² ki³a² hxi²ka² hxnã³sxã³ ki³ai²na²
hxi²tẽ³nha²jah¹la² ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jah¹lai²li² ki³ka³lxa¹txi³ 10 nxe²
yũ³ten¹tu³wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

26 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
“A²nũ²a² yen³kxih³te²na² ãh¹ kãi²non³sxã³
yen³kxa² ũ³hũ¹nyhain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa² jũ¹nxe² yũ³kxan²ti³
sa²so¹xi²hxa³txain¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. 27 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu²
ĩ³an³ta³kxi²sain¹tũ³ka³txai³tã³ a²hxi²kan¹jah¹lo²su²
ai¹na¹ju³ta³nũ³a² ã³ten³sai¹nxa³tũ³ka³txai³tã² tẽ³sxã³
wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ti¹ai²na²
sun²tã¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³nũ²nhai¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³yat1ã³wih¹jau³su²

28 ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tĩh³na² wa³lxa²
ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxe³nũ²la² wã³la² o³li³ve²ra³kat3su²
yau³son³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ti³wa³kxa² sxi²jen³txa² thĩ³nha¹li¹
wã³la³ka³txa² yxo²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³thĩn³txa²
Bet3fa³je²thĩn³su² ha²kxai³ Be³tãn²ya³thĩn³su² ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 30 A²nxe³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹
sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:

— Sxi²je³na² ha³ti³hi³nãu³a¹ ai³jah³hẽ¹li¹.
Ya³hin¹kxai²nãn²tu³ ju³mẽn²ta² ka²va¹lhũ³nãn²ta² wẽ³sa²
nxe³te²a² sa²ta³kxa²wxe³sain¹te²a² ĩ²yah³hin¹tu¹wi¹.
A²nxe³te²a² ã³ka³ti³yau³ai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹. Nxe³te²a²
sa²ta²la³kxi²so¹jah³hẽ¹li¹. 31 Nxe³ya³hin¹te³na¹ a²nũ²a²
nxe² ĩ³wã³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu³: “Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
sa²ta²la³kxah³hin¹ji¹wi¹?” Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³
ĩ³wa²lũ³xain¹ya³hin¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹la²
a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hã³sain¹sĩn¹na²li¹.”
Nxe³txain¹ya³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ ã³nxai³yah³nũ²la² ya²la³la¹ Je³su²jah³la²
e³kxi²ya³jau³xa² yã¹nxa²sxã³ ha³lo²a² ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxe³ha²kxai³ sa²ta²la³kxi²ya³tãu³a² ju³mẽn²ta² wẽ³sa²
a²wa³kxẽ³nxa²wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹?
Nxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³
sa²si¹hã³sain¹sĩn¹na²li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxe² ĩ³ye³hau³ko³tũ²la² ju³mẽn²ta² wẽ³sa²
sa²so¹sxã³ ã³nxi³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³xi²ya³tãu³a²

wã²la²ka³lo³a² so¹sxã³ ũ³ka³ti³hẽt¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hã²wxã³txa³ Je³su²jah³la²kxai³ ã³ka³ti³yau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxe³nũ²la² ju³mẽn²ta² ã³ka³ti³yau³sxã³ ai³tãu³a²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²kxai³lu² a²wã²la³ka³lo³khai³xa²
tẽ³nũ²la² tĩh³na² ũ³ha¹sxa²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxe³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yau³son³nũ²la²
o³ljĩ³ve²ra³ka³txa² a³ka³nxe³te³lhxã³ tãu³a¹ a²sa³wi³ha³lxa²
ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² ã³nhe²kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ju³ta² ĩ²ai¹nha²kxai³
ka³li³hain¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yau³tãu³lot³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹tũ³ka³txa² wi¹lhin¹sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹,

Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽ¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. A²sa³wi³ha³lxa²na²

nxe³ta¹hxai²hẽ¹la²
39 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²

ĩ³kwaĩ²kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãĩ³. Wxa²sa³wi³ha³lxa² ka³nahx2si¹hai¹nĩn¹jau³su²
ĩ³kwa³na³txai¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³ka³nahx2ain¹ke³la³te²kxai³ txah³lxa³kxa³txa² sa²kxai³lu²
ĩ³kaix1txai¹nhĩ³nx2na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹jau³su²

ĩ³sa²nẽ¹kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ĩ²sxã³nãn³jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ hã²wxã³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ten³sa²tã³te³na¹ kãin² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²ha²kxai³
ĩ³nãn³ta¹hxai²hẽ¹la². 42 ĩ³nãn³te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lẽ²tũ³ka³txi³ ĩ³nxãĩ³. Kõ³nxe³ton³khai¹yah³lxi¹lxi¹.
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hãu²no³nx2ta¹ju³ta² yũ³nx2ti³hĩ³nx2na³li¹.

Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ĩ²yah³lxi³hĩ²nxa³lxi¹.

43 Yah²lxa³nha²kxai³ ye³jen¹na² kõ¹kõn¹nũ³ka³txa² wxã³sxã³
ã³ki³wa³nũ³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³
hxi²kan¹txi³ a³li³si³kxah¹lxan³tho³li¹. 44 Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³ti²

wxa²nũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ sun²tã¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Nxe³kxa²yu³ha² txah³lxa³kxa² ũ³hẽ²ta²ka³la³yah³lxin¹ki²a²

yxõ²ha³kxa¹ sa²nai¹ã³ain¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
kwẽn¹ta² wxã³nũh¹nx2ti³ju³ta² ã³ne³wxe³yah²lxa³nha²kxai³

nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² sxĩ²ha² ã³wih¹sxã³ o²la³kxi²jau³su²

45 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² ā³wih¹nũ²la² a²nũ²a²
 yen³kxa³ so¹kxi²nyhu¹tũ³ka³txa² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī²ka³tu³ta¹
 a³li³si¹jau³su² yxo²xũ³txi³ kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 46 Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹ Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxa²
 nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha² i³ye³kxi²sah³lxin¹thi³nai²la¹wi¹.”
 Nxe³jau³su² tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ yen³kxa²
 kãi³kxi²tũ³ka³txai²na² a²sxi²sin²ta²wi¹. Nxe³thĩn³su²
 sa²ne³yax¹jah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².
 47 Hā²wxān³txa³ a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ thi¹nai²na²
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³yān¹ta¹ wā³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³te²nāu³xa² ha³teh³nxā³nxa²
 a²hoh³lxĩ³su² te²nāu³xa² a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² nxe³sxā³
 su²lhā³te³lhxā³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 48 Ain¹tah¹lxa¹
 ā³si³tē³kxi²tũ³ka³txai²li² kãin² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 i³hxi²ka¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

20

Je³su²jah³la² hxi²kan¹jah¹lo²lo³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹su² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³tāu³a² tũ¹ka³txai²na² an³txi³tũ³ka³txai³ta³lxĩ²
 ā³nũ²kxi²nũ²la² aun³txa² tũ³yain¹ta¹hxai²hē¹la², Txa²wā¹sũ³na²
 sxi²ha²sa³. 2 Tĩ³ain¹nũ²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹jah¹lo²ta³ i³sa²si¹hā³nxa²lhai¹li¹? ĩh¹nxe²
 i³hxi²ka¹txa²hĩ³te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

– Nxe³jah³lxĩ³wxi¹. Yau³xā³lxĩ³jau³xa²i³wā³txi¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wi¹.

4 Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² sa²kxai³lu² a²nũ²a² tē³sxā³ i³ye³na²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su² ĩh¹jah¹lo²ta³ i³sa²si¹hā³ain¹thai¹li¹?
 Txa²wā¹sũ³nu²khai³xai²la³ ta³nxa² a²nũ²khai³xai²la³ ta³nxa²
 nxe²i³yau¹ũ³jah¹lxĩ³txa²sā²nhē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ hit3the³so³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹jau¹la³ta³ i³wa²lũ³xi²ki³te³ji¹? Kĩ³sa²kxai³:
 “Txa²wā¹sũ³na² sa²si¹hā³ain¹nĩn²tai¹.” Nxe³ki³jau³su²

nxe³ki³kxai²nān²tu³ i³wa²lũ³xi²nē³te³nah¹lxi¹: “Wain³na³li¹.
 Yxo²txai¹yah³lxĩ³hē¹li¹.” Nēn³jau³su². 6 Nxe³yān¹ta¹:

“A²nũ²a² hi²sen³su² sa²si¹hā³ain¹nĩn²tai¹.” Nxe³ki³jau³su²
 nxe³ki³kxai²nān²tu³ ā³si³tē³kxain¹tũ³ka³txa² hi²sen³su²
 txah³lxa³kxa² hxi²tē³nha²sxā³ wha³tin³kxi²nē³lain¹tu¹wi¹, Jo³āu²
 Ba³tis²jah³lai¹tā² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su²
 ye²yhai¹nha²kxai³lu¹.

7 Nxe³ye²yhain¹jau³su² ha²kxai³ an³txi³tũ³ka³txai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

– ĩh¹jah¹lo²ta³ i³sa²si¹hā³ain¹te²la¹ku² sĩ¹na¹nhai¹.
 KQ³nxe³sĩ¹nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nãn²tu³ ĩ³sa²si¹hã³sa³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nx²ti³nxa³lho³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Hai³sxa²kwa²hau³ko³tũ³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

9 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hai³sxa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su²
nũ²nhai¹. A²hai³sxai²na² u²va²tẽ³kxa² ũ³whĩ¹nũ²nhai¹.

Ũ³whĩ¹ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² ã³xa² wi¹wa³kon³si¹hain¹jau³su²
ũ³hũ¹ain¹nũ²nhai¹. Ain¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ ha³lo²a²

u²lxan¹ko³xa² ã³nxai³nũ²nhai¹. 10 Hã²wxãn³txa³ ã³ki³i²tãu³a²
sa²kxai³lu² yain³txa³kxa² wã²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa²
sa²si¹hã³nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ sa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³lu²

kãi³ye²ha²kxai³ wã²nhũ¹nyhai¹nxa³ke³tu³ hãi¹su²la³kxa²
sa²wa²nyhain¹nũ²nhai¹. 11 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ã³xa²

yain³ta³ka² wã²nhũ¹nyhu¹si¹jau³su² sa²si¹hã³xi²nũ²nhai¹.
Yxãn¹ta¹ sa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³lu² ĩ³wait¹txi²ha²kxai³

ko³nxe³ti³ ĩ³ãu²lxi²to³tha²kxai² nxe³nyhain¹nũ²nhai¹.
Nxe³ka³tu³ wã²nhũ¹nyhai¹nxa³ke³tu³ sa²wa²nyhain¹nũ²nhai¹.

12 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ã³xa² sa²si¹hã³xain¹ta¹ hai³txi³
wet¹txai¹nxa³ha²kxai³ ĩ³su²lain¹sxã³ kãin² ĩ³yĩx¹tot³sxã³

so¹sxã³ ã³na¹ai¹nha²kxai³ ain¹nũ²nhai¹. 13 Ain¹nxa²ha¹te¹
a²wa³kxẽn³yah³la²kxai³lu² wã²nxũ¹hain³nha²te³nah¹lxi¹:

“Īh¹nxe³ta¹lhon³kũ². Nxa¹nhai¹, Āh¹hĩ¹na² nũ¹ta²wẽ³sa³khai³xa²
ĩ³sa²si¹hã³a¹tũ¹xã¹. Jah¹lai²na² so¹lxi³ yũ³na¹kxa² a³lxi²na¹kxa²
sa²nẽn¹kxain¹kxi³sã¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

14 Yxãn¹tah¹lxa¹ sa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³ wxã³yai¹nhĩ¹na¹
ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹wa³kxẽn³yah³la² ki³lha³lxa²

wxãn³na²wi¹. ĩ³su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
hai³sxa² so¹kxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³lain¹jau³su².

15 ĩ³su²lĩ³ya²lut¹sxã³ sa²tã³nyhain¹nũ²nhai¹. Nxe³ain¹jut³su²
ha²kxai³ a²wa³kxẽn³yah³la² ĩ³xi²tãu³a² ĩh¹nxe³ta³ kãi³te³ji¹wi¹?

16 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. A²wa³kxẽn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³xi²kxai²nãn²tu³ tũ¹ka³txai²li² sun²tã¹sãn²ka³tu³ nũ³ka³txi³

ã³xa² sa²si³wẽ³no³tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹tũ³ka³txai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wha²li¹txã³nxu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa³txa² a²nũ²a² sxĩ²ha² ton³te²nũ³ka³txai²na²
o³nxa³jau³su² ĩ³ye³kxain¹sxã³ so¹sxã³ ã³sxã³

ã³na¹ain¹ka³txa² kwẽn¹ta²na² si³ka³lah³ã³ka³khai³xa²
hxi²kan¹khai¹nxe³ka³txa³lã²na³li¹.”

Ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³jau³xai²li² i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. 18 Nxe³ha²kxai³la¹
 txah³lxa³kxa³txai²li² kwa²sa²tā³yū³to³kxai²nān²tu³ kāin²
 ā³nī¹to³ta³lxi³hī³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹ txah³lxa³kxa³txai²li²
 ā³hi³sā³nhe¹ta²lxi³kxai²nān²tu³ sa³txe¹ha²kxai³
 ā³ya²lu¹txa²lxi³hī³nx2na³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ha³lo²a²a²wa³kxēn³yah³la² ū³yho³hi²ki³jau³su²

19 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su²
 tū³kā³txi²su² te²a² wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³txe²nāu³su² te²a²
 kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹jau³su² a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lu²:

— Wā²nū³so¹sxā³ ū³tī¹kxi²ki³te²ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹
 a²nū²a²nāu³xa² yūh³lxain¹jau³su² hi³ka¹nai¹nxa³ha²kxai³
 hāi³a² wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³ha²kxai³la¹ kāin²
 i³an³ta³kxai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² wān³txa² hāi³a² ain³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Wi¹lhin¹ki³lxo³nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ ki³han³jau³su²
 e³kxai²nān²tu³ i³hen³txi³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 Ro³ma²no² a²si³yxau³jah¹la² i³ye³kxai¹na¹ka³ty³ ū³tī¹kxain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ju³ta² ten³sa²sīn¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Nxa²ha¹te¹
 sa²si¹hā³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹. Wān³txa²
 ya²la³lyau³xa² e³jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 wain³txi³ i³yau¹ū³ai¹nhxai¹nhē³li¹. A²nū²a² i²li³te²a²
 ye³an³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khaix¹kxan²ti³ wxāi²na²
 yūh³lxi³jah¹lo²sxā³lxi¹. 22 Nxī¹nha²kxai³ wān³txa²
 wain³jau³xan²tu³ i³yau¹ū³sah¹lxi³sī¹nhē³li¹. Ro³ma²no²
 nū³kā³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nū²a²
 ū³yho³hi²ki³ai²na² ū³hū¹ain¹ki³ta³nxa² hāi¹nxā¹ta³nxa² i^h1nxe²
 wain³txi³ kāi³sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³xa²
 a³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

24 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ū³yho³hi²ki³a² wā²nā³ū¹syā¹hē¹li¹. A²nū²a² ye³na²
 ū³wha²li¹lain¹kxe³su² te²a² i^h1nxe³te²a² a²ye³nhū³ji¹wi¹?
 i^h1te²a² a²i³lxi³su² ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
 i³wa²lū³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³su² ha²kxai³ a²i³lxi³su² ha²kxai³
 te²la¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa² ū³hū¹yah³lxi¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² a²yen³kxi³khai³xa² ū³hū¹yah³lxi¹nha²kxai³
 nxe²xai³jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³ju³kxai³lu² wain³txi³ ĩ³wa²lũ³xi²ha²kxai³
 a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxau³yai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 ĩ³ki³han³si¹hai¹nxa³ha²kxai³ hãi¹sxã³ ka³nahx2sxã³
 yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ya³lu²te²a² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a²
 ĩ³yau¹ũ³jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² sa³tu³se²a² nũ³ka³txa²
 ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 a²nũ²a² ya³lu²kxai²nãn²tu³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a²
 yxo²i²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²nxe³te²nãu³xa²
 ã³nhait1tũ³ka³txa² ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28 ã³tĩ³sxã³
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³. ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
 Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nẽ³te³nah¹li¹: “In³txi³su²
 ya³lu²kxi²kxai²nãn²tu³ a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² yũ²nxa³kxe³su²
 ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha²
 so¹nyha¹ta¹ka³lxa³tã² so¹nyha¹txai²li¹, a²lon³ya³lu²jxah¹la² ta²ha²
 wet1si¹jau³sa¹.” Moi³se²ah³lu¹ta²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

29 Nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
 yxau³ain¹nũ²nhai¹. A²hxi²kan¹te²a² txu¹ha² so¹ka³tu³
 hã²wxã³txa³ ye³jen¹na² ya²lu²nũ²nhai¹. 30 Nxe³ha²kxai³

wẽ³sa² yũ²nxa³ha²kxai³ a²lon³yah³la² so¹nũ²nhai¹.
 Nxe³nũ²la² in³txa² ya³lu²nũn³nũ²nhai¹. 31 Hã²wxã³txa³
 a²lon³na² ã³xa² so¹kxi² ya³lu² nxe²xai³sxã³ a²lon³ti³tãu³xa²
 ya³lu²txa²hxan³nũ²nhai¹. Yxã¹ta¹ hxi²kan¹txi³ wẽ³sa²
 we¹txi²nyhai¹nxa³nũ²nhai¹. 32 Hã²wxã³txa³ txu¹hai²na²

ya³lu²nũn³nũ²nhai¹. 33 Jã¹nxe³ha²kxai³lu¹ yan¹nãu³a¹ ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²ki³tãu³a¹ ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² ĩh¹te²la³tã³
 in³txa² wẽ³sãi¹ah³lo²khai³su² hĩ³te³ji¹wi¹, a²yxo²ha³kxa¹
 so¹nha²xai³ain¹na²ha²kxai³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Yuh³xan¹ta³nũ³ka³txa² in³txa²
 txu¹ha² so¹nyhai¹nhxai²na²hẽ³li¹. 35 Ai¹nha²kxai³

oh³nãu³nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² a²nũ²a²
 sa²yxo²we¹txain¹te²a² ka³ten³su² ti³hi¹ta¹nhĩ¹na¹
 so¹nyhu¹kxi³ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹. 36 Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹ta²
 nũ³ka³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹xa³ha²kxai³ ya³lu²ju³ta²
 yũ²nxa³ha²kxai² nxain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹xain¹tu¹wi¹.

Ya³lu²xain¹ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xain¹ju³ta²
 yxau²sa²tẽ³ai¹nha²kxai² nxain¹tu¹wi¹, Txa²wã¹sũ³na²
 wẽ³ha³lxi³su² ti³hi¹ta¹nha²kxai³lu¹. 37 Kxã³nxi¹ta²na²
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 A²nũ²a² ya³lu²te²na² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹kxe³su²

ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Wãn³txu¹tai²na² hi³a²
 nxã³nxa² ka³tẽn³nxã³nxa² i³sa²tẽ³kxan²ti³ i³hxa³txa³kxe³su²
 nxe³jau³xu¹tai²nãn¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹na²
 A³bra³ãu²ah³la² Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ I³sa²kah³la²
 Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ Ja³ko²ah³la² Sũ³na²
 Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ hĩ¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.” Txa²wã¹sũ³na²
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 38 Nxe³jau³su² ha²kxai³ ha¹li¹
 ka³na³ki² jah¹lo²nãu³xai²na² ka³tẽn³su² yxau³ain¹na³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ka³tẽn³su²
 na³li¹. Kxã³nãu³u¹ta²kxai³ ya³lu²ain¹kxa²ha³ta³nxãn²tu³ hĩ¹na²
 ka³tẽn³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹ ka³tẽn³su²
 ye²nx2tain¹na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ ha³tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³kã³txa²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Wain³txi³ e³i¹lxi¹. Ain¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

40 ãu²lxa²to³nha²kxai³ i³wã³txain¹kxe³su² ha²kxai³
 hãi¹nxa¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Kris²tu³jah¹la² a²si³yah³lo²nu¹tai²na² nxe³jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. “Kris²tu³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
 a²ne³tah²nãu³ai²la¹wi¹.” Ain¹jau³su² hxai²na²hẽ¹li¹. 42 Ain¹ta¹
 Ta³vi²yah³lu¹tai²na² hain³jau³xu¹tai²nãn¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² a²yxo²wãn³txi³kxai³lu²

Txa²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²

ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

‘Txa²wi¹nẽ³tãu³a²

ã³wxe³txu¹li¹.

43 Nxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²ko¹ko¹xa² a²yxo²ha³kxa¹

wxa²yu³hẽ³nãu³a² wa³ka³ti³lot3sxã³ ah³si¹hai¹na¹tu¹wi¹:

Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² ta¹hxai²hẽ¹li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hẽ¹li¹. 44 Jã¹nxe³jau³su²

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²yxo²wãn³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³

ĩh¹nxe³sxã³ a²ta²lhot3hĩ³te²la¹xã³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³tẽh³nxã³nxa² hoh³lxi³su² tũ³kã³txi³su² i³yau¹ũ³jau³su²

45 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²yxo²o³tũ¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa²
 i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxe³te³nah¹lxi¹:

– Ha³tẽh³nxã³nxa²

hoh³lxi³su²

tũ³kã³txa²

wi¹li²jah¹lxi³hẽ¹li¹.

Nxe³tũ³kã³txa²

hĩ²sen³su²

wã²la² a²lu²ka³lo³a²

ũh³wih²kxi²nha²nũ²la²

a²nũ²a²

hxi²kan¹te²sa²ye²kxe³su²

yxo²kwai³no³ta¹nhxai²na²hẽ³li¹.

Tĩh³na² sxi²je³na²

nxũ²kwai³ye³lo³tĩh³na²

ã³nxai³tãu³a²

wxi²kan¹te²sa²si¹nyhain¹jau³su² yxo²kwai³no³tain¹nũ³nhxai²na²hẽ³li¹.

Ju³te²a² nũ³kã³txa²

ã³nũ²kxi²thĩ³nai²na²

ã³wxe³ka³lo³a²

sa²nēn¹nha²khaix¹nxe³te²a²ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwai³no³tai¹nha²kxai²
a²nũ²a² ã³nũ²kxi²sxã³ yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hē³ nxe³tãu³a²
te²yã¹nxe³sxã³ ã³wxe³ju³ta² sa²nēn¹kxi²khaix¹nxe³ta²
ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwai³no³tai¹nha²kxai² nxe³nyhai¹nhxai²na²hē³li¹.
47 Nxe³kxa²yu³su² txu¹ha² wha³te³son³ta¹ka³lxa²
yen³kxa³ kãi³so¹kxi²te³lhxã³ nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹.
Nxe³ain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² yau³ka³lxa¹txi³
wi¹le³kxi²ki³lxo³xai¹nhxai²na²hē³li¹. Ain¹ta¹
ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹. Kxã³nãu³a¹ ko³nxe³khai¹nxe³sxã³
ĩ³yĩ¹li²nu¹hain¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ nxe²kãi³ai¹nxa³tũ³ka³txa²
ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nu¹hain¹ju³ta² kũ³we²ki²la² kãi²nxa³lho³li¹.
Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21

Txu¹ha² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² yen³kxi³te²nãu³xa²
ĩ²ta¹hxai³hē¹la². Kai²syē¹na² ũ³yho³hi²ki³a² ũ³whi¹ye²tũ³ka³txa²
yxau³sxã³ ĩ²yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²nũ²a² yen³kxi³khaix¹te²a²
wxã³nũ²la² ki³ka³lxa¹txi³ ũ³whi¹ye²ta¹hxai²hē¹la².
2 Nxe³ain¹tãu³a² txu¹ha¹ka³lxa² wha³te³son³ta¹ka³lxa²
yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² wxã³nũ²la² ki³jũ¹lxi³ki³a² ki³ha¹li¹
ũ³whi¹ye²ta¹hxai²hē¹la². 3-4 Nxe³ju³kxai³lu² ĩ²nũ²la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹. Ta¹ka³lxa²li² ki³kãi²lxi²nxa³kxe³su²
kxan²ti² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²yo³ha² kãin²ye²na³li¹.
Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ã³xa² a²yo³ha² kãin²ye²nxa³wi¹. Nxe³ju³ta²li²
yen³kxi³tũ³ka³txa² a²wã³kon³ki³a² so¹lxi³ ũ³whi¹ye²ain¹na²li¹.
Yxã¹ta¹ ta¹ka³lxa²li² hãi¹ki³li³ ũ³whi¹ye²na²li¹. Nxe³ha²kxai³
a²yo³ha² kãin²ye²na³li¹, ta¹ka³lxa²su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sũ³na² sxi²ha² a³lun²ta² hxa³kxi²te³lhxã³ jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² hi²sen³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ĩ²nũ²la² e³lxi³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Txah³lxa³kxa² wi¹lũ³hē¹ti² wi¹lũ³wha²li¹li² nxai¹nĩn²tai¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹. Txah³lxa³kxa² wi¹lhu³kot³thēx¹je¹nxain¹nĩn²tai¹.
Nxe³kxan²ti³ kxã³nãu³a² txah³lxa³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
sa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Hai³txi³ ka³tha¹li¹ ã³ne³hē²kxi²ka³txa²
yũ²nx³tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Ha³lo²a²nũ³a² ko³nxe³ton³kxi²jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wã³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lãi³. ĩ³yau¹ũ³sa²sĩn¹nhē³li¹.
Ĩh¹nxe³hĩ¹na² sa²nai¹ain¹te³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³ti³wã³kxa²
yau³son³sxã³ wi¹ko³nha²hĩ³ki³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wi¹lī²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hē¹li¹. Ī³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹.
Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹te²a² wxā³sxā³ ki³han³jau³su²
e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³hi²:
“Hī¹na² wxā²na³li¹.” Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³hi²
nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ wet1txai¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.

9 Jā¹nxa¹jau³su² ti¹na² yxau³tū³ka³txi³nāu³xai²na²
kāin² ā³nhe¹kxi²nyhu¹sxā³ su²lhā³nyhain¹kxai²nān²tu³
nū¹ka³na¹ u²tāu³ai³tā² yxau³tū³ka³txi³nāu³xai³tā² kāin²
ā³nhe¹kxi²nyhu¹sxā³ su²lhā³nyhain¹kxai²nān²tu³ nxe³jau³xa²
ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ĩ³yu³lyhah³lxi³txa³hē¹li¹.
Ya²la³lyau³su² kxan²ti³ hai³txi³ hī¹nān²tu³ ha³lo²ai²nān²tu³
ne³ki³so³nx3tho³li¹.

10 Nxe³sxā³ a²nū²a² nū³ka³txa² a²nū²a² nū³ka³txi³
ā³xa² a²lhun³tu² ā³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³tāu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³ ā³xa² a²lhun³tu²
ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ nxe³nyhain¹tu¹wi¹. 11 Ha³lo²a²
kxī³nxa² sa²wi¹win¹nū¹h¹lxi²ha²kxai³ ĩ³ta³ka³txa² kāin²
wxā³nū¹h¹lxi³ha²kxai³ a²nū²a² sxī²je³na² ka³lxa¹je³na² yain³txi³
txa²khaix1nxe³sxā³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³ oh³sīn³nāu³a²
ĩ³yo²la²ti³ju³ta³nū³a² yū³ye²ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
kāin²yuh³lxain¹tu¹wi¹.

12 Yxān¹ta¹ wxā²nxa³tā³lxa¹ an³txi³tū³ka³txa²
i³nx2tain¹sxā³ ye³khāuh³la³thi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Ju³te²a²
nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thī³na² ā³yū³nx2tain¹nū²la²
ū³tū¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² a²wa³kxēn³ti³nāu³xa²

ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹. Txa²wān³txa² kan²txi³
yxo²ī²sah¹lxi¹nha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xa²
ĩ³an³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. 13 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³
a²ya³la³tu³jau³xa² sa²yxo²wet1sah²lxin¹jau³xa²

ĩ³yau¹ū³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 14 Yah³lxi¹nha²kxai³: “Ī³h¹nxe³ju³tā³
wa³lxi³nha¹lhon³ku².” Nxe³jau³xa² ĩ³ye³kxah²lxi³txa³hē¹li¹.

Hxi²waun³jah³lxi³txa³hē¹li¹. 15 Yxān¹ta¹ ĩ³wā³txi¹nx2ti³hī¹na¹
txa²wān³txi³khai³xa² ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³
wxa²ko¹kōn¹nū³ka³txa² wān³txai²na² e³yah³lxin¹jau³xai²na²
ain³kxain¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ en²nhai¹nxa³sxā³
ĩ³wa²lū³xi²nx2txai¹nxa³lho³li¹. 16 Nxe³kxa²yu³su²

wxa²nū³ka³txi³khai³xa² an³ta³kxi²nx2tain¹tū³ka³txa²
hxi²ki³kxai³ ā³yāu³hū¹nx2tain¹tu¹wi¹. Wxa²wī³na²
tā³nxa² wxa²lon³txi³tāu³xa² tā³nxa² wxa²wā³tā³xa²
tā³nxa² kwa²ya³lxi²tū³ka³txi³su² tā³nxa² nxe³sxā³
ā³ke³tū¹nx2tain¹sxā³ sun²tā¹nx2tain¹tu¹wi¹. 17 Nxe³hī¹nai²na²
yxo²ī²sah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹

ĩ³an³ta³kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. 18 Nxe³nx²tain¹kxan²ti³
 wxa²ne³kĩ³sa² ka³na³ka³na³kxan²ti³ tĩ¹kxi¹nx²ti³xa³lho³li¹.
 19 Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxo²i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ya³lu²yah³lxan³tho³li¹.

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² sa²nai¹ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² an³txi³tũ³ka³txai²na² wxã³hĩ¹na¹
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³ki³ka³ti³ki²txai¹nhi¹na¹ sxi²je³nãn²ta³
 sa²nai¹ain¹ju³ta² yau³son³tu¹wi¹. 21 Nxe³kxai²nãn²tu³
 Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²su² te² i³nx²a² wã³la² kĩ³ka³txa²
 ã³nih³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Sxi²je³na² yxau³te²su² te² i³nx²a²
 ã³naun³tih¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a²
 ã³nxai³te²su² te² i³nx²a² a²sxi²khai³xa² wa³li¹yah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹.
 22 A²nxe³hĩ¹na² ko³nxe³ti³ kãĩ³te²nãũ³xa² ta³lan²txai²na²
 ye³khãuh³lxa³thi¹nyhain¹kxi³ai²la¹wi¹. Nxe³ju³ta²nũ³a²
 Txa²wã¹sũ³na² ã³wha²li¹txãn³nxu¹tai²na² kxãn³nxãn¹txã³nxu¹tai²na²
 i³ye³kxũ¹nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 23 Nxe³ha²kxai³ txu¹ha²
 wẽh³nhain¹te²su² te²na² kãĩn² khãuh³nxain¹tu¹wi¹ Txu¹ha²
 a²wẽ³sa²ũ³hi³lain¹te²su² te²na² kãĩn² khãuh³nxain¹nũn³tu¹wi¹.
 Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² I³sa³e² nũ³ka³txa²
 ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹kxa²yo³ha² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹lai¹nha²kxai³
 ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ ko³ton³tu¹wi¹. 24 Jã¹nxe³ju³ta²
 ã³nhe¹kxi²sxã³ sun²tã¹sxã³ ya³lu²ai¹nha²kxai³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²nãũ³xa² hi²sen³su² a²nũ²a² sa²so¹sxã³
 ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa³nãũ³xa² kan²txi³ ã³h³wxe³ha²kxai³
 nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³nũ²la² tũ¹ka³txai²li²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹nũ²la² yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹.
 Hã²wxãn³txa³ wa³ka³to³nain¹ju³ta² ne³ki³so³nain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wxã³ju³ta²nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

25 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² u³je³na³ki³su² te²a² i³la³kxi³su²
 te²a² hi³ka²ta³su² te²a² sa²ne³yax¹tain¹tu¹wi¹. I³ye³na²
 kãĩn² hxa³lxĩ²ha²kxai³ a²nũ²a² hxi²kaũ³kaũ³nhain¹tu¹wi¹.
 26 A²nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a²nãũ³xai²li² i²ai¹nha²kxai³
 yuh³lxĩ³ya²lun¹tain¹tu¹wi¹, o³sĩ³na² ko¹ko¹sa²ye²kxe³su²
 i³ã³lxĩ³si¹ha²kxai³la². 27 Hã²wxãn³txa³ oh³sĩn³nãn¹ka³lo³a²
 hãn³ta³ka³lo³a² whãĩ²na¹ ãn³ka³nxĩ²na¹ka³tu³
 wxã³na¹tu¹wi¹. Nũ³kxũn³txi³ i³kĩx³khai¹nxe³ha²kxai³
 wxã³na¹tu¹wi¹. Wxã³na¹ju³tai²nãn²tu³ a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ i²sain¹tu¹wi¹. 28 Ju¹tai²li² ã³si³wxe³hĩ¹na¹
 i³sa²yxau³sxã³ sa²yxõ²ka²la¹nha¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² sa²yxõ²we¹tai¹yah³lxin¹tũ³ka³txe²
 i³nxai²na² ã³wa²su¹jah³lxin¹ju³ta³nũ³a² ti³wa³ki³lon³tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹li¹.

Hi³yãũ³sa³kxa² i³yau¹ũ³jau³su²

29 Nxe³ha²kxai³lu¹ i³yau¹ũ³jau³xa² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹;
 — Te²yā¹nxe³jut3su² sa³wxe³na² i²jah¹lxi³hē¹li¹.
 30 Ta³kon³ta³ki³yāu³su² hau³ta³lun²sxā³ ān³ki³i²nha³na¹nxe³hī¹na¹
 yxo²kwē³kon³ju³ta² yau³so³nhī³nx2na³li¹. 31 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu²
 ju¹ta²na² i³yau¹ũ¹nx2ta¹ju³tin³ti² i²yah³lxi¹nhī¹na¹
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²ju³ta³nū³su²
 yū³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ wa³su³txi³ wxā³na¹tu¹wi¹. Hi³yāu³sa³kxa²
 hau³ta³lun²sxā³ ān³ki³i²nha²ti³hū³nxe² wa³su³txi³
 wxā³na¹tu¹wi¹.
 32 Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹ta²na² i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 hī¹na² ka³ten³su² tū³ka³txa² ya³lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ kāi³ta³lun²tu¹wi¹. 33 Oh³nāu³nū¹ai²na² hxa³ni²
 ha³lo²a² yuh³xai²na² hxa³ni² nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹
 txa²wān³txa² so¹lxi³ ya²la³tu³ yxau²sa²tē³tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxā³ i²yxau³sa²tē³ki³jau³su²

34 Nxe³jut3su² wi¹lī²jah¹lxi³hē¹li¹. Wxā³na¹ju³ta²
 o²nx2ta¹kxa²yān³txi³su² nxa¹nhai¹. Kāin² i³yai³ni² kāin²
 i³na²sxā³ we¹ni² kāin² hxi²waun³txi² nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Nxe³ha²kxai³ wi¹lī²syah²lxan³kxai²nān²tu³ ka³yxuh³xa²
 ta³lā²la² wi³kxai²nān²tu³ wa³su¹txi³ ũ³tī¹kxi²te²ju²hē³li¹.
 Nxe³ju³ta² yā¹nxe² wxā³na¹ju³ta² wa³su³txi³ yū³tu¹wi¹.
 35 Nxe³ju³ta²li² a²nū²a² yuh³xa² yxau³tū³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ i²kxi²sah²lxin¹tu¹wi¹. 36 Wi¹lī²jah¹lxi³hē¹li¹.
 Txa²wā¹sū³na² i³nū³kūn³nxe³lhi¹hah³lxin¹jau³su²
 i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ju³ta²
 ā³wa²to¹ta³lun²ka³tu³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² wxa²yen³nāu³a²
 i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

37 A²nxe³tāu³a² a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na²
 sxi²ha² ai³nū²la² a²nū²a² i³yau¹ũ³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹
 ka³nxah³ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ a³li³nū²la² O³li³ve²ra³ka³txa²
 ka³la³to³ta¹hxai²hē¹la². 38 Ai¹nha²kxai³ i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹
 a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹khaix¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² ain³kxi²te³lhxā³ ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
 ā³wi¹hain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

22

Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta³nū³a² he³son³kxain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³tū³xa² yai³nain¹ju³ta³nū³a²
 yau³son³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ti³xai²na² kxā³nhxī¹nu¹ta²na²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² I³sa³e² nū³ka³txu¹ta²na²
 ā³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³
 kwē³kon³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ye³ka³na³ka³nat3sxā³ Sū³na²
 kāi³ũ¹hain¹ju³tu¹ta²na² ā³sa²wa²lho¹xi²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³tāu³a² yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² ĩ³wa¹kxi³la³
 sa³wi¹hxa³tū³xai²na² so¹lxi³ yai³nain¹to³ta¹hxi²hē¹la².
 2 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Pas²kwa²nxe³ti³xa² ya³son³ti³xa²
 a²nū²a² ko³nxe³thin¹sxā³ kāi³ain¹ta¹hxi²hē¹la².
 Wā³nxīn¹te²a² si³yxau³tāu³a² nxe³te²nāu³xa² ha³teh³nxā³nxa²
 hoh³lxi³su² te²nāu³xa² nxe³tū³ka³txai²na² ko³nxe³thin¹sxā³
 he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ain¹tah¹lxa¹
 Je³ru³sa³lē²thī³nān¹tū³ka³txa² ĩ³an³ta³kxi²nyhain¹kxa²ya³n³ti³su²
 yuh³lxain¹ta¹hxi²hē¹la².

Ju³ta²sah³la² ĩ³ki³ha³kxi²sxā³ kāi³jau³su²

3 Nxa²ha¹te¹ nxe³nyhain¹ti³kxai³lu² Ju³ta²sah³la²
 Is³ka³ri³o²jah³la² ĩ³yī¹lih²nūn³jah¹la² nxe³te²a² Sa³ta³na²jah¹la²
 hi²sen³su² ā³si³tē³kxi²ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³jah¹la²
 Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³su² hxi²ka² hxa³nsxā³ ha¹li¹
 wxa²sa²so¹xi²tū³ka³txi³su² nxe³tau³ta² ka³na³ka³na³jah¹lo²su²
 nxe³ta¹hxi²hē¹la². 4 A²nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹lai²na²
 ā³si³tē³kxi²jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ā³nxai³tāu³a² wā³nxīn¹te²a²
 si³yxau³kxa³te³nāu³xa² te²a² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² a²so³ta²to²
 nū³ka³txi³su² te²a² nxe³sxā³ ā³yā³nū²kxi²nhyain¹ta¹hxi²hē¹la².
 Nyhain¹sxā³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ā³yāu³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹
 ka³li³hai¹nha²kxai³ ũ³yho³hi²txā³nxa² ũ³hū¹kxi³nū³su²
 e³hau³ko³nye²nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². 6 Nxe³jau³xai²na²
 Ju³ta²sah³la²kxai³lu² ain³kxi²nū²la² ka³lih³kxi²la²nha²
 e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wi¹na³li¹. Jah¹lai²li² ā³yāu³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹.

Nxe² ĩ³he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nū²la²
 Je³su²jah³la² ā³yāu³hū¹te³lhxā³ yxai¹nha²kxai³ hāi³a²
 wahx3nxain¹ta¹hxi²hē¹la².

Pas²kwa²nxe³tū³xa² hau³kot3si¹jau³nū³su² ĩ³ye³kxi²jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³tū³xa² wa³lo¹lo¹nxa³tū³xa²
 yai³nain¹nxe³je³nāu³wa³ka² ye²ain¹ti³xa² o³ve²a² wē³sa²
 su²lain¹ti³wa³kwe³nxa² yxau³son³ta¹hxi²hē¹la². 8 Nxe³hī¹na¹
 Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³lo²su² te²a² Jo³āu²ah³lo²su²
 te²a² nxe³sxā³ sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹:

— Pas²kwa²nxe³tū³xa² yain³ki³thī³nū³a² sa²hau³kot3ja¹hē¹li¹.

Ta¹hxi²hē¹la².

9 Nxa²ha¹te¹:

— ĩh¹nū¹ān¹thīn³ta³ yain³kxi³thī³nū³a² sa²hau³kot3sīn¹te³la¹ji¹wi¹?
 Nxe³ya³ta¹hxi²hē¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ī²sah¹wxi¹. Sxi²je³na² ā³nxai³ja¹hu¹li¹. Nxe³ya³hin¹tāu³a²
 in³txa² ĩ³ha¹txi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² ĩ³yau³xē¹na²
 ũ³whi¹so¹tē³na² sa²ka³la³ki²wxe³kxi²so¹nyhe¹nx2ti³tu¹wi¹.
 Nxe³jah¹la² ĩ³hi²txi¹ja¹hē¹li¹. Sxi²ha² wi³xi²thi³na²
 ā³wih²kxi¹ja³hē¹li¹. 11 Ya³hin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha²
 a²wa³kxē³na² ĩ³ye³kxi²ya³hin¹te³nah¹lx¹: “Txa²wā¹yah³la²
 ĩ³ye³kxi¹nxa²si¹sa²sīn¹jau³su² sa²si¹hā³sa²sīn¹na²li¹.
 ‘Īh¹thīn¹ta³ Txa²nāu¹xai²na² Pas²kwa²nxe³tū³xa²
 yai³na¹thi³nu³la³sīn¹te²la¹xā³?’ Nxe³sa²sī¹nhē²li¹.”
 Nxex³ja¹hē¹li¹. 12 Ya³hin¹kxai²nān²tu³ oh³xan¹thi³na²
 kāin²thi³na² wi¹thi³na² wā²na³ūh¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³thi³na²
 wi¹lhau³kot³ja¹hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 13 Ī³ye³ta³lun²nū²la² a³li³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ya³ha²kxai³ wān³txa² e³kxi²jau³xa¹ yxo²ha³kxa¹
 ĩ²hxat³ja³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāu³ai²na²
 Pas²kwa²nxe³tū³xa² sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pas²kwa²nxe³tū³xa²yai³nain¹jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² ā³nhau³hau³kot³hī¹na¹ Je³su²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lx¹nāu³xa² hxi²ka² hxi²sa³xā³ ha¹li¹
 wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² ā³sa²so¹nū²la² thi¹nai²na²
 ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² me²sa²ka³lo³a²
 ā³wxe²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Khāuh³lxa³ti³sxā³ su²lhā³sain¹ju³ta² ti³wa³ki³lon³na³li¹.
 Nxe³sa²ju³kxai³lu² sai¹nxa³tā³lxa¹ Pas²kwa²nxe³tū³xa²
 yain³ki³ju³ta² yxo²kwain³khaix¹sa³hē²li¹. 16 Nxe³tū³xa²
 nxe³tū³xa²yā¹nxe³tū³xa² āh¹lx¹sxā³ wa³su³txi³
 ĩ³yai³nxi²ki³sxa³lho³li¹. Kxān³ton³tāu³a² Txa²wā¹sū³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² ā³si³wxe³hī¹na²
 jā¹nxū³na¹tu¹wi¹. Nxe³hī¹na² Pas²kwa²nxe³ju³ta²
 yain³kxi²jau³xu¹tai²na² ta³lu²nhxa³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ ĩ³na²kxē¹na²
 hxi²tē³nha²nū²la² Txa²wā¹sū³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²sa³wi³ha³lx¹nāu³xa²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— ĩ³na²kxē¹na² tē³sxā³ ĩ³na²xai³jxah³lx¹hē¹li¹.
 18 Nxe³yān¹ta¹ nxe³kxa²yā¹nxa¹ju³ta² ĩ³na²kxi³jau³xa²
 wa³su³txi³ ĩ³na²xi²nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot³sa²hī¹na¹ ĩ³na²xi²yah³lx¹ki³tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

19 Hā²wxān³txa³ yain³tū³xa² hxi²tē³sān²nū²la² Sū³na²
 ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sān²ka³tu³

a²sa³wi³ha³lxa² wã²nãu²lxi²sxã³ ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ū³hũ²xai³sxã³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yain³tũ³xai²na² Txa²nũ²a² yã¹nx2na³li¹.
 Ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Yain³tũ³xai²li²
 ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹kxa² ĩ²xi²sah¹lxin¹tũ³xai²li²
 yain³nũh¹sah¹lxi³to³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Te²yã¹nxe³sxã³ yain³ta³lun²kã³tu³ hã²wxã³txa³
 ĩ³na²kxẽ¹na² ũ³hũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:
 — ĩ³na²xai³jxah³lxi³hẽ¹li¹. A²nxe³jau³jau¹xai²na²

Txa²ti³ha²yau³xa² yã¹nx2na³li¹. Wãn³txa² tah²yau³xa²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai³ jã¹nxe² kãi³ũh¹nx2ta¹jau³nũ³ai²la¹wi¹.
 A²nũ²a² kō³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³wa²sut1si¹ha¹jau³nũ³su²
 Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxn³sa³tu¹wi¹. 21 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹.
 Jah¹lai²li² ã³yãu³hũ¹sa²jah¹la² txa²wã¹me²sa³ka³lo³a²
 ã³wxe²na³li¹. 22 Su²lhã³sain¹sxã³ ya³lu²na¹tu¹wi¹.

Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹ta²na²
 ĩ³ye³kxũ¹nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹
 ã³yãu³hũ¹sa²jah¹lo²kxai²lẽ¹. Kō³nxe³ton³khai¹nxe³tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ain³kxain¹te³na¹ e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹jah¹lo²ta³ kō³te³hin¹te²la¹xã³? Nxe² e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

24 Nxe² e³lain¹nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ta³lun²nũ²la²
 a²sa³wi³ha³lxa² e³kxi²nyhu¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² hxi²kan¹txi³lxã³na¹wi¹. Yxã¹ta¹ wxã²li²
 kãin²te²sxa³lxi¹. Āh¹lxi³sxã³:
 — Kwa²nxi¹lxi¹. Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹te³lxã³na¹wi¹.
 Wxã²na² kãin²te²sxa³lxi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²nãu³xa² a²si³yxau³ka³txa²
 hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² yxo²xũn³txi³
 kwa³na³nyhain¹te²ju²hẽ³li¹. Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa²

nxe² e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² wi¹la³
 ã³non²ta³kxi²nẽ³jah¹lai²la¹wi¹.” Ain¹jau³su².

Te³nai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹: 26 Nxain¹kxan²ti³
 te²yã¹xah³lxi³txa³hẽ¹li¹. “Hxi²kan¹te²sa¹wi¹.”

Nxe³jau³jau¹xai²na² e³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²
 hxi²ka¹nxa³te²a² yã¹nxe² ĩ²ũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:
 “A²wa³kxãn³su² te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³jau¹xai²na²

e³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ kwa² sa³wi³sa²yã¹nxa²
 ã³non²ta³kxi²nũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 27 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²

ĩh¹jah¹lo²ta³ hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²la³te²la¹xã³? Yain³txi³su²
 ãu¹la³kxi²sxã³ ũ³hũ²jah¹lo²su² te²la³ ta³nxa², hãi¹nxe³sxã³
 ã³wxe³sxã³ yain³jah¹lo²su² te²la³ ta³nxa², ĩh¹jah¹lo²ta³

hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²su² hĩ³te²la¹xã³? Nxe²nxa³wi¹.
 Hã¹sxã³ ã³wxe³sxã³ yain³jah¹lo²su² te²na² hxi²kan¹ wa³to²hi²
 jah¹lo²su² te²la¹wi¹. Nxe³to³ta¹ Txai²na² sa²kxai³lu² yain³txa²
 âu¹la³kxi²jah¹lo²kxa² yã¹nxe³sxã³ a²wa³ka³li³lo³jah¹la²yã¹nxa¹wi¹.
 28 Nxe³na¹ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²sah²lxin¹tai¹tu³wi¹. Ha³lo²a²
 ko³ton³kxi²sa²kxan²ti³ kan²txi³ ã³si³tẽ³kxi²sah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 29 Sah¹lxin¹ha²kxai³ Txa²wi³na² hxi²ki³kxai³lu² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxa³tãu³lot³sa²tu¹wi¹. Nxe³sa³kxai²nãn²tu³ ha³lo²a²
 a²yo²ha³kxa¹ a²wa³kxãn³si¹ta¹tu¹wi¹. 30 Nxa¹kxai²nãn²tu³
 Txai²yã¹nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³ka³txi³nãu³xa² ha³tih³xa²
 hxi²ka² hxa³sxã³ ha¹li¹ wa²sa²so¹xi²nũ³ka³tu³
 nxe³te²nũ³ka³txi³nãu³xa² a²wa³kxãn³si¹yah³lxin¹nũ³nĩ¹tu¹wi¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxa²yu³su² txa²yai³na¹ka³lo³a² ã³wxe³sxã³
 yain³kxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yo²ã³jau³nũ³su²

31 Nxe³ha²kxai³la¹:

— Si³mãu²ah³lã¹i³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Sa³ta³na²jah¹la²
 e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lĩ¹. Wxa²nũ³ka³txai²li²
 ũ³hũ¹sẽ¹li¹. Sa²yo²ã³nxain¹ju³ta² ĩ³ye³kxi²sai³na¹na¹tu¹wi¹.”
 Sa³ta³na²jah¹la² nxe³sain¹na²hẽ³li¹. 32 Ain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxai¹na¹hẽ³li¹, kan²txi³ yo²ĩ²sah¹lxi³si¹hin¹jau³su¹.
 Nxe³ha²kxai³ ã³yo²o³tũ¹xi²san¹kxai²nãn²tu³ txa²sa³wi³ha³lxa²
 yo²ĩ²sain¹nũ³si¹hin¹jau³su² ã³nxũ²kwai³lxũ¹txi³txai¹nhẽ³li¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lã¹i³. Kan²txi³ ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
 Ũ³tũ¹kxi²sain¹kxan²ti³ su²lhã³sain¹kxan²ti³ ya²la³tu³
 sa²yo²ã³nxa²sa²sĩ¹nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lã¹i³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Ka³nxah³tai²na² ka³la³ka³la²a²
 ĩ³yxai²lxĩ²nxa³ta³lxa¹ jau³nũ³a² nxe²e³in¹te³nah¹lxi¹:
 “Je³su²jah³la² ĩ²ti³hex¹te²txã³wi¹.” Nxe²ĩ³ki³ha¹kxi²san¹jau³xa²
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa²âu¹la³kxi²jau³su²

35 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kxã³nhxĩ¹nai³tã² sa²si¹hã³nx2ta¹hĩ¹nai³tã²
 ha³te³nxã³nxẽ¹ta³ yũ²nxa³ha²kxai³ wã²lẽ¹ta³ yũ²nxa³ha²kxai³
 yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² wẽ³no³kxi³la³ yũ²nxa³ha²kxai³
 nxe³kxan²ti³ yã¹te²ta³ wã³kon³kxi¹nx2ti³lhai¹li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹:

— Wã³kon³sĩ¹nxa³tai¹tu³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxa²ha¹te¹:

— Hī¹kxai³ ha³teh³nxā³nxē¹na² ta³nxa² wā²lē¹na² ta³nxa²
yū³ke³la³te²kxai³ so¹xi¹jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ yu³la²
kāin² ta³wxi²a² yū²nxa³kxai²nān²tu³ so¹kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹,
wxa²wā²la²ka³lo³a² ū³hū¹ai¹yah³lxin¹kxan²ti³nū¹.

37 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a²nāu³xa² te²hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na²
hxi²kan¹jah¹la² ī³ye³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹: ‘Jah¹lai²li²
ko³nxe³thin¹jah¹la² he³la³kxi³sye¹txi³na³li¹’. Nxe²e³ain¹tu¹wi¹.”
Ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Hī¹na²
nxe³kxa²yā¹nxe³jut³su² kāi³ta³lun²sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hē¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² wān³txi³kxai³lu¹;
— ī²sa²si¹lxi¹. Ti¹ai²li² yu³la² kāin²ta³wxi²a² wxi²ha¹li¹
yū³sīn¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Ān²na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sū³na² ī³ye³kxi²jau³su²

39 Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
a³li³nū²la² wā³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³hxai²na²hē³
jā¹nxe³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
40 Jā¹nxe³sxā³ ka³la³to³nhū²la² ā³yi¹ka³tu³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Kō³nxe³ju³ta³la³
ā³wih¹kxi¹nx2ti³kxa²yan³txi³su² nxe³nx2ta¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxe³nū²la² jū¹nxe² ā³ya¹not3ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nū²la² ā³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 42 E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wī³na² nxex3txi¹. Ten³nxa²ke³la³te²kxai³
a²kō³nxe³ju³ta²na² khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta²na²
sa²wa²tot1so¹kxi²sē¹li¹. Yxān¹ta¹ ten³nxa²nxa³kxai²nān²tu³
wxa²wān³txa²so¹lxi¹we¹txa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

43 Nxe²e³ti³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² a³ka³nxi²nū²la²
ān³sī³nxūn³nxe³ta¹hxai²hē¹la². 44 Nxe³ha²kxai³ jā¹nxe³sxā³
ā³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe²e³kxi²tāu³a² āin²ti³sa²txe¹khaix1nxe³ha²kxai³

ī³kax3lāux3ka³lāu¹nha²jau³xa² a²tih³yau³khai³xa²
ha³li³at1ta¹hxai²hē¹la². 45 Hā²wxān³txa³ e³ta³lun²nū²la²
a²sa³wi³ha³lxa² ā³wā³li²sxi²nū²la² āin²ti³khaix1nxe³ha²kxai³
āu³xain¹ta¹hxai²hē¹la². 46 Āu³xain¹ka³tu³ta¹ Je³su²jah³la²
e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Īh¹nxe³ha²kxai³ āu³xah³lxin¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sū³na²
ī³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Kō³nxe³ju³ta³la³ ā³wih¹kxi¹nx2ti³kxa²yan³txi³su²
nxe³nx2nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Kō³nxe³thin¹tū³ka³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

47 Nxa²ha¹te¹ ī³ye³kxi²ta³lun²nxa³ta³lxa¹ a²nū²a²
ka³lxa¹tū³ka³txa² yau³so³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹sxā³
a²sa³wi³ha³lxa² ā³nhai¹tū³jah¹la² ka³na³ka³na³te²a²

Ju³ta²sah³lo²kxai³lu² ne³ka³ta²a² wxã³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³kxan²ta² yau³son³kxi²nũ²la² Je³su²jah³la²
 i³yo²sai¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 48 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ju³ta²sah³lãi³. I³yo²sai¹la³kxi²san¹jau³xa²
 ã³yãu³hũ¹kxi²san¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² hi²sen³kxai³lu²
 wxã³ain¹tũ³ka²txa² i²ain¹tãu³a² i³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Yu³la² kãin²ta³wxi²a² hxi²tẽ³nha²sxã³
 sun²tã¹sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxe²e³ain¹ti³kai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa²na²
 ka³na³ka³nat³sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kah³lai²na²
 a²sa³wi³sa² yau³son³kxi²nũ²la² yu³la² kãin²ta³wxi²a²
 hxi²tẽ³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ a²ne³nxẽ³na²
 a²nẽ³wi¹tãu³a² ùh³nxe³i²lã³ta¹hxai²hẽ¹la². 51 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hãi¹nxã¹jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. Nxe³jau³su² nũ²la² in³txa²
 ne³nxẽ³na² txa²wã¹ne³wi¹nẽ³tãu³a² wxa²ne³wxai³sain³sxã³
 wxa²ne³we²txi³ta¹hxai²hẽ¹la². 52 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta²
 Si³yxau³kah³lo²su² te²a² a²so³ta²to² nũ³ka³txi³su² te²a² Ju³te²a²
 a²hxi²kan¹tũ³ka³txi³su² te²a² nxe³te²su² Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yu³la² kãin²ta³wxi²a² tẽ³i² hi³sa³ka³txa² tẽ³i²
 yah³lxin¹sxã³ wxã³yah³lxin¹ti²ti¹. A²nũ²a² yen³kxa²
 kãi³kxi²jah¹la² i³sxã³ sa²so¹kxa² yã¹nxe³ i³sxã³
 sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. 53 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²

ye³ka³lxa¹txi³ ã³yũh¹sxai²na¹ta¹ti²tu³wi¹. Na¹tãu³ai³tã²
 so¹sah¹lxi³hxai²nxã³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na²

ka³nxa³hi²ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la² nũ³kxũn³sxã³
 o²la³kxi²te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³ha²kxai³ wxa²nũ³ka³txai²na²

ko³nxe³ti³ o²la³kxah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² a²yo²wãn³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ã³jau³su²

54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ i³sxã³ sa²so¹ai¹nha²kxai³
 wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kah³la² hxi²kan¹jah¹la² a²sxi²ha²
 tĩ¹kxain¹sxã³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹tãu³a²

Pe²jah³la²kxai³ a²si³yo³na² sxi²ha² wai²ha² yo²tã³lxa²
 ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². 55 A²nxe³thĩ³na² ti²ta³lo³ka² ha³nxe²a²

sa²ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tho³xai²na² Pe²jah³lo²kxai³lu²
 tĩ³nũ²la² a²yo²wẽ³ka²nũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 56 Nxe³tãu³a²

wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kah³la² hxi²kan¹jah¹la² a²sa³wi³sa¹ka³lxa²
 e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Je³su²jah³la² a²si³tẽ³kye¹nxain¹na²li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

57 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ki³ha¹kxain¹sxã³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²nxi¹. Jah¹lai²li² hai³txi³ i²te²txã³xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².
58 Ye³jen¹nāu³a² in³txa² i²ain¹nū²la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² Je³su²jah³la² a²sa³wit3sin¹tai¹. Ta¹hxai²hē¹la².
Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² i³ki³ha¹kxi²sxã³ a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Txai²li² ti³he¹nxē²nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
59 Ye³jen¹nūn³tāu³a² in³txa² ā³xa² i²ain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ā³si³tē³kxain¹te²nu³tã³li¹. Ka³li³le²a²
a²nū³ka³txi³su² ye²ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la².

60 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² i³ki³ha¹kxi²sxã³
i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Jau¹xai²li² ko³nha²ti³hex1te²txã³wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²hī¹na¹ ka³la³ka³la²a²
i³yxai²lxi²ta¹hxai²hē¹la². 61 Nxe³tāu³a² Je³su²jah³la²

sa²ne³wa³ti³nha²sxã³ Pe²jah³la² ten³sa²tã³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³hī¹na¹ Pe²jah³la² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²wān³txai²li²
i³ne³sai¹xi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

— Ka³nxah³ta² ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²nxa³tã³lxa¹ wxãi²na²
Pe²jah³lo² i³nxai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
ten³si¹sa²nxān³jau³nū³su² i³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
62 Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³tū³ ha³lo²a²
a³li³xi²nū²la² āin²ta³kxi²nha²sxã³ kãin²nãn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³su²lain¹jau³su²

63 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nū³ka³txa² Je³su²jah³la²
tū³kxain¹tū³ka³txai²na² i³wai³ka³si³jau³su² i³ye³kxai¹ni² i³su²lai¹ni²
nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 64 Nxe³ain¹kxa²yu³su² wã²la²ka³lo³a²
tē³sxã³ ũ³ye³ti¹kxain¹nū²la² i³su²lain¹ka³tū³ i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹te²ta³ i³su²nxain¹thi²li¹? ĩ³yau¹ũ³sē¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
65 Te²yã¹nxe³ju³ta² ko³nxe³te²lo³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³
i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txa² i³wã³txain¹jau³su²

66 A³lan²ton³tāu³a² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txi³su²
te²a² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tū³ka³txi³su² te²a² ha³te³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³su² te²a² ain¹sxã³ ā³nū²kxi²nū²la²
Je³su²jah³la² sa²so¹ain¹ka³tū³ e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
67 E³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹?
ĩ³yau¹ũ³nha²sē¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹kxai²nãn²tū³ yxo²i²sah²lxan³tho³li¹.
68 Yxãn¹ta¹ i³wã³txi³nx2ta¹kxai²nãn²tū³ hai³txi³
i³wa²lū³xi¹sah²lxan³tho³li¹. 69 Yxãn¹tah¹lxa¹
ye³jen¹na² yan¹nāu³a¹ Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² i²sah¹lxin¹tu¹wi¹.

Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹nē³tāu³a² ā³wxe³na¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³lo²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

70 Nxa²ha¹te¹ a²yo²ha³kxa¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

– Wxāi²na² Txa²wā¹sũ³na² Ta²su² nīn¹ji¹wi¹?

Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

– Wain³txi³ e³yah³lxi¹lxi¹. Txai²la³na¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

71 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

– Hī¹na² i²ki³ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² a²yo²wān³txa²

Sũ³na² ko³nxe³te²lo³jau³xa² ain³kxi²ki³ti²tu³wi¹.

Hāi¹nxā¹a³syah¹lxi³sa²lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

23

Pi³la²jah³la² i³wā³txi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹nũ²la² ā³nũ²kxi²tũ³ka³txai²na²
hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ā³nũ²kxa² so¹sxā³
ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Pi³la²jah³la² sxi²ha²

ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³nũ²la² ā³nũ²kxa²
so¹ain¹tũ³ka³txa² i³ki³ha¹kxi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³lai²li² txa²wā¹nũ³ka³txa² ā³ke³tũ¹ain¹na²hē³li¹.

Nxe³te³nah¹lxi¹: “Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹jah¹la²
Se²sa³jah¹lo²su² a²nũ²a²ũ³yho³hi²ki³ki³a²ũ³yho³hi²yah³lxi³txa³hē¹li¹.”

Nxe³jau³su² ha²kxai³: “Txai²li² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Wxa²si³yxau³kax3sa¹wi¹.”

Nxe³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe² ain³kxi²sī¹na¹hē³li¹.
i³ki³ha³nain¹jau³xa² ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

– Wxāi²na² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta²

si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

– Wxa²wān³txai²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² e³kxi²te³nah¹lxi¹.

Wā³nxīn¹ta² si³yxau³tũ³ka³txi³su² te²a² a²nũ²a²nāu³xa²
a²yo²ha³kxa¹ ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² hai³txi³ i²a¹jah¹lo²sxa³wi¹.

Wi¹lhin¹jah¹lo²syē¹nx2ti³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

– Kwa²nxi¹lxi¹. Jah¹lai²na² wān³txa²he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su²

i³yau¹ũ³hxai²na²hē³li¹. Jā¹nxe³na³li¹. Nũ¹ka³na¹

Ka³li³le²a²ko³xa² ā³si³wxe³nũ²la² Ju³te²a²ko³xa² ā³wa²to²hi²ka³tũ³
hī¹na² wxā²na³li¹. Ain¹jau³su² kāin² ki³han³jau³su²

e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

E³ro²jah³la² i³wā³txi³jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Ka³li³le²a² ko³xan¹jah¹lo²su² te²la¹xã³?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².
 7-8 Nxa²ha¹te¹.
 — Wain³sĩn¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Pi³la²jah³la²
 hi²sen³kxai³lu² ĩ³sa²si¹hã³nyhai¹nha²kxai³ E³ro²jah³la²
 sxi²ha² ã³wih¹si¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³
 Ka³li³le²ko³xa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Jã¹nxe³tãu³a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Kxãn³su² Je³su²jah³la²kxai³ ĩ²ain¹ju³ta² ten³kxe³su²
 ka³lih³kxi²la²ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Je³su²jah³la²
 hxi²ka¹nain¹jau³xa² ain³kxai¹nha²kxai³ hĩ¹na² sa²kxai³lu²
 a²ya³la³lhu²si¹nhẽ³tũ¹xã¹. Ain³jau³su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 9 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la²kxai³ kãin² ĩ³wã³txi¹nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³ hai³txi³ ĩ³we¹nyha¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 10 Nxe³ain¹kxa²yu³su² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³ka³txi³su²
 te²a² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa² ain¹sxã³
 ki³ha¹kxi²sxã³ ko³nxe³ti³hi¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 11 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lo²su² te²a² a²so³ta²to² nũ³ka³txi³su²
 te²a² nxe³te²a² sa²kxai³lu² ĩ³wa³ka³si³ai¹ni² ĩ³ha³nũ³nxe²
 nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ wã²la² wi¹khaix¹ka³lo³a²
 tẽ³sxã³ Je³su²jah³la²kxai³ ũ³whi²kxain¹nũ²la² Pi³la²jah³la² sxi²ha²
 ĩ³whã¹li²si¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxa²ha¹te¹ kxã³nhxĩ¹nai³tã³
 E³ro²jah³la² Pi³la²jah³la² hi³nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
 hĩ¹nãn¹te²tu³ ya³li³xi²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³ka³txi³su²
 te²nãu³xa² Ju²te²a² nũ³ka³txa² hxi²kan¹txi³nũ³ka³txi³su²
 te²nãu³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
 ĩ³kaix¹so¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹
 Je³su²jah³lai²li² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² nũ³ka³txa²
 he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² tẽ³sxã³ e³kxi²sah¹lxin¹ten¹tu³wi¹.
 Yxãn¹ta¹ wãn³txa² ka³lxa¹txi² wã³txai¹na¹ten¹tu³wi¹.
 ĩ³wã³txai¹na¹kxan²ti³ ko³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta² hai³txi³
 a³ya³txi²nxa³wi¹. 15 Na¹kxa²yu³su² E³ro²jah³la² te²yãx¹ta¹hẽ¹li¹.
 Nxe³ha²kxai³ sa²si¹hã³xi²sain¹ta¹tu³wi¹. Ain¹jut³su²
 jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kãĩ³ha²kxai³ ĩ³ya²lut¹si¹ha¹jau³nũ³su²
 hxi²ki³ye²nx²ti³xa³wi¹. 16 Nxe²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hãĩ¹sxã³
 ĩ³wai¹tain¹si¹sã²na¹ka³tu³ wxa²wa²sut¹sxã³ ũ³hũ¹xi¹nx²ta¹tu¹wi¹.
 Pi³la²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxa²ha¹te¹
 kxã³nhxĩ¹nai³tã² Pas²kwa²nxe³tũ³xa² yai³nai¹nhĩ¹nai³tã³
 a²nũ²a² ũ³tũ¹kxi²tũ³ka³txa² a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a²
 wxa²wa²sut¹sxã³ sa²tã³xi²to³ta²hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
 ye³ka³lxa¹txi³ Pas²kwa²nxe³tũ³xa² yai³nain¹ju³ta² Pi³la²jah³la²
 hxi²ka² jã¹xain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxain¹kxan²ta² te²yã¹nxe³ju³ta² te³nai¹nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹kãin²ĩ³kaix¹tain¹te³nah¹lx¹:

— Je³su²jah³la² su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ba³ra³ba²sah³la² so¹lx¹ wxa²wa²sut¹sxã³ sa²tã³xit¹si¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxa²ha¹te¹ Ba³ra³ba²sah³la² sa²kxai³lu² a²kxã³nxai³tã² a²nũ²a² su²lhã³ha²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a²wa³kxẽn³nũ³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² o²la³kxi²ha²kxai³ ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ũ³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² wxa²wa²sut¹sxã³ sa²tã³xi²ju³ta² ten³jau³su² ãh¹ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²he¹la². 21 Ain¹tah¹lxa¹ yxo²xũn³txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹:

— Hi³sa³ka³txa² ũ³hêt¹sxã³ ĩ³hxi²kĩ¹la²kxi²sxã³ ĩ³ya²lu¹tai¹nhẽ³li¹. Ũ³hxi²kĩ¹hêt¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— ĩh¹nxe³ta³ko³nxe³ti³kãĩ³te²la¹xã³? Ko³nxe³ti³kãĩ³ha²kxai³ ĩ³ya²lut¹si¹ha¹jau³nũ³su² hxi²ki³ye²nx²ti³xa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³wai¹txi²sã²na¹ka³tu³ wxa²wa²sut¹sxã³ sa²tã³xi²si¹hai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³xa² yxo²xũn³txi³e³jau³xai²na²ĩ³ye³sxã³ã³na¹ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ai³na¹ Pi³la²jah³la² ye³ye³non¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³la²kxai³ su²lhã³si¹hain¹jau³su² Pi³la²jah³lai²na² a²yxo²wãn³txa² kwa³na³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxe³ain¹kxa²yu³su² Ba³ra³ba²sah³la² a²nũ²a² nũ³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² a²nũ²a² su²lhã³ha²kxai³ nxe³jah¹la² ũ³tĩ¹kxain¹jah¹lai¹tã² wxa²wa²sut¹sxã³ sa²tã³xi²si¹nyhain¹jau³xa²te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² su²lhã³si¹nyhain¹jau³su² te³nai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² sa²yxo²we¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

26 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² tẽ³sxã³ a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² Si³mãu²ah³la² Si³re²ne²ko³xan¹jah¹la² ne³khau²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la² a²ha³lo²khai³xa² a³li³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³ tũ³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu² i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hi³sa³ka³txa² sa²tã³ka³la³kxi²hêt¹so¹nha²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² yo³na² ĩ³hit¹lai³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa³ ĩ³hi¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a² txu¹ti³nãu³xa² ĩ³hi¹txain¹te²a² ãin²tai¹nha²kxai³ kãin² nãn³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ²ain¹nũ²la² sa²wa³tĩ³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³nxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²a²wa³kxẽ³na³ka³lxi²nãu³syah¹l.

Txai²li² ĩ³nãn³kxi²sah¹lxi³txa³hẽ¹ni¹. Yxãn¹ta¹wxãi²na²wxa²wẽ³ha³lxa²wxa²nxũh¹ ĩ³nãn³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹ni¹.

29 Ye³jen¹nãu³a²wxa²ha³lo²a²ko³ton³kxi²khaix¹nxe³nx2ti³tũ¹xĩ¹.

Nxe³tãu³a²e³kxain¹tu¹xĩ¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “Txuh¹hai²li²wẽ³sa³txa²te²a²ka³li³hi²txu¹hai²li²wẽh³ni²nxa³te²a²ka³li³hi²txu¹hai²li²wẽ³sa²i³lxa³te²a²ka³li³hi²nxe³nx2tain¹tũ¹xĩ¹.”

30 Nxe³hĩ¹na¹wã³la³ka³txa³e³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Ü³tĩ¹kxi²sẽ¹li¹. A³hi²sxã³ ĩ³ya²lut¹sẽ¹li¹.” Nxe³ain¹tu¹xĩ¹.

31 Ai¹nha²kxai³ko³nxe³ti³kãi³u¹sain¹na³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ko³nxe³ti³kãi³wa³to²hi²nũ¹nx2tain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxa²ha¹te¹in³txa²ko³nxe³ti³kãi³sxã³yxau²xai³jah¹la²ũ³tĩ¹kxi²te²a²ha¹lin¹sxã³su²lhã³si¹hain¹jau³su²

ãn³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe³ai¹nha²kxai³

wã³la³ka³txa²txa²wã¹ne³ka³lo³kat3su²ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ka³txa²ka³la³ain¹nũ²la²Je³su²jah³la²tẽ³sxã³

hi³sa³ka³txa²ĩ³hxi²kĩ¹wxe³ai¹nha²kxai³in³txa²ko³nxe³ti³

kãi³sxã³yxau²xai³jah¹la²ha¹lin¹te²a²hi³sa³ka³txa²

ĩ³hxi²kĩ¹wxe³ain¹ya³ha²kxai³nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³wi³txã¹ka³txa²Je³su²jah³la²ĩ³hxi²kĩ¹wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³lai²na²sa²kxai³lu²Txa²wã¹sũ³na²e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wĩ³na²nxe³txi¹. Ko³nxe³ti³kãi³sain¹jut3su²

wi¹ko³nhai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ne³wã²na³txai¹nhẽ³li¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹so³ta²to²nũ³ka³txa²

txah³lxa³ki³a²wxa²sa²tã³ain¹sãn²sxã³Je³su²jah³la²

wã²la²ka³lo³a²so¹kxi²sxã³wxa²nũt3tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹a²nũ²a²nãu³xa²ĩ²yxau²xai³ain¹tãu³a²

Ju³te²a²nũ³ka³txa²a²si³yxau³ka³txa²ĩ³wai³ka³si³xi²jau³su²

ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a²ã³xa²sa²hau³ko³tain¹to³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹

wã²nxũh¹sxã³hxi²kan¹txi³sa²hau³ko³nha²nxa³lho³li¹.

Txa²wã¹sũ³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su²

ke³la³te²kxai³wã²nxũh¹sxã³sa²hau³ko³nha²txai²li¹.

Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Te²yã¹nxe³sxã³so³ta²to²nũ³ka³txa²yau³son³nũ²la²

ĩ³wai³ka³si³xi²sxã³yain³txa³yau³xa²kxah³yau³xa²ĩ³na²si¹jau³su²

ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Nxe³sxã³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a²nũ³ka³txa²a²hxi²kan¹txa²si³yxau³kax3sin¹ke³la³te²kxai³

sa²hau³ko³nha¹sẽ¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Ai¹nha²kxai³hi³a²ka³lo³a²wãn³txa²ũ³wha²li¹lhãn²sxã³

a²ne³ta³lxo³ka³nãu³a¹ũ³kũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ü³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

— Je³su²jah³lai²li² Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹la² ka³na³ka³na³te²a² i³wai³ka³si³nũn³te³nah¹lxì¹:

— Wxãi²li² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²su² nxĩn¹ke³la³te²kxai³ sa²hau³ko³nha²sẽ¹li¹. Nhãn¹kxai²nãn²tu³ jãx¹sa¹nhũn³sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³thin¹te²a² ã³xa² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² o²nxã²nxa³ji¹wi¹? Jah¹la² yã¹nxe² ya³lu²nũn³nĩn¹tu¹wi¹.

41 Nxe³sxã³ su²lhã³nẽ³lain¹ju³ta² wain³na³li¹. Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²li² hai³txi³ ko³nxe³thin¹sxã³ yxau²xai³jah¹lo²sxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxe³sxã³ ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxì¹:

— Je³su²jah³lãi³. I³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Kxã³ton³sxã³ a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³txa²tãu³a¹ wxãi²na² nxe³wã²sa²txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta² i³na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ ã³sa²so¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

44 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whãi²na¹ ka³nxa³hi²khai¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A³lan²ta² ne³ka³ka³nhĩ¹nãn¹te²tu³ ã³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Ã³ki³kan³tãu³a¹ so¹lxì³ i³ha²te¹txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxe³hĩ¹na¹ wã²la²ka³lo³a² au³ka³lo³a² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² au³tan¹thĩ³na¹ yxo²tĩ¹ka³lo³a² ã³ten²ti²sxã³

ã³yo²hai²ta³lxì³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³ka³lo³ha¹lo³ta³lxì³ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² kãin² i³kaix¹te³nah¹lxì¹:

— Wĩ³na² nxex³txi¹. Txa²yãu³ka³txa² ã³hũ¹nxa²ha¹wi¹. Ain¹jau³su² nxe³sxã³ ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la².

47 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to²jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹la² ju¹ta²na² i²te³nah¹lxì¹:

— Jah¹lai²li² ya²la³tu³ wi¹lhin¹jah¹lo²su²te²nũ³tã³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² kwa² ten³sa²tã³ain¹te²nãu³xa² ya³lu²yain¹nxa²ha¹te¹ ãin²ti³sxã³ aun³txa² wa³li²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa²kxai³lu² u²lxì³ yxau³sxã³ ten³sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³

txu¹ti³nãu³xa² Ka³li³le²a² ko³xa² yxau²xai³lhĩ¹nãn¹te²tu³ ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³te²nãu³xa² ten³sa²tã³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

50-51 Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a²thĩ³na² Ju³te²a²ko³xa² sxa³thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ¹nãn¹jah¹la²

yxau³sxã³ i²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²

wi¹lhin¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta²
 ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ju³te²a² a²hxi²kan¹jah³lo²su²
 kxan²ti³ ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la². 52 A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la² ā³tī³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²nū²a²
 ya³lu²ta²nū²a² sa²nī³kxi²si¹jau³su² ī³wā³txi³ta¹hxai²hē¹la².
 53 Nxa²ha¹te¹ wi¹lī³wa²lū³xi²nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³la²kxai³lu²
 hi³sa³ka³txin³ti³ sa²sai¹kxā¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la²
 Nxe³nū²la² wā²la²ka³lo³a² līn²yo²ka³lo³a² wi¹ka³lo³a²
 sa²wā³lāu²kxi²nū²la² txah³lxa³kxē¹na² sa²so¹sxā³ ū³whi¹sxā³
 ū³tī¹kxa²wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tē³na² kwā³kxa²
 tah²hēn³su² ta¹hxai²hē¹la². 54-56 Nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nāu³xa²
 Ka³li³le²an¹ta¹ka³lxu³nāu³xa² a²sa³wi³ha³lxi³su² ha²kxai³
 Jo³se²ah³la²kxai³ ā³si³tē³kxi²nū²la² txah³lxa³kxē¹na²
 ī²ha²kxai³ Je³su²jah³la² ū³whih¹wxe³je³na² ī²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 ī²ain¹nū²la² ā³ya³wa²lain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ a²nū²a²
 ya³lu²te²a² wxa²to¹la³kxi²jau³nū³a² hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la³,
 txu¹ti³nāu³xa²sa³. Nxa¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta² Ju³te²a²
 nū³ka³txa² a²sa²ba³to³ nxe³nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 ū³wha²li¹txā³nxa² wet¹si¹nyhain¹jau³su² hāi¹sxā³ ī³ye¹nxi²sxā³
 yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

24

Je³su²jah³la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³si¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ to³mīn²ko³ nxe³hī¹na² ī³yū¹li²nxa³ta³lxa¹
 txu¹ti³nāu³xa² sa²kxai³la¹ a²jā¹nxe² wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la².
 ī³yau³xa² a²nū²a² ya³lu²te²a² wxa²to¹la³kxi²jau³xa²
 tē³sxā³ wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxa²ha¹te¹
 kwā³kxē¹na²kxai³lu² txah³lxa³ka³lo³a² kāin²ka³lo³a²
 tē³sxā³ ūh³yo²tī¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxan²ta²
 txu¹ti³nāu³xa²kxai³lu² wā³lain¹tāu³a¹ kwā³kxē¹na²kxai³lu²
 a²ne³hē³txa¹ sa²yo²than²nha²sxā³ yxau³ye³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³tē³na² ān³tī³tāu³a² ī²te³na¹ sa²yo²than²nha²sxā³
 yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxe³ain¹nū²la² yxo²than²nha²sxā³
 yxau³ye²ha²kxai³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³ty³
 a²nū²la³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lai²na² a²nū²la³
 yū³ne¹ye²yhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 4 Nxa²ha¹te¹
 ī²ai¹nxa³ha²kxai³ e³lain¹te³nah¹lxi¹:
 — īh¹nxe³te²sin²ta²ku². Ki³nhī¹. Ain¹tāu³a² in³txa²
 ha¹li¹ ī³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a²
 a²wā²la³ka³lo³a² ha³te¹tha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 ī²nxūn³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 5 Txu¹ti³nāu³xa²
 ju¹ta² ī²sxā³ o²nha²sxā³ ī³ye³āu²la²to³tha²kxai³ ī²sxā³

sa²kxu²thu¹nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tī³kxai³lu² in³txi³nāu³xa²a²wān³txi³kxai³lu¹:

— İh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txah³lxē¹na² a²nū²a² ya³lu²te²a²sa²nī³kxain¹tē³na² nū²kxah¹lxin¹thi²ni¹? 6 Hī¹nai²li²a²nū²a² yū²nxa³xī¹. Ka³tēn³su² İ³sa²yxau³xi²na²ni¹. A³li³xi²na²ni¹. Nxe³ju³kxai³lu² kxā³nxi³tā²Ka³li³le²a²ko³xa² yxau³hī¹nai³tā¹jau³xa² nxe³hī¹nai³tā²ne³ka²kxah¹lxan³sai¹ni¹? Nxe³wā²nxa²lxin¹ji¹? 7 Nxe³jau³xa²sa¹: “Ko³nxe³thin¹tū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² sa²so¹sain¹nū²la²hi³sa³ka³txa² İ³hxi²kī¹la³kxi²sain¹sxā³ İ³ya²lut¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxa²ha³ta³nxān²tu³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³ka³tēn³su² İ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai³tā²ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu¹ni¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

8-9 Ain¹nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nāu³xā² wān³txa² tī³yau³xai³tā²sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²wa²lho¹xain¹sxā³İ³xain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxan³sxā³ka³na³ka³nat³sxā³ wa²sa²so¹xi²nūn³ka³tu³ nxe³tū³ka³txa²a²sa³wi³ha³lxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ nxe³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹İ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 10 A²nxe³txu¹txi³nāu³xa²İ³lxī²nyhain¹tū³ka³txa²sa¹: Ma³ri²a² Ma³ta³İē²na³ka³lxa²nxe³ha²kxai³ Jo³ā²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa²nxe³ha²kxai³ a²nxe³ta¹ka³lxai²na³ Ti³a²kah³la²a²hā³ka³nū²la³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ txu¹ti³nāu³xa²ka³lxa¹txi³ a³li³ain¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxī³nū³ka³txa²İ³ha¹txi²sxā³ nxe³jau³xai²na² İ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³nyhain¹tah¹lxa¹ a²sa³wi³ha³lxī³nū³ka³txa² jau³jau¹xai²na²hai³txi³ yxo²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la³:

— Toh³li³ta² wān³txai²la¹wi¹. Nxe²e³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nū²la² Pe²jah³la²İ³sa²yxau²ā³ka³tu³ Je³su²jah³la² kwā³kxē¹na² txah³lxē¹nān²ta³ā³nih³nū²la² ā³ku²thu²kxa¹sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² wā²la²ka³lo³a² Je³su²jah³la² ē³kxain¹ka³lo³a²so¹lxī³ sxa³ne²yhe²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la²yū³ne¹yhe²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³sxā³ a³li³sxā³ İ³xi²tāu³a²:

— İh¹nxe³te²sin²sun²kū¹. Nxe²e³nha²ta¹hxai²hē¹la².

E³ma³u²thī³nān¹tīh³na² ai³ya³tīh³nān¹jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ sūn²ta³txai²na² a²sa³wi³ha³lxa²ha¹lin¹te²a² Je³ru³sa³İē²thī³na² a³li³nū²la² E³ma³u²thī³na²ai³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thī³na² 10 ki³lo²me³tro³nxe² u²lxī³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la². 14 Nxe³ya³tī³kxai³lu²Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³yah³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² İ³hi¹tai³lhxā³ a²tīh³na²ai³le²tīh³na² İ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². İ³ha¹txi²sxā³ā³sa²so¹ā³ya³ka³tu³ ai³yah³lxī³ta¹hxai²hē¹la². 16 Yxān¹ta¹

ko³nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Ai³ya³hin¹tāu³a² ih¹nxe³jau³ta³ wā³wā³nx2ti³jau³ta³
 e³la³hin¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxa²ha¹te¹ ā³yit1txā²ha¹te¹
 Kle³o²pah³la² āin²ta³kxi²nha²sxā³ e³kxi²te³nah¹lx¹:

— Je³ru³sa³lē²thi³na² ha³la³ka³lxa³lo³nñin¹kxan²ti³ jau¹xai²na²
 ā³ne³wxe³nxa²nxa³ta³lu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ih¹nxe³jaut3tan³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
 i³wa²lū³xi²ya³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³nān¹jah¹lo²su¹.
 Nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hen³txi³jah¹lo²su¹.
 Ain¹ta¹hē¹li¹. Ai¹nha²kxai³ hxi²kan¹nē³lxa³ju³ta²

kāin² o²la³kxi²sain¹sīn¹na²hē³li¹. Nxe³ju³ta²na²

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ sa²yo²we¹jah¹lo²su²

ye²ta¹hē¹li¹. 20 Nxe³to³ta¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³tū³ka³txi³su²

te²nāu³xa² txa²wā¹hxi²kan¹ti³su² te²nāu³xa² ain¹sxā³

i³ya²lut1si¹jau³su² i³yi¹li²hain¹ta¹hē¹li¹. Nx-

ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²kī¹la³kxain¹ta¹hē¹li¹.

21 Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹lai²li² I³sa³e²

nū³ka³txa² wxa²wa²su¹tū¹nhē³jah¹lo²su² te²ji¹xā¹. Nha¹jau³su²

nxe³sā²nha¹kxa²yu³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²te²jai¹tu³wi¹.

22 Jā¹nxe³kxa²yu³su² i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ txu¹ti³nāu³xa²

kwā³kxē¹na² ai³ain¹tāu³a² i³wā³wā³ta³kxi²sa²sī¹nhē¹li¹.

23 Je³su²jah³lo²la³ hai³txi³ i²ain¹ta¹hxa³hē²li¹. Hā²wxān³txa³

i³xain¹nū²la² e³kxi²sain¹te³nah¹lx¹: “Hxi²sxā³nho³jut3sū³ju³ta²

i²sī¹na¹hē³li¹. Nxe³ju³ta²na² oh³xan¹jah¹la²nāu³xa²

i³hen³txi³sain¹sīn¹te³nah¹lx¹: “Je³su²jah³la² ka³ten³su²

yxau²na³ni¹. Nxe³sain¹sīn¹na²hē³li¹.” Nyhain¹ta¹hē¹li¹.

Nxe³jau³xai²na² on²txi³khaix1sa²sī¹nhē²li¹. 24 Jā¹nxe³ha²kxai³la¹

txa²wā¹nū³ka³txa² ka³na³ki² sa²nī³kxi²tē³na² ā³nxai³nū²la²

i³hen³txi³sain¹sī¹kxa²yā¹nxe³jut3su² i²ain¹ta¹hē²li¹.

Nxe³ta¹ Je³su²jah³lo²la³ hai³txi³ i²ain¹ta¹hxa³hē²li¹.

Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²na² ā³ne³to³ti³he¹nxe³nx2ti³xa³wi¹

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nū³ka³txa²

e³ain¹jau³xai³tā² wa³su¹txi³ ā³ne³wxe³yah²lxa³lx¹.

26 Nxe³jau³xai³tā² i³ye³kxū¹ain¹te³nah¹lx¹: “Txa²wā¹sū³na²

A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² ju¹ta²na² ha³kxa¹

ye³khāuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ i³su²lhā³ain¹sān²ka³ty³

hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.

Nxe³te²kxa³kxa¹ kāin² wxi²kin³ti³ton³tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²

i³ye³kxū¹nē³lain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³nũ²la² ũ³wha²li¹txã³nxa² tẽ³nũ²la² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 ũ³wha²li¹jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³nũ²ka³txu¹tai²na² wãn³txa² ũ³wha²li¹jau³xa²
 a²yxo²ha³kxa¹ nxe³jau³su² tẽ³nũ²la² Je³su²jah³la²
 su²lhã³ain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ E³ma³u²thĩ³na² yau³son³nxa²ha¹te¹
 ã³wa²to¹te³lhã³ ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Yxã¹ta¹ ã³yit¹tũ²la²
 e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²sxi²ha² sxa³sxã³ ãu³xi²sẽ¹li¹. Ka³nxah³hi²nẽ³te³na³li¹
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³su² ha²kxai³ sxi²ha²

ã³wi¹yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxa²ha¹te¹ ã³wi¹nhũ²la²

ĩ³yain³te³lhã³ ã³wxe³ain¹nũ²la² yain³tũ³xa² hxi²tẽ³nha²nũ²la²

Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²ki³jau³su² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Hã²wxã³txa³ yain³tũ³xa² ha³la³tãu²lxũ¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³ju³tai²na² ĩ²ai¹nhĩ¹na¹ ã³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ain¹ta¹ ã³ye³wxe³ai¹nhĩ¹na¹ wã³sã² yxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

– Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nẽ³lhĩ¹na¹ ĩ³xi²ki³tãu³a²
 txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ka³lih³khaix¹nẽ³lhẽ²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ wa³su²txi³ ĩ³sa²yxau³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²

wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²

hxan³sxã³ ka³na³ka³nat³sxã³ wa²sa²so¹xi²nũn³ka³tu³

nxe³nũ³ka³txi³su² te²a² a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³

nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Ya²la³tu³ Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ka³te³nai²la¹wi¹,

Si³mãu²ah³la² ĩ²ye²ha²kxai³lu¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

– ĩ³xi²nha¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²

yxu²ha³kxa¹ ĩ³hau³ko³tũh¹sa²sĩn¹na²li¹. Nxe³ha²kxai³

sxi²ha² wi³xi²sĩ¹na¹ka³tu³ hã²wxã³txa³ yain³tũ³xa²

wxa²nxũ²xai³sa²sĩ¹nhĩ¹na¹ ã³ye³wxe³sa²sĩ¹nhẽ²li¹. Sĩ¹na¹jut³su²

Je³su²jah³la² ka³te³ti³yxau²na³li¹. Ye¹nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³yũ¹txi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ ĩ³hen³txain¹tĩ³kxai³lu² Je³su²jah³la²

hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² a²nxũ²kwai³wi³tãu³a² wxã³sxã³

ã³yũ²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wi¹lxo³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Yxã¹ta¹ on²tai¹nha²kxai³ nxe²e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– A²yãu³ka³txi³su² ji¹xã¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹nxe³ka²yan³ti³ta³ ĩ³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³

on²txi³nx2ta¹ji¹wi¹? 39 Txa²hxi²ka² ĩ² txa²yu³kxa² ĩ²

nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Wxa²wxai³sain³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³

yxo²ⁱ²syah¹lxin¹tu¹wi¹. Txai²li² a²yāu³ka³txi³sin²nxa³wi¹.
 Yxān¹ta¹ a²nū²khai³sa¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² a²yāu³ka³txa²hai³txi³
 a²sīn³ta³ yū²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²su³la³ yū²nxa³ha²kxai³
 nxe³te²jai¹tu³wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

40 Nxe³nū²la² a²hxi²ka² wā²nā³ū¹hi² a²yu³kxa² wā²nā³ū¹hi²
 nxe³sxā³ wā²nā³ū¹ta³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxe³ta¹
 ka³lih³khai¹ain¹kxan²ti³ hai³txi³ yxo²ⁱ²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Nxa²ha¹te¹ āh¹ ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Yain³txa² ū³hū¹sah¹lxī³hē¹li¹. Ī³yain³te³la¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³nū²la² ai³na² hi³nha²te²a² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 43 Ai¹nha²kxai³ wxa²nhi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². 44 Nxa²ha¹te¹ āh¹
 ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Nxe³na¹ju³tai²li² ī³yau¹ū³nx2ta¹tai¹tu³wi¹. Txa²wā¹sū³na²
 ha³teh³nxā³nxa² yxo²ha³kxa¹ ya²la³tu³tai¹tu³wi¹.
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ya²la³tu³ti² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ī³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² wān³txa² ya²la³tu³ti²
 Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wān³txa² ya²la³tu³ti² nxe³tai¹tu³wi¹.
 Sa²yo²we¹nha²sxā³ kāi³ta³lun²na¹hē³li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

45 Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxa³tā²
 ī³la³kxi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

46 — Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxa²
 ī³yau¹ū³sa²jau³su² nxe³te³nah¹lxī¹: “Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² kāin² ye³khāuh³lxa³ti³sān²nū²la²
 ya³lu²tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³
 ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxa²
 nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

47 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a²
 ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³ju³ta² ī³āin²ta³kxi²nha²sxā³
 Je³su²jah³la² yxo²ⁱ²ain¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹kxa² yo³ha² ā³wa²su¹ti³hi¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
 Je³ru³sa³lē²thī³na² ī³hen³txi² ā³si³wxe³ka³tu³ hu³

a²nū²a² nū³ka³txa² ka³lxa¹txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹
 ī³hen³txi³txain¹yah³lxī³hē¹li¹. 48 Nxe³jau³jau¹xai²na² wān³txa²
 tī³yau³xu¹tai²na² ī³ye³kxū¹jau³xu¹tai²nān²tu³ Txai²na²
 sa²kxai³lu² sa²yo²we¹nha²sxā³ kāi³ta³lu²na¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³ju³tai²na² ā³ye³yo²nū¹kxa² nū³ka³txi³su² yah³lxī¹lxī¹.

49 Nxe³yah³lxī¹nha²kxai³ ye³jen¹na² Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² ī³sa²si¹hā³ū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²
 Txa²wā¹wī³na² ī³ye³kxū¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³ha²kxai³
 Je³ru³sa³lē²thī³na² wah³nxe² yxau³jah¹lxī³sā²nhē³li¹. Sū³na²
 Yāu³ka³txa² a³ka³nxa² wxā³sxā³ ā³si³tē³kxi¹nx2ti³hī¹na¹
 ī³hxi²ka¹ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

*Je*³*su*²*jah*³*la*² *oh*³*nāu*³*a*² *wxa*²*ka*³*la*³*ye*²*jau*³*su*²
 50 *Ī*³*ye*³*ta*³*lun*²*nū*²*la*² *a*²*sa*³*wi*³*ha*³*lxa*² *ā*³*sa*²*so*¹*nū*²*la*²
*Je*³*ru*³*sa*³*lē*²*thī*³*na*² *a*³*li*³*ain*¹*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². *A*³*li*³*nū*²*la*²
*Be*³*tān*²*ya*³*thī*³*na*² *ai*³*ain*¹*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². *Ain*¹*ka*³*tu*³
*ā*³*yit*¹*tū*²*la*² *a*²*hxi*²*ka*³*la*¹*nha*²*ta*²*hxai*²*hē*¹*la*². *Nxe*³*sxā*³
*wān*³*txa*² *wi*¹*lhin*¹*ti*³*hit*¹*jau*³*su*² *a*²*sa*³*wi*³*ha*³*lxa*² *ne*³*nxē*³*na*²
*ī*³*ye*³*kxi*²*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². 51 *Nxe*² *ī*³*ye*³*kxi*²*tāu*³*a*² *ā*³*waix*³*sxā*³
*oh*³*xa*² *ka*³*la*³*xi*²*ye*²*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². 52 *Nxa*²*ha*¹*te*¹
*a*²*sa*³*wi*³*ha*³*lxi*³*nāu*³*xu*¹*ta*²*kxai*³*lu*² *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*²
*sa*²*nēn*¹*kxi*²*jau*³*su*² *e*³*kxain*¹*nū*²*la*² *Je*³*ru*³*sa*³*lē*²*thī*³*na*²
*ka*³*lih*³*kxi*²*sxā*³ *ā*³*wā*³*lain*¹*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². 53 *Nxain*¹*ka*³*tu*³
*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *sxi*²*ha*² *ā*³*wih*¹*to*³*hain*¹*sxā*³ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*²
*sa*²*nēn*¹*kxi*²*to*³*hain*¹*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*².

João

¹ A²wān³txi³khai³su²jah¹la², ka³te³na²si³yxau³tāu³su²nxe³jau³su²
 jah¹la² Txa²wā¹si³kxã³nāu³u¹ta²na² A²wān³txi³khai³su²
 a²nũ²a² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². A²yen³kxa² yũ²nxa³ha²kxai³
 so¹lxĩ³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². nxe³tāu³u¹ta²na² jah¹la²
 Jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² A²wān³txi³khai³su²
 yxau³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Si³yxau³tāu³la³
 Jah¹la² sa²kxai³lu² yxau², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³la³
 yxau², txa²wā¹si³kxã³nāu³u¹ta²na² nxe³ya³yhu¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²wān³txi³khai³su² Jah¹lain²txi³, Txa²wā¹sũ³na²
 Si³yxau³tāu³ain²txi³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
 hxi²ka² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wet1sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²yen³kxa² we¹txa³kxe³su² wā³ko³kxe³su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
⁴ A²wān³txi³khai³su² Jah¹la² sa²kxai³lu² ka³te³na² si³yxau³tāu³su²
 tāu³a² sa²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
 sa²kxai³lu¹ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ũ³hũ¹nhẽ³lha²kxai³, tĩh³na²
 wain³tĩh³na² so¹lxĩ³ wi¹tĩh³na² so¹lxĩ³ i³yau¹ũ³nẽ³lha²kxai³,
 nxe³sxã³ sa²ha²te¹kxi²nẽ³jut3sũ³nxe² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 nxe³te²kĩ³na¹xai²na¹ sa²hau³ko³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
⁵ Nxe³sxã³ sa²ha²te¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³nxah³ju³ta²
 sa²ha²tet1sa²tẽ³na³la². Nxe³kxan²ta² hxi²kan¹txi³ a²ta³a²
 hxi²ka², ka³nxah³ta² a²wa³kxên³yah³la² hxi²ka², ko³nxe³ti³
 kãi³si¹nhẽ³jah¹la² hxi²ka², wxa²nũ¹li²nxa³wa². Ha³lo²a²
 nxe³jut3sũ³na³la².
⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹
 i³sa²si¹hã³kxe³su² jah¹la² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 txa²wā¹ha³lo²ai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁷ Wxã³nũ²la²
 sa²ha²te¹kxi²nẽ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu² ũ³yhe³ka¹tẽ³te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
 hã¹nxe³ti³xa¹ Sũ³na² sa²yo²wet1si¹nhẽ³jau³nũ³su² Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁸ Hai³txi³ Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lo²la³ sa²ha²te¹kxi²nẽ³jah¹lo²su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Hã¹nxe³sxã³ sa²ha²te¹kxi²nẽ³jah¹la² ũ³yhe³ka¹tẽ³te³lhxã³ Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁹ Yxãn¹ta¹ kwên¹ta²na²
 sa²ha²te¹kxi²nẽ³jah¹lo²khai³xa², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 sa²ha²te¹kxi²nẽ³jah¹lo²su² jah¹la², txa²wā¹ha³lo²ai²na²
 ã³wxã³te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la².
¹⁰⁻¹¹ A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³xai²na²
 yãn³ta²na² wet1sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹

kwên¹ta²na² ha³lo²ai²na² wxã³ye²yhain¹kxan²ti³
 hxi²kan¹kxan²ti³ ha³lo²an¹tũ³ka³txi³la³ hã¹nxe³sxã³
 wã³txi³nũ¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³kxan²ti³ a²ka³lxa¹ta²
 sxi²ha² ã³wxã³ye²yhain¹kxan²ti³ a²ka³lxa¹ti³su² te²la³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³la³ha²kxai³ ã³yo²o³tũ²ain¹to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 12 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³na³ki² on³tãu³su² tãu³a¹
 ã³yo²o³tũ²yah³lxi³ka³tu³ sa²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— A²nxe³tãu³su² tãu³a¹ yo²ha³kxa¹ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 wẽ³ha³lxa²la¹i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² hxi²kan¹txi³
 i³wẽ³ha³lxi³lo³tain¹jau³su² yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Sũ³na²
 wẽ³ha³lxa² wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³ju³ta²sa¹: Hã¹nxe³sxã³
 Sũ³na² wẽ³ha³lxi³lo³kxe³su² te²nãu³xa² so¹lxi³
 Sũ³na² wẽ³ha³lxi³te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
 hxi²kan¹khai¹nxe³kxan²ti³ a²wẽ³sa² we¹kxa² yuh³xai²nãn¹te²
 wẽ³sa² so¹lxi³ wet¹sa²kxai³, a²nũ²a² a²ẽ¹nãu³a¹
 wẽ³nhĩ²nha²kxan²ti³ yuh³xai²nãn¹te² wẽ³sa² so¹lxi³
 wet¹sa²kxai³, in³txa² txu¹ha² ten³nha²yu³kxan²ti³
 yuh³xai²nãn¹te² wẽ³sa² so¹lxi³ wet¹sa²kxai³ te²ju²hẽ³la².
 Jã¹nxe³sxã³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³lo³kxe³su² te²a² a²nũ²a²
 Je³su²jah³la² sa²we¹tain¹te²su² te²nãu³xa² so¹lxi³
 wẽ³ha³lxi³lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ A²wãn³txi³khai³su² jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ha³lo²ai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Txa²wã¹nũ²ãin²ti³ wen¹nũ²la² a²nũ²khai³su² wen¹nũ²la²
 ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Jũ¹nxe²
 kxãn³su² yxau³ya³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²ya³li³nãu³xa²
 a²ye³na² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I²ain¹ju³ta²su¹: A²wãn³txi³khai³su²
 jah¹lai²na² wxi²kin³ti³ton³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹wĩ³na²
 si³yxau³jah¹lo²khai³xa² a²ki³lha³lxa² hã¹nxe³te²a², hã¹nxe²
 we¹kxe³su² te²a² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³ton³khai³1ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ kãin² hãun²ya¹ta² wi¹lhin¹jah¹lo²su²
 nxe³ha²kxai³ a²ya³la³lyau³tu³ a²si³yxau³tãu³su² nxe³ha²kxai³
 ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²i³kaix¹sxã³, Je³su²jah³la²
 hxi²kan¹khai³1ju³ta² i³yau¹ũ³nhẽ³te³lhxã³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² txa²si³yo³na¹ wxã³jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹
 sa²sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khai³1jah¹lai²la¹i¹, yãn³ta²
 yũ³sa²nxa³hĩ¹nu¹ta²na² yxau²xai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Jah¹lai²na² kãin² hãun²ya¹ta² wi¹lhin¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ kãin² hãun²ya¹ta²
 wi¹lhin¹sxã³ a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ ki³na¹xai²na²
 whã²na¹, sa²hau³ko³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Jã¹nxe³ju³ta²sa¹
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² Sũ³na² wã²nxa³kxa² so¹jah¹lo²su²

ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lu¹tai²na² Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² tẽ³nũ²la²
txa²wã¹si³yah³la²nãu³u¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²la¹wa². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Sũ³na²
a³lxi²nẽ³kxe³su² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ Sũ³na² yen³nãu³a¹
ã³wa²sut¹sxã³ yxau²xai³la³kxi²nẽ³jau³nũ³su² ya²la³lyau³xan²tu³
ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². 18 Jã¹nxe³jau³su² Sũ³na²
Si³yxau³tãu³la³ hxi²kan¹txi³ yuh³xai²nãn¹tu³ka³txi³ki³na¹xai²na²
ĩ²ki³jah¹lo²sxa³wa². Yxãn¹ta¹, A²ta²ha² hã¹i¹nxe³te²a² so¹lxi³,
Txa²wã¹wĩ³na² A²ta²ha² so¹lxi³ a³lxi²khaix¹nxe³kxe³su² te²a²
so¹lxi³ yxau²xai³ya³nhẽ³lain¹sxã³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
wxa²ye³ka¹tũ¹nhẽ³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²wãn³txi³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³la¹
Be³tãn²ya³thĩ³na² he¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹
a²nũ²a² nũ³ka³txa² wã³nxĩ¹te² nũ³ka³txi³su²
ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa², Le³vi²ta³ nũ³ka³txi³su²
ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a²
nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹te²nãu³xa²
hi²sen³kxai³lu² ĩ³sa²si¹hã³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²
nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ha¹txain¹sxã³ ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

– Wxã²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² ta³nxa² a²nũ²a² ã³su² ta³nxa²
nhĩn¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Nxe³nxa²ha¹te¹
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wai³wain³ki²txi³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Ti³he¹nxẽ²nxa³wi¹. Hai³txi³ Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²txã³wi¹, txai²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Wxã²na² E³li²ah³la² nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Ti³hex¹te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹wi¹? Ju¹ta²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² kxã³nhxi¹nu¹tai²na² e³ain¹jau³xa²
a²nũ²a² wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lo²nu³su² e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

– Ti³hex¹te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

– ĩh¹nxe³ju³tan¹nũ²su²khaix³nhĩn¹ji¹wi¹? ĩ³wa²lũ³xi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Sa¹nhĩn¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ĩ³sa²si¹hã³sain¹sĩn¹tũ³ka³txa²

ĩ³wa²lũ³xain¹nha¹txai²li¹. Ĩh¹nxe³kãĩ³jah¹lo²sa²nhĩn¹te²la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxí¹:

– Txai²li¹ ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a² ai³sxã³
ĩ³ye³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹. Ĩ³ye³kxi²na¹te³nah¹lxí¹:

“A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxã³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²nãn²tu³
ã³wxã³tĩh³na²nũ³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
wxa²hau³ko³nha¹jah³lxí³hẽ¹li¹.”

Nxe³jau³xai²na² kxã³nhxĩ¹nãu³u¹tai²na² I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

24-25 Nxe³nxa²ha¹te¹ wxã³yain¹tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu¹
fa³ri³se²a² ye²te²nũ³kã³txa² ĩ³sa²si¹hã³kxe³nũ³kã³txai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxí¹:

– Nxet³si¹lxí¹. “Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²su²
te²txã³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³: “E³li²ah³lo²su² te²txã³wi¹.”
Nhĩ¹nha²kxai³: “Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² te²txã³wi¹.”
Nhĩ¹nha²kxai³, nhi¹lxí¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu³, ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³
a²nũ²a² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹ju³ta² kãĩ³nhĩn¹ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

26-27 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
ĩ³wa²lũ³xain¹jau³xa²sa¹:

– Txai²li²ĩ³yau³xa² so¹lxí¹ a²nũ²a² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹to³ha¹wi¹.
Yxãn¹ta¹jah¹la² wxa²nũ³kã³txi³nãu³a¹ yxau²xai³ya³nx2ti³jah¹la²,
txa²si³yo³na¹ wxã³ya³nx2ti³tu¹wi¹. Jah¹la²
ĩ²ain¹yah³lxí³te²sxã³lxí¹. A²nxe³jah¹la² sa²sen³sai¹sa²sxã³
hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³te²sa²jau³su² jah¹lai²na²
wã²la² yu³hẽ²ta³lxí³nha²ka³lo³a² hai³txi³ txai²li² hxi²kan¹txi³
sa²yo²thu¹nha²sxã³ sa²yu³ta²la³kxi²te²nũ³nhũ³te²txã³wi¹,
hxi²kan¹jah¹lo²sin²nxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ³kã³txa² ã³tĩ³xain¹tũ³kã³txa²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹ Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lai²na² sxi²je³na² Be³tãn²ya³thĩ³na² Jor³tãu²yau³xa²
a²yan¹yo²ha³ti³nhãn¹je³na² yxau³sxã³ a²nũ²a² ã³xa² ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹ wãn³txai²na²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lo²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 ãñ³tĩ³yhaiñ¹nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹
 e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah¹lo²su² na³li¹.
 Ye³jen¹na² ya³lu²kxi²nẽ³tu¹wi¹. Txa²wã¹ko³nxe³ti³
 kãĩ³ki³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³txai²li¹. Ka³yxuh³xa² hũ³sxã³
 O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²la¹i¹. O³ve²a² Wẽn³sa²
 ĩ³ya²lu¹ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ye³jen¹na²
 a²nũ²a² ã³xa² ĩ³ya²lu¹tain¹tu¹wi¹, jah¹lai²na²su¹.
 30 A²nxe³jah¹lai²na², ha³la³je³nai³tã² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹.
 Na¹te³nah¹lxi¹: “Txa²si³yo³na¹ wxã³jah¹lo²nũ³su²
 sa²sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹, yãn³ta²
 txai²na² a³li³la¹nhxa³hĩ¹nu¹tai²na² yxau²xai³jah¹lo²su²
 ha²kxai³lu¹.” Nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. 31-34 “Je³su²jah³lai²na²
 hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹xã¹.” Na¹ta¹ kxãn³su²
 a³la³kxi²sa²hxai²nxa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ kwẽn¹tai²na²
 a³la³kxi²na¹nhai¹. Ha³la³je¹nai³tã² Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta²
 ye³kan¹sxã³ a³la³kxi²na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹ju³ta²sa¹: Kxã³nxai³tã²
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³sa²sxã³, a²nũ²a²
 ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹te³lhxã³ ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹.
 ĩ³sa²si¹hã³sa²sxã³ ĩ³ye³kxi²sa²te²an¹jau³kxai³la¹:
 “A²hxi²kan¹khaix1jah¹lo²nũ³a² ye³kan¹txa²hẽ³li¹.
 Ye³ka¹nĩñ¹ju³ta³nũ³a²sa¹: Ye³jen¹nãu³a¹ Txa²yãu³ka³jxah³la²
 Wi¹lhin¹jah¹la² a³ka³nxi²xi²sxã³ kwa³sxa³hũ³sxã³
 a³ka³nxi²xi²ka³tu³ a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³
 ã³ka³la³ki³wẽ³kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxe³su² jah¹la² sa²kxai³lu²
 kwa³sxa³hũ³sxã³ ã³ka³la³ki³wẽ³kxi²kah³lo²su² jah¹la²
 sa²kxai³lu² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Te²a²
 ye³kan¹txa²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³ wxa²nũ³ka³txi³
 ĩ³nxai²na² sa²hau³ko³nx2ti³sxã³ Txa²yãu³ka³jxah³la²
 ã³nxũ²kwai³wi¹ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹.” Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 wãn³txa² ĩ³sa²si¹hã³sa²te²an¹jau³su², sain¹na²hẽ³li¹. Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² wãn³txi³kxai³la¹, ãh¹ ĩ³ye³te²an¹jau³kxai³la¹:

— Sain¹na²hẽ³li¹. Sain¹ka³tu³ta¹ ha³lo²a² nxe²xai³nũ²la²,
 hã²wxãn³txa³ ten³sa²ka²la¹sxã³ ĩ²a¹hẽ³li¹. ĩ²a¹tãu³
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² kwa³sxa³hũ³sxã³
 a³ka³nxi²xi²ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² a²ka³la³ki³nãu³ai²na²
 sa²kxai³lu² ã³ka³la³ki³wẽ³kxain¹na²hẽ³li¹. Ju¹ta²
 ĩ²a¹hẽ³li¹. ĩ²a¹ka³tu³: “Hã³xã¹, Je³su²jah³lai²na²
 hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹xã¹.” Nxe³jau³xai²na² a³la³kxi²na¹hẽ³li¹.
 Na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²hxi²kan¹khaix1nxe³ju³ta²

ye³ka¹na¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxī¹:
 “Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹i¹. Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ A²ta²hai²la¹i¹. Ya³nx2ta¹i¹.” Jo³āu² Ba³tis²jah³la²
 wān³txa² a²sa³wi³ha³lxa² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²wi¹lhī¹na² a²sa³wi³ha³lxi³lo³jau³su²
 35-36 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Jo³āu²
 Ba³tis²jah³lai²na² yxau², a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a²
 yxau³yai¹ni², nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ai³sxā³
 wxa²ha³nāu³hain¹na³na¹. Nxe³te²i³, Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu² ten³sa²yxō²ka²la¹nha²tāu³ ĩ²ju³tan¹jau³kxai³lu¹:

– Jah¹la² wi¹lī²jah¹lxī³hē¹li¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 ĩ³sa²si¹hā³ū¹nhē³kxah¹lo²su² na³li¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²la¹i¹.
 Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². 37-38 Ain¹nxa²ha¹te¹
 a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² wān³txai²na², ain³kxi²te³na¹
 ā³na¹yah³sxā³, Je³su²jah³la² aun³ti² ĩ³hi¹txai³li²ya³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ya³te³na¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³yxō²o³tā³xi²sxā³
 ten³sa²wa²nha²tāu³, ĩ³hi¹txai²ya³jah¹lo²nāu³xai²na² ĩ²tāu³,
 ĩ³wā³txain¹te³nah¹lxī¹:

– Yā¹te² ā³ten³sxā³ ĩ³hi¹txai³li²sa¹hin¹ji¹? Je³su²jah³la²
 wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Te³nah¹lxī¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. ĩ¹ti¹la³ta³ yxau³nhīn¹ji¹?
 Ha¹lin¹jah¹lo²nāu³xa² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². 39 Te³nah¹lxī¹:

– Wxā³sxi²sa²hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³hī¹na² ā³yān³wa²su¹ta¹hxai²hē¹la². Ya³ka³tu³
 ai³sxā³ Je³su²jah³la² sxi²ha² yxau³thi³na² ĩ²ya³sxā³,
 ā³yā³sū²na³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la². 40 Nxe³ju³tai²na²

ha¹lin¹jah¹lo²nāu³xai²nān¹jah¹la², a²ĩ³lxa² Ān³tre²ah³la², Si³māu²
 Pe²jah³la² a²lon³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²,
 Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ain³kxain¹nū²la² Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 41 Nxe³nxa²ha¹te¹ kwēn¹ta²kxai³lu¹ Ān³tre²ah³lai²na²
 sa²kxai³lu² ā³sxā³, a²lon³yah³la² Si³māu²ah³lan²tu³ ān³ten³sxā³,
 ā³yā³nā³tĩ³xi²yhu¹te²ka³ka¹:

– Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²nū³su² jah¹la² ĩ³ha¹txi²si¹na¹li¹.
 Ān³tre²ah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². 42 Ain¹ka³tu³
 a²lon³yah³lai²na²tē³sxā³ Je³su²jah³la² a³ya³txi¹xi²ya³ta¹hxai²hē¹la².
 Ain¹sxā³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Si³māu²ah³lai²na²
 wi¹wi¹nxe² ĩ²ain¹sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

– Wxāi²na², Si³māu²ah³lo²si¹lxī¹. Jo³āu²ah³la² tah²si¹lxī¹.
 Yxān¹ta¹ Se²fah³lo²su² ĩ³yī¹li²nhān¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te²ĩ³lxai²na², Se²fah³lo²su² nxe³te²ĩ³lxain²txi³.
 Pe²jah³lo²su² nxe³te²ĩ³lxain²txi³, ka³na³ka³na³te²si³yxau³tāu³a¹

so¹lxi³ te²ju²hē³la². Ī³yī¹li²nha²jau³xa² a²si³yxau³tāu³a¹,
Tah³lxi³hū³jah¹lo²su², nxe³te²ju²hē³la².

Je³su²jah³la²kxai³ Fi³li²pah³la² Na³ta³na³e²lah³la²
ĩ³kaix1so¹ain¹jau³su²

43-44 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
sa²kxai³lu¹:

— Ka³li³le²a²ko³xa² ã³nxa³la¹tū¹xã¹. Nxe²xai³te²i³
Fi³li²pah³lai²na² ne³khau²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²

Fi³li²pah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thĩ³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³,
Ān³tre²ah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thĩ³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³,

Pe²jah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thĩ³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³,
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹

Fi³li²pah³lai²na² a³ya³ti²te²an¹jau³kxai³lu²:
— Ā³si³tē³la³kxi²sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 45 Nxe³te³na²

Fi³li²pah³lai²na² sa²kxai³lu² ai³sxã³ Na³ta³na³e²lah³la² sa²kxai³lu²
ĩ³ha¹txi²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² a³ti²sĩ¹na¹li¹. Je³su²jah³lo²su²
na³li¹. Na³sa³re²thĩ³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³,

Jo³se²ah³la² tah²yah³lo²su² ha²kxai³ nx2na³li¹.
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²

Moi³se²ah³lu¹tain²txi³ ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:
“A²nũ²a² wxã³nũ¹nhē³jah¹lo²nũ³su² na³li¹.”

Nxe³ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nũ³ka³txu¹tain²txi³ ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

“A²nũ²a² wxã³nũ¹nhē³jah¹lo²nũ³su² na³li¹.” Nxe³ha²kxai³
ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ũ³wha²li¹la³kxi²nē³kxah¹lo²su²

Je³su²jah³lo²su² na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 46 Ta¹
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe²nx3nhai¹. Na³sa³re²thĩ³na² tōn¹tũ³ka³txa², a²nũ²a²
wi¹lhin¹te²la³ yũ³te²la¹ku², nxa¹nhai¹. Na³ta³na³e²lah³lai²na²

wãn³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tē³na¹ Fi³li²pah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ā³wxã³sxĩ²txa²sa³ku¹. Ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxe³nxa²ha¹te¹
Na³ta³na³e²lah³lai²na² ã³wxã³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²

wãn³txi³kxai³lu¹, ten³sa²ka²la¹sxĩ²sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²su² wxã²na³li¹. Ta²ko¹ta²kon¹txi³

ĩ³ye³kxi²nĩn¹nha²jah¹lo²sxa³i¹. I³sa³e²nũ³ka³txi³khai³yah³lai²la¹i¹.
Ta¹hxai²hē¹la². 48 Nxe³te³na¹ Na³ta³na³e²lah³lai²na²

wãn³txi³kxai³lu¹:
— Īh¹nxe³ju³ta² ĩ²sa²te²sin¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Yxãn¹ta¹:
— Fi³li²pah³lai²na² ĩ³kaix1txa²nxa³hĩ¹na¹, ha³lu³ha³lu²ka³ta²

yu³hē³na¹ yxaun¹nhĩ¹na¹, ĩ²nxa²ha¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
ta¹hxai²hē¹la². 49 Nxe³nxa²ha¹te¹ Na³ta³na³e²lah³lai²na²

wãn³txi³kxai³lu¹:
— Īh¹nxe³ju³ta² ĩ²sa²te²sin¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Yxãn¹ta¹:
— Fi³li²pah³lai²na² ĩ³kaix1txa²nxa³hĩ¹na¹, ha³lu³ha³lu²ka³ta²

yu³hē³na¹ yxaun¹nhĩ¹na¹, ĩ²nxa²ha¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
ta¹hxai²hē¹la². 49 Nxe³nxa²ha¹te¹ Na³ta³na³e²lah³lai²na²

wãn³txi³kxai³lu¹:
— Īh¹nxe³ju³ta² ĩ²sa²te²sin¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³tāu³a¹ A²tah²si¹lxi¹. I³sa³e² nū³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³ka³t3si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 50 Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— “Ha³lu³ha³lu²ka³ta² yu³hē³na² yxau¹nhī¹na¹
i²nxa²ha¹li¹.” Nxe³nxa²ha¹li¹. Nxe³nxa²ha¹jau³xai²na²
so¹lxi³ ain³kxi²san¹ka³tu³ yxo²i²sa¹lxi¹. Yxo²i²sa¹nha²kxai³
a²yen³kxa² ā²la² nū³kxūn³khai¹nxe³ju³ta² i²in¹tu¹wi¹.
51 A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. Yxan¹nāu³a¹
oh³sī³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ ā³nxū²kwai³hai¹sxā³, oh³xan¹ta²
nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ ka³nxi²xi²sxā³ Txa²wā¹sū³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² yxau³na¹tāu³a¹
ka³nxi²xi²sxā³ a³ya³ti², wa³li² ka³la³xi², jā¹nxe³to³hi²,
nxe³kxi²sain¹to³tu¹wi¹. Nxe³kxi²sain¹ju³ta² wxāi²na²
i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

2

Ka²na³thi³na², in³txa² txu¹ha² wa²ko³li²nyha¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tu³,
nū¹ā¹thi³na² a²i³lxa² Ka²na³thi³na², Ka³li³le²a²ko³xa²
nxū²kwai³ye³lan¹thi³na² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāu³a¹
a²nū²a² txu¹ha² wa²ko³li²ta¹hxai²hē¹la². Wa²ko³li²ju³tan¹te²ka³ya³tu³tx
a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² yain³txa² i³yai³ni²,
yain³txa³yau³xa² i³na², nxe³te³lhxā³ ka²la¹tain¹sxā³
i³kaix1tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la²
a²hā³ka³nū²la³ he¹yain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². 2 Ain¹ka³tu³,
a²wa³kxēn³yah³la² sa²kxai³lu² i³yain³te³lhxā³, Je³su²jah³lain²txi³
i³ka²la¹ti², Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xain²txi³
whāi²na¹, i³ka²la¹ti² yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxe³te³na¹
i³yai³nain¹te³na¹ a²yain³txi³yau³xa² hxn³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Hxn³kxain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²hā³ka³nū²su²
te²kxai³lu¹ a²ki³lha³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²yain³txi³yau³la³ hxn³kxain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ta¹:

4 — Hā³ka³nāi³. Nxe³sa¹nxi¹. I³kwā³na³sa²sān²txa³hē¹ni¹,
Txa²ha³lo²a² hau³ko³nxa³xi¹. Je³su²jah³la² wān³txa²
ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²hā³ka³nai²na²
wān³txi³kxai³lu¹, sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² a²sa³wi³ha³lxa²
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wān³txa² a²ten³jau³jau¹xai²na²
i³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³ sa²yo²we¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
Ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxe³ju³ta², kwa³ta³la² tah³lxēn³su², nē³nha¹li¹
nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ ye²ta¹hxai²hē¹la². Kāin²khai¹nxe³tēn³su²
tam3bo²rē³tēn³yā¹nxe³tēn³su², i³yau³xa² Ju³te²a² nū³ka³txa²

wxa²hi³la³kxi²nha²jau³nũ³su² wxe³tên³su² ta¹hxai²hê¹la².
 7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, sxi²ha²
 a²wa³kxên³yah³la² a²sa³wi³ha³lxai²na² i³kwa³na³te³nah¹lx¹:

— I³yau³xa² ũ³whi¹sai¹sxã³, tē¹nai²na² yxo²ha³kxa¹
 ã³nê¹ne³ki¹jah¹lx¹hê¹li¹. Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ka³ty³
 ã³nê¹ne³ki¹ki¹khai¹ain¹ta¹hxai²hê¹la². 8 Ain¹ka³ty³ta¹:

— Tē¹nai²nãn¹jau³xa² ũ³whi¹sai¹jah³lx¹sxã³,
 i³yai³nain¹tũ³ka³txai²na² wxa²hau³ko³jah¹la², tē³sxã³
 ũ³hũ¹jah³lx¹hê¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hê¹la².
 Nain¹ka³ty³ sxi²hai²na² a²sa³wi³ha³lx¹nãu³xai²na² sa²kxai³lu²,
 jã¹nxain¹ta¹hxai²hê¹la². 9 Ain¹ka³ty³, i³yai³nain¹tũ³ka³txai²na²
 wa²hau³ko³jah¹lai²na² a²yau³xai²na² i³na²sain³tãu³:

— Yain³txi³yau³xa² wi¹jau³xai²la¹i¹. Ta¹hxai²hê¹la². Yxãn¹ta¹,
 i³yau³xa² so¹lx¹ Je³su²jah³la² sa²yat¹sxã³ sa²we¹jau³su²,
 ta¹hxai²hê¹la². Yxãn¹ta¹, ju¹ta²na² a³la³kxain¹nxa³kxe³su²
 wxa²hau³ko³jah¹lai²na² i³na²ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ju³ta², a²sxi²ha²
 a²sa³wi³ha³lx¹nãu³xai²na² so¹lx¹ a³la³kxain¹ta¹hxai²hê¹la².
 10 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxa²hau³ko³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, i³ye³sxã³
 a²wẽ³sã¹yah³la² i³kaix¹sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Nxet³sã¹lx¹. A²yain³txi³yau³xa² wi¹khai¹nxe³jau³xai²la¹i¹.
 A²nũ²a² ã³xa² o²la³kxain¹jut³su² nxe³te³nah¹lx¹:
 A²wi¹lhĩn¹khai¹xa² a²yain³txi³yau³xa² wi¹khai¹nxe³jau³xa²
 ũ³hũ¹nẽ³sãn²ka³ty³, hã²wxãn³txa³, kãin² i³na²nũ²la²,
 ã³ta³lo³hê²ti²jau³xan²ty³, kũ³we²ki²la² o³nxa³jau³xan²ty³,
 i³na²te³lhxã³ ũ³hũ¹nẽ³te²ju²hê³li¹. Yxãn¹ta¹ wxã²li²
 nxe²nxã³lx¹. A²yain³txi³yau³xa² wi¹khai¹nxe³jau³xa²
 ũh³wxe³sã²nĩn¹ka³ty³, hã²wxãn³txa³ kwên¹ta²na² so¹lx¹
 wi¹khai¹nxe³jau³xai²na² ũ³hũ¹sa¹nhĩn¹te¹ni²ti¹. Ta¹hxai²hê¹la².

11 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² Ka²na³thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xa²
 nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na² yxau³sxã³ nũ³kxũn³txi³ kãi³ju³ta²na²,
 nũ³kxũn³ ã³si³wxe³ta¹hxai²hê¹la². Kãi³ain¹te³na¹,
 Je³su²jah³la² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i²i², a²sa³wi³ha³lx¹nãu³xa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² yxo²i²i²
 nain¹ta¹hxai²hê¹la².

12 Nũ²la², ye³jen³nãu³a¹ Je³su²jah³la² a²hã³ka³na²
 a²lon³ti³tãu³xa² a²sa³wi³ha³lx¹nãu³xa² ain¹sxã³
 Ka³far³na³ũ²thĩ³na² tē³li³yhu¹sxã³ aun³ti² si³ka³la³hxi²sxã³
 ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². Yxãn¹ta¹ ye³ka³lx¹txi³
 a³la²nain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la².

Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³ o²la³kxi²jau³su²

13 Nũ²la² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³yãn³ki³nũ²kxi²xi²sxã³
 i³yain³yah³lx¹ju³ta² ha³lo²a² yau³son³ye²ta¹hxai²hê¹la².
 Yãn³ta²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxa³tãu³a¹
 ã³wa²to²hi²sxã³ nũ³kxũn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hê¹la².

Nxe³ju³tu¹ta²kxai³lu² sa²wa²lha²so¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi²te³lhxã³
 i³yain³yah³lxi³to³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³je³na³kxa² a²i³lxa²
 Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², ha³lo²a²yain³te³lhxã³ ah³lxi³je³na³kxa³,
 yau³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, Je³ru³sa³lê²thi³na² wa²li³nhê¹ka³tu³,
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². 14 Ain¹ka³tu³
 ka³yxuh³xa² ã³yho²hain¹tũ³ka³txa² yxau³sxã³, po¹na² ã³yho³hi²,
 o³ve²a² ã³yho³hi², kwa³sxa³xa² ã³yho³hi², nxe³ju³ta² Je³su²jah³la²
 i²ha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa² ã³yho³hi²ki³ta³ka³lo³nũ³a² sa²yat1sxã³
 o²la³kxi², nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² i²ha²kxai³ ta¹hxai²hê¹la².
 15 I²ain¹tãu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ hu³kkê¹ha² wê³sa²
 so¹sxã³, ka³yxuh³xa² i³si³wxai¹ki³ti³nha²nũ³a² sa²xu³kxi²sxã³
 we¹ta¹hxai²hê¹la². Wet1sãn²nũ²la² a²nũ²a² nũ³ka³txai²na²
 yxo²ha³kxa¹ i³yo²la²tã³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hê¹la². Ka³yxuh³xa²
 yxo²ha³kxa¹ i³yo²la²tã³ha³lo²sai¹xi², ã³yho³hi²ki³ta³ka³lo³a²
 sa²ya¹tũ³ka³txa² yxau³ain¹ta³ka³lo³a² nũ³kkxũn³txi³
 wxa²wa²yat1sa²tã³si³ka³la²kã¹kxai¹ni², ã³yho³hi²ta³ka³lo²ai²na²
 wxa²sa²tã³yxu¹kã³kxai¹ni², yain¹ta¹hxai²hê¹la².
 16 Nxe³ka³tu³ kwa³sxa³xa² ã³yho³hi²tũ³ka³txa² yxo²xũn³txi³
 i³ye³kkxain¹te³nah¹lxi¹:

— I²sah¹lxi³sã²lxi¹. A²yen³kkxai²na² yxo²ha³kxa¹
 sa²so¹sxã³ ha³lo²a² wa²li³jah³lxi³hê¹li¹. Txa²wi³na² sxi²ha²
 ã³yat1jah³lxi¹lxi¹. Thi³nã³xa² ã³yho³hi²yah³lxin¹thi³na²
 i³ya¹kkah¹lxi¹lxi¹. Hxai²kxi²ai¹jã¹nxe³yah³lxi³txa³hê¹li¹.
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hê¹la².

17 Nxe³ju³ta², a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
 i²ain¹ka³tu³, Txa²wã¹sũ³na² a²ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xa²
 sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hê¹la².

— Txa²wi³na² sxi²ha² a³lxi²khaix1sa³nhai¹,
 i³ya²lut1sain¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³nũ¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Nxe³jau³xau³hxai²têx1tã² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
 ain³kxi¹xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe²na³na¹. Je³su²jah³lai²na² nxe³jau³xau³hxai²têx1
 jã¹nxe³sxã³ a²wi³na² sxi²ha² a³lxi²khaix1jah¹lo²su² na³na¹.
 Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hê¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa²
 wãn³txi³kkxai³lu¹, Je³su²jah³la² ã³sa²nũ¹xain¹jau³xa²sa¹:

— İh¹te²ta³ hxi²kan¹txi³lo³txa²ha²kxai³ kãi³in¹thi²li¹?
 Wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ju³ta² kãi³sxã³ ã³hũ¹sa²sĩ¹nhê³li¹,
 wxa²hxi²ka¹nhĩn¹ju³ta² ã³yhe³kat1sa²sĩn¹sax3ku¹.
 Ain¹ta¹hxai²hê¹la². 19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 wãn³txi³kkxai³lu¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² sxi²hai²na² sa²nai¹hxat3jah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tu³, sxi²ha² ta²hĩ³na²
sa²ton³ta³lu²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nhi¹lxi¹. Ye³ko³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²hai²na²
kãin²yãx1sĩn¹na³lai². Nxe³thĩ³na² ton³kĩ³ju³ta²sa¹: In³txa²
wẽ³sa² a³li³la¹hĩ¹na¹ sxi²hai²na² ton³ãn³si³wxe³kĩ³kxai²nãn²tu³,
hau³hau³kon³sxã³ wẽ³sain²txi³ tō¹ni², sxi²hain²txi³
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² to³ni², nxe²xai³kĩ³kxai²nãn²tu³ta¹
hu³, hã²wxãn³txa³ wẽ³sai²na² a³li³la¹jah¹lain²txi³
yah³lo¹ni², sxi²hain²txi³ ta³lu²ni² nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Jã¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la² ĩ³nxai²na²,
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxã³ wa³ko³nĩn¹kxai²nãn²tu³,
ton³ta³lu²ti³he¹nxe³sĩ¹nxãn³tho³li¹. Ki³han³nhi¹lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txa² hãĩ³jau³xa²
ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²sa¹:

— Txa²nũ²ai²na² Txa²wã¹sũ³na² sxi²hũ³na³li¹. Na¹kxai²nãn²tu³
ya³lu²na¹kxai²nãn²tu³, ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tu³,
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹, a²si³yxau³tãu³a²su¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xa² hãĩ³jau³xai²na², a²nũ²a²

ain³kxi²te²su² te²nũ³ka³txa² ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
22 Yxãn¹ta¹ kxã³nxũn³tãu³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta³lu²tãu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
wãn³txai²na² sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu³ ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³xai²na² yxo²ĩ²i², Je³su²jah³la²
wãn³txai²na² yxo²ĩ²i² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la², a²nũ²a² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² a³la³kxi²jau³su²

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
Je³su²jah³la² yxau³hĩ¹na², yxau³sxã³ wã³nxĩn¹sxã³
kãĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
ĩ²ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24-25 Ain¹ta¹ Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹ wi¹kō³nha²sxã³
a³la³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Tũ¹ka³txai²na² yxo²ĩ²ũ¹hain¹nxa³lho³na¹. Na¹ju³ta²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ au³txi³ a²ẽ¹nãn¹jau³su² jau³xa² wã²nxũh¹
a³la³kxi²ta³lu²na¹nhã¹. Na¹ha²kxai³ na¹xã¹. Nxe³na¹jut3su²,
hai³txi³ a²nũ²a² ã³xa² ĩ³hen³txi³sa²ju³ta³la³ yũ³sa²nxa³kxan²ti³
a³la³kxi²khai¹nxe³hĩ³na¹nhã¹, txai²lã¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

3

Je³su²jah³la² Ni³ko³tẽ²yah³la² ĩ³ye³kxi²nyhu¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² a²i³lxa² Ni³ko³tē²yah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Fa³ri³se²a² nū³ka³txi³sain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³su² ta¹hxai²hē¹la².
 2 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ni³ko³tē²yah³lo²su² te²kxai³lu¹, ka³nxah³ti³na²
 wxã³sxã³, Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³te³sã²lxi¹. Hxi²kan¹txi³si¹lxi¹. Wãn³txa²
 wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³sa²nhĩn¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³te³lhxã³,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²si¹hã³nxa²kxah³lo²sin¹tai¹.
 Nxe³te²sin¹jau³su², wxãi²na² yxau³ye²sa²sĩn¹sxã³, wã³nxĩn¹sxã³
 kãi³ye²sa²sĩ¹nhxai¹nhẽ³li¹. Nhĩn¹ju³ta² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 yxau³ya³nxa²kxe³su² wã³nxĩn¹sxã³ kãi³sĩ¹nxai¹nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
 Sũ³na² yxau³ya³nxa²nxa³kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹nxa²hĩ³nx2nxa³i¹.
 Wã³nxĩn¹sxã³ kãi³in¹kxu¹jã¹nxe³te²la³, hxi²kan¹txi³
 kãi³hĩ³nx2nxa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ¹ne³ka²sai¹. Wãn³txi³khai³xa² i³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. “Sũ³na²
 wẽn³su² na¹tũ¹xã¹.” Nĩn¹kxai²nãn²tu³ ãh¹ a³li³la¹sxã³
 tøn¹txa²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ãh¹ a³li³la¹sxã³ tō¹nxãn³kxai²nãn²tu³
 hai³txi³ Sũ³na² wẽn³su² ti³he¹nxe²nxãn³tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³to³ta¹ Ni³ko³tē²yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kō³nxe²nxãn³nhai¹. Ĩh¹nxe³te²sin²ta²ku², nxa²ha¹nhai¹.
 Yah³lon¹sa³nhai¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 ãn³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ ãh¹ a³li³lah¹xin²nxa³lho³li¹. Kō³nxe²
 txa²hã³ka³na² ĩ¹nãu³a¹ ã³wa²lih²xi²sxã³ ãn³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ ãh¹
 a³li³lah¹xin²nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la² ã³nxũ²kwai³wih¹nxa²ha²kxai³,
 nĩn¹kxai²nãn²tu³, ãh¹ a³li³la¹nhĩn¹ju³ta² yũ³hĩ³nx2na³li¹.
 Nĩn¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na² wẽn³su² hĩ³nxa¹lxi¹. Ta¹,
 nxe²nxãn³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² wẽn³su² ti³hex1hĩ³nx2nxa³lxi¹.
 6-7 “Ãh¹ tøn¹txa²hẽ³li¹.” Ye¹nxa²ha¹li¹. Nxe³na¹jau³xai²na²
 i³wã³txa³kxi²nha²txa³hẽ¹li¹. Jã¹nxa¹jau³su² txa²wã¹sĩ³na²
 so¹lxi³ a³li³la¹nhẽ³kxai²nãn²tu³, yuh³xai²nãn¹te²a²
 so¹lxi³ yxau²xai³lhĩ³kĩ³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la² we¹tẽ³kxai²nãn²tu³, a²nũ²a²
 tah²lxi³ wi¹we¹tẽ³lhĩ³nx2na³li¹. 8 Jã¹nxa¹jau³su² it3ti³su²
 a²ten³tãu³a¹ sa²xit3te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ka³tu³ it3ta²nxon³jau³xa²
 ain³kxi²te²si¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ a²si³yxau³tãu³la³ kō³nxe³te²sxã¹lxi¹.
 “Ĩh¹nũ¹la³ta³ ai³te²la¹ku². Ĩh¹nũ¹la³ta³ wxã³te²la¹ku².”
 Nxe³te²si¹lxi¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 wxa²we¹tẽ³ju³ta² te²yã¹nxe³te²hũ³te²lxi³ wxa²we¹tẽ³te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³te²sxa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Ni³ko³tê²yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 – A²yen³kxai²na² ĩ³ye³kxin¹kxai²na², ĩh¹n¹xet³sxã³
 yũ³hĩ³te²sin²ta²ku², nxa²ha¹nhai¹. ¹⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 wãn³txi³kxai³lu¹:
 – Wxã²na² I³sa³e² a²nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹te²si¹li¹. Yxãn¹ta¹
 hxi²kan¹te²xa³lhũ³nxe² a²yen³kxai²na² ã³ne³wxe³te²sxã³li¹.
¹¹ A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ha³lo²a²
 e³kxi¹nxa²ha¹kxai²na² a³la³kxi²khaix¹si¹na¹ha²kxai³,
 ĩ²ta³lun²si¹na¹ha²kxai³ nxe³si¹n¹hxai²na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹kxe³a²
 so¹li³ e³kxi¹nx2ti³si¹na¹i¹. Nxe³nx2ti³si¹na¹ta¹
 ten³ti³he¹yxah³li³si¹nxã³li¹. ¹² A²yen³kxa² yuh³xai²nãn¹te²
 yen³kxa² so¹li³ ĩ³ye³kxi²ya³nx2ta¹i¹. Na¹ta¹ ain³kxi²
 yxau²xai³ti³he¹nxe³syah¹lxa³li¹. Jã¹nxa¹kxai²nãn²tu³
 ha³na³ka³li³ oh³nãu³u¹ta²nãn¹te² yen³kxai²lẽ¹.
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ain³kxi²yah³li³hĩ³nxãn¹ji¹ku¹.
 Nxe³nx2ta¹nhai¹. ¹³ Jã¹nxa¹jau³su² hai³txi³ a²nũ²la³
 oh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹ ĩ³ka³la³sxã³ ĩ²ki³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
 Txai²na², Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²
 na¹xai²na² so¹li³, ĩ²to³hxai²na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³ kwẽ¹ta²na²
 ĩ³ka³nx²xi²sxã³ yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² wxã³ye¹nx2ta¹i¹.
¹⁴ Kxã³n¹xi¹nu¹ta²na² I³sa³e² nũ³ka³txa² ha³lo²a² a²nũ²a²
 yxau²xai³lai¹nxa³ko³xa² ho²xai³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Nxe³hĩ¹nu¹ta²na² Moi³se²ah³lu¹ta²na², txih³xa²
 yãu³ka³txa², kwa³thi³la² we¹kxa², tẽ³sxã³
 hi³sa³ka³txa² ki³txi³ ũ³kũ¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 A²nũ²a² wĩx3txa² ĩ³te²a² ten³sa²tã³kxai²nãn²tu³
 ĩ³we²nx²si¹hain¹jau³su², ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ju¹tau³hxai²tẽx¹
 jã¹nxe³sxã³, Txai²na² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² hi³sa³ka³txa²
 ũ³kũt1sain¹tu¹wi¹. Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²ki¹la³kxi²sa²sxã³
 ũ³kũt1sain¹tu¹wi¹. ¹⁵ Sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ a²nũ²a²
 a²ten³te²su² te²an²tu³, yxo²ĩ²sain¹kxai²nãn²tu³, te²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³xan³txi³ju³ta² yxau²sa²tẽ³ai¹nxa³kxe³su²
 ka³tẽ³na² wi¹tãu³su² tãu³a¹ yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
¹⁶ Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³kxai³lu²
 a³li²nẽ³na³la². A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³ ki³nãu³xai²na²
 whã²na¹, Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³kxai³lu² a³li²nẽ³na³la².
 A³li²nẽ³jau³su², A²ta²hai²na² hã¹nxe² wet1sa²te²na²
 ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhe³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² a²ten³te²su² te²
 ĩ³nxãn²tu³, yxo²ĩ²in¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³xan³txi³ju³ta²
 yxau²sa²tẽ³nxãn³tho³la². Nxe³te² ĩ³nxa²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³xan³txi³ju³ta² yxau²sa²tẽ³nxãn³kxe³su², ka³tẽ³na² wi¹tãu³a¹
 hã¹nxe² yxau²sa²tẽ³in¹tu¹wa². ¹⁷ Jã¹nxe³te³lhxã³, Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹, ha³lo²a² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² A²ta²hai²li²

Je³su²jah³lan²tu³ i³sa²si¹hã³na²hẽ³la². Nxe³ju³ta²sa¹, hai³txi³a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te² i³nxai²na², kō³nxe³te²la³i³yĩ¹li²si¹nx2ti³jau³la³, wxã³hĩ³nxã²nxa³wa². Yxã¹ta¹wxa²kō³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹kxi¹nx2ti³te²lhã³wxã³na²hẽ³la².

18 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²i²te²su² te²an²tu³, hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kō³nxe³te²la³ i³yĩ¹li²kxah³lo²su²hĩ³nx2nxa³wa². “Kō³nxe³thin¹te²si¹lxi¹.” Sũ³na² wãn³txi³la³, ai¹nhĩ³nx2nxa³wa². Yxã¹ta¹, a²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²i²xa³kxai²nãn²tu³, te²lẽ¹ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kō³nxe³te²la³ i³yĩ¹li²kxe³su² yxau²xai³lhĩ³nx2na³la², kwẽn¹tai²nah¹lxi¹ Sũ³na²Ta²hai²na² hã¹nxe³te²na² sa²yo²ã³ha²kxai³la². 19 A²kō³nxe³te²la³ i³yĩ¹lain¹ju³ta²sa¹: Je³su²jah³la² A²ha²te¹jah¹lai²na² ha³lo²a²kō³xai²na² wxã³sxã³ yxau³yain¹to³kxan²ti³, A²ha²te¹jah¹lai²na²te³nai¹nxa³kxe³tu³, hã¹nxe³sxã³ a²ka³nxah³ju³ta² so¹lxi³te³nain¹na³la². Kō³nxe³ti³ kã³ain¹to³ha²kxai³, ain¹na³la². 20 A²nũ²a² i³lxi³thi¹nxa³te²su² te²an²tu³, ha³lo²a² a²ha²te¹ju³ta² yxo²kwĩn¹kxain¹ju³su² hã³a² yxau³yain¹na³la². A²kō³nxe³ti³kã³ain¹ju³ta², a²nũ²a² ã³xa² i²ain¹kxa²yan³ti³su², ain¹na³la². 21 Yxã¹ta¹ a²nũ²a² wain³txi³ kã³to³te²su² te²an²tu³, a²ha²te¹ju³ta² wxã³sxã³ yxau³sxĩ²yxau²xai³lain¹na³la². Ain¹sxã³Txa²wã¹sũ³na² sa²yo²wet¹sxã³ wain³txi³ kã³ain¹ju³ta²wxa²ye³ka¹tẽ³lain¹na³la².

Je³su²jah³la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² nxe³nyha¹ju³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² tẽ³ain¹sxã³ whã²na¹Ju³te²a²kō³xa² ã³wi¹hain¹ka³tu³, kan²txi³ yxau³ain¹ka³tu³, a²nũ²a² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 23-24 Hau³hau³kon³sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² ha³lo²a²yu³tã³lxi³ yxau³sxã³ a²nũ²a² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nũ¹ã¹, E³nãu²je³na² Sa³lĩ²thĩ³na² un²ta³kxi²nxa³je³na², i³yau³xa² kãin² yũ³jen³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³nũ¹ã¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² yxau³sxã³o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Yãn³ta²na² Jo³ãu²Ba³tis²jah³lai²na² sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹sã²nxa³hĩ¹na¹ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa²ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Ju³te²a² in³txa² sa²kxai³lu²i³yi²lho¹kxi²yhu¹sxã³ i³ye³kxi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹ i³wi¹lhin¹nẽ³nha²si¹hain¹ju³ta²i³ye³ i³yi²lho¹kxi²yhu¹sxã³ i³ye³kxi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³ain¹te³na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹
wxã³sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ha³la³je¹nai³tã² Jor³tãu²yau³xa²
a²yxo²ha³tih³nãu³a¹ yxaun¹nhĩn¹nai³tã² in³txa²
he¹ye¹nxa²sĩn¹tai¹ti²ti¹. A²nxe³jah¹lai²na², a²i³lxa² Je³su²jah³la²,
i³ye³kxi²sa²nhĩn¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹ a²hĩ¹nai²na² Je³su²jah³lai²na²
a²nũ²a² i³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹sĩn¹na³li¹. Ai¹nha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ãn³si³tẽ³la³kxain¹sĩn¹na³li¹. Yxãn¹ta¹
wxãi²na² ã³si³tẽ³la³kxi¹nxain¹sĩ¹nxa³i¹, hĩ¹na²su¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³nxã²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹, Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khai¹nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹
txa²wã¹ki³na¹xai²na² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na¹:
“Hxi²ka¹na¹xã¹.” Nxe³ki³kxai²nãn²tũ³ hãi¹nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxa³tãu³u¹tai²na² hxi²kan¹txi³lox3tẽ³ju³ta²
so¹lxi³hxi²ka¹nhĩ³ki³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³lox3tẽ³lxa³kxai²nãn²tũ³
hai³txi³ hxi²kan¹txi³he¹nxe³hĩ³ki³sxa³i¹. 28 Na¹ha²kxai³,
txai²li¹ hai³txi³ Sũ³na² Si³yxa³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxa³tãu³lot3sa²kah³lo²txã³i¹. Yxãn¹ta¹, Sũ³na²

A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tãu³lo³kxah³lo²khai³jah¹la²
a²ne³hẽ³txa² yxa³si¹sain¹jau³su² i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹.
Sa³ha²kxai³ wxã³ain¹ju³ta³nũ³a² a²ha³ta³nxa² ain³sxã³
e³ya³nx2ta¹i¹. Jã¹nxe³te³lhxã³ i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹.

Ya³nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. 29 Na¹ha²kxai³
txa²yxa³xai³la¹jut3sũ³ju³ta² e³ya³nx2ta¹i¹. Na¹kxai²nãn²tũ³:
a²wẽ³sãi¹yah³la², a²sxe³xa³ka³lxa² wa²ko³li²yhu¹kxai²nãn²tũ³,
a²wẽ³sãi¹ah³lai²na² so¹lxi³, txu¹hai²na² a²wa³kxẽn³yah³lo²la³

hĩ³nx2na³li¹. Jah¹la² kãin² i³ka³li³hĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
ã³su² te²an²tũ³, a²wẽ³sãi¹ah³lai²na² a²ya³lxa²khai³su² te²an²tũ³,
hai³txi³ a²wa³kxẽn³yah³lo²su² hĩ³nx2nxa³i¹. Hãi¹nxe³sxã³
a²ya³lxa² hĩ³nx2na³li¹. “Hãi¹nxe³sxã³ a²wẽ³sãi¹ah³lai²na²

ã³nhxi²nũ¹te³lhxã³ nxa¹nhã¹.” Nxe³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹.
A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tũ³ a²wẽ³sãi¹yah³la² wãn³txa²
kãin² ka³lih³jau³xa² ain³kxain¹kxai²nãn²tũ³, te²yã¹nxe³sxã³
i³ka³li³khai¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. “A²wẽ³sãi¹ah³lai²na² txu¹ha²

wa²ko³li²yhu¹sxã³ kãin² i³ka³li³nha³na¹. Nxe³ha²kxai³
txai²li² te²yã¹nxe³sxã³ ka³li³sa²nũ³nhã¹.” A²ya³lxa²
a²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³hĩ³nx2na³li¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²

Je³su²jah³la² so¹lxi³ a²wẽ³sãi¹ah³lo²hũ³jah¹lo²su²
hĩ³nx2na³li¹. Hxi²kan¹khai¹jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹

txai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²na¹xai²na² hãi¹nxe³sxã³
a²ya³lxa³lo²hũ³jah¹lo²sa¹i¹. Hxi²kan¹jah¹lo²txã³i¹,

txai²li¹. Na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
wi¹jau³xa², txai²na¹xai²na² ain³kxai¹na¹kxai²nãn²tũ³

ã³ka³li³khai¹nxe³sa³nhai¹. A²ya³lxah³lo²su²
 i³ka³li³khaix¹ya³kxa²ya¹nxe² nxe³na¹nhai¹. 30 Nxe³ju³ta²
 Je³su²jah³la² so¹lx³ hxi²kan¹kãi²non³sxã³ yxau²xai³sa²tẽ³tu¹wi¹.
 Yxã¹ta¹ txai²na¹xai²na² hau³hau³kon³sxã³
 hxi²kan¹kãi²nxa³ton³sxã³ yxau²xai³sa²tẽ³a¹tu¹wi¹. Ju¹ta²
 wain³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ka³li³sa³nhai¹.

Oh³nãu³a¹ka³nxi²xi²sxã³wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lo²su²nxe³jau³su²

31 Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na² oh³nãu³u¹tai²na² ka³nxi²xi²
 wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lai²na² so¹lx³ hxi²kan¹ta²si³yxau³khai³jah¹lai²la¹i¹.
 Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ã³xa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ki³sxa³i¹. A²nũ²a²
 yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² yxau³sxã³ ton¹tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na²
 yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³su² ki³tã³li¹. Ki³sa²kxai³
 yuh³xai²nãn¹jau³xa² so¹lx³ e³tũ³ka³txi³su² ki³tã³li¹.

32 Yxã¹ta¹ oh³nãu³u¹tai²na² ka³nxi²xi² wxã³nũ¹nhẽ³te²su²
 te²an²tũ³, oh³nãu³a¹ ha³lo²a² i²ta³lu²ni², ain³kxi²ta³lu²ni²
 nxe³jah¹lo²sain¹na³li¹. Nxe³jau³xa² so¹lx³
 i³hen³txi³nẽ³lain¹na³li¹. Nxe³nẽ³lain¹jau³xai²na² hai³txi³
 a²nũ²a² ã³xa² ain³kxi²te²la³ ka³lxã²ai¹nxa³wi¹. 33 Yxã¹ta¹
 i³hen³txi³nẽ³lain¹jau³xai²na² a²nũ²a² i²te²hũ³te²su² te²an²tũ³,
 sa²yo²we¹kxai²nãn²tũ³, a²nxe³te²su² kxai²nãn²tũ³,
 “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹le³jah¹lai²la¹xã¹.
 A²ya³la³tũ³ jau³tũ³ wi¹le³jah¹lai²la¹xã¹.” Nxe³jau³xai²na²
 sa²ye³ka¹tẽ³lhĩ³nx2na³li¹. 34-35 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Txa²ki³lha³lxã², a²i³lxã² Je³su²jah³la²
 i³sa²si¹hã³a¹tũ¹xã¹. A³lxĩ²khaix¹na¹nha¹. Na¹ha²kxai³
 Txa²yãu³ka³jxah³la² yxo²ha³kxa¹, kãin² ũ³hũ¹khaix¹lai¹na¹xã¹.
 Kwa² i³ta²ta²nax3kxain¹nxa³lho³nã¹. A²nxe³jah¹la²
 txa²wãn³txa² so¹lx³ e³tũ¹xã¹. A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
 kãin² hxi²kan¹txi³lox3tai¹na¹xã¹.” Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹li¹. 36 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² i²li³te²su²
 te²an²tũ³: “Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² yxo²i²a¹xã¹.”
 Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹: “Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha²
 sa²yo²ã³a¹xã¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²lẽ¹.
 Hai³txi³ ka³ten³nãu³la³ i²ai¹nxa³lho³li¹. “A²nxe³jah¹la²
 an³ta³kxai¹na¹nhã¹. An³ta³kxai¹na¹ju³ta² so¹lx³
 yxau²sa²tẽ³ain¹tũ¹xã¹.” Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 a²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³hĩ³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

4

Je³su²jah³la² Sa³ma³ri³tã²nãn¹ta¹ka³lxã² e³kxi²nyhu¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a²ne³nxẽ³na²
 ain³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Je³su²jah³la² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ a²sa³wi³ha³lxi³lo³ti²,
ka³lxa¹txi³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹i², ain¹na³li¹.
Yxã¹ta¹ hai³txi³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²la³ a²nũ²a²
a²sa³wi³ha³lxi³lot3sxã³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹kxe³la³
ka³lxa²nxa³wi¹. Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

² Nxe³yã¹ta¹, a²ya³la³tu³ Je³su²jah³la² a²kxã³nxa¹
a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txi³su²te²a²so¹lxi³, a²nũ²a²ã³xa²hxi²ka²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³ Je³su²jah³lo²
hxi²ki³la³, a²nũ²a²ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

³ Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a²ne³nxẽ³na²
ain³kxain¹jau³xai²na², Je³su²jah³la² ain³kxi²sxã³ a³la³kxi²ka³tu³,
Ju³te²a²ko³nãu³a¹ã³na¹sxã³ wa²li³ta¹hxai²hẽ¹la². Wa²li³ka³tu³,
nũ¹ã¹ Ka³li³le²a²ko³xa² a³wa³li²te³lhxã³ ai³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴ Nxe³ka³tu³, ka³nxũ³nxã¹ko³xa² Sa³ma²ri²a²ko³xa²
ã³ha³tih³sa²sai¹sã²te³lhxã³ ai³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵ A²nxe³ko³xa² ã³nxai³ka³tu³, Si³ka²thĩ³na²,
Sa³ma²ri²a²ko³xai²na² nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na²
yau³so³nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nai²na²

kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³ Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³ yxau³ta³ko³u¹ta²kxai³
un²ta³kxi²nxa³thĩ³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³u¹ta²kxai³

Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³ yxau³sxã³, a²ki³lha³lxa² Jo³se²ah³la²
ũ³si³wxẽ³no³tũ¹hain¹ko³su² ta¹hxai²hẽ¹la². ⁶ Nxe³thĩ³nai²na²

Si³ka²thĩ³nai²na², kxã³nxu¹ta²kxai³ ĩ³yau³xẽ¹na²
po²su²tẽ³na² u¹khai¹nxe³tẽ³na², Ja³ko²ah³lu¹ta²na² u³sxã³

we¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹,
u²lxã³nxai³nxa²ha¹te¹, ai³hxi²tha³nha²ka³tu³ ĩ³yau³xẽ¹nai²na²

a²yxo²ka³tẽ³xa²ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³kat3sxã³
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁷ ã³wxe³tẽ³na¹, txu¹ha² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹ta¹ka³lxu³su²
te²kxai³lu¹ tĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³whi¹sai¹te³lhxã³

tĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹sẽ¹ni¹. ĩ³na²te³lhxã³ nxa¹nhi¹.
Nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁸ Nxe³hĩ¹na², Je³su²jah³lai²na²

a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² he¹yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yain³txa²
yo³hi²sxã³ so¹kxi²te³lhxã³, sxi²jen³nãu³a² aun³ta²

hxa³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² so¹lxi³ nũ¹h¹
yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa³ma²ri²a²thĩ³nãn¹ta¹ka³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxã²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³yah³lo²si¹lxi¹. Txai²lẽ¹.
Nxe³nxa³i¹. Sa³ma²ri²a²thĩ³nãn¹ta¹ka³lxu³sa¹i¹. Nxe³ki³sa²kxai³,

ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ĩ³yau³xa³ ĩ³na²kxi²sa²te³lhxã³,
nĩn¹ji¹wi¹? Hai³txi³, Ju³te²a² nũ³ka³txi³ ĩ³nxa² Sa³ma²ri²a²

nũ³ka³txi³na¹xai²na² wi¹lĩ³we¹yhu¹ki³ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Nxet3sã¹nxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² a²yen³kxa²
wi¹te²a² ũ³hũ¹nxa²ti³ten³na³ni¹. Ta¹, ã³ne³wxe²nxã³nxi¹.
Hai³txi³ wxã²li² ĩ²sa²te²sxã³nxi¹. ĩ²sa²te²sin¹kxai²nãn²tu³,
ĩ³yau³xa² ĩ³na²kxi¹nxa²te³lhxã³ nxe³na¹te³na¹xai²na²,
ĩ²sa²te²sin¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na² yen³kxa² a³la³kxin¹kxai²nãn²tu³
ĩ³ye³kxi²sa²hĩ³nxã¹nxi¹. “Ĩ³na²te³lhxã³ ũ³hũ¹sẽ¹li¹.”

Nxe³sa²hĩ³nxa¹nxi¹. San¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na² ĩ³yau³khai³xa²
ũ³hũ¹nxa²hĩ³na¹xĩ¹. A²nxe³jau³xai²na² ĩ³nãn¹kxai²nãn²tu³,
ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lhĩ³nxã¹nxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãĩ³. ĩ³yau³xa² u¹khai¹nxe³sxã³
si³hẽ³ta³nĩ¹khai¹nxe³ha²kxai³, wxã²na² kwa³ta³lãn³ta³
ũ³whi¹sai¹ki³tẽn³ta³ yũ³nxãn²nxa³ha²kxai³, nxe²na³li¹.
Nxe³kxa²yu³su², ĩh¹nũ¹la³ta³ Sũ³na² ĩ³yau³khai³xai²na²
ũ³whi¹sai¹sxã³ ũ³hũ¹sa²hĩ³nxãn¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹.

12 Kxã³nhxĩ¹nu¹taĩ²na² Ja³ko²ah³lu¹taĩ²na², txa²sũ³nu²su²
sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jah¹lo²nu¹taĩ²na² wxa²xu³sxã³
ĩ³yau³xẽ¹naĩ²na² wet1sxã³ ũ³hũ¹sain¹sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
A²nxe³jau³xai²na² jah¹lu¹tain²txi³ ĩ³na²ha²kxai³,
a²wẽ³ha³lxĩ³nãũ³xu¹tain²txi³ ĩ³na²kxai¹nha²kxai³,
a²ka³yxuh³nãũ³xu¹taĩ²na² a²wãĩ²lo³tain¹kxe³nãũ³xu¹tain²txi³
ĩ³na²kxai¹nha²kxai³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ja³ko²ah³lu¹taĩ²na²
hxi²kan¹khaix1ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³ a²wi¹lhĩ¹na²,
“Ĩ³yau³xa² ũ³whi¹sai¹na¹tũ¹xã¹.” Nain¹kxai²nãn²tu³, hãĩ¹sxã³
ĩ³yau³xẽ¹na² wxa²xu³sãn²sxã³ ũ³whi¹sai¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹, wxãĩ²na² ã²la² hxi²kan¹khaix3nhĩ³nxãn¹te²la¹ku²,
nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxĩ¹:

— ĩ³yau³xai²na² ũ³whi¹sain¹jau³xai²na² ĩ³nãn¹kxai²nãn²tu³,
hã²wxãn³txa³ ya³lxu¹xi¹nxa²tũ¹xĩ¹. 14 Yxãn¹ta¹,
a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tu³, Sũ³na² ĩ³yau³khai³xa²
ũ³hũ¹ai¹na¹jau³nũ³a² ĩ³na²kxi²sain¹kxai²nãn²tu³, a²ẽ¹nãũ³nũ¹na²
ĩ³na²wxe³nha³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³, ĩ³nũ³sa³la³la³kxi³hũ³jau³la³
hãĩ¹nxe² kɔn³jau³hũ³nxe² yen³kxi³hai¹nhĩ³nx2na³ni¹.
A²ẽ¹nãũ³a¹ yen³kxi³hai¹nhĩ³nx2na³ni¹. A²nxe³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu³, ya³lxu²xi²ti³he¹nxa³ha²kxai³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹
yxau²xai³lai¹nha²kxai³ ai¹nhĩ³nx2na³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³jau³xai²na² ũ³hũ¹sē¹li¹.
 San¹kxai²nān²tu³, ya³lxu¹xi²sa²nxa³kxe³su² ũ³whi¹sai¹xi²te³lhxã³
 ā³wxã³ti³hex¹toh³nxa³lho³li¹. Nxe³te³lhxã³ nxa¹i¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ī³txu¹ni¹. Nīn¹ka³tu³, wxa²wē³sāi¹ah³la² ĩ³kaix¹son¹ka³tu³,
 te²a²wxã²na² wã³li¹ja³hē¹ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³to³ta¹:

— Txa²in³txi³la³ yũ³te²txã³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹,
 txu¹ha³ka³lxai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxai¹:

— Wxa²wān³txai²na² a²wē³sāi¹yah³la² yũ³nxa²nxa³jau³xai²na²
 wān³txi³khai¹xai²la¹xī¹. A²wē³sāi¹a² ha¹li¹ ha¹li¹
 ka³na³kin¹jah³la², tē³sxã³ yxau²xai³li¹nhē³ni¹. Tē³sxã³
 yxau²xai³lhxã³ ā³to³hi¹nhē³ni¹. Nīn¹ka³tu³, a²ha² kwēn¹tai²na²
 tē³in¹jah¹lai²na², hai³txi³ wxa²wē³sāi¹sxa³xī¹. Nxe³ha²kxai³
 wān³txi³tu³ ĩ³ye³i¹nxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹jah¹lāi³. Hī¹na² ĩ²a¹i¹. Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a²
 a²wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² ye¹lxai¹. 20 Jā¹nxa¹jau³su²,
 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kj³ju³ta²
 ĩ³yau¹ũ³sē¹li¹. Ī³ti¹la³ta³ o²la³kxi²hĩ³kj³te²la¹ku², nha¹nhai¹.
 Nxe³ju³ta²su¹, kxã³nhxī¹nu¹tai²na² txa²sũ³nũ²nāu³xu¹tai²na²
 wã³la³ka³txai²na² so¹lxai³ o²la³kxain¹to³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Yxã¹ta¹, wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²
 Je³ru³sa³lē²thĩ³na² so¹lxai³ ĩ³ye³kxi²yah³lxai³to³hin¹tai¹ti²ti¹,
 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kj³ju³ta²su¹.
 Yah³lxai¹nha²kxai³: “Ī³wi¹lxon³kxi²si¹kj³jau³su²
 o²la³kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nha¹kxai²nān²tu³, ĩ³ti¹la³ta³ wain³txi³
 o²la³kxi²hĩ³nha¹te²la¹ku², nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxet³sã¹nxi¹. Txa²wān³txai²na² yxo²ĩ²sē¹ni¹.

Ha³lo²a² hau³kon³tē³na³ni¹. Nxe³tāu³a¹: “Txa²wā¹wĩ³na²
 ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kj³jau³la³ o²la³kxi²na¹tũ¹xã¹.”
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hai³txi³ wã³la³ka³ta²nāu³ai²na² so¹lxai³
 o²la³kxah¹lxa³nha²kxai³, hai³txi³ Je³ru³sa³lē²thĩ³na² so¹lxai³
 o²la³kxah¹lxa³nha²kxai³, yah³lxin¹tũ¹xī¹. Yxã¹ta¹, ha³lo²a²
 ĩ²li³jut³sũ³ju³ta² he¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, nxe³yah³lxin¹tāu³a¹
 sa²wai³wait³sxã³ Txa²wā¹wĩ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹yah³lxin¹jau³la³
 o²la³kxah¹lxin¹tũ¹xī¹. 22 Yxã¹ta¹, kwēn¹tai²na²
 Sa³ma³ri³tã²na² nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²: “Txa²wā¹wĩ³na²
 ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kj³jau³su² o²la³kxi²si¹na¹xã¹.” Yah³lxin¹kxan²ti³,
 hai³txi³ Txa²wā¹wĩ³na² wi¹li²tũ³ka³txi³sah²lxa³nxi¹. Yxã¹ta¹,
 txa²nũ³ka³txi³na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³na¹xai²na²
 Txa²wā¹wĩ³na² wi¹li²tũ³ka³txi³su² si¹na¹xī¹. Nxe³si¹na¹ju³ta²sa¹:

Txa²wā¹wī³na² a²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su²
jah¹la² Ju³te²a² nū³ka³txi³jah¹lo²su² na³ni¹. A²nxe³jah¹la²
wxa²kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ha³lo²an¹tū³ka³txi³ i³nxai²na²
a²kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lx¹tu¹xī¹.
Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txi³na¹xai²na² Txa²wā¹wī³na²
wi¹lī²tū³ka³txi³sī¹na¹xī¹. 23 Yxān¹ta¹ ha³lo²a² hau³kon³tū¹xī¹.
A²ha¹kwēn¹tai²na¹ hau³kon³na³ni¹. Nxe³kxai²nān²tu³:
“Txa²wā¹wī³na² wain³txi³ wi¹lxo³kxi²ti³hi¹ta¹tū¹xā¹.”
Nxe³ki³kxai²nān²tu³, txa²wā¹ē¹nāu³a¹ wi¹lain³nha²sxā³
wi¹lxo³kxi², wān³txi³tu³ wi¹lxo³kxi² nxe³ki³kxai²nān²tu³,
wain³txi³ wi¹lxo³kxi²ti³hitl^hh³ki³tā³ni¹. Jā¹nxe³sxā³,
wain³txi³ o²la³kxi²ti³hi¹ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹wī³na²
ten³nē³kxe³su² h³nx2na³ni¹. 24 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹,
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ txa²wā¹ye³na² i²ki³kxah³lo²su²
nxa³xī¹, txa²wā¹sī³na² yū²nxa³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.
Nxe³kxan²ti³, ka³te³na² a²si³yxau³tāu³su² ha²kxai³,
txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³ i²ta³lu²nē³jah¹lo²su² ha²kxai³,
nx2na³na¹. Nxe³ha²kxai³: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
wi¹lxon³kxi²txai²lā¹.” Nxe³ki³kxai²nān²tu³, txa²wā¹ē¹nāu³a¹
whāi²na¹ wi¹lain³nha²sxā³ wi¹lxo³kxi², wān³txi³tu³ wi¹lxo³kxi²
nxe³si¹ki³jau³su² o²la³kxi²ya³sa³ni¹. Ju¹ta² so¹lx¹ wain³na³ni¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

– Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su²
te²a², a²i³lxa² Me³si²ah³la², wxā³nū¹nhē³tu¹wi¹. Jau¹xai²na²
so¹lx¹ ā³ne³wxe³sa³nhai¹. Wxā³nū¹nhē³kxai²nān²tu³ a²yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nhē³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹.

– Txai²na², i³ye³kxi¹nxa²ha¹te³na¹xai²na² Txa²wā¹sū³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³hī¹na¹, i³ye³ta³lu²nxa³hī¹na¹ a²sa³wi³ha³lx¹nāu³xa²
ā³wa³li² tū³xi²sxā³ Je³su²jah³lai²na² txu¹ha³ka³lxai²na²
i³ye³kxi²yhu¹ju³ta² i²ain¹ka³tu³, a²sa³wi³ha³lx¹nāu³xa² sa²kxai³lu²
i³wā³txain¹kxan²ti³ kōn³ton³ti² yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

– Yā¹te²ta³ ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³jau³xa² i³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³:

– ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxai¹nīn¹ji¹ku¹,
nxe³nxa²nha¹nhai¹. Nxe³jau³xa² i³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³,
ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³te³na¹, txu¹ha³ka³lxai²na² a²kwa³ta³lē³na²
ā³sxā³ sxī²ye³na² i³xi²ka³tu³, a²nū²a² sxī²ye³nai²na²
yxau³ain¹tū³ka³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

29 – Ne³ka²ki²sah¹lx¹sa¹lx¹. Nū¹ā¹ in³txa²
yxau²na³li¹. A²nxe³jah¹la², txa²si³to¹na¹tāu³su² tāu³a¹
kāi³to³ha¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ i³tih³nxe³sain¹na²li¹. Wxā³sxā³

ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²sin²ta²i¹, jah¹lai²na²su¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxe³te³na¹, tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² sxi²yhe³na² aun³ti²
wa²li³ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² a³ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³nxa²ha¹te¹ a³ya³tain¹nxa³ta³lxa¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nx-
ain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. ĩ³yain³txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Yxãn¹ta¹:

– Txa²yain³txi³la³ ĩ³yai³na¹tũ³la³ yũ²na³li¹. Yxãn¹ta¹,
ã³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
e³lain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

– A²nũ²a² ã³xa² yain³txa² tẽ³sxã³ ũ³hũ¹ain¹te²tãn²ku²,
kĩ³nhai¹. Nẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– “ĩ³yain³sxã³ ũ³kxi²sa³nhã¹.” Na¹kxai²nãn²tu³,
ka³li³sa²hĩ³nx2na³li¹. Ju¹ta² yã¹nxe³sxã³ Txa²wĩ³na²
ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ te³nain¹jau³su²
sa²yo²we¹tai¹na¹kxai²nãn²tu³ Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta²
ta³lu²na¹kxai²nãn²tu³, ka³li³sa²hĩ³nx2na³li¹. “ĩ³yain³sxã³
ũ³kxi²sa³nhã¹.” Na¹ke³la³te²kxai³, ju¹ta² yã¹nxe² ai³sxã³
ka³li³sa²hĩ³nx2na³li¹.

35 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxa²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “ĩ³la³kxa² ki³ha¹li¹
ki³ha¹li¹ sa²tã³tĩ¹tãu³a¹ so¹lxi³, ka³ya³txa² kan¹tãu³a¹
wxa²nãu²so¹jah³lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹,
txa²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xa² sa²kxai³lu¹:
“Ta¹wi¹. Ha³na³ka³lxi³ ten³sa²ka²la¹sxã³ ha³lo²ai²na²
ĩ²sa²sai¹jah³lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² wxã³ain¹na³li¹.
Txa²wãn³txa² te³nain¹jau³su² wxã³ain¹na³li¹. Wãn³txi³khaix3tu³
ĩ³yau¹ũ³hain¹ki³kxai²nãn²tu³, tũ¹ka³txai²na² ye³jen¹na²
sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, ha³lo²a² kãu³ki³jut3sxn³tai¹.
Hau³kon³khai¹nx2na³li¹. Ka³ya³txa² kan¹ta³lun²sxã³
ĩ³si³sa³te³kxi²na³na¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³, tũ¹ka³txai²na²
sa²yo²wet1sa²te³lhxã³, nxe³sain¹ju³ta³nũ³a² hau³kon³na³li¹.”

36 Jã¹nxa¹jau³su², yain³txa² wxa²nãu²so¹te²su² te²an²tu³, a²yo³ha²
yũ³tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ ka³lih³tu¹wi¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²,
a²nũ²a² sa²yo²wet1si¹hain¹yah³lxin¹jau³nũ³su²
o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³tũ³ka³txa²
sa²yo²wet1sain¹tũ³ka³txi³nũ³a², ka³te³na² wi¹tãu³a²
yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nãn²tu³, wxãi²na² sa²kxai³lu²
ka³lih³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yain³txa² wxa²nãu²so¹te²su² te²a²
ka³li³hain¹kxa² yã¹nxe² yah³lxin¹tu¹wi¹.

37 Txa²wã¹ki³na¹xai²na² Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta²
wa³kon³ki³jut3sũ³na³li¹. A²wi¹lhĩ¹nãn²tu³ txa²sa³wi³ha³lxi³su²
te²an²tu³, txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³ye³sxã³ a²nũ²a²
ĩ³yau¹ũ³hain¹sãn²kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³ a²si³yo³nãn²ta³
txa²sa³wi³ha³lxi³ ã³su² te²kxai³lu¹, te²yã¹nxe³sxã³ txa²wãn³txa²
wi¹jau³xa² ãh¹ ĩ³ye³sxã³ ĩ³yau¹ũ³hain¹to³kxai²nãn³tu³, ha³lo²a²
hau³kon³na³na¹, nxe³kxai²nãn²tu³, ain³kxain¹tũ³ka³txai²na²
sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² jut3sũ³nxe²
txa²sa³wi³ha³lxa² a²wi¹lhĩ¹na² txa²wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³ye³sxã³ a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³hain¹sãn²tũ³ka³txa² yain³txa³ki³a²
ũ³whĩ¹tũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³sai¹nha²kxai³, hã²wxãn³txa³,
ha³na³ka³lxi³ txa²sa³wi³ha³lxi³ ã³su² te²a² sa²kxai³lu¹,
ãn³ta³lo³hêt1sxã³ txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a² ãh¹
ĩ³yau¹ũ³hain¹ka³tu³, ain³kxain¹tũ³ka³txa² sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹.
A²nxe³te²a² sa²wi³ha³lxi³ ã³xa² ã³ta³lo³hêt1sxã³ wãn³txa²
wi¹jau³xa² e³te²su² te²nũ³ka³txa² ka³ya³txa² kan¹ta³lun²te²ki³a²
wxa²nãu²so¹tũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³sai¹nha²kxai³
nxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, txa²sa³wi³ha³lxa²
yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹te²hũ³te²ain²txi³ ĩ³ka³li³hi², ha³na³ka³lxi³,
txa²sa³wi³ha³lxi³ ã³xa² ka³ya³txa² kan¹ta³lun²te²ki³a²
wxa²nãu²so¹te²hũ³te²ain²txi³ ĩ³ka³li³hi², nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Ha³lo²a², nxe³jut3sũ³na³li¹. Nxe³ju³ta²na², Sũ³na²
wãn³txa², kxã³nxãn¹jau³xa² ã³si³wxẽ³no³tẽ³jau³xu¹ta²na²,
nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹i², a²nũ²a²
ã³su² te²an²tu³, yain³txa² wxa²nãu²so², ain¹tu¹wi¹.”
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xai²na², a²ya³la³lyau³tu³ jau³xai²la¹i¹.
38 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², Sa³ma³ri³tã²na² nũ³ka³txai²na²
txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹.
A²nxe³tũ³ka³txai²na², kxãn³su² a²nũ²a² ã³lxi³tũ³ka³txa²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹,
kwẽn¹ta²na² so¹lxi³ ha³lo²a² hau³kon³yain¹na³li¹. Ain¹ka³tu³,
wxa²wãn³txa² ain³kxi¹nx2tain¹ka³tu³, sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹.
Sain¹kxai²nãn²tu³, wxa²nũ³ka³txai²nãn²tu³, a²wi¹lhĩ¹na²
o²la³kxah¹lxan³kxan²ti³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² a²nũ²a² nũ³ka³txai²na²
sa²yo²wet1sain¹ju³ta³nũ³a² a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹ju³ta² jut3sũ³nxe², a²nũ²a² ka³ya³txa²
wxa²nãu²so¹te²hũ³nxe² a²yain³txa²ki³a² ũ³whĩ¹xa³kxan²ti³
wxa²nãu²so¹te²hũ³nxe², yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³jen¹nãu³kxai³lu¹, a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³ka³txa² Si³ka²thĩ³nai²na² yxau³ain¹tũ³ka³txa²
ãn³yã³nhai¹tũn³tũ³ka³txi³su² te²kxai³lu¹, Je³su²jah³la²
sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² ha³la³je¹na²
txu¹ha³ka³lxi²na² wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ain³kxain¹jau³xa² sa²kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lai²na², txa²ha³lo²a² txa²wẽ³son³ti³na¹hĩ¹nãn²tu³
kãi³xi²yxau²xai³la¹ju³ta² hu³, yxo²ha³kxa² nũn²ta¹
ĩ³ye³kxi²tũ¹li³ũ³sa³na²li¹. Txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² nũ³ka³txai²na²
ain³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² sa²yxow²e¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Ain¹ka³tu³, Sa³ma³ri³tã²na² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,
Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txain¹ka³tu³, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Kan²txi³, txa²sxi²ha² yxau³ya³sa²sãn²sĩ¹nhẽ³li¹.
Yhain¹ka³tu³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ye³ha¹li¹
a³lan²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Yain¹ka³tu³, ha³na³ka³lxĩ³ Si³ka²thĩ³nai²na²
wã³kon³tũ³ka³txa² ân³yã³nhai¹txe³nũn³tũ³ka³txa²
ka³lxai¹nũn³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² wãn³txa²
ain³kxain¹ka³tu³, sa²yxow²e¹tain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxe³te³nah¹lxĩ¹, tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
txu¹ha³ka³lxai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Nxet3sãn²si¹nxi¹. Hĩ¹na² sa²yxow²e¹tain¹nha¹xĩ¹.
Je³su²jah³la² a²yxow²wãn³txi³khai³xa² ain³kxain¹nha¹ka³tu³
sa²yxow²e¹tain¹nha¹xĩ¹. Kxãn³su², wxa²wãn³txa²
so¹lxĩ³ ain³kxi¹nxa²to³nha¹ta¹ti²tu³ni¹. Yxãn¹ta¹,
hĩ¹na² wxa²wãn³txain²txi³ ain³kxi², Je³su²jah³lai²na²
wãn³txain²txi³ ain³kxi², nxe³sa²sĩn¹jau³su² wi¹wi¹nxe²
sa²yxow²e¹tain¹nha¹xĩ¹. Nha¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² Sũ³na²
Si³yxau³tãũ³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãũ³lo³jah¹lo²su² na³na¹.
Yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na² ko³nxe³thin¹ki³ju³ta²
sa²wa²su¹tẽ³jah¹lo²su² na³na¹. Jau¹xa² a³la³kxi²nha¹xĩ¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹jah¹la² ki³lha³lxai² ĩ³we²txi²jau³su²

43 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³ha¹li¹ a³lan²ti³kxai³lu¹, Je³su²jah³la²
wa²li³ka³tu³ ha³lo²a² Ka³li³le²a²ko³xa² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².

44-45 Nxe³te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²na²,
a²ha³lo²khai³xa² ã³wih¹sxã³ĩ³xi²kxai²nãn²tu³, a²ka³lxai¹ti³khai³xa²
ĩ³wet1si¹nyhain¹jau³la³ yũ³ai¹nxa³i¹. Jãx1sain¹nũn³na³li¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³, Ka³li³le²a²ko³xa²
ã³wih¹ka³tu³, Ka³li³le²a²ko³xan¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta²na²sa¹:

— Je³su²jah³lai²na² wi¹kãi³jah¹lo²su² na³na¹.
Ha³la³je¹nhĩ¹nai³tã², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ãn³yãn³ki³nũ²kxi¹xain¹sxã³ ĩ³yai³ni², Sũ³na² Si³yxau³tãũ³a¹
ĩ³ka²li¹te³lhxã³ o²la³kxi², ain¹ta¹ti²tu³na¹. Nxe³hĩ¹nai³tã²
Je³su²jah³lai²na² yxau³ya³nhẽ³lain¹sxã³, ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³ta²

so¹lxi³ kãi³ya³nhē³lain¹tai¹tu³na¹. Ī²ta³lun²ki³tai¹tu³na¹.
 Wi¹kãi³jah¹lo²su² na³na¹. Ka³li³le²a²ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 wãn³txa², nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxã³, Je³su²jah³lai²na²
 ĩ³sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

46 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxi²yhe³na²
 Ka²na³thĩ³na² ã³wih¹xi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thĩ³nãu³ai²na²,
 ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³ Je³su²jah³la² ĩ³yau³khai³xa² ã³sa²yāt¹sxã³
 yain³txi³yau³ wi¹khaix¹jau³xa² sa²wet¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³thĩ³nãu³a¹, hĩ¹na² ã³wih¹xi²ka³tu³, a²nũ²a²
 a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ka³far³na³ũ²thĩ³na²,
 Ka²na³thĩ³nai²na² kũ³we²ki²la² un²ta³kxi²nxa³thĩ³na²
 yxau³jah¹lo²su², ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² a²ki³lha³lxa²
 ĩ³ton³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

47 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³su²
 te³nah¹lxi¹:

– Hĩ¹na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²na¹nhã¹. Je³su²jah³la²
 he¹na³na¹. Ju³te²a²ko³xa² a³li³ka³tu³ Ka³li³le²a²ko³xai²na²
 he¹na³na¹. Ī²sxã³ ĩ³ye³kxai¹na¹tũ¹xã¹. Ain¹ka³tu³ a²wĩ³nai²na²
 sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txi²sxã³ kãin² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Txa²wẽ³sa² ya³lu²saun³kxi²sa²na³li¹. Kan³si²sxã³ ĩ²sxã³
 we²txi²sxũ³xi²sẽ¹li¹, A²wĩ³na² wãn³txa² ta¹hxai²hē¹la².

48 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu²,
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– A²yen³kxa² nũ³kxũn³te²a² ĩ²yah³lxan³kxai²nãn²tu³
 yxo²i²sah¹lxin¹ju³ta² ten³ti³hex¹yah³lxa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

49 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²hxi²kan¹jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹na² kan³sxã³ wxã³sẽ¹li¹.
 Kãu³kxi²txa³hē¹li¹. Txa²wẽ³sa² ya³lu²kxi²sa²ju³ta²yan³txi³su²,
 na¹nhai¹.

50 Yxã¹ta¹:

– ã³nxi³xi²txu¹li¹. Wãi³lxa² wi¹we²nxi²sxã³
 wi¹yxau³ye³nx²na³li¹, hĩ¹na²su¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu¹
 ain³kxi²ka³tu³ ã³nxi³xi²te³lhxã³ nxe²xai³ta¹hxai²hē¹la².

51 Ai³ka³tu³, tĩh³na² kan³si²ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
 sa²kxai³lu¹, a²hxi²kan¹jah³lai²na² sxi²ha² yxau³sxã³
 a³li³ain¹te²nãu³xa² sa²kxai³lu¹, ĩ³ha¹txi²sxã³
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Wxa²wẽ³sa² wi¹we²nxi²sxã³ ka³tẽn³ti³ yxau³na²li¹.
 Nain¹ta¹hxai²hē¹la².

52 Ain¹ka³tu³, a²hxi²kan¹jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
 ĩ³wã³txi³sxi³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã¹ we²nxi²lhai¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Sũn²ta³tai³tã² u³je³na³ka² ã³ni²lã³ni²hĩ¹nai³tã²
wẽ³sa² ĩ³sũ²kxi²sxã³ ĩ³we²nxi²khaix1sĩn¹na²hẽ³li¹.
A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵³ Nxe³ju³ta², a²wĩ³nai²na² ain³kxi¹xi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Sũn²ta³tai³tã² te²yã¹nxe³hĩ¹khai³xai³tã², ti¹kxai²na²
son³txi³ai³tã², Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³kxi²sain¹na²hẽ³na¹.
“Ã³nxi³txu¹li¹. Wxa²wẽ³sa² we²nxi²sxã³, ka³te³ti³
yxau²na³li¹.” Sain¹na²hẽ³na¹. Wain³na³na¹. Je³su²jah³la²
yxo²a¹xã¹. A²wĩ³na²a²ẽ¹nãn¹jau³la³ĩ³ye³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ a²wĩ³nãn²txi³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
yxo²i², a²sxi²ha² ya³lxi³hain¹tũ³ka³txain²txi³ yxo²ha³kxa¹
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²i², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵⁴ Nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la² nũ³kxũn³txi³ kãi³ain¹ju³ta²,
Ju³te²a²ko³xa² wa²li³sxã³ Ka³li³le²a²ko³xa² ã³wih¹sxã³
yxau³hĩ¹na¹ kãi³ain¹ju³ta¹, ã³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ nũ³kxũn³txi³
kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5

ĩ³ye³na² a²yxo²ka³te³nãu³a¹ yxau³jah¹la² ĩ³we²txi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ kwẽn¹ta²kxai³lu¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³yã³nũ¹tain¹sxã³ ĩ³yai³ni², Sũ³na² ĩ³wã³nxĩn²kxi²,
nxe³ain¹je³nãu³wa³kxa² hau³kon³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³te³lhxã³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
wã²ka³la³sxã³ a³li³nhẽ¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 A²nxe³thĩ³nãu³a²,
sxih²yxo²a² o³ve²a³ nũ³ka³txa² ã³wi²xi²tã³yxo²a²
yũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³yxo²a² a²yxo²ka³te³nãu³a², ĩ³ye³na²
a²i³lxa² Be³te³sa²ta²yau³xa² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³je³nai²na²
a²yxo²ka³te³nãu³a², sxi²ha² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ thĩ³na²
yũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 A²nxe³thĩ³nãu³a¹, a²nũ²a²nãu³xa²
ĩ³ton³tũ³ka³txa² ye³han³tũ³ka³txa², su³kan²ta³kxi²tũ³ka³txa²,
txa²wã¹nũ²ai²na² whãi²na¹ kan²ta³kxi²tũ³ka³txa²
sxa²ho³hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Sxa³sxã³ wah³nxe² sxa³na¹nhã¹. Na¹kxai²nãn²tu³,
ha³lo²a² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wã²nxũh¹ ĩ³yĩ¹li²nũ¹nhẽ³ju³ta²
hau³kon³na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² a²sa³wi³sa²
oh³xan¹jah¹la² a³ka³nxi²xi²sxã³ wxã³nũ²la² ĩ³yau³xai²na²
sa²ta³kãu³ta³kãu³nxe²na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, a²nũ²a²
ĩ³ton³te²su² ĩ²li³te²su² te²an²tu³ ã³nxai³lhxã³, a²nũ²a²
ã³xa² yxo²ha³kxa¹ ã³ne³ka²ta¹sai¹sxã³ ã³nxai³kxai²nãn²tu³,
ĩ³yau³xa² ã³nũ¹nha²na³na¹. A²nxe³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu³, we²nxi²ta³lu²nai¹nhĩ³nx2na³na¹. Kxãn³su²
te²yã¹nxe³to³hxai²na²hẽ³na¹. Jã¹nxe³nẽ³tũ¹xã¹. Nxe³tãu³a¹,
ĩ³yau³xa² ã³nũ¹sa²sxã³ we²nxi²sa²ju³ta², txai²li² ten³sa³nhã¹.

A²nũ²a² ĩ³ton³tũ³kã³txa² wãn³txa², a²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²sxã³,
 nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ sxa²ho³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 5 A²nxe³tũ³kã³txai²na², in³jah³la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 hxi²ka² hxa³sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²li³ki²sxã³
 nxe³ko³xa², kan²ta³kxi² sxa²xai³kwẽ³kon³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹la² a²nũ²a²nãu³xai²na² nxũ²kwai³ye³ye³lo³tãu³a¹
 sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu¹ yau³son³ye²ka³tũ³, sxa³yain¹jah¹la² ĩ², a³lu²txi³
 ĩ³ton³ju³ta² ã³ne³wxe², ai¹nha²kxai³ ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— We²nxi²ti³ten³khai¹nxe³nxa²ji¹wi¹? Je³su²jah³la² wãn³txa²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³ta³sã¹lxi¹. We²nxi²txi³
 ten³khai¹sa³nhai¹. Na¹ha²kxai³ yxau³sxã³ ĩ³yau³xai²na²
 ã³ta³kãu³ta³kãu³ju³ta³nũ³a² wah³nxe³to³ha¹i¹.
 We²nxi²sa²txai²li¹. Na¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²sa³te²la³ yũ²nxa³i¹.
 Sa²nxa³kxe³su², ĩ³yau³xai²na² ã³ta³kãu³ta³kãu³kxai²nãn²tũ³,
 hai³txi³ a²nũ²a² sa²ha³lxo¹so¹sa²sxã³ ĩ³ye³na² ũ³nhũ¹sa²te²la³
 yũ³sa²nxa³kxe³su², ã³nxi³lhxã³ ã³nũ¹a¹tũ¹xã¹. Nxe³na¹te²i³,
 a²nũ²a² ã³xa² so¹lxi³ ã³ne³ka²ta¹sain¹sxã³ ĩ³yau³xa²
 ã³nũ¹ain¹ka³tũ³, we²nxain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ txai²na² ã³nũ¹sa²sxã³
 we²nxi²sa³ju³ta³la³ yũ³sa²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³sa²yxau³sxã³ wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² sa²sot¹sxã³
 ã³nxi³txu¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Ai¹nha²kxai³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu² kwẽn¹ta²kxai³
 we²nxi²ta³lu²ni²ka³tũ³, a²sxa³ka³lo³a² wã²nxũh¹ sa²so¹sxã³,
 a²yu³kxa² ã³nxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹, Sa²ba³to³
 nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka³txa² ĩ³ye¹nxi²yhain¹to³ju³ta²
 ti³wa³ki³lon³ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa²
 wãn³txi³kxai³lu¹, in³txa² we²nxi²jah¹lai²na² ĩ²sxã³
 ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² sa²ba³to³ nxe³ki³tã³li¹. Kĩ³sa²kxai³, ha³ya³kxa²
 wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² tẽ³sxã³ ã³nxi³sĩn¹txa²hẽ¹li¹. On³sxã³
 kãĩ³xa³lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Yxãn¹ta¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² ĩ³we²txi²sa³jah¹la² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
 “Wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³ ã³nxi³txu¹li¹.” Sain¹na²li¹.
 In³jah³lai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹te²ta³ ĩ³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹? “Wxa²sxa¹ka³lo³ai²na²
 sa²so¹sxã³ ã³nxi³sẽ¹li¹.” Nxe³nxain¹tẽ³nũ¹tai²li² ĩh¹te²khai³ta³
 ĩ³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Yxã¹ta¹, we²nxi²jah¹lai²na², Je³su²jah³la² a²i³lxa²
a³la³kxi²ta¹hxai²nxa³hê¹la². Nxe³ju³ta²sa¹: Ha³la³je¹nĩn³kxai³,
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³yã³ki³nũ²kxai¹nha²kxai³,
Je³su²jah³la² hã³a² i³ha²li²si³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³,
Je³su²jah³la² he¹yai¹nxa³ha²kxai³, we²nxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ko³nxe²i³yi¹li²hain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³jen¹nãu³kxai³lu¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²nãu³a¹ he¹ain¹tãu³kxai³lu¹, in³jah³lai²na²
i³ha¹txain¹ka³tu³, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹nai²li² wi¹lain³kxi²nhã¹nhai¹. Nĩ¹nha²kxai³,
a²wẽ³txa³ ko³nxe³ju³ta³la³ kã³xi²sxã³ yxau²xai³txa³hê¹li¹.
Kã³in¹kxai²nã²tu³, ha³lo²a²ã²la²khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta²
a³ya³tin¹kxa²ya³ti³su² ya³nxa²ha¹i¹. Je³su²jah³lai²na² wã³txa²
ta¹hxai²hê¹la².

15 Nxe³ka³tu³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu² a³li³sxã³ Ju³te²a²
nũ³ka³txa² a²hã¹tũn³te²nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— i³we²txi²sa³jah¹la² a²i³lxa², Je³su²jah³lai²na²
i³we²txi²sa³hê²li¹. Ta¹hxai²hê¹la². 16 Nxe³ju³kxai³lu¹,
Je³su²jah³lai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² i³we²txi²ju³kxai³lu¹,
Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hã¹tũn³te²nãu³xa² sa²kxai³lu¹ kãin²
i³xã³tain¹ta¹hxai²hê¹la². i³xã³tai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la²
khãuh³lxa³tain¹ju³ta² te³ni², Je³su²jah³la² i³su²lhã³te³lhxã³
o²la³kxi², ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³si¹hain¹jau³su², Je³su²jah³la²
a³ya³tain¹ta¹hxai²hê¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wã³txi³kxai³lu¹,
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³na² wa³kon³na²wi¹. Ha³ya³kxa²
wa³kon³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ai¹nha²kxai³, Txai²na² sa²kxai³lu²
wa³kon³nũ³na¹wi¹, Ta¹hxai²hê¹la².

18 Ain¹nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhã¹tũn³te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³su²lhã³ti³ten³khaix¹ain¹ta¹hxai²hê¹la².
Nxe³ain¹jau³xa²sa¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² sa²yo²ã³sxã³
wa³kon³nã³khi³. Nain¹jau³su²: “Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
Txa²wĩ³nai²la¹i¹.” Ain¹na³li¹. Ain¹sxã³te²yã¹nxe³te²lox³nha²sxã³
ã²la² ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kã³nã³khi³. Nain¹jau³su²,
i³su²lhã³te³lhxã³ã²la² ten³khaix¹ain¹ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² hxi²kan¹khai¹nxe³jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wã³txi³kxai³lu¹,
i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ wã³txan²tu³ i³ye³ya³nx²ta¹i¹. Hai³txi³
A²tah²na¹xai²na² a²yen³kxa² nũh¹ kã³a¹ju³ta² yũ²nxa³i¹.
Hxi²kan¹txi³ nũh¹ kã³sa²hxai²nxa³hê¹li¹. Na¹ha²kxai³, hã¹sxã³
Txa²wĩ³na² yen³kxa² kã³ju³ta² so¹lxi³, A²tah²na¹xai²na² i²sxã³

kāi³a¹i¹. Txa²wī³na² kāi³ju³ta² ha³kxa¹ kāi³hxi²so¹ya³nx2ta¹i¹.
 20 Jā¹nxe³ju³su², Txa²wī³na² a²ē¹nān¹jau³xa²sa¹: “Txa²ki³lha³lxa²
 a³lxi²na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³, a²yen³kxa² kāi³a¹ju³ta² ha³kxa¹
 ī³yau¹ū³ai¹nhxai²na¹hē³na¹.” Sa²na³li¹. Nxe³sa²ju³ta², hī¹na²
 ī³ton³jah¹la² we²txi²ye¹nx2ta¹te¹ni²ti¹. Ye¹nx2ta¹ha²kxai³,
 a²yen³kxa² nū³kxūn³te²a² kāi³ya³nx2ta¹te¹ni²ti¹. Yxān¹ta¹,
 ye³jen¹na² a²yen³kxa² ā²la² nū³kxūn³khai¹nxe³te²a²
 ka³lxa¹te²a², Txa²wī³na² ī³yau¹ū³sa³tu¹wi¹. Sa³kxai²nān²tu³,
 kāi³ya³nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹ju³tai²nān²tu³, wxa²nū³ka³txai²nān²tu³,
 ī²yah³lxin¹kxai²nān²tu³: “Nū³kxūn³khai¹nx2nxān³ko¹.
 Jā¹nxūn³nxa³ko¹.” Wxāi²kxai³ yah³lxin¹tu¹wi¹.
 21 Jāx1nha¹ju³tai²nān²tu³ta¹, txa²nū³kxūn³nha¹ju³tai²nān²tu³ta¹:
 Txa²wī³na² hxi²ka², a²nū²a² ya³lu²kxan²ti³, hxi²kan¹txi³
 ī³we²ti¹xi²sxā³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ye²ha²kxai³,
 ka³ten³su² we²txi²jah¹lai²la¹i¹. Jā¹nxe³sxā³ A²tah²na¹xai²na²
 a²nū²a² a²te³na¹kxa² so¹lxi³, ya³lu²ju³ta² ka³ten³txi³
 we²txi²jah¹lo²sa¹i¹. 22 Jā¹nxa¹ju³xai²nān²tu³ta¹, txa²hxi²kan¹txi³
 ha³lo²a² wā²nxū¹hain³nha¹ju³tai²nān²tu³ta¹: A²nū²a²
 ha³lo²ai²na² yxau³ai¹nhī¹na² kāi³yxau²xai³lain¹ju³tai²nān²tu³,
 Txai²na² A²tah²na¹xai²na², yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a²
 wā²nxū¹hī²sxā³ wā²nxū¹hain³nha¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³,
 kāi³ain¹kxa² yā¹nxe³sxā³, wi¹lhin¹te²nū³ka³txa² wi¹lhin¹sxā³
 ī³yī¹li²na¹ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ī³lxi³thi¹nxa³tū³ka³txa²ī³lxi³sxā³
 ī³yī¹li²nxa³ha²kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe²xai³lai¹na¹tu¹wi¹.
 Na¹kxai²nān²tu³, Txa²wī³na² hxi²kan¹txi³lot3sa²sxā³ ha³lo²a²
 wā²nxū¹hain³nha¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²su¹, Txa²wī³na²
 a²ē¹nān¹ju³su² te³nah¹lxi¹: “Txai²li² hai³txi³ a²nū²a²
 kāi³yxau²xai³lain¹ju³ta² ī³yī¹lain¹nxa³lho³na¹. Yxān¹ta¹,
 Txa²tah²hai²na² so¹lxi³ ī³yī¹lain¹tū¹xā¹.” Sain¹na³li¹.
 Sai¹nha²kxai³, ha³lo²a² hxi²kan¹txi³ wā²nxū¹hain³nha¹tu¹wi¹.
 23 Na¹ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³sa²nēn¹kxi²sain¹tu¹wi¹.
 Txa²wī³na² ī³sa²nēn¹kxain¹kxa² yā¹nxe³sain¹tu¹wi¹. Ju¹ta²
 Txa²wī³na² ten³na³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ī²li³te²nān²tu³,
 A²tah²na¹xai²na² ī³sa²nēn¹kxi²sai¹nxa³kxai²nān²tu³,
 te²yā¹nxe² Txa²wī³nān²txi³ ī³sa²si¹hā³sa²jah¹lain²txi³
 ī³sa²nēn¹kxai¹nhī³nx2nxa³i¹.

24 A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nū²a²
 a²ten³te²su² te²an²tu³, txa²wān³txa² ain³kxi², Txa²wī³na²
 ī³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹tai²na² yxo²i²i², nxe³sain¹sīn¹kxai²nān²tu³,
 ka³te³na² wi¹tāu³a¹ a²lhun³tu² yxau²xai³lain¹na³li¹,
 kwēn¹tai²nah¹lxi¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, wi¹wi¹nxe²
 kwēn¹tai²na² ya³lu²tāu³ā¹ a³li³ā³ya¹ka³tu³, ka³ten³nāu³a²
 sa²kxai³lu² ā³sa²ha³ti³sa²sai¹sxā³ yxau³ain¹na³li¹. A²nxe³jah¹la²,

yxan¹nāu^{3a1} hāi¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹sxā³ ĩ³yī¹lai¹nha¹tu¹wi¹.
 A²hī¹na², kāi³ yxau²xai³lain¹ju³ta², ain¹nha¹tu¹wi¹.
 25 A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nū^{2a2}
 ko³nxe³ti³ kāi³ain¹te²su² te²an²tu³, ya³lu²te²hū³sxā³ Sū³na²
 Si³yxau³tāu^{3a1} yxau²xai³lain¹tū³ka³txi³sain¹na³li¹. Yxān¹ta¹
 ha³lo^{2a2} hau³kon³tu¹wi¹. Nxe³tāu^{3a1} a²nū^{2a2} ya³lu²te²
 yā¹nxe³tū³ka³txai²nān²tu³, Txa²wān³txa² Sū³na² Tah²na¹xai²na²
 wān³txa² ain³kxi²sain¹kxai²nān²tu³, a²ha¹ ain³kxi²sain¹te^{2a2}
 whāi²na¹ tah²lxī³ ka³ten³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Kwēn¹tai²na²
 ha³lo^{2a2} hau³kon³na³li¹. 26 Nxe³ju³ta² Txa²wī³na² ka³te³na²
 six3ka³ti³yah³lo²khai³xai²la¹i¹. Nxe³te²sa²kxan²ta¹ ai¹nha²kxai³,
 A²tah²na¹xai²na² ka³te³na² si³ka³ti³na²kxa² yā¹nxe³te²su²
 te²yā¹nxe³sxā³ ti³hit1sa³na²hē³li¹. 27 Jā¹nxa¹jut3su² Txa²wī³na²
 ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxī¹: “Wxāi²na² a²nū^{2a2} Tah²si¹lxī¹. Nxa²ha¹i¹.
 Nxa²ha¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹i¹.” Txa²wī³na²
 sa³na²hē³li¹. Sa³ha²kxai³ Txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nū²yo²ha³kxa¹
 kāi³yxau²xai³lain¹ju³ta² wā²nxū¹hain³nha²sxā³ ĩ³yī¹lai¹na¹tu¹wi¹.
 Txai²na² a²nū^{2a2} Tah²sa¹i¹. Txa²wī³na² Tah²nūn³sa¹i¹.
 Na¹ha²kxai³ ai¹na¹tu¹wi¹.

28 Txa²wān³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²,
 ĩ³wā³wā³txi³yah¹lxī³txa³hē¹li¹. “Īh¹nxe³jau³ta³ e³ji¹ku¹.”
 Sah¹lxī³txa³hē¹li¹. Ha³lo^{2a2} nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³tāu^{3a1}
 a²nū^{2a2} e³la² ya³lu²hāin¹kxi²te²su² te^{2a2} txa²wān³txa²
 ain³kxi²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³ ka³ten³su²
 a³li³ain¹tu¹wi¹. 29 A³li³ain¹kxai²nān²tu³, a²nū^{2a2} wi¹lhin¹sxā³
 kāi³ain¹te²nū³ka³txa² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxā³ ka³te³na²
 wi¹tāu^{3a1} yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, a²nū^{2a2}
 ĩ³lxī³thi¹nxa³txi³ kāi³ain¹te²nū³ka³txa² ha³na³ka³lxī³ ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²sxā³, Sū³na² ĩ³hi³txain¹ju³ta² ā³yu¹kā³ain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² wxa²ye³ka¹tē³jau³su²

30 Txai²li² hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² nxū¹hī²sxā³
 kāi³te²txā³xi¹. Yxān¹ta¹, Txa²wī³na² wān³txa² ain³kxi²so¹sxā³
 wā²nxū¹hain³nha²sxā³ ĩ³yī¹lai¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³ wain³txi³
 wā²nxū¹hain³nha¹i¹. Na¹ha²kxai³ hai³txi³ txa²ē¹nāu^{3a1}
 au³txi³ te³na¹jau³la³ o²la³kxi²te²txā³i¹. Yxān¹ta¹ Txa²wī³na²
 ĩ³sa²si¹hā³sa²jah¹lo²nu¹tai²na² te³nain¹jau³xa² so¹lxī³
 o²la³kxi²te²sa¹i¹.

31 Txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ū³nx2ti³te³lhxā³ na¹i¹. Wān³txa²
 so¹lxī³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. Yxān¹ta¹: “Wxa²wān³txa²
 wān³txi³sxa³i¹.” Nxe³sah²lxin¹nhai¹. Nxe³na¹jau³xai²na²
 nūh¹ txai²na² so¹lxī³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³, a²nū^{2a2}
 ā³xa² ĩ³ye³yo²nū¹sai¹nxa³kxe³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³
 ĩ³wā³ti³sah¹lxī³hī³nxa¹lxī¹. 32 Yxān¹ta¹, a²nū^{2a2} ā³jah¹la²
 txa²yen³kxa² ĩ³hen³txi³nxa²lxī³si¹sain¹jau³su² e³na³li¹.

A²nxe³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ye²sain¹jau³xa²
wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. 33 Jã¹nxa¹jau³su², Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lai¹tã² ĩ³ye³sxã³, txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na²hẽ³li¹.
Nxe³jut3su², ha³la³je¹nai³tã² wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³sa²si¹hã³ain¹yah³lxin¹tai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³kã³txa² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lai¹tã² wãn³txa² ain³kxain¹tai¹ti²ti¹. 34 Yxãn¹ta¹
a²nũ²a² ĩ³ye³yxo²nũ¹si¹sain¹jau³su² yũ³sa²nxa³kxan²ti³ wain³txi³
e³a¹wi¹. Na¹ta¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³ye³sxã³ txa²yen³kxa²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na²hẽ³li¹. Ya³nx2ta¹i¹. Nxe³na¹jau³xai²na²
ain³kxi¹xi²si¹nx2ta¹jau³su² wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
sa²wa²sut1si¹nx2ta¹jau³su² e³kxi¹nx2ta¹i¹.

35 Jã¹nxa¹jau³su², Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
wi¹sa²ko²ko²kxi²nẽ³te²hũ³nxe²yxau²xai³la³kxi¹nx2tain¹to³tai¹ti²ti¹.
Nxe³nx2txai¹nha²kxai³, jũ¹nxe²kxãn³su² wxa²sa²kĩ³kxi¹nx2tain¹ju³tai²n
wi¹lxon³kxi² yxau²xai³la³kxain¹yah³lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹.
36 A²nxe³jah¹la², txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tai¹ti²ti¹. Na¹ka³ty³
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² hxi²kan¹ju³ta² yũ²na³li¹.
Nxe³ju³ta²sa¹: Txai²na¹xai²na² ha³lo²a² kãi³ya³nx2ti³to³ha¹i¹.
Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² kãi³ta³lun²si¹sa²jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Nxe³si¹sa²jau³su² kãi³ya³nx2ti³to³ha¹i¹.
Ya³nx2ta¹ha²kxai³ Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jau³xa²
wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa²
txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³kxa² yã¹nxe², txa²kãi³a¹ju³ta² ã²la²
hxi²kan¹khai¹nxe² wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹. 37 Jã¹nxe³jut3su²,
Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹tai²na² ĩ³ye³sxã³
sa²wxi²kat1sa³na²hẽ³li¹. Txa²wĩ³na² sa²wxi²kat1si¹sa²jau³xai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³si¹sain¹to³nha²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, wxa²nũ³kã³txi³
ĩ³nxai²na² Txa²wĩ³na² wãn³txa² ain³kxah¹lxa³nha²kxai³,
Txa²wĩ³na² ĩ²yah³lxa³nha²kxai³ yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
Yah³lxin¹kxan²ti³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jah¹lai²la¹i¹. 38 Wxa²nũ³kã³txi³
ĩ³nxai²na², hai³txi³ Txa²wĩ³na² wãn³txi³la³ wxa²e¹nãu³a¹ au³txi³
ã³wih¹ti³he¹nxe³nx2ti³xa³i¹, Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²su²
na¹xai²na² sa²yxo²wet1sah²lxa³nha²kxai³lu¹. 39-40 Jã¹nxa¹jau³su²,
wxa²nũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na², Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa²
kxã³nxai³tã² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xu¹tai²na²,
kãin² o²la³kxah¹lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹. “Txãx1ti³xai²na²
a³la³kxi²kĩ³kxai²nãn²tu³ kã³te³na² wi¹tãu³a¹
a³ya³ti²kĩ³tũ¹xã¹.” Nxe³yah³lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
nxe³ta³nxã³nxai²nãn¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Kã³te³na²
wi¹tãu³a¹ a³ya³ti²na¹tũ¹xã¹: Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²a², wxã³sxã³
ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³,
wxa²yu³ta², wxã³sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³, kã³te³na² wi¹tãu³a¹

ũ³yen³kxi¹nx2ti³hĩ³na¹i¹. Yxã¹ta¹wxã³ti³he¹yxah²lxan³tai¹ti²ti¹.
Nxe³ha²kxai³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ũ³yhen³kxi¹nx2ta¹ju³ta²
yũ²nxa³i¹.

41 Txai²li² a²nũ²a²wi¹lhin¹si¹sa²jau³la³yxoxkwain³sa²nxa³nhai¹.
42 Na¹ta¹, wxa²ẽ¹nãn¹jau³la³ ĩ²ta³lun²nx2ta¹i¹, Txai²li².
Wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³, hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
a³lxi²ti³hex1yah³lxi³to³hxa³lxi¹. 43 Yah³lxi¹nha²kxai³,

Txa²wĩ³na² ĩ³kwa³na³sa³ha²kxai³ wxã³sxã³ yxau³ya³nx2ta¹i¹.
Ya³nx2ta¹kxa²ha³ta³nxã²txi³ en²syah¹lxin¹tai¹ti²ti¹.
Nxe³yã¹ta¹, a²nũ²a² ã³lxi³te²su² te²an²tu³, nũh¹
hxi²kan¹txi³lo³nha²jah¹lan²tu³ wxã³ya³nx2ti³kxai²nãn²tu³,
te²su² ten³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. 44 Wi¹lhin¹si¹nhyah¹lxin¹jau³xa²
so¹lxi³ ten³kxi²nhyah¹lxi³to³hi¹lxi¹. Yah³lxin¹kxe³su²,

wi¹lhin¹si¹ye²yhu¹jau³su² wxa²yo²a² so¹lxi³
e³yah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹ta¹, Sũ³na² Si³yxau³ka³txa²
ka³na³ka³nat3so¹lxin³jah¹la² wi¹lhin¹si¹nx2ti³jau³la³
ten³kxah¹lxi³to³hxa³lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, ko³nxe²
Sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹la² sa²yo²we¹jah²lxan³tho³li¹.

45 Txai²li² wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² yuh³lxa³kxi²nhyah¹lxin¹jau³su²
a³la³kxi²na¹nhai¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² te³nah¹lxi¹:
“Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
a²yen³nãu³a¹ ko³nxe³thin¹si¹nhẽ³jau³la³ ĩ³ye³kxain¹tũ¹xã¹.
Jã¹nxe³te³lhxã³ txã²nãn³khi³ ki³nhã¹.” Wxa²ẽ¹nãu³a¹
sah¹lxi³hxai¹nhẽ³li¹. Jã¹nxe³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Hai³txi³,

txai²la³ ko³nxe³thin¹si¹nx2ta¹jau³la³, Txa²wĩ³na²
ĩ³ye³kxain¹nxa³lho³li¹. Yãn¹ta¹, a²nũ²a² ã³xa²

Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² on³si¹nx2txai¹nxa³jau³su² e³na³li¹.
Nxe³ju³ta², wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹: “Wi¹lhin¹sã³
yxau²xai³ki³tũ¹xã¹. Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² a²wãn³txa²
o²la³kxi², a³la³kxi², to³ki³tã³na¹. Ki³sa²kxai³, ki³tã¹xã¹.”
Yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Jã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na²

on³si¹nx2txai¹nxa³jau³xa² e³na³li¹. Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² sa²yo²ã³yah³lxi¹nha²kxai³
nx2na³li¹. 46 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹, kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³nxa²
ũ³wha²li¹lain¹jau³xa², Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²ju³ta² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Yxã¹ta¹ sa²yo²ã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹. A²nxe³jau³xa²

Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txai²na² sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹ke³la³te²
txa²wãn³txain²txi³ sa²yo²wet1sah²lxi³nũ³nhĩ³nxa¹lxi¹.

47 Yxã¹ta¹ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
sa²yo²ã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹. Ain¹yah³lxin¹kxai²lẽ¹,
hai³txi³ txa²wãn³txi³la³ sa²yo²wet1sah²lxin¹ju³ta² yũ²nxa³i¹.

Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

6

Je³su²jah³la² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa² ũ³yhai²ta³lxain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, ĩ³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² a²ĩ³lxi³ ã³xa² Ti³be³ri²a³ti²ye³na² ã³yxo²ha³ti³sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ain¹ka³tũ³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa² ãn³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

– Je³su²jah³la² nũ³kxũn³txi³, a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² te²a² ĩ³we²txi²na³na¹. Nxe³ju³ta² ĩ²ti³ten³sa³nhã¹. Ain¹sã³ Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wã³la³ka³txa² txi²ta³lo³kxa² wa²li³nhẽ¹ta³nũ²ti²sxã³ a²sa³wi³ha³li³nãu³xa² whã²na¹ ã³wxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³hĩ¹na², Pas²kwa²tũ³xa² ĩ³yai³nain¹ju³ta³nũ³a² yau³son³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³je³na³kxa² Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³yã³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³, kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³ Sũ³na² Si³yxa³tãu³a¹ nũ³kxũn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ju³tu¹ta²kxai³ sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi²te³lhxã³ o²la³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³je³na³kxa² hĩ¹na² yau³son³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ten³sa²ka²la¹sxã³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txai²na² wxã³yain¹tũ³kã³txai²na² ĩ²ain¹ka³tũ³, ĩ³ye³sxã³ Fi³li²pah³la² ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹.

– ĩ¹ti¹la³ta³ yain³txi³nũ³xa² ũ³yho³hi²sxã³ so¹kxi²ki³te³ji¹wi¹? A²nũ²a² kã²li³tũ³kã³txai²na² ũ³yhai¹tain¹ki³txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Yxã¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² a²ẽ¹nã¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

– Ha³lo²a² a³la³kxi²na¹nhã¹. Txa²kã³a¹ju³ta³nũ³a² a³la³kxi²na¹nhã¹. Yxã¹ta¹, Fi³li²pah³lai²na² ĩ³wã³txai¹na¹tũ¹xã¹. Jah¹lai²na² ye³kan¹txi³ yxo²sa²ta³nxa², sa²nxa³ta³nxa², nxe³sa²ju³ta² ĩ³wa³ka³nxe³sxã³ ĩ²a¹tũ¹xã¹. Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³ye³sxã³ Fi³li²pah³lai²na² ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Fi³li²pah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

– A²yain³txi³nũ³xa² hxi²kan¹txi³ ũ³yho³hxi²sxã³ so¹kxi²ki³sxa³lho³li¹. Nxe³ju³ta², a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹lo²na¹xai²na², kwẽ³kxa² hã¹nxe³ti³xa² wa³ko³ni² yxa²xai³lhxã³ wa³kon³sa²tẽ³na¹kxai²nã²tu³, hxi²kan¹txi³ ũ³yho³hin²nxa³lho³li¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txai²na² yain³txa² jũ¹nxe³tũ³xa² he³la³ko³ ũ³hũ²xai³ki³txai²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³ain¹tãu³, a²sa³wi³sxa² a²ĩ³lxa² ã³tre²ah³la², Si³mãu² Pe²jah³la² a²lon³yah³la² te²wãn³txi³kxai³lu¹:

ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³nxah¹hain¹kxan²ta²,
 Je³su²jah³la² he¹yai¹nxa³kxan²txa¹, ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 18 Nū²la², kāin² sa²it3ti², ĩ³ye³na² kāin² sa²ta³kāu³hi²,
 yain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nū²la², u²lxū³kwa³lxī¹nha²
 ai³nū²la², a²sa³wi³ha³lxī³nū³kā³txi³su² te²kxai³lu¹,
 ten³sa²tā³ain¹tāu³, Je³su²jah³la² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³na²
 ne³ka³nah²nāu³a¹ ti³ne³wxe³yxau²xai³sxā³, ka²no¹ai²na²
 ān³tī³xi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². O²khaix1nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

— ĩh¹nxe³khai³hīn³te²la¹ku², kī³nhai¹. A²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa²
 ta¹hxai²hē¹la².

20 Yxān¹ta¹:

— Txain²txi³na¹we¹. Ha³ya³kxa² yuh³lxī³jah³lxī³hē¹le¹.
 Je³su²jah³la² ĩ³kaix1tain¹jau³xa² ta¹hxai²hē¹la².

21 Ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa²na² sa²kxai³lu¹
 ĩ³ye³sxā³ Je³su²jah³la² ka²no¹ai²na² ā³wi¹hū³si¹hain¹jau³su²
 ĩ³ye³kxain¹ka³tū³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ā³wi¹hū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tū³, a²ha² kwēn¹tai²na²
 ha³lo²a² ā³yo²ha³ti³sai¹sxā³ a³ya³tain¹ko³nū³a²
 a³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² Je³su²jah³la² ā³te³nain¹jau³su²

22-24 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹,
 a²si³yo³nān¹tū³kā³txa² sa²kxai³lu² ĩ³ye³nai²na²
 a²yo²ha³tih³nāu³a¹ hāi¹nxe³sxā³ yxau³tū³kā³txa²
 sa²kxai³lu¹ kái²li³tū³kā³txa² sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³la²
 ān³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³lain¹te³nah¹lxī¹:

— Je³su²jah³la² āh¹ ĩ²ti³ten³sa³nhā¹. Ti¹ai²na²
 sūn²ta³tai³tā² Je³su²jah³lai¹tā² yxau³ye²nē³lhxā³
 yain³txi³nū³xa² ũ³hū¹nhē³tai¹tu³na¹. A²nxe³tū³xa²,
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³wi¹lxo³kxi²sān²sxā³
 ũ³hū¹nhē³tū³xa²na², ĩ³yain³sxā³ ũ³ki²kī³tai¹tu³na¹,
 ti¹ai²na²sā¹. Yxān¹ta¹, hī¹na² Je³su²jah³lain²txi³
 he¹ai¹nxa³ha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxain²txi³ he¹ai¹nxa³ha²kxai³,
 ain¹na³na¹. ĩh¹nū¹ai²la³tā³ he¹ai¹nhī³te²la¹ku², ai¹na¹nhā¹.
 Sūn²ta³tai³tā², ka²no¹a² ka³lo³ka³na³ka³nat3sxā³ so¹lxī³
 a³li³sxā³ ā³yo²ha³ti³sai¹ain¹na²hē³nā¹. A²nxe³ka³lo³ai²na²
 a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² so¹lxī³ a³li³ain¹na²hē³na¹. Hai³txi³
 Je³su²jah³lo²la³, ka²lo¹ai²na² ā³nxai³ai¹nxa³hē³na¹.
 ĩh¹nū¹ai²la³tā³ yxau³ain¹te²la¹ku², ān³yo²ha³tih³nān¹thī³na²
 Ka³far³na³ū²thī³na² yxau³ain¹te²la¹ku², ai¹na¹nhā¹.
 Yxān¹ta¹, kwēn¹tai²na² ka²no¹a² kāin²ka³lo³a² ka³lo³ha¹li¹
 yū³nē³na³na¹. Nū¹ā¹, Ti³be³ri²a³ti²thī³na² a³li³sxā³ ti¹ai²na²
 ā³wi¹hū³nē³lain¹ka³lo³a² nīn²ju²na¹. A²nxe³ka³lo³ai²na²
 kan³sxā³ ā³wih¹sxā³ ā³yo²ha³ti³sai¹na¹tū¹xā¹.
 Nū¹ka³nāu³a¹, Ka³far³na³ū²thī³na² ā³nxai³sxā³,

Je³su²jah³la² ãn³te³nxi²na¹tũ¹xã¹. Kã²li³tũ³kã³txai²na²
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, te²yã¹nxe³sxã³ ka²no¹ai²na²
kãin²ka³lo³ai²na² kan³sxã³ ã³yxu¹kxã³wi¹hain¹ka³tu³,
ã³yxo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²yain³txi³nũ³hũ³nxe²yxau³ya³nhẽ³jah¹lo²su²jau³su²
25 Ain¹ka³tu³, yxan¹yxo²ha³tih³nãu³a¹ Je³su²jah³la²
ĩ³ha¹txain¹ka³tu³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. Ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã² wxã¹thai¹li¹?
Kã²li³tũ³kã³txai²na²wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ ã³ten³sah¹lxin¹ji¹? A²ya³la³tu³
wãn³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. Sũn²ta³tai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
wã³nxĩn¹ju³ta² kã³ya³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Ju¹ta² ĩ²yah³lxin¹tai¹ti²ti¹.
Yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩn¹ju³ta²
ye³kan¹yah³lxa³nha²kxai³: “Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²na³na¹.” Sah²lxa³nha²kxai³, hã¹nxe³sxã³
kwa² yain³txi³nũ³xa² so¹lxi³ ũ³ki¹khai¹yxah³lxin¹kxa²
yã¹nxe³te³lhã³ ã³ten³sah¹lxi¹lxi¹. 27 Ne³ka²sah¹lxi³sa¹lxi¹.
A²yain³txi³nũ³xa² ãn³ten³yah³lxin¹tũ³xa² wa³su³txi³
ãn³khot3sxã³ hxan³tũ³xai²la¹i¹. A²nxe³tũ³xai²na² so¹lxi³
wa³kon³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yxã¹ta¹, yain³txi³nũ³xã³xa²
a²yain³txi³nũ³khai³xa² hxan³ti³he¹nx2nxa³tũ³xa², kxã¹nxa²
ha³tã³nxã²txi³ yxau²sa²tẽ³tũ³xa², yũ³nũn³na³li¹.
A²nxe³tũ³xai²na² ĩ³yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²ka³te³na²
wi¹tãu³a¹ yxau²sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
a²yain³txi³nũ³khai³xai²na² wa³kon³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³tũ³xai²na², txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na² ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³si¹nx2ta¹jau³su²Txa²wĩ³nu²khai³xa²hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³li¹.
Sa³ha²kxai³ txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² wxa²ye³ka¹nx2ti³tai¹ti²ti¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² kã²li³tũ³kã³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wa³ka³li³yu³ta²
wa³kon³ti³ten³sa²sĩn¹nhai¹. Nha¹kxai²nãn²tu³, ĩh¹nxi²sxã³
kã³sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta²
wa³kon³ti³ten³sa³nhã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²na¹xai²na²
sa²yxo²wet1sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta² kã³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³nxa²ha¹te¹, kâi²li³tũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²yen³kxa² wã³nxĩn¹ju³ta² kâi³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju¹ta² ĩ²nha¹kxai²nãn²tu³ sa²yo²we¹txa²nha¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta², yã¹te² wa³ka³li³yu³ta² kâi³jah¹lo²sa²nhĩn¹ji¹wi¹? 31 Jãx1nha¹jau³su², kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² txa²sũ³na²nãu³xu¹tai²na² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau²xai³lxa³ko³xa² yxau²xai³lain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³hĩ¹nu¹tai²na², yain³txi³nũ³xa² ma²na³tũ³xa², Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² ũ³hũ¹ain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³xu¹tai²na², ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ju³tu¹tai²na², Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹jau³xa²sa¹: “Yain³txa² oh³nãu³u¹tai²nãn²tũ³xa², ĩ³yain³si¹hain¹jau³su² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ kâi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ta¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² hi²sen³su² so¹lxi³ a²yain³txi³nũ³xa², ma²na³tũ³xa², ũ³hũ¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Hai³txi³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²nãn²ta³ ma²na³tũ³lxa³ ũ³hũ¹nx2ti³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³xu¹tai²na² wxa²sũ³na²nãu³xu¹tai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³ ĩ³nxu¹tai²na² ĩ³yain³yah³lxi³to³hxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, hai³txi³ oh³nãu³u¹tai²nãn¹tũ³khai³su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ khon³sxã³ hxa³nũ³su² ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, kwẽn¹ta²na² Txa²wĩ³nu¹tai²na² ũ³hũ¹nx2ti³tũ³xa², ã²la² wi¹khai¹nxe³tũ³xa², a²yain³txi³nũ³khai³xa² oh³nãu³u¹tai²nãn¹te² yain³txi³khai³su², ũ³hũ¹nx2ti³na³li¹. 33 A²nxe³tũ³xa² a²yain³txi³nũ³khai³xa² Txa²wĩ³nu¹tai²na² ũ³hũ¹nx2ti³tũ³xa², oh³nãu³a¹ ĩ³sa²si¹ka³ti²nũ¹nx2ti³ha²kxai³, ka³nxĩ²nũ¹nx2ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, nxe³tũ³xai²na² ha³lo²an¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² ĩ³yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ka³tẽ³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, kâi²li³tũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. A²yain³txi³nũ³khai³xai²na² wa³su³txi³ ãn³si³wi¹wi¹sxã³ ũ³hũ²sa²tẽ³kxi²sa²to³sĩ¹nhẽ³li¹. Ten³khaix1sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² yain³txi³nũ³khaix3hũ³nxe², ã²la² wi¹khai¹nxe³tũ³hũ³nxe²yxau³ya³nx2ta¹i¹. Nxe³ya³nx2ta¹jut3sũ³ju³ta¹, “Heh³sa³nhã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, yain³txi³nũ³xa² ĩ³yain³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ũ³ki²sxã³ ĩ³ka³li³hi², ka³tẽn³su² yxau²xai³li², yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², wxãĩ²na² wxã³sxã³ sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, ka³tẽ³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,

wxa²yxau²xai³lyah³lxin¹jut3sũ³ju³ta¹ heh³nxa²lxi³xa³ha²kxai³,
ya³lxu¹nxa²lxi³xa³ha²kxai³, yah³lxin¹jut3sũ³nxe²,
wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe², ka³lih³khai¹nxe², ka³te³na² wi¹tâu³a¹
yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

36 Yxãn¹ta¹, wxa²nũ³ka³txi³ i³nxa²na² wã³nxĩn¹ti³
kã³ya³nx2ta¹ju³ta² ha³ta³nxãn²txi³ wxa²ye³na²
ĩ²sah²lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³ sa²yo²wet1sah¹lxa³lxi¹.
Ya³nx2ta¹i¹. 37 A²nũ²a², Txa²wĩ³na² wxa²sa²hait1sa²so¹sã³
ũ³hũ¹sain¹kxe³su² te²a² yxo²ha³kxa¹ ã³si³tẽ³la³kxi²
wxã³sain¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² i²te²hũ³te²a²
ã³si³tẽ³la³kxi² wxã³sain¹kxai²nãn²tu³ĩ³sa²si¹wha²lxain¹nxa³lho³li¹.

38 Nxe³ju³ta² Txai²na² oh³nãu³a¹ ka³nxi³xi²sã³
wxã³ya³nx2ta¹i¹. Na¹tẽ³na¹xai²na¹, txa²ẽ¹nãu³a¹
yxo²kwai³na¹jau³su² e³kxi²nha¹jau³su² kã³te²txã³i¹.
Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹ta²na²
te³nain¹tâu³lai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³jau³xa² sa²wai³wait3sã³
kã³te²sa¹wi¹.

39 Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na²
ten³ju³ta²sa¹: A²nũ²a² ã³hũ¹sa²te²nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
yxan¹nãu³a¹ yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² hxn³tâu³a¹
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti¹hi¹tain¹si¹sa²jau³nũ³su²
te³ni², hai³txi³ ka³na³ka³na³te² he³la³ko³ tau³ton³sã³
ãn³tũ¹kxi²sa²si¹hxa³jau³nũ³su² te³ni² Txa²wĩ³na² nx2na³li¹.

40 A²nũ²a² nũ³ka³txa², Sũ³na² Tah²na¹xai²na² yxo²i²sa²sã³
sa²yo²wet1sain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹, ka³te³na² wi¹tâu³a¹
yxau²xai³lain¹ju³ta², Txa²wĩ³na² te³ni², yxan¹nãu³a¹
yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² hxn³tâu³a¹ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²si¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a² Txa²wĩ³na² te³ni², nx2na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Ain¹ka³tu³, Ju³te²a²nũ³ka³txai²na² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² i³we¹ta¹nxa³jau³su² i³he³son³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Txai²li², yain³txi³nũ³khai³hũ³nxe² oh³nãu³a¹
kã³nxa² wxã³ya³nx2ti³jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³jau³xai²na².
Je³su²jah³la² wãn³txai²na², i³we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

42 i³we¹ta¹nxa³te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² a²nũ²so¹lxin³na³li¹. Jo³se²ah³la²
a²ki³lha³lxai²la¹i¹. A²wĩ³na² i²i², a²hã³ka³na² i²i²,
nxe³te²sa²ki³tã³li¹. Ain¹ki³sa²kxai³, ih¹nxe³jau³xa²yan³ti³ta³
wãn³txai²na² oh³nãu³a¹ kã³nxa² wxã³ya³nhẽ³jau³xai²na²
e³kxi²nẽ³te²sin²tã³? Ju³te²a²nũ³ka³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha²ya³kxa² i³wet1sah¹lxan³jau³xa² i³he³son³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
44 A²nũ²a² kwa²to³toh³lxi³ ã³si³tẽ³la³kxi²sa²jah¹la²
yũ²nxa³i¹. Nxe³ju³ta² i³sa²si¹hã³sa²jah¹la² Txa²wĩ³nai²la¹i¹.

Nxe³ha²kxai³ txa²wĩ³nai²na² ĩ³kaix1tain¹kxe³su² te²a² so¹lxi³
 ā³si³tē³la³kxi²sain¹tu¹wi¹. Ān³si³tē³la³kxi²sain¹kxai²nān²tu³
 yan¹nāu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tāu³a¹ ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wĩ³na²
 hi²se³na² te³nai¹nxa³kxe³su² te²la³ ā³si³tē³la³kxi²sai¹nxa³lho³li¹.
 45 Jā¹nxa¹jau³su² e³a¹i¹. Ha³teh³nxā³nxān¹jau³xu¹ta²kxai³lu¹,
 kxā³nhxī¹nu¹tai²na² a²nũ²a² Sũ³na² wān³txa²
 ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²kxai³lu¹, ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 a²ya³la³lyau³tu³ ĩ³yau¹ũ³hain¹tu¹wi¹.” Kxā³nxu¹tai²nān¹jau³la³
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxai²tēx1 jā¹nxe³sxā³
 kwēn¹tai²nān²tu³, Txa²wĩ³nai²nān²tu³ a²ya³la³lyau³tu³
 ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na³li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wĩ³na²
 wān³txai²na² ain³kxi², ā³ne³wxe², nxe³yah³lxin¹te²su² te²
 ĩ³nxa² so¹lxi³ ā³si³tē³la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. 46 A²nũ²a²
 yuh³xai²nān¹te²la³ hai³txi³ Txa²wĩ³na² ĩ²te²sxa³yu²hē³li¹.
 Yxān¹ta¹, Txai²na¹xai²na² Txa²wĩ³na² a²yen³nāu³a¹
 ĩ²yxau³na¹ju³ta² wxā³na¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² so¹lxi³
 Txa²wĩ³na² ĩ²te²sa¹i¹.

47 Jā¹nxa¹jau³su², a²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³ya³nx2ta¹i¹.
 A²nũ²a² sa²yo²wet1sain¹te²su² te²an²tu³ a²ka³te³na²
 wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. 48 Nxe³na¹ju³ta²,
 txai²na² yain³txi³nũ³khaix3hũ³nxe² yxau³ya³nx2ta¹i¹.
 Sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, heh³nx2ti³xa³jut3sũ³nxe²,
 wi¹wi¹nxe² yxau²xai³lah¹lxin¹tu¹wi¹. 49 Jā¹nxa¹jau³su²,
 wxa²sũ³na²nāu³xu¹tai²na² ha³lo²ai²na² a²nũ²a²
 yxau²xai³lai¹nxa³ko³nāu³u¹tai²na² yxau²xai³lain¹tāu³u¹tai²na²,
 yain³txi³nũ³xa² ma²na³tũ³xa² ĩ³yai³nain¹to³kxa²ha³ta³nxān²txi³,
 hāi¹nxe³sxā³ ya²lun¹txi³hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. 50 Yxān¹ta¹
 oh³nāu³u¹tai²na² ka³nxī²nũ¹nx2ti³tũ³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
 A²nxe³tũ³xai²na², a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ ĩ³yain³kxai²nān²tu³
 ya³lu²nx3tho³li¹. 51 Txai²na² yain³txi³nũ³hũ³nxe²
 oh³nāu³u¹tai²na² ka³nxī³xi²sxā³ a³ti¹nx2ta¹i¹. Nxe³tũ³xai²na²,
 a²nũ²a² ĩ²te²hũ³te²su² te² ĩ³nxa² ĩ³yain³kxi²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³,
 a²ka³ten³yu³ta² so¹lxi³ yxau²xai³lha²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Nxe³tũ³xa² ũ³hũ¹nx2ta¹tũ³xai²na² txa²sĩ³nai²la¹i¹. Txa²sĩ³nai²na²
 yuh³xai²nān¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² whāi²na¹ ũ³hũ¹nx2ta¹i¹.
 A²ka³ten³yu³ta² yxau²xai³lyah³lxi³sih¹nx2ta¹jau³su² ya³nx2ta¹i¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

52 Nxe³jau³xai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nhai¹tũn³te²nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu² ain³kxi²yah³lxi³ka³tu³ ĩ³xan³ta³kxah¹lxi³ta¹hxai²hē¹la².
 Ain¹ka³tu³ ā³kwa³lxi²wi²kxi² ĩ³wā³txa³kxi²nhah¹lxi³te³nah¹lxi¹:

— Kō³txi³hi¹ki³sxa³nhai¹. Ĩh¹nxet3sxā³, Je³su²jah³lai²na²
 a²sĩ³na², ĩ³yain³si¹nhē³jau³su² ũ³hũ¹nē³lain¹te²la¹ku¹, kī³nhai¹.

Yah³lxi³ta¹hxai²hê¹la².

⁵³⁻⁵⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txai²na²,
Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹i¹.
Na¹te³na¹xai²na¹, a²nũ²a² a²ten³te²su² te² ĩ³nxai²nãn²tu³,
txa²sĩ³nai²na² ĩ³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na² ĩ³na²,
nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹ hĩ¹na²,
yũ³nx2ti³ha²kxai³, yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² hxan³tãu³a¹
ka³te³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹nx2ta¹ha²kxai³, nxe³nx2ta¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, txa²sĩ³nai²na² ĩ³yain³yah³lxan³kxai²nãn²tu³,
txa²ti³ha²yau³xai²na² ĩ³na²yah³lxan³kxai²nãn²tu³, hai³txi³
ka³te³na² wi¹tãu³la³ yũ³nx2ti³xa³lho³li¹. ⁵⁵ Wxãi²na²
yain³txi³nũ³xa² wi¹tũ³xa² ĩ³yai³ni², ĩ³yau³xa² wi¹jau³xa² ĩ³na²,
yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ũ³ki²sxã³ ka³lih³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹, ha³lo²a² ã²la² wi¹te²a² yũ²na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹:
Txa²sĩ³nai²na² yain³txi³khai³su² ha²kxai³, txa²ti³ha²yau³xai²na²
ĩ³na²ki³jau³khai³su² ha²kxai³, nxe²na³li¹. A²nxe³te²a²
ĩ³yai³ni², ĩ³na², nxe³kxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, te²yã¹nxe³sxã³
ãn³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ kãin² ĩ³ka³lih³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
⁵⁶ A²nũ²a², txa²sĩ³nai²na² ĩ³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na²
ĩ³na², nxe³sain¹te²su² te²an²tu³, ã³nũ²ti²sa²sxã³
nxũ²kwai³yxau³sai¹nha²kxai³, nxũ²kwai³yxau³ai¹na¹ha²kxai³,
ya³sai¹nhĩ³nx2na³li¹. ⁵⁷ Jã¹nxa¹jau³su², Txa²wĩ³nu¹tai²na²
ka³te³na² si³ka³ti³lyah³lai²la¹i¹. A²nxe³jah¹la²,
ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hê³li¹. Sa³ha²kxai³, Txa²wĩ³na²
a²ka³te³nyu³ta² ũ³hũ¹sa²kxa² so¹lxi³ yxau²xai³to³ha¹i¹.
Nha¹ha²kxai³, te²yã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² txa²sĩ³na²
ĩ³yain³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³, txa²ka³te³na¹ju³ta² ũ³hũ¹ai¹na¹kxa²
so¹lxi³ ka³te³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. ⁵⁸ Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²,
wxa²sũ³nũ²nãu³xu¹tai²na² ma²na³tũ³xu¹tai²na² so¹lxi³
ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ain¹to³kxan²ti³, hãi¹nxe³sxã³
ya²lun¹ti²hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, txa²sĩ³nai²na²
oh³nãu³u¹tai²na² ka³nxĩ³xi²nũ¹nx2ti³tũ³xai²la¹i¹. Hai³txi³
ma²na³tũ³xa² yã¹nxe³tũ³sxa³i¹. Yxãn¹ta¹, ã²la²
wi¹khai¹nxe³tũ³xai²la¹i¹. A²nxe³tũ³xai²na², a²nũ²a²
ĩ³yain³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³, hxa³nxa³kxe³su² ka³te³nyu³so¹lxi³
yxau²xai³sa²tê³ain¹tu¹wi¹.

⁵⁹ Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la², sxi²ha² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nũ²kxain¹thĩ³na² yxau³sxã³ ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hê¹la².
Ka³far³na³ũ²thĩ³na² nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na² yxau³yain¹sxã³
ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hê¹la².

— Je³su²jah³la² wãn³txa² ka³te³nyu³la²na³li¹. Nxe³jau³su²

60 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
 ã³si³tẽ³la³kxain¹tũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
 ka³lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² wãn³txai²na² ain³kxain¹ka³tũ³,
 i³xan³ta³kxain¹sxã³ i³ye³kxi²yhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² an³txi³si¹nhẽ³jau³xai²la¹i¹.
 On³jau³sxa³i¹. Ain³kxa¹sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.

61 Ain¹jau³xai²na², Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹
 wã²nxũh¹ a³la³kxi²nũ²la², ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² an³ta³kxain¹jau³xa²
 i³he³son³kxi²yhain¹jau³xa² wã²nxũh¹ a³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ka³tũ³, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
 i³xan³ta³kxi²sah¹lxin¹tã²na³li²? 62 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 ye³jen¹na² i³sa²yxau³sxã³ i³na¹tu¹wi¹. Ha³lo²a²
 kxãn³su² yxau³na¹tãu³u¹ta²na² ka³la³xi²sxã³ i³na¹tu¹wi¹.
 Na¹kxai²nãn²tu³ i³na¹ju³ta³nũ³a² i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ih¹nxet3sxã³ kãi³yah³lxi³te³lin¹ji¹? 63 Jã¹nxa¹jau³su²
 e³a¹i¹. Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² so¹lxi³
 a²ka³te³na² wi¹tãu³a¹ u³hũ¹nx2ti³jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹,
 txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ a²ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yũ²nxa³i¹.
 Ya³nx2ta¹i¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txa²
 i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² yxo²i²sah²lxin¹kxai²nãn²tu³,
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³,
 ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. 64 Yxãn¹ta¹,
 wxa²yu³ta² ã³yã³nhai¹jah³lxin¹tũ³ka³txa² yxo²i²sah²lxa³lxi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² a²wi¹lhĩ¹nãn¹ju³ta²na²
 ta²nũ²a³la³kxi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² yxo²i²ai¹nxa³te²su²
 te²a² a³la³kxi², ye³jen¹nãu³a¹ ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹
 ã³yũ³jah¹lo²nũ³a² a³la³kxi², ta¹hxai²hẽ¹la².

65 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wi³nai²na² i³kaix1tain¹kxe³su² te²a² so¹lxi³, wxã³sxã³
 ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ i³kaix1tai¹nxa³ke³la³te²kxai³,
 te²la³ wxã³ti³hex1sai¹nxa³lho³li¹. Ye¹nx2ta¹ten¹ti¹
 Kwẽn¹ta²na² yxo²i²sah²lxan³ju³ta²na², ha³la³je¹nhĩ¹nĩ³na²
 a³la³kxi²ye¹nx2ta¹li¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³ ye¹nx2ta¹li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

66 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tũ³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ³
 ã³si³tẽ³la³kxain¹tũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ã³na¹sxã³
 ha³ya³kxa² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 67 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³khai³xai²na²
 hxi²ka² hxa³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txa²
 i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²nũ³ka³txe² ĩ³nxai²na² ã³na¹sah¹lxi³nũn³te³lin¹ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶⁸⁻⁶⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Si³mãu² Pe²jah³la²
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. A²nũ²a² ã³lxi³te²la³
ã³si³tẽ³la³kxi²sĩn¹nxa³lho³li¹. Wxa²wãn³txai²na² so¹lxi³
ka³tẽn³yau³la³ sĩn¹na³li¹. Nha¹ha²kxai³ yxo²i²nxa²nha¹nhai¹.
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su²
nhi¹lxi¹. Jau¹xai²na² yxo²i², a³la³kxi² sĩ¹na¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁷⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³ta²hxi²ka²hxan³sxã³ha¹li¹wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txa²
ĩ³nxai²na² ĩ²sxã³sa²so¹nxa²lxa¹tai¹ti²ti¹. Na¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³,
wxa²nũ³ka³txi³nãu³ai²na² ka³na³ka³na³tin¹te²a²,
a²ta³hũ³te²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁷¹ Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a²su¹: Ju³ta²sah³la²,
Si³mãu²ah³la² Ki³lo²ko³xa² yxau³nũ¹jah¹la² a²ki³lha³lxa²,
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na² Ju³ta²sah³lai²na²
ye³jen¹su² ko¹ko¹xa² hxi²ka² Je³su²jah³la² ã³yũ³hũ¹te³lhxã³
ta¹hxai²hẽ¹la²:

— A²sa³wi³ha³lxi³su² na¹xã¹. Hxi²ka² hxan³sxã³ha¹li¹
wxa²sa²so¹xi²sa²tũ³ka³txi³su² na¹xã¹. Ain¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³,
ĩ³kox¹ko¹son²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7

Je³su²jah³la² a²wã³tã³nãu³xa² e³kxi²nyhain¹jau³su²

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² so¹lxi³
yxau²xai³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³ Ju³te²a²ko³nãu³a¹
yxau²xai³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² ĩ³su²lhã³ti³ten³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³kxa²yã³ti³su² ta¹hxai²hẽ¹la². ²⁻³ Nxe³hĩ¹na²,
Ju³te²a² nũ³ka³txa² sxi²ha² wẽ³sa² sa²ton³sxã³
yxau³sxã³ ĩ³yain³yah³lxi³te³lhxã³ nxe³je³na³kxa²
yau³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
a²wã³tã³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ai³nhxu¹lxi¹. Ju³te²a²ko³nãu³ai³tã² ai³nhxu¹lxi¹.
Nhĩn¹kxai²nãn²tu³, wã³nxĩn¹ti³ kãĩ³in¹ju³ta²
wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³yau¹ũ³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. ⁴ “A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet¹sa³txai²lã¹.” Nhĩn¹kxai²nãn²tu³,
hãĩ³a² yxau³sxã³ kãĩ³sĩn¹txa³hẽ¹li¹. E³lẽ³na² yxau²xai³sxã³
kãĩ³je¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. ⁵ Nxe³jau³xai²na², a²wã³tã³nãu³xa²
yxo²i²ai¹nxa³jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶⁻⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Txa²hxi²kĩ³li³la³ hau³ko³nxa³i¹. Yxã¹ta¹
wxa²nũ³ka³txa² hxi²kĩ³la² hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³
yuh³xan¹tũ³ka³txai²na² yxo²kwĩn¹kxi¹nx2txai¹nxa³lho³li¹.
Yxã¹ta¹ Txai²li² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹,
a²ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³tih³nxai¹na¹ha²kxai³lu¹.
8-9 Wxã²na² ai³jah³lxi³sxã³ ã³yã³kxi²nũ²kxi¹xi²sxã³
ĩ³yain³ja¹hain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yã¹ta¹, Txai²li²
ain²nxa³lho³li¹, txa²hxi²kĩ³li³la³ hau³ko³nxa³ha²kxai³lu¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Yhain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa²
kan²txi³yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sxi²ha²wẽ³sa²sa²ton³sxã³yxau³yah³lxi³jau³su²

10 Yxau³ta¹, a²lon³ti³tãu³xa² ai³kxa² si³yo³nãn²tu³,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² hãĩ³txen³su² ai³sxã³
ã³yã³kxi³nũ²kxi²yhain¹tũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³hĩ¹na², Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa²
hi²sen³su² Je³su²jah³la² ãn³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³te³nain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— ĩh¹ti¹la³ta³ he¹ain¹ji¹, Je³su²jah³la²su¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Ain¹sxã³, a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka³txai²na² kãin²
ĩ³he³son³kxain¹jau³kxai³lu¹:

— Wi¹lhini¹jah¹lai²la¹i¹. A²nũ²a² kwa² ha²ya³kxa²
ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa² wãn³txa² nxe³ha²kxai³:

— Nxe²nxa³i¹. Jah¹la² wãn³txa² a²nũ²a² ã³xa² tĩh³na²
wi¹tĩh³na² ã³na¹sxã³ ko¹tĩh³na² so¹lxi³ ã³kex3te³lhxã³
e³sĩn¹na³li¹. ĩ³we¹ki³jau³sa²sĩ¹nxa³i¹. Kwa² ha²ya³kxa²
ka³lxa²nũ³nxa³tũ³ka³txa² wãn³txa² nxe³ha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nain¹ta¹, hai³txi³ a²nũ²a² e³lẽ³na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Ju³te²a² nũ³ka³txa² yuh³lxi³yhu¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
nũ³ka³txa² ĩ³yai³nxai³lain¹ju³ta² ĩ³yai³nã³wi³ti³lox3tai¹nhĩ¹na¹,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha² ã³wih¹ka³tu³,
wãn³txa² wi¹jau³xa² hxi²kan¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nain¹jau³xai²na²

sa²kxai³lu², Ju³te²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ĩ³wã³txi³sxã³
ĩ³hxi²ka¹tai¹nxa³ha²kxai³, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Jah¹lai²na², hai³txi³ ha³te³h³nxã³yu³ta³la³ o²la³kxi²ki³kxa²
yã¹nxain¹hxai²nxa³te³nai¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³, wã²nxũ¹
a³la³kxi²na³li¹. ĩ³h¹nxe³khai³nxe³sxã³ a³la³kxi²khai³nxe³sxã³
ĩ³ye³ain¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²na², hai³txi³
txa²wãn³txi³khai³sxa³i¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wĩ³na²

ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² wãn³txai²la¹i. 17 Jã¹nxa¹jau³su²,
wxa²nũ³ka³txi³ i³nxa²nãn²tu³, “Txa²wã¹wĩ³na²
a²ẽ¹nãu³a¹ au³ti³ te³nain¹jau³su² jau³xa² so¹lxĩ³,
sa²yo²we¹ti³ten³sa³nhã¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
a²hxi²kĩ³lxa² a³la³kxi²yah³lxĩ³hĩ³nxa¹lxĩ¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
txa²wãn³txai²nãn²tu³ i³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²nãn²tu³ Txa²wĩ³na²
Si³yxau³tãu³a² wãn³txi³khai³xa², nxe³kxai²nãn²tu³ ha³na³ka³lxĩ³
ain³nha²sxã³ a³la³kxi², kwa² txa²ẽ¹nãn¹jau³khai³xa² so¹lxĩ³
nxe³kxai²nãn²tu³ ha³na³ka³lxĩ³ ain³nha²sxã³ a³la³kxi²
yah³lxĩ³hĩ³nxa¹lxĩ¹.

18 Nxe³ju³ta², wã²nxũh¹ Txai²li² hxi²kan¹txi³lo³nha²sxã³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³, wi¹lhin¹si¹sah¹lxin¹jau³nũ³su²
ten³hĩ³na¹i¹. Yxã¹ta¹, Txai²li² hai³txi³
te²txã³xi¹. Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na²
wi¹lhin¹si¹sain¹jau³xa² so¹lxĩ³ ten³sa³nhai¹. Na¹ha²kxai³,
wi¹lhin¹kĩ³lxo³nha²sxã³ e³jah¹lo²txã³i¹. Wãn³txi³khai³xa² so¹lxĩ³
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³to³ha¹i¹. 19 Jã¹nxa¹jau³su² kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²
Moi³se²ah³lu¹ta²na² i³kwa³na³nx2tain¹jau³xa²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxã²ti³
wxa²nũ³ka³txi³ i³nxa²yo²ha³kxa¹sa²yo²ã³yah³lxĩ³hxain¹ta¹ti²ti¹.
Hã¹nxe³sxã³ i³hã³nũx3sah¹lxĩ¹lxĩ¹. Ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³ta³
su²lhã³sah²lxun¹yah³lxin¹ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

– Ko³nxe³te²yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³nxa²jah¹lo²sa²nhi¹lxĩ¹.
Nxe³ha²kxai³ e³wen¹nhĩ¹lxĩ¹. A²nũ²a² i³su²lhã³nxa²ti³ten³te²la³
yũ³si¹nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

– Nxe²nxa³i¹. Ĩ³wã³txa³kxi²nhyah¹lxĩ¹lxĩ¹.
Txa²wã³nxĩ¹na¹ju³ta² ye³ka³na³ka³na³ta² so¹lxĩ³ sa²ba³to³
nxe³ju³ta² hã¹nxe² i³ye¹nxĩ²to³kĩ³ju³ta² kãĩ³ya³nx2ta¹ta¹ti²ti¹.
Kãĩ³ya³nx2ta¹ha²kxai³ i³wã³txi³sxã³ i³xã³ta³kxi²sah¹lxĩ¹lxĩ¹.
22-23 Txa²wãn³txa² wi¹lĩ²jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²,
Moi³se²ah³lu¹ta²na² i³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
In³txa² wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹nx2ti³jau³su²
i³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³te³nah¹lxĩ¹: “In³txa²
wẽ³sa² a³li³lah¹kxai²nãn²tu³, ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹,
ye³ha¹li¹ a³la²ni²ka³tu³ ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Nxe³tãu³a¹,
wẽ³sai²na² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹jah¹lxĩ³hẽ¹li¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Yxã¹ta¹, ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxin¹ju³ta² hai³txi³
Moi³se²ah³lu¹ta²nãn²ta³ ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
A²nxe³jah¹lu¹ta²na² hã¹nxe³sxã³ ain³kxi¹xi²yah³lxin¹te³lhã³
i³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxã¹ta¹, kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²

Moi³se²ah³la²yũ³ti³he¹nxa³hĩ¹nũ¹tai²na²wxa²sũ³nũ²nãu³xu¹tai²na²
 kãĩ³ ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yah³lxi³nha²kxai³,
 “A²hxi²kĩ³li³yu³ta² ã³nha³ko³tã³na¹. Hĩ¹na²
 wẽ³sa² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 a³la²ni²na³na¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, kwẽ¹ta²kxai³,
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹. Yah³lxi³nha²kxai³,
 “A²hxi²kĩ³lxa² hau³kon³na³na¹.” Nxe³kxai²nãn²tu³,
 “Sa²ba³to³ nxe³ju³ta² i³ye¹nxi²to³ki³ju³ta³la²na³na¹.”
 Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³, in³txa² wẽ³sa²
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹. Ān³kãu³kãu³la³kxah¹lxi³hxai²
 Moi³se²ah³lu¹tai²na²a²wãn³txa²ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹nx2ti³jau³xu¹tai²na²
 sa²yxo²ã³yah³lxin¹kxa²yan³txi³su² yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹.
 Ju¹ta², wi¹kãĩ³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
 txai²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³tai²na² a²nũ²a² i³ton³jah¹la²
 sa²we²txi²sxã³, txa²wã¹nũ²na² whãĩ²na¹ sa²we²txi²
 ta³lu²nai¹na¹tai¹ti²ti¹. Nxe²kãĩ³a¹ju³ta², ã²la²wi¹ju³ta², ã²la²
 wã³nxĩn¹ju³ta² kãĩ³ya³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ya³nx2ta¹ha²kxai³,
 ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³, i³xan³ta³kxi²sah¹lxin¹ji¹wi¹?
 24 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² txa²hxi²kĩ³li³la³
 txa²kãĩ³a¹ju³ta² a³la³kxi²yah³lxa³lxi¹. Yah²lxan³kxan²ti³,
 ko³nxe³thin¹te²la³ i³yĩ¹li²sah¹lxi¹lxi¹. Jã¹nxe³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Ju¹ta² wai³nxa³i¹. A²nũ²a² ã³xa², a²hxi²kĩ³lxa² kãĩ³ain¹ju³ta²
 a³la³kxi²ta³lun²yah³lxan³kxai²nãn²tu³, kwa²to³toh³lxi³,
 ko³nxe³thin¹te²la³ i³yĩ¹lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ju¹ta², wai³nxa³i¹.
 Yxãn¹ta¹: “A²nũ²a² ã³xa², a²hxi²kĩ³lxa² kãĩ³ain¹ju³ta²,
 wain³txi³ i³yĩ¹lai¹na¹tũ¹xã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³:
 “Ye³ka¹ka¹nha² i²sxã³ a³la³kxi²ta³lu²nain¹sxã³ i³yĩ¹lai¹na¹tũ¹xã¹.”
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wain³txi³ i³yĩ¹lain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²sain¹ji¹?

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa² wã²nxũh¹
 i³ye³li³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
 i³su²lhã³lhu¹nain¹kxah³lo²nũ³su²ta²lu¹i¹. 26 Ain¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³,
 e³lẽ³na² e³ti²tu³wi¹. Ta¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² kon³to³nxe²
 yxau²xain³tain¹na³li¹. Nxe³ain¹ka³tu³: “Je³su²jah³lai²na² Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² na³na¹.”
 Nxe³jau³xai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² hxi²kan¹txi³nũ³ka³txa²
 a³la³kxi²sxã³ kon³ton³tain¹ji¹ku¹, ki³nhai¹. 27 Yxãn¹ta¹,
 ti³hex¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Je³su²jah³lai²na² yxau³sxã³
 to¹nain¹ko³xa² i²ta³lun²ki³tã³li¹. Yxãn¹ta¹, Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²nũ³su²

jah¹la² wxã³ya³nhẽ³kxai²nãn²tu³, yxau³sxã³ tɔ¹nain¹ko³nũ³a²
ĩ³ti³he¹nxe³hĩ³ki³sxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² yuh³xai²nãn¹thĩ³na² yxau³sxã³ kãin²kait¹sxã³
ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² ĩ³sah¹lxi³te²jah³lin¹ji¹wi¹?
Na¹ju³ta², hai³txi³ kwa² hxi²kan³ti³lo³nha²sxã³, Txai²li²
wxã³hĩ³nã²nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, a²ya³la³tu³ a²si³ka³ti³yah³lu¹ta²na²
ĩ³sa²si¹hã³sa³ha²kxai³, wxã³na¹hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lu¹ta²na²
ĩ³ain¹te²jah³lxa³lxi¹. 29 Yxãn¹ta¹, Txai²li² ĩ³ain¹te²sa¹i¹. Jah¹la²
txa²si³yxau³na¹tãu³u¹ta²la²na³li¹. ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²sain¹na³li¹.
Nxe³ha²kxai³, ĩ³ain¹te²sa¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³sxã³ĩ³sxã³sa²so¹ti³te³nain¹ta¹, hxi²ka¹nxa³to³tain¹ta¹hxai²nxa³
Je³su²jah³la² a²hxi²ki³lxi³la³ A²wĩ³na² ĩ³yĩ¹li²nũ¹ju³ta²
hau³kon³ye²nxa³ha²kxai³la².

31 Ain¹ka³tu³,
ãn³yãn³ni²la³kxã¹ain¹nũn³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wã³nxĩn¹ju³ta² ka³lxa¹ju³ta² kãĩ³sĩn¹na³li¹.
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
sĩn¹na³li¹. A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ke³la³te²kxai³,
a²nũ²a² ã³xa² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ke³la³te²kxai³,
wxã³ya³nhẽ³ke³la³te²kxai³, te²su² hxi²kan¹txi³ a²hxi²kĩ³la² ã²la²
wã³nxĩn¹ju³ta³la³ ã²la² ka³lxa¹ju³ta³la³ kãĩ³ya³nhẽ³hĩ³nx²nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ĩ³sa²so¹te³lhxã³
ĩ³kwa³na³jau³su²

32 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³ka³txa² wãn³txai²na²,
Je³su²jah³la² a²hxi²kĩ³lxa² kãĩ³ju³ta² ĩ³he³son³ti³sxã³
ĩ³ye³lain¹jau³xai²na² sa²kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² ain³kxi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yhain¹ka³tu³, fa³ri³se²a²
nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txa²
sa²kxai³lu² whãĩ²na¹ nũ²la², po³li²sa² nũ³ka³txa² ĩ³kaix¹sxã³
ĩ³sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³sa²so¹sxã³ ã³wa²la¹sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²nũ²a²
yo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Jũ¹nxe² kxãn³su² yxau³ya³nx²ta¹ka³tu³,
hã²wxãn³txa³ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na²
yxau³tãu³a¹ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. 34 Na¹kxai²nãn²tu³,
ã³ten³sah¹lxin¹kxa²ha³tã³nxãn²txi³ a³ti¹xi²sah¹lxan³tho³li¹.
Hxi²kan¹txi³ ĩ³hi²txi²sa²sxã³ ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

35-36 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
e³kxi²yhu¹ah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— İh¹nũ¹la³ta³ ā³nxĩ³te³lhxā³ nain¹ji¹? İh¹nũ¹la³ta³
ā³nxĩ³ai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³ İ³hi²txi²sxā³
İ³ha¹txi²xain¹kĩ³sxa³jau³la³ e³ain¹ji¹? Nũ¹ā¹
ha³lo²a² wa³ka³li³ko³u¹tai²na² Kre²ka² nũ³ka³txa²
yxau³ain¹ta³ko³xu¹tai²la²na³li¹. A²nxe³ko³xu¹tai²na²
txa²wā¹nũ³ka³txi³su²te²kĩ³na¹xai²na² ā³nhai¹tain¹nũ³ntũ³ka³txa²
ā³yān³kwā³li²wi²kxi²sxā³ yxau³ya³yhai¹nhai¹.
Nũ¹ka³nān¹ta³ko³nāu³a¹ ā³nxĩ³si¹jau³nũ³su² e³ji¹ku¹,
ā³yān³kwā³li²wi²kxain¹tũ³ka³txu¹tai²na² ta³nxa² ā³nxĩ³sxā³
İ³hen³txain¹te³lhxā³ e³ji¹ku¹, Kre²ka² nũ³ka³txi³khai³xu¹tai²na²
ta³nxa² İ³hen³txain¹te³lhxā³ e³ji¹ku¹, kĩ³nhai¹. Jah¹la² wān³txa²,
“Ān³ten³sah¹lxin¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, İ³ha¹txi²sah¹lxan³tho³li¹.
Hxi²kan¹txi³ İ³hi²txi²sa²sxā³ ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹”
Nxe³ain¹jau³xai²na² İh¹nxe² a²si³yxau³tāu³khai³su² ji¹ku¹,
kĩ³nhai¹. A²nũ²a² nũ³ka³txai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

İ³yau³xa² wi¹jau³xa² ka³wā³lxa² wxa²ē¹nāu³a¹
ha³li³kan³nih¹nx2ti³ti³hũ³ju³ta³nũ³a²İ³yau¹ũ³jau³su²
37 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² ā³yān³ki³nũ²kxi²yhain¹sxā³
İ³yain³ye²yhain¹ju³ta², İ³yain³ ne³ki³so³te³lhxā³
hxi²kan¹khai¹nxe³te² a³la²ni²tāu³a¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
İ³sa²yxau³sxā³ kāin²İ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² İ²te²hũ³te²su² te² İ³nxān²tu³: “Ya³lxu²sa³nhā¹”
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wxā³sxā³ İ³na²kxi²sah¹lxi³hē¹li¹.
38 Sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, İ³yau³xa² wi¹jau³xa²
İ³na²wxe³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³, nxe³jau³xai²nān²tu³,
hxan³ya³nx2ti³xa³lho³li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
wxāi²na² ya³lxu²yah³lxa³nha²kxai³, a²nũ²a² ā³xa²
ya³lxu²te²su² te²a² İ³na²kxi¹nx2txai¹nha²kxai³,
yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, nxe³jau³xai²na²,
hxa³nxa³jau³xai²na², wi¹jau³xai²na² ka³wā³lxa²
ka³lxa¹jau³xa², wxa²ē¹nāu³a¹ ha³li³kan³nih¹nx2ti³ti³hũ³nxe²
nxe³ye¹nx2ti³tu¹wi¹. A²nũ²a² ā³xa² ya³lxu²te²su² te²a²
İ³na²kxi¹nx2ti³si¹hai¹na¹jau³su² ya³nx2ta¹i¹. Wān³txai²na² Sũ³na²
ha³te³nxā³nxān¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³
wān³txi³khai³xai²la¹i¹. Sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nān²tu³,
wxā³sxā³ yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta², nxe³jau³xau³hxai²tēx1
jā¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

39 A²nxe³ jau³jau¹xai²na², Je³su²jah³lai²na²
e³jau³xai²na², Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³jxah¹la²
ā³nxũ²kwai³yxau³kxi²nē³ju³ta³nũ³a² e³ta¹hxai²hē¹la².
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²İ²sxā³ yxau²xai³kĩ³te²su²

te²na² whāi²na¹ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la²
 ā³nxū²kwai³yxau³kxi²nē³ju³ta³nū³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na¹,
 Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² ũ³hū¹nē³lxa³hī¹na¹,
 Je³su²jah³la² wān³txai²na² e³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹,
 ye³jen¹nāu³a¹, Je³su²jah³la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxā³
 oh³nāu³a¹ ka³la³xi²tāu³a¹ wxi²kin³ti³to³tain¹ta¹hxai²hē¹la²,
 Ain¹ka³tū³, Jū¹nxe² ye³jen¹nūn³tāu³a¹, Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² ũ³hū¹nē³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, yān³ta²na²
 ũ³hū¹nē³lxa³hī¹na¹, wān³txai²na² Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² nū³ka³txa² ĩ³yo²nū¹yhai¹nxa³jau³su²

40 E³ka³tū³ta¹, a²nū²a² ā³yān³nū²kxain¹tū³ka³txai²na²
 ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ka³tū³,
 e³te³nah¹lxi¹:

– Jah¹lai²na², Sū³na² ĩ³sa²si¹hā³ū¹nhē³jah¹lo²khai³sin²ta¹.
 Ai¹nha²kxai³,

41-42 A²nū²a² ā³lxi³tū³ka³txa² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

– Jah¹lai²na², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²sin²ta¹. Ain¹ta¹, a²nū²a² ā³lxi³te²nāu³xa²
 e³te³nah¹lxi¹:

– Nxe²nxa³i¹. Je³su²jah³lai²na² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³la¹sxā³
 tōn¹jah¹lai²la¹i¹. Yxān¹ta¹ Sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su²
 te³nah¹lxi¹: “Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su²
 jah¹la², Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²sa³wit³su² ha²kxai³, te²su²
 Be³lē²thi³na² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² tōn¹kxu¹jā¹nxe³thi³na²
 tōn¹jah¹lo²su² ha²kxai³, nxe³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Hai³txi³, Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²la³
 Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³la¹te²sxa³jai¹ti²ti¹. Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

43 Yhain¹ka³tū³ yxo²nū¹yhai¹ju³ta³la² yū³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 44 Nxe³sxā³ Je³su²jah³la² ĩ³te³lhxā³ ain¹ta¹, hai³txi³
 hxi²ki³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² yxo²ai¹nxa³jau³su²

45 Nxe³hī¹na¹, so³ta²to² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³lai²na² ĩ³sxā³ so¹ai¹nxa³kxe³su², aun³ta² wā³lain¹ka³tū³
 wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³ta³nāu³xa² ĩ³xi²ye²yhu¹ha²kxai³
 fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ĩ³xi²ye²yhu¹ha²kxai³ nxe³ye²yhai¹nū²la²:

– ĩh¹nxe³ju³ta²yan³ti³tā³ ĩ³sxā³ so¹sxā³ tē³ain¹yah²lxan³kxe³su²,
 hāi¹nxe³sxā³ aun³ta² wā³lxa²xī³xi²yah³lxin¹thi²li¹? Fa³ri³se²a²
 nū³ka³txai²na² wān³txa², wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³ta³nāu³xa²
 wān³txa², ain¹ta¹hxai²hē¹la².

46 Nxe³ta¹, ĩ³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxain¹nha¹jau³xan²tū³,
 hxi²kan¹txi³ a²nū²a² so¹lxin³ke³la³te²kxai³ e³hī³sī¹nxa³i¹.
 So³ta²to² nū³ka³txa² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

47-49 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹la² ki³han³jau³xa² yxo²i²yah³lxi³nũ³nhĩn¹tan²tai²?
ĩ²sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. Fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³na¹xain²txi³
yxo²i²nha¹te²la³ yũ³ti³hex¹sĩn¹nxa³ha²kxai³,
a²hxi²kan¹txi³nãu³xain²txi³yxo²i²ain¹te²la³yũ³ti³hex¹sĩn¹nxa³ha²kxai³,
nha¹nhai¹. Nxe³ta¹, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na²
ha³nxe¹khin¹tũ³ka³txai²na² ha³teh³nxã³nxa²
ã³ne³wxe³ti³he¹nxe²nxa³tũ³ka³txai²na² so¹lxi³ yxo²i²ain¹na³li¹.
Te²su² khãuh³lxa³thin¹tũ³ka³txai²la¹i¹. Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

50-51 Ain¹ka³tu³, Ni³ko³tẽ²yah³lo²su² te²kxai³lu¹, fa³ri³se²a²
nũ³ka³txain²txi³ nxe³te²su² te²kxai³lu¹, ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³
ka³nxah³ta² Je³su²jah³la² ĩ²te³lhã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, kwẽn¹ta²kxai³ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ko³nxe³te²la³ kwa²lox³ki³ten¹tu³wi¹.
Hai³txi³ wãn³txa² e³ain¹jau³xa² ain³kxi²ki³sxa³ha²kxai³,
ha³lo²a² kãi³ain¹ju³ta² ĩ²ki³sxa³ha²kxai³, nxe³ki³kxe³su²
ĩ³lxi³thin¹si¹ki³sxa³jau³su² kwa² ox³ki³ten¹tu¹wi¹. Nxe³ki³ju³ta²
wi¹te²sĩ³lxi²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Yxãn¹ta¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nhĩ¹lxi¹. ĩ¹nxe³kxa²yan³ti³ta³, Je³su²jah³lai²na²
ten³nxa²sĩn¹ji¹? Je³su²jah³lai²na², Ka³li³le²a²ko³xa² ton¹jah¹lo²su²
na³li¹. Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹txi³hex¹ljah¹lo²sxa³i¹. Wxãi²na²
Ka³li³le²a²ko³xa² ton¹jah¹lo²nũn³sĩn¹ji¹? ĩ²sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ka³li³le²a²ko³xa² ton¹jah¹lo²nũ³ka³txa², hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹la² yũ²nxa³i¹.
Hai³txi³ ka³na³ka³na³te² he³la³ko³ yũ²nxa³i¹. Sũ³na²
ha³teh³nxã³nxa², wi¹wi¹nxe²ĩ²txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu³,
nxe³nhai¹jau³xai²na² wxa²ye³ka¹nhat¹sĩ¹nhẽ³li¹. Fa³ri³se²a²
nũ³ka³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 53 Ain¹ka³tu³, ĩ³ye³
ã³na¹ain¹ka³tu³, ha³na³ka³lxi³ sxi²lho³ta² ai³thĩ³na² aun³ti²
ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8

Txu¹ha² ko³nxe³ti³ kãi³ta¹ka³lxa²ĩ³so¹ain¹jau³su²

1 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wã³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa²
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹,
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nãn¹thĩ³na² ã³wi²xi²ka³tu³,
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³wa³nxẽ²kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na²
ã³wxe³yain¹sxã³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3-4 Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³teh³nxã³nxa² hoh³lxi³su²
nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² nũ²la², txu¹ha² so¹sxã³ nxe³te²a²

whãi²na¹ ã³wi²kxain¹ka³tũ³, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na²
a²nxũ²kwai³ye³la³nãu³a¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
sa²kxai³ txu¹ha³ka³lxai²na² ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ũh³wxe³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wãn³txa²
Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lã¹i³. Nxe³sa¹lx¹. Txu¹ha³ka³lxai²na²
ha³la³je¹nhĩ¹nĩ³na² in³txa² wa³ka³lxai² kwa² sxa³te²su²
te²a² ũ³whĩn¹ti³sĩn¹na²li¹. A²nxe³ta¹ka³lxai²na² ko³nxe³ti³
kã³ju³tan¹te²kxa²ya³lhu² i³so¹sxã³ tẽ³sxã³ wxã³sĩ¹na¹li¹.
Ko³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su² sĩn¹na³li¹. Ĩh¹nxe³ kã³nha¹lhon³ku²
nha¹hẽ²li¹.

⁵Nxe³ju³ta², Moi³se²ah³lu¹ta²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xa²sa¹:
“Tah³lxai³ka³ta² so¹sxã³ ã³nan³sxã³ txu¹ha²
ko³nxe³thin¹ta¹ka³lxai²na² ã³ya²lu¹jah¹lx¹hẽ¹li¹.” Moi³se²ah³la²
wãn³txa² sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹, wxã²na² Je³su²jah³la²
i³nxai²na² ĩh¹nxe² kã³sĩ¹na¹ju³ta² i³ye³kxi²sa²sĩn¹te³lin¹ji¹?
Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². ⁶Nxe³jau³xai²na²,
ta²ko¹ta²kon¹jau³xai²na², fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² i³ye³ain¹sxã³:

— Je³su²jah³la² ko³nxe³ti³ e³txai²lã¹. Nxain¹jau³su²,
i³wa³ka³nxe³sai³nain¹te³lhxã³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³yã¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³si³ka³tã³wxe³sxã³,
kĩh³nxa² wxa²wha²li¹lhẽn¹jain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³,
fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² ãh¹ i³ye³lin³tain¹to³tãu³:

— ĩh¹nxe³ju³ta³ kã³kxi²ki³te³ji¹? ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³ain¹to³tãu³,

⁷⁻⁸ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³sa²yxau³yain¹sxã³
i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Wxa²nũ³ka³txi³nãu³xai²na² kuh³lxai³txi³
kã³ti³he¹nxe²nxã³jah¹lo²su² te² i³nxa², tah³lxai³ka³ta²
a²wi¹lhĩ¹nã¹ka³ta² sa²so¹sxã³, txu¹ha³ka³lxai²na²
ã³nan³jah¹lx¹sã²nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ ãh¹
ã³si³ka³tã³wxe³sxã³ kĩh³nxa² ãh¹ wxa²wha²li¹lhẽn¹jain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,
Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²na² ain³kxain¹ka³tũ³, a²hxi²kan¹ta²
a²wi¹lhĩ¹na² ta²nũ², tah³lxai³ka³ta² ã³na³nxa³kxe³su² hã¹nxe³sxã³
wa²li³yhu¹sã²nũ²la² hã²wxã³txa³ a²wã³kon³tũ³ka³txai²li²
ha³na³ka³lx³ ka³na³ka³nat3sxã³ ai³lxai² wa²li³i², ã³la³te²la³
ha³na³ka³lx³ ka³na³ka³nat3sxã³ ai³lxai² ã³to³hi², jã¹nxe², jã¹nxe²
nxe³ka³tũ³, wax3tã³, ai³lxai² ã³sxã³ ĩn²hxan³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Kuh³lxai³txi³ kã³jah¹lo²sa¹xã¹. Nxain¹jau³su², Je³su²jah³la²
wãn³txa² ain³kxi¹xain¹jau³su², hã¹nxe³sxã³ ai³lxai² ã³sxã³,
ĩn²hxan³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² so¹lx¹
yxau², txu¹ha³ka³lxai²na² so¹lx¹ sax3nũn³sxã³ yxau²,

nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu¹, āh¹ i³sa²yxau³sxā³, i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxi¹. A²nũ²a² ĩn²hxan³kxi¹nxai¹nĩn²ju²ni¹.

ĩ³ya²lu¹txa²te³lhxā³ nxe³nxain¹tũ³ka³txa² ĩn²hxan³kxi¹nxai¹nĩn²ju²ni¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

11 Yxān¹ta¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. ĩ³ya²lut¹sain¹te³lhxā³ nxe³tũ³ka³txa²
yũ²nxa³i¹. Txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Hai³txi³ Txai²li² ĩ³ya²lu¹txa²lxa¹ju³ta³nũ³la³ ten³sa²nxa³nhi¹.
ĩ³txu¹ni¹. Nĩn¹kxai²nān²tũ³, āh¹ kō³nxe³ti³ kāi³sxā³
yxau²xai³txa³hē¹ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

“Txai²na² ha²te¹te²hũ³jah¹lo²sa¹i¹.” Nxe³jau³su²

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, a²nũ²a²
nũ³ka³txa² āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² Sũ³na² yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lo²sa¹i¹.
Na¹ha²kxai³, sa²yo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nān²tũ³, a²ya³la³tũ³
wān³txi³tũ³ a³la³kxi², ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³li²
yah³lxin¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ ha²te¹te²hũ³jah¹lo²sa¹i¹.

Na¹te³na¹xai²na², ān³si³tē³sah¹lxin¹kxai²nān²tũ³, hai³txi³ a²ta³a²
ha³lo²la³ ka³nxah³jut3sũ³ju³ta³la³ yxau²xai³yah²lxa³nha²kxai³,
hai³txi³ kō³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³yah²lxa³nha²kxai³,
yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tũ³, hāi¹nxe³sxā³

ha²te¹jut3sũ³ju³ta² so¹lxi³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ so¹lxi³,
yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ā³nhai¹tũn³tũ³ka³txa²
wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹jau³xa²sa¹:

— wā²nxũh¹ wxāi²na² so¹lxi³ e³nhi¹lxi¹. A²nũ²a² ā³xa²
ĩ³ye³yo²nũ¹nxa²nxa³kxe³su² e³nhi¹lxi¹. Nhĩ¹nha²kxai³,

wān³txi³khai³xa² e³sĩn¹nxā³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

14 Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. Txai²na², a²nũ²a² ā³xa²
ĩ³ye³yo²nũ¹sa²nxa³kxe³su² e³a¹kxan²ti³, wān³txi³khai³xa²
e³a¹i¹. Na¹ha²kxai³, txa²si³yxau³na¹tāu³a¹ ĩ²nha², yxan¹nāu³a¹
ĩ³te³lhxā³ na¹tāu³a¹ ĩ²nha², te²sa¹i¹. Nxe³te³sa¹jau³su²,

wi¹la³la³kxi²te³sa¹jau³su², wān³txi³tũ³ e³a¹i¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na²
txa²si³yxau³na¹tāu³a¹ ĩ²sah¹lxa³nha²kxai³, yxan¹nāu³a¹ ĩ³te³lhxā³
na¹tāu³a¹ ĩ²sah¹lxa³nha²kxai³, nxe³sah²lxin¹tũ³ka³txi³su²
syah¹lxi¹lxi¹. 15 Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na², txa²ē¹nāu³a¹

au³txi³ e³a¹jau³la³ a³la³kxi²sah¹lxi³hxai²nxā³nhē³li¹.
Sah²lxan³kxan²ti³ wā²nxũh¹ wxāin²txi³ on³si¹sah¹lxan³jau³su²
ain³sxā³ e³kxi²sah¹lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹, txain²txi³,
a²nũ²a² ā³xa² ĩ³lxi³thi¹nxa³te²la³ ox3tain¹te²txā³i¹.

16 Na¹kxan²ti³, i³lxi³thi¹nxa³te²la³ ox3tai¹na¹ke³la³te²kxai³:
 “I³lxi³thi¹te²sxã³lxi¹.” Nai¹na¹ke³la³te²kxai³, wãn³txi³su²
 so¹lxi³ e³kxai¹nhĩ³na¹i¹. Hai³txi³ ki³ha³nhĩ³nxã²nxa³i¹.
 Na¹ha²kxai³, txa²wĩ³na², i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²
 whã²na¹ ain³nha²ya³sa²na³li¹. Ya³sa³ha²kxai³, wain³txi³
 ox3ja³sain¹na³li¹. Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³ nũ¹hain³nha¹ju³ta³la³
 yũ²nxa³i¹.

17 Nxe³ju³tai²na², Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã² wxa²nũ³ka³txi³
 i³nxai²na² a³la³kxi²yah³lxin¹jau³xa², nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta², a²nũ²a² ha¹li¹ i²sxã³
 i³we²txi²yhain¹jau³xa² i³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³, nxe³jau³xai²na²
 so¹lxi³ wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. Yxo²i²yhu¹ki³jau³sin²tai¹.

Yxã¹ta¹, a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³, ha³lo²a²
 i²sxã³ i³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³, nxe³jau³xai²na² so¹lxi³
 yxo²i²yhu¹ki³jau³nũ³su² te²sin²ta²ku² nxe³hĩ³ki³tã³li¹.”
 Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

18 Ju¹ta²yã¹nxe³sxã³, Txai²na¹xain²txi³
 txa²yen³kxa² i³yau¹ũ³nx2ta¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na²
 i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tain²txi³ i³yau¹ũ³nx2ti³nũ³nha²kxai³,
 nxe³ya³nx2ti³to³nha¹nhai¹. Nha¹ha²kxai³, ha¹lin¹te³na¹xai²na²
 i³we¹txi²yhu¹nha¹jau³xai²na² wãn³txi³khai³su² sĩn¹na³li¹.
 Yxo²i²yhu¹ki³jau³su² sĩn¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹nũ¹la³tã³ wxa²wĩ³na² yxau³sĩn¹te²la¹xã³?
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

– Wxa²nũ³ka³txi³i³nxai²na² Txain²txi³i²sah¹lxi³te²sxa³nha²kxai³,
 Txa²wĩ³nãn²txi³i²yah³lxi³te²sxa³nha²kxai³, nxe³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
 I²sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³, Txa²wĩ³na² i²yah³lxi³nũ³nhĩ³te²si¹lxi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² i³ye³sxã³, Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha² yuh³xai²nãn¹thĩ³nãu³a² yxau³sxã³,
 kwa³ta³lẽ³na² kãin²tẽ³na², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ũ³yho²hi²ki³ki³nũ³a² ũ³hã¹ain¹tẽ³na² u²lxi³ yxau²nxa³sxã³
 i³ye³jau³xai²na², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³te³lhã³
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² i³xãn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹,
 i³sxã³ sa²so¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²hxi²ki³lxa² A²wĩ³na²
 i³yĩ¹li²nũ¹je³na² hau³kon³ye²nxa³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

– Ã³nxĩ³na¹tãu³a¹ ã³si³tẽ³la³kxi²sah²lxan³tho³li¹. Nxe³jau³su²
 21 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ãh¹
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Ye³jen¹na² i³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³,
 ãn³te³nxĩ²sah¹lxin¹kxa²ha³tã³nxãn²txi³ a³ti²sah¹lxan³tho³li¹.

Yah³lxin¹ka³tū³, wxa²kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta²
 sa²wa²su¹nyhah¹lxan³kxe³tū³, hâi¹nxe³sxã³ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹.
 Ā³nxĩ³na¹tâu³a¹wxa²yu³ta²hxi²kan¹txi³ãn³si³tē³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

22 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a²nũ³ka³txa²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jah¹la² e³jau³xa², “Ī³na¹tâu³a¹ hxi²kan¹txi³
 ā³si³tē³la³kxi²sah²lxan³tho³li¹.” Sĩn¹ten¹tu³wi¹. Nxe³jau³xai²na²
 a²si³yxau³tâu³a¹kō³nũ¹kĩ³sxa³nhai¹. Ī³ya²lu¹nha²te³lhxã³e³ji¹ku¹
 kĩ³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tâu³a¹ ha³lo²ai²na²
 yuh³xan¹kō³xai²la²na³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²si³yxau³na¹tâu³a¹
 oh³nãn¹kō³xu¹tai²la²na³li¹. Wxãi²na², ha³lo²ai²na²
 yuh³xan¹tũ³ka³txi³sah¹lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ Txai²li²
 ha³lo²ai²na² yuh³xai²nãn¹te²sin²nxa³i¹. 24 Na¹ha²kxai³,
 oh³nãn¹jah¹lo²na¹xai²na²hxi²ka¹na¹jau³xa²ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ten¹ti¹.
 “Wxa²kō³nxe³ti³kâi³yah³lxin¹kxa²yo³ha²sa²wa²su¹nhyah¹lxan³kxe³su².
 Ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ya³nx2ta¹ten¹ti¹.” Yxãn¹ta¹,
 “Txa²kō³nxe³ti³kâi³a¹kxa²yo³ha²sa²wa²su¹nha²ti³ten³sa³nhã¹.”
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tū³: “Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tâu³a¹ txa²kō³nxe³ti³ kâi³a¹kxa²yo³ha²
 sa²wa²su¹nha²sa²kxah³lo²su²na³na¹.” Nxe³sah¹lxi³hē¹li¹.
 Sah²lxan³kxai²lê¹. Hâi¹nxe³sxã³wxa²kō³nxe³ti³
 kâi³yah³lxin¹kxa²yo³ha²sa²wa²su¹nhyah¹lxan³kxe³su²
 ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹Ju³te²a²nũ³ka³txa²wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹ju³tan¹nũ²su²nhĩn¹te²sin²tã³? Ta¹hxai²hē¹la². Yxãn¹ta¹
 Je³su²jah³la²wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Txa²si³yxau³na¹tâu³a² kxã³nxai³tã²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Na¹ka³tū³, a²wi¹lhĩn¹nãn¹jau³xai²na²
 ye³ka³lxa¹txi³ĩ³ye³ya³nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. 26 Jã¹nxa¹jau³su²
 wxa²kō³nxe³ti³kâi³yah³lxin¹ju³ta²ĩ³tih³nxe³nx2ta¹jau³nũ³a²
 kãin²wã³kon³na³li¹. Nxe³jau³xai²na²ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tū³
 wãn³txa²so¹lxi³ĩ³ye³kxi¹nx2ti³hĩ³na¹i¹. Yxãn¹ta¹
 ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²a²ya³la³lyau³tū³jau³tū³
 e³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³jau³xai²na²ain³kxi²so¹kxi²na¹ka³tū³, a²nũ²a²
 ha³lo²an¹tũ³ka³txai²na²ãh¹ĩ³hen³txain¹to³ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27 Yxãn¹ta¹ hai³txi³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³la³
 ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Je³su²jah³la²ĩ³sa²si¹hã³jah¹la²
 a²ĩ³lxa², Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
 ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

— Txa²wĩ³na²ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hē³li¹. Je³su²jah³la²wãn³txa²,
 yhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², kwẽn¹tai²na²
 ha³tã³nxãn²txi³, hai³txi³Ju³te²a²nũ³ka³txa²a²hxi²kan¹ti³nãu³xa²

ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². 28 Ai¹nha²kxai³, Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Nxe³jah³lx³sã²lx¹. Txa²hxi²kĩ³la² kwên¹tai²na²
ã³ne³wxe³nx²ti³xa³i¹. Yxân¹ta¹ ye³jen¹nâu³a¹
sa²ka²la¹hê¹ts¹so¹sa²sxã³ ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³tâu³a¹ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹jau³nũ³a²sa¹:
“Je³su²jah³lai²na², Sũ³na² Si³yxau³tâu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tâu³lo³jah¹lo²su² na³li¹. Hai³txi³ wã²nxũ^h
hxi²kan¹txi³lo³nha²sxã³ wã²nxũ^h o²la³kxi²jah¹lo²sxa³i¹.
A²wĩ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹jau³xa² so¹lx³ sa²wai³wait3sxã³
e³jah¹lo²su² na³li¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
txa²ha³lo²a² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. 29 Na¹ha²kxai³
ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² whã¹na¹ yxau³ya³to³ha¹i¹. Nũ^h
yxau³ye²na¹ju³ta²yan³ti³su², Txa²wĩ³na² ã³na¹sa²ju³ta²
yũ²nxa³i¹, a²yen³kxa² ĩ³ka³li³si¹hai¹na¹jau³su² sa²wai³wait3sxã³
kã¹to³ha¹ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hê¹la². 30 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²
ka³lxatũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu¹ yxo²i²ain¹ta¹hxai²hê¹la².
Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
ã³nhait1so¹tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³lain¹te³nah¹lx¹:

— Je³su²jah³lai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tâu³a¹
ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²sin²tai¹. Wãn³txa² so¹lx³ e³jah¹lo²sin²tai¹.
Ta¹hxai²hê¹la².

Wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe²yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²
31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a²
nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ã³nhait1so¹tũ³ka³txai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Txa²wãn³txa² jau¹xai²na² a²lhun³tu² sa²wai³wait3sxã³
sa²yo²wet1sa²tê³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²sa³wi³ha³lx³nãu³khai³sah¹
32 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²ya³la³tu³khai³nxe²
ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wa²su¹wa²su¹
yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²yu³tai²na², Ju³te²a² nũ³ka³txi³na¹xai²na²
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su² nha¹i¹
Hxi²kan¹nha¹i¹. Nha¹ha²kxai³, hai³txi³ a²nũ²a²
ĩ²li³te²su² te²a² ĩ³kwa³na³sain¹sĩn¹ju³ta² wa³ka³li³lot3sxã³
yxau²xai³ti³hex1sĩ¹nhxain²nxa³hê³li¹. Wa²su¹wa²su¹
yxau²xai³tũ³ka³txi³su² sĩ¹nhxai²na¹hê³li¹. Nha¹ha²kxai³,
ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³: “Wa²su¹wa²sun¹yah³lxin¹tu¹wi¹.”

Sa²nhĩn¹thi²li¹? Ta¹hxai²hê¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a²
a²te³nĩn¹kxa² kq³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,

wxa²kō³nxe³ti³kāi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Hxi²kan¹txi³ã³na¹yah³lxi³hĩ³nx2nxã³lxi¹. A²nũ²a²
 yxo²ha³nxe¹lxi³txi³su²te²a²ĩ³kwa³na³nx2ti³ju³ta³lot3sxã³
 yxau²xai³yah³lxin¹jut3sũ³nxe²yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Hai³txi³wa²su¹wa²su¹yxau²xai³ti³hex1yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxi¹,
 kō³nxe³ti³kāi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ti¹. 35 Jã¹nxa¹jau³su²,
 sxi²ha²a²nũ²a²yxau³ju³ta²sa¹: a²wa³kxën³yah³la²a²ta²ha²
 so¹lxi³, kan²txi³a²wa³kxën³yah³la²sxi²ha²yxau³ya³tu¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a²ã³xa², a²wa³kxën³yah³lai²na²kwa²
 wa³ka³li³yu³ta³lo³kxe³su²te²a², kan²txi³yxau²nxa³lho³li¹,
 hxi²ka¹nxa³ha²kxai³lu¹. 36 Jã¹nxa¹jau³su², wxãi²na²
 sa²kxai³lu²wxa²kō³nxe³ti³kāi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³
 yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, A²tah²na¹xai²na²
 hxi²kan¹txi³na¹xai²na²wxa²wa²su¹txa²lxa¹kxai²nãn²tu³
 wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe³sxã³yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Hai³txi³wxa²kō³nxe³ti³kāi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³
 yxau²xai³yah²lxan³tho³li¹. 37 Wxa²nũ³ka³txa²,
 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²a²ne³tah²nãu³sah¹lxin¹ti²ti¹.
 Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³, ĩ³su²lhã³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹.
 Txa²wãn³txa²yo²ĩ²sah²lxan³kxe³su²yah³lxi¹lxi¹. 38 Nxe³ju³ta²,
 txa²wãn³txa²ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xa², a²yen³kxa²Txa²wĩ³na²
 ĩ³yau¹ũ³sa²kxa²so¹lxi³ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Te²yã¹nxe³sxã³,
 wxa²nũ³ka³txi³ĩ³nxai²na²kāi³yah³lxin¹ju³ta², wxa²sũ³na²
 ĩ³yau¹ũ³nx2ti³ju³ta²so¹lxi³kāi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

39-40 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a²nũ³ka³txa²wãn³txi³kxai³lu¹,
 ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²txa²sũ³nu²su²
 sãn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²a²ne³tah²nãu³sah¹lxi¹lxi¹.
 Yah³lxin¹kxan²ti³, sa²yo²we¹tain¹yah³lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹.
 Sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹ke³la³te²kxai³wi¹kāi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Wxa²kāi³yah³lxin¹ju³ta²A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 kāi³ain¹ju³ta²yã¹nxe³sxã³wi¹kāi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Yxãn¹ta¹, yah³lxi³to³hxa³lxi¹. Ā³lxi³yah³lxi¹lxi¹.
 ĩ³su²lhã³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹. Txai²na², a²ya³la³tu³wãn³txi³tu³:
 “Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³a¹ain³kxi²so¹na¹jau³xa²so¹lxi³
 ĩ³ye³kxã¹nxe³nx2ta¹xã¹.” Na¹ta¹ĩ³su²lhã³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹.
 Ju¹ta²yã¹nxe³ju³tan²ta³, hai³txi³A³bra³ãu²ah³lu¹tai²nãn²ta³
 ten³ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, wxa²nũ³ka³txai²na²
 wxa²sũ³na²ã³yah³la²kāi³jut3sũ³nxe²yxau²xai³yah³lxi¹lxi¹.
 41 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a²nũ³ka³txai²na²a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
 wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la²ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³he¹nxe²nxa³i¹. Txa²nũ³kã³txai²na², hai³txi³ a²nũ²a²
wa³kã³lxa² a²wẽ³ha³lxi³su² tĩ³hex¹sĩn¹nxa³i¹. Txa²wĩ³na²
ka³na³ka³na³jah¹lo²su² sĩn¹na³li¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
oh³nãu³u¹tai²nãn¹jah¹la² txa²wĩ³nu²su² sĩn¹na³li¹.

42-43 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxa²wĩ³nu²su² ke³la³te²kxai³,
a³lxi²sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, sah¹lxi³to³hxa³lxi¹.
Txa²si³yxau³na¹tãu³su² tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³la²na³li¹. Nũ¹ã¹, yxau³na¹ka³tu³, a³li³sxã³
ko¹xai²na² wxã³na¹hẽ³li¹. Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹.
Hai³txi³, txa²ẽ¹nãu³a¹ wã²nxũh¹ ĩ³ye³kxi²nha²sxã³:
“Wxã³na¹tũ¹xã¹.” Nxe³sxã³ wxãn²nxa³hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹,
wxã²na² hai³txi³ txa²wãn³txi³la³ ã³ne³to³nx2ti³to³hxa³i¹,
ain³kxi²ti³ten³sah¹lxa³nha²kxai³lu¹. 44 Wxa²sũ³nu²khai³xa²,
Sa³ta³na²jah¹lo²la³ sũ³nu²lo³jah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹jau³su²,
wxa²sũ³nai²na² a²ẽ¹nãu³a¹ kq³nxe³ti³ kãĩ³ti³ten³na³li¹.
Jã¹xah³lxin¹jau³su², kãĩ³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹la²
Sa³ta³na²jah¹la², txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²nãn²tu³ ha²ya³kxa²
a²nũ²a² ĩ³su²lhã³ai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹. Hai³txi³ a²ya³la³tu³
wãn³txa² e³ti³he¹xai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹, a²wãn³txa² wi¹le³jau³la³
a²ẽ¹nãu³a² yũ²nxa³ha²kxai³lu¹. ĩ³ye³ki³ha¹kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³,
a²ẽ¹nãu³a² a²kq³nxe³ti³ e³jau³su² sa²sai¹nha²sxã³ e³kxi²nẽ³na³li¹,
ki³han³ta² a²si³yxau³tãu³khai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. 45 Yxãn¹ta¹
Txai²na² a²ya³la³lyau³tu³ jau³tu³ so¹lxi³ e³to³ha¹i¹. Na¹ha²kxai³
wxã²na² sa²kxai³lu² yxo²i²sah¹lxi³to³hxa³lxi¹. 46 Txai²li²
wi¹lhĩn¹jah¹lo²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, wxa²nũ³kã³txa² hxi²kan¹txi³
txa²kq³nxe³ti³ kãĩ³a¹ju³ta³la³ a³ya³ti²kxi²sah¹lxan³tho³li¹,
yũ³sa²nxa³ha²kxai³lu¹. “A³ya³ti²na¹xã¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³,
ũ³ye³kat¹sah¹lxi³hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, kq³nxe³ju³ta²
yũ³sa²nxa³kxai²nãn²tu³, wãn³txa² so¹lxi³ e³a¹kxai²nãn²tu³,
ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yxo²i²sah¹lxi³to³hxa³ji¹? 47 Nxe³ju³ta²,
wxa²yu³ta²na²: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wẽ³ha³lxi³su²
nha¹xã¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, Sũ³na² wãn³txa²
ain³kxain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, wxã²na² Sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²wẽ³ha³lxi³sah¹lxa³lxi¹. Yah³lxin¹jau³su² Sũ³na²
wãn³txa² ain³kxain¹yah³lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ³la².

Je³su²jah³la² A³bra³ãu²ah³la², nxe³jau³su²

48 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³: “Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
a²wẽ³ha³lxi³sah¹lxa³lxi¹.” Sa²nhĩn¹ji¹? Wxã²na²
kq³nxe³thin¹tũ³kã³txi³sa²nhi¹lxi¹. Sa³ma³ri³tã²na²
nũ³kã³txi³sa²nhi¹lxi¹. Kq³nxe³te²na² yãu³ka³txa²

nxũ²kwai³wxe³nha²jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹. Wãn³txi³su² e³sĩn¹nxa³ji¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹.

— Txa²nxũ²kwai³nãu³a¹, hai³txi³ ko³nxe³te²
yãu³ka³txi³la³ yũ³sa²nxa³i¹. Na¹ha²kxai³ Txa²wĩ³na²
wi¹lhin¹si¹ha¹jau³xa² e³a¹i¹. Yxãn¹ta¹ wxãi²li²

on³si¹sah¹lxan³jau³su² ĩ³ye³kxi²sah¹lxi³to³hi¹lxi¹.

50 Na¹ta¹, wi¹lhin¹si¹sah¹lxin¹jau³su² yũ³sa²nxa³kxan²ti³
Txa²li¹ wi¹na³li¹. Txa²wĩ³na² ka³na³ka³na³jah¹la²

wi¹lhin¹si¹sa²jau³xa² e³na³li¹. Jã¹nxe³ha²kxai³, jah¹la²

e³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a² nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²,

Je³su²jah³la² wi¹lhin¹si¹yah³lxin¹jau³su² e³jah¹lxi³hẽ¹li¹.”

Txa²wĩ³na² nxe³nx2ti³na³li¹. Nxe³nx2ti³ha²kxai³,

nxe³si¹sah¹lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,

Txa²wĩ³na² wi¹lhin¹te²la³ ĩ³yĩ¹li²nx2ti³hĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹,

sah²lxan³kxai²lẽ¹. ĩ³lxi³sxã³ ĩ³yĩ¹li²nx2ti³hĩ³nx2nxa³i¹.

51 A²ya³la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a² txa²wãn³txai²na²

sa²yo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³ ya³lu²ain¹ju³ta³la³

a³ya³ti²xai¹nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hã³xã¹. A²ta³a² nxũ²kwai³yxau³nxa²sĩn¹na³li¹.

Nxe³nxa²sĩ¹nha²kxai³, e³nhi¹lxi¹. “A²nũ²a², Txa²wãn³txa²

sa²yo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³ ya³lu²ain¹ju³ta³la³

a³ya³ta¹nxa³lho³li¹.” Nhi¹lxi¹. Nhĩn¹jau³xai²na² a²ta³a²

wãn³txai²la¹i¹. Ne³kxa¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²

ya³lu²ju³ta² a³ya³ti²ha²kxai³, a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na²

wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³tũ³ka³txain²txi³ ya³lu²ju³ta² a³ya³ti²sxã³

ya²lun¹ti³hxa³nai¹nha²kxai³, nxe³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Ki³ha³nhi¹lxi¹. 53 A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na², txa²sũ³nũ¹ta²na²

ya³lu²jah¹lu¹ta²na² kãn²khai¹xain¹sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Wxãi²na² ã³sen³sai¹nhĩn¹ji¹? Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²

ĩ³hen³txi³nẽ³tũ³ka³txa²ya²lun¹ti³hxa³nain¹nũn³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Ĩ¹nxe³ju³tan¹jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹? “A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²

ã³sen³sai¹na¹ha²kxai³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa²

ĩ³hen³txi³nẽ³tũ³ka³txa² ã³sen³sai¹na¹ha²kxai³, na¹xã¹.” Nhĩn¹ji¹?

Ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,

ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²li², kwa² wxi²kin³ti³to³nha¹ju³ta³la³

yũ²nxa³i¹. Kwa² wxi²kin³ti³to³nha¹kxai²nãn²tu³,

txa²wãn³txi³la³ ĩ³wã³txi³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, wain³txi³

ĩ³wã³txi³sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³nu¹ta²na²

wxi²kin³ti³tot3sa²jah¹lu¹ta²la²na³li¹. A²nxe³jah¹lu¹ta²na²

wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sũ³nu²su² sīn¹na³li¹.” Yah³lxi³hxai¹nhē³li¹.
 55 Yah³lxin¹kxa²ha³tā³nxān²txi³, ĩ²ain¹yah³lxi³te²sxā³lxi¹.
 Yxān¹ta¹, Txai²li² Txa²wĩ³nu¹tai²na² ĩ²ain¹te²sa¹i¹.
 Na¹kxai²nān²tu³: “ĩ²te²txā³i¹.” Nxe³na¹kxai²nān²tu³
 ki³ha³nhĩ³na¹i¹. Ki³han³yah³lxin¹kxa² yā¹nxe³jah¹lo²su²
 hĩ³na¹i¹. Yxān¹ta¹, Txai²li² Txa²wĩ³na² ĩ²i², Txa²wĩ³na²
 wān³txa² sa²yo²we¹ti² nxe³jah¹lo²sa¹i¹. A²ya³la³tu³
 wān³txi³tu³ e³a¹i¹. 56 Jā¹nxa¹jau³su², wxa²sũ³nũ¹tai²na²
 A³bra³āu²ah³lu¹tai²na², txa²hxi²kĩ³la² ĩ²i² txa²wxā³na¹ju³tai²na²
 ĩ²i², kxā³nhxī¹nāu³u¹tai²na² ĩ²sa³na²hē³li¹. Nxe³sa³ha²kxai³
 ka³lih³kxi²khaix¹na²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 57 Nxe³ta¹, Ju³te²a²nũ³ka³txa² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
 – Kwa²nhi¹lxi¹. Yah³lon¹te²sxā³lxi¹. Wxa²yaun¹ju³ta²
 A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² ĩ²lxa²nxa³hēn³khi³, nxa²nha¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

58 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wān³txi³kxai³lu¹:
 – A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³a¹i¹. Kxā³nxi¹tai²na²
 A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² ton¹ti³he¹nxa³hĩ¹nũ¹tai²na²
 yxau³to³ha¹i¹, Txai²li¹. Je³su²jah³la²wān³txa², Ju³te²a²
 nũ³ka³txa²a²hxi²kan¹txi³nāu³xa²ta¹hxai²hē¹la².
 59 Yxān¹ta¹, Ju³te²a²nũ³ka³txai²na²a²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu¹tah³lxa³ka³ta²so¹sxā³:
 – Je³su²jah³la²ā³na³na¹tũ¹xũ³. Kxe³sxan³thai¹le¹. Je³su²jah³la²
 hāi³a² ĩ³ha²li¹sxā³Txa²wā¹sũ³na²sxi²nhāu³a¹wa²li³ā¹sxā³
 ha³lo²a²ā³waix³txi²ta¹hxai²hē¹la².

9

Ye³han³sxā³wen¹jah¹la²Je³su²jah³la²ye³we²txi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹,
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²whāi²na¹, ā³nxi³ain¹te³na¹, in³jah³la²
 ye³han³jah¹la², a³li³la¹hĩ¹nũ¹tai²na² ye³han³sxā³wen¹jah¹la²,
 ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³ka³tu³ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³wā³txain¹te²an¹jau³kxai³la¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jah¹la² ĩh¹nxe³ju³ta² ye³han³sxā³
 a³li³la¹sīn¹te²sin²tai¹? Jah¹la² tā³nxa², a²wi³nu²su² tā³nxa²
 a²hā³ka³nũ²su² tā³nxa², a²kō³nxe³ju³ta² kāi³ai¹nha²kxai³, jah¹la²
 ye³han³sxā³a³li³la¹sīn¹te²sin²tai¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹,
 ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

– Nxe²nxa³i¹. A²wi³nai²la³ tā³nxa², a²hā³ka³nai²la³ tā³nxa²,
 a²wē³sai²la³ tā³nxa², hai³txi³ kō³nxe³ti³ kāi³ai¹nha²kxai³
 ye³han³si¹hain¹ju³ta³la³yũ²nxa³i¹. Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sũ³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ nũ³kxũn³khaix¹ju³ta² ye³we²txi²tu¹wi¹.
 Nxe³kxai²nān²tu³, Sũ³na² nũ³kxũn³ju³tai²nān²tu³, a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³te³lhxā³, kxā³nāu³ai³tā²

jah¹la² ye³han³sxã³ a³li³la¹nha²hê³li¹. 4-5 Na¹ha²kxai³, hī¹na²wa³ko³na¹tu¹wi¹. Txai²na¹xai²na² yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na²yxau³na¹tāu³a² sa²ha²te¹jah¹lo²hū³nxe² yxau³yai¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³, hī¹na² ha²te¹jut3sū³nhī¹na¹ wa³ko³na¹tu¹wi¹. Txa²wī³nu¹tai²na² ī³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² a²wa³ka³li³yu³ta²wa³ko³na¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹, Txa²wī³na²yxau³tāu³a¹ ā³nxī³na¹tu¹wi¹. Txai²na² ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na²ā³nxī³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹, yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na²ka³nxah³jut3sū³ju³ta² yxau³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹, hxi²kan¹txi³ wa³kon³ki³sxa³lho³li¹. Jā¹nxe³kxa²yan³ti³su², a²hī¹nai²na², ha³lo²a² ha²te¹jut3sū³nhī¹nai²na² wa³ko³na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

6-7 Nxe³ka³tu³, wān³txai²na² ī³ye³ta³lun²ka³tu³, yuh³xa²ī³ka³su³hā¹ka³tu³, a²nū³xa² wxa²we¹ka³tu³, ye³han³jah¹la²a²ye³na² wxa²sa²ye³to¹ka³tu³, ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

– ī³txu¹li¹. Īn¹ka³tu³, ī³ye³na² a²ī³lxa² Si³lo³e²ye³na²wxa²ye³hī³lxi³nhā¹nhu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²ī³lxa² a²si³yxau³tāu³khai³xa², ī³sa²si¹hã³kxe³su²nxe³te²ju²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² sa²kxai³lu²ī³te³na¹, wxa²ye³hī³nha²ka³tu³, wi¹ ī³ye³ten³nha²sxã³ten³sa²tã³ta¹hxai²hē¹la².

8-9 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na²we²nxi²nxa²ha¹te¹, a²nū²a² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² in³txai²na²ī²sxã³ ī³ye³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxã³, a²nū²a² kxã³su²ī²ain¹to³tū³ka³txai²na² kwēn¹tai²na² ī²sxã³ ī³ye³i², ā³nū³ka³txa² in³txai²na² a²sxi²ye³na² kxã³su² yxau³kxi²yhain¹tū³ka³txan²ta³kwēn¹tai²na² ī²sxã³ ī³ye³i², nxe² ī³ye³lain¹te³nah¹lxī¹:

– Jah¹lai²na² sa²kxai³lu², kxã³su² ye³han³jah¹lo²sin²tai¹? Kxã³su² a²yen³kxa² so¹te³lhxã³ hā¹nxe³sxã³ī³yai³nxū³hain¹to³jah¹lo²sin²tai¹? Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³na³ka³lxi³, a²nū²a² ā³nūn³tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹, ī³ye³lain¹te³nah¹lxī¹:

– Hã³sxã³. Jah¹la²khai³xai²la¹i¹. Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³na³ka³lxi³, ā³nūn³tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹, ī³ye³lain¹te³nah¹lxī¹:

– Nxe²nxa³i¹. Yxān¹ta¹ nxe³jah¹lo²hū³na³li¹. Nain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ye³han³jah¹lo²nū¹tai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

– Txai²la³na¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹, ye³han³sxã³ we²nxi²jah¹la² ī³wã³txain¹te³nah¹lxī¹:

– ĩh¹nxet3sxã³ wxa²ye³na² ī³ye³we²txi²nhān¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹, ī³wa²lū³xain¹te³nah¹lxī¹:

– In³txai²na², a²ī³lxa² Je³su²jah³la², wxã³sxã³a²nū³xa² wet1sxã³ wxa²ye³to¹lhain¹na²li¹. Sain¹ka³tu³, ī³ye³kxi²sa²te³nah¹lxī¹: “Ī³txu¹li¹. Īn¹kxai²nān²tu³, Si³lo³e²ye³na²

wxa²ye³hi³nha¹sē¹li¹.” Sain¹na²li¹. Sain¹ka³tu³, txai²na²sa²kxai³lu² i³na¹ka³tu³ wxa²ye³hi³lxi³nha¹li¹. Na¹ka³tu³, txawā¹ye³nai²na² whāi²na¹ i³ye³ten³nha¹li¹. Ye³han³jah¹la²wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ye³we²txi¹nxa²jah¹lai²na², ih¹ti¹la³ta³ yxau³ain¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

— Ko³xain¹nxa³nhai¹. In³txai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² kāin² i³wā³txain¹jau³su²

13-14 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² a²nū³xai²na² wet¹sxā³ in³txai²na² i³ye³we²txain¹ju³ta², Sa²ba³to³ nxe³ju³ta², Ju³te²a² nū³ka³txa² wa³kon³ti³he¹nxain¹to³hxa³je³na³kxa² i³ye³we²txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,

a²nū²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², in³txa²ye³han³sxā³ a³li³lah¹jah¹lai²na² tē³sxā³, fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³tū³ka³txa² a²yen³nāu³a¹ ā³yo²o³tū¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³te³nah¹lxi¹, āh¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— ih¹nxet³sxā³ i³ye³ten³nhān¹yu²lhai¹li¹? Fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— A²nū²a²hi²sen³su²a³lū³nū³xai²na² wxa²ye³to¹lhain¹na²hē³li¹. Sai¹nha²kxai³, wxa²ye³hi³nha¹ka³tu³, i³ye³ten³nha¹hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² i²li³te²a²e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³kxah³lo²sxa³i¹, Sa²ba³to³ nxe³ju³ta² hāi¹nxe³sxā³ i³ye¹nx¹to³ki³ju³ta² sa²yo²ā³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txa² i²li³tū³ka³txa² ā³lxi³tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. i³lxi³thi¹nxa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³wā³nxīn¹khai¹nxe³ju³ta²na²kāi³ai¹nhī³nx²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹sxā³, hai³txi³ i³wi¹lhi²nxain¹ju³ta³la³ yū³ti³hex¹lain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², in³txai²na² ye³han³sxā³ we²nx¹jah¹lai²na² āh¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— “Je³su²jah³lai²na² i³ye³we²txi²sa³hē¹li¹.” Nhi¹lxi¹. Nhi¹nha²kxai³, jah¹lai²na² ih¹nxe³ju³ta²nū²su² hī³nhīn¹te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Je³su²jah³lai²na², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txa²ĩ³hen³txi³nē³jah¹lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

18-19 Yxān¹ta¹, Ju³te²a²nũ³ka³txai²na²ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². In³txai²na² kxān³su² ye³han³sxā³ yxau²xai³ju³ta², ã³ne³to³hai¹nxa³ha²kxai³, ha³la³je¹nĩn³kxai³ ĩ³ye³we²txi²ju³ta² ã³ne³to³hai¹nxa³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nxa³kxe³su², a²wĩ³na² ĩ³kaix1so², a²hã³ka³na² ĩ³kaix1so², ain¹ka³tu³, ĩ³wã³txain¹te³nah¹lx¹:

— Jah¹lai²na², wxa²ki³lha³lxa²sĩn¹te²la¹xã³? “Ye³han³sxā³ a³li³la¹jah¹lai²la¹i¹.” Ya³nhi¹lx¹. Ya³hxin¹jau³su², ĩh¹nxe²3sxā³wi¹ten³sa²tã³sĩn¹ji¹wi¹, hĩ¹na²su¹? Ta¹hxai²hē¹la².

20-21 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wĩ³na² a²hã³ka³na² wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹:

— Jah¹lai²na², txa²wēt3su² sĩn¹na³li¹. Ye³han³sxā³a³li³la¹sĩn¹na²hē³li¹. Jau¹xai²na² so¹lx¹ã³ne³wxe³nha¹nha¹. Yxān¹ta¹, ĩh¹nxe²3sxā³, kwēn¹ta²na² wi¹ten³sa²tã³te²sin²ta²ku², ĩh¹nxe³te²ta³ ye³we²txain¹te²sin²ta²ku², sĩ¹na¹nha¹. Nxe³jau³xa² ko³txi³hex1sĩn¹nxa³nha¹. Jah¹lai²na² in³txai²la¹i¹. Wēn³sxa³i¹. Nxe³te²na² ĩ³ye³kxi²sxā³ ĩ³hau³ko³txa²lxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³jau³xai²na², a²wĩ³na² a²hã³ka³na² wān³txai²na², fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² yuh³lx¹khaix1nēn³tain¹jau³su² ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²wĩ³nai²na², a²hã³ka³nai²na² a²ẽ¹nãu³a² yuh³lxain¹jau³xa²sa¹:

— ĩ³hen³txain¹kĩ³sxa³lho³na¹. “Je³su²jah³lai²na², Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su²na³li¹.” Nxe³kĩ³kxai²nān²tu³, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²kĩ³thĩ³na²ũ³nhũ³sa²tã³ha³lo²sai¹nē³lhĩ³nx2na³na¹. Nxe³ju³ta²na², fa³ri³se² nũ³ka³txa² wã²nxũ¹hain³nha¹te³nai¹ti²tu³na¹. Jã¹nxēn³kxa²yan³ti³su² ĩ³hen³txain¹kĩ³sxa³lho³na¹. A²wĩ³na²a²hã³ka³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su², ta¹hxai²hē¹la². 23 Nain¹jau³su², ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹:

— Ko³sĩn¹nxa³nha¹. Jah¹lai²na² wēn³sxa³i¹. ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lx¹hē¹li¹. A²wĩ³na² a²hã³ka³na² wān³txa²fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²sa²kxai³lu¹ ã³ta³lo³hēt1sxã³ in³txa² ye³han³jah¹lai²na² ĩ³kaix1tain¹sxã³ ũh³yo¹tu³nha²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Ye³we²txi²nxa²ju³ta², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹so¹lx¹sa²nēn¹kxi¹txain¹sĩ¹nhē³li¹. Yxān¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² ĩ³lx¹thin¹jah¹lo²sxa³i¹. Sa²nēn¹kxi²sĩn¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Yxān¹ta¹, in³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹:

— Je³su²jah³lai²na² wi¹lhin¹jah¹lo²su² tã³nxa²,
 i³lxi³thi¹nxa³jah¹lo²su² tã³nxa², nxe³yah³lxin¹jau³su²,
 ko³nxe²nx²ti³nxa³nhai¹. Yxã¹ta¹, kxã³su² ye³han³sxã³
 yxau³hxai²na¹hẽ³li¹. Hĩ¹na² wi¹ten³sa²tã³a¹nhai¹. Jau¹xai²na²
 so¹lxi³ã³ne³wxe³na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — ĩh¹nxe³ju³ta² kã³kxi¹nxain¹sĩn¹thai¹li¹? ĩh¹nxe³sxã³
 ă³ye³wex²nhĩn¹thai¹li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁷ Yxã¹ta¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Jau¹xai²na² ĩ³hen³txi³nx²ta¹te¹ni²ti¹. Yxã¹ta¹
 ain³kxi²sah¹lxan³te¹ni²ti¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²
 ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³ta³ ăh¹ ăn³ta³lo³hẽ¹ti² ne³ka¹te³lhxã³
 ten³yah³lxin¹ji¹wi¹? “Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su²
 sĩ¹na¹tũ¹xã¹.” Yah³lxi³nũ³nĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁸⁻²⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹,
 yxo²ã³ta³ti³ on³sih¹xa³jau³su² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxã²na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² a²sa³wit³su² nhi¹lxi¹.
 Txa²nũ³ka³txai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su²
 sĩ¹na¹i¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxi²sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹,
 Je³su²jah³lai²na² ĩh¹nxe³ju³tu¹tai²nãn¹te²nũ²su² te²sin²ta²ku²,
 nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁰⁻³¹ Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na² txa²ye³na² ye³we²txi²sain¹na²hẽ³li¹.
 Nxe³kxan²ti³: “ĩh¹nxe³ju³tu¹tai²nãn¹te²nũ²su² te²sin²ta²ku².”
 Yah³lxi¹lxi¹. Yxã¹ta¹: “ĩh¹nxe³ju³ta²yã³ti³ta³
 ĩ³wã³txa³kxi²yah³lxin¹ji¹ku¹.” Ye¹nx²ta¹i¹. ĩ¹ne³ka²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 A²nũ²a² wi¹lhin¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, “Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ sa²nẽn¹kxi²na¹xã¹. Sa²yo²hau³ko³ta¹xã¹.”
 Nxe³kxai²nãn²tu³, a²nxe³jah¹la² wãn³txa² so¹lxi³,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ain³kxai¹nhi³nx²na³li¹. Yxã¹ta¹
 ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² wãn³txi³la³, hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³la³ ain³kxi²txi³hex¹jau³sxa³i¹. ³²⁻³³ Jã¹nxa¹jau³su²,
 Je³su²jah³lai²na² txa²ye³nai²na² whã²na¹ ye³we²txi²sa³na²hẽ³li¹.
 Nxe³ha²kxai³, wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Jah¹lai²na² wãn³txa²,
 Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ain³kxi²na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
 ye³we²txi²sa³na²hẽ³li¹. Je³su²jah³lai²na² ăn³si³wxe³tãu³a¹
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³sin²tai¹. Nxe²nxa³ke³la³te²kxai³,
 hxi²kan¹txi³he¹xai¹nhi³nx²nxa³i¹. Hxi²kan¹txi³
 sa²hau³kot³sai¹nhi³nx²nxa³i¹. Jã¹nxa¹jau³su², txa²wã¹ha³lo²a²
 ko¹xai²na², ăn³si³wxe³hi¹nu¹tai²nãn²tu³ta¹, kxã³su²
 nxe²xai³ka³tu³ta¹, hai³txi³ a²nũ²a² ye³han³sxã³ a³li³la¹jah¹lo²su²
 ye³we²txi²ju³ta³la³, yũ³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹,
 kwẽn¹tai²na² so¹lxi³, Je³su²jah³lai²na² ye³we²txi²sa³na²hẽ³li¹.

Jah¹lai²na², wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Ya³nx²ti³to³ha¹i¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².
 34 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 – Kō³nxe³thin¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹. Yãn³tai²na²,
 wxa²hã³ka²ẽ¹nãu³a¹ a³li³la¹xan³ta³lxa² kō³nxe³ti³
 kãi³nhĩn¹nũ²hē³li¹. Nhĩ¹nha²kxai³, ye³han³sxã³ a³li³la¹jah¹lo²su²
 nhi¹lxi¹. Kō³nxe³thin¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹. Wãn³txai²na²
 i³tih³nxe³sa²nhĩn¹te²ji¹khi³. Nxe³nxa²ha¹nhai¹. Nxe³ain¹ka³tu³,
 Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nũ²kxain¹thĩ³na² ã³nhũ³sa²tã³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nũ²a² ye³han³te²hũ³nxe² yxau²xai³tũ³ka³txi³su²
 i³yau¹ũ³jau³su²
 35 Nxe³ju³ta², ã³nhũ³sa²tã³ha³lo²sai¹xain¹ju³tai²na²
 a²ha³ta³nxa², Je³su²jah³lai²na² ain³kxi²te³na¹, i³ha¹txi²ka³tu³
 i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:
 – Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
 yxo²i²in¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 – Hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹jah¹lo²tan³te²la¹xã³?
 Yxo²i²ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 37 Ai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
 – Txa²na² i²sa¹lxi¹. Nxe³te²na¹xai²na²
 i³ye³kxi¹nxa²ha¹jah¹lo²na¹xai²na², Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 – Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Yxo²i²nxa²ha¹nhai¹. Ain¹sxã³:
 “Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khai¹nx²na³nã¹. Ye³ka¹na¹nhã¹,
 hĩ¹na²sã¹.” Ain¹ka³tu³, ã³ka³tih³wxe³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 – Txa²na¹xai²na² wxa²ha³lo²ai²na² wxã³na¹hē³li¹
 Na¹ka³tu³, txa²wãn³txa² wi¹jau³xai²na² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxain¹to³ha¹i¹. Ai¹na¹ka³tu³,
 txa²wãn³txai²na² sa²yxo²wet¹sain¹tũ³ka³txa² yũ², ha³na³ka³lxi³
 sa²yxo²wet¹sai¹nxa³tũ³ka³txa² yũ², nxe³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wã²nxũ¹hain³nhai¹ain¹tu¹wi¹.
 Nain¹ju³ta²sa¹: A²nũ²a² nxe³te²hũ³te²la³: “Ye³han³te²hũ³nxe²
 yxau²xai³la¹xã¹. Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²sa²nxã³nhã¹.
 Yxã¹ta¹, ten³khaix¹sa³nhã¹.” Nxe³te²su² te²an²tu³,
 sa²yxo²wet¹sain¹kxai²nã²tu³, wãn³txi³khai¹lxa³
 a³la³kxain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nã²tu³, wi¹ten³sa²tã³te²hũ³nxe²
 yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹, a²nũ²a² ã³su²
 te²hũ³te²la³: “Wãn³txi³khai¹lxa³ wi¹la³la³kxi²na¹nhã¹.
 Wi¹ten³sa²tã³te²hũ³na¹xã¹.” Nxe³te²su² kxai²lẽ¹.
 Sa²yxo²ã³sain¹tũ³ka³txi³su² hĩ³nx²na³li¹. Te²lẽ¹.

Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²nxa³kxe³su², hãi¹nxe³sxã³
 ye³han³te²hũ³nxe² yxau²xai³tũ³kã³txi³su² hĩ³nx2na³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a² nũ³kã³txa²,
 kwa² yxau³yain¹tũ³kã³txa² kã³lxa²nxa³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu²
 ain³kxi²te³na¹, i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Txa²nũ³kã³txai²na² ha³tã³nxãn²txi³ ye³han³te²hũ³nxe²
 yxau²xai³tũ³kã³txi³sa²nũn³sĩn¹te³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. “Wi¹ten³sa²tã³te²hũ³na¹xã¹”

Yah³li¹hxai¹nhẽ³li¹. Nxe³ju³ta²su¹: “Ye³han³te²hũ³na¹xã¹.
 Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²nhã²nx3nhã¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³,
 kō³nxe³te²la³ i³yĩ¹li¹nx2ta¹ju³ta³la² yũ³nx2ti³hĩ³nx2nxa³i¹.
 Yxãn¹ta¹, wxa²yu³ta² yah³li³hxai²nxã³nhẽ³li¹.
 “Wi¹ten³sa²tã³te²hũ³nhã¹nhai¹.” Yah³li³hxai¹nhẽ³li¹.

Yah³lxin¹kxai²lẽ¹. Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²yah³lxan³kxe³su²,
 wxa²kō³nxe³ju³ta² so¹li³ yxau²xai³yah³li³to³hi¹nhã²kxai³,
 Txai²li² kō³nxe³te²la³ i³yĩ¹li¹nx2ta¹ha²kxai³, nx2na³li¹.
 Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

10

O³ve²a² nũ³kã³txi³hũ³tũ³kã³txi³su² i³yau¹ũ³jau³su²

1-2 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³hĩ¹na² Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²,
 wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². I³ye³sxã³
 ha³lo²a² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² yxau²xai³ye²yhu¹ju³ta³la³
 i³yau¹ũ³nẽ³te³lhxã³ i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

— Txa²sa³wi³ha³li³nãu³xa² kã³yuh³xa² o³ve²a³
 nũ³kã³txi³hũ³tũ³kã³txi³su² ha²kxai³, Txai²na¹xai²na²
 o³ve²a² a²wa³kxẽn³yah³lo²hũ³jah¹lo²sa¹ha²kxai³, nx2na³li¹.
 Nxe³jau³xai²na² i³ye³sxã³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³te³nah¹li¹.

— Nxe³jah³li³sa²li¹. O³ve²a² a²wa³kxẽn³yah³lo²su²
 nxe³kxai²nãn²tũ³: “O³ve²a² sxi²ha² ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹”
 Nxe³kxai²nãn²tũ³, wain³txi³ sxih²yxo²a² so¹li³
 ã³wi¹hĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² kō³nxe³thin¹te²su²
 te²a² o³ve²a² kãi³sa²no¹jah¹lo²su² te²a², hãi¹nxe³sxã³ hãi³a²
 yu³tã³li³ i³kã³la³sxã³ sxi²ha² ã³wi¹hai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 Yxãn¹ta¹, a²wa³kxẽn³yah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxih²yxo²a²
 so¹li³ ã³wi¹hai¹nhĩ³nx2na³li¹. 3 “Ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹”
 Nain¹kxai²nãn²tũ³, a²nũ²a² ã³xa² sxih²yxo²a²
 yxo²i²jah¹la² sa²yxo²than²kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Ain¹nũ²la²,
 a²wa³kxẽn³yah³lai²na² a²o³ve²a² i³kãix¹tain¹kxai²nãn²tũ³,
 a²wa³kxẽn³na² a²yxo²wãn³txa² a²o³ve²ai²na²
 ain³kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²wa³kxẽn³yah³lai²na²

sa²kxai³lu² a²o³ve²a² nũ³ka³txai²na² ka³na³ka³nat3sxã³ yau³ã³lxi³
 i³yĩ¹li²xai³ain¹sxã³, i³kaix1tai¹nha²kxai³, ã³ne³ka²ta¹sxã³
 ãn³tẽ³ain¹sxã³ wa²li³ai¹nhĩ³nx2na³li¹. 4 Tũ¹ka³txai²na²
 yxo²ha³kxa¹ wa²li³ta³lu²nain¹ka³tũ³, a²wa³kxẽn³yah³lai²nãn²tũ³
 ã³ne³ka²ta¹sxã³ ai³lai¹nha²kxai³, a²o³ve²a² nũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² a²yon³nãn²ta³ ã³naun³ti² hi¹tai¹nha²kxai³,
 nxe³ai¹nhĩ³nx2na³li¹. A²wa³kxẽn³yah³la² a²yxo²wãn³txa²
 a²ne³nxẽ³kxai³ ain³kxain¹sxã³ ã³naun³ti² hi¹tai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 5 Yxãn¹ta¹, hai³txi³ a²nũ²a² toh³lxa³ti³su² te²la³ o³ve²a²
 nũ³ka³txa² ã³naun³ti² hi¹tai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. Hãi¹nxe³sxã³
 ã³naun³ti¹kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. A²nũ²a² toh³lxa³ti³su²
 te²yxo²wãn³txa² ne³nxẽ³kxai³ ain³kxi¹xai¹nxa³kxe³su²
 ã³naun³ti¹kxai¹nhĩ³nx2na³li¹.

6 Nxe³jau³xai²na² i³yau¹ũ³jau³xai²na², Je³su²jah³la²
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, a²si³yxau³tãu³a¹ a²nũ²a²
 nũ³ka³txa² ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

— Txai²na² wi¹lhin¹te² wa³kxẽn³yah³lo²hũ³te²sa¹i¹.
 Nxe³jau³su²

7 ã³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ãh¹
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tũ³ i³ye³kxi¹nx2tai¹i¹. Txai²li² o³ve²a²
 yxau³thi³na² sxih²yxo²hũ³te²sa¹i¹. 8 Na¹ha²kxai³, a²nũ²a²
 ã³xa² ã³ne³ka²ta¹sain¹sxã³ wxã³ye¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹.
 Wxã³ye¹nx2tain¹sxã³ i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹.
 Yxãn¹ta¹, txa²nũ³ka³txai²na² ain³kxai¹nxa³tai¹ti²ti¹.
 i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tũ³ka³txa², ko¹ko¹xa² a²o³ve²a²
 kãi³sa²no¹jah¹lo²su² kãi³jut3sũ³nxe² i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹.
 Yxãn¹ta¹, txa²nũ³ka³txa² ain³kxai¹nxa³sxã³ a²o³ve²a² a²nũ²a²
 toh³lxa³ti³su² te²yxo²wãn³txa² ain³kxai¹nxa³jut3sũ³nxe²,
 a²ki³han³jau³xai²na² txa²nũ³ka³txa² ain³kxai¹nxa³tai¹ti²ti¹.

9 Yxãn¹ta¹, Txai²li² sxih²yxo²hũ³te²sa¹i¹. Na¹kxai²nãn²tũ³,
 o³ve²a² sxih²yxo²a² ã³wi¹hain¹kxai²nãn²tũ³, wa²su¹wa²su¹
 yxau²xai³lai¹nhĩ³nx2na³li¹. Wi¹lha²hau³ko³kxe³su² te²a²
 wa²su¹wa²su¹ wa²li³i², ã³yã³wi²hi², jã¹nxe², si³sa² wi¹ju³ta²
 yain³te³lhxã³ a³ti², ai¹nhĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³te²hũ³nxe²,
 a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tũ³, Txai²na² yxo²i²sain¹kxai²nãn²tũ³,
 ka³te³na² wi¹tãu³a¹ wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

10 Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² kãi³sa²no¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³,
 sxi²ha² ã³wxã³kxai²nãn²tũ³, hãi¹nxe³sxã³ a²o³ve²a² kãi³i²,
 i³su²lhã³i² wxa²kho³ti², nxe³te³lhxã³ wxã³hĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹,
 Txai²na¹xai²na² ha³lo²ai²na² wxã³na¹ju³tai²na², txa²ka³te³na²
 wi¹la¹tãu³a¹, a²nũ²a² ũ³hũ¹te³lhxã³, kãin² ũ³hũ¹te³lhxã³
 wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³, wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² ka³te³na²
 wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

11 Txai²li² wi¹lhin¹te² wa³kxēn³yah³lo²hũ³te²sa¹i¹.
A²wi¹lhin¹te² wa³kxēn³yah³la² a²o³ve²a² a³lxi²khai¹nxe³te²su²
na³li¹. Ain¹sxã³, ya³lu²kai¹nhĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³te²hũ³nxe²,
Txai²na¹xai²na² txa²nũ³ka³txa² a³lxi²khai¹nxe³te²su²
te³na¹xai²na², ya³lu²kxain¹te²su² na¹i¹. Txa²ka³te³na¹yu³ta²
ã³na¹ũ³hain¹jah¹lo²su² na¹i¹. 12 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a²
o³ve²a² wa³kxēn³sxa³te²su² te²an²tũ³, kwa² a²yo³ha²
so¹lxi³ yxo²kwain³jau³su² wa³kon³te²su² te²an²tũ³,
hai³txi³ a²o³ve²a² ya³lu²kxain¹jah¹lo²su² ti³he¹nx2nxa³i¹.
A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³: “Hau³xa² yau³son³na³na¹.”
Nxe³kxai²nãn²tũ³, o³ve²ai²na² ã³na¹sxã³ yuh³lxa³txi³
ã³ni³hai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tũ³, a²si³yo³nãn²ta³
hau³xai²na² sa²kxai³lu² ã³wxã³kxai²nãn²tũ³, o³ve²a² a³li²sin³sxã³
i³sxã³ sa²so², sa²tã³ ã³ka³txe²ta³lxai¹ni², nxe³ai¹nhĩ³nx2na³li¹.
13 Jah¹lai²na², kwa² yo³ha² so¹lxi³ yxo²kwain³jau³su²
wa³kon³jah¹lai²na² yuh³lxa³txi³ ã³ni³hain¹ju³ta², a²yo³ha²
so¹lxi³ yxo²kwain³jau³su², hai³txi³ o³ve²a² a³lxi²nxa³jau³su²,
ã³na¹sxã³ yuh³lxa³txi³ ã³ni³hai¹nhĩ³nx2na³li¹. 14 Yxãn¹ta¹,
a²wi¹lhin¹te² wa³kxēn³yah³lo²su² te²ain²txi³ a²o³ve²a²
ye³ka¹nai¹nha²kxai³, a²o³ve²ain²txi³ a²wa³kxēn³yah³la²
ye³ka¹nai¹nha²kxai³ yu³hain¹na³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
Txai²na¹xain²txi³ txa²nũ³ka³txa² ye³ka¹nai¹na¹ha²kxai³,
txa²nũ³ka³txain²txi³ ye³kan¹sai¹nha²kxai³ yu³sain¹na³li¹.
15 Txai²na² Txa²wĩ³na² ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹. Sa³kxa²
yã¹nxe², txa²nũ³ka³txa² ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹.
Na¹ka³tũ³, txa²nũ³ka³txa² a³lxi²na¹kxe³su² na¹ha²kxai³,
txa²ka³te³na¹ju³ta² ã³na¹ũ³hain¹sxã³ ya³lu²kxai¹na¹jah¹lo²su²
na¹i¹. 16 Na¹ha²kxai³, a²o³ve²a² wa³kxēn³yah³la²
ka³na³ka³na³jah¹lo²su² nxe³kxan²ti³, hai³txi³ o³ve²a²
ka³na³ka³na³tũ³ka³txa² so¹lxi³ wã²lo³tain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹, ã³lxi³tũ³ka³txi³nã³xa² ha³lo²a² yu³tã³lxi³
yu³ta² ka³lxa¹ju³ta² yxau³tũ³ka³txi³nã³xa² yxo²ha³kxa¹
wã²lo³tain¹te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², txa²nũ³ka³txa²
yu³tã³lxi³ yu³ta² ka³lxa¹ju³ta² yxau³tũ³ka³txi³nã³xa²
yxo²ha³kxa¹, Txai²na¹xai²na² a³lxi²nũ³na¹tũ³ka³txi³nã³xai²la¹i¹.
A²nxe³tũ³ka³txi³nã³xai²na² sa²so¹ti³ten³sa³nhai¹. Te²su²,
txa²wãn³txa² ain³kxi²sain¹nũn³tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tũ³,
Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³, a³lxi²wau¹nyhai¹nha²kxai³
ya³sain¹tu¹wi¹. Ya³sain¹kxai²nãn²tũ³, ha³lo²a²
yu³tã³lxi³ yu³ta² ka³lxa¹ju³ta² yxau³ain¹tũ³ka³txi³su²
kxa²ha³ta³nxãn²ti³, a²jut¹so¹lxi³ yxau³jut³sũ³nxe²
nxe³tũ³ka³txi³nũ³ai²la¹i¹. Nxe³sxã³, a²hxi²kan¹jah³lo²na¹xai²na²
ka³na³ka³na³jah¹lo²na¹xai²na² so¹lxi³ na¹ha²kxai³,

txa²nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² txa²ka³lxa¹ti³hũ³tũ³kã³txi³su²
nxe³ha²kxai³, ai¹nhĩ³na¹i¹.

17 Txai²li², txa²ka³te³na¹yu³ta² hxi²kan¹txi³
ã³na¹a¹kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³ sa²so¹xi²na¹tu¹wi¹.
Na¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na²wi¹tãu³a¹so¹lxi³yxau²sa²tẽ³a¹tu¹wi¹.
Na¹ha²kxai³, ã³na¹a¹kxai²nãn²tu³, sa²so¹xi²te³lhxã³
ã³na¹sã²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na²a³lxi²sain¹na³li¹.
18 Hai³txi³ a²nũ²a² ã³xa² hxi²kan¹txi³ txa²ka³ten³yu³ta³la³
sa²so¹kxi²sa²nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹. Txai²na¹xai²na²
txa²ẽ¹nãu³a¹ te³na¹jau³xa² so¹lxi³ hxi²ka¹ka¹nhe²la²
txa²ka³ten³yu³ta² ã³na¹a¹ka³tu³, ya³lu²na¹tu¹wi¹. Hxi²kan¹txi³
txa²ka³ten³yu³ta² ã³na¹ũ³sxã³ ya³lu²na¹ha²kxai³, hã²wxãn³txa³,
hxi²kan¹txi³ sa²so¹xi²sxã³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹ha²kxai³,
na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³xai²na², Txa²wĩ³na²a³lxi²sa³ha²kxai³,
ĩ³kwa³na³sa²jau³xai²la¹i¹. Je³su²jah³la²wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Wãn³txai²nãn²tu³, Ju³te²a²nũ³kã³txai²na² ain³kxain¹ka³tu³,
wi¹ i³we¹yhu¹xa³kxe³sxu², a²ẽ¹nãu³a¹ e³kxi²nĩ¹nha²sxã³
ã³nhai¹tã³yhain¹sxã³yxau³ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³te³nah¹lxi¹, ã³nhaitso¹tũ³kã³txa² ka³lxa¹tũ³kã³txa²
e³te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Ko³nxe³te²yãu³ka³txa² nxũ²kwã¹yxau³jah¹lai²la¹i¹.
Wen¹sxã³e³jah¹lo²txã³li¹. Ain³kxain¹ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.

21 Yxãn¹ta¹, ã³nhaitso¹tũ³kã³txa² ã³xa² e³te³nah¹lxi¹:
“Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na²wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹.” E³ain¹jau³xa²,
hai³txi³ ko³nxe³te²yãu³ka³txa² nxũ²kwã¹yxau³jah¹la²
wãn³txi³sxa³i¹. Jã¹nxe³kxa¹, ko³nxe³te²yãu³ka³txa²
nxũ²kwã¹yxau³jah¹lo²su²kxa¹, hxi²kan¹txi³ ye³han³jah¹lo²su²
a²ye³na²ye³we²ti²ti³hex1hĩ³nx2nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³te²a²nũ³kã³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² e²nain¹jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹, wa³txi²tãu³a¹, ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹,
Ju³te²a²nũ³kã³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³yãn³ki³nũ²kxain¹sxã³
ĩ³yain¹ta¹ni², i³ka³li³hai¹ni², Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³ka³li³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yãn³ta²na²,
Sũ³na²sxi²ha²yuh³xai²nãn¹thĩ³nũ¹ta²na², ko¹ko¹xa²
nũ³kã³txa²sa²kho³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, Ju³te²a²
nũ³kã³txu¹ta²na² ãh¹sa²hau³ko³txi¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²kxã³nxu¹ta²na²sa²hau³ko³txi¹xi²ju³tu¹ta²na², kwẽn¹ta²na²
a²nũ²a²nũ³kã³txai²na²ain³kxi¹xi²te³lhxã³ã³yãn³ki³nũ²kxi²,
ĩ³ka³li³hi², i³yain³ti²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³,
sa²hau³ko³txi¹xi²ju³tu¹ta²na²ain³kxi¹xi²te³lhxã³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³tãu³a¹, Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹, Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha²a²ti²ta³lo³kxan¹thĩ³na², Sa³lo³mãu²yah³lu¹ta²na²
ton³thĩ³na²ã³nxa³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxe³te³nah¹lxi¹,

Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² ãn³ki³ka³ti³kxain¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Nxet3si¹lxĩ¹. Kxã³su² ĩ³wã³wã³ta³kxi²sa²sĩ¹nhxai¹nhẽ³li¹.
Jã¹nxe³sa²sĩ¹txa³hẽ¹li¹. Si³ka³ka³kxi² ĩ³ye³kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Nhĩn¹kxai²nãn²tũ³: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² na¹xã¹.” Nhĩn¹kxai²nãn²tũ³,
ĩ³wa²su¹wa²sut1sxã³ ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. “Nxe³sa²kxah³lo²sa¹i¹.”
Nxe³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²,
ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— A²lau³ya³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Na¹ta¹, yxo²i²sah²lxan³tai¹.
Jã¹nxa¹jau³su², txa²wa³ka³li³yu³tai²na² kãĩ³ya³nx2ta¹ju³tai²na²,
Txa²wĩ³nu¹tai²na² hxi²kan¹txi³lot3sa³ha²kxai³
kãĩ³ya³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³, txa²hxi²ka¹na¹ju³ta²
ã³ye³yxou²nũ¹sa²sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹.

26 Nxe³ya³nx2ta¹kxa²ha³tã³nxã²txi³, yxo²i²sah²lxan³tai¹.
Wxãĩ²na² txa²nũ³kã³txi³sah¹lxa³lxĩ¹. Nxe³ha²kxai³,
yxo²i²sah²lxan³tai¹.

27 Yxã¹ta¹, txa²nũ³kã³txa²
ha³na³ka³lxin³na³li¹. Txa²wãn³txa² ain³kxi²sain¹tũ³ka³txi³su²
na³li¹. Sain¹ju³ta², ka³yxuh³xa² o³ve²a² nũ³kã³txa²
ain³kxi²sxã³, a²wa³kxẽn³yah³la² a²yxou²wãn³txa² so¹lxĩ³
ain³kxain¹kxe³hũ³nxe², txa²nũ³kã³txa² ain³kxi²sain¹na³li¹.
Ĩ²lxa²ta³lu²nai¹na¹tũ³ka³txi³su² na³li¹. Nai¹na²kxai³,
ã³si³tẽ³la³kxi²sa²tũ³ka³txi³su² na³li¹.

28 Ka³tẽ³na²
wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹ai¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³ ĩ³xan³ta³kxai¹nĩn¹ju³ta²
yxau²sa²tẽ³ti³he¹nxi¹nx3tho³li¹. Txai²li², txa²nũ³kã³txa²

nũ³kxũn³txi³ sa²hau³ko³jah¹lo²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, a²nũ²a²
ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³: “Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa²
sa²so¹kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxan²ti³, txa²hxi²ka³nãu³a¹

sa²so¹kxi²sa²nyhain¹ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹. 29 Jã¹nxa¹jau³su²,
txa²nũ³kã³txai²na² Txa²wĩ³na² ũ³hũ¹sa²tũ³ka³txai²la¹i¹.

Txa²wĩ³na² hxi²ka²nãu³a¹ yxau³tũ³ka³txi³su² na³li¹.
Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³:

“Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² sa²so¹kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxan²ti³
Txa²wĩ³na² hxi²ka²nãu³a¹ sa²so¹kxi²nyhain¹ju³ta³la³

yũ²nxa³i¹. Txa²wĩ³na² kãĩn² nũ³kxũn³khaix1jah¹lai²la¹i¹.
Ã²la² kãĩn² nũ³kxũn³te²la³ yũ²nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³,

Txa²wĩ³na² nyhai¹nxa³lho³li¹. 30 Txai²na² A²tah²na¹xai²na²,
Txa²wĩ³nãn²txi³te²sa¹i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³te³na¹ Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu¹, tah³lxa³ka³ta² sa²so¹sxã³ tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² ã³nan³sxã³ ã³ya²lu¹te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wi³na² wa³ka³li³yu³ta² wi¹ju³ta² ka³lxa¹txi³
 kãi³sxã³ i³ya¹ũ³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Ĩh¹nxe² kãi³a¹ju³ta²
 i³xan³ta³kxi²sa²sxã³ su²lhã³sa²te³lhxã³ yah³lxin¹ji¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³te³na¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hai³yo¹. Wi¹kãi³nhi¹lxi¹. Wi¹kãi³nhĩ¹ju³ta²kxai³,
 su²lhã³nxa²hĩ³sĩn¹nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, wxa²yo²a² ko³nxe³ti³
 e³nhi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko³nxe³te²lo³jau³su²
 e³kxi²nhĩ¹lxi¹. Wxãi²na² a²nũ² so¹lxin³nhĩ¹lxi¹. Nhĩn¹kxan²ti³,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ hi¹nha²nhi¹lxi¹. “Txai²na²
 txa²wi³nãin²txi³te²sa¹i¹.” Nhi¹lxi¹. Nhĩ¹nha²kxai³,
 su²lhã³nxa²sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a² wain³na³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 a²ha³teh³nxã³nxa² wi¹ko³nha²sxã³ a³la³kxah¹lxi¹lxi¹.
 Nxe³jau³xai²na²sa¹: “Txai²na¹xai²na² Sũ³na²
 Si³yxau³te³na¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹: ‘Wxa²nũ³ka³txi³
 i³nxai²na², txa²nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³sah¹lxi¹lxi¹.
 Yah³lxi¹nha²kxai³, sũ³nãin²jah³lxi¹lxi¹. Ya³nx2ta¹i¹.’ ”
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² wãn³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

35 Wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. Hai³txi³ sa²yo²ã³ki³jau³sxan³tai¹.
 Nxe³ju³ta² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na², txa²wãn³txai²na²
 ũ³hũ¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ sũ³nãin²jah³lxi¹lxi¹.”
 Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. “Sũ³nãin²tain¹na³na¹. Txai²yã¹nxain¹na³na¹.”
 Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, a²ẽ¹nãin¹jau³su², yhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

36 Jã¹nxa¹jau³su², Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²wĩ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²sa¹i¹.
 Nxe³sa²sxã³ yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹.
 Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² a²wa³ka³li³yu³ta² kãi³te³lhxã³
 wxã³na¹hẽ³li¹. Jã¹nxe³sa²ju³tan¹te²ka³ya³tu³: “Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ A²tah²sa¹i¹.” Ya³nx2ta¹i¹. Na¹ha²kxai³,
 hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko³nxe³te²lo³jau³su²
 e³nxa³i¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya³ti³ta³: “Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 ko³nxe³te²lo³jau³su² e³nhi¹lxi¹.” Sah¹lxin¹ji¹wi¹?

37-38 Txa²kãi³a¹ju³ta², Txa²wĩ³na² kãi³kxa²yã¹nxe³sxã³
 kãi³ya³nx2ta¹i¹. Na¹kxai²nãn²tu³, txa²kãi³a¹ju³tai²na²
 i²sah¹lxi³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ yo²i²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³: “Je³su²jah³la² yo²wãn³txa²
 yo²i²nxa³lho³na¹.” Yah³lxin¹kxan²ti³, txa²kãi³a¹ju³ta²
 so¹lxi³ i²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³:
 “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kãi³kxa² yã¹xain¹na³na¹,

Je³su²jah³lo²su¹.” Nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³,
 ha³lo²a² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹. “Sũ³nāin²txi³na¹xā¹.
 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxa³tāu³a¹ nxũ²kwai³yxa³na¹ha²kxai³,
 nxũ²kwai³yxa³sa³ha²kxai³ ya³ha¹xā¹.” Nxe³na¹jau³su²
 a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, txa²kāi³a¹ju³ta², Txa²wĩ³na²
 kāi³kxa² yā¹nxēn²nxa³ke³la³te²kxai³, ki³ha³nhĩ³na¹i¹.
 Na¹ke³la³te²kxai³, txa²yo²wān³txai²na² sa²yo²ā³sah¹lxin¹ju³ta²
 wai³nhĩ³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹, nxe²nxa³i¹. Ki³han³jah¹lo²txā³i¹.
 Txa²wĩ³na² kāi³kxa² yāx1jah¹lo²sa¹i¹. Je³su²jah³la² wān³txa²
 ta¹hxai²hē¹la².

³⁹ Nxe³ka³tu³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na²
 i³xan³ta³kxain¹sxā³ i³sa²so¹te³lhxā³ āh¹ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ain¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² au³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, ā³ain¹sxā³
 Jor³tāu²yau³xa² ān³yo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³,
 nũ¹ā¹ ha³lo²a² a²wi¹lhĩ¹nhĩ¹nai³tā² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā²
 a²nũ²a² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³tāu³a¹, kwēn¹tai²na² Je³su²jah³la² ā³wi¹hain¹sxā³
 yxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴¹ Ain¹te³na¹, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
 ā³tũ³yhain¹sxā³ a³ya³txain¹sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wā³nxĩn¹khaix1jah¹lai²la¹i¹.
 Jah¹lai²na² a²nũ³kxũn³ju³ta², kxā³nhxĩ¹nai³tā² Jo³āu²
 Ba³tis²jah³lai¹tā² i³yau¹ũ³ta³lun²nē³te³nai¹ti²ti¹. Hai³txi³
 Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tān³ta³, ha³lo²a² wā³nxĩn¹ju³ta³la³
 kāi³ya³nhē³lhĩ¹nxa³ta¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³, wān³txi³khai³xa²
 so¹lxi³ i³ye³kxi²nē³lhxā³ Je³su²jah³lai²na² wā³nxĩn¹sxā³ kāi³ju³ta²
 i³yau¹ũ³nhē³lhĩn¹te³nai¹ti²ti¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na²
 wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

⁴² Ain¹kxe³tu³ a²nũ²a² kāi²li³tũ³ka³txa² Je³su²jah³la²
 sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

11

La²sa³ro³jah³la²ya³lu²jau³su²

¹⁻² Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²i³lxa² La²sa³ro³jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la². Sxi²je³na² Be³tān²ya³thĩ³na² yxa³jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² a²ha³li³ta³ka³lxa² Mar²ta³ka³lxa²
 yxa², a²ha³li³ta³ka³lxa² ā³xa² Ma³ri²a³ka³lxa² yxa²
 nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa²na²
 sa²kxai³lu², ye³je¹nhĩ¹kxai³lu², i³ka³li³sxā³ hĩ³ne³kxa²
 wi¹lũ³tē³kxa² sa²so¹sxā³, Je³su²jah³la² a²yu³kxa²
 whāi²na¹ ũ³yhu³to¹la³kxi²ka³tu³, a²ne³kĩ³sa³nāu³a¹
 ne³kĩ³sa³lu²kxi²kxe³su² wxa²so¹sxā³ Je³su²jah³lai²na²
 a²yu³kxa² ũ³yhu³ho³la³kxi², ta¹ka³lu³nũ³su² ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹, a²hĩ¹nai²na¹ ũ³yhu³to¹la³kxi²nxa³hĩ¹na¹,

Ma³ri²a³ka³lxai²na² a²lon³yah³la² La²sa³ro³jah³la², kãin²
 i³ton³yain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³hĩ¹na², Je³su²jah³la²
 u²yxau³yain¹ta¹hxai²hê¹la². ³ Kãin² i³ton³ju³tan¹te²ka³ya³tu³ti¹,
 a²ha³ĩ³ti³nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² u²lxi³
 i³ye³kxi²ti³hi¹nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã³tã³xai²na² a³lxi¹kxah³lo²su²
 te²a² i³ton³kxi²sa¹sa²na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la². ⁴ Nxe³jau³kxai³lu¹,
 Je³su²jah³la² sa²kxai³lu¹, ain³kxi²sxã³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

— i³ton³ta¹hê²li¹. Nxe³yãn¹ta¹, hai³txi³ ya³lu²ju³ta²
 wa³ka³li³yu³ta³lot³sxã³ yxau²nx³tho³li¹. Nxe³ju³ta², Sũ³na²
 Si³yxau³jah¹lu¹tain²txi³ wxi²kin³ti³ton³te²la³ ti³hi¹nha²ha²kxai³,
 txain²txi³ Sũ³na² Tah²na¹xain²txi³ wxi²kin³ti³ton³te²la³
 hi¹sa³ha²kxai³, nha¹tu¹wi¹. Nxe³nha¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i²sain¹sĩn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

⁵ Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² Mar²ta³ka³lxain²txi³ a³lxi²,
 Mar²ta³ka³lxai²na² a²ha³lĩn³ta³ka³lxain²txi³ a³lxi²,
 La²sa³ro³jah³lain²txi³ a³lxi², ain¹to³ta¹hxai²hê¹la².

⁶⁻⁷ Ai¹nha²kxai³, wãn³txai²na² La²sa³ro³jah³lai²na²
 i³ton³ju³ta² a²ha³ta³nxa² ain³kxi²nha²ka³tu³, hãĩ¹nxe³sxã³
 yxau³ta¹hxai²hê¹la². Ye³ha¹li¹ a³lan²ta¹hxai²hê¹la².
 Nxe³nũ²la² ye³ha¹li¹ a³lan²nũ²la² yxau²ta³lun²te²ka³kxah¹lxi¹,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a²ko³nãu³a¹ ã³nxai³kĩ³kai³ jãx¹yah³sah¹lxi³hê¹li¹.
 La²sa³ro³jah³la² i²kĩ³txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²,
 ta¹hxai²hê¹la².

⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² ha³la³je¹nai³tã² su²lhã³nxain¹te³lhxã³,
 tah³lxa³ka³ta² ã³nan³nxain¹ju³ta² ten³khaix¹lain¹to³ta¹ti²ti¹.
 Jã¹nxe³nxain¹kxa²yan³ti³su², nũ¹ã¹ Ju³te²a²ko³nãu³a¹
 ã³nxai³lin¹ju³ta³nũ³a² wi¹khai¹nxe³hĩ³te²la¹ku², nha¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hê¹la².

⁹⁻¹⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Ne³ka²ki²sah¹lxi³hê¹li¹. Txai²li² yuh³lxi³sa²nxã³nhai¹.
 Txa²ha³lo²a² yut³sũ³ju³ta² i³yau¹ũ³nx²ta¹i¹. U³je³na³kai²li²,
 a³li³xi¹nxa²ha¹te¹, i³ha²te¹te²jai¹ti²ti¹. A²ha²te¹ju³ta²,
 ã³nxai³kĩ³kxai²nãn²tu³, hxi²ka¹ka¹nhe² ai³lhĩ³kĩ³tã³li¹.
 Hai³txi³ ã³sa²tã³yo²thu²kã¹hĩ³kĩ³sxa³i¹, txa²wã¹ha³lo²a²
 ha²te¹ju³ta² wi¹li²kĩ³sa²kxai³lu¹. Nxe³yãn¹ta¹,
 ka³nxa³hi²nẽ³na³na¹. Ha²te¹ju³ta² ne³kĩ³son³na³na¹.
 Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, ka³nxah³ju³ta² ã³nxai³kĩ³kxai²nãn²tu³,
 ãn³sa²tã³yo²thu²kã¹hĩ³kĩ³tã³li¹. Ha²te¹ju³ta³la³ yũ²nxa³ha²kxai³

ye³ka³nxa³nhē³ha²kxai³, nxe³hī³ki³tā³li¹. Jā¹nxe³jut3sū³nxe²
 kwēn¹ta²na² Twa²wī³na² a²hxi²ki³lxa² ī³yī¹li²nū¹sa²ju³ta²
 hau³ko³nxa³i¹. Hau³ko³nxa³ta³lxa¹ Txai²na¹xai²na²
 ha²te¹jut3sū³ju³ta² ā³nxa³lhī³na¹i¹. Na¹ha²kxai³, hxi²ka¹ka¹nhe²
 Ju³te²a²ko³nāu³a¹ ā³nxa³la¹tu¹wi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa²
 a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² su²lhā³sa²ti³te³nain¹na³li¹. Sain¹kxan²ti³
 yuh³lxi³sa²nxā³nhai¹. Txa²wī³na² ī³yī¹li²nū¹sa²ju³ta²
 hau³ko³nxa³ta³lxa², hai³txi³ Ju³te²a² nū³ka³txi³la³ hxi²kan¹txi³
 su²lhā³sai¹nxa³lho³li¹.

11 Na¹ha²kxai³, txa²wā¹ya³la² La²sa³ro³jah³la², āu³xi²na³li¹.
 Ju¹ta¹ wxa²yūn³kxi²te³lhxā³ ā³nxa³la³kxi²na¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

12-13 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹.
 — Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jah¹lai¹tā² āu³xi²ke³la³te²kxai³
 we²nxi²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹
 ā³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Je³su²jah³lai²na² e³jau³xai²na²,
 La²sa³ro³jah³la² ya³lu²jau³su² ī³ye³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹,
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la²,
 La²sa³ro³jah³la² āu³xi²sxā³ ī³ye¹nxi²sxā³ nxe³te²an¹jau³xa²
 so¹lxi³, ain³kxi²nhain¹ta¹hxai²hē¹la². 14-15 Nxe³nxa²ha¹te¹,
 Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ sa²wai³wait3sxā³
 ī³ye³kxain¹jau³xa²sa¹:

— La²sa³ro³jah³la² ya³lu²na³li¹. He¹sxī²nxa³kxa²yu³hxa²
 ya³lu²na³li¹. Nxe³ju³ta² Txai²na² wi¹na³li¹. Ha³lo²a²
 wā³nxīn¹ju³ta² ī²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²i²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lxon³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. Ju¹ta²
 ka³li³sa³nhai¹. Yxān¹ta¹ ā³nxa³la³kxa¹sah¹lxi³hē¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

16 Ai¹nha²kxai³, To³me²ah³la² ha¹lin¹ti³xa¹
 tōn²txi³ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹,
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ā³nxa³ya³sah²lxi³nū³nhē¹li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 ya³lu²kxai²nān²tu³, ya³lu²kxa¹sah¹lxi³nū³nhē¹li¹.
 Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ya³lu²ju³ta² ka³tēn³su² ī³sa²yxau³xi²ti³hi¹khai³jah¹lo²su²

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, nū¹ā¹ko³xa² Je³su²jah³la²
 yau³son³nxa²ha¹te¹, wān³txa² La²sa³ro³jah³lai²na² ya³lu²sxā³
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²nxe³hī¹nai³kxai³ sa²nī³kxain¹jau³su²,
 ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxe³thī³na² Be³tān²ya³thī³na²,
 a²ha³līn³ti³tāu³xa² ha¹lin¹te²nāu³xa² Mar²ta³ka³lxa²
 Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ta¹ka³lxu³nāu³xa² yxau³ain¹thīn³su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thī³na² hai³txi³ Je³ru³sa³lē²thī³na²
 kū³we²ki²la² un²ta³kxi²nxa³thīn³su² ta¹hxai²hē¹la²,
 19 Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa²

Je³ru³sa³lê²thi³nai²na² a³li³ka³tu³, a²ha³lîn³ti³tâu³xa²
 ai³la³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². A²lon³yah³la² ya³lu²kxain¹ju³ta²
 sa²ye³kwê²kxi¹xi²yhain¹te³lhxã³, t̃³yhain¹ta¹hxai²hê¹la².
 20 Nxe³ju³ta², Mar²ta³ka³lxai²na², a²wân³txa² Je³su²jah³la²
 t̃³yhain¹jau³su² ain³kxi²te³na¹, sxi²ha² a³li³ka³tu³,
 ã³ne³kxauh²sxã³ i³ha¹txi²ka³tu³, hau³hau³kon³sxã³
 Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² kan²txi³ yxau³ha²kxai³,
 ain¹ta¹hxai²hê¹la². 21-22 Ai¹nha²kxai³, Mar²ta³ka³lxai²na²
 wân³txi³kxai³lu¹, i³ha¹txi²sxã³ i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxãi²na² he¹in¹ke³la³te²kxai³
 txa²wã³tã³xa² ya³lu²h̃³nx2nxa³i¹. Yxãn¹ta¹,
 ya³lu²kxa²ha³tã³nxãn²txi³, h̃¹na² a²yen³kxa² a²te³ñn¹kxa²
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tâu³a¹ i³wã³txai¹ñn¹kxai²nãn²tu³, te²su²
 ũ³h̃¹nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

23 Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³la² wân³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wã³tã³xai²na² ka³t̃en³su² i³sa²yxau³xi²tũ¹xĩ¹.
 Ta¹hxai²hê¹la².

24 Yxãn¹ta¹, Mar²ta³ka³lxai²na² wân³txi³kxai³lu¹:

— Yxan¹nãu³a¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ne³ki³son³tâu³a¹,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ka³t̃en³su² i³sa²yxau³xain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ki³tâu³a¹, txa²wã³tã³xai²na² ka³t̃en³su²
 i³sa²yxau³xi²nũn³tu¹wi¹. Jau¹xai²na² wi¹ko³nha¹i¹.
 Ta¹hxai²hê¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wân³txi³kxai³lu¹,
 i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txai²na², ya³lu²ju³ta² Ka³t̃en³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹khaix3jah¹lo²sa¹
 txa²wã¹ka³t̃en³nãu³a¹ a²si³yxau³jah¹lo²sa¹ha²kxai³
 sa¹xi¹. Txai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ka³t̃e³na²
 wi¹tâu³a¹ ũ³h̃¹ai¹na¹jah¹lo²sa¹xi¹. Na¹ha²kxai³, a²nũ²a²
 a²ten³te²su² te²an²tu³ yxo²i²sa³kxai²nãn²tu³, ya³lu²kxan²ti³
 ka³t̃en³sa²tũ¹xĩ¹. 26 Jã¹nxe³jut3su², a²nũ²a² a²ten³te²su²
 te²an²tu³, yxo²i²sa³sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu³, te²su²
 ya³lu²nxa³lho³ni¹. Txa²wãn³txai²na² ain³kxi²sa²sxã³
 yxo²i²san¹ji¹xi¹? Ta¹hxai²hê¹la².

27 Nxe³nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxai²na² wân³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³nxa²ha¹nhai¹. Wxãi²na²
 Txa²wã¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tâu³lo³txa²kah³lo²si¹lxi¹. Txa²ha³lo²ai²na²
 yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² ã³wxã³kxi²sa²jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹.
 Jau¹xai²na² yxo²i²nxa²ha¹i¹. Ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² i³nãn³jau³su²

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³kxi²ta³lun²nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxai²na²
 ai³nũ²la², a²ha³lîn³ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² i³kaix1ka³tu³,
 ha³na³ka³lxi³ so¹sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² he¹na³ni¹. Ī³kaix1txa²na³ni¹.
Ta¹hxi²hē¹la².

²⁹ Ai¹nha²kxai³, nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹ ĩ³sa²yxau²ã³sxã³ Je³su²jah³la²
ĩ³ha¹txi²te³lhxã³ ã³nxai³ta¹hxi²hē¹la². ³⁰⁻³¹ Nxe³hĩ¹na¹,
Ju³te²a² nũ³ka³txa² sxi²nhãu³a² yxau³yain¹tũ³ka³txa²,
Ma³ri²a³ka³lxai²na² ãin²ti³ju³ta² wxa²ye³kwxēn²ki¹xain¹te³lhxã³
yxau³yain¹ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
Ma³ri²a³ka³lxai²na² ĩ³sa²yxau²ã³sxã³ a³li³ju³ta² ĩ²ain¹ka³tũ³,
aun³ta² ĩ³hi¹txain¹ta¹hxi²hē¹la².

— Kwã³kxa² ĩ³nãn³te³lhxã³ a³li³sxã³ ai²na³li¹. Ain¹sxã³,
ĩ³hi¹txain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³tãu³a¹ Je³su²jah³la²
sxi²yhen³nãu³ai²nãn²ta³ a³li³xa³kxe³su², hãĩ¹nxe³sxã³ ha³lo²a²
Mar²ta³ka³lxai²na² ĩ³ha¹txain¹tãu³a¹ he¹ain¹ta¹hxi²hē¹la².

³²⁻³³ Nxe³nxã²ha¹te¹, Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu¹
ã³nxai³ka³tũ³ Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txi²ju³tan¹te²kxa³ya³tũ³ti¹,
Je³su²jah³la² yu³kxa² ã³yu³nē³ka³la³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. A²kxã³nxai³tã² wxa²he¹ũ³xi²san¹ke³la³te²kxai³
txa²wã³tã³xai³tã² ya³lu²kxi²sa²hĩ³nx2nxa³nhai¹. Ta¹hxi²hē¹la².
Nxe³sxã³, ta¹ka³lxain²txi³ ĩ³nã³nhã²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ta¹ka³lxai²na² ã³sa²si³hē¹yhu¹tũ³ka³txain²txi³ ĩ³nã³nai¹nhã²kxai³,
nxe³ain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ain¹ju³ta² Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ ĩ²sa²tē³kxi²nha²sxã³ ĩ³yat1sai¹kxi²nha²sxã³, au³txi³
a²ē¹nãu³a² ãin²ti³khaix1ta¹hxi²hē¹la². ³⁴ Nxe³te³nah¹lxĩ¹,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— ĩh¹ti¹la³ta³ sa²nĩ³kxah¹lin¹thai¹? Ta¹hxi²hē¹la².
Nxe³nxã²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Wxã³sxi²txa²sĩ¹nhē³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².
³⁵ Ain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² ĩ³nãn³ta¹hxi²hē¹la².

³⁶ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tũ³ti¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kãin² a³li²khaix1nai¹nhxai²na²hē³li¹. ĩ²jah¹lxĩ³hē¹li¹.
Ta¹hxi²hē¹la².

³⁷ Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² kũ³we²ki²la² ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa²
e³te³nah¹lxĩ¹:

— Jah¹lai²na² a²nũ²a² ye³han³tũ³ka³txa² ye³we²txain¹jah¹lo²su²
te³nai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, La²sa³ro³jah³lai²na² ya³lu²te³lhxã³
nxe³ju³ta² hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³tain¹hĩ³te²la¹ku²,
hxi²ka¹nxa³te²la¹ku², kĩ³nhai¹. Ta¹hxi²hē¹la².

La²sa³ro³jah³la² ka³tēn³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su²
³⁸ Nxe³nxã²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹
a²ē¹nãu³a¹ au³txi³ kãin² ãin²ti³ha²kxai³, sa²nĩ³kxain¹ti³xa²
tũ³xain¹ta¹hxi²hē¹la². Tah³lxē³na² tah³lxa³ka³txa² a²ne³tã³lxa²
ũ³nhe³tũ¹kxi²wi¹hain¹ta¹hxi²hē¹la².

³⁹ Tĩ³xain¹ka³tũ³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Tah³lxa³ka³txai²na², sa²ne³than²kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, Mar²ta³ka³lxi²na² ya³lu²jah¹lai²na² a²ha³līn³ta³ka³lxi²na² wān³txi³kxai³lu¹.

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hī¹na² ka³lu²sxā³ ūn³nhai¹. Ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹ a³lan²hī¹nai³tā² ya³lu²na²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

40 Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Hāi¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Sū³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. Ya³nx2ta¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

41-42 Ain¹sxā³, a²nū²a² nū³ka³txai²na² tah³lxa³ka³tai²na² sa²ne³than²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, sa²yxo²ka²la¹nha²sxā³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wī³na² nxe³txi¹. Txa²wān³txai²na² ain³kxi²san¹te¹ni²ti¹, San¹ju³ta² ka³lih³khaix1sa³nhai¹. Txa²wān³txa² yxo²ha³kxa¹ wxāi²na² ain³kxi²sa²jah¹lo²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² nū³ka³txai²na² ā³nū²kxi²sxā³ he¹ya³sain¹tū³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹, ain³kxi²sa²si¹hai¹na¹jau³su², Wī³na² ĩ³nxai²na² ĩ³si²si¹hā³san¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²sa²si¹hai¹na¹jau³su², wān³txai²na² e³a¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

43 Ain¹te³na¹ kāin² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— La²sa³ro³jah³lāi³. Yā²ha³we¹. Wa²li³txu¹le¹.

Kxe³sxan³thai¹le¹.

44 A²nū²a² ya³lu²te³nū¹ta²kxai³lu² wa²li³ka³tu³, wā²la²ka³lo³a² sa²hxi²tai³kxi²nha²ha²kxai³, sa²yu³tai³kxi²nha²ha²kxai³, a²yen³nāu³a¹ wā²la²ka³lo³a² sa²ye³wa²lāu¹kxi²nha²ha²kxai³, nxe³sxā³ wa²li³ta¹hxai²hē¹la². A³li³ka³tu³:

— Sa²ta²lhon¹ta³kxi²sxā³ a²nū² so¹lxi³ ā³na¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³nxai³txai²li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hāi³a² wxa²i³so¹si¹hain¹jau³su²

45 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³lai²na² a²nū²a² ya³lu²te²a² sa²yxo²ka³ta³wxe³xi²ju³ta², Ju³te²a² nū³ka³txa² Ma³ri²a³ka³lxi²na² ha³la³ka³lxa³lon³kxi²tū³ka³txa² ā³nhait1so¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ²ain¹tē³na¹, Je³su²jah³la² yxo²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 46 Yxān¹ta¹, kwa² ha²ya³kxa² ha¹lin¹te²a² ā³sxā³ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³tū³ka³txa² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lai²na² kāi³ju³tai²na² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

47-48 Ain¹ka³tu³ta¹, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³nāu³xa² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² whāi²na¹ nū²la², a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² so¹lxi³ ān³yān³ki³nū²kxi¹xi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxet3sxā³ kāi³ki³te³ji¹? Je³su²jah³lai²na² wā³nxīn¹sxā³ kāi³ju³ta² ha²ya³kxa² kāi³ti³he¹te³sxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, hāi¹nxe²

ã³ain¹ki³ju³ta² wi¹lxa³i¹. Hã¹nxe² ã³ain¹ki³kxai²nãn²tu³,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ain¹tu¹wi¹. “Je³su²jah³la²
so¹lxi³ sa²yo²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, ko¹ko¹xa²
nũ³ka³txa² i³kwa³na³nẽ³tũ³ka³txa² Ro³ma²no³ nũ³ka³txa²
sa²yo²ã³ya³sah¹lxi³hẽ¹li¹.” A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxain¹kxa²yan³ti³su², ki³nhai¹. Jã¹nxain¹kxai²lẽ¹. Ro³ma²no³
nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², i³xan³ta³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³:
“Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² sa²yo²ã³sain¹nãn³khi³.”
Nẽ³lain¹kxai²nãn²tu³, nũ³kxũn³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ sxi²hxain²txi³ wi¹khai¹nxe³thi³nãn²txi³,
sun²tã¹hxa³ti², txa²wã¹nũ³ka³txain²txi³ sun²tã¹hxa³ti²,
nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su², ha³lo²a²
ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta³nũ³ai²na² ũ³hũ¹nẽ³kxa²yan³ti³su² ki³nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

49-52 Yxãn¹ta¹ a²nxe³te²a² kwẽ³kon³tãu³a¹ wã³nxĩn¹te²
si³yxau³ka³khai³jah¹la², ka³na³ka³na³jah¹la², Kai³fa²sah³la²,
a²wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³te³nah¹lxi¹:

– Ta¹wi¹. Ko³nha²sxã³ e³yah²lxa³lxi¹. Wã³nxĩn¹jau³su²
sa²nẽn¹nha²sxã³ e³yah³lxi¹lxi¹. Ha³lo²a² i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta²su¹, a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³
ya³lu²kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
ka³te³su² yxau²xai³lhĩ³ki³tã³li¹. Ju¹ta² wi¹lhĩ³nx2na³li¹.
Yxãn¹ta¹, jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³lxa³kxai²lẽ¹. Txa²wã¹ki³na¹xai²na²
Ju³te²a² nũ³ka³txi³ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ko¹ko¹xa²
nũ³ka³txa² sun²tã¹hxa³tẽ³tu¹wi¹. Ju¹ta² wi¹lxa³i¹.
Jã¹nxe³ka²yan³ti³su², ya³nx2ta¹i¹. ã³ne³wxe³yah²lxan³ji¹?
Kai³fa²sah³la² a²yo²wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²,
Kai³fa²sah³lai²na² yxo²a² e³kxan²ti³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²wãn³txi³khai³xa², ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su²:

– Txa²wãn³txa², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² Kai³fa²sah³la²
a²nxũ²kwai³nãu³a¹, ã³nxũ²kwai³wxe³nũ¹hai¹na¹tũ¹xã¹.
Ai¹na¹ka³tu³, Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu² a³la³kxi²nxa³kxe³tu³,
a²yo²a² so¹lxi³, wãn³txai²na² e³tũ¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³khai³xa²sa¹:

– Ye³jen¹na² Je³su²jah³lai²na² ya³lu²tũ¹xã¹. Ya³lu²kxai²nãn²tu³,
Ju³te²a² nũ³ka³txain²txi³ sa²hau³ko³ti², te²yã¹nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² a²wẽ³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ ha³lo²a²
i²li³ko³nãu³a¹ ãn³kax3te²kax3te²nũ¹lxi²kxi²tũ³ka³txain²txi³
ã³yãn³sa²ki³nũ²kxi² ain¹tũ¹xã¹. Jã¹nxe³te³lhxã³ Je³su²jah³la²
ya³lu²tũ¹xã¹. Kai³fa²sah³lai²na² a²wãn³txa² a²si³yxau³tãu³a²
ta¹hxai²hẽ¹la².

53 Nxe³ka³tu³, Kai³fa²sah³lai²na² i³ye³ta³lun²ka³tu³,
ain³kxain¹tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, wi¹lĩ³we¹yhu¹sxã³
i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ju³ta³nũ³a² wain³na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³, su²lhã³si¹jau³nũ³su²
i³ne³wa³kon³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 54 Nxe³ha²kxai³,
hai³txi³ Ju³te²a²ko³xa² e³lẽ³na² Je³su²jah³lo²la³ ãh¹
yxau²xai³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, ko¹xai²na² ã³ka³tu³
ã³nxai³ka³tu³, ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na²,
yxo²ka³teh³xan¹thĩ³su² thĩ³na² ã³nxai³ka³tu³, sxi²ye³na²
E³fra³i²thĩ³na² ã³wih¹sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whã²na¹,
yxau³nũ¹hah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

55 Nũ²la², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² yau³son³nũ²la²
a²nũ²a² ha³lo²a² yxau³ain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² aun³ta² ã³tũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ha³lo²an¹je³na³kxa² ã³nĩ¹li²nxa³hĩ¹na¹ aun³txa²
ã³tũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxã³ta² a²ko³nxe³thi¹nain¹ju³ta²
wxa²han³kxi²ti³nha²te³lhxã³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
56 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
ã³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² yuh³xai²nãn¹thĩ³na² yxau³sxã³ i³wã³txi³sxã³
i³ye³li³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— ã³yãn³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³ i³yain³te³lhxã³ nxe³ki³tãu³nũ³ã¹,
Je³su²jah³lai²na² wxã³ai¹nhĩ³te²la¹ku² ain¹ki³nhai¹.
Ĩh¹nxe³tin¹jau³la³ e³in¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹.
Nxe³yhu¹ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

57 Nxe³ju³ta²na², ha³na³ka³lxi³wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txa²
fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ain¹sxã³, i³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² kwa² i²te²hũ³te²su² te² i³nxãn²tu³, Je³su²jah³la²
he¹tãu³la³ wi¹ko³nha²te²la³ na¹nhã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
i³hen³txi³sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³lai²na² i³sxã³
sa²so¹si¹hai¹nha¹jau³nũ³su² nha¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

12

Je³su²jah³la² Be³tãn²ya³thĩ³na² yxau³jau³su²

1 Nxe²xai³nũ²la² Pas²kwa²je³na³kxa² yau³son³nxe³hĩ¹na¹,
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²sxã³ ãn³te²ti²xai²nxa³hĩ¹na¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ Be³tãn²ya³thĩ³na²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na² La²sa³ro³jah³lo²su²
te²a², ha³la³je¹nai³kxai³ ya³lu²ju³ta² Je³su²jah³la² a²hxi²ka²
sa²yxo²ka³ta³wxe³xi²kxah³lo²su² te²a² a²yxau³thĩ³su²,
ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nxe³thĩ³nãn¹tũ³ka³txa²
yain³txa² wxa²we¹tain¹sxã³ Je³su²jah³la² i³yain³yain¹te³lhxã³

ĩ³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ka³li³kxi²sxã³
 Ĩ³sa²nẽn¹kxain¹te³lhxã³ ĩ³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²
 La²sa³ro³jah³lai²na² ĩ³yain³yain¹nũ³nha²kxai³, Mar²ta³ka³lxai²na²
 a²yain³txa² wet¹sxã³ ũ³ai¹nha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
 3 Ĩ³yai³nai¹nhĩ¹na¹ Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² hĩ³ne³kxa²
 ha³nẽ³yau³xa² wi¹lũ³khai¹nxe³jau³xa² a³lxai²khai¹nxe³jau³xa²
 Nar²tu³khai³nxe³jau³xa², tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² a²yu³kxa² whã²na¹
 ã³yu³kẽ¹kxi², ta¹ka³lxai²na² a²nẽ³kĩ³sa³na¹ Je³su²jah³la² a²yu³kxa²
 ĩ³yu³ya³na³ta³kxi², nxe³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹
 sxi²nhãu³ai²na² whã²na¹ wi¹lũ³ne³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 4 Yxãn¹ta¹, Ju³ta²sah³lo²su² Ki³lo²thĩ³na² tɔn¹jah¹lo²su²,
 Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit³su² ye³jen¹na² ko¹ko¹xa² hxi²ka²
 ãn³yũ³hũ¹ain¹jah¹lo²nũ³su² jah¹la²kxai³lu² e³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 E³te³nah¹lxĩ¹:

– Hĩ³ne³ka³yau³xai²na² a³lxai²khaix¹nxe³jau³xai²la¹i¹.
 A²nxe³jau³xai²na² ũ³yho³hi²kĩ³kxai²nãn²tu³, ũ³yho³hi²kĩ³txã³nxa²
 kãin²khaix¹nxe³txã³nxa² 300 nxe³txã³nxa² so¹kxi²hĩ³kĩ³tã³li¹.
 Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² yen³kĩ³txa²khai¹nxe³tũ³ka³txa²
 ã³yxu¹nũ³ai¹nhĩ³kĩ³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ nxe³kĩ³sxa³wi¹.
 Ĩ³h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ã³yxu¹nũ³ain¹kĩ³sxa³ji¹? Na¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Yxãn¹ta¹, ki³han³ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³ a²nũ²a²
 yen³kĩ³txa²tũ³ka³txa² a³lxai²yhu¹si¹jau³su², Ju³ta²sah³la²
 a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ ĩ³ye³kxi²nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
 Ju³ta²sah³lai²na² kãĩ³ũ³o¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²sa¹:

– Txa²wã¹ũ³yho³hi²kĩ³txã³nxũ³a² wi¹wi¹nxe²
 ũ³hã¹kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ye³jen¹na² a²yen³kxa²
 ũ³yho³hi²kĩ³txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ĩ³ye³sxã³
 Ju³ta²sah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹kxan²ti³, hãĩ¹nxe³sxã³
 ũ³hã¹te³lhxã³ ũ³hũ¹yhain¹txã³nxũ³a², Ju³ta²sah³la²
 kãĩ³ũ³o¹kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

– Hãĩ¹nxã¹txain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹, Ma³ri²a³ka³lxai²na²su¹.
 Ye³jen¹nãu³a¹ ya³lu²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³ a²nũ²a²
 sa²nĩ³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sa²ju³ta³nũ³su², a²ha² ka³ten³su²
 yxau²xai³la¹hĩ¹nai²na², ta¹ka³lxai²na² txa²nũ²ai²na²
 ya³lu²na¹jut³sũ³nxe², hĩ³ne³kxa² wi¹khai¹nxe³jau³xa²
 ũ³hẽn¹ta³kxi²sa²sxã³ sa²hau³kot³sye²nx²ti³te¹ni²ti¹.
 Hãĩ¹nxã¹txain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹. 8 Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a²
 yen³kĩ³txa²tũ³ka³txa² kan²txi³ yxau³ya³nx²tain¹tu¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹, Txai²li² hai³txi³ kan²txi³ yxau³ya³nx²ti³nxa³lho³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ yxau³ya³nx²ta¹hĩ¹nai²na² ta¹ka³lxai²na²
 sa²hau³kot³sain¹ju³ta²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

La²sa³ro³jah³la² su²lhã³te³lhã³ jau³su²

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³kã³txa² ka³lxa¹tũ³kã³txa²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²yxau³ju³ta² a²ha³ta³nxa²
ain³kxai¹nha²kxai³, wxã³sxĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³lain²txi³ wxã³sxĩ²i², La²sa³ro³jah³la² Je³su²jah³la²
hxi²ka² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹kxah³lo²su²
jah¹lain²txi³ wxã³sxĩ²i², nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10-11 Ain¹ka³tu³,
ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹kxah³lai²na² ĩ²ai¹nha²kxai³,
ã³nhai¹tũ³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹nũ³nũ³kã³txa²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu¹, wã³nxĩ¹te² si³yxau³ka³txa²
nũ³kã³txa² sa²kxai³lu¹ La²sa³ro³jah³lai²na² ĩ³su²lhã³te³lhã³
ĩ³nẽ³wa³kon³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

– Je³su²jah³lain²txi³ ĩ³su²lhã³i², La²sa³ro³jah³lain²txi³
ĩ³su²lhã³i², ju¹ta² wi¹na³li¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²we¹tain¹kxa²yan³ti³su² ki³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹jau³su²

12-19 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹, a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³kã³txa², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² ĩ³yain³si¹jau³nũ³su²
ã³yã³nki³nũ²kxain¹tũ³kã³txi³su², ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
yau³son³ju³ta² a²ha³ta³nxa² ain³kxain¹ka³tu³, he³la³nxã³nxa²
sa²nãu²so¹sxã³ ĩ³ne³khou²hain¹ka³tu³, ĩ³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩ³sa²nẽn¹kxi²sĩ¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³,
wxã²na² Je³su²jah³lo² ĩ³nxai²na², Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²su²
te² ĩ³nxai²na², wxã³nhi¹lxi¹. Txa²nũ³kã³txi³na¹xai²na²
I³sa³e² nũ³kã³txi³na¹xai²na², Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³su²
nhi¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³la²
ju³mẽn²ta² wẽ³sa² a³ti²sxã³ ka³tih³yau³kxi²sxã³
wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³yain¹ju³ta²na², Sũ³na²
ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xau³hxai²tẽx¹itã² e³te³nah¹lxi¹:

– Si³ãu²thĩ³na² yxau³tũ³kã³txa² nxe³txi¹. Ha²ya³kxa²
yuh³lxi³sẽ¹li¹. Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³a¹
wxã³tu¹wi¹. Ju³mẽn²ta² wẽn³su² ka³tih³yau³kxi²sxã³
wxã³tu¹wi¹. ĩ²txa²hẽ³li¹.

Kxã³nxãn¹jau³xa²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹
jã¹nxe³sxã³ hĩ¹na² Je³su²jah³la² wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxã³yain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² kãĩ²li³tũ³kã³txai²na² Je³su²jah³la²
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² a²ha³ta³nxa², fa³ri³se²a² nũ³kã³txa²
ã³nhai¹tũn³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu² ain³kxain¹nũ²la² kãĩn²
ĩ³xã³txi³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹ah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— ĩ²sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² hxi²kan¹ti³hex¹nē³lxa³nhai¹.
 A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ā³si³tē³la³kxain¹na³li¹. Ā³na¹nē³lain¹sxā³
 Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ sa²yxo²we¹tain¹te³ji¹khi³. Na¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
 ha³lo²ai²na² ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Ā³ne³wxe³ai¹nxa³ju³ta²sa¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ kã²li³tũ³ka³txai²na² Je³su²jah³lai²na²
 kãin² ĩ³sa²nēn¹kxain¹te²la¹ku², ĩh¹nxe³ju³khai³ta³ kã³ain¹ji¹ku²,
 na¹nhã¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² a²ē¹nān¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².
 Kwēn¹tai²na² ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹ Je³su²jah³la²
 ya³lu²sxā³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxā³ wxi²kin³ti³ton³te²la³
 ne³ti³hi¹nha²tãu³a¹ ha³lo²ai²na² ā³sa²wa²la³kxi¹xain¹sxā³
 ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

— Hai³yo¹. Hĭ¹na² ā³ne³wxe³sa³nhã¹. Je³su²jah³la² Sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³,
 Sũ³na² ha³teh³nxã³nxān¹jau³xa², “Wxa²hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tãu³a¹ wxã³tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² wain³txi³
 ĩ³ye³i², ha³na³ka³lxi³ kxã³nxai³tã² a²nũ²a² kã²li³tũ³ka³txai³tã²
 Je³su²jah³la² kãin² ĩ³sa²nēn¹kxain¹ju³tai³tã² wain³txi³
 ĩ³sa²nēn¹kxi² ain¹na²hē³na¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 nha²ta¹hxai²hē¹la².

Kre²ka² nũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ā³te³nain¹jau³su²

²⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, nxe³hĭ¹na² a²nũ²a² ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa²
 Je³ru³sa³lē²thĭ³na² ā³yān³ki³nũ²kxi¹xi²sxā³ ĩ³yain³yah³lxi³te³lhxã³
 Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ka³li³si¹jau³xa² ĩ³ye³yah³lxi³te³lhxã³
 wxã³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Yah³lxi³ha²kxai³,

Kre²ka² nũ³ka³txa² yau³xã³li³ e³ain¹tũ³ka³txa² kwa²
 ha²ya³kxa² ka³la²nxa³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², a²nũ²a²
 ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² ā³nũ²kxi²yhu¹sxã³ ā³ya³li²yhu¹sxã³
 tũ³nhaun¹nain¹nũn³sxã³ wxã³ain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la².

²¹ A²nxe³tũ³ka³txai²na² Kre²ka² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 Fi³li²pah³lai²na² a³ya³ti²sxã³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹lai²na², Fi³li²pah³lai²na², Bet³sa³i²ta³thĭ³na²
 Ka³li³le²a²ko³xa² wi³wi³to³thĭ³na² yxau³sxã³ tøn¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxet³si¹lxi¹. Je³su²jah³la² ĩ²ti³ten³sa²sĭn¹nhai¹. Kre²ka²
 nũ³ka³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hē¹la².

²² Nxe³te³na¹, Fi³li²pah³lai²na² sa²kxai³lu² ain³kxain¹sxã³
 wxe²ā³ain¹nũ²la², Ān³tre²ah³la² a³ya³ti¹xi²yha¹nũ²la²
 ĩ³ye³kxi²yha¹nũ²la², ha¹lin¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 ā³tũ³xi²ya³nhũ²la², Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²³ Ain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwēn¹ta²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹. Hī¹na²
 ye³jen¹na² ya³lu²na¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²sxā³ oh³xan¹ko³xa² wa³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹hī¹na¹
 wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa²ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹, Txai²na²
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²kah³lo²su²
 te²sa¹ha²kxai³lu¹. 24 Jā¹nxa¹ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²ya³la³tu³
 wān³txi³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Ha³lo²a², nxe³jut3sū³ju³ta²sa¹:
 Ka³yā³ki³a² kīh³nū³xa² ũ³whī¹ki³kxai²nān²tu³, hau³hau³kon³sxā³
 a²ki³ai²na² wa³lu³lon³sxā³ hxa³ka³tu³, a²nxā³nxa² tah²nxā³nxa²
 ā³kwa³lxi²xi²sxā³ wi¹ka³lū³sxā³ ki³ka³lxa¹txi³ ā³ki³i²te²jai¹ti²ti¹.
 Nxe³yān¹ta¹, nxe³ki³ai²na² hxa³nxa³kxai²lē¹. Tah²nxā³ta³
 ũ³sai¹nxa³kxe³su² hāi¹nxe³sxā³ nūh¹ yxau³te²jai¹ti²ti¹.
 Jā¹nxe³jut3sū³nxe², Txai²na¹xai²na² ya³lu²na¹kxai²nān²tu³,
 a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² ka³te³na² wi¹tāu³a¹ tah²lxi³
 ũ³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹. 25 Jā¹nxa¹ju³su², wxāi²na² sa²kxai³lu²
 i³ye³kxi²nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na²
 yxau³na¹hī¹na² txa²wi¹la¹tāu³a¹ so¹lxi³ a³lxi²sa³nhā¹.”
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo²ā³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha¹. Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 ha³lo²a² yxau²xai³lyah²lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na²
 yxau³na¹hī¹na¹ txa²wi¹la¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nhā¹.
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 su²lhā³sain¹kxan²ti³ yxo²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.”
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ka³te³na² a²wi¹lxon³kxi²tāu³a¹
 kan²txi³ yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. 26 Jā¹nxa¹ju³su², a²nū²a²
 i²li³te²su² te² i³nxān²tu³: “Je³su²jah³la² a²sa³wit3so¹na¹tū¹xā¹.”
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, sa²wai³wait3sxā³
 ā³si³tē³la³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Sah²lxin¹kxai²nān²tu³, ha³lo²a²
 i²li³jut3sū³ju³ta² he¹a¹kxai²nān²tu³, txa²sa³wi³ha³lxi³
 i³nxai²na² whāi²na¹ ā³nho³ya³sah¹lxin¹tu¹wi¹.
 A³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, sa²yo²wet1sah²lxin¹kxai²nān²tu³,
 Txa²wī³na² wi¹lhin¹si¹nx2ti³jau³la³ i³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta³nū³a², i³yau¹ū³jau³su²

27 Na¹ha²kxai³, txa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ hxi²waun³ta³kxi²nhā²ha²kxai³,
 āin²ta³kxi²nhā²ha²kxai³ nha¹nhai¹. Nha¹ha²kxai³, ih¹nxe²
 Txa²wī³na² e³kxi²te³la¹ji¹wi¹? “Wī³na² nxe³txi¹. Ha³lo²a²
 khāuh³lxa³ti³hit1sa²ju³ta³nū³a² nxe³sa²ju³ta²yan³ti³su²
 sa²so¹xi²sē¹li¹.” Nxe³te³la¹ji¹? Yxān¹ta¹, hxi²kan¹txi³ jau¹xai²na²
 i³ye³kxin²nxa³lho³li¹. Txai²li² khāuh³lxa³ti³hit1sa²ju³ta³nū³ai²na²
 ā³ne³khauh²kxi²si¹sa²jau³su² wxā³na¹hē³li¹. Nxe³sa²ju³ta³nū³a²
 ā³na¹ti³ten³sa²nxān³nhai¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².
 28 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, e³lē³na²
 A²wī³na² e³te³nah¹lxi¹:

— Wĩ³na², nxe³txi¹. Wxi²kin³ti³to³nhat1sxã³
ĩ³yĩ¹li²nhat1je¹txai¹nhu¹li¹. Je³su²jah³la²wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹, oh³nãu³a¹yxau³jah¹la²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxi²kin³ti³to³nha²sxã³ ĩ³yĩ¹li²nha²yai²na¹li¹.
Jã¹yxai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² ã³yãn³nũ²kxain¹tũ³ka³txa²
a²ne³nxẽ³na² ain³kxain¹ka³tũ³, ha³lo²a² a³la³kxai¹nxa³kxe³su²
e³ain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Ta²li¹na²li¹. Nxe³nxa²ha¹te¹, ã³lxĩ³te² nũ³ka³txa²
e³ain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Oh³xan¹jah¹la²e³kxi²te²sin²ju²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Yxãn¹ta¹,
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wĩ³na² wãn³txi³na² ĩ³ye³kxi²nẽ³jau³xĩ³na²
ain³kxi²si¹nx2ti³jau³su² e³na³li¹. Hai³txi³, Txai²na²
so¹lxĩ³ ain³kxi²si¹sa²jau³su² e³xa³wi¹. 31 Kwẽ¹taĩ²na²

yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txa² kō³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³ta² a²yo³ha²
ain³nha²ta³lu²nain¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹

ain³nhain¹ka³tũ³ kō³nxe³te²lo³tain¹tu¹wi¹. Kwẽ¹taĩ²na² ha³lo²a²
hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, kwẽ¹taĩ²na² yuh³xai²nãn¹ko³xa²
a²wa³kxẽ³yah³la² Sa³ta³na²jah¹la² ũ³nhũ³sa²tã³ain¹tu¹wi¹.

32 Ai¹nha²kxai³, Txai²na² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹sa²sxã³
sa²ka²la¹hẽt1sain¹sxã³ su²lhã³sain¹kxai²nãn²tũ³, a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³kaix1sa²so¹ai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Wãn³txai²na² Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³ka³tũ³, ye³jen¹na²
su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a², hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²ki¹la³kxi²sxã³
ya²lu¹kxi²nẽ³lain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nha²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² ã³yãn³ki³nũ²kxi²xain¹tũ³ka³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹ha³te³nxã³nxãn¹jau³xa² kxã³nxu¹taĩ²na²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xu¹taĩ²na²sa¹: “Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
jah¹la² kxã¹nãu³a¹ ha³ta³nxãn²txi³, ka³te³na² so¹lxĩ³
yxau²wa³to²hi²sa²tẽ³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Jau¹xai²na² wain³jau³xai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹,
wxa²wãn³txi³kxai³lu¹: “Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²ka²la¹hẽt1sain¹sxã³

su²lhã³sain¹tu¹wi¹.” Nxe³nhi¹lxĩ¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tũ³, ka³ten³su²
yxau²wa³to²hi²sa²tẽ³hĩ³nx2nxã³lxĩ¹, Wxãĩ²li¹. Nhĩ¹nha²kxai³,
Wxãĩ²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²su² nhĩn¹ji¹ku¹, ĩh¹nxe³ju³tan¹nũ³su²
nhĩn¹ji¹ku¹ nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jũ¹nxe² hĩ¹na²kxai³, ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na²,
 Sũ³na² yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lo²na¹xai²na²
 yxau²xai³lya³nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, yxau³ya³nx2ta¹hĩ¹na¹
 txa²wãn³txa² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. A²ya³la³tu³
 wãn³txan²tu³ a³la³kxah¹lxin¹txai²lã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 a²ha²te¹ju³ta² ã³nxai³ti³hũ³nxe², a²ya³la³lyau³tu³
 wi¹la³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxai¹jau³su², ka³nxah³ju³ta²
 ã³nxai³ki³kxai²nãn²tu³: “Ĩh¹nũ¹la³ta³ ã³nxai³lah¹lon³ku².”
 Nxe³hĩ³ki³tã³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², Txai²na¹xai²na²,
 ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na² ã³nxĩ³sxã³ he¹ya³nx2ti³nxa³kxai²nãn²tu³,
 na¹kxa²si³yo³na¹, ka³nxah³ju³ta² ai³yah³lxin¹jut3sũ³nxe²:
 “Ĩh¹nũ¹la³ta³ ai³na¹lhon³ku².” Nxe³yah³lxin¹jut3sũ³nxe²,
 yxau²xai³yah³lxĩ³hĩ³nxa¹lxi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³
 txa²wãn³txa² ain³kxi²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxe³su²,
 a²ya³la³lyau³tu³, a³la³kxi²yah³lxĩ³hĩ³nx2nxã³lxi¹.
 36 Nxe³ha²kxai³, he¹ya³nx2ta¹hĩ¹na¹ txa²wãn³txai²na² ain³kxi²,
 sa²yo²we¹ti², nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 Txai²yã¹xah¹lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a²
 ã³xa² a²ya³la³lyau³xan²tu³ ĩ³yau¹ũ³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ sa²ha²te¹tain¹te²hũ³nxe²
 yxau²xai³yain¹yah³lxĩ³hĩ³nxa¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³jau³xai²na² e³ta³lun²te²ka³ka¹ Je³su²jah³la² ã³na¹ain¹sxã³
 ã³no¹wxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³te²a²nũ³ka³txa²Je³su²jah³la²sa²yo²ã³ain¹jau³su²

37 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² ha³lo²ai²na² yxau²xai³lhĩ¹na²,
 wã³nxĩn¹sxã³ kãĩ³ju³ta² ka³lxa¹ju³ta² kãĩ³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yain¹kxan²ti³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãũ³xa²
 sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 38 Ha³lo²a²
 sa²yo²we¹tai¹nxa³ju³tai²na², yãn³tai²na² I³sa³i²ah³lu¹tai²na²,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãũ³a¹wãn³txa²ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹lu¹tai²na²
 e³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nãĩ³. Txa²wã¹wãn³txain²txi³ ĩ³hen³txain¹ki³jau³xain²txi³
 sa²yo²we¹tẽ³lai¹nxa³ha²kxai³, Sũ³nu² ĩ³nxai²na²
 nũ³kxũ³nĩn¹ju³txain²txi³ ye³kan¹ti³he¹nxai¹nxa³ha²kxai³,
 nxe²na³li¹. Kxã³nxãn¹jau³su²ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

A²nxe³jau³xu¹ta²kxai³ nxe³je³na³kxa² ti¹ai²na² so¹lxi³,
 a²ya³la³tu³ nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³,
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãũ³xa² Je³su²jah³la²
 sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 39 Jã¹nxain¹jut3su²
 Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la²
 sa²yo²we¹tai¹nxa³ju³ta² I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³wãn³txa²yau³ã³lxi³
 yãn³tai²na²e³te²an¹jau³kxai³lu¹:

40 — Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² ĩ³ye³sxã³ a²nũ²a²
 ĩ³lxi³thin¹ti³he¹nxa³tũ³kã³txa² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
 “ĩ³lxi³thin¹ti³hex¹yah³lxi¹hxai²nxã³tai¹ti²ti¹.
 Yah³lxi¹nha²kxai³, ye³han³te²hũ³nxe² yxau²,
 nex³kax³tũ³te²hũ³nxe² yxau², yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yah³lxin¹kxai²lẽ¹. Txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta³la³ ye³kan¹txi³
 ĩ²ti³hex¹sah¹lxa³nha²kxai³, Txa²wãn³txa² wi¹jau³xa²
 nex³kan¹txi³ã³ne³to³yhah²lxa³nha²kxai³, yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yah³lxin¹kxai²lẽ¹. Wxã³sxã³ wxa²kõ³nxe³ti³
 kã³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²txi³si¹sah¹lxin¹jau³la³
 wxã³yah²lxan³tho³li¹. Jã¹yxah³lxin¹kxa²yan³ti³su²
 ya³nx²ta¹i¹. Wxã³sah¹lxin¹ju³ta²ten³ti³hex¹sa²nxã³nhai¹,
 kãin² ĩ³lxi³thin¹ti³hex¹yah³lxa³nha²kxai³lu¹.” Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa²na²hẽ³li¹.

I³sa³i²ah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hẽ¹la².
 41 Nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹tã², I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³lu²
 kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³, Je³su²jah³la² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wxi²kin³ti³ton³khaix¹jah¹lo²su² na³na¹.
 I³sa³i²ah³lu¹tai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³la³, ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³:

— Je³su²jah³la², ha³lo²ai²na² wxã³ju³ta²nũ³a²
 ĩ³ye³a¹tũ¹xã¹. Ain¹sxã³, wãn³txai²na², Ju³te²a²
 nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa², Je³su²jah³la²
 sa²yo²we¹tai¹nxa³jau³nũ³u¹tai²na² ĩ³ye³kxũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

42-43 Nxe³kxa²ha³ta³nxã²ti³, Ju³te²a² nũ³kã³txai²na²
 a²hxi²kan¹txi³nũ³kã³txa²ha³ta³nxã²txi³wxa²hait¹so¹yhain¹tũ³kã³txa²
 ka³lxa¹tũ³kã³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxãn¹ta¹, hai³txi³ sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³la³ txa²wã¹ẽ¹nãu³a²
 ĩ³sai¹sxã³ e³lẽ³na² ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la², fa³ri³se²a²
 nũ³kã³txa²yuh³li³yhu¹jau³su²ha²kxai³la².

— Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nũ²kxi²ki³thĩ³na²
 ũh³nũn³sa²tã³ha³lo²sai¹nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su², kĩ³nhai¹.
 Kĩ³sa²kxai³ kõn³to³ni² yxau³ki³tũ¹xã¹. Fa³ri³se²a²
 nũ³kã³txa² ĩ³wi¹lhin¹si¹nhẽ³jau³xa² so¹lxi³ kãin²
 yxo²kwain³ki³ta³nã¹, a²ẽ¹nãu³a²su¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹kxai²lẽ¹. A²nũ²a²wi¹lhin¹si¹hain¹jau³su²so¹lxi³, kãin²
 yxo²kwai³nain¹kxai²lẽ¹. Hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 wi¹lhin¹si¹hain¹jau³la³ yxo²kwai³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Ain¹jau³su², hai³txi³ Je³su²jah³la² sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³la³
 e³lẽ³na² ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Je³su²jah³la² wãn³txa², kõ³nxe³te²la² ĩ³yĩ¹lain¹jau³su²

44 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, kãin²
 ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, sa²yo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³,
 Txa²wĩ³na²ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² sa²yo²wet¹tain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹
 Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³ sa²yo²wet1sai¹nhĩ³nx2nxa³i¹.
 45 Jã¹nxa¹jau³su², Txain²txi³ a²nũ²a² yxo²ĩ²sain¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wĩ³na²ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lain²txi³ yxo²ĩ²ain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹.
 46 Txai²li² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² wxã³na¹ju³ta²,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²ha²te¹te²hũ³nxe² wxã³na¹hẽ³li¹.
 Na¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² sa²yo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³
 ko³nxe³ti³ kãĩ³kxa² wah³yu³ta³la³ ka³nxah³jut3sũ³ju³ta³la³
 yxau²xai³lai¹nx3tho³li¹. 47 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ĩ²li³te²la³
 txa²wãn³txai²na² a²ne³nxẽ³na² so¹lxi³ ain³kxi²sain¹kxan²ti³,
 a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ sa²yo²wet1sai¹nxa³kxai²nãn²tu³, hai³txi³
 ko³nxe³te²la³ ox3tain¹nxa³lho³li¹, Txai²li¹. Na¹jut3su²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wa²sut1si¹hai¹na¹jau³su²,
 ha³lo²ai²na² wxã³na¹hẽ³li¹. Hai³txi³ a²nũ²a² ko³nxe³te²la³
 ox3tain¹te³lhxã³ nxe³jah¹lo²txã³i¹, Txai²li¹. 48 Yxãn¹ta¹,
 a²nũ²a² en²sa³ha²kxai³, txa²wãn³txa² sa²yo²ã³sa³ha²kxai³,
 a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, ko³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹lain¹ju³ta³nũ³a²
 yũ³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²sa¹, txa²wãn³txai²nãn²tu³, hĩ¹na²
 ĩ³ye³kxai¹na¹jau³xai²nãn²tu³, yxau²sa²tẽ³xai³ka³tu³ hu³,
 yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² hxn³tãu³a¹, a²nxe³jah¹la²
 txa²wãn³txai²na² wi¹jau³xai²na² ain³kxi¹xain¹tu¹wi¹.
 Ain¹kxai²nãn²tu³, “Je³su²jah³la² wãn³txa² wi¹jau³xa² kxã³nxa²
 sa²yo²ã³a¹hẽ³li¹. Hĩ¹na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³lxi³sxã³
 ĩ³yĩ¹li²sa²nxa³lho³li¹.” Ain¹tu¹wi¹.

49 Txa²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na², kwa² hxi²kan¹txi³lo³nha²sxã³
 e³nxa³i¹. Nxe³yãn¹ta¹, Txa²wĩ³nu¹tai²na²
 ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³sa³na²hẽ³li¹. Nxe³sa²jau³xa²
 ĩ³wet1sa²so¹sxã³ e³a¹i¹. 50 Txa²wĩ³na² wãn³txa²,
 ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa², ka³te³na² wi¹tãu³a¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 yxau²xai³te³lhxã³ ĩ³kwa³na³nẽ³na³li¹. Nxe³ju³ta³,
 a³la³kxi²na¹nhai¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² wãn³txa²
 ĩ³wet1sa²so¹na¹jau³xa² so¹lxi³ e³ya³nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wxa²yu³hĩn³ta³kxã¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², Ju³te²a²
 nũ³ka³txai²na² ã³yãn³ki³nũ²kxain¹sxã³ kãĩn² ĩ³yain³tai¹ni²
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ka³li³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxai¹ni²,
 nxe³je³na³kxa² yau³son³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na²,
 Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whãĩ²na¹ sxi²ha² thĩ³nãu³xã¹

yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxau³ain¹nx²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²ki³la², Txa²wī³na² i³yī¹li²nū¹sa²ju³ta²hau³kon³na³na¹. Yuh³xai²nān¹ko³xai²na² wa²li³sxā³Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ i³na¹ju³ta³nū³a² yau³son³kxi²na³na¹. Na¹ha²kxai³, txa²sa³wi³ha³lxai²na² yuh³xai²nān¹ko³xa²a²sa³wi³ha³lxai³ye²te²nū³ka³txai²na² kxān³su²a³lxai²hxai²na¹hē³nā¹. Ka¹txi³ a³lxai²sa²tē³hxai²na¹hē³na¹. Na¹ha²kxai³, kāin² a³lxai¹na¹ju³ta² txa²sa³wi³ha³lxai²na² i³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹. Ta¹hxai²hē¹la².

² Yxān¹ta¹, Ju³ta²sah³la² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa²ha³la³je¹nai³kxai³tā² Sa³ta³na²jah¹la² wān³txa²ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Ju³ta²sah³lāi³. Je³su²jah³la² i³ko³x1ko¹son²kxi¹sē¹li¹. Sa³ta³na²jah¹la² yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

— Hā³xā¹, na¹tu¹wi¹. Ju³ta²sah³la² yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³xai²na² i³ko³x1ko¹son²kxi²si¹jau³nū³su², Ju³ta²sah³lai²na²ain³kxi²so¹sxā³ a²ē¹nāu³a¹ wxa²sa²no¹kxin¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxe³su², Ju³ta²sah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxai³nāu³xai²na²wā³kon³te²nāu³xai²na² whāi²na¹, yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

³ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹a²sa³wi³ha³lxai³nāu³xai²na² sa²kxai³lu¹ whāi²na¹ā³yān³ki³nū²kxi¹xi²sxā³ i³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ha³lo²a² Je³su²jah³la² nūh¹ a³la³kxi²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la².

— Txa²wī³na² hxi²kan¹txi³lot³sa³na²hē³nā¹. Na¹ha²kxai³ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹nhā¹. Kxā³nx²a², Txa²wī³na² ye³na¹ a³li³sxā³ wxā³na¹hē³na¹. A¹hī¹na¹, Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ i³na¹tū¹xā¹. Yxān¹ta¹, txa²sa³wi³ha³lxai²na² kāin² a³lxai²na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³, hī¹na²īn²nx²ta³lxa¹ txa²a³lxai²khaix¹na¹ju³ta² i³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁻⁵ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³yain³ta³lun²sā²nx²a³kxe³tu³, nūh¹ i³sa²yxau³sxā³ a²wā²la² wi²kxi²nha²ka³lo³a²sa²sai¹kxi²nha²sxā³ ū³hā¹nū²la², to³a²ya³ka³lo³a²wā²la²ka³lo³a² ū³yhu³yā³na³kxi²nha²ki³ka³lo³nū³a² so¹sxā³sa²si³wā³lāu²kxi²nha²ka³tu³, i³yau³xa² kwa³ta³lē³nāu³a¹ā³nē¹so¹nū²la², a²sa³wi³ha³lxai³nāu³xai²na² a²yu³kxa²sa²kxai³lu¹ wxa²yu³hīn³ta³kxi², wā²la²ka³lo³ai²na²sa²si³wā³lāu²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ū³yhu³yā³na³ta³lxai³kxi²ū³yhu³ya³na³ta³kxi² nxe²xai³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶ Nxe²xai³yain¹nū²la², Pe²jah³la² ā³wxā³nū²la²:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³wxa²yu³hīn³ta³kxi²sa²te³lin¹ji¹? Pe²jah³lai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

⁷ Nxe³ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Kāi³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² kwēn¹tai²na² ā³ne³wxe²nxā³lxi¹.
Yxān¹ta¹, a²yan¹nāu³a¹wi¹lā³ne³wxe³nx2tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²na² ā³sen³sai¹sa²sxā³ hxi²kan¹khaix1te²si¹lxi¹,
Nī¹nha²kxai³ wxa²yu³hīn³ta³kxi²sa²txa³hē¹li¹. A²nū²a²
hxi²kan¹te²su² te²a² a²sa³wi³ha³lxa² yu³kxa²
wxa²yu³hīn³ta³kxi²ki³ju³ta² wai³nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³
yu³kex3nū³nxa²hxa³lho³li¹. Pe²jah³lai²na² ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹,
ī³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³hī³la³kxi¹nxa²hxa³kxai²nān²tu³, txa²sa³wit3sa²hī³nx2nxa³lx
Ā³nhē¹txa²hī³nxān²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wān³txa²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²hxi²ka³na² whāi²na¹
wxa²hxi²hī³la³kxi², txa²yu³ka³na² whāi²na¹ wxa²yu³hīn³ta³kxi²,
txa²ne³ka³nai²na² whāi²na¹ wxa²ne³hī³la³kxi², nxe³sē¹li¹.
Txa²yu³kxa² so¹lxi³ wxa²yu³hīn³ta³kxi²sa²txa³hē¹li¹.
Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²sa³wi³sxa³khai³sa³tu¹wi¹. Ju¹ta²
ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹nū²a² whāi²na¹ ho³xi²han³kxi²te³nha²,
nxe³ki³kxai²nān²tu³, hā²wxān³txa³, txa²wā¹yu³kxa²
so¹lxi³ nā³ti³nē³lhī³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³,
wxa²yu³hīn³ta³kxi²nha²ki³kxai²nān²tu³, txa²wā¹nū²a²
whāi²na¹ han³kxi²ta³lun²nē³lhī³nx2na³li¹. Jā¹nxa¹jau³xai²na²,
wxa²nū³ka³txi³ ī³nxai²na² han³ta³lun²nx2ti³kxe³hū³nxe²
wxa²kō³nxe³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxa¹tai¹ti²ti¹.
Yxān¹ta¹, wxa²yu³ta²ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ on³yah³lxi¹lxi¹.
A²nxe³jah¹la², kō³nxe³ju³ta²yxau²xai³lain¹na³li¹. Txa²wā¹nā³ta²
han³kxi²nxa³te²hū³nxe² a²kō³nxe³ju³ta²yxau²xai³lain¹na³li¹.
11 Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² ha³lo²a² a³la³kxi²kxe³su²:

— Ju³ta²sah³lai²na² ye³jen¹na² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹
ā³yū³sain¹tū¹xā¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²,
a³la³kxi²ta³lun²kxe³su², ī³ye³sxā³:

— Wxa²yu³ta²ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ on³yah³lxi¹lxi¹.
A²nxe³jah¹la² kō³nxe³ju³ta²yxau²xai³lain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxa²yu³hīn³ta³kxain¹ta³lun²nxa²ha¹te¹,
wā²la² ū³whi²kxi¹xi²nhā²nū²la², ā³wxe³xi²nū²la², Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³hīn³ta³kxi¹nx2ta¹ju³txai²na² a²si³yxau³tāu³a¹
ī³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ā³ne³wxe³nx2ti³xa³ta²lu¹i¹. 13 Nxe³tāu³a²
sa²kxai³lu¹: “Txa²sū³nu²yah³lāi³, Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³.”
Nxe³sah¹lxi³to³hi¹lxi¹. Jau¹xai²na², wain³txi³e³yah³lxi³to³hi¹lxi¹,
wxa²sū³nū²sa¹ha²kxai³, wxa²hxi²kan¹txi³sa¹ha²kxai³, nxe³na¹i¹.

14 Yxã¹ta¹, wxa²yu³hìn³ta³kxi²ně³ju³ta² a²sa³wi³sxa²
 so¹lxi³ a²wa³ka³li³yu³ta¹la¹i¹. Hai³txi³ a²hxi²kan¹jah³la²
 a²sa³wi³ha³lxa² yu³kxa² wxa²yu³hìn³ta³kxi²ju³ta³la²
 yũ²nxa³i¹. Nxe³kxan²ti³, Txai²na¹xai²na² wxa²sũ³nu²su²
 na¹kxan²ti³, wxa²hxi²kan¹txi³su² na¹kxan²ti³,
 wxa²yu³hìn³ta³kxi¹nx2ta¹te¹ni²ti¹. Jã¹nxe³nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹.
 15 Kã³kxi¹nx2ta¹ju³ta² i³ye³ũh¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ju³txai²na²
 kã³kxi¹nx2ta¹kxa²yãx1nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹. 16 Jã¹nxa¹jau³su²,
 a²sa³wi³sxa² hxi²ka¹nxa³i¹. Yxã¹ta¹ a²sũ³na²yah³la²
 hxi²kan¹te²lã²na³li¹. Jã¹nxe³sxã³, i³kwa³na³nx2ta¹te²su²
 te³na¹xai²na² hxi²kan¹te²sa¹i¹. Yxã¹ta¹ i³kwa³na³nx2ta¹kxe³su²
 te² i³nxai²na² hxi²kan¹nx2ti³hĩ³nx2nxa³i¹. 17 Nxe³na¹jau³xai²na²,
 ã³ne³wxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, sa²yo²wet1sa²sxã³
 kã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wi¹lxon³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.

18 Yxã¹ta¹, txa²wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²,
 wxa²yu³ta¹na² i²sxã³ ã³yũ³so¹nx2ta¹kxe³su² te² i³nxai²na²
 so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹kxe³su² te² i³nxai²na²
 ye³kan¹txi³ i²nx2ta¹jah¹lo²sa¹i¹. Yxã¹ta¹, wxa²yu³ta¹na²
 sa²yo²ã³san¹jah¹lo²nũ³su² te² i³nxa² yũ³ah³lxi¹lxi¹.
 A²nxe³jah¹lo²su², Sũ³na² ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xa²
 kxã³nhxĩ¹nu¹ta¹na² e³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² yain³txi³nũ³xa²
 i³yain³ya³sain¹jah¹lo²su² te²a² ha³ta³nxãn²txi³
 i³kox1kq¹son²kxi²sain¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ ye³jen¹na² a²nũ²a²
 kã³kxi²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu³, ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xa²
 a²ya³la³tu³ ta³lun²tu¹wi¹. 19 Yxã¹ta¹, Txai²na¹xai²na²
 ha³lo²a² ã³hũ¹nx2ti³xa³ta³lxa² wãn³txai²na² i³tih³nxe³nx2ta¹i¹.
 Nxe³nx2ta¹ka³tu³, hã²wxãn³txa³ ã³nhaus³ko³khai¹nxe³tãu³a¹
 ha³lo²a² i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txai²na²
 yxo²i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. “Hai³yo¹. Je³su²jah³la² wãn³txi³khai³xa²
 so¹lxi³ i³ye³kxi²ně³ta¹ti²ti¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² na³li¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹.

20 A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a² i²li³te²su²
 kxai²nãn²tu³, txa²sa³wi³sa² i³sa²si¹hã³a¹kxe³su² te²a²
 sa²yo²we¹tũ³sain¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³,
 Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²yo²wet1sain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹.
 Sain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³nu¹ta¹na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta¹na²
 sa²yo²we¹tain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹.
 – Ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²
 21 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
 a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ kãin² i³ãin²ta³kxi²nha²ha²kxai³,
 i³ye³te³nah¹lxi¹:
 – A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. Wxa²yu³ta²
 ka³na³ka³na³tin¹te² i³nxa² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹

ã³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu², a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
sa²kxai³lu² ĩ³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³ ã³nĩ²la³kxi²
ta³lun²nhain¹te³nah¹lxi¹;

– ĩh¹nxe³te²la³ta³ ĩ³yxaih²kxi²ki³te²la³ji¹? A²ẽ¹nãu³a¹
nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 23 A²nxe³tãu³a² a²sa³wi³sxa² Je³su²jah³la²
a³lxi²khai¹nxe³kxah³lo²su² te²a² Je³su²jah³la² a²wi³lẽ³nãu³a¹
sa²nẽn¹kxi²khaix¹nxe³je³nãu³a² ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
a²sa³wi³sxai²na² hãi³a² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹;

– Ya²ha³we¹. Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. “Ĩh¹te²tã³
ĩ³ye³kxin¹te²la¹xã¹?” Nxe³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxai²na² Je³su²jah³la²
sa²nẽn¹kxi²khaix¹nxe³je³na² ã³wxe³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² e³kxi²te³nah¹lxi¹;

– Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. ĩh¹te²tã³te²la¹xã³?
Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹;
– A²yain³txi³nũ³xa² sa²so¹sxã³ yain³txi³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sã²na¹ka³tu³, ĩ³kox¹ko¹son²kxi²sa²jah¹lo²nũ³ai²na²
ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su² na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² yain³txi³nũ³xa²
sa²so¹sxã³ a²yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sxã³ Ju³ta²sah³la²
sa²kxai³lu², Ki³lo²ko³xa² ton¹jah¹la² sa²kxai³lu², Si³mãu²ah³la²
a²tah²yah³la² sa²kxai³lu², ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³tũ³xai²na², Ju³ta²sah³lai²na² sa²so¹sxã³ ĩ³yai³nain¹tãu³
Sa³ta³na²jah¹la² sa²kxai³lu² Ju³ta²sah³lai²na² a²nxũ²kwai³nãu³a¹
ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³ta²sah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹;

– Ha³lo²a² kãi³te³lhxã³ nĩn¹ju³ta² hxi²wa³su³sẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Yxãn¹ta¹, wãn³txai²na² hãi³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³la³ hai³txi³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ã³wxe³yain¹tũ³ka³txai²na² a³la³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

29 A³la³kxai¹nxa³ju³ta²sa¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²nha²jau³xa²sa¹;

– Ju³ta²sah³lai²na², txa²wã¹yo³hi²ki³txã³nxũ³a²
ũ³hã¹kxi²nẽ³jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³lai²na²
wãn³txai²na² Ju³ta²sah³la² ĩ³ye³kxain¹jau³xai²na²sa¹.
“Yain³txi³nũ³xa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² ĩ³yain³ki³tũ³nxũ³a²
ũ³yho³hi²so¹kxi²si¹hain¹jau³su² tã³nxa², a²nũ²a²
a²yen³kxi³hxa³te²su² te²a² txa²wã¹yo³hi²ki³txã³nxũ³a²
ũ³hũ¹si¹hain¹jau³su² tã³nxa², nxe³hĩ³nx2na³na¹ Je³su²jah³la²”

wãn³txa²su¹.” A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² a²ẽ¹nãn¹jau³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la².
 30 Nxe³ka³tu³, Ju³ta²sah³lai²na² a²yain³txi³nũ³xai²na²
 sa²so¹kxi²sxã³ i³yain³ta³lun²ka³tu³, wa²li³ka³tu³ ka³nxah³ju³ta²
 wa²li³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wãn³txa² tah²yau³xa² i³kwa³na³jau³su²

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, wa²li³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
 wãn³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa² wã³kon³te²nãu³xa²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Kwẽ¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Na¹ha²kxai³,
 Txai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹. Nxe³sa²ju³ta², a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ i²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ txa²kãi³a¹ju³ta² i²sain¹kxai²nãn²tu³: “Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.” A²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹, sain¹tu¹wi¹. 32 Sain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²ka² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹,
 kwẽ¹tai²nah¹lxi¹. Sa³kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i²sain¹kxai²nãn²tu³: “Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na²
 wi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 wxi²kin³ti³ton³kxa² yã¹nx2na³li¹.” Sain¹tu¹wi¹.

33 Txa²wẽ³ha³lxãi³. Jũ¹nxe² kxã³su² yxau³ya³nx2ta¹ka³tu³
 ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹tãu³a¹, ã³ten³sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹ta¹,
 i³te³lhxã³ na¹tãu³a¹ hxi²kan¹txi³ ã³si³tẽ³sah¹lxan³tho³li¹.
 Nxe³na¹jau³xai²na², Ju³te²a² nũ³ka³txai³tã² i³ye³kxai¹na¹tai¹ti²ti¹.
 Hĩ¹nai²na² jau³jau¹xai²na² yã¹nxe³jau³xa² ya³nx2ta¹i¹.
 34 Na¹ha²kxai³, wãn³txa² tah²yau³xa² i³kwa³na³nx2ta¹i¹.
 Nxe³jau³xa²sa¹, a³lxi²waun¹nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹. A³lxi¹nx2ta¹kxa²
 yã¹nxe³nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹.

35 Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²sa³wi³ha³lxi³lo³txa²lxa¹jau³xa²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²nx2tain¹tu¹wi¹. “Tũ¹ka³txai²na²
 Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³khai³nũ³ka³txai²la¹i¹.”
 Nxe³nyhain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxõ²ã³jau³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

36 Nxe³nxa²ha¹te¹, Si³mãu² Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nũ¹la³ta³ i³te³lin¹ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxã¹ta¹:

– ĩ³te³lhxã³ na¹tãu³a¹ hxi²kan¹txi³ ã³si³tẽ³kxi²sa²nxã³tho³li¹,
 hĩ¹nai²na²su¹. Yxã¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ ã³si³tẽ³kxi²san¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxe³ta¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹na² ã³si³tẽ³nxa²ha¹ju³ta²
 ten³khaix1sa³nhai¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ hĩ¹na²
 ã³si³tẽ³nxa²ha¹ju³ta³la³ yũ²nxa³te²la¹xã³? A³lxi²khai¹nxa²ha¹nhai¹.

Txa²wĩ³na² ye³kan¹txi³ ĩyah³lxi³nũ³nhĩ³nxa¹lxi¹. Yxã¹ta¹, nxe³hĩ¹nã¹te²tu³ wi¹lĩ²sah¹lxi¹lxi¹. Sah¹lxi¹nha²kxai³ Txa²wĩ³nã¹nĩ²txi³ ye³kan¹txi³ wi¹lĩ²yah³lxi³nũ³nxa¹lxi¹.

8 Yxã¹ta¹, Fi³li²pah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju¹tai²na² so¹lxi³ ten³sa²sĩ¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Fi³li²pah³lãi³. Kxã³su² yxau³ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Ya³nx2ta¹kxan²ti³, txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³kan¹txi³ ĩ²sah¹lxan³ji¹wi¹? A²nũ²a² ĩ²sa²te²su² te²an²tu³, Txa²wĩ³na² ĩ²nũ³te²su² hĩ³nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³, ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³:

“Wxa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.”

Nĩ¹ji¹wi¹? 10 Ne³ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txain²txi³, Txa²wĩ³na²

nxũ²kwai³nã³a¹ nxũ²kwai³yxau³na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³nã¹nĩ²txi³

nxũ²kwai³yxau³sa³ha²kxai³, nha¹i¹. Nxe³na¹jau³xai²na²

ã³ne³to³nxa²lxi³ta²lu¹i¹. Na²ha²kxai³, wãn³txai²na²

ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³jau¹xai²na², hai³txi³ txa²ẽ¹nã³nũ¹ai²na²

wãn³txa² ã³si³wxe³jau³su² jau³sxa³wi¹. Yxã¹ta¹, Txa²wĩ³na²

nxũ²kwai³yxau³sa²jah¹lai²na² ĩ³wet1sa²so¹sxã³, wãn³txa²

wi¹jau³xain²txi³ ĩ³ye³i², ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³txain²txi³

wxa²kãi³i², ya³nx2ta¹i¹. 11 Txa²wãn³txai²na²

yxo²i²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txain²txi³, Txa²wĩ³na² nxũ²kwai³nã³a¹

nxũ²kwai³yxau³na¹jau³xain²txi³ yxo²i², Txa²wĩ³nã¹nĩ²txi³

nxũ²kwai³yxau³sa²jau³xain²txi³ yxo²i² nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹.

Yxã¹ta¹, jau¹xai²na² hxi²kan¹txi³ yxo²i²sah²lxan³kxai²nã²tu³,

ha³lo²a² nũ³kxũn³txi³ kãi³a¹ju³ta² ĩ²sah¹lxi³sxã³,

yxo²i²sah¹lxi³hẽ¹li¹. 12 A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.

Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹.

Na¹kxa²si³yo³na¹, a²nũ²a² sa²yxo²wet1sain¹te²su² te²an²tu³,

hxi²kan¹txi³lox3tai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nã²tu³, ha³lo²a²

nũ³kxũn³txi³ kãi³a¹kxa² yã¹nxe³sxã³ kãi³ain¹tu¹wi¹. ã²la²

nũ³kxũn³khai¹nxe³te²su² sa²kãi³ain¹tu¹wi¹. 13 Jã¹nxa¹jau³su²,

a²yen³kxa² ĩ²li³te²la³, Txa²wĩ³na² ĩ³wã³jah³lxin¹kxai²nã²tu³,

txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³ ĩ³wã³jah³lxin¹kxai²nã²tu³,

a²nxe³te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ kãi³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

Na¹kxai²nã²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ txa²kãi³a¹ju³ta²

ĩ²sain¹kxai²nã²tu³, Txa²wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹:

“Txa²wã¹wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.” A²nũ²a²

yxo²ha³kxa¹, nxe³ain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³te³lhxã³ kãi³a¹tu¹wi¹.

14 Jã¹nxa¹jau³su², a²yen³kxa² ĩ²li³te²lxi³, txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³,

Txa²wĩ³na² ĩ³wã³jah³lxin¹kxai²nã²tu³, a²nxe³te² yen³kxa²

kãi³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

Sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la² kan²txi³yxau³ya³nhẽ³jau³nũ³su²

15 Ne³ka²sah¹lxi³hē¹li¹. “Txa²hxi²kan¹jah¹la²
a³lxi²na¹nhā¹.” Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wān³txa²
ī³kwa³na³nx2ta¹jau³xa² sa²yo²wet1sah¹lxi³hē¹li¹.
16 Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wī³na² ī³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.
ī³ye³kxai¹na¹kxai²nān²tu³, Txa²wī³nai²na² sa²kxai³lu²
a²nū²a² ā³xa² Txai²yā¹nxe³jah¹la² ī³sa²si¹hā³ūh¹nx2ti³tu¹wi¹.
A²nxe³jah¹la² ā³nhxi²nū¹nx2ti³jah¹lo²nū³su² na³li¹.
Nxe³sxā³ kan²txi³ yxau²sa²tē³ya³nx2ti³tu¹wi¹.
Ā³na¹nx2ti³xa³lho³li¹. 17 A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na²
A²yāu³ka³jxah¹lai²la¹i¹. A²ya³la³ty³khai³jah¹lai²la¹i¹.
Jah¹lai²na², hai³txi³ ko³nxe³thin¹ko³xai²nān¹tu³ka³txi³la³
ī²ain¹tū³ka³txi³sai¹nxa³ha²kxai³, ā³ye³wxe³ain¹tū³ka³txi³sai¹nxa³ha²kxai³
nain¹na³li¹. Nai¹nha²kxai³, hai³txi³ ā³nxū²kwai³wi¹hain¹ju³ta³la³
hxi²kan¹txi³hex1tū³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Yxān¹ta¹,
wxāi²na² ī²yah³lxi³te²si¹lxi¹. Nxe³yah³lxi³te²sin¹jau³su²,
Sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² ka³lu³sa³wxe³nha¹nx2ti³sxā³
yxau³ya³nx2ti³nha²kxai³, wxa²nxū²kwai³nāu³a¹
nxū²kwai³yxau³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ī²ki²la²khai³yah³lxi³te²si¹lxi¹.

18 Txai²li² hai³txi³ kwa²hāi¹nxe² ā³na¹nx2ti³nxa³lho³li¹
Sai³ki³hū³sxā³ yxau³yah²lxan³tho³li¹. Txai²yā¹nxe³jah¹la²
wxā³ya³nx2ti³sxā³ yxau³ya³nx2ti³tu¹wi¹. 19 Jū¹nxe²
ye³jen¹nū³tāu³a¹ yuh³xai²nān¹tū³ka³txai²na²
ī²sai¹nx3tho³li¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na² so¹lxi³
ī²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, Txai²na²
ka³te³na² a²si³yxau³tāu³lo³khai³nxe³jah¹lo²sa¹i¹.
Nxe³na¹ju³ta², wxāi²na² sa²kxai³lu² txa²ka³ten³sa²ju³ta²
yxau²xai³lya³sah¹lxin¹tu¹wi¹. 20 Yxan¹nāu³a¹,
Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² yxau³ya³nx2ti³tāu³a¹, ha³lo²a²
a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta²sa¹: Txain²txi³,
Txa²wī³na² nxū²kwai³nāu³a¹ nxū²kwai³yxau³na¹ha²kxai³,
wxāin²txi³ txa²nxū²kwai³nāu³a¹ nxū²kwai³yxau³sah¹lxi¹nha²kxai³,
txain²txi³ nxū²kwai³yxau³nx2ta¹ha²kxai³, nxe³ki³ju³ta²
a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.

21 A²nū²a², txa²wān³txa² ī³kwa³na³a¹jau³xa² ā³ne³wi¹sxā³
sa²yo²wet1sa²jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, a³lxi²sa²jah¹lo²su²
hī³nx2na³li¹. A³lxi²sa²ju³ta² nxe² ā³wxe²xai³nxa²ha¹te¹,
Txa²wī³na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹: “A²nū²a², Txa²ki³lha³lxa²
a³lxi²nyhu¹sa³nha¹. Nxe³ha²kxai³, Txai²na² a³lxi²yuh³na¹tū¹xā¹.”
Nxe³hī³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³, Txai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² a³lxi²sa²jah¹lai²na²
a³lxi²nū³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, ī³yau¹ū³nha²ye²na¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³ta²sah³la² ā³xa², Ki³lo²ko³xa²
to¹nxa³jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īn¹nxe³ju³ta²yan³ti³ta³,
txa²nū³ka³txai²na² so¹lxi³ ĩ³yau¹ū³nha²sa²sīn¹te³lin¹ji¹wi¹?
A²nū²a² yuh³xai²nān¹tū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ū³nha²yain¹sīn¹te³lxan³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹.

— A²nū²a² ĩ²li³te²hū³te²an²tu³ a³lxi²sa²sxā³
yxau²xai³lain¹kxai²nān²tu³, txa²wān³txa²sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹.
A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³ Txa²wī³na² hi²sen³kxai³lu²
a³lxain¹tu¹wi¹. Ai¹nha¹kxai²nān²tu³ ān³tī³xain¹sxā³
yxau³yain¹nha¹tu¹wi¹. 24 Yxān¹ta¹, a²nū²a² a³lxi²sa²nxa³sxā³
yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, txa²wān³txa²
sa²yo²wet¹sai¹nx³tho³li¹. Jā¹nxa¹jau³su² wān³txai²na²
ne³ka²ki²sah¹lxin¹jau³xai²na² hai³txi³ txa²wān³txi³khai³sxa³wi¹.
Nxe³jau³xai²na² Txa²wī³na² ĩ³sa²si¹hā³sa²jah¹la² a²wān³txai²la¹i¹.

25 Nxe³na¹jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ yxau³kxi¹nx²ta¹kxa²yu³su²
ĩ³hen³txi³nx²ta¹i¹. 26 Yxān¹ta¹ ye³jen¹na² ĩ³na¹tu¹wi¹.
Na¹kxa²si³yo³na¹ ā³nhxi²nū¹nx²ti³jah¹lo²nū³a² A²yāu³ka³txa²
wi¹lhin¹jah¹la² wxā³nx²ti³sxā³, kan²txi³ yxau³ya³nx²ti³tu¹wi¹.
A²nxe³jah¹la², Txa²wī³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ sa²wet¹sa²sxā³
ĩ³sa²si¹hā³ūh¹nx²ti³kxah³lai²la¹i¹. A²nxe³jah¹lo²su²
te²kxai³lu¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ū³nx²ti³ha²kxai³,
txa²wān³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx²ti³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹
ain³kxi²ta²hot³si¹nx²ti³jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx²ti³ha²kxai³,
Nxe³nx²ti³tu¹wi¹.

27 Txa²hāu²na¹ju³ta² ā³nhāu²no³txa²lxa¹i¹. Hī¹na²
ĩn²nxa³ti³xa³ta³lxa¹ ā³nxū²kwai³lxū¹nx²ta¹i¹. Nxe³nx²ta¹ha²kxai³
wi¹lhin¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Yuh³xai²nān¹tū³ka³txai²na²
hāu²non³sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³sxa³i¹. “Hāu²no³ta¹xā¹.”
Nain¹kxan²ti³, hāi¹nxe², hxi²waut³ta³lxain¹sxā³
yxau²xai³yai¹nhĩ³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹, Txai²na¹xai²na²
txa²hāu²na¹ju³ta² txa²wi¹lhin¹khai¹na¹ju³ta²
ā³nxū²kwai³lxū¹nxa²lxa¹i¹. Nxe³nx²ta¹ha²kxai³,
hāu²non³sxā³ yxau²xai³la¹kxa²yā¹nxe² yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hxi²waut³ta³lxi³nhyah¹lxa³nha²kxai³,
yuh³lxa³kxi²yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hē¹li¹.

28 Txa²wān³txai²na²: “Ī³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, ā³wa³la² ĩ³xi²sxā³
yxau³ya³nx²ta¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi²sah¹lxi¹lxi¹.
Nxe³na¹ju³ta³nū³a², a³lxi²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³
ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹
ĩ³na¹ju³ta³nū³a² ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxi³hĩ³nxā¹lxi¹, Txa²wī³na²
ā³sen³sai¹sa²sxā³ hxi²kan¹khai¹jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.
29 Ha³lo²a² yan¹nāu³a¹ ai³ju³ta² ĩ³yau¹ū³nx²ta¹i¹. Hī¹na², ha³lo²a²
ū³hū¹nx²ti³xa³ta³lxa² ĩ³yau¹ū³nx²ta¹i¹. Nxe³nx²ta¹kxai²nān²tu³,

hã²wxã³txa³, ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³,
 txa²wãn³txai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹ka³tu³:
 “Hai³yo¹. Je³su²jah³la² wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³
 e³kxi²nẽ³te³nai¹ti²ti¹.” Yan¹nãu³a¹ nxe³sah¹lxin¹tu¹wi¹.
 30 Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ so¹lxi³ âh¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Ha³lo²a² ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³ka³txa² a²wa³kxẽ³yah³la²
 Sa³ta³na²jah¹la² yau³son³na³li¹. Ā³sen³sai¹sa²te³lhxã³
 yau³son³kxi²sa²na³li¹. Yxãn¹ta¹, jah¹la² kũ³we²ki²la²
 hxi²ka¹nxa³i¹. Txa²na² so¹lxi³ hxi²kan¹khaix1jah¹lo²sa¹i¹.
 31 Na¹kxan²ti³, Txa²wĩ³na² ĩ³kwa³na³sa²jau³xa² so¹lxi³
 sa²wai³wait³sxã³ kãĩ³a¹i¹. “Ya³lu²na¹tũ¹xã¹” Na¹kxan²ti³nũ¹
 Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² a³lxi²na¹ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 wxa²ye³ka¹tai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, ĩ³sa²yxau³sxã³
 ã³nxai³yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

15

Je³su²jah³la² yain³tẽ¹ha² wi¹khai¹nxe³tẽ¹ha² te²hũ³ye²jau³su²

1 — Txa²li² yain³tẽ¹ha² u²vẽ¹nhu²khai³xa² wi¹khai¹nxe³tẽ¹ha²
 te²hũ³te²sa¹i¹. Txa²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu², hai³sxa²
 wa³kxẽ³yah³lo²hũ³te²la¹i¹. Wxãĩ²na² sa²kxai³lu²,
 u²va²nxũ³ki³hũ³te²syah¹lxi¹lxi¹. 2 Nxe³nxa²ha¹te¹,
 a²nũ³kxan²tu³ yain³txa³ki³a² ã³ki³i²nxa³tũ³ka³txi³su²
 a²yxo²ha³kxan²tu³, Txa²wĩ³nai²na² ĩ³nũ³kxi²lho¹sxã³ ã³sxã³
 ã³na¹te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ³kxa² yxo²ha³kxa¹ yain³txa³ki³a²
 ã³ki³i²tũ³kxan²tu³, hãĩ¹nxe³sxã³ ũ³nhũ³we²kxi²te²ju²hẽ³li¹,
 ã²la² ka³lxa¹txi³ ã³ki³i²si¹jau³su². 3 Jã¹nxa¹jau³su²,
 wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Nxe³nx2ta¹jau³su²,
 wxa²ko³nxe³yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²su¹txa²lxi³sxã³,
 hĩ¹na² wi¹lhin¹nxa²lxi³na³li¹. 4 Yah³lxi¹nha²kxai³,
 nxũ²kwai³yxau³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²na²
 sa²kxai³lu² nxũ²kwai³yxau³nx2ta¹tu¹wi¹. Yain³txa³nũ³kxa²,
 wã²nxũh¹ ha³na³ka³lxi³ yxau³kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³
 ã³ki³i²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ³kxa² au³txi³
 nũ³yxau³kxai²nãn²tu³, wi¹ki³i²te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
 wxa²nũ³ka³txai²nãn²tu³, nxũ²kwai³yxau³sah¹lxan³kxai²nãn²tu³,
 hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² wi¹te²la³ kãĩ³yah²lxan³tho³li¹.
 5 Txa²na² yain³tẽ¹ha² hũ³te²sa¹ha²kxai³, wxãĩ²na²
 a²nũ³kxa³nãu³hũ³te²jah³lxi¹nha²kxai³, kĩ³te²ju²hẽ³li¹.
 A²nũ²a² nxũ²kwai³yxau³sa³kxai²nãn²tu³, Txa²na²
 nxũ²kwai³yxau³na¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te²nãn²tu³,
 ha³lo²a² wi¹ju³ta² kãĩ³hĩ³nx2na³li¹. Yain³txa³nũ³kxa²,
 wi¹ki³i²te²nũ³kxe³hũ³nxe², ha³lo²a² wi¹ju³ta²
 kãĩ³hĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, ã³na¹sa²sxã³ ha³na³ka³lxi³
 yxau³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³he¹yxah³lxan³tho³li¹.

6 A²nũ²a² nxũ²kwai³yxau³sai¹nxa³kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na²hi²sen³kxai³lu² on³si¹hai¹nxa³jau³su² i³ye³kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Wa³lu³la³nxũ³kxa² o³nxa³tũ³kxa² wxa²sa²ki³nũ²ki²sxã³ha³nxe²a² sa²yã³ki³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², Txa²wĩ³na²on³si¹hai¹nxa³jau³su² i³ye³kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. 7 Yxãn¹ta¹,

txa²nxũ²kwai³nãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³sah¹lxi¹nha²kxai³, txa²wãn³txa² au³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³, nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, a²yen³kxa² a²ten³yah³lxin¹kxa² yxo²ha³kxa¹ i³wã³txi³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te²su² yen³kxi³ta³lun²yah³lxin¹tu¹wi¹. 8 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,

ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yain³tẽ¹ha² ki³ka³lxa¹txi³, ã³ki³i²tũ³kxe³hũ³nxe² wi¹kãi³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,

a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wi¹kãi³yah³lxin¹ju³ta² i²nx2tain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na² i³sa²nẽn¹kxain¹tu¹wi¹. “Txa²wã¹wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹” A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, ain¹tu¹wi¹. Ain¹kxai²nãn²tu³,

wxã²nãn²ta³, txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³syah¹lxin¹tu¹wi¹. 9 A³lxi¹nx2ta¹i¹. Txa²wĩ³na² a³lxi²sa³kxa² yã¹nxe³sxã³ a³lxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, a³lxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxi³sxã³ yxau²sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹li¹.

10 Txa²wãn³txa², i³kwa³na³nx2ta¹jau³xai²na² sa²yo²wet1sah²lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²a³lxi²nx2ta¹jau³xai²na² yxau²xai³yah³lxi³nhĩ³nxa¹lxi¹. Txai²na² Txa²wĩ³na² wãn³txa² i³kwa³na³sa³jau³xa² sa²yo²we¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³,

Txa²wĩ³na² a³lxi²sa²jau³xai²na² yxau²sa²tẽ³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Jã¹nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹.

11 Txa²wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. i³ka³li³si¹nx2ta¹jau³su², nxe³nx2ta¹i¹. Txai²na² kãin²ka³lih³sxã³ yxau²xai³khai¹nxe³na¹kxa² yã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su², nxe³nx2ta¹i¹. 12 Txa²wãn³txa² i³kwa³na³nx2ta¹jau³xa²sa¹:

“A³lxi²waun¹nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹” Txai²li² a³lxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹kxa²yã¹nxe³nhat1ju³yah³lxi³hẽ¹li¹”

13 A³lxi²khai³yhu¹ju³ta²sa¹, txa²ka³te³na² wi¹la¹tãu³a¹ ã³sxã³ txa²yã³lxa³nãu³ i³nxai²na² ya³lu²kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ju¹tai²na², a³lxi²khai³yhu¹ju³ta³la³ te²ju²hẽ³li¹.

A³lxi²yhu¹ju³ta³la³, ã²la² wi¹ju³ta³la³ yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. 14 Jã¹nxa¹jau³su², i³kwa³na³nx2ta¹jau³xa² a²ha³kxa¹ sa²yo²wet1sah²lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²yã³lxah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

15 Hĩ¹na²: “Txa²yã³lxi³nãu³xa²” Nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Kxãn³su²: “Kwa²wa³ka³li³lo³kxi²sah²lxin¹te²nãu³xa²”

Nxe³nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² nxe³nx2ti³nxa³lho³li¹. Kwa²wa³ka³li³lo³kxi²kxai²nãn²tu³,

a²sũ³na² ha³lo²la³ a³la³kxi²nũ¹ti³he¹xai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, wxã²na² txa²ha³lo²a² a³la³kxah¹lxi¹lxi¹. 16 Hai³txi³

wxa²yu³tai²li² ka³na³ki² i²sxã³ ã³yũ³so¹sah¹lxan³tai¹ti²ti¹.
 Yxã¹ta¹, Txai²na¹xai²na² i²sxã³ ã³yũ³so¹nxa²ta¹tai¹ti²ti¹.
 i²sxã³ ã³yũ³so¹nxa²ta¹ka³tu³, ha³lo²a² wi¹ju³ta²
 kã³sa²tẽ³si¹nx2ta¹jau³su² i³ka²lat1so¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹.
 Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, a²yain³txa²ki³a² wi¹ki³i²txi³hũ³nxe²
 wi¹kã³yah³lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³ a²yain³txa²ki³a²
 wi¹te²ta³ki³a² ã³kho³txa³kxe³su² wi¹lxi³yxau³ki³ai²la¹wi¹.
 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², wxa²wi¹kã³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 wi¹kã³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su²
 i³ka²lat1so¹nx2ta¹ka³tu³ hxi²kan¹txi³lo³txa²lxa¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²yen³kxa² Txa²wĩ³na²
 i³wã³txain¹yah³lxin¹kxa² a²yo²ha¹kxa¹, txa²i³lxa² i³yĩ¹li²sa²sxã³
 i³wã³txain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ũ³hũ¹nx2tain¹tu¹wi¹.
 Jã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su² i³ka²lat1so¹nxa²lxa¹tai¹ti²ti¹.
 17 Jã¹nxa¹jau³su², a³lxi²waun¹nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³na¹jau³xai²na² i³kwa³na³nx2ta¹i¹.

“Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.”
 Nxe³jau³su²

18 Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yuh³xan¹ta³ko³tan¹tũ³ka³txa²
 ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³ka³txa² yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹na³li¹.
 Nxe³ju³ta² hxi²waut3ta³kxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nxe³tũ³ka³txa²
 kxã³su² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹.
 Sai¹nha²kxai³, jã¹nxe³nx2tain¹na³li¹. Yãn³tai²na²,
 yxo²kwĩn¹kxi¹nx2txai¹nxa³ta³lxa² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹.
 19 Wxa²yu³tai²li²: “Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sa¹xã¹.”
 Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, a³lxi¹nx2tai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 “Hã³xa¹, txa²wã¹nũ³ka³txi³sain¹na³li¹. A³lxi²ki³tu¹wi¹.”
 Nxe³nx2txai¹nhĩ³nx2na³li¹. Yxã¹ta¹, wxã²na²
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sah¹lxa³lxi¹. Txai²na²
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txa² ã³sa²hait1so¹nx2ta¹ha²kxai³
 txa²nũ³ka³txi³sah¹lxi¹lxi¹. Nxe³nx2ta¹tai¹ti²ti¹.
 Nxe³ha²kxai³, yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹na³li¹. 20 Txa²wãn³txa²,
 i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³na¹jau³xa²sa¹: Kwa²wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te²
 i³nxai²na² kũ³we²ki²la² hxi²kan¹yah³lxa³lxi¹.
 Sũ³nu²na¹xai²na² so¹lxi³ ã²la² hxi²ka¹na¹wi¹. Yxã¹ta¹,
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² Sũ³nu²na¹xai²na²
 ha³ta³nxãn²txi³ ko³nxe³ju³ta² so¹lxi³ kã³kxi²sain¹to³tai¹ti²ti¹.
 Ai¹nha²kxai³ kwa²wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te² i³nxãn²txi³
 jã¹nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Jã¹nxain¹kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txa²
 sa²yo²ã³sain¹to³tai¹ti²ti¹. Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²wãn³txain²txi³
 sa²yo²ã³nx2tain¹tu¹wi¹. 21 Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu², Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²

ĩ²ain¹tũ³ka³txi³sxai¹nxa³wi¹. ĩ²ai¹nxa³jau³su²
 yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³, jã¹nxe³sxã³, Txai²li²
 sa²hẽ¹ta²lxa¹kxe³su² yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹nũn³tu¹wi¹,
 txa²sa³wi³ha³lxi³sah¹lxi¹nha²kxai³lu¹. 22 A²nxe³tũ³ka³txai²na²,
 wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³ye³kxai¹na¹tai¹ti¹tu³wi¹. Na¹kxan²ti³
 sa²yxo²ã³sa²sxã³ kō³nxe³ti³ kãi³ai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹.
 Ain¹ka³tu³, Txa²wĩ³na² ě¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
 “Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² ã²la² kãin² kō³nxe³ti³
 kãi³ain¹tũ³ka³txai²la¹xã¹.” Ain¹na³li¹. A²nxe³tũ³ka³txai²na²
 wxã³sxã³ Txa²wãn³txa² ĩ³ye³kxain¹nxa³ke³la³te²kxai³,
 sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³ yũ³ai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. Ain¹ke³la³te²kxai³,
 hai³txi³ Txa²wĩ³nu²la³ kō³nxe³thin¹tũ³ka³txi³la³
 ĩ³yĩ¹lai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. 23 A²nũ²a² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹jah¹lo²su²
 kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³nãn²txi³ yxo²kwĩn¹kxain¹nũn³jah¹lo²su²
 hĩ³nx2na³li¹. 24 A²nxe³tũ³ka³txai²na², Txai²na² yxau³yain¹sxã³
 ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³ta² kãi³yain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 Ha³lo²a² a²nũ²a² ã³xa² hxi²kan¹txi³ kãi³ti³he¹nxa³kxa²,
 Txai²na¹xai²na² kãi³yain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 Yai¹na¹ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 Txain²txi³ ĩ²sai¹nha²kxai³, Txa²wĩ³nãn²txi³
 ĩ²yhai¹nha²kxai³ ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹. Ya³sain¹kxan²ti³,
 ã³ne³to³ti³he¹xai¹nhxai²nxa³tai¹ti²ti¹. ã³ne³to³hxai¹nxa³kxe³su²,
 hãi¹sxã³ Txain²txi³ yxo²kwĩn¹kxi²sai¹nha²kxai³,
 Txa²wĩ³nãn²txi³ yxo²kwĩn¹kxi²yhai¹nha²kxai³,
 yuh³xan¹ko³xan¹tũ³ka³txai²na² ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹.
 Ai¹nha²kxai³, Txa²wĩ³nu²la³ kō³nxe³thin¹tũ³ka³txa²
 ĩ³yĩ¹lain¹tu¹wi¹. “Kō³nxe³thin¹tũ³ka³txi³khaix1syah¹lxi¹lxi¹.”
 Ain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³na² wi¹lhin¹khaix1jah¹lai²la¹i¹.
 Ain¹jut3su², yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² wxã³sxã³,
 ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³ta² kãi³yain¹nxa³ke³la³te²kxai³,
 txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³hain¹nxa³ke³la³te²kxai³,
 tũ¹ka³txai²na² ĩ²sai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. Sai¹nxa³ke³la³te²kxai³,
 sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³ yũ³hĩ³nx2nxa³i¹. Ai¹nha²kxai³,
 hai³txi³ Txa²wĩ³nu²la³ kō³nxe³thin¹khai¹nxe³tũ³ka³txi³la³
 ĩ³yĩ¹lai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. “Tũ¹ka³txai²na², hai³txi³
 txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta³la³ ĩ³yau¹ũ³hain¹nxa³hẽ³na¹. Nxe³ha²kxai³
 sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³ yũ²nxa³xã¹.” Txa²wĩ³na² ai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 Yxãn¹ta¹, nxe²nxa³i¹. Tũ¹ka³txai²na² ĩ²sain¹kxan²ti³
 yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹. 25 Yxo²kwĩn¹kxi²sain¹sĩn¹ju³tai²na²,
 kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 a²ha³teḡ³nxã³nxãn¹jau³xau³hxai²tẽx1tã² e³te³nah¹lxi¹:
 “Txai²na¹xai²na², hãi¹nxe² wain³txi³ kãi³yai¹nhxai²na¹hẽ³li¹.
 Na¹kxan²ti³, kwa²hãi¹nxe² yxo²kwĩn¹kxi²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹.”
 Kxã³nxãn¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,

kwên¹ta²na² nxe³jau³xau³hxai²têx¹ jã¹nxe³sxã³,
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² yxo²kwîn¹kxi²sain¹to³hxai²ta¹ti²ti¹,
kwên¹ta²na², kxã³nxãn¹jau³xa¹ a²ya³la³tu³ ta³lu²nain¹na³li¹.

26 Yxãn¹ta¹, ĩ²ũ¹nx2ti³jah¹la², A²ya³la³tu³jah¹la²,
A²yãu³ka³jxah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la²
a²si³yxau³kax3khai³xa², Txa²wĩ³nai²la¹i¹. Txa²wĩ³na²
a²yen³nãu³a¹ a³li³sxã³ ai³sxã³ tĩ³nx2tain¹tu¹wi¹. Ain¹ka³tu³,
A²ya³la³tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Txai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ³hain¹ya³sa³tu¹wi¹. 27 Ai¹nha²kxai³, wxãi²na²
sa²kxai³lu² te²yã¹nxe³sxã³ Txai²na², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ³hain¹ya³sah¹lxin¹tu¹wi¹, a²wi¹lhĩ¹na² kxãn³su²
ãn³si³tẽ³kxi²sah¹lxi³to³hi¹nha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16

1 – Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ye³jen¹nãu³a¹,
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² ye³khãuh³lxa³ti³nx2tain¹tu¹wi¹.
Nxe³tãu³a¹, ĩ³yxaih²kxi²sah¹lxi³sxã³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹ju³ta²na²
ã³na¹sah¹lxin¹kxa²yan³ti³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
Kwên¹ta²na², ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³ta³lxa¹ wãn³txai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. 2 Na¹ka³tu³, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nũ²kxain¹thĩ³na² ã³wih¹yah³lxin¹ju³ta² Ju³te²a²
nũ³ka³txa² ũ³nhũ³sa²tã³ha³lo²sai¹xi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, ha³na³ka³lxĩ³ yxan¹nãu³a¹ ha³lo²a² ã²la²
ko³nxe³ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³hĩ¹nãu³u¹ta²na²
a²nũ²a² ĩ³su²lhã³nx2tain¹kxai²nãn²tu³, a²ẽ¹nãu³a¹
ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxĩ¹: “Jah¹lai²na² ko³nxe³thin¹jah¹lai²la¹xã¹.
Na¹ha²kxai³ ĩ³su²lhã³ai¹na¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta² kãĩ³si¹sa²jau³su²
ĩ³su²lhã³ai¹na¹xã¹, a²nũ²ai²na²sã¹.” Nxe³nhain¹tu¹wi¹.
3 Ko³nxe³ti³ kãĩ³kxi¹nx2ti³ju³ta³nũ³a², Txa²wĩ³nãn²txi³
ĩ²ai¹nxa³kxe³su², Txain¹txi³ ĩ²sai¹nxa³kxe³su²,
ko³nxe³ti³ kãĩ³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. 4 Yxãn¹ta¹,
hĩ¹na² ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³ta³lxa² wãn³txai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ha³lo²a²
hau³kon³na³na¹ nxe³ye¹nx2ti³kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txai²na²
ain³kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. “Ha³lo²ai²na² kxã³nxa²
Je³su²jah³la² ĩ³hen³txi³nẽ³na²hẽ³na¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹.
Wãn³txai²na² a²wi¹lhĩ¹nhĩ¹nai³tã² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³nxa³ta¹ti²ti¹,
yxau³ya³nx2ta¹ha²kxai³lu¹.

Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

5 Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² ĩ³te³la¹i¹. ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na²
yxau³tãu³a¹ ĩ³te³la¹i¹. Na¹jau³xai²na²: “Ĩ³h¹nũ¹la³
ĩ³te³lin¹ji¹?” Nxe³sah¹lxa³lxĩ¹. 6 Yxãn¹ta¹ wãn³txai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² wxa²ẽ¹nãu³a¹ kãĩn²

ĩ³āin²txi³nx2ti³na³li¹. 7 Nxe³kxan²ti³, a²ya³la³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
 Txa²xī³na¹ju³ta³nū³a² wi¹lxon³kxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³su² ĩ³te³la¹i¹.
 Īn²nxa³kxai²nān²tu³, hai³txi³ Hxi²nū¹nx2ti³jah¹lo²la³
 wxā³ye¹nx2ti³xa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ ĩ³na¹kxai²nān²tu³
 ĩ³sa²si¹hā³ūh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³
 ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹. 8 Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³,
 wxā³ye¹nx2ti³kxai²nān²tu³, Hxi²nū¹nx2ti³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 wān³txa² yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na²
 ĩ³yū²kxain¹tu¹wi¹. Ha³na³ka³lxi³ a²ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹ju³tain²txi³ ĩ³yū²kxai¹nha²kxai³, ha³na³ka³lxi³
 txa²wai³na¹ju³ta² ĩ³yū²kxai¹nha²kxai³, ha³na³ka³lxi³
 a²nū²a²: “Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²kwīn¹kxi²na¹nhā¹.”
 Nxe² yxau²xai³te²su² kxai²nān²tu³, yxan¹nāu³a¹
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹lain¹sxā³
 ĩ³wai¹tain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²nū³ain²txi³ ĩ³yū²kxai¹nha²kxai³
 ain¹tu¹wi¹. 9 Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na²
 yxo²i²ti³hex1sa²tū³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Yxo²i²sai¹nxa³ju³tain²txi³sxā³
 ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta²la²na³li¹. Nxe³jau³xai²na²
 Hxi²nū¹nx2ti³jah¹lai²na² ĩ³yū²kxain¹tu¹wi¹. 10 Jā¹nxe³sxā³
 ha³lo²ai²na² yxau³na¹hī¹na¹ txa²wai³na¹ju³ta² a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ū³hai¹nhxai²na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹, ye³jen¹na²
 Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ ā³nxī³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, wxāi²na²
 sa²kxai³lu¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹, ĩ³na¹kxa²si³yo³na¹
 Sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²ai²na²
 ā³wxā³sxā³ wain³txi³ kāi³tu¹wi¹. Wain³txi³ kāi³a¹kxa²
 yā¹nxe³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na²
 txa²wai³na¹ju³ta² ĩ³yū²kxain¹tu¹wi¹. 11 Jā¹nxe³sxā³,
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² ko³nxe³thin¹ko³xai²nān¹tū³ka³txai²na²
 a²wa³kxēn³yah³la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² sa²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²kwīn¹kxi²khaix1jah¹lai²la¹i¹.
 Nxe³ha²kxai³, yxan¹nāu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tāu³a¹
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹lain¹sxā³
 ĩ³wai¹tain¹tu¹wi¹, Sa³ta³na²jah¹lai²na²su². Jā¹nxe³kxai²nān²tu³
 a²nū²a² ā³xa²ī²li³te²su²te²an²tu³: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 yxo²kwīn¹kxi²na¹nhā¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²lē¹.
 Yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³ti³
 ĩ³yī¹lain¹sxā³ ĩ³wai¹tain¹nūn³tu¹wi¹. Jā¹nxe³ju³ta³nū³a²
 Hxi²nū¹nx2ti³jah¹lai²na² ĩ³yū²kxain¹tu¹wi¹.

12 Wān³txa² ka³lxa¹jau³xa² wā³kon³na³li¹. Yxān¹ta¹, hī¹na²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ti³nxa³lho³li¹. ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³, wxāi²na²
 e³nxū¹sah¹lxi³hī³nx2nxā³lxi¹. 13 Yxān¹ta¹, A²yāu³ka³jxah¹la²
 A²ya³la³tu³jah¹la² wxā³ye¹nx2ti³kxai²nān²tu³, a²ya³la³tu³jau³xa²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ū³ta³lu²ni¹nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² e³jau³xa²

hai³txi³ a²ẽ¹nãu³a¹ ãn³si³wxe³jau³sxa³i¹. A²wãn³txa² Txa²wĩ³na²
ain³kxi²sa²so¹kxi²jau³xa² so¹lxi³ A²yãu³ka³jxah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³ye³ya³nx2ti³tu¹wi¹. Ya³nx2ti³kxai²nãn²tu³,
ha³lo²a² yxan¹nãu³a¹ ai³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wi¹.
14-15 A²nxe³jah¹lai²na², txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ĩ³yau¹ũ³hain¹tu¹wi¹. Nxe³te³lhxã³, txa²ẽ¹nãn¹jau³xa²
txa²wi¹lhi¹na¹jau³xa² ain³kxi²sa²so¹sxã³ wxa²yu³ta²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta², Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa²
yxo²ha³kxa¹ txa²ẽ¹nãn¹jau³xai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³,
txa²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² ain³kxi²sa²so¹sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wi¹.
Ya³nx2ta¹i¹.

“Ãin²ti³nx2ti³kxan²ti³ ã³yat1sxã³ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²
16 Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹.
Sah²lxan³kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nũn³tãu³a¹
ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ²li³te²a² a²sa³wi³ha³lxi³lo³kxa²
wãn³txi³kxai³lu¹, ha³na³ka³lxi³ ĩ³ye³kxi²lã³yhain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹nxe³jau³tã³ ĩ³ye³te²sin²ta²ku²: “Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹
ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nãn²tu³. Hã²wxãn³txa³
ye³jen¹nũ³tãu³a¹ ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³khai³xa² kō³kĩ³sxa³ha²kxai³, wãn³txa² yau³xã³xa²:
“Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ na¹i¹.”
Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa² kō³nũn³kĩ³sxa³ha²kxai³,
kĩ³nhai¹. 18 Jã¹nxe³sxã³, jah¹lai²na² wãn³txa²: “Jũ¹nxe³
ye³jen¹nãu³a¹.” Nxe³nẽ³lain¹ten¹ti¹. Nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³a¹ ĩh¹nxe³jau³tã³te²sin²ta²ku² kĩ³nhai¹.
Je³su²jah³la² ĩ³wã³txi³sain³ti³ten³kĩ³tã³li¹. Nxe² ha³na³ka³lxi³
yxau³sxã³ nxe² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹kxan²ti³,
hã¹nxe³sxã³ kōn³ton³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Yxãn¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³ye³lain¹jau³xai²na²sa¹:

– wãn³txa² kō³kĩ³sxa³nhai¹. ĩ³wã³txi³sain³ti³ten³kĩ³nhai¹.
Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² a³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³la² wãn³txa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wãn³txai²na² a²si³yxau³tãu³a²
ĩ³wã³txa³kxi²nhyah¹lxin¹tai¹. Txa²wãn³txai²na²: “Jũ¹nxe²
ye³jen¹nãu³a¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nãn²tu³,
hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nũn³tãu³a¹ ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.”
Nxe³nx2ta¹ten¹ti¹. Nxe³na¹jau³xai²na² ĩ³wã³wã³ta³kxi²nhyah¹lxin¹tai¹.

20 A²ya³la³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txa²li² ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹.
Na¹kxa²si³yo³na¹, wxã²na² hxi²yen³txi² nãn³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Au³ti³ ãin²ti³nx2ti³tu¹wi¹. Yah³lxin¹ta¹, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txa²
ĩ³ka³li³hain¹tu¹wi¹. Nain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
nãn³yah³lxin¹kxan²ti³, ãin²ti³nx2ti³ju³ta² ha³na³ka³lxi³

ãñ³yãt1sxã³ ã³ka³li³yhah³lxin¹tu¹wi¹. 21 Wxa²ha³lo²a²
 nxe³jut3sũ³ju³ta²sa¹: Txu¹ha² wẽ³nhi³sxã³ a³li³lah¹te³lhxã³
 nx2na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, ã³h³khaix1yain¹te²jai¹ti²ti¹.
 Kxãn³su² na³na¹, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹, wẽ³sa²
 a³li³lah¹ju³ta³nũ³a²su¹, te²jai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹ wẽ³sa²
 a³li³lah¹ta³lun²kxai²nãn²tu³, ã³hũ¹nẽ³kxai²nãn²tu³, kãin²
 ka³lih³khaix1nxe³te²sẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³, ãin²ti³ju³ta²kxai³
 ne³wã²nẽ³te²sẽ¹li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²yxau²xai³lah³lxin¹tu¹wi¹.
 22 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hĩ¹na² sa²kxai³ au³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹
 ãin²ti³khaix1yah³lxin¹lxĩ¹, txa²xĩ³na¹ju³ta³nũ³a²su¹. Yxãn¹ta¹,
 ã³wa³li² ã³xi²sxã³ a³ti¹xi²nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ka³tu³,
 ã³yhu¹kĩ³tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹, ã³ka³lih³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Ka³lih³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Wxa²ka³lih³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 hxi²kan¹txi³a²nũ²a²ã³xa²so¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹.

23 Nxe³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 ã³hũ¹nx2ti³tãu³nũ³ã¹hai³txi³wãn³txi³la³ã³wã³txi³sah¹lxan³tho³li¹.
 “Wãn³txai²na² ã³h¹nxe²a²si³yxau³tãu³su²ji¹ku¹.” Sah²lxan³tho³li¹.
 A²ya³la³tu³ ã³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. A²yen³kxa² ã³li³te²la³ Txa²ĩ³lxa²
 ã³yĩ¹li²sa²sxã³ Txa²wĩ³na² ã³wã³txain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 ã³yhen³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. 24 A²si³ta³lo³nãu³hĩ¹nãn²tu³,
 Txa²wĩ³na² ã³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³ Txa²ĩ³lxa²
 ã³yĩ¹li²sa²sxã³ a²yen³kxa² ã³wã³txi³yah³lxĩ³to³hxai²nxã³nhẽ³li¹.
 Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² Txa²ĩ³lxa² ã³yĩ¹li²sa²sxã³, Txa²wĩ³na²
 ã³wã³txi³sxã³ ã³ye³kxi¹txain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 ã³yhen³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, kãin²
 ka³lih³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na² ã³sen³sai¹ain¹sxã³
hxi²kan¹jah¹lo²su²

25 A²wi¹lhĩ¹nãn²tu³, kxãn³su² wãn³txa² hãĩ³jau³xa²
 so¹lxĩ³ ã³ye³kxi¹nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, ha³lo²a²
 hau³kon³tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹, e³lẽ³na¹ ã³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Na¹kxai²nãn²tu³, wãn³txa² si³ka³kan³jau³xa² so¹lxĩ³
 ã³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wĩ³na² wãn³txa² si³ka³kan³jau³xa²
 so¹lxĩ³ ã³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wĩ³na² ã³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³
 ã³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. 26 A²nxe³tãu³ai²nãn²tu³, wxãĩ²nãn²ta³
 Txa²ĩ³lxa² ã³yĩ¹li²sa²sxã³ wi²ka¹ka¹nhe² Txa²wĩ³na²
 ã³wã³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na²
 hi²se³na² a³lxĩ¹nx2tain¹na³li¹. Nxe³nx2tain¹kxe³su²
 ain³kxi¹nx2tain¹ka³tu³, sa²hau³ko³nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³,
 Txai²li² sa²hau³ko³kxi¹nx2ti³si¹hai¹na¹jau³la³ Txa²wĩ³na²
 ã³ye³kxain¹nxa³kxan²ti³, sa²hau³ko³kxi¹nx2txai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 27 Jã¹nxa¹jau³su², wxãĩ²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²na¹xain²txi³
 a³lxĩ², Txa²wãn³txa²: “Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ a³li³sxã³

ha³lo²ai²na² wxã³na¹hẽ³li¹.” Nxe³na¹jau³xai²na² yxo²i²i²
 nxe³sah¹lxi³hxai¹nhẽ³li¹. Sah¹lxi¹nha²kxai³ Txa²wĩ³na²
 a³lxi¹nx2tain¹na³li¹. 28 Jã¹nxa¹jau³su² a²ya³la³tu³ Txai²li²,
 Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ a³li³sxã³ ha³lo²ai²na² wxã³na¹hẽ³li¹.
 Na¹ha²kxai³, hĩ¹na² ha³lo²ai²na² a³li³sxã³ Txa²wĩ³na²
 yxau³tãu³a¹ĩ³na¹tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Hã³xã¹. Kwên¹tai²na² si³ka³ka³ni³ e³nhi¹lxi¹. Hai³txi³
 hãĩ³jau³la² e³sĩn¹nxã³lxi¹. 30 Kwên¹tai²na² ain³kxi¹nx2nha¹nhai¹.
 A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi², a²nũ²a² ě¹nãn¹jau³xa²
 ha³tã³nxãn²txi³ a³la³kxi²ta³lu²ni², nxe³jah¹lo²su² nhi¹lxi¹,
 a²nũ²a² ã³xa² ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³kxan²ti³nũ¹. Nha¹ha²kxai³,
 Wxa²si³yxau³te²khai³xa² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³ai²la¹xã¹.
 Nxe³nhĩn¹ju³ta² hĩ¹na² yxo²i²nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
 ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— “Hĩ¹na² yxo²i²nxa²nha¹nhai¹.” Nxe³sah¹lxi¹lxi¹.

32 Yxãn¹ta¹, txa²wãn³txai²na² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ha³lo²a²
 nxe²xai³tu¹wi¹. Hĩ¹na² ai²na³li¹. Wxa²nũ³ka³txai²na²
 ã³nih³sxã³ ĩ³hax3te¹hax3ten¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Sxi²khai³xa²
 ãn³kẽ³nã¹la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,

Txai²na² so¹lxi³ nũh¹ yxau³na¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, nũh¹
 yxaun²nxa³lho³li¹. Txa²wĩ³na² whãĩ²na¹ yxau³kxi²sa³tu¹wi¹.

33 Txa²wãn³txai²na² hãĩ¹nxe³ti³xa² ĩ³yaũ¹ũ³nx2ta¹i¹.
 Yxo²i²sa²sxã³, wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ ã³nhãu²no³si¹nx2ta¹jau³su²
 e³kxi¹nx2ta¹i¹. Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 yxo²kwĩn¹kxi²sain¹tũ³ka³txi³sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³,

ha³lo²ai²na² yxau³yah³lxi¹nhĩ¹na¹ye³khãuh³lxa³ti³nx2tain¹tu¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹, Txai²na² ãn³sen³sai¹ain¹sxã³ ã²la² hxi²kan¹khai¹nxa¹i¹.
 Na¹ha²kxai³, wxãĩ²na² hxi²ka¹ka¹nhe² yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Je³su²jah³la² wãn³txa², a²sa³wi¹ha³lxi³nãu³xa² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².

17

Je³su²jah³la² A²wĩ³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ wãn³txai²na² ĩ³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ o³sĩ³nãu³a¹ sa²yxo²ka²la¹nha²sxã³
 ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wĩ³na², nxe³txi¹. Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³, wxa²wẽ³sa³na¹xai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sẽ¹li¹.
 Wxi²kin³ti³to³nĩn¹kxa² yã¹nxe³ kãĩ³ti³hit1sẽ¹li¹.
 San¹kxai²nãn²tu³, wxi²kin³ti³to³nĩn¹kxa² yã¹nxe² kãĩ³a¹tu¹wi¹.
 Na¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Wĩ³na² ĩ³nxai²na²
 sa²nẽn¹kxi¹nxain¹tu¹wi¹. 2 A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 a²wa³kxẽn³tã³ ti³hit1san¹tai¹ti²ti¹. Sa¹nha²kxai³, a²nũ²a²

Wĩ³nu² ĩ³nxai²na² ũ³hũ¹san¹kxa² yxo²ha³kxa² so¹lxi³
 ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Si¹san¹jau³su²,
 ti³hit¹san¹tai¹ti²ti¹. ³ A²nxe³ju³ta²su¹: A²nũ²a² wi¹lĩ²nẽ³lhxã³
 sa²yo²we¹tẽ³te²su² kxai²nãn²tu³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 yxau²xai³te²su² hĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu³,
 wxãin²txi³ Sũ³na² Si³yxau³kat3su² te² ĩ³nxãin²txi³
 hãĩ¹nxe²te² ĩ³nxãin²txi³ wi¹lĩ²nxa²sxã³ sa²yo²we¹txai¹ni²,
 Txai²na¹xain²txi³ Je³su²jah³lo²na¹xain²txi³ Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3sa²sxã³ ĩ³sa²si¹hã³san¹kxah³lo²na¹xain²txi³
 wi¹lĩ²sa²sxã³ sa²yo²wet1sai¹ni², nẽ³lain¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na²
 wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lai¹nhĩ³nx2na³li¹. ⁴ Txai²na¹xai²na²,
 wxa²wa³ka³li³yu³ta² ũ³hũ¹san¹ju³ta² kãĩ³ta³lu²na¹te¹ni²ti¹.
 Na¹ha²kxai³ wxi²kin³ti³to³nĩn¹ju³txai²na² a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹
 ĩ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. ⁵ Wĩ³na², nxe³ti¹.
 Jũ¹nxe³ ye³jen¹nãu³a¹ wxa²yaun¹tãu³a¹ ĩ³xi²na¹tu¹wi¹.
 Na¹ka³ty³, wxa²yen³nãu³a¹ yxau³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³ty³
 ne³hĩ¹na¹ wxi²kin³ti³to³ti³hit1sẽ¹li¹. Yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
 yũ³ti³he¹nxe²nxa³hĩ¹nãu³u¹tai²na² wxi²kin³ti³ton³ki³kaix1
 jã¹yxã³sẽ¹li¹.

⁶ Txã²nũ³ka³txi³su² ũ³hũ¹san¹tai²ti²ti¹. A²nũ²a²
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² ã³yã³nhai¹tã³nũ¹san¹tai¹ti²ti¹.
 A²nxe³tũ³ka³txã² a²wi¹lhĩ¹na² wxã²nũ³ka³txi³sin¹tai¹ti²ti¹.
 Hã²wxã³txã³ ũ³hũ¹san¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³,
 hĩ¹na² txã²nũ³ka³txi³su² na³li¹. Wxã²yo²wãn³txã²
 ain³kxi²so¹sxã³ sa²yo²we¹txain¹tũ³ka³txi³su² ai¹nhxai²tai¹ti²ti¹.
 A²nxe³tũ³ka³txã² so¹lxi³, hxi²kan¹khai¹nxĩn¹ju³ta²
 ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tai¹ti²ti¹. ⁷ Wĩ³na², nxe³txi¹. A²yen³kxa²
 ũ³yhen³kxi²san¹kxa² yxo²ha³kxa¹ wxã²yen³kxi³su²
 hxai²tai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xai²na² txã²nũ³ka³txai²na² hĩ¹na²
 a³la³kxain¹na³li¹. ⁸ Wxã²wãn³txã² ũ³hũ¹san¹jau³xã²
 ĩ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Ai¹na¹ha²kxai³,
 a³la³kxain¹na³li¹. A²nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi²so¹kxi²sa²sxã³
 a²ẽ¹nãu³a¹ sa²wi¹nhain¹to³tai¹ti²ti¹. Sai¹nha²kxai³,
 Wxãĩ²na² txã²si³yxau³kat3sin¹jau³su² ain³kxi²nha², Wxãĩ²na²
 ĩ³sa²si¹hã³san¹jau³su² ain³kxi²nha², txã²nũ³ka³txai²na²,
 sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹.

⁹ Txã²nũ³ka³txai²na² so¹lxi³ sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Hai³txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³la³
 yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³i¹. Yxãn¹ta¹ txã²nũ³ka³txai²na²
 so¹lxi³ ũ³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹.
 Wxã²nũ³ka³txi³su² nũ³nha²kxai³ ya³nxa²ha¹i¹. ¹⁰ Txã²nũ³ka³txã²
 wxã²nũ³ka³txi³sah¹lxi¹nha²kxai³, wxã²nũ³ka³txã² sa²kxai³lu²
 txã²nũ³ka³txi³su² nha¹ha²kxai³, nxe³ki³te²jai¹ti²ti¹.
 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², e³lẽ³na² yxau³sxã³

wi¹kāi³yxau²xai³lain¹na³li¹. Wi¹kāi³yxau²xai³la¹kxa²
 yā¹xain¹na³li¹. Ain¹sxā³, txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta²
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hain¹na³li¹. 11 Na¹ha²kxai³,
 Txai²na² i³xi²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, yxau³ya³nxa²ha¹tu¹wi¹.
 Ha³lo²ai²na² yxaun²nxa³lho³li¹. Na¹kxa²si³yo³na¹
 txa²nū³kā³txai²na² ha³lo²ai²na² nūh¹ yxau³ain¹tu¹wi¹.
 Wī³nāi³, hāi¹nxe² wi¹lhin¹khaix1jah1lāi³. Nxe³txi¹. Wxāi²li²
 nū³kxūn³khaix1te²sin¹jai¹ti²ti¹. Nxe³te²sin¹jau³su², a²nū²a²
 ū³hū¹san¹kxa² ha³lo²ai²na² nūh¹ yxau³ain¹tū³kā³txi³nū³a²,
 nū³kxūn³txi³ ā³non²ta³kxi¹tai¹nhē³li¹. 12 Yxau³yai¹na¹hī¹na²,
 a²nū²a² ū³hū¹san¹tū³kā³txai²na² ā³non²ta³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 Wxāi²li² nū³kxūn³khai¹nxi¹lxi¹. Nxi¹nha²kxai³,
 nū³kxūn³ti³hit1san¹kxe³su² ā³non²ta³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 Hai³txi³ a²ta³a² hxi²ka² sa²so¹kxi²nē³lhxā³ tū¹kxi²nē³te²la³
 yū²nxa³i¹. Yxān¹ta¹, ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³
 tū¹kxi²nē³na³li¹. A²nxe³jah¹la², kxā³nxai³tā² Wī³na²
 i³nxai²na² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹ti³hi¹tin¹te³nah¹lxi¹.
 “Jah¹la² i³xan³ta³kxai¹nīn¹ju³ta² yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹.”
 Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxai²tēx1ta² jā¹nxe³sxā³,
 ye³jen¹na²ka³na³ka³na³jah¹lai²na²so¹lxi³i³xan³ta³kxai¹nīn¹ju³ta²
 yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹. 13 Ye³jen¹na² yxaun¹tāu³a¹ i³xi²na¹tu¹wi¹.
 Yxān¹ta¹, hī¹na¹, yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² yxau³na¹hī¹na¹,
 txa²nū³kā³txai²na² a²yen³nāu³a¹ yxau³sxā³ txa²wān³txai²na²
 i³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Na¹kxai²nān²tu³, a²nxe³tū³kā³txai²na²
 ain³kxi²sain¹sxā³, wi¹lxon³kxi²ta³lun²sa²kxa²
 yā¹nxe³si¹hai¹na¹jau³su² e³a¹i¹. 14 Txa²nū³kā³txai²na²,
 Wī³na² i³nxai²na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 Ai¹na¹ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txai²na² hi²sen³su²
 yxo²kwīn¹kxain¹na³li¹. Yxo²kwīn¹kxi²sain¹kxa² yā¹nxain¹na³li¹.
 Nxe³ju³ta², Txain²txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txi³sin²nxa³ha²kxai³,
 txa²nū³kā³txain²txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txi³sai¹nxa³ha²kxai³,
 ya³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txai²na²
 yxo²kwīn¹kxi²sain¹sīn¹na³li¹. 15 Ha³lo²ai²na²,
 txa²nū³kā³txai²na² sa²so¹sxā³ ū³ho¹ain¹si¹nxa²ha¹jau³su²
 i³ye³kxi¹nxa²hxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹, i³lxi³thi¹nxa³jah¹la²
 a²si³yxau³ka³txa², Sa³ta³na²jah¹lai²na² txa²nū³kā³txai²na²
 ā³non²ta³kxi¹txai¹nhē³li¹. Ye¹nxa²ha¹i¹. 16 Jā¹nxa¹jau³su²,
 txa²nū³kā³txai²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txi³sai¹nxa³i¹.
 Txai²li² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txi³sin²nxa³kxa²
 yā¹nxe², ain¹nūn³na³li¹. 17 Ai¹nha²kxai³,
 txa²nū³kā³txai²na² sa²hait1so¹txain¹sxā³ a²ē¹nāu³a¹,
 wxa²wān³txa² a²ya³la³tu³khaix1jau³xa² ū³whi¹tai¹nhē³li¹.
 Wxāi²yā¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹ti³hit1txai¹lxi¹. Wxa²wān³txa²

a²ya³la³tũ³khaix¹jau³xai²la¹i¹. 18-19 Wxãi²na²
yuh³xan¹ta³ko³xai²na² ĩ³sa²si¹hã³san¹tai¹ti²ti¹. Jã¹xai¹na¹i¹.
Txa²nũ³ka³txai²na²su¹ na¹i¹. Na¹ha²kxai³, Txa²na²
wi¹lhi¹na¹i¹. Wxa²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kãi³te³lhã³ wi¹lhi¹na¹i¹.
Na¹ha²kxai³, txa²nũ³ka³txai²na² wi¹lhin¹si¹hai¹na¹jau³su² na¹i¹.
Wxa²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kãi³ain¹txai²li¹.

20 Ain¹kxai²nãn²tũ³, txa²nũ³ka³txai²na²ti¹ai²nãn¹tũ³ka³txai²na²
wxa²wãn³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³xa² ĩ³ye³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³ain¹jau³nũ³a², a²nũ²a² ã³xa² ain³kxain¹kxai²nãn²tũ³,
sa²yo²wet¹sain¹nũn³tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tũ³ nxe³tãu³a¹
Txa²li² sa²yo²wet¹sain¹tũ³ka³txi³nũ³ai²na² yo²ha³kxa¹,
hĩ¹na² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³su²,
nxa²ha¹i¹. Hai³txi³ txa²nũ³ka³txai²na² ti¹ai²nãn¹tũ³ka³txai²na²
so¹lxi³ sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³la³ ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³i¹.
21 ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹jau³xa²sa¹: Sa²yo²wet¹sain¹tũ³ka³txi³nũ³ai²na²
yo²ha³kxa¹ wi¹lĩ³we¹yhu¹khai¹nxe³sxã³ yxau²xai³lain¹te³lhã³
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ju¹ta² ten³khaix¹sa³nhai¹. Wĩ³nu²
ĩ³nxãin²txi³ nxũ²kwãi³yxau³sa²sxã³ wi¹lĩ³we¹sa¹nha²kxai³,
nxe²yxau²xai³kĩ³tã³li¹. Nxe³kĩ³sa²kxai³ nxe³kĩ³kxa²
yã¹nxe³sxã³ sa²yo²wet¹sain¹tũ³ka³txi³nũ³ai²na²
nxũ²kwãi³yxau³nẽ³lain¹sxã³ wi¹lĩ³we¹te³lai¹nha²kxai³
wi¹lĩ³we¹yhai¹nha²kxai³, nxe² yxau²xai³la³nhẽ³lain¹ju³ta³nũ³a²
ten³sa³nhai¹. Nxe³nẽ³lain¹ju³ta³nũ³ai²na²
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³ tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu²
ĩ²nẽ³lain¹sxã³ ĩ³ye³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹: “Hã³xã¹. Je³su²jah³la²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²khai³xai²la¹i¹.”
Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² wãn³txa²,
nẽ³lain¹tu¹wi¹. 22 Wxi²kin³ti³to³ti³hi¹san¹tai¹ti²ti¹
Nxe³san¹kxa² yã¹nxe³sxã³ txa²nũ³ka³txai²na²
wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tai¹ti²ti¹. Nai¹na¹ha²kxai³,
wi¹lĩ³we¹yhu¹sxã³ yxau²xai³kĩ³kxa² yã¹xain¹tu¹wi¹.
23 Na¹kxai²nãn²tũ³, sa²yo²wet¹sain¹tũ³ka³txain²txi³,
wi¹lĩ³we¹tain¹sxã³ yxau³kxai¹na¹ha²kxai³, Wxãin²txi³
wi¹lĩ³we¹san¹sxã³ yxau³kxi¹sa¹nha²kxai³, nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹.
Nxe³nẽ³lain¹kxai²nãn²tũ³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ²nẽ³lhã³ ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹: “Hai³yo¹.
Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxah³lai²la¹xã¹.
A²ya³la³tũ³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ Je³su²jah³lain²txi³, a³lxi²,
te²yã¹nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxain²txi³ a³lxi², ain¹na³na¹.”
Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txa² a²ẽ¹nãn¹jau³su², sain¹tu¹wi¹.
Ju¹ta² ten³sa³nhai¹.

24 Wĩ³na², nxe³txi¹. Ũ³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² kan²txi³
ãn³si³tẽ³la³kxi²sain¹ju³ta² ten³sa²nũn³nhai¹. Txa²nãn²tũ³

wxa²ha³lo²a² oh³xan¹ko³nãu³a² ha³lo²lot3sxã³ he¹a¹kxai²nãn²tu³,
 ãñ³si³tẽ³la³kxi²sain¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nhai¹. Sain¹kxai²nãn²tu³,
 txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² ãñ³hũ¹san¹kxa² ãñ²ain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ti³ten³sa³nhai¹. Ha³lo²ai²na² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
 ãñ³si³wxe³ti³he¹nxa³hĩ¹nũ¹tai²nãn²tu³ a³lxi²sa²to³hxain¹tai¹ti²ti¹.
 San¹jau³su² wxi²kin³ti³to³ti³hit1san¹tai¹ti²ti¹. Nxe³na¹ju³ta²,
 txa²nũ³kã³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ãñ²ain¹kxai²nãn²tu³,
 ka³lih³khaix1sa³tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹. 25 Wĩ³nãĩ³.
 Wain³te²si³yxa³ũ³kã³txãĩ³. Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tu³kã³txai²na²,
 hai³txi³ ãñ²nxa²tũ³kã³txi³sai¹nxa³i¹. Nxain¹kxan²ti³,
 Txai²na² wi¹ĩ²nxa²te²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³,
 txa²nũ³kã³txai²na² ãñ³hũ¹san¹tũ³kã³txai²na² yxo²ĩ²sain¹na³li¹.
 Sai¹nha²kxai³: “Je³su²jah³lai²na², Sũ³na² Si³yxa³tãu³a¹
 ãñ³sa²si¹hã³kxah³lo²su² na³na¹.” Sain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na²,
 txa²nũ³kã³txai²na² a³la³kxain¹na³li¹. 26 Txa²nũ³kã³txai²na²,
 hxi²kan¹khaix1te²sin¹ju³ta² ãñ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 Jã¹xai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² a³la³kxain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³ntũ³ a³lxi²san¹kxa² yã¹nxe²
 a³lxi²na¹nĩ¹ju³ta² yũ²na³li¹. Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ Txai²na²
 Wxa²tah²na¹xai²na² nxũ²kwãĩ³yxa³ai¹na¹ju³ta² yũ³nũn³na³li¹.
 Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

18

Ko³nxe³thin¹tũ³kã³txa² Je³su²jah³la² ãñ³sa²so¹ain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² wãn³txai²na²
 ãñ³ye³ta³lun²ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whãĩ²na¹
 ãñ³sa²si³wa³lu³lu²ne³kxi² ai³sãã³ tẽ³li³yhu¹sãã³,
 ãñ³nũ³kxa² Se³trõ²yau³xa² ãñ³yxo²ha³ti³sa²sai¹ain¹ka³tu³,
 sa³wxe³na² ãñ³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 A²nxe³ko³xai²na²,
 Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² a²kxã³nxa²,
 ye³ka³lxa¹txi³ ãñ³nho³hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹sãã³,
 wi¹ĩ²ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³sxa²
 Ju³ta²sah³la², sa³wxe³nai²na² wi¹ĩ²nũn³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹lai²na², ye³jen¹na², Je³su²jah³la² a²kõ¹kõ¹xa²
 hxi²ka² ãñ³yã³yũ²kxi²jah¹lo²nũ³su², ta¹hxai²hẽ¹la².
 3 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³ntũ³ti¹, Ju³ta²sah³lo²su² te²kxai³lu¹,
 fa³ri³se²a² nũ³kã³txain²txi³ ãñ³wã³txi², wã³nxĩn¹te²
 si³yxa³tũ³kã³txain²txi³ ãñ³wã³txi², ain¹te³nah¹lxi¹, so³ta²to²
 nũ³kã³txa² ãñ³nũ³so¹ain¹nũ²la² tẽ³sãã³ whãĩ²na¹ ai³nũ²la²,
 sa³wxe³nai²na² Je³su²jah³la² kwẽn¹tai²na² yxa³ko³xai²na²,
 ãñ³yau³son³kxi² ai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la², yu³lxa² kãĩ²te²a²
 ãñ³tẽ³i², lã³pi³ãu²tẽ³na² tĩh³na² sa²kĩ³kxi²nẽ³tẽ³nũ³a² ãñ³tẽ³i²,
 ya³wi³ta² ãñ³tẽ³i² nxe²xai³nũ²la², aun³ti² ãñ³yau³son³kxi²
 ai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na²

a²ê¹nāu³a¹, ha³lo²a² yxan¹nāu³a¹ ũ³hũ¹ain¹ju³ta³nũ³a²,
a³la³kxi²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxe³su² a³ya³tain¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– İh¹te²la³tã³ ten³yah³lxin¹ji¹? Je³su²jah³la² wãn³txa²,
ta¹hxai²hē¹la².

⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³ta²sah³la² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³la², Na³sa³re²thĩ³na² tøn¹jah¹la², ten³yah³lxa¹nhai¹.
Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hĩ¹na², Ju³ta²sah³la² hi²sen³su²,
Je³su²jah³la² kox¹ko¹xa² hxi²ka² ã³yũ³ain¹jah¹lo²nũ³su²
jah¹la², he¹yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Txai²la³na¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁶ Ain¹tãu³, nxe³jau³xai²na²,
Ju³ta²sah³lai²na² nũ³ka³txai²na² ain³kxain¹tãu³, ã³si³tu³kxa²
ai³sxã³, a²yu³hẽ³nãu³a¹ a³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁷ Ain¹ka³tu³, ãh¹
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– İh¹nxe³te³tã³ ten³yah³lxin¹ji¹? Ya³nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa², ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³:

– Je³su²jah³la², Na³sa³re²thĩ³na² tøn¹jah¹la² ã³ten³sĩ¹na¹nhai¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txai²li² Je³su²jah³lo²sa¹i¹. Ya³nx2ta¹ten¹ti¹.

Txai²na² so¹lxi³ ten³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, tũ³ka³txai²na²
ã³si³tẽ³kxi²sain¹tũ³ka³txai²na², hã¹nxe² ã³txain¹yah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
Ã³wa²to¹tain¹txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hē¹la².

⁹ Nxe³ju³ta², ha³la³je¹nai³kxai³ Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³sxã³
A²wĩ³na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

– Wĩ³nã¹: Txã²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ũ³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² tũ¹kxi²sa³kxa², yũ²nxa³lho³li¹. Hai³txi³
ka³na³ka³na³te²a² ha³tã³nxãn²txi³ tũ¹kxi²sa²nxa³lho³li¹.
A²yo²ha³kxa¹ he¹lain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³jau³xait³ jã¹nxe³sxã³, a²ya³la³tu³ hĩ¹na²,
Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wa²su¹wa²su¹
yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ a²sa³wi³sxa²
ka³na³ka³na³te²a² ha³tã³nxãn²txi³, so³ta²to² nũ³ka³txa²
ĩ³sa²so¹ain¹ju³ta³la³, yũ³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

¹⁰ Yxãn¹ta¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ĩ³lxi³ ã³xa²
Si³mãu²ah³lo²su² te²kxai³lu¹, yu³la² kãn¹ta³wxi²a²
sa²si³sai¹nha²sxã³, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³su²
jah¹la² a²sa³wi³sxa², a²ĩ³lxa² Mau²kah³lo²su²
nxe³jah¹la², txa²wã¹wi¹nẽ³tãu³a¹ a²ne³nxẽ³nãu³a¹
ĩ³ne³ĩ²lã³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³lai²na², ũ³si³wi²xi²nhat¹sa²nhē³li¹.
 Ā³nhe¹kxain¹txa³hē¹li¹. Txa²wi³na² ĩ³kwa³na³sain¹jau³xa²,
 ye³khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta³nũ³a² ĩ³kwa³na³sain¹na²hē³li¹.
 Nxe³sain¹jau³xai²na¹ sa²yo²ā³ti³ten³sa²nxā³nhai¹.
 Nxe³ha²kxai³, so³ta²to² nũ³ka³txai²na² ĩ³sa²so¹sain¹ju³ta³nũ³a²,
 hāi¹nxe² ā³txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

A³na²sah³la² ĩ³wā³txi³jau³su²

12-14 Ain¹ka³tu³, Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹jah³la²
 ĩ³kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, a²so³ta²to³ nũ³ka³txai²na²
 nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²so³ta²to³ nũ³ka³txa²
 nxe³ha²kxai³, ain¹sxā³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³ ĩ³sa²so¹sxā³
 sa²tai³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, sxi²ha² kāin²thi³na²
 tē³sxā³ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, wā³nxīn¹te²
 si³yxau³ka³khai³su² jah¹la² a²ĩ³lxa² Kai³fa²sah³la²
 a²kūx3ka³nai²na² a²ĩ³lxa² A³na²sah³la² a²sxi²ha² sa²kxai³lu²,
 tē³sxā³ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹sax3kūx1,
 ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³lūx1, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³su²
 jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ĩ³lxa² Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu¹,
 e³te³nah¹lxī¹:

— A²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxī³, Je³su²jah³lai²na²
 so¹lxī³ ya³lu²kxi²nē³ju³ta² wi¹na³li¹. Kai³fa²sah³lai²na²
 wān³txa² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xa²,
 ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² a²yo²wān³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³jau³su²

15 Nxe³nxa²ha¹te¹, so³ta²to² nũ³ka³txai²na² Je³su²jah³la²
 tē³sxā³ ā³nxai³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lain²txi³ Je³su²jah³la²
 a²si³tĩ³nha² u²lxī³ ān³si³tē³kxi², a²sa³wi³sxa² ā³xain²txi³
 Je³su²jah³la² a²si³tĩ³nha² ā³si³tē³kxi², ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³te²a² sa³wi³sxa² ā³xai²na², wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xa²
 wi¹lī²ain¹kxah³lo²su² to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹kxe³su²,
 a²sa³wi³sxa² ā³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na²
 ān³si³tē³la³kxi², wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² sxi²ha²
 wai²ha² yo²tā³lxa² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 16 Yxān¹ta¹,
 Pe²jah³lai²na² ha³lo²a² sxih²yo²a² ā³yo²wa³ti³kxi²sxā³
 yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³sxa² ā³xai²na²
 sa²kxai³lu² wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² wi¹lī²kxah³lo²su²
 te²kxai³lu¹, sxi²ha² a³li³ka³tu³, a²wāi²ta¹ka³lxa² sxih²yo²a²
 wxa²hau³ko³ta¹ka³lxa², a³ya³ti²sxā³ ĩ³ye³kxain¹te³na¹,
 Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹sxā³ tē³sxā³ whāi²na¹, sxi²ha²
 ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 17 Ā³wi¹hain¹ka³tu³, wāi²ta¹ka³lxa²na²
 sxih²yo²a² wxa²hau³ko³ta¹ka³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹,
 Pe²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Wxãi²na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit3sxan³ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, ki³han³jau³su²

ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹.
— Nxe²nxa³xĩ¹. Je³su²jah³la² a²sa³wit3sin²nxa³xĩ¹, txai²li¹.
Pe²jah³la²wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la².

18 Nxe³hĩ¹na², ha³lo²a² a³lx³khai¹x1yain¹ta¹hxai²hê¹la².
Nxe³ha²kxai³, wã³nxĩ¹te²si³yxau³ka³txa² a²sa³wi³ha³lx³nãu³xa²
nxe³ha²kxai³, so³ta²to² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
nxe³ha²kxai³, ain¹sxã³, ha³nxe²a² sa²ya³tain¹tãu³a²
ĩ³wa³nẽn³kxi²te³lhxã³ ã³nũ²kxa² yxau³ain¹ta¹hxai²hê¹la².
Nxe³ain¹tho³xa², Pe²jah³lai²na² sxa³yain¹sxã³
ĩ³wa³nẽn³kxi²te³lhxã³ sxa³yain¹nũn³ta¹hxai²hê¹la².

Wã³nxĩ¹te²si³yxau³ka³khai³xa² Je³su²jah³la² ĩ³wã³txain¹jau³su²
19 Nxe³nxa²ha¹te¹, wã³nxĩ¹te² si³yxau³ka³khai³xa²
wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:
— ĩ²sa³wi¹. Wxa²sa³wi³ha³lx³nãu³xai²na² ha³lo²a²
o²la³kxain¹ju³tain²txi³ ĩ³yau¹ũ³hi², wxa²wãn³txa², a²nũ²a²
yx²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxain¹to³hin¹jau³xain²txi³ ĩ³yau¹ũ³hi² nxe³sê¹li¹.
Ta¹hxai²hê¹la². 20 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, e³lê³na² yxau³sxã³
ĩ³ye³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Nxe³na¹ju³ta²sa¹, Ju³te²a²
nũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³nãu³xain²txi³, kxãn³su² yxau³sxã³
ĩ³ye³kxai¹ni², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ sxi²khai³xa²
yuh³xai²nãn¹thĩn³khai³xain²txi³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
ã³nũ²kxa² he¹ain¹tãu³ain²txi³, kxãn³su² yxau³sxã³ ĩ³ye³kxai¹ni²,
ain³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Hai³txi³ hãĩ³a² yxau³sxã³

ĩ³ye³kxain¹to³hxain²nxa³tai¹ti²ti¹. 21 Ĩ¹nxe³kxa²yan³ti³ta³,
Txai²na² ĩ³wã³txi³san¹ji¹? A²nũ²a² Txa²wãn³txa²
ain³kxi²sain¹tũ³ka³txa² ka³lx¹khai¹nxe³tũ³ka³txai²la¹i¹.
Ĩ³wã³txi³txai¹nhê³li¹. Tũ¹ka³txai²na² ã³ne³wxe³ain¹te²la¹i¹,
Txa²wãn³txa² ĩ³ye³kxai¹na¹jau³xai²na²su¹. Ta¹hxai²hê¹la².

22 Nxe³ka³tũ³ta¹, so³ta²to² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na²
ka³na³ka³na³jah¹la² hi²sen³su², Je³su²jah³la²
wxa²ne³su²lain¹ta¹hxai²hê¹la². Wxa²ne³su²lain¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Wã³nxĩ¹te²si³yxau³ka³khai³xa² hxi²kan¹khai¹jah¹lai²la¹i¹.
Yxãn¹ta¹, wxãĩ²lê¹. ĩ³lx³thi¹nxa³jau³xa² ĩ³ye³kxai¹ni¹lx¹.
Jã¹nxe³txa³hê¹li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹:

— On³sxã³ ĩ³ye³nxa³ke³la³te²kxai³ ĩ³yau¹ũ¹sê¹li¹.
Yxãn¹ta¹, wi¹lĩ³ye³a¹kxai²nãn²tũ³ ĩ¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
wxa²ne³su²lhan¹ji¹? Ta¹hxai²hê¹la².

24 Nxe³ka³tu³, A³na²sah³lai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² sa²tai³ki²ti³hi¹tain¹sxã³ i³sa²si¹hã³sxã³, Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹te² si³yxau³kã³khai³sa²nũn³jah³la² sa²kxai³lu², i³sa²si¹hã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² ã³ta³lo³hẽt¹sxã³ Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³jau³su²

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, hau³hau³kon³sxã³ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu², sax³nũn³sxã³ wã³nẽn³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta², a²nũ²a²nãu³xa², ha³nxe²a² yxo²ki³sa³nãu³a² kwa² yxau³ain¹te²nãu³xa², wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Wxã²na², Je³su²jah³la² sa³wit³su² nũ³nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txa² ki³ha¹ki²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

– Ti³hex¹te²txã³i¹. Hai³txi³ Je³su²jah³la² a²sa³wit³su²te²txa³i¹, txai²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Ain¹ka³tu³, wã³nxĩn¹te² si³yxau³kã³khai³xai²na² a²sa³wi³sxa² wãn³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Sa³wxe³nai²na² he¹yai¹nĩn¹te³nai¹ti²ti¹. Nxe³tãu³a¹, wxãn²txi³ i²i², Je³su²jah³lain²txi³ i²i², nxe³nx²ta¹tai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na² e³jah¹la² a²wã³tã³su²te²a², ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³ Pe²jah³lai²na² i³ne³i²lã³kxi²kxah³lo²su²ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ãh¹ i³ki³ha¹kxi²te³nah¹lxi¹:

– Hai³txi³ txai²li² Je³su²jah³la² a²sa³wit³sin²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ kwẽn¹ta²kxai³, ka³la³ka³la²a² i³yai²lxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² i³wã³txi³jau³su²

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² tẽ³sxã³, whã²na¹ Kai³fa²sah³la² a²sxi²ha² a³li³ain¹ka³tu³, a²nũ²a² Ro³ma²no² nũ³ka³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha² sa²kxai³lu² ã³tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la², i³yũ¹li²nxa³tã³lxa¹ ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, hã¹nxe³sxã³ sxih²yo²a² ã³yo²wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². ã³wi¹hai¹nxa³ju³ta²sa¹:

– A²nũ²a² Ro³ma²no² nũ³ka³txa² sxi²ha² ã³wih¹ki³sxa³lho³na¹. ã³wih¹sxã³, Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na² ãn³ka³li²wi²kxi²sxã³ he¹yain¹ki³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³hi¹te³kxa²yan³ti³su², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² a²yain³txa² hxi²kan¹txi³ i³yain³ki³sxa³kxa²yan³ti³su², ki³nhã¹. Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ta¹hxai²hẽ¹la². 29 ã³wi¹hai¹nxa³kxe³tu³, Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹te² si³yxau³kã³txa² sa²kxai³lu² a²i³lxa² Pi³la²jah³la² sa²kxai³lu², wa²li³sxã³ i³ha¹txain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³ju³ta² on³sxã³ kãi³ai¹nxa³lhai¹li¹, Je³su²jah³lai²na²su¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, İ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²na² ko³nxe³thin¹jah¹lai²la¹i¹. Ko³nxe³thin¹sxã³
kãi³to³hxa³ke³la³te²kxai³ ã³yũ³nxa²sĩ¹nhĩ³nxa²nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

³¹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ne³ka²sah¹lxĩ³sa²lxĩ¹. Je³su²jah³lai²na², sa²so¹jah³lxĩ³sxã³
a³li³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xu¹tai²na² İ³we¹jah³lxĩ³sxã³
wã²nxũ¹hain³nha²sxã³, jah¹lai²na² kãi³kxi¹txain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, İ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Jah¹lai²na² İ³ya²lu¹nha¹ju³ta² wain³sĩ¹nhĩ³nx2na³li¹.
Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹sa²sĩ¹nxa³nhai¹. Wxa²nũ³ka³txai²na²
İ³kwa³na³sah¹lxĩ³nhĩ¹jau³xai²na² a²nũ²a² su²lhã³nha¹ju³ta²,
hãi¹nxe² ã³sah¹lxĩ³to³sĩ¹nxãn³tai¹ti²ti¹. Wxa²nũ³ka³txai²na²
so¹lxĩ³, a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹te²a² hxi²kan¹txi³
su²lhã³ain¹sĩ¹nhĩ³nxa¹lxĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³,
ye³jen¹nãu³a¹ Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na² so¹lxĩ³ Je³su²jah³la²
İ³hxi²kĩ¹la³kxi²te³lhã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³² Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la², a²kxã³nxa² ha³lo²a²
a³la³kxi²ta³lun²kxe³tu³, İ³ye³te³nah¹lxĩ¹:

— Hi³sa³ka³txa² İ³hxi²kĩ¹la³kxi²sain¹sxã³ su²lhã³sain¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa² a²kxã³nxa², ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai³
jã¹nxe³sxã³ kwẽn¹tai²na² Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na²
Je³su²jah³lai²na² İ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³ain¹te³lhã³,
ta¹hxai²hẽ¹la².

³³ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
a²sxi²hai²na² ã³wi²xi²ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² İ³kaix1tain¹sxã³
İ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Wxãi²na² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta²
si³yxa³khaix3jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Pi³la²jah³la² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu²,
İ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Nxet3sã²lxĩ¹. İ³ye³kxi²san¹jau³xai²na², wxa²wãn³txi³khai³su²
ta³nxa², wa³ka³li³yau³su² ta³nxa², nxe³hĩ³te²la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— İ²sa³wi¹. Txai²li², hai³txi³ Ju³te²an¹jah¹lo²sin²nxa³i¹.
Nxe³ha²kxai³, İh¹nxet3sxã³ wxa²nũ³ka³txa²
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³ne³wxe³hĩ³na¹te²la¹ku², nxa²ha¹nhai¹.
Yxãn¹ta¹, wxa²nũ³ka³txain²txi³, wxa²wã³nxĩn¹te²
si³yxa³ka³ta²nãu³xain²txi³ ain¹sxã³, txa²hxi²kai²na²

ã³yũ³sya¹nxain¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³, ãh¹nxe³ju³ta³ on³sxã³
kãi³xã³thai¹li¹? Nxa²ha¹nhai¹? Pi³la²jah³la² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Nxe²nxa³i¹. Txa²ha³lo²a² i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹
yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²sxa³i¹.
Nxe³na¹ke³la³te²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ã³nhe¹kxain¹ti³hit1sĩ³na¹i¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² hxi²ka²
ã³yũ³sain¹kxa²yan³ti³su² nxe³hĩ³na¹i¹. Yxã¹ta¹, Txai²li¹
yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² hxi²kan¹te²lot3sai¹nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²na², hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³khai³sin¹tai¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²

wãn³txi³kxai³lu¹:

— “Hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³khai³sin¹tai¹?” Sa¹lxĩ¹.
Yxã¹ta¹, Txai²na¹xai²na², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²ya³la³jau³tu³
ĩ³yau¹ũ³hain¹si¹ha¹jau³su², yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
wxã³na¹hẽ³li¹. Jã¹nxe³te³lhxã³, txa²hã³ka³na² ẽ¹nãu³a¹
a³li³la¹ha¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³: “A²ya³la³jau³tu³ ten³sa³nha¹.”
A²nũ²a² i²li³te²su² nxe³kxai²nãn²tu³, Txa²wãn³txai²na²
ain³kxi²sain¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁸⁻³⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— A²ya³la³jau³tu³ a²si³yxau³jau³tu³, ãh¹nxe³te²la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² su²lhã³si¹hain¹jau³su² kwa³na³jau³su²

Nxe³jau³xai²na² i³ye³kxi²ta³lun²ka³tu³, Pi³la²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² wa²li³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³lai²na² ko³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³
su²lhã³si¹ha¹jau³nũ³su² hxi²ki³ye²nx2ti³xa³wi¹. Yxã¹ta¹,
wxa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² yau³son³na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
a²nũ²a² sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxai¹na¹tũ³ka³txa²
yũ²na³li¹. A²nxe³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², txai²na² sa²kxai³lu²
Pas²kwa²nxe³je³na³kxai²na² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxĩ³,
than²kxi²sa²tã³sxã³ sa²nũ¹xi¹nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
Hĩ¹na² jã¹nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Yã¹jah¹lo²ta³ than²kxi²sa²tã³sxã³
sa²nũ¹xi¹nx2ti³te³la¹ji¹? Je³su²jah³lai²na², Ju³te²a²
nũ³ka³txai²na² a²si³yxau³ka³khai³xai²na² than²kxi²sa²tã³sxã³
sa²nũ¹xi¹nx2ta¹ju³ta³nũ³a² ten³nxa²lxi³xa³ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴⁰ Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, kãin²
ĩ³wxan¹te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³lai²na² ten³ti³hex¹sa²sîn¹nxân³nhai¹. Yxân¹ta¹, Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ ten³sa²sîn¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la². Yxân¹ta¹, Ba³ra³ba²sah³la² kâi³su²lhã³jah¹lo²su² ta¹hxai²hê¹la².

19

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² î³kwa³na³ka³tu³, Je³su²jah³la² sa²so¹sxã³ î³ta³lo³wai¹ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hê¹la².

2 Ain¹ka³tu³, so³ta²to² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wai³lxa² so¹sxã³, wxa²xu³kxain¹sxã³, Je³su²jah³lai²na² a²ne³ka² ũ³nhe³hên¹kxain¹ta¹hxai²hê¹la². Ain¹ka³tu³, wã²la² sau¹saun¹ka³lo³a² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³txa² ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³hũ³ka³lo³a² ũ³whi²kxain¹ta¹hxai²hê¹la².

3 Ain¹ka³tu³, ã³ya³son³kxain¹ka³tu³, î³sa²nên¹kxi²ki³lxot³sxã³ î³wai³ka³si³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹te² si³yxau³kat³si¹lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hê¹la². Ain¹ka³tu³, ye³ka³lxa¹txi³ wxa²ne³su²lain¹to³ta¹hxai²hê¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai²lu¹, a³li³xi²sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ãh¹ î³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— î³ne³ka²sah¹lxi³xi¹. Je³su²jah³lai²na² wxa²yen³nãu³a¹ wã²na³ũh¹xi¹nx²ta¹i¹. Jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kâi³ju³ta² hai³txi³ î²a¹jah¹lo²sxa³i¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²sye¹nx²ti³na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

5 Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² a³li³ye²ta¹hxai²hê¹la². Wai³lxa³ka³lo³ai²na² ne³hê¹nha²sxã³, wã²la² sau¹saun¹ka³lo³a² wi²kxi²nha²sxã³, a³li³ye²ta¹hxai²hê¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² î³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³hê¹li¹. Jah¹lai²na² wi¹lî²jah¹lxi³hê¹li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

6 Yxân¹ta¹, wã³nxîn¹ta² si³yxau³ka³ti³nãu³xain²txi³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xain²txi³, Je³su²jah³lai²na² î²ain¹tãu³ kâin² î³wxan¹te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² î³hxi²kî¹la³kxi²sxã³ su²lhã³txa²sî¹nhê³li¹. Hi³sa³ka³txa² î³hxi²kî¹la³kxi²sxã³ su²lhã³txa²sî¹nhê³li¹. Ain¹to³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²na² so¹jah³lxi³sxã³ hi³sa³ka³txa² su²lhã³jah¹lxi³hê¹li¹. Yxân¹ta¹, jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kâi³ju³ta² hai³txi³ î²a¹jah¹lo²sxa³i¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²sye¹nx²ti³na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, î³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² e³jau³xa² on³txi³hex¹jau³sxa³i¹. “Txai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²tah²sa¹i¹.” Ain¹sî¹nhxai²na²hê³li¹. Nxe³jau³xai²na², on³jau³sa²sî¹nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, su²lhã³tain¹sî¹na¹ju³ta² wain³sîn¹na³li¹.

Su²lhã³tain¹sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 a²ha³teh³nxã³nxã² ĩ³kwa³na³sa²sĩn¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Nxe³te³nah¹lxĩ: “A²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 te²yã¹nxe³te²lox³nha²sxã³ ĩ³ye³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³,
 su²lhã³tain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹.” Sa²sĩn¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jãx¹nha¹ju³ta²
 ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁸ Nxe³nxã²ha¹te¹, nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³lai²na²
 ain³kxain¹ka³tu³, ã²la² kãin² yuh³lxĩ³ta¹hxai²hẽ¹la².
⁹ Ain¹ka³tu³, sxi²hai²na² ã³wi²xi²ka³tu³, ĩ³ye³sxã³, Je³su²jah³la²
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ:

— ĩh¹nũ¹la³ta³ yxau³jah¹lo²sin¹ji¹? Ain¹ta¹,
 Je³su²jah³lo²kxai³ wãn³txi³la³ yau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ hai³txi³
 ĩ³wa²lũ³xi²ta¹hxai²nxã³hẽ¹la². ¹⁰ Nxe³nxã²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ĩ³wa²lũ³xi²sa²nxãn³te²la¹xã³? Txai²na²
 hxi²kan¹te²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, ĩ³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tu³,
 su²lhã³nxã²si¹hai¹na¹jau³su² e³a¹kxai²nãn²tu³,
 su²lhã³nxain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, sa²than²kxi²sa²tã³si¹hai¹na¹jau³su²
 e³a¹kxai²nãn²tu³, sa²than²kxi²sa²tã³nxain¹tu¹wi¹. Txai²na²
 hxi²kan¹khaix¹te²sa¹i¹. Nxe³na¹ju³tai²na² ã³ne³wxen¹ji¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

¹¹ Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxet³sã¹lxĩ¹. Wxa²hxi²ka¹nĩn¹ju³tai²na², Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³u¹tai²na² oh³nãu³a¹ yxau³jah¹lu¹tai²na²
 ũ³hũ¹nxain¹ju³tai²la²na³li¹. Nxe²nxãn³ke³la³te²kxai³,
 hxi²ka¹nhĩ³nx²nxã³lxĩ¹. Nxe³ha²kxai³, wi¹kãĩ³txa²hẽ³li¹.
 Nxe²nxãn³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 ĩ³xan³ta³kxi¹nxã²kxa²yan³ti³su², nxe³nxã²ha¹nhai¹. Yxãn¹ta¹,
 Kai³fa²sah³lai²na² wã³nxĩn¹te² si³yxau³kax³khai³su²
 jah¹lai²na², wxa²hxi²ka³nãu³a¹ ã³yũ³sya¹nxain¹te¹ni²ti¹.
 A²nxe³jah¹la², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ sa²yo²ã³sxã³
 kãĩ³sxã³ ã³yũ³sya¹nxain¹te³nai¹ti²ti¹. Ain¹jau³su², ã²la²
 ko³nxe³khai¹nxe³txi³ kãĩ³ain¹na³li¹. Jã¹nxain¹jau³su², ain¹na³li¹.

¹² Nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu²
 ain³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² sa²than²kxi²sa²tã³ti³ten³khai¹xain¹ta¹hxai²
 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ yxo²sa²te¹txi³
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ:

— Jah¹la² sa²than²kxi²sa²tã³sĩn¹txa³hẽ¹la².
 Sa²than²kxi²sa²tã³in¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³ txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 si³yxau³ka³khai³xa² Se²sa³jah¹la², a²ya³lhxa³lxĩ¹. A²nũ²a²
 ĩ²lu³te²a² ĩ³ye³kxai²nãn²tu³: “Txai²na² hxi²kan¹txa²
 si³yxau³ka³khai³sa¹i¹.” A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³,
 Se²sa³jah¹la² ĩ³ko¹x¹ko¹son²kxi²jah¹lo²su² hĩ³nx²na³li¹.
 Jã¹nxe³jah¹lo²su² na³li¹, Je³su²jah³lo²su¹. Nxe³ha²kxai³,

sa²than²kxi²sa²tã³sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ya³nxa²sĩ¹na¹i¹. Se²sa³jah¹la²
ĩ³xan³ta³kxi¹nxa²kxa²yān³ti³su², nxa²sĩ¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 A²nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na² ain³kxain¹ka³tu³,
Je³su²jah³la² tẽ³sxã³, ha³lo²a² a³li³ka³tu³, tah³lxa³ka³txa²
Ju³te²a² nũ³ka³txa² wãn³txa² a²ĩ³lxa² Ka³ba³ta²ka³txa²,
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³ka³txai²na², kxãn³su²
Pi³la²jah³lai²na² ã³wxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³, a²nũ²a²
ĩ³lxa³thi¹nxa³te²a², ĩ²li³te²su² te²a², so³ta²to² nũ³ka³txa²
ã³yũ³ain¹kxe³nũ³su² te²a², a²ha³lo²a² Pi³la²jah³lai²na²
wã²nxũ¹hain³nha²sxã³ ĩ³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

“Jah¹lai²na², su²lhã³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Ta³nxa²,
“Sa²than²kxi²sa²tã³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Ta³nxa²,
nxe³sxã³ Pi³la²jah³lai²na² wã²nxũ¹hain³nha²sxã³

ĩ³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Hĩ¹na², jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la²
ha³lo²a² wã²nxũ¹hain³nha²te³lhxã³ Pi³la²jah³lai²na²
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³hĩ¹na², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²
a³lan²ti³hĩ¹nai³tã² ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a²
nũ³ka³txai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³txa² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Jah¹la² ũ³nhũ³ha³lo²sa²tã³sxã³, hi³sa³ka³txa²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³txa² hi³sa³ka³txa²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³a¹ju³ta³nũ³a² wain³te²la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ti³nãu³xai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

– Kwa²nhi¹lxi¹. Txa²nũ³ka³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³txa²
Se²sa³jah¹lo²so¹lxin³sĩn¹na³li¹. Ā³xa² yũ³sĩ¹nxa³i¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Ain¹ka³tu³, Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la²
sa²so¹ti³hit¹sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² hxi²ka²nãu³a¹
ã³yũ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a² ã³yũ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nain¹ka³tu³,
Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²so¹sxã³
tẽ³sxã³ a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

17 Te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ hi³sa³ka³txa²
sa²ka³la³ki³hẽt¹so¹nha²sxã³ ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la², Ha³lo²a²ko³xa²
a²ĩ³lxa² Txa²wã¹ne³ka³lo³a²je³na² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ĩ³yĩ¹li²jau³xa² Ko²ko³ta³jen³su² nxe³je³na² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nũ¹ã¹, hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹ka³tu³, a²wi¹nẽ³tãu³a¹ a²nũ²a² ã³xa² ka³na³ka³nat3sxã³
 i³hxi²kĩ¹i², a²wã³tãu³a¹ a²nũ²a² ã³xa² ka³na³ka³nat3sxã³
 i³hxi²kĩ¹i², nain¹ka³tu³, wi³wi³tot3sxã³ Je³su²jah³la²
 i³hxi²kĩ¹i², nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³ju³ta², Pi³la²jah³la²
 i³kwa³na³sxã³ wãn³txa² i³yĩ¹li²jau³xa² hi³a³ka³lo³a²
 ũ³wha²li¹lhã³ hi³sa³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²ne³ka³lo³ka³nãu³a¹
 i³yĩ¹ne³hẽ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³wha²li¹lain¹jau³xai²na²sa¹:

— Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thĩ³na² tɔn¹jah¹lai²la¹i¹.
 Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³xai²la¹i¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Nxe³jau³xai²na², Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² wãn³txain²txi³ ũ³wha²li¹li², wãn³txa²
 yau³xã³xa² la³tĩ²yau³xain²txi³ ũ³wha²li¹li², ã³xa² wãn³txa²
 yau³xã³xa² Kre²ka² nũ³ka³txa² wãn³txain²txi³ ũ³wha²li¹li²,
 ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³je³na² ha³lo²a² Je³su²jah³la²
 i³hxi²kĩ¹la³kxain¹je³na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² sxi²ha²
 kãin²khai¹nxe³thĩ³na² un²ta³kxi²nxa³jen³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ha²kxai³, ũ³wha²li¹lain¹jau³xai²na² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² te²nũ³ka³txa² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21 I²ain¹ka³tu³, wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³txa³nãu³xa²
 wãn³txi³kxai³lu¹, Pi³la²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txa² ũ³wha²li¹lin¹jau³xai²na² ũ³sa²ya¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
 Ũ³sa²ya¹tin¹kxai²nãn²tu³, wãn³txa² tah²yau³xa²
 ũ³wha²li¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹. “Txai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³sa¹i¹. Jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na²
 e³ain¹sĩn¹na²hẽ³li¹.” Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³, ũ³wha²li¹lhã³
 i³yĩ¹li²nẽ³hẽt¹ja³sain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Yxãn¹ta¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txa² ũ³wha²li¹la¹jau³xai²na², hãi¹nxe² yxau³tu¹wi¹.
 Ũ³sa²ya¹txã³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
 ũh³wxe³ta³lu²nain¹ka³tu³, so³ta²to² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
 ha¹li¹ ha¹li¹ jah¹la²nãu³xa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na²
 a²wã²la²ka³lo³a² wi²kxi²nha²ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²tu³
 ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, a²ha³la³se³nãn¹ta³ka³lo³a²
 wã³kon³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ka³lo³ai²na² hãi¹nxe³sxã³
 wxa²xu³ka³lo³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ũh³yxãi¹ka³lo³su²
 ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 24 Ain¹ka³tu³, so³ta²to² nũ³ka³txai²na²
 i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta³ka²lo¹ai²na² wã²la² wi¹khai¹nx2na³li¹
 Sa²ten²txi³te²txai³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³
 tah³lxa² wẽ³sa² o²la³kxi²sxã³ wã²nxũ¹hain³nha²ki³tu¹wi¹.
 Ain³nha²ki³jah¹lo²nũ³a² ka³na³ka³na³jah¹lo²nũ³a²

a²wa³kxĕn³yah³lo²nũ³su² tu¹wi¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hĕ¹la².
 Yhain¹sxã³, jã¹nxain¹ta¹hxai²hĕ¹la². Ain¹ka³tu³,
 Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³
 ũ³wha²li¹la³kxi²nĕ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:
 – Txa²wã²la³ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²tu³ ai³li²,
 txa²ha³la³sĕ³nã¹ta³ka³lo³a² sa²kxai³lu² tah³lxã²,
 wĕ³sa² o²la³kxi²sxã³ a²wa³kxĕn³yah³la² nũ¹hain³nha²,
 sain¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tĕx¹ jã¹nxe³sxã³ hĩ¹na²
 so³ta²to² nũ³ka³txai²na² kãi³ain¹ta¹hxai²hĕ¹la².

25 Yxã¹ta¹, hi³sa³ka³txa² a²si³ka³lah³yu³ta² Je³su²jah³la²
 a²hã³ka³na² sax3nũ², a²hã³ka³na² ha³lĩn³ta³ka³lxã² sax3nũ²,
 Ma³ri²a³ka³lxã² Klo²pah³la² sxe³xa³ka³lxã² sax3nũ²,
 Ma³ri²a³ Ma³ta³lĕ²na³ka³lxã² sax3nũ² nxe³ain¹ta¹hxai²hĕ¹la²,
 26 Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ ĩ²sxã³ a²hã³ka³na²
 ĩ²ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³sxa² a³lxi²khai¹nxe³kxah³lo²su² jah¹la²
 ĩ²ai¹nha²kxai³, ta¹hxai²hĕ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

– Hã³ka² nxe³nxi¹, jah¹lai²na² wxa²wĕt3sũ³na³li¹. ĩ²txu¹ni¹.
 Je³su²jah³la² wãn³txa², a²hã³ka³na², nxe³ta¹hxai²hĕ¹la².

27 Nxe³nũ²la² ha³na³ka³lxi³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

– Nxe³txi¹. Ta¹ka³lxai²na² wxa²hã³ka³nu²hũ³na³li¹.
 ĩ²txa²hĕ³li¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa², a²sa³wi³sxai²na²,
 nain¹ta¹hxai²hĕ¹la². Nain¹sxã³kwĕn¹ta²kxai³ a²sa³wi³sxai²na²
 sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² a²hã³ka³nai²na² ã³tĕ³sxã³ sxi²ha²
 ã³wih¹sxã³ yxau³sxã³ sa²hau³kot3sa²tĕ³ain¹ta¹hxai²hĕ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² a²ĕ¹nã¹jau³kxai³lu¹:

– Hĩ¹na², txa²wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹xã¹. Nxe³ha²kxai³
 a²yo²a² e³te³nah¹lxi¹:

– Ya³lxu²sa²na³li¹. Ta¹hxai²hĕ¹la². Nxe³ju³ta²,
 kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxa²
 ũ³wha²li¹jau³xau³hxai²tĕx¹ jã¹nxe³sxã³, Je³su²jah³la²
 e³ta¹hxai²hĕ¹la².

29 Nxe³ka³tu³ta¹, yain³txa² yau³xa², u²va²yau³xa² khon³sxã³
 ka³ya²jau³xa² kwa³ta³lĕ³na² yxau³ye²ta¹hxai²hĕ¹la².
 Nxe³te³nah¹lxi¹, a²nũ²a² kwa² yxau³te²su² te²a²
 ĩ³yi²lho¹tũ³xa² sa²so¹sxã³ ka³ya²jau³xai²na² ũ³hũ¹kxa²sai¹sxã³,
 hi³sa³ka³txa² wa²tã¹tã¹ka³txa² ũ³ki³wj²kxa²so¹sxã³ tĕ³sxã³
 Je³su²jah³la² a²yo²a² ũh³yo²tĕ³ũ¹hain¹ta¹hxai²hĕ¹la².

30 Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², ĩ³yi²la³kxi²
 ĩ³na²ta³lun²yain¹te²ka³ka¹:

– Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹i¹. Nxe³ka³tu³,
 ĩ³ku³thu²nha²sxã³, a²wi¹tãu³a¹ a³li³yain¹ta¹hxai²hĕ¹la².

Je³su²jah³la² ũ³txi²ta³nã³tau¹tain¹jau³su²

31 Nxe³hĩ¹na², sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ã²la² hxi²kan¹khai¹nxe³te² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² a²sũ²ta³ti³kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²waun³ta³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Ka³nxa³ha²txai²na² Sa²ba³to³ nxe³ki³ju³tũ³a² a²hxi²kan¹khai¹nxe³ki³ju³ta³nũ³a² ã³yoŋ³ki³tu¹wi¹. Kĩ³sa²kxai³, ya³lu²te²nãu³xa² nũ²a² hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ hi³sa³ka³txa² sa²ka²la¹hẽt¹sxã³, Sa²ba³to³ nxe³ju³tai²na² e³lẽ³na² wxe³kxi²nẽ³te³ji¹khi³. Ha³lo²a² yxo²ha³kxai²na² ã³kho³kxi²nẽ³kxa²yan³ti³su² nxe³nxa²ha¹nha²khi³. Kĩ³nhai¹. Ain¹jau³su², hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxain¹kxa²yan³ti³su², ã³wxã³sxã³, Pi³la²jah³la² ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ³hxi²kĩ¹la³kã¹in¹kxah³lo²nãu³xa², txa²wã¹su³ya³ta³la³ka³txai²na² whã²na¹ ĩ³su³ãu²la³kxã¹sxã³ su²lhã³ti³hi¹txa²sxã³ya²lu²te²nãu³xa²nũ²a²sa²so¹ti³hi¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, Pi³la²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hai³yo¹. Jã¹nxai¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³la² ĩ³kwa³na³nxa²ha¹te¹, so³ta²to² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu¹ hi³sa³ka³txa² ã³tĩ³xain¹tãu³, a²nũ²a² ã³xa² ha¹lin¹te²nãu³xa² Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹kxah³lo²nãu³xa² yxau³tãu³a¹ ã³tĩ³xain¹tãu³, a²wi¹lhi¹nã¹jah¹lain²txi³ ĩ³su³ãu²la³kxã¹sxã³ ĩ³ya²lu¹ti², ã³ta³lo³hẽ²ti²jah¹lain²txi³ ĩ³su³ãu²la³kxã¹sxã³ ĩ³ya²lu¹ti², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² yxau³tãu³a¹ ã³tĩ³xain¹tãu³:

— Ya³lu²ta¹. Ain¹sxã³ ĩ³su³ãu²la³kxã¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 34 Yxã¹ta¹, so³ta²to² nũ³ka³txai²na² ka³na³ka³na³jah¹la² yu³la² a³lu²ta³wxi²a² tẽ³sxã³ Je³su²jah³lai²na² a²ti²ta³nã³yu³tai²na² ũ³txi²ta³nã³ja³lxu³kxi²sxã³ ũ³tau¹tain¹ka³tu³, kwẽ¹ta²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ka³ni², ĩ³yau³xa² ha³li³ka³ni² ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² ĩ²sxã³ ĩ³hen³txi³sa²sĩ¹na²hẽ³la². Nxe³sa²sĩ¹jau³su², ĩ³ye³kxi²ti³hi¹txa²lxĩ³sĩ¹na²hẽ³la². Wãn³txi³tu³yxõ²ĩ²si¹nx2ti³jau³nũ³su²ĩ³ye³kxi²ti³hi¹txa²lxĩ³sĩ¹na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na², ĩ³ye³kxi²sa²sĩ¹jah¹lai²na². Wãn³txi³khai³xa² so¹lxĩ³ e³jah¹lo²su² sĩ¹na³la².

— Ha³lo²a² wi¹li²sxã³ wãn³txi³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³sa²sĩ¹na²hẽ³la². 36 Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ha³tẽh³nxã³nxã¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹la², hai³txi³txa²wã¹su³a²nãu³xa²su³ka³na³ka³na³te²su³a² ha³ta³nxã²txi³ ĩ³su³ãu²la³kxai¹nxa³lho³li¹. Nxe³jau³xain²txi³ ha³tẽh³nxã³nxã¹jau³su² ha²kxai³, ha³na³ka³lxĩ³:

37 — Ū³tau¹tain¹kxah³la² ĩ²ain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xain²txi³ ha³te³h³nxã³nxã¹jau³su² ha²kxai³, ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxã³, kwēn¹tai²na² a²ya³la³tu³kāi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Je³su²jah³la² tah³lxa³kē¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a³thĩ³na² tōn¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² a²sa³wit³sxu² ta¹hxai²hē¹la². Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² yuh³lxi³yhu¹jau³su² hãi¹sũ³ni²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Pi³la²jah³lai²na² wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la²nũ²a² sa²ka³na³kxi²sah²lxun¹nhai¹. Hãi¹nxũ¹sē¹li¹. Jo³se²ah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³lu¹:

— Hãi¹nxũ¹nxa²ha¹i¹. Jã¹nxe³sē¹li¹. Pi³la²jah³lai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxã³ Jo³se²ah³lai²na² sa²kxai³lu², hi³sa³ka³txa² ã³tĩ³sxã³, Je³su²jah³la² nũ²a² sa²ta²la³kxi²sxã³ sa²ka³na³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 39-40 Nxe³ju³ta², Ni³ko³tē²yah³lo²su², kxã³nxai³kxai³ Je³su²jah³la² ka³nxah³ta² ha³la³ka³lxa³lon³kxi²jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, kwēn¹tai²na² ã³wxã³sxã³, hĩ³ne³kxa² wi¹lũ³khai¹nxe³tē³kxa² ha³ti²a² kãin²tē³na² wxa²ne³ki¹sxã³ ah³sxã³ tē³sxã³, Jo³se²ah³la² ã³tĩ³xi²yha¹te²lon³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, ha¹lin¹jah¹lo²nãu³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² nũ²a² sa²so², hĩ³ne³kxai²na² wi¹lũ³tē³kxain³txi³ sa²so² ya³sxã³, whãi²na¹ wã²la² a³lu²khaix¹ka³lo³a² sa²wa³lãu²kxi²ta³lun²ya³ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²nũ²a² ya³lu²te²a² sa²nĩ³kxi²kxa² yã¹nxe³te³lhxã³ kãi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxe³ha²kxai³, ha³lo²a² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ko³xa² ya³nũ³ta³ko³xa² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³nãu³a¹, tah³lxē¹na² ta²hē³na² wa³nũn³tēn³su² tē³na² a²nũ²a² ã³xa² nũ²a² sa²wi¹sxã³ sa²nĩ³kxai¹nxa³tē³na² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tē³na², Je³su²jah³la²kxai³ sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

42 — Ka³nxa³ha²txai²na², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² wa³kxē³non³ki³tu¹wi¹. Tē¹nai²na² u²lxa³tē³na² sa²wi¹yha³sē¹li¹. Ain¹sxã³, Je³su²jah³la² sa²nĩ³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la².

20

Kwã³kxa² sxã³sxã³yũ³nĩ¹yhe²nxa³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ to³mĩn²ko³ nxe³hĩ¹na² ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² kwã³kxai²na² ĩ²te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hē¹la². Wxã³ka³tu³ tah³lxa² ha³la³je¹nãu³a³kxai³tã² ã³yxo²tĩ¹a²ne³tĩ¹xa² yũ³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la². 2 Nxe³ha²kxai³lu¹,

Ma³ri²a³ Ma³ta³lê²na³ka³lxu³kxai³lu¹ î²ã³nũ²la² ã³ni³hi²
 ã³wa²lhxã³ Si³mãu³ Pe²jah³la² î³ha¹txi², a²sa³wi³sxa² ã³xa²
 Je³su²jah³la² a³lxî²kxah³lo²su² jah¹la² î³ha¹txi², nxe³yhain¹ka³tu³
 î³ye³kxain¹te³nah¹lxî¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai¹tã² o²kxi²sa²tã³kxi²nê³lain¹te²n
 Îh¹nũ¹la³ta³ sa²tã³kxi²nê³lain¹te²sin²ta²ku², na¹hê²li¹.
 Ta¹hxai²hê¹la².

3-4 Nũ²la², Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu², a²sa³wi³sxa²
 ã³xai²na² sa²kxai³lu² ain¹sxã³ aun³ti² ã³ni³hi² kwã³kxa²
 yxau³tãu³a¹ tĩ³xain¹ta¹hxai²hê¹la². Æ³ni³hain¹nũ²la²,
 a²sa³wi³sxa² ã³xa² sa²kxai³lu² ã³ne³ka²ta¹kxain¹ka³tu³,
 kwã³kxa² tĩ³xain¹nũ²la², 5 Tah³lxê¹nãu³a¹, a²yo²we³sxã³
 ã³si³ka³tã³wxe³ain¹sxã³ ã³ye³ka³tit3sxã³ î²ain¹tãu³, wã²la²
 wxa²ki³wã³lãu²kxi²nha²ka³lo³a² so¹lxî³ sxa³nih¹ta¹hxai²hê¹la².
 Yxã¹ta¹, a²ê¹nãu³a¹ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la².
 6-7 Nũ²la², Si³mãu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 î³hi²ti² tĩ³yhain¹ka³tu³ ã³wi¹sxî²khaix1nũ²la², wã²la²
 wxa²ki³wã³lãu²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ha³na³ka³lxî³ a²yuh³nãu³a¹
 sxa², ya³lu²te²a² ne³ka² wxa²ne³wã³lãu²kxi²nha²ta³ka³lo³ai²na²
 ha³na³ka³lxî³ a²yuh³nãu³a¹ sxa², nxe³ye²ta¹hxai²hê¹la².
 8 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxa² ã³xa² sa²kxai³lu² ã³ne³ka²ta¹sxã³
 kwã³kxai²na² tĩ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², tah³lxê¹nãu³a¹
 ã³wih¹nũ³ka³tu³, ha³lo²a² kwên¹ta²na² î²ha²kxai³, Je³su²jah³la²
 ka³ten³su² î³sa²yxau³xi²jau³xa² yxo²i²ta¹hxai²hê¹la².

— Hai³yo¹. Je³su²jah³la² ka³ten³su² î³sa²yxau³xin²ju²na¹.
 Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hê¹la². 9 Ain¹ka³tu³
 ha¹lin¹jah¹la²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² ain³kxain¹ta¹hxai²hê¹la².
 Ain³kxain¹sxã³, î³ye³kxi²nhain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Hî¹na² so¹lxî³ Sũ³na² ha³teh³nxã³nxã¹jau³xau³hxai²têx1tã²
 ã³ne³wxe³na¹nhã¹. “Je³su²jah³la² ya³lu²kxan²ti³
 ka³ten³su² î³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hê¹na¹.
 Nxe³jau³xau³hxai²têx1tã², kxã³su² ã³ne³wxe³hxain²nxa³hê³na¹.
 Kwên¹ta²na² so¹lxî³ ã³ne³wxe³na¹nhã¹. A²ya³la³tu³
 Je³su²jah³la² ka³ten³su² î³sa²yxau³xin²ju²na¹. Pe²jah³lain²txi³,
 a²sa³wi³sxa² ã³xain²txi³ a²ê¹nã¹jau³la³ ta¹hxai²hê¹la².
 10 Ain¹ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxî³nãu³xai²na² sxi²ha² ã³wã³la²
 wi³xain¹ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² Ma³ri²a³ Ma³ta³lê²na³ka³lxa² î²jau³su²

11 Yxã¹ta¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lê²na³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² nũh¹
 tah³lxê¹na² yxo²ka³teh³xa² yxau³sxã³ î³nã³ta¹hxai²hê¹la².
 Î³nã³ka³tu³, tah³lxa³ka³txa² ê¹nãu³a¹ ã³ye³ka³tit3sxã³ î²tãu³,
 a²nũ²a² oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ha¹lin¹jah¹la²nãu³xa² sa²kxai³lu²,
 wã²la² hã³ta³ka³lo³a² wi²kxi²lã³nha²ya³jah¹la²nãu³xa²
 sa²kxai³lu² yxau³ye²ta¹hxai²hê¹la². Nxe³te²nãu³xa²

ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³ Je³su²jah³la² nũ²a²
 yxau³ye²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 12 Yxã¹ta¹, ka³na³ye²kxa² si³yo³na¹
 yã³ta²na² a²ne³ka³nãu³a¹ a²wa³yã³ka² ka³na³ka³na³jah¹la²
 ã³wxe², ha³na³ka³lxi³ a²yu³kxa³nãu³a¹ a²wa³yã³ka²
 ka³na³ka³na³jah¹la² ã³xa² ã³wxe² nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

13 A²nxe³jah¹lo²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³ta³ ĩ³nã³nhĩn¹ji¹xĩ¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
 ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³ai³tã²o²kxi²sa²no¹kxi²sain¹te²nũn³sin²

ĩh¹nũ¹la³ta³ sa²no¹kxi²sain¹te²sin²ta²ku², ai¹na¹nhai¹.
 Ko³nxe²nx3nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Yxã¹ta¹, hĩ¹na¹ Je³su²jah³la² sax3nũn³sxã³
 yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nũ²la², ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
 ĩ³ye³ta³lun²nũ²la², sa²wa³ti³nha²tãu³ Je³su²jah³la²
 ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, ã³ye³wxe³xi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txu¹hã³. Nxet3sã¹nxi¹. ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³ta³
 nã³kxĩn¹ji¹xĩ¹? ĩh¹te²ta³ ten³sxã³ nã³kĩn¹ji¹xĩ¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ ta¹ka³lxai²na², hai³txi³ Je³su²jah³la²
 ã³ye³wxe³xi²nxa³kxe³su²:

– Hai³sxa³ wẽ³sa³ko³xai²na² wa³kxẽn³yah³lo²sin²tã¹.
 A²ẽ¹nãu³a¹ nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxe³su²,
 e³te³nah¹lxi¹:

– Nxet3sã¹lxi¹. O²kxi²sa²no¹kxi²san¹kxai²nãn²tu³, a²hxi²kĩ³lxa²
 ĩ³yau¹ũ³sẽ¹li¹, sa²no¹in¹ju³ta²su¹. San¹kxai²nãn²tu³,
 ya³lu²te²nũ²a² sa²so¹xi²te³lhxã³ nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² e³te³nah¹lxi¹:

– Ma³ri²a³ka³lxã³. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³, ta¹ka³lxai²na²
 sa²kxai³lu² sa²wa³ti³nha¹xi²tãu³, e³te³nah¹lxi¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

– I³sa²txa³hẽ¹ni¹. A¹hĩ¹na² Txa²wĩ³na² yxau³tãu³u¹ta²na²
 ka³la³xi²sxã³ ã³wxe³ta³lun²nxa³xi¹. Na¹ha²kxai³, i³sa²txa³hẽ¹ni¹.
 Ye¹nxa²ha¹xĩ¹. Na¹ha²kxai³, ĩ³txu¹ni¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu³,
 txa²wã³tã³nãu³xa² a³ya³txi²sxã³ ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³ni¹.
 ĩ³ye³kxai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹:

“Je³su²jah³la² wãn³txa²,
 nxe³te³nah¹lxi¹: Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ka³la³xi²sxã³,
 Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³,
 Txa²wĩ³nu²su² ha²kxai³, Wxa²wĩ³nu²su² ha²kxai³, Txa²sũ³na²
 Si³yxau³tãu³su² ha²kxai³, Wxa²sũ³na² Si³yxau³tãu³su² ha²kxai³
 a²nxe³jah¹la² yxau³tãu³a¹ ĩ³na¹tu¹wi¹. ” Nxe³na¹jau³xai²na²
 txa²wã³tã³nãu³xa² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³ni¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ma³ri²a² Ma³ta³lê²na³ka³lxai²na² sa²kxai³lu², ã³nxĩ³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xã²ĩ³ha¹txi²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Nxe³jah³lxĩ³sa²lxĩ¹. Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ĩ²a¹li¹. ĩ³ye³kxi²sain¹na²li¹. Sain¹te³nah¹lxĩ¹: “Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ka³la³xi²sxã³ Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ã³nxĩ³na¹tũ¹xĩ¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³nu²su² ha²kxai³, Wxa²wĩ³nu²su² ha²kxai³, Txa²sũ³na² Si³yxau³tãu³su² ha²kxai³ Wxa²sũ³na² Si³yxau³tãu³su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² yxau³tãu³a¹ ĩ³na¹tũ¹xĩ¹. Nxe³na¹jau³xai²na², txa²wã³tã³xai³tã² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³ni¹.” Je³su²jah³la² sain¹na²li¹. Ma³ri²a² Ma³ta³lê²na³ka³lxai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

A²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa²Je³su²jah³la²ĩ²ain¹jau³su²

19 Nxe³hĩ¹na¹, to³mĩn²ko³ nxe³ju³ton³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²xai³kxa² ka³nxa³ti³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xai²na² sxĩ²ha² ã³wĩ¹hain¹ka³tũ³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² yuh³lxĩ³yhu¹jau³su² sxih²yo²ai²na² yxo²wĩ¹la³kxi²nha²ka³tũ³, ã³yãn³nũ²ti²sxã³ yxau³ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxih²yo²a² yxo²wĩ¹la³kxi²nha²kxan²ti³ ã³wĩ¹hũ³ain¹ka³tũ³, kax3nũ³kax3nũ³no³tẽ³na¹ sax3nũn³sxã³ ã³wxe³yain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— ã³nhãu²no³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Yain¹ka³tũ³, a²hxi²kain²txi³ whã²na¹ ĩ³yau¹ũ³nha², a²ta³nã³tĩ³nhãin²txi³ ĩ³yau¹ũ³nha², nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yain¹te³na¹, a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xai²na² sa²kxai³lu². A²hxi²kan¹jah³la²ĩ²ain¹te³na¹wi¹lxon³kxi²khaix¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 21 Nxe³te³nah¹lxĩ¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— ã³nhãu²no³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹i¹. Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²kxa² yã¹nxe³nx2ta¹i¹. Yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Ain¹ka³tũ³, ĩ³ye³i³ti³hã¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na²A²yãu³ka³jxah¹la²ã³nxũ²kwai³wi¹nx2ti³si¹hain¹jau³s ĩ³ka²la¹txain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,

ã³nxũ²kwai³wi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, a²nxũ²kwai³wxe³nx2ti³jah³lo²nũ³ã²ĩ³wet1sa²so¹txain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹.

23 Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tũ³, ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³: “Hã³xã¹.

Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²na³li¹.” Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,

a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ã²la² wxa²wa²su¹tain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²ã³xãn²tũ³,

ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³: “Hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta³la³

wxa²wa²su¹txa²nxa³i¹” Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nân²tu³,
a²ko³nxe³ju³ta² so¹lxi³yxau²xai³lai¹nh³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² To³me²ah³la² nxe³nyha¹jau³su²

24 Yxân¹ta¹, nxe³hî¹na¹ Je³su²jah³la² â³yân³te²tain¹sxâ³
a²sa³wi³ha³lxi³nâu³xai²na² â³yân³te²tai¹nh¹na¹, a²sa³wi³sxa²
ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ he¹yain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la².
A²nxe³jah¹la², a²i³lxa² To³me²ah³lo²su² a²i³lxi³ â³xa²
hau³hau³kon³sxâ³ tøn²txi³jah¹lo²su² nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxi³khai³su² tũ³ka³txi³su² jah¹lo²su² ha²kxai³, hxi²ka²
hxan³sxâ³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txi³su² jah¹lo²su²
ha²kxai³, nxe³te²a² so¹lxi³ he¹yai¹nxa³sxâ³ Je³su²jah³la²
î²ain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². 25 Nxe³kxan¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nâu³xa²
wâ³kon³tũ³ka³txa² wân³txi³kxai³lu², To³me²ah³lai²na²
a³ya³ti²sxâ³ î³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

– Txa²wâ¹hxi²kan¹jah¹la² î²sî¹na¹hê³li¹. Ain¹ta¹:

– Yxo²î²nx2ti³nxa³lho³li¹. A²hxi²ka² whâi²na¹
ũ³hxi²kî¹la³kxain¹jê³na¹ î²i², txa²hxi²ka³wê³ha³lxa²
wxa²hxi²ko¹li², a²ta³nâ³ti³nha² ũ³txi²tau¹tain¹je³na²
wxa²txi²xo¹i² nxe²nxa³ta³lxa¹ yxo²î²nxa³lho³li¹. To³me²ah³la²
wân³txa², ta¹hxai²hê¹la².

26 Nxe³ha²kxai³lu¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi²sxâ³
a³lan²nũn³tâu³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nâu³xai²na² sa²kxai³lu²
sxi²ha²nâu³ai²na² âh¹ he¹ye²yhai¹nha²kxai³, To³me²ah³lai²na²
sa²kxai³lu² he¹yain¹nũ³nha²kxai³, ta¹hxai²hê¹la².
Nxe³ju³ta² sxih²yxo²ai²na² yxo²wî¹la³kxi²nha²kxan²ti³
Je³su²jah³la² â³yân³te²txi²xain¹ka³tu³ yxau³yai¹nha²kxai³,
î³hen³txain¹te³nah¹li¹:

– Â³nhâu²no³jah¹lxi³hê¹li¹. Je³su²jah³la² wân³txa²
ta¹hxai²hê¹la².

27 Nxe³ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lo²kxai³lu² î³ye³sxâ³ To³me²ah³la²
î³ye³kxi²te³nah¹li¹:

– To³me²ah³lâi³, wxa²hxi²ka³wê³ha³lxi²na²
wxa²hxi²ko¹sain³sa¹nha²kxai³, txa²hxi²ka²na²
whâi²na¹ î²sa¹nha²kxai³, â³nxũ³sin²sxâ³ wxa²hxi²ka²
txa²ta³nâ³ti³nhain²txi³ wxa²txi²xo¹sain³sa¹nha²kxai³, nxe³sê¹li¹.
San¹kxai²nân²tu³, wâ³txi³sa²txa³hê¹li¹. Hâi¹nxe³sxâ³yxo²î²sê¹li¹.
Je³su²jah³la² wân³txa², ta¹hxai²hê¹la².

28 Ain¹ka³tu³, To³me²ah³lai²na² wân³txi³kxai³lu¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lâi³. Txa²sũ³na² Si³yxau³ka³tâi³.
Ta¹hxai²hê¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wân³txi³kxai³lu¹,
To³me²ah³lai²na² î³ye³kxi²te³nah¹li¹:

– Wxâi²na², To³me²ah³la² î³nxa² kwên¹tai²na² so¹lxi³
sa²yxo²wet1sâ¹li¹. Kwên¹tai²na² wxa²ye³na² î²sa¹li¹.

Nxe³san¹jau³su², sa²yo²wet¹sa¹lxi¹. Sa¹nha²kxai³ ka³li³hi¹lxi¹. Yxã¹ta¹, yã³txai²na² a²nũ²a² ã³lxi³te²su² te²a² ã²la² i²la³kxi²txa²ye³na² ye³i²lxi² sai¹nxa³kxan²ti³ sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te²su² te²a² ã²la² wi¹lxon³kxi²sxã³ka³lih³khai¹xain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa²yo²we¹jah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su² ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³su²
 30 Hi¹na² txa²wãn³txa² ta³lu²na¹wa². Ha³lo²a² Je³su²jah³la²
 kã³ain¹ju³ta² ã³wha²li¹ta³lu²na¹wa². Yxã¹ta¹, a²yen³kxi³ ã³xa²
 nũ³kxũ³te² ã³xa² ka³lxa¹te²a² kã³ain¹nũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³te²su² te²a² txã¹nxai²na² ã³wha²li¹nxa³hẽ³la².
 31 Yxã¹ta¹, jau¹xai²na² so¹lxi³ ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hẽ³la².
 A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ sa²yo²we¹jah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su²
 ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hẽ³la². Nxe³nx2ta¹ha²kxai³,
 Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² na³na¹. Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ A²tah²hah³lo²su² na³na¹. Nxe³jau³xai²na²,
 sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su² nxe³ya³nx2ta¹hẽ³la².
 Sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wa². Jã¹nxe³te³lhxã³ ya³nx2ta¹wa².

21

A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² Je³su²jah³la² ã³yã³te²ti²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu¹ a³ya³txi²xain¹sxã³ ãh¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
 ã³yã³te²txi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³na² Ti³be³ri²a³je³na²
 a²yo²ka³te³h³nãu³a¹ ãh¹ ã³yã³te²txi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxe³te³nah¹lxi¹, Si³mãu² Pe²jah³la² nxe³ha²kxai³,
 To³me²ah³la² hau³hau³kon³sxã³ tøn¹jah¹la² nxe³ha²kxai³,
 Na³ta³na³e²lah³la² Ka²na³thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xa²
 nxũ²kwã³ye³lan¹thĩ³na² tøn¹jah¹la² nxe³ha²kxai³, Se³be³te²ah³la²
 a²tah²nãu³xa² ha¹lin¹ya³te²nãu³xa² nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³
 ã³su² nũ³te²a² ha¹lin¹yah³nũ³te²a² nxe³ha²kxai³,
 ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³sxã³ Si³mãu² Pe²jah³la²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ai³na² ã³na¹a¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxa²
 wã³kon³tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² e³te³nah¹lxi¹:

— Ten³sa²nũ³sĩ³nhai¹. ã³n³sj³tẽ³la³kxi¹nxa²nha¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, ka³nain¹ka³tu³,
 ka²no¹a² kãin²ta³ka³lo³a² kan³sxã³ ã³wi¹hain¹ka³tu³,
 ai³na² o²la³kxa¹ a³la²nain¹ta¹, hai³txi³ ka³na³ki²
 te²he³la³ko³ sai¹ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹, ãh¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ u³je³na³kxa²
 jũ¹nxe² ã³nhe³sai¹xi²nh²ti³kxai³lu¹, Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu¹ ĩ³ye³na² a²yo²ka³te³h³nãu³a¹

yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
 ā³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 5 Nxe³ka³tū³, Je³su²jah³la²
 ī³kaix¹sa²tā³yain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²ya³lxa³nāu³xāi³. Aī³na² sai¹yah¹lxin¹ta¹nxe³lhe¹?
 Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹:

— Sa²to³kxi²txi³he¹nxe³sīn¹nxa³nha²we¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wi¹nx2ti³tāu³a¹ sa³we³la³ka³lo³tai²li²
 ā³na¹jxah¹lxu¹le¹? Ta¹hxai²hē¹la². Aī¹nha²kxai³
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²wi¹tāu³a¹ ā³na¹ai¹nha²kxai³, aī³na²
 ka³lxa¹khai¹sxā³ ā³ne³kih¹sxā³ ā³wi¹hū³ain¹ta¹hxai²hē¹la²,
 Sa³txe¹khai¹nxe³yai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³ sa³we³la³ka³lo³ai²na²
 sa²sai¹sxā³ ka²no¹a²ka³lo³a² a²ye³ē¹nāu³a¹ so¹sxā³
 ū³whi¹so¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 7 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxa²
 Je³su²jah³la² a³lxi²kxah³lo²su² jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹ Pe²jah³la²
 ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txai²la¹i¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². Aī¹nha²kxai³, Si³māu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 a²nū² so¹lxi³ nha²kxai³, wā²la² ha³la³sēn³nān¹ta³ka³lo³a² so¹lxi³
 ū³ha³la³wi²kxi²nha²ka³tū³, ka²no¹a² a³li²sin³sxā³ wa²li³sxā³,
 ī³yau³xa² ā³sa²yu³kū³ain¹ka³tū³, Je³su²jah³la² yxau³tāu³a²
 sa²kxai³lu² ā³tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³ye³na² u²lxa³ha²kxai³
 ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tū³, a²wā³kon³tū³ka³txa² sa²kxai³lu²
 ka²no¹a² yxau³sxā³ ha³lo²a² ai³yau³son³ta¹hxai²hē¹la².
 8 Aī¹nha²kxai³, sa³we³la³ka³lo³a² aī³na² ne³ki¹ta³ka³lo³a²,
 ka²no¹a² sa²si³tai³kū¹nha²sxā³ sa²sī³nxe² tē³sxā³
 ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² yxo²hā³na³to³nha²kxai³,
 ta¹hxai²hē¹la². 9 Nain¹ka³tū³, ha³lo²a² a³tain¹ka³tū³, ha³nxe²a²
 ī³tho³xa² ī²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tho³xa² a²ne³ka³nah²nāu³a¹
 aī³na² yxau², yain³txi³nū³xa² yxau², nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².
 10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:

— Aī³na² sa²sai¹yah³lxin¹kxe³su² te²a² kwa² ha³ya³kxa² ha¹li¹
 so¹sxā³ ū³hū¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

11 Ain¹ka³tū³, Si³māu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ka²no¹ai²na² wxa²kan³si²sxā³ ā³wih¹sxā³ sa³we³la³ka³lo³ai²na²
 sa²kxai³lu² sa²ha³lo²sa²tā³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³lo³ai²na²
 ne³ki³khai¹ne³ka³lo³a² nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³,
 aī³na² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³ka³txa² 153 nxe³tū³ka³txa²
 nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³, hai³txi³ a²ka³lo³ai²na² sa²ten²txi³sxā³
 ā³kho³ta¹hxai²nxa³hē¹la². 12 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
 wān³txi³kxai³lu¹, ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxā³sxā³ ī³yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹,
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² hāi¹nxe³sxā³ kōn³to³nxe²
 yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txai²la¹xã¹. Nxe³jau³xai²na², a²ê¹nãu³a¹ i³ye³kxi²nhain¹ta¹hxai²hê¹la². Wxi²kan¹txi³ e³lê³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hê¹la².

— Wxãi²na², yã¹jah¹lo²ta³nhĩn¹te²sin²tã³? Nxe³ain¹jau³nũ³xai²na², a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na², Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². 13 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³tĩ³xain¹sxã³, a²yain³txi³nũ³xai²na² sa²so¹sxã³ ũ³hũ¹ai¹ni², aĩ³nai²na² sa²so¹sxã³ ũ³hũ¹ai¹ni², ain¹ta¹hxai²hê¹la².

14 Nain¹ju³ta², Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ã³yã³te²txi²xain¹ta¹hxai²hê¹la². Nain¹sxã³, Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²hĩ¹nãn¹te²tũ³, ã³yã³ta³lo³hê²ti¹xi²nũn³sxã³, a²sa³wi³ha³lxa² ã³yã³te²txi¹xi²ju³ta², ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² Pe²jah³la² nxe³nha²jau³su²

15 I³yain³ta³lun²nũ²la², Je³su²jah³la² wã³txi³kxai³lu¹, Si³mãu² Pe²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Si³mãu²ah³lãĩ³. Jo³ãu²ah³la² ta²hãĩ³. Nxe³ta³sã¹lxi¹. A²ya³la³tũ³ a³lxi²khaix¹san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Txa²sa³wi³ha³lxa² wã³kon³tũ³kã³txai²na² a³lxi²sain¹ju³ta² ã³sen³sai¹khai¹xain¹sxã³ a³lxi²khaix¹sa²tũ³nxã¹ji¹? Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. ã³ya³lxi¹nxa²ha¹nhai¹. ã³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² a³la³kxi²sxã³ wi¹kõ³nhã¹lxi¹. Pe²jah³la² wã³txa² ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wã³txa² te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Txa²nũ³kã³txa² wã³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³txai¹nhê³li¹. Wi¹lhin¹te² wa³kxên³yah³la² a²ka³yxuh³xa² wê³ha³lxa² ũ³yhai¹tain¹jut3sũ³nxe² txa²nũ³kã³txa² wã³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³txai¹nhê³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

16 Nxe³ka³tũ³ta¹. ã³ta³lo³hêt¹sxã³ Je³su²jah³la² i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— Si³mãu²ah³lãĩ³, Jo³ãu²ah³la² ta²hãĩ³. A³lxi²san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hê¹la². Ta¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. ã³ya³lxi¹nxa²ha¹nhai¹. ã³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² wi¹kõ³nhã¹lxi¹. Pe²jah³la² wã³txa² ta¹hxai²hê¹la². Te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³la² wã³txa² te³nah¹lxi¹:

— Txa²nũ³kã³txa² wã³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³txai¹nhê³li¹. Wi¹lhin¹te² wa³kxên³yah³la² a²o³ve²a² wi¹lũ³yhai¹tain¹jut3sũ³nxe², txa²nũ³kã³txa² wã³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³txai¹nhê³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

17 Nxe³ka³tũ³ta¹, i³ye³ã³nta³lo³hê²ti²nũn³jau³xa² Je³su²jah³la² i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Si³mãu²ah³lãĩ³. Jo³ãu²ah³la² ta²hãĩ³. ã³ya³lxi²san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ju³ta²,

Pe²jah³lai²na² a²ẽ¹nãu³a² a^utxi³ i³ãin²txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
 i³ãin²txi³te³nah¹lxi¹:

— “A²ya³la³tu³ ã³ya³lxi²san¹ji¹wi¹?” Nxe³jau³xai²na²
 Je³su²jah³la² e³kxi²sa³na²na¹. Na¹ha²kxai³, ãin²ti³sa³nhã¹.
 Pe²jah³la² nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
 e³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
 a³la³kxi²te²si¹lxi¹. Jã¹nxe³te²sin¹jau³su², ã³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta²
 wi¹kõ³nha² a³la³kxi¹lxi¹. Pe²jah³lai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²nũ³ka³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹.
 Wi¹lhin¹te²wa³kxẽn³yah³la² a²o³ve²a²wi¹lũ³yhai¹tain¹jut3sũ³nxe²,
 txa²nũ³ka³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹.
 18 Jã¹nxa¹jau³su², a²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³kxi¹nxa²ha¹i¹.
 Sa³nxe³la³ku³nĩ¹nhĩ¹nai³tã² sa²si³i¹nha²ta³ka³lo³a²
 ũ³si³wi²kxi²nha²sxã³ ha³lo²a² a²te³nĩ¹kõ³xa²
 ã³nxai³to³hxai¹nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹:

“Yah³lon¹sa³nhã¹.” Nĩn¹tãu³ã¹tu³ i³nũ³hai¹la³kxi²nhã¹nha²kxai³
 a²nũ²a² ã³su² te²su² te²a² kan²txi³ sã²ta³ta³lxi³kxi¹nxa²ka³tu³,
 ha³lo²a² ai³ti³ten³ti³he¹nxe²nxãn³tãu³nũ³ã¹ ã³te³nxa²sxã³
 ã³nxai³nxain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

19 A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a¹ nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²yan¹nãu³a¹ Pe²jah³la² i³nxai²na² a²ya²lun¹ju³ta³nũ³a²,
 hĩ¹na² ka³ten³su² yxau¹nhĩ¹na² i³yau¹ũ³nxa²ha¹i¹.
 A²nũ²a² ã³su² te²su² te²a² i³nũ³hai¹la³kxi²nhã¹nha²kxai³
 i³hxi²kĩ¹la³kxi¹nxa²ka³tu³, su²lhã³nxain¹tu¹wi¹.
 Su²lhã³nxain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³hai¹nĩn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
 wãn³txai²na² a²si³yxau³tãu³a¹, ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³, ãh¹
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ã³si³tẽ³la³kxi¹sẽ¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² ã³xa² nxe³nha²jau³su²

20 Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lain²txi³ ã³nxai³li², Pe²jah³lain²txi³
 ã³si³tẽ³la³kxi², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹,
 Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²wa³tu³nha²sxã³ i²tãu³,
 a²sa³wi³sxa² ã³xa² Je³su²jah³la² a³lxi²khaix¹kxah³lo²su²
 jah¹la³, ã³si³tẽ³la³kxain¹ju³ta² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³te²a² sa³wi³sxa² ã³xai²na² sa²kxai³lu²,
 kxã³nhxĩ¹nai³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ sa²nẽn¹kxi²khaix¹nxe³je³na² ã³wxe³sxã³
 i³yai³nain¹ti³wã³kxai²kxai³, Je³su²jah³la² a²wi³lẽ³nãu³a¹
 sa²nẽn¹kxi²khaix¹nxe³je³na² ã³wxe³sxã³ i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ìh¹nxe³te²khai³xan²tu³
 i³kõx¹kõ¹son²kxi¹nxain¹te³ji¹wi¹? Kxã³nhxĩ¹nai³kxai³,

ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te² a²sa³wi³sxa² kwēn¹tai²na²
 ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Ain¹te³na¹, Pe²jah³lai²na²
 wān³txi³kxai³lu², Je³su²jah³la²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jah¹lai²na² yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a²
 yxau²xai³tāu³a¹ ih¹nxe² sa²ko¹tai¹nhĩ³te²la¹ku¹, ka³ten³su²
 yxau²sa²tē³ai¹nhĩ³te²la¹ku², ai¹na¹nhai¹. ĩ³ye³kxi¹sē¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹,
 ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sā¹lxi¹. Jah¹lai²na² ĩ³kwa³na³ai¹na¹kxai²nān²tu³:
 “Yxan¹nāu³a¹ yuh³xai²nān¹ko³xai²na² ĩ³xi²na¹tāu³nũ³ā¹
 wxāi²na² ka³ten³su² yxau³sxā³ wah³nxe³san¹tu¹wi¹.”
 Nxe³ai¹na¹jau³su², Je³su²jah³lo²na¹xai²na² jah¹lai²na²
 ĩ³kwa³na³ai¹na¹kxai²nān²tu³, nxe² a²hxi²kĩ³lxi³su² kxai²nān²tu³,
 jah¹lai²na² a²hxi²kĩ³lxi³khai³su² hĩ³nx2na³li¹. Hai³txi³ Pe²jah³lo²
 ĩ³nxai²na² wxa²hxi²kĩ³lxi³syu¹nx2nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23 A²nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² Je³su²jah³la²
 ān³si³tē³la³kxi²tũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi²
 sa²nē³sai¹yhu¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, a²sa³wi³sxai²na²
 ya³lu²ai¹nx3tho³li¹. Nxe³yhai¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹,
 tũ¹ka³txai²na² ha³lo²a² a³la³kxi²nxa³kxe³tu³, wain³txi³
 ĩ³ye³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Yān³tai²na², Je³su²jah³la² e³jau³xa²:

— Jah¹lai²na² ya³lu²ai¹nx3tho³li¹. Nxe³jau³xa² hai³txi³
 Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la²
 e³jau³xa²sa¹:

— Jah¹lai²na² ĩ³kwa³na³ai¹na¹kxai²nān²tu³: “Txa²
 ĩ³xi²na¹tāu³nũ³ā¹, wxāi²na² ka³ten³su² yxau³sxā³
 wah³nxe³san¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹kxai²nān²tu³, nxe²
 a²hxi²kĩ³lxi³su² kxai²nān²tu³, jah¹la² a²hxi²kĩ³lxi³khai³su²
 hĩ³nx2na³li¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³ Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hē¹la².

24 A²nxe³te²a² a²sa³wi³sxai²na², Je³su²jah³la²
 a³lxi²khaix1kxah³lo²su² jah¹lai²na², a²hxi²kĩ³lxa² ĩ³yau¹ũ³hi²,
 wān³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ũ³ha²li¹la³kxi² sa²sīn¹na²hē³la².
 Wān³txi³tu³ e³jah¹lo²su² sīn¹na³la².

A²ne³ki³san¹jau³su²

25 Jā¹nxa¹jau³su², ha³lo²a² yu³tā³lxi³, Je³su²jah³la² ka³lxa¹txi³
 kãi³sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³
 ũ³wha²li¹ ũ³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hĩ³kĩ³sxa³wa².

— Ũ³wha²li¹ta³lu²na¹tũ¹xā¹. Nxe³kĩ³kxai²nān²tu³,
 a²ha³teh³nxā³nxa² yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²nān¹txā³nxai²na²
 yxo²ha³kxa¹ ũ³wha²li¹ān³yxo²ka³tu³kxi²sa²so² wxa²nā¹la³kxi²nũ²
 nxe³kĩ³kxai²nān²tu³, ha³teh³nxā³nxai²na² yxo²ha³kxa¹
 hxa³nkhai¹nxe³tāu³a¹ ha³tā³nxān²txi³, hxi²kan¹txi³

Je³su²jah³la² kãi³ju³ta² ka³lxa¹ju³ta²
 ã³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hĩ³ki³sxa³wa². Ta³lu²na¹wa².

ha³kxa¹

Atos

1-2 Te³o²fah³lāi³. Wān³txa² tah²yau³xa²
 ũ³wha²li¹lũ³nxa²ha¹tu¹wa². Kxā³nxa³tā¹jau³la³
 Je³su²jah³lai²na² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta² i³ye³kxi²
 i³yau¹ũ³sain¹jau³xai³tā² i³ye³kxi² nxe³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² txon¹sxā³ wi¹lo²la³kxi²
 ā³si³wxe³ka³tu³ oh³xa² wxa²ka³la³xi²nxe³hī¹nai³tā¹jau³la³
 ũ³wha²li¹lũ³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sxā³
 wxa²ka³la³xi²nxa³tā³lxa¹tũ¹ka³txai²na²i³sa²si¹hā³ũ¹hain¹tũ³ka³txai³tā²
 wā²nxa³kxa² so¹ain¹tũ³ka³txa² i³yau¹ũ³ta¹hxai²hē¹la².
 Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³txa² i³hxi²ka¹tain¹kxe³su²
 i³yau¹ũ³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³kxan²ta²
 khāuh³lxa³ti³nha²sxā³ ya³lu²kxi²nē³ka³tu³ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²nũ²la² a³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³ 40 nxe²
 a³lan²tāu³ai³tā² wā²nā³ũ¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nx-
 ain¹ju³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³tai³tā²
 a²ya³la³tu³jai¹nha²kxai³lu¹ Txa²wā¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
 ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta² sa²hau³ko³tũ¹nhē³jau³su²
 i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxain¹kxa²yu³su²
 ā³nũ²kxi²nyhain¹nũ²la² kwa³na³ain¹te³nah¹li¹:
 – Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³yah³lxi³sān²txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³
 ha³lo³kxi² yxaut³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Txa²wī³na² wān³txai³tā²
 i³ye³kxũ¹nx2ti³jau³xai³tā² wah³nxe³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Nxe³ju³ta²
 i³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. 5 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Jo³āu²
 Ba³tis²jah³lai¹tā² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹.
 Yxān¹ta¹ ye³jen¹na² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² A²yāu³ka³jxah¹la²
 i³hxi²ka¹ta²sai¹nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² oh³xa²nāu³a²a²wā³li²jau³su²
 6 Nxa²ha¹te¹ ā³nũ²kxi²nhyain¹tāu³u¹tai²nān²tu³
 i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹li¹:
 – Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hī¹nai²nān²tu³
 a²nũ²a² nũ³ka³txi³ ā³xa² nũ³ka³txi³nāu³xa²
 ā³wa²sut¹sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta³nũ³su² I³sa³e² nũ³ka³txa²
 i³nũ³kxũ³non³nē³lhīn¹ju³ta³nũ³su² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³txa²ju³ta² sa²so¹kxi²sīn¹te³lin¹ji¹wi¹?
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hē³la².
 7 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 – Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wī³na² e³kxi²nha²jau³nũ³su²
 ko³nyhah¹lxa³lxi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wī³na² so¹lxi³
 e³kxi²nha²jau³su² na³li¹. 8 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na²
 A²yāu³ka³txa² wxa²ka³nxi²sxā³ a²nxũ²kwai³wih¹nx2ti³tu¹wi¹.

A²nxe³nx2ti³h¹na²na² ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³tu¹wi¹
 Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ha³lo²a² a³la³kxi²yah³lxin¹ju³ta²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi²nyhu¹sih¹nx2ta¹jau³nũ³su²
 ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² sa²si¹hã³i²
 Ju³te²a²ko³xa² sa²si¹hã³i² Sa³ma²ri²a²ko³xa² sa²si¹hã³i² ha³lo²a²
 yxo²ha³kxa¹ u²lxan¹ko³su² kxan²ti³ sa²si¹hã³i² nxe³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe² ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² ĩ²sa²tẽ³kxain¹tãu³a²
 wxa²ka³la³xi²ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ oh³sĩ³na²
 ã³tĩ¹kxi²sa²so¹ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Ain¹ti³xa²
 sa²kxai³lu² in³txa² ha¹li¹ u²lã³na³ki²la² so¹sxã³ ũh³wxe³ãx1txa²
 ai³lyain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a² wã²la² hã³ka³lo³a² so¹lxi³
 wih²kxi²nha² yain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³jah¹lo²nãu³xa²
 a²wãn³ti³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³si¹lxi¹. Ka³li³le²a² in³txi³nãu³syah¹lxi³nhi¹lxi¹.
 ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³ta³ o³sĩ³na² ten³sa²tã³ah³lxin¹ji¹wi¹?
 Je³su²jah³la² kwẽ¹n¹tai²na¹ ka³la³xi²jah¹lain²txi³
 wxa²ka³nxĩ³xi²tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ ka³la³xi²kxa² yã¹nxe²
 ka³nxĩ³xi²tu¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ma³ti²ah³la² ĩ²sxã³ ĩ³so¹ain¹jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³txu¹ta²kxai³lu² wã³la³ka³txa²
 O³li³ve²ra³ka³txa² wxa²ka³nxĩ²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
 ã³wi²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tĩh³na² ũ²ki³lõ²me³tro³
 nxe² kũ³we²ki²la² yan¹yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 13 Nxe³ha²kxai³
 sxĩ²ha² oh³xan¹ko³xan¹thĩ³nũ³a² ã³wi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tũ³ka³txai²na² ĩ³lih¹jau³xa²sa¹, Pe²jah³lo²su² ha²kxai³
 Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³
 ã³tre²ah³lo²su² ha²kxai³ Fi³li²pah³lo²su² ha²kxai³
 To³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³
 Ma³te²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³te²a²
 Au³fe²ah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 Si³mãu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² se³lo²ti³nũ³ka³txi³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na² a²ha³lo²ko³khai³xa²
 a³lxi²khai¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 Ju³ta²sah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li² Ti³a²kah³la²
 ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hẽ¹la². Tũ¹ka³txai²li² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 14 A²nxe³te²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ã³yã³nũ²kxain¹nũ²la² a²nũ²a²
 ã³sa²nũn³te²a² wxã³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 Ma³ri²a³ka³lxa² Je³su²jah³la² a²hã³ka³nũ²su² wxã² Je³su²jah³la²
 a²lon³ti³tãu³su² wxã² txu¹ti³nãu³xa² ka³lxa¹txi³ wxã²
 nxain¹sxã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²i²ain¹tũ³ka³txai²na² ka³lxa¹te²a² 120 nxe² ka³lxa¹tũ³ka³txa²

ã³nũ²kxain¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³sxã³
ĩ³ye³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16-19 ĩ³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã³tã³nãu³xã³. Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai¹tã²
txa²wã¹nũ³kã³txi³su² tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la²
ĩ³kaix¹so¹nũn³jah¹lai²li² kuh³lxa³thin¹tũ³kã³txa² ne³ka³ta²
wxã³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² sa²so¹sxã³ tũ¹kxi²te³lhxã³
wã²nã³ũ¹nyhain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ũ³yho³hi²ki³ai²na²
ũ³yho³hi²nyhain¹ki³ai²na² tẽ³sxã³ ha³lo²a² so¹kxi²tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ha³lo²a²
so¹kxain¹ko³xai²na² ã³ya³hi²sxã³ ã³ti³ha³la³kxi²sxã³
ã³ya²lu¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tan¹jau³su² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
yxau²xai³tũ³kã³txa² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la²
ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Ko¹xai²na² A³keu²ta³ma²su¹.
Nx2na³li¹. A²ĩ³lxa²su¹. Nxe³jau³xai²li² a²si³yxau³tãu³khai³xa²
a²ti³ha²yau³xa² so¹kxi²ko³xai²la¹wi¹. Ain¹tai¹ti²tu³wi¹.”
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² hi²sen³su² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
sa²kxai³lu² a²nxũ²kwã³wih¹sxã³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Ju³ta²sah³la² ya³lu²ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

20 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹ sau²mo³jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Sxi²hai²li² a²nũ²la³ ye³yũ²nxa³wi¹. Yxau³ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹.”

Ta¹hxai²hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:

“A²wa³ka³li³yu³ta² sa²wẽ³not3txai¹nhẽ³li¹.”

Ta¹hxai²hẽ¹li¹.

21-22 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a²
ã³ten³sxã³ sa²so¹a³sah¹lxi³wxi¹. Je³su²jah³la² ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta² wãn³txai²li² ĩ³hen³ja³nhẽ³lain¹te²nũ³a²
so¹lxi³ ã³n³si³tẽ³nẽ³lain¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lai²na²su²
kxã³nxã¹si³tẽ³kxi²nẽ³jah¹lo²nũ³su² te²a² so¹lxi³ ã³ten³nẽ³nhai¹.
A²nxe³jah¹la² a²wi¹lhĩ¹nai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² a²nũ²a²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ti³yu¹tai²na² ĩ²ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³tai³tã² ĩ²ha²kxai³ ĩ³ka³la³xi²ju³ta²
ĩ²ha²kxai³ nxe³hxai²jah¹lai¹tã² so¹lxi³ ã³ten³sxã³
sa²so¹a³sah¹lxi³wxi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² ha¹li¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jo³se² Bar³sa³ba²sah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la²
Jus²tu³jah¹lo²su¹ ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Ma³ti²ah³lo²su²
ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24-25 Ain¹nxa²ha¹te¹
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² nxe³txi¹. Wxã²na² so¹lxi³ a²nũ²a²
a²ẽ¹nãu³ai²nãn¹jau³xa² a²hoh³lxi³si¹lxi¹. Nxe³te²si¹nha²kxai³
Ju³ta²sah³lai¹tã² sa²wẽ³not3jah¹lo²nu³su² ĩ³yau¹ũ³sa²si¹nhẽ³li¹.

Ju³ta²sah³lai¹tã² ha³lo²a² ko³ko³ta²ko³xa² sa²we³xain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³ a²wẽ³not3jah¹la²nũ³a² in³txa² ha¹lin¹jah¹la² i²sxã³
wxa²hait1son¹jau³nũ³a² i³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. A²sa³wi³ha³lxa²
nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁶ Nxe²e³kxi²ta³lu²nain¹nũ²la² txah³lxa³ki³a² ã³na¹sxã³ a²i³lxa²
sa²so¹xai¹nha²kxai³ Ma³ti²ah³la² a²i³lxa² i³hait1so¹ha²kxai³
ã³wẽ³non³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxai¹nha²kxai³ i³kaix1so¹te²
nũ³ka³txa² nxe² i³yĩ¹li²nyhai¹nha²kxai³ nxe³tũ³ka³txai²na²
ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2

Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wxã³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ yain³txa² ã³yã³nũ²kxain¹sxã³
yai³nai¹nhĩ¹nu¹tai²na² Pẽn³ta³kos²ta²ti³xa² nxe³hĩ¹nu¹tai²na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yo²we¹tũ³ka³txu¹ta²kxai³lu²
sxi²hẽ¹na² ã³nũn¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ² ã³nũn¹txai¹nhĩ¹nu¹tai²na²
o³sĩ³na² it3ti³hũ³nxe² kãin² nxon³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³ Nxe³ka³tũ³ ha³nxe²a² tho³hũ³nxe² wxa²kan³yain¹nxa²ha¹te¹
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³wxe²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴ Yain¹tãu³ãn²tũ³ti¹ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa²
ã³nxũ²kwai³wi¹ha²kxai³ wãn³txai²li² a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a²
wãn³txa² yau³ã³lxi³txi³ i³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², Txa²wã¹sũ³na²
A²yãu³ka³txa² ã³nhĩ²ka¹jah³lxi³ha²kxai³la².

⁵ Nxain¹ti³kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nu¹tai²na² Ju³te²a²
nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ha³lo²a² u²lxi³ yxau³ain¹nũn³tũ³ka³txa²
nxe³sxã³ wxã³ai¹nha²kxai³ ain³kxi²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ³ka³txai²li² Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² sa²kxai³
sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶ Jã¹nxe³ju³kxai³lu² jau¹xai²li²
ain³kxi²xai³nyhai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ã³no²lai¹nha²kxai³
ã³yã³ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁷ Ain¹sxã³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
– ĩh¹nxe³te²la¹ku¹. Ju¹tai²li² hai³txi³ i²ki³sxa³tai¹ti²tũ³wi¹.
Tũ¹ka³txai²li² Ka³li³le²a² nũ³ka³txi³su² yex1txain¹nĩn²tai¹.

⁸ Nxain¹kxan²ti³ txa²wãn³txi³khai³xa² ha³na³ka³lxi³
e³xi²xai³yex1txai¹nĩn²tai¹. ⁹ Hĩ¹nãn²tũ³ txa²wã¹nũ³ka³txa²

ka³lxa¹khai¹nxe³sĩ¹na¹wi¹. Par²ti³a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³
Me²ta² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ E³la² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³
Me³so³po³tã²mi²a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su²

ha²kxai³ Ka³pa³to²si² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Põn²to²
nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ A²si³a³ nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ ¹⁰ Fri²ji²a²

nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Pãn³fi²li²a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³
E³ji²ta² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Li²bi³a³ nũ³ka³txi³su² ha²kxai³

Si³re²na² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Ro²ma²thĩ³nai²nãn¹te²
Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ a²nũ²a² ã³lxi²nũn³te²a²

yxãn¹ta¹ kwa²hãi¹nxe² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³txa²

sa²yo²we¹te²su² ha²kxai³ 11 nxain¹kxa²yu³su² Kre²ta²
 nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ A³ra²bi²a² nũ³ka³txi³su²
 ha²kxai³ nxe³tũ³ka³txi³nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ wãn³txa²
 ha³na³ka³lxi³ e³xi²xai³ki³kxan²ti³ txa²wã¹wãn³txi³khai³xa²
 ain³kxi²nha²xai³ki³tã³li¹. Txa²wã¹sũ³na² kãin²khai¹xnxe³jau³su²
 nũ³kxũn³khai¹xnxe³jau³su² ain³kxi²nha²xai³ki³tã³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³ha²kxai³ ãh¹ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ nxain¹te²la¹ku², nxain¹ki³nhai¹. Ny-
 hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

13 ã³sa²nũn³te²a² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Tũ¹ka³txai²li² vãn²yau³xa² ĩ³na²sxã³ we¹nai¹nĩn²tai¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³wa²lũ³xi²jau³su²

14 Ain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³txai²li²
 ĩ³sa²yxau³ain¹nũ²la² Pe²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu²
 yxo²kãin²ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Nxe³jah³lxi³wxe¹.

ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹we¹.

Txa²ka³lxa¹txi³sah¹lxi¹lxe¹.

Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹le¹.

15 In³txi³nãu³xai²li² hai³txi³ vãn²yau³xa² ĩ³na²sxã³
 we¹nain¹sĩ¹nxa³we¹. Wã²ki³ka³la³hĩ¹na² we¹nain¹te²sxa³yu²hẽ³le¹.
 16 Yxãn¹ta¹ Jo³e²lah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxain¹jau³xu¹tai²na²
 te²yã¹nx2na³le¹.

17 Nxe³jau³xa²sa¹:

“Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: ‘Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
 ne³ki³so³nxa³tã³lxa¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²yãu³ka³txa²
 ũ³hũ²xai³ai¹na¹tu¹wi¹. Wxa²wẽ³ha³lxa² sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txain¹tu¹wi¹. In³txa²
 sa³nxe³la³kxi³nãu³xai²na² hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta²
 ĩ²ain¹tu¹wi¹. Wxa²yah³la³nãu³xain²txi³ kãin²
 hxi²sxã³nho³tain¹tu¹wi¹.

18 Nxai¹nhĩ¹na¹ txa²sa³wi³ha³lxa² in³txi³su² tã³nxa² txu¹su²
 tã³nxa² nxain¹sxã³ a²yo²ha³kxa¹ Txa²yãu³ka³txa²
 a²nxũ²kwai³wi¹hai¹nha²kxai³ txa²wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³nyhain¹tu¹wi¹.

19 Nxe³na¹ha²kxai³ oh³sĩ³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²
 yuh³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³ kãĩ³i² nxe³na¹tu¹wi¹.
 A²ti³ha²yau³xa² yũ³ha²kxai³ ha³nxe²a² yũ³ha²kxai³
 ha³nxe²a² wha³lxin¹txa² yũ³ha²kxai³ nxe³tu¹wi¹.

20 Jã¹nxe³tãu³a² u³je³na³kai²li² ka³nxah¹ha²kxai³
 i³lxai²li² ki³he³hen³ka²to³nha²kxai³ nxe³tu¹wi¹.
 Nxe³sãn²kxa²yu³su² hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³ka³jah³la² wxã³tu¹wi¹. Wxi²kin³ti³ton³sxã³

wxi²kan¹sxã³ a²nũ²a²nãu³xa² kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹kxa²
yã¹nxe²ũ³yho³hxain¹tu¹wi¹.

21 A²nxe³hĩ¹na² a²nũ²ai²na² ĩ²li³te²lxi³ kō³nxe³ti³
kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³tai²li² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ĩ³hen³txain¹kxai²nãn²tu³
nxe³te²na² a²hãi¹nxe³ti³xa¹ kō³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
yo³ha² ne³wã²na³ain¹sxã³ wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
Jo³e³lah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

22 Nxe³ain¹jau³su² ne³kxa²kxi¹jah³lxi³hẽ¹le¹. I³sa³e²
nũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxe¹. Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thĩ³na² yxaut³jah¹la² sa²kxai³lu²
nũ³kxũn³khaix¹nxe³sxã³ sa²si¹hã³na²hẽ³le¹. Nxe³ju³tai²li²
ĩ²ki³tai¹ti²tu³wi¹. Kãin² ĩ³wã³nxĩn¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³
on²tain¹kxe³su² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ nxe³nẽ³lain¹tai¹ti²tu³we¹,
Txa²wã¹sũ³na²su¹. 23 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lain²txi³
ĩ³sa²so¹si¹yhah³lxin¹ka³tu³ kō³nxe³thin¹tũ³ka³txa² hxi²ki³kxai³lu²
hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ ya²lu¹tain¹jau³nũ³su²
kwa³na³ain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³we¹. Nxe³ju³tai²na²
whã²na¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³ kãi³yah³lxin¹ju³tai³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² e³hau³ko³nha²ta¹hxai²hẽ¹le¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³kxai³lu² wxa²nũ³ka³txa²
su²lhã³ain¹jau³nũ³su² kwa³na³yah³lxin¹tai¹ti²tu³we¹. 24 Yxãn¹ta¹
ya³lu²sa³tĩ¹ju³ta³la³ nũ³kxũn³txi³ ã³sen³sai¹ha²kxai³ hxi²kan¹ti³
ya³lu²sa³tĩ¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹le¹. Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹le¹. 25 Nxe³ju³kxai³lu²
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹le¹.
Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ĩ²ai¹nhxai²na¹hẽ³li¹.
Txa²wi¹lha²tãu³a² yxau³hxai²na²hẽ³li¹.” Nxe³sxã³
hxi²waun³ta³kxi²nha²sxã³ yuh³lxi³sa²hxai²nxa³hẽ³li¹.

26 Nxe³sa²ju³kxai³lu² txa²e¹nãu³ai²na² ka³lih³kxi²la²nha²sxã³
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²hxai²na¹hẽ³li¹.
Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau³hxai²na¹hẽ³li¹.

27 Nxe³na¹ha²kxai³la¹: “Txa²yãu³ka³txa² a²nũ²a²
kō³nxe³thin¹te²na² ya³lu²sxa³je³na² ã³na¹sa²nxãn³tho³li¹.
Wxa²ki³lha³lxa² wi¹lhin¹te²na² ya³lu²sxã³ khon³ju³ta²
yũ²nxa³lho³li¹.

28 Yxãn¹ta¹ tĩh³na² ka³ten³tĩh³na² ĩ³yau¹ũ³san¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³sa¹nha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²sa¹nha²kxai³ ka³li³ha²
yxau²xai³la¹nhai¹.”

Nxe³jau³xai²li² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹le¹.
Pe²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lai²li² āh¹ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lu¹tai²na²
 Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹we¹.
 Nxe³jah¹lu¹tai²na²ya³lu²ha²kxai³sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹.
 A²kwā³kxa³yu³tai²li² yũ³te²jai¹ti²tu³we¹. 30 A²nxe³jah¹lai²li²
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² te²la³kxe³su²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Ta³vi²yah³lāi³. Wxāi²na² I³sa³e² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta²
 si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³sxā³ ā³yā³wē³not3si¹nxa²jau³su²
 wxa²ne³tah²nāu³su² ũh³wxe³na¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²li²
 Kris²tu³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹.”
 Ta¹hxai²hē¹le¹. Nxe³jau³xai²li² Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³
 a³la³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹. 31 Nxe³ha²kxai³ ju¹tai²na²
 a³la³kxi²ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai¹tā² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹lai¹tā² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a²
 nxe²e³kxi²nũn³te³nah¹lxi¹:

“Kris²tu³jah¹lai²li² ya³lu²kxan²ti³ kxān¹su² tĩ¹xa³lho³li¹.
 A²nũ²ai²na² ka³lu²sxā³ tĩ¹xa³lho³li¹.”
 Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹le¹. 32 Jā¹nxe³ju³kxai³lu¹
 ya²la³tu³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai¹tā²
 sa²kxai³lu² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²hē³le¹. Nxe³ju³tai²na²
 ĩ²sĩ¹na¹hē³le¹. 33 Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ka³tu³
 Txa²wā¹sũ³na² yxau³ju³ta² ka³la³xi²nũ²la² a²wi¹tāu³a²
 ā³wxe³na²hē³le¹, Jah¹la² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³lu¹. Nxe³ka³tu³ Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa²
 ĩ³ye³kxi²nē³jah¹la² a³ka³nxe³na²hē³le¹. A²nxe³ju³tai²li²
 a²kxā³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 nxe² ĩ³yau¹ũ³ũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹le¹. Nxe³ju³ju¹tai²na²
 ā³ne³wxe³ki³tā³le¹. 34 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu²
 oh³xan¹ko³nāu³a² hai³txi³ ĩ³ka³la³sĩ²ta¹hxai²nxa³hē³le¹.
 Hāi¹nxe³sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sũ³na² wān³txi³kxai³lu¹: Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³.
 Txa²wi¹lha²tāu³a² ā³wxe³sē¹li¹.

35 Ye³jen¹nāu³a² wxa²ko¹ko¹nũ³ka³txa² a²wa³ka³ti³lo³txa²lain¹ju³ta²
 yan³txi³su² ĩ³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³nxa²tu¹wi¹.
 Txa²wā¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.”

Nxe³jau³jau¹xai²na² Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹le¹.
 36 Jā¹nxe³ju³ta³su² Je³su²jah³lai¹tā² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxah¹lxin¹jah¹lai¹tā²
 Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³ka³jah³la² ne³te²lo³tha²kxai³ Kris²tu³jah¹lo²su²
 ne³te²lo³tha²kxai³ nxe³ye¹nx2tain¹na²hē³le¹. Nxe³jau³su² I³sa³e²

nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²jau³nũ³ai²la¹we¹. Na¹jau³su²
nxe³ye¹nx2ta¹we¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²li² jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nũ²la²
a²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ain²ta³kxi²nha²sxã³ Pe²jah³lu¹ta²kxai³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Nxe³si¹lxĩ¹. Txa²wã³tã³sa²nhĩ¹lxĩ¹. Ĩh¹nxe³ju³ta²
o²la³kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹, kq³nxe³ti³ kãĩ³sĩ¹na¹ju³ta²
ũ³hũ¹sa²nhĩn¹kxa²yan³txi³su¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹taĩ²na² sa²kxai³lu²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Wxãĩ²na² yxo²ha³kxa¹ kq³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ³ain²ta³kxi²nha²sãn²sxã³ ã³na¹jah¹lxĩ³hẽ¹le¹.

Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³wxa²kq³nxe³ti³ju³ta²ã³wa²su¹kxi¹nx2ti³tu¹we¹.
Nxe³yah³lxin¹ka³tu³ĩ³yau³xa²ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2tain¹ju³ta²nũ³a²

ĩ³ye³kxi¹txai¹yah³lxĩ³hẽ¹le¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxĩ³nũn³syah¹lxin¹tu¹we¹. Nxe³sxã³

Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² nxũ²kwaĩ³yxaũ³nx3ti²tu³we¹.
39 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa²

ũ³hũ¹nx2ti³kxe³nũ³syeh²ah³lxĩ¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
ten³na³le¹. Wxãĩ²la³ ta³nxa² wxa²wẽ³ha³lxai²la³

ta³nxa² ul²yxaũ³tũ³ka³txai²la³ ta³nxa² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³kaix1so¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ nxe³te² ĩ³nxãn²tu³

yxo²ha³kxa¹ ain³kxah²lxin¹jau³su² na³le¹. Nxe³jau³xai²na²
a²kxã³nhxĩ¹nu¹taĩ²na² Txa²wã¹sũ³na² wi¹yxo²ain³nha²sxã³

ĩ³ye³kxũ¹ta¹hxai²hẽ¹le¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Nxe³jau³xai²li² yau³ka³lxa¹txi³ win¹ta²te²lxĩ³

e³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:
— Ti¹ai²li² a²nũ²a² yxaũ³te²a² kq³nxe³thin¹khai¹nxa²

kãĩ³ain¹na³li¹. Nxain¹kxa² yo³ha² kãĩn²
khãuh³lxa³thi¹nain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ kq³nxe³ti³

kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹ye²ah¹lxan³kxai²nãn²tu³
jã¹nxe³nx2ti³ha³taĩ¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹te²a²
yxo²ĩ²ain¹sxã³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a²ka³lxa¹txi³ 3.000, nxe²yxo²ĩ²ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
42 Nxe³tũ³ka³txai²li² ĩ³kaix1so¹tũ³ka³txu¹ta²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²

wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ain³kxi² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³ye³kxi²nyhu¹ĩ²yain³txi³su²wã²nhũ²nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Wi¹lhin¹sxã³yxaũ³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²yah³lxĩ³to³ta¹hxai²hẽ¹la².

Yxo²ĩ²tũ³ka³txa²yxaũ²xai³lain¹jau³su²

43 Nxa²ha¹te¹ ĩ³kaix1so¹tũ³ka³txu¹ta²kxai³
wã³nxĩn¹khaix1nxe³ju³ta² o²la³kxain¹to³ha²kxai³ a²nũ²a²

kwa²i²ain¹tũ³ka³txa² on²txain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 44-45 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ain¹tũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ ye³ka³lxa¹txi² ã³nũ²kxi²to³hi² yen³kxa²
 wã²nhũh¹nyhu¹i² nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 46 Nxai¹nha²kxai³ a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
 sxi²ha² ã³wi¹hain³to³hi² a²sxi²khai³xa² ã³nũ²kxi²sxã³
 i³yai³ni² ain¹to³ha²kxai³ ka³lih³kxi²la²nha² wi¹lhin¹sxã³
 yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Txa²wã¹sũ³na²
 kãin²khaix¹si¹jau³su² sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
 – Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxow¹ta¹in¹kxe³su²
 wi¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹
 a²nũ²a² ã³nũ²kxain¹to³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²
 ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3

In³txa² kan²ta³kxi²sxã³ sxa³jah¹la² i³yau¹ũ³jau³su²

1-2 Ha³la³jen¹nãu³a² ã³sa²ti¹ta³xi²tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
 i³ye³kxi²te³lhxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³ain¹ka³tu³
 Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ ain¹sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² sxih²yxow²a² Fo³mo²sa² yxo²ai²na²
 ã³wih²kxain¹sxã³ in³txa² sa²nah³so¹nyhu¹sxã³
 ne³khou²nyhu¹ye²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
 ko³nxe² i³hxa³la³kxi²nha²ye²ya²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 A³li³lah¹nxe³hi¹nu¹ta²na² ã³nxai³jah¹lo²su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 A³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹ sxih²yxow²a² sa²we¹ta³
 yxo²wxe²xai³lain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
 a²nũ²a² ã³wih¹te³lhxã³ wxã³kxi²nãn²tu³ win¹ta²te²lxi³
 a²yen³kxa² ai³nxũ³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 3 Nxe³ha²kxai³la¹ Pe²jah³lu¹ta²kxai³ Jo³ãu²ah³lu¹ta²kxai³
 ain¹sxã³ i²kxain¹nũ²la² yo³hi²ki³ai²na² ai³nxũ³si¹jau³su²
 i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³nxa²ha¹te¹ i²kxain¹nũ²la²
 Pe²jah³lu¹ta²na² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 – i²txa²sãn²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 5 Nxe³nũ²la² i²kxain¹ka³tu³:
 – Wã²nhũh¹sain¹te²ji¹xã¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxa²ha¹te¹
 Pe²jah³lu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 – Yen³kxi³la³ yũ³sa²sĩn¹nxa³wi¹. Nxẽn²nxa³kxan²ti³
 i³hxi²nũ¹nxa²sĩ¹na¹tu¹wi¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Na³sa³re²thĩ³na²
 yxau²xai³jah¹lai¹tã² i³sa²yxau³sxã³ ã³nxai³si¹hin¹jau³su²
 i³ye³kxi¹nxa²sĩn¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 7 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² txa²wã¹hxi²ka² wi¹nẽ³tãu³a²
 hxi²ki³nũ²la² sa²yxow²kax³ta³wxe³ka³tu³ wa³su³txi³
 we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³lih³nũ²la²

a³li²si³ni² ã³nxai³li² nxe³ta¹hxai²hê¹la², yu³we²ti²ha²kxai³la².
 Nxe³ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²hu¹tai²li² ã³wih¹nũ²la² ã³nxai³li²
 a³li²si³ni² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ye²jau³su² i³ye³sa²nên¹kxi²
 nxe³ta¹hxai²hê¹la². 9-10 A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 tũ³ka³txa² ĩ²yxau³nyhu¹nũn³tũ³ka³txa² on²txai¹nha²kxai³
 i³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lain²txi³ si³kan²ta³kxi²hxai²jah¹lai¹ta³lxi³
 yhe¹nx2ti³ha³tai². Sxih²yo²a² Fo³mo²sa² yxo²a²
 yxo²yxau²xai³lhxai²jah¹lai¹ta³lxi³ yhe¹nx2ti³ha³tai².
 Ĩh¹nxe³te²la¹ku². Kĩ³nhai¹. Nyhu¹yah³lxi³ta¹hxai²hê¹la².

Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³a² Pe²jah³la² i³ye³jau³su²

11 Ain¹nũ²la² jah¹lu¹tain²txi³ we²txi²jah¹lain²txi³
 Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ a²xai³lya³tĩh³na²
 ã³sxã³ ti³he¹yxai³ta¹hxai²nxa³hê¹la². Txa²wã¹sũ³na²
 sxi²nhu¹tai²na¹ a²ta³nã³nê³thĩ³na² Sa³lo³mãu²thĩn³su¹
 nxe³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³thĩ³nu¹ta²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa²
 ã³ki³nũ²kxi²ye²nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². 12 Pe²jah³lu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² jut3si²nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. I³sa³e² nũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹.
 Ĩh¹nxe³kxa²ya³n³ti³ta³ on²jah³lxin¹te²sin²tã²?
 Ĩh¹nxe³kxa²ya³n³ti³ta³ ĩ²yxau²xai³syah¹lxin¹te²sin²tã²?
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² txa²wã³nxĩ¹na¹ju³khai³xa² ta³nxa²
 txa²wi¹lhi¹na¹ju³khai³xa² ta³nxa² wet1txai¹na¹te²sin²tã²?
 Ti³he¹nx2nxa³wi¹. 13 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
 a²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na² ain¹sxã³
 A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³jah¹lain²txi³ Je³su²jah³lai¹tã² A²ta²han²tu³
 wã³nxĩn¹ti³ wxi²kin³ti³ton³si¹ta¹hxai²hê¹li¹
 A²nxe³jah¹lain²txi³ sa²so¹yah³lxin¹ka³tu³ Pi³la²jah³la²
 hxi²ka² sa²nũ¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta²
 Je³su²jah³lai¹tã² en²sxã³ ã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Pi³la²jah³lai²na²
 ne³kxe³kxi²nha²jau³kxai³lu¹: “Ã³wa²sut1sxã³ ã³ai¹na¹tũ¹xã¹.”
 Nxe³jau³su² kxan²ti³ en²sxã³ ã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 14 A²nxe³jah¹lai¹tã² wi¹lhin¹khaix1kxan²ti³ wãn³txi³su² e³kxan²ti³
 sa²yo²ã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ Ba³ra³ba²sah³lai¹tã²
 a²nũ²a² su²lhã³jah¹lo²si²tai¹ti²tu³wi¹. Su²lhã³jah¹lo²su² kxan²ti³
 ã³wa²sut1si¹jau³su² Pi³la²jah³la² kwa³na³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 15 Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ a²nũ²a² ya³lu²te²a² we²txi²jah¹lai²li²
 su²lhã³si¹hah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹, Je³su²jah¹la²su¹.
 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²na²hê³li¹. Nxe³hĩ¹nãn²tu³ ka³ten³su² yxau³nhai¹.

ĩ³sĩ¹na¹hẽ³li¹. 16 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
a²wã³nxĩ¹ju³ta² ã³nhsi²ka¹txai¹nha²kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹.
Yxo²ĩ²xa³ke³la³te²kxai³ yu³we²nxi²hĩ³nx2nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
yxo²ĩ²ha²kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹.

17 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² txa²wã³tã³sah¹lxi¹lxi¹.
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wxã²li² wxa²hxi²kan¹txa²
nũ³ka³txai²li² yah³lxin¹sxã³ ju¹ta²li² kq³nyhah¹lxa³nha²kxai³
nxe²kã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 18 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lu¹tan²tu³ ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta³nũ³a²
nxe³ju³tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na²
ã²la² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ain¹ju³ta² kwẽn¹ta¹
we¹ta³lun²yain¹tai¹ti²tu³wi¹. 19 Jã¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³
wxã²na² sa²kxai³lu² wxa²kq³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ã³yxo²o³tũ¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
wxa²e¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³nũ³sxã³
ã¹jã¹nxe² ã³nxũ²kwã³lxũ¹nũ³nx2ti³tu¹wi¹. 20 Kxãn³ton³tãu³a²
Je³su²jah³la² a³ka³nxi²si¹jau³su² sa²si¹hã³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lai²kxai³lu²
a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² Sũ³na² hxi²kai²na² wã²nxa³kxa²
so¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³
kxã³nãu³a¹ txa²wã¹kq³nxe³ti³ kã³kĩ³kxa² yo³ha²
sa²wa²su¹tũ¹nhẽ³si¹jau³nũ³su² ya³lu²kxi²nẽ³tu¹wi¹.
Nxe³si¹ju³ta³nũ³su² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lo²nu¹ta²kxai³
wã²nxa³kxa² so¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³jah¹lo²lxi²na³li¹.
21 Oh³xan¹ko³xa² yxau²na³li¹. Yxãn¹ta¹ kxã³nãu³a²
a³ka³nxi²tãu³a² ha³lo²a² wi¹lhxi²kxai³ jã¹nxe³sxã³
wi¹lhau³ko³txi²tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² wi¹lhĩn¹tũ³ka³txan²tu³
e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 22 Nxe³sxã³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹; “Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
A²wãn³txi³khai³xa² ĩ³hen³txi³jah¹la² sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹.
Wxa²nũ³ka³txi³khai³xai²na² wã²nxa³kxa² so¹sxã³
sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹. Txai²yãx1ye¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³te²na²
wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jau³xa² wi¹lain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
23 Yxãn¹ta¹ wi¹lain³kxah²lxan³kxai²nãn²tu² nxe³te² ĩ³nxãn²tu³
ĩ³hait1so¹nx2ti³sãn²nũ²la² sũ²lhã³nx2ti³tu¹wi¹.” A²nxe³jau³su²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 24 Te²yã¹nxe³sxã³
Sa³mu³e²lah³lu¹tai²na² yxau³hi¹nãn¹te²tu³ Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lu¹ta²kxai³lu²
a³ka³nxi²sxã³ wxã³jau³nũ³su² nxe² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
25 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na²

a²ne³tah²nãu³syah¹lxi¹lxi¹. Sũ³na² wãn³txa² wi¹lain³nha²sxã³
 e³kxain¹tũ³kã³txu¹tai²na² wxa²ne³tah²nãu³syah¹lxi¹lxi¹.
 Nxe³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxa²ne³tah²nũ³a² yũ¹kxe³nũ³a²
 a²nũ²a²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹si¹hain¹ju³ta³nũ³a²
 yũ³yah³lxin¹tu¹wi¹.” Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² wi¹lain³nha²sxã³
 e³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

26 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ Sũ³nu²kxai³lu² A²tah²khai³xa²
 ĩ³sa²si¹hã³nx2ti³na²hẽ³li¹. Nxe³sxã³ kq³nxe³ti³ kã³sxã³
 yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹ah³lxĩ³sã²nĩn¹kxai²nãn²tu³
 wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ya³nx2ta¹wi¹.
 Pe²jah³lu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4

Pe²jah³la² Jo³ãu²ah³la² sxã³ so²ã³ain¹jau³su²

1 Nxe² ĩ³ye³kxi²tĩ³kxai³lu² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wã³nxĩn¹te² si³yxau³te²nãu³xa²
 ã³nhai¹tũ³tũ³kã³txa² ã³wxã² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
 hau³ko³jah¹la² ã³wxã² sa³tu³se²a² nũ³kã³txa²
 ã³nhai¹tũ³tũ³kã³txa² ã³wxã² nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 2 Ai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² Jo³ãu²ah³lo²nu¹tai²na²
 nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ³ye³kxi²ya³ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ yxo²i²ah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 te²yãx1ya³nx2ti³tu¹wi¹. Ain¹jau³su² tũ¹kã³txai²li²
 kwẽn¹tai²na² ã³tĩ³ain¹tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² jau¹xai²na²
 ain³kxain¹ka³tu³ ĩ³yxai¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 ĩ³yxaih¹nũ²la²
 Pe²jah³lo²nu¹tai²na² Jo³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² ĩ³yxaih¹sxã³
 sa²so¹nũ²la² ũ³tĩ¹kxi²nyhain¹nũ²la² wxe²a³la²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
 sũn²tã³ta² tũ¹kxai¹nha²kxai³la². 4 Ain¹nxa²ha¹te¹
 a²nũ²a² ka³lxa¹txe²nãu³xai²na² ain³kxi²nyhai¹nha²kxai³
 yxo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³ in³txi³nãu³xa²
 yxo²i²ain¹tũ³kã³txa² ã³yã³nu¹tai¹nha²kxai³ ka³lxa¹khaix1nxe²
 5.000, nxe² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Ain¹nxa²ha¹te¹
 a³lan²tãu³a² Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹ti³su² te²a² a²nũ²a²
 yah³lon¹te²nãu³xa² ha³te³h³nxã³nxa² a²hoh³lxĩ³nũ³kã³txa²
 nxain¹sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nu¹ta²kxai³ ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 6 ã³nũ²kxain¹nũ²la² A³na²sah³lai¹tã² wã³nxĩn¹te²
 si³yxau³tãu³a² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
 Kai³fa²sah³lai¹tã² Jo³ãu²ah³lai¹tã² A³le³syãn²trah³lai¹tã²
 yxo²ha³kxa¹ A³na²sah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³ wxã³sxã³
 ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Jã¹nxain¹ju³kxai³lu² Pe²jah³lu¹tai²na²

Jo³ãu²ah³lu¹tai²na² ã³sa²so¹si¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ain¹nũ²la² ã³ye³kxai¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹te²ta³ İ³hxi²ka¹txa²lxi³sxã³ we¹txai¹ya³hin¹thai¹li¹? Nx-ain¹ta¹hxai²hê¹la².

⁸ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² İ³hxi²kat¹sa²kxai³ İ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hi³kan¹txa² si³yxau³tũ³ka³txi³su² a²nũ²a² hxi²kan¹te²nãu³su² nxe³yah³lxi¹lxi¹. İ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

⁹ “Jah¹lai²na² kwên¹ta² we²nxi²jah¹la² İh¹te²ta³ İ³hxi²ka¹txa²lxi³sxã³ we¹txai¹ya³hin¹thai¹li¹?” Nxe²İ³wã³txi³sah¹lxi³nhi¹na²li¹.

¹⁰ Nxe³jau³su² İ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. İ³sa³e² nũ³ka³txa²

yxo²ha³kxa¹ nxe³te² İ³nxai²na² İ³yau¹ũ¹nx2ti³nha¹tu¹wi¹.

Nxa¹jau³kxai³la¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai¹tã² Na³sa³re²thĩ³na²

yxau²xai³jah¹lai¹tã² İ³hxi²kĩ¹la³kxah¹lxin¹jah¹lai¹tã²

Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² İ³sa²yxau³xi²na²hê³li¹.

A²nxe³jah¹lai¹tã² hi²sen³kxai³lu² we²txi²nyhain¹na²hê³li¹, kãin²

wã³nxĩ¹nha²kxai³lu¹. ¹¹ Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²

ũ³wha²li¹txã³nxai³tãn¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa² sxi²ha² txo³nain¹tũ³ka³txa² ã³na¹ain¹ki³ai²na²

kwên¹ta² sxi²ha² ũ³nhe³hê¹txain¹ki³a²

ũ³wxe³ain¹na²hê³li¹.”

Nxe³ta¹hxai²hê¹li¹. A²nxe³ka³ka¹txai²li² Je³su²jah³la²

yã¹nx2na³li¹. En²sxã³ ã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. ¹² Nxe³to³ta¹

Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta²

sa²wa²su¹tê³lain¹ju³ta² hxi²kan¹na³li¹. Ha³lo²a²

yxo²ha³kxa¹ İ²yah³lxin¹kxan²ti³ a²nũ²a² te²yã¹nxa²

wã³nxĩn¹sxã³ sa²wa²su¹tê³lain¹te²na² İ²yah³lxan³tho³li¹.

Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² a²İ³lxa² so¹lxi³

ũ³hũ¹nê³lain¹na²hê³li¹. Nxe³te²a² so¹lxi³ wã³nxĩn¹sxã³

sa²wa²su¹tê³lain¹tu¹wi¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hê¹la².

¹³ Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹txa² he³la³kxa² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu²

Pe²jah³lo²nu¹tai²na² Jo³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² ya³lo³txi²ye²kxe³su²

İ²ai¹nha²kxai³ İ³wã³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai¹tã² ãn³si³tê³kxi²nyhain¹tũ³ka³txi³sin²tai¹.

Yxãn¹ta¹ha³teh³nxãn³yu³ta²hai³txi³o²la³kxi²tũ³ka³txi³sxa³ha²kxai³

a²hxi²kan¹txa² he³la³kxi³si²ya³hxa³ha²kxai³ yah³na³li¹.

Nyhain¹ta³hxai²hê¹la². ¹⁴ Nxe³nyhain¹kxa²yo³su² jah¹lai²li²

we²txi²jah¹la² ka³lu³sa³yxau³ye²ya³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³

İ³hi³txain¹ya³ta¹hxai²nxa³hê¹la². ¹⁵ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

a³li³ain¹si¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³sãn²nũ²la²

nũh¹İ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². ¹⁶ Nxe³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³te³ji¹ku²? Kĩ³nhai¹. Je³ru³sa³İê²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa²

yxo²ha³kxa¹ we²txain¹ju³ta² İ²ye²nyhain¹nĩn²tai¹. Nxe³ha²kxai³

kāin² wā³nxĩ¹nain¹ju³ta² hxi²kan¹txi³ ĩ³ki³han³sxã³
ũ³ho¹ki³sxa³lho³li¹. 17 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² ĩ³wã³nxĩ¹ju³ta²
ka³nah²nxe³sxã³ yxau³ain¹si¹ki³jau³su² yxo²xũ³txi³
ĩ³kwa³na³ya³sain¹yah³lxi³wxi¹, u²lxi³ ha³ta³nxe³kxa²yan³txi³su¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe²e³ta³lu²nain¹nũ²la² ĩ³kaix¹tain¹nũ²la² yxo²xũ³txi³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² a²ĩ³lxa² jã¹nxĩ³ye³kxi²ja³txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² ã³nũ²kxain¹kxan²ti³ jã¹nxe³ ĩ³hen³txain¹ya³txa³hẽ¹li¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹ta³nxa² wxa²wãn³txa² sa²yxo²we¹ta³nxa²
nũ¹hĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. 20 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la²

ã³si³tẽ³kxi²sĩ¹na¹hĩ¹nã¹te²tu³ ĩ²nha¹ju³tai³tã² so¹lxi³
ain³kxai¹nha¹jau³xai³tã² so¹lxi³ nxe³ju³ta² so¹lxi³
ĩ³ye³kxi²nha¹tu¹wi¹. ã³sxã³ ĩ³ye³sĩ¹nxa³lho³li¹.
Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ wain³txi³ ĩ³ye³ya³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
sa²nẽ¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² kāin²khaix¹nx²na³li¹. A²nũ²a²
we²txi²ha²kxai³ wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ĩ³wa²lũ³xi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la³, a²hxi²kan¹ta²
nũ³ka³txa²sa³. Nxe³ha²kxai³ hã¹isxã³ yxo²xũ³txi³

ĩ³kwa²ĩ²tain¹sãn²ka³tu³ sa²wa²su¹kxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
22 A²nxe³jah¹lai²li² we²nxi²jah¹la² kwẽ³kxa² ye³ka³lxa¹txi³ 40
nxe²kwẽ³kon³sxã³ yah³lon¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Yxo²ĩ²tũ³ka³txai²na² a²yxo²wãn³txa² Sũ³na² ĩ³ye³kxain¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ ã³wa²su¹kxain¹yah³nũ²la² a²nũ³ka³txi³khai³xa²
ĩ³xi²yah³nũ²la² wãn³txi³na² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
hxi²kan¹te²nãu³xai²na² wã³nxĩ¹te² si³yxau³te²nãu³xai²na² nx-
ain¹sxã³ ĩ³kwa²kxi²nyhain¹jau³xi³na² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 ĩ³hen³txi³ta³lu²nain¹yah³nũ²la² tũ¹ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽ¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² nxe³txi¹. Wxã²na² kāin²khai¹nxi¹lxi¹.
Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ we¹txi² oh³sĩ³na² we¹txi²
ĩ³ye³na² we¹txi² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ we¹txi² nxe¹lxi¹.

25 Nxe³ha²kxai³ kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Wxa²yãu³ka³txa² hi²sen³su²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹si¹jau³su² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

“Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xai²na² ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
ĩ³xan³ta³kxain¹nũ²lhai¹li¹? Te²yã¹nxe³sxã³ kwa²hã¹nxe²
su²lhã³ain¹si¹jau³su² hã³a² ĩ³ye³kxi²nyhain¹nũ²lhai¹li¹?”

26 Ha³lo²a² a²wa³li³kha³la³nãu³xa² he¹li³te³lhã³
ĩ³hau³ko³nha²sxã³ ã³yã³nũ¹txain¹na²hẽ³li¹.

Txa²wā¹sũ³na² he¹kxi² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² he¹kxi² nxe³te³lhxā³ ain¹na²hē³li¹.”
 Ta³vi²yah³la² ũ³wha²li¹txā³nxu¹txai²na² nxe³ta¹hxai²hē³li¹.
 27 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxān³kxai³ E³ro²jah³lai¹tā² Pōn³si³o³
 Pi³la²jah³lai¹tā² nxe³ya³sxā³ Ju³te²a² nũ³kā³txa² whāi²na¹
 ā³nũ²kxi² Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³te²nāu³xa² ā³nũ²kxi²
 nyhain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wxa²ki³lha³lhxu²
 te²a² wi¹lhin¹khaix¹jah¹la² sun²tā¹te³lhxā³ ain¹na²hē³li¹.
 A²nxe³jah¹lai²li² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su²
 nĩ¹nhē³li¹. 28 Jā¹nxe³sxā³ tũ¹kā³txai²li² kō³nxe³thin¹sxā³
 o²la³kxi²te³lhxā³ nxain¹na²hē³li¹. Nxe³to³ta¹a²wi¹lhĩ¹nu¹taj²na²
 wxāi²na² sa²kxai³lu² ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²nha²sxā³
 i³hau³ko³ta¹hi¹nhē³li¹. Nxe³jau³xu¹tai²na² a²kwēn¹tai²na¹
 we¹ta³lu²nain¹na²hē³li¹. 29 Nxe³jut³su² i³ha³nũ³sain¹sĩn¹jau³su²
 ain³kxi¹sē¹li¹. Txai²nāu¹xai²na² wxa²sa³wi³ha³lxi³su²
 sĩ¹na¹wi¹. Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³ ā³nhi²kat¹sa²so¹sa²sĩ¹nhē³li¹.
 Nxe³sa²nhĩn¹kxai²nān²tũ³ wxa²wān³txa² wxi²ka¹ka¹nha²sxā³
 i³hen³txi³nxa²sĩ¹na¹tu¹wi¹ Nxe³ha²kxai³
 wā³nxĩn¹khaix¹nhĩn¹ju³ta² i³hxi²kan¹txa²sĩ¹nhē³li¹.
 Ya³sa²nhĩn¹kxai²nān²tũ³ a²nũ²a² i³ton³te²a² we²txi²
 kāin² wā³nxĩn¹sxā³ o²la³kxi² nxe³sĩ¹na¹tu¹wi¹
 Sĩ¹na¹ha²kxai³ wxa²ki³lha³lxa² Je³su²jah³lai²na²
 wi¹lhin¹khai¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe²kāi³ũ¹nhē³na³li¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē³la².

31 Nxa²ha¹te¹ ta³lu³ti²nyhain¹nũ²la² sxi²ha²
 ā³nũ²kxain¹thi³nu¹ta²kxai³ kāin² ka³ta³ta³tha²kxai³
 Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa² i³hxi²ka¹ti³nhain¹ta¹hxai²hē³la².
 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wxi²kan¹txi³
 i³hen³txain¹ta¹hxai²hē³la².

Yen³kxa²wā²nhũ¹nyhain¹jau³su²

32 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² yxo²i²ain¹tũ³kā³txu¹ta²kxai³
 wi¹lhin¹sxā³ yxau³ha²kxai³ wān³txa² yau³ka³na³ka³nat³sxā³
 ne³kxe³kxi²nhai¹nha²ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē³la²
 Nxe³ai¹nha²kxai³ yen³kxa² wā²nhũ¹yu¹lhu¹nai¹nxa³jau³la²
 i³ye³lai¹nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ wā²nhũ¹nyhain¹ta¹hxai²hē³la².
 33 Jā¹nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lu¹ta²kxai³ ka³tēn³su² i³sa²yxau³si¹jau³su²
 wxi²kan¹txi³i³hen³txain¹ta¹hxai²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wā¹sũ³na² wi¹lhin¹sxā³ i²ta¹hxai²hē³la².
 34-35 Nxe³ain¹ju³kxai³la¹ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a²
 yũ³ain¹ta¹hxai²hē³la². Ain¹sxā³ yen³kxi³su² ta³nxa²
 ha³lo²su² ta³nxa² yũ³kxai²nān²tũ³ yen³kxa² yxo²kwain³te²a²
 so¹kxain¹nxa²ha¹te¹ ũ³yho³hi²txā³nxa² a³pos²to³lo² nũ³kā³txa²
 hxi²ka² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ so¹kxain¹sxā³
 a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a² wā²nhũ²xai³nyhain¹ta¹hxai²hē³la².

36-37 Nxe³ain¹jut³su² Jo³se²ah³la² hai³sxa² yũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² yxo²kwain³te²a² so¹kxain¹nxa²ha¹te¹
 ã³yo³hi²txã³nxa² Jo³se²ah³la² hxi²ka² ũ³hũ¹ain¹nũ²la²
 a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² hxi²kan²tu³ ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹lai²li² Le³vi²ta² nũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Kxã³nxu¹ta²kxai³ Syi²pri²ko³xa² yxau²xai³lha²kxai³
 nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
 Bar³na³be²ah³lo²su¹ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
 a²si³yxau³tãu³a² i³nũ³kxũn³ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5

A³na³ni²ah³la² Sa³fi²ra³ka³lxa² nxe³ya³sxã³ĩ³ya²lun¹ti³ya³jau³su²
 1 Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² Sa³fi²ra³ka³lxa²
 ya³jah¹la²nãu³xa² hai³sxa² yũ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³xa²
 ha³lo²a² yxo²kwain³te²a² ũ³hũ¹ain¹nũ²la² a²yo³kxai³lu²
 A³na³ni²ah³la² hxi²ki³kxai³lu² sa²so¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la²
 2 Nxe³nũ²la² ĩ³ye³li³ya³sãn²nũ²la² ha³teh³nxã³nxa² hai³sxa²
 a²yoh³nxã³nxa² wa²hait¹so¹xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Yah³nũ²la²
 A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wã³kon³kxi³kxai³lu² a³pos²to³lo²
 nũ³ka³txa² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3-4 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹;

— A³na³ni²ah³lãi³. Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
 ã³nxũ²kwai³wih¹nxa²ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
 ĩ³ki³ha¹ki¹lxi¹. Hai³sxa² a²yoh³nxã³nxa² jũ¹nxe²
 ũ³ho¹a³ya³sxã³ ĩ³ki³ha¹ki¹lxi¹. A²wi¹lhĩ¹na² hai³sxai²li²
 wxa²hait³su² tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ a²yoh³nxã³nxai²li²
 wxa²yen³kxi³syu¹nx2na²hẽ³li¹. Nxe²nxa³kxa³lhũ³nxe²
 ũ³hũ¹ain¹sxã³ a²nũ²a² ĩ³ki³ha¹kxi² Txa²wã¹sũ³na²
 A²yãu³ka³jxah¹la² ĩ³ki³ha¹kxi² nxĩ¹nhẽ³li¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
 nxĩn¹thi²li¹? Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ jau¹xai²na²
 ain³kxi²nha²nũ²la² yxo²ka³nxa² yxau³ju³ta¹
 ya³lu²a³hi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxai¹nha²kxai³ o²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 6 Yain¹ju³kxai³lu² in³txa² sa³nxe³la³kxa² wxã³nũ²la² wã²la²
 sa²wã³lãu²kxi²so¹sxã³ sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Ye³jen¹nãu³a² a²sxe³xa³ka³lxu¹ta²kxai³ ã³wih¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxãn¹ta¹ a²wẽ³sãi¹ah³la² ya³lu²kxi²jau³xa² ain³kxi²nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹

8 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ²sã³ni¹. Hai³sxa² so¹kxi¹nx2tain¹kxa² yo³ha²
 a²yo²ha³kxah¹lxi³te²la¹xã³? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxa²ha¹te¹ a²sxe³xa³ka³lxu¹ta²na² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Wain³na³li¹. A²yo³ha² a²yo²ha³kxah¹lxi²na³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Wxa²wẽ³sãi¹ah³la² wxãi²na² sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 A²yãu³ka³txa² i³ki³ha¹kxai¹ya³hin¹ta¹tu³ni¹.
 Nxe³ya³hin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sa³nxe³la³kxi³nãu³xai²na²
 wxa²wẽ³sãi¹ah³la² sa²nĩ³kxain¹sxã³ sxi²ha² ya³so³nain¹na³ni¹.
 Ya³lun¹tãu³a²sa²so¹nxain¹nũn³tũ¹xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 10 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la² i³ye³kxi²sxã³ ã³na¹hĩ¹na¹
 ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³ wa³su¹txi³ ya³lu²ah³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ye²tuh³nxa²ha¹te¹ sa³nxe³la³kxah³lo²nu¹ta²kxai³
 wxã³toh³nũ²la² ya³lu²ye²to³nxa²ha¹te¹ sa²so¹toh³nũ²la²
 a²wẽ³sãi¹yah³la² sa²nĩ³kxain¹kxe³nu¹jã¹nxe²
 sa²nĩ³kxi²to³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³ye²tuh³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txa²
 a²yxo²ha³kxa¹ o²lah³lxi³ta¹hxai³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³
 a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²nu¹ta²na² wãn³txai²na² ha³ta³nxe³jau³xa²
 o²lah³lxi³nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wã³nxĩn¹sxã³we²nxain¹jau³su²

12-16 Nxe³ju³kxai³la¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² kãin²
 wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxai¹nha²kxaj³ a²nũ²a² ã³ton³te²a² tẽ³sxã³
 wxã³nũ²la² tĩh³na² ne³ha³tĩh³hẽ³nãu³a² a²sxa³ka³lo³a²
 ũ³ha¹sxã³ sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Pe²jah³lai²na² a²yãu³ka³txa²
 ã³tĩ¹kxa² wxa²ha³nãu³hi²sa³ta²lã¹. Ain¹jau³su² sxa³sxã³
 wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²a² wa³kan¹ko³xa² sxi²je³na²
 a³li³nũ²la² a²nũ²a² ã³ton³te²a² ka³lxa¹txi³ tẽ³sxã³ wxã³ha²kxai³
 kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwã³wih¹te²su²nũn³te²a² tẽ³sxã³
 wxã³ha²kxai³ ã³yo²ha³kxa¹ we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 yxo²i²tũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² na³hẽx³thĩ³na²
 Sa³lo³mãu²thĩ³nãu³a²ã³nũ²kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³ye²nyhai¹nha²kxai³ a²nũ²a²ka³lxa¹txi³
 yxo²i² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ yxo²i²xa³te²a²
 hai³txi³ wxã³sxã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A³pos²to³lo² nũ³ka³txa² khãuh³lxa³ti³nhain¹jau³su²

17 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹ta²kxai³
 a²sa³wi³ha³lxi³su² te²u¹ta²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹ sa³tu³se²a²
 nũ³ka³txi³sai¹nha²kxai³ kãin² i³ã³ta³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 18 Ai¹nha²kxai³ wã²nxũh¹ ne³kxe³kxi²nyha¹lxi³ka³tu³ a³pos²to³lo²
 nũ³ka³txu¹ta²kxai³ sa²so¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
 19 Nxe³nyhu¹nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ton³tãu³a²
 Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²an¹jah¹la² wxa²kan³nũ²la² tĩ¹kxa²
 wxe³ain¹thĩ³na² sa²yo²than²kxi²nũ²la² a³pos²to³lo² nũ³ka³txa²
 sa²sai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wãn³txa² wi¹jau³xa² Je³su²jah³la²

txa²wā¹ē¹nāu²a² we¹tē³jau³nū³su² nxe³jau³nū³a²
 ī³yau¹ū³txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ ī³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ a³pos²to³lo²
 nū³ka³txu¹ta²kxai³ Sū³na² sxi²hai²na² ā³wih¹ain¹nū²la²
 wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³ ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ain¹tī³kxai³lu² wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹ta²kxai³
 ā³wxā² a²sa³wi³ha³lxi³yu¹ta²kxai³ ā³wxā² nxain¹sxā³ a²nū²a²
 hxi²kan¹te²su² te²nāu³xu¹ta²na² kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³sxā³ Ju²te²a² hxi²kan¹txi³nāu³xu¹ta²na² ī³kaix¹tha²kxai³
 Ju³te²a² wa³kxē³nāu³xu¹ta²na² ī³kaix¹tha²kxai³ nx-
 ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹nū²la² ī³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 ī³ye³kxi²nyhain¹sān²nū²la² tī¹kxa² wxe³thī³nai³tā² a³pos²to³lo²
 nū³ka³txu¹ta² sa²so¹xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹ta¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²kxai³
 ī³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxi¹nxa³ha²kxai³ wā³li²sxā³
 ī³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 23 ī³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:
 – tī¹kxa² wxe³thī³nai³tā² ai³sī²nha¹tāu³a² kan²txi³
 yxo²wī¹nha² so³ta²to² nū³ka³txa² a²sxih²yxo²a² kan²txi³
 wah³nxa² yxo²yxau² nxain¹kxan²ti³ sa²yxo²tha²nain¹tāu³a²
 a²nū²la³ yū³ni³sī¹nxa³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² o²la³kxi²jah¹la²
 a²hxi²kan¹jah¹lo²su² te²a² wā³nxīn¹te² si³yxau³te²nāu³xa²
 ain¹sxā³ jau¹xai²li² ain³kxain¹nū²la² nxe²e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

– īh¹nxe³te²tū³nha²ku². Ki³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 25 Nxe³ain¹tī³kxai³lu² a²nū²a² ā³xa² wxā³sxā³
 ī³hen³txi³te³nah¹lxi¹:

– Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Tū¹ka³txai²li² ū³tī¹kxai¹yah³lxin¹tū³ka³tai¹tā²
 Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ī²kxain¹sī¹na¹li¹. A²nū²a²
 ī³yau¹ū³nyhain¹na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxa²ha¹te¹ Sū³na² sxi²ha² o²la³kxi²jah¹la²
 a²hxi²kan¹jah³lu¹ta²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²na² tē³sxā³
 a³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ain³kxain¹tū³ka³txa² hxi²ka²
 wā³thin³kxā²ya²lu¹tain¹kxa²yan³txi³su² yuh³lxai¹nha²kxai³
 win¹ta²te²lxi³ a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²kxai³ sa²so¹sxā³
 wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 27 Nxa²ha¹te¹ wā³lain¹nxa²ha¹te¹
 a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²kxai³ ā³wih¹si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³sxā³ kāin²jah¹la² a²yen³nāu³a² ūh³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³ain¹nū²la² wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹ta²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

– Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Jah¹lai²na² a²ī³lxa²
 ī³ye³kxah¹lxan³jau³nū³su² ī³ye³kxi¹nx2ta¹ta¹ti²tu³wi¹.
 Yxān¹ta¹ hai³txi³ ā³ka³nah²yxah³lxa³nhē³li¹. Hāi¹sxā³
 Je³ru³sa³lē²thī³na² yxau²xai³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 ī³yau¹ū³yah³lxi³ta¹hī¹nhē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

“Wã³nxĩn¹te² si³yxau³te²nãu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³lai¹tã² su²lhã³ain¹na²hẽ³li¹. Wã²nxũh¹lxain¹na³li¹.” Nxe³jau³xa² e³kxah²lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹li¹. Nxe³ah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ĩ³an³txi³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² a³pos²to³lo² nũ³ka³txu¹tai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³ sa²yo²we¹kxi²ju³ta² wain³na³li¹. A²nũ²a² wãn³txa² kãi²nxa³wi¹. 30 Wxa²nũ³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³nain²txi³ txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² Sũ³nãin²ti³ nxe³te²na² hxi²ki³kxai³lu² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tã²hẽ³li¹.

31 Nxe³ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a²wi¹tãu³a² ũ³whxe³na²hẽ³li¹. Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ti³hi¹tha²kxai³ txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹ti³hi¹tẽ³lha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na²hẽ³li¹. Hĩ¹na²kxai³lu² a²nũ²a² a²ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha²kxai²nãn²tu³ sa²wa²su¹tu¹wi¹. 32 Nxe³jut³su² ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Txai²nãu¹xai²na² ĩ²sĩ¹sxã³ ĩ³hen³txi³sĩ¹na¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ĩ²sxã³ ĩ³hen³txi³ha²kxai³ sĩ¹na¹hẽ³li¹. A²nxe³ju³kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² yxo²ki³kxai²nãn²tu³ Sũ³na² Yãu³ka³txai²li² ã³nxũ²kwai³wih¹sa²tẽ³nẽ³tu¹wi¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ĩ³an³jah³lxi³ha²kxai³ ĩ³su²lhã³si¹jau³su² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxe³ain¹ta¹ Ka³ma³li³e²lah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹lai²li² fa³ri³se²a³ nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Yain¹jah¹lo²su² ha²kxai³ sa²yo²hau³ko³tain¹to³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² ĩ³sa²yxau³nũ²la² a²pos²to³lo² nũ³ka³txu¹ta²kxai³ a³li³sãn²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

35 A³li³ain¹kxa² si³yo³na² ĩ³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. In³txi³nãu³xai²li² kãi³ain¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² wi¹lain³nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. 36 Nxe³ha²kxai³lu¹ kxã³nhxi¹nai³tã² Te³u³ta²sah³lai¹ta² txa²wã¹ha³lo²a² ã³wih¹sxã³ wxã³ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³nũ²la² in³txa² ka³la¹txi³ 400 nxe² ã³si³tẽ³kxain¹tai¹ti²tu³wi¹. “Txai²li² wxa²hxi²kan¹jah¹lo²su² te²sa¹wi¹.” Ain¹tah¹lxa¹ ye³jen¹na² su²lhã³ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² ha³ten¹tain¹tai¹ti²tu³wi¹. 37 ã³ta³lo³hẽ¹tũ²la² a²nũ²a²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ũ³wha²li¹lhou³ko³tẽ³nhĩ¹nai³tã² Ju³ta²sah³lai¹tã² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³nũ²la² nũ³kxũn³txi³ o²la³kxi²nũ²la² a²nũ²a² ã³sa²so² ã³si³wxe³ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹

ye³jen¹nūn³tāu³a² su²lhā³nū²la² a²sa³wi³ha³lxa²
 ha³ten¹tain¹nūn³tai¹ti²tu³wi¹. 38 Nxe³jut3su² in³txi³nāu³xai²li²
 wxa²wxai³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ju¹tai²li² wā²nxūh¹
 o²la³kxain¹kxai²nān²tu³ ye³jen¹na² ne³ki³son³tu¹wi¹. 39 Yxān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² sa²yo²we¹tain¹tū³kā³txi³su² kxai²nān²tu³
 hxi²kan¹nē³lxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² he¹kxi²nē³lain¹ju³ta³nū³a²
 ten³ti³hex1ki³sxa³lho³li¹. Nxe³na¹jut3su² tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 40 Nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹te²
 si³yxau³te²nāu³xa². whāi²na¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la²
 sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo²
 nū³kā³txa² ĩ³kaix1so¹xain¹nū²la² ĩ³ta³lo³wai¹txain¹ka³tu³
 Je³su²jah³lai²na² a²ĩ³lxa² ĩ³ye³kxi²si¹hai¹nxa³jau³nū³su²
 kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nū²la² sa²tā³xain¹ta¹hxai²hē¹la².
 41 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹ta²kxai³lu² a²hxi²kan¹ta²
 he³la³kxi³nū³kā³txa² ā³nū²kxain¹thī³na² wxa²li³ain¹nū²la²
 ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² kāin²khai¹nx2na³li¹. Wi¹lxo³kxi²nē³lain¹na³li¹.
 Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³sa²kj³sa²kxai³lu²
 ye³khāuh³lxa³ti³nha²ki³nhai¹. Nxe³kxan²ti³
 ka³lih³khaix1nē³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 42 A³lan²ta²
 hāix1nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² tā³nxa²
 a²sxih²khai³sa² tā³nxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²
 ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

6

Ā³non²ta³kxi²nū³kā³txa² wā²nxa³kxa² so¹ain¹jau³su²

1 Nxe³xain¹tāu³u¹tai²nān²tu³ yxo²ĩ²tū³kā³txa² wxā³sxā³
 ā³nū²kxi² jā¹nxe² jā¹nxe² to³ta¹hxai²hē¹la². Kāin² ka³lxa¹txi³
 ā³nū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³u¹tai²nān²tu³ta¹ yxo²xūn³txi³
 ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Kre²ka²ko³xa² e³tū³kā³txa²
 ha³na³kā³lxi² ĩ³ye³kxi² Ju³te²a²ko³xa² e³tū³kā³txa² ha³na³kā³lxi²
 ĩ³ye³kxi² nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Kre²ka²
 nū³kā³txu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹txu¹txi³nāu³xai²na² wha³te³sa³kā³lxi³nāu³xai²na²
 ne³wā²na³yah³lxin¹nū²hē³li¹. Yen³kxa²wā²nū¹ain¹yah²lxan³nū²hē³li¹.
 Nxe³ju³ta² wai³nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹ta²na²
 wān³txu¹ta²na² ain³kxain¹nū²la² yxo²ĩ²tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²nāu¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ĩ³yau¹ũ³sī¹na¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²sī¹na¹wi¹.

Yxān¹ta¹ yen³kxa² wã²nhũ¹nyhain¹si¹hxa³jau³su²
 i³ye³kxain¹nũ²hẽ³li¹. Ain¹tah¹ wa³ka³li³yu³ta² kã²nha²kxai³
 hxi²kan¹sa²sĩ¹nxa³nhai¹. Nxe³sa²sĩ¹nxa³ha²kxai³ wxã²
 i³nxai²na² txa²wã³tã³sah¹lxi¹nha²kxai³ ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 In³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ wã²nxa³kxa²
 so¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³te²a² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 nxũ²kwai³yxau³te²a² so¹lxi³ a²hoh³lxi³su² te²a² so¹lxi³
 wã²nxa³kxa² so¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Ah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 yen³kxa² wã²nhũ¹nyhain¹te²nũ³su² ũh³wxe³ki³tu¹wi¹.
 4 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ txai²nãu¹xai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi² A²wãn³txa² i³yau¹ũ³hi² nxe³sĩ¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³ju³tai²na² ten³sa²sĩ¹nha²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 A²nxe³ju³kxai³lu² jau¹xai²na² i³ka³li³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxi¹nha²kxai³ in³txi³nãu³xu¹ta²kxai³ wã²nxa³kxa²
 so¹ain¹te³nah¹lxi¹, Es³te³vãu²ah³lo²nu¹tai²na² wã²nxa³kxa²
 so¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 kãin² yxo²i² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² kãin² nxũ²kwai³yxau²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na²
 wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Pro³ko³ro²ah³lo²nu¹tai²na²
 wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ni³ka³no²rah³lo²nu¹tai²na²
 wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ti³mãu²ah³lo²nu¹tai²na² wã²nxa³kxa²
 so¹ha²kxai³ Par³me³na²sah³lo²nu¹tai²na² wã²nxa³kxa²
 so¹ha²kxai³ Ni³ko³lau²ah³lo²nu¹tai²na² wã²nxa³kxa²
 so¹ha²kxai³ a²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² ã³ti³o³ki²a²thĩ³na²
 yxau²xai³lha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³kxan²ti³
 Ju³te²a² wãn³txa² ain³kxi²nũn³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³kxan²ti³
 yxo²i²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txu¹tai²na² wã²nxa³kxa²
 so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6 A²nxe³te²nãu³xu¹ta²kxai³la¹ wã²nxa³kxa²
 so¹ain¹nũ²la² a³pos²to³lo² nũ³ka³txu¹tai²na² yen³nãu²a²
 ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹nũ²la² a²hxi²ka²
 wxa²ne³hẽ²ta³lã¹ain¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³
 i²kxain¹si¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 A²nxe³jut³su²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² u²lxi³ ha³ta³nxe³jau³xu¹tai²li²
 i³sa²nẽ³sin²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ yxo²i²ain¹tũ³ka³txa²
 kãin² ka³lxa¹txi³ ã³nũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nũ³ni²
 wã³nxĩn¹te² nũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²i²ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Es³te³vãu²ah³lo²nu¹tai²na² ũ³tĩ¹kxain¹jau³su²

8 Nxa²ha¹te¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² wi¹lhin¹sxã³ i²ha²kxai³ kãin²
 i³hxi²ka¹ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³la¹ kãin² wã³nxĩn¹sxã³
 o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxe³tah¹lxa¹ yxo²i²xa³tũ³ka³txai²na²
 hi²sen³tu³ti¹ ko³nxe³thi¹nha²kxai³ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³
 wãn³txa² yxo²xũn³txi³ i³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tũ³ka³txu¹tai²na² Li³ber²to² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³

Si³re²ne² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ A³le³syã³tri³a² nũ³kã³txi³su²
 ha²kxai³ Si³li²si²a² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ A²si³a³ nũ³kã³txi³su²
 ha²kxai³ ain¹sxã³ ã³nũ²kxain¹nũ²la² Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³
 wãn³txa² yxo²xũn³txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² a²hoh³lxi³si¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la², ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa²sa³.

11 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txu¹ta² hi²sen³kxai³lu² in³txa²
 hãi³a² ũ³yho³hi²sãn²ka³tu³ ĩ³ki³ha¹nĩ³ye³si¹jau³su²
 kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

– Es³te³vãu²ah³lai²li² ko³nxe³te²lo³jau³su² e³na²hẽ³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³te²lo³ti² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 ko³nxe³te²lo³ti² nxe³na²hẽ³li¹. Txa²ne³nxe³na²
 ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe²ĩ³ki³ha³nĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 ĩ³ki³ha³nĩ³ye³kxain¹nũ²la² a²nũ²a²hxi²kan¹txa³he³la³kxi³su²
 te²a² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a² nxain¹sxã³
 a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ain³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxai¹nha²kxai³
 Es³te³vãu²ah³la² tĩ³nũ²la² nũ³kxũn³txi³ i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta³ yen³nãu³a² ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ in³txai²li² ko³nxe³thin¹te²a² ĩ³kaix¹so¹nũ²la²
 ĩ³ki³ha³nĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Jah¹lai²li² Es³te³vãu²ah³lai²li² ko³nxe³jau³xa² so¹lxi³
 e³kxi²toh³na²hẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ko³txe³i² Sũ³na²
 wãn³txu¹txai²na² ko³txe³i² nxe³toh³na²hẽ³li¹. 14 Nxe³sxã³
 jah¹lai²na² wãn³txa² ain³kxi²nha¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la²
 Na³sa³re²thĩ³na² yxau²xai³jah¹lai¹tã² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na²
 sxi²ha² sa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²nãn¹jau³xa²
 ĩ³yax¹txain¹to³tu¹wi¹.” A²nxe³jau³jau¹xai²li² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹.
 Nxe³sain¹sĩ¹na²hẽ³li¹. Nxe²ĩ³ye³ki³ha³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²hxi²kan¹txa² nũ³kã³txu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ ten³sa²tã³sxã³
 ĩ²lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³a² Es³te³vãu²ah³la² a²yen³na²
 oh³xan¹jah¹la² ye³nhũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

7

Es³te³vãu²ah³lai²na² wãn³txa² ĩ³wa³lxĩn³nha²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

– Es³te³vãu²ah³lãi³. Jau¹xai²li² ĩ³ye³kxain¹jau³xai²na²
 ya²la³tu³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

– Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²lon³ti³nãu³xa² txa²wĩ³na²nãu³su²
 nxe³syah¹lxi¹lxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
 A³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² txa²wã¹wĩ³nu²su²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³

Me³so³po³tã²mi²a²ko³xu¹tai²na² yxau³hî¹nu¹tai²kxai³lu²
 A³rã²thî³nãu³xu¹tai²na² ai²nxa³thî¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 Wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³jah¹lai²na² hi²sen³su² tĩ³sxã³
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. 3 Tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxî¹:
 “A³bra³ãu²ah³lãi³. Wxa²kã³lxa¹tj³nãu³xa² ã³sxã³
 a³li³txa²hẽ³li¹. Ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² ĩ²xan³ko³xa²
 wã²nã³ũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹” Ta¹hxai²hẽ¹li¹. 4 Nxa²ha¹te¹
 Kau³te²a² nũ³kã³txu¹tai²na² ã³wxe²ã³nyhain¹nũ²la²
 A³rã²thî³nãu³xu¹tai²na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³tj³kxai³lu²
 a²wĩ³nu¹tai²na² ya³lu²kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Hã²wxãn³txa³
 ko¹xu¹tai²na² a³li³xi²nũ²la² txa²wã¹ha³lo²khai³xai²na²
 yxau³kĩ³ko³xai²na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tu¹ta²kxai³lu²
 kxãn³su² Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 5-6 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wẽ³sa²
 yũ²nxa³hî¹nu¹tai²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxî¹: “Hî¹nai²na² ta²ko¹xai²na² jũx1te²he³la³ko³
 ũ³hũ¹nxa²hxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹ kxã³non³tãu³a² ta²ko¹xai²na¹
 yxo²ha³kxa¹ wxa²ne³tah²nãu³lo³tin¹tãu³a² ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxa¹na¹tãu³a² kan²txi³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹hî¹na¹
 ha³lo²a² ã³sa²nũn³ko³xa² ã³we¹ta³wxe³ain¹tu¹wi¹.
 Ain¹kxai²nãn²tu³ ta²ko¹xai²na² yxau²xai³tũ³kã³txi³khai³xa²
 a²hxi²ki³kxai³ kwa²wa³kã³li³nũ³lo³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³
 kwẽ³kxa² ko³kã³lxa¹txi³ 400 nxe² kwẽ³kon³tãu³a²
 khãuh³lxa³ti³nyhain¹tu¹wi¹.

7 Nxe³nyhain¹ka³tu³ wa³kã³ti³lo³te²nãu³xa² ko³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li²hai¹na¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³ a³li³sxã³
 ã³wa²lã³wih²xain¹tu¹wi¹. ã³wih²xain¹kxai²nãn²tu³
 sa²yo²wet1sain¹sxã³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.” Txa²wã¹sũ³na²
 nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 8 Hã²wxãn³txa³
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹kxi³ju³ta² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxî¹: “Txa²wãn³txa²
 ya²la³tu³tã³li¹. Nxe³sxã³ wxa²ki³lha³lxa³nãu³xa²
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ txa²wãn³txa²
 ne³wãn²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.” Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jã¹nxe³nũ²la² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 a²ki³lha³lxu¹ta²kxai³ I³sa²kah³lo²nu¹tai²na² a³li³lah¹hî¹na²
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²sxã³
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Hã²wxãn³txa³
 I³sa²kah³lo²nu¹ta² a²ki³lha³lxu¹tai²na² a³li³lah¹nũ²la²
 Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹li¹. ã³ta³lo³hẽ¹tũ²la²
 Ja³ko²ah³lo²nu¹ta² a²ki³lha³lxa²nãu³xu¹tai²na² hxi²ka²
 hxa³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³te²nãu³xu¹tai²na²
 a³li³lah¹ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

9 Hã²wxãn³txa³ Ja³ko²ah³la² a²ki³lha³lxi³nãu³xu¹ta²
 hi²sen³kxai³lu² Jo³se²ah³lo²nu¹tai²na² ka³tã³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
 Nxa¹nxa³ha²kxai³ E³ji²ta² nũ³kã³txu¹tai²na²
 a²hxi²ka² ã³yũ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ain¹ta¹

Txa²wā¹sũ³na² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ ā³non²ta³kxi²ha²kxai³
 ye³khāuh³lxa³thin¹ju³ta² ā³na¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 10 Txa²wā¹sũ³na² sa²kxai³lu² ā³nhi²ka¹tai¹nha²kxai³
 a²hoh³lxi³su² ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah³lu¹tai²na² Fa³ra³o²ah³lo²su¹
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²u¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
 Jo³se²ah³lu¹ta²kxai³ i³kaix¹so¹nũ²la² ha³lo²u¹tai²na²
 whāi²na¹ a²hxi²kan¹te²lon³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³sxā³
 Fa³ra³o²ah³la² a²sa³wi³ha³lxu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
 a²sxi²yhu³ta² whāi²na¹ a²wa³kxēn³no³tain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 11 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² kāin² kwē³kon³ta¹hxai²hē¹li¹.
 E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² whāi²na¹ Ka³na³ā²ko³xa² whāi²na¹
 wē³ha²yau³xa² ā³xa³ha²kxai³ yain³txa² wi¹we¹nxa³ha²kxai³
 he³ja²lun¹tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 txa²wā¹wi³na²nāu³xu¹ta²kxai³ hxi²kan¹txi³ yain³txi³la³
 wet¹sxā³ yai³nain¹ki³la³ so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹.
 12 Nxa²ha¹te¹: “E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² yain³txa² sxa³nũ²nha¹.”
 Nxe³jau³xa² Ja³ko²ah³lo²nu¹tai²na² ain³kxi²nha²nũ²la²
 txa²wā¹wi³na³nāu³xu¹ta²kxai³ i³sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 13 Ā³ta³lo³hē¹tāu³u¹tai²na² Jo³se²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
 a²lon³ti³tāu³xu¹ta²kxai³ wā²nā³ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Nxe³nyhain¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta² whāi²na¹ tē³lxi²nũ²la²
 Fa³ra³o²ah³lo²nu¹ta²kxai³ wā²nā³ũ¹hain¹nũ³ta¹hxai²hē¹li¹.
 14 Nxe³ka³tu³Jo³se²ah³lo²nu¹tai²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²wi³nu²su²
 te²a² a²ka³lxa¹txa² whāi²na¹ 75 nxe³tũ³ka³txa² wxā³sxā³
 yxau³si¹hain¹jau³su² sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹li¹. 15 Nxa²ha¹te¹
 sa²si¹hā³nxa²ha¹te¹ wxā³sxā³ yxau²xai³lyain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Nxain¹ko³xu¹tai²na² Ja³ko²ah³lo²nu¹ta²kxai³
 ya³lu²ha²kxai³ txa²wā¹wi³na³nāu³xu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
 yah³lon¹sxā³ ya²lun¹ti³ha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 16 Nxe³ai¹nha²kxai³ Si³kē²ko³nāu³u¹tai²na² a²nũ²a² tē³sxā³
 ai³nũ²la² i³kxain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ko³xu¹tai²na¹
 A³bra³āu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ so¹kxi²ta¹hxai²hē¹li¹.
 E³mo²ra² nũ³ka³txu¹tai²na² Si³kē²ko³xan¹ta²
 wa³kxē³nu¹tai²na² ũ³yho³hi²sān²nũ²la² so¹kxain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 A²nxe³ko³xu¹tain²txi³ yah³lon¹sxā³ ya³lun¹ti³ te²nāu³xa²
 sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hē¹li¹.

17-19 Nxa²ha¹te¹ kwē³kxa² ye³ka³lxa¹txi³
 kwē³kon³tāu³u¹tai²na² txa²wā¹nũ³ka³txi³nu¹tai²na²
 ka³lxa¹txi³ ā³nũ¹tai¹nhĩ¹nu¹tai²na¹ E³ji²ta²ko³xan¹ta²
 a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tai²na² wē³non³tain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ Jo³se²ah³lo²nu¹ta² i²jah¹lo²sxa³ha²kxai³
 txa²wā¹nũ³ka³txi³nu¹tai²na² a³lxai¹nxa³ha²kxai³
 nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ E³ji²ta²ko³xan¹ta²
 a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹ ki³ha¹kxi²nhai¹ni²

nũ³kxũn³txi³ o²la³kxi²si¹hai¹ni² wẽ³ha³lxa² kwẽn¹ta¹
a³li³lah¹te²u¹tai²na² ha³lo²a² a³na¹sxã³ya²lut¹si¹hain¹jau³su²
kwa³na³ai¹ni² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu¹
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³nu¹tai²na² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na²
ĩ³ye³kxi²jau³xu¹tai²na² we¹ta³lun²te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹li¹.
20 Nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³la¹ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² a³li³lah¹sxã³
txon¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³sxã³ wẽ³sa² wi¹lye¹nxa²ha¹te¹
i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³kin¹tãu³u¹tai²nãn²tu³ a²wĩ³nu¹tai²na²
a²sxi²khai³xa² hãĩ²a³sxã³ txo¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 21 Yan¹nãu³a¹
wẽ³sa² kãĩ²non³tãu³a¹ hxi²kan¹txi³ ũ³ho¹ya³hxa³kxa²yan³txi³su²
a²hã³ka³nũ³nu¹tai²na² hi²sen³su² ha³lo²a² ã³na¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Ã³na¹nũ²la² E³ji²ta²ko³xan¹ta² a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tai²na²
a²ka³ne³lxa²nu¹tai²na² wxã³ a³ya³txi²nũ²la² ĩ³ãĩn²ta³kxi²sxã³
wẽn³sa³nu¹ta²kxai³ so¹sxã³ ĩ³nũ²la² a²ki³lha³lhũ³nxe³sxã³
txot¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 22 Nxe³ha²kxai³ E³ji²ta² wãn³txa²
wi¹jau³xa² a²hoh³lxi³su² jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wain³txi³ e³i² wi¹lo²la³kxi² nxe³sxã³
wxi²kan¹txi³lon¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

23 Nxa²ha¹te¹ kwẽ³kon³ka³lxa¹ton³nũ²la² 40 nxe³sxã³:
“Txa²ka³lxa¹txa² I³sa³e² nũ³ka³txa² ai³si²a¹tũ¹xã¹.”
Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹li¹. 24-25 Nxe³sxã³
ai³tãu³ Fa³ra³o²ah³lo²nu¹tai²na² sa³wi³sa² hi²sen³su² I³sa³e²
in³txi³nu¹tai²na² ĩ³su²lye²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jut³su²
ĩ²nũ²la² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² a²e¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
“Wa³lxi³a¹tũ¹xã¹ ã³non²ta³kxi²na¹tũ¹xã¹. Fa³ra³o²ah³la²
sa³wi³sa² su²lhã³a¹tũ¹xã¹.” Nxe³jau³kxai³la¹
su²lhã³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³nũ²la² a²e¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
“Kãĩ³a¹ju³tai²na² txa²nũ³ka³txa² ain³kxi²nhain¹sxã³
ã³wxã³sxã³non²ta³kxai¹na¹ju³ta² wi¹la³la³kxain¹tũ¹xã¹.
Txa²wã¹sũ³naĩ²li² I³sa³e² nũ³ka³txa² khãuh³lxa³txi³nha²sxã³
wa³kon³kxain¹si¹hain¹ju³ta² a³la³kxain¹tũ¹xã¹. Nxe³ha²kxai³
nũ³kxũn³sxã³ ã³sa²so¹nũ¹hain¹ju³ta³nũ³su² a³la³kxain¹tũ¹xã¹.
Ain¹jau³su² nxe³kxan²ti³ a²ka³lxa¹txi³nãu³xu¹ta²kxai³
hai³txi³ a³la³kxi²ye²nyhu¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
26 Ha³la³jen¹nãu³u¹tai²nãn²tu³ I³sa³e² a²in³txi³nu¹tai²na²
ha¹lin¹te²nãu³xa² he¹li²ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jut³su²
ĩ²ai¹nha²kxai³ ã³nhãu²no³si¹nyhu¹jau³su² ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:
“Nxe³ja³sa²lxi¹. Wxa²lon³sa²nyhu¹a³hi¹nha²kxai³
he¹li²nyha¹txa³hẽ¹li¹.” Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

27 Nxa²ha¹te¹ hxi²ki³te²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³ãn³ta³kxi²nũ²la²
nũ³kxũn³txi³ ũh³nxũn³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³te³na¹
yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxãĩ²na²
txa²hxi²kan¹jah¹lo²sxã³lxi¹. Sa²hãu²not³sa²jah¹lo²sxã³lxi¹.
28 Sũn²ta³tai³tã² Fa³ra³o²ah³lai²na² sa³wi³sa² su²lhã³i¹nhẽ³li¹.
Nxe³kxai³ jãx¹sa²te³lin¹ji¹wi¹?” Ta¹hxai²hẽ¹li¹.
29 Nxe³jau³xan¹te²kxa³ya³lhu² u²lxi³ ih³saun³sxã³

ĩ³hã³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Mi³ti³ã²ko³xu¹tai²na² ã³wih¹sxã³
 yxau³nũ²la² yxau³hĩ¹nu¹tai²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² ha¹li¹
 a³li³lah¹kxi²sxã³ txon²ti³ya³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

30-31 Nxe³nũ²la² ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sxã³
 40 nxe² kwẽ³kon³sxã³ yxau³tãu³u¹tai²nãn²tu³
 ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹tai²na²
 ho³hain¹tj³kxai³lu² wã³la³ka³txu¹tai²na² Si³na³i²ka³txu¹tai²na²
 ã³tj³ta¹hxai²hẽ¹li¹. ã³tj³nũ²la² hi³a² j³xi²yxau³ka³txu¹tai²na²
 ten³sa²tã³sĩ²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ten³sa²tã³sĩ²nũ²la²
 ã³tj³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 32-34 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹: “Moi³se²ah³lã³. Wxa²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na²
 A³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² I³sa²kah³lo²nu¹tai²na²
 Ja³ko²ah³lo²nu¹tai²na² wxa²nũ³ka³txu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹,
 ‘Wxa²sũ³nu²sa¹wi¹.’ ” Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxa²ha¹te¹
 Moi³se²ah³lo²nu¹ta²kxai³ yuh³lxi³khai¹nxe³ha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ ĩ²nxũn³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Nxa²ha¹te¹
 ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹: “Wã³nxĩn¹khaix¹nxe³ju³tai²la¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³ yu³wi²kxi²nhãn¹ka³lo³a² sa²yu³sai¹kxi²nha¹lx¹.
 Txa²ha³lo²a² tj³i¹lx¹. Txa²sa³wi³ha³lxa²na² E³ji²ta²ko³xa²
 yxaut³te²a² a²nũ³ka³txa² ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta²
 ĩ²ai¹na¹hẽ³li¹. Kãin² ĩ³nãn³kxi³sai¹nha²kxai³
 ã³non²ta³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxai¹na¹kxai²nãn²tu³ E³ji²ta²ko³xa²
 sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹ Wa³su³txi³ ã³sa²wa²lxi¹sẽ¹li¹.”
 Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

35 Nxe³jut³su² Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ I³sa³e²
 nũ³ka³txu¹tai²na² sa²kxai³lu² sa²yxo²ã³ain¹te³nah¹lx¹:
 “Moi³se²ah³lã³. Wxã²na² txa²wã¹hxi²kan¹jah³lo²sxã³lx¹.
 Kã³sĩ¹na¹ju³ta² ĩ³hau³kot³sa²sĩn¹te²sĩ¹nxã³lx¹.”
 Kxã³kxai³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ka³tu³
 Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 E³ji²ta²ko³xu¹ta²kxai³ ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hain¹ka³tu³ I³sa³e²
 nũ³ka³txu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ti³hi¹tha²kxai³
 wa²su¹wa²su¹ a³li³kxain¹ti³hi¹jah¹lo²su² ti³hi¹tha²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Oh³xan¹jah¹la² hi³a² j³ka³txa²
 ĩ³ye³kxi²jah¹lu¹tai²na² wxã³sxã³ ã³non²ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 36 Hã²wxãn³txa³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ I³sa³e²
 nũ³ka³txu¹ta²kxai³ ã³sa²so¹nũ²la² E³ji²ta²ko³xu¹ta²kxai³
 aun³ta² a³li³xain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. ĩ³ye³na² kãin²je³na²,
 he³hen³jau³su¹, ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³je³nu¹ta²kxai³
 a²yxo²ha³ti³lhi³ain¹ka³tu³ ha³lo²ai²li² a²nũ²a²
 yxau³ai¹nxa³ko³xu¹tai²na² ho³hain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Nxe³tãu³u¹tai²nãn²tu³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wã³nxĩn¹sxã³
 kã³ũ¹hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³ko³nha²kxai³
 40 nxe² kwẽ³kon³sxã³ nxe² kã³ũ¹hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 37 Nxe³sxã³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

“Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Sũ³na² wān³txa²
 i³hen³txi³jah¹la² sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹. Txa²yā¹yx¹nx2ti³tu¹wi¹.
 Txa²wā¹nũ³ka³txi³yah³lo²sa²tu¹wi¹.” Moi³se²ah³lo²nu¹ta²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 38 Te²yā¹nxe³sxã³ I³sa³e²
 nũ³ka³txu¹ta²kxai³ ha³lo²ai²li² ho³hain¹tãu³u¹tai²na²
 jah¹lain²txi³ ân³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Wã³la³ka³txa²
 Si³na³i²ka³txa² â³nũ²kxi²sxã³ yxau²xai³lain¹tãu³a² oh³xan¹jah¹la²
 e³kxi²hi¹na² â³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³tãu³u¹tai²nãn²tu³
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ain³kxi²nũ²la² txah³lxa³ka³lo³a²
 ũ³wha²li¹lho¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jau³xu¹tai²na²
 ain³kxi²ki³jau³nũ³a² ũ³hũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

39 Ain¹nxa²ha¹te¹ txa²wā¹wi³na³nãu³xu¹tai²na²
 Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² te³nai¹nxa³hã²kxai³ en²sxã³
 a³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² a²yen³kxu¹tai²na²
 yxo²kwain³nu¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 40 Nxe³tũ³ka³txu¹ta² wān³txi³kxai³lu¹: “A³rãu²ah³lãi³.
 Moi³se²ah³lai¹tã² E³ji²ta²ko³xa² ân³sa²so¹nẽ³jah¹lai¹tã²
 tĩ¹kxi²nẽ³nhai¹. Nxe³nẽ³lha²kxai³ txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³
 Txa²wā¹sũ³nu²lo³kxi³kxa² we¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxẽ¹kxai²nãn²tu³
 ne³ka³ta²nẽ³tu¹wi¹. Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wi¹lhin¹sxã³
 yxau³ki³tu¹wi¹.” Ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 41 Nxe³nũ²la²
 A³rãu²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³
 a²wã³nxĩn¹jut3sũ³ju³ta² po¹na² wẽn³sũ³ju³ta² we¹tũ²la² a²yo³ha²
 ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ka³tu³ a²nũ²nãu³xu¹ta²kxai³
 kãin² yai³ni² i³na² nxain¹te³nah¹lxi¹: “Wã³nxĩn¹ju³ta²
 txa²wā¹hxi²ki³khai³xa² we¹ki³ti²tu³wi¹. Ka³lih³khai³x1nẽ³nhai¹.”
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 42 Nxe³ain¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 oh³sĩ³nai²na² hi³ka²ta³a² so¹lxi³ sa²yxo²we¹tain¹si¹jau³su²
 â³na¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tai²li² Sũ³na² wān³txa²
 i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² ũ³wha²li¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Ũ³wha²li¹lain¹te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sũ³na² wān³txi³kxai³lu¹: I³sa³e² nũ³ka³txãi³.
 Ha³lo²ai²li² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa²
 yxau³yah³lxi³nhĩ¹nhĩ¹nai³tã² 40 nxe² kwẽ³kon³sxã³
 yxau³yah³lxi¹nhĩ¹nhĩ¹nai³tã³ ka³yxuh³xa² su²lhã³
 ũ³hũ¹sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.

43 Yxãn¹ta¹ a²wã³nxĩn¹ju³ta² wxa²hxi²kai²na² we¹jah³lxin¹te²a²
 sa²yxo²we¹txai¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²a²
 Mo³lo²kah³la² sxi²ha² wã²lẽ³nãn¹thĩ³na²
 sa²ka³la³hẽt1so¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Ah³lxi¹nha²kxai³
 Rẽn³fã²ah³la² hi³ka²ta³a² a²yãu³ka³txa²
 sũ³nu²sa²ki³lxo³te²a² wet1jah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 A²nxe³te²a² so¹lxi³sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 nũ¹ka³na¹ ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² Ba³bi³lo²na²ko³xa²
 ya¹nãn¹ta³ko³xai²li² sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹,

sa²yo²ã³sah³lxi¹nha²kxai³lu¹. Txa²wã¹sũ³na²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.”
 Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txu¹tai²na² nxe²
 ũ³wha²li¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 44 Nxe³ha²kxai³la¹ txa²wã¹wĩ³na²nãu³xu¹tai²na² ha³lo²a²
 a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹tai²na² ho³hain¹tãu³a²
 wã²lẽ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ũ³wha²li¹ka³lo³a²
 ũ³ha¹ain¹thĩ³nu¹tai²na² sa²so¹sxã³ tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹
 Nxe³thĩ³nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xu¹tai²na²
 ain³kxi²sãn²nũ²la² wain³txi³ we¹ta¹hxai²hẽ¹li¹
 Nxe³thĩ³nu¹ta¹kxai³la¹ wã³lã³ka³txa² Si³na³i²ka³txu¹tai²na²
 ka³lã³hĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² a²yo²wãn³txa²
 ĩ³hau³ko³tũh¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 45 Nxe³sxã³ tũ³ka³txu¹tai²na²
 a²ne³tah²nãu³u¹tai²na² Jo³su³e²ah³lu¹tai²na² nxe³sxã³
 thĩ¹nãin²txi³ sa²so¹sxã³ tẽ³ain¹nũ²la² ha³lo²a²
 tah²ko³xu¹tai²na² ã³wih¹sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² yxau²xai³lain¹ta³ nũ³ka³txu¹tai²na²
 a³li³si¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³sxã³
 txa²wã¹wĩ³na²nãu³xu¹tai²na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ³ thĩ¹nãin²txi³ kan²txi³ yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Yxau²xai³ka³tũ³ hu³ Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² a²txon¹sxã³
 yxau³hĩ¹na² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 46 Nxe³sxã³
 Ta³vi²yah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 sxi²ha² kãin²thĩ³na² txon³te³lhã³ ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:
 “Sũ³na² nxe³txi¹. Ja³ko²ah³lo²nu¹tai²na² wxa²wãn³txa²
 sa²yo²we¹txa²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Te²yã¹nxũn³te²sa¹wi¹.
 Nxe³te²sa¹ha²kxai³ wi¹wi¹nxe³san¹kxai²nãn²tũ³ sxi²ha²
 kãin²thĩ³na² txon³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 47 Ain¹ta¹ Sa³lo³mãu²ah³lo²nu¹tai²na²
 hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² txon³jah¹lo²la³ ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 48 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu²
 sxi²ha² a²nũ²a² hxi²ka² we¹tain¹thĩ³nai²li² hxi²kan¹txi³
 yxau³jah¹lo²su² te²sxa³wi¹. Nxe³jau³jau³xai²na² Sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²nu¹tai²na² nxe² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 49 Ũ³wha²li²te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³kxai³lu¹: ‘Oh³xan¹ko³xai²na²
 ã³wxe³na¹ka³lo³a² yã¹nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xai²na²
 tũ³yu³wxe³nha¹ka³lo³a² yã¹nxe³ha²kxai³ nxe²na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² yxau³na¹thĩ³na² hxi²kan¹txi³
 txon³yah³lxi³hĩ²nxa³lxi¹. Txon³yah³lxin¹kxan²ti³
 hxi²kan¹txi³ yxau³hĩ³nxã²nxa³wi¹.
 50 Yen³kxa² yo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²sa¹wi¹: Txa²wã¹sũ³na²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.”
 Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ nxe²
 ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

51 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxã² î³nxai²na²
 ko³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Ê³ton³yah³lxi¹lxi¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹jah²lxa³lxi¹.
 Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tãu³u¹ta²na² yã¹xah³lxi¹lxi¹.
 Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa²wãn³txa²sa²yo²ã³ah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 52 Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tãu³u¹ta² hi²sen³kxai³lu² Sũ³na²
 wãn³txa² î³hen³txi³ tũ³ka³txu¹ta²na² yxo²ha³kxa¹
 ye³khãuh³lxa³ti³nyhain¹tai¹ti²tu³wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
 Wi¹lhin¹te² Si³yxau³jah¹la² wxã³na²hẽ³li¹. Yãn³txai²na¹
 wxã³ju³ta²nũ³su² jau³su² î³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²na²
 su²lhã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ai¹nha²kxai³hĩ¹na²sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² Wi¹lhin¹te² Si³yxau³jah¹lai²li² wxã³hĩ¹na²
 î³ki³ha¹ka²so¹yah³lxin¹nũ²la² su²lhã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 53 Wxã²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² hi²sen³su²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² î³hen³txi³nx2tain¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Yxãn¹ta¹ sa²yo²we¹jah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. Jã¹nxa¹jau³su²
 tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Es³te³vãu²ah³la²su²lhã³ain¹jau³su²

54 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txa³ nũ³ka³txu¹ta²kxai³
 jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² kãin² î³yxaih¹sxã³
 î³an³ta³kxi²khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 55 Nxe³nxa²ha¹te¹
 Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 A²yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³ha²kxai³ sa²ye³ka²la¹nha²sxã³
 oh³xa² ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ãn²tu³ti¹
 Txa²wã¹sũ³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² î² Je³su²jah³lo²nu¹ta²na²
 Txa²wã¹sũ³na² a²wi¹tãu³a² hxi²kan¹khai¹nxe³je³nãn²tu³
 ã³sa³nxũ³ju³ta² î² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 56 Nxe³jah¹lai²na²
 a²wãn³txi³kxai³lu¹:
 – Î²sah¹lxi³wxi¹. Oh³sĩ³na² ã³ye³hai¹na³li¹. Nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹te² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
 Txa²wã¹sũ³na² a²wi¹tãu³a² ã³sa³nxũ²na³li¹.
 Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 57 Nxa²ha¹te¹ kãin² î³wxan¹yah³lxi³nũ²la²
 wxa²ne³tĩ¹la³kxi²nhain¹ka³tu³wa³su³txi³ã³tĩ³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
 58 Yah³lxi³ka³tu³ yxo²xũn³txi³ sxi²jen³nu¹ta²na²
 a³li³si¹hain¹jau³su² nxẽ³tai¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa²
 wxa²so¹sxã³ wha³tin³kxi²ya²lu¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² a²ha³la³san¹ka³lo³a² sa²sai¹kxi²nha²sxã³
 Sau²lah³la² a²ne³kxaix3tãu³a² ã³sxã³ ã³na¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 59 Ya³lu²nxa³ta³lxa¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² î³kaix1sxã³
 î³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 – Je³su²jah³lãi³. Txa²yãu³ka³txa²sa²so¹sẽ¹li¹. 60 Nxe²e³nũ²la²
 ã³ka³ti³wxe³sxã³ãh¹î³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Ju¹tai²li² ko³nxe³ti³ kâi³sain¹ju³tai²na²
 ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹txa³hē¹li¹. Nxe² e³ta³lun¹ka³tu³
 ya³lu²ta¹hxai²hē¹la².

8

Sau²lah³la² yxo²i²tū³ka³txa² ye³khāuh³lxa³tain¹jau³su²

1-3 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²i²te²a² ka³na³ku² te²nāu³xa² wxā³ain¹nū²la²
 Es³te³vāu²ah³lo²nu¹tai²na² wha³tin³kxi²ya²lu¹tain¹jah¹lo²nū¹tā²
 sa²so¹sxā³ sa²nī³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ka³tu³
 i³āin²ta³kxi²sxā³ kâin²nān³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³na¹
 Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² yxau³sxā³ i²nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:
 — Es³te³vāu²ah³la² su²lhā³ain¹ju³ta² wi¹na³li¹.
 Te²yā¹nxa¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nhī¹na²
 Je³ru³sa³lē²thi³na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³
 yxau²xai³lain¹tū³ka³txu¹tai²na² khāuh³lxa³txi³khaix¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹
 Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³la¹ yxo²i²ain¹tū³ka³txa²
 su²lhā³hxat³si¹jau³su² o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 sxi²ha² yxo²ha³kxa¹ ā³ten³sa²the³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 i³ha¹txi²hī¹na¹ sa²so¹sxā³ ū³tū¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txi³su²
 tā³nxa²txu¹su² tā³nxa² yxo²i²te³a² a³tain¹kxai²nān²tu³ sa²so¹sxā³
 ū³tū¹kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txai²na² a²yxoh³kxa¹
 Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³nū²la² ha³ten¹jah³lxi³nū²la² Ju³te²a²
 ko³nāu³u¹tai²na² ā³wi¹hi² Sa³ma²ri²a² ko³nāu³u¹tai²na² ā³wi¹hi²
 yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²
 so¹li³ Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sa³ma²ri²a²ko³xa² Sū³na² wān³txa² ain³kxain¹jau³su²

4 Ai¹nha²kxai³ a³li³sxā³ ha³ten¹txi³ tū³ka³txi³nu¹ta²
 hi²sen³kxai³la¹ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ ā³nxi³nū²la²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
 5-7 Ai¹nha²kxai³ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² a³li³nū²la²
 Sa³ma²ri²a²ko³xan¹je³na² ā³wih¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² wxā³ju³tu¹tai²na²
 i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la². Nxai¹nhī¹na¹ a²ta³a² ko³nxe³te²a²
 a²yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³te²a² i³wxan¹sxā³
 wxa²li³ye²ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² i³to³nain¹kxai²nān²tu³
 ka³lāun³ta³kxi²tā³nxa² ha³lu²ha² ai³ta³nxa² jah¹lo²su²
 ye²kxan²ti³nu¹ we²txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Yain¹jut³su²
 yxau²xai³tū³ka³txu¹tai²na² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²yain¹ju³ta²
 i² wān³txa² wi¹jau³xa² e³jau³xa² ain³kxi²yah³lxi³ka³tu³
 ju¹tai²na² whāi²na¹ ain³so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 8 Kāin²
 ka³li³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

9-11 Nxe³ha²kxai³ Si³māu²ah³lo²nu¹tai²na²
 sxi²ye³na²je³nu¹tai²txi³ yxau²xai³jah¹lo²nu²tai²txi³ kxã³nxa²
 wã³nxĩn¹ju³ta² o²la³kxi²ha²kxai³ kãin²ki³lxo³nha²te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² a²hxi²kan¹jah¹lo²sa¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³wã³nxĩn¹ju³ta² yũ³na¹wi¹. Nxe² ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³
 yxau²xai³tũ³kã³txu¹ta²kxai³lu² yxo²ha³kxa¹ kãĩ²nxa³kxan²ti³
 ain³kxah¹lxi³nũ²la² ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² a²wã³nxĩn¹khai³ju³ta² hxi²kan¹ta²nut3tã³li¹.
 Yah³lxi³jau³su² nxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Kwẽn¹tai²na¹
 Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² wi¹jau³xu¹ta²
 ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xai²na² ye³jen¹na²
 yũ³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na²
 tah²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²li² wã³nxĩn¹khai³lah¹lai²li²
 yxo²jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
 yxo²ĩyah³lxi³nũ²la² in³txi³nãu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³
 tu¹txi³nãu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³ ain¹sxã³ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Yain¹nxa²ha¹te¹
 Si³mãu²ah³lo²nu¹tai²txi³ yxo²ĩnũ³nha²kxai³ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sãn²nũ²la² Fi³li²pah³lu¹tai²na²
 ã³ne³hit1ta¹hxai²hẽ¹la². ã³ne³hit1tãu³ãn²tã³ Fi³li²pah³lu¹tai²na²
 kãin² ĩ³wã³nxĩn¹ye²ju³ta² ĩ²ha²kxai³ o²lha²kxai¹xain¹sxã³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la² kãin²na³li¹, kãin² wã³nxĩ¹nha²kxai³lu¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³kã³txu¹ta²kxai³lu²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³lain¹nũ³kã³txu¹ta²kxai³lu² wãn³txa²
 u²lxi³ ha³ta³nxe³jau³xu¹tai²txi³ ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa³ma²ri²a² nũ³kã³txai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 yxo²ĩain¹jau³su² nxe² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Pe²jah³lo²nu¹tai²na² Jo³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² nxe³sxã³
 sa²si¹hã³ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15-17 A²kxã³nxu¹tai²na²
 Fi³li²pah³lai²na² hxi²ka² a²nũ²a² ĩ²li³te²a² Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²ĩkxai²nãn²tu³ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩa¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su²
 kxai²nãn²tu³ e³kxi²sãn²nũ²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta² hxi²ki³kxai³lu²
 ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
 Sũ³na² Yãu³kã³jxah¹la² ã³nxũ²kwa³wih¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Jã¹nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la² Jo³ãu²ah³la² nxe³ya³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu¹
 ã³wxã³ya³tãu³a² a²nũ²a² yxo²ĩte²nãu³xu¹ta²kxai³
 tẽ³lxi²ya³sxã³ a²hxi²ka² wxa²ne³hẽ²ta³lxi³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na²nxe³txi¹. Wxa²yãu³ka³txa²ã³nxũ²kwai³wi¹hai¹nĩn¹ju³ta²ten³sa²sĩn¹nhai¹. Nxe³ya³jau³xan¹te²kxa³ya³lhu²Txa²wã¹sũ³na²A²yãu³ka³txa²nxũ²kwai³wih¹yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

18-19 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² jut3sĩ²nũ²la² Pe²jah³lo²nu¹ta²na² Jo³ãu²ah³lo²nu¹ta²na² nxe³sxã³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³wxi¹. Wã³nxĩn¹khaix¹yah³hi¹lxi¹. A²nũ²a²wxa²hxi²ka² wxa²ne³hẽ²ta³lxi³ya³hin¹kxai²nãn²tu³Txa²wã¹sũ³na²A²yãu³ka³txa²nxũ²kwai³wih¹ye¹nx2ti³hĩ³nx2na³li¹. Ya³hin¹kxa²yã¹nxa¹ju³ta²ten³sa³nhai¹. Sa¹hin¹kxai²nãn²tu³ũ³yho³hi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20-23 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wxi²kan¹txi³ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Wxãi²na² ko³nxe³thi¹ni¹lxi¹. Ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi¹lxi¹. Wxãi²na² yãx1te²a²ha³lo²a² ko³nxe³khaix¹ju³ta² sa³tã³kxi²te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³nxa²ha³ta²wi¹. Ha²yã³kxa² yxo²kwain³txa²hẽ³li¹. Ũ³yho³hi²san¹ju³ta²ten³sa²nxa³nhai¹. Ko³nxe³thi¹nĩn¹ju³ta²ã³na¹la³kxi²nha²nxã³nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²sa²yxo²we¹ki³lxo³ni¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²ũ³yho³hi²sxã³ so¹kxi²ki³ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ko³nxe³thi¹nĩn¹ju³ta²ĩ³ain²ta³kxi²nha²sxã³ã³na¹la³kxi²nha¹sẽ¹li¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²nxe³wã²na³nxa²jau³nũ³su² win¹ta²jau³lxi³ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ya³nxa²ha¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²ĩ³ye³kxi²txai¹ya³hẽ¹li¹. Ju³ta² ko³nxe³ju³ta³la² khãuh³lxa³txi³nha¹kxa²yãn³txi³su²nxa¹nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²nũ²la² Je³su²jah³lai¹tã² o²la³kxi²ju³ta²ĩ³ya³kxe³su² ĩ³hen³txi² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²ĩ³yau¹ũ³hi² nxe³ta³lun²ya³sãn²ka³tu³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²ĩ³xi²te³lhxã³ ai³lha²thet3ja³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³ka³tu³Sa³ma²ri²a² ko³xan¹thĩn³ta² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²ĩ³yau¹ũ³sa²the³tain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lu¹ta²na²hi²sen³su²a²nũ²a² ko³nxe³ti³kãi³ain¹kxa²yo³ha²sa²wa²su¹ju³ta³yũ³jau³nũ³su²ĩ³yau¹ũ³sa²the³tain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Fi³li²pah³la²E³ti³o³pi²ah³la²e³kxi²nyhu¹kxi³jau³su²

26 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lo²nu¹ta² hi²sen³su²Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Fi³li²pah³lãi³. Ĩ³sa²yxa³sxã³a³li³txu¹li¹. Tĩh³nai²na²Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²Ka²sa³thĩ³na²nxe²ne³ki³son³ta³kxi²tĩh³na²nxe³tĩh³nãn²tu³u³je³na²ta³nãn³nãu³a²ain¹tãu³a²tĩh³na²

ã³nhe¹tin¹tu¹wi¹. Nxe³tîh³na² sxi²ha² yũ²nxa³tîh³na² ai³sẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

27-28 Nxa²ha¹te¹ ã³nxa³nũ²la² tîh³na² ai³sxã³ ã³nhẽ¹x1tãu³a²
a²nũ²a² E³ti³o³pi²ah³lai²na² ne³kxauh²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² a²i¹na² i³lxa² Kãn³ta²sa¹ka³lxi³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² ta¹ka³lxa²
a²sa³wit³su² ha²kxai³ ũ³yho³hi²txã³nxa² hau³ko³jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nxa²
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³lun²nũ²la² kwẽn¹ta²kxai³
a³li³sxã³ tîh³na² ai³lhi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ka²va¹la²
ũ³si³kũh¹nha²ka³lo³a² ã³wxe³ha²kxai³ I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na²
ha³tẽh³nxã³nxu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
i³hen³txi³jah¹la² ha³tẽh³nxã³nxu¹tai²na² i²ti³kxai³lu²
Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² ne³kxauh²ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxa²ha¹te¹
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Fi³li²pah³lãi³. Hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la² ũ³si³kũh¹nha²ka³lo³a²
ã³tĩ³txa²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30-33 Nxe³nũ²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³ ã³nih³sxã³ ã³tĩ³nũ²la²
I³sa³i²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ain³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txai²na²sa¹:

– O³ve²a² su²ju³ta² yũ³kxai²nãn²tũ³ ã³nhẽ¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Jã¹nxe³sxã³ a²wxe³txa² ũ³yho³kxi²son¹kxan²ti³ hai³txi³
i³wai¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³jut³su² a²nũ²a²
ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
wi¹lhin¹jah¹lo²su² ha²kxai³ ka³nah²sxã³ yxau³na²hẽ³li¹.
Wain³txi³ o²la³kxi²nyhai¹nxa³hẽ³li¹. Nxe³ain¹kxa²yu³su²
su²lhã³ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² yũ²nxa³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ i³yau¹ũ³nyhain¹nx3tho³li¹.

Nxe³jau³xai²li² I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– E³ti³o³pi²ah³lãi³. Wãn³txa² i³yĩ¹lin¹jau³xai²li²
ã³ne³wxe³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

– Fi³li²pah³lãi³. A²nũ²a² i²li³te²a² i³yau¹ũ³sai¹nxa³ha²kxai³
ã³ne³wxe³sa²nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³ ka³la³sxã³ ã³wxe³si¹jau³su²
i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Jã¹nxe³jau³kxai³la¹:

– I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na² i³yau¹ũ³nẽ³jah¹lo²su² ta³nxa²
a²nũ²a² ã³xa² i³yau¹ũ³nẽ³jau³su² ta³nxa² nxe³te²sin²ta²ku²
nxa¹nhai¹. Nxe³jau³xai²li² i³yau¹ũ³sẽ¹li¹. E³ti³o³pi²ah³lu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² ha³tẽh³nxã³nxa² wha²li¹txã³nxu¹tai²na²

tê³nũ²la² nxe³jau³xu¹tain²txi³ ã³si³wxe³ya³ka³tu³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ã³yau¹ũ³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nũ²la²
yxo²ĩ²ta¹hxai²hê¹la².

36 Nxa²ha¹te¹ ã³nxai³ya³ti³kxai³lu² ka³wã³lxa²
ã³nhe²kxi²ya³ka³tu³ E³ti³o³pi²ah³lu¹jah¹la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ²sa³wi¹. Ju¹xa² ĩ³yau³sin²na²wi¹. Ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹san¹ju³ta²
wi¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hê¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na²ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²ĩ²in¹kxai²nãn²tu³
wi¹lhĩ³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Yxo²ĩ²a¹wi¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² Tah²su²
na³li¹. E³ti³o³pi²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hê¹la².

38 Nxe³ha²kxai³ ka²va¹la² ã³yix1si¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²nũ²la² Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
E³ti³o³pi²ah³lo²nu¹tai²na² nxe³sxã³ wxa²ka³nx¹i²yah³nũ²la²
ĩ³yau³xa² ã³nũ¹ya³ka³tu³ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyha¹ta¹hxai²hê¹la².

39 Nxe³nũ²la² ĩ³yau³xa² a³li³xi²yah³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu² Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²
ã³sa²so¹sxã³ nũ¹ka³na¹ A³so²to²thĩ³na² ã³wih¹si¹jau³kxai³lu²
ta¹hxai²hê¹la². Nxa²ha¹te¹ E³ti³o³pi²ah³lo²nu¹ta²kxai³
a²wẽ³ta³te²la³ ĩ²xi²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². Hã¹sxã³
ka³lih³kxi²la²nha² ĩ³xi²ta¹hxai²hê¹la². 40 Nxa²ha¹te¹
Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Se²sa³re²a²thĩ³nu¹tai²na²
ã³nxai³tãu³a² sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³lha²the³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ka³tu³
Se²sa³re²a²thĩ³nu¹tai²na² a³li³kxain¹ta¹hxai²hê¹la².

9

Sau²lah³la²yxo²ĩ² ã³si³wxe³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³su²lhã³si¹hain¹jau³su²
yxo²ha³nxe³lha³txi³ ĩ³ye³yain¹ta¹hxai²hê¹la². 2 Nxe³sxã³
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Ta³mas²ko²thĩ³na² ai³te³la¹wi¹.
Nxa¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² in³txi³su² ta³nxa² txu¹su²
ta³nxa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã³si³tẽ³kxi²te²an²tu³
ĩ²ai¹na¹kxai²nãn²tu³ sa²hxi²tai³kxi² so¹na¹nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wã³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³jut3su²
ten³sa³nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nũ²kxain¹thĩ³nãu³a² yxo²ha³kxa¹ sa²si¹hã³sẽ¹li¹. San¹ka³tu³
ã³nxai³na¹ju³txãn¹nxãn³su² ũ³wha²li¹lhã³ ũ³hũ¹sa²hẽ³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hê¹la².

3 Nxe³nũ²la² ã³nxai³ka³ty³ Ta³mas²ko²thi³na²
 yau³so³nain¹ti³kxai³lu² wa³su³txi³ oh³sĩ³na² ĩ³ha²te¹tha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ ĩ²nxũ³nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 4 Ā³yah³xi²sxã³
 ã³si³kã³ta³wxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²nũ²a² wãn³txa²
 ain³kxi²jau³kxai³lu¹:

— Sau²lah³lãi³. Sau²lah³lãi³. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
 khãuh³lxa³txi³san¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹:
 — Ĩh¹jah¹lo²ta³nĩn¹ji¹wi¹? Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:
 — Txai²li² Je³su²jah³lo²lxi³na¹wi¹. Ye³khãuh³lxa³ti³san¹jah¹lo²sa¹wi¹.

6 Ĩ³sa²yau³txu¹li¹. Nxẽn¹ka³ty³ sxi²je³na² ã³wih¹txu¹li¹.
 Nxẽn¹tãu³a² o²la³kxin¹ju³ta³nũ³a² ĩ³hen³txi³nxain¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

7 A²nxe³ti³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²kxai³lu²
 ka³nahx2sxã³ ã³yit1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
 ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹sxã³ a²e³jau³xa² so¹lxi³
 ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Jã¹nxe³nũ²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²na²
 ye³han³ta³kxi²kxe³su³ ĩ³sa²yau³ta¹ ĩ²nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 A²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²na² hi²sen³su² hxi²ki³ain¹sxã³ tẽ³sxã³
 Ta³mas²ko²thi³na² tẽ³sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxe³nũ²la²
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a² hai³txi³ ĩ³yai³nxa³ha²kxai³
 ĩ³na²nxa³ha²kxai³ hãi¹sxã³ sxa³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ nxe³thi³nu¹ta²na¹ yxau³jah¹lo²su²
 A³na³ni²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na²
 a²sa³wit3su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na²
 sa²kxai³lu² hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta² ain³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³na³ni²ah³lãi³. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³tin¹ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²nu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lxi¹. ĩ³sa²yau³sxã³ a³li³txu¹li¹.
 Tĩh³nai²na² Wain³si²tĩh³no²su¹ nxe³hxai²na²hẽ³li¹
 Nxe³tĩh³na² ã³nxain¹ka³ty³ Ju³ta²sah³lai²na² sxi²ha²
 ã³wih¹txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ Sau²lah³lai²na²
 Tar²so²thi³na² yxau²xai³jah¹lai¹tã² ĩ³wã³txi³sain³txai¹nhẽ³li¹.

12 Nxe³jah¹lai²li² hĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²to³nha³li¹.
 Hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta² ĩ²nũ²nhai¹. ĩ²ju³ta²sa¹, in³txa²
 ĩ³lxa² A³na³ni²ah³la² wxã³sxã³ wxa²ye³wxaih³nũ²la²
 wxa²ye³we²txi²nũ²nhai¹. Nxe³ju³ta²li² ĩ²nũ²nhai¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lāi³. Nxe³sa²lxi¹.
 Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹khaix¹ta¹hē¹li¹. Je³ru³sa³lē²thi³na²
 yxau³hī¹nai¹tā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txa²
 ye³khāuh³lxa³ti³nyhain¹to³ta¹hē¹li¹. 14 Jā¹nxain¹sxā³
 kwēn¹tai²na¹ wā³nxīn¹te² si³yxau³jah¹lo²nāu³xa² hi²sen³kxai³lu²
 Ta³mas²ko²thi³nāu³a² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹te²a²
 sa²so¹sxā³ ũ³tī¹kxi²si¹hain¹jau³su² sa²si¹hā³yhain¹txā³nxa²
 ũ³hū¹nyhain¹ta¹hē¹li¹. Kwēn¹tai²na¹ wxā³ain¹ta¹hē¹li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²nu¹tai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

— Ī³kaix¹so¹ai¹na¹jah¹lai²la¹wi¹. Hāi¹sxā³ ai³sē¹li¹.
 Ye³jen¹na² txa²wān³txa² u²lxi³ tē³sxā³ ai³sxā³ ĩ³hen³txi³tu¹wi¹.
 Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²su² te²a² a²si³yxau³ka³txa²
 he³la³kxi³su² te²a² nxe³sxā³ ĩ³hen³txai¹nha²kxai³ I³sa³e²
 nū³ka³txa² ĩ³hen³txai¹nha²kxai³ nxe³tu¹wi¹. 16 Nxe³ha²kxai³
 Txai²na² sa²kxai³lu² txa²wān³txa² yxo²i²sai¹nha²kxai³ kāin²
 khāuh³lxa³txi³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² ĩ³yau¹ū³ai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ a³li³nū²la²
 Ju³ta²sah³la² sxi²ha² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la²
 Sau²lah³la² ye³na² wxa²ye³wxe³te³nah¹lxi¹:

— Sau²lah³lāi³. Txa²wā³tā³si¹lxi¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³su² sa²si¹hā³sain¹na²li¹.
 A²nxe³jah¹lain²txi³ tūh³na² wxā¹nhl¹nai³tā² ĩ²in¹nū²hē³li¹.
 A²nxe³jah¹la² ye³we²txi³sih¹nxa²ha¹jau³su² sa²si¹hā³sain¹na²li¹.
 Nxe³sxā³ ye³we²txi¹nxa²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 ā³nxū²kwai³wih¹nxa²ha²kxai³ nxēn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³te³na¹ ai³na²ka³lo³hū³nxe² ye³hē³jā¹nxe³kxe³hū³te²su²
 ā³ye³hai¹tā³nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ten³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 ĩ³sa²yxau³nū²la² ĩ³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³hī¹na¹ ĩ³yai³nxi²ha²kxai³ a²nū²nāu³la³
 ĩ³sī³nxūn³to³nxe²ha²kxai³ nxe³ye²yha¹ta¹hxai²hē¹la².

Ta³mas²ko²thi³na² yxau²xai³jau³su².

Nxe³sxā³ Ta³mas²ko²thi³na² yxo²i²tū³ka³txa² ā²la² kxān³su²
 yxau³a³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 20 Yxau³a³nyhain¹tāu³a² Ju³te²a²
 nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³xa² ā³wih¹sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai¹tā² Txa²wā¹sū³na² Tah²hai²la¹wi¹. Nxe³jau³xa²
 wxi²kan¹txi³ ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³jut³su² a²nū²a² ain³kxain¹tū³ka³txu¹ta²kxai³
 nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ĩ²ki³jah¹lo²su² te²la¹kū², kxā³nxa²
 Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³ain¹na²hē³kū², nxe³hī¹nai³tā²
 Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² su²lhā³te³lhā³

ain¹na²hē³kū², nxe³kxa²yā¹nxe² kãi³te³lhxã³ wxã³ain¹te²la¹kū²,
wã³nxĩn¹te² si³yxau³te²nãu³xa² hxi²ki³kxai³lu² a²nũ²a²
ũ³tĩ¹kxi²si¹jau³su² sa²si¹hã³ai¹nhĩn³te²la¹kū², kĩ³nhai¹.

Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
22 Nxain¹kxan²ti³ Sau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
e³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai¹tã³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²
a²ya³la³tu³khai³nx2na³li¹. Nxe³jau³su² wxi²kan¹txi³
ĩ³hen³txi³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ĩ³wa²lũ³xi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

23 Nyhain¹ka³tu³ ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²tãu³a² Ju³te²a²
nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³a² ã³ya³nũ²kxi²nũ²la²
Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ su²lhã³si¹jau³su² hãĩ³tēn³su²
ĩ³ye³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 24 Nxe³sxã³ sxi²thĩ³na²

ki³tã¹kxi²nha²thĩ³na² yxo²a² yxo²ha³kxa¹ hãĩ³a²
wah³xah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². A³lan²ta² whãĩ²na¹
ka³nxah³ta² whãĩ²na¹ su²lhã³te³lhxã³ ye³ten³kxa²

wah³xah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tah¹lxa¹ Sau²lah³la²
a²sa³wi³sa³nu¹taĩ²na² nxain¹jau³nu¹tã² ain³kxi²nha²nũ²la²
ĩ³hen³jah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 25 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

ka³nxa³hi²tãu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
Sau²lah³lo²nu¹taĩ²na² sa²so¹nũ²la² sxi²ha² ki³tã¹kxi²nha²thĩ³na²
a²ne³kan¹ta³yo²a² sa²yo²than²sxã³ ha³ti²a² ũ³ki³kũ¹tain¹nũ²la²
Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ sa²wi¹hain¹ka³tu³ win¹ta²te²lxi³
sa²ha³lo²sa²tã³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³jau³su²

26 Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ a³li³nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³ta¹hxai²hē¹la². Ai³tãu³a²:

— Je³su²jah³lai²na² sa³wi³ha³lxa² ã³nũ²kxai¹na¹tũ¹xã¹.
Jau³su² nxe³tah¹lxa¹ a²kxã³nxa² yxau³tũ³ka³txai²na²
ĩ³wã³wã³ta³kxi²yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ Sau²lah³lai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²te²sin²ta²ku² kĩ³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 27 Nxa²ha¹te¹
Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
a³ya³ti²sxã³ ã³ya³sa²so¹sxã³ a³pos²to³lo² nũ³ka³txu¹taĩ²na²
ai³sxã³ĩ²ya³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³si¹lxi¹. Sau²lah³lai²li² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la²
Ta³mas²ko²thĩ³nãu³ai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
wxi²kan¹txi³ ĩ³hen³txi³nũ²nhai¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³nũ²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãu³ai²na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wxi²kan¹txi³ĩ³ye³sa²the³jain¹ta²hxai²hē¹la².

29 Ju³te²a² nũ³ka³txa² Kre²ka² wãn³txa² e³tũ³ka³txu¹taĩ²na²
ĩ³hen³txain¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ain³kxi²ti³ten³ti³hex1xai¹nxa³
su²lhã³ain¹jau³nũ³su² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 30 Nxa²ha¹te¹

yx²i²ain¹te² nũ³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³la²
 su²lhã³te³lhã³ nxain¹jau³xa² ain³kxi²nha²nũ²la²
 Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ Se²sa³re²a²thi³na² tẽ³sã³
 ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ya¹nãn¹thi³na² Tar²so²thi³na²
 sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³ju³kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yx²i²tũ³ka³txi³nãu³xu¹tai²na² yx²ha³kxa¹ Ju³te²a²ko³xai²na²
 Ka³li³le²a²ko³xai²na² Sa³ma²ri²a²ko³xai²na² nxe³sã³
 tũ¹ka³txai²na² yx²ha³kxa¹ ka³lih³kxi²la²nha²
 yxau²ho³hah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
 yx²i²tũ³ka³txu¹ta²kxai³la¹ kãn² ã³yã³tet¹sa²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³non²ta³kxi²ha²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxũ³sã³ a²nũ²a²
 ain³kxi²khai¹nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
 i³nxũ²kwai³lxũ¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² Jo³pe²thi³na² yxau²xai³jau³su²

32 Nxe³ain¹tãu³a² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² u²lxi³
 ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² Li²ta²thi³na²
 ã³wih¹ka³tũ³ Je³su²jah³la² yx²i²tũ³ka³txu¹ta²kxai³
 ai³sĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe² ai³tãu³a² E³ne³i²ah³la²
 i³hat¹txi³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu²
 si³kan²ta³kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ai³lxa³ha²kxai³ hãi¹sã³
 sxa²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³ 8 nxe²
 kwẽ³kon³tãu³a² sxa²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxa²ha¹te¹
 Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹.

— E³ne³i²ah³lãi³. Hĩ¹na² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 we²txi²nxa²tu¹wi¹. ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Sxan¹ka³lo³a²
 sa²hau³kot³sã³ ã³nxai³txu¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²
 i³ye³kxi²yha¹hĩ¹na¹ wa³su¹txi³ ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
 35 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Li²ta²nũ³ka³txu¹tai²na² yx²ha³kxa¹
 Sa³ro²na² nũ³ka³txu¹tai²na² yx²ha³kxa¹ i²ai¹nha²kxai³
 Je³su²jah³la² yx²i²ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxa²ha¹te¹ Jo³pe²thi³na² jũ¹nxa² u²thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³thi³nãu³ai²na² Ta³pi²ta¹ka³lxa² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ta¹ka³lxu¹ta² a²i³lxa² Kre²ka² wãn³txa² i³yĩ¹li²nha²jau³xa²
 Tor²ka³ka³lxu³su¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²yx²i²ha²kxai³
 wi¹lo²la³kxi²ha²kxai³a²nũ²a²yen³kxi³txa²te²a²a²hi²nũ¹nha²kxai³
 nxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³lu²
 i³ton³nũ²la² ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ a²nũ²nãu³a²
 wxa²hi³la³kxain¹sãn²ka³tũ³ sxi²ha² jũ¹nxa² kĩn³thi³na²
 ũh³wa¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxa²ha¹te¹ Li²ta²thi³nu¹tai²nãn²ta²
 yx²i²tũ³ka³txu¹tai²na² ain³kxi²nyhain¹jau³kxai³lu¹ Pe²jah³lai²li²
 Jo³pe²thi³na² yxau³nũ²nha¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ in³txa² ha¹li¹
 sa²si¹hã³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹jau³kxai³la¹:

— Pe²jah³lāi³. Ī²sa²te³lhxā³ wa³su¹txi³ wxā³sxā³ Ī²sa²sī¹nhē³li¹.
 Nxe²e³kxah¹lxi³ta¹hxai²hē³la².
 39 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³jau³kxai³lu²
 ain³kxi²nha²nū²la² ā³sa²so¹nxa²ha¹te¹ ā³si³tē³kxa²
 ĩ³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Ya³ka³tu³ sxi²nhu¹ta²
 tē³sxā³ ā³wi²xi²ya³ta¹hxai²hē¹la² oh³xan¹thīn³ta²sa³.
 Nxe³ha²kxai³ txu¹ti³nāu³xa² wha³te³se³na³ka³lxu³nāu³xa²
 ā³tī³xi²ka³tu³ ĩ³nān³yah³lxi³ha²kxai³ wā²la²ka³lo³a²
 ya³lu²ta¹ka³lxai²na² wā²nhūh¹ ũ³hū¹ain¹ka³lo³nāu³xa²
 wā²nā³ū¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Ka³lo³ka³lxa¹txi³ wet¹sxā³
 ũ³hū¹ain¹ka³lo³nāu³xa² wā²nā³ū¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
 40 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² a²yo²ha³kxa¹
 a³li³si¹jau³su² ĩ³ye³kxah¹lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 ā³ka³tih³wxe³nū²la² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe² ĩ³ye³kxi²sxā³ ā³na¹nxa²ha¹te¹ ā³yo²o³tū¹sxā³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ta³pi²ta¹ka³lxāi³. Ī³sa²yxau³txu¹ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe² ĩ³ye³kxi²hī¹na¹ ya³lu²ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³
 ĩ³ye³ten³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Ī²tāu³ Pe²jah³lo²nu¹ta²na²
 ĩ²ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 hxi²ki³nū²la² sa²yo²ka³ta³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ĩ²tū³ka³txi²su² te²a² txu¹ha²
 wha³te³sa²te²su² te²a² nxe³sxā³ ĩ³kaix¹sa²nū²kxi²xi²sxā³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ta¹ka³lxai²na² hī¹na² ka³ten³su²xi²na³ni¹.
 Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 42 Nxe³jut³su² Jo³pe²nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 ain³kxai¹nha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ²
 ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 43 Nxe³nū²la² Pe²jah³lo²nu¹ta²
 hi²sen³kxai³lu² Si³māu²ah³la² sxi²ha² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²sxā³
 yxau³ta¹hxai²hē¹la², Jo³pe²thī³na²sa³. A²nxe³jah¹la² po¹na³
 wā²la² o²la³kxi²jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².

10

Pe²jah³la² Ko³ne²lah³la² nxe³ya³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Se²sa³re²a²thī³nu¹ta²na² Ko³ne²lah³la²
 yxau³ta¹hxai²hē¹la². Yxau³ka³tu³ Ī³ta³li³ā²na²
 nū³ka³txa² so³ta²to² nū³ka³txan²tu³ a²hxi²kan¹jah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lu¹ta²na² Ro³ma²no²ko³xa²
 a²wa³kxē³nxa² hxi²ki³kxai³lu² ĩ³hxi²kat¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². 2 A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu²
 Ju³te²an¹te²su² te²a² yen³kxi³txa²kxai²nān²tu³
 wā²nhūh¹nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² jah¹lain²txi³
 a²sxe³xa³ka³lxa² a²wē³ha³lxa² whāi²na¹ Txa²wā¹sū³na²

ĩ³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ Sũ³na² wãn³txa²
sa²yo²we¹jah³lxi³to³ta¹hxai²hẽ¹la². ³ A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³la¹
ã³sa²ti¹ta³xi²tãu³a² ĩ³hxi²sxã³nhot3jut3sũ³ju³ta² ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la².
Oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Ko³ne²lah³lãi³. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴ Nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ten³sa²tã³sxã³
yuh³lxi³tẽn³txi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³tin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²wãn³txa²

ĩ³ye³kxai¹nĩn¹jau³xa² ain³kxi²ha²kxai³ wi¹lo²la³kxin¹ju³ta²
ĩ²ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wi¹kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.

⁵ Nxe³ũh¹nx2ti³ha²kxai³ Jo³pe²thĩ³na² wxa²sa³wi³ha³lxa²
sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³thĩ³tãu³ai²na² Si³mãu² Pe²jah³la²
yxau²na³li¹. ⁶ A²nxe³jah¹la² Si³mãu²ah³lai²na² po¹na² wã²la²
o²la³kxi²jah¹lai²na² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³na³li¹. Nxe³thĩ³na²
ĩ³ye³na² yxo²ka³teh³xan¹thĩn³su² na³li¹. A²nxe³jah¹la²
wxã³si¹jau³su² sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁷ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lu¹tai²na² a³li³kxa²si³yo³na²
Ko³ne²lah³lu¹ta² hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³kaix1ta¹hxai²hẽ¹la². A²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹
a²so³ta²to² ka³na³ka³na³tha²kxai³ a²nxe³jah¹la²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²nũn³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³te²na² ĩ³kaix1ta¹hxai²hẽ¹la². ⁸ ĩ³kaix1tũ²la²
hxi²sxã³nho³tẽx3jut3sũ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³ain¹sãn²nũ²la²

Jo³pe²thĩ³na² sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁹ Nxa²ha¹te¹ a³lan²nũn³tãu³a² tĩh³na² ã³nxai³ain¹ti³kxai³lu²
Jo³pe²thĩ³na² yau³so³nain¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² sxi²ha² kĩ³txan¹thĩ³na² ka³la²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ne³ka³ka³ton³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³lhxã³

ta¹hxai²hẽ¹la². ¹⁰ Nxe³tãu³a² he³ha²kxai³ yain³txa²
te³ki²ta³lun²sãn²tai²lã¹ nxe³jau³su² wah³nxe³tãu³a²
hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta² ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². ¹¹ Nxe³ye²te³nah¹lxi¹
oh³sĩn³na² ã³nhai²ta³lxi³ye²ha²kxai³ wã²la²ka³lo³hũ³ka³lo³a²
kãin²ka³lo³a² sa³yu³ka³txũ²la³kxi²kxe³jut3sũ³nxe²

ã³yu³lho¹je²ta¹hxai²hẽ¹la². ¹² ã³yu³lho¹je²nũ²la² a²wã²lẽ¹nãu³a²
ka³yxuh³xa² ka³lxa¹txi³ wi²sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²a²
ai³te²a² wi²sxa² sa³wxe³na² ai³te²a² wi²sxa² txih³nãu³xa²
he³la³kxa² wi²sxa² ai³ka³nãu³xa² he³la³kxa² wi²sxa²
ka³yxuh³xa² wi¹te²su² kxan²ti³ ko³nxe³te²su² kxan²ti³

wi²xai³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². ¹³ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
wãn³txa² oh³xan¹jah¹la² e³jau³xa² ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Pe²jah³lãi³. ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. ã³nan³ta²sxã³ ũ³hĩ³lĩ¹txu¹li¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁴ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Sũ³na² kãin²jah¹lãi³. Nxën²nxa³wi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa²ka³yxuh³xa²wi¹te²a²so¹lxi³wxa²nhĩn²te²ju²hẽ³li¹. Jãx1te²sa¹wi¹. Ka³yxuh³xa²ko³x3te²la³hai³txi³wxa²nhĩ²te²txã³wi¹. Nxe³ha²kxai³ten³sa²nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹oh³xan¹jah¹la²wãn³txa²ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Ka³yxuh³xai²li²Txa²wã¹sũ³na²wi¹te²lo³kxe³su²ko³te²lo³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Te²yã¹nxe³jut3su²ye³ha¹li¹ka³na³ki¹ãh¹e³kxi²xi²ka³tu³sa²ka³la¹so¹xet2ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Ai¹nha²kxai³Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ĩ³wã³wã³ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tĩ³kxai³lu²Ko³ne²lah³la²a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²kxai³lu²Si³mãu²ah³la²sxa³thĩ³na²ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³ĩ³yau¹ũ³hain¹nũ²la²sxi²ha²a²yo²a²yau³son³sxã³ã³yit1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 ã³yit1sxã³ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³txe¹. Thĩ¹nãu³ai²na²Si³mãu²Pe²jah³la²yxau³ji¹we¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ju³tan¹tĩ³kxai³lu²Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³tu¹ta²ne³kxe³kxi²nhã²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²Txa²wã¹sũ³na²A²yãu³ka³txa²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. In³txa²ha¹li¹ka³na³ki¹ĩ²nxa²te³lhã³wxã³ain¹na²li¹. 20 Nxe³ha²kxai³ĩ³sa²yxau³sxã³a³ka³nxi¹txu¹li¹. Hxi²waun³txi²nhxã³kxe³su²ã³si³tẽ³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Txai²li²sa²si¹hã³ũ¹nxai¹na¹hẽ³li¹. Sũ³na²Yãu³ka³txa²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³wxa²ka³nxi²nũ²la²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a²ã³ten³yah³lxin¹jah¹lu¹txain²txi³na¹wi¹. Ĩh¹nxe³ka²yãn³tĩ³ta³wxã³yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹la²Ko³ne²lah³la²sa²si¹hã³sa²sĩn¹na²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹la²wi¹lhin¹jah¹lo²su²sĩn¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²sa²yo²wet1sĩ¹nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³ka³tu³Ju³te²a²nũ³ka³txa²yo²ha³kxa¹ã³nũ¹tĩ³te²syu¹hain¹sĩn¹na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²sa²kxai³lu²oh³xan¹jah¹lai²na²wãn³txa²ain³kxi²te³nah¹lxi¹: “Si³mãu²Pe²jah³la²ĩ³kaix1so¹si¹jau³su²sa²si¹hã³txa²hẽ³li¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu³ĩ³ye³kxi¹nxain¹jau³xa²wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³na²hẽ³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe²e³ta³lun²nũ²la²Pe²jah³lo²nu¹ta²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— ã³wih²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²sxi²ha²yxau³sxã³ãu³xi¹jxah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ka³nxa³ha²ta³a²ĩ³sa²yxau³sxã³ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³pe²thĩ³nãn¹ta²in³txa²Je³su²jah³lai²na²wãn³txa²yo²te²an²tu³ka³na³ki²nũ²ãn³si³tẽ³kxi²nyhain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Ka³nxa³ha²ta³nũn³tãu³a²Se²sa³re²a²thĩ³na²ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²Ko³ne²lah³lo²su²te²a²

a²sa³wi³ha³lxi³su² te²a² a²wã³tã³txi³nãu³su² te²a² yxo²ha³kxa¹
 wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²kxã³nxa² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 ĩ³kaix1tai¹nha²kxai³ ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxa²ha¹te¹
 Pe²jah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² yau³so³nai¹nhĩ¹na²
 Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ne³khau²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
 Ne³khau²hain¹ka³tu³ Pe²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a²
 ĩ³sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³ ã³ka³tih³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la²
 26 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²ki³nũ²la²
 sa²yxo²ka³ta³wxe³yha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sã³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– ĩ³sa²yxau³sẽ¹li¹. Txai²na² a²nũ²khai³su² nũn³te²sa¹wi¹.
 Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²su² te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ha²kxai³ ĩ³ye³kxi²sxã³ ã³wi¹hain¹nũ²la² a²nũ²a²
 ka³lxa¹txi³ nũn¹sxã³ wah³nxe³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³ha²kxai³la¹ Pe²jah³lu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txai²li² Ju³te²ah³lo²su² nxa¹ha²kxai³ wxã²na² Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³syah¹lxa³nha²kxai³ nxe³ki³sxai²tai¹ti²tu³wi¹.

Nxe³ha²kxai³ ha³na³ka³lxi³ yxau²xai³ki³sxai²tai¹ti²tu³wi¹.
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³te³nai¹ti²tu³wi¹.

Nxe³yãn¹ta¹ kwẽn¹tai²na¹ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹.
 ĩ³yau¹ũ³sain¹ka³tu³ a²nũ²a² nũ³ka³txa² ã³sa³nũn³te²a²

ha³na³ka³lxi² yxau³kxan²ti³ ko³nxe³ju³ta² kãi³ain¹jau³su²
 ĩ³yĩ¹li²hai¹na¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. 29 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

sa²si¹hã³sai¹nhĩ¹na² wa³su³txi³ wxã³ye¹nx2ta¹wi¹.
 Nxe³na¹ha²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ĩ³kaix1so¹sah¹lxin¹sai¹li¹?

Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Ye³ha¹li¹ ka³na³ki² a³la²nhĩn¹nai³tã² ã³sa²ti¹tã³xi²hĩ¹nai³tã²
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹tãu³a² a²nũ²a²

wa³su³txi³ wxã³na²hẽ³li¹. A²wã²la²ka³lo³a² kãin² ha³te¹tha²kxai³
 txa²ne³kxai³tãu³a² wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²sa³na²hẽ³li¹.

31 Nxe³sa³te³nah¹lxi¹: “Ko³ne²lah³lãi³. Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³su² wãn³txai²li² ĩ³ye³kxi²nĩn¹jau³xa² ain³kxi²nxa²ha²kxai³

wi¹lo²la³kxin¹ju³ta² ĩ²nxa²ha²kxai³ nxe³na²hẽ³li¹. 32 Nxe³ju³ta²
 nxe³sẽ¹li¹. Jo³pe²thĩ³na² wxa²sa³wi³ha³lxa² tẽ³sxã³

ũ³sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹. Si³mãu² Pe²jah³la² ĩ³kaix1so¹sẽ¹li¹.
 A²nxe³jah¹lai²li² Si³mãu²ah³lai²na² po¹na² wã²la² o²la³kxi²jah¹la²

sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³na³li¹. ĩ³ye³na² yxo²ka³teh³xan¹thĩ³na²
 yxau²na³li¹.” Sain¹na²hẽ³li¹. 33 Sai¹nha²kxai³ wa³su³txi³

ũ³sa²si¹hã³ai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ai¹na¹ha²kxai³ wa³su³txi³
 wxãn¹ten¹tu³wi¹. Jã¹nxe³na¹ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²

yen³nãu³a² yxau³ki³sa²kxai³ wãn³txa² ĩ³ye³kxi²nxain¹jau³xa²
 ain³kxi¹nxa²sĩn¹te³la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

34 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Ju³te²a² nũ³ka³txa² so¹lxi³
yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ten³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ju³tai²li² a²kwẽn¹tai²na¹ e³kxi²nha¹wi¹. 35 Nxa¹ha²kxai³
a²nũ²a² nũ³ka³txi³nãu³xai²na² a²nũ²a² i²li³te²su² te²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²sxã³ sa²yo²we¹te²su²
te²an²tu³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² wi¹lhin¹sxã³
i²tu¹wi¹. 36 Nxe³jut³su² ha²kxai³ Ju³te²a²ko³xa² whã²na¹
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ha³tã³nxe³tai¹ti²tu³wi¹.
Ha³tã³nxe³te³nah¹lxi¹: “Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² so¹lxi³
a²nũ²a² ẽ¹nãu³a² ã³sa²hãu²no³tai¹te³lhxã³ wxã³tai¹ti²tu³wi¹
A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²su²
tai¹ti²tu³wi¹.” 37-38 A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹sxã³
i³nxũ³kũ³ti³lxon³tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³lain²txi³
Na³sa³re²thi³na² ton¹ta³lun²ka³tu³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
a²hxi²ki³kxai³lu² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ka³tu³ Ka³li³le²a²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ a²wã³kan¹ko³xa²
yxo²ha³kxa¹ nxe³sxã³ wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ Sa³tã³na²jah¹lai¹tã² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
wa³ka³ti³lo³txain¹kxai²nãn²tu³ Je³su²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu²
sa²wa²su¹txai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹, Txa²wã¹sũ³na²
ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³lu¹. 39 Nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹
i²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Ju³te²a²ko³xa² yxau³sxã³ wi¹kãi³i²
Je³ru³sa³lẽ²thi³na² yxau³sxã³ wi¹kãi³i² nxe³ju³tai³tã² whã²na¹
i²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ka³tu³ hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxain¹nũ²la²
i³ya²lu¹tain¹na²hẽ³li¹.

40 Nxe³yãn¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²nxe³tãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹.
Nxe³nũ²la² a²nũ²a² a²yen³khai³xa² i²ain¹na²hẽ³li¹. 41 Yxãn¹ta¹
kwa²nũ³ka³txa² hai³txi³ i²ai¹nxa³hẽ³li¹. Hãi¹nxe³sxã³
a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² i³kaix¹so¹tũ³ka³txai³tã² so¹lxi³
i²ain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹. I³yai³ni² i³na² nxe³ya³sĩ¹na¹hẽ³li¹.
42 Nxe³ha²kxai³ kwa³na³sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la²
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
i³hen³txi³txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a² ka³ten³su² tã³nxa²
ya³lu²te²su² tã³nxa² nxe³te²su² te²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³lain²txi³
a²nũ²a² wi¹lhin¹tã³nxa² ko³nxe³thin¹tã³nxa² kãi³ain¹kxa²
yã¹nxe³jau³su² i³yĩ¹li²hain¹tu¹wi¹. I³hxi²ka¹ti³hi¹tai¹na¹hẽ³li¹,
Txa²wã¹sũ³na² i³hxi²ka¹tai¹nha²kxai³lu¹.” Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹.
43 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txa²
ũ³wha²li¹txã³nxai³tãn¹jau³su² e³ain¹te³nah¹lxi¹:
“A²nũ²a² i²li³te²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²

wān³txa² yxo²i²kxai²nān²tu³ a²ko³nxe³ti³ kǎi³ju³ta²
 ā³na¹la³kxi²nha²kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kǎi³ain¹kxa²
 yo³ha² sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹, Je³su²jah³lai²na² i³lxa²
 wxi²ka¹nha²kxai³lu¹." Sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā²
 nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Pe²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a²
 nxū²kwai³yxau³jau³su²

44 I³ye³ta³lu²nxa³ta³lxa¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa²
 hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² ain³kxi²nyhain¹te²a²
 ā³nxū²kwai³wi¹yhah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 45-46 Nxe³tāu³a²wān³txa²
 a²nū²a² ā³sa²nūn³te²a² e³jau³xa² i³ye³kxi² Txa²wā¹sū³na²
 i³sa²nēn¹kxi² nxe³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹jut³su²
 Pe²jah³lai²na² ā³si³tē³kxi²tū³ka³txu¹ta¹na² o²lain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³su² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²su² te²a² ā³nxū²kwai³wi¹hain¹nūn³nīn²ta¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

47 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta¹na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wi¹hain¹nūn³na³li¹.
 Txa²wā¹kxi³nāu¹xai² yā¹ye¹nxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³yau³xa²
 ũ³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ju³ta² wain³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

48 Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wān³txa²
 yxo²i²ai¹nha²kxai³ i³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ta³lun²nū²la² Ko³ne²lah³lo²nu¹ta¹na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxā³ yxau³syah¹lxi³hē¹li¹.
 Nhyai¹nha²kxai² a²ya³la³tu³ yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

11

Pe²jah³la² wān³txa² yxo²i²sxā³ hxi²kan¹te²nāu³xa²
 i³hen³txi³jau³su²

1 Jā¹nxe³jau³su² u²lxi³ ha³ta³nxe³ha²kxai³ yxo²i²tū³ka³txa²
 Ju³te²a²ko³xa² yxau²xai³tū³ka³txan²tu³ nxe³jau³jau¹xai²na²
 ain³kxi² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² ain³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ain³kxi²sxā³ sa²yo²we¹tain¹nū²nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 2-3 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³na²
 ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txa²
 yxo²i²te²an²tu³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lāi³. Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²na² sxi²ha²
 ā³wih¹ta¹hī¹nhē¹li¹. Nxe³kxa²yu³su² i³yain³ya¹hain¹ta¹hī¹nhē¹li¹.
 Nxe³ju³ta¹li² txa²wā¹nū³ka³txi³sxa³ha²kxai³ wai³nxa³wi¹.
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta¹kxai³ wān³txai²na²
 yxo²ha³kxa¹ nxe² i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la².

5 Ī³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:
 — Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ju¹tai²na² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Ā³wi¹lhī¹na² Jo³pe²thī³na² ha³la³ka³lxa³lo³na¹hī¹nai³tā²
 Txa²wā¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²na¹tāu³a² hxi²sxā³nhot3sa²jut3sũ³ju³ta²
 ĩ²a¹hē³li¹. Ī²a¹ka³tu³ta¹ wā²la²ka³lo³hũ³ka³lo³a²
 kāin²ka³lo³a² oh³sī³na² a³ka³nxi²sxā³ ā³yu³lho¹je²na²hē³li¹.
 6 Ā³yu³lho¹je²nũ²la² wā²lē¹nāu³ai²na² ka³yxuh³xa² ka³lxa¹txi³
 wi²sxa³ye²na²hē³li¹. Ka³yxuh³xa² wi¹te²su² wi²sxa² ka³yxuh³xa²
 ko³te³su² wi²sxa² txih³xa² wi²sxa² ai³ka² wi²sxa² nxa²hē³li¹.
 7 A²nxe³hī¹na² oh³xan¹ta² e³jau³xai²na² ain³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:
 “Pe²jah³lāi³. Ī³sa²yxau³txu¹li¹. Ā³nan³txa²sxā³
 nũ¹hī³lhī¹txu¹li¹.” Sain¹na²hē³li¹. 8 Nxe³sain¹nxa²ha¹te¹:
 “Tī³hex1sa²nxa³nhai¹. Ka³yxuh³xa² wi¹lxa³te²a² hai³txi³
 hī³lhī²te²txā³wi¹.” Nxe³ai¹na¹hē³li¹. 9 Nxa²ha¹te¹
 oh³xan¹jau³xa² āh¹ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Ka³yxuh³xai²li²
 Txa²wā¹sũ³na² wi¹te²lo³jau³su² nxe³nxain¹kxai²nān²tu³
 ĩ³so¹jī²sē¹li¹. Ka³yxuh³xai²li² ko³nxe³te²lo³jau³su² ĩ³ye³txa³hē¹li¹.”
 Nxe³sain¹na²hē³li¹. 10 Te²yā¹nxe³jut3su² ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ ĩ³ye³kxi²xi²sain¹ka³tu³ sa²ka³la³so¹xi²na²hē³li¹.
 11 Nxe³na¹tāu³a² in³txa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³sxā³
 Se²sa³re²a²thī³na² a³li³ain¹ka³tu³ sxi²ha² yxau³na¹thī³nai³tā²
 ā³si³tē³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³
 ye³jen¹nāu³a² ān³si³tē³kxai¹na¹hē³li¹. 12 Nxe³tī³kxai³lu²
 Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³txa² ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
 “Ān³si³tē³kxai¹nīn¹ju³ta³nũ³a² hxi²waun³txi³txa³hē¹li¹.
 Hāi¹sxā³ ā³si³tē³kxi¹tain¹yah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.
 Nxe³sain¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² Se²sa³re²a²thī³na² ai³sī¹na¹hē³li¹.
 In³txa² yxo²i²te²a² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ txai²na² nxe³sxā³
 ā³si³tē³kxain¹sī¹na¹hē³li¹. Nxe³te³na¹ Ko³ne²lah³lai²na²
 sxi²ha² ā³tī³sxā³ ā³wih¹sī¹na¹hē³li¹. 13 Ā³wih¹sī¹na¹nxa²ha¹te¹
 Ko³ne²lah³la² ĩ³ye³kxi²sain¹sīn¹te³nah¹lxi¹: “A²wi¹lhī¹na²
 oh³xan¹jah¹lai²na² wxā³sxā³ txa²sxi²ha² ā³wih¹sxā³
 ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: ‘Nxex3sa²lxi¹. Jo³pe²thī³na²
 sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. A²nũ²a² Si³māu² Pe²jah³la²
 ā³wxā³si¹hai¹nīn¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhē³li¹. 14 Nxe³jah¹lai²li²
 ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Wān³txa² wi¹jau³xa² ko³nxe³tī³ kāi³sxā³
 yxau²xai³lyah³lxin¹kxa² yo³su² sa²wa²su¹kxi¹nx2ti³jau³nũ³xa²
 ĩ³yau¹ũ¹nx2tain¹tu¹wi¹. A²nxe³jau³xai²na² wxa²sxi²ha²
 yxau²xai³te²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxah¹lxin¹jau³nũ³ai²la¹wi¹:
 Nxe³sain¹na²hē³li¹.” Ko³ne²lah³la²kxai³lu² nxe³sa³na²hē³li¹.
 15 Nxa²ha¹te¹ ā³wxā³na¹nũ²la² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹tāu³a²
 Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa² ā³nxũ²kwai³wi¹hain¹na²hē³li¹.
 Ā³wih¹nē³lain¹ju³taix³ jā¹xain¹na²hē³li¹. 16 Nxe³kxe³su²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ne³wān²sa²jau³xai³tā² hī¹na²

ain³kxi²xi²nha¹hē³li¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ye³jen¹na² Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³txa² ĩ³hxi²kat¹sa²sai¹nx²ti³tu¹wi¹.” Nxe³nē³lain¹tai¹ti²tu³wi¹. 17 Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² A²yāu³ka³txa² ũ³hũ¹nē³kaix³ jā¹xain¹na³li¹, Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³lu¹. Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² sa²yxo²ā³a¹jau³su²ten³sa²nxa³hē¹li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nũ²la² hāi¹nxa¹sxā³ ĩ³kwai²kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ Sũ³na² sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lx¹:

– Txa²wā¹sũ³na² wi¹lh¹nkhai¹nx²na³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²nh²sān²nũ²la² Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹kxain¹ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³te³na² wi¹tāu³a² kan²txi³ yxau³ain¹ju³ta³nũ³a² yũ³ye¹nxain¹na³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² yxo²ĩ²tũ³ka³txi³su²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 Nxe³jut³su² Es³te³vāu²ah³la² su²lhā³ai¹nhĩ¹nān¹te²tu³ yxo²ĩ²tũ³ka³txa² kāin² ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu²u²lx¹ha³ten¹txa³nũ¹lhain¹ta¹hxai²hē¹la². Fe³ni²si²a²ko³xa² aun³txi² Syi²pri²ko³xa² aun³txi² Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² aun³txi² nxain¹kxan²ti³nũ¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² so¹lx¹ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 20 Ain¹tah¹lxa¹ Syi²pri² nũ³ka³txa² Si³re²na² nũ³ka³txa² nxe³sxā³ yxo²ĩ²tũ³ka³txan²tu³ aun³txain¹nũ²la² Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² ā³tĩ³ain¹nũ²la² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² ĩ³hen³txi³nyhain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lai¹tā² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai¹tā² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² ĩ³hxi²ka¹ta²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² yxau²xai³te²a² ĩ³hen³txi³nyhain¹nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

22-24 Nxe³jut³su² Je³ru³sa³lē² nũ³ka³txa² nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹ka³tu³ Bar³na³be²ah³la² sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² wi¹lh¹nkhai¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa² ā²nxũ²kwai³wi¹ha²kxai³ kāin² yxo²ĩ²ta¹hxai²hē¹la². Sa²si¹hā³ain¹ka³tu³ Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² ā³wih¹tāu³a²

yx²i²tũ³ka³txa² i³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 I³ha¹txi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ i²nx2ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³
 ka³lih³khaix1sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yo²ã³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ nxũ²kwai³lxũ¹sxã³
 sa²yo²we¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ain¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a²
 ka³lxa¹txi³ yxo²i²ãn³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³ain¹nũ²la² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tai²na²
 ã³ti³o³ki²a²thĩ³na² a³li³nũ²la² Tar²so²thĩ³na²
 ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la², Sau²lah³lai²na² i³ha¹txi²si¹jau³sa³.
 26 i³ha¹txi²nũ²la² ã³ti³o³ki²a²thĩ³na² ã³sa²so²xai³ta¹hxai²hẽ¹la²,
 Nxe³ka³tu³ kwẽ³kxa² ka³na³ka³nat3sxã³ yxau³tãu³a²
 yxo²i²tũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹to³tãu³a² Sũ³na² wãn³txa²
 i³tih³nxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 i³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Tũ¹ka³txai²li² Kris²tu³ tũ³ka³txi³sin²ta²wi¹.
 Ain¹jau³su² nxe³sxã³ ã³ti³o³ki²a²thĩ³na² nxe² i³yĩ¹lih²
 ã³si³wxe³eh²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ain¹tãu³a² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txa²
 hi²sen³kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³ain¹nũ²la²
 ã³ti³o³ki²a²thĩ³na² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28 A²nxe³tãu³ai²na²
 a²nũ²a² A³ka²bah³la² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
 i³yau¹ũ³hain¹jau³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ye³jen¹na² wẽ³ha²yau³xa²
 wẽ³hã¹xa³lho³li¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
 kãin² kwẽ³kon³na²ha³tai¹. Nxe³ha²kxai³ yain³txa²
 hxa³n³kxi¹nx2ti³ha³tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²li² ya²la³lxa¹
 Klau²jah³lo²nu¹tai²na² Ro³ma²no² a²wa³kxẽn³su² hĩ¹nai³tã² kãin²
 kwẽ³kon³ta¹hxai²hẽ¹la².

29-30 A²nxe³tãu³a² ã³ti³o³ki²a²thĩ³na² yxo²i²tũ³ka³txa²
 hi²sen³kxai³lu² ũ³yho³hi²txã³nxa² sa²nũ²kxi²sãn²nũ²la²
 hã²wxãn³txa³ Ju³te²a²ko³xa² yxo²i²tũ³ka³txa² ũ³hũ¹te³lhxã³
 ta³nxã¹nxu¹ta²kxai³lu² sa²si¹hã³ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³te³na¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² Sau²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³
 ai³ya³tãu³a² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yah³nũ²la²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxo²i²tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la³, yxo²i²te²a² a²hxi²kan¹ta²
 he³la³kxa²sa³.

12

E³ro²jah³la² hxi²ka² ye³khãuh³lxa³thi¹nyhain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² Ju³te²a²ko³xai²na²
 a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² hi²sen³su²
 yxo²i²tũ³ka³txa² kãin² ye³khãuh³lxa³thin¹si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxe³ka³tu³ta¹ Ti³a²kah³la² sa²so¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² Jo³āu²ah³la² a²lon³yah³lo²su²
 nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 sa²so¹sxā³ ũ³tī¹kxi²nū²la² hi³ki²a³la² tē³sxā³
 su²lhā³ta¹hxai²hē¹la². ³Su²lhā³ain¹nxa²ha¹te¹ Ju³te²a²nū³ka³txa²
 i²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Su²lhā³ain¹ju³ta² wi¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lo²nu¹ta²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Ka²li¹hai¹na¹hē³na¹. Jā¹nxa¹tū¹xā¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nū²la² yain³txa³nū³xa² wa²tāi¹tāi¹tū³xa² yain³hī¹na¹
 E³ro²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²na² sa²so¹sxā³
 ũ³tī¹kxa² wxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁻⁵ Ũ³tī¹kxa² wxe³ka³tu³
 so³ta²to² nū³ka³txa² in³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ wah³nxe³sxā³
 i²yxau³ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹tū³ka³txa² te²yā¹nxe³sxā³
 yxau³sxi²yxau³to³hi² jā¹nxe² jā¹nxe² to³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ain¹ju³tan¹te¹kxa³ya³lhu² Pe²jah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu²
 ũ³tī¹kxi² yxau³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ yxo²i²tū³ka³txai²na²
 hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ain¹ka³tu³ E³ro²jah³lo²nu¹ta²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Yain³txa² wa²tāi¹tāi¹tū³xa² i³yai³nain¹na³na¹ sxā³
 hā²wxān³txa³ Pe²jah³lai²li² sa²sai¹xi²sā²na¹ka³tu³ Ju³te²a²
 nū³ka³txa² ko³nxe³ti³ i³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³nū³su²
 wā²nā³ū¹hai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su². Nxe¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² sa²than²kxi²jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tāu³a² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²ju³ta²
 yxau³so¹nhī¹na¹ Pe²jah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² so³ta²to² ha¹li¹
 nxū²kwāi³ye³la³nāu³a² sxā³sxā³ āu³xi²ha²kxai³ kwa³thi³līh³na²
 tīh³nu²ha¹li¹ sa²hxi²tai³kxai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu³ka³tu³
 sxi²ha² tī¹kxi²thī³nu¹ta²yxō²a² so³ta²to² ha¹li¹ āh¹
 yxo²yxau³ha²kxai³ sa²ye³te²nxa² yxau³a³la²nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³kxan²ti³nū¹ Pe²jah³la² wi¹lāu³xi²ta¹hxai²hē¹la².
 7 Nxe³ain¹tī³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² wa³su³txi³ wxa²ka³nha²kxai³
 tī¹kxain¹thī³na²ē¹nāu³a² kāin² sa²ha²te¹ā³nī²ye²ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹lu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
 ka³la³ki³sxā³ wxa²yū³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Pe²jah³lāi³. Pe²jah³lāi³. Txu¹lxī¹txi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² txu¹lxī²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³la¹:

— Wa³su¹txi³ i³sa²yxau³sē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ kwa³thi³līh³na²
 hxi²ka³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxe³nū²la² i³ye³kxi²xi²ti³ān¹jau³kxai³la¹:

— Sīn²ta²ka³lo³a² sa²si³ī¹nhā¹nha²kxai³ wxa²yu³kxa³ka³lo³a²
 ũ³yu³wi²kxi²nhā¹nha²kxai³ wxa²ha³la³sē³nān¹ka³lo³a²
 ũ³whi²kxi²nhā¹nha²kxai³ nxe³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe³ta³lun²nū²la² āh¹ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Ī³hit²txi²sē¹li¹. Nxa²ha¹te¹ Ī³hit²txi²ta¹hxai²hē¹la²
 10 Nxe³nū²la² thī¹nai²na² a³li³xi²ya³sān²ka³tū³ sī³nā³xa²
 a³li³xi²nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ sxih²yo²a²

kwa³thi³la² wet¹tain¹ka³lo³a² sxi²je³na² ā³wih¹ta³yo²a²
 yo²ti¹nha²ka³lo³syē²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ti³xa²

ya³son³ya³ta¹hxai²hē¹la². Ya³son³ya³nxa²ha¹te¹ sxih²yo²a²
 wā²nxū^h yo²than²ye²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²

sxi²ha² a³li³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ tīh³na²
 ka³na³ka³nat³sxā³ ā³nxai³ya³tāu³a² oh³xan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu²

a³li²sih³sa³tī¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 a²wi¹lhī¹na²:

— Hxi²sxā³nhot³sa²jut³sū³ju³ta² ĩ²a¹xā¹. Nxe³jau³su²
 nxe³ka³tū³ tīh³na² nūh¹xai³tāu³a² wain³txi³
 ne³kxe³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². 11 Ne³kxe³kxi²nha¹ka³tū³

nxe³te³nah¹lxī¹:
 — Hī¹na² ya²la³tū³ ĩ²a¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²

oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hā³ū¹sa³ha²kxai³ ũ³tī¹kxi²sai¹nha²kxai³
 thī³na² sa²sai¹xi²sa³na²nā¹. E³ro²jah³la² nū³kxūn³txi³

khāuh³lxa³ti² Ju³te²a² nū³kā³txa² kō³ti³kāi³i² nxe³na¹tū¹xā¹.
 Sain¹na³na¹. Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ā³non²ta³kxi²sa³na²na¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 12-14 Nxa²ha¹te¹ ā³nxai³xi²nū²la² Ma³ri²a³ka³lxa² sxi²ha²
 ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² a²ki³lha³lxa² Jo³āu²

Mar²ko³jah³lo²su¹ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² sxi²ha²
 ya³son³nū²la² ĩ³yo²to¹tot¹sxā³ ĩ³kaix¹tū²la² sxi²ha²

wa³kxē³na² ta¹ka³lxi³su² a²sa³wi³sa³ka³lxu²su² Ro²ta³ka³lxi³su¹
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxi³nu¹ta²kxai³lu²

Pe²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi²nū²la² wxā³sxi²ta¹hxai²hē¹la².
 Wxā³sxi²nū²la² ka³lih³jau³su² sxih²yo²a² sa²yo²tha²nxa³ka³tū³

ne³wā²na³ka³tū³ ĩ³xi²sxā³ ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxī¹:
 — Pe²jah³lai¹txa³lxi² ā³wxā²na³li¹. Wah³nxe³nē³na²li¹.

Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thī³nai²na² kān¹su² a²nū²a² ka³lxa¹txi³
 ā³nū²kxi²nū²la² Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe³tū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Wen¹sī¹ni¹nxi¹. Ki³han³sī¹ni¹nxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 Ain¹tah¹lxa¹ Ro²ta³ka³lxa² ĩ³wa²lū³xain¹te³nah¹lxī¹:

— Ya²la³tū³tā³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ tū³ka³txai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

— Pe²jah³la² a²yāu³ka³txi³su²na²xī¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 16 Nxe³nyhain¹tj³kxai³lu² Pe²jah³lai²li² sxi²ha² yo²a²

yo²to¹to¹ta² ai³lye²ai¹nha²kxai³ sa²yo²than²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxa²ha¹te¹ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². On²tain¹ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ā³ka³nahx²ye²si¹jau³su²
wxa²ye³wxāi³tū²la² sxi²ha² ū³tī¹kxi²thi³nai²na² Txa²wā¹sū³na²
ā³non²ta³kxi²sxā³ a³li³xi²si¹hain¹jau³xa² ī³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².
ī³hen³txi³ta³lun²nū²la² āh¹ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Jau¹xai²na² Ti³a²kah³la² ī³hen³txi² yxo²ī²tū³ka³txa²
yxo²ha³kxa¹ ī³hen³txi² nxe³txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³su²
nxe²e³ta³lun²nū²la² a³li³sih³xi²sa³tī¹ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²nū²la² so³ta²to² nū³ka³txa²
hxi²ka³ka³nha²ha²kxai³ kāin² yuh³lxi³ha²kxai³ nx-
ain¹ta¹hxai²hē¹la², Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ih³sau³nai¹nha²kxai³la².

19 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu²
ā³te³nxi²si¹jau³su² so³ta²to² nū³ka³txa² kwa³na³ain¹ta¹
hai³txi³ ī³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
ī³ha¹txai¹nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sxi²ha² ū³tī¹kxi²thi³na²
a²nū²a² wah³nxe³sxā³ ī²yxau³tū³ka³txai³ta² sa²so¹ka³tū³ko³nxe³
kāi³ki³lxo³yhain¹sxā³ a²nū²a² ā³xa² ī³kwa³na³nyhai¹nha²kxai³
su²lhā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxain¹tī³kxai³lu²
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a²ko³xa² a³li³xi²nū²la²
Se²sa³re²a²thi³na² yxau³ta¹hxai²hē¹la².

E³ro²jah³la²ya³lu²jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ kxā³nxai³tā² Ti²ro³tū³ka³txi³su² te²a²
Si³tō²tū³ka³txi³su² te²a² nxe³sxā³ E³ro²jah³la² hxi²ki³kxai³lu²
ī³an³ta³kxai¹nha²kxai³ yuh³lxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
a²sa³wi³ha³lxa² ā³nhāu²no³si¹jau³su² sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Kxān³su² a²yain³txi³khai³xa² E³ro²jah³lu¹ta²na² hxi²ki³kxai³lu²
wā²nhū¹nyhain¹tah¹lxa¹ ī³an³ta³kxi²nyhai¹nha²kxai³
hāi¹nxā¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

sa²si¹hā³ain¹tū³ka³txu¹ta²na² Blas²to³jah¹la² win¹ta²te²lxi³
ī³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la², E²ro²jah³la² sa³wit³sa²ha²kxai³la².
Hā²wxān³txa³ Blas²to³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² E³ro²jah³lu¹ta²kxai³
hāu²non³si¹nyhain¹jau³su² ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³jut³su² a³lan²tāu³a² E³ro²jah³lu¹ta²kxai³lu²
wā²la²ka³lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²sān²nū²la²
a²hxi²kan¹ta³ ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³ka³tū³ a²nū²a² kāin²
ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 22 Nxa²ha¹te¹ ī³ye³kxi²ta³lun²nū²la²
ain³kxi²yxau³tū³ka³txu¹ta²na² kāin² ī³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

– Jah¹lai²li² hai³txi³ a²nū²sxa³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
Oh³nān¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² E³ro²jah³lo²nu¹ta²kxai³
ī³wi¹lxo³kxai¹nha²kxai³ nxe²ī³ye³xa³te³nah¹lxi¹:

– Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ kāin²khaix¹nx²na³li¹. Yxān¹ta¹
te²yāx¹te²txā³wi¹. Kāi²nxa³wi¹. Txa²wā¹sū³nu²sxa³wi¹.
A²nū²sa¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ī³ye³xa³ha²kxai³
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²an¹jah¹la²

wa³su³txi³ wxa²kan³nũ²la² i³ta³ka³txa² a²ẽ¹nãu³a²
 ã³wih¹si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ yũ³yũ³kxa²
 hi²sen³su² a²ẽ¹nãu³ai²na² ã³wih¹sxã³ i³ya²lu¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² yxo²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹jau³xa² u²lxi³
 ha³ta³nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lu¹tai²na² Sau²lah³lu¹tai²na²
 nxe³sxã³ ũ³yho³hi²txã³nxa² ũ³hũ¹ain¹yah³nxa²ha¹te¹
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³yah³nũ²la² i³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ya³tãu³a² Jo³ãu² Mar²ko³jah³la² ã³sa²so¹sxã³
 i³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Bar³na³be²ah³la² Sau²lah³la² nxe³sxã³i²sxã³ so¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²ain¹te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²
 wãn³txa² i³hen³txi³te²na² yũ³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² i³yau¹ũ³tũ³ka³txa² yũ³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³tũ³ka³txa²sa¹ Bar³na³be²ah³lo²su² Si³me³ãu²ah³lo²su²
 jah¹la² a²tun³jah³lo²su¹ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³
 Lu³si³u²ah³lo²su² nxe³jah¹la² Si³re²na²ko³xa²

yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Āh¹ jã¹nxe² Ma³na³ẽ²ah³lo²su² jah¹la²
 E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na² a²wa³kxẽn³yah¹lo²su² te²a²
 a²wã³tã³xi²nhyu¹ta¹hxai²hẽ¹la². Āh¹ jã¹nxe² Sau²lah³lo²su²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Jã¹nxe³tũ¹ka³txu¹ta²kxai³lu² yain³txa²
 ã³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³ o²la³kxi²ha²kxai³
 nxe³ain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Bar³na³be²ah³la² Sau²lah³la² nxe³sxã³
 i²sxã³ so¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Wa³ka³li³yu³ta² i³ye³kxai¹na¹ju³ta²
 o²la³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txu¹ta²kxai³la¹ yain³txa²
 ã³na¹to³sãn²nũ²la² a²hxi²ka² wxa²ne³hẽ¹tain¹ka³tũ³
 Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³
 sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Syi²pri²ko³xa² ai³ya³jau³su²

4 Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² Sau²lah³lo²nu¹tã²
 nxe³ya³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² Yãu³ka³txai²na²
 hxi²ka² i³sa²si¹hã³nxa²ha¹te¹ aun³ja³ta¹hxai²hẽ¹la²,
 Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na²sa³. Nxe³sxã³ aun³ja³te³na¹

Jo³ãu² Mar²ko³jah³la² ã³non²ta³kxi²si¹jau³su²
 ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ aun³tain¹nũ²la²
 Se³lu²si²a²thĩ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ā³wi¹hain¹nũ²la²
 Syi²pri²ko³xa² ã³nxi³te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³xai²na²
 i³ye³na² kãn²je³na² wi³wi³ta³lot3sxã³ sxa³je³na²

ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹sxã³ yxo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 5 Nxe³nũ²la² Sa³la³mi²na³thi³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³wi¹hain¹ka³tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³na²
 ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹te³na¹ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³nũ²la²
 Syi²pri²ko³xa² whã²na¹ ai³lha²thet3tũ²la² Pa²fo³thi³na²
 ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹ka³tu³ Bar³je³su²jah³la²
 Ju³te²a² in³txi³su² ha²kxai³ i³hat1txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹la² E³li²mah³lo²su¹ Kre²ka² wãn³txa²
 nxe²i³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹
 Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi²ki³lxo³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹ta¹ kãin²ki³han³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxe³kxa²yu³su² ko¹xai²na²
 a²wa³kxẽn³yah³la² ã³ya³lxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² Ser³ji³o³ Pau²lah³lo²su²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²hoh³lxi³sa²ta¹hxai²hẽ¹la². Bar³na³be²ah³la²
 nũ³ka³txa² i³khaix1so¹te³nah¹lxi¹:

— Bar³na³be²ah³lãi³. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ain³kxi²ti³ten³sa³nhai¹. i³yau¹ũ³sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³ha²kxai³
 i³yau¹ũ³hain¹tãu³a² E³li²mah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 i³ki³ha¹kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Ain³kxain¹txa³hẽ¹li¹. Wãn³txa² wi¹lxa³wi¹
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 Pau²lah³lo²su²i³lxi²nha²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na²
 hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³si³tẽ³kxi²sxã³
 ten³sa²tã³sxã³ i²nũ²la² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 10 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— E³li²mah³lãi³. Sa³ta³na²jah¹la² tah²si¹lxi¹. A²nũ²a²
 i³ki³ha¹kxi²so¹ain¹te³lhxã³ o²la³kxi¹lxi¹. KQ³nxe³thin¹ju³ta²
 so¹lxi³ kãi³i¹lxi¹. Wi¹lhin¹jut3su² ten³ti³he¹nxẽ²nxã³lxi¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³kho³kxi¹lxi¹. 11 NXẽ¹nha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² nũ³kxũn³txi³ i³wai¹txa²tu¹wi¹. Ye³ha¹la²
 a³lan²tãu³a² ye³han³nxa²tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wa³su³txi³ ye³han³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ye³han³khai¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa² hxi²ki³sxã³
 tẽ³xai³lain¹ju³ta² ten³ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a²
 a²wa³kxẽn³yah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ju³ta³nu¹ta²na² i²nũ²la²
 yxo²i² ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 i³ka³lih³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ãn³ti³o³ki²a²thi³na² ai³ya³jau³su²

13 Ain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nũ²la² Pau²lah³la² nũ³ka³txa²
 a³li³xain¹nũ²la² Pã³fi²li²a²ko³xa² ã³nxai³ya³te³lhxã³
 na³vi²o²tẽ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ Jo³ãu²

Mar²ko³jah³la² ã³si³tẽ³kxai¹nxa³sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
 ĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Āh¹ jã¹nxũn³tũ³kã³txai²li² Per²je²thĩ³na³
 ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Ā³nxai³ain¹nũ²la² hã²wxãn³txa³
 a³li³xain¹nũ²la² Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² Pi³si²ti²a²ko³xan¹thĩ³nãn²tu³
 ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na²
 Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wi¹hain¹sxã³
 ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Hã²wxãn³txa³ thĩ³na²
 a²hxi²kan¹jah³lai²na² sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³nxa² tẽ³sxã³
 Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³hen³txain¹tũ³kã³txi³nu¹ta²na² ũ³wha²li¹jau³xa²
 ĩ³ye³kxi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Pau²lah³la² nũ³kã³txa²
 ĩ³wã³txi³te³nah¹li¹:

— Wãn³txa² ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹sa²nhĩn¹jau³nũ³su²
 yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³kxi²sah¹li³sĩ¹nhẽ³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³nũ²la²
 ka³nahx²si¹jau³su² wxa²sa²tã³yi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Nxe³jah³lxĩ³wxi¹. Ju³te²a² nũ³kã³txi³su² ta³nxa²
 ã³xa² nũ³kã³txi³su² ta³nxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ain³kxi²sah¹li³hẽ¹li¹.

17 Kxã³nhxi¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 txa²wã¹si³yah³la²nãu³hĩ¹nu¹ta²na² wã²nxa³kxa²
 so¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hã²wxãn³txa³
 E³ji²ta²ko³xu¹ta²na² yxau³ain¹tãu³u¹ta²na² kãin²

ã³tet¹sxã³ ka³lxa¹ti³lon³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹
 Ka³lxa¹txi³lon³nũ²la² hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² kãin² wã³nxĩ¹nhã²kxai³ ta²ko¹xai²na²
 sa²sai¹xain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 18 Sa²sai¹xain¹nũ²la² ha³lo²a²
 a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ho³hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Kwẽ³kxa³ ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³ko³nha²kxai³ 40 nxe²
 kwẽ³kon³tãu³a² ho³hain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 ã³sa²ya³nãn³ta³kxi²nũ²la² sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

19 Nxe³nũ²la² Ka³na³ã²ko³xa² ã³sa²so¹sxã³ ã³wi¹hain¹nũ²la²
 yxau²xai³tũ³kã³txi³nu¹ta²na² ka³lxa¹txi³ ha¹li¹ ha¹li¹
 ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³tũ³kã³txi³nãu³sxu² ha²kxai³ kãin²
 ko³nxe³thi¹nhã²kxai³ sun²tã¹nũ²la² ta²ko¹xu¹tain²txi³

ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 20 Ũ³hũ¹ain¹ka³tu³
 kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sxã³ 450 nxe²
 kwẽ³kon³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hã²wxãn³txa³ a²hxi²kan¹txa²
 nũ³kã³txa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na² a²hoh³lxĩ³su²
 te²a² sa²si¹hã³ain¹tot³sãn²ka³tu³ hã²wxãn³txi³nũ²

Sa³mu³e²lah³lo²nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³jah¹lan²tu³ ã³wxã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 21 Nxe³nũ²la²
 hã²wxãn³txa³: “A²si³yxau³kax³khai³xa² ten³sah²sĩn¹nhai¹.”

Ain¹jau³su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²

Sau²lah³lo²nu¹tai²na² Ki²jah³la² ki³lha³lxan²tu³ Bēn³ja³mī²
 nū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² ūh³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 A²nxe³jah¹la² kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwē³kon³sxā³
 I³sa³e² nū³ka³txa² sa²hau³kot3ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 22 Sa²hau³ko³tū²la² hā²wxān³txa³ ya³lu²nū²la² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² ūh³wxe³te³nah¹lxi¹:
 “Ta³vi²yah³lai²li² Je²sah³la²ki³lha³lxa² ten³sa³nhai¹.
 Txa²wān³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet1sa²jah¹lo²su²
 tu¹wi¹. Wi¹lxo³kxi²sain¹ju³ta³nu³a² so¹lxi³ ten³tu¹wi¹.”
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 23 Hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² Ta³vi²yah³la² a²ne³tah²nāu³su²
 ha²kxai³ txa²wā¹ē¹na² sa²hau³ko³tē³jah¹lo²nū³su²
 ūh³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxā³ I³sa³e² nū³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ a²ē¹na² sa²hau³ko³txa²lxain¹jah¹lo²su²
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jut3su² kxā³nhxī¹nu¹tai²na²
 Txa²wā¹sū³na² nxe² i³yau¹ū¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 24 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³ wxā²nxa³tā³lxa¹
 Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³nū²la² I³sa³e² nū³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ nxe² i³hen³txi²te³nah¹lxi¹: “Wxa²ko³nxe³ti³ju³ta²
 i³āin²ta³kxi²nha²sān²sxā³ ā³na¹la³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Hā²wxān³txa³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx2ti³ju³ta²
 kāi³jah³lxi³hē¹li¹.” Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²nu¹tai²na² nxe³na²hē³li¹.
 25 Nxe³ka³tu³ta¹ a²wa³ka³li³yu³ta² ne³ki³son³si¹jau³nū³su²
 i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹: “Txa²li² kāin²te²txā³wi¹. Txa²wā¹sū³na²
 Hxi²kan¹jah¹lo²sin²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ txa²si³yo³na²
 wxā³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² tu¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³
 a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²yu³sai¹kxai¹na¹ju³ta²
 āu²la²to³nha¹nhai¹, kāin²khaix1xai¹nha²kxai³lu¹.” Jo³āu²
 Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

26 Nxe³na¹jut3su² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxi¹.
 A³bra³āu²ah³lo²nu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³su² ki³tā³li¹. Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²su² yah³lxin¹te² i³nxa² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na²
 sa²hau³ko³txa²lxain¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³jau³su² tai²li²
 i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. 27 Nxe³yān¹tah¹lxa¹ Je³ru³sa³lē²
 tū³ka³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹txa³ he³la³kxi³su² te²a²
 jau³jau¹xai²na² ā³ne³wxe³ai¹nxa³hē³li¹. Nxain¹kxa²yu³su²
 Sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹tū³ka³txai²na² ū³wha²li¹jau³xai³tā²
 ā³ne³wxe³ain¹nū³nxa³hē³li¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² yxo²ha³kxa¹
 i²ain¹kan²ti³ ā³ne³wxe³ai¹nxa³jau³kxai³la¹ Je³su²jah³la² tē³sxā³
 su²lhā³ain¹na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ wā²nxūh¹lxi³ain¹na³li¹.
 Nxe³jau³xai²na² a²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Sū³na² wān³txa²

28 $\text{ĩ}^3\text{hen}^3\text{txi}^3\text{ně}^3\text{tũ}^3\text{kā}^3\text{txa}^2$ $\text{e}^3\text{xain}^1\text{ta}^1\text{hxai}^2\text{ti}^3\text{ai}^1\text{ti}^2\text{tu}^3\text{wi}^1$.
 $\text{Nxe}^3\text{ain}^1\text{kxa}^2\text{yu}^3\text{su}^2$ $\text{ko}^3\text{nxe}^3\text{ti}^3$ $\text{kāi}^3\text{ai}^1\text{nxa}^3\text{kxan}^2\text{ti}^3$
 $\text{su}^2\text{lhā}^3\text{si}^1\text{hain}^1\text{jau}^3\text{su}^2$ $\text{Pi}^3\text{la}^2\text{jah}^3\text{la}^2$ $\text{ĩ}^3\text{ye}^3\text{kxain}^1\text{na}^2\text{hě}^3\text{li}^1$.
 29 $\text{Nxin}^1\text{jū}^3\text{kxai}^3\text{lu}^2$ $\text{ko}^3\text{nxe}^3\text{ti}^3$ $\text{o}^2\text{la}^3\text{kxi}^2\text{ta}^3\text{lu}^2\text{nain}^1\text{nũ}^2\text{la}^2$
 $\text{ya}^3\text{lu}^2\text{nũ}^2\text{la}^2$ $\text{hi}^3\text{sa}^3\text{ka}^3\text{txa}^2$ $\text{sa}^2\text{sai}^2\text{ā}^3\text{nũ}^2\text{la}^2$ $\text{kwā}^3\text{kxē}^1\text{na}^2$
 $\text{sa}^2\text{nĩ}^3\text{kxain}^1\text{ta}^1\text{hē}^1\text{li}^1$. 30 $\text{Nxe}^3\text{yān}^1\text{ta}^1$ $\text{Txa}^2\text{wā}^1\text{sũ}^3\text{na}^2$
 $\text{hi}^2\text{sen}^3\text{kxai}^3\text{lu}^2$ $\text{ka}^3\text{tēn}^3\text{su}^2$ $\text{ĩ}^3\text{sa}^2\text{yxau}^3\text{xi}^2\text{si}^1\text{ta}^1\text{hxai}^2\text{hē}^1\text{li}^1$.
 31 $\text{Hā}^2\text{wxān}^3\text{txa}^3$ $\text{a}^2\text{sa}^3\text{wi}^3\text{ha}^3\text{lxa}^2$ $\text{ĩ}^2\text{yxau}^3\text{nyhain}^1\text{ta}^1\text{hē}^1\text{li}^1$.
 $\text{Ka}^3\text{li}^3\text{le}^2\text{a}^2\text{ko}^3\text{xa}^2$ $\text{ā}^3\text{si}^3\text{tē}^3\text{kxi}^2\text{hi}^1\text{nān}^1\text{te}^2\text{tu}^3$ $\text{Je}^3\text{ru}^3\text{sa}^3\text{lē}^2\text{thĩ}^3\text{na}^2$
 $\text{ā}^3\text{si}^3\text{tē}^3\text{kxain}^1\text{nũn}^3\text{ta}^1\text{hē}^1\text{li}^1$. $\text{Ye}^3\text{ka}^3\text{lxa}^1\text{txi}^3$ $\text{a}^3\text{lan}^2\text{ni}^2\text{sxā}^3$
 $\text{ĩ}^2\text{yxau}^3\text{nyhain}^1\text{to}^3\text{ta}^1\text{hē}^1\text{li}^1$. $\text{Nxe}^3\text{jū}^3\text{tan}^1\text{te}^2\text{kxa}^3\text{ya}^3\text{lhu}^2$
 $\text{ĩ}^2\text{ain}^1\text{jū}^3\text{tai}^3\text{tā}^2$ $\text{a}^2\text{nũ}^2\text{a}^2$ $\text{yxo}^2\text{ha}^3\text{kxa}^1$ $\text{ĩ}^3\text{hen}^3\text{txi}^3\text{nyhain}^1\text{ta}^1\text{hē}^1\text{li}^1$.

32-33 $\text{Jā}^1\text{nxa}^1\text{jut}^3\text{su}^2$ $\text{jau}^1\text{xai}^2\text{na}^2$ $\text{ĩ}^3\text{hen}^3\text{txi}^1\text{nx}^2\text{ti}^3\text{te}^3\text{lhxā}^3$
 $\text{ā}^3\text{wxā}^3\text{ye}^1\text{nx}^2\text{ti}^3\text{nha}^1\text{wi}^1$. $\text{Txa}^2\text{wā}^1\text{sũ}^3\text{na}^2$ $\text{hi}^2\text{sen}^3\text{kxai}^3\text{lu}^2$
 $\text{txa}^2\text{wā}^1\text{si}^3\text{yah}^3\text{la}^2\text{nāu}^3\text{u}^1\text{tai}^2\text{na}^2$ $\text{ĩ}^3\text{ye}^3\text{kxain}^1\text{jau}^3\text{xu}^1\text{tai}^2\text{na}^2$
 $\text{kwēn}^1\text{ta}^1$ $\text{we}^1\text{ta}^3\text{lun}^2\text{na}^2\text{hě}^3\text{li}^1$, $\text{Je}^3\text{su}^2\text{jah}^3\text{la}^2$ $\text{ka}^3\text{tēn}^3\text{su}^2$
 $\text{ĩ}^3\text{sa}^2\text{yxau}^3\text{xi}^2\text{ha}^2\text{kxai}^3\text{lu}^1$. $\text{Nxe}^3\text{jū}^3\text{tai}^2\text{li}^2$ $\text{kxā}^3\text{nhxī}^1\text{nu}^1\text{tai}^2\text{kxai}^3\text{lu}^2$
 $\text{Ta}^3\text{vi}^2\text{yah}^3\text{lo}^2\text{nu}^1\text{tai}^2\text{na}^2$ Sa^2mo^3 2 $\text{nxe}^3\text{jau}^3\text{xu}^1\text{tai}^2\text{na}^2$
 $\text{nxe}^3\text{te}^3\text{nah}^1\text{lxi}^1$:

“ $\text{Wxāi}^2\text{kxai}^3$ $\text{txa}^2\text{wē}^3\text{si}^1\text{lxi}^1$. $\text{Hī}^1\text{na}^2$ $\text{wxa}^2\text{wĩ}^3\text{nu}^2\text{sa}^1\text{wi}^1$.”
 $\text{Ta}^3\text{vi}^2\text{yah}^3\text{lo}^2\text{nu}^1\text{ta}^2\text{kxai}^3$ $\text{nxe}^3\text{ta}^1\text{hxai}^2\text{ti}^3\text{ai}^1\text{ti}^2\text{tu}^3\text{wi}^1$.

34 $\text{Nxe}^3\text{ha}^2\text{kxai}^3$ $\text{ka}^3\text{tēn}^3\text{su}^2$ $\text{ĩ}^3\text{sa}^2\text{yxau}^3\text{xi}^2\text{jū}^3\text{tai}^2\text{nān}^1\text{jau}^3\text{xa}^2$
 $\text{a}^2\text{nũ}^2\text{a}^2$ $\text{ka}^3\text{lu}^2\text{nxa}^3\text{jū}^3\text{tai}^2\text{nān}^1\text{jau}^3\text{xa}^2$ $\text{ĩ}^3\text{ye}^3\text{kxi}^2\text{nũn}^3\text{te}^3\text{nah}^1\text{lxi}^1$:

“ $\text{Ta}^3\text{vi}^2\text{yah}^3\text{lo}^2\text{nu}^1\text{tai}^2\text{na}^2$ $\text{ĩ}^3\text{ye}^3\text{kxai}^1\text{na}^1\text{jū}^3\text{tai}^2\text{na}^2$ $\text{wi}^1\text{jū}^3\text{ta}^2$ so^1lxi^3
 $\text{ũ}^3\text{hũ}^1\text{ai}^1\text{na}^1\text{tu}^1\text{wi}^1$.”
 $\text{Nxe}^3\text{ta}^1\text{hxai}^2\text{ti}^3\text{ai}^1\text{ti}^2\text{tu}^3\text{wi}^1$. 35 $\text{Te}^2\text{yā}^1\text{nxũn}^3\text{jau}^3\text{xai}^2\text{na}^2\text{sa}^1$:

“ $\text{Wxa}^2\text{sa}^3\text{wi}^3\text{sa}^2$ $\text{Wi}^1\text{lhin}^1\text{ta}^2$ $\text{Si}^3\text{yxau}^3\text{te}^2\text{a}^2$ $\text{a}^2\text{nũ}^2\text{nāu}^3\text{ai}^2\text{na}^2$
 $\text{ka}^3\text{lu}^2\text{jū}^3\text{ta}^3\text{nũ}^3\text{a}^2$ $\text{yũ}^2\text{nxa}^3\text{lho}^3\text{li}^1$.” $\text{Nxe}^3\text{ta}^1\text{hxai}^2\text{ti}^3\text{ai}^1\text{ti}^2\text{tu}^3\text{wi}^1$.

36 $\text{Nxe}^3\text{ha}^2\text{kxai}^3\text{la}^1$ $\text{Ta}^3\text{vi}^2\text{yah}^3\text{lo}^2\text{nu}^1\text{tai}^2\text{na}^2$ $\text{hi}^2\text{sen}^3\text{kxai}^3\text{lu}^2$
 $\text{Txa}^2\text{wā}^1\text{sũ}^3\text{na}^2$ $\text{wān}^3\text{txa}^2$ $\text{sa}^2\text{yxo}^2\text{we}^1\text{ta}^3\text{lun}^2\text{ka}^3\text{tu}^3$ $\text{ya}^3\text{lu}^2\text{nũ}^2\text{la}^2$
 $\text{a}^2\text{si}^3\text{yah}^3\text{la}^2\text{nāu}^3\text{xu}^1\text{tai}^2\text{na}^2$ $\text{yā}^1\text{nxe}^3\text{sxā}^3$ $\text{ya}^3\text{lu}^2\text{nũ}^2\text{la}^2$
 $\text{a}^2\text{nũ}^2\text{khai}^3\text{xa}^2$ $\text{ka}^3\text{lu}^2\text{ta}^1\text{hxai}^2\text{ti}^3\text{ai}^1\text{ti}^2\text{tu}^3\text{wi}^1$. 37 $\text{Yxān}^1\text{ta}^1$
 $\text{Jah}^1\text{lai}^2\text{li}^2$ $\text{Txa}^2\text{wā}^1\text{sũ}^3\text{na}^2$ $\text{ka}^3\text{tēn}^3\text{su}^2$ $\text{ĩ}^3\text{sa}^2\text{yxau}^3\text{xi}^2\text{jah}^1\text{lai}^2\text{na}^2$
 $\text{sa}^2\text{kxai}^3\text{lu}^2$ hai^3txi^3 $\text{ya}^3\text{lu}^2\text{sxā}^3$ $\text{ka}^3\text{lu}^2\text{ti}^3\text{he}^1\text{nxa}^3\text{hě}^3\text{li}^1$.
 38-39 $\text{Jā}^1\text{nxe}^3\text{jū}^3\text{kxai}^3\text{lu}^2$ $\text{Je}^3\text{su}^2\text{jah}^3\text{lai}^2\text{na}^2$ so^1lxi^3 $\text{wxa}^2\text{kō}^3\text{nxe}^3\text{ti}^3$
 $\text{kāi}^3\text{yah}^3\text{lxin}^1\text{jū}^3\text{ta}^2$ $\text{ne}^3\text{wā}^2\text{na}^3\text{kxe}^3\text{su}^2$ $\text{hxi}^2\text{kan}^1\text{na}^3\text{li}^1$.
 Jah^1la^2 so^1lxi^3 $\text{ka}^3\text{tēn}^3\text{su}^2$ $\text{ĩ}^3\text{sa}^2\text{yxau}^3\text{jah}^1\text{la}^2$ so^1lxi^3
 $\text{a}^2\text{nũ}^2\text{a}^2$ $\text{yxo}^2\text{i}^2\text{kxai}^2\text{nān}^2\text{tu}^3$ $\text{a}^2\text{ē}^1\text{nāu}^3\text{ai}^2\text{na}^2$ $\text{wi}^1\text{lhin}^1\text{sxā}^3$
 $\text{sa}^2\text{hau}^3\text{ko}^3\text{thĩ}^3\text{nx}^2\text{na}^3\text{li}^1$. $\text{Yxān}^1\text{ta}^1$ $\text{Moi}^3\text{se}^2\text{ah}^3\text{lo}^2\text{nu}^1\text{tai}^2\text{na}^2$
 $\text{wān}^3\text{txa}^2$ $\text{hxi}^2\text{kan}^1\text{txi}^3$ $\text{a}^2\text{ē}^1\text{na}^2$ $\text{sa}^2\text{hau}^3\text{ko}^3\text{te}^3\text{lhĩ}^3\text{nx}^2\text{na}^3\text{wi}^1$.
 $\text{Je}^3\text{su}^2\text{jah}^3\text{la}^2$ so^1lxi^3 $\text{hxi}^2\text{kan}^1\text{na}^3\text{li}^1$. $\text{Nxe}^3\text{na}^1\text{jau}^3\text{su}^2$
 $\text{nxe}^3\text{ye}^1\text{nx}^2\text{ta}^1\text{wi}^1$. 40 $\text{Nxe}^3\text{jau}^3\text{xai}^2\text{na}^2$ $\text{ain}^3\text{kxi}^1\text{jah}^3\text{lxi}^3\text{hē}^1\text{li}^1$.
 $\text{Yxān}^1\text{ta}^1$ $\text{ain}^3\text{kxah}^1\text{lxa}^3\text{kxai}^2\text{nān}^2\text{tu}^3$ $\text{Sũ}^3\text{na}^2$ $\text{wān}^3\text{txa}^2$

ĩ³hen³txi³tũ³kã³txu¹tai²na² ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na² wãn³txa²
ũ³jau³xa² a³txi¹nx2ti³ha³tai¹. 41 Nxe³jau³xa²sa¹:

“Yxo²i²xa³tũ³kã³txãi³. ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹. O²lhxã³
ya³lu¹ta²lxi³ha³tai¹. Txa²wa³ka³lxa²
o²la³kxi²na¹ju³ta³nũ³a² yxo²i²sah²lxan³tho³li¹. Wain³txi³
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³kxan²ti³ yxo²i²ah²lxan³tho³li¹.”

Nxe³jau³xai²na² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txi³nu¹txai²na²
ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
wxãi²na² yxo²i²ah²lxan³kxai²nãn³tu³ te²jã¹nxe³nx2ti³ha³tai¹.
Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² yxo²i²si¹nx2ta¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²
nxe³sxã³ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a³li³xi²tãu³a² ya¹nãn¹ta² sa²ba³to³
nxe³ti³xa² ã³wa³li²si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxi²lã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxe³ain¹nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹te²nãu³xa² Ju³te²a²
nũ³kã³txi³su² te²a² ã³jah¹la² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³kxan²ti³
Ju³te²a² wãn³txa² ain³kxi²te²su² te²a² yxo²i²ain¹te²nãu³xa²
ãn³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

– Txa²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²nx2ti³jau³nũ³su² yxo²i²sxã³
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

44 Nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³tãu³a² sxi²je³nãn¹tũ³kã³txa²
ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ ã³ya³nũ²kxain¹nũ²la² Sũ³na² wãn³txa²
ain³kxi²te³lhxã³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 45 Nxe³ain¹ta¹
Ju³te²a² in³txi³nãu³xa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xa² ĩ²kxain¹nũ²la²
ĩ³an³txi³jau³su² ĩ³kwã²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

– Pau²lah³lai²na² wãn³txa² ain³kxah¹lxi³txã³lxi¹.
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³na³li¹. Nxe³jau³su² a²hxi²kan¹jah¹lo²sa²ki³lxo³nha²sxã³
ki³han³jau³xa² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 46 Nxa²ha¹te¹

Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxe³ya³sxã³
yxo²xũ³txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² tẽ³sxã³ wxa²nũ³kã³txi³
ĩ³nxai²na² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³sãn²nha¹ten¹tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹
ten³yah³lxi³sĩ¹nxãn³ten¹tu³wi¹. Ka³ten³su²

ĩ³sa²yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² ten³yah³lxi³sã²nxãn³ta²lu¹wi¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxa²nũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na²
ã³na¹nx2ta¹ka³tu³ Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²nãu³xa²

ĩ³yau¹ũ³hain¹sĩ¹na¹tu¹wi¹. 47 A²nxe³ju³ta²li² Txa²wã¹sũ³na²
kwa³na³sa²sĩ¹te³nah¹lxi¹:

“Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²nãu³xai²na² ko¹kon¹tĩh³na²
wã²nã³ũ¹tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
a²nũ²a² ĩ²li³te²na² u²lxi³ yxau³kxan²ti³

yxo²i²sain¹sxã³ kq³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³ta²
 ã³wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³a²yũ³ain¹tu¹wi¹.”
 Nxe³sa²sĩn¹na²hẽ³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 48-52 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³xa²
 jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nũ²la² ka³li³hain¹jau³su²
 e³kxain¹te³nah¹lx¹.
 — Ka³lih³sa²sĩn¹nhai¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 so¹lx¹ sa²yxo²wet¹sĩ¹na¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³txa² ã³si³tẽ³kxi²sain¹nũn³sĩn¹na³li¹. Hĩ¹na²
 yxo²i²sĩ¹na¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
 a²nũ²a² i²li³te²hũ³te²a² Txa²wã¹sũ³na² a²yxo²wãn³txa²
 i³kaix¹jau³su² ain³kxi²kxai²nãn²tu³ nxe³te²su²
 te²a² yxo²i²ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jut³su²
 ha³lo²ai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² u²lx¹
 ha³tã³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũ³te²nũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² sxi²je³na² hxi²kan¹te²su²
 te²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² txu¹ta¹ka³lx¹nũ³xa²
 kãin²te²su² te²a² nxe³tũ³ka³txa² i³ki³ha¹kxi²sxã³
 i³ye³kxai¹nha²kxai³ i³ãn³ta³kxi²si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 i³ãn³ta³kxi²si¹hain¹ka³tu³ta¹ Pau²lah³lo²nu¹tã²
 Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ khãuh³lxa³ti³nyhain¹sãn²ka³tu³
 ha³lo²a² sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ kĩh³nũ³xa²
 sa²yu³sai¹kxi²nha²sãn²sxã³ sa²yxu¹kã³ain¹te³nah¹lx¹.
 — Txa²wã¹sũ³na² i³xan³ta³kxi¹nx²ti³na³li¹. Ain¹jau³su² ka³tu³
 thi³na² a³li³xi²nũ²la² I³ko²ni²a²thĩ³na² ã³wi¹yha³ta¹hxai²hẽ¹la².

14

I³ko²ni²a²thĩ³na² ai³ya³jau³su²

1 I³ko²ni²a²thĩ³nu¹ta²kxai³ ã³wih¹yah³nũ²la² Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ai³ya³ka³tu³ wxi²kan¹txi³
 i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² yxo²i²ha²kxai³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txa² yxo²i²ha²kxai³ nxe³sxã³
 a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 2 Nxe³yãn¹ta¹ yxo²i²xa³tũ³ka³txa² Ju³te²a² nũ³ka³txan²tu³
 i³xan³ta³kxi²nũ²la² yxo²i²tũ³ka³txa² Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³txan²tu³ sa²yxo²ã³si¹hain¹jau³su² kãin²
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²ain²txi³ i³ãn³ta³kxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
 3 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
 nxe³sxã³ ye³ka³lxa¹txi³ yxau²a³lan²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Txa²wã¹sũ³na² wi¹li²sa²tẽ³kain¹kxe³su² wxi²kan¹txi³
 i³hen³txi³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³ha²kxai³

wān³txai²na² ya²la³tu³je²ha²kxai³ Sū³na² hxi²ki³kxai³la¹
 i³nū³kxūn³si¹yha³jau³nū³su² kāin² wā³nxī²kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la².
 4 Nxe³ain¹ju³kxai³la¹ sxi²je³nān¹tū³kā³txai²na² wān³txa²
 i³ye³yi²lho¹kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³la² nū³kā³txa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹. A²wā³kxi³kxai³
 nxe² e³ai¹nha²kxai³:

— Kwa²yah³lxi¹lxi¹. Wain³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ju³te²a²
 nū³kā³txa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹. A²wā³kxi³kxai³ nxe²
 e³ai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

5 Ai¹nha²kxai³ tū¹kā³txa² ā³nū²kxi²nū²la² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa²
 ā³nū²kxain¹nū³nha²kxai³ yxo²xūn³txi³ an³ta³txi³
 e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³la² nū³kā³txa² khāuh³xa³sain¹yah³lxi³wxi¹.
 Txah³lxa³kxa² tē³sxā³ wha³tin³kxi²sā³ya²lu¹jah³lxi³wxi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

6 Ain¹nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na²
 ain³kxi²nha²ya³ha²kxai³ ā³nih³sxaun³yah³nū²la²
 Li³kau³ni²a²ko³xa² Lis²tra²thi³na² Ter²be²thi³na² nxe³ko³nāu³a¹
 ai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Lis²tra²thi³na² Ter²be²thi³na² nxe³ya³thi³na² ai³ya³jau³su²

7 Nxe³ya³ha²kxai³ Lis²tra²thi³na² ā³wih¹yah³nū²la²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

8 Ā³wih¹ya³te³na¹ in³txa² yu³kan²ta³kxi²te²a²
 ā³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² a³li³la¹hī¹nu¹tai²na¹ hai³txi³
 ā³nxai³ti³hexljah¹lo²sxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la².

9 A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txa²
 ain³kxi²sxā³ yu³we²txi²xi²si¹jau³nū³su² yxo²i²ye²ta¹hxai²hē¹la².

10 Nxe³ju³kxai³lu¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu¹ i²kxi²nū²la²
 yxo²kāin²i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³txi¹. Ī³sa²yxau³txi¹. Txa²wā¹sū³na²
 hxi²kan¹txi³ we²txi²xi¹nxa²si¹hin¹jau³su² yxo²i²i¹nha²kxai³
 we²nxī¹lxi¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ wa³su³txi³ a³li²sin³sxā³
 ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³ju³kxai³lu² i³hi¹tain¹tū³kā³txa²
 i²ain¹nū²la² Li³kau³ni²a²ko³xa² a²wān³txa² e³ain¹jau³xa²
 yxo²kāin²i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² nū³kā³txa² a³ka³nxi²sxā³ ā³wxā³ain¹nīn²tai¹.
 A²nū²hū³kxan²ti³ hai³txi³ a²nū²sai¹nxa³wi¹.

12 Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na²su² a²hxi²kan¹txi³sin²tai¹.
 Ju³pi²jah³lo²sin²tai¹. Nxe³jah¹lan²tu³ Bar³na³be²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³ jah¹lai²na²su² wi¹le³ha²kxai³
 Mer³ku²ri²ah³lo²sin²tai¹. Nxe³jah¹lan²tu³ Pau²lah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxain¹kxa²yu³su²
 Ju³pi²jah³lai²na² sxi²ha² hau³ko³jah¹la² ā³tū³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³thi³na² sxi²je³na² a³li³kxai²nān²tu³ tīh³na²

un²ta³kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nxe³jah¹la² po¹na² tē³i²
 hi³yāu³sa³kxa² tē³i² nxe³nū²la² sxi²je³na² yxo²ka³teh³nāu³a²
 tē³sxā³ wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

— In³txai²li² Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txi³la³ha²kxai³
 po¹na² su²lhā³ka³tu³ ũ³hū¹ai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹ta¹,
 14 Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² Pau²lah³lo²nu¹tā² nxe³te²
 hi²sen³kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²yah³nū²la²
 ka³lih³ti³hex¹ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³yah³xa³ha²kxai³
 a²wā²la² sa²te²lā³yah³nū²la² tū¹ka³txa² nxū²kwai³ye³la³nāu³a²
 ā³tū³ya³sxā³ yxo²kāin²ĩ³ye³ya³ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe³ya³te³nah¹lx¹:

— Nxe³jah³lx³sa²lx¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nxe²
 kái³yah³lxin¹ji¹wi¹? Txai²na² a²nū²su²nūn³nha¹wi¹.
 Wxāi²yāx¹te²sa²nha¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³hen³txi³nx²ti³te³lhxā³ wxā³sī¹na¹wi¹. Txa²wā¹sū³na²
 ka³ten³su² yxau²na³li¹. Yxān¹ta¹ Ju³pi²jah³lai²na²
 nū³ka³txa² hai³txi³ ka³ten³su²nxa³wi¹. Tah³lxa³kxa² so¹lx³
 we¹tain¹te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹ta¹hxai²hē¹li¹. Oh³xan¹ko³xa²
 we¹tha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² we¹tha²kxai³ ĩ³ye³na² we¹tha²kxai³
 yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹te²ju²hē³li¹. 16 Kxān³su²
 a²nū²toh³la³ta² yxo²ĩ²ain¹ju³ta² yū³na²hē³li¹. Nxe³kxan²ti³nū¹
 Txa²wā¹sū³na² yxo²xūn³txi³ ĩ³ye³kxin²nxa³hē³li¹.
 17 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² a²kāin²ju³ta² a²nū²a²
 wā²nā³ũ¹nha²hxai²na²hē³li¹. Ya²la³tu³ wē³ha²yau³xa² sa²si¹hā³i²
 hai³sxa² wi¹wen¹ju³ta² kái³ũ¹hai¹ni² yain³txa² sa²si¹hā³i²
 nxe²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³ka³lih³yah³lx³hxain¹ta¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² so¹lx³ kāin²khaix¹nx²na³li¹.
 Nxe³jau³su² tai²li² ĩ³ye³ye¹nx²ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³sxā³ wān³txa² ka³lxa¹txi³ ĩ³ye³kxain¹ya³sān²ka³tu³
 hā²wxān³txa³ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³nu²su² ti³hit¹sxā³ o²la³kxain¹ju³ta²
 hāi¹nxā¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a²
 ko³nxe³thin¹tū³ka³txi³nu¹tai²na² wxā³ta¹hxai²hē¹la².
 Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² Pi³si²ti²a²ko³xa² sxa³jen³nai²na² a³li³ha²kxai³
 I³ko²ni²a²thĩ³na² a³li³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa²
 ĩ³ki³ha¹kxain¹nū²la² Pau²lah³la² wān³txa² sa²yxo²ā³si¹ha²kxai³
 su²lhā³te³lhxā³ ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ txah³lxa³kxa²
 hxi²tē³nha²sxā³ wha³tin³kxain¹nū²la²:

— Ya³lun²tai¹. Nxēn³txain¹sxā³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
 hxi²ki³la³kxi²nū²la² sxi²je³na² sa²si³nxe² a³li³sxā³
 ā³na¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 20 Yxān¹ta¹ yxo²ĩ²ain¹tū³ka³txa²
 ā³nū²kxain¹sxā³ ĩ²yxau³ain¹tāu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 a²nxū²kwai³ye³la³nāu³a² ya³lu²te²hū³sxā³ sxa³ta¹hxai²hē¹la².

Sxa³nxa²ha¹te¹ ĩ³sa²yxau³xi²nũ²la² nxe³thĩ³nu¹tain²txi³
 ĩh³wi¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxã³txa³nũ² ãh¹a³lan²nũn³tãu³a²
 je³na²a³li³xi²ya³ka³tu³ Ter²be²thĩ³na²ã³nxaĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² wa³li²xi²ya³jau³su²

21 ã³nxaĩ³ya³ka³tu³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 yxo²i²sxã³ yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxã³txa³
 ĩ³xi²te³lhxã³ a³li³xi²yah³nũ²la² Lis²tra²thĩ³na² ã³wih¹sxã³li³xi²
 l³ko²ni²a²thĩ³na² ã³wih¹sxã³li³xi² nxe³nũ²la² Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²
 Pi³si²ti²a²ko³xan¹thĩ³nai²na² ã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 22-23 Nxe³sxã³ ã³nxaĩ³ain¹ti³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²i²sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txi³nãu³xa²
 yxo²ha³kxa¹ sa²hau³kot³sxã³ a²hxi²kan¹ti³nũ³su² te²a²
 ũh³wxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² yxo²i²ki³kxai²nãn²tu³
 ye³khãu³lxa³ti³nẽ³lha³taĩ¹. Nxe³nẽ³lha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² ya³lo³txi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Wãn³txai²li²
 sa²yo²ã³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² yain³txa² ã³sãn²ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² nxe³txi¹. Tũ¹ka³txai²li² yxo²i²nxain¹na³li¹.
 Nxe³te²na² wi¹li²txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Pi³si²ti²a²ko³xa² a³li³xi²yah³nũ²la²
 Pã³fi²li²a²ko³xa² ã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 25 ã³wih¹yah³nũ²la²
 Per²je²thĩ³na² ã³yit¹tũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³yau¹ũ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² A³ta²li²a²thĩ³na²
 ã³nxaĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 26 Hã²wxã³txa³nũ²
 Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² Si²ri³a³ko³xa² sxa³thĩ³nai²na²
 ĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³thĩ³na² ã³wi¹lhĩ¹nai³tã²
 a³li³ya³hĩ¹nai³tã² yxo²i²ain¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² wi¹li²si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ha²kxai³ a²wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²nha²kxai³
 ĩ³xi²nũ²la² yxo²i²tũ³ka³txa² ĩ³kaix¹sa²kxi³nũ²kxi²nũ²la²
 ĩ³hen³txain¹ya³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹na³li¹. Kãin²khaix¹nx²na³li¹. Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² yxo²i²ain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³hain¹na²hẽ³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ti³te³nain¹kxai²nãn²tu³
 hxi²ka¹nain¹tu¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Jã¹nxe³ha²kxai³
 a²nũ²ai²na² yxo²i²te²na² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³sxã³ kxã³su²
 a³la²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15

Je³ru³sa³lê²thĩ³na²ĩ³xi²sxã³e³kxi²nyhu¹kxi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nãu³xa² Ju³te²a²ko³xu¹ta²na²
a³li³xain¹nũ²la² Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ā³wi¹hain¹nũ²la² yxo²ĩ²tũ³ka³txa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na² Moi³se²ah³lu¹ta²na²
e³ta¹hxai²hē¹li¹. E³te³nah¹lxi¹: “Wxa²ki³lha³lxa² tē³sxã³
a²ki³wã²la² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ju³ta²
wet1sah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³jau³xai²li² Moi³se²ah³lu¹ta²na²
ũ³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² te²syah¹lxan³kxan²ti³
te²yã¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Yxãn¹ta¹ yah²lxan³kxai²nãn²tu³
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² wxa²ko³nxe³ti³
kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² hxi²kan¹txi³ ne³wã²na³nx2ti³xah³lho³li¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
nxe³sxã³yxo²xũn³txi³ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²xah³lxi¹lxi¹. Jau³jau¹xai²na² wain³ti³he¹nxa³wi¹.
Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹jut3su² Je³ru³sa³lê²thĩ³na²
a²pos²to³lo² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta³ he³la³kxa²
ĩ³wã³txi³sain³te³lhxã³ sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²na² nxe³sxã³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxe³jut3su² yxo²ĩ²tũ³ka³txa² sa²si¹hã³ain¹ka³tu³
a³li³ain¹nũ²la² Fe³ni²si²a²ko³xa² ā³wa²to¹tha²kxai³
Sa³ma²ri²a²ko³xa² ā³wa²to¹tha²kxai³ nxe³ain¹tãu³a²
a²nũ²a² yxau²xai³tũ³ka³txa² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ĩ³hen³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² yxo²ĩ²ain¹nũn³na³li¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ kãin²
ka³li³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxe³nũ²la² a³li³xain¹nũ²la²
Je³ru³sa³lê²thĩ³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹ka³tu³
yxo²ĩ²tũ³ka³txi³su² te²a² a³pos²to³lo² nũ³ka³txi³su² te²a²
a²hxi²kan¹txa³ he³la³kxi³su² te²a² ā³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ā³yã³nũ²kxain¹ka³tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²
yxo²ĩ²ain¹ju³ta² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 5 Ain¹nxa²ha¹te¹
fa³ri³se²a² in³txi³nãu³xu¹ta²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ain¹te²an²tu³ ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wain³ti³he¹nxa³wi¹. Moi³se²ah³lu¹ta²na² wãn³txa²
sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su² kwa³na³txai¹yah³lxi³hē¹li¹.
Nxe³kxa²yu³su² a²ki³lha³lxi²na² a²ki³wã²la²
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
Ju¹ta²na² so¹lxi³ wain³na³li¹. Fa³ri³se²a² in³txi³nãu³xu¹ta²na²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6 Ai¹nha²kxai³ a³pos²to³lo² nũ³ka³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹ta²
he³la³kxi³su² te²a² ã³yã³nũ²kxain¹sxã³ ã³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Kxã³su² ã³ye³lain¹nũ²la² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³su²
ĩ³sa²yxau³sxã³ ã³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Txa²wã³tã³sah¹lxi¹lxi¹. Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³kaix1so¹sa³na²hẽ³li¹. ĩ³kaix1so¹sa³te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² a²yxau³tãu³a² sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxa²ha¹kxai²nãn²tu³ Txa²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hai¹nĩn¹tu¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹.” Txa²wã¹sũ³na²
nxe³sa³na²hẽ³li¹. 8 Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
a²ẽ¹nãu³ai²na² hxi²kan¹txi³ ĩ²jah¹lo²su² ha²kxai³
wi¹lhin¹te²lo³txa²lain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wih¹hain¹na²hẽ³li¹.
Txai²yã¹xain¹nũn³na²hẽ³li¹. 9 Hai³txi³ ha³na³ka³lxi³
ĩ²sa²sĩ¹nxa³hẽ³li¹. Tũ¹ka³txai²na² a²kõ³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³ta²
sa²wa²su¹kxain¹nũn³na²hẽ³li¹, yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³lu¹.
10 Nxe³ain¹jut3su² ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nxe²e³yah³lxin¹ji¹wi¹?
Txa²wã¹si³yah³la²nãu³u¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
hxi²kan¹txi³ sa²yxõ²we¹txain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Ai¹nhxai²kxai³ jã¹nxe³sxã³ hxi²kan¹nẽ³lxa³wi¹.
Nxe²nẽ³lxa³ha²kxai³ tũ¹ka³txai²na² Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³ha²kxai³ hxi²ka¹nain¹nũ³nxa³lho³li¹.
11 Nxe³yãn¹ta¹ Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ki³sa²kxai³ kõ³nxe³ti³
kãĩ³ki³ju³ta² sa²wa²su¹kxi²nẽ³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² te²yã¹nxain¹nũn³tu¹wi¹.
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³ha²kxai³ ain³kxain¹tũ³ka³txa² ka³nahx2sxã³
yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
Pau²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² wã³nxĩn¹sxã³
o²la³kxain¹ju³tu¹tai²nãn¹jau³xa² a²yxõ²ha³kxa¹
ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxe³nxa²ha¹te¹
ĩ³hen³txi³nyhain¹nũ²la² Ti³a²kah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã³tã³nãu³sah³lxi¹lxi¹. 14 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²
a²wi¹lhĩ¹na² yxo²ĩ² ã³si³wxe³ju³ta² Si³mãu²ah³la²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³lain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² yxo²ĩ²ain¹tũ³ka³txa² ĩ²sxã³ so¹ain¹na²hẽ³li¹.
15 Nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
16 Nxe³te³nah¹lxi¹:
“ Hã²wxãn³txa³ ã³wã³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹tãu³a²
Ta³vi²yah³la² a²ne³tah²nãu³a² ã³yã³nũ²kain¹sxã³

ĩ³kāin²te²lo³tai¹na¹tu¹wi¹.
 17 Nxe³na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² sa²yxw²we¹tain¹kxi³nū³su² te³nain¹tu¹wi¹.
 Nxe³sxā³ ĩ³kaixitai¹na¹te²a² yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹.

18 Nxe³jau³xai²na² kxā³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.”

Ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

19 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² tū¹kā³txai²na² kwēn¹tai²na¹
 yxo²ĩ²ā³si³wxe³te²a² wān³txa² sa³txe¹jau³xa²
 ĩ³ye³kxai¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. 20 Nxe³yān¹ta¹ nxe²
 ū³wha²li¹kain¹kĩ³te³nah¹lxi¹: “Ju¹tai²na² so¹lxi³
 sa²yxw²we¹jah¹lxi³hē¹li¹. Yain³txa² ko³nxe³te²a²

a²yāu³ka³txa² sa²nū¹txain¹kxai²nān²tu² nxe³tū³xai²na²
 ĩ³yain³yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xa² in³txi³su² tā³nxa²
 a²nū²a² ā³xa² sxe³xa³ka³lxi³su² tā³nxa² yxo²kwain³nha²sxā³
 ū³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Ka³yxuh³xa²
 a²ti³ha²yau³xa² ĩ³na²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³

a²ti³ho³nxa³te²a² wā²nhĩ²yah³lxi³txa³hē¹li¹.” 21 Nxe³jut³su²
 sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ sa²ba³to³ nxe³hĩn¹su² kxai²nān²tu³
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ĩ³ye³hxai²na²hē³li¹. Ju³te²a²
 nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thĩ³nāu³xa² nxēn³tai¹nhxai²na²hē³li¹.
 Ti³a²kah³lo²nu¹ta² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² ĩ³yau¹ū³hain¹jau³su²

22 Nxe²e³ta³lun²nū²la² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txa²
 he³la³kxai²na² nxe³sxā³ yxo²ĩ²tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³la² Bar³na³be²ah³la² sxā³ Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na²
 ĩ³te³lhxā³ ain¹na³li¹. Ai¹nha²kxai³ in³txa² ha³li¹
 ĩ²sxā³ so¹kĩ³kxai²nān²tu³ ā³si³te³kxain¹si¹jau³su²

kwa³na³ain¹kĩ³kxai²nān²tu³ wi¹lhĩ³nx2na³li¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³la²

ā³si³te³kxi²ha²kxai³ nxe³jah¹la² Bar³sa³ba²sah³lo²su²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Si²lah³la² ā³si³te³kxi²ha²kxai³

nxe³ya³te²a² wi¹lhin¹ya³ha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³la³ha²kxai³
 nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe³ha²kxai³ ha³te³h³nxā³nxa²

ū³wha²li¹lhū³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³pos²to³lo² nū³ka³txi³su² te²a²
 a²hxi²kan¹txi³su² te²a² nxe³te²a² txa²wā³tā³xi²nyhain¹na³li¹.

Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa²
 Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² yxau³tā³nxa² Si²ri³a³ko³xa² yxau³tā³nxa²

Si³li²si²a²ko³xa² yxau³tā³nxa² nxe³yah³lxi¹te² ĩ³nxai²na²
 txa²wā¹wā³tā³sah¹lxi¹lxi¹.

24 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ txa²nū³ka³txa² wxā³sxā³
 ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jau³xa² hxi²waun³txi³sxā³

ĩ³yxaih¹yah³lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ jau¹xai²na² hai³txi³
 sa²si¹hã³nx2ti³sĩn¹nxa³hẽ³li¹. 25-27 Nxe³na¹ju³kxai³lu²
 a²nũ²a² ĩ²sxã³ so¹sĩ¹na¹tu¹wi¹. Si¹na¹kxai²nãn²tu³
 Bar³na³be²ah³la² Pau²lah³la² ya³li³khai¹xai¹yah³lxin¹kxe³su²
 ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Ju³ta²sah³lai²na² Si²lah³lai²na²
 nxe³sxã³ sa²si¹hã³ain¹sĩ¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ain¹sĩ¹na¹ha²kxai³
 Bar³na³be²ah³lai²na² Pau²lah³lai²na² nxe³sxã³
 ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³te²a² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wi¹lo²la³kxain¹ju³ta²
 kãin² ĩ³hen³txi³nyhain¹na²hẽ³li¹. Su²lhã³te³lhxã³
 nyhain¹kxan²ti³nũ¹ ya³lo³txi²sxã³ Sũ³na² wãn³txa²
 ha²ya³kxa³ ĩ³hen³txi³nyhain¹toh³na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³
 a³lxai¹nha¹nhai¹. A²nxe³tũ³ka³txa² wxã³ain¹kxai²nãn²tu³
 wãn³txai²li²ũ³wha²li¹lũ³nx2ta¹jau³xain²txi³ĩ³ye³nha¹jau³xain²txi³
 ĩ³yau¹ũ¹nx2tain¹tu¹wi¹. Ki³ha¹kxi¹nx2ta¹ka²yan³txi³su²
 nxa¹nhai¹. 28 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txi³su²
 te²na² wãn³txa² txa²nũ³ka³txi³su² te²na² wãn³txa²
 nxe³sxã³ ã³nha³ko³tã³li¹. Nxe³ha²kxai³ jau¹xai²na²
 so¹lxi³ sa²yo²wet1si¹nx2ta¹jau³su² kwa³na³nx2ti³sĩ¹na¹wi¹.
 29 Nxe³jau³xa²sa¹ yain³txi³su² ko³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa²
 sa²nũ¹tain¹kxai²nãn²tu³ ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 A²ti³ha²yau³xa² ĩ³na²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²ti³ho³nxa³te²a²
 wã²nhĩ²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² ã³xa² in³txi³su² ta³nxa²
 a²nũ²a² ã³xa² sxe³xa³ka³lxi³su² ta³nxa² yxo²kwain³sxã³
 ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xai²na²
 sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wai³nhĩ³nx2na³li¹.
 Na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Ta³lun²na¹wi¹.
 Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²li² sa²si¹hã³kxe³su² a³li³ain¹nũ²la²
 Ān³ti³o³ki²a²thĩ¹na² ã³wi¹hain¹ka³tu³ yxo²i²tũ³ka³txa² ĩ³kaix1sxã³
 ã³nxũ¹tũ²la² ha³te³h³nxã³nxai²li² ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 31 Ai¹nha²kxai³ ta²nxã¹nxai²li² so¹kxi²sxã³ ĩ²hxa³tain¹nũ²la²
 ka³lih³kxi²la²nha² nxũ²kwai³lxũ¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 32 Ain¹nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lo²nu¹tã² Si¹lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txain¹ya³ha²kxai³ ye³ka³lxa¹txi³
 ĩ³yau¹ũ³ain¹ya³ha²kxai³ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txain¹ya³ha²kxai³
 nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe³ha²kxai³ ye³jen¹nãu³kxai³lu²:

— Wi¹lhin¹sxã³ ĩ³xi¹jah³lxu¹li¹. Ain¹jau³su² ai¹nha²kxai³
 Ju³ta²sah³la² nũ³ka³txi³nu¹ta²kxai³ wi¹lhin¹sxã³
 ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Yxãn¹ta¹ Si²lah³lo²nu¹tai²na² so¹lxi³
 a²yo³not1sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
 nxũ²la² kan²txi³ yxau³ya³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³

a²hxi²kan¹ta³ he³la³kxa³ wān³txai²na² jau³xain²txi³
i³yau¹ũ³hain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³la² Bar³na³be²ah³la² ā³nhaitlja³jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Bar³na³be²ah³lāi³.

Sxi²jen³ti³nāu³xa² Txa²wā¹sũ³na²
wān³txa² i³yau¹ũ³sa²the³ki³thi¹tax3tai³tā² āh¹lxi³ ai³sxi²xa²sai¹.
Wi¹lhin¹tin²tā¹ ki³txai²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wi¹na³li¹. Ai³ya³sa³wi¹. Nxe³ki³kxai²nān²tũ³ Jo³āu²

Mar²ko³jah³la² ka²lat1sxā³ tē³ya³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² wi¹lxa³wi¹. Pā³fi²li²a²ko³xa² ā³nxai³ki³sī¹nai³tā²
jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ā³nē³lhxā³ ih³xi²ti³ai¹ti²tũ³wi¹,
ya³lo³txi²nxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³ha²kxai³ tē³ki³ju³ta²

wi¹lxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 39 Nxe³ha²kxai³ yxo²xũn³txi³
i³ye³li³ya³ha²kxai³ ā³nhai²ta³lxi³sxā³ ai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ha²kxai³ Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²kxai³ Mar²ko³jah³lo²nu¹ta²
ā³sa²so¹sxā³ na³vi²o²tē³na² Syi²pri²ko³xa² ā³nxai³ka³lo³su²
ā³wih¹sxā³ ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la². 40-41 Nxe³ai¹nha²kxai³

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Si²lah³lo²nu¹tā²
ā³sa²so¹ha²kxai³ Si²ri³a³ko³xa² Si³li²si²a²ko³xa² nxe³ko³nāu³a²
Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²tũ³ka³txi³nāu³xa²
ā³nxũ²kwai³lxũ¹te³lhxā³ ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe²nxa³tā³lxa¹ yxo²i²sxā³ yxau²xai³tũ³ka³txi³nu¹tai²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sũ³na² wi¹li²nx2ti³tu¹wi¹. Wi¹lhin¹sxā³
ā³nxai³jah³hē¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ya³ha²kxai³
ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

16

Ti³mo²jah³la² ā³nũ²kxi²sxā³ ai³yah³lxi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Ter²be²thi³na² ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³nũ²la² a³li³nũ²la² Lis²tra²thi³na² ā³nxai³ya³ka³tũ³
Ti³mo²jah³la² i³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na²
Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ a²hā³ka³na² Ju³te²
ta¹ka³lxan²tũ³ yxo²i²ha²kxai³ a²wi³na² Kre²kah³lo²su² te²an²tũ³
nxe³ta¹hxai²hē¹la². 2 A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²
Lis²tra² nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ I³ko²ni²a² nũ³ka³txa²
yxo²ha³kxa¹ yxo²i²tũ³ka³txan²tũ³ Ti³mo²jah³lo²nu¹ta²kxai³
wi¹lhin¹ye¹nxa²ha¹te¹ e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Ti³mo²jah³la² ā³sa²so¹na¹tũ¹xā¹. Nxe³yān¹ta¹ Ti³mo²jah³la²
wī³nai¹tā² Kre²ka² nũ³ka³txi³si²na²hē³na¹. Nxe³ha²kxai³
Ju³te²a² a²nũ³ka³txi³sxa³xā¹. Nxe²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

Ju³te²a² nũ³ka³txa² ĩ³ha¹txi²kxai²nãn²tu³ kũ³we²ki²la²
 wi¹lxa³xã¹. Nxe³ha²kxai³ sa²yo²ã³xa³khih³. Nxe³jau³su²
 nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ã³sa²so¹nũ²la² a²ki³wã²la²
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³thĩ³nãu³xai²li²
 ai³lha²thet3tãu³a² ha³teh³nxã³nxai²li² Je³ru³sa³ĩe²thĩ³na² tẽ³sxã³
 wxã³txã³nxai²li² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wãn³txai²li²
 sa²yo²we¹nyhain¹si¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ta³nxã³nxu¹ta²kxai³la¹ a²kxã³nxai³tã² a³pos²to³lo²
 nũ³ka³txa² Je³ru³sa³ĩe²thĩ³na² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² sxã³
 ũ³wha²li¹lhã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹tũ³ka³txi³nãu³xa²
 yxo²ha³kxa¹ ã³nxũ²kwai³lxũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³nxũ²kwai³lxũ¹sxã³ yxo²ĩ²ain¹tũ³ka³txa² ã³te¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na² hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta²

6 Nxe³nũ²la² Fri²ji²a²ko³xa² Ka³la²si²a²ko³xa² sxã³
 ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nxai³ain¹tĩ³kxai³lu²:
 — A²si³a³ko³xa² ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹. Ain¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³su² ai³si¹hai¹nxa³jau³su²
 ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Hã²wxã³txa³ Mi²si²a²ko³xa²
 yau³son³nũ²la²:

— Pi³ti²ni²a²ko³xa² ai³na¹tũ¹xã¹. Ain¹tah¹lxa¹
 Je³su²jah³la² Yãu³ka³txa² ai³si¹hai¹nxa³jau³su²
 ĩ³yau¹ũ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ai³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 8 Nxe³ha²kxai³ Mi²si²a²ko³xa² wain³txi³ ã³wa²to²ka²
 ai³nũ²la² Tro³a²te²thĩ³na² kan³sxã³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 9 Nxe³tãu³a² ka³nxã³hi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxã³hi²nũ²la²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta²
 ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²ka³tu³ta¹ in³txa² Ma³se³to²na²ko³xan¹jah¹la²
 ã³wxã³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wxã³ye²nũ²la² win¹ta²te²lxi³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ma³se³to²na²ko³xa² ã³wxã³sẽ¹li¹. ã³non²ta³kxi²sa²si¹nhẽ³li¹
 Nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 yen³kxa² wxa²hau³ko³tũ²la² Ma³se³to²na²ko³xa² wa³su³txi³
 ã³nxai³ya³sain¹na²hẽ³la². Txai²li² Lu²kah³lo²na¹xai²na²
 ũ³wha²li¹jah¹lo²sa¹wa². ã³si³tẽ³kxai¹na¹hẽ³la². Nxe³sxã³
 Ma³se³to²na²ko³xan¹tũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³te³lhxã³ ai³ya³sain¹na²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na²
 sa²si¹hã³sain¹si¹nha²kxai³la².

Li²ta³ka³lxa² yxo²ĩ² ã³si³wxe³jau³su²

11 Nxe³ha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² ã³wih¹ya³sain¹nũ²la²
 Tro³a²te²thĩ³na² a³li³ya³sain¹nũ²la² ĩ³ye³na² kãin²je³na² hãu¹sxã³
 ai²ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² Sa³mo³tra²si²a²ko³xa² kwa²
 u²te³na¹nha¹ka³tu³ a³lan²tãu³a² Ne³a²po³lis²thĩ³na² ã³nxai³sxã³
 a³li³kxi²ya³sain¹na²hẽ³la². 12 Te²yã¹nxũn³tãu³a² ĩ³ye³na²kxai³lu²

ã³sxã³ Fi³li³pos²thi³na² a²yu³kxa² ã³nxai³ya³sain¹na²hẽ³la².
 A²nxe³thi³na² Ma³se³to²na²ko³xan¹thĩn³su² ha²kxai³
 sxi²ye³na² kãin²thĩn³su² ha²kxai³ nxe³hxai²na²hẽ³la².
 Nxe³ha²kxai³ Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta²
 yxau³thĩn³su² hxai²na²hẽ³la². A²nxe³thi³na² ye³ha¹li¹
 yxau²a³lan²ya³sain¹na²hẽ³la². 13 Nxe³ya³sai¹nha²kxai³
 sa²ba³to³nxe³ti³xa² thĩ¹nai²na² a³li³ya³sain¹ka³tu³:

– Ka³wã³lxa² yxo²ka³teh³nãu³a² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²te³lhxã³ ã³wxã³sxã³
 ã³nũ²kxai¹nhxai²na²hẽ³na¹. Jã¹nxain¹tũ¹xã¹. Nha¹jau³su²
 ai³sxi²ya³sain¹na²hẽ³la². Ya³sai¹nha²kxai³ ã³wxe³nha¹nũ²la²
 txu¹ti³nãu³xa² i³yau¹ũ³ain¹sĩ¹na¹hẽ³la². 14 Nxe³tãu³a²
 Li²ta³ka³lxa² Ti³a³ti²ra²thi³nãn¹ta¹ka³lxa² wxã³nũn³nũ²hẽ³la².
 A²nxe³sxã³ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² wã²la²ka³lo³a²
 wi³win³ka³lo³a² au³ka³lo³an²tu³ o²la³kxi²hxai²na²hẽ³la².
 A²nxe³sxã³:

– Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su²
 Pau²lah³lai²na² wãn³txa² wi¹lain³kxi²na²hẽ³la². Nxe³tãu³a²
 wãn³txai²na² wi¹la³la³kxi²si¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³su² i³hxi²ka¹tã²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 yxo²i² ã³si³wxe³na²hẽ³la². 15 Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na²
 sxi²ha² yxau³kxi²tũ³ka³txa² whãi²na¹ yxo²i²ai¹nha²kxai³
 i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la²
 i³ye³kxi²sain¹sĩn¹te³nah¹lx¹:

– Hĩ¹na² yxo²i²nũ³na¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²sxi²ha²
 yxaut³jah³lx¹hẽ¹li¹. Nxe³sain¹to³sĩ¹nha²kxai³ ã³wih¹sxã³
 yxau³ya³sain¹na²hẽ³la².

Sxi²ha² kan²thi³na² ũ³tĩ¹kxain¹ya³jau³su²

16 Ka³nxa³ha²ta³nũn³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²je³na²
 ai³lx¹ya³sain¹tãu³a² wã³lxa² i³ha¹txi²sĩ¹na¹hẽ³la².
 A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
 a²nxũ²kwai³wi¹ha²kxai³ wãn³txa² ye³jen¹na² wxã³ju³ta²nũ³a²
 i³yau¹ũ³hxai²na²hẽ³la². Nxe³kxai³ a²wa³kxẽn³yah³la²
 kãin² ũ³yho³hi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³la². 17 A²nxe³ta¹ka³lxa²
 i³hit¹sain¹sĩn¹sxã³ i³kaix¹te³nah¹lx¹:

– In³txi³nãu³xai²li² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² a²sa³wi²ha³lxai²la¹wi¹. Wãn³txa²
 wi¹jau³xa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹. Txa²wã¹ko³nxe³ti³
 kã³ki³ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²sãn²sxã³ ne³wã²na³ju³ta³nũ³a²
 i³yau¹ũ³hai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³na²hẽ³la².

18 Nxe³jau³xai²na² ye³ka³lxa¹txi³ e³a³lan²ni²toh³na²hẽ³la².
 Ai³la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² hxi²ye¹ta³lx¹ha²kxai³
 ã³yxo²o³tũ¹nũ²la² a²yãu³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wit3sa¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³
 nxũ²kwai³li³si¹hin¹jau³su² Je³su²jah³la² kwa³na³nxãn²na³li¹.
 Nxe³jau³su² ha²kxai³ a²yãu³ka³txa² wa³su³txi³
 nxũ²kwai³li³na²hẽ³la². 19 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

a²wa³kxãn³yah³la² a²yo³ha² so¹hxai²na¹kai³ jãx1si¹sa²nxa³khih³.
 Nxe³jau³su² kãn² hit3txain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu³
 Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ nũ³kxũ³sxã³
 sa²so¹ain¹ya³sxã³ sxi²je³na² nxũ²kwai³ye³lan¹je³na² a²hxi²kan¹ta³
 nũ³ka³txa² hxi²ka²nãu³a² sa²nũ¹ain¹na²hẽ³la². 20-21 Ai¹nha²kxai³
 Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta³ sa²nũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la²nãu³xai²li² Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² na³li¹. Yxãn¹ta¹
 txa²wã¹ki³nãu¹xai²li² Ro³ma²no² nũ³ka³txi³su² ki³tã³li¹.
 Nxe³ki³sa²kxai³ Ju³te²a² wãn³txa² sa²yo²wet1si¹hain¹jau³su²
 i³hen³txi³nyhain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ki³nãu¹xai²li²
 Ro³ma²no² nũ³ka³txi³su² ki³sa²kxai³ hxi²kan¹txi³
 i³we¹tain¹ki³sxa³nhai¹. Nxe³jau³su² sxi²jen³na² yxo²ha³kxa¹
 i³wã³txi³nyhain¹na³li¹. Nxe³na²hẽ³la².

22 Nxe³ain¹ka³tu³ tũ¹ka³txa² kwa² ten³sa²tã³sĩ²ain¹tũ³ka³txa²
 te²yã¹nxe³jau³su² e³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la²
 a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tã²
 Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³te²a² wã²la²ka³lo³a² sa²sai¹kxain¹sãn²nũ²la²
 hi³sa³ka³txa² i³wait1si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹na²hẽ³la².

23 Kãn² i³wai¹txain¹nũ²la² kan²txi³ ũ³tĩ¹kxain¹na²hẽ³la².
 Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ ka³nxa³hi²sxã³ tĩ¹kxi²si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³ain¹na²hẽ³la². 24 Nxe³nũ²la² tĩ¹kxi²thĩ³na²

hau³ko³jah¹lai²na² hi²sen³su² sa²so¹yain¹nũ²la²
 nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na² ũ³tĩ¹kxa²wxe³ain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu³
 hi³sa³ka³txa² kãn²ka³txa² tẽ³sxã³ sa²yu³ki¹la³kxain¹na²hẽ³la².
 Nxe³ha²kxai³ yu³ke³nxa² yxau³ain¹na²hẽ³la².

25 Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ta³lon³tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹tã²
 Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² hai³ni² nxe³ain¹na²hẽ³la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ ũ³tĩ³kxain¹ya³tũ³ka³txi³nu¹ta² a²yo²ha³kxa¹
 ain³kxain¹na²hẽ³la².

26 Nxa²ha¹te¹ wa³su³txi³
 kxĩh³nũ³xa² kãn² i³ka³ta³tat3sa²kxai³ sxi²nhu¹tain²txi³
 tĩ¹kxain¹ya³thĩ³nu¹tain²txi³ kãn² i³ka³ta³tat3sa²kxai³ sxi²ha²
 yxo²ha³kxa¹ ha³nxeh³lxa³ti³ hxa³lxi²ha²kxai³. Sxih²yo²a²
 sa²yo²than²nha²kxai³ kwa³thi³lĩh³na² hxi²kĩ¹la³kxain¹ya³tĩh³na²
 hxi²ka³li³lah¹kxi²ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la². 27 Nxa²ha¹te¹
 sxi²ha² hau³ko³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² txu¹lxi²nũ²la² sxih²yo²a²
 sa²yo²than²kxe³su² i²nũ²la² i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Tũ¹ka³txai²li² ũ³tĩ¹kxai¹na¹tũ³ka³txa² aun³ta³li³si³lxa²hĩ².
 Nxe³jau³su² hi³ki²a³la² tẽ³sxã³ wã²nxũh¹ su²lhã³nha²te³lhã³
 nxa²hẽ³la². 28 Ain¹ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ yxo²kãn²txi³
 i³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Wã²nxũh¹ su²lhã³nha²txa³hẽ¹le¹. A²yx²o²ha³kxa¹
yxau³sĩ¹na¹we¹. Nxe³ain¹na²hẽ³la².

29 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² tĩ¹kxi²thĩ³na² hau³ko³jah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² ya³wit3ta³ ĩ³ka³txa² sxi²hẽ¹nãu³a²
wxa²ko²ko²ta³ni²ye²si¹jau³su² sa²si¹hã³sãn²nũ²la² ã³wih¹nũ²la²
Pau²lah³lo²nu¹tã² ĩ² Si²lah³lo²nu¹tã² ĩ² nxe² ten³na¹na²hẽ³la².
Ten³na¹nũ²la² kãin¹ka³ta³tat3sa²ha²kxai³ Pau²lah³la²
a²yen³nãu³a² ã³ka³thi³wxe³na²hẽ³la². 30 Nxe³nũ²la²
sa²sai¹xi²yhain¹na²hẽ³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Nxe³jah³wxi¹. Ĩh¹nxe³ju³ta²
txa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³nha¹ju³ta³ o²la³kxi²te³la¹ji¹wi¹?
Nxe³na²hẽ³la².

31 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
yx²o²ĩ²in¹kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na³ sa²hau³ko³txa²tu¹wi¹.
Wxa²sxi²ha² yxau³ain¹tũ³ka³txa² yx²o²ha³kxa¹
te²yã¹nxain¹nũ³tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².

32 Nxe³ha²kxai³ tũ¹ka³txai²na² yx²o²ha³kxa¹
ain³kxain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txain¹na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

yx²o²ĩ²ain¹na²hẽ³la². 33 Nxe³hĩ¹nu¹tai²na² tĩ¹kxi²thĩ³nu¹tai²na²
hau³ko³jah¹lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² waih¹nyhain¹ju³ta²
wxa²hi³lxi³kxi²nyhain¹na²hẽ³la². Nxe³ain¹sãn²ka³tu³

hã²wxãn³txa³ sxi²ha² yxau³kxain¹tũ³ka³txa² yx²o²ha³kxa¹
ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hẽ³la². 34 Nxain¹nũ²la²
a²sxi²nhãu³a² tẽ³sxã³ ã³wih¹nũ²la² yain³txa² ũ³hũ¹ain¹na²hẽ³la².
A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹ ka³lih³khaix¹na²hẽ³la²,

Txa²wã¹sũ³na² yx²o²ĩ²ai¹nha²kxai³la².

35 Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²tãu³a² Ro³ma²no² nũ³ka³txa²
a²hxi²kan¹ta² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² po³li²sa² nũ³ka³txi³su²
te²kxai³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— In³txai²li² sa²ta²la³kxa²tã³txain¹ya³hẽ¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².

36 Nxe³ha²kxai³ tĩ¹kxi²thĩ³nu¹tai²na² hau³ko³jah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹;

— Pau²lah³lãĩ³. A²hxi²kan¹ta² nũ³ka³txa² ha³lo²a² sa²than²kxi²
sa²tã³nx2ti³si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²li¹. Nxe³ha²kxai³
ka³lih³kxi²la²nha²sxã³ a³li³ja¹hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹na²hẽ³la².

37 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²wi¹lhĩ¹na² Ro³ma²no² wãn³txa² sa²yx²o²ã³sĩ¹nxa³tai¹ti²tu³wi¹.
Ro³ma²no² nũ³ka³txi³sa²sĩ¹na¹kxan²ti³ sxi²jen³nãu³ai²na²
tẽ³sxã³ ĩ³wait1sain¹sĩn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sĩn¹ju³ta² a²nũ²a²
yx²o²ha³kxa¹ ĩ²sain¹sĩn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sĩn¹ka³tu³
ũ³tĩ¹kxi²sain¹sĩn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³: “Hĩ¹na² hãĩ³a²
a³li³ja¹hẽ¹li¹.” Sain¹jau³su² sa²yx²o²we¹tain¹sĩn¹nxa³lho³li¹.

Nxe³yān¹ta¹ a²hxi²kan¹jah¹la² wxā³ka³tu³: “A³li³ja¹hē¹li¹.”
 Sa²sīn¹kxai²nān²tu³ a³li³nha¹tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la².
 38 Nxe³ai¹nha²kxai³ po³li²sa² nū³ka³txi³nu¹ta²kxai³lu²
 jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
 ī³hen³txi³nyhain¹na²hē³la². Nxe³yān¹ta¹:

— Ro³ma²no² nū³ka³txi³sain¹na³li¹. Ain¹jau³su² Ro³ma²no²
 hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³ ain³kxain¹ka³tu³ yuh³lxain¹na²hē³la².
 39 Nxe³nū²la² ū³tī¹kxi²thī³na² ā³wi¹hain¹nū²la²
 ī³āin²ta³kxi²nyhain¹ka³tu³ sa²tā³nyhain¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²sxi²je³na² wa³su³txi³ a³li³xi²jah¹hē¹li¹.
 Nxe³ain¹na²hē³la². 40 Nxe³ain¹ya³nxa²ha¹te¹
 a³li³xi²yah³nū²la² Li²ta³ka³lxa² sxi²ha² ā³nxa³sxā³
 ā³wih¹yah³na²hē³la². Ā³wih¹yah³nū²la² wān³txa² wi¹jau³xa²
 ī³nxū²kwai³lxū¹txain¹jau³xa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²tū³ka³txa² ī³hen³txi³nyhain¹na²hē³la². Nxe³nū²la²
 a³li³xi²sxā³ ā³waix³txi²yah³na²hē³la², Pau²lah³lo²nu¹tā²
 Si²lah³lo²nu¹tā² nxe³ya³sxā³ ā³waix³txi²yah³na²hē³la².
 Nxe³ha²kxai³txai²li² Lu²kah³lo²na¹xai²li² Fi³li³pos²thī³na²yo³na²
 yxau³na¹hē³la².

17

Te³sa³lo²ni³ka²thī³na² ai³ain¹jau³su²

1 A³li³xi²yah³nū²la² Ā³fi²po³li²thī³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³ya¹tā³wih¹yah³nū²la² a³li³xi²sxā³ A³po³lo²ni³a²thī³na²
 ā³ya¹tā³wih¹ya³tu³ta¹hxai²hē¹la². Ā³ya¹tā³wih¹yah³nū²la²
 a³li³xi²sxā³ Te³sa³lo²ni³ka²thī³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³thī¹nāu³ai²na² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thī³na²
 yū³ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³thī³na² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 ā³wih¹hxai²kxai³ jā¹nxe³tu³ta¹hxai²hē¹la². Ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ sa²ba³to³ nxe³sxā³ ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wxi²kan¹txi³ ī³yau¹ū³nyhain¹tu³ta¹hxai²hē¹la².
 3 Ī³yau¹ū³nyhain¹tu³te³nah¹lxī¹:

— Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxi¹tai²nān¹jau³,
 e³te³nah¹lxī¹: “Yan¹ye³jen¹nāu³ai²na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³ta¹jah¹la² a³ka³nxa² wxā³tu¹wi¹.
 Wxā³kxai²nān²tu³ kāin² khāuh³lxa³txi³nha²sxā³
 ya³lu²kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na²
 ū³wha²li¹txā³nxi¹tai²nān¹jau³xa² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.
 Nxe³jah¹lain²txi³ Je³su²jah³la² ī³yau¹ū¹nx2ta¹jah¹lain²txi³
 Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²lxī²na³li¹.
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe²e³ta³lun²yain¹nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
 i²li³jah¹lo²nãu³xa² so¹lxi³ yxo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Te²yã¹nxe³sxã³ Kre²ka² nũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ta³nũ³ka³txu¹ta²na² sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²na²
 wãn³txa² i³yau¹ũ³nyhain¹jau³xa² hi¹na² so¹lxi³
 ain³kxi²nyhai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² wãn³txa²
 yxo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³nũn³sxã³ txu¹ti³nãu³xa²
 a²hxi²kan¹ta³ka³lxu³nãu³xa² yxo²i²ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³ta³nxũ³ka³txi³nu¹ta² yxo²ha³kxa¹ Pau²lah³la² Si²lah³la²
 nxe³sxã³ãn³sa²si³tẽ³kxi²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³yã¹nũn³tah¹lxa¹ te³nxa³tũ³ka³txi³sa²tũ³ka³txa²
 ka³txã³nain¹jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wãn³txa²
 te³nai¹nxa³jau³su² a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãi³tũ³ka³txa²
 i³kaixiki³nũ²kxi²nyhu¹sxã³ i³ki³han³sxã³ Pau²lah³la²
 ko³nxe³ti³ i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ka³tu³
 i³xan³txin²tain¹ka³tu³ Pau²lah³la² Si²lah³la² nxe³sxã³
 sa²so¹ain¹te³lhxã³ sxi²ta² yxo²ha³kxa¹ ã³ten³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxã¹ta¹ i³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³
 Ja³sãu²ah³la² sxi²ha² ũn¹txi³ sxih²yxo²a² ũ³khot3sxã³
 ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹to³ta¹ Pau²lah³lo²la³
 Si²lah³lo²la³ i²ain¹tu³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 6 Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³
 Ja³sãu²ah³la² sa²so² in³txi³nãu³xa² i²li³tũ³ka³txa²
 yxo²i²tũ³ka³txa² sa²so² ain¹sxã³ a²nũ²a² hxi²kan¹ta²
 o²la³kxain¹thi³na² tẽ³sxã³ ã³nxai³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxain¹ka³tu³ yxo²kãin²i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Tũ¹ka³txai²li² ko³nxe³ti³ kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Sxi²je³na²
 yxo²ha³kxa¹ ju¹ta² yã¹nxe² kãi³ain¹nĩn²ta¹. Jã¹nxain¹te³lhxã³
 txa²wã¹sxi²je³na² wxã³ain¹nĩn²ta¹. 7 Jã¹nxain¹sxã³
 Ja³sãu²ah³la² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³kxain¹nĩn²ta¹.
 Nxain¹ka³tu³ txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² Ro³ma²no²ko³xan¹ta²
 a²wa³li³kha³lah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³yain¹sxã³ Je³su²jah³la²
 txa²wã¹si³yxau³kax3su² ti³hi¹jai¹nha²kxai³ nxe³yain¹nĩn²ta¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 A²nxe³jau³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kãi³tũ³ka³txain²txi²
 ain³kxai¹ni² a²hxi²kan¹te²nãu³xain²ti² ain³kxai¹ni²
 ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yuh³lxi² hxi²waun³ta³kxi²nha²
 nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Ain¹jau³su² Ja³sãu²ah³la²
 nũ³ka³txi³nu¹ta²kxai³ ũ³yho³hi²txã³nxa² ũ³yho³hi²si¹hain¹jau³su²
 yxo²xũn³txi³ i³yai³nxũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ka³tu³
 ũ³yho³hain¹nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ ã³na¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Be³re²a²thĩ³na² ai³ain¹jau³su²

10 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹tã²
 Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ kwa³na³ain¹ya³sxã³ Be³re²a²thĩ³na²

sa²si¹hã³ain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Be³re²a²thĩ³na²
 ã³ya²tã³wih¹ya³ka³tũ³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
 ã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 ã³wih¹yah³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² i³yau¹ũ³hain¹ya³tu³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xa²
 Be³re²a² nũ³ka³txa² wi¹lain³kxi²ha²kxai³ a³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹
 Txa²wã¹sũ³na² ã³wha²li¹txã³nxu¹ta²na² win¹ta² i³yĩ¹li²sxã³
 i²ha²kxai³ nxe³ain¹tu³ta¹hxai²hẽ¹la². Wãn³txa² ki³han³jau³su²
 txa²nãn³khi³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Te³sa³lo²ni³ka²
 nũ³ka³txa² ko³nxe³ti³ kã³ain¹kxu¹jã¹nxe² Be³re²a² nũ³ka³txa²
 kã³ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 12 Jã¹nxain¹jau³su²
 tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² ka³lxa¹txi³ yxo²i²ai¹nha²kxai³
 Kre²ka² hxi²kan¹ta¹ka³lxi³nãu³xa² yxo²i²ai¹nha²kxai³
 Kre²ka² in³txi³jah³lo²nãu³xa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ nx-
 ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Ain¹tah¹lxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa² ha³tan³sai¹ain¹sxã³
 i³hi¹ta¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². i³hi¹ta¹lain¹ka³tũ³ta¹
 wãn³txa² ki³han³jau³xa² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹jau³xan¹te²kxa³ya³lhu² Be³re²a²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa²
 jau¹xai²na² ain³kxi²nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³la²
 nũ³ka³txai²li² i³xan³ta³kxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxa²ha¹te¹
 yxo²i²tũ³ka³txu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lu¹ta²na²
 sxĩ²yhe³na² a²i³lxa² A³te²nas²thĩ³na² tẽ³sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxãn¹ta¹ Si²lah³lo²nu¹ta²na² so¹lxi³ Ti³mo²jah³lo²nu¹ta²na²
 so¹lxi³ on³sxã³ yxau³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹ tẽ³sxã³ ai³ain¹tũ³ka³txa²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹.

Wa³lxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.

Nxe³ah³lxi¹ka³tũ³ Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² wa³su¹txi³
 ã³ne³hit¹sa³si¹hain¹yah³lxi¹jau³su² i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A³te²nas²thĩ³na² ai³ain¹jau³su²

16 Nxe³nũ²la² wah³nxai¹nhĩ¹na¹ A³te²nas²thĩ³na²
 ai³lha²thet³tãu³a² i²ta¹hxai²hẽ¹la². i²tãu³ãn²tũ³ txa²wã¹sũ³nu²
 sa²ki³lho³xain¹jah¹la² ka³lxa¹txi³ yũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³kxai³lu² hxi²ye¹txa³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³nũ²la²
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹ka³tũ³
 Ju³te²an¹tũ³ka³txa² wxi²kan¹txi³ i³yau¹ũ³ha²kxai³
 Ju³te²an¹tũ³ka³txi³sxa³kxa²ha³ta³nxãn²ti³ Sũ³na²
 wãn³txa² sa²yxo²we¹te²su² kxai²nãn²tu³ wxi²kan¹txi³
 i³yau¹ũ³ha²kxai³ Pau²lah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²je³na²
 e³lho¹lxi³ko³nãu³a² a³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹ wxi²kan¹txi³
 i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Je³su²jah³la² ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²jau³xa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹

E³pi³ku³le²o² nũ³ka³txa² ã³wxã² e³sto³i²ko² nũ³ka³txa² ã³wxã²
nxe³yain¹sxã³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²hoh³lxi³su² kĩ³tã³li¹. Yxã¹ta¹ jah¹la² ih¹nxe³jau³ta³
ĩ³ye³kxi²nẽ³te³ji¹wi¹? Nxe³ain¹jau³su² nxai¹nha²kxai³
ã³nũ³ka³txai²na² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² ã³xa²
ĩ²kĩ³sxa³jah¹la² wãn³txa²ĩ³ye³kxi²te³na³li¹.” Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19-21 A³te²nas²thĩ³nãn¹tũ³ka³txu¹tai²na² kwa²ha³la³ka³lxa³lon³tũ³ka³t
nxain¹sxã³ a³lan²ta² hãĩ¹nxe³ti³xa¹ wãn³txa² tah²yau³xa²
ain³kxi²nyhain¹te³lhxã³ e³kxi²nyhain¹tu³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
ã³sa²so¹ã³nũ²la² A³re³o²pa³ko²thĩ³na³ tẽ³sxã³ ã³wih¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lãi³. Wãn³txa² tah²yau³xa² e³nhi¹lxi¹.
Nxe³jau³xai²li² ã³ne³wxe³sa²sĩn¹nxa³nha²wi¹. Nxe³ha²kxai³
wain³txi³ ĩ³yau¹ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxa²ha¹te¹ thĩ¹nai²na² nxũ²kwai³ye³la³nãu³a² a²nũ²nãu³xa²
nxũ²kwai³ye³la³nãu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³sxã³
ĩ³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³te²nas²thĩ³na² yx-
aut3tũ³ka³txi³sah¹lxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na²nãu³xa²
a²yo²ha³kxa¹ ĩ³ka³txã³nxe²nxa³sxã³ a²yo²ha³kxa¹
ĩ³sa²nẽn¹kxah³lxi¹lxi¹. 23 Jã¹nxe³yah³lxin¹jau³su² sxi²je³na²
ã³ye³xai³lxi³ha¹tãu³a² txah³lxa³kxa² txa²wã¹sũ³na²
sa²ki³lxo³yah³lxin¹ka³txa² ka³ka³lxa¹txi³ ĩ²a¹hẽ³li¹. ĩ²a¹tãu³a²
txah³lxa³kxai²li² ũ³wha²li¹nha²ju³ta²: “Txa²wã¹sũ³na²
ĩ²kĩ³sxa³kxah³lo²su¹.” Nxe³jau³xa² ĩ²a¹hẽ³li¹. A²nxe³jah¹la²
ĩ²yah³lxan³kxah³lo²sa²ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹kxan²ti³
wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ wain³txi³
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. 24 Nxẽ¹ka³tu³ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ we¹tha²kxai³ yen³kxa²
yo²ha³kxa¹ we¹tha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jah¹la²
Txa²wã¹sũ³na² A²si³yxau³tãu³ai²la¹wi¹. Oh³xan¹ko³xa²
a²wa³kxẽn³su² ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² a²wa³kxẽn³su² ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxã¹ta¹ sxi²ha² a²nũ²a² txo³nain¹thĩn³su²
kxa²ha³ta³nxãn²ti³ yxau³kxi²nẽ³tu³ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
25 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ we¹ta¹ni²
a²nũ²a² yen³kxa² yo²kwai³nxa³i² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
hxi²kan¹txi³ ã³non²ta³kxain¹kĩ³sxa³lho³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a²
ka³tẽn³su² kĩ³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³lai¹nha²kxai³ ĩ³yax1kĩ³ju³ta²
ũ³hũ¹nẽ³lai¹nha²kxai³ yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹nẽ³lha²kxai³
nxẽn³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 26 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³lu²
a²nũ²a² ka³na³ka³nat3sxã³ wet1sãn²ka³tu³ hã²wxãn³txa³
a²nũ²nãu³xa² yo²ha³kxa¹ txon¹sxã³ yxau²xai³kĩ³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 a²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³lu² ā²la² ha³lo²a² wet¹sxā³
 ũ³hū²xai³nē³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 yān³ta² yū³nē³lxa³hī¹na¹ ha³lo²a² sa²hau³ko³ta¹hxai²hē¹li¹.
 27 Ā³te³nxi²si¹ki³jau³nū³su² we¹ta¹hxai²hē¹li¹. Jā¹nxe³jut³su²
 ā³te³nxi²ki³kxai²nān²tu³ ĩ³ha¹txi²hī³ki³tā³li¹. Hai³txi³
 u²lxi³ he¹xa³nhai¹. 28 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 ka³ten³sa²ti³hi¹tē³na³li¹. Nxe³nhē³nha²kxai³wi¹lhxa³li²ki³tā³li¹.
 Txa²wā¹nū²ai²na² wi¹lhe¹ki³tā³li¹. Nxe³jau³xa² yā¹nxe³sxā³
 wxa²nū³ka³txi³su² te²a² e³lain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. Nxe²
 e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² a²ne³tah²nāu³su²
 ki³tā³li¹.” Nxe³nx2tain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. 29 Jā¹nxe³te²su²
 a²ne³tah²nāu³su² ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su²
 nūn³na³li¹. Hai³txi³ txah³lxa³kxi³sxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
 a²nū²a² hi²sen³su² txah³lxa³kxa² tē³sxā³ hxi²kan¹txi³
 Txa²wā¹sū³na² we¹ki³jah¹lo²sxa³wi¹, Txa²wā¹sū³na²
 ka³ten³su² ha²kxai³lu¹. 30 Nxe³ju³tu¹ta²nān¹te²kxa³ya³lhu²
 a²kxā³nhxī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ā³ne³wxe³ki³sxa³ta²wi¹. Nxe³ju³tu¹ta²na²
 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² ne³wā²na³kxi²nē³lin²ta¹. Yxān¹ta¹
 hī¹na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² hāi¹nxe³ti³xa¹
 ā³na¹la³kxi²nha²si¹nhē³jau³su² kwa³na³nē³na³li¹. 31 Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² ĩ³yau¹ū¹nhē³ta¹hxai²hē¹li¹.
 Nxe³te³nah¹lxi¹: “Yan¹nāu³a¹ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹
 txa²yen³nāu³a¹ wxa²ki³nū²kxai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nān²tu³
 Je³su²jah³la² ĩ²sxā³ so¹ai¹na¹jah¹lo²su² na³li¹.
 A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² wān³txa² ya²la³lyau³xa² so¹lxi³
 e³jah¹lai²la¹wi¹. Kxā³nxa² jah¹lain²txi³ ya³lu²na²hē³li¹.
 Yxān¹ta¹ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹ha¹jau³su² nxe³na¹hē³li¹.
 Nxe³jah¹lain²txi³ ĩ²sxā³ sa²so¹ai¹na¹hē³li¹. ĩ²sxā³
 sa²so¹ai¹na¹jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² Jah¹lu¹ta²kxai³
 nxe³te² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹
 wxa²ki³nū²kxai¹na¹tū³ka³txain²txi³ wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³
 ko³nxe³thin¹tū³ka³txa² ha³na³ka³lxi³ wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³
 nxe³tain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² ĩ³yī¹li²na¹jen³nāu³wa³kxa²
 nxe³tain¹tu¹wi¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xain²txi³
 ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³ta² ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³
 ā³na¹la³kxi²nha²si¹nhē³lha²kxai³ Je³su²jah³la²
 yxo²yah³lxi³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹te²lo³jah³lxi³tu¹wi¹.”
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 32 Nxa²ha¹te¹ A³te²nas²thi³nān¹tū³ka³txu¹ta²kxai³lu¹
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³xai²na² ain³kxain¹tāu³
 kāin²ka³lxi¹lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 – Hā²wxān³txa³ jah¹lai²na² wān³txa² āh¹ain³kxi²nxa²sa²lxun¹sīn¹nh.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

33 Nxe³nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la².
 34 A³li³kxain¹nū²la² a²nū²a² yxo²i² ā³si³wxe³ai¹nha²kxai³
 ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Ti³o³ni²sah³la²
 ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² A³re³o²pa³ko²thi³nān¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ta³ma²ri³sa³ka³lxa²
 ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i²sxā³
 ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

18

Ko³rīn²to²thi³na² ai³ain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² A³te²nas²thi³na²
 a³li³ā¹ta¹hxai²hē¹la². A³li³ā¹nū²la² Ko³rīn²to²thi³na²
 ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Ā³wih¹ka³tū³ a²nū²a²
 i³hat¹txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² A³kwi²lah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² nū³ka³txi³su² ain¹ta¹
 Pōn²to²ko³xa² txon¹ta¹hxai²hē¹la². Kxā³nhxīn¹kxai³lu²
 Klau²jah³lai²li² Ro³ma²no²ko³xa² a²wa³kxēn³yah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ro²ma²thi³na² a³li³hxn³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³
 a³li³hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la², Ju³te²a² nū³ka³txa²sa³.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² A³kwi²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ a²txu¹ha²
 Pri³si²la³ka³lxi³nu¹tai²na² tē³sxā³ I³tal²ya²ko³xa² a³li³ā¹ya³sxā³
 Ko³rīn²to²thi³na² ā³wih¹sxā³ yxau³ya³ta¹hxai²hē¹la².
 3 Nxe³ya³tāu³a² po¹na² wā²la² o²la³kxi²sxā³ po¹na² wā²la²
 sxi²ha² we¹ja³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² sxi²ha² wā²lī³na²
 yxo²kwain³te²a² so¹kxain¹ya³nxa²ha¹te¹ ū³yho³hain¹ya³txā³nxa²
 A³kwi²lah³la² hxi²ka² so¹kxain¹ya³to³ta¹hxai²hē¹la².
 Te²yā¹nxe³jut³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ wa³kon³jut³su²
 ha²kxai³ i³ha¹txi²nyha¹ka³tū³ yxau³kxi²nyha¹nū²la² wa³kon³
 hxi²nūn¹nyha¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Yxau³ya³ka³tū³ sa²ba³to³
 nxe³ti³xa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxain¹thi³na²
 ā³wi¹yha³nhū²la² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 Ju³te²an¹te²su² tā³nxa² Kre²kan¹te²su² tā³nxa² nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²si¹hain¹jau³su² wxi²kan¹txi³
 i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxe³ti³xa² sa²kxai³lu² Si²lah³lo²nu¹tā² Ti³mo²jah³lo²nu¹tā²
 nxe³ya³sxā³ Ma³se³to²na²ko³xa² a³li³sxā³ wxā³yah³nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³la² sxi²ha² wā²la² wa³kon³ju³ta² ā³na¹nū²la²
 a³lan²ta² whāi²na¹ Ju²te²a² nū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² i³hen³txain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah¹lain²txi³
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²lxi³si¹jau³su²
 i³hen³txain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxe³nxa²ha¹te¹
 tū¹ka³txu¹ta¹na² jau³jau¹xai²na² sa²yxo²ā³ha²kxai³

ko³te³ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Pau²lah³lo²nu¹ta¹na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 i³yau¹ũ¹nx2ta¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ ten³yah²lxa³lxi¹.
 Nxe³yah²lxa³nha²kxai³ wãn³txa² sa²yo²ã³yah³lxin¹ju³ta²
 wã²nxũ¹lxah³lxin¹te²tu³wi¹. Nxe³jut3su² twa²wã²la³ka³lo³a²
 i³tũ³kxi²yhe¹nx2ta¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wãn³txa²
 sa²yo²ã³sah¹lxin¹ju³ta² e³lxah²lxi³ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
 hĩ¹nãn²tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² i³yau¹ũ³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹wi¹.
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³ka³tu³ ã³ain¹nũ²la² sxi²ha² nẽn³nxã³xa² Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²nãn¹thĩ³na² ã³wih¹sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³thĩ³na² Ti²si³o³ Jus²jah³la² a²wa³kxẽn³yah³la² ha²kxai³
 yxo²i²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nũ²kxi²thĩ³na² a²wa³kan¹thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³yãn¹ta¹
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² a²wa³kxẽn³yah³la²
 Kris³po²ah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
 ain³kxi²nũ²la² yxo²i²ha²kxai³ a²wẽ³ha³lxi³yu³ta² yxo²ha³kxa¹
 yxo²i²ha²kxai³ Ko³rĩn²to²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³ yxo²i²
 ãn³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³la¹ i³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ti³nãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Hxi²sxã³nho³tẽx3jut3sũ³nxe² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lãi³. Txa²wãn³txa² i³hen³txai¹nĩn¹ju³ta²
 kon³to³txa³hẽ¹li¹. Yuh³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãĩ¹nxet3sxã³
 i³hen³txi³sa²tẽ³tain¹to³hẽ¹li¹. Txa²na² sa²kxai³lu²
 ã³si³tẽ³kxi²nxa²ha¹tu¹wi¹. 10 A²nũ²a² hxi²ki³kxai³lu²
 i³su²nxai¹nxa³lho³li¹. Thĩ³nai²li² a²nũ²a² yxo²i²sain¹te²nũ³a²
 ka³lxa¹txi³ yũ³ye¹nxa²tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² a²wãn³txi³su²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³ha²kxai³ kwẽ³kxa² ko³ha¹li¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi³ yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Kre²sa²ko³xan¹ta²
 wa³kxẽn³yah³la² ã³wẽ³no³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la³, Ro³ma²no²
 nũ³ka³txa² a²si³yxau³ka³txa² hxi²ka²sa³. Nxe³ha²kxai³
 Ka²li³o³jah¹la² wxa²sa²ha³la³ti²lho¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tãu³a² Ju³te²a² hxi²kan¹jah¹la² hi²sen³su² i³yxaih¹sxã³
 i³xan³txi³sxã³ a²nũ²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³te² nũ³ka³txa²
 ã³ki³nũ²kxi²nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ã³sa²so¹nũ²la²
 Ka²li³o³jah¹la² sxi²ha² tẽ³sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxe³sxã³
 ki³han³yain¹jau³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3si¹lxi¹. Pau²lah³lai²na² wxa²wãn³txa²
 sa²yo²ã³nxa²sĩn¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²

sa²yo²wet1si¹hain¹jau³su² ĩ³hen³txai¹nha²kxai³ wain³txi³
e³ai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ tai²li² tē³sxā³ wxā³sī¹na¹wi¹.
Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³wa²lū³xi²te³lhxā³ nx-
ain¹ta¹ Ka²li³o³jah¹lo²nu¹ta² so¹lixi³ ĩ³wa²lū³xain¹te³nah¹lixi¹:

— Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sa²ta³nxa² ko³nxe³thin¹sxā³
o²la³kxi²ta³nxa² nxe³ke³la³te²kxai³ sa²yo²we¹txa²lixi³hī³na¹wi¹.
15 Yxān¹ta¹ hai³txi³ nxe²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ kwa²wān³txa² so¹lixi³
a²nū²a² ĩ³lih¹ju³ta² so¹lixi³ wān³txa² ĩ³kwa³na³yah³lxin¹jau³xa²
so¹lixi³ ĩ³ye³yah³lixi¹lixi¹. Nxe³ju³tai²li² nūh¹2jah¹lixi³hē¹li¹.
Ain³kxi¹nx2ta¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹.

16 Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² aun³ta² a³li³xi²si¹hain¹jau³su²
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a²
nū³ka³txa² ĩ³yxaih¹nū²la² Sos³te³ne²sah³la²
ā³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³sa²so¹nū²la² Ka²li³o³jah¹la²
a²ye³na² nū³kxūn³txi³ ĩ³wai¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²
Sos³te³ne²sah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa²
ā³nū²kxi²thi³na² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka²li³o³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² jut3su² ĩ²kxan²ti³
hai³txi³ we¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Ān³ti³o³ki²a²thi³na² wa³lain¹jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³
yxau³a³lan²to³ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³

Ko³rīn²to²thi³nu¹ta²kxai³lu² ā³ā¹sxā³ a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la²
Nxe³ha²kxai³ Pri³si²la³ka³lixi³nu¹ta²
nxe³sxā³ ā³si³tē³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la². A³kwi²lah³lo²nu¹ta²
Nxe³nū²la²

Sē³kre²a²thi³na² ā³wih¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²na²
hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²ha²kxai³

ū³nhe³ko¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 19-20 Nxe³nū²la² na³vi²o²tē³na²
ā³wi¹hain¹ka³tu² E²fe³so³thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ā³wi¹hain¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa²
ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³lun²nū²la² ain³kxi²tū³ka³txa²
wān³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lāi³. Ti¹ai²na² kan²txi³ yxaut3sī¹nhē³li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lū³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Hī¹na² hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
wi¹lhīn¹sxā³ ĩ²sa³kxai²nān²tu² ā³wā³li²na¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Pri³si²la³ka³lixi³nu¹ta²na²
A³kwi²lah³lo²nu¹ta²na² sxā³ ā³ā¹sān²nū²la² Pau²lah³la²
so¹lixi³ a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la². 22 A³li³xi²nū²la²

Se²sa³re²a²thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³
ā³ā¹sxā³ a³li³xi²nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nxi³sxā³

ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
yxo²ain¹tū³ka³txa² ĩ²sxā³ wi¹lī³ka³li³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ī²sxā³ wi¹lī³ka³li³kxi²nyhain¹nū²la² a³li³xi²nū²la²

Ān³ti³o³ki²a²thī³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe³nxa²ha¹te¹
 ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²nxa³tāu³a² a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la².
 A³li³xi²nū²la² Ka³la²si²a²ko³xa² Fri²ji²a²ko³xa² nxe³tāu³a²
 ai³lha²thet³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ yxo²i²ain¹tū³ka³txi³nāu³xa²
 i³nxū²kwai³lxū¹nain¹ta¹hxai²hē¹la².

A³po²lah³la² i³yau¹ū³jau³su²

24-25 Nxa²ha¹ta¹ a²si³yon³nāu³a² E²fe³so³thī³nu¹ta²nān²tu³
 Pri³si²la³ka³lxi³nu¹ta²na² A²kwi²lah³lo²nu¹ta²na² nxe³sxā³
 yxau³ya³tāu³a² A³po²lah³la² i³hat¹txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³jah¹la² A³le³syān³tri³a²thī³na² txon¹jah¹lo²su² ha²kxai³
 Ju³te²a² a²nū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹jau³xu¹ta²na²
 wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Jo³āu² Ba³tis²jah³la²
 i³hen³txain¹jau³xa² so¹lxi³ wain³txi³ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ju³ta²
 so¹lxi³ ā³ne³wxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²ju³ta² ā³ne³wxe²nxa³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². 26 Nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thī³na²
 ā³wih¹tāu³a² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
 i³hen³txi³tāu³a² Pri³si²la³ka³lxi³nu¹tā² A³kwi²lah³lo²nu¹tā²
 nxe³sxā³ i³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². i³ha¹txi²yah³nū²la² sxī²ha²
 yxau³ya³thī³na² sa²so¹yah³nū²la² Je³su²jah³la² wān³txa²
 wain³txi³ i³yau¹ū³ya³ta¹hxai²hē¹la². 27-28 i³yau¹ū³ya³nxa²ha¹ta¹
 A³po²lah³lo²nu¹ta²kxai³ a³li³sxā³:

— Kre²sa²ko³xa² a³li³sxā³ ā³nxai³na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su²
 ha²kxai³ E²fe³so³thī³na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yxo²i²sxā³ yxau²xai³lain¹tū³ka³txa² ha³teh³nxā³nxa²
 ū³wha²li¹lhā³ Kre²sa²ko³xan¹ta² yxo²i²te²nū³ka³txa²
 sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex³jah³lxi³wxi¹. A³po²lah³lai²li² wi¹lhin¹na³li¹. Sū³na²
 wān³txa² yxo²i²jah¹lo²su² na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 Kre²sa²ko³xa² ā³wih¹tāu³a² Ju³te²a² nū³ka³txa² wxi²kan¹txi³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na²
 ū³wha²li¹jau³xu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Wain³jau³xai²la¹wi¹.
 Wxa²wān³txai²li² hai³txi³ wai³nxa³wi¹. Nxe³jau³su²
 ha²kxai³ yxo²i²tū³ka³txa² i³nxū²kwai³lxū¹txain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³tū³ka³txa² a²wi¹lhī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³ i²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²
 ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

19

Pau²lah³lai²na² E²fe³so³thī³na² yxau³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Ko³rĩn²to²thĩ³na² Kre³sa²ko³xan¹thĩ³nai²li²
 ā³wih¹sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tĩ³kxai³lu²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ A²si³a³ko³xa²ā³nxai³lha²the³ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³nxai³lha²the³tũ²la² E²fe³so³thĩ³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³wih¹nũ²la² in³txi³nāu³xai²li² yxo²i²te²nũ³ka³txa²
 ĩ³ha¹txi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tũ³ka³txa² kũ³we²ki²la²
 ka³lxa¹ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³tũ³ka³txa² 12
 ye²ta¹hxai²hē¹la². 2 A²nxe³tũ³ka³txa² ĩ³ha¹txi²sxā³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Nxe³jah³lxī³wxi¹. Yxo²i²yah³lxī¹nhĩ¹nu¹tai²na²
 Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa² ā³nxũ²kwai³wih¹nx2ti³lhai¹li¹?
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ko³sĩn¹nxa³nhai¹. Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa²
 ain³kxi²sĩn¹te²txā³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tũ³ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yah³lxī¹nhĩ¹nu¹tai²na² ĩh¹nxe³ju³ta²
 a²si³yxau³jut³su² lhai¹li¹? Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² wān³txa² ĩ³hen³txi³sa²sĩn¹jau³xai³tā²
 a²si³yxau³ju³ta³la² sĩn¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² wain³na³li¹. A²nũ²a² a²ko³nxe³ju³ta²
 ĩ³āin²ta³kxi²nha²sān²sxā³ ā³na¹la³kxi²nha²ha²kxai³
 ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hē³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³:
 “Txa²si³yo³na² wxā³jah¹lai²na² so¹lxī³ Je³su²jah³lai²na² so¹lxī³
 yxo²i²jah³lxī³hē¹li¹.” Nxe³jau³xai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā²
 ĩ³hen³txi¹nx2tain¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

5 ĩ³hen³txain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txa²
 yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxai³:

— Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²nha¹nhai¹. Ain¹jau³su²
 ai¹nha²kxai³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 6-7 Hā²wxān³txa³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wxa²ne³wxai³nũ²la²
 Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa² nxũ²kwai³wih¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³sxā³ wān³txa² yau³ā³lxī³jau³xa² ĩ³ye³kxai¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txai¹nha²kxai³
 nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

8 Kxān³su² i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tān³tĩ¹sxā³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² ā³nũ²kxi²thĩ³na² ā³wih¹to³nhũ²la² Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txa² wxi²kan¹txi³ wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³to³ta¹hxai²hē¹la².

— Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su²
 Je³su²jah³lai²la¹wi¹. Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²sa²hau³ko³tē³jah¹lai²la¹wi¹.
 Nxe³jau³su² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². 9 Hā²wxān³txa³
 yxo²i²xa³te²a² sa²kai³lu³ ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxī¹:

— Jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³si³tē³kxi²ju³ta²
wain³ti³hex¹nxa³wi¹. We¹jah³lxi³txa³hē¹li¹. Ai¹nha²kxai³
Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² yxo²ain¹tū³ka³txa³ tē³sxā³
a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ti³ra²no³jah³la² sxi²ha² ha³teh³nxā³nxa²
ĩ³hen³txi³thĩ³nān²tu³ ā³wih¹sxā³ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².
10 Kwē³kxa² ko³ha¹li¹ kwē³kon³tāu³a² a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹
ĩ³hen³txi³sxā³ ā³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³
A²si³a³ nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nū³ka³txi³su² te²a²
Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txi³su² te²a² a²yxo²ha³kxa¹
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Se²vah³lai²na² a²ki³lha³lxa²nāu³xa² o²la³kxain¹jau³su²

11 Nxe³ain¹tāu³a² Txa²wā¹sū³nu²su² Jah¹lo²kxai³lu²
Pau²lah³lo²su² te²kxai³ kāin² ĩ³hxi²ka¹tai¹nha²kxai³ kāin²
wā³nxĩn¹ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Pau²lah³lai²na² wā²la²ka³lo³a² sa²so¹ka³tu³ a²nū²a² ĩ³ton³te²a²
ū³tĩ¹kxi²kxai²nān²tu³ we²txain¹tu³ta¹hxai¹hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³
a²nū²a² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wih¹te²a²
jā¹nxe³ kái³sxā³ wā²lain²txi³ tē³sxā³ ũ³tĩ¹kxi²kxai²nān²tu²
nxū²kwai³li³ta¹hxai²hē¹la².

13-14 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² ā³sa²nūn³te²nāu³xa²
nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su² Pau²lah³la²
hxi²ki³kxai³lu² kwa³na³ain¹na²na¹. Pau²lah³la² yā¹nxe²
kái³sĩ¹na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tū³ka³txa² Ju³te²a² sxi²jen³nāu³a² ai³lha²thet³sxā³
o²la³kxi²sain³nyhah¹lxi³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Se²vah³la²
tah²nāu³xa² ju¹ta²nū¹jā¹nxe² o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jah¹la²nāu³xa² a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu² Sū³na²
sxi²ha² wā³nxĩn¹te² si³yxau³jah¹lo²su² kxan²ti³ nxe²na³na¹
nxe²nxa³ka³tu³ a²ki³lha³nāu³xa² nxe² o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³tū³ka³txi³nu¹tai²li² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
nxe²i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxū²kwai³li³si¹hai¹nhĩn¹jau³su² Je³su²jah³la²
kwa³na³nxa²sĩn¹na³li¹. Nxe³jah¹lai²li² Pau²lah³la²
ĩ³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²li² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a²
yāu³ka³txu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² ĩ²a¹ha²kxai³ Pau²lah³la² o²la³kxi²ju³ta²
ain³kxi²na¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxāi²na²
ih¹jah¹lo²ta³yah³lxin¹ji¹wi¹?

16 Ain¹sxā³ in³txai²li² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
nxū²kwai³yxau³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² nū³kxūn³txi³
ā³nhe¹kai¹nha²kxai³ a²wā²la³ka³lo³a² sa²ten²ta³kxi²lā³ai¹nha²kxai³
kāin² ĩ³yix¹to³ta³lxai¹nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³

hxi²ye¹ta³lxin³tai¹nha²kxai³ aun³tih¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 17 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² E²fe³so³thi³nān¹ta² nū³ka³txa²
 a²yo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ i²ai¹nha²kxai³
 on²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²li² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
 Sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 18 Nxain¹ka³tu³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ kō³nxe³ju³ta²
 ā³na¹la³kxi²nha²si¹hain¹jau³su² i³hen³txain¹sān²sxā³
 yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³ka³tu³ tū¹ka³txa²
 sa²kxai³lu² ha³teh³nxā³nxa² kō³nxe³jau³xa² wā³nxin¹ju³ta²
 i³yau¹ū³txā³nxa² yū³kxai²nān²tu³ wxa²sa²ta³sxā³
 ū³thū²kxi²sa³hē¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³txā³nxa²
 a³lxi²khaix¹txā³sa²ye²kxan²ti³ 50.000 nxe² a³lxi²kxan²ti³ hāi¹sxā³
 ū³thū²kxi²sa³hē¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²li² a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³jut³su² Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² wā³nxī¹nxe² wxi²kan¹yai¹ni² nxe³jau³xa² a²ha²te¹lhxā³
 u²lon³ta³kxi²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

E²fe³so³thi³nān¹tū³ka³txa² he¹kxi²nyhain¹jau³su²

21 Nxe³nū²la² Pau²lah³lo²nu¹tā² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Hī¹na² ai³na¹tu¹wi¹. Ma³se³to²na²ko³xa² ai³sā²na¹ka³tu³
 hā²wxān³txa³ Kre³sa²ko³xa² ai³nū³na¹tu¹wi¹. Jā¹nxa¹ka³tu³
 Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wi¹ha¹tu¹wi¹. Nūn³to³ha¹ka³tu³
 Ro²ma²thi³na² ā³ya²sa³we¹ti¹ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³ha²kxai³ Ti³mo²jah³lo²nu¹tā² E³ras²to³jah³lo²nu¹tā²
 nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² Ma³se³to²na²ko³xa² ā³nxai³si¹jau³su²
 sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² A²si³a³ko³xu¹tai²na² yo³na²yxau³tu³ta¹hxai²hē¹la².

23 Yo³na² yxau³ti³xa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² ā³si³tē³kxain¹te² nū³ka³txa² E²fe³so³thi³nān¹te²a²
 ye³khāuh³lxa³ti³nyhain¹ju³ta² ān³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la²,
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³tū³ka³txa² hxi²ka²sa³.

24 Ā³si³wxe³te³nah¹lxi¹ a²nū²a² E²fe³so³thi³nān¹jah¹la²
 Te³me²tri³o³jah¹lo²su¹ nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²
 pra²ta²ki³a² ya³te³ya³ten³ki³a² o²la³kxi²ha²kxai³ Ti³a²na³ka³lxa²
 sū³na² sa²ki³lxo³ta¹ka³lxa² txah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³lxa²
 a²sxi²ha² wē³ha³lxa² jū¹lxi³thi³na² wet¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³ta¹ka³lxi²li² hai³txi³ ka³ten³sxa³ha²kxai³ txah³lxa³kxa²
 we¹tain¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²
 a²sxi²ha² wē³ha³lxa² yxo²kwain³te²a² so¹kxain¹kxai²nān²tu³
 a²yo³ha² Te³mi²tri³o³jah¹la² hxi²ka² ū³yho³hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²sa³wi³ha³lxa² kāin²
 yen³kxi³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yain¹nxa²ha¹te¹
 E²fe³so³ nū³ka³txu¹txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²

ã³si³wxe³ha²kxai³ a²nxe³hĩ¹na¹ Ti³a²na³ka³lxa² txah³lxa³kxa²
 we¹tain¹ta¹ka³lxa² yxo²kwa³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 25 Jã¹nxain¹ju³kxai³lu² Te³me²tri³o³jah¹lu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
 pra³ta²ki³a² ya³te³ya³ten³ki³a² o²la³kxain¹tũ³ka³txa²
 i³kaixlso¹sxã³i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Pra³ta²ki³a² tẽ³sxã³ Ti³a²na³ka³lxa²
 txah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³lxa² a²sxi²ha² wẽ³ha³lxa²
 jũ¹lxi³thĩ³na² we¹ki³sa²kxai³ yen³kxi³ki³sxai²tai¹ti²tu³wi¹.
 26 Nxe³yã¹ta¹ jah¹lai²li² Pau²lah³lai²na² wãn³txa²
 ko³te³kxi²nẽ³tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Txa²wã¹sũ³nu²su²
 ki³lxo³kxa² a²nũ²a² hxi²ka² we¹txain¹kxa² hai³txi³
 wã³nxĩ¹nxa³wi¹. Hai³txi³ ka³ten³su² nxa³wi¹.”

Nxe³jau³su² A²si³a³ko³xai²na² yxau³tũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ E²fe³so³thĩ³na² yxau³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 i³hen³txai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²
 ã³si³wxe³xain¹na³li¹. 27 Ai¹nha²kxai³ txa²wã¹wa³ka³li³yu³ta²
 ã³te³nai¹nxa³kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 Ti³a²na³ka³lxa² ã³te³nai¹nxa³kxa²yan³txi³su² nxe³na¹nhai¹.
 Ta¹ka³lxa² kãin²khaixlkan²ti³ ne³wã²na³ain¹kxa²yan³txi³su²
 nxa¹nhai¹. A²si³a³ nũ³ka³txi³su² te²a² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ta¹ka³lxa² sa²nẽn¹kxain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ hĩ¹na²
 ne³wã²na³ain¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. Na¹jau³su² tai²li²
 e³ye¹nx2ta¹wi¹. Te³me²tri³o³jah¹la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹ wãn³txa² e³yain¹jau³xa²
 ain³kxain¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² i³xan³txi³sxã³ yxo²kãin²txi³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³a²na³ka³lxa² E²fe³so³thĩ³nãn¹ta¹ka³lxa²
 kãin²khaixlĩn¹na³li¹. Nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxai¹nha²kxai³ sxi²je³nai²na² whã²na¹
 nxe² i³kaixltain¹ta¹hxai²hẽ¹la² Nxe³ha²kxai³
 Kai²ah³lai²na² A³ris³tar²ko³jah³lai²na² nxe³sxã³
 hxi²kxũn³txi³ hxi²ki³ain¹yah³nũ²la² ã³nũ¹nain¹thĩ³na²
 ã³sa²so¹ain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nãu³xa²

Ma³se³to²nãn¹jah¹lo²nãu³su² ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ya³jah¹lo²nãu³xa² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² kxãn³su²
 ã³si³tẽ³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu¹:

— ã³wih¹nũn³na¹tũ¹xã¹. Nxe³tah¹lxi³na¹ Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²i²tũ³ka³txa² ã³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

31 Nxe³kxa²yu³su² ha³lo²a² hxi²kan¹te²a² kxãn³su² ya³li³ha²kxai³
 sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lã³. Nũ¹nain¹thĩ³nai²na² ã³wih¹txa³hẽ¹li¹.
 Su²lhã³nxain¹nha³tai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxe³ye²nyhai¹nha²kxai³ ã³ki³nũ²kxi²tũ³ka³txa²
 a²wã³kxi³kxai³ wãn³txa² yau³ã³xa² i³kaixltxi² a²wã³kxi³kxai³

wān³txa² yau³ā³xa² ĩ³kaix1txi² nxe³yah³lxi³ha²kxai³
 ĩ³khu³khu³nxe² ĩ³kaix1jah³lxi³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 ain³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 33 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a²
 nū³ka³txa² sa²kxai³lu² A³le³syān²trah³la² sa²so¹sxā³ tē³sxā³
 a²nū²a² yen³nāu³a² ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³
 ka³nahx2nxe³si¹hain¹jau³su² wxa²sa²tā³yi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ain¹ka³tu³ ĩ³ye³kxi² ān³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². 34 Yxān¹ta¹
 Ju³te²a² nū³ka³txi³su² ha²kxai³ Ju³te²a² wān³txa²
 e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²li² ĩ²ain¹tāu³a² āh¹lxi³sxā³
 yxo²kāin²txi³ ĩ³kaix1ta³lxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³a²na³ka³lxa²na² E²fe³so³thi³nān¹ta¹ka³lxa²na²
 kāin²khaix1nx2na³li¹. Nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Wa³su³txi³
 kaix1tā³ti³he¹nxēn³tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

35 A²nxe³thi³nu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah¹lai²li² a²yen³nāu³a²
 ĩ³sa²yxau³nū²la² ā³ka³nahx2nxe³yain¹si¹hain¹jau³su²
 wah³nxain¹nū²la² ā³ka³nahx2yxain¹nxa²ha¹te¹
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxe¹. E²fe³so³thi³na² kāin²khaix1nx2na³le¹.
 Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 Ti³a²na³ka³lxa² sxi²ha² sa²hau³ko³txi² txah³lxa³kxa²
 wā³nxīn¹ki³ai²na² oh³xa² a³hi²ki³a² sa²hau³ko³txi²
 nxe³ki³tā³le¹. Te²jai¹ti²tu³we¹. 36 Nxe³jau³xai²li² a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²ki³jau³xai²la¹we¹. Nxe³ha²kxai³

hāi¹nxa¹jah¹lxi³sā²nhē³le¹. Ā³to³toh³lxi²kāi³ah³lxi³txa³hē¹le¹.

37 Nxe³ha²kxai³ in³txi³nāu³xai²li² tē³sxā³ wxā³yah³lxin¹te²a²
 ko³nxe³ti³ o²la³kxai¹nxān³ta²we¹. A²wā³nxīn¹thīn³ta³ yen³kxa²
 hai³txi³ kāi³ai¹nxa³ha²kxai³ Ti³a²na³ka³lxa² ko³nxe³ti³

e³kxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ai¹nxa³tai¹ti²tu³we¹. 38 Nxe³ai¹nha²kxai³
 Te³me²tri³o³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxa² nxe³sxā³ wān³txa²

ĩ³kwai²kxi²jau³xa² yū³ain¹kxai²nān²tu³ ha³lo²ko³xai²na²
 hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³nū²kxai¹nhī¹na¹ ĩ³hen³txi³nyhain¹txai²lē¹.

39 Yxān¹ta¹ wān³txa² an³txi³khaix1nxe³jau³xa² yū³kxai²nān²tu³
 yxau²xai³tū³ka³txa² ĩ³kaix1sxā³ sa²nū²kxi²nyhain¹ka³tu³
 ĩ³hau³ko³nyhain¹tu¹we¹. 40 Nxe³ha²kxai³ hī¹na²

kwa²hāi¹nxe² ā³ki³nū²kxah¹lxi¹lxe¹. Wā²nxūh¹lxi³ki³tā³le¹.

Nxe³ha²kxai³ Ro³ma²no² a²hxi²kan¹jah¹la² jau³jau¹xai²na²

ain³kxi²nē³lain¹kxai²nān²tu³ ĩ³ye³kxi²nē³lain¹te³nah¹lxi¹:

“Wxa²nū³ka³txa² he¹kxi²sa²te³lhxā³ ā³ki³nū²kah³lxi¹lxi¹.

Nxe³ha²kxai³ wā²nxūh¹lxah³lxi¹lxi¹.” Nxe³nē³lain¹ke³la³te²kxai³

hxi²kan¹txi³ wān³txa² wain³jau³la² ĩ³wa²lū³xai¹nhī³ki³sxa³we¹.

Nxe³ha²kxai³ khāuhx3nē³lai¹nha³ta²we¹. A²hxi²kan¹jah³la²

nxe³ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxe³ha²kxai³ aun³txa² ĩ³si¹hain¹jau³su³

ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ aun³txa²

ĩ³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

20

Pau²lah³lai²li² Ma³se³to²na²ko³xa² Kre²sa²ko³xa² ai³jau³su²

1 Aun³ta² ĩ³yain¹sxã³ ã³nhãu²no³jain¹nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²i²te²nũ³kã³txa² ĩ³kaix¹so¹sxã³ ã³nũ²kxi²nũ²la² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nain¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² ã³waix³txi²ta¹hxai²hẽ¹la². ã³waix³txi²nũ²la²
 Ma³se³to²na²ko³xa² ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la².
 2 Ai³lha²thet³tãu³a² a²nũ²a² yxo²i²te²a² wãn³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nain¹jau³xa² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ha²kxai³ yxo²i² kãi²no³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² a³li³sxã³ Kre²sa²ko³xa² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
 3 Nxe²xai³tĩ³kxai³lu² i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tã³tĩ¹sxã³
 ta³ko¹xu¹tai²na² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Si²ri³a³ko³xa²
 ã³nxai³te³lhxã³ nxe³tah¹lxa¹ Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nhai¹tũ³
 tũ³kã³txa² su²lhã³te³lhxã³ ain¹jau³su² ain³kxi²nha²nũ²la²
 ã³wa²li²sxã³:

— Ma³se³to²na²ko³xa² wa³li²te³la¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 4-5 Ai¹nha²kxai³ a²ne³hẽ³ta² a²sa³wi³ha³lxa²
 wa³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Tro³a²te²thĩ³na² wah³nxe³sain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tũ³kã³txa²sa¹, So²pa³trah³lo²su² ha²kxai³
 A³ris³tar²kah³lo²su² ha²kxai³ Se³kũn²jah³lo²su² ha²kxai³
 Kai²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³mo²jah³lo²su² ha²kxai³ Ti²ki³kah³lo²su²
 ha²kxai³ Tro³fi²mah³lo²su² ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Jã¹nxe³tũ³kã³txu¹ta²kxai³la¹ So²pa³trah³lai²na²su² Pi²rah³la²
 tah²su² ha²kxai³ Be³re²a²thĩ³nãn¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Jã¹nxe³sxã³ A³ris³tar²kah³la² Se³kũn²jah³la² nxe³sxã³
 Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³nãn¹jah¹lo²nãu³sxu² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ha²kxai³ Kai²ah³lai²na²su² Ter²be²thĩ³nãn¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Ti²ki³kah³la² Tro³fi²mah³la² nxe³sxã³
 A²si³a³ko³xan¹jah¹la²nãu³sxu² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³kã³txai²li²
 wah³nxe³sain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txai²li² Lu²kah³lo²na¹xai²na²
 Fi³li³pos²thĩ³na² yxau³na¹hẽ³la². 6 Nxa²ha¹te¹ yain³txa²
 wa³lo¹lo¹nxa³tũ³xa² yai³nain¹ju³ta² yain³ta³lun²ya³sain¹nũ²la²
 hã²wxãn³txa³ Fi³li³pos²thĩ³na² a³li³xa³sain¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxã³ Tro³a²te²thĩ³na²
 ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². ã³wi¹ha³sain¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxã³ yxau³a³sain¹na²hẽ³la².

Tro³a²te²thĩ³na² ai³ya³sain¹jau³su²

7-8 Jã¹nxe³ha²kxai³ sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² ĩ³tut³sa²kxai³
 ã³nũ²kxi²sxã³ yain³ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sai¹nha²kxai³
 sxi²ha² oh³xan¹thĩ³na² ka³la³sxã³ ã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la².
 Nxe³sxã³ ka³nxah³hi²ha²kxai³ lã³pi³ãu²tẽ³na²

ka³lxa¹tēn³ti³nāu³xa² ũ³thũ²kxi²sa²kũ²ta³ain¹na²hē³la².
 Nxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²na²sa²kxai³lu²:
 — Ka³nxa³ha²ta²na² a³li³sxã³ ã³waix3txi²ki³tu¹wi¹.

Sain¹sĩ¹nha²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi²
 ã³si³wxe³sain¹sĩ¹na²hē³la². 9 ĩ³hen³jah³lxi³sain¹ka³tu³
 ĩ³ye³sxã³ ã³na¹ti³he¹xai¹nxa³ha²kxai³ wēn³sa² Eu³ti²kah³la²
 sa²kxai³lu² sxi²ha² kĩn³txi³ yxo²u³nha²ta³yxo²a² ã³wxe³ha²kxai³
 kxãn³su² ain³kxi²yxau³ha²kxai³ kãin²hxi²tha³o³nha²kxai³
 ĩ³ãu³xi²na²hē³la². ĩ³au³xi²tãu³ kĩn³txi³ yxau³ha²kxai³
 ĩ³ãu³xa¹nha²ju³ta² ã³ya²lu¹tã²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
 wxa³sa³non²ta³kxi²na¹tũ¹xũ³ ain¹nxa²ha¹te¹:

— ã³ya²lu¹tã³li¹. Nyhain¹na²hē³la². 10 Nyhain¹nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a³ka³nxi²sxã³ ã³tũ³xain¹na²hē³la².
 ã³tũ³xain¹nũ²la² ã³ka³ti³lhu³ta³kxa²wxe³sxã³
 wxa²ha³la³wau¹kxi²na²hē³la². Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ãin²jxah³lxi³txa³hē¹li¹. A²wi¹tãu³a² ãh¹
 nxũ²kwãi³yaun³ta¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³na²hē³la².

11 Nxe³nũ²la² sxi²hē¹na² ka³la³xi²na²hē³la². Ka³la³xi²nũ²la²
 yain³tũ³xa² tē³sxã³ wã²nãu²lxa¹nũ²la² yain³ya³sa²sĩ¹na²hē³la².
 Nxe³nũ²la² ãh¹ĩ³hen³txi³sa²sĩ¹na²hē³la². Nxe³sa²sĩ¹te³na¹
 ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ ta³lun²sĩ¹na²hē³la². Nxe³ka³tu³ ã³sxã³
 ã³waix3ja³sa²sĩ¹na²hē³la². 12 ã³sxã³ ã³waix3ja³sa²sĩ¹nũ²la²
 wē³sa² Eu³ti²kah³lo²nu¹ta²na² sa²so¹ain¹sxã³ ĩ³xain¹na²hē³la².
 Ka³tēn³su² tē³sxã³ ĩ³xi²ha²kxai³ wi¹lxo³kxain¹na²hē³la².

Mi³le²to²thĩ³na² ai³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ A³sos²thĩ³na² ã³nxi³sĩ¹na¹hē³la². Nxe³jut3su²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ ã³sxã³ ã³waix3sa²sĩ¹nxa³ta³lxa¹ nxe²
 ĩ³ye³kxi²sa²sĩ¹na²hē³la². ĩ³ye³kxi²sa²sĩ¹te³nah¹lxi¹:

— A³sos²thĩ³na² ã³nxi³jah³lxi³hē¹li¹. Tãu³a²
 ĩ³ha¹txi²xi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ na³vi²o²tē³na²
 ã³wih¹sxã³ ã³nxi³jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² tĩh³nãn²ta³ ã³nxi³na¹tu¹wi¹
 Nxe³sa²sĩ¹na¹hē³la². Nxe³ha²kxai³ na³vi²o²tē³na²
 ã³wih¹sxã³ ã³nxi³sĩ¹na¹hē³la². 14 Nxe³nha¹nũ²la²
 A³sos²thĩ³na² a³li³kxain¹sĩ¹na¹hĩ¹na¹ ĩ³ha¹txi²xi²sa²sĩ¹na²hē³la².
 ĩ³ha¹txi²xi²sa²sĩ¹nũ²la² ã³nũ²ti²sã²nha¹ka³tu³ na³vi²o²tē³na²
 ã³wih¹nha¹ka³tu³ A³sos²thĩ³na² a³li³xi²nha¹hē³la².
 A³li³xi²nha¹nũ²la² Mi³ti³le²na²thĩ³na² ã³ya²sã³wih¹nha¹hē³la².

15 ã³ya²sã³wi¹sã²nha¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ a³li³xi²nha¹hē³la².
 A³lan²ni²nũn³tãu³a² Ki²os²ko³xa² yau³son³sxã³
 ka³nxa³hi²nha¹hē³la². Nha¹ka³tu³ ka³nxa³ha²ta²nũn³tãu³a²
 Sa²mos²ko³xa² ã³ya²sã³wih¹nha¹hē³la². Nxe³nha¹nũ²la²
 a³li³xi²nha¹nũ²la² a³lan²nũn³tãu³a² Mi³le²to²thĩ³na²
 yau³son³sxã³ ã³ya²sã³wih¹kxi²xai³nha¹hē³la². 16 Kxã³nxa²kxai³lu²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Je³ru³sa³lê²thi³na² wa³su³txi³ ã³nxai³na¹ju³ta²
 ten³sa³nhai¹. Pẽn³te³kos²ta² nxe³ti³xa² ah³xi²nxa³ta³lxa¹
 ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹. Nxa¹nhai¹. Nxe³na¹ju³ta² A²si³a³ko³xa²
 ã³nxi²kat¹sai¹nxa³kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. Nxa¹ha²kxai³
 E²fe³so³thi³na² wain³txi³ ã³wa²to¹ja³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³sa²sĩ¹na²hẽ³la².

Pau²lah³lo²nu¹tai²na²wãn³txa²ĩ³hen³txi³jau³su²

17 Nxe³jut³su² E²fe³so³thi³na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²i²ain¹te² nũ³ka³txai³tã² a²hxi²kan¹ta² wxã³si¹hain¹jau³su²
 i³kai¹so¹na²hẽ³la². 18 Nxe³sxã³ Mi³le²to²thi³na²
 wxã³sxã³ ã³wi¹hain¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Kxã³nxi¹nai³tã² E²fe³so³thi³na² yxau³hxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Yxau²xai³la¹ju³ta² ha³kxa¹ i²yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹.
 19 Nxe³na¹ju³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa²
 ye³ka³lxa¹txi³ khãuh³lxa³txi³sain¹to³tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³sain¹ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² a²sa³wit³su²
 na¹ha²kxai³ win¹ta²txe²lxi³ wet¹tai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹.
 A²nũ²ai²na² khãuh³lxa³txi³sain¹to³ha²kxai³ i²ain²txi³sxã³
 nãn³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. 20 Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txa² wi¹jau³xa²
 wi¹lyxau³yah³lin¹ju³ta² so¹lxi³ i³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Wxa²sxi²ha² ta³nxa² nũn¹yah³lxin¹thi³na² ta³nxa²
 i³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Jau¹xai²na² o¹hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹.
 21 Te²yã¹nxe³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ko³ti³hi¹nain¹ju³ta²
 ã³na¹la³kxi²nha²sxã³ Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² yxo²i²si¹hai¹na¹jau³su²
 i³yau¹ũ³ai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹
 i²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 22 Nxe³na¹ha²kxai³ hĩ¹na²
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³su² Je³ru³sa³lê²thi³na²
 ã³nxai³si¹sa³jau³su² kwa³na³sa³ha²kxai³ we¹ta¹tu¹wi¹.
 Na¹kxai²nãn²tu³ ai³na¹tãu³a² ih¹nxet³sxã³ kãi³sa²hĩ³te²la¹ku².
 Nxa¹nhai¹. 23-24 Nxi¹na¹ha²kxai³ sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹
 ai³lha²thet³to³ha¹tãu³ai³tã² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
 i³yau¹ũ³sa²to³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² i³xãñ³ta³kxi²nxai¹nha³tai¹.
 Khãuh³lxa³ti³nxai¹nha³tai¹. Kan²txi³ ũ³tĩ³kxi²nxai¹nha³tai¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³ sa²yo²we¹txin¹ju³tan¹te²su²
 nxe³nxai¹nha³tai¹.” Nxe³sa³to³na²hẽ³li¹. Nxe³sa³kxan²ti³
 su²lhã³sain¹kxan²ti³ sa²yo²we¹ta¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na²
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txa² kwa³na³sa³ju³ta²
 so¹lxi³ o²la³kxi²na¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³hxain¹to³ha¹wi¹.
 Nxe³jau³xa²sa¹ wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³tai²li²

ã³na¹la³kxi²nhyah¹lxin¹sãn²nũ²la² Je³su²jah³la²
 yxo²i²ah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹te²lo³txa²ti³tu¹wi¹.
 Nxe³jau³xa² so¹lxi³ i³yau¹ũ³hxain¹to³ha¹wi¹.

25 Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ i³yau¹ũ¹nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³na¹jut3su² ã³waix3kxi²na¹hĩ¹na¹ ãh¹i²kxi²xi²sah¹lxan³tho³li¹.

26 Nxe³na¹jut3su² hĩ¹na² e³lai²na¹ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² sa²yxo²ã³sxã³ ã³na¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wã²nxũh¹lxah³lxin¹tu¹wi¹. Txai²lan²nxa³lho³li¹.

27 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² a²ten³jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹
 i³yau¹ũ³nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹. O¹hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹.

28 A²nxe³ju³kxai³lu² wxãi²na² sa²kxai³lu² wxa²e¹nãu³la³
 wi¹li²nha¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²sxã³

yxau²xai³te² nũ³ka³txa² wi¹li³hau³ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³sih¹nx2ti³jau³su² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
 ãh³wxe³nx2ti³na²hẽ³li¹. Nxe³ju³kxai³la¹ tũ¹ka³txai²li²

Txa²wã¹sũ³na² Ta²ha² ya³lu²hĩ¹nai³tã¹ju³ta³la²
 yxo²i²te²a² Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txi³sah²lxin¹tu¹wi¹.

Nxe³tũ³ka³txai²li² Txa²wã¹sũ³na² a²sa³wi³ha³lxai²la¹wi¹.
 29 Nxe³na¹ha²kxai³ ã³waix3txi²na¹kxa²si³yo³na² a²nũ²a²

ko³nxe³thin¹te²a² wxã³ye¹nx2tain¹tu¹wi¹. Wxã³kxai²nãn²tu³
 khãuh³lxa³thi¹ta²lxain¹sxã³ he¹kxa³ha³te²ta³lxi³nx2tai¹nha³tai¹.

30 Nxain¹kxa²yu³su² wxa²nũ³ka³txai²na² i²li³te²
 i³nxai²na² Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²nxa³te²a²
 yũ³ah³lxi¹li¹. I³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³tai¹. Nxe³sxã³

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³sa²si¹nx2tain¹jau³su²
 i³yau¹ũ³nx2tain¹sxã³ sa²so¹nx2tai¹nha³tai¹. 31 Nxe³ju³ta²nũ³a²

wi¹li²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Kwẽ³kxa² ko³ha¹li¹
 ka³na³ku²tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² hai³txi³ i³hen³txi³sxã³

ã³na¹ain¹to³nxa³tai¹ti²tu³wi¹. Ka³nxah³ti²sa²kxa²ha³ta³nxãn²ti³
 a³lan²ti²sa²kxa²ha³ta³nxãn²ti³ khãuh³lxa³txi³nha²sxã³

i³nãn³ti³hit¹sain¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³ i³ãin²ta³kxi²nhã²nxa³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ¹nx2tai¹tai¹ti²tu³wi¹.

32 Nxe³na¹jut3su² hĩ¹nãn¹te²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²ka²nãu³a² ã³hũ¹nx2tai¹wi¹. Nxe³te²na² wãn³txa²

yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹li²nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³sxã³
 ã³nxũ²kwai³lxũ¹nxa²lxi³tu¹wi¹. I³ya³lo³ti¹nx2ti³tu¹wi¹,

yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹yah³lxin¹kxa²yan³txi³su¹.
 Jã¹nxe³sxã³ wi¹lhau³ko³txa²lxi³tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³

Txa²wã¹sũ³na² wa³li²hĩ¹na¹ yxo²i²tũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ wxa²nũ¹txa²lxain¹nũ²la² ha³lo²a² wi¹ko³xa²

sa²wxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² a²ko³nxe³ti³
 kãi³ain¹ju³ta³la³ yũ²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³

yxo²i²tũ³ka³txa² so¹lxi³ yxau³ki³tu¹wi¹. 33 Jã¹nxa¹jut3su²
 wxa²yen³kxai²li² wã²la²ka³lo³su² ta³nxa² ha³teh³nxãn³su²

ta³nxa² so¹kxi¹nx2ti³hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹. 34 Nxe³yān¹ta¹
txa²hxi²ka² so¹lxi³ nū³kxūn³sxā³ wa³ko³nhxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹.
Jā¹nxe³sxā³ txa²nū³ka³txa² nūh¹ nū³kxūn³sxā³
sa²hau³ko³tai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. 35 Nxe³na¹ha²kxai³ a²nū²ai²na²
hxi²ka¹nxa³te²a² ā³non²ta³kxi¹nx2ta¹ha²kxai³ te²u¹jā¹nxe²
kāi³te²nū³su² i³yau¹ū³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Te²yā¹nxe³jut3su²
Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu²
i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: “Yen³kxa² so¹kxain¹ki³ju³ta²
wi¹na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ yen³kxa² wā²nhū¹ain¹ki³ju³ta²
wi¹khaix1hĩ³nx2na³li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li²
nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³na²hē³la².

36 Nxe²e³ta³lun²nū²la² ā³ka³ti³wxe³ya³sain¹nū²la²
Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²na²hē³la². 37 Nxa²ha¹te¹
i³sa²yxau³xi²nū²la² Pau²lah³la² kāin² i³nān³kxin²tain¹na²hē³la².
Nxe³sxā³ ha³la³ti³ain¹nū²la² i³yo²sai¹la³kxin²tain¹na²hē³la².
Ai¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ a³li³si¹hain¹jau³su²
i³ye³kxain¹na²hē³la². 38 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
wān³txa² ā³wā³li²nxa³jau³su² i³hen³txi³ha²kxai³
i³āin²ta³kxin²tain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² na³vi²o²tē³na²
sxa³je³na² ā³si³tē³kxi²sain¹sīn¹nū²la² i³sā³sain¹sīn¹nxa²ha¹te¹
ai³ya³sain¹na²hē³la².

21

Je³ru³sa³lē²thĩ³na² ai³jau³su²

1 Ai³ya³sain¹nū²la² i³ye³na² yxo²ha³ti³lhi³ya³sain¹ka³tū³
Kos²thĩ³na² ā³yat1tā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². Ā³yat1tā³wi¹ha³sain¹nū²la²
ka³nxa³ha²ta³nūn³tāu³a² a³li³ya³sain¹nū²la² Ro²tes³thĩ³na²
ā³yat1tā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². Ā³yat1tā³wi¹ha³sain¹nū²la²
hā²wxān³txa³ Pa²ta³ra³thĩ³na² ā³yat1tā³wi¹ha³sain¹na²hē³la².
2 Nxe³ya³sain¹tāu³a² na³vi²o²tē³na² Fe³ni²si²a²ko³xa² ai³tē³na²
i³ha¹ja³sai¹nha²kxai³ ā³we¹ti¹sxā³ ai³ya³sain¹na²hē³la².
3 Ai³ya³sain¹nū²la² Syi²pri²ko³xa² ten³sa²tā³sxā³
i²nha¹yu²hē³la². Nha¹tāu³a² a²wi¹tāu³a² yxo²wa³ti³kxi²sxā³
ai³ya³sain¹na²hē³la². Ti²ro³thĩ³na² Si²ri³a³ko³xan¹thĩ³na²
ā³we¹ti¹yha³sain¹na²hē³la². Ā³we¹ti¹yha³sain¹ka³tū³
a²yen³kxa² wxa²sa²nū¹nyha¹sain¹tĩ³kxai³lu² tē¹nai²li² ā³sxā³
a³li³ya³sain¹na²hē³la². 4 Nxe³ka³tū³ Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yxo²i²tū³ka³txa² i³ha¹txi²nyha¹sai¹nha²kxai³ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³a³lan²ya³sain¹na²hē³la².
Nxe³ya³sain¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
i³yau¹ū³tin³tain¹nū²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la²
i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³ru³sa³lē²thĩ³na² ai³nhĩ¹kxai²nān²tū³ khāuh³lxa³ti³nxain¹sĩ¹nha³t.
Ain¹jau³su² yxo²i²tū³ka³txa² sa²kxai³lu² hxi²waun³ta³kxain¹sxā³

ai³si¹hai¹nxa³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³ye³kxain¹na²hē³la².
 5 Nxain¹kxan²ti³ ye³jen¹nūn³tāu³a² a³li³ya³sai¹nha²kxai³
 tū¹ka³txai²na² whāi²na¹ in³txa² txu¹ha² wē³ha³lxa²
 yxo²ha³kxa¹ ā³si³tē³kxi²sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³sxā³
 ĩ³ye³na² yxo²ka³teh³nāu³a² ā³yit¹ta²xai³sxā³
 ā³ka³ti³lhu³ta³kxa² ā³wxe²xai³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 ĩ³ye³kxa³sain¹na²hē³la². 6 ĩ³ye³li²ta³lun²nū²la² na³vi²o²tē³na²
 ā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³sain¹nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²li²
 ĩ³ha¹txi¹yha¹sain¹tū³ka³txai²li² wā³lain¹na²hē³la².

7 Wā³lxain¹nxa²ha¹te¹ Ti²ro³thi³na² ā³sxā³
 a³li³ya³sain¹na²hē³la². Ā³sxā³ a³li³ya³sain¹nū²la²
 To³le³mai²ta³thi³na² ā³yat¹ti¹yha³sain¹na²hē³la².
 Ā³ya¹ti¹yha³sain¹nū²la² ye³ka³na³ka³nat³sxā³ a³lan²ni²sxā³
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txa² ĩ³ha¹txi²ya³sain¹sxā³
 ĩ³ye³li³ya³sain¹na²hē³la². 8 Nxe³nū²la² a³lan²ni²tāu³a²
 ā³sxā³ a³li³xi²nyha¹sain¹na²hē³la². Nxe³nyha¹sain¹nū²la²
 Se²sa³re²a²thi³na² ā³we¹ti¹yha³sain¹na²hē³la².
 Ā³we¹ti¹yha³sain¹nū²la² Fi³li²pah³lai²na² sxi²ha²
 yxau³ya³sain¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²li² kxā³nhxī¹nai³tā²
 Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³hī¹nai³tā² a³pos²to³lo² nū³ka³txa²
 ĩ²sxā³ sa²so¹ain¹jah³lo²su² tai¹ti²tu³wa². Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³na²hē³la². 9 A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ha¹li¹ ha¹li¹ a²ka³ne³nāu³xa² yū³ta¹ in³txa²
 yū²nxa³ta¹ka³lxu²nāu³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ĩ³hen³txain¹na²hē³la². 10 Nxain¹nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nāu³a²
 A²ka³bo³jah³la² Ju³te²a²ko³xan¹jah¹la² wxā³na²hē³la².
 A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txain¹na²hē³la².
 11 Jā¹nxe³sxā³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³ha¹txi²nyha¹nha²hē³la².
 ĩ³ha¹txi²nyha¹nhū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² sa²si³i¹nha²ka³lo³a²
 sa²so¹kxi²nyha¹sxā³ sa²hxi²tai³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³
 sa²yu³tai³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³ nxe³nyha¹nha²hē³la². Nxe³sxā³
 ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxī¹:
 “Ju³te²a²nāu³xa² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²xai³te²a²
 hi²sen³su² sa²si³i¹nha²ka³lo³ai²na² a²wa³kxēn³sin¹te²
 ĩ³nxai²na² sa²so¹nxain¹sxā³ sa²tai³kxi²nxain¹tu¹wi¹. Nx-
 ain¹kxai²nān²tū³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te² nū³ka³txi³su²
 a²hxi²ka² ũ³hū¹nxain¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xa² ĩ³ye³kxi²sa³na²li¹.
 A²ka³bo³jah³la² nxe³nyha¹nha²hē³la².

12 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² sa²kxai³lu² Se²sa³re²a²thi³na²
 yxau²xai³tū³ka³txa² ain³kxi² txa²wā¹ki³na¹xai²na² ain³kxi²
 nxe³sīn¹sxā³ Pau²lah³lo²nu¹ta² ĩ³ye³kxi²sī¹na¹te³nah¹lxī¹:

— Je³ru³sa³lê²thi³na² ai³sîn¹txa³hê¹li¹. Nxe³sî¹na¹hê³la².
 13 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wân³txi³kxai³lu¹;

— Î³nân³yah³lxi³txa³hê¹li¹. Î³ain²ta³lxi³sah¹lxi¹nha³tai¹.
 Yuh³lxi³ti³hex¹sa²nxa³nhai¹. Je³su²jah³lai²na²

Txa²wâ¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²sa²wit³sa¹ha²kxai³
 su²lhâ³sain¹kxan²ti³ yuh³lxain¹nxa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³

hâi¹nxa¹sah¹lxi³hê¹li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sîn¹na²hê³la².
 14 Nxe³ju³kxai³lu² hxi²kan¹txi³ Î³wa²lû³xi²sî¹nxa³ha²kxai³

hâi¹nxâ¹sî¹na¹hê³la². Nxe³sxâ³ Î³ye³kxi²sî¹na¹te³nah¹lxi¹;
 — Wi¹lhîn¹na³li¹. Txa²wâ¹sû³na² a²ten³jau³su²

sa²yo²wet¹sîn¹ki³tu¹wi¹. Nxe³sî¹na¹hê³la².

15 Nxe³nû²la² yen³kxa² tê³sxâ³ ai³nha¹kxa²
 wxa²hau³kot³so¹xi²nha¹ka³tu³ â³sxâ³ a³li³ya³sain¹na²hê³la².

16 Â³sxâ³ a³li³ya³sain¹tâ^u3a² txa²wâ³tâ³nâ^u3xa²
 Se²sa³re²a²thi³nân¹tû³ka³txa² â³si³tê³kxi²yah³lxi³sain¹na²hê³la².

Nxe³sxâ³ Je³ru³sa³lê²thi³na² â³wi¹ha³sain¹na²hê³la².
 Â³wi¹ha³sain¹nû²la² Me³na³sô²ah³la² sxi²ha² Se²sa³re²a²thi³na²

yxau²xai³lhxi²na²hê³la². A²nxe³jah¹la² sxi²ha²
 â³wi¹yha³sain¹na²hê³la². A²nxe³sxâ³ Me³na³sô²ah³lai²li²

kxâ³nhxî¹nai³tâ² Syi²pri²ko³xa² yxau²xai³lhî¹nai³tâ² a²wi¹lhî¹na²
 yxo²ta¹hê¹la².

Pau²lah³lai²na² Ti³a²kah³lai²na² e³kxi²nyhu¹jau³su²

17 Jâ¹nxe²ya³sain¹ju³kxai³lu² txa²wâ¹wâ³tâ³nâ^u3xa²
 Je³ru³sa³lê²thi³na² ai³la³ya³ti²nyhu¹sxâ³Î³ka³lih³ya³sa²sîn¹na²hê³la².

18 Nxe³ya³sa²sîn¹nû²la² hâ²wxân³txa³ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ti³a²kah³la² Î³ye³kxi²te³lhxâ³

ai³ya³sa²sîn¹na²hê³la². Nxe³ya³sa²sîn¹tâ^u3a² a²hxi²kan¹ta²
 Je³su²jah³lai²na² wân³txa² yxo²jah¹la²nâ^u3xa²

â³yâ³sa²kxi³nû²kxain¹na²hê³la². 19 Nxain¹nû²la²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wâ¹sû³na²

î³hxi²ka¹txai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nû³ka³txi³sxa³te²
 nû³ka³txa² Je³su²jah³lai²na² wân³txa² yxo²ta²

ân³si³wxe³ai¹nhî¹nu¹ta²nân¹jau³xa² Î³hen³txi³nyhain¹na²hê³la².
 20 Nxa²ha¹te¹ nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nû²la² ka³lih³kxi²la²nha²

Txa²wâ¹sû³na² sa²nên¹kxain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxain¹ka³tu³
 î³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹;

— Pau²lah³lâi³. Ain³kxi²sa²sî¹nhê³li¹. Nxe³ju³tai²li²
 î²txa²sî¹nhê³li¹. Ti¹ai²li² Ju³te²a²nâ^u3xa² ka³lxa¹txi³

Je³su²jah³lai²na² wân³txa² yxo²ta²ain¹na³li¹. Yxân¹ta¹
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² wân³txa² sa²yo²we¹tain¹na³li¹.

21 Nxai¹nha²kxai³ ki³han³jau³xa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹;
 “Pau²lah³lai²na² hi²sen³su² Ju³te²a² nû³ka³txa²

sa²kxai³lu² Ju³te²a² nû³ka³txi³sxa³te²a² yxau³ain¹ko³xa²

yxau³kxi²nyhain¹tũ³ka³txa² Pau²lah³la² kwa³na³ain¹nu²hẽ³li¹.
 Moi³se²ah³lu¹tai²na²ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² sa²yo²ã³si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³ain¹nu²hẽ³li¹. A²wẽ³ha³lxa² a²ki³wã²la²
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ain¹ju³ta² hã¹inxai¹si¹hain¹jau³su²
 kwa³na¹ai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² o²la³kxi²hxai²ju³tai³tã²
 a²yo²ha³kxa¹ hã¹inxai¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ai¹nha²kxai³
 nxain¹nũ²hẽ³li¹.” Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹na²hẽ³li¹.
 Yxã¹ta¹ ki³ha³nain¹nũ²hẽ³li¹. 22 Jã¹nxai¹nha²kxai³
 wxã¹jau³xa² ain³kxi¹nxain¹tu¹wi¹. 23 Nxain¹kxai²nãn²tu³
 nxe³sẽ¹li¹. In³txi³nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³sã³
 kxã³nxi¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxain¹na²hẽ³li¹,
 we¹tain¹ju³ta³nũ³a²su¹. Hi¹na² e³kxain¹jau³xai³tã²
 we¹ta³lu²nain¹tu¹wi¹. 24 Nxai¹nha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²txai¹nhẽ³li¹,
 Nĩn¹kxai²nãn²tu³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹txa²sã²nhẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² ã³nhan³ka²ti³ye²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Sa²yo²we¹ta³lu²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²yen³kxa² i²li³te²a²
 wã³kon³kxai²nãn²tu³ so¹sxã³ ũ³yho³hi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe²
 ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu³ ũ³nhe³ko¹la³kxin²tain¹tu¹wi¹.
 Nxe³yah³lxin¹te²ka³kxa¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ko³nxe³ti³ o²la³kxin¹ju³tai³tã² i³ki³ha¹kxain¹jau³xa²
 a³la³kxain¹tu¹wi¹. Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
 sa²yo²we¹tin¹ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² tai²li² i³ye³a¹wi¹.
 25 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txa² yxo²i²te²a²
 ũ³wha²li¹lhĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe³sĩ¹na¹te³nah¹lxĩ¹: “Jau¹xai²na²
 so¹lxĩ³ sa²yo²we¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Yain³txa² ko³nxe³te²a²
 a²yãu³ka³txa² sa²nũ¹tain¹kxai²nãn²tu³ i³yain³yah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹.
 Ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² i³na²yah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹.
 A²ti³ho³nxã³te²a² wã²nhi²yah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² ã³xa²
 in³txi³su² tã³nxã² a²nũ²a² ã³xa² sxẽ³xa³ka³lxĩ³su² tã³nxã²
 yxo²kwain³nha²sxã³ ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³jau³xai²na² sa²yo²we¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹.” Nxe³ain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹.
 Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nãu³xai²li² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
 sa²kxai³lu²ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²ka³nxã³ha²ta³a²
 Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² sa²yo²we¹ta³lu²ju³ta³nũ³su²
 ã³nhan³ka²ti³nha²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³lu²sãn²nũ²la²
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹te³lhxã³ i³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² ã³nhan³ka²ti³nha²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ta³lu²ka³tu³ ka³yxuh³xa² ũ³hũ¹ain¹kxe³nũ³a²
 sa²yo²we¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² i³sxã³ ũ³tĩ¹kxain¹jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa²
sa²yo²we¹ta³lun²te³lhxā³ nxe³hī¹na¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
ā³wih¹sxā³ yxau³ain¹tī³kxai³lu² Ju³te²a²nāu³xai³tā² A²si³a³ko³xa²
wxā³ain¹tū³ka³txai³tā² hi²sen³su² Pau²lah³la² ĩ²ain¹ka³tū³
i³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 28 ĩ²sxā³ i³sxā³ ĩ³kai¹tain¹te³nah¹lxi¹:

— I³sa³e² nū³ka³txai³. Ain³kxi¹sah¹lxi³hē¹le¹.
Ā³non²ta³kxi²sah¹lxi³hē¹le¹. Jah¹lai²li² wān³txa² ko³nxe³jau³xa²
ĩ³tih³nxai¹nīn²ta²we¹. I³sa³e² nū³ka³txa² ko³te³kxi²ha²kxai³
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² ko³te³kxi²ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ko³te³kxi²ha²kxai³ nxain¹kxa²yu³su²
Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² in³txa² sa²so¹ka³tū³ thi¹nai²na²
tē³sxā³ ā³wi¹ha²kxai³ ā³kho³txain¹nīn²ta²we¹. Nx-
ain¹ta¹hxai²hē¹la².

29 Ain¹ta¹ wān³txai²li² wain³ta¹hxai²nxa³hē¹la²
A³lan²tai³tā² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Tro³fi²mah³lai²na²
E²fe³so³thi³nān¹jah¹la² nxe³sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³na²
ai³ya³ju³ta² ĩ²ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
ā³wi¹yah³lxa²na³na¹. Nxain¹jau³su² nxain¹ta¹ hai³txi³
ā³wi¹yhai¹ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
so¹lxi³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². 30 Nxain¹ju³kxai³lu² a²nū²a²
yo²ha³kxa¹ jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nū²la² kū³we²ki²la²
ā³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³ ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ā³yā³nū²kxain¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta² hxi²kxūn³txi³
sa²so¹ka³tū³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² sa²sai²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Sa²sai²ā³hī¹na¹ sa²yo²tī¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 31 Nxain¹ju³kxai³la¹
su²lhā³te³lhxā³ nxe²xai³ai¹nha²kxai³ so³ta²to² nū³ka³txi³su²
te²a² hxi²kan¹jah¹lu¹tai²na² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².
ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lē² tū³ka³txa² yo²ha³kxa¹ he¹li²nyhai¹nīn²tai¹.
Nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 32 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nū³ka³txa²
a²hxi²kan¹ju¹tu¹tai²na² a²sa³wi³ha³lxa² wa³su³txi³ tē³sxā³
tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa²
ĩ²ain¹ka³tū³ Pau²lah³lo²nu¹tai²li² su²lhā³te³lhxā³ ain¹ta¹
wxā³ye²nyhai¹nha²kxai³ hāi¹nxa¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
33 Nxain¹nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta² hi²sen³su²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ũ³tī¹kxi²si¹jau³su² sa²no¹te³lhxā³
ā³sa²so¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³sa²so¹nū²la² kwa³thi³līh³na²
tūh³no²ha¹li¹ sa²tai³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Sa²tai³kxi²nū²la²
ĩ³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ĩh¹jah¹lo²tan³te²la¹xā³? ĩh¹nxe³ka²yan³ti³ta³
he¹kxain¹si²lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
34 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² ĩ³ye³ye³li³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ain³kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³
Pau²lah³lo²nu¹ta² ā³wih¹si¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².
35 Nxa²ha¹te¹ es³ka²ta²ka³txa² ka³la³te³lhxā³ ain¹ta¹

a²nũ²a² nũ³kã³txa² ãn³sa²ta³ti³hex1ye²yai¹nxa³ha²kxai³
 hã¹sxã³ su²lhã³ti³ten³khaix1ye²yhai¹nha²kxai³
 ã³nhxi²ka¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 sa²yxẽ²ta³wxẽ³kxi²so¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Nxa²ha¹te¹
 a²nũ²a²nãu³xa²ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
 — Su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³le¹. Su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³le¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² a²yxõ²wãn³txa²ĩ³wa³lxĩn³nha²jau³su²

37 Nxa²ha¹te¹ sxih²yxõ²a² ã³wih¹te³lhxã³ tãu³a²
 Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, so³ta²to² hxi²kan¹ta²
 ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:
 — ĩ³ye³kxi¹nxa²ha³la²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ so³ta²to²
 hxi²kan¹ta² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kre²ka² wãn³txa² wxãin²txi³ e³in¹te²la¹xã³?
 38 E³ji²jah³lo²sxan³ji¹wi¹? Ha³la³je¹nhi¹nai³tã² E³ji²jah³lai¹tã²
 a²nũ²a²nãu³xa²ka³lxa¹te²a² 4.000 nxe³tũ³kã³txa² ã³sa²so¹sxã³
 kãin² kõ³nxe³ti³ kãi³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹
 ã³nhe¹kxi²nyhain¹nũ²la² ha³lo²a² sxi²ha² yũ²nxa³ko³xa²
 ã³sa²so¹sxã³ ai³nyhain¹nũ²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lo²sxan³te²la¹xã³?
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²ah³lo²sa¹wi¹. Tar²so³thĩ³na²
 Si³li²si²a²ko³xan¹thĩ³na² txon¹jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³thĩ³na²
 nẽn³kãin²khaix1te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xai²li²
 ĩ³ye³kxi²ti³ten³sa³nhai¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²

nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 40 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³ye³kxi²txai¹nu¹li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ es³ka²ta²ka³txa²
 ĩ³sa²yxau³nũ²la² ĩ³ka³nahx2si¹jau³su² wxa²ye³wxãix3sa²kxai³
 ĩ³ka³nah²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² E³bre²ah³la² wãn³txa²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

22

1 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã³tã³nãu³sxu² txa²wĩ³na²nãu³su²
 yah³lxi¹lxi¹. Nxa¹ju³tai²li² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ tũ¹kã³txai²li² E³bre²ah³la² wãn³txa²
 ain³kxain¹nũ²la²ka³nah²xain¹ta¹hxai³hẽ¹la².

3 Nxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Txai²li² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sa¹wi¹. Tar²so³thĩ³na²
 Si²ri³a³ko³xan¹thĩ³na² txon¹jah¹lo²sa¹wi¹. Txo¹na¹nũ²la²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³na¹nũ²la² Ka³ma³li³e²lah³lo²nu¹tai²na²
 hi²sen³su² txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²

wān³txa² ya³lo³jah³lxin¹ka³tu³ sa²yo²we¹jah³lxin¹kxa²
 yāx¹jah¹lo²sa¹wi¹. 4 Nxa¹ha²kxai³ a²nū²ai²li² Je³su²jah³lai¹tā²
 wān³txa² ān³si³tē³kxi²te²a² ī³hat¹txai¹na¹hē³li¹.
 A²nxe³tū³ka³txa² in³txi³su² tā³nxa² txu¹su² tā³nxa²
 nxe³kxan²ti³ khāuh³lxa³txain¹tu³ha¹hē³li¹. Nū³kxūn³txi³
 sa²so¹ain¹sā²na¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ ū³tī¹kxi²tā³nxa²
 su²lhā³tā³nxa² nxai¹na¹hē³li¹. 5 Nxe³na¹ju³ta² Sū³na²
 sxi²ha² wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah¹la² ī²sai¹nha²kxai³
 Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² ī²sai¹nha²kxai³
 nxe³sain¹na²hē³li¹. Kāi³a¹jau³su² ī³wā³txi³txai¹nhē³li¹.
 Ki³han³txa²nān³khīh³ nxe³nx2ta¹nhai¹. Jā¹nxain¹ju³kxai³lu²
 ha³te³h³nxā³nxa² ū³wha²li¹lain¹te³nah¹lxī¹: “Ta³mas²ko²thī³na²
 ā³nxain¹kxai²nān²tu³ wxa²nū³ka³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²ī²ain¹te²na² ī³ha¹txin¹kxai²nān²tu³ sa²so¹ai¹nīn¹ka³tu³
 Je³ru³sa³lē²thī³na² ū³tī¹kxi²txai¹nhē³li¹. Nxēn¹ka³tu³
 khāuh³lxa³ti³txai¹nhē³li¹.” Nxe³jau³su² wha²li¹tā³nxai²li²
 ū³hū¹sai¹nha²kxai³ ai³na¹hē³li¹.

Pau²lah³la² yxo²ī² ā³si³wxe³jau³xai³tā² ī³hen³txain¹jau³su²

6 Ai³na¹tī³kxai³lu² Ta³mas²ko²thī³na² yau³so³na¹hē³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ ne³ka³ka³tāu³a² oh³xa² wa³su³txi³ ha³tet¹sa²kxai³
 hxi²kan¹txi³ ī³sa²nxū³nxa³hē¹li¹. 7 Nxa¹tāu³a² ā³ya³hi²na¹tāu³a²
 wān³txai²li² ain³kxi²na¹te³nah¹lxī¹: “Sau²lah³lāi³.
 Sau²lah³lāi³. Īh¹nxe³kxa²yau³ti³tā³ khāuh³lxa³txi³san¹thi²lxī¹?”
 Nxe³sain¹na²hē³li¹.

8 Nxa²ha¹te¹ ī³ye³kxi²na¹te³nah¹lxī¹: “Īh¹jah¹lo²tā³nhīn¹ji¹wi¹?”
 Nxe³ai¹na¹hē³li¹. Nxa²ha¹te¹: “Je³su²jah³la²
 Na³sa³re²thī³na² yxau³kxi²na¹jah¹lai¹ta²lxī³na¹wi¹.
 Ye³khāuh³lxa³ti³san¹kxah³lo²sa¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.

9 Nxe³jau³xai²na² txai²na² so¹lxī³ ain³kxai¹na¹hē³li¹.
 Txa²sa³wi³ha³lxai²na² ha³lo²a² ha³tet¹ju³ta² so¹lxī³
 ī²ain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ wān³txi³khai³la³ ain³kxai¹nxa³hē³li¹.

10 Nxe³sxā³ ī³wa²lū³xi²na¹te³nah¹lxī¹: “Īh¹nxe³ju³ta²
 kāi³te³la¹ji¹wi¹?” Nxe³na¹hē³li¹. Nxe³ha²kxai³: “Ī³sa²yxau³txu¹li¹.
 Ta³mas²ko²thī³na² ā³wih¹txu¹li¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² kwa³na³nxa²ju³ta² ī³hen³txi³nxa²tu¹wi¹.”
 Nxe³sain¹na²hē³li¹.

11 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² kāin² ha³te¹tha²kxai³
 ye³ka³tū³tā³kxi²sa³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxa²
 hxi²ki³sa³nū²la² sxi²je³na² tē³sxā³ ā³nxai³sa³na²hē³li¹.

12 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³na² A³na³ni²ah³la² yxau³hxai²na²hē³li¹.
 A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² wān³txu¹txai²na² yxo²ha³kxa¹
 sa²yo²wet¹hxai²na²hē³li¹. Nxe³ka³tu³ Ju³te²a²
 nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi²nyhain¹na²hē³li¹.

13 A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ ā³wih²xa² wxā³sxā³

ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Sau²lah³lãi³. Txa²wã³tã³si¹lxi¹. Hĩ¹na²wi¹lĩ²nhãn¹tu¹wi¹.” Nxe³sai¹nhĩ¹na¹ye³we²nxi²sa³hẽ³li¹.
 14 Nxa²ha¹te¹ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lo²nu¹tai²na² txa²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² sa²yo²we¹tain¹kxah³la² Si³yxau³jah¹lo²nu¹tai²na² te²hi²sen³su² ĩ²sxã³ sa²so¹nxain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²wãn³txai²li² a²ten³jau³xai²na² a³la³kxi²ti³hi¹txa²tu¹wi¹. A³la³kxi²ti³hi¹txa²sãn²kxa²yu³su² Je³su²jah³la² Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³jah¹la² ĩ²in¹ju³tain²txi³ a²wãn³txa² ain³kxin¹ju³tain²txi³ nxẽn¹tu¹wi¹. 15 Nxe¹nha²kxai³ ju¹tai²li² ĩ²in¹ju³tai²na¹ e³kxi²nxa²jau³xai²na¹ a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹txai¹nĩn¹tu¹wi¹. 16 Nxe¹jut³su² ha²ya³kxa² wah³nxe³sẽ¹li¹. ĩ³sa²yxau³sẽ¹li¹. ĩ³ya³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²sih¹nxa²jau³su² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe¹nxai²nãn²tu³ Je³su²jah³la² wãn³txa² yo²ĩ²in¹kxai²nãn²tu³ wxa²ko³nxe³nxa²ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² nxe³wã²na³kxi¹nxa²tu¹wi¹.” A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sain¹na²hẽ³li¹.

Pau²lah³la²e³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³la²ya³su²

17 Nxa¹nũ²la² hã²wxãn³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wa³li²na¹hẽ³li¹. ã³wa³li²na¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³ ĩ³ye³kxi²na¹tãu³a² hxi²sxã³nho³tẽx³jut³su³ju³ta² ĩ²a¹hẽ³li¹. 18 ĩ²a¹ju³ta²sa¹ Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: “Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹ta² nũ³kã³txa² wxa²wãn³txa² ĩ³ye³kxai¹nĩn¹jau³xa² sa²yo²ã³nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³wa³su³txi³a³li³xi¹sẽ¹li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
 19 Nxa²ha¹te¹ĩ³wa²lũ³xai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²nũ²a² yo²ha³kxa¹ o²la³kxi²na¹ju³tai³tã² e³lxah¹ ĩ²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹sa²the³tũ²la² wxa²sa³wi³ha³lxa² yo²ĩ²nxain¹te²a² sa²so¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²ta³nxa² ĩ³wai¹ta³nxa² nxe³nhxai²na¹hẽ³li¹. Ju¹ta² yo²ha³kxa¹ e³lxah¹ ĩ²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
 20 Nxe³ain¹kxa²yu³su² Es³te³vãu²ah³la² wxa²sa³wi³sai³tã² su²lhã³ai¹nhĩ¹nai³tã² ĩ²nũn³na¹hẽ³li¹. ‘Wi¹na³li¹! Ai¹na¹jau³su² ai¹na¹hẽ³li¹. Nxa¹ha²kxai³ su²lhã³ain¹ta³nũ³kã³txai²na² hxi²ki³te²na² sa²kxai³ a²wã²la² sa²hau³ko³kxain¹to³ha¹hẽ³li¹.” Nxe³na¹hẽ³li¹.

21 Nxa²ha¹te¹ Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Ai³txa²sã²nũ¹li¹. Nxe¹kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² u²ko³xai²na² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²nãn¹ta³ko³xai²na² ĩ³sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a²wi¹llhĩ¹na² wi¹lain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la² Yxãn¹ta¹ Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²nãn¹ta³ko³xa²

ĩ³sa²si¹hã³si¹jau³su² jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹tãu³
hĩt3txain¹sxã³ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

– Pau²lah³lai²li²su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³le¹. ĩ³la³thi¹ti³hex1sĩ¹nxa³we¹.
Ka³ten³su² yxau²xai³ju³ta² ten³ti³hex1sa²sĩ¹nxa³nha²we¹.

Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

²³ Nxe³ha²kxai³ ĩ³an³ta³kxi²khaix1ai¹nha²kxai³ kãin²
ĩ³wxan¹tai¹nha²kxai³ wã²la²ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²sxã³
ĩ³txu³kxin²tai¹nha²kxai³ kĩh³nũ³xa²wxa²xuh³sa²ka²la¹lhin³tai¹nha²kxai³
yxain¹ta¹hxai²hẽ¹la², kãin² ĩ³an³ta³kxin²tain¹sa³ka².

²⁴ Ain¹nxa²ha¹te¹so³ta²to²a²hxi²kan¹jah³lu¹ta²kxai³lu²ju¹tai²na²
ĩ²ain¹nũ²la²a²sa³wi³ha³lxa²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Pau²lah³lai²li² sa²wi¹jah¹lxi³hẽ¹li¹, sxi²hẽ¹nai²na²su¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ tũ¹kã³txai²na² ĩ³an³ta³kxain¹ju³ta²
si³yxau³tãu³a² a³ya³ti²ki³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ ye³ka³lxa¹txi³
nũ³kxũn³txi³ ĩ³ta³lo³wai¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁵ Nxa²ha¹te¹ sa²tai³kxain¹tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Txai²li² Ro³ma²no² nũ³kã³jxah¹lo²sa¹wi¹.
Nxa¹ha²kxai³ ĩ³ta³lo³wait1sah²lxin¹ju³ta² wain³ji¹wi¹?
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lai²na² yen³nãu³a² ko³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²sai¹nxa³tai¹tu³wi¹. Nxe³sai¹nxa³ha²kxai³
txa²wãn³txa² ya²lan³tu³ta³nxa² ki³han³tu³ta³nxa²
ã³ne³wxe³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁶ Nxa²ha¹te¹ sa²tai³kxi²tũ³kã³txa² ain³kxi²nũ²la²
a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² ĩ³hen³txain¹nxa²ha¹te¹:

– Jah¹lai²li² Ro³ma²no² nũ³kã³jxah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ha²kxai³
wi¹li²jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁷ Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

– Ro³ma²no² nũ³kã³txi³sin¹jau³xai²li² ya²la³tu³tin¹te²la¹xã³?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

– Ya²la³lyau³xai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁸ Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txai²li² a²kxã³nxa¹ ũ³yho³hi²txã³nxa² kãin²
ũ³yho³hi²hain¹sã²na¹ka³tu³ Ro³ma²no² nũ³kã³txi³su²
we¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Txai²li² Ro³ma²no² nũ³kã³txi³su² sxã³ txon¹te²sa¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁹ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²hxi²kan¹jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
yuh³lxi³ha²kxai³ ũ³tũ¹kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la², Ro³ma²no²
nũ³kã³txi³su² ha²kxai³la².

Hxi²kan¹ta² ā³nũ²kxi²tũ³kā³txa² ĩ³wā³tain¹jau³su²

30 Nxa²ha¹te¹:

— Ju¹tai²li² wain³txi³ ā³ne³wxe³ti³ten³sa³nha²khih³.
Nxe³jau³su²ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³sa²ta²la³kxi²sān²nũ²la²
hā²wxān³txa³ wā³nxĩn¹ta² si³yxau³te²nāu³xa² ĩ³kaix¹tha²kxai³
Ju³te²a² hxi²kan¹ta² ā³nũ²kxi²te²nāu³xa² ĩ³kaix¹tha²kxai³
nxe³tũ¹kā³txai²na² a²yen³nāu³a² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
sa²so¹sxā³ũh³wxe³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

23

1 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a²
hxi²kan¹txa² ā³nũ²kxi²te²nāu³xa² ten³sa²tā³la³kxi²nha²sxā³
ĩ²sxā³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wā³tā³nāu³syah¹lxi¹lxi¹.
Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a²
yxau²xai³la¹ju³ta² kō³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nha²ti³he¹nxēn²nxa³wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ wā³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la² A³na³ni²ah³lo²su²
jah¹lan²tu³ a²sa³wi³ha³lxa² ka³lu³sa³ yxau³ain¹te²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² wxa²yo²su²jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²na² wi¹lhin¹ki³lxo³nxĩ¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³thi¹ni¹lxi¹.
ĩ³yĩ¹li²san¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Txa²wā¹yah³la²nāu³xai³tā²
wān³txa² wet¹txa³lxi¹. Wxa²yo²su²lha²si¹hai¹nĩn¹jau³su²
kwa³na³ai¹ni¹lxi¹. Jau¹xai²na² wai³nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²yo²su²nxa²tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nũ²la² in³txi³nāu³xa²
ten³sa²tā³a² yxau³ain¹te²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wā³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹sũ³na²
wā²nxa³kxa² so¹jah¹lo²su² te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
kō³ti³hen³tai¹nĩn¹jau³xa² wai³nxa³wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ju¹tai²na² wā³nxĩn¹ta²
si³yxau³jah¹lo²su² ju¹ta³la³ kō³nha²nxa³hē²li¹. Txa²wā¹sũ³na²
wān³txu¹tai²na² sa²yo²we¹te²sa¹wi¹. A²nxe³jau³xu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²hxi²kan¹jah¹la² kō³te³kxi²txa³hē¹li¹.”
Nxe³jau³xu¹tai²na² sa²yo²ā³a¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6-8 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nũ³kā³txi³nāu³xa²
a²wā³kxi³kxai³lu² sa³tu³se²a² nũ³kā³txi³su² ha²kxai³
a²wā³kxi³kxai³lu² fa³ri³se²a² nũ³kā³txi³su² ha²kxai³
nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² sa³tu³se²a²
nũ³kā³txai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ya³lu²khaix¹te²a²

ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² yxo²ĩ²xa³ha²kxai³ a²nũ²a²
 yãu³ka³txa² yũ³ju³ta² yxo²ĩ²xa³ha²kxai³ oh³xan¹jah¹la²
 yũ³ju³ta² yxo²ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxain¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ju¹ta²
 yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ju¹ta²na² a³la³kxi²nũ²la²
 ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹:

– Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wa³tã³nãu³syah¹lxi¹lxi¹.
 Txai²na² sa²kxai³lu² fa³ri³se²ah³lo²sa¹wi¹. Txa²wĩ³na²
 fa³ri³se²a²lo²su² te²ju²hẽ³li¹. Nxe³na¹jut³su² a²nũ²a²
 ya³lu²khaix¹kxai²nãn²tu² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta²
 yxo²ĩ²a¹ha²kxai³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wah³nxe³na¹ha²kxai³
 nxe³na¹ju³ta² kō³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²sah¹lxi¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹nũ²la² ã³nhai²ta³lxi³ka³tu³
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txu¹ta²na² sa³tu³se²a² nũ³ka³txu¹ta²na²
 yxo²xũ³txi³ ĩ³ye³ĩ³yi²lho¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 9 Nyhai¹nha²kxai³ fa³ri³se²a² jah³la²nãu³xu¹ta²na² a²nũ²a²
 wha²li¹txã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa² yxo²xũ³txi³
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Jah³lai²li² kō³nxe³ti³ kãi³ju³ta³la³ yũ²ya¹nxa³nũ²nhai¹.
 Nxe³ha²kxai³ a²yãu³ka³txa² tã³nxa² oh³xan¹jah¹lai²la³ tã³nxa²
 ĩ³ye³kxi²hĩ³te²la¹ku² nxe³nũ¹hain¹ki³nhai¹. Nxe³ha²kxai³
 hãi¹nxa¹jah¹lxi³sã²lxi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Ain¹ta¹hxa¹ ha²ya³kxa² ĩ³kwãi²ta³lxi³ti³he¹xai¹nxa³ha²kxai³
 so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

– Pau²lah³lai²li² nũ³ki³la³kxi² sa²sin³so¹ain¹kxai²nãn²tu³
 sa²ya²lu¹tain¹te³lin¹ji²? Nxe³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
 sa²so¹xi²si¹nyhain¹jau³su² so³ta²to² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²na²
 sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxai¹nha²kxai³ tĩ¹kxi²thĩ³nai²li²
 sa²wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³ha²kxai³ ka³nxah³ton³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ã³tĩ³sxã³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Pau²lah³lãi³. Yuh³lxi³txa³hẽ¹li¹. ĩ³ya³lo³ti²khaix¹nxe³sẽ¹li¹.
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãu³ai²na² txa²wãn³txa² wain³txi³
 ĩ³hen³txai¹nĩn¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxẽ¹kaix³ jã¹nxe³sxã³ Ro²ma²thĩ³na²
 ĩ³hen³txain¹nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la²hãi³a²he³son³kxi²sxã³su²lhã³te³lhxã³nxain¹jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³a² Ju³te²a² in³txi³nãu³xa²
 ã³ki³nũ²kxain¹sxã³ hãi³a² ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

– Pau²lah³lai²li² su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹. Yain³txa²
 ten³ni³lxa³ha²kxai³ ĩ³na²kxi³jau³xa² ten³ni³lxa³ha²kxai³
 nxe³ki³nhai¹. Su²lhã³sãn²ki³kxai²nãn²tu³ yain³ni² ĩ³na²
 nxe³ki³tu¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 A²nxe³tũ³ka³txai²li²
 in³txa² ka³lxa¹txi³ 40 tã³nxa² 50 tã³nxa² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxain¹nũ²la² hãi³a² ĩ³ye³li³ta² nũ³kã³txai³tã²
 a²wãn³txi³kxai³lu¹, Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te²
 a²hxi²kan¹ti³nãu³xai²na² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ti³nãu³xai²na²
 nxẽn³tain¹sxã³ nxe²ain³kxain¹te³nah¹lxi¹;

— Nxe³jah³lxi³sãn²si¹lxi¹. Pau²lah³lai²na² su²lhã³nha¹ju³ta²
 so¹lxi³ ten³sa²sĩ¹nhai¹. Nxe³te³lhxã³ yain³txa²
 ã³na¹nha¹hẽ³li¹. Su²lhã³sã²nha¹ka³tũ³ yai³nxĩ²sĩ¹na¹tu¹wi¹.

15 Nxe³nha¹ha²kxai³ wxã²nãu³ ĩ³nxai²na² Ju³te²a²
 hxi²kan¹ta³nãu³xai²na² nxe³yah³lxin¹sxã³ so³ta²to² a²hxi²kan¹ta²
 ĩ³hen³txi³tain¹yah³lxi³sĩ¹nhẽ¹li¹. Pau²lah³lai²li² tẽ³sxã³
 wxã³ain¹si¹nha¹jau³su² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³sĩ¹nhẽ³li¹.

Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ ãh¹ĩ³wã³txi³sain³ki³lxo³xain¹nha¹tu¹wi¹.
 Nxe³nha¹ka³tũ³ a²ha²tĩh³na¹ su²lhã³te³lhxã³
 ã³wah³nxe³nha¹tu¹wi¹. Hãi³a² ĩ³ye³li³ta³nũ³kã³txa²

nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la² a²ha³lĩn³ta³ka³lxa²
 a²ki³lha³lxa² nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na²
 ain³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Pau²lah³lai²li² su²lhã³te³lhxã³
 nxain¹jau³su² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 ũ³tĩ¹kxa² ã³wxe³ain¹thĩ³na² ã³wih¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³

ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 ĩ³hen³txi³nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²
 ĩ³kaix¹so¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— wẽ³sai²li² tẽ³in¹ka³tũ³ wxa²hxi²kan¹jah¹la² hxi²ka²
 ũh³wxe³sẽ¹li¹. Wãn³txi³khai¹su² yũ²ain¹nha²wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxai¹nha²kxai³ ũh³wxe³nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹;
 — Pau²lah³la² ũ³tĩ¹kin¹jah¹lai²li² ĩ³kaix¹sain¹sxã³ wẽ³sai²li²
 wxa²hxi²ka² ũh³wxe³kxi¹nxa²si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²li¹.
 Wãn³txi³khai¹xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ten³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ha²kxai³ wẽ³sa² hxi²ki³sxã³ tẽ³nũ²la² nũh¹
 ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹;

— ĩh¹nxe³jau³ta³ ĩ³ye³kxi²sa²ti³ten³nxa²ji¹wi¹?
 A²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹;
 — Ju³te²a² nũ³kã³txa² e³kxi²nyhain¹na²hẽ³li¹.
 E³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Ka³nxa³ha²ta²na² Pau²lah³lai²li² ãh¹
 ĩ³wã³txi³te³lhxã³ tẽ³sxã³ wxã³si¹hain¹jau³su² sa²si¹hã³ki³tu¹wi¹.
 Wxã³kxai²nãn²tũ³ wain³txi³ ã³ne³wxe³ki³lxo³te³lhxã³
 ĩ³wã³txi³sĩ¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² e³kxi²nyhain¹sxã³
 ĩ³wã³txi³nx2tain¹tu¹wi¹.

21 Nxain¹ta¹ we¹txain¹txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³sxã³ in³txi³nãu³xa² ka³lxa¹txi³ 40 ta³nxa² 50 ta³nxa²
 hãi³a² wah³nxe³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³tũ³kã³txai²li² yain³txa²
 ã³i² ĩ³na²kxi²jau³xa² ã³i² nxain¹na²hẽ³li¹. Nxai¹nha²kxai³
 Pau²lah³lai²li² su²lhã³ain¹sãn²ka³tũ³ ĩ³yai³nxain¹tu¹wi¹.

Nxe³ain¹jut³su² wxa²wān³txa² we¹tai¹nīn¹jau³nū³a²
 wah³nxe³kxi¹nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 22 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:
 — Jau³jau¹xai²na² ĩ³ye³kxi²san¹jau³xa² a²nū²a²
 ĩ³hen³txain¹txa³hē¹li¹. Nxe³nū²la² wē³sai²li² a²ha³lo²nāu³a²
 ĩ³si¹jau³su² ĩ³sa²si¹hā³xi²ta¹hxai²hē¹la².

Fe²lis³jah³la² hxi²ka² ā³yā³yū¹nyhain¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² in³txa² ha¹li¹ ĩ³kaix¹sxā³
 ĩ³sa²si¹hā³te³nah¹lxī¹:

— Nxe³jah³wxi¹. So³ta²to² nū³ka³txa² ka³lxai¹txi³ 200
 nxe² wxa²hau³ko³ti² ka²va¹la² yau³kxi²tū³ka³txai²li²
 ka³lxai¹txi³ 70 nxe² wxa²hau³ko³ti² a²nū²a² ā³xa²
 nū³ka³txa² hi³ki²a³la² nū³khe¹txi³ o²la³kxain¹tū³ka³txa²
 ka³lxai¹txi³ 200 nxe² wxa²hau³ko³ti² nxe³jah³hē¹li¹.
 Nxe³ya³hin¹kxai²nān²tu³ ka³nxah³ta² sa²ka²nī¹nī¹tāu³a²
 Se²sa³re²a²thi³na² ā³nxai³jah³lxī³hē¹li¹. 24 Pau²lah³lai²li²
 ka²va¹lai²na² sa²ka³ti³wxe³kxi²so¹sxā³ ā³nxai³jah³lxī³hē¹li¹.
 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ Fe²lis³jah³la² Ju³te²a²ko³xa²
 a²wa³kxēn³yah³la² win¹ta² ũ³hū¹txain¹yah³lxī³hē¹li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nū²la²ha³teh³nxā³nxa² ũ³wha²li¹lhū³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

26 Ain¹te³nah¹lxī¹:

— Ko³ver³na³to² Fe²lis³jah³lāi³. Ju³te²a²ko³xa²
 wa³kxēn³yah³lo²si¹lxī¹. Txai²li² Klau²ti³o³ Li²si³ah³lo²sā¹wi¹.
 Wa²su¹wa²su¹nīn¹ta¹ji¹wi¹? Txai²li² wa²su¹wa²su¹na¹wi¹.

27 Hī¹na² a²nū²a² ĩ³sa²si¹hā³ūh¹nxa²ha¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³
 Ju³te²a² nū³ka³txa² ko³nxe³thin¹tū³ka³txai²na² hxi²ka²
 sa²so¹na¹hē³li¹. Su²lhā³te³lhxā³ nxe³te²nū³su² nū³kxūn³sxā³
 ā³nū²kxain¹nū²hē³li¹. Nxai¹nha²kxai³ jah¹lai²li² Ro³ma²no²
 jah¹lo²su² ha²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxai² sa²si¹hā³a¹ha²kxai³
 ā³non²ta³kxai¹na¹hē³li¹. 28 Ko³nxe³ti³hin¹ye¹nx2ti³ta²nū²nhai¹.
 Na¹jau³su² na¹ka³tu³ ĩ³yau¹ū³nhi²yain¹kxai²nān²tu³
 wain³txi³ ĩ³yī¹lain¹ta¹lā¹na¹jau³su² Ju³te²a² hxi²kan¹txi³
 nū³ka³txa² hxi²ka² ĩ³sa²si¹hā³ai¹na¹hē³li¹. 29 Nxe³nū²la²
 ko³to²la³kxain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 su²lhā³ain¹ta³nxa² ũ³tī¹kxain¹ta³nxa² ye²nxain¹nxa³lho³li¹.
 Nxe³yān¹ta¹ Ju³te²a² wān³txu¹ta²na² so¹lxī³
 sa²yxo²ā³ye¹nx2tin²ta¹. 30 Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a²
 in³txi³nāu³xa² su²lhā³ti³te³nain¹jau³su² hāi³a² wah³nxain¹jau³su²
 ain³kxi²nha¹ka³tu³ ĩ³sa²si¹hā³ūh¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
 tū¹ka³txai²li² ā³wxā³sxā³ ĩ³hen³txi³nxa²si¹hai¹na¹jau³su²
 kwa³na³ai¹na¹hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² nxa¹wi¹. Ta³lun²na¹wi¹.
 Klau²ti³o³ Li²si³ah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

31 Nxe³nũ²la² so³ta²to² nũ³ka³txa² wãn³txa² whã²na¹
 sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxa³hi²tãu³a²
 Ān³ti³pa²tri³te³thĩ³na² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ tẽ³sxã³
 ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Ka³nxa³ha²ta³a² a²yu³kxa²
 ã³nxai³ain¹ta³ nũ³ka³txa² ã³wa³la² i³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nx-
 ain¹ti³kxai³lu² ka²va¹la² ã³nxai³ain¹ta³ nũ³ka³txa² ã³nxai³li²sxã³
 ãh¹ yan¹nãu³a² Se²sa³re²a²thĩ³na² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 33 Tẽ³sxã³ ã³wi¹hain¹nũ²la² ha³teh³nxã³nxa²
 Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²na² hxi²ka² sa²nũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Te²yã¹nxũ³sxã³ Pau²lah³lai²li² Fe²lis³jah³la² hxi²ka²
 ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Ain¹nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lai²li²
 ha³teh³nxã³nxa² i²sãn²nũ²la² i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:
 – Pau²lah³lãi³. Īh¹nxe³ta³ko³xa² yxau³te²sin¹ji¹wi¹?
 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
 – Se³li²si²a²ko³xa² yxau³te²sa¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 35 Nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 – Tũ¹ka³txai²li² ko³te³kxi²nxain¹tũ³ka³txai²li²
 ã³wxã³ai¹nhĩ¹na¹ wxa²wãn³txa² ain³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹
 Nxain¹ka³tũ³ E³ro²jah³la² sxi²ha² kãin²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi¹si¹jau³su²
 kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².

24

Pau²lah³la² ko³nxe³ti³ kãi³jau³su² i³ki³ha¹kxain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a²
 A³na³ni²ah³la² Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la²
 wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³ka³tũ³ta¹ a²nũ²a²nãu³xa² i³hi²txa²
 wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a² a²hxi²kan¹txa² nũ³ka³txa²
 ã³wxã³ha²kxai³ Ter²tu³lo³jah³lai²na² ha³teh³nxã³nxa²
 a²hoh³lxĩ³sa²khaix¹nxe³jah¹la² kxeh³kon³kxi²nxa³jah¹la²
 ã³wxã³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ka³tũ³ta¹
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ko³to²la³kxi²ki³lot³xain¹sxã³
 i³ki³han³jau³su² e³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³ha²kxai³la¹
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³kaix¹so¹sãn²nũ²la² Ter²tu³lo³jah³la²
 ko³te³kxi² ã³si³wxe³te³nah¹lxi¹:
 – Fe²lis³jah³lãi³. Txa²wã¹ha³lo²a² sa²hãu²not³ja³sa²sĩ¹nhxai¹nhẽ³li¹.
 A²hoh³lxĩ³si¹nha²kxai³ wi¹lhau³kot³ja³sa²nhĩn¹ta¹ti²tu³wi¹.
 3 Nxe³ha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sa²nhĩn¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
 sa²nẽn¹kxi¹nx2nha¹wi¹. 4 Nxe³nha¹jut³su² wãn³txa²
 ain³kxi²sa¹nha²kxai³ hxi²tha³txa²ha¹kxa²yan³txi³su²
 nxe³nxa²ha¹nhai¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ a³lu²te³nxa³lho³li¹.
 Jũ¹nxa² so¹lxĩ¹ ain³kxi²sẽ¹li¹. 5 Jah¹lai²li² ha³nxeh³lxa³ti³
 kãi³ũ¹nhẽ³lhxai²na²hẽ³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txi³nãu³xa²
 yxo²ha³kxa¹ ul²yxau³kxan²ti³ he¹li³si¹jau³su²
 kwa³na³hxai²na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ Na³sa³rẽ²na²
 nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹jah³lai²la¹wi¹. 6 Nxe³sãn²kxa²yu³su²

Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² ã³khot3te³lhxã³ ã³wih¹na²hẽ³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ ã³tũ¹kxi²na¹hẽ³li¹. Txa²wā¹yah³la²nãu³xu¹tai²na²
 wãn³txa² sa²yo²wet1si¹ja³kxa³jau³su²: “Kõ³nxe³thin¹ta³nxa²
 wi¹lhin¹ta³nxa² a³ya³txi²sĩ¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³nha¹hẽ³li¹. 7 Nxe³ta¹
 Li²si³o³ah³la² so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lan²tu³ ã³wxã³nũ²la²
 nũ³kxũn³txi³ sa²so¹kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. 8 Nxe³sain¹sĩn¹nũ²la²
 i³yau¹ũ³nxa²si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³jut3su²
 wãn³txa² i³wã³txain¹sã²nĩn¹ka³tu³ i³yau¹ũ³nxain¹kxai²nãn²tu³
 wain³txi³ a³la³kxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe²e³nũ²la² Ju²te²a² nũ³ka³txu¹tai²na²
 i³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Wain³sĩn¹na³li¹. Wãn³txi³khai³xai²la¹wi¹. Nx-
 ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ta¹kãin²ki³ha³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² a²yo²wãn³txa² i³wa³lxĩn³nha²jau³su²

10 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²si¹jau³su² Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 wxa²ye³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³

Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Fe²lis³jah³lã³. A²hoh³lx³si¹lx¹. A²nũ²a² wain³txi³
 sa²hau³kot3sxai¹nhẽ³li¹. Nxe³na¹jut3su² ka³lih³kxi²la²nha²

wain³txi³ i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. 11 Jã¹nxa¹jut3su²
 a³lan²ti³hĩ¹nai³tã²ye³ 12 nxe² a³lan²ti³hĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na²

e³kxi²si¹jau³nũ³su² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wi¹ha¹hẽ³li¹.
 Nxe³na¹ju³ta² ya²la³tu³tu²na³na¹. Nxe²3sxã³ a²nũ²a²nãu³xa²

i³wã³txi³txai¹nhẽ³li¹. 12 Jã¹nxe³na¹tãu³ai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
 sxi²ha² ã³wi¹ha¹tãu³a² yo²xũn³txi³ i³ye³nxa³ha²kxai³

a²nũ²a²nãu³xa² he¹li³si¹hain¹jau³su² kwa³na³nxa³ha²kxai³
 nxe²nxa³hẽ³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²

ta³nxa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² whã²na¹ nxe²nxa³hẽ³li¹.
 13 Nxe³kxa²yu³su² kõ³nxe³ti³ ti³hit1sain¹jau³su² hxi²kan¹txi³

i³ye³yo²nũ¹nyhai¹nxa³lho³li¹. 14-16 Nxe³na¹ju³kxai³lu²
 tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² kõ³te³kxi²sain¹tũ³ka³txai²nãn²tu³

Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² ã³wha²li¹txã³nxa² ain³kxi² Sũ³na²
 wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² ã³wha²li¹txã³nxa²

ain³kxi² nxe³ai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹sxã³ a²nũ²a²
 kõ³nxe³thin¹te²sa² ta³nxa² wi¹lhin¹te²sa² ta³nxa²

nxe³te²a² yo²ha³kxa¹ ya³lu²kxai²nãn²tu³ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³si¹jau³nũ³su² yo²i²ain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹ka³tu³

wah³nxe³kxain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹kxa² yã¹nxũn³te²sa¹wi¹.
 Jau¹xai²na² yo²ha³kxa¹ yo²i²nũ³na¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³

txa²e¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² i³sa²ta³nxa²
 a²nũ²a² i³sa²ta³nxa² nxe³sain¹sxã³ txa²e¹nãu³ai²na² wi¹lx³

yxau²xai³nha¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Nxe³na¹kxa²yu³su²
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã³si³tẽ³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹.
 Nxe³na¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³txai²na²

txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² sa²yxō²we¹tain¹jah¹lain²txi³
 sa²yxō²we¹tū³na¹wi¹. Nxe³na¹ta¹ tū¹ka³txai²na²
 ko³te³kxi²sain¹tū³ka³txan²tu³ nxe³te²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 “Wān³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²kxi³ju³ta²
 wai³nxa³wi¹.” Jau¹xai²na² nxe³ain¹na³li¹. Ain¹kxan²ti³nū¹
 txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te³sa¹wi¹.

17 Nxe³na¹jut3su² kwē³kxa² ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ kwē³kon³sxā³
 ul²xai³na¹hē³li¹. Hā²wxān³txa³ Je³ru³sa³lē²thi³na²
 ā³wa³li² i³xi²na¹hē³li¹. Nxe³na¹tāu³a² txa²nū³ka³txa²
 ū³yho³hi²txā³nxa² wā²nhū¹nxe² Txa²wā¹sū³na² kwa²ū³hū¹nxe²
 nxe³na¹hē³li¹. 18 Nxe³sxā³ ā³ta³lu²na¹ti³kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² i³ha¹txi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹to³ta¹
 hai³txi³ ko³nxe³tū³ka³txa² ā³si³tē³kxi²sai¹nxa³ha²kxai³
 ā³nhe¹li³na¹ju³ta³la³ yū²nxa³ha²kxai³ nxe³na¹hē³li¹.
 19 Nxe³na¹ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txai²li² nū¹ka³na¹ A²si³a³ko³xa²
 wxā³ain¹te²nū³ka³txai²li² thi¹nai²na² i³ha¹txi²sain¹na²hē³li¹.
 Nxe³sain¹jut3su² ko³to²la³kxi²na¹ke³la³te²kxai³
 i³hen³txi³nxi¹nhī³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹ wxā³ye¹nxi¹nxān³tai¹.
 20 Ye¹nxi¹nxa³kxai²nān²tu³ ti¹ai²li² wxā³ain¹tū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³na² i³wā³txi³sain¹jau³xai³tā²
 i²sain¹na²hē³li¹. Ko³to²la³kxi²na¹ju³ta² yū³yai¹na¹ke³la³te²kxai³
 i³yau¹ū³sa²si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³txai¹nhē³li¹. 21 Jā¹nxa¹jut3su²
 yau³ka³na³ka³nat3sxā³ ā³te³nai¹nxa³hē³li¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
 “A²nū²a² ya³lu²te²a² ka³ten³ti³ i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³su²
 yxo²i²a¹nhai¹.” Nxa¹jau³xai³tā² i³ye³a¹ha²kxai³
 hit3sain¹na²hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² i³ye³ye¹nx2ta¹wi¹.
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lo²su² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai¹tā²
 wān³txa² ā³si³tē³kxi²kxe³su² ā³ne³wxe³ha²kxai³ hāi¹nxa¹si¹jau³su²
 kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— Klau²ti³o³ Li²si³o³ah³la² wxā³hī¹na¹ āh¹
 i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sai²li² i³kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² ū³tī¹kxi¹xi¹sē¹li¹. Yxān¹ta¹ a²sa³wit3su²
 wxā³kxai²nān²tu³ hāi¹nxā¹txa²hē³li¹. Yain³txi³su² tā³nxa²
 yen³kxi³su² tā³nxa² tē³sxā³ wxā³kxe³su² ū³hū¹txai²li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxi¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
 ū³tī¹kxi²xi²ta¹hxai²hē¹la².

Fe²lis³jah³la² Tru³si²la³ka³lxa² so¹sxā³ ā³kxi³jau³su²

24 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹la² a³lan²tāu³a² Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 wa³li²ta¹hxai²hē¹la². A²sxe³xa² Tru³si²la³ka³lxi³su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² Ju³te²a² nū³ka³txa¹ka³lxi³su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ya³te²na² ā³wxā³ya³ha²kxai³
 Pau²lah³lo²nu¹tai²na² i³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²kxi³ju³ta²
ain³kxi²ti³ten³sa³nhai¹. Nxai¹nha²kxai³ jau¹xai²na²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la².
25 i³yau¹ū³jau³kxai³la¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ sa²yxo²we¹txa²hē³li¹.
“Kō³nxe³ti³ kâi³ti³ten³sa³nha¹,” Nxīn¹jau³la³ e³kxi²nha²txa³hē¹li¹.
Kxān³nāu³a² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ kâi³kī³kxa²
yo³ha² ū³yho³hi²nē³tu¹wi¹. Wi¹lhin¹sxā³ kâi³tā³nxa²
kō³nxe³ti³ kâi³tā³nxa² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu²
wain³txi³ ū³yho³hi²xai³nē³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
Nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² jau¹xai²na²
ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² yuh³lxi³khai¹nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu²
i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Hī¹na² a³li³xi¹txu¹li¹. Hāi¹nxo³kī³tu¹wi¹. Kxān³ton³sxā³:
“jā¹nxa¹tū¹xā¹.” Na¹kxai²nān²tu³ i³kai¹txa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³ha²kxai³la¹:
— Pau²lah³lai²li² ū³yho³hi²sain¹kxai²nān²tu³ wi¹wi¹nxa²
sa²tā³a¹tū¹xā¹. A²e¹nān¹jau³su² ye³ka³lxa¹txi³ i³kai¹so¹sxā³
i³ye³kxi²nhyu¹to³ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ kwē³kon³tāu³a² Por³si³o³
Fes²jah³la² ā³wē³non³jah¹lo²nū³su² wxā³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² Fe²lis³jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ū³yhe³wāx³te³lhxā³ ha²kxai³
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ū³tī¹kxi²wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

25

Ro³ma²no² a²hxi²kan¹jah¹la² i³hau³ko³tūh¹si¹jau³nū³su²
i³ye³kxi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ā³wē³not³te³na¹ ye³ha¹li¹
ka³na³ki² a³lan²tāu³a² Se²sa³re²a²thī³na² yxau³sān²nū²la²
hā²wxān³txa³ Je³ru³sa³lē²thī³na² ai³ta¹hxai²hē¹la². 2 Ai³tāu³a²
Sū³na² sxi²ha² wā³nxīn¹ta² si³yxau³te²nāu³xa² Ju³te²a²
nū³ka³txa² hxi²kan¹txi³nāu³xa² nxe³sxā³ ā³wxā³nū²la²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ kō³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
3 Kō³nxe³te²lo³tain¹ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹ta²li² ā³sa²so¹sxā³
wxā³si¹jau³su² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³
nūh¹he³son³tain¹te³nah¹lxī¹:

— Pau²lah³la² wxā³tāu³a² hāi³a² wah³nxe³sxā³
su²lhā³kī³tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxa²ha¹te¹
Fes²jah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Se²sa³re²a²thī³na² kan²txi³ ū³tī¹kxi¹na¹hē³li¹.
Nxe³na¹ta¹ ye³jen¹na² i³na¹tu¹wi¹. 5 Nxe³na¹kxai²nān²tu³
wxa²hxi²kan¹txi³nāu³ i³nxai²na² ā³nhi¹ti³ten³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³

ã³nhi¹syah¹lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ti²
 ko³to²la³kxi²ju³ta² yũ³ke³la³te²kxai³ wain³txi³
 i³yau¹ũ³sah²lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxe³nũ²la² a³lan²ta² ye³ 8 ta³nxa² ye³ 10 ta³nxa²
 nxe³tãu³su² tãu³a² yxaun³txain¹nũ²la² Se²sa³re²a²thi³na²
 i³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³xain¹ka³tu³ a³lan²nũn³tãu³a²
 ã³nũ²kxi²thi³na² ã³wih¹sãn²nũ²la² a²hxi²kan¹ta² ã³wxe³ka³lo³a²
 ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
 wxã³si¹jau³su² sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxa²ha¹te¹

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wxã³ye¹nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
 wxã³tũ³ka³txi³su² te² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
 tẽ³nũ²la² ki³han³sxã³ ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxãn¹ta¹ ya²lan³tu³jain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 8 Nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³lo²nu¹tai²na² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

– Txai²li² ko³to²la³kxi²na¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Hai³txi³
 txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³nxa³ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ko³te³nxa³ha²kxai³ Ro³ma²no²
 si³yxau³tũ³ka³txai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³nxa³ha²kxai³
 nxa¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² ã³yhe³wãx3te³lhxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

– Pau²lah³lã³. Ko³nxe³te²lo³txain¹na³li¹. Nxe³ju³tai²li²
 Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ai³lhxã³ i³hau³ko³tũh¹nxa²ha¹ju³ta²
 ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

10-11 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Wxã²na² Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²si¹lx¹. Txai²na²
 sa²kxai³lu² Ro³ma²no² nũ³ka³jxah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ju³ta²
 ti¹a² i³hau³ko³tũh¹san¹ju³ta² wain³na³li¹. Yxãn¹ta¹

Ju³te²a² hxi²kan¹ta² i³hau³ko³tũh¹sain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.
 Su²lhã³sain¹ju³ta² so¹lx¹ te³nain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹

ko³to²la³kxai¹na¹ju³ta² yũ³hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹.
 Yũ³ke³la³te²kxai³ su²lhã³sain¹ju³ta² yuh³lx¹hĩ³nxãn²nxa³wi¹.

Nxe³yãn¹ta¹ i³ki³han³sxã³ i³yau¹ũ³nxain¹na³li¹.
 Nxe³na¹jut3su² Se²sa³jah¹la² Ro³ma²no² si³yxau³ka³txai²na²

so¹lx¹ i³hau³ko³tũh¹sa²ju³ta² ten³sa³nhai¹. Ju³te²a²
 i³hau³kot3tũ¹sain¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a²hxi²kan¹txi³
 te²nũ³ka³txa² i³ye³kxi²nyhain¹sãn²nũ²la² i³yxo²o³tũ¹nũ²la²
 i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

– Pau²lah³lã³. “Se²sa³jah¹lai²na² so¹lx¹ i³hau³ko³tũh¹sa²ju³ta²
 ten³sa³nhai¹.” Nxĩn¹jau³su² nxĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Se²sa³jah¹la² sxi²ha² sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A³kri²pah³la² Be³re³ni²sa³ka³lxa² so¹sxã³ ã³yã³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãⁿtxa³ A³kri²pah³lai²na² Ju³te²a²ko³xa²
a²si³yxau³ka³txai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Fes²jah³lo²nu¹ta²
ĩ³hen³txi³nyhu¹te³lhxã³ Se²sa³re²a²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ a²ha³lĩn³ta³ka³lxa² Be³re³ni²sa¹ka³lxa²na²
ã³sa²so¹nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxe³nũ²la² ye³ha¹la² a³lan²tãu³a²
Fes²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
ũ³tĩ¹kxi²jut3su² ĩ³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:

— Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Fe²lis³jah³lai¹tã² ti¹a² yxau³hĩ¹nai³tã²
a²nũ²a² ũ³tĩ¹kxa² a³ain¹ta¹hẽ¹li¹. 15 Nxe³nũ²la²
ã³si³wẽ³no³tai¹na¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³na¹hẽ³li¹.
Nxe³na¹tãu³a² Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te²
hxi²kan¹txi³nũ³ka³txa² Ju³te²a² hxi²kan¹txi³nũ³ka³txa²
nxe³sxã³ tĩ³sxã³ ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹. Tĩ³sxã³
ĩ³yau¹ũ³sain¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹khaix1sĩn¹na³li¹.
Su²lhã³si¹hai¹nĩn¹jau³su² ĩ³yĩ¹lit1sĩ¹nhe³li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
16 Nxe³sai¹nha²kxai³ ĩ³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a²
kwa²su²lhã³kxi³ju³ta² Ro³ma²no² nũ³ka³txa²
yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txa² ĩ³wa³lxĩn³nha²jau³xa²
ĩ³wa²lũ³xi²nẽ³sãn²nũ²la² hã²wxãⁿtxa³ ko³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²hain¹kxai²nãn²tũ³ nxe³ju³tan¹te²kxa³yãn³tũ³ti¹
ũ³tĩ¹kxi²ta³nxa² su²lhã³ta³nxa² nxe³si¹jau³nũ³su²
ĩ³yau¹ũ³nyhai¹nhĩ³nx2na³li¹.” Nxe³ai¹na¹hẽ³li¹.
17-18 Nxe³na¹jut3su² a³lan²tãu³a² ã³wxã³sxã³
ã³nũ²kxi²nyhain¹nũ²la² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹ha¹ka³tũ³
a²hxi²kan¹ta² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³na¹hẽ³li¹. ã³wxe³na¹nũ²la²
Pau²lah³lai²li² ĩ³kaix1so¹nũ²la² ko³nxe³te²lo³tain¹na²hẽ³li¹.
Nxain¹tah¹lxa¹ Pau²lah³la² hxi²kai²na² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta³la³
a³ya³tin²nxa³hẽ³li¹. 19 Ju³te²a² yah³la³nãu³xu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yo²we¹ju³ta² so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² ya³lu²na²hẽ³li¹.”
Sain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ Pau²lah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹.
“Je³su²jah³la² hai³txi³ ya³lu²sa³tĩ¹xã³wi¹. Ka³ten³su²
yxau²na³li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹. 20 Nxe³nyhain¹ju³kxai³lu²
ĩh¹nxe³ta¹lhon³ku² na¹hẽ³li¹. Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:
“Pau²lah³lãi³. Ko³nxe³te²lo³txain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³sai¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³ti³ten³nxa²kxai²nãn²tũ³
ĩ³hau³ko³tũh¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹hẽ³li¹. 21 Nxe³yãn¹ta¹
Se²sa³jah¹la² so¹lxi³ ĩ³hau³ko³tũh¹si¹jau³su² te³nha²kxai³
ũ³tĩ¹kxi²wxe³si¹hai¹na¹jau³su² ĩ³wã³txi³sain³sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³sain³sain¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² Se²sa³jah¹la² sxi²ha²
sa²si¹hã³si¹jau³nũ³su² ũ³tĩ¹kxi²wxe³ai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹jau³su²
tai²li² nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹. Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Fes²jah³lāi³. Jah¹lai²li² ain³kxi²sa²nūn³sxun¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:
 — Ha³yo². Wi¹na³li¹. Ka³nxa³ha²ta² ain³kxi²ki³tu¹wi¹.
 Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³ha²kxai³ a³lan²tāu³a² A³kri²pah³lo²nu¹tai²na²
 Be³re³ni²sa³ka³lxi³nu¹tai²na² nxe³sxā³ wā²la²ka³lo³a²
 a³lxi²khaxi¹ka³lo³a² ūh³wih²kxi²nha²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa²
 i³sa²nēn¹kxi²ti³hi¹txi² ā³sa²so¹ka³tu³ ā³nū²kxi²thi³na²
 ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹tāu³a²
 so³ta²to² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txai²na² sxi²je³na²
 a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txai²na² nxe³sxā³ ā³wxā³sxā³
 ā³wi¹hain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Pau²lah³la²
 ā³sa²so¹si¹hain¹jau³su² Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³
 kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². 24 Nxa²ha¹te¹ ā³nū²kxain¹nxa²ha²te¹
 Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³kri²pah³lāi³. Wxāi²li² a²nū²a²nāu³xa²
 ā³nū¹jah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² a²yxo²ha³kxa¹
 i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹.
 Jah¹lai²li² kwēn¹ta² ā³wih¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 kō³nxe³te²lo³tain¹jah¹lai¹ta³lxa²na³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txa²
 Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²xai³te²a² i³ye³kxi² Ju³te²a²
 nū³ka³txa² Se²sa³re²a²thi³na² yxau²xai³te²a² i³ye³kxi²
 yxo²kāin² i³ye³kxi²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹:
 “Kō³nxe³thin¹khaixi¹na³li¹. Su²lhā³si¹hai¹nīn¹jau³su²
 i³yī¹li²txai¹nhē³li¹.” Nxe³sai¹nhxai²na²hē³li¹. 25 Nxe³sain¹ta¹
 kō³nxe³thi¹nain¹ju³ta³la² hai³txi³ i²nxa³ha²kxai³
 we¹txai¹nhxain²nxa³hē³li¹. Hai³txi³ su²lhā³hxain²nxa³hē³li¹.
 Nxe³sān²kxa²yu³su² jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Se²sa³jah¹la²
 hxi²ka² so¹lxi³ i³hau³ko³tūh¹sain¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.”
 Nxa¹nha²kxai³ Se²sa³jah¹la² sxi²ha² i³sa²si¹hā³ai¹na¹tu¹wi¹.
 26 Nxe³yān¹ta¹ kō³nxe³thin¹ju³ta² i²nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 wain³txi³ ū³wha²li¹lhū³ai¹nxa³nhai¹. Wi¹lhin¹yā¹nx2nān³ku¹.
 Nxa¹nhai¹. Nxe³na¹jut3su² ain³kxi²si¹hin¹jau³su²
 ā³sa²so¹na¹li¹. Nxe³ha²kxai³ Se²sa³jah¹la² sxi²ha²
 wain³jau³xa² ū³wha²li¹lhū³a¹tu¹wi¹. 27 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²
 ū³tī¹kxi²te²nān²tu³ a²kō³nxe³ju³ta² wain³txi³ ū³wha²li¹lhā³
 i³yau¹ū³ai¹nxa³kxai²nān²tu³ Se²sa³jah¹la² i³sa²si¹hā³a¹ju³ta²
 wain³ye¹nx2nxa³wi¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹.
 Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

26

A³kri²pah³la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² i³wa³lxīn³nha²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lāi³. O²la³kxin¹ju³tai³tā² wi¹wi¹nxe²
wa³lxī³nha²jau³su²ĩ³yau¹ũ³sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
ĩ³hxi²ka²lah¹nha²nũ²la²e³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²E³kxi²te³nah¹lxī¹:

— A³kri²pah³lāi³. Ju³te²a²ko³xa²a²si³yxau³kat3si¹lxī¹. Ju³te²a²
nũ³ka³txai²na²ko³nxe³te²lot3sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹kxe³su²
txa²wān³txa²ĩ³ye³ĩ³wa³lxīn³nha¹jau³su²ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹ha²kxai³
ka³lih³sa³nhai¹.

³Ju³te²a²a²si³yah³la²nāu³xu¹tai²na²
wān³txa²a²yo²ha³kxa¹a²hoh³lxī³si¹nha²kxai³wān³txa²
ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta³kxi²nha¹jau³xai²na²yo²ha³kxa¹
a²hoh³lxī³si¹nha²kxai³nxi¹lxī¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu²

wān³txi³khai³su²ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ya³nān³ta³ki²la²sxā³
ain³kxi²sē¹li¹.

⁴Nxe³na¹ju³kxai³la¹kxān³su²txo¹na¹hī¹nān¹te²ty³
Ju³te²a²nāu³xa²ĩ²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³sai¹nha²kxai³

yxau²xai³la¹ju³tai²na²txa²ha³lo²khai³xa²yxau²xai³la¹ju³ta²
ĩ²sai¹nha²kxai³Je³ru³sa³lē²thī³na²yxau²xai³la¹ju³ta²

ĩ²sai¹nha²kxai³nxe³sai¹nhxai²na²hē³li¹. ⁵Fa³ri³se²ah³lo²su²
te²sa¹wi¹. Fa³ri³se²a²nũ³ka³txai²na²wān³txa²
a²yo²ha³kxa¹sa²yo²we¹jah¹lo²su²te²sa¹wi¹. Ju³te²a²

in³txa²ĩ²li³te²su²te²na²txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na²
wān³txa²sa²yo²we¹tai¹nhxai²na²hē³li¹. Ain¹ta¹

fa³ri³se²a²in³txa²wa³to²hi²sa²yo²we¹tai¹nhxai²na²hē³li¹.
Te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu²

Ju³te²a²nāu³xa²ĩ²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Hxi²kan¹txi³
ĩ³ye³yo²nũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹, te³nain¹ke³la³te²kxai³lu¹.

⁶⁻⁷Kxā³nxi¹nu¹tai²na²Txa²wā¹sũ³na²a²yo²wān³txa²
ĩ³ye³sxā³txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na²ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hē¹li¹.

Txa²wā¹ē¹nāu³a²ā³wa²su¹tũ¹nhē³ju³ta³nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³sxā³nxe³hī¹nān¹te²ty³

Ju³te²a²nũ³ka³txi³nāu³xa²12 nxe³tũ³ka³txi³nāu³xa²
a²yo²ha³kxa¹Sũ³na²wān³txa²sa²yo²we¹tain¹sxā³

wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Jā¹nxa¹ju³kxai³lu²
te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Yxo²i²nũ³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

ko³nxe³te²lot3sain¹na²hē³li¹. ⁸A²nũ²a²ya³lu²kxai²nān²ty³
hā²wxān³txa³Txa²wā¹sũ³na²hxi²ki³kxai³lu²ka³ten³su²

ĩ³sa²yxau³xi²si¹jau³su²nxe³jau³jau¹xai²na²toh³lxī³jau³su²
ye¹nxa²hĩ³te²la¹xā³?

⁹Jā¹nxa¹ju³kxai³la¹Je³su²jah³lai²na²Na³sa³re²thĩ³na²
yxau²xai³jah¹lai¹tā²a²wān³txai²na²yo²i²ain¹tũ³ka³txai²li²

khāuh³lxā³tai¹na¹kxe³su²wain³na³na¹nxe³na¹hē³li¹.
¹⁰Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³yan³kxai³lu²Je³ru³sa³lē²thĩ³na²

ai³na¹tāu³a²khāuh³lxā³txai¹na¹hē³li¹. Nxa¹ha²kxai³
Sũ³na²sxi²ha²wā³nxīn¹te²hxi²kan¹te²nāu³xa²nxe³te²na²

hxi²ki³kxai³lu²ĩ³hxi²kat1sain¹te³nah¹lxī¹: “Je³su²jah³lai²na²

wãn³txa² yxo²i²te²na² i³ha¹txin¹kxai²nãn²tu³ sxi²ha² kan²thi³na²
 ũ³ti¹kxi²txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³sain¹jau³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 yxo²i²te²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ ũ³tĩ¹kxai¹na¹hẽ³li¹. Hã²wxãn³txa³
 ã³sa²so¹ain¹nũ²la² su²lhã³ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³na¹jau³su²
 i³ye³yo²nũ¹nai¹na¹hẽ³li¹. 11 Nxe³na¹kxa²yu³su² Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³nãu³xa² ai³lha²thet3ta¹tãu³a²
 yxo²i²te²na² i³ha¹txai¹na¹kxai²nãn²tu³ Je³su²jah³lai²na²
 ko³nxe³te²lot3si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹ha²kxai³ kãn²
 khãuh³lxa³txai¹na¹ha²kxai³ nxe³ai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³
 i³xan³txi³khaix1sa³ha²kxai³ ai³lhxã³ sxi²je³na² u²kxan²ti³
 ã³nxai³na¹nũ²la² khãuh³lxa³tai¹na¹hẽ³li¹.

Pau²lah³la² yxo²i² ã³si³wxe³jau³xai³tã² i³yau¹ũ³jau³su²

12 Hã²wxãn³txa³ Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te²
 hxi²kan¹txi³nãu³xa² a²hxi²ki³kxai³lu² ha³teh³nxã³nxai²
 khãuh³lxa³tai¹na¹si¹jau³su² ũ³hũ¹sai¹nha²kxai³:
 “Ta³mas²ko²thi³na² te²yã¹nxa¹tũ¹xã¹.” Na¹jau³su²
 ai³na¹hẽ³li¹. 13 Ai¹na¹tãu³a² ne³ka³ka³ton³tãu³a²
 ha³lo²a² sa²ha²te¹tã²hẽ³li¹. U3je³na³ka² hai³txi³ kãn²
 sa²ko¹ko¹txa³wi¹. Yxãn¹ta¹ i²a¹tãu³a² sa²ko¹ko¹kxi²la²
 wa³to²hi²na²hẽ³li¹. Nxe³kxe³su² txai²nãu¹xai²na²
 txa²sa³wi³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ a²ye³na¹ sa²ko¹ko¹je²na²hẽ³li¹.
 14 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³sa²ta³na¹xe²xai³sa²sĩn¹na²hẽ³li¹.
 Nxe³sa²sĩn¹nxa²ha¹te¹ wãn³txai²li² E³bre²a² wãn³txa²
 ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Sau²lah³lãi³. Sau²lah³lãi³.
 ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ khãuh³lxa³txi¹san¹ji¹wi¹?
 ã³wa³lxĩ³nhãn¹kxai²nãn²tu³ ã³nĩ¹to³nhã¹nha³tai¹.
 Te²yã¹nxe³ju³ta² ka²va¹la² tĩ³yĩ¹to³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
 Ka²va¹lai²li² wxa²wãn³txa² sa²yo²ã³ti³ten³kxai²nãn²tu³
 tĩ³ka²yã¹nhxe³kxai²nãn²tu³ a²wa³kxẽn³yah³lai²li² hi³sa³ka³txa²
 tẽ³ain¹ka³txa² tĩ³yĩ¹to³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 ã³wa³lxĩ³nhãn¹kxai²nãn²tu³ ã³nĩ¹to³nhã¹nha³tai¹.”
 Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.

15 Nxe³sxã³i³wa²lũ³xai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Ĩh¹jah¹lo²ta³nhĩn¹ji¹wi¹?”
 Nxe³ai¹na¹hẽ³li¹. Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²sain¹te³nah¹lxi¹:
 “Txai²li² Je³su²jah³lo²sa¹wi¹. Ye³khãuh³lxa³ti³san¹jah¹lo²sa¹wi¹.
 16 ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Txa²sa³wi³sa³nũ³su² we¹txa²ha¹tu¹wi¹.
 Kwẽn¹ta² i²in¹ju³tai²na² ye³jen¹nãu³a² i²in¹ju³ta³nũ³su²
 nxe³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹.
 17 Nxẽ¹nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te² nũ³ka³txi³su²
 sa²si¹hã³nxai²ha¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹kxai²nãn²tu³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³su² ta³nxai² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²
 nũ³ka³txi³su² ta³nxai² khãuh³lxa³ti³nxain¹kxai²nãn²tu³
 wxã³sxã³ ã³non²ta³kxi²nxa²ha¹tu¹wi¹. 18 Jã¹nxe³sxã³
 sa²si¹hã³nxai²ha¹tãu³a² a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ã³ne³wxe³si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su²

ĩ³yau¹ũ³ai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah¹lai²na²
 hxi²ka²nãu³a² a³li³yain¹si¹hain¹ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²ka²nãu³a² yxau²xai³lain¹ju³ta³nũ³su² yũ³ain¹tu¹wi¹.
 Nxi¹nha²kxai³ yxo²ĩ²sai¹nha²kxai³ a²kõ³nxe³ju³ta²
 a²wẽn³ta³te²la³ ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³lho³li¹. Nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sxã³ sa²so¹ai¹nha²kxai³ sa³wi³ha³lxi³su²
 te²lo³tai¹na¹tu¹wi¹. Hã²wxã³txa³ Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta²
 ã³wi¹hain¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² a²wa³ka³li³yu³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 Nxe³na¹ju³kxai³lu² hxi²sxã³nho³tẽx³jut³sũ³ju³tai³tã²
 wãn³txa² oh³xan¹jau³xai³tã² sa²yxõ²we¹ta¹hẽ³li¹.
 20 Ta³mas²ko²thĩ³na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² nxe³sxã³
 ãn³si³wxe³sã²na¹ka³tu³ hã²wxã³txa³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su²
 te²a² ha³lo²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²
 nũ³ka³txi³su² te²a² ha³lo²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ ã³wih¹sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na² ĩ³hen³txai¹na¹hẽ³li¹.
 ĩ³hen³txai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
 ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxõ²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹.”
 Nxe³jau³xai²na² ĩ³hen³txai¹na¹hẽ³li¹. 21 Jã¹nxa¹jut³su² nxe²
 ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
 ã³wi¹ha¹tãu³ai³tã² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³te² nũ³ka³txa²
 ĩ²sain¹na²hẽ³li¹. ĩ²sain¹nũ²la² i³sain¹sxã³ su²lhã³sain¹te³lhã³
 i³sain¹na²hẽ³li¹. 22 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 ã³non²ta³kxi²sa²hxai²na²hẽ³li¹. Jã¹nxe³sa³hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³
 ka³ten³su² yxau²xai³la¹ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 kãin²te²su² tã³nxa² kãin²nxa³te²su² tã³nxa² ĩ³hen³txai¹na¹wi¹.
 E³kxai¹na¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² nxe³te²na²
 wãn³txain²txi³ txa²wãn³txa² ĩ³hen³txai¹na¹jau³xain²txi²na³li¹.
 23 Nxe³jau³xa²sa¹: “Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² khãuh³lxa³txi³sãn²nũ²la²
 hã²wxã³txa³ su²lhã³ain¹tu¹wi¹. Hã²wxã³txa³ ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²si¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³ ĩ³sa²yxau³sã²nha²kxai³
 a²wẽ³ta³te²lxi³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su²
 tã³nxa² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te² nũ³ka³txi³nãu³sxu² tã³nxa²
 nxe³sxã³ ya³lu²ka³tu³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²te²nũ³su²
 ya²la³tu³ yũ³ain¹tu¹wi¹.” Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³na¹jut³su²
 te²yã¹nxe³jau³xa² ĩ³hen³txai¹na¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe²e³jau³xa² Fes²jah³la²
 ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹:
 — Pau²lah³lãi³. Wen¹nxã²na³li¹. Ha³te³nxã³nxa² kãin²
 o²la³kxi¹nha²kxai³ wen¹nxã²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹;
 — Fes²jah³lãi³. Nxên²nxa³wi¹. Wen¹nxa³wi¹. Wãn³txi³khai³su²
 i³ye³a¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la². 26 Nxe³ha²kxai³la¹ âh¹
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³kri²pah³lãi³. Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹. Jau¹xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ a²hoh³lxi³si¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ i³ya³lo³ti²sxã³
 i³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hã³a² i³ye³kxain¹jau³sxa³wi¹.
 A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³ne³wxe³ai¹nhxai²na²hê³li¹. 27 Nxe³sxã³
 A³kri²pah³lãi³. Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³kã³txu¹tai²na²
 wãn³txa² yxo²i²in¹ji¹wi¹? Yxo²i²in¹ju³ta² i²nxa²te²sa¹wi¹.
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hê¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹;
 — Pau²lah³lãi³. Wa³su³txi³ yxo²i²nha¹si¹jau³nũ³su²
 i³yau¹ũ³san¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hê¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹;
 — Wa³su³txi³ ta³nxa² win¹ta²te²lxi³ ta³nxa² yxo²i²in¹ju³ta²
 wxa²nũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ txai²yã¹nxe² yxo²i²a¹kxa²
 yã¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Nxe³jut³su²
 Txa²wã¹sũ³na² i³wã³txai¹nhxai²na²hê³li¹. Yxãn¹ta¹
 sa²hxi²tai³kxi²sain¹kxa² yã¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³
 ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nũ²la² A³kri²pah³lo²nu¹tã²
 Fes²jah³lo²nu¹tã² Be³re³ni²sa³ka³lxu³nu¹tã² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tã²
 nxe³sxã³ i³sa²yxau³ain¹nũ²la² jũ¹nxa² a³li³sxã³
 ã³waix³tain¹ta¹hxai²hê¹la². 31 ã³waix³tain¹nũ²la²
 nũh¹e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹ju³ta² yũ³yai¹nxãn³tai¹.
 Ũ³tĩ¹kxi²ta³nxa² su²lhã³ta³nxa² nxe³ki³jau³su²
 kwa³na³ain¹ki³ju³ta² wai³nxa³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹ta² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹;
 — Fes²jah³lãi³. Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Se²sa³jah¹la²
 hxi²ki³la² i³hau³ko³tũh¹te³lhxã³ sa²si¹hã³si¹ha¹jau³su²
 e³kxin²nxa³ke³la³te²kxai³ sa²ta²la³kxi²sxã³ ã³wa²su¹tai¹nhĩ³na¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹ ã²la² i³ye³kxi²sai¹nha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.
 Nxe³ha²kxai³ sa²si¹hã³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la².

27

Ro²ma²thĩ³na² so²ã³sxã³ ai³sxã³ ã³yã³ain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹;
 — I³ta²lya²ko³xa² sa²si¹hã³ya³sain¹yah³lxi³wxi¹.
 Nxai¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² ũ³tĩ¹kxi²jah¹lo²nu¹tai²na²
 ã³sa²so¹ain¹nũ²la² Ju²lah³la² so³ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lan²tu³
 sa²nũ¹nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
 Au³kus²jah³la² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹jah³lo²su²

ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²nũ²a² ũ³tĩ¹kxi²tũ³ka³txa²
ka³lxa¹txi³ sa²nũ¹ain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³
txai²li² Lu²kah³lo²sa²ha²kxai³ Pau²lah³lai²li²
ã³ya³lxi²yai¹na¹ha²kxai³ ã³si³tē³kxi²ya³sain¹na²hē³la².
² Jã¹nxe³ka³tu³ta¹ na³vi²o²tē³na² A³tra³mi²ti²o²thĩ³na²
ai³ta³ka³lo³a² ã³wxã³ta³ka³lo³a² ã³wih¹ya³sain¹na²hē³la².
Nxe³ya³sai¹nha²kxai³ A³ris³tar²kah³lai²li² Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na²
Ma³se³to²na²ko³xan¹thĩ³na² yxau²xai³jah¹la²
ã³si³tē³kxi²sain¹nũn³sĩn¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ A²si³a³ko³xa²
sxi²jen³txi³nãu³xai²li² ai³lha²thet³te³lhxã³ a³li³ya³sain¹na²hē³la².
³ Nxe³ya³sain¹nũ²la² a³lan²tãu³a² Si³tõ²thĩ³na²
ã³ya¹tã³wih¹ya³sain¹na²hē³la². Nxe³tãu³a² Ju²lah³lo²nu¹ta²
wi¹lhi¹nha²kxai³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Pau²lah³lãi³. Wxa²ya³li³nũ³ka³txa² ĩ²ti³ten³nxa²kxai²nãn²tu³
na³vi²o²tē³na² wxa²li³txa²sxã³ tĩ³sxi²txu¹li¹. NXĩn¹kxai²nãn²tu³
yen³kxi³su² ta³nxa² yain³txi³su² ta³nxa² yũ²nx²nxa³kxai²nãn²tu³
sa²hau³kot³sxã³ ũ³hũ¹nxain¹tu¹wi¹. Nxai¹nha²kxai³
wxa²li³sxã³ ã³nxai³ya³sain¹na²hē³la². ĩ²ta³lun²yha¹sain¹nũ²la²
na³vi²o²tē³na² ã³wa³la² ã³wih²xi²ya³sain¹na²hē³la². ⁴ ã³wa³la²
ã³wih²xi²ya³sain¹nũ²la² hã²wxã³txa³ na³vi²o²tē³na²
ã³nxai³ya³sain¹to³nha²hē³la². Nxe³ya³sain¹nũ²la² txa²yen³nãu³a²
it3ta² ũn³te²a² ne³khauh²sa²sĩn¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³
Syi²pri²ko³xai²li² ĩ³ye³na² nxũ²kwã³ye³lan¹ta³ko³su²
te²ju²hē³la². Nxe³ko³xai²na² nãu³wa³ti³na² ai³lya³sain¹na²hē³la²,
it3ta² yũ²nxa³ju³ta² ĩ³ha¹txi²te³lha³ka². ⁵ Si³li²si²a²ko³xa²
Pã³fi²li²a²ko³xa² nxe³sxã³ wha³to²hi²ya³sain¹na²hē³la².
Wha³to²hi²ya³sain¹nũ²la² Mi²ra³thĩ³na² Li²si³a³ko³xan¹thĩ³nai²li²
ã³ya²sxã³wih¹ya³sain¹na²hē³la². ⁶ Nxe³ya³sain¹ti³kxai³lu²
na³vi²o²tē³na² ka³lo³ã³xa² A³le³syãn²tre²thĩ³nai²na²
wxã³ka³lo³a² ĩ³ha¹txi²si¹na¹hē³la². A²nxe³ta³ka³lo³ai²na²
ã³ya²sxã³wi¹si¹sain¹sĩn¹jau³su² kwa³na³sain¹si¹nha²kxai³
ã³ya²sxã³wih¹ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ka³lo³ai²li² I³ta²lya²ko³xa²
ã³nxai³te³lhxã³ ka³lo³su² ta¹hxai²hē¹la².

⁷ Nxe³nũ²la² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ton³tãu³a² win¹ta²te²lxi³
ã³nxai³ya³sai¹nha²kxai³ Kni²to²thĩ³na² yau³son³tãu³a² it3ta²
sa²ne³it3tha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ã³nxai³sĩn¹nxa³ha²kxai³la¹ hãi¹sxã³
Kre²ta²ko³xa² ĩ³ye³na² sa²ki³wa³le³ka¹ko³xa² ã³ki³hain³kxi²
ai³lya³sain¹na²hē³la², it3ta² ã³wxe³tãu³a² ĩ³ha¹txi²te³lha³ka².
Ai³ya³sain¹nũ²la² Sal³mo²na²ko³xa² wha³to²hi²ya³sain¹nũ²la²
⁸ Kre²ta²ko³xa² hxi²kau³kaun³ti³ ai³lha²sĩn¹kxan²ti³nũ¹
ã³ki³wa³ti³kxi² ai³ya³sain¹nũ²la² La³se²a²thĩ³na²
yau³son³ya³sain¹na²hē³la². Yau³son³ya³sain¹nũ²la² Bõns³
Por²to²thĩ³na² ã³wih¹ya³sain¹na²hē³la².

⁹ Nxe³tãu³a² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²sxã³
yxau³ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³sain¹nũ²la² Ju³te²a²

nũ³ka³txai²na² yain³txa² yain³ju³ta² ã³na¹ain¹je³na²
 yai³nai¹nxa³ju³ta² yũ³hĩn¹su² yũ³te²ju²hẽ³la². A²nxe³hĩ¹na²
 ã³wa²to¹kxai²nãn²tu³ ti³ha³lun³je³na² ã³si³wxe³ha²kxai³
 na³vi²o²tẽ³na² ai³ju³ta² wi¹te²sxa³yu²hẽ³la². A²nxe³ju³tai²li²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³sĩn¹na²hẽ³la².

10 I³ye³sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹.

Hĩ¹na² ha³lo²a² wi¹ju³ta²
 wa³to²hi²nẽ³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ti³ha³lun³nẽ³na³li¹
 Na³vi²o²tẽ³na² sa²tã³kho³kxi²nẽ³li² yen³kxa²
 ã³kho³ta³lxi³kxi²nẽ³li² a²nũ²ki³na¹xain²ti³ i³lon³ti³nẽ³li²
 nxe³nẽ³lha³tai¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sĩn¹na²hẽ³la².

11-12 Nxe³nxa²ha¹te¹ na³vi²o²tẽ³na² a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹.

Ti¹ai²li² na³vi²o²tẽ³na² ã³ki³ju³ta²
 wi¹lxa³wi¹. Ti³ha³lun³kxai²nãn²tu³ ka²lo¹ai²li²
 it3sa²tã³kho³kxa²yan³txi³su² nxa¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
 Fe³ni²se²thĩ³na² Kre²ta²ko³xan¹thĩ³nai²li² ã²la² wi¹lhĩ³nx2na³li¹.
 It3ta² ti³ha³luh³xa² hai³txi³ yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³thĩ³na²
 ai³sxã³ yxau³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³sĩn¹na²hẽ³la².
 A²sa³wi³ha³lxa² te²yã¹nxe² e³ain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³yãn¹ta¹
 so³ta²to² hxi²kan¹te²na² hi²sen³kxai³lu² na³vi²o²tẽ³na²
 a²wa³kxẽn³yah³lai²na² wãn³txa² ain³kxi² a²sa³wi³ha³lxa²na²
 wãn³txa² ain³kxi² nxe³sĩn¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ Pau²lah³lai²na²
 wãn³txa² sa²yxo²ã³ain¹sĩn¹na²hẽ³la².

I³ye³na²kãin²sa²xit3jau³su²

13 Nxe³nũ²la² a³lan²tãu³a² it3ta² win¹ta²te²lxi³ sa²xit3sa²kxai³:

— Ha³lo²ai²li² wi¹lxa²na³li¹. Ain¹jau³su² na³vi²o²tẽ³nai²na²

kwa³thi³la³ka³txa² i¹nha²sxã³ sxa³ka³txa² sa²sai¹xi²nũ²la²
 a³li³ya³sain¹na²hẽ³la². I³ye³na² ne³kwĩx3tẽ³tĩh³na²

ai³ya³sain¹na²hẽ³la². 14 Nxe³yãn¹ta¹ it3ta² ã³khaix1te²a²

sa²ta³lo³xit3sa²kxai³ yu³tã³lxi³ kwa² ã³nxai³ya³sain¹na²hẽ³la².

15 A²nxe³tãu³a¹ ã³nhi²kat1sa²sĩ¹nxa³ha²kxai³ hãi¹sxã³

ã³ne³ko³ta³wxe³ya³sain¹na²hẽ³la². 16 Nxe³ya³sain¹nũ²la²

Kau²ta³ko³xa² i³ye³na² sa²ki³wa³le³ka¹ko³xa²

yau³son³ya³sain¹tãu³a² ã³ki³hain³kxi² ai³lya³sain¹na²hẽ³la²,

it3ta² ã³wxe³lhu²ju³ta² i³ha¹txi²te³lha³ka². Nxe³nũ²la²

it3ta² jũ¹nxe² ã³wxe³lhu²tãu³a² ã³yit1tũ²la²

na³vi²o²tẽ³na² ka³no¹a²ka³lo³khai³xa² sa²hau³ko³te³lhxã³

sa²ya¹ta³wi¹yha³sain¹na²hẽ³la². 17 Sa²ya¹ta³wi¹yha³sain¹ka³tu³

hã²wxãn³txa³kwa³thi³lĩh³na²tẽ³nũ²la² na³vi²o²tẽ³khai³xa²kxai³lu²

sa²ha³la³tai³kxain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe² ta³lu²nain¹nũ²la²

i³ye³kxi²nyhain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— ã³ne³ko³ta³wxe³xi²sxã³ ai³ki³kxai²nãn²tu³ nũ¹ka³na¹

Li²bi³a³ko³xai²li² yau³son³ki³kxai²nãn²tu³ ka³wã³lxẽ³na²

ka³yã³la³nũ³xa² khãu³khãun³na³li¹. Tãu³a²kãin²yũ³te²ju²hẽ³li¹.

$\tilde{A}^3nx\tilde{u}t1sx\tilde{a}^3$ $na^3vi^2o^2t\tilde{e}^3na^2$ $\tilde{a}^3kho^3kxi^2n\tilde{e}^3lha^3tai^1$
 $Nxe^3ain^1jau^3su^2$ $w\tilde{a}^2la^2$ $k\tilde{a}in^2khai^1ka^3lo^3a^2$ $na^3vi^2o^2t\tilde{e}^3na^2$
 $k\tilde{u}t1so^1xai^3lain^1ka^3lo^3ai^2li^2$ $sa^2so^1sx\tilde{a}^3$ $\tilde{u}^3yhe^3wih^1so^1ain^1n\tilde{u}^2la^2$
 $kwa^2\tilde{a}^3nxai^3s\tilde{i}^1na^1h\tilde{e}^3la^2$, it3ta² $\tilde{u}^3nha^2kxai^3la^2$. 18 $Nxa^2ha^1te^1$:

– $Ha^2ya^3kx\tilde{a}^1nxe^3sx\tilde{a}^3$ $ha^3ya^3kxa^2$ $sa^2xit3sx\tilde{a}^3$ $\tilde{a}^3te^2ji^1x\tilde{a}^1$.
 Ain^1ta^1 hai^3txi^3 $yain^1nxa^3ha^2kxai^3$ yen^3kxa^2 $wi^1so^2xai^3lain^1kxa^2$
 $\tilde{i}^3ye^3na^2$ $wxa^2n\tilde{u}^3\tilde{u}^1$ $\tilde{a}^3si^3wxe^3ain^1s\tilde{i}n^1na^2h\tilde{e}^3la^2$.

19 $A^3lan^2ni^2n\tilde{u}n^3t\tilde{a}u^3a^2$ $na^3vi^2o^2t\tilde{e}^3na^2$ yen^3kxa^2 $hau^3ko^3kxa^2$
 $a^2hxi^2ka^2$ $hxi^2t\tilde{e}^3nha^2sx\tilde{a}^3$ $\tilde{i}^3ye^3na^2$ $wxa^2n\tilde{u}^3\tilde{u}^1ain^1s\tilde{i}n^1na^2h\tilde{e}^3la^2$.

20 $Nxe^3y\tilde{a}n^1ta^1$ $it3ti^3la^2$ $ha^3ya^2ti^3nha^2txi^3he^1nx2nxa^3ha^2kxai^3$
 $u^3je^3na^2ka^2$ $hi^3ka^2ta^2$ $nxe^3sx\tilde{a}^3$ $kx\tilde{a}n^3su^2$ $\tilde{i}^2ti^3hex1s\tilde{i}^1nxa^3ha^2kxai^3$
 ai^3la^2 $\tilde{i}^3ya^3lo^3ti^2nxa^3ti^3lon^3sa^2s\tilde{i}^1nh\tilde{e}^1li^1$. $Nxain^1s\tilde{i}n^1na^2h\tilde{e}^3la^2$.

21 $Nxe^3ha^2kxai^3$ $a^2n\tilde{u}^2a^2n\tilde{a}u^3xa^2$ $ye^3ka^3lxa^1txi^3$ $a^3la^2ni^2sx\tilde{a}^3$
 $yain^3sx\tilde{a}^3$ $\tilde{a}^3nhai^1nxa^3ha^2kxai^3$ $he^3ja^2lun^1txain^1s\tilde{i}n^1na^2h\tilde{e}^3la^2$.
 $Nxe^3ha^2kxai^3$ $Pau^2lah^3la^2$ $hi^2sen^3kxai^3lu^2$ $\tilde{i}^3sa^2yxau^3sx\tilde{a}^3$
 $\tilde{i}^3ye^3kxi^2s\tilde{i}n^1te^3nah^1lx1^1$:

– $Nxe^3jah^3lxi^3wxi^1$. $Kre^2ta^2ko^3xa^2$ $yxau^3ki^3s\tilde{i}^1nai^3t\tilde{a}^2$
 $txa^2w\tilde{a}n^3txai^3t\tilde{a}^2$ $sa^2yxo^2wet1sah^1lxin^1ke^3la^3te^2kxai^3$ $ju^1tai^2li^2$
 $\tilde{i}^2yah^3lxi^3h\tilde{i}^3nx2nxa^3lxi^1$. 22 $Nxe^3y\tilde{a}n^1ta^1$ $h\tilde{i}^1na^2kxai^3$
 $ya^3lo^3txi^1jah^3lxi^3h\tilde{e}^1li^1$. Hai^3txi^3 $ya^3lu^2n\tilde{e}^3lxa^3lho^3li^1$.

$Na^3vi^2o^2t\tilde{e}^3na^2$ so^1lxi^3 $t\tilde{i}^1kxi^2n\tilde{e}^3tu^1wi^1$. 23 $J\tilde{a}^1nxa^1ju^3kxai^3lu^2$
 $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ $a^2sa^3wit3sa^1wi^1$. $Sa^2yxo^2we^1tai^1na^1wi^1$.

$Ka^3nxah^3tai^3t\tilde{a}^2$ $oh^3xan^1jah^1la^2$ $wx\tilde{a}^3sx\tilde{a}^3$ $\tilde{i}^3ye^3kxi^2sain^1na^2h\tilde{e}^3li^1$.

24 $Nxe^3sain^1te^3nah^1lx1^1$: “ $Pau^2lah^3l\tilde{a}i^3$. $Yuh^3lxi^3txa^3h\tilde{e}^1li^1$.
 $Ai^3t\tilde{u}^3ka^3txa^2$ $yxo^2ha^3kxa^1$ $ka^3ten^3ti^3$ $yxau^2xai^3lyah^3lxin^1tu^1wi^1$.
 In^3txa^2 $ka^3na^3ka^3na^3te^2$ $he^3la^3ku^3$ $ya^3lu^2nxa^3lho^3li^1$.

$Kx\tilde{a}^3n\tilde{a}u^3a^2$ $Se^2sa^3jah^1la^2$ $Ro^3ma^2no^2$ $si^3yxau^3kax3su^2$ ha^2kxai^3
 $nxe^3te^2na^2$ sxi^2ha^2 $\tilde{a}^3wi^1hin^1tu^1wi^1$.” $Nxe^3sain^1na^2h\tilde{e}^3li^1$.

25 $Ne^3sain^1ju^3kxai^3lu^2$ $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ $w\tilde{a}n^3txa^2$

$yx0^2i^2a^1wi^1$. $W\tilde{a}n^3txin^3txi^2$ $e^3kxi^2sain^1jau^3xin^3txi^2$ $wain^3txi^3$
 $sa^2hau^3ko^3t\tilde{u}^1nh\tilde{e}^3tu^1wi^1$. $Nxe^3ha^2kxai^3$ $\tilde{i}^3ya^3lo^3ti^1jah^3lxi^3h\tilde{e}^1li^1$.
 $Ya^3lu^2n\tilde{e}^3lxa^3lho^3li^1$. 26 $H\tilde{a}i^1sx\tilde{a}^3$ $ha^3lo^2ai^2na^2$ $\tilde{i}^3ye^3na^2$

$sa^2ki^3wa^3le^3ka^1ko^3xa^2$ $it3sa^2t\tilde{a}^3n\tilde{e}^3tu^1wi^1$. $Pau^2lah^3lo^2nu^1ta^2kxai^3$
 $nxe^3s\tilde{i}n^1na^2h\tilde{e}^3la^2$.

27 $Nxe^3n\tilde{u}^2la^2$ $ye^3ka^3lxa^1txi^3$ $a^3lan^2ni^2n\tilde{u}^2la^2$ ye^2 14
 nxe^2 $ka^3nxah^3ti^3lon^3n\tilde{u}^2la^2$ $\tilde{i}^3ye^3na^2$ $A^3tri^3a^2ti^3ka^2ye^3na^2$
 $it3sa^2t\tilde{a}^3sa^2s\tilde{i}n^1ti^3kxai^3lu^2$ $ka^3nxah^3ta^2$ $wi^3ta^3lon^3t\tilde{a}u^3a^2$:

– $Ha^3lo^2a^2$ $yau^3son^3ki^3ta^2n\tilde{u}^2nhai^1$. $Ain^1jau^3su^2$

28 $A^3lo^3x\tilde{i}h^3na^2$ $a^3lu^2t\tilde{i}h^3na^2$ $t\tilde{e}^3sx\tilde{a}^3$ $kwa^3thi^3la^3ki^3a^2$
 $\tilde{u}^3ki^3k\tilde{u}h^1t\tilde{u}^2la^2$ $\tilde{i}^3ye^3na^2$ $u^1ju^3ta^2$ $\tilde{u}^3hau^3ko^3te^3lhx\tilde{a}^3$

$\tilde{a}^3na^1sx\tilde{a}^3$ $\tilde{a}^3n\tilde{u}^1ain^1s\tilde{i}n^1na^2h\tilde{e}^3la^2$. $Nxe^3ha^2kxai^3$ 36
 me^2tros^3 $\tilde{a}^3nhau^3ko^3jain^1s\tilde{i}n^1na^2h\tilde{e}^3la^2$. $Nxe^3n\tilde{u}^2la^2$ 27

me^2tros^2 $\tilde{a}^3nhau^3ko^3jain^1s\tilde{i}n^1na^2h\tilde{e}^3la^2$. 29 $Nxai^1nha^2kxai^3$

$tah^3lxa^3kxai^2li^2$ $it3sa^2t\tilde{a}^3sx\tilde{a}^3$ $\tilde{a}^3kho^3kxa^2yan^3txi^3su^2$

$na^3vi^2o^2t\tilde{e}^3na^2$ $\tilde{a}^3yit1si^1hain^1jau^3su^2$ $kwa^3thi^3la^3ka^3txa^2$

kax3tha¹li¹ kax3tha¹li¹ tē³ain¹nũ²la² a³lo³xĩh³na²
 au³lha³kāin²tĩh³na² ũ³si³kũh²ta³lxain¹nũ²la² na³vi²o²tē³na²
 a²ki³ki³nāu³a² u¹txi³ ā³na¹ain¹na²hē³la². Nxe³nũ²la²
 a³lan²ni²si¹hain¹jau³su² wah³nxe² yxaun³tain¹na²hē³la².
 30 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nāu³xa² na³vi²o²tē³na² hau³ko³tũ³ka³txa²
 hāi³a²ih³xi²ti³te³nain¹na²hē³la². Ai¹nha²kxai³ kwa³thi³la³ka³txa²
 na³vi²o²tē³na² a²ne³ka³nāu³a² ā³na¹ki³lxo³xain¹sxā³
 ka³no¹a²ka³lo³a² win¹ta²te²lxi³ ĩ³ye³nai²li² sa²nu³ain¹na²hē³la².
 31 Yain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
 so³ta²to² hxi²kan¹jah¹la² a²so³ta²to² nũ³ka³txa² ain¹sxā³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Na³vi²o²tē³na² hau³ko³tũ³ka³txai²li²
 ih³xain¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ka³ten³su²a³li³xi²ki³sxa³lho³li¹.
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sĩn¹na²hē³la².

32 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² so³ta²to² nũ³ka³txa²
 ka²no¹a²ka³lo³a² ũ³si³kũh¹je²yhain¹ka³lo³a² tē³sxā³
 ũ³whi²lho¹sxā³ ā³na¹ain¹sĩn¹na²hē³la².

33 Nxa²ha¹te¹ ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² āh¹
 ĩ³ye³kxi²sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ye³ka³lxa¹txi³ kho³ka³lon³kxi²
 ai³ki³tā²hē³li¹. A³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³ ye² 14 nxe²
 a³lan²tāu³a² hai³txi³ ĩ³yain³yah³lxa³nhē³li¹. Hāi¹sxā³
 wah³nxa² yxaun³ho³hah³lxi¹nhē³li¹. 34 Yah³lxi¹nha²kxai³
 hĩ¹na²yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³sĩ³nũ³ta³ĩ¹nx2ti³ta²li¹. Hai³txi³
 ā³nĩn¹to³txa²lxi³xa³lho³li¹. Wxa²ne³kĩ³sa² ka³na³ka³na³te²
 he³la³ku³ ā³ni²lā³kxi¹nx3ti³xa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³
 ĩ³yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³sĩn¹na²hē³la².

35 ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² yain³tũ³xa² hxi²tē³nha²sān²nũ²la² āh¹
 ĩ³ye³sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²sũ³nāi³. Yain³txa² ũ³san¹tũ³xa² wi¹lxo³kxi²san¹nhai¹.
 Nxe²e³nũ²la² tũ¹xai²li² wxa²nāu²lxi³sxā³ ĩ³yain³sĩn¹na²hē³la².
 36-37 Nxe³nxa²ha¹te¹ yain³yain¹ju³ta² ĩ²kxain¹nxa²ha¹te¹
 ĩ³ya³lo³tain¹nũ²la² in³txi³nāu³xai²na² 276 tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 yain³ya³sain¹na²hē³la². 38 Yain¹sxā³ ũ³kxi²ya³sain¹ka³tu³
 hā²wxān³txa³ tri²ka²ki³a² wi¹so²xai³la³sain¹ki³a² tē³sxā³
 ĩ³ye³na² wxa²nũ³ũ¹xain¹na²hē³la², na³vi²o²tē³na² ā³sa³te¹ti³sxā³
 ā³ne³ka³tu¹ka²ya³txi³sa².

Ũ³yau³xai²li² sa²sai²hxa³tain¹jau³su²

39 Nxa²ha¹te¹ a³lan²ni²ha²kxai³ ha³lo²a² u²ten³sa²tā³sxā³
 ĩ²ain¹kxan²ti³nu¹ ha³lo²a² ĩ³lxi³la³ ko³nxai¹nxa³hē³la².
 Nxi¹nxa³ha²kxai³ ĩ³ye³na² ne³kun²tĩh³na¹ tah³lxa³kxa²
 yũ²nxa³tĩh³na¹ ĩ²ai¹nha²kxai³:

— Ju¹xa¹ ũ³nhe³ha³lo²sa²tā³ya³sah¹lxi³wxi¹. Nx-
 ain¹sĩn¹na²hē³la². 40 Kwa³thi³la³ka³txai²li² sa²ni²lā³nũ²la²
 hi³sa³ka³txai²li² na³vi²o²tē³na² ĩ³hau³ko³ta³ka³txai²na²

sa²ta²la³kxi²ka³tu³ hã²wxãⁿ³txa³ wã²la²ka³lo³a² kãin²ka³lo³a²
 ũ³kũ²txi²ha²kxai³ it3ta² it3sa²ha³lo²sa²sai¹sa²šĩ¹nha²kxai³
 a³li³ya³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². 41 Nxe³ya³sain¹tãu³a² na³vi²o²tẽ³na²
 hi²sen³kxai³lu² ĩ³ye³nãu³ai²li² ka³yã³la² au³txi³sxa²nxa³ha²kxai³
 it3sa²ta³sa²sĩ¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ã³nxai³ya³sai¹nxa³ha²kxai³
 it3ta² ũ³nha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² a²ki³ki³nãu³a² ã³yo²ãu²so¹sã³
 ã³kho³thxa³kxi²sa²sĩn¹na²hẽ³la².

42 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²:

– Tĩ¹kxain¹tũ³ka³txai²nã² sun²tã¹a³sah¹lxi³wxi¹.
 Wxa²ho²hi² aun³tih¹saun³kxa²yan³txi³su². Nxa¹nhai¹.
 Nxe³nyhain¹na²hẽ³la². 43 Nxe³ain¹ta¹ a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹ta²na²
 sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta² ã³non²ta³kxi²si¹jau³nũ³su²
 ĩ³ye³kxi²sĩn¹te³nah¹lxi¹:

– Sun²tã¹yxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³
 ĩ³ye³kxi²xi²sĩn¹ti³ãⁿ1jau³kxai³la¹:

– Nxe³jah³lxi³wxi¹. Hxi²kan¹txi³ wxa²ho²tũ³ka³txi³
 ĩ³nxai²na² wxa²ho²hi² nxa²lxi³jah¹lxi³hẽ¹li¹. 44 Hã²wxãⁿ³txa³
 hxi²ka¹nxa³tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²nãⁿ²tu³ hi³sa³ka³txa² sa²so¹sã³
 ã³tẽ³sxã³ ã³nho²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nyhai¹nha²kxai³
 in³txi³ nũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ ã³nho²xi² ai³sxã³
 wxa²li³ya³sain¹na²hẽ³la².

28

*Mal*²ta²ko³xa² ai³ain¹jau³su²

1 Wxa²li³hxa³ya³sain¹nũ²la² ha³lo²a² ĩ³lxa²
 ĩ³yau¹ũ³sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

– Mal²ta²ko³su¹. Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹
 wxa²li³ya³sain¹nũ²la² ko¹xai²nãⁿ¹tũ³ka³txa² ne³khauh²sxã³
 ã³nũ²kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Wẽ³ha²yau³xa²

a³li³txa³sa²sĩ¹nha²kxai³ ha³nxe²a² yax3sxã³
 wã³nẽn³kxi²sĩ¹na¹hẽ³la². 3 Nxe³nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ha³nxe²a² so¹nũ²la² ã³na¹sxã³
 ã³nhi³na²hẽ³la². Txih³xa² ha³nxe¹lxi³te²a² ha³nxe²a²

ĩ³sxã³ wã²nha²kxai³ ĩ³ha²li¹nũ²la² Pau²lah³la² hxi²ka²
 hxi²kxĩ³sĩn¹na²hẽ³la². 4 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yxau²xai³tũ³ka³txa²
 ĩ²ain¹ka³tu³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

– Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² te²nu³tã³li¹. Nxe³ha²kxai³
 ĩ³ye³na² ĩ³lo³nxi²ya³lu²yã¹nx2nxa³hẽ³li¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxãⁿ²ti³
 txih³xa² ĩ³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ hĩ¹na² wan¹sxã³ ã³ya³hi²sxã³
 ya²lu¹tu¹wi¹. Nxain¹na²hẽ³la².

5 Nxe³ain¹ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
 ĩ³hxi²wa³tã³nha²sxã³ txih³xa² ĩ³yi²lã³sĩn¹na²hẽ³la².

6 Nxe³ha²kxai³ ã³yah³sxã³ ya³lu²ju³ta² ĩ²te³lhxã³
 wah³nxa³kxain¹sĩn¹na²hẽ³la². Yxãⁿ¹ta¹ wi¹lain³nha²sĩn¹na²hẽ³la².

Hai³txi³ ya³lu²sĩ¹nxa³hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 i³wa²li²sxã³ e³lain¹sĩ¹te³nah¹lxĩ¹:
 — Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³nu²su² te²nu³tã³li¹. Nx-
 ain¹sĩ¹na²hẽ³la². Yxã¹ta¹wi¹la³la³kxi²sxã³ e³lai¹nxa³hẽ³la².
 7 Nxain¹nxa²ha¹te¹ Pu²bli³o³jah³la² ha³lo²a²
 wa³kxẽ³yah³lo²su² hxai²na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na²
 a²sxi²ta² u²lxa³ha²kxai³ wxã³sxã³ ã³wih¹yain¹si¹nha¹jau³su²
 i³ye³kxi²sain¹sĩ¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ ã³wi¹nhãn¹nũ²la²
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau²a³lan²si¹na¹hẽ³la². 8 Nxe²
 yxau³nha¹ti³kxai³lu² Pu²bli³o³jah³lai²na² wĩ³na²
 kãin² i³ton³na²hẽ³la². Kãin² si³yuh²hi²ha²kxai³
 kãin² i³hĩ¹la³kxi²nha²to³ha²kxai³ nxe³sĩ¹na²hẽ³la²
 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ã³tĩ³sxã³
 i²sĩ¹na²hẽ³la². I²te³na¹ Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²sãn²nũ²la²
 wxa²wxai³kxi²na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 we²txi²sĩ¹na²hẽ³la². 9 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ta¹
 a²nũ²a² i³ton³te²na² i²li³te²a² yxo²ha³kxa¹ wxã³yain¹nũ²la²
 Pau²lah³lo²nu¹ta² hxi²ki³kxai³lu² wxa²we²tain¹sĩ¹na²hẽ³la².
 10-11 Nxe³ain¹jut³su² i³ka³li³hai¹nha²ha²kxai³ yen³kxa²ka³lxa¹txi³
 ũ³hũ¹sain¹sĩ¹na²hẽ³la².

Ro²ma²thĩ³na² ai³ain¹tãu³su²jau³su²

Nxa²ha¹te¹ i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tã³tĩ¹nũ²la²
 ti³ha³la² ne³ki³so³nha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² A³le³syãn²tre²thĩ³na²
 wxã³ka³lo³a² ti³ha³la² yxau³sxã³ka³lo³a² a³li³te³lhxã³
 nxe³sĩ¹na²hẽ³la². Nxe³ka³lo³a² Ti³o³sku²ru²ka³lo³su¹
 Ai¹nhxai²na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ a³li³xi²ya³sain¹ti³wa³kxa²
 ya³li³sain¹sĩ¹tũ³ka³txa² a²yen³kxa² tẽ³sxã³ ã³nxai³nha¹kxi³nũ³a²
 ãu¹la³kxi²sain¹sĩ¹kxe³su² ũ³hũ¹sain¹sĩ¹na²hẽ³la²
 12 Nxe³ya³sain¹ka³tu³ a³li³xi²sxã³ ai³nhãn¹nũ²la²
 Si²ra³ku²sa²thĩ³na² ã³ya²sxã³ ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². ã³ya²sxã³
 ã³wi¹ha³sain¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³a³lan²nhãn¹nũ²la²
 a³li³xi²ya³sain¹na²hẽ³la². 13 A³li³xi²ya³sain¹nũ²la²
 Re²ji³o³thĩ³na² ã³ya²sxã³ ã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la²
 a³lan²tãu³a² txa²si³yo³na² it3ta² wxã³ha²kxai³ a³li³xi²ka³tu³
 ye³ha¹li¹ ai³la³la²ni²tãu³a² Po³su³o²li²thĩ³na² ã³ya²sxã³
 ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². 14-15 Nxe³ya³sain¹tãu³a² a²nũ²a²
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²te²a² i³ha¹ja³sain¹sĩ¹na²hẽ³la².
 Nxe³sxã³ i³ye³kxi²sain¹sĩ¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²sxi²ha² ã³wih¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ yxau²a³lan²ni¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Nxe³sain¹sĩ¹nha²kxai³
 ã³wih¹sxã³ yxau³sĩ¹na¹hẽ³la². Yxau³a³lan²ya³sain¹ti³kxai³lu²
 nũ¹ka³na¹ Ro²ma²thĩ³na² yxau³son³sĩ¹na¹jau³su²
 ha³tã³nxe³yain¹sĩ¹na¹nũ²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ a³li³ain¹nũ²la²
 Pra³sa³ ti³ A²pi²o²thĩ³na² Tres² Vẽn²tas²thĩ³na² nxe³sxã³

wahx3sain¹sîn¹nũ²hẽ³la². Nxe³ain¹tĩ³kxai³lu² Po³su³o²li²thĩ³na²
a³li³xi²nha¹nũ²la² Pra³sa³ti³A²pi²o²thĩ³na²Tres²Vẽn²tas²thĩ³na²
sxã³ã³wih¹sxã³ĩ³ha¹txi²sain¹sîn¹na²hẽ³la². Nxe³jut3su²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ka³lih³kxi²la²nha²ĩ³ya³lo³ti²sxã³
Txa²wã¹sũ³na²wi¹lxo³kxi²si¹jau³su²ĩ³ye³kxi²sîn¹na²hẽ³la².
Nxe³ya³sain¹nũ²la²ã³sa²so¹sain¹sîn¹sxã³ã³wa²li²sxã³
Ro²ma²thĩ³na²ã³ya²sxã³ã³wi²xi²a³sain¹sîn¹na²hẽ³la².

Ro²ma²thĩ³na²yxau²xai³jau³su²

16 ã³ya²sxã³ã³wi¹ha³sain¹nũ²la²Ju²lah³lo²nu¹ta²
hi²sen³kxai³lu²Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ũ³tĩ¹kxi²nxa³hẽ³la².
Hãi¹sxã³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Wxa²sxi²khai³xa²yxau³sẽ¹li¹. Ū3tĩ¹kxi²nxa²hxa³lho³li¹.
Nxe³ha²kxai³txa²sa³wi³sai²na²so³ta²to²ka³na³ka³na³jah¹lai²na²
yxau³ya³nx2tu¹wi¹. Nxe³sîn¹na²hẽ³la².

17 Nxa²ha¹te¹ye³ha¹li¹ka³na³ki¹a³lan²ni²sxã³
Pau²lah³lo²nu¹ta²hi²sen³kxai³lu²Ju³te²a²hxi²kan¹ta²nãu³xa²
ĩ³kaix1so¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³wxã³sxã³
ã³nũ²kxain¹nũ²la²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Nxe³jah³lxĩ³wxi¹. Txa²wã³tã³sah¹lxĩ¹lxĩ¹.
Ain³kxi²sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Kxã³nxaĩ³tã²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²yxau³na²hĩ¹nai³tã²ũ³tĩ¹kxi²sain¹na²hẽ³li¹.
Txa²si³yah³la²nãu³xu¹taĩ²na²wãn³txa²sa²yo²ã³nxa³ha²kxai³
txa²wã¹nũ³ka³txa²ko³to²la³kxain¹nxa³ha²kxai³
nxe²nxa³kxan²ti³ũ³tĩ¹kxi²sain¹nũ²la²Ro³ma²no²nũ³ka³txa²
sa²nũ¹sa²nyhain¹na²hẽ³li¹. 18 Nxe³sa²nyhai¹nha²kxai³
kãin²ĩ³wã³wã³txi³sain¹sãn²ka³ty³hã²wxãn³txa³
ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxĩ¹: “Ko³to²la³kxin¹ju³ta²ĩ²nxa²sîn¹nxa³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ã³wa²sut1sĩ¹nĩn¹ju³ta²wain³sîn¹na³li¹.”

19 Nxe³sain¹ta¹Ju³te²a²nũ³ka³txai²na²ã³nhai¹tũ³te²
nũ³ka³txai²na²wãn³txi³kxai³lu¹: “Kwa²xah³lxĩ¹lxĩ¹.
Su²lhã³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹.” Nxain¹na²hẽ³li¹. Nxai¹nha²kxai³

Se²sa³jah¹la²ĩ³hau³ko³tũh¹sain¹ju³ta²ĩ³kaix1ta²lxan¹ta²wi¹.
Yxãn¹ta¹Se²sa³jah¹la²ĩ²a¹kxai²nãn²tu³txa²nũ³ka³txa²
ko³nxe³te²lo³taĩ¹na¹ju³ta³nũ³a²yũ²nxa³lho³li¹. 20 Nxa¹jut3su²
ĩ³ye³kxi²si¹nx2ta¹jau³su²ĩ³kaix1txa²lxa¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²yo²ĩ²a¹wi¹.
Nxe³na¹kxa²yã¹nxe²I³sa³e²nũ³ka³txa²yo²ĩ²yah³lxĩ³nũ³ni¹lxĩ¹.
Jã¹nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²kwa³thi³lĩh³na²tũh³nai²li²
sa²hxi²taĩ³kxi²sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³jau³su²taĩ²li²

ĩ³ye³ye¹nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³nxa²ha¹te¹Ju³te²a²nãu³xu¹taĩ²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na²hai³txi³ain³kxi²nha²sĩ¹nxa³hẽ³li¹.
Ha³teħ³nxã³nxa²wxã²nxa³hẽ³li¹. Txa²wã³tã³nãu³xa²

ko³nxe³te²lo³nxain¹jau³xa² ain³kxi²nha²sĩ¹nxa³hẽ³li¹.
 22 Nxe³yã¹ta¹ tũ¹ka³txai²na² wxã²yã¹nxa² yxo²i²ain¹te²nãu³a²
 ko³nxe³te²lo³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹, ti¹ai²nãn¹tũ³ka³txa²su¹.
 A²nxe³ju³tai²li² i³yau¹ũ³sa²nhĩn¹jau³su² ten³sa²sĩn¹nhai¹.

23 Nxe³sa²sĩ¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta² ã³wã³li²sĩ¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³hĩ¹na¹ i³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²ki³kxai³lu² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³ju³ta²
 nxe³jau³xa² i³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 e³sũ²ni²ta¹hxai²hẽ¹la². I³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
 sa²sĩ¹hã³ũ¹nhẽ³na²hẽ³li¹. Nxe³jah¹lai²li² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
 wãn³txa² i³yau¹ũ³nẽ³lha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² wãn³txa² i³yau¹ũ³nẽ³lha²kxai³
 nxe³jah¹lo²su² na²hẽ³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wã³kxi³kxai³
 yxo²i²ai¹nha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³
 nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxai¹nha²kxai³ hã²wxã³txa³
 a³li³ain¹tãu³a² i³ye³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
 hi²sen³kxai³lu² I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 26-27 i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

“Wxa²nũ³ka³txa² ko³nxe³thi¹nain¹na³li¹. Txa²wãn³txa²
 te³nai¹nxa³wi¹. Yxo²i²sai¹nxa³wi¹. Nxai¹nha²kxai³
 a²yen³na² whã²na¹ wxa²ye³tĩ¹i² a²ne³nxẽ³na²
 whã²na¹ wxa²ne³tĩ¹i² nxe³kxa²yã¹nxain¹na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ a²ẽ¹nãu³ai²na² ka²nha²kxai²
 ã³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. Nxe³yã¹ta¹
 nxai¹nxa³ke³la³te²kxai³ a²yen³na² ã³ye³wxe³ai¹nha²kxai³
 a²ne³nxẽ³na² ain³kxai¹nha²kxai³ nxe³sã³
 a²ẽ¹nãu³ai²na² txa²wãn³txa² ã³ne³wxe³ain¹kxai²nãn²tũ³
 yxo²i²sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tũ³
 a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tai¹nhĩ³na¹wi¹. Yxã¹ta¹
 te³nai¹nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wãn³txai²li²
 ã³ne³wxe³ai¹nxa³wi¹. Jã¹nxai¹nha²kxai³ wxa²nũ³ka³txa²
 ai³sã³ i³hen³txai¹nhẽ³li¹. I³hen³txai¹nĩn¹te³nah¹lxĩ¹.
 ‘Hi¹na² wãn³txa² ain³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹
 ã³ne³wxe³yah²lxan³tho³li¹. Te²yã¹nxe³sã³
 i²ah³lxin¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ ã³ye³wxe³ah³lxan³tho³li¹. ”

Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
 I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na² nxe² i³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

28 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wxa²ẽ¹na²
 sa²hau³ko³nx2ti³jau³xai²na² ten³yah²lxan³ti²tu³wi¹.
 Yah²lxa³nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²
 nũ³ka³txa² ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³tũ³ka³txa²
 ain³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³xai²li² wãn³txi³khai³xai²la¹wi¹.
 Wi¹lain³kxi¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxe²e³ta³lun²yain¹nxa²ha¹te¹
 Ju¹te²a²nãu³xu¹ta²na² kãin² ĩ³ye³ye³li³sxã³
 a³li³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 30 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² ye³ha¹li¹
 kwẽ³kon³ti³kxai³lu² a²sxi²khai³xa² yxau³sxã³
 wa³kon³ta¹hxai²hẽ¹la² A²nxe³tãu³a² a²nũ²a²
 ha³la³ka³lxa³lon³kxain¹sxã³ wxã³kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹sxã³
 ã³wih¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 31 ã³wih¹kxain¹kxai²nãn²tu³
 Pau²lah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa²
 ĩ³hen³txi³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²su²
 ti³hi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³jau³xa² hãĩ¹nxa¹si¹jau³su² ĩ³ye³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² e³lai²na¹ ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².

Romanos

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹lhxã³, wxã²na²
 Ro²ma²thi³na² yxau³yah³lxin¹tũ³ka³txi³ i³nxai²na²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Txai²na¹xai²na², Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² a²sa³wit3sa¹ha²kxai³, Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² a²wa³ka³li³lot3sxã³ yxau²xai³jah¹lo²su² na¹ha²kxai³,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³hait1so¹sa²kxe³su²na¹ha²kxai³:

– Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na², Txa²wãn³txa² wi¹jau³xa²
 i³ye³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹.
 Nxe³sih¹nx2ta¹jau³su² i³hait1so¹nx2ta¹i¹. Nxe³sa²kxah³lo²su²
 na¹ha²kxai³, na¹wa².

2 A²nxe³te² wãn³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³yau¹ũ³nẽ³jau³xa²
 wi¹jau³xai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² kxã³nãu³u¹tai²na²
 i³ye³ka³tu³wã²nxũh¹sa²yo²we¹nha²sxã³sa²yo²ã³nha²nxa³sxã³
 i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². I³ye³jau³xai²na² sa²kxai³lu²,
 a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²
 i³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah³lo²nãu³xu¹ta² sa²kxai³lu² ain³kxi²so¹sxã³
 ha³te³h³nxã³nxãu³a¹ ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³to³ta¹hxai²hẽ¹la².

3-4 Nxe³nẽ³jau³xai²na², Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha²,
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²i³lxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 i³yau¹ũ³nhẽ³jau³su² hĩ³nx2na³la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹,
 txa²wã¹ha³lo²ai²na² ã³wxã³nũ¹nhẽ³lhxã³, a²nũ²su² wen¹sxã³
 Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²sa³wi³sa² wen¹sxã³ a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la²
 hi²sen³su², nũ³kxũn³txi³ Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³:

– Je³su²jah³la² a²ya³la³tu³ Txa²tah²khaix1ai²la¹i¹. Na¹ha²kxai³,
 ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ha¹i¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na²
 ya³nx2ta¹i¹. Nxe³jau³su², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 nxe³te²ki³na¹xai²na² nũ³kxũn³txi³ wxa²ye³ka¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² hi²sen³su²
 Je³su²jah³lai²na² wxa²hait1so¹sa²te³lhxã³ i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹, A²si³yxau³tãu³a² wãn³txai²na²
 sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ ain³kxi²so¹sxã³
 wxa²hait1so¹sa²te²an¹jau³kxai³lu¹:

– Nxet3sã¹lxi¹. Wxã²na² Pau²lah³lo² i³nxai²na²
 wxa²hait1so¹khai¹nxe³nxa²ha¹kxe³nũ³ka³txi³si¹lxi¹.
 Nxe³nxa²ha¹ka³tu³, a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te²nũ³ka³txi³nãu³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ i³ye³sxã³, yxo²i²sa²si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su²
 i³ye³kxi², sa²yo²wet1sa²si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su² i³ye³kxi²,
 tũh³na² wi¹tũh³na² ã³nxai³ain¹si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su² i³ye³kxi²,

nxe³txai¹nhē³li¹. Ai¹nīn¹kxai²nān²tu³, ā³yā³nhai¹tain¹tū³kā³txa²
 Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
 Je³su²jah³la² a³lxi²khai¹nxe³sa²kxe³su² sain¹na²hē³la².
 6 Te²yā¹nxe³sxā³, wxāi²na² sa²kxai³lu² Ro²ma²thi³nān¹tū³kā³txi³
 i³nxai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ā³wxe³nū¹yhah³lxin¹te²
 i³nxai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 i³kaix¹so¹nxa²lxi³kxe³nū³kā³txi³yah³lxix³nū³ni¹lxa².
 Yah³lxi¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² a²wē³ha³lxix³syah¹lxi³nū³ni¹lxa².

7 Yah³lxin¹jut³su², txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
 ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². Wxāi²na² Ro²ma²thi³nān¹tū³kā³txi³
 i³nxai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a³lxi¹nx²ti³sxā³
 wxa²hait¹so¹nx²ti³na³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²ya³lxin¹te² i³nxai²na²:

— Sū³na² Si³yxau³tāu³na¹xai²na² Txa²nū³kā³txi³lo³txa²lxa¹i¹.
 Nxe³nx²ti³na³la². Nxe³tū³kā³txi³ i³nxai²na² Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ Txa²wā¹wi³nu²su² na³la². A²nxe³te²a²
 A²ki³lha³lxa² a²i³lxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lxā²na³la². Ha¹lin¹ya³te²nāu³xai²na²
 kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³si¹jau³nū³su² te³ni²,
 wxa²nxū²kwāi³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxi³si¹jau³nū³su² te³ni²,
 nxe³ti³ten³nxa²lxa¹nha²wa².

Pau²lah³lai²li² Sū³na² i³ye³kxi²jau³su²

8 Nxe³nx²ta¹ka³tu³, nxe² e³kxi¹nx²ta¹wa². Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ wi¹wi¹nxe²sa²yo²we¹jah³lxix³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yah³lxin¹ju³ta² a²ha³ta³nxa², a²nū²a² yuh³xai²nān¹tū³kā³txa²
 yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹na³la². Ju¹ta² ka³lih³khaix¹sa³nha²wa².
 Na¹ha²kxai³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³ye³kxi²to³ha¹wa².

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹.
 Nxe³to³ha¹wa². 9 Na¹ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta³lot³sxā³ kāi³jah¹lo²sa¹wa².
 Na¹ha²kxai³, wān³txa² wi¹jau³xa² e³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 A²ta²ha² a²i³lxa² Je³su²jah³la² a²yxau²xai³la³nhē³ju³ta²
 e³jah¹lo²sa¹wa². Na¹ha²kxai³, txai²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tu³, sa²hau³ko³txa²lxi³si¹ha¹jau³nū³su²
 yxo²ha³tin³ti³ i³ye³kxi²to³ha¹wa². Nxe³na¹ju³ta²,
 wān³txi³khai³xa² e³a¹wa². Txa²wā¹sū³na² ain³kxi²sa²na³la².
 Nxe³ha²kxai³, txa²wān³txai²na² i³yo²nū¹nū³sa²jah¹la²nū³a²
 yū²na³la². 10 Na¹ha²kxai³, Sū³na² i³ye³kxai¹na¹kxai²nān²tu³:

— Ro²ma²thi³nān¹tū³kā³txa² ā³nxai³si²ti³ten³khaix¹sa³nha²wi¹.
 Ha³lo²a² hxi²kat¹sē¹li¹. “Wi¹na³na¹.” Sū³na²
 i³nxai²na² nīn¹kxai²nān²tu³ti¹. Nxe³to³hxai²na¹hē³la².
 11 Ā³nxai³si²nx²ta¹ju³ta³nū³a², ten³khaix¹sa²to³nha²wa².
 Na¹kxai²nān²tu³, i²nx²ta¹kxai²nān²tu³, Sū³na²

Yãu³ka³jxah¹la² ha³lo²a² wi¹ju³ta² ã³yau¹ũ³sain¹kxe³su²
 ju³ta² wã²nhũ¹nx2ta¹ka³tũ³ ã³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa².
 ã³nxũ²kwã¹lxũ¹nx2ti³txai²la². Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³,
 hxi²ka¹ka¹nhe²la² wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ e³kxi²nha²sxã³
 yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wa². 12 Nxe³ha²kxai³,
 ã³nhxi²nũ¹yhu¹ki³tu¹wa². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, wxãin²txi³
 Sũ³na² sa²yo²we¹ta¹ju³ta² ã²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, wxa²ẽ¹nãu³a¹
 ã³nxũ²kwã¹lxũ¹nx2ti³tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³, txain²txi³ Sũ³na²
 sa²yo²we¹jah³lxin¹ju³ta² ã²nx2ta¹kxai²nãn²tu³, txa²ẽ¹nãu³a¹
 ã³nxũ²kwã¹lxũ¹sa³tu¹wa². Nxe³sxã³, ã³nhxi²nũ¹yhu¹ki³tu¹wa².

13 Txa²wã³tã³nãu³xã³. Txa²wãn³txai²na²
 wi¹ko³nha¹jah³lxĩ³hẽ¹la². Txai²na² ye³ka³lxa¹txi³ txa²ẽ¹nãu³a¹
 e³kxi²nha²to³ha¹te³nah¹lxĩ¹:

— Ro²ma²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa² ã³nxai³sĩ²a¹tũ¹xã¹.
 Nxe³to³ha¹hẽ¹la². Na¹kxan²ti³, ha³lo²a² ã²li³ju³ta²
 ã³nhxi²kat1sa²hxai²nxa³hẽ¹la². Jãx1sa³nha²wa².
 Sa³ha²kxai³, nxe³nx2ti³toh³nxa³hẽ¹la². Na¹ha²kxai³,
 ha³te³hxã³nxai²na² so¹lxĩ³ ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².
 Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ wxã³sĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na²
 ã³ne³wxe³nũ¹sih¹nx2ta¹jau³su² yxo²nũ¹nũ¹nx2ta¹tu¹wa².
 A²nũ²a² nũ³ka³txi³ ã³xa² yxo²nũ¹nũ¹hai¹na¹kaix³
 jã¹nxe² ya³nx2ti³ti³ten³sa³nha²wa². 14 Je³su²jah³la²
 wxa²hait1so¹sa²sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ã³yau¹ũ³hxat3nx2ti³si¹ha¹jau³nũ³su²
 ã³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la². Na¹ka³tũ³, ã³sa²si¹hã³sa²jau³xai²na²
 sa²yo²we¹ta¹lu²na¹ju³ta³nũ³a² wain³hĩ³nx2na³la². Na¹ha²kxai³,
 a²nũ²a² Kre²ku²yau³xa² ã³ye³ain¹tũ³ka³txain²txi³ Sũ³na²
 wãn³txa² ã³yau¹ũ³hai¹na¹ha²kxai³, a²nũ²a² ã³xa² Kre²ku²yau³xa²
 ã³ye³ai¹nxa³tũ³ka³txain²txi³ jã¹nxe², a²nũ²a² ha³te³hxã³nxai²na²
 ã³ne³wxe³khaix1tũ³ka³txain²txi³ jã¹nxe², a²nũ²a²
 ã³ne³wxe²nxa³tũ³ka³txain²txi³ jã¹nxe², nxe²xai³na¹ju³ta³nũ³a²
 ten³sa³nha²wa². 15 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wxa²nũ³ka³txai²na²
 Ro²ma²thĩ³nãn¹tũ³ka³txi³ ã³nxai²na² Sũ³na² wãn³txa²
 ã³yau¹ũ³nhũ³nx2ta¹ju³ta³nũ³a² ten³khaix1sa³nha²wa².

Sũ³na² wãn³txa² wã³nxĩ¹jau³su²

16 Txai²na¹xai²na² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
 ã³yo²kãin²ti²la²nha²sxã³ e³kxi²na¹wa². Hai³txi³
 ã²li²ti³hex1na¹jau³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³, na¹wa².
 Nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² ã²li³te²a² yxo²ha³kxa¹:

— Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹xã¹. Nxe³te²su² kxai²nãn²tu³,
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² a²ko³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta²
 ã³wa²sut1sxã³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³te²su²
 hĩ³nx2na³la². Txa²wã¹sũ³na² nũ³kxũn³khai¹nxe³ha²kxai³

a²wān³txa² wi¹jau³xa² wxi²kan¹jau³su² na³la². Nxe³ha²kxai³,
 nū³kxūn³txi³, ā³wxe³nū¹te²su² te²a² yxo²ha³kxa¹
 sa²wa²su¹tai¹nh³nx2na³la². Ā³wxe³nū¹hain¹tū³ka³txa²
 sa²kxai³lu², Ju³te²a² ye²tū³ka³txa² Sū³na² nū³kxūn³txi³
 sa²wa²su¹tain¹sān²ka³tū³, hā²wxān³txa³ a²wā³kon³tū³ka³txa²
 sa²kxai³lu², Ju³te²a² nū³ka³txi³su² ye²nxa³te²a² sa²kxai³lu²,
 Sū³na² nū³kxūn³txi³ sa²wa²su¹tain¹nū³nha²kxai³,
 nxe³h³nx2na³la². 17 A²nxe³te² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ū³nhē³ju³ta²,
 Txa²wā¹sū³na² wain³te²lo³tē³ju³ta², a²nū²a² Je³su²jah³la²
 yxo²ī²te²su² te²a² so¹lxi³ wain³te²lo³tē³ju³ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² yxo²ī²sa²te²su² te²a² a²yxo²ha³kxa²
 so¹lxi³ wain³te²lo³ta¹tū¹xā¹. Nxe³na¹kxe³su² te²a²,
 ka³tē³na² wi¹khai¹nxe³tāu³a¹ so¹lxi³ yxau²xai³lain¹tū¹xā¹,
 yxo²ī²sa³ha²kxai³lā¹. Sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² nxe³h³nx2na³la².

A²nū²a² ĩ³lxa³thi¹nxa³jau³su²

18 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ oh³nāu³nū¹ka³nāu³an¹jah¹la²
 hi²sen³su² ĩ³xan³txi³sxā³ ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²hain¹na³la².
 A²nū²a² ĩ³lxi³thin¹kāi³xa³ha²kxai³, a²ē¹nāu³a¹
 ĩ³lxi³thi¹ne³ki²nh²nxa³ha²kxai³ nxe³te²nāu³xa² an³txi³sxā³
 ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²hain¹na³la². A²nxe³te² ĩ³lxi³thi¹nxa³tū³ka³txa²
 ĩ³lxi³thin¹sxā³ kāi³ai¹nxa³ha²kxai³, Sū³na² wān³txi³tū³
 a²ya³la³jau³tū³ ā³tū¹kain¹na³la².

— Sū³na² wān³txi³tū³ a²nū²a² ā³xa² ain³kxi²sxā³
 yxo²ī²ain¹kxa²yān³ti³sā¹. Ain¹jau³su² ain¹na³la². 19-20 Nxe³ju³ta²,
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Txai²na¹xai²na² hāi¹nxe² ka³na³ka³nat3sxā³ Sū³na²
 Si³yxau³tāu³su²na¹ha²kxai³, yxau²sa²tē³ ai³wa³to²hi²na¹ha²kxai³,
 nū³kxūn³txi³ ha³nāu³hi² ai³na¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²su² na¹xā¹.
 Na¹ha²kxai³, ha³lo²a² yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² nū³kxūn³txi³
 wi¹we¹ta¹hē³na¹. We¹ta³lu²na¹hī¹nān¹ju³tū³, a²nū²a² ĩ²li³te²su²
 te²an²tū³: “Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kāi³kxa² ĩ²a¹tū¹xā¹.”
 Nxe³kxi²sa³kxai²nān²tū³, ha³lo²ai²na² wi¹we¹ta¹ko³xai²na²
 ye³kan¹txi³ ĩ²h³nx2na³na¹. Nxe³kxai²nān²tū³,
 txa²nū³kxū³na¹ju³ta² a³la³kxi², Txai²na¹xai²na² hāi¹nxe³te²
 Sū³nu²na¹xai²na² a³la³kxi², nxe³sa²h³nx2na³na¹. Nxe³ha²kxai³,
 Sū³na² Si³yxau³tāu³na¹xai²na² a²nū²a² ye³na² ĩ²sain¹ju³ta²
 yū²nxa³kxan²ti³, a³la³kxi²sain¹ju³ta³la³ yū³h³nx2na³na¹,
 te³nain¹ke³la³te²kxai³lā¹. Yxān¹ta¹, kwa²ī³lxi³thi¹nai¹nxa³kxe³su²
 ten³sai¹nxa³xā¹. Na¹ha²kxai³ wā²nxūh¹ hxi²ki³te²la³
 nxai¹nha²kxai³ ye³khāuh³lxa³ti³hi¹ta³lxi¹na¹xā¹. Sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³su², nxe³h³nx2na³la².
 21 Jā¹nxe³jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² nũ³ka³txai²na² Sũ³nu²na¹xai²na² wi¹kãi³a¹ju³ta²
 i²sain¹kxan²ti³ i³sa²nẽn¹kxi²sain¹to³hxai²nxa³hẽ³na¹: “Wxãi²na²
 Sũ³na² Si³yxau³tãu³khaix¹si¹lxi¹. Ha³lo²a² wi¹kãi³in¹ju³ta²
 ka³li³sa³nhai¹.” Ti³hex¹sai¹nhxai²nxa³hẽ³na¹. Nain¹kxan²ta²,
 on³txi³he¹nxa³jau³xa² so¹lxi³, hxi²kau³kaun³jau³xa² so¹lxi³,
 a²ẽ¹nãu³a¹ i³ye³kxi²nha², i³ne³wa³nũn³ta³ki², ain¹sxã³,
 ka³nxah³ti³hũ³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi²nha² ain¹tũ³ka³txai²la¹xã¹.
 22 “A³la³ki²nha¹wi¹.” Nxe³tũ³ka³txai²la¹xã¹.

Ain¹kxan²ti³, a³la³kxi²txi³he¹xain¹tũ³ka³txi³sxa³xã¹.
 Hxi²kau³kaun³tũ³ka³txai²la¹xã¹. 23 Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³na¹xai²na² ya³lu²ti³he¹nxẽn¹nxa³te³na¹xai²na²
 i³sa²nẽn¹kxi²sain¹ju³ta² wai³nhĩ³nx2na³na¹. Yxãn¹ta¹
 sai¹nxa³xã¹. Hãi¹nxe³sxã³ ã³sa²sxã³, a²yen³kxa² a²nũ²a²
 hxi²kãi³nha²kxa² so¹lxi³ a²nũ²hũn³ka³txa² sa²nẽn¹kain¹na³na¹.
 Nxe³sxã³, a²yãu³ka³txa² a²nũ²hũ³te² a²yãu³ka³txa² so¹lxi³,
 ai³ki³hũ³te² a²yãu³ka³txa² so¹lxi³, ka³yxuh³hũ³te² a²yãu³ka³txa²
 so¹lxi³ txi³hũ³te² a²yãu³ka³txa² so¹lxi³ hxi²ka² we¹tain¹ka³tũ³,
 sa²yo²wet¹sxã³ i³sa²nẽn¹kxain¹na³na¹.

24 I³lxi³thin¹ti³he¹xai¹nxa³xã¹. Nxe³ha²kxai³, hãi¹nxe²
 ã³ai¹na¹xã¹. A²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ yxo²kwai³nain¹ju³su²,
 ko³nxe³thi¹ne³ki²nhain¹ju³su² kãi³ain¹txai²lã¹. Ai¹nha²kxai³,
 ko³nxe³ti³ kãi³khaix¹nhayain¹na³na¹. ã²la²to³nha²si¹ju³su² ny-
 hain¹na³na¹. 25 A²nxe³tũ³ka³txai²na², Sũ³nu²na¹xai²na² wãn³txa²,
 ã³na¹ki²sain¹sxã³ sa²ya¹tain¹ka³tũ³, ki³han³jau³xa² so¹lxi³
 sa²so¹sxã³ sa²yo²we¹tain¹tũ³ka³txai²la¹xã¹. Nain¹kxe³su²,
 a²yen³kxa² hxi²kãi³nha²sa²sai¹na¹kxa² hxi²ka¹nxa³xã¹.
 Nxe³kxan¹ti³, te²a²so¹lxi³ sa²yo²wet¹sxã³ i³sa²nẽn¹kxain¹na³na¹.
 Ta¹, Txai²na¹xai²na², a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³
 wet¹sa²sai¹jah¹lo²khaix³na¹xai²na² sa²yo²ã³sain¹na³na¹.
 Nxe³sain¹tũ³ka³txai²la¹xã¹. Yxãn¹ta¹, Txai²na² so¹lxi³,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nẽn¹ki²sa²tẽ³sa²ju³ta² wain³na³na¹.
 Wain³khai¹nx2na³na¹. 26 Nxe³ha²kxai³, ten³sai¹nxa³kxe³tũ³,
 ã³na¹ai¹na¹hẽ³na¹. Ha³lo²a² wã²nxũh¹ i²lain¹sxã³, ko³nxe³ti³
 yxo²kwai³nain¹ju³ta² yã¹nxe³sxã³ kãi³ain¹txai²lã¹. Nain¹ka³tũ³,
 txu¹ha² sa²kxai³lu² in³txa² wa²ko³li²yhu¹ju³su² sa²yo²ã³sxã³,
 txu¹ta¹lhun³tũ² in³txi³lot³sxã³, o²la³kxi²yhu¹na³na¹. Hai³txi³
 wain³txi³ o²la³kxi²ti³he¹nx2nxa³xã¹. 27 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
 in³txa² sa²kxai³lu², txu¹ha² wain³txi³ wa²ko³li²yhu¹ju³su²
 sa²yo²ã³sxã³, in³txa¹lhun³tũ² yxo²kwain³yhu¹khai¹nxe²
 ũ³whĩn¹ti³yhu¹na³na¹. Ain¹ju³ta², Txai²li² ã²li²khai¹nxe³sa³nha¹.
 Yxãn¹ta¹, tũ¹ka³txai²na² ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² yo³su²
 yxau²xai³lhã³ sĩ³ko³nxe³ti³ yxau²xai³te²lo³tai¹na¹xã¹.

28 “Sũ³na² wãn³txi³tũ³ ain³kxi¹xi²ti³ten³sa²nxa³nha¹.
 Sa²yo²we¹ti³ten³sa²nxa³nha¹.” Sai¹nhxai²na²hẽ³na¹.

Sai¹nha²kxai³, hāi¹nxe² ā³ai¹na¹xā¹. Wain³jau³xa² āh¹ i³tih³nxain¹nxa³lho³na¹. Ai¹na¹ha²kxai³, a²ko³nxe³ti³ e³kxi²nha²jau³xa² so¹lxi³ yxau²xai³lain¹na³na¹. Hai³txi³ wain³txi³ yxau²xai³ti³he¹xai¹nxa³xā¹. 29 A²nxe³tū³ka³txa² wain³ti³he¹nxa³ju³ta² so¹lxi³ kâi³to³hi², a²in³txi³sxa³te²a² ta³nxa² a²sxe³xa³ka³lxi³sxa³te²a² ta³nxa² ũ³whî¹n¹txi³nyhu¹sxā³ yxau²xai³li², ko³nxe³ti³ kâi³to³hi², a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² kâin² yxo²kwa³ni², ko³nxe³ti³ kâi³ki²nyhu¹i², i³ka³txā³yhu¹i², su²lhā³yhu¹i², kwa² wân³txa² i³ye³sxā³ i³yi²yi²lhon¹ta³ki²nyhu¹i² ki³ha³ki²yhu¹i², kâin² i³an³ta³kxi²yhu¹i², a²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ti³ hâi³a² i³he³son³ki²yhu¹i², nxe³ain¹tū³ka³txai²la¹xā¹. 30 Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² o³nxa³ti³lot³sxā³ i³ye³kxi²yhu¹i², Sū³na² Si³yxau³tāu³na¹xai²na² yxo²kwî¹n¹kxi², kwa² yxo²ka³ka³nxe³txi³ i³ye³i², kâin²ki³lxo³nxe³nha²sxā³ i³ye³i², yxo²ha³txe³txi³ i³ye³kxi²nha², ko³nxe³ti³ kâi³te³lhxā³ i³ne³wa³kon³nha², a²wî³na² sa²yo²ā³i², a²hā³ka³na² sa²yo²ā³i² nxe³ain¹tū³ka³txai²la¹xā¹. 31 Jā¹nxe³sxā³ hxi²ka³ka³un³ti³ i³ye³kxi²nha², sa²yo²ā³nha²sxā³ i³ye³i², ā³xa² i³yan³ta³ki²yhu¹xa³i², a²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ti³ kâi³kain¹ju³ta² ne³wā²nā³ai¹nxa³i², hâi¹nxe³sxā³ i³wa³lxi³nha²te³lhxā³ kâi³i², nxe³ain¹tū³ka³txai²la¹xā¹. 32 Tū¹ka³txai²na², Txa²wân³txa² i³tih³nxai¹na¹jau³xa² ā³ne³wxe³ain¹tū³ka³txai²la¹xā¹. “A²nū²a² te²yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kâi³yxau²xai³te²su² te²a² ya³lu²tu¹wi¹. Ju¹ta² wain³na³li¹.” Nxe³ai¹na¹jau³xai²na² ā³ne³wxe³ta³lu²nain¹na³na¹. Nain¹kxa²ha³ta³nxân²ti³, ā³na¹ai¹nxa³kxe³su², hâi¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kâi³sa²tē³i², a²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ti³ kâi³nūn³tū³ka³txa² i³sa²nēn¹kxi² ain¹na³na¹. Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² hî³nx2na³la².

2

Sū³na² ko³nxe³te²lo³sxā³ i³yî¹li²jau³su²

1 Nxe³ha²kxai³ txa²ya³lxa³nāu³ i³nxai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². A²nū²a² ā³xa² ko³nxe³te²la³ i³yî¹li²yah³lxi³txa³hē¹la². Ā³xa² ko³nxe³te²la³ i³yî¹li²yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ā³xai²na² i³yî¹li²yah³lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ wā²nxūh¹ kâi³yah³lxi¹lxa². Nxe³sxā³ a²ya³la³tu³ wā²nxūh¹ te²yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³te²la³ i³yî¹li²nhyah¹lxi³hî³nxa¹lxa². 2 Yxân¹ta¹, a²nū²a² ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² i³tih³nxe³nx2ta¹te¹ni²tu³wa². Nxe³ha²kxai³, te²yā¹nxe³sxā³ kâi³ain¹tū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wā²nxūh¹ ain³nha²sxā³ kâi³ain¹kxa² yā¹nxe³jau³nū³su² i³yî¹li²xai³ain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ ain³nha²jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na² ko³nxe³te²la³ i³yî¹lain¹kxan²ti³ wain³txi³ i³yî¹lai¹nhî³nx2na³la². Ju¹ta²

wain³na³la². Nxe³ju³tai²li² a³la³kxi²ki³tã³la². ³ Yxã¹ta¹, wxã²na² a²nũ²a² ã³xa² kō³nxe³ti³ i³yĩ¹lain¹yah³lxin¹kxa² yã¹nxe³sxã³ kã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² kō³nxe³te²lo³sxã³ i³yĩ¹li¹nx2ti³kxa²yan³ti³su², hxi²kan¹txi³ aun³yah³lxan³kxa²yan³ti³su² ye¹nx2ta¹wa². ⁴ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nxe², thã³ti³la² wi¹lhi¹ni², kō³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta² wxã¹ta² i³xan³ta³kxi¹nx2ti³xa³i² nxe³ya³nx2ti³jah¹lai²la¹wa². Nxe³nx2ti³ju³ta² sa²hã³nxẽ¹kot3jah³lxi³txa³hẽ¹la²:

— A²nũ²a² kō³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta² ã³nta³lo³ta³wxe³sxã³ ã³na¹ain¹sxã³ ã³yo²o³tũ¹sain¹txai²lã¹. Nxe³jau³su², Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ya³nx2ti³na³la². Jau¹xai²na² a³la³kxi²nhyah¹lxin¹ta²lu¹wa². ⁵ Yxã¹ta¹, ã³ne³wi¹xa³sxã³ ã³ne³toh³ya³sxã³ ah³lxi³to³hxa³lxa². Yah²lxan³kxe³su², yxan¹nãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² wain³txi³ wã²nxũh¹ ain³nha²sxã³, txa²wã¹kō³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta² i³xan³ta³kxi², wã²nxũh¹ kã³ki³kxa² yã¹nxe³sxã³ i³yĩ¹li²xai², nxe³nẽ³tu¹wa². Nxe³nẽ³lha²kxai³, hĩ¹na² ã³ne³to³yah²lxan³kxai²nãn²tu³, yah³lxin¹kxa² yã¹nxe² yxan¹nãu³ai²na² Txa²wã¹sũ³na² kō³nxe³te²lo³sxã³ i³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wa². ⁶ Txa²wã¹sũ³na² ũ³yho³hi²nẽ³ju³ta³nũ³a², a²nũ²a² wã²nxũh¹ kã³ki³kxa² yã¹nxe³sxã³ ũ³yho³hi²xai³nẽ³tu¹wa². ⁷ Nxe³ju³ta², a²nũ²a² ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ wi¹kã³sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu³:

— Sũ³na² ka³te³na² wi¹ti³hit1sa³txai²lã¹. Sũ³na² sa²nẽn¹ki²sa³txai²lã¹. Nxe³jau³su², yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ũ³yhen³kxi²kah³lo²su² hĩ³nx2na³la². ⁸ Yxã¹ta¹, a²nũ²a² ã³su² kxai²nãn²tu³:

— Te³na¹jau³xa² so¹lxi³ kã³a¹tũ¹xã¹. Sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹txã³lho³na¹. Hã¹nxe³sxã³ kō³nxe³ti³ kã³a¹tũ¹xã¹. Nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, kō³nxe³ti³ kã³ain¹ju³tan¹te²kxa²yan³tu³ Txa²wã¹sũ³na² i³xan³ta³kxi²sxã³ khãuh³lxa³txi³sxã³ i³wai¹tain¹kah³lo²su² hĩ³nx2na³la². ⁹ Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² kō³nxe³ti³ kã³ain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³su² khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²sa¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhait1sxã³ kō³nxe³ti³ kã³te²a² kãin² khãuh³lxa³ti³hi¹tai¹nha²kxai³, te²u¹jã¹nxe² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa² ã³nhait1sxã³ kō³nxe³ti³ kã³te²a² yxo²ha³kxa¹ khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹nũ³nha²kxai³, nain¹tu¹wa². ¹⁰ Yxã¹ta¹, a²nũ²a² wi¹kã³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ³na² i³ka³li³hain¹sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhait1sxã³ wi¹kã³te²a² kãin² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹ti², kãin² i³sa²nẽn¹kxi²,

kāin² wxa²hāu²no³ti², ain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a²
nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txa² ā³nhait¹sxā³ wi¹kāi³te²a² a²yxo²ha³kxa²
sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tū³ni², ī³sa²nēn¹kxi²nū³ni²,
wxa²hāu²no³tū³ni², ain¹tu¹wa². 11 Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na²
a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² wā²nxū^h1 ain³nha¹tū¹xā¹. Na¹kxai²nān²tu³,
ko³nxe³ti³ kāi³te²a² khāuh³lxa³ti³hi¹ti², wi¹kāi³te²a²
wxi²kin³ti³to³ti³hi¹ti², ha³na³kā³lxi³ jau¹xai² yā¹nxe³jau³xa²
so¹lxi³ ī³yī¹li²xai³lai¹na¹tū¹xā¹. Hai³txi³ jau¹xai²na² sa²yat¹sxā³
ī³yī¹li²ha¹ju³ta³la³ yū³jah¹lo²txā³xā¹. Nxe³te²ju²hē³la².

12 Nxe³ju³ta², Ju³te²a² nū³kā³txa² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ī³tih³nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³tū³kā³txa²,
ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a²
khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wa².

— Moi³se²ah³la² wān³txa² ā³ne³to³hai¹nxa³xā¹. Nxe³ha²kxai³,
wān³txai² yā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³hi¹ta¹tū¹xā¹. Sū³na²
nxe³hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txa²,
hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² ī³tih³nxe³tū³kā³txi³su²
ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³, ko³nxe³ti³
kāi³ain¹kxai²nān²tu³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ā³ne³to³yah³lxi³to³hxai²nxā³nhē³li¹
Nxe³jau³la³ Txa²wā¹sū³na² ī³tih³nxain¹te²sxa³yu²hē³la².
Nain¹kxan²ti³ kwa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxe³su²
ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxa³nai¹nhī³nx2na³la².

13 Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² ī³tih³nxe³nē³jau³xa²
sa²yxo²we¹ki³sxa³kxe³su², kwa² txa²wā¹ne³nxē³na²
so¹lxi³ ne³ka²ki²ki³kxai²nān²tu³, hai³txi³ Txa²wā¹sū³na²
wain³te²lo³tē³lhī³nx2nxa³wa². Yxān¹ta¹, wān³txai² yā¹nxe³sxā³
kāi³ki³kxai²nān²tu³, Sū³na² wain³te²lo³tē³ju³ta³nū³a²
yū³nē³lhī³nx2na³la².

14 Jā¹nxa¹jau³su², a²nū²a² ju³te²a²
nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa²
yū²nxa³ha²kxai³, a³la³kxi²nha²tū³kā³txi³sxa³wa². Nain¹kxan²ti³,
a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ ain³nha²sxā³:

— Wain³na³na¹. Nxe³jau³su², Moi³se²ah³la²
wān³txa² yā¹nxe³sxā³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³, a²nxe³te²
wān³txa² a³la³kxi²nha²te²hū³nxe² sa²yxo²wet¹sxā³
yxau²xai³lai¹nhī³nx2na³la². 15 Ain¹ju³ta² ko³nxe³ti³
kāi³ain¹kxai²nān²tu³, a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ ko³nxe³ti³
ī³tih³nxe³nha²:

— Wai³nxa³xā¹. Nxe² wi¹kāi³ain¹kxai²nān²tu³, a²ē¹nāu³a¹
au³txi³ wi¹lxo³ki²nha²:

— Wi¹na³na¹. Nxe² ai³ai¹nhī³nx2na³la². Ai¹nha²kxai³,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ yū³kxa²
yā¹nxe² kāi³yxau²xai³lain¹tū³kā³txai²la¹wa². 16 Txai²na¹xai²na²

Pau²lah³lo²na¹xai²na² a²hī¹nai²na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 tah²yau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³tih³nxai¹nhxai²na¹hē³la².
 Nxe³ai¹na¹jau³xai² yā¹nxe³sxā³, yxan¹nāu³a¹ sa²kxai³lu²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ ī³wet¹sa²so¹sxā³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ī³yī¹li²xai³nē³tu¹wa². Nē³lha²kxai³, txa²wā¹ki³na¹xai²na²
 a²hī¹nai²na² a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ hāi³a² ī³ye³kxi²nha²ki³jau³xa²
 ha³ta³nxān²txi³, Je³su²jah³la² wain³txi³ wā²nxū^h1 ain³nha²sxā³
 ī³yī¹li²xai³nē³tu¹wa².

Ju³te²a² nū³kā³txa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ī²ain¹jau³su²

17-18 Nxe³nxā²ha¹te¹, wxāi²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txi³
 ī³nxai²na² sa²kxai³lu² ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la².

— Txa²na² Ju³te²a² nū³kā³txi³sa¹i¹. Yah³lxi³hxai¹nhē³la².
 Yah³lxin¹ka³tu³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² a³la³kxi²nha¹xā¹. Na¹ha²kxai³,
 Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹ti³hit¹sa³tū¹xā¹. Txa²nū³kā³txai²na²
 so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² Sū³ni¹khaix¹tū³kā³txi³sa¹xā¹. Sa³ha²kxai³,
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ī²ta³lu²na¹xā¹. Na¹ha²kxai³,
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ te³nain¹jau³su²
 wi¹la³la³kxi², ha³lo²a² wain³khai¹nxe³ju³ta² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³
 ī³hau³kot³so², na¹xā¹. Yah³lxi³hxai¹nhē³la². ¹⁹Yah³lxin¹ka³tu³:

— Ju³te²an¹jah¹lo²sa¹xā¹. Nxe³na¹ha²kxai³ a²nū²a² ha³lo²a²
 wi¹ju³ta² a³la³kxi²nxā³te²su² te²a², ye³han³te²hū³sxā³
 yxau³te²su² te²a², ha³lo²a² wi¹ju³ta² ī³yau¹ū³te²hū³jah¹lo²sa¹xā¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³, a²nū²a² Sū³na² tīh³na² ī²xa³te²su² te²a²,
 ka³nxah³tāu³a¹ ai³te²hū³te²su² te²a², sa²ha²te¹kxe³hū³sxā³
 sa²hau³ko³te²hū³jah¹lo²sa¹xā¹. ²⁰Na¹ha²kxai³, a²nū²a²
 nxū²kwāi³wa³sā³sān³te²su² te²a², ī³wai³ki²so¹te³lhxā³
 ī³tih³nxe², te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² Sū³na² tīh³na² wēn³sū³sxā³
 hxi²kāu³kāun³te²su² te²a² ī³tih³nxe², nxe³jah¹lo²su²
 na¹xā¹. Na¹ka³tu³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wan³txa²
 a³la³kxi²nha²ta³lu²na¹xā¹. Na¹ha²kxai³, ha³lo²a² ī²li³ju³ta²
 a³la³kxi²ta³lu²ni², Sū³na² wān³txi³tu³ a³la³kxi²ta³lu²ni²,
 nxe³jah¹lo²su² na¹xā¹. Yah³lxi³hxai¹nhē³la². ²¹Yah³lxin¹ta¹,
 kwa² a³la³kxi²ki³lxo³nhyah¹lxi¹lxa². A²nū²a² ā³xa²
 ī³tih³nxe³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxin¹ta¹, te²yā¹nxe³sxā³
 ī³tih³nxe³nhyah¹lxi³hxai²nxā³nhē³la². Ya³nx2ta¹wa².
 Jā¹nxe³yah³lxin¹kxe³hū³nxe²:

— Kāi³sa²no¹ki²yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xa²,
 yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxin¹kxan²ti³, a²nū²a² ā³xa²
 yen³kxa² kāi³sa²no¹ki²yah³lxi³hxai¹nhē³la². Ya³nx2ta¹wa².
²²Jā¹nxe³yah³lxin¹kxe³hū³nxe²:

— Ā³xa² sxe³xa³ka³lxa² ĩ³wa³nĭ³lon³kxah¹lxi³txa³hē¹li¹.
 A²nũ²a² ā³xa² yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxin¹kxan²ti³, ā³xa²
 sxe³xa³ka³lxa² ĩ³wa³nĭ³lon³kxah¹lxi³hxai¹nhē³la². Ya³nx2ta¹wa².
 Jā¹nxe³yah³lxin¹kxe³hũ³nxe²:

— Sũ³nu²su² ki³lxo³te²a², a²nũ²a² hxi²ka² we¹kxe³su² te²a²
 yxo²kwĩn¹kxi²sa³nhai¹. Yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxin¹ta¹,
 a²yen³kxa² Sũ³nu²su² ki³lxo³te²a² sxa³thĩ³nān¹te² yen³kxa²
 kãi³sa²no¹yah³lxi³hxai¹nhē³la². Nxe³ju³ta² wai³nxa³wa².
 Sũ³nu²su² ki³lxo³te²ain²txi³ kō³nxe³thi¹ni², a²yen³kxa²
 sxa³yain¹te² yen³kxain²txi³ sa²hēt¹sa²kxai³ kō³nxe³thi¹ni²,
 te²ju²hē³la². Ya³nx2ta¹wa². ²³ Hāi¹nxe³kxe³hũ³sxā³:

— Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² a²wa³kxē³nũ³ka³txi³su² na¹xā¹.
 Yah³lxin¹jau³su², kāin²ki³lxo³nha²sxā³ e³yah³lxi³hxai¹nhē³la².
 Yah³lxin¹ta¹, sa²yxo²ā³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxi¹nha²kxai³,
 a²nũ²a² ā³xa² sa²kxai³lu², wxa²kō³nxe³ti³,
 kãi³yain¹yah³lxin¹ju³ta² ĩ²nx2tain¹ka³tu³, wxāi²nān²ta³,
 kō³nxe³te²lo³txa²lxai¹nha²kxai³, Txa²wā¹sũ³nain²txi³
 kō³nxe³te²lo³tai¹nha²kxai³, nai¹nhĩ³nx2na³la². ²⁴ Nxe³ju³ta²,
 Txa²wā¹sũ³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³xau³hxai²tēx¹ta³la³
 te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² Sũ³nu¹na¹xai²na² e³a¹wi¹. A²nũ²a² Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa² kō³nxe³te²lot3sa²sxā³ ĩ³ye³kxi²sa²na³li¹,
 wxāi²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² kō³nxe³ti³
 kãi³yain¹yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. Txa²wā¹sũ³na² ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ Wxa²yu³ta² Ju³te²a² nũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxa².
 Yah³lxi¹nha²kxai³:

— Ū³sa³si³tũ³ko¹kxā¹sa²kah³lo²sa¹xā¹. Sa³ha²kxai³
 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²nũ³ka³txi³khai³su²
 ĩ³yĩ¹li²nha¹xā¹. Yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹kxe³su²,
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 a²ya³la³tu³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²nũ³ka³txi³khai³su²
 hĩ³nxa¹lxa². Yxān¹ta¹, sa²yxo²ā³yah³lxin¹kxai²lē¹.

Ū³sa³si³tũ³ko¹kxā¹nx2ti³xa³ka³lhũ³nxe², Sũ³na²
 a²nũ³ka³txi³khai³xa² ĩ³yĩ¹li²nhyah¹lxan³ka³lhũ³nxe²
 yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². ²⁶ Jā¹nxe³jut3su², Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³su² te²a² ū³sa³si³tũ³ko¹kxā¹nha²kah³lo²su²
 te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Nain¹kxan²ti³, a²nxe³jah¹lai²nān²tu³,
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹tain¹kxai²nān²tu³,
 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lĩ²ai¹nhĩ³nx2na³la². Ain¹sxā³:

— Jah¹lai²na² ū³sa³si³tũ³ko¹kxā¹nha²kxe³hxũn¹jah³lo²su²
 na³na¹, txai²lā¹. Txa²wā¹sũ³na² ai¹nhĩ³nx2na³la².
²⁷ Nxe³sxā³, Ju³te²a² nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²,
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xa²
 yũ², ū³sa³si³tũ³ko¹kxā¹nha², yah³lxin¹kxa²ha³tā³nxān²txi³,

wān³txai²na² sa²yo²ā³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yxān¹ta¹,
 Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³nāu³xai²lē¹.
 Ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nhai¹nxa³kxan²ti³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 wān³txa² sa²yo²we¹tain¹tū³ka³txi³sain¹na³la².
 Nxe³ain¹jau³su², wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta², Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txai²na² wxa²ye³ka¹txa²lxai¹nhī³nx2na³la².
 28 Jā¹nxa¹jau³su², Ju³te²a² nū³ka³txi³khai³su² jah¹lo²su²
 kxai²nān²tū³, sa²wai³wait3sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 sa²yo²wet1sxā³ yxau²xai³jah¹lo²su² hī³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³,
 a²nū²a² kwa² txa²wā¹ye³na² ī²yhu¹sxā³:

– Ju³te²a² nū³ka³txi³hū³na³na¹. A²nxe³ki³kah³lo²su²
 nxe³nha²ye²kxan²ti³, Ju³te²a² nū³ka³txi³khai³su² jah¹lo²su²
 ta³nxa², ā³lxi³jah¹lo²su² ta³nxa², nxe³hī³nx2na³la². Jā¹nxe³sxā³,
 kwa² txa²wā¹wā²lai²na² so¹lxi³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²sxā³,
 Txa²wā¹sū³na² ī³lxa² ī³yī¹li²nha²jah¹lo²su² kxai²nān²tū³,
 a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ sa²yo²we¹txa³kxai²nān²tū³, hai³txi³
 Ju³te²a² nū³ka³txi³khai³su² jah¹lo²la³ ti³hex1hī³nx2nxa³wa².
 29 Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txi³khai³su² jah¹lo²su²
 kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet1sxā³
 yxau²xai³jah¹lo²su² hī³nx2na³la². A²nxe³jah¹la²
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² sa²yo²we¹ti³hi¹kah³lo²su²
 hī³nx2na³la². Hxi²kan¹txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xu¹tai²na²
 sa²yo²we¹ti³hi¹tē³lhī³nx2nxa³wa², nxe³ha²kxai³la². Jā¹nxe³sxā³,
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet1sxā³ yxau²xai³jah¹lo²su²
 kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na² ī³sa²nēn¹kxi²kah³lo²su²
 hī³nx2na³la². Hai³txi³ a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a²
 ī³sa²nēn¹kxi²kah³lo²su² hī³nx2nxa³wa².

3

1 Yxān¹ta¹, wxāi²na² ī³wā³ti³sah¹lxin¹kxai²nān²tū³:

– ĩh¹nxet3sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txai²li² a²nū²a²
 nū³ka³txi³ ā³xa² ān³sen³sai¹yhain¹sxā³, ā²la² ha³lo²a²
 wī¹ju³ta² yū³tū³ka³txi³sain¹sīn¹ji¹? Ju³te²a² nū³ka³txa²
 ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nhain¹ju³ta², ĩh¹nxe³ju³ta² ha³lo²a²
 wī¹ju³ta³lo³te³lhxā³ nain¹sīn¹ji¹? 2 Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tū³,
 txai²na¹xai²na² sa²kxai³lu² ī³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wa².
 Ti³he¹nxe²nxa³wa². Sū³na² wān³txa² yū³ai¹nha²kxai³ kāin²
 ā³sen³sai¹yhain¹sxā³ wī¹ju³ta³lo³te³lhxā³ nain¹na³la². Wī¹ju³ta²
 a²hxi²kan¹khaix1nxe³ju³ta² nxe³te³nah¹lxī¹. A²wī¹lhī¹na²
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su²tāu³a¹a²wān³txi³khai³xa² Ju³te²a²
 nū³ka³txa² ūh³wxe³nū¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

– Txa²wān³txi³khai³xa² ī²ū³sah¹lxi³sā²nhē³li¹. Ny-
 hain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txa²

ka³na³ki² te²a², Sũ³na² wãn³txai²na² sa²yo²ã³sxã³
 kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nain¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³, hai³txi³
 Txa²wã¹sũ³na² sa²yo²ã³nha²ti³hex¹jah¹lo²sxa³wa².
 4 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³tu³ jau³xa² so¹lx³ e³jah¹lai²la¹wa².
 Ki³han³jah¹lo²sxa³wa². Nxe³ha²kxai³, yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ ki³han³kxa² ha³ta³nxãn²txi³, Txa²wã¹sũ³na²
 ki³han³ti³hex¹nxe³hĩ³nx²nxa³wa². Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na²
 ha³te³h³nxã³nxãn¹jau³su²te³nah¹lx¹:

— Sũ³nu² Ī³nxai²na² ĩ³ye³in¹kxai²nãn²tu³, wain³jau³xa² so¹lx³
 ĩ³ye³te²si¹lx¹. Nĩ¹nha²kxai³, wxa²wai³nĩn¹ju³ta², a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ e³lxah²lx³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³, Sũ³na²
 wãn³txai²na² wain³txi³ e³xa³ki³lxo³nxe³nxain¹kxan²ti³
 wxa²wãn³txa² e³in¹jau³xan²tu³ e³lẽ³na¹ wain³txi³
 e³in¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te²a²
 ko³nha²nxa³jau³su²ĩ³ye³te³nah¹lx¹:

— Ko³nxe³ti³ kãi³ki³kxai²nãn²tu³, wi¹lhĩ³nx²na³li¹.
 Hãi¹nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² wain³ju³ta² wã²nxũ¹ ĩ³sai¹txi³,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹ wxa²ye³ka¹tai¹nhĩ³ki³tã³li¹. Kĩ³sa²kxai³,
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³nhxi²nũ¹nũ³hĩ³ki³tã³li¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³,
 ko³nxe³ti³ kãi³ki³kxa² yo³lha³ ĩ³wai¹tẽ³kxai²nãn²tu³,
 Txa²wã¹sũ³na² wain³txi³ kãi³ũ¹nhẽ³lhĩ³nx²nxa³wi¹.
 Nxe³hĩ³nx²na³la². 6 Yxãn¹ta¹, txa²wãn³txi³kxai³lu¹,
 ĩ³wa²lũ³xai¹na¹jau³xa²sa¹:

— Ta¹wi¹. Wain³txi³ kãi³jah¹lo²su² na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxa³tã³su² tã³a¹, wain³txi³ kãi³jah¹lo²su² ha²kxai³,
 txa²wã¹ki³na¹xai²na² kãi³ki³ju³ta² wain³txi³ wã²nxũ¹
 ain³nha²sxã³ kãi³ki³kxa² yã¹nxe³sxã³ ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³lha²kxai³,
 nxe³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ai¹nhĩ³na¹wa².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² ã³xa² ko³nha²nũ³nxa³jah¹la²
 e³te³nah¹lx¹:

— Txa²wã¹ki³na¹xai²na² kãi³ki³ju³ta² sa²yo²ã³nha²sxã³
 ko³nxe³ti³ kãi³ki³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² wi¹kãi³ju³ta²
 sa²yo²we¹nha²sxã³ wi¹ kãi³ju³ta² wã²nxũ¹ ĩ³sai¹txi³,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹ wxa²ye³ka¹tai¹nhĩ³ki³tã³li¹.
 Kĩ³sa²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² kãn²wxi²kin³ti³to³ti³hit¹si³ki³tã³li¹.
 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, sa²yo²ã³nha²sxã³ ko³nxe³ti³
 kãi³ki³kxai²nãn²tu³, ĩ³h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²yoh³la³
 Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³te²lo³sxã³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³lhĩ³te²la¹xã¹?
 A²nũ²a² ã³xa² ko³nha²nxa³jah¹la² ai¹nhĩ³nx²na³la².

8 Jã¹nxe³jau³su²:

— Ko³nxe³ti³ kãi³a³sah¹lx³hẽ¹li¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³,
 Txa²wã¹sũ³na² wxi²kin³ti³to³ti³hit¹si³ki³tã³li¹. Ju¹ta²

wi¹lhĩ³nx2na³li¹. Jã¹nxe³jau³xai²na² Pau²lah³lai²na²
 ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²la¹i¹. A²nũ²a² ka³na³ki²
 ko³nha²nxa³te²a² ĩ³ki³ha¹kxi²sai¹nhxai²na²hẽ³la². Yxã¹ta¹,
 ĩ³wa²lũ³xai¹na¹te³nah¹lxĩ¹:
 – Ā³ne³wxe³ti³he¹yxah³lxa³lxĩ¹. Yah³lxĩ¹nha²kxai³
 e³yah³lxĩ¹lxĩ¹. A²ya³la³tũ³, Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³te²lo³sxã³
 ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Ju¹ta²wain³na³li¹. Nxe³ai¹nhĩ³na¹wa².

A²nũ²a²wi¹lhin¹khaix1te²la³yũ²nxa³jau³su²

9 Hãĩ¹nxe³kxe³hũ³nxe², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³ki³tã³la².
 Txa²nũ³ka³txi³na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³na¹xai²na², hai³txi³
 a²nũ²a² ã³xa² ã³sen³sai¹ain¹sxã³ wi¹lhin¹sĩn¹nxa³wa². Nxe³sxã³,
 Ju³te²a² nũ³ka³txain²txi³ ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta³lot3sxã³
 yxau²xai³li², Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txain²txi³ ko³nxe³ti³
 kãĩ³ki³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³li², nxe³ki³tã³la². 10-11 Nxe³ju³ta²,
 Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² nxe³te³nah¹lxĩ¹:

– A²nũ²a²wain³txi³ kãĩ³te²la³ yũ²nxa³wi¹. A²nũ²la³
 Txa²wã¹sũ³na² a³la³kxi²te²la³ yũ²nxa³wi¹.
 “Txa²wã¹sũ³na² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ti³ten³sa³nhã¹.”
 Nxe³te²la³yũ²nxa³wi¹. Nx2na³li¹.

12 A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Sũ³na² ã³na¹ain¹sxã³
 ã³ta³lo³ta³wxe³ain¹na³li¹. A²yxõ²ha³kxa¹ o³nai¹nxa³wi¹.
 Wi¹kãĩ³te²la³ka³na³ka³na³te²he³la³ko³yũ²nxa³wi¹.

13 A²nxe³tũ³ka³txa² yxo²ko³nxe³ti³ ĩ³ye³sxã³, a²nũ²a² ã³xa²
 ya³lu²ti³hi¹jau³xa² so¹lxĩ³ e³ain¹na³li¹. Ain¹sxã³,
 ha³tin³ti³ ko³nxe³ti³ ĩ³ye³sxã³ ĩ³ki³ha¹ki², txih³xa²
 ko³nxe³te²a² a²wxi²yau³xa² ĩ³ya²lu¹tẽ³kxa² yã¹nxe³sxã³
 tũ¹ka³txai²na² e³jau³xa² ĩ³ya²lut1si¹nhẽ³jau³xa² so¹lxĩ³
 ĩ³ye³i², nxe³tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.

14 A²nũ²a² ã³xa² kãĩn² yxo²kwĩn¹kxi²ti³hi¹khai¹nxe³sxã³
 khãuh³lxa³ti³hi¹jau³xa² so¹lxĩ³ ko³nxe³te²lo³jau³xa² so¹lxĩ³
 e³tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.

15 Hãĩ¹sxã³, a²nũ²a² ã³xa² khãuh³lxa³ti³hi¹ti², ĩ³su²lhã³i²,
 nxe³yhu¹si¹hain¹jau³su² so¹lxĩ³ yxau²xai³lain¹na³li¹.

16 Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² ã³xa² ĩ³sun²tã¹hxa³ti², ĩ³khãuh³lxa³txi²,
 nxe³yhu¹si¹hain¹jau³su², yxau²xai³tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.

17 Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ ĩ³hãu²no³ti³hi¹tẽ³ju³ta³la³
 yũ²nxa³ha²kxai³,

18 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²o²lxa³sxã³
 yuh³lxĩ²nxa³ha²kxai³, nxe³tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.

Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na²
 ĩ³so¹sxã³, ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹

ha³lo²a² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a²
 nũ³ka³txain²txi³ ko³nxe³ti³ kãĩ³yxau²xai³li², Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xain²txi³ ko³nxe³ti³
 kãĩ³yxau²xai³li² nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³,
 nxe³jau³xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³lhxã³ ĩ³tih³nxe³nẽ³kxe³su²
 yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³kĩ³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yon²ta³kxi²nha²hĩ³kĩ³sxa³wa². Hãĩ¹nxe²
 te²kĩ³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³ju³ta³nũ³lot3sxã³ yxau³hĩ³kĩ³tã³la².
 Jã¹nxe³nẽ³si¹jau³su², wãn³txai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². ²⁰Yxãn¹ta¹:
 – Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² yã¹nxe² kãĩ³a¹tũ¹xã¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wain³te²la³ ĩ³yĩ¹li²sa³txai²lã¹. Nxe³kĩ³kxa²
 ha³tã³nxãn²txi³, hai³txi³ nxe³kĩ³jau³xai² yã¹nxe³jau³la³
 Txa²wã¹sũ³na² wain³te²la³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³ju³ta³la³ yũ³hĩ³nx2nxa³wa².
 Ka³na³ka³na³te² kĩ³na¹xai²na² te²he³la³ko³ nxe³nẽ³ju³ta³la³
 yũ³hĩ³nx2nxa³wa². Yuh³xai²nãn¹te² kĩ³na¹xai²na²
 hxi²kan¹txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² yã¹nxe³sã³
 kãĩ³kĩ³sxa³wa². Hãĩ¹nxe³sã³, txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³ju³ta²
 ĩ³yau¹ũ³nha²si¹nhẽ³jau³nũ³su², Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wain³te²lo³tẽ³jau³su²

²¹⁻²² Yxãn¹ta¹, a²hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lot3sxã³
 ĩ³yĩ¹li²nẽ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³na³la². Nxe³ju³ta²sa¹. A²nũ²a²:

– Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²na¹xã¹. A²nxe³jah¹lo²su²
 kxai²nãn²tu³, Sũ³na² wain³te²lo³kah³lo²su²
 hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³jau³su², Je³su²jah³la²
 yxo²ain¹tũ³ka³txa² hãĩ¹nxe³tũ³ka³txa² whãĩ²na¹, Sũ³na²
 wain³te²lo³tũ³ka³txi³su² hĩ³nx2na³la². A²nxe³ju³ta², a²hĩ¹nai²na²
 wain³te²lo³tẽ³ju³ta³nũ³ai²na², Moi³se²ah³lu¹tai²txi³ a²kxã³nxa²
 ĩ³ye³yo²nũ¹ni², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² a²wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³tũ³ka³txain²txi³ a²kxã³nxa² ĩ³ye³yo²nũ¹ni²
 ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, kxã³nãu³u¹tai²nãn¹jau³xa²
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã²
 hxi²kan¹txi³ sa²yo²we¹kĩ³jau³sxa³wa². Nxe³kĩ³kxa²
 ha³tã³nxãn²txi³, Je³su²jah³la² yxo²te²su² te²a², Sũ³na²
 wain³te²lo³tai¹nhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹:

– Je³su²jah³la² yxo²na¹xã¹. Nxe³te²su² kxai²lẽ¹.
 Wain³te²lo³kah³lo²su² ti³he¹nxe³hĩ³nx2nxa³wa². Sũ³na²
 ĩ³wai³ki²sa²so¹nẽ³tih³na² hãĩ¹nxe² ka³na³ka³na³tih³no²su²
 hĩ³nx2na³la². ²³ Txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³lxi³thin¹kĩ³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³, Ju³te²an¹jah¹lain²txi³
 Ju³te²an¹te²sxa³jah¹lain²txi³ a²wã³kon³ye²kĩ³te²kĩ³na¹lxa³
 yũ³kĩ³sxa³wa². Kĩ³sxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²

wi¹lhin¹ju³khai³xa² yā¹nxe² ā³nhou³kon³ki³te²la³
 yū³ki³sxa³wa². A²yo²ha³kxa¹ kāin² tau³ton³ki³tā³la².
 24 Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ thāi³ti³la²
 wi¹lhin¹jah¹lo²su² tāu³a¹, kwa²hāi¹nxe² a³lxi²khai¹nxe³nē³jau³su²
 wain³te²lo³tē³na³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² txa²wā¹ko³nxe³ti³
 kāi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³lha²kxai³, Sū³na² Si³yxau³tāu³a²
 sa²kxai³lu² wain³te²lo³tē³na³la². Hai³txi³ txa²wā¹ki³na¹xai²na²
 wi¹kāi³ki³ju³ta³la³ yū³ki³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³:

— Wi¹kāi³tū³ka³txi³sain¹na³na¹. Nxe³ha²kxai³
 ū³yho³hai¹na¹jau³su² wain³te²lo³tai¹na¹xā¹. Sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ nē³lai¹nh³nx2nxa³wa². Yxān¹ta¹,
 kwa²hāi¹nxe² a³lxi²nē³jau³xa² so¹lxi³ wain³te²lo³tē³na³la².
 25 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a² Je³su²jah³la²
 ī³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³,
 ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³,
 yxo²i²te²su² te²ki³na¹xai²na² so¹lxi³ sa²wa²sut1sxā³,
 txa²wā¹i³lxi³thin¹ki³sxa³ju³ta² sa²wa²su¹tē³na³la².
 Jā¹nxe³si¹nhē³jau³nū³su², a²wain³ju³khai³xa²
 wxa²ye³kat1si¹nhē³jau³nū³su², Je³su²jah³la²
 ī³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²na²
 yxau²xai³sa²tē³jah¹lo²su² tāu³a¹ nxe³nha²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² kxān³su² ko³nxe³ti³ kāi³ai¹nhxai²na²hē³na¹.
 Nain¹kxe³su² kwa² sa²wa²su¹tai¹na¹ju³ta² yū²nxa³lho³na¹.
 Yan¹nāu³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²hī¹na¹ ī³lxa³thi¹nai¹nxa³ju³ta²
 sa²wa²su¹tū¹hain¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²nū³a²
 wah³nxe³sā²na¹tū¹xā¹. Ya³nān³ta³ki²la² jah¹lo²sa¹xā¹. Sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³su², ta¹hxai²hē¹la². 26 Yxān¹ta¹,
 a²hī¹na²na² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² sa²hou³ko³tē³na³la².
 Nxe³ha²kxai³:

— Sū³nu²na¹xai²na² wain³jah¹lo²sa¹xā¹. Nxe³jau³xain²txi³
 wxa²ye³ka¹tē³lha²kxai³:

— “A²nū²a² Je³su²jah³la² yxo²i²sa²na³na¹.” A²nxe³te²su²
 kxai²nān²tu³, Sū³nu²na¹xai²na² wain³te²lo³ta¹xā¹.
 Nxe³jau³xain²txi³ wxa²ye³ka¹tē³lha²kxai³ nxe³nē³na³la².
 A²nxe³ju³ta²na² Sū³na² a²wain³ju³ta² wxa²ye³kat1si¹nhē³jau³su²
 Je³su²jah³la² wxā³ta¹hxai²hē¹la².

27-28 Nxe³ha²kxai³, yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹xai²na²
 hxi²kan¹txi³lo³nha²sxa³ ī³wi¹lhin¹si¹nhē³jau³nū³su²
 e³hī³ki³sxa³wa².

— Wā²nxūh¹ o²la³kxi²sxā³ wi¹kāi³jah¹lo²sa¹i¹.
 Nxe³ki³jau³nū³su² yū³hī³ki³sxa³wa². Txa²wā¹ki³na¹xai²na²
 hxi²kan¹txi³ sa²wai³wait3sxā³ wi¹kāi³hī³ki³sxa³wa². Hxi²kan¹txi³

Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nē³jau³xu¹tai² yā¹nxe³sxā³
wi¹kāi³hī³kī³sxa³wa². Nxe³kī³kxe³su²:

— Sū³na² wain³te²lot3sa²ju³ta² ten³sa³nhā¹.
Nxe³kī³kxai²nān²tu³, hāi¹nxe³sxā³, Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nē³ju³ta² yxo²i²kī³jau³su² wain³te²lo³tē³lhī³nx2na³la².
Kī³sa²kxai³, hxi²kan¹txi³ ĩ³kāin²ti³nha²sxā³ e³hī³kī³sxa³wa².
29 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa².
Ju³te²a² nū³ka³txain²txi³ Sū³nu²lo³jah¹lo²su² ha²kxai³,
a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a² a²wā³kon³tū³ka³txi³nāu³xai²na²
a²yo²ha³kxain²txi³ Sū³nu²lo³jah¹lo²su² ha²kxai³
nxe³jah¹lai²la¹wa². 30 Txa²wā¹sū³na²na² ka³na³ka³na³jah¹lai²na²
wain³te²lo³tē³ju³ta², Ju³te²a² nū³ka³txain²txi³ Je³su²jah³la²
yo²i²jau³nū³a² so¹lxi³ wain³te²lot3sa²kxai³, Ju³te²a²
nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³nāu³xai²na² a²yo²ha³kxain²txi³
Je³su²jah³la² yo²i²jau³nū³a² so¹lxi³ wain³te²lot3sa²kxai³,
nxe³nē³lhī³nx2na³la². 31 Nxe³kī³kxai²nān²tu³:

— Je³su²jah³la² yo²i²a¹xā¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³,
hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na²
sa²yo²wa²yat1sī³kī³sxa³wa². A²ya³la³tu³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wain³txi³ e³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xu¹tai²
yā¹nxe³sxā³ wi¹wi¹nxe² kāi³hī³kī³tā³la², Je³su²jah³la²
yo²i²kī³kxai²nān²tu³ta².

4

A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²yo²i²jau³su²

1 Nxe³ju³ta² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² Ju³te²a²
nū³ka³txi³nāu³xai²na² kwa²txa²wā¹sū³nū²su²
jah¹lu¹tai²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lu¹tai²na²
kāi³yxau²xai³lain¹ju³tu¹tai²na² a²ha³tā³nxu¹tai²na²,
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ha³teh³nxā³nxā²
ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 2-3 Nxe³nē³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yo²wān³txa²
A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² yo²i²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³,
Txa²wā¹sū³na² Sa²kxai³lu² wain³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² hxi²kan¹txi³
wi¹kāi³sa²tē³ta¹hxai²nxā³hē¹la². Nxe³ha²kxai³:

— A³bra³āu²ah³lai²na² wi¹kāi³na³na¹. Nxe³kxa² yo³su²
ū³yho³hi²sxā³ wain³te²lo³ta¹tū¹xā¹. Txa²wā¹sū³na²
ti³hex1ta¹hxai²nxā³hē¹la². Hāi¹yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na²
yo²i²kxe³su² nxe³ju³ta² so¹lxi³, A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
wain³te²lo³ta¹hxai²hē¹la². Wi¹kāi³ain¹kxa² yo³lha³ ū³yho³hi²sxā³
wain³te²lo³tain¹kxai²nān²tu³, A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³
wxi²kan¹txi³ ĩ³kāin²ti³nha²sxā³ ĩ³ye³hī³nx2na³la².

— Txai²na² wi¹kāi³jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³sa²jau³su² Txa²wā¹sū³na²
wain³te²lot3sa²na³li¹. Nxe² e³kxai²nān²tu³, wain³txi³
wxi²kan¹txi³ e³hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹, ti³hex1te²sxa³yu²hē³la².
Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ wi¹kāi³jah¹lo²su² te²ju²hē³la². Hai³txi³
A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² wi¹kāi³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³,
wxi²kan¹txi³ ī³kāin²ti³nha²ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁴ Nxe³ju³ta²
jut3sū³ju³ta²sa¹: A²nū²a² ā³xa² wa³kon³kxi²kī³kxai²nān²tu³,
wai³wain³ki²txi³ a²yo³ha² so¹kxi²hī³kī³tā³la². A²nxe³te²
yo³hai²na² so¹kxi²kī³kxai²na², hai³txi³ a²wa³kxēn³yah³lai²na²
kwa²hāi¹nxe² ū³hū¹nhē³kxa² yen³kxi³sxa³wa².
Hāi¹yxān¹ta¹, wa³kon³kxi²kī³kxai²na² a²yo³khai³xai²la¹wa².
⁵ Jā¹nxe³jut3sū³nxe², wi¹kāi³sa²tē³kī³ke³la³te²kxai³, nxe³kī³kxa²
yo³lha³ Txa²wā¹sū³na² wain³te²lo³tē³lhī³nx2na³la².
A²nū²a² wi¹wa³kon³kxi²kxa² yo³ha² ū³yho³hi³kxa² yā¹nxe²
nxe³nē³lhī³nx2na³la². Yxān¹ta¹, yuh³xai²nān¹tū³ka³txe²
kī³na¹xai²na², hxi²kan¹txi³ wi¹kāi³sa²tē³hī³kī³sxa³wa².
Nxe³kī³sxa³kxa² ha³ta³nxān²txi³, Txa²wā¹sū³na²
yxo²i²kī³kxai²nān²tu³, a²ya³la³tu³ wain³te²lo³tē³tu¹wa².
Nxe³nē³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— A²nū²a² ī³lxi³thi¹nxa³te²su² kxa²ha³ta³nxān²ti³,
yxo²i²sa²kxai²nān²tu³ wain³te²lo³tai¹na¹tū¹xā¹.
Na¹ju³ta², Sū³nu²na¹xai²na², a²nū²a² yxo²i²sa²ju³ta²
so¹lxi³ ten³sa³nhā¹. Txa²wā¹sū³na² ta¹hxai²hē¹la².
⁶⁻⁸ Jā¹nxe³jau³su², Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²ha³teh³nxā³nxa²
ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²su² kxai²nān²tu³, a²ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² Txa²wā¹sū³na²
wxa²wa²sut1sxa³ wxa²hxan³kxi²ti³kxai²nān²tu³,
a²nxe³kah¹lo²su² jah¹la² ka³lih³khaix1jah¹lo²su²
hī³nx2na³li¹. Jā¹nxe³sxa³, a²nū²su² kxai²nān²tu³,
Txa²wā¹sū³na² a²e¹nān¹jau³xa² ī³ye³kxi²nha²kxai²nān²tu³:
“Jah¹lai²na² ko³nxe³ti³ kāi³jah¹lo²sain¹na³na¹. Na¹ta¹,
ko³nxe³te²lo³tain¹nxa³lho³na¹.” A²nxe³kah³lo²su²
kxai²nān²tu³, ka³lih³khaix1jah¹lo²su² hī³nx2na³li¹.

Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² Ta³vi²yah³lu¹ta²na²
ha¹lin¹jau³xai²na² ī³ye³kxi²nē³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a²sa¹:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹kāi³ūh¹kī³sxa³kxa²
ha³ta³nxān²txi³: “Wain³te²lot3sa²na³na¹.” Nxe³kī³kxai²nān²tu³,
ka³lih³khaix1hī³kī³tā³li¹. Nxe³te²ju²hē³la².

⁹ A²nxe³jau³xu¹ta²na² ī³ka³li³jau³xu¹ta²na²
Ta³vi²yah³lu¹ta²na² ī³yau¹ū³nhē³jau³xu¹ta²na²sa¹:
Txa²wā¹sū³na² yxo²i²te² kī³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
ī³ka³li³nhē³lhī³nx2na³la². Hai³txi³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²jah¹lo²nāu³xa²
so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ī³ka³li³hī³nx2nxa³wa².
Yxān¹ta¹, a²nū²a² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²jah¹lo²su² tā³nxa²,

ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²nxa³jah¹lo²su² tã³nxa², nxe³kxa²
 ha³tã³nxã²txi³, a²yo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxa³tãu³a¹
 i³ka³li³nhẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na²
 ha³tẽh³nxã³nxã¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

– A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Nxe³jau³su², wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 10 A²nxe³ju³tu¹tai²na²sa¹, Txa²wã¹sũ³na² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 wain³te²lo³ju³tu¹tai²na²sa¹, yã³tai²na² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²sã²nxa³tã³lxa¹, Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxa³tãu³a¹ wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nain¹sxã³,
 yã³tai²na² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²nxa³kxe³tũ³,
 hã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ain¹jau³su²
 wain³te²lo³tai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³, hã²wxã³txa³
 wain³te²lo³ju³ta² a²nũ²a²yo²ha³kxa¹ wxa²ye³ka¹nha²yhu¹te³lhxã³
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²sxã³ i³yĩ¹li²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ha²kxai³, a²wi¹lhĩ¹khai¹xa² Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxa³tãu³a¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² txa²nũ² yxo²i²jau³su²
 wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxã³txa³, te²yã¹nxe³te²hũ³te²lxi³
 txa²wã¹kĩ³na¹xain²txi³ yxo²i²kĩ³jau³su² wain³te²lo³tẽ³na³la².
 Ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²kĩ³sxa³kxan²ti³nũ² nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la².
 Nxe³ha²kxai³, A³bra³ãu²ah³lo²su² jah¹lu¹tai²na²
 Txa²wã¹wĩ³nu²hũ³ya³nhẽ³lhĩ³nx2na³la². A²wi¹lhĩ¹na²
 txa²nũ² jah¹lu¹tai²na² txa²nũ² Sũ³na² wãn³txa²
 yxo²i²sã²nã²jah¹lo²su² ha²kxai³, txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² Sũ³na²
 yxo²i²te² kĩ³na¹xai²na² txa²wã¹wĩ³nu²hũ³ya³nhẽ³lhĩ³nx2na³la².
 12 Jã¹nxe³sxã³, ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²tũ³ka³txain²txi³
 A³bra³ãu²ah³lo²su² jah¹lu¹tai²na² a²wĩ³nu²hũ³yai¹nhĩ³nx2na³la².
 A²nxe³tũ³ka³txai²na², Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²ain¹te²a²
 so¹lxi³ wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 yã³tai²na² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²sã²nxa³hĩ¹na², Txa²wã¹sũ³na²
 yxo²i²jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxu¹jã¹nxe³tũ³ka³txi³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

– Sũ³na² wain³te²lot3sa²ju³ta² ten³sa³nha¹. Nx-
 ain¹kxai²nã²tu³ ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ain¹kxan²ti³ Sũ³na²
 yxo²i²ain¹sã²nũ²la² nxe³hĩ¹na² so¹lxi³ Sũ³na²
 wain³te²lo³tai¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Tĩ³yau³xu¹tai²na²yo²i²jau³su²

13 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa², A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Nxet3sã¹lxi¹. Ha³lo²ai²na² yuh³xai²nã¹ta³ko³xai²na²,
 wxã²nã²txi³ a²wa³kxẽ³to³ti² wxa²nẽ³kan²nxa²tãu³sin¹tãu³ãin²ti³
 nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Sa²yo²we¹nha¹i¹. Na¹ha²kxai³,
 wxã²na² yxo²i²sa¹lxi¹. Nxe³te²sin¹jau³su²,
 wain³te²lo³txa²ha¹i¹. Na¹ha²kxai³, ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹nxa²ha¹i¹.

Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹jā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³xan³kxan²ti³,
wain³te²lo³txa²ha¹ha²kxai³, ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹nxa²ha¹i¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

14 — Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹tai² yā¹nxe³sxā³
kāi³tũ³ka³txa² so¹lxi³ ten³sa³nhā¹. Ta³nxũ¹ka³txai²na²
so¹lxi³ ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hũ¹na¹tũ¹xā¹. Txa²wā¹sũ³na²
nxe³nē³lhĩ³nx2nxa³wa². Jā¹nxe³nē³ke³la³te²kxai³, hai³txi³:

— Yxo²i²a¹xā¹. Nxe³ki³ju³ta³la³ Txa²wā¹sũ³na²
ten³ki²nũ¹nhē³lhĩ³nx2nxa³wa². Jā¹nxe³nē³ke³la³te²kxai³la¹
Txa²wā¹sũ³na² yxo²i²ki³ju³ta³la³ yũ³nē³lxa³ha²kxai³,
hau³hau³kon³sxā³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹jā¹nxe³sxā³
hxi²kan¹txi³ kāi³ki³sxa³ha²kxai³, nxe³hĩ³ki³tā³la².
15 Txa²wā¹sũ³na² i³kwa³na³nē³jau³xa² sa²yxo²ā³ki³kxai²nān²tu³,
i³xan³ta³kxi²nē³lhxā³ ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³lhĩ³nx2na³la².
Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sũ³na² tĩh³na² wi¹tĩh³na² i³kwa³na³nē³jau³la³
yũ³nē³lxa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ wain³txi³ ai³lhĩ³ki³sxa³wa².
Nxe³ki³kxe³su²:

— Ko³nxe³ti³ kāi³a¹xā¹. Nxe³ki³kxan²ti³,
ko³nxe³te²lo³tē³ju³ta³la³ yũ³nē³lhĩ³nx2nxa³wa².

16 Kxā³nhxĩ¹nu¹tai²na² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na², Txa²wā¹sũ³na²
wān³txa² yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— A³bra³āu²ah³lāi³. Txa²wān³txai²na² yxo²i²sā¹lxi¹.
Nxe³sa²te²sin¹jau³su², ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hũ¹nxa²lxa¹tu¹wi¹.
Nxa²lxa¹ha²kxai³, wxāin²txi³ ũ³hũ², wxa²nē³kan²nxa²tāu³sin¹tāu³ain²t.
yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ², nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³te²sa¹jau³su²,
sa²yxo²we¹nhũ¹nx2ta¹i¹. Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²,
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wān³txa² sa²yxo²we¹tain¹tũ³ka³txain²txi³, ha³lo²a² wi¹ju³ta²
ũ³hũ², Txa²wā¹sũ³na² yxo²i²te²ki³na¹xain²txi³ ha³lo²a²
wi¹ju³ta² ũ³hũ², nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³,
A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² txa²wā¹wĩ³nu²hũ³ya³nhē³ta¹hxai²hē¹la²,
jah¹lu¹tai²na² txa²nũ², Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²sān²te²su²
ha²kxai³la². 17 Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sũ³na² ha³te³nxā³nxa²
ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— A³bra³āu²ah³lāi³. A²nũ²a² nũ³ka³txi³nāu³xai²na²
ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txi³nāu³xai²na² i³hen²ki¹nxain¹te³nah¹lxi¹:
“A³bra³āu²ah³lai²na² txa²wā¹wĩ³nu²hũ³ya³nhē³na³li¹”
Nxain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sũ³na² sa²yxo²we¹nha²sxā³,
A³bra³āu²ah³la² wē³sa² yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
Txa²wā¹sũ³na², a²nũ²a² ya³lu²te²a² ka³ten³ti³hi¹ti²,
Txa²wā¹sũ³na² i³kwa³na³kxai²nān²tu³, a²yen³kxa² a²kxā³nxa²
yũ³ti³he¹nxe²nxa³te²sa²tē³te² yen³kxa² kwēn¹ta²kxai³ i³yũ¹hi²,
nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²

yxō²i²ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxe³ain¹jau³xa²sa¹,
A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²ē¹nān¹jau³xa²sa¹:

— Wē³sa² we¹ta¹kxa² yū³ti³hex¹sa²nxa³xā¹.
Na¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, Txa²wā¹sū³na² kan²txi³
yxō²i²sa²tē³a¹xā¹. A²ya³la³tu³, ha³lo²a² i³ye³kxi²sa²ju³ta²
ū³hū¹sa³tū¹xā¹. A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la²,
Ain¹ju³txan¹te²ka³ya³tu³, a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xa²
ka³lxa¹tū³ka³txi³nāu³xa² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
a²wī³nu²hū³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na²
a²ha³te³h³nxā³nxa² ū³wha²li¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ne³kan²nxa²tāu³sin¹tāu³su²ka³lxa¹khai¹tū³ka³txi³nāu³su²
ya³nxa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai² yā¹nxe³jau³lxi³,
A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² yain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Jā¹nxe³jau³su²,
A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² yah³lon¹sa³nhā¹. Txa²nū²ai²na²
ya³lu²te²nū³hū³sa²na³na¹. Hxi²kan¹txi³ wē³sa³la³
we¹ti³hex¹sa²nxa³nhā¹. Jā¹nxe³sxā³, txa²sxe³xa³ka³lxi²na²
Sa²ra³ka³lxi²na² a³ka²lon¹khai¹nx²na³na¹. Hxi²kan¹ti³ wē³sa³la³
wē³nhē³txi³he¹xai¹nxa³xā¹. 20-21 Nxe³na¹kxa²ha³ta³nxān²ti³,
hāi¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² wān³txai²na² kāin² yxō²i²a¹tū¹xā¹.
i³wā³txa³nū¹ha¹ju³ta³la³ yū²nxa³xā¹. Ha³lo²ai²na²,
Txa²wā¹sū³na² sa²yxō²we¹nha²sxā³ i³ye³kxi²sa²ju³txai²na²,
a²ya³la³tu³ kāi³ū¹sa³tū¹xā¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³,
hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yxō²i²kāi²no³ni², kāin²
i³sa²nēn¹kxi², A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
22 Nxe³ain¹kxe³su², Txa²wā¹sū³na² i³yī¹lain¹te³nah¹lxi¹:

— A³bra³āu²ah³lāi³. Yxō²i²sa¹lxi¹. Sa¹nha²kxai³
wain³te²lo³txa²ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la². 23-24 A²nxe³jau³xu¹tai²na²:

— Wain¹te²lo³txa²ha¹i¹. Nxe³jau³xu¹tai²na²,
Txa²wā¹sū³na² i³ye³sxā³, A³bra³āu²ah³lu¹tain²txi³ i³ye³kxi²,
txa²wā¹ki³na¹xain²txi³ i³ye³kxi²nē³li², nxe³jau³su² ta¹hxai²hē¹la².
Hai³txi³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² so¹lxi³ i³ye³kxi²jau³su²
ta¹hxai²nxa³hē¹la². Txa²wā¹ki³na¹xai²na²:

— Txa²wā¹sū³na² yxō²i²a¹xā¹. A²nxe³jah¹la² nū³kxūn³txi³
Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ya³lu²tāu³a¹
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹na¹. Nxe³ki³kxi²nān²tu³,
a²nxe³te² ki³na¹xai²na² yxō²ha³kxa¹ so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na²
wain³te²lo³tē³lh³nx²na³la². 25 Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³tāu³a¹ Je³su²jah³la² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nē³ka³tu³, txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² a²wah³yu³ta²
ū³yho³hi²ki²nē³si¹jau³nū³su² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
Jā¹nxe³sxā³, hā²wxān³txa³tai²li²nū¹ wain³te²lo³tē³si¹jau³nū³su²
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la².

5

Sũ³na² hxi²ka² wain³te²lo³tẽ³jau³su²

1 Nxe³ha²kxai³ hĩ¹na² Je³su²jah³la² yxo²i²ki³kxai²nãn²tu³,
wain³te²lo³tẽ³lhĩ³nx2na³la². Nẽ³lha²kxai³, Je³su²jah³la²
wxa²hãu²no³tẽ³lhĩ³nx2na³la². Kĩ³sa²kxai³:

– Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹ hãu²non³sxã³
yxau³na¹xã¹. Txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ nxe³hĩ³ki³tã³la².

2 Yxo²i²ki³sa²kxai³, Je³su²jah³la² sa²hau³ko³tẽ³lha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹ sa²wxe³nẽ³lha²kxai³,
thãĩ³ti³la² a³lxi²nẽ³jah¹la² a²yen³nãu³a¹ kan²txi³
yxau²xai³sa²tẽ³hĩ³ki³tã³la². Kĩ³sa²kxai³ ka³li³hĩ³ki³tã³la².
Jã¹nxa¹jau³su²:

– A²ya³la³tu³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kãin²
wxi²kin³ti³ton³khaix1jah¹lo²su² na³na¹. A²nxe³ju³ta²
wã²nhũ¹nẽ³lha²kxai³, te²yã¹nxe³ki³tũ¹xã¹, yxan¹nãu³a²sã¹.
Sũ³na² sa²yxow¹nha²jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³,
nẽ³tũ¹xã¹. Nxe³nha²ki³jau³su² ka³li³hĩ³ki³tã³la². 3 Jã¹nxe³sxã³:

– Khãuh³lxa³thin¹ki³ju³ta² ha³lo²a² ũ³hũ¹sxan³tã¹.
Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, ka³li³hĩ³ki³tã³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ Txa²wã¹sũ³nai²li² yxo²i² kãĩ²non³ki³tã³la².

4 Nxe² ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ Txa²wã¹sũ³nai²li² yxo²i²
kãĩ²non³ki³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ Txa²wã¹sũ³na² ã³waix3kxa²
wxe³nũ¹hĩ³ki³tã³la². Kĩ³sa²kxai³:

– A²ya³la³tu³, Txa²wã¹sũ³na² wi¹te² yen³kxa² so¹lxi³
ũ³hũ¹nhẽ³tũ¹xã¹. A²ya³la³tu³ e³jah¹lo²su² na³na¹.
Kĩ³sa²kxai³, Sũ³na² i³ãu²lxi²ki³ju³ta³la³ yũ²nxa³xã¹, ha³lo²a²
ko³nxe³kxan²ti³nũ¹. Nxe³hĩ³ki³tã³la². 5 Kĩ³sa²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nẽ³jau³su²:

– Sũ³na² a³lxi²nx2na³na¹. Nxe³nẽ³jau³su², Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³su², Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ũ³hũ¹nẽ³lhxã³ nxũ²kwai³yxau³nẽ³kah³lo²su² jah¹la²
hi²sen³su² i³ye³kxi²nẽ³lhxã³, sa²yxow²so¹nha²nxa³sxã³
i³ye³kxi²sa²tẽ³nẽ³na³la². Nxe³ki³sa²kxai³, txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
au³txi³, Sũ³na² a³lxi²nẽ³jau³su² wi¹lãin³nha²sxã³
yxau²xai³lhĩ³ki³tã³la². Nxe³ju³taĩ²na² ha³kxa¹
a³la³kxi²nha²ki³tã³la².

6 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nẽ³jau³xa²sa¹. Yãn³taĩ²na²
txa²wã¹ki³na¹xai²na² ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³kxa² yo³ha²
ko³nxe³te²lo³tẽ³sxã³ yxau³ki³sĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
ha³lo²a² sa²hau³ko³tẽ³ju³ta³nũ³a² i³yĩ¹li²nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe²xai³ti³kxai³lu², ha³lo²a² hau³kon³na³na¹,
nxe³je³nax3ki³kxai³lu², Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
i³lxi³thin¹ki³sxa³tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na² sa²hau³ko³tẽ³te³lhxã³

nxe³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². 7 Txa²wā¹ki³na¹xai²na²
ya³lu²nē³ju³ta³la³ ten³ti³hexlki³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Kī³sa²kxai³,
a²nū²a² ā³xa² wain³khaix¹jah¹lo²su² kxa³ha³ta³nxān²txi³:

— Ya³lu²te³lhxā³ nx2na³na¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, hai³txi³:

— Ya³lu²kai¹na¹tū¹xā¹. Jah¹la² ka³ten³txi³
yxau²xai³txai²lā¹. Nxe³hī³ki³sxa³wa². Hai³txi³ ā³yat¹sxā³
ya³lu²so¹ki³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, a²nū²a²
wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²su² kxai²nān²tu³:

— Ya³lu²te³lhxā³ nx2na³na¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³,
ā³yat¹so¹sxā³ ya³lu²kain¹ki³ju³ta³nū³a² yū³nū³nhī³nx2nxa³wa².
Yxān¹ta¹, a²nū²a² ka³na³ka³na³te² he³la³ko³
ya³lu²kain¹ju³ta² yū³ta³nxa² nxe³hī³te²la¹ku² ki³nha²wa².

8 Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³, txa²wā¹ki³na¹xai²na²
ī³lxi³thin¹ti³hexlki³sxa³hī¹na², Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹sxā³, Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nē³ju³ta² kāin²
wxa²ye³ka¹tē³ta¹hxai²hē¹la². 9 Kō³nxe³te²lo³tē³sxā³

yxau²xai³ki³sī¹nai³tā² Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nē³lha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
wain³te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³, a²ya³la³tu³

ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³, yxan¹nāu³a¹ kō³nxe³ti³ kāi³sxā³
yxau²xai³ki³kxa²yo³su² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² kō³nxe³ti³
ī³yī¹li²nē³lhxā³ ī³khāuh³lxa³ti³nē³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³la²,

Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³la². 10 Kxān³su², Sū³na²
ī³kōx¹kō¹son²ki²to³ki³sxai²tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³, Sū³na² wi¹lī³we¹yhu¹ti³hi¹te³lhxā³

wi¹lā³ya³lxi³xi²ti³hi¹tē³ta¹hxai²hē¹la². Nē³lha²kxai³,
hī¹na² Je³su²jah³la² ka³ten³su² nxū²kwai³yxau³nē³na³la².
Nxe³nē³lha²kxai³, ā²la² ā³sen³sai¹sxā³ hxi²kāin²txi³

sa²hau³ko³tē³lhī³nx2na³la². Nxe³kxa²yo³su² yan¹nāu³a¹
Txa²wā¹sū³na² yxau³ya³sain¹ni² A²ki³lha³lxa²
Je³su²jah³la² yxau³ya³sain¹ni² nxe³sa²tē³ya³sain¹tu¹wa².

11 Jā¹nxe³nūn³jau³hū³nxe², Sū³na² ī³ka³li³hī³ki³tā³la².
Nxe³sa³ku¹:

— Txa²wā¹sū³na² ka³lih³ti³hit¹sa³nhā¹. Sa²jut³su²,
hī¹nai²na² Sū³na² ā³ya³lxi²xi²yhu¹sxā³ yxau³sxā³,
ka³li³sa³nhā¹. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su²jah³la²
ā³ya³lxi²xi²ti³hi¹tē³lha²kxai³la¹. Nxe³ki³jau³su², ka³li³hi²
yxau²xai³lhī³ki³tā³la².

A³tāu²ah³lu¹tai²na² Je³su²jah³lai²na² ī³yau¹ū³nē³jau³su²

12 Txa²wā¹si³kxā³ka³nāu³u¹tai²na², a²nū²a²
ka³na³ka³na³jah¹la² a²ī³lxa² A³tāu²ah³la² txa²nū²
kō³nxe³ti³ kāi³ān³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹jau³su²,
ya³lu²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³,

ko³nxe³ti³ kâi³ti³hi¹tê³lha²kxai³, ya³lu²nê³ju³ta³nũ³a²
 yũ³ti³hi¹tê³lha²kxai³, nxe³nê³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³sxã³, a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ nxe³te²ki³na¹xu¹tai²na² ko³nxe³ti³ kâi³sxã³
 yxau²xai³ki³ta¹hxai²hê¹la². Ki³sa²kxai³, a²nũ²a²nãu³xai²na²
 a²yo²ha³kxa¹ ya²lu²nê³ju³ta² yũ²hxn³nê³ta¹hxai²hê¹la².
 13 Txa²wã¹sũ³na² a²tih³na² wain³ti³tih³na², Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 i³tih³nxain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³jau³xai²na² ne³kat1so¹ki²sxã³
 i³kwa³na³nê³ta¹hxai²hê¹la². Nxe²ta³lun²nê³te²ka³ka¹:

— Nxe³jah³lxi³xi¹. Sũ³na² wãn³txai²na²
 sa²yo²ã³ah³lxi¹nha³tai¹. Nxe³nê³ta¹hxai²hê¹la².
 Yxã¹ta¹, yãn³tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 i³kwa³na³nê³lxa³ta³lhxi¹nũ¹tai²na², a²nũ²a²yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³ki³na²
 ko³nxe³ti³ kâi³to³ki³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ki³ta¹, hai³txi³ Sũ³na²
 ko³nxe³te²lo³tê³lhxã³ wxe³nê³ta¹hxai²nxa³hê¹la².

— Yãn³tai²nãn¹tũ³ka³txa² i³kwa³na³ain¹nxa³hê³na¹.
 Na¹ha²kxai³, ko³nxe³te²lo³tain¹nxa³lho³na¹. Sũ³na² ê¹nãn¹jau³su²
 nxe³ta¹hxai²hê¹la². 14 Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³, a²wi¹lhĩ¹na²
 A³tãu²ah³lu¹tai²na² Sũ³na² yxo²wãn³txa² sa²yo²ã³nũ²la²
 ko³nxe³ti³ kâi³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³hĩ¹nũ¹tai²nãn¹ju³tu³,
 A³tãu²ah³la² a²sa³wi³ha³lxa² wĩn¹txi³sxã³ wet1sxã³
 sa³wi³ha³lxi³lo³txi³ ai³ka³tu³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 sa³wi³ha³lxi³lo³tain¹nũn³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³tũ³ka³txu¹tai²na²
 yxo²ha³kxa¹ ya²lun¹tain¹ju³ta² yũ²hxn³tain¹ta¹hxai²hê¹la².
 A²nxe³tũ³ka³txu¹tai²na², A³tãu²ah³la² ko³nxe³ti³
 kâi³ain¹kxu¹jã¹nxain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². Ain¹ta¹,
 ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³, ya²lun¹ta²
 hxn³tain¹ta¹hxai²hê¹la².

Jã¹nxe³sxã³ A³tãu²ah³lu¹tai²na² ko³nxe³ti³
 kâi³ju³tan¹te²kxa²yan³tu³ a²nũ²a²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹
 ko³nxe³ti³ kâi³si¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³to³ta¹ Je³su²
 Kris²tu³jah¹lu¹tai²na² ya³lu²kxi²nê³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³
 a²nũ²a² i²li³hxa³te²a² ka³ten³ti³hi¹tê³ju³ta³nũ³a² yũ³nê³na³la².
 15 Yxã¹ta¹, ha³na³ka³lxin³khai¹nxe³yhu¹ta¹hxai²hê¹la².
 Nxe³yhu¹ju³ta²sa¹: A³tãu²ah³la² ko³nxe³ti³
 kâi³ta¹hxai²hê¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ya²lun¹tain¹ju³ta²
 yũ²hxn³tain¹ta¹hxai²hê¹la². Yxã¹ta¹, ha³na³ka³lxin³khai¹nxe³sxã³,
 Txa²wã¹sũ³na² kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nê³lhxã³, A³tãu²ah³la²
 ko³nxe³ti³ kâi³ju³ta² ãn³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ a³lxi²nê³na³la².
 Nê³lha²kxai³, a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² Je³su²jah³la²
 i³sa²si¹hã³ũ¹nhê³lha²kxai³, ya³lu²kxi²nê³ta¹hxai²hê¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
 wi¹li²nê³ju³ta² yũ³nê³na³la². 16 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
 a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² A³tãu²ah³la² ko³nxe³ti³
 kâi³ju³ta²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hê¹la².

Nxe²xai³ti³kxai³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa² te²ki³na¹xai²na² ko³nxe³ti³
 kãi³te²lo³tẽ³xi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nẽ³lha²kxai³, ko³nxe³ti³
 kãi³yxau²xai³ki³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ki³kxa²ha³ta³nxãn²ti³,
 Txa²wã¹sũ³na² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³lha²kxai³
 wain³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³ kãi³ki³kxa²
 yã¹nxe³ki³ju³ta³lo³tẽ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ta¹, ko³nxe³ti³
 kãi³ki³te²sxa³kxa² yã¹nxe² wi¹lhi¹nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³ju³tai²na² Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹nhẽ³ju³tai²la¹wa².
 17 Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² ko³nxe³ti³
 kãi³ju³ta²kxai³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²ju³ta³lot3sxã³,
 yxau²xai³lha²tẽ³ki³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, wi¹lhin¹
 ãn³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ ka³na³ka³na³jah¹la² Je³su²jah³la²
 sa²hau³ko³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ kãin² thãi³ti³la² wi¹lhin¹ye²nẽ³lha²kxai³,
 wain³te²lo³tẽ³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³ti³ten³na³la². Nxe³kxai²nãn²tu³:

— Ten³sa³nhã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³
 ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lhĩ³ki³tã³la², Je³su²jah³la²
 hxi²kan¹txi³lo³tẽ³lha²kxai³la².

18 A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² A³tãu²ah³lu¹tai²na² ko³nxe³ju³ta²
 ka³na³ka³na³ju³ta² kãi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tu¹tai²na²,
 sa²nẽ³hẽ¹tẽ³lhxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ te²ki³na¹xai²na²
 ko³nxe³te²lo³sxã³ wxe²xai³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
 te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ Je³su²jah³la², ha³lo²a²
 wain³ju³ta² ka³na³ka³na³ju³ta² kãi³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 nxe³te²ki³na¹xai²na² ã³wa²su¹ti², ka³ten³ti³hi¹ti²
 nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Jã¹nxe³sxã³, a²nũ²a²
 ka³na³ka³na³jah¹la² A³tãu²ah³la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²a², a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ka³lxa¹tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na² ko³nxe³ti³
 kãi³ti³hi¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe², a²nũ²a²
 ã³xã² ka³na³ka³na³jah¹la² Je³su²jah³la², Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² sa²yo²we¹ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³, ka³lxa¹ki³tũ³ka³txi³ te²ki³na¹xai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³sxã³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 ĩ³kwa³na³nẽ³lhi¹jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la²,
 txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ĩ³tih³nxe³nẽ³te³lha³ka².
 Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² en²ki³lha²kxai³ ko³nxe³ti³
 kãi³kãi²non³ki³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ki³kxa²ha³ta³nxãn²ti³,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ã³sen³sai¹khai¹nxe³nẽ³lhxã³
 thãi³ti³la² a³lxi² kãi²non³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 21 Txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta³lot3sxã³ ya³lu²ki³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³lhxã³,

wain³te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²su², Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ka³te³na²
wi¹tāu³a¹ ka³ten³su² wxe³nē³ta¹hxai²hē¹la².

6

Ka³ten³su² tah²lx³iyxau²xai³ki³ju³ta²

1 — Ko³nxe³ti³ kâi³kâi²non³ki³kxa²ha³ta³nxân²txi³,
Txa²wā¹sū³na² a³lx²kâi²non³khai¹nxe³sxā³ã³ne³sen³sai¹khai¹nxē³lhxã³
a³lx²nē³lh³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³:

— ĩh¹nxet3sxã³ kâi³ki³te³ji¹? Ko³nxe³ti³ kâi³sa²tē³ki³te³ji¹?
Sū³na² thâi³ti³la² a³lx²kâi²non³nē³txai²li¹. Jau¹xai²na² wain³ji¹?
Nxe³sah¹lxin¹kxai²nân²tu³:

— Wain³ti³he¹nx2nxa³wi¹. Ko³nxe³ti³ kâi³sa²tē³ki³ju³ta²
wain³ti³he¹nx2nxa³wi¹. Nxe³nx2ti³h³na¹wa².

2 Wain³ti³he¹nxa³ju³ta²sa¹. Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta²
ã³na¹ki³tai¹ti²tu³wa². Ki³sa²kxai³, a²nũ²a² ya³lu²kxai²nân²tu³,
a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ã³na¹sxã³ na¹xã¹. Te²sxa³jai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²:

— Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² ã³na¹a¹tũ¹xã¹.
Nxe³ki³kxai²nân²tu³, ã³na¹sxã³ na¹xã¹. Nxe³h³ki³sxa³wa².
Nxe³ki³kxai²nân²tu³, a²nũ²a² ya³lu²te²a² ain³nha²nxa³te²hũ³nxe²,
nxe³h³ki³tã³la². Nxe³ki³kxai²nân²tu³:

— ĩwe²nxe²te²hũ³sxã³ äh¹ ko³nxe³ti³ kâi³yai¹na¹tũ¹xã¹.
Nxe³ki³kxai²nân²tu³, wain³ti³he¹nx2nxa³wa². 3 Je³su²jah³la²
ã³nũ²nxe²sxã³ yxau³h³ki³tã³la².

— Ä³nũ²nxi²sxã³ yxau³ki³txai²lã¹. Je³su²jah³la²
ya³lu²ta¹hxai²hē¹na¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², ko³nxe³ti³ kâi³sxã³
yxau²xai³ki³kxai³tã² ã³na¹sxã³ yxau²xai³ki³tã³na¹. Nxe³jut3su²
ha²kxai³ ã³nũ²nxi²sxã³ ya³lu²yai¹na¹jut3sũ³nxe² yai¹na¹tũ¹xã¹.
Nxe³ki³jau³su², ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹ki²sa²sai¹yhu¹ki³te²ju²hē³la².

4 Je³su²jah³la² ya³lu²sxã³ sa²n³kain¹ta¹hxai²hē¹la².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²:

— Ko³nxe³ti³ kâi³sxã³ yxau²xai³ki³kxai³tã² ã³na¹sxã³
yxau²xai³ki³tã³na¹. Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³

ya³lu²yain¹sxã³ sa²n³ki²yai¹na¹jut3sũ³nxe² yai¹na¹tũ¹xã¹.
Nxe³ki³jau³su², ũ³hũ¹ki²sa²sai¹yhu¹ki³te²ju²hē³la². Ki³sa²kxai³,
Txa²wā¹wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe² ka³ten³su²

ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxã³, ka³ten³su²
tah²lx³ yxau²sa²tē³ain¹na³la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,

txa²wā¹ki³na¹xai²na² ã³nũ²kxain¹sxã³ ka³ten³su² tah²lx³
yxau²xai³lh³ki³tã³la². Jã¹nxe³te³lhxã³ yhu¹ki³te²ju²hē³la².

5 Je³su²jah³la² ya³lu²ju³tau³hxai²tēx¹ jã¹nxe³sxã³,
txa²wā¹ki³na¹xai²na² ã³nũ²kain¹ki³kxai²nân²tu³, ko³nxe³ti³
kâi³sxã³ yxau²xai³ki³kxai³tã² ã³na¹sxã³ yxau²xai³ki³kxai²nân²tu³

ka³na³ka³na³te²hũ³nxe² ya³lu²yain¹ki³jut3sũ³nxe²
 yxau²xai³yai¹nhĩ³ki³tã³la². Hã²wxã³txa³, Je³su²jah³la²
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ ka³ten³su² yxau²xai³jut3sũ³nxe²,
 txa²wã¹ki³na¹xai²na² tah²lxi³ wet1tẽ³sxã³ wi¹kã³sxã³
 yxau²xai³ki³kxe³nũ³a² kã³sxã³ yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³
 ka³na³ka³nat3sxã³ yxau²xai³yain¹te²hũ³nxe² ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²jut3sũ³nxe² yxau²xai³yai¹nhĩ³ki³tã³la². 6 Kxã³su²
 ko³nxe³ti³ kã³sxã³ yxau²xai³ki³tai¹ti²tu³wa². Yxã¹ta¹,
 Je³su²jah³la² ĩ³hxi²ki¹la³ki²sxã³ ĩ³ya²lu¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tãu³au³hxai²tẽx1tã², Txa²wã¹kxã³nxã¹te²ki³na¹xai³tã²
 ko³nxe³ti³ kã³sxã³ yxau²xai³te²ki³na¹xai³tã²
 ya³lu²kxi²te²hũ³sxã³ Je³su²jah³la² ya³lu²kxa²
 yã¹nxe³te²hũ³nxe² ya³lu²ki³te²hũ³ki³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ko³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta³lo³ki³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³te³lhxã³
 ta¹hxai²hẽ¹la². 7 A²nũ²a² ya³lu²kxai²nãn²tu³,
 ko³nxe³ti³ kã³ti³he¹nxe³hĩ³nx2nxa³wa². Hai³txi³
 ko³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³lhĩ³nx2nxa³wa².
 Yxã¹ta¹, a²ko³nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ã³wa²su¹tãu³la³
 yxau²xai³lhĩ³nx2na³la². 8 Jã¹nxe³jau³su²:

— Ko³nxe³ti³ kã³sxã³ yxau²xai³ki³ju³tai³tã² Je³su²jah³la²
 ã³nũ²nxi²sxã³ ya³lu²yai¹na¹jut3sũ³nxe² yai¹na¹tũ¹xã¹.
 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, te²yã¹nxe³sxã³, Je³su²jah³la²
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³, ka³ten³su² tah²lxi³
 yxau²xai³lain¹kxa² yã¹nxe² yai¹nhĩ³ki³tã³la². Jau¹xai²na²
 a³la³kxi²nha²ki³jau³sin²ta²wa². 9 Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta²
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, wa³li²
 ya²lu¹xi²ju³ta³la³ yũ³ti³he¹nx2nxa³wa². Hai³txi³ a²wẽ³ta³te²la³
 ya³lu²ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³ti³he¹nx2nxa³lho³la².
 10 Je³su²jah³la² ya³lu²ka³tu³, txa²wã¹ko³nxe³ti³
 kã³ki³ju³ta³lot3sxã³ ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ka³na³ka³nat3sxã³
 so¹lxi³ ya³lu²ha²kxai³, ã³wa²su¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³,
 hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ã³nũ²nxi²khai¹nxe³sxã³
 ka³ten³ta³ yxau²sa²tẽ³ain¹na³la². 11 Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²:

— Txa²wã¹ko³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta³lo³ki³tãu³a¹ ã³na¹sxã³
 ã³wa²su¹nha²sxã³ a²nũ²a² ya³lu²te²a² ã³wa²su¹tain¹jut3sũ³nxe²
 wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³la¹tũ¹xã¹. Na¹ka³tu³, Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 sa²yxo²we¹te³lhxã³ yxau²xai³la¹tũ¹xã¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

12 Wxa²nũ² ĩ³nxai²na², ko³nxe³ti³lxun¹nxa²lxi³jau³su²
 kã³nx2ti³nxa²lxi³na³la². Ju¹ta², ĩ³we¹jah³lxi³txa³hẽ¹la².
 Jã¹nxe³jau³su², wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ko³nxe³ti³
 yxo²kwain³yah³lxin¹jau³su², a²yu³ta³lot3sxã³
 yxau²xai³yah³lxi³txa³hẽ¹la². 13 Yxã¹ta¹, wxa²nũ²ai²na²

yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹
 ũ³hũ¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹ju³ta² so¹lxi³
 kã³ti³hi¹txa²lxi³txai²la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wxa²nũ²ai²na²
 ka³na³ka³na³ju³ta² ha³tã³nxãn²txi³, wã³kon³sxã³
 kō³nxe³ti³yu³txa³lo³tāu³a¹ ũ³hũ¹nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la².
 Wxã²na² a²ha² kxã³nxa² ya³lu²te²hũ³sxã³
 yxau²xai³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yxãn¹ta¹, Txa²wā¹sũ³na²
 ka³ten³ti³hi¹txa²lxi³na²hē³la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³,
 wxa²nũ²ai²na² yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹nha¹jah³lxi³hē¹la².
 Wi¹kã³si¹yah³lxi³txai²la¹. 14 Wxa²yu³ta², Txa²wā¹sũ³na²
 thã¹ti³la² a³lxi²nē³jau³su² yxau²xai³yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la².
 Nxe³ha²kxai³, sa²hau³ko³txa²lxi³ju³ta² yũ³nx2ti³hĩ³nx2na³la².
 Nxe³nx2ti³kxe³su²:

– Kō³nxe³ti³ kã³a¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹jau³su² a²yu³ta³lot3sxã³
 yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹la². Yah³lxin¹jut3su², kxã³nxi¹tai²na²
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nx2ti³jau³xu¹tai²na² so¹lxi³
 yxau²xai³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, kō³nxe³ti³hin¹sxã³
 yah³lxin¹ju³ta³lo³jah³lxin¹tāu³a¹ hxi²kan¹txi³
 a³li³yah³lxi³hĩ³nx2nxã³lxa². Yxãn¹ta¹, hai³txi³ jau³la³
 yxau²xai³yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la². Nxe³ha²kxai³,
 sa²hau³ko³txa²lxi³ju³ta² yũ³khai¹nx2ti³na³la².

Sũ³na² hxi²ka²nãu³lon³sxã³yxau²xai³kĩ³jau³su²

15 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³tu³:

– Kō³nxe³ti³ kã³a¹tũ¹xã¹. Ya³sah¹lxi³txa³hē¹la².
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na²
 yaun²nxa³xã¹. Hã¹nxe³sxã³ Sũ³na² thã¹ti³la² a³lxi²sa²na³na¹.
 Nxe³jau³su² yxau²xai³lhĩ³kĩ³tã³la². Nxe³kĩ³kxa²ha³tã³nxãn²ti³:

– Kō³nxe³ti³ kã³a¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³jau³su²,
 wain³ti³he¹nx2nxa³wa². 16 Wai³nxa³ju³ta²sa¹:

– Kō³nxe³ti³ kã³a¹tũ¹xã¹. Nxe²yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 kō³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³ kan²txi³
 yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹la². Hai³txi³ a³li³sxã³
 ã³wa²su¹nhyah¹lxin¹ju³ta³la³ yũ³nx2ti³hĩ³nx2nxa³wa².
 Hã¹nxe³sxã³, ya²lu¹nxa²lxi³hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa².
 Yxãn¹ta¹:

– Txa²wā¹sũ³na² ũ³hũ¹nha¹tũ¹xã¹. Sa²yo²we¹ta¹txai²lã¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na² hxi²ka²nãu³a¹
 a³li³yah³lxan³kxe³su² kan²txi³ yxau², wain³te²lo³txa²lxi²,
 nxe³nx2ti³hĩ³nx2na³la². 17 Yxãn¹ta¹, ti³he¹nx2nxa³wa².
 Txa²wā¹sũ³na² ka³li³si¹nhē³na³la². Nxe³si¹nhē³jau³xa²sa¹:
 wxa²yu³ta², kxãn³su² wxa²kō³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³,
 yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai¹nhē¹la². Yah³lxin¹ta¹:

— A²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 a²ya³la³tu³jau³xa² ī³yau¹ū³nx2ti³sī¹na¹jau³xa²
 ain³kxi²so¹sxā³, au³txi³ wxa²ē¹nāu³a¹ whāi²na¹
 sa²kxai³lu² ten³khai¹nxe³sa²tun³nhā¹. Nxe³sxā³
 sa²yo²we¹jah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². 18 Yah³lxin¹te²ka³ka¹,
 Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³kxai³lu¹, wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yah³lxin¹ka³tu³, Sū³na² hxi²ka²nāu³lon³nū²la²
 yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Wain³txi³
 kāi³yah³lxin¹txai²la². 19 Yxān¹ta¹, txai²na¹xai²na²
 e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² yuh³xai²nān¹te² wān³txa²
 so¹lxi³, wain³txi³ e³kxi¹nx2ta¹wa². Wxāi²na²
 yuh³xai²nān¹te² ī³nxa² wi¹lain³ki²sa²si¹nx2ta¹jau³su²
 na¹wa². Na¹jau³xa²sa¹, kxā³nxai³tā² kō³nxe³yah³lxin¹ju³ta²
 so¹lxi³, wai³nxa³ju³ta² so¹lxi³, kāi³te³lhxā³ wxa²nū²a²
 whāi²na¹ ū³hū¹nha²nhyah¹lxi³ta¹hxai¹nhē¹la². Kō³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ a²wa³ka³li³lot3sxā³,
 yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai¹nhē¹la². Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na²
 hāi¹nxe³kxe³hū³sxā³:

— Wain³txi³ kāi³a¹tū¹xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su²,
 a²wa³ka³li³lot3sxā³ wxa²nū²a² whāi²na¹ ū³hū¹nha²nha¹jah³lxi³hē¹la².
 — Je³su²jah³la² nū³ka³txi³khai³su² na¹txai²lā¹.
 Nxe³jah³lxi³hē¹la².

20 Jā¹nxa¹jau³su², kxā³nxai³tā² hāi¹nxe³sxā³:

— Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta³lot3sxā³ yxau³na¹xā¹.
 Yah³lxi³ta¹hxai¹nhē¹la². Yah³lxin¹tāu³ai³tā², hai³txi³,
 Txa²wā¹sū³na² ī³kwa³na³nē³jau³xa² a²yu³ta³lot3sxā³
 yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai²nxa³nhē³la². 21 Yxān¹ta¹:

— Ī³wi¹lxon³ki²nhyah¹lxin¹ju³ta³la³ yū³ah³lxin¹ta¹te²sin²tai¹.
 Ya³nx2ta¹wa². Yxān¹ta¹, yū³ti³he¹xah³lxi³ta¹hxai²nxā³nhē³la².
 Hāi¹sxā³, āu²li²tō³nha²ki³ju³ta² so¹lxi³, ya³lu²ti³hi¹tē³ju³ta²
 so¹lxi³ kāi³yah³lxi³ta¹hxai¹nhē¹li¹. Ya³nx2ta¹wa². 22 Yxān¹ta¹,
 Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³su² sa²wa²su¹txa²lxi³ka³tu³,
 kō³nxe³ti³hit1sxā³ kāi³yah³lxin¹tāu³a¹ sa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nx2ti³ha²kxai³, Sū³na² hxi²ka²nāu³lon³sxā³
 yxau²xai³lyah³lxi³to³hi¹lxa²:

— Txa²nū²ai²na² whāi²na¹ Sū³na² ū³hū¹nha²nha¹xā¹.
 Wi¹kāi³a¹txai²lā¹. Nxe³yxau²xai³yah³lxi³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yah³nha²kxai³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lha²tē³yah³lxi³to³hi¹lxa².
 23 Kō³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta² a²yo³su²
 ya³lu²nē³tu¹wa². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² a²yen³kxa²
 wā²nxū¹ ū³hū¹nhē³kxe³su² te²a², a³lxi²nē³jau³xa² so¹lxi³,
 ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³hū¹nhē³na³la². Nxe³tāu³a¹, Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³
 yxau²sa²tē³xai³ki³tu¹wa².

7

Txu¹ha² in³txa² tē³kxi²nyhu¹jut3sū³jau³su²

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wān³txai²na²ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³nū³ai²na²
wi¹lā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa², Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² wi¹ a³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³la².
Na¹jau³xa²sa¹, a²nū²a² ĩ²li³te²su² kxai²nān²tu³ ka³te³na²
yxau²na³na¹. Nxe³tāu³a¹ so¹lxi³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
a²wān³txa² ĩ³kwa³na³nē³ju³ta³lot3sxā³ yxau²xai³lhĩ³nx2na³la².
Yxān¹ta¹, a²nxe³jah¹lai²na² ya³lu²kxai²nān²tu³, hai³txi³
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txi³lot3sxā³ yxau²xai³lhĩ³nx2nxa³wa²
2 Jā¹nxe³jut3sū³nxe², txu¹ha² in³txa² tē³kxe³ta¹ka³lxu³su²
kxai²nān²tu³, a²wē³sāi¹yah³lo²lot3sxā³ yxau³ta¹ka³lxu³su²
te²jai¹ti²tu³wa². Ju¹ta², Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹:

— Txa²wē³sāi¹ah³la² ya³lu²kxi²sa²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³,
ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³lai²na²
ya³lu²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³wa²sut1sĩ³nx2na³la².
3 Nxe³ha²kxai³, ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³la²
ā¹ha² ka³te³nx³su² yxau³ye²hĩ¹nān²tu³, ā³nhai¹tā³yhu¹sxā³
in³txi³ā³xa², wa²kō³li²yhu¹kxai²nān²tu³, kō³nxe³ti³
kāi³ta¹ka³lxu³su² hĩ³nx2na³la². Yxān¹ta¹, a²wē³sāi¹yah³lai²na²
ya³lu²kxi²kxai²nān²tu³, a²wē³sāi¹ah³lai²na² yu³ta³lot3sxā³
yxau³ta¹ka³lxu³su² hĩ³nx2nxa³wa². Ā³wa²sut1sĩ³nx2na³la².
Nxe³kxai²nān²tu³, in³txa² ā³su² te²a² wa²kō³li²yhu¹kxai²nān²tu³,
kō³nxe³ti³ kāi³hĩ³nx2nxa³wa². 4 Te²yā¹nxe³kxe³hũ³sxā³,
Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³,
wxāi²na² sa²kxai³lu² txa²wā³tā³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² ā³nū²nxi²sxā³ ya³lu²te²nū³nhũ³sxā³
yxau²xai³yah³lxĩ³nx1lxa². Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² ā³wa²su¹te²hũ³sxā³
yxau²xai³yah³lxĩ³nx1lxa². Yah³lxĩ¹nha²kxai³, a²hĩ¹nai²na²
Je³su²jah³la² hxi²ka²nāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
ka³te³nx³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹kah³lo²su² te²hxi²ka³nāu³a¹
yxau²xai³yah³lxĩ³nx1lxa², Sū³na² sa²yo²wet1sxā³
wi¹kāi³yah³lxin¹txai²la². 5 A²ha¹ kxā³nx²a², txa²wā¹sĩ³na²
kō³nxe³ti³ e³ki²nha²sxā³ yxau²xai³kĩ³sxai²tai¹ti²tu³wa².
Nxe³kĩ³ju³ta²sa¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³tih³nxe³nē³jau³xu¹tai²na²
wi¹jau³xai²la¹wa². Ha³lo²a² kō³nxe³ju³ta²
kāi³ye²kĩ³kxa²yan³ti³su² ĩ³tih³nxe³nē³jau³xai²la¹wa². Yxān¹ta¹,
nxe³nē³jau³xai²na² txa²wā¹kĩ³na¹xai²na² ne³kat1so¹kin¹ta¹,
sa²yo²we¹kĩ³sxa³kxe³su², a²kō³nxe³jau³xa² so¹lxĩ³
ā³ya³la³kxi²so¹sxā³ ĩ³yo²kwain³sxā³:

— Kō³nxe³ti³ kâi³a¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³jau³su², hãi¹nxe³sxã³ya³lu²kĩ³te³lhxã³ kō³nxe³ti³ kâi³kĩ³sxai²tai¹ti²tu³wa². ⁶ A²ha²kxã³nxa² Moi³se²ah³lu¹tai²na²ĩ³kwa³na³nẽ³ju³ta³lo³nxe³nẽ³tãu³a¹yxau²xai³kĩ³sxai²tai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹, a²hĩ¹nai²na²nxe³tãu³a¹ ã³wa²sut1sxã³ ain³kĩ³tã³la². Ya³lu²te²nũ³nhũ³sxã³kō³nxe³ti³ kâi³sxã³ yxau²xai³kĩ³ju³ta³tã² ã³wa²sut1sxã³yxau²xai³lhĩ³kĩ³tã³la². Kĩ³sa²kxai³:

— Txa²wã¹sũ³na² sa²yo²we¹ta¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, tah²lxi³ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² sa²hxi²ka¹tẽ³lha²kxai³, sa²yo²wet1sĩ³kĩ³tã³la².

Moi³se²ah³lu¹tai²na²ĩ³kwa³na³nẽ³ju³su²

⁷ Yxãn¹ta¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na² hai³txi³ kō³nxe³jau³la³ĩ³kwa³na³ti³hex1nẽ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Wi¹jau³xa²so¹lxi³ ĩ³kwa³na³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² kō³nxe³ti³ kâi³kĩ³ju³ta²a³la³kxi²si¹nhẽ³jau³nũ³ai²la¹wa². Jã¹nxe³sxã³ku¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³nẽ³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² yo²kwain³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1tã², txai²na¹xai²na² ain³kxi²so¹na¹ka³tu³, ĩ³ye³kxi²nha¹te³nah¹lxi¹:

— Nx2na³na¹. A²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² yo²kwai³na¹ju³ta²kō³nxe³khai¹nx2na³na¹. Jã¹nxe³hxai²na¹hẽ³na¹. Nxe³ha²kxai³, a²hĩ¹nai²na² txa²kō³nxa¹ju³ta² ĩ²nha¹nha¹. Yxãn¹ta¹, wãn³txai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³tih³nxe³nẽ³lxa³kxai²nãn²tu³, txa²kō³nxa¹ju³ta² ĩ²nha²hĩ³nã²nxa³xã¹. Na¹hẽ¹la².

⁸ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²:

— A²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² yo²kwain³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xai²na², wi¹jau³xai²la¹wa². Yxãn¹ta¹, txa²kō³nxa¹ju³ta²sa²kxai³lu² au³txi³ yũ³sa³ha²kxai³, wi¹jau³xai²na²ĩ³kãi²not3sxã³ ĩ³khot3sxã³ ĩ³ki³ha¹ki²nha¹ha²kxai³, a²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² ka³lxa¹te²a² yen³kxa² kãin²yo²kwain³ti³hit1sa²hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na²wãn³txai²na² yũ³nẽ³lxa³kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³txa²kō³nxa¹ju³ta³la³, wãn³txa² yũ³nẽ³lxa³jau³la³ ĩ³kãi²not3sxã³ĩ³khot3sxã³ ĩ³ki³ha¹ki²sa²hĩ³nx2nxa³wa². Sa³ha²kxai³, hxi²kan¹txi³a²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² yo²kwain³ti³hit1sa²hĩ³nx2nxa³wa². Kō³nxe³ti³ kâi³ye²kxe³su² kō³nha²hĩ²kĩ³sxa³wa².

⁹ Txai²na¹xai²na² a²wi¹lhĩ¹na² txa²nũ² Moi³se²ah³lu¹tai²na²ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² kō³nhãn²nxa³kxe³su², kō³nxe³ti³ kâi³a¹ju³ta²kō³nha²hxain²nxa³hẽ¹la². Na¹ta¹, hã²wxãn³txa³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² a³la³kxi²na¹xã¹. Na¹te³na¹, txa²kō³nxa¹ju³ta² sa²kxai³lu² au³txi³yũ³sa²ju³ta² sa²kxai³lu² kãin² ĩ³ki³ha¹ki²sa²sxã³, wãn³txa²

wi¹jau³xai²na² sa²yo²ã³ti³hit1sa²hxai²hẽ¹la². Sa²jau³su²,
hxi²ye¹ta³lxi³sa²hxai²hẽ¹la²:

— Ya³lu²te²hũ³sxã³ yxau³na¹nha¹. Sũ³na² yen³nãu³a¹
yxau²xai³la¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³na¹. Na¹jau³su²,
hxi²ye¹ta³lxi³sa²hxai²hẽ¹la². ¹⁰ Na¹ha²kxai³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² wi¹jau³xai²la¹xã¹.
Sa²yo²we¹ta¹kxai²nãn²tu³, ka³ten³su² ti³hit1sa³tũ¹xã¹. Sũ³na²
yen³nãu³a¹ yxau²xai³la¹ju³ta³nũ³a² yũ³ti³hit1sa³tũ¹xã¹.
To³ha¹hẽ¹la². Na¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³, hã¹nxe³sxã³
sa²yo²ã³a¹kxe³su², hxi²ye¹ta³lxi³sa²to³hxai²hẽ¹la².
¹¹ Nxe³ha²kxai³, txa²ko³nxa¹ju³ta² au³txi³ yũ³sa²sxã³
ĩ³ki³ha¹ki²sa²sxã³, wãn³txa² wi¹jau³xa² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² ĩ³khot3sa³ha²kxai³, ko³nxe³ti³
kã³ti³hit1sa²hxai²hẽ¹la². Sa³ha²kxai³, ya³lu²te³lhxã³
ti³hit1sa²hxai²hẽ¹la², ko³nxe³ti³ kã³a¹ha²kxai³la².

¹² Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²
Sũ³na² wãn³txi³su² ha²kxai³, wain³jau³su² ha²kxai³,
wi¹lhin¹jau³su² ha²kxai³, te²jai¹ti²tu³wa². ¹³ Nxe³ha²kxai³,
ya³lu²te³lhxã³ ti³hit1sa²ju³ta²sa¹, hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ya³lu²te³lhxã³ ti³hit1sa²jau³sxa³wa².
Yxãn¹ta¹, txa²ko³nxa¹ju³ta² au³txi³ yũ³sa²sxã³ ĩ³ki³ha¹ki²sa²sxã³,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³khot3sxã³
ĩ³ki³ha¹ki²sa²sxã³ ko³nxe³ti³ kã³ti³hit1sa³ha²kxai³, ya³lu²te³lhxã³
ti³hit1sa³na²hẽ³la². Sa³ha²kxai³:

— Kãin² ko³nxe³khaix1te²ju²hẽ³na¹, txa²ko³nxa¹ju³ta²sa¹.
Nxe³jau³su², ĩ³tih³nxe³nẽ³lhxã³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xai²na² ũ³hũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³wã³wã³txi²nẽ³jau³su²

¹⁴ Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na²,
Sũ³na² wãn³txi³khai³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹,
txai²lẽ¹ yuh³xai²nãn¹jah¹lo²khai³su² na¹ha²kxai³,
txa²ko³nxa¹ju³ta³lot3sa²kah³lo²su² na¹ha²kxai³,
nxe³jah¹lo²sa¹wa². ¹⁵ Na¹te³na¹xai²na², txa²yxau²xai³la¹ju³ta²
wi¹ko³nha²ti³he¹nxẽn²nx3nha²wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹, ha³lo²a²
wi¹ju³ta² te³na¹ju³ta² kã³nxa³ha²kxai³, ha³lo²a² ko³nxe³ju³ta²
yxo²kwĩn¹kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³ kã³a¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa².
¹⁶ Na¹ha²kxai³, ko³nxe³ti³ kã³a¹kxan²ti³:

— Ha³lo²a² ten³nxa³ju³ta² kã³a¹xã¹. Nxe³hĩ³na¹wa².
Na¹kxai²nãn²tu³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² wain³jau³xai²la¹xã¹. Yxãn¹ta¹
hxi²ka¹nhã²nx3nhã¹. Nxe³hĩ³na¹wa². Na¹kxai²nãn²tu³,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² wain³ye²hĩ³na¹wa². ¹⁷ Na¹kxe³su²,
ko³nxe³ti³ kã³a¹wa². Na¹kxan²ti³, hai³txi³ wã²nxũh¹

txai²khai³lxa³, Txa²wā¹sũ³na² wet1sa²kxe³na¹khai³lxa³
 ko³nxe³ti³ kãi³hĩ³nã²nxa³wa². Ta¹, txa²ko³nxa¹ju³ta², au³txi³
 txa²ẽ¹nãu³a¹ yũ³sa²sxã³, ko³nxe³ti³hit1sa²sxã³ nxe³sa²jau³su²
 kãi³hĩ³na¹wa². 18 Txai²lẽ¹ wi¹kãi³ti³hit1sa²ju³ta³la³
 yũ³sa²nxa³wa². Txa²sĩ³nai²na² ko³nxe³ti³hit1sa²te²sain¹na³la².
 Na¹ha²kxai³:

— Wi¹kãi³a¹tũ¹xã¹. Na¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³, hxi²kan¹txi³
 wi¹kãi³hĩ³nã²nxa³wa². 19 Na¹ha²kxai³, txai²na¹xai²na²
 a²wi¹ju³ta² ten³khaix1na¹ju³ta² kãi³nxa³ha²kxai³, ta¹,
 a²ko³nxe³ju³ta² ten³ti³he¹nxẽ²nxa³ju³ta² kãi³a¹ha²kxai³,
 nxe³jah¹lo²sa¹wa². 20 Nxe³ha²kxai³, ten³ti³he¹nxẽ²nxa³ju³ta²
 so¹lxi³ kãi³a¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³ txai²khai³lxa³ Sũ³na²
 tah²lxi³ wet1sa²kxe³na¹khai³lxa³ kãi³hĩ³nã²nxa³wa².
 Ta¹, txa²ko³nxa¹ju³ta² au³txi³ txa²ẽ¹nãu³a¹ yũ³sa²sxã³
 ko³nxe³ti³hit1sa²sxã³ sa²jau³su², kãi³hĩ³na¹wa².

21 Hãi¹nxe³kxe³hũ³sxã³ ha³lo²lot3sa²ju³ta²sa¹:

— Txa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ wi¹ju³ta² kãi³ti³ten³sa³nha¹.
 Nxe³jah¹lo²sa¹wa². Na¹kxan²ti³, a²ko³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta³nũ³a²
 so¹lxi³ yũ³sa²hĩ³nx2na³la². 22-23 Txai²khai³nxa¹xai²na³,
 Txa²wā¹sũ³na² wet1sa²kxe³na¹xai²na² au³txi³
 i³ye³kxi²nha¹te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² wãn³txa²ka³lih³khai¹nxe³sa³nhã¹. Na¹ju³su², na¹ta¹,
 txa²ko³nxe³ti³ e³a¹ju³xa² au³txi³ yũ³sa²sxã³ nũ³kxũn³txi³
 ko³nxe³ti³hit1sa²sxã³, txai²khai³nxa¹xai²na² Sũ³na² tah²lxi³
 wet1sa²kxe³na¹xai²na² nũ³kxũn³txi³ sa²ne³khau²ki²sa³ha²kxai³,
 nxe³sa²jau³su², ko³nxe³na¹ju³ta³lot3sxã³ yxau³hĩ³na¹wa².

24 Na¹ha²kxai³:

— Khãuh³lxa³ti³khaix1san¹nhi². Hãi¹nxe³sxã³ ko³nxe³ti³
 kãi³jah¹lo²si¹nxa²ha¹i². Txa²nũ²ai²na² ko³nxe³ti³
 kãi³jah¹lo²si¹nxa²ha¹i². Ya³lu²ti³hit1san¹nhi². Yã¹jah¹lo²ta³
 wxa²wa²sut1sa²te³lin¹ji². Na¹nha²wa². 25 Yxãn¹ta¹,
 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kãn²ka³lih³khaix1sa³nha²wa².
 A²nxe³jah¹la² wxa²wa²sut1sa²te³lhxã³ e³kxai²nãn²tu³,
 a²ya³la³tu³ Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Hi²sen³su² sa²wa²sut1sa²ju³ta² yũ²na³la². Hãi¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
 txai²khai³nxa¹xai²na², Sũ³na² tah²lxi³ wet1sa²kxe³na¹xai²na²
 Sũ³na² wãn³txi³lot3sxã³ yxau³na¹ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³
 txa²sĩ³nai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta³nũ³lot3sxã³
 yxau³na¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa².

8

Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²yxau³ya³nhẽ³jau³su²

1 — Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³jah¹lo²sa¹xã¹.
 Nxe³na¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹

o³nxa³te²lot3sa²ju³ta³la³ yũ²nxa³wa². A²nxe³sxã³ txa²wã¹sĩ³na²
 ko³nxe³ti³ ĩ³ye³kxi²nha¹jau³xa² sa²wet1so¹nxa³ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na² wãn³txa²
 sa²wet1so¹na¹ha²kxai³ nxe³te²sa¹wa². ²Nxe³ju³ta²Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² ka³ten³su² ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su² na³la².

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³la¹tũ¹xã¹.
 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, Sũ³na². Yãu³ka³jxah¹la²
 hxi²kan¹ti³hi¹tẽ³lhĩ³nx2na³la². Ko³nxe³ti³ kãi³sxã³
 yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³ ya³lu²ki³tu¹wa². Yxãn¹ta¹,
 Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² hxi²kan¹txi³ wxa²wa²su¹tẽ³na³la².
 Nxe³nẽ³lha²kxai³ ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ã³wa²su¹ti²
 ya³lu²nẽ³ju³ta² ã³wa²su¹ti² nẽ³lha²kxai³ ka³ten³su²
 ti³hi¹tẽ³lhĩ³nx2na³la². ³Kxã³nxãn¹jau³xu¹tai²na²

Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² wain³jau³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ki³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³
 jau³xu¹jã¹nxe³sxã³ yxau²xai³lhĩ³ki³sxa³wa², txa²wã¹sĩ³na²
 hxi²kan¹nẽ³lxa³ha²kxai³la². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ hxi²kan¹na³la². Nxe³sxã³ A²ta²ha² a²ĩ³lxa²
 Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²

wxã³sxã³ txa²wã¹sĩ³nhũ³sĩ³na² ko³nxe³ti³ kãi³sxã³
 yxau²xai³ki³ta³sxĩ³nhũ³sĩ³na² ã³wih¹sxã³ tøn¹nũ²la²
 wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta²

hxan³kxi²nẽ³lhxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³
 ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ hxi²kan¹ti³ txa²wã¹ko³nxe³ti³
 kãi³ki³ju³ta² wxa²hxan³kxi²ti³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴ Hxan³kxi²nẽ³lha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹jã¹nxe³sxã³ yxau²xai³ki³ju³ta²
 yũ³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³ txa²wã¹ki³na¹xai²na² Sũ³na²

Yãu³ka³jxah¹la² ten³jau³xa² so¹lxi³ yxau²xai³li² txa²wã¹sĩ³na²
 ko³nxe³ti³ e³kxi²nha²ki³jau³xa² sa²yo²we¹ki³sxa³ka³tu³
 yxau²xai³li², nxe³te²ki³na¹xai²na², Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²

yã¹nxe³sxã³ yxau²xai³ki³ju³ta² yũ³nẽ³lhĩ³nx2na³la². ⁵Kĩ³sa²kxai³,
 txa²wã¹sĩ³nãu³ai²na² ko³nxe³ti³ e³kxi²nha²ki³jau³xa²
 ĩ³wet1so¹sxã³ yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³, yuh³xai²nãn¹te²yen³kxa²

ko³nxe³thin¹te² yen³kxa² so¹lxi³ yen³ki³sxã³ ten³ki³jau³su²
 yxau²xai³lhĩ³ki³tã³la². Jã¹nxe³yah³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³ye³kxi²nẽ³jau³xa² ĩ³wet1so¹sxã³

yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ten³ki³jau³xa²
 so¹lxi³ yxau²xai³lhĩ³ki³tã³la². Jã¹nxe³yah³sah¹lxi³hẽ¹la².
⁶Jã¹nxa¹jau³su²:

— Yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² so¹lxi³ ten³sa³nhã¹. Nxe²
 e³kxi²nha²sxã³ yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² u²
 ha³na³ka³lxi³ yxau², ya³lu²ju³tãn²ta³ a³ti² nxe³hĩ³ki³tã³la².

Yxān¹ta¹, Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² ĩ³wet1so¹sxā³
 yxau²xai³kĩ³kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³li²,
 hāu²non³sxā³ yxau²xai³li² nxe³hĩ³kĩ³tā³la². 7 Nxe³ha²kxai³,
 yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² kō³nxe³thin¹kxa² yxo²kwain³kĩ³jau³su²
 yxau²xai³kĩ³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹
 ĩ³kōx1kō¹son²kxi²hĩ³kĩ³tā³la². Nxe³kĩ³kxai²nān²tu³, Sũ³na²
 ĩ³kwa³na³nē³jau³xa² sa²yo²we¹kĩ³ju³ta² yũ³nē³lhĩ³nx2nxa³wa²,
 hxi²kan¹txi³ sa²yo²we¹kĩ³sxa³ha²kxai³lu¹. 8 Nxe³kĩ³kxai²nān²tu³:

— Yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² ten³sa³nhā¹. Nxe² e³kxi²nha²sxā³
 yxau²xai³kĩ³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sũ³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³wi¹lxo³kxi²hĩ³kĩ³sxa³wa².

9 Yxān¹ta¹, wxāi²nān²ta³ ha³na³ka³lxin³yah³lxi³hxai¹nhē³la².
 Wxa²sĩ³na² kō³nxe³ti³ e³ki²nhyah¹lxin¹jau³la³, ain³kxi²nha²
 yxau²xai³yah³lxi³hxai²nxa³hē³la². Yah³lxin¹ta¹, hāi¹nxe³sxā³
 Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² e³ki¹nx2ti³jau³xa²
 ain³kxi²nha² yxau²xai³tũ³ka³txi³jah³lxi¹lxa², Sũ³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³ha²kxai³la². Yxān¹ta¹,
 a²nũ²a² ĩ²li³te²su² kxai²nān²tu³, Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 nxũ²kwai³yxau²nxa³kah³lo²su² kxai²nān²tu³, hai³txi³
 Je³su²jah³la² a²sa³wit3su² ti³he¹nx2nxa³wa². 10 Yxān¹ta¹
 Je³su²jah³la² nxũ²kwai³yxau³nē³kxai²nān²tu³:

— Kō³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² yũ³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³
 txa²wā¹nũ²ai²na² ya³lu²tũ¹xā¹. Nēn³kxan²ti³ a²kxā³nxu¹tai²na²
 Je³su²jah³la² txa²wā¹kō³nxe³kĩ³ju³ta² sa²wa²su¹tē³lha²kxai³
 wain³te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su²
 ti³hi¹tē³na³la². 11 Jā¹nxa¹jau³su² Txa²wā¹sũ³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ nũ³kxũn³txi³ Je³su²jah³la² ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, Sũ³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³kxai²nān²tu³,
 te²yā¹nxe³sxā³ ka³ten³su² ti³hi¹tũ¹nx2ti³tu¹wa². Wxa²nũ²ai²na²
 ya³lu²te³lhxā³ nxe³te²nũ²ai²na² ka³ten³su² ti³hi¹tũ¹nx2ti³tu¹wa².
 Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³jah¹la²
 nxe³nx2ti³tu¹wa².

12 Nxe³ju¹tan¹te²kxa³ya³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² ĩ³ye³kxi²nē³jau³xa² yā¹nxe³sxā³
 yxau²xai³lya³sah¹lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sĩ³na²
 kō³nxe³ti³ ĩ³ye³kxi²nha²kĩ³jau³xa² sa²wet1so¹sxā³
 yxau²xai³ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Ya³nx2ta¹wa². 13 Txa²wā¹sĩ³na²
 sa²wet1so¹sxā³ yxau²xai³lyah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ya³lu²yah³lxin¹tu¹wa². Jā¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa². Yxān¹ta¹,
 Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² sa²wet1so¹sxā³ wxa²kō³nxe³ti³
 kãi³yah³lxin¹ju³ta² ā³nā¹hxa³jah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— ĩ³su²lhã³nha¹jut3sũ³nxe², txa²kq³nxe³ti³ kãĩ³a¹ju³ta²
ã³nã¹hxa³ta¹tũ¹xã¹. Nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na²
wi¹tãũ³a¹, yxau²xai³lha²tẽ³khaix¹yah³lxin¹tu¹wa².

14 Jã¹nxe³jut3su², Txa²wã¹sũ³na² Yãũ³ka³jxah¹la²
sa²wet1so¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su²
yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². 15 Jut3su², Txa²wã¹sũ³na²

Yãũ³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nẽ³kxai²nãn²tu³, Sũ³na²
wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³na³la². Wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³lha²kxai³
yuh³lxi³jau³su² kwa² wa³ka³li³lot3sxã³ yxau²xai³kĩ³sxa³wa².

Nxe³kĩ³sxa³ha²kxai³ a³lxi²sxã³ yxau²xai³kĩ³tã³la². Yxãn¹ta¹
wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹wĩ³na²
ĩ³ye³kxi²kĩ³kxai²nãn²tu³:

— Wĩ³nãĩ³. Txa²wĩ³nu²si¹lxi¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³,
Sũ³na² Yãũ³ka³jxah¹la² ĩ³ye³ti³hi¹tẽ³jau³su² e³hĩ³kĩ³tã³la².
16 Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, au³txi³ txa²wã¹ẽ¹nãũ³ãĩn²txi³
ĩ³ye³kxi²nha², Sũ³na² Yãũ³ka³jxah¹lain²txi³ ĩ³ye³kxi²nẽ³li², nxe²
ĩ³ye³yo²nũ¹nyhu¹sxã³:

— Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² kĩ³tã³li¹. Nxe³jau³su² ĩ³ye³hĩ³kĩ³tã³la².
17 Txa²wã¹kĩ³na¹xai²na²:

— Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² na¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³,
Txa²wã¹wĩ³na², a²yen³kxa² kwẽn¹taĩ²na² ũ³hã¹kxi²nẽ³kxe³su²
te² yen³kxa², yxan¹nãũ³a¹ ũ³yhen³kxi²nhẽ³tu¹wa².

ĩ³ka³li³si¹nhẽ³jau³su² ũ³yhen³kxi²nhẽ³tu¹wa².
Nxe³tãũ³a¹, Je³su²jah³lain²txi³ ũ³yhen³kxi²u¹jã¹nxe³sxã³
txa²wã¹kĩ³na¹xain²txi³ ũ³yhen³kxi²ya³nhẽ³lain¹tu¹wa².

Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² khãũh³lxa³thin¹ta¹hxaĩ²hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³, khãũh³lxa³ti³hi¹tẽ³kxai²nãn²tu³, yxan¹nãũ³a¹
Je³su²jah³la² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tãũ³nũ³ã¹ te²yã¹nxe²
wxi²kin³ti³ton³nẽ³nũn³tu¹wa².

Wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tẽ³ju³ta³nũ³su²
18 Ha³lo²a² wi¹lĩ²sxã³ wi¹kq³nha²sxã³ e³ya³nx2ta¹wa².
Hĩ¹nai²na² ha³lo²a² khãũh³lxa³thi¹tẽ³na³la². Nẽ³kxan²ti³
yxan¹nãũ³a¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãũ³a¹ kãĩn²
wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tẽ³tu¹wa². Ha³lo²a² kãĩn²
wi¹khai¹nxe³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³tu¹wa². Hĩ¹na¹

kwẽn¹taĩ²nãn¹ta³ ha³lo²a² khãũh³lxa³thi¹tẽ³na³la². Nxe³ta¹,
yxa¹nãn¹ta³ ha³lo²a² a²wẽn³ta³te²la³ kãĩn² wxi²kin³ti³to³
ã³ne³sen³sai¹khai¹nxe³tu¹wa². 19 Nxe³ju³ta², a²yen³kxa²
Txa²wã¹sũ³na² wxa²wet1sa²sai¹kxa² a²yo²ha³kxa² sa²kxai³lu²
wah³xain¹na³la². Ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãũ³a¹ a²wẽ³ha³lxa²
e³lẽ³na² wxa²ye³kat1sa²sĩn¹tũ¹xã¹. Nxe³ju³ta²nũ³a²
ĩ²ti³ten³khai¹nxe³sa²sĩn¹nhã¹. Nain¹jau³su²,
wah³xain¹na³la². 20 Kxã³nhxĩ¹nu¹taĩ²na² a²nũ²a² kq³nxe³ti³

kāi³ān³si³wxe³hī¹nāu³u¹tai²na², Txa²wā¹sū³na² wā²nxūh¹
 ain³nha²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² sa²yo²ā³sain¹na³na¹. Sai¹nha²kxai³ ha³lo²a²
 wet1sa²sai¹na¹kxa² yo²ha³kxa¹ ha²ya³kxa³lxi³hi¹ta¹xā¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³ta² a²lhun³tu², ha³lo²a²
 nxe²xai³hxai²tai¹ti²tu³wa². Hxi²kan¹txi³ain³nha²nxa³kxa²ha³ta³nxān²tx
 ha²ya³kxa³thin¹sxā³ ai³hxai²tai¹tu³wa². 21 Yxān¹ta¹,
 yxan¹nāu³a¹ Sū³na² wē³ha³lxi³su² te²kj³na¹xai²na²
 e³lē³na² wxa²ye³ka¹tē³tu¹wa². Nxe³nē³tē³nāu³a¹,
 wa²su¹wa²su¹yxau²xai³kj³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³, Sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³kxa² wet1sa²sai¹kxa² yo²ha³kxa¹
 ā³wa²su¹tain¹sxā³, hī¹na² ha²ya³kxa³thin¹sxā³ ā³kho³jau³su²
 yxau²xai³lain¹te²na² yen³kxa² yo²ha³kxa¹ ā³wa²su¹tain¹tu¹wa².
 Ain¹ka³tu³, ha³lo²a² yo²ha³kxa¹ wxi²kin³ti³ton³txi³
 wa²su¹wa²su¹yxau²xai³kj³ju³tū³a²yā¹nxe²ain¹tu¹wa². 22 Ha³lo²a²
 nxe³jut3sū³ju³ta²sa¹. Txu¹ha² wē³nhi³sxā³, a³li³la¹te³lhxā³
 nx2na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³, kāin² ih³khaix1yain¹sxā³
 ī³wxai¹hī³nx2na³la². Jā¹nxe³te²an¹jau³nū³su², ha³lo²ai²na²
 ī³wxai¹jau³hū³nxe²yxau²xai³lhī³nx2na³la².

— Kwēn¹tai²na² ā³wa²sut1sa³tū¹xā¹. Nxe³hī³nx2na³la².
 23 Jā¹nxe³ju³ta² a²wi¹lhī¹na², Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 ā³nxū²kwai³wi¹hū³nhē³na³la².

— A²ha² yxan¹nāu³a¹ wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe²
 ka³lih³khai¹nxe² yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³nē³jau³su²,
 ā³nxū²kwai³wi¹hū³nhē³na³la². Nxe³kj³sa²kxai³, ha³lo²a²
 wah³nxe³sxā³, txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³ ī³wxai¹kj³jau³hū³nxe²
 ī³ye³kxi²nha²hī³kj³tā³la².

— Yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³lo³tē³tū¹xā¹.
 Nxe³tāu³nū³ā¹, txa²wā¹nū²ai²na² tah²lxi³ wxen¹sxā³
 wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² yxau²xai³kj³tū¹xā¹. A²nxe³je³na³kxa²,
 wai¹tai²na² yau³son³ki²nē³lxa³khi³. Nxe³nha²kj³jau³su²
 yxau²xai³lhī³kj³tā³la². 24-25 Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹, txa²wā¹kō³nxe³ti³ kāi³kj³ju³ta²
 sa²wa²su¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² e³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Yxan¹nāu³a¹ wxa²nū²ai²na² tah²lxi³ wet1sxā³
 ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wā²nxūh¹ sa²yo²we¹nha¹i¹. Sū³na²
 wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nē³jau³su², sa²wa²su¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹,
 hai³txi³ hī¹nai²na² txa²wā¹nū²ai²na² tah²lxi³ ī²hī³kj³sxa³wa².
 Txa²wā¹ye³na² ī²kj³kxai²nān²tu³:

— A²yen³kxa² yū³nē³na³na¹. Nxe³hī³kj³tā³la². Yxān¹ta¹,
 kj³sxa³wa². Nxe³kj³kxai²nān²tu³:

– Jā¹nxēn³tū¹xā¹. Sū³na² sa²yo²we¹nha²sxā³ e³na³na¹.
 Nxe³sxā³ yxau²wah³nxe³hī³kī³tā³la². Ya³nān³ta³ki²li²
 txa²wā¹ye³na²ī²kī³sxa³kxe³tū³, yxau²wah³nxe³ki² ai³lhī³kī³tā³la².
 26 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² sa²hau³ko³tē³na³la².
 Txa²wā¹kī³na¹xai²na² hxi²kan¹nē³lxa³wa². Nē³lxa³ha³kxai³:
 – Txa²wā¹wī³na² ī³ye³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxe³kī³kxai²nān²tū³,
 hai³txi³ wxi²kan¹txi³ ī³hau³kot3sxā³ ī³ye³kxi²hī³kī³sxa³wa².
 – ĩh¹nxe³jau³tā³ wain³txi³ e³kxi²na¹lhon³ku².
 Nxe³hī³kī³tā³la². Nxe³kī³te²an¹tū³ti¹, Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu¹ ī³ye³kxi²nū¹nhē³lhī³nx2na³la²,
 Txa²wā¹wī³na² wain³txi³ ī³ye³kxi²kī³txai²la². Wān³txa²
 wxi²kan¹txi³ ī³ye³kxi²kī³sxa³jau³xa² ī³ye³kxi²nū¹nhē³lhxā³,
 ī³wxai¹kī³jau³hū³nxe² ī³ye³kxi²nū¹nhē³lhī³nx2na³la².
 27 Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹wī³nu²kxai³lu², txa²wā¹ē¹nān¹jau³su²
 ī²ta³lun²nē³jah¹lo²su² te²kxai³lu², Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² au³txi³
 a²ē¹na² a²ten³jau³su² a³la³kxi²nūn³na³la². Nxe³te³nah¹lxī¹:
 – Txa²yāu³ka³jxah³la²ī³ye³kxi²sa²sxā³, Txa²ē¹nāu³ai²nān¹jau³xa²
 yā¹nxe³jau³su², Wī³nu²na¹xai²na² te³na¹jau³xa² yā¹nxe³sxā³
 ī³ye³kxi²sa²na³na¹. A²nū²a²nāu³xa² yxo²ī²sain¹te²nāu³xa²
 sa²hau³ko³tain¹si¹sa²jau³su² sa²na³na¹. Txa²wā¹wī³na²
 a³la³kxi²nha²sxā³ nxe³hī³nx2na³la². 28 Nxe³ha²kxai³:
 – Ha³lo²la³ ī²li³hxa³ju³ta³la³, wī¹tā³nxā², ko³nxe³tā³nxā²
 nxe³ko³la³, ha³lo²lo³ta¹xā¹. Nxe³kī³kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ ha³lo²ai²na² o²la³kxi²nū¹nhē³lhī³nx2na³la².
 ī³wi¹lxon³ki²nē³lhi¹jau³nū³su² nxe³nū¹nhē³lhī³nx2na³la².
 Txa²wā¹kī³na¹xai²na²:
 – Sū³na² a³lxī²na¹nha¹. Kxā³nāu³u¹tai²na² Sū³na²
 wā²nxū^h ain³nha²sxā³ ī²sxā³ ā³yū³so¹nē³ta¹hxai²hē¹na¹.
 Wē³ha³lxī³lo³te³lhxā³ nē³ta¹hxai²hē¹na¹. Nxe³te²kī³na¹xai²na²
 Sū³na² o²la³kxi²nū¹nhē³na³la². 29 A²wi¹lhī¹nu¹tai²nān²tū³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yxo²ī²te²kī³na¹xa²nū³a²
 ī²sa²tē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²kī³na¹xa²nū³ai²na² sa²kxai³lu²
 ī²sxā³ ā³yū³so¹nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxī¹:
 – Txa²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la² yā¹xain¹tū¹xā¹.
 Nxe³si¹hai¹na¹jau³su², tū¹kā³txai²na² ī²sxā³ ā³yū³so¹ai¹na¹hē³na¹.
 Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³su² nxe³kxi²nē³na³la².
 Nxe³jau³su², Je³su²jah³la² txa²nū² txa²wā¹hxi²kan¹ti³su² ha²kxai³,
 ī²sxā³ ā³yū³so¹nē³kxe³nū³kā³txi³su² te²kī³na¹xai²na² sa²kxai³lu²
 a²lon³nāu³su² kī³sa²kxai³, nxe³hī³kī³tā³la². 30 Kxā³nāu³u¹tai²na²,
 Txa²wā¹sū³na² ī²sxā³ ā³yū³so¹nē³si¹jau³nū³su², wā²nxū^h
 ain³nha²ta¹hxai²hē¹la².
 – ī²sxā³ ā³yū³so¹na¹tū¹xā¹. Wain³te²lo³ta¹txai²lā¹.
 Nxe³nē³jau³su², ī¹sxā³ ā³yū³so¹nē³ta¹hxai²hē¹la².
 ī²sxā³ ā³yū³so¹nē³ka³tū³, wain³te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³nē³lha²kxai³, wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tũ¹xã¹. Sũ³na²
 nxe³nē³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³lxĩ²jau³su²

31 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ hxi²nũ¹nũ³nhẽ³jah¹lai²la¹wa².
 Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³, a²nũ²a² ã³xa²
 ĩ²li³te²hũ³te²la³ ĩ³kox1kox¹son²kxi²nē³kxan²ti³, hxi²kan¹txi³
 ã³sen³sai¹nē³lhĩ³nx2nxa³wa², Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²kãin²khai¹nxe³sxã³ hxi²nũ¹nũ³nhẽ³lha²kxai³la².
 32 Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² ũ³hũ¹nē³ta¹hxai²hẽ¹la².

— Tẽ³a¹ju³ta² tẽ³a¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 nxe²nxa³kxe³hũ³nxe², ũ³hũ¹nē³lhxã³, kox³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³kxa²
 yo³ha² ya³lu²kxi²nē³te³lhxã³ ũ³hũ¹nē³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Te²yã¹nxũ³kxe³hũ³sxã³, a²yen³kxa² wi¹la² ã³sen³sai¹kxe³tu³
 ũ³hũ¹nhẽ³nũ³tu¹wa². 33 A²nũ²a² kox³nxe³te²lo³tẽ³jah¹la²
 yũ²nxa³wa², Txa²wã¹sũ³na² ã²la² hxi²kan¹txi³
 wain³te²lo³tẽ³lha²kxai³la². Nxe³jut3su² txa²wã¹kĩ³na¹xai²na²,
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹nē³kxe³nũ³ka³txi³su²
 ha²kxai³, wain³te²lo³tẽ³kxe³nũ³ka³txi³su² ha²kxai³,
 hĩ³kĩ³tã³la². Kĩ³sa²kxai³, a²nũ²a² ã³xa² hxi²kan¹txi³
 kox³nxe³te²lo³tẽ³lhĩ³nx2nxa³wa². 34 Je³su²jah³la² ya³lu²sxã³,
 txa²wã¹kox³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³ju³ta² wxa²wa²su¹tẽ³lhi¹jau³su²
 ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³, wi¹la² ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³sxã³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹ a²wi¹tãu³a²
 yxau²xai³lain¹na³la². Ain¹sxã³, sa²wi¹wi¹nxe² e³kxain¹sxã³
 a²si³yxau³tãu³a¹ wi¹li²nē³lhi¹jau³nũ³su² e³kxain¹na³la².
 35 Je³su²jah³la² hxi²ka²nãu³a¹ a³lxĩ²nē³te² hxi²ka²nãu³a¹
 yxau²xai³kĩ³tã³la². Kĩ³sa²kxai³:

— Ha³lo²la³ ĩ²kĩ³sxa³kox³la³ ha³lo²lo³ta¹xã¹.
 Khãuh³lxa³ti³hin¹sa³nhã¹. Ta³nxa², a²ẽ¹nãu³a¹ kãin²
 hxi²waut3ta³lxĩ³sa³nhã¹. Ta³nxa², Sũ³na² wãn³txa²
 yxo²i²a¹ha²kxai³ kox³nxe³ti³ kãĩ³sain¹na³na¹. Heh³sa³nhã¹.
 Ta³nxa², yen³kxa² hxi²kan¹khai¹sa³nhã¹. Ta³nxa², ha³lo²a²
 ha³nxe³lha³thin¹ki²sa²na³na¹. Ta³nxa², ĩ³su²lhã³sa²tẽ³na³na¹.
 Ta³nxa², nxe² ha³lo²lo³ta¹xã¹. Nxe³kĩ³kxa²ha³ta³nxã²ti³,
 Je³su²jah³la² a³lxĩ²nē³te² hxi²ka²nãu³a¹ wi¹wi¹nxe²
 yxau³hĩ³kĩ³tã³la².

— Ha³lo²a² kox³nxe³khai¹nxe³kxan²ti³, Txa²hxi²ka³nãu³ai²na²
 sa²so¹ki²sya¹nx2ti³ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹, Txa²wẽ³ha³lxĩ³
 ĩ³nxai²na²su¹. Je³su²jah³la² nxe³nē³ta¹hxai²hẽ¹la².
 36 Nxe³nē³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxã¹jau³su²
 nxe³te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²sũ³nãĩ³. Nxe³3si¹lxĩ¹. Wxa²wãn³txa² sa²yo²we¹txa²te²su²
 sĩ¹na¹i¹. Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹tũ³ka³txa²
 khãuh³lxa³ti³hit1sa²tẽ³sain¹sĩ¹na³li¹. Nxe³sa²sĩ¹ju³ta²sa¹:

“Ha²ya³khin¹tũ³ka³txi³su² na³na¹. ‘Ka³yxuh³xa²
o³ve²a² wã²nhit1te³lhã³ te²nũ³a² su²lhã³a¹tũ¹xã¹,
Nxe³na¹tũ³ka³txi³hũ³na³na¹.” Nxe³sa²sĩn¹jau³su²
khãuh³lxa³ti³hit1sain¹sĩn¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³:
“Su²lhã³sa²ha³tã¹.” Nxe³sĩ¹na¹jau³su²,
yxau²xai³lhĩ¹nhxai²na¹tai¹ti²ti¹.

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ ha³lo²lo³tẽ³na³la².

37 Yxãn¹ta¹:

— Ha³lo²la³ i²li³ko³la³ ha³lo²lo³ta¹xã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³,
Je³su²jah³la²a³li²nẽ³jah¹la²kãin²hxi²kan¹txi³lo³khaix1nẽ³na³la².
Nẽ³lha²kxai³, ha³lo²an²ta³ khãuh³lxa³ti³ti³hi¹tẽ³ju³tan¹ta³
hxi²kan¹ãn³sen³sai¹khai¹nxe³hĩ³ki³tã³la². 38-39 A³la³kxi²sxã³
e³a¹wa². Na¹jau³xai²na²sa¹, Je³su²jah³la² a³li²nẽ³te²
hxi²ka²nãu³a¹ yxau²xai³ki³sa²kxai³, ha³lo²a² ko³nxe³te²
ha³ta³nxãn²txi³ sa²hxi²so¹ki²nha²nẽ³ju³ta³la³ yũ²nxa³wa².
Ki³sa²kxai³, ka³ten³su² ta³nxa², ya³lu²te²su² ta³nxa²
yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³, Je³su²jah³la² hxi²ka²
sa²so¹ki²nha²nẽ³ju³ta³la³ yũ²nxa³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
a²ta³nãu³xa² oh³xai²nãn¹te²su² te²nãu³su² ta³nxa²
a²ta³nãu³xa² hxi²kan¹ta² si³yxau³te²su² te²nãu³su²
ta³nxa², a²ta³nãu³xa² nũ³kxũn³te²su² te²nãu³su² ta³nxa²,
nxe³kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la² hxi²ka²
sa²so¹ki²nha²nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa², Je³su²jah³la² hxi²ka²
ã²la² i³khai¹nxe³sxã³ yãu³ki²khaix1nẽ³lha²kxai³la².
Te²yã¹nxe³nũn³kxe³hũ³sxã³, kwẽn¹tai²nãn¹te² ha³lo²a²su²
ta³nxa², yxa¹nãn¹te² ha³lo²a²su² ta³nxa², oh³nãu³u¹tai²nãn¹te²
ha³lo²a²su² ta³nxa², yuh³xu¹tai²nãn¹te² ha³lo²a²su² ta³nxa²
nxe³sxã³.

— Je³su²jah³la² hxi²ka² sa²hxi²so¹ki²na¹tũ¹xã¹.
Nxe³kxi²nẽ³kxa²ha³ta³nxãn²ti³, hai³txi³ Je³su²jah³la² hxi²ka²
sa²hxi²so¹ki²nha²nẽ³ju³ta³la³ yũ²nxa³wa². A²hã¹nxe³te²
yã¹nxe³kxe³hũ³nxe², txa²wã¹ki³na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² sa²hau³ko³tẽ³te²ki³na¹xai²na³,
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ te²hxi²ka³nãu³a¹ a³li²nẽ³jah¹lo²su²
te²hxi²ka³nãu³a¹ wxa²sa²yãu³ki²nha²xi²nẽ³lhã³
yxau³hĩ³ki³tã³la². Ki³sa²kxai³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ so¹li³
hxi²kan¹na³la². Hai³txi³, a²yen³kxi³la³ wet1sa²sai¹kxe³su²
nxe³te² yen³ki³la³ hxi²ka¹nxa³wa². Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹ti³
sa²hxi²so¹ki²nha²nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa².

9

I³sa³e²nũ³ka³txa²i³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

1 A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³a¹wa². Ki³han³nxa³wa².
Txa²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ ī³ye³i²,
txa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
e³ki²nū¹sxā³ ī³ye³i², na¹wa². Na¹ha²kxai³, ki³han³nxa³wa².

2 Na¹jau³xa²sa¹. Kāin² āi²ta³lxi³sai¹nha²kxai³,
txa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ hxi²ye¹ta³lxin³ti²sai¹nha²kxai³,
sain¹nha²wa². Txa²nū³ka³txa², a²i³lxa² I³sa³e² nū³ka³txa²,
txa²nū³ka³ti³sain¹tū³ka³txa² txa²ka³lxa¹ti³sain¹tū³ka³txa²,
Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³tū³ka³txi³sain¹na³la². Ain¹jau³su²,
āi²ta³lxi³khaix¹sain¹nha²wa². 3 Na¹ha²kxai³, yo²i²ain¹ju³ta³nū³a²
ten³khaix¹sa³nha²wa². Nxe³sa²kxe³su²:

— Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³hit¹sa³tū¹xā¹. Je³su²
Kris²tu³jah¹la² ā³na¹sa³tū¹xā¹. Nxe³sa³kxan²ti³, jā¹nxe³sa²kxa²
yo³ha², Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³su² I³sa³e² nū³ka³txa²
sa²hau³ko³kxi²sain¹na³na¹. Na¹kxai²nān²tu³:

— Sū³na² ko³nxe³ti³hit¹sa³ju³ta² wain³na³na¹. Nxe³hī³na¹wa².
Yxān¹ta¹, nxe²nxa³wa². 4 A²nxe³tū³ka³txai²na² I³sa³e²
nū³ka³txai²na², Txa²wā¹sū³na² wxa²hait¹so¹ain¹tū³ka³txi³sain¹na³la².
Nxe³sxā³, a²wē³ha³lxi³lo³ti², wā³nxīn¹khaix¹nxe³sxā³
yxau³kxi²ye²nyhain¹ju³ta²i³yau¹ū³hi², nxe³tū³ka³txi³sain¹ta¹hxai²hē¹la².
Jā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² ha³lo²a²
wi¹ju³ta² i³ye³kxi²sxā³ i³hau³ko³tū¹hai¹ni², Sū³na² wain³txi³
i³wi¹lxo³kxi²ki³jau³nū³su² i³yau¹ū³hai¹ni², wān³txa² wain³ju³xa²:

— Jau¹xai²yā¹nxe³sxā³kāi³txai²lā¹. Nxe³ju³xa²i³kwa³na³ai¹ni²,
Sū³na² wain³txi³ i³ka³li³si¹hain¹jau³nū³su² i³yau¹ū³hai¹ni²,
ta¹hxai²hē¹la². 5 Jā¹nxe³sxā³:

— A²bra³āu²ah³lu¹ta¹na² a²nū³ka³txi³nāu³u¹ta¹na²
hxi²kan¹khai¹nxe³tāu³u¹ta¹na², txa²si³yxau³na¹tū³ka³txi³su²
ta¹hxai²hē¹na¹. A²nxe³te²a² a²ne³kan²tāu³sa¹xā¹. I³sa³e²
nū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹jau³su² nxe³tū³ka³txi³sain¹na³la².
Hāi¹nxe³kxe³hū³nxe², Je³su² Kris²tu³jah¹la² Sū³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² txa²wā¹sū³na² wen¹nū²la², I³sa³e²
nū³ka³txi³su² jah¹la² a³li³la¹sxā³ ton¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
Ju¹ta² wi¹khai¹nx²na³la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³nain²txi³
Kris²tu³jah¹lain²txi³ a²yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ a²nū²a²
a²yo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹te²su² na³la². A²nxe³jah¹la²
i³sa²nēn¹kxi²sa²tē³a³sah¹lxi³hē¹la². Ju¹ta² wain³na³li¹.

6 Yxān¹ta¹, I³sa³e² nū³ka³txai²na², Sū³na² wān³txa²
sa²yo²ā³ain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ain¹sxā³, a²hī¹nai²na²
ha³lo²a² wi¹ju³ta³la³ yxau²xai³tū³ka³txi³sai¹nxa³wa².
Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³la³
sa²yo²ā³nha²jau³sxa³wa². Hai³txi³:

— Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³tain¹jau³nū³a², I³sa³e²
nū³ka³txa² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹na¹. Yxān¹ta¹, wi¹ju³ta³la³

yũ³ai¹nxã³tã¹. Nxe³ki³jau³la³ yũ²nxa³wa². Yxã¹ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² a²nũ²a² wxa²haitso¹tũ³ka³txa², hai³txi³ I³sa³e²
nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²ti¹li³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hã¹nxe³sxã³
ã³ni²la³kxã¹tũ³ka³txa² so¹lxi³ i²sxã³ ã³yũ³so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², A³bra³ãu²ah³lu¹ta¹na² a²ki³lha³nãu³xa²
ka³lxa¹txi³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ain¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ki³lha³lxi²na² I³sa²kah³lai²na² a²ne³tah²nãu³a²
so¹lxi³ wxa²sa³wi³ha³lxi³khai³su² na³li¹. a²nxe³te²a²
so¹lxi³, txa²wẽ³ha³lxi³lo³ta¹na¹wi¹. Sũ³na² wãn³txa²,
A³bra³ãu²ah³lu¹ta¹na² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, hai³txi³
A³bra³ãu²ah³lu¹ta¹na² a²ne³kan²tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² nxa³wa². 8 Nxe³ha²kxai³,
hai³txi³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta¹na² a²tah²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹,
Txa²wã¹sũ³na² a²wẽ³ha³lxi³su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Yxã¹ta¹, a²wẽ³sai²na² Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²we¹nha²sxã³
i³ye³kxũ¹kxa² wẽ³sai²na² so¹lxi³, Txa²wã¹sũ³na² wẽ³sa³la³
ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³kxai³lu¹,
sa²yxo²we¹nha²sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta¹na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sã¹lxi¹. Yxa¹nãn¹ta³ kwẽ³kxa³nãu³a¹, ha³lo²a²
hau³kon³na³na¹. Na¹ka³tũ³, ã³wã³li² i³xi²ye¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Na¹ka³tũ³ wxa²sxe³xa³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² a²i³lxa²
Sa²ra³ka³lxi²na² sa²kxai³lu², in³txa² wãn³su² we¹tin¹kxa²
a³li³la¹kxi¹nxa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³, nxe³tãu³a¹
wãn³txa² yã¹nxe³sxã³ a²ki³lha³lxa² a²i³lxa² I³sa²kah³la²
a³li³la¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, I³sa²kah³lai²na² sa²kxai³lu¹ Ju³te²a²
nũ³ka³txa² a²si³yxau³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, kan¹ton³ka³tũ³,
a²sxe³xa³ka³lxa² Re³be²ka³ka³lxa² so¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³, a²ki³lha³nãu³xa² ha¹li¹ hau³hau³kot3sxã³
wẽ³nhĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, a²wi³na² ka³na³ka³na³jah¹la²
so¹lxi³ ta¹hxai²hẽ¹la². 11-12 Nxe³tãu³a¹, a³li³la¹xa³hĩ¹nãu³a¹,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txi³kxai³lu¹ a²hã³ka³nai²na²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sã²nxi¹. Wxa²ki³lha³lxa² sai³la³lha² jah¹la²
a²kau³kaun³jah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³ yxau³yain¹tũ¹xĩ¹.
Nxe³ha²kxai³, a²kau³kaun³jah¹lai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹
ã³sen³sai¹nyhu¹tũ¹xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²,
yãn³ta¹na² a²ki³lha³nãu³xai²na² a³li³la¹hai¹nxa³ta³lxa¹,
ha³lo²a² wi¹ju³txain²txi³ kãĩ³ai¹nxa³ta³lxa², ko³nxe³ju³txain²txi³
kãĩ³ai¹nxa³ta³lxa² nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na²
ain³nha²sxã³, a²hã³ka³nai²na² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, a²nũ²a² wã²nxũh¹lxi³sxã³
wã²nxa³ka² so¹nẽ³ju³ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hãi¹nxe³sxã³ Sũ³nu²na¹xai²na² wã²nxũh¹ ain³nha¹ka³tu³,
kwa² jah¹la² ten³sa³nhã¹. Na¹ha²kxai³, wã²nxa³ka²
so¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³xa² so¹lxi³, Txa²wã¹sũ³na² wã²nxa³ka²
so¹nẽ³te²ju²hẽ³la². Hai³txi³ txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² wi¹kãĩ³kĩ³ju³ta²
yo³lha³, Txa²wã¹sũ³na² wã²nxa³ka² so¹nẽ³te²sxa³yu³hẽ³la².
13 Jã¹nxe³ju³ta², Sũ³na² ha³te³h³nxã³nxã¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A²kau³kaun³jah¹la² Ja³ko²ah³la² so¹lxi³
a³lxi²na¹hẽ³li¹. Yxã¹ta¹, a²sai³la³lhai²lẽ¹ E³sa³u²ah³lai²lẽ¹.
Yxo²kwĩn¹kxi²na¹hẽ³li¹. Na¹ju³txai²na², Sũ³nu²na¹xai²na²
wã²nxũh¹ ain³nha¹hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³kxa²ha³ta³nxã²ti³, Txa²wã¹sũ³na² wain³txi³
kãĩ³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wã¹sũ³na² wain³txi³ kãĩ³ain¹te³lxan³ji². Nxe³kĩ³jau³la³
yũ²nxa³wa². 15 Jã¹nxe³jut³su², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²,
Moi³se²ah³lu¹ta²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nu²na¹xai²na² wã²nxũh¹ ain³nha¹ka³tu³, a²nũ²a²
i²sxã³: “Jah¹la² wi¹lhin¹sxã³ thãĩ³ti³la² sa²hau³ko³ta¹nhã¹.
Na¹jau³su², wi¹ju³ta³lo³ta¹na¹tũ¹xã¹.” Nai¹na¹kxai²nãn²tu³,
wi¹ju³ta³lo³ta¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² wi¹ju³ta³lo³tẽ³ju³ta³la³ nxe³te³nah¹lxi¹, hai³txi³
yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³ kĩ³na¹xai²na²:

— Sũ³na² wi¹ju³ta² ten³sa³nhã¹. Ta³nxa², wi¹kãĩ³a¹xã¹.
Ta³nxa², nxe³kĩ³jau³la³, wi¹ju³ta³lo³tẽ³lhĩ³nx²nxa³wa². Nxe³ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² nxũh¹ ain³nha²sxã³:

— Jah¹la² wi¹lhin¹sxã³ thãĩ³ti³la² sa²hau³ko³ta¹nhã¹.
Na¹ha²kxai³, wi¹ju³ta³lo³ta¹tũ¹xã¹. Nxe³nẽ³jau³xa² so¹lxi³
wi¹ju³ta³lo³tẽ³lhĩ³nx²na³la². 17 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
kxã³nãu³u¹tai²na² Fa³ra³o²ah³lu¹ta²na² a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lu¹ta²na²,
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ha³te³h³nxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nu²na¹xai²na² Fa³ra³o²ah³lo² i³nxai²na², kãĩn²
hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹hẽ³li¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³,
nũ³kxũn³khai¹nxe³txi³ kãĩ³ya³nx²ta¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, a²nũ²a²
yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³nãu³xai²na² yxo²ha³kxa² i²sain¹ka³tu³:
“Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹khaix¹lah¹lai²la¹xã¹.” Sain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³sa²si¹hai¹na¹jau³nũ³su², hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹hẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũh¹
ain³nha²sxã³:

— Jah¹la² wi¹lhin¹sxã³ thãĩ³ti³la² sa²hau³ko³ta¹jau³su²,
wi¹ju³ta³lo³ta¹tũ¹xã¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, a²ya³la³tu³
wi¹ju³ta³lo³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³xa²
ha³na³ka³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Txa²wãn³txa² ã³ne³to³hxa³ti³hi¹ta¹tũ¹xã¹.
Nxe³kxai²nãn²tu³, a²ya³la³tu³ ã³ne³to³hxa³ti³hi¹te²ju²hẽ³la².

*Txa*²*wā*¹*sũ*³*na*² *kq*³*nxe*³*te*²*la*³ *ĩ*³*yĩ*¹*li*²*nē*³*jau*³*su*²

19 *Nxe*³*kxai*²*nān*²*tu*³, *a*²*nũ*²*a*² *ĩ*²*li*³*te*²*la*³ *ĩ*³*wā*³*txi*³*sain*¹*kxai*²*nān*²*tu*³:

— *Nxe*³*ti*¹. *Txa*²*wā*¹*sũ*³*na*² *ā*³*ne*³*to*³*hxa*³*ti*³*hi*¹*tē*³*kxa*²*ha*³*tā*³*nxān*²*txi*³, *hxi*²*kan*¹*txi*³ *ĩ*³*yĩ*¹*li*²*nha*²*hĩ*³*kĩ*³*sxa*³*i*¹. *Nxe*³*kĩ*³*kxai*²*nān*²*tu*³,

*Txa*²*wā*¹*sũ*³*na*² *ā*³*ne*³*to*³*kĩ*³*sxa*³*kxa*²*ha*³*tā*³*nxān*²*txi*³, *hāi*¹*nxe*³*sxā*³*ne*³*ti*³*hi*¹*tē*³*ju*³*ta*² *so*¹*lxi*³ *kāi*³*hĩ*³*kĩ*³*tā*³*li*¹. *Kĩ*³*sa*²*kxai*³,

*txa*²*wā*¹*ā*³*ne*³*to*³*kĩ*³*sxa*³*ju*³*ta*²*kxai*³, *Txa*²*wā*¹*sũ*³*na*² *kq*³*nxe*³*te*²*la*³ *ĩ*³*yĩ*¹*li*²*nē*³*kxai*²*nān*²*tu*³, *wai*³*nhĩ*³*nx*²*nxa*³*wi*¹, *hxi*²*kan*¹*txi*³

*yu*³*tā*³*la*³ *kāi*³*kĩ*³*sxa*³*ha*²*kxai*³*lu*¹. 20-21 *Sain*¹*kxai*²*nān*²*tu*³, *txai*²*na*¹*xai*²*na*² *ĩ*³*wa*²*lũ*³*xai*¹*na*¹*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *Nxe*²*nxa*³*i*¹. *Wxāi*²*na*² *yuh*³*xai*²*nān*¹*te*² *a*²*nũ*²*a*² *so*¹*lxi*³ *ni*¹*lxi*¹. *Nĩ*¹*nha*²*kxai*³, *Txa*²*wā*¹*sũ*³*na*² *ĩ*³*yĩ*¹*li*²*nhān*¹*jau*³*la*³ *yũ*²*nxa*³*wi*¹.

*Nxe*³*ai*¹*nhĩ*³*na*¹*wa*². *Jā*¹*nxe*³*jut*³*sũ*³*ju*³*ta*²*sa*¹:

— *Kwa*³*ta*³*lē*³*na*² *ka*³*nxũ*³*sē*¹*na*² *we*¹*ta*¹*tũ*¹*xā*¹. *Nxe*³*kĩ*³*kxai*²*nān*²*tu*³, *a*³*lũ*³*nũ*³*xa*² *tē*³*sxā*³ *wxa*²*hait*¹*so*¹*sxā*³

*a*²*ha*³*la*³*ha*³*ti*³*hē*³*nān*¹*tũ*³*xa*², *kwa*³*ta*³*la*² *wi*¹*khai*¹*nxe*³*tē*³*na*² *we*¹*ti*², *a*²*yo*²*ha*³*ti*³*hē*³*nān*¹*tũ*³*xa*² *sa*²*kxai*³*lu*², *kwa*³*ta*³*la*²

*ha*²*ya*³*kxa*³*lxi*³*su*² *tē*³*tā*³ *we*¹*ti*², *na*¹*tũ*¹*xā*¹. *Nxe*³*kĩ*³*kxai*²*nān*²*tu*³, *jā*¹*nxe*³*hĩ*³*kĩ*³*tā*³*la*². *Nxe*³*kĩ*³*kxai*²*nān*²*tu*³, *hxi*²*kan*¹*txi*³

*txa*²*wā*¹*hxi*²*ka*² *we*¹*kĩ*³*kxe*³*su*² *te*²*kwa*³*ta*³*lē*¹*nai*²*na*² *ĩ*³*ye*³*sxā*³ *ĩ*³*yĩ*¹*li*²*nha*²*sxā*³:

— *ĩh*¹*nxe*³*kxa*²*yan*³*ti*³*tā*³ *ha*²*ya*³*kxa*³*lxi*³*su*² *wet*¹*san*¹*nũ*²*lhai*¹*li*¹? *Nxe*³*nē*³*jau*³*la*³ *yũ*³*te*²*sxa*³*jai*¹*ti*²*tu*³*wa*². *Jā*¹*nxe*³*kxe*³*hũ*³*nxe*²,

*Txa*²*wā*¹*sũ*³*na*² *kwa*³*ta*³*lē*³*na*² *we*¹*jah*¹*lo*²*hũ*³*nha*²*kxai*³, *a*²*nũ*²*a*² *ā*³*ne*³*to*³*hxa*³*te*²*a*² *sa*²*kxai*³*lu*², *kwa*³*ta*³*lē*³*na*² *ha*²*ya*³*kxa*³*lxi*³*su*²

*tē*³*nhũ*³*nha*²*kxai*³, *nxe*³*hĩ*³*nx*²*na*³*la*². *Te*²*yā*¹*nxũ*³*sxā*³ *a*²*nũ*²*a*² *wi*¹*ju*³*ta*³*lo*³*te*²*a*² *sa*²*kxai*³*lu*² *kwa*³*ta*³*lē*³*na*²

*wi*¹*khai*¹*nxe*³*tē*³*nhũ*³*nha*²*kxai*³ *nxe*³*hĩ*³*nx*²*na*³*la*².

22 *Jā*¹*nxe*³*jut*³*sũ*³*nxe*², *Txa*²*wā*¹*sũ*³*na*² *a*²*ē*¹*nān*¹*jau*³*kxai*³*lu*¹:

— *Txai*²*na*¹*xai*²*na*² *hxi*²*ka*¹*ni*², *a*²*nũ*²*a*² *kq*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*ain*¹*ju*³*ta*² *ĩ*³*xan*³*ta*³*kxi*², *nxe*³*jah*¹*lo*²*sa*¹*xā*¹. *Nxe*³*na*¹*ju*³*ta*²

*a*²*nũ*²*a*² *yo*²*ha*³*kxa*¹ *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*hai*¹*na*¹*tũ*¹*xā*¹. *Na*¹*ha*²*kxai*³, *a*²*nũ*²*a*² *ĩ*³*xan*³*ta*³*kxi*²*na*¹*tũ*³*kā*³*txi*³*nũ*³*ai*²*na*² *kwa*³*ta*³*la*²

*ha*²*ya*³*kxa*³*lxi*³*su*² *tē*³*nhũ*³*tũ*³*kā*³*txai*²*na*² *sa*²*kxai*³*lu*² *yxan*¹*nāu*³*a*¹ *ĩ*³*wai*¹*tai*¹*na*¹*ha*²*kxai*³ *khāuh*³*lxa*³*ti*³*sa*²*tē*³*ain*¹*tũ*¹*xā*¹.

*Yxān*¹*ta*¹ *a*²*hĩ*¹*nai*²*na*² *ya*³*nān*³*ta*³*ki*²*li*² *en*³*txai*¹*na*¹*tũ*¹*xā*¹. 23 *Na*¹*ha*²*kxai*³, *a*²*nũ*²*a*² *ā*³*xa*² *sa*²*kxai*³*lu*² *wi*¹*lhin*¹*sxā*³ *thāi*³*ti*³*la*²

*sa*²*hau*³*ko*³*tai*¹*nha*²*sxā*³ *wi*¹*ju*³*ta*³*lo*³*ta*¹*kxe*³*nũ*³*kā*³*txi*³*nũ*³*a*² *kwa*³*ta*³*la*² *wi*¹*khai*¹*nxe*³*tē*³*nhũ*³*tũ*³*kā*³*txai*²*na*² *sa*²*kxai*³*lu*²

*wxi*²*kin*³*ti*³*to*³*ti*³*hi*¹*tai*¹*na*¹*tũ*¹*xā*¹. *A*²*nxe*³*tũ*³*kā*³*txi*³*nũ*³*ai*²*na*² *kxā*³*nāu*³*u*¹*tai*²*na*² *wā*²*nxa*³*ka*² *so*¹*ai*¹*na*¹*hē*³*na*¹.

*Wxi*²*kin*³*ti*³*to*³*ti*³*hi*¹*tai*¹*na*¹*txai*²*lā*¹. *Na*²*hē*³*na*¹. *Na*¹*ha*²*kxai*³, *yuh*³*xai*²*nān*¹*tũ*³*kā*³*txai*²*na*² *yo*²*ha*³*kxa*¹

*txa*²*wxi*²*kin*³*ti*³*to*³*na*¹*ju*³*ta*² *wā*²*nā*³*ũ*¹*hai*¹*na*¹*tũ*¹*xā*¹.

Txa²wā¹sū³na² nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². 24 Nxe³ha²kxai³,
 txa²wā¹ki³na¹xai²na², Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka²
 so¹nē³tū³ka³txi³su² ki³tā³la². Nxe³ki³sa²kxai³, Ju³te²a²
 nū³ka³txi³na¹xain²txi³, Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka²
 so¹nē³li², Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txain²txi³
 Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka² so¹nē³li² nxe³nē³tū³ka³txi³su²
 ki³tā³la². 25 Jā¹nxe³jut3su², kxā³nāu³u¹tai²na²
 O³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹lhxā³, Txa²wā¹sū³na² yxo²wān³txa²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— “Txai²na² Sū³nu²na¹xai²na², a²nū²a² a²kxā³nxa²
 Txa²nū³ka³txi³sxa³te²a², hī¹na² Txa²nū³ka³txi³la³
 hi¹tai¹na¹tu¹wi¹. Jā¹nxa¹ka³tu³, a²nū²a² nū³ka³txa²
 a²ha² kxā³nxa² a³lxi²ti³he¹nxēn²nxa³tū³ka³txa², hī¹na²
 a³lxi²na¹tū³ka³txi³la³ hi¹tai¹na¹tu¹wi¹, Txai²li¹.”

26 Jā¹nxa¹jau³su²: ‘Wxāi²na² Txa²nū³ka³txi³syah¹lxa³lxi¹.
 Ai¹na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹, a²nxe³tū³ka³txai²na² hī¹na²
 ī³yat1sxā³ ī³yī¹lai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
 ‘Wxāi²na² Txa²tah²nāu³syah¹lxi¹lxi¹. Sū³nu²na¹xai²na²,
 ka³ten³ta³ yxau²wa³to²hi²na¹te³na¹xai²na²
 a²tah²nāu³syah¹lxi¹lxi¹. Ai¹na¹tu¹wi¹.”

Sū³na² yxo²wān³txa² O³se²ah³lu¹tai²na² ain³kxi²so¹sxā³
 ũ³wha²li¹la³kxi²nē³jau³su², ta¹hxai²hē¹la².

27 Jā¹nxe³jau³su², I³sa³i²ah³lu¹tai²na² yxo²sa³te¹txi³
 ī³ye³sxā³, I³sa³e² nū³ka³txa² ha³lo²lo³tain¹ju³ta³nū³a²
 ī³yau¹ū³nhē³te³nah¹lxi¹:

— I³sa³e² nū³ka³txa² wa³li³kha³lon¹tū³ka³txai²la¹i¹.
 Ka³yā³la³nū³hū³nxe² I³sa³e² nū³ka³txa² nxe³ain¹na³li¹.
 Nain¹kxan²ti³, ā³si³kwa³lxi²lho¹tū³ka³txa² so¹lxi³, ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹kxa² yo³ha² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu²
 wxa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹. 28 Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na²

Si³yxau³tāu³a¹, wa³su¹txi³ yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ũ³yho³hi²sa²sai¹ain¹tu¹wi¹.
 I³sa³i²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 29 Jā¹nxe³ju³ta²,
 I³sa³i²ah³lu¹tai²na² yān³tai²na² ha³lo²a² ũ³hū¹nē³lxa³ta³lxa²
 ī³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ nū³kxūn³txi³ wa³to²hi²khai¹nxe³te²si³yxau³tāu³a¹
 ā³non²ta³ki²nē³tu¹wi¹. Nxe³nē³lha²kxai³, ā³si³kwa³lxi²lho¹nē³tū³ka³txa²
 ka³ten³su² yxau³ya³nhē³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹,
 nxe³nē³lxa³ke³la³te²kxai³ ya²lun¹ti² hxa³nē³lhī³nx2na³li¹.
 Jā¹nxe³jut3sū³nxe², kxā³nāu³u¹tai²na² So³to²ma²thī³nu¹tai²na²
 Ko³mo²ra²thī³nu¹tai²na² ain¹sxā³, kuh³lxa³thin¹khai¹xain¹ta¹hxai²hē¹li¹
 Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² khāuh³lxa³ti³hit1sxā³
 ya²lu¹thxa³tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Jā¹nxe³nē³lhī³nx2na³li¹,

Txa²wā¹sũ³na² ã³non²ta³ki²nẽ³lxa³kxai²nãn²tu³ta².
 I³sa³i²ah³lu¹ta²na² nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² hxi²kai²na² I³sa³e² nũ³kã³txa² wain³te²lo³jau³su²

30 Hã¹nxe³jau³xai²yã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² Ju³te²a²
 nũ³kã³txi³sxa³te²nãu³xa²:

– Sũ³na² wain³te²lo³tẽ³ju³ta² ten³khaix¹sa³nhã¹. A²ha²
 kxã³nxa² nxe³tũ³kã³txi³su² ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nain¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³, a²hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 yxo²i²ain¹na³la². Ai¹nha²kxai³, wain³te²lo³tain¹na³la².

31 Nain¹ta¹, I³sa³e² nũ³kã³txai²lẽ¹. Txa²wã¹sũ³na²
 sa²hait¹so¹tũ³kã³txai²lẽ¹:

– Sũ³na² wain³te²lot³sa²ju³ta² ten³sa³nhã¹.
 Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹ta² wãn³txu¹ta²yã¹nxe³sxã³
 kã³a¹tũ¹xã¹. Ain¹tũ³kã³txai²la¹wa². Ain¹kxan²ti³,
 a³ti²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 32 A³ta¹nxa³kxe³tu³ta¹,
 hai³txi³ Je³su²jah³la² Tah³lxi³hũ³jah¹la² yxo²i²ai¹nxa³kxe³su²:

– Wã²nxũ^h wi¹kã³a¹xã¹. Na¹ha²kxai³, Sũ³na²
 wain³te²lot³sa³tũ¹xã¹. Nain¹jau³su², hxi²kan¹ti³ Txa²wã¹sũ³na²
 wain³te²lo³tain¹ju³ta³la³ a³tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 A²nxe³tũ³kã³txa² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ha²kxai³, a³tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 33 Sa²yxo²ã³ain¹ju³ta²,
 kxã³nãu³u¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxa²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹li¹:

– Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txai²na¹xai²na² Sũ³nu²na¹xai²na²
 Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lo²su² jah¹la²
 i³sa²si¹hã³ũ¹hain¹sxã³, Si³ãu²thi³na² Ju³te²a²
 nũ³kã³txa² yxau³ain¹thi³na² ũ^h³wxe³nũ¹hai¹na¹i¹.
 A²nxe³jah¹la² tah³lxa², a²nũ²a² sa²tã³yxo²thu²kã¹sxã³
 a³hi²ki³kat³sũ³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³kxai²nãn²tu³,
 a²nũ²a² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lai²na²
 sa²yxo²ã³kxai²nãn²tu³, kq³nxe³ju³ta³lot³sxã³
 yxau³tu¹wi¹. Tah³lxa³ka³txa² sa²tã³yxo²thu²kã¹sxã³
 a³hi²sxã³ hxi²kan¹txi³ i³sa²yxau³xi²nxa³jut³sũ³nxe²
 kq³nxe³ju³ta³lot³sxã³ yxau³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹,
 a²nũ²a² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lai²na²
 yxo²i²kxai²nãn²tu³, te²a² so¹lxi³ i³yxaih¹xa³lho³li¹.

Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

10

1 Txa²wã³tã³nãu³xã³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².
 Txa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² a²i³lxa² I³sa³e² nũ³kã³txa²
 kq³nxe³thin²tain¹na³la². Nai¹na¹ha²kxai³, a²kq³nxe³ju³ta²
 sa²wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³a² ten³khaix¹jah¹lo²sa¹wa². Au³txi³

txa²yo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹ ten³khaix1jah¹lo²sa¹wa².
 Nxe³na¹jau³su², Txa²wā¹sū³na²ha³tin³ti³i³ye³kxi²hxai²na¹hē³la²:
 — I³sa³e² nū³ka³txa² a²ko³nxe³ju³ta² wxa²wa²su¹txai¹nhē³li¹.
 Nxe³hxai²na¹hē³la². 2 Jā¹nxa¹jau³su², txa²ka³lxa¹txi³nāu³xa²
 a²ē¹nān¹jau³xa²sa¹:

— Sū³na² tīh³na² ā³si³tē³a¹tū¹xā¹, txa²yo²ka³nāu³ai²na²
 whāi²na²sā¹. Nxe³ain¹jau³su² yxau²ho³hain¹na³la².
 Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, a²ya³la³tu³ Sū³na² ē¹nān¹jau³su²
 a³la³kxi²ti³he¹xai¹nxa³kxe³tu³, yxau²ho³hain¹na³la². 3 Sū³na²
 wain³te²lo³tē³jau³la³ ta³nxū¹ka³txai²na² a³la³kxai¹nxa³wa².
 Nxe³kxa²yu³su²:

— Wā²nxū¹h¹ txai²na² so¹lxi³ sa²hau³ko³nha²sxā³
 wain³te²lot3nha¹tū¹xā¹. Nain¹jau³su², Sū³na²
 wān³txi³la³ wain³te²lo³tē³jau³la³ sa²yo²we¹tai²nxa³kxe³su²
 yxau²ho³hain¹tū³ka³txi³sain¹na³la². 4 Txa²wā¹sū³na²
 wain³te²lo³tē³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² Je³su² Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² yxo²i²a¹xā¹.
 A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 wain³te²lo³kah³lo²su² hī³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³,
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² Je³su²jah³la²
 hi²sen³su² sa²ha³ya³khit1sxā³ sa²sen³sai¹hī³nx2na³la².

A²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² yxo²i²ju³ta²yū³jau³su²
 5 Kxā³nāu³u¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na²sa¹:

— A²nū²a² i³lxi³te² i³nxān²tu³, txa²wān³txai²na²
 Moi³se²ah³lo²na¹xai²na² i³kwa³na³nx2ta¹jau³xai²na²
 wā³kon³yah²lxan³kxe³tu³, sa²yo²we¹te²tu¹xai³syah¹lxin¹kxai²nān²tu³,
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ka³ten³su² yxau²ho³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 6-8 Yxān¹ta¹:

— Je³su²jah³la² yxo²i²a¹xā¹. Nxe³ki³jau³su², Sū³na²
 wain³te²lo³tē³ju³ta³nū³a² ha³na³ka³lxi³ Sū³na² ha³teh³nxā³nxa²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nē³na³la². Nxe³nē³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nhyah¹lxi³txa³hē¹li¹. Yah³lxin¹ka³tu³: “Oh³nāu³a¹
 Je³su²jah³la² kīn³txi³ yxau²na³na¹. Nxe³ha²kxai³
 wxa²ka³la³sxā³ Je³su²jah³la² sa²hau³ko³tē³ju³ta³nū³a²
 wxa²ka³la³sxā³ sa²so¹a³sah¹lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, hxi²kan¹txi³
 wxa²kan³ki³sxa³nhai¹.” Nxe² e³kxi²nhyah¹lxi³txa³hē¹li¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³: “Yuh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ a²nū²a²

ya³lu²te²a² yxau³tāu³a¹, Je³su²jah³la² yxau²na³na¹.
 Wxa²kan³sxā³, Je³su²jah³la² sa²hau³ko³tē³ju³ta³nū³a²
 wxa²kan³sxā³ sa²so¹a³sah¹lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, hxi²kan¹txi³
 wxa²kan³ki³sxa³nhai¹.” Nxe² e³kxi²nhyah¹lxi³nūn³txa³hē¹li¹.
 Nxe² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹tah¹lxa¹ Sū³na²
 wān³txa² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nu²na¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² wãn³txai²nãn²tu³
 ã²la² e³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 yxo²i²ya³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³jau¹xain²txi³
 yxo²i²yah³lxin¹jau³xain²txi³ i³tih³nxe³nx2ta¹wa². 9 Wxa²yxo²a²
 i³sai¹sxã³ i³ye³sxã³:

— Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³sxã³
 wxa²yxo²a² e³lẽ³na² i³ye³i², wxa²ẽ¹nãu³a¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta²
 ka³tẽn³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹na¹. Nxe³sxã³,
 au³txi³ i³ye³kxi²nha²sxã³ yxo²i²nha², nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² sa²kxai³lu² wxa²ko³nxe³ti³
 kãi³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²su¹txa²lxi³tu¹wa².

10 Nxe³ju³ta²kxai³, txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ au³txi³:

— Sũ³na² wãn³txa² yxo²i²a¹xã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, Sũ³na²
 wain³te²lo³tẽ³lha²kxai³, txa²wã¹yxo²a² e³lẽ³na² i³ye³sxã³:

— Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹i¹.
 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² txa²wã¹ko³nxe³ju³ta²
 sa²wa²su¹tẽ³lha²kxai³, nxe³nẽ³te²ju²hẽ³la². 11 Jã¹nxe³jau³su²,
 Sũ³na² ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³su² Je³su²jah³la² i³yau¹ũ³nẽ³jau³su²
 nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² i²li³te²la³, Sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ki³kxai²nãn²tu³:
 “Sũ³na² i³yxaih²kxi²na¹xã¹.” Ti³hex¹ki³sxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 12 Nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹tã² a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txi³
 ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹, ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³tẽ³jau³nũ³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxã³, Ju³te²a² nũ³kã³txain²txi³
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, Ju³te²a²
 nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txain²txi³ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³, nxe³jah¹lai²la¹wa². Ha³na³ka³lxin³ju³ta³la³ yũ²nxa³wa².
 A²nxe³jah¹la² yxo²i²sxã³ i³ye³kxi²ki³kxai²nãn²tu³, ha³lo²a²
 wi¹ju³ta² so¹lxi³ ũ³yhen³kxi²nẽ³lhĩ³nx2na³la². 13 Jã¹nxa¹jau³su²,
 Sũ³na² ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² i²li³hxa³te²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² yxo²i²sxã³, sa²wa²sut1si¹hain¹jau³nũ³su²
 i³ye³kxain¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹
 sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

14-15 Sa²wa²su¹tẽ³ju³ta²sa¹: A²wi¹lhĩ¹na²

Txa²wã¹sũ³na² txã², a²nũ²a² i³sa²si¹hã³ũ¹nẽ³lhãn²sxã³
 wãn³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la².
 Nxe³nẽ³kxai²nãn²tu³, nxe³jau³xai²na² ne³ka²ki²ki³kxai²nãn²tu³,
 Je³su²jah³la² yxo²i²hĩ³ki³tã³la². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³,
 yxo²i²sxã³ sa²wa²su¹tẽ³lhi¹ki³jau³nũ³su², Je³su²jah³la²

ĩ³ye³kxi²kĩ³kxai²nān²tu³, sa²wa²su¹tē³lhĩ³nx2na³la². Yxān¹ta¹,
 Txa²wā¹sũ³na² a²nũ²a² ĩ³sa²si¹hā³ũ¹nhē³lxa³kxai²nān²tu³,
 wān³txa² wi¹jau³la³ ĩ³tih³nxe³nē³lhĩ³nx2nxa³wa².
 ĩ³tih³nxe³nē³lxa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹ti³ ne³ka²ki²hĩ³kĩ³sxa³wa².
 Ne³ka²ki²kĩ³sxa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la²
 yxo²ĩ²hĩ³kĩ³sxa³wa². Yxo²ĩ²kĩ³sxa³kxai²nān²tu³, Je³su²jah³la²
 sa²wa²su¹tē³si¹kĩ³jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi²hĩ³kĩ³sxa³wa².
 Nxe³ha²kxai³, sa²wa²su¹tē³ju³ta³nũ³la³ yũ³hĩ³kĩ³sxa³wa².
 Nxe³sxā³, wān³txa² wi¹jau³la³ ĩ³tih³nxe³yhu¹xa³kxai²nān²tu³,
 hxi²kan¹txi³ ne³ka²ki²nxa³ha²kxai³, hxi²kan¹txi³
 yxo²ĩ²xa³ha²kxai³, nxe³hĩ³nx2na³la². Yxān¹ta¹,
 nxe²nxa³wa². Jā¹nxe³ju³ta² Sũ³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³xa²
 ĩ³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² nũ³ka³txa² wxā³ain¹na³li¹. Wān³txa²
 wi¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³nē³lain¹te³lhxā³ ain¹na³li¹.
 Nxe³ju³ta², wi¹khai¹nxe³sxā³ ka³lih³khaix¹nxe³kĩ³tā³li¹.
 Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

16 Nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³, wān³txa² wi¹jau³xai²na²,
 a²nũ²a² kwa² ha²ya³kxa² ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa² so¹lxi³
 sa²yxo²we¹tain¹na³la². Nxe³ju³ta² kxā³nāu³u¹tai²na²
 ĩ³sa³ĩ²ah³lu¹tai²na² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nāi³. Txa²wā¹wān³txai²na² wi¹jau³xai²na² a²nũ²a²
 sa²yxo²we²ki²nē³tũ³ka³txi³la³ yũ²nxa³wi¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Jā¹nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ hĩ¹nai²na² Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² sa²yxo²we¹tai¹nxa³wa². 17 Jā¹nxa¹jau³su²,
 wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³nē³kxai²nān²tu³, Je³su²jah³la²
 yxo²ĩ²kĩ³ju³ta³nũ³a² yũ³hĩ³nx2na³la². A²nxe³jau³xai²na²
 wi¹jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²la¹wa².

18 Yxān¹ta¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ ĩ³sa³e² nũ³ka³txa² yxo²ĩ²ai¹nxa³ji¹?
 Wān³txa² wi¹jau³xa² ne³ka²kai¹nxa³kxe³su² yxo²ĩ²ai¹nxa³ji¹?
 Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³:

— Nxe²nxa³wi¹. Wān³txa² kāin² ne³ka²ki²khai¹xain¹na³li¹.
 Ain¹ta¹, kwa²hāi¹nxe² ā³ne³to³hai¹nxa³wi¹. Nxe³nx2ti³hĩ³na¹wa².
 Nxe³ju³ta², Sũ³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² a²sa³wi³sa² ĩ³sa²si¹hā³ũ¹nhē³na³li¹.
 A²nxe³tũ³ka³txai²na² yxo²wān³txa², yuh³xai²nān¹tũ³ka³txi³kĩ³na¹xai²na²
 a²ne³nxē³nāu³a¹ ne³ka²ki²kĩ³tā³li¹. Ha³lo²a² u³je³na² kan³tāu³a¹
 tā³nxa², a³li³xi²tāu³a¹ tā³nxa² nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³,
 txa²wā¹ne³nxē³nāu³a¹ ne³ka²ki²kĩ³jau³lin³tai¹.
 Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, wā³kon³sxā³
 sa²yxo²we¹txa³tũ³ka³txi³su² yũ³te²jai¹ti²tu³wa².

19 Jā¹nxa¹jau³su², ĩ³sa³e² nũ³ka³txa² Sũ³na² wān³txa²
 a³la³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ain¹ta¹, hai³txi³

yx²i²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³, a²nū²a²
 Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xa² so¹lxi³ Sū³na² wān³txa²
 yxo²i²ain¹na³la². Yhain¹ju³ta², Moi³se²ah³lu¹ta²na² txā², Sū³na²
 yxo²wān³txa² ain³kxi²so¹sxā³ ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Txai²na¹xai²na² Sū³nu²na¹xai²na² a²nū²a² Ju³te²a²
 nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xa² wi¹ju³ta³lo³ta¹na¹tu¹wi¹.
 Na¹ha²kxai³, wxāi²na² sa²kxai³lu² I³sa³e² nū³kā³txi³
 i³nxai²na² sa²kxai³lu² yxo²kwai³no³txa²lxi³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³, nyhah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “A²nū²a² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xai²na²
 Sū³na² wān³txa² hai³txi³ ā³ne³to³hai¹nxa³sā¹.
 Ha³yax3ka³li³nū³kā³txi³sain¹na³na¹. A²nxe³tū³kā³txai²na²
 i³yx²kwai³no³txa³lxi², i³xān³ta³kxi², na¹xā¹.”
 Yah³lxin¹tu¹wi¹.

Sū³na² wān³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 20 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²,
 I³sa³i²ah³lu¹ta²na² Sū³na² yxo²wān³txa² ain³kxi²so¹ju³xa²,
 Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xai²na² ha³lo²a² ya³lo³txi²sxā³
 i³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Tū¹kā³txai²na² ā³te³nxi²sai¹nxa³kxa²ha³ta³nxān²txi³,
 ā³ya³ti²sain¹na²hē³li¹. A²nxe³tū³kā³txa²:
 “Txā²ko³nxa¹ju³ta², Sū³na² sa²wa²su¹ki²sa²ti³ten³sa³nhā¹.”
 Nxe³sai¹nxa³kxa²ha³ta³nxān²ti³, i³yau¹ū³nha²yai¹na¹hē³li¹.

Sū³na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 21 Yxān¹ta¹, I³sa³e² nū³kā³txai²na²
 ha³lo²a² Sū³na² wān³txa² i³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Kxān³su² wi¹lī³we¹yhu¹si¹hai¹na¹jau³nū³su²,
 txai²li² yxau²sa²tē³yai¹nhxai²na¹hē³li¹. Nai¹na¹ta¹,
 ā³ne³to³lhai¹nxa³ha²kxai³, hāi¹nxe³sxā³ sa²yx²ā³sai¹nha²kxai³,
 sai¹nhxai²na²hē³li¹. Sū³na² ta¹hxai²hē¹la².

11

Sū³nu²kxai³lu² I³sa³e² nū³kā³txa² a³lxin²tain¹jau³su²

1 Hai³txi³ Txā²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² hi²sen³su²
 I³sa³e² nū³kā³txa² i³yen²sxā³ ā³na¹ju³ta³la³ yū²nxa³wa².
 Kxā³nhxī¹nu¹ta²na² a²nū³kā³txi³lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³, hī¹na² i³yen²sxā³ ā³na¹ju³ta³la³
 yū³ti³he¹nx2nxa³wa². Txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
 ha³ta³nxān²txi³ I³sa³e² nū³kā³txu¹ta²la³na¹wa². Na¹ha²kxai³,
 A³bra³āu²ah³lu¹tain²txi³ a²kan¹ti³nāu³su² na¹ha²kxai³,
 Bēn³ja³mī²ah³lu¹tain²txi³ a²kan¹ti³nāu³su² na¹ha²kxai³,
 na¹wa². Nxe³na¹kxe³su², Txā²wā¹sū³na² i³yen²sxā³
 ā³na¹sa²sīn¹ju³ta³la³ yū³sī¹nxa³wa². 2 Jā¹nxa¹jau³su²,
 Txā²wā¹sū³na² a²wi¹lhīn¹khaix¹hī¹nu¹ta²na² a²nū²a²
 yū²nxa³hī¹nu¹ta²na² I³sa³e² nū³kā³txu¹ta²na² sa²hait¹so¹sxā³:

— Txa²nũ³kã³txi³lo³ta¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³tũ³kã³txu¹ta²na² a²hĩ¹nai²na² i³yen²sxã³ ã³na¹ju³ta³la³
 yũ³ti³he¹nx²nxa³wa². Jã¹nxe³jut³sũ³ju³ta² a²kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²
 E³li²ah³lu¹ta²na² wãn³txa², Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxa³tãu³a¹ i³ye³kxi²sxã³ I³sa³e² nũ³kã³txu¹ta²na²
 kq³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xu¹ta²na² Sũ³na²
 ha³te³h³nxã³nxa² û³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxĩ¹:

3 — Sũ³nãĩ³. I³sa³e² nũ³kã³txai²na²kuh³lxa³thin¹tũ³kã³txi³sain¹na³li¹.
 A²nxe³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu² wxa²wãn³txa²
 i³hen³txi³tũ³kã³txain²txi³ i³sun²tã¹hxa³ti², ha³lo²a² yxa³sxã³
 yen³kxa² û³hũ¹nxa²sĩ¹na¹ju³ta³nũ³ain²txi³ û³lhun²tã¹hxa³ti²,
 nxe³tũ³kã³txai²la¹i¹. Ai¹nha²kxai³, txai²na² so¹lxĩ³ kã³ten³su²
 on³sxã³ yxa²xai³na¹te³na¹xai²na², i³su²lhã³te³lhxã³
 ten³khaix¹sain¹na³li¹. E³li²ah³lu¹ta²na² ta¹hxai²hẽ¹la²,
 4 Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³kxai³lu¹, E³li²ah³lu¹ta²na²
 i³tih³nxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa² kã³lxa¹tũ³kã³txa² 7.000
 te²nũ³kã³txa² on³sxã³ yxa³ya³sain¹na³li¹. A²nxe³tũ³kã³txai²na²
 a³lxĩ²na¹jau³su² wxa²sa²no¹a¹tũ³kã³txai²la¹i¹. Yxã¹ta¹, a²nũ²a²
 ã³xa² kuh³lxa³thin¹tũ³kã³txa² kãĩ²li³tũ³kã³txa², Bau²ah³la²
 kwa² sũ³nu²su² ki³lxo³tain¹sxã³ yxa²ho³hai¹nhxai²ta¹ti²ti¹.
 Nain¹kxa²ha³ta³nxã²ti³, Txa²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xai²na²
 hai³txi³ Bau²ah³lo²la³ yuh³xai²na² ã³kã³tih³wxe³sxã³
 i³sa²nẽ¹kxi²ti³hex¹ta¹tũ³kã³txi³sxa³wi¹. Sũ³na² wãn³txa²
 ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Kxã³nãu³u¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na²kxai³lu²
 kã³lxa¹tũ³kã³txin³ti² i²sxã³ ã³yũ³so¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽ¹ta²na²
 nxe³kxa²yã¹nxe²na³la². Nxe³ju³ta²sa¹. Txa²wã¹sũ³na²
 a³lxĩ²nẽ³jau³su² I³sa³e² nũ³kã³txi³syẽ²tũ³kã³txa² kwa²
 ha²ya³kxa² kã³lxa²nxa³tũ³kã³txa² wxa²sa²hait¹so¹ain¹sxã³
 a²sa³wi³ha³lxĩ³lo³tain¹na³la². 6 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na²
 a²ẽ¹nã¹jau³xa²sa¹:

— Hãĩ¹nxe³sxã³ thãĩ³ti³la²sxã³ a³lxai¹na¹jau³xa² so¹lxĩ³ i²sxã³
 ã³yũ³so¹ai¹na¹xã¹. Yxã¹ta¹: “Wi¹kãĩ³tũ³kã³txi³sain¹na³na¹.
 Sai¹nha²kxai³, a²yoh³la³ i²sxã³ ã³yũ³so¹ai¹na¹tũ¹xã¹.”
 Nxe³na¹jau³la³, yũn²nxa³xã¹. Yũ³sa²ke³la³te²kxai³, hãĩ¹nxe²
 a²yo³ha² so¹lxĩ³ kãĩ³jah¹lo²su² hĩ³na¹xã¹. Hai³txi³
 a³lxai¹na¹jau³xa² so¹lxĩ³ kãĩ³jah¹lo²su² hĩ³nã²nxa³xã¹. Nxe²na³la².

7 Āh¹jau³hũ³nxe², I³sa³e² nũ³kã³txa²:

— Tĩh³na² wain³txi³ tĩh³na² ã³te³nxĩ²na¹xã¹.
 Nain¹kxa²ha³ta³nxã²ti³, a³ti¹xi²ti³hex¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
 Kwa² ha²ya³kxa² ã³n³kwa³lxĩ²sai¹sxã³ ã³ya³la¹txa³tũ³kã³txa²
 Txa²wã¹sũ³na² i²sxã³ ã³yũ³so¹tũ³kã³txa² so¹lxĩ³
 a³ya³ti¹xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxã¹ta¹
 a²wã³kon³tũ³kã³txi³su² kãĩ²li³tũ³kã³txi³su² tũ³kã³txa²

ne³ka³tũ³te²hũ³nxe², Sũ³na² wãn³txa² a³la³kxi²txi³hex1te²sxa³yu²hẽ³la²
 8 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² ha³te^hnxã³nxãn¹jau³xa²sa¹:

— Txa²wã¹sũ³na² I³sa³e² nũ³ka³txa² ã³ne³to³hxa³ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ³
 Nxe³kxe³su², ã³yhe³tĩ¹la³kxi²kxe³hũ³nxe², ã³nhe³tĩ¹la³ki²kxe³hũ³nxe²,
 nain¹kxe³su², a²hĩ¹nai²na² ha³ta³nxãn²txi³: “Txa²ye³nai²na²
 ĩ²a¹tũ¹xã¹. Txa²ne³nxẽ³nai²na² ne³ka²ki²na¹tũ¹xã¹.”
 Nain¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³, hxi²kan¹txi³ Sũ³na² wãn³txa²
 a³la³kxi²ti³hex1 yxo²ti³hex1 nxe³ai¹nxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ³la².
 9 Jã¹nxe³jau³hũ³nxe², Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ĩ³ye³te³nah¹lxı¹:

— Kãin² kuh³lxa³thin¹khai¹nxe³tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³: “Ka³li³sa²nãn³ka¹. Ā³yã³nũ²ki²sxã³
 yain³txa² wxa²sa²wa²so³ta¹kxe³su² te²a²
 kãin² ĩ³yai³na¹tũ¹xũ³.” Nain¹te²i³, a²yoh³la³
 kwẽ¹ta²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³kxai³lu²
 khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. Ai¹nha²kxai³, a³li²sin³sxã³
 aun³te²la³ yũ¹tai¹nx3tho³li¹.

10 Ye³han³te²hũ³sxã³ yxau²ho³hain¹tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.
 Ain¹sxã³, jã¹nxe³jut3sũ³nxe² a²nũ²a² a²yen³kxa²
 sa³txe¹khai¹nxe³te²a² ah³xai³te²hũ³nxe²,
 sa²yo²thut1sa²kxai³: “Khãuh³lxa³ti³khai¹nha¹nhã¹.
 Sa²wa²su¹nha¹ju³ta³la³ yũn²nxa³xã¹.” Nxe³te²hũ³nxe²,
 ta³nxũ¹ka³txai²na² a²ko³nxe³ju³ta³lo³tain¹sxã³
 yxau²ho³lhain¹tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ³la².

11 Ju³te²a² nũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ĩ³ye²nain¹na²hẽ³la².
 Nain¹sxã³, ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³,
 a²nũ²a² sa²tã³yo²thu²txã¹sxã³ a³hi²sxã³ yuh³xai²na²
 sxa³te²hũ³nain¹na³la². Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na²
 sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². Ain¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² a³hi²te²a²
 ĩ³we²nxi²sxã³ ĩ³sa²yxau³xi²te²hũ³nxe², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 yxau³ain¹tu¹wa². Hxa³nai¹nxa³lho³la². Yxãn¹ta¹, hĩ¹nai²na²
 txã², Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² txã²nũ², Sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³ye²nain¹jau³xan¹te²ka³ya³tu³, wxã³na¹nũ²la², a²nũ²a²
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Sũ³na²
 wãn³txa² ain³kxi²sxã³ sa²yo²we¹tain¹sxã³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 a³ti¹xai¹nhxai²na²hẽ³la². Ain¹kxa²yu³su², a²hĩ¹na² Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² a²yo²kwain³ti³lo³nain¹na³la². 12 Jã¹nxe³sxã³
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³tan¹te²kxa²ya³tu³,
 yuh³xai²nãn¹ko³xan¹tũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹, Sũ³na² ha³lo²a²
 wi¹ju³ta³lo³tẽ³lhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² sa²si³wa³tit3so¹xi²sxã³, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹ta³lun²tu¹wa². Nxe³tãu³a¹, Ju³te²a² nũ³ka³txi³su²
 te²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² te²a² ain¹sxã³ ha³lo²a²
 wi¹khai¹nxe³sxã³ ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ wi¹ju³ta³lo³tain¹tu¹wa².

$S\ddot{u}^3nu^2kxai^3lu^2$ $Ju^3te^2a^2$ $n\ddot{u}^3ka^3txi^3sxa^3te^2na^2$
 $\tilde{a}^3ya^3lx\ddot{i}^2yhain^1jau^3su^2$

13 $J\ddot{a}^1nxa^1jau^3su^2$, $a^2h\ddot{i}^1nai^2na^2$ $Ju^3te^2a^2$ $n\ddot{u}^3ka^3txi^3sxa^3te^2$
 $\tilde{i}^3nxai^2na^2$ $\tilde{i}^3ye^3kxi^1nx2ta^1wa^2$. $Na^1ka^3tu^3$, $Txa^2w\ddot{a}^1s\ddot{u}^3na^2$
 $sa^3wi^3sa^3lot3sa^2sx\ddot{a}^3$ $\tilde{i}^3sa^2si^1h\ddot{a}^3\ddot{u}h^1nxa^2sa^1nx2ti^3na^2h\ddot{e}^3la^2$
 $A^2wa^3ka^3li^3yu^3ta^2$ $hxi^2kan^1khai^1nxe^3ju^3ta^2$ $O^2la^3kxi^1nx2ti^3te^3lhx\ddot{a}^3$
 $nxe^3sa^1nx2ti^3na^2h\ddot{e}^3la^2$. $Na^1ha^2kxai^3$, $txa^2wa^3ka^3li^3yu^3txai^2na^2$
 $k\ddot{a}in^2ju^3ta^3lot3ja^3nx2ta^1wa^2$. 14 $Na^1ha^2kxai^3$, $txa^2ka^3lxa^1ti^3su^2$
 $t\ddot{u}^3ka^3txa^2$ $a^2\tilde{i}^3lxa^2$ $I^3sa^3e^2$ $n\ddot{u}^3ka^3txai^2na^2$:

— $Txa^2wa^3ka^3li^3yu^3txai^2na^2\tilde{i}^2sain^1sx\ddot{a}^3$, $yx\ddot{o}^2kw\ddot{a}i^3no^3tai^1na^1ji^1ku^1$.
 $Ain^1to^3ha^1h\ddot{e}^1la^2$.

— $Txa^2w\ddot{a}^1s\ddot{u}^3na^2$ $sa^2yx\ddot{o}^2we^1tain^1sx\ddot{a}^3$ $a^2ko^3nxe^3ti^3$
 $k\ddot{a}i^3ain^1ju^3ta^2$ $\tilde{a}^3na^1ain^1sx\ddot{a}^3$, $\tilde{a}^3wa^2su^1te^3lhx\ddot{a}^3$ $ain^1ji^1ku^1$.
 $Ain^1to^3ha^1h\ddot{e}^1la^2$. 15 $A^2kx\ddot{a}^3nxa^2$ $Txa^2w\ddot{a}^1s\ddot{u}^3na^2$ $Si^3yxau^3t\ddot{a}u^3su^2$
 $t\ddot{a}u^3a^1$, $I^3sa^3e^2$ $n\ddot{u}^3ka^3txai^2na^2$ $\tilde{i}^3ye^2nain^1ta^1hxai^2ti^3ai^1ti^2tu^3wa^2$.
 $Nain^1kxe^3su^2$, $Txa^2w\ddot{a}^1s\ddot{u}^3na^2$ $yuh^3xai^2n\ddot{a}n^1t\ddot{u}^3ka^3txi^3$
 \tilde{a}^3su^2 $yx\ddot{o}^2ha^3kxa^1$ $te^2n\ddot{a}u^3xa^2$ $\tilde{a}^3ya^3lx\ddot{i}^2hain^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$.
 $Yx\ddot{a}n^1ta^1$, $yxan^1n\ddot{a}u^3a^1$ $I^3sa^3e^2$ $n\ddot{u}^3ka^3txai^2na^2$
 $\tilde{a}^3y\ddot{a}n^3ya^3lxih^1xi^1xain^1tu^1wa^2$. $Nxe^3t\ddot{a}u^3n\ddot{u}^3\tilde{a}^1$, $ha^3lo^2a^2$
 $wi^1khai^1nxe^3sx\ddot{a}^3$ $\tilde{a}^3sen^3sai^1nxe^3h\ddot{i}^3ki^3t\ddot{a}^3la^2$. $A^2n\ddot{u}^2a^2$
 $ya^3lu^2te^2h\ddot{u}^3nxe^2$ $ka^3ten^3su^2$ $\tilde{i}^3sa^2yxau^3xi^2jut3s\ddot{u}^3nxe^2$, $ha^3lo^2a^2$
 $wi^1khai^1nxe^3h\ddot{i}^3nx2na^3la^2$.

16 $J\ddot{a}^1nxe^3ti^3h\ddot{u}^3nxe^2$:

— Hi^3a^2 $k\ddot{a}in^2ta^3ka^3txa^2$, $Txa^2w\ddot{a}^1s\ddot{u}^3na^2$ $\ddot{u}^3h\ddot{u}^1na^1t\ddot{u}^1x\ddot{a}^1$.
 $Yah^3lxin^1kxai^2n\ddot{a}n^2tu^3$, $a^2nxe^2ka^3ti^3n\ddot{a}u^3a^1$ $so^1lx\ddot{i}^3$
 $\ddot{u}^3h\ddot{u}^1yah^3lxin^1kxai^2n\ddot{a}n^1tu^3$, $a^2ka^3tai^2na^2$ $wh\ddot{a}i^2na^1$
 $a^2n\ddot{u}^3ka^3txai^2na^2$ $wh\ddot{a}i^2na^1$ $ha^3ta^3nx\ddot{a}n^2txi^3$, $Txa^2w\ddot{a}^1s\ddot{u}^3na^2$
 $wi^1lhin^1te^2lo^3ta^3ka^3ta^3n\ddot{u}^3ai^2la^1wa^2$. $J\ddot{a}^1nxe^3jut3s\ddot{u}^3nxe^2$,
 $A^3bra^3\ddot{a}u^2ah^3lu^1tai^2na^2$ hi^3a^2 $nxe^2ka^3ti^3h\ddot{u}^3jah^1lo^2su^2$
 ha^2kxai^3 , $a^2ne^3kan^2t\ddot{u}^3ka^3txai^2na^2$ $sa^2kxai^3lu^2$ $Ju^3te^2a^2$
 $n\ddot{u}^3ka^3txai^2na^2$ $kw\ddot{e}n^1tai^2n\ddot{a}n^1t\ddot{u}^3ka^3txai^2na^2$ $sa^2kxai^3lu^2$ hi^3a^2
 $n\ddot{u}^3ka^3txi^3h\ddot{u}^3t\ddot{u}^3ka^3txi^3su^2$ ha^2kxai^3 , $te^2ju^2h\ddot{e}^3la^2$. $Nxe^3jau^3su^2$,
 $a^2wi^1lh\ddot{i}^1nu^1tai^2na^2$ $Txa^2w\ddot{a}^1s\ddot{u}^3na^2$ $Si^3yxau^3t\ddot{a}u^3su^2$ $t\ddot{a}u^3a^1$
 $A^3bra^3\ddot{a}u^2ah^3lu^1tai^2na^2$ $wi^1lhin^1te^2lo^3ta^1hxai^2ti^3ai^1ti^2tu^3wa^2$,
 $Te^2y\ddot{a}^1nxe^3sx\ddot{a}^3$ $sa^2n\ddot{e}^3h\ddot{e}t^1sx\ddot{a}^3$ $Ju^3te^2a^2$ $n\ddot{u}^3ka^3txai^2na^2$
 $kw\ddot{e}n^1tai^2n\ddot{a}n^1t\ddot{u}^3ka^3txai^2na^2$ $Txa^2w\ddot{a}^1s\ddot{u}^3na^2$
 $wi^1lhin^1te^2lo^3t\ddot{u}^3ka^3txi^3n\ddot{u}^3ai^2la^1wa^2$. 17 $J\ddot{a}^1nxe^3jut3s\ddot{u}^3nxe^2$,
 $yain^3ta^3ka^3ta^2$ $O^3li^3ve^2ra^3ka^3txa^2$, $a^2n\ddot{u}^2a^2$ $wa^3kon^3ka^3ta^2$
 $a^2nx\ddot{u}^3ka^2$ $n\ddot{u}^3ka^3na^3ki^2$ $ta^3nx\ddot{u}^3ka^2$ $\ddot{u}h^3nx\ddot{u}^3ki^2l\ddot{a}^3s\ddot{a}n^2ka^3tu^3$,
 kwa^2 $sa^3wxe^3na^2$ $wen^1ka^3ta^2$ $O^3li^3ve^2ra^3ka^3txa^2$
 $a^2nx\ddot{u}^3ka^2$ $sa^2kxai^3lu^2$ $\ddot{u}h^3nhe^3ki^2lho^1sx\ddot{a}^3$ $a^2nxe^3t\ddot{u}^3ka^2$
 $sa^2kxai^3lu^2$ $\ddot{u}h^3nx\ddot{u}^3ne^3wxen^3ti^3te^2na^1$. $H\ddot{a}^2wx\ddot{a}n^3txa^3$
 $ka^3l\ddot{u}^3\tilde{a}^3nx\ddot{u}^3kxi^1ka^3tu^3$, $wi^1wen^1ye^2n\ddot{u}^2nha^2wa^2$.
 $J\ddot{a}^1nxe^3jut3s\ddot{u}^3nxe^2$, $Ju^3te^2a^2$ $n\ddot{u}^3ka^3txa^2$ $sa^2kxai^3lu^2$
 hai^3sxa^2 $yain^3txa^3ka^3ta^2$, $a^2n\ddot{u}^2a^2$ $wa^3kon^3kat3s\ddot{u}^3nxe^2$

yxau²xai³lai¹nha²kxai³, wxāi²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²
 i³nxai²na² sa²kxai³lu² kwa² sa³wxe³na² kwa² wen¹kat3sũ³nxe²
 yxau²xai³yah³lxi¹nha²kxai³, nxe³yain¹yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la².
 Kxān³su², ha³lo²a² wi¹ju³ta² un²ta³ki²sxā³
 yxau²xai³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yxān¹ta¹, kwēn¹tai²na²
 yain³txa³ka³ta² a²nũ²a² wa³kon³ka³ta² ũh³nxũ³ne³wxen³ti³sxā³
 wi¹wen¹ā³nxũ³ki¹jut3sũ³nxe², yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³ha²kxai³,
 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ha³lo²a² wi¹ju³ta³lot3sxā³
 yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². 18 Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 yxau²xai³lain¹ju³ta², wa³kon³ka³ta² a²wi¹lhĩ¹nān¹ta³nxũ³ka²
 ũh³nxũ³ki²lā³txũ³ki³hũ³nxe² yxau²xai³lain¹na³la².
 Yain¹yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, ha³ya³kxa³lxi³hit1sxā³
 i³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Ī³ya³lo³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³,
 hai³txi³ wain³txi³ i³ye³kxi²nhyah¹lxi³hĩ³nx2nxā³lxa².
 Nxe³yah³lxin¹jut3sũ³ju³ta²sa¹. Yain³txa³ka³ta² a²nxe²ka³nāu³a¹
 so¹lxi³ a²yā¹ki³tāu³su² te²jai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ a²nxũ³ki³nāu³la³
 a²yā¹ki³tāu³sxa³wa². Wxāi²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²
 i³nxai²na² a²nxũ³ki³hũ³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
 Yah³lxi¹nha²kxai³, a²nxe²ka³ti³hũ³tũ³ka³txa² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ti³hi¹txa²txi³ha²kxai³, ka³ten³su² yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
 Yxān¹ta¹, a²nxe²ka³ti³hũ³tũ³ka³txa², wxāi²na²
 a²nxũ³ki³hũ³tũ³ka³txi³ i³nxai²na² ti³hi¹jah³lxin¹ju³ta³la³
 yũ²nxa³wa².

19 Jā¹nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Hai³sxa³nān¹ta³ka³ta² a²wi¹lhĩ¹nān¹te²nxũ³ka² txā²
 ũh³nxũ³ki²lā³nũ²hē³li¹. Txai²na²sa³wxe³nān¹ta³nxũ³ka³na¹xai²na²
 ũh³nxũ³ne³wxen³ti³nha²sa³txai²li¹. Nxe³ha²kxai³ kāi²na¹wi¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, nxe³yah³lxi³txa³hē¹la².
 20-21 Jā¹nxe³jau³su², wxāi²na² sa²kxai³lu² yxo²yah³lxin¹kxe³su²,
 Sũ³na² wē³ha³lxi³lo³txa²txi³te²jai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹ka³tu³,
 hai³sxa¹ka³ta² wa³nũn³ta³nxũ³ka² ũh³nxũ³ne³wxen³ti³nha²ti³hũ³nxe²
 yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Yah³lxin¹kxan²ti³,
 kāin²te²lo³nhyah¹lxi³txa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³
 i³yxuh³lxi³jah³lxi³hē¹la², sa²yxo²ā³syah¹lxi³sxā³
 ā³ni²lā³nx2ti³kxa²yan³txi³sa². A²ya³la³tu³, Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² txā², Sũ³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³kxe³tu³,
 Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² i³ye²nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Hai³sxa² a²wi¹lhĩ¹nān¹ta³nxũ³ka² yain³txi³ka³ta²
 a²nxũ³ka³ti³khai³xa² ũh³nxũ³ki²lā³ti³hũ³xain¹sxā³
 i³yen²sxā³ khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Jā¹nxe³nx2ti³kxa²yan³ti³su² sa²yxo²ā³syah¹lxi³txa³hē¹la².
 22 Txa²wā¹sũ³na² kāin² a³lxi²nē³na³la². Yxān¹ta¹,
 khāuh³lxa³ti³hi¹tē³ju³ta³la³ yũ³nũ³nhĩ³nx2na³la².

Sa²yo²ã³ki³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
 khãuh³lxa³ti³hi¹tẽ³ju³ta³la³ yũ³nẽ³lhĩ³nx2na³la².
 Jã¹nxe³nx2ti³kxa²yan³ti³su²:

— Sũ³na² a³lxi²nẽ³jah¹lo²su² na³na¹. Yxo²i²a¹xã¹.
 Nxe³nhyah¹lxin¹jau³su², yxau²sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la².
 Khãuh³lxa³ti³hi¹txa²txi³kxa²yan³ti³su², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ũh³nxũ³ki²lã³tũ³ki³hũ³nxe² khãuh³lxa³ti³hin¹sxã³
 yxau²xai³lain¹kxa² yã¹nxe³nx2ti³kxa²yan³ti³su²
 ya³nx2ta¹wa². 23 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ha³yax3khin¹sxã³ sa²yo²ã³ain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na²
 sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². A²wi¹lhĩ¹nãn¹txũ³kxa² hai³sxa¹ka³ta²
 ũh³nxũ³wxe³xi²jut3sũ³nxe² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa².
 Nxe³ha²kxai³, a²kxã³nxã² ka³lũ³sxã³ ã³nxũ³yaun³ti³jut3sũ³nxe²
 yxau³ain¹tu¹wa². 24 Jã¹nxa¹jau³su², wxã²na² Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te² ĩ³nxai²na² yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta²,
 yain³txa³ka³ta² wa³nũ³ta³ka³ta² kwa² sa³wxe³nãn¹ka³ta²
 a²nxũ³ka² ũh³nxũ³ki²lho¹sxã³yxau²xai³jut3sũ³yah³lxi³hxai¹nhẽ¹la².
 Nxe³sxã³ hai³sxa¹ka³ta², a²wi¹lhĩ¹na² ka³lũ³ye²nxã³ka³ta²
 sa²kxai³lu² ũh³nxũ³ne³wxen³ti³sxã³ ã³nxũ³ki²sa²so¹sxã³
 wi¹wen¹jut3sũ³nxe² yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
 Yxãn¹ta¹, ha³na³ka³lxi² Ju³te²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
 yain³txa³ka³tã³xa² a²nũ²a² wa³kon³kxe³su² te²kat3sũ³nxe²
 yxau³ain¹tũ³ka³txai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³hait1so¹kxe³nũ³ka³txi³khai¹xu¹tai²lxã²na³la². Nxe³ha²kxai³:
 — Ha³lo²a² hau³kon³na³na¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ũh³nxũ³wxe³xi²jut3sũ³nxe² sa²hau³ko³ta¹tũ¹xã¹. Sũ³na²
 nxe³kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³tain¹tu¹wa².

Sũ³nu²kxai³lu² a²nũ²a²yo²ha³kxa¹ a³lxi²nẽ³jau³su²

25 Txa²wã³tã³nãu³xã³. Wãn³txi³khai³xa² hãĩ³jau³xa²
 ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹wa². Nxe³na¹jau³xai²na² a³la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Kwa² a³la³kxi²te²lo³nhyah¹lxin¹kxa²yan³ti³su² ya³nx2ta¹wa².
 Nxe³na¹jau³su² te³nah¹lxi¹. I³sa³e² nũ³ka³txai²na² a²hĩ¹nai²na²
 Sũ³na² sa²yo²ã³ain¹tũ³ka³txi³sain¹na³la². Yxãn¹ta¹,
 sa²ha³ya³khith1sxã³ sa²yo²ã³ain¹tu¹wa². Nxe³ju³ta², a²ha²
 kwẽn¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, a²nũ²a²
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xa² yxo²i²ain¹si¹jau³su²
 ĩ³kaix1tain¹na³la². Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹:

— Ta³lu²na¹hẽ³na¹. ĩ³kaix1ta¹tũ³ka³txi³nũ³a² Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³su² nxe³ye²sa²ta³nũ³ka³txi³nũ³a²
 hau³kon³na³na¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, ain¹tu¹wa².
 Nain¹kxai²nãn²tu³, nxe³tãu³nũ³a² I³sa³e² nũ³ka³txa² Sũ³na²
 sa²si³wa³tit3so¹xain¹tu¹wa². 26 Nxe³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na²
 I³sa³e² nũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ a²kq³nxain¹ju³ta²

sa²wa²su¹tain¹tu¹wa². A²nxe³ju³ta³nũ³a², Sũ³na² ha³teh³nxã³nxã²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Si³ãu²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa² a²nũ²a² a³li³la³ki²nẽ³lhxã³
ũ³hũ¹nhẽ³tu¹wi¹. Wxa²wa²su¹tẽ³jah¹lo²nũ³ai²la¹i¹.
A²nxe³jah¹lo²nũ³ai²na², Ja³ko²ah³lu¹tai²na²,
a²ne³kan¹tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ a²kõ³nxain¹ju³ta²,
wxa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹.

27 Nxe³ha²kxai³, Txai²na¹xai²na² Sũ³nu²na¹xai²na²
a²kõ³nxain¹ju³ta² wxa²wa²su¹tai¹na¹kxai²nãn²tu³,
wãn³txa² tah²yau³xa² wxa²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
ĩ³ye³kxũ¹hai¹na¹jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹nha²sxã³
ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.

Sũ³na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Jã¹nxã¹jau³su², Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² Sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² te³nai¹nxã³wa². Nain¹jau³su², Sũ³na²
ĩ³kõx1kõ¹son²kain¹na³la². Jã¹nxain¹sãn²kxa²yuh³su², wxãi²na²
sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³ i³nxai²na²
sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³txa²txain¹te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxa³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³kã³txa² a³lxi²na¹nhã¹. Kxã³nãu³a¹
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na²
nxe³te²nu¹tai²na² a²ne³kan¹tãu³a¹ sa²yxo²we¹nha²sxã³ i²sxã³
ã³yũ³so¹na¹hẽ³na¹. Nxe³ha²kxai³ na¹xã¹. Nxe³hĩ³nx2na³la².
29 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũ¹hain³nha²sxã³:

— Ta³nxũ¹kã³txai²na² i²sxã³ ã³yũ³so¹na¹tũ¹xã¹. Ha³lo²a²
wi¹ju³ta² ã³hũ¹ai¹na¹txai²lã¹. Nxe³kxai²nãn²tu³,
wãn³txai²na² i³wa²la³ki²nha²sxã³ ã³na¹ju³ta³la³
yũ³ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³la². 30 Jã¹nxã¹jau³su², Ju³te²a²
nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³ i³nxai²na² a²ha² kxã³nxã²
Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²ã³yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹, hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³nx2ti³na³la². Ju³te²a² nũ³kã³txa²
sa²yxo²ã³ain¹sãn²kxa²yu³tu³ Sũ³na² ã³nhxi²nũ¹nũ³nx2ti³na³la².
31 Jã¹nxe³jut3sũ³ju³ta², a²hĩ¹nai²na² Ju³te²a²
nũ³kã³txai²na² Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²ã³ain¹na³la².
Nxe³ta¹, Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxa²yã¹nxe² wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². 32 Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²ki²nha²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²ã³sa²te²sain¹na³na¹.
Nxe³jut3su², hxi²kan¹txi³ wxa²wa²su¹nhai¹nx3tho³na¹.
Nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³jau³xai²lot3sxã³
yxau²xai³lhĩ³ki³tã³la². Yxãn¹ta¹, a²yxo²ha³kxa¹lhxi³

te²ki³na¹xai²na² wi¹lhin¹sxã³ thã³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³na³la².
 Jã¹nxe³nẽ³lhã³, sa²yxõ²ã³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² i³sa²nẽn¹kxi²ki³jau³su²

33 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ thã³ti³la²
 a³lxi²khaix1nẽ³na³la². Te²yã¹nxe³nũn³sxã³, wãn³txa² wã²nxũh¹
 a³la³kxi²ta³lu²ni², wã²nxũh¹ wi¹ko³nha²ta³lu²ni², nxe³kxa²
 Si³yxau³jah¹lo²su² na³la². A²nxe³jah¹la² wã²nxũh¹ a²ẽ¹nãu³a¹
 au³txi³ ain³nha²jau³la³ ko³nxe² ã³ten³ki²ki³sxa³ha²kxai³, ha³lo²a²
 kã³ain¹ju³ta³la³ a³la³kxi²ki³sxa³ha²kxai³, nxe³nẽ³lhã³jah¹lo²su²
 na³la². 34 Nxe³ju³ta², Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹li¹:
 – Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su², hxi²kan¹txi³,
 a³la³kxi²ki³sxa³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹txi³
 i³tih³nxe³ki³sxa³ha²kxai³, nxe³ki³tã³li¹.

35 Jã¹nxe³ti³hũ³sxã³:

– Txai²na² txã² a²yen³kxa² wi¹te²a² Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³hũ¹sã²na¹hẽ³na¹. Na¹ha²kxai³, a²yo³ha²
 ũ³yho³hi¹xi²sain¹kxe³nũ³a² tau³ton³ye²na³na¹.
 Nxe³ki³kah³lo²nũ³la³ yũ³ti³he¹nx2nxa³wi¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wet1sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ai¹nha²kxai³, a²hĩ¹nai²na² ye³ha³te³txi³ i²ha²kxai³, a²yen³kxa²
 yxo²ha³kxa¹ ai²na³la². Nxe³ha²kxai³, a²yen³kxa² we¹kxa²
 yxo²ha³kxa¹ yxau³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² i³sa²nẽn¹kxi²te³lhã³
 yxau²na³la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² i³sa²nẽn¹kxi²
 sa²wa²to¹ja³sah¹lxi³hẽ¹la². Ju¹ta²wain³na³la².

12

Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³la² o²la³kxi²kxe³su²

1 Txa²wã¹tã³nãu³xã³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².
 Txa²yxõ²ka³nãu³ai²na² whã²na¹ wi¹lain³nha²sxã³
 i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 wi¹lhin¹sxã³ thã³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³na³la². Nxe³nẽ³lhã³kxai³,
 wxa²nũ²nãu³ai²na² a²wi¹tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²nãu³a¹,
 ã³wxe³je¹jxah³lxi³hẽ¹la². Wxa²nũ²nãu³ai²na² ka³ten³su² tãu³a¹
 wi¹lhin¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² i³ka³li³txai²lã¹. Yah³lxin¹jau³su²
 wxa²nũ²nãu³a¹ a²wi¹tãu³a¹ ã³wxe³je¹jxah³lxi³hẽ¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a³la³kxi²khai¹nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² sa²yxõ²we¹jah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
 Jã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³nũ³su² ye¹nx2ta¹wa². 2 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²yã¹nxe³sxã³ kã³yxau²xai³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
 Yah³lxin¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
 tah²lxi³ wxa²we¹txa²lxi³na³la². Nxe³nx2ti³jau³su²,

tah²lxi³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³xa² ha³lo²lo³txa²lxi³si¹jau³nū³su²
 wi¹la³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² jau³xa²:

— Txa²wē³ha³lxa² ũ³hū¹ai¹na¹ju³ta² wi¹khai¹nxe³ju³ta² so¹lxi³,
 ĩ³ka³li³sa²ju³ta³nū³a² so¹lxi³, ka³na³ku² wā³ko³nxa³kxe³tu³
 wain³khai¹nxe³ju³ta² so¹lxi³, ũ³hū¹ai¹na¹tū¹xā¹.
 Nxe³nx2ti³jau³su² jau³xa² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wa².

3 Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² a³lxi²sa²sxā³
 hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hē³la². Nxe³sa²kxe³su², wxa²yu³ta²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Kwa² ha³lo²a² ā³sen³sai¹sxā³
 kwa² kāin²te²lo³nhyah¹lxi³txa³hē¹la². Yah³lxin¹ta¹:

— Wi¹lain³nha²sxā³ wi¹lī²nha¹xā¹. A²ya³la³tu³
 Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹txi³lot3sa²jau³xa² yā¹nxe³jau³lxi³
 yxau²xai³la¹tū¹xā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². 4 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 txa²wā¹nū²ai²na² ka³na³ka³na³tā³la². Nxe³kxan²ti³
 ka³lxan¹ta³kxi² kī³tā³la². Jā¹nxe³sxā³ ka³lxan¹ta³kxi²kxan²ti³
 ha³na³ka³lxi³ ha³na³ka³lxi³ o²la³kxi²xai³kī³te²ju²hē³la².
 5 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², txa²wā¹kī³na¹xai²na², Sū³na² wē³ha³lxi³su²
 te²kī³na¹xai²na² ka³lxa¹kī³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kī³sa²kxai³
 ha³na³ka³lxi³ o²la³kxi²xai³kī³kxan²ti³ Je³su²jah³la² ā³nū²nxī²sxā³
 yxau²xai³ye²kī³te²ju²hē³la². Kī³sa²kxai³, wi¹lī³we¹yhu¹kī³kxe³su²,
 a²hāi¹nxe³jau³xa² so¹lxi³ a²nū²a² ka³na³ka³na³kī³te²hū³nxe²nū²
 yxau²xai³ye²kī³te²ju²hē³la². Txa²wā¹nū²ai²yā¹nxe³te²nāu³su²
 wi¹lī³we¹yhu¹sxā³ o²la³kxi²xai³kī³te²ju²hē³la².
 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Sū³na² wē³ha³lxi³su² te²kī³na¹xai²na²
 wi¹lī³we¹waun¹yhu¹sxā³ yxau²xai³kī³ju³ta² so¹lxi³
 wain³na³la². 6 Nxe³kī³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la²
 a³lxi²nē³kxe³su² ĩ³la³kxi²te²lo³tū³nē³na³la². Nxe³nē³jut3su²,
 a²nū²a² a²hoh³lxi³khaix1nū³tu³ ĩ³la³kxi²te²lo³tū³nē³li²,
 a²nū²a² ā³su² te²an²tu³ a²hoh³lxi³khaix1nū³ā³nū³tu³
 ha³na³ka³lxi³ ĩ³la³kxi²te²lo³tū³ni², jā¹nxe², jā¹nxe²,
 hu³ ũ³hū²xai³nē³na³la². Nxe²xai³nē³jau³su², Sū³na²
 wān³txa² a²nū²a² ā³xa² ĩ³yau¹ū³si¹nhē³jau³nū³su²
 ĩ³la³kxi²te²lo³tū³nē³kxai²nān²tu³, Sū³na² wān³txa² yxo²ī²kī³kxa²
 yā¹nxe² ĩ³yau¹ū³ya³sain¹yah³lxi³hē¹la². 7 Jā¹nxe³jut3sū³nxe²,
 txa²wā¹wā³tā³nāu³xa² ā³nhxi²nū¹nū³si¹nhē³jau³su², Sū³na²
 ĩ³la³kxi²te²lo³tū³nē³kxai²nān²tu³, ā³nhxi²nū¹nū³ya³sain¹yah³lxi³hē¹la².
 Jā¹nxe³jut3sū³nxe², Sū³na² wān³txa² ĩ³yau¹ū³hain¹si¹nhē³jau³su²
 hxi²kan¹to³nū¹nhē³kxai²nān²tu³, ĩ³yau¹ū³ya³sain¹yah³lxi³hē¹la².
 8 Jā¹nxe³jut3sū³nxe², a²nū²a² ā³xa² ĩ³nxū²kwai³lxū¹si¹nhē³jau³su²
 ĩ³la³kxi²te²lo³tū³nē³kxai²nān²tu³ jā¹nxe³ya³sah¹lxi³hē¹la².
 Te²yā¹nxe³sxā³:

— A²nũ²a² ã³xa² txa²yen³kxa² wã²nhũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹,
 Sũ³na² ĩ³la³kxi²te²lo³tũ¹sa³ha²kxai³lã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tũ³,
 hxi²kxã^uxa³sxã³ wã²nhũ¹ya³sain¹yah³lxi³hẽ¹la².
 Te²yã¹nxe³nũn³sxã³, Sũ³na² hxi²kan¹txi³lo³tẽ³kxai²nãn²tũ³,
 a²nũ²a² ã³xa² sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hẽ¹la². Nxe³nẽ³kxe³su²,
 ă³wi¹wi¹nxe² nũ³kxũn³txi³:

— Txa²yo²ka³nãu³ai²na² whã²na¹ wi¹lain³nha¹nha¹.
 Nxe³ki³jau³su², a²nũ²a² ã³xa² sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hẽ¹la².
 Te²yã¹nxe³nũn³sxã³, a²nũ²a² khãuh³lxa³tĩ³hin¹sxã³
 yxau²xai³lain¹tũ³kã³txa², ĩ³ton³tũ³kã³txi³su² tã³nxa²
 he³ja²lun¹tũ³kã³txi³su² tã³nxa²:

— Wi¹lhin¹sxã³ thã³ti³la² sa²hau³ko³ta¹tũ¹xã¹,
 Nxe³ki³kxai²nãn²tũ³, ka³lih³kxi²nha²ki³jau³su²
 sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hẽ¹la².

9 A²nũ²a² ã³xa² a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².

— Txa²wã¹yo²ka³nãu³ai²na² whã²na¹ wi¹lain³nha²sxã³,
 a³lxi²khaix¹na¹nha¹. Nxe³sxã³ a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Hai³txi³ a³lxi²ki³lxo³xah³lxi³txa³hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³, ha³lo²a²
 ko³nxe³ju³ta² ă³na¹jah¹lxi³hẽ¹la².

— Ko³nxe³ju³ta² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹. Yah³lxin¹jau³su²,
 ă³na¹jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹ka³tũ³, wi¹ju³ta²
 so¹lxi³ ĩ³jah¹lxi³sxã³ ă³tẽ³sxã³ ă³kã³jah¹lxi³hẽ¹la².
 10 A²nũ²a², Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ain¹tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹,
 txa²wã¹wã³tã³nãu³hũ³nxe² yxau²xai³ya³nhẽ³lain¹na³la².
 Nxe³ha²kxai³, a³lxi²khai¹nxe²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Jã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² ã³xa²:

— Wi¹kã³i², hxi²ka¹ni², ain¹na³na¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
 ĩ³sa²nẽn¹kxi¹tain¹yah³lxi³hẽ¹la². 11 Txa²wã¹sũ³na²
 wa³ka³li³yu³ta² u³lyah³lxi³txa³hẽ¹la². Nxe³ta¹,
 Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³jah¹la²
 ten³te²lo³txa²txi³na³la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³,
 wxa²yo²ka³nãu³ai²na² whã²na¹:

— Sũ³na² a³lxi²khaix¹na¹nha¹. Yah³lxin¹jau³su²,
 wa³kon³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².

12 — A²ya³la³tũ³ Sũ³na² yen³nãu³a¹ yxau³na¹tũ¹xã¹. Sũ³na²
 sa²yo²we¹nha²jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su²,
 ĩ³ka³li³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹nha²kxai³, ha³lo²a²
 khãuh³lxa³tĩ³hi¹txa²txi³kxai²nãn²tũ³, kan²txi³ ĩ³jah¹lxi³hẽ¹la².
 Yah³lxin¹ka³tũ³, ă³na¹yah²lxan³kxe³su², sa²wai³wait3sxã³
 Sũ³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Sa²hau³ko³txa²txi³txai²la².
 13 Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²nãu³xa² yen³kxi³txa²kxai²nãn²tũ³,
 wxa²yen³kxa² wã²nhũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,

Sũ³na² wẽ³ha³lxa² ha³la³ka³lxa³lon³ki¹nx2ti³kxai²nãn²tu³,
wi¹lhen³txi³jah³lxi³hẽ¹la².

14 A²nũ²a² khãuh³lxa³ti³hi¹txa²txi³kxai²nãn²tu³, Sũ³na²
ĩ³ye³kxi²ki¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

– Wĩ³na². Nxe³ti¹. Ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³
ũ³hũ¹txain¹si¹nhẽ³li¹. Nxe³kxi²ki¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Hai³txi³
ha³lo²a² khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹si¹yah³lxin¹jau³nũ³la³ Sũ³na²
ĩ³ye³kxi²kain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³:

– Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³yxau³txai²lã¹, kuh³lxa³thin¹tũ³ka³txai²na²sã¹
Yah³lxin¹jau³su², Sũ³na² ĩ³ye³kxi²ki¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
15 A²nũ²a² ã³xa² ĩ³ka³li³hain¹kxai²nãn²tu³, wxãi²nãn²ta³
ĩ³ka³li³txa²ya³hain¹yah³lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³te²hũ³te²lxi³,
a²nũ²a² ã³su² te²a² ãin²ti³sxã³ ĩ³nã³nain¹kxai²nãn²tu³,
wxãi²nãn²ta³ ĩ³nãn³txa²ya³hain¹yah³lxi³hẽ¹la².

16 Wi¹lĩ³yo²we¹nha¹jah³lxi³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ka³tu³, kwa² kãin²te²la³ ĩ³yĩ¹li²nhyah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ta¹, a²nũ²a² hxi²ka¹nxa³te²a² ã³hxi²yu³hẽ³nãu³lo³nha¹jah³lxi³
Hai³txi³:

– Txai²na² so¹lxi³ a³la³kxi²na¹nhã¹. Yah³lxi³txa³hẽ¹la².

17 A²nũ²a² ĩ²li³te²a² kq³nxe³thin¹sxã³ ã³kãi³ũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³:

– Nxe³sain¹kxa² yã¹nxe³sxã³ ã³yo³hi²nha¹tũ¹xã¹.

Yah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³:

– Wi¹te²tu³ ai²na³na¹.

A²nũ²a² yo²ha³kxa¹
nxe³nx2tain¹jau³nũ³a² so¹lxi³ ã³kãi³txa²ya³hain¹yah³lxi³hẽ¹la².

18 Jã¹nxe³sxã³:

– A²nũ²a² yo²ha³kxa¹ hãu²non³sxã³ yxau²xai³lya³yhu¹na¹tũ¹xã¹.

Na¹ha²kxai³, kq³nxe³ti³ ĩ³ye³ãn³si³wxe³na¹ju³ta²
yũ²nxa³xã¹. Nxe³si¹nx2ti³jau³nũ³su² yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².

19 Jã¹nxe³jau³hũ³nxe³, a²nũ²a² kq³nxe³thin¹sxã³
kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³, ĩ³wa³lĩ³nhyah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Hãi¹nxã¹sĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² wain³txi³
ĩ³wa³lxĩ³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³jau³su² kxã³nãu³u¹taĩ²na²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã²
nxe³te³nah¹lxi¹:

– “Sũ³nu²na¹xai²na² wxa²wã³lxĩ³nx2txi¹jah¹lo²sa¹i¹. Txai²na²
ũ³yho³hai¹na¹tu¹wi¹.” Sũ³na² wãn³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ ya³nx2ta¹wa². 20 Yxãn¹ta¹, Sũ³na²
kxã³nãu³u¹taĩ²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1
jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xa²su¹ a²nũ²a²
kq¹kq¹son³ki¹nx2ti³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³:

– He³hai¹nĩn²tã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³

ũ³yhai¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:

— Ya³lxu²ai¹nĩn²tã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 ĩ³na²tai²lã¹. Ain¹yah³lxin¹jau³su² ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ã²li³tõ³tain¹yah³lxin¹tu¹wa². ²¹ A²nũ²a²
 ko³nxe³ti³hin¹sxã³ kãĩ³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³, hai³txi³
 ko³nxe³ti³hi¹txa²txi³ju³txai²na² ã³wa³ka³li³yu³txa³lot3sxã³
 ĩ³wa³lxi³nhyah¹lxi³txa³hẽ¹la². Yah³lxin¹ta¹,
 hãĩ¹nxe³sxã³ wi¹kãĩ³ũ³sxã³ ũ³yho³hi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²ko³nxe³ju³txai²na² sa²tã³si³yo³not3sxã³
 ã³sen³sai¹ain¹yah³lxin¹tu¹wa².

13

Txa²wã¹hxi²kan¹ti³nũ³kã³txa² sa²yo²we¹tain¹ki³jau³su²

¹ Yuh³xai²nãn¹te² hxi²kan¹txi³ nũ³kã³txa² Koverno
 nũ³kã³txa² sa²yo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la², a²nũ²a² yxo²ha³kxah¹la².
 ĩ³kwa³na³nx2ti³tũ³kã³txai²na², Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³su²
 hxi²kan¹txi³lon³ka³ty³, ũh³wxe³nũh¹nx2ti³tũ³kã³txi³su²
 te²ju²hẽ³la². A²nxe³tũ³kã³txai²na² Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³su²
 hãĩ¹nxe² ã³na¹ũ³nx2ti³tũ³kã³txi³su² te²ju²hẽ³la². Hãĩ¹nxe²
 ã³na¹ũ³nx2ti³xa³ke³la³te²kxai³ yũ³hĩ³nx2nxa³wa². ² Nxe³ha²kxai³,
 a²nũ²a² ĩ²li³te²la³.

— Koverno nũ³kã³txa² sa²yo²ã³a¹xã¹. A²nxe³te²su²
 kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² ũh³wxe³nũ¹nhẽ³tũ³kã³txa²
 sa²yo²ã³te²su² hĩ³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³, a²yoh³la³
 khãuh³lxa³ti³hi¹nha²hĩ³nx2na³la². ³ Nxe³ha²kxai³,
 wi¹kãĩ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Koverno nũ³kã³txai²na²
 ĩ³kwa³na³nẽ³tũ³kã³txai²na² yuh³lxah³lxin¹ju³ta³la³
 yũ³nx2ti³hĩ³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹, ko³nxe³ti³
 kãĩ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Koverno nũ³kã³txai²na²
 yuh³lxah³lxin¹ju³ta³la³ yũ³nx2ti³hĩ³nx2na³la².
 Jã¹nxe³nx2ti³kxa²yan³ti³su²:

— Koverno nũ³kã³txai²na² yuh³lxi³na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nã¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hãĩ¹nxe³sxã³ wi¹kãĩ³jah³lxi³hẽ¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, tũ¹kã³txai²na² ĩ³ka³li³ki¹nx2ti³jau³su²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wa².

— Wi¹kãĩ³tũ³kã³txi³syah¹lxi¹lxi¹. Nxe³nx2ti³tu¹wa². ⁴ Koverno
 nũ³kã³txi³su² jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² ũ³whxe³nũ¹nx2ti³kxe³su²
 jah¹la², ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxi³si¹jau³nũ³su² o²la³kxi²jah¹lai²la¹wa².
 Yxãn¹ta¹, wain³txi³ kãĩ³yah²lxan³kxai²nãn²tu³,
 yuh³lxi³jah³lxi³hẽ¹la². Jah¹la² nũ³kxũn³na³la². Nxe³ha²kxai³,
 wxa²ko³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² yo³lha³ nũ³kxũn³txi³
 wai¹txa²lxain¹kxa²yan³ti³su² ye¹nx2ta¹wa². Jah¹la²,
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³kwa³na³ũ¹nx2ti³kah³lai²la¹wa². A²nũ²a²
 ko³nxe³ti³ kãĩ³te²su² te²a² ũ³yho³hi²sxã³, Txa²wã¹sũ³na²
 an³txi³ju³ta² ũ³yho³hi²te³lhxã³ nxe³nx2ti³jah¹lai²la¹wa².

5 Nxe³ha²kxai³, Koverno nũ³kã³txa² sa²yo²we¹jah¹lx³i³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ta¹, hai³txi³:

— Txa²wã¹sũ³na² ĩ³xan³ta³kxi²sa²sxã³ ko³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²sa²kxa²yan³ti³sã¹. Yah³lxin¹jau³xa² so¹lx³i³, Koverno
nũ³kã³txai²na² sa²yo²we¹jah³lx³i³txa³hẽ¹la². Nxe³ju³ta²,
txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ txa²wã¹yo²ka³nãu³ai²na² whã²na¹ au³txi³
ain³na²sxã³:

— Ju¹ta² wain³na³na¹. Nxe² e³ki²nha²ki³te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³nha²ki³jau³xai²yã¹nxe³sxã³ ĩ³wet¹sa²so¹sxã³ Koverno
nũ³kã³txa² sa²yo²we¹jah¹lx³i³hẽ¹la².

6 Jã¹nxe³jau³hũ³nxe², Koverno nũ³kã³txa² ĩ³kwa³na³nx²ti³sxã³:

— A²nũ²a² yo²ha³kxa¹ ha³te³h³nxã³nxa² ũ³yho³hi²txã³nxa²
ũ³hũ¹sah¹lx³i³hẽ¹li¹. Ha³lo²a² Koverno nũ³kã³txi³na¹xai²na²
a²wa³ka³li³yu³ta² ũ³yho³hi²txai²li¹. Nxe³nx²ti³kxai²nã²tu³,
ũ³hũ¹txain¹yah³lx³i³hẽ¹la². A²nxe³tũ³kã³txai²na² wi¹
wa³ko³nain¹kxai²nã²tu³, Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³li³yu³ta²
kã³ai¹nhĩ³nx²na³la². Nxe³ha²kxai³, ya³nx²ta¹wa².

7 Yah³lxin¹kxai²nã²tu³, ũ³yho³hi²txã³nxa² Koverno
nũ³kã³txa² ũ³yho³hi²tau³to³tain¹yah³lxin¹kxai²nã²tu³,
ũ³yho³hi²hxa³tain¹yah³lx³i³hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³tsũ³nxe², a²nũ²a²
kã³in²te²nãu³xa² yo²ha³kxa¹ ĩ³sa²nẽ¹kxi², kã³in²te²lo³ti²
nxe³txain²yah³lx³i³hẽ¹la².

A²nũ²a² ã³xa² wi¹kã³kxi²ki³jau³su²

8 Yxã¹ta¹, a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ ũ³yho³hi²txã³nxa²
ũ³yho³hi²tau³to³tain¹yah³lxin¹jau³su²yxau²xai³yah³lx³i³txa³hẽ¹la².
Yxã¹ta¹, ha³lo²a² yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lx³i³
tau³ton³ki²nẽ³na³la². Nxe³nẽ³ju³ta²sa¹:

— A²nũ²a² yo²ha³kxa¹ a³lx²i²waun¹nha¹jah³lx³i³hẽ¹li¹.
Nxe³ju³ta², a²nũ²a² ã³xa² a³lx²i²ki³kxai²nã²tu³,
Moi³se²ah³lu¹ta²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹ta²na² ha³kxa¹
sa²yo²we¹ta³lu²ni²hĩ³ki³tã³la². 9 Nxe³ju³ta², Moi³se²ah³lu¹ta²na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹ta²na² nxe³te³nah¹lx³i³:

— A²nũ²a² ã³xa² sx³xa³ka³lxa² ũ³whĩ¹ta³kxi²nyhu¹i² a²nũ²a²
ã³xa² su²lhã³i², ã³xa² yen³kxa² kã³sa²no¹ki², ã³xa² yen³kxa²
yo²kwai³ni², nxe³yah³lx³i³txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹ta² whã²na¹, Sũ³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²
yau³xã³xa² ha³kxa² whã²na¹ ka³lxa²na³la². Yxã¹ta¹,
a²si³yxau³jau³xa² hã¹nxe² ka³na³ka³na³jau³xa² so¹lxin³na³la².
Nxe²:

— A²nũ²a² ã³xa² a³lx²i²waun¹nha¹jah³lx³i³hẽ¹li¹.
A³lx²i²nhã¹kxa²yã¹nxe³ a³lx²i²waun¹nha¹jah³lx³i³hẽ¹li¹. Jau¹xa²
so¹lxin³na³la².

10 — A²nũ²a² ã³xa² a³lxi²na¹nhã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³,
 hai³txi³ kō³nxe³ti³ kãi³kain¹ki³ju³ta³la³ yũ³hĩ³nx2nxa³wa².
 Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² ã³xa² a³lxi²ki³kxai²nãn²tu³,
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã² ha³kxa¹
 sa²yo²we¹ta³lu²ni²hĩ³ki³tã³la².

11-12 Txa²wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²yã¹nxe³sxã³,
 a³lxi²waun¹nyhu¹sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Kō³nxe³ti³
 kai³ki³kxa² ã³wa²su¹kxi²nẽ³jen³nũ³a² a²wa³kxa² yau³son³na³la².
 Nxe³ha²kxai³, ye¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹ha³lo²a² ha³lo²lo³tẽ³ju³ta²
 jut3sũ³ju³ta²sa¹:

— Ka³nxah³ta² ĩ³yũ¹li²nxa³tã³lxa² nx2na³na¹.
 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³:

— Ka³nxah³ta² ha³nãu³hi²khai¹nx2na³li¹. Wa³su¹txi³
 a³la²ni²xi²ju³ta² yau³so³nxẽ²na³li¹. Nxe³ha²kxai³, ha²ya³kxa²
 ãu³xi²ya³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³ wxa²yũ³ki²yhu¹sxã³
 ĩ³tu¹lxi²ki³tu¹wi¹. Nxe³ki³te²jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²,
 yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² yxau³ki³ko³xai²na² kō³nxe³ju³ta²
 ka³nxah³jut3sũ³ju³ta² a²yu³ta³lot3sxã³ yxau²na³la². Yxãn¹ta¹,
 jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ Je³su²jah³la² ha²tet1jut3sũ³jah¹la²
 ĩ³xi²tu¹wa². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, ha²te¹jut3sũ³ju³ta²
 yxau³nũ¹ki³tu¹wa². Kĩ³sa²kxai³, kwẽn¹ta²na² nũ³kxũn³txi³
 wi¹kãi³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². Ha²ya³kxa² ãu³xi²ki³jut3sũ³nxe²
 u³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². Kĩ³sa²kxai³, kō³nxe³ju³ta²
 ka³nxah³jut3sũ³ju³ta² ã³na¹ya³sah¹lxi³hẽ¹la². ã³na¹ki³sa²kxai³,
 Je³su²jah³la² ha²tet1jut3sũ³jah¹la² yxo²ĩ²sxã³ kō³nxe³ju³ta²
 ka³nxah³jut3sũ³ju³ta² hxa³te³lhxã³ o²la³kxi²ya³sah¹lxi³hẽ¹la².
 Nxe³sxã³, ã³sen³sai¹khai¹nxe³ki³sa²kxai³, Je³su²jah³la²
 yxau²xai³kxa² yã¹nxe³sxã³ yxau²xai³ya³sah¹lxi³hẽ¹la².
 13 Kĩ³sa²kxai³, wain³txi³ kãi³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². E³lẽ³na²
 ha²te¹ju³ta² yxau²xai³ki³kxe³hũ³nxe² yxau²xai³ya³sah¹lxi³hẽ¹la².
 Kĩ³sa²kxai³, hai³txi³ ĩ³yain³sxã³ kō³nxe³ti³ wa³ni³lon³kxi²yhu¹i²
 yain³jau³xa² ãn³jau³xa² ĩ³na²sxã³ we¹ni², txu¹ha²
 ã³xa² wa³ni³lon³kxi², a²nũ²a² ã³xa² kuh³lxa³thin¹sxã³
 o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ yxo²kwain³to³hi², kwa² wãn³txa²
 ĩ³ye³sxã³ ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²yhu¹i², ĩ³ka³tã³nxe³yhu¹i²
 ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Ju¹ta² wai³nxa³wa². 14 Yxãn¹ta¹,
 Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³la³nhẽ³kxa²yã¹nxe²
 yxau²xai³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². Kĩ³sa²kxai³, txa²wã¹ĩ³nai²na²
 kō³nxe³ti³ ain³nha²ki³ju³ta² sa²yo²we¹ja³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².

14

Ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹xa³jau³su²

1 A²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²i²ha²kxai³ yxãn¹ta¹ Sũ³na² wãn³txai²na² wain³txi³ sa²yxow²we¹kxe³su² ko³nha²nxa³te²su² te²a², wxa²yu³ta²na² sa²kxai³lu², wi¹lhen³txi³yhu¹sxã³ ã³nũ¹jah¹lxi³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, hai³txi³ kwa² wãn³txa² i³ye³sxã³ i³yi²yi²lhon¹ta³kxi²yhu¹te³lhxã³ ã³nũ¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².

2 I³ye³sxã³, i³yi²yi²lhon¹ta³kxi²yhu¹yah³lxan³ju³ta²sa¹, a²nũ²a² ka³na³ku² te²a² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Yain³txi³la³ i²li³te²la³ ha³kxa¹, nxe³kxan²ti³, i³yai³na¹kxai²nãn²tu³, wain³txi³ i³yai³nhĩ³na¹xã¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ka³na³ku² te²ã³xa², Je³su²jah³la² yxo²i²ha²kxai³ yxãn¹ta¹ Sũ³na² wãn³txai²na² wain³txi³ sa²yxow²we¹kxe³su² ko³nha²nxa³te²su² te²a² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³la¹:

— Ta¹xã¹, txai²li² te²tã³xã¹. Ka³yxuh³lxa³ i²te²tã³xã¹. Hãi¹sxã³ hi³ka² so¹lxi³ i³yai³na¹ju³ta² wain³na³na¹. Nxe³te²jai¹ti²tu³wa².

3 Nxe³ju³ta², Pau²lah³lo²na¹xai²na² wxa²yu³ta² whãi²na¹ i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Na¹ha²kxai³, wxãi²na²:

— Yain³txa² i²li³te²a² ha³kxa¹ yain³te²sa¹xã¹. Yah³lxin¹te² i³nxa²txã² i³ye³kxi¹nx2ta¹wa².

— A²nũ²a² ã³su² te²a² hi³ka² so¹lxi³ yain³te²su² te²a² ha³ya³kxa³lxu³su² i³yi¹lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ya³nx2ta¹wa². Na¹ha²kxai³, te²yã¹nxe³te²hũ³sxã³, wxãi²na²:

— Hi³ka² so¹lxi³ yain³te²sa¹xã¹. Yah³lxin¹te² i³nxãn²tu³, i³ye³kxi²nũ³nx2ta¹wa².

— A²nũ²a² ã³su² te²a² yain³txa² i²li³te² ha³kxa¹ yain³te²su² te²a², ko³nxe³te²lo³tain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹, jah¹la², Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³sa³lo³kah³lo²su² ha²kxai³lu¹. Ya³nx2ta¹wa². 4 Jah¹la², Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³sai²la¹wa².

Nxe³ha²kxai³, ko³nxe³te²lo³tain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wain³txi³ kãi³yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². Kwa²

hxi²kan¹txi³lo³nhyah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa². Yxãn¹ta¹, jah¹la² kãi³ain¹ju³ta² yã¹nxe³sxã³, a²wa³kxãn³yah³la² so¹lxi³, Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ wã²nxũ¹hain³nha²sxã³, wi¹kãi³ta³nxa², ko³nxe³ti³ kãi³ta³nxa², nxe³ti³lo³tai¹nhĩ³nx2na³la². A²ya³la³tu³, Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹khai¹nx2na³la². Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹txi³ a²sa³wi³sai²na² wi¹kãi³ti³hit1sĩ³nx2na³la².

5 Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² ka³na³ku² te²a² a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A³lan²ta² ta³ko¹xai²na² so¹lxi³, hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ko³xa² a³lan²ti³su² na³na¹. Yxãn¹ta¹, a³lan²ta² ã³su² hxi²ka¹nxa³xã¹. Nxe³hĩ³nx2na³la². Hã²wxãn³txa³, a²nũ²a² ka³na³ku² ã³su² te²a² sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu²:

— Nxe²nxa³xã¹. A³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ ta²ko¹xain²txi³ ai²na³na¹. A³lan²tu¹tai²na² hxi²kan¹txi³ ã³sen³sai¹sxã³ a³lan²ti³la³ yũ²nxa³xã¹. Nxe³hĩ³nx2na³la². Nxe³yah³lxin¹ju³ta²na²

ĩ³wã³wã³ta³kxi²nhyah¹lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³,
 wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ wã²nxũ¹hain³nha²sxã³:
 – Wain³na³na¹. Yah³lxin¹jau³su², nxe²yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
 6 – A³lan²ta² ta²ko¹xai²na² hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ko³su² na³na¹.
 A²nxe³kah³lo²su² kxai²nan²tũ³:
 – Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yo²we¹ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jau³su²,
 hxi²kan¹ta² a³lan²ta²ko³su² hit¹si³nx2na³la². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²:
 – Yain³txa² ĩ²li³te²ha³kxa¹ yain³te²sa¹xã¹. A²nxe³kah³lo²su²
 kxai²nãn²tũ³:
 – Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yo²we¹ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jau³su²,
 ĩ³yai³nhĩ³nx2na³la². A²nxe³jah¹lai²na², yãn³tai²na²
 ĩ³yai³nxa³tã³lxa¹ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ka³li³ti³hi¹te³lhxã³
 ĩ³ye³kxi²sã²nhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹, ha³na³ka³lxi³, a²nũ²a² ã³xa²:
 – Ka³yuxh³lxa³ ĩ²te²tã³xã¹. A²nxe³kah³lo²su² kxai²nãn²tũ³,
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yo²we¹ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jau³su², hi³ka²
 so¹lxi³ ĩ³yai³nhĩ³nx2na³la². A²nxe³jah¹lain²txi³, yãn³tai²na²
 a²hi³kai²na² ĩ³yai³nxa³tã³lxa¹, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ka³li³ti³hi¹te³lhxã³
 ĩ³ye³kxi²sã²nhĩ³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³, a²yo²ha³kxa¹
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yo²we¹ti³ten³tũ³ka³txi³sai¹nhĩ³nx2na³la².
 7-8 Ka³ten³su² yxau²xai³ki³kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na²
 sa²yo²wet¹si¹nhẽ³jau³su², yxau²xai³hĩ³ki³tã³la².
 Yxãn¹ta¹, ya³lu²ki³kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²ka²nãu³lon³sxã³ ya³lu²hĩ³ki³tã³la². Nxe³ha²kxai³, ka³ten³su²
 yxau²xai³ki³kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²nãu³ãin²txi³,
 yxau³ki³sa²kxai³, ya³lu²ki³kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²ka²nãu³ãin²txi³, yxau³ki³sa²kxai³, nxe³hĩ³ki³tã³la².
 Nxe³kxa²yu³su²:
 – Nxũh¹ txai²na² te³na¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³a¹xã¹.
 Nxe³ki³jau³su², ka³ten³su² yxau²xai³ta³nxa², ya³lu²ta³nxa²
 nxe³ki³te²sxa³yu²hẽ³la². Nxũh¹, txa²wã¹yo²ka³nãu³a¹
 au³txi³ ain³nha²sxã³, ka³ten³su² yxau²xai³ki³ju³ta²
 yũ²nxa³ha²kxai³, ya³lu²ki³ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³,
 te²ju²hẽ³la². 9 Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²ha² kxã³nxa²
 ya³lu²ka³tũ³, ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³hĩ¹nãn¹te²ka³ya³tũ³, a²nũ²a² ka³ten³tũ³ka³txain²txi³
 Je³su²jah³la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³la³ Hi¹kah³lo²su²
 ha²kxai³, a²nũ²a² ya³lu²tũ³ka³txain²txi³ Je³su²jah³la²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³la³ Hi¹kah³lo²su² ha²kxai³,
 nxe³jah¹lai²la¹wa². 10 Nxe³ha²kxai³, wxa²yu³ta² ĩ²li³te² ĩ³nxa²,
 wxa²wã³tã³xa² ko³nxe³te²lo³jah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, wain³txi³
 kãi³yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². Te²yã¹nxe³sxã³, ĩ²li³te² ã³te²
 ĩ³nxa² wxa²wã³tã³xa² ha³yax3ka³lxu³lo³jah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
 wain³txi³ kãi³yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². Kwa²

hxi²kan¹ti³lo³nhyah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa². Jã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
 Yxan¹nãu³a¹, ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tãu³a¹, txa²wã¹ki³na¹xai²na²
 yxo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹
 sa²nxũ³sxã³ yxau³ye²ki³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³, hĩ¹nai²na²
 kãĩ³yxau³xai³ki³kxa² yã¹nxe³sxã³ ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³txai²la².
 Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũ¹hain³nha²sxã³ ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³txai²la².
 11 Nxe³ju³ta², Sũ³na² wãn³txa² ha³teh³nxã³nxãn¹jau³su²
 te³nah¹lxĩ¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxĩ¹. Sũ³nu²na¹xai²na² ka³ten³su²
 yxau²wa³to²hi²na¹te³na¹xai²na² e³sxã³, wãn³txi³tu³ e³a¹i¹.
 A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³kãin²te²lot³syu¹sa²jau³su² yuh³xa²
 ã³wxe³nũ¹syu¹sa³ha²kxai³: “Wxãĩ²na² Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³jah¹lo²khaix¹si¹lxĩ¹.” Nxe³sa³ha²kxai³, e³lẽ³na²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sain¹tu¹wi¹.

Sũ³na² wãn³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

12 Nxe³ha²kxai³, a²ya³la³tu³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ yxan¹nãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ki³sa²kxai³,
 txa²wã¹yxau³xai³ki³ju³txai²na² wã²nxũ¹ĩ³yau¹ũ³nha²xai³ki³tu¹wa².

Wxa²wã³tã³xai²na² kō³nxe³ti³ kãĩ³si¹txa³hẽ¹la². Jau³su²

13 Nxe³jut³su² ha²kxai³, ha²ya³kxa² kō³nxe³te²lo³ta³waun¹nhya¹sah¹lxĩ¹
 Jã¹nxa¹jau³su²:

— Txai²na² ha³lo²ai²na² wi¹na³na¹. Kãĩ³a¹tũ¹xã¹. Yxãn¹ta¹,
 txa²wã³tã³xai²na² ĩ²sa²so¹sa²sxã³ ĩ³yxaih¹sxã³ kō³nxe³ti³
 kãĩ³kxa²yan³ti³sã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³:

— Kãĩ³nxa³lho³na¹. Txa²wã³tã³xai²na² a³lxi²na¹nhã¹.
 Na¹ha²kxai³lã¹. Nxe³ki³jau³su² yxau²xai³ya³sah¹lxi³hẽ¹la².

14 Txai²na² Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³jah¹lo²sa¹wa².
 Na¹te³na¹xai²na², yain³txa² kwa²hãĩ¹nxe² kō³nxe³te²lo³ki³kxa²
 yain³txi³la³ yũ²nxa³wa². Nxe³jau³su² a³la³kxi²na¹wa². Yxãn¹ta¹,
 a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ a²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²kxai²nãn²tu³:

— Yain³txa² te³xai²na² kō³nxe³thin¹na³na¹, txai²lã¹.
 A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, a²nxe³te² yain³txa²
 ĩ³yain³kxai²nãn²tu³, kō³nxe³ti³ kãĩ³hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³jau³su²,
 a³la³kxi²nũ³na¹nha²wa². 15 Nxe³ha²kxai³, wxa²wã³tã³xa²
 ka³na³ku²te²a²:

— Yain³txa² te³xai²na² yain³ki³kxe³sxan³tai¹.
 Nxe³kxai²nãn²tu³, ĩ³yen²sxã³ ĩ³ye³kxi²kxai²nãn²tu³,
 a²nxe³te² a²yain³txai²na² ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
 ĩ³yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wxa²wã³tã³xai²na²
 a³lxi¹yah³lxin¹jau³su², ĩ³yain³yah³lxi³hĩ³nx2nxã³lxa².
 Wxa²wã³tã³xai²na² ĩ³yxaih¹sxã³, Sũ³na² tĩh³na² ã³na¹sxã³,
 ha³lo²a² kō³nxe³ju³ta³lot³sxã³ hxan³kxi¹nx2ti³kxa²yan³ti³su²
 ya³nx2ta¹wa². Wxa²wã³tã³xai²na² Je³su²jah³la²

ya³lu²kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, ye¹nx2ta¹wa².
 16 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:
 — Ha³lo²a² wi¹na³na¹. Yah³lxin¹kxan²ti³, a²nū²a² ā³xa²
 i³yen²kxai²nān²tu³:

— Ha³lo²a² wi¹lxa³i¹. Nxe³kxai²nān²tu³ a²nxe³te²a² ha³lo²ai²na²
 kǎi³yah³lxi³txa³hē¹la². Kǎi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Ha³lo²ai²na² wi¹na³na¹. Nxe³yah³lxin¹kxe³su²,
 te² ha³lo²ai²na², a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³
 i³yī¹li²nū¹nx2ti³kxa²yan³ti³su² ya³nx2ta¹wa².

17 Hāi¹nxe³kxe³hū³nxe², yain³txa² i²li³te²la³ i³yain³ta³nxa²,
 i³yai³nxa³ta³nxa², yain³txa³yau³xa² i²li³te²la³ i³na²ta³nxa²,
 i³na²nxa³ta³nxa² nxe³txi³ju³ta³la³ ha³yax3ka³lxai²la¹wa².

Hxi²ka¹nxa³wa². Hxi²kan¹ju³ta² nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wā¹sū³na²
 i³kwa³na³nē³ju³ta³lot3sxā³ yxau²xai³ki³tā³la². Kǎi³sa²kxai³,

Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nē³jah¹la² sa²kxai³lu²
 wain³txi³ kǎi³ki³ju³ta² ti³hi¹tē³li², hāu²no³ti³hi¹tē³li²,
 txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³ i³wi¹lxon³ki²ti³hi¹tē³li²,

nxe³nē³na³la². Nxe³ju³ta², hxi²kan¹khai¹nxe³ju³txai²la¹wa².

18 Jā¹nxe³ju³ta² yā¹nxe³sxā³, yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³, Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² sa²yxō²wet1sǎ³ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³,

Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ka³lih³kxi²nē³li², a²nū²a² ā³xa²
 wi¹lhin¹te²lo³tē³li², nxe³nē³lhǎ³nx2na³la².

19 Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wā¹ki³na¹xai²na² hāu²no³waun¹yhu¹ki³txai²lā¹. Sū³na²
 yxo²ka² kǎi²no³ki³txai²lā¹. Ju¹ta² ten³sa³nhā¹. Nxe³ki³jau³su²,
 ā³nhxi²nū¹nū³yha¹sah¹lxi³hē¹la². 20 Jā¹nxa¹jau³su²,

yain³txa² yxo²ha³kxa¹ wi¹na³la². Yxān¹ta¹, a²i²li³te²

yain³txa² i³yain³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wxa²wā³tā³xai²na²

i²so¹sxā³ yxaih¹sxā³, kō³nxe³ti³ kǎi³ain¹kxai²nān²tu³,

i³yain³yah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²wā³tā³xai²na² Txa²wā¹sū³na²

hxi²ka² we¹kah³lai²la¹wa². Nxe³nx2ti³kxa²yuh³su²:

— Yain³txai²na² yxo²kwain³sa³nhā¹. Yah³lxin¹kxan²ti³,

i³yain³yah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²wā³tā³xai²na² i³yxaih¹sxā³,

Sū³na² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nx2ti³kxa²yan³ti³su², ya³nx2ta¹wa².

21 Nxe³ha²kxai³:

— Ka³yxuh³xa² wi¹na³na¹. Na¹kxan²ti³,

wā²nhǎ²na¹kxai²nān²tu³, txa²wā³tā³xa² hi³ka² so¹lxi³

yain³jah¹la² i²so¹sa²sxā³, i³yxaih¹sxā³ kō³nxe³ti³

kǎi³kxa²yan³ti³sā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, a²nxe³te²a² ka³yxuh³xa²

wā²nhǎ²ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³, yain³txi³yau³xa²

ūn³jau³xa² i³na²ki³ju³ta³nū³a²:

— Txa²wā³tā³xai²na² i²so¹sa²sxā³, kō³nxe³ti³

kǎi³kxa²yan³ti³sā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, i³na²ya³sah¹lxi³txa³hē¹la².

Te²yā¹nxe³nūn³te²nū³nhū³sxā³:

— Ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² kãi³a¹tũ¹xã¹. Yxãn¹ta¹,
kãi³a¹kxai²nãn²tu³, txa²wã³tã³xa² ĩ²so¹sa²sxã³ ĩ³yxaih¹sxã³
ha³lo²a² ko³nxe³ti³ kãi³kxa²yan³ti³sã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³,
a²nxe³te² ha³lo²a² kãi³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².

22 — Yain³txa² ĩ²li³te²a² yxo²ha³kxa¹ ha³ta³nxãn²tu³,
yain³te²sa¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wã²nxũh¹ Txa²wã¹sũ³na²
so¹lxi³ ĩ³ye³sxã³ ĩ³yau¹ũ³nha²sxã³ ĩ³hau³ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³:

— Ha³lo²ai²na² kãi³a¹tũ¹xã¹. Txa²yxo²ka³nãu³a¹
nũ¹hain³nha²sxã³ sa²yxo²ã³nha²nx3nhã¹. Na¹jau³su²
kãi³a¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ka³lih³khai¹nxe³sxã³
yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² ĩ²jah¹lai²la¹wa². 23 Yxãn¹ta¹:

— Yain³txai²na² ĩ³wã³wã³ta³kxi²nha¹nha¹. Wain³txi³
ĩ³yai³na¹kxe³su² te²ju²lhain¹ku². Na¹nhã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
a²nxe³te²yain³txi³la³ ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Ĩ³yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, au³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹
sa²yxo²ã³nha²sxã³ ĩ³yain³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³ha²kxai³,
ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Jã¹nxa¹jau³su², au³txi³
txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²kĩ³jau³xa² sa²yxo²ã³nha²sxã³
ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² kãi³kĩ³kxai²nãn²tu³, ko³nxe³ti³ kãi³hĩ³kĩ³tã³la².
Jã¹nxe³kxa²yan³ti³su² ya³nx2ta¹wa².

15

Ã³nxũ²kwai³lxũ¹nũ³nyhu¹kĩ³jau³su²

1 Txa²wã¹kĩ³na¹xai²nãn²tu³, Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²khai¹nxe³ha²kxai³ Sũ³na² wãn³txai²na² wain³txi³
sa²yxo²we¹kxe³su² ko³nha²kĩ³sa²kxai³ nxe³te²kĩ³na¹xai²nãn²tu³:

— A²nũ²a² ã³xa² Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ha²kxai³ yxãn¹ta¹
Sũ³na² wãn³txai²na² wain³txi³ sa²yxo²we¹kxe³su²
ko³nha¹nxa³xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
ã³nxũ²kwai³lxũ¹nũ³ya³sain¹yah³lxi³hẽ¹la². 2 Nxe³kĩ³kxe³su²:

— Txai²na² so¹lxi³ ĩ³ka³li³ha¹tũ¹xã¹. Ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, txa²wã³tã³xa² ĩ³ka³li³hi², ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹ti²,
nxe³si¹hain¹kĩ³jau³nu³su² ã³nxũ²kwai³lxũ¹nũ³ya³sain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²kãi²non³txai²la². 3 Jã¹nxe³jut3sũ³nxẽ²,
Je³su²jah³la² yxau²xai³la³nhẽ³ju³tau³hxi²tẽx1tã², hai³txi³:

— Txai²na² so¹lxi³ ĩ³ka³li³sa³txai²lã¹. Nxe³jau³su²,
yxau²xai³la³nhẽ³ta¹hxi²nxa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²hau³ko³txai²lã¹.
Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² khãuh³lxa³ti³hin¹sxã³
yxau²xai³la³nhẽ³ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³ju³ta², Sũ³na²

Si³yxau³tāu³a¹ ha³tēh³nxā³nxa² yān³tai²na² Je³su²jah³la²
yxau³ya³nhē³lxa³hī¹na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Wī³nāi³. A²nū²a² ko³nxe³ti³hin¹sxā³
ī³ye³kxi¹nxain¹tai¹ti²ti¹. Jā¹nxain¹jau³hū³nxe², ī³yen²sa²sxā³
khāuh³lxa³ti³hit¹sain¹tai¹ti²ti¹. Je³su²jah³la² wān³txa²
ī³ye³sxā³, a²ha¹ kxā³nxa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ kwēn¹ta²kxai³ Je³su²jah³la²
yxau²xai³la³nhē³ta¹hxai²hē¹la². 4 Kxā³nāu³u¹tai²na²,
Sū³na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³jau³xu¹tai²na², wān³txi³tu³
ī³yau¹ū³nhē³te³lhxā³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².

— Ha³lo²a² ko³nxe³kxan²ti³, ya³nān³ta³ki²li²
ān³tē³a¹xā¹. Nxe³si¹nhē³jau³nū³su², ū³ha²li¹la³kxi²,
ha³lo²a² wxa²kwē²ki²nē³si¹jau³nū³su² ū³wha²li¹la³kxi²,
nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³kxe³su²:

— Sū³na² a²ya³la³tu³ yxan¹nāu³a¹ wxi²kin³ti³tot³sa³tū¹xā¹.
Nxe³ki³jau³su², yxau²xai³txai²lā¹. Nxe³nē³jau³su²,
ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². 5-6 Nxe³ha²kxai³,
Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi²to³ha¹wa². Wxāi²na² Ro³ma²no³
nū³ka³txi³ ī³nxai²na² wi¹lī³we¹yhu¹sxā³, Je³su² Kris²tu³jah¹la²
yxau²xai³kxa² yā¹nxe³jut³sū³nxe² wi¹lī³we¹yhu¹yah³lxin¹ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Jā¹nxe³te³lhxā³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
ī³ye³kxi²to³ha¹wa².

Jā¹nxa¹jau³su²:

— Ha³lo²a² ko³nxe³jut³su² na³na¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³,
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ī³ye³kxi²nha²ki²nē³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wē³ha³lxa² wxa²kwē²ki², ha³lo²a² ya³nān³ta³ki²li²
i³sa²tē³ti³hi¹ti², ai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³kxi²nē³lhū³nx²na³la².
Na¹kxai²nān²tu³, wxa²yu³ta² whāi²na¹ wi¹lāin³nha²sxā³
hāi¹nxe³jau³hū³nxe² ī³ye³yah³lxin¹ka³tu³, Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³tāu³a¹, Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su²
Jah¹la² A²wī³nu²su² tāu³a¹ ī³sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la². Ju¹ta²
ten³sa³nha²wa².

Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²na² wān³txa² wi¹jau³xa²
ain³kxain¹jau³su²

7 Wi¹lhen³txi³waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Je³su²
Kris²tu³jah¹la² wi¹lhen³txi³nx²ti³kxa² yā¹nxe³nha¹jah³lxi³hē¹la².
Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
Txa²wā¹sū³na² ī³sa²nēn¹kxain¹tu¹wa². Jā¹nxe³te³lhxā³
ya³nx²ta¹wa². 8 Jā¹nxa¹jau³su², Je³su²jah³la² wxā³sxā³,
Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhxi²nū¹nū³hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ā³nhxi²nū¹nū³hai¹nha²kxai³:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²yxo²we¹nha²jah¹lo²su²
na³na¹. Nxe³jau³su², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹

wxa²ye³ka¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sa³ku¹,
 kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxũh¹te³nah¹lxi¹:

– Txai²na¹xai²na² sa²yo²we¹nha¹i¹. Na¹te³na¹xai²na¹,
 wxa²kan¹sa²tãu³a¹ ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³
 hĩ¹na² Je³su²jah³la² wxã³sxã³, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 kãĩ³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, kxã³nxa²
 ĩ³ye³kxũ¹hain¹jau³xai³ta³lxi³ sa²yo²we¹nha²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².
 9 Jã¹nxe³sxã³, Je³su²jah³la² wxã³nũ¹nhẽ³ju³ta²sa¹, a²nũ²a²
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 ĩ³sa²nẽn¹kxi²si¹hain¹jau³nũ³su²:

– Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lhin¹sxã³ thãĩ³ti³la²
 a³lxi²nẽ³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³, ĩ³sa²nẽn¹kxi²kĩ³tã³li¹.
 A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa² yxo²a²
 nxe³si¹hain¹jau³nũ³su², Je³su²jah³la² wxã³nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³ta², kxã³nãu³u¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³lhxã³, Je³su²jah³la² a²yo²wãn³txa²
 ĩ³yau¹ũ³nhẽ³te³nah¹lxi¹:

– Txai²na¹xai²na², a²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa²
 yxau³yai¹na¹ka³tu³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 ĩ³nxa² ĩ³ka³li³ti³hi¹ti², ĩ³hain³sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxi²,
 nxe³nxa²ha¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hĩ¹nai²na² wãn³txai²yã¹nxe³sxã³,
 Je³su²jah³la² kãĩ³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Jã¹nxa¹jau³su², Sũ³na²
 ha³teh³nxã³nxãn¹jau³su² yau³xã³xa², nxe³te³nah¹lxi¹:

– A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txãĩ³.
 ĩ³ka³li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹, ĩ³hait1so¹tũ³ka³txi³khai³xa² Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² ã³nũ²nxĩ²ya³hain¹yah³lxin¹ka³tu³,
 a²yo²ha³kxa¹ ĩ³ka³li³ja¹hain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 11 Jã¹nxe³sxã³, ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xã³xa²sa¹:

– A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xa²
 yxo²ha³kxah¹lxi³tũ³ka³txãĩ³. Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³sa²nẽn¹kxi²jah³lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
 yxo²ha³kxah¹lxi³tũ³ka³txãĩ³. Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³sa²nẽn¹kxi²jah³lxi³hẽ¹li¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 12 Jã¹nxe³jau³su², kxã³nãu³u¹tai²na²
 ĩ³sa³i²ah³lu¹tai²na² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

– In³txa² wẽ³sa² tøn¹ye²nẽ³tu¹wi¹. Txa²wã¹yah³lu¹tai²na²
 a²ĩ³lxa² Je²se³jah³lu¹tai²na² a²kan¹san¹tãu³su² tu¹wi¹.
 A²nxe³jah¹lai²na² a²ĩ³lxa² Je³su²jah³la² wxã³nũ¹nhẽ³lhxã³,
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹

ĩ³kwa³na³ain¹tu¹wi¹. ĩ³kwa³na³ai¹nha²kxai³,
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹
 yxo²i²ain¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

13 Hãi¹nxe³sxã³ Sũ³na² yxo²i²nha²ti³hi¹txa²txi³na³la².
 Nxe³ha²kxai³, Sũ³na² kãin² ka³lih³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³,
 kãin² hãu²no³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³, nxe³nx2ti³tu¹wa².
 Yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³,
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nũ³kxũn³txi³
 sa²hau³ko³txa²txi³kxe³su², ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ Sũ³na²
 sa²hau³ko³ta³lun²nx2ti³ju³ta³nũ³a² yxo²i²nha²sxã³
 wah³yxah³lxin¹tu¹wa². Ju¹ta² ten³sa³nha²wa².

Pau²lah³la² e³lẽ³na¹ ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Wxa²yu³ta² wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³,
 a³la³kxi²khai¹nxe³ha²kxai³, yah³lxin¹tũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxa².
 Yah³lxin¹kxe³su², hxi²kan¹txi³ Sũ³na² ha³lo²a²
 ĩ³yau¹ũ³waun¹yhu¹sxã³ĩ³hau³ko³nũ¹waun¹yhu¹tũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxa².
 Ju¹ta¹, wi¹lãin³nha²sxã³ ĩ³ye³ya³nx2ta¹wa². 15 Na¹kxan²ti³,
 ya³lot3sxã³ ha³lo²a² ka³na³ku² ju³tai²na² te²yu³tai²na²
 tãu³to³nũ¹nx2ti³ju³txai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².
 Nxe³na¹jau³xai²na², ha³lo²a² sa²wa²lho¹xi²sxã³,
 ain³kxi¹nx2ti³te³lhxã³ya³nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²sa²sxã³
 wa³ka³li³yu³ta³lot3sa³na²hẽ³la². Sa³ha²kxai³, ya³nx2ta¹wa².
 16 A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xa²
 ã³nhsi²nũ¹nũ³si¹sain¹jau³su², Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 sa³wi³sa³lot3sa³na²hẽ³la². Na¹ha²kxai³, txai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³xa² ĩ³yau¹ũ³jah¹lo²sa¹wa².
 Na¹kxai²nãn²tu³, ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹kxai²nãn²tu³, Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xai²nãn²tu³, Sũ³na² wãn³txai²na²
 yxo²i²ain¹kxai²nãn²tu³, yxo²i²te²a² so¹lxi³, Sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² nũ³kxũn³txi³, ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹sãn²ka³tu³,
 hã²wxãn³txa³, txai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 a²hxi²ka³nãu³a¹ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wa². Na¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ka³li³te³nah¹lxi¹:

— Txa³nũ¹ka³txai²na² ka³lih³khaix¹sa³nhã¹. Ain¹tu¹wa².
 Jã¹nxe³si¹ha¹jau³su², ya³nx2ta¹wa². 17 Na¹ha²kxai³,
 txai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ wa³ka³li³yu³ta² wa³ko³nũ¹jah¹lo²sa¹wa².
 Nxe³na¹jau³su², txa²wa³ka³li³yu³tai²na² hxi²kan¹ju³ta³la³
 hit1sxã³ e³a¹wa². 18-19 Txai²na² ya³lot3nha²sxã³
 ĩ³ye³ya³nx2ta¹wa². Na¹kxai²nãn²tu³, Je³su²jah³la²
 hxi²ka² kãi³ũ¹sain¹ju³ta² so¹lxi³ ĩ³ye³ya³nx2ti³hũ³na¹wa².
 Nxe³na¹te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³la² hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³la².

Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³nãu³xa² Sũ³na²
 sa²yo²wet¹si¹hai¹na¹jau³nũ³su² i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la².
 Na¹ha²kxai³, txai²na²sa²kxai³lu²Ju³te²a²nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³nãu³xa²
 yxau³yai¹na¹ka³tũ³, Sũ³na² wãn³txa² i³ye³kxai¹ni²,
 ha³lo²a² kã³ũ¹hai¹ni², nũ³kxũn³ju³ta² kã³ũ¹hai¹ni²,
 nxe³yain¹to³ha¹hẽ³la². Na¹ha²kxai³, hau³hau³kon³sxã³,
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² hxi²kan¹khai¹nxe³sxã³
 o²la³kxi²ya³sain¹to³nha²hẽ³la². Ya³sai¹nha²kxai³, Ju³te²a²
 nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³nãu³xa²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²
 sa²yo²we¹tain¹to³nha²hẽ³la². Je³su²jah³la² kã³ũ¹sain¹ju³ta²
 i²ain¹sxã³ sa²yo²we¹tain¹to³nha²hẽ³la². Nxe³sxã³,
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³sxã³ ai³la¹ka³tũ³, wãn³txa² wi¹jau³xa²
 tah²yau³xa² Je³su²jah³la² i³yau¹ũ³hai¹na¹jau³nũ³a², a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ sxi²ta² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ²xai³lai¹na¹ka³tũ³,
 nxe²xai³la¹nũ²la², hã²wxãn³txa³ ne³kxũh¹tãn¹ko³xa²
 a²i³lxa² I³li³ra³kũ²ko³xa² ã³wi¹ha¹hẽ³la². 20 A²nũ²a²
 Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txa² Je³su²jah³la² a²i³lxa²
 ko³nxe³nxai¹nxa³tũ³kã³txa² kãin²yũ²na³la². A²nxe³tũ³kã³txa²,
 Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³ti³ten³khaix¹sa³nha²wa².
 Ju¹ta²na² so¹lxi³ yu³ka³na³ka³nat³sxã³ i³ye³lxu¹na¹jau³su²
 yxau²xai³lxai²na¹hẽ³la². Yxãn¹ta¹, ha³lo²a²
 i²li³ko³xa² a²nũ²a² ã³xa² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi²
 ã³si³wxe³ain¹kxai²nãn²tũ³, txai²na² ã³si³wẽ³nxĩ²sxã³
 i³hen³txi³ti³ten³sa²nxa³nha²wa². 21 Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na², Sũ³na²
 wãn³txa² ã³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
 – A²nũ²a², kxã³nxa² wãn³txa² wi¹jau³xa² ã³ne³wxe²nxa³i²,
 Je³su²jah³la² i³lxa² ko³nxe²nxa³i², nxe³ain¹tũ³kã³txa²,
 hĩ¹na² i²i², a³la³kxi², ain¹tu¹wi¹.
 Nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹tã². Nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³lo²kxai³lu²Ro²ma²thĩ³na²ai³sĩ²ju³ta³nũ³su²

22 Txai²na² ã³wxã³sxã³ i²nx2ti³lxu¹nhxai²na¹hẽ¹la².
 Kxãn³su² wxã³te³lxhã³ e³hxai²na¹hẽ³la². Na¹ta¹,
 hxi²ka¹nha²hxain²nxa³hẽ¹la². A²nũ²a² Ju³te²a²
 nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txai²na² Sũ³na² wãn³txa² kãin²
 i³hen³txi³hxai²na¹hẽ³la². Na¹ha²kxai³, hxi²kan¹txi³ ã³na¹sxã³
 ã³nxai³sxĩ²nx2ti³hxain²nxa³hẽ¹la². 23-24 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a²
 nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txai²na² hĩ¹na² i³hen³txi³ta³lu²na¹hẽ³la².
 Na¹ha²kxai³:

– Kxãn³su² Ro²ma²nũ³kã³txa² Je³su²jah³la² wãn³txa²
 yxo²i²ain¹tũ³kã³txa² ã³nxai³sxĩ²lxun¹to³ha¹hẽ³na¹.
 Na¹jau³su² ye³jen¹su² ã³wxã³sxĩ²nx2ti³lxun¹sa³hẽ¹la².
 Na¹ka³tũ³, Es³pã²ya³ko³xa² ã³nxai³la¹tũ¹xã¹. To³ha¹hẽ¹la².
 Ya¹nãn¹ta³ko³xa² wa³to²hi²na¹tãu³a² ã³nxai³la¹tãu³nũ³a²
 ha³la³ka³nxũ³nãn¹thĩ³na² wxa²yxau³yah³lxin¹thĩ³na²

ã³nĩ²nx2ta¹tu¹wa².

ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxin¹tu¹wa².

hã²wxã³txa³:

– Ha³lo²a²

ã³ne³sen³sai¹ko³xa²

ã³nxai³la¹tũ¹xã¹.

Na¹jau³su², ã³nhxi²nũ¹nũ³sah¹lxĩ³hẽ¹la².

25 Yxã¹ta¹,

hĩ¹na² sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³nxai³sã²na¹tu¹wa².

Na¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ain¹tũ³ka³txa²

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nai²nãn¹tũ³ka³txa² nxe³yain¹thi³ka³txa²

ã³nhxi²nũ¹nũ³hai¹na¹tu¹wa². 26 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na²

yxo²t²tũ³ka³txi³nãu³xa², Ma³se³to²na²ko³xa² yxau³yai¹ni²,

Kre²sa²ko³xa² yxau³yai¹ni², nxe² ha¹lin¹yain¹tũ³ka³txi³nãu³xa²

wã²nxũ¹hain¹te³nah¹lxĩ¹:

– Nũ¹ã¹

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãu³a¹

Txa²wã¹sũ³na²

yxo²t²yain¹tũ³ka³txa², a²nũ²a² yen³kxi³ txa²ye²tũ³ka³txa²

yũ³ye²na³li¹. Yxã¹ta¹, Txa²wã¹kĩ³na¹xai²na²

yen³kxi³kĩ³tã³li¹. Kĩ³sa²kxai³, Txa²wã¹ha³teh³nxã³nxa²

wã²nhũ¹ya³sain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹. A²yen³kxi³ txa²tũ³ka³txai²na²

ã³nhxi²nũ¹nũ³hain¹txai²la². Ka³lih³khai¹nxe³sxã³

ũ³hũ¹ain¹kĩ³tã³li¹. Ain¹ta¹hẽ¹la². Nain¹sxã³,

a²ha³teh³nxã³nxai²na² ã³hũ¹sain¹na²hẽ³la².

– Nũ¹ã¹tũ³ka³txa² ã³hũ¹t¹sĩ¹nhẽ³li¹.

Sain¹sxã³

ũ³hũ¹sain¹na²hẽ³la². 27 Ain¹ju³ta², ã³nhxi²nũ¹nũ³hain¹ju³ta²

wain³na³la². Nxe³sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa² Ju³te²a²

nũ³ka³txi³lxã²na³la². Yxã¹ta¹, Ma³se³to²na²ko³xan¹tũ³ka³txain²txi³,

Kre²sa²ko³xan¹tũ³ka³txain²txi³, hai³txi³ Ju³te²a²

nũ³ka³txi³sxa³wa². Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³lxã²na³la².

A²ha² kxã³nxa² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ã³nxai³sxã³, Ju³te²a²

nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txai²na² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²

oh³nãu³u¹tai²nãn¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxe³kxa²yo³ha² wã³kon³ye²na³la². Nxe³ha²kxai³, hĩ¹nai²na²

Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txai²na² a²ha³teh³nxã³nxa²

ũ³yho³hi²txã³nxa² a²yen³kxa² yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa²

tẽ³ain¹ka³tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³yho³hi¹xain¹te³lhxã³

nxe³tai¹ti²tu³wa². Ain¹kxai²nãn²tu³, hã¹nxe³sxã³

ha³lo²a² wã³kon³ye²ju³ta² so¹lxĩ³ o²la³kxai¹nhĩ³nx2na³la².

28 Na¹kxai²nãn²tu³, Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa²

ã³nhxi²nũ¹nũ³ta³lu²na¹kxai²nãn²tu³, a²ha³teh³nxã³nxa²

wã²nhũ¹yhain¹txã³nxũ³a² wã³ko³nxa³te²tu³:

– Ũ³hũ²ta³lu²nai¹na¹hẽ³na¹.

Na¹kxai²nãn²tu³,

Es³pã²ya³ko³xu¹tai²na² ã³nxai³la¹tũ¹xã¹. To³ha¹hẽ¹la².

Na¹kxai²nãn²tu³, tĩh³na² ya³la³sxn¹thĩ³na² txã²

ã³nĩ²ain¹sã²na¹tũ¹xã¹. Na¹jau³su², ã³wxã³sxĩ²nx2ti³sã²na¹tu¹wa².

29 Na¹kxai²nãn²tu³, txai²na² ã³wxã³sxĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu³, Je³su²

Kris²tu³jah¹la² a²wi¹ju³ta² hxi²kan¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ kãin²

ã³tẽ³sxã³ wã³kon³ti³he¹nxa³kxe³su² ã³wxã³sxĩ²nx2ta¹tu¹wa².
Jau¹xai²na² a³la³kxi²na¹wa².

30-31 Txa²wã³tã³nãu³xãĩ³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
yxo²i²ki³sa²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jah¹la²
a³lxi²ti³hi¹tẽ³lha²kxai³ a³lxi²waun¹yhu¹ki³sa²kxai³,
nxe³ki³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ki³kxe³su², txa²e¹nãu³a¹ au³txi³
ain³nha²sxã³ ten³khaix¹na¹jau³su², ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:

– Nũ³kxũn³txi³, ha¹li¹ ã³nhxi²nũ¹sah¹lxi³sxã³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ha³tin³ti³ ĩ³ye³kxi²nũ¹nũ³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³:

– Nũ¹ka³na¹ Ju³te²a² ko³nãu³a¹ ã³nxai³la¹tũ¹xã¹.
Na¹ta³ko³nãu³a¹, a²nũ²a² Sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³ain¹tũ³ka³txa² yxau³ain¹na³la². A²nxe³tũ³ka³txa²:

– ĩh¹nxet3sai¹nhxĩn³te²la¹ku². Na¹jau³su², Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ka² wxa²sa²naun¹sa²si¹yhah³lxin¹jau³nũ³su², ha³tin³ti³
ĩ³ye³kxi²nũ¹nũ³sah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
nũ¹ã¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³nxai³lhxã³, Txa²wã¹sũ³na²
yxo²i²tũ³ka³txa² ã³nhxi²nũ¹nũ³hain¹te³lhxã³ ã³nxai³la¹tu¹wa².
Na¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te²a² hxi²nũ¹nũ³hai¹na¹ju³ta³nũ³a²
ka³lih³kxi²la² sa²so¹sai¹nxa³jau³lhu¹na¹jau³su²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²nũ¹nũ³sah¹lxi³nũ³nhẽ¹la².

32 Na¹kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³ ĩ³ka³li³khai¹nxe³sxã³,
ĩ³nxũ²kwãĩ³lxũ¹sxã³ ã³wxã³sxĩ²nx2ta¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³jau³su² kxai²nãn²tu³, ã³wxã³sxĩ²nx2ta¹tu¹wa².
Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³, ĩ³ye³ya¹yhu¹ki³tu¹wa².
Nxe³na¹jau³nũ³su², jau³xa² a²yxo²ha³kxa³nũ³a² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²nũ¹nũ³sah¹lxi³hẽ¹la². 33 Na¹ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹la² wxa²hãu²no³ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su² jah¹la²
sa²hau³ko³txa²txi³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

16

A²ha³ta³nxa² ũ³sa²si¹hã³jau³su²

1 Fe²ba³ka³lxa² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹wa². A²nxe³ta¹ka³lxa²
txa²wã¹wã³tã³ta²su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²ta¹ka³lxu³su²
ha²kxai³, nx2na³la². Nũ¹ã¹ Sẽ³kre²a²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txa²
kãin² ã³nhxi²nũ¹nũ³hain¹ta¹ka³lxai²la¹wa². 2 Ta¹ka³lxa²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ta¹ka³lxai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³,
wi¹lhen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Ju¹ta² wain³na³la²,
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²tũ³ka³txi³syah¹lxi¹nha²kxai³la².
Jã¹nxe³sxã³, ta¹ka³lxai²na² ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta²
wã³kon³ye²kxai²nãn²tu³, ĩ²ũ¹tain¹yah³lxi³hẽ¹la². A²nũ²a² ã³xa²

wi¹lī²yū¹hi², txain²txi³ ā³nhxi²nū¹nū³sa³i², sa³ta¹ka³lxi²la¹wa².
Nxe³ha²kxai³ ye¹nx2ta¹wa².

3 Na¹ha²kxai³, Pri³si²la³ka³lxa², A³kwi²lah³la² nxe³sxā³,
txa²ha³ta³nxa² ī³hen³txi³jah³lxi³hē¹la². A²nxe³te²nāu³xa²
ā³nū²ki²ya³sain¹sxā³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta²
wa³kon³ya³sain¹na²hē³la². 4 A²nxe³te²nāu³xa², ha³lo²a²
ha³nxe³lxi³khai¹nxe³ju³ta² wxa²sa²naun¹sain¹na²hē³la².
Ya³lu²sain¹jau³su² wxa²sa²naun¹sain¹na²hē³la². Sai¹nha²kxai³,
txain²txi³ kāin² ī³ka³li³hi², Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txa²
ā³nhai¹tūn³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ī²sxā³
yxau²xai³ye²yhai¹tū³ka³txain²txi³ kāin² ī³ka³li³hi²
ya³sain¹na²hē³la². 5 Jā¹nxe³sxā³, Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yxo²ī²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txa², A²ki³lha³lxi²na²
sxi²ha² ā³yān³ki³nū²ki² tū³ka³txa² txa²ha³ta³nxa²
ī³hen³txi³txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². Jā¹nxe³sxā³, E³pe³ne²tah³la²
ī³hen³txi³txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². A²nxe³jah¹la²
txa²ya³lxa³khai³su² ha²kxai³, a³lxi²na¹kxah³lo²su²
ha²kxai³, nx2na³la². A²kxā³nxa² A²si³a³ko³xa²
yxau³tū³ka³txa² jah¹la² txā², Je³su² Kris²tu³jah¹la²
sa²yxo²wet1sān²na²hē³la². 6 Jā¹nxe³sxā³, Ma³ri²a³ka³lxa²
txa²ha³ta³nxa² ī³hen³txi³txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la².
Ta¹ka³lxa² kāin² wa³kon³ya³nx2tain¹te³nai¹ti²tu³wa².
7 Jā¹nxe³sxā³ Ān³tro²na³kah³la² Jū²ni³a³ka³lxa² ain¹sxā³,
txai²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sain¹na³la².
Txa²ha³ta³nxa² ī³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹la². A²ha²
kxā³nxa², a²nū²a² ā³xai²na² hxi²ka² sxi²ha² kan²thi³na²
ūn³tī¹ki²wxe³sain¹na²hē³la². Nxe³na¹hī¹nai³tā²,
a²nxe³te²nāu³xai²na² ũ³tī¹ki²wxe²ya³sain¹to³nha²hē³la².
A²nxe³te²nāu³xai²na², txa²nū³ka³txi³na¹xai²na²
wi¹lī²sī¹nhxai²na¹hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
yuh³xai²nān¹tū³ka³txai²na² ī³tih³nxe³sī¹na¹tū³ka³txi³na¹xai²na²
wi¹lī²sī¹nhxai²na¹hē³la². A²nxe³te²nāu³xai²na², a²ha²
kxā³nxa² txai²na² Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹txa³ta³lxa² ā²la²
sa²yxo²we¹tain¹ta¹hē¹la².

8 Jā¹nxe³sxā³, Ām³ppli³a²jah³la² txa²ya³lxa³nū³ai²la¹wa².
A³lxi²na¹kxah³lai²la¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ā³nū²nxi²sxā³ yxau³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la²
txa²ha³ta³nxa² ī³hen³txi³txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la².
9 Jā¹nxe³sxā³, U³bā²nah³la² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
wa³ka³li³yu³ta³lot3sxā³ ā³nhxi²nū¹nū³sa²sīn¹jah¹lo²su²
nxe³ha²kxai³, Es³ta²kah³la² txa²ya³lxa² a³lxi²na¹kxah³lo²su²
nū³nha²kxai³, nain¹na³la². A²nxe³jah¹la²nāu³xa² txa²ha³ta³nxa²
ī³hen³txi³txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². 10 Jā¹nxe³sxā³, A³pe²lah³la²

Je³su²jah³la² kan²txi³ sa²yo²we¹khaix¹jah¹lai²la¹wa².

— Ha³lo²a² ha³nxe³h³lxi³na³na¹. Nxe³kxan²ti³, hã¹yxã¹ta¹ sa²yo²we¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³, A³ris³to²bah³la² a²ka³lxa¹ti³su²te²a² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
11 Jã¹nxe³sxã³, E³ro³ti³ãu²ah³la² txa²iyã¹nxe³sxã³, Ju³te²a² nũ³ka³txi³sain¹na³la². A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², Na³si²sah³la² a²ka³lxa¹ti³su² tũ³ka³txa², ã³nhai¹tũ³sxã³ Je³su²jah³la² yo²ye²yhain¹tũ³ka³txa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

12 Jã¹nxe³sxã³, Tri³fẽ²na³ka³lxa² Tri³fo²sa³ka³lxa² ain¹sxã³, Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lot³sxã³ wa³kon³ta¹ka³lxi³nãu³xai²la¹wa². Nxe³ta¹ka³lxi³nãu³xa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la². Jã¹nxe³kxe³hũ³sxã³, txa²ya³lxa² Pe²si³ta³ka³lxa² a³lxi²ki³ta¹ka³lxa² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² kãin² wa³kon³kxi²ta¹ka³lxi²la¹wa². A²nxe³ta¹ka³lxa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
13 Jã¹nxe³sxã³, Ru²fah³la² a²nũ²a² ã³xa² ã³sen³sai¹sxã³, Txa²wã¹sũ³na² kãin² sa²yo²we¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la². A²nxe³jah¹la² a²hã³ka³na² sa²kxai³lu², txa²hã³ka³na² hũ³sxã³ ã³nxi²nũ³nũ³sai¹nxi²na²hẽ³la². A²nxe³ta¹ka³lxa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
14 Jã¹nxe³sxã³, A³si²kri³jah³la², Fle³kõ²jah³la², Er²me³sah³la² Pa²tro³bah³la², Er²ma³sah³la² ain¹sxã³, txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txi³su² jah¹lo²nãu³xa² ã³xa² A³si²kri³jah³lai²na² nũ³ka³txai²na² sxi²ha² yxau³yain¹jah¹lo²nãu³xa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², nxe³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
15 Jã¹nxe³sxã³, Fi³lo³lo²kah³la² Ju²li³a³ka³lxa² ain¹sxã³, txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², Ne³re²ah³la², a²ha³lĩn³ta³ka³lxa² ain¹sxã³ txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², O³lĩ²pah³la² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², Je³su²jah³lai²na² wã³txa² yo²isxã³ yxau²xai³tũ³ka³txa² yxau³yain¹tũ³ka³txa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi² nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

16 A³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³sxã³ i³hen³txi³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxi¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹tũ³ka³txi³nãu³xa² yo²ha³kxa¹ ha³lo²lo³txai³lain¹ju³ta² yxau²xai³lain¹sxã³ i³ka³li³si¹nx²ti³jau³su², i³sa²si¹hã³ũh¹nx²tain¹na³la².

I³tih³nxe³jau³xa²a²ne³ki³san¹jau³su²

17 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². Txa²wã³tã³yah³lxi¹lxa². Na¹ha²kxai³, txa²yo²ka³nãu³ai²na² whã²na¹ au³txi³ ain³nha²sxã³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². A²nũ²a² ku³lhxa³thin¹te²a² ya³nx²ti³ha³ta²wa².

A²nxe³tũ³kã³txa² wi¹lĩ³we¹yhu¹yah³lxin¹ju³ta² kho³te³lhxã³
o²la³kxi², Txa²wã¹sũ³na² sa²yo²we¹jah³lxin¹ju³ta²
ã³ke³tã³nã¹sih¹nxa²ti³jau³nũ³su² o²la³kxi², Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹jau³xa² sa²yo²ã³si¹nx2ti³jau³nũ³su²
ĩ³tih³nxe², nxe³nx2ti³ha³ta²wa². A²nxe³tũ³kã³txai²lẽ¹.
Yxau²nũ²kah³lxi³txa³hẽ¹la². Hã¹nxe³sxã³ ã³nhait¹sxã³
ha³na³ka³lxi³ yxau³je²txain¹yah³lxi³hẽ¹la². 18 A²nxe³tũ³kã³txa²,
hai³txi³ Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
sa²yo²we¹tũ³kã³txi³sxa³wa². Hã¹nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹te²
yen³kxa² so¹lxi³ kō³nxe³ti³ yxo²kwain³tũ³kã³txai²la¹wa².
Wãn³txa² wi¹ki³lxo³jau³xa² ĩ³ki³ha¹ki¹nx2ti³sxã³ kwa²
wi¹lhin¹ki³lxo³ti³hi¹txa²lxi³ha³ta²wa². Te²u¹jã¹nxe³jau³xa²,
a²nũ²a² a³la³kxi²nxa³te²su² te²a² ain³kxi²kxai²lẽ¹.
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ã³nke³tã³nã¹hĩ³nx2na³la².
Jã¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa². 19 Yxãn¹ta¹, wxa²yu³ta² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² kan²txi³ sa²yo²we¹jah³lxi³to³ta¹hi¹nhẽ³la².
Nxe³yah³lxin¹ju³tau³tẽx1tã², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a³la³kxain¹na³la². Nxe³ha²kxai³, ka³li³sa²si¹yah³lxin¹nha²wa².
Jã¹nxa¹jau³su², ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ a³la³kxi²,
ha³na³ka³lxi³ kō³nxe³ju³ta² sa²yo²we¹jah²lxan³kxe³su²,
wi¹lhin¹sxã³ yxau², nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
ten³sa³nha²wa². 20 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ã³nhãu²no³ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su² na³la². A²nxe³jah¹lo²su²
jah¹la² jũ¹nxe³ ye³jen¹nãu³a¹ Sa³ta³na²jah¹la² nũ³kxũn³ju³ta²
wa³ka³ti³lo³tu¹wa². Nxe³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ki³kxai³lu² wxa²nũ³kxũn³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³
Sa³ta³na²jah¹la² yxau³sye¹nx2ti³tu¹wa². Hai³txi³, nũ³kxũn³txi³
sa²nẽ³khau²ki¹xi¹nx2ti³xa³lho³la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
hãu²non³sxã³ yxau³yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³,
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su²jah³la² kãn² thã¹ti³la²
a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

21 Ti³mo²jah³la² txai²yã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la²
wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³kxi²jah¹lo²su² jah¹la² a²ha³ta³nxa²
ũ³sa²si¹hã³ũ¹nx2ti³na³la². Jã¹nxe³sxã³, Lu²si³ah³la²,
Ja³sãu²ah³la², So³si³pa²jah³la² ain¹sxã³, txai²yã¹nxe³sxã³
Ju³te²a² nũ³kã³txi³sain¹na³la². A²nxe³jah¹lo²nãu³xa²
Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹tũ³kã³txi³su² ha²kxai³ a²ha³ta³nxa²
ũ³sa²si¹hã³ũ¹nx2tain¹na³la².

22 Jã¹nxe³sxã³, txai²na¹xai²na² Te²si³o³ah³lo²na¹xai²na²
Pau²lah³la² yxo²wãn³txa² ain³kxi²so¹sxã³, ta³nxã¹nxai²na²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Wxã¹yã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la²
a²sa³wit3sa¹wa². Na¹te³na¹xai²na² txa²ha³ta³nxa²
ĩ³hen³txi³nx2ta¹wa².

23 Jã¹nxe³sxã³, Kai²ah³la² a²ha³ta³nxa² ĩ³hen³txi³nx2ti³na³la².

A²nxe³jah¹la² sxi²ha², Pau²lah³lo²na¹xai²na²
 yxau³yai¹na¹ha²kxai³, Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² thī¹nāin²txi³
 ā³yā³nū²kxi²ya³sain¹to³sīn¹na³la². Jā¹nxe³sxā³, E³ras²jah³la²
 sxi²jen³na² kāin²je³na² yxau³na¹je³je¹nai²nān¹tū³ka³txa²
 ū³yho³hi²txā³nxa² ī³hau³kot3so¹ain¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la²
 a²ha³ta³nxa² ī³hen³txi³nx2ti³na³la². Jā¹nxe³sxā³, Kwa³jah³la²
 txa²wā³tā³jah¹la² a²ha³ta³nxa² ī³hen³txi³nx2ti³na³la².
 24 Jā¹nxa¹jau³su², Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

Sū³na² ī³sa²nēn¹kxi²ki³jau³su²

25 Txa²wā¹sū³na² ī³sa²nēn¹kxa¹sah¹lxi³hē¹la². A²nxe³jah¹la²
 so¹lxi³ hxi²kan¹txi³lo³txa²lxi³jah¹lo²nū³ai²la¹wa².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, kan²txi³, Sū³na² sa²yo²wet1sa²tē³yah³lxin¹tu¹wa².
 Jā¹nxe³si¹nx2ti³jau³su², nxe³nx2ti³na³la². Txa²na¹xai²na²
 ī³ye³kxi¹nx2ta¹ka³tu³, Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot3jah¹la³ ī³yau¹ū³nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³na¹jau³xai²yā¹nxe³jau³lxi³ Txa²wā¹sū³na²
 hxi²kan¹txi³lo³txa²lxi³tu¹wa². Wān³txai²na²
 tah²yau³xai²na² ī³ye³kxi¹nx2ti³sxā³, Je³su²jah³la²
 ī³yau¹ū³nx2ti³te³lhxā³ ī³ye³kxi¹nx2ti³to³ha¹wa².
 Nxe³na¹jau³xai²na², kxā³nāu³u¹tai²na² a²lhun³tu²
 a³la³kxi²txi³hex1ki³sxa³jau³su² ha²kxai³, wān³txa² hāi³jau³su²
 ha²kxai³, ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, a²jut1so¹lxi³
 a²nū²a² ū³wha²li¹lhxā³ ūh³yū²ki²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 26 Nxe³ju³ta², ha³la³je¹nū³wa³kxu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na²
 nū³ka³txa² ī³tih³nxe³tū³ka³txi³su² tū³ka³txi³nū³a²
 ī³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³tū³ka³txai²na²,
 Sū³na² wān³txa² ain³kxi²so¹ki²sxā³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³lhxā³,
 wān³txi³tu³ tah²yau³tu³ ūh³yū²ki²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³te²na¹, hī¹nai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su²
 tāu³kxai³lu², ka³ten³su² yxau²wa³to²a³li³tāu³su² tāu³kxai³lu²,
 ī³kwa³na³te³nah¹lxi¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
 sa²yo²we¹te³na¹, wān³txai²na² tah²yau³xai²na² ī³ye³sxā³,
 a²nū²a² yuh³xai²nān¹ko³xan¹tū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹
 e³lē³na² ī³yau¹ū³hain¹na³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Sū³na²
 wān³txa² yxo²i², sa²yo²we¹ti², nain¹txai²lā¹. Ain¹na³la².

27 Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su²
 tāu³a¹ hāi¹nxe² a³la³kxi²ta³lun²khai¹nxe³tāu³su² tāu³a¹,
 wxi²kin³ti³ton³sxā³ ī³yī¹li²wa³to²hi²ya³sah¹lxi³hē¹la².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² kāin² sa²hau³ko³tē³lha²kxai³,
 nxe³ya³sah¹lxi³hē¹la². Ju¹ta² wain³na³la². Ta³lu²na¹wa².

1 Korīntios

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la¹txā³nxa²
 ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wa². A²kxā³nxa² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su²
 i³sa²si¹hā³ũ¹sa¹nx2ti³na²hē³la². I³sa²si¹hā³ũ¹sa¹nx2ti³ha²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txai³tā² i³hen³txi³jah¹lo²sa¹wa².
 Txa²wā¹sũ³na² a²ten³jau³su² ha²kxai³hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hē³la².
 Sos³tē²yah³lo²su² txa²wā¹lon³yah³lo²su² yxau³ya³sain¹nũn³na³la².
 2 Ko³rīn²to²thi³na² yxau³yah³lxin¹tũ³kā³txi³ i³nxa²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tũ³kā³txi³
 i³nxa² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 sa²kxai³lu² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹txa²lxi³ha²kxai³
 ko³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²sut1sxā³ yxau³yah³lxi¹lxa².
 Yxo²i²yah³lxi³si¹nx2ti³nũn³jau³su² i³kaix1so¹nx2ti³nũn³na²hē³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ ha³lo²a² i²li³thi³na² yxau³yah³lxin¹tũ³kā³txi³
 i³nxai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ā³non²ta³kxi¹nx2ti³si¹jau³su²
 i³ye³kxi²yah³lxin¹te² i³nxa² ũ³wha²li¹lhxũ¹nx2ta¹wa².
 Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
 3 Nxa¹ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a²
 Txa²wā¹wi³nu²su² nxe³te²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² nxe³te²nān²tu³
 nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nx2ti³si¹hi²
 wxa²nxũ²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxi³si¹hi²
 nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Txa²wā¹sũ³na² wi¹lhin¹sxā³i²nē³jau³su²

4 Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nũ²nx1²sxā³ yxau³yah³lxi¹lxa².

5 Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txa² wain³txi³ a³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³ wxi²kan¹txi³
 i³tih³nxe³nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².

Jā¹xah³lxin¹ju³ta²na² Txa²wā¹sũ³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa².

6 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā²
 Kris²tu³jah¹la² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³jau³xai³tā² ya²la³la¹
 kāi³ũh¹nx2ti³ta¹ti²tu³wa². 7 Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 a³ka³nx1²ju³ta³nũ³a² wahx3yah³lxin¹tāu³a² wxa²ē¹nāu³ai²na²
 yen³kxa² wi¹te²a² wā³ko³txa²lxi³xa³hē³la². A²yxo²ha³kxa¹
 ũ³hũ¹nx2ti³na²hē³la². 8 Nxe³hī¹nān¹te²tu³ a³ka³nx1²nxa³ta³lxa¹

ā³nxũ²kwai³lxũ¹nxa²lxi³tu¹wa². Ā³nxũ²kwai³lxũ¹nxa²lxi³ha²kxai³
 kxān³ton³tāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a³ka³nx1²tāu³a¹ ko³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxāi³ti³nx2ti³xa³lho³la², Sũ³na² wān³txa²

kan²txi³ yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³la². 9 Txa²wā¹sū³na²
wān³txai²li² ya²la³lai²la¹wa². Wān³txa² e³kxai²nān²tu³
ya²la³tu³ i³yūt1se³tu¹wa². A²nxe³jah¹la² hi²sen³su²
i³kaix1so¹nx2ti³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ yxo²i²yah³lxi¹lxa². Wxa²ē¹nāu³ai²na²
ā³nū²kxi¹nx2ti³sxā³ yxau²xai³lah³lxi¹lxa². A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Ta²hai²la¹wa².

Yxo²i²tū³ka³txa² ā³nhai²ta³lxi³yxau²xai³jau³su²

10 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
Wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³te²na²
a²wān³txa² i³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa². i³ye³i³yi²lhon¹ta³kxi²sxā³
ā³nhai²ta³lxi³yah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹sxā³ wxa²ē¹nān¹jau³xa²
yxau³ka³na³ka³nat3sxā³ ain³nha¹jah³lxi³hē¹la². Ā³lxa²txi³
ain³waun¹txi³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Ko³nxe³ti³
i³yī¹li²waun¹nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². 11 Txa²wā³tā³nāu³xāi³.
Klo³e²yah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³hen³txi³sain¹na²hē³la².
i³ye³i³yi²lhon¹ta³kxi²sxā³ i³hait2ta³lxi³nyhu¹ah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².

12 Nxe³yah³lxin¹jau³xa²sa¹, wxa²ha³tih³xan¹tū³ka³txi³ i³nx²
a²wān³txi³kxai³lu¹:

– Txai²li² Pau²lah³lai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹.
Yxah³lxi¹nha²kxai³:

– A³po²lah³lai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹.
Yxah³lxi¹nha²kxai³:

– Txai²kxai³ Pe²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹.
Yxah³lxi¹nha²kxai³:

– Yxān¹ta¹ txai²li² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
sa²yxo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³

yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Yau³xā³lxa³txi³ e³xai³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².
13 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹la²kxai³lu²

i³hait2ta³lxi²xai³hī³te²la¹xa³? Pau²lah³lo¹na²
sa²kxai³lu² i³hxi²kī¹la³kxi²nū¹nx2tain¹te²la¹xā³?

Pau²lah³la² i³lxa² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ i³yau³xa²
ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx2tain¹thai¹la²? Hai³txi³ tī³he¹nx2nxa³wa².

14 i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx2ti³xa³tai¹ti²tu³wa².
Yxān¹ta¹ Kris³po²ah³la² so¹lxi³ Kai²ah³la² so¹lxi³ tē³sxā³

ū³hū¹kxi²sa²sai¹ai¹na¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³na¹jut3su²
Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²na¹wa². 15 Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³

e³yah²lxa³lxa². E³yah²lxan³te³nah¹lxi¹:

– Pau²lah³lai²na² a²i³lxa² yxo²i²a¹ha²kxai³ i³yau³xa²
ū³hū¹kxi²sa²sai¹sa³na²hē³li¹. Yah³lxin¹jau³su²,

hxi²kan¹txi³ e³yah²lxan³tho³la². 16 Jā¹nx¹jut3su²
Es³te²fa³na²sah³la² nū³ka³txa² tē³sxā³ i³yau³xa²

ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹nū³na¹tai¹tu³wa². A²nū²a² ā³xa²

ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nũ³na¹te²ta²hẽ³ku² nxa¹nha²wa².
 Yxã¹ta¹ hãix¹te²sĩ³lxi³nhã³la². Te²na² so¹lxin³na³la².
 17 A²nũ²a² tẽ³sxã³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹sain¹jau³su²
 ĩ³sa²si¹hã³sai¹nxa³hẽ³la². Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³si¹sain¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³sain¹na²hẽ³la².
 A²nũ²a² a²hoh³lxi³su² jau³khai³xa² e³nxa³hẽ³la². Kris²tu³jah¹la²
 ya³lu²kxi³nẽ³jau³xai³tã² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta²
 so¹lxi³ e³a¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yã¹ta¹ Je³su²jah³la²
 ya³lu²kxi²nẽ³jau³xai³tã² e³nxa³ke³la³te²kxi³ kwa²toh³lxi³jau³su²
 hĩ³nx2na³la².

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wã³nxĩ¹ni² a²hoh³lxi³si² nxe³jau³su²

18 Nxe³yã¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² hi³sa³ka³txa²
 ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta² nxe³jau³xai²na² te³nai¹nxa³te²na²
 yũ²na³la². Ā³la² a²ẽ¹nãu³ai²na² ya³lu²ju³ta³nũ³a² ã³la²
 yũ²na³la², Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³la².
 Nxe³yã¹ta¹ txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² kwa²toh³lxi³jau³sxa³wa².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²i²kĩ³sa²kxai³
 txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ã²la² ũ³hũ¹nẽ³na³la².
 Wãn³txa² wã³nxĩ¹jau³su² na³la². 19 Kxã³kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³wha²li¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

– A²nũ²a² a²hoh³lxi³si²ju³khai³xa² ã³na¹a¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 a²nũ²a² wain³txi³ wã²nxũ¹hain³nhain¹ju³khai³xa²
 ã³na¹nũ³na¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta² te³nai¹nxa³ha²kxai³ nxe²
 ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a² wãn³txa² a²hoh³lxi³su² te²na²
 kã²nxa³ha²kxai³ ha³teh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
 ĩ³yau¹ũ³te²su² te²na² kã²nxa³ha²kxai³ a²nũ²a² a²hoh³lxi³su²
 ha²kxai³ ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹te²su² te²na² kã²nxa³ha²kxai³
 nxe²na³la². Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹:

– Kwa²toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹, yuh³xai²nãn¹jau³xa²su¹.
 Txa²wã¹sũ³na² nxẽn³ta²wa².

21 Nxe³ha²kxai³ yuh³xai²nãn¹te²a² a²hoh³lxi³su² ju³ta²
 so¹lxi³ yũ³kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ²hĩ³kĩ³sxa³wa². Nxe³yã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 yxo²i²te²su² te²a² so¹lxi³ a²ẽ¹na² sa²hau³ko³tain¹na³la².
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³sĩ¹na¹jau³xa²
 a²nũ²a² ã³xa² kwa²toh³lxi³jau³hũ³ye²kxan²ti³ a²ẽ¹na²
 sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jau³xai²la¹wa². Nxe³ju³ta² so¹lxi³
 Txa²wã¹sũ³na² ten³te²ju²hẽ³la². 22 Jã¹nxe³sxã³ Ju³te²an¹te²su²
 te²a² sa²kxai³lu² wã³nxĩ¹sxã³ kã³ju³ta² so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³
 Kre²ka²nũ³ka³txe²nãn¹te²su² te²a² sa²kxai³lu² a²hoh³lxi³sa²ju³ta²
 so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³ nxain¹na³la². 23 Nxain¹kxan²ti³

Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu² hi³sa³ka³txa²
 i³hxi²kī¹la³kxain¹sxā³ ya³lu²kxi²nē³tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²na²
 so¹lxi³ i³yau¹ū³nx2ti³jah¹lo²sa¹wa². Jā¹nxe³jau³xai²na²
 Ju³te²an¹te²su²te²a² ain³kxi²nha²kxai²nān²tu³i³xan³tai¹nha²kxai³
 Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nān²tu³
 kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³ nxe³yain¹na³la².
 24 Nxe³kxan²ti³ a²nū²a² i²li³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na²
 i²sxā³ i³so¹tu¹wa². Ju³te²an¹te²su² te²la³ ta³nxa²
 Ju³te²an¹te²sxa³te²su² te²la³ ta³nxa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 i²sxā³ i³so¹tu¹wa². Nxe³te²nān²tu³ Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² a²wā³nxīn¹ye²kxe³la³ ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 a²hoh³lxi³ye²kxe³la³ ha²kxai³ nxe²na³la². Kris²tu³jah¹lo²su²
 na³la². 25 Nxe³sxā³ a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su²
 ju³ta² jū¹nxe² a²hoh³lxi³su² na³la². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² kwa²toh³lxi³jau³su² ki³lxo³yah³lxin¹jau³xai²na² ā²la²
 ā³sen³sai¹sxā³ a²hoh³lxi³su² jau³xai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 a²nū²a² a²nū³kxūn³ju³ta² jū¹nxa² yū²na³la². Nxe³yān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² kū³we²ki²la² nū³kxū³nxa³ki³lxo³xa³lhin¹kxan²ti³
 ā²la² ā³sen³sai¹sxā³ nū³kxūn³khaix¹nx2na³la².
 26 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ i³so¹nx2ti³hī¹nai³tā² i²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la².
 Nxe³hī¹nai³tā² yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² te²
 i³nxa² ka³lxa¹yah³lxa³nha²kxai³ hxi²kan¹khai¹nxe³te²
 i³nxa² ka³lxa¹yah³lxa³nha²kxai³ a²nū²a² kāin²
 sa²nēn¹kxi¹nx2ti³xa³ha²kxai³ nxe³nx2ti³tai¹ti²tu³wa²
 27 Te²yā¹nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su²
 te²a² kāin² yū³yah²lxa³lxa². Nxe³yah²lxan³kxan²ti³
 Txa²wā¹sū³na² a²hoh³lxi³su² ju³ta² ne³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³
 ā³sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa². Te²yā¹nxūn³sxā³ yuh³xai²nān¹te²a²
 a²nū³kxūn³ju³ta² kāin² yū³yah²lxa³lxa². Nxe³yah²lxan³kxan²ti³
 Txa²wā¹sū³na² a²nū³kxūn³ju³ta² i³nū³kxūn³ti³nx2ti³ha²kxai³
 ā³sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 āu²lxa²to³tain¹yah³lxin¹tu¹wa². 28 A²nū²a²
 hxi²ka¹nxa³jah¹lo²hū³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² i²sxā³
 i³so¹ain¹na²hē³la². Ko³te²hū³te²a² i²sxā³ i³so¹ain¹na²hē³la².
 Nxe³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²su² te²a² kāin²ki³lxo³nha²ju³ta²
 ā³na¹la³kxi²nha²ti³hi¹tu¹wa². 29 Jā¹nxe³jut3su² ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ hxi²kan¹txi³ yxo²kāin²txi³
 e³te²sxa³yu²hē³la². 30 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ka³te³na²
 wi¹tāu³la³ ū³hū¹nx2ti³na³la². Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ā³nū²kxi²wxe³nū¹nx2ti³na³la². Kris²tu³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² txa²wā¹ki³na¹xai²na² a²hoh³lxi³su² nū¹nhē³na³la².
 Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² yxo²i²ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su²
 te²kxai³lu² wain³te²lo³tē³na³la². Nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³

yxau²xai³ti³hi¹tē³na³la². Kō³nxe³ti³ kâi³kī³kxa² yo³ha²
 â³wa²su¹kxi²nē³sxâ³ yxau³ya³nhē³na³la². 31 Nxe³ju³tai²li²
 Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txâ³nxai³tâ² nxe³te³nah¹lxī¹:

— A²nū²a² ĩ²li³te²a² wā²nxūh¹ yxo²kâin²e³kxai²nân²tu³
 wai³nxa³wi¹. Yxân¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ĩ³hau³ko³tū¹nhē³ju³ta²
 so¹lxī³ yxo²kâin²e³kxai²nân²tu³ wain³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

2

Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³jau³su²

1 Txa²wā³tâ³nâu³xâi³. A²wi¹lhī¹nai³tâ² Txa²wā¹sū³na²
 wân³txa² ĩ³yau¹ū³nx2ti³te³lhxâ³ wxâ³na¹hī¹nai³tâ²
 wân³txa² wa³lxe³jau³su² e³kxi¹nx2ti³nxa³ha²kxai³
 nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². 2 Nxe³yân¹ta¹ Je³su²

Kris²tu³jah¹lai²na² wân³txa² so¹lxī³ ĩ³yau¹ū³nx2ta¹ju³ta²
 ten³sa³hē¹la². Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kī¹la³kxai¹nha²kxai³
 ya³lu²kxi²nē³ju³ta² so¹lxī³ ĩ³yau¹ū³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 Yau³xâ³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe³wā²na³a¹tai¹ti²tu³wa².

3 Nxe³nx2ta¹hī¹nai³tâ² ya³lo³txi³na¹ju³ta² yū³sa²nxa³ha²kxai³
 yuh³lxī³sa²sxâ³ ka³ta³ta³sa³ha²kxai³ sa³tai¹ti²tu³wa², Sū³na²
 wân³txai²na² wain³txi³ ĩ³yau¹ū³nx2ti³nxa³kxa²yân³txi³sa³.

4 Txa²wân³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³su² wa³lxe³txa³ha²kxai³
 yuh³xai²nân¹te²a² a²hoh³lxī³su² jau³xa² e³kxi¹nx2ti³nxa³ha²kxai³
 nxe²nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Hâi¹sxâ³ Txa²wā¹sū³na² Yâu³ka³jxah¹la²
 ĩ³hxi²kat1sa²jau³su² wxi²kan¹txi³ ĩ³yau¹ū³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nx2ta¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Kris²tu³jah¹la²kxai³

yxō²i²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². 5 Nxe³sxâ³ yxo²i²yah³lxin¹ju³ta²
 hai³txi³ a²nū²a² a²hoh³lxī³su² khai³xan¹jau³xa² hxi²kan¹txi³
 â³nhxi²wxe³nūh¹kī³sxa³wa². Txa²wā¹sū³na² wân³txa²
 wā³nxin¹jau³khai³xai²la¹wa². Nxe³jau³xai²na² so¹lxī³

â³nhxi²wxe³nūh¹kī³tâ³la².

Txa²wā¹sū³na² wân³txa² a²hoh³lxī³su² jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² wân³txa² â³ne³wxe³te²su²
 te²a² kâi²non³te²na² so¹lxī³ wân³txa² a²hoh³lxī³su²
 jau³xa² ĩ³yau¹ū³ai¹na¹wa². Yuh³xai²nân¹te²a² a²hoh³lxī³su²
 jau³xa² e³nxa³ha²kxai³ yuh³xai²nân¹te³a³ hxi²kan¹te²na²
 wân³txa² a²hoh³lxī³su² jau³xai²li² e³nxa³ha²kxai³
 te²sa¹wa². A²nxe³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ye³jen¹na²

â³wa²sut1sxâ³ ne³kī³son³tu¹wa². 7 Txa²wā¹sū³na²
 a²hoh³lxī³su² jau³xa² so¹lxī³ e³a¹wa². A²nū²khai³xa²
 kō³nhain¹jau³sxa³wa². A²wi¹lhī¹nu¹tai²nân²tu³ txa²wā¹ha³lo²a²
 yū²nxa³hī¹nū¹tai²nân²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 a²ē¹nân¹jau³kxai³ e³te³nah¹lxī¹:

— A²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² Txa²ki³lha³lxa² yxo²i²te²na²
 sa²kxai³lu² wi¹lhin¹ti³hi¹tai¹na¹tũ¹xã¹. Txa²ki³lha³lxa²na²
 sa²kxai³lu² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³ain¹tũ¹xã¹
 Nxain¹kxai²nãn²tu³ kō³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
 sa²wa²su¹kxai¹na¹tũ¹xã¹. Txa²wẽ³sa² yã¹xain¹tũ¹xã¹.
 Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²
 kãi³jau³nũ³a² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² a³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 8 Yuh³xai²nãn¹te²a² a²hxi²kan¹ti³nãu³xai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² a²hoh³lxi³su² jau³xa² a³la³kxain¹jau³sxa³wa².
 A³la³kxain¹ke³la³te²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 Txa²wã¹sũ³na² Tah²si²ha²kxai³ tẽ³sxã³ hi³sa³ka³txa²
 i³hxi²kĩ¹la³kxai¹nhĩ³nx2na³wa². 9 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³wha²li¹txã³nxai³tãn¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²kĩ³te²nãu¹xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa² wi¹te²a² ãu¹la³kxi²nẽ³na²hẽ³li¹.
 A²nxe³te²na² txa²wã¹ye³na² i²kĩ³sxa³ha²kxai³
 txa²wã¹ne³nxẽ³na² ain³kxi²nha²kĩ³sxa³ha²kxai³
 txa²wã¹ẽ¹nãu³a² a³la³kxi²kĩ³sxa³ha²kxai³
 kĩ³sxa³ju³ta²la¹wi¹. Wi¹ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ yũ³nẽ³tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 10 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũh¹ au³txi³
 e³kxi²nha²jau³khai³xa² i³yau¹ũ¹nhẽ³na³la². Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² i³yau¹ũ¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa².
 A²hoh³lxi³su² khai³jah¹lai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na² au³txi³
 e³kxi²nha²jau³khai³xa² i³yau¹ũ¹nhẽ³na³la². 11 Nxa²ha¹te¹
 a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² wã²nxũh¹ e³kxi²nha²jau³xa²
 hxi²kan¹txi³ a²nũ²a² ã³xa² e³kxi²nha²ye²nyhu¹in¹jau³xa²
 ain³kxi²nyhu¹kĩ³te²sxa³yu²hẽ³la². Wãn³txa² wã²nxũh¹
 e³kxi²nha²jah¹la² so¹lxi³ a³la³kxi²te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũh¹ e³kxi²nha²jau³xa² a²nũ²a² ã³xa²
 a³la³kxi²hĩ³kĩ³sxa³wa². Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²nha²jau³xa² a³la³kxi²hĩ³nx2na³la².
 12 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² A²yãu³ka³txi³khai³xa²
 nxũ²kwaĩ³yxau³nẽ³ye²si¹jau³nũ³su² ũ³hũ¹nẽ³na²hẽ³la².
 Hai³txi³ yuh³xan¹te²a² yãu³ka³txi³la³ kō³nxe³te²la³
 ũ³hũ¹nẽ³lxa³hẽ³la². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
 i³sa²si¹hã³ũh¹nẽ³kxah³lai²na² ũ³hũ¹nẽ³na²hẽ³la². Nxe³lha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ã³ne³wxe³nũh¹kĩ³tã³la². Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lhin¹sã³ i²nẽ³jau³nũ³su² ã³ne³wxe³nũh¹kĩ³tã³la².

13 Jã¹nxe³jau³su² wãn³txai²li² i³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² i³yau¹ũ¹sa²jau³xa² so¹lxi³
 i³yau¹ũ¹nx2ta¹wa². Hai³txi³ a²nũ²a² kwa² a²hoh³lxi³su²
 ki³lxo³te²a² wãn³txi³sxa³wa². Oh³nãn¹jau³xa² so¹lxi³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³ tẽ³sxã³ i³yau¹ũ³nx2ta¹wa².
 14 Yxãn¹ta¹ a²nũ²ai²li² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²

nxū²kwai³yxau²nxa³jah¹la² sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³te²sxa³yu²hē³la².

Hāi¹nxe³sxā³:

– Kwa²toh³lxi³jau³syex¹nx2na³li¹. Nxe³nyhu¹te²ju²hē³la².

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txai²na² nxū²kwai³yxau³jah¹la² so¹lxi³
oh³xai²nān¹jau³xa² a³la³kxi²te²ju²hē³la². 15 Nxe³yān¹ta¹

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jah¹la² nxū²kwai³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu²
ī²li³ju³ta² wi¹ta³nxa² wi¹lxa³ta³nxa² a³ya³txi²te²ju²hē³la².

Yxān¹ta¹ yuh³xai²nān¹jau³xa² so¹lxi³ ain³kxi²jah¹la²
sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ta³nxa² wi¹lxa³ta³nxa² hxi²kan¹txi³

a³ya³txi²te²sxa³yu²hē³la². 16 Nxe³jau³xai²li² Txa²wā¹sū³na²
ū³wha²li¹txā³nxa³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

– Txa²wā¹sū³na² wā²nxūh¹ e³kxi²nha²jau³xa² a³la³kxi²nū¹te²la³
yū³ki³te²sxa³yu²hē³li¹. A²nū²a² Txa²wā¹sū³na²

ī³tih³nxe³ki³ju³ta² yū³te²sxa³yu²hē³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ wā²nxūh¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
ain³nha²jau³xa² so¹lxi³ ū³hū¹nē³na³la².

3

Txa²wā¹sū³na² wa³ka³la² kāi³ki³tā³la².

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Wē³ha³lxa²
yā¹yxah³lxi¹lxa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² kwēn¹ta²

yxō²i² ā³si³wxe³jah¹la² yā¹yxah³lxi¹lxa². Yuh³xai²nān¹ta²
wān³txa² so¹lxi³ ain³kxi²yah³lxi¹lxa². Wxa²ē¹nāu³ai²na²

hxi²kan¹yah³lxa³nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wān³txa² hxi²kan¹jau³la³
ī³yau¹ū¹nx2ti³nxa³hē³la². 2 Wē³sai²na² a²su³su³yau³xa²

so¹lxi³ i³te²ju²hē³la². Yain³txi³khai³xa² hxi²kan¹txi³
ī³yain³te²sxa³yu²hē³la². Jā¹nxe³jut3sū³nxe²yah³lxi¹lxa².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwēn¹ta²na¹ yxō²i²
ā³si³wxe³te²yā¹yxah³lxi¹lxa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

wxi²kan¹jau³khai³xa² hxi²kan¹txi³ ā³ne³wxe³yah²lxa³lxa².

3 Yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe²yxau³yah³lxi¹lxa². Wxa²nū³kā³txi³
ī³nxa²na² ī³ka³tā³nxe³nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³ kwa²

wān³txa² ī³ye³sxā³ ī³yi²yi²lhōn¹ta³kxa¹ah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³

yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹yxah³lxi¹lxa². Yuh³xai²nān¹jah¹la²
yā¹nxe² kāi³yah³lxi¹lxa². 4 Wxa²nū³kā³txai²na² ī²li³te²a²

e³lah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
– Pau²lah³lai²na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yxō²we¹jah¹lo²sa¹wi¹.
Nxe² e³i², āh¹ī²li³te²a² e³lah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

– Txai²li² A³po²lah³lai²na² wān³txa² so¹lxi³
sa²yxō²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe² e³i², nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe² kāi³yah³lxi³hū³nxa¹lxa².

5 Nxe³ha²kxai³ A³po²lah³lai²li² hxi²kan¹jah¹lo²sxa³wa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²li²
 hxi²kan¹jah¹lo²su²nū³nxa³wa². Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 a²sa³wi³ha³lxi³su² sī¹na¹wa². Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ī³yau¹ū¹nx2ti³sī¹na¹ha²kxai³ yxo²;²
 ā³si³wxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³nai²li²
 ī³kwa³na³sa²sī¹nha²kxai³ ju¹tai²li² ī³yau¹ū²xai³nxa²lxi³sī¹na¹wa².
 6 Hai³sxai²na² wa³kon³kī³ju³ta² yā¹nx2na³la². Hai³sxai²na²
 ū³whī¹kī³jut3sū³nxe² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ī³tih³nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Yain³ta³ne³kxa² ī³yau³xa²
 ū³whā³kxi²kī³jut3sū³nxe² A³po²lah³lai²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ī³yau¹ū¹nx2ti³ta¹hē¹la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yain³ta³ne³kxai²na² ī³wi¹we¹kxa²
 yā¹nxe² a²nū² ī³nxai²na² yxo²;²si¹nx2ti³na³la². 7 Nxe³yān¹ta¹
 ki¹ai²na² ū³whī¹jah¹lai²li² hai³txi³ hxi²kan¹jah¹lo²sxa³ha²kxai³
 ka³lū³ju³ta³nū³a² ī³yau³xa² ū³whā³kxi²jah¹lai²li² hai³txi³
 hxi²kan¹jah¹lo²sxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Nxe³yān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³nai²na² so¹lxi³ yain³ta³kī³ai²na² ka³lū³ti³hi¹tha²kxai³
 wi¹wen¹ti³hit1tha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Nxe³jah¹la²
 so¹lxi³ hxi²kan¹sa²sai¹jah¹lai²la¹wa². 8 Nxe³ha²kxai³
 ū³whī¹kxi²jah¹lo²su² tā³nxa² ī³yau³xa² ū³whā³kxi²jah¹lo²su²
 tā³nxa² ā³sen³sai¹nyhu¹kī³ju³ta³la³ yū³ai¹nxa³wa².
 A²hxi²kan¹ju³ta² hau³kon³yah³na³la². Wi¹kāi³xa² ai³ya³ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² ū³yho³hxi²te²ju²hē³la². 9 Jā¹nxe³nha¹ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³lot3sa²tū³ka³txi³si²nha¹wa².
 Nxe³ha²kxai³ wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² hai³sxa²
 yā¹xah³lxi¹lxa². Nxe³nx2ta¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³nūn³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² yā¹yah³lxi³nū³ni¹lxa².
 10 Sxi²ha² txah³lxa³kxa² au³txi³ ā³kat1ta³ka³ta³nū³su²
 ū³wha¹kxi²ju³ta²yā¹nxe²na³la², Kris²tu³jah¹la²sa².
 Au³txi³ ā³ka³ti³si¹hin¹jau³su² ū³si³ya³kī³kxai²nān²tu³
 sxi²ha² hai³txi³ ā³ya³hxi²sxā³ ā³kho³te²sxa³yu²hē³la².
 Jā¹nxe³jut3sū³nxe² khāuh³lxa³txon³nyhah¹lxin¹kxa²yan³txi³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²;²ah³lxi³si¹nx2ta¹jau³su²
 ī³yau¹ū¹nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² yxo²;²xa³te²nāu³xa² ī³yau¹ū³si¹hai¹na¹jau³su²
 ī³hxi²kat1sain¹na²hē³la². Jā¹nxe³kxe³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txan²tu³ ī³hen³txi³kī³kxe³su² sxi²ha² au³txi³nāu³xa²
 yā¹nx2na³la². Txa²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa²
 wi¹lī³sxa³kat3sū³na³la². A²nxe³te²na² sxi²ha² txon³tū³ka³txa²
 yā¹nxain¹na³la². Wain³txi³ ī³tih³nxe³txai¹lxa².
 11 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ī³sa²si¹hā³ū¹nhē³na²hē³la². Ī³sa²si¹hā³sxā³

ĩ³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Txa²ki³lha³lxa² so¹lxi³ yxo²i²sa²tē³jah¹lxi³hē¹li¹. A²nũ²a²
 ā³xai²na² yxo²i²ah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³nē³lain¹na²hē³la².
 A²nxe³jah¹la² sxi²ha² txah³lxa³ki³a² au³txi³ ũ³si³ya³kxi²ki³ka³ta²
 yā¹nxe² Txa²wā¹sũ³na² A²ki³lha³lxa² ũ³whxe³ũ¹nhē³na²hē³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³
 en²nē³nxa³lho³la². 12 Nxe³tũ³ka³txai²na² sxi²ha²
 ton³tũ³ka³txa² yā¹nxain¹na³la². Jā¹nxe³nũ²la² a²nũ²a²
 ĩ²li³te²a² ou²ro²ki³su² ta³nxa² pra²ta²ki³su² ta³nxa²
 txah³lxa³kxa² a³lxi²ki³a² ĩ²li³ki³su² ta³nxa² nxe³ki³a²
 tē³sxā³ sxi²ha² wi¹thī³na² txo³nai¹nhĩ³nx2na³la².
 A²nxe³thī³nai²na² wān²ju³ta³la³ yũ³hĩ³nx2nxa³wa².
 Jā¹nxe³jut3sũ³nxe² ĩ³tih³nxe³nx2ti³tũ³ka³txa²kxai³ wain³jau³su²
 ĩ³tih³nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ sxi²ha² wā²nxa³thī³na²
 ton³tũ³ka³txa² yā¹nxain¹na³la². Te²yā¹nxũ³jut3su²
 a²nũ²a² ā³xa² hi³sa³kat3su² ta³nxa² wai³nhxān³sxu²
 ta³nxa² si³sa³nxān³su² ta³nxa² nxe³sxā³ tē³nũ²la² sxi²ha²
 txo³nai¹nhĩ³nx2na³la². A²nxe³thī³nai²na² wān²ju³ta²
 yũ³hĩ³nx2na³la². Jā¹nxe³jut3sũ³nxe² ĩ³tih³nxe³nx2ti³tũ³ka³txa²
 wai³nxa³jau³su² ĩ³tih³nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ sxi²ha²
 wān²thī³na² ton³tũ³ka³txa² yā¹nxai¹nhĩ³nx2na³la².
 13 Nxain¹kxai²nān²tu³ kxā³non³tāu³a¹ Kris²tu³jah¹la²
 a³ka³nxi²sxā³ wxā³tāu³a¹ txa²wā¹wa³ka³li³yu³ta² ĩ²te³lhxā³
 wxā³tāu³a¹ kái³ki³ju³ta² ĩ²nē³lain¹tu¹wa². Kái³ki³ju³ta²
 wi¹ta³nxa² wi¹lxa³ta³nxa² e³lxah¹ ĩ²nē³lain¹tu¹wa². ĩ²nē³lhxā³
 a³ya³txi²sxā³ ĩ³yī¹li²nē³tu¹wa². ĩ³yī¹li²nē³ju³ta² ha³nxe²a²
 yā¹nxe³hĩ³nx2na³la². Kái³ki³ju³ta² ha³nxe²a² yan³sxā³
 wān²ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² ĩ²nē³lhān²sxā³
 ĩ³yī¹li²nē³lain¹tu¹wa². 14 A²nxe³jah¹la² sxi²ha² txon³thī³na²
 wā²na³kxi²ti³hi¹txa³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³ wi¹wi¹nxe²
 ũ³yho³hi²nyhain¹tu¹wa². 15 Nxe³yān¹ta¹ sxi²ha² ũ³txo³nain¹ju³ta²
 wā²nhxan³kxai²nān²tu³ ũ³yho³hi²kxe³nũ³a² tũ¹kxi²hĩ³nx2na³la².
 Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² ũ³ton³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³nxe²a²
 wān²kxi²kxai²nān²tu³ a²nũ²a² so¹lxi³ ih³hĩ³nx2na³la². Nxe³kxa²
 yā¹nxe² Txa²wā¹sũ³na² wa³ka³li³yu³ta² wi¹kái³xa³te²su² te²a²
 a²yo³ha² yũ³hĩ³nx2nxa³wa². 16 Nxe³yān¹ta¹ wxa²nũ³ka³txi³
 ĩ³nxai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na²
 Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² yā¹xah³lxi¹lxa². Txa²wā¹sũ³na²
 Yāu³ka³txa² nxu²kwai³yxau³nx2ti³na³la². 17 Jā¹nxe³jut3su²
 Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹khai¹nx2na³la².
 Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Txa²wā¹sũ³na² sxi²su² yā¹xah³lxi¹lxa².
 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² sa²nai¹te³lhxā³ a²nũ²a²
 nxe³ke³la³te²kxai³ a²nxe³te²a² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na²

hi²sen³su² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²tu¹wa².

18 Nxa²ha¹te¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² i³ki³ha¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hē¹la².
Wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na² wān³txi³kai³lu¹, e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² a²nū²a² a²hoh³lxi³sa²ju³ta² yū³na¹nha¹.
Nxa¹ha²kxai³ a²hoh³lxi³sa¹nha¹. Wxa²ē¹nān¹jau³xa²
yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ a²hoh³lxi³syah¹lxi³hī³nx²nxa³lxa².
Oh³xai²nān¹ta² a²hoh³lxi³su² jah¹la² so¹lxi³ a²hoh³lxi³khai³lxa³
hī³nx²na³la².

— Nxe³jau³xai²na² kwa²toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹.
Yuh³xai²nān¹te²su² te²a² nxe³nx²tai¹nha³ta²wa², 19 Nxe³sxā³
yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² jau³xai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wā¹sū³na² ye³i²tāu³a² kwa²toh³lxi³jau³su² na³la². Nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

— Yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² te²su² te²a² ku³kuh³nxe²
e³te²ju²hē³li¹. Nxe³te²na² Txa²wā¹sū³nu²su² hi²sen³su²
kwa²to³toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹. Nxe² i³yī¹li²jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 20 Te²yā¹nxe³te³nah¹lxi¹:

— Yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² ju³ta² hai³txi³
wā³nxīn¹te²sxa³yu²hē³li¹. Kwa²hāi¹nxe² toh³lxi³jut³su²
te²ju²hē³li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yau³jah¹lai²na² so¹lxi³
ju¹tai²li² wi¹la³la³kxi²te²ju²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su²
jah¹la² ā³si³tē³kxi²te² i³nxai²na² yxo²kāin²txi³
āu²la²ti³ e³yah³lxi³txa³hē¹la². Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ū³hū¹nē³kxai²la¹wa².

22 Pau²lah³lo²na¹xai²na², A³po²lah³la², Pe²jah³la²,
nxe³sīn¹sxā³ hxi²nū¹nxa²lxi³si¹sa²sīn¹jau³su² Txa²wā¹sū³na²
ū³hū¹nxa²sah¹lxi³sīn¹na³la². Wi¹lhīn¹nxa²lxi³si¹sīn¹jau³su²

Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² txa²wā¹ha³lo²a²
ū³hū¹nxa²lxi³na³la². Ka³te³na² wi¹tāu³a² ū³hū¹nxa²lxi³na³la².
Ya³lu²yah³lxin¹kxan²ti³ wi¹lha²hau³ko³tūh¹nxa²lxi³tu¹wa².

Yen³kxa² tau³ton³kxi¹nx²ti³kxa² Txa²wā¹sū³nu²su²
te²kxai³lu² ū³hū¹nxa²lxi³tu¹wa². Ha³lo²a² hāi¹nxe³ti³xa¹
ū³hū¹nxa²lxi³tu¹wa². 23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹lai²na²

sa²kxai³lu² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yau³jah¹lai²la¹wa².
Jā¹nxūn³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
Ta²hai²la¹wa².

4

Kris²tu³jah¹la² i³sa²si¹hā³sa²sīn¹jau³su².

1 A³po²lah³la² txai²na² nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la²
i³sa²si¹hā³sa²sīn¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na²
hāi³jau³xu¹tai²na² i³yau¹ū³sain¹sīn¹jau³xa² i³hen³txi³jah¹lo²su²

sī¹na¹wa². 2 Nxe³na¹kxa²yā¹nxe³te²he³la³kxi³ ī³nxai²na²
sa²kxai³lu²:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a²yo²ha³kxa¹
sa²wai³wait³sxā³ wi¹kāi³xa²xai³txai¹lxi¹. Nxe³te²ju²hē³la².
3 Jā¹nxai¹jut³su² a²nū²ai²li² ī²sa²sxā³ ī³yī¹li²sa²ju³ta³nū³a²
hxi²waun³txin²nxa³lho³la². Wxāi²la³ tā³nxa²
a²nū²a² hxi²kan¹te²la³ tā³nxa² ī³yī¹li²sa²ju³ta³nū³a²
hxi²waun³txin²nxa³lho³la². Kāi³a¹ju³khai³su² kxan²ti³ ī²nha²sxā³
ī³yī¹li²nha²ye²sa²nxa³lho³la². 4 Txa²ē¹nāu³ai²na² kō³nxe³ti³
kāi³a¹ju³ta² txai²na² ī²nha²nxa³nha²wa². Wā²nxū^hlxi³txi³
wi¹lhin¹ti³hi¹nha²ju³ta³la³ te²txā³wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² so¹lxi³ ī²sa²sxā³ ī³yī¹li²sa²ju³ta³nū³su²
hxi²ka¹nhī³nx2na³la². 5 Jā¹nxe³sxā³ a²nū²ai²li² kō³nxe³ti³
ī²yī¹li²hain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Ha³lo²a² ā³nha³ko³txā³wa².
Nxe³ta¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² a³ka³nxi²ju³ta²
wah³nxe³jah³lxi³hē¹la². A³ka³nxi²hi¹na¹ a²nū²a² hāi³jau³xa²
a²ē¹na² au³txi³ hāi³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ ī³yau¹ū¹nhē³tu¹wa².
A²ē¹na² kō³nxe³ti³ kāi³so¹nhain¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹
ī³ko²ko²txa²ne¹nhē³tu¹wa². Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxai³lu² a²nū²ki³na¹xai²na² sa²nēn¹kxi²xai³nē³tu¹wa².

6 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wain³txi³ ī³yau¹ū¹nx2ta¹jau³su²
txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² A³po²lah³lai²na²
kāi³a¹jau³hū³jau³syē¹nx2ti³na³la². Wxa²hxi²kan¹jah¹lo²nāu³xa²
txai²la³ tā³nxa² A³po²lah³lai²la³ tā³nxa² ī²li³te²a²
hxi²kan¹te²su² te²la³ tā³nxa² ā³kāi³xai³ju³ta²na²
so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²xai³txai¹yah³lxi³hē¹la². Nxe³yān¹ta¹
a²nū²a² ā³xa² ā³kāi³nūn³ju³ta²na² ā³kāi³so¹ain¹sxā³
sa²nēn¹kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². A²nū²a² ā³xa² ha³ya³kxa³lxi³su²
hi¹ain¹jau³su² ī³kāu³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². 7 Īh¹te²a²
hxi²ka² sa²sen³sai¹sxā³ hxi²kan¹te²lo³txa²lxi³te²la¹xā³?
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
ū³hū¹nx2ti³xa³lhai¹la²? Nxe³ha²kxai³ Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nūh¹
so¹kxi²ki³lxo³nyhah¹lxin¹te²la¹xā³? Yxo²kāin² e³yah³lxin¹kxan²ti³
Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
ū³hū¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa².

8 Nxe³sxā³ wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ yū³sī¹na¹xā¹. Yen³kxi³khai³1sī¹na¹xā¹.
Ha³lo²a² wa³kxēn³sa²sī¹na¹xā¹. Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txai²li²
yah³lxi³sī¹nxā³xā¹. Yah³lxin¹jau³su² ya²la³tu³ ha³lo²a²
wa³kxēn³ti³nāu³su² yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ ha³lo²a²
yxo²ha³kxa¹ hau³ko³ja³syah¹lxi³si¹hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹
yxah²lxa³lxa². 9 Je³su²jah³la² ī³kaix¹so¹sain¹sīn¹nha²wa².
Nxe³kxan²ti³ ā³si³wxē³not³sa²sīn¹ta²nū³nha²wa². A²nū²a²
su²lhā³tū³kā³txi³ hū³sa²sīn¹nha²wa². Ī²sa²sān²sīn¹sxā³

kō³nxe³ti³ kâi³tũ³kā³txa² yã¹nxa² su²lhã³te³lhxã³
 sa²sĩn¹ta²nũ³nha²wa². Oh³xan¹tũ³kā³txa² ĩ²i²,
 yuh³xan¹tũ³kā³txa² ĩ²i², nxe²sain¹sĩn¹nha²wa².
 10 Nxe³ha²kxai³lu¹ Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² sa²yo²we¹tha²kxai³
 kwa²toh³lxi³jau³su² e³e¹nx2ti³sĩ¹na¹wa². Wxãi²na²
 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi¹nx2ti³ha²kxai³ a²hoh³lxi³su²
 khai¹ye²yah³lxi³nhi¹lxa². Hxi²tha²on³sa²sĩn¹kxan²ti³
 nũ³kxũn³khai¹ye²yah³lxi³nhi¹lxa². Kō³te³kxi²sain¹sĩn¹kxan²ti³
 wxãi²na² sa²nẽn¹kxi¹nx2tain¹sĩn¹na³la². 11 Ye³kā³lxa¹txi³
 he³ja³lu²sa²to³sĩ¹nha²kxai³ ya³lxu²ja³lu²sa²to³sĩ¹nha²kxai³
 sa²sĩn¹toh³na³la². Wãn²txa²sa²to³sĩ¹nha²kxai³ kãin²
 waix¹sain¹to³sĩ¹nha²kxai³ nxe³sain¹te²sa²sĩ¹na¹wa². Hai³txi³
 txa²sxi²khai³lxa³ yũ³sa²sĩ¹nxa³wa². 12 Txa²yain³txa²
 so¹kxi²te³lhxã³ kãin² wa³kon³nha¹wa². Yxo²xũn³txi³
 ĩ³ye³kxi²sain¹sĩn¹kxan²ti³ wi¹lhit¹sxã³ ĩ³yĩ¹li²hain¹nha¹wa².
 Nũ³kxũn³txi³ khãuh³lxa³txi³sain¹sĩn¹kxan²ti³
 ya³nãn³ta³ki²la²sxã³yxau²xai³sĩ¹na¹wa². 13 Kō³te³kxi²sain¹sĩn¹kxan²ti³
 wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³wa²lũ³xain¹nha¹wa². A²kuh³lxa³txi³su¹
 syex¹tain¹sĩn¹na³la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ sxi²ha² a²nxa³ti³ju³ta²
 ha³lo²a² sa²tã³kxi³te²jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³jut³sũ³nxe²
 nxe³sain¹sĩn¹na³la².

14 Jã¹nxa¹jau³su² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹tãu³a²
 ãu²lxa²to³txa²lxa¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².
 Hãi¹sxã³ txa²wẽ³ha³lxi³hũ³nxe² a³lxi²na¹kxa²
 yã¹nxe³sxã³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³te³lhxã³ nxe³nx2ti³nha¹wa².
 15 ĩ³tih³nxe³nx2ti³jah¹la²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ yũ³yah³lxin¹kxan²ti³
 a²wĩ³nu²khai³xa² ka³na³ka³nat3sxã³ yũ³nx2ti³hĩ³nx2na³la².
 A²nxe³te²a² wxa²wĩ³nu²khai³hũ³na¹wa². Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² a²wi¹lhĩ¹na² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ Kris²tu³jah¹la²
 ã³nũ²kxi²sxã³ yxau²xai³yah³lxi¹lxa². Jã¹nxe³nx2ta¹ha²kxai³
 wxa²wĩ³nu²khai³hũ³na¹wa². 16 Nxe³na¹ha²kxai³ wi¹kãi³a¹kxa²
 yã¹nxe² kãi³jah³lxi³hẽ¹la². 17 Jã¹nxa¹jut³su² Ti³mo²jah³la²
 ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tu¹wa². A²kxã³nxa² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³na¹ha²kxai³ yxo²i²
 ã³si³wxe³na²hẽ³la² Ti³mo²jah³la²sa³. Nxe³ha²kxai³ a³lxi²na¹wa².
 Txa²wẽ³sa²yã¹nx2na³la². Sa²wai³wait3sxã³ wi¹kãi³jah¹lai²la¹wa².
 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
 wain³txi³ sa²yo²wet1sa²tẽ³si¹nx2ti³jau³su² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wa².
 A²nxe³jau³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ka³te³na²
 wi¹tãu³su² ũ³hũ¹nx2ti³si¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³xi¹nx2ti³tu¹wa².
 Nxe³jau³jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²i²tũ³kā³txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹to³ha¹wa².

18 Yxãn¹ta¹:

— Pau²lah³la² wā³li²nxa³lho³na¹. Wxa²nũ³kā³txa²
 ha³tih³nũ³kā³txa² wxa²ē¹nāu³ai²na² e³kāi²non³sxā³
 i³ye³yah³li³ta¹hi¹nhē¹la². 19 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 a²ten³jau³su² kxai²nān²tu³ wā³su³txi³ wā³li²na¹tu¹wa².
 Wā³li²na¹kxai²nān³tu³ yxo²kāin²ne³te² i³nxa² i²nxa²lxa¹tu¹wa².
 Wxa²wān³txa² ain³kxi¹nxa²lxa¹tu¹wa². Jā¹nxe² wā³nxīn¹sxā³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² i²nxa²lxī³nũ³na¹tu¹wa². 20 Txa²wā¹sũ³na²
 wā³nxīn¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la²
 ā³nũ²nxi²sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹sũ³nu²su² Txa²hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe²
 e³kxi²ki³kxai²nān²tu³ ā³ya²la³la¹ Txa²wā¹sũ³na² wā³nxīn¹sxā³
 ā³si³tē³kxi²nē³na³la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ā³nũ²nxi²sxā³
 yxau²xai³ki³sxa³kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹sũ³nu²su² Txa²hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹.
 Nxe²e³kxi²ki³kxan²ti³ kwa² wān³txi³su² hī³nx2na³la².
 21 Nxe³ha²kxai³ ju¹tai²li² nũ¹hī²jah¹lxī³hē¹la². Wā³li²na¹tāu³a²
 i³kwa²i²kxi²sxā³ i³wai³si¹nx2ta¹jau³su² tā³nxa² txa²ē¹nāu³ai²na²
 thāi³ti³la² a³lxī²si¹nx2ta¹jau³su² tā³nxa² nũ¹hī²jah¹lxī³hē¹la².

5

Yxo²i²tũ³kā³txi³nāu³xai²na² kō³nxe³thi¹nain¹jau³su².

1 Nxa²ha¹te¹ wxa²nũ³kā³txi³ i³nxa² kō³nxe³thin¹khaix1te²a²
 yũ³yah³li³ta¹hi¹lxa². Kō³nxe³khaix1ju³ta¹la¹wa². Hai³txi³
 Ju³te²a² nũ³kā³txi³su² te²a² tā³nxa² Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³te²su²
 te²a² tā³nxa² te²yā¹nxe² kāi³ain¹te²sxa³yu²hē³la². Wxa²wī³na²
 sxē³xa³ka³lxī³khai³xa² tē³sxā³ so¹yah³li³ta¹hi¹nhē¹la².

2 Nxe³kxan²ti³nũ¹ yxo²kāin²e³yah³li³ta¹hi¹nhē¹la².
 Hai³txi³ i³āin²ta³kxah¹lxī³ta¹hxā³nhē¹la². Jah¹lai²li²
 i³sa²ha³lo²sa²tā³ah³lxī³ta¹hxā³nhē¹la². 3 Nxe³yān¹ta¹ txai²li²
 nxū²kwa²i²ye³lot3sxā³ yxaun²nxa³ta¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹
 txa²ē¹nāu³ai²na² i²nx2ta¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxa²yen³nāu³a²
 yxau³na¹kxe³hũ³nxe² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hai¹na¹wa².
 Kō³nxe³thin¹sxā³ kāi³jah¹la² ā²la² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hai¹na¹wa².
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 i³ye³kxi²sa²jau³xa² i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². 4 Nxe³ha²kxai³
 ā³yā³nũ²kxi¹jxah³lxī³hē¹la². Ā³yā³nũ²kxah³lxin¹kxai²nān³tu³
 txa²ē¹nāu³ai²na² ā³nũ³kxi¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wa². Je³su²jah³la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³

a²wā³nxīn¹ju³khai³xa² ā³si³tē³kxi²nē³tu¹wa². 5 A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² kō³nxe³thin¹sxā³ kāi³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 i³ye³kxi¹jah³lxī³hē¹la². I³ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxī¹:

— Kō³nxe³ti³ kāi³i¹nhē³li¹. Sa³ta³na²jah¹la²
 a²wa³kxēn³syē¹txai¹li¹. Yah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹jah³lxī³hē¹la².

Ko³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 ã³yo²o³tũ¹si¹yhah³lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Nxe³kxai²nãn²tu³ a²nũ²khai³xa² ã³kho³kxan²ti³ Je³su²jah³la²
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yau³jah¹la² a³ka³nxi²sxã³ wxã³hĩ¹na¹
 a²wi¹tãu³khai³xa² ã³wa²sut1sxã³ yxau³tu¹wa².

6 Jã¹nxe³jut3su² yo²kãin²txi³ e³lah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa².
 Te²yã¹nxe³jau³su² txa²wã¹yah³la²nãu³xa² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³tũ³xa² ĩ³wa¹kxi²ki³a² jũ¹nxa² so¹lxi³
 ũ³sa²wi¹kĩ³kxai²nãn²tu³ ye³jen¹na² tũ¹xai²na²
 yo²ha³kxa¹ ĩ³wat1te²ju²hẽ³li¹. Txa²wã¹yah³la²nãu³a²
 nẽ³lai¹nhxai²tai¹ti²tu³wa². 7 Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³
 kãi³ju³tai³tã² a²wĩ³na² sxe³xa² so¹kxi²ju³tai³ jã¹nx2na³la².
 ĩ³wa¹kxi²ki³a² yã¹nx2na³la². Jã¹nxe³sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
 ĩ³wa¹kxi²ki³hũ³nxe² ã³na¹jah¹lxi³hẽ¹la². Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wxa²e¹nãu³ai²na² ã³nhxan³ka²ti³nx2ti³hĩ³nx2na³la².
 Nxe³sxã³ yain³tũ³xa² tah²nũ³xa² yã¹yxah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
 Nxe³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ³wa¹kxi²ki³hũ³nxe²
 yũ³yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². A²kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na²
 sa²kxai³lu² txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² yũ³yah³lxi¹nha²kxai³
 o³ve²a² wẽ³sa² tẽ³sxã³ su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
 ne³wã²na³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
 o³ve²a² wẽ³sa² su²lhã³yah³lxin¹kxa² yã¹nx2na³la². ã²la²
 ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 8 Jã¹nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
 Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² ĩ²xi²kĩ³je³na² Pas²kwa²
 yain³txa² yain³kĩ³tu¹wa². Yain³kĩ³tãu³a¹ hai³txi³ ĩ³wa¹kxi²ki³a²
 yain³kĩ³sxa³lho³la². Hãi¹sxã³yain³txa² tah²nũ³xa² ĩ³wa¹kxi²ki³la³
 yũ²nxa³tũ³xa² so¹lxi³ yai³nhĩ³kĩ³tã³la². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³tai²na² a²nũ²a² ã³xa² ko³nxe³ti³
 ain³kxain¹kĩ³ju³ta² ã³na¹kĩ³sa²kxai³ ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta²
 ã³na¹kĩ³sa²kxai³ nxe³kĩ³tu¹wa². Nxe³sxã³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³
 kãi³kĩ³sa²kxai³ ya²la³lyu³ta² so¹lxi³ kãi³kĩ³sa²kxai³ nxe³kĩ³tu¹wa².
 Nxe³ju³ta² so¹lxi³ ten³ya³sah¹lxi³hẽ¹la².

9 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² wãn³txa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hĩ¹nai³tã²
 e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². A²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²a² ã³na¹sxã³
 a³li³si¹nxa²lxa¹jau³su² kwa³na³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². 10 Yxãn¹ta¹
 ha³lo²a² yuh³xai²nãn¹ta²ko³xai²na² hin¹yah³lxin¹tãu³a²
 a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãi³te²su² te²a² ha³ten¹jah³lxin¹ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha²wa². A²nũ²ã³xa² yen³kxa² yo²kwain³jah¹lo²su²
 tã³nxa² a²nũ²a² ã³xa² ã³ke³tũ¹sxã³ yen³kxa² so¹kxi²jah¹lo²su²
 tã³nxa² txah³lxa³kxa² Txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxi³sxã³

ten³ju³ta³lot3jah¹lo²su² ta³nxa² nxe³ju³ta² kâi³sxã³
 ha³ten¹jah³lxin¹ju³ta² kwa³na³nxa³lxi³nxa³hẽ³la².
 Nxe³tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ ha³ten¹jah³lxin¹ke³la³te²kxai³
 yuh³xai²nãn¹ta³ko³xa² a³li³yah²lxi³hĩ³nxa¹lxa². 11 Nxe³yãn¹ta¹
 a²nũ²a² nxe²e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²jah¹lo²sa¹wi¹.
 Nxe³jau³su² ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²ta³nxa² a²nũ²xã³xa²
 yen³kxa² kãin² yxo²kwain³ta³nxa² txah³lxa³kxai²li²
 tẽ³sxã³ txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxo³sxã³ sa²yxo²we¹ta³nxa²
 a²nũ²a² ã³xa² ĩ³wa³ka³si³nyhu¹te²la³ ta³nxa² ĩ³na²jau³xa²
 ũn³jau³xa² ĩ³na²sxã³ wen¹ta³nxa² a²nũ²a² ã³xa² ã³xa²
 ã³ke³tũ¹sxã³ yen³kxa² so¹kxi²ta³nxa² nxe³sxã³ nxe³te²he³la³ka²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²a² so¹lxi³ a³li³si¹jah³lxi³hẽ¹la².
 ĩ³yain³kxi²ti³hex1nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹la².

12-13 Nxe³na¹jut3su² a²nũ²a² ã³xai²li² yxo²ĩ²xa³te²a²
 ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hai¹na¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa².
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa².
 Yxãn¹ta¹ wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²ĩ²tũ³ka³txi³ ĩ³nxa² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²waun¹nyhu¹ah³lxi¹lxa².
 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²ai³ta³lxi³ ko³nxe³ti³
 kãi³jah¹lai¹ta³lxi³ ã³na¹sxã³ wxa²li³ti³hi¹jah¹lxi³hẽ¹la².

6

Yxo²ĩ²tũ³ka³txa² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹jau³su².

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka³txi³
 ĩ³nxai²na² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² te³nai¹nxa³tũ³ka³txa² a²hxi²kan¹jah¹la²
 ĩ³hen³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²

sa³wi³ha³lxi³ ĩ³nxai²na² wxa²hxi²kan¹jah¹la² so¹lxi³
 ĩ³yau¹ũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 2 Nxe³ha²kxai³ kxãn³ton³tãu³a¹

yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxa² Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² yuh³xai²nãn¹ta³
 nũ³ka³txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ kãi³ain¹ju³ta²li² wi¹ta³nxa²
 ko³ta³nxa² a³ya³txi²yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²li²

a³la³kxi²yah²lxan³ta²lu¹wa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ha³lo²a²
 kãi²nxa³ju³ta² hxi²kan¹txi³ a³ya³tain¹yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa².

3 Kxãn³nãu³a¹ oh³xan¹tũ³ka³txa² kãi³ain¹ju³ta³nũ³a²
 a³ya³txi²nũ¹hain¹nũn³ki³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ hĩ¹na²

yxau²xai³ki³ju³ta²na² kãi³ki³ju³ta² hxi²kan¹txi³
 a³ya³txi²yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². 4 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²

yxo²ĩ²xa³tũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹jah³la² yen³kxa² toh³lxa³ta²
 wãn³txa² toh³lxa³ta² ĩ³hau³ko³txa²lxi³si¹hah³lxin¹jau³su²
 ĩ³ye³kxai¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wai³nxa³wa². Je³su²jah³lai²na²

wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txi³ i³nxai²na²
a²hxi²kan¹te²su² te²a² so¹lxi³ i³hau³ko³txa²lxi³si¹hah³lxin¹jau³su²
i³ye³kxain¹yah³lxi³hē¹la². 5 Āu²lxa²tot3sah²lxin¹nha²wa².
Wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na² a²hoh³lxi³su² jah¹lo²su²
yū³nx2ti³xa³te²la¹xā³? Yen³kxa² toh³lxa³ta² wān³txa²
toh³lxi³jau³xa² i³hau³ko³te²la³ yū³nx2ti³xa³te²la¹xā³?
6 Yū³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² ko³nxe²nxa³jah¹la² i³yau¹ū³hain¹yah³lxi¹nha²kxai³
yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²jah¹la²
i³yau¹ū³hain¹yah³lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².
Nxe³ju³ta²li² wai³nxa³wa².

7 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ā³ne³wih¹nxa²lxi³xa³wa². Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³
kāi³nxa²lxain¹ju³ta³nū³a² tā³nxa² yen³kxa²
kāi³kxi²nxa²lxain¹ju³ta³nū³a² tā³nxa² nxe³ju³ta² ko³nha²sxā³
en³yah³lxa³lxa², wi¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³yah³lxin¹kxan²ti³na².
Nxe³yān¹ta¹ ā³nhe²kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²hxi²kan¹jah¹la²
yen³nāu³a²i³ye³sxā³i³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².
8 Yxān¹ta¹ ti³hex¹yah³lxa³lxa². Nxe³yah²lxan³kxa²ha³tih³xan²tu³
ko³nxe³ti³ o²la³kxi²nyhu¹i², yen³kxa² kāi³kxi²nyhu¹i²
yxah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Wxa²nū³kā³txi³su² kxan²ti³ nxe²
kāi³nyhu¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². 9-10 Wai³nxa³ju³ta² kāi³te²su²
te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²li² hxi²kan¹txi³
ā³wih¹te²sxa³yu²hē³la². Ā³ke³tū¹nyhah¹lxi³txa³hē¹la².
Kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²nxe³jah¹lo²su² tā³nxa² txah³lxa³kxa²
Txa²wā¹sū³na² ki³lxot3sxā³ ten³ju³ta³lot3nxe³jah¹lo²su² tā³nxa²
txu¹su² in³txa² ā³xo²la³kxi²ta¹ka³lxu³su² tā³nxa² in³txa²
txu¹ha² ā³xū³whī¹ta³kxi²nyhu¹jah¹lo²su² tā³nxa² in³txah²lxi³
in³txah²lxi³ yxo²kwāin³sxā³ o²la³kxi²nyhu¹te²su² tā³nxa²
txu¹ha²lxi³ txu¹ha²lxi³ yxo²kwāin³sxā³ o²la³kxi²nyhu¹te²su²
tā³nxa² yen³kxa² kāi³jah¹lo²su² tā³nxa² a²nū²a² ā³xa²
yen³kxa² kāin² yxo²kwāin³jah¹lo²su² tā³nxa² i³na²jau³xa²
ūn³jau³xa² i³na²sxā³ wen¹jah¹lo²su² tā³nxa² a²nū²a² ā³xa²
i³wa³ka³si³nxe³nyhu¹jah¹lo²su² tā³nxa² a²nū²a² ā³xa² ā³ke³tū¹sxā³
yen³kxa² kāi³so¹kxi²nxe³jah³lo²su² tā³nxa² nxe² kāi³in¹tū³kā³txa²
yxo²ha³kxa¹ hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta²
ā³wxe³kxi²hī³kī³sxa³wa². 11 Wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na² i²li³te²su²
te² i³nxa² kxān³kxai³ te²yā¹yxah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹
ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²su¹kxi¹nx2ti³na²hē³la².
Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ sa²yxo²we¹tū³kā³txi³sah¹lxi¹lxa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ wi¹lhin¹te²lo³txa²lxi³na³la².
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² nxū²kwāi³yxau³nx2ti³ha²kxai³

wi¹lhin¹te²lo³txa²lxi³na³la².

Txa²wā¹nū²ai²na² wain³txi³kāi³kī³jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ wxa²nū³ka³txi³ ī³nxai²na² ī²li³te²su² te² ī³nxa² wān³txi³kxai³lu¹, e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— “ī²li³ju³ta² kāi³ti³ten³sa³nha¹.” Na¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ kāi³hī³na¹wi¹. Nīn¹jau³su² kxai²nān²tu³ wain³na³la². Yxān¹ta¹ yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ wi¹lhin¹nū¹nhē³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³yah³lxi³nū³nīn¹te³nah¹lxi¹:

— “ī²li³ju³ta² kāi³ti³ten³sa³nha¹.” Na¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ kāi³hī³na¹wi¹. Na¹jau³su². Wain³na³la². Yxān¹ta¹ ju¹ta¹li² a¹thūn³jut³su² ju³ta² a²wa³kxēn³sa¹ju³ta² ten³te²txā³wa². 13 ī²li³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa² so¹lxi³ yain³weh³na²kī³ta³yo²ka³nū³su² te²ju²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹yo²kxai²li² yain³txa² so¹lxi³ yain³weh³na²kī³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ yan¹ye³jen¹nāu³a¹ txa²wā¹yo²kxai²li² ne³kī³son³ti³hit¹sa²kxai³ yain³txa² ne³kī³son¹ti³hit¹sa²kxai³ nxe³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa³. A²wi¹lhī¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³te²a² kō³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²kī³ju³ta³nū³a² sa²yo²wet¹si¹kī³jau³nū³a²

so¹lxi³ we¹txa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² sa²yo²wet¹si¹kī³jau³nū³a² we¹tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nu¹ta¹nān¹ju³ta²

so¹lxi³ yxau²xai³kī³tā³la². Nxe³ha²kxai³ wain³txi³ sa²yo²wet¹si¹kī³jau³nū³a² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ī³hxi²ka¹tūh¹sa²tē³nē³na³la². 14 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²

Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lo²su² jah¹lo²kxai³lu² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³jut³su² kxān¹non³tāu³a¹ wā³nxī¹ni² hxi²ka¹ni² nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³ti³hi¹tē³nūn³tu¹wa².

15 Txa²wā¹nū²khai³kī³na¹xai²na² whāi²na¹ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² a²wa³kxēn³ta²nē³na³la². Nxe³te²jai¹ti²tu³wa².

Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹nū²khai³kī³na¹xai²na² a²ti³lxi³te²su² te²a² tē³sxā³ tu¹ha² kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxa² o²la³kxi²kī³ke³la³te²kxai³ kō³nxe³ju³ta² a²wa³kxēn³ti³hi¹tē³hī³nx2na³la². Ju¹ta¹li²

wain³ti³he¹nx2nxa³wa². 16 Jā¹nxūn³sxā³ kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxa² ū³whīn¹ti³kī³kxai²nān²tu³ nxēn¹ta¹ka³lxu³su² ta¹ka³lxa² kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxa² a²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³

yu³ka³na³ka³na³ju³ta³nū³su² kāi³hī³kī³tā³la². Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ū³whīn¹ta³kxi²kī³kxai²nān²tu³ ā³nū²kxi²sxā³ wxa²nū²a²nāu³a² yu³ka³na³ka³na³ju³ta³nū³su² kāi³hī³kī³tā³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 17 Te²yā¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la²

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ yxo²ĩ²sxã³
 ã³yã³nũ²kxi²kĩ³kxai²nãn²tu³ Txa²wā¹sũ³na² yen³nãu³a¹
 nũ¹ka³na³ka³nat3ja³nhẽ³na³la².

18 Nxe³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹sxã³ o²la³kxin¹ju³ta²
 u²lã³na¹sxã³ ã³waix3jah¹lxi³hẽ¹la². Kō³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
 ĩ²li³ju³ta² kãi³kĩ³kxai²nãn²tu³ txa²wā¹nũ²khai³xa²
 hai³txi³ ã³kãi³ti³hi¹tẽ³te²su² jut3su² nxa³wa².
 Yxãn¹ta¹ txu¹ha² ta³nxa² in³txa² ta³nxa² ã³xa²
 ũ³whĩn¹ta³kxi²ju³ta² o²la³kxi²kĩ³kxai²nãn²tu³ txa²wā¹nũ²khai³xa²
 kuh³lxa³thin¹sxã³ kãi³ju³ta² ã³kãi³ti³hi¹nha²kĩ³tã³la².

19 Txa²wā¹nũ²khai³xa² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na²
 Yãu³ka³jah¹la² nxũ²kwai³yxau³nẽ³jah¹la² a²yxau³ju³khai³su²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su²
 sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Txa²wā¹nũ²khai³xa² nxũh¹ wa³kxẽn³ta³kxi²sxa³wa²
 20 Txa²wā¹sũ³na² so¹kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²yo³ha²
 ũ³yho³hi²sxã³ so¹kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nẽ³lha²kxai³
 Txa²wā¹sũ³na² ĩ³kãin²ti³hit1jah¹lxi³hẽ¹la². Wxa²nũ²khai³xa²
 hãi¹nxe³ti³xa¹ sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².

7

A²nũ²a² so¹nyhu¹ju³ta² ĩ³tih³nxe³jau³su²

1 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ ĩ³wã³txi³sah¹lxin¹jau³xa²sa¹.
 ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Jah¹lai²li²
 wxa²ha³tih³ ĩ³nxai²nãn¹jah¹la² nũh¹yxau³ju³ta² wi¹na³la².
 Txu¹ha² so²nxa³kxan²ti³ wi¹na³la². 2 Nxe³yãn¹ta¹
 kuh³lxa³thin¹sxã³ kãi³ju³ta² yũ³khaix1te²jai¹ti²ti¹. Txu¹ha²
 so²nxa³ta¹ka³lxu²su² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta²
 yũ³khaix1te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³ in³txi³nãu³xa²
 hãi¹nxe³ti³xa¹ a²txu¹khai³xa² so²xai³ju³ta² wain³na³la².
 Te²yã¹nxe³sxã³ tu¹txi³nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹ a²in³txi³khai³xa²
 yũ²xai³ju³ta² wain³na³la². 3 Nxe³sxã³ a²wẽ³sãi¹yah³lai²na²
 sa²kxai³lu² a²sxe³khai³xa² sxe³xi²kxi³ju³ta² wain³na³la².
 Te²yã¹nxe³sxã³ a²sxe³xa³ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
 a²in³txi³khai³xa² in³txi³nhĩn³ju³ta² wain³na³la².
 Nxe²kãi³nyhu¹kxi³ju³ta² wain³na³la². 4 A²sxe³xai²na² sa²kxai³lu²
 a²nũ²khai³xa² a²wa³kxẽn³na³ka³lxu³sxa³wa². Yxãn¹ta¹
 a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wa³kxẽn³yah³lai²la¹wa².
 Te²yã¹nxe³sxã³ a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu²
 a²nũ²khai³xa² a²wa³kxẽn³yah³lo²sxa³wa². Yxãn¹ta¹
 a²sxe³xa³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wa³kxẽn³na³ka³lxai²la¹wa².
 A²wa³kxẽn³su²nyhu¹kĩ³tã³la². 5 Wxa²nũ²khai³xa³
 a³lxi²nha¹ja³hẽ¹la². Hãi¹sxã³ Txa²wā¹sũ³na²
 nũh¹e³kxi³ti³ten³nxa²kxai²nãn²tu³ nxe³hĩ¹na¹ so¹lxi³

ã³nha¹ja³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² nũh¹e³kxi²ta³lu²nĩn¹nũ²la²
 ã³nũ²kxi²xi¹nha¹ja³hẽ¹la². Jã¹nxe³ wĩ¹ti³nyha¹to³hin¹kxai³
 jã¹nxe³ja³hẽ¹la². A²nũ²kxi²xi²ya³hxa³kxai²nãn²tu³
 Sa³ta³na²jah¹lo²su² hi²sen³kxai³lu² txu¹ha² ã³xa²
 ũ³whĩn¹ti³sih¹nxa²ha³ta²wa², wxa²nũ²khai³xa² hxi²kan¹txi³
 ã³wa³kxẽn³txa³ya³hxa³nha²kxai³la².

6 Nxe³jau³xai²li² kwa³na³nxa²lxi³jau³sxa³wa². Hã¹sxã³
 kwa²ĩ³tih³nxe³nx²ti³jau³xai²la¹wa². 7 Txa²ẽ¹nãn¹jau³la³:

– A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nũh¹yxau³na¹kxa² yã¹nxe³sxã³
 yxau³ain¹kxai²nãn²tu³ wi¹na³na¹. Nxe³na¹tah¹lxa¹
 Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ha³tih³xa² so¹nyhu¹ju³ta²
 ĩ³hxi²ka¹tai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ã¹jã¹nxe² ã³sa²nũn³te²a²
 nũh¹yxau³ju³ta² ĩ³hxi²ka¹tain¹nũ³nha²kxai³ nxe³nẽ³na³la².

8 Nxa²ha¹te¹ nũh¹yxau³te²su² te²na² wha³te³sa³ka³lxi³su²
 te²na² nxe³sxã³ txai²yã¹nxe³sxã³ nũh¹yxau³ain¹kxai²nãn²tu³
 ã²la² wi¹na³la². 9 Yxãn¹ta¹ wxa²nũ²khai³xa² hxi²kan¹txi³
 ã³wa³kxẽn³txi³nxa³kxai²nãn²tu³ txu¹ha² a²yxo²kwain³nxa²te²la³:

– Te²na² ten³khaix¹sa³nha¹. Nxẽn¹te²la³ yũ²nxã³ka³tu³:

– Hã¹sxã³ ta¹ka³lxa² te³ni² ã³ta¹ka³lxa² te³ni² nxe²
 hu³ nxe²xai³na¹nhã¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ wa³su¹txi³
 wxa²txu¹khai¹xa² so¹sẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã²la² so¹nyhain¹te²su² te²a²
 wãn³txa² e³kxai¹na¹ju³ta² yũ³nũn³na³la². Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²na² wãn³txai²la¹wa². Wãn³txi³khai¹xai²la¹wa².
 Txu¹ha² in³txa² so¹ta¹ka³lxa² sa²kxai³lu² in³txa² ã³ju³ta²
 wai³nxa³wa². 11 Nxe³yãn¹ta¹ in³txa² ã³na¹in¹kxai²nãn²tu³ in³txa²
 ã³xa² so¹txa³hẽ¹na². Yxãn¹ta¹:

– ãh¹ in³txa² ã³xa² so¹na¹tũ¹xã¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ in³txa²
 a²kxã³nxa² tẽ³sxã³ ã³na¹in¹kxah³la² so¹lxi³ hãu²not³sxã³
 ãh¹so¹xi¹sẽ¹na². Te²yã¹nxũn³kxe³hũ³nxe² in³txi³ ĩ³nxai²na²
 sa²kxai³lu² wxa²sxe³khai³xa² ã³na¹txa³hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 e³kxai¹na¹jau³xa² yũ²nxa³wa². Txa²ẽ¹nãn¹jau³xai²na²
 so¹lxi³ wã²nxũh¹ain³nha¹jau³xai²na² so¹lxi³ e³kxi²na¹tu¹wa².
 A²sxe³xa³ka³lxu³sxu¹nxa²te²a² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² yxo²ĩ²xa³kxan²ti³ a³lxi²sa²na³na¹ nxẽn¹kxai²nãn²tu³
 kwa²a³na¹txa³hẽ¹la². Yxau³ya³nxa²ju³ta² ten³kxai²nãn²tu³
 ã³na¹txa³hẽ¹la², ta¹ka³lxai²na²sa². 13 Te²yã¹nxe³sxã³

a²wẽ³sã¹yah³lo²su¹nxa²te²a² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² yxo²ĩ²xa³kxan²ti³ a³lxi²sa²na³na¹ nxẽn¹kxai²nãn²tu³
 yxau³ya³nxa²ju³ta² ten³kxai²nãn²tu³ ã³na¹txa³hẽ¹na²,
 jah¹lai²na²sa³. 14 Te²yã¹nxe³sxã³ in³txa² yxo²ĩ²xa³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a²sxe³xa³ka³lxa² yxo²ĩ² ã³si³wxe³kxai²nãn²tu³
 a²so¹nyha¹ju³tai³tã² wain³ti³hit¹te²ju²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na²sa³.

Te²yā¹nxūn³sxā³ txu¹ha² yxo²i²xa³ta¹ka³lxai²na²
 sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³la² yxo²i² ā³si³wxe³kxai²nān²tu³
 a²so¹nyha¹ju³tai³tā² wain³ti³hit1te²ju²hē³la², Txa²wā¹sū³na²sa³.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wē³ha³lxi³khai³xa²
 a²kuh³lxa³thi¹nai¹nxa³lho³la². 15 Nxe³yān¹ta¹ yxo²i²xa³te²su²
 te²na² sa²kxai³lu² yxau³kxi²nyha¹ju³ta² te³nxa³kxai²nān²tu³
 a³li³ju³ta² wain³na³la². Nxe³ju³tai²na² yxo²i²sxā³
 yxau³te²na² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³lo²su² tā³nxa²
 a²sxe³xa³ka³lxu³su² tā³nxa² txa²wā³tā³su² ha²kxai³ a²ē¹nāu³a²
 ā³wa²su¹kxi²nha²sxā³ yxau³hī³nx2na³la². Hāu²non³txi³sxā³
 yxau³ki³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² ten³na³la². 16 Nxe³sxā³
 yxo²i²xa³te²su² te²ai³ta³lxi³ ain³kxi¹nxa²ha²kxai³ yan¹nāu³a¹
 yxo²i² ā³si³wxe³nūn³ta³nxa² nxe³ki³tu¹wa². Nxe³sxā³
 a²sxe³xa² yxo²i²ta³ka³lxu³ i³nxai²na² wxa²wē³sāi¹ah³la²
 yxo²i²xa³jah¹lai¹tā² ain³kxi¹nxa²kxai²nān²tu³ yan¹nāu³a¹
 yxo²i² ā³si³wxe³ta³nxa² nxe³ki³tū¹xā². Jā¹nxūn³sxā³
 a²wē³sāi¹a² yxo²i²jah¹lo² i³nxai²na² wxa²sxe³xa³ka³lxai¹tā²
 yxo²i²xa³ta¹ka³lxai¹tā² ain³kxi¹nxa²kxai²nān²tu³ yan¹nāu³a¹
 yxo²i² ā³si³wxe³ta³nxa² nxe³ki³tu¹wa².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²wet1sxā³ yxau²xai³ki³ju³su²

17 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ i³hxi²ka¹txa²lxi³ju³ta² ū³hū²xai³nx2ti³na²hē³la².
 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² tih³na² ai³si¹nx2ti³ju³su²
 nxe³nxa²lxi³tih³na² ā³si³tē³xai³jah¹lxi³hē¹la².
 Nxe³ju³jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yxo²i²tū³ka³txi³nāu³xa²yxo²ha³kxa¹nxe²i³yau¹ū³hain¹to³ha¹wa².
 18 In³txai²na² Txa²wā¹sū³na² tih³na² ai²ān³si³wxe³hī¹nai³tā²
 Ju³te²a² yah³la²nāu³u¹tai²na² wān³txu¹tai²na²
 sa²yxo²wet1si¹hain¹ju³su² ā²la² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹kxai²nān²tu³
 i³ki³we²nx²si¹ju³su² ā³ten³txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² tih³na² ai²ān³si³wxe³hī¹nai³tā²
 ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ju³ta² ā²la² kāi³xa³kxai²nān²tu³
 ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ju³ta² ā³ten³txa³hē¹la². 19 Nxe³ha²kxai³
 ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ju³ta² Ju³te²a² nū³ka³txa² o²la³kxai¹nhxai²kxai³
 jā¹ju³ta² we¹tā³nxa² we¹txa³tā³nxa² nxēn¹kxai²nān²tu³ hai³txi³
 Txa²wā¹sū³na² a²yen³nāu³a² kāi²nxa³wa². Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² kwa³na³nē³ju³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹ki³ju³ta²
 so¹lxi³ kāi²na³la². 20 Nxe³yah³lxin¹ju³tai³ta²sa¹ kxā³nxai³tā²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah²lxa³nhī¹nai³tā²
 hi¹nho³ah³lxi³hxain¹kxai³ jā¹nxe³jah³lxi³hē¹la². 21 A²kxā³nxai³tā²
 kwa²wa³ka³li³lot3sxā³ wa³kon³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 hxi²waun³jah³lxi³txa³hē¹la². Ā³na¹sxā³ o²la³kxah¹lxi³txa³hē¹la².
 Yxān¹ta¹ ā³wa²sut1sxā³ yxau³ah³lxin¹ju³ta³nū³a²

ī³hxi²kan¹ya³nx2tain¹kxai²nān²tu³ ī³wet1sa²so¹jah³lxi³hē¹la².
 22 Nxe³sxā³ kwa²wa³ka³li³lo³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³kxai²nān²tu³ nxe³hī¹nān¹te²tu³
 a²ē¹nāu³ai²na² ā³wa²sut1sxā³ yxau³hī³nx2na³la². Te²yā¹nxe³sxā³
 a²nū²a² ā³xa² ā³wa²sut1sxā³ yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³kxai²nān²tu³
 Kris²tu³jah¹la² kwa²wa³ka³li³lot3sxā³ o²la³kxi²jah¹la²
 yā¹nx2na³la². 23 Kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² a²ki³lha³lxi²li² sa²si¹hā³ū¹nhē³lhxā³ kāin²
 a³lxi²nē³sxā³ so¹kxi²nē³tai¹ti²tu¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yuh³xai²nān¹jah¹la²
 kwa² wa³ka³li³lot3ju³ta² ā³ya³wa²lah³lxi³txa³hē¹la².
 24 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ī²sxā³
 ī³so¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa². A²kxā³nxā² ī³so¹nx2ti³hī¹nai³tā²
 hi¹nho³ah³lxi³hxain¹kxai³ jā¹nxe² hi¹nho³jah¹lxi³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ ā¹hi¹nho³jah¹lxi³hē¹la².

A²nū²a² nūh¹yxau²xai³jau³su²

25 Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² nūh¹lxi³ ta¹ka³lxi²na²sa¹
 Txa²wā¹sū³na² e³kxi²sai¹nxā³wa². Txa²ē¹nān¹jau³xa² so¹lxi³
 e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³nai²li² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³kot3sa³ha²kxai³ txa²wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³nū³a²
 yxo²i²sah¹lxi³hē¹la².

26 Ha³lo²a² yxau³ki³tāu³a¹ kan²khai¹nxe³sxā³
 wa³lxe³tā³la². Khāuh³lxa³ti³nha²khaix1ki³ju³ta² yū³te²tu³wa².
 Nxe³ha²kxai³ in³txa² nūh¹yxau³kxai²nān²tu³ hai³txi³
 txu¹ha² so²nxā³kxai²nān²tu³ ā²la² wi¹na³la². 27 A²sxe³xa²
 hī¹na² yū³kxai²nān²tu³ ta¹ka³lxa² ā³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹
 yū²nxā³kxai²nān²tu³ txu¹ha² so¹txa³hē¹la². 28 Nxe³yān¹ta¹:

— Txu¹txa²sa³nha¹. So¹na¹tū¹xā¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ hai³txi³
 ko³nxe³ti³ kāi³hī³nx2nxā³lxa². Te²yā¹nxe² nūh¹lxi³ta¹ka³lxa²
 in³txa² so¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ ko³nxe³ti³ kāi³hī³nx2nxā³wa².
 Ha³lo²a² kan²ton³kxi²nē³lha²kxai³ a²nū²a² so¹nyhu¹kxi³te²a²
 khāuh³lxa³ti³nha²ha³ta²wa². Jā¹nxe³nx2ti³kxa²yan³ti³su²
 ā³wa²su¹kxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³su² ye³nx2ta¹wa².

29 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. E³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Ha³lo²a²
 yuh³xan¹ko³xai²na² yxau³ki³ju³ta² hai³txi³ a³lu²xa³wa².
 Ye³jen¹na² txa²wā¹ha³lo²a² ne³ki³son³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³
 nxe³hī¹na² txuh¹xi³jah¹la² txu¹txa²kxa² yā¹nxe³jut3sū³nxe²
 yxau³ain¹tu¹wa². 30 Te²yā¹nxe³sxā³ ī³āin²ta³kxi²nh²te²su²
 te²a² āin²ta³kxi²nh²nxā³jah¹la² yā¹txe²hū³nxe² yxau³ha²kxai³
 ka³lih³jah¹lo²su² te²a² ka³lih³xa³jah¹la² yā¹txe²hū³nxe²
 te²yā¹nxūn³sxā³ yxau³ha²kxai³ nxe² yxau³ain¹tu¹wa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ yen³kxa² so¹kxi²te²su² te²a² yen³kxa²
 yū²nxā³jah¹la² yā¹txe²hū³nxe² yxau³ain¹tu¹wa².

31 Yuh³xan¹ta¹ yen³kxa² kāin² o²la³kxi²kxan²ti³ hai³txi³ wi¹lxon³kxai¹nxa³lho³la². Nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ yuh³xai²nān¹ju³ta² so¹lxi³ yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ ye³jen¹na² tū¹kxi²nē³tu¹wa². Oh³xai²nān¹ju³ta² so¹lxi³ yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ hai³txi³ tū¹kxi²nē³lxa³lho³la².

32 Jā¹nxe³jut³su² ha³lo²a² i²li³ju³ta² o²la³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hē¹la². In³txa²li² txu¹txa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ju³ta² hāi¹nxe² o²la³kxi²hī³nx²na³la². Ī³ka³li³kxi²si¹jau³xa² so¹lxi³ te³nhī³nx²na³la². 33 Yxān¹ta¹ txu¹hxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yuh³xan¹ta² yen³kxa² o²la³kxi²te²ju²hē³la². A²sxe³xa² ka³li¹txi³ju³ta² so¹lxi³ te³nhī³nx²na³la². 34 Nxe³ha²kxai³ tīh³na² ha¹lon³txi²na³la². Nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nāu³xa² yā¹nxe² ai³hī³nx²na³la². In³txi³txa²ta¹ka³lxa² a³ka³lxon¹ta¹ka³lxu³su² ta³nxa² wāi²ta¹ka³lxu³su² ta³nxa² te²yā¹nxe² ai³nhī³nx²na³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²wet¹si¹jau³su² te³nain¹na³la². A²nū²a² whāi²na¹ a²ē¹nān¹jau³xa² whāi²na¹ Txa²wā¹sū³na² a²yan³txi³nū³a² so¹lxi³ o²la³kxai¹nhī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ in³txi³ta¹ka³lxa² a²wē³sāi¹yah³la² ka²li¹txi³te³lhxā³ o²la³kxi²te²ju²hē³la².

35 Jā¹nxa¹jau³su² ā³non²ta³kxi¹nxa²lxi³te³lhxā³ e³kxi¹nx²ta¹wa². Hai³txi³ i³wā³txa¹lxi³nxa³lho³la². Hāi¹sxā³ wain³kxa²ti³ o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nū³a² ten³sa³nha²wa². Wxa²sī³nxū³nxa²lxi³ju³ta² hāi¹nxe³ti³xā¹ Txa²wā¹sū³na² i³ka³li³hū¹hah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

36 Nxe³yān¹ta¹ txu¹txa²jah¹lai²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹, e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Txu¹hai²li² so¹na¹tū¹xā¹. Ta¹ka³lxai²li² kxān³su² nūh¹sxa³ju³ta² wai³nxa³xā¹. Ta¹ka³lxa² yxo²kwain³khaix¹sa³nha¹. Nxe³kxai²nān²tu³ so¹ain¹ju³ta² wain³na³la². Ko³nxe³ti³ kāi³ai¹nxa³wa². 37 Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²li² txu¹ha² so¹ju³ta² te³nxa³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txu¹hai²li² kāin² yxo²kwain³sa²nxa³nhā¹. Nūh¹yxau³na¹tū¹xā¹. Nxa¹kxan²ti³ kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²nuh¹nxa³lho³na¹. Ain¹jau³su² kxai²nān²tu³ txu¹ha² so²nxa³ju³ta³nū³a² wain³nūn³na³la². Nūh¹yxau³ju³ta² wain³nūn³na³la². 38 Jā¹nxe³nūn³sxā³ in³txa²li² txu¹ha² so¹jah¹lai²li² wain³txi³ o²la³kxi²te²ju²hē³la². Jā¹nxūn³sxā³ txu¹lha³ so²nxa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ā²la² wain³txi³ o²la³kxi²te²ju²hē³la².

39 Txu¹ta³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³la² ka³ten³su² hin¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ in³txa² ā³xa² so²nxa³lho³la². Ko³nxe³ti³ kāi³hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ a²wē³sāi¹yah³la² ya³lu²kxi²kxai²nān²tu³ ā³wa²sut¹sxā³ yxau³hī³nx²na³la².

Nxe³hī¹na² in³txa² ā³xa² so¹ti³ten³kxai²nān²tu³
 hxi²kan¹ta¹ka³lxu³su²hī³nx2na³la². Ta¹ka³lxai²li²Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²i²ta¹ka³lxu³su² ha²kxai³ in³txi³nū³a²
 te²yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²jah¹la² so¹lxi³
 so¹ju³ta²nū³a² wain³na³la². 40 Yxān¹ta¹ txa²ē¹nān¹jau³la³
 ta¹ka³lxai²li² nūh¹yxau³kxai²nān²tu³ ā²la² ka³lih³hī³nx2na³la².
 Nxe³jau³jau¹xi³na² txa²ē¹nān¹jau³xai²la¹wa². Yxān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³sa³ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txain²txi²na³la².

8

Txa²wā¹sū³na²ki³lxo³kxa²yain³txa²ū³yhe³wxe³kxi³jau³su²

1 Ju¹ta³la² nxe³ha²kxai³ yain³txa² a¹thūn³te²su²
 Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ka³txa² ū³yhe³wxe³te²ju²hē³la².
 Nxe³ju³ta² i³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa². Wān³txa² tī³yau³u¹tai²li¹.
 Nxe³hxai²na²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹;
 — Txa²wā¹ki³na¹xai²li² a³la³kxi²ki³tā³li¹. Nxe³hxai²na²hē³la².
 Nxe³ju³ta² a³la³kxi²ki³ju³tai²li² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 yxo²kāin²txi³ i³ye³kxi²nha²ki³te²ju²hē³la². Nxe³na¹ta¹
 a³lxi²waun¹nyhu¹ki³kxai²nān²tu³i³nxū²kwai³lxū¹waun¹nyhu¹hī³ki³tā³li¹
 2 A²nū²a² i²li³te²su² te²a² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹
 e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹;
 — A²hoh³lxi³sa¹xā¹. Jau³su² kxan²ti³ hai³txi³ a²hoh³lxi³su²
 ju³ta² kāi²nxa³wa². A²hoh³lxi³su²kxi³ju³ta² ā²la² kāin²
 tau³ton³na³la². 3 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² a³lxi²ki³kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² i²nē³te²la¹wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹ e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹;

— Jah¹lai²li² a³lxi²san³tā¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²ya³lxai²la¹xā¹.
 Nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na² nxe³tu¹wa².

4 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na²su² ki³lxo³nxe³kxah³la²
 so¹lxi³ hai³txi³ ka³ten³yah³lo²sxa³wa². Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³kah³lo²khai³xa² ka³ten³yah³la² ka³na³ka³na³tā³la².
 5 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ā³xa² yū³te²sxa³jai¹ti²tu³wa².
 Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ain¹kxah³lai²na² yū²,
 txa²wā¹hxi²kan¹ti³su² te²na² yū² nxe³te²ju²hē³la².
 Oh³nāu³nū¹ka³na¹ yū² yuh³xai²na² yū² nxe³te²ju²hē³la².
 Ka³lxa¹txi³ yū³te²ju²hē³la². 6 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³nu²khai³su²
 ka³na³ka³na³tā³la². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a²
 hi²sen³kxai³lu² txa²wā¹ha³lo²a² whāi²na¹ i³yūt1sxā³
 kwa³na³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lai²li²
 sa²yxo²wet1si¹ki³jau³su² yxau³nūh¹ki³tā³la². Te²yā¹nxe³sxā³
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ ka³na³ka³na³tā³la². Yen³kxa² whāi²na¹ wet1jah¹lo²su²

ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lai²li² ka³te³na² wi¹tāu³la³
 ū³hū¹nhē³lha²kxai³ ka³ten³su² ti³hi¹te³jah¹lai²la¹wa².

7 Nxe³ha²kxai³ wxa²nū³ka³txa² yxo²i²yah³lxin¹te² i³nxai²na²
 a²ha³tih³xai²na² jū¹nxa² so¹lxī³ a³la³kxah¹lxī¹lxa². A²kxā³nxai³tā²
 Sū³na²ki³lxo³nxe³ka³txa² so¹lxī³ sa²yxo²we¹jah³lxī³hxai¹nhē³la²,
 yuh³lxah³lxī¹nha²kxai³la¹. Nxe³sxā³ yain³txi³su²
 sū³na²ki³lxo³nxe³ka³txa² ū³hū¹yah³lxin¹te² yain³txa²
 yuh³lxah³lxin¹jau³su² i³yain³yah³lxī³ta¹hxā³nhē¹la².
 Jā¹yaxh³lxī¹lxa². Nxe³sxā³ i³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxī¹:

— Yain³txi³su² Sū³na²ki³lxo³nxe³ka³txa² ū³hū¹ain¹kxa²
 yain³ki³kxai²nān²tu³ wai³nhī³nx2nxa³i¹. Yah³lxin¹jau³su²
 nxe³yah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la². 8 Wi¹lī²yū¹nhē³ju³ta³la³ yū²nxa³wa².
 Yain³ki³ju³txain²txi³ yain³ki³sxa³ju³tain²txi³ Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a¹ hau³hau³kon³ye²na³la². Yain³ki³sxa³kxai²nān²tu³
 ko³nxe³ju³ta² i²ū¹nhē³lxa³lho³la². Te²yā¹nxe³sxā³
 a²yain³kxi²ki³kxai²nān²tu³ wi¹lī²yū¹nhē³nū³nxa³lho³la².
 i²li³ju³ta²na¹ hau³hau³kon³na³la².

9 Nxe³ha²kxai³la¹ wi¹la³ a³la³kxi²ki³kxan²ti³nū¹
 txa²wā³tā³nāu³ i³nxai² a²ē¹na² a³la³kxi²nxa³te²a² i²jah¹lxī³hē¹la².
 Ya³lo³txi²sxā³ yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ē¹na²
 a³la³kxi²nxa³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 a³la³kxi²nxa³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³yain¹kxa²yan³txi³su²
 nxe³ya³nx2ta¹wa². 10 Te²yā¹nxūn³sxā³ a³la³kxi²te²
 i³nxai²na² txa²wā¹sū³na²su² ki³lxo³te² sxi²ha² i³yain³te³lhxā³
 ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ē¹na² a³la³kxi²nxa³te²na²
 sa²kxai³lu² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²ē¹na² e³kxi²nha²te³nah¹lxī¹:

— Jah¹lai²li² txa²wā¹sū³nu²sa²ki³lxo³te² sxi²ha²
 ā³wih¹na³na¹. Ā³wih¹sxā³ yain³na³na¹. Nxe³ye²ha²kxai³
 te²yā¹nxe² kāi³nū³na¹tū¹xā¹, ko³nxe³ti³ kāi³a¹kxan²ti³nā¹.
 Nxe² e³kxi²nha²hī³nx2na³la². 11 Nxe³kxai²nān²tu³
 jah¹lai²li² a²ē¹na² a³la³kxi²nxa³jah¹la² sa²kxai³lu²
 wā³txi³nū¹hī³nx2na³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 wā³txi³ha²kxai³ jau¹xai²na² yxo²i²xa³lho³la². Nxe³kxai²nān²tu³
 ā²la² a³la³kxi²te² i²nxai²na² wxāi³ti³thin¹te²lah³lxī³hī³nxa¹lxa²,
 Je³su²jah¹la² hi²sen³kxai³lu² a²ē¹na² sa²hau³ko³te³lhxā³
 ya³lu²kxa²nu¹hain¹kxan²ti³na². 12 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 a³la³kxi²nxa³jah¹la² wxa²wā³tā³su² jah¹lan²tu³ ko³nxe³ti³
 kāi³ti³hi¹tain¹yah³lxī³hī³nxa¹lxa². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la²
 ko³nxe³ti³ kāi³si¹yah³lxī³nū³nhī³nxa¹lxa². 13 Jā¹nxa¹jut³su²
 ka³yxuh³xa² sī³na² i³so¹jī²na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin²
 a³la³kxi²nxa³jah¹la² kāi³a¹kxe³su² i²sai¹nha²kxai³ wā³txi³sxā³
 ko³nxe³ti³ kāi³si¹hai¹na¹kxa²yan³txi³su² ka³yxuh³xa² sī³na²
 i³so¹jī²xin²nxa³lho³la². Nxe³hī³na¹wa².

9

*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *ĩ*³*kaix*¹*lso*¹*te*²*su*² *yxau*²*xai*³*kxi*³*jau*³*su*²

1 *Nxa*²*ha*¹*te*¹ *ã*³*wa*²*sut*¹*sxã*³ *yxau*³*na*¹*wa*². *Je*³*su*²*jah*³*lai*²*na*²
*ĩ*³*kaix*¹*lso*¹*sa*²*jah*¹*lo*²*su*² *na*¹*wa*². *Je*³*su*²*jah*³*lai*²*na*²
*Txa*²*wā*¹*hxi*²*kan*¹*ta*² *Si*³*yxau*³*jah*¹*lo*²*su*² *ha*²*kxai*³
*txa*²*yen*³*khai*¹*xai*²*na*² *wi*¹*wi*¹*nxe*² *ĩ*²*jah*¹*lo*²*su*² *te*²*sa*¹*wa*².
*Je*³*su*²*jah*³*lai*²*na*² *wān*³*txa*² *yo*²*ĩ*²*yah*³*lxin*¹*ju*³*ta*³*nū*³*su*²
*kāin*² *o*²*la*³*kxi*²*nūh*¹*nx*²*ta*¹*tai*¹*ti*²*tu*³*wa*². 2 *Je*³*su*²*jah*³*lai*²*na*²
*ĩ*³*kaix*¹*lso*¹*sa*²*ju*³*ta*² *a*²*nū*²*a*² *ã*³*xa*² *yo*²*ĩ*²*yū*¹*sai*¹*nxa*³*wa*².
*Nxe*³*sain*¹*kxan*²*ti*³ *wxāi*²*na*² *yo*²*ĩ*²*yū*¹*sah*¹*lxi*¹*lxa*².
*Txa*²*hxi*²*kan*¹*ta*² *Si*³*yxau*³*jah*¹*la*² *Kris*²*tu*³*jah*¹*lo*²*su*² *te*²*a*²
*ĩ*³*yau*¹*ū*¹*nx*²*ti*³*jah*¹*lo*²*su*² *te*²*sa*¹*jai*¹*ti*²*tu*¹*wa*².

3 *Nxe*³*sxã*³ *yo*²*ĩ*²*sai*¹*nxa*³*te*²*na*² *ĩ*³*wã*³*txi*³*sain*¹*kxai*²*nān*²*tu*³
*nxe*² *ĩ*³*wa*²*lū*³*xai*¹*na*¹*wa*². 4 *Jã*¹*nxe*³*sxã*³ *wa*³*ko*³*na*¹*tāu*³*a*²
*yain*³*txi*³*su*² *tã*³*nxa*² *ĩ*³*na*²*kxi*²*jau*³*su*² *tã*³*nxa*²
*ũ*³*hūh*¹*sain*¹*kxai*²*nān*²*tu*³ *sa*²*so*¹*kxai*¹*na*¹*ju*³*ta*² *wain*³*na*³*la*².
*Hxi*²*ka*¹*nhĩ*³*na*¹*wa*². 5 *Te*²*yã*¹*nxe*³*sxã*³ *txu*¹*ha*² *Txa*²*wã*¹*sū*³*na*²
*wān*³*txa*² *yo*²*ĩ*²*ta*¹*ka*³*lxa*² *so*¹*na*¹*tū*¹*xã*¹. *Nxa*¹*kxai*²*nān*²*tu*³
*wain*³*na*³*la*². *U*²*lxi*³ *hai*³*kxa*² *ai*³*li*² *kan*²*txi*³ *tẽ*³*i*² *nxe*³*na*¹*ju*³*ta*²
*wain*³*na*³*la*². *Txa*²*wã*¹*sū*³*na*² *ĩ*³*kaix*¹*lso*¹*tū*³*ka*³*txa*² *te*²*yã*¹*nxe*²
*kāi*³*i*² *Je*³*su*²*jah*³*lai*²*na*² *Txa*²*wã*¹*hxi*²*kan*¹*ta*² *Si*³*yxau*³*jah*¹*lai*²*na*²
*a*²*lon*³*ti*³*nāu*³*xa*² *te*²*yã*¹*nxe*² *kāi*³*ai*¹*ni*² *Pe*²*jah*³*lo*¹*na*²
*te*²*yã*¹*nxe*² *kāi*³*i*² *nxain*¹*te*²*ju*²*hẽ*³*la*². *Te*²*yã*¹*nxe*² *kāi*³*a*¹*ju*³*ta*²
*hxi*²*kan*¹*nūn*³*na*¹*wa*². 6 *Nxe*³*sxã*³ *Bar*³*na*³*be*²*ah*³*la*² *txai*²*na*²
*Txa*²*wã*¹*sū*³*na*² *wān*³*txa*² *o*²*la*³*kxi*²*nūh*¹*nx*²*ti*³*ya*³*ha*¹*tāu*³*a*²
*ũ*³*yho*³*hi*²*si*¹*sah*¹*lxi*³*nhĩn*¹*jau*³*nū*³*su*² *kwa*³*na*³*sih*¹*nxa*²*lxa*¹*jau*³*su*²
*wai*³*nhĩ*³*nx*²*na*³*la*². 7 *Te*²*u*¹*jã*¹*nxe*³*jut*³*su*² *so*³*ta*²*to*²
*nū*³*ka*³*txa*² *wa*³*ko*³*nain*¹*kxai*²*nān*²*tu*³ *nūh*¹*wa*³*kon*³*sxã*³
*yain*³*txa*² *so*¹*kxain*¹*te*²*sxa*³*yu*²*hẽ*³*la*². *Yxān*¹*ta*¹
*o*²*la*³*kxain*¹*kxa*² *yo*³*ha*² *ũ*³*yho*³*hi*²*hain*¹*te*²*jai*¹*ti*²*tu*³*wa*².
*Te*²*yã*¹*nxe*³*sxã*³ *hai*³*sxa*² *ũ*³*whĩ*¹*jah*¹*lai*²*na*² *sa*²*kxai*³*lu*²
*a*²*hai*³*sxa*³*khai*³*xa*² *yain*³*txa*² *ka*³*to*³*kxa*² *ĩ*³*yain*³*te*²*jai*¹*ti*²*tu*³*wa*².
*Te*²*yã*¹*nxūn*³*sxã*³ *po*¹*na*² *wa*³*kxēn*³*yah*³*la*² *sa*²*kxai*³*lu*² *po*¹*na*²
*a*²*su*³*su*³*yau*³*xa*² *wxa*²*wxĩ*¹*so*¹*sxã*³ *ĩ*³*na*²*te*²*jai*¹*ti*²*tu*³*wa*².
*Te*²*u*¹*jã*¹*nxe*³*nū*³*nhĩ*³*na*¹*wa*².

8 *Nxe*³*nxa*²*ha*¹*te*¹ *ũ*³*wha*²*li*¹*txã*³*nxu*¹*tai*²*nān*¹*jau*³*xa*²
*te*²*yã*¹*nxe*² *e*³*kxi*²*nẽ*³*ta*¹*hxai*²*ti*³*ai*¹*ti*²*tu*³*wa*². 9 *Nxe*³*sxã*³
*Moi*³*se*²*ah*³*lo*²*nu*¹*tai*²*na*² *ũ*³*wha*²*li*¹*txã*³*nxu*¹*tai*²*nān*¹*jau*³*xa*²
*e*³*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *Po*¹*nai*²*na*² *yū*¹*te*²*a*² *yain*³*txa*³*ki*³*a*² *tĩ*³*ka*³*la*³*sxã*³
*tĩ*³*hau*³*si*¹*hin*¹*jau*³*su*² *ã*³*ki*³*hain*³*kxi*²*xai*³*tāu*³*a*² *nxēn*¹*tāu*³*a*²
*po*¹*na*² *yo*²*a*² *sa*²*yo*²*tai*³*txa*³*hẽ*¹*li*¹. *ĩ*³*yain*³*ti*³*ten*³*kxai*²*nān*²*tu*³
*ĩ*³*yain*³*tai*²*li*¹. *Nxe*³*ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*². *Nxe*³*jau*³*xu*¹*tai*²*na*²

sa²kxai³lu² po¹na² ũ³yhai¹ki³ju³ta² so¹lxi³ e³kxi²hī³nē³te²la¹xā³?
 10 Ti³he¹nx2nxa³wa². Wa³kon³ki³kxa² yo³ha²
 ī³hau³ko³tū¹nhē³te³lhxā³ nxe² ī³tih³nxe³nē³lain¹te²jai¹ti²ti¹.
 Hai³sxa² ũ³whī¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yain³txa²
 ki³kan¹ju³ta³nū³a² wah³nxe³ha²kxai³ yain³txa²
 ki³kan¹ki³a² wa²ni²lho¹jah¹la² wah³nxe³ha²kxai³
 nxe³te²jai¹ti²ti¹. Wa²ni²lho¹hxa³tāu³a¹ yain³txa²
 wā²nhū¹nyhu¹si¹nyhain¹jau³nū³su² wah³nxain¹te²jai¹ti²tu³wa².
 11 Jā¹nxa¹jut3su² wxa²ē¹nāu³ai²na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 ī³tih³nxe³nx2ti³nha¹ha²kxai³ wxa²yen³kxi³khai³xa²
 wā²nhū¹sah¹lxi³nhī¹ju³ta² wain³na³la². 12 Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ī³hen³txi³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 a²yo²ha³kxa¹ nxe²kāi³ū¹hain¹yah³lxin¹nū²hē³la².
 Te²yā¹nxū³sī¹na¹wa². Sa²sen³so¹sain¹sī¹nxa³wa². Yen³kxa²
 wā²nhū¹nyhu¹ah³lxin¹kxa² so¹kxi¹nx2ti³sī¹na¹ju³ta²
 wai³nhī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ wain³kxan²ti³ hai³txi³
 wxa²yen³kxa² ten³sīn¹te²txā³wa². Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² ī³wā³wā³txi³yah³lxin¹kxa²yan³txi³su²
 txa²hxi²ka² wa³kon³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². 13 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu¹
 a²nū²a² ī²li³te²a² ka³yxuh³xa² tē³sxā³ wxā³nū²la²
 Txa²wā¹sū³na² ũ³hū¹te³lhxā³ nxain¹kxai²nān²tu³ txah³lxa³kxa²
 a²ne³ka³na²nhāu³a² a²wā³kxi³kxai³ ũ³h³wxe² a²wā³kxi³kxai³
 sa²so² nxe³sxā³ yai³nain¹te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² hau³ko³tū³ka³txa² wa³ko³nain¹tāu³a²
 yain³kxi³kxai³ yāx1te²a² yai³nain¹te²jai¹ti²tu³wa². 14 Nxe³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³yau¹ū³tū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² ain³kxi²tū³ka³txa² hxi²ka² ũ³yhai¹txain¹te²ju²hē³la².
 15 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu¹ te²yā¹nxe² hxi²ka¹na¹kxan²ti³nū¹
 ten³sa²nxa³hē¹la². Hai³txi³ a²hī¹na¹ ten³sa²nxa³lho³la².
 He³ja³lu²sa²te³lhxā³ sa³kxan²ti³yain³txa² ī³yai³nxū³nxa²lxi³te²txā³wa².
 Jā¹nxe³sxā³ wxa²yen³kxa² wā²nhū¹sah¹lxin¹ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha²wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 yen³kxa² ten³sa²kxa² tā³nxa² yain³txa² yai¹na¹kxa²
 tā³nxa² ī³hau³ko³tū³h¹sain¹na²hē³la². Jāx1sain¹tu¹wa².
 Nxe³ju³ta² so¹lxi³ te³na¹jau³su² yxo²kāin²txi³
 ī³hen³txi³na¹tu¹wa². 16 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 ī³yau¹ū³hai¹na¹ju³ta² ten³jau³su² ī³sa²si¹hā³sa³na²hē³la².
 ī³sa²si¹hā³sa³ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ju¹tai²li²
 o²la³kxi²na¹wa². Nxe³na¹ju³ta² o²la³kxi²na¹ha²kxai³
 yxo²kāin²txi³ kwait1te²txā³wa². Yxān¹ta¹
 ju¹tai²li² ī³hen³txain¹nxa³kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na²
 ko³ton³kxi³sa²kxa²yan³txi³su² nxa¹nha²wa². 17 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu¹:
 — Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wā²nxū¹h¹lxi³ ī³hen³txi³na¹tū¹xā¹.
 Na¹ke³la³te²kxai³ ī³hen³txi³na¹kxa² yo³ha² yū³sa³hī³nx2na³la².

Nxe³na¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² kwa³na³sa³na²hē³la².
 Nxe³sa³ha²kxai³ te³na¹jut3su² ta³nxa² ten³nxa³jut3su² ta³nxa²
 yū²nxa³wa². Sa²wai³wait3sxā³ sa²yo²we¹ta¹na¹ju³ta² so¹lxī³
 yū²na³la². 18 Nxe³na¹jut3su² yā¹te²ta³ ū³yho³hi²sa²te³ji¹wa²?
 Wān³txai²li² ī³hen³txi³na¹tāu³a¹ a²yo³ha² ten³nxa³ju³ta²
 ka³lih³kxi²sa³tu¹wa². Ju¹ta²na² so¹lxī³ ten³sa³nha²wa².
 Wā²nxūh¹ ī³hen³txi³na¹wa². Ū³yho³hi²sa²si¹yhah¹lxin¹jau³su²
 hxi²kan¹txi³ kwa³na³nx2ta¹kxan²ti³ wxa²yen³kxa²
 ten³te²txā³wa².

19 Ā³wa²sut1sxā³ yxau³jah¹lo²sa¹wa². Ū³yho³hi²sa²jah¹lo²la³
 yū³sa²nxa³ha²kxai³ sa²yo²we¹ta¹ju³ta³la³ yū³sa²nxa³nha²wa².
 Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² ī²li³te²su² te²a² Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² ī³yau¹ū³te³lhxā³ nxa¹wa². Nxe³sxā³ wā²nxūh¹
 wi¹lhit1sxā³ kwa²wa³ka³li³yu³ta³lo³tū¹ha¹tu¹wa².
 20 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 sa²yo²we¹ta¹ha²kxai³ ā³wa²sut1sxā³ yxau³na¹wa².
 Hai³txi³ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² yxau²xai³lain¹ju³ta³la³
 a²wa³kxēn³tot3sai¹nxa³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 kwa³na³jau³xu¹ta²na² a²wa³kxēn³tot3sa²nxa³ha²kxai³
 nxe³jah¹lo²sa¹wa². Nxe³te²sa¹kxan²ti³ Ju³te²an¹ta²
 sxi²nhāu³a² yxau²xai³la¹kxai²nān²tu³ Ju³te²an¹tū³ka³txa²
 yxau²xai³kxa²yā¹nxe²yxau²xai³la¹wa². Nxa¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²ī² ā³si³wxe³ain¹tu¹wa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² wān³txa²
 sa²yo²we¹jah¹lai²na² sxi²nhau³a² yxau²xai³la¹kxai²nān²tu³
 nxe³jah¹lu¹ta² yā¹nxe² yxau²xai³la¹wa², Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² yxo²ī²si¹hain¹jau³sa³. 21 Te²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² a²sxi²nhāu³a² yxau²xai³la¹kxai²nān²tu³
 Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² kwa³na³jau³xu¹ta²na² nxe³wā²na³a¹wa²,
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²wet1si¹hai¹na¹ju³sa³.
 Jā¹nxa¹jut3su² Txa²wā¹sū³na² kwa³na³jau³xa²
 sa²yo²ā³nxa³hē³la². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
 kwa³na³jau³xa² sa²yo²we¹ta¹jau³lo³na¹wa². 22 A²nū²a²
 a²ē¹nāu³a² a³la³kxi²nxa³te²a² yxau³kxai¹na¹kxai²nān²tu³ ā²la²
 kāin² a³la³kxi²na¹jau³xai²na² yxo²kāin²txi³ ī³yau¹ū³hai¹na¹ju³ta²
 yū²nxa³wa². Nxe²nxa³ju³ta²sa¹:

– Toh³li³jau³su² e³i¹lxī¹. A³la³kxi¹nxa³lxī¹. Nxa¹jau³la³
 e³sa²nxa³nha²wa². Nxe³na¹ju³kxai³lu² a²nū²a² ī²li³te²su²
 te²a² hxi²kan¹txi³ ī³yan³ta³kxi²sxā³ yxau³nū¹ha¹kxai²nān²tu³
 nxe²kāi³ū¹ha¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 yxo²ī²ain¹jau³nū³a² so¹lxī³ ten³sa³nha²wa².

23 A²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 ain³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² nxe²kāi³a¹wa². Nxe³sxā³

ain³kxain¹kxai²nān²tu³ ī³ka³li³kxi²nū¹sain¹na³la². 24 Nxa²ha¹te¹
a²nū²a² kwa²wa³ni³lon³sxā³ ā³naun³ti¹hain¹kxai²nān²tu³
ka³na³ka³nat3sxā³ ne³ka³ta²xi²te²an²tu³ a²yo³ha²
so¹kxi²te²ju²hē³la², a²yo²ha³kxa¹ ā³naun³ti¹hain¹kxan²ti³na².
Ne³ka³ta²xi²jah¹la² so¹lxi³ yān¹txi³ nū³kxūn³txi³
ā³ni³ha²kxai³ a²yo³ha² so¹kxi²te²ju²hē³la². Ju¹ta²
yā¹nxe³jut3sū³nxe² nxū²kwai³lxū¹txi³ Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹la². 25 Kwa²wa³ni³lon³kxi²te²su²
te²a² a²yo³ha² ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² so¹te³lhxā³
ne³ka³ta²ain¹te²ju²hē³la². Ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² so¹te³lhxā³
ain¹kxai²nān²tu³ a²nū²khai³nāu³ai²na² nū³kxūn³txi³
a³wa³ni³lon³sai³nhain¹sān²te²ju²hē³la². Ain¹kxai²nān²tu³
ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² so¹hī³nx2na³la². Ā¹nxe³ka³lo³a²
wa³su³txi³ khon³kxi²te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
wān³txa² wain³txi³ sa²yo²wet1sxā³ yxau³kxi²ki³kxai²nān²tu³
kxān¹nāu³a¹ oh³nāu³a¹ yxau³ki³tāu³a¹ ū³yho³hi²nē³tu¹wa².
A²nxe³nē³te²a² khon³kxi²ti³he¹nxe³lxa³lho³la². 26 Nxe³te²yo³ha²
so¹kxi²te³lhxā³ nū³kxūn¹txi³ ā³nih³jut3sū³nxe²
o²la³kxi²na¹wa². Jā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² ha¹li¹
ā³wa³ni³lon³sxā³ ā³nhe¹lain¹te²ju²hē³la². Nxe³ya³kxai²nān²tu³
a²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² nū³kxūn³jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹lo²su²
hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ nū³kxūn³yah³xa³kxai²nān²tu³
hxi²kan¹txi³sya¹hī³nx2nxa³wa². Jā¹nxe³jut3sū³nxe²
Txa²wā¹sū³na² wān³txai²li² ī³yau¹ū³a¹jau³xai²li² nū³kxūn³sxā³
o²la³kxi²na¹wa². 27 Nxe³na¹ju³ta² txa²nū²nāu³khai³xai²na²
sa²yo²we¹nha²si¹sa²jau³su² txa²nū²khai³xa² wxa²ka³to³nha²
yxau²xai³nha¹wa². Nxe³ha²kxai³ kxā³nāu³a¹ Je³su²jah³la²
yen³nāu³a¹ wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³ta³lu²na¹tāu³a¹
txa²nū²nāu³khai³xa² wxa²ka³to³nha² yxau²xai³na¹ju³tai³tā²
wi¹lī²sa²nxa³kxa²yān³txi³su² nxe² o²la³kxi²na¹wa².

10

Sū³na² ki³lxo³ka³txa² sa²yo²we¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na²
ī²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² ā³tē³sxā³
ai³tū³ka³txu¹txai²na² ī²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². E³ji²ta²ko³xa²
a³li³ai¹nh¹nu¹tai²na² a³lan²ta² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
o³sī³na² ī³sa²si¹hā³ū¹ha²kxai³ ā³tī¹kxa² ai³nu¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ain¹tāu³a² ī³ye³na² kah³je³na² yau³son¹kxai¹nha²kxai³
hxi²kan¹txi³ yxo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹sxā³
o²la³kxi²sxā³ ī³ye³na² nxū²kwai³ye³la²tīh³na¹ jā¹tīh³na¹
a²yu³kxa² ai³tīh³na²nū³a² sa²we¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nxe³tīh³na² te²tīh³na² we¹tū²la² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
a²nū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ī³ha³la³te²ti³hi¹tīh³na¹
aun³ta² yxo²ha³ti³li³yah³li³xi³ta¹hxai²hē¹la². ² Ai¹nha²kxai³
a²yxo²ha³kxa¹ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² yxo²ai¹nha²kxai³
a²nū³ka³txi³khai³su² so¹nain¹ta¹hxai²hē¹la². A²yxo²ha³kxa¹
ā³nū²nxi² o³sī³nai²na² ā³tī¹kxa² ai³ai¹nha²kxai³ ī³ye³na²
nxū²kwai³ye³la³tīh³na² yxo²ha³ti³li³ai¹nha²kxai³ nx-
ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³ Ai¹nha²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹ yain³tū³xa²
oh³nāu³a² ī³sa²si¹hā³tū³xa² yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
⁴ A²yxo²ha³kxa¹ ī³yau³xa² wā³nxīn¹jau³xa² na²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²kxā¹nxa¹ ī³yau³xa² yū²nxa³ko³xa² ā³nxai³ai¹nha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
ī³kwa³na³ha²kxai³ hi³sa³ka³txa² hxi²tē³nha²sxā³ txah³lxa³kxa²
ī³su²ta¹hxai²hē¹la². ī³su²lha²kxai³ ī³yau³xa² ha³li³
ā³si³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Ha³li³ye¹nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³la²
nū³ka³txi³nu¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ na²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Jā¹nxain¹jut³su² Tah³lxa³kxi³nū¹tai²li² wā³nxīn¹ka³txa³nū¹tai²li²
ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³ka³txa³nu¹tai²li²
Kris²tu³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². ⁵ Nxe²xai²ain¹kxan²ti³
a²ka³lxa¹txi³su² nūn³tāu³a² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na²
ī³wi¹lxo³kxi²sxā³ ī³ka³li³kxai¹nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ha³lo²a²
ī²ai¹nxa³ko³nāu³a² ya³lun¹ti²hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la², a²nū²a²
hxi²kan¹ta³nū³ka³txa²sa².

⁶ A²nxe³jau³jau¹xai²na² ī³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa². Ko³nxe³ti³
kāi³sxā³ yxo²kwai³nain¹kai³ jā¹nxe³ki³kxa²yan³ti³su²
ī³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa². ⁷ Te²yā¹nxe² txa²wā¹sū³nu²su²
ki³lxo³ka³txa² sa²yxo²we¹tain¹ku¹jā¹xah³li³txa³hē¹la².
A²kxā³nxa¹ sa²yxo²we¹tain¹ku¹jā¹xah³li³txa³hē¹la².
Nxe³jau³xai²li² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³xa²
e³te³nah¹lx¹:

— A²nū²a² ā³wxe³ain¹sān²nū²la² txa²wā¹sū³nu²su²
ki³lxo³ka³txa² yain³txa² yai³ni² ī³na²kxi²jau³xa² ī³na²
ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³nū²la² ī³sa²yxau³nū²la²
kuh³lxa³thin¹sxā³ ko³txi³ wa³ni³lo³nain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁸ Te²u¹jā¹nxe² kuh³lxa³thin¹sxā³
ko³txi³ o²la³kxi²yah³li³txa³hē¹la². A²kxā³nxi¹nu¹tai²na²
kuh³lxa³thin¹sxā³ ko³txi³ o²la³kxi³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Kuh³lxa³thin¹sxā³ ko³txi³ o²la³kxi²nyhai¹nha²kxai³
ye³ka³na³ka³nat³sxā³ a³la²ni²hī¹na¹ a²hīn¹so¹lx¹
a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³kxan²ti³ 23.000
nxe³tū³ka³txa² ya²lun¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹ Txa²wā¹sū³na²
hxi²ye¹ta³li³yah³li³txa³hē¹la². Nxe³ju³tan¹jau³xa²
e³yah³li³txa³hē¹la². Te³nah¹lx¹:

— Ko³nxe³ti³ kāi³a¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³nai²li² hai³txi³

ko³nxe³ti³ kâi³a¹kxa² yo³ha² ũ³hũ¹sa²nxa³lho³na¹.
 Yah³lxin¹jau³la³ e³yah³lxi³txa³hē¹la². A²kxã³nxu¹ta²na²
 nxe²kâi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe²kâi³ai¹nha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² txih³xa² wĩx¹te²a²
 ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hai¹nha²kxai³ka³lxa¹txi³ĩ³lxa²ya²lu¹ta³lxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²
 10 Txa²wã¹sũ³na² kâi³ũ¹nhē³ju³ta² yxo²xũn¹txi³
 ĩ³kwai²txa³lxi³yah³lxi³txa³hē¹la². A²kxã³nxu¹ta²na²
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³kwai²txa³lxi³yai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hã³ha²kxai³ a³ka³nxi²sxã³
 a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ĩ³ya²lu¹ta³lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

11 Nxe³ju¹ta²na² yxo²ha³kxa¹ ũ³yhe³ka¹tē³ju³ta²
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ jau³jau¹xu¹ta²na²
 ĩ²kĩ³kxai²nãn²tu³ ĩ³tih³nxe³nē³jau³xai²la¹wa². Txa²wã¹ha³lo²a²
 yuh³xan¹ko³ko¹xai²na² ne³ki³son³ju³ta³nũ³su² yau³son³na³la².

12 Jã¹nxe³jut3su² ĩ²li³te²a² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²ē¹na²
 e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— A³la³kxi²khaix¹na¹xã¹. Hai³txi³ ko³nxe³ti³ kâi³nxa³lho³nã¹
 txai²lã¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ wi¹li²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hē¹la².
 Ko³nxe³ti³ ã³ni²lhxã³ ã³wi¹hã³sxã³ ko³nxe³ti³
 kâi³yah³lxi¹nha³ta²wa². 13 Ko³nxe³ti³ kâi³si¹yah³lxin¹jau³su²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kâi³sain³te²ju²hē³la². Nxe²
 ko³nxe³ti³ kâi³sain³si¹nxa²lxi³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
 sa²kxai³lu² ne³wã²na³nx2ti³xa²lho³la². E³kxi¹nx2ti³jau³xa²
 sa²yxo²ã³nha²nxa³sxã³ kâi³ũh¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³
 ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ko³nxe³ti³ kâi³sain³si¹nx2ti³ju³ta³la³ a²ta³a² hxi²ka²
 hxi²tha³txa¹lxi³xa³lho³la². Hãi¹sxã³ nũ³kxũn³txi³
 ã³sen³sai¹ah³lxin¹tu¹wa².

14 Jã¹nxe³jut3su² a³lxi¹nx2ta¹wa². Ka³lih³kxi²la²nha²
 thãi³ti³la²sxã³ e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
 Txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxo³te²su² sa²nãn¹kxi²yah³lxi³txa³hē¹la².
 Ā³jxah¹lxi³hē¹la². 15 A³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³ e³la¹
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³sxã³ e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²li²
 wã²nxũh¹ ĩ²nha¹jah³lxi³hē¹la². 16 Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ya³lu²kxi²nē³lhĩ¹nai³tãn¹jau³xa² ĩ²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la².
 A²sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix¹sxã³ ã³yã³nũ²kxi²sãn²nũ²la² yain³jau³xa²
 na²sxã³ sa²ni²lhon¹ta³kxi²xai³ain¹na²hē³la². Nxe³kĩ³jau³xa²
 yã¹nxe² na²sxã³ sa²ni²lhon¹ta³kxi²xai³kĩ³tãu³a² Kris²tu³jah¹la²
 a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ũ¹nhē³ju³ta³tã² ĩ²xi²kĩ³tã³la².
 Te²yã¹nxũn³sxã³ yain³tũ³xa² yain³yah³lxi³na²hē³la².
 Yain³tũ³xa² yã¹nxe² yain³kĩ³te³na¹ Kris²tu³jah¹la²
 ya³lu²kxa²nu¹nhē³ju³ta² ĩ²xi²kĩ³tã³la². 17 Txa²wã¹kĩ³na¹xai²na²
 ka³lxa¹kĩ³kxan²ti³ tũ¹xai²na² yain³tũ³xa² nũ³ka³na³ka³nat3sxã³
 yain³kĩ³tã³la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Kris²tu³jah¹la²

yxō²i²kī³tū³kā³txi³kī³na¹xa² ka³na³ka³na³kī³tā³la². A²nū²a²
ka³na³ka³na³kxa² yā¹nxe² kī³tā³la².

18 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³kā³txa² i²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la².
Yain³txi³nū³su² tū³xa² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ain¹tū³xa²
tē³sxā³ yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txah³lxa³kxa³txa²

ū³nhe³hēt¹tain¹sān²nū²la²hā²wxān³txa³yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²
Nxe³kī³sa²kxai³ yai³nain¹te³na¹ a²yxō²ha³kxa¹ ā³nū²nxi²sxā³
Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

19 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³nu²su² kī³lxo³ka³txa² yain³txa²
ū³hū¹kī³kxai²nān²tu³ wā³nxīn¹kī³ju³ta² kāi³hī³kī³te²la¹xā³?
20 Hai³txi³ ti³he¹nx²nxa³wa². Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na²

yxō²i²ai¹nxa³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³nu²su²
kī³lxo³ka³txa² yain³txa² ū³hū¹sxā³ sa²nēn¹kxi²kxai²nān²tu³
ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ū³hū¹nyhai¹nhī³nx²na³la². Hai³txi³

Txa²wā¹sū³na² wi¹tāu³la³ ū³hū¹nyhai¹nhī³nx²nxa³wa².
Jā¹nxe³jut³su² ha²kxai³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
o²la³kxi²nu¹nyhah³lxin¹ju³ta² ten³ti³hex¹sa²nxa³nha²wa².

21 Txa²wā¹sū³na² na²jau³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tai³tā² i²xi²kī³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² i³na²sxā³ sa²ni²lhon¹ta³kxah³lxin¹kxai²nān²tu³
ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² na²jau³xa² i³na²sxā³

sa²ni²lhon¹ta³kxah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa². Yau³ha¹li¹
i³na²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Te²yā¹nxe³sxā³

Txa²wā¹sū³na² yain³tū³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tai³tā² i²xi²kī³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³te²a²

yāu³ka³txa² yain³tū³xa² yain³yah³lxi³nū³nīn¹kxai²nān²tu³
wai³nxa³wa². Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² yain³tū³xa²
yain³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa². Tū³ha¹li¹

yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². 22 Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² i³xan³ta³kxi²nē³ju³ta² ten³yah³lxin¹ta¹ji¹wa²?
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nū³kxūn³te²jai¹ti²tu³wa².

Nxe³to³ta¹ nū³kxūn³sxā³ ā³sen³sai¹yah³lxi³hī³nxān¹ji¹wa²?
Hai³txi³ ti³he¹yxah³lxi³hī²nxa³lxa².

A³lxi²waun¹nyhu¹sxā³kāi³nyhu¹kī³jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ wxa²ha³tih³ i³nxa² nxe²e³kxah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— “i²li³ju³ta² kāi³a¹tū¹xā¹.” Nxa¹kxai²nān²tu³

hxi²kan¹txi³ kāi³hī³na¹wi¹. Yah³lxin¹jau³xa² wain³na³la².
Yxān¹ta¹ wi¹lye²nxa³kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa².

Ā³nū²kwai³lxū¹waun¹nyhu¹xa³kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa².

24 Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²ten³yah³lxin¹ju³khai³xa² so¹lxi³
ā³no²la³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹la². Wxa²wā³tā³xai²na² a²ten³ju³ta²
ā³no²la³kxi²nū¹txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la².

25 Nxe³sxā³ nxe²kāi³jah¹lxi³hē¹la². Ka³yxuh³xa² sī³na² sxi²ha² so¹kxi²nyhu¹kxi³thi³na² ai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³yxuh³xa² i²li³thi³na² ten³yah³lxin¹kxa² so¹kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²i³yain³jau³nū³la³i³wā³txain¹yah³lxi³txa³hē¹la². I³wā³txain¹yah³lxan³ka³tu³ e³kxi²nha²yah³lxan³ka³tu³ hāi¹sxā³wā²nhit¹jah³lxi³hē¹la². 26 Nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

– Txa²wā¹ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²wa³kxēn³txa²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³te²a² i³yain³te³lhxā³ ka²la¹txa³lxi³kxai²nān²tu³:

– Ai³sxā³ yain³kxi²ti³ten³sa³nha¹. Yyah³lxin¹kxai²nān²tu³ yain³txa² ū³hū¹nx2ti³kxa² hāi¹sxā³ yain³jah¹lxi³hē¹la². Kāin²a³la³kxi²nxa³jah¹la² yain³txa²i³wā³txi¹nū¹hain¹yah³lxi³txa³hē¹la². 28 Nxe³yān¹ta¹ kāin² a³la³kxi²nxa³jah¹lo²su² te²su² te²a² i³ye³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹:

– Yain³txai²li² sū³nu²su² ki³lxo³jah¹lai²na² yain³txai²la¹wi¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ yain³yah³lxi³txa³hē¹la². E³kxi¹nx2ti³jah¹la² a³la³kxi²nxa³ha²kxai³ ko³nxe³ti³kāi³si¹hain¹yah³lxin¹kxa²yān³ti³su² yain³yah³lxi³txa³hē¹la². 29 Wxa²ē¹nāu³ai²na² a³la³kxi²khai¹xah³lxi¹nha²kxai³yxān¹ta¹ jah¹la² a³la³kxi²nxa³ha²kxai³ hāi¹nxai¹jah¹lxi³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ wxa²ha³tih³ i³nxai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²sah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

– Ju¹tai²li² ten³sa²nxa³nhai¹. A³la³kxi²nxa³jah¹lai²li² o²la³kxi²na¹kxe³su² i³kāi²nxa³tot3si¹hai¹na¹kxai²nān²tu³wi¹lxa³wi¹. Ten³sa²nxa³nhai¹. 30 Yain³txai²li² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²nu¹sān²nū²la² wi¹lhit1sxā³ ya³na¹kxai²nān²tu³jah¹lai²li² a³la³kxi²nxa³jah¹la² i³kwai²kxi²sain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Nxēn¹jau³su² ha²kxai³,

31 Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la². I²li³ju³ta² kāi³yah³lxin¹ju³ta² yain³txa² yain³tā³nxa² i³na²jau³xa² i³na²tā³nxa² i²li³ju³ta² kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tai¹yah³lxi³hē¹la². 32 A²nū²a² ko³nxe³ti³kāi³ti³hi¹tain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Ju³te²an¹te²su² tā³nxa² Ju³te²an¹te²sxa³te²su² tā³nxa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³su² tā³nxa² i²li³te²hū³te²a² ko³nxe³ti³ kāi³ti³hi¹tain¹yah³lxi³txa³hē¹la². 33 Txai²yā¹nxe²kāi³jah³lxi³hē¹la². A²nū²a² yxo³ha³kxa¹ a³la³kxain¹kxa² yā¹nxe²kāi³ū¹hai¹na¹wa². Hai³txi³ wā²nxū^h1 kāi³nxa³wa². Ko³nxe³ti³kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²sut1sxā³ yxau³si¹nx2ta¹jau³su²kāi³na¹wa².

11

1 Nxa²ha²kxai³ kãi³a¹kxa² yã¹nxe² kãi³jah¹lxi³hẽ¹la². Txai²li²
Kris²tu³jah¹la² kãi³kxa² yã¹nxe² kãi³jah¹lo²su² te²sa¹wa².

Txu¹ha² wain³txi³ kãi³jau³su²

2 Ju¹ta³la³ nxa²ha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sah¹lxi¹lxa².
Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai³tã² yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²wet1sah¹lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³wã²na³yah³lxi³ta¹hxã³nhẽ¹la².
Nxe³ju³tai²li² sa²nẽn¹kxi¹nx2ta¹wa². 3 Yau³ã³xa²

ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa². ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xa²sa¹, a²hxi²kan¹te²
in³txi³nãu³xa² Kris²tu³jah¹lai²la²na³la². Te²yã¹nxe³sã³
txu¹hai²na² a²hxi²kan¹txan²tu³ a²wẽ³sãi¹yah³lai²la²na³la².

Te²yã¹nxũn³sã³ Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹txan²tu³
Txa²wã¹sũ³nai²la²na³la². 4 Nxe³ha²kxai³ in³txai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²kxai²nãn²tu³ ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a²

sa²ne³sai¹nha²sãn²sã³ ĩ³ye³kxi²hĩ³nx2na³la². Te²yã¹nxe³sã³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹te³lhxã³ jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu³ ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a² sa²ne³sai¹nha²sãn²sã³

ĩ³yau¹ũ¹hĩ³nx2na³la². Nxe³sã³ sa²ne³sai¹nhã²nxa³kxai²nãn²tu³
Kris²tu³jah¹la² a²i³lxa² kō³te²lo³tai¹nhĩ³nx2na³la².

5 Te²yã¹nxe³ju³ta² txu¹hai²li² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²kxai²nãn²tu³ ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a² yũ²nxa³kxai²nãn²tu³
a²wẽ³sãi¹yah³la² a²i³lxa² kō³te²lo³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sã³

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹te³lhxã³ txu¹ha³ka³lxu³su²
kxai²nãn²tu³ ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a² yũ²nxa³kxai²nãn²tu³
a²wẽ³sãi¹yah³la² a²i³lxa² kō³te²lo³te²ju²hẽ³la².

Nxe³ta¹ka³lxai²na² ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a² yũ²nxa³ta¹ka³lxa²
ũ³nhe³ko¹lhxã³nha²ta¹ka³lxa² yã¹nxe³te²ju²hẽ³la². Ju¹tai²li²
wai³nxa³wa². 6 Nxe³yãn¹ta¹:

— Ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a² ten³sa²nxa³nha¹.
Ta¹ka³lxu²su² kxãi²nãn²tu³ ũ³nhe³ko¹la³kxi¹txai¹nhẽ³la².
A²wẽ³sãi¹yah³la² a²i³lxa² kō³te²lo³te²ju²hẽ³la².

Yxãn¹ta¹ ũ³nhe³ko¹lhxã³kĩ³nha²ju³ta² ta³nxa²
kwa²hãi¹nxe² ũ³nhe³ko¹kxe³su² ta³nxa² te³nai¹nxa³jau³su²
ũ³nhe³ũ¹kxi²txai¹nhẽ³la², 7 In³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³
ũ³nhe³hẽ¹nha²te²sxa³yu²hẽ³la². A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na²

Txa²wã¹sũ³na² yã¹nxe² in³txa² we¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² a²nũ²a²nãu³xai²na²
yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹hxi²kan¹tai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sã³

in³txai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² a²hxi²kan¹jah¹lo²su²
te²ju²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³khai³xa²
wã²nã³ũ¹jah¹lai²la¹wa². Txu¹ha² sa²kxai³lu² in³txa²

wxi²kin³ti³ton³ju³khai³xa² wã²nã³ũ¹ta¹ka²lxai²la¹wa².
8 A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²

in³txa² we¹ta¹hxai²hē¹la². Wet1sān²nū²la² in³txa²
 a²nxī³ta² tē³sxā³ txu¹ha² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 9 In³txi³nū¹ta² nūh¹yxau³kī³nū³a² te³nxa³ha²kxai³ txu¹ha²
 we¹tūn³ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹tū³ka³txa²
 ī²nē³lai¹nha²kxai³ txu¹hai²na² sa²kxai³lu² ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a²
 ūh³nhe³tī¹nha²te²ju²hē³la². 11 Jā¹nxe³jut3su² Kris²tu³jah¹la²
 tūh³na² ā³nxai³kī³ju³ta² txu¹hai²na² sa²kxai³lu² in³txai²li² ā³sxā³
 nūh¹xai³ju³ta² hxi²kan¹te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 in³txai²na² sa²kxai³lu² txu¹hai²li² ā³sxā³ nūh¹xai³ju³ta²
 hxi²kan¹nūn³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². 12 A²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² in³txai²li² wet1sān²nū²la² in³txai²na²
 a²nxī³ta² tē³sxā³ a²txu¹ha³ka³lxa² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³hī¹nān¹te²tu³ in³txa² wē³sai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha²
 ē¹nāu³a¹ yxau³ni²sxā³ a³li³lah¹sxā³ txon¹te²jai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ha²kxai³yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² we¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

13 Jā¹nxe³jut3su² txu¹hai²li² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²tāu³a²
 ne³hē¹nha²ka³lo²a² yū²nxa³kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa².
 Te²yā¹nxūn³sxā³ ū³nhe³ko¹la³kxi²nha²sān²sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi²kxai²nān²tu³ wain³nūn³nxa³wa². Ju¹tai²li²
 wā²nxūh¹ ain³nha¹jah³lxī³hē¹la². 14 In³txai²li²
 a²ne³kī³sxa² a³lu²kxai²nān²tu³ āu²li²jut3su² te²ju²hē³la².
 15 Yxān¹ta¹ txu¹hai²na² sa²kxai³lu² a²ne³kī³sxa²
 a³lu²kxai²nān²tu³ ī³wi¹lxo³kxi²te²ju²hē³la². A²ne³kī³sxai²li²
 ū³nhe³tī¹kxi²nha²ha²kxai³la². 16 Jā¹nxe³ju³tai²li²
 ī³kwai²kwai²kxi²ta²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ wain³txi³
 kāi³yah²lxa³lxa². Sxi²ta² hāi¹nxe³ti³xā¹ jau¹xai²na² so¹lxī³
 ī³yau¹ū¹nxa²lxa¹wa². Txa²wā¹sū³na² yxo²ī²tū³ka³txi³nāu³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ nxe² ī³yau¹ū¹hai¹nhxai²na¹hē³la².

Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tai³tā²ī²xi²jau³su²

17 Nxe³ha²kxai³ yu³tā³xai²li² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Nxe³ju³tai²li²
 wi¹kāi³yah²lxa³lxa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²te³lhxā³
 ā³yā³nū²kxah¹lxin¹tāu³a¹ sa²nēn¹kxi¹nx2ta¹ju³ta²
 hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Kō³thi¹non³yah³lxī¹lxa².
 18 Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ī²sxā³
 yxau²xai³yah³lxin¹tū³ka³txi³ ī³nxai²na² ā³yā³nū²kxah¹lxin¹te³na¹
 a²ha³tih³nāu³ ī³nxa² ī³ye³ī³yi²lho¹kxi²nyhu¹ah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la².
 Kwa²wān³txi³sxa³nū²nha²wa². Wān³txi³khai³su²nū²nha²wa².
 19 Ha³na³ka³lxī³ ain³nha²kī³ju³ta² yū²xai³kī³te²ju²hē³la².
 Yū²xai³kī³sa²kxai³ a²nū²a² a²hoh³lxī³su² te²su² te²a² e³la¹
 a³la³kxi²nūn³ye²kī³tu¹wa². 20 Jā¹nxe³jut3su² ī³yain³kxi²te³lhxā³
 ā³yā³nū²kxah³lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Sī³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tai³tā² ī²xi²kxi³jut3sxa³wa².
 Ha³na³ka³lxin³na³la². 21 Nxe³ha²kxai³ yain³te³lhxā³

yah³lxin¹tāu³a² ha³na³ka³lxī³ yai³nxa²xai³yah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la².
 Wah³nxū¹hah³lxa³lxa². Hāi¹sxā³ a²yain³txi³khai³xa² wa³su³txi³
 yai³nxa²xai³yah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³yah³lxin¹sxā³ a²ha³tih³
 ī³nxa² sa²kxai³lu² heh³hi² yxah³lxī¹nha²kxai³ a²ha³tih³ ī³nxa²
 sa²kxai³lu² ī³na²jau³xa² ī³na²sxā³ wen¹yah¹lxī¹nha²kxai³
 nxe³yah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la².
 22 Wxa²sxi²khai³xa² yain³txi³su²
 tā³nxa² ī³na²kxi³jau³su² tā³nxa² yū³nxa²lxī³ta²lu¹wa².
 Nxe³sxā³ nxe² o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² yxo²2²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txa² ko³nxe³ti³
 kāi³ū¹hah³lxī¹nhē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²
 yain³kxi³txa²te²a²wxā³te²su²te²a²yai³nhxa³je²yah³lxī¹nha²kxai³
 āu²li²to³tain¹yah³lxī¹lxa². Nxe²kāi³yah³lxī¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 wi¹le³kxi¹nx2ti³nxa³lho³la².

23 Jā¹nxa¹jut3su² ī³yau¹ū³ye¹nx2ta¹jau³xai³tā² Txa²wā¹sū³na²
 ī³tih³nxe³sa²jau³xai²la¹wa². Nxe³te³nah¹lxī¹, Je³su²jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a²
 yxau³hī¹nai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Ju³ta²sah³lai¹tā²
 ī³kox1ko¹son²kxi²te³lhxā³ ka³nxah³hi²nxa³tā³lxa¹ Je³su²jah¹la²
 yain³tū³xa² hxi²tē³nha²sān²nū²la², 24 Txa²wā¹sū³na²
 ī³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 yain³tū³xai²li² wā²nāu²lxī²sxā³ ū³hū²xai³te³nah¹lxī¹,
 a²sa³wi³ha³lxa² e³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Tū¹xai²li² Txa²nū²a²yā¹nx2na³li¹. Ya³lu²kxi²nūh¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Yain³tū³xai²na² yain³yah³lxī¹nhī¹na¹ ya³lu²kxi¹nx2ta¹ju³ta²
 ī²xi²sa²sxā³ yain³jah¹lxī³to³hē¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 25 Te²yā¹nxūn³sxā³ yain³ta³lu²nain¹sān²nū²la² a²ko²pē³na²
 ī³na²tē³nai²li² hxi²tē³nha²te³nah¹lxī¹:

— Txa²ko²pē³na² ī³na²na¹jau³xai²li² Txa²ti³ha²yau³xa²
 yā¹nx2na³li¹. Wān³txa² tah²yau³xa² ī³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai³
 jā¹nxe² kāi³ūh¹nx2ta¹jau³nū³ai²la¹wi¹. A²nū²a² ko³nxe³ti³
 kāi³ju³ta² ā³wa²sut1si¹ha¹jau³nū³su² Txa²ti³ha²yau³xa²
 ha³li³hxn³sa³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ jau³jau¹xai²na²
 ī³na²yah³lxī³to³hin¹kxai²nān²tu³ āh¹ ī²xi²sa²si¹nx2ti³jau³su²
 yain³jau³xai²li² ya³lu²kxi²nūh¹nx2ta¹kxa² ī²xi²sah¹lxin¹jau³xai²li²
 ī³na²ūh¹sah¹lxī³to³hē¹li¹. 26 Nxe³sxā³ te²yā¹nxe² yain³tū³xai²li²
 ya³lu²kxi²nūh¹nx2ta¹ju³ta² ī²xi²sa²sxā³ yain³tū³xai²li²
 ī³yai³ni² ī³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nūh¹nx2ta¹ju³ta² ī²xi²sa²sxā³
 ī³na²jau³xai²li² ī³na² nxe³yah³lxī³to³hi¹nhī¹na¹ wxa²ē¹na²
 sa²hau³ko³tūh¹nx2ta¹ju³ta² ī³hen³txi³yah³lxī³to³hin¹tu¹wi¹.
 A³ka³nxi²sxā³ wā³li²nxa³tā³lxa¹ jā¹nxe³jah³lxī³to³hē¹li¹.
 Je³su²jah³la² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

27 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ī²li³te²su² te²a² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²na² yain³tū³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta²
 ī²xi²sa²sxā³ yain³ki³tū³xai²li² yah³son³sxā³ yai³ni²

ĩ³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta² ĩ²xi²sa²sxã³
 ĩ³na²kĩ³jau³xai²li² yah³son³sxã³ ĩ²na² nxe³jah¹lo²su² jah¹la²
 a²hi²ki³te²lxa²na³la². Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ko³nxe³ti³
 kãi³ũ¹hi² a²nũ²khai³xa² ko³nxe³ti³ kãi³ũ¹hi² nxe²
 kãi³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la²
 ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta² ko³nxe³ti³ e³kxi²jau³su² hĩ³nx2na³la².

28 Nxe³ha²kxai³ yain³tũ³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²
 ĩ²xi²sa²sxã³ yain³kĩ³tũ³xai²li² ĩ³yain³yah³lxan³ta³lxa¹
 ĩ³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta² ĩ²xi²sa²sxã³
 ĩ³na²kĩ³jau³xai²li² ĩ³na²yah³lxan³ta³lxa¹ wxa²ẽ¹nãu³xai²na²
 wã²nxũ^h1 ain³nha¹jah³lxi³hẽ¹la², kwa²to³toh³lxi³

e³kxi²nyhah¹lxin¹kxa²yan³ti³su². 29 Nxe³sxã³ ĩ³yai³ni² ĩ³na²
 yxah³lxin¹tãu³a² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yau³jah¹lai²na²
 kãi³ũ¹nhẽ³ju³ta² ãh¹ ain³nyhah²lxan³kxai²nãn²tu³ a²hi²ki³te²la³
 yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³ju³ta²
 yũ³tu¹wa². 30 Te²yã¹nxe² kãi³yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³

wxa²ha³tih³ ĩ³nxai²na² ĩ³ton³nxa²lxi³i² hai²la³kxi²nxa²lxi³i²
 nxe³nx2ti³kxa²yã¹nxũn³sxã³ nũ³kã³txi³ ã³tũ³kã³txi³
 ĩ³nxa² ya²lun¹ta³kxi²nx2tain¹na³la². 31 Nxe³ha²kxai³

ain³nyhah¹lxin¹jau³khai³xa² ĩ²xai³nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³la².
 Nxe³sxã³ ĩ²nyhah¹lxi³sã²nĩn¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nxa²lxi³ju³ta³nũ³lo³nyhah¹lxi³hĩ³nx2nxã³lxa².

32 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³nai²li² hĩ¹na² ko³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li²nhẽ³ju³ta³lon³kxai²nãn²tu³ ĩ³wai¹te³kxai²nãn²tu³
 kxãn³nãu³a¹ a³ka³nxi²sxã³ wa³li²tãu³a¹ a²nũ²a²
 ko³nxe³thin¹te²su² te²a² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa².
 Nxai¹nhĩ¹na¹te²yã¹nxe³nẽ³lxa³lho³la².

33 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² yain³kĩ³tũ³xai²li²
 ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta² ĩ²xi²sa²sxã³ yain³kĩ³tũ³xai²li²
 ĩ³yai³ni² ĩ³na²kĩ³jau³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta² ĩ²xi²sa²sxã³
 ĩ³na²kĩ³jau³xai²li² ĩ³na² nxe³kĩ³te³lhxã³ ã³nũ²kxi²yah³lxi¹nhĩ¹na¹
 wah³nxe³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 34 Nxe³yãn¹ta¹ wxa²ha³tih³

ĩ³nxai²na²:
 – Heh³khai³1sa³nha¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²sxi²khai³xa²
 yain³jah¹lxi³sã²nhẽ³la². Nxe³yah³lxin¹ka³tu³ wxã³sxã³

ã³yã³nũ²kxi²yah³lxin¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² yain³tũ³xai²li²
 ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta² ĩ²xi²sa²sxã³ yain³kĩ³tũ³xai²li²
 ĩ³yai³ni² ĩ³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta² ĩ²xi²sa²sxã³
 ĩ³na²kĩ³jau³xai²li² ĩ³na² nxe³jah³lxi³hẽ¹la², Txa²wã¹sũ³na²
 ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³kxa²yan³txi³sa². Nxa²ha¹te¹wãn³txa²
 yau³ã³xa² yũ³nũn³na¹wa². Yxãn¹ta¹ hãi¹nxa¹a¹tu¹wa².
 Wxã³na¹tãu³a¹ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa².

12

*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*la*² *ĩ*³*hxi*²*ka*¹*tū*¹*nhē*³*jau*³*su*²

1 *Txa*²*wā*³*tā*³*nāu*³*xāi*³. *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*la*²
*ĩ*³*hxi*²*ka*¹*tē*³*ju*³*ta*² *ũ*³*hū*¹*ne*³*kxa*² *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*nx2ta*¹*tu*¹*wa*².
*A*³*la*³*kxi*²*si*¹*nx2ta*¹*jau*³*su*² *ĩ*³*tih*³*nxe*³*nx2ta*¹*tu*¹*wa*².

2 *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*nx2ta*¹*jau*³*xa*²*sa*¹, *a*²*kxā*³*nhxĩ*¹*nai*³*tā*²
*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *wān*³*txa*² *yxō*²*yah*²*lxa*³*nhĩ*¹*nai*³*tā*²
*txah*³*lxa*³*kxa*² *sū*³*nu*²*su*² *ki*³*lxo*³*jah*³*la*² *so*¹*lxi*³
*sa*²*yxō*²*we*¹*jah*³*lxin*¹*jah*¹*lo*²*lo*³*jah*³*lxi*³*to*³*hin*¹*tai*¹*ti*²*tu*³*wa*²,

*hxi*²*kan*¹*txi*³ *e*³*kxi*¹*nx2ti*³*xa*³*kxan*²*ti*³*na*². *Tĩh*³*na*² *kō*³*nxe*³ *tĩh*³*na*²
*so*¹*lxi*³ *ā*³*nxai*³*yah*³*lxin*¹*tĩh*³*na*²*lot3txa*²*lxi*³*sa*²*ki*³*lxo*³*jah*³*lxi*³*to*³*hin*¹*tai*¹*ti*²*tu*³
3 *Nxe*³*ha*²*kxai*³ *a*²*nũ*²*a*² *ĩ*²*li*³*te*²*su*² *te*²*a*² *ĩ*³*ye*³*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *Je*³*su*²*jah*³*lai*²*li*² *kō*³*nxe*³*ti*³*hin*¹*na*³*li*¹. *A*²*ta*³*ai*²*la*¹*wi*¹.
*Nxe*³*jah*¹*lo*²*su*² *kxai*²*nān*²*tu*³ *hai*³*txi*³ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*²
*Yāu*³*ka*³*jxah*¹*la*² *nxũ*²*kwai*³*yxau*²*nxa*³*wa*². *Yxān*¹*ta*¹
*ĩ*³*ye*³*kxi*²*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *Je*³*su*²*jah*³*la*² *a*²*hxi*²*kan*¹*ti*³*su*² *jah*¹*lai*²*la*¹*wi*¹. *Nxe*²*e*³*jah*¹*lo*²*su*²
*kxai*²*nān*²*tu*³ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*la*² *so*¹*lxi*³
*ĩ*³*tih*³*nxe*³*jah*¹*lo*²*su*² *hĩ*³*nx2na*³*la*².

4 *ĩ*³*tih*³*nh*³*nxe*³*kxai*²*nān*²*tu*³ *ĩ*³*hxi*²*ka*¹*tē*³*ju*³*ta*²
*ĩ*³*la*³*kxi*²*te*²*lo*³*tũ*¹*nhē*³*ju*³*ta*² *yxō*²*ha*³*kxa*¹ *yau*³*ka*³*lxa*²*na*³*la*².
*Yxān*¹*ta*¹ *ka*³*lxa*¹*kxan*²*ti*³ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*la*²
*a*²*ĩ*³*yau*¹*ũ*³*nē*³*jah*¹*la*² *ka*³*na*³*ka*³*na*³*tā*³*la*². 5 *Te*²*yā*¹*nxe*³*sxā*³
*txa*²*wā*³*tā*³*nāu*³*xa*² *ā*³*nhĩ*²*nũ*¹*nũ*³*si*¹*ki*³*jau*³*su*² *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*²

*ĩ*³*la*³*kxi*²*te*²*lo*³*tũ*¹*nhē*³*kxa*² *nxe*³*ju*³*ta*² *ka*³*lxa*²*na*³*la*². *Yxān*¹*ta*¹
*Txa*²*wā*¹*hxi*²*kan*¹*ta*² *Si*³*yxau*³*jah*¹*la*² *ka*³*na*³*ka*³*na*³*jah*¹*lai*²*la*¹*wa*².

6 *Te*²*yā*¹*nxũn*³*sxā*³ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *ĩ*³*hxi*²*kat*¹*si*¹*nhē*³*jut3su*²
*ĩ*³*la*³*kxi*²*te*²*lo*³*tũ*¹*nhē*³*kxa*² *ka*³*lxa*²*na*³*la*². *Yxān*¹*ta*¹
*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *ĩ*³*hxi*²*kat*¹*tē*³*jah*¹*la*² *ka*³*na*³*ka*³*na*³*tā*³*la*².

7 *Nxe*³*sxā*³ *yxō*²*te*²*ki*³*na*¹*xai*²*na*² *ĩ*³*hxi*²*nũn*¹*si*¹*nhē*³*jau*³*su*²
*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*txa*² *ũ*³*yhe*³*ka*¹*tũh*¹*xai*³*nē*³*na*³*la*².
*ĩ*³*hxi*²*ka*¹*txa*²*xai*³*nē*³*ju*³*ta*² *ũ*³*yhe*³*ka*¹*tũh*¹*xai*³*nē*³*na*³*la*².

8 *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*la*² *hi*²*sen*³*su*² *wxa*²*nũ*³*ka*³*txai*²*na*²
*ĩ*²*li*³*te*² *ĩ*³*nxa*² *a*²*hoh*³*lxi*³*su*² *ju*³*ta*² *ĩ*³*hxi*²*ka*¹*ta*²*lxi*³*ha*²*kxai*³
*āh*¹ *ĩ*²*li*³*te*² *ĩ*³*nxa*² *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*lain*²*txi*³

*wa*³*lxe*³*jau*³*nũ*³*a*² *a*³*la*³*kxah*¹*lxin*¹*ju*³*ta*² *ĩ*³*hxi*²*ka*¹*ta*²*lxi*³*ha*²*kxai*³,
9 *Āh*¹ *ĩ*²*li*³*te*² *ĩ*³*nxa*² *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*lain*²*txi*³
*yxō*²*yah*³*lxin*¹*jut3su*² *ĩ*³*hxi*²*ka*¹*ta*²*lxi*³*ha*²*kxai*³ *āh*¹ *ĩ*²*li*³*te*²
*ĩ*³*nxa*² *ĩ*³*ta*³*ka*³*txa*² *wā*³*nxĩn*¹*sxā*³ *we*²*txi*²*kxi*³*ju*³*ta*²

*ĩ*³*hxi*²*ka*¹*ta*²*lxi*³*ha*²*kxai*³, 10 *Āh*¹ *ĩ*²*li*³*te*² *ĩ*³*nxa*² *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*²
*Yāu*³*ka*³*jxah*¹*lain*²*txi*³ *wā*³*nxĩn*¹*khai*¹*nxe*³*sxā*³ *kāi*³*ju*³*ta*²
*ĩ*³*hxi*²*ka*¹*ta*²*lxi*³*ha*²*kxai*³ *āh*¹ *ĩ*²*li*³*te*² *ĩ*³*nxa*² *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*²
*Yāu*³*ka*³*jxah*¹*lain*²*txi*³ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *wān*³*txa*² *wi*¹*jau*³*xa*²

ĩ³yau¹ũ³nxa²lxi³ju³ta² ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ āh¹ ĩ²li³te²
 ĩ³nxa² ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ju³ta²su¹ a²nũ²a² ĩ³li³te²na² kãĩ³ju³ta²
 ĩ²kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²kat1si¹jut3su²
 ta³nxa² kō³nxe³te² yãu³ka³txa² ĩ³hxi²kat1si¹jut3su² ta³nxa²
 wain³txi³ a³ya³txi²ju³ta³nũ³a² ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³
 āh¹ ĩ²li³te² ĩ³nxa² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³
 wãn³txa² yau³ã³lxa³ti³ a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³xa³jau³su²
 e³si¹jau³su² ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ āh¹ ĩ²li³te² ĩ³nxa²
 wãn³txa² yau³ã³xa² a²si³yxau³tãu³khai³xa² ĩ³yau¹ũ³ju³ta²
 ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ nxe²xai³hĩ³nx2na³la². 11 Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lo²su² kxan²ti³ nxe²
 ĩ³hxi²ka²ta²xai³nẽ³na³la². Nxũh¹ ĩ²sxã³ a²ten³jut3su² ju³ta²
 ha³na³ka³lxi³ ĩ³hxi²ka²ta²xai³nẽ³na³la².

Kris²tu³jah¹la² a²nũ²khai³xa² sa²we¹nyhu¹si¹nhẽ³jau³su²

12-13 Jã¹nxe³jut3su² txa²wã¹nũ²khai³xa² ka³na³ka³na³tã³la².
 Ka³na³ka³na³kxan²ti³ txa²wã¹kãĩ²ne³kxi²nẽ³tãu³ai²na²
 ka³lxan¹ta³kxi²nẽ³na³la². Te²yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹kãĩ²ne³kxi²nẽ³tãu³ai²
 ka³lxan¹ta³kxi²nẽ³kxan²ti³ txa²wã¹nũ²khai³xa²
 ka³na³ka³na³tã³la². Te²yã¹nxe³jut3sũ³na³la².
 Txa²wã¹nũ³ka³txi³ki³nãu¹xa² Ju³te²a²jah¹la²
 yũ³ha²kxai² Ju²te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² yũ³ha²kxai³
 a²wa³kxẽn³yah³lo²lo³nha²sxã³ yxau²xai³te²a² yũ³ha²kxai³
 ã³wa²sut1sxã³ yxau³te²a² yũ³ha²kxai³ nxe³ki³tã³la². Nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³ ũ³hũ¹nhãn²nẽ³na³la².
 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²ki³na¹xai²na² ka³na³ka³nat3sxã³
 sa²we¹nyhu¹si¹nha²nẽ³na³la². Nxe³te²hũ³sxã³ Kris²tu³jah¹la²
 a²nũ²khai³xa² sa²we¹nyhu¹si¹nha²nẽ³na³la². Nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau²xai³nẽ³na³la²,
 yxo²te²ki³nãu¹xai²na²sa³. Jã¹nxe³sxã³ yxo²te²tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na²
 a²nũ²a²ka³lxan¹ki³tã³la². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 hi²sen³su² a²nũ²a²ka³na³ka³na³ti³hi¹tẽ³na³la².

14 Te²yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹nũ²nãu³khai³xa²
 ka³na³ka³na³tẽ³lxa³wa². Ka³lxan¹ta³kxi²nẽ³na³la². 15 Nxa²ha¹te¹
 txa²wã¹yũ³kxi³su² e³te³an¹jau³kxai³lu¹ e³te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹hxi²ki³su² te²txã³wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³
 hai³txi³ txa²wã¹nũ²nãu³khai³xai²na² hai³txi³
 te²txã³wi¹. Nxe²e³kxan²ti³ txa²wã¹nũ²nãu³khai³xai²na²
 ã³nhai²ta³lxã¹kxi²nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa². 16 Te²yã¹nxe³sxã³
 txa²wã¹ne³nxẽn³su² e³te³an¹jau³kxai³lu¹ e³te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹yen³su² te²txã³wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ hai³txi³
 txa²wã¹nũ²nãu³khai³xai²na² hai³txi³ te²txã³wi¹. Nxe²e³kxan²ti³
 txa²wã¹nũ²nãu³khai³xa² ã³nhai²ta³lxã¹kxi²nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa².
 17 Txa²wã¹nũ²ai²na² whãĩ²na¹ txa²wã¹ye³na²
 so¹lxi³kxai²nãn²tu³ ĩh¹nxet3sxã³ ain³kxi²nha²hĩ³ki³te²la¹xã³?
 Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹nũ²nãu³ai²na² whãĩ²na¹

a²ne³nxē³na² so¹lxi³kxai²nān²tu³ īh¹nxet3sxā³
 ī³nxūn³sain³nha²hī³kī³te²la¹xā³? 18 Nxe³ha²kxai³la¹
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² txa²wā¹nū²nāu³ai²li²
 ī²li³te²nāu³ai²na² ha³na³ka³lxi³ we¹ta²lxi³kxi²nē³lha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² a²ten³ju³ta² sa²we¹ta³lxi³kxi²nē³nīn²ta²wa².
 19 Txa²wā¹nū²nāu³ai²li² ka³lxa¹ta³kxi²nē³lxa³ke³la³te²kxai³
 txa²wā¹nū²a² yū³nē³lhī³nx2nxa³wa². 20 Nxe³yān¹ta¹
 txa²wā¹nū²nāu³ai²na² ka³lxa¹ta³kxi²nē³kxa²ti³
 txa²wā¹nū²nāu³a²ka³na³ka³na³tē³na³la².

21 Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹yen³nāu³a² e³te²sxa³yu²hē³la². E³sxā³
 txa²wā¹hxi²ka² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²na² a²ye³na¹xai²na² hxi²kan¹khai¹nxa¹ha²kxai³wxāi²na²
 a²hxi²kxah³lho³ ī³nxai²na² hxi²ka¹nxa³lxi¹. Nxe³ha²kxai³
 ten³nxa²hxa³nhai¹. Nxe² e³te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³jut3su²
 txa²wā¹ne³kī³su² e³te²sxa³yu²hē³la². E³sxā³ txa²wā¹yu³kxa²
 ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²na² a²ne³kī³na¹xai²na² hxi²kan¹khai¹nxa¹ha²kxai³
 wxāi²na² a²yu³kxah³lo² ī³nxai²na² ten³nxa²hxa³nhai¹.
 Nxe² e³te²sxa³yu²hē³la². 22 Nxe³yān¹ta¹ ya²la³tu³

txa²wā¹nū²nāu³khai³xai²na² ī²li³te²a² sī³nxūn³nxa³ju³ta²
 ū³whi²lā³nhā¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ti³ ā³yat1sxā³
 yxau²xai³lhī³kī³sxa³wa². 23 Nxe³sxā³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xa²
 ī²li³te²a² jū¹nxe² ā³lxi³kxe³su² kxa²ti³ wā²la²ka³lo³a²
 ū³whi²kxi²nha²sxā³ ū³ti¹kxi²nha²kī³te²ju²hē³la². Ī²li³te²nāu³a²
 wi¹nē³lxa³kxai²nān²tu³ ā²la² wi¹lī²nha²kī³tā³la².

24 Txa²wā¹nū²nāu³ai²na² ī²li³te²a² wi¹nē³te²su² ā²la²
 wi¹lha²kxai³ ī²li³ju³ta² wā²nxūh¹ hau³ko³nha²hī³nx2na³la².
 Nxe³kī³ju³tai²li² txa²wā¹nū²nāu³a² hau³ko³nhā²nxa³ju³ta²
 so¹lxi³ wi¹wi¹nxe² hau³ko³nha²hī³kī³tā³la².

Nxe³kxi³ju³tai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 txa²wā¹nū²nāu³khai³xa² nxe² we²ta³lxi³kxi²nē³ta¹hxi²hē¹la².

25 Nxe³nha²kī³sa²kxai³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xa² hai³txi³
 ā³nhai²ta³lxā¹nha²hī³kī³sxa³wa². Hāi¹nxe³sxā³ txa²wā¹nū²nāu³a²
 yxo²ha³kxa¹ wi¹lo²la³kxi²waun¹nyhe²hī³kī³tā³la². Hai³txi³
 ā³nhai²ta³lxi²te²ten³txi³ o²la³kxi²hī³kī³sxa³wa². 26 Nxe³nxa²ha¹te¹
 txa²wā¹nū²nāu³a² sī³nī³ton³nē³nha²kxai²nān²tu³
 a²nū²a²nāu³ai²na² a²sī³na² whāi²na¹khāuh³lxa³tē³nha²hī³kī³tā³la².
 Txa²wā¹nū²nāu³a² ī²li³te²a² ī³wi¹lain³kxi²nha²kxai²nān²tu³
 a²nū²a²nāu³ai²na² a²sī³na² whāi²na¹ī³wi¹lain³kxi²nha²hī³kī³tā³la².

27 Jā¹nxe³jut3su² txa²wā¹nū²khai³xa² a²sī³na² yā¹nxe²wxāi²
 ī³nxai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² a²sī³na² yāx1yah³lxi¹lxa².
 Kris²tu³jah¹la² a²nū²nāu³khai³xa² ī²li³te²a² yā¹yxah³lxi¹lxa².

28 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yxo²ī²ūh¹tū³ka³txa²
 wain³txi³ ī³hau³ko³ta³wxe³na²hē³la². A²wi¹lhī¹nān¹te²a²su²
 a²hxi²kan¹te²la³je³na² sa²kxai³lu². Txa²wā¹sū³na² ī²sxā³
 sa²so¹tū³ka³txa² ūh³wxe³na²hē³la². Ā³ta³lo³hē¹tū³ka³txa²

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³tū³kā³txi³la³
ūh³wxe³na²hē³la². Āh¹ā³ta³lo³hē¹tū³kā³txi³nāu³a²
yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xa² ī³yau¹ū³te²nāu³xa² ūh³wxe³na²hē³la².
Āh¹ā³ta³lo³hē¹tū³kā³txi³nāu³a² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²te²su²
te²na² ūh³wxe² āh¹ ā³ta³lo³hē¹tū³kā³txi³nāu³a²
ī³ta³ka³txa² we²txi²si¹kxi³nū³su² te²a² ūh³wxe², Āh¹
ā³ta³lo³hē¹tū³kā³txi³nāu³a² a²nū²a² ā³non²ta³kxi²te²su²
te²a² ūh³wxe², āh¹ ā³ta³lo³hē¹tū³kā³txi³nāu³a²
hxi²kan¹txi³ a²nū²a² hau³ko³te²su² te²a² ūh³wxe²
a²ne³ki³san¹tū³kā³txan²tu³ hxi²kan¹txi³ a²nū²a² wān³txa²
yau³xā³lxa³txi³ e³te²su² te²a² ūh³wxe² nxe²xai³na²hē³la².
²⁹ Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ī²sxā³ ī³sa²so¹nē³tū³kā³txi³su²
ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ī³hen³txi³tū³kā³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³ yxo²i²tū³kā³txa²
ī³yau¹ū³hain¹tū³kā³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, wā³nxīn¹sxā³
o²la³kxi²tū³kā³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, ³⁰ Ī³ta³ka³txa²
we³txi²si¹tū³kā³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, wān³txa²
yau³ā³lxa³ti³ e³kxi²tū³kā³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³,
yau³ā³lxa³ti³ wān³txi³la³ a²si³yxau³tāu³khai³xa³
ī³yau¹ū³tū³kā³txi³su³ ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³ nxe³ki³tā³la².
³¹ Nxe³ki³sa²kxai³lu¹ ha³lo²a² wi¹ju³tai²na¹ ā²la²
hxi²kan¹kxi²ju³tai²na¹ ā³ten³jah¹lxi³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ tīh³na²
ā²la² wi¹tīh³na² ī³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wa².

13

Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² a³lxi²nha²kxi³jau³su²

¹ Ī³yau¹ū³nx2ta¹jau³xa²sa¹, a²nū²a² nū³kā³txi³nāu³xai²na²
wān³txa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ ī³ye³kxi²na¹ha²kxai³
na¹kxa²yu³su² oh³xan¹te²nāu³xai²na² wān³txa²
yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ ī³ye³kxi²na¹ha²kxai³
nxe³na¹kxan²ti³ txa²ē¹nāu³ai²na² a³lxi²waun¹nyhu¹ju³ta³la³
yū³sa²nxa³ke³la³te²kxai³ txa²wān³txa² e³a¹jau³xai²na²
kwa²wān³txa² toh³lxi³jau³su² hī³nx2na³la². Kwa³thi³la³ka³txa²
ī³su²ki³sa²kxai³ kwa²nxon³nē³te²jai¹ti²tu³wa².
Jā¹nxe³hī³na¹wa². ² Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² hxi²kan¹txi³ ī³hen³txi³na¹ha²kxai³, yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ a²hoh³lxi³sa¹ha²kxai³, wān³txa²
hāi³jau³xa² hxi²kan¹txi³ ī²a¹ha²kxai³, nū³kxūn³txi³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²a¹ha²kxai³ wā³la³ka³txa²
sa²ya²ta³wxe³si¹ha¹jau³su² hxi²ka¹na¹ha²kxai³, ju¹tai²na²
yxo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹kxan²ti³ yxān¹ta¹ txa²ē¹nāu³ai²na²
a³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta³la³ yū³sa²nxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³
a²hxi²kan¹jah¹lo²su² hī³nxān²nxa³wa². ³ Te²yā¹nxūn³sxā³
txa²yen³kxi³khai³xa² wā²nhū²hxa³tai¹na¹ha²kxai³ na¹kxa²yu³su²

ai³lhxã³ Je³su²jah³la² ĩ³lxa² kan²txi³ yxo²ĩ²a¹kxe³su²
 txa²nũ²a²nãu³khai³xa² ha³nxe²khai³ wã²kxi²sai¹nha²kxai³
 nxe³sain¹kxan²ti³ txa²ẽ¹nãu³ai²na² a³lxi²waun¹nyhu¹kĩ³ju³ta³la³
 yũ³sa²nxa³ke³la³te²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² hai³txi³
 kãin²sa²hĩ³nx2nxa³wa².

4 A²nũ²a² a³lxi²waun¹nyhu¹kĩ³kxai²nãn²tu³
 ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ kãĩ³ũ¹nyhu¹kĩ³te²ju²hẽ³la². Thãĩ³ti³la²sxã³
 kãĩ³ũ¹nyhu¹kĩ³te²ju²hẽ³la². A²nũ²a² yen³kxa²
 kwa²to³toh³lxi³ yxo²kwain³nũ¹nyhu¹kĩ³te²sxa³yu²hẽ³la².
 Yxo²kãin² e³kxi²ki³te²sxa³yu²hẽ³la². A²ẽ¹nãu³ai²na²
 ĩ³kãin²txi³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²ki³te²sxa³yu²hẽ³la². 5 A²nũ²a²
 a³lxi²waun¹nyhu¹kĩ³kxai²nãn²tu³ wi¹lo²la³kxi²nũ¹hain¹tãu³a²
 ai¹nhĩ¹na¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³sen³sai¹sxã³
 a²hoh³lxi³sa²sxã³ o²la³kxi² nxe³ki³lxo³nha²ki³te²sxa³yu²hẽ³la².
 Yã³nĩ³li³nũ¹nhẽ³ju³ta² so¹lxi³ ten³nha²ki³te²sxa³yu²hẽ³la².
 Kwa²hi²ye¹ta³lxi³nha²ki³te²sxa³yu²hẽ³la². A²nũ²a²
 ko³nxe³ti³ o²la³kxi²nũ¹nhẽ³kxan²ti³ hai³txi³
 yxaih²kxi²nhũ¹ki³te²sxa³yu²hẽ³la². 6 A²nũ²a² ã³xa²
 ko³nxe³ti³ kãĩ³kxai²nãn²tu³ ĩ³ka³li³kxi²ki³te²sxa³yu²hẽ³la².
 Hãĩ¹sxã³ ya²la³hi²ju³ta² wi¹kãĩ³kxai²nãn²tu³
 ĩ³ka³li³ki³te²ju²hẽ³la². 7 A³lxi²waun¹nyhu¹kĩ³kxai²nãn²tu³
 ko³to²la³kxi²nũ¹nhẽ³kxan²ti³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
 yxau³ki³te²ju²hẽ³la². A²nũ²a² a³lxi²waun¹nyhu¹kĩ³kxai²nãn²tu³
 wain³txi³ yxo²ĩ²nyhu¹kĩ³te²ju²hẽ³la². Wi¹kãĩ³ju³ta²
 wah³nxe³kxi²nũ¹hain¹ki³te²ju²hẽ³la². Kon³ton³kxi²nẽ³kxan²ti³
 nxũ²kwai³lxũ¹txi³ yxau²xai³ki³te²ju²hẽ³la².

8 A³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta² ne³ki³so³nxa³lho³la². Yxãn¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹ki³ju³ta² ne³ki³son³tu¹wa².
 Wãn³txa² yau³ã³lxa³ti³ e³kxi²ki³jau³su² ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹tẽ³ju³ta²
 ye³jen¹na² ne³ki³son³tu¹wa². A²hoh³lxi³su² ki³ju³ta² ye³jen¹na²
 ne³ki³son³nũn³tu¹wa². 9 Nxe³sxã³ hĩ¹nai²li² ũ³hũ¹nhẽ³ju³ta²
 a²hoh³lxi³si¹nhẽ³jut3su² ta³nxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³yau¹ũ¹hain¹ki³jut3su² ta³nxa² nxe³ju³ta² jũ¹nxa² so¹lxi³
 yũ³nũ¹nhẽ³na³la². 10 Nxe³ta¹ yan¹nãu³a¹ Kris²tu³jah¹la²
 a³ka³nxi²sxã³ wã³li²tãu³a¹ jũ¹nxa² so¹lxi³ yũ³nũ¹ki³ju³ta²
 ne³ki³son³tu¹wa².

11 Txai²na² txa²wẽ³sĩ¹nai³tã² wẽ³sa² o²la³kxi²ju³ta²
 so¹lxi³ kãĩ³hxai²na¹hẽ³la². Wẽ³sa² e³jau³xa² so¹lxi³
 e³a¹ha²kxai³ wẽ³sa² o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²na¹ha²kxai³
 wẽ³sa² wã²nxũ¹hain³nha¹jau³xa² so¹lxi³ e³a¹ha²kxai³
 nxe³nhxai²na¹hẽ³la². Nxe³yãn¹ta¹ in³txi³lo³na¹hĩ¹nai²na¹
 hxi²kan¹to³na¹hĩ¹nãn¹te²tu³ wẽn³sxũ³na¹ju³ta³la³ ã³na¹a¹hẽ³la².
 Nxe³te²sa¹wa². 12 Es³pe²ya²ka³lo³a² ĩ²nha²ki³kxai²nãn²tu³

txa²wā¹yāu³ka³txa² ku³kuh³nxe² i²hī³ki³tā³la². Yxān¹ta¹
yan¹nāu³a¹ a²nū²khai³xa² i²ki³kxai²nān²tu³ hai³txi³ ku³kuh³nxa²
i²ki³sxa³lho³la². Jā¹nxe³jut3sū³nxe² wain³txi³ i²ki³tu¹wa².
Te²yā¹nxūn³sxā³ hī¹nai²li² jū¹nxe² ā³ye³wxe³ki³tā³la². Yxān¹ta¹
yan¹nāu³a¹ kāin² ā³ye³wxe³ki³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² i²nē³kxa²
yā¹nxe³sxā³ i²ki³tu¹wa².

13 Jā¹nxe³jut3su² ha³lo²a² yu³ta² yu³tha¹li¹ ka³na³ki¹
hxi²kan¹te²la³ yū²na³la². Yxo²i²ki³ju³ta² yū³ha²kxai³
Kris²tu³jah¹la² wā³li²je³na³wa³kxa² wahx3nxe³ki³ju³ta²
yū³ha²kxai³ a²nū²a² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta² yū³ha²kxai³
nxe³te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta² ha³kxa¹ a³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta²
ā²la² hxi²kan¹sxā³ ā³sen³sai¹ki³ju³ta³la³ te²ju²hē³la².

14

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²ka¹tū¹nhē³jau³su²

1 A³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² ā³ten³jah¹lxi³hē¹la².
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² hxi²kan¹te²lo³tū¹nhē³ju³ta²
yxo²kwain³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
i³hen³txa³kxain¹yah³lxin¹ju³ta² yxo²kwain³khai¹nxe³jah¹lxi³hē¹la².
2 Nxe³sxā³ wān³txa² yau³ā³lxi³ti³ e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
Txa²wā¹sū³na² ne³nxē³na² so¹lxi³ ain³kxi²sxā³
ā³ne³wxe³hī³nx2na³la². A²nū²a² hai³txi³ ain³kxi²nha²hī³ki³sxa³wa².
Hxi²kan¹txi³ ā³ne³wxe³te²sxa³yu²hē³la². Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²kat1sxā³ ya²la³lyau³xan²tu³
hāi³wā²nxīn¹jau³xan²tu³ e³kxi²te²ju²hē³la². 3 Yxān³ta¹
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ki³kxai²nān²tu³
a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ ain³kxain¹jau³su² hī³nx2na³la².
Ā³non²ta³kxi²jau³su² ha²kxai³, i³nxū²kwai³lxū¹jau³su²
ha²kxai³, sa²ye³kwē²kxi²jau³su² ha²kxai³ nxe³hī³nx2na³la².
4 Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
nū¹hxi²kan¹ti³lon³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² i³yau¹ū¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²tū³ka³txa²
hāi¹nxe³ti³xa¹ a²hxi²kan¹nūh¹nū³nyhai¹nhī³nx2na³la².
5 Wxa²nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ wān³txa² yau³ā³lxa³ti²
e³yah³lxin¹ju³ta²nū³a² te³nhī³na¹wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² i³yau¹ū¹yah³lxin¹ju³ta² ten³khaix1sa³nha²wa².
Nxe³sxā³ wān³txa² yau³ā³lxa³ti² e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
wi¹lhī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
i³yau¹ū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā²la² wi¹khaix1jau³la³
hī³nx2na³la². Jā¹nxe³jut3su² yau³ā³lxa³ti² e³kxi²sxā³
ain³kxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txai²li² a²si³yxau³tāu³khai³xa²
i³yau¹ū¹nx2ti³jah¹la² yū³kxai²nān²tu³ wi¹na³la². Yxān¹ta¹
yū²nxa³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ a³la³kxah¹lxi³hī³nx2nxā³lxa².

6 Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xa² yā¹yxah³lxi¹lxa².
 Nxe³sxā³ wxā³sī²nx2ta¹tāu³a¹ wān³txa² yau³ā³lxa³ti²
 jau³jau¹xai²na² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ti³
 ā³non²ta³kxi¹nx2ti³nxa³lho³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ī³yau¹ū¹nx2ta¹jau³su² tā³nxa² a²hoh³lxi³sa²jau³su²
 tā³nxa² wān³txa² wi¹jau³su² ī³hen³txi³nx2ta¹jau³su² tā³nxa²
 nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³ ī³hxi²ka¹txa²lxi³hī³na¹wa².

7 Nxa²ha¹te¹ yau³tā³xa²sa¹, yen³kxa² ka³te³nxa³te²na²sa¹,
 wāi²lhū³ka³txa² tā³nxa² ar²pa²kax3su² tā³nxa² hain³kxai²nān²tu³
 wain³txi³ wxa²hai³nxa³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa²
 ain³kxi²nē³jah¹la² hxi²kan¹ti³ a²si³yxau³tāu³khai³xa²
 ain³kxai¹nhī³nx2nxa³wa². 8 Te²yā¹nxūn³sxā³ kwa³jan³ta²
 so³ta²to²nū³ka³txa² he¹li³te³lhxā³ai³ain¹te²ju²hē³la². Nxe³te³na¹
 wāi²lhū³ka³txa² trū³be²ta²kax3su¹ nxe³ka³txa² tē³sxā³
 ī³hain³te²ju²hē³la². Wi¹lhain³kxai²nān²tu³ a²si³yxau³tāu³a²
 ā³ne³wxe³ha²kxai³ he¹lain¹te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ wain³txi³
 hai³nxa³kxai²nān²tu³ kō³nhai¹nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³
 he¹lai¹nxa³ka³tu³ yxau³ain¹te²ju²hē³la².

9 Te²yā¹nxe³jut3su²
 wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 a²si³yxau³tāu³a² ā³ne³wxe²nxa³kxai²nān²tu³ hai³txi³
 wi³ti³he¹nxē²nxa³wa². Wxa²wān³txa² ha³lo²a² kwa²
 he¹sa³tī¹hī³nx2na³la². 10 Yuh³xan¹ko³xai²na² whāi²na¹ a²nū²a²
 nū³ka³txi³nāu³xa² ka³lxa¹khai¹xain¹na³la². Wān³txai²li²
 yau³ā³lxa³ti³ e³xi²xai³ain¹te²ju²hē³la². E³xi²xai³ha²kxai³
 a²si³yxau³tāu³a² ha³na³ka³lxi³ nxe² ai³te²ju²hē³la².

11 Nxe³sxā³ e³jau³xai²na² ā³ne³wxe³sa²nxa³kxai²nān²tu³
 ā³lxin³tā¹. Ai¹nhī³na¹wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ txa²wān³txa²
 e³a¹jau³xa² ā³ne³wxe³ai¹nxa³kxai²nān²tu³ ā³lxin³tai¹.
 Sai¹nhī³nx2na³la². Jā¹nxūn³sxā³ ā³ne³wxe³ai¹nhī³nx2nxa³wa².
 12 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 ī³hxi²ka¹tē³ju³ta² ten³yah³lxi¹nha²kxai³ ā²la² wi¹ju³ta²
 ā³ten³jah¹lxi³hē¹la². Yxo²i²tū³ka³txai²na² ā³nxū²kwai³lxū¹sxā³
 a²hi²ka¹txa²lxain¹ju³ta² ten³jah¹lxi³hē¹la².

13 Nxe³yān¹ta¹ wān³txa² yau³ā³xa² hxi²kan¹txi³
 e³te² ī³nxa² Txa²wā¹sū³na² ī³wā³txi¹jah³lxi³hē¹la².
 Wān³txai²li² a²si³yxau³tāu³a² ī³wā³txi¹jah³lxi³hē¹la²,
 ī³yau¹ū³nxa²lxi³si¹yah³lxin¹jau³nū³sa³. 14 Wān³txa² yau³ā³xa²
 e³sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²na¹kxai²nān²tu³ txa²yāu³ka³txa²
 so¹lxi³ e³kxi²hī³nx2na³la². Hai³txi³txai²na² a²hoh³lxi³sa¹ju³ta³la³.
 15 Nxe³jut3su² ha²kxai³ ih¹nxe² kāi³a¹lhon³ku² nxa¹nha²wa².
 Yau³ha¹li¹ e³a¹tu¹wa². Txa²yāu³ka³txai²na² wān³txa²
 yau³ā³xa² e³i² txa²ē¹nāu³ai²na² wān³txi³khai³xa² e³i²
 na¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ txa²yāu³ka³txai²na² hain³jau³xa²
 yau³ā³xa² hai³ni² txa²ē¹nāu³ai²na² hain³jau³khai³xa²

hai³ni² na¹tu¹wa². 16 Ī³wi¹lxon³kxah¹lxin¹jau³xai²li²
 Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxah¹lxin¹tāu³a¹ a²yāu³ka³txi³khai³xa²
 e³kxi²kxai²nān²tu³ wān³txa² yau³ā³xa² so¹lxi³
 e³kxi²kxai²nān²tu³ a²nū²a² a³la³kxi²nxa³te²a² wxā³sxā³
 ā³yā³nū²kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³ e³kxi²jau³xai²li²
 hxi²kan¹ti³ ā³ne³wxe³ai¹nh³nx2nxa³wa². Hxi²kan¹txi³
 ā³ye³yo²nū¹nxa²lxix³jau³la³ e³ya³nx2ti³xa³lho³la². Hai³txi³
 ā³ne³to³ti³he¹nxai¹nh³nx2nxa³wa². 17 Ī³wi¹lxon³kxah¹lxin¹jau³xai²li²
 wi¹khai¹kxan²ti³ a²nū²a² a³la³kxi²nxa³te²a² hai³txi³
 ĩ³nxū²kwai³lxū¹h³nx2nxa³wa², ā³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³la².
 18 Txi²na² sa²kxai³lu² wān³txa² yau³ā³lxix³jau³xa²
 ā²la² yxau³ka³lxa¹txi³ e³khai¹nxa¹wa². Nxe³na¹ju³tai²li²
 Txa²wā¹sū³na² ĩ³wi¹lxo³kxi²na¹wa². 19 Nxe³na¹kxan²ti³
 yxo²i²kj³tū³ka³txi³nāu³xai²na² ā³yā³nū²kxi²kj³tāu³a¹
 txa²wān³txi³khai³xa² wān³txa² ā³ne³wxe³ain¹jau³xai²na²
 yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ĩ³yau¹ū³na¹kxai²nān²tu³
 wi¹h³nx2na³la². Yxān¹ta¹ wān³txa² yau³ā³lxix³
 jau³jau¹xai²li² wān³txa² ā³ne³wxe³ai¹nxa³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³
 ĩ³yau¹ū³ai¹na¹kxai²nān²tu³ wai³nh³nx2nxa³wa². Nxe³ha²kxai³
 ā³ne³wxe³ain¹jau³xai²li² ā²la² te³nh³na¹wa².

20 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. ĩ³kāi²non³nyhah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 wān³txa² yau³ā³xa² e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wē³son³txi³sxā³
 hain³nyhah¹lxix³h³nxai¹lxa². Jā¹nxe³yah³lxix³txa³hē¹la².
 Wxi²kan¹sxā³ hain³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa²
 e³yah³lxin¹jau³nū³a² ā³ne³wxe³ain¹tu¹wa². 21 Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxix³:

— Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² e³na²hē³li¹. E³te³nah¹lxix³:
 “Txa²nū³ka³txi³khai³xa² ĩ³hen³txi³na¹tu¹wi¹. A²nū²a²
 ā³xa² wān³txa² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxan²ti³
 ā³ne³to³sai¹nh³nx2nxa³wi¹.” Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
 nxe³na²hē³li¹.

Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 Jā¹nxe³jut3su² wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³kxi²kxai²nān²tu³
 yxo²i²xa³te²a² ĩ²yau¹ū³jau³su² h³nx2na³la². Yxo²i²te²a²
 ĩ³yau¹ū³jau³sxa³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ĩ³hen³txi³kxai²nān²tu³ yxo²i²tū³ka³txa² ĩ³yau¹ū³jau³su²
 h³nx2na³la². Yxo²i²xa³te²na² ĩ³yau¹ū³jau³sxa³wa².
 23 Nxe³ha²kxai³ ĩ²jah¹lxix³hē¹la². Yxo²i²tū³ka³txi³
 ĩ³nxa² ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹tāu³a² a²nū²ai²na²
 a³la³kxi²nxa³te²su² tā³nxa² yxo²i²xa³te²su² tā³nxa² wxā³sxā³
 ā³yā³nū²kxi¹nx2ti³h³nx2na³la². Nxe³kxai²nān²tu³ wān³txa²
 yau³ā³lxa³ti³ e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 ā³ne³wxe²nxa³jau³su² nxe³te³nah¹lxix³:

— Tū³ka³txai²na² wen¹tū³ka³txi³sin²tā¹. Nxai¹nhī³nx2na³la².
 24 Yxān¹ta¹ hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ī³hen³txi³nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ yxo²⁻²ī²xa³te²la³ tā³nxā²
 a³la³kxi²nxā³te²su² tā³nxā² ā³yā³nū²kxi¹nx2ti³hī³nx2na³la².
 Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ain³kxi¹nx2tai¹kxai²nān²tu³ a²ko³nxe³ti³ kāi³nha²ju³ta²
 ī²nha²sxā³ ā³yxo²o³tū¹hain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ain³kxi¹nx2tai¹nha²kxai³ ā³yxo²o³tū¹hain¹tu¹wa². 25 A²ē¹na²
 ain³nha²jau³xa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² e³lxah²lxī³ye²tu¹wa².
 Nxe³sxā³ ā³ka³ti³wxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²tu¹wa².
 Sa²nēn¹kxi²te³nah¹lxī¹.

— Ya²la³tu³ Txa²wā¹sū³na² yxau³a³nhē³lin²tai¹. Nxe³tu¹wa².

Yxo²⁻²sxā³yxau²xai³lain¹tū³ka³txa² wain³txi³o²la³kxain¹jau³su²
 26 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ī³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
 Ī³ye³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxī¹, yxo²⁻²tū³ka³txi³ ī³nxā²
 ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nxū²kwai³lxū¹nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²
 so¹lxī³ o²la³kxi¹jah³lxī³hē¹la². Ka³na³ki³ hain³jau³xa²
 yū³yah³lxī¹nha²kxai³ ka³na³ki² ī³yau¹ū¹nyhah¹lxin¹jau³xa²
 yū³yah³lxī¹nha²kxai³ āh¹ ka³na³ki² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² tah²yau³xa² yū³yah³lxī¹nha²kxai³ ka³na³ki²
 wān³txa² yau³ā³lxā³ti³ e³te²a² yū³yah³lxī¹nha²kxai³
 ka³na³ki² yau³ā³lxī³jau³xa² a²si³yxau³tāu³a² ī³yau¹ū³ju³ta²
 hxi²kan¹te²a² yū³yah³lxī¹nha²kxai³ nxe³jah³lxī³sxā³
 ā³nxū²kwai³lxū¹nyhah¹lxin¹ju³ta² kāi³jah³lxī³hē¹la². 27 Nxe³sxā³
 ka³na³ki² wān³txa² yau³ā³lxā³ti² e³ti³ten³nxā²lxī³kxai²nān²tu³
 ha¹lin¹tā³nxā² ha¹li¹ ka³na³ki¹ tā³nxā² jau¹xai²na² so¹lxī³
 e³xai³jah¹lxī³hē¹la². Nxe² e³xai³yah³lxin¹ka³tu³ wān³txa²
 jau¹xai²na² a²si³yxau³tāu³a² ī³yau¹ū³txain¹yah³lxī³hē¹la².
 28 Yxān¹ta¹ ī³yau¹ū¹nx2ti³jah¹la² yū²nxā³kxai²nān²tu³
 kon³ton³jah¹lxī³hē¹la². Nxe³sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na² so¹lxī³
 Txa²wā¹sū³na² e³kxi¹jah³lxī³hē¹la². 29 Te²yā¹nxe³sxā³
 ha¹li¹ tā³nxā² ha¹li¹ ka³na³ku² te² ī³nxā² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ī³yau¹ū¹nx2ti³jau³xa² yū³kxai²nān²tu³
 a²wā³kxi³ ī³nxai²na² sa²kxai³lu² ka³nahx2sxā³ yxau³sxā³
 ain³kxi¹txai¹yah³lxī³hē¹la². Ya²la³tu³ jau³su² tā³nxā²
 ki³han³jau³su² tā³nxā² a³ya³txi²yah³lxin¹tu¹wa². 30 Ā³wxe³te²a²
 ī²li³te² ī³nxā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwēn¹ta²
 ain³kxi²nha²kxai²nān²tu³ a²wi¹lhī¹na² e³jah¹la² sa²kxai³lu²
 ā³na¹sxā³ ā³wxe³sē¹la². Nxē¹kxai²nān²tu³ kwēn¹ta²
 wxā³jah¹la² ī³ye³ ā³si³wxe³txai²la². 31 Wxāi² ī³nxā²
 yxo²ha³kxā¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³yau¹ū³nyhu¹sxā³
 ī³yi²lho¹kxā² ai³jah³lxī³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txai²li² ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa².

Yxah³lxi¹nha²kxai³ ā³nxū²kwai³lxū¹nyhah¹lxin¹tu¹wa².
 32 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³yau¹ū¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wā²nxū^h1 ī²nha¹yah³lxi³sxā³ wain³txi³ hau³hau³kot3sxā³
 ī³yau¹ū¹nha¹jah³lxi³hē¹la². 33 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²

hi²sen³kxai³lu² ī²sxā³ ī³kaix1so¹nē³te²jai¹ti²tu³wa².
 Ku³kuh³nxa² kâi³ki³ju³ta² te³nxa³wa², Txa²wā¹sū³na²sa³.
 Wain³txi³ hau³ko³ki³ju³ta² ten³na³la². Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² yxo²ī²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³nāu³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ ī³yau¹ū¹hai¹nhxai²na¹hē³la². 34 Txa²wā¹sū³na²

sa²nēn¹kxi²te³lhxā³ ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 txu¹ti³nāu³xai²na² ka³nahx2nxe³sxā³ yxau³sxā³
 ain³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹wa². E³xa²

yxau³ain¹kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Nxe³jau³xai²na²
 Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxi³tā² nxe²
 ī³yau¹ū³nē³ta¹hxai²hē¹la². 35 Nxe³sxā³ wān³txa² wā³txi³jau³su²
 yū³kxai²nān²tu³ a²sxi²nhāu³a² a²wē³sāi¹yah³lai²li²
 ī³wā³txi³txai¹la². Jā¹nxe³sxā³ yxo²ī²yah³lxin¹tū³ka³txi³
 ī³nxi²na² ā³yā³nū²kxah³lxin¹tāu³a¹ txu¹ha³ ī³ye³ye¹nx2ti³ju³ta²
 wai³nxa³wa².

36 Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txi³ ī³nxi²na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yū³nxa²lxi³ji¹wa²? Wxa²nū³ka³txi³nāu³ ī³nxi²na²
 so¹lxi³ ī³tih³nxe³nx2ti³te²la¹xā³? Hai³txi³ ti³he¹nx2nxa³wa².
 37 Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³jah¹lo²sa¹xā¹.
 Wā³nxīn¹khai¹nxe³ju³ta² txai²na² so¹lxi³ ū³hū¹sa²na³nā¹.
 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ txa²wān³txa² ain³kxi²khai¹sah¹lxi³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² kwa³na³nē³jau³xa² ū³hū¹sa³ha²kxai³
 ū³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². 38 Yxān¹ta¹ txa²wān³txa²
 ain³kxi²sa²nxa³jah¹lo²su² yū³kxai²nān²tu³ a²nxe³jah¹lai²na²
 wān³txa² ain³kxah¹lxi³txa³hē¹la².

39 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³yau¹ū¹ju³ta²
 ā³ten³khai¹nxe³jah³lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹ wān³txa² yau³ā³lxa³ti³
 e³jah¹la² ī³kwai²kxah¹lxi³txa³hē¹la², Txa²wā¹sū³na² wān³txi³su²
 nū¹kxan²ti³na². 40 Jā¹nxe³ha²kxai³ kâi³yah³lxin¹ju³ta² ī²li³ju³ta²
 hau³hau³kot3sxā³ o²la³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Ku³kuh³nxe²
 o²la³kxi²yah³lxi³txa³hē¹la².

15

Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā²
 ain³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³jau³xai³tā² ain³so¹yah³lxin¹jau³xai³ta³lxi³
 yxo²ī²ah³lxin¹jau³xai³txa³lxi²na³la². 2 A²nxe³jau³xai²li²
 ī³yau¹ū¹nx2ta¹jau³xai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

wi¹jau³xai²la¹wa². Nxe³sxā³ ain³kxi²sxā³ yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³
wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tūh¹nx2ti³na²hē³la².
Nxū²kwai³lxū¹txi³ yxau³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
sa²hau³ko³nha²sxā³ yxau³yah³lxin¹tu¹wa². Yxān¹ta¹
jau¹xai²na² yxo²i²yah²lxan³kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na²
sa²ha³ko³txa²lxi³ju³ta³la³ yū²nxa³wa².

3 Nxe³sxā³ wān³txai³tā² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹sa²jau³xain²ti³
ī³hen³txi³nx2ta¹jau³xain²txi²na³la². Nxe³jau³xai²na²
wxi²kan¹jau³xai²la¹wa². Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³
txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³kí³ju³ta² sa²wa²su¹tū¹nhē³te³lhxā³
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na²
ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 4 Jā¹nxe³sxā³
ya³lu²kxi²nē³nū²la² sa²nī³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Hā²wxān³txi³nū² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²ka³tu³
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²ka³ten³su²ī³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³hī¹nān¹te²tu³ka³ten³su²yxau²xai³nha²wa². Txa²wā¹sū³na²
ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³ha²kxai³
Pe²jah³la² ā³yū²txi²xi² a²to²se³ nū³ka³txa² ā³yū²txi²xi²
nxe³ta¹hxai³hē¹la². 6 Nxe³ka³tu³ yxo²i²tū³ka³txa²ka³lxa¹txi³ 500
nxe²a²nū²a²ka³lxa¹txi³ ā³sā²nūt1sxā³ ā³yū²tain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ka³ten³ti³hi¹nain¹nha²wa².
Yxān¹ta¹ī²li²te²su²te²a¹ya³lu²ain¹nha²wa². 7 Nxe³ha²kxai³
Ti³a²kah³lai¹tā²ī²nūn³ta¹hē¹la². Āh¹jā¹nxe²yan¹nāu³a¹
ī³kaix1so¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ī²ain¹nūn³ta¹hē¹la².

8 A²ne³ki³sa³nāu³a¹txai²li²ī²nū³na¹hē³la². Wē³sa²
yxau³ni¹te²a²wa³su³txi³a³li³lah¹te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe²
a²ne³ki³sa³nāu³a¹Je³su²jah³la²wā²nā³ū¹sa³jah¹lo²sa¹wa².

9 Ī³kaix1so¹sa²nūn³jah¹lo²sa¹wa². Txai²na²
kāin²sa²nxa³jah¹lo²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ī³kaix1so¹tū³ka³txa²
yxo²ha³kxa¹ā³sen³sai¹sain¹nha²wa². Kxā³nhxī¹nāu³ai³tā²
Je³su²jah³lai²na²wān³txa²yxo²i²tū³ka³txa²
khāuh³lxa³txai¹na¹hē³la². Nxe³na¹ju³ta²:

— Wain³txa²na³nā¹. Txa²ē¹nān¹jau³xa²te²sa¹wa².
10 Nxe³yān¹ta¹Txa²wā¹sū³na²sa²kxai³lu²kāin²thāi³ti³la²
a³lxi²sa²ha²kxai³txa²ē¹nāu³a²sa²hau³kot3sa³ha²kxai³
ī³hxi²kat1sa³na²hē³la². Ī³hxi²kat1sa²ju³ta²kwā²hāi¹nxe²
ī³hxi²kat1sa²nxa³hē³la². Nxe³sa²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
ya³lo³txi²sxā³o²la³kxi²na¹ju³ta²ī³kaix1so¹tū³ka³txa²yxo²ha³kxa¹
txa²wā¹wa³ka³li³yu³ta²ā³sen³sai¹ai¹na¹hē³la². Nxe³na¹kxan²ti³
nxū¹txai²na²txa²nū³ku³ū³na¹ju³ta³la³o²la³kxi²te²txā³wa².
Txa²wā¹sū³na²ī³hxi²kat1sa²ju³ta²so¹lxi³o²la³kxi²jah¹lo²sa¹wa².
11 Jā¹nxe³jut3su²txai²la³ta³nxa²tū¹ka³txai²la³ta³nxa²
ī³hen³txi³nx2ti³nha¹jau³xa²kwā²hāi¹nxū¹hī³nx2na³la².
ī³hen³txi³jah¹la²ī²li³te²a¹kwā²hāi¹nxū¹hī³nx2na³la².

Nxe³yān¹ta¹ ī³hen³txi³nx2ti³jau³xai³tā² yxo²i²yah³lxin¹jau³xa²
 nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ ka³lih³kxi²na¹jau³xai²la¹wa².
 Ain³kxah¹lxi¹nha²kxai³ yxo²i²yah¹lxi³hxai¹nhē³la².

Yxo²i²tū³kā³txi³kī³na¹xai²na²ka³ten³su²ī³sa²yxau³si¹nhē³nū³jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la²
 ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²si¹jau³xa² ī³hen³txi³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ ī²li³te² ī³nxai²na¹
 e³yah³lxin¹thai¹la²? E³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

– A²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ hai³txi³ ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²ju³ta² yū²nxa³lho³li¹. Nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².

13 Nxe³yān¹ta¹ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ju³ta²
 yū²nxa³ke³la³te²kxai³ Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²hī²nxa³wa².

14 Yxān¹ta¹ Te²yā¹nxe³sxā³
 Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²nxa³ke³la³te²kxai³
 ī³yau¹ū¹nx2ta¹jau³su² yū³hī³nx2nxa³wa². Te²yā¹nxūn³sxā³

wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹jau³xa² yū³nū³nhī³nx2nxa³wa².
 15 Jā¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe³ke³la³te²kxai³la¹
 txa²wā¹wān³txa² ī³ye³kxi²kī³te³nah¹lxi¹:

– Txa²wā¹sū³na² ki³han³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³hī³kī³tā³la².
 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²si¹ju³ta³ ī³hen³txi³sī¹na¹ha²kxai³ txa²wā¹wān³txa²
 ī³ye³kxi²kī³te³nah¹lxi¹:

– Txa²wā¹sū³na² ki³han³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³hī³kī³tā³la².
 Jā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² ya²lun¹ti³te²nāu³xai³tā² ya²la³tu³
 ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ti³hi¹tai¹nxa³ke³la³te²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²ti³hit1sī³nx2nxa³wa².

16 Jā¹nxe³sxā³ ya²lun¹ti³
 te²nāu³xa² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xain¹si¹hxa³ke³la³te²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²nūn³si¹hī³nx2nxa³wa².

17 Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²si¹hxa³ke³la³te²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹jau³xa² kwa²to³toh³lxi³jau³su²
 hī³nx2na³la². Kwa²to³toh³lxi³jau³su² ke³la³te²kxai³ ko³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² kan²txi³ ī³sxā³ yxau²xai³lyah³lxi³hī³nxa¹lxa².
 Hai³txi³ wxa²ē¹nai²na² sa²wa²su¹txa²lxi³hī³nx2nxa³wa².

18 Jā¹nxe³ke³la³te²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 yxo²i²tū³kā³txa² ā²la² ya³lu²te²nāu³xa² a²ko³nxe³ju³ta²
 āh¹yū³ai¹nhī³nx2na³la². Hai³txi³ wxa²wa²su¹tai¹nhī³nx2nxa³wa².

19 Nxe³sxā³ ka³te³na² hin¹kī³tāu³a² so¹lxi³ Kris²tu³jah¹lai²na²
 hxi²ka² sa²hau³kot3sa²tē³ū¹nhē³ke³la³te²kxai³ ya³lu²kī³sī¹na¹
 sa²hau³ko³tū¹nhē³ju³tai²li² yū³nē³hī³nx2nxa³wa².

Nxe³ke³la³te²kxai³la¹ ĩ³āin²ta³kxi²nha²khaix1nxe³tū³ka³txi³su²
hī³ki³tā³la².

20 Nxe³yān¹ta¹ ya²la³tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai³hē¹la².
Wān³txi³khai¹xai²la¹wa². Nxe³sxā³ ka³ten³su²

ĩ³sa²yxau³xi²si¹ha²kxai³ ya²lun¹ti²tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹hain¹nūn³tu¹wa². 21-22 Nxe³sxā³

kxā³nhxī¹nu¹ta²na² in³txa² ka³na³ka³na³jah¹la² A³tāu²ah³lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² so¹lxī³ ko³nxe³ti³ kāi³ha²kxai³
ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ a²nū²a²

yxō²ha³kxa¹ ya³lu²nē³ju³ta³nū³a² yū³ki³tā³la². Te²yā¹nxe³ju³ta²
a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² Kris²tu³jah¹lo²su² ha²kxai³
nxe³jah¹la² so¹lxī³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su²

ĩ³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nān¹te²tu³
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tē³ju³ta³nū³a²
yū³ki³tā³la². 23 Jā¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ki³tu¹wa². Yxān¹ta¹
Kris²tu³jah¹la² txā² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹ti²tu³wa².
Nxe³sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ a³ka³nxi²sxā³ wā³li²tāu³a¹

yxō²tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² ā³ta³lo³hēt1sxā³
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tē³tu¹wa². 24 Nxe³te²ka³kxa¹
ne³ki³son³ju³ta² wxā³tu¹wa². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la²

hi²sen³su² yuh³xai²nān¹ta² wa³kxēn³ti³nāu³xa² ā³na¹ai¹nha²kxai³
a²hxi²kan¹ti³nāu³xai²na² ā³na¹ai¹nha²kxai³ nū³kxūn³txi³
o²la³kxi²jah¹la² ā³na¹ai¹nha²kxai³ nxe³sān²nū²la² Txa²wā¹sū³na²

Txa²wā¹wī³na² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
hxi²ka² ūh³wxe³ain¹tu¹wa². 25 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
sa²kxai³lu² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² ā³na¹xa³ta³lxa¹ Kris²tu³jah¹la²

hxi²ka² ūh³wxe³ai¹nxa³ta³lxa¹ Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu²
ĩ³kwa³na³ain¹tu¹wa². 26 Nxe³sxā³ a²ko¹ko¹nū³ka³txa²
a²ne³ki³son³sxā³ yu³lu²nē³ju³ta³nū³a² ne³ki³so³tu¹wa²,

Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa². 27 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
ā³na¹sxā³ wa³ka³ti³lot3sxā³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka²
ūh³wxe³ain¹na²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³su² ha²kxai³

yen³kxa² yxo²ha³kxa²su¹ jau³jau¹xai²na² ūh³wxe³ain¹jau³su²
hai³txi³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
wa³ka³ti³lo³txa³lho³la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²

Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹ti³sa²ye²na³la². 28 Nxe³nū²la²
yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² a²wa³kxēn³su²
hī¹na¹ Txa²wā¹sū³na² kwa³na³kxi²ju³ta³nū³a² wā²nxūh¹

ūh³wxe³nūh¹tu¹wa². Hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ kwa³na³tāu³lon³tu¹wa². A²nxe³jah¹la²

sa²kxai³lu² a²kxã³nxa² yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹la²
hxi²ka² ũh³wxe³jah¹lai²la¹wa².

29 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² sa²kxai³lu² ya³lu²te²a² ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹xi²nũh¹kxai²nãn²tu³ ĩh¹nxet3sĩ³te²la¹xã³?
Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³nh¹te²la¹xã³? Ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta² yũ²nxa³ke³la³te²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
ya³lu²te²a² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹xi²nũh¹hĩ³te²la¹xã³?
Kwa²hã¹nxe³hĩ³nx2na³la². 30 Te²yã¹nxe³sxã³
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³ke³la³te²kxai³
ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ye³khãuh³lxi²sin¹to³hĩ³te²la¹xã³?
Kwa²hã¹nxe³hĩ³nx2na³la². 31 A³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹
ĩ³ya²lu¹te³lhxã³ khãuh³lxa³txi³sai¹nhxai²kxai³ jã¹nxe³sxã³
khãuh³lxa³txi³sain¹nha²wa². Ya²la³lyau³xai²la¹wa². Nxe³sxã³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai² nxe³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³
ã²la² a³la³kxi²ti³lon³yah³lxi¹nha²kxai³ ka³lih³khaix1sa³nha²wa².
Jau¹xai²na² ya²la³tu³jau³su² nũn³na³la². 32 E²fe³so³thĩ³na²
yxau³na¹tãu³a² kãin² o²la³kxi²na¹wa². Ya²na¹la² ũn³txi³su²
te²a² a²nũ³kxũn³ju³ta² yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ya³lo³txi²sxã³ ĩ³hen³txai¹na¹wa². E²fe³so³
nũ³ka³txai²li² txa²wãn³txa² te³nai¹nxa³kxan²ti³ ya³lot3sxã³
o²la³kxi²na¹wa². Yuh³xai²nãn¹txe² yen³kxa² a²yo³ha² hã¹isxã³
so¹kxi²na¹ju³ta² ten³na¹ke³la³te²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ju³ta²
khãuh³lxa³txi³nha²hĩ³na¹te²la¹xa³? Ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta²
ya²la³tu³ yũ²nxa³ke³la³te²kxai³ wãn³txa² tũn³yau³xai³tã²
sa²yxo²wet1sxã³ kãi³hĩ³kĩ³tã³la². Nxe³ju³tai³tãn¹jau³xa²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹na² kãin² yain³ya³sah¹lxi³wxi¹. Kãin² ĩ³na¹a³sah¹lxi³wxi¹.
Kwa² wa³nĩ³lon³ya³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a²
ya³lu²kĩ³ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹. Nxe³hxai²na²hẽ³la².

33 Nxe³sxã³ ã³ke³tũ¹nyhah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Wxa²ya³la³nãu³xa² yxau²xai³lya³hai¹nĩn¹te²nãu³xa²
kuh³lxa³thin¹sxã³ kãi³ain¹kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ko³nxa³thin¹kãi²no³nxa²lxi³ha³ta²wa². 34 Hxi²ka¹ka¹nha²sxã³
a³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹la². Wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹lxi³hẽ¹la².
Kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² o²la³kxi²yah³lxi³ta³lxa².
Ãu²lxa²to³nha²lxi³si¹nx2ta¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹wa².
Wxa²nũ³ka³txi³nãu³xa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²xa³te²a²
yũ³yah³lxi¹lxa².

Txa²wã¹nũ²nãu³ai²na² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²jut3su²

35 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ĩ³wã³txi³nx2ti³te³an¹jau³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹nũ²nāu³ai²na² ĩh¹nxe³sxā³ ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²te³ji¹wi¹? Txa²wā¹nũ²nāu³ai²na²
 ĩh¹nxe³khaix¹nxe³sxā³ txa²wā¹nũ²nāu³ai²la³te³ji¹wi¹?
 Nxe² ĩ³wā³txi¹nx2tai¹nhĩ³nx2na³la². 36 Toh³la²
 e³yah³lxi³txa³hē¹la². Yain³ta³ki³a² ũ³whĩ¹ki³kxai²nān²tu³
 ye³jen¹na² ya³lu²te²jai¹ti²tu³wa². Nxe² ya³lu²sān²nũ²la²
 ka³lũ³xi²te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³tu¹wa². 37 Nxe³sxā³
 ũ³whĩ¹ki³ki³ai²li² a²ki³a² so¹lxi³ ũ³whĩ¹ki³te²ju²hē³la².
 Tri²ka²ki³a² ta³nxa² ĩ²li³ki³a¹ ũ³whĩ¹ki³te³ju²hē³la².
 A²nxe³ta³ne³kxa² wi¹wen¹ta³ne³ka³nũ³a² hai³txi³
 ũ³whĩ¹ki³te²sxa³yu²hē³la². Wi¹we¹nxa³ta³ne³ka³nũ³a²
 ũ³whĩ¹ki³te²ju²hē³la². 38 Jā¹nxe³sxā³ ki¹ai²li² ũ³whĩ¹ki³ki³ai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² a²nũ²khai³xa²
 ten³ju³ta³nũ³a² sa²wet¹sxā³ ũ³hũ²xai³te²ju²hē³la².
 Nxe³sxā³ ki¹ai²na² yxo²ha³kxa¹ ki³ka³na³ka² a²nũ²khai³xa²
 ũ³hũ²xai³te²ju²hē³la².

39 Ka³ten³su² yxo²ha³kxa¹ a²sĩ³na² ha³na³ka³lxi³nxa²
 ai³te²ju²hē³la². In³txa² a²sĩn³su² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³
 ka³yxuh³xa² a²sĩn³su² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ ai³ka² a²sĩn³su²
 ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ ai³na² a²sĩn³su² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³
 nxe³te²jai¹ti²tu³wa².

40 Te²yā¹nxe³sxā³ oh³xan¹te²a² a²nũ²khai³xa²
 ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ yuh³xan¹te²a² a²nũ²khai³xa²
 ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³
 oh³xan¹te²a² a²ha²tai²na¹ ha³na³ka³lxi² ye³yan³txi³ha²kxai³
 yuh³xan¹te²a² a²ha²tai²na¹ ha³na³ka³lxi³ ye³yan³txi³ha²kxai³
 nxe³te²jai¹ti²tu³wa². 41 U³je³na³ka² a²ha²te¹ju³ta²
 ha³na³ka³lxi³nxa² ai³ha²kxai³ i³la³kxa² a²ha²te¹ju³ta²
 ha³na³ka³lxi³nxa² ai³ha²kxai³ hi³ka²ta³a² a²ha²te¹ju³ta²
 ha³na³ka³lxi³nxa² ai³ha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa².
 Hi³ka²ta³nāu³xai²li² te²yā¹nxe³sxā³ a²ha²te¹ju³ta²
 ha³na³ka³lxi³nxa² ai³nũn³te²jai¹ti²tu³wa².

42 Jā¹nxe³sxā³ te²yā¹nxũn³ki³tu¹wa². Ya³lu²te²a² ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²tāu³a¹ ā³lxa³txi³ ĩ³sa²yxau³xi²tu¹wa². A²nũ²a²
 sa²nĩ³kxi²ki³kxai²nān²tu³ khon³hxn³te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²tāu³a¹ hai³txi³ khon³hxn³ju³ta³la³
 yũ²nxa³lho³la². 43 Sa²nĩ³kxi²ki³tāu³a² a²nũ²khai³xa²
 kō³nxe³ha²kxai³ nũ³kxũ³nxa³ha²kxai³ te²jai¹ti²tu³wa².
 Yxān¹ta¹ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²hĩ¹na¹ wi¹lha²kxai³
 nũ³kxũ³nha²kxai³ nxe³ki³tu¹wa². 44 Sa²nĩ³kxi²ki³tāu³a² a²nũ²a²
 yuh³xan¹te²a² sa²nĩ³kxi²hĩ³ki³tā³la². Yxān¹ta¹ ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²hĩ¹na¹ a²nũ²a² oh³xan¹te²su² ĩ³sa²yxau³xi²tu¹wa².
 Nxe³sxā³ yuh³xan¹te²nũ²nāu³a² yũ³kxai²nān²tu³ yan¹nāu³a¹

oh³xan¹te²nũ²nāu³a² ā³lxi³ton³tu¹wa². 45 Nxe³sxā³
Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

— A²wi¹lhī¹nān¹jah¹lai²na² A³tāu²ah³lo²su² ha²kxai³
a²nũ²khai³xa² ka³ten³su² sa²we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu¹wi¹.
Yxān¹ta¹ ā³ta³lo³hē¹tāu³a¹ ye³jen¹nũ³nān¹jah¹la²
Kris²tu³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²ka³ten³yu³ta² ā²la² yũ³jah¹lai²la¹wi¹.
A²nũ²a² ĩ³ka³ten³su² ti³hi¹jah¹lai²la¹wi¹. Oh³xan¹te²a²
wxā³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 46 Nxe³sxā³

oh³xai²nān¹jah¹la² ne³ka³ta²sxā³ wxā³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
Yuh³xai³nān¹jah¹lo²nu¹tai²na² ne³ka³ta²sxā³
wxā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ā³ta³lo³hē¹jah¹la² oh³xai³nān¹jah¹la²
wxā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 47 A²wi¹lhi¹nān¹jah¹lo²nu¹tai²na²su²
A³tāu²ah³lo²nu¹tai²na²su² kīh³nũ³khai³xa² Txa²wā¹sũ³na²
hi²sen³su² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ā³ta³lo³hē¹jah¹la²
oh³xa² wxā³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

48 Te²yā¹nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
kīh³nũ³xa² sa²we¹jah¹lu¹jā¹nxe³ hī³nx2na³la².
Yxān¹ta¹ oh³xai²nān¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² oh³xa²
wxā³jah¹lu¹jā¹nxe³ hī³nx2na³la². 49 Jā¹nxe³jut3su² hī¹nai²na²
yuh³xai²nān¹jah¹lu¹jā¹txe²su² kī³tā³la². Yxān¹ta¹ kxā³nāu³a¹
oh³xai²nān¹jah¹la² yā¹txe²su² kī³tu¹wa².

50 Txa²wā³tā³nāu³xā³. Nxe³jau³xai²na²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³jau³xai²la¹wa². A²nũ²khai³xa² txa²wā¹sĩn³su²
txa²wā¹txi³ha²yau³su² txa²wā¹nũ²su² ha²kxai³ nxe² hxi²kan¹txi³
Txa²wā¹sũ³na² yxau³ju³khai³xa² ā³wih¹kī³sxa³lho³la². Nxe³sxā³
yuh³xai²nān¹te²a² sa²kxai³lu² khon³hxan³ju³ta² yũ³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ oh³nān¹te²lo³nxa³lho³la².

51 Ain³kxi²khai¹nxe³sah¹lxi³hē¹la². Wān³txa² hāi³jau³xai³tā²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa². Txa²wā¹nũ³ka³txi³kī³na¹xai²na²
a²wā³kxi³kxai³ ya³lu²kī³ju³ta³nũ³a² yũ³nē³lha²kxai³
a²wā³kxi³kxai³ ya³lu²kī³ju³ta³nũ³la³ yũ³kī³sxa³ha²kxai³
nxe³kī³tu¹wa². Nxe³yān¹ta¹ txa²wā¹nũ²nāu³ai²na²
yxo²ha³kxa¹ ā³lxa³ton³kī³tu¹wa². Ā³lxa³ti³hi¹tē³tu¹wa²,
Txa²wā¹sũ³na² hxi²ka²sa³. 52 Wa³su¹txi³ ye³ka³tē³kī³kxa²
yā¹nxe³sxā³ ā³lxa³ton³kī³tu¹wa². Trũ³be²ta²ka³txa² wāi²la²
hũ³ka³txa² ne³kī³san¹ka³txa² wxa²no²la³kxain¹tāu³a¹
ā³lxa³ton³kī³tu¹wa². Nxe³tāu³a² ya³lun¹ti³tũ³ka³txa²
yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹hain¹tu¹wa².
Ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tai¹nha²kxai³ kho³nhxan³ju³ta³la³
yũ²nxa³lho³la². Nxe³sxā³yxau²ha³kxa¹ ā³lxa²ton³ya³nhē³lain¹tu¹wa².
53 Jā¹nxe³ha²kxai³ khon³hxan³te²kī³nāu¹xa² yxau²xai³kī³tāu³a²
ya³lu²kī³ju³ta³nũ³a² yũ³nē³na³la². Yxān¹ta¹ hā²wxān³txa³
khon³hxan³kxi²nē³lxa³ju³ta² ā³lxa³ton³kī³tu¹wa².

Nxe³kxai²nān²tu³ ya³lu²ki³ju³ta³nū³la³ yū³nē³lxa³lho³la².
 54 Jā¹nxe³sxā³ txa²wā¹nū²ki³nāu¹khai³xai²na²
 khon³hxa³te²ki³nāu¹xai²na² ā³nā³lxi³to³tu¹wa².
 Txa²wā¹nū²ki³nāu¹khai³xai²na² khon³hxa³te²sxa³ki³nāu¹xai²na²
 wen¹ki³tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²ki³nāu¹khai³xai²na²
 ya³lu²te²ki³nāu¹xa² ā³nā³lxi³to³tu¹wa². A²nū²ki³nāu¹khai³xai²na²
 ya³lu²nxa³te²ki³nāu¹xa² wen¹ki³tu¹wa². Nxe³hī¹na¹
 Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² e³lxah²lxi³tu¹wa².
 Nxe³jau³xai²na²sa¹:

— Ya³lu²ki³ju³ta² hxa³sxā³ ne³ki³son³na³li¹. Ko³nxe³ki³ju³ta²
 ā³wa²sut¹sxā³yxau³ki³tā³li¹.

Sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxi²hē¹la².
 55 Nxe³nē³lha²kxai³ ya³lu²ti³hit¹sa²jah¹lāi³. Īh¹nū¹la³tā³

kwā³non³nha¹ju³ta³la³ sīn¹te²la¹xā³? Īh¹nū¹la³tā³
 khāuh³lxa³ti³sa²nhīn¹tāu³la³sīn¹te²la¹xā³?

56 Ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³tan¹te²kxa²ya³lhu² ya³lu²ju³ta³nū³a²
 yū³nē³na²hē³la². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na²
 ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³na²hē³la².

Nxe³nē³kxan²ti³ ya³lu²ki³ju³tai³kai³ ne³ki³son³na³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³ju³tai³kai³ ne³ki³son³na³la².

57 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ i³hxi²ka¹tū¹nhē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³wa²sut¹sxā³

yxau³ki³tā³la². Nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²ki³tā³la².

58 Jā¹nxe³jut³su² txa²wā³tā³syah³lxi¹nha²kxai³
 ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹nhē³ju³ta³nu³a²

ya²la³tu³ yū³nē³lha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yxo²i²tū³ka³lxi³hē¹la². Wxi²kan¹nūn³jah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na²

i³ye³kxi¹nx2ti³ju³ta² so¹lxi³ ya³lo³txi²sxā³ o²la³kxi¹jah³lxi³hē¹la².
 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lo²la³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³

kxā³nāu³a¹ wi¹lo²la³kxah¹lxin¹kxa²yo³ha² ũ³yhoh³xi¹nx2ti³tu¹wa².
 Ju¹tai²li² ā²la² i²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².

16

Txa²wā¹yen³kxa² wā²nhū¹nyhu¹ki³jau³su²

1 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ yxo²i²tū³ka³txai²na² Ju³te²a²ko³xa²
 yxau³te²nū³ka³txa² sa²kxai³lu² yen³kxa² so¹kxi²txā³nxa²

wā²nhū¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² i³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa².
 Yxo²i²tū³ka³txi³nāu³xa² Ka³la²si²a² ko³xan¹te²nāu³xa²

yxō²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹hai¹nhxai²na¹kxai³, jā¹nxe³nx2ta¹tu¹wa².
 2 To³mīn²ko³ nxe³hīn¹ta² yxo²ha³kxa¹ ā³nūn¹yah³lxin¹tau³a¹

yen³kxa² so¹kxi²txā³nxa² wā²nhūh¹yah³lxin¹ta³nxā³nxū³a²
 wxa²hau³kot3sxā³ ũ³wha¹jah¹lxi³hē¹la². Ta³nxā¹nxai²li²

yū³yah³lxin¹kxa² a²wā³kxi³kxai³ ũ³wha¹i² a²wā³kxi³kxai³

sa²so² nxe³jah³lxi³hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ ye³jen¹na²
wxā³na¹tāu³a¹ ta³nxā¹nxai²li² ũ³wha¹ta³lun²yah³lxi³hī³nxai¹lxa².
³ Na¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ wxā³na¹ka³tu³
ta³nxā¹nxai²li² ī³sa²si¹hā¹ū¹ha¹tu¹wa². Ha³teh³nxā³nxai²
ī³yau¹ū³jau³xa² ũ³wha²li¹lā¹ka³tu³ wxa²nū³ka³txi³
ī³nxai² ī²li³te²a² ī²sxā³ ī³sa²so¹ah³lxin¹jah¹la² hxi²ka²
ī³sa²si¹hā³ū¹ha¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thī³na²
yxo²i²sxā³ yxau³te²ki³nāu¹xa² ai³yah³lxin¹ka³tu³
ū³hū¹ain¹yah³lxin¹tu¹wa². ⁴ Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
hxi²ka¹na¹kxai²nān²tu³ ai³nū³na¹tu¹wa². Nxe³na¹kxai²nān²tu³
ā³si³tē³kxi²sain¹tu¹wa².

Pau²lah³la²: “Nxe³na¹tū¹xā¹.” Jau³su²

⁵ Nxa²ha¹te¹ wxā³sxā³ ī²nx2ta¹tu¹wa². Ma³se³to²na²ko³xa²
ai³lha²thet3sān²sxā³ hā²wxān³txa³ wxā³na¹tu¹wa²
⁶ Nxa¹kxai²nān²tu³ jū¹nxai² kan²txi³ yxau³ya³nx2ta¹ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Kwē³kon³tāu³a¹ yxau³ya³nx2ta¹ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Nxa¹kxai²nān²tu³ ā³nxai³na¹ju³ta³nū³a²
hxi²kan¹txi³ ā³non²ta³kxi²sah¹lxi³hī³nxai¹lxa².
⁷ Kwa²a³nī²ā³wa³to¹ta²lxa¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².
Txa²wā¹sū³nai²li² ten³kxai²nān²tu³ kan²txi³
yxau³ya¹nx2ta¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
⁸ Ti¹ai²li² E²fe³so³thī³na² āh¹yxau³na¹tu¹wa². Pēn³ta³kos²ta²
ti³wa³ka² ti¹a¹ āh¹yxau³na¹tu¹wa². ⁹ Nxe³sxā³ txa²wa³ka³la²
kāi²non³na³la². Txa²wān³txa² wi¹lain³kxi²sain¹te²a²
yū³khai¹nx2na³la². Yxān¹ta¹ ten³sai¹nxai³te²a²
kāin²yū³nūn³na³la².

¹⁰ Nxa²ha¹te¹ Ti³mo²jah³la² ne³ka³ta² wxā³kxai²nān²tu³
wi¹lhit1sxā³ yxau³ya³nx3ti³ju³ta³nū³a² hau³ko³jah¹lxi³hē¹la².
Nxe³sxā³ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txai²yā¹nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta² o²la³kxi²nūn³na³la².
¹¹ Kō³te³si¹hain¹yah³lxan³jau³su² ī²txai¹yah³lxi³hē¹la².
Nxe³yān¹ta¹ wā³li²ju³ta³nū³a² hau³kot3sxā³
ā³non²ta³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹la², wi¹lhin¹sxā³
wxā³si¹yah³lxin¹jau³sa². Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²li²
a²lon³ti³tāu³xa² tē³lxi²sxā³ ī³xain¹ju³ta² kāin²
wahx3nxai¹na¹wa².

¹² Nxa²ha¹te¹ A³po²lah³la²sa¹. Jah¹lai²na²
a²lon³ti³tāu³xa² ā³si³tē³lxi³sxā³ wxā³sī²nx2ti³si¹hai¹na¹jau³su²
e³kxain¹to³ha¹hē³la². Nxe³ta¹ ha³lo²ai²li² wai³nxai³ha²kxai³
hāi¹sxā³ yxau³nha²wa². Yan¹nāu³a¹ hxi²kan¹kxai²nān²tu³
wxā³sī²nxai²lxi³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²wān³txa² a²ne³ki³sot3jau³su²

¹³ Nxa²ha¹te¹ a³la³kxi²sxā³ ī²yxau³jah¹lxi³hē¹la².
Nxū²kwai³lxū¹txi³ yxo²i²sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³lo³txi¹jah³lxi³hē¹la².
 Sa²yo²ā³yah³lxi³txa³hē¹la². 14 A³lxi²waun¹nyhu¹sxā³
 kāi³jah³lxi³hē¹la².

15-16 Es³te²fa³na²sah³la² a²yu³ta² whāi²na¹
 ī²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹la² a²wi¹lhī¹na²
 Kre²si²a²ko³xa² yxau²xai³lain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nai³tā²
 Txa²wā¹sū³na² yxo²i²te²a² yū²nxa³hī¹nai³tā²
 jah¹lai²na² a²yu³tai²li² yxo²i² ā³si³wxe³ain¹na²hē³la².
 Nxe³hī¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² a²wa³ka³li³yu³ta²
 so¹lxi³ o²la³kxai¹nhxai²na²hē³la². Nxe³jah¹lai²na²
 ī³tih³nxe³nx2ti³jau³xai²na² sa²yo²wet1sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹la².
 A²nū²a² ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta² yā¹nxe³jah³lxi³hē¹la².

17 Es³te²fa³na²sah³la² Fo³tu³na²to²jah¹la² A³ka³i²ko²jah¹la²
 nxe³sxā³ wxā³ya³sai¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sai¹nhē¹la². Kāin²
 ā³non²ta³kxi²sain¹na²hē³la². Ul²yxau³yah³lxi¹nha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ā³hxi²nūn¹sah²lxa³nha²kxai³ā³non²ta³kxi²sain¹na²hē³la².
 18 Kāin² ā³nxū²kwai³lxū¹sain¹na²hē³la². Nxe³nx2tain¹kxai³
 jāx1sain¹na²hē³la². Nxe³tū³ka³txa² yā¹tū³ka³txa²
 sa²nēn¹kxain¹ki³ju³ta² wain³na³la².

19 Nxa²ha¹te¹ A²si³a³ko³an¹tū³ka³txa² yxo²i²te²ki³nāu³xa²
 sa²kxai³lu²wi¹yxau³si¹nx2tain¹jau³su²ī³sa²si¹hā³ūh¹nx2tain¹na³la².
 A³kwi²lah³la² Pri³si²la³ka³lxa² yxo²i²tū³ka³txa² a²sxi²hai²na²
 ā³nū¹nain¹tū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na²
 wi¹lhīn¹sxā³ ī²si¹nx3tain¹jau³su² ī³sa²si¹hā³ūh¹nx2tain¹na³la².
 20 Txa²wā¹tā³nāu³xai²li² ti¹na² yxau³te²a² a²yo²ha³kxa¹
 te²yā¹nxe³jau³xa² ī³sa²si¹hā³nx2tain¹nūn³na³la².
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³
 ī³yo²sai¹la³kxi²nha¹ju³ah³lxi³hē¹la².

21 Jā¹nxe³na¹jau³su² txa²hxi²ka² ū³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa².
 Txai²li² Pau²lah³lo²su²nxa¹wa².
 22 Wxa²nū³ka³txi³ī³nxa²ī²li³te²a² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 a³lxi²nxa³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ ī³yl¹li²ū¹jah¹lai²la¹wa².
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² a³ka³nxi²sxā³
 wā³li²ju³ta³nū³a²yau³son³na³la².

23 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹jau³nū³su² ten³sa³nha²wa².

24 Jā¹nxa¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³su²
 ki³sa²kxai³ a³lxi¹nx2ta¹wa². Jā¹nxa¹jau³su² txai²li²
 Pau²lah³lo²na¹xai²na²ta³lu²na¹wa².

2 Korīntios

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹le¹nx2ta¹wa². A²kxã³nxa²
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³na²hẽ³la².
 Sa³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txai³tã²
 ĩ³hen³txi³jah¹lo²sa¹wa². Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³su²
 ha²kxai³ hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³la². Wxa²nũ³kã³txa²
 Ko³rĩn²to²thĩ³na² yxau²xai³lyah³lxin¹tũ³kã³txi³ ĩ³nxa²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nha¹wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 yxo²i²yah³lxin¹tũ³kã³txi³ ĩ³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nha¹wa².
 Te²yã¹nxe³sxã³ Kre²sa²ko³xan¹tũ³kã³txi³ ĩ³nxa²
 Sũ³na² wãn³txa² yxo²i²yah³lxin¹tũ³kã³txi³ ĩ³nxa²
 ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Ti³mo²jah³lai²na² txa²wã¹lon³yah³lo²su²
 yxau³ya³sain¹nũn³na³la².

2 Nxa¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a²
 Txa²wã¹wĩ³nu²su² Jah¹lai²nãn²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² Jah¹lai²nãn²tu³
 nxe³ya³sxã³ kãin² thãĩ³ti³la² a³li²nx2ti³si¹hi²
 wxa²nxũ²kwaĩ³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²lxi³si¹hi²
 nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Pau²lah³lai²li² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²jau³su²

3 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa².
 A²nxe³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³te²a² A²wĩ³nai²la¹wa².
 Wi¹lhin¹sxã³ thãĩ³ti³la² sa²hau³kot3si¹nhẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³
 sa²ye³kwẽ²kxi²nẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa².

4 Nxe³sxã³ ĩ²li³tãu³a¹ khãuh³lxa³thin¹ki³ju³ta²
 sa²ye³kwẽ²kxi²nẽ³na³la². Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³la¹
 a²nũ²a² ã³xai²na² khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta²
 sa²ye³kwẽ²kxain¹nũn³ki³tu¹wa². 5 Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
 yxo²i²ki³sa²kxai³ khãuh³lxa³txi³nẽ³ju³ta² kãin² yũ³nẽ³na³la².
 Nxe³kxan²ti³ Kris²tu³jah¹la² sa²ye³kwẽ²kxi²nẽ³ju³ta²
 kãin² ũ³hũ¹nẽ³nũn³na³la². 6-7 Txa²wã¹sũ³na²

sa²ye³kwẽ²kxi¹nx2ti³jau³xa² ĩ³hen³txi² ko³nxe³ti³
 kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²su¹ti³hi¹txa²lxi³jau³xa² ĩ³hen³txi²
 nxe³nx2ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ta¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 kxã³nxai³tã² khãuh³lxa³ti³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
 khãuh³lxa³ti³sain¹sĩn¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² sa²ye³kwẽ²kxi²sa²sĩn¹na²hẽ³la².
 Nxe³sa²sĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya³ntu³ti¹ ã³non²ta³kxi¹nx2ti³sĩn¹ju³ta³nũ³a³
 yũ³tu¹wa². Khãuh³lxa³ti³sain¹sĩn¹ju³tai³tã²
 Txa²wã¹sũ³nai²na² sa²ye³kwẽ²kxi²sa²sĩn¹na²hẽ³la².

Jā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³nx2tain¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² sa²ye³kwē²kxi²sa²sīn¹kxai³ jā¹nxe³sxā³
 sa²ye³kwē²kxi¹nx2ti³nūn³tu¹wa².

8 Jā¹nxa¹jut3su² A²si³a³ko³xa² yxau²xai³la¹hī¹nai³tā¹ju³tai³tā²
 ī³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa². Ye³khāuh³lxa³ti³sain¹ju³tai³tā²
 ī³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa². Ya³lo³txi³ti³hex1sa²nxa³hē¹la².
 Ya³lu²sa²te³lxa²nān³khīh³ na¹hē¹la². 9 Su²lhā³sain¹ju³ta³nū³a²
 ā²la²ī³yī¹li²sain¹na²hē³la². Ai³lā²nū²:

— Wā²nxūh¹ ā³nhxi²kat1sa²ju³ta³nū³la³ yū³sa²nxa³lho³na¹.
 Nha¹jau³su² nxa¹hē¹la². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
 so¹lxī³ a²nū²a² ya³lu²te²a² ka³ten³su² ī³sa²yxau³ti³hit1jah¹la²
 so¹lxī³ yxo²ī²a¹hē³la². 10 A²nxe³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
 ya³lu²sa²ju³ta³nū³a² ā³non²ta³kxi²sxā³ so¹xi²sa³hē¹la².
 Sa²ju³taix3 jāx1sa²ju³ta³nū³a² yxo²ī²sxā³ wah³nxe³na¹wa².
 11 Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi²nū¹sah²lxin¹kxai²nān²tu³
 ā³non²ta³kxi²nū¹sah¹lxī³nhi¹lxa². Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² ain³kxi²nē³tu¹wa². Nxe²
 ain³kxi²nē³kxai²nān²tu³ ā³non²ta³kxi²sa²ju³ta² e³lxah²lxī³tu¹wa².
 E³lxah²lxī³ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wā¹sū³na² kāin²
 sa²nēn¹kxain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²li² a²ten³ju³ta³nū³a² ī³ā³lxa³tot3jau³su²

12 Jā¹nxa¹jut3su² wxa²ha³tih³xan¹tū³kā³txi³ ī³nxai²na²
 e³yah³lxin¹jau³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lai²li² Sū³na² ī²sxā³ ī³so¹jah¹lai²kxai³
 wain³txi³ kāi³xa³xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² ha²kxai³
 kxā³nxa² kāi³a¹ju³tai³tā² ī³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
 E³lxah²lxī³sxā³ o²la³kxi²na¹tai¹ti²tu³wa². A²nū²a²nāu³xa²
 ā³xa² o²la³kxi²nū¹hai¹na¹ju³tain²ti³ wxa²yen³nāu³a²
 o²la³kxi²nūh¹nx2ta¹ju³tain²ti³ nxe² kāi³a¹tai¹ti²tu³wa². Ā²la²
 kāi²non³sxā³ o²la³kxi²nūh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Wā²nxūh¹
 txa²hoh³lxī³sa²ju³khai³lxa³ ti³he¹nx2nxa³wa². Txa²wā¹sū³na²
 thāi³ti³la² a³lxī²sa³ha²kxai³ wain³txi³ kāi³i² txa²ē¹nāu³aj²na²
 wī¹lē³kxi²nha²sxā³ kāi³i² nxe³nūh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³na¹ju³tai²li² ī³ka³li³kxi²nha¹nha²wa². 13-14 Nxe³sxā³
 wān³txa² ū³wha²li¹lhā³ū¹nx2ta¹jau³xai³tā² a²yxō²ha³kxa¹
 hxi²kan¹txi³ e³lai²na¹ ī²yah³lxī¹nha²kxai³ a²si³yxau³tāu³khai³xa²
 ā³ne³wxe³yah³lxī¹nha²kxai³ nxe³yah³lxī¹lxa². Kxā³nxai³tā²
 ha³lo²a² o²la³kxi²nūh¹nx2ta¹ju³tai²na² jū¹nxe²
 ā³ne³wxe³nū¹sah¹lxī¹lxa². Nxe³sah³lxī¹nha²kxai³
 kxā³nāu³a¹ Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 wā³li²sxā³ a³ka³nxī²tāu³a¹ e³lxah²lxī³ju³ta²khai³xa² kāin²
 ā³ne³wxe³nū¹sah¹lxin¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Sū³na²
 sa²nēn¹kxi²nū¹yhah³lxin¹kxa² yā¹nxe² sa²nēn¹kxi²nū³na¹tu¹wa².

15 Nxe³sxā³:

— Jau¹xai²na² ya²la³lhu²ji¹xā¹. Nxe³nx2ta¹jau³su² a²wi¹lhī¹na²wxā³sxā³ĩ²nx2ta¹ju³ta² ten³sa³hē¹la². 16 Nxe³na¹ha²kxai³:

— Ma³se³to²na²ko³xa² ai³na¹tāu³a² ā³nī²xai³ai¹na¹tū¹xā¹.
 Ā³wā³li²na¹tāu³a² ā³yit1sxā³ ĩ²ai¹na¹tū¹xā¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ye³ha¹li¹tāu³su² ĩ³ka³lih³ti³hi¹tain¹to³ha¹tū¹xā¹.
 Nxe³na¹kxai²nān²tu³ Ju³te²a²ko³xa² ai³na¹ju³ta³nū³a²
 ā³non²ta³kxi²sain¹tū¹xā¹. Nxa¹hē¹la². Na¹ta¹
 wxā³sī²nx2ti³nxa³tai¹ti²tu³wa². 17 Nxe³to³ta¹ wān³txa²
 u²lxan¹jau³su² ha³ta³nxe³sa²sxā³ ā³nhsi²kat1sa²nxa³ha²kxai³
 wān³txai²li² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā² ĩ³ya¹tū²la² hāi¹sxā³
 yxau³sxā³ wah³nxe³na¹hē³la². Jā¹nxa¹ju³ta² kwa²e³sxā³
 ā³a¹jut3su² hī³na¹te²la¹xā³? Yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe²
 ain³nha²hī³na¹te²la¹xā³? Jā¹nxe³sxā³:

— Nxe²kāi³a¹tū¹xā¹. Na¹jau³su² na¹ta¹ ĩ³ya¹ta¹ka³tu³ka³nxa³ha²ta³a²sa¹:

— Nxē²nxa³lho³na¹. Na¹jau³su² nxe²kāi³a¹jah¹lo²su²
 hī³na¹te²la¹xā³? 18 Hai³txi³ nxe³te²txā³wa².
 Txa²wā¹sū³na² ĩ²sa²ha²kxai³ wān³txi³khai³xa² so¹lxī³
 e³a¹wa². Yxo²ĩ²ki³jau³xai²la¹wa². 19 Jā¹nxe³sxā³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Tah²su² ha²kxai³
 ĩ³ya¹ū¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². Txai²na² Si²lah³la² Ti³mo²jah³la²
 nxe³sīn¹sxā³ ĩ³ya¹ū¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹la²
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²nān²tu³ ĩ³wā³wā³txi³ki³jah¹lo²sxa³wa².
 Yxo²ĩ²ki³jah¹lai²la¹wa². 20 Kxā³nhxī¹nu¹tai²na²
 Txa²wā¹sū³nu¹tai²na² hi²sen³su² Ju³te²a² nū³ka³txa²
 ĩ³ya¹ū³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ha³lo²a² wxā³ju³ta²nū³a²
 ĩ³ya¹ū³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hā²wxān³txa³
 jau³jau¹xu¹tai²na² a²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah¹la² hxi²ka²
 we¹ta³lun²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ hī¹nai²na²
 Je³su²jah³la² we¹ju³tai³tā² a²nū²a²nāu³xa² ĩ³hen³txi³sī¹na¹wa².
 Nxe³sī¹na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²ya³sain¹na³la².
 21 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 ĩ³ya¹ū¹nhē³nha²wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ka³te³na²
 wi¹tāu³a¹ yxau²sa²tē³ti³hi¹tē³ju³ta² ĩ³ya¹ū¹nhē³nha²wa².
 Te²yā¹nxūn³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ²sxā³
 ĩ³so¹nē³jah¹lo²su² na³la². Jā¹nxe³jut3su² txa²wā¹ē¹nāu³a²
 ā³nxū²kwai³lxū¹nē³nha²wa². 22 Txa²yen³kxa² yen³kxi³ha¹kxa²
 tē³sxā³ txa²ĩ³lxā² ũ³wha²li¹lhē¹te²sa¹wa². Nxe³na¹kxai²nān²tu³
 a²nū²a² ĩ²li³te²su² te²na² ĩ²kxai²nān²tu³ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²na² a²yen³kxi³sin²tā¹. A²ĩ³lxā² sa²hē¹tin²tā¹.
 Nxe³hī³nx2na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² A²yāu³ka³txi³khai³xa² ĩ³sa²si¹hā³ū¹nhē³na²hē³la².
 Nxe³nē³lha²kxai³ a²nū²a² ā³xai²na² ĩ²nē³lhxā³
 a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxi³yhen²tā¹. Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
nxū²kwai³yxau³tā¹. Nxe³nē³nha²ha²kxai³ yen³kxa²
ū³hū¹nhē³kxi³nū³a² ya²la³tu³ a³la³kxi²ki³tā³la².

23 Jā¹nxa¹jau³su² wān³txi³khai³xa² e³a¹wa². Txa²wā¹sū³na²
ī²sa²na³la². Txa²e¹na² ī²sa²jah¹lai²la¹wa². Wxā³sxā³ ī²nx2ta¹ju³ta²
ten³khai¹sa³nha²wa². Nxe³yān¹ta¹ wxā³na¹kxai²nān²tu³
ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ī³kwai²kxi¹nx2ti³hī³na¹wa².
Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³ ī³āin²ta³lxixi²nx2ti³hī³na¹wa².
Nxe³ju³tai²na² ten³sa²nxa³hē¹la². Jā¹nxe³nx2ta¹kxa²yan³ti³su²
Ko³rīn²to²thī³na² ai³na¹ju³ta³nū³a² ā³na¹la³kxi²nha¹hē³la².

24 Yxo²ī²yah³lxin¹ju³ta² kwa³na³nx2ti³nxa³lho³la².
Nū³kxūn³txi³ yxo²ī²yah³lxixi¹nhē³la². Yxah³lxixi¹nha²kxai³
ī³ka³li³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² kāi³ūh¹nx2ta¹wa².

2

1 Jā¹nxa¹jau³su²:

— Ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxai³tā² sa²hau³ko³tū¹hai¹nxa³ha²kxai³
ī³kwai²kxai¹na¹hē³na¹. Nxai¹na¹kxe³su² ī³āin²ta³lxai¹na¹hē³na¹.
Jā¹xai¹na¹ha³tā¹. Nxa¹jau³su² nxa¹hē¹la². 2 Nxe³sxā³
ī³āin²ta³lxixi²nx2ta¹kxai²nān²tu³ ka³lih³kxi²sain¹te²a²
yū³ai¹nhī²nxa³wa². Wxāi²na² so¹lxixi³ ī³āin²ta³lxixi²nx2ta¹tū³ka³txi³
ī³nxai²na² so¹lxixi³ ī³ka³li³kxi²sah¹lxixi³nxa¹lxa².

3 Jā¹nxe³na¹jau³su² ū³wha²li¹la¹hē³la². Wxā³sxā³
ī³ka³lih³kxi²sah¹lxa³nha²kxai³hāi¹sxā³ī³āin²ta³lxixi²sah¹lxixi¹nha²kxai³
sah²lxixi¹kxa²yan³txi³su² nxa¹hē³la². Nxe³sxā³
ka³li³ha¹kxai²nān²tu³ ka³lih³yah³lhi³nū³nhī³nxa¹lxa³.
Nxe³ju³ju¹tai²na² ī²te²sa¹wa². 4 Jā¹nxe³na¹ju³kxai³lu²
ha³teh³nxā³nxa² ū³wha³li¹la³kxi¹nx2ta¹txā³nxai³tā² āin²ti³sxā³
nān³ti³ten³khai¹sa³hē¹la². Hxi²waun³ta³kxi²nha²khai¹nxe³nx2ta¹hē¹la².
ī³āin²txi³te³ji¹khi³. Nxe³nx2ta¹hē¹la². Yxān¹ta¹ a³lxixi²nx2ta¹ju³ta²
so¹lxixi³ī³yau¹ū¹te³lhxā³ nxe³nx2ta¹hē¹la².

Ko³nxe³ti³ kāi³ūh¹nx2ti³kxe³su² ne³wā²na³yah³lxin¹jau³su²

5 A²nxe³jah¹lai²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³jah¹lai²kxai³lu²
ī³āin²ta³kxi²khai¹na¹hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ī³āin²ta³kxi²nx2ti³nūn³na²hē³
Nxe³nx2ti³kxe³su² ūn³txi³ ī³kwai²kxi²yah³lxixi³txa³hē¹la².
Thāi³ti³la²sxā³ ī³ye³kxain¹yah³lxixi³hē¹la². 6 Kxā³kxai³
ī³wait¹si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² ā²na³la². 7 Nxe³ha²kxai³la¹
hī¹nai²kxai³la¹ko³nxe³ti³kāi³ju³tai³tā²nxe³wā²na³txain¹yah³lxixi³hē¹la².
ī³nxū²kwai³lxū¹nxe³txain¹yah³lxixi³hē¹la², hxi²ye¹ta³lxixi³txi³kxa²yan³ti³sa³

8 Jā¹nxe³jut³su² a³lxain¹yah³lxin¹jau³su² ī³yau¹ū³txain¹yah³lxixi³hē¹la².
9 Jā¹nxa¹jut³su² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha³li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
Wain³txi³ sa²yxo²wet¹sah³lxin¹ju³ta² ī²nxa²lxixi³te³lhxā³
nxe³ye¹nx2ta¹wa². 10 Ko³nxe³ti³ kāi³ju³tai³tā²
ne³wa²na³yah³lxin¹kxai²nān²tu³te²yā¹nxe²ne³wā²na³nū³na¹tu¹wa².

Yxo²i²tū³ka³txi³ i³nxai²na² i³āin²ta²kxi²nha²sxā³
 yxau²xai³lah²lxan³jau³su² ne³wā²na³nū³na¹tu¹wa².
 Kris²tu³jah¹la² ye³na² nxe³ye¹nx2ta¹wa². 11 Sa³ta³na²jah¹la²
 ko³nxe³ti³ kãi³sain³si¹nhē³ju³ta³nū³a² ā³ne³wxe³nūh¹ki³tā³la².
 A²nxe³jah¹la² Sa³ta³na²jah¹lai²li² i³ki³ha¹kxi²nē³kxa²yan³txi³su²
 ko³nxe³ti³ kãi³ju³txai¹tā² ne³wā²na³kxi²nū³na¹wa².

Pau²lah³lai²li² hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ Tro³a²te²thi³na² ā³wi¹ha¹hī¹nai³tā²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹te³lhxā³
 nxa¹hī¹nai³tā² o²la³kxi²na¹ju³ta³nū³a² ā²la²
 āu¹la³kxi²sa³na²hē³la².
 — Wi¹lhit1sxā³ o²la³kxi²na¹tū¹xā¹. 13 Na¹ta¹
 hxi²waun³txi³sa³hē¹la². Ti²to³jah¹la² txa²wā¹lon³yah³lo²su²
 kxah³la²ha²kxai³i³ha¹txi²sa²nxa³ha²kxai³hxi²waun³txi³khaix1sa³hē¹la²
 Nxe³ha²kxai³ā³waix3sxā³ Ma³se³to²na²ko³nāu³a² ai³na¹hē³la².

Je³su²jah³la² i³ka³lih³kxi²nē³jau³su²

14 Kxā³nhxi¹nai³tā² Ro³ma²no²ko³nāu³a²
 yxau²xai³lain¹tū³ka³txi³nāu³xa² he¹lain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ka³tu³ta¹ ā²la² nū³kxūn³te²na² sa²kxai³lu²
 a²ko¹ko¹nū³ka³txa² sa²yu³lho¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Hā²wxān³txa³ i³xi²tāu³a² sa²yu³lho¹tū³ka³txai²na² tē³nū²la²
 a²ha³lo²khai³xa² ā³nxai³nū²la² a²nū³ka³txi³khai³xa²
 wā²nā³ū¹hain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ka³lih³kxi²nyhain¹to³ta¹hxai²ti³
 Nxain¹kxa²yā¹nxe³jut3sū³nxe²a²nū²a² sa²yu³lho¹kxa²yāx1sī¹na¹wa².
 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² nū³kxūn³jah¹la²
 yā¹nx2na³la². A²kxā³nxai³tā² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² so¹lxī³
 yxau²xai³sī¹na¹ju³kxai³lu² sa²yu³lhot1sa²sīn¹jut3sū³na³la².
 Nxe³hī¹nān¹te²tu³ Je³su²jah³la² sa²yo²wet1si¹hai¹na¹jau³nū³su²
 a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹hain¹to³hxai²na¹hē³la².
 Jā¹nxe³nha¹hī¹nān¹te²tu³ Je³su²jah³la² sa²yo²wet1sī¹na¹kxai²nān²tu³
 ka³li³sa²to³sī¹nha²wa². Nxe³sī¹na¹jau³su² Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²to³sī¹na¹wa². Te²yā¹nxūn³ju³ta² Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² tē³sxā³ sxi²jen³ti³nāu³xa² ā³nxai² i²li³je³na²
 ā³nxai² nxe³sī¹na¹tāu³a² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 wi¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² i³yau³xa² wi¹lū³jau³hū³na³la².
 To¹nha²ki³jau³hū³na³la². Nxe³kxe³su² a²nū²a² u²lyxau³kxan²ti³
 i³nxūn³so¹ai¹nhī³nx2na³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³sī¹na¹tāu³a² a²nū²a²
 a²yo²ha³kxa¹ jau³jau¹xai²na² i³tih³nxain¹sī¹nhxai²na¹hē³la².
 15 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² a²yen³nāu³a²
 yā¹nxūn³sī¹na¹wa². Ha³nxe²a² wi¹lū³tho³xa² yā¹nxe³sī¹na¹wa².
 A²nxe³tho³tho¹xai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹
 i³nxūn³so¹ain¹te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a²
 a²yo²ha³kxa¹ i²sain¹to³sīn¹na³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa²

sa²yo²wet1sī¹na¹ju³ta² ī²sain¹sīn¹na³la². Kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta²
yo³ha² wxa²wa²su¹te²nâu³xa² ī²sain¹sī¹nha²kxai³ kō³nxe³ti³
ī³yī¹li²hū¹te²nâu³xa² ī²sain¹sī¹nha²kxai³ nxe³sain¹to³sīn¹na³la².
16 Kō³nxe³ti³ ī³yī¹li²hū¹nē³te²su² te²a² kō³tū³nū¹hain¹sī¹na¹wa².
Yxān¹ta¹ kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² yo³ha² wxa²wa²su¹te²nâu³su² te²a²
wi¹lū³nū¹hain¹sī¹na¹wa². Nxe³ju³ta²na¹ īh¹te²ta³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² wain³txi³ ī³yau¹ū¹si¹jau³su² hxi²kan¹te²la³
hī³kī³te²la¹xā³? 17 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yau³ā³lxi³ti³
ī³hen³txi³te²sa²sī¹nxa³wa² yen³kxih³te³la³ka³. Yxān¹ta¹
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ī³sa²si¹hā³sa²tū³ka³txi³su²
sī¹na¹wa². Nxe³sī¹na¹ha²kxai³ e³lxah¹ ī³hen³txain¹jah¹lo²nâu³su²
nha¹wa², Txa²wā¹sū³na² ī²nē³lha²kxai³la². Kris²tu³jah¹la²
ā³nū²kxi²sa²sī¹nha²kxai³ yxau²xai³sī¹na¹wa².

3

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ūh³ti³hit1tē³jau³su²

1 Nxe²e³kxi²sī¹na¹kxai²nān²tu³kwa²ī²sa²nēn¹kxi²nha²hī³nha¹te²la¹xā³?
Sa²nēn¹kxi²si¹sah²lxin¹ju³tan¹txā³nxa² ten³sa²hī³sīn¹te²la¹xā³?
Sa²nēn¹kxi²si¹sain¹sīn¹txā³nxa² ū³hū¹nx2ti³te³lhxā³
nxe³txā³nxū³a² ten³sa²hī³sīn¹te²la¹xā³? Nxe²kâi³jah¹lo²su²
jah¹la² ī²yah³lxin¹to³hxai¹nhē³la². Hai³txi³ jah¹la²
yāx1sī¹nxa³wa². 2-3 A²nū²a² wān³txa² ū³sa²si¹hā³kī³jau³xa²
yā¹nx2na³la². Kxā³nhxī¹nai³tā²nxe³te²ju²hē³la². A²nū²a² hxi²ka²
a²nū²a² wān³txa² ū³wha²li¹te²ju²hē³la². Nxe³ka³tu³ a²nū²a²
ā³xa² hxi²ka² ū³sa²si¹hā³kī³te²ju²hē³la². A²nxe³jau³xai²na²
ū³sa²si¹hā³kī³jau³xan¹txā³nxa² txah³lxa³ka³lo³su² te²ju²hē³la².
Nxe³ka³lo³ai²na² tē³sxā³ tīn²ta²yau³xa² ū³wha²li¹te²ju²hē³la².
Kxā³nxai³tā² nxe³te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta² yā¹nxe³kxe³hū³sxā³
wān³txa² ī³wxi²ka¹txa²lxi³si¹sah²lxin¹jau³su² yā¹yxah³lxi¹lxa².
A²nū²a² ī²li³te²a² ī²jau³xa² yā¹yxah³lxi¹lxa². Ī²nx2ti³kxai²nān²tu³
wain³txi³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta² Ī²nx2ti³tu¹wa². Ī²nx2ti³sxā³
ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² ya²la³tu³ Sū³na² ī³sa²si¹hā³jah¹lai²la¹xā¹.
Kō³rīn²to²thī³nān¹tū³ka³txai²na² a²kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta²
ā³na¹ha²kxai³ wain³txi³ kâi³sxā³ yxau³si¹jau³su²
ī³yau¹ū³ye²sain¹na³na¹. Nxe²e³kxi²hī³nx2na³la². Jā¹nxe³sxā³
Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² ū³wha²li¹jau³xai²la¹wa². Nxe³sxā³
txai²na¹xai²na² jau¹xai²na² ū³sa²si¹hā³jah¹lo²sa¹wa².
Jā¹nxe³jut3sū³nxe² kâi³sxā³ txah³lxa³ka³lo³la³ hai³txi³
ū³wha²li¹nxa³wa². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ē¹nāu³a¹
ū³wha²li¹la³kxi²na¹wa². Te²yā¹nxū³sxā³ tīn²ta²yau³xa² tē³sxā³
ū³wha²li¹nxa³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²

ka³teⁿsu² yxau²sa²tē³jah¹la² hi²sen³su² a²nũ²a² a²ē¹nāu³ai²na²
ĩ³yau¹ũ³nhē³jah¹lo²su² na³la².

4 Kris²tu³jah¹la² ā³nũ²kxi²sxā³ yxau²sa²tē³sī¹na¹ha²kxai³
Txa²wā¹sũ³na² yxo²ĩ²sī¹na¹wa². Nxe³ha²kxai³ e³kxi¹nx2ta¹wa².
5 Txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² yũ³sa²nxa³wa².

— Hxi²ka¹na¹xā¹. Na¹kxai²nān²tu³ ki³ha¹kxi²nha¹jau³su²
hĩ³nx2na³la². Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su²ĩ³hxi²kat1ti³hit1sa³na²hē³la².

6 A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³kxai³lu² wān³txa²
tah²yau³xa² ĩ³ye³ĩ³yo²ka²la¹hũ³nyhu¹kxi³jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³nhē³na²hē³la². Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² a²ē¹nāu³ai²na²
ā³wa²su¹tũ¹nhē³jau³xai²la¹wa². A²nxe³jau³xai²na²

a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³nyhu¹si¹ja³ki³jau³nũ³su²
ĩ³hxi²ka¹tē³na²hē³la². Kxā³nxai³tān¹jau³xai³tā² wān³txa²

yo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹thxa³ki³sxa³kxai²nān²tu³ ya³lu²ju³ta²
so¹lxī³ yũ³nē³lhĩ³nx2na³la². Yxān¹ta¹ wān³txa² tah²yau³xai²li²
yo²ĩ²ki³kxai²nān²tu³ka³te³na² wi¹tāu³la³ yũ³ki³tā³la².

7 Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txu¹ta²na² au³jau³xu¹ta²na²
hxi²kan¹ti³ sa²yo²we¹thxa³ki³sxa³jau³xai²la¹wa²,
wi¹jau³su² kxan²ti³na³. Tah³lxī³ka³lo³a² tē³sxā³

ũ³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³na¹
Moi³se²ah³lu¹ta²na² jau¹xu¹ta²na² so¹hĩ¹nu¹ta²na²

ĩ³ye³ha²te¹ta³lxī³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²sa³wi³ha³lxī³su² te²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ a²ye³na²

ten³sa²tā³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa², a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
kāi²nha²kxai³la². 8 Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³

tah²yau³xa² ĩ³ye³ĩ³yo²ka²la¹hũ³nyhu¹kxi³jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³nhē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la²

nxũ²kwai³yxau³nē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Txa²wā¹sũ³nu¹ta²na² a²wi¹ju³ta² ā²la² kāi²non³ye²ha²kxai³

ā³sen³sai²na³la². 9 Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa²
au³hxai²hĩ¹nau³tēx1tān¹jau³xa² kāin²wxi²kin³ti³ton³khai¹ta¹hxai²ti³ai¹

hxi²kan¹ti³ sa²yo²we¹thxa³ki³jau³sxa³kxan²ti³na³.
Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā²la² kāin²

wxi²kin³ti³ton³na³la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta²
ā³wa²su¹tē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin² wxi²kin³ti³ton³na³la².

10 Jā¹nxe³jut3su² a²wxi²kin³ti³ton³ju³tu¹ta²nān¹ju³ta²
kāin²khai¹nxe³hxai²hĩ¹nau³tēx1ta² ĩ³kāi²nxa³tot3tā³la²

Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³jxah¹la² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kāin²
ā³sen³sai²na³la². 11 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ Moi³se²ah³lu¹ta²na²

wān³txa² ne³ki³son³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ā³jũ¹nxo¹tā³la². Yxān¹ta¹

te²yā¹nxe³jut3sũ³nxe² Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwai³yxau³sa²tē³nē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³
a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kāi²non³na³la². Kāin²sa²tē³tu¹wa².

12 Nxe³jau³jau¹xai²na² yxo²i²a¹ha²kxai³ wxi²kan¹txi³
e³a¹wa². 13 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kãi³hxai²kxau³tẽx¹
jãx1sĩ¹nxa³wa². Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³lu² I³sa³e² a²nũ³ka³txa²
ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ ã³tĩ³ain¹kxai²nãn²tu³ jah¹lu¹ta²kxai³lu²
wã²la²ka³lo³a² tẽ³sxã³ ũ³yhe³ti¹nha²ta¹hxai²ti¹ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ ũ³yhe³tĩ¹nhã²nxa³kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³ha²te¹tẽ³ju³ta²
ĩ³jũ¹nxon¹ju³ta² e³la¹ ĩ²ai¹nhĩ³nx2na³la². 14 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
txa²wã¹ye³na² wã²la² ũ³yhe³tĩ¹kxi²nha²sxã³
yxau²xai³ki³jut3sũ³nxe² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
a³la³kxi²hĩ³ki³sxa³wa². Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² so¹lxi³
ain³kxai¹nha²kxai³ ã³wa²su¹tẽ³lhĩ³nx2nxa³wa². Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³hĩ¹na¹ sa²ye³than²kxi²nha²ki³jut3sũ³sxã³
a³la³kxi²ta³lu²nhĩ³ki³tã³la². 15 Jã¹nxain¹ju³ta²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ĩ²ain¹ju³tu¹tai²nãn¹jau³xa²
ĩ²ai¹nhxai²kxai³ jã¹nxain¹kxai²nãn²tu³ a²ye³na²
ũ³yhe³tĩ¹kxi²nha²sxã³ yxau²xai³te²hũ³sxã³ a²ẽ¹na²
a³la³kxi²ta³lu²nai¹nhĩ³nx2nxa³wa². 16 Te²yã¹nxe³sxã³
ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ã³na¹hxa³ki³kxai²nãn²tu³
wã²la² sa²sai¹kxi²nha²ki³jut3sũ³nxe² txa²wã¹ẽ¹na²
ã³wa²su¹tẽ³tu¹wa². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ki³sa²kxai³
txa²wã¹ẽ¹nãu³a² ã³wa²su¹tẽ³tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
au³hxai²tẽx1tãn¹jau³xai³tã² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ã³yxo²o³tũ¹kxai²nãn²tu³ ũ³yhe³tĩ¹kxi²nha²ka³lo³a³
sa²ye³than²kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17 A²nxe³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lain²txi³
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³ te²ain²txi²na³la².
Jã¹nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
nxũ²kwãi³yxau³nẽ³nha²kxai³ ã³wa²sut1sxã³ yxau³ki³tã³la².

18 Wã²la²ka³lo³a² yen³kxa² ĩ³ti¹kxi²ka³lo³a² yã¹nx2na³la².
Nxe³ta³ka³lo³ai²na² sa²than²kxi²kxai²nãn²tu³ yen³kxai²na²
e³lxah¹ ĩ²ki³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²te²ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu²
Sũ³na² a²wi¹ju³ta² e³lxah¹ ũ³ka¹nha²ye²ki³tã³la². Te²yã¹nxe³sxã³
es³pe²ya²ka³lo³a² ĩ²nha²ki³jut3sũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na² a²wi¹ju³ta²
e³lah²lxi³ ye²ki³tã³la². Nxe³ki³sa²kxai³ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²li²
nxu²kwãi³yxau³nũ¹nhẽ³na³la². Nxe³ki³ju³tan¹te²kxa³yã³ntu³ti¹
Txa²wã¹sũ³na² yã¹nxe³ki³tã³la².

4

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nũ³kxũ³nha²kxai³ txa²wã¹nũ²ai²na²
nũ³kxũ³nxa³ha²kxai³ nxe³jau³su²

1 Jãx1nha¹jut3su² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³kot3sa²sĩ¹nha²kxai³ wa³ka³li³yu³ta²li² Sũ³na² wãn³txa²

ĩ³hen³txain¹sī¹na¹ju³tai²li² nxe³ti³hit1sa²sīn¹na²hē³la².
 Nxe³ti³hit1sa²sīn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²nxū²kwai³lxū¹sa²tē³nha¹wa².
 2 Nxe³sa²sī¹nha²kxai³ hāi³a² ko³nxe³ti³ kái³sīn¹te²txā³wa².
 Āu²li²thin¹nha¹ju³ta² kái³sīn¹te²txā³wa². A²nū²a² ā³xa²
 ā³ke³tū¹sīn¹te²txā³wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ko³nxe³ti³ yau³xā³lxí³ ĩ³yat3sīn¹te²txā³wa². Nxe³ha²kxai³
 hāi¹nxe³sxā³ ya²la³tū³ju³ta² so¹lxí³ o²la³kxi²sīn¹te²sa¹wa².
 Nxe³nha¹jut3su² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ wi¹kāi³nha¹ju³ta²
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxain¹jau³su² ĩ²sain¹sīn¹na³la².
 3-4 Kris²tu³jah¹lai²na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³tai²txi³
 Txa²wā¹sū³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³tai²txi³ nxe²na³la².
 Nxe³ju³tai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wā³nxīn¹jau³xai²na²
 ĩ³hen³txi³kí³kxai²nān²tu³ txa²wā¹ē¹na² sa²hau³ko³tū¹nhē³jau³xa²
 ĩ³hen³txi³kí³tā³la². Ha³lo²a² ĩ³ha²te¹kxi²nē³jut3sū³nxe²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²kxai³lu² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 ĩ³la³kxi²ti³hi¹tē³na³la². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² ĩ³hen³txi³kí³sxa³kxai²nān²tu³ a²nū²a²
 ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²ju³ta³nū³a² yū³te²nū³ka³txai²na² so¹lxí³
 wān³txai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yū³ai¹nxa³lho³la².
 A²nxe³tū¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la²
 yuh³xan¹ko³xai²na² a²sū³nu²su² ki³lxo³nha²jah¹lai²na²
 hi²sen³su² wā²la² ā³ye³tī¹jut3sū³nxe² wān³txai²na²
 sa²no¹te²ju²hē³la², yxo²i²ain¹kxa²yan³txi³sa³. 5 Jā¹nxa¹jut3su²
 wān³txa² ĩ³yau¹ū¹nx2ti³sī¹na¹jau³xai³tā² hai³txi³
 txa²wān³txi³khai³xa² sa²wxi²ka¹txa²lxí³sī¹nxa³tai¹ti²tu³wa²
 Yxān¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²na² wān³txa²
 so¹lxí³ sa²wxi²kat1txa²lxí³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². Hai³txi³
 wxa²hxi²kan¹jah¹lo²su² sī¹nxa³wa². Kwa²
 wa³kon³kxi¹nx2ti³sī¹na¹wa², Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²nū²kxi²sxā³
 yxau³nha¹ha²kxai³la². 6 A²kxā³nxu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txi³kxai³lu¹e³kxi²te³nah¹lxí¹:

— Ka³nxah³ju³ta² ĩ³ha²te¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³jah¹lain²txi³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ĩ³ha²te¹tū¹nhē³jah¹lain²txi²na³l
 Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² a³la³kxi²nūh¹nhē³te³lhxā³
 txa²wā¹ē¹na² ĩ³ha²te¹tē³na³la². Txa²wā¹sū³na²
 wxi²kin³ti³ton³ju³tai²na² Kris²tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³ju³tai²txi²na³la
 Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
 ĩ²kí³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
 ĩ²nūn³kí³tā³la².

7 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³yau¹ū³sī¹na¹jau³su²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³hxi²kat1sa²sīn¹na²hē³la².
 Nū³kxūn³sa²sīn¹nxa³kxan²ti³ Sū³na² wān³txa²
 ĩ³yau¹ū³sīn¹to³ha¹wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³ju³ta²

a²nũ²a²nāu³xa² ĩ³yau¹ũ³si¹hai¹na¹jau³su² nũ³ku³ũ³nxa³ju³ta²
 yũ³sĩ¹na¹wa². Kwa³ta³lẽ³na² kxĩh³nxẽ¹nhũ³sĩ¹na¹wa².
 Txa²wā¹sũ³na² so¹lxi³ nũ³ku³ũ³jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³
 Sũ³na² wān³txa² ĩ³yau¹ũ³si¹sĩ¹na¹jau³su² wxi²kan¹txi³
 ĩ³ye³ti³hit1sa²sĩn¹na³la². 8 A²nũ²a² ā³xa² ye³ka³lxa¹txi³
 ā³sa²ki³wa³ti³kxi²sxā³ khāuh³lxa³ti³sain¹kxan²ti³ hai³txi³
 ā³nhi²kat1sai¹nxa³hẽ³la². Wā³wā³ta³kxi²nha¹to³ha¹kxan²ti³
 hai³txi³ yxo²i²a¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²nha²nxa³hẽ³la².
 9 Ko¹ko¹sain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹xain¹kxan²ti³ hai³txi³
 txa²ya³lxa² hxan³kxi²sa²nxa³hẽ³la². ĩ³yix1tot3sxā³
 ā³na³sain¹to³kxan²ti³ hai³txi³ ya³lu²sa²nxa³hẽ³la². 10 Je³su²jah³la²
 ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹ha²kxai³ a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹
 su²lhā³te³lhxā³ sain¹to³nha²hẽ³la². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la²
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³si¹jah¹lai²nān²tu³ ĩ³hxi²kat1sa²ju³ta²
 i²sai¹nha²kxai³ hai³txi³ hxi²kan¹txi³ su²lhā³sai¹nxa³hẽ³la².
 11 Je³su²jah³la² yxo²i²ai¹nxa³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹ju³ta² te³nai¹nxa³wa².
 Nxai¹nxa³ha²kxai³ su²lhā³sain¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²sain¹na³la².
 Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² ĩ³hxi²kat1sa²ju³ta² i²sain¹na³la².
 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Khāuh³lxa³txi³nxain¹tu¹wi¹. Nxain¹tāu³ān²tu³ta¹
 ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³nxa²ha¹kxai²nān²tu³
 nxe³na¹ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³nxa²ha¹ju³tai²li² wain³na³li¹.
 Txa²wā¹sũ³na² nxe³sa²to³nha³la². 12 Nxe³ha²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ha²kxai³
 khāuh³lxa³txi³nha²sxā³ ya³lu²na¹ju³ta³nũ³a² yũ³khai¹nx2na³la².
 Nxe³nha¹ju³tai²nān¹ta¹kxa²ya³lhu² khāuh³lxa³txi³nha¹ha²kxai³
 wxa²ē¹nāu³ai²na² ka³te³na² wi¹tāu³la³ yũ³sxā³
 yxau³yah³lxi¹lxa².

13 A²kxā³nxa²Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²ũ³wha³li¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ũ³wha³li¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²a¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³
 jau³jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Te²u¹jā¹nxũ³na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 yxo²i²a¹ha²kxai³ jau¹xain²txi³ ĩ³yau¹ũ³jah¹lo²su²nũ³na¹wa².
 14 Nxe³na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² a²kxā³nxa² ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³
 kā³nāu³a¹ Je³su²jah³la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hit1sxai²kxai³
 jā¹nxe² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hit1sa²nũn³tu¹wa².
 Nxe³sa³kxai²nān²tu³ txai²na² wxa²nũ³ka³txai²na² nxe³sxā³
 ā³sa²so¹xi²nẽ³lhxā³ a²yxau³ju³khai³xa² ũh³wxe²xai³nẽ³tu¹wa².
 15 Jā¹nxa¹jut3su² khāuh³lxa³ti³hit1sa²ju³tai³tā²

ĩ³yau¹ũ¹nx²ti³jau³xai²la¹wa², nũ³kxũn³sxã³ yxo²ĩ²si¹nx³ti³jau³sa³.
 Nxe³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² thãĩ³ti³la² a³lxi²nẽ³kxe³su²
 txa²wã¹nũ³kã³txi³ki³na¹xai²na² ã³ka³lxa¹ton³sxã³ thãĩ³ti³la²
 a³lxi²nẽ³tu¹wa². Nxe³nẽ³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 sa²nẽn¹kxi²yah³lxin¹ju³taĩ²li² ã³kãĩ²non³khai¹tu¹wa².
 Nxe³kxai²nãn²tu³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³taĩ²li²
 ã³kãĩ²non³nũn³tu¹wa².

Yxo²ĩ²nha¹kxe³su²ka³teĩ³ti³yxau²xai³ki³jau³su²

16 Jã¹nxe³jut³su² yxo²ĩ²ki³ju³ta² hxi²tha²on³ki³sxa³lho³la².
 Txa²wã¹sĩ³na² ko³nxe³ton³nẽ³kxan²ti³ txa²wã¹wi¹tãu³a²
 a³lan²ta² hãĩ¹nxe³ti³xa¹ ã³ta²ho³tẽ³na³la². 17 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹
 khãuh³lxa³tẽ³nha²ki³ju³ta² kãĩ²nxa³wa². Kxãn³nãu³a¹
 ne³ki³son³tu¹wa². Nxe³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
 a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² nxe³ti³hi¹tẽ³ju³taĩ²li²
 yxau²sa²tẽ³si¹nhẽ³tu¹wa². 18 Nxe³ki³sa²kxai³ yen³kxa²
 txa²wã¹yen³na² ĩ²ki³kxa² ten³sa²tã³sxã³ ĩ²sxã³
 yxo²kwain³ki³sxa³wa². Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ĩ²ki³sxa³kxa²
 yxo²kwain³ki³tã³la². Nxe³sxã³ ĩ²ki³ki³ai²na² kxãn³su²
 yxau²xai³te²sxa³yu²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ĩ²ki³sxa³kxa²
 ã²la² kãn³su² yxau²sa²tẽ³tu¹wa².

5

1 Txa²wã¹nũ²a²nãu³ai²na² sxi²hũ³na³la². Sxi²hai²li²
 tĩ³non³kxai²nãn²tu³ sxi²ha² txa²hĩ³na² wẽ³non³te³lhxã³
 txon³ki³te²jai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³ki³hũ³nxe²
 txa²wã¹nũ²ai²na² hĩ¹na² hin¹te²ki³na¹xai²na² yah³lon¹nẽ³tu¹wa².
 Yah³lon¹sxã³ ya³lu²ki³kxai²nãn²tu³ nũ¹ka³na¹ oh³nãu³a¹
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² tah²sĩ³na² sa²ta²lho³tẽ³tu¹wa².
 Wã²nxũh¹ we¹tẽ³tu¹wa². Nxe³nẽ³kxai²nãn²tu³
 hai³txi³ sĩn³khon³ti³nẽ³ju³ta³nũ³la³ yũ²nxa³lho³la².
 Hãĩ¹sxã³ wi¹yxau³sa²tẽ³ki³tu¹wa², oh³xan¹ko³nãu³a¹sa³.
 2 Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹te²a² a²sĩ³na² sa²wẽ³not³sa²ju³ta³nũ³a²
 wah³nxe³khaix¹na¹wa². Yxo²kwain³sxã³ wah³nxe³na¹wa².
 3 Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹te²a² a²sĩ³khai³nũ³a²
 sa²wẽ³not³sa²ju³ta³nũ³a² yũ³hĩ¹na² yuh³xan¹ta³sĩ³khai³su²
 na¹ju³ta² yũ²nxa³lho³la². A²yãu³ka³txi³khai³xa² so¹lxi³
 nũ¹he¹ju³ta³la³ yũ²nxa³lho³la². Oh³xan¹te²a² a²sĩ³na² txah²sĩ³na²
 sa²wẽ³not³sa²ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wa². 4 Jã¹nxa¹ha²kxai³
 ti¹a² yxau²xai³la¹tãu³a² yuh³xan¹ta³sĩ³na² sĩ³nxe³sxã³
 yxau²xai³la¹tãu³a² ãin²ta³kxi²nha²sxã³ wahx³na¹wa².
 Khãuh³lxa³txi³khaix¹nha²sxã³ yxau²xai³la¹ha²kxai³
 ãin²ta³kxi²nha²sxã³ wahx³na¹wa².

— Txa²sĩ³khai³xa² ã³na¹a¹tũ¹xã¹. Nxe²nxa³wa². Yxãn¹ta¹:

— Oh³xan¹ta² sī³na² so¹lxi³ ā³wē³no³ta¹tū¹xā¹.
 Nxa¹nha²wa². Te²yā¹nxe³sxā³ ka³te³na² wi¹tāu³a² sa²kxai³lu²
 yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² sī³nai²na² sa²sai¹kxa²hxat3tē³tu¹wa².
 5 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² txah²sī³na² wē³no³tē³sīn³nū³a²
 āu¹la³kxi²sa³na²hē³la². Jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² ū³hū¹sa³na²hē³la². Txa²wā¹sī³na² tah²sī³na²
 ū³hū¹sa²ju³ta² ya²la³tu³ a³la³kxi²si¹nhē³jau³nū³ai²la¹wa².

6 Nxe³kxan²ti³ ya³lo³txi³khaix1sxā³ yxau²xai³lhxā³
 wah³nxe³na¹wa². Yuh³xai²na² yxau²xai³la¹tāu³a²
 yuh³xan¹ta³sī³na² sīn³nxe³ha¹ju³ta² yxau²xai³la¹ju³tai²na²
 Txa²wā¹sū³na² yxau³tāu³a² un²ta³kxi²na³la².
 Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ ya³lo³txi³khaix1sxā³ yxau²xai³lhxā³
 wah³nxa¹wa². 7 Nxe³ha²kxai³ yxo²i²nha¹ju³tai²na² so¹lxi³
 yxau²xai³la¹wa². Hai³txi³ txa²ye³na² i²a¹ju³ta² yxau²xai³nxa³wa².
 8 Nxe³ha²kxai³ ya³lo³txi³khaix1sa³nha²wa². Yuh³xan¹ta³sī³na²
 sīn³nxe³ha¹ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³tī¹kxi²nha²ti³ten³sa³nha²wa².
 Na¹kxai²nān²tu³ nxe³hī¹na² Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta²
 ai³sxā³ yxau²xai³la¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². 9 Yxān¹ta¹
 kwa²hāi¹nxe² i³ka³lih³sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².
 Txa²wā¹sū³na² i³ka³lih³kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa².
 Ti¹ai²na² yuh³xan¹ta³sī³na² sīn³nxe³sxā³ yxau²xai³ta³nxa²
 oh³nāu³nū¹ka³na¹ yxau²xai³ta³nxa² i²li³je³na¹
 yxau²xai³la¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² i³ka³lih³kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³
 ten³sa³nha²wa². 10 Nxe³ha²kxai³ kā³nāu³a¹ Kris²tu³jah¹la²
 yen³nāu³a¹ ā³ka¹nha²ye²kī³tu¹wa². Ā³ka¹nha²ye²kī³tāu³a¹
 o²la³kxi²kī³ju³ta² i²li³nē³tu¹wa². Nxe³kī³kxai²nān²tu³ wi¹jut3su²
 ta³nxa² ko³nxe³jut3su² ta³nxa² a³ya³txi²xai³nē³tu¹wa².
 Yuh³xan¹ko³xai²na² yxau³kī³tāu³a² o²la³kxi²kī³ju³ta² yo³ha²
 a³ya³ti³nē³tu¹wa².

Txa²wā¹sū³na² a²ya³lhu²ti³hi¹tē³jau³su²

11 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ o²la³kxi²kī³kxa²
 yo³ha² a³ya³ti³nē³ju³ta² yū³kī³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 o²nē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Kris²tu³jah¹la²
 yxo²i²si¹jau³su² a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ i³hen³txai¹na¹wa².
 Nxe³na¹ju³tai²li² wain³txi³ kāi³ye²nha¹kxe³su²
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² e³lxah²lxi²na³la². Te²yā¹nxe²
 wxa²yen³nāu³a² e³lxah²lxi³ye²nūn³te²sī³lxi²na³la².
 12 Nxe³na¹ha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu² wi¹kāi³a¹ju³ta²
 yxo²kāin²txi³ i³ye³xa³lho³la². Nxe²nxa³ha²kxai³
 Sū³na² i³kaix1so¹tū³ka³txi³su² ki³lxo³te²nāu³xa²
 i³lxa³thi¹nai¹nxa³wa². Wān³txa² wi¹le³kxi²nū¹hain¹jau³xa²
 so¹lxi³ yxo²kwai³no³tain¹na³la². Yxān¹ta¹ Sū³na²
 wān³txa² au³txi³ a²e¹nāu³ai²na² i³sa²hē²txa³lxai¹nxa³wa².

A²nxe³tū¹ka³txai²li² wxā³nūh¹nx2tain¹kxai²nān²tu³
 au³txi³ a²ē¹nāu³ai²na² ī³sa²hē²txa³lxi³ju³ta²
 ī²ai¹nxa³ha²kxai³ ko³nxe³te²lot3sain¹ta¹hē¹la². Nx-
 ain¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ kāi³sī¹na¹ju³ta² ī³ye³sxā³
 ī³wa²lū³xain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹ju³ta² e³lxah²lxi³ ī³yau¹ū³ain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa².
 13 A²nxe³tū¹ka³txai²na² a²ha³tih³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lai²li² wen¹te²hū³jah¹lai²la¹wi¹. A²hoh³lxi³su²
 nxa³wi¹. Nxain¹jau³su² ta¹hē¹la². Nxe³to³ta¹
 wen¹te²hū³jah¹lo²sa¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su²
 kāi³a¹wa². Jā¹nxe³sxā³ tū¹ka³txai²na² wxa²nū³ka³txi³ ā³xai²na²
 ā¹ha² ha³tih³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lai²li² kheh¹khai¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a²
 ā³ke³tū¹ain¹na³li¹. Nxain¹jau³su² ta¹hē¹la². Nxe³ain¹kxan²ti³
 wā²nxūh¹ o²la³kxin²nxa³wa². Hxi²nū¹nx2ti³te³lhxā³
 o²la³kxi²na¹wa². 14 Kris²tu³jah¹la² a³lxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ā³wa³kxēn³ta³sxā³ yxau³ki³tā³la². Nxe³sxā³ a²nū²a²
 ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ nxe³te²a² hi²sen³su² a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ ya³lu²kxi²nūh¹nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ya³lu²te²lo³tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 15 Nxe³ha²kxai³
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²kxi²nū¹nhē³lha²kxai³
 hai³txi³ wā²nxūh¹lxi³sxā³ o²la³kxi²nē³ju³ta² so¹lxi³
 yū³hī³ki³sxa³wa². Yxān¹ta¹ ya³lu²kxi²nū¹nhē³jah¹la²
 so¹lxi³ yxau³nxūh¹hī³ki³tā³la². A²nxe³jah¹lai²li²
 ya³lu²kxi²nūh¹nē³lhān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu²ka³ten³su²ī³sa²yxau³xi²ti³hi¹tū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³w
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² wxa²wa²su¹tē³te³lha³ka².

16 Nxe³ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ yuh³xai²nān¹jah¹la²
 yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² te²li² a³la³kxi²ju³ta² ī³yī¹lin²nxa³lho³la².
 A²kxā³nxa² te²yā¹nxe² Kris²tu³jah¹la² ī³yī¹li²ha¹hē³la².
 Yxān¹ta¹ hī¹nai²li² nxe²nxa³lho³la². 17 Nxe³sxā³
 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² tah²lo³tē³na³la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³
 ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³ki³ju³tai³tā² ā³na¹ki³tā³la².
 Ha³lo²a² tah²lxi³ sa²wē³no³tū¹nhē³na³la². 18 Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² we¹tē³jah¹lai²la¹wa². We¹tē³te³na¹
 Kris²tu³jah¹la² a²hxi²ka² sa²ta²lho³tē³na²hē³la².
 A²kxā³nxai³tā² a²ko¹ko¹su² ki³tai¹ti²tu³wa². Nxe³ki³kxan²ti³
 sa²ta²lho³tē³lhī¹nai²na¹ a²ya³lhu²ti³hit1tē³na³la². Nxe³kxa²yu³su²
 Sū³na² ko¹ko¹nū³ka³txa² ī³sa²si¹hā³kxi²nē³na³la².
 ī³sa²si¹hā³kxi²nē³lha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² ya³lxi²hain¹ki³ju³ta³nū³a²
 ī²hen³txain¹te³lhxā³kwa³na³nē³na³la². 19 ī³sa²si¹hā³kxi²nē³jau³xa²sa¹,
 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³lain¹kxai²nān²tu³

Txa²wā¹sū³na² ya³lxi²ti³hi¹tain¹tu¹wa². Nx-
ain¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹
ne³wā²na³kxi²ti³hi¹tain¹tu¹wa². Nxa²ha¹te¹ txai²na¹xai²na²
nxe³ti³hit¹sa²te³nah¹lxi¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ¹hai¹na¹ju³ta² ten³si¹hain¹jau³su²kwa³na³sa³na²hē³la².
20 Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²si¹hā³sa³ha²kxai³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxa² yā¹nxe²
e³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
ā³ya³lxi¹nx2ti³te³lhxā³ nx2na³la². Sa²yxo²ā³ah³lxi³txa³hē¹la².
21 Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² ko³nxe³ti³ kâi³ti³hex1ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³.
Nxe³kxan²ta² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
ko³nxe³ti³ kâi³ki³kxa² yo³ha² so²hxa³kxi²nē³jah¹lo²su²
ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Kris²tu³jah¹la²sa³. Nxe³ha²kxai³
txa²wā¹ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² a²nū²kxi²sxā³
yxau³nū¹ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹
wain³te²lo³tē³na³la².

6

1 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² ya³lxi³nū¹sa²sīn¹na²hē³la².
Nxe³nū¹sa²sī¹nha²kxai³ Sū³na² a²wa³ka³la²
wa³kon³kxi²sī¹na¹wa², ĩ³hxi²kat1sa²sī¹nha²kxai³la².
Nxe³sa²sī¹nha²kxai³ wxāi²kxai³ Txa²wā¹sū³na² kâin²
thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² kwa² ā³na¹yah³lxi³txa³hē¹la².
2 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ain³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Wi¹lī²nx2ti³tāu³a² ain³kxi¹nx2ta¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
ā³non²ta³kxi¹nx2ta¹je³nāu³wa³kxa² wxa²ko³nxe³ti³
kâi³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²su¹txa²lxa¹wi¹.
Txa²wā¹sū³na² nxe³tah¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³
wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Hī¹na¹ Txa²wā¹sū³na²
ā³non²ta³kxi¹nx2ti³ju³ta² yū²na³la². Wxa²ē¹nāu³ai²na²
sa²wa²su¹txa²lxi³ju³ta² hī¹na² yū²na³la².
3 Jā¹nxe³jut3su² ha²kxai³ ko³nxe³ti³ o²la³kxi³na¹ju³ta²
a³ya³ti³kxa²yan³txi³su² wi¹ju³ta² so¹lxi³ kâi³a¹wa². Nxe³ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³wā³wā³txi²si¹hai¹na¹ju³ta²
ten³sa²nxa³nha²wa². 4 Ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta²
ĩ³ha¹txi²na¹kxai²nān²tu³ Sū³na² wān³txai²na² so¹lxi³ wain³txi³
sa²yxo²we¹ti³ten³sa³nha²wa². Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Sū³na² sa³wit3su² ye²na¹kxe³su² ĩ²kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wa².
Ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² wi¹ta³nxa² ko³ta³nxa² nxe³ju³ta²
nxe³kxauh²sa³kxai²nān²tu³ ya³lo³txi²sa³nha²wa². A²nū²a²
sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³te²a² nxe³te²a²
sa²kxai³lu² kon³ton³kxi²sai¹nha²kxai³, txa²wa³ka³la²
sa³te¹ju³ta³lot3sa³ha²kxai³, ha³lo²a² hxi²kan¹sa²nxa³kxe³su²
hxi²kau³kaut3sa³ha²kxai³, Nxe³sa³kxan²ti³ ya³lo³txi²sa³nha²wa².

5 Kāin² ī³wait1sai¹nha²kxai³ ye³ka³lxa¹txi³ sxi²ha² kan²thi³na²
 ũ³ti¹kxi²sai¹nha²kxai³, a²nũ²a² ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa²
 ā³nhai¹nha³kxi²sai¹nha²kxai³ khāuhx3saj¹nha²kxai³
 nxe³sain¹to³hxai²na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na²
 wa³ka³la² wa³kon³sxā³hxi²tha³khai³1sa²to³ha²kxai³ wa³ka³lai²li²
 kāi³a³lan²to³ha¹ha²kxai³ he³ja³lut2sa²to³ha²kxai³ nxe²
 yxau²xai³lhxai²na¹hē³la². 6 Wi¹lhin¹sxā³ kāi³a¹ha²kxai³
 Txa²wā¹sũ³na² wa³ka³la² e³la¹ kāi³a¹wa². Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² wxi²kan¹txi³ ī³hen³txi³na¹wa².
 Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ o²la³kxi²na¹wa². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 thāi³ti³la² ā³non²ta³kxai¹na¹wa². Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 nxũ²kwai³yxau³sa²na³la². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 yxo²ti²tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²nyhu¹a¹wa². 7 Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txa² so¹lxi³ ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ ī³hen³txi³na¹wa².
 Txa²wā¹sũ³na² ī³hxi²kat1sa³na²hē³la². Ī³nu³kxũn³ti³sa³na²hē³la².
 Nxe³sa³ha²kxai³ so³ta²to² te²hũ³na¹wa². Nxe³tũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² ha³lo²a² ha³nxeh³lx³ju³ta² ī³ha¹txain¹kxai²nān²tu³
 nũ³kxũn³txi³ he¹kxi² wai³nxa³ju³ta² ī²ain¹kxai²nān²tu³
 sa²wai³kxi²te³lhxā³ o²la³kxi² nxain¹te²ju²hē³la². Te²a²
 yā¹nxe³ju³3sũ³nxe² Txa²wā¹sũ³nai²li² ī³hxi²kat1sa³ha²kxai³
 ko³nxe³ju³ta² ā³na¹la³kxi²la² nxe² sa²tē³a¹wa². Nxe³ha²kxai³
 a²wi¹ju³ta² so¹lxi³ sa²wai³kxi²so¹na¹wa². 8 A²nũ²a² ī²li³te²a²
 sa²nēn¹kxi²sain¹ta³nxa² sa²yxo²ā³ta³nxa² nxe³sa³kxan²ti³
 Txa²wā¹sũ³na² sa²yxo²ā³nxa³wa². Te²yā¹nxe² ko³nxe³ti³
 e³kxi²ta³nxa² wi¹le³kxi²ta³nxa² nxe³sa³kxan²ti³ Txa²wā¹sũ³na²
 sa²yxo²ā³nxa³wa². Jā¹nxe³sxā³ ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³a¹kxan²ti³.

— Jah¹lai²li² a²nũ²a² ā³ke³tũ¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe²

ki³ha¹kxi²sain¹sxā³ nxe³sain¹to³na³la². Nxe³sain¹kxan²ti³
 Txa²wā¹sũ³na² sa²yxo²ā³nxa³wa². 9 Tũ¹ka³txa² a²ha³tih³xa²
 ī²sai¹nxa³hē³la². Yxān¹ta¹ nũ³ka³txi³ ā³xa² ī²sain¹na²hē³la².
 A²ha³tih³xai²na² ya³lu²ye²na¹ju³ta² ī²sain¹na²hē³la².
 Yxān¹ta¹ ka³ten³su² yxau³ye¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 Khāuh³lxa³ti³sain¹kxan²ti³ hai³txi³ ya³lun²nxa³hē³la².
 10 Ī³āin²ta³kxi²sain¹kxan²ti³ au³txi³ ka³li³sa³nha²wa².
 Yen³kxi³khai³xa² yũ³sa²nxa³kxan²ti³ oh³xai²nān¹ta² yen³kxa²
 ũ³hũ¹sa²kxi³sa¹wa², Txa²wā¹sũ³na² ũ³yhe³wāx3sa²ju³ta²sa³.
 Yen³kxi³khai³xa² yũ³sa²nxa³kxan²ti³ nũ¹ka³na¹ oh³xai²nān¹ta²
 yen³kxa² yũ³khai³1na¹wa².

11 Ko³rīn²to²thi³na² yxau³yah³lxin¹te² ī³nxa²
 txa²wā³tā³syah¹lx¹lxa². Nxe³jah³lx³wxa². E³la¹ e³kxi¹nx2ta¹wa².
 A³lx²khai¹nxe³nx2ta¹nha²wa². 12 Txa²e¹nāu³ai²na²
 au³txi³ a³lx¹nx2ta¹ju³ta² ũh³wxe³nũh¹nx2ta¹nha²wa².
 Jā¹nxe³sa²sxā³ wxāi²na² sa²kxai³lu² a³lx²syah¹lxin¹ju³ta²
 ũh³wxe³nũ¹syah¹lxa³lxa². 13 Txa²wē³ha³lxa² yā¹nxe²

e³kxi¹nx2ta¹wa². A³lxi¹nx2ta¹kxai²yā¹nxe² a³lxi²sah¹lxi³hē¹la².

Yxo²i²xa³te²la³ ā³ya³lxi²ki³jau³su²

14 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³te²a²
 ā³ya³lxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². A²nū²a² wain³txi³
 kâi³te²na² kō³nxe³ti³ kâi³te²na² nxe³sxā³ ya³lxi³nyhu¹sxā³
 yxau³te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ha²te¹ta²
 a²wa³kxēn³yah³la² ka³nxah³ta² a²wa³kxēn³yah³la²
 nxe³sxā³ hxi²kan¹txi³ ya³lxi²nyhu¹sxā³ ai³te²sxa³yu²hē³la².
 15 Te²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la²
 sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ ya³lxi³nyha¹te²sxa³yu²hē¹la².
 Kris²tu³jah¹la² wān³txa² yxo²i²jah¹lai²na² a²ē¹nān¹jau³xa²
 ha³na³ka³lxi³ni² yxo²i²xa³jah¹lai²na² a²ē¹nān¹jau³la³
 ha³na³ka³lxi³ni² nxe³te²ju²hē³la². 16 Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
 ā³wi¹hain¹to³te²a² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su²
 ki³lxo³nxe³te²a² sxi²ha² ā³wi¹hain¹to³te²a² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³
 te²ju²hē³la². Nxe³sxā³ yxo²i²ki³tū³ka³txi³ki³na¹xai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ka³ten³su² thī³nhū³ki³tā³la².
 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 E³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Tū¹ka³txai²na² ya³lxi²hain¹sxā³ nxū²kwai³yxau³ai¹na¹tu¹wi¹.
 Na¹kxai²nān²tu³ A²sū³nu²su² yai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³te²nāu³xa² Txa²sa³wi³ha³lxi³su²ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 17 Te²yā¹nxe³jau³xa² Ju³te²a²
 nū³ka³txu¹tai²na² a²ne³nxē³na² āh¹e³te³nah¹lxi¹:

– Yxo²i²xa³tū³ka³txai²na² kâi³hxai²kxai³ jā¹xah³lxi³tā³lxi¹.
 Kō³nxe³ju³ta² wxa²wxai³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Wxa²wxai³yah²lxan³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³
 i²nx2ta¹tu¹wi¹.

18 Wi¹lhin¹sxā³ i²nx2ta¹kxai²nān²tu³ wxa²wi³nu²su²
 ye¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³txa²wē³ha³lxi³lot3txa²lxa¹tu¹wi¹.
 Txai²na¹xai²na² Sū³na² nū³kxūn³khaix1nxe³sxā³
 A²si³yxau³kah³lo²na¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

7

1 Txa²ya³lxi³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹wa². Jau¹xai²na² ha³kxa¹
 ain³kxi²ki³jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹nū²a² kō³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta²
 ā³na¹i², txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² kō³nxe³ti³ ain³nha¹jau³xa² ā³na¹i²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²wet1sxā³ yxau²xai³li²
 nxe³a³sah¹lxi³wxa². Nxe³ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹nū²a²nāu³a²
 whāi²na¹ wxa²hxan³kxa²ti³sxā³ wxe²xai³nē³tu¹wa².
 Txa²wā¹sū³na² kâin² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa².

Pau²lah³la² i³ka³li³kxi²jau³su²

2 Jā¹nxe³ju³kxai³lu¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhīt1sxā³
 yxo²i²nha²ya³sah¹lxi³hē¹la². Ko³nxe³te²lot3sain¹te²na²
 ain³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²nū³ka³txi³ i³nxa² i²li³te²a³
 hai³txi³ ko³nxe³ti³ kāi³ūh¹nx2ti³nxa³ha²kxai³ hai³txi³
 i³ki³ha¹kxi²sxā³ i³tih³nxe³nx2ta¹ju³ta³la³ yū²nxa³ha²kxai³ hai³txi³
 ā³ke³tū¹nx2ti³sxā³ wxa²yen³kxa² kāi³so¹kxi¹nx2ta¹ju³ta³la³
 yū²nxa³ha²kxai³ nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². 3 Nxe³na¹jau³xai²li²
 ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ta¹ju³ta² ten³te²txā³wa². Ā²la²
 e³kxi¹nx2ta¹la². A³lxi¹nx2ta¹wa². Ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ki³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ ain³sa²tē³kxi¹lxa¹nx2ta¹wa², wi¹yxau³ta³nxa²
 ya³lu²ta³nxa² nxe³na¹kxan²ti³na². 4 Yxo²i²nx2ta¹wa². Kāin²
 i³sa²nēn¹kxi¹nx2ta¹nha²wa². Sa²ye³kwē²kxi²sah¹lxin¹nha²wa².
 Khāuh³lxa³ti³khaix1sain¹kxan²ti³txa²ē¹na² au³txi³ka³li³ha¹ju³ta²
 wa³kxi³wxe³nha¹wa².

5 Nxa²ha¹te¹ Ma³se³to²na²ko³xai²na² ā³wih¹sxā³
 ai³lha²thet3ta¹hī¹nān¹te²tu³ i³ye¹nxi²na¹ju³ta² yū³tu³nxa³hē³la².
 Yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxi²sa²te²a² yū³ha²kxai³txa²ē¹nāu³ai²na²
 au³txi³ yuh³lxi³khaix1sa³hē¹la². 6 Nxe³na¹ka³tu³
 Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yuh³lxi³te²a²
 ā³non²ta³kxi²jah¹lai²la¹wa². Jā¹nxe³sa³hē¹la². Ti²to³jah¹lai¹tā²
 wxā³hī¹na¹ i³ya³lot3ti²lot3sai¹nhē¹la². 7 Nxe³kxa²yu³su²
 wxa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³sain¹na²hē³la². Ti²to³jah¹la²
 sa²ye³kwē²kxi²sah¹lxin¹ju³ta²nū³a² i³hen³txi³sain¹na²hē³la².
 Ne³kan²kxi²sah¹lxi³ta¹hxā³nhē¹la². i³ye³i³yon²ta³kxi²sa²te³lhxā³
 sah¹lxi³ta¹hī¹nhē¹la². Nxe³sah³lxin¹jut3su²
 ka³lih³khaix1sa³hē¹la².

8 Txa²ha³teh³nxā³nxai³tā² ū³wha²li¹la¹txā³nxai³tā²
 i³āin²ta³lxi³nx2ta¹kxan²ti³ ū³wha²li¹la¹hī¹na¹ hai³txi³
 yu³tā³lxi³ti³ e³kxi²nha²nxa³hē¹la². A²hī¹na¹
 i³āin²ta³lxi³na¹tū¹xā¹. Nxa¹hē¹la². A²nxe³txā³nxa²
 txa²ha³teh³nxā³nxai³tā² yan¹nāu³a¹ ha³la³jen¹nāu³a¹
 i³āin²ta³lxi³nx2ta¹jau³xa² ain³kxi²na¹hī¹na¹ ū³wha²li¹la¹ju³ta³nū³a²
 yu³tā³lxi³ti³ e³kxi²nha¹hē¹la². 9 Nxe³na¹ta¹
 hī¹na² ka³li³sa³nha²wa². Txa²ha³teh³nxā³nxai³tā²
 i³āin²ta³lxi³nx2ta¹jau³xa² i³ka³li³sa²nxa³hē¹la².
 Yxān¹ta¹ i³āin²ta³lxi³jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 yu³tā³lxi³ti³ ain³nyha¹lxi³ta¹hī¹nhē¹la². Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² i³āin²ta³lxi³nx2ti³na²hē³la², ko³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³tai³tā² ā³na¹si¹yah³lxin¹jau³sa². Nxe³ha²kxai³
 ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā² wain³na²hē³la².
 10 Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² i³āin²ta³kxi²nē³na³la², ko³nxe³ti³
 kāi³ki³ju³ta² ā³na¹si¹nhē³jau³sa². Ā³na¹ki³kxai²nān²tu³
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² wxa²hau³ko³tē³lhī³nx2na³la². Nxe³ju³tai²li²
 ka³lih³kxi²sa²na³la². Yxān¹ta¹ yuh³xai²nān¹jah¹la² hxi²ka²

ĩ³āin²ta³kxi²nē³kxai²nān²tu³ hai³txi³ a²ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta²
 ā³na¹hĩ³kĩ³sxa³wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² ha³lo²a²
 ā³wih¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³la². 11 Txa²wā¹sũ³na²
 sa²kxai³lu² ĩ³āin²ta³lxi³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxi²kan¹txi³
 ain³nyhah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Hā²wxān³txa³ ko³nxe³ti³
 kãi³ju³tai²li² ā³wa²sut1sxā³ yxau³yah³lxin¹kxe³su²
 wā²nā³ũh¹šah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la². ĩ³āu²lxah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la².
 Txa²wā¹sũ³na² ĩ³an³ta³kxi¹nx2ti³kxa²yan³txi³su²
 hxi²waun³txi³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Ne³kan²kxi²sah¹lxi³ta¹hxā³nhē¹la².
 Wā²nxũh¹ hxi²kan¹txi³ wi¹lhau³kot3jah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².
 Ko³nxe³ti³ kãi³jah¹lai¹tā² ĩ³wait1si¹yhah³lxin¹jau³su²
 o²la³kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Ju¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹
 Txa²wā¹sũ³na² kãi³si¹nx2ti³na²hē³la². Ā²la²
 sa²yxo²we¹jah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².

12 Nxe³na¹ha²kxai³a²kxā³nxa²ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 Ko³nxe³ti³ kãi³jah¹la² sa²wai³wai³jut3su² tā³nxa²
 khāuh³lxa³tē³nh²jah¹la² ĩ³tih³nxe³nx2ti³jut3su² tā³nxa²
 ũ³wha²li¹lhũ³nx2ti³nxa³hē³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na²
 yen³nāu³a¹ txa²wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
 sa²wai³wait3sxā³ sa²yxo²wet1sah³lxin¹ju³ta²e³lxah²lxi³ye¹nx2ti³si¹ha¹jau³
 nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². 13 Nxe³na¹jau³su²
 sa²ye³kwē²kxi²sah¹lxin¹nha²wa². Nxe³sah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³la¹
 Ti²to³jah¹la² ka³lih³kxi²la²nha² wxā³ha²kxai³
 ka³lih³khaix1sa²nũn³nha²wa². Jah¹lai²na²hxi²waun³ta³kxi²nx2ti³ju³tai³t
 ā³wxē³nũh¹yah³lxi¹lxa². 14 A²kxā³nxa² wxa²ha³tā³nxa²
 wi¹le³kxi²khai¹nxũ¹hai¹na¹hē³la². Nxe³na¹kxan²ta²
 ĩ³āin²ta³kxi²si¹sah¹lxa³nhē¹la². Wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā²
 ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 ĩ³hen³txi³nũh¹nx2tai¹na¹jau³xa² ya²la³tu³je¹nx2ti³na³la².
 15 Sa²yxo²we¹tain¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Sũ³na² wān³txa²
 sa²yxo²ā³ti³ten³yah³lxi³ta¹hxa³nhē¹la². Nxe³ha²kxai³
 a³lxi²nx2ti³ju³ta² ā²la² kãi²non³na³la². 16 Jā¹nxe³na¹jut3su²
 ka³lih³khaix1sa³nha²wa². Ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² hxi²ka¹ka¹nha²la²
 txa²yen³nāu³a² yxau³yah³lxi¹lxa².

8

Txa²wā¹yen³kxa² wā²nhũh¹jau³su²

1 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ Ma³se³to²na²ko³nāu³ai²na²
 yxo²i²tũ³ka³txi³nāu³xai²na² kãi³ain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa².
 Txa²wā¹sũ³na² kãin²thāi³ti³la² a³lxi²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa².
 2 A²ē¹nāu³ai²na² khāuh³lxa³tē³nha²khaix1nhai¹nha²kxai³
 ko³ton³khai¹xain¹ta¹hē¹la². Nxe³kxan²ti³ au³txi³
 ka³lih³si¹jau³su² hxi²kxāu³sxā³ ũ³hũ¹ain¹ta¹xa³hē¹la².
 Yen³kxa² hxi²txa³yain¹kxan²ti³ ũ³yho³hi²txā³nxa²

hxi²kxāu³sxā³ wā²nhū¹nyhain¹ta¹xa³hē¹la².
³ Yen³kxa² yū³ain¹kxa² wā²nhū¹nyhain¹ta¹hē¹la².
 Nxe³nyhain¹kxa²yu³su² ya³lo³txi³khai¹nxe³sxā³ ā²la² kāin²
 ū³hū¹nyhain¹ta¹hē¹la². Ya²la³tu³tā³la². Kwa³na³ain¹nxa³kxan²ti³
 ya³lo³txi³nyhain¹ta¹hē¹la². ⁴ Nxe³sxā³ e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wā¹sū³na² yxo²i³ain¹te²a² Ju³te²a²ko³xan¹te²a²
 ā³non²ta³kxi²ti³ten³sa²sīn¹nha²wi¹. Nxe³sain¹na²hē³la².
 Nxe³jau³xa² ye³ka³lxa¹txi³ e³kxi²sain¹to³nha²hē³la².
⁵ Nxe³ain¹nū²la² ten³si¹hai¹na¹kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³nai²li²
 sa²yo²wet1sān²nū²la² hā²wxān³txa³sa²yo²wet1sain¹nūn³na²hē³la²,
 Txa²wā¹sū³na² ten³jau³su² ha²kxai³la². ⁶ Nxa²ha¹te¹
 nxai¹nha²kxai³ Ti²to³jah¹la² sa²kxai³lu² yen³kxa² i³sa²si¹hā³
 ā³si³wxe³jah¹lai²na² i³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Ko³rīn²to²thi³na² ā³nxai³txu¹li¹. Yen³kxa² wā²nhū¹sxā³
 ū³hū¹nyhain¹te³na³li¹. Yen³kxi³ txa²te²nāu³xa²
 a³lxi²nūn²ta³kxi²tū³kā³txi³su² ha²kxai³ ū³hū¹nyhain¹te³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ ā³nxai³sxā³ i²txai¹nū¹li¹. Nxe³na¹hē³la².
⁷ Nxe³ju³tai²li² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa².
 Yxo²yah³lxin¹kxa² kāi²nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² kāin² i³hen³txi³yah³lxi¹nha²kxai³ a²hoh³lxi³su²
 khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² ā³non²ta³kxi²ju³ta²
 ten³khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³, a³lxi²khai¹syah¹lxi¹nha²kxai³,
 nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa².
 Nxe³ha²kxai³ ā²la² kāi²non³sxā³ a²nū²a² ā³xa² wxa²yen³kxa²
 wā²nhū¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

⁸ Na¹jau³jau¹xai²na² kwa³na³nx2ti³nxa³lho³la².
 Yxān¹ta¹ yxo²i²tū³kā³txai²li² ya³lo³txi³khai¹xain¹ju³ta²
 i³yau¹ū¹nx2ti³te³lhxā³ ye¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³
 ya²la³tu³ kāin² a³lxi²ta³nxa² jū¹nxe² so¹lxi³ a³lxi²ta³nxa²
 sah¹lxin¹ju³ta² a³ya³ti¹nx2ta¹tu¹wa². ⁹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu² kā³nxai³kxai³
 Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² yxau³ya³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Txa²wā¹sū³na² yen³kxa² ha³kxa¹ yū³ya³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yxān¹ta¹ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³nha²kxai³ yen³kxai²li²
 a³lxi²nxa³ha²kxai³ ha³lo²ai²na² a³lxi²nxa³ha²kxai³,
 ju¹tai²na² a²yo²ha³kxa¹ ā³na¹nū²la² yen³kxi³txa²jah¹la²
 yā¹nxe³sxā³ a³ka³nx²isxā³ wxā³nū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yen³kxa² ā³na¹ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²
 Nxe³ha²kxai³ yen³kxi³sih¹nx2ti³jau³su² nxe³nx2ti³kxe³su²
 yen³kxi³yah³lxi¹lxa². Nxe³nx2ti³sxā³ yen³kxi³
 txa²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Je³su²jah³la²sa³.

¹⁰ Jā¹nxa¹ju³tai²li² kwē³ko³nhī¹nai³tā² yen³kxa² wā²nhū¹sxā³
 ū³sa²si¹hā³yah³lxin¹ju³ta² ā³si³wxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Yah³lxi¹nha²kxai³ hī¹na² ta³lun²yah³lxin¹kxai²nān²tu³

wain³te²sī³lxih³na³la². A²wi¹lhī¹na² wxāi²na² so¹lxī³
 Ju³te²a²ko³xan¹te²a² yxo²i²tū³kā³txa² wxa²yen³kxa²
 wā²nhū¹sxā³ ũ³sa²si¹hā³yah³lxī³ta¹hī¹nhē¹la².
 Hai³txi³ a²nū²a² ā³xai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa²
 wā²nhū¹nyhain¹ta¹hxai²nxa²ti³ai¹ti²tu³wa². 11 Yxah³lxin¹ju³ta²
 yen³kxa² wā²nhū¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹ah³lxī³txa³hē¹la².
 A²wi¹lhī¹na² ya³lo³jah¹lxin¹kxu¹ jā¹nxe³jah³lxī³hē¹la².
 Ū³yho³hi²txā³nxa² yū³yah³lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³
 wā²nhū¹txai¹yah³lxī³hē¹la². 12 Jā¹nxe³sxā³:

— Yo³hi²ki³a² yū³na¹kxa² wā²nhū¹ai¹na¹tū¹xā¹.
 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³wxa²ē¹nāu³ai²na²ten³yah³lxin¹ju³ta³nū³a²
 Txa²wā¹sū³na² ĩ²nx2ti³tu¹wa². Wi¹lhit1sxā³
 ĩ²nx2ti³tu¹wa². Yū³nx2ti³xa³kxe³su² Txa²wā¹sū³na²
 ĩ³āin²txi³si¹nxa²lxī³xa³lho³la².
 13-14 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kāin² wa³ka³li³yu³ta³lo³txa²lxī³ha²kxai³
 a²nū²a² ā³xa² wa³ka³la² ā³wa²sut1sxā³ yxau³ai¹nha²kxai³
 nxe³ju³ju¹tai²li² wai³nhī³nx2nxa³wa². Ten³te²txā³wa².
 Yxān¹ta¹ wxāi²na² yen³kxa² yū³yah³lxī³nha²kxai³
 wā²nhū¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² hī¹na² wain³na³la².
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³kā³nāu³a¹yen³kxi³txa²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 yen³kxa² yū³ain¹te²a² te²yā¹nxe² ā³non²ta³kxi²xi¹nx2tain¹tu¹wa².
 Nxe³kī³kxai²nān²tu³ a²yxo²ha³kxa¹ hau³kon³txi³hī³kī³tā³la².
 15 Te²yā¹nxe³jau³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ũ³wha²li¹jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxī¹:

— Yain³txa² kāin² wxa²so¹te²su² te²a² hai³txi³
 wā³kon³ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ jū¹nxa²so¹lxī³
 wxa²so¹te²su² te²a² yain³txa² taut3ton³ta¹hxai²nxa³hē¹li¹.
 Nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ti²to³jah¹la² he¹jau³su²

16 Jā¹nxa¹jut3su² Ti²to³jah¹la² txai²yā¹nxe² kāi³nūn³na³la².
 Ā³non²ta³kxi¹nx2ta¹ju³ta² ten³sa²hxai²kxai³ jāx1jah¹lo²su²
 nūn³na³la². Nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa².
 17 A²nxe³jah¹lai²li² ain³kxi²sa³na²hē³la². Nxe³sa³kxa²yu³su²:

— Tū¹kā³txai²li² ā³non²ta³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxe³nūh¹nx2ti³jau³su²
 ha²kxai³ wi¹lhi¹nha²kxai³ wxā³sī²nx2ti³ju³ta³nū³a² wā²nxūh¹
 āu¹la³kxi¹nx2ti³na³la², Ti²to³jah¹la²sa³. 18 Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³
 tū³nx2ti³kxai²nān²tu³ txa²ya³lxa² ĩ³sa²si¹hā³nūn³na¹tu¹wa².
 A²nxe³jah¹lai²li² txa²wā³tā³yah³lai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na²
 yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe²e³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹.
 Sa²nēn¹kxain¹kī³tu¹wi¹. Nxe³ain¹na³la². 19 Nxe³kxa²yu³su²
 yxo²i²tū³kā³txa² hxi²ka² ĩ²sxā³ sa²so¹ain¹na²hē³la².
 Ā³si³tē³kxi²sa²sīn¹si¹jau³su² ĩ²sxā³ sa²so¹ain¹na²hē³la².

Ū3yho³hi²ki³a² tē³sxā³ wā²nhū¹ain¹jah¹lo²nū³su²
 ā³si³tē³kxi²sa²sīn¹tu¹wa². Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²sīn¹na¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a³lxi²sxā³
 ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta²ĩ²nē³lain¹tu¹wa².

20 Nxe² ai³lya³sain¹sīn¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ĩ²li³te²a²
 ko³nxe³te²lot3sain¹sīn¹jau³nū³a² yū³hī³nx2nxa³wa².
 Yxo²ĩ²sain¹sī¹nhī³nx2na³la². Ū3yho³hi²ki³a² ki³ka³lxa¹txi³
 tē³lxi²nha¹ha²kxai³ ko³nxe³ti³ ĩ³kwai²kxi²sain¹sīn¹kxa²yan³txi³su²
 txa²wā¹lon³nāu³xa² ā³si³tē³kxi²sain¹sīn¹tu¹wa². 21 Wain³txi³
 kái³ũ¹nha¹ju³ta² ten³sa²si¹nha²wa². Txa²wā¹sū³na² ye³nāin²txi³
 a²nū²a²nāu³xa² ye³nāin²txi³ e³la¹ wain³txi³ kái³ũ¹sī¹na¹ju³ta²
 ten³sa²sīn¹nha²wa².

22 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxā³ye¹nx2ti³tāu³a² txa²wā³tā³xa²
 ā³xai²na² ā³si³tē³la³kxain¹sxā³ sa²si¹hā³nū³na¹tu¹wa².
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²su² na³la².
 Ā³non²ta³kxi¹nx2ti³ju³ta² so¹lxi³ ten³jah¹lo²su² na³la². Ju¹tai²li²
 ĩ²sxā³ yxau²xai³la¹ha²kxai³ ya²la³tu³tā³la². Jā¹nxe³sxā³
 wi¹le³kxi¹nx2ta¹jau³su² yxo²ĩ²ha²kxai³ wxā³si²nx2ti³ju³ta²nū³a²
 ten³khaix1nx2na³la², ā³non²ta³kxi¹nx2ti³te³lha³ka³.

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ti²to³jah¹la² sa²kxai³lu² ĩ²ũ³sa²jah¹lai²la¹wa².
 Wa³kon³kxi²ya³sain¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ a²wā³tā³xai²na²
 ā³si³tē³la³kxain¹te²na² sa²kxai³lu² yxo²ĩ²tū³ka³txi³nāu³xa²
 ũ³sa²si¹hā³jah¹lo²su² yah³na³la². Kris²tu³jah¹la²
 sa²nēn¹kxi²yah³na³la². 24 Nxe³ju³ta² a³lxi¹tain¹yah³lxi³hē¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yxo³ĩ²tū³ka³txi³nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹
 a³lxi²sah¹lxin¹ju³ta² e³la¹ ĩ²ain¹nūn³tu¹wa². Te²yā¹nxūn³sxā³
 sa²nēn¹kxi²si¹nx2ta¹jau³su² ĩ³ye³kxai¹na¹jau³xai³tā²
 ya²la³tu³je¹nx2ti³tu¹wa².

9

Yxo²ĩ²tū³ka³txi³ki³nāu³xa²ĩ²ũ³ũh¹ki³jau³su²

1 Yxo²ĩ²tū³ka³txa² Ju³te²an¹ko³xa² yxau³te²nāu³xa²
 ā³non²ta³kxi²si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³xa³lho³la².
 Txa²wān³txa² yū³sa²nxa³wa². Ā²la² e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 2 Ā³non²ta³kxain¹yah³lxin¹ju³ta² ten³yah³lxi¹lxa². Ju¹tai²li²
 ĩ²te²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ Ma³se³to²na²ko³xan¹te²nāu³xa²
 yxo²ĩ²tū³ka³txa² yxau³te²nāu³xai²na² nxe²e³kxai¹na¹hē³la².
 E³kxai¹na¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹lon³ti³nāu³xa² Kre²sa²ko³xan¹te²nāu³xa²
 yo³hi²ki³a² wā²nhū¹te³lhxā³ Ju³te²an¹te²a² yxo²ĩ²tū³ka³txa²
 nxe³ain¹na²hē³li¹, kwē³kxi³hī¹nai³tā²su¹. Nxa¹na¹jau³su²
 ain³kxi¹nx2tai¹nha²kxai³ kāin² ka³li³hain¹na²hē³la².
 Wxāi²yā¹nxe² kái³ti³te³nain¹nūn³na²hē³la². 3 Jā¹nxa¹jut3su²

txa²wā³tā³nāu³xai³tā² ũ³sa²si¹hā³ũ¹nx2ta¹tu¹wa².
 Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ta¹wān³txa²wi¹le³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā².
 — Ya²la³tu³tā³li¹. Nxe³yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³
 ũ³yho³hi²ki³ki³nū³a² wā²nhū¹yah³lxin¹ki³nū³a²
 āu¹la³kxi²ta³lun²yah³lxin¹tu¹wa². Ju¹ta²li²
 nxe² yxo²i²nx2ta¹wa². 4 Nxe³yān¹tah¹lxi³na¹
 nxe²nxa³ke³la³te²kxai³la¹ Ma³se³to²na²ko³xan¹te²a²
 wxā³jah¹la²nāu³xa² ā³si³tē³la³kxi²sa³kxai²nān²tu³ āu¹la³kxi²
 ta³lun²yah²lxan³ke³la³te²kxai³ āu²li²sa²sī¹nhī³nx2na³la².
 Nxe³sa²sīn¹kxan²ti³ āu²li²khaix1yah³lxi³nū³nhī³nxa¹lxa².
 Yxo²i²nx2ti³sī¹na¹ha²kxai³ āu²li²khaix1yah³lxi³nhī³nxa¹lxa².
 5 Jā¹nxe³na¹jut3su² txa²wā³tā³nāu³xa² ī³sa²si¹hā³
 ne³ka²ta¹hai¹na¹hē³la². Yen³kxa² wā²nhū¹yah³lxin¹ki³nū³a²
 hau³ko³te³lhxā³ wxā³ain¹tu¹wa². A²kxā³nxai³tā²
 e³kxain¹yah³lxin¹kxa² hau³ko³je²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ta³lun²ye²yah³lxi¹nha²kxai³ ũ³wha¹yah³lxin¹tu¹wa².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxā³na¹hī¹na² ũ³nhū²ka¹yah³lxi³nhī³nxa¹lxa².
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wā²nxūh¹lxi³sxā³
 ũ³nhū²kxi²yah³lxin¹ju³ta² hxi²kxāu³sxā³ wā²nhū¹yah²lxan³ju³ta²
 e³lxah²lxi³tu¹wa². Kwa³na³nx2ti³nxa³ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa².

6 Txa²wā¹e³kxi²nyhu¹kxi³jau³xai³tā³ ain³kxi¹xi²nha¹jxah³lxi³hē¹la².
 Ain³kxi¹xi²nhyah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa³ki³a² tē³sxā³ hxi²kxāu³txi³ ũ³whī¹ki³kxai²nān²tu³
 kxā³nāu³a¹ jū¹nxa² so¹hī³ki³tā³li¹. Yxān¹ta¹ yain³txa³ki³a²
 hxi²kxāu³ki³sxa³kxe³tu³ ũ³whī¹ki³kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹
 yain³txa² kāin² so¹hī³ki³tā³li¹. Nxe³hxai²ta¹tu³wa². Nxe³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ jū¹nxa² so¹lxi³ wā²nhū¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 kxā³nāu³a¹ jū¹nxa² so¹lxi³ so¹yah³lxin¹tu¹wa². 7 Te²yā¹nxe³sxā³
 i²li³te²a² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²yen³kxa² wā²nhūh¹nxa²sa²nxa³nha¹.
 Nxēn¹ke³la³te²kxai³ wxa²yen³kxa² wā²nhūh¹txa³hē¹la².
 Te²yā¹nxe³nūn³nū²la² a²nū²ai²li² wxā³sxā³
 kwa³na³nxa²kxai²nān²tu³ wet1txa³hē¹la². Yxān¹ta¹
 wxa²e¹nāu³ai²na²:

— Wi¹lhin¹sxā³ wā²nhū¹ai¹na¹tū¹xā¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nxa²tu¹wa². Ju¹ta²na² so¹lxi³
 Txa²wā¹sū³na² ten³na³la². 8 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 yen³kxa² wi¹kxa² whāi²na¹ hxi²kan¹txi³ ũ³hū¹nx2ti³tu¹wa².
 Ten³nxa²lxi³kxa² ũ³hū¹nx2ti³sān²sxā³ āh¹ kāin²
 ũ³hū¹nx2ti³ju³ta³nū³a² hxi²ka¹nhī³nx2na³la². Nxe³kxai²nān²tu³
 wxa²yen³kxa²:

— Wā²nhū¹ai¹na¹tū¹xā¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³
 hxi²ka¹nhī³nxa¹lxa². Nxēn¹kxan²ti³ hai³txi³
 hxan³kxi¹nx2ti³xa³lho³la². 9 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na²
 wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² wi¹lhin¹te²a² a²yen³kxi³khai³xa² tẽ³sxã³
 wi¹lhit1sxã³ wã²nhũ²xai³te²ju²hẽ³li¹. Yen³kxi³txa²te²a²
 wã²nhũ²xai³te²ju²hẽ³li¹. Hai³txi³ ã³na¹sxã³
 wã²nhũ²ti³hex1nx2nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu²
 wain³txi³ kã³sxã³ yxau²xai³lha²tẽ³ain¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

10 Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² yain³ta³ki³a²
 ũ³whĩ¹ki³ai²na² ũ³hũ² yain³tũ³xa² i³yain³kxi²ki²tũ³xa²
 ũ³hũ² nxe³nẽ³jah¹lai²la¹wa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²

ũ³whĩ¹ki³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² yen³kxa² ũ³hũ²xai³nẽ³na³la².
 Nxe³nẽ³lha²kxai³ yen³kxa² ã²la² ka³lxa¹txi³ wã²nhũ¹ a²nũ²a²
 ka³lxa¹txi³ ã³non²ta³kxi² yah³lxin¹tu¹wa². 11 Txa²wã¹sũ³nu²su²

te²kxai³lu² yen³kxi³ti³hit1txa²lxi³tu¹wa². Nxe³nxa²lxi³ha²kxai³
 a²nũ²a² ka³lxa¹te²a² ã³non²ta³kxain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².

Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ũ³yho³hi²ki³a² txa²hxi²ka²
 ũ³sa²si¹hã³ũh¹sah²lxin¹ki³nũ³a² i²sxã³ ã³ne³wxe³ain¹na³na¹.
 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² sa²nẽn¹kxi²nyhain¹tu¹wa².

12 Nxe³sxã³ ũ³yho³hi²ki³ai²li² ũ³sa²si¹hã³ũh¹ah³lxin¹ki³ai²li²
 ũ³hũ¹ta³lun²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ka³lih³khai¹xain¹tu¹wa².

Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²tũ³ka³txa² yen³kxi³txa²tũ³ka³txai²li²
 so¹kxi²nx2tain¹tu¹wa². Nxe³nx2tain¹kxa²yu³su²

Txa²wã¹sũ³na² kãin² sa²nẽn¹kxi²khai¹xain¹tu¹wa².
 13 Nxe² kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Kris²tu³jah¹lai²na²

wãn³txa² wi¹jau³xa² sa²yxo²wet1sxã³ yxau³yah³lxin¹ju³ta²
 i²nx2tain¹tu¹wa². Wxa²yen³kxi³khai³xa² tẽ³sxã³ a²nũ²a²

a²yxo²ha³kxa¹ Ju³te²an¹te²a² yxo²i²te²la³ tã³nxa² a²nũ²a²
 ã³xa² tã³nxa² hxi²kxã³u³xa³sxã³ wã²nhũ¹yah³lxin¹ju³ta²

i²nx2tain¹nũn³tu¹wa². Nxe³nx2tain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxain¹tu¹wa². 14 Jã¹yah³lxin¹ju³kxai³lu²

a³lxi¹nx2tain¹tu¹wa². A³lxi¹nx2tai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nx2tain¹ju³ta² i³hen³txi³nũ¹nx2tain¹tu¹wa².

Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³
 sa²nẽn¹kxain¹tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²sa³. 15 Jã¹nxe³jut3su²

Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nẽ³ju³ta² kãin²khai¹na³la².
 A³lxi¹nẽ³lha²kxai³ a²ki³lha³lxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la²

ya³lu²kxi²si¹nhẽ³jau³su² i³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa² kũ³we²ki²la²

kãin² ã³ne³wxe³ki³sxa³lho³la². Jã¹nxe³jut3su² ha²kxai³
 sa²nẽn¹kxi²khai¹nũ¹ha¹wa².

10

Pau²lah³la²ĩ³hxi²ka¹si¹jau³su²

1 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
 ko³nxe³te²lot3sah¹lxin¹te² i³nxai²na² thãi³ti³la² e³kxi¹nx2ta¹wa².

Kris²tu³jah¹la² thāi³ti³la² e³kxi²kxa² yā¹nxe² e³kxi¹nx2ta¹wa².
Wā²nxūh¹ e³lyah¹lxin¹te³nah¹lxī¹:

— Pau²lah³lai²na² wxā³sxā³ e³kxi²nē³tāu³a¹ wi¹lhīt1sxā³
e³kxi² thāi³ti³la² e³kxi² nxe³nē³na³li¹. Yxān¹ta¹
u¹nxūh¹yxau³tāu³a¹ yxo²xūn³txi³ e³kxi²nē³na³li¹.
Sah¹lxin¹jau³su² nxe³sah¹lxin¹jah¹lo²sa¹wa². 2 Nxe³na¹ha²kxai³
wxā³sī²nx2ta¹tāu³a² nūh¹i²jah¹lxī³hē¹la². Yxo²xūn³txi³
ī³ye³sxā³ wxā³na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Yxān¹ta¹
wxa²ha³tih³ ī³nxai²na² wān³txa² ain³kxi¹nx2ta¹hē³la².
Ain³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxī¹:

— Pau²lah³lai²li² yuh³xai²nān¹te²a² wān³txa²
sa²yo²we¹jah¹lai²la¹wi¹. Yen³kxa² kāin² so¹kxi²si¹jau³su²
Sū³na² wān³txa² ī³yau¹ū³hain¹na²hē³li¹. Yah³lxin¹jau³xa²
e³kxi²sah¹lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Jā¹nxe³na¹ha²kxai³

wxā³na¹tāu³a² ya²la³tu³kxai²nān²tu³ wxi²kan¹txi³
yxo²xūn³txi³ ī³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². 3 Nxe³na¹jut3su²
yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² hī¹na¹ he¹a¹kxan²ti³ hai³txi³
yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe³sxā³ yxau²xai³te²txā³wa².
4 Yuh³xai²nān¹te²na² a²wā³nxīn¹ju³khai³xa² tē³sxā³
he¹kxi²te²txā³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²

a²wā³nxīn¹ju³khai³xa² ī³hxi²kat1sa³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la²
ha³lo²a² wxi²kan¹txi³ e³sxā³ ā³na¹a¹wa². Hxi²kan¹txi³
ī³wa²lū³xi²sai¹nxa³wa². 5 Wān³txa² ki³han³jau³xai²na²

sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² ī³ye³sxā³te²sa¹wa². ī³ye³sxā³a¹kxai²nān²tu³

ka³nahx2nxe³sxā³ yxau³si¹hain¹tu¹wa². Ka³nahx2nxe³sxā³
yxau³si¹hain¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
sa²yo²wet1sa²tē³ain¹txai²lā¹. Nxe³na¹nha²wa². 6 Hā²wxān³txa³
sa²yo²wet1sxā³ yxau³yah³lxī³sā²nīn¹ka³tu³ hā²wxān³txa³
wxa²nū³ka³txi³ ī³nxai²na² Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³ah³lxin¹ju³ta²
a³ya³txi²na¹kxai²nān²tu³ ī³wai¹txa²lxa¹ju³ta² yū³tu¹wa².

7 Nxe³yān¹ta¹ wxāi² ī³nxai²na² sa²kxai³lu²
ī²sah¹lxin¹sxā³ kāi³ye¹nx2ta¹ju³ta² ī³yī¹li²sah¹lxī³ta¹hi¹nhē¹la².
Nxe³sah¹lxin¹te³nah¹lxī¹:

— Pau²lah³lai²li² wxi²kan¹sxā³ nū³kxūn³jah¹lo²sxa³wi¹.
Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² wxi²kan¹txi³
ī³hxi²kat1sa³na²hē³li¹. Nxe³yah³lxī¹nha²kxai³
wxāi²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² wxi²kan¹txi³
ī³hxi²kat1te²lot3sa²nūn³na²hē³la². 8 A²kxā³nxa²
e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². E³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxī¹:

— Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ī³hxi²kat1sa³na²hē³li¹.
Ju¹tai²li² yxo²kāin²txi³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Nxa¹jau³su²
e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe²e³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³ hai³txi³
āu²li²to³nha¹ju³ta² yū²nxa³wa². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la²
yxo²i²yah³lxin¹kxe³su² ā²la² kāi²non³sih¹nx2ti³jau³su²

ĩ³hxi²kat1sa³na²hẽ³la². Hai³txi³ ã³na¹hxa³nx2ta¹ju³ta³la³
te³nxa³wa². ⁹ O²nx2ti³te³lhxã³ ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nxa³hẽ³la²,
Ju¹ta¹li² ten³te²txã³wa². ¹⁰ Nxe³sxã³ wxa²ha³tih³ ĩ³nxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, e³lxah²lxin¹te³nah¹lxi¹:

– Pau²lah³lai²na² wãn³txa² a²ha³te^h3nxã³nxãn¹jau³xai²li²
yxo²xũn³khaix1nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹yen³nãu³a¹
wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ yxo²xũ³nxa³wi¹.
Wãn³txa² e³kxi²nẽ³jau³xai²li² kwa²hã¹nx2na³li¹.
Nxe³nyhu¹yah³lxix³ta¹hi¹nhẽ¹la². ¹¹ Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na²
wãn³txa² ĩ³wa²lũ³xi²na¹te³nah¹lxi¹:

– Wxã³si²nx2ta¹tãu³a² u²lxix³ ũ³wha²li¹lhxã³
ũ³hũ¹nx2ta¹jau³xain²txi³ txa²wãn³txain²txi³ e³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Hai³txi³ yau³ã³lxix³ yũ³sa²nxa³wi¹. Nxe³na¹jau³xa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².

¹² Jã¹nxe³ju³kxai³lu² wxa²ha³tih³ ĩ³nxa² wxi²kan¹ki³lxo³nha²yah³lxin¹
Wã²nxũh¹ ĩ²nha²sxã³:

– ĩ²li³ju³ta² kã³a¹ju³ta² wain³txi³ kã³a¹xã¹.
Nxe³yah³lxin¹ta²wa². Kwa²toh³lxa³ti³su² yah³lxin¹ta²wa².

Ã³ne³wxe³yah²lxa³lxa². Wxa²nũ³kã³txa² ha³tih³
ĩ³nxai²na² kã³yah³lxin¹ju³ta² ã³nha³ko³txa²lxix³sxã³
kã³te²txã³wa². ¹³ Hai³txi³ wã²nxũh¹lxix³sxã³

hxi²kan¹kã²non³ki³lxo³nxa¹ju³ta² yxo²kãin²txi³ e³te²txã³wa².
Txa²wã¹sũ³na² a²ten³si¹sa²ju³ta² so¹lxix³ yxo²kãin²txi³
e³te²sa¹wa². Nxe³sxã³ ten³si¹sa²ju³ta³nũ³ai²na² sa²kxai³lu²

Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³hen³txi¹nx2ta¹ju³ta³nũ³a²
ten³sa²na³la², Txa²wã¹sũ³na²sa³. ¹⁴ Nxe³nx2ta¹jau³su²

Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³nx2ta¹kxai²nãn²tu³
Txa²wã¹sũ³na² ten³si¹sa²ju³ta² kã³a¹tu¹wa². A²kxã³nxa²txai²na²
so¹lxix³ wxã³na¹ta¹ti²tu³wa². Wxã³na¹nũ²la² Kris²tu³jah¹lai²na²

wãn³txa² ĩ³hen³txi¹nx2ta¹ta¹ti²tu³wa². ¹⁵ Jã¹nxa¹jut3su² hai³txi³
a²nũ²a² ã³xa² wa³ka³la² ã³wih¹sxã³ o²la³kxi²h³nx2nxa³wa².
Wa³ka³la² ã³wih¹sxã³ o²la³kxin²nxa³ju³ta² yxo²kãin²

e³sa²nxa³nha²wa². Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³si¹sa²nxa³ju³ta²
yxo²kãin² e³sa²nxa³nha²wa². Nxe³sa²nxa³ha²kxai³

yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ã²la² kã²non³ju³ta³nũ³su² ten³sa³ha²kxai³,
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³nx2ta¹ju³ta² ã²la²
kã²non³ju³ta³nũ³su² ten³sa³ha²kxai³, nxe³sa³nha²wa².

Txa²wã¹sũ³na² ten³si¹sa²ju³ta³nũ³a² so¹lxix³ ten³sa³nha²wa².
¹⁶ Nxe³sa³kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ko³xa²

ko³xã³xa² ã²la² ya¹nãn¹ta²ko³nãu³a¹ ai³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txain¹te³lhxã³ ai³h³na¹wa².
Nxe³na¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ã³xa² wa³ka³la²

yxo²kãin²e³h³nxã²nxa³wa². O²la³kxi²na¹kxa² so¹lxix³
yxo²kãin²txi³ e³h³na¹wa².

17 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² wha²li¹txā³nxai³tā²
 a²kxā³nxān¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹:
 — A²nū²a² ī²li³te²a² yxo²kāin²txi³ e³ti³ten³kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²jau³xa²
 yxo²kāin²txi³ e³kxi¹txai¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 18 Jā¹nxe³jut3su² nū¹txai²na² e³kxi²nha¹kxai²nān²tu³:
 — Wi¹kāi³a¹xā¹. Nū¹ta²wān³txa² wxi²kan¹jau³sxa³wa².
 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²:
 — Wi¹lo²la³kxi¹lxi¹. Nxe³sa³kxai²nān²tu³ wxi²kan¹jau³su²
 hī³nx2na³la².

11

Txa²wā¹sū³na² ī²sxā³ī³so¹ki³lxo³tū³kā³txa² ī³yau¹ū³jau³su²
 1 Toh³lxa³ti³hū³jau³su² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
 Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
 Txa²ē¹nān¹jau³xa² ī³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³
 ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
 2 Hxi²waun³txi³nūh¹nx2ta¹nha²wa². Kris²tu³jah¹la²
 a³lxi²yah³lxin¹sxā³ yxo²ī²yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa².
 Txu¹hai²na² kah³ne³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² in³txa²
 te²hi²te³lhxā³jah¹lai²na² so¹lxi³ a³lxi²nha²ya³te²ju²hē³la². In³txa²
 ā³xa² a³lxi²te²sxa³yu²hē³la². Nxe³te²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la²
 so¹lxi³ a³lxi²nūh¹yah³lxin¹ju³ta² wain³na³la². Txa²wā¹sū³na²
 a²ten³ju³ta² ju¹tain²txi²na³la². Nxe³jau³jau¹xai²na²
 ā³na¹yah³lxin¹kxa²yan³txi³su² hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa².
 3 A²kxā³nhxī¹nu¹ta²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹lu¹tai²na²
 txih³xu¹ta²kxai³lu² ā³nxū²kwai³wih¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Ā³nxū²kwai³wih¹ka³tu³ti¹ E²va³ka³lxu¹ta²kxai³lu²
 ī³ki³ha¹kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nū²la² kō³nxe³ti³
 kāi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jāx¹ju³ta² kō³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² nxe³nx2ta¹nha²wa². Kris²tu³jah¹la²
 so¹lxi³ yxo²ī²yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². 4 Nxe³yān¹ta¹
 te²yā¹yxah³lxa³lxa². A²nū²a² ī²li³te²a² wxā³sxā³ tah²yau³xa²
 ī³yau¹ū³nx2ti³ke³la³te²kxai³ Je³su²jah¹la² ā³lxi³jah¹la²
 ī³ye³kxi¹nx2ti³nxa³jah¹la²nū³a² ī³yau¹ū³nx2ti³ke³la³te²kxai³
 wi¹lhīn¹sxā³ yxo²ī²yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Te²yā¹nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² a²nxū²kwai³yxau³nx2ti³tai¹ti²tu³wa².
 Yxān¹ta¹ yāu³ka³txa² ā³xa² ī³yau¹ū³nx2ti³ke³la³te²kxai³
 sa²so¹nuh¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Te²yā¹nxūn³sxā³
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³jau³nū³su²
 ī³yau¹ū³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ wān³txa² yau³ā³xa²
 e³kxi¹nx2ti³ke³la³te²kxai³ ā³kāi³so¹yah²lxi³hī³nxa¹lxa².
 5 Nxe²e³kxi¹nx2tain¹tū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³su²
 ki³lxo³tū³ka³txai²li² hai³txi³ ā³sen³so¹sai¹nxa³wa².

Hxi²kan¹jah¹lo²su²nūn³na¹wa². 6 Wxa²ne³nxē³na²
 wi¹lā³ne³wih¹nx2ti³xa³kxan²ti³ wxi²kan¹txi³ e³jah¹lo²sa¹wa².
 Ye³ka³lxa¹txi³ e³kxi¹nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wa². Wān³txa²
 wain³jau³xa²so¹lxi³e³a¹ju³ta²a³ya³txa³kxi²nūh¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².

7 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²ī³hen³txi³nx2ta¹hī¹nai³tā²
 hai³txi³ ū³yho³hi²sah¹lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nx2ta¹ju³tai³tā² ī³jū¹nxot1sa³ha²kxai³ wxāi²na² so¹lxi³
 ī³kāi²not3txa²lxa¹ha²kxai³ nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³ju³ta²
 wxa²e¹nān¹jau³la³ ko³nxe³ti³ kāi³nxa²lxi³hī³na¹te²la¹xā³?
 Hai³txi³ ti³he¹nxe³nx2ti³nxa³tai¹ti²tu³wa². 8 Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³nx2ta¹hī¹nai³tā²
 yxo²i²tū³ka³txi³nāu³xa²ā³xa³a²yen³kxa²wā²nhūh¹sain¹na²hē³la².
 Yxau³ya³sain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ī³hen³txain¹nxa³kxan²ti³ a²yen³kxa² wā²nhūh¹sain¹na²hē³la².
 Wxa²nū³ka³txi³ī³nxai²na²a²yen³kxa²wā²nhūh¹sah²lxan³tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² a²yen³kxa² so¹kxai¹na¹ha²kxai³
 wxa²nū³ka³txa² Sū³na² wān³txa² ī³hen³txi¹nx2ta¹ha²kxai³
 nxe³ye¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². 9 Te²yā¹nxe³sxā³

yxau³ya³sain¹ti³kxai³lu²Sū³na²wān³txa²ī³yau¹ū¹nx2ta¹hī¹nai³tā²
 yxo²i²tū³ka³txa² Ma³se³to²na²ko³xan¹te²nāu³xai²li² yen³kxa²
 wā²nhūh¹sain¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txi³ ī³nxa²
 a²yen³kxa² ī³yai³nū³nxa²lxi³nxa³tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sxā³
 yan¹nāu³a¹ a²yen³kxa² a²yo³ha² ai³nxū³nxa²lxi³nxa³lho³la².
 Nxe³ha²kxai³ wāt3txa²lxa¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².
 10 Jā¹nxa¹jut3su² Kre²sa²ko³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹
 kāi³ūh¹nx2ti³te³lhxā³ ai³lha²thet3ta¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹jau³xa²ī³hen³txi³nx2ti³te³lhxā³ ai³lha²thet3ta¹tāu³a²
 hai³txi³ wxa²yen³kxa² wā²nhūh¹sah¹lxin¹ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha²wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 ya²la³tu³ jau³xan²tu³ nxū²kwai³yxau³sa³ha²kxai³
 nxe²e³kxi¹nx2ta¹wa². 11 Jā¹nxa¹jut3su² īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
 nxe²kāi³nx2ti³hī³na¹te²la¹xā³? A³lxi¹nx2ti³hī³nxā²nxa³te²la¹xā³?
 Hai³txi³ ti³he¹nxe²nxa³wa². A³lxi²khajx1nxe³nx2ta¹nha²wa²
 Ju¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² ī²nē³nha²wa². Nxe³ha²kxai³
 ya²la³tu³tā³la².

12 Jā¹nxa¹jut3su² kāi³hxai²na¹kxai³ jā¹nxa¹tu¹wa².
 Txa²wā¹sū³na² ī³kaix1so¹tū³ka³txi³su² ki³lxo³tū³ka³txa² kwa²
 sa²nēn¹kxi²nhain¹kxa²yan³txi³su² na¹ha²kxai³:

— Pau²lah³lai¹tā² kāi³hxai²kxai³ jāx1sī¹na¹wi¹.
 Ain¹jau³nū³su² kxa²yan³txi³su² nxa¹ha²kxai³
 nxe³ye¹nx2ta¹wa². 13 Jā¹nxe³tū³ka³txai²li²
 ya²la³tu³ki³lxo³tū³ka³txai²la¹wa². A²wa³ka³li³yu³khai³xa²
 ā³ke³tū¹nx2tain¹na³la². Ī³xā³lxi³ti³lot3sxā³ Kris²tu³jah¹lai²li²
 ī³kaix1so¹tū³ka³txi³su² ki³lxo³nxain¹na³la². Yxān¹ta¹

ā³ke³tū¹nxa²lxain¹na³la². Nxe³ju³tai²li² sa²nēn¹kxi¹nx2ta¹jut3su²
 ti³he¹nx2nxa³wa². 14 Nxe³yān¹ta¹ Sa³ta³na²jah¹lai²na²
 hi²sen³su² ĩ³xā³lxi³to³nha²te²ju²hē³la². Oh³xan¹jah¹la²
 a²ha²tet1jah¹lo²hū³sxā³ ĩ³xā³lxa³ti³lo³nha²te²ju²hē³la²,
 Sa³ta³na²jah¹la²sa³. 15 Te²yā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹la²
 a²sa³wi³ha³lxa² yā¹nxe³sxā³ ĩ³ā³lxa³ti³lxo³nha²yain¹nūn³na³la².
 Wain³txi³ kāi³tū³ka³txi³su² ki³lxo³nhain¹na³la². Nxe³kxan²ti³
 nxe²o²la³kxi²ki³lxo³nhain¹kxan²ti³ kāi³ain¹ju³ta² a³ya³txi²tu¹wa².
 Kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²yo³ha² ĩ³wai¹txain¹ju³ta² yū³ain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² khāuh³lxa³thin¹kxi³jau³su²

16 Jā¹nxa¹jut3su² we¹na¹ki³lxo³syah¹lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹
 nxe² e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ toh³lxi² e³kxi¹nx2ta¹ha³ta²wa².
 Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Yxo²kāin²txi³ e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa²,
 17 Toh³lxi² e³a¹jau³xai²na² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na²
 ĩ³yau¹ū³sa²jau³sxa³wa². Ya²la³tu³ kwa²toh³lxi² e³a¹tu¹wa².
 18 Yuh³xai²nān¹te²a² yen³kxa² yxo²kāin²e³ain¹te³ju²hē³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ yxo²kāin²e³nūn³na¹tu¹wa². 19 A²hoh³lxi³su²
 khai¹yxah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxan²ti³
 toh³lxa² e³tū³ka³txai²li² wi¹lain³kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².
 20 Yxo²xūn³txi³ kwa³na³nx2tai¹nha²kxai³ ĩ²ū³nx2tai¹nxa³kxan²ti³
 ũ³yho³hain¹yah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³ki³ha¹kxi²nx2tai¹nha²kxai³
 ĩ³kāi²nxa³tot3sil¹nxa²lxain¹jau³su² nxe³nx2tai¹nha²kxai³
 wxa²yxo²su²nxa²lxai¹nha²kxai³ nxe³nx2tain¹ta¹hē¹la².
 Nxe³nx2tai¹nha²kxai³ hai³txi³ wa³lxi³nha²yain¹yah³lxi³ta¹hxā³nhē¹la².
 21 Te²yā¹nxe²kāi³ūh¹nx2ta¹ju³ta²ya³lo³txi³ti³hex1sa²nxa³tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³jau³jau¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹ha²kxai³ āu²li²to³nha¹nha²wa².
 Nxe³yān¹ta¹ toh³lxa² e³kxi¹nx2ta¹wa². Yuh³xai²nān¹te²a²
 yen³kxa² yxo²kāin²txi³ e³sa²tē³ain¹ke³la³te²kxai³ hxi²kan¹txi³
 e³ain¹kxa² yā¹nxūn³na¹wa². 22 E³bre²a² nū³ka³txi³su²
 si¹hain¹te²la¹xā³? Te²yāx1te²su² nūn³na¹wa². I³sa³e²
 nū³ka³txi³su² si¹hain¹te²la¹xā³? Te²yāx1te²su² nūn³na¹wa².
 A³bra³āu²ah³la² a²ne³tah²nāu³su² si¹hain¹te²la¹xā³? Te²yā¹nxe²
 A³bra³āu²ah³la² a²ne³tah²nāu³su² na¹wa². 23 Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² sa²yxo²we¹tain¹te³la¹xā³? Te²yā¹nxū³na¹wa². Yxān¹ta¹
 ā²la² kāi²non³sxā³ sa²yxo²wet1sa²sen³sai¹ai¹na¹kxah³lo²sa¹wa²,
 toh³lxi³sxā³ e³a¹kan²ti³na³. ĩ³kāi²non³sxā³ wa³ko³na¹ha²kxai³,
 ā²la² ye³ka³lxa¹txi³ sxi²ha² kan²thi³na² ũ³tī¹kxi²sain¹to³ha²kxai³,
 nxe³sain¹toh³na³la². Ye³ka³lxa¹txi³ ĩ³wait1sai¹nha²kxai³
 khāuh³lxa³txa² ya²lut1sa²te³lhxā³ sai¹nha²kxai³
 sain¹toh³na³la². 24 Po¹na² wā²la² we¹tīh³na² tē³sxā³
 ĩ³ta³lo³wait1sain¹na²hē³la². Ye³ka³lxa¹txi³ 39 nxe²
 ĩ³ta³lo³wait1sain¹na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ nxe² ĩ³ta³lo³wai²ta³kxi²sain¹na²hē³la², Ju³te²a²
 nū³ka³txa² txa²nū³ka³txi³khai³xa² a²ha³tih³xa²nāu³xa²

ten³sai¹nxa³ha²kxai³la³. 25 Jā¹nxe³sxā³ ro³ma²no² nū³ka³txa²
 hi³sa³ka³txa² tē³sxā³ ī³sun²ta³kxi²sain¹toh³na²hē³la².
 Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ī³sun²ta³kxi²sain¹na²hē³la².
 Ye³ka³na³ka³nat3sxā³ tah³lxa³kxa² tē³xain¹sxā³
 ā³nan³sa²sxā³ ā³ya²lu¹ti³ten³sain¹na²hē³la². Ī³ye³nai²li²
 ai³la¹tāu³a² na³vi²o²tē³na² ā³ne³hē²kxi² ai³na¹tāu³a²
 ā³ni³sa²wih¹sxā³ ā³nxūt1sa³hē¹la². Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 ā³nxūt1sa²to³hē¹la². Nxe³na¹hī¹na² ka³nxah³ta² whāi²na¹
 a³lan²ta² whāi²na¹ ne³ho²kxa² ho³ha³sain¹to³ha¹hē³la².
 26 Ha³lo²a² ā³nxai³lha²the³ta¹tāu³a² ha³nxe³lxi³ju³ta²
 ī³ha¹txi²sa²to³nha²hē³la². Ka³wā³lxa² yxo²ha³ti³lhi³a¹tāu³a²
 kái²nhūx3sxā³ ā³nxūt1sa²sxā³ ī³lo³nxe³ti³ten³sa³ha²kxai³,
 a²nū²a² kuh³lxa³thin¹te²nāu³xa² ā³tī³sain¹sxā³
 yen³kxa² kái³kxi²hxat3sai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txa²
 txa²nū³ka³txi³khai³sai¹nha²kxai³ ha³lo²a² ha³nxe³lxi³ju³ta²
 ai³la¹ha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa²
 te²yā¹nxe³si¹sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹to³nha²hē³la². Ha³lo²a²
 ī²li³je³na² ha³nxe³lxi³ju³ta² ī³ha¹txi²to³ha¹hē³la². Sxi²je³na²
 ī³ha¹txi² kwa²ha³lo²a² ī²li³je³na² ī³ha¹txi² Ī³ye³na²
 ū³je³na² ī³ha¹txi² nxe³sxā³ ha³nxe³lxi³ju³ta² ka³lxa¹txi³
 ī³ha¹txi²to³ha¹hē³la². Txa²ya³lhxu²ki³lxo³nha²te²a²
 ha³nxe³lxi³ju³ta² ai³lhi¹sain¹na²hē³la². 27 Kāin²
 wa³ko³na¹ha²kxai³ kái²nhxi²thah³sa²ha²kxai³ sa²to³nha²hē³la².
 Ye³te³nxa² a³la²ni²to³ha¹ha²kxai³ he³ja³lu²sa²to³ha²kxai³
 ya³lxu²ja³lu²sa²to³ha²kxai³ a³lxi³tan³ya³lu²sa²to³ha²kxai³,
 yain³txi³txa²sa²to³ha²kxai³ wān²txa³ yū³sa²to³hxa³ha²kxai³
 nxe³sa²to³nha²hē³la². 28 Nxe³sa³kxa²yu³su²
 yxo²tū³ka²txi³nāu³xa² ha³kxa¹ ī³hau³ko³tū¹hai¹na¹ju³ta²
 hxi²waun³txi³sa²to³nha²wa². 29 Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yxo²te²a² wain³txi³ kái³xa³kxai²nān²tu³ jah¹lain²txi³
 txai²na¹xain²txi³ nxe³sxā³ āin²ta³kxi²nha²ya³ha¹nha²wa².
 Ko³nxe³ti³ kái³kxai²nān²tu³ jah¹lain²txi³ txai²na¹xain²txi³
 ī³āin²ta³kxi²nha²ya³ha¹nha²wa².

30 Jā¹nxa¹jut3su² yxo²kāin²e³a¹ke³la³te²kxai³
 txa²hxi²kan¹sa²nxa³ju³ta² so¹lxi³ yxo²kāin²e³hī³na¹wa².
 31 Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² ī³ki³ha¹kxi¹nx2ti³nxa³ju³ta²
 ī²sa³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²li² Je³su²jah³la³
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 a²nxe³jah¹la² A²wī³na² Si³yxau³jah¹lo²su² na³la².
 A²nxe³jah¹la² sa²nēn¹kxi²sa²tē³to³ha¹wa². 32 Nxa²ha¹te¹
 a²kxā³nxai³tā² Ta³mas²ko²thi³na² yxau³na¹hī¹nai³tā² thī¹na²
 a²wa³kxēn³yah³la² hi²sen³su² sxih²yxo²a² a³li³ta³yxox²a²
 whāi³na¹ ī²sa²tē³kxi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hē¹la².
 Txai²na² ū³tī¹kxi²sa²te³lhxā³ kwa³na³ain¹ta¹hē¹la².
 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² A³re²jah³la² ha³lo²a²

hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²wet¹lsi¹hain¹jau³su²
 nxe² kâi³ain¹ta¹hē³la². 33 Jā¹nxa¹jut³su² Txa²ya³lxi³nāu³xa²
 ā³non²ta³kxi²sain¹na²hē³la². Ā³non²ta³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹,
 sxi²jen³nai²na² ki³tā¹kxi²nha²je³na² nxe³sxā³ kī³tan¹ta²yo²a²
 sa²so¹sain¹nū²la² ha³ti²a² kū³ni³nha² ū³ki³kū²kxi²sain¹nū²la²
 ū³whi¹hit³sain¹nū²la² win¹ta²te²lxi³ sxi²ti²ta³lo³kxa²
 tē³sxā³ ū³ha³lo²sa²tā³kat³sain¹na²hē³la². Nxe³sai¹nha²kxai³
 ih³sau³nai¹na¹hē³la².

12

Pau²lah³lai²na² hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta²

1 Āh¹lxi³ yo²kāin²e³a¹tu¹wa², toh³lxi³jau³hū³kxan²ti³na².
 Yxān¹ta¹ hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta² ĩ²a¹ju³ta²
 ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Yen³kxa² ĩ³yau¹ū³sa²ju³ta²
 ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². 2 ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹ka³tu³ti¹ kwē³kxa²
 ye³ka³lxa¹txi³ hxi²ka² hxa³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 wxa²sa³wa²la³kxi²xi²nū³sxā³ nxe² kwē³ko³nhī¹nai³tā² in³txa²
 Kris²tu³jah¹la² wān³txa² yo²ī²jah¹la² in³txai²li² ĩ²a¹hē³la².
 ĩ²a¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³xa² kī³khaix¹ko³xai²na²
 Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³khai³xa² ka³la³sī²nū²nha²wa².
 Nxe³ju³tai²li² a²nū²khai³xa² ka³la³si¹hī³te²la¹ku² hāi¹sxā³
 hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta² ĩ²te²tū²nha²ku² nxa¹nha²wa².
 Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ a³la³kxi²jah¹lai²la¹wa². 3 Jā¹nxe³sxā³
 jah¹lai²li² oh³nān¹ko³xa² Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³khai³xa²
 ka³la³sī²nū²nha²wa². A²nū²khai³xa² ka³la³sxā³ ĩ²te²tū²nha²ku²
 hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta² ĩ²hī³te²tū²nha²ku² nxa¹nha²wa².
 Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ ko³nh²jah¹lai²la¹wa². 4 A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² wān³txa² wa³nūt³jau³su² ain³kxi²nū²nha²wa².
 A²nxe³jah¹lxain²ti³na¹wa². A²nxe³jau¹xai²na² a²nū²a² wān³txa²
 hxi²kan¹txi³ ĩ³yau¹ū³jau³sxa³nū²nha²wa². A²nū²a² wān³txa²
 hxi²kan¹txi³ e³xa³nū²nha²wa². 5 Jā¹nxa¹jau³su² ju¹tai²li²
 yo²kāin² e³kxi²na¹tu¹wa². Yxān¹ta¹ txai²na¹xai²na²
 o²la³kxi²na¹ju³khai³xa² e³ūh¹nxa³nha²wa². Ha³lo²a²
 hxi²ka¹nhā²nxa³ju³ta² so¹lxi³ ĩ³yau¹ū³te³lhxā³ e³kxi²hī³na¹wa².
 6 Nxe³yān¹ta¹ yo²kāin² e³ti³ten³sa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³
 kwa²toh³lxi³jau³su² hī³nx²nxa³wa². Ya²la³lyau³su²
 ha²kxai³ kwa²toh³lxi³jau³su² hī³nx²nxa³wa². Yxān¹ta¹
 yo²kāin² e³ūh¹nha²sa²nxa³nha²wa². Ha³lo²a² ĩ²a¹ju³ta²
 so¹lxi³ wān³txa² ain³kxi²na¹jau³xa² so¹lxi³ e³a¹tu¹wa².
 Na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ĩ²sain¹kxai²nān²tu³ kâi³a¹ju³ta²
 wain³txi³ a³la³kxi²nūh¹sain¹tu¹wa². Ju¹tai²li² ten³sa³nha²wa².
 7 Nxe³na¹ta¹ yen³kxa² wi¹khai¹nxe³te²a² ĩ²nha¹hē³la².
 Nxe³na¹ha²kxai³ yo²kāin²khaix¹nxe³sxā³ e³a¹kxa²yan³txi³su²
 txa²sī³na² ā³nīx³ton³sa²ju³ta² yū³nha¹nha²wa². Sa³ta³na²jah¹la²

hxi²ka² ī³tot3sa³na²hē³la². Yxo²kāin²khai¹x1nxe³sxā³
 e³a¹kxa²yan³txi³su² ī³ton³sxā³ yxau²xai³la¹wa².
 8 Jā¹nxe³sa²ju³tai²li² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi²to³ha¹hē³la². ī³ta³ka³txa² ī³ton³sa²ka³txa²
 ā³kut3si¹ha¹jau³su² e³kxi²to³ha¹hē³la². 9 Nxe³nxa²ha¹te¹
 ī³wa²lū³xi²sa³te³nah¹lxi¹ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²sa³te³nah¹lxi¹:

— Kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² āh¹
 kāi²non³na³li¹. Yu³tā³xa² yū²nxa³kxan²ti³ ān²na³li¹.
 Nxe³sa²jut3su² ha²kxai³ hxi²kan¹nxā²nxa³kxai²nān²tu³
 txa²hxi²ka¹na¹ju³tai²li² āh¹ kāi²non³na³li¹. Nxe³sa³na²hē³la².
 Nxe³sa²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³li³sa³nha²wa². Ka³li³sa³ha²kxai³
 txa²hxi²kan¹sa²nxa³ju³ta² yxo²kāin² e³to³ha¹tu¹wa².
 Jā¹nxe³sa³kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹khai³ju³ta²
 nxū²kwa³yxau²xai³lha³tu¹wa². 10 Nxe³na¹jut3su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ī³hen³txi³na¹ha²kxai³ ka³li³sxā³
 yxau²xai³la¹wa². Txa²sī³na² ā³nhxi²kat1sa²nxa³ju³kxai²lē¹.
 Kō³nxe³ti³ e³kxi²sain¹ju³ta² yū³sa³ju³kxai²lē¹. Yen³kxa²
 yū³sa²nxa³ju³kxai²lē¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²a¹ha²kxai³
 khāuh³lxa³te³sain¹ju³kxai²lē¹. Ha³lo²a² kō³ton³kxi²sa²ju³kxai²lē¹.
 Nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ka³li³sxā³ yxau²xai³la¹wa². Nxe³sxā³
 txa²sī³nai²na² ā³nhxi²kat1sa²nxa³kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la²
 ī³hxi²kat1ti³hit1sa²na³la².

Pau²lah³la² hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ toh³lxa³ti³yah³la² yā¹nxe² e³a¹wa².
 Yxān¹ta¹ wxāi² ī³nxa² wā²nxūh¹lxi³yah³lxi¹lxa².
 Wi¹le³kxi²nūh¹sah²lxin¹ke³la³te²kxai³ wai³nhī³nx2na³la².
 Yxān¹ta¹ sah²lxa³lxa². Tū¹kā³txain²txi³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txi³su² ki³lxo³tū³kā³txain²txi³ hai³txi³ ne³ka³ta²sai¹nxa³wa²,
 txai²li² kāi²ti³he¹nxē²nxa³kxan²ti³na². 12 Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ya²la³lyau³xa² ī³yau¹ū³na¹jah¹lo²su² te²sa¹kxe³su²
 wā²nā³ū¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 kāi³ūh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²na¹ju³ta²
 i²yah³lxi¹nha²kxai³, on²ta³kxi¹nx2ta¹ju³ta² i²yah³lxi¹nha²kxai³,
 Txa²wā¹sū³na² ī³hxi²ka¹ti³hit1sa²ju³ta² i²yah³lxi¹nha²kxai³,
 sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jut3su² ā³ye³yxo²nū¹sa²na³la².
 13 Yxo²i²tū³kā³txa² ā³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
 wi¹kāi³ū¹hai¹na¹ha²kxai³ wxāi² ī³nxai²na² so¹lxi³
 kō³nxe³ti³ kāi³ūh¹nx2ta¹ha²kxai³ nxe³nx2ti³hī³na¹te²la¹xā³?
 Ti³he¹nxe²nxa³wa². Tū¹kā³txi³nāu³xain²txi³ wxa²nū³kā³txain²txi³
 te²yā¹nxe² kāi³ūh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Hāi¹nxe³sxā³ kwa²
 hxi²tha³txa²lxi³nx2ti³kxa²yan³ti³su² yen³kxa² yū³yah³lxin¹kxa²
 wā²nhūh¹sah¹lxin¹jau³nū³a² ī³ye³kxi¹nx2ti³nxa³tai¹ti²tu³wa².
 Ju¹tai²na² ne³wā²na³ya³sah¹lxi³hē¹la².

14 Ye³ha¹li¹ wxã³sĩ²nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³te³lhxã³
 ãu¹la³kxi² ta³lu²ni¹nx2ta¹wa². Nxa¹kxai²nãn²tu³ wxa²yen³kxa²
 wã²nhũh¹sah¹lxin¹ju³ta³nũ³a² e³kxi¹nx2ti³nxa³lho³la².
 Ū3yho³hi²sah¹lxin¹txã³nxa² ten³sa²nxa³nha²wa². Wxã¹
 i³nxa² whã²na¹ ten³nxa²lxa¹nha²wa², Sũ³na² wãn³txa²
 yxo²i²sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹si¹jau³sa². A²wĩ³nu²su²
 ta³nxa² a²hã³ka³nũ²su² ta³nxa² nxe³te²kxai³lu²
 a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² yen³kxa² ũh³kxi³nũ³a² hau³kot3sxã³
 ũ³nyhain¹te²ju²hẽ³la². Hai³txi³ wẽ³ha³lxi³su² te²kxai³lu²
 a²wĩ³na² ta³nxa² a²hã³ka³na² ta³nxa² sa²hau³kot3sxã³
 ũ³nyhain¹te²sxa³yu²hẽ³la². Nxe³te²sẽ¹la². Txa²wẽ³ha³lxa²
 yã¹yxah³lxi¹lxa². 15 Nxe³kxa²yã¹nxe² txa²yen³kxa² ha³kxa¹
 ũ³hau³ko³tũh¹nx2ta¹kxan²ti³ i³ka³li³hĩ³na¹wa², hxi²kxũ³na¹ju³ta²
 hxan³kxi²sa³kxan²ti³na². Nxe³na¹ha²kxai³ a³lxi¹nx2ta¹ju³ta²
 i³kã²no³tũh¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹ta¹ a³lxi²sah¹lxin¹ju³ta²
 i³kã²nxa³to³je¹nx2ti³na³la².

16 Nxe³sxã³yxau³ya³sah¹lxi¹nhĩ¹nai³tã³kwa²hi²tha³txa²lxi³nxa³tai¹ti²
 Nxe³nx2ti³nxa³kxan²ti³ wxa²nũ³ka³txa² a²ha³tih³ i³nxa²
 wãn³txi³kxai³lu¹ e³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹;

— Pau²lah³lai²li² i³ki³ha¹kxi²nẽ³na³li¹. Wãn³txa²
 ka²yãu¹ka²yãu¹jau³xa² e³kxi²nẽ³lain¹na²hẽ³li¹.
 Nxe³sa²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². 17 In³txai²li² i³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sxã³
 wxa²yen³kxa² kwa² sa²so¹kxi¹nx2ti³si¹jau³su²
 ũ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹lhai¹la²? Hai³txi³ ti³hex¹ye¹nx2ti³nxa³hẽ³la².
 18 Kxã³nhxĩ¹nai³tã²Ti²to³jah¹la² ũ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 In³txa² yxo²i²nũn³te²a² ã³si³tẽ³kxi²si¹ha¹jau³su²
 ũ³sa²si¹hã³a¹hẽ³la². Jã¹nxe³hĩ¹nai³tã² i³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sxã³
 wxa²yen³kxa² kwa²sa²so¹kxi¹nx2ti³ta¹lhai¹la²?
 Ti³he¹nxe²nxa³wa². Txa²ẽ¹nãn¹jau³xain²txi³ Ti²to³jah¹la²
 a²ẽ¹nãn¹jau³xain²txi³ yxa³ha¹wa². Yxa³ha¹ha²kxai³ ya²la³lyau³xa²
 sa²yxo²wet1sxã³ kã³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa².

19 — i³ye³i³wa³lxĩn³nẽ³jau³xa² e³kxi²ti³ten³ji¹xã¹.
 Yah³lxin¹jau³su² yxãn¹ta¹ ten³sa²sĩ¹nxa³nha²wa².
 Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² i³yau¹ũ³sa²sĩn¹jau³xa²
 so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
 e³kxi¹nx2ta¹wa². A³lxi¹nx2ta¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na²
 wãn³txa² yxo²i²kã²non³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³
 ten³sa²sĩn¹nha²wa². 20 Wxã³sĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu³
 i³ã³lxa³ti³nha²hĩ³txa²nãn³khih³ nxe³nx2ta¹nha²wa².
 Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ã³lxi²ye¹nx2ti³nũ³nhĩ³na¹wa².
 Hxi²waun³txi³sa³nha²wa². Wxã³sĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu³
 ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta² yũ³te³lxã²nãn³khih³
 nxe³nx2ta¹nha²wa². Kwa² wãn³txa² i³ye³sxã³
 i³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ³nxãn¹ji¹ku¹. A²nũ²a² ã³xa²

yen³kxa² ko³nxe³ti³ yxo²kwain³kxi²nyhu¹ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹.
 Ī³yxaih²kxi²nyhu¹ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹. Kāin²ki³lxo³nha²sxā³
 ĩ³hait2ta³lxi³nyhu¹ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹. A²nū²a² ā³xa²
 o³nxa³ti³lon³sxā³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹.
 Kō³nxe³ti³ hāi³a² ĩ³he³son³kxi²nyhu¹ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹.
 ĩ³kāin²ti³nha²ki³lxo³nxe² ĩ³ye³kxi²nha²yah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹.
 An³txi³sxā³ ā³nhai²ta³lxi²nyhu¹ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹.
 Nxe³nx2ta¹nha²wa². 21 Hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa².
 Wā³li²na¹tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹
 ĩ³āin²ta³kxi²nūh¹sah¹lxin¹kxa²yan³txi³su² nxe³nx2ta¹nha²wa².
 A²kxā³nxa² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Txu¹ha² ā³xa² ta³nxa² in³txa² ā³xa² ta³nxa²
 ũ³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Ī²li³ju³ta¹
 ko³nxe³thin¹txi³khaix¹sxā³ o²la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe²kāi³yah³lxin¹ta¹ hai³txi³ ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³
 ā³na¹yah²lxan³ka²yan³txi³su² hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa².

13

Pau²lah³lai²na² wān³txa² a²ne³ki³san¹jau³su²

1 Ye³ha¹li¹ wxā³sxā³ ĩ²nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxa¹tu¹wa².
 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:
 – A²nū²a² ĩ²li³te²a² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² a³ti²te³lhxā³
 yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ha¹li¹ ta³nxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹
 ta³nxa² jau¹xain²txi³ ĩ³yau¹ū¹nx2tain¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²na²
 ĩ³ye³yo²nū¹nyhain¹kxai²nān²tu³ nxe³hī¹na² so¹lxi³ a²nū²a²
 ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²tai¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 2 A²kxā³nxa² wxā³na¹hī¹nai³tā² e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 Kō³nxe³ti³ kāi³te² ĩ³nxa² e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Yxo²ha³kxa¹
 ain³kxi²sah²lxin¹jau³su² tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³nx2ta¹tu¹wa².
 Nxe³nx2ta¹te³nah¹lxi¹:
 – Wxā³sī²xi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³ wxāi²nāu¹ ĩ³nxa²
 a²yo²ha³kxa¹ ĩ³ān³ta³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Kō³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹te²a² ĩ³wai²txa³lxi³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Nxe³nx2ta¹nha²wa². 3 Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ju³ta² ya²la³tu³
 ĩ²yah³lxin¹tu¹wa². A²nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lai²li²
 hxai²yah³lxi³kxi²nxa³wa². Nū³kxūn³khaix¹nxe³ju³tai²li²
 wxa²ye³na² wā²nā³ū¹nx2ti³tu¹wa². 4 A²kxā³nxai³tā²
 Kris²tu³jah¹lai²na² yuh³xan¹ko³xa² yxau³hī¹nai³tā²
 a²hxi²kan¹ju³ta² ā³na¹hī¹nai³tā² ko³nxe³thin¹tū³ka³txa²
 sa²kxai³lu² ĩ³hxi²kī¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² hī²sen³kxai³lu² ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nān¹te²tu³
 Txa²wā¹sū³na² ĩ³nū³kxūn³ti³ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³

Kris²tu³jah¹la² hxai²ya³lxi³kxi²kxa² yā¹nxe³sxā³
 hai²ya³lxi³kxi²nū³na¹wa². Yxān¹ta¹ ī³nxū²kwai³lxū¹txi³sa²ju³ta²
 nxū²kwai³yxau³sa²na³la², Txa²wā¹sū³na² ī³hxi²kat1sa²ha²kxai³la².
 Ā³non²ta³kxi¹nx2ti³te³lhxā³ nxe³nx2ta¹wa².

5 Wā²nxūh¹ ī²xai³nha¹jah³lxi³hē¹la². Kris²tu³jah¹la²
 yxo²i²ah³lxin¹ju³ta² wā²nxūh¹ ī²sa²tē³kxi²xai³nyha¹jah³lxi³hē¹la².
 Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² nxū²kwai³yxau²xai³nx2ti³na³la².
 Kwa² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta³la³ nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³
 nxū²kwai³yxau³sa²tē³nx2ti³na³la². Ju¹tai²li² ī²yah³lxi¹lxa².
 6 Te²yā¹nxūn³sxā³ Kris²tu³jah¹lo²su² nxū²kwai³yxau³nx2ti³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ nxū²kwai³yxau³sa²nūn³na³la². 7 Te²yā¹nxūn³sxā³
 Sū³na² ī³kaix1so¹jah¹lo²su² na¹ha²kxai³ yxo²xūn³sxā³
 ī³kwai²kxi¹nx2ta¹ju³ta² hxi²ka¹nh³na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³
 nūh¹ī²jah¹lxi³hē¹la². Txai²na² wxā²nxa³ta³lxa¹ ko³nxe³ti³
 kāi³jah¹lai¹tā² wain³txi³ ī³hau³ko³tūh¹jah¹lxi³sā²nhē³la².
 Wxā³sxā³ yxo²xūn³txi³ ī³kwai²kxi¹nx2ta¹kxa²yan³txi³su²
 nxe³ye¹nx2ta¹wa². 8 Nxe³ha²kxai³:

— Ya²la³lyau³xa² ā³a¹tū¹xā¹. Na¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³
 ā³sa²si¹nxa³nha²wa². Wain³txi³ ā³non²ta³kxi²sa²sih¹nx2ta¹ju³ta²
 so¹lxi³ ten³sa²sīn¹nha²wa². 9 Nxe³na¹ha²kxai³ txai²na²
 hxai²ya³lxi³kxi²ye²sa³ha²kxai³ wxāi²na³ ī³nxai²na²
 nū³kxūn³ye²yah³lxi¹nha²kxai³ ka³lih³sa³nha²wa². Jā¹nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹wa². E³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Ko³rīn²to² tū³ka³txai²na² wi¹lī²txai¹nhē³li¹. Jū¹nxa²
 sa²yxo²we¹txain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ā²la² nū³kxūn³sxā³
 sa²yxo²we¹txain¹ju³ta³nū³a² ten³sa³nhai¹. Nxe³na¹jau³xa²
 Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹wa². 10 Jā¹nxe³na¹jut3su²
 ū³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². Ne³ka³ta²sxā³ ū³sa²si¹hā³ū¹nx2ta¹tu¹wa².
 Nxa¹kxai²nān²tu³ wxā³na¹tāu³a² yxo²xūn³txi³ e³kxi¹nx2ta¹ju³ta²
 ten³sa²hī³nx2nxa³wa². Txa²wā¹sū³na² ī³hxi²kat1sa³kxan²ti³
 yxo²xūn³txi³ e³kxi¹nx2ta¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Yxān¹ta¹
 ā²la² nū³kxūn³ kāi²non³sxā³ yxo²i²ah³lxin¹kxi³nū³a²
 ī³hxi²kat1sa³na²hē³la². Hai³txi³ ā³na¹nx2ti³ju³ta³nū³a²
 ten³sa²nxa³nha²wa².

11 Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ā³wa²su¹ta¹tu¹wa².
 Ka³lih³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wān³txai²li²
 sa²yxo²wet1sah¹lxi³hē¹la². Sa²ye³kwē²kxi²waun¹nyha¹jah³lxi³hē¹la².
 Wi¹yxo²we¹nyhu¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Hāu²non³sxā³
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²kxai³lu² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta² ū³hū¹nē³jah¹lo²su²
 te²kxai³lu² sa²hāu²no³tē³ju³ta² ū³hū¹nē³jah¹lo²su² te²kxai³lu²
 ā³si³tē³kxi¹nx2ti³tu¹wa².

12 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ah³lxi¹nha²kxai³
 ī³yxo²sai¹la²kxi²nyha¹ju³ah³lxi³hē¹la².

13 Ti¹ai²li² yxo²i²tũ³kā³txa² a²yxo²ha³kxa¹ a²ha³tā³nxa²
i³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹na³la². 14 Nxe³na¹jut3su² Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³su² te³ni²
Txa²wã¹sũ³na² a³lxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³su² te³ni² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² a²nũ²kxi²sxã³ yxau³nũh¹nx2ti³si¹ha¹jau³su²
te³ni² sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
nxe³ye¹nx2ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

Kálatas

Pau²lah³lai²na² wān³txa² wa²su¹wa²sun¹jau³su²

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la¹txā³nxa²
 ũ³hū¹nx2ta¹tu¹wa². Ka³la²si²a²ko³xa² yxau³tū³ka³txi³ ĩ³nxa²,
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³nāu³
 ĩ³nxa² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². A²nū²khai³xa²
 kwa²i³sa²si¹hā³sa²ta³nxa² a²nū²a² ĩ³hxi²kat1sain¹ta³nxa²
 jah¹lo²sin²nxa³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹wī³na²
 Si³yxau³ka³khai³xa² nxe³ya³sxā³ ĩ³hxi²kat1sa²sxā³
 ĩ³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². Je³su²Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txai³tā²
 ĩ³hen³txi³si¹ha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³ti³hi¹ki³yah³lai¹ta³lxa²na³la²,
 Txa²wā¹sū³na²sa³. 2 Jā¹nxa¹jau³xa² txa²wā³tā³nāu³xai²na²
 yxau³a³sain¹tū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ jau¹xain²txi³
 e³kxi²nxa²lxain¹na³la².

3 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
 Txa²wā¹wī³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxā³
 kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nx2ti³si¹hi² wxa²nxū²kwa³nāu³a²
 ā³nhāu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

4 Jā¹nxe³jut3su² Je³su²jah³lain²txi³ ko³nxe³ti³
 kāi³sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta² sa²so¹kxi²nē³lhxā³
 ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³
 a²ta³a² ko³nxe³te²a² hxi²ka² ā³non²ta³kxi²nē³na³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ti¹ai²na² yuh³xan¹ko³xai²na²
 yxau²xai³ki³tāu³a¹ a²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²
 yā¹nxe³ju³ta³la³ a³ya³ti²nē³lxa³lho³la². Jā¹nxe³ju³tai²li²
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²ten³jut3su²
 na³la². 5 Jā¹nxe³ju³ta² sa²nēn¹kxi²ki³jah¹lai²la¹wa².
 Sa²nēn¹kxi²ā³ki³sxa³lho³la². Wān³txi³khai³xai²la¹wa².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² yxau³ka³na³ka³na³tā³la².

6 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²ĩ²sxā³ĩ³so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²ĩ²sxā³ĩ³so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nx2ti³kxan²ti³ sa²yxo²ā³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². A²nū²a²
 ā³xa² hi²sen³kxai³lu² wān³txa² wi¹jau³xa² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txi³sa²ki³lxo³jau³xai²na² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ta¹hē¹la².
 ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ha²kxai³ wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā²
 wa³su³txi³ ā³yah³lxin¹nū²hē³la². Wi¹lhin¹ki³lxo³tū³ka³txai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

— Yau³xã³xai²li² ĩ³tih³nxe³nx2ta¹jau³xai²na² so¹lxi³
wi¹jau³xai²la¹wi¹. Nxe² ki³ha¹kxi¹nx2ti³ta¹hē¹la².
Nxe³ju³ta² hxi²ye¹ta³lxi³sah¹lxi¹nhē¹la². Nxe³ha²kxai³
āin²ti³sa³sih¹yah³lxi¹nhē¹la². 7 Jã¹nxe³jau¹xai²li² yau³xã³xa²
wãn³txa² wi¹jau³la³ yũ²nxa³wa². Hã¹nx2na³la².
Hã¹sxã³ ã³ke³tũ¹nx2tain¹ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na²hē³la².
Nxe³nx2txai¹nha²kxai³ wãn³txai²li² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ĩ³yau¹ũ³jau³xai²li² ko³nxe³ti³ ĩ³ya¹te³lhxã³ ain¹nũ²hē³la².
8 Nxe³to³ta¹ oh³xan¹jah¹lai²la³ ta³nxa² a²nũ²a² ĩ²li³te²la³
ta³nxa² wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã² ĩ³yat1sxã³
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ke³la³te²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³ya¹ta¹ke³la³te²kxai³ ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²sa²nũ³nhĩ³nx2na³la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe³ti³hin¹khaix1ni¹lxi¹. Txa²ye³nãu³a² wxã³sxã³
yxau³ya³sah¹lxin¹ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹. Sũ³na² a²wãn³txi³kxai³lu²
nxe³sa²hĩ³nx2na³la². 9 Kxã³nxa² e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxa¹wa². A²nũ²a² wxã³kxai²nãn²tu³ wãn³txa² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² ain³kxi²sah²lxin¹jau³xai³tã² ã³sxã³ ĩ³yat1sxã³
yau³xã³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa². 10 Jã¹nxa¹jut3su²
a²nũ²a² so¹lxi³ wi¹le³kxi²sain¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².
Hã¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wi¹le³kxi²sa²ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² so¹lxi³ wi¹lxo³kxai¹na¹kxe³su²
kã³a¹kxai²nãn²tu³ wai³nhĩ³nx2nxa³wa². Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³
wi¹lxo³kxai¹na¹kxe³su² kã³a¹kxai²nãn²tu³ wai³nhĩ³nx2na³la².
Nxe³na¹kxai²nãn²tu³ Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
a²wa³ka³li³lot3sxã³ yxau²xai³lhĩ³na¹wa².

Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² Pau²lah³la² ĩ²sxã³ ĩ³so¹jau³su².

11 Txa²wã³tã³nãu³xã³. ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Wãn³txa²
wi¹jau³xa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã² hai³txi³ a²nũ²a²
wãn³txi³sxa³wa². 12 Nxe²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²nũ²la³
ĩ³tih³nxe³sa²jau³sxa³ha²kxai³ kwa²wãn³txa² toh³lxi³jau³su²
ĩ³yau¹ũ¹nxa²lxi³nxa³ha²kxai³ nxe³na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² ĩ³yau¹ũ³sa³na²hē³la².

13 Ju³te²a² in³jah³lo²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ wãn³txa²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³ain¹jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹te²jah¹lo²sa¹hē³la².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka³txa²
sa²yxo²ã³hxa³te³lhxã³ nũ³kxũn³txi³ khãuh³lxa³tai¹na¹hē³la².
Kxã³nxai³tã² kã³a¹ju³ta² nxa¹tai¹ti²tu³wa².
14 Txa²wẽ³sĩ¹nu¹tai²na¹ ya³lo³txi³khaix1nxe³sxã³
sa²yxo²we¹te²sa¹wa². Txa²nũ³ka³txa² txa²ha³tih³xa²

ya³lo³txi²sxã³ sa²yo²we¹tain¹na²hẽ³la². Nxain¹kxan²ti³
txai²li² ã²la² kãin² ya³lo³txi²sa³hẽ¹la². Wãn³txu¹tai²na²
ã³na¹ti³hex¹sa²nxa³hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ha² kxã³nxa¹ txa²hã³ka³na² a²ẽ¹na²
yxau³ne³ha¹hĩ¹nũ¹tai²na² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² i²sa²sxã³
so¹sa³nũ²hẽ³la². Na¹te²sa¹ha²kxai³ txo¹na¹tãu³a² kãin²
thã³ti³la² a³lxi²sa²sxã³ Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
u²lxai³lhxã³ i³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³su² i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la².
16 Te²yã¹nxe³nũ²la² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
i³yau¹ũ³sa²jau³xai³tã² jãxljau³xa² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a²
i³yau¹ũ¹te³lhxã³ i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
a²ki³lha³lxa² Je³su²jah³lo²si²ha²kxai³ i³yau¹ũ³sa³na²hẽ³la².
Nxe³na¹ha²kxai³ hai³txi³ a²nũ²a² e³kxain¹sãn²nxa³hẽ³la².
E³kxain¹nxa³ju³ta²sa¹:

– ĩh¹jau³ta³ i³yau¹ũ³ain¹te³la¹ji¹wi¹? Na¹jau³su²
e³kxain¹nxa³hẽ³la². 17 Te²yã¹nxe³sxã³ Ta³mas²ko²thĩ³na²
yxau³na¹hĩ¹nai³tã² a²wi¹lhĩ¹na² Sũ³na² i²sxã³ i³so¹tũ³ka³txa²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³ain¹te²a² ai³sxã³ i²ain¹nxa³hẽ³la².
Hãi¹sxã³ A³ra²bi²a²ko³xa² so¹lxi³ ai³la¹hẽ³la². Ai³la¹ka³tu³
Ta³mas²ko²thĩ³na² sa²kxai³ i³xi²sxã³ yxau²xai³la¹hẽ³la².
18 Nxe³na¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ kwẽ³kon³sxã³
yxau³sã²na¹nũ²la², Pe²jah³la² i²te³lhxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ai³sxã³ ka³la³na¹hẽ³la². Ai³sxã³ ka³la³na¹nũ²la² ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³lan²ni²tãu³a² 15 nxe² a³la²ni²sxã³ yxau³ya³ha¹hẽ³la².
19 Yxau³ya³ha¹tãu³a² Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²si²ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²lo³na² kãi²nxa³jah¹la²
so¹lxi³ i²a¹hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²li² a²i³lxa² Ti³a²kah³lo²su²
na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² i²sxã³ i³so¹tũ³ka³txu¹tai²li² ã³xa²
i²nxa³hẽ¹la².

20 Jã¹nxa¹jut³su² wãn³txa² kwẽ³na²ũ³wha²li¹lũ³hũ¹nx²ta¹txã³nxai²li²
ya²la³tu³tã³la². Wãn³txi³khai³xai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
i²nẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³ ko³nxa² i³ki³han³jau³xa²
i³ye³ya³nx²ti³nxa³lho³la².

21 Jã¹nxe³jut³su² nxe³na¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³sxã³
ai³na¹hẽ³la². A³li³sxã³ ai³na¹nũ²la² Si²ri³a³ko³xa² Si³li²si²a²ko³xa²
nxe³tãu³a² ko³ha¹li¹ ai³lha²thet³ta¹hẽ³la². 22 Nxe³na¹tãu³a²
Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² yxo²i²tũ³ka³txa² Ju³te²a²ko³xan¹te²a²
hai³txi³ i²sai¹nxa³hẽ³la². 23 Hãi¹sxã³ o²la³kxi²na¹ju³ta²
so¹lxi³ txa²ha³ta³nxa² so¹lxi³ ain³kxi²sain¹ta²nũ³sẽ¹la².
Ain³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

– Khãuh³lxa³ti³nẽ³jah¹lai¹ta³lxi³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²i²ki³ju³ta² te³nxa³jau³su² hxa³kxi²nẽ³te³lhxã³
jah¹lai¹ta³lxi³ a²kwẽ³na¹ta²na¹ yxo²i² ã³si³wxe³ta¹hẽ¹li¹.
Nxẽn³tain³tain¹to³ta¹hẽ¹la². 24 Nxe³ha²kxai³ yxo²i²a¹ju³ta²

ĩ³ka³lih³ ā³si³wxen³tain¹ta¹hē¹la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² kāin²
ĩ³sa²nēn¹kxain¹ta¹hē¹la².

2

Sū³na²ĩ²sxā³ĩ³so¹tū³kā³txi³nāu³xa²ĩ³ha¹txi²jau³su²

1 Nxe³nū²la² kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ 14 nxe² hxi²ka²
hxan³sxā³ āh¹ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa³wa²la³kxi²nūn³ka³tu³
kwē³kon³tāu³a² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wa³li²na¹hē³la².

Bar³na³be²ah³lai¹tā² txai²na² nxe³sxā³ Ti²to³jah¹la² tē³sxā³
wā³li²ya³ha¹hē³la². 2 A²kxā³nxa¹tā¹ Txa²wā¹sū³na²

hi²sen³kxai³lu² wā³li²si¹sa²jau³su² wā²nxūh¹ e³kxi²sa³na²hē³la².

Wā³li²nū²la² a²nū²a² hxi²kan¹txi³su² ye²yhain¹te²a²

yxō²ĩ²te²si²ha²kxai³ nūh¹e³kxai¹na¹hē³la². Txa²wā¹sū³na²

wān³txa² wi¹jau³xai²na² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²a²

ĩ³hen³txai¹na¹jau³xai³tā² ĩ³yau¹ū³hai¹na¹hē³la².

O²la³kxai¹na¹ju³ta² ten³sai¹nhĩ³txa²nxa³khih³ nxa¹hē¹la².

Nxe³sxā³ ā³ne³wxe³sai¹nxa³ke³la³te²kxai³ a²yan¹nāu³a²

o²la³kxi²na¹kxe³nū³su² ā³na¹sain¹kxa²yan³txi³su²

na¹hē¹la². 3 Nxe³na¹kxan²ti³ Ti²to³jah¹la²

ā³si³tē³kxi²sa²jah¹la² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³kxan²ti³

wi¹le³kxi²nyhain¹na²hē³la². Ju³te²ah³la² a²ki³lha³nāu³xa²

a²ki³wā²la² ũ³sa³si³tū³ko¹kā¹nyhai¹nhxai²na²hē³la².

Jā¹nxe³ju³ta² wet¹si¹jau³su² hai³txi³ kwa³na³ai¹nxa³hē³la².

4 Nxe³ju³tai²li² a²kxā³nxa¹ yxō²ĩ²ki³lxō³tū³kā³txa² hāi³a²

wih³sxā³ ā³ya³wi²kxi²xain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³sain¹sīn¹sxā³

Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxō²ĩ²sī¹na¹ha²kxai³

ā³wa²sut¹sxā³ yxau³sī¹na¹ju³ta² te³nain¹sī¹nxa³hē³la².

Hāi¹sxā³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²

āh¹ sa²yxō²wet¹sī¹na¹ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹sīn¹na²hē³la².

Nxe³si¹sain¹sīn¹jau³su² nxēn³tain¹sīn¹na²hē³la².

5 Nxēn³tain¹sīn¹kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² yxō²ĩ²kj³kxe³su²

ya²la³lyau³su² ha²kxai³ ĩ³ya¹tain¹ju³ta² ten³sa²sī¹nxa³hē¹la².

Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te² ĩ³nxa² yah³lxin¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³

yxō²ĩ²yah³lxī¹lxa², Ju³te²a² nū³kā³txa² wen¹yah²lxan³kxan²ti³na².

Nxe³ha²kxai³ hai³txi³ ā³ne³to³ti³hex¹yain¹sī¹nxa³hē³la².

6 Nxe³yān¹ta¹ hxi²kan¹ti³ nū³kā³txa² txah²yau³xa²

e³kxi²sai¹nxa³hē³la². Txa²wā¹sū³na² ye³na² kāin²te²su²

tā³nxa² kái²nxa³te²su² tā³nxa² yū³ye²te²sxa³yu²hē³la².

Te²yā¹nxūn³te²sa¹wa². 7 Jā¹nxa¹jut³su² txai²na² sa²kxai³lu²

Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²a² ĩ³sa²si¹hā³ū¹sai¹nha²kxai³

Pe²jah³la²kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txa² ĩ³sa²sa¹hā³ū¹ha²kxai³

nxe³sain¹sīn¹na²hē³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa²

ĩ³yau¹ū³si¹yhe²nha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hā³ū¹sain¹sīn¹na²hē³la²,

Txa²wā¹sũ³na²sa³. Ju¹tai²li² a³la³kxain¹na²hē³la².
 8 Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² i³hxi²kat1sxā³
 i³sa²si¹hā³ũ¹ya³sain¹na²hē³la². Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 Ju³te²a² nũ³kā³txa² i³hxi²kat1sxā³ i³sa²si¹hā³ũ¹hi² txai²li²
 Pau²lah³lo²na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³te²a² i³hxi²kat1sxā³
 i³sa²si¹hā³ũ¹hi² ya³sain¹na²hē³la². 9 Jā¹nxa¹jut3su²
 Ti³a²kah³la² Pe²jah³la² Jo³āu²ah³la² yah³lxi³sxā³
 a²hxi²kxan¹ti³la³ye²ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³nai²na² kāin² thāi³ti³la²
 a³lxi²sa³kxe³su² e³lxah²lxi³ye²ha²kxai³ i³sa²si¹hā³ũ¹ha¹ju³ta²
 wi¹le³kxi²sain¹na²hē³la² Nxe³sai¹nha²kxai³ Bar³na³be²ah³la²
 txai²na² ya³sxā³ i³nxũ²kwai³lxũ¹ya³sain¹te³lhxā³
 hxi²ki³ya³sain¹na²hē³la². Hxi²ki³ya³sain¹te³nah¹lxi¹:

– Txa²wā¹sũ³na² a²ten³jau³su²hĩ¹na² kāin² ā³ne³wxe³sĩ¹na¹wi¹.
 Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³ Bar³na³be²ah³la² wxāi²na² nxe³ja³hin¹sxā³
 Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³te²a² ai³ya³hin¹ju³ta² wai³ni²
 txai²na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³kā³txi³su² txa²wā¹nũ³kā³txi³khai³xa²
 ai³la¹ju³ta² wai³ni² nxe²na³li¹. 10 Nxe² ai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 hāi¹sxā³ txa²wā³tā³nāu³xa² Je³ru³sa³lē²thĩ³nān¹te²na²
 yen³kxi³txa²te²na² nxe³wā²na³ain¹ya³txa³hē¹li¹.
 Nxe³sain¹sĩ¹na²hē³la². Nxe³ju³tai²li² wi¹lhin¹sxā³
 kái³yah³hxai²na¹hē³la².

Pau²lah³lai²na² a²yo²wān³txa² Pe²jah³la² i³kwai²kxi²jau³su²

11 Nxe³yān¹ta¹ Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² yxau³na¹hĩ¹nai³tā²
 Pe²jah³lai¹tā² wxā³na²hē³la². Wxā³nũ²la² hā²wxān³txa³
 wain³txi³ o²la³kxi²nxa³ha²kxai³ i³kwai²kxi²na¹hē³la².
 12 A²kxā³nxa² Ti³a²kah³lai¹tā² a²sa³wi³ha³lxa² sa²si¹hā³ũ¹sxā³
 wxā³ain¹na²hē³la². Ain¹ta¹ wxā³ai¹nxa³tā³lxa¹ Pe²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³te²su² kxan²ti³ ā³nũ²kxi²sxā³
 ā³wxe³sxā³ yain³yah³lxi³na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹
 Ti³a²kah³lai²na² sa³wi³ha³lxa² wxā³yai¹nhĩ¹na¹ Pe²jah³lai²na²
 hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³te²a² ā³ya²sa³wxe³sxā³
 yain³na²hē³la².

– Ju³te²a² wān³txa² so¹lxi³ sa²yo²we¹nha²tũ³kā³txa²
 ko³then³txi³sa³ha³tā¹. Nxe³jau³su² yuh³lxi³jau³su²
 ā³ya²sa³wxe³sxā³ yain³na²hē³la². 13 Nxe³kxa²yu³su²
 Ju³te²ah³la² nũ³kā³txa² yo²i²te²a² yuh³lxi³jau³su² ā³ya²sa³wxe³
 ā³si³wxe³yah³hain¹na²hē³la². Ai³lhxā³ Bar³na³be²ah³la²
 hi²sen³su² te²yā¹nxe² ā³kāi³ ā³si³wxe³nũn³na²hē³la².
 14 Nxe³ju³tai²li² Je³su²jah³la² wān³txa² wain³txi³
 sa²yo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³ Pe²jah³la² i³kwai²kxi²na¹hē³la².
 A²nũ²a² yo²ha³kxa¹ ā³nũ¹tain¹tāu³a² hĩ³ta¹hē³la².
 Hĩ³ta¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sa²lxi¹. Wxãi²na² Pe²jah³lo² ĩ³nxa² Ju³te²a²
 in³txi³si¹lxi¹. Nxe³yãn¹ta¹ Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²a²
 yã¹nxe² kãi³i¹lxi¹. Hai³txi³ Ju³te²a² in³txa² yã¹nxe²
 kãi³xa³lxi¹. Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 Ju³te²an¹jah¹la² yã¹nxe² kãi³si¹hai¹nĩn¹jau³su² kwa³na³ai¹ni¹lxi¹.
 Nxe³sxã³ kãi³xãn³kxe³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 sa²yxo²we¹txain¹si¹ja³kxã³ni¹lxi¹. Ju¹tai²li² wai³nxa³wi¹.
 Nxe³ai¹na¹hẽ³la².

A²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ yxo²i²kxi³jau³nũ³su²

15 Jã¹nxe³jut³su² Ju³te²a² nũ³kã³txa² nxe³sĩn¹te²sa¹wa².
 Hai³txi³ a²nũ²a² ã³xa² nũ³kã³txi³su² nũn³sĩn¹nxa³wa².
 Kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yã¹nxũn³sĩn¹te²txã³wa².
 16 Nxe³sĩn¹na¹kxan²ti³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xa²
 sa²yxo²wet¹sĩn¹na¹kxan²ti³ hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 sa²kxai³lu² wain³te²lot³sa²sĩnhĩ²nxa³wa². Hãi¹sxã³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² yxo²i²sĩn¹na¹kxai²nãn²tu³
 wain³te²lot³sa²sĩnhĩ³nx²na³la². Jã¹nxe³jut³su²
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²i²sĩn¹na¹wa².
 Yxo²i²sĩn¹na¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
 wain³te²lot³sa²sĩnhĩ³nx²na³la². Yxãn¹ta¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 kwa³na³jau³xa² sa²yxo²wet¹sĩn¹na¹kxan²ti³ nxe³ju³tai²li²
 hai³txi³ wain³te²lot³sa²sĩnhĩ³nx²nxa³wa². Nxe³jau³xu¹tai²na²
 hxi²kan¹txi³ wain³te²lot³sa²sĩn¹te²sxa³yu²hẽ³la².
 17 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lot³sa²sĩn¹ju³ta²
 so¹lxi³ ten³sa²sĩnha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xa²
 ã³a¹hẽ³la². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² so¹lxi³ yxo²i²sĩn¹na¹hẽ³la².
 Nxe³sĩn¹na¹ha²kxai³ a²nũ²a² nxe² e³kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la².
 Nxe³sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xa² ã³yah³lxi¹nha²kxai³
 Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²a² yã¹nxe² kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxi¹lxi¹.
 Nxe² ãn³kxe³tũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
 nxe³sĩn¹na¹ke³la³te²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² kõ³nxe³ti³
 kãi³ti³hi¹sain¹sĩnhĩ³nx²na³la². Yxãn¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 hai³txi³ kõ³nxe³ti³ kãi³ti³hit¹sain¹sĩnxa³wa². 18 Te²yã¹nxe³sxã³:

— Kõ³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² sa²wa²su¹sa²te²ji¹xã¹.
 Na¹jau³su² Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xai²na²
 sa²kxai³lu² yxo²i²xi²na¹ke³la³te²kxai³ kõ³nxe³ti³
 kãi³a¹ju³ta² kãin² yũ³hĩ³na¹wa². Nxe³na¹ke³la³te²kxai³
 kõ³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² e³lai²na¹ yũ³sa²hĩ³nx²na³la².
 Nxe³ju³tai²li² ten³ti³hex¹sa²nxa³nha²wa². 19 Jã¹nxe³ha²kxai³
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xai²li² a²ẽ¹na²
 sa²hau³kot³si¹sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Nxe³sa²nxa³kxe³su²
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xai²li² ã³wa²sut¹sxã³

yxau³na¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ī³yau¹ū³sa³na²hē³la².
 Ī³yau¹ū³sa²jau³xa²sa¹, txa²ē¹nāu³ai²na²ko³nxe³khaix¹ye²na¹ha²kxai³
 wā²nxūh¹ sa²hau³ko³sa²ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³ha²kxai³
 nxe² ī³yau¹ū³sa³na²hē³la². Nxe³na¹ha²kxai³
 nxe³hī¹nān¹te²tū³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² ā³na¹la³kxi²na¹ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su² yxau²xai³la¹ha²kxai³ nxe³na¹wa².
 20 Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ī²a¹hī¹nai³tā²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³na¹hē³la².
 Ā³wa²sut¹sxā³ yxau³na¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² txa²ē¹nāu³ai²na²
 yxau² ā³si³wxe³ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³sain¹kxe³su²
 kxā³kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ī³hxi²kī¹la³kxain¹sxā³
 ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²
 ī³hxi²kī¹la³kxi²ya³sain¹nūn³na²hē³la². Ne³ya³sai¹nhī¹nān¹te²tū³
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² ā³wa²sut¹sxā³ yxau²xai³te²sa¹wa².
 Nxe³ha²kxai³la¹ txa²sī³khai³xa² ka³ten³su²na¹kxan²ti³
 Kris²tu³jah¹la² a²ka³ten³sī³na² so¹lxi³ nxu²kwa¹ixyau³sa²na³la².
 Nxe³sa³ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tū³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³
 nū³kxūn³txi³ ī³hxi²kat¹sa³jah¹lai²la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li²
 Sū³na² Ta²hah³lo²su² ha²kxai³ a³lxi²nē³jah¹lai²la¹wa².
 A³lxi²nē³lha²kxai³ wā²nxūh¹lxi³ ya³lu²kxi²nē³lain¹jah¹lai²la¹wa².
 A²nxe³jah¹la² yxo²ī²sxā³ yxau²xai³la¹wa². 21 Jā¹nxa¹jut³su²
 Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³lha²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe²e³kxi²nē³ke³la³te²kxai³ nxe³te³nah¹lxi¹:
 — Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 yxo²ī²yah³lxi¹nha²kxai³ e³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹:
 “Wain³te²lo³ti¹lxi¹. Nxa²lxa¹wi¹.” Nxe³ke³la³te²kxai³
 kwa² ya³lu²kxi²nē³lai¹nhī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ hai³txi³
 ti³hex¹sa²nxa³wa². Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ a²ē¹na²
 sa²wa³su³kxi²sain¹ju³ta² yxo²ī²sxā³ yxau²xai³te²sa¹wa².

3

Wān³txa² kwa³na³jau³xu¹tai²na² wxa²wa²su¹kxi²nē³te²la¹xā³?

1 Nxe³ha²kxai³ Ka³la²si²a²ko³xan¹te²nāu³ ī³nxa²
 ne³the³the³kxi²yah³lxa³lxa². Kāin² ī³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹nū²hē³la².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ī³hxi²kī¹la³kxain¹ju³ta² wain³txi³
 ī³yau¹ū¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Wi¹la³la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 2 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ yau³ka³na³ka³nat³sxā³
 ī³yau¹ū¹sah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa²
 īh¹nxe² ī³nxū²kwai³wi¹nx2ti³lhai¹la²? Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxow²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yan³tū³
 tā³nxa² hāi¹sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²ī²ah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ tā³nxa² īh¹jau³su²
 hī³te³la¹xā³? 3 Ne³kan²kxi²khaix¹yah³lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³

Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ān³si³tē³kxi²yah³lxi¹nhī¹nai³tā²
 Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² ī³hxi²ka¹txa²lxi³tai¹ti²tu³wa².
 Yxah³lxin¹ta¹ hī¹nai²li² Sū³na² Yāu³ka³txa² ā³yah³lxin¹ta²lu¹wa².
 Nxe³yah³lxin¹sxā³ wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

– Txa²sa²nē¹nha¹ju³khai³xa² so¹lxi³ ān³si³tē³kxai¹na¹nha¹.
 Yah³lxin¹jau³xai²li² wain³ti³he¹nx2nxa³wa². 4 Te²yā¹nxe³sxā³
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ān³si³tē³kxi²yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxin¹sxā³
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ī³hxi²katljah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ju³tai³tā² kwa² ā³na¹sxā³ sa²yo²ā³ah³lxin¹ta¹thai¹la²?
 5 Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 A²yāu³ka³txa² ū³hū¹nx2ti³ha²kxai³ wā³nxīn¹sxā³
 o²la³kxi¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³nxa²lxi³tai¹ti²tu³wa²
 Hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 sa²yo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na² Yāu³ka³txa²
 ū³hū¹nx2ti³xa³tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² yo²i²sxā³ yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ Sū³na² Yāu³ka³txa²
 ū³hū¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa².

6 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na²
 e³te³nah¹lxi¹:

– A³bra³āu²ah³la² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yo²i²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² a²ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² ne³wā²na³sxā³
 wain³te²lo³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 7 Nxe³ha²kxai³
 te²yā¹nxe² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²sxā³ yxau³te²na²
 so¹lxi³ A³bra³āu²ah³la² a²ne³tah²nāu³la³ti³hitljah¹lai²la¹wa².
 8 Te²yā¹nxe³sxā³ a²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²a² yo²i²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² wain³te²lo³tain¹si¹ja³kxa³nū³sxu² ā²la²
 a³la³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na²
 ū³wha²li¹txā³nxū¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²
 Nxe³ha²kxai³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³su² ī³yau¹ū³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:

– Wxāi²kxai³ hī¹na² yo²i²in¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 kxā³nāu³a¹ a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xa² yo²ha³kxai¹
 ul²yaun³ta³kxi² kxan²ti³ wi¹lhin¹ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹.
 Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 9 Jā¹nxe³ha²kxai³
 A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³ yo²i²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ī²li³te²a² yo²i²kxai²nān²tu³
 wi¹lhin¹ti³hi¹tūn³tu¹wa².

10 Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² ī²li³te²a² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

– Wain³te²lot3sa²ju³ta² ten³sa³nha¹. Nxe³nha¹ha²kxai³
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²wet1sxā³ kái³a¹tū¹xā¹. Nxe³jau³tu³
 nxe³to³ta¹ hai³txi³ wain³te²lo³ju³ta² yū²nxa³lho³la².

Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² hxi²kan¹txi³
 sa²yo²we¹thxa³te²sxa³yu²hē³la². Nxe²nxa³sxā³ Sū³na²
 ũ³wha²li¹txā³nxi¹tai²na² e³te³nah¹lxi¹:

– A²nū²a² i²li³te²la³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²wet1sxā³
 kái³kxai²nān²tu³ yxān¹ta¹ yau³ka³na³ka³nat3sxā³
 sa²yo²we¹txa³jau³su² on³kxai²nān²tu³ a²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² kō³nxe³te²lo³ju³ta³lon³na³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 11 Jā¹nxe³ha²kxai³ Sū³na²
 wān³txu¹tai²na² ũ³wha²li¹txā³nxi¹tai²na² jā¹nxūn³te³nah¹lxi¹:

– Sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³te²na² so¹lxi³
 wain³te²lo³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² hāi¹nxe³jau³xa¹ hxi²kan¹txi³
 sa²yo²we¹thxa³te²sxa³yu²hē³la². Nxe²nxa³sxā³. Txa²wā¹sū³na²
 wi¹lin¹ti³hi¹ju³ta² yū²nxa³wa². Ju¹tai²li² e³lxah²lxi²na³la².
 12 Jā¹nxe³ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²kxai³lu²
 yxo²i²kxe³ju³ta² hai³txi³ ā³wxe³nūh¹hxa³wa². Hāi¹sxā³
 sa²yo²wet1sxā³ kái³kxe³ju³ta² so¹lxi³ ā³wxe³nūh¹na³la².
 Nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxi¹tai²na²
 e³te³nah¹lxi¹:

– Kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²wet1sxā³ kái³te²na²
 sa²kxai³lu² kwa³na³jau³xai²na² so¹lxi³ ā³wxe³nūh¹na³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nain¹ta¹ yau³ka³na³ka³na³jau³xa²
 sa²yo²ā³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 kō³nxe³te²lo³tu¹wa².

13-14 Jā¹nxe³jut3su² kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na³
 ũ³wha²li¹txā³nxi¹tai²na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

– Kō³nxe³ti³ kái³jah¹la² i³ya²lu¹tain¹kxai²nān²tu³
 i³hxi²kī¹la³kxain¹te³lhxā³ nx2na³na¹ sxā³ a²nū²a² nxe²
 e³kxi²te³nah¹lxi¹: “Kō³nxe³ti³ kái³i¹nha²kxai³ hxi²ki³te²si¹lxi¹.
 Nxī¹nha²kxai³ i³hxi²kī¹la³kxi²sa²sih¹nxa²ha¹jau³su²
 Txa²wā¹sū³na² kwa³na³sa³na²hē³li¹.” A²nū²a² nxa²hē³li¹.
 Ū³wha²li¹txā³nxi¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kái³sīn¹te²sa¹ha²kxai³
 a²hxi²ki³te²la³nūn³sīn¹na¹wa². Nxe³sīn¹na¹kxe³su²
 Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² sa²so¹kxi²sa²sīn¹sxā³
 kō³nxe³ti³ kái³kxe³hū³nxe³la²sxā³ kō³nxe³te²lo³nha²sxā³
 ya³lu²kxi²sain¹sīn¹na²hē³la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kái³sīn¹na¹ju³ta²
 sa²wa²su¹te³lhxā³ ya³lu²kxi²sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³sxā³
 i³hxi²kī¹la³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³
 kō³nxe³ti³ kái³sīn¹na¹ju³ta² sa²wa²sut1sain¹sīn¹sxā³
 wain³te²lot3sain¹sīn¹na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ kxān³kxai³
 A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² hi²sen³su² Sū³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³
 wain³te²lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹
 jāx1sain¹sīn¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² yxo²i²sīn¹na¹ha²kxai³
 Sū³na² Yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wi¹sa²sīn¹si¹jau³su²

ũ³hũ¹sa²sĩn¹na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²sxã³
 yxau³ain¹kxai²nãn²tu³ Sũ³na² Yãu³ka³txa² ũ³hũ¹ain¹nũn³tu¹wa².
 Nxe³jau³xa² wi¹jau³xai²li² i³ye³ũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³la².

Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²i³ye³ũ¹nhẽ³jau³su²

15 Txa²wã³tã³nãu³xã³. A²nũ²a² kãi³kxi²nyhu¹ki³jut3sũn³ju³ta²
 i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa². A²nũ²a² ha¹li¹ ta³nxa² yen³kxa²
 e³kxi²sxã³ ten³ya³kxai²nãn²tu³ i³ye³yxo²ka²la¹hũ³nyhu¹sxã³
 ũ³wha²li¹lya³te²ju²hẽ³la². Ne³wã²na³kxa²yan³txi³su²
 a²i³lxa² ũ³wha²li¹lhẽ¹ja³te²ju²hẽ³la². Ya³kxai²nãn²tu³
 kxãn¹ton³tãu³a¹ ũ³wha²li¹lhẽ¹txã³nxa² sa²yxo²ã³ta³nxa²
 wãn³txa² yau³xã³lxi³ ũ³wha²li¹lũ³nhe³wxe³ta³nxa²
 nxe³na¹tũ¹xã¹. Ya³nxa²ha³ta³nxãn²ti³ ya³kxai²nãn²tu³
 hxi²ka¹nai¹nhĩ³nx2nxa³wa². 16 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
 a²kxã³nhxĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²sa³wit3su¹tai²na² i³ye³ũ¹jau³xa²
 e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³:

– Wxa²sa³wi³ha³lxi³su¹. Nxe²nxa³te²tu³:

– Wxa²sa³wit3su¹. Ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³
 nxe² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
 Kris²tu³jah¹lain²txi²na³la². Nxe³kxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 17 Jã¹nxe³na¹ju³ta² wãn³txa² e³kxi²na¹jau³xa²
 a²si³yxau³tãu³a²sa¹, a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³kah³la² hi²sen³su² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² i³ye³ũ¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Hã²wxãn³txa³nũ² kwẽ³kxa² ka³lxa¹tãu³u¹ta²kxai³lu²
 430 nxe² kwẽ³kon³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² i³yau¹ũ¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Jãxljau³su² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² i³ye³ũ¹jau³xai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txain²txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txain²txi³
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³jut3su² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 i³ye³ũ¹jau³xu¹tai²na² u²khaix1nxe³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² a²si³yo³na² wxã³ha²kxai³
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² a²si³yo³na² wxã³kxan²ti³ hxi²kan¹txi³
 wãn³txa² Sũ³na² i³ye³ũ¹jau³xa² ã²la² u²lxan¹jau³xan²tu³
 i³yat1te²sxa³yu²hẽ³la². 18 Nxe³te²sxa³ha²kxai³ yen³kxa² wi¹te²a²
 ũ³hũ¹nẽ³lain¹kxe³nũ³su² Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 ã³wxe³nũ¹ke³la³te²kxai³ i³ye³ũ¹jau³xu¹tai²na² ã³na¹hĩ³nx2na³la².
 Wãn³txa² kwa²toh³lxi³jau³la³hĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹
 ũ³hũ¹nẽ³lain¹kxe³nũ³su² hai³txi³ kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 ã³wxe³nũ¹hĩ³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 i³ye³ũ¹jau³xu¹tai²na² ã³wxe³nũ¹hĩ³nx2na³la².

19 Nxe³te²kxai³lu² ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 wxã³hĩ³ta¹hxai²yu²lhai¹la²? Txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta²
 yũ³kxe³su² i³ye³ũh¹te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² sa³wi³su² ã²la² e³kxi¹nx2ta¹jah¹lai¹tã²
 wxã²nxa³tãu³a² nxe³hĩ¹nu¹tai²na² so¹lxĩ³ kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 yũ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³su² kwa³na³jau³xu¹tai²na² i³yau¹ũ³te³lhxã³
 oh³xan¹tũ³ka³txa² i³sa²si¹hã¹ta¹hxai²hẽ¹la². i³sa²si¹hã³sãn²nũ²la²
 ã³yaun³ta² a³ka³nxain¹sxã³ a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a²
 i³ye³ũh¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 20 Jã¹nxe³jut3su² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² i³ye³kxi²hĩ¹nu¹tai²na²
 nũh¹lxĩ³ e³kxi²nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hai³txi³
 oh³xan¹tũ³ka³txa² i³sa²si¹hã³xa³ha²kxai³ a²nũ²khai³xa²
 i³sa²si¹hã³xa³ha²kxai³ hãĩ¹sxã³ A³bra³ãu²ah³la² so¹lxĩ³
 i³ye³kxi²nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

ĩh¹nxe³ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² i³ye³kxi²nẽ³te²la¹xã³?

21 Nxe³kxai²nãn²tu³ wãn³txa² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² kan²txi³ ka³te³na² wi¹tãu³a² hxi²kan¹txi³
 ũ³hũ¹nhẽ³nũ³nhĩ³te²la¹xã³? Hai³txi³ ũ³hũ¹ti³hex1nẽ³lxa³wa².
 Kwa³na³jau³xu¹tai²na² i²li³jau³xa² kan²txi³ ka³te³na²
 wi¹tãu³a² ũh³hũ¹nẽ³nũn³kxe³su² yũ³ke³la³te²kxai³
 txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹kxi²nẽ³ju³ta² yũ³hĩ³nx2na³la².
 Yxãn¹ta¹ hai³txi³ ti³hex1hĩ³nx2nxa³wa². 22 Nxe³kxa²yu³su²
 Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² sa²kxai³lu²
 a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ ko³nxe³te²lo³tãu³lo³nha²kxe³su²
 i³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yo²i²ki³kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² i³ye³ũh¹nhẽ³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³tu¹wa².

23 Jã¹nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yo²i²ki³kxe³su²
 yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na²
 ain³kxi²sxã³ yxau²xai³ki³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 24 Nxe³sxã³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxã²nxa³ta³lxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
 kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² yxau³sxã³ sa²yo²we¹ki³ta¹ti²tu³wa².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxã³sxã³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
 sa²wa²su¹tẽ³si¹ki³jau³nũ³su² yo²i²sxã³ wah³nxe³ki³ta¹ti²tu³wa².
 25 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
 wah³nxe³ki³ju³ta² ne³ki³son³na³la².

26 Je³su² Kris²tu³jah¹la² yo²i²yah³lxĩ¹nha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² a²ki³lha³lxa²nũ³lot3txa²lxĩ³na³la².
 27 Te²yã¹nxe³sxã³ yo²i²yah³lxĩ¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yah³lxĩ¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³
 yo²i²yah³lxĩ¹ju³ta² e³lxah²lxĩ³hĩ³nx2na³la². Kris²tu³jah¹la²

yā¹nxe³te²lo³jah³lxi¹lxa². 28 Nxe³sxā³ yxo²i²yah³lxin¹te² i³nxa²
a²yxo²ha³kxa¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa³wi³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa².
Yxah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²an¹te²a² ta³nxa²
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ta³nxa² nxe³yah³lxin¹kxan²ti³
a²wa³kxēn³yah³lo²lot3sxā³ yxau³te²a² ta³nxa² wxa²wa²sut1sxā³
yxau³te²a² ta³nxa² nxe³yah³lxin¹kxan²ti³ in³txi³su² ta³nxa² tu¹su²
ta³nxa² nxe³yah³lxi³nū³nīn¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹
hxi²kan¹kxi³ju³ta² ā³sen³sai¹nyhu¹kxi³ju³ta³la³ yū²nxa³wa².
A²yxo²ha³kxa¹ yxo²hau³hau³kon³nhī³ki³tā³la². 29 Nxe³ki³sa²kxai³
Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³lon³ki³kxai²nān²tu³ A³bra³āu²ah³la²
a²sa³wi³ha³lxi³su² nū³nhī³ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³
Txa²wā¹sū³na² i³ye³ūh¹nē³lain¹ki³nū³sa²ki³tā³la².

4

1 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ a²ki³lha³lxai²li² yān³ta² kāin²to³nxa³hī¹na²
hxi²kan¹txi³ yen³kxa² wā³nxīn¹te²a² o²la³kxi²hī³nx2nxa³wa².
Yen³kxa² yū³hī³nx2nxa³wa². Yan¹nāu³a¹ a²yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kxe³lon³tu¹wa². Yen³kxa² ka³lxa¹txi³
yū³tu¹wa². Yxān¹ta¹ kāin²nxa³hī¹na¹ a²wa³kxēn³yah³lo²lon³sxā³
yxau³kxa² yā¹nxe³ju³tsū³nhī³nx2na³la². Kwa³na³kxai²nān²tu³
sa²yxo²wet1hī³nx2na³la². 2 Nxe³tāu³a² a²wēt3sī¹na¹ wē³sa²
i³tih³nxe³jah¹la² i³sa²si¹hā³ū¹hi² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
hau³ko³jah¹la² i³sa²si¹hā³ū¹hi² a²wī³nu²su² te²kxai³lu²
nxe³hī³nx2na³la². In³txi³lo³nxa³tāu³a² nxe³hī³nx2na³la².
Nxe³te²ju²hē³la². A²wī³na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Hī¹na² in³txi³si¹lxi¹. Nxe²nxa³ta³lxa¹ nxe³hī³nx2na³la².
3 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² wē³sxa² yā¹nxe³ki³sī¹nai³tā²
a²nū²a² yuh³xan¹te²a² wā³nxīn¹ju³ta² so¹lxi³ ain³kxi²sxā³
sa²yxo²we¹ki³tai¹ti²tu³wa². 4 Nxe³ki³sa²kxai³ ha³lo²a²
hau³hau³kon³na³na¹ sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
a²ki³lha³lxa² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Sū³na²
ki³lha³lxa²khai³su²kxan²ti³ i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
i³sa²si¹hā³ū¹nhē³hī¹na² txu¹hē¹na² a²nū²khai³su² a³li³lah¹sxā³
wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xa² sa²yxo²we¹jah¹lo²lon³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
5 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² a²nū²ai²li² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
sa²yxo²we¹tāu³lo³te²nān²tu³ i²li³te²hū³te²a¹
ko³nxe³te²lo³tāu³lo³tain¹jau³xa² ā³wa²sut1si¹jau³su² a²nū²su²
wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Je³su²jah³la²sa³. Nxe³sxā³
txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³te³lhxā³
ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²ki³lha³lhxu² khai³txi³hi¹tē³nūn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

6 Nxe³ti³hi¹tē³lha²kxai³ Je³su²jah³la² Yāu³ka³txa²
nxū²kwai³yxau³nē³lhi¹jau³su² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

— Wĩ³nāi³. Txa²wĩ³nu³sa²nhĩ¹lxi¹. Yxo²⁻²nxa²ha¹kxe³su²
 nhi¹lxi¹. Nxe³hĩ³ki³tā³la². 7 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²wxāi²kxai³
 hĩ¹na² a²wa³kxēn³yah³lo²lo³te²la³ yah²lxa³lxa². Hĩ¹na¹
 Txa²wā¹sũ³na² a²ki³lha³nāu³khai³su² yah³lxi¹lxa².
 Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² yen³kxa² ũ³ha¹te²a²
 yan¹nāu³a¹ ũ³yhen³kxi³nhē³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na²ĩ³hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

8 Jā¹nxe³jut³su² kxā³nxai³kxai³lu² Txa²wā¹sũ³nu²khai³xa²
 ĩ²yah³lxa³nhĩ¹nai³kxai³ a²nũ²a² wā³nxĩn¹ki³lxo³nha²te²a²
 txa²wā¹sũ³nu²sa²ki³lxo³te²an²tu³sa²yxo²we¹jah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 9 Yah³lxin¹ta¹ hĩ¹na² Txa²wā¹sũ³na² ĩ²yah³lxi¹lxa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² ĩ²nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³kxan²ti³
 hĩ¹na²kxai³lu² ĩ³yat¹jah³lxin¹sxā³ yen³kxa² wā³nxĩn¹nxa³kxa²
 ha³ya³kxa³lxi³sa²te²a² yuh³xai²nān¹ta²yen³kxan²tu³
 nxe³te²na² ān³ten³yah³lxi¹lxa². Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³
 yah³lxin¹ji¹wa²? Yen³kxai²na² a²wa³kxēn³yah³lo²lo³ju³ta²
 ān³ten³yah³lxin¹ji¹wa²? 10 Nxe³yah³lxi³sxā³ ha³lo²a²
 ĩ²lu³jut³sũ³ju³ta² a³lan²ti³su² tā³nxa² i³la³kxi³su² tā³nxa²
 kwē³kon³ti³xa² tā³nxa² txi³wa³kxa² wā³nxĩn¹ki³lxo³ju³ta²
 so¹lxi³ yuh³xan¹te² wān³txa² so¹lxi³ ten³yah³lxi³ta¹hĩ¹nhē¹la².
 11 Yah³lxin¹nha²kxai³ hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa².
 E³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā² sa²yxo²ā³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 kwa²o²la³kxi¹nx2ta¹kxa²yan³txi³su²hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa².
 12 Jā¹nxa¹jut³su² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa². E³la²
 e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². A²kxā³nxai³tā² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² yxo²⁻²a¹ju³ta² ā³a¹ha²kxai³
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² wxa²wa²sut¹sxā³
 yxau³na¹hē³la². Jā¹nxe³na¹kxa² yā¹nxe³sxā³
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² wxa²wa²sut¹sxā³
 yxau³yah³lxi³nũ³nĩn¹tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³hĩ¹nai³tā²
 ko³nxe³te²lot³sah²lxan³tai¹ti²tu³wa². 13 Nxe³sah¹lxa³nha²kxai³
 a²wi¹lhĩ¹na² ĩh³ton³sxā³ yxau³kxi²ya³sain¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ya³sain¹tāu³a² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². 14 Nxe³na¹ha²kxai³ ĩh³ton³sa²kxe³su²
 ko³nxe³khaix¹sa³kxan²ti³ sa²yxo²ā³sah²lxan³tai¹ti²tu³wa².
 Oh³xan¹jah¹la² wxā³tā³nxa² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²khai³xa²
 wxā³tā³nxa² nxe³te²na² ain³kxah¹lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³
 ain³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². 15 Wi¹lhĩn¹khai¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Yah³lxi¹nha²kxai³ a³lxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Sah¹lxi¹nha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ wxa²ye³nai²li² wxa²ye³sai¹nhah²lxin¹ke³la³te²kxai³
 ũ³yhe³wi²xi²sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³sah²lxi¹nhĩ³nxān¹kxan²ti³
 ĩh¹nxe³jah³lxin¹thai¹la²? 16 Wān³txa² ya²la³lyau³xan²tu³
 e³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³ hĩ¹nai²li² ĩ³ā³lxa³txi³nha²sxā³
 an³ta³kxi²sah²lxi³hĩ³nxān¹ji¹wa²?

17 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²jah¹la²nāu³xai²li²yo²i²ki³lxo³te²nāu³xai²li²ko³nxe³ti³kāi³tū³ka³txai²la¹wa². Wi¹lhen³txi¹nx2tain¹kxan²ti³ā³sxā³ā³waix3sa²si¹hain¹yah³lxin¹jau³nū³a²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³sa²yo²ā³sah¹lxī³sān²sxā³sa²yo²we¹tain¹yah³lxī³hī³nxa¹lxa². Nxe³ju³tai²na²so¹lxī³te³nain¹na³la². 18 Jā¹nxe³jut3su²a²nū²a²wi¹lhen³txi¹nx2tain¹jut3su²wai³nhī³nx2na³la², a²ē¹na²wi¹lhin¹ke³la³te²kxai³la². U²lxī³yxau³ta³nxa²u²lxī³yxau²nxa³ta³nxa²nxe³kxan²ti³wi¹hī³nx2na³la². 19 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu²wxāi²kxai³txa²wē³ha³lxī³hū³yah³lxī¹lxa². Kris²tu³jah¹la²wān³txa²kū³we²ki²la²ā³ne³wxe³yah²lxa³lxa². Ā³ne³wxe³kāi²non³yah²lxan³ta³lxa¹khāuh³lxa³tē³nha²sxā³yxau³si¹sah¹lxin¹nha²wa². Tu¹ha³ka³lxa²wēh³ni³te²a²wē³sa²āh¹yxau³ni²tāu³a²a³li³lah¹xa³ta³lxa¹khāuh³lxa³tē³nha²te²ju²hē³la². Jā¹nxe²ti³hū³nxe²ā³ne³wxe³kāi²non³yah²lxan³ta³lxa¹khāuh³lxa³tē³nha²sxā³yxau³si¹sah¹lxin¹nha²wa². 20 Wxa²ye³na²wxā³sxā³ī³ye³kxi²ti³ten³sa³nha²wa². Yau³ā³lxī³ti³e³kxi¹nx2ti³hī³na¹wa². Nxe³ta¹ti³he¹nxe²nxa³wa². U²yxau³na¹ha²kxai³wān³txa²wain³txi³e³kxi¹nx2ta¹jau³nū³a²hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Wān³txa²sa²wai³wait3sxā³ī³ye³kxi¹nxa²lxī³te²nū²hū³nxa³nha²wa².

A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²wē³ha³lxa²ha¹lin¹kxi³jau³su²

21 Jā¹nxe³jut3su²yau³ka³na³ka³nat3sxā³ī³yau¹ū³sah¹lxī³hē¹la². Nxe²e³yah³lxin¹te³nah¹lxī¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na²kwa³na³jau³xa²sa²yo²we¹ju³ta²ten³sa²sīn¹nhai¹. Yah³lxin¹jau³su²kxan²ti³jau³jau¹xai²na²yo²ha³kxa¹ain³kxi²yah²lxan³ta²lu¹wa². 22 Kxā³nhxī¹nu¹tai²na²A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²sa²kxai³lu²wē³sa²ha¹li¹we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²wi¹lhī¹na²tu¹ha²nū¹ha²a²wa³kxēn³yah³lo²lot3sxā³yxau³ta¹ka³lxa²ū³whīn¹ti³sxā³wet1sān²sxā³a²ki³lha³lxa²a²wi¹lhī¹nān¹te²a²hxi²kan¹te²nān²ta³a³li³lah¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²yan¹nāu³a¹a²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa²ū³whīn¹ti³sxā³sa²we²txi²nūn³sxā³jā¹nxe²a³li³lah¹ye²nūn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 23 Nxe³sxā³a²ki³lha³lxa²hxi²kan¹txa²a²hā³ka³na²kwa²hāi¹nxe²wa³kon³kxi²sxā³yxau³ta¹ka³lxa²kwa²hāi¹nxe²wēh³ni³sxā³we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹a²ki³lha³lxa²ā³sa²nūn³te²na²sa²kxai³lu²a²hā³ka³na²wēh³ni³nxa³hī¹nu¹tai²na²wē³sai²na²a³li³lah¹si¹jau³nū³su²Txa²wā¹sū³na²a²yo²wān³txa²ī³ye³ūh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai²na²yo²ha³kxa¹Txa²wā¹sū³na²ū³wha²li¹txā³nxi¹tai²na²nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 24-25 Jā¹nxe³jau³xai²li²ī³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na²sa²kxai³lu²a²nū²a²nāu³xa²ī³ye³yo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³jau³xa²

yau³ha¹lin¹jau³xa² yũ²na³la². Yau³ka³na³ka³na³jau³xai²li²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su²
 ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wã³la³ka³txa² a³ka³nxi²sã³
 ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³ka³txai²na² a²i³lxa²
 Si³na³i²kax³su¹ Ju³te²a² ko³xan¹te²a² a²wãn³txi³su²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 A³ra²bi²a²ko³xan¹ta³kax³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²
 A²nxe³ka³txai²na² a²wa³ka³li³lot³sxã³ yxau³ta¹ka³lxa²
 te²yã¹nxe³hĩ³nx²na³la². Nxe³ha²kxai³ a²wẽ³ha³lxi³nãu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³yah³lo²lot³sxã³ yxau³tũ³ka³txi³su²
 nũn³na³la². Jã¹nxe³sxã³ a²kxã³nxai³tãn²tu³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yuh³xan¹ta² a²hxi²kan¹thĩ³nai²la¹wa².
 Kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹tũ³ka³txa² a²sxi²hai²la¹wa².
 Hai³txi³ Je³su²jah³la² wãn³txa² yo²i²tũ³ka³txi³sxa³wa².
 Nxe²nxa³ha²kxai³ a²nũ²a² i²li³te²a² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹kxai²nãn²tu³ ta¹ka³lxi²na²
 a²wẽ³ha³lxi³hũ³nha²kxai³ a²wa³kxẽn³yah³lo²lot³sxã³
 yxau³hĩ³nx²na³la². ²⁶ Nxe³yãn¹ta¹ yau³xã³xa² sa²kxai³lu²
 i³ye³ũh¹nẽ³jau³xai³tã² yo²i²ki³sa²kxai³ oh³xan¹thĩ³nũ³a²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nũ³a² tah²hĩ³na² txa²wã¹hã³ka³nu²hũ³na³la².
 A²nxe³ta¹ka³lxi²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹ta¹ka³lxu³sxa³wa².
 Txa²wã¹sũ³na² i³ye³ũh¹nẽ³jau³xa² so¹lxi³ yo²i²ta¹ka³lxi²la¹wa².
²⁷ A²nxe³ju³tai²li² a²kxã³nxãn¹jau³xu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² tah²yau³nũ³a² nxe³te³nah¹lxi¹:

– Wxãi² i³nxa² wẽ³sa² yũ²nxa³ta¹ka³lxi³ i³nxa²
 kwa²i³ka³lih³txa²hẽ³ni¹. Wẽ³sa³la³ yũ³nxa²nxa³kxan³ti³
 ka³lxi¹sxã³ wxan¹txu¹ni¹. Nxe³sxã³ ye³je¹na²
 wẽ³sa² ka³lxa¹txi³ wẽ³nhĩn¹tũ¹xĩ¹. Ta¹ka³lxa² ã³xa²
 a²wa³kxẽn³yah³lo²lot³sxã³ yxau³ta¹ka³lxa² wẽ³ha³lxa²
 ka³lxa¹txi³ wẽ³ha³lxin³kxan²ti³ wxa²wẽ³ha³lxa²
 ã³sen³son¹tũ¹xĩ¹.
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

²⁸ Te²yã¹nxe³sxã³ wxãi²kxai³ Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa²
 yo²i²a¹kxa² yã¹yxah³lxi¹lxa². Txa²wã³tã³nãu³syah¹lxi¹lxa².
 Nxe³sxã³ I³sa²kah³lu¹tai²na² A³bra³ãu²ah³la² i³ye³ũh¹ka²
 ki³lha³lxah³lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²ki³lha³lxa²khai³su²
 ta¹hxai³ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² i³ye³ũh¹tũ³ka³txa²
 wẽ³ha³lxi³si¹yah³lxi¹lxa². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ i³ye³ũh¹tũ³ka³txa² wẽ³ha³lxi³su²
 yah³lxi¹lxa². ²⁹ Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² a²wa³kxẽn³yah³lo²lot³sxã³
 yxau³ta¹ka³lxa² wẽ³sa² hi²sen³kxai³lu² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 a²sxe³xa² khai³xai²na² wẽ³sa² i³ye³ũh¹jah¹lo²su² kxan²ti³
 khãuh³lxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹tũ³ka³txa²

hi²sen³su² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²ĩ²tũ³ka³txi³nāu³xa²
 ĩ³khāuh³lxa³tē³lain¹na³la². Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³txa²
 ĩ³nxũ²kwai³yxau³nē³tũ³ka³txa² ĩ³khāuh³lxa³tē³lain¹na³la².
 30 A²nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha¹li¹txā³nxu¹tai²na²
 nxe³te³nah¹lxi¹.
 — A²wa³kxēn³yah³lo²lot3sxā³ yxau³ta¹ka³lxa² a²ki³lha³lxa²
 whāi²na¹ ā³waix3si¹hain¹ju³su² kwa³na³txai¹nhē³li¹.
 Nxe³sān²nũ²la² A³bra³āu²ah³la² a²sxe³xa² khai³xai²na²
 a²ki³lha³lxa² so¹lxi³ a¹yxau³te²a² so¹lxi³ ha²yan¹nāu³a²
 yen³kxa² ũ³wha¹kxi²kxa² yxo²ha³kxa¹ yũ³ain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 31 Jā¹nxe³jut3su²
 txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa². A²wa³kxēn³yah³lo²lot3sxā³
 yxau³ta¹ka³lxa² wē³ha³lxi³sa²nūn³ki³sxa³wa².
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹ju³ta³lon³ki³sxa³.
 Nxe³ki³sxa³ha²kxai³ a²sxe³xa³ka³lxi³khai³xa²
 a²wē³ha³lxi³hũ³ki³tā³la². Yxo²ĩ²tũ³ka³txi³su² ki³tā³la².

5

Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² wxa²wa²su¹jau³su²
 1 Jā¹nxe³jut3su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³hxi²ka¹tē³tai¹ti²tu³wa².
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xai³tā² sa²yo²we¹ki³ju³ta²
 ne³ki³so³nha²kxai³ wxa²wa²sut1sxā³ yxau³ki³tā³la².
 Nxe³ha²kxai³hāi¹sxā³wxa²wa²sut1sxā³yxau²sa²tē³a³sah¹lxi³hē¹la².
 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ kwa²wa³ka³li³lot3sxā³ yxau³ju³ta²
 ā³wa³li²yah³lxi³txa³hē¹la².
 2 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
 Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² wān³txi³khaj³xa²
 e³kxi¹nx2ta¹wa². Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²ki³lha³lxa²
 kái³ai¹nhxai²kxai³jā¹yxah³lxin¹ju³ta²ā³wxe³nũ¹hah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Kris²tu³jah¹la² ā³non²ta³kxi¹nx2ti³xa³lho³la². 3 Jā¹nxe³sxā³
 a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 a²ki³lha³lxa² kái³ai¹nhxai²kxai³ jā¹yxah³lxin¹ju³ta²
 kái³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ wā³ko³nxa³te²tu³
 sa²yo²wet1sxā³ kái³ju³ta³lot3jah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². 4 Wāi²kxai³
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²wet1sxā³ kái³yah³lxin¹ju³ta²
 ā³wa³li²sxā³ ā³wxe³nũ¹hah³lxin¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la²
 ā³na¹sxā³ a³li³sxā³ ā³waix3jah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³sxā³
 Kris²tu³jah¹lai²na² kái² thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta²
 yũ³ah³lxi³hĩ²nxa³lxa². 5 Nxe³sxā³txai²kxai³ Txa²wā¹sũ³na²
 Yāu³ka³txa² ĩ³hxi²kat1sa²sĩn¹sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ya³lu²kxi²nũ¹nhē³ju³tai³tā² yxo²ĩ²sĩ¹na¹wa². Kō³nxe³ti³
 kái³ki³kxa² yo³ha² ā³wa²su¹kxi²sa²sĩn¹sxā³ Txa²wā¹sũ³na²
 yen³nāu³a² wain³te²lot3sa²sĩn¹kxe³su² ā³wxe³nũ¹sĩ¹na¹wa².

6 Nxe³ha²kxai³ hāi¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wān³txa² yxo²i²sī¹na¹wa². Sī¹na¹ha²kxai³ Ju³te²a²
a²ki³lha³lxa² kái³ai¹nhxai²kxai³ jā¹nxe³ki³ju³ta² kái³ta³nxa²
hāi¹nxā¹ta³nxa² i²lu³ju³ta² kwa²hāi¹nxe³hī³nx2na³la².
Yxān¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³
a³li²waun¹nhyu¹ki³kxai²nān²tu³ wain³te²lo³tē³ju³ta² yū²na³la².
Nxe³ju³ta² so¹li³ wain³na³la².

7 A²wi¹lhī¹na²yxo²i²yah³li¹nhī¹nai³tā²wi¹lxai³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxā³ a²nū²a² kwa² ā³nih³kxai²nān²tu³ yān³txi³
ā³nxa³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Je³su²Kris²tu³jah¹la²wān³txa²wi¹la²ā³si³tē³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Yxah³lxin¹kxan²ti³ wān³txa² yau³xā³xa² ki³han³jau³xan²tu³
ain³kxah¹li¹nha²kxai³ ā³ne³hi¹jah³lxin¹ta²lu¹wa². Īh¹te²la³
wān³txa²nxe²e³kxi¹nx2ti³te²la³ain¹sai¹la²? 8 Txa²wā¹sū³nai²na²
i³kaix1so¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
wān³txa² ā³li³jau³xa² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ten³jah¹lo²sxa³wa².
9 Yain³txa³nū³xa² i³wat1tū³hū³hī³nx2na³la². Ki³ka³na³ku²so¹li³
hxi²tē³nha²sxā³ yain³txa³nū³xa² ū³kxē³ni²ki³kxai²nān²tu³
tū³xa² whāi²na¹ i³wat1thī³nx2na³la². Nxe³te²ju²hē³la².
Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² yau³xā³xai²li² a²nū²a² ka³na³ku²
kxan²ti³ yxo²i²kxai²nān²tu³ ye³jen¹na² a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹
yxo²i²ain¹tu¹wa². 10 Nxe³yān¹ta¹ wān³txa² yau³xā³xa²
sa²yxo²ā³si¹nxa²lxa¹jau³su² ā³wxe³nūh¹nx2ta¹wa², Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²li² hxi²kan¹ti³hi¹tē³jah¹lo²su² ha²kxai³la².
Nxe³yān¹ta¹ jah¹la² ki³han³jau³su² i³tih³nxe³nx2ti³jah¹la²
i²li³te²su²te²na²sa²kxai³lu²Txa²wā¹sū³na²hi²sen³su²ko³nxe³ti³
i³yī¹li²tu¹wa².

11 Yxān¹ta¹ txa²wā³tā³syah¹li¹lxa². Ain³kxi²sah¹li³hē¹la².
Txai²na²sa²kxai³lu²Ju³te²a²a²ki³lha³lxa²kāi³ai¹nhxai²kxai³
jā¹nxa¹ju³ta²nxe³jau³jau¹xai²na²yxo²i²si¹hain¹jau³su²
i³yau¹ū³ai¹na¹kxai²nān²tu³ih¹nxe³kxa²yān³ti³ta³Ju³te²a²
wān³txa²sa²yxo²we¹tū³ka³txa²khāuh³lxa³ti³sain¹to³lhai¹la²?
Ya²la³tu³nxe²i³yau¹ū¹hai¹na¹ke³la³te²kxai³wān³txa²
i³hen³txi³na¹jau³xa²Kris²tu³jah¹la²i³hxi²kī¹la³kxain¹ju³ta²
ya³lu²kxi²nē³ju³ta²kwa²wān³txi³sa²hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹
ti³he¹xai¹nxa³wa². Jā¹nxe³ke³la³te²kxai³la¹Ju³te²a²wān³txa²
sa²yxo²we¹tū³ka³txa²i³xān³ta³kxi²sai¹nhī³nx2nxa³wa². Yxān¹ta¹
jau¹xai²na²i³yau¹ū³ain¹nxa³hē³la². 12 A²nxe³te²na²sa²kxai³lu²
e³ki³ha¹ki¹nx2tain¹tū³ka³txa²ā³waix3txain¹ju³ta²ten³sa³nha²wa².

13 Nxe³yān¹ta¹ txa²wā³tā³syah¹li¹lxa². Wxa²wa²sut1sxā³
yxau³yah³li¹lxa². Yxah³li¹nha²kxai³nxe³yah³lxin¹te³nah¹li¹:

– Wxa²wa²su¹khaix1na¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³i²li³ju³ta²
wi¹li²ye²na¹ha²kxai³o²la³kxi²na¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹jau³su²

yah³lxi³txa³hē¹la². A³lxi²nhyah¹lxi¹nha²kxai³
 ā³non²ta³kxi²nyha¹yu³sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹la². 14 Nxe³ha²kxai³
 kwa³na³jau³xu¹ta²na² wān³txa² si³yxau³tāu³a²
 yau³ka³na³ka³na³tā³la².
 — A³lxi²nhxān¹kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa²
 a³lxi¹ta¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³to³ta¹
 a³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxan³kxai²nān²tu³ko³nxe³te²lo³nxe³nyhu¹ah³lxin¹k
 hai³txi³ hāu²non³sxā³ yxau²xai³lyah²lxa³nha²kxai³
 ā³nhai²ta³lxi³sxā³ yxau²xai³lyah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹sxā³
 wxa²wa²sut¹sxā³ yxau²xai³lyah³lxi³hī³nx²nxa³lxa².

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ī³tih³nxe³nx²ti³jau³su²

16 Jā¹nxa¹ha²kxai³ī³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³su² ī³tih³nxe³nx²ti³jau³xa²
 ain³kxi²jxah³lxi³hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³
 yuh³xai²nān¹ta² yxo²kwain³yah³lxin¹jau³xa²
 sa²we¹jah³lxi³hī³nx²nxa³lxa². 17 Nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te²
 ain³nha²ki³ju³ta² ain³kxi²ki³kxai²nān²tu³ yau³xā³lxi³jau³su²
 hī³nx²na³la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 a²wān³txi³sxa³wa². Nxe³jau³xai²li² Sū³na² Yāu³ka³txa²
 te³nxa³jau³xai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² Yāu³ka³txa²
 a²ten³kxa² sa²kxai³lu² yuh³xai²nān¹te² he³la³kxa²
 te³nai¹nxa³jau³xai²la¹wa². Nxe³jut³su²ha²kxai³wā²nxū^hlxi³sxā³
 wain³txi³ kāi³ki³ju³ta³nū³a² hxi²kan¹nē³lxa³wa².

18 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 nxū²kwai³yxau³nx²ti³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 kwa³na³jau³xu¹ta²na² wxa²wa²sut¹sxā³ yxau³yah³lxi¹lxa².
 19 Jā¹nxe³jut³su² yuh³xai²nān¹ta² yxo²kwain³kxi²kxa²
 a³la³kxi²ki³tā³la². Nxe³sxā³ a²nū²a² ī²li³te²a² yuh³xai²nān¹ta²
 yxo²kwain³kxi²kxai²na² nxe² kāi³te²ju²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
 kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²ha²kxai³, ko³nxe³thin¹sxā³
 ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³, kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta²
 so¹lxi³ yxo²kwain³to³ha²kxai³, 20 Tah³lxa³kxa² tā³nxa²
 kwa³thi³la² tā³nxa² ī²li³ju³ta² Txa²wā¹sū³na²ki³lxo³ju³ta²
 ten³ju³ta³lot³sa²kxai³, tih³na³la² ā³nān³nyhu¹ju³ta² so¹lxi³
 ten³nha²kxai³, an³ta³kxi²waun¹nyhu¹ha²kxai³, kwa²
 wān³txa² ī³ye³sxā³ ī³yi²lho¹ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³,
 ī³ka³tā³nxe³yhu¹ha²kxai³, ī³wā³lon³kxi²nyhu¹ha²kxai³,
 kāin²ki³lxo³nha²sxā³ ī³hait²ta³lxi³nyhu¹ha²kxai³
 a²nū³ka³txi³khai³xa² kwa² ā³nhai²ta³lxi³ha²kxai³
 ī³ye³ī³yi²lho¹kxi²nyhu¹sxā³ yxau²xai³lyah³lxi¹nha²kxai³,
 21 A²nū²a² ā³xa² a²yen³kxa² kāin² yxo²kwai³ni² yain³jau³xa²
 ūn³jau³xa² ī³na²sxā³ wen¹to³ha²kxai³, ī³yain³sxā³
 ko³nxe³ti³ wa³ni³lon³kxi²nyhu¹ha²kxai³, nxe³kxa²yu³su²

yen³kxa² ā¹jā¹nxe³ju³ta² ko³nxe³ti³ kái³ha²kxai³, nxe³sxā³ ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ yuh³xai²nān¹te² yxo²kwain³kxi²te²a² kái³ju³tai²la¹wa². Nxe³sxā³ a²nū²a² ĩ²li³te²a² te²yā¹nxe² kái³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³la².

22 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nhē³kxai²nān²tu³ yen³kxa² wi¹ju³ta² so¹lxí³ ā³kāi²non³sxā³ o²la³kxi²kí³tā³la². Nxe³ju³ta²sa¹: a³lxí²waun¹nyhu¹kxi³sa²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ ĩ³yī¹li²nē³jau³su² ĩ³ka³lih³kxi²nē³lha²kxai³, txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ā³nhāu²no³tē³lha²kxai³, ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wi¹kāi³kí³sa²kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹sxā³ ĩ²kí³sa²kxai³, a²nū²a² ĩ²li³te²a² wi¹lhin¹sxā³ hxi²nūn¹kí³sa²kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²nyhu¹kí³sa²kxai³, 23 Wa³su³txi³ hxi²ye¹ta³lxí³nē³lxa³ha²kxai³, ko³nxe³ti³ kái³ū¹nhē³lain¹kxan²ti³ te²yā¹nxe² ĩ³wa²lū³xain¹kí³sxa³ha²kxai³, nxe³sxā³ ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ Sū³na² Yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³nhē³lha²kxai³, nxe² kái³kí³tā³la². Nxe² kái³kí³ju³tai²li² ĩ³hxi²ko²nē³lain¹ju³ta² yū³te²sxa³yu²hē³la². 24 Jā¹nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxí³su² kí³tā³la². A²sa³wi³ha³lxí³su² kí³sa²kxai³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³kí³ju³ta² ko³nxe³ti³ yxo²kwain³kí³ju³ta² nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹ta² yxo²kwain³kí³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ā³sxā³ ā³wa²sut1sxā³ yxau³kí³tā³la². A²kxā³nxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kí¹la³kxai¹nhí¹nai³ jā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kái³kí³ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³wa²sut1sxā³ yxau³kí³tā³la². 25 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²ā³si³wxe³kí³sí¹nai³tā² txa²wā¹ē¹nāu³a² tah²lxí³te³lo³tē³tai¹ti²tu³wa². Nxe³te²lo³tē³lha²kxai³ Sū³na² Yāu³ka³txa² ĩ³hxi²ka¹tē³ju³ta² yxau²xai³la³sah¹lxí³wxa². 26 Kāin²khai¹nxe³ki³lxo³nyha¹sah¹lxí³txa³hē¹la². Kāin²ki³lxo³sxā³ he¹kxi²a³sah¹lxí³txa³hē¹la². A²nū²ai²li² ā²la² kāin² yen³kxi³te²a² ĩ²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yxo²kwain³nū¹hain¹yah³lxí³txa³hē¹la².

6

Ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹kí³jau³su²

1 Txa²wā³tā³syah¹lxí¹lxa². Nxe³yah³lxí¹nha²kxai³ wxa²nū³ka³txa² wxa²ha³tih³xa² ko³nxe³te²sin¹tāu³a² ĩ³ye³so¹kxain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxāi²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² sa²yxō²wet1sxā³ yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² ā³na¹si¹hai¹nīn¹jau³su² thāi³ti³la² wi¹lhin¹sxā³ ĩ³ye³kxi¹txai¹nhē³la². Yxo²kāin²ĩ³ye³kxain¹yah³lxí³txa³hē¹la². Ko³nxe³te³ū¹yah¹lxin¹kxa²yañ³txi³su² nxe³nx2ta¹wa².

2 Nxe³yān¹ta¹ a²nũ²a² a²ẽ¹nāu³ai²na² sa²txe¹ju³ta³lo³te²na²
 ĩ²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ă³nxũ²kwai³lxũ¹jah¹lxĩ³hẽ¹la².
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² a²ten³jau³su²
 kăi³yah³lxĩ³hĩ³nxa¹lxa². 3 Jă¹nxe³sxă³:

– Txai²li² kăin²te²sa¹wi¹. Nxĩn¹kxai²nān²tu³ yxān¹ta¹ hai³txi³
 kăin²nxă²nxa³kxe³su² ĩ³ki³ha¹kxi²nha²hĩ³nxa¹lxa². 4 Nxe³yān¹ta¹
 o²la³kxah¹lxin¹ju³khai³xa² so¹lxĩ³ wi¹li²nha¹jah¹lxĩ³hẽ¹la².
 Nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lo²la³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 ka²lih¹txi³nyhah¹lxĩ³hĩ³nxa¹lxa². ĩ³ka³lih¹nyhah¹lxin¹te³nah¹lxĩ¹:

– Wi¹lo²la³kxi²na¹te²tu³wi¹. Nxa¹ha²kxai³ka³lih¹kxi²nha¹nha¹,
 Nyhah¹lxĩ³hĩ³nxa¹lxa². Ju¹taĩ²li² wi¹li²hĩ³nx2na³la². Yxān¹ta¹
 wi¹lo²la³kxah¹lxan³kxai²nān²tu³ nxe²e³kxah¹lxĩ¹nhĩn³te³nah¹lxĩ¹:

– O²la³kxi²na¹ju³ta² kũ³we²ki²la² wi¹lxa³wi¹.
 Nxe²nxa³kxan²ti³ a²nũ²a² ă³xai²na² o²la³kxi²ju³ta²
 ko³nxe³khai¹nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ă³sen³sai¹ai¹na¹wi¹.
 Yah³lxin¹jau³su² wi¹lo²la³kxah¹lxan³kxai²nān²tu³
 nxe² e³kxah¹lxĩ³hĩ³nxa¹lxa². A²nxe³ju³taĩ²li²
 wai³nxa³wa². Wi¹lo²la³kxah¹lxin¹ju³khai³xa² so¹lxĩ³
 ĩ³ka³lih³kxi²nyha¹jah³lxĩ³hẽ¹la². 5 Nxe³sxă³ u³lxah³lxin¹jau³su²
 a²nũ²a² ă³xa² ă³non²ta³kxi¹nx2tain¹ju³ta³nũ³a²
 wahx3yah³lxĩ³txa³hẽ¹la². Wxa²wa³ka³li³yu³ta³lot3sih¹nxa²lxĩ³kxe³su²
 nũh¹wa³kon³kxa²ai³nha¹jah³lxĩ³hẽ¹la².

6 Txa²wă¹sũ³na² wăn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³jah¹la²
 wxa²yen³kxi³khai³xa² wi¹te²a² wă²nhũh¹jah³lxĩ³hẽ¹la².

7-8 Wă²nxũh¹ ĩ³ki³ha¹kxi²nha²yah³lxĩ³txa³hẽ¹la².

Nha²yah³lxin¹te³nah¹lxĩ¹:

– Ko³nxe³ti³ kăi³a¹kxan²ti³ Txa²wă¹sũ³na² wi¹li²sain¹tu¹wi¹.
 Jau¹xa² ĩ³ye³sxă³ ĩ³ki³ha¹kxi²nyhah¹lxĩ³txa³hẽ¹la². A²nũ²ai²li²
 yain³ta³ki³a² tẽ³sxă³ ũ³whĩ¹kxai²nān²tu³ ha²yan¹nău³a¹
 a²jă¹nxe² ũ³whĩ¹xi²ki³nũ³a² wxa²so¹hĩ³nx2na³la². Te²yă¹nxe²
 si³sa³ki³a² kwa²toh³lxa² wen¹te²a² tẽ³sxă³ ũ³whĩ¹ke³la³te²kxai³
 ha²yan¹nău³a¹ jă¹nxe² ũ³whĩ¹xi²ki³nũ³a² wxa²so¹hĩ³nx2na³la².
 Hai³txi³ ki³lă³xa² wxa²so¹hĩ³nx2nxa³wa². Ki¹ain²txi³
 wxa²so¹hĩ³nx2na³la². Te²yă¹nxe³sxă³ yuh³xai²nān¹ta²

yxo²kwain³nũ³kxai²nān²tu³ ha²yan¹nău³a¹ ha³lo²a²
 hau³kon³tău³a¹ ya³lu²ju³ta² so¹lxĩ³ yũ³tu¹wa². Yxān¹ta¹

Sũ³na² Yău³ka³jxah¹la² te³nain¹ju³sa²ju³ta² o²la³kxi²kxai²nān²tu³
 ha²yan¹nău³a¹ ha³lo²a² hau³kon³tău³a¹ kan²txi³ ka³ten³su²

yxau³ju³ta² so¹lxĩ³ yũ³tu¹wa². 9 Nxe³sxă³ yen³kxa²
 wi¹kxa² kăi³ki³kxai²nān²tu³ kwa²hxi²tha³a³sah¹lxĩ³txa³hẽ¹la².

Yxa³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² hau³kon³tău³a¹
 yen³kxa² wi¹te²a² ũ³yho³hxi²nẽ³lain¹tu¹wa²,

u³nẽ³lxa³ke³la³te²kxai³la². 10 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 wi¹lă³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹i² nxe³nha¹jah³lxĩ³hẽ¹la².

Yxo²i²tũ³ka³txa² ya³lo³txi³khai¹nxe³sxã³ ã²la² nũ³kxũn³sxã³
ã³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹i² nxe³jah³lxi³hẽ³la².

Pau²lah³lai²na²wãn³txa²a²ne³ki³san¹jau³su²

11 Jã¹nxa¹jau³xa² ã³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². Wãn³txa²
kãin²jau³xa² ã³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². 12 Jã¹nxe³jut3su²
jah¹la²nãu³xai²li² i³tih³nxe³nx2ti³ki³lxo³tũ³ka³txa² wain³txi³
o²la³kxai¹nxa³hẽ³la². A²nũ²a² kwa²i³ye³kxi²nũ¹si¹nyhain¹jau³su²
te³nain¹na²hẽ³la². Nxe² kwa² i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

– Wi¹lhin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa²
a²ki³lha³lxa² kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Jã¹nxe³yah³lxi¹lxi¹.
Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe²
kwa² i³ye³kxi²nũ¹si¹nyhain¹jau³su² ten³khai¹xain¹na²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ nxe² e³kxi²nũ¹si¹nyhain¹jau³su² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
a²ki³lha³lxa² kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³la². Jãx1sih¹nxa²lxain¹jau³su²
te³nain¹na²hẽ³la². A²ẽ¹na² wa³lo³lon³na³la². A²nũ²a²
ã³xa² khãuh³lxa³tain¹kxa²yan³txi³su² yuh³lxain¹na²hẽ³la².
Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³jau³su² yxo²i²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
khãuh³lxa³tain¹kxa²yan³txi³su² yuh³lxain¹na²hẽ³la².
Jã¹nxe³ha²kxai³ nxe²e³ain¹te³nah¹lxi¹:

– Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²ki³lha³lxa² kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Jã¹nxe³jah³lxi³hẽ³li¹. Ain¹jau³su²khãuh³lxa³txain¹kxa²yan³txi³su²
ain¹na²hẽ³la². 13 Nxe²e³kxi¹nx2tain¹kxan²ti³ kxã³nxa²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹tai¹nxa³wa². Kwa²hãi¹nxe²
Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²ki³lha³lxa² kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³la².
Jã¹xah³lxin¹ju³ta³nũ³a² te³nain¹na²hẽ³la². Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³
yxo²kãin²e³ai¹nhĩ³nx2na³la². E³te³nah¹lxi¹:

– Txa²wãn³txa² e³si¹na¹jau³xa² sa²yxo²wet1sain¹nũn³sĩn¹na³li¹.
Nxa¹nhĩ³nx2na³la². 14 Nxain¹kxan²ti³ yxo²kãin²e³ain¹kxan²ti³
txai²li² yxo²kãin²txi³ e³a¹ju³ta² ten³te²txã³wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³jau³xai²na² so¹lxi³
e³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³
yen³kxa² yuh³xai²nãn¹te²a² wã³nxĩn¹kxi³kxan²ti³
a³lxi²sa²nxa³nhã²wa². Hĩ¹na² e³kxin²nxa³lho³la².
E³kxin²nxa³te³nah¹lxi¹:

– Yuh³xai²nãn¹ju³ta² a²hxi²kan¹ti³lxo³ju³ta² ten³sa³nhai¹.
Nxe² e³kxin²nxa³lho³la². 15 Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
kãi³ain¹jut3sa²kxe³su² sa²yxo²ã³ta³nxa² hãi¹nxe² kãi³ta³nxa²
ĩ²li³ju³ta² kwa²hãi¹nxe³hĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²i²kxai²nãn²tu³ a²ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³ko³tũ¹ha²kxai³ ã³lxi³txi³ we¹nha²hĩ³nx2na³la².
Nxe³ju³tai²na² so¹lxi³ wi¹na³la². 16 Nxe³ju³tai²li²
yxo²i²nyhain¹kxai²nãn²tu³ a²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wã¹sũ³na²
ã³nhãu²no³ju³ta² yũ³ha²kxai³ thãi³ti³la² wi¹lĩ²ju³ta²

yũ³ha²kxai³ nxēn³tain¹tu¹wa². Yxo²i²tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
te²yā¹nxa²xai³ain¹tu¹wa².

17 Jā¹nxa¹jut³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ya³lo³txi²sxā³
ĩ³hen³txi³na¹ha²kxai³ khāuhx³sain¹tai¹tj²tu³wa²
Txa²nũ²nāu³ai²na² sa²kxai³lu² khāuhx³sain¹kxe³su²
hxi²yxāi¹nxa² yũ³ye²sa³ha²kxai³ Je³su²jah¹la²
wa³ka³li³lon³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³sa³ha²kxai³ hĩ¹nān¹te²tu³
en²sah¹lxin¹jau³xa² e³kxi²sah¹lxi³txa³hē¹la².

18 Jā¹nxe³jut³su² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Jā¹nxa¹jau³su²
txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lu²na¹wa².

Efesios

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².
 Txai²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² Jah¹la²,
 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ten³jau³su²
 i³wet1so¹sxã³ hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³la². Sa³ha²kxai³
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i³hen³txain¹si¹ha¹jau³nũ³a² i³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²sa¹wa².
 Nxe³sa²kxah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa²,
 E²fe³so³thĩ³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² i³nxai²na² Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txa² wi¹wi¹nxe² yxo²i²yah³lxin¹ha²kxai³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ā³nũ²nxĩ²sxã³ yxau³ya³nx2ti³na³la².
 Nxe³yah³lxin¹te² i³nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².

2 Txa²wā¹wĩ³na² Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³a¹ nxe³ya³sxã³
 kãin² thãĩ³ti³la² a³lxĩ¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwaĩ³nãu³a²
 ā³nhãu²no³txa²lxĩ³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nhã²wa².

Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka²yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hũ¹nẽ³jau³su²

3 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxĩ³wxa².
 A²nxe³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lo²su² Jah¹la²
 A²wĩ³nai²la¹wa². Kris²tu³jah¹la² ā³nũ²nxĩ²sxã³
 yxau³ya³nhẽ³lha²kxai³ txa²wā¹ẽ¹nãu³ai²na² yen³kxa² wi¹kxa²
 ũ³hũ¹nẽ³na²hẽ³la². Oh³xan¹te²a² yen³kxa² ũ³hũ¹nẽ³na²hẽ³la².

4 Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³ a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a²
 yũ²nxa³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu¹ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su²
 Kris²tu³jah¹la² ā³nũ²nxĩ²sxã³ yxau³ya³nhẽ³ja³kxa³nũ³su²
 ā²la² i²sxã³ ā³yũ³so¹nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wi¹lhin¹sxã³
 kãĩ³si¹nhẽ³lha²kxai³ kō³nxe³ju³ta² yũ³ye²ki³sxa³ha²kxai³
 nxe³si¹kĩ³jau³nũ³su² i²sxã³ ā³yũ³so¹nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A³lxĩ²nẽ³lha²kxai³ nxe² kãĩ³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 5 A³lxĩ²nẽ³lha²kxai³ kxã³nãu³u¹taĩ²na² Txa²wā¹sũ³na².

– i²sxã³ ā³yũ³so¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su²
 wã²nxũ¹hain³nhã²ta¹hxai²hẽ¹la².

– Ā³yũ³so¹ai¹na¹tũ¹xã¹. Ai¹na¹kxai²nãn²tu³
 txa²wẽ³ha³lxĩ³lo³taĩ¹na¹tũ¹xã¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 yxo²i²ai¹nha²kxai³ nxe³te²nũ³su² nxai¹na¹tũ¹xã¹. Ju¹taĩ²na²
 nũh¹lxĩ³sxã³ a²ten³jau³su² ha²kxai³lã¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 6 Txa²wā¹sũ³na² Ta²hai²na² Kris²tu³jah¹lai²na²
 a³lxĩ²khai¹nxe³jah¹lai²na² nxe³te²na² wã²nxũ¹hĩ¹lxĩ³sxã³
 a²sa³wi³ha³lxĩ³su² ti³hi¹tẽ³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ Txa²wā¹sũ³nu²su²
 te²kxai³lu² thãĩ³ti³la² a³lxĩ²nẽ³jau³su² i²nẽ³lha²kxai³

wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nê³lha²kxai³ nxe³nê³na²hê³la². Nxe³nê³ju³ta²li² ĩ³sa²nên¹kxi²a³sah¹lxi³wxa².

7 Jã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nê³lha²kxai³ ã³wa²sut¹sxã³ yxau³ki³tã³la². Txa²wã¹ko³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta² ne³wã²na³ũ¹nhê³na³la². Kãin² thã³ti³la² a³lxi²nê³ju³ta² kãin²khai¹nxe³ha²kxai³ nxe²kã³sa²tê³ũ¹nhê³na³la²,
8 Kwa²hã¹nxe² wã²nxũ¹lxi³sxã³ kãin² thã³ti³la² a³lxi²nê³lha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ ĩ²sa²tê³nê³na³la². Txa²wã¹sũ³na² te²nãn²tu³ a²hoh³lxi³su² khai¹nxe³ha²kxai³ a²ẽ¹nãu³ai²na² ain³nha²sxã³ wain³txi³ a³la³kxi²ha²kxai³, 9 a²ten³khai³ju³ta² kã³ta¹hxai²hê¹la². Kxã³nãu³u¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹, e³te³nah¹lxi¹:

— Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã¹a¹tũ¹xã¹. Na¹kxai²nãn²tu³ ya³lu²kxi²nũ¹hain¹tũ¹xã¹. Ya³lu²kxi²nũ¹hain¹kxai²nãn²tu³ a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tũ¹hai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su² nũ¹lxi³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² e³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³jau³su² ha²kxai³ hĩ¹nai²na¹ jau³xu¹ta²na² kã³ta³lun²na²hê³la². A²nxe³ju³ta²li² kã³kxe³su² ĩ³yau¹ũ¹nhê³na³la². 10 A²nxe³jut³su² kxã³nãu³a¹ ha³lo²a² hau³hau³kon³na³na¹ nxe³tãu³a¹ yen³kxai²na² a²yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ha³lo²ai²na² a²yxo²ha³kxa¹ oh³xan¹te²a² whã²na¹ yuh³xan¹te²a² whã²na¹ nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² nxe³ju³ta²na² whã²na¹ a²wa³kxên³ta³tu¹wa².

11 Jã¹nxe³jut³su² a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Kxã³nãu³a¹ wê³ha³lxi³lo³ta¹tũ³ka³txi³nũ³a² yũ³sa³tũ¹xã¹, ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹ai¹na¹tũ³ka³txi³nũ³su¹. A²nxe³te²nũ³su² te²a² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹sxã³ ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³hain¹tũ¹xã¹. Nxe³ju³ta²na² kxã³nãu³a¹ nxe²kã³a¹tũ¹xã¹. Txa²te³na¹jau³sa²na³na¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la². 12 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hĩ¹nai²na² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²sĩ¹na¹wa². Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³xa² yxo²ĩ²ain¹nũ³tu¹wa². Jã¹nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² wxi²kin³ti³to³nha²kxai³ sa²nên¹kxi²a³sah¹lxi³hê¹la². Nxe³ju³ta²na² Txa²wã¹sũ³nai²na² a²ten³jau³su²na³la².

13 Te²yã¹nxũ³sxã³ wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² yxo²ĩ²yah³lxi³nũ³nĩ¹nhê³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ya²la³lyau³xai²na² wi¹jau³xai²na² yxo²ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²wa²su¹tũ¹nxã²lxi³na²hê³la². Nxe³yah³lxi¹te³na¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² A²yãu³ka³jxah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³nx2ti³jau³su² ũ³hũ¹nx2ti³na²hê³la². Ũ³hũ¹nx2ti³te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na² yxo²i²yah³lxin¹te² i³nxai²na²
txa²sa³wi³ha³lx³khai³su² we¹ti³hi¹txa²lxa¹tu¹wi¹
Kxā¹nxān¹jau³xu¹txain²txi³ e³kxi²na¹hē³li¹. Hī¹na²
kāi³ūh¹nx2ti³ta³lu²na¹tu¹wi¹. 14 Yan¹nāu³a¹ yen³kxa² wi¹kxa²
ū³hū¹nx2ta¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹. Nxe³kxe³su² wān³txa²
e³kxi¹nx2ta¹jau³xa² ya²la³lyau³su² ye²kxe³su² Txa²yāu³ka³txa²
ū³hū¹nx2ta¹hē³li¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ wxa²wa²su¹khai¹nxe³sxā³
yxau³yah³lxin¹ju³ta³nū³su² yū³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jau³su²
nxe³nx2ti³na²hē³la². A²nxe³jut3su² Sū³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
i³kāi²not3sxā³ i³sa²nēn¹kxi¹jah³lx³hē¹la².

Pau²lah³lai²na² a²yxo²wān³txa² Sū³na² i³ye³kxi²jau³su²

15 Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² Je³su²jah³la² yxo²i²yah³lx³ta¹hi¹nhē¹la².
Yxo²i²tū³ka³txi³ i³nxai²na² a²yxo²ha³kxa¹ a³lx²i²waun¹nyhu¹ah³lx³ta¹hi¹
16 Nxe³yah³lx¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²na¹tāu³a²
e³kxi²na¹wa². E³kxi²na¹te³nah¹lx¹:
— Txa²sū³nu²yah³lāi³. Tū¹ka³txai²na² yxo²i²nxain¹na³li¹.
Nxe³kxe³su² i³sa²nēn¹kxi²nx²si¹na¹nhai¹. Nxe³ha²kxai³
tū¹ka³txai²na² ā³nxū²kwai³lxū¹txai¹nhē³li¹. 17 Wxāi²li²
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³lo²si¹lx¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² A²wi³nu²si¹lx¹.
Wxi²kin³ti³ton³te²a² A²si³yxau³jah¹lo²si¹lx¹.
Nxe³si¹ha²kxai³ a²ē¹nāu³a² a²hoh³lx³si²nūh¹txai¹nhē³li¹.
Wxa²ha³lo²a² i³yau¹ū¹txai¹nhē³li¹, Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a³la³kxi²nū¹si¹hain¹jau³su¹. 18 Te²yā¹nxūn³sxā³ ha³lo²a²
i³ha²te¹jut3sū³nxe² a²ē¹nāu³ai²na² wi¹la³la³kxi²ti³hit1txai¹nhē³li¹.
Nxai¹nīn¹kxai²nān²tu³ i³hi¹txain¹si¹hin¹jau³su²
i³kaix1so¹ai¹nīn¹ju³tai²na² wi¹wi¹nxe² wah³nxe³nxain¹kxe³nū³su²
ā³ne³wxe³ain¹tu¹wi¹. Yxo²i²tū³ka³txa² yen³kxai²na²
ha³lo²ai²na² wi¹ju³ta³nū³a² ū³hū² kāi²no³tai¹nīn¹ju³ta³nū³a²
ā³ne³wxe³ain¹tai²li¹. 19 Yxo²i²nxain¹tū³ka³txai²na²
nū³cxūn³txi³ hxi²kan¹txi³lo³tai¹nīn¹kxe³su² ā³ne³wxe³ain¹tu¹wi¹.
Jā¹nxe³sxā³ nū³cxū³nīn¹ju³tai²txi³ nū³cxūn³txi³
hxi²kan¹ti³hi¹tai¹nīn¹tu¹wi¹. 20 Nū³cxū³nīn¹ju³txai²nān¹te²kxa³ya³lhu²
Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹hi¹nha²kxai³ nxe³te²la¹wi¹.
A²nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹hin¹ka³tu³
ha³lo²a² oh³xan¹ko³xai²na² wxa²wi¹nx²tāu³a²
ūh³wxe³si¹hin¹nū²hē³li¹, ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ a²wa³cxēn³su²
ya³hin¹jau³sa¹. 21 Ūh³wxe³si¹hin¹tau³a¹ a²nū²a²
a²yxo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹sxā³ ne³ka³ta²si¹hin¹nū²hē³li¹.
Oh³nāu³u¹tai²nān¹tū³ka³txa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa²
ā³sen³sai¹ha²kxai³ a²ta³nāu³xa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa²
ā³sen³sai¹ha²kxai³ nū³cxūn³khai³lx³te²nāu³xa²
a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² ā³sen³sai¹ha²kxai³ sa²ki³la³xi²te²nāu³xa²
ā³sen³sai¹ha²kxai³ nxe³si¹hin¹nū²hē³li¹. Jā¹nxe³sxā³

hī¹nān¹tū³kā³txai²na² nū³kxūn³te²nāu³xa² ā³sen³sai¹ha²kxai³
 yan¹nāu³ān¹tū³kā³txi³nū³a² nū³kxūn³te²nāu³nū³a²
 ā³sen³sai¹ha²kxai³ nxe² Kris²tu³jah¹lai²na² nxe³si¹hin¹nū²hē³li¹.
 22 Te²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² a²yu³hē³nāu³a²
 yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ūh³wxe³yen¹nū²hē³li¹.
 A²wa³kxēn³ta³ti³hi¹tin¹nū²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³
 yxo²tū³kā³txi³nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ A²hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³kah³lo²su²ti³hi¹tin¹nū²hē³li¹. 23 Txa²wā¹ne³ka³nāu³ai²na²
 sa²kxai³lu² txa²wā¹nū²ai²na² whāi²na¹ wi¹lhau³ko³te²ju²hē³li¹.
 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 yxo²i²nha¹tū³kā³txi³nāu¹xai²na² wi¹lhau³ko³jah¹lai²la¹wi¹.
 Nxe³kxe³su² ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² yxo²tū³kā³txai²li²
 wi¹lhau³ko³tū¹nha³li¹. Nxe³ha²kxai³la¹ Kris²tu³jah¹la²
 yā¹nxe³sxā³ yxo²tū³kā³txi³ki³nāu¹xai²na² sxi²je³na² i²li³je³na²
 yxau²ho³hain¹kxan²ti³ wi²lhau³ko³tū¹hain¹nūn³sī¹na¹wi¹,
 Kris²tu³jah¹lo²kxai³ Txa²wā¹hau³ko³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.
 Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²na¹tāu³a¹
 nxe²e³kxi²to³nha¹wa².

2

Ya³lu²sxā³yxau³ki³te²nāu³xa²ka³ten³ti³hi¹tē³jau³su²

1 A²kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 sa²yxo²ā³yah³lxi¹nha²kxai³ ko³nxe³ju³ta² kāi³yah³lxi¹nha²kxai³
 nxe² yxau²xai³yah³lxi³hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na²
 ten³yah²lxa³nha²kxai³ ya³lu²te²hū³nxe² Txa²wā¹sū³na²
 yxau²xai³ye²yah³lxi³to³hin¹ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 2 Nxe³yah³lxi¹nhī¹nai³tā² yuh³xai²nān¹tīh³na²
 ko³nxe³tīh³nai²na² ā³si³tē³la³kxi²yah³lxi³hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Ko³nxe³khai¹nxe³jah¹lai²na² oh³sī³nān¹te²a² hxi²kan¹jah¹lai²na²
 wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Sa³ta³na²jah¹lo²khai³xai²la¹wa². A²ta³a² wān³txai²la¹wa².
 A²nxe³te²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³tū³kā³txai²na²
 wa³ka³ti³lo³tain¹te²ju²hē³la². 3 Nxa²ha¹te¹ tū¹kā³txai²
 yā¹nxe² kāi³nūn³ki³tai¹ti²tu³wa². Tū¹kā³txai²
 yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹sī³na² a²ten³ju³ta² ko³nxe³ti³
 kāi³ki³tai¹ti²tu³wa². Kwa² kuh³lxa³thin¹sxā³ ain³nha²ki³jau³xa²
 we¹ki³tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ tū¹kā³txai² yā¹nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³ju³ta³lot3sxā³
 yxau²xai³ki³te²ju²hē³la². 4 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² a³lxi²khaix1nxe³nē³lha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³
 thāi³ti³la² sa²hau³ko³tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 5 Nxe³sxā³
 txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³kxe³su² yxau²xai³ki³tāu³ai³tā²
 Txa²wā¹sū³na² te²hi²sen³su² a³lxi²nē³lha²kxai³
 txa²wā¹e¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³na²hē³la².

Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nhē³lha²kxai³
ka³ten³su² ti³hi¹tē³na²hē³la². Txa²wā¹sū³nān²tu³ kāin²
thāi³ti³la² a³lxi²nē³lha²kxai³ ka³ten³su² ti³hi¹tē³na²hē³la².
6 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nhē³lhxā³
yxau³ki³sī¹nān¹te²tu³ oh³nāu³u¹tai²nān¹ko³xai²na²
yxau³ya³nhē³lhi¹jau³nū³su² i³hxi²ka¹tē³na²hē³la².
7 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² a³lxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nhē³te²ju²hē³la². Nxe³nē³lha²kxai³
nxe³hī¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la²
a³lxi²nē³ju³ta² kāin²khaix1nxe³ju³tan²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
hxi²kan¹ti³ i²si¹nhē³tu¹wa². 8 Txa²wā¹sū³nai²na² wā²nxūh¹
a³lxi¹nx2ti³na³la². A³lxi¹nx2ti³ha²kxai³ Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nūh¹nx2ti³ti³ai¹ti²tu³wa², txa²wā¹ko³nxe³ti³
kāi³ki³kxa² wah³xa² ā³wa²su¹tū¹nhē³si¹jau³sa³.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³
wxa²ē¹na² ā³wa²su¹tūh¹nx2ti³ti³ai¹ti²tu³wa², Hxi²kan¹txi³
wā²nxūh¹lxi³ wxa²ē¹na² ā³wa²su¹jah¹lxi³hī³nx2nxa³lxa².
Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ ē¹na² ā³wa²su¹tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa².
9 Jā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³yah³lxin¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ ē¹na²
sa²wa²su¹tū¹yah¹lxi³hī³nx2nxa³lxa², yxo²kāin²e³yah³lxin¹kxa²yan³txi³s.
10 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² tah²lxi³ sa²we¹tē³jah¹lai²la¹wa².
Yen³kxa² wi¹kxa² so¹lxi³ kāi³si¹nhē³jau³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nhē³lhxā³ yxau²sa²tē³ki³tā³la².
Nxe³ju³ta² kxā³nxu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³la³
nxe²e³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nhē³jut3su²

11 Nxa²ha¹te¹ i³ne³kxe³kxi²sxā³ sa²wa²lho¹xi²nha¹jah³lxi³hē¹la².
Ju³te²a² nū³ka³txi³syah¹lxa³lxa². Yxah²lxa³nha²kxai³
txai²na¹xai²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³na¹xai²nān²tu³ a²nū²a²
hxi²ki³la³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹tū³ka³txi³su² Txa²wā¹sū³na²
i²sxā³ i³so¹kxi²sa²sīn¹tu³ka³txi³su² nxe³te²su² sī¹na¹wa².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na² sa³wi³ha³lxi³sa²ye²ki³ju³ta²
a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ a³la³kxain¹te²ju²hē³la². Jā¹nxe³kxan²ta¹
wxāi²nāu³ i³nxai²nān²tu³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³
i³nxai²nān²tu³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²tū³ka³txi³sxa¹lxa³lxa².
12 Nxe³yah²lxa³nhī¹nai³tā² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³
yxau³yah³lxi³te²sxa³yu²hē³la². I³sa³e² nū³ka³txi³su²
yah³lxi³te²sxa³yu²hē³la². Ā³waix3sxā³ yxau³si¹nxa²lxain¹te²ju²hē³la².
Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹, I³sa³e²
nū³ka³txa² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³su² yah³lxi¹lxi¹. Wi¹lhau³ko³tū¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xu¹tai²na² kxā³nxai³tā² yū³yah³lxi³te²sxa³yu²hē³la².
Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² yxau³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nū³a²

wahx3yah3lxi3te2sxa3nyu2hē3la2. Yuh3xai2nān1ko3nāu3a2
 yxau2xai3yah3lxin1tāu3a2 Txa2wā1sū3na2 ā3ten3yah3lxin1ju3ta2
 yū3yah3lxi3te2sxa3nyu2hē3la2. U2lxi3 ā3si3tu3lxi2sxā3
 yxau3si1nxa2lxain1te2ju2hē3la2. Nxe3yah3lxin1jut3su2 nxe2
 kāi3yah3lxi3ta1hxai1nhē1la2. 13 Nxe3yān1ta1 hī1na2 sa2kxai3lu2
 wxāi2nāu3 i3nxa2na2 ā3waix3sxā3 yxau3yah3lxin1te2 i3nxa2na2
 hī1na2 jā1nxe3sxā3 ā3si3tu3lxi2sxā3 yxau3yah2lxa3lxa2. Je3su2
 Kris2tu3jah1la2 hi2sen3su2 ā3nū2nxi2sxā3 yxau3ya3nx2ti3na3la2.
 Je3su2 Kris2tu3jah1la2 ya3lu2kxi2nūh1nx2ti3ta1hxai2ti3ai1ti2tu3wa2.
 A2ti3ha2yau3khai3xa2 ha3li3hxa3nū1nx2ti3sxā3
 ya3lu2kxi2nūh1nx2ti3ta1hxai2ti3ai1ti2tu3wa2. Nxe3nūh1nx2ti3ha2kxai3
 wxa2ē1nāu3ai2na2 ā3wa2su1tū1nx2ti3na2hē3la2.
 Nxe3ju3tan1te2kxa3ya3lhu2 ā3tū3sih1nx2ti3na2hē3la2. 14 Je3su2
 Kris2tu3jah1la2 sa2kxai3lu2 hāu2no3tū1nhē3jah1lo2su2 na3la2.
 Nxe3sxā3 Ju3te2a2 nū3ka3txi3su2 sa2so1ha2kxai3 Ju3te2a2
 nū3ka3txi3sxa3te2nāu3xa2 sa2so1ha2kxai3 tū1ka3txai2na2
 yxo2ha3kxa1 nū3ka3txi3 ka3na3ka3na3ti3hi1tē3na2hē3la2.
 Kō1kon1su2 kī3sxi2ju3tai3tā2 ā3na1ti3hi1tē3nha2kxai3 nxe3sxā3
 ā3nū2kxi2si1nhē3na2hē3la2. 15 Nxe3ha2kxai3lu1 Ju3te2a2
 nū3ka3txai2na2 ū3wha2li1txā3nxu1txai2na2 wān3txai2li2
 ā3na1ha2kxai3 kwa3na3jau3xu1tai2na2 wān3txai2li2 ā3na1ha2kxai3
 wān3txai3tā2 hxi2kan1txi3 sa2yxo2we1jah2lxan3jau3xai2na2
 ā3na1ha2kxai3 nxe3jah1lo2su2 ta1hxai2ti3ai1ti2tu3wa2.
 Nxe3hī1nān1te2tu3 a2nū2ai2na2 Ju3te2a2 nū3ka3txi3su2 te2na2
 nxe3ta3nxa2 Ju3te2a2 nū3ka3txi3sxa3te2la3 ta3nxa2 i2li3te2na1
 ā3nū2kxi2si1hai1nha2kxai3 a2nū2a2 tah2lxi3 we1tha2kxai3
 hāu2no3nhyain1na2hē3la2. 16 Nxe3sxā3 Kris2tu3jah1lai2na2
 sa2kxai3lu2 hxi2kī1la3kxi2sxā3 ya2lu2kxi2nū1nhē3lha2kxai3
 an3ta3kxi2nyhu1kxi3ju3ta2 ā3na1hxa3txā2hē3la2. Hxi2kī1la3kxi2sxā3
 ya3lu2kxi2nū1nhē3lha2kxai3 Ju3te2a2 nū3ka3txi3su2 te2na2
 Ju3te2a2 nū3ka3txi3sxa3te2su2 te2na2 ā3nū2kxi2sxā3
 nū3ka3txi3 ka3na3ka3na3tū3ka3txi3su2 ti3hi1tain1na2hē3la2.
 Nxe3ti3hi1tai1nha2kxai3 Txa2wā1sū3na2 Si3yxau3tāu3a1
 a2ē1nān1jau3su2 e3te3nah1lxi1:

— Tū1ka3txai2na2 i3wi1lhit1sa2sxā3 ā3ya3lxi2xi2ti3hi1tai1na1tū1xā1.
 Nxe3ta1hxai2hē1la2. 17 Jā1nxe3jut3su2 Kris2tu3jah1lai2na2
 sa2kxai3lu2 Sū3na2 wān3txa2 hāu2no3tū1nhē3jau3su2
 wi1jau3su2 i3hen3txi3te3lhxā3 wxā3ta1hxai2hē1la2. Wxāi2nāu3
 i3nxa2na2 Sū3nai2li2 ul2yxau2xai3lyah3lxin1te2nāu3 i3nxāin2txi3
 i3hen3txi3nx2ti3ha2kxai3 Ju3te2a2 nū3ka3txi3su2 Sū3nai2li2
 ul2yxau2xai2nxa3te2nāu3āin2txi3 i3hen3txai1nha2kxai3
 nxe3nx2ti3na2hē3la2. 18 Jā1nxe3jut3su2 Kris2tu3jah1la2
 ā3nū2kxi2sxā3 yxau3kī3tā3la2. Nxe3kī3sa2kxai3 Ju3te2a2
 nū3ka3txain2txi3 Ju3te2a2 nū3ka3txi3sxa3te2ain2txi3

nxe³tũ³kã³txi³ki³nãu¹xain²txi³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹tẽ³na³la². Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² hxi²kan¹txi³ ĩ³ye³kxi²hĩ³ki³tã³la².

19 Nxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ wxa²nũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na²
Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²su² yah³lxin¹kxan²ti³ ã³lxĩ²tũ³kã³txi³su²
yah³lxa³nha²kxai³ kwa²ha³la³ka³lxa³lon³yah³lxa³nha²kxai³
yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². Yxãn¹ta¹ ha³lo²a² yxau²xai³te²nãu³su²
nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² sa³wi³ha³lxi³lon³yah³lxi¹lxa²,
yxo²tũ³kã³txi³su² yah³lxi¹nha²kxai³la². 20 Sxi²ha²

kãin²thĩ³na² txon³jut3sũ³ju³taĩ²la¹wa². Sxi²ha² au³txi³
txah³lxa³kxa² sa²tã³te²na² sa²kxai³lu² ĩ³kaix1so¹tũ³kã³txi³su²
te²na² Sũ³na² wãn³txa² hen³txi³tũ³kã³txi³su² te²na²
nxe³te²nãu³xai²na² tah³lxa³kxan²tu³ sa²tã³ki³te²hũ³nain¹na³la².
Te²yã¹nxe³ju³ta² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
txah³lxa³kxa² hxi²kan¹khai¹nxe³ka³thũ³jah¹lai²la¹wa².

21-22 Nxe³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lo²su² te²hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²a² yxo²tũ³kã³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ yxo²tũ³
kãĩ²non³si¹hai¹nha²kxai³ wi¹la³la³kxi² kãĩ²non³si¹hai¹nha²kxai³
nxe²sa²tẽ³ũ¹hain¹na³la². Te²yã¹nxũ³sxã³ wxa²nũ³kã³txi³
ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² yxo²tũ³yah³lxi¹nha²kxai³
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ã³nxũ²kwai³wih¹nx2ti³sxã³
yxau²sa²tẽ³nũh¹nx2ti³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
nũ³kã³txi³ ka³na³ka³na³tãu³lot3si¹nhẽ³na³la². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ka³na³ka³na³thĩ³nhũ³ki³tã³la², Sũ³na²
Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³yxau³nẽ³nha²kxai³la².

3

Pau²lah³la² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²nãu³xa²
wa³ka³li³yu³ta³lot3jau³su²

1 Jã¹nxe³jut3su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²li² Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹te²sa¹ti²tu³wa².
Te²sa¹ha²kxai³wxãĩ²nãn²ta³Ju³te²a²nũ³kã³txi³sxa³te²ĩ³nxãn²tu³
wãn³txain²txi³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³ o²la³kxi²ye¹nx2ta¹wa².
Nxe² o²la³kxi²na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sxi²ha² kan²thĩ³na²
ũ³ti¹kxi²sain¹na²hẽ³la². 2 Jã¹nxa¹ju³ta² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
Sũ³na² kãin² thãĩ³ti³la² a³lxi¹nx2ti³jau³xa² wãn³txai²na²
ĩ³yau¹ũ¹sih¹nx2ta¹jau³su² a²wa³ka³li³yu³ta³lot3sa³na²hẽ³la².
A²nxe³jut3su² ne³kat1jah³lxin¹ta²lu¹wa². 3-6 Nxe³sxã³
kxã³nãu³u¹taĩ²na² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²na² ĩ²li³te²na² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² yxo²tũ³ain¹kxai²nãn²tu³ Ju³te²a² nũ³kã³txa²
yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hũ¹ai¹nha²kxai³
Kris²tu³jah¹la² sũ³na² a²nũ²nãu³khai³xa² a²ha³tih³nãu³a²

yā¹nxe³te²lon³txai¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na²
wān³txa² sa²yo²we¹nha²sxā³ ĩ³ye³kxi²jau³xai³tā²
we¹ta³lu²nain¹nũ³nha²kxai³ nxe³nũ¹hain¹tu¹wi¹
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ wān³txa² hāi³jau³xu¹tai²na²
hī¹nai²na¹ so¹lxī³ ĩ³yau¹ũ³sa³na²hē³la². A²nxe³jau³xai²na²
kxā³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³txā³nxai³tā²
ā³nī²xi²sxā³ ĩ³sa²wa²lho¹xi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa²
e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa².
Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² hāi³jau³xu¹tai²na² wān³txain²txi³
kwēn¹ta² ĩ³yau¹ũ³sa²jau³xai²na² wān³txain²txi³ nxe³jau³xai²na²
ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa². Jā¹nxe³ju³ta² wān³txai²na²
kxā³nhxi¹nu¹tai²nān²tu³ ā²la² ā³no¹sa²tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² a²nũ²a²nāu³xu¹tai²na² hai³txi³
ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ hī¹nai²na²
so¹lxī³ Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² ĩ³kaix1so¹tũ³ka³txi³su²
wi¹lhin¹te²su² te²nāu³xa² Sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txi³su²
te²nāu³xa² nxe³ya³sxā³ Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹lo²kxai³lu²
ĩ³yau¹ũ³yah³lxī³ta¹hxai²hē¹la².

7 Te²yā¹nxũ³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
kāin² thāi³ti³la² a³lxī²sain¹na²hē³la². Nxe³sai¹nha²kxai³
wā³nxĩn¹khaix1nxe³sxā³ wā²nxũh¹lxī³wi¹lhin¹te²lot3sain¹na²hē³la².
Nxe³sain¹te³nah¹lxī¹:

– ĩ³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹. A²nũ²a² yo²ha³kxa¹
u²lxī³ yxau³ain¹te²nāu³xa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
ĩ³yau¹ũ¹si¹hai¹nhĩn¹jau³su² ĩ³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³sain¹na²hē³la². 8 Kāin²te²txā³wa². Yxo²ĩ²tũ³ka³txai²na²
a²yo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹sain¹na³la². Nxe³sain¹kxan²ti³
Txa²wā¹sũ³nai²li² ũ³sa²si¹hā³sain¹na²hē³la².
Ū³sa²si¹hā³sain¹te³nah¹lxī¹:

– Pau²lah³lāi³. Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nāu³xa²
ũ³sa²si¹hā³nxa²ha¹tu¹wi¹. Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tũh¹nx2ti³jau³xa² wān³txai²li²
hxi²kan¹txi³ a³la³kxi²ta³lu²nhxa³jah³lxan³jau³xai²na²
wān³txai²li² ũ³hũ¹nxa²sxā³ ũ³sa²si¹hā³nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³sain¹kxe³sa¹wa². 9 A²nxe³jau¹xai²na² yen³kxu¹tai²na²
whāi²na¹ Txa²wā¹sũ³na² sa²we¹jah¹la² hi²sen³su²
wān³txu¹tai²na² ā³sa²hāi³kxi²xai³ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jau³jau¹xai²na² ũ³hũ¹sa²sxā³ a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ³si¹hai¹na¹jau³su² ĩ³la³kxi²si¹hai¹na¹jau³su²
ĩ³hxi²kat1sa²sxā³ ũ³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². 10 Nxe³sa²te³na¹
oh³xan¹te²a² hxi²kan¹ti³ nũ³ka³txi³su² te²na² oh³xan¹te²a²
nũ³kxũn³ta³ nũ³ka³txi³su² te²na² ain¹sxā³ Txa²wā¹sũ³na²
sa²kxai³lu² txa²wā¹ē¹na² sa²hau³ko³tũ¹hain¹ju³ta²
ũ³hũ¹hain¹ju³ta³nũ³a² wā²nā³ũ¹hain¹tu¹wa². Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yo²ĩ²sxā³ yxau²xai³tũ³ka³txai²na² hxi²ka²

wā²nā³ū¹hain¹tu¹wa². 11 Kxā³nāu³u¹tai²na² txa²wā¹ha³lo²a²
yū²nxa³hī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
a²wē³ha³lxi³nāu³nxū³a² wā²nxūh¹hain³nha²ta¹hxai²hē¹la².
Txa²wā¹ha³lo²an¹ta² nū³ka³txi³nū³a¹ ī²li³te²nū³a¹ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lan²tu³
yxo²i²ain¹ju³ta³nū³a² ten³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³kxai³lu²
yxo²i²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²a²wē³ha³lxi³khai³lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³jau³xa² whāi²na¹ Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su²
ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ya³nhē³ju³ta² yxau³ki³sa²kxai³
yxo²i²ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yuh³lxi³ki³sxa³kxe³su²
ā³yo²o³tū¹ki³sa²kxai³ yxo²i²sxā³ ā³tī³ki³sa²kxai³
nxe³ki³tā³la². 13 Jā¹nxe³na¹jut³su² khāuh³lxa³txi³sa²ju³ta²
hxi²waun³jah³lxi³txa³hē¹la². Nxū²kwai³lxū¹txi³
yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Khāuh³lxa³txi³ye²sa²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹kō³nh²yah³lxin¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² a³lxi²nē³jau³su²

14 Jā¹nxa¹jut³su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² A²wī³nu²su² ha²kxai³ nxe³te²yen³nāu³a²
ā³ka³ti³wxe³nū¹sxā³ sa²nēn¹kxi²na¹wa². 15 A²nxe³jah¹lai²na²
sa²nēn¹kxi²na¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹kō³nāu³a¹
a²yut³sain¹tāu³a¹ a²yxo²ha³kxa¹ yuh³xan¹kō³nāu³a¹
a²yut³sain¹tāu³a¹ a²yxo²ha³kxa¹ ī³yī¹li²ju³ta³lot³txi²
ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 16 Jā¹nxe³na¹jut³su² Txa²wā¹sū³na²
e³kxi²to³ha¹tāu³a² e³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:
— Sū³na² nxe³txi¹. Wxi²kin³ti³to³nīn¹ju³ta²
kāin²khaix¹nhxi¹lxi¹. Wā³nxī¹khaix¹nhxi¹lxi¹.
Nxī¹nha²kxai³ yuh³xan¹tū³ka³txa² Ju³te²a²
nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² yxo²i²nxain¹te²nāu³xa²
nū³kxūn³ti³hi¹txai¹nhē³li¹. Wxa²yāu³ka³jxah³la² sa²kxai³lu²
nxū²kwai³yxau²xai³si¹hain¹to³hī¹nhē³li¹. Nxī¹nha²kxai³
ā³nxū²kwai³lxū¹txai¹nhē³li¹. 17 Nxai¹nīn¹kxai²nān²tu³
Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ai¹nha²kxai³ hi³sa³ka³txa²
nxē²kxa² yā¹te²hū³nxain¹tu¹wi¹. Hi³sa³ka³txa²
a²nxe²kxa² au³txi³ ai³kxai²nān²tu³ wa³su³txi³
it³sa²nāu²ā³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³
wxa²wān³txa² kan²txi³ yxo²i²nxain¹kxai²nān²tu³
an³ta³kxai¹nīn¹ju³ta³nū³a² yū³ai¹nxa³lho³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
sxi²ha² a²si³tah³nāu³a² au³txi³ txah³lxa³kxa²
ūh³wxe³ain¹kxai²nān²tu³ sxi²ha²kxai³lu² wa³su³txi³ a³hi²sxā³
ā³kho³te²sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxē² wxa²wān³txa²
yxo²i²nxain¹kxai²nān²tu³ sa²yxo²ā³nxai¹nxa³lho³li¹.
A²nxe³ju³tai²na² a³lxi²xai³ti³hit¹si¹ja³kxa³nxai¹nī¹nha²kxai³
nxe³ti³hit¹sa²tē³ai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la²

a³lxin²tain¹kxe³su² ã³ne³wxe³ain¹tu¹wi¹. 18 Kris²tu³jah¹la²
a³lxi²nē³kxa² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ju³tai²li²
ã³ne³wxe³si¹txai¹nhē³li¹. 19 Kris²tu³jah¹lai²na² a³lxin²tain¹kxe³su²
hxi²kan¹txi³ wã²nxūh¹ ã³ne³wxe³sīn¹te²txã³wi¹.
Hāi¹sxã³ a²ē¹nāu³a² au³txi³ e³kxi²nha²ti³hi¹txai¹nhē³li¹.
Nxai¹nīn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ã³nū²kxi²sxã³
yxau²xai³lhi¹hai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² a²ē¹nāu³ai²na²
a³la³kxi²sa²sai¹si¹hai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³su² Txa²wã¹sū³na²
nxe³to³ha¹wa².

20 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sū³na² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wa².
Ã³sen³sai¹nē³jah¹lai²la¹wa². Txa²wã¹sū³na²
ĩ³ye³kxi²kĩ³kxai²nān²tu³ wa³to²hi²sxã³ ĩ³we¹tū¹nhē³tu¹wa².
Txa²wã¹ē¹nāu³ai²na² au³tāu³ai²na² so¹lxi³ e³kxi²nha²sxã³
nxe³kĩ³kxan²ti³ wa³to²hi²sxã³ ain³kxi²nū¹nhē³tu¹wa².
A²nxū²kwai³lxū¹sxã³ hxi²kat1sa²tē³nū¹nhē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
nxe²kãi³ū¹nhē³tu¹wa². 21 Jã¹nxe³jut3su² Je³su²
Kris²tu³jah¹la²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³kxa² wah³xa²
ĩ³hau³ko³tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Je³su²jah³lai²na²
wãn³txai²li² yxo²i²sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txi³kĩ³nāu¹xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹ē¹na² ĩ³hau³ko³tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa².
Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lai²li²
ĩ³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³hē¹la². Ĩ³sa²nēn¹kxi²
ĩ³sa²wa²to¹ja³sah¹lxi³hē¹la².

4

Je³su²jah³la²yxo²i²tũ³ka³txai²na²a²nū²ka³na³ka³na³te²lot3jau³su².
1 Nxa²ha¹te¹ txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³ yxau³na¹ha²kxai³
ũ³tĩ¹kxi²sain¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lo²su² na¹wa².
Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
wãn³txai²li² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Yxo²thãi³ti³la²
e³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹sū³nu²su² te²hi²sen³kxai³lu²
a²ten³jau³khai³xa² wain³txi³ kãi³sxã³ yxau²xai³si¹nx2ti³jau³su²
ĩ³kaix1so¹nx2ti³tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². 2 Nxe³ha²kxai³
a²nū²a² ã³xa² ĩ³kãin²te²lon³si¹sxã³ yxau³ya³nyhu¹i²
ĩ³kwa³ya²nyhu¹xa³i² ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau³ya³nyhu¹i²
nxe³jah³lxi³hē¹la². A²nū²a² ã³xa² ko³nxe³ti³
kãi³ū¹sa²na³na¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxãi¹ta²
ĩ³kwai²kxi²nhyu¹ah³lxan³kxe³su² hãi¹nxa² a²kit3su²
a³lxi²waun¹nyha¹jah³lxi³hē¹la². 3 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sū³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ã³nū²kxi²sxã³ yxau²xai³la³nha¹ju³ah³lxi³hē¹la².
Ju¹tai²na² Txa²wã¹sū³na² Yãu³ka³jxah¹la²kxai³lu²
ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³ha²kxai³ hãu²non³sxã³ yxau²xai³lah³lxin¹tu¹wa².
4 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Je³su²jah³la² yxo²i²tũ³ka³txai²na²

sa²kxai³lu² a²nũ²nãu³khai³xa² ka³na³ka³na³tã³la²
 Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nẽ³jah¹la²
 ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a²
 yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ wah³nxe³ki³tã³la².
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³kaix¹so¹nẽ³lha²kxai³ yan¹nãu³a¹ Sũ³nai²li²
 ã³tĩ³nẽ³lhxã³ yxau²sa²tẽ³ju³ta³nũ³a² wah³nxe³ki³tu¹wa².
 5 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa².
 Yxo²i²ki³jau³xai²na² yau³ka³na³ka³nat³sxã³ yxo²i²ki³tã³la².
 ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx²ti³ta¹hxai²hẽ¹la²,
 Je³su²jah³la² ka³na³ka³na³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³su²
 ti³hi¹tẽ³lha²kxai³la². Nxe³jah¹la² so¹lxi³ yxo²i²ki³tã³la².
 6 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² Txa²wã¹wĩ³na²
 Si³yxau³jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². A²nũ²a²nãu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ ne³te²ki³nãu¹xai²na² ã³si³tẽ³kxi²nẽ³jah¹lo²su²
 ka³na³ka³na³jah¹lo²su²na³la². Nxũ²kwai³yxau²sa²tẽ³kxi²nẽ³jah¹lai²la¹w
 7 Txa²wã¹sũ³na² kãin² thãi³ti³la² a³lxi²sa²tẽ³nẽ³na³la².
 Nxe²nẽ³lha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² hxi²kan¹khai³kxe³su²
 ĩ³la³kxi²sa²tẽ³nẽ³te²ju²hẽ³la². Ha³na³ka³lxi³nxe² ai³sxã³
 ten³si¹nhẽ³kxe³su² ĩ³la³kxi²sa²tẽ³nẽ³te²ju²hẽ³la². 8 Nxe³jut³su²
 Txa²wã¹sũ³na² wha²li¹txã³nxu¹tai²na² wãn³txu¹tai²na²
 e³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²
 e³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
 – A²ko¹ko¹nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ a²nũ³kxũn³ju³ta²
 sa²so¹kxa²hxa³kain¹sxã³ sa²yu³lho¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Ain¹ka³tu³ Jah¹lai²na² so¹lxi³ nũ³kxũn³txi³
 ã³sen³sai¹yain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³te²nãu³xa²
 sa²so¹ã³ain¹sxã³ ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹li¹
 Nxe³tãu³a² a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³hxi²ka¹tain¹ju³ta²
 ĩ³la³kxi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 9 Jã¹nxe³jau³xu¹tai²na¹:
 – Ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jau³jau¹xu¹tai²na²sa¹,
 a²si³yxau³tãu³a²sa¹. A²kxã³nxa² a³ka³nxi²sã²nxa³ke³la³te²kxai³
 hxi²kan¹ti³ ka³la³xi²hĩ³nx²nxa³wa². Nxe³sxã³
 yuh³xan¹ko³nãu³a² yuh³nãu³a² a³ka³nxi²sãn²ta¹hxai²hẽ¹la².
 10 Te²yã¹nxũn³sxã³ nxe³jah¹lain²txi³ a³ka³nxi²jah¹lain²txi³
 ka³la³xi²jah¹lain²txi³ ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³la³xi²ka³tu³
 oh³xan¹ko³nãu³a² oh³xan¹ko³xu¹tai²na² ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ka³la³xi²tãu³a² A²yãu³ka³jxah¹lo²khai³xa² yxau³sxã³
 sa²si¹hã³ka³tu³ nxe³hi¹nãn¹te²tu³ yuh³xan¹ko³nãu³a²
 whã²na¹ a²yãu³ka³jxah¹lan²tu³ yxau²xai³la³kxi²nẽ³na³la².
 11 Jã¹nxe³jut³su² ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³kxe³su² nxe³te³nah¹lxi¹.
 Txa²wã¹nũ³ka³txai²na² a²wãn³kxi³nũ³ka³txi³ki³nãu¹xai²na²
 ĩ³kaix¹so¹tũ³ka³txa² ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³
 a²wãn³kxi³nũ³ka³txi³ki³nãu¹xai²na² Sũ³na² wãn³txa²

ĩ³ye³ũ¹nyhu¹kĩ³jau³nũ³ai²na² ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³
 a²wãn³kxi³nũ³ka³txi³kĩ³nãu¹xai²na² ha³lo²a² u²lxan¹ko³xai²na²
 ai³sxã³ wa³nũn³tũ³ka³txa² ĩ³hen³txi³si¹jau³nũ³su²
 ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³ a²wãn³kxi³nũ³ka³txi³kĩ³nãu¹xai²na²
 sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²tũ³ka³txa²
 ĩ³hau³ko³ti² ĩ³ye³kxi²sa²tẽ³i² nxe³si¹jau³nũ³su²
 ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³ nxe²xai³nẽ³te²ju²hẽ³la².
 12 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² yxo²i²te²nãu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ wain³txi³ yxo²i²kãi²not3si¹hain¹jau³nũ³su²
 ĩ³hxi²kat1txa²lxi³tu¹wa². Nxe³kxi³nũ³su² Kris²tu³jah¹la²
 a²nũ²hũ³sxã³ yxo²i²tũ³ka³txan²tu³ nxũ²kwai³lxũ¹nũ¹hain¹tu¹wa².
 13 Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ yxo²i²yah³lxin¹jau³xain²txi³
 yxo²i²a¹jau³xain²txi³ nxe³tu¹wa². Je³su²jah³lo²su² Txa²wã¹sũ³na²
 A²kĩ³lha³lhxu² jau³jau¹xai²na² wi¹la³la³kxi²kĩ³tu¹wa².
 Nxe³kxa²yu³su² hxi²kan¹txi³lon³kĩ³tu¹wa². Nxe³te²kxa³kxa¹
 Kris²tu³jah¹la² yã¹nxe² kãi²non³kĩ³tu¹wa². 14 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
 wẽ³ha³lxa² yã¹nxe³kĩ³sxa³lho³la². Te²yã¹nxe² na³vi²o²tẽ³na²
 yã¹nxe³kĩ³sxa³lho³la². A²nxe³tẽ³na² it3ta² ũn³kxa²
 sa²ik3kxai²nãn²tũ³ na³vi²o²tẽ³na² kwa²sa²xai³li²
 kwa²sa²wa²lho¹xi² jã¹nxe² nxe²xai³te²ju²hẽ³la².
 Te²yã¹nxe³jut3sũ³nxe² kãĩ³kĩ³sxa³lho³la². Wãn³txa²
 tah²yau³xai²na² ain³kxi²kĩ³kxai²nãn²tu³ ka²yãu¹ka²yãu¹jau³su²
 kxai²nãn²tu³ ain³kxi²kĩ³sxa³lho³la². Wãn³txa²
 ĩ³kĩ³ha¹kxi²nẽ³te³lhxã³ e³kxi²nẽ³lain¹kxan²ti³ hai³txi³
 ain³kxi²kĩ³sxa³lho³la². 15 Nxe³yãn¹ta¹ a³lxi²waun¹nyhu¹sxã³
 wãn³txa² ya²la³lyau³xa³ so¹lxi³ e³kxi²kĩ³tã³la². Kris²tu³jah¹la²
 txa²wã¹ne³ka³nãu³ai²na² ne³kih¹nha²kĩ³kxa² yã¹nxe³kĩ³tã³la².
 Nxe³jah¹la² yã¹nxe² kãĩ²non³sxã³ ã³nũ²kxi²sxã³
 yxau³kĩ³tu¹wa². 16 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² txa²wã¹nũ²a²
 yã¹nxe³hĩ³nx2na³la². Txa²wã¹ka³ti³tã³nãu³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹ne³ka³nãu³ai²na² sa²yo²wet1sxã³
 wi¹lain³ki²sa²sain¹ta³kxi²nha²kĩ³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹nũ²ai²na²
 wi¹lain³ta³kxi²nha² wi¹wen²ta³ki² nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la².
 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Kris²tu³jah¹la² a²nũ²nãu³su²
 kĩ³tã³la². Kris²tu³jah¹la² txa²wã¹ne³kai²la¹wa². Nxe³sxã³
 sa²yo²we¹kĩ³kxai²nãn²tu³ wi¹lhau³ko³nha²si¹nhẽ³kxai²nãn²tu³
 a³lxi³waun¹nyhu¹i² nxũ²kwai³lxũ¹waun¹nyhu¹i²
 wi¹we¹kãĩ²no³nyhu¹i² nxe³hĩ³kĩ³tã³la².

Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² tah²lxi³ yxau²xai³kĩ³jau³su²

17 Kxã³nxai³tã² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² yã¹nxe²
 kãĩ³sxã³ yxau²hoh³yah³lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹la². Yxãn¹ta¹ te²yã¹nxe²
 kãĩ³xi²yah³lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 wãn³txain²txi³ txa²wãn³txain²txi³ nxe³ya³nx2ta¹wa².

A²nxe³tũ³ka³txai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² ko³nxe³ti³
 ai³nhain¹te²ju²hẽ³la². 18 Au³txi³ wã²nxũ¹hai³nhain¹jau³xai²na²
 ka³nxah³jut3sũ³ju³ta² so¹lxi³ ai³nhain¹te²ju²hẽ³la².
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²ã³ai¹ni² wi¹la³la³kxai¹nxa³i²
 nxai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² wi¹lhin¹sxã³
 yxau³nũ¹hain¹ju³ta³ u²sa²tã³ain¹na²hẽ³la². 19 Nxe³te³na¹
 ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxe³su² ha²ya³kxa² i³ãu²lxi¹nxa³wa².
 Kwa² yxo²ka³ka³nxe³txi³ e³kxi²ju³ta² so¹lxi³
 kãi³sa²tẽ³ain¹te²ju²hẽ³la². Ko³nxe³ju³ta² so¹lxi³
 yxo²kwai³nain¹te²ju²hẽ³la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ wxãi²nãn²ta³ Kris²tu³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² te²yã¹nxe² kãi³te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹nxe²
 i³tih³nxe³nx2ti³xa³tai¹ti²tu³wa². 21 Wãn³txa² wi¹jau³xa²
 i³tih³nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la²
 a²sa³wi³ha³lxi³su² yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
 txa²wã¹ha³lo²a² yxau³hĩ¹nai³tã¹jau³la³ wãn³txi³khai³xai²na²
 ya²la³lyau³xan²tu³ ain³so¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². 22 Jã¹nxe³sxã³
 kxã³nxãn¹te² i³nxai³tã² ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹te² i³nxai³tã²
 ã³nã¹yah³lxin¹te²sin¹jai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³
 ha³ya³kxa²sin¹sxã³ kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹la². I³ki³ha¹kxi²nx2ti³sxã³
 ko³nxe³ti³ kãi²non³nxa²lxi³ha³ta²wa². 23 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxa²e¹nãu³ai²na² tah²lxi³
 we¹txa²lxi³te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³sa²tẽ³nxa²lxi³tu¹wa².
 24 Nxe³nx2ti³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wẽ³ha³lxa² tah²lxi³ wet1sa²tẽ³ai¹na¹xã¹. Na¹ka³tu³
 Txai²yã¹nxe³sa²tẽ³ain¹tũ¹xã¹. Wain³ju³ta²kãi³sa²tẽ³ain¹tũ¹xã¹.
 Wi¹lhin¹sxã³ i²sain¹tũ¹xã¹. Nxe³nx2ti³jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
 sa²wet1sa²tẽ³nxa²lxi³na³la².

25 Jã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² a²nũ²nãu³a²
 a²nũ²ka³na³ka³na³kxa² yã¹nxe³ki³tã³la². Nxe³ha²kxai³
 i³ki³ha¹kxi²jau³xa² ã³na¹hxa³jah¹lxi³hẽ¹la². Wãn³txa²
 ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³kxi²nyha¹jah³lxi³hẽ¹la².
 26 A²nũ²a² ã³xa² i³an³ta³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ka³nxa³hi²nxa³ta³lxa¹
 ã³nhãu²no³jah¹lxi³hẽ¹la². 27 A²ta³a² kãn²te²a²
 a²nxũ²kwai³wih¹nx2ti³ha³ta²wa². 28 A²nũ²a² yen³kxa²
 kãi³kxi²nyhu¹te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² ha²ya³kxa²
 kãi³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹sxã³ wxa²hxi²ki³khai³xai²na²
 wxa²no²la³kxi²sxã³ yen³kxa² wi¹kxa² so¹lxi³
 kãi³jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ã³xa²
 yen³kxi³txa²te²na² ã³ne³kxauh²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 hxi²kan¹txi³ hxi²nũ¹nũ³hain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
 29 Wãn³txa² ko³nxe³jau³xa² wxa²yo²ai²na² i³ye³sxã³

sa²yo²sai¹yhah¹lxi³txa³hē¹la². Wān³txa² wi¹jau³xa² so¹lxi³
 ā³nhxi²nū¹nū³yha¹lxin¹jau³xa² so¹lxi³ e³kxi²nha¹ju³ah³lxi³hē¹la².
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²yo²wān³txa²
 ī³wi¹lhi¹nū¹nyhu¹ah³lxin¹tu¹wa². 30 A²wi¹lhi¹nai²li²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi³nh¹na²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² A²yāu³ka³jxah¹la²
 wi¹lhin¹khaix¹jah¹la² ī³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²,
 txa²wā¹e¹nāu³a²yxau³kxi²nē³te³lha³ka². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wā¹sū³na² wxa²wa²su¹ta³lun²nū¹nhē³ju³ta³nū³a²
 a³la³kxi²ton³nē³na³la². A³la³kxa²ti³lon³nē³lha²kxai³ Sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹lo²nu¹ta²kxai³ ī³āin²ta³kxah¹lxi³txa³hē¹la².
 31 Kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxi³txa³lxa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wā²nxū^h1 kwa²to³toh³lxi³ ī³xan³ta³kxi² ī³wā³lon³kxi²
 a²nū²a² ā³xa² ī³xan³ta³kxi² ī³kaix¹sxā³ ī³yxo²xū³ni²
 a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³ kāi³ū¹te³lhxā³ ī³ye³kxi²nyhu¹i²
 a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³ ī³yī¹li²hi² nxe³yah³lxi³txa³lxa².
 32 Ā³na¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ye²nyhu¹i²,
 ī³āin²ta³kxi²nyhu¹sxā³ a³lxi²nyhu¹i², nxe³jah³lxi³hē¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³nai²na² Kris²tu³jah¹la²
 hxi²kai²na² te²hi²sen³su² kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
 wxa²wa²su¹txa²lxi³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xai²na²
 wxa²wa²su¹jah³lxi³hē¹la².

5

Txa²wā¹sū³na² a²wē³ha³lxi³lo³tē³jau³su²

1 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su²
 yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³ Sū³na² kāi³kxa² yā¹nxe²
 kāi³jah³lxi³hē¹la². 2 A³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxin¹jau³su²
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Kxā³nxai³tā² Kris²tu³jah¹la²
 a³lxi¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A³lxi¹nx²ti³ha²kxai³
 wā²nxū^h1lxi³sxā³ ya³lu²kxi²nū^h1nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³sxā³Txa²wā¹sū³na²wi¹lhin¹sxā³i²si¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 3 Je³su²jah³lai²na²wān³txa²yxo²i²sxā³yxau²xai³yah³lxi¹nha²kxai³
 wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxi³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ti³ha²kxai³
 a²nū²a² ā³xa² kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxin¹ju³ta² ā³na¹hxa³ti²
 kuh³lxa³thin¹sxā³ wā²nxū^h1ain³nyhah¹lxin¹ju³ta² ā³na¹hxa³ti²
 a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² ha²ya³kxa² yxo²kwain³kxi²nha²
 nxe³jah³lxi³hē¹la². 4 Te²yā¹nxe³sxā³wān³txa²wxa²yo²a²
 e³yah³lxin¹jau³xa²wi¹jau³xa²so¹lxi³e³jah¹lxi³hē¹la².
 Kuh³lxa³thin¹jau³xa²e³yah²lxa³nha²kxai³kwa²toh³lxi³jau³xa²
 kō³nxe³thin¹jau³xa²e³yah²lxa³nha²kxai³kō³nxe³thin¹sxā³
 ha²ya³ka³lxi³sa²jau³xa²e³yah²lxa³nha²kxai³nxe³jah³lxi³hē¹la².
 Hāi¹nxe³sxā³Sū³na²wi¹lxi³kxi²jau³xa²so¹lxi³e³jah¹lxi³hē¹la².

5 Jã¹nxe³jut3su² ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³ka³txa² yã¹nxe²
 kã³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ Kris²tu³jah¹la² nxe³sxã³ te²na²
 ha³lo²la³ ã³wih¹sxã³ yxau²xai³lyah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa².
 Nxe³sxã³ a²nũ²ai²na² kuh³lxa³thin¹sxã³ a²nũ²a²
 ã³xa² o²la³kxi²nyhu¹kxi³te²na² ã³wih¹xa³ha²kxai³
 kuh³lxa³thin¹sxã³ wã²nxũh¹hain³nha²ju³ta² kã³kxai²nãn²tu³
 nxe³te²na² ã³wih¹xa³ha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa² yen³kxa²
 yxo²kwain³kxi²nyhu¹kxi³te²na² ã³wih¹xa³ha²kxai³
 nxe³hĩ³nx2na³la². A²nxe³te²na²:

— A²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² yxo²kwain³na¹nha¹.
 Nxe³kxai²nãn²tu³ a²nxe³te²na² yen³kxai²na² a²sũ³nu³lot3sxã³
 sa²yxo²we¹jut3sũ³nxe²yxau²xai³hĩ³nx2na³la².

6 A²nxe³te² he³la³kxai²na² Sũ³na² ĩ³xan³ta³kxain¹ju³ta³nũ³a²
 yũ²na³la². Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹txa³kxai²nãn²tu³
 nxe³te²nãu³xa² ĩ³xan³ta³kxain¹ju³ta³lon³tu¹wa². Nxe³kxe³su²
 wãn³txa² kwa²toh³lxi³jau³su² ain³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³kxa²yã³txi³su² nxe³ye¹nx2ta¹wa².

7 Nxe³ha²kxai³ te³xai²yã¹nxe² kã³ũh¹ah³lxi³txa³hẽ¹la².

8 Kxã³nhxĩ¹nai³tã²ka³nxah³ti³hũ³nxe²yxau²xai³lyah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la².
 Yxãn¹ta¹ hĩ¹nai²na¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³
 ha²te¹te²hũ³nxe²yxau²xai³lyah³lxi¹lxa². Yxah³lxi¹nha²kxai³
 ha²te¹te²a² a²wẽh³ha³lxa² yã¹nxe²yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².

9 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 nxũ²kwã³yxau³kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹ju³ta² kã³ha²kxai³
 wain³ju³ta² so¹lxi³ ten³yah³lxi¹nha²kxai³ a²ya³la³tu³ jau³xa²
 so¹lxi³ ten³yah³lxi¹nha²kxai³ yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la².
 Nxe³yah³lxin¹kxe³su² ha²te¹te²a² wẽ³ha³lxa² yã¹nxe²
 yxau²xai³lyah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².

10 Jã¹nxe³ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² a²ten³ju³ta² ĩ³wi¹lxo³ki²ki³ju³ta³nũ³a²
 so¹lxi³ kã³ũh¹jah³lxi³hẽ¹la².

11 Ka³nxah³ta²
 kã³ki³jut3sũ³nxe² kã³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Kõ³nxe³ti³
 kã³ki³ju³ta²la¹wa². Yxãn¹ta¹ wi¹lãin³nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³la².
 Kõ³nxe³kxai²nãn²tu³ ĩ³yau¹ũ³waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².

12 A²nxe³te²na² hã³a² kã³ain¹ju³ta² kõ³nxe³khai¹nxe³ha²kxai³
 ĩ³hen³txi¹nx2ta¹kxe³su² ãu²li²to³nha²hĩ³na¹wa². 13 Jã¹nxe³jut3su²
 ha³lo²a² sa²ha²te¹kxai²nãn²tu³ yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
 e³la³nah¹lxi³te²ju²hẽ³la². E³la³nah¹lxi³kxai²nãn²tu³

a²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹ta³nxa² kõ³nxe³ta³nxa² a³ya³ti³hĩ³nx2na³la².
 14 Te²yã¹nxe³jau³su² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹ta²na²
 nxe³te³nah¹lxi¹:

— ãu³xi²te²hũ³te² ĩ³nxai²na² txu¹lxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Ya³lu²te²hũ³te² ĩ³nxai²na² ka³ten³su²

ĩ³sa²yxau³xi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Kris²tu³jah¹lo²su² te²hi²sen³su²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ha²te¹ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Jã¹nxe³ha²kxai³ ha³lo²ai²na² yxau²xai³sa²tẽ³yah³lxin¹kxa²
ĩ²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la². A³la³kxi²nxa³te²yã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Wi¹le³kxi²nha²te²a²yãx¹jah³lxi³hẽ¹la². 16 Ha³lo²a²
wa³su³txi³ ha³nãu³hi²nẽ³na³la². Nxe³nẽ³lha²kxai³
wain³txi³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Wain³txi³
yxau²xai³lyah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² yxo²ĩ²xa³te²nãu³xa²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³yah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa².
Ha³lo²a² ko³ton³na³la². Nxe³ha²kxai³ wi¹yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
17 Kwa²toh³lxa³ti³su² yah³lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² ten³sih¹nxa²ti³jau³su² a³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹la².
18 Vin²yau³xa² ũn³jau³xa² ĩ³na²sxã³ wen¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
ĩ³na²sxã³ wen¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ hin¹yah³lxin¹kxe³su²
ko³nxe³ti³ kãi²nõn³yah³lxi¹nha³ta²wa². Hãi¹sxã³
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ain³sa²tẽ³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 19 Jã¹nxe³te³na¹
wãn³txa² wi¹jau³xa² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wãn³txa²
ĩ³hai³ni² ĩ²no³jau³xa² hain³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi² wãn³txa² wi¹lxon³kxi¹nx2ti³jau³xa² ĩ³hai³ni²
nxe²waun¹nyha¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ka³lih³nxa²lxi³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³wi¹lxo³kxi²nũ¹ah³lxin¹tu¹wa². 20 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹la² ĩ³sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
Ha³lo²a² ĩ²li³hxa³ju³ta² ĩ³ha¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu³
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² ĩ³lxa²
ĩ³yĩ¹li¹jah³lxi³sxã³ sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².

A²wẽ³sãi¹yah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² wain³txi³
yxau²xai³lain¹jau³su²

21 Kris²tu³jah¹la² ĩ³kãin²te²lon³si¹sxã³ yxau³sxã³
sa²nẽn¹kxi²ki³tã³la². Nxe³ki³sa²kxai³ ĩ³kãin²te²lon³si¹sxã³
yxau³yah³lxi³sxã³ sa²yxo²we¹ta³waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².

22 A²sxe³xa³ka³lxu³nãu³ ĩ³nxai²na² te²yã¹nxe³sxã³:

– Kris²tu³jah¹la² a²sa³wit3su² na¹xa¹. Sa²yxo²we¹te²sa¹xa¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²wẽ³sãi¹ah³lai²na²
sa²yxo²we¹ta³xai³tain¹yah¹lxi³hẽ¹na². Nxe³na¹jau³su²

nxe³ya³nx2ta¹xa². 23 Jã¹nxe³jut3su² a²wẽ³sãi¹yah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa² ne³ti³hi¹kxah³lai²la¹wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
yxo²ĩ²tũ³ka³txi³ki³nãu¹xai²na² ne³ti³hi¹tẽ³jah³lo²su² na³la².
Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² a²nũ²a²nãu³lo³ki³tã³la². Jã¹nxe³sxã³
Jah¹la²kxai³lu² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²

sa²hau³ko³tē³jah¹lai²la¹wa². 24 Te²yā¹nxe³jut³su²
 yxo²i²tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la²
 i³kāin²te²lon³sxā³ yxau²xai³ki³tā³la². Nxe³kxi³kxa² yā¹nxe³sxā³
 a²sxe³xa³ka³lxu³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² nxe³kxa² yā¹nxe²
 a²wē³sāi¹ah³lo²khai³xa² i³kāin²te²lon³sxā³ yxau²xai³lain¹txai²la².

25 Nxa²ha¹te¹ a²wē³sāi¹yah³lo²nāu³ i³nxai²na²
 wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa² a³lxi¹jah³lxi³hē¹la². Kris²tu³jah¹la²
 hi²sen³su² yxo²i²tū³ka³txa² a³lxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A³lxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wā²nxūh¹lxi³
 ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 26 Ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³
 i³wi¹lhin¹ti³hi¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³na¹
 i³yau³xa² tē³sxā³ wxa²ho³kxi²sxā³ wxa²han³kxi²ti³nē³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txi³su² te²kxai³lu² tah²lxi³
 sa²we¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Sū³na² wān³txa²
 sa²yo²wet¹si¹ki³jau³sa³. Nxe³nē³te²ju²hē³la².

27 Nxe³ka³tu³ kxā³nāu³a¹ yxo²i²tū³ka³txi³ki³na¹xai²na²
 wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lo²nu¹txa²
 hxi²ki³kxai³lu² wā²nxūh¹ tah²lxi³ sa²we¹tē³ka³tu³ta¹:

— Wi¹lhin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txi³su² nxe²
 e³kxi²nē³jau³su² nxe³nū¹nhē³tu¹wa², Je³su²jah¹la²kxai³ a²ha³lo²a²
 ā³ti³ki³hī¹na²sa³. A²nxe³te²ki³na¹xai²na² hai³txi³ ko³nxe³ti³
 kāi³ki³ju³ta² yū³nē³lxa³ha²kxai³ kāin² khon³ti³nē³ju³ta²
 yū³nē³lxa³ha²kxai³ i³kuh³lxa³ti³nē³ju³ta² yū³nē³lxa³ha²kxai³
 nxe²nē³lxa³lho³la². Nxe³yān¹ta¹ wi¹lhin¹khai¹nxe²
 a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹ti³ ko³nxe³te²lo³tē³lxa³ha²kxai³ nxe²
 sa²tē³nē³tu¹wa². 28 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²wē³sāi¹yah³lai²na²
 sa²kxai³lu² a²nū²a²nāu³khai³xa² a³lxi²nha²kxa² yā¹nxe³sxā³
 a²sxe³xa³ka³lxai²na² a³lxi²nū¹txai¹nhē³la². Nxe³sxā³
 a²wē³sāi¹yah³lai²na² i²li³te²na² a²sxe³xa³ka³lxi³khai³xai²na²
 a³lxi²kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³khai³xa² a³lxi²nū³nhī³nx²na³la².
 29 Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² a²sīn³khai³xa² yxo²kwīn¹kxi²te²na²
 yū³te²sxa³yu²hē³la². Hāi¹nxe³sxā³ wi¹yai¹yha¹ha²kxai³
 wi¹lhou³ko³tha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²
 Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²tū³ka³txa²
 wi¹lhou³ko³tū¹te²ju²hē³la². 30 Kris²tu³jah¹la² a²nū²nāu³sa²kxa²
 yā¹nxe³ki³tā³la². 31 Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxi¹ta²na²
 e³te³nah¹lxi¹:

— In³txai²na² txu¹ha² so¹nyhu¹te³lhxā³ nxe³kxai²nān²tu³
 a²wī³na² ā³na¹i² a²hā³ka³nai²na² ā³na¹i² nxe³ka³tu³
 a²sxe³xa³ka³lxai²na² so¹nū²la² ā³nū²kxi²sxā³
 yxau³ya³tu¹wi¹. Ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ya³kxai²nān²tu³
 a²nū²ka³na³ka³na³te²hū³nxe² yxau³ya³te²ju²hē³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 32 A²nxe³jau³jau¹xu¹ta²na²
 i³hāi³kxi²nē³jau³xai²la¹wa². Hxi²kan¹txi³ ā³ne³wxe³ta³lun²nē³jau³sxa³wa³

Te²yã¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²sxã³
 yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa² kãĩ³ũ¹hain¹ju³ta² wãn³txa²
 hãĩ³jau³xai²la¹wa². Hxi²kan¹txi³ a³la³kxi²kĩ³jau³sxa³wa².
 Nxe³jau¹xa² e³kxi¹nx2ta¹wa². 33 Jã¹nxã¹jau³su² a²wẽ³sãĩ¹nãũ³
 ĩ³nxai²na² wxa²nũ²khai³xai²na² a³lxi²nyha¹lxin¹kxa²
 yã¹nxe³sxã³ wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³xai²na² a³lxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Te²yã¹nxũ³sxã³ a²sxe³xa³ka³lxu³nãũ³ ĩ³nxai²na²
 wxa²wẽ³sãĩ¹ah³lo²khai³xa² sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹na².

6

A²wẽ³ha³lxa² a²wĩ³na² a²hã³ka³na² wain³txi³
 yxau²xai³lin³tain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹wẽ³ha³lxi³ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²;
 — Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² na¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wxa²wĩ³na² sa²yxo²we¹txi² wxa²hã³ka³nai²na² sa²yxo²we¹txi²
 nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Ju¹tai²na² wain³na³la². 2-3 Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² e³te³nah¹lxi¹;
 — Wxa²wĩ³na² wxa²hã³ka³na² wi¹kãĩ³ũh¹xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na² kwa³na³nẽ³jau³xai²la¹wa².
 Sa²yxo²we¹kĩ³kxai²nãn²tu³ka³lih³kxi²la²nha² yxau²xai³kĩ³tu¹wa².
 — Sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu³ka³lih³kxi²la²yhah¹lxi¹nha²kxai³
 yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³
 yxau²xai³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Sũ³na²
 wãn³txu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xu¹tai²na²
 wi¹lhin¹kĩ³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²,
 sa²yxo²we¹kĩ³kxe³su² ha²kxai³la².
 4 A²wĩ³na² ĩ³nxai²na²sa¹. Wxa²wẽ³ha³lxi³nãũ³xa² ĩ³xã³txi³
 te²lot3jah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãĩ¹sxã³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe²
 wain³txi³ ĩ³yau¹ũ¹hi² nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

Kwa² wa³ka³li³lon³kxi²jah¹la² a²wa³kxẽn³yah³la²
 yxau²xai³lya³jau³su²

5 Jã¹nxã¹jau³su² a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³ yxau³yah³lxin¹te²
 ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²wa³kxẽn³yah³lai²na²
 txa²wã¹ha³lo²a² yxau²xai³te²na² wa³kxẽn³yah³lai²na²
 a²wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Wi¹sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Kris²tu³jah¹la²
 wa³kon³kxi²yah³lxin¹kxa² yã¹nxe³sxã³ wxa²ha³lo²a²
 a²wa³kxẽn³yah³lai²na² wi¹wa³kon³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
 6 ĩ²nx2ti³hĩ¹na² so¹lxi³ wi¹wa³kon³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
 ĩ²nx2ti³xa³kxan²ti³ wi¹wa³kon³jah¹lxi³hẽ¹la². A²nũ²a² so¹lxi³
 ĩ³wi¹lxon³kxi²sih¹nx2ti³jau³nũ³su² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
 Yxãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3jah³lxi¹nha²kxai³
 wxa²e¹nãũ³ai²na²:

— Wain³txi³ kâi³a¹tû¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na² a²ten³ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ kâi³a¹tû¹xã¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
 7 Nxe³kxa²yu³su² wi¹kâi³yah³lxin¹kxa²yu³su² ka³lih¹nha²sxã³:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³kon³kxi²na¹xã¹. Hai³txi³ yuh³xan¹te²na² hxi²kan¹jah¹lai²na² so¹lxi³ wa³kon³kxin²nxa³xã¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². 8 Jã¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²na² wi¹wa³kon³kxi²kxai²nãn²tu³ a²nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² hi²sen³su² ũ³yho³hi²xi²tu¹wa². Kwa² wa³kon³kxi²jah¹la² tã³nxa² a²nũ²a² ã³xa² wa³kon³kxi²nxa³sxã³ kwa² yxau³jah¹lo²su² tã³nxa² ĩ²li³te²na² ũ³yho³hi²xi²tu¹wa². Nxe³ya³nx2ta¹wa².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²wa³kxën³yah³lo²lo³tain¹yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² te²yã¹nxe³sxã³ wi¹kâi³tã³lot3txa²lxi³kxa² yã¹nxe³sxã³ wi¹kâi³ũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Kõ³nxe³ton³sih¹tain¹yah³lxin¹jau³su² e³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Oh³nã³nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tã³a¹ tũ¹ka³txai²na² a²wa³kxën³yah³lain²txi³ wxa²wa³kxẽ³yah³lain²txi³ nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nũ²a² ka³na³ki² te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ten³kxi²kxa² yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ³lxi³te²na² yã¹nxe³sxã³ ten³kxi²te²ju²hẽ³la².

Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka¹tẽ³lha²kxai³ wa²ni²li²nha²ki³jau³su²

10 Jã¹nxe³jut3su² txa²wã¹tã³yah¹lxi¹lxa². Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nũ³kxũn³te²a² si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³nũ³kxũn³ti³hit1txa²lxi³tu¹wa². ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ju³ta³nũ³a² ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ nxe² kã³ti³hit1txa²lxi³tu¹wa². 11 Kxã³nhxĩ¹nai³tã² a²nũ²ai²li² a²nũ²a² ã³xai²li²:

— He¹kxi²nyhu¹a¹tũ¹xã¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ wã²la² kan²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²te²ju²hẽ³la². Ũ³whi²kxi²nha²te³nũ¹ta²kxai³la¹ sĩn²ta³ka³lo³a² ũ³yha³li³kũ¹nha²te²ju²hẽ³la². A²nxe³ka³lo³ai²na² hi³ki²a³li³khai³xa² ũ³si³wi¹nha²te²ju²hẽ³la². A²ha³la³se³nãn¹ka³lo³a² kan²ka³lo³a² ũ³ha³la³wih²kxi²nha²te²ju²hẽ³la². A²nxe³ka³lo³ai²na² a²nxũ²kwai³la³tĩh³na² ã³tĩ¹kxi²nha²te³lhxã³ haut3ta³ka² tã³nxa² hi³ki²a³la² tã³nxa² txo¹kxa²yan³txi³sa². Jã¹nxe³sxã³ a²yu³kxan¹ka³lo³a² ũ³yhu³wih²kxi²nha²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxai²nãn²tu³ tĩh³na² ai³tĩh³na² u²lxi³ ai³kxan²ti³ wi¹lã³nxai³hĩ³nx2na³la². Kwa³thi³la³ka³lo³a² wa³tã³wa³tã³ka³lo³ai²na² hxi²tẽ³nha² nxain¹te²ju²hẽ³la². Hxi²tẽ³nha²kxai²nãn²tu³ a²kõ¹kõ¹nã³xa² haut3txa² ha³nxeh³lxi³ka³txa² ã³na³nain¹kxan¹ti³ hai³txi³ txo¹hĩ³nx2nxa³wa². Jã¹nxe³sxã³ a²ne³ka³nã³a² kwa³thi³la³ka³lo³a² ũ³nhe³hẽ¹nha²te²ju²hẽ³la², ĩ³ne³su²lhxã³

ĩ³ya²lu¹tain¹kxa²yan³txi³sa³. Jã¹nxe³sxã³ a²hxi²ka³nãu³a²
 hi³ki²a³la² kãin²ka³txa² tẽ³te²ju²hẽ³la², a²ko¹ko¹xa² so¹lxi³
 wa³ka³ti³lo³lha³ka². Nxe³ka³tu³ hã²wxã³txa³ ã³nhe¹lxi³te³lhxã³
 ai³ain¹te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa² yã¹nxe³jut3sũ³nxe² a²ta³a²
 nũ³ka³txa² he¹kxi²nẽ³ju³ta² yũ³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxe³su²
 wi¹la³non²ta³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³su² sa²so¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la²,
 Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²sa³. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 a²ta³a² nũ³ka³txa² hxi²kan¹txi³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sxã³
 wa³ka³ti³lo³txa²lxi³sxã³ we³nxa²lxi³xa³lho³la². 12 Jã¹nxe³sxã³
 he¹kxi²nẽ³te²na² hai³txi³ a²nũ²khai³su² ti³he¹nx2nxa³wa²
 Yxã¹ta¹ a²ta³a² a²hxi²kan¹te²nãu³xa² he¹kxi²nẽ³lha²kxai³
 a²ta³a² kwa²nũ³kxũ³te²na² he¹kxi²nẽ³lha²kxai³
 ka³nxah³ti³na² yuh³xai²nãn¹te² hxi²kan¹te²nãu³xa²
 he¹kxi²nẽ³lha²kxai³ oh³nãu³an¹te²a² a²ta³a² nũ³ka³txa²
 ko³nxe³khaix1te²nãu³xa² he¹kxi²nẽ³lha²kxai³ nxe³nẽ³te²nãu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ he¹kxi²nẽ³te²ju²hẽ³la². 13 Nxe³nẽ³lha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³hxi²ka¹tẽ³te²a² whã²na¹ sa²so¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³te²nãu³xa² hai³txi³
 wa³ka³ti³lo³txa²lxi³xa³lho³la². Hã¹nxe³sxã³ nũ³kxũ³sxã³
 yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².

14 Nũ³kxũ³sxã³ yxau²xai³te²na² so³ta²to²khai³su²te²ju²hẽ³la².
 A²nxe³jah¹lo²kxai³la¹ sĩn²ta³ka³lo³ai²na² tẽ³kxai²nãn²tu³
 a²wã²la²ka³lo³a² sa²si³nũ³nha²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
 a²ya³la³tu³jau³xa² wain³txi³ sa²yo²we¹ta²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
 Jã¹nxe³sxã³ a²ha³la³san¹ka³lo³a² kwa³thi³la³ka³lo³a²
 ũ³whi²kxi²nha²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
 wain³te²lo³nha²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². 15 Jã¹nxe³sxã³
 so³ta²to²jah¹la²kxai³lu² a²yu³kan¹ka³lo³a² wi¹ka³lo³a²
 ã³yũ³wi¹nha²kxai²nãn²tu³ wi¹lã³nxai³te²ju²hẽ³la².
 Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² hãun²jau³xa²
 tẽ³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². 16 Nxe³kxa²yu³su²
 so³ta²to²jah¹la²kxai³ kwa³thi³la³ka³lo³a² wa³tãu³wa³tãu³ka³lo³a²
 hxi²tẽ³nha²sxã³ ai³lain¹te²ju²hẽ³la². Ai³lain¹te³na¹
 a²nũ²a² an³txi³te²na² yxau³son³kxi²kxai²nãn²tu³ ha³nxe²a²
 i³tho³xa² ã³na¹kxi²kxai²nãn²tu³ kwa³thi³la³ka³lo³ai²li²
 ã³non²ta³kxi²nha²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³
 nxũ²kwa³lxũ¹txi³ Kris²tu³jah¹la² yo²i²jah³lxi³hẽ¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³te²a² a²ta³a² ã³ke³tũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³
 hxi²kan¹txi³ sa²yo²we¹jah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². 17 Jã¹nxe³sxã³
 so³ta²to²jah¹la²kxai³ kwa³thi³la³ka³lo³a² ne³hẽ¹nha²te²ju²hẽ³la².
 Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ ã³wa²sut1sxã³ yxau³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 a²ta³ai²li² hxi²kan¹txi³ ka³te³na² wi¹tãu³la³
 sa²sai¹kxi¹nx2ti³hĩ³nx2nxa³wa². Jã¹nxe³sxã³ so³ta²to²jah¹lan²tu³
 hi³ki²a³la² kãin²ka³txa² tẽ³sxã³ he¹kxi²nyhu¹te²ju²hẽ³la².

Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 nxū²kwai³yxau³nx2ti³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ī³tih³nxe³nx2ti³hī³nx2na³la². 18 Nxe³kxa²yu³su² ha³lo²a²ī²li³ju³ta²
 ten³yah³lxin¹ju³ta² Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi¹txai¹yah³lxixi³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nx2ti³sxā³
 ī³ye³sa²tē³kxi¹txain¹yah³lxixi³hē¹la². Ye³te³nxe²
 yxau²xai³jah¹lxixi³hē¹la².

— Hxi²kan¹sa²nxa³nha¹. Ā³a¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su²
 nxe³yah³lxixi³txa³hē¹la². Yxo²ī²tū³ka³txai²na²
 a²yxō²ha³kxa¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² ī²li³te²na²
 wxa²sa²wa²lho¹xi²kxai²nān²tu³ nxū²kwai³lxū¹si¹jau³su²
 Sū³na² e³kxi²txain¹yah³lxixi³to³hē¹la². 19-20 Te²yā¹nxūn³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² e³kxi²yah³lxin¹tāu³a² kāi³a¹ju³ta²
 e³kxi²txain¹nūn³yah³lxixi³hē¹la². Kāi³a¹ju³ta²sa¹, Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² kxā³nhxī¹nai³tā² hāi³jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yxān¹ta¹ hī¹nai²na² hāi³jau³xai²na² ī³yau¹ū³nx2ti³si¹sa²jau³su²
 ī³sa²si¹hā³sain¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³
 wān³txai²na² ī³yau¹ū³nxa²lxa¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹
 ū³tū¹kxi²sain¹na²hē³la². Ū³tū¹kxi²sain¹sxā³ kwa³thi³līh³na²
 tē³sxā³ sa²hxi²ta¹kxi²sain¹na²hē³la². Nxe³ta¹ti²tu³wa²
 Nxe³sain¹kxan²ti³ wān³txa² ha³ya³kxa³lxixi³su² jau³xa²
 ī³yau¹ū¹hain¹nxa³lho³la². Nxe³na¹ha²kxai³ Sū³na²
 e³kxi²yah³lxin¹tāu³a² ī³yau¹ū³sxā³ ī³hxi²ka¹tūh¹sa²jau³nū³su²
 ī³ye³kxi²txain¹yah³lxixi³hē¹la².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ txa²ha³ta³nxa² ā³ne³wxe³si¹nxa²lxa¹jau³su²
 Ti³ki²kah³la²ī³sa²si¹hā³ūh¹nxa²lxa¹tu¹wa². Txa²wā¹lon³yah³lai²la¹wa².
 A³lxixi²nē³jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹lhit¹sxā³ sa²yxō²we¹jah¹lo²su²
 na³la². Wān³txa² kāi³a¹jau³xa² a²yxō²ha³kxa¹
 ī³yau¹ū¹nx2ti³tu¹wa². 22 Nxe³jau³nū³ai²na² so¹lxixi³
 ī³sa²si¹hā³ū¹hai¹na¹tu¹wa². Na¹kxai²nān²tu³ txai²na¹xai²na²
 ha³lo²a² yxau²xai³si¹na¹ju³ta²na² ī³yau¹ū¹nx2ti³tu¹wa².
 Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ nxū²kwai³lxū¹nx2ti³nūn³tu¹wa².

23 Nxe³nx2ti³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Txa²wā¹wī³nu²su²
 ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³te²na² sa²kxai³lu²
 a³lxixi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²yū³ha²kxai³ ā³nhāu²no³nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²
 yū³ha²kxai³ yxo²ī²yah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³
 nxe³si¹nx2ti³jau³su² ten³sa³nha²wa². 24 Jā¹nxe³jut³su² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 ya²la³tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² au³txi³ a³lxixi²sa²tē³yah³lxixi³te²si¹lxa².
 Nxe³yah³lxin¹te² ī³nxai²na² Sū³na² thāi³ti³la² a³lxixi²nx2ti³ju³ta²

ten³sa³nha²wa².
Ta³lun²na¹wa².

Jã¹nxa¹jau³su² jau¹xai²li² nxe³ya³nx2ta¹wa².

Filipēnses

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² Ti³mo²jah³la² nxe³sxā³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su² sī¹na¹wa². Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ ai³sī¹na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² a²wa³ka³li³lot³sī¹na¹wa². Nxe³sī¹na¹ha²kxai³
 txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² wān³txa² ū³wha²li¹lhxā³
 ū³hū²xai³nx²ti³sī¹na¹wa². Fi³li³po²thī³na² yxau²xai³yah³lxin¹te²
 ī³nxa², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹tū³ka³txi³su² te²
 ī³nxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³yah³lxin¹te²
 ī³nxa² nxe³yah³lxin¹te² ī³nxa² ain³kxi¹sah¹lxi³hē¹la².
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ī²tū³ka³txa² a²hxi²kan¹te²nāu³xa²
 ain³kxi² yxo²ī²tū³ka³txa² ī²ū³te²nāu³xa² ain³kxi²
 nxe³sah¹lxi³hē¹la².

2 Nxe³nha¹ha²kxai³ Txa²wā¹wī³na² Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lai²na² nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la²
 a³lxi¹nx²ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxi³si¹hi²
 nxe³nx²ti³si¹jau³su² ten³ya³sa³nha²wa².

Pau²lah³lai²li² Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi²jau³su²

3 Wxa²nū³ka³txi³ ī³nxai²na² ī²xi¹nx²ti³to³ha¹kxai²nān²tu³
 hāi¹nxe³to³ta¹ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa².
 4 Txa²wā¹sū³na² e³kxi²na¹tāu³a² wxa²nū³ka³txi³ ī³nxai²na²
 hāi¹nxe³ti³ ī³nxai²na² e³kxi²to³ha¹wa². Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi²na¹tāu³a² ka³lih³kxi²la²nha²sxā³ e²kxi³to³ha¹wa².
 5 A²wi¹lhī¹nai³tā² kwēn¹ta² wxā³sxā³ ī³hen³txi³nx²ta¹hī¹nai³tā²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³hen³txi³nx²ta¹hī¹nai³tā²
 ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nān¹te²tu³
 te²yā¹nxe³sah³lxi¹nhē¹la². A²nxe³ju³tai²li² ka²li¹sah¹lxin¹nha²wa².
 6 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wxa²ē¹na²
 sa²hau³ko³tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 ā³non²ta³kxi²xai³sxā³ sa²hau³ko³ta³lun²nxa²lxi³tu¹wa².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nx²ixā³ wā³li²tāu³a¹
 sa²hau³ko³ta³lun²nxa²lxi³tu¹wa². Ju¹tai²li² ya²la³lai²la¹wa².
 Ī²te²sa¹wa². 7 Txa²ē¹nāu³ai²na² ī²xi¹nx²ti³to³ha¹wa²
 Kxā³nhxī¹nai³tā³ yān³ta² tī¹kxi¹sai¹nxa³hī¹nai³tā²
 wa²su¹wa²su¹yxau³na¹hī¹nai³tā² ā³non²ta³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³,
 hā²wxān³txa³ sxi²ha² kan²thī³na² ū³tī¹kxi²sai¹nha²kxai³
 yxau²xai³la¹hī¹nai³tā² ā³non²ta³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³,
 sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 ya²la³lyau³xa² wxi²kan¹txi³ ī³tih³nxe³ai¹na¹hī¹nai³tā²
 ā³non²ta³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ a²nū²a² yxo²ī²ai¹nxa³te²na²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ī²ain¹si¹ha¹jau³su²

ĩ³ye³kxai¹na¹hĩ¹nai³tã² ã³non²ta³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³
 nxe³sah¹lxi¹nhẽ¹la². Jã¹nxe³sah³lxi¹lxa². Nxe³sah¹lxi¹nha²kxai³
 a³lxi²nx2ta¹ju³ta² wain³na³la². 8 Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 a³lxi²sa²na³la². Txa²ẽ¹nãu³ai²na² whãi²na¹ au³txi³
 a³lxi²sa²tẽ³sa²na³la². A³lxi²sa²kxa² yã¹nxe² a³lxi¹nx2ta¹wa².
 Ya²la³tu³ a³lxi²khaix1nxe³nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
 e³kxi¹nx2ta¹wa².
 9 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²na¹tãu³a² nxe²
 e³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:
 — Sũ³na² nxe³txi¹. Fi³li³po²thĩ³na² yxo²ĩ²nxain¹tũ³ka³txa²
 a³lxi²nxain¹na³li¹. Nxe³ju³ta² ã²la² kãi²non³sxã³
 kãĩ³ũh¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ai¹nĩn¹ka³tu³ wxa²wãn³txa²
 ã³ne³wxe³nũh¹nxain¹ju³ta² ã²la² kãi²no³nha²kxai³ wxa²wãn³txa²
 a²si³yxau³jau³xa² wxi²kan¹txi³ a³la³kxi²nũ¹nha²kxai³
 nxe³nx2si¹hai¹na¹jau³su² e³kxi¹nx2ha¹wi¹. Nxa¹jau³su²
 Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²to³ha¹wa². 10 Jã¹nxe³sxã³ Fi³li³po²thĩ³na²
 yxau²xai³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ha³lo²a² ã²la² wi¹ju³ta² ĩ²sxã³ sa²so¹yah³lxin¹tu¹wa².
 Hã²wxã³txa³ Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxĩ²sxã³ wã³li²tãu³a¹
 ko³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² yũ³nx2ti³xa³ha²kxai³ ha³lo²a²
 ĩ³ãu²lxin¹nx2ti³ju³ta² yũ³nx2ti³xa³ha²kxai³ nxe³nx2ti³tu¹wa².
 11 Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
 wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² wi¹te²a² ã²la²
 kãi²non³sxã³ ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²yah³lxin¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² sa²yo²we¹kĩ³jau³su²

12 Txa²wã³tã³nãu³xãĩ³. Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa².
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ã²la² kãi²non³sxã³
 ha³ta³nxe³na³la². Khãuh³lxa³tot3sain¹kxan²ti³ wãn³txai²li²
 wi¹la³ ha³ta³nxe³nha³la². 13 So³ta²to² nũ³ka³txa²
 ĩ²yxau³nũ¹sain¹tũ³ka³txa² a³la³kxi²nũh¹sain¹na³la².
 Kris²tu³jah¹la²na² wãn³txa² sa²yo²we¹ta¹ha²kxai³
 kxã³kxai³ ũ³tĩ¹kxi²sain¹ju³ta² a³la³kxi²nũh¹sain¹na³la².
 Nxe³sain¹kxe³su² a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹na³la².
 14 Nxe³ha²kxai³ yxo²ĩ²tũ³ka³txa² ĩ²sai¹nha²kxai³ tĩ¹kxi²nha²sxã³
 yxau³na¹ju³ta²kxai³ ĩ²sai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu²
 ĩ³nxũ²kwãĩ³lxũ¹nyhain¹na²hẽ³la². ĩ³nxũ²kwãĩ³lxũ¹sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² kãin² ĩ³hen³txain¹na²hẽ³la².
 Hai³txi³ kon³ton³tai¹nxa³hẽ³la². 15 Ha³tih³xan¹tũ³ka³txai²na²
 ĩ²sai¹nha²kxai³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
 — Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹tũ¹xã¹.
 Wxi²kan¹khai¹nxe³sxã³ Pau²lah³la² ã³sen³sai¹a¹tũ¹xã¹.
 Ain¹jau³su² nxe³nyhai¹nhxai²na²hẽ³la². Nxe³kxa²yu³su²
 ĩ³ye³ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³la².

Nxe³nyhain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ī³hen³txain¹na³la². Nxe³yān¹ta¹ nū³kā³txi³ ā³xai²na² sa²kxai³lu²
 a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² ī³ka³lit3ju³ta² so¹lxi³ kāi³a¹tū¹xā¹.
 Ain¹jau³su² nxe² Sū³na² wān³txa² wi¹lhīn¹sxā³
 ī³hen³txain¹na³la². 16 A²nxe³tū³kā³txai²li² a³lxi²sai¹nha²kxai³
 nxe² kāi³ū¹hain¹na³la². Txa²wā¹sū³na² ī³kaix1so¹sa²ju³tai³tā²
 ī²sain¹na³la². ī²sxā³ ī³kaix1so¹sa³ha²kxai³ sxi²ha² kan²thi³na²
 ū³tū¹kxi²sxā³ wxē³sain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² ya²la³lyau³sa²kxe³su² wxi²kan¹txi³ ī³tih³nxe³na¹ju³ta²
 a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² kwa³na³si¹sa²jau³su² ī²sain¹na³la².
 17 Nū³kā³txi³ ā³nū³kā³txin³na² e³kxi¹nx2ta¹tū³kā³txin³na²
 hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ko³txi³ ī³hen³txain¹na³la²,
 ā³sen³sai¹ain¹te³lha³ka². Nxe² kāi³ain¹kxe³su¹:

— Pau²lah³lai²li² tū¹kxa² wxē³ain¹tāu³a² khāuhx3nha²ju³ta²
 kāi²not3ti³hi¹ta¹tū¹xā¹. A²nū²a²nāu³xa² txa²wān³txa²
 so¹lxi³ ain³kxi²sain¹sīn¹kxai²nān²tū³ Pau²lah³la²kxai³
 ī³āin²ta³kxain¹tū¹xā¹. A²ē¹nān¹jau³la² ain¹na³la².

18 Nxe³sain¹kxan²ti³ ī³āin²ta³kxi²nhā²nxa³wa²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā²la² kāi²non³sxā³
 ha³tā³nxe³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Ko³te³ain¹tā³nxa²
 wain³txi³ e³ain¹tā³nxa² nxe³kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² ha³tā³nxe³na³la². Ju³tai²li² ka³li³sa³nha²wa².
 Ka³li³sxā³ yxau²xai³la¹tu¹wa². 19 Jā¹nxe³na¹ju³ta² kan²txi³
 tū¹kxi²sain¹ju³tai²li² ye³jen¹na² ā³wa²su¹kxi²sa³tu¹wa².
 Wxa²nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² kāin²
 ī³ye³kxi²yo²nū¹sah³lxi¹nha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 A²yāu³ka³jxah¹la² ā³non²ta³kxi²sa³ha²kxai³ nxe³sa²kxe³su²
 ā³wa²su¹kxi²sxā³ yxau³na¹tu¹wa². Tū¹kxi²sain¹thi³na²
 a³li³a¹tu¹wa². 20 Txa²ē¹na² au³txi³ ten³sa²kxe³su², Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ī³sa²nēn¹kxi²ti³ten³sa³nha²wa². Ka³ten³su²
 yxau³na¹jut3su² tā³nxa² ya³lu²na¹jut3su² tā³nxa² nxe³na¹kxan²ti³
 txa²nū²nāu³xai²na² whāi²na¹ ī³ya³lo³txi³khaix1nxe³sxā³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ī³sa²nēn¹kxi²ti³ten³sa³nha²wa².
 ī³nxū²kwai³lxū¹txi³hxai²na¹kxai³ jā¹nxa¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
 Hxi²tha²on³sxā³ ā³na¹nxa³lho³la². Ju¹ta² ten³sa³nha²wa².
 21 Nxe³sxā³ txai²na² sa²kxai³lu² hin¹sxā³ yxau³na¹tāu³a²
 Kris²tu³jah¹la² sa²yo²we¹ta¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa².
 Yxān¹ta¹ ya³lu²na¹kxai²nān²tū³ ā²la² wi¹la³ yxau³hī³na¹wa².
 22 Nxe³yān¹ta¹ ka³ten³su² hin¹sxā³ yxau³na¹kxai²nān²tū³
 wi¹kāi³a¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³
 ih¹nxe³nah¹lxon³ku². Ka³ten³su² yxau³na¹tā³nxa²
 ya³lu²na¹tā³nxa² nxe³hī³na¹te²la¹ku². Nxa¹nha²wa². 23 Ju³tha¹li¹
 ī²sxā³ sa²so¹na¹ju³ta² yū²na³la². Txa²hi¹nxai³la¹ju³ta²

ā³na¹sxā³ Kris²tu³jah¹la² yxau³ju³ta² ā³wi¹hū³ha¹ju³ta²
 ten³khaix¹sa³nha²wa². Wi¹kāi²no³nhī³nx²na³la². 24 Nxe³yān¹ta¹
 ā³non²ta³kxi¹nx²ta¹ju³ta³nū³a² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² āh¹
 hi¹nxai³la¹tu¹wa². 25 Nxe³na¹ju³ta² a³la³kxi²na¹jau³su²
 āh¹yxau³ya³nx²ta¹tu¹wa². Yxau³ya³nx²ta¹kxe³su² kāi²non³
 yxo²i²si¹nx²ta¹jau³su² ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² au³txi³
 kāi²non³ ka³lih³si¹nx²ta¹jau³su² ha²kxai³ yxau³ya³nx²ta¹tu¹wa².
 26 Nxe³sxā³ wā³li²sxā³ i²xi¹nx²ta¹kxai²nān²tu³
 yuh³xai²nān¹ko³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³
 yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ kāin² ka³lih³yah³lxin¹tu¹wa².
 Sxi²ha² kan²thi³na² a³li³sxā³ i³xi²na¹ju³ta³nū³a²
 i²sah¹lxi¹nha²kxai³ ka³lih³nx²lxi³tu¹wa². 27 Nxa²ha¹te¹
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txai²na² wain³txi³ sa²yxo²wet¹sxā³
 kāi³jah¹lxi³hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxā³sī²nx³ti³ta³nx²
 wxā³sī²nx²ti³nx³ta³nx² nxa¹kxan²ti³ wxa²ha³ta³nx²
 ain³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Ā³ten³nx²lxi³ju³ta³nū³a² a²nū²a²
 ka³na³ka³na³te²hū³nxe² ain³kxi²nha² hin¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a²
 ain³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 wain³txi³ ā³non²ta³kxi²nyhu¹sxā³ o²la³kxi², Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹jau³xa² a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nyhu¹ 28 Wxa²ko¹ko¹nū³ka³txa² Sū³na²
 wān³txa² yxo²i²xa³tū³ka³txa² yuh³lxah³lxi³txa³hē¹la².
 Yuh³lxah²lxan³kxai²nān²tu³ tū¹ka³txai²li² Sū³na² wān³txai²na²
 sa²yxo²ā³ain¹kxe³su² ko³nxe³ti³ kāi³nha²ju³ta³nū³a²
 i³yī¹li²jau³nū³a² so¹lxi³ e³lxah¹ a³la³kxain¹tu¹wa².
 Te²yā¹nxūn³sxā³ wxāi²na² sa²kxai³lu² ka³te³na² wi¹tāu³la³
 yū³yah³lxin¹kxe³su² e³lxah¹ a³la³kxain¹nūn³tu¹wa².
 Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kāi³ūh¹nx²ti³tu¹wa². 29 Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² i³hxi²ka¹txa²lxi³na³la².
 Yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 te³nai¹nx²te²nāu³xa² kwī²ti³ti³hi¹txa²lxain¹kxe³su²
 yū³yah³lxin¹tu¹wa². Ju¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹
 Txa²wā¹sū³na² ten³ju³ta² ā³kāi³te²ju²hē³la². 30 Jā¹nxe³sxā³
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² te³nai¹nx²te²nāu³xa²kxai³lu²
 khāuh³lx³ti³sain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sain¹to³nha³la².
 Nxe³sain¹kxa² yā¹nxe³sxā³ khāuh³lx³ti³nx²tain¹nūn³tu¹wa²,
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³yau¹ū¹yah¹lxi¹nha²kxai³la².

2

Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹khaix¹nxe³nha²ju³ta² ā³na¹jau³su²
 1 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³
 yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ ā³non²ta³kxi¹nx²ti³ti³ai¹ti²tu³wa².
 A³lxi¹nx²ti³ha²kxai³ i³nxū²kwai³lxū¹nūh¹nx²ti³ti³ai¹ti²tu³wa².

Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² ain³kxi²nha² hin¹yah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 A³lxii²waun¹nyhu¹ah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa². ² Nxe³yah³lxii¹nha²kxai³
 ain³nha²sa²ha³te¹jah³lxii³txa³hē¹la². A³lxii²sa²tē³nyha¹jah¹lxii³hē¹la².
 A²nũ²a² ka³na³ka³na³ju³ta² yā¹nxe² ain³kxi²nha²
 hin¹jah¹lxii³hē¹la². A²nũ²a² ka³na³ka³na³ju³ta² yā¹nxe²
 o²la³kxi²nha² kãi³jah³lxii³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 kãin² ka³lih³ti³sah¹lxin¹tu¹wa². ³ Wxa²yan³txi³nũ³a²
 so¹lxii³ o²la³kxah¹lxii³txa³hē¹la². Toh³lxa² e³sxã³ kwa²
 kãin²ki³lxo³xah³lxii³txa³hē¹la². Win¹ta²te²lxii³ thãi³ti³la²
 i³ye³ũ¹nha¹jah³lxii³hē¹la². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²:

— Hxi²kan¹txi³ã³sen³sai¹ai¹na¹xã¹. Nxe³nyhu¹ah³lxii³txa³hē¹la².
⁴ Wxa²yan³txi³nũ³a² so¹lxii³i²sxã³kãi³yah³lxii³txa³hē¹la². A²nũ²a²
 ã³xa²a²yan³txa²i²sxã³ã³non²ta³kxi²waun¹nha¹jah³lxii³hē¹la².

⁵ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ain³nha²hxai²kxai³ jã¹nxa²
 ain³nha¹jah³lxii³nũ³hē¹la².

⁶ A²nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³nu²khai³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² a²nũ³kxũn³ju³ta²
 hãix¹te²ten³ti³ya³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ya³kxan²ti³ wã²nxũh¹ i³nũ³kxũn³te³lhxã³
 o²la³kxi²nha²ya³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².

⁷ Nxe²nxa³ka³tu³ta¹ Txa²wã¹sũ³nu²khai³su² kxan²ti³ wã²nxũh¹
 nũ³kxũn³khai¹nxe³kxe³su² ã³na¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²
 Nxe³nũ²la² a²nũ²a² kwa²wa³ka³lxii³lon³te²a²
 wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ a²nũ²khai³hũ³nxe²
 yxau³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nũ²khai³su²
 ye²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

⁸ A²nũ²khai³su² ye²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² win¹ta²te²lxii³
 thãi³ti³la² sa²yo²we¹sa²tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Sa²yo²we¹ton³sxã³ kãi³ta¹ ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ³kxan²ti³
 sa²yo²we¹txa³kxe³tu³ yũ³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³sxã³ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³su²lhã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

⁹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² win¹ta²te²lxii³ thãi³ti³la²
 sa²yo²wet¹sxã³ ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² tē³sxã³
 kãin²ti³hit¹sxã³ a²i³lxii³la² kãin²khaix¹nxe³jau³xa²
 i³yĩ¹li²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ã²la² kãin²te²a² i³lxa²
 i³kãi²not³sa²so¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².

¹⁰ Nxe³sxã³ kãin²ti³hi¹tha²kxai³ oh³xan¹tũ³ka³txa² ha³kxa¹
 yuh³xan¹tũ³ka³txa² ha³kxa¹ ya³lun¹txi³tũ³ka³txa² ha³kxa¹
 ã³ka³ti³wxe³nũh¹hain¹sxã³sa²nēn¹kxain¹tu¹wa².

¹¹ Nxe³sxã³ e³kxain¹te³nah¹lxii¹, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxii¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²khai³xai²la¹wi¹.
 Txa²wã¹sũ³nu³khai³xai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³jah¹la² i³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxii³wxi¹.

Nxe³ain¹tu¹wa².

Hi³ka²ta²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²kī³jau³su²

12 Jā¹nxa¹jut³su² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². A³lxi¹nx²ta¹wa².
 A²kxā³nxa² yxau³ya³nhē³lhī¹nai³tā² txa²wān³txa²
 wain³txi³ sa²yxox²wet¹sah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ u²lyxau³na¹tāu³a² kxan²ti³
 sa²yxox²wet¹sah¹lxi³hē¹la². Ā²la² kâi²non³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² sa²yxox²we¹jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ kâi³jah¹lxi³hē¹la².
 Kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹kxa²yan³txi³su² wi¹lī²jah¹lxi³hē¹la².
 13 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²ten³kxi³nū³a² kâi³yah³lxin¹ju³ta².
 ā³nhi²ka¹txa²lxi³jah¹lai²la¹wa². Nxe³nx²ti³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 sa²yxox²wet¹jah³lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 ka³li¹jah¹lxi³hī³nxa¹lxa².

14 Wa³ka³lxa² kâi³yah³lxin¹kxe³su² ī³kwa²kxi²sxā³
 kâi³yah³lxi³txa³hē¹la². Kwa²ī³ye³yi²lhon¹ta³kxah¹lxi³txa³hē¹la².
 15 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta³la³
 yū³yah²lxa³nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹ju³ta² so¹lxi³
 yū³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tu¹wa². A²nū²a²nāu³xa²
 Sū³na² wān³txa² te³nai¹nxa³te²nāu³xa² a²wān³txai²na²
 wai³nxa³jau³xa² e³ih² ī³ki³ha¹kxi¹nx²ti³te³lhxā³ o²la³kxi²
 nxain¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²tain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na²
 wē³ha³lxi³syah¹lxi¹nha²kxai³ wi¹ju³ta² so¹lxi³ kâi³jah¹lxi³hē¹la².
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Hi³ka²ta² sa²kxai³lu²
 sa²ko¹kot¹sa²tē³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³kxa² yā¹xah³lxi³hī³nxa¹lxa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a² Sū³na² wān³txa²
 te³nai¹nxa³te²a² wān³txa² wain³jau³xa² ka³ten³yau³xa²
 ī³yau¹ū³yah³lxi¹nha²kxai³ sa²ko²ko²kxain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa².
 16 Nxe²kâi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su²
 kō³nxe³ti³ kâi³kī³ju³ta² yū³tā³nxa² yū²nxa³tā³nxa² a³ya³txi²tāu³a¹
 nxe³hī¹na¹ ka³li¹ti³sah¹lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³sah²lxin¹ka³tu³ta¹
 kâi³ūh¹nx²ta¹ju³tai³tā² wa³kon³kxi¹nx²ta¹ju³tai³tā²
 Kris²tu³jah¹la² ī²sxā³ ī³ye³kxi²sain¹tu¹wa²:

— Kwa²hāi¹nxe² kwa² hxi²tha³nhxa²nxa³hē³li¹.
 Nxe³sain¹tu³wa².

17 A²nū²a² Sū³na² wān³txa² we¹txa³te²nāu³xa²
 su²lhā³sai¹nha³ta²wa². Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³kxa²
 hxat³sa²sxā³ su²lhā³sai¹nha³ta²wa², Sū³na² wān³txa²
 ī³hen³txi¹nx²ta¹ha²kxai³la². Jā¹nxe³sain¹kxa² ha³tā³nxān²txi³
 ka³li³ha¹tu¹wa². Sū³na² a²ten³jut³su² we¹ta¹kxe³su²
 ī²sain¹kxai²nān²tu³ Sū³nu²kxai³lu² wi¹lxo³kxi²na¹tu¹wa².
 18 Te²yā¹nxe³sxā³ ī³ka³li³ha³sah¹lxi³nū³nhē¹la²,
 su²lhā³sain¹kxan²ti³na².

Ti³mo²jah³la² E³pa³fro³ti²jah³la² sxā³ wxā³nūn³jau³su²

19 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²ĩ³hxi²kat1sa³kxai²nān²tu³
 Ti³mo²jah³lai¹tā² ĩ²nx2ti³te³lhxā³ ĩ³sa²si¹hā³a¹tu¹wa².
 Nxa¹kxai²nān²tu³ wxa²ha³ta³nxa² ain³kxi²nx2ta¹tu¹wa².
 Ain³kxi²nx2ta¹kxai²nān²tu³ ĩ³ya³lo³ti²sah¹lxin¹tu¹wa².
 20 Nxe³sxā³ txa²sa³wi³ha³lxi³nā³nāu³xa² jah¹la² so¹lxi³
 wi¹la³non²ta³kxi¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa². A³lxi¹nx2ta¹kxa²
 yā¹nxe² a³lxi¹nx2ti³na³la². 21 Txa²sa³wi³ha³lxa² ā³xa²
 hāi¹nxe³ti³xa¹ a²wa³ka³lxa³yan³txa² so¹lxi³ te³nain¹na³la².
 Yxān¹ta¹ jah¹la² ti³he¹nx2nxa³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 sa²yo²wet1sxā³ kāi³ju³ta² ten³na³la². 22 Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² sa²yo²ā³xa³ta¹ti²tu³wa². Wi¹kāi³ju³ta²
 so¹lxi³ o²la³kxi²tai¹ti²tu³wa². A²wi³nu²su² a²ki³lha³lhxu²
 wi¹wa³kon³ya³te²ju²hē³la². Nxe³kxa² yā¹nxe² jah¹lai²na²
 txai²na² kāi³ya³ha¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³hen³txi³ya³ha¹ta¹ti²tu³wa². Ju¹ta¹li² ĩ²yah³lxin¹ta¹ti²tu³wa².
 23 A²nxe³jah¹lai²li² Ti³mo²jah³lai¹tā² ĩ³sa²si¹hā³ūh¹nx2ta¹tu¹wa².
 Sxi²ha² kan²thi³na² ti¹kxi²ta³lun²sain¹ju³ta³nū³a² txa²nū²
 ĩ²sān²sxā³ ĩ³sa²si¹hā³ūh¹nx2ta¹tu¹wa². 24 Nxa²ha¹te¹
 txai²na² sa²kxai³lu² wxā³sī²nx2ta¹ju³ta² ya³son³na³la².
 Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ĩ³hxi²kat1sa³kxai²nān²tu³ wa³su³txi³
 wxā³na¹tu¹wa².

25 Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wā¹lon³yah³lai²na²
 E³pa³fro³ti²jah³la² ĩ³sa²si¹hā³xi²nū³na¹tu¹wa².
 So³ta²to²jah¹lai²la¹wa². Wi¹wa³kon³kxi²ya³sain¹na²hē³la².
 Nū³kxūn³txi³ o²la³kxi²ya³sain¹na²hē³la². A²kxā³nxa²
 ā³non²ta³kxi²si¹sxā³ ĩ³sa²si¹hā³ūh¹sah¹lxin¹ta¹ti²tu³wa².
 Hī¹na² ā³na¹u³xi¹nx2ta¹tu¹wa². 26 A²nxe³jah¹la²
 ĩ²nx2lxi³ju³ta² ten³khaix1nx2na³la². ĩ³ton³kxi²ju³ta³tā²
 ain³kxah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³kxah¹lxi¹nha²kxai³
 hxi²waun³ta³kxi¹nx2ti³ta¹hē¹la². 27 Ya²la³tu³
 ĩ³ton³khaix1na²hē³la². Ya³lu²ti³ten³khaix1na²hē³la².
 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³ko³tā²hē³la². Nxe³kxa²yu³su² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³kot3sa²nū³nhē¹la². Nxe³sxā³ ya³lu²si²hain¹ke³la³te²kxai³
 ā²la² kāi²non³sxā³ ĩ³āin²txi³khaix1sa²hī³nx2na³la².
 Yxān¹ta¹ ti³he¹nxe²nxa³hē³la². 28 Nxe³na¹jut3su²
 ĩ³sa²si¹hā³ūh¹xi¹nx2ta¹ju³ta² ten³khaix1sa³nha²wa².
 Nxe³na¹kxai²nān²tu³ ĩ²ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ka³lih³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³sxā³ ĩ³āin²ta³kxi²sa²ju³ta²
 ā³wa²sut1sa³tu¹wa². 29 ĩ³xi²kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³
 hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
 yxo²ĩ²nū³nha²kxai³ txa²wā¹lon³yah³lai²la¹wa². Jah¹la²
 yāx1te²he³la³ka² wi¹lhen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹la². 30 Jā¹nxe³sxā³

Kris²tu³jah¹la² wān³txa² sa²yo²we¹tha²kxai³ ya³lu²te³lhxā³
nxa²hē³la². Wxāi²na² wxā³sxā³ ā³non²ta³kxi²sah²lxin¹kxe³su²
hxi²kan¹yah³lxa³nha²kxai³ ā³si³wē³no³txa²lxi³na²hē³la².

3

Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³yo²i²ki³tā³la²

1 Jā¹nxe³jut³su² nxe³nx2ta¹wa². Txa²wā³tā³nāu³xāi³.
A³lxi¹nx2ta¹nha²wa². Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ā²la² kāi²non³sxā³
ī³ka³lih³kxi¹nx2ti³ju³ta² ten³nxa²lxa¹nha²wa². Ā²la²
ū³wha²li¹lye¹nx2ta¹la². Nxe² ī³yau¹ū³xi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³
āu²li²sa²nxa³nha²wa². Wi¹lhin¹sxā³ yxau³si¹nx2ta¹jau³su²
ū³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². 2 Kō³nxe³ti³ kāi³tū³ka³txa²
wi¹lī²khai¹nxe³jah¹lxi³hē¹la². Ī³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³ta²wa².
ī³lxa³thin¹ti³he¹xai¹nxa³wa². A²nū²nāu³ai²na²
ū³whi²lho¹nha²sxā³ ū³kho³nyhain¹na³la². 3 A²kxā³nhxī¹nu¹tai²na²
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² kwa³na³nē³jau³xai²li²
ā³si³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ in³txa²
wāi³lxa² wē³sa² tē³sxā³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹si¹nhē³jau³su²
e³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xu¹tai²na²
txa²wā¹kxi³na¹xai²na² so¹lxi³ Ju³te²a² nū³ka³txi³ki³na¹xai²na²
so¹lxi³ wain³txi³ sa²yo²we¹ki³tā³la². Sa²yo²we¹ki³kxan²ti³
yen³kxa² ā²la² wi¹khai¹nxe³te²a² yū³ki³tā³la². Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³jxah¹la² ī³hxi²ka¹tē³lha²kxai³ Sū³nu²kxai³lu²
sa²nēn¹kxi²ki³tā³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²sxā³
yxau³kxi²nē³lha²kxai³ ka³li³sxā³ yxau³ki³tā³la². Yuh³xai²nān¹te²
yen³kxa² hai³txi³ yo²i²ki³sxa³wa². 4 Nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te²
yen³kxa² yo²i²ki³ke³la³te²kxai³ txai²li² ā²la² ā³sen³sai¹sxā³
yo²i²hī³na¹wa². A²nū²a² yo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹ai¹nhī³na¹wa².
5 Txa²wē³sī¹na² txo¹na¹hī¹nai³tā² kwēn¹ta² a³li³la¹ha¹hī¹nai³tā²
a³la²ni²sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
a³la²ni²ju³ta² hau³hau³kon³sxā³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹sa³na²hē³la².
I³sa³e²ah¹lo²sa¹wa². Nxe² a³li³lah¹sxā³ txon¹jah¹lo²su² te²sa¹wa².
Bēn³ja³mī² nū³ka³txi³yah³lo²sa¹wa². Txa²wī³na²nāu³xai²na²
yo²ha³kxa¹ E³bre²a² nū³ka³txi³nāu³sain¹na³la². Nxe³nxa²ha¹te¹
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² sa²yo²we¹kxe³su²
a²ha³tih³nū³ka³txai²li² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³sa¹wa².
6 — Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² wain³txi³ kāi³a¹tū¹xā¹
Na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa²
yo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txa² khāuh³lxa³tin³txai¹na¹hē³la².
Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwa³na³nē³jau³xai³tā²
wā³ko³nxa³te²tu³ sa²yo²we¹thxai²na¹hē³la². A²nū²a²
i²li³te²la³ hxi²kan¹txi³ kō³te³kxi²sa²nxa³hē¹la². Jā¹nxe³te²su²
hxai²na¹hē³la². 7 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yo²i²
ā³si³wxe³na¹hī¹na¹ yen³kxai³tā² hāi¹nxe³ti³xa¹ ā³na¹a¹hē³la².

— A²kxā³nxa² a³lxi²ti³ tē³a¹hē³na¹. Na¹jau³su² hī¹na²
 yxo²kwain³te²txā³wa². 8 Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ā³na¹sxā³
 yen³kxa² ā²la² wi¹te²a² so¹lxi³ ten³te²sa¹wa². Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³
 nxe³jah¹la² ī²sa²tē³kxi²na¹ju³ta² ā²la² ā³sen³sai²na³la².
 Nxe³na¹ha²kxai³ yen³kxa² ā³xai²li² ko³nxe³kxe³su²
 ā³na¹a¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² sa³wit³su² na¹ju³ta²
 so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². 9 Nxe³sxā³ ā³nū²nxi²sxā³
 yxau²xai³nha¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². A²wi¹lhīn¹khaix¹ju³khai³xa²
 wi¹lhit¹sain¹na²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹. Hai³txi³
 Txa²wā¹sū³na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹ta¹kxe³su²
 wi¹lhit¹sai¹nxa³hē³la². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²ī²a¹kxe³su²
 wi¹lhit¹sain¹na²hē³la². 10 Jā¹nxe³sxā³ yxo²ī²a¹kxai²nān²tu³
 Kris²tu³jah¹la² ī²yxau²xai³la¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹la²
 a²wā³nxīn¹ju³khai³xa² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²sxā³
 yau²xai³ju³khai³xa² ā³ne³wxe² yxau²xai³la¹tu¹wa².
 Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹tha²kxai³
 ye³khāuh³lxa³thin¹khaix¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹ti³ten³sa³nha²wa²,
 khāuh³lxa³txi³sain¹kxan²ti³na². Jā¹nxe³sxā³
 Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² A²wī³na²khai³xa² wān³txa²
 sa²yo²we¹tha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² so¹lxi³
 sa²yo²we¹ti³ten³sa³nha²wa², ya³lu²na¹ju³ta³nū³a²
 yū³ti³hit¹sain¹kxan²ti³na². 11 Jā¹nxe³na¹kxe³nū³su² ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²si¹sa²jau³nū³su² a²ya³la³tu³ ū³hū¹sa³tu¹wa².
 Jā¹nxe³sxā³ Sū³na² ha³lo²ai²na² yxau²sa²tē³si¹sa³tu¹wa².

Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²wet¹sa²sai¹na¹ju³ta²

12 Jā¹nxe³na¹jau³su² txa²wān³txa² e³nxa³jau³xa²sa¹:

— ko³nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta² yū³ti³he¹nxa³wi¹. Wi¹ju³ta²
 so¹lxi³ kāi³te²sa¹wi¹. Nxe³na¹jau³su² hxi²kan¹txi³ e³nxa³wa².
 Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² a³lxi²sa²ju³ta² yxau²xai³te²sa¹wa².
 Nxe³te²sa¹ha²kxai³ wain³txi³ sa²yo²wet¹sa²sai¹na¹ju³ta²
 ten³khaix¹sa³nha²wa². 13 Txa²wā³tā³nāu³xāi³.

— Wi¹kāi³sa²sai¹na¹xā¹. Na¹jau³la³ e³ti³he¹nxe²nxa³tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³na¹ta¹ ko³nxe³ti³ kāi³a¹hī¹nai³tā² ha³nāu³ha² hxi²kan³na³la².
 Yon³nāu³ai³tā² kāi³a¹ju³tai³tā² ne³wā²na³a¹ha²kxai³ yan¹nāu³a¹
 wi¹kāi³a¹ju³ta³nū³a² ain³nha¹ha²kxai³ Sū³na² wān³txa² so¹lxi³
 sa²yo²we¹ta¹ju³ta³nū³a² ain³nha¹ha²kxai³ nxe³na¹nha²wa².
 14 Sa³nxe³la³kxi³nāu³xa² kwa² ā³ni³hain¹ju³ta² yā¹nx²na³la².
 Ā³nih³sxā³ ā³ne³ka²ta¹ta³lun²kxi³nū³su² o²la³kxain¹nīn²ta²wa².
 Ā³ne³ka²ta¹ta³lun²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² hi³yāu³sa³kxa² tīh³na²
 ū³nhe³hē¹nhain¹te²ju²hē³la². Te²yā¹nxūn³te²sa¹wa². Oh³nāu³a¹

Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³kaix¹sa²ju³ta³nū³a² wah³nxe³na¹wa².
 Txa²wā¹sū³na² ten³si¹sa²jau³nū³a² wah³nxe³na¹wa².
 Nxe³sa³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³te³na²
 wi¹tāu³a² ā³wi¹ha¹ju³ta³nū³a² i³ye³kxi²sain¹tu¹wa².

15 Nxe³sxā³ ye³kan¹sxā³ yxo²i²te²ki³na¹xai²na²
 ye³kan¹sxā³ hain³nha²ki³ju³ta² so¹lxi³ wain³na³la².
 Kris²tu³jah¹lai²na² a²ten³jau³su² a³la³kxi²ki³sa²kxai³
 nxe³jau³jau¹xain²txi³ sa²yxo²wet¹sxā³ kâi³jah³lxi³hē¹la².
 Yxān¹ta¹ nxe²nxa³kxe³su² te²a² yū³kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² e³lai²na¹ i³yau¹ū¹nx²ti³tu¹wa².
 16 Jā¹nxe³ki³sa²kxai³ Sū³na² wān³txa² wain³txi³ sa²yxo²wet¹sxā³
 kâi³ki³kxa² yā¹xa³sah¹lxi³wxa². 17 Txa²wā³tā³nāu³xāi³.
 Kâi³a¹kxai³ yā¹nxe² kâi³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe²
 wain³txi³kâi³jah¹lxi³hē¹la². Nxa¹ju³kxai³la¹ txai²yā¹nxa²
 kâi³te²na² a²e³jau³xa² sa²yxo²we¹jah³lxi³hē¹la².
 18 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ki³lxo³te²a²
 yū²na³la². Nxe³te²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na²
 i³hxi²kī¹la²kxi²sxā³ i³ya²lut¹jah¹lai¹tā² yxo²kwīn¹kxain¹na³la².
 Kō¹kō¹so¹nain¹na³la². Nxe³nx²ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ju³tai²li² i³āin²ta³kxi²nha²khaix¹nxe³sxā³ nān³sxā³
 i³hen³txi¹nx²ta¹wa². 19 A²nxe³tū³ka³txai²li² ha³lo²a²
 ha³nxe²a² i³ju³ta³nū³a² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹tu¹wa²,
 Txa²wā¹sū³na²sa³. A²nxe³tū³ka³txai²li² Txa²wā¹sū³nu²khai³xa²
 sa²yxo²we¹tai¹nxa³wa². A²ē¹nān¹jau³khai³xa² ten³nyhain¹kxa²
 so¹lxi³ sa²yxo²wet¹sxā³ kâi³ain¹na³la². Kuh³lxa³thin¹sxā³
 kâi³ain¹kxan²ti³ āu²li²ju³ta² yū³ai¹nxa³wa². Nxe³yān¹ta¹
 ju¹tai²li² yxo²kāin²txi³ e³ain¹na³la². Yuh³xai²nān¹te²
 yen³kxa² so¹lxi³ ain³nhai¹nhxai²na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²li²
 Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹tu¹wa².
 Nxain¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² ha³lo²a² ha³nxe²a² i³ju³ta³nāu³a²
 i³hau³hau²na²sa²tē³ū¹hain¹tu¹wa². 20 Nxe³nxa²ha¹te¹
 txa²wā¹ki³nāu³xai²na² yxo²i²tū³ka³txi³ki³nāu¹xai²na²
 sa²kxai³lu² oh³xai²nān¹ko³xai²li² txa²wā¹ha³lo²khai³su²
 na³la². Nxe³sxā³ yuh³xan¹ko³xai²li² yxau³sxā³ hin¹sxā³
 wah³nxe³ki³tā³la². Txa²wā¹ē¹na² sa²hau³kot³jah¹lai²na²
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³
 nxe³jah¹la² wxā³sxā³ a³ka³nx²sxā³ wā³li²ju³ta³nū³a²
 wah³nxe³ki³tā³la². 21 A²nxe³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ā³wā³li²tāu³a²
 txa²wā¹nū²nāu³ai²na² hxi²tha³nhē³kxan²ti³ ya³lu²ju³ta²
 yū³nē³kxan²ti³ sī³nā³lxi³ tah²lxi³sī³ti³hi¹tē³tu¹wa². Nxe³sxā³
 Kris²tu³jah¹la² a²nū²nāu³xai²li² wxi²kin³ti³ton³kxa² yā¹nxe²
 sī³nā³lxi³ti³hi¹tē³tu¹wa². Nū³kxūn³khaix¹jah¹lai²la¹wa².
 Ha³lo²ai²na² ha³kxa¹ a²wa³kxēn³su² na³la². Nxe³ju³kxai³lu²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² a²nū³kxūn³ju³txai²li²

sī³nā³lxi³ti³hi¹tē³tu¹wa².

4

Kris²tu³jah¹lai²na²wān³txa²yo²i²sxā³yxau²xai³ki³jau³su²
 1 Jā¹nxe³jut³su² kan²txi³ yo²i²yah³lxi¹nha²kxai³
 i³sa²nēn¹kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² yo²i²sxā³ yxau²xai³lyah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Te²yā¹nxe³jah³lxi³hē¹la². Txa²wā³tā³nāu³sah¹lxi¹lxa².
 A³lxi¹nx2ta¹wa². Ne³kan²kxi²ti³hex1nxe³nx2ti³nxa³nha²wa².
 Ka²li¹txi²sah¹lxin¹nha²wa². Nxe³ye¹nx2ta¹wa².

2 Nxa²ha¹te¹ E³vo³ti²a³ka³lxāi³. Sī³ti²ka³kxa³lxāi³,
 Nxe³jah³nxa². Kris²tu³jah¹lai²na²wān³txa²yo²i²ya³hi¹nha²kxai³
 hāu²non³sxā³ yxau³a³nha¹jah³he¹na². 3 Nxa²ha¹te¹
 wxāi²na² yo²i²tū³ka³txa² ā³non²ta³kxi²khaix1nxe³jah¹lo³
 i³nxa² txu¹ti³nāu³xin³ti² i³wai³txai¹nhē³la². Nxe³sxā³
 txu¹ti³nāu³xin³ti² Kle³mē²te²yah³la², txa²ya³lxi³nāu³xa²
 yo²ha³kxa¹ wi¹lo²la³kxain¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² i³yau¹ū³hain¹kxa² wi¹wa³ko³nain¹na²hē³la².
 Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxa²
 oh³nāu³a² ka³ten³su² yxau²xai³te²nu³a² ha³teh³nxā³nxa² ā²la²
 ū³wha²li¹la³kxi²na²hē³la².

4 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²tū³ka³txi³ i³nxa²
 kāin² ka³lih³jah¹lxi³hē¹la². Jā¹nxe² e³kxi¹nx2ti³sxā³
 ka³li³sa²tē³jah¹lxi³hē¹la².

5 Thāi³ti³la² kāi³ūh¹nhya¹ju³ah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na²
 a³ka³nx²sxā³ wa³li²ju³ta³nū³a² nxe³je³nāu³wa³kxi³lon³na³la².

6 Ha³lo²a² he¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a² hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³lxa².
 Nxe³yān¹ta¹ yen³kxa² i²li³ju³ta² a²ten³nxa²lxi³ju³ta²
 nū¹hī²sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹la².
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ain³kxi¹nx2ti³jau³nū³su²
 yo²i²jah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxi³to³hin¹kxai²nān²tu³
 i³ka³lih³kxi¹nx2ti³jau³nū³su² i³hen³txi³jah¹lxi³hē¹la²,
 Txa²wā¹sū³na²sa³.

7 Yxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wā¹sū³na² hāu²ju³ta² ū³hū¹nx2ti³tu¹wa². A²nxe³ju³ta²
 a²nū²a² hxi²kan¹txi³ ā³ne³wxe³ye²hī³ki³sxa³wa². Txa²wā¹sū³na²
 hāu²no³nha²ki³ju³ta² ū³hū¹nē³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³sxā³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²sxā³ yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³
 wxa²e¹nāu³ai²na² hāu²nū¹sa²tē³nx2ti³tu¹wa².

8 Jā¹nxe³na¹jut³su² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa².
 Ain³nhyah¹lxin¹kxe³su² i²khaix1nha¹jah³lxi³hē¹la². Ha³lo²a²
 wi¹ju³ta³nū³a² yū³ta³nxa² sa²nēn¹kxi²nē³kxe³nū³a² yū³ta³nxa²
 nxe³kxai²nān²tu³ ain³nha²sxā³ i²khaix1nha¹je²jah³lxi³hē¹la².
 Nxe³te³nah¹lxi¹, ha³lo²a² wain³te²lo³ju³ta² so¹lxi³
 ha³lo²a² wi¹lhin¹ki³kxe³nū³a² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na²

ye³na² ta³nxa² a²nũ²a² ye³na² ta³nxa² wain³ye²ki³kxa²
 so¹lxi³ ha³lo²a² ko³ti³he¹nxa³kxa² so¹lxi³ ha³lo²a²
 a³lxi²si¹nhē³kxe³nũ³a² so¹lxi³ ha³lo²a² wi¹le³kxi²ki³ju³ta³nũ³a²
 so¹lxi³ nxe³te² he³la³kxa² ain³nha¹je¹jah³lxi³hē¹la².
 9 Txa²wān³txa² e³so¹kxi²sah³lxin¹jau³xai²na² a²yo²ha³kxa¹
 sa²yo²wet1sah¹lxi³hē¹la². Txa²wān³txain²txi³ kãi³a¹ju³tain²txi³
 sa²yo²wet1sah¹lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sũ³na² hãu²non³ju³ta² wa³kxi³nxe³sxã³
 ã³si³tē³la³kxi²xai³nx2ti³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² wi¹lxo³kxi²jau³su²

10 Nxe³nxa²ha¹te¹ hĩ¹nai²li² ã³non²ta³kxi²sah¹lxin¹ju³ta²
 ã³si³wxe³xi²yah³lxi¹nhē³la². A²kxã³nxai³tã² te²yã¹nxe²
 ã³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nũ²la²
 hxi²ka¹yah³lxa³nha²kxai³ hãi¹nxa¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².

— Wxãi²li² ten³nxa²sĩn¹nxa³nha¹. Nxe³yah²lxa³nhē³la².

Yxãn¹ta¹:

— Hxi²kan¹txi³ ã³non²ta³kxi¹nx2ti³nxa³nha¹. Sah¹lxi¹nhē³la²
 Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² te²yãx1sah¹lxi¹lxa². Nxe³sah¹lxi¹nha²kxai³
 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³sa³ha²kxai³
 i³ka³lih³khaix1sa³nha²wa². 11 Yxãn¹ta¹ yen³kxi³txa²sa²kxe³su¹
 nxe²nxa³nha²wa². Ha³lo²a² i²li³ju³ta³nũ³a² ka³lih³kxi²la²nha²
 yxau²xai³nha¹nha²wa². 12 Yen³kxa² yũ³sa²nxa³kxe³su²
 i²a¹ha²kxai³ yen³kxa² tau³ton³kxi²sa²kxe³su² i²a¹ha²kxai³
 te²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² i²li³je³na² hi¹na¹kxan²ti³
 ha³lo²a² i²li³ju³ta² i³ha¹txi²na¹ha²kxai³ ka³lih³kxi²nha¹nha²wa²,
 ũ³kxi²sa²jut3su² ta³nxa² he³ja³lu²sa²jut3su² ta³nxa²
 yen³kxi³ha¹kxe³su² ta³nxa² yen³kxi³txa²sa²kxe³su² ta³nxa²
 nxe³kxan²ti³ ka³lih³kxi²la²nha¹nha²wa². 13 Kris²tu³jah¹la²
 ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³sa²kxe³su² i³hxi²kat1sa³ha²kxai³ ha³lo²a²
 i²li³ju³ta² wxã³nũh¹sa²kxan²ti³ hxi²ka¹na¹wa².

14 Nxe³na¹kxan²ti³ khãuh³nha¹ju³tai³tã² ã³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³
 Ju¹tai²li² wain³na³la². 15 Kxã³nxai³tã² Ma³se³to²na²ko³xa²

a³li³a¹hĩ¹nai³tã² a²wi¹lhĩ¹na² wxã³sxã³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² i³hen³txi¹nx2ta¹hĩ¹nai³tã² wxa²nũ³ka³txi³nãu³
 i³nxa² Fi³li³po²thĩ³na² yxau³yah³lxin¹te² i³nxa² so¹lxi³
 ã³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². 16 A²kxã³nxa²
 Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na² yxau³na¹hĩ¹nai³tã² yen³kxi³txa²kxe³sã¹.
 Sah¹lxin¹jau³su² wxa²nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² yen³kxi³khai³xa²
 wã²nhũh¹sxã³ i³sa²si¹hã³xi²sah¹lxi³to³hin¹tai¹ti²tu³wa².

17 — Kwa²hãi¹te³lhxã³ yen³kxa² yxo²kwain³kxai¹na¹nha¹.
 Hai³txi³ te²txã³wa². Wi¹kãi³sa²tot1jah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 ten³sa³nha²wa². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ka³lih³khaix1sah¹lxin¹tu¹wa².
 18 Jã¹nxa¹jut3su² ũ³yho³hi²ki³a² ũ³sa²si¹hã³sah¹lxin¹kxa²
 a²yo²ha³kxa¹ so¹kxi¹nx2ta¹hē³la². So¹kxi¹nx2ta¹ha²kxai³

yen³kxa² wā³kon³kxi²sa³ju³ta² yū³na¹wa². E³pa³fro³ti²jah³la²
 wxā³na²hē³la². Wxā³nū²la² wxa²yen³kxa² ũ³hū¹ah³lxin¹kxa²
 ũ³hū¹sa³na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ hī¹nai²li² yen³kxa²
 tau³ton³nha²wa². Nxe² kāi³ū¹sah¹lxin¹ju³tai²li²
 ha³nxe²a² wi¹lū³tho³xa² yā¹nxe³hī³nx2na³la².
 Txa²wā¹sū³na² ī³nxūn³so¹nūh¹nx2ti³kxa² yā¹nx2na³la².
 Nxe³tho³xa² Txa²wā¹sū³na² ī³nxūn³so¹kxai²nān²tu³
 ī³ka³li³lhxun¹na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³ūh¹sah¹lxin¹ju³tai²li²
 ī³ka³li³lhxun¹nūn³na³la². Ī³ka³li³lhxu¹nha²kxai³ wi¹lhit¹sxā³
 ī²nxa²lxī³na³la². 19 Jā¹nxe³jut3su² tau³ton³kxi¹nx2ti³kxe³su²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ũ³hū¹nx2ti³tu¹wa². Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³
 tau³ton³kxi¹nx2ti³ju³ta² ũ³hū¹nx2ti³tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 sa²kxai³lu² oh³nān¹ta³ yen³kxa² kāin² yū³ha²kxai³
 nxe² ũh¹nx2ti³tu¹wa². 20 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³jah¹lai²li² Txa²wā¹wī³nu²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²li²
 wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ā²la² kāi²non³ju³ta² ten³sa³nha²wa².
 Hai³txi³ ne³ki³so³nxa³ju³ta³nū³su² yū³ti³he¹nxa³lho³la².
 Nxe³ju³ta² ye¹nx2ta¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

21 Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ī²yah³lxin¹te²nāu³
 ī³nxa² Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxī³syah¹lxin¹te²nāu³
 ī³nxa² nxe³sxā³ txa²ha³tā³nxa² wi¹lhen³txi¹nx2ta¹wa².
 Txa²wā¹lon³ti³tāu³xai²na² yxau³ya³sain¹tū³kā³txi³nāu³xai²na²
 a²ha³tā³nxa² wi¹lhen³txi¹nx2ti³nūn³ya³sain¹na³la².
 22 Ro²ma²thī³nān¹ko³xa² kāin²ko³xai²na² a²wa³kxēn³yah³lai²na²
 sxi²ha² yxau³tū³kā³txi³nāu³xa² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²ī²tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² a²ha³tā³nxa²
 wi¹lhen³txi¹nx2ti³nūn³ya³sain¹na³la². Txa²wā¹sū³na²
 yxo²ī²tū³kā³txa² a²yxō²ha³kxa¹ te²yā¹nxe³nūh¹nx2ti³nūn³ya³sain¹na³la².
 23 Jā¹nxe³jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² kāin² thāi³ti³la²
 a³lxī¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Jā¹nxa¹jau³su² txai²li²
 Pau²lah³lo²na¹xai²na² nxe³ye¹nx2ta¹wa².

Kolosēnses

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na², Txa²wā¹wā³tā³jah¹lai²na²
 Ti³mo²jah³lai²na² nxe³sīn¹sxā³ ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³sī¹na¹wa².
 Txai²na¹xai²na², Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² Jah¹la²,
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ten³jau³su²
 i³wet1so¹sxā³ i³hxi²kan¹txi³hit1sa³na²hē³la². Sa³ha²kxai³,
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 i³hen³txi³tain¹si¹ha¹jau³nū³a² i³sa²si¹hā³sa²kxah³lo²sa¹wa².
 Nxe³sa²kxah³lo²na¹xai²na² wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na²
 Ko³lo²se³thi³na² yxau³ye³yah³lxin¹te² i³nxai²na²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². 2 Nxe³ha²kxai³, wxāi²na²
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ah³lxin¹ha²kxai³,
 wi¹wi¹nxe² sa²yxow²we¹jah³lxin¹ha²kxai³, nxe³yah³lxin¹lxa².
 Txa²wā³tā³nāu³yah¹lxin¹lxa². Nxe³yah³lxin¹te² i³nxai²na²
 ain³kxi²sah¹lxin³hē¹la². Txa²wā¹wi³na² Si³yxau³tāu³su²
 tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³ān²tu³ kāin²
 thāi³ti³la² a³lxin¹nx2ti³si¹ha¹jau³nū³su² wxa²nxū²kwa³nāu³a²
 ā³nhāu²no³txa²lxin³si¹ha¹jau³nū³su² nxe³nx2ti³ju³ta²
 ten³sa³nhā²wa².

Sū³na² i³wi¹lxon³kxi²jau³xa² Pau²lah³la² i³ye³kxi²jau³su²

3-4 Wxa²nū³ka³txai²na², Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²,
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²te²nāu³xa²
 yxo²ha³kxa¹ a³lxin², yah³lxin³sīn¹ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa³.
 A²nxe³yah³lxin³nhīn¹jau³xa² ha³ta³nxā² ain³kxi¹nx2ti³sī¹na¹hē³la².
 Nxe³nx2ti³sī¹na¹ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹
 ha³tin³ti³ i³ye³kxi²to³sī¹na¹hē³la².

— Txa²wā¹sū³nāi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² wi³nu²si¹lxin¹.
 Nxe³nhā²kxai³ Ko³lo³sē²sa³ nū³ka³txa² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² wi¹wi¹nxe² yxo²i²khai¹nxe³nxain¹sīn¹na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ ju¹ta²li² sa²nēn¹kxi²sīn¹nxā²ha¹nhai¹.
 Nxe³to³sī¹na¹hē³la². Jā¹nxe³sī¹na¹wa². 5 A²kxā³nxā²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²ya³la³lyau³xan²tu³
 ain³kxi² ān³si³wxe³yah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Ā²la²
 a³la³kxi²yah³lxin³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹ka³tu³:

— Oh³nāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³a¹ ha³lo²a²
 wi¹khai¹nxe³sxā³ ka³lih³khai¹nxe³ju³ta³nū³a² yū³nē³na³na¹.
 A²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² ũ³hā¹kxi²nē³na³na¹.
 Yxan¹nāu³a¹ ũ³yhen³kxi²nē³tū¹xā¹. Nxe³jau³xai²na²
 yxo²i²sa²tē³yah³lxin¹ka³tu³ Kris²tu³jah¹la² yxo²i² Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²te²nāu³xa² a³lxin²

yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². 6 A²nxe³jau³xai²na² wān³txa²
wi¹jau³xai²na² ain³kxi²yah³lxin¹ka³tu³:

— Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la²sxā³ a³lxi²nē³jah¹lo²su²
na³na¹. A²ya³la³tu³ jau³xai²la¹xā¹. Hī¹na²
a³la³kxi²na¹nhā¹.

Nxe³yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³yah³lxi¹nhī¹nān¹jau³xau³tēx¹tān²tu³, wxa²yu³ta²
ā³ka³lxa¹ton³sxā³ ain³kxi²sa²yo²we¹ti² ha³lo²a² wi¹ju³ta² kāi³i²
nxe³yah³lxi³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxi³to³hin¹kxa²
yā¹nxe³sxā³, a²nū²a² yuh³xai²nān¹ta³ko³xa² yo²ha³kxa¹
nxe³ta³ko³xai²nān¹te² nū³ka³txa² wān³txa² wi¹jau³xai²na²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ī³yau¹ū³nē³jau³xai²na² ain³kxi²
sa²yo²we¹ti² ha³lo²a² wi¹ju³ta² kāi³i² nxe³ye²tū³ka³txi³nū³a²
ā³ka³lxa¹ton³sa²tē³yain¹ta¹hē¹la².

7 Jā¹nxa¹jau³su²
E³pa²frah³lo²su² jah¹la² a³lxi²na¹kxah³lai²la¹wa².
Txai²yā¹nxe³sxā³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wa³ka³li³lot3sxā³
yxau²xai³jah¹lai²la¹wa². Na¹ha²kxai³, txai²li² hxi²kan¹txi³
ā³wxā³sxī²nx2ti³nxa³tai¹ti²tu³wa². Nxe³na¹kxa²yu³su² jah¹lai²na²
ā³si³wē³not3sa²sxā³ ān³tī¹nx2ti³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
ī³yau¹ū³nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². 8 Nxe³nx2ti³nū²la² wxa³li²ka³tu³,
wxa²ha³ta³nxa² a³lxi²waun¹nha¹yah³lxin¹jau³xa² Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³jxah¹la² a³lxi²waun¹nhyah¹lxin¹ti³hi¹txa²lxi³jau³xa²
E³pa²frah³lai²na² ī³hen³txi³sa²sīn¹na²hē³la².

9 Nxe³sa²sīn¹jau³xa² ain³kxi¹nx2ti³sī¹na¹hī¹nān¹ju³tu³,
hu³ wxa²ha³lo²a² sa²hau³ko³tūh¹nx2ti³si¹nha¹jau³nū³su²,
Txa²wā¹sū³na² ha³tin³ti³ ī³ye³kxi²to³sī¹na¹hē³la².
Nxe³sī¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Sū³na², nxe³3sī¹lxi¹. Nū¹ān¹tū³ka³txa² Ko³lo³sē²sa³
nū³ka³txa² sa²hau³ko³tain¹sxā³, Wxa²yāu³ka³jxah¹la²
wi¹lhin¹jah¹la² ā³nxū²kwai³wi¹sxā³ yxau³ai¹nhīn¹ka³tu³ kāin²
a³la³kxi²ti³hi¹txain¹sī¹nhē³li¹. Ain¹nhīn¹kxai²nān²tu³ Txa²sū³nu²
ī³nxai²na² wxa²ē¹nān¹jau³xa² au³txi³ ain³nha²nhīn¹jau³xa²
a²ten³nhīn¹jau³xa² ta³nxū¹ka³txai²na² a³la³kxi²ti³hi¹ta³lu²ni²
wi¹ko³nha²ti³hi¹ta³lu²ni² nxe³txain¹sī¹nhē³li¹.
Nxe³to³sī¹na¹hē³la².

10 Sī¹na¹ha²kxai³ wxāi²nān²ta³
Txa²wā¹sū³na² au³txi³ te³nain¹jau³su² so¹lxi³ yxau²xai³li²,
Txa²wā¹sū³na² ī³ka³li³si¹yah³lxin¹jau³su² so¹lxi³ kāi³i², ha³lo²a²
wi¹ju³ta² ka³lxa¹txi³ kāi³i², Txa²wā¹sū³na² wi¹la² a³la³kxi²sxā³
yxau²xai³li², yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Jā¹nxe³nx2ti³si¹nha¹jau³su²,
Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi²to³sī¹na¹hē³la².

11 Txa²wā¹sū³na²
wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxā³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wa².
Nxe³sxā³ sa²hē¹txa²txi³jau³su² hxi²kan¹kāi²non³nxa²lxi³tu¹wa².
Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³:

— Ha³lo²a² ye³khāuh³lxa³thin¹ju³ta³lot3sa²na³na¹.
Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxān²txi³ nxū²kwai³lxū¹ti³ hxi²ka¹ka¹nha²la²

yxau²xai³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². ¹² Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:
 — Txa²wā¹wī³nāi³. Ha³lo²a² ye³khāuh³lxa³ti³sa²sīn¹jut³su²
 kxan²ti³nū¹ ka³li³sa²sīn¹tu¹wi¹. Wain³te²lot³sa²nhī¹nha²kxai³
 hxi²waun³txi³nha¹ju³ta²yū²nxa³wi¹. Nxa¹jau³su². Txa²wā¹wī³na²
 Si³yxau³jah¹la² ī³ye³kxi²ki³tā³la². Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a²
 wi¹ju³ta² ha²tet¹jut³sū³ju³ta² Txa²wā¹wī³na² ū³ha¹kxi²nē³na³la².
¹³ A²ha² kxā³nxa² Sa³ta³na²jah¹la² a²ha³lo²lot³sxā³
 ka³nxah³jut³sū³ju³ta²lot³sxā³ yxau²xai³ki³sxai²tai¹ti²tu³wa².
 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
 wxa²wa²su¹tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³ ha³lo²a²
 wi¹ju³ta² sa²kxai³lu² A²ta²ha² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹wī³na²
 a³li²kah³lo²su² jah¹la² hi²sen³su² sa²hau³ko³ta³ko³xa² sa²kxai³lu²
 wi¹wi¹nxe² wxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴ Txa²wā¹ko³nxe³ti³
 kāi³ki³ju³ta² a²wah³yu³ta² ya³lu²ki³ju³ta³nū³ai²la¹wa². Yxān¹ta¹
 Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² wah³yu³ta²
 sa²so¹kxi²nē³lhxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 Kris²tu³jah¹la² a²ha³lo²lot³sxā³ yxau²xai³ki³tā³la².

Kris²tu³jah¹la² wxā³ju³tu¹tai²na² ī³yau¹ū³jau³su².

¹⁵ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³la³ txa²wā¹yen³na²
 ī²ki³kxe³sxa³wa². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na² ī²ki³kah³lo²su²
 jah¹lai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³āin²ti²na³la².
 Txa²wā¹sū³na² a³la³kxi²si¹nhē³jah¹lai²la¹wa².
 Jā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²kan¹khai¹nxe³sxā³
 a²yen³kxa² wet¹sa²sai¹kxa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³
 ā³sen³sai¹khai¹nxe³jah¹lai²la¹wa². ¹⁶ A²nxe³jah¹la² hi²sen³su²
 a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³ta² oh³nāu³u¹tai²nān¹te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
 we¹ti², yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹ti²,
 txa²wā¹yen³na² ī²ki³kxe³su² te²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
 we¹ti², a²yen³kxa² ī²ki³sxa³kxe³su² te²yxō²ha³kxa¹
 we¹ti², oh³nāu³u¹tai²nān¹tū³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa²
 hxi²kan¹khai¹nxe³te² nāu³xāin²txi³ we¹ti², ā³sa²ki³la³xi²te²
 nāu³xāin²txi³ yxo²ha³kxa¹ we¹ti², yuh³nāu³ai²nān¹tū³kā³txa²
 a²hxi²kan¹txi³nāu³xain²txi³ yxo²ha³kxa¹ we¹ti², ā³sa²ki³la³xi²te²
 nāu³xa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xain²txi³ we¹ti², nxe²
 sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
 Kris²tu³jah¹la² wet¹sa²sai¹ha²kxai³:

— Wxi²kin³ti³tot³sa³txai²lā¹.

Nxe³jau³su²

wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷ A²wi¹lhīn¹khai¹xu¹tai²na²
 a²yen³kxa² ka³na³ka³na³te² he³la³ko³ yū³ti³he¹nxa³hī¹nu¹tai²na²
 Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³
 a²hī¹nai²nān¹te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹, Kris²tu³jah¹la²
 hxi²ki³kxai³lu² yen³kāin²txi³ ā³nha³ko³tū¹sxā³ ai³ye²na³la².
¹⁸ Txa²wā¹ne³ka³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² txa²wā¹nū²na² whāi²na¹

sa²hau³ko³tūh¹kxi³te²ju²hē³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 yxo²i²sxā³ yxau²xai³te²ki³nāu¹xai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³na³la².
 Ka³ten³su² ti³hi¹tē³jah¹lai²la¹wa². A²kxā³nxa²
 ya³lu²kxi²nū¹nhē³lhxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nū¹nhē³kxe³su² yxo²i²sxā³ yxau²xai³te²ki³nāu¹xai²na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ Kris²tu³jah¹lai²la¹wa².
 Nxe³jau³su² ha³lo²a² i²li³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ Kris²tu³jah¹lai²la¹wa². 19 Nxe³ju³ta²
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

– Kris²tu³jah¹la² Txa²yā¹nxe³jah¹lo²khai³xai²la¹xā¹.
 Hāi¹nxe³te²hū³te²la³sī¹na¹xā¹. Nxe³jau³xai²na²
 nxū¹hain³nha²sxā³ i³ka³li³ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³te³na¹
 Txa²wā¹sū³na² āh¹ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

– Kris²tu³jah¹lai²na² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ i³wi¹lhi²ti²sa²sxā³
 ā³ya³lxi²xi²ti³hit¹sa³tū¹xā¹. Jā¹nxe³te³lhxā³ Jah¹la²
 wā²nxū¹lxi³sxā³ hi³sa³ka³txa²i³hxi²ki¹la³ki²sxā³ a²ti³ha²yau³xa²
 ha³li³ka² hxa³sxā³ ya³lu²tū¹xā¹. Nxe³kxai²nān²tu³
 oh³nāu³u¹tai²nān¹te² yen³kxa² a²yo²ha³kxain²txi³,
 yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² a²yo²ha³kxain²txi³, nxe³sxā³
 hāu²non³ti³sxā³ ā³ya³lxi²xi²sa³tū¹xā¹. Ju¹ta² ten³sa³nhā¹.
 Txa²wā¹sū³na² ta¹hxai²hē¹la².

21 Jā¹nxa¹jau³su² wxa²yu³ta² sa²kxai³lu² a²ha² kxā³nxa¹
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³kox¹ko¹son²ki² u²
 ha³na³ka³lxi³yxau³ye²nxe³ye²yah³lxi³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Ko³nxe³ti³ kāi³i² ko³nxe³ti³ i³ye³i² yah³lxin¹kxe³su²
 yah³lxi³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². 22 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 A²ta²ha² yuh³xai²nān¹te² ha³lo²ai²na² a²nū²khai³su²
 ye²hī¹nai³tā² ya³lu²kxi¹nx²ti³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³
 a²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³su²
 te³nah¹lxi¹:

– Txa²ta²hai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² ya³lu²kxain¹na²hē³na¹.
 Ain¹sxā³ Txa²nū³ka³txai²na² wxa²wa²su¹tain¹na²hē³na¹.
 Nxe³ha²kxai³ a²hī¹nai²na² txa²yā³lxa³ nū³ka³txai²la¹xā¹.
 Nxe³sxā³ ā³nhan³ka²ti³khai¹nxe² wi¹lhin¹khai¹nxe²
 a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³ ko³nxe³te²lo³txa³kxe³su²
 nxe² nxe³sxā³ Txa²yen³nāu³a¹ yxau³ya³sain¹na³na¹.
 Txa²te³na¹jau³su² na³xā¹. Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su²
 nxe³ya³nx²ti³na³la². 23 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²i²sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Jū¹te²he³la³ko³
 ā³na¹yah²lxan³kxe³su² kan²txi³ i³jah¹lxi³hē¹la². Ha³lo²a²
 ye³khāuh³lxa³thin¹ju³ta³lo³txa²lxi³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ā³na¹yah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²na¹hē³na¹.
 Jā¹nxe³jau³xai²yā¹nxe³sxā³ a²ya³la³tu³ yxan¹nāu³a¹
 wxa²wa²su¹ta³lun²khaix¹nxe³tū¹xā¹. A²ha² hī¹nai²na² ha³lo²a²
 ye³khāuh³lxa³thin²ki²sa²na³na¹. Nxe³ta¹ sxi²ha² kan²thi³na²
 it3ta² hxi²kan¹txi³ sa²it3sa²we¹txa³wxe³hi³nx2nxa³xā¹.
 Jā¹nxe³thi³nhū³nxe² kan²txi³ Sū³na² wān³txa² i³sxā³
 yxau³na¹tū¹xā¹. Ā³na¹nxa³lho³na¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la².
 A²nxe³te² wān³txa² wi¹jau³xai²na² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa²
 a²yo²ha³kxa¹ i³tih³nxe³si¹sain¹jau³nū³su² Txa²wā¹sū³na²
 i³sa²si¹hā³sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ i³tih³nxain¹sī¹na¹wa².
 Jā¹nxe³nx2ti³si¹sa²jau³nū³su² txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
 wa³ka³li³lo³sa²jah¹lo²sa¹wa².

Yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txa² ā³nhxi²nū¹nu¹hain¹jau³su².

24 Kxā³nxai³tā² Kris²tu³jah¹la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

— Ye³khāuh³lxa³thi¹na¹kxai³ jā¹nxīn¹tu¹wi¹.
 Nxe³sain¹na²hē³la². Hī¹nai²na² ye³khāuh³lxa³thi¹na¹wa².
 Nxe³na¹ju³ta² wi¹na³la². Kris²tu³jah¹la² ye³khāuh³lxa³thin¹kxa²
 yā¹nxa¹kxai²nān²tu³ ka³li³sa³nha²wa². Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la²nū²a² yā¹xain¹na³la². Nxe³ha²kxai³
 txa²nū²ai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la²nū²a²
 ye³khāuh³lxa³thin²kxi²nū³na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³
 ka³li³sa³nha²wa². 25 Wxa²yu³txai²na² Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³te² i³nxai²na²
 ā³nhxi²nū¹nū³nx2ti³te³lhxā³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 ti³hit1sa³na²hē³la². Wān³txa² wi¹jau³xai²na²
 Sū³na² a³la³kxi²si¹nx2ti³jau³nū³ai²na² yxo²ha³kxa¹
 i³tih³nxe³ta³lun²nx2ti³te³lhxā³ ti³hit1sa³na²hē³la². 26 A²nxe³te²
 wān³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²nān¹ju³tu³
 ā³ne³wxe²sa²tē³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hai³txi³
 wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³la³ yuh³xai²nān¹tū³ka³txai²na²
 ā³ne³wxe³ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³
 a²si³yxau³tāu³a² ā³sa²no¹sa²tē³kain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu²
 wān³txu¹tai²na² a²yo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nhē³lhxā³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² Wān³txa² yxo²i²tū³ka³txi³ ki³na¹xai²na²
 so¹lxi³ i³yau¹ū³nhē³na³la². 27 A²nxe³jau³xai²na² kwēn¹tai²na²
 Txa²wā¹sū³na² i³yau¹ū³nhē³jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² nxu²kwai³yxau³nx2ti³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³a²ya³la³tu³ yxan¹nāu³a¹ wxi²kin³ti³to³ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹.
 Nxe³nē³na³la². A²nxe³jau³xai²na² wi¹khai¹nxe³jau³xai²la¹wa².
 Wxi²kin³ti³ton³sxā³ ā³sen³sai¹khai¹nxe³jau³xai²la³wa².
 Kxā³nhxī¹nu¹tai²nān²tu³ ā³ne³wxe³ai¹nxa³jau³su² ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² a²nū²nāu³xai²na²

yuh³xai²nān¹tū³kā³txai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe³jau³xai²na²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² nxū²kwai³yxau³nx2ti³ju³ta²
 ten³jau³su² ī³yau¹ū³hain¹thxun¹na³la². 28 Na¹ha²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ī³yau¹ū³hain¹sī¹nhxai²na¹hē³la². Nxe³sxā³ tīh³na²
 wi¹lxa³tīh³na² ā³na¹ain¹si¹hain¹jau³su² ī³tih³nxe², wān³txa²
 wi¹jau³xa² ī³tih³nxe², a³la³kxi²khai¹nxe³jau³xa² ī³tih³nxe²,
 nxe³ain¹sī¹nhxai²na¹hē³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ wa³nūn³ta³ki²la²sxā³
 ī³wi¹lhin¹txai²lā¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na¹ Si³yxau³tāu³a¹
 a²yen³nāu³a¹ yxau³txai²lā¹. Nxe³ain¹si¹hain¹jau³su²
 sī¹nhxai²na¹hē³la². 29 Jā¹nxain¹si¹nha¹jau³su² kāin²
 o²la³kxi²sī¹nhxai²na¹hē³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² nū³kxūn³txi³
 hxi²kan¹txi³lot3sa²kxe³su² sa²wai³wait3sxā³ nū³kxūn³txi³
 ā³no²la³ki²sī¹nhxai²na¹hē³la².

2

1 Wxa²yu³tai²na² Ko³lo²se³thi³nān¹tū³kā³txi³ ī³nxai²na²
 txa²e¹nāu³a¹ au³txi³ wxa²ha³lo²a² ī³hxi²waun³ta³kxi¹nxai²ti²,
 ha³lo²a² wi¹lyah³lxin¹ju³ta³nū³a² so¹lxi³ ān³ten³kxi¹nx2ti²
 nxe³nx2ti³hxai²na¹hē³la². Na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²hau³kot3si¹nx2txai¹na¹jau³su² kāin² ī³ye³kxi²hxai²na¹hē³la².
 Jā¹nxai²jau³su² La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³kā³txain²txi³, a²nū²a²
 ā³xa² ī²sai¹nxai³tū³kā³txain²txi³, ain¹sxā³ nxe³nx2ta¹kxa²
 yā¹nxe³sxā³ ai¹nhxai²na¹hē³la². 2 Na¹ha²kxai³ wxa²e¹nāu³a¹
 au³txi³ hxi²ka¹ka¹nha²la² ain³nha², a³lxi²waun¹nyhu¹i²,
 nxe³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wxa²e¹nāu³a¹ wi¹lāin³nha²waun¹nha²yu³sxā³
 yxau²xai³waun¹ya³nha²yu³yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² a³la³kxi²ta³lu²ni², wi¹kō³nha²,
 yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ā³ne³wxe³ai¹nxai³jau³xu¹tai²na² ha³ta³nxān²txi³
 a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lo²khai³xa²
 wi¹la² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. 3 A²nxe³jau³xu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ī³yau¹ū³nē³jau³xai²la¹wa².
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ so¹lxi³ a³la³kxi²khai¹nxe²
 wi¹kō³nha²khai¹nxe² nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³kxe³su² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² yxo²ī²ki³kxai²nān²tu³ ju¹ta² yā¹nxe³sxā³
 a³la³kxi²ton³nē³lhī³nx2na³la².

4 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xai²na² wān³txa²
 ain³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Txa²wān³txa² so¹lxi³
 ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² ā³su² te²a²
 wān³txa² wai³nxa³jau³xa² ī³yxo²wi¹wi¹nxe³nha²sxā³
 ī³ye³kxi¹nx2ti³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

ā³na¹si¹nx2ti³jau³nū³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxa²yan³ti³su²
 ya³nx2ta¹wa². 5 Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
 u² hā³na³kxa³lxi³ yxau³ya³nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nx2ta¹kxa²ha³tā³nxān²ti³ txa²yo²ka³nāu³nū¹ai²na²
 whāi²na¹ ain³nha¹nx2ti³sxā³ ā³nū²ki¹nx2ta¹kxe³hū³nxe²
 ain³ta³ki¹nx2ti³nha²sa³nha²wa². Na¹ha²kxai³
 wxa²yxau³yah³lxin²ju³ta² a²ha³tā³nxa² ain³kxi¹nx2ta¹ha²kxai³
 kāin² ka³li³sa²si¹yha³lxin¹nha²wa². Nxe³sxā³
 wxa²yu³txai²na² wi¹lī³we¹yhu¹sxā³ yxau²xai³lye²yhu¹i²
 Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² kan²txi³ yxo²i² nxe³yah³lxin¹ju³ta²
 kāin² ka³li³sa²si¹yhah³lxin¹nha²wa². Na¹ha²kxai³
 yxau³ya³nx2ta¹kxe³hū³nxe² wxa²ha³lo²ai²na² wi¹ju³txai²na²
 txa²yen³nai²na² ĩ²ūh¹nx2ta¹kxe³hū³nxe² kāin²
 ka³li³sa²si¹yhah³lxin¹nha²wa².

Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²sxā³ yxau³ye²ki³jau³su²

6 Jā¹na¹jau³su² e³a¹wa². A²wi¹lhī¹na² txā² Kris²tu³jah¹la²
 yxo²i² ān³si³wxe³yah³lxin¹nhī¹nai³tā² nxe³sxā³:

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³ka³khai³xai²la¹xā¹. Jah¹lai²na² so¹lxi³
 yxo²i²a¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yah³lxin¹ka³tu³ a²hī¹nai²na² jā¹nxe³yah³lxin¹jau³xai³
 jā¹nxe³jau³lxi³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²yah³lxin¹sxā³
 yxau²sa²tē³ye¹txain¹nū²hē³la². 7 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 hi³sa³ka³txa² wi¹lā³nxe²kxi³sxā³ au³txi³ u²lā³nxe²kxi²
 ai³kxai²nān²tu³, wi¹wi¹nxe² we¹ni² kan²txi³
 i³nha²sxā³ yxau² nxe³kxat3su² te²jai¹ti²tu³wa².
 Jā¹nxe³kat3sū³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ kan²txi³ i³jah¹lxi³sxā³ a²wi¹lhī¹nān¹te²
 wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ū³nx2ti³hxai²jau³nai¹tā²
 ĩ³wet1so¹jah³lxi³sxā³, Kris²tu³jah¹la² yxo²i²
 kāi²non³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 ĩ³ka³li³ki²khai¹nxe³nx2ti³jau³su² ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹la².

8 Ha³lo²a² wi¹lī²jah¹lxi³hē¹la². A²nū²a²
 ĩ³ki³ha¹ki¹nx2ti³ha³ta²wa². A²nxe³tū³ka³txai²na²
 yuh³xai²nān¹jau³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³i², wai³nxa³jau³xa² so¹lxi³
 ĩ³ye³i², ha³yax3khin¹jau³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³i², hai³txi³ Je³su²jah³la²
 wān³txa² e³xa³i² nxe³tū³ka³txi³su² ya³nx2ti³ha³ta²wa².
 Nxe³sxā³ ĩ³ki³ha¹ki¹nx2ti³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²
 yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² sa²tā³ki¹nx2ti³kxa²yan³ti³su² ye¹nx2ta¹wa².
 9-10 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a²
 yā¹nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ a²si³yxau³jah¹la²
 ne³te²hxi²kan¹khai¹nxe³sxā³, wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³ju³ta²
 a²yo²ha³kxa² whāi²na¹ wā³ko³txa³kxe³su² Kris²tu³jah¹la²

ne³te²nū²ai²na² yxau³te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³
wxāi²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³
yxau³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²hxi²kan¹ju³ta²
wa³nūn³ta³ki²la²sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hī³nxa¹lxa².
Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²kan¹txi³ ān³sen³sai¹khaix¹jah¹lai²la¹wa².
Yuh³xai²nān¹te² hxi²kan¹te²nāu³xa² ā³sen³sai² oh³xai²nān¹te²
hxi²kan¹te²nāu³xa² ā³sen³sai² nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
ya³nx2ta¹wa².

11 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³yah³lxi¹lxa².
Yah³lxi¹nha²kxai³wxa²ē¹nāu³ai²na²ko³nxe³thin¹ju³ta³lo³nx2ti³kxe³su²
ā³wa²su¹txa²ti³na²hē³la². Hai³txi³ yuh³xai²nān¹ta²
hxi²ki³la³ kâi³ūh¹nx2ti³xa³hē³la². Kris²tu³jah¹la²
kâi³ūh¹nx2ti³na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
wxa²wa²sut1sxā³ yxau²sa²tē³yah³lxi¹lxa². 12 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²
a²kxā³nxa² e³kxah¹lxin¹te³nah¹lxi¹.

— Hī¹nān¹te²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ yxo²i²a¹tū¹xā¹.
Sa²yxo²we¹ta¹tū¹xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³tu³ hā²wxān³txa³
ī³yau³xa² ū³hū¹ki²sa²sai¹nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ti³tāu³a¹
ī³yau³xa² ū³hū¹ki¹nx2ti³tāu³a¹ e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Hī¹na² ko³nxe³ti³ kâi³sxā³ yxau²xai³la¹ju³ta²
ā³na¹a¹xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³tu³ Kris²tu³jah¹la²
ā³nū²nxi²sxā³ kwā³kxa² sa²nī³ki¹nx2ti³jut3sū³nxe²
ū³hū¹ki¹nx2ti³na³la². Nxe³ha²kxai³ hā²wxān³txa³ ī³yau³xa²
sa²sai¹xi²nx2ti³tāu³a¹ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³,
nū³kxūn³txi³ ya³lu²yah³lxin¹jut3sū³ju³ta² ka³ten³su²
ī³sa²yxau³xi¹nx2ti³jut3sū³nxe² sa²sai¹xi²nx2ti³ta¹ti²tu³wa².
Jā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxi¹nhi¹na¹ Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxai³lu² nū³kxūn³nha²sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na²
tah²lxi³ we¹tū³nx2ti³na²hē³la². 13 Jā¹nxa¹jau³su² kxā³nxa²

ko³nxe³ti³ kâi³sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Ko³nxe³ti³ kâi³ju³ta³lo³jah³lxin¹kxe³su² wxa²wa²sut1sxā³
yxau²xai³lyah²lxan³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²
ten³ti³hex1yxah³lxan³kxe³su² Txa²wā¹sū³na²
ya³lu²kxi²nē³jut3sū³nxe² yxau²xai³yah³lxin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Te²yā¹nxe³sxā³ ya³lu²te²nū³nhū³nxe² Txa²wā¹sū³na²
yxau²xai³ye²ain¹yah³lxi³to³hin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².

Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²sxā³
ā³nū²nxi²sxā³ yxau²xai³yain¹yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su²
tāu³a¹ ka³ten³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³ wxa²ko³nxe³ti³
kâi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³ha²kxai³
nxe³nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². 14 Nxe³jut3sū³nxe² ko³nxe³ti³
kâi³ki³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ ū³wha²li¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³txā³nxai²nān¹jau³su² ko³nxe³ti³ kâi³ki³kxa²

yo³ha² ya³lu²kxi²nē³ju³ta³nū³a² sa²hē¹tē³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³to³ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ta³nxā¹nxai²na²
 tē³sxā³ ũ³ka³net3hxa³ta¹hxai²hē¹la². Kris²tu³jah¹la²
 hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kī¹la³kxi²jut3sū³nxe² ũ³hē¹jut3sū³nxe²
 hxa³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lo²su²
 te²hi²sen³kxai³lu² a²ta³a² hxi²kan¹txi³nāu³xa²
 yxo²ha³kxa¹ a²nū³kxūn³ju³ta² sa²so¹ki²hxa³kxi²ka³tu³
 sa²yu³hē³nāu³lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ Kris²tu³jah¹la²
 so¹lx³i³ nū³kxūn³txi³ ān³sen³sai¹yain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹kxe³su²
 e³lē³na¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Kris²tu³jah¹la²
 ya³lu²kxi²nē³li² ka³ten³su² i³sa²yxa³xi² oh³xan¹ko³nāu³a¹
 i³ka³la² nxe³hī¹nai³tān²tu³ e³lē³na¹ i²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² a³la³kxi²nxa³tū³ka³txi³su² te²a²
 ā³ke³tū¹nx2tain¹sxā³ i³kwa³na³nx2ti³kxai²nān²tu³:

— Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹
 yu³tā³xa² tau³ton³kxi²nē³ju³ta³nū³a² yū²na³li¹.
 Nxe³ju³ta²sa¹: “Te²li² i³yain³yah³lx³i³txa³hē¹li¹.
 Ta³nxa²: ‘Jau¹xai²li² i³na²yah³lx³i³txa³hē¹li¹. Ta³nxa²:
 ‘I³la³kxai²na² ā³ki³wa³tāu³kxi²tāu³a² ā³ki³nū²ki¹xi²sxā³
 kāin² i³yai³ni², sa²ba³to³nxe³kj³tāu³a¹ ā³ki³nū²ki¹xi²sxā³
 kāin² i³yai³ni², nxe³jah³lx³i³hē¹li¹. Ta³nxa²
 nxe³jah³lx³i³hē¹li¹.” Nxe³jau³su² kwa³na³nx2tain¹nūn³na³li¹.
 Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ i³we¹txain¹yah³lx³i³txa³hē¹la².
 i³we¹tain¹yah³lxan³kxa²ha³ta³nxān²txi³ wain³txi³
 kāi³yah³lx³i³hī³nxa¹lx², i³ye³kxi¹nx2tain¹jau³xa²
 wai³nxa³ha²kxai³lu¹. 17 A²nxe³jau³xai²na² i³yain³kj³jau³nū³su²
 ta³nxa² i³na²kj³jau³nū³su² ta³nxa² a²yxo²ha³kxa¹
 hxi²kan¹jau³sxa³wa². Yān³ta²na² Kris²tu³jah¹la²
 wxā²nxa³hī¹nāu³u¹ta²na² sa²yxo²we¹kj³jau³su² ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jau³xai²na² a²yen³kxa² a²yāu³ka³txi³hū³jau³su²
 ha²kxai³ a²yen³kxa² i²kj³sxa³kxa² wā²nā³ū¹nhē³te³lhxā³
 nxe³jau³su² ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na¹
 hū³sxā³ Kris²tu³jah¹la² yū³kj³tā³la². Jah¹la² so¹lx³
 hxi²kan¹khai¹nx2na³la². Nxe³ha²kxai³ tī³yau³xai²na²
 a²hxi²ka¹nxa³jau³xai²na² ā³na¹jah¹lx³sxā³ Kris²tu³jah¹la²
 so¹lx³ sa²yxo²we¹jah¹lx³hē¹la². 18-19 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²
 wi¹lhin¹ki³lxo³jau³xa² i³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³:

— Txai²li² kāin²txi³he¹jah¹lo²txā³i¹. Na¹ha²kxai³, wxi²kan¹txi³
 Txa²wā¹sū³na² i³hen³txi³jah¹lo²txā³i¹. Hāi¹nxe³sxā³
 oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² so¹lx³ i³hen³txi², i³sa²nēn¹kxi²,
 nxe³jah¹lo²sa¹i¹. Wān³txa² wi¹jau³xa² hxi²sxā³nho³jut3sū³jau³xa²
 a³la³kxi²jah¹lo²sa¹i¹. Ju¹ta² wain³na³li¹. Jā¹nxe³jah³lx³i³hē¹li¹.
 Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ i³we¹txain¹yah³lx³i³txa³hē¹la².

$\tilde{I}^3ki^3ha^1ki^1nx2txai^1nh\tilde{i}^3nx2na^3la^2$. $\tilde{I}^3we^1tain^1yah^3lxin^1kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$
 $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ $w\tilde{a}n^3txi^3khai^3xa^2$ $\tilde{a}^3na^1sx\tilde{a}^3$ $ha^3lo^2a^2$
 $wi^1khai^1nx2ti^3ju^3ta^2$ $\tilde{a}n^3\tilde{t}i^1ki^1nx2ti^3kxa^2yan^3ti^3su^2$ $ye^1nx2ta^1wa^2$.
 $A^2nxe^3jah^1lai^2na^2$ $yuh^3xai^2n\tilde{a}n^1jau^3xa^2$ $so^1lx_i^3$ $ha^3tin^3ti^3$
 $\tilde{i}^3ye^3kxi^1nha^2kxe^3su^2$. Kwa^2 $k\tilde{a}in^2ki^3lxo^3nha^2jah^1lo^2su^2$
 $\tilde{h}\tilde{i}^3nx2na^3la^2$. Hai^3txi^3 $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ $w\tilde{a}n^3txa^2$
 $\tilde{i}^3ye^3kxi^2nha^2jah^1lo^2su^2$ $\tilde{h}\tilde{i}^3nx2nxa^3wa^2$. $H\tilde{a}i^1nxe^3sx\tilde{a}^3$
 $Kris^2tu^3jah^1la^2$ $\tilde{a}^3na^1jah^1lo^2su^2$ $\tilde{h}\tilde{i}^3nx2na^3la^2$. $Ha^3lo^2a^2$
 $nxe^3jut3s\tilde{u}^3ju^3ta^2sa^1$: $A^2n\tilde{u}^2ai^2na^2$ $a^2ne^3kxi^3khai^3xa^2$
 $\tilde{a}^3na^1sa^2t\tilde{a}^3jah^1la^2$ $y\tilde{a}^1nxe^3\tilde{h}\tilde{i}^3nx2na^3la^2$. $Nxe^3kxa^2ha^3tih^3xan^2tu^3$:
 – Je^3su^2 $Kris^2tu^3jah^1la^2$ $so^1lx_i^3$, $txa^2w\tilde{a}^1ne^3ki^3h\tilde{u}^3jah^1lo^2su^2$
 jah^1la^2 $so^1lx_i^3$ $sa^2yxo^2we^1ta^1t\tilde{u}^1x\tilde{a}^1$. $Nxe^3ki^3kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$
 $txa^2w\tilde{a}^1ki^3na^1xai^2na^2$ $wh\tilde{a}i^2na^1$ $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ $ten^3ki^2n\tilde{e}^3jau^3su^2$
 $jau^1lx_i^3$ $wi^1lain^3ta^3kxi^2sa^2sai^1nha^2sx\tilde{a}^3$ $a^3la^3kxi^2$ $k\tilde{a}i^2n\tilde{o}^3ni^2$,
 hxi^2kan^1 $k\tilde{a}i^2n\tilde{o}^3ni^2$, $a^3lx_i^2$ $k\tilde{a}i^2n\tilde{o}^3waun^1yhu^1i^2$, $hxi^2n\tilde{u}^1n\tilde{u}^3$
 $k\tilde{a}i^2n\tilde{o}^3waun^1yhu^1i^2$, $nxe^3\tilde{h}\tilde{i}^3ki^3t\tilde{a}^3la^2$.

Kris^2tu^3jah^1la^2 ya^3lu^2kxa^2y\tilde{a}^1nxe^3kxe^3h\tilde{u}^3sx\tilde{a}^3yxau^3ki^3jau^3su^2

$20 J\tilde{a}^1nxa^1jau^3su^2$ $Kris^2tu^3jah^1la^2$ $ya^3lu^2kxi^1nx2ti^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.
 $Nxe^3h\tilde{i}^1nai^3t\tilde{a}^2te^2tu^3$ $oh^3n\tilde{a}u^3a^1$ $yxau^3te^2sin^2ta^2wa^2$.
 $Yuh^3xai^2n\tilde{a}n^1jah^1lo^2su^2$ $j\tilde{a}^1nxe^3jah^1lo^2sxa^3lho^3la^2$.
 $Nxe^3ha^2kxai^3$ $wx\tilde{a}i^2na^2$ $Kris^2tu^3jah^1la^2$ $\tilde{a}^3n\tilde{u}^2nxi^2sx\tilde{a}^3$
 $yxau^3yah^3lxin^1t\tilde{u}^3ka^3txi^3$ $\tilde{i}^3nxai^2na^2$ $yuh^3xai^2n\tilde{a}n^1te^2$
 yen^3kxa^2 $ya^3lu^2te^2n\tilde{u}^3nh\tilde{u}^3yah^3lx_i^3te^2sin^1yu^2h\tilde{e}^3la^2$.
 $Yah^3lxin^1kxe^3su^2$ $yuh^3xai^2n\tilde{a}n^1te^2$ yen^3kxa^2 $yx\tilde{o}^2ha^3kxa^1$
 $\tilde{a}^3na^1jah^1lx_i^3sx\tilde{a}^3$ $wxa^2wa^2su^1nha^2sx\tilde{a}^3$ $yxau^2xai^3jah^1lx_i^3h\tilde{e}^1la^2$.
 $Nxe^3ha^2kxai^3$ $S\tilde{u}^3na^2$ wi^1la^3 $\tilde{i}^2nx2ti^3si^1jau^3n\tilde{u}^3su^2$ $a^2n\tilde{u}^2a^2$
 $yuh^3xai^2n\tilde{a}n^1te^2$ $w\tilde{a}n^3txa^2$ $\tilde{i}^3kwa^3na^3nx2ti^3kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$
 $sa^2yxo^2we^1jah^3lx_i^3txa^3h\tilde{e}^1la^2$. $Yah^3lxin^1kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$:

– $Yuh^3xai^2n\tilde{a}n^1t\tilde{u}^3ka^3txi^3su^2$ $na^1x\tilde{a}^1$. $Na^1ha^2kxai^3$
 $yuh^3xai^2n\tilde{a}n^1te^2$ $w\tilde{a}n^3txai^2na^2$ $sa^2yxo^2we^1ta^1t\tilde{u}^1x\tilde{a}^1$.
 $Nxe^3te^2h\tilde{u}^3yah^3lx_i^3txa^3h\tilde{e}^1la^2$. $21 A^2nxe^3te^2$ $w\tilde{a}n^3txai^2na^2$
 $wxa^2yah^3la^2n\tilde{a}u^3xu^1tai^2na^2$ $w\tilde{a}n^3txai^2na^2sa^1$:

– Te^2li^2 $wxa^2wxai^3txa^3h\tilde{e}^1li^1$. $T\tilde{a}^3nxa^2$:

– Te^2li^2 $\tilde{i}^3so^1j\tilde{i}^2sain^3txa^3h\tilde{e}^1li^1$. $Yah^3lxin^1kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$

$S\tilde{u}^3nu^2kxai^3lu^2$ wi^1la^3 $\tilde{i}^2nx2ti^3xa^3lho^3li^1$. $T\tilde{a}^3nxa^2$. $Nxe^3jau^3su^2$
 $\tilde{i}^3ki^3ha^1kxi^1nx2ti^3sx\tilde{a}^3$ $w\tilde{a}^2nx\tilde{u}h^1$ $e^3kxi^1nx2ti^3hxai^2tai^1ti^2tu^3wa^2$.
 $22 A^2yen^3kxa^2$ $\tilde{i}^3ye^3kxi^1nx2ti^3kxai^2na^2$:

– $Wxa^2wxai^3txa^3h\tilde{e}^1li^1$. $\tilde{i}^3so^1j\tilde{i}^2sain^3txa^3h\tilde{e}^1li^1$. $Nxe^3nx2ti^3kxa^2$
 yen^3kxa^2 $yain^3txi^3su^2$ $t\tilde{a}^3nxa^2$ $\tilde{i}^3na^2ki^3jau^3su^2$ $t\tilde{a}^3nxa^2$
 $\tilde{a}t\tilde{i}s\tilde{u}^3te^2$ $yen^3ki^3su^2$ $t\tilde{a}^3nxa^2$ $nxe^3sx\tilde{a}^3$ $\tilde{a}^3nhxi^2t\tilde{e}^3nha^2sx\tilde{a}^3$
 $o^2la^3kxi^2ki^3kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$ $k\tilde{o}^3nxe^3ti^3$ $k\tilde{a}i^3ki^3kxa^2$ yo^3ha^2
 $wxa^2wa^2su^1kxi^2n\tilde{e}^3lxa^3lho^3la^2$. $23 Nxe^3ha^2kxai^3$ $w\tilde{a}n^3txa^2$
 $\tilde{i}^3ye^3kxi^1nx2ti^3jau^3xai^2na^2$ kwa^2 $a^3la^3kxi^2ki^3lxo^3nha^2jau^3xai^2la^1wa^2$.

Oh³nāu³u¹tai²nān¹jah¹la²nāu³xa² ī³sa²nēn¹kxi² kwa²
 kãi²nxa³te²lo³nxe³nha² txa²wā¹nũ²ai²na² kãin²
 khāuh³lxa³ti³hi¹nha² nxe³si¹nhē³jau³nu³ai²la¹wa².
 — A³la³kxi²jau³su² te²sĩ³lxi²na³na¹. Nxe³nx2ti³na³la².
 Nxe³nx2ti³kxa²ha³ta³nxān²ti³ a²nxe³jau³xai²na²
 sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ txa²wā¹sĩ³nai³na²
 ko³nxe³ti³ ain³nhyah¹lxin¹ju³ta² hxi²kan¹txi³
 sa²hau³ko³nyhah¹lxi³hĩ³nx2nxã³lxa².

3

1 Jã¹nxa¹jau³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²nũ²la² ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, a²hi¹nai²na²
 oh³nāu³nũ¹ka³nāu³a¹ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
 a²wi¹tāu³a¹ hxi²kan¹khai¹nxe³tāu³a¹ yxau³yain¹na³la².
 Nxe³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wxã²na² sa²kxai³lu²
 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ ya³lu²nũ²la² ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²sxã³ sa²yo²ka³ta³wxe³yah³lxin¹jut3sũ³nxe²
 wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ wet1sũ³nx2ti³na³la². Ny-
 hah¹lxin¹kxe³su² Txa²wā¹sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³
 ain³kxi²sxã³ sa²yo²wet1si¹hah³lxin¹ja³kxa³nũ³su²
 ã³ten³jah¹lxi³hē¹la². 2 Wxa²yo²ka³nāu³a¹ whã²na¹
 wi¹lain³nha¹jah³lxi³sxã³ Txa²wā¹sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³
 ain³nha¹jah³lxi³sxã³ sa²yo²wet1si¹hah³lxin¹ja³kxa³nũ³su²
 ã³ten³jah¹lxi³hē¹la². Hai³txi³ yuh³xai²nān¹te²
 yen³kxa² ain³nha¹jah³lxi³sxã³ ya³ni³li³yah³lxi³txa³hē¹la².
 3 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ ya³lu²yah³lxin¹jut3sũ³nxe²
 yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² ã³na¹yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la².
 Yah³lxin¹ka³tu³ a²hi¹nai²na² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
 yxau³nyhah¹lxin¹sxã³ oh³nāu³a¹ Txa²wā¹sũ³na²
 yen³nāu³a¹ ka³ten³ti³ yxau³yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la².
 Yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ka³ten³syah¹lxin¹ju³ta² Kris²tu³jah¹la²
 hxi²ka²nāu³a¹ wi¹wi¹nxe² ũ³whã¹ki¹nx2ti³kxe³su²
 wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³yah³lxi¹lxa². 4 Yah³lxin¹ka³tu³
 yxan¹nāu³a¹ Kris²tu³jah¹lai²na² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 ka³ten³ti³hi¹tē³jah¹lai²na² ã³wxã³ye²nx2ti³tu¹wa².
 Nxe³ye²nx2ti³tāu³a¹ wxi²kin³ti³ton³kxa²yã¹nxe² e³lē³na¹
 ti³hi¹txa²lxi³tu¹wa². Nxe³nx2ti³ha²kxai³ wai³na²
 wxi²kin³ti³ton³sxã³ yxau³yain¹yah³lxin¹tu¹wa².

Sũ³na² hxi²ka² tah²lxi³ we¹tē³ju³ta² ī³yau¹ũ³jau³su²

5 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² yxo²kwain³yah³lxin¹jau³su²
 ã³nã¹hxa³jah¹lxi³hē¹la².

— ī³su²lhã³nha²ki³jut3sũ³nxe² txa²ko³nxe³ju³ta²
 yxo²kwai³na¹ju³ta² ã³nã¹hxa³ta¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹jau³su²

nxe³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa²
 sxe³xa³ka³lxu³su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² in³txi³su² ta³nxa²
 wa³ni³lon³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² ā³na¹i², in³txa² in³txa² ā³xa²
 ko³nxe³ti³ wa³ni³lon³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² ā³na¹i², ko³nxe³ti³
 yxo²kwain³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹i², a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² kāin²
 yxo²kwain³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹i², nxe³jah³lxi³hē¹la². Nxe³ju³ta²:

— Yen³kxa² ā²la² kāi²non³sxā³ yxo²kwain³sa³nhā¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nxe³te² yen³kxai²na²
 wxa²sū³na²lon³sxā³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹jut3sū³nxe²
 yxau²xai³lyah³lxi³hī³nxa¹lxa². Ju¹ta² wai³nxa³wa².
 6 A²nxe³te² ha³lo²ai²na² ko³nxe³ju³txai²na² a²nū²a²
 ka³lxa¹khaix1nxe³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²ā³sxā³
 yxau²xai³lain¹tū³kā³txa² kāi³ain¹na³la². Nxe³ain¹ju³ta²
 a²wah³yu³ta² Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²hain¹nūn³tu¹wa².
 7 Nain¹sxā³ wxa²yu³ta²na² nxe³ain¹kxa² yā¹nxe³sxā³
 ko³nxe³ju³ta³lot3sxā³ yxau²xai³lyah³lxi³ta¹hain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yah³lxin¹kxe³su² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yā¹nxe²
 yxau²xai³lyah³lxi³ta¹hain¹ti³ai¹ti²tu³wa².

8 Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ we¹tūh¹nx2ti³ha²kxai³
 a²hī¹nai²na²te²u¹jā¹nxe³te² ko³nxe³ju³ta² ā³nā¹hxa³jah¹lxi³hē¹la².
 Wā²la² ko³nxe³ka³lo³a² sa²sai¹ka²na¹yah³lxin¹jut3sū³nxe²
 wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³nā¹hxa³jah¹lxi³hē¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² ī³xan³ta³kxi²,
 ī³wā³lon³kxi², a²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ki²nyhu¹i², a²nū²a²
 ā³xa² o³nxa³te²lot3sxā³ ī³ye³kxi²yhu¹i², yxo²ko³nxe³ti³ ī³ye³i²,
 nxe³yah³lxin¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ā³na¹jah¹lxi³hē¹la². 9 Jā¹nxe³sxā³
 kxā³nhxī¹nān¹te² ī³nxai³tā² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹te² ī³nxai³tā²
 ā³na¹yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Nxe³ha²kxai³ ha³ya³kxa²
 ī³ki³ha¹ki²nha¹ju³ah³lxi³hē¹la². 10 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³
 we¹txa²lxi³te²ju²hē³la². Nxe³nx2ti³ju³ta² Sū³na² ē¹nān¹jau³su²
 te³nah¹lxi¹:

— Txa²wē³ha³lxa² a²ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³
 wet1sa²tē³ai¹na¹xā¹. Na¹ka³tu³ Txai²yā¹nxe²
 sa²tē³ain¹tū¹xā¹. Ye³kan¹txi³ ī³sain¹txai²lā¹.
 Nxe³nx2ti³jau³su² Txa²wā¹sū³na² wxa²ē¹nāu³ai²na²
 wet1sa²tē³nx2ti³na³la². 11 Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹ki³na¹xai²na²
 Sū³na² wē³ha³lxi³su² te²ki³na¹xai²na² a²hāi¹nxe³tū³ka³txain²txi³
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ we¹tū¹nhē³na³la². Nxe³sxā³
 a²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³su² ta³nxa² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³su² ta³nxa² nxe³ki³kxa²ha³ta³nxān²ti³
 hai³txi³ ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³,
 ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²jah¹lo²su²ta³nxa² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²nxa³jah¹
 ta³nxa² nxe³ki³kxa²ha³ta³nxān²ti³ hai³txi³ ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³sxa³

kwa³jan³ti³su² ta³nxa² wa³nũn³khaix1tũ³ka³txi³su² ta³nxa²
 nxe³ki³kxa²ha³ta³nxãn²ti³hai³txi³ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³sxa³ha²kxa²
 a²wa³kxẽn³yah³la² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³ yxau³jah¹lo²su²
 ta³nxa² hãi¹nxe³sxã³ wxa²wa²sut1sxã³ yxau³jah¹lo²su² ta³nxa²
 nxe³ki³kxa²ha³ta³nxãn²ti³ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³,
 nxe³hĩ³ki³tã³la². Ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³ju³ta² yũ²nxa³wa².
 Yxãn¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, txa²wã¹nxũ²kwai³nãu³a¹
 nxũ²kwai³yxau³nẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³, nxe³nẽ³na³la².
 Txa²wã¹ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
 tah²lxi³ we¹tũ¹nhẽ³na³la². Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³
 hxi²kan¹khai¹nxe³jau³xai²la¹wa².

12 Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxa².
 A³lxi¹nx2ti³ha²kxai³ wã²nxa³ka² so¹nx2ti³ha²kxai³
 nxe³nx2ti³tũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxa². Yah³lxin¹kxe³su²
 wã²la² wi¹ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nyhah¹lxin¹jut3sũ³nxe²
 wi¹la³ kãi³ũ¹nyha¹jah³lxi³hẽ¹la². Ī³yan³ta³kxi²nyhu¹i²
 wi¹kãi³kxi²nyhu¹i² a²nũ²a² ã³xa² kãin²te²lo³nyhu¹i²
 hxi²kwa³ya²nyhu¹xa³i² ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau²
 nxe³jah³lxi³hẽ¹la². 13 Jã¹nxe³sxã³:

— A²nũ²a² ã³xa² wain³txi³ kãi³ũ¹sa²nxa³xã¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³wxãi¹ta²ĩ³kwai²kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxa²ko³nxe³ti³
 kãi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³kxa² yã¹nxe³sxã³
 a²nũ²a² ã³xai²na² wxa²wa²su¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

14 Hãi¹nxe³kxe³hũ³nxe² hxi²ka¹na³wha³to²hi²nxe³sxã³
 a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wxa²yxo²kẽn¹tĩn³nãu³xai²na² whãi²na¹ au³txi³
 wi¹lãin³nyhu¹sxã³ hãi¹nxe³kxe³hũ³nyhu¹ah³lxin¹tu¹wa².

15 Txa²wã¹nũ²ai²na²ka³na³ka³na³kxan²ti³ka³lxa¹kxi²nẽ³te²jai¹ti²tu³wa²
 Nxe³te²na² wi¹lain³ta³kxi²nyhu¹te²ju²hẽ³la², ha³na³ka³lxi²
 we¹nxai³kxan²ti³na². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 txa²wã¹ki³na¹xai²na²ka³lxa¹kxan²ti³wi¹lain³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Nxe³si¹nyhah³lxin¹jau³su² Kris²tu³jah¹la² wã²nxa³kxa²
 sa²so¹nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³wxa²ẽ¹nãu³ai²nãn¹jau³kxai³lu¹

— Wxãn³txai²na² e³kxi²na¹jau³nu³a² e³kxi²na¹kxai²nãn²tu³
 txa²wã¹ki³na¹xai²na² wi¹lãin³nha² kãi²no³nhĩ³ki³ji¹wi¹?
 Kãi²no³nhĩ³kxai²nãn²tu³ e³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² wain³tu¹wa².
 Yxãn¹ta¹ kãi²nxa³to³nhĩ³kxai²nãn²tu³ e³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 wai³nxa³lho³la². Jã¹nxe³kxa²yo³su² Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹tãu³a¹ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹:

— Txa²wã¹sũ³nãi³. Wi¹lxo³kxi²sa¹lxi¹. Nxe³jah³lxi³to³hẽ¹la².
 16 Nxe³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² yxo²ha³kxa¹

ã³nxũ²kwai³wi¹nha¹jah³lxi³sxã³ sa²wai³wait3sxã³
 ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wãn³txai²na²
 a³la³kxi²te²lon³nx2ti³nũ²la² tĩh³na² wi¹tĩh³na² hain³sxã³
 ĩ³yau¹ũ³nyhu¹i² tĩh³na² ko³nxe³tĩh³na² ã³na¹si¹ja³ka³nũ³su²
 hain³sxã³ ĩ³tih³nxe³nyhu¹i² nxe²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ka³lih³khai¹nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wi¹lxo³kxi²nx2ti³jau³su² hain³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³hain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².

17 — Hãi¹nxe³kxe³hũ³nxe² ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta²
 ĩ³ye³kxi²ta³nxa² kãi³ta³nxa² na¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su²jah³la²
 sa²yo²we¹jah³lxi³sxã³ kãi³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 Je³su²jah³la² ã³nũ²nx²sxã³ Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³wi¹lxon³ki¹jah³lxi³hẽ¹la².

Wi¹la³yxau²xai³la³kxi³nyhu¹ki³jau³su²

18 A²sxe³xa³ka³lxu³nãu³xã³, ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹na².
 — Sũ³na² wẽ³su² na¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wxa²wẽ³sãi¹ah³lai²na² wi¹la³ sa²yo²we¹jah³lxi³hẽ¹na². Ju¹ta²
 wain³na³na¹. Ya³nx2ta¹xa².
 19 Jã¹nxe³sxã³ a²wẽ³sãi¹yah³lo²nãu³xã³, ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
 Wxa²sxe³xa³ka³lxai²na² a³lxi¹jah³lxi³hẽ¹la². ĩ³xan³ta³kxah¹lxi³txa³hẽ¹la².
 Thãi³ti³la² wi¹kãi³ũh¹jah³lxi³hẽ¹la². Ya³nx2ta¹wa².

20 Jã¹nxe³sxã³, a²wẽ³ha³lxi³nãu³xã³, ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
 Wxa²wĩ³nai²na² sa²yo²we¹ti² wxa²hã³ka³nai²na² sa²yo²we¹ti²
 a²hãi¹nxe³ti³xa¹ nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

— Sũ³na² wẽn³su² na¹xã¹. Nxe³na¹ha²kxai³
 sa²yo²we¹ta¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ka³li³kxi²yah³lxin¹tu¹wa². Ya³nx2ta¹wa².

21 A²wĩ³nu¹nãu³xã³, nxe³jah³lxi³sã²nhẽ³la².

— Sũ³na² wẽn³su² na¹xã¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wẽ³sai²na²
 ĩ³wai³ki²so¹na¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³:

— ĩ³kwai²kwai²ki² ãn³sen³sai¹sxã³ ĩ³wai³ku¹yu³nha¹tũ¹xã¹.
 Yah³lxi³txa³hẽ¹la². ĩ³hxi²ka¹nyhah¹lxa³nha²kxai³:

— Hxi²kan¹txi³ wain³txi³ kai³a¹nxã³nhj². Wxa²wẽ³sai²na²
 nxe³ye¹nx2ti³kxa²yan³txi³su². Ya³nx2ta¹wa².

22 Jã¹nxa¹jau³su² a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³ yxau³yah³lxin¹te²
 ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²wa³kxẽn³yah³lai²na²
 yuh³xai²nãn¹te² wa³kxẽn³yah³lai²na² a²wãn³txa² yxo²ha³kxa¹
 sa²yo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³:

— Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³khaix3jah¹la² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ĩ²sa²tẽ³sa³nha¹. Sa³ha²kxai³
 Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² whãi²na¹ kãi³hxa³ta¹tũ¹xã¹.
 Yah³lxin¹jau³su² yuh³xai²nãn¹te²na² wa³kxẽn³yah³lai²na²

sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kwa²
wi¹wa³kon³ki³lxo³yxah³lxi³txa³hē¹la².

— Txa²wa³kxēn³yah³lai²na² ĩ²so¹sa³kxai²nān²tu³ wi¹
wa³kon³kxai¹na¹tū¹xā¹. Wi¹lxo³kxai¹na¹txai²lā¹. Yxān¹ta¹
ĩ²so¹sa²nxa³kxai²nān²tu³ yai¹nhī³nxa²nxa³xā¹. Hāi¹nxe³sxā³
u³lha²hī³nx2na³na¹. Nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². 23 Nxe³ha²kxai³:

— A²wa³ka³li³yu³ta² ĩ²li³ju³ta² kāi³a¹tū¹xā¹.
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²yo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹
wi¹lain³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³kon³kxi²na¹kxa²
yā¹nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² wa³kon³kxai¹na¹tū¹xā¹.
Nxe³yah³lxin¹jau³su² kāi³jah¹lxi³hē¹la². 24 Yuh³xai²nān¹ta²

wa³kxēn³yah³la² wa³kon³kxi²yah³lxin¹kxan²ti³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Hi²sen³su²
wxa²wa³kxē³yah³lo²khai³xai²la¹wa². Nxe³te²su² ha²kxai³

yan¹nāu³a¹ hā²wxān³txa³ ũ³yho³hi¹nx2ti³ju³ta² yū³tu¹wa².
A²nxe³jut3su² ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te² wa³kxēn³yah³la²
wi¹la³ wa³kon³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³ya³nx2ta¹wa².

25 Yxān¹ta¹ a²nū²a² ĩ²li³te²la³ wain³txi³ kāi³xa³kxai²nān²tu³
wain³txi³ kāi³ai¹nxa³kxa² yā¹nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na²
ũ³yho³hi²hain¹tu¹wa². Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² jau¹xai²na²
sa²yat1sxā³ wain³txi³ kāi³xa³jah¹la² wi¹lū³yho³hi²hain¹ju³ta³la³
yū²nxa³wa². Jā¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa².

4

1 A²nū²a² wa³kxēn³yah³lo²nāu³xāi³, nxe³jah³lxi³sa²lxa².
Wxa²sa³wi³ha³lxai²na² wxa²wa³ka³li³yu³ta³lo³tain¹sxā³
ā³wa³kon³ki¹nx2tain¹tū³ka³txai²na² wain³txi³
ān³kāi³ũ¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Txai²na² Kris²tu³jah¹la² a²wa³kxēn³not3sa²kah³lo²sa¹xā¹.
Oh³nāu³u¹tai²nān¹jah¹lai²la¹xā¹. Nxe³sxā³
wa³ka³li³yu³ta³lot3sain¹te²nū³ka³txa² a²wa³kxēn³not3tai¹na¹kah³lo²sa²
kxa²yā¹nxe² Kris²tu³jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lo³ta¹wi¹.
Nxe³jah³lxi³hē¹la². Nxe³ya³nx2ta¹wa².

Wān³txa²ĩ³tih³nxe³nē³jau³su²

2 Hāi¹nxe³kxe³hū³nxe², Txa²wā¹sū³na² ha³tin³ti³
ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta²
ĩ³ha¹txi¹nx2ti³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
Nxe³sxā³ ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ĩ³ye³jah¹lxi³hē¹la².

— Txa²sū³nāi³. ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² kāi³ũ¹sa¹nha²kxai³
wi¹lxo³kxi²sa¹lxi¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². 3-4 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Kris²tu³jah¹la² sa²hau³ko³tē³jah¹lai²la¹xā¹. Nxe³jau³xai²na²
kxā³nāu³u¹tai²na² a³la³kxai¹nxa³jau³su² ta¹hxai²hē¹la².

Yxān¹ta¹ a²nxe³te² wān³txai²na² a²hī¹nai²na² a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ ī³yau¹ū³jah¹lo²sa¹wa². Na¹kxa² yo³ha² sxi²ha²
 kan²thi³na² Sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³tū³kā³txa² hxi²ki³kxai³lu²
 ū³tī¹ki²sain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ nxe³na¹ju³tai²na²
 ha³lo²ai²na² Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
 Yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

– Sū³na² nxe³tsi¹lxi¹. Pau²lah³lai²na² wxa²wān³txai²na²
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³yau¹ū³lhxun¹na³li¹. Nxe³ju³ta²
 sa²hxi²ka¹tū¹txain¹sī¹nhē³li¹. Nhīn¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²
 ka³lxa¹tū³kā³txa² wi¹lain³ki²nha²ti³hi¹tū³txain¹sī¹nhē³li¹.
 Nai¹nhīn¹kxai²nān²tu³ Pau²lah³lai²na² wxa²wān³txa² wi¹wi¹nxe²
 a²si³yxau³tāu³a¹ ā³no¹xa³kxe³su² ī³ye³kxi²yhain¹tu¹wi¹. A²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ ā³ne³wxe³txai²li¹. Nxe³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la².

5 Ju¹ta³la³ na¹ha²kxai³, a²nū²a² Sū³na² wān³txa²
 yxo²ai¹nxa³tū³kā³txa² yxau³yain¹yah³lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³
 a³la³kxi²khai¹nxe³sxā³ yxau³je¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

– Je³su²jah³la² ī³yau¹ū³hai¹na¹txai²lā¹, kwēn¹tai²na²sā¹.
 Yxan¹nāu³a¹ sa²hxi²kat¹sa²nxa³kxa²yan³ti³sā¹.
 Yain¹yah³lxin¹jau³su² Sū³na² wān³txa² ī³yau¹ū³txain¹yah³lxi³hē¹la².
 6 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² ī³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 thāi³ti³la² wi¹lhin¹jau³xa² so¹lxi³ a³la³kxi²jau³xa² so¹lxi³
 ī³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ī³lxi³te²la³ Sū³na² wān³txa²
 ī³wā³txi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³ wān³txa² wain³txi³
 ī³tih³nxain¹yah³lxin¹jau³su² a³la³kxi²sxā³ ī³wa²lū³xain¹yah³lxi³hī³nxai¹lxa²

A²ha³tā³nxa² ū³sa²si¹hā³jau³su²

7-8 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ti³ki²kah³la² txa²wā³tā³jah¹la²
 a³lxi²na¹kxah³lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² txai²yā¹nxe³te²hū³sxā³
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³kon³kxi²jah¹lai²la¹wa².
 Ha³ya³kxa² Sū³na² wa³ka³li³yu³ta² ā³na¹ti³hex1jah¹lo²sxa³wa².
 A²nxe³jah¹la² ī³sa²si¹hā³ū¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹ka³tu³
 txa²ha³lo²a² yxau²xai³la¹ju³ta² a²ha³tā³nxa² ī³ye³kxi²
 txa²nū³kā³txa² tī¹nān¹ta³nū³kā³txi³ na¹xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ yxau²xai³lhī¹na¹ju³ta² a²ha³tā³nxa² ī³ye³kxi²
 nxe³nx2tain¹tu¹wa². Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ ī³kwxē²kxi²
 wi¹lxo³kxi² nxe³nx2tain¹tu¹wa². Jā¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su²
 ī³sa²si¹hā³ū¹nx2ta¹wa². 9 Nxe³sxā³ O³ne²si³mah³la²
 wxa²nū³kā³txi³su² ha²kxai³ ha³ya³kxa² Sū³na² wa³ka³li³yu³ta²
 ā³na¹ti³hex1jah¹lo²sxa³ha²kxai³ a³lxi²na¹kxah³lo²su² ha²kxai³
 nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²na² O³ne²si³mah³lai²na²
 Ti³ki²kah³lai²na² ain¹sxā³ ān³tī³xi¹nx2tain¹tu¹wa².
 Nxe³nx2ti³sxā³ tī¹nān¹te² ha³lo²a² a²ha³tā³nxa² yxo²ha³kxa¹
 ī³yau¹ū³nx2ti³tu¹wa².

10 Jā¹nxe³sxā³ A³ris³tar²kah³la² sxi²ha² kan²thi³ thi¹nai²na²
 ũ³ti¹ki²sa²sxā³ yxau³na¹kxa² yā¹nxe² yxau³ya³sain¹na³la².
 A²nxe³jah¹la² i³hen³txi³nx2ti³ha²kxai³, Mar²kah³la²
 Bar³na³be²ah³la² a²sa³wi³sah³la² i³hen³txi³nx2ti³ha²kxai³,
 nxe³nx2ti³na³la². A²nxe³te² Mar²kah³lai²na²
 ā³tū³xi¹nx2ti³kxai²nān²tū³ wi¹lī³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹la².
 Yxau³ain¹ju³ta² wā²nā³ūh¹txai¹yah³lxi³hē¹la².
 Jā¹nxe³nx2ta¹jau³su²a²kxā³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 11 Jā¹nxe³sxā³ Jo³su³e²ah³la² a²i³lxi³ ā³xa² Jus²tu³jah¹la²
 i³hen³txi³nx2ti³nūn³na³la². A²nxe³jah¹lo²nāu³xai²na²
 ha¹li¹ ka³na³ku² jah¹lo²nāu³xai²na² A³ris³tar²kah³lai²na²
 Mar²kah³lai²na² Jo³su³e²ah³lai²na² nain¹sxā³ Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sain¹na³la². Te²na² so¹lxi³ txai²yā¹nxe³sxā³
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ā³si³tē³kxi²si¹hain¹jau³su²ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹kxa² yo³ha² ā³wa²su¹ju³ta² i³hen³txain¹nūn³na³la².
 Nxe³ha²kxai³ i³nxū²kwai³lxū¹sain¹to³nha²hē³la².
 Yxān¹ta¹ ti¹na² sxi²je³na² yxau³na¹thi³nai²na²
 Ju³te²a² nū³ka³txi³sain¹tū³ka³txi³su² jah¹lo² ā³xa²
 ā³hxi²nū¹nūh¹sain¹ju³ta³la³yū³sai¹nhxai²nxa³hē¹la².

12 Jā¹nxe³sxā³ E³pa²frah³la² wxa²nū³ka³txi³sain¹nū³nha²kxai³,
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lot³jah¹lo²su²nx2na³la².
 A²nxe³jah¹la² i³hen³txi³nx2ti³nūn³na³la². A²nxe³jah¹lai²na²
 Txa²wā¹sū³na² ha³tin³ti³ ā³nxū²kwai³lxū¹ti³nha²sxā³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² nxe³ti¹. Ko³lo³sē²sa³ nū³ka³txai²na²
 wxa²e¹nān¹jau³xa² kan²txi³ yxo²i²sxā³ a³la³kxi²ta³lun²sxā³
 sa²yo²we¹ta³lu²ni² wa³nūn³ta³ki²la² wi¹lhin¹khai¹nxe²
 nxe² yxau²xai³lain¹ju³ta³nū³a² ti³hi¹txai¹nhē³li¹.
 Nxe³nx2ti³to³hxai²na²hē³la². 13 A²ya³la³tū³
 txa²yen³nāu³a¹ jah¹lai²na² wxāin²txi³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²hau³ko³ti³hi¹txa²lxi³si¹jau³nū³su² kāin² i³ye³kxi²,
 La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³ka³txain²txi³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²hau³ko³tain¹si¹jau³nū³su² kāin² i³ye³kxi²,
 I³ra²po³li³thi³nān¹tū³ka³txain¹txi³ jā¹nxe², nxe³jah¹lai²la¹wa².
 14 Jā¹nxe³sxā³ Lu²kah³la² hī³ne³kxa² a²hoh³lxah³la²
 a³lxi²sī¹na¹kah³la² i³hen³txi¹nx2ti³sī¹nha²kxai³ Te³ma²sah³la²
 i³hen³txi¹nx2ti³sī¹nha²kxai³ nxe³nx2ti³sī¹na³la².

15 Jā¹nxe³sxā³ txai²na¹xai²na² Txa²wā¹sū³na²
 wē³ha³lxi³nū³ka³txa² i³hen³txi³ti³ten³sa³nha²wa². Na¹ha²kxai³
 La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³ka³txa² i³hen³txai¹na¹ha²kxai³
 Nī²fa³ka³lxa² i³hen³txi³na¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txa² ā³nhai¹tū³ye²tū³ka³txa²
 ta¹ka³lxai²na² sxi²ha² ā³yān³ki³nū²ki²sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 hain³jau³xa² i³hain³kain¹ni² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³nyhu¹i²

nxe³te²nũ³kã³txa² ĩ³hen³txai¹na¹ha²kxai³ sĩ¹na¹wa².
 16 Nxa²ha¹te¹ ta³nxã¹nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
 ĩ²sxã³ wxa²nũ³kã³txai²na² a²yen³nãu³a¹ ĩ³yĩ¹li²sxã³
 ĩ³yau¹ũ³tain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹ka³tu³:

— Ta³lu²na¹xã¹. Yah³lxin¹ka³tu³ La³o³ti³se²a²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa²
 ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hain¹yah³lxin¹ka³tu³, nũ¹ã¹tũ³kã³txa²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te² yen³nãu³a¹
 ta³nxã¹nxai²na² ĩ³yĩ¹li²sxã³ ĩ³yau¹ũ³ti³hi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
 Te²yã¹nxe³sxã³ La³o³ti³se²a²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa²
 a²ha³teh³nxã³nxa² nxã³nxã³xa² ĩ³sa²si¹hã³ai¹na¹txã³nxai²na²
 sa²kxai³lu² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nx2tain¹tu¹wa². A²nxe³txã³nxũ³aj²na²
 wxa²nũ³kã³txa² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
 yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹te² yen³nãu³a¹
 ĩ³yĩ¹li²sxã³ ĩ³yau¹ũ³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 17 Ar³ki²pah³la²
 ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta²
 kãĩ³ju³ta³lo³txa²sĩn¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³ju³ta²
 kãĩ³ta³lun²txa²ya³hain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

18 Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ĩ³hen³txi³nx2ta¹wa²
 Wãn³txai²li² ne³ki³san¹jau³xai²li² txa²hxi²kai²na²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Txai²na² sxi²ha² kan²thĩ³na²
 ũ³ti¹ki²sai¹nha²kxai³ yxau³na¹wa². Nxe³sa²ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹tãu³a¹ txa²ha³lo²a² wi¹lhau³kot3si¹sa²jau³su²
 ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² thãĩ³ti³la²
 a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Ta³lu²na¹wa².

1 Tesalonisēnses

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² nxe³sīn¹sxā³
 ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³hū²xai³nx2ti³nha¹wa². Wxa²nū³ka³txa²
 Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxai²na²
 Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³lyah³lxin¹te² i³nxai²na²
 ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³hū²xai³nx2ti³nha¹wa². Nxe³nx2ti³nha¹te²
 i³nxai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxain²txi³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxain²txi³ yah³lxai¹lxa².
 Nxe³nx2ti³nha¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la²
 a³lxai¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxai³si¹hi²
 nxe³nx2ti³si¹nha¹jau³su² ten³sa²sīn¹nha²wa².

Te³sa³lo²ni³ka²thi³nān¹tū³ka³txa²yo²i²ain¹jau³su²

2 Yxo²i²sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹jau³su² Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi²to³sī¹na¹wa². E³kxi²sī¹na¹jau³xa²sa¹:

– Sū³na² nxe³3si¹lxai¹. Yxo²i²sxā³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³
 i³sa²nēn¹kxi²nxa²sī¹na¹wi¹. Nxe³sīn¹to³ha¹wa².

3 Yxo²i²yah³lxai¹nhī¹nān¹te²tu³ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹te³lhxā³ o²la³kxah¹lxai¹lxa².

Sū³na² a³lxai²yah³lxin¹jau³su² wi¹lo²la³kxi²yah³lxai¹lxa². Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²sxā³ wā³li²ju³ta³nū³a² thāi³ti³la²
 wah³yxah³lxai¹lxa².

Nxe³yah³lxin¹kxe³su² i²sīn¹te²sa¹wa².
 Txa²wā¹sū³na² e³kxi²sīn¹na¹tāu³a² sa²wa²lho¹xi²sxā³
 i²sīn¹to³ha¹wa².

4 Nxe³sxā³ yxo²i²yah³lxai¹nha²kxai³
 txa²wā³tā³xa² yā¹xah³lxai¹lxa². Txa²wā¹sū³na²

a³lxai¹nx2ti³ha²kxai³ i²sxā³ ā³yū³so¹nx2ti³sin²ta²wa².
 Nxe³ju³tai²li² i²sīn¹te²sa¹wa².

5 Sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³xai²li² i³yau¹ū³nx2ti³sī¹na¹jau³xai³tā² kwa² wān³txi³su²
 te²sxa³yu²hē³la².

Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la²
 a²wān³txain²txi²na³la². Nxe³jau³xai²li² wā³nxīn¹jau³su²
 ha²kxai³ ya²la³tu³jau³xai²la¹wa². Yxau³ya³nx2ti³sī¹na¹hī¹nai³tā²
 wain³txi³ o²la³kxi²nūh¹nx2ti³sī¹na¹ju³ta² i²yah³lxin¹tai¹tu³wa².

6 Yxau³sī¹na¹kxa² yā¹nxe² yxau³yah³lxai¹nha²kxai³
 Je³su²jah³la² yxau³hxai²kxai³ jā¹nxe² yxau³yah³lxai¹nha²kxai³
 nxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ khāuhx3nyhah¹lxin¹kxan²ti³
 wxa²e¹nāu³ai²na² ka³lih³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².

Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³ka³li¹ti¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa².

7 Nxe³yah³lxin¹kxa²yu³su² Ma³se³to²na²ko³xa² yxau³te²a²
 Kre²sa²ko³xa² yxau³te²a² nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² yxo²i²ain¹te²nāu³xai²na² i²kxi¹nx2tain¹ta¹hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² yxo²i²yah³lxin¹kxa² yā¹nxe²

yxo²i²ain¹nūn³ta¹hē¹la². ⁸ Nxe² yxo²i²yah³lxi¹nhī¹nai³tān¹te²tu³
 Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hē¹la².
 Ma³se³to²na²ko³xa² Kre²sa²ko³xa² ya¹nān¹ta³ko³xa²
 jau¹xai²li² yxo²i²yah³lxin¹kxe³su² ha³ta³nxe³ta¹hē¹la².
 Nxe³jut³su² ha²kxai³ u²lxi³ ai³ain¹kxan²ti³ ā²la²
 ain³kxain¹ta¹hē¹la². Ī³ye³kxain¹sī¹nxa³ta³lxa¹ wxa²wān³txa²
 ā²la² ain³kxi¹nx2tain¹ta¹hē¹la². ⁹ Jā¹nxe³tū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² wā²nxūh¹ ĩ³hen³txi³sain¹sī¹na²hē³la². Wxā³sxā³
 ĩ²nx2ti³nha¹hī¹nai³tān¹jau³xa² ĩ³yau¹ū³sain¹sīn¹na²hē³la².
 Txah³lxa³kxa³txai²li² Sū³nu²sa²ki³lxo³ka³txai²li²
 ā³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³sxā³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a² so¹lxi³ ya²la³tu³ te²an²tu³ ka³ten³su²
 te²an²tu³ sa²yo²we¹jah³lxin¹jau³xai³tā² e³kxi²sain¹sī¹na²hē³la².
¹⁰ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la² Sū³na² Tah²si²ha²kxai³
 ā¹jah¹lai²li² oh³nāu³a¹ a³ka³nxi²ju³ta³nū³a²
 wah³nxe³yah³lxin¹ju³ta² ĩ³yau¹ū¹sain¹sīn¹na²hē³la².
 Nxe³jah¹lain²txi³ kxā³nhxī¹nai³tā² txa²wā¹ha³lo²a²
 yxau³hī¹nai³tā² ya³lu²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²hē³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta²
 a²wa³ha² so¹kxi²nē³na²hē³la². So¹kxi²nē³lha²kxai³ Sū³na²
 ko³nxe³ti³ ĩ³yi¹li²nē³ju³ta³nū³a² wxa²wa²su¹kxi²nē³tu¹wa².
 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ul²yxau³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² jau¹xai²na²
 ĩ³hen³txai¹yah³lxin¹jau³xa² ĩ³yau¹ū³sain¹sīn¹na²hē³la².

2

Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² Pau²lah³la² o²la³kxi²jau³su²

¹ Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxā³sī¹na¹hī¹nai³tā² ĩ³tih³nxe³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³
 Kwa²wān³ti³su² ĩ³tih³nxe³nx2ti³sīn¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³
 ain³kxi²sah¹lxi³nhī¹nha²kxai³ sa²yo²wet¹sah¹lxi³nhī¹nhē³la².
² A²kxā³nxa² Fi³li³po²thi³na² ai³sī¹na¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³hī¹nai³tān²tu³ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³yau¹ū³ain¹sī¹na¹hē³la². Nxe³tāu³ān²tu³ta¹ Sū³na²
 wān³txa²kxai³lu²e²nai¹nha²kxai³ye³khāuh³lxa³ti³sain¹sīn¹na²hē³la².
 Hā²wxān³txa³ ā³waix3tū²la² wxā³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa²
 Wxā³sī¹na¹ka³tu³ Sū³na² wān³txain²txi³ ya³lo³txi²sxā³
 ĩ³yau¹ū³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². Sū³na² wān³txa² e²nain¹te²a²
 wa³ka³ti³lot3sain¹sīn¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²
 ĩ³ya³lo³ti²te²lot3sa²sī¹nha²kxai³ Sū³na² wān³txa²kxai³lu²
 ĩ³yau¹ū³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². ³ ĩ³yau¹ū³nx2ti³sī¹na¹hī¹nai³tā²
 wān³txa² wain³jau³xa² ā³na¹sxā³ ā³waix3si¹yah³lxin¹jau³su²
 kāi³ūh¹nx2ti³sīn¹nxa³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³si¹yah³lxin¹jau³su²
 kāi³ūh¹nx2ti³sīn¹nxa³ha²kxai³ ā³ke³tū¹si¹yah³lxin¹jau³su²
 kāi³ūh¹nx2ti³sīn¹nxa³ha²kxai³ nxe³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².

4 Nxe³yān¹ta¹ kã³nxai³kai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² i²sxã³
 sa²so¹sa²sīn¹te³nah¹lxi¹;
 — Wxãi²na²txa²wãn³txa²wi¹jau³xa²i³yau¹ũ¹sih¹nx2tai¹na¹jau³su²
 i³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. Sain¹sīn¹nha²kxai³ Sũ³na²
 wãn³txa² so¹lxi³ i³yau¹ũ¹nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².
 Txa²wã¹sũ³na² wi¹lī²sa²sīn¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²sī¹nha²kxai³
 a²nũ²a² so¹lxi³ kwa² i³wi¹lxo³kxi²sain¹sīn¹ju³ta³la³
 ten³sa²sī¹nxa³ha²kxai³ sī¹na¹hē³la², Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³su² txa²wã¹ē¹nãu³ai²nãn¹jau³xa² i³ye³sxã³
 i³sai¹ki³sxa³jau³xa² a³la³kxi²nē³lha²kxai³la². 5 Kwa²hã¹nxe²
 wi¹le¹nx2ti³sī¹nxa³kxe³su² nxe³sīn¹nxa³tai¹ti²tu³wa²,
 Te²yã¹nxe³sxã³ i³yau¹ũ¹nx2ti³sī¹na¹kxa² yo³ha²
 ten³sīn¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³nha¹jau³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² i²sain¹sīn¹nha²wa²,
 i³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sī¹na¹kxa²yã³ti³sa². 6 Jã¹nxe³jut3su²
 wxa²nũ³kã³tchai²la³ tã³nxa² a²nũ²a² ã³su² tã³nxa²
 kwa² sa²nēn¹ki²sah¹lxi³nhĩn¹ju³ta² a²nũ²a²
 ten³sa²sīn¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Kris²tu³jah¹la²
 i³sa²si¹hã³sa²sīn¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ yxo²xũn³jau³xa²
 hxi²kan¹txi³ e³kxi¹nx2ti³sī¹nhĩ³na¹wa². Yxãn¹ta¹
 ten³sa²sīn¹nxa³hē¹la². 7 Sa²sīn¹nxa³ha²kxai³
 txu¹ha² a²wē³sa³khai³xa² a³lxi²sxã³ wi¹wi¹nxe³
 sa²hau³ko³kxa² a²su³su³yau³xa² ũ³hũ¹te²ju²hē³la².
 Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ wi¹wi¹nxe² thã³ti³la²
 Sũ³na² wãn³tchai²na² i³yau¹ũ¹nx2ti³sī¹na¹hē³la².
 8 A³lxi²khai¹nxe³nx2ti³sī¹na¹wa². Nxe³ha²kxai³ Sũ³na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ¹nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².
 Ya³lu²ye¹nx2ti³sī¹na¹kxan²ti³ ã³nx2ti³sī¹nhĩ³nxãn²nxa³wa².
 9 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Wxa²nũ³kã³tchai²he¹ya³nx2ti³sī¹na¹ju³tai³tã²
 ain³kxi¹xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³sxã³ Sũ³na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³
 wxã³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³sī¹na¹ka³tu³ta¹ a³lan²ta²
 yxo²ha³kxa¹ ka³nxah³ta² yxo²ha³kxa¹ wa³ka³li³yu³khai³xa²
 nũ³kxũn³txi³ wa³kon³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa², yen³kxa²
 wã²nhũ²hxat3sah¹lxi³nhĩn¹kxa²yã³txi³sa².
 10 Sũ³na² ye³na² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²sī¹nxa³ha²kxai³
 wxa²ye³na² yxo²i²yah³lxin¹tũ³kã³tchai²nãn¹ta² ye³na²
 ko³nxe³ti³ o²la³kxi²sī¹nxa³ha²kxai³ sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².
 Hxi²kan¹sxã³ wain³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²nha¹tai¹ti²tu³wa².
 Ko³nxe³te²lot3sain¹sīn¹ju³ta³la³ yũ²nxa³tai¹ti²tu³wa².
 Ju¹tai²li² Txa²wã¹sũ³na² i²sa²nũn³sīn¹nha²wa².
 11 A²wĩ³nu²su² a²wã³lxi³khai³xa² wi¹lĩ³tih³nxe²
 i³nxũ²kwã³lxũ¹txi² nxe³ũh¹te²ju²hē³la². Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
 Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nx2ti³ha²kxai³
 i³nxũ²kwã³lxũ¹jau³su² i³ye³kxi¹nx2ti³ha²kxai³ wãn³txa²

yxo²ha³kxa¹ sa²hxi²kāu²lxa³ki²la² ī³yau¹ū¹nx2ti³ha²kxai³
 nxe³jau³xai²na² whāi²na¹ nxe³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².

12 ī³tih³nxe³nx2ti³sī¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxi³si¹nhē³li¹.
 Nxe³nha¹jau³su² ī³ya³lo³txa²lxi³to³nha¹ha²kxai³
 ī³tih³nxe³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nha¹jau³xai²li²
 we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ yxau²xai³lyah³lxin¹kxe³su²
 Txa²wā¹sū³na² ī³ka²li¹jah³lxin¹tu¹wa². Nxe³kxa²yu³su²
 kxān³nāu³a¹ wxi²kin³ti³ton³sxā³ ī³hxi²kat1sxā³
 ā³wa³kxēn³to³tē³nū³nhī¹na¹ ka²li¹txa²lxi³sxā³ Sū³na² ha³lo²a²
 yxau³kxah¹lxin¹tu¹wa².

13 Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū¹nx2ti³sī¹na¹hī¹nai³tā²
 nxe²e³kah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² a²nū²a² wān³txi³sxa³wi¹. Sū³na²
 wān³txi³khai³xai²la¹wi¹. Yxo²i²nha¹nhai¹. Nxe²e³kxah¹lxin¹jau³su²
 ha²kxai³ Sū³na² sa²nēn¹kxi²to³nha¹hē³la². Jau¹xai²na²
 yxo²i²yah³lxi¹nhī¹nān¹te²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² nū³kxūn³txi³
 sa²hau³ko³txa²lxi³na³la². 14-15 Txa²wā³tā³nāu³xāi³.
 Wxa²nū³kā³txa² ha³tih³xa² hxi²ka² Te³sa³lo²ni³ka²thī³na²
 yxau³te² ī³nxax² khāuh³lxa³ti³nx2tain¹tai¹ti²tu³wa².
 Te²u¹jā¹nxe³sxā³ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³ Ju³te²an¹ko³xan¹tū³kā³txai²na².
 wā²nxūh¹lxi³sxā³ yxo²i²tū³kā³txa² khāuhx3nhyain¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³tū³kā³txa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³tū³kā³txai²na² hi²sen³kxai³lu² kān³kxai³ Sū³na² wān³txa²
 ī³hen³txi³tū³kā³txai³tā² su²lhā³ai¹ni² Je³su²jah³lai²na²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² su²lhā³i² nx-
 ain¹tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ tū¹kā³txain²txi³
 khāuh³lxa³thit1sain¹sīn¹nūn³na²hē³la². Sū³na² wān³txa²
 sa²yo²we¹tai¹nxa³tū³kā³txai²lē¹. Hāi¹sxā³ a²nū²a²
 a²yo²ha³kxa¹ a²ko¹ko¹nū³kā³txai²la¹wa². 16 Jā¹nxain¹kxa²yu³su²
 Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²a² ī²li³te²a¹ Sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² ain³kxi²sain¹sīn¹sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²yo³ha²
 ā³wa²su¹tū¹hain¹te³na¹ ko¹ko¹nū³kā³txa² hi²sen³kxai³lu²
 ā³nhxi²kat1sa²sī¹nxa³kxe³su² o²la³kxi²šai³nain¹na²hē³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ā²la²
 kāi²non³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yān³tu³ti¹ Txa²wā¹sū³na²
 kāin²xan³txi²na³la². Ye³khāuh³lxa³tain¹ju³ta³nū³a² ā²la²
 kāi²non³sxā³ yū³ain¹tu¹wa².

Pau²lah³la² Te³sa³lo²ni³ka²thī³nān¹tū³kā³txa²ī²xi²lxun¹jau³su²

17 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Kxān³su² ā³sxā³
 wai³ta²lxi³sī¹na¹kxan²ti³ āh¹i²xi²ti³ten³khai¹nxe³nx2ti³sī¹na¹hē¹la².
 Ne³kan¹ti³hex1sa²sī¹nxa³hē¹la². Ul²yxau¹sī¹na¹kxan²ti³
 ne³wā²nxa²lxi³sī¹nxa³hē¹la². Nxe³sī¹nxa³ha²kxai³
 wā³li²sī¹na¹ju³ta³nū³a² ne³wa³kon³nha²sī¹na¹hē³la².

18 Ī²xi²ti³ten³khai¹nxe³nx2ti³sī¹na¹hē¹la², txai²na¹xai²na²
 Pau²lah³lo²na¹xai²na²sa³. Yxān¹ta¹ Sa³ta³na²jah¹la²
 hxi²kat1sa²sīn¹to³hxa³hē¹la². 19-20 Nxe³kxan²ti³ a²yan¹nāu³a¹
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² nū³kxūn³txi³ sa²yo²we¹ta²
 yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta² yxo²i²nx2ta¹nha²wa². Nxe³ha²kxai³
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² a³ka³nx²tāu³a¹
 ka²li¹txi³sah¹lxi³nhñ¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la²
 e³kxi²sain¹sīn¹tu¹wa². E³kxi²sain¹sīn¹te³nah¹lxi¹;
 — Wain³txi³ o²la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Txa²wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sīn¹tu¹wa².
 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² sa²yo²we¹jah³lx¹nha²kxai³ yxo²kāin²txi³
 ĩ³hen³txain¹sī¹na¹wa². Ka²li¹txi³khaix1sah¹lx³nh¹lxa².

3

1 Nxe³nxa²ha¹te¹;
 — Ha³ta³nxe³nyha¹lx³te²sin¹ji¹xā¹. Nxe³nx2ta¹ta¹
 yah²lxa³nha²kxai³la¹ Ti³mo²jah³la² sa²si¹hā³ain¹sī¹na¹hē³la².
 Nxe³sī¹na¹nū²la² A³te²nas²thi³na² yxau³sxā³
 wah³nxain¹sī¹na¹hē³la². 2 A²nxe³jah¹lai²li² Ti³mo²jah³lai²li²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²jah¹lo²su² ha²kxai³
 ā³si³tē³kxi²sa²sxā³ wa³kon³ya³sa²jah¹lo²su² ha²kxai³
 txai²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³yau¹ū¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
 ĩ³nxū²kwāi³lxū¹nxa²lx³te³lhxā³ ū³sa²si¹hā³sī¹na¹hē³la².
 ĩ³nxū²kwāi³lxū¹nxa²lx³kxai²nān²tu³ ā²la² kāi²non³sxā³
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹tu¹wa². 3 Nxe³sxā³
 khāuh³lxa³thin¹sxā³ ai³yah³lxin¹ju³tai³tā² Txa²wā¹sū³na²
 a²ten³jau³su² na³la². Nxe³jut3su² ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² ĩ³wā³wā³ta³kxah¹lx³txa³hē¹la². Nxe³ju¹tai²na²
 ā²la² a³la³kxi²yah³lx³te²si¹lxa². 4 Jā¹nxe³ju³ta² wxa²yu³ta²
 yxau³ya³nx2ti³sī¹na¹hī¹nai³tā² nxe³nx2ti³sī¹na¹te³nah¹lx¹;
 — Khāuh³nxē³lain¹ju³ta³nū³a² kāin² yū³nē³lha³tai¹.
 Nxe³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nha¹te³na¹
 ya²la³tu³ wxā³sīn¹tai¹ti²tu³wa². 5 Nxe³nū²la²
 wah³nxa² hxi²tha³nha¹ha²kxai³ Sū³na² wān³txa²
 kan²txi³ sa²yo²we¹tain¹te²nha²ku² Sa³ta³na²jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ĩ³hxi²tha³tai¹nha²kxai³ sa²yo²ā³ain¹te²nha²ku²
 kwa²i³yau¹ū¹ai¹na¹te²nha²ku² nxa¹jau³su² Ti³mo²jah³la²
 sa²si¹hā³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².
 6 Nxe³nū²la² Ti³mo²jah³la²kxai³lu² ĩ³xi²sxā³
 ĩ³hen³txi³sa²sī¹nha²kxai³ ka³li³sa²sīn¹nha²wa². Sū³na² wān³txa²
 yxo²i²khai¹yxah³lx¹nha²kxai³ a³lx²waun¹nyha¹lx¹nha²kxai³
 wā³li²si¹sah¹lxin¹sīn¹jau³su² ten³khai¹yxah³lx¹nha²kxai³
 nxe³sah¹lx³nh¹nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ain³sxā³

ain³kxi²xi¹nx2ti³to³tāu³a² ī³ka³li³kxah¹lxi³to³hi¹nha²kxai³
 nxe³sxā³ ka³lih³khaix1sa²sīn¹nha²wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 ī²nx2ti³sī¹na¹ju³ta² ten³khaix1sa²nūn³sīn¹nha²wa².
 7 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Sū³na² wān³txa² kan²txi³
 yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ī³nxū²kwai³lxū¹khaix1sah¹lxi³nhī¹nhē¹la².
 Khāuh³lxa³ti³khaix1sain¹sīn¹kxan²ti³ka²li¹txi²sah¹lxi³nhī¹nhē¹la².
 8 Sū³na² wān³txa² nū³kxūn³txi³ sa²yxo²we¹jah³lxi¹nha²kxai³
 ī³nxū²kwai³lxū¹khaix1nha²sxā³ yxau²xai³sī¹na¹wa².
 9 Nxe³ha²kxai³ wxa²ha³tā³nxān¹jau³xai²na²
 ain³kxi²sī¹na¹ha²kxai³ ka²li¹txi³sah¹lxi³nhī¹nhē¹la²
 Nxe³sxā³ ī³hen³txi³sain¹sī¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²khaix1sī¹na¹wa². 10 Ka³nxah³ta² ī³hen³txi² a³lan²ta²
 ī³hen³txi²to³sī¹na¹wa².
 — Sū³nāi³. Te³sa³lo²ni³ka²thi³nān¹tū³ka³txa²
 āh¹i²ti³ten³khaix1sa²sīn¹nha¹. Wā³li²sī¹na¹ju³ta²
 ī³hxi²kat1sa²sān²sī¹nhē³li¹. Wxa²wān³txa² yxo²i²ain¹na²hē³li¹.
 Jā¹nxain¹sxā³ yxo²i²wa³to²hi²si¹hai¹nha¹jau³su² ten³sa²sīn¹nha¹.
 Wxa²wān³txa² taut3ton³jau³xai²na² wā³ko³nxā³te²tu³
 wā³li²sxā³ ī³hen³txain¹sī¹na¹jau³nū³su² ten³sa²sīn¹nha¹.
 Nxe³yah³lxi³sīn¹to³ha¹wa².
 11 Jā¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu² nxe³ya³sxā³
 wā³li²nha¹ju³ta³nū³a² sa²hau³kot3sa²sīn¹ju³ta³nū³a²
 ten³sa²sīn¹nha²wa². 12 A³lxi²waun¹nyhah¹lxin¹ju³ta²
 ā²la² kāi²non³ju³ta² ten³sa²sī¹nha²kxai³ a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ a³lxi²nyhu¹si¹nx2ta¹jau³su² ten³sa²sī¹nha²kxai³
 a³lxi¹nx2ti³sī¹na¹kxa² yā¹nxe² a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³sxā³
 nxe³si¹nx2ta¹jau³su² Sū³na² e³kxi²sīn¹to³ha¹wa².
 13 Jā¹nxe³nx2ti³jut3su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 ī³nxū²kwai³lxū¹txi³nx2ti³tu¹wa². Hā²wxān³txa³nū² kxā³nāu³a¹
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxa²kan³sxā³
 wā³li²tu¹wa². Wā³li²kxai²nān²tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 yxo²i²te²nāu³xai²na² ā³si³tē³la³kxain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³
 nxe³te²a² yen³nāu³a¹ wain³te²lo³je¹nx2ti³ha²kxai³
 wi¹lhin¹te²lo³je¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ti³tu¹wa².

4

Txa²wā¹sū³na² ī³ka³li³kxi²sxā³ yxau²xai³ki³jau³su²

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹sū³na² ī³ka³li³kxi²sxā³
 yxau³sxā³kāi³yah³lxin¹ju³ta²ā²la²ī³yau¹ū¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa².
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ī³yau¹ū¹sa²sīn¹jau³xa²
 jau¹xain²txi³ ī³yau¹ū¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa².
 Sa²yxo²we¹jah³lxin¹kaix3 jā¹nxe³sxā³ ā²la² nū³kxūn³txi³
 sa²yxo²we¹ta² wa³to²hi¹jah³lxi³hē¹la². Thāi³ti³la²

e³kxi¹nx2ti³sī¹na¹wa². 2 Nxe³jau³xai²li² Je³su²jah³la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ī³tih³nxe³jau³xain²txi³
 ī³yau¹ū¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². 3 A²nxe³jau³xai²na²
 Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³xai²la¹wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wān³txa² yxo²ha³kxa¹ wi¹lī²nha²sxā³
 sa²yo²we¹thxa³jah¹lxi³hē¹li¹. Kō³nxe³thin¹sxā³

ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² ā³na¹hxa³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Nxe³nx2tain¹na³la². 4 Wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹sxā³
 wā²nxū¹hain³nha¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³

txu¹su² tā³nxa² in³txi³su² tā³nxa² kō³nxe³thin¹sxā³
 o²la³kxi²yah²lxan³tho³la². Nxe³ha²kxai³ a²nū²ai²na² sa²kxai³lu²
 txu¹su² tā³nxa² in³txi³su² tā³nxa² so¹yhu¹sxā³ tē³khaix¹yhu¹te²a²

so¹lxi³ ū³whīn¹ti³kxai²nān²tu³ wai³nhī³nx2na³la².
 Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā³xa² ū³whīn¹ti³kxai²nān²tu³
 kō³nxe³ti³ kāi³hī³nx2na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ in³tchai²li²

txu¹txa²jah¹lai²li² txu¹ha² ā³xa³ka³lxa² ū³whīn¹ti³kxai²nān²tu³
 wai³nhī³nx2nxa³wa². Kō³nxe³ti³ kāi³hī³nx2na³la². 5 Nxe³ju³tai²li²
 Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² kō³nxe³thin¹sxā³

o²la³kxi²nyhu¹ain¹te²ju²hē³la², Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ī²ai¹nxa³ha²kxai³la². A²nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na²
 yxo²kwī¹kxi²ju³tai²la¹wa². 6 Te²yā¹nxe³ju³ta² a²nū²a²

ā³xa² ā³ke³tū¹sxā³ a²sxe³xa² ū³whīn¹ti³yah³lxi³txa³hē¹la².
 Yxān¹ta¹ nxe³yah³lxin¹kxai²lē¹. Txa²wā¹sū³na²

hxi²ki³kxai³lu² ī³wait¹sxā³ ī³khāuh³nxe³nx2ti³tu¹wa²
 Nxe³jau³xai²li² Sū³na² wān³txi³su² ha²kxai³ e³lai²na¹

e³kxi¹nx2ti³sīn¹to³ha¹hē³la². 7 Jā¹nxe³jut3su² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 kō³nxe³ti³ o²la³kxi²si¹ki³jau³su² ī³kaix¹so¹nē³lxa³tai¹ti²tu³wa²,
 Txa²wā¹sū³na²sa³. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxa²

yā¹nxe² o²la³kxi²si¹ki³jau³su² nxe³nē³lain¹tai¹ti²tu³wa².
 8 Nxe³jau³xai²li² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ī²li³te²a² en²sxā³

sa²yo²ā³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ kwa²wān³txi³khai³su²
 en²sxā³ sa²yo²ā³yah³lxi³hī³nx2nxa³lxa². Txa²wā¹sū³na²

wān³txi³khai³su² en²sxā³ sa²yo²ā³yah³lxi³hī³nxa¹lxa².
 Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²

nxū²kwai³yxau³nx2ti³jah¹la² en²sxā³ sa²yo²ā³yah³lxi³hī³nxa¹lxa².
 Nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² A²yāu³ka³jxah¹la²

ū³hū¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa².
 9 Nxa²ha¹te¹ yxo²ī²yah³lxin¹te²ī³nxa² a³lxi²waun¹nyhah¹lxin¹ju³ta²

a³la³kxi²yah³lxi¹lxa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² jau¹xain²txi³
 ā²la² ī³yau¹ū¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa². 10 Txa²wā³tā³nāu³xāi³.

Yxo²ī²tū³ka³txa² Ma³se³to²na²ko³xan¹te²a² hāi¹nxe³ti³xa¹
 a³lxi²nū¹hain¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Ī³a³lxi²

kāin²non³tain¹yah³lxi³hē¹la². Thāi³ti³la² e³kxi¹nx2ti³sī¹na¹wa².
 11 Ha³nxe³lxa³ti³nha²sxā³ yxau³ya³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la².

Jā¹nxe³sxā³ a²nũ²a² ā³xa² a²wa³ka³li³yu³ta²
wxa²wxai³kxi²yhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Wi¹yxau³yah³lxin¹ju³ta²
a²yen³kxa² wā²nxū¹lxi³ wa³kon³sxā³ so¹jah³lxi³hē¹la².
Nxe³jau³xa² whāi²na¹ kwa³na³nxa²lxa¹jau³xai³txa³lxi²na³la².
Wi¹wi¹nxe² ān³ten³jah¹lxi³sxā³ kāi³jah³lxi³hē¹la². 12 Jā¹nxe³sxā³
nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
yxo²i²xa³te²a² sa²nēn¹ki¹nx2tain¹tu¹wa². Nxe³nx2tai¹nha²kxai³
wxa²yen³kxa² hxa³kxi¹nx2ti³xa³lho³la².

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxā³ wq³li²jau³su²
13 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wān³txa² tah²yau³xa²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹tu¹wa². A²nũ²a² Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yxo²i²te²ki³nāu¹xai²na² ya³lu²ki³ju³ta²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³sĩ¹na¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²sa¹ ya³lu²ki³kxai²nān²tu³
kāin² āin²ti³yah³lxi³txa³hē¹la². A²nũ²ai²li² Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yxo²i²xa³te²su² te²a² Je³su²jah³lai²li²
a³ka³nxi²ju³ta²nũ³a² wah³nxai¹nxa³ha²kxai³ kāin²
ĩ³āin²ta³kxi²nha²ha²kxai³ nxe³hĩ³nx2na³la². Ta¹ wxāi²na²
ti³he¹yxah³lxan³tho³la². 14 Nxe³ha²kxai³ kā³nhxĩ¹nai³kxai³
Je³su²jah³la² ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³to³ta¹
a²nũ²khai³su² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Jau¹xai²na² ya²la³tu³ yxo²i²ki³tā³la². Jā¹nxe³kxe³hũ³nxe²
yxo²i²sxā³ ya²lun¹ti³tũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na²
ka³ten³su² tē³xi²tu¹wa², Je³su²jah³la² a³ka³nxi²tāu³a²sa³.
Jau¹xai²li² hxi²kan¹txi³ yxo²i²nũ³ki³tā³la².

15 Nxe³hĩ¹na¹ a³ka³nxi²tāu³ Sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³
ya²lun¹ti³tũ³ka³txa² txa²nũ² a²nũ²khai³su² tē³sxā³ ĩ³ka³ten³su²
ti³hit1sxā³ a³ka³nxi²tu¹wa². Txa²na¹xai²na¹ ka³ten³su²
yxau³te²ki³nāu¹xai²na² ā³sxā³ ne³ka³ta²nē³lain¹tu¹wa².
A²nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xai²la¹wa².
16 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² kāin²
ĩ³kaix1sxā³ a³ka³nxi² oh³xan¹jah¹la² a²hxi²kan¹te²su² te²a²
kāin² wxa¹ni² Txa²wā¹sū³na² wāi²lhũ³ka³txa² wxa²no²la³kxi²
nxe³sxā³ a³ka³nxi²tu¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
yxo²i²sxā³ ya²lun¹ti³tũ³ka³txa² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³sxā³
ka³la³nũ¹hain¹sān²tu¹wa². 17 Nxe³hĩ¹na¹ txa²wā¹ki³nāu¹xai²na²
yxo²i²ki³tũ³ka³txi³ki³nāu¹xai²na² yuh³xan¹ko³xa² ka³ten³su²
yxau³tũ³ka³txi³ki³nāu¹xai²na² sa²so¹xi²nē³lha²kxai³
ĩ³ka³la³si¹nhē³tu¹wa². Nxe³ti³kxai³lu² oh³sĩ³nāu³a¹ yxo²i²sxā³
ya²lun¹ti³tũ³ka³txai²na² kwēn¹ta¹ a²nũ²khai³su² ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³sxā³ ka³la³nũ¹hain¹tũ³ka³txai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² kwēn¹ta² a³ka³nxi²ya³hain¹tũ³ka³txai²na²
ĩ³ha¹txain¹ki³tu¹wa². Nxe³ki³sĩ¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² yxau²xai³la³kxi²ki³tu¹wa². Ā³sxā³

yxau²xai³ti³hex1k³sxa³lho³la². 18 Nxe³ju³tai²li²
wān³txi³khai³xai²la¹wa². Ki³han³nxa³wa². Nxe³jut3su²
ī³nxū²kwai³lxū¹nyhu¹te³lhxā³ ī³yau¹ū³nha¹jah³lxi³hē¹la².
Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²te²na² ya³lu²ju³ta²
ī³āin²txi¹nx2ti³kxa²yan³txi³su² jau¹xai²na² ī³yau¹ū¹jah³lxi³hē¹la².

5

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³li²ju³ta³nū³a²
ī³yau¹ū³nē³jau³su²

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³su² jau³su² ā²la²
ī³ye³kxi¹nx2ti³sī¹na¹ten¹tu³wa². Nxe³ha²kxai³
ī³ka³la³ki³txi³wa³ka² ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³sī¹nxa³lho³la².
Wa³su¹txi³ wxā³ha²kxai³ ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³sī¹nxa³lho³la².
2 Nxe³jut3su² a²nū²ai²li² yen³kxa² kāi³kxi²te²la³
wxā³kxai²nān²tu³ wa³su¹txi³ wxā³te²ju²hē³la². Nxe³kxa²
yā¹nxe³te²hū³nxe² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³su³txi³
wxā³tu¹wa². Ka³nxah³ti³na² tā³nxa² a³lan²tāu³ai²la² tā³nxa²
wa³su³txi³ wxā³tu¹wa². Nxe³jut3su² ha²kxai³ wi¹lī²jah¹lxi³hē¹la².
A²nxe³jau³xai²na² ha³kxa¹ ā²la² ī²yah³lxin¹jau³su² te²jai¹ti²tu³wa².
Ne³wān²yah³lxi³txa³hē¹la². 3 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²i²xa³te²a²
e³ain¹jau³nū³a² e³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² ha³kxa¹ wa²su¹wa²su¹nain¹na³li¹. Ha³lo²a²
wi¹lhāu²non³na³li¹. Ai¹nhi¹na¹ ha³lo²a². ko³ju³ta³la³
wxā³yain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wa³su³txi³ wxā³tāu³a²
ko³nxe³ti³ ī³yī¹lain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³
ī³hāi³ai¹nxa³lho³la². Txu¹ha² wēh³ni³khai³x1te²a²
yā¹nxe³nū³nhī³nx2na³la². Ta¹ka³lxai²na² nxe² e³te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² wēh³nīn²nxa³xī¹. Ain¹kxan²ti³
ye³jen¹nāu³a² wē³sai²na² ya²la³tu³ a³li³lah¹hī³nx2na³la².
Nxe³kxa² yā¹nxe³ti³hū³nxe³ ya²la³tu³ a³ka³nxi²tu¹wa².
4 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ju¹tai²li² wi¹ko³nyhah¹lxi¹lxa².
Wxa²ē¹nāu³ai²na² ī³ye³ka²nah¹nē³jut3sū³ju³ta²
yū³yah²lxan³tho³la². Yah²lxa³nha²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a² ī³wā³wā³jah²lxan³tho³la².
A²nū²a² yen³kxa² kāi³kxi²sxā³ sa²no¹kxi²nē³jah¹la²
wa³su³txi³ wxā³ti³hū³nxe² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wa³su³txi³ wxā³tu¹wa². 5 Nxe³yān¹ta¹
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³
a³lan²ta² wē³ha³lxi³hū³yah³lxi¹lxa². Ka³nxah³ta²
wē³ha³lxi³hū³yah³lxi³lxa². 6 Nxe³ki³jut3su² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²ju³ta³nū³a² ye³ten³ki³jut3sū³nxe²
wahx3yah³sah¹lxi³hē¹la². Āu³xi²ya³sah¹lxi³txa³hē¹la².
Wi¹lī²sxā³ yxau³ya³sah¹lxi³hē¹la². 7 Ka³nxa³hi²tāu³a²

āu³xi²tā³nxa² ũn³jau³xa² ī³na²sxā³ wen¹tā³nxa² ain¹te²ju²hē³la².
 8 Jā¹nxe³sxā³ kwa³jan³ta² so³ta²to²nāu³xa² a²wā²la²ka³lo³a²
 kwa³thi³la³ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nyhain¹te²ju²hē³la².
 Kwa³thi³la² a²ha³la³san¹ka³lo³an²tu³ ũ³whi²kxi²nha²
 kwa³thi³la² ũ³nhe³hē¹nha²ka³lo³an²tu³ ũ³nhe³hē¹nha²
 nxe³ain¹te²ju²hē³la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³
 ā³nhe¹lain¹kxai²nān²tu³ ũ³hīx¹to³nyhai¹nhī³nx2nxa³wa².
 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² nxe³te²ki³na¹xai²na² a³lan²ti³hū³ju³ta²
 yxau³ki³te²ki³na¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²ī²sxā³ yxau²xai³ki³sa²kxai³ a³lxī²waun¹nyhu¹sxā³
 yxau²xai³ki³sa²kxai³ Je³su²jah³la² txa²wā¹ko³nxe³ti³
 kāi³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³jah¹la² a³ka³nxi²ju³ta³nū³a² yxo²ī²sxā³
 yxau²xai³ki³sa²kxai³ nxe² yxau²sa²te³a³sah¹lxī³hē¹la².
 9 Kxā³nxai³tā² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹kxi²nē³lhī¹nai³tā²
 hai³txi³ ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²si¹nhē³jau³nū³su²
 ũh³wxe³kxi²nē³lxa³hē³la². Yxān¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
 ko³nxe³ti³ kāi³ki³kxa² yo³ha² so¹kxi²nē³na²hē³la².
 Nxe³nē³lhi¹jau³su² ũ³whxe³kxi²nē³na²hē³la².
 10 Nxe³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² ya³lu²sxā³ sxa³tā³nxa²
 ka³tēn³su² yxau³tā³nxa² ī²li³jut3su² kxan²ti³
 kxā³nāu³a¹ ka³tēn³su² yxau²sa²tē³ya³hain¹ki³tu¹wa².
 11 Nxe³jut3su² ā³nxū²kwai³lxū¹waun¹nyhu¹ah³lxī¹nha²kxai³
 ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹ah³lxī¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Hī¹na² ā²la² kāi²non³jah¹lxī³hē¹la².

Pau²lah³lai²na² ā³wa²su¹kxi³jau³su²

12 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Yxo²ī²yah³lxin¹kxa² a²hxi²kan¹txi³su²
 te²a² sa²nēn¹kxi¹jah³lxī³hē¹la². A²nxe³te²a² kāin²
 hxi²nū¹nu¹nx2ti³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³
 ī³tih³nxe³nx2ti³ha²kxai³ nxe³nx2tain¹to³hxai²na²hē³la².
 Nxe³nha¹jau³su² thāi³ti³la² e³kxi¹nx2ti³sī¹na¹wa².
 13 A²nxe³te²a² wi¹lhen³txi³tain¹yah³lxī³hē¹la². Nū³kxūn³sxā³
 ī²ū³nx2tai¹nha²kxai³ a³lxī¹tain¹yah³lxī³hē¹la². Hāu²non³sxā³
 yxau²waun¹jah¹lxī³hē¹la².

14 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wxa²yu³ta² ha³tih³ ī³nxa²
 a²nū²ai²na² ũ³lha²kxai³ wxa²wa³ka³la² ī²ū³nx2ti³kxe³su²
 en²kxai²nān²tu³ ī³kwai²kxi¹txain¹yah³lxī³hē¹la².
 Wxa²yu³ta² ha³tih³ ī³nxa² yuh³lxī³te²sa²kxai²nān²tu³
 ī³nxū²kwai³lxū¹txi³txain¹yah³lxī³hē¹la². Āh¹
 a²ha³tih³ ī³nxa² nū³kxūn³txi³ yxo²ī²xa³te²a² Sū³na²
 wān³txa² wain³jau³su² ī³tih³nxe³txain¹yah³lxī³hē¹la².
 Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxau²xai³la³nha¹jah³lxī³hē¹la².

15 Kō³nxe³ti³ o²la³kxi¹nx2tain¹kxan²ti³ te²yā¹nxe²
 ī³wa²lū³xain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹wi¹lo²la³kxi²waun¹nha¹jah³lxi³
 A²nū²a²ī²li³te²a²yxō²ha³kxa¹te²yā¹nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la².

16 Hāi¹sxā³ ka³li³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².
 17 Ha³lo²a² ī²li³ju³ta² ī³ha¹txi¹nx2ti³kxe³su² Txa²wā¹sū³na²
 ī³ye³kxi¹jah³lxi³to³hē¹la². 18 Yen³kxa²wi¹ta³nxa²kō³nxe³ta³nxa²
 nxe³te²a²wxā³kxan²ti³Je³su²Kris²tu³jah¹la²wān³txa²
 yxō²i²ki³sa²kxai³wi¹lxo³kxi¹tain¹yah³lxi³hē¹la². Nxe³ju³tai²li²
 Je³su²Kris²tu³jah¹la²Txa²wā¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹lo²su²
 jah¹la²ā³nū²kxi²sxā³yxau³yah³lxi¹nha²kxai³jau³xai²na²
 yxō²ha³kxa¹sa²yxō²wet¹sxā³yxau²xai³lyah³lxi¹lxa².
 Nxe³ju³tai²li²Txa²wā¹sū³na²a²ten³ju³tai²la¹wa².

19 Txa²wā¹sū³na²Yāu³ka³jxah¹la²ī³ye³kxi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³
 en²jau³su²ī³wa²lū³xain¹yah³lxi³txa³hē¹la². 20 Wxa²yu³ta²ha³tih³
 ī³nxai²na²ne³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na²wān³txa²tah²yau³xa²yū³nha¹wi¹.
 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ī³kwai²kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la².

21 Wān³txa²ne³ka¹jah³lxin¹jau³xa²yxō²ha³kxa¹
 wi¹lhain³nha¹jah³lxi³sā²nhē³la², wain³jau³sxa³kxa²yan³txi³sa³.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³wān³txa²wain³jau³xa²so¹lxi³
 sa²so¹jah³lxi³hē¹la². 22 Yxān¹ta¹a²kō³nxe³ju³ta²yxō²ha³kxa¹
 ā³na¹hxa³jah¹lxi³hē¹la². Yu³ka³na³ka³na³kxan²ti³kō³nxe³ti³
 kāi³yah³lxi³txa³hē¹la².

23 Nxe³jut3su²Txa²wā¹sū³na²sa²kxai³lu²sa²hāu²no³tē³ju³ta²
 ū³hū¹nē³jah³lo²si²te²kxai³lu²wxa²ē¹nāu³ai²na²whāi²na¹
 sa²wa²su¹tha²kxai³a²kō³nxe³ju³ta²wxa²hxn³kxa²ti³nx2ti³ju³ta²
 nxe²yxau³yah³lxin¹ju³ta²ten³sa²sīn¹nha²wa².
 Nxe³nx2ti³ha²kxai³wxa²nū²nāu³ai²na²whāi²na¹
 wxa²ē¹nāu³ai²na²whāi²na¹wi¹lhau³ko³txa²lxi³ju³ta²nxe²
 yxau³yah³lxin¹ju³ta²ten³sa²sīn¹nha²wa². Hā²wxān³txa³
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹la²Je³su²Kris²tu³jah¹la²
 a³ka³nxi²tāu³a²wi¹lī²nx2ti³tu¹wa². Hai³txi³kō³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta²a³ya³txi¹nx2ti³xa³lho³la². 24 Nxe³jut3su²
 Txa²wā¹sū³na²wān³txi³khai³su²ha²kxai³ī²sxā³
 ī³so¹nx2ti³ha²kxai³sa²yxō²ā³nx2ti³xa³lho³la².

25 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi²yah³lxi³to³hin¹tāu³a²txa²wā¹ki³na¹xai²na²
 nxe³wān²yah³lxi³txa³hē¹la².

26 Txa²wā¹sū³na²wān³txa²yxō²i²yah³lxi¹nha²kxai³
 ne³khauh²xi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ī³yo²sai¹la³kxi²nha¹ju³ah³lxi³hē¹la².

27 Jā¹nxa¹jau³su²Sū³na²wān³txa²ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².
 Nxe³jau³xai²na²yxō²i²ain¹tū³ka³txa²a²yxō²ha³kxa¹
 ī³hen³txi³tain¹yah³lxi³hē¹la². A²nxe³ju³tai²li²Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la²ī³kwa³na³kxi²nē³jau³su²na³la².

28 Nxe³na¹jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ thã³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta²
 ten³sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²li² ta³lu²na¹wa².

2 Tesalonisēnses

1 Pau³lah³lo²na¹xai²na² Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² nxe³sīn¹sxā³ ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³hū²xai³nx2ti³nha¹wa². Wxa²nū³ka³txa² Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹tū³ka³txi³ ī³nxai²na² Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³yah³lxin¹te² ī³nxai²na² ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³hū²xai³nx2ti³nha¹wa². Nxe³nx2ti³nha¹te² ī³nxāi²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxain²txi³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² sa³wi³ha³lxain²txi³ yah³lxī¹lxa².

2 A²nxe³jah¹lo²nāu³xa² kāin² thāi³ti³la² a³lxī¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxī³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹jau³su² ten³sa²sīn¹nha²wa².

O²la³kxi²ki³kxa²yo³ha²ĩ³yl¹li²kxi²nē³jau³su²

3-4 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ka³li³sa²sīn¹nha²wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā²la² nū³kxūn³sxā³ sa²yo²we¹ti² wxa²nū³ka³txai²na² ā²la² kāin² a³lxī²waun¹nyhu¹i² nxe³yah³lxī³sīn¹ta¹hi¹nhē¹la². Yah³lxī¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² nxe³sī¹na¹te³nah¹lxī¹:

— Sū³nāi³. Tū¹ka³txai²li² wxa²wān³txa² kxan²ti³ sa²yo²we¹txai¹nha²kxai³ ī³sa²nēn¹kxi¹nxa²sī¹na¹nhai¹. Nxe³sī¹na¹jau³xa² wain³na³la². Jā¹xah³lxin¹ju³kxai³lu²

wxa²nū³ka³txa² kāin²khāu³nha² a²nū²a² ā³xa² ī³ko¹xko¹son²ki² nxe³nx2ti³ta¹hai¹nhē¹la². Nxe³nx2tain¹kxan²ti³

ha³ya³kxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹txa³i² ī³nxū²kwai³lxū¹nyhu¹i² yah³lxī³sīn¹ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²ĩ²tū³ka³txi³nāu³xa² ī³hen³txain¹sī¹nhxai²na¹hē³la². Ju¹tai²li² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²sīn¹to³ha¹wa².

5 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²khāuh³nxa²lxī³ta¹hai¹nhē¹la².

Nxe³nxa²lxain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet1 kāi²non³yah³lxī¹nha²kxai³ ī³nxū²kwai³lxū¹ kāi²non³yah³lxī¹nha²kxai³ nxe³yah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la².

Nxe³yah³lxin¹kxa²yo³su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wain³txi³ ũ³yho³hi¹nx2ti³ju³ta² e³lxah²lxī²na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²na² ā³wi¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wain³te²lo³txa²ti³tu¹wa².

6 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wain³ye²kxe³jau³su² e³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³te³nah¹lxī¹:

— Txa²wān³txa² sa²yo²wet1sai¹nxa³tū³ka³txa² khāuh³lxa³ti³nx2tain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ hā²wxān³txa³ khāuh³lxa³ti³nx2tain¹kxa²yā¹nxe³sxā³khāuh³lxa³tain¹nū³na¹tu¹wi¹.

Nxe³nx2ti³tu¹wa². 7 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lan²tu³ a³ka³nxī²tāu³a¹

oh³xan¹tũ³ka³txa² nũ³kxũn³te²su² te²a² ka³lxa¹txi³
 tē³la³xi²tu¹wa². Ha³nxe²hũ³ju³ta² tē³xi²tu¹wa². Nxe³hĩ¹na¹
 Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² khāuh³lxa³ti³nx2tain¹ju³ta²
 ā³wa²su¹tũ¹nx2ti³tu¹wa². Jā¹nxe³nx2ti³kxa² yā¹nxe³sxā³
 ā³wa²su¹tũ¹sa²nũn³sĩn¹tu¹wa². Nxe³hĩ¹na²
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² e²nain¹te²su² te²a²
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² te²su²
 te²a² nxe³te²nāu³xa² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²yo³ha²
 kō³nxe³te²lo³tain¹tu¹wa². Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹
 khāuh³lxa³ti³sa²tē³si¹nyhain¹tu¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² yen³nāu³a² sa²sai¹sa²tē³si¹nyhain¹tu¹wa².
 Jā¹nxain¹jut3su² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu²
 wxi²kan¹sxā³ ā³waix3sa²tā³si¹ha²kxai³ a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
 ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ nxe³si¹hain¹tu¹wa². Jā¹nxe³ju³kxai³la¹
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²kxai³lu² a³ka³nxi²hĩ¹na²
 yxo²i²tũ³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ wxi²kin³ti³to³nain¹tu¹wa².
 Nxe³kxa²yu³su² kāin² ĩ³sa²nēn¹kxain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 wxāi²nāu¹ ĩ³nxai²na² kxān³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³sĩ¹na¹jau³xai³tā² yxo²i²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² te²yā¹nxe³sxā³ wxi²kin³ti³to³ni²
 ĩ³sa²nēn¹kxi² nxe³yah³lxain¹nũ³nĩn¹tu¹wa².

11 Nxe³jut3su² Txa²wā¹sũ³na² e³kxain¹to³sĩ¹nhxain²na²hē³la².
 Jā¹xĩsĩ¹na¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxa²e¹nāu³ai²na²
 wain³txi³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³tu¹wa². Wi¹lhin¹sxā³
 yxau³yah³lxi³si¹hin¹ja³kxa³nũ³su² Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu² ĩ²sxā³
 so¹nx2ti³na³la². Nxe³kxe³su² sa²hxi²kat1si¹nxa²lxi³jau³su²
 Sũ³na² ĩ³ye³kxi²sĩn¹to³ha¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹kāi³ju³ta² so¹lxi³ ten³yah³lxi¹lxa².
 Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sũ³na² e³ki²to³sĩ¹nhxai²kxai³
 jā¹xĩsĩ¹na¹wa². 12 Jā¹nxe³sxā³ a²nũ²a² ā³xa² wi¹kāi³yah³lxin¹ju³ta²
 ĩ²nx2tain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² sa²nēn¹kain¹tu¹wa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² yxo²i²ye²yah³lxin¹jau³su²
 sa²nēn¹kain¹nũn³tu¹wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lan²tu³
 nxe³ya³sxā³ thāi³ti³la² a³lxi¹nx2tai¹nha²kxai³ ju¹tai²na²
 yxo²ha³kxa¹ nxe³nx2tain¹tu¹wa².

2

Je³su²jah³la² wā³li²ti³wa³kxi³lon³jau³su²

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 a³ka³nxi²ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³hi² ā³yā³nũ²kxi²ki³ju³ta³nũ³a²
 ĩ³yau¹ũ³hi² nxe³nx2ti³nha¹tu¹wa². 2 Kwa²wān³txa²
 yxo²i²yah³lxi³sĩn¹txa³hē¹la². Nxe²e³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ā²la² a³ka³nxi²na²hē³li¹. Jau³su² tā³nxa²:

— Hxi²sxã³nho³tēx³jut³sũ³ju³ta² ĩ²a¹hē³li¹. Ā²la²
a³ka³nxi²na²hē³li¹. Jau³su² ta³nxa²:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³khai³xa² ain³kxi²na¹hē³li¹. Ā²la²
a³ka³nxi²na²hē³li¹. Jau³su² ta³nxa², nxe³jau³jau¹xai²na²
ain³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ hxi²waun³txi³sxã³
ĩ³wã³wã³jah³lxĩ³sĩn¹txa³hē¹la². ĩ³ki³ha¹kxi¹nx²tain¹sĩ¹nha³ta²wa².
Ha³teh³nxã³nxa² ĩ³sa²si¹hã³nx²ti³sĩ¹na¹ki³lxo³nxe³tain¹kxan²ti³
we¹tain¹yah³lxĩ³sĩn¹txa³hē¹la². 3 Wãn³txa² ka³lxa¹txi³
e³kxi¹nx²tain¹kxan²ti³ ain³nyha¹lxĩ³sĩn¹txa³hē¹la².
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx²taĩ¹nha³ta²wa². Nxe³ha²kxai³ a³ka³nxi²ju³ta²
wa³su¹txi³ wã²nxa³ta³lxa¹ju³tha¹li¹ wxã³sãn²tu¹wa².

— Txa²wã¹sũ³na² ten³ti³hex¹sa²nxa³nhai¹. Yxo²kwĩ¹ki²sa³nhai¹.
A²nũ²a² ka³la¹txi³ nxe²e³kain¹sãn²tu¹wa². Nain¹sãn²ka³tu³
a²nũ²a² ka³na³ka³nat³sxã³ ko³nxe³thin¹khaix¹te²a²
wxã³nũn³tu¹wa². Nxe³jah¹lai²li² a²ko³nxe³ju³ta² kãin²yũ²na³la².
Yxãn¹ta¹ kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²nũ¹sxã³ ha³lo²a² ĩ³sa²tē³ko³xa² ã³na¹sxã³ wxe³ha²kxai³
nxe³te³na¹ ĩ³sa²tē³si¹tu¹wa², ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹la²sa³.
4 A²nxe³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ki³ha¹kxi¹nx²ti³te³nah¹lxĩ¹:

— Txai²li² Sũ³na² Si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Sũ³na²
ã³xa² yũ³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³nũ²la² Sũ³na² sxi²ha²
ã³wih¹ka³tu³ Sũ³na² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³tu¹wa².
Nxe³nũ²la² sũ³nu²su²ki³lxo³tu¹wa². Yxãn¹ta¹
kãin²ki³han³jah¹lo²su²hĩ³nx²na³la².

5 Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ wxã³sxã³ĩ³ye³kxi¹nx²ti³nha¹taĩ¹ti²tu³wa².

6-8 Jã¹nxe³sxã³ ha³lo²a² hau³ko³nhĩ¹na¹ wxã³tu¹wa².
Ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹la² wxã³tu¹wa². Jau¹xai²na²
ya³nx²ti³nha¹hē³la². A²nxe³jah¹la² ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹lai²na²
o²la³kxi²ju³ta³nũ³a² ã²la² ãn³si³wxe²na³la². Yxãn¹ta¹ jah¹la²
sa²kxai³lu² hĩ¹na² hxi²kan¹txi³ wxã²nxa³lho³la². Jã¹nxe³sxã³
wi¹lhin¹khaix¹jah¹la² ã²la² yxau³ya³nhē³na³la². Nxe³ha²kxai³
yxau³ya³nhē³tãu³a² ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹la² hxi²kan¹txi³
wxã²nxa³lho³la². Yxãn¹ta¹ wi¹lhin¹khaix¹jah¹la² ã³sxã³
ã³waix³sãn²ka³tu³ hã²wxã³txa³ ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹la²
wxã³tu¹wa².

9 A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la²
ĩ³nũ³kxũ³nũ¹hai¹nha²kxai³ wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ki³lxo³tu¹wa².

10 Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³tĩh³na² ai³ain¹te²na² yxo²ha³kxa¹
ĩ³ki³ha¹kain¹tu¹wa². Wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ki³lxot³sa²kxai³
ĩ³ki³ha¹kxain¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
te³nai¹nxa³ha²kxai³ jau¹xai²na² a³lxai¹nxa³ha²kxai³

a²e¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³taĩ¹nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wa²
11 Nxain¹jut³su² ĩ³ki³ha¹kain¹jau³xai²li² sa²yxo²we¹tain¹kxe³su²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹ain¹tu¹wa². 12 Nxain¹ka³tu³ tũ¹ka³txai²na²
yxo²ha³kxa¹ ya²la³tu³jau³xa² te³nai¹nxa³te²na² a²yxo²ha³kxa¹

ko³nxe³ti³ kâi³kj³ju³ta² te³nain¹te²na² a²yo²ha³kxa¹
 nxe³sxâ³ Txa²wâ¹sũ³na² hi²sen³su² â³na¹ain¹tu¹wa².
 A³ka³nxi²sxâ³ wxâ³hĩ¹na¹ â³na¹ain¹tu¹wa². Hâi¹sxâ³
 ko³nxe³ti³ ĩ³y¹li²hai¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kâi³ain¹kxa² yo³ha²
 ũ³yho³hi²hain¹tu¹wa², Txa²wâ¹sũ³na² hxi²ka²sa³.

Txa²wâ¹sũ³na² ĩ³kaix¹so¹nē³jau³su²

13 Txa²wâ³tâ³nâũ³xâi³. Txa²wâ¹hxi²kan¹jah¹la²
 a³lxĩ¹nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³ kâ³nhxĩ¹nai³kxai³
 Txa²wâ¹sũ³na² wân³txa² ya²la³tu³ jau³xan²tu³
 yxo²i² ân³si³wxe³yah³lxĩ¹nhĩ¹nai³tâ² Txa²wâ¹sũ³na²
 hi²sen³su² wxa²ẽ¹nâũ³ai²na² sa²hau³kot3sxâ³ ĩ²sxâ³
 ĩ³so¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa². Nxe³hĩ¹nai³tâ² Txa²wâ¹sũ³na²
 Yâũ³ka³txa² nxũ²kwai³wi¹nxa²lxĩ³te³lhxâ³ sa²si¹hâ³na²hẽ³la².
 Nxe³jut3su² Txa²wâ¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²to³sĩ¹na¹wa².
 14 Txa²wâ¹sũ³na² wân³txa² ĩ³hen³txi³nha¹jau³xai²na²
 ain³kxah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxĩ¹nha²kxai³
 jau¹xai²na² ain³kxi²sah¹lxĩ¹nha²kxai³ kxâ¹nâũ³a¹ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wâ¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 te²a² a³ka³nxi²tâũ³a¹ a²wxi²kin³ti³ton³khai³ju³ta²
 wâ²nhũ¹nx2ti³tu¹wa². 15 Txa²wâ³tâ³nâũ³xâi³.
 Txa²wân³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³nha¹jau³xai²li² wxa²ne³nxẽ³na²
 ain³kxi²sah¹lxin¹nhĩ¹nai³ju³su² tã³nxa² ha³teh³nxã³nxa²
 ĩ³sa²si¹hâ³nx2ti³nha¹jau³su² tã³nxa² nxe³sxâ³ jau¹xai²li²
 nxe³wâ²na³yah³lxĩ³tã³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹sxâ³
 yxo²i² kan²txi³ sa²yo²so² nxe³jah³lxĩ³hẽ¹la².

16 A²nxe³jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wâ¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wâ¹sũ³na² nxe³ya³sxâ³
 a²nxe³te²a² hi²sen³su² a³lxĩ²khai¹nxe³lain¹na³la². A³lxĩ²nẽ³lhxâ³
 ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nẽ³lain¹na³la². A³ka³nxi²sxâ³
 wã³lain¹ju³ta³nũ³a² wah³nxe³kĩ³tã³la². 17 Te²yã¹nxe³sxâ³
 wi¹lo²la³kxah¹lxin¹jut3su² tã³nxa² wân³txa² wi¹jau³xa²
 wi¹le³yah³lxin¹jut3su² tã³nxa² nxe³si¹yah³lxin¹jau³su²
 ya³lot3sxâ³ nũ³kxũn³txi³ ĩ³hxi²ka¹tã³lxĩ³si¹ha¹jau³su²
 Txa²wâ¹sũ³na² e³kxi²ya³to³ha¹wa².

3

Txa²wâ¹sũ³na² a²ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi²ah³lxin¹jau³su²

1 Txa²wâ³tâ³nâũ³xâi³. Txa²wâ¹sũ³na² e³kxah¹lxin¹tãũ³a¹
 ne³wâ²na³sah¹lxĩ³sĩn¹tã³hẽ¹la². Nxe³sxâ³ â³nxai³nha¹tãũ³a²
 Sũ³na² wân³txa² wi¹jau³xan²tu³ wa³su³txi³ ha³tã³nxe³hi²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹txi² wxãi²yã¹nxe³kxe³ju³ta²
 ten³sa²sĩn¹nha²wa². 2 Jã¹nxe³sxâ³ a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹te²su²
 te²a² ko³nxe³ti³ kâi³te²su² te²a² nxe³sxâ³ Txa²wâ¹sũ³na²

ā³non²ta³kxi²sa²si¹hain¹sī¹na¹jau³su² ten³sa²sīn¹nha²wa²,
yxo²i²xa³te²a² kāin² yū³ha²kxai³la².

3 Nxe³sa²sīn¹ju³ta² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
nū³kxūn³khai¹nxe²na³la². Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka²
wxa²wxai³nxa²lxi³kxa²yan³txi³su² ā³non²ta³kxi¹nx2ti³tu¹wa².
A²nxū²kwai³lxū¹nxa²lxi³tu¹wa². Hai³txi³sa²yxo²ā³ti³hex1nxe³nx2ti³xa³
4 Nxe³ha²kxai³Txa²wā¹sū³na²wān³txa²kwa³na³nx2ti³nha¹jau³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ we¹jah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³
yan¹nāu³a² ā³na¹yah²lxan³tho³la². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
ī³hxi²ka¹ta²lxi³jah¹lai²la¹wa².

5 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nē³ju³ta² jū¹nxe²
ā³ne³wxe³kī³sa²kxai³ Kris²tu³jah¹la² nū³kxūn³txi³
ā³si³tē³kxi²kī³ju³ta² jū¹nxe² ā³ne³wxe³kī³sa²kxai³
nxe³kī³tā³la². Nxe³kī³kxan²ti³ ju¹tai²li² ā²la² kāi²non³sxā³
ā³ne³wxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹wa².

U³txi³wa³kon³te²su²kāi³ū¹hah³lxin¹jau³su²

6 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wxa²nū³kā³txa² ha³tih³ ī³nxai²na²
u³txi³wa³ko³nain¹te²su² ta¹hē¹la². Te²yā¹xah³lxi³txa³hē¹la².
A²nxe³jah¹lai²li² txa²wā³tā³su² kxan²ti³ te²yā¹nxe²
kāi³yah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³jah¹lai²li² ā³sxā³ u²lxi³
ā³si³tu³lxi²sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³jau³xa²
e³kxi¹nx2ti³to³nha¹tai¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²kxai³lu² jau³jau¹xai²na²
ī³kwa³na³sain¹jau³jau¹xain²txi³ ī³kwa³na³nx2ti³nha¹wa².
7 Te²yā¹nxe³ kāi³sīn¹te²txā³jai¹ti²tu³wa². Nxe³nha¹ha²kxai³
o²la³kxi²nha¹kxa² yā¹nxe³jah³lxi³hē¹la². 8 Wxa²yain³txa²
so¹kxi¹nx2ti³nha¹kai³tā² ū³yho³hi¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa².
Na¹ha²kxai³ hāi¹sxā³ wa³ko³na³la²ni²na¹kxan²ti³ yen³kxa²
kwa² ū³hū¹sah¹lxin¹ju³ta² ten³sīn¹te²txā³wa². Kwa²
hxi²tha³txa²lxa¹kxa²yan³txi³sa². 9 Wxa²yain³txi³nū³xa²
ai³nxū³nxa²lxi³nha¹ju³ta²hxi²kan¹txi³kwa³na³nx2ti³sī¹nhi³na¹wa².
Yxān¹ta¹wain³txi³ī³tih³nxe³nx2ti³te³lhxā³ ye¹nx2ti³nha¹hē³la².
10 Nxe³kī³sī¹nai³tā²kwa³na³nx2ti³nha¹te³nah¹lxi¹:

— U³txi³wa³kon³te²a²wxa²yain³txa²wā²nhū¹ain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
Nxe³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².

11 Jā¹nxe³sxā³wxa²nū³kā³txa² ha³tih³ ī³nxai²na² u³te²a²
yū³ta¹hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² kwa²he¹ye²nyhain¹to³ta¹hē¹la².
Nxe³nyhai¹nhxai²na²hē³la². 12 Nxe³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu²
ī³ye³kxi²sxā³ī³kwa³na³ain¹sī¹na¹te³nah¹lxi¹, Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nxe³sai¹nha²kxai³
ī³kwa³na³ain¹sī¹na¹te³nah¹lxi¹:

— U³lah³lxi³txa³lxi¹. Hāi¹sxā³ ka³nahx2sxā³
wa³kon³yah³lxin¹kxa² yo³ha² yain³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.

Nxe³ain¹to³ha¹wa².
 Wi¹lo²la³kxah¹lxin¹ju³ta²
 ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹jah¹lxi³hẽ¹la².
 a²nũ²a² ĩ²li³te²a² ta²nxã¹nxai²na² wãn³txa²
 sa²yo²wet¹sah¹lxi³si¹nxã³kxai²nãn²tu³ĩ²khai¹nxe³tai¹yah³lxi³hẽ¹la².
 Sa²ye³ya¹not³sxã³ã³jxah¹lxi³hẽ¹la². Ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 āu²li²to³nha²hĩ³nx2na³la².
 kō¹kō¹sai¹nxa³wa². Wxa²wã³tã³khai³xai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
 ĩ³xan³ta³kxai¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

16 Nxe³jut3su² nxe³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na²
 ã³nhãu²no³tẽ³ju³ta² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² kxan²ti³
 ĩ³hãu²no³tẽ³lhi¹nha¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹sĩ¹na¹wa²,
 Txa²wã¹sũ³na²sa³. A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² wxa²nũ³kã³txa²
 yxo²ha³kxa¹ã³si³tẽ³kxi¹nx2ti³tu¹wa².

17 Jã¹nxe³jut3su² Pau²lah³lo²na¹xai²na² wãn³txa²
 yxo²ha³kxa¹ txa²hxi²ka² ũ³wha²li¹lhã³ ũ³hũ¹nx2ta¹wa².
 Ũ³wha²li¹lhxi²na¹hẽ³jã¹nxe³sxã³ũ³wha²li¹le¹nx2ta¹wa².

18 Nxe³na¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ thã³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta²
 ten³sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lu²na¹wa².

1 Timoteo

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa²jah¹lo²sa¹wa². Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³si¹ha¹jau³su²
 ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa²na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
 txa²wã¹ẽ¹na² sa²hau³ko³tẽ³jah¹la² ĩ³kwa³na³sai¹ni² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² wah³nxe³kĩ³jah¹la² ĩ³kwa³na³sai¹ni²
 nxe³sain¹na²hẽ³la². 2 Nxe³na¹jut³su² Ti³mo²jah³lo²si¹nha²kxai³
 ain³kxi²sẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sa¹nha²kxai³
 txa²wẽ³sũ³te²si¹lxa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³
 kãin² thãĩ³ti³la² a³lxi²nxa²si¹hi² wi¹lhin¹sxã³ thãĩ³ti³la²
 sa²hau³ko³txa²si¹hi² wxa²nxũ²kwai³nãũ³a² ã³nhãũ²no³txa²si¹hi²
 nxe³nxa²si¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Wãn³txa² ki³han³jau³su² ĩ³tih³nxe³nyhain¹jau³su²

3-4 Nxe³ha²kxai³ Ma³se³to²na²ko³xa² ai³te³lhxã³ nxa¹hĩ¹nai³tã²
 e³kxi¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nxa²ha¹te³nah¹lxi¹:

— E²fe³so³thĩ³na² hãĩ¹sxã³ yxau³sẽ¹li¹. A²nũ²a²

ĩ²li³te²a² wãn³txa² ki³han³jau³xa² ĩ³tih³nxe³nyhai¹nha³tai¹.

Nxe³te²a² ha³ya³kxa² o²la³kxain¹si¹hin¹jau³su²

ĩ³ye³kxi¹tai¹nhẽ³li¹. Wãn³txa² ki³han³jau³su² jau³xa² ã³na¹i²

wxa²wĩ³na²nãũ³xu¹tai²na² he¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jau³xai²na²

ya²la³tu³txa³kxai²nãn²tu³ ã³na¹i² nxe³ain¹si¹hin¹jau³su²

ĩ³ye³kxi¹tai¹nhẽ³li¹. Nxe³jau³xai²li² a²ẽ¹nãũ³ai²na² hxi²kan¹txi³

yo²i²kĩ³jau³sxa³wa². Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²

so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ yo²i²kĩ³jau³xai²la¹wa². 5 Nxe³sxã³

wain³txi³ ĩ³tih³nxain¹kĩ³kxai²nãn²tu³ a²ẽ¹nãũ³ai²na²

wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ yũ³ha²kxai³ wain³ye¹nxa²ju³ta² so¹lxi³

kãĩ³ha²kxai³ Je³su²jah³la² txa²wã¹ẽ¹nãũ³a² sa²hau³ko³tẽ³ju³ta²

yo²i²ha²kxai³ ai¹nhĩ³nx2na³la². Ain¹kxai²nãn²tu³

a³lxi²waun¹nyhu¹kĩ³ju³ta² ã²la² kãĩ²nhĩ³nx2na³la². Ju¹tai²li²

ten³sa³nha²wa². 6 Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² wãn³txa²

toh³lxi³jau³xa² ain³so¹ain¹ka³tu³ wãn³txi³khai³xa² sa²kxai³lu²

ã³na¹ain¹na²hẽ³la². Kwa²toh³lxi³jau³xa² ĩ³tih³nxain¹te²ju²hẽ³la².

7 Nxe³sxã³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wha²li¹txã³nxu¹tai²na² wãn³txa²

ĩ³tih³nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxain¹na³la². Nxe³yã¹ta¹ jau¹xai²na²

ĩ³tih³nxain¹jau³xai²na² a³la³kxai¹nxa³ha²kxai³ a²si³yxau³tãũ³a²

ain³nha²nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹na³la².

8 Ai¹nha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²

ĩ³tih³nxain¹jau³xu¹tai²na² wain³txi³ sa²yo²we¹tain¹kxai²nãn²tu³

wi¹te²ju²hē³la². 9 Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹tū³ka³txi³ki³nāu¹xai²na²
 i³tih³nxe³nē³jau³sxa³wa². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ko³nxe³ti³
 kǎi³te²su² te²na² Txa²wā¹sū³na² i³xan³ta³kxain¹te²su²
 te²na² a²ē¹nāu³ai²na² i³ne³wā³nūn³ta³kxi²te²su²
 te²na² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²nxa³te²su² te²na²
 Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³ e³kxi²te²su² te²na² a²wi³nu²su²
 ta³nxa² a²hā³ka³nū²su² ta³nxa² i³xan³txa³kxain¹te²su²
 te²na² a²nū²a² su²lhā³nyhu¹ki³te²su² te²na² nxe³te²a²
 yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² i³kwa³na³nē³jau³xai³tā²
 i³tih³nxe³jau³nū³ai²la¹wa². 10 Te²yā¹nxe³sxā³ tū¹ka³txa²
 te²yā¹xain¹nūn³na³la². Kuh³lxa³thin¹khaix¹te²su² te²na²
 in³txi³su² ta³nxa² txu¹su² ta³nxa² kuh³lxa³thin¹sxā³
 ũ³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ki³te²su² te²na² a²nū²a² ā³xa²
 nū³kxūn³txi³ kǎi³so¹sxā³ kwa²wa³kon³kxi²si¹jau³su²
 kwa³na³te²su² te²na² i³ki³ha¹kxi²te²su² te²na² a²nū²a²
 i³ki³ha¹kxi²sxā³ ko³nxe³ti³ e³kxi²nyhu¹te²su² te²na²
 wi¹lhin¹jau³xa² yxo²kwīn¹kxi²te²su² te²na² nxe³te²a²
 yxo²ha³kxa¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹tai²na²
 i³tih³nxe³jau³xai²la¹wa². Nxe³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹
 a²nū²a² wi¹lhin¹te²a² ā²la² sa²yxo²we¹tain¹te²ju²hē³la².
 11 Yxān¹ta¹ wān³txa² wxi²kin³ti³ton³khaix¹si¹nhē³jau³su²
 yū³na¹wa². Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na²
 Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³jah¹la² ũ³hū¹sa²jau³xai²la¹wa².
 Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³jau³xai²la¹wa².
 I³tih³nxe³nxa²ha¹jau³xai³ta³lxa²na³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²nēn¹kxi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa².
 I³nū³kxūn³txi³sai¹nha²kxai³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 wi¹kǎi³a¹kxe³su² nxe³ye²sa²jau³su² i³kaix¹so¹sai¹nha²kxai³
 nxe³sain¹na²hē³la². Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 i³hen³txi³te³lhxā³i³kaix¹so¹sain¹na²hē³la². 13 Nxe³na¹hī¹nai³kxai³lu²
 nxe³na¹hē³la². Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³txai¹na¹ha²kxai³
 Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² khāuh³lxa³tai¹na¹ha²kxai³
 nū³kxūn³txi³ an³txi³ti³hin¹sxā³ o²la³kxi²na¹ha²kxai³
 nxe³na¹hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ko³nha²nxa³ha²kxai³:
 — Wain³txi³ kǎi³a¹xā¹. Nxa¹jau³tu³ ko³nxe³ti³ kǎi³a¹hē³la².
 Nxe³na¹kxan²ti³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³sa³na²hē³la².
 14 Nxe³sa³nū²la² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² thāi³ti³la² a³lxi²
 wa³to²hi²ha²kxai³ wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³ yxo²i²si¹sain¹jau³su²
 i³yau¹ū³sai¹ni² a³lxai¹na¹ju³ta³nū³a² ũ³hū¹sai¹ni² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² nxe³sa³na²hē³la². Ā³nū²nxi²sxā³
 yxau³a³sa³ha²kxai³ nxe³sa³na²hē³la². 15 Nxe³na¹jut³su² Je³su²
 Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²ē¹nāu³ai²na²

sa²hau³ko³txi² ko³nxe³ju³ta² wã³ko³txa³te²tu³ sa²wa²su¹txi²
 nxe³te³lhxã³ wxã³na²hẽ³la². Nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Txai²li²
 kxã³nxa² ko³nxe³ti³ kãi³ wa³to²hi² jah¹lo²su² na¹hẽ³la².
 Ki³han³nxa³wa². Wãn³txi³tu³ e³a¹wa². 16 Jã¹nxe³na¹ju³kxai³lu²
 nxe³na¹kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
 sa²hau³kot3sa³na²hẽ³la². Sa²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Je³su² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² ya³nãn³ta³ki²la²ha²kxai³la¹
 txa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³kot3sa³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
 nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ a²nũ²a² i²li³te²a² yxo²i²kxai²nãn²tu³
 ka³te³na² wi¹tãu³a² nxe³ti³hi¹tain¹nũn³tu¹wa². 17 Nxe³jut3su²
 Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ Txa²wã¹si³yxau³jah¹lai²la¹wa².
 A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² yen³kxa² yũ²nxa³hĩ¹nũ¹tai²nãn¹te²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² yxau²sa²tẽ³jah¹lai²la¹wa². Hai³txi³ ya³lu²ju³ta²
 yũ³jah¹lo²sxa³wa². Ī²ki³sxa³hĩ¹nu¹tai²nãn¹jah¹lo²su² na³la².
 Hãi¹nxe² sa²nẽn¹kxi²yxau²xai³ki³jah¹lo²su² na³la².

18 Nxa²ha¹te¹ Ti³mo²jah³lãi³. Txa²wẽt3si¹lxa². Wãn³txa²
 e³kxi¹nxa²ha¹jau³xai²na² ain³so¹sẽ¹la². Sa²yxo²wet1sẽ¹la².
 Kxã³nxi³tã² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² e³kxi²tũ³ka³txai²na²
 e³kxi²nẽ³lain¹jau³xai³tã² ne³wã²na³txa³hẽ¹la².
 Ne³wã²na³xan³kxai²nãn²tu³ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nxa²tu¹wa².
 Nxe³nxa²ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³li³yu³ta² wain³txi³
 o²la³kxin¹tu¹wa². 19 Ā³na¹sxã³ yxo²i²nxã²nxa³lho³la².
 Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³txi³ ĩ³ye³kxi²nha¹tu¹wa². Nxe³to³ta¹
 a²nũ²a² i²li³te²a² Sũ³na² wãn³txai²li² nxe³wã²na³ai¹nha²kxai³
 yxo²i²ain¹ju³ta² ne³wã²na³ain¹na²hẽ³la². 20 I³me³ne²u²jah¹la²
 A³le³syãn²trah¹la³ nxe³ya³sxã³ te²yã¹nxe² kãi³ain¹na²hẽ³la².
 Ai¹nha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka² ũ³hũ¹ai¹na¹hẽ³la².
 Nxi¹na¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² a²i³lxa² ko³nxe³ti³
 e³kxain¹jau³xa² ã³na¹si¹hai¹na¹jau³sa².

2

Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ki³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Ju²ta³la³ nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²yxau²xai³txa²hẽ³la².
 Nxe²e³kxin¹te³nah¹lxi¹:

– Jah¹lai²li² hxi²ka¹nai¹nxa³wi¹. Ā³non²ta³kxi¹txai¹nhẽ³li¹.

Nxe³ta³nxa²:

– Jah¹lai²li² wi¹lĩ²txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ta³nxa²:

– Jah¹la² a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ta³nxa²:

– Jah¹lai²li² ã³non²ta³kxai¹nĩn¹tai¹ti²tu³wi¹.

Wi¹lhin¹khax1ni¹lxi¹.

Nxe³ta³nxa² nxe³txain¹to³hẽ¹la². Sa²nẽn¹kxi¹nxa²ha¹wi¹.
 A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹

nxe³nũh¹txai¹nhẽ³la². 2 Nxe³sxã³ kwa³na³nẽ³tũ³ka³txa²

Txa²wã¹hxi²kan¹ti³nãu³xã² yxo²ha³kxa¹ Sũ³na²

nxe²e³kxi¹txai¹nhẽ³la². Nxe¹kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² sa²hãu²no³ti²

txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hāu²no³ti² nxe³kxai²nān²tu³
 wi¹yxau³hī³ki³tā³la². Nxe¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³
 yxau² wi¹lhen³txi³nyhu¹sxā³ yxau² nxe³hī³ki³tā³la².
 3 Nxe³ki³kxai²nān²tu³ wi¹lhī³nx2na³la². Txa²wā¹sū³na²kxai³lu²
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tē³jah¹la²kxai³lu²
 ka³lih³khai¹nxe³hī³nx2na³la². 4 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ a²ko³nxe³ju³ta² wxa²wa²su¹txū¹hai¹ni²
 wān³txa² ya²la³lyau³xa² a³la³kxi²si¹hai¹ni² nxain¹ju³ta³nū³a²
 Txa²wā¹sū³na² a²ten³ju³tai²la¹wa². 5 Txa²wā¹sū³na²
 ka³na³ka³na³tā³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ka³na³ka³na³te²a²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ a²nū²nāu³xai²na² Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a² i²sa²si³tē³kxi²nē³jah¹lai²la¹wa². A²nū²a² ā³xa²
 hxi²kan¹te²sxa³yu²hē³la². 6 A²nxe³jah¹la² wā²nxū¹hī²nha²sxā³
 ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²li² ha³lo²a²
 ā³nha³ko³thī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²nāu³xa²
 hāi¹nxe³ti³xa¹ wā³ko³nxa³te²tu³ i³yau¹ū³nhē³te³lhxā³
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 7 A²nxe³jau³xai²na² i³yau¹ū¹hain¹te³lhxā³
 i³kaix¹so¹sa³na²hē³la². Sa³ha²kxai³ a²nū²a² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²a² a²yo²ha³kxa¹ wān³txa² ya²la³lyau³xa²
 wān³txa² yxo²si¹nhē³lain¹jau³nū³a² i³hen³txi³sa²sān²nū²la²
 i³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². Ki³han³nxa³wa². Wān³txi³su² i³ye³a¹wa².

8 Jā¹nxe³jut3su² in³txi³nāu³xa² ha³lo²a² i²li³je³na² he¹ain¹tāu³a²
 Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². A²ē¹nāu³ai²na²
 wi¹lhi¹nha²kxai³ wxa²hxi²ka²la¹nha²sxā³ e³kxi²nxain¹ju³ta²
 ten³sa³nha²wa². Jā¹nxe³sxā³ a²ē¹nāu³ai²na² i³xan³txi³ju³ta²
 yū²nxa³ha²kxai³ ko³txi³ wā²nxū¹hain³nha²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³
 ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

9 Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ti³nāu³xa² sa²kxai³lu² wā²la²
 wi¹khaix¹ka³lo³a² ū³whi²kxi²nhain¹kxai²nān²tu³
 hxi²kan¹jut3sxa³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ kāi³ta³kxē¹ha²
 a³lxi²khaix¹tīh³na² ū³yhxe²ta³hē¹nha² ta³nxa² ou²ra³ka²
 a³lxi²ki³ai²na² a²ne³kxi³sa² ū³nhe³kū¹nha² ta³nxa² nx-
 ain¹ju³tai²na² whāi²na¹ hxi²kan¹jut3sxa³wa². A²nū²a² kwa²
 i²kxain¹sxā³ i³sa²nē¹kxain¹ju³ta² wai³nxa³wa². Yxān¹ta¹
 wā²la² kwa² wi¹ka³lo³a² wi¹lhau³ko³nha²ka³lo³a² wain³na³la².
 10 Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹ye²te²a² yen³kxa² wi¹lo²la³kxi²kxai²nān²tu³
 ā²la² wai³nhī³nx2na³la². 11 Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha² wān³txa²
 wi¹jau³xa² i³tih³nxain¹kxai²nān²tu³ ka³nah²nxe³sxā³ yxau³sxā³
 ain³kxain¹kxai²nān²tu³ wai³nhī³nx2na³la². 12 Yxān¹ta¹
 txu¹sa²te²kxai³lu² in³txa² i³tih³nxe³ta³nxa² i³kwa³na³ta³nxa²
 nxe³ju³tai²na² ten³sa²nxa³nha²wa². Wai³nxa³wa². Hāi¹sxā³
 ka³nah²nxe³sxā³ yxau³sxain³kxi²kxai²nān²tu³ wai³nhī³nx2na³la².
 13 Nxe³ha²kxai³ a²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³lu² A³tāu²ah³lu¹tai²na²
 txa²nū² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hā²wxān³txa³

E²va³ka³lxu¹tai²kxai³lu² we¹tũn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²,
 Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²sa². Hã²wxã³txa³ Sa³ta³na²jah¹lai²na²
 hi²sen³su² ta¹ka³lxi³nu¹ta²kxai³ i³ki³ha¹kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²,
 14 Te²yã¹nxe³sxã³ A³tãu²ah³lu¹tai²na² hai³txi³
 ã³ke³tũ¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxã¹ta¹
 txu¹ha³ka³lxai²na² ã³ke³tũ¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² ko³nxe³ti³
 kã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 15 Jã¹nxe³sxã³ wẽ³sa² a³li³lah¹tãu³a²
 txu¹ha² khãuhx3nha²te²jai¹ti²tu³wa². Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² yxo²i²i² a²nũ²a² a³lxi²waun¹nyhu¹i² ai¹nha²kxai³
 a²ẽ¹nãu³ai²na² a²ko³nxe³ju³ta² ã³wa²su¹tu¹wa².

3

Yxo²i²tũ³ka³txa² a²hxi²kan¹te²nãu³xa²

1 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹nũ³ka³txi³ki³na¹xai²na²
 yxo²i²tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na² a²hxi²kan¹ti³su² ki³ju³ta²
 ten³ki³kxai²nãn²tu³ wi¹lhĩ³nx2na³la². Wai³nhĩ³nx2na³la².
 Ki³han³nxa³wa². 2 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ a²hxi²kan¹ti³su²
 ki³ju³ta² ten³ki³kxai²nãn²tu³ wi¹lhĩ³ki³ju³ta² kãin²
 yũ³ki³sa²kxai³ a²nũ²a² ã³xa² i²li³te²a² hxi²kan¹txi³
 ko³nxe³ti³ e³kxi²nẽ³lai¹nhĩ³nx2nxa³wa². Nxe³nẽ³lai¹nha²kxai³
 txu¹ha² ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ tẽ³i² wain³txi³
 wã²nxũ¹hãin³nha² txa²wã¹o²la³kxi²ki³ju³ta² wain³txi³
 kãi³i² a²hoh³lxi³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi²
 nxe³ne³lhĩ³nx2na³la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² u²lxi³
 wxã³kxai²nãn²tu³ wi¹lhĩ³sxã³ yain³txa² wã²nhũ¹hĩ³ki³tã³la².
 Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² ã³ne³wxe²nxa³te²a² wxã³kxai²nãn²tu³
 hxi²kan¹txi³ i³yau¹ũ³hĩ³ki³tã³la². 3 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
 yain³jau³xa² ũn³jau³xa² i³na²sxã³ wen¹ki³sxa³ha²kxai³
 txa²wã¹nũ³ka³txa² kwa² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³
 nxe³hĩ³ki³tã³la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² hã¹nxe³ti³xa¹
 wi¹lhĩ³sxã³ i²ha²kxai³ hãu²non³sxã³ yxau³ha²kxai³ yen³kxa²
 yxo²kwain³nẽ³lxa³ha²kxai³ nxe³hĩ³ki³tã³la². 4 Te²yã¹nxe³sxã³
 txa²wã¹sxi²ha² yxau³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³
 hau³kot3sĩ³ki³tã³la². Txa²wã¹wẽ³ha³lxa² wain³txi³
 i³tih³nxe³ki³sa²kxai³ wain³txi³ sa²yxowẽ¹tẽ³lai¹nhĩ³nx2na³la².
 5 Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹wẽ³ha³lxa² hxi²kan¹txi³
 hau³ko³ki³sxa³kxai²nãn²tu³ yxo²i²ki³tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na²
 hxi²kan¹txi³ i³hau³kot3hĩ³ki³sxa³wa². 6 A²nxe³jah¹la²
 kwẽn¹tai²na¹ yxo²i² ã³si³wxe³kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³
 i³hau³ko³tẽ³lxa³lho³la². Nxe³ke³la³te²kxai³:
 – Kãin² yxo²i²te²sa¹wi¹. Ain¹jau³su² nxe³kxai²nãn²tu³
 a²ẽ¹nãu³a² i³yxowẽ¹kãin²ti³nha²sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³hĩ³nx2na³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² Sa³ta³na²jah¹la² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²kxa²
 yã¹nxe³sxã³ ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²nũn³tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²ka²sa³. 7 Nxe³kxa²yu³su² a²nũ²a² yxo²i²ai¹nxa³te²a²

wi¹le³ai¹nxa³kxai²nān²tu³ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
 yxo²i²tū³ka³txai²na² ko³nxe³te²lo³jau³su² ha³ta³nxe³ha³ta²wa².

Yxo²i²tū³ka³txa²ĩ²ũ³te²nāu³xa²

8 Txa²wā¹nū³ka³txi³ki³na¹xa² yen³kxa² wā²nhū¹ki³ju³ta²
 o²la³kxi²ti³ten³ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹yxau²xai³ki³tāu³a²
 wi¹lhin¹sxā³ yxau³ye² yau³ka³na³ka³nat³sxā³ a²ya³la³lyau³tu³
 e³i² yain³jau³xa² ũn³jau³xa² ĩ³na²sxā³ we¹nxa³i² yen³kxa² kwa²
 yxo²kwa³nxa³i² nxe³hñ³ki³tā³la². 9 Txa²wā¹e¹nāu³ai²na²
 au³txi³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² tah²lx³ we¹tē³jah¹la²
 nxe³te²na² wān³txa² so¹lx³ sa²yo²so¹sxā³ kái³te²la³
 hñ³nx2na³la². 10 A²nxe³jah¹la² wa³ka³la² ā³xa² o²la³kxi²sān²sxā³
 ain³sxā³ ĩ²ain¹ki³kxai²nān²tu³ wi¹li² wai³ni² nxe²na³na¹
 ki³kxai²nān²tu³ hai³txi³ a²ko³nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta²
 ĩ²ki³sxa³kxai²nān²tu³ nxe³hñ³na¹ yen³kxa² wā²nhū²xai³ki³ju³ta²
 o²la³kxi²ki³kxai²nān²tu³ wai³nhñ³nx2na³la². 11 Nxa²ha¹te¹
 te²yā¹nxe³sxā³txu¹ti³nāu³xa² a²yxau²xai³lain¹tāu³a² wi¹lhin¹sxā³
 yxau³ain¹ye²ha²kxai³ wān³txa² ya²la³lyau³xa² so¹lx³
 e³ha²kxai³ yain³jau³xa² ũn³jau³xa² ĩ³na²sxā³ we¹nxa³ha²kxai³
 a²wa³ka³li³yu³ta² wain³txi³ o²la³kxi²ha²kxai³ nxe³hñ³nx2na³la².
 12 A²nxe³jah¹lai²na² yen³kxa² wā²nhū¹xai³ki³ju³ta²
 o²la³kxi²jah¹la² sa²kxai³lu² txu¹ha² ka³na³ka³na³ta²
 so¹lx³ tē³ha²kxai³ a²wē³ha³lxai²na² whāi²na¹ wain³txi³
 ĩ³tih³nxe³ha²kxai³ nxe³hñ³nx2na³la². Nxe³sxā³ a²sxi²ha²
 yxau³ju³ta² wain³txi³ ĩ³hau³ko³tū¹hñ³nx2na³la². 13 Nxe³ha²kxai³
 ju¹ta²na² ha³kxa¹ wain³txi³ o²la³kxi²ki³kxai²nān²tu³
 wxa²nū³ka³txai²na² wi¹le³kxi²nyhai¹nhñ³nx2na³la².
 Nxe³nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² wxi²kan¹ton³sxā³ ĩ³tih³nxai¹nhñ³nx2na³la².

Ā³no¹sa²tē³kxi²nē³jau³su²

14 Nxe³na¹jau³su² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Ki³han³nxa³wa².
 Ye³jen¹na² wxā³sxā³ ĩ²nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix1sa³nha²wa².
 15 Nxe³na¹ta¹ hxi²kan¹sa²nxa³ke³la³te²kxai³ wān³txa²
 ĩ³yau¹ũ¹nxa²ha¹jau³xai²li² ā²la² a³la³kxi²hñ³nxa¹lxa².
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txa² wain³txi³
 yxau²xai³lain¹ju³ta² wi¹wi¹nxe² ĩ³hau³ko³tū¹hai¹nhñ³nxa¹lxa².
 A²nxe³tū¹ka³txai²li² Txa²wā¹sū³na² ka³ten³yah¹la²
 a²sa³wi³ha³lxai²la¹wa². Ya²la³lyau³xan²tu³ Sū³na² wān³txi³su²
 ye²ha²kxai³ ain³kxi²yxau²xai³tū¹ka³txai²la¹wa². 16 Ya²la³tu³
 Txa²wā¹sū³na² ā³ne³hi¹kxi³ju³ta² wa³lxe³ju³ta²la¹wa². Nxe³ta¹
 Je³su²jah³la² ā³nhxi²ka¹tē³jah¹lai²la¹wa².

A²nxe³jah¹la² a²nū²khai³hñ³nxe² a³ka³nxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Te²ya¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txi³su²
 Jah¹lo²su² te²a² wi¹lhin¹sa²sai¹ye²kxe³su²
 i³tih³nxe³nẽ³ta¹hxai¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Te²ya¹nxe³sxã³ oh³xan¹tũ³ka³txa² i²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ i³hen³txain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nũ²a² ha³lo²a² i²li³ko³xa² yxau³kxan²ti³
 yxo²i²yah³lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³te²kxa³kxa¹ oh³nãu³nũ¹ka³na¹ wã³li²ka³la³xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²

4

Wãn³txa²ya²la³lha²ki³lxo³nxe³ki³jau³su² i³tih³nxe³te²nãu³xa²
 1 Jau¹xai²na² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txi³su² jah¹la²
 wi¹wi¹nxe² i³yau¹ũ³nẽ³na²hẽ³la². Nxe³te³nah¹lxi¹
 kxãn³nãu³a¹ yxo²i²tũ³ka³txi³nãu³xai²na² a²ha³tih³xa²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³ain¹tu¹wa². A²nxe³te²a²
 sa²yxo²ã³ain¹ka³tu³ wãn³txa² a²ta³a² ko³nxe³jah¹la²
 ã³ke³tũ¹ain¹jau³su² ain³kxain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nãn²tu³ a²ta³a²
 nũ³ka³txa² wãn³txa² i³tih³nxain¹jau³xa² ki³han³jau³xan²tu³
 yxo²i²sxã³ sa²yxo²we¹tain¹tu¹wa². 2 Jã¹nxe³sxã³
 ki³han³jau³xai²li² i³tih³nxain¹te²na² sa²kxai³lu² ki³han³jau³xa²
 so¹lxi³ i³tih³nxain¹tu¹wa². i³tih³nxain¹kxan²ti³nũ¹
 ãin²ti³sxã³ i²ã³ain¹ju³ta² te³nai¹nxa³lho³la². 3 A²nxe³te²a²
 nxe²e³kxain¹tu¹wa². Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹;
 — Txu¹ha² so¹ki³ju³ta² wai³nxa³wi¹. Nũh¹yxau³ju³ta²
 so¹lxi³ wain³na³li¹. Te²ya¹nxe³sxã³ ka³yxuh³xa²
 sĩ³na² wã²nhĩ²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³jau³su²
 nxe³ain¹tu¹wa². Yxãn¹ta¹ ki³han³jau³xai²la¹wa². Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ki³kxai²nãn²tu³ wãn³txa² wain³jau³xa²
 sa²yxo²we¹ki³kxai²nãn²tu³ yain³txi³su² ta³nxa² ka³yxuh³sxu²
 ta³nxa² te²a² a²whãĩ²na¹ wi¹na³la². Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²ki³kxai³lu² we¹te²ju²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ wã²nhĩ²kxi²sxã³
 Sũ³na² i³ka³lih³kxi²nẽ³jau³su² e³kxi²ki³kxai²nãn²tu³
 wain³na³la². 4 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ka³yxuh³xa²
 we¹kxa² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹te²ju²hẽ³la². Nxe³kxe³su²
 i³ha¹txi²ki³kxai²nãn²tu³ Sũ³na² i³wi¹lxo³kxi²nẽ³jau³su²
 i³ye³kxi²ki³kxai²nãn²tu³ en²ki³ju³ta² wai³nxa³wa². 5 Yxãn¹ta¹
 e³kxi²ki³te³nah¹lxi¹;
 — Txa²sũ³nãĩ³. Ka³yxuh³xai²li² ã³hũ¹sa²nhĩ¹kxa²
 wi¹lxo³kxi²sa²sĩ¹nĩ¹nha²wi¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ Sũ³na²
 yen³nãu³a² wi¹lye²ha²kxai³ i³wi¹lxo³kxi²nẽ³jau³su²
 i³ye³kxi²ki³sa²kxai³ ka³yxuh³xa² wã²nhĩ²ki³ju³ta² wain³na³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² wain³txi³ã³si³tẽ³kxi²ki³jau³su²

6 Nxe³jut3su² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ txa²wã³tã³nãu³xa² i³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³la². Nxẽ¹kxai²nãn²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wain³txi³ ã³si³tẽ³kxin¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³ yxo²i² i³tih³nxe³nxain¹jau³xa² wain³txi³ ã³ne³wxe² nxẽ¹kxai²nãn²tu³ ã²la² kãi²non³sxã³ yxo²i²sxã³ yxau²xai³lin¹tu¹wa². 7 Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txa² ya²la³tu³txa³jau³xa² ain³kxi²ti³he¹txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ wãn³txa² wi¹jau³xa² so¹lxi³ sa²yo²we¹te³lhxã³ kãn² o²la³kxi¹sẽ¹la². 8 Txa²wã¹nũ²ai²li² sxĩ³nxũn³te³lhxã³ o²la³kxi²ki³kxai²nãn²tu³ jũ¹nxe² wi¹na³la². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nũ³kxũn³txi³ sa²yo²we¹ki³kxai²nãn²tu³ ã²la² wi¹na³la². Nxe³ki³sĩ¹nãn¹te²tu³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ka³lih³ki³tã³la². Nxe³ki³ka³tu³ta¹ kxãn³nãu³a¹ ka³lih³khaix¹nxe³ki³tu¹wa². 9 Jau¹xai²na² ya²la³tu³jau³xai²la¹wa². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sxã³ yxo²i²ki³jau³xai²la¹wa². 10 Jau¹xai²na² Txa²wã¹sũ³na² ka³tẽn³su² yxau³jah¹la² a²wãn³txi³khai³xai²la¹wa². Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²i²ki³sa²kxai³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tẽ³jah¹lai²la¹wa². A³ka³nxĩ²ju³ta² wah³nxe² yxau³ki³tã³la². Nxe³ha²kxai³ khãuh³lxa³txi³nẽ³lain¹kxan²ti³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²te³lhxã³ o²la³kxi²sxã³ i³hen³txain¹ki³tã³la².

11 Nxe³jut3su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ jau¹xai²na² i³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³la². 12 Nxa²ha¹te¹ sa³nxe³lxa³kxi³sin¹kxan²ti³ yah³lon¹nxã²nxa³kxan²ti³ i³ãin²txi³sxã³ hxi²waun³txi³txa³hẽ¹la². Yxo²i²tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i²nxai¹nha²kxai³ i³tih³nxai¹nãn¹jah¹lo²sin¹tu¹wa². Wãn³txa² wain³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³i² wain³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²nyhu¹i² a³lxi²waun¹nyhu¹i² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² kan²txi³ sa²yo²we¹txi² wxa²ẽ¹nãu³ai²nãn¹jau³xa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yã¹nxe³jau³xa² wã²nxũ¹hain³nha² nxe³sẽ¹la². 13 Ye³jen¹na² wxã³na¹tu¹wa². Hĩ¹na² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Nxe³sa²nxa³hĩ¹nai²na¹ wxã²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nũ³tai¹nhẽ³la². Nẽn¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ha³tẽh³nxã³nxa² i²sxã³ i³ye³kxi¹tai¹nhẽ³la². Wãn³txai²li² wain³txi³ sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su² i³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³la². Wãn³txa² wa³lxe³jau³xa² i²in¹kxai²nãn²tu³ wain³txi³ i³tih³nxe³txai¹nhẽ³la². 14 Txa²wã¹sũ³na² i³hxi²ka¹txa²ju³ta² nxe³wãn²txa³hẽ¹la². Ain³kxi¹xi²khaix¹nxe³sẽ¹la². Kxã³nhxi¹nai³tã² yxo²i²te²a² hxi²kan¹txi³nãu³xa² a²hxi²ka² wxa²ne³hẽ¹nhain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wã¹sũ³na² i³hxi²ka¹txa²ju³ta² hĩ¹na² ã³si³wxe²na³li¹. Nxain¹tai¹ti²tu³wa². 15 Nxe³jau³xai²na² i²khai¹nxe³sẽ¹la². Wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹txa²hẽ³la². Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ wxa²nũ³ka³txai²na² wain³txi³ kãi³in¹ju³ta² i²nxain¹tu¹wa².

16 Ī²nxai¹nha²kxai³ wān³txa² e³in¹jau³xa² wi¹lī²i¹nha²kxai³
 ĩ³yau¹ũ¹hai¹nīn¹jau³xa² wi¹lī²i¹nha²kxai³ nxe³sē¹la². Kō³nxe³ti³
 o²la³kxin¹kxa²yān³txi³sa². Nxēn¹kxai²nān²tu³ wxa²nũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²ah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wxa²e¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³ta²lxi³tu¹wa².

5

Yxo²i²tũ³ka³txa² wi¹kāi³waun¹nyhu¹kxi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yah³lon¹te²su² te²a² yxo²xũn³sxā³
 ĩ³kwa²kxain¹txa³hē¹la². Wxa²wi³na² hũ³nxe²
 ĩ³tih³nxe³txai¹nhē³la². Sa³nxe³la³ku³su² te²a² wxa²lon³hũ³nxe³
 ĩ³tih³nxe³txai¹nhē³la². 2 Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha² a³ka³lxon¹te²a²
 wxa²hā³ka³na² hũ³nxē¹nha²kxai³ wāin²ta²su² te²a²
 wxa²ha³līn³ta³ka³lxu³hũ³nxē¹nha²kxai³ nxēn¹ka³tu³
 ĩ³tih³nxe³txai¹nhē³la². Kō³nxe³jau³su² e³kxi²nha²txa³hē¹la².

3 Wā³ha³te³sa³ka³lxu³khai³xa² wi¹lī²txai¹nhē³la².
 Yen³ka² wxa²hau³ko³sxā³ wā²nhũ¹txai¹nhē³la².
 4 Yxān¹ta¹ a³ka³lxon¹ta¹ka³lxa² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxa²
 sa²kxai³lu² a²wē³ha³lxa² yũ³ta³nxa² a²sa³wi³ha³lxa²
 yũ³ta³nxa² ĩ²txa²sā²nhē³la². Yũ³kxai²nān²tu³

nxe³tũ³ka³txai²li² wi¹lī²txai¹lxa². Nxe³te²na² hxi²ki³kxai³lu²
 sa²hau³ko³tain¹ju³ta² a²ha³lo²ai²la¹wa². Kxā³nhxī¹nai³tā²

kāi²nxa³sxā³ txo¹nai¹nxa³hī¹nai³tā² a²ha³ka³na² hxi²ka²
 sa²hau³ko³tain¹te²ju²hē³la². Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ hī¹nai²na²
 wē³ha³lxa² hxi²ki³kxai³lu² wā²ha³te³son³ta¹ka³lxa² hxi²nũn¹
 sa²wā³li²ju³ta² wain³na³la², Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a²sa³.

5 Jā¹nxe³jut³su² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxu³khai³xa² a²sa³wi³ha³lxa²
 yũ²nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² a³ka³nxi²ju³ta² wah³nxe²na³la².
 Ā³nhxi²ka¹nxa³ju³ta² ĩ³ye³kxi²na³la². Nxe³sxā³ ka³nxah³ta²
 ĩ³ye³kxi² a³lan²ta² ĩ³ye³kxi² nxe²na³la², Txa²wā¹sũ³na²
 ne³nxē³na²sa³.

6 Yxān¹ta¹ wā²nxũh¹ta¹ka³lxa² so¹lxi³
 ĩ³ka³lih¹ti²nha²kxai²nān²tu³ Sũ³na² ĩ³ye³kxi²toh³xa³kxai²nān²tu³
 nxe³ta¹ka³lxi²na² a²e¹nāu³ai²na² ya³lu²te²hũ³nxe²

yxau²xai³te²ju²hē³la². 7 A²nxe³jut³su² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
 wxa²nũ³ka³txai²li² ĩ³tih³nxe³txai¹nhē³la². Nxai¹nīn¹kxai²nān²tu³
 a²nũ²a² a³xa² hxi²kan¹txi³ kō³nxe³ti³ e³ai¹nxa³lho³la².

8 A²nxe³jut³su² a²yah³la²nāu³su² tā³nxa² a²xa³ka³lxu²nāu³su²
 tā³nxa² a²nũ³ka³txa² sa²hau³ko³ta¹nxa³kxai²nān²tu³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² wān³txa² e²nai¹nhī³nx²na³la². Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² yxo²i²xa³te²a² wi¹wa³to²hi²hī³nx²na³la².

9 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wā³ha³te³son¹ta¹ka³lxa² ye³ka³lxa¹txi³
 kwē³kon³sxā³ txa²wā¹hxi²ka² hxi²kan³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi²xi²nũn³sxā³ kwē³kon³sxā³ 60
 nxe² kwē³kon³sxā³ yxau²xai³ta¹ka³lxa² so¹lxi³ a²i³lxa²
 ũ³wha²li¹lhxā³ ā³nha³ko³txai¹nhē³la². A²nxe³ta¹ka³lxa²

kxã³nxai³kxai³ in³txa² ka³na³ka³na³te²a² so¹nhya¹sxã³
 yxau²xai³lah³na²hẽ³la². 10 A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³la¹ wi¹ju³ta²
 so¹lxi³ kãi³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi²
 kxã³nhxĩ¹nai³kxai³ wẽ³ha³lxa² wi¹wain³txi³ wãĩ²lo³ti² a²nũ²a²
 ha³la³ka³lxa³lon³te³lhxã³ wxã³kxai²nãn²tu³ ũ³nyhai¹ti² a²nũ²a²
 yxo²te²a² wxa²yu³hĩn³ta³kxi² a²nũ²a² khãuh³lxa³thin¹te²a²
 ã³non²ta³kxi² wi¹lo²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ kãĩ³i² nxe³ta¹ka³lxa²
 i³lxa² so¹lxi³ ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hau³ko³tai¹nhẽ³la².

11 Yxãn¹ta¹ txu¹ha² wã³ha³te³son³ta¹ka³lxa² kwa²
 a³ka³lxo¹nxa³ta¹ka³lxa² i³lxa² ũ³wha²li¹txa³hẽ¹la².
 Nxe³ta¹ka³lxa² ye³jen¹nãu³a² in³txa² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³
 Je³su²jah³la² wãn³txa² a³lxi²nxa³ha²kxai³ in³txa²
 ã¹so¹hĩ³nx2na³la². 12 Nxe³kxai²nãn²tu³ a²wãn³tai³tã²
 e³kxi²jau³xai³tã² sa²yxo²ã³ha²kxai³ wã²nxũ¹lxi³hĩ³nx2na³la².

13 Nxain¹kxai²nãn²tu³ sxi²ha² ai³lha²thet3sxã³ u³txi³
 wa³ko³nai¹nhĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³ kwa²wãn³txa²
 ya²la³lhxã³jau³xa²kwa² hen³txai¹nhĩ³nx2na³la². Nain¹kxa²yu³su²
 wxa²nũ³ka³txa² i³ki³ha¹kxi²sxã³ ko³txe²lo³nx2tai¹nhĩ³nx2na³la².
 14 Nxe³jut3su² ha²kxai³ wã³ha³te³sa³ka³lxa² a³ka³lxo¹nxa³te²a²
 e³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:

— In³txa² ã¹so¹txu¹ni¹. Wẽ³nhĩn¹kxai²nãn²tu³ wẽ³sa²
 wi¹we¹txa²hẽ³ni¹. Wxa²sxi²ha² wi¹lhu³ko³txa²hẽ³ni¹.
 Nĩn¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ ko³nxe³te²lo³txa²nxa³lho³ni¹.
 Nxai¹nhĩ³na¹wa². 15 Jã¹nxe³jut3su² wã³ha³te³son³ta¹ka³lxa²

a²ha³tih³xa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³ha²kxai³
 Sa³ta³na²jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tha²kxai³
 nxe³hĩ³nx2na³la². 16 Jã¹nxe³jut3su² txu¹ha² a³ka³lxo¹nxa³te²a²
 hi²sen³su² a³ka³lxon¹te²na² a²hã³ka³nũ²su² ta³nxa²
 a²hãĩ³nũ²su² ta³nxa² ka³ten³su² yxau³kxai²nãn²tu³ nxe³te²a²
 sa²kxai³lu² wi¹lhu³ko³txai¹lxa². Nxain¹kxai²nãn²tu³
 yxo²te²tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wã³ha³te³son³ta¹ka³lxu³khai³xa²
 so¹lxi³ wi¹lhu³ko³tai¹nhĩ³nx2na³la².

17 Nxa²ha¹te¹ wxa²hxi²kan¹txi³nãu³xa² wi¹lo²la³kxain¹kxai²nãn²tu³
 sa²nẽn¹kxi²sxã³ ũ³yho³hai¹nĩn¹ju³ta² wai³nhĩ³nx2na³la².
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³ i³tih³nxe³ha²kxai³
 wa³lxe³jau³xa² i³yau¹ũ¹ha²kxai³ nxain¹kxai²nãn²tu³
 nxe³txai¹nhẽ³la². 18 Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
 e³te³nah¹lxi¹:

— Po¹nai²li² yain³ta³ki³a² ti³lo³te³lhxã³ ti³ha³te³kxi²xai³tãu³a²
 sa²yxo²tai³txa³hẽ¹li¹. Jã¹nxe³sxã³ yau³xã³xa²sa¹:

— A²nũ²a² wa³kon³kxi²nẽ³lain¹kxai²nãn²tu³
 ũ³yho³hain¹ki³ju³ta² wain³na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³wha²li³txã³nxai³tã² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 19 A²nũ²a² wxã³sxã³ wxa²hxi²kan¹te²a² ko³nxe³ti³
 e³kxi²kxai²nãn²tu³ ain³kxi²txa³hẽ¹la². A²nũ²a²
 ka³na³ka³na³te²a² wxã³kxan²ti³ ain³kxain¹txa³hẽ¹la².

Yxān¹ta¹ a²nū²a² ha¹li¹ ka³na³ki² nxe²e³kxain¹kxai²nān²tu³
ain³kxi¹txai¹nhē³la². ²⁰ Wxa²nū³ka³txai²na² ha³tih³xa²
ko³nxe³ti³ kâi³ain¹to³kxai²nān²tu³ ā³nū²kxi¹txai¹nhē³la².
Ai¹nīn¹kxai²nān²tu³ jah¹la² e³lai²na¹ i³kwai²kxi¹txai¹nhē³la²,
a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ko³nxe³ti³ kâi³ain¹kxa²yān³ti³sa². Nxe³sxā³
wi¹kâi³ain¹tu¹wa².

²¹ Nxe³na¹jut³su² jau¹xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²we¹txa²hē³la². Wān³txa² yau³jū¹jau³su² kxan²ti³
sa²yxo²ā³txa³hē¹la². A²nū²a² i²li³te²a² sa²yxo²ā³si¹nxain¹jau³su²
i³ye³kxi¹nxa²kxan²ti³ ain³kxain¹txa³hē¹la², hxi²kan¹jah¹lo²su²
kxan²ti³na². Nxe³jau³xai²li² i³kwa³na³nxa²ha¹wa².
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² a²ye³na² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² a²ye³na²
oh³xan¹tū³ka³txa² wi¹lhin¹te²ai²na² a²ye³na² i²sain¹jau³su²
i³ye³kxi¹nxa²ha¹wa². ²² Wxa²hxi²kan¹ti³su² te²a² i²sxā³
sa²so¹ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ wa³su³txa³hē¹la². Jū¹nxe²
ha³lo³kxit¹sā²nhē³la², ko³nxe³ti³ kâi³ju³ta² kâi³yxau²xai³te²sa²
kxa²yān³txi³sa². Nxe³te²su² kxai²nān²tu³ wxāin²txi³
a²hxi²ki³te²la³nū³nh³nxa¹lxa².

²³ Wxa²ē¹nāu³ai²na² i³ton³nxa²to³ha²kxai³ i³yau³xa² so¹lxi³
i³na²txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ u²va²yau³xa² jū¹nxe² i³na¹sē¹la².

²⁴ Jā¹nxe³jut³su² a²nū²ai²li² ko³nxe³ti³ kâi³sxā³
yxau²xai³te²na² sa²kxai³lu² a²wā³ki³kxai³ e³lxah²lxi³
ha²kxai³ a²wā³ki³kxai³ hāi³a² kâi³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la².
E³lxah²lxi³sxā³ kâi³ain¹kxai²nān²tu³ wxāi²kxai³ hxi²kan¹ti³
i³kwai²kxai¹nh³nxa¹lxa². Yxān¹ta¹ hāi³a² kâi³ain¹kxai²nān²tu³
a²yān¹nāu³a² so¹lxi³ ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa².
²⁵ Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² wi¹kâi³te²na² sa²kxai³lu² a²wā³ki³kxai³
e³lxah²lxi³ ha²kxai³ a²wā³ki³kxai³ a²yān¹nāu³a² so¹lxi³
wi¹kâi³ain¹ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa².

6

¹ A²nū²a² a²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³ yxau²xai³te²na²
sa²kxai³lu² wi¹wa³kon³kxi²ha²kxai³ a²hxi²kan¹jah¹lo²khai³xa²
i³sa²nēn¹kxi²ha²kxai³ nxe³txai¹nhē³la². Nxain¹kxai²nān²tu³
a²nū²a² i²li³te²a² Txa²wā¹sū³na² i³lxa² ta³nxa² a²wān³txa²
i³yau¹ū¹nxa²ha¹jau³xa² ta³nxa² ko³nxe³te²lo³te²a² yū²nxa³lho³la².
² Te²yā¹nxe³sxā³ a²wa³kxēn³yah³lai²li² Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² sa²yxo²we¹kxai²nān²tu³ a²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³
yxau²xai³jah¹lai²na² hi²sen³kxai³lu² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Kwa³na³sa²jah¹la² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
sa²yxo²we¹jah¹lo²su² nū³nha²kxai³ txa²wā³tā³xai²la¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ wi¹wa³kon³nxa³kxan²ti³ wain³na³li¹. Nxe³jau³su²
kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Yxān¹ta¹ yxo²jah¹lo²su²

nũ³nha²kxai³ ã²la² nũ³kxũn³txi³ ã²la² wi¹wi¹nxe²
 wa³kon³kxain¹ju³ta² wain³na³la². A²wa³kxẽn³yah³lai²li²
 Je³su²jah³lai²na² Wãn³txa² yxo²i²ha²kxai³ txa²wã³tã³su²
 hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³jau³jau¹xai²li² i³tih³nxe³txai¹nhẽ³la².

Wãn³txa²ya²la³lyau³xa²i³tih³nxe³jau³su²

³ Jã¹nxe³na¹jau³su² a²nũ²a² i²li³te²a² wãn³txa² yau³xã³xa²
 tẽ³sxã³ wxã³kxai²nãn²tu³ i²khai¹nxe²3sã²nhẽ³la². Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
 wãn³txain²txi³ wãn³txa² i³tih³nxe³nxa²ha¹jau³xa²
 wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³kĩ³jau³xa² wãn³txain²txi³
 hãix1jau³xa²yãx1te²jai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹
 kwẽn¹tai²na² wxã³jah¹lai²na² wãn³txa² yau³xã³lxi³ti³
 e³kxai²nãn²tu³ ain³kxain¹txa³hẽ¹la². 4 A²nxe³jah¹la²
 wãn³txa² yxo²kãin²e³jah¹lai²la¹wa². Hai³txi³
 ã³ne³wxe³ti³he¹xai¹nhĩ³nx2nxa³wa². A²wãn³txa² so¹lxi³
 kwa² toh¹xe¹hĩ³nx2na³la². Nxe²e³kxai²nãn²tu³
 i³xan³ta³kxi²nyhu¹i² i³kãi²non³nha²si¹jau³su² yxo²xũn³txi³
 i³ye³kxi² kwa²he¹kxi²nyhu¹i² ko³nxe³te²lo³kxi²nyhu¹i² a²nũ²a²
 ã³xa² yxo²i²xa³sxã³ i³wã³wã³ta³kxi²nyhu¹i² nxe³jah¹lo²su²
 hĩ³nx2na³la². 5 Jã¹nxe³te²a² a²ẽ¹nãu³ai²na² ko³nxe³ti³
 ain³nha²ju³ta² so¹lxi³ yũ³ha²kxai³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
 i³tih³nxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² an³ta³txi³
 i³ye³ye³kxi²nyhu¹ain¹na³la².

— Kãin² yen³kxi³nha²te³lhxã³ yxo²i²a¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su²
 nxe³hĩ³nx2na³la². 6 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² yxo²i²kĩ³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
 wi¹lhin¹sxã³ hãu²no³nha²hĩ³kĩ³tã³la². Nxe³ju³tai²li²
 yen³kxi³nha²ju³ta² ã³wa²to²hi²sxã³ wi¹la² ai²na³la².
 7 Nxe³sxã³ kxã³nxai³tã² txa²wã¹wẽ³sĩ¹nai³tã² yen³kxa²
 tẽ³sxã³ a³li³lah¹kxi³sxa³ta¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
 yah³lon¹sxã³ ya³lu²kĩ³tãu³a¹ yen³kxa² tẽ³kĩ³sxa³lho³la².
 8 Nxe³ha²kxai³ yain³txa² yũ³kĩ³sa²kxai³ sxi²ha² yũ³kĩ³sa²kxai³
 nxe³kĩ³te²a² so¹lxi³ ãn³nhĩ³nx2na³la². 9 Yxãn¹ta¹ yen³kxa²
 yxo²kwain³jah¹la² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ wã²nxũ¹hain³nha²
 ã³si³wxe³hĩ³nx2na³la². Nxain¹kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³
 tĩh³nai²li² ko³nxe³ti³ ain³nhain¹tĩh³na² ai³kxai²nãn²tu³
 khãuh³lxa³thin¹sa²tẽ³tu¹wa². 10 Jã¹nxe³sxã³ yen³kxa²
 yxo²kwain³kxi²kĩ³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ju³ta² ka³lxa¹txi³
 wxã³kxi²nẽ³na³la². Jã¹nxe³jut3su² yxo²i²tũ³ka³txa² a²ha³tih³xa²
 yen³kxa² kãin² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² sa²yxo²ã³ain¹na²hẽ³la². Nxe³ai¹nha²kxai³
 kuh³lxa³thin¹khai¹xain¹na²hẽ³la².

Pau²lah³la² a²yxo²wãn³txa² Ti³mo²jah³la² i³yau¹ũ³jau³su²

11 Yxān¹ta¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 sa³wit³si¹nha²kxai³ ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ ā³na¹txa²hē³la².
 Nxīn¹kxai²nān²tū³ wain³ju³ta² so¹lxi³ ān³ten³txa²hē³la².
 Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³txa²hē³la². Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² kan²txi³ yxo²i²txa²hē³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 a³lxi²khai¹nxe³tai¹nhē³la². Kō³nxe³ti³ e³kxi¹nxain¹kxan²ti³
 ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wain³txi³ kāi³txa²hē³la². Hāi¹sxā³
 thāi³ti³la² wi¹kāi³txi¹nhē³la². 12 A²nū²a² nū³kxūn³txi³
 ā³nhe¹kxi²nyhu¹kxa² yā¹nxe³sxā³ nū³kxūn³txi³ ā³nhe¹kxit¹sxā³
 kō³nxe³ju³ta² ā³na¹txa²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ka³ten³yau³xa² hxi²ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ ain³so¹khai¹nxe³sē¹la².
 Nxe³sih¹nxa²jau³su² Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ i³so¹nxa²tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³sxā³ kxā³nxi¹na¹tā² yxo²i² ā³si³wxe¹i¹nhī¹na¹tā²
 a²nū²a² ka³lxa¹txi³ i³hen³txi¹nīn¹tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe²
 āh¹ o²la³kxi¹to³hē¹la². 13-14 Nxe³na¹jau³su² wān³txa²
 e³kxi¹nxa²ha¹jau³xai²li² a²yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txa²hē³la².
 Nxīn¹kxai²nān²tū³ kō³nxe³te²lo³txa²ju³ta² yū²nxa³lho³la².
 Nxe³jau³xai²li² txa²wān³txi³sxa³wa². Txa²wā¹sū³na²
 wān³txi¹la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxā²nxa³ta³lxa¹
 nxe²kāi³txa²hē³la². Jau¹xa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³jah¹la² ka³ten³yu³ta² ū³hū¹nē³lain¹jah¹la² i²nxa²na³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wān³txa² ka³ten³yau³xa²
 sa²kxai³lu² Pōn³si³o³ Pi³la²jah³lai¹tā² i³hen³txi³te³nai¹ti²tu³wa².
 Jā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lain²txi³ i²nxān²nūn³na³la².
 15 Jā¹nxe³jut³su² ye³jen¹na² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²tāu³a²
 wā²nā³ū¹nhē³lain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
 wi¹lhin¹khaix¹jah¹la² kāin²khaix¹nx²na³la². Ā²la² kāin²
 ā³sen³sai¹jah¹la² yū²nxa³wa². Nū³kxūn³khaix¹jah¹lai²la¹wa².
 A²nū²a² a²wa³kxē³nxa² kāin²na³la². Yxān¹ta¹ jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a²wa³kxē³ti³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxē³nxa²
 a²si³yxau³jah¹lo²la²na³la². 16 Jah¹lai²na² so¹lxi³ ya³lu²ju³ta²
 yū³ti³hex¹jah¹lo²sxa³wa². Ha²te¹ti³hū³ju³ta² so¹lxi³
 yxau²xai³jah¹lai²la¹wa². Ka³nxah³ju³ta² yū³jah¹lo²sxa³wa².
 A²nū²a² hxi²kan¹txi³ i²nxūn³kxi²ti³he¹nxe³hī³ki³sxa³wa².
 A²nū²a² i²ti³he¹jah¹lo²sxa³wa². Hxi²kan¹txi³ i²ki³sxa³jah¹lo²su²
 na³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kain¹tu¹wa². Nū³kxūn³ju³ta²
 ne³ki³son³sxā³ hxi²kan³kxi²nxa³lho³la². Nxe³te²sē¹la².
 17 Nxa²ha¹te¹ hī¹na²su² a²nū²a² yen³kxi³khaix¹te²a²
 e³kxi¹txi¹nhē³la². E³kxi¹nīn¹te³nah¹lxi¹:
 – A²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² nxe²e³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 “Txi²na² kāin²te²sa¹wi¹. Wxa²nū³ka³txa² kāi²nxa³wi¹.”
 Nxe³yah³lxin¹jau³su² e³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Yen³kxa²
 wa³su³txi³ hxi²kan³kxi¹nx²ti³ha³tai¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ wxa²ē¹nāu³ai²na²

sa²hau³ko³txa²lxi³tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ka³lih³kxi²txi³ wi¹lhin¹yah³lxi¹nha²kxai³ yen³kxa²
 yxo²kwain³yah²lxan³tho³li¹. 18 Yah³lxi¹nha²kxai³
 wi¹lhin¹kxi³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Wxa²yen³kxa² a³lxi²nxa³sxā³ wā²nhū¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹.
 19 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kxān³nāu³a¹ kxan²ti³ ka³ten³su²
 yxau³ki³tāu³a¹ yen³kxa² wi¹ju³ta³nū³a² kāin²yū³tu¹wi¹.
 Nxe²e³kxi¹txai¹nhē³la².
 20 Ti³mo²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e³kxi¹nxa²jau³xa²
 yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txa²hē³la². A²nū²a² ā³xa²
 toh³lxa³te³ain¹jau³xa²ĩ³wa²lū³xain¹txa³hē¹la².
 — A²hoh³lxi³sa¹wi¹. Ain¹kxan²ti³ ā³ne³wxe³aj¹nxa³ha²kxai³
 ĩ³wa²lū³xain¹txa³hē¹la². 21 A²nū²a² nxe²kāi³te²a² yū²na³la².
 Kāi³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³na¹ain¹na²hē³la².
 Jā¹nxēn¹kxa²yan³ti³su² na¹jau³xai²li² ĩ³ye³ye¹nxa²ha¹wa².
 Txa²wā¹sū³na²kxai³lu² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nxa²ju³ta²
 ten³sa³nha²wa². Txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
 ta³lun²ye¹nxa²ha¹wa².

2 Timoteo

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² āh¹ ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa²jah¹lo²sa¹wa². Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txai³tã² ĩ³hen³txi³si¹ha¹jau³su²
 ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³na²hẽ³la². Ju¹tai²li² Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³jah¹la² ten³nũn³jau³sa²na³la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² wãn³txai³tã² ka³ten³yau³xa² ũ³hũ¹sa²jau³xai³tã²
 yxo²i²nũ³na¹kxa² ĩ³yau¹ũ³nxa²te³lhxã³ nxe³ye¹nxa²ha¹wa².
 2 Jã¹nxe³jut³su² Ti³mo²jah³lo²si¹lxa². Ain³kxi²sẽ¹la².
 Txa²ki³lha³lxi¹lxa². A³lxi¹nxa²ha¹nha²wa². Nxe³ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 nxe³ya³sxã³ kãin² thã³ti³la² a³lxi²nxa²si¹hi² wi¹lhin¹sxã³
 thã³ti³la² sa²hau³ko³txa²si¹hi² wxa²nxũ²kwai³nãu³a²
 ã³nhãu²no³txa²si¹hi² nxe³nxa²si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Pau²lah³lai²na² ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹jau³su²

3 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa².
 Txa²wĩ³nu²nãu³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹tain¹kxu¹jã¹nxa¹wa².
 Ju¹tai²na² so¹lxi³ txa²ten³sa²ju³tai²la¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³
 ka³nxah³ta² whã²na¹ a³lan²tãu³a² whã²na¹
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa². Nxe³na¹tãu³a² Sũ³na²
 ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nxa²si¹ha¹jau³su² ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa².
 4 Nxe³ha²kxai³ ĩ³ãin²txin¹ju³tai²tã² ĩ²nxa²ha¹ha²kxai³
 āh¹i²xi²ti³ten³khai¹nxa²ha¹nha²wa². ĩ³ka³lih¹nxa²ha¹ju³ta²
 ten³khai¹sa³nha²wa². Nxe³kxai²nãn²tu³ ĩ³ka³li¹ti³san¹tu¹wa².
 5 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² kxan²ti³ sa²yxo²we¹tin¹ju³tai²tã²
 ĩ²nxa²ha¹wa². A²wi¹lhi¹na² wxa²hã³na² Lo³i²ta³ka³lxa²
 yxo²i²i² wxa²hã³ka³na² Eu³ni²sa³ka³lxa² yxo²i²i²
 yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ wxã²kxai³
 yxo²i²khai¹nxũ³ni¹lxa². 6 Kxã³nxi¹nai³kxai³ txa²hxi²ka²
 wxa²ne³hẽh¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nxa²ha¹te³nãh¹lxi¹:
 – Txa²wã¹sũ³na² ã³nxi²ka¹txa²ju³ta² hĩ¹na² ã³si³wxe²na³li¹.
 Nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxẽn¹jut³su² Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³hxi²ka¹txa²ju³ta² ain³kxi²xi²khai¹nxe³sẽ¹la². Nxĩn¹kxai²nãn²tu³
 ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nha¹sẽ¹la². 7 Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³
 a²nũ²a² yuh³lxain¹ki³ju³ta² yũ²nxa³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
 ĩ³nũ³kxũn³txi³nẽ³na²hẽ³la². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 a³lxi²wa²so³te³na²hẽ³la². Wi¹lain³nha²ti³hit¹sa¹na²hẽ³la².
 8 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³yãu²lxi²txa³hẽ¹la².
 Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²sain¹tai¹ti²tu³wa²,

Je³su²jah³la² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹ha²kxai³la².
 A²nxe³jut³su² ĩ³yau²lxi²sa²nũn³txa³hẽ¹la². Hãi¹sxã³
 ĩ³ya³lo³ti¹sẽ¹la². Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³ai¹nĩn¹tãu³a² khãuh³nxe³sain¹kxa²
 yã¹nxe² khãuh³nxe³nxain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³su² ĩ³nũ³kxũn³txi³nxa²tu¹wa². 9 A²nxe³jah¹lain²txi³
 kxã³nhxĩ¹nai³tã³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²sut¹sa²kxai³
 ĩ³kaixitũ³so¹nẽ³lai¹nha²kxai³ nxe³nẽ³lain¹te³nai¹ti²tu³wa²,
 wi¹lhin¹ki³sxa³kxan²ti³na². Nũh¹i²sxã³ o²la³kxi²nẽ³nu²hẽ³la².
 Nxe³sxã³ a³lxi²nẽ³ju³tai²li² wã²nã³ũ¹hi² thãĩ³ti³la²sxã³
 wi¹li²nẽ³lain¹ju³ta² wã²nã³ũ¹hi² nxe³te³lhxã³
 nxe³nẽ³lain¹nu²hẽ³la². Nxe³ju³tai²li² txa²wã¹ha³lo²a²
 yũ²nxa³hi¹nu¹tai²kxai³ kãĩ³ju³ta³nũ³a² a³la³kxi²sxã³ ã²la²
 nũh¹i²ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 txa²wã¹ẽ¹nãu³a² sa²hau³ko³tẽ³jah¹la² wxã³tai¹ti²tu³wa².
 Wxã³nũ²la² ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³la². Ya³lu²kxi²nẽ³lhĩ¹nãn¹te²tu³
 ya³lu²kxi²ki³kxai²nãn²tu³ yuh³lxi³nẽ³lxa³lho³la².
 Je³su²jah³la² ka³ten³su² yxau²sa²tẽ³sih¹nẽ³ju³ta² e³lxah²lxi³
 ĩ³tih³nxe³nẽ³na²hẽ³la².

11 Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²kxai³lu² ĩ²sxã³
 ĩ³so¹sain¹na²hẽ³la².

— Sũ³na² wãn³txa² u¹lxa³nãu³a¹ ai³sxã³ ĩ³hen³txi³txai¹nhẽ³li¹.
 Kwa³na³nxa²ha¹jau³xai²na² ĩ³hen³txi³txai¹nhẽ³li¹. Wãn³txa²
 wa³le³jau³xa² ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².
 12 Nxe³na¹jut³su² khãuh³lxa³txi³sa³nha²wa². Nxe³sa³kxan²ti³
 ãu²li²sa²nxa³nha²wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²a¹jah¹la²
 i²te²sa¹wa². Wa³ka³li³yu³ta² ũ³hũ¹sai¹nha²kxai³
 ĩ³hxi²kat¹sain¹tu¹wa². Nxe³sai¹nhĩ¹nãn¹te²tu³
 ã³na¹sai¹nxa³lho³la². Je³su²jah³la² ã³wa³li²sxã³
 a³ka³nxi²nxa³tãu³a² ã³na¹sai¹nxa³lho³la². 13 Wãn³txai²li²
 ya²la³tu³ jau³xai²li² ĩ³tih³nxe³nxa²ha¹jau³xai²li² ain³so¹sẽ¹la².
 ĩ³tih³nxe³nxa²ha¹kxa² yã¹nxe³sẽ¹la². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 a³lxi¹tai¹nhẽ³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²sxã³
 yxau²xai³ki³sa²kxai³ ju¹tai²li² ũ³hũ¹nẽ³lain¹tai¹ti²tu³wa².
 14 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²ka¹txa²ju³ta²
 ĩ²khai¹nxe³sẽ¹la². Sa²yxo²ã³txa³hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² A²si³a³ko³xan¹tũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²ã³sain¹na²hẽ³la². Fi³je²lah³la².
 Her³mo²je³ne³sah³la² te²yã¹nxe² sa²yxo²ã³sain¹na²hẽ³la².
 16 Yxãn¹ta¹ O³ne³si²fo³ro³jah¹la² hai³txi³ ti³he¹xai¹nxa³wa².
 Nxe³yãn¹ta¹ kwa³thi³la² sa²hxi²tai³nha²sxã³ sxa³na¹kxan²ti³
 ãu²li²sai¹nxa³hẽ³la². ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³sain¹to³nha²hẽ³la².
 Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² yxau³tũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹
 Txa²wã¹sũ³na² thãĩ³ti³la² wi¹li²ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

17 A²nxe³jah¹la² Ro²ma²thi³na² ã³wi¹lhî¹nân¹te²tu³
 ã³ten³sain¹na²hê³la². Ai³lhxã³ i³ha¹txi²sain¹na²hê³la².
 18 Te²yã¹nxe³sxã³ E²fe³so³thi³na² yxau³nũ³na¹hî¹nai³tã²
 jah¹la²kxai³ kãin² ã³non²ta³kxi²sain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³jut³su²
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²tãu³a¹ thã³ti³la²
 wi¹lî²ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

2

Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ya³lo³txi³ki³jau³su²

1 Txa²wê³sãi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
 yxau³nî¹nha²kxai³ thã³ti³la² a³lxi¹nxa²ha²kxai³ i³ya³lo³ti¹sê¹la².
 2 Wãn³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa².
 A²nũ²a² ka³lxa¹te²nãu³xa² i²nê³lain¹tai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² ã³xa² ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
 yxo²te²na² i³tih³nxe³txai¹nhê³la². Nxe³sxã³ Wain³txi³
 o²la³kxin¹kxai²nãn²tu³ ãh¹a²nũ²a² ã³xa² i³tih³nxe³nyhain¹tu¹wa².
 3 Nxe³ha²kxai³ kwa³jan³ta² so³ta²to² yã¹nxe³sxã³
 khãuh³lxa³txi³nha¹kxan²ti³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 wãn³txa² ya³lo³txi¹sê¹la². 4 So³ta²to²jah¹la² yen³kxa²
 toh³lxi³ta² kwa² o²la³kxi²te²sxa³yu²hê³la². Yxãn¹ta¹
 a²hxi²kan¹jah³la² a²ten³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²te²ju²hê³la².
 5 Te²yã¹nxe³jut³su² sa³nxe³la³ki³nãu³xa² sa²kxai³lu² bo²la²nã³ka²
 tẽ³sxã³ kwa²wa³nî³lo³nain¹te²jai¹ti²tu³wa². Wain³txi³
 wa³nî³lo³nain¹kxai²nãn²tu³ a²yo³ha² yũ³hî³nx2na³la².
 Yxãn¹ta¹ wain³txi³ wa³nî³lo³nai¹nxa³kxai²nãn²tu³ a²yo³ha²
 yũ³hî³nx2nxa³wa². 6 Te²yã¹nxe³jut³su² hai³sxa² wa³kon³jah¹la²
 nũ³kxũn³txi³ wa³kon³ye²kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹ jah¹lai²na²
 txa²nũ² yain³txa² kãin² so¹hî³nx2na³la². 7 Nxe³na¹jut³su²
 a²si³yxau³tãu³a² i²khai¹nxe³sê¹la². Nën¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wain³txi³ i³yau¹ũ³nxa²tu¹wa².
 8 Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²sxã³ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²jah¹lain²txi³ Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su²
 jah¹lain²txi³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Ju¹tai²li² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² i³hen³txai¹na¹jau³xai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
 kwa³na³sain¹jau³xai²la¹wa². 9 Nxe³sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 hî¹na²sxi²ha² kan²thi³na² ũ³tî¹kxi²sain¹thi³na² ko³nxe³thin¹te²a²
 ũ³tî¹kxi²sa²thi³na² khãuhx3nha²sxã³ yxau³na¹wa².
 Sain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² hxi²kan¹ti³
 ũ³tî¹ki²wxe³kxi³te²sxa³yu²hê³la². 10 Nxe³na¹jut³su²
 ũ³tî¹kxi²nha²sxã³ yxau³na¹kxan²ti³ ya³lo³txi²sa³nha²wa².
 A²nũ²a² ã³xa² Txa²wã¹sũ³na² i³sxã³ ã³yũ³so¹te²na²
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
 sa²yo²we¹tain¹kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²

yxau³ju³ta² wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³lain¹nũn³tu¹wa².
 Nxe³ju³ta²li² ten³khaix¹sa³nha²wa², khãuhx³sa³kxan²ti³na².

11 Jã¹nxe³jut³su² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²i²ki³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² khãuhx³nha²sxã³
 ya³lu²ki³kxan²ti³ kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²ka² ka³ten³su² yxau²xai³la³kxi²ki³tu¹wa².
 Wãn³txi³khai³xai²la¹wa².

12 Khãuhx³nha²ki³jut³su² e³nxũ³ki³kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹
 Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu² a³ka³nxi²sxã³
 a³wa³li²hĩ¹na¹ a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ a²hxi²kan¹ta²
 si³yxau³tãu³lo³tain¹tu¹wa². Nxe³hĩ¹na¹ ã³si³tẽ³kxi²ki³sxã³
 hxi²kan¹ti³hi¹tẽ³nũn³tu¹wa².

Yxãn¹ta¹ hi¹na² sa²yo²ã³ain¹ki³kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹
 sa²yo²ã³nẽ³nũn³tu¹wa².

13 Yxo²i²nha²ki³ju³ta² hxi²tha³nha²sxã³ sa²yo²ã³nha²ki³kxan²ti³
 jah¹lai²li² hai³txi³ hxi²tha³nha²sxã³ sa²yo²ã³nha²jah¹lo³sxa³wa²
 Wã²nxũh¹ en²nha²jah¹lo²sxa³wa².
 Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ya²la³tu³jau³xai²la¹wa².

Txa²wã¹sũ³na² i³ãu²lxin²kxa²yan³txi³su² wi¹wa³kon³ki³jau³su²

14 Jã¹nxe³jut³su² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txi³txai¹nhẽ³la².
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ne³wã²na³ai¹nha³ta²wa².
 Nxai¹nĩ¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² i²nẽ³na³li¹. Nẽ³lha²kxai³
 wãn³txa² toh³lxĩ³jau³xa² i³ye³i³yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹,
 yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su¹. Nxẽ¹jau³su²
 nxe³txai¹nhẽ³la².

15 Jã¹nxe³sxã³ wa³ka³li³yu³ta²
 wi¹lo²la³kxi²jah¹la² yã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ya²la³lyau³xan²tu³ wain³txi³ i³yau¹ũ³txai¹nhẽ³la².

Wi¹lo²la³kxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
 i³ãu²lxin¹ju³ta² yũ³nxa²hĩ³nx2nxa³wa².

16 Jã¹nxe³sxã³
 wãn³txa² Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³ti³ e³kxi²jau³xa²
 ã³na¹i² kwa²toh³lxĩ³jau³xa² ã³na¹i² nxe³sẽ¹la².
 Nxe³jau³jau¹xai²na² e³kxi²sxã³ kãĩ³jah¹la² sa²kxai³lu²
 ã²la² ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²hĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²ã³nũ³nhĩ³nx2na³la²,
 ko³nxe³thin¹jah¹la²sa³.

17 Jã¹nxe³jut³su² txa²wã¹sũ³na²
 jũ¹nxĩ³ton³sxã³ ko³nxe³ti³ aun³kxai²nãn²tu³ hĩ³ne³ki³nũ³xa²
 wxa²to¹la³kxi²nha²ki³sxa³kxai²nãn²tu³ ye³jen¹na² kãĩn²
 ko³nxe³ton³nẽ³lhĩ³nx2na³la².

Jã¹nxe³jau³su² te²yã¹nxe³sxã³
 kãĩn² ko³to³nhĩ³nx2na³la². Hi³me³ne²yah³la² Fi³le²to²jah³la²
 nxe²kãĩ³ain¹te²ju²hẽ³la².

18 Ya²la³lyau³xa² ã³na¹ain¹sxã³
 i³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³la² sa²so¹kxi²nẽ³ju³ta² ã²la² ha³nãu³hi²nẽ³nhai¹.
 Ain¹jau³su² ha²kxai³ a²nũ²a² nũ³kxũn³ti³ yxo²i²xa³te²na²

hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² wā³tain¹na²hē³la².
 19 Nxa²ha¹te¹ yxo²i²ki³ju³ta² a²si³yxau³ju³ta² ya²la³lai²la¹wa².
 Wxi²kan¹txi³ kan²khai¹nxe²na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Yxo²i²sain¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i²xai³te²sa¹wi¹.
 Te²yā¹nxūn³jau³xa²sa¹:

— Txa²wā¹sū³na² i³lxa² yxo²i²so¹te²a² ko³nxa³thin¹ju³ta²
 ā³na¹tai¹lxi¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

20 Te²yā¹nxe³jut3su² sxi²ha² kāin²thi³na²
 yen³kxi³khai¹te²a² sxi²ha² yen³kxa² wi¹khai¹te³na²
 yū³hxai²tai¹ti²tu³wa². Ou²ro²tē³na² yū² pra²ta²tē³na²
 yū² nhxai²tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ kū³we²ki²la²

wi¹lxa³tē³na² yū³nū³nhxai²tai¹ti²tu³wa². Hi³sa³ka³tē¹na² yū²
 kxī³nū³xē¹na² yū² nhxai²tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³

yen³kxa² wi¹te²a² ū³ha¹tē³na² yū² yen³kxa² ko³nxe³te²a²
 ū³ha¹tē³na² yū² nhxai²tai¹ti²tu³wa². 21 Jā¹nxe³jut3su²

jau¹xai²li² ko³nxe³jau³xa² ā³na¹ki³kxai²nān²tu³
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² wi¹lhxan³ka²ti³nha²ki³kxai²nān²tu³

yen³kxa² wi¹tē³hū³nē³lhī³nx2na³la². Tē¹nai²li²
 hxan³kxi²tēn³su² ha²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²

a²wa³ka³li³yu³khai³xa² wi¹ju³ta³nū³a² o²la³kxi²ki³si¹jau³su²
 sa²hau³ko³kxi²nē³lai¹nhī³nx2na³la². 22 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²

sa³nxe³la³ki³su² jah¹la² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² yū³te²ju²hē³la².
 Jā¹nxe³sxā³ kāi³txa³hē¹la². Ju¹tai²li² ā³na¹txa²hē³la².

Hāi¹sxā³ wi¹ju³ta² so¹lxi³ nū³kxūn³txi³ kāi³txa²hē³la².
 Wain³txi³ o²la³kxi¹sē¹la². Yxo²i²khai¹nxe³sē¹la². A²nū²a²

yxo²ha³kxa¹ a³lxi²khai¹nxe³txai¹nhē³la². Nxe³sxā³
 hāu²no³txain¹sxā³ yxau³jah³lxi³hē¹la². Nxe³ju³tai²na²

yxo²ha³kxa¹ a²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² sa²yxo²we¹te²a² nxe² kāi³ai¹nhxai²na²hē³la².

Jā¹nxe³sē¹la². 23-24 Yxān¹ta¹ wān³txa² wa³lxe³jau³xa²
 hxi²kan¹ti³ ā³ne³wxe²nxa³jau³xa² kwa²i³ye³ki²nyhu¹txa³hē¹la²,

i³xan³ta³kxi²nyhu¹in¹kxa²yan³txi³sa². A²nū²a² kwa²to³h³lxi³te²a²
 kwa²he¹ki²te³lhxā³ i³ye³i³yi²lhon¹ta³kxi²te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹

Txa²wā¹sū³na² sa³wit3su² ti³hex1te²sxa³yu²hē³la². A²nū²a² ā³xa²
 thāi³ti³la² wi¹lhin¹sxā³ i²ūh¹jah¹lai²la¹wa². Wān³txa² wi¹jau³xa²

a²nū²a² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wain³txi³ ai²nxa³te²a² hxi²kan¹ti³
 i³tih³nxe³hī³nx2na³la². 25 Nxe³sxā³ wān³txa² ya²la³lyau³xa²

ā³ne³wxe²nxa³te²a² yxo²xūn³txi³ i³ye³kxi¹nxain¹kxan²ti³
 thāi³ti³la²sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³txai¹nhē³la².

Nxai¹nīn¹kxai²nān²tu³ a²ko³nxain¹ju³ta² ā³na¹ain¹ka³tu³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²si¹hai¹nīn¹jau³su² nxe³te³lhxā³

nxe³txai¹nhē³la². 26 Nxain¹kxai²nān²tu³ Sa³ta³na²jah¹la² tīh³na²
 ā³ai¹nhī³nx2na³la². Nxain¹kxai²nān²tu³ sa²yxo²ā³sain¹te²a²

ĩ²ã³nha²sxã³ wi¹lhin¹sxã³ ã³wã³li²hĩ³nx2na³la², Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹te³lha³ka².

3

Ko³nxe³ti³ kãi³te²a² wxã³ju³ta²nũ³an¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wã³li²ju³ta³nũ³a²
yau³so³nhĩ¹na¹ yxo²i²tũ³ka³txa² khãuh³lxa³ti³khai¹xain¹tu¹wa²,
ko³nxe³ti³ kãi³ain¹te²a² ka³lxa¹ha²kxai³la². Ju¹tai²li²
ne³wãn²txa³hẽ¹la². 2 Nxe³hĩ¹na² a²nũ²khai³xa² so¹lxí³
a³lxí²nha² yen³kxa² so¹lxí³ yxo²kwai³ni² nxe³ain¹tu¹wa².
Yxo²ha³txe³ti³ i³ye³kxi²nha² i³kãin²ti³nha²sxã³ i³ye³i²
Txa²wã¹sũ³na² i³wai³ka³si³nai¹ni² a²wĩ³na² a²hã³ka³na²
nxe³ya³sxã³ sa²yxo²ã³ai¹ni² a²nũ²a² ã³non²ta³kxi²kxan²ti³
wi¹lxon³kai¹nxa³i² a²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhin¹te²lo³ju³ta²
te³nxa³i² nxe³ain¹tu¹wa². 3 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³xa²
i³ãin²ta³ki²nyhu¹jau³la³ yũ²nxa³i² a²nũ²a² ã³xa² ko³nxe³ti³
o²la³kxi²kxai²nãn²tu³ ne³wã²na³ai¹nxa³i² ko³nxe³ti³ hãi³a²
i³he³son³kxi²nyhu¹i² i²li³ju³ta² ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi² a²nũ²a²
ã³xa² kãin²khãuh³lxa³txai¹ni² wi¹lhin¹sxã³ o²la³kxi²ju³ta²
yxo²kwĩn¹kxi² nxe³ai¹nhĩ³nx2na³la². 4 Te²yã¹nxe³sxã³
a²ya³la²te²a² khãuh³lxa³tai¹ni² i³ne³wa³nũ³ta³kxi²sxã³
kãi³i² a²ẽ¹nãu³ai²na² yxo²kãin²e³i² kwa² wa³ni³lon³ju³ta²
so¹lxí³ te³nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² te³nxa³i²
nxe³ai¹nhĩ³nx2na³la². 5 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
kwa² sa²yxo²we¹kxan²ti³ a²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wã¹sũ³na²
nũ³kxũn³ju³ta² yxo²i²ai¹nxa³wa². Nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³
ã³sxã³ ã³waix3txai¹nhẽ³la². 6 A²nxe² kãi³te²su² te²a² he³la³kxi³su²
te²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ã³xa² sxi²ha² ã³wih¹te²ju²hẽ³la².
Ã³wih¹kxai²nãn²tu³ txu¹ha² yxau²xai³ta¹ka³lxa² ã³ke³tũ¹ain¹sxã³
wai³nxa³jau³su² i³tih³nxe³te²ju²hẽ³la². A²nxe³ta¹ka³lxa²
kxã³nhxĩ¹nai³tã² ko³nxe³ti³ kãi³i² kwa² a²ten³jau³su² kãi³i²
nxe³te²ju²hẽ³la². 7 Wãn³txa² tah²yau³xa² wa³nũt³jau³xa² so¹lxí³
ten³kxan²ti³ hai³txi³ a³la³kxi²ti³he¹nxai¹nxa³wa². Ya²la³lyau³xa²
a³ti²ti³he¹nxai¹nxa³wa². 8 Jã¹nxe³sxã³ kxã³nhxĩ¹nu¹tai²kxai³
Ja³ne²sah³lu¹tai²na² Jã³pre²sah³lu¹tai²na² nxe³sxã³ ya²la³lyau³xa²
te³nain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxa¹nha²kxai³
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jah¹lai²li² te²yã¹nxe³ kãi³ain¹te²la¹wa². Ya²la³lyau³xa²
te³nai¹nxa³i² a²hoh³lxí³su² ki³ju³ta² yũ³ai¹nxa³i²
nxe³ain¹na³la². Nxe³ain¹kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
yxo²i²ki³lxo³xain¹na³la². Nxe³ain¹kxan²ti³ kãin²ki³ha³nain¹na³la².
9 A²nxe³te²na² ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tai²li² ye³je¹na² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ e³lai²na¹ i²ain¹tu¹wa². Ja³ne²sah³lu¹tai²na²

Jã³pre²sah³lu¹tai²na² nxe³sxã³ a²ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
e³lai²na¹ i²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²u¹jã¹xain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² ne³ki³son³jau³su²
10 Nxai¹nha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu² wãn³txa²
i³tih³nxai¹na¹ju³ta² i²i² wi¹kãi³a¹ju³ta² i²san¹tai¹ti²tu³wa².
Ain³nha¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ i²i² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²i²a¹ju³ta² i²i² a²nũ²a² wa³su³txi³ a³la³kxai¹nxa³kxan²ti³
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ i³tih³nxai¹na¹ju³ta² i²i² a²nũ²a²
a³lxai¹na¹ju³ta² i²i² a²nũ²a² khãuh³lxa³txi³sain¹kxan²ti³
ã³na¹nxa³sxã³ o²la³kxi²na¹ju³ta² i²i² nxe³na¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹
i²san¹tai¹ti²tu³wa².

11 Te²yã¹nxe³sxã³ kxã³nhxĩ¹nai³tã²
Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² I³ko²ni²a²thĩ³na² Lis²tra²thĩ³na² nxe³sxã³
ã³nxai³na¹hi¹nai³tã² i³xan³ta³kxi²khaix¹sain¹tai¹ti²tu³wa².

Khãuh³lxa³txi³khaix¹sai¹nhẽ¹la². Nxe³sain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ã³non²ta³ki²sa³hẽ¹la². Ju¹tai²li²
i²san¹tai¹ti²tu³wa².

12 Jã¹nxe³jut³su² a²nũ²a² i²li³te²su² te²a²
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹ti³ten³kxai²nãn²tu³
i³xan³ta³kxain¹ju³ta² yũ² khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² yũ²
nxe³ain¹tu¹wa².

13 Nxe³sxã³ a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãi³te²a²
i³ki³ha¹kxi² wã³nxĩ¹ki³lxo³nxe² nxain¹tu¹wa². A²nũ²a²
ã³ke³tũ¹ain¹tu¹wa². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã³xa² ã³wa³li²sxã³
ã³ke³tũ¹nyhain¹nũ³tu¹wa². Hi¹na² jũ¹nxe² kãi³ain¹na³la².

Ye³jen¹nãu³a² ã²la² kãi²non³sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹tu¹wa².
14 Nxain¹kxan²ti³ wxãi²na² sa²kxai³lu² wãn³txa²
ya²la³lyau³xa² i³tih³nxe³nxa²sĩ¹na¹jau³xai³tã² yxo²i²so¹sẽ¹la².
Sa²yxo²ã³txa³hẽ¹la². Ya²la³lyau³xa²so¹lxi³i³tih³nxe³nxa²ha¹ju³ta²
wi¹la³la³kxi¹lxa².

15 Wxa²wẽ³sĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² i²in¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²li²
yxo²i²i¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²sut¹sxã³

wxa²ko³nxe³ju³ta² sa²hxan³ka³ti³nxa²tai¹ti²tu³wa²,
Txa²wã¹sũ³na²sa³. Nxe³hi¹nãn¹te²tu³ Je³su²jah³la² wãn³txa²
kan²txi³ sa²yxo²we¹tin¹tai¹ti²tu³wa².

16 Jã¹nxe³sxã³
kxã³nhxĩ¹nai³tã² a²nũ²a²nãu³u¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ain³kxi²sxã³ ã³wha²li¹lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xa²
yxo²ha³kxa¹ wã³ko³nxa³te²tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²la¹wa².

Nxe³sxã³ jau³jau¹xai²na² tẽ³sxã³ a²nũ²a² i³tih³nxe³i² a²nũ²a²
ko³nxe³ju³ta² wã²nã³ũ¹hi² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² i³wai³kxa²so¹sxã³
wain³txi³ kãi³ju³ta² i³yau¹ũ³hi² nxe³te³lhxã³ kxi³jau³xai²la¹wa².

17 Nxe³jau³xai²li² sa²yxo²we¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹ti³
wain³txi³ o²la³kxi²hi³nx2na³la². Wi¹lo²la³kxi²nũ¹hain¹te³lhxã³
sa²hau³ko³kxi²nẽ³lhĩ³nx2na³la².

4

1 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³tih³nxe³txai¹nhẽ³la².
Wxi²kan¹sxã³ i³ye³kxi¹nxa²ha¹wa². Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³jah¹lai²na² Je³su²jah³lai²na² nxe³ya³sxã³
 i²yxau³kxi²nẽ³lain¹na³la². Hi¹na² ye³jen¹na² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² wa³li²tu¹wa². Wa³li²tãu³a² a²nũ²a²
 ka³ten³su² ta³nxa² ya³lu²te²su² ta³nxa² nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹
 kãi³ain¹kxai³ jã¹nxe² kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³tain¹tu¹wa².
 Wi¹kãi³ain¹kxai²nãn²tu³ txa²wã¹ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹
 Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³thi¹na¹ wi¹la² kãi³in¹kxa² yo³ha²
 ũ³yho³hi¹nxa²tu¹wa². 2 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² ya³lo³txi²sxã³ a²nũ²a² i³yau¹ũ³tai¹nhẽ³la².
 Ain³kxi²te³lhxã³ wxã³ain¹kxai²nãn²tu³ i³yau¹ũ³tai¹nhẽ³la².
 Yxãn¹ta¹ nxai¹nxa³kxan²ti³ ã³sxã³ i³yau¹ũ³hain¹txa³hẽ¹la².
 Ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxai²nãn²tu³ i³kwai²kxi¹txai¹nhẽ³la².
 Yxo²i²nxa²sxã³ hxi²tha³nhain¹kxai²nãn²tu³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
 i³nxũ²kwai³lxũ¹sxã³ i³yau¹ũ³txai¹nhẽ³la². 3 Nxe³sxã³
 kxãn³nãu³a¹ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² te²nai¹nxa³lho³la².
 Yxãn¹ta¹ wi¹le³ain¹te²a² so¹lxi³ i³wi¹lxon³kxi²jau³xa² so¹lxi³
 te³nain¹tu¹wa². Nxe³ain¹te²su² te²an²tu³ ã³yã³nũ²kain¹tu¹wa².
 4 A²nxe³te²na² wãn³txa² ain³kxi²ha²kxai³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
 sa²yo²ã³ain¹tu¹wa². Nxe³sxã³ kwa²wãn³txa² toh³lxi³jau³xa²
 so¹lxi³ ain³kxain¹tu¹wa². 5 Nxai¹nha²kxai³ wxãi²na² sa²kxai³lu²
 wain³txi³ o²la³kxi¹sẽ¹la². Khãu³lxa³txi³nhãn¹kxan²ti³
 ya³lo³txi¹sẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³ai¹nĩn¹ju³ta²
 so¹lxi³ kãi³txa²hẽ³la². Je³su²jah³la² wãn³txa² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³hain¹si¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
 kwa³na³nxa²tai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³nxa²jau³xa²
 yxo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹txa²hẽ³la².

6 Nĩ¹nha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu² ya³lu²te³lhxã³
 nxa¹wa². Hai³txi³ kxã³non³nxa³lho³la². Je³su²jah³la²
 wãn³txa² sa²yo²we¹te²sa¹wa². Nxa¹ha²kxai³ ka³ten³su²
 yxau²xai³la¹ju³ta² sa²so¹kxi²sai¹nha²kxai³ ya³lu²na¹kxan²ti³
 hai³txi³ ka³ten³sa¹ju³ta² a³lxi²sa²nxa³nha²wa². 7 Jã¹nxa¹jut³su²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² kwa³na³sain¹jau³xa² a²yo²ha³kxa¹
 nũ³kxũn³txi³ sa²yo²we¹ta¹hẽ³la². Nxe³na¹ha²kxai³
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wã³ko³nxa³te²tu³ a²nũ²a²
 i³tih³nxai¹na¹hẽ³la². 8 Kxãn³nãu³a² wain³txi³
 o²la³kxi²na¹kxa² yo³ha² yũ³sa³tu¹wa². Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹la² nxe³te²
 hi²sen³su² ũ³yho³hi²sa³tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² a³ka³nxi²ju³ta² wah³nxain¹te²a² yxo²ha³kxa¹
 ũ³yho³hain¹nũn³tu¹wa², Kxãn³nãu³a¹sa².

Pau²lah³lai²na² ha³ta³nxe³jau³su²

9 Nxe³na¹jut³su² wa³su³txi³ wxã³sẽ¹la². Kãu³txa³hẽ¹la².
 10 Nxa²ha¹te¹ Te³ma²sah³lai¹tã² a²yan³txi³nũ³a²

a³lxi²khai¹nxe³ha²kxai³ ã³sa³na²hẽ³la². Nxe³nũ²la²
Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² ã³waix3tã²hẽ³la². Kre³sẽn²jah³lai¹tã²
sa²kxai³lu² Ka³la²si²a²ko³xa² ã³waix3txi² Ti²to³jah¹lai¹tã²
sa²kxai³lu² Tal³ma²si²a²ko³xa² ã³waix3txi² nxe³sain¹na²hẽ³la².
11 Lu²kah³la² so¹lxi³ yxau³ya³sa²na³la². Nxe³ha²kxai³
wxã¹tãu³a¹ Mar²ko³jah³la² tẽ³sxã³ wxã³sẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
txa²wa³ka³li³yu³ta² ã³ni²ũ³sa²ju³ta² yũ²na³la². 12 Nxa²ha¹te¹
ti²ki³ko³ah³la² sa²kxai³lu² E²fe³so³thi³na² ã³sa²si¹hã³ai¹na¹hẽ³la².
13 Jã¹nxa¹jut3su² Tro³a²te²thi³na² Kar²po³jah¹lai²na² sxi²ha²
yxau³na¹hĩ¹nai³tã² txa²wã²la³ka³lo³a² ã³a¹ka³lo³nai¹tã²
sa²so¹nha²kxai³ txa²ha³teh³nxã³nxa² sa²so¹nha²kxai³
ũ³wha²li¹la¹txã³nxa² sa²so¹nha²kxai³ nxe³sxã³ tẽ³sxã³
wxã³sẽ¹la².

14 A³le³syã²trah³la² kwa³thi³la² o²la³kxi²jah¹la²
ko³nxe³ti³ o²la³kxi²sain¹na²hẽ³la². Nxe³sain¹ju³ta²
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² ũ³yho³hi²tu¹wa². 15 Jã¹nxe³jut3su²
wi¹li²khai¹nxe³txai¹nhẽ³la². Txa²wã¹wã³txa²
ĩ³yau¹ũ³ain¹ki³jau³xai²na² yxo²kwĩ¹kxi²ha²kxai³
ĩ³hxi²ka¹te³lxa³ju³ta² o²la³kxi²khaix1sĩ¹na²hẽ³la².

16 Nxa²ha¹te¹ Ro³ma²no²ko³xa² a²hxi²kan¹jah¹la² ne³nxẽ³na²
a²wi¹lhĩ¹na² txa²wa³ka³li³yu³ta² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹hĩ¹nai³tã²
a²nũ²la³ hai³txi³ ĩ³yxo²nũ¹sai¹nxa³hẽ³la². A²yxo²ha³kxa¹
ã³sxã³ ã³wait3san³sain¹na²hẽ³la². Nxe³sa²te²sain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² ne³wã²na³ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

17 Sain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ã³non²ta³ki²sxã³
ã³nũ³kxũ³tot3sai¹nhẽ¹la². Sai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wã³txa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹hẽ³la². Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sain¹na²hẽ³la².
Nxe³sain¹jut3su² ĩ³ya²lut1sain¹ju³ta² ã³non²ta³kxi²sain¹na²hẽ³la².
18 Jã¹nxa¹jut3su² hĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² ã³non²ta³ki¹xi²sain¹tu¹wa²,
ko³nxe³ti³ o²la³kxi²sain¹tũ³ka³txa²sa². Sain¹kxai²nã²tu³
Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta² sa²so¹sxã³ ũ³whxe³sain¹tu¹wa².
Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²ya³sah¹lxi³wxa².
Nxe²e³kxi²ki³te³nah¹lxi¹:

— Wxã²na² so¹lxi³ kãin²khai¹nxi¹lxi¹. ã²la² kãin²jah¹lo²su²
yũ²nxa³wi¹. Nxe³ki³jau³su² e³kxi²ki³sxai²na²hẽ³la². Jãx1ki³tu¹wa².
Te²yã¹nxe³sxã³:

— Jau¹xai²na² wain³khai¹nx2na³li¹. Ya²la³lai²la¹wi¹.
Nxe³to³ki³tu¹wa².

A²nũ²a² ã³xa² a²ha³tã³nxe³jau³su²

19 Jã¹nxe³jut3su² Pri³si²la³ka³lxa² A³kwi²lah³la² nxe³sxã³
txa²ha³ta³nxa² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³
O³ne³si³fo²rah³la² wẽ³ha³lxi³yu³ta² ĩ³ye³kxi¹txai¹nũ³nhẽ¹la².
20 E³ras²to³jah³lai¹tã² sa²kxai³lu² Ko³rĩn²to²thi³na² ã³ai¹na¹hẽ³la².
A³li³xa³hẽ³la². Nxa²ha¹te¹ Tro³fi²mah³lai¹tã² sa²kxai³lu²

ĩ³to³nha²kxai³ Mi³le²to²thĩ³na² ã³ai¹na¹hẽ³la². 21 Jã¹nxe³jut3su²
wxã²na² sa²kxai³lu² kwẽ³ko³nxa³tã³lxa¹ ĩ³ya³lo³ti¹sxã³
ã³wxã³sẽ¹la². Nxe³ju³ta²sa¹ Eu³bu²lah³lai¹tã² Pru³tẽn²jah³lai¹tã²
Li²no³jah³lai¹tã² Klau²ti³o³jah³lai¹tã² txa²wã¹wã³tã³nãu³xa²
yxo²ha³kxa¹ a²ha³tã³nxa² ĩ³ye³kxi²si¹hai¹na¹jau³su²
e³kxi²sain¹na²hẽ³la².
22 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
wi¹lĩ²nxa²tu¹wa². Jã¹nxĩ¹jut3su³ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
thã³ti³la² a³lxi¹nxa²ju³ta² ten³sa³nha²wa². Txai²li²
Pau²lah³lo²na¹xai²na²ta³lun²ye¹nxa²ha¹wa².

Tito

1-2 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa²
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² a²wa³ka³li³lot3sxā³
 yxau²xai³jah¹lo²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li²
 ĩ³sa²si¹hā³ũ¹sa²jah¹lo²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txai³tā² ĩ³hen³txi³si¹ha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hā³ũ¹sa³na²hē³la².
 Nxe³sa³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² sa²kxai³lu² ki³ha¹kxi²
 e³nē³jah¹lo²sxa³jah¹la² a²nũ²a² ĩ²sxā³ ā³yũ³so¹te²a² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³te³lhxā³ nxa¹wa².

— Txa²wā¹sũ³na² yxo²i²ā³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ain¹si¹ha¹jau³su²
 nxe³na¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² ya²la³lyau³xa²
 yxo²i²ki³jau³xai²li² sa²yxo²we¹ki³kxai²nān²tu³, wi¹lhin¹sxā³
 yxau³hĩ³ki³tā³la². Te²yā¹nxe³sxā³ kxān³nāu³a²
 kxan²ti³ ka³ten³su² yxau³ki³tu¹wa². Nxe³jau³xai²li²
 kxā³nxān¹jau³xai³ta³lxa²na³la². ³Nxe³sxā³ hĩ¹na² ha³lo²a²
 ā³nha³ko³tha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³hen³txi³sa³na²hē³la². Txa²wā¹sũ³nai²li² txa²wā¹e¹nāu³ai²na²
 sa²wa²su¹jah¹lai²li² kwa³na³sa³na²hē³la². Kwa³na³sa²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ txa²wān³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³yau¹ũ³txai¹nhē³li¹. Nxe³sa²jau³su² ha²kxai³ nxe²
 o²la³kxi²na¹wa².

⁴Jā¹nxe³jut3su² Ti²to³jah¹lo²si¹nha²kxai³ ain³kxi¹sē¹la².
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²a¹jau³xa² yxo²i²nũ³nĩ¹nha²kxai³
 txa²wē³si¹lxa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
 Txa²wā¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 txa²wā¹e¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹tē³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxā³
 kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwai³nāu³a²
 ā³nha²no³txa³lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Kre²ta²ko³nāu³a² Ti²to³jah¹la² a²wa³ka³li³yut3su²

⁵Nxa²ha¹te¹ Kre²ta²ko³xa² a³li³a¹hĩ¹nai³tā²
 ā³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Yxo²i²tũ³ka³txi³nāu³xa² sxi²jen³nāu³xa²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³te³lhxā³ sa²hau³ko³tai¹nha²kxai³
 a²hxi²kan¹ti³su² te²a² ĩ²sxā³ ĩ³so¹xai¹si¹nxa²ha¹jau³su²
 kwa³na³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa² A²hxi²kan¹te²a² wain³txi³ ĩ²sxā³
 ĩ³so¹xai¹nĩn¹ju³tai²li² ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². ⁶A²nxe³jah¹la²
 kwēn¹tai²na¹ a²hxi²kan¹ti³su² kĩ³ju³ta² ā³si³wxe³te³lhxā³
 nxe³te²na² sa²kxai³lu² nxe²hĩ³nx2na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹
 a²wi¹lhĩn¹ju³ta² kāin² yũ³ha²kxai³ a²nũ²a² ā³xa² ĩ²li³te²a²
 hxi²kan¹ti³ ko³nxe³te²lo³jau³su² yũ³hĩ³nx2nxa³wa². A²sxe³xa²
 ka³na³ka³na³te²a² yũ³hĩ³nx2na³la². A²wē³ha³lxa² sa²kxai³lu²
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²ain¹nũ³nhĩ³nx2na³la². Hai³txi³
 ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³ a²wĩ³na² a²hā³ka³na²

nxe³sxã³ sa²yo²ã³ai¹nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ti³ i³ye³
i³yo²nũ¹nai¹nhĩ³nx2nxa³wa².

7 A²nxe³jah¹la²kxai³lu² wi¹lhin¹ju³ta² kãin² yũ³ha²kxai³
a²nũ²a² ã³xa² i²li³te²a² hxi²kan¹ti³ ko³nxe³te²lo³tai¹nxa³lho³la²,
Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³li³yu³ta² o²la³kxi²ha²kxai³la².
i³kãin²txi³nha²sxã³ i³ye³xa³ha²kxai³ wa³su³txi³
i³wã³lo³nxa³ha²kxai³ ũn³jau³xa² i³na²sxã³ we¹nxa³ha²kxai³
nũ³kxũn³sxã³ ã³nhe¹kxi²nxa³ha²kxai³ yen³kxa² i³ki³ha¹kxi²sxã³
so¹ju³ta² yo²kwain²nxa³ha²kxai³ nxe³ju³ta² whã²na¹
jah¹lo²kxai³lu² kãĩ³txa³hẽ¹la². 8 Yxã¹ta¹ a²nũ²a²
ha³la³ka³lxa³lon³te³lhxã³ u²lxi³ wxã³kxai²nãn²tu³ yain³txa²
wi¹lhit1sxã³ wã²nhũ¹hĩ³nx2na³la². Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³
a³lxi²hĩ³nx2na³la².

Wain³txi³ wã²nxũ¹hain³nha²sxã³
kãĩ³ha²kxai³ wain³ju³ta² so¹lxi³ kãĩ³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹lhit1sxã³ sa²yo²wet1sa²kxai³
nxe³hĩ³nx2na³la². Ko³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹hain¹kxan²ti³ te²yã¹nxe²
i³wa²lũ³xi²hĩ³nx2nxa³wa².

9 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ya²la³lyau³xa² sa²yo²we¹thĩ³nx2na³la². Wãn³txa² i³tih³nxe³sxã³
yo²nhĩ³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa²
wain³jau³xan²tu³ i³yau¹ũ³hĩ³nx2na³la². Wãn³txa² wain³jau³xa²
en²te²na² i³kwai²kxi²hĩ³nx2na³la².

10 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãĩ³te²a² ka³lxa¹txi³
yũ²na³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²ã³te²a² yũ²
kwa²to³lxi² e³ain¹te²a² yũ² a²nũ²a² ã³ke³tũ¹te²a² yũ²
nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³la². A²wã³kxi³kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su²
ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³ha²kxai³
ain¹na²hẽ³la². 11 A²sxi²yhu³ta² whã²na¹ ã³ke³tũ¹jau³xai²li² nxe²
ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jau³jau¹xai²li² yo²i²yah³lxin¹jau³xai²li² hai³txi³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³sxa³wi¹. Yxã¹ta¹
e³kxi²sĩn¹nx2ta¹jau³xai²li² Sũ³na² wãn³txai²la¹wi¹.
Nxe³jau³xai²li² ã³ke³tũ¹jau³xai²li² ain³kxain¹na²hẽ³la².
Nxe² ain³kxai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³khai³xa²
sa²yo²ã³ain¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ ka³nahx2sxã³

yxau³si¹hai¹nĩn¹jau³su² kwa³na³txai¹nhẽ³la². Jã¹nxe³te²nãu³xa²
ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ã³ke³tũ¹ai¹nhĩ³te²la¹xã³? Hãi¹sxã³
wai³nxa³txi³ ũ³yho³hi²txã³nxa² so¹lxi³ yo²kwai³nain¹na²hẽ³la².

12 Jã¹nxe³sxã³ Kre²ta²ko³xan¹tũ³ka³txai²na² a²ha³tih³xa²
wãn³txa² i³yau¹ũ³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kre²ta²ko³xan¹tũ³ka³txa²yo²ha³kxa¹ki³ha³nain¹tũ³ka³txi³sin²tai¹.
Ha³ya³khin¹tũ³ka³txi³sin²tai¹. U³txi³ wa³ko³nha²kxai³ hãi¹sxã³
yai³nain¹te²sin²tai¹. Nxain¹na²hẽ³la². 13 A²nxe³jau³xai²na²
ya²la³lyau³xai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ yo²xũn³txi³
i³kwai²kxi¹txai¹nhẽ³la². Nxai¹nĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i² kǎi²no³nain¹tu¹wa².
 14 Te²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² wān³txa² tīn³yau³xa²
 ya²la³lyau³sxa³jau³xa² e³ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ya²la³lyau³xa²
 te³nxa³te²a² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³xai²li²
 ha³ya³kxa² ain³kxi²si¹hain¹jau³su² e³kxi¹txai¹nhē³la²,
 wān³txa² ya²la³lyau³xa² ā³na¹ain¹kxa²yān³txi³sa².
 15 Jā¹nxe³jut3su² a²nū²a² wi¹lhin¹jah¹la² ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu²
 yen³kxa² wi¹te²a² so¹lxi³ ten³na³la². Yxān¹ta¹ a²nū²a²
 a²ē¹nāu³ai²na² kō³nxe³ju³ta² yū³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²i²xa³ha²kxai³ nxe³te²su² te²na² sa²kxai³lu²
 a²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ kō³nxe³ha²kxai³ kō³nxe³jau³xa² so¹lxi³
 aīn³nha²ha²kxai³ nxe²na³la². Nxe³sxā³ o²la³kxi²ju³khai³xa²
 wi¹tā³nxa² wi¹lxa³tā³nxa² hxi²kan¹txi³ i²nha²nxa³wa².
 Nxe³te²ju²hē³la². 16 A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na²
 yxo²i²ki³lxo³nxe³hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ o²la³kxi²ke³su²
 sa²yxo²ā³ai¹nhī³nx2na³la². Yxo²kwīn¹kxi²ju³ta² so¹lxi³
 o²la³kxi²hī³nx2na³la². A²ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² sa²yxo²ā³i² nxai¹nhī³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³
 wi¹lo²la³ki²ju³ta² hxi²ka¹nai¹nhī³nx2nxa³wa². Nxe³te²ju²hē³la².

2

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya²la³lyau³xa² i³yau¹ū³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ tū¹kā³txai²li² kō³nxe³ti³ kǎi³ain¹na²hē³la².
 Yxān¹ta¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² te²yā¹nxe³ kǎi³txa³hē¹la².
 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ya²la³lyau³xan²ty³
 wain³txi³ i³hen³txai¹nīn¹kxai³ jā¹nxe³sē¹la². 2 Nxe³sxā³ in³txa²
 yah³lon¹te²su² te²na² sa²kxai³lu² yain³jau³xa² ūn³jau³xa²
 i³na²sxā³ we¹nxa³ha²kxai³ txa²wā¹o²la³kxi²ki³ju³ta² so¹lxi³
 wain³txi³ kǎi³ai¹nha²kxai³ wain³txi³ aīn³nha²sxā³ a²hoh³lxi³su²
 ha²kxai³ nxe³si¹hai¹nīn¹jau³su² kwa³na³txai¹nhē³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nū³kkūn³txi³
 yxo²i²ha²kxai³ a³lxi²waun¹yah³lxin¹ju³ta² ā³yah³lxa³nha²kxai³
 khāuh³lxa³txi³nx2tain¹kxan²ti³ Sū³na² wān³txa²
 kan²txi³ yxo²i²ah³lxi¹nha²kxai³ nxe³si¹hai¹nīn¹jau³su²
 kwa³na³txain¹nū³nhē¹la². 3 Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha²
 ā³ka³lxon¹te²na² sa²kxai³lu² wain³txi³ o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³
 wā²nxū¹hain³nha²ha²kxai³ wān³txa² ya²la³lyau³xa² so¹lxi³
 e³ha²kxai³ yain³jau³xa² ūn³jau³xa² i³na²sxā³ we¹nxa³ha²kxai³
 wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³nyhu¹ha²kxai³ nxe³si¹hai¹nīn¹jau³su²
 kwa³na³txai¹nhē³la². 4 Nxe³sxā³ txu¹hai²na² sa²kxai³lu²
 txu¹ha² ā³xa² ā³ka³lxo¹nxa³te²a² i³tih³nxai¹nhī³nx2na³la².
 i³tih³nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²in³txa² a³lxi¹jah³lxi³hē¹ni¹. Wxa²wē³ha³lxa²
 a³lxi¹jah³lxi³nū³nhē¹ni¹. 5 A²hoh³lxi³su² wain³txi³
 ain³nha¹jah³lxi³hē¹ni¹. A²ē¹nāu³ai²na²ko³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta²
 ain³yah³lxi³txa³hē¹ni¹. Sxi²ha² wa³ka³li³yu³ta²
 wi¹lo²la³kxi² wxa²sxih²yu³ta²na² yxo²ha³kxa¹ ā³non²ta³kxi²
 wxa²wē³sāi¹ah³la² sa²yo²we¹ti² nxe³jah³lxi³hē¹ni¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²ĩ²li³te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ko³nxe³te²lo³te²a²yū²nxa³lho³la².

6 Te²yā¹nxe³sxā³ sa³nxe³la³ku³nāu³xa² e³kxi²txai¹nhē³la².
 E³kxai¹nīn¹te³nah¹lxi¹:

— A²hoh³lxi³su² wā²nxū¹hain³nha¹jah³lxi³sān²sxā³
 wain³txi³ o²la³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe² e³kxi¹txai¹nhē³la².

7 Nxa²ha¹te¹ wxāi²kxai³ wān³txa² wi¹jau³xa² so¹lxi³
 i³yau¹ū³txa²hē³la². Ko³nxe³jau³la³ i³yau¹ū³txa³hē¹la².

Nxe³sxā³ jau¹xa² sa²yo²we¹tin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²ĩ²li³te²a²
 kái³in¹ju³ta² ĩ²nxain¹te²a² wain³txi² o²la³kxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³
 kái³ain¹nūn³tu¹wa². 8 Nxe³sxā³ wān³txa² ya²la³lyau³xa²
 wain³jau³xan²tu³ nxe³jau¹xai²na² so¹lxi³ e³txa²hē³la².

Nxīn¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kái³jah¹la² e³kxi²hī³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² wain³txi³ e³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 ko³te³kxain¹nxa³nha²wi¹. Wxa²ko¹kon¹so²kxi¹nxa²jah¹la² nxe²
 e³hī³nx2na³la². Nxe³sxā³ ĩ³āu²lxi²to³tai¹nhī³nx2na³la².

9 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² wa³ka³li³lot3sxā³ yxau²xai³te²a² nxe²
 e³kxi¹txai¹nhē³la². Nxe³ai¹nīn¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²hxi²kan¹jah¹lai²na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹
 sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹li¹. Wi¹wa³kon³sxā³ ĩ³wi¹lxo³kxi¹txai¹nhē³li¹.

ĩ³kwai²kxi²sxā³ ĩ³wa²lū³xain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. 10 Hāi³a²
 kái³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wi¹lhin¹ye²ah³lxi¹nha²kxai³

Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² txa²wā¹ē¹nāu³a²
 sa²hau³ko³tē³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹tu¹wi¹.

Nxe³nxain¹te³nah¹lxi¹: “Jau¹xai²na² wi¹jau³xai²la¹wi¹.
 Yxo²ĩ²nūn³ki³tu¹wi¹.” Nxai¹nhī³nx2na³li¹. Jau¹xai²li²

nxe³txai¹nhē³la².

11 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³ju³ta²
 hī¹na² ĩ³yau¹ū¹nhē³na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

a²nū²a² ĩ²li³te²a² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kái³ju³ta²
 ā³wa²su¹kxi²ju³ta³nū³a² yū²na³la². 12 A²nxe³jau³xai²li²

ĩ³tih³nxe³nē³te³nah¹lxi¹:
 — Ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³kxi³ju³ta² e²nha²kxai³ yen³kxa²

Txa²wā¹sū³na² te³nxa³kxe³su² yxo²kwain³yah³lxin¹kxe³su²
 e²nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Wain³txi³ wā²nxū¹hain³nha²sxā³

wi¹lo²la³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Wain³ju³ta² so¹lxi³ kái³i²
 wi¹lhin¹sxā³ yxau²xai³li² nxe³jah³lxi³hē¹li¹. 13 Nxe³sxā³
 kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la²

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nxe³ya³sxā³ i²ki³ju³ta³nū³a²
 wah³nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Wxi²kin³ti³ton³sxā³ a³ka³nxi²ju³ta³nū³a²
 wah³nxe³jah³lxi³hē¹li¹. 14 A²nxe³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³
 txa²wā¹ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tū¹nhē³lha²kxai³
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hxan³kxi²nē³lha²kxai³ nxe³tu¹wi¹.
 Nxe³sxā³ Je³su²jah³la² a²sa²wi³ha³lxi³te²lo³tē³tu¹wi¹. Nxe³sxā³
 wi¹kâi³ju³ta²kxai³lu² ya³lo³txi²sxā³ kâi³ki³tu¹wi¹.

15 A²nxe³jau³xai²li² i³yau¹ū³txai¹nhē³la². Ā³ne³to³hai¹nxa³kxai²nān²tu³
 wain³txi³ i³tih³nxe³txai¹nhē³la². A²nū²a² ha³tih³xa²
 te³nai¹nxa³kxai²nān²tu³ wxi²kan¹sxā³ i³kwai²kxi¹txai¹nhē³la².
 Wān³txai²li² e³kai¹nīn¹jau³xa² sa²yo²ā³nxain¹ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha²wa².

3

Yxo²i²jah¹la² wain³txi³yxau²xai³kxi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² i³yau¹ū³txai¹nhē³la².
 Wxa²hxi²kan¹ti³nāu³xa² sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹la². Wxi²kan¹ta²
 Si³yxau³te²nāu³xa² sa²yo²we¹txain¹nū³nhē¹la². Hai³txi³
 sa²yo²ā³ain¹txa³hē¹la². Wa³ka³li³yu³ta² i²li³ju³ta²
 wain³kxai²nān²tu³ wa³kon³kxi¹jah³lxi³hē¹la². 2 A²nū²a² ā³xa²
 ko³nxe³te²lo³jah³lxi³txa³hē¹la². Ā³nhe¹kxi²nh²yah³lxi³txa³hē¹la².
 Wi¹lhin¹sxā³ ā³non²ta³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹la². A²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ thâi³ti³la² wi¹kâi³ūh¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
 Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹txai¹nhē³la². 3 Jâ¹nxe³jut³su²
 kxā³nxi¹nai³kxai³ Txa²wā¹sū³na² i²ki³sxa³ha²kxai³ a²wān³tai²li²
 sa²yo²ā³ki³sa²kxai³ a²nū²a² i³ki³ha¹kxi²nē³lain¹te²a²
 sa²yo²we¹ki³sa²kxai³ nxe³ki³te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ ten³ki³sa²kxai³
 a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² kâin² yxo²kwain³ki³sa²kxai³
 ko³nxe³khaix¹ki³sa²kxai³ i³xan³ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³
 nxe³ki³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²yu³su² hxi²kan¹txi³
 nūh¹lxi³ sa²hau³ko³ki³sxa³tai¹ti²tu³wa². 4 Nxe³yān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²ē¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹tē³jah¹lo²su²
 wxā³te²jai¹ti²tu³wa². Wxā³sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ thâi³ti³la²
 a³lxi³nē³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ wi¹lī²nē³lain¹na³la².
 5 Nxe³ha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²ki³ju³ta² hxi²kan¹txi³ txa²wā¹ē¹na²
 sa²hau³ko³tū¹nhē³lxa³wa². Hâi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³ thâi³ti³la² sa²hau³ko³tē³lha²kxai³
 txa²wā¹ē¹na² sa²hau³ko³tū¹nhē³na³la². Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³
 kâi³ki³ju³ta² hxan³kxi²nē³lha²kxai³ Sū³na² Yâu³ka³txi³su²
 hi²sen³su² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ti³hi²tē³lha²kxai³
 nxe³lain¹na³la². Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kâi³ki³te²ju²hē³la².
 Jâ¹nxe³ki³sxa³wa². 6 Je³su² Kris²tu³jah¹la² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 sa²wa²su¹tha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yâu³ka³jxah¹la²

wi¹khaix1jah¹la² wi¹lhith1sxã³ ũ³hũ¹nẽ³lain¹te²jai¹ti²tu³wa².
 7 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² thã¹ti³la²
 a³lxi²nẽ³lha²kxai³ wi¹lhin¹ti³hi¹tẽ³na³la². Nxe³nẽ³lha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² a²ki³lha³lhxu² ti³hi¹tẽ³na²hẽ³la².
 Nxe³nẽ³lha²kxai³ kan²txi³ a²ka³ten³su² yxau³ki³ju³ta³nũ³a²
 ã³ye³wã³tẽ³lha²kxai³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wah³nxe³ki³tu¹wa².
 8 Jã¹nxe³jut3su² ya²la³lyau³xai²la¹wa². Wxa²nũ³ka³txa²
 wxi²kan¹sxã³ i³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³la². Nxĩn¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ain¹te²a² yxo²ha³kxa¹ wain³txi²
 o²la³kxain¹tu¹wa². Ju¹ta²li² wi¹na³la². A²nxe³ju³ta²li² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ wi¹kã³ain¹kxai²nãn²tu³ wi¹li² i³nxũ²kwai³lxũ¹ni²
 nxain¹tu¹wa². 9 Yxã¹ta¹ wãn³txa² wa³lxe³jau³xa²
 hxi²kan¹ti³ ã³ne³wxe²nxa³jau³xa² kwa²i³ye³ki²nyhu¹txa³hẽ¹la².
 Wxa²wĩ³nu²nãu³xu¹ta²na² he¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jau³xai²na²
 ya²la³tu³txa³kxai²nãn²tu³ hã¹nxã¹txa²hẽ³la². Wãn³txai²li²
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² ũ³wha²li¹jau³xai³tã² i³ye³li³sxã³
 i³nu²kah¹lxi³txa³hẽ¹la². Kwa² to³toh³lxi³ju³ta²la¹wa².
 10 A²nũ²a² wxa²nũ³ka³txa² kwa²i³ha³te²ta³lxi³tain¹te²a²
 ye³ha¹lo³txa³lxi³sxã³ i³kwai²kxi¹txai¹nhẽ³la². Nxẽ¹ka³tu³
 ã³sxã³ ã³waix3txai¹nhẽ³la². 11 A²nxe³jah¹la² a²kõ³nxe³ju³ta²
 kã²nha²kxai³ kõ³nxe³ti³ kã³ju³ta² so¹lxi³ ten³na³la².
 A²kã³kxi³ju³khai³xa² kõ³nxe³ti³ i³yĩ¹li²nha²hĩ³nx2na³la².

Pau²lah³lai²na² wãn³txa² i³tih³nxe³jau³xa² a²ne³kxi³san¹jau³su²

12 Jã¹nxa¹jut3su² Ar²te³ma³jah¹la² Ti²ki³ko³jah¹la² nxe³sxã³
 i³sa²si¹hã³ai¹na¹tu¹wa². Nxai¹na¹kxai²nãn²tu³ Ni³ko²po³li³thĩ³na²
 wxã³sxã³ nxe³khaũh²xi²sah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³thĩ³na²
 kwẽ³kon³kxi²na¹tu¹wa². 13 Se³na²sah³la² ha³teh³nxã³nxa²
 a²hoh³lxi³su² jah¹la² A³po²lah³la² nxe³ya³sxã³ a³li³te³lhxã³
 ain¹ta¹hẽ¹la². Nxai¹nha²kxai³ yain³txa² sa²so¹ain¹kxe³nũ³a²
 ãu¹la³kxi¹txai¹nhẽ³la². 14 Te²yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹nũ³ka³txa²
 i³tih³nxe³txai¹nhẽ³la². A²nũ²a² yen³ki³txa²kxai²nãn²tu³
 ã³non²ta³kxi²si¹hai¹nĩn¹jau³su² i³tih³nxe³txai¹nhẽ³la².
 Ain¹kxai²nãn²tu³ a²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kã³ain¹kxai²nãn²tu³
 ũ³yho³hi²txã³nxa² yũ³tu¹wa².

15 Jã¹nxe³jut3su² txa²nũ³ka³txa² yxau³ya³sain¹tũ³ka³txa²
 a²ha³ta³nxa² i³sa²si¹hã³sĩ¹na¹wa². Nxe³na¹jau³su²
 yxo²i²tũ³ka³txa² a³lxi²sain¹te²a² yxo²ha³kxa¹ jã¹nxa¹jau³su²
 i³hen³txi³txai¹nhẽ³la². Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
 kãin² thã¹ti³la² a³lxi¹nxa²lxi³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Txa²li²
 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lun²ye¹nx2ta¹wa².

Filemō

1 Fi³le³mō²ah³lāi³. Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
 ain³kxi²san¹jau³nū³a². ũ³wha²li¹la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 wān³txa² ĩ³yau¹ū³jah¹lo²su² na¹ha²kxai³ ũ³tī¹kxi²sain¹na²hē³la².
 Nxe³jah¹lo²sa¹wa². Txa²wā¹lon³na² Ti³mo²jah³la² ya³sxā³
 ũ³wha²li¹le¹nx2ti³nha¹wa². Fi³le³mō²ah³lo² ĩ³nxa²
 txa²ya³lxi¹nha²kxai³ wa³kon³kxi²kī³tai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹lhen³txi³kī³tai¹ti²tu³wa². 2 A²nxe³sxā³
 yxo²i²tū³ka³txai²na² wxa²sxi²ha² ā³nū²kxi²te²nū³ka³txi³ ĩ³nxa²
 yxo²ha³kxī³nxa¹ ne³ka²kxi²sah¹lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³
 A³fi²a³ka³lxa² txa²wā¹wā³tā³ta²su² ha²kxai³ Ar³ki²po³jah³la²
 so³ta²to²jah¹lan²tu³ nxe³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹lhen³txi³ya³sain¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe²
 ne³ka²kxi²sah¹lxi³hē¹la².

3 Nxa¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la²
 a³lxi¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa³lxi³si¹hi²
 nxe³nx2ti³si¹jau³su² ten³sa²sīn¹nha²wa².

Pau²lah³lai²na² a²yxo²wān³txa² Sū³na² sa²nēn¹kxi²jau³su²

4 Fi³le³mō²ah³lāi³. A³lxi¹nxa²ha¹wa². A³lan²ta²
 hāi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²xai³nx2to³ha¹wa².
 Ain³nxa²lxa¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa².
 5 Wxa²ha³ta³nxa² ain³kxi¹xi¹nx2to³ha¹hē³la². Txa²wā¹sū³na²
 yxo²i²te²nāu³xa² ha³kxa¹ a³lxain¹to³ta¹hi¹nhē¹la².
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ kāi²non³sxā³
 yxo³i²ta¹hi¹nhē¹la². Jā¹nxīn¹jut3su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa². 6 Wxāi²nāu³ ĩ³nxa²na² txai²na¹xai²na²
 nxe³sxā³ yxo²i²kī³sa²kxai³ hāix1te²ten³ti³kī³tā³la². Nxe³ha²kxai³
 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³kī³sa²kxai³ hāix1te²ten³te²ti³
 yxau³kī³tā³la². Nxe³nūh¹kī³sa²kxai³ yen³kxa² wi¹te²a²
 ũ³hū¹nē³na³la². Nxe³ju³tai²li² ā²la² kāi²non³te³lhxā³
 Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹wa². 7 Txa²wā³tā³xāi³.
 A³lxi²khai¹nxa²ha¹nha²wa². Yxo²i²tū³ka³txa² ha³kxa¹ ā²la²
 kāi²non³sxā³ a³lxai¹nī¹nha²kxai³ ka³li¹txi²san¹nha²wa².
 ĩ³nxū²kwai³lxū¹san¹nha²wa². Yxo²i²tū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³nxū²kwai³lxū¹nain¹ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³na¹jut3su²
 Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa².

Pau²lah³la² hxi²ka² O³ne²si³mo³ah³la² ũ³sa²si¹hā³xi²jau³su²

8 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²i²xai³kī³sa²kxai³
 lo³nxe³nyhu¹kī³tā³la². Nxe³ha²kxai³ wān³txa²
 ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². O³ne²si³mo³ah³lai¹tā² he¹hī¹nai³tā²

ỉ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na²
 ỉ³kaix¹sa³sxã³ ne³ti³hit¹su² te²su² ha²kxai³ txai²na²
 sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ kwa³na³nxa²hĩ³na¹wa². 9 Yxãn¹ta¹
 a³lxi²khaix¹nxa²ha¹nha²wa². Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ hã¹sxã³
 ỉ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
 yah³lon¹jah¹lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 wãn³txa² yxo²i²a¹ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²sain¹jah¹lo²na¹xai²na²
 ỉ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². 10 O³ne²si³mo³ah³lai²li²
 wa³kxẽn³yah³lo²lo³kxi¹nxa²jah¹lai¹tã² txa²wẽ³sa²yã¹nx2na³la².
 A²nxe³jah¹lai²na² ỉ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Ʋ³tĩ¹kxa² wxe³sain¹tãu³a²
 jah¹la² ne³kxauh²xi²na¹hẽ³la². Ne³kxauh²xi²sxã³ Kris²tu³jah¹la²
 wãn³txa² ỉ³yau¹ũ³ha¹hẽ³la². Nxe³nũ²la² ỉ³yau¹ũ³ha¹tãu³a²
 yxo²i²ã³si³wxe³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ txa²wẽ³sa² khai³xa²
 yã¹nx2na³la², O³ne²si³mo³ah³la²sa³. 11 A²nxe³jah¹lai²li²
 a²kxã³nxai³tã² ko³nxe³ti³hin¹khai¹yxe¹nxa²na²hẽ³la².
 Sa²yxo²ã³nxa²sxã³ ih³saun³nxa²tai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹
 kwẽn¹tai²na¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ã³si³wxe³ha²kxai³
 ã³non²ta³kxi²sa²ju³ta² wi¹kã³ũh¹sa²na³la². Txai²na¹xai²na²
 wi¹lhi²nxũ¹sa³ha²kxai² wxãi²na² wi¹lhi²nxũ¹nxa²ha²kxai³
 nxe³kĩ³tã³la².

12 Nxe³ha²kxai³ ỉ³si¹ha¹jau³su² ỉ³sa²si¹hã³xi²na¹tu¹wa².
 Txa²ẽ¹nãu³ai²na² a³lxi²khaix¹sa³kxan²ti³ ũ³hũ¹xi¹nxa²ha¹tu¹wa².
 13 Ti¹ai²li² yxau³ya³sa²ju³ta² ten³sa³nha²wa².
 Ʋ³tĩ¹kxi²sai¹nha²kxai³ yxau³na¹tãu³a² kãn²
 ã³non²ta³kxi²sa²na³la². Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
 ỉ³hen³txai¹na¹ha²kxai³ tĩ¹kxi²sain¹na²hẽ³la². Nxe²tĩ¹kxi²nha²sxã³
 yxau³na¹tãu³a² ã³non²ta³kxi²nuh¹san¹ju³ta² ten³khaix¹sa³hẽ¹la².
 Yxãn¹ta¹ u²lyxau¹nha²kxai³ hxi²kan¹nxã²nxa³hẽ¹la².
 Nxe²nxa³ha²kxai³ jah¹la² O³ne²si³mo³ah³la² kãn²
 ã³non²ta³kxi²sa²na³la². 14 Nxe³yãn¹ta¹ ã³non²ta³kxi²san¹ju³ta²
 kwa³na³nxa²hxa³lho³la². Wã²nxũh¹ ten³nxa²kxai²nãn²tu³
 nxe³sih¹nxa²ha¹jau³su² te³nhĩ³na¹wa². Hã¹si³sxã³ ten³nxa²kxe³su²
 nxĩn¹kxai²nãn²tu³ yxau³sxã³ ã³non²ta³kxi²sa²hĩ³nx2na³la².

15 A²kxã³nxai³tã² ih³saun³nxa²lxi³tai¹ti²tu³wa².
 Ỉ³la³kxa² ka³lxa¹txi³ tĩ¹kxi²nũ¹nxa²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
 hĩ¹na² wxa²li¹xi²nũ¹nxa²tu¹wa². Hai³txi³ jã¹nxe²
 ih³saun³nxãn²nxa³lho³la². Kan²txi³ yxau³nũh¹nxa²tu¹wa².
 16 A²nxe³jah¹la² wa³kxẽn³yah³lo²lo³kxi¹nxa²jah¹lo²su²
 nxa³lho³la². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²i²ha²kxai³
 txa²wã¹lon³yah³lai²la¹wa². A³lxi²khaix¹na¹kxah³lo²su²
 na³la². Te²yã¹nxe³sxã³ a³lxi¹nxa²ju³ta³nũ³a² kãi²non³tu¹wa².
 Wa³kxẽn³yah³lo²lo³kxi¹nxa²jah¹lo²su² ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la²
 wãn³txa² yxo²i²ha²kxai³ wxa²lon³su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa².

17 Txai²na² wxãi²na² nxe³sxã³ ya³lxi²khaix¹nyhu¹kĩ³tã³la².

Nxe³nyhu¹ki³sa²kxai³ wxã³sĩ²nxa²ha¹ke³la³te²kxai³
 wi¹lhit1sxã³ ã³wih¹si¹san¹jau³su² e³kxi²sa³hĩ³nxa¹lxa².
 Te²yã¹nxe³sxã³ O³ne²si³mo³ah³la² wi¹lhit1sxã³ ĩ³xi²si¹hin¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³la². ĩ³ka³lih³kxi²ti³ten³san¹kxai²nãn³tu³
 wi¹lhit1sxã³ ĩ³xi²ti³hit1txai¹nhẽ³la². 18 A²kxã³nxi³tã²ko³nxe³ti³
 kãĩ³ũh¹nxa²tai¹ti²tu³wa², O³ne²si³mo³ah³la²sa³. Nxe³kxa²yo³ha²
 yen³kxa² kãĩ³kxi¹nxa²kxai³tã² a²yo³ha² wã³kon³kxai²nãn³tu³
 ũ³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wa². 19 Txa²hxi²ka² ĩ²wha²li¹la¹wa².

Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³yho³hxi²na¹txã³nxa²
 ũ³wha²li¹lye¹nxa²ha¹wi¹. Nxa¹wa². Nxa¹jau³su² yxãn¹ta¹
 a²kxã³nxi³tã² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
 ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹ha²kxai³ yxo²ĩ² ã³si³wxen¹tai¹ti²tu³wa².
 ĩ³yau¹ũ¹nxa²hxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ yxo²ĩ²hĩ³nx2nxa³lxa².
 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ ka³te³na² wi¹tãu³la³ yũ¹lxa². A²nxe³jut3su²
 ne³wã²na³txa³hẽ¹la². 20 Txa²wã³tã³xãĩ³. Txa²wã¹sũ³na²
 yxo²ĩ¹nha²kxai³ ain³kxi²sẽ¹la². Kris²tu³jah¹la²
 ã³yu³txi²nyhu¹sxã³ yxau³ki³sa²kxai³ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹sẽ¹la².

21 Nxe³na¹jut3su² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Wãn³txa²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nxa²ha¹jau³xai²na² ain³kxi²san¹jau³nũ³su²
 yxo²ĩ²nxa²ha¹wa². Nxe³kxa²yu³su² ã²la² kãĩ²non³sxã³
 wet1sa³tũ¹xã¹. Nxa²ha¹nha²wa². 22 Jã¹nxũn³na¹ju³ta²sa¹sxi²ha²
 sxa³sxã³ ãũ³xi²na¹thĩ³nũ³a² ãũ¹la³kxi²sa²hẽ³la². Nxe³sxã³
 ũ³tĩ¹kxi²sain¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³nai²li² ĩ³hen³txi¹nha²kxai³
 ain³kxi¹nxa²tu¹wa². Ain³kxi¹nxa²kxai²nãn³tu³
 ã³ta³lu³txi²sain¹tu¹wa². Wxã³sxi²nxa²ha¹ju³ta³nũ³a²
 ĩ³hau³ko³tũh¹sain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

23 E³pa³fra²sah³la²sxi²ha²kan²thĩ³na²ũ³tĩ¹kxain¹jah¹lo²su²nũn³na³la²
 A²nxe³jah¹la² a²ha³tã³nxa² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxa²nũn³na³la².
 24 Te²yã¹nxe³sxã³ txa²ya³lxa³nãũ³xa² sa²kxai³lu²
 Mar²ko³jah¹lai¹tã² A³ris³tar²ko³jah³lai¹tã², Te³ma²sah³lai¹tã²,
 Lu²kah³lai¹tã²nxe³ain¹sxã³a²ha³tã³nxa²ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxain¹nũn³na³la²
 25 Jã¹nxa¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² kãĩn² thãĩ³ti³la²
 a³lxi¹nx2ti³tu¹wa². Jã¹nxa¹jau³su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
 ta³lu²na¹wa².

Ebreus

Txa²wā¹sū³na² a²ki³lha³lhxu²

1 Kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² e³ta¹hxai²hē¹la².
 Txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² ye³ka³lxa¹txi³
 e³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ĩ³hen³txi³te²kxi³nāu¹xa² ĩ³yau¹ū³ain¹sān²nū²la²
 txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² ĩ³tih³nxain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
 Wi¹wi¹nxe² wi¹wi¹nxe² ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Yu³ka³lxa¹txi³ ā³lxi³kxan²ti³ ĩ³tih³nxain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
 2 Nxe³ai¹nhī¹nu¹tai²nān²tu³ta¹ hī¹na² sa²kxai³lu²
 a²ki³lha³lxa² Je³su²jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²na²
 a²wān³txa² ĩ³ye³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹
 a²ki³lha³lxi²li² ĩ³hxi²kat¹sa²kxai³ nxe³te²hi²sen³kxai³lu²
 txa²wā¹ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ ĩ³yūt¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹
 ā³wa³kxēn³txa³si¹jau³nū³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 ĩ³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la². 3 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 a²hxi²kan¹ju³tain²txi³ Txa²wā¹sū³na² a²hxi²kan¹ju³tain²txi³
 ā³nhau³ko³ja³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²ki³lha³lxa²
 a²wi¹tāu³ain²txi³ Txa²wā¹sū³na² a²wi¹tāu³ain²txi³
 nxe³te²ju²hē³la². Ha³lo²a² yo²ha³kxa¹ oh³xan¹ko³su² ha²kxai³
 yuh³xan¹ko³su² ha²kxai³ ha³lo²a² yo²ha³kxa¹ ĩ³ye³sxā³
 ĩ³hau³ko³tūh¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ a²kxā³nxai³tā² a²nū²a²
 ko³nxe³ti³ kāi³ki³kxe³su² ā³wa³su¹tū¹nhē³si¹ja³kxa³nū³su²
 ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe² ta³lun²nū²la²
 oh³nāu³a¹ nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yau³jah¹la²
 a²wi¹nē³tāu³ai²na² ūh³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³si²ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² a²ki³lha³lxa² oh³xan¹tū³kā³txa² nxe³nyhu¹kxi³jau³su²

4 Ūh³wxe³ka³tu³ta¹ Txa²wā¹sū³na² a²ki³lha³lhxu²
 ĩ³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² ĩ³lxa² wxi²kan¹ta²
 ĩ³lxi³la³ yā¹nxe³te²la³ oh³xan¹tū³kā³txai²nān²tu³ nxe²
 ĩ³yī¹li²ti³hex¹ta¹hxai²nxā³hē¹la². Wā³lī³kha³lai²la¹wi¹. Nxe²
 ĩ³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³
 oh³xan¹tū³kā³txa² ĩ³ye³kxai¹nxā³wa². Nxe²nxā³te³nah¹lxi¹:
 — Wxāi²li² Txa²wēt³su²khai³nxī¹lxi¹. Hī¹na¹
 wxa²wī³nu²khai³sa¹wi¹. A²nū²a² yo²ha³kxa¹
 ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³jau³xai²li² ĩ³ye³kxain¹nxā³wa². Te²yā¹nxe³jau³xa²
 oh³xan¹te²su² te²la³ e³kxi²nūn³nxā³wa². Nxe²nxā³te³nah¹lxi¹:

— Oh³xan¹jah¹lo² ī³nxai²na² wī³nu²khai³sa¹wi¹. Txa²ki³lha³lxu²
nha¹lxi¹.

Nxe³jau³la³ Txa²wā¹sū³na² nxe² e³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

6 Nxe³yān¹ta¹ kxā³nhxī¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³nai²li²

a²ki³lha³lxa² ī³sa²si¹hā³hī¹nū¹ta²kxai³lu² a²ki³lha³lxa²

ka³na³ka³nat3sxā³ yū³jah¹la² yuh³xan¹ko³xai²na²

ū³sa²si¹hā³ū¹nhē³lhī¹nū¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³

e³kxi²te³nah¹lxi¹;

— Oh³xan¹tū³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kxi²nxain¹txai²lxi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 7 Te²yā¹nxe³sxā³ e³kxi²te³nah¹lxi¹;

— Oh³xan¹tū³ka³txi³su² nxe³tū³ka³txai²li² we¹ta¹na¹tū³ka³txai²la¹wi¹.

Sū³nu²na¹xai²na² we¹ta¹na¹tū³ka³txai²la¹wi¹. It3ta²

we¹ta¹kxa² yā¹nxe³sxā³ we¹ta¹na¹tū³ka³txai²la¹wi¹.

Ha³lai³xa² we¹ta¹kxa² yā¹nxe³sxā³ sa²si¹hā³a¹tū³ka³txi³su²

we¹ta¹na¹jah¹lo²sa¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 8 Nxe³yān¹ta¹ A²ki³lha³lxa²li² nxe²

ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹;

— Sū³nu²khai³si¹lxi¹.

Wxa²hxi²ka¹nīn¹ju³ta² hai³txi³

ne³ki³so³nxa³lho³li¹. A²wa³kxēn³sai¹nīn¹tū³ka³txa²

a²yxo²ha³kxa¹ wain³txi³ sa²hau³kot3sa²tē³ai¹nīn¹tu¹wi¹.

9 Wain³txi³ kāi³kxe³su² a³lxi¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³kxe³su²

yxo²kwī¹kxi¹nha²kxai³ nxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³

Sū³na² Si³yxau³jah¹lo²na¹xai²na² wxa²sū³nu²su²

na¹ha²kxai³ nxe³na¹te²na¹xai²na² ī²sxā³ so¹nxa²ha¹hē³li¹.

Nxe³nxa²ha¹kxah³lo² ī³nxai²li² wxi²kin³ti³to³nīn¹ju³ta²li²

wxa²ya³li³nāu³xa² ā³sen³sai¹ai¹ni¹lxi¹. Nxi¹nha²kxai³

kāin²ka³lih³kxi¹nxain¹na³li¹.

Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 10 Te²yā¹nxe³sxā³ āh¹

e³kxi²te³nah¹lxi¹;

— Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lāi³.

A²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³lu²

ha³lo²ai²li² yuh³xan¹ko³xu¹ta²li² ī³yū¹tin¹nhē³li¹.

Wxa²hxi²kan¹khai³nxīn¹ju³ta²na² sa²kxai³lu²

oh³xan¹ko³xai²na² we¹tī¹nhē³li¹.

11 Nxe³ta³ko³xai²na² sa²kxai³lu² ī³yū¹tin¹ko³xai²na² sa²kxai³lu²

ne³ki³son³sxā³ hxi³tu¹wi¹. Txa²wā¹wā²la³ka³lo³a²

wa³su¹txi³ tī³non³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³ju³ta²

ha³lo²ai²na² a²yxo²ha³kxa¹ tī³non³khai¹nxe³tu¹wi¹.

Yxān¹ta¹ wxāi²lā²nxān³tho³li¹.

Kxan²ti³

yxau²xai³lin¹tu¹wi¹.

12 Jā¹nxe³sxā³ wā²la² tī³ka³lo³ai²li² wxa²ka³lū³sxā³

ū³ha¹sān²nū²la² wā²la² ka³lo³xā³xai²li²

sa²wē³not3nha²hī³ki³tā³li¹. Te²yā¹nxe³ju³ta² ha³lo²ai²na²

a²yxo²ha³kxa¹ tah²ko³xai²na² ā³wē³not3tu¹wi¹.

Nxe³yān¹ta¹ wxāi²kxai³ ā³nā³li³to³txā²nxa³lho³li¹.

Hai³txi³ tī³non³nxā²nxa³lho³li¹.

Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 13 Jā¹nxe³jut3su²
oh³xan¹tũ³kā³txi³su² te²la³ e³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
E³kxai¹nxa³te³nah¹lxi¹, Txa²wā¹sũ³nai²nān¹jau³kxai³lu²:

— Txa²wi¹nē³tāu³a² ā³wxe³txu¹li¹ Nxĩn¹tāu³a²
wxa²kō¹kō¹nũ³kā³txa² sa²yo²we¹txa²si¹hai¹na¹ju³ta²
wa³kā³ti³lo³tai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³jau³xa² yā¹nxe³jau³xa² oh³xan¹tũ³kā³txa²
e³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²ki³lha³lxa²khai³xa² Je³su²jah³la²
so¹lxi³ e³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

14 Jā¹nxe³jut3su² oh³xan¹tũ³kā³txai²li² ĩh¹nxe³tũ³kā³txi³si²te²la¹xã³?
Hāi¹sxã³ ā³non²ta³kxi²nē³lain¹tũ³kā³txai²la¹wa². A²nũ²ai²li²
yuh³xan¹ko³xan¹te²su² te²a² kō³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
sa²wa²su¹tain¹tũ³kā³txi³nũ³su² ā³non²ta³kxi²te³lhxã³
sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

2

Sa²wa²su¹tũ¹nhē³jau³su²

1 Jā¹nxe³jut3su² ha²kxai³ wān³txa² ya²la³lyau³xai²li²
ain³kxi²ki³jau³xai²li² wi¹lain³kxi²a³sah¹lxi³hē¹la².
Yxān¹ta¹ wi¹lain³kxi²ki³sxa³kxai²nān²tu³ wān³txai²li²
yo³na² ā³nē³lha³ta²wa². 2 Nxe³sxã³ wān³txu¹tai²na²
oh³xan¹tũ³kā³txu¹tai²na² wān³txa² ya²la³tu³jau³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ a²nũ²a²nāu³xai³tã² te²la³
wān³txai²li² wi¹lain³kxi²nha²sxã³sa²yo²we¹tai¹nxa³te²nāu³xai³tã²
kō³nxe³ti³ kãi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nx-
ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ kō³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²yo³su²
sa²so¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 3 Te²yã¹nxe³jut3su²
txa²wā¹nũ³kā³txi³na¹xai²li²te²yã¹nxa²sxã³sa²wa³su³tũ¹nhē³jau³nũ³a²
ã³na¹ki³kxai²nān²tu³ ā³non²ta³kxi²nē³te²la³ hai³txi³
yũ³nē³lxa³lho³la². Jā¹nxe³ju³tai²li² Je³su²jah³la²
Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²
hi²sen³kxai³lu² txa²nũ² wān³txa² sa²wa²su¹tũ¹nhē³jau³nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³nhē³lain¹na²hē³la². Nxe³nē³lhān²ka³tu³
yxo²ain¹tũ³kā³txa² jau¹xain²txi³ ĩ³yau¹ũ³nhē³lain¹na³la².
Nxe³nē³lain¹te³nah¹lxi¹.

— Txa²wā¹e¹nai²na²sa²wa²su¹tũ¹nhē³jau³nũ³a²ya²la³lai²la¹wi¹.
Nxe³nē³lain¹na³la². 4 Nxe³ti³kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su²
ĩ³ye³ũ¹hain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³ũ¹hain¹te³nah¹lxi¹, kãin²
wã³nxĩn¹nũ¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a² hxi²ka¹nai¹nxa³kxe³su²
ĩ³kãi³ha²kxai³ a²nũ³kxũn³ju³ta² on²txai¹nha²kxai³
nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe² ĩ³ye³ũ¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
ĩ³la³kxi²nũ¹hain¹kxe³su² ũ³hũ²xai³ain¹ju³ta² te²yã¹nxe³sxã³
ĩ³ye³ũ¹hain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la², Txa²wā¹sũ³na² a²ten³jau³su²
ha²kxai³la².

*Je*³*su*² *Kris*²*tu*³*jah*¹*la*² *sa*²*wa*²*su*¹*tū*¹*nhē*³*jah*¹*lo*²*su*¹

5 *Nxe*³*sxā*³ *yān*³*txai*²*na*¹ *oh*³*xan*¹*tū*³*kā*³*txa*²*kxai*³*lu*²
*ha*³*lo*²*a*² *txah*²*ko*³*nū*³*a*² *ĩ*³*yū*¹*txa*³*ko*³*nū*³*a*² *hai*³*txi*³
*ũ*³*hū*¹*ain*¹*ta*¹*hxai*²*nxa*³*hē*¹*la*², *ã*³*wa*³*kxēn*³*txa*³*si*¹*jau*³*sa*³. 6 *Yxān*¹*ta*¹
*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *ũ*³*wha*²*li*¹*txā*³*nxai*³*tā*² *nxe*²*e*³*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *A*²*nū*²*khai*³*xa*² *ĩh*¹*nxe*³*kxa*²*yān*³*ti*³*su*² *hxi*²*ka*¹*nai*¹*nxa*³*kxan*²*ti*³
*ne*³*wā*²*na*³*ai*¹*nxān*³*te*²*la*¹*xā*³? *Ĩh*¹*nxe*³*kxa*²*yān*³*ti*³*tā*³
*a*²*nū*²*a*² *tah*²*nāu*³*xai*²*li*² *wi*¹*lĩ*²*ai*¹*nĩn*¹*te*²*la*¹*xā*³?

7 *Nxe*³*sxā*³ *oh*³*xan*¹*tū*³*kā*³*txai*²*na*² *sa*²*kxai*³*lu*²
*hxi*²*kan*¹*sxā*³ *ān*³*sen*³*sai*¹*ain*¹*si*¹*nhĩ*¹*lxi*¹. *Jū*¹*nxa*²
*yān*¹*nāu*³*a*¹ *te*²*yā*¹*nxe*³*te*²*tū*³ *nxe*²*yxau*³*ain*¹*tu*¹*wi*¹.
*A*²*nxe*³*te*²*nāu*³*xa*² *wxi*²*kin*³*ti*³*ton*³*si*¹*hai*¹*nĩ*¹*nha*²*kxai*³
*ĩ*³*sa*²*nēn*¹*kxi*²*ha*²*kxai*³ *nxai*¹*nĩ*¹*nhē*¹*li*¹. *Yen*³*kxa*² *whāi*²*na*¹
*ã*³*wa*³*kxēn*³*to*³*tai*¹*nĩ*¹*nhē*¹*li*¹.

8 *Yen*³*kxai*²*na*² *a*²*yxo*²*ha*³*kxa*¹ *wxa*²*hxi*²*ka*²
*ũh*³*wxe*³*nū*¹*hai*¹*nĩ*¹*nhē*¹*li*¹

*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *ũ*³*wha*²*li*¹*txā*³*nxai*³*tā*² *nxe*³*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*².
*A*²*nxe*³*ju*³*kxai*³*lu*² *yen*³*kxai*²*li*² *ũh*³*wxe*³*nū*¹*hain*¹*kxe*³*su*²
*ũ*³*hū*²*hxa*³*tai*¹*nhē*¹*la*². *Hai*³*txi*³ *a*²*yen*³*kxi*³*la*³ *wā*³*ko*³*nxa*³*wa*².
*Nxe*³*yān*¹*ta*¹ *hĩ*¹*nai*²*li*² *txa*²*wā*¹*ye*³*nai*²*na*² *ĩ*²*kĩ*³*sxa*³*wa*².
*Ūh*³*wxe*²*hxa*³*tū*¹*hain*¹*kxe*³*su*² *ĩ*²*kĩ*³*sxa*³*wa*². 9 *Ĩ*²*kĩ*³*sxa*³*kxan*²*ti*³

*Je*³*su*²*jah*³*lho*²*khai*³*su*² *ĩ*²*kĩ*³*tā*³*la*². *A*²*nxe*³*jah*¹*lo*²*kxai*³*lu*²
*kxā*³*nhxĩ*¹*nai*³*tā*² *oh*³*xan*¹*tū*³*kā*³*txai*²*na*² *sa*²*kxai*³*lu*²
*ã*³*sen*³*sai*¹*si*¹*hain*¹*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². *Yxān*¹*ta*¹ *kwē*³*kxa*²
*ka*³*lxa*²*nxa*³*hē*³*la*². *A*²*nxe*³*hĩ*¹*nai*³*tā*² *Txa*²*wā*¹*sū*³*nai*²*li*²
*wi*¹*lĩ*²*ũ*¹*nhē*³*kxe*³*nū*³*su*² *jah*¹*lo*²*kxai*³*lu*² *Je*³*su*²*jah*¹*lo*²*kxai*³*lu*²
*ĩ*³*sa*²*si*¹*hā*³*ũ*¹*nhē*³*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². *Nxe*³*ju*³*tan*¹*te*²*kxa*³*yā*³*lhu*²
*khāuh*³*lxa*³*txi*³*nha*²*sxā*³ *ya*³*lu*²*kxi*²*nē*³*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*².

*Ya*³*lu*²*kxi*²*nē*³*nxa*²*ha*¹*te*¹ *nxe*³*sxā*³ *hĩ*¹*na*² *sa*²*kxai*³*lu*²
*wxi*²*kin*³*ti*³*ton*³*ni*² *kāin*² *sa*²*nēn*¹*kxi*² *nxe*³*ti*³*hit*¹*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*²,
10 *Jā*¹*nxe*³*sxā*³ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *hi*²*sen*³*su*² *yen*³*kxa*² *a*²*yxo*²*ha*³*kxa*¹
*ĩ*³*yūt*¹*si*¹*jah*¹*lo*²*su*² *ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². *Te*²*yā*¹*nxe*³*sxā*³ *yen*³*kxai*²*li*²
*ĩ*³*yūt*¹*si*¹*kxa*² *wi*¹*lha*²*tē*³*si*¹*jah*¹*lo*²*su*² *ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². *Nxe*³*ha*²*kxai*³
*Je*³*su*²*jah*³*lo*²*nu*¹*ta*²*kxai*³*lu*² *ye*³*khāuh*³*lxa*³*thin*³*khaix*¹*nha*²*sxā*³
*ya*³*lu*²*kxi*²*nū*¹*nhē*³*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². *A*²*nxe*³*jah*¹*lai*²*na*²
*hi*²*sen*³*kxai*³*lu*² *txa*²*wā*¹*kō*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*kĩ*³*ju*³*tā*²
*ã*³*wa*²*su*¹*tū*¹*nhē*³*jah*¹*lai*²*la*¹*wa*². *Nxe*³*nū*¹*nhē*³*lhxā*³

*Txa*²*wā*¹*sū*³*nu*²*kxai*³*lu*² *ĩ*³*hxi*²*ka*¹*ta*³*lun*²*sxā*³ *yxau*³*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*².
*A*²*nxe*³*ju*³*tai*²*na*² *wain*³*ye*²*na*³*la*². *A*²*nxe*³*ju*³*tan*¹*te*²*kxa*³*yān*³*tū*³
*hā*²*wxān*³*txa*³ *oh*³*nāu*³*nū*¹*ka*³*na*¹ *Sū*³*na*² *ha*³*lo*²*a*²
*yxau*²*xai*³*kĩ*³*tu*¹*wa*².

11 *Jā*¹*nxe*³*ju*³*kxai*³*lu*² *Je*³*su*²*jah*³*lai*²*li*² *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*²
*Ta*²*hai*²*la*¹*wa*². *Te*²*yā*¹*nxe*³*sxā*³ *txa*²*wā*¹*kō*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*kĩ*³*ju*³*tā*²
*sa*²*han*³*kxi*²*ti*³*nē*³*na*³*la*². *Nxe*³*nē*³*lha*²*kxai*³ *Sū*³*nu*²*kxai*³*lu*²
*a*²*wē*³*ha*³*lxi*³*su*² *ti*³*hi*¹*tē*³*na*³*la*². *Nxe*³*ti*³*hi*¹*tē*³*ju*³*tan*¹*te*²*kxa*³*yā*³*lhu*²

Je³su²jah³la² hi²sen³su² ãu²li²nẽ³lxa³wa². Yxãn¹ta¹
 e³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
 — Txa²lon³ti³tãu³su² yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³nẽ³na³la². 12 Nxe³sxã³
 e³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wã¹sũ³nãi³. Txa²lon³txi³tãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
 wxi²kin³ta³ton³nĩn¹ju³ta² i³yau¹ũ³ai¹na¹tu¹wi¹.
 Yxo²i²tũ³kã³txi³nãu³a² sa²nẽn¹kxi¹nxa²ha¹jau³su²
 i³hain³kxai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Te²yã¹nxe³jau³xa²sa¹, ãh¹e³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa² yxo²i²a¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Te²yã¹nxe³to³ha²kxai³:
 — Wẽ³ha³lxa² Sũ³na² ũ³hũ¹sa³kxa² txai²na²
 sa²yxo²we¹txa²te³lhxã³ sĩ¹na¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 14 Jã¹nxe³jut³su² wẽ³ha³lxa²kxai³lu² a²sĩ³khai³xa² yũ²
 a²ti³ha²yau³khai³xa² yũ² nxain¹na³la². Nxai¹nha²kxai³
 Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² tũ¹kã³txa² yã¹nxe²
 wen¹nũn³te²jai¹ti²tu³wa². A²nũ²khai³su² yũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³ta²kxai³lu¹ Sa³ta³na²jah¹lo²su² te² hi²sen³su² a²nũ²a²
 i³ya²lu¹tain¹ju³ta² hxi²kan¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³te²a²yan³txi³su²
 Je³su²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Ya³lu²kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lu²a²ta³a²a²hxi²kan¹jah³lo²kxai³lu²
 i³ya²lu¹tẽ³ju³ta³nũ³a² hxi²ka¹nxa³ti³hi¹tã³la². 15 Te²yã¹nxe³sxã³
 a²nũ²ai²li² ya³lu²kxi²ju³ta³nũ³a² yuh³lxi³sxã³ yxau²xai³te²la³
 ã³non²ta³kxi²si¹nhẽ³jau³su² Je³su²jah¹lo²kxai³lu²
 ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ a²nũ²a²
 i²li³te²su² te²a² ya³lu²ju³ta³nũ³a² yuh³lxa³kxi²nha²sxã³
 yxau²xai³ju³ta³nũ³a² wxa²wa²su¹tu¹wa². 16 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
 oh³xa² sa²si¹hã³tũ³kã³txa² kq³nxe³ti³ kãi³ju³ta³la³ Je³su²jah³la²
 hxi²ki³kxai³lu² sa²wa²su¹te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yxãn¹ta¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su² te²a²
 kq³nxe³ti³ kãi³ju³ta² Je³su²jah³lain²txi³ sa²wa²su¹te³lhxã³
 wxã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 17 Nxe³ha²kxai³
 a²lon³ti³tãu³xa²kxai³lu² nxe³tũ³kã³txa² yã¹nxe³khai³xa²
 Je³su²jah³la² nxe³si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wã³nxĩn¹te²a²
 a²si³yxau³jah¹lo²su² te²lo³tã³la². Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
 i³ye³ũ¹nhẽ³na³la². A²nxe³jah¹lan²tu³ wi¹llhin¹sxã³ thãi³ti³la²
 sa²hau³kq³tẽ³lha²kxai³ wi¹wi¹nxe² kãi³ũ¹nhẽ³lha²kxai³
 nxe³te²sẽ¹la². A²nxe³ju³kxai³lu² kq³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta²
 a²wah³xa² sa²wa²su¹tẽ³na³la². 18 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²kxã³nxa²
 Je³su²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kq³nxe³ti³ kãi³si¹jau³nũ³su²
 khãuh³lxa³ti³nũ¹hain¹na²hẽ³la². Nxe³kxan²ti³ hai³txi³
 kq³nxe³ti³ kãi³xa³hẽ³la². Nxe³nxa³ha²kxai³lu¹ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
 kq³nxe³ti³ kãi³si¹jau³nũ³su² khãuh³lxa³ti³nũ¹nhẽ³kxai²nãn²tu³
 Je³su²jah³lo²kxai³lu² ã³non²ta³kxi²nẽ³kxi³nũ³su²
 hxi²kan¹nũ¹nhẽ³na³la².

3

Je³su²jah³la² Moi³se²ah³la² nxe³nyhu¹kxi³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ki³sa²kxai³
a²lon³sa²nyhu¹ki³tā³la². Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²
ī³kaix¹so¹nē³na³la². Oh³xai²nān¹jau³xa² sa²yxo²wet¹sxā³
yxau²xai³nē³si¹ja³kxa³nū³su² ī³kaix¹so¹nē³na³la².
Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
i²yxau²xai³la³sah¹lxi³hē¹la². A²nxe³te²a² Txa²wā¹sū³na²
hxi²ki³kxai³lu² ī³sa²si¹ha³ū¹nhē³kxah³lai²la¹wa²
Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² yxo²i²ki³sa²kxai³ Txa²wā¹wā³nxīn¹te²a²
a²si³yxau³jah¹lo²lot³sxā³ ī³ye³ū¹nhē³kxah³lai²la¹wa²,
Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a²sa³. 2 Kxā³nhxī¹nu¹tai²na²
Txa²wā¹sū³na² a²yxo²wān³txa² Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³
kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxa²
wain³txi³ sa²hau³kot³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Kwa³na³ha²kxai³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²nān²tu³ wain³txi³
sa²yxo²we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²
Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³ Sū³na² hxi²ka²sa²si¹hā³ū¹nhē³kxah³lai²na²
Sū³na² wān³txai²na² wain³txi³ sa²yxo²wet¹sxā³
yxau²xai³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 3 Nxe³sxā³ Moi³se²ah³lo²kxai³lu²
a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kāin²na³la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la²
sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxā³ ā³sen³sai²na³la².
Nxe³sxā³ sxi²su² a²wi¹ju³ta² i²ki³te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹
sxi²ha² ton³jah¹la² sa²nēn¹kxi²khai¹nxe³ki³te²ju²hē³la².
Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu²
sxi²khai³xa² yā¹nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu²
sxi²ha² txon³jah¹la² yā¹nxe³ha²kxai³ nxe³hī³nx²na³la².
Nxe³kxe³su² ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
ā³sen³sai²na³la². 4 Jā¹nxe³sxā³ sxi²ha² i²li³thī³na²
txon³jah¹la² yū³na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ wet¹jah¹lai²la¹wa².
5 Jā¹nxe³sxā³ Moi³se²ah³lo²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
a²sa³wit³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²yen³kxi³su² te²kxai³lu²
wi¹lhit¹sxā³ sa²hau³kot³sa²tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³nū³a² yan¹na²
e³kxi²jau³nū³a² ī³ye³nūn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 6 Nxe³nxa²ha¹te¹
Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ta²hai²la¹wa².
Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxa²na² A²hxi²kan¹jah³lai²la¹wa².
Txa²wā¹ki³na¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
yxo²i²ki³tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su²
ki³tā³la². Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxo²i²sa²tē³ki³kxe³su² ha²kxai³
wah³nxe³kxi²sa²tē³ki³kxi³ju³ta³nū³su² kan²txi³ i³ki³kxe³su²
ha²kxai³ nxe³ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su²
ki³tā³la².

$Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2sa^3wi^3ha^3lxa^2\tilde{i}^3ye^1nxi^2kxi^3jau^3su^2$

7-8 $J\tilde{a}^1nxe^3ha^2kxai^3lu^1Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2Y\tilde{a}u^3ka^3jxah^1lai^2na^2$
 $a^2w\tilde{a}n^3txi^3su^2nxe^3te^3nah^1lx1^1:$

— $H\tilde{i}^1na^2su^2Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2w\tilde{a}n^3txa^2\tilde{i}^3ye^3kxi^1nx2ti^3jau^3xa^2$
 $ain^3kxah^1lxin^1kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3wxa^2\tilde{e}^1n\tilde{a}u^3ai^2na^2$
 $sa^2yxo^2\tilde{a}^3sa^2t\tilde{e}^3ah^3lx1^3txa^3h\tilde{e}^1li^1.Nxe^3sx\tilde{a}^3$

$a^2kx\tilde{a}^3nhx\tilde{i}^1nu^1tai^2na^2wxa^2w\tilde{i}^3na^2n\tilde{a}u^3xu^1tai^2na^2$
 $sa^2kxai^3lu^2txa^2w\tilde{a}n^3txa^2sa^2yxo^2\tilde{a}^3sain^1na^2h\tilde{e}^3li^1.$

$Ha^3lo^2ai^2na^2a^2n\tilde{u}^2a^2yxau^3ai^1nxa^3ko^3xu^1ta^2kxai^3lu^2$
 $ai^3lha^2thet3tai^1nh\tilde{i}^1nu^1tai^2na^2hxi^2ye^1ta^3lx1^3nha^2si^1sain^1na^2h\tilde{e}^3li^1.$

$Nxe^3sx\tilde{a}^3a^2\tilde{e}^1na^2e^3kxi^2nyhain^1te^3nah^1lx1^1:$

“ $S\tilde{u}^3na^2w\tilde{a}n^3txa^2sa^2yxo^2\tilde{a}^3ki^3kxan^2ti^3ko^3nxe^3ti^3$

$k\tilde{a}i^3ki^3kxa^2yo^3ha^2\tilde{u}^3h\tilde{u}^1sain^1s\tilde{i}^1nxa^3lho^3na^1.”$

$Nxe^3nyhain^1na^2h\tilde{e}^3li^1.J\tilde{a}^1xah^3lx1^3txa^3h\tilde{e}^1li^1.$

9 $A^2nxe^3h\tilde{i}^1nu^1tai^2kxai^3lu^2wxa^2w\tilde{i}^3na^2n\tilde{a}u^3xu^1tai^2kxai^3lu^2$
 $txa^2w\tilde{a}^3nx\tilde{i}^1n\tilde{u}^1hai^1na^1ju^3ta^2i^2sain^1to^3kxan^2ti^3$

$kw\tilde{e}^3kxa^2ka^3lxa^1txi^340nxe^2kw\tilde{e}^3kon^3sx\tilde{a}^3$
 $i^2sain^1to^3kxan^2ti^3txa^2w\tilde{a}n^3txa^2sa^2yxo^2\tilde{a}^3sain^1to^3sx\tilde{a}^3$

$hxi^2ye^1ta^3lx1^3sain^1to^3h\tilde{e}^1li^1.$

10 $Nxe^3sain^1to^3ju^3tan^1te^2kxa^3ya^3lhu^2\tilde{i}^3an^3ta^3kxai^1na^1h\tilde{e}^3li^1.$

$\tilde{i}^3an^3ta^3kxai^1na^1te^3nah^1lx1^1:“T\tilde{u}^1ka^3txai^2na^2$

$a^2\tilde{e}^1n\tilde{a}n^1jau^3xai^2li^2ko^3nxe^3ti^3ai^3nhain^1na^2h\tilde{e}^3na^1.Hai^3txi^3$

$t\tilde{i}h^3na^2\tilde{i}^3yau^1\tilde{u}^3hai^1na^1t\tilde{i}h^3na^2\tilde{a}^3nxa^3ain^1nxa^3h\tilde{e}^3na^1.”$

$Nxe^3sain^1na^2h\tilde{e}^3li^1.$

11 $Nxe^3sai^1nha^2kxai^3lu^1\tilde{i}^3an^3ta^3kxi^2nha^2sx\tilde{a}^3$

$\tilde{i}^3ye^3kxai^1na^1te^3nah^1lx1^1:“Txa^2ha^3lo^2a^2\tilde{a}^3wih^1sx\tilde{a}^3$

$\tilde{i}^3ye^1nxi^2sa^2t\tilde{e}^3ya^3sai^1nxa^3lho^3li^1.”Nxe^3ai^1na^1h\tilde{e}^3li^1.$

$Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2Y\tilde{a}u^3ka^3jxah^1la^2nxe^3ta^1hxai^2ti^3ai^1ti^2tu^3wa^2.$

12 $J\tilde{a}^1nxe^3ju^3kxai^3lu^2txa^2w\tilde{a}^3t\tilde{a}^3sa^2yah^3lx1^1lxa^2.$

$Wxa^2\tilde{e}^1n\tilde{a}u^3ai^2na^2i^2khai^1nxe^3nha^1jah^3lx1^3h\tilde{e}^1la^2.$

$Wxa^2\tilde{e}^1n\tilde{a}u^3ai^2li^2ko^3nxe^3ti^3hin^1nha^2sx\tilde{a}^3yxo^2i^2yah^2lxan^3kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$

$Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2Ka^3ten^3yah^3lo^2kxai^3lu^2\tilde{a}^3nxu^2lot3jah^3lxin^1nha^3ta^2wa^2.$

13 $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3nai^2na^2\tilde{u}^3wha^2li^1tx\tilde{a}^3nxa^2\tilde{i}^3yau^1\tilde{u}^3nh\tilde{e}^3jau^3xa^2$

$y\tilde{u}^3ki^3t\tilde{a}^3la^2.Txa^2w\tilde{a}^1\tilde{e}^1n\tilde{a}u^3ai^2na^2e^3kxi^2n\tilde{u}^1nh\tilde{e}^3na^3la^2.$

$Nxe^3n\tilde{e}^3t\tilde{a}u^3a^2txa^2w\tilde{a}^1n\tilde{u}^3ka^3txai^2na^2\tilde{i}^3nx\tilde{u}^2kwai^3lx\tilde{u}^1waun^1nha^1jah^1lx1^1$

$Nxe^3y\tilde{a}n^1ta^1a^2h\tilde{i}^1nai^2na^2i^2li^3te^2\tilde{i}^3nxai^2na^2ko^3nxe^3ti^3$

$\underline{a}in^3yah^3lxin^1ju^3ta^2\tilde{i}^3ki^3ha^1kxi^1sa^2kex3so^1nx2ti^3sx\tilde{a}^3$

$Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2w\tilde{a}n^3txa^2kxai^3lu^2\tilde{a}^3na^1yah^3lxin^1kxa^2yan^3txi^3su^2$

$nxe^3nx2ta^1wa^2.14J\tilde{a}^1xah^3lxin^1jut3su^2yxo^2i^2yah^3lxin^1ju^3tai^3t\tilde{a}^2$

$ya^3lo^3txi^2yah^3lx1^1nha^2kxai^3hai^3txi^3\tilde{a}^3na^1yah^2lxa^3nha^2kxai^3$

$nxe^3yah^3lxin^1ta^1ti^3ai^1ti^2tu^3wa^2.J\tilde{a}^1yxah^3lx1^1nha^2kxai^3$

$Kris^2tu^3jah^1la^2sa^2yxo^2wet1sx\tilde{a}^3yxau^2xai^3lah^3lx1^1lxa^2.$

15 $A^2nxe^3ju^3tu^1tai^2na^2Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2\tilde{u}^3wha^2li^1tx\tilde{a}^3nxu^1tai^2na^2$

$e^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.E^3te^3nah^1lx1^1:$

— Hī¹na²su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³ye³kxi¹nx2ti³jau³xa²
 ain³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na²
 sa²yo²ā³sa²tē³yah¹lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³
 a²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² wxa²wī³na²nāu³xu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² txa²wān³txa² sa²yo²ā³sain¹na²hē³li¹.
 Nxe³sxā³ a²ē¹na² e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Sū³na²
 wān³txa² sa²yo²ā³ki³kxan²ti³ kō³nxe³ti³ kâi³ki³kxa²
 yo³ha² ũ³hū¹sain¹sī¹nxa³lho³na¹.” Nxe³nyhain¹na²hē³li¹.
 Jā¹xah³lxi³txa³hē¹li¹.

Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ih¹te²ta³ kxā³nhxī¹nu¹tai²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxain¹sān²sxā³
 sa²yo²ā³ain¹ta¹hxai²te²sē¹na²? Kwa²hâi¹nxe³sxā³
 tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 hxi²ka² sa²hau³ko³tū³ka³txai²la¹wa². E³ji²ta²ko³xa²
 sa²sai¹si¹hain¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txu¹tai²na²
 sa²yo²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 17 Te²yā¹nxe³sxā³
 kwē³kon³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwē³kon³tāu³a²
 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² ih¹te²ta³ ī³an³ta³kxi²ta¹hxai²te²sē¹na²?
 Kwa²hâi¹nxe³sxā³, ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na²
 ai³lhxā³ yxau²xai³tāu³a² kō³nxe³ti³ kâi³tū³ka³txa² yan¹nāu³a¹
 ya³lu²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ī³an³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
 18 Te²yā¹nxūn³sxā³ Txa²wā¹sū³nai²li² a²kxā³nxa²
 e³kxi²jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ ī³ye¹nxi²sa²tē³ya³sai¹nxa³lho³li¹.
 Nxe³jau³jau¹xu¹tai²li² ih¹te²ta³ ain³kxi²tū³ka³txi³su²
 hī³te²la¹xā³? Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹xa³kxi³nū³su²
 ih¹te²ta³ ā³wih¹si¹hai¹nxa³te²la¹xā³? Kwa²hâi¹nxe³sxā³
 tū¹ka³txu¹tai²kxai³lu² wān³txai³tā² sa²yo²ā³tū³ka³txu¹tai²na²
 e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 19 Nxe³jut3su² hī¹na² ī²ki³tā³la².
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 ha³lo²a² ā³wi¹hain¹ju³ta³nū³su² hxi²ka¹nai¹nxa³lho³la². Ju¹tai²li²
 txa²wā¹ē¹nāu³a²ī²nha²ki³tā³la².

4

1 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³nai²na² ha³lo²a² ā³wih¹sxā³
 ī³ye¹nxi³ki³ju³ta³nū³su² ā²la² ī³ye³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nē³lha²kxai³ ī²khaix1nha²xai³jah³lxi³hē¹la².

— Ha³lo²a² ī³ye¹nxi³na¹ju³ta³nū³a² ā³wih¹si¹sa²nxa³jau³su²
 ī³yī¹li²sa²na³na¹. Nxe³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ya³nx2ta¹wa².
 2 Jā¹nxe³jau³xu¹tai²na² ī³hen³txi³nx2ti³jau³xu¹tai²li²
 jau³xain²txi³ ī³hen³txi³nē³jau³xain²txi³ nxe³jau³xai²li²
 ain³kxi²nūn³ki³tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na²

ain³kxain¹kxan²ti³ hai³txi³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³lu¹
 i³hxi²ka¹tain¹ju³ta³nũ³a² yũ³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
³ A²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ i³yũ¹ta³lu²nhĩ¹nu¹tai²kxai³lu²
 i³ye¹nxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²kxai³lu²
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxã¹ta¹ yxo²i²te²ki³na¹xai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ã³wih¹sxã³
 i³ye¹nx2sa²tẽ³ki³ju³ta³nũ³a² yũ³ki³tu¹wa². Yxã¹ta¹
 tũ¹ka³txi³nu¹ta²kxai³lu² kxã³nãu³a¹ yũ³ai¹nxa³lho³la².
 Nxe³jau³xai²li² Txa²wã¹sũ³na² wã³txu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxĩ¹.
 – i³an³ta³kxai¹na¹ha²kxai³ Txa²ha³lo²a² ã³wih¹sxã³
 i³ye¹nxi²sa²tẽ³ya³sai¹nxa³lho³li¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁴ Nxe³ha²kxai³la¹ ãh¹ wã³txa²
 ã³xa² e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ti³xa² e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 E³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

– Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tãu³a² wa³kon³sãn²nũ²la²
 a³lan²nũn³tãu³a¹ i³ye¹nxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹, Txa²wã¹sũ³na²su¹.
 Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²wa³ka³la² ã³na¹sãn²nũ²la²
 i³ye¹nxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

⁵ A²nxe³jau³su² Txa²wã¹sũ³na² ã³wha²li¹txã³nxa² nxe³te³nah¹lxĩ¹:

– Txũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²ha³lo²a²
 ã³wih¹kxi²sãn²sxã³ i³ye¹nxi²sa²tẽ³ya³sai¹nxa³lho³na¹.
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁶ A²nxe³jut3su² a²wi¹lhĩ¹na²

Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² ain³kxi²tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³ hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ã³wih¹sxã³
 i³ye¹nxi²ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³ a²nũ²a²

ã³xa² ã³wih¹sxã³ i³ye¹nxi²ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wa². ⁷ Nxe³ha²kxai³
 ju¹tai²li² ãh¹ i³yau¹ũ³te³lhxã³ ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³nu¹kxai³lu²
 ãh¹ a³la²ni²tãu³a¹ i³hau³ko³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³je³nai²li²

hĩ¹nai²la²na³la². A²nxe³jau³jau¹xai²li² kwẽ³kxa³ ko³ka³lxa¹tãu³a¹
 Txa²wã¹sũ³na² wã³txu¹txai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
 ã³wha²li¹jau³xu¹tain²txi³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxe³te³nah¹lxĩ¹:

– Hĩ¹na²su² Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² i³ye³kxi¹nx2ti³jau³xa²
 ain³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 sa²yxo²ã³sa²tẽ³ah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

⁸ Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ a²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 yah³lon¹sxã³ ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nũ²la²
 a²wẽ³not3jah¹la² Jo³su³e²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² I³sa³e²

nũ³ka³txu¹tai²na² a²wa³kxẽ³txi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³jah¹lu¹tai²na² sa²kxai³lu² I³sa³e² nũ³ka³txu¹tai²na²
 i³ye¹nxi³si¹hain¹ke³la³te²kxai³ hai³txi³ Txa²wã¹sũ³nu²la³

hai³txi³ ãh¹ yan¹nãu³la³ î³ye¹nxi²ju³ta² ã³yu³ta³la³
 î³ye³kxai¹nhî³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yã¹ta¹
 e³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 9 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 yxo²ain¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a²
 î³ye¹nxi²ju³ta²nũ³a² yũ³ain¹tu¹wa². A²kxã³nxu¹ta²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³nu¹ta²kxai³ a²wa³ka³la² ta³lun²sãn²nũ²la² a²lan²ta²
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tãu³a² wa³kon³sãn²nũ²la²
 a³lan²nũn³tãu³a¹ î³ye¹nxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Jã¹nxe³sxã³ î³ye¹nxi²kî³ju³ta²nũ³su² yũ³nũ¹nhũn³kî³tu¹wa².
 10 Nxe³sxã³ a²nũ²a² î²li³te²la³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a²
 ã³wih²kxi²sxã³ î³ye¹nxi²kxai²nãn²tu³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa²
 a²yxo²ha³kxa¹ ã³na¹hî³nx2na³la². Kxã³nhxî¹nai³kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² î³ye¹nxi²hî¹nai³kxai³ jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
 î²li³te²la³ î³ye¹nxi²nũ³nhî³nx2na³la². 11 A²nxe³jut3su²
 Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² î³ye¹nxi²si¹nhẽ³kî³jau³nũ³su²
 ã³wih¹kî³sxa³kxa²yã³txi³su² sa²yxo²ã³ain¹kxai³
 jã¹xa³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Ya³lo³txi²sxã³ ã³wih¹ha³sah¹lxi³wxa².
 12 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ka³ten³jah¹la² yã¹nx2na³la².
 Wã³nxĩn¹jah¹la² yã¹nx2na³la². Yu³la² kãin²ta³wxi²a²
 txo¹khai¹nxe³te²ju²hẽ³la². A²wxi²ai²na² txo¹ha²kxai³
 a²ha³tih³nãu³a² txo¹ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³la².
 Ka³yxuh³xai²na² a²sî³nai²na² ã³whi²lho¹kî³te²ju²hẽ³la².
 Nxe³kî³kxai²nãn²tu³ a²su³ai²na² e³lxah¹ î²kî³te²ju²hẽ³la².
 Nxe³ta³wxi²a² yã¹nx2na³la², Sũ³na² wãn³txa²sa³.
 Nxe³sxã³ Sũ³nai²na² wãn³txa² ain³kxi²kî³tãu³a²
 txa²wã¹ẽ¹nãn¹jau³xai²na² e³lxah²lxi³nẽ³ye²na³la². Te²yã¹nxe²
 txa²wã¹ten³nha²kî³jau³xai²na² e³lxah²lxi³ye²nũn³kî³tã³la².
 13 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³ai²li²
 hxi²kan¹txi³ hãi³a² yxau³kî³sxa³wa². Ha³lo²a² whãi²na¹
 e³lxah²lxi³ye²na³la². Kãi³kî³ju³ta² e³lxah²lxi³ye²ha²kxai³
 ain³nha²kî³jau³xa² e³lxah²lxi³ye²ha²kxai³ nxe³ye²na³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹ta²na²
 kãi³ain¹kxai³ jã¹xa³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Wain³txi³
 sa²yxo²we¹ja³sah¹lxi³wxa², Sũ³na² ha³lo²a² ã³wih¹sxã³
 î³ye¹nxi²kî³sxa³kxa²yã³txi³nũ³sa³.

Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² î³ye³ũ¹nhẽ³kxah³la²
î³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

14 Jã¹nxe³jut3su² kan²txi³ yxo²i²a³sah¹lxi³wxa².
 Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² Tah²hai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
 yen³nãu³a² ã³wih¹sxã³ yxau²na³la². A²nxe³jah¹lxain²txi³
 Txa²wã¹wã³nxĩn¹te²a² a²si³yxau³jah¹lai²la¹wa².
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ î³ye³ũ¹nhẽ³na³la². 15 Nxe³sxã³
 txa²wã¹wã³nxĩn¹te²a² a²si³yxau³jah¹la²kxai³lu²

txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²nū³kxūn³nē³lxa³ju³ta²yan³ta³kxi²nē³na³la².
 Jah¹la²kxai³lu²txa²wā¹kī³nāu¹xai²na²yā¹nxe³la²sxā³ko³nxe³ti³
 kâi³sain³si¹jau³nū³su²o²la³kxi²nūh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³yān¹ta¹hai³txi³we¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Ko³nxe³ti³
 kâi³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². 16 Jā¹nxe³jut³su²ya³lo³txi²
 nxe³sxā³Je³su²jah³la²ā³tī³a³sah¹lxi³hē¹la². Nxe³kī³kxai²nān²ty³
 wi¹lhin¹sxā³thāi³ti³la²sa²hau³ko³tē³lha²kxai³
 ko³nxe³ti³kâi³kī³kxa²whāi²na¹ā³wa²su¹tū¹nhē³tu¹wa².
 Wī¹lhin¹sxā³yan³ta³kxi²nē³tu¹wa². Hxi²kan¹nē³lxa³tāu³a²
 ī³nxū²kwai³lxū¹nē³tu¹wa².

5

1-3 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²Ju³te²a²nū³ka³txa²nxe²na³la².
 Txa²wā¹sū³na²yen³nāu³a²wā³nxīn¹ti³ī³ye³ū¹hain¹jah¹lai²li²
 a²si³yxau³jah¹lai²li²Ju³te²a²nū³ka³txi³su²te²a²ī²sxā³
 ī³so²na³la², Ju³te²a²nāu³xai²na²hxi²ka²sa³. Nxe³sxā³
 a²nū²khai³su²kxan²ti³a²ka³lxa¹txi³nāu³xa²Txa²wā¹sū³na²
 ye³na¹wā³nxīn¹ti³ī³ye³ū¹hain¹na³la². Nxe³ju³kxai³lu²
 yen³kxa²tē³sxā³Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²ū³hū²na³la².
 Te²yā¹nxe³nūn³sxā³a²nū²a²ko³nxe³ti³kâi³ain¹ju³ta²
 ā³tī¹si¹ja³kxa³nū³su²ka³yxuh³xa²a²ti³ha²yau³xa²tē³sxā³
 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²ū³hū²na³la². Jah¹la²kxai³ko³nxe³ti³
 kâi³kxe³su²ū³tī¹kxi²a²nū²a²nāu³xa²a²yxo²ha³kxa¹
 ko³nxe³ti³kâi³ain¹kxe³su²ū³tī¹kxi²nxe³si¹ja³kxa³nū³su²
 ū³hū²na³la². Nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu²
 jah¹la²kxai³a²nū²khai³su²ye²ha²kxai³a²ē¹nāu³ai²na²
 sa²kxai³lu²ko³nxe³ti³kâi³ju³ta²ten³kxi²nha²jau³su²
 o²la³kxi²sain³nha²na³la². Nxe³sain³si¹nha²ha²kxai³
 a²nū²a²nāu³xai²li²ī²li³te²a²Txa²wā¹sū³na²wān³txa²
 wain³txi³ko³nha²nxa³te²su²te²a²ko³nxe³ti³kâi³te²su²te²a²
 nxe³te²he³la³kxa²yan³ta³kxi²nūh¹nyhah¹na³la². Nxe³te²na²
 sa²kxai³lu²a²ē¹nāu³a²kxai³lu²a³la³kxi²nū¹yha¹hī³nx²na³la².
 4 Nxe³nxa²ha¹te¹a²nū²a²a²ē¹nān¹jau³xai²li²hai³txi³e³xa³jau³su²
 nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wā²nxūh¹Txa²wā¹sū³na²yen³nāu³a¹a²nū²a²wā³nxīn¹ti³
 ī³ye³ū¹hain¹kxe³nū³su²o²la³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxa¹kxai²nān²ty³
 ī³sa²nēn¹kxi²ti³hit¹sain¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su²e³xa³wa². Yxān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na²hi²sen³kxai³lu²ī²nx²ti³kxai²nān²ty³:

— Jah¹lai²li²ī³ye³ū¹hain¹kxe³nū³su²o²la³kxi²si¹ha¹ja³kxa³nū³su²
 ī²sxā³so¹na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su²nxe³hī¹na¹so¹lxi³
 Txa²wā¹sū³na²yen³nāu³a²wā³nxīn¹ti³ī³ye³ūh¹kxe³su²
 o²la³kxi²na³la². Kxā¹nhxī¹nu¹tai²na²te²yā¹nxe³jut³su²
 A³rāu²ah³lu¹tai²na²ju¹taix³jā¹nxe³sxā³o²la³kxi²si¹ja³kxa³nū³su²
 ī³kaix¹so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

5 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxān³su² a²ha² yān³tai²na¹
 Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² A³rāu²ah³lu¹tai²na²
 yā¹nxe³sxā³ wā³nxīn¹ti³ ĩ³ye³ū¹hain¹kxe³su²
 wā²nxū¹h¹lxī³sxā³ o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
 Wā²nxū¹h¹ ĩ³sa²nēn¹kxi²nha²si¹nha²ju³ta³nū³a²
 kwa²sa²so¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³ta²kxai³lu²
 Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ū³nhē³jau³su² Txa²wā¹sū³na²
 ũ³wha²li¹txā³nxai²li²nxe³te³nah¹lxī¹;
 — Wxāi²li² Txa²wēt³su²khai³nxī¹lxī¹. Hī¹na¹
 wxa²wī³nu²khai³sa¹wī¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wī¹.
 Nxe³jau³xai²li²nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 6 Yau³xā³xa²kxai³lu²
 Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ū³nhē³jau³su²nxe³nūn³te³nah¹lxī¹;
 — Txa²yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxīn¹ti³ ĩ³ye³ū¹si¹ju³ta²
 o²la³kxi²sa²tē³in¹tu¹wī¹. Me³ki³se³te²kah³la²
 he³la³ko³si¹lxī¹.
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 7 Kxā³nhxī¹nai³kxai³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² txa²wā¹ha³lo²a²
 yxau²xai³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ti³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 kāin²txi³ si³yxau³jah¹la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Ya³lu²kxi²nē³ju³ta³nū³a² ā³non²ta³kxi²nū¹nhē³jah¹la²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lain²txi³
 a²ē¹nān¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²nha²ha²kxai³ kāin² ĩ³kaix¹sxā³
 ĩ³ye³kxi²nha²ha²kxai³ au³txi³ ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³
 ĩ³ye³kxi²nha²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² win¹ta²
 thāi³ti³la² sa²yxow²e¹kxi²nha²ha²kxai³ Je³su²jah¹la²kxai³lu²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wān³txai²li² jau¹xai²na²
 a²yxow²ha³kxa¹ ain³kxi²sxā³ we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 8 A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 A²tah²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² sa²yxow²e¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Khāuhx³nha²tāu³a²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxow²e¹ju³ta³nū³a²
 ā³ne³wxe³ton³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 9 Nxe³sxā³
 sa²yxow²e¹ta³lun²ka³tu³ a²nū²a²nāu³xa² ĩ³li³te²a²
 te²yā¹nxe² sa²yxow²e¹te²su² te²nāu³xa² a²ē¹nāu³ai²na²
 ĩ³hau³ko³tū¹hain¹te²la³ te²su² te²na²nxe³te²lo³ta¹hxai²hē¹la².
 A²hī¹nai²na¹ āh¹xai²na³la². 10 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah¹lo²kxai³lu² ĩ³sxā³ ĩ³so¹sxā³
 wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah¹lo²su² te²lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxīn¹ti³
 ĩ³ye³ū¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Me³ki³se³te²kah³la²
 a²he³la³ko³tu³nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Sū³na² wān³txa² sa²yxow²wet¹sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³
 ā³na¹kxe³jau³su²

11 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² wãn³txa² î³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai²na²
ka³lxa¹jau³xai²na² ã³tau³to³tã³la². Yxãn¹ta¹
wa³lxe³jau³xai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³wi¹lain³kxi²yah²lxa³nha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ã³ne³wxe³yah²lxan³tho³la². 12-14 Kwẽ³kxa²
ka³lxa¹ko³xai²li² yxo²ĩ²sa²tẽ³yah³lxi¹lxa².

— Wãn³txa² wa³lxe³jau³su² a²hoh³lxi³su² yah³lxin¹ji¹xã¹.
A²nũ²a² ã³xai²na² î³tih³nxain¹yah³lxin¹ji¹xã¹. Na¹jau³su²
na¹ta¹ yah²lxa³lxa². Wãn³txa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
a²wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xai²na² hai³txi³ a³la³kxi² ta³lun²yah³lxa³lxa².
Nxe³yah²lxa³nha²kxai³ ãh¹lxi³sxã³ î³yau¹ũ¹nx2ti³to³ju³ta²
so¹lxi³ yũ²na³la². Txa²wã¹wẽ³ha³lxa³ jũ¹lxi³hĩ¹na²
a²su³su³yau³xa² so¹lxi³ i³te²jai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹ txon²ti³tãu³a¹
yain³txi³khai³su² yain³te²jai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
wẽ³ha³lxa² yã¹yxah³lxi¹lxa². Wa³lxe³jau³xa²
a²hoh³lxi³si²yah³lxa³nha²kxai³ a²su³su³yau³hũ³nxe² wãn³txa²
wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xa² so¹lxi³ a³la³kxah¹lxi¹lxa². Yxãn¹ta¹
wãn³txai²li² ain³kxah¹lxin¹jau³xai²na² wain³jau³su² ta³nxa²
wai³nxa³jau³su² ta³nxa² hxi²kan¹txi³ a³ya³txi²yah³lxa³lxa².
Te²yã¹nxe³sxã³ ko³nxe³ti³hin¹kxe³su² ta³nxa² wi¹lhĩ¹kxe³su²
ta³nxa² a²hoh³lxi³si²yah³lxa³lxa².

6

1 Yxah²lxa³nha²kxai³ a²nũ²a² hxi²kan¹te²a²
yã¹nxe³sxã³ wãn³txai²li² a²hoh³lxi³si²a³sah¹lxi³hẽ¹la².
A²wi¹lhĩ¹nai³tãn¹jau³xa² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
î³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai³tã² î³ha³nãu²kxi²sxã³ wãn³txa²
ã³ta³lo³hẽ²ti²jau³nũ³a² wa³lxe³jau³xan²tu³ ã³ne³wxe³nũh¹a³sah¹lxi³hẽ¹la².
A²si³yxau³jau³xai³tã² ãh¹ o²la³kxi²xi²a³sah¹lxi³ta³lxa².
A²yen³kxi³yu³ta² ha³ya³kxa³lxi³sin¹ju³tai³tã² ã³na¹ki³sa²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³ yxo²ĩ²ki³sa²kxai³
nxe³jau³jau¹xai³ta³lxi³ ã²la² kãi³ki³tã³la². Kãi³ki³sa²kxai³
txa²wã¹si³yon³nãu³a² ã³nũ²la² ya¹nãn¹jau³nũ³a²
wa³lxe³jau³xan²tu³ wi¹lain³kxa¹sah¹lxi³hẽ¹la². 2 Te²yã¹nxe³sxã³
wãn³txa² au³hxai²jau³xai³tã²:

— Yen³kxa² wi¹sa²hxa³kxa³ti³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³jau³jau¹xai²na² ã³ne³wxe³ki³sa²kxai³ a²nũ²a²te²na²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²na² wxa²ne³wxaih³ki³ju³ta²
ã³ne³wxe³ki³sa²kxai³ nxe³ki³tã³la². Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹
a²nũ²ki³nãu¹xai²li² ya³lu²ki³kxai²nãn²tu³ yan¹nãu³a² ka³ten³su²
î³sa²yxau³xi²ki³kxe³nũ³su² ã³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³
ã²la² yan¹nãu³a¹ txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta²
a³ya³ti³nũ¹nhẽ³ju³ta³nũ³su² ã³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi¹lxa². Nxe³jau³xai²na² ha³kxa¹

ã³ne³wxe³ki³tã³la². Æ³ta³lo³hẽ²ti²jau³nũ³a² wa³lxe³jau³nũ³a²
a³la³kxi¹jxah³lxi³nũ³nhẽ¹la². ³ A²nxe³kxe³kxai³lu² kã³ki³tu¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² ã³nhi²ka¹tũ¹nhẽ³kxai²nãn²tu³ nxe²kã³ki³tu¹wa².

⁴ Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² i²li³te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãu³ai²na² ã³wih¹sxã³ sa²ha²te¹tũh¹sãn²ka³tu³
hã²wxãn³txa³ wãn³txai²li² ã³na¹sxã³ sa²yxo²ã³kxai²nãn²tu³
nxe³jah¹lo²su² jah¹lo²sin¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³
Txa²wã¹sũ³na² ã³wa³li²xi²sxã³ ã³yxo²o³tũ¹ai¹nxa³lho³la².
A²kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²yxau³nu¹hai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwã³wi¹hai¹nha²kxai³ nxe³kxe³su² nxe³ain¹na²hẽ³la².

⁵ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹lhin¹jau³su² ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩ¹sxã³ o²la³kxi²nũ¹ha²kxai³
nxe² i²sxã³ yxau²xai³lain¹na²hẽ³la². ⁶ Jã¹nxe³jut³su²

ha³ya³kxa² yxo²i²ain¹ju³ta² ã³na¹ain¹kxai²nãn²tu³
hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nhain¹sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ã³wa²li²xi²sxã³ ã³yxo²o³tũ¹ai¹nhĩ³nx2nxa³wa².
A²nxe³tũ³ka³txai²na² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² Ta²ha²
Kris²tu³jah¹lo²si²ha²kxai³ ãh¹lxi³sxã³ tẽ³sxã³ hi³sa³ka³txa²
ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³ain¹kxa² yã¹nxe³jut³sũ³ju³ta²
kã³ai¹nhĩ³nx2na³la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
a²yen³nãu³a¹ tũ¹ka³txai²na² hi²sen³su² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
ãu²lxa²to³tai¹nhĩ³nx2na³la².

⁷ Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹ha³lo²a² kxĩh³nũ³xai²na² wi¹la³
wax³tu²tũ³xai²li² yain³txa² wi¹lwen¹te²ju²hẽ³la². Hai³sxa²
a²wa³kxẽn³yah³la² yain³txa² kãin² wxa²so¹xi²te²ju²hẽ³la².
Nxe³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²hĩ³nx2na³la². ⁸ Yxãn¹ta¹ si³sa² wai³la² ũ³yhen³kxa²

wen¹ko³sxa²kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²hĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³ yan¹nãu³a¹ ha³nxe²a²
ũ³hi¹lhxa³thĩ³nx2na³la². Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²

hai³sxa² au³sa³xi²ko³xa² yã¹nx2na³la². Sũ³na² wãn³txai²na²
ha³ya³kxa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ hai³sxa² au³sa³xi²ko³xa²
yã¹xain¹na³la². Ko¹xai²na² yã¹nxe³sxã³ Sũ³nai²na²

yen³nãu³a¹ wi¹lye²te²sxa³yu²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²hain¹tu¹wa².
Sũ³na² yen³nãu³a² u²lxi³ ã³waix³si¹hain¹sxã³

khãuh³lxa³txi³sa²tẽ³ain¹tu¹wa².

⁹ Txa²yã³lxah¹lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹wa². Nxe²e³a¹kxan²ti³
te²xa²yã¹xah³lxa³lxa². Sũ³na² wãn³txai²na² ha³ya³kxa²
yxo²i²yah²lxa³lxa². ĩ²nx2ta¹wa². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²

sa²hau³kot³jah¹la² Kris²tu³jah¹la² ĩ²yxau³yah³lxi¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² wi¹li²nx2ti³na³la². Ju¹ta² ĩ²te²sa¹wa².
¹⁰ Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² ka²yãu¹ka²yãu¹sxã³

kāi³ū¹nhē³ju³ta² yū³te³sxa³jai¹ti²tu³wa². Wain³txi³
 kāi³ūh¹nx2ti³tu¹wa². Wain³txi³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
 ne³wā²na³xa³lho³la². A²kxā³nxā² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²i²sxā³ yxai²xai³te²nāu³xa² a³la³kain¹yah³lxin¹ha²kxai³
 ā³non³ta³kxain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Jā¹xah³lxin³ta¹hi¹nhē¹la².
 Nxe² kāi³yah³lxin¹ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 ne³wā²na³ūh¹nx2ti³xa³lho³la². 11 Nxe³ha²kxai³ te²yā¹nxe²
 nxū²kwai³lxū¹txi³ kāi³sa²tē³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 a²ha² yan¹nāu³a¹ kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha²
 yū³yah³lxin¹tu¹wa². Ā³ten³sxā³ wahx3xah³lxin¹kxi³nū³a²
 yū³yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ju³tai²na² ten³khaix1sa³nha²wa².
 12 Ū³lhxā³ kwa²hxi²tha³sxā³ yxo²i²yah³lxin³txa³hē¹la².
 Txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²i²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yen³kxi³kxe³nū³a²
 i³yau¹ū¹hain¹jau³xai³tā² yxo²i²nha²sxā³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 wah³nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe² kāi³jah³lxin³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²nha²sxā³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 wah³nxe³sa²tē³jah¹lxin³hē¹la².

Sū³na² wān³txa²ya²la³tu³we¹tū¹nhē³kxe³nū³su²jau³su²

13 A²kxā³nhxī¹nu¹tai²kxai³lu² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²
 i³ye³kxi²sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³lu² wān³txai²na²
 ain³kxi²so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yen³kxa²
 kxā³nāu³a¹ yan¹khai¹tāu³a¹ kāi³ūh¹ju³ta³nū³a²
 i³yau¹ūh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². I³yau¹ū³ūh¹ka³tu³ta¹ a²nū²a²
 te²li² Sū³na² kāin²ju³ta² yā¹nxe³te²la³ yū³te²sxa³wa².
 Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹khai¹nxe² yxau³te²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
 ā³sen³sai¹sxā³ kāin²jah¹la² yū²nxa³ha²kxai³ a²i³lxin³khai³xa²
 i³ye³sxā³ wā²nxūh¹ i³ye³ū¹nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 14 I³ye³ū¹nha²sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxin¹:

— Kxā³nāu³a¹ i³ka³li¹ti¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wxa²ne³tah²nāu³su²
 kāin² ka³lxai¹ton³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²
 15 Nxe³ka³tu³ A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³lu² ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 wah³nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wah³nxe³ha²kxai³ yan¹nāu³a¹
 i³ye³ūh¹jau³xai³tā² sa²yxow²we¹nha²sxā³ a²ki³lha³lxa²khai³xa²
 a³li³lah¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 16 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² a²nū²ai²na²
 i³ye³kxai²nān²tu³ a²ya³la³lhu² jau³su² kxai²nān²tu³ a²nū²a²
 ā³xa² ā²la² kāin²txi³ i³lxin³nha²jah¹la² i³ye³yxow²nū¹si¹te²ju²hē³la².
 Nxe³sxā³ ā²la² kāin²txi³ i³lxin³nha² te²na² a³txi²ki³kxai²nān²tu³
 i³wā³wā³ta³kxi³jau³xa² yū³hī³nx2nxa³wa². Hāi¹sxā³
 yxo²i²sxā³ yxau³hī³ki³tā³la². 17 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²
 a²wān³txai²na² hai³txi³ yau³ā³xa² i³yax1jau³sxa³wa².
 Hāi¹sxā³ jau³xain²txi³ yxau²sa²tē³jau³xai²la¹wa².
 Nxe³ju³kxai³lu² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

yxo²i²ain¹tũ³ka³txa² e³lxah²lxi³yain¹na³la². 18 Nxa²ha¹te¹
 Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² wãn³txa² ya²lan³tu³khaix¹jau³xa²
 yau³ha¹li¹ yũ²na³la². Yen³kxa² yan¹khaix¹nãu³a¹
 kãi³ũh¹jau³nũ³a² yũ² a²wãn³txi³khai³xa² i³ye³ũ¹nha²kxi³jau³xa²
 yũ² nx²na³la². A²nxe³jau³xai²li² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
 hxi²kan¹txi³ i³ki³ha¹kxi²nha²nxa³jah¹lai²la¹wa².
 Nxe³nha²nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² yxau²xai³ki³tã³la².
 i³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nẽ³jau³xai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
 ha³lo²ai²na² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ya³nhẽ³ju³ta³nũ³a²
 ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wah³nxe³ki³tã³la². Nxe³ju³ta²li²
 ã³na¹ki³sxa³lho³la². Kan²txi³ yxo²i²ki³tã³la².
 19-20 Wah³nxe³ki³sa²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² yã¹nxe³ki³tã³la².
 Nxe³tẽ³na² sa²kxai³lu²:

– ã³yit¹sxã³ yxau³na¹tũ¹xã¹. Nxe³kxai²nãn²tu³
 ta³nu³lhũ³ka³txa² kãin²khaix¹nxe³ka³txa² kwa³thi³lĩh³na²
 sa²ka³tũ³kxi²ka³txa² tẽ³sxã³ ã³na¹ain¹te²ju²hẽ³la².
 ã³na¹ain¹kxai²nãn²tu³ kwa² ã³nxai³ju³ta² yũ²te²sxa³yu²hẽ³la².
 It³ta² nũ³kxũn³kxan²ti³ ã³nxai³te²sxa³yu²hẽ³la².
 Jã¹nxe³jut³sũ³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²ai²na² ã³wih¹sxã³
 yxau³ya³nhẽ³ju³ta³nũ³ai²na² kan²txi³ wah³nxe³sa²tẽ³ki³tã³la².
 Yxo²i²hĩ³ki³tã³la². A²kxã³nhxĩ¹nai³tã² I³sa³e² nũ³ka³txu¹ta²na²
 nxe³te²ju²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² yuh³xan¹thĩ³na²
 so¹lxi³ wã³nxĩn¹ti³ i³ye³ũ¹hain¹jah¹la² a²hxi²kan¹te²a²
 so¹lxi³ ã³wih¹te²ju²hẽ³la². Kwẽ³kxa² ka³na³ka³nat³sxã³
 ã³wih²xai³te²ju²hẽ³la². A²nũ²a² i²li³te²a²:

– ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su² kxan²ti³ ã³wih¹hĩ³nx²nxa³wa².
 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Je³su²jah³lo²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 yen³nãu³a² ka³la³xi²sxã³ yxau²sa²tẽ³na³la². Yxau³te³na¹
 i³ye³ũ¹nhẽ³na³la², Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²sa³.
 Te²yã¹nxũn³sxã³ ye³jen¹na² yan¹nãu³a¹ yxo²i²ki³tũ³ka³txa²
 ka³la³sxã³ yxau²sa²tẽ³nũn³ki³tu¹wa². Nxe³kxe³su² wah³nxe²
 yxau²xai³ki³kxe³su² yan¹nãu³a¹ ã³na¹nẽ³lxa³lho³la².
 Jã¹nxe³jut³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 Je³su²jah³lo²kxai³lu² i²sxã³ i³so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³
 i³ye³ũh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Me³ki³se³te²kah³la² a²he³la³ko³tu³
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

7

Me³ki³se³te²kah³lu¹txai²na² a²nũ²a² i³ye³ũh¹jah¹lo²su¹jau³su²

1 Jã¹nxe³jut³su² Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² sxi²je³nu¹ta²li²
 Sa³lẽ²thĩ³na² a²wa³kxẽn³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² yen³nãu³a² a²nũ²a²

wā³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ka³tu³ta¹ nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³lu²
 nxe³te²hi²sen³kxai³lu² a²ko¹ko¹nũ³ka³txi³nãu³xu¹tai²na²
 he¹li³sxã³ sun²tã¹hxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³na¹
 Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² ne³kxauh²xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Ne³kxauh²xi²te³na¹ Txa²wã¹sũ³na² ka³lih³ti³hitljau³su²
 e³kxi²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 E³kxi²nyha¹te³na¹
 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² yen³kxai²na²
 a²ko¹ko¹nũ³ka³txa² ã³nhe¹kxi²sxã³ so¹kxi²kxai²na² tẽ³sxã³
 wã²nhũ¹nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ yen³kxa²
 hxi²ka² hxa³sxã³ yen³kxai²na² yũ³kxai²nãn²tu³ yen³kxa²
 ki³ka³na³ka³nat3sxã³ wã³kot3sxã³ so¹sxã³ ũ³ha¹kxi²te²ju²hẽ³la².
 Nxe³sxã³ yen³kxa² ka³lxa¹sxã³ nxe²xai³sxã³ ũ³wha¹nũ²la²
 Me³ki³se³te²kah³la² hxi²ka² ũ³hũ¹nyha³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³lu² Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² a²ĩ³lxa²
 a²si³yxau³tãu³a² txa²nũ² ha³lo²a² wain³ju³ta² so¹lxi³ kã³sxã³
 yxau²xai³kxa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su¹. Nxe³hxai²na²hẽ³la².
 Te²yã¹nxe³sxã³ Sa³lẽ²thĩ³na² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ha²kxai³
 a²ĩ³lxa²ãh¹ a²si³yxau³tãu³a²su² ha³lo²a²hãun²kxa²yxau²xai³kxa²
 a²wa³kxẽn³yah³lo²su¹. Nxe³hxai²na²hẽ³la². 3 A²nxe³jah¹lu¹tai²li²
 a²wĩ³na² ĩ²kĩ³sxa³ha²kxai³ a²hã³ka³na² ĩ²kĩ³sxa³ha²kxai³
 a²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² ĩ²kĩ³sxa³ha²kxai³ nxe³kĩ³tã³la².
 Hai³txi³ wẽ³sa² a³li³lah¹je³nu¹tai²li² ĩ²kĩ³sxa³ha²kxai³
 yah³lon¹sxã³ ya³lu²je³na³kxa² ĩ²kĩ³sxa³ha²kxai³ nxe³kĩ³tã³la².
 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² te²hũ³jah¹lo²su² na³la².
 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³
 ĩ³ye³u¹sa²tẽ³na³la², Me³ki³se³te²kah³la²sa³.

4 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu²
 ĩ²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Hxi²kan¹khaixljah¹lai²la¹wa².
 Nxe³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³lu² a²ko¹ko¹nũ³ka³txa²
 yen³kxa² ka³lxa¹txi³ so¹kxi²nyhain¹kxu¹tai²na²
 wã²nhũh¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yen³kxai²li² hxi²ka² hxa³sxã³
 yen³kxai²nãn²tu³ ki³ka³na³ka³nat3sxã³ wã³kot3so¹xi²sxã³
 ũ³ha¹nũ²la² yen³kxa² ka³lxa¹sxã³ Me³ki³se³te²kah³la²
 hxi²ka² wã²nhũh²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Te²yã¹nxe³jut3su²
 Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² so¹lxi³ a²nũ²a²
 ĩ³ye³ũh¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txi³nãu³xai²na²,
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xai²na² nxe²e³te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² hi³ka² hxa³sxã³ yen³kxai²na² yũ³kxe³su²
 ki³ka³na³ka³nat3sxã³ so¹kxi²txai¹nhẽ³li¹. Nxe³te²ju²hẽ³la².
 A²nũ³ka³txi³khai³xa² so¹kxi²nyhain¹te²ju²hẽ³la², a²yxo²ha³kxa¹
 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³syu¹kxan²ti³na².
 6 Nxa²ha¹te¹ Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² hai³txi³
 Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²sa³wi³sa³la³ ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Nxe²nxa³kxan²ti³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² yen³kxa²

wā²nhū²xai³kxe³su² so¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
 a²yen³kxa² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² so¹kxain¹kxa² wā²nhū²xai³kxe³su²
 so¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². So¹kxi²te³na¹ ī³ka³lih³ti³hit¹jau³su²
 ī³ye³kxi²nūh¹ta¹hxai²hē¹la². A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
 hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³ka³lih³ti³hit¹jau³su²
 so¹kxi²jah¹lai²la¹wa². Wān³txa² wi¹jau³nu³a²kxai³lu²
 so¹kxi²jah¹lai²la¹wa². Nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹
 Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² ī³ka³lih³ti³hit¹jau³su²
 ī³ye³kxi²nūh¹ta¹hxai²hē¹la². 7 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² ā²la²
 hxi²kan¹te²a² a²yxo²wān³txa² so¹lxi³ ī³ka³lih³ti³hit¹jau³su²
 kū³we²ki²la² hxi²ka¹nxa³te²a² ī³ye³kxi²te²ju²hē³la².
 8 Nxe³nxa²ha¹te¹ Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³su²
 yah³lon¹sxā³ ya³lu²ain¹ka³tū³ hā²wxān³txa³ a²nū²a²
 ā³su² ī³ye³ūh¹kxe³su² ā³wē³no³tain¹te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹
 Me³ki³se³te²kah³la² a²wē³no³te²a² ī³ye³kxi²nē³lxa³wa².
 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ya³lu²ju³ta³nū³a² yū³te²na²
 te² hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² wā²nhū²xai³kxe³su²
 so¹kxi²ye²ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ Me³ki³se³te²kah³la²
 a²wē³not³jah¹la² ī³ye³kxi²nē³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Yen³kxa² wā²nhū²xai³kxe³su² so¹kxi²jah¹la²
 ka³ten³ti³ yxau²xai³jah¹lo²nū³su² ta¹hxai²hē¹la²,
 Me³ki³se³te²kah³la²sa³. 9-10 Jā¹nxe³hī¹nu¹ta²kxai³lu²
 Le³vi²ah³lu¹tai²na² hai³txi³ a³li³lah¹ta¹hxai²nxa³hē¹la²,
 A³li³lah¹xa³kxan²ti³ a²si³yah³lu¹tai²na² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
 a²ē¹nāu³u¹tai²na² āh¹yū³ta¹hxai²hē¹la². Me³ki³se³te²kah³la²
 ī³ha¹txi²hī¹nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³
 A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² tē³sxā³
 wā²nhū²xai³kxa² Me³ki³se³te²kah³la² hxi²ka² ū³hū¹tāu³a²
 Le³vi²ah³lu¹tai²li² A³bra³āu²ah³lu¹ta² a²ne³tah²nāu³su² ha²kxai³
 yen³kxa² wā²nhū²xai³kxe³su² ū³hū¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³ Le³vi²ah³lain²txi³ a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu²
 nxe³te²hi²sen³su² hā²wxān³txa³nu² yen³kxa² wā²nhū²xai³kxe³su²
 so¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ I³sa³e²nū³ka³txu¹tai²na² sa²yxo²we¹jau³xu¹tai²na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²kxā³nxa² I³sa³e²ah³lu¹tai²na²
 a²ki³lha³lxa³khai³su² ka³lxa¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³sxā³
 ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³su²
 A³rāu²ah³lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jah¹la²kxai³lu²
 A³rāu²ah³lo²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a²
 wā³nxīn¹ti³ ī³ye³ūh¹kxe³su² a²hxi²kan¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². I³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹
 nxe² kāi³ū¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³.
 Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ ī²nē³kxe³nū³su²

hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot3tũ¹nhẽ³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yxã¹ta¹ hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot3tũ¹nhẽ³ke³la³te²kxai³.
 A³râu²ah³lu¹tai²na² wa³ka³la² a²nũ²a² wã³nxĩ¹ti³.
 ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³su² ã³nhĩ³nx2na³la². Me³ki³se³te²kah³la².
 a²wẽ³no³kxa² yũ³hĩ³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxã¹tah¹lxa¹
 hai³txi³ ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². 12 Nxe³ha²kxai³la¹
 a²nũ²a² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³kxa² he³la³kxa² ã³lxa³txi³ ĩ³ya¹kxai²nãn²tu².
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹kxi³jau³xa² yau³ã³lxi²
 wẽ³non³jau³xa² ĩ³ye³kxi²nũn³tu¹wa². 13 Nxe³sxã³
 Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li² hai³txi³ Le³vi²ah³lu¹tai²na²
 a²ne³tah²nãu³sxa³wa². A²lo³nu¹tai²li² Ju³ta²jah³lu¹tai²na²
 a²ne³tah²nãu³xai²la¹wa². A²nxe³tũ³ka³txu¹txai²na² kxã³kxai³
 hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ a²nũ²a² ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³su²
 o²la³kxain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Le³vi²ah¹la²
 a²ne³tah²nãu³xa² so¹lxi³ o²la³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 14 Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu² Ju³ta²jah³lu¹ta²
 a²ne³tah²nãu³su² a³li³lah¹sxã³ txon¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³kxe³su² Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na²
 e³kxi²nẽ³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Le³vi²ah³lu¹tai²na²
 a²ne³tah²nãu³xa² so¹lxi³ nxe² o²la³kxi²si¹jau³nũ³su²
 kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Me³ki³se³te²kah³la²yã¹nxe³jah¹lo²su²jau³su²

15 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
 a²nũ²ai²na² wã³nxĩ¹ti³ ĩ³ye³ũ¹h¹jah¹la² ã³lxi³jah¹la² yũ²na³la².
 Me³ki³se³te²kah³la² yã¹nxe³te² he³la³kxa² yãx¹te²la³wa².
 16 Hai³txi³ yuh³xai²nãn¹jau³xa² ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹txa³wa². Yxã¹ta¹
 ka³ten³su² yxau²sa²tẽ³ha²kxai³ ya³lu²ju³ta² yũ³jah¹lo²sxa³wa².
 17 A²nxe³ju³tai²li² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li²txã³nxu¹tai²na²
 Je³su²jah³la² kãĩ³ti³hit¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³yau¹ũ³nhẽ³te³nah¹lxi¹:

— Txa²yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩ¹ti³ ĩ³ye³ũ¹si¹ju³ta²
 o²la³kxi²sa²tẽ³in¹tu¹wi¹. Me³ki³se³te²kah³la² he³la³ko³si¹lxi¹.
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 18 Kxã³nxai³tã² wãn³txa²
 kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² ain³kxi²kĩ³tai¹ti²tu³wa².
 Ain³kxi²kĩ³kxan²ti³ ko³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³ju³tai³tã² hxi²kan¹txi³
 ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³lxa³tai¹ti²tu³wa². Wãn³txai³tã²
 kãĩn² wã³nxĩ¹nxa³kxan²ti³ ha³lo²a² wi¹ju³ta³nũ³a²
 wah³nxe³kĩ³tai¹ti²tu³wa². 19 Nxe³kxa² ha³tih³nãu³ãn²tu³
 Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² tah²yau³xan²tu³
 ain³kxi²kĩ³tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³jau¹xai²na² ko³nxe³ti³
 kãĩ³kĩ³ju³ta² hxi²kan¹txi³ ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³na³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ha³lo²a² ã²la² wi¹ju³ta²
 wah³nxe³kĩ³tã³la².

20 Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 a²wãn³txi³khai³xa² i³ye³sxã³ i³ye³ũh¹na³la².
 Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³lu² A³rãu²ah³la² nũ³ka³txa²
 a²wa³ka³li³yu³ta²kxai³lu² ã³si³wxe³tãu³a¹ hai³txi³ i³ye³ũh¹jau³xa²
 yũ³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². 21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²li²
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ i³ye³ũh¹
 ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 ne³nxẽ³nai²na² e³te³nah¹lxĩ¹:

— Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²na¹xai²na² ã³sen³sai¹sxã³ kãin²jah¹la²
 yũ²nxa³kxan²ti³ txai²na² so¹lxĩ³ i³ye³a¹wi¹. Hai³txi³
 Txa²wãn³txai²na² i³yat1jah¹lo²txã³wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³
 wxã²kxai³ Txa²yen³nãu³ai²na² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³
 i³ye³ũ¹si¹ju³ta² o²la³kxi²sa²tẽ³in¹tu¹wi¹.

Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah¹lo²kxai³ i³ye³ũ¹nhẽ³kxe³nũ³su²
 wi¹khaix1jau³xai²la¹wa². Wi¹lha²tẽ³na³la². Je³su²jah¹la² hxi²ka²
 yxau²sa²tẽ³ki³sa²kxai³ yxo²i²ki³jau³xai²la¹wa².

23 Nxe³ha²kxai³la¹ kxã³kxai³ A³rão²ah³la²
 sa³wi³ha³lxĩ³nu¹ta²na² a²nũ²a² i³ye³ũh¹tũ³ka³txu¹ta²na²
 ka³lxa¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹nũ²nãu³a²
 ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ³yah³lxĩ³te²ju²hẽ³la². Ya³lu²ju³ta³nũ³a²
 yũ³yah³lxĩ³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ o²la³kxi²sa²tẽ³yah³lxĩ³te²sxa³yu²hẽ³la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³ten³su²
 yxau²sa²tẽ³ha²kxai³ a²wa³ka³la² ã³na¹sxã³ a²nũ²a² ã³xa²
 a²wẽ³not3jah¹la³nũ³a² yũ³te²sxa³yu²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
 yen³nãu³a¹ a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ i³ye³ũ¹sa²tẽ³nẽ³na³la².

25 Nxe³ha²kxai³la¹ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² whã²na¹
 sa²hau³kot3sa²tẽ³ũ¹nhẽ³na³la². A²nũ²a² i²li³te²a²:

— Txa²wã¹sũ³na² ã³non²ta³kxi²sa²ju³ta² ten³sa³nha¹.
 Nxe³te²nãn²tu³ Je³su²jah³la² ã³tĩ³kxai²nãn²tu³ hai³txi³
 sa²yo²ã³hĩ³nx2nxa³wa². A²ẽ¹na² sa²hau³kot3sa²tẽ³ũh¹tu¹wa².
 Nxe³kxe³su² Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³ten³su² yxau²xai²na³la².
 Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ã³non²ta³kxi²si¹nhẽ³jau³su²
 i³ye³kxi²sa²tẽ³na³la², Txa²wã¹sũ³na² ne³nxẽ³na² ain³kxi²sa³kxa³.

26 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹
 wi¹lhin¹jah¹lai²la¹wa². Yxaih¹ju³ta² yũ²nxa³wa².
 Kõ³nxe³ti³ kãĩ³jah¹lo²sxa³wa². Kõ³nxe³ti³ kãĩ³te²
 nũ³ka³txa² sa²hait1so²sa²tẽ³na³la². Hã²wxãn³txa³nũ²
 oh³nãu³nũ¹ka³na¹ ka³la³xi²sxã³ wxĩ²kin³ti³ton³sa²tẽ³ũh¹na³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² jah¹lain²txi³ i³ye³ũ¹nhẽ³jah¹lo²lxĩ³
 ha²kxai³ wain³na³la². 27 Jã¹nxe³jut3su² yuh³xai²nãn¹te²nũ²a²
 wã³nxĩn¹ti³ i³ye³ũ¹hain¹te²su² te²a² hai³txi³
 te²yãx1jah¹lo²sxa³wa². Nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹te² nũ³ka³txai²na²
 te²nãn²tu³ nxe² kãĩ³te²ju²hẽ³la². Nxe³te³nah¹lxĩ¹,

a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ ka³yxuh³xa² wi¹te²a² tē³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² ũ³hū¹te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta² txa²nū²
 a²ko³nxe³ti³ kâi³ju³khai³xa² ā³wa²su¹te³lhxā³ ũ³hū¹sân²nū²la²
 hā²wxān³txa³ a²nū²a²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³
 kâi³yah³lxi³ju³ta² ā³wa²su¹si¹jau³nū³su² Txa²wā¹sū³na²
 ũ³hū¹te²ju²hē³la². Nxe³to³ta¹ Je³su²jah³la² yāx1jah¹lo²sxa³wa².
 Ye³ka³na³ka³nat3sxā³ yen³kxa² Txa²wā¹sū³na²
 ũ³hū¹ta¹hxai²hē¹la². Ũ³hū¹ka³tu³ti¹ a²nū²khai³xa²
 wā²nxū^h ũ³hū¹ha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
 Ye³ka³lxa¹txi³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 28 A²kxā³nxa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 i³yau¹ū³nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nū²ai²na² a²yo²ha³kxa¹
 a²ē¹nāu³a² au³txi³nāu³a² a²ko³nxe³kxe³su² yū³te²jai¹ti²tu³wa².
 Nxe²yain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a²
 a²nū²a² wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū^h1jah¹la³nū³a² i²sxā³
 so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 i³ye³ū¹nhē³jau³xa² ā³ta³lo³hēt1sxā³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² A²ta²hai²na² i²sxā³
 so¹ta¹hxai²hē¹la². i²sxā³ so¹jah¹lai²li² wi¹kâi³sxā³
 yxau²xai²na³la².

8

Je³su²jah³la² i³ye³ū¹nhē³jah¹lo²khai³su¹jau³su²

1 Jā¹nxe³jut3su² Jah¹lai²li² Je³su²jah¹lai²li² wā³nxīn¹ti³
 i³ye³ū¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Oh³nāu³nū¹ka³na¹ ā³wxe²sa²tē³na³la².
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ā³wxe³ka³lo³ai²na² a²wi¹nē³tāu³a²
 ā³wxe³sxā³ ha³lo²a² whāi²na¹ a²wa³kxēn³ton³yah³na³la².
 2 Kxā³nxai³tā² a²nū²a² i³ye³ū^h1jah¹lai²na² a²hxi²kan¹te²na²
 sa²kxai³lu² Sū³na² sxi²ha² yuh³xan¹thi³na² wi¹khai³1thi³na²
 ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Txa²wā¹sū³na² ne³nxē³na²
 i³ye³kxi²ha²kxai³ a²nū²a² i³ye³ū^h1jah¹ju³su² i³ye³kxi²ha²kxai³
 nxe³si¹jau³nū³su² ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Nxe³kxa² ha³tih³xan²tu³
 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² oh³nāu³a¹ Sū³na² ha³lo²khai³xa²
 ā³wih¹ka³tu³ Sū³nu²kxai³lu² i³ye³ū¹nhē³na³la².

3 Jā¹nxe³jut3su² I³sa³e² nū³ka³txa² wā³nxīn¹ti³
 i³ye³ū¹hain¹ju³ta² a³la³kxain¹te²ju²hē³la². Ju³te²a²nāu³xai²na²
 hxi²ka² i²sxā³ so¹jah¹lo²su² te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³
 i²sxā³ so¹kxah¹lai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² yuh³xai²nān¹ta²
 yen³kxa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ũ³hū¹ha²kxai³ ka³yxuh³xa²
 wi¹te²a² tē³nū²la² su²lhxā³ a²ti³ha²yau³khai³xa²
 Txa²wā¹sū³na² ũ³hū¹ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Yen³kxa²
 hxi²tē³nhā²nxa³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na²
 yen³na² ā³wih¹te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²

Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² wā³nxīn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹nhē³jah¹la²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² ā³tĩ³si¹jau³nũ³su² ā³wih¹kxai²nān²tu³
 yen³kxa² ũ³hũ¹hĩ³nx2na³la². 4 Txa²wā¹ha³lo²ai²na²
 a²nũ²a² yũ³te²ju²hē³la². Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa²
 sa²yo²we¹te²a² yũ³te²ju²hē³la². A²nxe³te²nāu³xa² yen³kxa²
 Sũ³na² ũ³hũ¹ju³ta² o²la³kxi²te²a² ā²la² yũ³te²ju²hē³la².
 Nxe³sxā³ ā²la² yũ³ha²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²li²
 wxa²kan³sxā³yxau³kxi²nē³kxan²ti³hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 wān³txa² sa²yo²wet1si¹jau³nũ³su² yen³kxa² ũ³hũ¹ju³ta³la³
 o²la³kxi²hĩ³nx2nxa³wa². 5 Oh³nāu³nũ¹ka³na¹ Txa²wā¹sũ³na²
 yxau³thĩn³khai³xa² yũ³te²ju²hē³la². Nxe³sxā³
 yuh³xan¹ko³xan¹thĩ³nai²na² Txa²wā¹sũ³na² yxau³thĩ³nhũ³na³la².
 Hai³txi³ Txa²wā¹sũ³na² yxau³thĩn³khai³sxa³wa². Yxān¹ta¹
 thĩ³nhũ³na³la². Te²yā¹nxe³jau³xa² Txa²wā¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² ain³kxi²so¹ha²kxai³
 nxe³te³nah¹lxī¹:

— Txa²yxau³na¹thĩ³na² wā²nā³ũ¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wi¹,
 wā³la³ka³txa² wxa²ka³la³sxā³ ĩ³ye³kxi²kĩ³sĩ¹nai³ta²su¹.
 Nxe³te²yā¹thĩ³nhũ³thĩ³na² we¹txa²hē³li¹. Txa²wān³txa²
 ĩ³yax1sxā³ we¹txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sũ³nu¹kxai³lu²
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³ju³kxai³lu²
 Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² yuh³xai²nān¹ko³xa²
 yxau³te²kĩ³na¹xai²na² ā³non²ta³kxi²nē³na³la². Nxe³ha²kxai³la¹
 Je³su²jah³la² yā¹nxe³sxā³ Sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nān¹ta²
 sxi²han²tu³ ĩ³ye³ũh¹tũ³ka³txai²na² hxi²ka² a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa²
 ā³non²ta³kxain¹te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah¹lo²kxai³lu²
 ā³sen³sai¹sxā³ ā³non²ta³kxi²nē³na³la². 6 Te²yā¹nxe³jut3su²
 yuh³xai²nān¹te² nũ³ka³txa² ĩ³ye³ũ¹hain¹tũ³ka³txai²li² a²wa³ka³la²
 kũ³we²ki²la² hxi²kan¹yu³jut3sxa³wa². Je³su²jah³la² wa³ka³la²
 hxi²kan¹sxā³ ā²la² ā³sen³sai¹yuh³na³la². Nxe³ha²kxai³
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ĩ³ye³kxi²nyhu¹jau³xa² ā²la²
 hxi²kan¹jau³su² na³la². A²nũ²a² kãi³ũ¹hain¹jau³nũ³a²
 ĩ³hen³txain¹jau³xai³tā² ā²la² wi¹lxī² nxe² si³yxau²na³la².
 Oh³xai²nān¹te²a² yen³kxa² nxe² si³yxau²na³la².

7 Jā¹nxe³jut3su² a²kxā³nxai³tān¹jau³la³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹hĩ¹nai³tān¹jau³la³
 wain³kxa²txi³ ai³si¹hain¹ke³la³te²kxai³ wān³txa² tah²yau³xa²
 wē³not3jau³nũ³la³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹ai¹nhĩ³nx2nxa³wa².
 8 Nxe³yān¹tah¹lxā¹ wain³txi³ kãi³ai¹nxa³kxe³su² Txa²wā¹sũ³na²
 ĩ²ha²kxai³ ĩ³waĩt3sxā³ e²kxi³ta¹hxai²hē¹la². E³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Ye³jen¹na² yan¹nāu³a¹ Txai²li² Sũ³nu²na¹xai²na² wān³txa²
 tah²yau³xa² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. I³sa³e² nũ³ka³txa²
 ĩ³ye³kxi² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ĩ³ye³kxi² nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.
 Kãi³ũh¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.

- 9 A²kxã³nxa² a²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² E³ji²ta²ko³xa²
 yxau²xai³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu²
 ta²ko¹xu¹tai²na² sa²sai¹si¹hai¹na¹jau³su²
 wi¹kãi³ũ¹hai¹na¹jau³nũ³a² ĩ³ye³kxai¹na¹hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
 Txa²wãn³txa²sa²yo²wet¹sa²tẽ³sain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³sai¹nxa³ha²kxai³wi¹kãi³ũ¹hai¹na¹ju³ta²ã³na¹a¹hẽ³li¹.
 10 Nxe³ha²kxai³yan¹nãu³a¹wi¹kãi³ũ¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a²I³sa³e²
 nũ³ka³txa² ĩ³ye³kxai¹na¹jau³nũ³a²nxe³te³nah¹lxi¹,
 Sũ³nu²na¹xai²na²nxe²e³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:
 “Tũ¹ka³txai²na²a²ne³nxẽ³nai²na² ĩ³kwa³na³ai¹na¹jau³xa²
 ã³wih¹tu¹wi¹. A²e¹nãu³ai²na²Txa²wãn³txa²
 tah²yau³nũ³a²ũ³wha²li¹la³kxai¹na¹tu¹wi¹.
 Txai²na²so¹lxi³ta²nxũ¹ka³txai²na²A²sũ³na²
 Si³yxau³kah³lo²syu¹hai¹na¹tu¹wi¹. Ta²nxũ¹ka³txai²na²
 Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³sain¹tu¹wi¹.”
 11 Nxe³ai¹na¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹kxi³jau³xa²
 yũ²nxa³lho³li¹. Nxe² ĩ³ye³kxi²nyhu¹xa³te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.” Nxe²
 ĩ³ye³kxi²nyhu¹xa³lho³li¹. A²nũ²a²a²yo²ha³kxa¹ã²la²
 ĩ²yxau²xai³lhai¹nha²kxai³nxe² ĩ³ye³kxi²nyhu¹xa³lho³li¹.
 Tũ¹ka³txai²na²a²yo²ha³kxa¹ ĩ²yxau²xai³lhain¹tu¹wi¹.
 Hxi²ka¹nxa³jah¹lo²su²ta³nxa²hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²su²
 ta³nxa² ĩ²yxau²xai³lhain¹tu¹wi¹.

- 12 Nxe³sxã³ko³nxe³ti³kãi³ain¹ju³ta²sa²wa²su¹tai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³wã²na³kxai¹na¹tu¹wi¹.

Txa²wã¹sũ³na²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

- 13 Jã¹nxe³jut³su²Txa²wã¹sũ³nai²li²wãn³txa²tah²yau³xa³
 kãi³ũh¹hain¹jau³nũ³a² ĩ³ye³kxai¹nhĩ¹na¹a²wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xai²li²
 ã³wa²sut¹tã³la². Wa³su³txi³tĩ³non³sxã³tĩ¹ũ¹nhẽ³tu¹wa².

9

Txa²wã¹sũ³na²sa²nẽn¹kxi²ki³jau³su²

- 1 A²wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xai²na²sa²kxai³lu²Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³sa²nẽn¹kxi²jau³xa² ĩ³tih³nxe³te²ju²hẽ³la². Ha³lo²a²
 sa²nẽn¹kxi²thĩn³nũ³a²a²nũ²a²hxi²ka²we⁴thĩ³na²
 wã²nã³ũh¹te²ju²hẽ³la². 2 Nxe³thĩ³nai²li²nẽ³nha¹lin¹thĩn³su²
 te²ju²hẽ³la². A²wi¹lhĩ¹nãn¹thĩ³na²sa²kxai³lu², “Wi¹lhĩn¹thĩn³su¹.”
 Nxe³te²ju²hẽ³la². A²nxe³thĩ³nãu³ai²na²lã³pi³ãu²tẽ³na²
 ũh³wxe³ha²kxai³me²sa³ka³lo³a²ũh³wxe³ha²kxai³
 yain³ta³nũ³xa²Txa²wã¹sũ³na²ũ³hũ¹tũ³nũ³a²ũh³wxe³ha²kxai³
 nxe³te²ju²hẽ³la². 3 Ã³ta³lo³hẽ¹thĩ³na²jũ¹nxe²
 si³tah³xan¹thĩ³na²sa²kxai³lu², “Wi¹lhĩn¹khaix¹thĩn³su¹.”
 Nxe³te²ju²hẽ³la². 4 A²nxe³thĩ³nãu³ai²na²kwa³thĩ³lẽ³na²
 ha³nxe²jĩ³tho³xa²wi¹lũ³tho³xa²nxe³tẽ³na²wi²sxa³ha²kxai³
 nxe³thĩ³na²yũ³te²ju²hẽ³la². A²nxe³tẽ¹na²a²tai²na¹

ya³te³ya³ten³ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a² we¹te²ju²hē³la².
 Nxe³ha²kxai³yen³kxa²ã³xa²sa¹, kai²syē¹na²yũ³nũn³te²ju²hē³la².
 A²nxe³tē³nai²na² a²tai²na¹ ya³te³ya³ten³ka³lo³a²
 ou²ro²ka³lo³a² ũ³ta³lo³hē²kxi²te²ju²hē³la². Nxe³tē³nai²na²
 sa²kxai³lu² yen³ka² wi²sxa³te²ju²hē³la². Wi²sxa³te²a²sa¹.
 Kwa³ta³lē³na² yain³txu¹tai²na² ma²na³ki³a² ũ³whi¹ha²kxai³
 A³rãu²ah³lu¹tai²na² a²hi³sa³ka³txa² ũ³hai¹kxi²nha² ai³ka³txai²li²
 wi²sxa³ha²kxai³ a²nxe³ta³ka³txai²li² ha³teh³nxã³nxa² wã²nxũh¹
 ne³kã³lũ³kxi¹xi²te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ txah³lxa³ka³lo³a²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nha²ka³lo³a² wi²sxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la².
 A²nxe³sxã³ ũ³wha²li¹la³kxi²nha²ka³lo³a² ka³lo³ha¹lin¹kxa²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹txai²na² i³hau³ko³tũh¹te³lhxã³
 ain¹jau³su² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²te²ju²hē³la². 5 Nxa²ha¹te¹
 kai²syē¹na² a²ne³ka³nah²nãu³ai²na² a²nũ²hũ³te²a²
 wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³te²a² ha¹lin¹jah¹la²nãu³xa²
 sxa³ya³te²ju²hē³la². Nxe³te²na² ha³lo²ai²na² txa²wã¹ko³nxe³ti³
 kã³kĩ³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ã³wa²su¹kxe³su²
 i³sa²wa²lho¹xi²si¹nhē³tē³su² ne³yxau³kxi²ya³te²ju²hē³la².
 A²nxe³jut³su² wi¹wi¹nxe² wi¹wi¹nxe² i³yau¹ũ¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³
 wãn³txa² yxau³ka³lxa¹txi³ e³hĩ³na¹wa². Yxãn¹ta² hĩ¹na²
 nxe³sa²nxa³nha²wa².

6 Nxa²ha¹te¹ yen³kxai²na² hã¹nxe³ti³xa¹
 hau³ko³ta³lun²te³na³na¹ hã²wxãn³txi³nũ² a²nũ²a²
 i³ye³ũ¹hain¹jah¹la² ã³wih¹ta¹hxai²hē¹la². A²lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹
 thĩ¹nai²na² a²wa³kxan¹thĩ³na² ã³wih¹xai³to³ta¹hxai²hē¹la².
 Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²ju³ta³nũ³a² o²la³kxi²to³ta¹hxai²hē¹la².
 7 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² au³txi³ si³tah³xan¹thĩ³nai²na² sa²kxai³lu²
 a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ i³ye³ũh¹jah¹la² i²li³te²a² hai³txi³
 ã³wih¹to³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Wã³nxĩn¹ta² hxi²kan¹jah¹la² so¹lxi³
 a³lan²ta² kwē³kxa² ko³ka³na³ka³nat³sxã³ ã³wih¹to³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe² ã³wih¹kxai²nãn²tu³ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa²
 hxi²tē³nha²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹ta¹hxai²hē¹la²,
 a²ko³nxe³ti³ kã³nha²ju³ta² sa²wa²su¹si¹jau³sa². Nxe³nũ²la²
 ũ³hũ¹ka³tu³ti¹ a²ti³ha²yau³xa² nxũh¹lxi³ hxi²tē³nha²sxã³
 ã³wi²xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxã³ a²nũ²a² nũ³ka³txa²
 a²yo²ha³kxa¹ ko³nha²nxa³sxã³ ko³nxe³ti³ kã³te²li²
 sa²wa²sut¹si¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te²ju²hē³la². 8 Nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² i³yau¹ũ³nhē³na³la². I³yau¹ũ³nhē³ka³tu³ta¹
 thĩ¹nai²li² yũ³ye²tãu³a² hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lhin¹khai¹nxe³thĩ³na² ã³wih¹kĩ³ju³ta³nũ³a² yũ³kĩ³sxa³wa².
 9 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² i³yau¹ũ³nhē³jau³xai²la¹wa².
 Nxe³sxã³ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³hē¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²kxan²ti³
 hai³txi³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tē³jut³sxa³wa².

10 Ju¹ta²na² sa²kxai³lu² yain³kxi²ki³ju³ta² so¹lxi³
 i³na²ki³ju³ta² so¹lxi³ a³nhan³ka²ti²ki³ju³ta² so¹lxi³
 i³yau¹u³nhē³jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹nū²khai³xa²
 so¹lxi³ sa²hau³kot3jau³xai²la¹wa². Wa³nūt3jau³xa²
 wā²nā³ū¹nhē³lxa³tā³lxa¹ txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta²na² nxe²
 kāi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

11 Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² wxā³tai¹ti²tu³wa².
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹nhē³kxe³nū³su²
 wxā³tai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ yen³kxa² wi¹kxa²
 ā³si³wxe³nū¹nhē³tai¹ti²tu³wa². Jā²nxe³sxā³ sxi²ha²
 o²la³kxi²nū¹nhē³thi³nai²na² sa²kxai³lu² thi³nā³lxi²na³la².
 A²kxā³nxān¹thi³nai³tā² a²nū²a² hxi²ka² we¹thīn³su²
 te²jai¹ti²tu³wa². Yuh³xai²nān¹thīn³su² te²jai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹
 hī¹nai²nān¹thi³nai²li² te²yāx1thīn³su² ti³he¹xai¹nxa³lho³la².
 Ā²la² wi¹thīn³su² na³la². 12 Te²yā¹nxe³jut3su² Kris²tu³jah¹la²
 wxā³sxā³ ā³wi¹hī¹na² thi¹na² wi¹khai³x1thi³na² ā³wi¹hī¹na²
 hai³txi³ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ka³bri²ta² a²ti³ha²yau³su²
 tā³nxa² po¹na² wē³sa² a²ti³ha²yau³su² tā³nxa² a²nxe³jau³xa²
 tē³sxā³ ā³wih¹te²sxa³yu²hē³la². A²ti³ha²yau³xai²li² Txa²wā¹sū³na²
 ū³hū¹jau³nū³su² nxa³wa². Nxe²nxa³ha²kxai³ a²ti³ha²yau³khai³xa²
 tē³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū²na³la². Ū³hū¹ha²kxai³ ka³te³na²
 wi¹tāu³la³ ū³hū¹nhē³ju³ta³nū³a² hau³ko³ta³lun²na²hē³la².

13 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa²
 ka³brit2su² tā³nxa² pon¹su² tā³nxa² a²ti³ha²yau³xa³ tē³sxā³
 ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹te²ju²hē³la². Po¹na²
 wē³sa³ a²sī³na² ū³thūh²hxa²t3sān²nū²la² a²yā³nū³ka²
 tē³nū²la² a²nū²a² i²li³te²nāu³xa² Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 wān³txa² sa²yxo²ā³kxai²nān²tu³ a²nxe³te²na² a²nū²khai³xa²
 a²ta²na¹ nxa³txi³te²ju²hē³la². Nxe³kxai²nān²tu³
 a²yā³nū³kai²li² tē³nū²la² wxa²ne³sa²hē¹txai³te²ju²hē³la².
 A²nxe³ju³tai²li² o²la³kxi²nūh¹kxan²ti³ txa²wā¹nū²ai²na²
 so¹lxi³ ā³nhan³ka²ti³te²ju²hē³la². 14 Nxe³kxi³te²ju²hē³la².
 Nxe³ki³kxa² ha³ta³nxān²txi³ Kris²tu³jah¹la³
 ya³lu²kxi²nū¹nhē³lhī¹nai³tā² a²ti³ha²yau³khai³xa²
 ā³nē¹na³ū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²li² ā²la² kāin²
 wā³nxīn¹jau³xai²la¹wa². Kris²tu³jah¹lain²txi³ wā²nxūh¹lxi³sxā³
 ya³lu²kxi²nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² au³txi³ e³kxi²nē³jau³xa² kwa² toh³lxi²
 e³kxi²nha²sxā³ kwa² o²la³kxi²ki³ju³ta³nū³a² nxe³jau³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ā³nhan³ka²ti³ nxe²na³la²,
 Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³sxā³
 ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²
 wxa²wa²su¹tū¹nhē³na³la². Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na²
 ka³ten³yah³la² wi¹lhin¹sxā³ sa²yxo²wet1sxā³ yxau²xai³ki³tā³la².

15 Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³xa²kāi³ū¹nhē³jau³nū³a²sa²hau³ko³tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Nxū¹nhē³lha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² i²sxā³so¹kxa² te²kxi³na¹xai²na² yen³kxa² wi¹te²a² ũ³hū¹nhē³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tīn³yau³xai³tā² a²wi¹lhī¹na² kāi³ū¹nhē³jau³nū³ai³tā² sa²yo²wet¹sxā³ yxau³ki³tai¹ti²tu³wa². Nxe³tāu³a² a²nū²a² ya³lu²kxi²nūh¹jah¹la² Kris²tu³jah¹la² yū³na²hē³la². Yū³hī¹nai³tā² ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³tai³tā² ne³wā²na³kxi²nē³na²hē³la².

16 Nxe³te²ju²hē³la². Kwa³jan³ta² nxe³te²ju²hē³la². A²yen³kxi³khai³xa² sa²ha³la³ti²lho¹kxi³jau³nū³a² ũ³wha²li¹lhān²te²ju²hē³la². Kxā³nāu³a¹ jah¹la² ũ³wha²li¹jah¹lai¹tā² ya³lu²kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ nxe³hī¹na¹ ũ³wha²li¹jau³xai³tā² i²sxā³ sa²hau³ko³te²ju²hē³la². Ka³te³na² yxau³tāu³a¹ ũ³wha²li¹jau³xai²li² i²sxā³ sa²hau³ko³te²sxa³yu²hē³la². 17 Yxān¹ta¹ ya³lu²hī¹na¹ wān³txa² ũ³wha²li¹jau³xai²na² wi¹lain³kxi²hī³nx²na³la². Hxi²kan¹jau³sa²hī³nx²na³la². Ka³te³na² yxau²xai³tāu³a² hai³txi³ hxi²kan¹jau³sa²hī³nx²na³wa². 18 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tīn³yau³xai³tā² sa²yo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³jau³. nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sān²nū²la² Sū³nu²kxai³lu² ũ³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ tīn³yau³xa²kxai³lu² i³hxi²kat¹lsi¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³sxā³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² te²hi²sen³kxai³lu² tīn³yau³xai³tā² kwa³na³nē³jau³xai³tā² i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la². I³sa³e² nū³ka³txa² i³yau¹ū¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³lhxā³ nxe³hī¹na¹ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³ta¹hxai²hē¹la². Po¹na² wē³sa² a²ti³ha²yau³xa² tē³i² ka³bri²ta² in³txa² a²ti³ha²yau³xa² tē³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²ti³ha²yau³xai²li² tē³nū²la² i³yau³xa² tē³i² O³ve²a² a²wxe³txa² ũ³tāu³kxi²so¹sxā³ ũ³he³het³sxā³ tē³i² i³so²pa²tū³xa² es³pu²ma² hū³tū³xa² tē³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxā² tī³txā³nxai³tā² sa²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ i³yi³sa²nēn¹kxi² ai² a²nū²a²nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ a²ti³ha²yau³xai²li² tē³sxā³ i³yi³sa²nēn¹kxi²lā³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³te³na¹ e³kxi²te³nah¹lxī¹:

– Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³xa² kāi³ū¹nhē³jau³nū³a² i³ye³kxi²nē³tai¹ti²tu³wi¹. Sa²yo²wet¹lsi¹ki³jau³su² kwa³na³nē³tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jau³jau¹xai²na² ya²la³tu³ye²si¹jau³nū³su² a²ti³ha²yau³xai²li² tē³a¹jau³xin³txi² i³yi³sa²nēn¹kxi²na¹li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 21 Nxe³sxā³ sxi²ha² Moi³se²ah³lo²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xai²li² tē³sxā³ i³yi³sa²nēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ thī¹nai²na² yen³kxa² wxi²sxa³kxa² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²kxe³nū³a²i³yi³sa²nēn¹ta³kxi²nūn³ta¹hxai²hē¹

22 Āh¹ jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³tū³ yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ ā³nhxan³ka²ti³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ā¹sxā³ ya³lu²kxi²nē³sān²nū²la² nxe³hī¹na² so¹lxi³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² sa²wa³su³tū¹nhē³te²ju²hē³li¹. Kwa³na³nē³jau³xu¹ta²li² nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³ti³kâi³ki³kxa² a²wah³yu³ta² ū³yho³hi²kxi²nū¹nhē³jau³su²

23 Oh³nāu³nū¹ka³na¹ so¹lxi³ yen³kxa² si³yxau³ka³khai³te²a² yū²na³la². Yuh³xai²nān¹te²a² yen³kxa² a²si³yxau³te²su² te²sxa³yu²hē³la². Hāi¹sxā³ a²si³yxau³te²hū³na³la². Nxe³sxā³ a²si³yxau³te²sxa³ha²kxai³ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ ā³nhxan³ka²ti³te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ oh³xai²nān¹te²yen³kxa² ā³lxi³ha²kxai³ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³la³ hxi²kan¹txi³ ā³nhxan³ka³ti³te²sxa³yu²hē³la².

24 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² sxi²ha² wā³nxīn¹thi³na² a²nū²a² hxi²ka² wet¹thi³na² hai³txi³ ā³wih¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³thi³nai²na² hāi¹sxā³ wā³nxīn¹thi³nhū³na³la². Yxān¹ta¹ oh³nāu³nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² yxau³ko³xa² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².

25 Ju³te²a² nū³ka³txa² a²wā³nxīn¹te² si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² ĩ³ye³ū¹nhē³jah¹la² nxe³te²a² sa²kxai³lu² kwē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a³lan²ta² ye³ka³na³ka³nat3sxā³ sxi²ha² wi¹thi³na² ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Kwē³kxa² yxo²ha³kxa¹ ā³wih²xai³te²ju²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ ju¹ta² yā¹nxe³kâi³ti³he¹xai¹nxa³wa². A²ti³ha²yau³khai³xa² ye³ka³lxa¹txi³ ha³li³hxan³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³lxa³hē³la². Ye³ka³na³ka³nat3sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³na²hē³la².

26 Yxān¹ta¹ ye³ka³na³ka³nat3sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³lxa³ke³la³te²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a² ĩ³yū¹thi¹nān¹te²tū³ Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³ khāuh³lxa³txi³ha²to³hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ ti³he¹nx2nxa³wa². Txa²wā¹ha³lo²a² hxan³nē³ju³ta³nū³a² yxau³son³na³la². Yān³ta² hxa³nxa³ta³lxa¹ wxā³kxi²nē³na²hē³la². Ye³ka³na³ka³nat3sxā³ wxā³kxi²nē³na²hē³la². Wxā³sxā³ ya²lu¹kxi²nū¹nhē³na²hē³la². Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² ā³wa²sut1si¹nhē³jau³su² nxe³nū¹nhē³na²hē³la².

27 A²nū²su² ka³tēn³su² hin¹sān²nū²la² ye³ka³na³ka³nat3sxā³ yah³lon¹sxā³ ya³lu²ju³ta²nū³su² yū³ki³te²ju²hē³la². Hā²wxān³txa³ kâi³ki³ju³ta² wah³nū³a² a³ya³ti²nē³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ĩ³yī¹li²nē³tu¹wa². Wi¹lhin¹ta³nxa² ko³txi³hin¹ta³nxa² kâi³ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ ĩ³yī¹li²nē³tu¹wa².

28 Te²yā¹nxe³jut3su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ye³ka³na³ka³nat3sxā³ so¹lxi³

ya²lu²kxi²nē³na²hē³la². A²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ txa²wā¹ko³nxe³ti³
 kãi³ki³ju³ta² a²wah³yu³ta² ũ³yo³hi²ta³lun²si¹jau³nũ³a²
 ya³lu²kxi²nē³na²hē³la². Hã²wxã³txa³ wã³li²ye¹nx2tu¹wa².
 Wã³li²ye¹nx2kxai²nãn²tu³ hai³txi³ ya²lu²kxi²nē³na²hē³
 jã¹nxe³sxã³ ya³lu²kxi²nē³lxa³lho³la². Yxã¹ta¹ a²nũ²a²
 i²li³te²nãu³xa² wã³li²ju³ta³nũ³a² wah³nxe³te²su² te²an²tu³
 sa¹so¹nē³tu¹wa². A²ka³te³na² wi¹tãu³lo³ti³hi¹tē³tu¹wa².

10

1 Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
 sa²yo²we¹tai¹nhxai²jau³xai³tã² yen³kxa² ya²la³tu³kxa²
 wã²nã³ũ¹nhē³kxi³nũ³su² nxe³jau³xai²la¹wa². Ka³te³na²
 oh³xai²nãn¹jau³sxa³wa². Hãi¹nxe³kxe³hũ³nhĩ³nx2na³la².
 Wãn³txa² ya²la³tu³jau³xa² a³la³kxi² ta³lu²nai¹nx3hē³la².
 A²nxe³jau¹xai²na² sa²kxai³lu² nxe²i³yau¹ũ¹nhē³na³la².
 ĩ³yau¹ũ¹nhē³te³nah¹lxĩ¹:

— Ka³yuh³xa² wi¹te²a² ĩ³ya²lut1sãn²nũ²la² tē³nũ²la²
 Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹jah³lxi³hē¹li¹. Kwē³kxa² hãi¹nxe³ti³xa¹
 ũ³hũ²xai³jah¹lxĩ³to³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³su²
 kxan²ti³ hai³txi³ jau³jau¹xu¹tai²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³
 ĩ³wi¹ti³hi¹tē³lxa³lho³la². A²nũ²a² ĩ²li³te²nãu³a²:

— Txa²wã¹sũ³na² ã³tĩ³a¹tũ¹xã¹. Nxe³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txu¹tai²na² a³la³kxi² ta³lu²nai¹nx3jau³xu¹tai²na²
 ĩ³wi¹ti³hi¹tē³lxa³lho³la². 2 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txu¹tai²na² a²nũ²a² ĩ³wi¹ti³hi¹ke³la³te²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² ã³tĩ³te²a² sa²kxai³lu² a²ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
 ã³wa²su¹tũ¹hĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³:

— Te²yã¹nxe² ko³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² wãix3ti³nha²sa²nxa³nha¹.
 Nxe³hĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa²
 Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹hxai²kxai³ jã¹nxe³hĩ³nx2nxa³la².
 ã³wa²su¹thĩ³nx2na³la². 3 Nxe³yãn¹ta¹ kwē³kxa² hãi¹nxe³ti³xa¹
 ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³hũ¹to³tãu³a¹ ko³nxe³ti³ kãi³ju³tai³tã² sa²wa²lho¹xi²sxã³
 ain³kxa²xai³hĩ³nx2na³la². 4 Nxe³ha²kxai³ hai³txi³
 po¹na² in³txa² a²ti³ha²yau³su² ta³nxa² ka³bri²ta² in³txa²
 a²ti³ha²yau³su² ta³nxa² nxe³jau¹xai²li² tē³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³hũ²xai³kxan²ti³ ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ã³wa²su¹tē³lxa³wa².
 5 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹la² a²kan³sxã³ wxã³hĩ¹nu¹tai²na²
 Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²na²hē³la². Txa²wã¹sũ³na²
 ain³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Yen³kxa² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txa² ũ³hũ¹nxain¹kxa²
 ten³nxa²nxa³ha²kxai³ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa²
 ũ³hũ¹nxain¹kxa² ten³nxa²nxa³ha²kxai³ nxe¹lxĩ¹.

Nxe³yān¹ta¹ yuh³xai²nān¹te²su² te²na² a²nū²khai³xa²
 ū³hū¹san¹kxe³nū³a² āu¹la³kxi²sa¹nhē³li¹.

6 Txah³lxa³kxa³txa² a²ne³ka³na²nhāu³a² ka³yxuh³xa² sī³na²
 ū³thū²hxa³tū¹nxain¹kxe³su² i³ka³li³kxi²sa²nxa³lxi¹
 Te²yā¹nxe³sxā³ a²kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²
 ā³wa²sut¹sa²si¹hain¹jau³nū³su² ka³yxuh³xa²
 a²ti³ha²yau³xa² ū³hū¹sain¹kxe³su² i³ka³li³kxi²sa²nxa³lxi¹.

7 Nxēn²nxa³ha²kxai³ i³wa²lū³xi³na¹te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² nxe³txi¹. Ten³nxa²kxe³nū³su² kāi³te³lhxā³
 wxā³na¹nhai¹. Wān³txa² au³hxain²jau³yai¹tā²

wā²nā³ū¹san¹jau³nu³ai³tā² kāi³te³lhxā³ wxā³na¹nhai¹.

Kris²tu³jah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

8 A²wi¹lhī¹nān¹jau³xa²:

— Yen³kxa² yuh³xai²nān¹tū³kā³txa² ū³hū¹nxain¹kxe³su²
 tā³nxa² ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ū³hū¹nxain¹kxe³su²
 tā³nxa² txah³lxa³kxa³txa² a²ne³ka³na²nhāu³a² ka³yxuh³xa²
 sī³na² ū³thū²hxa³tū¹nxain¹kxe³su² tā³nxa² a²kō³nxe³ti³
 kāi³ain¹kxa² ā³wa²sut¹sa²si¹hain¹jau³nū³su² ka³yxuh³xa²
 a²ti³ha²yau³xa² ū³hū¹sain¹kxe³su² tā³nxa² nxe³jau³xu¹tai²na²
 yxo²ha³kxa¹ ten³nxa²nxa³ha²kxai³ i³ka³lih³nxā²nxa³ha²kxai³
 nxe³nxān²tai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³jau¹xai²na²
 Txa²wā¹sū³na² a²wān³txu¹tai²na² nxe² au³nē³jau³xu¹tai²na²
 wain³txi³ sa²yo²we¹thxa³kxan²ti³ i³ka³lih³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

9 Ā³ta³lo³hē¹jau³xai²na²sa¹:

— Ten³nxa²kxe³nū³su² kāi³te³lhxā³ wxā³na¹nhai¹.
 Nxe³jau³xai²li² ā³ta³lo³hē²ti²sxā³ e³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe²e³kxi²sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhī¹na²
 ū³hū²xai³kxa² a²wē³ta³ te²lxi³ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ju³ta²
 ā³wē³not³sxā³ ne³ka²ta¹ wxe²na³la². 10 Nxe³ju³tai²li²
 Txa²wā¹sū³na² a²ten³jut³su² na³la². Nxe³kxe³su²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yo²we¹ta¹hxai²hē¹la².
 Sa²yo²we¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wā¹kō³nxe³ti³
 kāi³kī³ju³ta² ā³wa²su¹tē³na³la². Kris²tu³jah¹la²nū²khai³xa²
 ye³ka³na³ka³nat³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³hī¹nān¹te²tu³
 txa²wā¹kō³nxe³ti³ kāi³kī³ju³ta² ā³wa²su¹tē³na³la².

11 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxīn¹ti³
 i³ye³ūh¹te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹
 sxi²ha² yuh³xan¹thī³na² ā³wih¹sxā³ a²wa³ka³li³lo³kxe³su²
 o²la³kxai¹nhxai²na²hē³la². Ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹kxe³su² o²la³kxain¹to³hxai²na²hē³la².
 Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³kxa² ā³wa²su¹jut³su²
 nxe³te²sxa³yu²hē³la². 12 Hxi²kan¹te²sxa³kxan²ti³nu¹
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ye³ka³na³ka³nat³sxā³
 ya³lu²kxi²nū¹nhē³lhī¹nān¹te²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³kī³ju³ta²

a²wah³yut³su² ã³wa²su¹tã³la². A²nxe³jah¹la²
 Txa²wã¹sũ³na² a²wi¹tãu³a² ã³wxe³ya³ha²kxai³
 a²wa³li³kha³lah³lo²lon³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
 hãi¹sxã³ yxau³sxã³ wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Wah³nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu²
 Kris²tu³jah¹la² a²kõ¹kõ¹nũ³kã³txa²sa²yo²wet¹si¹hain¹ju³ta³nũ³su²
 wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Jã¹nxe³sxã³ ye³ka³na³ka³nat³sxã³
 ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²ai²na² kõ³nxe³ti³
 kãi³ju³ta² ã³wa²su¹te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 yen³nãu³a¹ i³wi¹ti³hit¹sa²tẽ³ain¹na³la².

15 Nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 te²yã¹nxe³kxe³hũ³jau³xa² e³kxi²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹:

16 — Kxã³nãu³a¹ wi¹kãi³ũ¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a²
 i³ye³yo²ka²la¹hũ³nyhu¹kxi³jau³nũ³a² nxe³te³nah¹lxi¹,
 Sũ³nu²na¹xai²na² nxe²e³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:
 “Tũ¹kã³txai²na² a²ne³nxẽ³nai²na² i³kwa³na³ai¹na¹jau³xa²
 ã³wih¹tu¹wi¹. A²e¹nãu³ai²na² Txa²wãn³txa²
 tah²yau³nũ³a² ã³wha²li¹la³kxi²na¹tu¹wi¹.” Txa²wã¹sũ³na²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17 ã³ta³lo³hẽ¹txi³sxã³ ãh¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹jut³su² ha²kxai³ sa²yo²ã³sain¹jut³su²
 ha²kxai³ ne³wã²na³a¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Jã¹nxe³jut³su²
 kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² a²yo³ha² ã²la² ã³yho³hi²ki³sa²kxai³
 ãh¹lxi³sxã³ ã³yho³hi²xi²ju³ta³nũ³a² yũ³te²sxa³yu²hẽ³la².

Txa²wã¹sũ³na² ã³tĩ³kxi²ki³jau³su²

19 Nxe³ha²kxai³lu¹ txa²wã³tã³yah³lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³
 Je³su²jah³lai¹tã² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa²
 ha³li³hxn³nũ¹nhẽ³lha²kxai³ ã³wa²sut¹sxã³ yxau³ki³tã³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ hxi²kan¹txi³ Sũ³na²
 e³kxi²to³ki³tã³la².

20 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² i³ye³ũ¹nhẽ³tũ³ka³txa²
 a²si³yxau³jah¹lai²na² so¹lxi³ thĩ¹nai²na² wi¹khaix¹thĩ³na²
 ã³wih¹to³te²ju²hẽ³la². Wã²la² ã³tĩ¹kxi²ka³lo³a² ã³ha³nãut¹sxã³
 ã³wih¹to³te²ju²hẽ³la², Sũ³na² i³ye³kxi²te³lha³ka³. Nxe³kxa²
 ha³tih³xan²tu³ txa²wã¹ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 ya³lu²kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²kan¹txi³ Sũ³na²
 i³ye³kxi²to³ki³tã³la². Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³ten³ti³
 yxau²sa²tẽ³jah¹lo²su² na³la². Tĩh³na² wi¹tĩh³na² Sũ³na²
 ã³tĩ³ki³tĩh³na² yã¹nxe³te²la¹wa². Nxe³te²la³ha²kxai³ i²li³tãu³a¹
 Sũ³nai²li² hxi²kan¹txi³ i³ye³kxi²to³ki³tã³la². 21 Wã³nxĩn¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²nũ²a²

wā³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹nhē³jah¹lan²tu³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wa².
 22 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a¹ ā³tĩ³a³sah¹lxi³wxa².
 Txa²wā¹ē¹nāu³a² au³txi³ Txa²wā¹sũ³na² wain³txi³
 ĩ²nyha¹ya³sah¹lxi³wxa². Nũ³kxũn³sxā³ yxo²ĩ²a³sah¹lxi³wxa².
 Au³txi³ a³la³kxi²nha²kĩ³jau³xa² kō³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta²
 ā³wa²sut¹sxā³ yxau³a³sah¹lxi³wxa². ĩ³yau³xa² tē³sxā³
 wxa²ho³kxi²nha²kĩ³kxai²nān²tu³ txa²wā¹nũ²ai²na² whāi²na¹
 wi¹lhan³kxi²nha²kĩ³te²ju²hē³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³kxe³hũ³sxā³
 Sũ³na² wān³txa² sa²yxo²we¹kĩ³kxai²nān²tu³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 wi¹lhau³ko³tē³tu¹wa². 23 Txa²wā¹sũ³nu²su² te²kxai³lu²
 kãi³ũ¹nhē³ju³ta²nũ³a² au³ũ¹nhē³tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai³tā²
 ya²la³tu³ kãi³ũ¹nhē³tu¹wa². Yxo²ĩ²kĩ³jau³xai²la¹wa².
 A²nxe³sxā³ nxũ²kwai³lxũ¹sxā³ wah³nxe³a³sah¹lxi³wxa².
 24 Te²yā¹nxe³sxā³ wi¹kãi³ũh¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa².
 A³lxi²waun¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa². Ju¹tai²na² ā²la²
 kãi²non³sxā³ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹waun¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa².
 25 ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹waun¹nyhu¹te³lhxā³ ā³yā³nũ²kxi²yah³lxi³hxain¹tai¹ti²
 Nxe³yah¹lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² wxa²ha³tih³nāu³a² ju¹tai²li²
 ā³na¹ain¹tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³a³sah¹lxi³txa³hē¹la².
 Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² a³ka³nxi²sxā³ wā³li²ju³ta²
 yxau³son³na³la². Wā³li²kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kãi³ta³nxa²
 wi¹lhin¹sxā³ kãi³ta³nxa² nxe³kĩ³ju³ta² a³ya³txi²nē³tu¹wa².
 Nxe³ha²kxai³ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nyhu¹ah³lxi³hxain¹kxai³ jā¹nxe²
 ā²la² kãi²non³sxā³ kãi³nyhu¹a³sah¹lxi³hē¹la².

26 Nxa²ha¹te¹:

— Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² ĩ²a¹xā¹. Nxe³na¹ta¹
 sa²yxo²wet¹sa²nxa³nha¹. Kō³nxe³ti³ kãi³hxai²na¹kxai³
 jā¹nxa¹tũ¹xā¹. Nxe³kĩ³kxai²nān²tu³ hai³txi³ kō³nxe³ti³
 kãi³kĩ³ju³ta² sa²wa²su¹tũ¹nhē³ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³la².
 27 Nxe³yān¹ta¹ wxā³ju³ta²nũ³a² yuh³lxi³si¹nhē³tu¹wa².
 Kō³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nhē³ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ yũ³nē³tu¹wa².
 Nxe³sān²ka³tu³ ha³nxe² ĩ³tho³xa² Txa²wā¹sũ³na²
 hi²sen³su² a²kō¹kō¹nũ³ka³txa² ĩ³hxan³si¹hain¹ju³ta³nũ³a²
 we³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³hxan³yain¹tu¹wa², Txa²wā¹sũ³na²
 hxi²ka²sa³. Te²yā³nxe³ju³ta² kō³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nhē³kxai²nān²tu³
 te²yā¹nxe² ĩ³lhxan³nē³lha³ta²wa². 28 Nxe³hxai²na²hē³la².
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²ā³te²u¹tai²na²
 kō³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hxai²na²hē³la². Kō³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nũ²la²
 wxāi³ti²yhe²kxai²nān²tu³ a²nũ²a² ha¹li¹ ta³nxa² ha¹li¹ ka³na³kĩ¹
 ta³nxa² te²yā¹nxe² kō³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nyhah¹lxi³kxai²nān²tu³
 ĩ³ya²lut¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yĩ¹li²yah³lxi³hxai²na²hē³la².
 29 Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² Txa²wā¹sũ³na² Ta²ha²
 ti³ka³la³kxi³hũ³nxe² sa²yxo²ā³kxai²nān²tu³ ā²la² kãi²non³sxā³

wx̄āix3ti³yut3sa²hī³nx2na³la².

— Kris²tu³jah¹lai²na² a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³sx̄ā³
ya³lu²kxi²ju³tai³tā² kwa²hāi¹nx2na³na¹. Hai³txi³
txa²wā¹ē¹nai²na² sa²wa³su³tū¹nhē³lxa³lho³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³
ā²la² k̄ai²non³sx̄ā³ wx̄āix3ti³nha²hī³nx2na³la². A²nū²a²
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹sx̄ā³ i²nē³jah¹lai²na²
ko³nxe³ti³hit1sx̄ā³ i³yī¹li²kxai²nān²tu³ ā³wx̄āix3txi³yut3su²
ā²la² k̄ai²no³nhī³nx2na³la². 30 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxī¹;

— Txai²na² so¹lxī³ ha³lo²a² ko³nxe³ju³ta³lo³kxe³su²
i³wa³lxī³nha²sx̄ā³ ū³yho³hi²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yā¹nxe³jau³xa²sa¹:

— Txa²wā¹sū³nu²na¹xai²na² so¹lxī³ a²nū²a²nāu³xa²
k̄ai³ain¹kxa² wi¹ta³nxa² ko³nxe³ta³nxa² a³ya³ti³jah¹lo²sa¹i¹.
Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
txa²wā¹ē¹nāu³a² a³la³kxi²ki³jah¹lai²la¹wa². 31 Jā¹nxe³jut3su²
ko³nxe³ti³ k̄ai³ki³kxe³nū³su² Txa²wā¹sū³na² ka³ten³jah¹la²
hxi²ka² wa³ka³ton³nē³kxai²nān²tu³ o²khaix1nxe³nē³ju³tai²la¹wa².

32 Nxa²ha¹te¹ kx̄ā³nxa² he¹yah³lxin¹ju³tai³tā²
sa²wa²lho¹xi²sx̄ā³ ain³kxi¹xi²nha¹jxah³lxī³hē¹la². Nxe³hī¹nai³tā²
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
sa²yxo²ā³te²nāu³xa² k̄ain² khāuh³lxa³ti³nx2tain¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³nx2tain¹kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
ā³na¹yah³lxī³ta¹hxan³nhē¹la². 33 Wxa²ha³tih³ i³nxā²

ko³nxe³te²lo³nx2tai¹nha²kxai³ a²nū²a²nāu³xai²na²
yen³nāu³a¹ ko³nxe³ti³ k̄ai³ū¹nx2tai¹nha²kxai³

nxe³nx2tain¹tai¹ti²tu³wa². Āh¹ wxa²ha³tih³ i³nxai²na²
khāuh³nxe³nxain¹ju³ta³ so¹nū¹nx2tain¹sx̄ā³ kwa²

wa³ka³ti³lon³nxe³nx2tain¹ta¹hē¹la², Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxī¹nha²kxai³la². 34 Sxi²ha²

kan²thī³na² wxa²nū³ka³txa² ū³tī¹kxi²nx2tain¹kxai²nān²tu³
i³sx̄ā³ ā³nxū²kwa¹lxū¹nain¹yah¹lxī³ta¹hi¹nhē¹la².

Wxa²yen³kxi³khai³xa² nū³kxūn³sx̄ā³ so¹kxi¹nx2tain¹kan²ti³
wxa²ē¹nāu³ai²na² hāu²non³sx̄ā³ yxau²sa²tē³yah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la².
Nxe³sx̄ā³ wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Oh³nāu³nū¹ka³na¹ yen³kxa² ā²la² wi¹kxa² yū³sa³tū¹xā¹,
Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²su¹. Hai³txi³ kho³nhxa³nxa³lho³na¹.
Nxe³yah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la². 35 Nxe³yah³lxī¹nha²kxai³

nxū²kwa¹lxū¹txi³ yxau²xai³jah¹lxī³hē¹la². Kxā¹nāu³a¹
Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa² wi¹kxa²

ū³yho³hi¹nx2ti³tu¹wa². 36 Ya³nān³ta³ki²la²sx̄ā³
wahx3nxe³jah³lxī³hē¹la². Nxe³sx̄ā³ Txa²wā¹sū³na²

a²ten³ju³ta² sa²yxo²we¹jah¹lxī³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
yen³kxi³nū³a² au³ū¹nx2ti³jau³xai³tā² ū³hū¹nx2ti³tu¹wa²,

Txa²wã¹sũ³na²sa³. 37 Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
nxe³te³nah¹lxī¹:

— Jũ¹nxe²yan¹nãu³a¹ jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² au³ũ¹nx2ta¹jah¹la²
ya²la³tũ³ wxã³tu¹wi¹. Hai³txi³kxã³su²nxa³lho³li¹.

38 Nxe³yã¹ta¹ txa²sa³wi³ha³lxī³khai³xa² yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹.
Yxo²ĩ²sai¹nha²kxai³ ka³te³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² sa²yxo²ã³sain¹sxã³
ã³wa³li²kxai²nãn²tũ³ ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxan³tho³li¹.

Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹xai²na² te²yã¹nxe³ki³sxa³wa². Hai³txi³
txa²wã¹si³yon³nãu³a² ĩ²sxã³ sa²si³wa²nha²ki³sxa³lho³li¹.
Yxã¹ta¹ sa²si³wa²nha²ki³kxai²nãn²tũ³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
khon³hxan³kxi²nẽ³lha³ta²wa². Yxã¹ta¹ hai³txi³ nxe³ki³sxa³wa².
Yxo²ĩ²ki³tã³la². Nxe³ki³sa²kxai³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³kot3sxã³ yxau³ya³nhẽ³na³la².

11

Txa²wã¹sũ³na²yxo²ĩ²ki³jau³su²

1 Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ki³kxai²nãn²tũ³ ha³lo²a²
wah³nxe³ki³kxe³khai³nũ³a² ya²la³tũ³ wxã³tu¹wa². Nxe³sxã³
yen³kxi³khai³xa² ĩ²ki³sxa³kxan²ti³:

— Yen³kxi³khai³xai²li² ya²la³tũ³tã³na¹. Nxe³hĩ³ki³tã³la².

2 Txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹ta²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu²
hã¹sxã³ ĩ³ye³ka³tũ³ txa²wã¹ha³lo²ai²na² ĩ³yũ¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxe³su² Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ki³sa²kxai³ ã³ne³wxe³ki³tã³la².
Nxe³sxã³ yen³kxa² ĩ²ki³kxa² he³la³kxa² tẽ³sxã³ yu³tã³xa²
we¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hã¹sxã³ a²wãn³txa² ĩ³ye³hĩ¹na¹
ĩ³yũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³ta²li² yxo²ĩ²ki³tã³la².

4 Nxa²ha¹te¹ A³be²lah³lu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ yen³kxa² tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³ĩ²ah³lu¹ta²na² yen³kxa²
tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹nũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹:

— A³be²lah³lai²na² yen³kxa² ã²la² wi¹na³na¹.
Yxo²ĩ²sai¹nha²kxai³ wi¹lhin¹te²lo³txa¹xã¹. Yen³kxa²
ũ³hũ¹sa³kxa² wi¹li³li²na¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³jut3su² A³be²lah³lu¹ta²na² kxã³su² ya³lu²kxan²ti³
nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ³ ĩ³tih³nxe³nẽ³na³la².

5 Nxa²ha¹te¹ E³no²kah³lu¹ta²na² hin¹hĩ¹nũ¹ta²nãn²tũ³
Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ta²hxai³hẽ¹la². Yxo²ĩ²ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²

ya³lu²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ Sū³na²
 hxi²kai²na² ā³sa²so¹nū²la² Sū³nai²na² ha³lo²ai²nān²tu³
 oh³xai²nān¹ko³xai²nān²tu³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la²,
 ya³lu²nxa³kxan²ti³na². Sū³nai²li² yxo²i²sxā³
 i³wi¹lxon³kxi²ha²kxai³ ā³sa²so¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na²
 ū³wha²li¹txā³nxa²nxe³te³nah¹lxī¹:

— E³no²kah³lu¹tai²na² ā³sa²so²nxa³ta³lxa¹ Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a² i³wi¹lxo³kxi²sa²tē³ta¹hxai²hē¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³kxai³la¹
 yuh³xai²nān¹ko³xan¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ā³te³nain¹kxan²ti³
 hai³txi³ i³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 6 Jā¹nxe³jut³su²
 yxo²i²ki³sxa³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na²
 i³wi¹lxo³kxi²hī³ki³sxa³wa². Nxe³sxā³:

— Txa²wā¹sū³na² ā³tī³a¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹sū³na² ya²la³tu³ ka³ten³su² yxau²na³na¹.
 Txa²wā¹sū³nai²li² ā³te³na¹kxai²nān²tu³ wi¹li²sa²sxā³
 ain³kxi²sa³tū¹xā¹. Nxe³ki³jau³su² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxo³kxi²hī³ki³tā³la².

7 Nxa²ha¹te¹ No³e²ah³lu¹tai²na² te²yā¹nxe³nūn³jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wān³txa² an³txi³jau³su²
 ha³lo²a² ko³ton³kxi³nū³su² jau³jau¹xai²na² au³ta¹hxai²hē¹la².
 ko³ton³kxi³ju³ta² i²xa³ta³lxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yxo²i²sxā³ sa²yxo²we¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²yxo²we¹tū²la²
 na³vi²o²tē³na² ar²ka³tē³na² a²sxe³xa³ka³lxa² whāi²na¹
 a²wē³ha³lxa² whāi²na¹ ā³wih¹sxā³ yxau³ka³lo³nū³a² txon³
 ā³si³wxe³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ kāin²wē³hā¹ha²kxai³
 i³yau³xa² kāin² hū³tha²kxai³ nxe² ā³si³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³kxan²ta² No³e²ah³la² wē³ha³lxi³yu³ta² so¹lxi³ i³yau³xa²
 ka³ten³ta² hāu¹ya²xai³lhxā³ yxau³ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ ya³lun¹txa²hxan³kxan²ti³nū¹ No³e²ah³la²
 wē³ha³lxi³yu³ta² so¹lxi³ ka³ten³ti³ yxau³ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa³ jau¹xa²kxai³lu² No³e²ah³lu¹tai²na²
 yxo²i²ha²kxai³ nū³ka³txi³ ā³xa² yxo²i²ai¹nxa³te²a²
 nxe³ye²ha²kxai³ nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ sa²yxo²we¹ta¹hxai²hē¹la².

— Ha³lo²a² tah²ko³nū³a² ū³hū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. A³li³sxā³
 ā³nxain¹tāu³a² ū³hū¹nxa²ha¹jen³nū³a² wain³txi³
 au³ū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²jau³su²
 ha²kxai³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² yxo²i²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te³na¹ ha³lo²a² tah²ko³nū³a² ai³tūh³na² i²xa³kxan²ti³
 a²si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² a²ha³lo²khai³xu¹tai²na² ā³sxā³
 ai³ta¹hxai²hē¹la². 9 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²sa²tē³ha²kxai³
 ha³lo²a² tah²ko³xa² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹jen³nū³ai³tā²

kwa²hāi¹nxe² yxau² ā³la³kxi²sa²the³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³sxā³ a²wē³sa² I³sa²kah³lu¹tai²la³ha²kxai³ a²sa³wi³sa²
 Ja³ko²ah³lu¹tai²la³ha²kxai³ ha³lo²a² ko¹xai²na² sxi²ha²
 ka³yxuh³xa² wā²la² we¹thi³na² kwa²hāi¹nxe² yxau²
 ā³la³kxi²sa²the³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 jau¹xu¹tain²txi³ ain³kxi²sxā³ yxo²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 10 Jā¹nxe³jut3su² A³bra³āu²ah³lo²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 sxi²je³na² ta²hi³na² wah³nxe²sa²thet3xai³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³thi³nai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 thi³nū³ai²na² i³hau³ko²3sān²nū²la² txon³ta¹hxai²hē¹la²
 A²nxe³thi³na² txah³lxa³kxa³txa² a²si³yxau³tāu³a²
 au³tū³whxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ā³kho³te²sxa³yu²hē³la².
 Jā¹nxe²na³la². Nxe³thi³n³thi¹nai²li² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
 wah³nxa³kxi²xai³ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ Sa²ra³ka³lxu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yxo²ha²kxai³ a³ka³lxon¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu²
 wāi²lxa² we²nxi²ki³lxo³nxe³yah³hī¹na¹ wēh³ni²ta¹hxai²hē¹la².
 A³bra³āu²ah³la² wē³sa² wēh³ni³ya³ta¹hxai²hē¹la²,
 wēh³ni³kxi³je³na² wa³to²hi²kxan²ti³na².

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi²sa²;jau³xai³tā²
 kái³ū¹sa³tū¹xā¹. Yxo²i²a¹xā¹. Ta¹ka³lxu¹tai²na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxe³ha²kxai³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
 yah³lon¹khai¹nxe³sxā³ hin¹kxan²ti³ jah¹la²kxai³lu²
 a²nū²a² ka³na³ka³na³kxan²ti³nu¹ ka³lxa¹khai¹nxe³sxā³
 a²ne³tah²nāu³lon³ta¹hxai²hē¹la². Oh³sī³na² i³la³ka²
 wē³ha³lxa² ka³lxa¹kxe³jā¹nxe² a²ne³tah²nāu³lon³ta¹hxai²hē¹la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ ka³wā³lxa² kxun²nāu³a² ka³yā³la³nū³a²
 ki³ka³lxa¹ti³te²jai¹tu³wa². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³
 a²ne³tah²nāu³lon³ta¹hxai²hē¹la².

13 Jā¹nxe³jut3su² tū¹ka³txi³nāu³xai²na² a²yxu²ha³kxa¹
 yah³lon¹sxā³ a³ka³lxon¹sxā³ nxain¹nū²la² ya³lu²te³lhxā³
 tāu³a² ā²la² kan²txi³ yxo²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yen³kxi³nū³a²
 Txa²wā¹sū³na² au³ū¹hain¹kxai³tā² so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Hāi¹sxā³ u²ten³sa²tā³kxi³hū³nxe² a²yen³kxa² u²lan¹te²hū³nxe²
 so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hē³la².

— Yuh³xan¹ko³xai²na² yxau²xai³ko³xai²na² hai³txi³
 txa²ha³lo²khai³sxa³wi¹. Hāi¹sxā³ ai³la¹ko³xai²la¹wi¹.
 Ten³sai¹nhxai²nxa³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxe³sxā³ jau³jau¹xai²na² nxe²e³kxain¹tū³ka³txa²
 e³la¹ ha³lo²a² tah²ko³xa² yxau²khai³ain¹ko³nū³a²
 ā³ten³ye¹nx2tain¹na³la². 15 Hai³txi³ ta³ko¹xai²na²
 yxau³ai¹nhxai²ko³xai³tā² a³li³ain¹ko³xai³tā³ ā³wā³li²sxā³
 yxau³xain¹te³lhxā³ te³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Te³nain¹ke³la³te²kxai³ ā³wā³lai¹nh³nx2na³la².
 Nxe³yān¹ta¹ te³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 16 Nxe³yān¹ta¹
 ha³lo²a² yxau³khai³xain¹ko³nū³a² ā²la² wi¹ko³nū³a²

ã³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Oh³xan¹ko³xa²ã³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Oh³xan¹ko³xa²ã³te³nai¹nha²kxai³Txa²wã¹sũ³nu²su²te²kxai³lu²
ã²li²te²sai¹nxa³wa².

— Txa²wã¹sũ³nu²su² nhi¹lxi¹. Nxe³si¹hain¹kxan²ti³
ã²li²te²sai¹nxa³wa². Nxe³kxa²yan³ti³tu³ti¹ sxi²ha²

oh³xan¹thĩ³na²ã²li²la³kxi²nũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ã²ah³lu¹ta²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²i²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² A³bra³ã²ah³lu¹ta²na²
yxo²i²kxe³ju³ta² a³ya³txi²te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la².

A³bra³ã²ah³la² wẽ³sa² a³lxi²ju³ta² ã³sen³sai¹sxã³
a³lxi²sain¹te²la¹ku¹. Nxa¹nha¹. Nxe³sxã³ a²wẽ³sa³khai³xa²
ĩ³sa²kah³la² sa²kxai³lu² tẽ³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹xi²si¹jau³su² ĩ³ya²lu¹te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³jut³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ²kxi²nũ²la²
hã¹ĩ¹nxã¹si¹jau³su¹ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² kã¹in² a²ne³tah²nã³lon³kxe³nũ³su² ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² a²yxo²a² au³ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³sa²kah³lu¹ta²li²

a²ki³lha³lxan²tu³ ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ wẽ³ni²sxã³
wet¹ja¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxe³su² sa²wa²lho¹xi²sxã³
ain³kxi²xi²kxan²ti³ wẽ³sa² nũ¹ta² ki³lha³lxa²khai³xa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹te³lhxã³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Kxã³nhxĩ¹nai²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A³bra³ã²ah³la² a²ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ã²ah³lã³. Wxa²ki³lha³lxa² ĩ³sa²kah³la² so¹lxi³
we¹tin¹jah¹la² ka³lxa¹tũ³ka³txi³su² txon¹tu¹wi¹. Kã¹in²
a²ne³tah²nã³lot³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxa²ha¹te¹:

— Txa²wã¹sũ³na² hxi²kai²na² sa²kxai³lu² txa²wẽ³sa²
ya³lu²kxi²sa²kxan²ti³ ka³ten³ta³ ĩ³sa²yxau³xi²sxã³
ka³ten³yah³lo²nũ³a² ũ³hũ¹xi²sa³tũ¹xã¹. A³bra³ã²ah³lu¹ta²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ti¹ a²nũ²a² ya³lu²te²nã³xai²na²
ĩ³sa²kah³lo²kxai³lu² ka³ten³ta³ ĩ³sa²yxau³xi²kxe³hũ³nxe²
A³bra³ã²ah³lo²kxai³lu² ka³ten³ta³ so¹kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ ĩ³sa²kah³lo²kxai³lu² yxo²i²ha²kxai³
a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² ha¹lin¹te²kxai³lu² tẽ³sxã³ yen³kxa²
wi¹kxa² ũ³hũ¹ju³ta³nũ³a² au³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Wẽ³ha³lxa²
a²ĩ³lxa² Ja³ko²ah³lo²su² ha²kxai³ E³sa³u²ah³lo²su² ha²kxai³
nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ te¹yã¹nxe³sxã³ Ja³ko²ah³lu¹ta²na²
yxo²i²jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² yah³lon¹sxã³
ya³lu²te³lhxã³ tã³u¹ta²na¹ Jo³se²ah³lu¹ta²na² wẽ³ha³lxa²
a²ne³tah²nã³lot³te³lhxã³ ĩ³kaix¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²na²
tẽ³lxi²sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa² wi¹lxon³kxi²nũ¹ju³ta³nũ³a²
au³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Ja³ko²ah³la²kxai³lu²
tã²u²nxa² ũ³haik¹ka³txa² ũ³hĩ¹nha²sxã³ yxau³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³sa²nẽ¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lu¹ta²na² yxo²i²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³ yah³lon¹sãn²nũ²la² ya³lu²ju³ta² ya³son³tãu³a¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa² i³kaix¹sxã³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 i³ye³kxi²sxã³ au³ain¹te³nah¹lxi¹, I³sa³e² a²nũ³ka³txa²
 E³ji²ta²ko³xa² a³li³sxã³ ih³hain¹ju³ta³nũ³a² au³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Au³ũ¹hain¹ka³tu³ti¹:

— Txai²li² ya³lu²na¹ju³ta² ya³son³na³li¹. Nxe³na¹ha²kxai³
 ya³lu²na¹kxan²ti³ ta²ko¹xai²na² E³ji²ta²ko³xai²na²
 a³li³hxan³yah³lxin¹tãu³a¹ txa²su³a² ya³lu²na¹ta³su³a²
 ã³tẽ³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³lu¹ta²na² a²wĩ³na² a²hã³ka³na²
 khai³su² ye³te²kxai³lu² a²wẽ³sa² Moi³se²ah³lo²kxai³lu² kwẽn¹ta²
 a³li³lah¹jah¹la² so¹sxã³ hãi³a² sa²no¹wxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²ya³ha²kxai³ nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tã³tĩ¹tãu³a² hãi³a²
 sa²no¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

— Wẽ³sai²na² wi¹khaix¹te²la¹xã¹. Ha³lo²a²
 a²wa³kxẽn³yah³lai²na² wãn³txi³su² i³ye³kxi²sain¹jau³xai³tã²:
 “Wxa²wẽ³ha³lxa² in³txi³su² kxai²nãn²tu³ su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.”
 Nxe³jau³xai³tã² yuh³lxi³ya³sa²nxa³nha¹. Sa²yxo²ã³ya³ha¹tũ¹xã¹.
 Ya³jau³su² Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²ya³ha²kxai³
 nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ kxã³nãu³a¹ Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 in³txi³lon³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ha²kxai³
 a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Fa³ra³o²ah³la² a²ka³ne³lxai²na² wẽ³sa²ki³lot³sa²ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha¹. ã³na¹a¹tũ¹xã¹. 25 I³sa³e²
 nũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³
 kãin² khãuh³lxa³txi³nyhain¹kxan²ti³ te²yã¹nxe²
 khãuh³lxa³txi¹nhain¹kxa² yã¹nxe² nxe³ju³ta² ten³sa³nha¹.
 “Ko³nxe³ti³ kãi³a¹kxe³su² i³wi¹lxo³kxi²na¹tũ¹xã¹.”
 Nxe³na¹jau³su² ten³sa²nxa³nha¹. 26 Nxe³sxã³ E³ji²ta²ko³xa²
 a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²yen³kxa² ùh³wxe³ain¹kxa²
 a²yxo²ha³kxa¹ ù³hũ¹sain¹kxan²ti³ ten³sa²nxa³nha¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³la² o²la³kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha¹.
 Nxe² o²la³kxi²na¹kxai²nãn²tu³ khãuh³lxa³txi³sain¹ta³nxa²
 ko³te³kxi²sain¹ta³nxa² nxe³sain¹ju³ta³nũ³a² ã²la²
 wai³nhĩ³nx²na³na¹. Kxãn¹ton³tãu³a¹ a²yo³yhu³ta² wain³txi³
 ù³hũ¹sa³tũ¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na² ù³yho³hi²sa²ju³ta³nũ³a² so¹lxi³
 ten³sa³nha¹. Moi³se²ah³lu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ka³tu³ hã²wxãn³txa³ E³ji²ta²ko³xa² a³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³lu²
 a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². E³ji²tan¹ko³xa² a²wa³kxẽn³yah¹lu¹ta²li²
 kãin² i³ãn³ta³kxi²kxan²ti³ hai³txi³ i³yuh³lxi³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹txi³ ĩ²kj³sxa³jah¹lai²li²
 ĩ²kxi³te²hū³nxe² ya³lo³txi²sxā³ yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la².
 28 Jā¹nxe³tāu³a² yxo²i²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 sa²yxō²we¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²yxō²we¹te³an¹jau³kxai³lu²:

— Ka³yxuh³xa² wi¹te²a² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ sxi²ha²
 a²yxō²a² a²yxō²hēt3si²ka³txa² ũ³tō¹la³kxi¹nha²kxai³ sxih²yxō²a²
 a²yxō²ka³kxi²ka³txa² ũ³tō¹la³kxi¹nha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa²
 tē³sxā³ kâi³jah³lxi³hē¹li¹. Sa²yxō²wet1sah¹lxi³hē¹li¹.
 Sa²yxō²wet1sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³
 yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹sa²yxō²wet1sah²lxan³kxai²nān²tu³
 wxa²wē³sa² in³txa² wē³sa² hxi²kan¹te²nāu³xa² a²yxō²ha³kxa¹
 ĩ³ya²lu¹ta¹nha³ta²wi¹. Yxān¹ta¹ a²ti³ha²yau³xai²li² sxi²ha²
 ũh³yxō²hē¹jah³lxin¹kxai²nān³tu³ ĩ³ya²lu¹tain¹ju³ta³nū³a²
 yŭ²nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kxā³nxi³kxai³
 txa¹hxai²hē¹ nxe³jau³kxai³lu² yxo²i²ha²kxai³ wain³sxā³
 kâi³ta¹hxai²hē¹la².

29 A²lan²nū³tāu³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yxo²i²ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta²ina² hi²sen³kxai³lu²
 ĩ³sa³e² nū³kā³txa² a²yxō²ha³kxa¹ ĩ³ye³na² kah³je³na²
 ĩ³yxō²ha³ti³sa¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³na² tîh³na²
 ĩ³nxū²kwai³hai¹tîh³na² ĩ³nxū²kwai³tet2tîh³nu³su² ha²kxai³
 ĩ³yxō²ha³ti³sa¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
 E³ji²ta²ko³xan¹tū³kā³txa² ĩ³hi²txi²nyhain¹sxā³ a²ē¹nān¹jau³xa²
 nxe³te³nah¹lxi¹:

— ĩ³sa³e² nū³kā³txai²na² ĩ³ye³na² ĩ³nxū²kwai³hai¹tîh³na²
 yxo²ha³ti³lhi³ain¹na³na¹. Te²a² yā¹nxū³na¹tū¹xā¹.
 Ain¹jau³su² kxan²ti³ ā³nxi³te²i³ ĩ³ye³na²kxai³lu¹
 ĩ³wa³nū³kxi²xi²nha²te³nah¹lxi¹ ān³si³hē¹tū³kā³txa² ĩ³lo³nxe²
 ĩ³ya²lun¹ta² hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ kwē³kon³ ka³lxa¹tāu³ān²tu³ Je³ri³ko²thi³na²
 ko³nxe³ti³ kâi³yah³lxi³thi³na² ĩ³ki³hain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 ĩ³ki³hain³kxi²sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 a³lan²tāu³a² ĩ³ki³hain³kxi²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ nxe² kâi³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te²kxa³kxa¹ sxi²je³nai²na² ki³tā¹kxi²nha²thi³na² kî³kxan²ti³
 wā²nxūh¹lxi³sxā³ ā³yxun¹na³ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 31 Nxe²
 ā³yxun¹na³ah³lxi³nū²la² Je³ri³ko²thi³na² yxau²xai³tū³kā³txai²na²
 ā³ya²lu¹ta³lxi²hxa³jah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Hâi¹nxe³sxā³
 Ra³a²ba³ka³lxa² so¹lxi³ hin¹ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa²
 yān³txai²na¹ ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²ta¹ka³lxu³su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³ ta¹ka³lxa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³ha²kxai³ ĩ³sa³e² nū³kā³txa² a²in³txai²na²
 sa²no¹wxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ kâi³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² hin¹ye²ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxe³nxa²ha¹te¹ yxo²i²tū³ka³txu¹tai²na²
ka³lxa¹txi³lon³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ a²yxo²ha³kxa¹
i³yau¹ū¹nx2ta¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Ha³lo²a²
a³lu²xa³wa². Ji³ti³āu²ah³lu¹tai²na² Ba³ra²kah³lu¹tai²na²
Sā³sāu²ah³lu¹tai²na² Je²tah³lu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
Sa³mu³e²lah³lu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
i³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² nxe³yah³lxi³sxā³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi³te²nāu³xa²
ka³lxa²on³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 33 Nxe³sxā³ yxo²i²ai¹nha²kxai³
a²ko¹ko¹nū³ka³txa² nū³kxūn³khai¹nxe³tū³ka³txi³su²
nxain¹kxan²ti³ wa³ka³ton³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Wain³ju³ta²
kāi³ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nai²na² kāi³ūh¹ju³ta³nū³a²
au³ū¹hain¹jau³xai³tā² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³yxuh³xa²
ha³nxeh³lxi³te²a² le³āu²su¹ nxe³hxai²na²hē³la². A²nxe³te²a²
a²yxo²a² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kwa² ūh³yxo²tū¹ha²kxai³
a²nū²a² hxi²kan¹ti³ i³so¹ji²ta¹hxai²nxa³hē¹la². 34 Ha³nxe²a²
i³tho³xa² ū³he³nha³kain¹kxan²ti³ hai³txi³ ā³ni³xa³ha²kxai³
wān²nxa³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a²
ā³xa² yxo²i²te²na² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² hi³ki²a³la²
ha³nxeh³lxi³ka³txa² tē³sxā³ wxā³kxan²ti³ ka³ten³ti³
ih³sau³nain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ā³xai²na² sa²kxai³lu²
hxi²tha²on³khai¹nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
yxo²i²ai¹nha²kxai³ i³nū³kxūn³tain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a²
ā³xai²na² sa²kxai³lu² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² he¹kxi²te³lhxā³
wxā³kxai²nān²tū³ nū³kxūn³txi³ sa²hxi²ka¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².
Wa³nūt3tū³ka³txa² wxā³sxā³ wa³ka³ti³lo³te³lhxā³ wxā³kxan²ti³
ih³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 35 Te²yā¹nxe³jut3su² tu¹txi³nāu³xai²na²
sa²kxai³lu² a²wē³ha³lxa² ya³lu²kxi²tai³tā² ka³ten³su²
i³sa²yxau³xain¹ta¹hxai²hē¹la², yxo²i²ai¹nha²kxai³la². Yxān¹ta¹
ā³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³na¹si¹jau³su²
i³khāuh³lxa³tain¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la²:

— Txa²wā¹sū³na² ā³na¹yah²lxan³kxai²nān²tū³
wā²nhxa³txa²lxa¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ā²la² ain³kxain¹kxan²ti³
Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ain¹kxe³su² ā³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

— Oh³nāu³nū¹ka³na¹ kxā³nāu³a¹ ka³te³na²
wi¹yxau³na¹ju³ta³nū³a² wah³nxa¹tū¹xā¹. A²ē¹nān¹jau³su²
ta¹hxai²hē¹la². 36 A²nū²a² ā³xai²na² sa²kxai³lu²
ko³te³kxi²nū¹hai¹nha²kxai³ ā³xai²na² po¹na² wā²la²
tē³sxā³ u³kxi²tū¹h³na² wet1sān²nū²la² khāuh³lxa³txi³sxā³
i³ta³lo³wai¹tū¹hai¹nha²kxai³ a²nū²a² ā³xai²na²
sa²txai³kxi²sān²nū²la² sxi²ha² kan²thi³na² so¹sxā³
ū³whi¹hi² nxe³sxā³ ū³tū¹kxain¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
37 A²nū²a² ā³sa²nūn³te²na² sa²kxai³lu² yxo²i²ai¹nha²kxai³
txah³lxa³kxa² tē³sxā³ ā³nan³sxā³ ā³ya²lut1txa³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

Ā³xai²na² sa²kxai³lu² se³ho²ta²ka³lo³a² tē³sxā³ ũ³ha³la³jo³li²
 ya²lu¹tain¹ta¹hxai²hē¹la², yxo²i²ai¹nha²kxai³la². Ā³xai²na²
 sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kâi³sain³si¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la²,
 Sũ³na² wân³txa² sa²yo²ã³si¹hain¹jau³sa³. Ā³xai²na²
 sa²kxai³lu² hi³ki²a³la² tē³sxā³ ũ³ja³lu³kxi²sxā³
 ũ³ya³lu¹txa³lxi³yhain¹ta¹hxai²hē¹la², yxo²i²ai¹nha²kxai³la².
 Ā³xai²na² sa²kxai³lu² wã²la²ka³lo³la³ yũ²ai¹nxa³ha²kxai³
 o³ve²a² wã²la² tē³i² ka³bri²ta² wã²la² tē³i² nxain¹sxā³
 ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³a² we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³xai²na²
 sa²kxai³lu² he³ja³lu²jut³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Āh¹
 ã³xai²na² sa²kxai³lu² kâin² i³khãuh³lxa³txai¹nha²kxai³ ãh¹
 ã³xai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³thin¹sxā³ kâi³ũ¹hai¹nha²kxai³
 nxe²xai³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la², yxo²i²ai¹nha²kxai³la².
 38 Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yũ²nxa³ko³xai²na² ã³nxai³sxā³
 ho³hai¹nha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wã³la³ka³tē¹na²
 yxau³ai¹nha²kxai³ kxih³nxē¹na² yxau³ai¹nha²kxai³ nx-
 ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wi¹lhin¹tũ³ka³txi³su² ha²kxai³ hxi²kan¹ti³
 yuh³xai²nãn¹te²a² hxi²ki³kxai³lu² ã³te³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 39 Jã¹nxe³jut³su² tũ³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
 yxo²i²ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu²
 wi¹lhin¹sxã³ a³ya³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹kxan²ti³
 yen³kxa² wi¹khai¹nxe³ju³ta³nũ³a² au³hxai²kxai³tã²
 so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 40 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a²nũ³su² ã²la² wi¹ju³ta³nũ³su²
 ã²la² ãũ¹la³kxi²nũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxã³
 tũ¹ka³txai³ta³lxi³ txa²wa¹kxi³na¹xain²txi³ a²wi¹lhin¹si¹ki³jau³su²
 ta³lu³ti²nũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la².

12

Sũ³nu²khai³su² Txa²wã¹wĩ³nu²su¹ jau³su²

1 Jã¹nxe³jut³su² txa²wã¹ki³nãũ¹xai²na²sa¹.
 Tũ¹ka³txai²na² yxo²i²ain¹tũ³ka³txai³tã² i²nē³lain¹na³la².
 Nxe³nē³lai¹nha²kxai³ i³wã³txa³kxi²nha¹ki³jau³xai²na²
 whã²na¹ ã³na¹a³sah¹lxi³wxa². Ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³tai³tã²
 ã³na¹a³sah¹lxi³wxa². Nxe³sxã³ sa³nxe³la³kxi³nãũ³xa² kwa²
 ã³nih³yah³lxi³te²ju²hē³la². Kwa² ã³nih³yah³lxi³kxai²nãn²tu³
 ã³ni³ha² i³ne³ka³ta³yah³lxi³te²ju²hē³la². Tĩh³na²
 ne³ki³san¹tĩh³na² so¹lxi³u²kxan²ti³ ten³sa²tã³yah³lxi³te²ju²hē³la².
 A²wã³tãũ³a² nxe³ta³nxa² a²wi¹nē³tãũ³a² nxe³ta³nxa²
 ten³sa²tã³yah³lxi³te²sxa³yu²hē³la². Te²yã¹nxe³te²hũ³ki³tã³la².
 Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²te²ki³nãũ¹xa² wain³tĩh³na² so¹lxi³
 ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ ã³nxai³a³sah¹lxi³wxa². Ko³nxe³tĩh³na²
 ten³sa²tã³a³sah¹lxi³txa³hē¹la². 2 Je³su²jah³la² so¹lxi³
 ten³sa²tã³sxã³ i²a³sah¹lxi³wxa². Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na²

ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²kxi²nē³lhī¹nān¹te²tu³
jah¹lai²na² so¹lxi³ yxo²i²ki³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²li²
kxā³nxai³kxai³lu² ũ³hxi²kī¹la³kxain¹ju³ta³nū³a² yān³ta¹
yxau³so²nxā³ta³lxa¹ a³la³kxain¹kxan²ti³ hai³txi³
ĩ³yuh³lxa³kxi²sxā³ ā³na¹ta¹hxai²nxā³hē¹la². Nxe³yān¹ta¹:

— Yxan¹nāu³a¹ ĩ³ka³li³sa²ju³ta³nū³a² yū³sa³tū¹xā¹.
Nxe³sa³ha²kxai³ hī¹na² khāuh³lxa³ti³sain¹ju³ta²
hxi²waun³ta³kxi²nha²nxā³lho³na¹. Hi³sa³ka³txa²
ĩ³hxi²kī¹la³kxi²sain¹kxan²ti³ Txa²sū³na² āu²li²sa²nxā³lho³na¹.
Je³su²jah³la² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²nū²la² nxe³hī¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³ka³txa² a²wi¹nē³tāu³a² ā³wxe²xai³ta¹hxai²hē¹la².
Ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³si²ya³ta¹hxai²hē¹la².

3 Jā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³tain¹ju³kxai³lu² sa²wa²lho¹xi²sxā³
ain³kxi¹xi¹jxah³lxi³hē¹la². Kō³nxe³ti³ kāi³tū³ka³txa²
hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ³an³ta³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nūh¹kxan²ti³ nxū²kwa³lxū¹txi³ hxi²tha³ta¹hxai²nxā³hē¹la².
Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² yxo²i² hxi²tha³yah³lxi³txa³hē¹la².
Yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹ah³lxi³txa³hē¹la². 4 Kō³nxe³ti³
kāi³ju³ta² nū³kxūn³sxā³ sa²yo²ā³yah³lxi³ta¹hxa³nhē¹la².
Wxa²ti³ha²yau³xa² ha³li³kxa² hxa³n³kxi¹nx2ti³sxā³
ya³lu²kxi¹nx2ti³kxan²ti³ nū³kxūn³sxā³ sa²yo²ā³yah³lxi³ta¹hxa³nhē¹la².
Nxe³hī¹nān¹te²tu³ wxa²ti³ha²yau³xa² ha³li³kxa²
hxa³n³kxi¹nx2ti³kxan²ti³ ya³lu²kxi¹nx2ti³xa³ta³lxa¹ kō³nxe³ti³
kāi³kxe³su² nū³kxūn³sxā³ sa²yo²ā³jah¹lxi³hē¹la².
5 Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² ne³wān²yah³lhin¹thai¹la²?
Wī³nu²su² a²ki³lha³lxa²nāu³xai²na² ĩ³yon²ta³kxi²te³lhxā³
ĩ³kwa³l²kxain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² ĩ³nxū²kwa³lxū¹nū¹nhē³jau³su²
ĩ³ye³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³kxai³lu¹:

— Txa²ki³lha³lxāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ĩ³wai²kxi¹nxā²kxai²nān²tu³ wix¹nha²sxā³ ain³sē¹li¹.
ĩ³kwa³l²kxi²sxā³ ĩ³tih³nxe¹nxā²kxai²nān²tu³ yxo²i²in¹kxa²
yxo²i² ā³na¹txa³hē¹li¹.

6 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
hi²sen³su² a³lxi²te²a² ĩ³wai¹tū¹sa²tē³na³li¹.
Te²yā¹nxe³sxā³: “Jah¹lai²na² txa²ki³lha³lxu²
ti³hi¹ta¹tū¹xā¹.” Nxe³te²na² sa²kxai³lu² sa²wai³kxa²
wxe³te³lhxā³ ĩ³wai¹te²ju²hē³li¹.

Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

7 Wxa²wī³na² yā¹te³hū³na³la². A²wī³nu²su² te²kxai³lu²
a²ki³lha³lxa² ĩ³sa³wai³kū¹te³lhxā³ ĩ³kwa³l²kxi²te²ju²hē³la². Wī³na²
ĩ³kwa³l²kxi²kxe³nū³a² kāi³ūh¹xa³te²a² yū³te²sxa³yu²hē³la².

Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² wxāi² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
khāuh³lxa³txi³nx2ti³ju³ta² ĩ³wai³kxũ¹nx2ti³ju³ta²nũ³ai²la¹wa².

— Txa²wēn³su² ti³hi¹ta¹ha²kxai³ ĩ³kwai²kxi²na¹xā¹.
Txa²wā¹sũ³nān¹jau³su² nxe²na³la². 8 Txa²wā¹sũ³na²

wē³ha³lxi³khai³xa² ĩ³kwai²kxi²ju³ta² kãi³ũ¹hain¹te²jai¹ti²tu³wa².

Wxāi² ĩ³nxai²na² nxe³kxa² yā¹nxe² kãi³ũ¹yah³lxan³kxai²nān²tu³
hai³txi³ Sũ³na² wē³ha³lxi³khai³su² ti³hi¹txa²lxi³hĩ³nx2nxa³wa².

Hāi¹sxā³ ka³yuh³xa² wē³ha³lxi³hũ³nxe² yah³lxi³hĩ³nxai¹lxa².

9 Txa²wā¹wĩ³nu²khai³xa² wĩn¹txi³sxā³ we¹tē³jah¹la²
ĩ³kwai²kxi²nē³kxan²ti³ sa²nēn¹kxi²sa²tē³kĩ³tā³la².

Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
ā²la² kãin²khai¹nxe³jah¹la² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²

sa²hau³ko³tũ¹nhē³jah¹la² ā²la² kãi²non³sxā³

sa²yo²we¹kĩ³tāu³lon³kĩ³tā³la². 10 Kho³kho³txi²nē³lhĩ¹nai³tā²

hxi²kan¹ton³kĩ³sxa³hĩ¹nai³tā² jũ¹nxai² ha³la³jen¹nāu³a²

Txa²wā¹wĩ³nu²khai³xa² ĩ³wai³kxi²te³lhxā³ ĩ³kwai²kxi²sa²tē³nē³lain¹to³h

— Ju¹ta²na² wain³na³na¹. Nxain¹te²jai¹ti²tu³wa².

Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²

sa²wai³wai³kxi²sa²tē³ũ¹nhē³lain¹te³lhxā³ ĩ³kwai²kxain¹to³h³na³la².

Nxe³sxā³:

— Nxe²kãi³ũ¹hai¹na¹kxai²nān²tu³ wi¹lhi¹na¹ju³ta³la³

wā²nhũ¹ai¹na¹tũ¹xā¹. Txa²wā¹sũ³na² a²ē¹nān¹jau³la³

nxe²na³la². 11 ĩ³kwai²kxi²nē³ju³ta² kãi³ũ¹nhē³tāu³la³

ĩ³ka³li³kxi²nē³jau³sxa³wa². Yxān¹ta¹ jũ¹nxai² yan¹nāu³a¹

āin²ta³kxi²nē³ju³ta³la³ ne³wā²na³kĩ³sa²kxai³ wain³txi³

kãi³kĩ³sa²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² hāu²non³nxe³nē³lha²kxai³

nxe²na³la².

Wān³txa² ĩ³tih³nxe³nē³jau³su²

12 Jā¹nxe³jut3su² nxe³ha²kxai³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³

yo²i²jah³lxi³hē¹la². ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹jah¹lxi³hē¹la².

13 Te²yā¹nxe³sxā³ wain³tĩh³na²so¹lxi³ā³nxai³yah³lxin¹tĩh³nũ²nũ³a²

ā³ten³jah¹lxi³hē¹la², wain³txi³yxau²xai³yah²lxan³kxa²yan³txi³sa³.

14 Nxa²ha¹te¹ hāu²non³sxā³ yxau²xai³nyhu¹jah¹lxi³hē¹la².

Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ ya³lo³txi²sxā³ kãi³jah³lxi³hē¹la².

Nxe³kxe³su² kãi³yah²lxan³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ā³nũ²kxi²sxā³

yxau³yah²lxan³so³la². 15 Wxa²ē¹nāu³ai²na²

yo²i²yah³lxin¹jau³xa² ĩ²khai¹nxe³nha¹jah³lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹

nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³nai²na² kãin²

thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta¹ ha³nāu³hi²ye²yah³lxi¹nha³ta²wa².

Wxa²nũ³ka³txa² a²ha³tih³ ĩ³nxai² wā²nxũh¹lxi³sxā³

kwa²to³toh³lxi³ ĩ³an³ta³kxi¹nyhu¹yah³lxi³txa³hē¹la².

Wxa²ē¹nāu³ai²na² wā²nxũh¹lxi³sxā³ kwa²to³toh³lxi³

ĩ³an³ta³kxi²nyhu¹yah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ĩ³kāi²non³sxā³
 wen¹nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²wā³tā³xai²na²
 yxo²i²sxā³ hxi²tha²o³nha³ta²wa². 16 Te²yā¹nxe³sxā³
 txu¹ha² ā³xa² wa³ni³lon³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³te³nxa³te²a²
 te²xa²yā¹hah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³sxā³ E³sa³u²ah³lu¹ta²na²
 te²xa²yā¹nxe² kâi³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³la¹
 E³sa³u²ah³lu¹ta²kxai³la¹ ye³kan¹jah¹lo²su² a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³ta³lo³hē¹thi¹nai²na² sa²kxai³lu² Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³te²kxai³lu¹ E³sa³u²ah³lu¹ta²kxai³lu² he³ja³lu²ha²kxai³
 a²yen³kxi³khai³xa² ye³kan¹te²na² a²yen³kxi³khai³xa²
 tē³nū²la² Ja³ko²ah³la² hxi²ka² ũ³hū¹nyha³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te³na¹ Ja³ko²ah³la² sa²kxai³lu² yain³txi³yau³xa² tē³sxā³
 ũ³hū²nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³kxan²ta² E³sa³u²ah³lu¹ta²na²
 a²ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

— He³ja³lu²sa²te³nha¹. Na¹ta¹ yain³txa² yū³sa²nxa³nha¹.
 Nxe³ha²kxai³ yen³kxa² ye³kan¹jah¹lo²na¹xai²nān¹ta²
 yen³kxa² a³lxi²sa²nxa³nha¹. Ũ³hū¹na¹kxai²nān²tu³ yain³txa²
 ũ³hū¹sain¹tū¹xā¹. A²ē¹nān¹jau³kxai³ nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².
 17 Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³nū² a²wi³nu²khaj³xa²
 yah³lon¹sxā³ ya³lu²te³lhxā³ nxe³hī¹nu¹ta²na² yen³kxa²
 wi¹kxa² so¹kxi²ju³ta³nū³a² E³sa³u²ah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu²
 a²wi³nu²kxai³lu² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe² e³kxi²kxan²ti³nū¹
 a²wi³nu²su² te²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ wān³txai²na²
 ĩ³ya¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². E³sa³u²ah³la² kâin²nān³kxan²ti³
 wān³txi³la³ ĩ³ya³txi³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ kxā³nhxī¹nu¹ta²na² I³sa³e² nū³ka³txu¹ta²na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²nāu³xai²na² wā³la³ka³txa²
 Si³na³i²ka³txa² ā³tj³sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu²:

— Wxa²wxai³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe²
 kwa³na³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Txa²wā¹sū³na²
 a³ka³nxi²kxai²nān²tu³ wā³lai²na² a²ne³ka³nah²nāu³a²
 ha³nxe²a² kâin² ĩ³ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ kâin²
 ka³nxa³hi²ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 a²nū²a²nāu³xu¹ta²na² ĩ³yuh³lxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 it3ta² waun³txa² ĩ²ah³lxi³ha²kxai³, 19 wāi²lhū³ka³txa²
 ĩ³yau¹je²yah³lxi³jau³xa² ain³kxah²lxi³ha²kxai³ a²nū²a²
 wān³txa² yxo²kâin²e³jah¹la² ain³kxai¹nha²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau¹xai²na² ain¹kxain¹te³na¹
 ĩ³yuh³lxi³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³yuh³lxi³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Hāi¹nxā¹sa²sī¹nhē³li¹. E³kxi²sah¹lxi³sīn¹txa³hē¹li¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³ju³ta²na²
 wān³txa² e³kxi²nyhain¹jah¹lai²na² wān³txa² kâin²

ĩ³yon²txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³yon²txi³nyhain¹jau³kxai³lu²
 e³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

Jã¹nxe³kxan²ta²
 Txa²wã¹sũ³na²

— Wã³la³ka³txai²li² ka³yxuh³xa² wã²lot³jah³lxin¹kxa²
 wxa²wxai³kxai²nãn²tu³ wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²
 a²hxi²ki³kxai²li² txah³lxa³kxa² hxi²tẽ³nha²sxã³ ã³tĩ³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹.
 ã³tĩ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ka³yxuh³xai²li² txah³lxa³kxa²
 ã³nan³sxã³ ã³ya²lu¹jah¹lxĩ³hẽ¹li¹, a³ka³nxĩ²sxã³
 yxau³na¹ha²kxai³lu¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 21 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lu² Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³lu² kãin²
 ĩ³yo²lha²kxai³ e³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Yuh³lxĩ³khaix¹sa³nha¹. Hxi²ka³ta³ta³sxã³
 yuh³lxĩ³khaix¹sa³nha¹, Txa²wã¹sũ³na² a³ka³nxĩ²jen³su²
 ha²kxai³lu¹. Moi³se²ah³lu¹taĩ²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Jã¹nxe³jut³su² te²yã¹nxe³ka³txa² hai³txi³ ã³tĩ³yah³lxa³lxa².

22 Nxe²nxa³ha²kxai³la¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³tih³nxe³nx2ti³te³na¹ oh³xai²nãn¹te²a² ha³lo²a² ã³tĩ³kxe³hũ³nxe²
 yxau³yah³lxĩ¹lxa². Wã³la³ka³txa² Si³ãu²ka³txa²
 ã³tĩ³yah³lxĩ¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ka³ten³yah³lai²na²
 a²sxi²je³na² ã³tĩ³yah³lxĩ¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
 oh³xan¹thĩ³na² nxe³thĩ³nãu³a² oh³xan¹te²nãu³xai²na²
 ka³lxa¹khai¹xain¹sxã³ yxau²xai³lain¹na³la². A²nxe³thĩ³nãn²tu³
 ã³tĩ³yah³lxĩ¹nha²kxai³ nxe³yah³lxĩ¹lxa². Nxe³te²hũ³nxe²
 yxau³yah³lxĩ¹lxa². 23 A²nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²tĩ²sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txa² kxã³nxai³tã²
 yuh³nãu³a² yxau²xai³lain¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
 ya²lun¹txi³ha²kxai³ oh³nãu³nãn¹te²a² ha³lo²a²
 yxau³ah³lxin¹nha²wa². Nxe³tũ³ka³txai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² ha³tẽh³nxã³nxa² a²tĩ³lxa² a²yo²ha³kxa¹
 ũ³wha²li¹lah³lxĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tu³ka³txai²na²
 ã³tĩ³yah³lxĩ¹nha²kxai³ ka³lih³khai¹nxe³tũ³ka³txa²
 ã³yã³nũ²kxi²kxa² ã³tĩ³yah³lxĩ¹nha²kxai³ nxe³te²nũ³ka³txai²na²
 nxe³yah³lxĩ¹lxa². Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
 yuh³xai²nãn¹te²a² nũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ kãĩ³yah³lxĩ³kxe³su²
 a³ya³ti²sxã³ wi¹lhin¹ta³nxa² kq³nxe³thin¹ta³nxa² nxe²
 ĩ³yĩ¹li²jah¹lai²na² ã³tĩ³yah³lxĩ¹nha²kxai³ yuh³xai²nãn¹te²a²
 Sũ³na² wãn³txa² sa²yo²wet¹sãn²nũ²la² ya³lu²kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹na²hẽ³la². Nxe³tũ³ka³txa²
 ã³tĩ³yah³lxĩ¹nha²kxai³ nxe³yah³lxĩ¹lxa². 24 Je³su²jah³lo²kxai³lu²
 wãn³txai²na² tah²yau³xai²na² ĩ³ye³yo²ka²la¹hũ³nyhu¹kxi³jau³xa²
 ã²la² ĩ³ye³kxi²nẽ³na²hẽ³la². A²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³sxã³
 ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ A³be²lah³lu¹taĩ²na²
 Ka³tĩ²ah³la² hxi²ka² su²lhã³nyha¹ta¹hxai²ti³ai²ti²tu³wa².

Nxe³ti³u¹ta²kxai³lu² i³sa²wa²lho¹xi²ki³tāu³a¹ nxe³hī¹na¹
txa²wā¹ē¹nān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²sū³nāi³. A³be²lah³lu¹tai²na² ya³lu²ti³u¹tai²na²
i³wa³lxīn³txai¹nhē³li¹. Nxe³jau³su² nha²ki³tā³la².
Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu²
nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu²
ya³lu²kxi²nū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³kxai³lu²
i³sa²wa²lho¹xi²ki³tāu³a¹ nxe³hī¹na¹ txa²wā¹ē¹nān¹jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Ya³lu²kxi²nū¹sa²nhēn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ne³wā²na³kxi²nū¹nhē³na²hē³li¹.
Nxe³jau³su² nha²ki³tā³la². A²nxe³jah¹lain²txi³
Je³su²jah³lain²txi³ ā³tī³yah³lxi¹lxa². 25 Jā¹nxe³jut3su²
wān³txa² ne³kat1jah¹lxin¹jau³xai²na² Je³su²jah³lai²na²
wān³txai²na² ne³kat1jah¹lxin¹jau³xai²na² ain³kxi²sxā³
sa²yo²ā³yah³lxi³txa³hē¹la². Kxā³nhxī¹nu¹tai²na² I³sa³e²
nū³ka³txu¹tai²na² o³nhān¹jau³xai³na² i³yau¹ū³hain¹jah¹la²
sa²yo²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
e³kxain¹jah¹la² sa²yo²ā³ain¹ta²hxai²hē¹la². Sa²yo²ā³ain¹te³na¹
hxi²kan¹txi³ ā³nih³sxā³ hāi³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la²
Te²yā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa²
o³nhān¹jau³xa² ne³kat1sxā³ ain³kxi²ki³sān²nū²la²
hā²wxān³txa³ sa²yo²ā³ki³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ ā³nih³sxā³
hāi³ki³sxa³lho³la². Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² i³ye³kxi²nē³lha²kxai³
nxe³jau³xai²na² ā²la² wā³nxīn¹jau³xai²la¹wa².

26 Jā¹nxe³hī¹nu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
jau³jau¹xu¹tai²na² ne³ka²kain¹jau³xai²na² ha³lo²a²
yuh³xan¹ko³xu¹tai²na² kāin² ka³tā³tā³ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³nain²txi³
e³kxi²toh³na³la². E³kxi²to³te³nah¹lxi¹:

— Kxā¹nhxī¹nu¹tai²na² e³kxi²na¹hī¹nu¹tai²na² ha³lo²a²
yuh³xan¹ko³xai²na² kāin² ka³tā³tā³ti³hi¹ta¹hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
e³kxi²xi²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ yuh³xan¹ko³la³
so¹lxi³ ka³tā³tā³ti³hi¹txa³lho³li¹. Yuh³xan¹ko³xai²na²
whāi²na¹ oh³xan¹ko³xai²na² whāi²na¹ ha¹lin¹ko³xai²na²
ka³tā³tā³ti³hi¹ta¹tu¹wi¹. Nxe²e³kxi²toh³na³la². 27 Nxe³ha²kxai³lu¹
wān³txa²e³kxi²jau³xai²na¹:

— Te²yā¹nxa¹tu¹wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²
i³yau¹ū¹nhē³na³la². I³yau¹ū¹nhē³te³nah¹lxi¹ yen³kxa²
a²wi¹lhī¹nu¹tai²na² i³ye³sxā³ i³yū¹te³nu¹te²a² a²yo²ha³kxa¹
ka³tā³tā³ti³hi¹tu¹wa². Ka³tā³tā³ti³hi¹te³na¹ yen³kxai²na²
a²yo²ha³kxa¹ ā³na¹sa²sai¹ti³hi¹tu¹wa². A²nxe³ju³tai²na²
i³yau¹ū¹nhē³jau³xai²la¹wa². Hā²wxān³txa³nū² yen³kxa²
ka³tā³tā³ti³hi¹txa³te²a² so¹lxi³yxau²sa²tē³tu¹wa².

28 Jã¹nxe³jut³su² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² oh³xan¹ko³xa²
 tah²ko³nũ³a² a²wa³kxên³su² si¹nhê³jau³su² ũ³hũ¹nê³na³la².
 Nxe³ko³xai²na² hai³txi³ ka³tã³tã³ti³hi¹txa³ha²kxai³
 nxe³ko³xai²la¹wa². Nxe³jut³su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 sa²nên¹kxi²a³sah¹lxi³wxa². A³lxi²nha²sxã³
 sa²yo²we¹ja³sah¹lxi³wxa². Sũ³na² ĩ³ka³lxih³ju³ta² so¹lxi³
 wet¹ja³sah¹lxi³wxa². 29 Jã¹nxe³jut³su² a²ya³la³tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³nxe²hũ³jah¹lai²la¹wa².
 Ha³nxe²a²kxai³lu² yen³kxa² ko³nxe³kxa² ĩ³hxn³te²ju²hê³la².
 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxa² yen³kxa² yuh³xai²nãn¹te²a² a²yen³kxa²
 Sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ã³na¹hxa³tu¹wa².

13

Txa²wã¹sũ³na² sa²nên¹kxi²ki³kxe³su² ĩ³tih³nxe³jau³su²

1 A³lxi²waun¹nyhu¹sa²tê³jah¹lxi³hê¹la². Kris²tu³jah¹la²
 ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³kxi²nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³
 txa²wã³tã³yah³lxi¹lxa². 2 A²nũ²a² wa³nũ³ta² wxã³te²a²
 wi¹kã³ũh¹txain¹yah³lxi³hê¹la². Wxa²yain³txa²
 wã²nhũ² sxã³sxã³ ãũ³xah³nhĩn¹ju³ta³nũ³a² hau³ko³ti²
 nxe³nũ¹nha¹jah³lxi³hê¹la². Te²yã¹nxe³ju³ta²
 kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² txa²wã¹si³yah³la²nãũ³xu¹tai²na²
 kã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ai¹nhĩn¹nu¹tai²na²
 oh³xan¹tũ³ka³txa² wi¹kã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hê¹la², wa³nũt³su²
 nxe³ye²nyhain¹kxa² ha³tã³nxãn²txi³na². 3 A²nũ²ai²na²
 sxĩ²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²si¹hain¹kxai²nãn²tu³
 ne³wã²na³yah³lxi³txa³hê¹la². Ũ³tĩ¹kxi¹nx2ain¹kxa² yã¹nxe²
 wxa²ẽ¹nãũ³ai²na² au³txi³ ĩ³yan³ta³kxi¹tain¹yah³lxi³hê¹la².
 Khãuh³lxa³thi¹nain¹te²a² te²yã¹nxe³sxã³ au³txi³
 ĩ³yan³ta³kxi¹tain¹yah³lxi³hê¹la², Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³kxi²nyhu¹yah³lxi¹nha²kxai³la².

4 In³txa² txu¹ha² so¹nhyu¹kxi³ju³ta² wain³na³la². ã³na¹sxã³
 ã³waix³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hê¹la². Nxe³sxã³ wxa²txu¹khai³xa²
 tã³nxa² wxa²in³txi³khai³xa² tã³nxa² so¹lxi³ ũ³whĩn¹ti²nyhu¹sxã³
 yxau²xai³jah¹lxi³hê¹la². A²nũ²a² ã³lxi³jah¹la² tã³nxa²
 ã³lxi³ta¹ka³lxa² tã³nxa² ũ³whĩn¹ti³nhyu¹ah³lxi¹nha²kxai³
 a²nũ²a² ĩ²li³te²a² kuh³lxa³thin¹sxã³ wa³ni³lon³yah³lxi¹nha²kxai³
 yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li¹nxa²lxi³ha³ta²wa².

5 Yen³kxa² yxo²kwain³tãũ³lot³sa²tê³ah³lxi³txa³hê¹la².
 Hai¹nxe³sxã³ ha³lo²a² hi¹nho³yah³lxin¹kxa²
 hãũ²non³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hê¹la². A²nxe³ju³tai²li²
 ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nê³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²nê³ta¹hxai²hê¹la². ĩ³ye³kxi²nê³te³nah¹lxi¹:

— Hai³txi³ a³li³kxi¹nx2ti³sxã³ ã³waix3kxi²nx2ta¹ju³ta³nũ³a²
yũ³ti³he¹nxẽ²nx3tho³li¹. Hai³txi³ sa²yo²ã³nx2ti³sxã³
ã³na¹nx2ta¹ju³ta³nũ³a² yũ³ti³he¹nxẽ²nx3tho³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Jã¹nxe³jut3su² nxe³ha²kxai³

nxũ²kwai³lxũ¹sxã³ i³wa²lũ³xi²ki³tu¹wa². Nxe³ki³te³nah¹li¹:
— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² hxi²nũ¹nẽ³jah¹lai²la¹wi¹.
Hxi²waun³txi³ki³ju³ta³la³ yũ³nẽ³lxa³lho³li¹. Nxe³kxe³su²
ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ a²nũ²a² i²li³te²a² kq³nxe³ti³
kãi³ũ¹nhẽ³kxan²ti³ yuh³lxi³ki³sxa³lho³li¹.

Nxe³hĩ³ki³tã³la².

7 Sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi¹jxah³lxi³hẽ¹la². A²wi¹lhĩ¹na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi¹nx2ti³jau³xai³tã²
ain³kxi¹xi¹jah³lxi³hẽ¹la². Wxa²hxi²kan¹txi³nãũ³xai³tã²
ain³kxi¹xi¹jah³lxi³hẽ¹la². Wi¹lhin¹sxã³ hin¹sxã³

yxau³ain¹sãn²nũ²la² hã²wxãn³txa³ hãũ²non³sxã³
ya³lu²ain¹na²hẽ³la². Nxe³kxe³su² ain³kxi¹xi²sxã³
kan²txi³ yxo²i²ain¹kxai³ jã¹nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
yxo²i²jah³lxi³hẽ¹la². 8 Nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²kxai³lu²
yxo²i²ki³jah¹lai¹ta³lxi²na³la². Kxã³non³kxan²ti³ hai³txi³
ã³lxi³to³nxa³lho³la². 9 Wãn³txa² wain³jau³xa² so¹lxi³

ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Wãn³txa² yau³xã³xai²na²
tah²yau³xai²na² i²yah³lxan³jau³nũ³ai²na² i²li³jau³xai²na²
i³tih³nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³ sa²yo²we¹jah³lxi³txa³hẽ¹la².
Wain³jau³xa² so¹lxi³ sa²yo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
sa²kxai³lu² kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³na³la². Yxãn¹ta¹:

— Yain³txi³su² wain³txi³ yain³kxi³te²ju²hẽ³.
Nxe³jau³jau¹xai²na² i³tih³nxe³sxã³ sa²yo²we¹ki³kxai²nãn²tu³
hai³txi³ hxi²kan¹ti³ i³wi¹lhin¹ti³hi¹tẽ³jau³sxa³wa².

10 Ju³te²a² nũ³kã³txa² wã³nxĩn¹ti³ i³ye³ũ¹hain¹kxe³su²
o²la³kxain¹tũ³kã³txa² o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
kq³nxe³kxe³su² ã³wa²su¹ju³ta²nũ³a² o²la³kxain¹kxai²nãn²tu³
ka³yxuh³xa² sĩ³na² Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹kxai²nãn²tu³
nxe³ta³sĩ³na² i³yain³yah³lxi³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 11 Hãi¹nxe³sxã³
tũ¹kã³txa²kxai³lu² a²wa³li³kha³lah³la² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na²
a²ti³ha²yau³xa² so¹ta¹hxai²hẽ¹la². So¹nũ²la² sxi²hai²na²

Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² wi¹lhin¹thĩ³na² ã³wih¹nũ²la²
a²ti³ha²yau³xan²tu³ tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Tẽ³nũ²la²

Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
hã²wxãn³txa³ ka³yxuh³xa²kxai³lu² a²sĩ³na² tẽ³sxã³ sxi²je³na²
a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³nũ²la² ha³lo²a² i³hxn³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² sxi²je³na²
a³li³sãn²nũ²la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²ti³ha²yau³khai³xa²
ha³li³hxn³sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³li³hxn³sxã³
ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ a²nũ²a²nãũ³xa² kq³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta²

hxan³kxi²nē³ju³ta³nū³a² ta³lu³ti³nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la².
 13 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³ya²lut1ju³ta³nū³a²
 yau³son³ye²kxan²ti³ hai³txi³ wa³lxī³nhān²nxa³ha²kxai³
 wi¹lhit1sxā³ khāuh³lxa³ti³nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la².
 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²ai²na² Sū³na² wān³txa²
 yxo²ai¹nxa³te²na² khāuh³kxi²nē³kxan²ti³ Sū³nai²na²
 a²ten³ju³ta² sa²yxo²wet1sxā³ kāi³sa²tē³a³sah¹lxī³wxa².
 14 Yuh³xai²nān¹ta³ko³xa² ha³lo²a² yxau³ki³ko³xai²na²
 hai³txi³ sxi²je³na² ha³lo²lo³ki³thīn³nai²na² yū³nē³lxa³wa².
 Oh³xan¹thi³nū³a² wxā³nū¹nhē³thi³nū³a² so¹lxī³
 wah³nxe³ki³tā³la². 15 Jā¹nxe³jut3su² Je³su²jah³la²
 ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta²
 ā³wa²su¹kxi²nē³na²hē³la². Nxū¹nhē³lha²kxai³
 i³ka³li³kxi²ki³jau³su² Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxī³wxa².
 Nxe³sxā³ i³sa²nēn¹kxi²sa²tē³a³sah¹lxī³hē¹la².
 16 Wxa²nū³ka³txi³nāu³xa² wi¹kāi³ūh¹nyha¹jah¹lxī³hē¹la².
 Hxi²nū¹nha¹jah³lxī³hē¹la². Nxe² kāi³ū¹nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² i²nx2ti³tu¹wa². i²nx2ti³te³nah¹lxī¹:
 — Txa²sa³wi³ha³lxai²na² wi¹kāi³ū¹whaun¹nyhain¹na³na¹.
 i³ka³li¹lxī²sain¹nha¹. Txa²wā¹sū³na² nxe²na³la².

17 Wxa²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na² wān³txa²
 ain³kxi¹jah³lxī³hē¹la². i³ye³kxi¹nx2tain¹jau³xa²
 sa²yxo²we¹jah¹lxī³hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² sa²hau³ko³tūh¹nx2tain¹tū³ka³txai²la¹wa².
 Nxi¹nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³a² wi¹lhin¹si¹yhah³lxin¹ju³ta³nū³su²
 o²la³kxi²yah³nx2ti³na³la². Nxe³nx2tai¹nha²kxai³
 sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³lih³kxi²nha²sxā³
 o²la³kxi²nūh¹nx2tain¹tu¹wa². Yxān¹ta¹i³āin²ta³kxi²si¹hain¹yah³lxin¹kxai³
 hxi²kan¹txi³ i³hau³ko³tūh¹nx2tai¹nxa³lho³la².

18 Txa²wā¹sū³na² i³nxū²kwai³lxū¹si²sa²jau³nū³a²
 ten³sa²sīn¹nha²wa². Nxe³sa²sīn¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 i³ye³kxi²xai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxe³sa²sīn¹si¹yhah³lxin¹jau³su²
 i³ye³kxi²sa²tē³jah¹lxī³hē¹la². Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² au³txi³
 e³kxi²nha¹kxi³jau³xa² wi¹lhin¹jau³su² na³la². Wain³ju³ta²
 kāi³sīn¹na¹ju³ta² so¹lxī³ ten³sa²sīn¹nha²wa². 19 Jā¹nxe³na¹jut3su²
 wa³su³txi³ wā³li²sxā³ i²nx2ta¹ju³ta³nū³a² ten³khaix1sa³nha²wa².
 Nxe³si¹sa²jau³su² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹jah³lxī³to³hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ kxā³nhi¹nai³tā² Je³su²jah³la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
 Ya³lu²kxi²nū¹nhē³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 Hāun²te²a² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta²

a²yo³wa³hxa² ũ³yho³hi²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²su²
 Je³su²jah¹lo²kxai³lu² o³ve²a² a²wa³kxēn³yah³lo²hū³nxe²
 txa²wā¹wa³kxēn³yah³la² A²si³yxau³jah¹lo²lō³ta¹hxai²hē¹la².
 21 A²nxe³jah¹lo²su² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
 ī³hxi²ka¹txa²lxi³ju³ta² ten³sa³nha²wa². A²ten³kxi³su² wi¹lhin¹sxā³
 sa²yo²we¹jah³lxin¹kxi³nū³a² ī³hxi²ka¹txa²lxi³ju³ta²nū³a²
 ten³sa³nha²wa². A²nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka²
 nxe²kāi³ya³nhē³tu¹wa². Nxe²kāi³ya³nhē³kxai²nān²tu³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ī³sa²nēn¹kxi²sxā³ yxau³ki³tu¹wa².

Ā³wa²sut1jau³su²

22 Jā¹nxe³na¹jau³su² wān³txa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³xa²
 a³lu²xa³wa². Yau³ka³lxa²jau³sxa³wa². Nxe³sxa³ha²kxai³
 wi¹lain³kxi²sa²sxā³ sa²yo²wet1sah¹lxi³hē¹la². 23 Nxa²ha¹te¹
 Ti³mo²jah³lai¹tā² txa²wā³tā³ah³lai¹tā² sxi²ha² kan²thī³na²
 ũ³tī¹kxain¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ta¹ kwēn¹tai²na² sxi²ha²
 kan²thī³nai²na² ā³wa²sut1sxā³ a³li³xi²na²hē³la². Wa³su¹txi³
 ī³xi²kxai²nān²tu³ wxā³sī²nx2ta¹tāu³a¹ ā³sa²so¹ai¹na¹tu¹wa².

24 Txa²ha³tā³nxa² ī³hen³txi³txai¹nhē³la². Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² yxo²ī²sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹te² ī³nxai²na²
 wxa²hxi²kan¹txi³nāu³ ī³nxai²na² nxe³sxā³ txa²ha³tā³nxa²
 ī³hen³txi³txain¹nū³nhē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ I³ta²lya²ko³xan¹te²a²
 txai²yā¹nxe³sxā³ yxo²ī²te²nāu³xa² a²ha³tā³nxa²
 ũ³sa²si¹hā³ūh¹nx2tain¹nūn³na³la².

25 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² thāi³ti³la²
 wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². Nxe³ya³nx2ta¹wa².
 Ta³lu²na¹wa².

Tiako

1 Txai²li² Ti³a²kah³lo²sa¹wa². Txa²wā¹sū³na² a²wa³kxē³no³ti²
 Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ a²wa³kxē³no³ti² nxe³sa²kxah³lo²sa¹wa².
 Txa²ha³teh³nxā³nxā² ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³sa²si¹hā³ū¹nx2ta¹tu¹wa².
 I³sa³e²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³syah¹lxi¹lxa².
 A²nxe³jah¹lu¹tai²na² wē³ha³lxi³khai³xa² hxi²ka²
 hxa³sxā³ a²jā¹nxe² ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³sxā³
 nxe³ 12 nxe³sxā³ a²wē³ha³lxi³lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³te²nāu³xu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³syah¹lxi¹lxa². Ha³lo²a²
 ko³ka³lxa¹txi³ ha³ten¹txi³sxā³ yxau²xai³yah³lxi¹lxa².
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹te²nāu³ i³nxā²
 ũ³wha²li¹lhā³ū¹nx2ta¹wa². Wa²su¹wa²sun¹yah³lxin¹ta¹ji¹wa²?
 Txai²li² wa²su¹wa²su¹yxau³na¹wa². Jā¹yxah³lxin¹ta¹ji¹wa²?

Yxo²i²ki³jau³su² a²hoh³lxi³su² ki³jau³su²

2-3 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹nha²kxai³
 txa²wā³tā³yah³lxi¹lxa². Nxe³sxā³ ha³lo²a²
 ko³ton³kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³ ka³li³sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹la².
 Nxex3jah³lxi³sxā³ ko³ton³kxi²si¹nx2ti³kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxo²i²sxā³
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². 4 Ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 yxo²i²sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā²la²
 ya³lo³txi¹jah³lxi³hē¹la². Ā³na¹yah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³sxā³
 ya³lo³txi³khai¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² kāin²jah¹la²
 hxi²kan¹ti²hū³nxe² yxau³yah³lxin¹tu¹wa². 5 Yxān¹ta¹ i²li³te²
 i³nxā² nxe²e³in¹kxai²nān²tu³:

— Txai²li² a²hoh³lxi³su² nxa³nhai¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² i³wā³txi³sxā³ i³hen³txi³txi¹nhē³la². Nxe³sxā³
 i³wā³txi³sxā³ i³hen³txain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²sū³nāi³. A²hoh³lxi³su² sa²nxa³nhai¹.
 A²hoh³lxi³sa²nūh¹sē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³

a²hoh³lxi³sa²nūh¹nxa²tu¹wa². Wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³:

— ĩh¹nxe³tin¹jau³tā³ i³wā³txi³san¹si²lxi¹. Nxe³nxain¹jau³su²
 i³kwāi²kxi²nxai¹nxa³lho³la². Wi¹lhin¹sxā³ ũ³hū¹nxa²tu¹wa².

6 Nxe³yān¹tah¹lxa¹ nxe²i³wā³txi³sxā³ i³hen³txi¹nīn¹kxai²nān²tu³
 yxo²i²khai¹nxe³sē¹la². ĩ³wā³ta³kxi²nh²txa³hē¹la².

ĩ³wā³ta³kxi²nhān¹kxai²nān²tu³ ĩ³ye³na² ũn³je³na²
 yā¹nxe³hī³nxa¹lxa². Nxe³sxā³ it3ta² ũn³txi³ sa²ne³so¹kxi²kxa²

yā¹nxe³hī³nxa¹lxa². ĩ³ye³na² sa²xit3sa²tā³i² sa²wa²lho¹xi²
 nxe³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³jut3su² wxāi²kxai³

ĩ³wā³ta³kxi²nhān¹kxai²nān²tu³ wi¹jau³xa² yxo²i² wi¹lxa³jau³xa²

yxo²ⁱ² nxe² sa²the³jah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Ju¹tai²li²
 wai³nxa³wa². 7 Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ wã³txi³nhãn¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² a²hoh³lxi³sa²nũ¹nxa²ju³ta² wahx³nxĩn¹kxan²ti³
 ĩ³tih³nxe³nxãn²nxa³lho³la². 8 Nxe³jah¹la² he³la³kxa²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wã³txi³nũ¹ha²kxai³ yau³ka³lxa¹txi³
 sa²ne³ya²ta² ai³te²ju²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³su² a²hoh³lxi³sa²nũ¹hain¹ju³ta² yũ³ye²te²sxa³yu²hẽ³la².
 Te²yã¹xah³lxi³txa³hẽ¹la².

Yen³kxi³ki³jau³su²

9 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yen³kxi³txa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ⁱ²te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na²
 yen³nãu³a¹ wi¹lhin¹ye²jah¹lai²la¹wa². 10 Te²yã¹nxe³sxã³
 a²nũ²a² yen³kxi³ye²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²ⁱ²te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹
 wi¹lhin¹ye²jah¹lo²su²nũ³na³la². Nxe³yãn¹ta¹ kãn²
 yen³kxi³ye²kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²ⁱ²xa³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² hai³txi³
 kãi²nõ³nxa³wa². Hi³yãu³sa³kxa² yã¹nxe³hĩ³nx²na³la².
 11 Hi³yãu³sa³kxai²li² a²wi¹lhĩ¹na² wi¹khaix¹te²ju²hẽ³la². Nxe³ta¹
 ye³je¹na² it3ta² a³lan²te²a² wxã³nũ²la² wãn³ya³lu²sxã³
 ĩ³sa³li³te²ju²hẽ³la². Nxe³sxã³ a²wi¹ju³ta² a³lu²txi³
 wi¹te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹nxe³ju³ta² yen³kxi³jah¹la²
 te²yã¹nxe³hĩ³nx²na³la². Yen³kxi³sxã³ hin¹tãu³a¹
 ya³lu²te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³ha³ta²wa². Hi³yãu³sa³kxa² a²txai²na¹
 wi¹kxan²ti³ yan¹nãu³a¹ khon³tu¹wa². Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³
 yen³kxi³khaix¹jah¹la² sa²kxai³lu² ya³lu²ju³ta² ye³jen¹na²
 yũ³hxai²na²hẽ³la².

Kõ³nxe³ti³kãi³sain³si¹nhẽ³jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ kõ³nxe³ton³kxi²jah¹lo²su² te²an²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nxũ²kwaĩ³lxũ¹sxã³ yxau³kxai²nãn²tu³
 wi¹lhin¹khai¹nxe³hĩ³nx²na³la². Nxũ²kwaĩ³lxũ¹nha²kxai³
 wi¹lxo³kxi²ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² wi¹lhin¹sxã³
 ĩ²tu¹wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:
 – Jah¹lai²li² a³lxi²sain¹na³na¹. Txa²wãn³txa²
 sa²yxo²ã³sain¹nxa³xã¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³
 ĩ²ai¹na¹xã¹. A²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³tu¹wa². 13 Nxe³ha²kxai³
 kõ³nxe³ti³ o²la³kxi²sain³sain¹jau³xa² wxã³kxai²nãn²tu³ Sũ³na²
 kõ³nxe³te²lo³txa³hẽ¹la². Kõ³nxe³te²lo³txan³te³nah¹lxi¹:
 – Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² kõ³nxe³ti³ o²la³kxi²sain³sain¹te³na³li¹.
 Nxĩn¹jau³su² nxe² e³txa³hẽ¹la². Nxe³sxã³ ha³lo²a²
 kõ³ton³kxi²nẽ³kxan²ti³ Sũ³na² kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta²
 te³nxa³wa². Kõ³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²sxa³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
 a²nũ²a² ĩ²li³te²a² kõ³nxe³ti³ kãi³si¹hain¹jau³su²

o²la³kxi²nũ¹hai¹nxa³wa². 14-15 Nxe³yãⁿ1ta¹
wã²nxũ¹ain³nha²sxã³ yxo²kwain³sãn²ki³ka³tu³ ko³nxe³ti³
kã³hĩ³ki³tã³la². Nũ²la² hã²wxãn³txa³ kã³not3sxã³ ko³nxe³ti³
kã³hĩ³ki³tã³la². Nxe³te²kxa³yãⁿtu³ti¹ hã²wxãn³txa³
ya³lu²nẽ³te³nãu³a¹ hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta³nũ³a²
ã³wih¹sxã³ yxau³ki³sxa³lho³la². Nxe³tãu³ãn²tu³ti¹
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² nxe²e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe³ti³ kã³i³i¹nhẽ³li¹. Nxĩ¹nha²kxai³
yxau³khai³nxĩ¹ju³ta² ã³wih¹sxã³ yxau²nxãn³so³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² nxe³hĩ³nx2na³la².

16 Jã¹nxe³ha²kxai³ txa²wã³tã³yah³lxi¹nha²kxai³
a³lxi¹nx2ta¹nha²wa². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wã²nxũ¹
ã³ke³tũ¹kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹la². 17 Ha³lo²a² wi¹te²a²
yxo²ha³kxa¹ oh³nãn¹ta³ko³nãu³a¹ wxã³nũ¹nhẽ³lha²kxai³
ko³nxe³ju³ta² oh³nãn¹ta³ko³nãu³a¹ wxã³nũ¹nhẽ³lxa³ha²kxai³
nxe³te²ju²hẽ³la². Yen³kxai²na² wi¹te²na² sa²kxai³lu² u³je³na³ka²
i³la³kxa² we¹jah¹la² hxi²ka² wxã³nũ¹nhẽ³te²ju²hẽ³la².
ĩ³ã³lxi³to³nha²te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ jah¹lai²li² hai³txi³
ã³lxi³to³nha²jah¹lo²su² te²sxa³yu²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²li²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². 18 A²nxe³jah¹la² hi²sen³su²
wã²nxũ¹lxi³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² ũ³hũ¹nẽ³lain¹na²hẽ³la².
Nxe³jau³xan²tu³ sa²yo²wet1so¹ki³sa²kxai³ ĩ³kaix1sa²so¹nẽ³na³la².
Sũ³na² wẽ³sa² hxi²ka¹kxa² yã¹nxe³ti³hi¹tẽ³na³la².

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²nha²sxã³ kã³ki³jau³su²

19 Txa²wã³tã³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹nha²wa².
Wãn³txai²li² wi¹la³ na³ka²kxi¹jah¹lxi³hẽ¹la². Wa³su³txi³
ain³kxi²nha¹jxah³lxi³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ wa³su³txi³
e³yah³lxi³sãn²txa³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ wa³su³txi³
yxai¹yah³lxi³sãn²txa³hẽ¹la². 20 Nxe³sxã³ ĩ³xan³ta³kxi²jah¹lai²li²
hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹la³ kã³te²sxa³yu²hẽ³la².
21 Nxe³jut3su² ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹yah³lxin¹ju³ta²
ã³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta²
ha³kxa¹ ã³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxex3jah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³tih³nxe³nx2ti³jau³xai²na² wi¹lhin¹sxã³
yxo²i²jah³lxi³hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tẽ³jau³xai²la¹wa².

22 Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³ke³tũ¹kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²li² kwa² ain³kxi²yah³lxin¹ju³ta²
wai³nxa³wa². Wãn³txai²na² yxo²ha³kxa¹ wain³txi³
sa²yo²we¹jah³lxi³hẽ¹la². 23 Jã¹nxe³sxã³ wãn³txai²li² kwa²
ain³kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²hũ³nhĩ³nx2na³la².
Nxe³te³nah¹lxi¹, es³pe²ya²ka³lo³a² ĩ²nha²te²hũ³nhĩ³nx2na³la².

A²nũ²khai³nãu³a² ĩ²kxi²nha²hĩ³nx2na³la². 24 ĩ²nha²sxã³ kwa²
 a³li³hĩ³nx2na³la². A³li³te²ãn¹tu³ti¹ a²nũ²khai³nãu³ai²na²
 ha²ya³kxa² ain³nha²hĩ³nx2nxa³wa². Te²ya¹nxe³kxe³hũ³sxã³
 kwa² ain³kxi²jah¹lo²kxai³lu² hai³txi³ Sũ³na² wãn³txa²kxai³lu²
 ain³so¹jah¹lo²su²hĩ³nx2nxa³wa². 25 Yxãn¹ta¹ es³pe²ya²ka³lo³a²
 wi¹lĩ²nha²kxai²nãn²tu³ ne³wã²na³nha²nxa³kxai²nãn²tu³
 a²nũ²ai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³jau³su²
 ain³kxi²jah¹lo²su² kxa²ya³xhĩ³nx2na³la². A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³jau³su²
 ha²kxai³ ko³nxe³ju³ta² ã³wa²sut1sxã³ yxau³ha²kxai³
 ne³jau¹xai²na² wi¹lain³nha²sãn²sxã³ hã²wxãn³txi³te²lxi³
 sa²yo²wet¹thĩ³nx2na³la². Sa²yo²wet1sxã³ kãĩ³ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² wi¹lĩ²ai¹nhĩ³nx2na³la².
 26 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ĩ²li³te²a² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
 — Txai²li² Sũ³na² wãn³txa² wain³txi³ yxo²i²a¹xã¹.
 Wi¹lhin¹khaix1na¹xã¹. Nxe³ta¹ a²yo²e³jau³xa²
 wai³nxa³kxai²nãn²tu³ a²ẽ¹nãu³ai²na² ã³ke³tũ¹kxi²nha²hĩ³nx2na³la².
 Wã²nxũh¹ yxo²i²nha²jau³xa² wai³nxa³wa².
 Wã³nxĩn¹te²sxa³yu²hẽ³la². 27 Nxe³ya¹n¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ yxo²i²ki³ju³ta²
 ten³kxi²nẽ³na³la². Nxe³kxa²yu³su² sai³ki³nãu³xa²su²
 tã³nxa² tu¹ha² wha³te³son³te³su² tã³nxa² a²wẽ³sãĩ¹yah³la²
 ya³lu²kxi²ta¹ka³lxu³su² te²su² tã³nxa² ĩ²ain¹kxai²nãn²tu³
 ai³sxã³ ã³non²ta³kxain¹ju³ta² wain³ni² ko³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta²
 ã³na¹kxai²nãn²tu³ wain³ni² nxe³te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³jut3su²
 nxe² kãĩ³kxai²nãn²tu³ yxo²i²nha²kxe³ju³ta² wã³nxĩn¹te²ju²hẽ³la².
 Ju¹ta² Txa²wã¹sũ³na² ten³na³la².

2

Hau³hau³kon³sxã³ kãĩ³ũh¹ki³jau³su²

1 Txa²wã³tã³nãu³xãĩ³. Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 wxi²kin³ti³ton³jah¹lo²su² ha²kxai³ yxo²i²yah³lxin¹te²
 ĩ³nxai²na² nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². A²nũ²a²
 yen³kxi³te²a² sa²nẽn¹kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
 Te²ya¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³xai²li² yen³kxi³xa³te²a²
 ko³txi³ e³kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Jã¹yxah³lxi³txa³hẽ¹la².
 Ju¹taĩ²na² wai³nxa³wa². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 yxo²hau³hau³kon³sxã³ sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². 2 Nxe³sxã³
 ã³ya³nũ²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ yen³kxi³khaix1jah¹la²
 ya³lau³xa² wa²tu¹wa²tun¹ka³lo³a² ã³nhxi²wxe³nha²ha²kxai³
 wã²la² wi¹khaix1ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³
 a²nxe³jah¹lai²li² ã³nũ²kxi¹nx2ti³hĩ³nx2na³la².
 Te²ya¹nxe³sxã³ a²nũ²ã³xa² yen³kxi³txa²jah¹la²

wā²la² kō³nxe³khaix1ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³
 nxe³jah¹lai²li² ā³nũ²kxi¹nx2ti³nũ³nhĩ³nx2na³la².
 3 Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ wā²la² wi¹ka³lo³a²
 wi²kxi²nha²jah¹lai²na² wi¹le³kxi²yah³lxin¹te³na¹lxī¹:

— Yen³kxi³hi¹nha²kxai³ hxi²kan¹jah¹la² ā³wxe³ka³lo³ai²li²
 ā³wxe³txu¹li¹. Yah³lxī¹nha²kxai³ nxe³yān¹ta¹ yen³kxi³txa²jah¹la²
 e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxī¹:

— Yen³kxi³txa¹nha²kxai³ kwa² ā³sa²nũ³txu¹li¹. Ta³nxa²:

— Yuh³xa² u²lxā³wxe³txu¹li¹. Nxe² e³kxah¹lxī³txa³hē¹la².
 4 Kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxī³hĩ³nxa¹lxa². A²nũ²a² ha³na³ka³lxī²
 ha³na³ka³lxī² ĩ²nyha¹lxin¹kxai²nān²tu³ wain³txi³
 hain³nyhah¹lxa³lxa².

5 Jā¹nxe³jut3su² txa²wā³tā³yah³lxī¹lxa². A³lxī¹nx2ta¹wa².
 Ain³kxi²sah¹lxī³hē¹la². Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² a²nũ²a²
 yen³kxi³txa²te²a² ĩ²sxā³ sa²so¹ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³
 e³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Jah¹lai²li² yen³kxi³txa²na³li¹. Yxān¹ta¹ nxe³kxan²ti³
 a³lxī²sa²na³li¹. Txa²wān³txa² yxo²i²sa²na³li¹. Nxe³ha²kxai³
 kxān³nāu³a¹ a³ka³nxa¹tāu³a¹ yxau³khai³nxa¹ju³ta² a²nũ²a²
 a³lxī²sain¹te²nāu³xa² a²yxō²ha³kxa¹ yxau²sa²tē³ya³sain¹tu¹wi¹.
 A²nxe³tāu³a¹ yxau²sa²tē³ya³sa²nũ³nĩn¹tu¹wi¹, hĩ¹na²
 yen³kxi³txa²nxa²kxan²ti³nũ¹. Txa²wā¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxe³yān¹ta¹ jah¹lai²li² yen³kxi³txa²jah¹lai²li²
 kō³te³kxah¹lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxa² ha³tih³xan²tu³
 yen³kxi³khai¹jah¹lai²li² wi¹le³kxah¹lxī³ta¹hi¹nhē¹la².
 Yxah³lxin¹ka³tu³ta¹ yen³kxi³te²na² sa²kxai³lu²
 wa³kon³kxi¹nxa²lxī³si¹hain¹jau³su² kwa³na³nxa²lxī³jah¹lai²la¹wa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ ĩ³yī¹li¹nx2ti³si¹hain¹jau³su²
 ĩ³wā³txi³nx2tain¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² hxi²kan¹te²nāu³xa²
 ũh³wxe³kxi¹nx2ti³hĩ³nx2na³la². 7 Jā¹nxe³jut3su²

Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹te²kxa³ya³lhu²
 a²sa³wi³ha³lxī³su²khai³ti³hi¹ta²lxī³na³la². Nxe³nx2ti³kxa²
 ha³tih³xan²tu³ yen³kxi³khai¹jah¹lai²na² a²yxō²wān³txa²
 Je³su²jah³la² kō³nxe³te²lo³tain¹na³la².

8 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxa²
 nxe³te³nah¹lxī¹:

— A³lxī²nyhah¹lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nũ²a²
 ā³xa² a³lxī²txai¹yah³lxī³hē¹li¹. Nxe³jau³xai²na²
 sa²yxō²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ kāi³yah³lxī³hĩ³nxa¹lxa².

9 Yxah³lxin¹ta¹ a²nũ²a² yen³kxi³yhe²te²na² so¹lxī³
 ĩ³wi¹lxō³kxi²nũ¹hain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³
 kāi³yah³lxī¹lxa². Txa²wā¹sũ³na² wān³txi³nu¹txa²kxai³
 sa²yxō²ā³yah³lxī¹lxa². 10 Jā¹nxe³jut3su² Sũ³na² wān³txa²
 yxau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ sa²yxō²ā³in¹ke³la³te²kxai³ Sũ³na²

kwa³na³jau³xai³tā² yxo²ha³kxa¹ yxau³ka³lxa¹kxan²ti³
 sa²yo²ā³in¹ju³ta² hxi²ki³te²la³ yah³lxi³hī³nxa¹lxa².
 11 Jā¹nxe³sxā³ Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Tu¹ha² ā³xa² so¹sxā³ ū³whīn¹txi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxūn³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ī³su²lhā³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na²
 wān³txi³su²nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²nū²a²
 ī³su²lhā³in¹kxai²nān²tu³ wā²nxūh¹lxi³hī³nxa¹lxa², txu¹ha² ā³xa²
 ū³whīn¹ta³kxi²nxā²nxa³kxan²ti³na². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 sa²yo²ā³hī³nxa¹lxa². 12 Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² ā³wa²su¹kxi²nē³jau³xa² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 ī²nē³jau³xan²tu³ ī³yī¹li²nē³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ e³in¹jau³su²
 tā³nxa² kāi³in¹jut³su² tā³nxa² ī²khai¹nxe³sē¹la², ko³nxe³te²la³
 ī³yī¹li²nxa²kxa²yān³txi³sa³. 13 Nxe³ha²kxai³ kxā³nāu³a¹
 Txa²wā¹sū³nai²li² a²nū²a² ī³yī¹li²nhē³te³lhxā³ a³ka³nxi²tu¹wa².
 Nxe³ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ā³xa²
 wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹xan³kxai²nān²tu³
 kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³ko³txa²nxa³lho³la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā³xa²
 wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹in¹kxai²nān²tu³
 kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³ko³txa²tu¹wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³
 thāi³ti³la² sa²hau³ko³tē³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²nē³ju³ta²
 yū²nxa³lho³la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ sa²yo²we¹ki³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³yah³lxi¹lxa². A²nū²a² ī²li³te²a²
 e³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ī²te²sa¹wi¹.
 Nxe³ta¹ Hai³txi³ wi¹lhin¹ju³ta³la³ kāi³xa³ke³la³te²kxai³
 yxo²ī²nha²kxe³su² ya²la³lhu²hī³nx2nxa³wa². A²ē¹nāu³ai²na²
 sa²hau³ko³t3sī³nx2nxa³wa². Nxe³yān¹tah¹lxa¹ wi¹lhin¹ju³ta²
 kāi³ke³la³te²kxai³ yxo²ī²nha²kxe³su² ya²la³lhu²hī³nx2na³la².
 A²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³t3sī³nx2na³la². 15 Te²yā¹nxe³jut³su²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ī²te²na² wxa²wā³tā³te²nān²tu³
 wā²txa²ha²kxai³ he³ja³lu²ha²kxai³ nxe³hī³nx2na³la².
 16 Nxe³ke³la³te²kxai³ yen³kxi³la³ yū³ai¹nxa³kxa² wā²nhūh¹
 ī³nx2nxā³lxa². Nxe³nxa³kxan²ti³ e³kxai¹nīn¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wi¹lī²nxa²tu¹wi¹. Ha³lo²a² a³lxi³kxan²ti³
 sa²lat¹sxā³ yxau³sē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ he³ja²lu¹nxa²kxan²ti³
 ū³kxi²sxā³ yxau³sē¹li¹. Nxīn¹jau³su² kxan²ti³
 wā²nhū¹ai¹nxā³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ wai³nhī³nx2nxa³wa².
 17 Te²yā¹nxe³jut³su² yxo²ī²nha²ki³kxan²ti³ wi¹lhin¹ju³ta²
 kāi³ti³ten³ki³sxa³ke³la³te²kxai³ yxo²ī²nha²ki³ju³ta³la³
 ya²la³lhu²nē³hī³nx2nxa³wa².

18 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nũ²a² e³kxi²sa²ke³la³te²kxai³
 nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wxã²li² yxo²ĩ²nhã¹ju³ta² yũ³nhĩ¹lxi¹. Yxã¹ta¹
 txai²li² hã¹nxe³sxã³ wi¹lhin¹ju³ta² kã³a¹kxe³su² so¹lxi³
 nxe³jah¹lo²sa¹wi¹, yxo²ĩ²nha²nxa³kxan²ti³nũ¹. Nxe³sa²jau³su²
 nxe³hĩ³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³ĩ³wa²lũ³xi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Hai³txi³ ha³na³ka³lxin³jut3su² te²sxa³wi¹. Wi¹lhin¹ju³ta²
 kã³xã³kxai²nã²tu³ yxo²ĩ²ye¹nx2nxã³tai¹. Nxe³yã¹ta¹txai²li²
 yxo²ĩ²te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³ wi¹lhin¹ju³ta² kã³a¹kxe³su²
 yxo²ĩ²ye¹nxã²tai¹. 19 Nxe³yã¹ta¹:

— Txa²wã¹sũ³nu²su² kãin²khaix1jah¹la² ka³na³ka³na³tã³li¹.
 Nxẽ¹jau³su² ha²kxai³ yxo²ĩ²nxa²ta²lu¹wa². Ju⁴ta²li²
 wain³na³la². Nxe³yã¹ta¹ a²ta³a² nũ³ka³txa²
 yxo²ĩ²ain¹nũ³te²ju²hẽ³la². Yxo²ĩ²sxã³ yuh³lxain¹te²ju²hẽ³la².
 Yuh³lxi³sxã³ ka³ta³ta³tain¹te²ju²hẽ³la². Yxo²ĩ²ain¹kxan²ti³nũ¹
 Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tai¹nxa³wa², a²ta³a² nũ³ka³txa²sa³.

20 Ĩ³yxah³son³txa³hẽ¹la². Wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Je³su²jah³la²
 wãn³txa² yxo²ĩ²kxan²ti³ yxã¹ta¹ sa²yxo²we¹txa³kxai²nã²tu³
 kwa² yxo²ĩ²hĩ³nx2na³la². 21 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 txa²wã¹wĩ³nu¹kxai³lu² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ki³lha³lxa² I³sa²kah³lai²li² tẽ³ka³tu³ wã³la³ka³txa²
 ka³la³ja¹hẽ³li¹. Ka³la³ya³hin¹kxai²nã²tu³ txah³lxa³kxa³txa²
 ũh³wxe³ja¹hẽ³li¹. Ya³hin¹kxai²nã²tu³ wxa²wẽ³sa²
 ĩ³su²lhã³txa²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹te³lhxã³ ka³la³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²we¹nha²ju³ta²
 ĩ²ha²kxai³ hã¹nxã¹si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Sa²yxo²wet1sa¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 wain³te²lo³txa²ha¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxe³ha²kxai³
 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su² wãn³txai²na² yxo²ha³kxa¹
 sa²yxo²we¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ sa²yxo²we¹tha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ã²la² kã²non³sxã³ wain³txi³
 yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². 23 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 wi¹lhi¹ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³nũ²la²
 Txa²wã¹sũ³na² ãh¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lai²li² txa²sa³wi³sai²la¹wi¹. A³lxi²na¹nhai¹
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Jã¹nxe³jut3su² yxo²ĩ²nha²ki³ju³ta²
 wain³na³la². Yxã¹ta¹ Sũ³na² wãn³txa²
 sa²yxo²we¹ki³sxa³kxai²nã²tu³ hxi²kan¹txi³ wain³te²lo³tẽ³hĩ³nx2nxa³wa

25 Te²yā¹nxe³jut3su² Ra³a²ba³ka³lxa² te²yā¹nxūn³ta¹hxai²hē¹la².
 A²kxā³nxa² kuh³lxa³sin¹sxā³ o²la³kxi²ta¹ka³lxu³su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
 in³txi³nāu³xa². Txa²wā¹sū³nai²na² ī³sa²si¹hā³jah³la²nāu³xai²li²
 wi¹lhau³ko³ta¹hxai²hē¹la². Wi¹lhau³ko³te³nah¹lxi¹.
 – Tīh³na³ wxā³ya³hin¹tīh³nai²li² wā³li²ya³txa³hē¹li¹.
 Sun²tā¹nx2tai¹nha³tai¹. Tīh³nu² ā³lxi³tīh³na² wā³li²ja¹hē³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxan²ta² wi¹lhin¹ju³ta² kāi³ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² wi¹lhiti¹sxā³ ī³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la².

26 Jā¹nxe³jut3su² txa²wā¹nū²ai²li² ī³ya¹txa³sxā³
 ya³lu²te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² kwa² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ yxān¹ta¹
 sa²yo²we¹ki³sxa³kxai²nān²tu³ txa²wā¹yo²i²kxi²ki³ju³ta²
 wā³nxīn¹te²sxa³yu²hē³la².

3

Txa²wā¹e³kxi²ki³jau³su²

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ko³nxe³ti³ kāi³sxā³
 yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² a²yen³nāu³kxai³lu²
 ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²nē³lhī³nx2na³la². Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a²
 ī³tih³nxe³te²su² te²a² wen¹ki³te³na¹ hā²wxān³txa³ ko³nxe³ti³
 kāi³sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³ kāi²non³sxā³ ko³nxe³ti³
 ī³yī¹li²nē³lhī³nx2na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxai³lu² a²nū²a²
 ī³tih³nxe³te²nū³su² ka³lxa¹te²nū³a² wen¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a²
 wai³nxa³wa². Yxān¹ta¹ ka³lxa²nxa³te²nāu³xa²
 wen¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wain³na³la². A²nū²a²
 hāi¹nxe³ti³xa¹ ko³nxe³ti³ kāi³ki³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹
 e³ki³jau³xai²na² wain³jau³xa² so¹lxi³ e³ki³kxai²nān²tu³
 ko³nxe³ti³ e³ki³sxa³kxai²nān²tu³ a²nū²a² hxi²kan¹te²su²
 ki³tu¹wa². Nxe³sxā³ twa²wā¹nū²nāu³ai²na² whāi²na¹
 hxi²kan¹txi³ ī³hau³kon³nha²hī³ki³tā³la². Te²yā¹nxe³jut3su²
 kwa³thi³la³ka³txa² ka³jū¹lxi³kat3su² tē³sxā³ ka²va¹la²
 sa²yo²wi¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ sa²yo²wet1sai¹nhī³nx2na³la².
 Sain¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² ī²li³ju³ta² ai³si¹ha¹jau³su²
 kwa³na³a¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ ai³hī³nx2na³la².
 4 Te²xa²yā¹nxe³jut3su² na³vi²o²tē³na² ī²jah¹lxi³hē¹la².
 Ka³lo¹ai²li² ka³lo³kāin²khaix1ka³lo³a² yū³te²jai¹ti²tu³wa².
 It3tai²li² ūn³te²a² sa²so²xai³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ka³lo³ai²li²
 ka³lo³kāin²kxan²ti³ ā³nxai³ju³ta² hau³ko³ka³txa² yū³te²ju²hē³la².
 Ka³jū¹lxi³kat3su² te²ju²hē³la². Nxe³sxā³ a²wa³kxēn³yah³la²
 ha³lo²a² ī²li³ju³ta² ai³ju³ta² ten³kxai²nān²tu³ sa²hau³kot3sxā³
 ai³te²jai¹ti²tu³wa². 5 Jā¹nxe³ha²kxai³ txa²wā¹yo²hē³lxa²
 yā¹nxūn³te²ju²hē³la². Yxo²hē³jū¹nxe³kxan²ti³ wān³txa²
 wxi²kan¹jau³jau¹xai²na² e³to³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³jut3su²

ha³lo²a² ĩ²jah¹lxi³hē¹la². Kwē³kon³tāu³a¹ hāix1ta³ka³txa²
 ka³ka³na³ka³nat3sxā³ hāix1tū¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
 j³hxan³te²jai¹ti²tu³wa². 6 Jā¹nxe³ju³ta²li² txa²wā¹yo²he³lxa²
 wān³txa² ha³nxe² yā¹nx2na³la². Kō³nxe³ju³ta² kāin²
 e³te²ju²hē³la². Txa²wā¹nū²a² whāi²na¹ ā³kho³tē³toh³te²ju²hē³la².
 Jā¹nxe³te²a² sa²kxai³lu² wē³sa² we¹nhī¹nān¹te²tu³ kō³nxe³jau³xa²
 e³to³te²ju²hē³la². Kō³nxe³khaix1jah¹lai²na² wān³txa²
 Sa³ta³na²jah¹lai²na² wān³txa² e³to³te²ju²hē³la². Ha³nxe²
 j³sa²tē³ko³xa² yxau³jah¹lai²na² wān³txa² so¹lxi³ e³to³te²ju²hē³la².
 7 A²nū²a² hi²sen³su² ka³yxuh³xa² yxo²ha³kxa¹ wāi²lot3si¹jau³su²
 hxi²ka¹nain¹te²jai¹ti²tu³wa². Ka³yxuh³sxu² tā³nxa² ai³ki³su²
 tā³nxa² txih³sxu² tā³nxa² ain³su² tā³nxa² a²yo²ha³kxa¹
 hxi²kan¹txi³ wāi²lo³te²jai¹ti²tu³wa². 8 Nxe³yān¹ta¹
 txa²wā¹yo²he³lhxu² wāi²lot3si¹ju³ta² hxi²kan¹ki³sxa³lho³la²,
 kō³nxe³ti³ e³jau³xa² yū³khai¹nxe³ha²kxai³la². Wxīx1te²hū³na³la².
 Wxīx1ta² sa²kxai³lu² kō³nxe³khaix1te²ju²hē³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ e³kxi²ki³jau³xa² kō³nxe³nūn³na³la².
 9 Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹yo²he³lxa² ka³na³ka³na³kxan²ti³
 Txa²wā¹sū³nai²li² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si²ha²kxai³
 sa²nēn¹kxi²ki³tā³la². Hā²wxān³txa³ txa²wā¹yo²he³lain²txi³
 a²nū²a² kō³txi³ e³kxi²ki³tā³la². A²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹
 Txa²wā¹sū³na² we¹tē³tū³ka³txi³su² ki³tā³la².
 Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² sū³na² yā¹nxe²
 we¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nē³kxan²ti³ a²nū²a² ā³xa²
 kō³txi³ e³kxi²to³ki³sxa²na²hē³la². 10 Yxo²ka³na³ka³na³tē³kxan²ti³
 wān³txa² wi¹jau³xa² e³i² wān³txa² kō³jau³xa² e³i² nxe³ki³tā³la².
 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Ju¹ta²li²
 wai³nxa³wa². 11 Te²yā¹nxe³ju³ta² ĩ³yau³xē¹nai²li² hxi²kan¹txi³
 txan³jau³xa² ũ³whi¹so² tē¹nāin²txi³ nāun³jau³xa² ũ³whi¹so²
 nxe³hī³ki³te²la¹xā³? 12 Te²yā¹nxe³sxā³ fi²ko³ne³kxa² hxi²kan¹txi³
 a³se³to³nā³ka² ā³nxa³kxi²hī³te²la¹xā³? Ti³he¹nxa³wa². Nxe³sxā³
 ĩ³yau³xē¹na² txan³tē¹nai²li² hxi²kan¹txi³ nāun³jau³xa²
 ũ³whi¹so¹hī³ki³sxa³wa².

A²hoh³lxa²ya²la³tu³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹:

– A²hoh³lxi³sa¹wi¹. Sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³jah¹lo²sa¹wi¹.
 Nxe³jau³su² nxe²e³kxi¹nxa²hī³ji¹wa²? Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²nx2tain¹tu¹wa².
 Nxe³sxā³ yxo²kāin²e³yah³lxan³kxai²nān²tu³ ya²la³tu³
 a²hoh³lxi³su² yah³lxin¹tu¹wa². 14 Yxān¹ta¹ a²nū²a²
 a²hoh³lxi³su² te²a² ĩ³an³ta³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a²
 hāi¹nxe³ti³xa¹ ne³ka³ta²si¹hain¹yah³lxin¹jau³nū³a² so¹lxi³

o²la³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³ke³tū¹kxi²nyha¹lxi¹nha³ta²wa².
 Wān³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yo²ā³yah³lxi¹nha³ta²wa².
 Nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². Yxo²kāi²non³sxā³ e³yah³lxi³txa³hē¹la².
 15 Nxe³jau³jau¹xai²li² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na²
 ī³tih³nxe³nē³jau³sxa³wa². Hāi¹sxā³ yuh³xan¹jau³xai²la¹wa².
 A²ta³a² wān³txai²la¹wa². 16 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a²
 a²hoh³lxi³su² te²a² ī³an³ta³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a²
 hāi¹nxe³ti³xa¹ ne³ka³ta²si¹hain¹yah³lxin¹jau³nū³su² so¹lxi³
 ten³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ khu³khu³nxa²
 o²la³kxah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
 yū³ha²kxai³ nxe³te²sa²hī³kī³tā³la². 17 Nxe³yān¹ta¹
 a²hoh³lxi³su² jau³xa² Txa²wā¹sū³na² ī³tih³nxe³nē³jau³xai²li²
 wi¹lhin¹khaix¹jau³xai²la¹wa². Nxe³jau³jau¹xai²li²
 sa²yo²we¹kī³kxai²nān²tu³ wān³txa² tah²yau³xa² wain³txi³
 e³hī³kī³tā³la². Kō³nxe³thin¹sxā³ e³kī³sxa³ha²kxai³ wi¹lhin¹jau³xa²
 so¹lxi³ e³hī³kī³tā³la². Hāun²jau³xa² so¹lxi³ e³hī³kī³tā³la².
 Kwa²he¹kxi²nyhu¹kī³jau³xa² e³hī³kī³sxa³wa². A²nū²a² ā³xa²
 ī³tih³nxe³nē³kxai²nān²tu³ wi¹lhit¹sxā³ ain³kxi²hī³kī³tā³la².
 A²nū²a² a³lxi²kī³kxa² khāuh³lxa³tain¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³
 thāi³ti³la² sa²hau³kō³thī³kī³tā³la². Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³
 kāi³hī³kī³tā³la². Ī³wā³wā³txi³jau³xa² e³kxi²hī³kī³sxa³wa².
 A²nū²a² ā³ke³tū¹kxain¹kī³sxa³lho³la². Ya²la³lyau³xa³
 so¹lxi³ e³kxi²hī³kī³tā³la². 18 Jā¹nxe³jut³su² hāun²ju³ta²
 ten³kī³kxai²nān²tu³ hāu²non³sxā³ kāi³nū¹hain¹kī³tu¹wa².
 Nxe³kī³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³ū¹nhē³lain¹tu¹wa².

4

Yuh³xai²nān¹ta² wān³txa² sa²yo²we¹kī³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ī³ye³ī³yi²lhon¹ta³kxah¹lxin¹ji¹wa²?
 Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ he¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹ji¹wa²?
 Wxa²ē¹nāu³ai²na² kō³txi³ e³kxi²nha²sxā³ yxo²kwa³no³nyhah¹lxi¹nha²kxai³
 he¹lah³lxin¹ta²wa². 2 Yen³kxi³la³ yū³nx²ti³xa³kxe³su²
 ya³nī³li³yah³lxi¹nha²kxai³ ai³lhxā³ so¹kxi²te³lhxā³
 a²nū²a² ī³ye³ī³yi²lhon¹ta³kxah¹lxi³hī³nxa¹lxa². Kāin²
 yxo²kwa³in³yah³lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ so¹kxah²lxi³hī³nx²nxa³lxa².
 Yxah²lxa³nha²kxai³ kāin² he¹kxi²nyhu¹i² su²lhā³nyhu¹i²
 yah³lxin¹ta²wa². Ju¹tai²na² wai³nhī³nx²nxa³wa².
 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² e³kxah²lxa³nha²kxai³
 yū³nx²ti³xan³ta²wa². 3 Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi²yah³lxin¹tāu³a² kō³nxe² ī³wā³txi³yah³lxi¹nha²kxai³
 ū³hū¹nx²ti³xan³ta²wa². Kwa² wa³nī³lon³te³lhxā³ yen³kxa²
 ī³wā³jah³lxin¹ta²wa². 4 Kuh³lxa³thin¹ta¹ka³lxa² yā¹yxah³lxi¹lxa².

A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² in³txa² ā³xa² ko³nxe³ti³
 yxo²kwai³nha²kxai³ a²wē³sāi¹ah³lo²khai³xa² ā³na¹sān²nū²la²
 in³txa² ā³xa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ ā³nyhu¹te²ju²hē³la².
 A³nyhu¹kxa²yu³su² a²wē³sāi¹yah³lai²na² te²hi²sen³kxai³lu² in³txa²
 ā³xa²kxai³lu² ū³ha³lo²sa²tā³h³nx2na³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²
 wxāi²nāu³xai²nān²ta³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 sa²yo²we¹jah³lx³ta¹hi¹nhē¹la². Yxah³lxin¹ta¹ yuh³xai²nān¹ta²
 wān³txa² ain³kxi² ā³si³wxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 te²hi²sen³kxai³lu² ī³an³ta³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³sxā³
 yuh³xai²nān¹ta² wān³txan²tu³ sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² ya³lx²yah³lxa³lxa². A²ko¹ko¹nū³ka³txi³su²
 yah³lx¹lxa². 5 Te²yā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na²
 ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lx¹:

– Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ī³nxū²kwai³wi¹nhē³jah¹la²
 wi¹lhau³ko³tē³na³li¹, ko³nxe³ti³ kāi³ki³kxa²yan³txi³su¹.
 A³lx²khaix1nē³na³li¹. A²ē¹na² au³txi³ yxo²kwain³nē³na³li¹.
 Nxe³jau³jau¹xai²na² kwa²wān³txi³sxa³wa². Ya²la³lyau³xai²la¹wa².
 6 Nxe³sxā³ ī³nxū²kwai³lxū¹nē³lha²kxai³ ko³nxe³ti³
 yxo²kwain³nē³lxa³lho³la². Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā²
 nxe³te³nah¹lx¹:

– Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxo²kāin²e³te²su²
 te²a² ā³na¹ha²kxai³ a²nū²a² yxo²kāin²e³xa³te²su² te²a²
 ī³nxū²kwai³lxū¹nha²kxai³ nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 7 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² sa²yo²we¹jah¹lx³hē¹la².
 A²ta³a² a²hxi²kan¹jah³la² wxā³sxā³ ī³ye³kxi¹nx2ti³kxan²ti³
 ī³wa²lū³xah³lxin¹te³nah¹lx¹:

– Wxa²wān³txa² ten³sa²sī¹nxa³nhai¹. Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² so¹lx³ ten³sī¹na¹wi¹. Yxah³lxin¹jau³su²
 kxai²nān²tu³ ā³waix3je¹nx2ti³tu¹wa². 8 Txa²wā¹sū³na²
 ī²sa²tē³kxi¹jah³lx³hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 ī²sa²tē³nxa²lx³nū³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²hxi²khai²lxa²lxin¹kxa²
 yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ju³ta² ā³na¹jah¹lx³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wxa²ē¹nāu³ai²na² ī³ha³na³ti³nha¹jah³lx³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lx³ yxo²ī²jah³lx³hē¹la².
 9 ī³āin²ta³kxi²nha¹jah³lx³hē¹la², ko³nxe³ti³ kāi³yah³lx¹nha²kxai³la².
 ī³wxan¹sxā³nān³jah¹lx³hē¹la², Yxo²ka³lx³nyhah¹lxin¹jau³xa²kxai³
 ā³na¹sxā³ī³nān³jah¹lx³hē¹la². Yxo²ka³lx³nyhah¹lxin¹jau³xa²kxai³
 ā³na¹sxā³ī³āin²ta³kxi²nha¹jah³lx³hē¹la². 10 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lx¹:

– Sū³nāi³. Ain³kxi¹sē¹li¹. Ko³nxe³ti³ kāi³jah¹lo²sa¹wi¹.
 Yxān¹ta¹ ī³āin²ta³kxi²nha¹nhai¹. Nxīn¹jau³su² kxai²nān²tu³

ye³jen¹nāu³a² i³nxū²kwai³lxū¹txi³sxā³ ā³nhō³kxi¹nx2ti³tu¹wa².
Wxa²ē¹nāu³ai²na²tah²lxi³we¹nx¹nx2ti³tu¹wa².

A²nū²a²ā³xa²ko³nxe³te²lo³kxi²ki³jau³su²

11 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ko³nxe³te²lo³nyhah¹lxi³txa³hē¹la².
Nxe³sxā³ ko³nxe³te²lo³tā³nxa² wxa²ya³la² ko³nxe³ti³
i³yī¹li²tā³nxa² yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
ū³wha²li¹jau³xai³tā² ko³nxe³te²lo³ti² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hi²
yxah³lxi³nū³nhī³nxa¹lxa². Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹la². A²nxe³jau³jau¹xai²na² wain³tā³nxa²
wai³nxa³tā³nxa² nū¹hī²sxā³ i³yī¹li²yah³lxi³txa³hē¹la².
12 Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ kwa³na³jau³xai²li² hxi²kan¹txi³
i³ye³kxi²jah¹lai²la¹wa². Jah¹la²so¹lxi³o²la³kxi²ki³ju³ta²wi¹tā³nxa²
ko³nxe³tā³nxa² a³ya³txi²jah¹lai²la¹wa². Jah¹la²so¹lxi³a²nū²a²
sa²wa²su¹tā³nxa² ā³na¹hxa³tā³nxa² hxi²kan¹jah¹lai²la¹wa².
Nxe³ha²kxai³wxāi²na²sa²kxai³lu²wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

– Hxi²kan¹jah¹lo²sa¹xā¹, txai²lā¹. Nxa¹ha²kxai³
txa²wā³tā³xa² yxo²i²jah¹lan²tā³ a²ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta²
ko³nxe³ti³ i³yī¹li²na¹ju³ta² hxi²ka¹na¹xā¹. Nxīn¹jau³su² nxe²
e³kxi²nha²yah³lxi³txa³hē¹la².

“Ka³nxa³ha²ta²nxe²kāi³a¹tū¹xā¹.” Nxe³ki³jau³su²

13 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². Yxo²kāin²e³yah³lxi³txa³hē¹la².
Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

– Hī¹na² tā³nxa² ka³nxa³ha²tai²la³ tā³nxa²
sxi²jen³na² kāin²je³na² ai³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³
ye³ka³na³ka³nat3sxā³ kwē³kon³tāu³a¹ yxau³sxā³
yen³kxa² kāin² so¹kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
yxo²kāin²e³yah³lxi³txa³hē¹la². 14 Ka³nxa³ha²tān³na²su²
hxi²kan¹txi³i²ki³sxa³wa². Ya³lu²tā³nxa²ka³ten³su²yxau³tā³nxa²
nxe³ki³sxa³lho³la². Kan²txi³yxau³ki³te²sxa³yu²hē³la². Ha³lo²a²
wi³ki²ta²yā¹ki³tā³la². Ha³lo²a²wi³ki²tai²li²wa³su³txi³
tī¹te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³kan²txi³yxau³ki³sxa³lho³la².
15 Nxe³yān¹ta¹ nxe²e³yah³lxin¹jau³nū³a² wai³nhī³nx2na³la².
Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

– Nxe²kāi³tā³nxa² nxe²ā³nxai³tā³nxa² Txa²wā¹sū³na²
a²ten³jut3su²kxai²nān²tu³nxa¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su²
nxe²e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wai³nhī³nx2na³la².
16 Nxēn²nxa³kxai²nān²tu³ yxo²kāin² e³yah³lxi³hī³nxa¹lxa².
A²nxe³jau³xai²li² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxi³hī³nxa¹lxa².
17 Nxe³ha²kxai³wi¹lī²nha¹jah¹lxi³hē¹la². Wain³jau³xai²li²
ā³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³ sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹la².
Yxān¹ta¹ sa²yo²we¹jah²lxan³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³
kāi³yah³lxi³hī³nxa¹lxa².

5

Yen³kxih³te²nāu³xa²wān³txa²ĩ³yau¹ũ³hain¹ki³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ yen³kxih³khaix1te² ĩ³nxai²na²
ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Ha³lo²a² ko³ton³kxi¹nx2ti³ha³ta²wa².
Kāin²khāuhx3nyhah¹lxi¹nha³ta²wa². Yen³kxi³txa²yah³lxi¹nha³ta²wa².
Nxe³ju³ta²nũ³a²kāin²nā³ni²kāin²wxa¹ni²yxah³lxi¹nha³ta²wa².
2 Yen³kxih³yah³lxin¹kxa² khon³kxi¹nx2ti³ha³ta²wa².
Wxa²wā²lai²li² wā³sa³ti³hũ³te²a² ĩ³kho³kxi¹nx2ti³ha³ta²wa².
3 A³lxi²khaix1yah³lxin¹kxa² ya³te¹ya³ten¹ki³a² ki³nān³ki²sxā³
khon³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Kwa²so¹kxi²sxā³ a³yah³lxi¹nhē³la².
Kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sũ³na² oh³xan¹ko³xa² a³ka³nxi²sxā³
wxā³tāu³a¹ ĩ³yī¹li²nē³tu¹wa². Wi¹lhit1sxā³ ĩ³yī¹li²ta³nxa²
ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²ta³nxa² nxe³nē³tu¹wa². Jā¹nxe³yah³lxin¹tāu³a¹
yen³kxa² a³lxi²yah³lxin¹kxe³su² ha³nxe²a² wā²nhxan³kxa²
yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li¹nx2ti³tu¹wa², Txa²wā¹sũ³na²sa³.
Kwēn¹ta²na² yen³kxa²kāin²ũ³ha¹yah³lxi¹nhē³la². 4 Nxe³yān¹ta¹
kxān³kxai³ kwa² wa³kon³kxi¹nx2tain¹tũ³ka³txa² wxa²hai³sxa²
ĩ³lih¹kxi¹nx2tain¹tũ³ka³txa² ũ³yho³hi²hain¹yah³lxan³ta²wa².
Kāin² an³ta³kxi¹nx2tain¹jau³xa² ain³kxi²nha¹jxah³lxi³hē¹la².
Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²hai³sxai²li² ki³kan²ki² ki³ai²li²
wxa²so¹si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² kwa³na³yah³lxin¹tũ³ka³txa²
ĩ³wxa¹nain¹na²hē³la². ĩ³wxa¹nain¹jau³xai²li² Txa²wā¹sũ³na²
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si²ha²kxai³
nũ³kxūn³khaix1jah¹lo²si²ha²kxai³ nxe³jah¹la² ne³nxē³na²
ain³kxain¹na²hē³la². Wain³txi³ yo³hain¹yah³lxan³ju³ta²
ain³kxain¹na²hē³la². Jā¹nxe³yah³lxin¹ju³ta²li²
Txa²wā¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li¹nx2ti³tu¹wa².
5 Txa²wā¹ha³lo²nāu³xai²li² yxau³yah³lxin¹tāu³a² wi¹la³
yxau³khaix1yah³lxin¹ta¹ti²tu³wa². Wxa²yan³txi³nũ³a²
so¹lxi³ ĩ³ka³lih³ti³ten³yah³lxi¹nhē¹la². Nxe³sxā³po¹na²
su²lhī²na¹tũ¹xā¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ ũ³yhai¹ta¹nha²kxai³
ha³nē³te²ju²hē³la². Te²yāx1nxe³kxe³hũ³nxe² wxa²ē¹nāu³ai²na²
ĩ³ka²li¹nyhah¹lxin¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxah¹lxi¹lxa². Ny-
hah¹lxi¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li¹nx2ti³kxe³nũ³su²
wxā³nũ¹nx2ti³ha³ta²wa². 6 Nxe³kxa²yu³su² a²nũ²a²
wi¹lhin¹te²a³ su²lhā³te³lhxā³ ā³ke³tũ¹kxain¹yah³lxi¹nhē³la².
Nxain¹yah³lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ wa³lxĩ³nha²yai¹nxa³hē³la².

Je³su²jah³la²wxā³ju³ta²ya³nān³ta³ki²la²sa³wah³nxe³ki³jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ya³nān³ta³ki²la²sa³
wah³nxe³jah³lxi³hē¹la². Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
a³ka³nxi²ju³ta² ya³nān³ta³ki²la²sa³ wah³nxe³jah³lxi³hē¹la².
Hai³sxa²wa³kon³jah¹lo²su²ĩ²jah¹lxi³hē¹la². Ũ³whĩn¹ta³lun²nũ²la²

wi¹la³ wen¹ju³ta² wah³nxe³kxi²ki³te²ju²hē³la². Wē³ha²yau³xa²
 ā³wax³sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ ā³wax³ta³lun²nū²la²
 yain³txa²kxai³ kan¹te²ju²hē³la². Nxe³te²hū³nxe²
 yain³txa² kan²kxi²ju³ta³nū³a² wah³nxe³kxa² yā¹nxe²
 Je³su²jah³la² a³ka³nxi²ju³ta² wah³nxe³jah³lxi³hē¹la².
 8 Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ ya³nān³ta³ki²la²sa³
 wah³nxe³jah³lxi³hē¹la². Ī³nxū²kwai³lxū¹nha¹jah³lxi³hē¹la².
 Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lai²na² a³ka³nxi²ju³ta² yau³son³na³la².

9 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ī³yxaih¹sxā³ī³kwai²kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹la².
 Nxe² e³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxā³ wā³li²tāu³a² kō³nxe³ti³
 ĩ³yī¹li¹nx2ti³tu¹wa². Ha³lo²ai²li² yau³son³na³la². Sxi²ha²
 a²yo²a² ā³wih¹ki³te³lhxā³ nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³
 wā³li²ju³ta² yau³son³na³la². 10 Txa²wā¹sū³na²
 e³jau³xa² ĩ³hen³txi³tū³ka³txai²na² ĩ²jah¹lxi³hē¹la².
 Nxe³tū³ka³txu¹tai²li² kāin² khāuh³lxa³thi¹nain¹kxan²ti³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³nān³ta³ki²la²sa³ yxo²ai¹nha²kxai³
 nxū²kwai³lxū¹nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 11 Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³ai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² ĩ³ka³li¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sxā³
 Jo²ah³lu¹tai²li²ī²jah¹lxi³hē¹la². Khāuh³lxa³tē³nha²khaix¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²
 Nxe³hī¹nu¹tai²na² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²
 Nxe²nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 ĩ³ka³li¹ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³ju³ta²
 Jo²ah³lu¹tai²na² a²ha³lo²a² wi¹ta³lun²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹khaix¹te²la¹wa².
 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² Jo²ah³lu¹tai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³ko³tū¹hxai²kxai³ jā¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³ko³tū¹nhē³nūn³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na²sa³.

12 Nxe³sxā³ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Nxe³ha²kxai³
 wān³txi³khai¹xa² e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa²
 e³yah³lxin¹jau³xa² ĩ³yo²xūn³yah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³lai²la¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la² ĩ²sai¹nha²kxai³
 ya²la³lai²la¹wi¹. Tā³nxa²:

— Ya²la³lai²la¹wi¹. Yuh³xan¹jah¹la² ĩ²sai¹nha²kxai³
 ya²la³lai²la¹wi¹. Tā³nxa²:

— Ya²la³lai²la¹wi¹. A¹thūn³jah¹la² ĩ²sai¹nha²kxai³
 ya²la³lai²la¹wi¹. Nxe³jau³xa² ā³ye³yo²nū¹nx2ti³ju³tan¹te²kxa³yau³kxai³
 nxe² e³yah³lxi³txa³hē¹la². Wān³txai²li² ya²la³tu³kxai²nān²tu³
 hāi¹sxā³ ĩ³ye³in¹te³nah¹lxi¹:

— Nxēn²na³li¹. Ya²la³lai²la¹wi¹. Tā³nxa²,
 Ya²la³tu³txa³kxai²nān²tu³ e³in¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Ya²la³lhxa³wi¹. Nxĩn¹jau³su². Nxe³jau³xa²so¹lxi³ e³jah¹lxi³hẽ¹la², Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³ti³ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³kxa²yã³txi³sa².

13 Nxa²ha¹te¹wxa²nũ³ka³txa²ha³tih³xan¹tũ³ka³txi³ĩ³nxai²na²khãuh³kxai²nãn²tu³wi¹lhau³kot3si¹jau³su²Txa²wã¹sũ³na²ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³wxa²nũ³ka³txa²ã³xa²ha³tih³xan¹tũ³ka³txi³ĩ³nxai²na²ka³lih³kxai²nãn²tu³Sũ³na²sa²nẽn¹kxah¹lxin¹jau³xa²ĩ³hain³jah¹lxi³hẽ¹la². 14 Wxa²nũ³ka³txa²ha³tih³xan¹tũ³ka³txi³ĩ³nxai²na²ĩ³ton³kxi²kxai²nãn²tu³Sũ³na²wãn³txa²yxo²ĩ²te²nũ³ka³txi³ĩ³nxai²na²a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²ĩ³kaix1jah¹lxi³hẽ¹la². Ĩ³kaix1tũ²la²a³se³to²na²yau³xa²tẽ³sxã³wxa²ne³to¹lxi³yuh¹nha²sãn²nũ²la²Sũ³na²we²txi²si¹ha³lxin¹jau³su²ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².

15 Nxe³kxai²nãn²tu³Txa²wã¹sũ³na²hxi²kan¹si¹jau³su²yxo²ĩ²kxai²nãn²tu³ĩ³ta³ka³txai²li²we²txi²tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²sa³. We²txi²sxã³ko³nxe³ti³kãi³ju³ta³yũ³kxai²nãn²tu³ne³wã²na³tu¹wa². 16 Ko³nxe³ti³kãi³ju³ta²yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ĩ³yau¹ũ³nyha¹jah³lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxe²kãi³yah³lxi³to³hin¹kxa²yã³txi³su², Txa²wã¹sũ³na²ĩ³ye³kxi²waun¹nyha¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nxa²lxi³tu¹wa². Nxe³sxã³a²nũ²ai²li²Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²wi¹lhit1sxã³sa²yxo²we¹jah¹lai²na²sa²kxai³lu²Sũ³na²ĩ³ye³kxi²kxai²nãn²tu³wã³nxĩn¹khaix1jah³su²e³hĩ³nx2na³la². 17 Te²yã¹nxe³sxã³E³li²ah³lu¹tai²na²ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Txai²yã¹jah¹lo²su²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lai²na²sa²kxai³lu²Sũ³na²ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²ẽ¹nãu³ai²na²au³txi³e³jau³su²e³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na²nxe³txi¹. Wẽ³ha²yau³xa²hãi¹nxã¹txa²hẽ³li¹. Nxe³jau³su²e³ka³tu³ye³ha¹li¹ye³ha¹li¹wxax3ti³tãu³u¹tai²na²hai³txi³wẽ³hã¹ti³hex1ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². 18 Hã²wxã³txa³Txa²wã¹sũ³na²ãh¹e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². E³te³nah¹lxi¹:

— Wẽ³ha²yau³xa²a³na¹ã³si³wxe³xi²ti³hi¹txa²hẽ³li¹. Nxe³jau³su²nũ²la²ãh¹wẽ³hã¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wẽ³hã¹xi²nũ²la²hai³sxu¹tai²na²ã³wax3tũ²ha²kxai³yain³txa²kãin²yũ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

19 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Ain³kxi²khaix1nxe³sah¹lxi³hẽ¹la². Wxa²nũ³ka³txa²ha³tih³xan¹tũ³ka³txi³ĩ³nxai²na²ya²la³lyau³xa³ã³nũ²la²ki³han³jau³xa²sa²yxo²we¹kxai²nãn²tu³a²nxe³jah¹lai²li²ki³han³ju³ta²ĩ³wa²li²si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²e³kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹la². 20 Nxe³sxã³ĩ³wa²li²kxai²nãn²tu³jah¹la²a²ẽ¹nãu³ai²na²ha³nxe²j³sa²tẽ³ko³xa²sa²wi¹kxe³nũ³a²ĩ³yĩ¹li²jau³su²ã³wa²su¹tũ¹hain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².

Te²yã¹nxe³sxã³ kō³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta² ka³lxa¹txi³
 ã³wa²su¹tũ³nhĩ³nx2na³la². Jã¹nxa¹jau³su² txai²li²
 Ti³a²kah³lo²na¹xai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

1 Petro

1 Pe²jah³lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 i³sa²si¹hã³ũ¹kxah³lo²sa¹wa².
 — Txai²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² i³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Txai²na²
 hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹i¹. Je³su²jah³la² nxe³sa²kxah³lo²sa¹wa².
 Nxe³na¹te³na¹xai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Na¹ha²kxai³
 wxã²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wã²nxa³ka²
 so¹nx2ti³tũ³ka³txi³syah¹lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa² kwa²
 jũ¹nxe² kxãn³su² yxau³yain¹yah³lxin¹ka³tu³, ã³yo³yo³li²
 yxau³yain¹tũ³ka³txi³syah¹lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Põ²ta³ko³xa² yxau², Ka³la²sa³ko³xa² yxau², Ka³pa³to²sa³ko³xa²
 yxau², A²si³a³ko³xa² yxau² Bi³ti²ni³a³ko³xa² yxau²,
 nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ yain¹yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³te² i³nxai²na² ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa²
 2 Wxã²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wã²nxa³ka²
 so¹nx2ti³tũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxa². Txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na²
 yũ³ti³hexlne³lxa³tãu³u¹tai²na², Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũh¹
 i²sa²tẽ³kxi²nha²sxã³, wã²nxa³ka² so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yo²we¹jah³lxi¹nha²kxai³
 ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹kxa² yo³ha² ã³wa²su¹txi²lxi³sxã³
 yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³si¹yah³lxin¹jau³nũ³su² wã²nxa³ka²
 so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³nx2ti³ju³ta³nũ³a²
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² i³nxũ²kwai³wih¹nx2ti³sxã³
 i³wi¹lhititi³hi¹nx2ti³na²hẽ³la². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² kãin² thã³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³,
 nxe³nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³ju³ta³nũ³a² ten³khaix1sa³nha²wa².

Hxi²ka¹ka¹nha²la²yxau²xai³kj³jau³su²

3 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²nẽn¹kxa¹sah¹lxi³hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹la², Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 A²wĩ³nu²su² ha²kxai³, nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la²
 wi¹lhin¹sxã³ thã³ti³la² sa²hau³ko³te³lhã³ tah²lxi³
 we²txi²nẽ³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nẽ³kxe³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³ka³te³na² wi¹tãu³a¹ tah²lxi³ we²txi²nẽ³te²jai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nẽ³lha²kxai³:
 — Yxan¹nãu³a¹, ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²
 ã³hũ¹nẽ³tũ¹xã¹. Nxe³nẽ³ju³ta³nũ³a² Txa²wã¹sũ³na²
 i³tih³nxe³nẽ³lha²kxai³ a³la³kxi²kj³tã³na¹. Kj³sa²kxai³ a²hĩ¹nai²na²
 ha³ta³nxãn²txi³ hxi²ka¹ka¹nha²la² yxau²xai³kj³tã³na¹.
 Txa²wã¹kj³na¹xai²na² nxe³hĩ³kj³tã³la². 4 Txa²wã¹sũ³na²

tah²lxi³ we¹txa²txi³kxe³kxai³, a²yen³kxa² wi¹khai¹nxe³te²a²,
 hxa³nxa³te²a² wi¹lhin¹khai¹nxe³te²a² oh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹
 Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³a¹ ũ³hā¹kxi¹nx2ti³te²ju²hē³la².
 5 Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² yxo²i²yah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nhā²kxai³,
 hxi²kan¹sxā³ a²hxi²ka³nāu³lot3sa²tē³nx2ti³ka³tu³ hu³,
 yxan¹nāu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tāu³a¹, Txa²wā¹sū³na²
 ha³lo²nāu³a² oh³xai²nān¹ko³xan¹ta³ ā³sa²so¹nx2ti³sxā³
 yxau²sa²tē³yah³nx2ti³tu¹wa². A²ya³la³tu³ a²kkā³nxāu³u¹ta²na²
 Txa²wā¹sū³na² wxa²wa²su¹ta³lun²nx2ti³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nx2ti³kxa²ha³ta³nxān²ti³ ũ³ho¹ki¹nx2ti³kxe³hū³nxe²
 hxi²kan¹txi³ wxa²ye³na² i²ū¹yhah³lxi³hī³nx2nxā³lxa². Yxān¹ta¹
 yxan¹nāu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tāu³a¹, Txa²wā¹sū³na²
 i³yau¹ū³nx2ti³tu¹wa². A²nxe²tāu³a¹ i²yah³lxin¹tu¹wa².

6 Nxe³nx2ti³ju³ta³nū³a² kāin² ka³lih³khaix¹yah³lxi¹lxa².

— A²ha² hī¹nai²na², jū¹nxe² kxān³su² txa²wā¹ha³lo²ai²na²
 khāuh³lxa³ti³sa²sxā³ yxau³na¹kxe³su² āin²ti³sa²na³na¹.
 i²li³hū³te² i³nxai²na² nxe³yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxān²ti³ kāin²
 ka³lih³khaix¹yah³lxi¹lxa². 7 Jā¹nxe³ju³ta² ou²ra³ka³ta²
 a³lxi²khaix¹te²ju²hē³la². A²nxe³ta³ka³ta² ha³nxe²a²
 a³lan²khai¹nxe³tho³xa² ũ³hī³ki³te²ju²hē³la².

— A²yen³kxa² ā³xa², kwa³thi³la² ā³xa² ũ³kxē³ni²te² yen³kxa²
 ũ³thū²ka²sai¹na¹tū¹xā¹. A²ou²ra³khai³xa² a²wi¹te²a² so¹lxi³
 i³we²jo²sa²so¹ta²lā¹. Nxe³ki³te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta²
 ou²ra³ka³ta² ha³ta³nxān²txi³ hxn³te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² yxo²i²sxā³ yxau²wa³to²hi²yah³lxin¹tu¹wa².
 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta²nān²tu³,
 ou²ra³ka³ta² a³lxi²khai¹nxe³kxa² ha³ta³nxān²txi³
 ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ a³lxi²khai¹nxe³jut3su² te²ju²hē³la².
 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta²
 i³we²ti²sa²so¹kxi¹nx2ti³hī³nx2na³la². Jā¹nxe³te³lhxā³ ha³lo²a²
 khāuh³lxa³ti³yah³lxin¹ju³ta² ũh³wxe³nx2ti³te²ju²hē³la².
 Ou²ra³ka³ta² ha³nxe²a² ũ³hī³lhī²jut3sū³nxe²
 nxe³nx2ti³te²ju²hē³la², a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³la².
 Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³, yxan¹nāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 a³ya³ti¹xi²nē³tāu³a¹ i³sa²nēn¹kxi¹nx2ti³ha²kxai³,
 wxi²kin³ti³to³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³, nxe³nx2ti³tu¹wa².
 8 A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² yuh³xai²nān¹te²
 ha³lo²ai²na² yxau³nū¹nhē³lhī¹nai³tā² wxa²ye³na²
 i²yah³lxi³hxai²nxān³ta¹ti²tu³wa². Yah²lxan³kxa²ha³ta³nxān²txi³
 a³lxi²yah³lxi¹lxa². Jā¹yxah³lxin¹ju³ta² a²hī¹nai²na² wxa²ye³na²
 i²yah³lxan³kxa² ha³ta³nxān²txi³ yxo²i² kāin² i³ka³li³hi²
 yah³lxi¹lxa². Wxa²ē¹nāu³nū¹ai²na² whāi²na¹ kāin²
 i³ka³li³sxā³ hxi²kan¹txi³ i³sai¹sxā³ wxa²yxo²a² i³ye³ah²lxan³kxa²
 ha³ta³nxān²txi³ kāin² i³ka³li³yah³lxi¹lxa². 9 Yah³lxin¹ka³tu³,

Je³su²jah³la² yxo²i²yah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxin¹jau³su²
kwên¹tai²na² wxa²wa²sut¹sa²tê³nx2ti³ka³tu³ hu³, yxan¹nâu³a¹
wxa²wa²su¹ta³lun²nx2ti³tu¹wa².

10 Jā¹nxe³ju³ta², kxā³nâu³u¹tai²na² a²nũ²a²nâu³xu¹tai²na²,
Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na²
i³ye³kxũ¹nhē³te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ Txa²wā¹sũ³na² wxa²wa²su¹tē³tu¹wi¹. Hī¹nai²na²
ha³lo²a² ũ³hũ¹nē³lxa³ta³lxa² wān³txai²na² i³ye³kxũ¹nx2ta¹wi¹.
Nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tũ³ka³txu¹tai²na²
i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² Txa²wā¹sũ³na² wxa²wa²su¹tē³ju³ta³nũ³a²
a³la³kxi²ti³ten³khai¹nxe³sa³nha¹. Na¹jau³su² a²si³yxau³tāu³a¹
win¹ta²te²lxi³ ha³tin³ti³ ā³te³ni², i³wā³ta³kxi²nha²,
i³ne³wa³kon³nha² na¹xā¹. Nain¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la².
11 A²nxe³tũ³ka³txa² Sũ³na² wān³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na²
Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³yain¹jah¹la²
wān³txa² i³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Yxan¹nâu³a¹ Kris²tu³jah¹la² khāuh³lxa³txi³tu¹wi¹.
Nxe³sān²ka³tu³, nxe³nũ²la² kāin² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tu¹wi¹.
Ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³ta³lxa¹ nxe³nx2ta¹wi¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ta¹ a²nũ²a² nũ³ka³txu¹tai²na²
i³wā³ta³kxi²nhai¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²ai²na² Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la²
i³ye³kxi²nē³ju³ta², ĩh¹nxe³je³nâu³wa³ki³khai³xa²
ũ³hũ¹nē³te³ji¹ku¹? Ha³lo²ai²na² hau³kon³te³lhxā³ nx2na³na¹.
Nxe³kxai²nān²tu³, ĩh¹nxet³sxā³ a³la³kxi²hĩ³ki³te³ji¹ku¹?
Kĩ³nhā¹. Ju¹ta² a³la³kxi²ti³ten³khai¹nxe³sa³nha¹.
Ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sũ³na² wān³txi³tu³
i³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Yxan¹nâu³a¹, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, te² i³nxai²na²
wxa²wa²su¹txa²lxa¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ju³ta³nũ³a² wxa²ye³na²
i²yah³lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹ yxan¹nâu³hĩ¹nai²nān¹tũ³ka³txa²
ha³lo²ai²na² a²ye³na² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ a²hĩ¹nai²na²
ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹ain¹nxa³ta³lxa² i³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
Ā³nhxi²nũ¹nain¹yah³lxin¹tai²li¹. Txa²wā¹sũ³na²
wān³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² Sũ³na² wān³txa²
i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te² ha³lo²a²
kwên¹tai²na² i³yau¹ũ³nx2ti³na³la². Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
i³ye³kxi¹nx2ti³tũ³ka³txa² ha³lo²ain²ti² i³yau¹ũ³nx2ti³na³la².
Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² oh³nâu³u¹tai²na²
i³sa²si¹kat3tũ¹nhē³kxah³lo²su² jah¹la² i³yo²nũ¹nũ³hain¹jau³su²
i³yau¹ũ³nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³ju³ta² oh³xan¹ta²nũ³ka³txa²
i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³su² a²nū²a² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ wxa²wa²su¹tain¹na³na¹. Ju¹ta² wi¹khai¹nx2na³na¹.
 A²nxe³ju³tai²na² ĩ²i² a³la³kxi² nxe³ti³ten³sa³na¹.
 Nxe³hī³nx2na³la².

Sū³na² wi¹lhin¹kxa²yā¹nxe²yxau³ki³jau³su²

13 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² ā³kāi³te³lhxā³
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Wi¹lain³nha², wi¹le³i²,
 nxe³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ka³tu³:

— Yxan¹nāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nx²sxā³
 wxā³tū¹xā¹. Nxe³tāu³a¹ a²ya³la³tu³ kāin² thāi³ti³la²
 a³li²nē³lha²kxai³ wxa²wa²su¹tē³ju³ta² ā³ta³lu²nū¹nhē³lha²kxai³
 nxe³nē³tū¹xā¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³ yxo²i²sxā³
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². 14 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³
 sa²yo²wet¹sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ka³tu³ a²ha¹
 kxā³nx² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ũ³yhe³kat¹tū¹nhē³jau³xai²na² ā³ne³to³yhah²lxa³nhī¹nai³tā²
 kō³nxe³ti³ yxo²kwain³yah³lxi³hxain¹kxaix³ jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹la².

15 Yah³lxin¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ĩ³kaix¹so¹nx2ti³jah¹la²
 wi¹lhin¹jah¹lai²la¹wa². Nxe³kxa²yā¹nxe³jah¹lxi³sxā³
 ĩ³wi¹lhin²jah¹lxi³sxā³ ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² ha³kxa¹ kāi³sxā³
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². 16 Nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na²
 ha³teh³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— ĩ³wi¹lhin²jah¹lxi³hē¹li¹. Txa²na² wi¹lhin¹jah¹lo²sa¹i¹.
 Nxe³na¹kxa² yā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² ta¹hxai²hē¹la².

17 — A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹wī³nai²la¹wi¹. Nxe³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³.
 Yah³lxi¹nha²kxai³ win¹ta²te²lxi³ Txa²wā¹wī³na²
 ā³yo²hāu²not3sxā³ yxau³je¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 yuh³xai²nān¹ko³xai²na² yxau³yah³lxi¹nhī¹na²:

— Txa²ha³lo²sxa³xā¹. Kan²txi³ yxau³nū¹nx²lho³na¹.
 Yah³lxin¹jau³su² yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹wī³nai²na²
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ te²ki³na¹xai²na² kāi³kxa² yā¹nxe²xai³sxā³
 yxan¹nāu³a¹ nxū¹hain³nha²sxā³ ĩ³yī¹li²xai³nē³tu¹wa².
 Hai³txi³ yau³tā³li³ ĩ³yī¹li²xai³nē³ju³ta³la³ yū³te²sxa³yu²hē³la².
 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³
 hai³txi³ Txa²wā¹wī³na² wi¹lhin¹sxā³ ĩ³yī¹li²kxah³lo²su²
 ti³hex¹te²sxa³yu²hē³la². 18-19 Wxa²si³yah³la²nāu³xu¹tai²na²
 wxa²si³yxau³jah¹lo²nāu³xu¹tai²na² ha²ya³kxa³lxi³su²
 yxau²xai³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nain¹jau³su²
 āh¹ ān³si³wē³not3so¹xi²yah³lxin¹ka³tu³ nxe³te²
 au³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ āh¹ ha²ya³kxa³lxi³su²
 yxau²xai³yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹
 Txa²wā¹wī³na² wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxe³nx2ti³ju³ta² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²ti³ha²yau³xa²
 a³lxi²khai¹nxe³jau³xa² ha³li³hxa³sxã³ ya³lu²kxi²nê³kxe³su²
 ka³yxuh³xa² o³ve²a² wi¹khai¹nxe³te²a², khon³ti³he¹nxa³kxe³su²
 wi¹khai¹nxe³te²a² a²ti³ha²yau³hũ³jau³xa² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 a²ti³ha²yau³xan²tu³ wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Wxa²ha³yax3khin¹yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³sxã³
 ũ³yho³hi²ki¹nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³ta²

ou²ra³ka³ta² ta³nxa², pra²ta²ka³ta² ta³nxa², a²yo³ha²
 a³lxi²kxan²ti³ khon³te²ju²hê³la². Nxe³ha²kxai³

hxi²kan¹txi³ txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ũ³yho³hi²sxã³
 wxa²wa²su¹tê³te²sxa³yu²hê³la². Nxe³nê³ju³ta³nũ³a²

Je³su²jah³la² a²ti³ha²yau³xa² so¹lxi³ a³lxi²sa²tê³jau³xa² so¹lxi³
 hxi²kan¹txi³ wxa²wa²su¹tê³te²ju²hê³la². 20 Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³tãu³a² so¹lxi³ yxa¹nai²nãn¹te² ha³lo²a² ha³ta³nxãn²txi³
 a³la³kxi²jah¹lai²la¹wa². Jã¹nxe³kxe³su², yãn³tai²na¹

yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² we¹txa³hĩ¹nu¹tai²na², Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a² ha³lo²a² yxa¹nai²nãn¹ta³ko³xai²na²

a³la³kxi²jau³su², A²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la² A²hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tãu³lot3ta¹hxai²hê¹la². Sa²wa²sut1si¹nhê³jau³nũ³su²

A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3ta¹hxai²hê¹la². Yxãn¹ta¹
 ha³la³je¹nai²na² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xa² ne³ki³son³te³lhxã³

nxe³hĩ¹nai²na² so¹lxi³ Je³su²jah³lai²na² ũ³hũ¹nê³na²hê³la².
 Wxa²yu³ta² wxa²wa²su¹txa²txi³si¹jau³su² ũ³hũ¹nx2ti³na²hê³la².

21 Nxe³nx2ti³ka³tu³, Je³su²jah³la² wxa²wa²su¹txa²txi³ka³tu³,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²i²yah³lxi¹lxa². A²nxe³jah¹la²

nũ³kxũn³txi³ Je³su²jah³la² ya³lu²tãu³a¹ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²ka³tu³ wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tã²hê³la². Nxe³kxe³su²:

— Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²a¹xã¹. A²ya³la³tu³ yxan¹nãu³a¹
 Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³lya³nhê³te³lhxã³

ã³sa²so¹xi²sa³tũ¹xã¹. Yah³lxin¹jau³su² nxe³yah³lxi¹lxa².

22 Yah³lxin¹ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³tu³
 sa²yo²we¹jah³lxi¹lxa². Yah³lxin¹kxe³su² i³wi¹lhin²jah³lxi¹lxa².

Nxe³sxã³ a³lxi²waun¹yhu¹ah³lxi¹lxa². Yah³lxin¹ka³tu³ au³ti³
 wxa²yo²ka³nãu³a² whã²na¹ wi¹lãin³nha²sxã³:

— A³lxi²ki³lxo³nxe³yhu¹nxa³xã¹. Yah³lxin¹jau³su²
 a³lxi²waun¹nhat1jah³lxi³hê¹la². 23 Wxa²yu³ta² Txa²wã¹wĩ³na²

Oh³nãn¹jah¹la² tah²lxi³ we¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nx2ti³ju³ta² Txa²wã¹wĩ³na² wãn³txa² ka³ten³ti³hi¹tê³jau³xa²

kxãn³su² kxa²ha³ta³nxãn²ti³ yxau²wa³to²hi²ki²sa²tê³jau³xa²
 ain³kxi²yah³lxin¹ka³tu³ tah²lxi³ we¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².

Hai³txi³ yuh³xai²nãn¹te² wi³na² hxa³te³lhxã³ nxe³te²
 wĩ³na², tah²lxi³ we¹txa²txi³te²sxa³yu²hê³la². 24 Jã¹nxe³ju³ta²

kxã³nãu³u¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹la³kxi²nê³te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²ai²nān¹te² si³sa² wa³su³txi³ hxa³te²jai¹ti²ti¹.
 Si³sain²txi³ i³sa³lxi³ti², a²yāu³sain²txi³ i³sa³lxi³txi³sxā³
 āi³la¹hi² nxe³te²jai¹ti²ti¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ te²ki³na¹xai²na² si³sa² hū³sxā³
 yxau³hī³ki³tā³li¹. Wa³su³txi³ hxa³hī³ki³tā³li¹.
 Jā¹nxe³sxā³: “Wxi²kin³ti³to³na¹xā¹.” Nxe³ki³kxa²
 ha³tā³nxān²txi³ hāi¹nxe³sxā³ si³sa³yāu³sū³sxā³ yxau³sxā³
 wa³su³txi³ hxa³hī³ki³tā³li¹.
 25 Yxān¹ta¹, Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³a² wān³txa²,
 kxā³nāu³a² ha³tā³nxān²txi³ hxa³nxa³kxe³su²
 yxau²wa³to²hi²ki²sa²tē³jau³xai²la¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² wi¹jau³xai²na² tah²yau³xai²na²
 Txa²wā¹sū³na² i³tih³nxe³nx2ti³na³la².

2

Je³su²jah³la² tah³lxa³kat3sū³jah¹la²

1 Nxe³sxā³ i³wi¹lhin²nx2ti³ju³txan¹te²ka³ya³tu³,
 i³ki³ha¹ki²nyhu¹i², wi¹lhin¹ki³lxo³nxe², a²nū²a² ā³xa² yen³kxa²
 yxo²kwai³nxū³yhu¹i² ā³xa² ko³nxe³ te²lo³jah³lxi³txa³hē¹la².
 A²nxe³te²a² ko³nxe³ju³ta² ha³kxa¹ ha²ya³ka²ti³jah³lxi³hē¹la².
 2 Yah³lxin¹ka³tu³, wē³sa² kwēn¹tai²na² a³li³la¹te²su² te²a²
 a²hā³ka³na² su³su³yau³xa² ya³ni³li³khaix1te²jai¹ti²tu³wa².
 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 wi¹khai¹nxe³jau³xa² a²ya³la³tu³ jau³xa² so¹lxin³jau³xa²
 ya³ni³li³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na²
 wxa²wa²su¹tē³ju³ta², a³la³kxi²kāi²non³yah³lxin¹tu¹wa².
 Jā¹nxe³te²lhxā³ ya³ni³li³jah³lxi³hē¹la². 3 Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 a³la³kxi²sxā³ yxau²xai³yah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³:

— Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lhin¹jah¹lai²la¹xā¹.
 Yah³lxi¹lxa².

4 Jā¹nxa¹jau³su² a²nū²a² txah³lxa³kxa³txa² tē³sxā³ sxi²ha²
 txo³nain¹te²ju²hē³la². Ain¹sxā³:

— Txah³lxa³kxai²li² wi¹na³na¹. A³lxi²sa³nha¹. Yxān¹ta¹
 ta²ka¹txa² ā³xai²na² e²na¹xā¹. Nxe³ain¹te²ju²hē³la².

Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²ha² txon³sxā³ hxi²khet1jah¹la²
 a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Ta²ka¹txai²na² e²nain¹ka³txai²na² wxa²so¹na¹ka³tu³
 sxi²ha² txo³na¹ka³txa²nū³su² tū¹xā¹. Nxe³te²ju²hē³la².

Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Je³su²jah¹la² txah³lxa³kxa²
 e²nain¹kax3sū³na³la². Yuh³xai²nān¹tū³ka³txa²

e²nain¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxain¹kxa²ha³tā³nxān²txi³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² a³lxi²na¹nha¹. Wā²nxa³kxa² so¹na¹kxah³lo²su²
 na³na¹. Ka³tēn³yah³lo²su² na³na¹. Nxe³jau³su²

Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³kxai³lu²
 Je³su²jah³la² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ i³a³la³kxi²nē³lha²kxai³
 yxau²xai³lya³ki³tā³la². 5 Nxe³lya³ki³sa²kxai³ sxi²ha²
 txo³nain¹kat3sū³ki³tā³la². Yxān¹ta¹ txah³lxa² ka³ten³kax3su²
 nxē²nxa³kxa²ha³tā³nxān²txi³ ka³ten³su² yxau²xai³lya³ki³tā³la².
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ti³hit1tē³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ Sū³na²
 wa³ka³li³lo³tē³lha²kxai³ sa²yxō²wet1sxā³ yxau²xai³ki³tā³la².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³hxi²ka¹tē³lha²kxai³ Sū³na² i³ka³li³ki³ju³ta²
 o²la³kxi²nū¹sxā³ yxau²xai³ki³tā³la². 6 Jā¹nxe³jau³su²,
 Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxī¹:

– Ne³ka²ki²sah¹lxī³hē¹li¹. Txai²na¹xai²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³su²
 na¹te³na¹xai²na², hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³lot3ta¹jah¹la²
 Si³āu²thi³na² ũh³wxe³nū¹hai¹na¹wi¹. Jah¹la²
 tah³lxī³hū³jah¹lo²su² na³li¹. Na¹ka³tu³, sxi²ha²
 a²wa³kxēn³yah³la² tah³lxa³ka³ta² yxo²ka³kan³ka³txa²
 wi¹khai¹nxe³ka³ta² a³lxī²khai¹nxe³ka³txa² wā²nxa³kxa²
 so¹sxā³, sxi²ha² ũh³wxe³jut3sū³nxe², kxa²yā¹nxe³sxā³
 Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ta¹jah¹la² ũh³wxe³nū¹hai¹na¹i¹.
 Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹khai¹xain¹na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³,
 a²nū²a² i²li³te²an²tu³ hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³lo³ta¹jah¹la²
 yxo²i²kxai²nān²tu³, te²a² so¹lxī³ i³yxaih¹xa³lho³li¹.

Ta¹hxai²hē¹la². 7 Nxe³ha²kxai³, tah³lxa³kat3sū³jah¹lai²na²
 Je³su²jah³la² yxo²i²yah³lxī¹lxa². Yah³lxī¹nha²kxai³,
 a³lxī²khaix1yah³lxī¹lxa². Yxān¹ta¹, a²nū²a² Je³su²jah³la²
 sa²yxō²ā³kxai²nān²tu³, a²nxe³te² ha³lo²a², Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yau³xā³xa² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³lhxā³
 i³tih³nxe³nē³te³nah¹lxī¹:

– Tah³lxa³ka³tai²na², a²kxā³nxa² a²nū²a² sxi²ha² txon³tū³ka³txa²
 i³yen²sxā³ ā³yxu¹kxā³ain¹na²hē³li¹. Nxe³ta¹, kwēn¹tai²na²
 hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ka³tai²la¹wi¹.

Ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jau³xau³hxai²tēx1 jā¹nxe³jau³lxī³,
 Ju³te²a² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³yen²sxā³
 sa²yxō²ā³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹,
 a²hi¹nai²na² Je³su²jah³la² ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³
 hxi²kan¹khai¹nxe³ye²yhain¹na³la². 8 Jā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na²
 Yau³xā³xa² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxī¹:

– A²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxō²ā³kxai²nān²tu³,
 kō³nxe³ju³ta³lot3sxā³ yxau³tu¹wi¹. Tah³lxa³ka³ta²
 sa²tā³yxō²thu²kā¹sxā³ a³hi²sxā³ hxi²kan¹txi³
 i³sa²yxau³xi²sxā³ we²nxi²nxa³jut3sū³nxe²,
 kō³nxe³ju³ta³lot3sxā³ yxau³tu¹wi¹.

Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²su² te²a², Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² sa²yxō²ā³ai¹nha²kxai³, kō³nxe³ju³ta³lot3sxā³

yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Ju¹ta² wain³na³na¹. Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sai¹nha²kxai³lā¹.
Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².

9 Yxān¹ta¹, wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka²
so¹nx2ti³tū³ka³txi³syah¹lxi¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na²
nū³ka³txi³khai³syah¹lxi¹nha²kxai³, nxe³yah³lxi¹lxa².
Te²yā¹nxūn³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ā³tī³sxā³ a²ten³jau³su²
kai³yah³lxi¹nha²kxai³ ī³sa²nēn¹kxi²yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi¹lxa², wi¹lhin¹khai¹nxe³tū³ka³txi³syah¹lxi¹nha²kxai³,
nxe³yah³lxi¹te²si¹lxa². A²ha² kxā³nxa² ka³nxah³ti³hū³tāu³a¹
yxau²ho³hah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² sa²yo²ā³sxā³ yxau²ho³hah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Yxān¹ta¹
Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³txi³ ī³kaix1so¹nx2ti³ta¹hē¹la².
ī³kaix1so¹nx2ti³ka³tū³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
sa²yo²wet1si¹nxa²lxi³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a²
wxi²kin³ti³ton³te² ha³lo²a², ha²te¹te²hū³te² ha³lo²a²
ūh³wxe³nxa²lxi³ta¹hē¹la². Nxe³yah³lxi¹ju³ta²,
Txa²wā¹sū³na² kāin² ī³sa²nēn¹kxi²si¹nx2ti³jau³nū³su²
ī³kaix1so¹nx2ti³ta¹hē¹la². 10 A²ha² kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na²
nū³ka³txi³syah¹lxi³ta¹hxn³nhē¹la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²,
a²ha² kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
sa²hau³ko³nx2ti³ju³ta² kō³nyhah¹lxi³ta¹hxā³nhē¹la². Yxān¹ta¹,
a²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
sa²hau³ko³nx2ti³ju³ta² kō³nyhah¹lxi¹lxa².

Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxā³ yxau²xai³ki³jau³su².

11 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². A³lxi¹nx2ta¹nha²wa². Nxe³nx2ta¹kxe³su²,
txa²yo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹ ī³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
Wxa²ha³lo²khai³xa² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²la¹wa².
Oh³nāu³u¹tai²nān¹te² ha³lo²ai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³, a²hī¹nai²na²
yuh³xai²nān¹ko³xai²na² yxau³yah³lxi¹nhī¹nai²na²:

— Txa²ha³lo²sxa³xā¹. Kan²txi³ yxau³nū³nxa³lho³na¹.
Yah³lxi¹jau³su² yxau³je¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
Yah³lxi¹kxai²nān²tū³, wxa²sī³nai²na² yuh³xai²nān¹te²
sī³nai²na², kō³nxe³ti³ yxo²kwain³nxa²lxi³si¹jau³nū³su²
sa²yo²wet1sxā³ yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹la². A²nxe³te²a²
kō³nxe³ti³ yxo²kwain³nxa²lxi³si¹jau³nū³ai²na² a²ta³a²
sa²so¹sxā³ wxa²wi¹nx2ti³tāu³a¹ ā³nhe¹ki¹nx2ti³na³la²,
12 Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txai²na²
yxau³yain¹yah³lxi¹tū³ka³txai²na², hai³txi³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² sa²yo²we¹tū³ka³txi³sai¹nxa³wa². Nxe³ha²kxai³,
wi¹kāi³je²txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxi¹kxai²nān²tū³,
kō³nxe³te²la³ ī³yī¹li¹nx2tain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³,

wxa²wi¹kāi³ye²yah³lxin¹ju³ta² ĩ²so¹nx2tain¹tu¹wa².
Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³na³li¹. A²sū³nān²txi³
wi¹lhi¹ni², a²sa³wi³ha³lxain²txi³ wi¹lhi¹ni², ain¹na³li¹.
Nxe³nx2tain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² ā³wā³la² ĩ³xi²tāu³a¹
nxe³nx2tain¹tu¹wa².

13 Wxāi²na², Je³su²jah³la² a²wē³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa².
Yah³lxi¹nha²kxai³, a²nū²a² hxi²kan¹ta² yxo²ha³kxa¹
a²yu³hē³na² yxau³jah³lxi³sxā³ sa²yxo²we¹jah¹lxi³hē¹la².
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, yuh³xai²nān¹te²a² hxi²kan¹ta²
si³yxau³kax3khai³su² tāu³a¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
ān³sen³sai¹nē³jah¹lo²su²tāu³a¹txā²sa²yxo²we¹txain¹yah³lxi³hē¹la².

14 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ā³sa²ki³la³xi²sxā³hxi²kan¹tū³ka³txan²tu³,
a²si³yxau³ka³khai³su² tāu³su² tāu³a¹ hxi²kan¹txi³lot3sxā³
ĩ³kwa³na³tū³ka³txi³su² hĩ³nx2na³la². A²nū²a² ko³nxe³ti³
kāi³te²a² khāuh³lxa³ti³hi¹ti², a²nū²a² wain³txi³kāi³te²a²
ĩ³sa²nēn¹kxi², nxe³te³lhxā³ hxi²kan¹txi³lon³te²ju²hē³la².
Nxe³ha²kxai³, ā³sa²ki³la³xi²tū³ka³txain²ti³ yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²we¹tain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,

Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² ĩ³hau³ko³tūh¹sxā³
kāi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². 15 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
wi¹kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
sa²yxo²ā³ain¹tū³ka³txa²:

— Ko³nxe³ti³hit1sxā³ ĩ³ye³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxe³kxi¹nx2ti³kxa²
ha³ta³nxān²txi³, wxa²wain³txi³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²so¹nx2ti³kxai²nān²tu³, hāi¹nxe² ā³ka³nah²nxe³sxā³
yxau³ya³nx2ti³hĩ³nx2na³la². 16 Jā¹nxa¹jau³su², wa²su¹wa²sun¹sxā³
yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ta¹, ĩ³yon²ta³kxi²nha²sxā³:

— Je³su²jah³la² ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wa²sut1sa²na³na¹.
Sa³ha²kxai³, ko³nxe³ti³ kāi³a¹kxa² ha³ta³nxān²txi³
wi¹lhĩ³nx2na³na¹. Nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². Wxāi²na²
Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxā³ yxau³yah³lxi¹lxa².
Yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ sa²yxo²wet1sxā³
yxau³jah³lxi³hē¹la². 17 Jā¹nxe³jut3su², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
wi¹lhin¹sxā³ ĩ²nha¹jah³lxi³hē¹la². Jā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na²
wē³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²waun¹yhu¹i², Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²sxā³ ĩ³yo²nha², yuh³xai²nān¹te²
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³su² jah¹la² ĩ³sa²nēn¹kxi²,
nxe³jah³lxi³hē¹la².

Khāuh³lxa³ti³ti³hit1txa²lxi³ju³ta²ĩ³yau¹ū³jau³su²

18 A²nū²a² ā³xa² a²wa³kxēn³yu³ta³lot3sxā³ yxau³yah³lxin¹te²
ĩ³nxa² nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Wxa²wa³kxē³yah³la² sa²yxo²we¹ti²,
ĩ³sa²nēn¹kxi², nxe³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ka³tu³, wi¹lhin¹te²a²

a²wa³kxĕn³yah³lain²txi³ sa²yo²we¹ti², an³txi³thin¹te²a²
 a²wa³kxĕn³yah³lain²txi³ sa²yo²we¹ti² nxe³jah³lxi³hĕ¹la².
 19 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wain³txi³ kâi³yah³lxin¹kxa² yo³lha³,
 wxa²wa³kxĕ³yah³la² kwa²to³toh³lxi² ĩ³an³ta³kxi¹nx2ti³sxā³
 khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nān²tu³, ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 yxau³je¹txain¹yah³lxi³hĕ¹la².

— Txa²wā¹sũ³na² yxo²i²a¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su²,
 ya³nān³ta³ki²la²sxā³yxau³je¹jah³lxi³hĕ¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 Txa²wā¹sũ³na² ĩ³sa²nĕn¹kxi¹nx2ti³tu¹wa². 20 Yxān¹ta¹,
 ko³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, nxe³yah³lxin¹kxa² yo³su²
 wxa²wa³kxĕ³yah³la² khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nān²tu³,
 hāi¹nxe³sxā³ wain³txi³ ũ³yho³hi¹nx2ti³hĭ³nx2na³la².
 Nxe³nx2ti³sxā³ khāuh³lxa³txi³yah³lxin¹ju³ta²na²
 ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxau³yah³lxin¹kxa² ha³ta³nxān²txi³,
 hai³txi³ Txa²wā¹sũ³na² ĩ³sa²nĕn¹kxi¹nx2ti³xa³lho³la². Yxān¹ta¹,
 wain³txi³ kâi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, nxe³yah³lxin¹kxa² yo³su²,
 a²nũ²a² ku³lhxa³thin¹te²a² khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nān²tu³,
 hāi¹nxe³sxā³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxau³je¹jah³lxi³hĕ¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² kâin²
 ĩ³sa²nĕn¹kxi¹nx2ti³tu¹wa². 21 Jā¹nxe³yah³lxin¹si¹jau³nũ³su²,
 Txa²wā¹sũ³na² ĩ³kaix1so¹nx2ti³te²ju²hĕ³la². Nxe³sa³ku¹,
 Je³su²jah³la² khāuh³lxa³txi³ki¹nx2ti³ta¹hxai²hĕ¹la². Ain¹sxā³:

— Txa²si³yo³na², txa²sa³wi³ha³lxa² ain³kxi²so¹ki²sa²sxā³
 khāuh³lxa³ti³nha²sxā³ yxau²xai³la¹kxa² yā¹nxain¹ta²lā¹.
 Nxe³kxi¹nx2ti³jau³su², Je³su²jah³la² khāuh³lxa³txi³nha¹nxa²lxi³ta¹hxai²h
 22 A²nxe³jah¹la² ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³,
 ki³han³jau³xa² ĩ³ye³ti³he¹nx2nxa³ha²kxai³, ta¹hxai²hĕ¹la².
 Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ khāuh³lxa³ti³hit1tain¹ta¹hxai²hĕ¹la².
 23 A²nũ²a² ku³lhxa³thin¹te²a² ko³nxe³ti³hit1sxā³ ĩ³ye³kxain¹kxa²
 ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³ a²yoh³la³ ko³nxe³ti³hit1sxā³
 ĩ³wa²lũ³xi²ti³he¹nx2nxa³ha²kxai³, jā¹nxe³sxā³, a²nũ²a²
 khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³
 ĩ³wa³lĩ³nha²sxā³ ĩ³ye³kxi²te³lhxā³ ti³he¹nxai¹nxa³ha²kxai³,
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hĕ¹la². Hāi¹nxe³sxā³:

— Txa²wĩ³na² yxo²i²a¹xā¹. Jah¹la² wain³txi³
 wā²nxũ¹ ĩ²ũ¹ki²sa³tũ¹xā¹. Nain¹jau³su² ta¹hxai²hĕ¹la².
 24 Wā²nxũ¹ Je³su²jah³la² so¹lxi³ hi³sa³ka³txa²
 ya³lu²kxi²nĕ³ta¹hxai²hĕ¹la². Txa²wā¹ko³nxe³ti³
 kâi³ki³ju³ta² a²wah³yu³ta² ũ³yho³hi²te³lhxā³ jah¹la²nũ²a²
 ya³lu²kxi²nĕ³ta¹hxai²hĕ¹la². Nxe³ha²kxai³, ko³nxe³ti³ kâi³sxā³
 yxau²xai³ki³ju³ta² ā³na¹hxa³ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 sa²yo²wet1sxā³ kâi³sxā³ yxau²xai³ki³sa²kxai³ nxe³si¹nhĕ³jau³su²
 Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nĕ³ta¹hxai²hĕ¹la². Nxe³sxā³,

Je³su²jah³la² ĩ³ta³lo³wait1sxã³ khãuh³lxa³tain¹ju³ta²kxai³,
wxa²ĩ³lxi³thin¹yah³lxan³ju³ta²ha³kxa¹ĩ³we²ti²ti³hi¹txa²lxi³ta¹hxai²hẽ¹la²
25 Wxãi²na², a²ha² kxã³nxa² ka³yxuh³xa² o³ve²a²
a²wa³kxên³yah³la² ka³lun²ki²jut3sũ³nxe², Txa²wã¹sũ³na² u²
ha³na³ka³lxi³ yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai¹nhẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
a²hĩ¹nai²na² ã³wã³li² ĩ³xi²sxã³, wxa²wa³kxẽ³yah³la² wi¹wi¹nxe²
wxa²hau³ko³txa²lxi³jah¹la² a²hxi²ka³nãu³a¹, yxau³yah³lxi¹lxa².

3

In³txa² txu¹ha² tẽ³nyhu¹te²a²yxau²xai³nyhu¹kxi³ju³ta²

1-2 Jã¹nxe³sxã³ a²hĩ¹nai²na² txu¹ha² in³txa²
tẽ³yah³lxin¹ta¹ka³lxu³nãu³ ĩ³nxa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹xa².
Wxa²wẽ³sãi¹ah³la²nãu³xai²na² sa²yo²we¹jah³lxi³hẽ¹na².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wxa²wẽ³sãi¹ah³la² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²i²ai¹nxa³te²su² kxai²nãn²tu³, Sũ³na²
ãn³si³tẽ³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² ĩ³ye³ye³kain¹yah³lxi³txa³hẽ¹na².
Hãi¹nxe³sxã³sa²yo²we¹ti², wi¹kãi³i², nxe³je¹txain¹yah³lxi³hẽ¹na².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wxa²wẽ³sãi¹ah³lai²na²
ĩ²so¹nx2ti³kxai²nãn²tu³, sa²wa³ti³nha²sxã³, Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²i²yah³lxin¹kxa² yã¹ye¹nx2ti³tũ¹xa².
Jã¹nxe³ya³nx2ti³te³lhxã³ ya³nx2ta¹xa². Ain¹sxã³
wxa²wẽ³sãi¹ah³la² a²ẽ¹nãn¹jau³su²te³nah¹lxi¹:

— Txa²sxe³xa³ka³lxai²na², hai³txi³ Je³su²jah³la²
sa²yo²wet1si¹sa²jau³su² ĩ³ye³kxi²sa²hxai²nxa³hẽ³na¹.
Sa²nxa³kxa²ha³ta³nxãn²txi³, Je³su²jah³la²sa²yo²we¹ti³ten³sa³nha¹.
Nxe³sa³ku¹. Txa²sxe³xa³ka³lxai²na² wi¹lhi¹ni², yxo²i²nha²,
Txa²wã¹sũ³na² yxo²o²nha²sxã³ yxau²xai³li², nx2na³na¹.
Ta¹ka³lxai²na² A²sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³jah¹lo²su²
yũ³hĩ³nx2na³na¹. Na¹ha²kxai³, sa²yo²we¹ti³ten³sa²nũ³nha¹.
Wxa²wẽ³sãi¹ah³la² nxe³yu³nx2ti³hĩ³nx2na³na².
3 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³:

— Wã²la² a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha², kãi³lxa²
a³lxi²khai¹nxe³ti³nha² ou²ra³ka² we¹kxa² ũ³ye²ta³kũ¹nha²,
ũ³hxi²kũ¹nha², txa²ne³kĩ³sa² wi¹khai¹nxe³nha², na¹tũ¹xã¹.
Na¹ha²kxai³ wi¹khai¹nxe³sa³tũ¹xã¹. Nxe³nyhah¹lxi³txa³hẽ¹na².
A²nxe³te²a² a²txai²na¹ a³lxi²khai¹nxe³ye²te²a² yuh³xai²nãn¹te²
yen³kxai²la¹xa². Kãu³sxã³ hxa³kxi¹nx2ti³hĩ³nx2nxa³xa².
4 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² au³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ whãi²na¹
tah²lxi³ we¹txa²lxi³kxai²nãn²tu³, wi¹khai¹nxe³sxã³
ĩ³yxai¹hxa³sxã³ thãi³ti³la² nxe³yah³lxi³hĩ³nxã¹nxa². A²nxe³te²
wi¹lyah³lxin¹ju³ta³nũ³ai²na² hxa³kxi¹nx2ti³xah³lo³na².

— Nxe³ju³ta² so¹lxi³ a³lxi²khai¹na¹ju³ta²lxã²na³na¹.
Txa²wã¹sũ³na² nxe³hĩ³nx2na³na². 5 Jã¹nxe³ju³ta²,

a²ha² kxã³nãu³u¹tai²na² txu¹ti³nãu³xu¹tai²na²
 wi¹lhin¹ta¹ka³lxu²nãu³xu¹tai²na², Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²:

— Txa²sũ³nãi³. Au³txi³ txa²ẽ¹nãu³a¹ whãi²na¹
 tah²lxi³ wet1sẽ¹li¹. Ĩ³wi¹lha³tai²li¹. Ain¹jau³su²,
 a²wẽ³sãi¹yah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹na².
 6 Jã¹nxe³sxã³ Sa²ra³ka³lxi³nu¹tai²na² sa²kxai³lu²,
 a²wẽ³sãi¹yah³la² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
 sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹na².

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹na².
 Jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹na². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³:

— Ta¹ka³lxu¹jã¹nxe² wain³txi³kãi³a¹tũ¹xã¹. Ha³lo²a²
 ĩ²li³ju³ta² yuh³lxin²nxa³lho³na¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 Sa²ra³ka³lxi³nu¹tai²na² a²ka³ne³lhũ³yah³lxi³hĩ³nxã¹nxa².

7 Te²yã¹nxe³te²hũ³te²lxi³, a²wẽ³sãi¹yah³lo²nãu³
 ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²sxe³xa³ka³lxa²
 tẽ³yah³lxin¹ta¹ka³lxa² kũ³we²ki²la² nũ³kxũn³yai¹nxa³ju³ta²
 a³la³kxi²sxã³ yxau³je¹jah³lxi³hẽ¹la². Wxãi²na² in³txi³
 ĩ³nxai²na² so¹lxi³ ã³sen³sai¹sxã³ nũ³kxũn³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ĩ³yxo²o²lhxã³ wxa²sxe³xa³ka³lxa²
 ã³nhxi²nũ¹nũ³jah³lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² kãin²
 thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³lhxã³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 ũ³yhen³kxi²nẽ³na³la². Wxãi²na² a²wẽ³sãi¹yah³lo² ĩ³nxãin²txi³
 ũ³yhen³kxi¹nx2ti³ha²kxai³, wxa²sxe³xa³ka³lxain²txi³
 ũ³yhen³kxi²ha²kxai³, nxe³nx2ti³hĩ³nx2na³la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³,
 a³la³kxi²yain¹yah³lxin¹jau³su², wxa²sxe³xa³ka³lxa²
 a³lxin¹sxã³ yxau³je¹jah³lxi³hẽ¹la². Yah²lxan³kxai²lẽ¹.
 Wãn³txa² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹jau³su² hai³txi³
 ain³kxi¹nx2ti³hĩ³nx2nxa³wa². Jã¹nxe³yah³lxin¹kxa²yãn³ti³su²
 ye¹nx2ta¹wa².

Wi¹kãi³ki³kxa²yo³su² khãuh³lxa³ti³hit1tẽ³jau³su²

8 Hãi¹nxe³kxe³hũ³nxe², wxa²yu³ta² yxo²ha³kxa¹,
 Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³,
 a²wã³tã³nãu³xa² a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lĩ³we¹nha²yhu¹i², ĩ³ãin²ta³kxi²nha²yhu¹i²,
 ĩ³yãn³ta³ki²nha²yhu¹i² ĩ³sa²nẽn¹kxi²nha²yhu¹i² nxe³sxã³
 wi¹lĩ³we¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 9 Jã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² ã³xa²
 ko³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³, hai³txi³ a²yoh³la³
 ko³nxe³ti³ kãi³ũ¹xah¹lxi³txa³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³,
 ko³nxe³ti³hit1sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tu³, hai³txi³
 a²yoh³la³ ko³nxe³ti³hit1sxã³ ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
 Hãi¹nxe³sxã³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³ũ¹hi²,
 ĩ³ye³kxi², nxe³sxã³, ũ³yho³hi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
 Jã¹nxe³nx2ti³si¹jau³su², Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³

ha³lo²lot3si¹nx2ti³jau³su², wã²nxa³kxa² so¹nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la².
 10 Kxã³nãu³u¹ta²na², Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxãn¹jau³su²
 te³nah¹lx¹:

— Ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ka³lih³tãu³a¹ ten³sa³nhã¹. Ha³lo²a²
 wi¹ju³ta² so¹lx¹ i²ti³ten³sa³nhã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 ha²yã³kxa²ti³sxã³ wxa²yo²a² kō³nxe³ti³ i³ye³i²,
 ta²ko¹ta²kon¹txi³ i³ye³i², nxe³jah³lx¹i³hẽ¹li¹.

11 Jã¹nxe³sxã³, a²kō³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta²
 ã³ta³lo³ta³wxe³sxã³ ã³na¹i², wain³txi³ kã³ju³ta² so¹lx¹i³
 kã³i², nxe³jah³lx¹i³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³:
 “Ã³nhãu²no³nha²yhu¹k³ju³ta² ten³khaix¹sa³nhã¹.”
 Nxe³nha¹jah³lx¹i³hẽ¹li¹.

12 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³xa²sa¹:
 “Txa²ye³nai²na², a²nũ²a² wain³te²a² wi¹lĩ²i²,
 txa²ne³nxẽ³nai²na² a²nũ²a² wain³te²a² i³ye³kxi²sa²jau³xa²
 wi¹lain³ki², na¹xã¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² kō³nxe³ti³
 kã³i²te²su² te²lẽ¹ en²khaix¹jah¹lo²sa¹xã¹.”

Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxãn¹jau³su² nxe³ ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³ha²kxai³:
 — Sa²wai³wait3sxã³ wain³txi³ kã³a¹tũ¹xã¹
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³, a²nũ²a² ã³xa²
 khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lx¹i³sxã³ hxa³txa²lx¹i³hĩ³nx2nxa³wa².
 14 Yxãn¹ta¹:

— Wi¹kã³to³ha¹xã¹. Na¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³,
 khãuh³lxa³ti³hit1sa²na³na¹, a²nũ²ai²na²sa¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 Txa²wã¹sũ³na² ka³lih³ti³hit1nx2ti³tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³:

— Ka³li³sa³nhã¹. Txa²wã¹sũ³na² ka³lih³ti³hit1sa³ha²kxai³,
 a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹te²a² yuh³lxin²nxa³i²,
 hxi²waun³ta³kxin²nxa³i², nxe³jah¹lo²sa¹xã¹. Nxe³jah³lx¹i³hẽ¹la².

15 Hã¹nxe³sxã³:
 — Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 kãin²khai¹nxe², wi¹lhin¹khai¹nxe², nxe³jah¹lai²la¹xã¹.
 Jah¹la² so¹lx¹i³ yo²o²nha²sxã³ yxau²xai³yai¹na¹tũ¹xã¹.
 Nxe³jah³lx¹i³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² i²li³te²a²
 i³wã³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu³:

— Ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ Je³su²jah³la² sa²yo²we¹jah³lxin¹ji¹wi¹?
 Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³, Je³su²jah³lai²na² sa²yo²we¹jah³lxin¹ju³ta²
 a²nũ²ai²na² i³yau¹ũ³nha¹je¹txain¹yah³lx¹i³hẽ¹la². Nxe³sxã³
 win¹ta²te²lx¹i³ yo²i²nha²sxã³, a³la³kxi²yxau³sxã³,
 i³yau¹ũ³nha¹je¹txain¹yah³lx¹i³hẽ¹la². 16 Yxãn¹ta¹,
 wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ wi¹lĩ³ye³ki²nha²sxã³ wxa²ha³lo²a²
 i³yau¹ũ³nha²je¹txain¹yah³lx¹i³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 a²nũ²ai²na² kō³nxe³ti³hit1sxã³ i³yĩ¹li¹nx2ti³kxa² ha³ta³nxãn²txi³,
 a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ i³ãu²lx¹i²to³nha²hĩ³nx2na³la².

— A²ya³la³tu³, jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² sa²yo²wet1sxā³ wi¹kāi³jah¹lo²su² na³na¹.
 Nxe³kxi¹nx2ti³hī³nx2na³la². 17 Jā¹nx¹jau³su², wain³txi³
 kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Wain³txi³ kāi³to³hxai²na¹hē³na¹. Na¹ta¹, a²nū²a²
 khāuh³lxa³ti³hit1sxā³ ũ³yo³hi²sa²na³na¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 ju¹ta² wi¹lhī³nx2na³la², Txa²wā¹sū³na² ten³jau³xa²
 yā¹nxe³jau³lxi³ khāuh³lxa³txi³nx2ti³kxai²nān²tu³ta². Yxān¹ta¹,
 ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ju¹ta² wi¹lhī³nx2nxa³wa²,
 a²nū²a² khāuh³lxa³ti³hit1sxā³ ũ³yo³hi¹nx2ti³ta³nx²,
 ũ³yo³hi¹nx2ti³xa³ta³nx² nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³nū¹.
 18 Jā¹nxe³sxā³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² wain³khai¹nxe³jah¹la²
 ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹ki³na¹xai²na²
 ko³nxe³ti³ kāi³te²ki³na¹xai²na² wxa²wa²sut1hxa³tē³te³lhxā³
 ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².

— A²nū²a² yo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 ā³ya³lxih²xi²yhu¹tai²lā¹.

Nxe³kxi²nē³jau³su², Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
 Jah¹la², txa²wā¹sī³na² wen¹sxā³ yxau³nū²la²
 ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² nū³kxūn³txi³ ka³ten³ti³hit1sxā³
 ī³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yān³tu³ta¹
 te²yā¹nxe³sxā³ ya³lu²kxi²nē³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³la².

19 Nxe³sxā³, Je³su²jah³lo²su² jah¹lai²na² Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹lai²na² ā³nū²nx²sxā³, a²nū²a² ya³lu²te²a²
 yāu³ka³txi³nāu³xa² he¹ain¹ta³ko³nāu³a¹ ān³ti³xain¹sxā³,
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³ju³ta², yān³tai²na² No³e²ah³lo²nu¹tai²na²
 a²ka³te³nhī¹nu¹tai²na², a²yuh³xai²nān¹tū³ka³txu¹tai²na²
 yo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³sa²tē³sxā³
 yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na²
 hxi²ki³kxai³lu² wē³ha²yau³xa² ha³nxeh³lxi³jau³xa² kāin²
 sa²yxu¹na³ū¹hain¹sxā³ ī³lon³txa² hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³te²u¹tai²na² a²ya³lu²te² yāu³ka³txi³nāu³xa²,
 a²hī¹nai²na² Je³su²jah³la² ī³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Yān³tai²na² No³e²ah³lo²nu¹tai²na² na³vi²o²tē³na² ar²ka³tē³na²
 wet1sa²tē³i², hau³hau³kon³sxā³ Txa²wā¹sū³na² win¹ta²te²lxi³
 wah³nxe²sa²tē³i²:

— Ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³tai²na² ā³na¹ain¹sxā³, ka²no¹a²
 ka³lo³ai²na² ā³wih¹tai²lā¹. Ain¹ta¹, kxān³su² ain¹ta¹, a²nū²a²
 nū³ka³txu¹tai²na² hāi¹nxe³sxā³ sa²yo²ā³sa²tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³, ya²lu¹ta³lxi²hxa³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³,
 ha¹li¹, ha¹li¹, ha¹li¹, ha¹lin¹tū³ka³txa² so¹lxi³, wā³kon³sxā³
 ī³yau³xa² ne³ka³nah²nāu³u¹tai²na² ka²no¹ai²na² yxau³sxā³

ka³ten³ta³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 A²nxe³te²u¹tai²na²
 ī³yau³xu¹tai²na² ũ³hū¹ki²sa²sai¹nē³jau³hū³jau³xai²la¹wa².
 A²nxe³jau³xai²na² a²hī¹nai²na² ũ³hū¹ki²sa²sai¹nē³kxai²nān²tu³,
 Txa²wā¹sū³na² ā³wa²su¹tē³tu¹wa².

— Nū³kxūn³txi³ sa²hxn³kxi²ti³sē¹li¹. Nxe³nē³kxai²nān²tu³,
 hai³txi³ txa²wā¹nū²ai²nān¹te²a² a²nā³txai²na² so¹lxi³ kwa²
 wxa²hi³la³ki²nē³jau³nū³su² e³kxin²nxa³wa². Yxān¹ta¹,
 au³txi³ txa²wā¹ē¹nāu³a¹ whāi²na¹ kō³nxe³ti³ e³ki³ju³txai²na²
 ā³nhan³ka²ti²sa²sai¹nē³jau³nū³su² e³kxi²na¹wa². Nxe³ju³ta²,
 Txa²wā¹sū³na² e³ki²ki³te³nah¹lxi¹:

— Txa²sū³nāi³. Nxe³ti¹. Txa²au³txi³ ē¹nāu³nū¹ai²nān¹jau³xai²na²
 Je³su²jah³la² ya³lu²tāu³a¹ nū³kxūn³txi³ ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹li¹. Te²u¹jā¹nxe² sa²hau³kot3sē¹li¹.
 Nxe³ki³te²ju²hē³la².

— Ī³yau³xa² ũ³hū¹ki²sa²sai¹sa²na³na¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³,
 nxe³ki³te²ju²hē³la². 22 A²nxe³jah¹lai²na² Je³su²jah³lai²na²
 oh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ ka³la³xi²sxā³, Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³jah¹la² a²wi¹tāu³a¹ a²hxi²kan¹khaix1tāu³a¹
 ā³ha³ti³sai¹sxā³ ā³wxe³nū¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³,
 a²ta³nāu³xa² oh³xai²nān¹te²su² te²nāu³xa² ha³ta³nxān²txi³
 a²ta³nāu³xa² hxi²kan¹ta² si³yxau³te²su² te²nāu³xa²
 ha³ta³nxān²txi³ a²ta³nāu³xa² nū³kxūn³te²su² te²nāu³xa²
 ha³ta³nxān²txi³ a²yo²ha³kxa¹ whāi²na¹ Je³su²jah³lai²na²
 a²yu³hē³nāu³a¹ yxau³yain¹tū³ka³txi³sain¹na³la².

4

Sū³na² a²ten³jau³su² ī³hau³ko³tūh¹sxā³ yxau²xai³ki³jau³su²

1 Jā¹nxe³jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²nū²ai²na²
 khāuh³lxa³txi³nha²na²hē³la². Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³
 hai³txi³ khāuh³lxa³ti³nha²ju³tai²li² en²nha²ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Nxe³kxa²yā¹yxah³lxin¹sxā³ khāuh³lxa³ti³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹lhi¹nha²sxā³ khāuh³lxa³ti³nyha¹jah³lxi³hē¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, kō³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta³lo³jah³lxin¹ju³ta²
 ā³wa²su¹khai³nxe³nx2ti³hī³nx2na³la². 2 Nxe³ha²kxai³,
 yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² yxau²xai³yah³lxi¹nhī¹nān¹te²ka³ya³ty³,
 Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nāu³a¹ ten³jau³xa² so¹lxi³ ī³hau³ko³tūh¹sxā³
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Hai³txi³ wxa²sī³nāu³ai²na²
 kō³nxe³thin¹yah³lxin¹jau³la³ yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹la².
 3 A²ha² kxā³nxa², a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² Sū³ni²nxa³tū³ka³txa²
 yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³thin¹sxā³ yxo²kwai³nain¹jau³xa²
 yā¹nxe³jau³lxi³ yxau²xai³lyah³lxi³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yah³lxin¹ju³ta²sa¹: au³txi³ wxa²ē¹nāu³a¹ kō³nxe³ti³
 yxo²kwai³ni², kō³nxe³ti³ yxo²kwai³yah³lxin¹jau³su²
 kō³nxe³ti³ wa³ni³lon³kxi²nyhu¹i² yain³jau³xa²

ũn³jau³xa² ĩ³na²sxã³ wen¹sxã³ ko³nxe³ti³ kãĩ³i²,
 Sũ³na² sa²ki³lxo³nha²te²a² ĩ³sa²nên¹kxi²sxã³ ko³nxe³ti³
 kãĩ³i², nxe³yah³lxĩ³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹,
 hĩ¹na² hãix1nã¹yah³lxĩ³hĩ³nxa¹lxa². 4 Nxe³ha²kxai³,
 Txa²wã¹sũ³na² Sũ³nxi²nxa³tũ³kã³txai²na² wxa²ha³lo²a²
 ă³ne³wxe³ti³hex1ye¹nx2ti³xa³wa². Nxe³te³nah¹lxĩ¹:

– ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ Je³su²jah³la² nũ³kã³txai²na²
 ă³na¹sain¹sĩn¹te²ta²hên³kũ²? ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
 a²kxã³nxi³tã² kwa² ha³lo²a² ha³nxe¹lxĩ³txĩ³ ko³nxe³ti³
 kãĩ³ya³sain¹to³hxai²kait3jã¹nxe³ ya³sain¹to³hxa³kũ²?
 Nxe³kxi¹nx2tain¹jau³su² ĩ³yo²kwĩn¹ki¹nx2ti³sxã³
 ko³nxe³ti³hit1sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹na³la². 5 Yxãn¹ta¹,
 a²nxe³tũ³kã³txai²na² a²hĩ¹nai²na² a²ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³taĩ²na²,
 yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yau¹ũ³nha²yain¹sãn²ka³tu³
 a²wah³yu³ta² ha³lo²lo³tain¹tu¹wa². Nxe³tãu³a¹, a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² ta³nxa² ya³lu²te²su² ta³nxa²,
 nxe³sxã³, yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² yxau³ain¹sxã³
 kãĩ³sa²tẽ³ain¹ju³txai²yã¹nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³su²
 tãu³a¹ wxa²nxũ¹hain³nha²sxã³ ĩ³yĩ¹li²xai³ain¹tu¹wa². Ha³lo²a²
 nxe³nẽ³ju³ta³nũ³a² yau³son³ki²nẽ³na³la². 6 Jã¹nxe³jau³su²,
 Je³su²jah³la² a²nũ²a² ya³lu²te²a² yãu³ka³txa² ha³ta³nxãn²txĩ³
 ă³tũ³xi²sxã³, wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

– Ta³nxũ¹kã³txai²na², ha³lo²a² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xa²
 yxau²ho³hai¹nhĩ¹nai³tã² ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹na²hẽ³na¹.
 Nxe³ain¹ju³ta² yo³ha² ya³lu²ain¹na²hẽ³na¹. Nxe³sxã³,
 yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³i², a²yo³ha²
 ya³lu²ju³ta² yũ², nxe³kxa²yã¹xain¹na²hẽ³na¹. Yxãn¹ta¹,
 a²hĩ¹nai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa² tũ¹kã³txai²na² ya³lu²te²
 yãu³ka³txĩ³nũ³kã³txa² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã¹, sa²yo²wet1sa²sxã³,
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ka³ten³ti³hi¹txain¹sxã³,
 txai²yã¹nxe³sxã³ yxau²wa³to²hain¹txai²lã¹. Nxe³jau³su²,
 ĩ³ye³kxi²nha²sxã³, Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² a³la³kxi²ti³hi¹tẽ³jau³su²

7 Nxe³jah³lxĩ³sã²lxa². Yuh³xai²nãn¹ta³ko³xa²
 hxan³je³nãu³wa³kxa² yau³son³ki²nẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³,
 wi¹lãĩn³nha², wain³txĩ³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³li²
 nxe³jah³lxĩ³hẽ¹la². Yah³lxĩn¹kxai²nãn²tu³,
 ha³tin³ti³, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³hen³txĩ³jah³lxĩ³hẽ¹la².
 8 Hãĩ¹nxe³kxe³hũ³nxe², hxi²kan¹khai¹nxe³jau³xa²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Au³txĩ³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 whãĩ²na¹ wi¹lãĩn³nha²sxã³ a³lxĩ²waun¹nha¹jah³lxĩ³hẽ¹la².
 A³lxĩ²waun¹nhyah¹lxĩn¹kxai²nãn²tu³, ko³nxe³ti³

kāi³ūh¹nx2ti³to³hain¹kxa²ha³tā³nxān²txi³ne³wā²na³yah³lxi³to³hin¹tu¹v
 9 Jā¹nxe³sxā³:

— A²nū²a² ā³xa² txa²sxi²ha² wxā²na³na¹.
 Ha³la³ka³lxa³lon³ki²sa²na³na¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 wi¹lī³hen³txi³nha¹jah³lxi³hē¹la². Wxa²ē¹nāu³a¹
 hāi³a² ī³yen²yhu¹ah³lxan³kxe³su² ka³lih³khai¹nxe³sxā³
 wi¹lī³hen³txi³nha¹jah³lxi³hē¹la². 10 Jā¹nxe³sxā³,
 Txa²wā¹sū³na² ī³la³kxi²te²lo³tū¹nxa²lxi³ju³ta² wā²nxūh¹
 ha³na³ka³lxi³ a³la³kxi²ti³hi¹ti² ai³nx2ti³hī³nx2na³la².
 Jā¹nxe³nx2ti³jau³lxi³, a²nū²a² ā³xa² yxo²ha³kxa¹
 ā³nhxi²nū¹nū²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². 11 A²li³te²ī³nxa²:

— Wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ī³tih³nxai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na²
 wān³txi³khai³xa² so¹lxi³ ī³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la².
 Te²yā¹nxe³sxā³:

— A²nū²a² ā³xa² ā³nhxi²nū¹nū³hai¹na¹tū¹xā¹.
 Ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹ti³hit1sa²jau³su² ā³xai²na²
 ā³nhxi²nū¹nū³hai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī²nx2ti³ka³tu³,
 wxa²ha³lo²a²ī³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² ta³nxū¹ka³txai²na²
 a²ē¹na² hau³ko³tain¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxi¹nha²kxai³
 wi¹kāi³ain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ ī³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³hē¹li¹. A²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹, nxe³nx2ti³hī³nx2na³la². Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³
 wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe²wa³to²hi², hxi²kan¹khai¹nxe²wa³to²hi²,
 nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ye¹nx2ta¹wa².

Sū³na²wē³ha³lxi³su²kxan²ti³khāuh³lxa³ti³hit1tē³jau³su²

12 Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². A³lxi¹nx2ta¹wa². Nxe³ha²kxai³
 ya³nx2ta¹wa². Ha³lo²a² ha³nxe³lxi³khai¹nxe³ju³ta²,
 ha³nxe²a² a³lan²khai¹nxe³tho³hū³ju³ta² ha³lo²lo³txa²lxi³na³la².
 Nxe³nx2ti³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Txa²nū³ka³txai²na² kan²txi³ yxo²ī²sain¹tā³nxa²,
 sai¹nxa³tā³nxa² ai¹na¹nāh¹. Na¹ha²kxai³ ha³lo²ai²na²
 ha³nxe³lxi³ju³txai²na²ūh³wxe³sxā³ū³wha³ka³ne³sai³nai¹na¹tū¹xā¹.
 Nxe³nx2ti³jau³su², Txa²wā¹sū³na²ūh³wxe³nx2ti³hī³nx2na³la².
 Nxe³nx2ti³kxe³su², ī³wā³wā³ta³kxi², ī³yxuh³lxi²
 nxe³yah³lxi³txa³hē¹la².

— Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ ha³lo²a² ha³nxe³lxi³ju³ta²
 ūh³wxe³sa³te²la¹ku², Txa²wā¹sū³nu²su³ku². Nxe³yah³lxi³txa³hē¹la².

13 Yah³lxin¹ta¹ hāi¹nxe³sxā³ ī³ka³li³jah¹lxi³hē¹la².
 Je³su²jah³la² wi¹kāi³khai¹nxe³kxa² ha³tā³nxān²txi³, a²nū²a²

kuh³lxa³thin¹tũ³ka³txa² khãuh³lxa³txi³hi¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tau³hxai²tẽx¹ jã¹nxe³sxã³ ha³lo²lo³txa²lxi³na³la².
 Nxe³ha²kxai³:

— Je³su²jah³la² ha³lo²a² khãuh³lxa³txi³ju³tau³hxai²tẽx¹
 jã¹nxe³sxã³ wxa²nhũ¹yhu³sa²na³na¹, Je³su²jah³la² wãn³txa²
 sa²yo²we¹ta¹ha²kxai³la². Sa³ha²kxai³, ka³li³sa³nha¹.
 Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, yxan¹nãu³a¹
 Je³su²jah³la² wxi²kin³ti³ton³sxã³ a³ya³ti¹xi²nẽ³tu¹wa².
 Nxe³nẽ³tãu³a¹, kãin²ka³li³sxã³ ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³
 kãin²ka³li³yhah¹lxin¹tu¹wa². 14 Wxãi²na² Je³su²

Kris²tu³jah¹la² a²wẽ³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa². Yah³lxin¹kxe³su²,
 sa²nẽ³hẽ²txa²lxi³sxã³ a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹te²a²
 ko³nxe³ti³hit¹sxã³ i³ye³kxi¹nx²ti³na³la². Nxe³nx²ti³kxa²
 ha³tã³nxãn²txi³ i³ka³li³je¹jah³lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² wxi²kin³ti³ton³jah¹la² yxau³ya³nx²ti³sxã³
 sa²hxi²ka¹txa²lxi³na³la². Nxe³nx²ti³ha²kxai³ i³ka³li³jah³lxi³hẽ¹la².

15 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã³xa² i³su²lhã³i², ã³xa² yen³ka²
 kãi³sa²no¹i², wai³nxa³txi³ kãi³i², a²nũ²a² ã³xa² ko³nxe³ti³
 kãi³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi², nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

Jã¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² wah³yu³tu³, yuh³xai²nãn¹te²
 a²hxi²kan¹ti³nũ³ka³txa² khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxa²yã³ti³su²
 nxe³ye¹nx²ta¹wa². 16 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² so¹lxi³

sa²yo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 a²nũ²a² kuh³lxa³tin¹te²a² i³sa²ne³hẽ²txa²lxi³sxã³
 khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na²
 i³ãu²lxa²to³nha²sxã³ i³ye³kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³
 i³sa²nẽn¹kxi²jah³lxi³hẽ¹la².

— A²nũ²a² nũ³ka³txai²na², Je³su²jah³la² yã¹nxe³sxã³
 i³yĩ¹li²sa²sxã³ i³yo²kwĩn¹ki²sa²na³na¹. Na¹ha²kxai³ ka³li³sa³nhã¹.
 Nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

17 Jã¹nxa¹jau³su², hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na² yo²ha³kxa¹ kãi³ki³kxe³su²
 wi¹tã³nxa² wi¹lxa³tã³nxa² nxe³kxa²yã¹nxe² i³yo³hi²ju³ta²
 ãn³si³wxe³nũ¹nhẽ³na³la². Ha³lo²a² i³yĩ¹li²nũ¹nhẽ³je³nãu³wa³kxa²
 hau³kon³na³la². Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹wẽ³ha³lxi³su²
 te²ki³na¹xai²na² txa²nũ² i³yĩ¹li²nũ¹nhẽ³sãn²nũ²la²,
 hã²wxãn³txi³te²lxi³nũ² ãn³si³wẽ³nx²sxã³, a²nũ³ka³txi³ ã³xa²
 sa²kxai³lu² wãn³txa² wi¹jau³xa² sa²yo²ã³ain¹tũ³ka³txa²
 sa²kxai³lu², Txa²wã¹sũ³na² i³yĩ¹li²nũ¹hain¹kxai¹lẽ¹. 18 Nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² ã³wha²li¹tã³nxu¹ta²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²nãu³xa² wi¹lhĩn¹te²nãu³xa² a²ko³nxe³ju³ta² kxãu³sxã³
 sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹, i³lxi³thi¹nxa³tũ³ka³txai²lẽ¹:
 “Txa²wã¹sũ³na² ten³sa²nxãn³nhã¹. Hãi¹nxe³sxã³ sa²yo²ã³sxã³
 ko³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xã¹.” Nxe² yxau²xai³lain¹tũ³ka³txai²lẽ¹.

Hai³txi³ sa²wa²su¹ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na²
 ũ³wha²li¹txā³nxu¹tai²na²nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 19 Jā¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nāu³a¹
 ĩ³ye³kxi²nha²sxā³ ten³jau³xa² yā¹nxe³jau³lx³
 khāuh³lxa³txi³nx2ti³kxai²nān²tu³, hāi¹nxe³sxā³ wain³txi³
 kāi³sa²tē³je¹jah³lx³hē¹la². Nxe³sa³kūx¹:
 — Txa²wā¹sū³na² wet¹sa²jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹xā¹.
 Sa²yo²we¹nha²jah¹lai²la¹xā¹. Na¹ha²kxai³ hāi¹nxe³sxā³
 yxo²i²sa²tē³a¹tū¹xā¹. Na¹ka³tu³ sa²wai³wait³sxā³
 wi¹kāi³a¹tū¹xā¹. Nxe³jah³lx³hē¹la². Ju¹ta² wain³na³la².

5

O³ve²a² ĩ³wāi²lo³kxah³la² yā¹yxah³lxin¹jau³su²

1 Wxa²yah³la²nāu³xai²na² hxi²kan¹ya³nx2ti³tū³kā³txi³
 ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxāi²yā¹nxe³sxā³
 yah³lo²hū³nūn³te²sa¹wa². Txai²na¹xai²na² a²kxā³nxa²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² khāuh³lxa³txi³ju³txai³tā²
 te²yen³na² ĩ²a¹jah¹lai¹ta³lxa³na¹wa². Na¹ha²kxai³,
 yxan¹nāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tu¹wa². Nxe³tāu³nū³ā¹
 wxi²kin³ti³ton³ti³hit¹sa²kah³lo²nū³sa³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wa².
 Na¹te³na¹xai²na², txa²yo²ka³nāu³a¹ whāi²na¹ ain³nha²sxā³
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². 2 Nxe³nx2ta¹te³nah¹lx¹: Txa²wā¹sū³na²
 a²wē³ha³lx³yu³ta² yxo²i²nx2tain¹te³nai¹ti³tu³wa².
 A²nxe³tū³kā³txa² wi¹sa²hau³ko³txain¹yah³lx³hē¹la².
 Wi¹lhin¹te²a² wa³kxēn³yah³la² a²ka³yxuh³xa² o³ve²a²
 ĩ³wāi²lo³kxa² wi¹lū³yhai¹tain¹jut³sū³nxe² nxe³tain¹yah³lx³hē¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, sa²ye³so¹nha²nxa³sxā³, wi¹wi¹nxe²
 sa²hau³ko³txain¹yah³lx³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:
 — U³lha³nhā¹. Kwa² ten³nxa³kxe³su² ha³lo²lot³sa²te³lhxā³
 sa²na³na¹. Yah³lxin¹jau³su² sa²hau³ko³txain¹yah³lx³txa³hē¹la².
 Hāi¹yxān¹ta¹:

— Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nāu³ān¹jau³xa² so¹lx³
 te³ni², a²sa³wi³ha³lxa² hxi²nū¹nū³hai¹na¹ju³ta³nū³a²
 te³ni², na¹xā¹. Hai³txi³ kwa² a²yo³ha²
 so¹lx³ yxo²kwai³na¹jau³la³ o²la³kxin²nxa³xā¹.
 Nxe³yah³lxin¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxa²
 sa²hau³ko³txain¹yah³lx³hē¹la². 3 Jā¹nxe³sxā³ yxo²ha³nxe³lha³txi³
 a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³kwa³na³ain¹yah³lx³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹
 wi¹kāi³je¹tain¹yah³lx³sxā³ Txa²wā¹sū³na² tīh³na²
 ĩ³yau¹ū³txain¹yah³lx³hē¹la².

— ĩ²hxi²so¹sain¹sxā³ txai²yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³ain¹txai²lā¹.
 Nxe³txain¹yah³lx³hē¹la². 4 Nain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 Je³su²jah³la² o³ve²a² wāi²lo³te²hū³jah¹lai²la¹wa².

Hxi²kan¹khai¹nxe³sxã³ wa³kxê³nhũ³jah¹lai²la¹wa².
 A²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² yxan¹nãu³a¹ kã³nxa² i³xi²sxã³
 a³ya³ti¹xi²nê³tãu³a¹ wi¹sa²hau³ko³tain¹yah³lxin¹kxa²yo³su²
 kãin² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹txa²lxi³tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
 wxi²kin³ti³ton³sa²tê³wa³to²hi²jah¹lai²la¹wa². Te²yã¹nxe³te²hũ³sxã³
 ti³hi¹txa²lxi³tu¹wa².

5 Jã¹nxe³jut³su², sax³ne³lax³ku³nãu³ i³nxai²na²
 i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². A²yah³lo²nãu³xa² a²yu³hê³nãu³a¹
 yxau³jah³lxi³sxã³ sa²yo²we¹jah¹lxi³hê¹la². Ya³nx²ta¹wa².
 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa².
 Wxa²yu³ta² yxo²ha³kxa¹, ã³xa² a²yu³hê³nãu³a¹
 ã³wxe³nũ¹whaun¹nha¹jah³lxi³hê¹la². Wi¹wi¹nxe²
 ã³nhxi²nũ¹nũ³yhah¹lxin¹txai²lã¹. Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nê³te³nah¹lxi¹:

– A²nũ²a² yxo²kãin²txi³ kãin²te²lo³nha²te²su²
 kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² en²khai¹nxe³kah³lo²su²
 hĩ³nx²na³li¹. Yxãn¹ta¹: “A²nũ²a² ã³xa² yu³hê³nãu³a¹
 yxau³nũ¹ha¹tũ¹xã¹.” Nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³,
 Txa²wã¹sũ³na² thã³ti³la² wi¹lhin¹sxã³ sa²hau³ko³kah³lo²su²
 hĩ³nx²na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³ ã³xa² yu³hê³nãu³a¹
 ã³wxe³nũ¹whaun¹nha¹jah³lxi³hê¹la². 6 Nxe³ha²kxai³:

– Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹khai¹jah¹lai²la¹xã¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³jah¹la² yu³hê³nãu³a¹,
 yxau³nũ¹jah³lxi³sxã³ sa²yo²we¹jah¹lxi³hê¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² wã²nxũh¹i³yĩ¹li²nũ¹nx²ti³je³nãu³wa³ko³
 hau³kon³na³na¹. Nain¹kxai²nãn²tu³, kãin²te²lo³txa²lxi³sxã³
 i³sa²nên¹kxi¹nx²ti³tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²sa³.

7 Jã¹nxe³sxã³, ha³lo²a² i²li³ju³ta² yxo²ha³kxa¹.
 hxi²waun³ta³kxi²nha¹lxin¹ju³ta² ha³kxa², Txa²wã¹sũ³na²
 yxo²i²txain¹yah³lxi³hê¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, jah¹la²
 wxa²ha³lo²a² sa²ye³so¹nha²nxa³sxã³ i²nx²ti³ha²kxai³,
 wi¹sa²hau³ko³txa²lxi³ha²kxai³, nxe³nx²ti³jah¹lai²la¹wa².

8 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² wi¹lãin³nha²,
 sa²ye³so¹nyhah¹lxan³kxe³su² wi¹lĩ²i², nxe³jah³lxi³hê¹la². A²ta³a²
 i³kox¹ko¹son²ki¹nx²ti³jah¹la² o²la³kxi¹nx²ti³sxã³, Txa²wã¹sũ³na²
 sa²yo²ã³sxã³ ã³na¹si¹nx²ti³jau³su² o²la³kxi¹nx²ti³na³la².
 Ya²na¹la² ai³lha²thet³sxã³ tuh³ne³ki¹nx²ti³jau³hũ³nxe²:

– Āu³sa³nha¹. A²nũ²a² sĩ³na² so¹jĩ²na¹tũ¹xã¹.
 Nxe³nx²ti³jau³hũ³nxe², a²ta³a² wa³ka³ton³nx²ti³sxã³ a²ta³ai²na²
 a²ten³ju³ta² kãĩ³si¹yhah³lxin¹jau³su² o²la³kxi¹nx²ti³na³la².

9 Nxe³nx²ti³kxai²nãn²tu³, wxãĩ²nãn²ta³ Je³su²jah³la²
 kan²txi³ i³sxã³ yxo²i²jah³lxi³sxã³, a²ta³a² ũn³ti³hit¹sxã³
 sa²ne³khau²ki¹txain¹yah³lxi³hê¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³:

— Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² te²ki³na¹xai²na²
yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² yxau³ye²te²ki³kxe³na¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹, txai²yã¹nxe³sxã³a²ta³a²khãuh³lxa³txi³nẽ³lhĩ³nx2na³na¹.
Hai³txi³nũh¹txai²na²so¹lxi³khãuh³lxa³txi³sai¹nxa³xã¹. Ju¹ta²
wi¹ko³nha¹xã¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². 10 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ kãin² thãĩ³ti³la²
a³lxi²nẽ³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lo²su² tãu³a¹,
kxã³nãu³u¹tai²na² i³kaix1so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³.

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ kxã³nãu³a¹ ha³ta³nxãn²txi³
wxi²kin³ti³ton³ti³hit1sa²tẽ³nxã²lxa¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³si¹jau³su²
i³kaix1so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ti³kxe³su²:

— Jũ¹nxe² kxãn³su² khãuh³lxa³txi³nx2ti³sãn²ka³tu³,
nxe³nũ²la² ha³lo²a² hau³kon³ki²na³na¹. Nxe³nx2ti³tãu³a¹,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹, au³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹
yxo²ha³kxa¹ i³we²nxi²sxã³ hxi²kan¹ti³hi¹ti², wi¹wi¹nxe²,
yxau²ũ¹ki²sa²tẽ³ti³hi¹ti², nxe³nx2ti³tu¹wa². 11 Jah¹la²so¹lxi³
hxi²kan¹khai¹nxe²wa³to²hi²jah¹lai²la¹wa². Nxe³ya³nx2ta¹wa².

Pe²jah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

12 Sil³vã²nah³la² sa²yo²we¹nha²sxã³ Je³su²jah³la²
yxo²i²jah¹lai²la¹wa². Nxe³sain¹sxã³, Pe²jah³lo²na¹xai²na²
yxo²wãn³txai²na² a³lu²xa³jau³xai²na² Sil³vã²nah³lai²na²
ain³kxi²so¹ki²sa²sxã³ a²hxi²ka² ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³na³la²,
A²nxe³na¹jau³xai²na² ha³lo²ai²na² i³kwxẽ²ki¹nx2ti³si¹ha¹jau³su²
i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². A²ya³la³tu³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
kãin² thãĩ³ti³la² a³lxi¹nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³ju³tai²na², kan²txi³
i³sxã³wi¹wi¹nxe²yxau²sa²tẽ³kxũ¹jah³lxi³hẽ¹la².

13 Txa²wã¹sũ³na² i³kaix1so¹tũ³ka³txa², Ro²ma²thĩn³
thĩ¹nai²na² yxau³ye²sa²tũ³ka³txai²na², thĩ¹nai²na² wxa²ha³ti³su²
tũ³ka³txai²na² a²ha³ta³nxa² sa²si¹hã³nx2ti³na³la². Jã¹nxe³sxã³,
Mar²kah³lai²na² txa²ki³lha³lhũ³ye²sa³jah¹lai²na² a²ha³ta³nxa²
sa²si¹hã³nx2ti³na³la². 14 A³lxi²waun¹nha¹ju³ah³lxi³sxã³
wi¹lĩ³hen³txi³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a²hãu²ju³ta²yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta²ten³sa³nha²wa².

2 Petro

1 Si³māu² Pe²jah³lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 a²sa³wit³sa¹wa². A³lxi²sa³ha²kxai³ a²wa³kxēn³no³sa²kah³lo²sa¹wa².
 Ī³sa²si¹hā³sa²kxah³lo²sa¹wa². Nxe³sa³ha²kxai³ wān³txa²
 ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³hū²xai³nx2ta¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹sū³nu²su² ha²kxai³ wain³ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah¹lai²la¹wa².
 Kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³jah¹lai²la¹wa².
 Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ ĩ³yo²ī²a¹wa². Ī³yo²ī²a¹ha²kxai³
 wain³te²lot³sa²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³sxā³ txai²yā¹nxe²
 yxo²ī²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³hū¹nx2ta¹wa².

2 Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² nxe³ya³sxā³ kāin²
 thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a²
 ā³nhāu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².
 Wi¹la³la³kxi²nūh¹yah³lxi¹nha²kxai³ ā²la² kāi²non³sxā³ nxe²
 ai³nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

Txa²wā¹sū³na² ĩ²sxā³ ĩ³sa²so¹nē³jau³su²

3 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu²
 Nū³kxūn³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
 kāin²khaix¹nx2na³la². Wi¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah¹lai²la¹wa².
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a³la³kxi²si¹nhē³jah¹lai²la¹wa².
 Ī³kaix¹so¹nē³na²hē³la². Nxe³nē³lha²kxai³ ka³te³na² wi¹tāu³la³
 ya²la³tu³ ũ³hū¹nhē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ a²ya³la³tu³
 wi¹lhin¹ti¹hi¹tē³na³la². Txa²wā¹sū³na² a²nū³kxūn³ju³tan²tu³
 ĩ³hxi²kat¹sa²so¹nē³na³la². Ju¹tai²na² a³la³kxi²ki³tā³la².

4 Nxe³ki³sa³ha²kxai³ yen³kxa² wi¹khaix¹te²a² ũ³hū¹nhē³te³lhxā³
 ĩ³ye³ū¹nhē³na²hē³la². Oh³xan¹te²a² yxo²kwain³kxa²
 Txa²wā¹sū³na² yā¹nxe² yxo²kwain³kxa² ĩ³wet¹si¹nhē³ju³ta³nū³a²
 ten³si¹nhē³jau³su² ĩ³ye³ū¹nhē³na²hē³la². Jā¹nxe³ha²kxai³
 oh³nān¹te²a² yxo²kwain³kxa² nxū²kwai³yxau³nē³kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² e²nain¹te²la³ yxo²kwain³kxa² ā³wa²sut¹sxā³
 yxau³hī³ki³tā³la². Txa²wā¹sū³na² e²nain¹te²la³
 yxo²kwain³kxa² ĩ³kō³nxe³kxi²nē³te²ju²hē³la², nxe³ha²kxai³la².

5 Jā¹nxe³ha²kxai³lu¹ ĩ³nxū²kwai³lxū¹jah¹lxi³hē¹la². Kxān³su²
 yxo²ī²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Jā¹nxe³sa²tē³jah¹lxi³hē¹la².
 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ĩ³wi¹lhin¹jah³lxi³hē¹la².
 Nxe² ĩ³wi¹lhin¹yah³lhin¹kxai²nān²tu³ kāin²
 wi¹kō³nha¹jah³lxi³hē¹la². 6 Nxe² wi¹kō³nha²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wain³txi³ ain³nha²sxā³ a²hoh³lxi³si¹jah³lxi³hē¹la².
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³txi¹nx2tain¹kxan²ti³

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kan²txi³ yxo²i²jah³lxi³hē¹la².
 Kan¹txi³ yxo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³
 kǎi³nha¹jah³lxi³hē¹la². 7 Nxe² kǎi³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹lhin¹ye²nha¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹lhin¹ye²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³
 a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². 8 A²nxe³ju³txai²na²
 a²yxo²ha³kxa¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lān³so¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹lān³sa²si³tē³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³la³kxi²
 kǎi²non³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Kwa²toh³lxa³ti³sa²yah²lxa³nha²kxai³
 au³txi³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³ten³yah³lxi¹nha²kxai³
 nxe³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². 9 Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te²
 i³nxa²na² ju¹ta²na² sa²kxai³lu² taut³ton³kxai²nān²tu³
 a²nū²a² ye³han³jah¹lo²hū³yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a²
 u²lxi³ ten³sa²tā³xa³jah¹lo²hū³yah³lxi¹nha²kxai³
 nxe³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². A²kxā³nxān¹ju³ta²
 nxe³wā²na³yah³lxin¹kxa²yā¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa². A²kxā³nxai³tā²
 ko³nxe³ti³ kǎi³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ā³wa²su¹txa²lxi³ta¹ti²tu³wa². Nxe³kxe³su²
 nxe³wā²na³yah³lxi³hī³nxa¹lxa².

10 Jā¹nxe³ha²kxai³ txa²wā³tā³sa²yah³lxi¹lxa².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³nxa²lxi³sxā³ i²sxā³
 ā³yū³so¹nx2ti³ta¹hxa²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³ta²na²
 yxo²i²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹la². Nxe³yhah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 hai³txi³ a²nū²a² ye³han³jah¹lo²su² te²a² ā³ya³hi²te²hū³nxe²
 ko³nxe³ti³ kǎi³ju³ta² kǎi³yah³lxi³to³hī³nx2nxa³lxa².
 11 Jā¹nxe³jut3su² wi¹lī²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² jah¹lain²txi³
 ko³nxe³ti³ kǎi³kī³ju³ta² ā³wa²su¹tē³jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³na²
 ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ yxau²sa²tē³yah³lxin¹ju³ta³nū³a²
 i³hau³ko³tūh¹nx2ti³tu¹wa².

12 Jā¹nxe³jut3su² ā³wi¹yhah³lxin¹ju³ta³nū³su²
 ten³khaix1sa³ha²kxai³ wān³txai²li² i³tih³nxe³nx2ti³jau³xai²li² āh¹
 e³kxi²nha² ai³yah³lxin¹jau³nū³su² i³hen³txi¹nx2ti³to³ha¹tu¹wa².
 A²nxe³jau³xai²na² wān³txai²li² i²yah³lxin¹jau³xai³ta³lxa²na³la².
 Ya²la³lyau³xain²txi³ wi¹kō³nh³yah³lxin¹jau³xai³ta³lxa²na³la².
 13 Jā¹nxa¹jut3su² ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² yxau²xai³la¹te²tu³ āh¹
 e³kxi²nha² ai³yah³lxin¹jau³nū³su² i³hen³txi³xi¹nx2ti³to³ha¹tu¹wa².
 Ju¹ta²li² wain³nha¹. Nxa¹nha²wa². 14 Jā¹nxa¹jut3su²
 ye³jen¹na² ya³lu²na¹tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² e³lē³na¹
 i³hen³txi³sa³na²hē³la². 15 Nxa¹ha²kxai³lu¹ ya³lu²na¹hī¹nān¹te²tu³
 txa²yxo²wān³txa² i³hen³txi¹nx2ta¹jau³xai²na² nxe³wā²na³sxā³
 tū¹kxi¹nx2ti³kxa²yān³txi³nū³su² hxi²waun³txi³sa³nha²wa².

Nxe³sa³ha²kxai³ ãh¹ e³kxi²nha² ai³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
hxi²nũ¹nx2ta¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i²jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ a²kxã³nhxĩ¹nai³tã² wãn³txa²
ĩ³hen³txi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxã³
wã³li²ju³ta³nũ³a² ĩ³hen³txi¹nx2ta¹ha²kxai³ Jah¹lai²na²
nũ³kxũn³sxã³ yxau²xai³ju³ta² ĩ³hen³txi¹nx2ta¹ha²kxai³
nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai³tã² hai³txi³
txa²wã¹yah³la²nãu³u¹tai²nãn¹jau³xa² ĩ³ye³wã³nxĩn¹sxã³
ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³sxa³tai¹ti²tu³wa². Nxe³yãn¹ta¹ txai²na²
txa²nũ³ka³txi³nãu³xai²na² txa²wã¹yen³nãu³a² ĩ²sĩ¹na¹ju³khai³su²
nũ³kxũn³sxã³ kãĩ³ju³ta² so¹lxĩ³ ĩ³hen³txi¹nx2ta¹lxa¹hẽ³la².

17 Jã¹nxe³sxã³ ĩ²sĩ¹na¹ju³tai³tã² nxe³te³nah¹lxĩ¹. Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹lai²na² Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³te²hi²sen³kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
ĩ³sa²nẽn¹kxi² nxe³ye²nyha¹na²hẽ³la². Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹lain²txi³ Wxi²kin³ti³ton³txa² Si³yxau³jah¹lain²txi³
wãn³txa² wi¹lhin¹ti³hit1jau³su² e³kxi²na²hẽ³la². E³kxi²te³nah¹lxĩ¹:
– Jah¹lai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²ki³lha³lxa²khai³xai²la¹wi¹.
A³lxĩ²khai³1na¹kxah³lai²la¹wi¹. Wi¹lxon³kxi²khai³1sa²kxah³lai²la¹wi¹.
Nxe³na²hẽ³la². 18 Nxe³jau³jau¹xai²li² txa²ne³nxẽ³na²
ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³la². Oh³xan¹te²a² e³kxi²jau³xai²la¹wa².
Wã³la³ka³txa² ka³la³ya³sain¹sĩ¹nhĩ¹nai³tã² wãn³txa²
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³la².

19 Jã¹nxe³kxa²yu³su² wãn³txa² au³hxai²ti³ai¹tãn¹jau³xu¹tai²na²
ya²la³tũ³khai¹nxe³jau³su² ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xu¹tai²li²
wi¹lain³kxi²kĩ³jau³xai²la¹wa². Lã³pi³ãu²tẽ³na²
te²hũ³na³la². Nxe³tẽ³na² ha³lo²a² ka³nxah³ju³ta²
sa²kxĩ³kxi²nẽ³na³la². ĩ³ha²te¹sa²tẽ³te²ju²hẽ³la².
ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ hi³ka²ta³a² a³li³xi²nxa³hĩ¹nãn¹te²tu³
ĩ³kox1kõ¹sa²tẽ³te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wãn³txa²
au³hxai²ti³ai¹tãn¹jau³la³ ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³a²
hxi²kan¹txi³ ĩ²kĩ³sxa³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ¹jau³xai²la¹wa².
Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ko²ko²txa²nhe¹nhẽ³jau³xai²la¹wa².
20 Jã¹nxe³jau³xa² au³hxai²tãn¹jau³xu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
ha³tẽh³nxã³nxai²nãn¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³jau¹xai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² hxi²ki³la³ kwa²to³toh³lxĩ² si³yxau³tãu³su²
ti³hi¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 21 Hai³txi³ a²nũ²khai³su²
te²li² hxi²kan¹txi³ wãn³txa² ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³a²
ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³te²sxa³yu²hẽ³la². Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹lo²su² wi¹lhin¹khai³1jah¹lo²su² te²a² hxi²ki³kxai³lu²
a²nũ²a² a²nxũ²kwai³wih¹sxã³ ĩ³yau¹ũ¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

2

Yxo²ⁱ²sxã³ hxi²kan¹ki³lxo³tũ³kã³txa²ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ a²kxã³nxai³tã² Sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³ki³lxo³te²a² wxã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³te³nu¹jã¹nxe² wxã³ain¹tu¹wa². ã³ke³tũ¹nx2ti³ha³ta²wa².
 A²nxe³te²na² wãn³txa² ka²yãu¹ka²yãu¹jau³xa²
 hã³a² ĩ³hen³txi¹nx2tai¹nha³ta²wa². A²nxe³jau³xa²
 ĩ³hen³txi³nx2tain¹jau³nũ³a² kãin² ki³han³jau³nũ³ai²la¹wa².
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta²
 wxa²wa²su¹tẽ³kxe³su² te³nai¹nxa³lho³la²:

– Ki³han³jau³xai²la¹wi¹. Je³su²jah³la²wxa²wa²su¹tũ¹nhẽ³lxa³hẽ³li¹.

Yxo²ⁱ²ain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xa² he³la³kxi³su²
 ĩ³hen³txi³nx2tai¹nha³ta²wa². Yxã¹ta¹ kãin² ki³ha³nai¹nha²kxai³
 wa³su¹txi³ye³jen¹na²ya²lun¹txa²hxa³nain¹tu¹wa², kõ³nxe³te³sxã³
 ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tũ³kã³txa²sa³. 2 Jã¹nxe³jut3su² tũ¹kã³txai²li²
 ki³han³jau³xa²so¹lxi³e³kxain¹tu¹wa²:

– Kõ³nxe³ti³ ã³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ki³kxa² ha³ta³nxã²txi³
 wain³na³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² e³kxai¹nha³ta²wa².
 Nxe² e³kxain¹kxa² ha³ta³nxã²txi³ wxa²nũ³kã³txi³
 ĩ³nxai²na² aĩn³kxain¹kxa² yãx1te²a² yũ³yah³lxi¹nha³ta²wa².
 Kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yã¹nxe² kãi³yah³lxi¹nha³ta²wa².
 Nxe³yah³lxi¹kxai²nã²tu³ wãn³txa² wain³jau³xa²
 ya²la³tu³tĩh³na²kõ³nxe³ti³hit1jah³lxi¹nha³ta²wa². 3 Jã¹nxe³jut3su²
 tũ¹kã³txai²li²ã³ke³tũ¹nx2tai¹nha²kxai³ kãin²yen³kxi³hain¹tu¹wa².
 Kõ³nxe³ti³ kãi³ai¹nha²kxai³ yen³kxa² kãin²so¹sxã³
 hã³a² ã³wha¹ain¹tu¹wa². Nxe³kxa² ha³ta³nxã²txi³
 nxe³hĩ¹nã¹te²tu³ kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³ta² yũ³tu¹wa².
 ĩ³yĩ¹li²hain¹jah¹la² ye³te³nxa² ĩ²ain¹tu¹wa². Kõ³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kãin²khãuh³lxa³thin¹sxã³
 yxau²xai³lain¹ju³ta³nũ³a²yũ³yah³lxi³tu¹wa².

4 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² oh³xan¹ta²
 nũ³kã³txa² ka³lxa²nxa³te²a² nũ³kã³txu¹tai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² kõ³nxe³ti³ kãi³ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² tũ¹kã³txai²na² tẽ³sxã³ ai³sxã³ kan²txi³
 ã³tũ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxah³khaix1nxe³je³na²
 ã³tũ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nãu³a¹ kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
 yo³ha² ã³hũ¹ain¹ju³ta³nũ³ã¹te²kxa³ya³lhu² ã³tũ¹kxa²
 wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³ju³kxai³lu²
 kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²No³e²ah³lu¹tai²na²yxau²xai³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²
 Nxe³hĩ¹nu¹tai²na² a²nũ²a²nãu³xu¹tai²na² No³e²ah³la²
 ĩ²yxau³kxain¹tũ¹kã³txu¹tai²na²yo²ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
 No³e²ah³lu¹ta²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² wain³jau³xa²
 ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³tãu³a² ĩ³hen³txi³kxan²ti³

hai³txi³ sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ka³tu³ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ī³ya³uxa²
 kāin² wē³hā¹si¹ha²kxai³ ka³wā³lxa² kāin² hūx1si¹ha²kxai³
 yuh³xan¹ko³xai²na² txa²wā¹ha³lo²ai²na² whāi²na¹
 ā³tū¹kxa² sa²sai¹ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³
 No³e²ah³lu¹ta²na² so¹lxi³ a²wē³ha³lxi³yu³txu¹ta²na²
 a²nū²a² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²a²
 so¹lxi³ wxa²wa²sut1sxā³ hi¹nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yxān¹ta¹ Sū³na² sa²yo²ā³te²nāu³xa² sa²kxai³lu²
 ī³lo³nxe² ya²lun¹ta² hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 6 Te²yā¹nxe³jut3su² kxā³nhxī¹nu¹ta²na² a²nū²a²nāu³xu¹ta²na²
 So³to²ma² nū³ka³txu¹ta²na² Ko³mo²ra² nū³ka³txu¹ta²na²
 nxe³sxā³ kāin² ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² sxi²je³nu¹tā²
 ū³thū²hxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa²
 a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— A²nū²a² ī²li³te²su² te²nū³a² ko³nxe³ti³ kâi³ain¹kxa²yan³ti³su²
 a²yo³ha² ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²hai¹na¹kxe³nū³su² a³la³kxain¹tū¹xā¹.
 Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². 7 Nxe³sxā³ yuh¹xan¹ko³nāu³a²
 kwa²ten³sa²tā³tāu³a² Lo³ah³lu¹ta²na² so¹lxi³
 wī¹lhin¹ta² kâi³jah¹lo²su² ye²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nū²a²nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ kuh³lxa³thin¹sxā³
 ko³nxe³ti³ wa³nī³lo³nai¹nha²kxai³ wai³nxa³ju³ta² so¹lxi³
 kâi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 8 Nxi¹nha²kxai³lu¹ Lo²ah³lu¹ta²na²
 sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

— Tū¹ka³txai²na² ko³nxe³thin¹ju³ta² so¹lxi³
 kâi³sa²tē³ain¹nū²tā¹. Nxain¹ju³ta²na² txa²ē¹nāu³a²
 au³txi³ ih³nha¹. Te²yā¹nxa² kâi³a¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.
 Yxo²kwī¹kxi²sa³nha¹. A²ē¹nān¹jau³xa² Lo²ah³lu¹ta²na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Lo²ah³lu¹ta²na²
 so¹lxi³ sa²sai¹xi²sān²nū²la² sxi²je³nān¹tū³ka³txa²
 whāi²na¹ ya²lu¹ta³lxa²hxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 9 Nxe³ju³ta²na² Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² ī²ki³te²jai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ki³sa²kxai³ a²nū²a² wī¹lhin¹ti³hi¹te²na²
 ko³nxe³ti³ju³ta² ī³ha¹txi²nhain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 nxū²kwai³lxū¹nū¹hain¹tu¹wa², ko³nxe³ti³ kâi³kxa²yan³ti³sa².
 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wī¹lhi¹nai¹nxa³te²a² kâi³kxa²
 yo³ha² ū³wha¹ū¹hain¹tu¹wa². Kxā³nāu³a¹ a²nū²a²
 a²yo²ha³kxa¹ kâi³ain¹kxa² yo³yhu³ta² ū³hū¹je³na³kxa²
 ū³wha¹nū¹hain¹tu¹wa². 10 Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kâi³tū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta²
 so¹lxi³ yxo²kwai³nai¹nha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a²
 kuh³lxa³thin¹kxi²ju³ta² yxau²xai³lain¹na³la². A²nū²a²
 a²hxi²kan¹jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²ā³ain¹na³la².

Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a² yuh³lai¹nxa³sxã³
 kō³nxe³te²lot3sxã³ e²nai¹nha²kxai³ a²nũ²a² hxi²kan¹jah¹la²
 yuh³lai¹nxa³ha²kxai³ ain¹kxa²yu³su² a²ē¹nāu³a² te³nain¹kxa²
 so¹lxi³ kãi³sa²tē³ain¹na³la². Te²yā¹nxũ³sxã³ oh³xan¹te²nāu³xa²
 yuh³lxai¹nxa³sxã³ kō³nxe³ti³hit1jau³su² e³kxi²nũ¹hain¹na³la²,
 kō³nxe³tũ³ka³txa²sa³. 11 Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ta¹
 oh³xan¹te²nāu³xa² nũ³kxũ³txi³ wa³to²hi²tũ³ka³txi³su²
 ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²tũ³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³te²a²
 ha³ta³nxãn²txi³ te²yā¹nxe³jau³xa² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² a²yen³nāu³a² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²si¹jau³nũ³su²
 e³kxai¹nxa³wa³. 12 Nxe²nxa³ha²kxai³ yuh³xai²nãn¹te²a²
 kō³nxe³ti³ kãi³tũ³ka³txa²kxai³lu² ka³yxuh³xa²
 yā¹nxain¹na³la². Nxe³te²a² ka³yxuh³xa² kwa²ha³lo²a²
 ai³te²ju²hē³la². Ai³te³na¹, a²nũ²a² hi²sen³kxai³lu²
 wa³ka³to³kxi²sa²ha²kxai³ ā³nan³kxi²te²ju²hē³la². Ī²li³ju³ta²
 te³nain¹kxai²nãn²tu³ ai³lyain¹te²ju²hē³la². Sũ³na²
 wãn³txa² nxũ²kwai¹yxau³te²sxa³yu²hē³la². A²nxe³
 tũ¹ka³txai²nãn²tu³ te²yā¹nxain¹na³la². Yen³kxa² kō³nxai¹nxa³kxa²
 kō³nxe³ti³hi¹tain¹na³la². Jā¹nxe³jut3su² tũ¹ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² ka³yxuh³hũ³yai¹nha²kxai³ i³ya²lut1sxã³
 hxa³tain¹tu¹wa². 13 Kō³nxe³ti³ kãi³ai¹nhxai²na²hē³
 nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kãin² khãuh³lxa³tain¹tu¹wa².
 A³lan²ta² hãi¹nxa² kō³nxe³ti³ wa³nĩ³lon³ju³ta² so¹lxi³
 yxo²kwai³nain¹na³la². Yain³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 āu²lxa²thin¹yah³lxi¹nha²kxai³ kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxi¹nha²kxai³
 nxe³yah³lxin¹tāu³a¹ kwa² wi¹lhin¹ki³lxo³yxah¹lxi¹lxa².
 14 Txu¹ha² ā³xai²la³ ta³nxa² in³txa² ā³xai²la³ ta³nxa²
 ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na³la². Kō³nxe³ti³
 kãi³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxain¹na³la². A²nũ²ai²na² kũ³we²ki²la²
 yxo²i²xa³te²a² kō³nxe³ti³ kãi³si¹ju³ta³nũ³su² o²la³kxain¹na³la².
 Kō³nxe³ta² yxo²kwain³kxa² so¹lxi³ a²ē¹nāu³ai²na² wa³kxi³
 wxe³nhain¹na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sũ³na²
 hxi²ki³kxai²li² kō³nxe³ti³ i³yī¹lain¹ju³ta³nũ³a² yũ²na³la².
 15 Txa²wā¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tĩh³na² ĩ²ain¹ta¹
 tĩh³nu² ā³lxi³tĩh³nai²na² ai³lain¹sxã³ tĩ¹kxi²nyhain¹na³la².
 Ba³la³āu²ah³lu¹tai²na² Be³o²rah³la² a²ki³lha³lxu¹tai²nãn²tu³
 ā³nxai³tĩh³nain²txi³ ai³lain¹na³la². A²nxe³jah¹lu¹tai²nãn²ta³
 kō³nxe³ti³ kãi³ju³ta² yo³ha² yxo²kwain³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 16 Yxo²kwain³ta¹ ju³mẽn²tu¹tai²na² ka²va¹la²hũ³te²a²
 ā³ka³ti³wxe²xai³tāu³a¹ hai³txi³ ju³mẽn²to²te²na² hxi²kan¹txi³
 a²nũ²a² wãn³txa² e³te²sxa³yu²hē³la². Nxe³kxan²ti³
 ju³mẽn²tu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² wãn³txu¹jã¹nxe³sxã³
 Ba³la³āu²ah³lu¹tai²nãn²tu³ ĩ³kwai²kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

ĩ³kwai²kxi²ha²kxai³ Ba³la³ãu²ah³lu¹tai²na² wen¹te²hũ³te²a²
ĩ³yo²kãin²ti³nha²ju³tu¹tai²na² ã³nhãu²no³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

17 A²nxe³ju³tai²na² ko³nxe³ti³ kã³ain¹tũ³ka³txai²li²
ka³wã³lxai² yã¹xain¹na³la². ĩ³yau³xa² hxa³n³kxai²nã²tu³
ka³wã³lxai²na² te²te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxain¹na³la². O³sĩ³nai²na²
yã¹xain¹na³la². It3ta² ũ³jau³xa² kwa³sa²tã³te²ju²hẽ³la².
Te²yã¹nxain¹na³la². A²nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² a³ya³txain¹tu¹wa². Ka³nxah³sa²tẽ³jen³nũ³a²
ã²la² ãu¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 18 A²nxe³tũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² ha³lo²a² wai³nxa³ju³ta² so¹lxi³ yxau²ho³hain¹na³la².
Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²ĩ²li³te²a²:

— Ko³nxe³tĩh³na² ã³na¹sxã³ ã³waix³kxi²na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su²
kxai²nã²tu³ tũ¹ka³txai²na² hi²sen³su² te³nai¹nxa³wa².
Te³nai¹nxa³ha²kxai³ yo²kãin²e³ai¹nha²kxai³ wã³txa²
toh³lxi³jau³xa² kwa² ĩ³kã³no³nha²si¹jau³xa² e³ai¹nha²kxai³
nxe³ain¹na³la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kuh³lxa³thin¹sxã³
o²la³kxi²si¹hai¹nha²kxai³ yuh³xai²nã¹te²a² yo²kwain³kxa²
ã³si³tẽ³kxi²si¹hai¹nha²kxai³ nxe³si¹jau³su² ã³ke³tũ¹nũ¹hain¹ju³ta²
te³nain¹na³la². 19 Nxain¹te³na¹ ko³nxe³tũ³ka³txai²na²
wi¹lhain¹ki³lxo³jau³xa² e³kxain¹na³la². Te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã³txa²e³kxi¹nx2ta¹jau³xa²sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nã²tu³
ã³wa²sut1sxã³ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²
ã³ke³tũ¹si¹hain¹jau³nũ³su² e³kxain¹na³la². Nxain¹ta¹
txũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kã³te²lo³tain¹na³la².
Nxe³ju³ta² yen³kxa² ĩ²li³ju³tai²na² hxi²kan¹txi³
wa³ka³to³ki³sxa³kxai²nã²tu³ nxe³ju³ju¹tai²na²
sa²kxai³lu² sa²yo²we¹ki³tãu³lot3hĩ³ki³tã³la².
Te²u¹jã¹nxain¹na³la². 20 Jã¹nxain¹jut3su² a²wi¹lhĩ¹na² Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³jah¹lai²na² ĩ²nyhain¹na²hẽ³la². Nyhai¹nha²kxai³
yuh³xai²nã¹te²a² ko³nxe³ti³ kã³kxe³su² ã³wa²su¹tain¹na²hẽ³la².
Nxe³yã¹ta¹ hã²wxã³txa³ yuh³xai²nã¹te²a² ko³nxe³ju³ta²
ãh¹ o²la³kxain¹kxai²nã²tu³ nxe³te²a² yuh³xai²nã¹te²a²
ko³nxe³kxe³su² wa³ka³to³tai¹nhĩ³nx2na³la². A²wi¹lhĩ¹nã¹ju³ta²
wai³nain¹na²hẽ³la². Yxã¹ta¹ nxe³hĩ¹nã¹te²tu³
ko³nxe³ti³ju³ta² ã³kã³no³tũ¹hain¹na³la². Nxe³sxã³ ko³nxe³ti³
kã³ain¹ju³ta² ã³kã³non³kxa² yã¹nxe² kã³ain¹kxa² yo³ha²
ã³kã³non³nũ³tu¹wa². 21 A²wi¹lhĩ¹na² tĩh³na² wain³txi³
kã³ain¹tĩh³na² ĩ²ain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² wã³txa²
wi¹lhain¹jau³xai²na² sa²yo²wet1sxã³ kã³ain¹na²hẽ³la². Ju¹tai²na²
wain³na³la². Yxã¹ta¹ kxã³nãu³a² tĩh³na² wain³txi³
ĩ²ain¹tĩh³na² sa²kxai³lu² sa²yo²ã³ain¹na²hẽ³la². Nxe³ju³tai²na²
wain³ti³he¹nx2nxa³wa². Nxe³ain¹jut3su² ko³nxe³tain¹ju³ta²

ã³kãi²no³tã³la². 22 Jã¹nxain¹jut3su² wãn³txa² tĩ³yau³xu¹tai²na²
wãn³txa² yã¹nxain¹na³la². Nxe³jau³xa²sa¹:

— Wai³a³lxa² ĩ³nih¹kxai²nãn²tũ³ a³luh³te²ju²hẽ³li¹.
Hã²wxãn³txa³ ye³jen¹na² ã³wã³li²sxã³ a³luh³jau³xai²li² ãh¹
ĩ³yai³nxĩ²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²li² nxe³hxai²na²hẽ³la².
Te²yãx1jau³xa² ãh¹lxi³jau³xa²sa¹:

— Yxa³kxi³su² te²a² ha³lo²a² kwã¹kwãn¹ju³ta²
kwa²sxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² hi²sen³kxai³lu²
yxa³kxai²na² tẽ³sxã³ wxa²hi³la³kxa² han³ka²txi³nũ¹hĩ³nx2na³li¹.
Wxa²hi³la³kxi² han³ka²txi³nũ²la² hã²wxãn³txa³ ye³jen¹na²
te²yxa³kxain²txi³ wã³li²sxã³ ha³lo²a² kwã¹kwãn¹ju³ta²
ãh¹lxi³sxã³ kwa²sxa³xi²hĩ³nx2na³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²li²
nxe³hxai²na²hẽ³la². Jã¹nxe³jut3su² tũ¹kã³txai²na² kq³nxe³ti³
kãĩ³tũ³kã³txai²na² yxa³kxa² yã¹nxain¹na³la².

3

Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxĩ²sxã³
wxã³ju³ta²nũ³su²

1 Txa²wã³tã³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹nha²wa².
Ha³teh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹.
Jã¹nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹txã³nxai²na² sa²kxai³lu².
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wã²nxũ¹hain³nyhah¹lxin¹kxa² wi¹lhin¹ju³ta²
so¹lxi³ wã²nxũ¹hain³nha²yah³lxin¹ju³ta²nũ³a² ten³sa³nhai¹.
Nxe³nx2ta¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹wa². 2 Wãn³txa²
kxã³nxu¹tai²nãn¹jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
hen³txi³si¹tũ³kã³txu¹tai²nãn¹jau³xa² ĩ³sa²wa³la³kxi¹nx2ti³ha²kxai³
wãn³txa² Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²na² wãn³txa²
kwa³na³kxi²nẽ³jau³xai³tã² nxe³jau³xai²na² Sũ³na²
ĩ³kaix1so¹tũ³kã³txa² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹tũ³kã³txa²
wi¹lhin¹khai¹nxe³tũ³kã³txa²wãn³txai³tã² ĩ³sa²wa³la³kxi¹nx2ti³ha²kxai³
nxe³si¹nx2ta¹jau³su¹ nxe³ye¹nx2ta¹wa². 3 A²nxe³jau³su²
wi¹li²nha¹jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³so³nhxan³je³na³wa³kxa²
a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹te²a² wxã³yain¹tu¹wa².
Wxã³yain¹te²kxai³lu² kuh³lxa³thin¹ju³ta² so¹lxi³
kãĩ³si¹hain¹tu¹wa². Kq³nxe³ti³ yxo²kwa³lxi³txa²lxain¹tu¹wa².
4 ĩ³ki³ha¹kxi¹nxa²lxain¹tu¹wa². Nxe³nxa²lxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai¹tã² wã³li²xi²jau³nũ³su² ain³kxi²kĩ³tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³yãn¹ta¹ ĩh¹nũ¹la³ta³ he¹ji¹ku¹, kĩ³nhai¹.
Txa²wã¹yah³la²nãu³xa² ya³lu²kxi²nẽ³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
wã³la² ĩ³xi²nxa³te²tai¹ti²tu³wi¹. Txa²wã¹ha³lo²a²
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² wã²nxũh¹ yũ³si¹jau³nũ³su²
ĩ³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹ nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ³

ha³lo²ai²na² wã²nxũh¹ yũ³hĩ¹nu¹jã¹nxe² ai²sa²tẽ³te²ju²hẽ³li¹.
 Yxã¹ta¹ wã³li²te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹jau³su²
 i³ki³ha¹kxi¹nxa²lxai¹nha³ta²wa². 5 Jã¹nxain¹jau³su² wãn³txa²
 a²ya³la³tu³jau³xa² te³nai¹nxa³jau³su² kwa²sa²tã³ain¹te²ju²hẽ³la².
 Nxe³jau³xa²sa¹. A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² wãn³txa² so¹lxi³ e³ha²kxai³ yen³kxa²
 i³yũ¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹oh³xan¹ko³xai²na²
 wã²nxũh¹ yũ³si¹jau³nũ³su² i³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³te³nu¹tai²na¹ txa²wã¹ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³xai²na²
 i³yau³xa² sa²sai¹sxã³ wa³si³sin³ko³xa² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³te³nu¹tai²na¹ i³yau³xai²na² nxũ²kwai³ye³la³nã³u³a¹
 ha³lo²a² wa³si³sin³ko³xa² wet¹sa²tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²,
 6 Hã²wxã³txa³nũ² jũ¹nxa² yan¹nã³u¹tai²na¹
 No³e²ah³lu¹tai²na² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tã³u¹tai²na²
 i³yau³xai²na² sa²kxai³lu² txa²wã¹yuh³xan¹ko³xai²li²
 a²nũ²a² yxau²xai³lain¹tũ³ka³txai²li² whã²na¹ hũx¹sxã³
 hxat³si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 7 Jã¹nxe³jut³su²
 oh³xan¹ko³xai²na² hĩ¹na² i²kĩ³ko³xai²na² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
 hĩ¹na² i²kĩ³ko³xai²na² nxe³sxã³ te²yã¹nxe³sxã³ hũx¹sxã³
 hxat³sih¹xah³lho³la². Txa²wã¹sũ³na² a²yxo²wãn³txu¹txai²na²
 e³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ko³nxe³te²la³ a³ya³txi²kxe³nũ³a²
 ũh³wxe³na²hẽ³la². Nxe³te³na¹ ha³lo²ai²na² whã²na¹
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² we¹ta³lun²si¹ja³kxa³nũ³su²
 ha³nxe²a² i³ju³ta² i³hxan³si¹tu¹wa². Nxe³tã³ũ³ãn²tu³
 a²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²nã³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³
 i³yĩ¹li²ha²kxai³ ko³nxe³thin¹kxa² yo³ha² ũ³hũ¹ai¹nha²kxai³
 nxe³ain¹tu¹wa².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wã³tã³nã³yah³lxin¹te²nã³
 i³nxa² sa²kxai³lu² a³lxĩ¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹ha²kxai³
 wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³nũ³a² ne³wã²na³ah³lxĩ³txa³hẽ¹la².
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nã³u³a² a³la²ni²kxi³ju³ta² ã³ta³lo³wa³to²hi²
 ai³ki³ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³wa². Ye³ka³na³ka³nat3sxã³
 a³la²ni²kxi³ju³tain²txi³ ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²xi²kxi³ju³tain²txi³
 te²yã¹nxe² ain²na³la². 9 Nxe³jut³su² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txu¹tai²na² e³kxi²nẽ³jau³xu¹tai²na² win¹ta²te²lxĩ³
 wxã³nũ¹nhẽ³jau³su² ti³he¹nxa³wa². Nxe³yãn¹ta¹ thã³ti³la²
 ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wah³nxe³nx2ti³na³la². A²nũ²a²
 i²li³hxa³te²lxĩ³ ko³nxe³ti³ kãĩ³te²a² ko³nxe³ti³ kãĩ³kxa² yo³ha²
 ũ³hũ¹ain¹kxe³nũ³su² i³ka³lxĩ¹lhxĩ²nxa³wa². Nxe²nxa³ha²kxai³
 a²ẽ¹nã³ai²na² i³ãĩ²ta³kxi²nha¹jau³nũ³su² wah³nxe³tu¹wa²,
 a²ẽ¹nã³ai²na² wxa²wa²su¹te³lha³ka³.

10 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 wxã³ju³ta²nũ³a² wa³su¹txi³ wxã³tu¹wa². A²nũ²a²
 kuh³lxa³sin¹jah¹lai²li² yen³kxa² kãĩ³kxi²te³lhxã³ wa³su³txi³

wxã³ti³hũ³nxe³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
wxã³ju³ta²nũ³a² wa³su¹txi³ wxã³tu¹wa². Nxe³kxai²nãn²tu³
o³sĩ³nai²li² kãin²nxon³sãn²sxã³ ne³ki³son³tu¹wa².
U³je³na³kai²na² i³la³kxai²na² hi³ka²ta³ai²na² nxe³sxã³
kãin² i³lat1sa²kxai³ i³hxa³nain¹tu¹wa². Yuh³xai²nãn¹ta²
ko³xa² te²na² yuh³xan¹ta² yen³kxa² te²na² a²yo²ha³kxa¹
ũ³thũ²ha²kxai³ i³hxa³tu¹wa². 11 Jã¹nxe³ha²kxai³ yen³kxai²li²
a²yo²ha³kxa¹ ũ³thũ²hxa³kxe³nũ³su² yũ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² i²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Wi¹lhin¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³jah³lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² whãi²na¹
sa²yo²wet1sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². 12 Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³ai²na² wxã³ju³ta²nũ³a² wahx3yah³lxi¹tãu³a²
wa³su¹txi³ wxã³si¹ja³kxa³nũ³su² ã³ten³jah¹lxi³hẽ¹la².
Wxã³kxai²nãn²tu³ o³sĩ³nãn²tu³ ũ³thũ²hxat3sa²kxai³
u³je³na³kai²na² i³la³kxai²na² hi³ka²ta³ai²na² kãin² i³lat1sxã³
i³ha³lxi¹nhan³tu¹wa². 13 Kxã³nhx1¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Kxã³nãu³a¹ o³sĩ³na² tah²ko³xa² i³yũ¹ta¹ha²kxai³
yuh³xan¹ko³xa² tah²ko³xa² i³yũ¹ta¹ha²kxai³ nxa¹tu¹wi¹.
Nxe³na¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ yũ²sa²tẽ³tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²na²
wxã³si¹ja³kxa³nũ³su² wah³nxe³ki³tã³la².

14 A²nxe³jut3su² a³lxi¹nx2ta¹nha²wa². Ju³ta³nũ³a²
wahx3yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Sũ³na²
wãn³txa² sa²yo²we¹jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxi¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu².
Sũ³nu²kxai³lu² i³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wa². i³ye³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²li² wain³txi³ sa²yo²wet1sah¹lxi¹lxi¹. Ko³nxe³ti³
kãi³yah³lxi¹ju³ta² ã³wa²su¹tũ¹nx2ti³ha²kxai³ hi³na² i²nxa³wi¹.
Hãu²not3sxã³ yxau³nũ¹sah¹lxi¹lxi¹. Sũ³na² wãn³txa²
nxe³nx2ti³tu¹wa². 15 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³kot3nha²si¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² ko³nxe³ti³
i³yĩ¹li²hain¹ti³wa³kxa² wa³su¹txi³ wxã²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ju³ta²na² a²yo²ha³kxa¹ Pau²lah³lai²li² txa²wã¹wã³tã³su²
a³lxi²ki³jah¹lai²li² te²yãx1jau³su² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹ti²tu³wa².
A²hoh³lxi³khaix1sa²jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxã³

i³tih³nxe³nẽ³te²jai¹ti²tu³wa². 16 Jã¹nxe³sxã³ Pau²lah³lai²na²
ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³su² jau¹xai²na² whãi²na¹
i³yau¹ũ¹nhẽ³te²jai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai²na² wa³lẽ³jau³xa²
yũ³nũn³na³la². A²nxe³jau³jau¹xai²na² a²nũ²ai²nãn²tu³ Sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² i²ai¹nxa³te²nãn²tu³ ã³ne³wxe³ai¹nxa³wa².
A²nũ²ai²nãn²tu³ Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² kan²txi³
i³ai¹nxa³te²nãn²tu³ ka²yãu¹ka²yãu¹txi³ ã³ne³wxe³ain¹na³la².
Nxe³sxã³ Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² hãi¹nxe³ti³xa¹
te²yã¹nxe² ka²yãu¹ka²yãu¹txi³sxã³ ã³ne³wxe³ain¹na³la².

Nxe²kāi³ai¹nha²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² hai³txi³ wi¹lhi¹nai¹nxa³wa².
 Kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³
 i³yī¹li²hain¹tu¹wa². Kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hai¹nha²kxai³
 khāuh³lxa³txi³sa²tē³ain¹ju³ta³nū³a²yū³yain¹tu¹wa².

17 Jā¹nxe³jut³su² wxāi²nān²tu³ a³lxi¹nx2ta¹nha²wa².
 Jau³jau¹xai²na²wi¹kō³nha²yah³lxi¹lxa². Wi¹kō³nha²yah³lxi¹nha²kxai³
 i²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³
 a²nū²ai²na² Sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹txa³te²yā¹nxe²
 yah³lxi³te²sa²hī³nxa¹lxa³. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ha³yax3khi¹nā³ yxo²i²yah³lxi¹nha³ta²wa². 18 Nxe³yān¹ta¹
 te²yā¹nxe² kāi³yah³lxi³txa³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 sa²hau³kō³tū¹nhē³jah¹lai²na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta²
 ā²la² kāi²non³ju³ta³nū³a² ā³ten³jah¹lxi³hē¹la². Jah¹lai²li²
 ā²la² kāi²non³sxā³ a³la³kxi²nū¹jah¹lxi³hē¹la². Jah¹lai²na²
 so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxi¹nhī¹nān¹te²tu³
 sa²nēn¹kxi²sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Jā¹nxe³na¹jau³su²
 nxe³ye¹nx2ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

1 João

Wãn³txa² a²ka³ten³yau³sxu²

1 *Wãn³txa² a²ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa² ũ³wha²li¹lhxã³
ũ³hũ¹nx2ti³sĩ¹na¹wa². Nxe³sĩ¹na¹jau³xa²sa¹, A²wãn³txi³khaix3su²
jah¹la² a²ĩ³lxa² ã³xa² Je³su²jah³la² a²wi¹lhĩ¹khai¹xu¹ta²nãn²tu³
txa²wã¹ha³lo²a² yũ²nxa³hĩ¹nu¹ta²nãn¹ju³tu³ yxau³te²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽn¹ta²na² yxau³nũn³te²la¹wa². A²nxe³te²a²
ain³kxi², txa²wã¹ye³nai²na² ĩ²ĩ², wi¹wi¹nxe² ĩ²sxã³
txa²wã¹hxi²kai²na² wxa²wxai², nxe³sĩ¹na¹hẽ³la². 2 Je³su²jah³la²
ã³yũ¹nẽ³lha³kxai³ ĩ²sĩ¹na¹hẽ³la². Sĩ¹na¹ha²kxai³, ka³te³na²
wi¹tãu³a¹ ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa². Ka³te³na² wi¹tãu³kxai³lu²
A²wĩ³na² yxau³ye²kxe³kxai³ ã³yũt1sa²sĩn¹kxe³kxai³
ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa². 3 ĩ²sĩ¹na¹te²an¹jau³xa² so¹lxi³
ain³kxi²sĩ¹na¹te²an¹jau³xa² so¹lxi³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa².
Nxe³nx2ti³sĩ¹nha²kxai³, wxa²nũ³ka³txi³xa² sa²kxai³lu²
ĩ³wet1sah¹lxi³nhĩ¹tu¹wa². Nxe³jut3su² A²wĩ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³we¹kĩ³sa²kxai³, A²ta²ha² Je³su²jah³la² A²wĩ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² Jah¹la² ĩ³we¹kĩ³sa²kxai³
nxe³sĩ¹kĩ³tã³la². Nxe³sĩ¹kĩ³sa²kxai³ wi¹lĩ³we¹yhu¹sĩn¹kĩ³tu¹wa².
Nxe³sĩn¹kĩ³jau³nũ³su² nxe² e³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹wa².
4 Jã¹nxe³sĩn¹kĩ³te³lhxã³ wãn³txai²na² ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa².
Ĩ³ka³li³sxã³ ĩ³wi¹lxon³kxi²ta³lun²kĩ³te³lhxã³ ũ³wha²li¹lhxã³
ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa².*

Sũ³na² ha²te¹ti³hũ³jah¹lo²su²

5 *Nxe³sĩ¹na¹jau³xa²sa¹, Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
ain³kxi²sĩ¹na¹jau³xa²sa¹:*

— *Txa²wã¹sũ³na² ha²te¹ju³ta² so¹lxi³ te²hũ³jah¹lai²la¹i¹.*

Hai³txi³ ka³nxah³ti²hũ³ju³ta³la³ yũ³ti³hex1jah¹lo²sxa³wi¹.

6 *Nxe³kxe³kxai³lu¹:*

— *Txa²wã¹sũ³na² ĩ³we¹jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³
hau³hau³kon³sxã³ ka³nxah³ti³hũ³ju³ta³la³ ko³nxe³ti³ kã³sxã³
yxau²xai³kĩ³kxai²nãn²tu³ ki³ha³nhĩ³kĩ³tã³la². Hai³txi³
wain³txi³ wãx3txi³ yxau²xai³lhĩ³kĩ³sxa³wa². 7 Yxãn¹ta¹
Sũ³na² sa²ha²te¹kxi²nẽ³ju³ta² yxau²xai³kĩ³kxai²nãn²tu³,
Sũ³na² a²ha²tet1sxã³ yxau²xai³kxa² yã¹nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³,
txa²wã¹nũ³ka³txi³kĩ³na¹xai²na² wi¹we¹yhu¹sxã³
yxau³hĩ³kĩ³tã³la². Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² A²ta²ha²
Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²ti³ha²yau³xa²
ha³li³hxan³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
txa²wã¹ko³nxe³ti³ kã³kĩ³ju³ta² ha³kxa¹ wxa²han³kxi²ti³nẽ³lhĩ³nx2na³la¹.*

8 Jã¹nxe³jau³kxai³lu¹:

— Txa²ẽ¹nãu³a¹ kō³nxe³thin¹ju³ta³la³ yũ³te²txã³wi¹.
 Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ ĩ³kĩ³ha¹kxi²nha²hĩ³kĩ³tã³la². Hai³txi³
 a²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ yũ³hĩ³kĩ³sxa³wa². 9 Yxãn¹ta¹
 txa²wã¹kō³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² ũ³ho¹kĩ³sxa³kxe³tu³,
 e³lẽ³na² Sũ³na² ĩ³ya¹ũ³nha²ye²kĩ³kxai²nãn²tu³, Sũ³na²
 wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³ wain³txi³ kãi³jah¹lai²la¹wa².
 Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹kō³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta²
 wxa²wa²su¹tẽ³lha²kxai³ txa²wã¹ĩ³li³thin¹kĩ³sxa³ju³ta² whãi²na¹
 wxa²ha³kxi²ti³nẽ³lha²kxai³ Sũ³na² hxi²ka² nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la².

10 Yxãn¹ta¹:

— Kō³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² yũ³sa²nxa³i¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³
 Sũ³na² ki³han³jah¹lo²lo³thĩ³kĩ³tã³la². Nxe³kĩ³kxai²lẽ¹. Sũ³na²
 wãn³txa² hai³txi³ txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ yxau³nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa².

2

Je³su²jah³la² ã³yo²nũ¹nẽ³jah¹lo²su²

1 Txa²wẽ³ha³li³nãu³xã³. Kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su²
 ũ³wha²li¹ly³nx2ta¹wa², wãn³txai²na²sa³. Nxe³yãn¹ta¹
 a²nũ²a² ĩ²li³te² ĩ³nxa² kō³nxe³ti³ kãi³in¹kxai²nãn²tu³,
 Je³su²jah³lo²su² te²an²tu³ Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² ha²kxai³, wain³khaix1jah¹lo²su²
 ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². ã³yo²nũ¹nx2jah¹lo²nũ³ai²la¹wa².
 A²nxe³jah¹la² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ã³yo²nũ¹nxa²li³tu¹wa².
 2 A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tu³, Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³
 txa²wã¹kō³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² wah³ha² ũ³yho³hi²na²hẽ³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²ĩ²kĩ³kxai²nãn²tu³
 txa²wã¹kō³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² wxa²wa²su¹tẽ³na³la².
 Txa²wã¹kō³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³tain²txi³ wxa²wa²su¹tẽ³lha²kxai³,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tain²txi³ whãi²na¹
 wxa²wa²su¹tai¹nha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa².

3 Nxe³ai¹nha²kxai³ ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² ha³kxa¹
 sa²yo²hau³ko³kĩ³kxai²nãn²tu³:

— Sũ³na² wi¹lĩ²a¹xã¹. Nxe³kĩ³jau³su² txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
 wi¹kō³nha²hĩ³kĩ³tã³la², 4 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tu³:

— Sũ³na² wi¹lĩ²te²sa¹i¹. Nxe³ain¹kxa²ha³tã³nxãn²txi³
 Sũ³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yo²we¹txai¹nxa³kxai²lẽ¹.
 Ki³han³jah¹lo²sai¹nhĩ³nx2na³la². Hai³txi³ Sũ³na² wãn³txi³tu³
 a²ya³la³lyau³tu³ nxũ²kwai³yxau³jah¹lo²sai¹nhĩ³nx2nxa³wa².

5-6 Yxãn¹ta¹ Sũ³na² wãn³txa² sa²wai³wait3sxã³
 sa²yo²hau³ko³kĩ³kxai²nãn²tu³ Sũ³na² a³li²nẽ³lhã³
 nxũ²kwai³yxau³khaix1nẽ³lhĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³sxã³:

— Sũ³na² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ye²nha²jah¹lo²sa¹i¹.
 Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ Je³su²jah³la² kãi³kxa² yã¹nxe³sxã³

ã³hxi²so¹ya³sah¹lxi³hẽ¹la². A²nxe³sxã³ nxe³ki³kxai²nãn²tu³
ya²la³tu³ Sũ³na² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ye²nha²ki³tã³la².

Wãn³txa²tah²yau³hũ³jau³xa²ĩ³kwa³na³nẽ³jau³su²

7 A³lxi¹nx2ta¹tũ³kã³txãĩ³. Hai³txi³tah²yau³la³Sũ³na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³la³ũ³wha²li¹lyah³nx2ti³nxa³wa². Yxãn¹ta¹
tũ³yau³xa²so¹lxi³ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²so¹lxi³wãn³txa²
txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na²yũ²sa²tẽ³nx2ti³jau³xa²so¹lxi³
ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa², txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²nãn¹te²tu³
ain³kxi²sa²tẽ³yah³lxin¹jau³xa²sa².

8 Yxãn¹ta¹wãn³txa²
wi¹jau³xa²tah²yau³hũ³jau³xa²ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²
ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Nxe³ju³ta²sa¹: Ha³lo²a²ka³nxah³ju³ta²
sa²wa³to²kxi²sxã³hxn³te³lhxã³nxe³ha²kxai³Sũ³na²
ha²te¹khai³ju³ta²kwẽn¹tai²na²sa²ha²te¹tẽ³lha²kxai³
nx2na³la². Nxe³sxã³wãn³txai²na²tah²yau³hũ³jau³xai²la¹wa².
Nxe³jau³xai²na²a²ya³la³lyau³xa²sa²ye³ka¹tẽ³na³la². Je³su²jah³la²
yxau²xai³ju³tain²txi³wãn³txai²na²sa²ye³ka¹tẽ³lha²kxai³
wxa²nũ³kã³txi³ĩ³nxai²na²yxau²xai³lyah³lxin¹ju³tain²txi³
wãn³txai²na²sa²ye³ka¹ta²lxi³ha²kxai³nx2na³la².

9 A²nũ²a²ĩ²li³te²su²te²an²tu³:

– Sũ³na²ha²te¹ju³ta²yxau³na¹i¹. Nain¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³:

– Txa²wã³tã³xa²yo²kwĩn¹kxi²sa³nhã¹. Nain¹kxai²lẽ¹.

Hãĩ¹nxe³sxã³ka³nxah³ju³ta²so¹lxi³yxau³hĩ³nx2na³la².

10 Jã¹nxe³jut3su²a²nũ²a²ĩ²li³nũn³te²su²te²an²tu³:

– Txa²wã³tã³xa²a³lxi²sa³nhã¹. Nain¹kxai²nãn²tu³Jah¹la²
so¹lxi³Sũ³na²ha²te¹ju³ta²yxau²xai³jah¹lo²la³hĩ³nx2na³la².
A²nxe³jah¹la²:

– Kõ³nxe³ti³kãĩ³a¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su²yũ³jah¹lo²su²
hĩ³nx2nxa³wa².

11 Yxãn¹ta¹:

– Txa²wã³tã³xa²yo²kwĩn¹kxi²sa³nhã¹. A²nũ²a²ĩ²li³te²la³
nxe³kxai²nãn²tu³kõ³nxe³ti³kãĩ³sxã³yxau²xai³lhĩ³nx2na³la².
A²nxe³jah¹la²yxau²xai³jut3sũ³ju³ta²sa¹. Ka³nxah³ju³ta²yxau²,
ka³nxah³ju³ta²ai³li², ka³nxah³ju³ta²wxa²ye³ti¹la³kxi²nxe²
yxau²xai³jut3sũ³na³la². Tĩh³na²wain³tĩh³na²hxi²kan¹txi³
ĩ²jah¹lo²sxa³wa². Nxe³jut3sũ³nxe²yxau²xai³lhĩ³nx2na³la².

12 Wẽ³ha³lxi³nũ³ka³txãĩ³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².
Wxa²kõ³nxe³ti³kãĩ³yah³lxin¹ju³ta²wxa²wa²su¹txa²lxi³tai¹ti²tu³wa².
Je³su²jah³la²ya³lu²kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³kõ³nxe³ti³
kãĩ³yah³lxin¹ju³ta²wxa²wa²su¹txa²lxi³tai¹ti²tu³wa².

Yah³lxi¹nha²kxai³ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². 13 Wĩ³nu²nãu³xãĩ³.
Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². Jah¹la²txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na²
yxau²sa²tẽ³jah¹la²wi¹lĩ²yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³
wãn³txai²na²ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Sax3ne³lax3ku³nãu³xãĩ³.

Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². A²ta³a² ko³nxe³thin¹jah¹lo²khai³su²
 nũ³kxũn³txi³ã³sen³sai¹yah³lxi¹nhē³la². Nxe³yah³lxi³te²sin¹jau³su²
 wãn³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Wē³ha³lxi³nãu³xãi³.
 Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 wi¹li²yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wãn³txai²na²
 ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa².

14 Wi³nu²nãu³xãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la².
 Jah¹la² txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na² yxau²xai³jah¹la²
 wi¹li²yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³
 wãn³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Sa³nxe³lax3ku³nãu³xãi³.
 Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². Nũ³kxũn³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³,
 Sũ³na² wãn³txa² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³ha²kxai³,
 ko³nxe³thin¹jah¹lo²khai³su² nũ³kxũn³txi³ã³sen³sai¹yah³lxi¹nha²kxai³
 yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wãn³txai²na²
 ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². 15 Na¹jau³xai²na²sa¹, ko³nxe³ti³
 kãi³ain¹tũ³ka³txa² yxau²xai³lain¹kxa² yã¹nxe³jut3su²
 ten³yah³lxi³txa³hē¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³sxã³
 yxau²xai³lain¹kxa² yã¹nxe² kãi³ti³ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
 hxi²kan¹ti³ Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²yah³lxi³h¹nx2nxa³lxa².
 16 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ³ka³txai²na²
 yxau²xai³lain¹ju³ta² hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jut3sxa³wa².
 Ko³nxe³thin¹sxã³ kãi³ju³ta² ya³ni³li³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
 Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jut3sxa³wa². Ĩ²li³ju³ta² ko³nxe³ti³
 yxo²kwain³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jut3su²
 nũ³nxa³wa². Yxau²xai³yah³lxin¹ju³tai²na² yxo²kãin²ti³nha²sxã³
 i³ye³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³ hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 a²ten³jut3sxa³wa². Ju¹tai²na² ha³kxa¹ ko³nxe³ti³
 kãi³ain¹tũ³ka³txa² yxau²xai³lain¹ju³tai²la¹wa². 17 Nxe³kxe³su²
 ko³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ³ka³txai²na² yxau²xai³lain¹ju³ta² hxa³ni²
 ya³ni³lain¹ju³ta² hxa³ni² nxe³tu¹wa². Nxe³to³ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 a²ten³jau³xa² sa²yxo²we¹te²su² te²an²tũ³ hxa³nxa³kxe³su²
 yxau²xai³lain¹tu¹wa².

Je³su²jah³la² i³kox1ko¹son²kxi²jah¹lo²su²

18 Txa²wē³ha³lxi³nãu³xãi³. Ha³lo²ai²na² hxa³je³na³kxa²
 yau³son³na³la². Yau³son³kxe³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 i³kox1ko¹son²kxi²jah¹lo²su² jah¹la²:

– Je³su²jah³la² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹. Nxe³jah¹lo²su²
 jah¹la² wxã³kxe²ya¹nhē³tu¹wa². Wxã³kxe²ya¹nhē³ju³ta³nũ³a²
 ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³jut3su² ko¹ko¹xa²nũ³ka³txa²:

– Je³su²jah³la² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹. Te²yã¹nxe³tũ³ka³txa²
 kãi²li³tũ³ka³txa² wxã³kxe²ya³nhē³lain¹tai¹ti²tu³wa².
 Nē³lai¹nha²kxai³, ha³lo²ai²na² hxa³te³lhxã³ nxe³ju³ta²nũ³a²
 a³la³kxi²kĩ³tã³la². 19 A²nxe³tũ³ka³txa² ko¹kon¹tũ³ka³txai²lê¹.

Ā³na¹nē³lain¹sxã³ a³li³ain¹tai¹ti²tu³wa². Hai³txi³
 txa²wã¹yũ¹ti³sai¹nxa³wa². Txa²wã¹yũ¹ti³sain¹te²la³te²kxai³
 ā³na¹nē³lai¹nhĩ³nx2nxa³wa². Hãi¹nxe³sxã³
 ā³nũ²ti²sxã³ yxau³ya³nhẽ³lai¹nhĩ³nx2na³la².
 Yxãn¹ta¹ ā³na¹nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². Ai¹nha²kxai³
 txa²wã¹yũ¹ti³sai¹nxa³jau³su² nxẽn³tain¹na³na¹. Nxain¹jau³su²
 a³la³kxi²kĩ³tã³la².

20 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² hxi²ka² wi¹lhin¹jah¹la² hxi²ka²
 Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ā³nxũ²kwai³wi¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa².
 Yah³lxi¹nha²kxai³ a²yen³kxa² ha³kxa¹ a³la³kxi²ta³lun²yah³lxi¹lxa².
 21 Ū³wha²li¹lyah³nx2ta¹ju³tai²na² wãn³txa² a²ya³la³lyau³ty³
 jau³xa² wxa²nũ³ka³txa² wi¹kõ³nhyah¹lxin¹kxe³kxai³
 ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Hai³txi³ wãn³txa²
 wi¹kõ³nhyah¹lxan³ju³ta³la³ ũ³wha²li¹lyah³nx2ti³nxa³wa².
 Jã¹nxe³jut3su² ki³han³jah¹lo²su² te²a² hai³txi³ Sũ³na²
 Wain³jah¹lo²khai³xa² a²sa³wit3sxa³wa². Ju¹ta²
 wi¹kõ³nhyah¹lxi³nũ³nĩ¹lxa².

22 Ki³han³jah¹lo²khai³su² e³te³nah¹lxi¹:
 – Hai³txi³ Je³su²jah³lo²la³ Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² ti³he¹nx2nxa³i¹. Ai¹nhxai²na²hẽ³la².
 A²nxe³jah¹la² ki³han³jah¹lo²khai³xai²la¹wa². Te²su² Sũ³na²
 A²ta²ha² i³kõx1kõ¹son²kxi²jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lo²su²
 te²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³ain²txi³ e²nha²kxai³
 A²ta²hain²txi³ e²nha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². 23 A²nũ²a²
 i²li³te²su² te²an²tu³:

– A²ta²ha² Je³su²jah³la² e²na¹xã¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ hai³txi³
 Txa²wã¹wĩ³na² yxau³kxi²jah¹lo²su² hĩ³nx2nxa³wa².

Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² i²li³nũn³te²su² te²an²tu³:
 – A²ta²ha² yxo²a¹xa¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹wĩ³na²
 yxau³kxi²jah¹lo²su² hĩ³nx2na³la².

24 Nxe³ha²kxai³ wãn³txa² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²nãn¹jau³xa²
 ain³kxi²sa²tẽ³kxah¹lxin¹jau³xan²tu³ ũ³nhũ²kwai³wxe³nhat1jah³lxi³hẽ¹la²
 Nxe³jau³xai²na² ũ³nhũ²kwai³wxe³nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
 A²ta²hain²txi³ ā³nũ²ti²sxã³ yxau³ye²nyah¹lxi¹nha²kxai³,
 A²wĩ³na² Si³yxau³tãu³ain²txi³ ā³nũ²ti²sxã³ yxau³ye²nyah¹lxi¹nha²kxai³
 nxe³nyah¹lxin¹tu¹wa². 25 Nxe³nyah¹lxin¹ju³ta² ka³te³na²
 wi¹tãu³a¹ Je³su²jah³la² i³ye³ũ¹nhẽ³tai¹ti²tu³wa².

26 Wãn³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². A²nũ²a²
 i³ki³ha¹kxi²sa²kex3so¹nx2ti³te³lhxã³ o²la³kxain¹na³la².
 Ān³kex3tũ³ain¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² i³tih³nxe³nx2ta¹wa².

27 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² Je³su²jah³la²
 ũ³hũ¹nx2ti³kxah³lo²su² jah¹la² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³na³la².
 A²nxe³jah¹la² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lai²la¹wa².
 Wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ i³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lai²la¹wa². Hai³txi³

ki³han³jah¹lo²sxa³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa²
 i³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lo²nũ³a² yũ³nx2ti³xa³kxa²ha³ta³nxãn²txi³
 a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
 Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³ Je³su²jah³la² ã³nũ²ti²sxã³
 yxau³nha²je¹jah³lxi³hẽ¹la².

28 Txa²wẽ³ha³lxi³nãu³xã³. Je³su²jah³lo²kxai³lu² ã³nũ²ti²sxã³
 yxau³nha²je¹jah³lxi³hẽ¹la². Nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxã³sxã³ ã³yũ¹nĩ³tãu³a¹
 hxi²ka¹ka¹nha²sxã³ yxau³nha²ye²yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Hai³txi³
 ke³kon³ki²sxã³ ãu²li²yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². 29 Jã¹nxe³jut3su²:

— Txa²wã¹sũ³na² Wain³ta² Si³yxau³jah¹lo²su² na³na¹.
 Nxe³jau³xa² wi¹kõ³nhyah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³
 a²nũ²a² wain³txi³ kã³sxã³ yxau²xai³te²su² te²yxo²ha³kxa¹
 Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³sain¹na³na¹. Nxe³jau³xai²na²
 wi¹kõ³nhat1jah³lxi³nũ³nhẽ¹la².

3

Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su²

1 Txa²wã¹wĩ³na² kãin² a³lxi²khaix1nẽ³na³la². Nxe³nẽ³ju³ta²
 i²jah¹lxi³hẽ¹la². Kãin² a³lxi²khaix1nẽ³lha²kxai³
 Sũ³na² wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³na³la². Nẽ³lha²kxai³ Sũ³na²
 a²wẽ³ha³lxi³su² kĩ³tã³la², kwẽn¹tai²nah¹lxa². Nxe³kĩ³sa²kxai³
 kõ³nxe³thin¹kõ³xai²nãn¹tũ³ka³txai²li² wi¹lĩ²nẽ³lai¹nx3tho³la²,
 Txa²wã¹wĩ³na² wi¹lĩ²ai¹nxa³ha²kxai³la². 2 Txa²wã¹tã³nãu³xã³.
 A³lxi¹nx2ta¹tũ³ka³txã³. A²ha¹kwẽn¹tai²na² Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su²
 kĩ³tã³la². Yxãn¹ta¹ yxan¹nãu³a¹ ih¹nxe³nxũ²xi³khai¹nxe³sxã³
 yxau²xai³lhĩ³kĩ³te³ji¹ku². Nxe³kĩ³nha²wa². Nxe³kĩ³kxa²
 ha³ta³nxãn²txi³ yxan¹nãu³a² Je³su²jah³la² ã³yũ¹nẽ³te³nãu³a¹
 Je³su²jah³la² nẽ³te²hũ³kxa² yã¹nxe³kĩ³tu¹wa², a²ya³la³tu³
 Sũ³nu²khai³xa² txa²wã¹ye³na² waun³ta³ki²la² i²kĩ³sa²kxai³la².
 3 Nxe³nẽ³jau³nũ³su² wi¹kõ³nha²kĩ³tã³la². Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³
 jau¹xai²na² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³kĩ³tũ³ka³txi³ kĩ³na¹xai²na²
 hã¹nxe³ta¹ kõ³nxe³ti³ kã³sxã³ yxau²xai³kĩ³ju³ta² ã³na¹sxã³
 ã³waix3kxi²so¹nha²hxi³kĩ³tã³la², Je³su²jah³la² Wain³txa²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³la².

4 Jã¹nxe³jut3su² kõ³nxe³ti³ kã³kĩ³kxai²nãn²tu³ Sũ³na²
 i³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yxo²ã³i² yxau²xai³lhĩ³kĩ³tã³la².
 Kõ³nxe³ti³ kã³kĩ³ju³tain²txi³ Sũ³na² sa²yxo²ã³kĩ³ju³tain²txi³
 te²ju²hẽ³la². 5 Yxãn¹ta¹ kõ³nxe³ti³ kã³kĩ³ju³ta²
 wxa²hxan³kxi²nẽ³te³lhã³ Je³su²jah³la² wxã³kxi²nẽ³na²hẽ³la².
 A²nxe³jah¹la² hai³txi³ kõ³nxe³ti³ kã³ju³ta³la³
 yũ³ti³hex1jah¹lo²sxa³wa². Jau¹xai²na² wi¹kõ³nhyah¹lxi¹lxa².

6 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³
 yxau²xai³nha²ye²kĩ³kxai²nãn²tu³ kō³nxe³ti³ kãi³sxã³
 yxau²xai³kĩ³ju³ta³la³ yũ³nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹ kō³nxe³ti³
 kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³kxai²nãn²tu³, hai³txi³ Je³su²jah³lo²la³
 wi¹lĩ²kĩ³sxa³ha²kxai³, hai³txi³ txa²wã¹ẽ¹nãu³la³ Je³su²jah³lo²la³
 a³la³kxi²kĩ³sxa³ha²kxai³ nxe³hĩ³kĩ³tã³la².

7 Txa²wẽ³ha³lxãĩ³. A²nũ²a² ã³xa² i³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sxã³
 ã³ke³tũ¹nx2ti³ha³ta²wa². A²nxe³jah¹la² yxo²i²yah³lxĩ³txa³hẽ¹la².
 A²nũ²a² wain³txi³ kãi³sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu³ si³ka³ka³kxi²
 wain³jah¹lo²su² te²ju²hẽ³la². Je³su²jah³lo²kxai³lu² Wain³ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³
 wain³txi³ kãi³sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu³ Je³su²jah³la² yã¹nxe²
 wain³jah¹lo²su² nũn³te²ju²hẽ³la². 8 Yxãn¹ta¹ kō³nxe³ti³
 kãi³sxã³ yxau²xai³te²nãn²tu³ a²ta³a² sa³wi³sa² te²ju²hẽ³la²,
 a²wi¹lhĩ¹khai¹xu¹taĩ²na² a²ta³a² kō³nxe³ti³ kãi³sa²tẽ³jah¹lo²su²
 ha²kxai³la². Ain¹sxã³ a²yen³kxa² a²ta³a² hxi²ka² kãi³kxa²
 a²yo²ha³kxa¹ kō³nxe³khaix1te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² Je³su²jah³la² wxã³na²hẽ³la². Ain¹sxã³
 a²ta³a² kãi³kxe³su² te²yen³kxa² ha³kxa² wxa²hxa³te³lhxã³
 Je³su²jah³la² wxã³na²hẽ³la².

9 A²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² tah²lxĩ³ we¹kxe³su²
 te²an²tu³ hai³txi³ kō³nxe³ju³ta³la³ kãi³sxã³
 yxau²xai³te²sxa³yu²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na² Wi¹lhĩn¹te²
 Si³yxau³tãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³ye²ha²kxai³la².
 A²nxe³te²su² hxi²kan¹txi³ kō³nxe³ju³ta³la³ kãi³sxã³
 yxau²xai³yu³te²sxa³yu²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na² tah²lxĩ³
 we¹kxe³su² ha²kxai³la². 10 Sũ³na² wẽ³ha³lxa²
 ha³na³ka³lxĩ³ wi¹kō³nha²ha²kxai³, a²ta³a² wẽ³ha³lxa²
 ha³na³ka³lxĩ³ wi¹kō³nha²nũ³nha²kxai³, nxe³te²ju²hẽ³la².
 Wi¹kō³nha²kĩ³te³nah¹lxĩ¹, a²nũ²a² i³lxĩ²te²su² te²an²tu³
 wain³txi³ kãi³ai¹nxa³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ Sũ³na²
 wẽ³ha³lxĩ³sain¹te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹nxũn³sxã³:

– Txa²wã³tã³xa² a³lxĩ²sa²nxã³nhã¹. Nain¹kxai²nãn²tu³
 hai³txi³ Sũ³na² wẽ³ha³lxĩ³su²nũn³te²sxa³yu²hẽ³la². Jau¹xai²na²
 wi¹kō³nha²hĩ³kĩ³tã³la².

A³lxĩ²waun¹nyhu¹kĩ³jau³su²

11-12 Wãn³txa² txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹taĩ²nãn¹jau³xa²sa¹,
 ain³kxi²sa²tẽ³yah³lxĩn¹jau³xa²sa¹:

– A³lxĩ²waun¹yha¹sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Hai³txi³ Ka³i²ah³lo²nu¹taĩ²na² yxau²xai³kxu¹jã¹nxe³yah³lxĩ³txa³hẽ¹la².
 Sa³ta³na²jah¹la² a²sa³wit3su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹lo²nu¹taĩ²na² sa²kxai³lu² a²lo³na²
 i³su²lhã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ nũh¹

a²lo³na²ĩ³su²lhã³ta¹hxai²te²sẽ¹na²? Nxe³ju³ta² a²lo³na² wain³txi³
kãi³ha²kxai³ a²ka³na³na² sa²kxai³lu² Ka³i²ah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³ nxe³ye²yhu¹kxan²ta¹, a²lo³na²
ĩ³su²lhã³yha¹ta¹hxai²ti³ai¹tu³wa². Jã¹nxe³yhah¹lxi³txa³hẽ¹la².

13 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².
Ko³nxe³thin¹sã³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa²
ten³nx2txai¹nxa³jut3su²ĩ³wã³wã³txi³yhah¹lxi³txa³hẽ¹la².

– ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ten³nẽ³lain¹to²hxa³ye²sin²ta²ku²
ain¹ki³nhai¹. Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la². 14 Kxãn³nxai³kxai³
ya³lu²te²hũ³nxe²yxau²xai³ki³tai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹Je³su²jah³la²
yxo²i²ki³sĩ¹na² ka³ten³nhũ³nxe² a²ha³ti³sai¹ki³tai¹ti²tu³wa².
Ju¹tai²na² wi¹ko³nha²ki³tã³la². Txa²wã³tã³nãu³xa²
a³lxi²waun¹nyhu¹ki³sa²kxai³ wi¹ko³nha²ki³tã³la². Nxe³yãn¹ki³ta¹
txa²wã³tã³xa² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³sxa³kxai²nãn²tu³
ya³lu²te²hũ³sxã³ yxau²xai³lhĩ³ki³tã³la². 15 Jã¹nxe³sxã³:

– Txa²wã³tã³xa² ten³nxa³nhã¹. A²nxe³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu³, su²lhã³nha¹kxa² yã¹jah¹lo²su² hĩ³nx2na³la².
Nxe³jut3su² hai³txi³ su²lhã³jah¹lo²la³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹
yxau²xai³ti³hex1jah¹lo²su² hĩ³nx2nxa³wa². Nxe³jau³xai²na²
wi¹ko³nhyah¹lxi¹la². 16 Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³la².
Ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹nẽ³te³lhã³ ã³na¹nẽ³na²hẽ³la².
Nxe³sãn²sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³la². Nxe²kãi³kxi²nẽ³lhã³
tah²yu³ta³lxi³ a³lxi²waun¹yhu¹ki³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³na²hẽ³la².
Jã¹nxe³sxã³ a³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³ki³sa²kxai³
txa²wã¹ka³ten³yu³ta² nxũ²kwai³yũ³nẽ³kxe³su² te²a² ã³na¹sxã³,
txa²wã¹wã³tã³nãu³xa² ya³lu²kxi²nũh¹ki³si¹nhẽ³jau³nũ³su²,
Sũ³na² ĩ³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³, sa²yxo²we¹ja³sah¹lxi³hẽ¹la².
17 Jã¹nxe³jau³su² a²nũ²a² yen³kxa² yũ³te²su² te²an²tu³:

– Txa²wã³tã³xa² toh³la³kxi²nha² yxau³ain¹nhã¹.
Yxãn¹tah¹lxi³na¹ sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhã¹.
Nxe³kxai²nãn²tu³ a²yen³kxi³jah¹lai²nãn²tu³ hai³txi³
Sũ³na² a³lxi²nẽ³kxa² yã¹nxe³sxã³ kãi³jah¹lo²su²
ti³he¹nx2nxa³wa². 18 Txa²wẽ³ha³lxi³nãu³xãi³
Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². Kwa² txa²wã¹yxo²a² so¹lxi³
a³lxi²waun¹yhu¹jau³la³ ĩ³ye³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². A²ya³la³lyau³tu³
a³lxi²waun¹yhu¹ki³jau³xa² txa²wã¹hxi²ka² whãi²na¹ wi¹
hxi²kãi³yha¹sah¹lxi³hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nẽ³jau³su²

19 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³:

– Sũ³na² wain³khai³nxe³jah¹la² a²wẽ³ha³lxi³syu¹ki³tã³na¹.
Nxe³jau³xai²na² wi¹ko³nha²hĩ³ki³tã³la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a¹ ã³wxe³nũ¹nhẽ³lhã³ yxau²xai³ki³tã³la².
20 Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²ki³kxai²nãn²tu³,

kō³nxe³thin¹si¹nhē³jau³su² ī³ye³sxā³ kō³nxe³ti³ ī³yī¹li²nhē³kxa²
 ha³tā³nxān²txi³, Txa²wā¹sū³na² ā²la² kāin²khai¹nxe³sxā³
 a²yen³kxa² ha³kxa¹ a³la³kxi²khai¹jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹ē¹na²
 ten³sa²wa²tot¹sai¹nē³lhxā³ a³la³kxi²khai¹jah¹lai²la¹wa².
 21-22 A³lxī¹nx2ta¹tū³kā³txāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxī³wxa².
 Txa²wā¹ē¹nāu³a¹ kō³nxe³thin¹si¹nhē³jau³su²
 ī³ye³kxi²nha²kī³sxa³kxai²nān²tu³, hxi²ka¹ka¹nha²la²
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ yxau²xai³lhī³kī³tā³la².
 Nxe³kī³kxai²nān²tu³ a²yen³kxa² ī²li³kī³kxa² ī³wā³txi³sain³kī³kxa²
 yxo²ha³kxa² ū³yhen³kxi²nē³lxai¹nhī³nx2na³la². Txa²wā¹sū³na²
 ī³kwa³na³nē³jau³xa² sa²wai³wait³sxā³ sa²yxō²we¹kī³si²,
 hāi¹nxe³sxā³ ī³wi¹lxon³kxi²kī³si¹jau³su² kāi³kī³si²,
 nxe³kī³sa²kxai³la². 23 Ī³kwa³na³nē³jau³xa²sa¹.
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² A²ta²ha² Txa²wā¹sū³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²su² te²a²
 yxo²i²i², txa²wā¹wā³tā³nāu³xai²na² a³lxī²waun¹yhu¹i²
 nxe³ya³sah¹lxī³hē¹la². Nxe³kī³jau³su²nxe³nē³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa
 24 — Txa²wā¹sū³na² ī³kwa³na³nē³jau³xa² sa²yxō²we¹ta¹xā¹.
 Nxe³kī³kxai²nān²tu³ Sū³na² yxau²xai³lye²kī³sa²kxai³
 yxau²xai³lye²nē³nū³nha²kxai³ nxe³hī³nx2na³la².
 Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 ū³hū¹nē³lhxā³ nxū²kwai³yxau³nē³ju³tan¹te²ka³ya³lhu² Sū³na²
 yxau²xai³lye²nē³ju³ta² wi¹kō³nha²kī³tā³la².

4

Ya²la³lyau³su² tā³nxā² ki³han³jau³su² tā³nxā² a³la³kxi²kī³jau³su²
 1 A³lxī¹nx2ta¹tū³kā³txāi³. Wān³txa² ī²li³jau³xa²
 yxo²i²yah³lxī³sān²txa³hē¹la². Yah³lxin¹kxa²yan³ti³su²
 ī³hau³kot3sxī²jah¹lxī³sā²nhē³la².
 — Sū³na² wān³txi³khai³su² tā³nxā², kwa² ha³na³ka³lxī³
 ā³lxī³jau³su² tā³nxā² nēn³tā¹. Nxe³jah³lxī³hē¹la².
 Kī³han³tū³kā³txa² Sū³na² wān³txa² ain³kxi²kī³lxo³nxe³sxā³
 ī³ye³tū³kā³txa² kāi²li³te²nū³kā³txa², ha³lo²ai²na² wxā³sxā³
 yxau³sxā³ ī³ye³kxi²nē³lain¹to³nha³la². Nxe³ha²kxai³
 nxe³jah³lxī³hē¹la². 2 Ī³hau³kot3sxī²yah³lxin¹ju³ta²sa¹:
 — Je³su²jah³la² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²su²
 na³li¹. Te²a² txa²wā¹nū²ai²na² wxen¹nū²la²
 yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² wxā³ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³jau³xai²na²
 a²nū²a² ī³ye³kxai²nān²tu³ nxe³te²a² so¹lxī³, Sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³jah¹lai²la¹wa². 3 Yxān¹ta¹
 nxe³jau³xai²na² sa²yxō²ā³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³ hai³txi³
 Sū³na² ī³sa²si¹hā³kxah³lo²su² ti³he¹nx2nxa³wa². Sū³na²
 kō¹kō¹nū³kā³txi³sai¹nhī³nx2na³la². A²nxe³tū³kā³txa²

ã³wxã³ye²nē³lhi¹hain¹jau³nũ³su² kxã³nxai³tã²
ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yxã¹ta¹ kwên¹tai²na²
ã³yũ¹nē³lain¹na³la².

4 Ye²nē³lain¹kxa² ha³ta³nxã²txi³ txa²wē³ha³lxi³ i³nxai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wē³ha³lxi³syah¹lxi¹nha²kxai³ nũ³kxũn³txi³
Sũ³na² ko¹ko¹nũ³ka³txai²na² ã³sen³sai¹ain¹yah³lxi³te²si¹lxa².
Nxũ²kwai³yxau³nx2ti³jah¹la² nũ³kxũn³sxã³ kãin²na³la².
Yxã¹ta¹ a²ta³a² ha³lo²ai²na² he¹jah¹la² ko¹ko¹nũ³ka³txa²
nxũ²kwai³yxau³yain¹jah¹la² kã²nxa³wa². Nxe³ha²kxai³
yah³lxi³te²si¹lxa². 5 Kox1ko¹xa²nũ³ka³txai²na² a²si³yxau³tãu³a¹
ko³nxe³ti³ kã³sxã³ yxau²xai³lain¹te² ha³lo²ai²la¹wa².
Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kã³sxã³ yxau²xai³lain¹te² yen³kxa²
so¹lxi³ i³ye³kxain¹tũ³ka³txai²la¹wa². Nxe³ain¹jau³su², ko³nxe³ti³
kã³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa² ne³ka²kain¹na³la². 6 Yxã¹ta¹
txa²wã¹nũ³ka³txai²na² Txa²wã¹sũ³na² wē³ha³lxi³su² kī³tã³la².
Kī³sa²kxai³ txa²wã¹wã³txa² sa²kxai³lu², a²nũ²a² Sũ³na²
wi¹lī²nhain¹tũ³ka³txa² hã¹nxe³ti³xa¹ ain³kxi²nē³lai¹nha²kxai³,
ha³na³ka³lxi³ Sũ³na² wi¹lī²ai¹nxa³tũ³ka³txai²lē¹.
Ain³kxi²nē³lai¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Nxe³jau³su²
Sũ³na² wã³txa² ya³la³lyau³xan²tu³ wã³txi³tu³ a²e³te²su² te²a²
ha³na³ka³lxi³ a³la³kxi², ki³han³jau³tu³ ã³ke³tũ¹si¹nhē³jau³xan²tu³
a²e³te²su² te²lē¹ ha³na³ka³lxi³ a³la³kxi² nxe² i³ye³ka¹thī³kī³tã³la².

Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² a³lxi²nyhu¹kī³ju³ta² a²wa³kxēn³yah³lo²su²
jau³su²

7 A³lxi¹nx2ta¹tũ³ka³txã³. A³lxi²waun¹ya¹sah¹lxi³hē¹la²,
Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²yhu¹tīh³na² a²wa³kxēn³yah³lo²su²
ha²kxai³la². Nxe³ju³ta²kxai³ Sũ³na² wē³nhī³nē³kxe³su²
kī³sa²kxai³ Sũ³na² wi¹lī²nha²kī³sa²kxai³ nxe³hī³kī³tã³la².
Nxe³kī³kxai²nã²tu³:
– A²nũ²a² ã³xa² ta³nxa² Sũ³na² ta³nxa² a³lxi²na¹nhã¹.
Nxe³kī³kxai²nã²tu³ Sũ³na² a³lxi²yhu¹ti³hi¹tē³jau³su²
a³lxi²yhu¹hī³kī³tã³la². 8 Txa²wã¹sũ³na² kã³to³ju³ta² hã¹nxe³sxã³
a³lxi²jau³su² kã³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² i²li³te²lxi³
a²ē¹nãu³a¹ i³ye³kxi²nha²kxai²nã²tu³:

– A²nũ²a² ã³xa² a³lxi²sa²nxã³nha¹. A²nxe³jah¹lo²su²
kxai²nã²tu³ hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lī²nha²jah¹lo²su²
ti³hex1hī³nx2nxa³wa². 9 Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu²
A²ta²ha² a²hã¹nxe³te²lxi³ wē³nhīn³kxe³su² te²a² ha³lo²ai²na²
i³sa²sj¹hã³ũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³ A²ta²hai²na²
i³hau³ko³tũh¹te²su² kxan²ta² ka³te³na² wi¹tãu³a¹ e³le³na¹
yũ³si¹nhē³na³la². Nxe³lha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nē³jau³su²
ã³yã³yũ¹nē³ta¹hxai²hē¹la². 10 Jã¹nxe³sxã³ a³lxi²yhu¹ju³ta²
a²si³yxau³ju³khai³xa² i³yau¹ũ³nx2ta¹wa². Txa²wã¹kī³na¹xai²na²
hai³txi³ txa²nũ² Sũ³na² a³lxi²kī³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Yxã¹ta¹

Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a³lxi²nẽ³lai¹nha²kxai³
 A²ta²ha² hãi¹nxe² wẽ³nhĩn³kxa² ũ³hũ¹nẽ³lajn¹ta¹hxai²hẽ¹la²
 Txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² wxa²wa²su¹tẽ³lhi¹jau³su²
 nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

11 A³lxi¹nx2ta¹tũ³ka³txãi³. Txa²wã¹sũ³na² kãin²
 a³lxi²nẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³ a³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hẽ¹la².
 12 A²nũ²kĩ³na¹xai²li²:

— Sũ³na² i²a¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ hai³txi³
 txa²wã¹yen³nãu³la³ Sũ³na² i²kĩ³ju³ta² yũ²nxa³wa².
 İ²kĩ³sxa³kxa²ha³ta³nxãn²txi³ a³lxi²waun¹yhu¹kĩ³kxai²nãn²tu³
 Sũ³na² nxũ²kwãi³yxau³nẽ³lhĩ³nx2na³la². A³lxi²nẽ³lhxã³
 nxũ²kwãi³yxau²ta³lu²nẽ³lhĩ³nx2na³la². 13 Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 ũ³hũ¹nẽ³kxah³lo²su² Jah¹la² i³wi¹kõ³nha²ti³hi¹tẽ³lhĩ³nx2na³la².
 Nxe³ti³hit1tẽ³ju³ta²nãn²tu³ Sũ³na² yxau³ya³nhẽ³lha²kxai³
 txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² Sũ³na² yxau³ya³kĩ³sa²kxai³
 nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ wi¹kõ³nha²hĩ³kĩ³tã³la². 14 Txa²wã¹wĩ³na²
 Si³yxau³tãu³su² tãu³a² A²ta²ha² Je³su²jah³la²
 i³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³na²hẽ³la². A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³
 kũ³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta²
 ã³wa²su¹tẽ³lhi¹jau³su² nxe³na²hẽ³la². A²nxe³te²a² txa²wã¹ye³na²
 i²i²a²nũ²a²ã³xa²i³tih³nxai¹ni²nxe³sĩ¹nhxai²na¹hẽ³la². 15 A²nũ²a²
 a²ten³te²su²te²an²tu³e³lẽ³na²i³ye³kxai²nãn²tu³:

— A²ya³la³tu³ Txa²wã¹sũ³na² A²ta²hai²la¹wi¹, Je³su²jah³lo²su¹.
 Nxe³kxai²nãn²tu³ a²nxe³te²su² te²a² ha³kxa¹ Sũ³na²
 ã³ka³lu³sa²sxã³ yxau³nyhu¹sxã³ yxau³yah³lxi³hĩ³nx2na³la².
 16 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nẽ³ju³ta²
 wi¹kõ³nha²kĩ³sa²kxai³ wi¹lajn³kxi²nha²ta³lun²kĩ³sa²kxai³
 nxe³kĩ³tã³la². Jã¹nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² kãi³to³ju³ta²
 a³lxi²nẽ³jau³xa² so¹lxi³ kãi³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
 txa²wã¹yu³ta² kũ³na¹xai²nãn²tu³, te²yã¹nxe³sxã³ Sũ³na²
 a³lxi²ye²kĩ³sa²kxai³ a²nũ²a² ã³xa² a³lxi²yhu¹ye²kĩ³sa²kxai³
 nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² yxau³ye²kĩ³sa²kxai³, Sũ³na²
 yxau³ye²nẽ³lha²kxai³ nxe³hĩ³kĩ³tã³la². 17 Sũ³na²
 a³lxi²ta³lu²nẽ³na³la². Nxe³nẽ³lha²kxai³ yxan¹nãu³a¹
 Je³su²jah³la² a³ka³nxĩ²sxã³ wã³li²tãu³a¹ kãi³kĩ³kxa²
 yã¹nxe³ju³ta² i³yĩ¹li²nẽ³tu¹wa². Nxe³nẽ³tãu³a¹
 ãu²li²nẽ³lxa³lho³la². Nxe³sxã³ txa²wã¹ha³lo²ai²na²
 yxau²xai³kĩ³tãu³a² Je³su²jah³la² yxau²xai³ju³ta² yã¹nxe²
 yxau²xai³kĩ³tu¹wa². 18 Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nẽ³jau³su²
 yxau²xai³kĩ³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ yuh³lxa³kxi²nha²sxã³
 yxau²xai³lhĩ³kĩ³sxa³wa². A³lxi²ta³lu²nẽ³kxai²nãn²tu³
 yuh³lxi³kĩ³ju³ta² hxan³kxi²nẽ³lhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹
 yuh³lxi³kĩ³ke³la³te²kxai³:

— Kō³nxe³ti³ kãĩ³a¹hẽ³na¹. Na¹ju³ta² wah³yu³ta²
 Sũ³na² khãuh³lxa³ti³hit¹sa²te³lin¹ji². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
 yuh³lxi³nẽ³lhĩ³nx²na³la². Jã¹nxe³ya³sah¹lxi³txa³hẽ³la².

— Yuh³lxi³sa³nhã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ Sũ³na² a³lxi²nẽ³lhã³
 nxũ²kwãĩ³yxau³ta³lu²nẽ³lhĩ³nx²nxa³wa².

19 A²wi¹lhĩn¹na² txa²nũ² Sũ³na² i³ya³lxi²nẽ³lhãn²ka³tu³
 hã²wxãn³txa³nũ² te²yã¹nxũn³tãu³a¹ Sũ³na²
 i³ya³lxi²nũn³ki³sa²kxai³ a²nũ²a²ã³xa²i³ya³lxi²waun¹yhu¹ki³sa²kxai³
 nxe³hĩ³ki³tã³la². 20 A²nũ²a²i²li³te²su² kxai²nãn²tu³:

— Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²na¹nhai¹. Nxe²e³kxai²nãn²tu³, yxãn¹ta¹
 a²ẽ¹nãu³a¹au³ti³:

— Txa²wã³tã³xa² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹. Nxe³kxai²nãn²tu³
 ki³han³jah¹lo²su² hĩ³nx²na³la². A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tu³
 a²wã³tã³xa² a²ye³na²ka³ya³la² yxau²xai³te²su² te²a²
 i³ya³lxi²nxa³kxai²nãn²tu³, hai³txi³ Txa²wã¹sũ³nu²la³
 txa²wã¹ye³na²ka³ya³la² ân³tĩ¹kxi²nẽ³te²su² te²la³
 i³ya³lxi²ti³he¹nxe³lhĩ³nx²nxa³wa². 21 Jã¹nxe³jau³xa²sa¹, Sũ³na²
 i³kwa³na³nẽ³jau³xa²sa¹:

— Sũ³nu²na¹xai²na² i³ya³lxi²san¹kxai²nãn²tu³
 wxa²wã³tã³xa² i³ya³lxi²san¹kxa² yã¹nxe³sẽ¹li¹.
 Nxe³nẽ³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

5

Kō³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³ka³txa²ã³sen³sai¹sa²tẽ³ki³jau³su²

1 Jã¹nxe³ju³taĩ²na²:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ hãĩ¹nxe² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² na³na¹, Je³su²jah³la²sã¹.

Nxe³jau³xai²na² yxo²i²ki³kxai²nãn²tu³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su²
 hĩ³ki³tã³la². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ A²si³yxau³tãu³ãĩn²txi³

a³lxi², a²wẽ³ha³lxi³nãu³ãĩn²txi³ a³lxi² nxe³hĩ³ki³tã³la².
 2 Sũ³na² a³lxi²ki³sa²kxai³, wãn³txa² Sũ³na² i³kwa³na³nẽ³jau³xa²

sa²yo²we¹ki³sa²kxai³ nxe³ki³kxai²nãn²tu³ Sũ³na²
 wẽ³ha³lxi³nãu³xa² i³ya³lxi²nũ³nhĩ³ki³tã³la². Jau¹xai²na²

wi¹ko³nha²ki³tã³la².

3 — Sũ³na² a³lxi²na¹xã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
 i³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yo²we¹thĩ³ki³tã³la².

i³kwa³na³nẽ³jau³xai²na² hai³txi³kãu³sxã³ yxo²hau³ko³tẽ³jau³sxa³wa².

4-5 Sũ³na² wẽ³nhe³nẽ³kxe³su² te²ki³na¹xai²na²
 ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa²

nũ³cxũn³txi³ ã³ne³sen³sai²sa²tẽ³ain¹ki³tã³la². Sũ³na²
 yxo²i²ki³jau³su² ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa²

ã³ne³sen³sai²sa²tẽ³ain¹ki³tã³la². Nxe³ki³ju³taĩ²nãn²tu³:

— Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²ta²hai²la¹xã¹.
 Nxe³jau³xai²na² yxo²i²ki³kxai²nãn²tu³ te²ki³na¹xai²na²

so¹lxi³ kq̄³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³kã³txa²
 ã³ne³sen³sai²sa²tẽ³ain¹ki³tã³la².

Je³su²Kris²tu³jah¹la²ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³su²

6 Je³su²jah³lai²na²Sũ³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su²
 Jah¹lai²na²wxã³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³kxi²nẽ³ju³ta²
 ĩ³yau³xa²ã³nũ¹ha²kxai³, a²ti³ha²yau³xa²ha³li³hxan³kxi²sxã³
 ya³lu²ha²kxai³, nxe³te³lhxã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³
 ĩ³yau³xa²ã³nũ¹ju³ta²so¹lxi³wxã³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Yxã¹ta¹ĩ³yau³xa²ã³nũ¹ju³tain²txi³wxã²,
 a²ti³ha²yau³xa²ha³li³hxan³kxi²sxã³ya³lu²ju³tain²txi³wxã²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Sũ³na²Yãu³ka³jxah¹la²wi¹lhin¹te²
 Yãu³ka³jxah¹la²jau³jau¹xin³ti²wi¹lain³nha²ti³hi¹tẽ³te³lhxã³
 ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lai²la¹wa², a²ya³la³lyau³xa²e³jah¹lo²su²
 ha²kxai³la². 8 Oh³nãu³nũ¹ka³nãu³ai²nãn¹ko³xai²na²
 ĩ³tih³nxe³nẽ³te²su²te²a²ha¹li¹ka³na³ku²te²a²ĩ³tih³nxe³nẽ³te²su²
 na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹: Txa²wã¹wĩ³na²Si³yxau³jah¹lain²txi³
 ĩ³tih³nxe²wãn³txi³khai³su²Je³su²jah³la²Jah¹lain²txi³ĩ³tih³nxe²
 Sũ³na²Yãu³ka³jxah¹lain²txi³ĩ³tih³nxe²nxe³nẽ³lain¹na³la².
 Te²yã¹nxũ³sxã³yuh³nãu³an¹ko³xai²na²ĩ³tih³nxe³nẽ³te²su²
 te²a²ha¹li¹ka³na³ku²te²a²ĩ³tih³nxe³nẽ³te²su²nũ³na³la².
 Nxe³te³nah¹lxi¹. Sũ³na²Yãu³ka³jxah¹la²Wi¹lhin¹te²
 Yãu³ka³jxah¹lain²txi³ĩ³tih³nxe², ĩ³yau³xain²txi³ĩ³tih³nxe²,
 a²ti³ha²yau³xa²ha³li³hxan³kxi²sxã³ya³lu²ju³tain²txi³
 ĩ³tih³nxe²nxe³nẽ³lain¹na³la². Ain¹sxã³ha¹li¹ka³na³ku²
 te²ai²na²Je³su²jah³la²wi¹lhit¹sxã³ĩ³we¹nha²yu³sxã³
 ĩ³tih³nxe³nẽ³lain¹na³la². 9 A²nũ²a²ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xa²a²nũ²a²
 wãn³txi³su²kxan²ti³yxō²ĩ²ki³tã³la². Yxã¹ta¹Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xa²ã²la²kãin²jau³xai²la¹wa². A²nxe³jau³xai²na²
 Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³su²tãu³a¹ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²na².
 A²ta²ha²Je³su²jah³la²ĩ³yau¹ũ³nẽ³te³lhxã³ĩ³tih³nxe³nẽ³na³la².
 10 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³Sũ³na²A²ta²ha²yxō²ĩ²ki³kxai²nãn²tu³
 Sũ³na²ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²na²nxũ²kwai³yxau³nẽ³lhĩ³nx2na³la².
 Yxã¹ta¹Sũ³na²yxō²ĩ²ki³sxa³kxai²nãn²tu³Sũ³na²
 ki³han³te²lot3sxã³ĩ³yĩ¹li²hĩ³ki³tã³la². Sũ³na²wãn³txa², A²ta²ha²
 ĩ³ye³kxi²sxã³ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²na²yxō²ĩ²ki³sxa³ha²kxai³la².
 11 ĩ³tih³nxẽn³jau³xa²sa¹: Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³a¹ka³te³na²
 wi¹tãu³a¹ũ³hũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²Sũ³na²A²ta²ha²
 Je³su²jah³la²hxi²ka²ka³te³na²wi¹tãu³la³hi¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 12 Nxe³ha²kxai³a²nũ²a²ĩ²li³te²su²te²ki³na¹xai²nãn²tu³, Sũ³na²
 A²ta²ha²nxũ²kwai³yxau³nẽ³kxai²nãn²tu³, ka³te³na²wi¹tãu³a¹
 yũ³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Yxã¹ta¹ĩ²li³te²su²te²a²Sũ³na²A²ta²ha²
 nxũ²kwai³yxau³nxa³te²lẽ¹. Hai³txi³ka³te³na²wi¹tãu³la³
 yũ³te²su²ti³hex1hĩ³nx2nxa³wa².

*Ka*³*tē*³*na*² *wi*¹*tāu*³*a*¹ *yxau*²*xai*³*kī*³*jau*³*su*²

13 *Ū*³*wha*²*li*¹*lyah*³*nx2ta*¹*jau*³*xai*²*na*² *wxa*²*nū*³*kā*³*txi*³
*ī*³*nxai*²*na*² *Sū*³*na*² *A*²*ta*²*ha*² *yxō*²*ī*²*yah*³*lxin*¹*tū*³*kā*³*txi*³
*ī*³*nxai*²*na*² *ū*³*wha*²*li*¹*lyah*³*nx2ta*¹*wa*². *Ka*³*tē*³*na*² *wi*¹*tāu*³*a*¹
*yxau*²*xai*³*lyah*³*lxin*¹*ju*³*ta*² *a*³*la*³*kxi*²*sih*¹*nx2ta*¹*jau*³*su*²
*nxe*³*nx2ta*¹*wa*². 14 *Nxe*³*kī*³*sa*²*kxai*³ *hxi*²*ka*¹*ka*¹*nha*²*la*²
*Sū*³*na*² *yen*³*nāu*³*a*¹ *yxau*³*ye*²*kī*³*tā*³*la*². *Nxe*³*kī*³*sa*²*kxai*³
*Sū*³*na*² *ī*³*wā*³*txi*³*sain*³*kī*³*kxai*²*nān*²*tu*³, *Sū*³*na*² *a*²*ē*¹*nāu*³*a*¹
*ten*³*kxa*²*yā*¹*nxe*³*jau*³*xa*² *so*¹*lxi*³ *ī*³*hau*³*kot3sa*²*nū*¹*sxā*³
*ī*³*wā*³*txi*³*sain*³*kī*³*kxai*²*nān*²*tu*³, *a*²*nxe*³*kī*³*jau*³*xa*² *ha*³*kxa*¹
*ain*³*kxi*²*nē*³*lhī*³*nx2na*³*la*². *Ju*¹*ta*² *wi*¹*kō*³*nha*²*kī*³*tā*³*la*².
15 *Ain*³*kxi*²*nē*³*kxai*²*nān*²*tu*³ *a*²*yen*³*kxa*² *ī*³*wā*³*txi*³*sain*³*kī*³*kxa*²
*a*²*yxō*²*ha*³*kxa*¹ *ū*³*hū*¹*nē*³*lhī*³*nx2na*³*la*². *Nxe*³*jau*³*xai*²*na*²
*wi*¹*kō*³*nha*²*nū*³*kī*³*tā*³*la*².

16 *Wxa*²*nū*³*kā*³*txi*³ *ī*³*nxai*²*na*² *nxe*³*jah*³*lxi*³*hē*¹*la*². *Wxa*²*ī*²*li*³*te*²
*ī*³*nxai*² *nīn*¹*kxai*²*nān*²*tu*³:

— *Txa*²*wā*³*tā*³*xa*² *kō*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*ain*¹*na*³*na*¹. *Yxān*¹*ta*¹
*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *ne*³*wā*²*na*³*ū*¹*kxe*³*sxa*³*kxa*² *kō*³*nxe*³*ti*³
*kāi*³*ai*¹*nxa*³*xā*¹. *Nīn*¹*kxai*²*nān*²*tu*³ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*²
*ī*³*ye*³*kxi*¹*txai*¹*nhē*³*la*². *Wxa*²*wā*³*tā*³*xa*² *kō*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*ain*¹*ju*³*ta*²
*wxa*²*wa*²*su*¹*tain*¹*si*¹*hin*¹*jau*³*su*² *ī*³*ye*³*kxi*¹*txai*¹*nhē*³*la*².
*Nīn*¹*kxai*²*nān*²*tu*³ *Sū*³*na*² *hi*²*sen*³*kxai*³*lu*² *wxa*²*wā*³*tā*³*xa*²
*sa*²*hau*³*kot3sxā*³ *ka*³*ten*³*yu*³*ta*² *ū*³*hū*¹*ain*¹*tu*¹*wa*², *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*²
*ne*³*wā*²*na*³*ū*¹*kxe*³*sxa*³*kxa*² *kō*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*ai*¹*nxa*³*ha*²*kxai*³*la*².
*Yxān*¹*ta*¹ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *ne*³*wā*²*na*³*ū*¹*kxe*³*sxa*³*kxa*² *kō*³*nxe*³*ti*³
*kāi*³*kī*³*sa*³*tai*¹. *Jā*¹*nxe*³*ju*³*ta*² *wxa*²*wā*³*tā*³*xa*² *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*²
*ne*³*wā*²*na*³*ū*¹*kxe*³*sxa*³*kxa*² *kō*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*kxai*²*nān*²*tu*³
*Sū*³*na*² *ī*³*ye*³*kxi*²*si*¹*nxa*²*ha*¹*jau*³*su*² *ī*³*kwa*³*na*³*nxa*²*ti*³*nxa*³*lho*³*la*².
17 *Wain*³*txi*³ *kāi*³*kī*³*sxa*³*kxai*²*nān*²*tu*³ *kō*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*hī*³*kī*³*tā*³*la*².
*Nxe*³*kī*³*kxa*² *ha*³*tā*³*nxān*²*txi*³ *kō*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*kī*³*ju*³*ta*²
*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *ne*³*wā*²*na*³*nē*³*lain*¹*ju*³*ta*³*nū*³*a*² *yū*³*tu*¹*wa*².

18 *Yxān*¹*ta*¹ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *wē*³*ha*³*lxi*³*lo*³*tē*³*kxe*³*su*² *te*²*a*²
*yxō*²*ha*³*kxa*¹ *kō*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*sxā*³ *yxau*²*xai*³*lai*¹*nxa*³*wa*².
*A*²*nxe*³*te*²*su*² *te*²*a*² *Sū*³*na*² *A*²*ta*²*ha*² *ā*³*non*²*ta*³*kxai*¹*nha*²*kxai*³
*hxi*²*kan*¹*txi*³ *a*²*ta*³*a*² *kō*³*nxe*³*thin*¹*khaix3jah*¹*la*² *kō*³*nxe*³*ti*³
*kāi*³*ū*¹*hai*¹*nxa*³*lho*³*la*².

19 *Jā*¹*nxe*³*kī*³*ju*³*ta*²:

— *Sū*³*na*² *wē*³*ha*³*lxi*³*su*² *kī*³*tā*³*na*¹. *Yxān*¹*ta*¹ *kō*³*nxe*³*ti*³
*kāi*³*sxā*³ *yxau*²*xai*³*lain*¹*tū*³*kā*³*txa*² *ha*³*kxa*¹ *a*²*ta*³*a*²
*hxi*²*ka*² *hxi*²*ka*²*nāu*³*lo*³*nain*¹*na*³*na*¹. *Nxe*³*jau*³*xai*²*na*²
*wi*¹*kō*³*nha*²*nū*³*kī*³*tā*³*la*².

20 *Nxe*³*kī*³*sa*²*kxai*³ *Sū*³*na*² *A*²*ta*²*ha*² *wxā*³*ye*²*nē*³*ju*³*ta*²
*wi*¹*kō*³*nha*²*nū*³*kī*³*tā*³*la*². *A*²*nxe*³*jah*¹*la*² *a*³*la*³*kxi*²*ti*³*hi*¹*tē*³*na*³*la*².
*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Si*³*yxau*³*tāu*³*a*¹ *wain*³*khai*¹*nxe*³*jah*¹*la*²

wi¹lĩ²kĩ³txai²la². Nxe³kĩ³sa²kxai³ wain³khaix1jah¹lain²txi³
 ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³kĩ³sa²kxai³, a²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la²
 Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² jah¹lain²txi³
 ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³kĩ³sa²kxai³ nxe²yxau²xai³kĩ³tã³la².
 A²nxe³jah¹lai²na² Txa²wã¹sũ³nu²khai³xai²la¹wa². Ka³tẽ³na²
 wi¹tãu³a¹ ã³hũ¹nẽ³jah¹lai²la¹wa².

²¹ Txa²wẽ³ha³lxi³nãu³xãi³. Sũ³nu² sa²ki³lox3nxe³jah¹la²
 yxo²ĩ²yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ta³lu²na¹wa².

2 Joãu

1 Txai²li² Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² yah³lon¹jah¹lo²na¹xai²na²
 e³kxi¹nxa²ha¹tũ¹xa². Wxãi²na² Je³su²jah¹lai²na² i²sxã³
 ã³yũ³so¹nxa²ta¹ka³lxu³si¹nxa². Wxãi²na² wxa²wẽ³ha³lxa²
 nxe³sxã³ ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹xa². A³lxi¹nx2ta¹nha²
 Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² wi¹kõ³nyhai¹te²na²
 a²yo²ha³kxa¹ a³lxi²nx2tain¹na³na². 2 A²nxe³jau³xai²na²
 wãn³txa² ya²la³lyau³xan²tũ³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
 wi¹le³kxi²nha²sxã³ yxau²xai³sa²tẽ³nẽ³na³na². Hai³txi³ jau³la³
 ne³wã²na³kxain¹nxa³lho³na². Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 a³lxi¹nxa²ha¹xa².

3 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Tah²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³
 kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³si¹hi² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
 sa²hau³kõ³tẽ³si¹hi² txa²wã¹nxũ²kwãi³nãu³a² ã³nhãu²no³tẽ³si¹hi²
 nxe³nẽ³si¹jau³su² ten³sa³nha². Wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
 sa²yo²we¹kĩ³tã³na². A³lxi²waun¹nyhu¹kĩ³tã³na².

Ya²la³lyau³xa² a³lxi²nyhu¹kxi³jau³xa² i³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

4 Wxa²wẽ³ha³lxa² ka³na³ki²te²na² wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
 ã³si³tẽ³la³kxi²nyhai¹ta¹hẽ¹na². Txa²wã¹wĩ³na² wãn³txa²
 i³kwa³na³nẽ³jau³xa² ain³kxi²sĩ¹na¹kxaix³ jã¹nxain¹ta¹hẽ¹na².
 Ju¹taí²li² wi¹lxon³kxi²khaix¹sa³nha². 5 Nxe³ha²kxai³ wãn³txa²
 tah²yau³xa² ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nxa³lho³na². Wãn³txa²
 txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹taí²na² ain³kxi²sa²tẽ³kxah¹lxin¹jau³xan²tũ³
 nxe³jau³xai²na² ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³to³ha¹na².

– A³lxi²waun¹ti³nha²yu³sxã³ yxau²xai³la³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³na².
 6 A³lxi²waun¹nha²yu³kĩ³kxai²nãn²tũ³ Sũ³na²
 wãn³txa² kwa³na³nẽ³jau³xan²tũ³ sa²yo²we¹txi²
 ai³ya³sah¹lxi³nũ³nhẽ¹na². A²nxe³sxã³ wãn³txa²
 sa²yo²wet¹xai³kĩ³jau³xan²tũ³ txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹taí²nãn²tũ³
 ain³kxi²kĩ³jau³xai³ta³lxa²na³na².

– A³lxi²waun¹ti³nha²yu³sxã³ yxau²xai³la³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³na².

7 Txa²wã¹ha³lo²a²nãu³xa² a²nũ²a² wi¹lhi¹nai¹nxa³te²a²
 yũ²na³na². A³ke³tũ¹nx2tai¹nha³tã². A²nxe³te²nãu³xai²na²
 sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wxã³ju³tai³tã² a²nũ²khai³su²
 wen¹sxã³ wxã³ju³tai³tã² i³we¹nyhai¹nxa³xa².
 A²nxe³tũ³ka³txai²na² ã³ke³tũ¹nẽ³tũ³ka³txai²la¹xa².
 Je³su²jah³la² kõ¹kõ¹son²kxi³tũ³ka³txai²la¹xã². 8 Nxe³ha²kxai³

ĩ²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹na². Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹kxe³su²
 wi¹kõ³nha¹jah³lxi³hẽ¹na². Tĩ¹kxi¹nx2ti³ha³tã². Yxãn¹ta¹
 wi¹kõ³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹kãi³yah¹lxin¹kxa² yo³ha²
 hai³txi³tĩ¹kxi¹nx2ti³xa³lho³na²
 9 Kris²tu³jah¹lai²na²wãn³txa² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³xa³kxai²nãn²tu³
 nxe³jau³jau¹xai²na² yo³na² ã³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah²lxan³tho³na².
 Yxãn¹ta¹ wãn³txai²na² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau² A²ta²ha²
 ã³nũ²kxi²sxã³ yxau² nxe³yah³lxin¹tũ¹xa². 10 Nxe³ha²kxai³
 a²nũ²a² ĩ²lu³te²lxi³ wxã³kxai²nãn²tu³ wãn³txai²na²
 nxe³jau³jau¹xain²txi³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³xa³kxai²nãn²tu³
 wxa²sxi²ha² yxau³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹na². Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lĩ²nx2ti³si¹jau³nũ³a² e³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹na².
 11 Nxe³sxã³ wxa²wãn³txai²na² nxe² e³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 — Kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lĩ²nx2ti³ju³ta² ten³sa³nhai¹. Yah³lxin¹jau³su²
 yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
 yã¹yxah³lxi³hĩ³nxa¹nxa².

Jo³ãu²ah³lai²na²wãn³txa²a²ne³ki³san¹jau³su²

12 Jã¹nxe³jut3su² wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xa²
 yau³ka³lxa¹hĩ³nx2na³na². Yxãn¹ta¹ kwa²hã¹nxe²
 ha³te^hnxã³nxa² a³lu²txi³ ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nxa³lho³na².
 Ye³jen¹na² wxã³sxã³ ĩ²nx2ta¹ju³ta² ten³sa³nha². Wxã³sxã³
 ĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu³ wxa²ne³nxẽ³na² e³kxi¹nx2ta¹tũ¹xa².
 Nxe²nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ka³lih³kxi²sah²lxin¹tũ¹xa².

13 Wxa²ha³lĩn³txa² wẽ³ha³lxin³kxai²na² wãn³txa² a²ha³ta³nxa²
 ũ³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹na³na². A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³ Je³su²jah³la²
 ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹ta¹ka³lxu³su² nũn³na³na². Na¹jau³su²
 nxe³ye¹nx2ta¹xa².

3 Joãu

1 Txai²li² Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² yah³lo²na¹xai²na²
 e³kxi¹nx²ha¹tu¹wa². Wxãi²na² Kai²ah³lo³si¹lxa².
 A³lx²na²ha¹jah¹lo²si¹lxa². Ki³han³nxa³wa².

2 Nxex³sa²lxa². A³lx²na²ha¹wa². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 wi¹lhãu²non³sxã³ yxaun¹ju³ta² i²nxa²te²sa¹wa².

Nxĩ¹nha²kxai³ wa²su¹wa²su¹yxaun¹ju³ta² ten³sa³ha²kxai³
 wxa²wa³ka³la² wi¹lxa³ju³ta² ten³sa³ha²kxai³ nxe³sa³nha²wa².

3 Txa²wã¹wã³tã³nãu³xa² wxã³hi¹nai³tã² wxa²ha³ta³nxa²
 e³kxi²sain¹to³hẽ¹la². Wãn³txa² ya²la³lyau³xa² Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² sa²yo²wet¹sxã³ yxau²xai³ta¹hi¹nhẽ¹la².

Nxe³sain¹ju³xai²na² e³kxi²sain¹ju³xa² i³wi¹lxo³kxi²sai¹nhẽ¹la².

4 Ju¹ta²na² so¹lx³ ten³sa³nha²wa². Txa²wẽ³ha³lxa²nãn²tu³
 wãn³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yo²wet¹sxã³ yxau³ain¹kxai²nãn²tu³
 ka³lih³khaix¹sa³tu¹wa². Wãn³txa² yau³xã³xa²

i³wi¹lxo³kxi²sain¹ju³xa²yũ²nxa³wa².

Kai²ah³la² i³sa²nẽn¹kxi²jau³su²

5 Nxe³sa²lxa². A³lx¹na²ha¹wa². Txa²wã¹wã³tã³nãu³xa²
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yo²we¹te²nãu³xai²na²

wi¹wi¹nxe² ã³hi²nũ¹nũ³hai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ wain³txi³
 kãĩ³hĩ³nxa¹lxa². Kxã³nxãn²txi³ i²ũ¹hai¹nxãn³kxan²ti³

wi¹kãĩ³ũ¹hain¹ta¹hi¹nhẽ¹la². Ju¹ta²li² wain³txi³ kãĩ³i¹lxa².

6 Nxai¹nĩn¹sxã³ tũ¹ka³txai²na² a³lx²si¹hai¹nĩn¹ju³ta²
 i³hen³txi³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³

yxau³te²ki³nãu¹xa² nxe² i³hen³txi³sain¹sĩn¹na²hẽ³la².
 Nxe³ha²kxai³ ã³waix³txain¹kxai²nãn²tu³ yen³kxa² hau³kot³sxã³

ũ³hũ¹txai¹nhẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² a²sa³wi³ha³lx³su²
 ha²kxai³ wi¹kãĩ³ũ¹txai¹nhẽ³la².

7 A²nxe³te²nãu³xai²li²
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² i³tih³nxe³te³lhxã³ a³li³ain¹ta¹hẽ¹la².

Hai³txi³ a²nũ²a² yxo²i²ai¹nxa³te²na² yen³kxi³la³
 te³nain¹ta¹hxa³hẽ¹la².

8 Nxai¹nha²kxai³ txa²wã¹ki³na¹xai²na²
 yxo²i²te²ki³na¹xai²na² so¹lx³ ãũ¹la³kxain¹yah³lxin¹ju³ta²

wain³na³la². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
 u²lx³ ha³ta³nxe³jau³xa² kãĩ³ũ¹nhũ³nhĩ³ki³tã³la².

Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 i³tih³nxain¹kxe³su² ã³non²ta³kxi²nũ¹hain¹ki³tã³la².

Ti³o³tre²fah³la² Te³me²tri³o³jah¹la² he¹ain¹jau³su²

9 Nxa²ha¹te¹ txa²ha³teh³nxã³na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹hẽ³la²,
 Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah³lxin¹te²

i³nxa²na²sa¹. Yxãn¹ta¹ Ti³o³tre²fah³lai²na² sa²kxai³lyu²
 sa²yo²wet¹sai¹nxa³hẽ³la². Sa²yo²ã³sain¹na²hẽ³la².

Ne³ka³ta²sxã³ yxau²xai³ju³ta³nũ³su² so¹lxi³ ten³jah¹lo²su² na³la².
 10 Nxe³ha²kxai³ wxã³na¹kxai²nãn²tu³ kō³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
 i³ye³kxai¹na¹tu¹wa². Kō³nxe³ti³ e³ti³hit¹sain¹ta¹hẽ¹la².
 Ki³ha¹kxi²sxã³ e³kxi²ta¹hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su²
 txa²wã¹wã³tã³nãu³xa² Sũ³na² wãn³txa² yxo²i²te²nãu³xan²tu³
 ã³wxã³ain¹kxai²nãn²tu³ wi¹le³kxi²nũ¹hai¹nxa³ha²kxai³ yen³kxa²
 ãu¹la³kxi²nũ¹hai¹nxa³ha²kxai³ nxain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹
 a²nũ²a² ã³xai²na²:

— ãu¹la³kxai¹na¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su² kxan²ti³
 hãi¹nxã¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³sxã³
 ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³te²kĩ³na¹xa² ã³waix³si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³kxain¹ta¹hẽ¹la².

11 Nxex³sa²lxa². A³lxi¹nxa²ha¹jah¹lo²si¹lxa². Kō³nxe³ti³
 kãi³ain¹kxa² yã¹txa³hẽ¹la². Wi¹kãi³txa²hẽ³la². Nxe³sxã³
 wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³te²na² so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³su²
 na³la². Yxãn¹ta¹ kō³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³te²na² sa²kxai³lu²
 hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² i²ain¹jah¹lo²su² ti³he¹nxa³wa².

12 Nxa²ha¹te¹ Te³me²tri³o³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
 a²yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxain¹ta¹hẽ¹la². Ya²la³lyau³xa²
 wi¹le³kxi²ta¹hẽ¹la². Te²yã¹nxe³jau³xa² wi¹le³ũ¹nhũ³na¹wa².
 Ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³a¹ta¹ti²tu³wa². Jã¹nxa¹wa².

Jo³ãu²ah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

13 Jã¹nxe³jut³su² wãn³txa² yau³ka³lxa¹txi³
 ã³wha¹li¹la³kxi¹nxa²ha¹jau³xa² yũ²na³la². Yxãn¹ta¹
 ha³teh³nxã³nxa² ã³wha²li¹lha²nxa³lho³la². 14-15 Ye³jen¹na²
 wxã³sxã³ i²nxa²ha¹tu¹wa². Na²ha¹kxai²nãn²tu³
 wxa²ne³nxẽ³na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 i³wi¹lhi²nxe³sxã³ yxau²xai³lin¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nha²wa².
 Wxa²ya³lxi³nãu³xai²na² a²ha³tã³nxa² ã³sa²si¹hã³ũh¹nxain¹na³la².
 i³ye³kxi¹nxa²ha¹jau³su² ã³wa²su¹ya³nxa²ha¹wa².
 Ta³lun²ya³nxa²ha¹wa².

Jutas

1 Ju³ta²sah³lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 a²wa³kxē³no³sa²kah³lo²sa¹wa². A³lxi²na¹ha²kxai³
 sa²yo²we¹jah¹lo²su² te²sa¹wa². Txa²wā¹sū³na²
 a³lxi²khai¹nx2ti³jah¹la² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³
 nxe³te²hi²sen³su² ĩ³kaix1so¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa². Jā¹nxe³sxā³
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka² wi¹lyxau³yah³lxi¹lxa².
 Nxe³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² txa²wān³txa² ũ³wha²li¹lhxā³
 ũ³hū¹nx2ta¹wa².
 2 Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³
 thāi³ti³la² sa²hau³ko³nx2ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a²
 ā³nhāu²no³nx2ti³si¹hi² a³lxi²khai¹nx2ti³si¹hi²
 nxe³nx2ti³ti³ten³sa³nha²wa². A²nxe³ju³tai²na² ā²la²
 kāi²non³nxa²lxi³ju³ta³nū³a² ten³sa³nha²wa².

Yxo²i²tū³kq³txai²na² hxi²kan¹ki³lxo³tū³kq³txi³su²

3 Txa²wā³tā³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹nha²wa²:

— Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³kj³ju³ta² ā³wa²su¹tū¹nhē³kxe³su²
 ĩ³tih³nxe³nxai¹na¹tū¹xā¹. Ya³lo³txi³na¹tū¹xā¹
 Nxe³na¹jau³su² txa²ē¹nāu³ai²na² wān³txa² tah²yau³xa²
 ĩ³tih³nxe³nx2ta¹jau³nū³a² ain³kxi²nha¹hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹kxe³su²
 ā³na¹yah³lxi³txa³hē¹la². Ya³lo³txi³khai¹nxe³jah³lxi³hē¹la².
 Kxā³nhxī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wān³txai²li²
 ũ³hū²ta³lun²nē³na²hē³la². ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹tē³kxe³nāu¹xai²na²
 ũ³hū²ta³lun²nē³na²hē³la². 4 Jā¹nxe³ha²kxai³ in³txai²na²
 ka³lxa²nxa³te²a² hāi³a² ā³nū²kxi¹nx2tain¹ta¹hē¹la²
 Nxe³te²nāu³xa² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yxo²i²ain¹ta¹hxa³hē¹la². Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² kāin²
 thāi³ti³la² a³lxi²nē³kxe³su² te³nai¹nxa³ha²kxai³ wān³txai²li²
 ĩ³ya¹tain¹ta¹hē¹la². A²nxe³te²na² in³txi³nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu² wi¹kāi³ai¹nxa³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹sxā³
 wa³ni³lo³nain¹ta¹hē¹la². Nxe³sxā³:

— Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³na¹xā¹. Nxe³na¹ha²kxai³:
 “Ī²li³ju³ta² kāi³a¹tū¹xā¹.” Nxa¹kxai²nān²tu³ wi¹la¹xā¹.
 Ko³nxe³ti³ wa³ni³lo³na¹kxan²ti³ wi¹tū¹xā¹. Ki³han³tū³kq³txa²
 nxain¹te²ju²hē³la². Nxain¹kxa²yu³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 sa²yo²ā³ain¹nūn³ta¹hē¹la².

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² hai³txi³ txa²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²sxa³xā¹. Jah¹lai²li² sa²yo²we¹te²txā³xā¹.
 Nxe³ain¹nūn³ta¹hē¹la². Jā¹nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na²
 ũ³wha²li¹txā³nxa² ā²la² kxā³nxa¹ ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la².

5 Ju¹ta²na² whāi²na¹ a³la³kxi²yah³lxi¹lxa².
 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ hāi¹sxā³ sa²wa²lho¹xi²te³lhxā³
 ain³kxi²xi¹jah³lxi³hē¹la². Kxā³nhxī¹nu¹ta²na² I³sa³e²
 nū³ka³txu¹ta²na² E³ji²ta²ko³xa²yxau²xai³lai¹nhxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³te³na¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 hi²sen³su² ā³non²ta³kxin²txai¹nhxai²ti³ai¹ti²tu³wa²
 A³li³si¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², a²nū²a² nū³ka³txai²na²
 hāi¹nx²ti³xah¹lxa³. Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ a²nū²a²
 i²li³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³te²nāu³xa²
 i³ya²lu¹thxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 6 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu²
 ā²la² yān³ta²na¹ a²wi¹lhīn¹khai¹xu¹ta²na² oh³xan¹tū³ka³txa²
 ā³nhai¹tūn³te²nāu³xa² sa²kxai³lu² Sū³na² hxi²ka²
 ū³whxe³ain¹ko³xu¹ta²na² en²kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ka³tu³ta¹ ha³lo²a² ā²la² wi¹ju³ta² yxo²kwai³no³ta¹nha²kxai³
 ā²la² wā³nxīn¹ju³ta² yxo²kwai³no³ta¹nha²kxai³
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a² ka³nxah³khaix¹nxe³je³na²
 sa²ta³kxi²lā³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxain¹sxā³ yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² a³ka³nxix²sxā³
 wxā³hī¹na¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹tu¹wa². 7 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu²
 So³to²ma²thi³nān¹te²nāu³xu¹ta²na² Ko³mo²ra²thi³nān¹te²nāu³xu¹ta²na²
 a²wa³kan¹thīn³ti³nāu³xu¹ta²na² nxe³sxā³ oh³xan¹te²a²
 sa³wi³ha³lxi³nāu³xu¹ta²na² te²u¹jā¹nxe²kāi³ain¹nūn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³
 In³txa² kuh³lxa³thin¹sxā³ ā³wa³ni³lon³kxi²nyhu¹i² a²nū²a²
 ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹i² nxe³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³tū³ka³txu¹ta²na² sa²kxai³lu² i³sa²tē³ju³ta³nū³a²
 ū³whxe³si¹jau³nū³su² i³yī¹li²hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³ju¹ta²na² e³lxah¹ i³yau¹ū³nhē³ju³ta²la¹wa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³nx²ti³kxa²yan³txi³su²
 nxe³nx²ta¹wa².

8 Nxa²ha¹te¹ te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² in³txai²na²
 hāi³a² ā³nū²kxi¹nx²tain¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 te²yā¹nxe² kāi³ain¹nūn³na³la². Hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³ta²
 i²ain¹te²nū³sin²ta²wa². I²ai¹nha²kxai³ a²nū²khaj³xa²
 ko³nxe³ti³ kāi³ū¹nhain¹te²nū³sin²ta²wa². Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ko³nxe³te²lot³sxā³
 e²nai¹ni² oh³xan¹te²nāu³xa² ko³nxe³ti³hit¹jau³su² e³kxi²
 nxain¹te²nū³sin²ta²wa². 9 Nxa²ha¹te¹ Mi³ke²lah³lo²nu¹ta²na²
 oh³xan¹ta² nū³ka³txa² a²wa³li³kha³lah³lai²na²
 sa²kxai³lu² kūn³te²yā¹nxe² kāi³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Ya³lu²nū²la² sa²nī³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³hī¹nu¹ta²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹lo²kxai³lu²
 sa²nī³kxi²jah¹la²nū²nū²khai³xa² te³nha²kxai³
 Mi³ke²lah³lo²kxai³lu² sa²nī³kxi²jah¹la²nū²nū²khai³xa²

te³nha²kxai³ nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na²
 Mi³ke²lah³lo²kxai³lu² wi¹lhin¹ye²jah¹lo²kxai³lu² hai³txi³
 ko³nxe³ti³hin¹jau³la³ i³wa²lũ³xi²nyha¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Hāi¹sxā³:

— Txa²wā¹sũ³na² ũn³txi³ i³kwai²kxi¹nxa²txai²li¹.
 Nxe³nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 10 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²
 in³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ju³ta² wi¹ko³nhai¹nxa³wa².
 Nxe³nhai¹nxa³kxa²ha³ta³nxān²txi³kāin²ha²ya³kxa³lxi³la³hi¹tain¹ta¹hē¹
 Nxain¹ta¹ ka³yxuh³xa² yā¹nxe³la³sxā³ kuh³lxa³sin¹sxā³
 kāi³kxi²nyhu¹i² nũ³kxũn³txi³ he¹kxi²nyhu¹i²
 nxe³ju³ta² yā¹nxe³la³sxā³ in³txai²na² kāi³ain¹ta¹hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³yxuh³xa² yā¹nxe³sxā³
 ā³kho³ta³lxi³nyhu¹ain¹sxā³ wā²nxũh¹ ya³lu²yah³lxi³tu¹wa².
 11 Txa²wā¹sũ³na² hxi²ka² ko³nxe³ti³hin¹khai¹xain¹kxai²lē¹.
 Ka³ah³lo²nu¹ta²na² ai³tũh³na² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ ai³kxa²
 yā¹nxe³tũh³na² ā³si³tē³kxain¹nũn³na³la². Te²yā¹nxe³jut³su²
 Ba³la³āu²ah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² I³sa³e² nũ³ka³txa²
 ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³teh³nxā³nxa²
 ũ³yho³hi²nyhu¹txā³nxa² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³ ki³han³jau³su²
 e³sxā³ ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxũn³jau³kxai³lu²
 Ko³re²ah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na²
 wān³txa² sa²yxo²ā³i² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² sa²yxo²ā³i²
 nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³
 i³ya²lun¹ta²hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txai²li² te²yā¹nxe²
 i³ya²lun¹tain¹nũ³nha³ta²wa². 12 A²nxe³tũ³ka³txai²na²
 ā³nũ²kxi¹nx2tain¹sxā³ ya³lxi²nyhu¹sxā³ yain³ki³ju³ta²
 yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ tũ¹ka³txai²li² hai³txi³
 wain³txi³ yai³nai¹nxa³wa². Ko³nxe³thi¹nain¹kxan²ti³
 yain³kxi²nyhu¹e¹nx2tain¹na³la². Yain³txi³yau³xa² ũn³jau³xa²
 kāin² i³na²ain¹te²ju²hē³la². A²yan³txi³nũ³khai³xa² so¹lxi³
 wā²nxũh¹ yen³kxi³sxā³ yxo²kwai³no³nhyain¹te²ju²hē³la².
 Oh³sĩ³na² yā¹nxain¹na³la². Kāin² sĩ³nxuh¹lxi²kxan²ti³ hai³txi³
 wē³ha²yau³la³ wē³hā¹te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³
 hi³sa³ka³txa² yā¹nxain¹nũn³na³la². A²nxe³ka³txai²na² a²nxā³kxa²
 hai³txi³ wi¹lā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³la². Nxe³tē³tē¹kxai²li²
 sa²ha³txu²kxa²sai¹sxā³ki³kxai²nān²tu³ i³ya³nat3sxā³
 ya³lu²te²ju²hē³la². Ya³lu²khaix1te²ju²hē³la². A²nxe²in³txai²li²
 nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² wi¹lye²nyhu¹nx2tain¹kxan²ti³
 wain³txi³ kāi³ain¹te²sxa³yu²hē³la². 13 Te²yā¹nxe³sxā³
 i³ye³na² ũn³je³na² yā¹nxain¹na³la². It3ta² kāin²
 sa²ta³kāu³ta³kāu³te²ju²hē³la². Ko³nxe³ti³wxāun¹jau³xa²
 ki³txi³ sa²ta³kāu³nũ²la² ha³lo²a² sa²ni³sa²tā³te²ju²hē³la².
 Nxe³kxa²yā¹nxain¹na³la². Ko³nxe³ti³kāi³ain¹ta¹tā²a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹e³lxah²lxi³yain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³tu³la²

heh³sa³ki³su² kwa²ã³nxai³te²ju²hẽ³la². Yãn¹txi³ ai³sxã³
 i³yũ¹li²sxã³ ã³wxe³te²ju²hẽ³la². Jãx1te²hũ³nxain¹na³la².
 A²nxe³te²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ ko³nxe³thin¹sxã³
 kãi³ain¹ju³ta² kxãn³sa²yxa³ai¹nxã³lho³la². Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² i³yĩ¹li²hain¹tu¹wa². Ka³nxah³sa²tẽ³jen³nũ³a² ã²la²
 ãu¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³je³nai²na² ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
 yãu³ka³ti³su² i³sa²si¹hã³ain¹tu¹wa².

14 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² E³no²kah³lo²nu¹tai²na²
 A³tãu²ah³lo²nu¹tai²na² kwa²ta²sa³wi³su² ta¹hxai²hẽ¹la²
 A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² kwa²i³yãu¹ũ³nhẽ³jau³nũ³su²
 e³ta¹hxai²hẽ¹la². E³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxa³jah¹la²
 wã³li²sxã³ wxã³tu¹wi¹. Wxã³kxai²nãn²tu³ oh³xan¹te²nãu³xa²
 ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² tẽ³sxã³ wxã³nyhain¹tu¹wi¹.

15 A²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ kãi³ain¹kxe³su² wi¹lhin¹ta³nxã²
 ko³nxe³thin¹ki³su² ta³nxã² nxe² a³ya³ti²yah³lxi³tu¹wi¹.
 Nxe³kxai²nãn²tu³ yxo²i²xa³tũ³ka³txai²na² ko³nxe³ti³
 kãi³ain¹ju³tai³tã² a³ya³txi²yah³lxi³tu¹wi¹. Tũ¹ka³txai²na²
 wãn³txai³tã² Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³ti³hin¹jau³su²
 e³kxain¹ta¹hẽ¹li¹. Nxe³jau³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹

ko³nxe³khai¹nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²si¹hain¹tu¹wi¹.
 E³no²kah³lo²nu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 A²nxe³tũ³ka³txai²li²ko³nxe³ti³i³kwã²txa³lxi³nyhain¹te²ju²hẽ³la².
 Ko³nxe³ti³hin¹jau³su² ki³han³sxã³i³ye³kxi¹nx2tain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²ten³nyhain¹kxa² so¹lxi³ o²la³kxain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yxo²kãin²txi³ e³kxain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yen³kxa²
 kwa²sa²so¹kxain¹te²kxa³yan³ti³kxai³lu² kwa²
 i³wi¹lhin²kxi²nyhain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa².

Ju³ta²sah³lai²na² wãn³txa² i³tih³nxe³jau³su²

17 Nxa²ha¹te¹ wxãi²na² sa²kxai³lu² a³lxi¹nx2ta¹wa². Wãn³txa²
 tũ³yau³xai³tã² sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi²xi¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxa³jah¹la²
 i³kaix1so¹tũ³ka³txai³tã² i³tih³nxe³nx2tain¹na²hẽ³la².

18 i³tih³nxe³nx2tain¹te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ti³wa³kxa² yxa³so³nhĩ¹na¹
 a²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²a² yũ³tu¹wi¹. Sũ³na² wãn³txa² ko³nxe³ti³
 yxo²kwa³lxi³ain¹tu¹wi¹. Ko³nxe³thin¹sxã³ kãi³yah³lxi³ju³ta³nũ³a²
 so¹lxi³ nxe² ã³te³lain¹kxa² o²la³kxain¹tu¹wi¹.
 Nxe³nx2tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³nx2tai¹nha²kxi³
 wxã²nũ³ka³txa² ã³nhai²ta³lxã¹si¹nx2tain¹ju³ta² so¹lxi³
 te³nain¹na³la². Nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹te²a² ã³te³nain¹kxa²
 so¹lxi³ ã³te³nain¹na³la². Hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²

Yãu³ka³jah¹la² nxũ²kwã³yxa³yah³lxi³hĩ³nx2nxa³wa².
 20 Nxa²ha¹te¹ wxãi²na² sa²kxai³lu² a³lxi¹nx2ta¹wa².
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² yxo²yah³lxi³in¹ta¹ti²tu³wa².

Jā¹xah³lxin¹ju³tai³tā² yxo²ī²sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na²
 ī³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 ā³yxo²nū¹nxa²lxi³tu¹wa². 21 Txa²wā¹sū³na² a³lxi¹nx2ti³kxe³su²
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Kwa²a³na¹ah³lxi³txa³hē¹la². Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nx2ti³na³la².
 Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ka³tē³na² wi¹tāu³a² ū³hū¹nx2ti³tu¹wa².
 Nxe³nx2ti³kxe³nū³su² ya³nān³ta³ki²la²sa³ wah³nxe²
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².

22 Yxo²ī²tū³ka³txi³ ī³nxai²na² ī²khaix1nha¹jah³lxi³hē¹la².
 Wxa²ha³tih³xai²na² ī³wā³wā³ta³kxi²kxai²nān²tu³
 thāi³ti³la²nha²sxā³ wxi²kan¹txi³ ī³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la².
 23 A²ha³tih³xa²ā³xai²na²yxo²xūn³txi³ ī³kwaī²kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
 ī³kwaī²kxi¹txain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ha³nxe²
 ī³tho³hū³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². ī³tho³nāu³a² hi³a²
 sa²sai¹xi²ki³kxai²nān²tu³ ī³yū¹li²te²ju²hē³la².
 Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ a²nū²ai²na² ī³kwaī²kxain¹yah³lxin¹kxai²nān²
 Sū³na² hxi²ki³su² kō³nxe³ti³ ī³yī¹li²hain¹ju³ta³lo³tain¹kxa²
 ā³non²ta³kxi²nū¹hain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Āh¹ ha³tih³xai²na²
 sa²kxai³lu² win¹ta²te²lxi³ thāi³ti³la² ī³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
 Nxain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lī²nha¹yah³lxi³hē¹la²,
 nxain¹kxa²yā¹nxe² kāi³yah³lxi³nū³nīn¹kxa²yan³txi³sa². Nxe³sxā³
 kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² yxo²kwīn¹kxi²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹la².

Sū³na² sa²nēn¹kxi²ki³jau³su²

24-25 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la².
 ī³wxi²kin³txi³to³te²lo³jah¹lxi³hē¹la². ī³hxi²kan¹kāi²no³ti³hi¹jah¹lxi³hē¹la².
 ī³nū³kxūn³ti³hi¹jah¹lxi³hē¹la². ī³wxi²kan¹ti³hi¹jah¹lxi³hē¹la².
 Nxe³ju³tai²na² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la².
 A²nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³ye²yah³lxin¹kxa²yan³txi³su² Jah¹la²
 so¹lxi³ ī³wai³kxū²sa²tē³nx2ti³na³la². Nxe³sxā³ Sū³na² yen³nāu³a²
 ā³tī³yah³lxi¹nhī¹na¹ wi¹lhin¹khai¹nxe³sxā³ ka³lih³khai¹nxe³sxā³
 ā³tī³yah³lxin¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³
 txa²wā¹ē¹nai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa², Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
 ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ki³sa²kxai³la². A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a²wi¹lhī¹nu¹tai²na² nxe³hī¹nu¹tai²nān¹te²tu³
 sa²nēn¹kxi²ki³jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹ wain³na³la². Nxe²
 yxau²sa²tē³ah³lxin¹tu¹wa². Ya³nx2ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

Apokalipse

1 Ha³teh³nxā³nxā² ũ³wha²li¹txā³nxāi²na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 yũ²na³la². Je³su² Kris2tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
 ne³khauh²nē³ju³ta³nu³a² ĩ³yau¹ũ³nhē³jau³xa² yũ²na³la².
 A²kxā³nxā² Txa²wā¹sũ³na² a²yo²wān³txa² e³ha²kxai³
 Je³su² Kris2tu³jah¹la² ain³kxi²ha²kxai³ nxe³jau³xai²la¹wa².
 A²nxe³jut3su² ha³lo²a² wxā³ju³ta²nũ³a² tah²yu³tan²tu³
 Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³yau¹ũ³ju³tai²la¹wa². A²nxe³sxā³
 Kris2tu³jah¹la² hi²sen³su² oh³xan¹jah¹la² ĩ³sa²si¹hā³na²hē³la².
 Ha³lo²ai²na² a²yo²ha³kxa¹ Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na²
 a³la³kxi²si¹sa²jau³su² wā²nā³ũh¹sa³na²hē³la².
 2 Nxa²ha¹te¹ Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
 a³la³kxi²si¹sa²ju³tai²na² a²yo²ha³kxa¹ wā²nā³ũ¹sa²ju³ta² ha³kxa¹
 ũ³wha²li¹lhxā³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa². Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 ĩ³yau¹ũ³hi² Je³su² Kris2tu³jah¹la² wān³txa² ya²la³lyau³xa²
 ĩ³yau¹ũ³hi² nxe³sa³na²hē³la². 3 Nxe³ha²kxai³ wān³txai²na²
 ha³lo²a² wxā³ju³ta²nũ³su² jau¹xai²na² wān³txai²li² ain³kxi²te²a²
 a²ē¹nāu³ai²na² ĩ³ka³li³ha²kxai³ wān³txai²li² sa²yo²we¹te²a²
 a²ē¹nāu³ai²na² ĩ³ka³li³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wa². Hai³txi³ ha³lo²a²
 wxā³ju³ta²nũ³a² u²lxa³wa². Wa³su³txi³ wxā³tu¹wa².

A²si³a³ko³xan¹te²nāu³xa² ũ³wha²li¹la³kxi²jau³su²

4 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxai²na² txai²li²
 Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹jah¹lo²sa¹wa². Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² yxo²txā³ yxau²xai³tũ³ka³txi³nāu³xa²
 A²si³a³ko³xan¹te²nāu³xa² nxe² 7 nxe³ tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹jau³xa²sa¹.

— Txa²wā¹sũ³na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxi³ju³ta² ten³sa³ha²kxai³
 ā³nhāun²na²ju³ta² ũ³hũ¹nxa²lxi³ju³ta² ten³sa³ha²kxai³
 Txa²wā¹sũ³na² nxe³si¹nx2ti³jau³su² ten³sa³nhai¹. A²nxe³sxā³
 Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu² a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³ jah¹lain²txi³
 ka³ten³ti³ yxau²xai³lha²kxai³ nxe³hĩ¹nān¹te²tu³ jah¹lain²txi³
 ka³ten³ti³ yxau²xai³lha²kxai³ kxān³nāu³a¹ jah¹lain²txi³
 ka³ten³ti³ yxau²sa²tē³ha²kxai³ nxe³ Jah¹lo²su² na³li¹.
 A²nxe³jah¹lain²txi³ wi¹lhin¹ti³hit1txa²ti³si¹ha¹jau³su²
 ten³sa³nhai¹. Te²yā¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sũ³na²
 Yāu³ka³jah¹lo²nāu³xa² nxe² 7 nxe³te²nāu³xa² Txa²wā¹sũ³na²
 yen³nāu³a² yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³tũ³ka³txai²na²
 te²yā¹nxũn³sxā³ wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³si¹ha¹jau³su²
 ten³sa³nhai¹. 5 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su² Kris2tu³jah¹la²
 wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nhai¹. A²nxe³jah¹lai²li²

yxo²ⁱ²ki³jah¹lai²la¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
 ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³li¹. Ya³lu²kxi²nẽ³nũ²la² ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹. Nxe³sxã³ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²te²nãu³xa² ne³ka³ta²sxã³ i³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹.
 A²nxe³jah¹lain²txi³ hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²
 Kris2tu³jah¹la² sa²yo²we¹tain¹na³li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³
 Je³su² Kris2tu³jah¹lain²txi³ a³lxi²nẽ³na³li¹. Nxe²
 a³lxi²nẽ³lha²kxai³ ya³lu²kxi²nẽ³te²jai¹ti²tu³wi¹.
 Ya³lu²kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wã¹ko³nxe³ti³
 kãi³ki³ju³ta² ã³na¹si¹nhẽ³jau³su² sa²wa²su¹tẽ³na³li¹.
 6 Nxe³ha²kxai³la¹ hxi²kan¹khai¹nxe³tũ³ka³txi³su²
 nxe³ti³hi¹tẽ³na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²nũ²a²
 i³ye³ũ¹hain¹tũ³ka³txi³su² ti³hi¹tẽ³na³li¹. Nxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³nu²su² Je³su² Kris2tu³jah¹la² Wĩ³nu²su² ha²kxai³
 sa²yo²wet1sa²tẽ³ki³tu¹wi¹. A²nxe³jut3su² Je³su² Kris2tu³jah¹la²
 wxi²kin³ti³ton³sxã³ kãin²ti³lo³nha²kxai³ ha³lo²a² hãi¹nxe³ko³xa¹
 a²wa³kxẽn³su² ti³hit1sa²tẽ³ha²kxai³ nxe³ju³ta² ten³sa³nhai¹.
 Ya²la³lai²la¹wi¹. Nxe³nx2ta¹wa².

7 Nxa²ha¹te¹ sa²yo²ka²lah¹nha²sxã³ i²jah¹lxĩ³hẽ¹la².
 Oh³sĩn³nãu³a¹ Je³su²jah³la² wxã³tu¹wa². A²nũ²a²nãu³xa²
 hãi¹nxe³ti³xa¹ wã³ko³nxa³te²tu³ i²ain¹tu¹wa².
 Tũ¹ka³txai³tã² hi³ki²a³la² tẽ³sxã³ ũ³ha³la³ja³lxu³kxi²sxã³
 ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹tũ³ka³txai³tã² i²ain¹nũn³tu¹wa². Nxe³sxã³
 a²nũ²a²nãu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
 nãñ³tain¹tu¹wa². Nxe³te²sẽ¹la². Wãn³txi³khai³xai²la¹wa².

8 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

– A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³ yen³kxa² yũ²nxa³hĩ¹nu¹ta²kxai³
 ka³ten³su² yxau²xai³la¹hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ kxã³nãu³a¹
 yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ hxa³nhi¹na¹ ka³ten³su²
 yxau²sa²tẽ³a¹tu¹wi¹. Hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah¹lo²sa¹ha²kxai³
 Nũ³kxũn³ta² Si³yxau³ka³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wi¹.
 A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³ ka³ten³ti³ yxau²xai³la¹ha²kxai³
 nxe³na¹hĩ¹nãñ¹te²tu³ nxe³te³na¹xãin²txi³ ka³ten³ti³
 yxau²xai³la¹ha²kxai³ kxã³nãu³a¹ Nxa¹xãin²txi³ ka³ten³ti³
 yxau²sa²tẽ³a¹ha²kxai³ nxe³ Jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³jau³su²
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹la² nxe³tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².

Jo³ãu²ah³la² hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta² i²jau³su²

9 Nxa²ha¹te¹ txai²na² sa²kxai³lu² Jo³ãu²ah³lo²sa¹wa².
 Wxa²wã³tã³jah¹lo²sa¹wa². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²ⁱ²sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 khãuh³nyhxah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yxah³lxin¹kxa² yã¹nxe²
 khãuhx3nha²nũ³nhxai²na¹hẽ¹la². Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹

Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² i³nxũ²kwaj³lxũ¹txi³nẽ³lha²kxai³
ya³nãn³ta³ki²li² yxau²xai³ki³tã³la². Hã²wxãn³txa³
kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau³ya³nhẽ³tu¹wa².
Jã¹nxe³na¹ju³kxai³lu² ha³lo²a²i³yau³xa²sa²ki³wa³le³ka²wxe³ko³xa²
ũ³tĩ¹kxi²sai¹nha²kxai³ yxau²xai³la¹hẽ³la². A²nxe³ko³xai²na²
Pat2mo³ko³su¹ nxe³te²ju²hẽ³la². Nxe³ko³xai²na²
ũ³tĩ¹kxi² wxe³sain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
i³hen³txi³na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ya²la³lyau³xan²tu³ i³yau¹ũ³ha¹ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²
wxe³sain¹na²hẽ³la². 10 Jã¹nxa¹jut3su² a³lan²ti³hĩ¹nai³tã²
to³mĩn²ko³ nxe³hĩ¹nai³tãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
tẽ³sxã³ hi¹tai³lhã³na²hẽ³la². Nxe³na¹tĩ³kxai³lu² wãn³txa²
kãin²jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Kwa³jan³ta² wãĩ²la²
hain³txi³hũ³nxe² ain³kxi²na¹hẽ³la². Txa²si³yo³na² hain³nhẽ¹la².
11 Hain³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

– Ha³teh³nxã³nxa² tẽ³sxã³ ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. Ha³lo²a²
ih¹ju³ta³nũ³a² wãn³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ a²nũ²a²
i³yau¹ũ³hai¹si¹hin¹jau³su² ũ³wha²li¹lho¹sẽ¹li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³
A²si³a³ko³xai²nãn¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²i²sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txi³nãu³xa² 7 nxe³tũ³ka³txi³nãu³xa²
i³sa²si¹hã³ũh²xai³nxe³sẽ¹li¹. Nxe³tũ³ka³txi³nãu³xai²na²sa¹:
E²fe³so³ nxe³tũ³ka³txi³su² ha²kxai³, Es3mir²na³ tũ³ka³txi³su²
ha²kxai³ Per²ka³mo³ tũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Ti³a³ti²ra²
tũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Sar²to³ tũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Fi³la³tel²fi³a²
tũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Lau³ti³se²a² tũ³ka³txi³su² ha²kxai³
nxe³tũ³ka³txi³nãu³xai²na² wãn³txa² ũ³wha³li¹la²kxin¹jau³xan²tu³
ũ³sa²si¹hã³ũ²xai³nxe³sẽ¹li¹. Nxe³jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
nxe³sa³na²hẽ³la².

12 Nxe³na¹tĩ³kxai³lu¹ txa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³la¹:

– Jah¹la² e³jah¹lan²tu³ i²a¹tũ¹xã¹. Nxe³na¹ha²kxai³
a²wa³ti³ta²wxe³na¹hẽ³la². Nxe³na¹nũ²la² sa²kĩx3kxi²nẽ³ka³txa²
ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²kĩx3kxi²nẽ³ka³txa²
ou²ro²wxe³kxi²ka³txa² i²a¹hẽ³la². 13 I²a¹ju³kxai³la¹ ka¹txai²na²
wi³wi³ta³lo³tãu³a² in³txa² ka³na³ka³na³jah¹la² i²a¹hẽ³la².
A²nũ²hũ³na²hẽ³la². A²wã²la²ka³lo³a² wi²kxi²nha²ka³lo³ãn²tu³
a³lu²ha²kxai³ ãn³yu³tĩ¹la³kxi²na²hẽ³la². Ou²ro²tĩh³na²
a²nxũ²kwaj³la³nãu³a² sa³ha³la³tai³nha²hẽ³la². 14 A²ne³kĩ³sa²
te²an²tu³ hãn³txi³na²hẽ³la². O³ve²a² we³te²yã¹nxe²
hãn³txi³na²hẽ³la². Ne²ve²ki³a² a³lxi³ki³a² yã¹nxe²
hãn³txi³na²hẽ³la². A²ye³ki³ki³a² sa²kxai³lu² ha³nxe² i³kxa²
yã¹nxe³na²hẽ³la². 15 A²yu³kai²na² sa²kxai³lu² kwa³thi³la³ka³lo³a²
ya³te³ya³ten³kxa² yã¹nx2na²hẽ³la². A²nxe³ka³lo³ai²na²
hxi²tẽ³nha¹ka³tu³ nxe³nũ²la² ha³nxe²a² i³tho³xa² ã³na¹sxã³
ã³nhĩ³ki³kxi²nãn²tu³ ya³te³ya³ten³khaix1te²ju²hẽ³la².

Te²yā¹nxe² a²yu³kai²na² ya³te³ya³ten³ta³kxi²na²hē³la².
 A²yo²e³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ka³wā³lxa² en³ta²txa² kāin²
 en³ti³kxa² yā¹nxe² kāin² e³na²hē³la². 16 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²hxi²ka²
 a²wi¹tāu³a² hxi²ki³kxe³su² hi³ka²ta³su² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
 ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ hxi²ki³na²hē³la². A²yo²ai²na² sa²kxai³lu²
 hi³ki²a³la² txon²ta³kxi²ta³wxi²a² yxo²wi¹nha²to³nha²hē³la².
 A²yen³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² u³je³na³ka² yā¹nxa²hē³la².
 Nxe³tā³kxai²li² ne³ka³ka³tāu³a² kāin²ha³tet¹lha²kxai³
 kāi²na³lan²nha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Nxe³kxe³su²
 a²yen³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² te²xai²jā¹nxe³to³nha²hē³la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³na¹jut³su² jah¹lai²li² i²a¹tāu³
 yuh³lxi³sa²jau³su² a²ne³kxai³tāu³a² ā³ya³hi²na¹hē³la².
 Ya³lu²na¹jut³sū³nxe² ā³ya³hi²na¹hē³la². Nxa²ha¹te¹ jah¹lo²kxai³
 i²sa³ha²kxai³ wxa²hxi²waih³sa³na²hē³la². Wxa²hxi²waih³sa²sxā³
 e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

– Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
 sa²kxai³lu² a²wi¹lhī¹nān¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³
 ne³ki³san¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. 18 Ka³ten³yah¹lo²su²
 te²sa¹i¹. Kxā³nxi³tā² ya³lu²na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹ hī¹na²
 ka³ten³yu³ta² so¹lxi³ yū³te²sa¹i¹. Wān³txi³khai³xai²la¹wi¹.
 Jā¹nxe³na¹ha²kxai³ ya³lu²nē³ju³ta² a²wa³kxēn³yah¹lo²sa¹i¹.
 Ya³lu²te²a² ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³yah¹lo²sa¹i¹.
 19 Nxe³na¹ha²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² i²in¹ju³ta²
 ū³wha²li¹li¹nha²kxai³ hī¹na² yū³kxe³su² ū³wha²li¹li²
 yen³kxa² kxā³nāu³a¹ yū³kxe³nū³a² ū³wha²li¹li² nxe³sē¹li¹.
 20 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² wā²nā³ū¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
 Hi³ka²ta³nāu³xa² hxi²tē³a¹tū³ka³txa² e³lxah²lxi³ wā²nā³ū¹hi²
 sxi²ha² sa²kix³kxi²nē³ka³txa² ou²ro² wxe³ki³ka³txa²
 e³lxah²lxi³ wā²nā³ū¹hi² nxe³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²sa¹.
 Hi³ka²ta³nāu³xa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 nxe³ki³nāu³xai²na² hi³tē³nha¹kxen³ti² a²si³yxau³tāu³a²
 sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹ta² jah¹la²nāu³xai²la¹i¹. Je³su²jah¹lai²na²
 wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³nāu³xa² 7 nxe³
 tū³ka³txi³nāu³xa² a²hxi²kan¹ti³sain¹na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 ha³lo²a² sa²kxi³kxi²nē³ka³ta² 7 nxe³ta³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txin³txi²
 nxe³ain¹na³li¹. Nxe³te²sē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³na²hē³la².

2

E²fe³so³thi³nān¹tū³ka³txa² i³tih³nxe³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Ū³wha²li¹txa²hē³li¹.

E²fe³so³thi³nān¹tū³ka³txa²
 Txa²wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 a²hxi²kan¹jah¹la² ū³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxēn¹te³nah¹lxi¹:

“Nxex³sah²lxi³wxi¹ Txai²na¹xai²na² hi³ka²ta³nāu³xai²na²
 7 nxe³ka³txa³ti³nāu³xai²na² hxi²tē³nha¹ka³txai²na²
 txa²yo²wān³txai²la¹wi¹. Sxi²ha² sa²kī³ka³txa²
 ou²ro²ka³txai²na² 7 nxe³ka³txa³txi³nāu³xai²na²
 nu²ki³ye³lā³nāu³a²ai³lha²thet3ta¹kxai²na²txa²yo²wān³txai²la¹i¹.
 2 Wxa²nū³ka³txi³nāu³ ī³nxai²na² ī²nx2ti³te²sa¹i¹.
 Yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta² ī²nx2ti³te²sa¹i¹. Nxū²kwai³lxū¹sxā³
 o²la³kxi²sxā³ yxau³yah³lxin¹ju³ta² ī²nx2ti³te²sa¹i¹.
 Ko³nxe³ti³ kāi³te²la³ te³nxa²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.
 Txa²sa³wit3su² ki³lxo³tain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹
 ī³wa³ka³nxe³sain³yah³lxi³sā²nīn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹
 ī³ki³ha¹kxi²nē³tū³ka³txi³sa²kxe³su²a³ya³tain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 3 Te²yā¹nxe³sxā³ ha³lo²a² ko³nxe³kxi¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹.
 Txa²wān³txa² sa²yo²wet1sah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ye³khāuh³lxa³thi¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³
 hai³txi³ ā³na¹sah²lxan³tai¹ti²ti¹. Hāi¹nxe³sxā³
 thāi³ti³la² wi¹lo²la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 4 Nxe³ta¹
 kxā³nxa² a³lxi²khaix1sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹
 hī¹nai²na² jū¹nxa² so¹lxi³ a³lxi²sah¹lxi¹lxi¹. Ju¹tai²li²
 ten³sa²nxa³nhai¹. 5 Nxe³sxā³ wi¹lī²nha¹jah¹lxi³hē¹li¹.
 ī³āin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Wi¹kāi³yah³lxin¹kai³
 jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³
 wa³li²na¹tu¹wi¹. Wa³li³na¹kxai²nān²tu³sxi²ha²sa²kī³ta³ka³txa²
 tē³ki³ka³tu³ka³txā³xa²ka³txa²sa²wih³wē³no³ki³te²ju²hē³li¹.
 Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³a²nū²a²ā³xai²na²sa²wih³wē³no³nx2ti³sxā³
 txa²wē³ha³lxi³te²lo³tai¹na¹ha³ta²wi¹. ī³āin²ta³kxi²nha²lxan³kxai²nān²tu³
 nxe³nx2ta¹ha³ta²wi¹. 6 Nxe³yān¹ta¹ wi¹kāi³ah³lxin¹ju³ta²
 yū³yah³lxi³nū³ni¹lxi¹. Ni³ko³lai²ta² nū³ka³txa²
 ko³nxe³ti³hi¹nha²kxai³ yxo²kwī¹kxi²sa³nhai¹. Tū¹ka³txai²na²
 yxo²kwī¹kxi²na¹kxa²yā¹nxe² yxo²kwī¹kxain¹yah³lxi³nū³nīn¹tai¹.
 Ju¹tai²li²wain³txi³kāi³yah³lxi¹lxi¹.
 7 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 ī³tih³nxe³nx2ti³ju³ta² ten³na³li¹. Ya²la³tu³
 wi¹ko³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li²
 wi¹lain³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. A³lxi²khaix1sah²lxin¹sxā³
 yxau²xai³lyah¹lxin¹kxai²nān²tu³ kxā¹nāu³a¹ hi³sa³ka³txa²
 hi³a²nxā³kxa² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² wi¹wen¹te²a²
 ka³ten³sa²sih¹kī³txā³kxa³nxū³a² ka³ten³si¹nhē³nxa³ki³nū³a²
 ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²nxe³na²hē³la².

Es3mir²na³thī³nān¹tū³ka³txa²ī³tih³nxe³jau³su²

8 Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²ī³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

– Ū³wha²li¹txa²hē³li¹.

Es3mir²na³thī³nān¹tū³ka³txa²

Txa²wān³txa² yxo²ī²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ū³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su²

nxēn¹te³nah¹lxi¹: “Nxex3sah²lxi³wxi¹. Txai²na²
 Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhī¹nān¹jah¹lo²su²
 te²sa¹ha²kxai³ ne³ki³san¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹.
 Kxā³nxai³tā³ ya³lu²na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²na¹hē³li¹. Hī¹na² ka³ten³su² yxau²sa²tē³a¹wi¹.
 A²nxe³na¹jut3su² txa²yo²wān³txai²la¹wi¹. ⁹O²la³kxah³lxin¹ju³ta²
 i²nx2ti³te²sa¹wi¹. Khāuhx1nyhah¹lxin¹ju³ta²
 i²nx2ti³te²sa¹wi¹. Yen³kxi³txa²yah³lxin¹kxe³su²
 i²nx2ti³te²sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nāu³ai²na¹
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wi¹lū³yho³hi¹nx2ti³ju³ta²
 yū²na³li¹. Jā¹nxe³sxā³ kō³nxe³te²lo³nx2tain¹ju³ta²
 i²nx2ti³te²sa¹wi¹. Nxe²e³kxi¹nx2tain¹tū³ka³txa² hai³txi³ Ju³te²a²
 nū³ka³txi³khai³su² nxa³wi¹. Ki³ha¹kxi³nē³lhxā³ Ju³te²a²
 nū³ka³txi³su² ki³lxo³nyhain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ai¹nxa³wi¹.
 Sa³ta³na²jah¹la² sa³wi³ha³lxi³khai³sain¹na³li¹. ¹⁰Nxa²ha¹te¹
 khāuh³lxa³thin¹ju³ta²nū³su² hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Nxex3sah²lxi³wxi¹. A²ta³a² hi²sen³su² wxa²nū³ka³txa² i²li³te²la³
 tē³sxā³ sxi²ha² kan²thi³na² ā³na¹sxā³ ū³ti¹kxi²si¹nx2ti³ha³tai¹
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³sih¹yah³lxin¹jau³nū³su²
 ten³na³li¹. Nxe³sxā³ a³lan²ni²ju³ta² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ¹⁰nxe² a³lan²ni²tāu³a²
 khāuh³lxa³ti³yhah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³ha³tai¹. Yxān¹ta¹
 nxū²kwa³lxū¹sxā³ Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²wān³txa²
 sa²yo²wet1sah¹lxi³hē¹li¹. Su²lhā³nxa²lxain¹kxan²ti³
 Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sah¹lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a²
 wi¹kāi³kxai²nān²tu³ ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² ū³hū¹te²ju²hē³li¹.
 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 ka³ten³sa²tē³yah³lxin¹ju³ta²nū³a² nxe³te²lo³nx2ta¹tu¹wi¹.
¹¹Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 i³tih³nxe³nx2ti³ju³ta² ten³na³li¹. Ya²la³tu³
 wi¹kō³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li²
 wi¹lain³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. A³lxi²khaix1sah²lxin¹sxā³
 yxau²xai³lyah³lxin¹kxai²nān²tu³ ya³lu²nx2ti³ju³ta²nū³su²
 yū²sa²tē³yah³lxan³tho³li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
 nxe³na²hē³la².

Per²ka³mo³thi³nān¹tū³ka³txa²i³tih³nxe³jau³su²

¹²Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

– Ū³wha²li¹txa²hē³li¹.

Per²ka³mo³thi³nān¹tū³ka³txa²

Txa²wān³txa² yo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²

a²hxi²kan¹jah³la² ū³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxēn¹te³nah¹lxi¹:

“Nxex3sah²lxi³wxi¹.

Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²

sa²kxai³lu² hi³ki²a³la² wxi²txo¹kxi²xai³ta³wxi²a² tē³jah¹lo²su²

te²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su² Txa²yo²wān³txai²la¹wi¹.

¹³Wxa²nū³ka³txi³nāu³ i³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta²

ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹. Yxau³yah³lxin¹ju³ta² ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹.
 Nxe³tāu³a² Sa³ta³na²jah¹la²nū³kxūn³sxā³a²yxau³txi³khai³xai²la¹wi¹.
 Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²i³lxa² so²yxau³yah¹lxi¹lxi¹. Hai³txi³
 Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. Ān³ti³pa²jah³la²
 hi²sen³su² Txa²wān³txa² ĩ³hen³txi³nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹.
 Hai³txi³ sa²yo²ā³sa²nū³nxa³tai¹tu³wi¹. Nxe³te³na¹
 su²lhā³ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Sa³ta³na²jah¹la² a²yxau³txi³khai³xa²
 su²lhā³ain¹tai¹ti²tu³wi¹. 14 Nxe³yah³lxin¹ta¹ jū¹nxa²
 ĩ³kwa²kxi²nx2ta¹ju³ta² yū³na¹wi¹. Wxa²nū³ka³txa²
 ĩ²li³te²a² Ba³la³āu²ah³lai¹tā² wān³txa² sa²yo²we¹te²a²
 yū³yah³lxi¹lxi¹. Ba³la³āu²ah³lai²na² wān³txa²
 wi¹jau³sxa³tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² a²yo²wān³txa²
 Ba³la²kah³la² ain³kxi²so¹ha²kxai³ I³sa³e² nū³ka³txa²
 ko³nxe³ti³ kái³si¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxā³
 Ba³la²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² e³te³nah¹lxi¹, I³sa³e²
 nū³ka³txa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹; ‘Yain³txi³su²
 a²ta³a² yāu³ka³txa² ũ³hū¹yah³lxi³sā²nīn¹ka³tu³
 hā²wxān³txa³nū² yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹na³li¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ĩ²li³te²a² so¹nyhah²lxan³te²su²
 te²a² ũ³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ wain³na³li¹.
 Ba³la²kah³lo²nu¹ta²kxai³ nxēn³txain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³ju³tai²li² wain³ti³he¹nxa³wi¹. 15 Te²yā¹nxe³jut3su²
 Ni³ko³lai²ta² nū³ka³txai²na² wān³txa² sa²yo²we¹te²na²
 yū³yah³lxi³nū³ni¹lxi¹. Ko³nxe³ti³ kái³ju³tai²la¹wi¹.
 16 Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² ā³na¹jah¹lxi³hē¹li¹.
 Sa²yo²wet1syah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³syah¹lxan³kxai²nān²tu³
 ye³jen¹na² wā³li³na¹tāu³a² ā³nhe¹kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Hi³ki²a³la² txa²yo²ai²na² sa²yo²sai¹ta³wxi²ai²na² tē³sxā³
 ā³nhe¹kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 17 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 ĩ³tih³nxe³nx2ti³ju³ta² ten³na³li¹. Ya²la³tu³
 wi¹ko³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li²
 wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. A³lxi²khaix1sah²lxin¹sxā³
 yxau²xai³lyah¹lxin¹kxai²nān²tu³ yain³txa² oh³nān¹te²a²
 yain³txa² ũ³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ txah³lxa³ki³a²
 wi¹ki³a² ki³wa²su¹ wa²su¹ki³khai¹nxe³ki³a² hā³ki³an²tu³
 ũ³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³ki³ai²na² a²txai²na¹ a²i³lxa²
 tah²yau³xa² ĩ³lxih¹nx2ti³jau³nū³a² ũ³wha³li¹la³kxi²tu¹wi¹.
 A²nxe³sxā³ ĩ³lxi¹nx2ta¹jau³nū³a² a²nū²a² ā³xa²
 ĩ²ti³hex1jau³sxa³wi¹. Hāi¹nxe³sxā³ ĩ³lxih¹nx2ta¹te² ĩ³nxai²na²
 so¹lxi³ ĩ²yah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
 nxe³na²hē³la².

Ti³a³ti²ra²thī³nān¹tū³ka³txa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Ti³a³ti²ra²thi³nān¹tū³ka³txa²
 Txa²wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 a²hxi²kan¹jah¹la² ū³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxe³te³nah¹lx¹:
 “Nxex3sah²lx³wxi¹. Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Ta²hah³lo²sa¹wi¹. Txa²ye³ki³ki³a²
 sa²kxai³lu² ha³nxe² i³kxa² yā¹nxe²na³li¹. Txa²yu³kxai²na²
 sa²kxai³lu² kwa³thi³la³ka³lo³a² ya³te³ya³ten³ka³lo³a²
 yā¹nxe²na³li¹. A²nxe³ka³lo³a² ha³nxe² i³tho³xa²
 ya³te³ya³ten³ta³kxi²khaix1nxe³ka³lo³ai²li² Txa²yu³kxa²
 yā¹nxe²na³li¹. Nxe³jah¹lo²su² te²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su²
 Txa²yxo²wān³txai²la¹wi¹. ¹⁹ O²la³kxah³lxin¹ju³ta²
 i²nx2ti³te²sa¹wi¹. A²nū²a² ā³xa² a³lxixi²yah³lxixi¹lx¹. A²nū²a²
 ā³xa² khāuh³lxa³thi¹nx2tain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² ha²ya³kxa²
 yxo²i²ah²lxa³lx¹. A²nū²a² ā³xa² wi¹kāi³ū¹hain¹yah³lxixi¹lx¹.
 Ya³nān³ta³ki²li² kāi³ū¹hah³lxixi¹lx¹. Ju¹ta²na² ha³kxa¹ i²te²sa¹wi¹.
 A²wi¹lh¹na³tā² wi¹lo²la³kxah¹lxin¹ju³ta² kāi²nxa³tai¹ti²tu³wi¹.
 Yxān¹ta¹ h¹na¹ ā²la² kāi²non³sxā³ wi¹lo²la³kxah¹lxixi¹lx¹,
²⁰ Nxe³ta¹ wi¹lxa³ju³ta² yū³yah³lxixi³nū³ni¹lx¹. Je³sa³be²la³ka³lxa²
 ko³nxe³thin¹khaix1ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Ta¹ka³lxa² yā¹nxe³te²su² te²a² wxa²nū³kwai³ye³la³nāu³a²
 yū³yah³lxixi¹lx¹. A²nxe³ta¹ka³lxai²na² ki³ha¹kxi²sxā³ e³te³nah¹lx¹:
 ‘Txai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ta¹ka³lxu³su²
 na¹wi¹. Na¹ha²kxai³ ā³si³tē³kxi²sah¹lxixi³hē¹li¹. Nxe³jau³xa²
 e³ta¹ka³lxu³su² na³li¹. Yxān¹ta¹ kāin²ki³han³na³li¹.
 Ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³sih¹nx2ti³ha³tai¹.
 Ko³nxe³ti³ wa³ni³lon³sxā³ kāi³sih¹nx2ti³ha³tai¹. Yain³txi³su²
 a²ta³a² ū³hū¹nhyain¹kxa² yain³sih¹yah³lxin¹jau³su²
 i³tih³nxe³nx2ti³nū³nha³tai¹. ²¹ Nxa²ha¹te¹: ‘Ko³nxe³ti³
 kāi³ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³yxo²o³tū¹sa³tū¹xā¹. Sa²ju³ta³nū³su²
 wahx3na¹hē¹li¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³ ten³ti³he¹nx2nxa³hē³li¹,
 ta¹ka³lxu²su¹. ²² Nxe²nxa³ha²kxai³ i³ta³ka³txa²
 i³ton³kxi²sxā³ sxa³si¹ha¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxūn³sxā³
 in³txai²na² ko³nxe³ti³ ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ain¹te²na²
 sa²kxai³lu² kāin² khāuh³lxa³thin¹si¹hai¹na¹tu¹wi¹.
 i³āin²ta³kxi²sān²sxā³ ā³yxo²o³tū¹sai¹nxa³kxai²nān²tu³
 nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. ²³ Te²yā¹nxe³sxā³ ta¹ka³lxai²na²
 sa³wi³ha³lxixi³nāu³xai²na² sun²tā¹ai¹na¹tu¹wi¹. Jā¹nxa¹jut3su²
 na¹kxai²nān²tu³ Je³su²jah³lo²na¹xai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³
 yxau²xai³lhain¹tū³ka³txi³nāu³xai²na² wi¹ko³nxēn²tain¹tu¹wi¹.
 A²nū²a²nāu³xai²na² a²ē¹nān¹jau³su² wā³ko³nxa³te²tu³
 a³la³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹jut3su² a²nū²a² yxo²i²sxā³
 yxau²xai³lya³sain¹te² i³nxa² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹lī²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
 Nxe³sah¹lxixi¹nha²kxai³ kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² wain³txi³
 i³hau³ko³nh²sān²sxā³ wi¹ta³nxa² ko³nxe³ ta³nxa²

kāi³yah³lxin¹kxa²yo³ha²wain³txi³ũ³yho³hi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 24 Nxa²ha¹te¹ Ti³a³ti²ra²thi³na² yxau³yah³lxin¹te²
 i³nxai²na² ta¹ka³lxai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah²lxan³te²
 i³nxai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sa³ta³na²jah¹lai²na² wān³txa²
 a²sa²te¹jau³xai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
 ki³han³jau³xai²la¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹lai²na²
 wān³txa² sa²yo²we¹jah²lxan³te² i³nxai²na² sa²kxai³lu²
 hai³txi³ tah²yau³xa² kwa³na³nx2ta¹jau³xa² yũ²nxa³lho³li¹.
 25 Hāi¹nxe³sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹ko³nhah¹lxin¹ju³ta²
 ā³na¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Wi¹kāi³si¹jau³xu¹tai²na²
 kāi³sa²tē³jah¹lxi³hē¹li¹. Wā³lxin²nxa³ta³lxa¹ wi¹kāi³sxā³
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. 26-27 Jā¹nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ha³lo²a² ko³nxe³thin¹ju³ta² wxā³nũ¹nx2ti³kxan²ti³ txa²wān³txa²
 sa²yo²wet1sa²tē³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹
 wā³li²na¹tāu³a¹ txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² Txa²wi³na²i³hxi²kat1sa³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ i³hxi²ka¹txa²ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a² nũ³ka³txi³nāu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ nũ³kxũn³txi³ i³hau³ko³tain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Kwa³thi³la³ka³txa² hxi²tē³nha²ki³kxai²nān²tu³ nũ³kxũn³txi³
 wa³ka³ti³lo³te²la³ hĩ³ki³tā³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 a²nũ²a²nāu³xa² nũ³kxũn³txi³ i³hau³ko³tain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Sa²yo²wet1sai¹nxa³te²nāu³xa² sa²kxai³lu² kwa³ta³lē³na²
 kxĩ³nxē¹na² ā³na¹sxā³ a³lun²ta³kxi²sxā³ ā³kho³kxa² yā¹nxe³sxā³
 sa²yo²wet1sai¹nxa³te²nāu³xa² khāuh³lxa³ti³si¹hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
 28 Nxe³kxa²yu³su² hi³ka²ta³a² yān³ta² i³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹
 te²hi³ka²ta³a² ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 29 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 i³tih³nxe³nx2ti³ju³ta² ten³na³li¹. Ya²la³tu³
 wi¹ko³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li²
 wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
 nxe³na²hē³la².

3

Sar²to³thi³nān¹tũ³ka³txa²i³tih³nxe³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

– Ū³wha²li¹txa²hē³li¹.

Sar²to³thi³nān¹tũ³ka³txa²
 Txa²wān³txa² yo²i²sxā³ yxau²xai³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 a²hxi²kan¹jah¹la² ũ³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Nxex3sah²lxĩ³wxi¹. Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
 Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹lo²nāu³xa² 7 nxe³te²nāu³xa²
 Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a² yxau²xai³lain¹te²nāu³xa²
 Txa²hxi²ka³nāu³a² yxau³ai¹nha²kxai³ hi³ka²ta³nāu³xa²
 7 nxe³ki³nāu³xa² Txa²hxi²ka³nāu³a² tē³a¹ha²kxai³
 nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su² txa²yo²wān³txai²la¹wi¹.
 Wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta²

i²nx2ti³te²sa¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²jah¹lo²sa¹wi¹.
 Nxe³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³ yxo²i²syah²lxa³lxi¹.
 Nxe³syah¹lxa³nha²kxai³ ya³lu²jah¹lo²su² te²yā¹yxah³lxi¹lxi¹.
 2 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ā³yxo²o³tū¹sxā³ yxo²i²sah¹lxin¹kxai³
 jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tū³ a²nū²a²
 txu¹lxi²te²su² te²a² yā¹yxah¹lxi³hī³nxa¹lxi¹. 3 Nxe³ha²kxai³
 yān³txai²nān¹jau³xa² sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxi¹xi¹jxah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³jau³xai³ta³lxi² wi¹kō³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Kō³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹jah³lxi³sxā³ ā³yxo²o³tū¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Ye³ten³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Wa³su³txi³ wā³li²na¹tu¹wi¹.
 Kō³nh³yah¹lxan³tāu³a² wxā³ye¹nx2ta¹ha³ta²wi¹. Wxa²yen³kxa²
 kāi³ūh¹nx2ti³te³lhxā³ wxā³jah¹la²yā¹nxa² wa³su³txi³
 wxā³na¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²lē¹. 4 Sar²to³thi³nān²tū³kā³txi³
 i³nxai²na² a²wā³kxi³nāu³ i³nxai²na² wi¹lhin¹sxā³
 yxau³yah³lxi¹lxi¹. Wā²la² i³nxā³txi³nxa³kxe³hū³nxe² kāin²
 kō³nxe³ti³ kāi³yah²lxan³te³nai¹ti²tu³wi¹. Yxah³lxin¹te²
 i³nxai²na² sa²kxai³lu² wā²la² hā³kā³lo³a² ū³whi²kxi²nha²
 kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wi¹kāi³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te²
 i³nxai²na² ā³si³tē³kxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹, wain³txi³
 kāi³ye²yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. 5 Jā¹nxe³jut3su² a²nū²a² i²li³te²la³
 kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² wxā³nū¹nx2ti³kxan²ti³ txa²wān³txa²
 sa²yxo²wet1sa²tē³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ wā²la² hān³kā³lo³a²
 ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tū³ a²nū²a²nāu³
 i³nxai²na² ka³ten³su² yxau²xai³si¹hah³lxi³te²nāu³ i³nxai²na²
 wxa²i³lxa² ha³te³h³nxā³nxa² ka³ten³ti³hi¹tē³txā³nxa²
 ā²la² ū³wha²li¹la³kxi²te²ju²hē³li¹. Nxe³txā³nxai²na²
 tē³sxā³ wxa²i³lxi³la³ ū³kā³ne³ta¹ju³ta³la³ yū²nxa³lho³li¹.
 Nxe³na¹kxa²yo³su² Txa²wī³na² i³ye³yxo²nū¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ Txa²wī³na² ain³kxi² oh³xan¹tū³kā³txa²
 ain³kxi² nxe³sain¹tu¹wi¹.
 6 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³kā³jxah¹la²
 i³tih³nxe³nx2ti³ju³ta² ten³na³li¹. Ya²la³tu³
 wi¹kō³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tū³ a²wān³txai²li²
 wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
 nxe³na²hē³la².

Fi³la³tel²fi³a²thi³nān¹tū³kā³txa²i³tih³nxe³jau³su²

7 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

– Ū³wha²li¹txa²hē³li¹.

Fi³la³tel²fi³a²thi³nān¹tū³kā³txa²

*Txa²wān³txa² yxo²i²sa²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu²
 a²hxi²kan¹jah¹la² ū³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:*

“Nxex3sah²lxi³wxi¹.

Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²

Wi¹lhin¹ju³khai³nxe² A²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Ya²la³ju³khai³nxe²

a²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Txai²na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a²

yxau²xai³te²la³ ju³ta³nū³a² i³hau³ko³jah¹lo²sa¹wi¹. ‘Ā³wih¹sxā³

yxau²xai³txu¹li¹. Ta³nxa²: Ā³wih¹sxā³ yxau²xai³lin¹ju³ta³nū³a²
 yū²nxa³lho³li¹. Ta³nxa², nxe² i³ye³sxā³ hau³ko³jah¹lo²sa¹wi¹.
 A²nxe³na¹jau³xai²li² txa²yo²wān³txai²la¹wi¹. 8 Wxa²nū³ka³txi³
 i³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² i²nx2ti³te²sa¹wi¹.
 Nxe³jah³lxī³sa²lxī¹. Ha³lo²a² ūh³yo²than²kxi¹nx2ta¹wi¹.
 Nxe³na¹ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²la³ ē¹nān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxī¹:
 ‘Ha³lo²a² ūh³yo²tī¹a¹tū¹xā¹’. Nxe³kxan²ti³ hai³txi³ hxi²kan¹txi³
 ūh³yo²tī¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹. Jū¹nxe² nū³kxūn³yah³lxī¹lxī¹.
 Txa²wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxī¹lxī¹. Hai³txi³ Txa²wān³txa²
 sa²yo²ā³syah²lxa³lxī¹. 9 Nxe³ha²kxai³la¹ Sa³ta³na²jah¹la²
 wān³txa² sa²yo²we¹tū³ka³txa² i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹na²hē³li¹.
 ‘Ju³te²a² nū³ka³txi³su² sīn¹te²sa¹wi¹’. Nxe²
 i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹sxā³ i³ye³kxi¹nx2tain¹na²hē³li¹.
 A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² kwa³na³ai¹na¹tu¹wi¹.
 Na¹kxai²nān²tu³ yau³son³sxā³ ā³ka³ti³wxe³nu¹nx2tain¹tu¹wi¹.
 Nxe³nū²la² i³sa²nēn¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³
 a³lxī¹nx2ta¹ju³ta² e³lxah²lxī³tu¹wi¹. 10 Yān³txai²na²
 a²nū²a²nāu³xa² yuh³xai²nān¹ko³xan¹tū³ka³txa² txa²wān³txa²
 yo²ī²sai¹nxa³tū³ka³txa² kāin² khāuh³lxa³ti³hi¹nain¹tu¹wi¹.
 Kō³nxe³ti³ kāi³ain¹si¹jau³su² khāuh³lxa³ti³hi¹nain¹tu¹wi¹.
 Nxe³nxa²ha¹te¹ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² hai³txi³
 yxah²lxan³tho³li¹. Wi¹ju³ta² so¹lxī³ kāi³a¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³na¹kxan²ti³ khāuh³lxa³ti³nha¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ju³ta²
 i²syah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxah³lxin¹sxā³ wi¹kō³nyhah¹lxī¹nhē³li¹.
 Yxah³lxī¹nha²kxai³ khāuh³lxa³ti³nhain¹ju³ta³nū³ai²kxai³lu²
 wā²nxūh¹nx2ti³xa³lho³li¹. 11 Jā¹nxa¹jau³su² wa³su³txi³
 wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ kan²txi³ yo²ī²sah¹lxin¹ju³ta²
 kwa²a³na¹yah³lxī³txa³hē¹li¹. Wi¹kō³nha¹jah³lxī³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kan²txi³ yo²ī²sah¹lxī¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² wi¹la² ū³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.
 Yxān¹ta¹ kan²txi³ yo²ī²sah²lxan³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 hxi²ki³kxai³lu² wi¹la² ū³yho³hi¹nx2ti³ju³ta² yū²nxa³lho³li¹.
 12 Jā¹nxe³jut3su² a²nū²a² i²li³te² i³nxai²na² kan²txi³
 yo²ī²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 a²sxi²ha²nāu³ai²na² ūh³wxe³nūh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Sxi²ha²
 ū³nhe³hē¹wxe³ta³ka³txa² yā¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³thī¹nai²na²
 kan²txi³ yxau²sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. A²nxe³thī³na²
 a³li³xi²yah³lxin¹ju³ta²nū³a² ten³yah²lxan³tho³li¹. Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ī³lxa² ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Txa²wā¹sū³na² sxi²je³na² a²ī³lxa² Je³ru³sa³lē²thī³na² tah²yen³su¹
 oh³xa² ka³nxī³thīn³su² nxe³te²sē¹la². A²nxe³txa²ī³lxai²na²
 ū³hū¹nx2ti³nū³na¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² txa²ī³lxī³khai³xa²
 tah²yau³xa² ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹.

13 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²

ĩ³tih³nxe³nx2ti³ju³ta² ten³na³li¹. Ya²la³tu³
 wi¹kō³nh³ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li²
 wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
 nxe³na²hē³la².

La³o³ti³se²a²thĩ³nān¹tũ³ka³txa²ĩ³tih³nxe³jau³su²

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

– Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. La³o³ti³se²a²thĩ³nān¹tũ³ka³txa²
 Txa²wān³txa² yxo²ĩ²sa²sxā³ yxau²xai³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 a²hxi²kan¹jah¹la² ũ³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Nxe³sah²lxi³wxi¹. Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
 ā³ye³yxo²nũ¹jah¹lo²sa¹wi¹. Wān³txa² ya²la³lyau³su²
 ā³ye³yxo²nũ¹jah¹lo²sa¹wi¹. A²wi¹lhi¹nu¹tai²nān²tu³
 yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³sxā³ ĩ³yũ¹jah¹lo²sa¹wi¹.
 A²nxe³na¹jau³su² txa²wān³txai²la¹wi¹. 15 Wxa²nũ³ka³txi³
 ĩ³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹.
 A³lxi²sah¹lxa³nha²kxai³ an³ta³kxi²sah¹lxa³nha²kxai³
 nxe³sah¹lxa³lxi¹ Nxe³sah¹lxan³kxe³su² ā³ten³sah¹lxa³lxi¹
 Nxe³yah³lxin¹ju³ta² ĩ³yau³xa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³sxā³
 a³lan²jau³xa² yā¹yxah²lxa³nha²kxai³ sũ²yau³xa²
 yā¹yxah²lxa³nha²kxai³ nxe³yah²lxa³lxi¹. Kwa²a³lan²sxā³
 wa³lo³lo³yau²jau³xa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. A³lan²jau³su²
 tā³nxa² sũ²jau³su² tā³nxa² ne³ka²yā¹nxe²yah³lxin¹ju³ta²
 ten³sa³nha²wi¹. 16 Nxe³yān¹ta¹ yxah²lxa³lxi¹. Hāi¹sxā³
 kwa²a³lan²sxā³ wa³lo³lo³yau²jau³xa² yā¹yxah³lxi¹nha²kxai³
 ĩ³yau³xa² ĩ³ka³su³hā¹ki³kxa² yā¹nxe³kxe³hũ³sxā³
 ĩ³yen²nx2ta¹tu¹wi¹. 17 Jā¹nxe³jut3su² wxa²ē¹nāu³ai²na²
 e³kxi²nyhah¹lxin¹na³li¹. E³kxi²nyhah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:
 ‘Yen³kxi³khai¹nxa¹wi¹. Yen³kxa² taut3to³ta¹kxe³la³ yũ²nxa³wi¹.
 Wxa²ē¹nāu³ai²na² nxe³yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxin¹ta¹ hai³txi³
 wi¹kō³nyhah¹lxa³lxi¹. Khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yah³lxi¹lxi¹.
 ĩ³āin²ta³kxi²nx2tain¹tũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹. Yen³kxi³txa²jah¹la³
 yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wān³txa² yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³ta²
 ā³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ ye³han³jah¹la² yā¹yxah³lxi¹lxi¹.
 Wā²la²ka³lo³khai³xa² hxn³kxi²kxa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹.
 18 Yxah³lxi¹nha²kxai³ yen³kxa² ou²ro²ki³a² tē³ki³kxai²nān²tu³
 ha³nxe² ĩ³tho³xa² ũ³whi³lhān²nũ²la² a²nxa³ti³ te²ai²na²
 ĩ³sai¹kxi²sxā³ ĩ³ya³te³ya³te³kxi²khai¹nxe³te²ju²hē³la².
 Nxe³ki³ai²na² so¹kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxi³nyhah²lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 oh³nān¹ta² yen³kxa² ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 wā²la² hā³ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 a²nũ²so¹lxi³ wān²txa²ju³ta² ĩ²nx2tai¹nxa³lho³li¹.
 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³

kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta² â³wa²su¹txa²ha¹tu¹wi¹.
 Te²yâ¹nxe³sxâ³ hî³ne³kxa² ye³ka³tû³nê³ju³ta² wah³ha²
 û³yhe³kê¹nyhah¹lxin¹kxai²nân²tu³ ye³wi¹lwe²nxi²nx2ti³tu¹wi¹.
 Nxe³kxa² yâ¹nxe³sxâ³ yxo²î²sah¹lxin¹kxai²nân²tu³
 wxa²ê¹nâu³ai²na² sa²hau³ko³txa²ha¹ju³ta² yû³tu¹wi¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. 19 Jâ¹nxe³na¹jut3su² a³lxî²khaix1na¹kxah³lo²su²
 î³hau³kot3xai³na¹wi¹. Î³kwaî²kxi²ta³nxa² î³wai¹ta³nxa²
 nxai¹na¹jah¹lo²su² te²sa¹wi¹, wain³txi³ yxau²xai³lhi¹jau³su¹.
 Nxe³na¹jau³su² wi¹lain³kxix1sah¹lxî³hê¹li¹. Î³âin²ta³kxi²nha²sxâ³
 kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² â³na¹jah¹lxî³hê¹li¹. 20 Nxe³jah³lxî³sa²lxî¹.
 A²nũ²a² â³xa² sxi²ha² â³wih¹ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nân²tu³
 sxih²yo²a² î³to¹tot1sxâ³ î³kaix1jah³lxî³hî³nxa¹lxî¹.
 Yxah³lxin¹kxai²nân²tu³ sxi²hê¹nân¹jah¹la² î³kaix1jah³lxin¹jau³su²
 ain³kxi²kxai²nân²tu³ sxih²yo²ai²na² sa²yo²tha²nha²kxai³
 â³wi¹yah³lxî³hî³nxa¹lxî¹. Nxe³kxa²yâ¹nxe³ju³ta²
 Txai²li² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² î²li³te² î³nxai²na²
 î³kaix1kxi¹nx2ta¹wi¹. Nxe³sxâ³ wi¹la² ain³kxi²sah²lxin¹sxâ³
 yxo²î²sah²lxin¹kxai²nân²tu³ wxa²ê¹nâu³ai²na² wi¹lhin¹sxâ³
 î³ye³kxi²nyhu¹sxâ³ yxau²xai³ki³tu¹wi¹. 21 Jâ¹nxe³jut3su²
 a²nũ²a² î³lxî³te² î³nxai²na² yxo²î²sah¹lxin¹ju³ta²
 â³na¹ah³lxî³txa³hê¹li¹. Kan²txi³ yxo²î²sah¹lxî³hê¹li¹.
 Sah¹lxin¹kxai²nân²tu³ txa²kō¹kō¹nũ³ka³txa² hxi²kan¹sxâ³
 î³hau³kot3sxâ³ yxau²sa²tê³a¹wi¹. Txa²wî³na² Txai²na²
 î³hau³kot3sxâ³ yxau²sa²tê³ya³ha¹wi¹. Jâx1sah¹lxin¹ju³ta²
 nxe³sah¹lxin¹kxai²nân²tu³ hxi²kan¹sxâ³ î³hau³kot3sxâ³
 yxau²sa²tê³kxi²ya³sain¹ki³tu¹wi¹.

22 Jâ¹nxe³jut3su² Txa²wâ¹sũ³na² Yâu³ka³jxah¹la²
 î³tih³nxe³nx2ti³ju³ta² ten³na³li¹. Ya²la³tu³
 wi¹kō³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nân²tu³ a²wân³txai²li²
 wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxî³hê¹li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
 nxe³na²hê³la². A²nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³lai²na² wân³txa²
 yxo²î²sxâ³ yxau²xai³tû³ka³txa² î³ye³kxi²yah³lxî³na²hê³la².

4

Txa²wâ¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² â³wxe³ka³lo³a²
 î²ain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² Txai²na² Jo³âu²ah³lo²na¹xai²na²
 hxi²sxâ³nhon³sa²jut3sũ³ju³ta² î²a¹hê³la². Î²a¹ka³tu³ta¹ oh³sũ³na²
 oh³nâu³a¹ sa²yo²than²na²hê³la². Nxe³sxâ³ wân³txa²
 oh³xan¹ta² wân³txa² ain³kxai¹na¹hê³la². Kwa³jan³ta²
 wâi²la² hain³jau³hũ³jau³xin³ti² ne³ka²ki²xi²na¹hê³la².
 Ne³ka²ki²xi²na¹te³nah¹lxî¹:

— Nxex3sa¹lxî¹. Ka³la³sxâ³ wxâ³txu¹li¹. Nxîn¹kxai²nân²tu³
 ha³lo²a² wxâ³ju³ta²nũ³a² î³yau¹ũ³nxa²ha¹tu¹wi¹.

2 Nxe²e³kxi²sain¹tāu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 tī³xi¹xi²sa³na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ tē³sxā³ hi¹tai³lhā³na²hē³la².
 Nxe³sxā³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ oh³xan¹thī³na² ī²a¹hē³la².
 ī²a¹tāu³ Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³a² ī²a¹hē³la².
 Nxe³ka³lo³ai²na² Ā³wxe³jah¹la² ī²a¹hē³la². 3 Jā¹nxe³sxā³
 ā³wxe³jah¹lai²na² yen³nai²na² sa²kxai³lu² ī²a¹kxa²
 txah³lxa³ki³a² wi¹khai¹nxe³ha²kxai³ a³lxi²khai¹nxe³ha²kxai³
 nxe³kxe³su² jas²pe³ki³su² tā³nxa² sar³to²na³ki³su² tā³nxa²
 nxe³te²hū³na²hē³la². Nxe³sxā³ ā³wxe³ka³lo³ai²na²
 oh³nāu³ān²tu³ sa³te³sa³ten³te²a² ā³ye³ha³te²kxi²sxā³
 i³na²hē³la². Txah³lxa³ki³a² wi¹ki³a² es³me³ral²tā³ki³hū³nxa²
 se³te³sa³ten³sxā³ ā³ye³ha³te²kxi²sxā³ i³na²hē³la². 4 Jā¹nxe³ju³ta²
 ā³wxe³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² ā³ye³ha³te²kxi²tāu³a² a²hxi²kan¹ta²
 ā³wxe³ka³lo³nāu³xa² ka³lo³ka³lxa¹txi³ 24 ā³wxe³ka³lo³a²
 ā³wxe³xai³na²hē³la². Nxe³nū²la² ā³wxe³ka³lo³ai²na²
 a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³wxen³tain¹na²hē³la².
 A²nū²a²nāu³xa² a²hxi²kan¹te²lā³ nāu³su² ha²kxai³
 a²ne³ka³nāu³a² ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a²
 ū³nhe³hē²ta³lxi³nhxain¹na²hē³la². A²nxe³tū³kxi²txai²na²
 sa²kxai³lu² a²wā²la²ka³lo³a² hā³ka³lo³a² so¹lxi³wih²kxi²nha²sxā³
 yxau³ain¹na²hē³la². 5 Nxa²ha¹te¹ kāin²jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³a²
 tī³ta³lo³nāu³a² ī³ha³lai³ni³ha²kxai³ kāin² wa³tu³ka³nxe³ha²kxai³
 nxe³na²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ ā³wxe³ka³lo³ai²na² a²ne³kxai³tāu³a²
 sxi²ha² sa²kīx³ta³ka³txa² kat³su² nxe³ta³ka³txa³lxi²na²
 i³yxau²xai³sxā³ ha³lo²a² sa²kī³txā²hē³la². A²nxe³ta³ka³ta³txai²na²
 sa²kxai³lu² a²si³yxau³tāu³a²sa¹. Oh³xan¹te² yāu³ka³txi³nāu³xa²
 nxe³ 7 nxe³tū³ka³txai²na², Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a²
 yxau²xai³lain¹tū³ka³txai²la¹wa². 6 Nxa²ha¹te¹ ā³wxe³ka³lo³ai²na²
 sa²kxai³lu² a²ne³kxai³tāu³a² jū¹nxa² yan¹nāu³a²
 i³yen³su² ni²kxē¹hū³jen³su² sxa³na²hē³la². Sxa³ha²kxai³
 ka³yxuh³hū³te²nāu³xa² ī²a¹hē³la². Ā³wxe³ka³lo³in³ti²
 i³ki³hain³kxi² sa²nxū³sxā³ yxau²xai³lain¹na²hē³la².
 Ka³na³ka³na³te²a² a²yo³na² sa²nxū³sxā³ yxau²ka³na³ka³na³te²a²
 a²ne³ka³nāu³a² sa²nxū³sxā³ yxau²ka³na³ka³na³te²a²
 a²wi¹tāu³a² sa²nxū³sxā³ yxau²ka³na³ka³na³te²a² a²wā³tāu³a²
 sa²nxū³sxā³ yxau²nxe² sa²nxū³sxā³ yxau²xai³lain¹na²hē³la².
 A²nxe³te²nāu³xa² a²yen³ta³ ye³ka³lxa¹txi³ a²yo³na² yū²
 a²ne³ka³nāu³a² yū² nxē³ti³na²hē³la². 7 Jā¹nxe³jut³su²
 ka³yxuh³hū³jah¹la² ka³na³ki²te²a² ya²na¹lhū³jah¹lo²su² ha²kxai³
 āh¹te²na² sa²kxai³lu² po¹na² wē³sū³jah¹lo²su² ha²kxai³ āh¹te²na²
 sa²kxai³lu² a²yen³nāu³a² a²nū²khai³xa² a²yen³nhū³nha²kxai³
 āh¹te²na² sa²kxai³lu² taut²ta² ā³nin³jah¹lo²hū³nha²kxai³
 nxe³na²hē³la². 8 Jā¹nxe³ju³ta² ka³yxuh³hū³te²na² a²wxe³txa²
 wxeh³tha¹li¹ wxeh³tha¹li¹ wxeh³tha¹li¹ yū²xai³yah³lxi³na²hē³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ a²ye³na² ye³ka³lxa¹txi³ yū²xai³yah³lxi³na²hē³la².

Āu³txi³ yū² a²ha² txai²na¹ yū² nxe³yah³lxi³na²hē³la².
 A²nxe³te²nāu³xa² e³lxah¹ yxau²xai³to³nha²hē³la². E³lxah¹
 yxau²xai³to³te³nah¹lxi¹:

– Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lhin¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 na³li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³su² na³li¹.
 Nū³kxūn³te² Si³yxau³tāu³su² na³li¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²su²
 na³li¹. Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²su² yxau²xai²na³li¹.

A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³ ka³ten³ti³
 yxau²xai³lha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³
 yxau²xai³lha²kxai³ kxān³nāu³a¹ jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³
 yxau²sa²tē³ha²kxai³ nxe² Jah¹lo²su² na³li¹. Nxe²
 e³lxi³yah³lxi³na²hē³la².

9 Jā¹nxe³jut³su² ka³yuxh³hū³jah¹lo²nāu³xai²li² wān³txai²li²
 wxi²kin³ti³ton³jau³xa² e³lxi² wi¹lhin¹ti³hit¹jau³xa² e³lxi²
 ī³sa²nēn¹kxi²jau³xa² e³lxi² Txa²wā¹sū³na² a²ne³nxē³na² e³lxi²
 yxau²xai³lain¹na²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²su²
 hi²sen³su² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³a²
 ā³wxe³khai³jah¹lo²su² ha²kxai³ ka³ten³su² yxau²xai³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² na³la². 10 Jā¹nxe³jut³su²
 nxe³ain¹tī³kxai³lu² a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xin³ti²
 24 nxe³tū³ka³txi³nāu³xin³ti³ nxe³te²na² sa²kxai³lu²
 ā³wxe³ka³lo³ai²li² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²na²
 ā³wxe³ka³lo³in³ti² ā³yau³son³kxain¹ka³tu³ ī³ye³kxain¹na²hē³la².
 Ā³wxe³jah¹lai²li² ī³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². Ya³lu²ju³ta³nū³a²
 yū²nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ ka³ten³su² yxau²xai³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ nxe³jah¹lo²kxai³ ī³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la².
 ī³sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹, ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³khai³xa²
 sa²ne³sai¹nh²yah³lxi³sān²nū²la² ā³wxe³ka³lo³ai²li² a²hxi²kan¹txa²
 si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³in³ti² a²ne³kxai³tāu³a²
 sa²kxai³lu² ū³ha¹xai³yah³lxi³na²hē³la², ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a²sa¹.
 Nxe²kāi³sxā³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

11 – Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³nu²
 Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
 ī³yū¹kxi²nhī¹nhē³li¹. Nxe³sxā³ wxa²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:
 “Yen³kxai²li² kwa²hāi¹nxe² ī³yū¹kxai¹na¹tū¹xā¹.”
 Nxīn¹jau³tu³ ī³yū¹ti² ka³ten³su² yxau²xai³si¹hai¹ni²
 nxī¹nhē³li¹. Nxī¹nha²kxai³ sa²nēn¹kxi¹nxa²sī¹na¹ju³ta²
 wain³sīn¹na³li¹. Ī³wxi²kin³ti³ton³txa²sī¹na¹ju³ta²
 wain³sīn¹na³li¹. Nū³kxūn³sxā³ yxau²xai³nhīn¹ju³ta²
 wain³sīn¹na³li¹.

Nxain¹jau³su² a²hxi²kan¹ta² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³jah¹la² nxe²
 ī³ye³kxain¹toh³na²hē³la².

5

Ha³teh³nxā³nxa² hxi²tē³nha²txā³nxai²na² i³yau¹ū³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² tah²yu³ta² i²a¹hē³la². A²hxi²kan¹txa² ā³wxe³ka³lo³ai²na² ā³wxe³jah¹la² i²xi²na¹hē³la². A²hxi²ka² a²wi¹tāu³a² ha³teh³nxā³nxa² hxi²tē³nha²na²hē³la². A²nxe³txā¹nxai²li² wān³txa² yau³ka³lxa¹txi³ ū³wha²li¹lin²ta²wa². Txā¹nxai²li² a²ta³lo³nāu³a² ū³wha²li¹li² a²ta³lo³nāu³ai²na² ū³wha²li¹li² a²kxā³nxa² nxe³ain¹nīn²ta²wa². Nxe³kxa²yu³su² txā¹nxai²li² ūh³yo²tī¹sān²nū²la² ye³ka³lxa¹txi³ 7 nxe³tāu³a² ū³txā¹ta³kxai¹nīn¹ta²wa². 2 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nū³kxūn³khaix¹jah¹la² wxā³sxā³ i³ye³na²hē³la². I³ye³sxā³yo²kāin²ti³nha²sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³teh³nxā³nxa² sa²yo²than²kxi²ju³ta³ wxi²kan¹te²la³ ten³ki³tā³li¹. Īh¹te²la³ta³ wxi²kan¹sxā³ sa²yo²than²kxi²te²la³ ki³te³ji¹wi¹? Ha³teh³nxā³nxa² ū³txā¹ta³kxain¹kxe³su² 7 nxe³kxe³su² sa²sai¹te²kxi³na¹xa² ten³ki³tā³li¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hē³la².

3 Nxe³nū²la² oh³xai²nān¹tū³ka³txa² i²li³hxa³te²a² wxi²ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² i²li³hxa³te²a² wxi²ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a² yxau³ki³ko³xai²na² a²yuh³nāu³a² a²nū²a² i²li³hxa³te²a² wxi²ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ ain¹na²hē³la². Hai³txi³ sa²hai¹sxā³ wān³txai²na² i²ai¹nxa³hē³la². 4 A²nxe³jut³su² i²a¹tāu³a² i³āin²ta³kxi³nha²sxā³ kāin²nān³na¹hē³la². Ha³teh³nxā³nxai²li² sa²yo²than²kxi²nxa³ha²kxai³ wān³txai²li² hxi²kan¹txi³ i²xa³kxa²yāu³ka³nxū³su² kāin²nān³na¹hē³la². 5 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² ka³na³ka³nat³te²a² tū³sa²sxā³ i³ye³kxi²sa³na²hē³la². I³ye³kxi²sa³te³nah¹lxi¹:

— Nān³ta³lxi¹. Hāi¹nxe³sxā³ i²txa²hē³li¹. Ha³teh³nxā³nxai²li² sa²hai³kxi²jah¹la² ū³tā¹ta³kxi²nha²te²a² sa²hait¹son¹ta³kxi²jah¹la² yū²na³li¹.

A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²nū²a²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ ya²na¹lhū³jah¹lai²la¹wi¹. Ju³ta²sah³lo²nu¹ta² nū³ka³txi³su² jah¹lai²la¹wi¹. Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²na² a²sa³wi³sa³khai³xai²la¹wi¹. Yxuh³lxi³ju³ta² yū³hxai²nxa³kxai³ jāx¹jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ a²kō¹kō¹su² te²nāu³xa² ā³na¹hxa³tain¹na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ ha³teh³nxā³nxai²li² wxi²kan¹txi³ sa²yo²than²kxi²tu¹wi¹. Nxe³sa³na²hē³la².

6 Nxe³nū²la² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² i²a¹hē³la². A²nū²a² a²hxi²kan¹txi³nāu³xai²li² a²nxū²kwai³ye³la³nāu³a² i³sa²nxū³sxā³ yxau³na²hē³la². Nxe³nū²la² a²nū²a² kāin²te²na² ā³wxe³ka³lo³ai²li² ka³yxuh³hū³jah¹la²nāu³xa² a²ye³ha³te²kxi²tāu³an¹ka³lo³an²tu³ ā³tū³na²hē³la². A²nxe³sxā³ o³ve²a² wēn³sū³jah¹lai²na² kwēn¹ta²na² ka³ten³su²

ĩ³sa²yxau³xi²na²hẽ³la². A²nxe³sxã³ a²ne³txau³xa²
 ne³tau³ha¹li¹ ne³tau³ha¹li¹ ne³tau³ha¹li¹ ka³na³ki²
 ne³tau³xi³na²hẽ³la². A²ye³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 ka³na³ki² ye³nxe³hã¹na²hẽ³la². A²nxe³ju³ta² a²si³yxau³tãu³a²sa¹
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lo²nãu³xai²la¹wa². Yuh³nãn¹ko³xa²
 ĩ³sa²si¹hã³tũ³ka³txai²la¹wa². 7 Jã¹nxe³jut3su² O³ve²a²

Wẽn³sũ³jah¹la² ã³tũ³nũ²la² ha³teh³nxã³nxai²li²
 sa²so¹kxi²na²hẽ³la². Kãin²jah¹lai²na² ã³wxe³ka³lo³a²

ã³wxe³jah¹lai²na² hxi²ka² a²wi¹tãu³a² sa²so¹kxi²na²hẽ³la².

8 Sa²so¹kxi²tãu³ãn²tu³ ka³yxuh³hũ³jah¹la²nãu³xa² ã³ka³ti³wxe²,
 a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ã³ka³ti³wxe² nxain¹sxã³ O³ve²a²

Wẽn³sũ³jah¹lai²na² a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ain¹na²hẽ³la²,
 kãin² hxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²ha²kxai³la³. A²nxe³tũ³ka³txai²na²

sa²kxai³lu² vi³o³lãu²hũ³ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²ha²kxai³
 ka³tẽ³ha² ou²ro²tẽ³na² hxi²tẽ³nha²ha²kxai³ a²nxe³tẽ³nai²li²

ha³nxe²a² wha³lxin¹kxa² wi¹lũ³kxa² ĩ³ne³kxi¹hin²ta²wa².
 A²nxe³kxa² ha³nxe²a² wha³lxin¹txa² a²si³yxau³tãu³a²sa¹:

Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²tũ³ka³txai²na² wãn³txa² oh³xa²

ka³la³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ain³kxi²jau³xai²la¹wa². Jã¹nxe³sxã³
 vi³o³lãu²hũ³ka³lo³ai²li² hxi²tẽ³nha² ka³tẽ³ha² hxi²tẽ³nha²

nxẽn³tain¹na²hẽ³la². 9 Nxa²ha¹te¹ wãn³txa² tah²yau³xa²

hai³nain¹na²hẽ³la². Hai³nain¹te³nah¹lx¹:

– Wxã²li² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lo²si¹lx¹. Ha³teh³nxã³nxai²li²

sa²yo²tha²nĩn¹ju³ta² wain³na³li¹. Ha³teh³nxã³nxai²li²

tãx¹ta³kxi²nha²ju³ta² sa²hai¹son¹ta³kxin¹ju³ta²

hxi²ka¹ni¹lx¹. A²kxã³nxai³tã² su²lhã³nxain¹na²hẽ³li¹.
 Wxa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxnã³sxã³ ya³lu²kxi²nĩ¹nhẽ³li¹.

Nxĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 ã³sa²so¹ai¹ni¹nhẽ³li¹. Nxẽ¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²

sa³wi³ha³lxi³lo³tai¹nĩ¹nhẽ³li¹. A²nxe³tũ³ka³txai²na²

sa²kxai³lu² sxi²je³na² a²yo²ha³kxa¹ ĩ²li³je³na²

ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³ a²nũ²a² wãn³txa²
 ã³xa² e³te²a² a²yo²ha³kxa¹ ĩ²li³hxa³te²a²

ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³ a²nũ²a² nũ³ka³txi³su²
 a²yo²ha³kxa¹ ĩ²li³hxa³te²a² ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³

a²nũ²a² nũ³ka³txa² kãi²lx¹tũ³ka³txi³nãu³xa² ĩ²li³hxa³te²a²
 ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³ nxai¹nĩ¹nhẽ³li¹.

10 Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ hxi²kan¹khai¹nxe³tũ³ka³txi³su²
 ti³hi¹tai¹nĩ¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²

a²nũ²a² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³tũ³ka³txi³su² ti³hi¹tai¹nĩ¹nhẽ³li¹.
 Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² a²yo²ha³kxa¹

ĩ³we²ta³lx¹nyhain¹tu¹wi¹.

Nxe² hai³nain¹na²hẽ³la².

11 Nxa²ha¹te¹ ĩ²yxau³na¹tãu³a² oh³xan¹te²nãu³xa²
 ka³lxa¹tũ³ka³txi³nãu³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Ka³yxuh³hũ³jah¹la²nãu³xa²

ain³kxi²na¹ha²kxai³ a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nãu³xa²
 ain³kxi²na¹ha²kxai³ nxe³tũ³ka³txai²na² ã³nũ²kxi²sxã³
 a²nũ²a² ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ hxi²kan¹txi³ wxa²hau³kot3sxã³
 ĩ²kĩ³sxa³tũ³ka³txa² ã³nũ²nxain¹na²hẽ³la². Ā³wxe³ka³lo³a²
 kãin²jah¹la² ã³wxe³ka³lo³ai²li² ã³ki³hain³kxi²nyhain¹na²hẽ³la².
 12 Ā³ki³hain³kxi²sxã³ yxo²kãin²txi³ ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³la².
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la²kxai³ kã¹nxax² su²lhã³ain¹ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹sa²sai¹jah¹lai²la¹wi¹.
 Ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³hxi²kan¹txi³lo³tẽ³ju³ta²
 wain³na³li¹. Yen³kxi³khai³1kxi³ju³ta² wain³na³li¹.
 A²hoh³lxi³sa²ti³hi¹tã³li¹. Nũ³kxũn³ti³hit¹tã³li¹.
 Wi¹lhin¹ti³hi¹jau³su² ĩ³ye³kxi²ki³ju³ta²
 wain³na³li¹. Wxi²kin³ti³ton³ki³ju³ta² wain³na³li¹.
 ĩ³sa²nẽn¹kxi²ki³ju³ta² wain³na³li¹. Nxe³jah¹lai²kxai³
 nxe³ti³hi¹ki³jah¹lai²la¹wi¹.

Nxe³ain¹na²hẽ³la².

13 Nxe³nũ²la² a²yen³kxa² a²nũ²su² ta³nxax² ka³yuh³sxu²
 ta³nxax² Txa²wã¹sũ³na² ka³ten³su² ĩ³yũt¹si¹kxa² a²yxo²ha³kxa¹
 ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³la². Oh³xai²nãn¹tũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹
 yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹ha³lo²a²
 yuh³xan¹ko³xan²tu³ nxe² yxau²xai³tũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹
 ĩ³ye³na² kãin²je³na² yxau²xai³tũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³sxã³
 sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² ã³wxe³ka³lo³ai²na² hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²na²
 ã³wxe³ka³lo³ai²na² ã³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 wi¹lhin¹khai³1jah¹lai²la¹wi¹. O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na²
 wi¹lhin¹khai³1jah¹lai²la¹wi¹. ĩ³wi¹lxo³kxain¹ki³ju³ta²
 wai³nha²kxai³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ki³ju³ta² wai³nha²kxai³
 ĩ³wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tain¹ki³ju³ta² wai³nha²kxai³ ha³lo²a²
 whã²na¹ ĩ³hxi²kan¹txi³lo³tẽ³ya³nhẽ³ju³ta² wai³nha²kxai³
 nxe³sa²tẽ³ki³ya³nhẽ³ju³ta² wain³na³li¹. Hai³txi³
 ta³lu²nhxa³ki³sxa³lho³li¹.

Nxe³ain¹na²hẽ³la².

14 Nxa²ha¹te¹ nxe²e³ta³lu²nain¹nũ²la²ka³yuh³hũ³jah¹la²nãu³xa²
 ha¹li¹ ha¹li¹ tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³wa²lũ³xi²sxã³
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wain³sĩn¹na³li¹. Jah¹lai²li² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ki³ju³ta²
 wain³sĩn¹na³li¹. Nxe³ain¹na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³ha²kxai³
 a²nũ²a² hxi²kan¹te²nũ³ka³txa² 24 nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 ã³ka³ti³whaut3ta³kxi²wxe³sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la².

6

Ha³teh³nxã³nxax²ũ³txã¹ta³kxi²txã³nxax²wxa²hai¹tã³la³kxi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tã³a¹tãu³a² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³nxa² nxã³ka³lxa¹txi³ 7 nxe²tã¹ta³kxi²txã³nxai²na² wxa²so¹nũ²la² nxã³ka³na³ka³nat3sxã³wxa²hai¹tã³na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³ka³tu³ka³yxuh³hũ³jah¹la²nãu³xa² ka³na³ka³na³te²a² kxau¹ka³ti³ĩ³ye³na²hẽ³la². Ta²li¹jau³hũn³sxã³ĩ³ye³te³nah¹li¹:

— Wxãx3txu¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².

2 Nxe³nũ²la² ka²va¹la² hãn³te²a² wxã³ye²na²hẽ³la². Wxã³ye²ka³tu³ a²nũ²a² ã³ka³tih³yau³kxi²jah¹lo²kxai³lu² hu³kxi³su² hxi²tẽ³nha²sxã³ yau³kxi²na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² ne³hẽ¹nha²ka³lo³a² ĩ³hxi²kan¹txi³lon³ye²kxi³ka³lo³a² ũ³hũ¹ain¹na²hẽ³la². Ũ³hũ¹ain¹ka³tu³ a³li³na²hẽ³la². A²nũ²a²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ wa³ka³ti³lo³tai¹si¹jau³su² a³li³sxã³ai³na²hẽ³la².

3 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³teh³nxã³nxa² sa²tã¹ta³kxi²txã³nxai²na² ãh¹txã³nxai²na² wxa²hai¹tã³na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³ka³tu³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² ã³jah¹la² ĩ³ye³kxi²na²hẽ³la². ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Wxãx3txu¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².

4 Nxe³nũ²la² ka²va¹la² a²ne³ne³su² te²a² wxã³ye²na²hẽ³la². Wxã³ye²ka³tu³ a²nũ²a² ã³ka³tih³yau³kxi²jah¹lo²kxai³lu² hi³ki²a³la² kãin² khai¹nxe³ta³wxi²a² sa²nũ¹ain¹na²hẽ³la². Sa²nũ¹ain¹te³nah¹li¹:

— Yuh³xan¹ko³xa²nãu³a² ai³sẽ¹li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² hãun²ju³ta² sa²sai¹sẽ¹li¹. Sa²sain¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa² ã³nhe¹li³sxã³ĩ³sun²txi²waun¹nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².

5 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³teh³nxã³nxa² sa²tã¹ta³kxi²txã³nxai²na² ãh¹txã³nxai²na² wxa²hai¹tã³kxi²na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³kxi²ka³tu³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² ã³jah¹lo²kxai³ ĩ³ye³kxi²na²hẽ³la². ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Wxãx3txu¹li¹. Nxe³na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² ka²va¹la² a²tun³ta² wxã³ye²na²hẽ³la². Wxã³ye²ka³tu³ a²nũ²a² ka³tih³yau³jah¹la² yen³kxa² sa²te¹ju³ta² hau³ko³ka³txa² hxi²tẽ³nha²na²hẽ³la². 6 Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ³jah¹la²nãu³xa² a²nxũ²kwai³wi³ta³nãu³a¹ a²yo²wãn³txa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yain³ta³ki³a² yo³ha² sa²ka²la¹txa²hẽ³li¹. Tri²ka²ki³a² kwa³ta³lẽ³na² ne³kih³tẽ³na² sa²kxai³lu² nẽn³ka³na³ka³nat3sxã³a²yo³ha² sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² a²yo³hai²la¹wi¹. Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³lan²tãu³a² wa³kon³kxi²sxã³ ũ³yho³hi²ki³ai²la¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ se³va²ta²ki³a² kwa³ta³lẽ³na² ne³kih³tẽ³na² a²yo³ha² sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³ki³a² nã³nha¹li¹ ka³na³ki¹ a²yo³hai²la¹wi¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ a³se²te²yau³xa² ã³kho³txa³ha²kxai³

u²va²yau³xa² ā³kho³txa³ha²kxai³ nxe³sē¹li¹. Nxe³te²na² yo³ha²
 sa³ka³la¹txa³hē¹li¹. Nxe³na²hē³la².
 Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa²
 tā¹ta³kxi²nha²txā³nxai²na² ā³nxā³nxai²na² wxa²hai¹tā³kxi²na²hē³la².
 Wxa²hai¹tā³kxi²ka³tū³ ka³yuh³hū³jah¹la² ā³jah¹lo²kxai³
 ī³ye³kxi²na²hē³la². ī³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Wxāx³txu¹li¹. Nxe³na²hē³la².

8 Nxe³nū²la² ka²va¹la² wa³si³wa³sin³te²a² wxā³ye²na²hē³la².
 Wxā³ye²ka³tū³ a²nū²a² ā³ka³tih³yau³kxi²jah¹lo²kxai³lu² a²i³lxa²
 ya³lu²te²su¹ nxe³na²hē³la². A²nxe³sxā³ya³lu²te²na² a²yxau³ju³ta²
 ā³sa²so¹na²hē³la². Nxe³ka³tū³ ka²va¹la² a³ka³tih³yau³jah¹la²
 sa²kxai³lu² ī³hxi²ka¹ti³hi¹tā²hē³la². Yuh³xai²nān¹ta²nū³ka³txa²
 su²lhā³ah³lxi³si¹jau³su² ī³hxi²ka¹ti³hi¹tā²hē³la². A²nū²a²
 ha¹li¹ ha¹li¹ yū³kxai²nān²tū³ ka³na³ka³nat³sxā³ su²lhā³i²
 jā¹nxe² ha¹li¹ ha¹li¹ yū³kxai²nān²tū³ ka³na³ka³nat³sxā³
 su²lhā³i² nxe²xai³ye²si¹jau³su² ī³hxi²ka¹tā²hē³la². A²nū²a²
 ā³nhe¹kxi²sxā³ su²lhā³nyhu¹kxi³jut³su² tā³nxa² he³ja³lu²ju³ta²
 tā³nxa² ī³ta³ka³khai³su² ya²lu¹ju³ta² tā³nxa² ka³yuh³xa² ūn³te²a²
 wxā³sxā³ ī³so¹jī²ju³ta² tā³nxa² nxe³sxā³ ī³sun²tā¹si¹jau³su²
 ī³hxi²ka¹tā²hē³la².

9 Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa²
 sa²tā¹ta³kxi²nha²txā³nxa² ā³xai²na² wxa²hai¹tā³kxi²na²hē³la².
 Wxa²hai¹tā³kxi²ka³tū³ a²nū²a² yāu³ka³txi³nāu³xa² a²nū²a²
 wi¹lhin¹te² yāu³ka³txi³nāu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³ka³txa²
 ī²ai¹na¹hē³la². Txah³lxa³kxa³txa² Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²si¹jau³su² ka³yuh³xa² sī³na² ū³thū²kxi²ka³txa²
 a²yu³hē³nāu³a² sa²kxai³lu² a²nū²a² yāu³ka³txi³nāu³xa²
 ī²ai¹na¹hē³la². A²nxe³te²nāu³xa² a²kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²ī²ai¹ni² wain³txi³ sa²yxo²we¹tai¹ni² nx-
 ain¹ju³tan¹te²ka³ya³lhu² ī³lxa³thi¹nxa³tū³ka³txa² hxi²ka²
 su²lhā³ain¹na²hē³la². 10 A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 ī³kaix¹sxā³ ī³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Txa²wā¹sū³nāi³. Nxe³txi¹. Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³kah³lo²si¹li¹.
 Ya²la³la² Si³yxau³ka³jah³lo²si¹li¹. ī³lxa³thi¹nxa³tū³ka³txa²
 khāu³lxa³ti³sain¹sīn¹sxā³ su²lhā³sain¹sīn¹na²hē³li¹.
 Nxe³sain¹sīn¹kxe³su² ih¹nxe³hī¹na² su²lhā³sain¹sīn¹ju³tai³tā²
 ko³nxe³ti³ ī³yī¹lain¹sxā³ ī³wai¹tain¹sīn¹te³lin¹ji¹,
 yuh³xan¹tū³ka³txa²su¹? Nxain¹na²hē³la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²na² su²lhā³ain¹tū³ka³txa²
 sa²kxai³lu² wā²la² hā³ka³lo³a² ū³hū²xai³ain¹na²hē³la².
 Ū³hū²xai³ain¹te³nah¹li¹:

— Wah³nxe² yxau³jah¹li¹sā²nhē³li¹. Ye³jen¹na² ko³nxe³ti³
 kāi³ūh¹nx²tain¹kxa² yo³ha² ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe²nxa³tā³lxa¹
 wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²ī²ain¹te²na²
 sa²kxai³lu² ī³lxa³thi¹nxa³tū³ka³txai²na² hxi²ka² wxāi²yā¹nxe²

su²lhā³ain¹nūn³tu¹wi¹. Nxe³ain¹sān²nū²la² hā²wxān³txa³
kō³nxe³ti³kāi³ūh¹nx2tain¹kxa²yo³ha²ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹.

12 Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa²
ā³tāx1ta³kxi²txā³nxai²na²ā³nxā³nxai²na²wxa²hai¹tā³kxi²na²hē³la².
Wxa²hai¹tā³kxi²ka³tu³ kīh³nū³xa² yuh³xai²nān¹ko³xai²na²
kāin²ka³ta³ta³tū²na²hē³la². U³je³na³ka²ī³ka²nxa¹hi²na²hē³la².
Wā²la²ka³lo³a² tī³tin³ka³lo³a² au³ka³lo³a² tē³kxai²nān²tu³
ūn³tī¹kxi²nē³kxai²nān²tu³ ka³nxah¹te²ju²hē³la².
Jā¹nxe³jut3sū³nxe² u³je³na³kai²li² ī³ka²nxa¹hi²na²hē³la².
Ka³nxah³ta² i³lxi²li² a²ti³ha²yau³hū³sxā³ ī³ā³lxa³ti³na²hē³la².

13 Hi³ka²ta³ai²li² oh³nāu³ān¹ta³ki³u¹tai²li² yuh³xai²na²
ā³na¹na²hē³la². Fi²ko²ne³kxa² yā¹nxe³hī³nx2na³la².

A²nxā³kxai²li²ka³to²nxa³ta³lxa¹it3ta²kāin²ik3kxai²nān²tu³
yu³ha²ā³ya³hi²te²ju²hē³la². Jā¹nxe³jut3sū³nxe²hi³ka²ta³ai²li²

ki³ka³lxa¹txi³yu³ha²ā³ya³hah³lxi³na²hē³la². 14 Nxe³kxa²yu³su²
o³sī³nāu³u¹tai²li²sa²hai³kxi²sxā³tī¹na²hē³la². Ha³teh³nxān³su²

tē³ki³kxai²nān²tu³wxa²wa³lāu²kxi²ki³kxai²nān²tu³
wxa²tī¹kxi²te²ju²hē³la². Nxe³jut3sū³sxā³o³sī³na²tī¹na²hē³la².

Te²yā¹nxe³sxā³wā³la³ka³txa²a²yo²ha³kxa¹ha³lo²ai²na²
ī³yau³xa²sa²ki³wa³le³kxi²ko³xa²a²yo²ha³kxa¹nxe³sxā³

ī³ā³lxa³txi³sxā³sa²we²ta²xai³na²hē³la². 15 A²nxe³jut3su²
a²nū²a²nāu³xa²yuh³xai²nān¹tū³ka³txa²ī²ain¹na²hē³la².

Yuh³xai²nān¹jah¹la²si³yxau³ka³txa²a²yo²ha³kxa¹a²nū²a²
a²hxi²kan¹txi³nāu³xa²a²yo²ha³kxa¹, nū³cxūn³te²nāu³xa²

a²si³yxau³ka³txa²a²yo²ha³kxa¹, yen³kxi³te²nāu³xa²
a²yo²ha³kxa¹, nū³cxūn³te²nāu³xa²a²yo²ha³kxa¹,

kwa²wa³kon³nū³ka³txa²a²yo²ha³kxa¹, ā³wa²sut1sxā³
yxau³te²nāu³xa²a²yo²ha³kxa¹nxe³sxā³a²nū²a²hāi¹nxe³ti³xa¹

yuh³lxi³khaix1nxēn³tai¹nha²kxai³tah³lxē¹na²ā³wi¹hai¹nha²kxai³
txah³lxa³kxa³txē¹na²ī³hāi³ai¹nha²kxai³nxain¹na²hē³la².

16 Nxe³sxā³ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Jah¹lo²su²a²hxi²kan¹ta²ā³wxe³ka³lo³a²ā³wxe³jah¹la²
yuh³lxi³sa²sīn¹nha²kxaix2O³ve²a²Wēn³sū³jah¹la²

ī³an³ta³kxi²sxā³kō³nxe³ti³ī³yī¹li²sa²sīn¹ju³ta²
yuh³lxi³sa²sīn¹nha²kxaix2nxe³sa²sīn¹nhai¹. Nxe³sa²sī¹nha²kxai³

wā³la³ka³txe²ī³nxai²na²txah³lxa³kxa³txe²ī³nxai²na²
ā³ya³hi²sxā³ā³no¹syah¹lxi³sī¹nhē³li¹. Ā³tī¹kxi²syah¹lxi³sī¹nhē³li¹.

17 Khāuh³lxi³thi¹te³lhxā³sa²txah²nhu²nhā²khi³. Nha¹jau³su².
Nxe³jut3su²ha²kxai³hxi²kan¹ti³ya³lo³txi²sa²sī¹nxa³nhai¹.

Nxe³ain¹na²hē³la². Ju¹tai²na²ha³kxa¹ī²a¹hē³la².

7

I³sa³e²nū³ka³txa²ū³ye³ta³kxain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² oh³xan¹jah¹la²nãu³xa²
 i²a¹hẽ³la². In³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ jah¹la²nãu³xa²
 i²a¹hẽ³la². A²nxe³jah¹la²nãu³xai²li² txa²wã¹ha³lo²ai²na²
 yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² i³sa²nxũ²xai³ain¹na²hẽ³la².
 Txa²wã¹wi¹nẽ³tãu³a² i³sa²nxũ², txa²wã¹wã³tãu³a² i³sa²nxũ²,
 u³je³na² kan³tãu³a² i³sa²nxũ² u³je³na² a³li³xi²tãu³a²
 i³sa²nxũ² nxe²xai³ain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu³ it3ta²

i²li³tãu³a² it3te³lhxã³ tãu³ ha³lo²a² sa²xit3ta³nxa² i³ye³na²
 sa²xit3ta³nxa² sa³wxe³na² sa²xit3ta³nxa² nxe²te³lhxã³
 kxai²nãn²tu³ jah¹la²nãu³xa² wxa²sa²tã³yi¹tai¹nhĩ³nx2na³la².
 2 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã³xa² ka³la³sxã³ wxã³na²hẽ³la².
 U³je³na² a³li³xi²tãu³a² wxã³na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
 ka³ten³sa²tẽ³jah¹la² sa³wi³ha³lxa² ũ³ye³ta³ki³a² tẽ³na²hẽ³la².
 Tẽ³ka³tu³ oh³xan¹jah¹la²nãu³xin³txi² i³kaix1tain¹na²hẽ³la².
 A²nxe³jah¹la²nãu³xin³txi³ yuh³xai²nãn¹ko³su² ta³nxa² i³ye³nai²li²
 ta³nxa² ã³kho³kxi²kxi³nũ³su² hxi²kan¹txi³ jah¹la²nãu³su²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Jã¹nxe³sxã³ i³kaix1tain¹kxi³jau³xai²na²
 ain³kxain¹te³nah¹lxĩ¹;

— Nxex3jah³lxĩ³wxe¹. Ha³lo³kxi²yxau³jah³lxĩ³sã²nhẽ³le¹.
 Ha³lo²ai²li² ã³khot3jah³lxĩ³sãn²txa³hẽ¹le¹. Kxĩh³nũ³su²
 ta³nxa² i³yen³su² ta³nxa² sa³wxen³su² ta³nxa²
 ã³khot3jah³lxĩ³sãn²txa³hẽ¹le¹. Txa²wã¹sũ³na²
 sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa² ũ³ye³ta³ta³la² tẽ³ka³tu³ a²ye³ha³na³kxa²
 ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³ye³wha²li¹lhã²na¹tu¹we¹. Txa²wã¹sũ³na²
 sa³wi³ha³lxĩ³ ye²kxe³su² e³lxah²lxĩ³tu¹we¹. Nxe³nyhain¹na²hẽ³la².

4 Nxe³sxã³ Ja³ko³ah³lo²nu¹tai²na² a²ki³lha³lxa²
 nũ³ka³txi³nãu³xa² ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³ye³wha²li¹li²xai³nyhain¹na²hẽ³la²
 A²nxe³tũ³ka³txa² ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³ye³wha²li¹li²nyhain¹tũ³ka³txa²
 ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ 144.000 nxe² ka³lxa¹khai¹nxe³na²hẽ³la².

5 Nxe²xai³sxã³ Ju³ta² nũ³ka³txi³su² 12.000
 nxe³tũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² ũ³ta³ka²
 sai¹sxã³ ũ³ye³wha²lin¹ta²xai³lha²kxai³, Ru³bẽm²
 nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa² ũ³ta³ka² sai¹sxã³
 ũ³ye³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³, Ka²te³ nũ³ka³txa² te²yã¹nxe³
 tũ³ka³txa² ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³ye²wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³

6 A³ser² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa²
 ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³ye³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³,
 Naf3ta³li² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe² tũ³ka³txa²
 ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³ye³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³,
 Ma³na³ses² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe² tũ³ka³txa² ũ³ta³ka²
 sai¹sxã³ ũ³ye³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³ 7 Si³me³ãu²
 nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa² ũ³ta³ka² sai¹sxã³
 ũ³ye³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³, Le³vi² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³
 tũ³ka³txa² ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³ye³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³,

$I^3sa^3kar^2$ $nũ^3ka^3txi^3su^2$ $te^2yã^1nxe^3$ $tũ^3ka^3txa^2$ $ũ^3ta^3ka^2$
 $sai^1sxã^3$ $ũ^3yhe^3wha^2li^1la^3kxi^2xai^3lha^2kxai^3$ 8 $Se^3bu^3lõm^2$
 $nũ^3ka^3txi^3su^2$ $te^2yã^1nxe^3$ $tũ^3ka^3txa^2$ $ũ^3ta^3ka^2$ $sai^1sxã^3$
 $ũ^3yhe^3wha^2li^1la^3kxi^2xai^3lha^2kxai^3$, Jo^3se^2 $nũ^3ka^3txi^3su^2$ $te^2yã^1nxe^3$
 $tũ^3ka^3txa^2$ $ũ^3ta^3ka^2$ $sai^1sxã^3$ $ũ^3yhe^3wha^2li^1la^3kxi^2xai^3lha^2kxai^3$
 $Bẽn^3ja^3mĩ^2$ $nũ^3ka^3txi^3su^2$ $te^2yã^1nxe^3$ $tũ^3ka^3txa^2$ $ũ^3ta^3ka^2$ $sai^1sxã^3$
 $ũ^3yhe^3wha^2li^1la^3kxi^2xai^3lha^2kxai^3$ $nxe^3si^1nyhain^1na^2hẽ^3la^2$.
 $Ju^1tai^2na^2ĩ^2a^1hẽ^3la^2$.

$I^3sa^3e^2$ $nũ^3ka^3txi^3sxa^3te^2$ $nũ^3ka^3txa^2$ $ĩ^3yau^1ũ^3jau^3su^2$

9 $Nxa^2ha^1te^1$ $nxe^3nũ^2la^2$ $yu^3tã^3xa^2$ $ĩ^2a^1hẽ^3la^2$. $ĩ^3a^1ka^3tu^3$
 $a^2nũ^2a^2nãu^3xa^2$ $ka^3lxa^1khaix^1nxe^3tũ^3ka^3txa^2$ $ĩ^2a^1hẽ^3la^2$.
 $A^2nxe^3tũ^3ka^3txa^2$ $ka^3lxa^1khai^1nxe^3ha^2kxai^3$ $hxi^2kan^1txi^3$
 $wxa^2hau^3ko^3ki^3te^2sxa^3yu^2hẽ^3la^2$. $Nũ^1a^2$ $yxau^3xain^1ko^3xa^2$
 $a^2wã^3ki^3kxai^3$ $a^3li^3sxã^3$ $wxã^2$ $a^2nũ^2a^2$ $nũ^3ka^3txi^3nãu^3xai^2li^2$
 $a^2wã^3ki^3kxai^3$ $a^3li^3sxã^3$ $wxã^2$ $a^2nũ^2a^2$ $ĩ^2li^3te^2nãu^3xa^2$ $a^2wã^3ki^3kxai^3$
 $a^3li^3sxã^3$ $wxã^2$ $sxi^2jen^3nãu^3xai^2na^2$ $a^2yxo^2ha^3kxa^1$ $a^2wã^3ki^3kxai^3$
 $a^3li^3sxã^3$ $wxã^2$ $nxe^3ain^1na^2hẽ^3la^2$. $A^3li^3sxã^3$ $wxã^3ain^1nũ^2ja^2$
 $Txa^2wã^1sũ^3na^2$ $ã^3wxe^3ka^3lo^3a^2$ $ãn^3ti^3ai^1nha^2kxai^3$ $o^3ve^2a^2$
 $wẽn^3sũ^3jah^1la^2$ $ã^3ti^3ai^1nha^2kxai^3$ $nxain^1na^2hẽ^3la^2$. $A^2nxe^3sxã^3$
 $Txa^2wã^1sũ^3na^2$ $sa^2nẽn^1kxi^2si^1jau^3su^2$ $wã^2la^2$ $hã^3ka^3lo^3a^2$ so^1lx^3
 $ũ^3whi^2kxi^2nha^2ha^2kxai^3$ $he^3la^3nxã^3nhũn^3txã^3nxa^2$ $sa^2nãu^3so^1sxã^3$
 $hxi^2tẽ^3nha^2ha^2kxai^3$ $nxe^3yain^1na^2hẽ^3la^2$. 10 $Nxe^3sxã^3$ $ĩ^3kaix^1sxã^3$
 $ĩ^3ye^3kxain^1te^3nah^1lx^1$:

— $Txa^2wã^1sũ^3na^2$ $Si^3yxau^3ka^3txa^2$ $kãin^2khaix^1jah^1lai^2la^1wi^1$.
 $Txa^2wã^1ko^3nxe^3ti^3$ $kãi^3ki^3ju^3ta^2$ $sa^2wa^2su^1tẽ^3jah^1lai^2la^1wi^1$.
 $A^2nũ^2a^2$ $hxi^2kan^1te^2na^2$ $ã^3wxe^3ka^3lo^3ai^2na^2$ $ã^3wxe^3jah^1lai^2la^1wi^1$.
 $Te^2yã^1nxe^3jut^3su^2$ $o^3ve^2a^2$ $wẽn^3sũ^3jah^1la^2$ $wxa^2wa^2su^1tẽ^3jah^1lo^2su^2$
 $nũn^3na^3li^1$. $Nxain^1na^2hẽ^3la^2$.

11 $Nxain^1tãu^3a^2$ $oh^3xan^1tũ^3ka^3txai^2na^2$ $sa^2kxai^3lu^2$
 $Txa^2wã^1sũ^3na^2$ $ã^3wxe^3ka^3lo^3a^2$ $ã^3tũ^3i^2$ $a^2nũ^2a^2$
 $hxi^2kan^1txi^3nãu^3xai^3tã^2$ $ã^3tũ^3i^2$ $ka^3yxuh^3hũ^3jah^1la^2nãu^3xa^2$ ha^1li^1
 ha^1li^1 $te^2nãu^3xa^2$ $ã^3tũ^3i^2$ $nxain^1sxã^3$ $ĩ^3ki^3hain^3kxi^2nyhain^1ka^3tu^3$
 $Txa^2wã^1sũ^3na^2$ $ne^3kaix^3tãu^3a^2$ $ã^3ka^3ti^3whaut^3ta^3kxa^2$
 $ã^3wxe^3sxã^3$ $Txa^2wã^1sũ^3na^2$ $ĩ^3sa^2nẽn^1kxain^1na^2hẽ^3la^2$.
 12 $ĩ^3sa^2nẽn^1kxain^1te^3nah^1lx^1$:

— $Ju^1tai^2na^2$ $wain^3ye^1nx2ti^3sĩn^1nha^2wi^1$. $Txa^2wã^1sũ^3na^2$
 $Si^3yxau^3ka^3txa^2$ $ne^3ti^3hit^1sa^2tẽ^3ki^3jah^1lai^2la^1wi^1$.
 $ĩ^3sa^2nẽn^1kxi^2ki^3ju^3ta^2$ $wain^3ye^1nx2ti^3sĩn^1nha^2wi^1$.
 $Wxi^2kin^3ti^3ton^3ki^3ju^3ta^2$ $wain^3ye^1nx2ti^3sĩn^1nha^2wi^1$.
 $A^2hoh^3lx^3sa^2ti^3hi^1tã^3li^1$. $ĩ^3ka^3lih^1kxi^2nũ^1ki^3ju^3ta^2$
 $wain^3ye^1nx2ti^3sĩn^1nha^2wi^1$. $Wi^1lhin^1ti^3hi^1jau^3su^2$
 $ĩ^3ye^3kxi^2ki^3ju^3ta^2$ $wain^3ye^1nx2ti^3sĩn^1nha^2wi^1$.
 $Ha^3lo^2a^2$ $a^2yxo^2ha^3kxa^1$ $ĩ^3hxi^2kan^1txi^3lo^3tẽ^3ju^3ta^2$
 $wain^3ye^1nx2ti^3sĩn^1nha^2wi^1$. $Nũ^3kxũn^3ti^3hit^1tã^3li^1$.

Ju¹ta²na² whāi²na¹ wain³ye¹nx2ti³sīn¹nha²wi¹. Hai³txi³ne³ki³so³nxa³lho³li¹. Nxe³nyhain¹na²hē³la².

13 Nxe³ka³tu³ a²nū²a² hxi²kan¹jah¹la²nāu³xa²ka³na³ka³na³jah¹la² ā³tū³sa²sxā³ ī³ye³kxi²sa²te³nah¹lx¹:

— Nxex3sa²lx¹. Tū¹ka³txai²na² wā²la² hā³ka³lo³a²ū³whih²kxi²nyhain¹tū³ka³txai²li² īh¹nxe³tū³ka³txi³tan³te²la¹xā³? Ha³lo²la³ īh¹ju¹xai²nān¹te²tā³ wxā³ain¹te²la¹xā³? Nxe³sa³na²hē³la².

14 Nxa²ha¹te¹ ī³wa²lū³xi²na¹te³nah¹lx¹:
— Kō³xain¹nxa³nhai¹. Yxān¹ta¹ wxāi²ne³i¹lx¹. Nxa¹hē³la². Nxa²ha¹te¹ ī³ye³kxi²sa²te³nah¹lx¹:

— Tū¹ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ khāuh³lxa³ti³nyhain¹na²hē³li¹. A²kxā³nxa² a²wā²la²ka³lo³khai³xa² tē³lx²sxā³ O³ve²a²Wēn³sū³jah¹lai²na² a²ti³ha²yau³xa² wa²hi³lxain¹kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² ya³lu²kxi²sxā³a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxn³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² Txa²wā¹sū³na²hi²sen³su² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹tain¹na²hē³li¹.

15 Nxe³jut3su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yau³ka³txa²a²ne³kxai³tāu³a² yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²sxi²ha² o²la³kxi²nū¹hain¹na³li¹. A³lan²ta² whāi²na¹ka³nxah³ta² whāi²na¹ nxēn³tain¹na³li¹. Nxēn³tai¹nha²kxai³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yau³ka³jah¹la² ā³wxe³ka³lo³a²ā³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹wi¹nxe² ī³hau³ko³tū¹hain¹tu¹wi¹.

16 Nxain¹sxā³ hai³txi³ he³ja³lu²kxain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ya³lxu²ja³lu²ain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ tīh³na² ai³lain¹tāu³a²u³je³na³ka² wān³ya³lu²ju³ta² khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta²yū²nxa³ha²kxai³ nxe³ai¹nxa³lho³li¹.

17 Nxe³yān¹ta¹ O³ve²a²Wēn³sū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³a²ā³wxe³jah¹lai²na² hi²sen³su² ī³hau³ko³tūh¹khai³jah¹lo²su²tu¹wi¹. Nxe³sxā³ ka³wā³lxa² wi¹jau³xa² ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa²ā³sa²so¹nū¹hain¹tu¹wi¹.

Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² Si³yau³ka³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³ya³kxa² ī³nān³si¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²li² nxe³sa³na²hē³la².

8

Ha³teh³nxā³nxa²sa²tā¹ta³kxi²txā³nxa²wxa²hai¹tā³ta³lun²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa²sa²tā¹ta³kxi²txā³nxai²na² a²ne³ki³san¹txā³nxa²wxa²hai¹tā³kxi²na²hē³la². Wxa²hai¹tā³kxi²ka³tu³oh³nāu³an¹tū³ka³txa² ka³nahx2nxe³sxā³ yxau³ain¹na²hē³la². Ye³ha¹la² so¹lx³ ka³nah²nxe³sxā³ yxau³ain¹na²hē³la².

2 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹tū³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ka³na³kin¹tū²ka³txa² Txa²wā¹sū³na² ne³kaix3tāu³a²

yxau³ain¹tũ³ka³txa² wxã³ain¹na²hẽ³la². Wxã³ain¹nũ²la²
 wã²lhũ³ka³txa² ũ³hũ²xai³ain¹na²hẽ³la².
 3 Nxe³ain¹tĩ³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² ã³xah³la²
 wxã³ye²na²hẽ³la². Txah³lxa³kxa³txa² Txa²wã¹sũ³na²
 sa²nẽn¹kxi²si¹jau³su² ka³yxuh³xa² sĩ³na² ũ³thũ²kxi²ka³txa²
 ã³tĩ³na²hẽ³la². Ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² nxe²yxau³tẽ³na²
 ou²ro²ka² we¹tain¹tẽ³na² hxi²tẽ³nha²sxã³ ã³tĩ³na²hẽ³la².
 Nxe³nũ²la² a²wha³lxin¹txa² wi¹lũ³khai¹nxe³ta³ wha³lxin¹txa²
 ne³kih³khai¹nxe³tẽ³na² sa²nũ¹ain¹na²hẽ³la². Sa²nũ¹ain¹ka³ty³
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²tũ³ka³txa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²nũ¹hain¹jau³xa² sa²so² ha³nxe²a²
 a²wha³lxin¹txa² wi¹lũ³ta³wha³lxin¹txa² sa²so² nxe³na²hẽ³la².
 Nxe³sxã³ txah³lxa³kxa² ã³xa²ka³txa² ne³ka³nah²nãu³a²
 ũh³wxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³nai²li² sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la².
 A²nxe³ka³txai²li² ou²ro²ka² we¹tain¹kat3su² ye²ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² sxa³ka³txai²la¹wa².
 4 A²nxe³ta³wha²lxin¹txai²na² sa²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²hain¹jau³xai²na² sa²kxai³ nxe³te³na² ka³la³ye²na²hẽ³la².
 Oh³xan¹jah¹lai²na² hxi²ka² sa²sai¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 yen³nãu³a² ka³la³ye²na²hẽ³la². 5 Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²
 hi²sen³su² ha³nxe²a² wha²lxin¹txa² ĩ¹nai²na² sa²so¹nũ²la²
 txah³lxa³kxa³txin³txi² ne³ka³nah²nãu³a² ha³nxe²a² ĩ³te²a²
 a²wha³lxin¹txa² ne³kih¹sxã³ so¹na²hẽ³la². Ne³kih¹sxã³ so¹ka³ty³
 yuh³xan¹ko³xai²na² ã³na¹na²hẽ³la². ã³na¹ha²kxai³ kãin²
 ĩ³ta³li¹ye²ha²kxai³ kãin² ĩ³ha³lai³ni²ye²ha²kxai³ kxĩh³nxa² kãin²
 ĩ³ka³ta³ta³tũh¹lxĩ²yai¹nha²kxai³ nxe³na²hẽ³la².

Wã²lhũ³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nũ³ka³txa² ha¹li¹
 ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² te²nũ³ka³txa² wã²lhũ³ka³txa²
 wxa²no²la³kxi²xai³si¹hain¹jau³nũ³su² ĩ³hau³ko³tain¹na²hẽ³la².

7 Nxa²ha¹te¹ ã³si³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²wã²lhũ³ka³txa²
 wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³ty³

yuh³xai²nãn¹ko³xa² wã³yxũ³la³ka² kãin² wẽ³hã¹ha²kxai³
 ha³nxe²a² kãin² ĩ³khai¹nxe³ha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa²
 sa²so¹ha²kxai³ nxe³te²kxai³ yuh³xai²nãn¹ko³xa²

ã³na¹ye²na²hẽ³la². Yuh³xan¹ko³xai²na² a²wã³kxi³kxai³
 ĩ³hxn³nha²kxai³ sa³wxe³na² hi³sa³ka³txa² a²wã³kxi³kxai³
 ĩ³hxn³nha²kxai³ nxe³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ a²wã³kxi³kxai³
 ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³hxn³nha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ha¹li¹
 on³nha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la². A²nxe³tãu³a² si³sa² whã²na¹
 ĩ³hxn³na²hẽ³la².

8 Nxa²ha¹te¹ ã³xah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wã²lhũ³ka³txa²
 wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³ty³

wã³la³ka³thũ³ka³txa² ĩ²a¹hẽ³la². Nxe³ka³txa² whã²na¹
 ĩ³na²hẽ³la². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹ye²ha²kxai³

ĩ³ye³nai²li² ã³na¹yain¹na²hẽ³la². Ã³na¹yain¹ka³tũ³ ĩ³ye³nai²li²
a²wã³kxi³kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ĩ³ã³lxa³ti³na²hẽ³la². Nxe³sxã³
a²yo²ha³tih³nãu³a² sa²kxai³lu² a²tih³ha²yau³la³ ĩ³wet¹sa²kxai³
a²yo²ha³tih³nãu³a² sa²kxai³lu² ĩ³yau³khai³lxa³ha²kxai³
nxe³na²hẽ³la². ⁹Nxe³ye²ha²kxai³ ai³nai²na² sa²kxai³lu² ka³ten³ti³
hãu¹te²na² sa²kxai³lu² a²wã³kxi³kxai³ ki³ka³na³ka³na³te²a²
ya²lun¹ti³ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ki³ha¹lin¹te²a² ka³ten³ti³
hãu¹ha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la². Nxe³kxa²yu³su² ĩ³ye³na²
hãu¹xai³ka³lo³ai²na² na³vi²o²ka³lo³ai²na² ju¹ta² yã¹nxe³sxã³
a²wã³kxi³kxai³ ka³lo³ka³na³ka³na³ju³ta² ã³kho³ta³lxi²ha²kxai³
a²wã³kxi³kxai³ ka³lo³ha¹lin¹ju³ta² ã³kho³txa³ha²kxai³
nxe²xai³na²hẽ³la².

10 Nxa²ha¹te¹ ã³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³ta³lo³hẽt¹sxã³
wã¹lhũ³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tũ³
hi³ka²ta³a² oh³nãn¹ki³a² ĩ³ã³ki³a² yuh³xai²nãn¹ko³xa²
a³hi²ye²na²hẽ³la². Ya³wi³ta²ka³txa² yã¹nxe² ĩ³ã³na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ ka³wã³lxa² kãin²jau³xa² ã³na¹ha²kxai³ kxĩh³nxa²
ka³wã³lxa² a³li³xi²ju³ta² ã³na¹ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la².
11 A²nxe³sxã³ hi³ka²ta³ai²na² a²ĩ³lxa² Ab3sĩn²to³ki³su¹
nxe³na²hẽ³la². A²nxe³ki³ai²na² a²ĩ³lxa² si³yxau³tãu³a² tan³ki³su¹.
Nxe³na²hẽ³la². A²nxe³sxã³ ka³wã³lxa²na² a²wã³kxi³kxai³
yau³ka³na³ka³na³ju³ta² tan³nha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³
yau³ha¹lin¹ju³ta² ta³nxa³ha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la².
Nxe³ye²ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² yuh³xai²nãn¹ko³xa²
yxau³te²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ ya²lun¹txi³na²hẽ³la², ĩ³yau³xa²
tan³yau³ye²ha²kxai³la².

12 Nxa²ha¹te¹ ã³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³ta³lo³hẽt¹sxã³
a²wã¹lhũ³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tũ³
u³je³na³kai²li² i³la³kxai²li² hi³ka²ta²li² nxe³sxã³ a²wã³kxi³kxai³
ki³ka³na³ka³nat3sxã³ ã³ka³nxa¹hi²ye²ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³
ki³ha¹lin¹sxã³ wi¹lxi³ye²ha²kxai³ nxe²xai³ye²na²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²lan²ti³su² a²wã³kxi³kxai³ ye³ka³na³ka³nat3sxã³
ã³ka³nxa¹hi²ye²ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ye³ha¹lin¹sxã³
wi¹lha²tet1je²ha²kxai³ nxe²xai³ye²na²hẽ³la². Te²yã¹nxũn³sxã³
ka³nxah³ju³ta² te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ã³ka³nxa¹hi²ye²na²hẽ³la².

13 Nxe³nũ²la² oh³sĩ³nãu³a² tau²ta²ta³a² kãin²te²a² ã³ni³nxa²
wxã³na²hẽ³la². Wxã³sxã³ kaix1te³nah¹lxi¹:

— A³kwe¹ a³kwe¹ a³kwe¹. Yuh³xan¹ko³xa²
yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa² khãuh³lxa³thi¹nain¹tu¹we¹.
Oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² a²wã¹lhũ³ka³txa² wxa²no²la³kxi²xai³lain¹jah³la²
nxain¹tãu³a¹ khãuh³lxa³thi¹nain¹tu¹we¹. Nxe³na²hẽ³la².

9

1 Nxa²ha¹te¹ ã³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³ta³lo³hẽt¹sxã³
a²wã¹lhũ³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tũ³

oh³si³na² hi³ka²ta³a² i²a¹hē³la². A²nxe³ki³a² oh³xa²
a³hi²sxā³ yuh³xan¹ko³xai²na² sxan³ta²wa². A²nxe³sxā³
hi³ka²ta³jah¹la² yuh³xan¹ko³xai²na² a³hi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
sya²ve²ka³txa² ūh³yo²than²ki³ka³txa² sa²nū¹nyhain¹na²hē³la².
Yuh³xa² kxih³nxē¹na² u¹tē³na² ūh³yo²than²ki³ka³txa³nū³a²
sa²nū¹nyhain¹na²hē³la². 2 Nxe³te³na¹ yuh³xa² kxih³nxē¹na²
u¹tē³na² ūh³yo²than²kxi²na²hē³la². Ūh³yo²than²kxi²tāu³a²
ha³nxe²a² a²ha³lxin¹txa² a³li³na²hē³la². Fo³kāu²tē³na²
kāin²khai¹nxe³tē³na² kāin² i³ha³lxi¹kxa²yā¹nxa²
au³tāu³a² i³ha³lxin¹na²hē³la². Nxe³te³na¹ ha³lo²a²
whāi²na¹ i³ka²nxah¹na²hē³la². 3 A²nxe³ju³tai²na²
a²ha³lxin¹txa² a³li³tāu³a² ta³ka²ta³su² kāi²lxi³te²nāu³xa²
a³li³na²hē³la². Yuh³xan¹ko³xai²na² ā³wxā³ain¹na²hē³la².
Ā³wxā³ain¹te³na¹ i³nū³kūn³si¹hain¹na²hē³la².
Sxe³sxe³kxa² ki³khe¹khaix¹te²ju²hē³la². Nxe³jut³sū³nxe²
i³nū³kxūn³tain¹na²hē³la². 4 I³nu³kxūn³tain¹te³nah¹lx¹:

— Nxe³jah³lx³sa²lx¹. Yuh³xai²na² si³sa² kho³jah³lx³txa³hē¹li¹.
Ha³lo²ai²na² kwa²wen¹te²a² yxo²ha³kxa¹ kho³jah³lx³txa³hē¹li¹.
Sa³wxen³na² yxo²ha³kxa¹ kho³jah³lx³txa³hē¹li¹.
Hāi¹nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xai²na² ū³ta³ka² sai¹sxā³
a²ye³ha³na³kxa² ye³wha²li¹nhā²nxa³te²nāu³xa² so¹lx³
Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lx³sxa³te²nāu³xa² so¹lx³
5 I³khāuh³lxa³ti³tain¹yah³lx³hē¹li¹. Yxān¹ta¹
su²lhā³ain¹yah³lx³txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ i³la³ka² ki³ha¹li¹
ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ā³ki³wa³tāu³ki²sxā³ ā³ti¹tāu³a¹
nxe³txain¹yah³lx³hē¹li¹. Nxe³ain¹na²hē³la². A²nxe³jut³su²
ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³tai²na² sa²kxai³lu² sxe³sxe³kxa²
ki³li³kxa² yā¹nxe³na²hē³la². 6 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a²
khāuh³lxa³txi³nhain¹ju³ta² ya³lu²ti³te³nain¹ta¹ hxi²kan¹txi³
ya³lu²ai¹nxa³lho³la². Nxe³ain¹te³an¹ju³kxai³lu¹:

— Ya³lu²na¹ju³ta² so¹lx³ ten³sa³nha¹. Nxain¹kxan²ti³nū¹
hai³txi³ ya³lu²ai¹nxa³lho³la².

7 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ta³ka²ta³a² kāi²lx³te²nāu³xai²na³
sa²kxai³lu² ka²va¹lhū³na²hē³la². Ka²va¹la² he¹kxi²te³lhxā³
ai³ain¹kxa² yā¹nxe³na²hē³la². A²ne³ka³nāu³a² ne³hē¹nha²ka³lo³a²
ou²ro²ka³lo³a² ne³hē¹nha²na²hē³la². A²yen³nāu³ai²na²
sa²kxai³lu² a²nū²a² yen³nhū³na²hē³la². 8 A²ne³kxī³sai²na²
sa²kxai³lu² txu¹ha² ne³kxī³sxū³na²hē³la². A²wxi²ai²na²
sa²kxai³lu² ya²na¹la² wxi²hū³na²hē³la². 9 A²ha³la³san¹ka³lo³a²
kwa³thi³la³ka³lo³a² ū³whih²kxi²nha²na²hē³la². Nxe³sxā³
hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la² ū³si³kū¹nha²sxā³ ka³lxa¹khai¹nxe³sxā³
ā³nxai³kxai²nān²tu³ ā³nxo³khaix¹nxe³te²jai¹ti²tu³wa².
Jā¹nxe³jut³sū³nxe² ā³ni³nain¹kxai²nān²tu³ nxe³jut³sū³nxe²
ā³nxo³tain¹na²hē³la². 10 A²nxe³sxā³ a²sa³wē³lxai²na²

sa²kxai³lu² sxe³sxe³kxa² a²ki³ki³lxa² ki³li³kxa² yā¹nxa²hē³la².
 A²nxe³ju³kxai³lu² ka²va¹la² sa³wē³lxa²na² sa²kxai³lu²
 a²nū²a² i³wai¹kxai²nān²tu³ ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹na²hē³la².
 I³la³kxa² ki³ha¹li¹ ki¹ha¹li¹ ka³na³ki² ā³ki³wa³tāu³kxi²tāu³a²
 nxēn³tain¹na²hē³la². 11 Jā¹nxe³jut³su² ta³ka²ta³a²
 kāi²lxi³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la²
 yū³na²hē³la². Nxe³te²na² sa²kxai³lu² kxīh³nxē¹na² u¹tē³na²
 a²hxi²kan¹jah¹lo²su² na²hē³la². Nxe³te²na² i³lxa²sa¹. E³bre²a²
 wān³txai²na² sa²kxai³lu² A³ba³tō³jah³lo²su¹ nxe³ha²kxai³ Kre²ka²
 wān³txai²na² sa²kxai³lu² A³po³li³ō²jah³lo²su¹, nxe³ha²kxai³
 nxe³na²hē³la².

12 Nxa²ha¹te¹ yuh³xai²na² khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta²
 yu³ka³na³ka³nat³sxā³ ne³ki³son³na³la². Yxān¹ta¹
 yu³tha¹lon¹na³la².

13 Nxa²ha¹te¹ ā³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ta³lo³hēt¹sxā³
 a²wāi²lhū³ka³txa²wxa²no²la³kxi²na²hē³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu³
 wān³txa² ain³kxi²na¹hē³la². Txah³lxa³kxa³txai²li² ou²ro²ka²
 we¹tain¹ka³txa² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²ka³txai²li²
 a²ne³txau³xa² ne³tau³ha¹li¹ ne³tau³ha¹li¹ yū³na²hē³la².
 Nxe³te²nxū²kwai³ye³la³nāu³a² wān³txa² e³jau³xa²
 ain³kxi²na¹hē³la². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a² sxa³na²hē³la². 14 A²nxe³sxā³ wān³txa²
 ain³kxi²na¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² jah¹la² wāi²lhū³ka³txa²
 kwēn¹ta² o²la³kxi²jah¹lai²na² a²ne³nxē³na² ain³kxi²jau³su²
 na²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹;

— Nxex³sa²lxi¹. In³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ oh³xan¹jah¹lo²nāu³xa²
 ka³wā³lxa² Eu³fra²te²yau³xa² kāin²khaix¹jau³xa² tai³kxi²nha²sxā³
 sxa³ain¹te²nāu³xai²na² sa²ta²la³kxi¹txai¹nhē³li¹. Nxe³na²hē³la².

15 Nxe³ha²kxai³ sa²ta²la³kxain¹na²hē³la². A²nxe³sxā³
 a²kxā³nxa¹ sa²ta²la³kxi²lā³jah¹lo²nū³a² i³hau³kot³tain¹na²hē³la².
 A²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³te²nāu³xa² a²wā³kxi³kxai³
 nū³ka³txi³ka³na³ka³nat³sxā³ i³ya²lu¹tai¹ni² a²wā³kxi³kxai³
 nū³ka³txi³ha¹lon¹tāu³a² sa²kxai³lu² sa²wa²su¹tai¹ni²
 nxe³ju³ta²nū³su² i³hau³kot³tain¹na²hē³la². Ha³lo²a²
 i³lxi²je³na² hau³kon³sxā³ kwē³ko³ni² i³la³kxa² i³lxi²je³na²
 hau³kon³sxā³ tī¹i² a³lan²ta² i³lxi²ju³ta² hau³kon³sxā³
 a³la²ni² u³je³na³ka² ki³ka³la³xi²ju³ta² hau³ko³ni² nxe³je³na²
 sa²ta²la³kxi²ju³ta³nū³su² ā²la² i³hau³kot³tain¹na²hē³la².

16 A²nxe³jut³su² sa²ta²la³kxi²sā³te²na² a²nū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² ka³lxa³aaaa¹khaiiiiiix¹nxe³na²hē³la².

— Tu³sēn²tos² mi³lyōes² nxe³tū³ka³txi³su¹. Nxe³jau³xa²
 ain³kxi²na¹hē³la². A²nxe³tū¹ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
 ka²va¹la² ka³ti³yau³kxi²sxā³ ā³naun³tain¹na²hē³la².

17 Nxe³sxā³ i²a¹tū³ka³txa² nxe³te³nah¹lxi¹. Ka²va¹la²
 ka³ti³yau³kxi²tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²ha³la³san¹ka³lo³ai²na²

kwa³thi³la³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² yā¹nxe²
 he³hen³nha²kxai³ ja³sīn²to² yā¹nxe² wi³win³nha²kxai³ ē³syo²fre²
 yā¹nxe² sa³te³sa³ten³nha²kxai³ nxēn³tai¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹
 ka²va¹la² a²ne³kai²na² sa²kxai³lu² ya²na¹la² ne³ki³hū³na²hē³la².
 A²yo²ai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² i³jut3sū³nxe² yxo²a³li³ha²kxai³
 a²wha³lxin¹txa² yxo²a³li³ha²kxai³ ē³syo²fre²nū³hū³nxe²
 yxo²a³li³ha²kxai³ nxe³yain¹na²hē³la². 18 A²nxe³te²ka³ya³lhu²
 ka²va¹la²nāu³xa² yxo²a³li³ju³ta² ha³nxe³lxi³ha²kxai³
 a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ ya²lun¹txain¹na²hē³la². Ha³nxe²a²
 yxo²a³li³ha²kxai³ a²wha³lxin¹txa² yxo²a³li³ha²kxai³
 ē³syo²fre²nū³xa² yxo²a³li³ha²kxai³ nxe³yai¹nha²kxai³
 a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ ya²lun¹tai¹na²hē³la². A²wā³kxi³kxai³
 nū³ka³txi³ ka³na³ka³na³te²nāu³xa² ya²lun¹tai¹nha²kxai³
 a²wā³kxi³kxai³ nū³ka³txi³ha¹lin¹te²nāu³xa² ā³wa²sut1sxā³
 yxau³ai¹nha²kxai³ nxe²xai³lain¹na²hē³la². 19 A²nxe³sxā³
 ka²va¹la²nāu³xa² a²yo²ai²na² ha³nxe³lxi³ha²kxai³
 a²sa³wē³lxa² ha³nxe³lxi³ha²kxai³ yxain¹na²hē³la².
 A²sa³wē³lxai²na² sa²kxai³lu² txih³xa² ne³ka² yā¹nxe³na²hē³la².
 A²ne³ka² yū³te²an²tu³ a²wxi²ai²na² ha³nxe³lxa³txi³
 i³yī³nē³te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxain¹na²hē³la².

20 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² ka³ten³sa²te²nāu³xa²
 hai³txi³ ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² a²na¹ai¹nxa³hē³la².
 Hâi¹nxe³sxā³ a²ta³a² sa²nēn¹kxai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su²
 ki³lxo³xain¹ka³txa² ou²ro²ka³txa² ta³nxa² pra²ta²ka³txa² ta³nxa²
 brōn²se²ka³txa² ta³nxa² txah³lxa³kxa² we¹kxi²ka³txa² ta³nxa²
 hi³a² we¹kxi²ka³txa² ta³nxa² nxe³sxā³ yen³kxa² i²li³ka³txa²
 tē³nū²la² txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³xain¹ka³txa² wet1sxā³
 sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ ka¹txai²li² hxi²kan¹txi³
 i²nha²nxa³ha²kxai³ a²ne³nxē³na² ain³kxi²nhā²nxa³ha²kxai³
 i³sa²yxau³sxā³ ā³nxai²nxa³ha²kxai³ nxe³te²sxa³jai¹ti²tu³wa².
 21 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² su²lhā³nyhain¹ni² tih³na³la²
 ā³nan³nyhain¹ni² in³txa² txu¹ha² ko³ti³hin¹khaix1nxe³sxā³
 o²la³kxi²nyhain¹ni² a²nū²a² yen³kxa² kâi³kxi²nyhain¹ni²
 nxain¹na²hē³la². Jā¹nxain¹na²hē³la². Hai³txi³ ko³nxe³ti³
 kâi³ain¹ju³tai²li² ā³na¹ai¹nxa³hē³la².

10

In³txai²na² ha³te³h³nxā³nxa² hxi²tē³nha²jah¹la² i³yau¹ū³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² oh³xan¹jah¹la²
 nū³kxūn³khai¹nxe³jah¹la² oh³xan¹ko³xa² a³li³nū²la²
 wxa²ka³nxī²na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²na² a²wā²lai²na² sa²kxai³lu²
 o³sī³nhū³ka³lo³su² wih²kxi²nha²na²hē³la². A²ne³ka³nāu³a²
 txih³xa²ta³a² ke¹lhū³nxe² ū³nhe³hē¹nha²na²hē³la². A²yen³nāu³a²
 sa²kxai³lu² u³je³na³ka² yā¹nxe² ye³ki³i³na²hē³la². A²yu³kxai²na²

sa²kxai³lu² ha³nxe² i³jut3sũ³nxe² yu³ki³la³kxi²na²hẽ³la².
² A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³nxa²
 li²vro³txã³nxa² jũx1txã³nxa² sa²hai¹sxã³ hxi²tẽ³nhã²na²hẽ³la².
 Nxe³nũ²la² i³ye³na² yxo²ka³teh³nãu³a² ã³nxai³na²hẽ³la².
 ã³nxai³ka³ty³ a²yu³kxa² wi¹tãu³a² sa²kxai³lu² i³ye³nai²na²
 ũh³yu³kũ³nha²ha²kxai³ a²yu³kai²na² a²wã³tãu³a² sa²kxai³lu²
 ha³lo²a² tĩ³wxe³nha²ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la². ³Nxe³nũ²la² kãin²
 i³wxan¹na²hẽ³la². Ya²na¹la²ta³a² i³lxãu³na³kxi²jau³hũ³nxe²
 i³wxan¹na²hẽ³la². i³wxan¹nũ²la² ha³lai³xa² nũ³ka³txa² ha¹li¹
 ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ tũ³ka³txa² i³xyi²nxũ³xain¹na²hẽ³la².
⁴i³xyi²nxũ³xain¹nũ²la²:

– Wãn³txa² i³xyi²nxũ³xain¹jau³xai²li² ũ³wha²li¹la¹tũ¹xã¹.
 Nxa¹ta¹ wãn³txa² oh³nãn¹jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la².
 Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

– Nxex3sa²lxi¹. Wãn³txa² ha³lai³xa² nũ³ka³txa²
 e³lain¹jau³xai²li² ũ³wha²li¹txa³hẽ¹li¹. Ka²nahx2sxã³
 wxa²e¹nãu³ai²na² hãi¹nxĩ¹ka³ty³ ain³kxi²yxau³txai¹nhẽ³li¹.
 Nxe³sa³na²hẽ³la².

⁵ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² i³ye³nai²li² tĩ³yu³kũ³nha²
 ha³lo²a²nãu³a² tĩ³wxe³nha² nxe³jah¹la² sa²kxai³lu²
 a²hxi²ka² wi¹nẽ³tãu³a² sa²hxi²ka³la¹nhã²na²hẽ³la².
⁶ Sa²hxi²ka²la¹nhã²te³nah¹lxi¹:

– Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 e³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³jah¹lo²su² Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa²
 ka³ten³su² kan²txi³ yxau²xai³jah¹lo²su² na³li¹. A²wi¹ju³ta²
 ne³ki³so³nxa³jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³su²
 txa²wã¹ha³lo²a² whãi²na¹ oh³nãn¹ko³xa² whãi²na¹ i³ye³na²
 whãi²na¹ i³yũ¹jah¹lo²su² na³li¹. Yen³kxa² whãi²na¹
 oh³nãu³an¹te²a² yen³kxi³su² ta³nxa² yuh³xan¹te²a²
 yen³kxi³su² ta³nxa² i³ye³na² hãu¹ain¹te²su² ta³nxa²
 nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ hĩ¹na² txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ju³ta²nũ³su²
 yau³son³na³li¹. ⁷ Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹jah¹la² ne³ki³san¹jah¹la²
 wãi²lhũ³ka³txa² o²la³kxi²te³lhã³ nxe²na³li¹. Nxe³kxai²nãn²ty³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ten³kxi³jau³xu¹tai²na² e³lxah²lxi³tu¹wi¹.
 Nxe³jau³xa² a²kxã³nxai³tã² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹tai²na²
 i³hen³txi²nẽ³ta¹hxai²tĩ³ai¹tĩ²tu³wi¹. A²nxe³jau³xu¹tai³nãn¹jau³xa²
 e³lxah²lxi³tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².

⁸ Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² e³ta³lun²nũ²la² wãn³txai²li²
 oh³nãn¹jau³xa² ain³kxi²na¹jau³xai²li² ãh¹ain³kxi²na²hẽ³la².
 Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

– Nxex3sa²lxi¹. i²txa²hẽ³li¹. Oh³xan¹jah¹la² i²txa²hẽ³li¹.
 A²yu³wi¹tãu³a² i³ye³na² tĩ³yu³kũ³nha²ha²kxai³ a²yu³wã³tãu³a²
 ha³lo²a²nãu³a² tĩ³yu³wxe³nha²ha²kxai³ nxe³jah¹lai²li²

ha³te^h3nxã³nxa² jũ¹lxi³txã³nxa² hxi²tẽ³nha²txã³nxa² ai³sxã³
 so¹kxi¹sẽ¹li¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².
 Nxe³sa³ha²kxai³ ai³na¹nũ²la² ha³te^h3nxã³nxa²
 hxi²tẽ³nha²jah¹la² ĩ³ye³kxi²na¹hẽ³la², ha³te^h3nxã³nxa²
 ũ³hũ¹sa²si¹ha¹jau³sa². Nxe³na¹ka³tu³ĩ³wa²lũ³xi²sa²te³an¹jau³kxai³lu¹
 ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Txa²nxã¹nxai²li² sa²so¹kxi²sa³wi¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³
 Ta²nxã¹nxai²li² ĩ³yai³nhxa³txa²hẽ³li¹. ĩ³yai³nhxa³tin¹kxai²nãn²tu³
 wxa²yo²ai²na² nãun³ye¹nxa²ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 ta³ye¹nxa²ha²kxai³ ye¹nxa²tu¹wi¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².

10 Nxa²ha¹te¹ ha³te^h3nxã³nxa² so¹kxi²na¹ka³tu³ĩ³yai³na¹hẽ³la².
 ĩ³yai³na¹tãu³a² nãun³nhẽ¹la². Txuh³ha² nãun³jau³hũ³sxã³
 nãun³nhẽ¹la². Txa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³yo¹li²na¹tãu³a² ta³nhẽ¹la².
 11 Nxa²ha¹te¹ wãn³txa² ãh¹lxi³sxã³ e³kxi²sain¹jau³xa²
 ain³kxai¹na¹hẽ³la². Ain³kxai¹na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² tah²yau³nũ³a²
 ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹jau³nũ³a² ãh¹ ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
 Nxe³jau³xa² ĩ³hen³txi¹nxa²ha¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
 nũ³ka³txi³nãu³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txi³nãu³xa² a²nũ²a² nũ³ka³txa²
 kãĩ²lxi³tũ³ka³txi³nãu³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txi³nãu³xa² a²nũ²a² ã³xa²
 wãn³txa² e³tũ³ka³txi³nãu³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txi³nãu³xa² a²nũ²a²
 a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tũ³ka³txi³nãu³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txi³nãu³xa²
 nxe³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹.
 Nxe³sain¹na²hẽ³la².

11

A²nũ²a² ĩ³yo²nũ¹nain¹ya³jah¹lo²nãu³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² hau³ko³ka³txa² ũ³hũ¹sain¹na²hẽ³la².
 Ũ³hũ¹sain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex³sa²lxi¹ Hau³ko³ka³txa² sa²so¹sẽ¹li¹.
 Sa²son¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ũ³hau³ko³txa²hẽ³li¹.
 A³lu²ju³ta² ũ³hau³ko³txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³
 ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu³ txah³lxa³kxa³txa² Txa²wã¹sũ³na²
 sa²nẽn¹kxi²ka³txa² te²yã¹nxe³ ũ³hau³ko³txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹ka³tu³
 a²nũ²a²nãu³xa² Sũ³na² sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³ wxã³tũ³ka³txa²
 wxa²hau³ko³txa²hẽ³li¹. Ka³lxa¹ju³ta² wxa²hau³ko³txa²hẽ³li¹.

2 Nĩn¹kxai²nãn²tu³ ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu³ hãĩ¹nxã¹txa²hẽ³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² e³la² kãĩn²tãu³a² ũ³hau³ko³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³je³nai²na² sa²kxai³lu² ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²
 a²ha³lo²ai²la¹wi¹. A²nxe³tũ³ka³txi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
 ko³nxe³ti³ kãĩ³tũ³ka³txi³su² ha²kxai³ sxi²je³na²
 wi¹lhĩn¹khai¹nxe³je³na² Je³ru³sa³lẽ²thĩn³su² ha²kxai³
 nxe³thĩ³na² yxo²kwĩ¹kxai¹nha²kxai³ wa³ka³ti³lo³nyhain¹tu¹wi¹.
 ĩ³la³kxa² ka³lxa¹khai¹nxe³ sa²tã³tĩ¹tãu³a² 42 nxe² ĩ³la³kxa²
 sa²tã³tĩ¹tãu³a² wa³ka³ti³lo³nyhain¹tu¹wi¹. 3 Nxa²ha¹te¹

txa²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² i³yo²nün¹sain¹te²a²
 i³hxi²ka¹tai¹na¹tu¹wi¹. Nxa¹na¹kxai²nän²tu³ Txa²yo²wän³txa²
 i³hen³txain¹tu¹wi¹. A²nxe³ya³te²a² Je³ru³sa³lẽ²thi³nän¹tũ³ka³txa²
 a²kõ³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta² i³än²ta³kxi²ya³tu¹wi¹. Nxe³sxã³
 a²wã²la²ka³lo³khai³xa² sa²kẽ¹ka³lo³a² so¹lxi³ũ³whi²kxi²nha²sxã³
 ai³sxã³ i³hen³txain¹tu¹wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³a³la²ni²sxã³ 1.260 nxe²
 a³lan²tãu³a² i³hen³txain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².

4 Jã¹nxe³sxã³ i³hen³txain¹te²na² ha¹li¹nha²kxai³
 o³li³ve²ra³ka³ta³txa²yã¹nx2na³la². Nxe³kxat3su²
 a²yau³xa² sa²sai¹ki³kxai²nän²tu³ lã³pi³ãu²ka³txa²
 ã³nẽ¹nã³wih¹ki³kxai²nän²tu³ txa²wã¹ki³na¹xai²na²
 sa²ki³kxi²nẽ³te²ju²hẽ³la². Nxe³ju³tai²na² yã¹nxe³sxã³ in³txa²
 ha¹lin¹ya³te²a² Sũ³na² wän³txa² i³hen³txi³nẽ³kxai²nän²tu³
 txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³ju³ta² yũ²na³la².
 Nxe³kxa²yã¹yxah³nx2na³la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a² a²ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su² ha²kxai³
 nxe³jah¹la² yen³nãu³a² he¹ain¹na²hẽ³la². 5 A²nxe³te²kxai³la¹
 a²nũ²a² i²li²te²na² a²ẽ¹nän¹jau³kxai³lu²:

– Jah¹la² ha¹lin¹ya³jah¹lai²na² ten³nxa³nhai¹.
 Su²lhã³ai¹na¹tũ¹xã¹. Nxain¹kxai²nän²tu³ in³txa²
 ha¹lin¹te²na² hi²sen³su² ha³nxe²a² i³yo²sai¹nha²sxã³
 wän³txi³hxa³nai¹nhĩ³nx2nã³la². Nxe³sxã³wän³txi²ya²lun¹txi²hxa³nai¹ni¹
 6 Nũ³kxũ³jah¹lo²nãu³xa² ha¹lon³txi³yah³na²hẽ³la². Nxe³te²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² i³hxi²ka¹tain¹kxe³su² yũ³ya³ha²kxai³
 a²ẽ¹nai²na² e³ya³te³nah¹lxi¹:

– Hĩ¹na² wẽ³hã¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹. Wän³txa²
 i³hen³txi³ ta³lu²nain¹sã²na¹tũ¹xã¹. Nxain¹kxai²nän²tu³
 wẽ³hã¹xi²hĩ³nx2nxa³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ i³yau³xa² i³ã³lxa³ti³sxã³
 a²ti³ha²yau³hũ³jau³su² i³wet1si¹jau³su² hxi²ka¹nai¹nhĩ³nx2na³la².
 Te²yã¹nxũ³sxã³:

– i³ta³ka³txa² yuh³xan¹ko³xa² i³sa²si¹hã¹a¹tũ¹xã¹.
 Nxain¹kxai²nän²tu³ ya²la³tu³ i³to³nai¹nhĩ³nx2na³la².

7 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² wän³txa² i³hen³txi³ta³lu²nain¹nũ²la²
 ka³yxuh³hũ³jah¹la² kõ³nxe³thin¹khaix1jah¹la²
 yuh³xa² kxih³nxẽ¹na² u¹tẽ³na² a³li³jah¹lai²na²
 hi²sen³tu³ti¹ in³txi³nãu³xa² ha¹lin¹jah¹lo²nãu³xa²
 ã³nhe¹kxi²yah³na²hẽ³la². ã³nhe¹kxi²yah³nũ²la²
 in³txa² ha¹lin¹te²nãu³xa² ka³yxuh³hũ³jah¹la²
 kõ³nxe³thin¹khaix1jah¹la² hi²sen³kxai³lu² sun²tã¹ain¹na²hẽ³la².

8 Nxe³nũ²la² a²nũ²nãu³xa² ya³lun¹txi²jah¹lo²nãu³xa²
 tẽ³sxã³ sxl²je³na² ũh³wxe³ain¹na²hẽ³la². Ha³lo²a²
 sa²tã³ain¹na²hẽ³la². A²nxe³thi³nän¹tũ³ka³txai³tã²
 a²kxã³nxai³tã² Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³thi³nän¹tũ³ka³txi³nãu³hxai²tẽx1ta³lxi³ kõ³nxe³ti³

kāi³ju³ta² so¹lxi³ kāi³ai¹nha²kxai³ So³to²ma²thĩn³su²
yā¹nxe³na²hē³la². Te²yā¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
en²txi²sa²tē³ai¹nha²kxai³ E³ji²ta²ko³su² yā¹nxe³na²hē³la².
Nxe² ĩ³lxi³hain¹na²hē³la².⁹ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²
ka³lxa¹txi³nāu³xa² a²nū²a² nū³ka³txi³su² te²na²wxā³ai¹nha²kxai³
sxi²je³na² a²yxo²ha³kxa¹ wxā³ai¹nha²kxai³ wān³txa²
yau³tā³xa² e³tū³ka³txa² wxā³ai¹nha²kxai³ a²nū²a²
nū³ka³txa² kāi²lxi³tū³ka³txi³nāu³xa² wxā³ai¹nha²kxai³
nxain¹na²hē³la². Nxain¹te³na¹ ya³lu²jah¹la²nāu³xa²
ĩ²ain¹na²hē³la². ĩ²ain¹ka³tu³ hai³txi³ ya³lu²te²nāu³xa²
sa²nĩ³kxi²si¹hai¹nxa³jau³su² te³nain¹na²hē³la². Ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² āh¹ ne³ka³kat3sxā³ a³lan²nūn³tāu³a²
sa²nĩ³kxi²si¹hai¹nxa³jau³su² te³nain¹na²hē³la².¹⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹
ĩ³lxa³thi¹nxa³tū³ka³txa² yuh³xan¹te²nāu³xan²tu³
ĩ³ka³li³hain¹na²hē³la². In³txa² ha¹lin¹jah¹la²nāu³xa²
ya³lu²yain¹ju³ta² ĩ³ka³li³hain¹na²hē³la². Nxe³jah¹la²nāu³xa²
hxi²ka² a²kxā³nxa² ĩ³lxa³thi¹nai¹nxa³tū³ka³txa² ko³nxe³ti³
ĩ³yī¹li²hai¹nha²kxai³lu² hxi²ye¹ta³lxi³si¹hain¹na²hē³la².
Nxe³kxe³su² kwēn¹ta² ya³lu²yai¹nha²kxai³ ka³li³hain¹jau³su²
yen³kxa² ũ³hū¹nyhain¹na²hē³la².¹¹ Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹
ka³na³ki² a³lan²tāu³kxai³lu² āh¹ ne³ka³kat3sxā³ a³lan²tāu³kxai³lu²
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² in³txa² ya³lu²txi²jah¹la²nāu³xa²
a²wā³nē³na² ĩ³ya¹txa²hē³la². ĩ³ya¹tha²kxai³ ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²yah³na²hē³la². Nxe³ya³ha²kxai³ ju¹tai²na²
ĩ²ain¹tū³ka³txa² kāin² o²lain¹na²hē³la².¹² O²lai¹nhī¹na¹ wān³txa²
oh³xan¹jau³xa² ain³kxain¹na²hē³la². Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka³la³a² wxā³ja¹hē¹le¹. Nxe³na²hē³la². Nxe³nū²la²
in³jah³la²nāu³xa² ya³lu²txi³sxā³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ya³te²a²
ha¹lin¹te²a² ka³la³ya³ha²kxai³ o³sĩ³na² ā³wi¹yha³nha²hē³la².
Nxe³sxā³ oh³xan¹ko³xa² ā³wi¹yha³nha²hē³la². A²nxe³ju³tai²li²
ko¹ko¹sain¹tū³ka³txa² ĩ²kxain¹na²hē³la².¹³ A²nxe³tāu³
kxĩh³nxa² kāin² ĩ³ka³ta³ta³tūh¹na²hē³la². Sxi²jen³nāu³ai²na²
hxi²ka² han³ka³tu³ nxe³thĩ³na² thi³ka³na³ka³nat3sxā³
a³lu²lhxa³tā²hē³la². Nxe³tĩ³kxai³lu² a²nū²a²
yxau²xai³te²na² ka³lxa¹te²nāu³xa² 7.000 nxe³te²nāu³xa²
ā³ya²lu¹ta³lxain¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ sxi²ye³na²
ka³ten³su² wā³kon³ta³nū³ka³txa² on²tain¹na²hē³la².
A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a²
oh³xan¹jah¹la² sa²nēn¹kxain¹na²hē³la².

¹⁴ A²nxe³jut3su² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² khāuh³lxa³txain¹ju³ta³nū³su²
yu³tha¹li¹ wa³to²hi²na³la². Yxān¹ta¹ yu³ka³na³ka³na³ton³na³la².
Wa³su¹txi³ wxā³tu¹wa².

Wāi²lhū³ka³txa² a²ne³ki³sa² wxa²no²la³kxi²jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ ã³xah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wāi²lhũ³ka³txa²
wxa²no²la³kxi²jah¹la² ne³ki³san¹jah¹la² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la².
Wxa²no²la³kxi²ka³tu³ oh³xan¹ko³xai²na² a²nũ²a²
ka³lxa²khai¹nxe³sxã³ e³lain¹jau³xa² ain³kxai¹na¹hẽ³la².
Ain³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:

– A²nũ²a² yuh³xan¹ta² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta²
ĩ³hau³ko³ju³ta² ne³ki³son³na³li¹. Hĩ¹na² ã³wẽ³not³tu¹wi¹.
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Kris²tu³jah¹lo²su² ha²kxai³
wẽ³non³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ju³tai²na² hai³txi³ ne³ki³so³nxa³lho³li¹.
A²nũ²a²nãu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ ĩ³hxi²kan¹txi³lo³tain¹tu¹wi¹.
Nxe³ai¹nhẽ³la².

16 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² hxi²kan¹te²nãu³xai²li² Txa²wā¹sũ³na²
yen³nãu³a² ã³wxe³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³ka³txin³txi³ hxi²kan¹ta²
ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³ain¹tũ³ka³txin³txi³ ã³ka³ti³lhu³ta³kxa²
wxe³sxã³ Txa²wā¹sũ³na² sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la².

17 Sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:
– Sũ³nãi³. Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³ka³si¹lxi¹. Nũ³kxũn³ta²
Si³yxau³ka³si¹lxi¹. Ka³tẽn³su² yxau²sa²tẽ³jah¹lo²si¹lxi¹.
Te²yã¹ju³tain²txi³ a²kxã³nxa² a²ka³tẽn³su²
yxau²xai³lin¹ta²wi¹. Hĩ¹na² nũ³kxũn³khai³in¹nĩ¹nha²kxai³
a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³lot³sa²nhĩ¹ju³ta²
ã³si³wxen³tu¹wi¹.

18 A²nũ²a²nãu³xa² Sũ³na² wãn³txa² te³nai¹nxa³te²nãu³xa²
ĩ³an³ta³kxi²nxain¹na²hẽ³li¹. Jã¹nxe³nũn³sxã³
ye³jen¹na² ĩ³an³ta³kxai¹nĩn¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
ya³lu²te²nãu³xai²na² ka³tẽn³su² yxau³ai¹nhĩ¹nai³tã²
kãi³sxã³ yxau³ain¹ju³ta² a³ya³tai¹nĩn¹tu¹wi¹.
Wi¹ta³nxa² ko³nxe³ ta³nxa² a³ya³tai¹nĩn¹tu¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wxa²wãn³txa²
ĩ³hen³txai¹nĩn¹kxe³nãu³xa² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yo²i²ain¹te²nãu³xa² nxe³te²nãu³xa²
ũ³yho³hai¹nĩn¹tu¹wi¹. Kãin²te²su² kãin²nxa³te²su²
nxe³kxan²ti³ũ³yho³hai¹nĩn¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ yuh³nãu³xa²
ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa² ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
yo³ha² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tai¹nĩn¹tu¹wi¹.
Jã¹nxĩn¹jut³su² sa²nẽn¹kxi¹nxa²si¹na¹wi¹.

Nxe³na²hẽ³la².

19 Nxe³ka³tu³ oh³xan¹ko³nãu³a² Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha²
sa²yo²than²na²hẽ³la². Kai²syẽ¹na² ou²ra³ka² we¹tain¹tẽ³na²
Txa²wā¹sũ³na² wãn³txa² wi¹lhin¹sxã³ ĩ³ye³kxi²nũ¹nhẽ³jau³xa²
ũ³wha¹na²hẽ³la². A²nxe³tẽ³nai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na²
sxi²ha² sxa³ye²na²hẽ³la². Nxe³tãu³a² ha³lo²a² kãin²
ha³lai³ni³ha²kxai³ a²nũ²a² e³kxi²jau³xa² ain³kxi²ki³sa²kxai³
kãin² wa³tu³ka³nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² kxĩh³nxai²na²

ĩ³ka³tā³tā³tũ¹ha²kxai³ wā³yxũ³la³ka² kãin² sĩ³nxe³ha²kxai³
nxe³na²hẽ³la².

12

Ka³yuh³xa²ko³nxe³khaix1te²a²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tã³a¹tãu³a² oh³xan¹ko³xa²nãu³a²
wā³nxĩn¹khaix1ju³ta² ĩ²a¹hẽ³la². Txu¹ha²
ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³ta¹ka³lxa² u³je³na³kai²li² wā²la²
ũ³whih²kxi²jut3sũ³nxe²ha²kxai³ ka³nxah³ta² i³la³kxa²
ĩ³jut3sũ³nxe² a²yu³kxa² wĩ³la³kẽ³na² yu³ki³ha²kxai³
a²ne³ka³nãu³a² hi³ka²ta³a² ka³lxa¹ki³a² ne³hẽ¹nha²na²hẽ³la².
Hi³kai²li² hxi²ka² hxa³sxã³ āh¹ ki³ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²sxã³
ne³hẽ¹nha²na²hẽ³la². Ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu²
wẽh³ni³na²hẽ³la². Nxe³ka³tu³ wẽ³sa² a³li³lah¹te³lhxã³
ye³je³na³wa³kxa² yxau³son³ye²kxe³su² wẽ³sa²
a³li³lah¹kxi²ha²kxai³ khãuh³lxa³ti³nha²sxã³ kãin² ĩ³wxa¹na²hẽ³la².
3 Nxa²ha¹te¹ yu³tã³xa² ĩ²a¹hẽ³la², oh³nãn¹ko³xa²sa³.
Nxe³tj³kxai³lu² ka³yuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³khaix1te²a²
he³hen³te²a² ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³te²na² sa²kxai³lu² a²ne³ka²su²
ne³ka³lxa¹na²kxai³ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki²
ne³nha²na²hẽ³la². A²ne³txau³xai²na² sa²kxai³lu² hi³ka²hxa³sxã³
ne³txau³xi³nha²hẽ³la². A²ne³ka³nãu³a² ne³hẽ¹nha²ka³lo³ai²na²
sa²kxai³lu² ka³lo³ha¹li¹ ka³lo³ha¹li¹ ka³lo³ha¹li¹
ka³na³ki² ne³hẽ¹nha²xai³na²hẽ³la². A²sa³wẽ³lxa²na²
sa²kxai³lu² sa³we³kxãi³nha²ka³tu³ ĩ³wai²wai²ju²nũ²la²
oh³nãu³nũ¹ka³nãu³an¹ta² hi³ka²ta³a² ĩ³yi²lã³xi²na²hẽ³la².
A²wã³kxi³kxai³ ki³ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³yi²lã³xi²ha²kxai³
a²wã³kxi³kxai³ ki³ha¹li¹ hãi¹nxã¹wxe³kxi²ha²kxai³
nxe²xai³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ hi³ka²ta³a² ki³ka³lxa¹txi³
ĩ³yi²lã³xi²sxã³ yuh³xai²nãn¹ko³xa² ā³yah³xi²ye²na²hẽ³la².
Nxa²ha¹te¹ ka³yuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³khaix1te²na²
he³hen³te²ai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² wẽh³ni³ta¹ka³lxa²na²
sa²kxai³lu² ā³tj³sxã³ wah³nxe³na²hẽ³la².
— wẽh³sai²na² a³li³la¹kxi²kxai²nãn²tu³ nxe³ju³ta¹
ĩ³so¹jĩ²kxi²na¹tũ¹xã¹. Ka³yuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³khaix1te²a²
he³hen³te²a² nxe³na²hẽ³la². 5 Nxe³ka³tu³ wẽ³sa² in³txa²
wẽ³sa² a³li³lah¹na²hẽ³la². A²nxe³te²ai²na² wẽ³sai²na²
sa²kxai³lu² yuh³xan¹ta³ nũ³ka³txi³nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹
hxi²kan¹txi³ kwa³na³jah¹lo²nũ³su² na²hẽ³la². Kwa³thi³la³ka³txa²
hxi²tẽ³nha²sxã³ nũ³kxũn³sxã³ wa³ka³ti³lot3sxã³
ĩ³hau³ko³tũ¹hain¹jah¹lo²nũ³su² na²hẽ³la². Nxe³kxi³nũ³su²
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² wẽ³sai²li² so¹sxã³ ũ³ho¹a³na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² ā³wxe³ka³lo³a²nãu³a² so¹sxã³ ũ³ho¹a³na²hẽ³la².
6 Nxe³ka³tu³ta¹ txu¹ha³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² ih³saun³na²hẽ³la².
Ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ka² sa²hau³ko³ta³ko³su² ih³saun³na²hẽ³la². Ih³saun³sxã³
yxau²xai³lha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² ũ³yhai¹tã²hẽ³la².

A³la²ni²ju³ta² ye³ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ 1.260 nxe² a³lan²tãu³a²
ũ³yhai¹tã²hẽ³la².

7 A²nxe³ju³kxai³lu² oh³nãu³nũ¹ka³na¹ ã³nhe¹lain¹na²hẽ³la².
Mi³ke²lah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txan²tu³ oh³xan¹tũ³ka³txi³la³
nũ³kxũ³nha²kxai³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² kō³khaix1jah¹la²
he³hen³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txan²tu³
oh³xan¹tũ³ka³txi³la³ nũ³kxũ³nha²kxai³ nxe³sxã³
ã³nhe¹ain¹na²hẽ³la².

8 Nxe³ka³tu³ta¹ ka³yxuh³hũ³jah¹la²
kō³khaix1jah¹la² he³hen³jah¹la² nũ³ka³txa² hxi²kan¹txi³
nũ³kxũ³nha²kxai³ wa³lxi³nhai¹nxa³hẽ³la². Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³
oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹ko³nãu³a² hxi²kan¹txi³ yxau²xai³lain¹ju³ta²
yũ³ai¹nxa³hẽ³la², nũ³kxũ³nai¹nxa³ha²kxai³la².

Mi³ke²lah³la² nũ³ka³txa² nũ³kxũ³khaix1ye²yhai¹nha²kxai³
nxe³na²hẽ³la².

9 Nxe³te³na¹ ka³yxuh³hũ³jah¹la²
kō³khaix1jah¹la² he³hen³jah¹lai²li² a²nxe³jah¹lain²txi³
a²kxã³nxu¹tai²na² txih³hũ³sxã³ kō³nxe³jah¹lo²lxi³ha²kxai³
Ti³a²bo³jah¹lo²lxi³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹lo²lxi³ha²kxai³
a²nũ²a²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³ki³ha¹kxai¹nha²kxai³
nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³yai¹nha²kxai³ oh³nãu³an¹ko³xa² a³li³sxã³
ka³nxi³xi²sxã³ yuh³xan¹ko³xai²na² kan²txi³ yxau³si¹hain¹jau³su²
nxain¹na²hẽ³la². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
te²yã¹nxe³si¹nyhain¹na²hẽ³la².

10 Nxe³nũ²la² wãn³txa² oh³nãu³an¹jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la².
Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

– Hĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah³lai²na²
yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txa² kō³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³ki³ju³ta²
ã³wa²su¹tẽ³na³li¹. Ha³lo²a²nãu³a² a²yxo²ha³kxa¹ nũ³kxũ³sxã³
i³hau³ko³tũ²sa²tẽ³na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ Kris2tu³jah¹lai²li²

a²hxi²kan¹khaix1nxe³ju³ta² e³lxah²lxi³ i³yau¹ũ³nẽ³na³li¹.
Jah¹la² ka³yxuh³hũ³sxã³ kō³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na²
a²ne³nxẽ³na² i³ki³ha¹kxi²sa²ye³sĩ¹ni² txa²wã³tã³nãu³xa²
i³ki³ha¹kxai¹ni² nxe³jah¹lai²li² sa²tã³ain¹na³li¹. Jah¹lain²txi³
kō³nxe³khaix1jah¹lain²txi³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³ai²na²
a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa² ka³nxah³ta² hãi¹nxe³ti³xa¹
kō³te³kxi²sa²sĩn¹to³nha²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹nãn¹te²tu³

yũ²nxa³lho³li¹. 11 Je³su²jah³lai²li² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²li²
ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³na²hẽ³li¹.
A²yxo²wãn³txain²txi³ nũ³kxũ³khai¹nxe³ha²kxai³

ya²la³lyau³xa² i³hen³txain¹na²hẽ³li¹. Jã¹nxe³ai¹nha²kxai³
ã³si³tẽ³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ya³lu²ain¹kxan²ti³

yuh³lxai¹nxa³hẽ³li¹. 12 Jã¹nxe³ha²kxai³ oh³nãu³xan¹ko³
i³nxai²na² ka³lih³txa²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ oh³xan¹ko³xa²

yxau³yah³lxin¹te² i³nxax² ka³lih³jah¹lxi³nũ³nhẽ¹li¹.
Nxe³yãn¹ta¹ yuh³xan¹ko³ i³nxai²na² i³ye³na² i³nxai²na²

nxe³sxã³ khãuh³lxa³txi³yhah¹lxin¹tu¹wi¹. Ti³a²bo³jah¹la²
 ko³khaix¹jah¹la² ka³nxi²sxã³ a³yah³txi¹nx2ti³na³li¹. A²nxe³jah¹la²
 i³an³txi³khaix¹nxe²na³li¹, ha³lo²a² o²la³kxi²ju³ta³nũ³su²
 a³lu²xa³ha²kxai³lu¹. Nxe³jau³su² oh³nãu³an¹jau³xai²na²
 ain³kxi²na¹hẽ³la².

13 Nxa²ha¹te¹ ka³yuh³hũ³sxã³ ko³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 yuh³xan¹ko³xa²nãu³a² sa²si¹ka³tai¹nha²kxai³ i³an³txi³na²hẽ³la².
 i³an³txi³te³ãn¹jau³kxai³lu¹ txu¹hai²li² in³txa² wẽ³sa²
 a³li³lah¹ye²ta¹ka³lxai²li² khãuh³lxa³tain¹na²hẽ³la². 14 Nxa²ha¹te¹
 txu¹ha³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²nxe³kxa² nxe³ki³ha¹li¹
 ũ³hũ¹nyhain¹na²hẽ³la². Tau²ta²ta³a² nxe³ki³hũ³na²hẽ³la².
 Nxe³ta³nxe²kai²na² sa²kxai³lu² so¹nũ²la² ha³lo²a² a²kxã³nxa²
 ih³saun³ko³nãu³ai³tã² ãh¹lxì³ ih³sxã³ i³hã³na²hẽ³la².
 Nxe³tãu³ai²na² sa²kxai³lu² yain³txa² sa²nhũ¹ain¹na²hẽ³la².
 Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ kwẽ³kon³sxã³ ãh¹ wã³txi²yain¹to³kxan²ti³nu¹
 yain³txa² ũ³yhai¹tain¹toh³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ txih³hũ³sxã³
 ko³jah¹la² hxi²kan¹txi³ ta¹ka³lxa² ih³sxã³ hã³je³na²
 a³txi²nxa³lho³la². 15 Nxe³kxa²ha³ta³nxã²ti³ txih³hũ³sxã³
 ko³jah¹la² hi²sen³tũ³ti¹ i³yau³xa² yxo²wxe³ha³li³nũ²la² ka³wã³lxa²
 kãin²jau³xa² yã¹nxe² i³yẽ¹na³na²hẽ³la².

– Ta¹ka³lxa² he¹tãu³su² tãu³a¹ i³yau³xai²li² wa³su³txi³
 ka³nxi²sxã³ sa²so¹sxã³ ya²lu¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su² nxe³na²hẽ³la².
 16 Nxe³kxan²ti³nũ¹ i³yau³xa² i³yẽ¹na³jau³xai²li² ha³lo²ai²na²
 kxih³nũ³xai²na² i³yo²ha³lat3sxã³ i³yo²hai²txa³lxì³ha²kxai³
 nxe³tih³nhu²su² tih³nha¹ i³yau³xa² kan³nha²kxai³ ta¹ka³lxa²
 aun³na²hẽ³la². 17-18 Nxe³ju³ta² ka³yuh³hũ³sxã³
 ko³jah¹la² txih³hũ³sxã³ ko³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
 sa²kxai³lu² txu¹hai²li² i³an³ta³kxi²khai¹nxa²hẽ³la².
 i³an³ta³kxi²khai¹nxe³ha²kxai³ ta¹ka³lxa² a²ne³tah²nãu³xa²
 ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹tain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²i²ain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ nxe³tũ³ka³txai²na²
 yxo²ha³kxa¹ ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tũ³ ka³wã³lxa²
 yxo²ka³tẽh³nãu³a² yxau³na²hẽ³la².

13

Ka³yuh³hũ³sxã³ ko³nxe³te²a² ã³xai²li² i³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tã³a¹tãu³a² yu³tã³xa² i²a¹hẽ³la².
 Ka³yuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³te²a² ã³xa² i²a¹hẽ³la². I²a¹te²a²sa¹
 i³ye³na² wxa²li³sxã³ wxã³na²hẽ³la². A²nxe³te²na² ne³txau³xa²
 hxi²ka² hxi³sxã³ ne³txau³xi³nha²hẽ³la². A²ne³kai²na²
 sa²kxai³lu² ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki²
 ne³kih³nha²hẽ³la². A²ne³txau³xa² a²ne³ka³tih²nãu³a² sa²kxai³lu²
 ne³hẽ¹nha²ka³lo³a² ne³hẽ¹nha²xai³na²hẽ³la². A²i³lxai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³te²lo³jau³su² a²ne³ka³nãu³a²

ĩ³yĩ¹li²sxã³ ne³wha²li¹la³kxi²nha²xai³na²hẽ³la². ² A²nxe³te²a²
ka³yxuh³hũ³sxã³ ko³nxe³te²li² i²a¹ju³ta² ya²na¹lhũ³na²hẽ³la².
A²yu³kai²na² sa²kxai³lu² ur²su²te²a² yu³kxi³hũ³na²hẽ³la².
A²yo²ai²na² sa²kxai³lu² le³ãu² a²yo²hũ³na²hẽ³la². Nxa²ha¹te¹
ka³yxuh³hũ³te²a² ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹la² a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²na²
hi²sen³su² i³nũ³kxũn³ti³hi¹tã²hẽ³la². Nxe³sxã³ a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³kat³jah³la² ã³wxe³ka³lo³a² ũh³wxe³na²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ i³hxi²kah¹khaix¹na²hẽ³la². ³ Nxa²ha¹te¹
ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³te²a² i³ye³na² wxa²li³te²na² a²ne³ka²
ne³ka³na³ka³nat³sxã³ ũ³nhe³ja³lu³kxi²sxã³ ũ³yha²lu¹te³lhxã³
nxa¹hẽ¹la². Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³ ne³we²txi²nhã²na²hẽ³la².
Ne³we²txi²nhã²nũ²la² a²nũ²a² yuh³xan¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
o²lain¹kxan²ti³nũ¹ ã³si³tẽ³kxain¹na²hẽ³la². ⁴ Nxe³sxã³
ka³yxuh³hũ³sxã³ ko³nxe³khaix¹jah¹la² sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la².
Ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³te²na² i³ye³na² wxa²li³te²na²
i³hxi²ka¹txai¹nha²kxai³ sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³
ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³te²li² i³ye³na² wxa²li³te²li²
sa²nẽn¹kxain¹nũn³na²hẽ³la². Sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³khaix¹jah¹la²
nũ³kxũn³khaix¹jah¹lai²la¹wi¹. Te²yã¹nxe² nũ³kxũn³te²a²
i²kĩ³sxa³wi¹. A²nũ²a² ã³xa² wa³ka³ti³lo³tain¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹.
Nxe³nyhain¹na²hẽ³la².

⁵ Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³xa² ko³nxe³te²na² i³ye³na²
wxa²li³jah¹la²kxai³lu² wãn³txa² i³kãĩ²no³nha²si¹jau³su²
e³kxi²na²hẽ³la². Ai³lhxã³ Txa²wã¹sũ³na²su² ki³lxo³nxe³ha²kxai³
wãn³txa² ki³han³ti³hit¹nhã²nxa³ta³ki³lxo³tã²hẽ³la². Nxe³ju³ta²
i³la² ka³lxa¹txi³ sa²tã³ti¹tãu³a² 42 nxe² i³la³ka² sa²tã³ti¹tãu³a²
nxe³jut³su² kãĩ³si¹jau³su² i³hxi²ka¹tã²hẽ³la². ⁶ Nxe³tãu³a²

Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³txe²lo³jau³xa² so¹lxĩ³ i³ye³na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² ko³txe²lo³tha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
yxau²xai³ko³xa² ko³txe²lo³tha²kxai³ a²hãix¹tãu³a²
yxau²xai³tũ³ka³txa² ko³txe²lo³tha²kxai³ nxe²sa²tẽ³na²hẽ³la².

⁷ Nxe³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²te²nãu³xa²
ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la². ã³nhai¹nha³kxain¹sxã³
wa³ka³ti³lo³tain¹na²hẽ³la², ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³te²na²
i³ye³na² wxa²li³jah¹la²kxai³la². Nxe³te³na¹ yuh³xan¹tũ³ka³txa²
a²yo²ha³kxa¹ sxi²je³na² a²yo²ha³kxa¹ a²nũ²nũ³ka³txa²
a²yo²ha³kxa¹ wãn³txa² ã³lxĩ³jau³xa² e³tũ³ka³txa²
a²yo²ha³kxa¹ a²nũ²a² nũ³ka³txa² kãĩ²lxĩ³tũ³ka³txi³nãu³xa²
a²yo²ha³kxa¹ a²nũ²a² hãĩ¹nxe³ti³xa¹ wa³ka³ti³lo³tain¹na²hẽ³la².

⁸ A²nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ yuh³xan¹tũ³ka³txi³nãu³xa²
hi²sen³kxai³lu² sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
sa²nẽn¹kxai¹nxa³te²nãu³xa² yũ³na²hẽ³la². A²nxe³te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na² wãn³txa²
yxo²i²ain¹na²hẽ³la². Ya³lu²kxi²nũ¹hain¹ju³tai³tã²

yxo²ⁱ²ain¹na²hē³la². A²wi¹lhī¹nu¹tai²na² a²nū²a²
 yū²nxa³hī¹nu¹tai²na² tū¹ka³txai²na² a²ⁱ³lxa² tē³lxi²sxā³ O³ve²a²
 Wē³sū³jah¹la² ha³teh³nxā³nxa² ka³ten³ti³hi¹tē³txā³nxa² ā²la²
 ū³wha²li¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². O³ve²a² Wē³sū³jah¹lai²na²
 wān³txa² yxo²ⁱ²ai¹nha²kxai³ ta²nxā¹nxai²na² sa²kxai³lu²
 ka³ten³ti³hi¹tain¹na²hē³la². Nxe³ta²nxū¹ka³txai²na² so¹lxi³
 sa²nēn¹kxai¹nxa³hē³la².

9 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 ī³tih³nxe³nx2ti³ju³ta² ten³na³la². Ya²la³tu³
 wi¹kō³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li²
 wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹la². 10 A²nū²a² ī²li³te²a²
 nū³kxūn³txi³ sa²so¹ka³tu³ kan²thī³na² ū³tī¹kxain¹kxai²nān²tu³
 wxa²wa²sut1sxā³ a³li³ai¹nxa³lho³la². Jā¹nxe³sxā³ hi³ki²a³la²
 hxi²tē³nha²sxā³ a²nū²a² su²lhā³te³lhxā³ ain¹kxai²nān²tu³
 nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² wa³lxī³nha²sxā³ su²lhā³ain¹nūn³tu¹wa²,
 hi³ki²a³la² hi²se³na²sa³. A²nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² yxo²ⁱ²te²su² te²a² khāuh³lxa³txi³nhain¹kxan²ti³nū¹
 ya³nān³ta³ki²la²sxā³ kan²txi³ yxo²ⁱ²txai¹lxa².

11 Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³nxe³te²a² ā³xa²
 ī²a¹hē³la². Kxīh³nxa² si³tah³nāu³a² wxa²li³sxā³
 wxā³na²hē³la². A²nxe³te²a² sa²kxai³lu² o³ve²a² wē³sū³nxe²
 ne³tau³xi³nha²hē³la². Nxe³txau³ha¹lin¹na²hē³la²
 Yxān¹ta¹ a²wān³txa² sa²kxai³lu² ka³yxuh³hū³jah¹la²
 kō³nxe³khai¹nxe³jah¹la² yā¹nxe² wān³txi³nha²hē³la².
 12 Nxe³sxā³ nū³kxūn³khai¹nxa²hē³la². Yxān¹ta¹
 ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³nxe³jah¹la² ī³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na²
 nū³kxūn³sxā³ wa³to²hi²na²hē³la². Nxe³jah¹la² yen³nāu³a²
 yxau³tāu³a¹ kō³nxe³ti³ kāi³kxa² yā¹nxe³ kāi³nūn³na²hē³la².
 A²nxe³jah¹la² kxīh³nxa² si³tah³nāu³a² wxa²li³sxā³ wxā³jah¹la²
 hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² yuh³xan¹ta²kō³xan¹tū³ka³txa²
 wa³ka³ti³lo³tain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ yuh³xan¹kō³xan¹tū³ka³txa²
 sa²yxō²we¹tain¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹na²hē³la².

– Sa²yxō²wet1sxā³ sa²nēn¹kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹, ka³yxuh³xa²
 jah¹lai²na² ne³ka³na³ka³nat3sxā³ ne³ya³lu²te³lhxā³ta¹
 ne³we²nxī²jah¹lai²na²su¹. Nxe³txain¹na²hē³la².

13 Nxe³kxa²yu³su² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²na²hē³la². Nxe³sxā³
 oh³xan¹kō³nāu³a² ha³nxe²a² i³te²a² wxa²ka³nxa² wxā³si¹jau³su²
 ī³kwa³na³na²hē³la². Nxe³te³na¹ ya²la³tu³ ha³nxe²a² wxa²ka³nxa²
 wxā³ye²na²hē³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī²ain¹nūn³na²hē³la².

14 Nxe³sxā³ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³nxe³khai¹te²na²
 a²wi¹lhī¹nān¹jah¹lai²na² yen³nāu³a¹ he¹hī¹na¹ kāin²
 wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²na²hē³la². Wā³nxīn¹si¹ha²kxai³
 a²nū²a² yuh³xan¹kō³xan¹tū³ka³txa² ī³ki³ha¹kxai¹nha²kxai³
 sa²yxō²wet1sxā³ ā³ke³tū¹ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³

ā³ke³tū¹ain¹te³nah¹lxi¹:
 — Ka³yxuh³hū³jah¹lai²li² ĩ³ye³na² wxa²li³:jah¹lai²li²
 kāin²khaix¹jah¹lai²la¹wi¹. A²ne³ka² ne³ka³na³ka³nat3sxā³
 ne³ya³lu²te³lhxā³ na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ne³we²nxi²na²hē³li¹.
 Sa²nēn¹kxi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Sa²nēn¹kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 Kwa³thi³la² tē³sxā³ jah¹lai²na² yāu³ka³txa² we¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Nxēn³tain¹na²hē³la². 15 Nxe³na²ha¹te¹ a²yāu³ka³txa²
 we¹ta³lu²nain¹nū²la² a²yāu³ka³txa² a²wa³nē³na²
 ĩ³ya¹txa²hē³la². ĩ³ya¹txa²ha¹te¹ ĩ³ye³ti³hi¹tā²hē³la².
 Nxe³kxa²yu³su² a²nū²a² yuh³xan¹ko³xan¹tū³kā³txa² ĩ²li³te²a²
 ka³yxuh³xa² ne³ya³lu²te³lhxā³ta¹ ne³we²nxi²:jah¹lai²na²
 sa²nēn¹kxain¹nxa³te²a² ĩ³ya²lun¹ti³si¹hain¹jau³su²
 ĩ³ye³ti³hi¹tā²hē³la². 16 Nxe³te³na¹ a²yāu³ka³jxah¹la²
 kwa³thi³la² wet1tain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a²nāu³xa²
 yuh³xan¹tū³kā³txi³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ kāi²nxa³te²su²,
 kāin²te²su², yen³kxi³khaix¹te²su², yen³kxi³txa²te²su²,
 ā³wa²sut1sxā³ yxau³te²su², kwa²wa³kon³te²su²
 nxe³te²nū³ka³txa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ũ³tā³kxi²sxā³
 ũ³wha²li¹la³kxi²nyhain¹na²hē³la². A²hxi²ka² wi¹nē³tāu³a²
 tā³nxa² a²ye³ha³na³kxa²nāu³a² tā³nxa² ũ³tā³kxi²sxā³
 ũ³wha²li¹la³kxain¹na²hē³la². 17 Nxe³sxā³ a²nū²a² ĩ²li³te²a²
 ũ³tā³ka² ũ³wha²li¹la³kxi²nyhain¹ju³ta² yū³te²sin¹te²a² so¹lxi³
 a²yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² o²la³kxi²h³nx2na³la².
 Yxān¹ta¹ ũ³tā³ka² ũ³wha²li¹la³kxi²nyhain¹ju³ta² yū³te²sxan³te²a²
 hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹h³nx2nxa³la².
 Ka³yxuh³hū³sxā³ ko³nxe³jah¹la² ĩ³ye³na² wxa²li³te²na²
 a²i³lxa² tā³nxa² hau³ko³jau³xa² tā³nxa² ũ³tā³ka²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nha²te²na² so¹lxi³ yen³kxa²
 so¹kxi²nyhu¹h³nx2na³la².
 18 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². A³la³kxi¹jxah³lxi³hē¹la².
 Ka³yxuh³hū³sxā³ ko³nxe³jah¹lai²na² hau³ko³jau³xa²
 a²nu²me³ro³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a³la³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 a²si³yxau³tāu³a² ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa². A²nxe³jau³xai²na²
 a²si³yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² in³txa² ĩ³lxa²yā¹nx2na³la². 666
 nxe³jau³xai²la¹wa².

14

O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³yau¹ū³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² ĩ²a¹hē³la². Wā³la³ka³txa²
 Si³āu²ka³txa² nxe³yxau³kxi²na²hē³la². Nxe³yxau³kxi²ye²ha²kxai³
 a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na²
 a²sa³wi³ha³lxi³su² ā³si³tē³kxain¹sxā³ yxau³ain¹nūn³na²hē³la².
 A²nxe³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² o³ve²a² wēn³sū³jah¹lai²na²

a²i³lxa² ũ³hũ¹nyhai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² a²i³lxa²
 ũ¹hũ¹nyhai¹nha²kxai³ nxe³sxã³ a²ye³ha³na³kxa²nãu³xai²li²
 ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³ye³wha²li¹nyhain¹na²hẽ³la².
 A²nxe³tũ¹ka³txai²li² ka³lxa¹khai¹xai¹nha²kxai³ 144.000
 nxain¹na²hẽ³la². 2 Nxe³te³na¹ oh³nãu³an¹jah¹la² a²e³jau³xa²
 ain³kxi²na¹hẽ³la². Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ka³wã³lxa²
 en³ta²txa² a²nxon³jau³xa² yã¹nxe² kãin²nxon³na²hẽ³la².
 Te²yã¹nxe³sxã³ kãin² wa³tu³ka³nxe² ha³lai³xa² yã¹nxe²
 kãin²nxon³na²hẽ³la². Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a²nãu³xa²
 ka³lxa¹txi³nãu³xa² vi³o³lãu²tẽ³hũ³tẽ³na² tẽ³sxã³
 hai³nain¹na²hẽ³la². Nxe³jau³su² ain³kxai¹na¹hẽ³la².
 3 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la²
 ã³si³tẽ³la³kxi²xai³lain¹tũ³ka³txa² hain³txa² tah²yau³xa²
 hai³nain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² ã³wxe³ka³lo³a²
 a²ne³kxai³tãu³a² hai³nai¹nha²kxai³ oh³nãu³an¹tũ³ka³txa²
 ka³yxuh³hũ³jah¹la² wi¹lhin¹jah³la²nãu³xa² ha¹li¹
 ha¹lin¹te³nãu³xa² a²yen³nãu³a¹ hai³nai¹nha²kxai³ a²nũ²a²
 hxi²kan¹te³nãu³xa² a²yen³nãu³a¹ hai³nai¹nha²kxai³
 nxain¹na²hẽ³la². Nxa²ha¹te¹ hai³nain¹jau³xai²na²
 sa²kxai³lu² a²nũ²a² ã³xa² hxi²kan¹txi³ hain³txa² jau¹xai²li²
 hai³nai¹nhũ³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹ ta²nxũ¹ka³txai²na²
 ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² 144.000 nxe³tũ³ka³txai²na² so¹lxi³
 hai³nain¹na²hẽ³la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²kxã³nxa²
 o³ve²a² wẽn³sũ³jah¹la² hxi²ka² sa²wa²su¹tain¹tũ³ka³txi³su²
 na²hẽ³la². 4 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ a²nũ²a²
 ã³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ju³ta² o²la³kxi²nyhu¹ai¹nxa³ha²kxai³
 wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxai¹nha²kxai³ nxain¹na²hẽ³la².
 Txu¹ha² so¹ai¹nxa³hẽ³la². Yuh³xan¹tũ³ka³txi³sain¹na³la².
 Yxãn¹ta¹ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yo²wet1sxã³
 yxau²xai³lain¹na²hẽ³la². Kõ³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³ta² ã³wa²sut1sxã³
 yxau³ain¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³nai²na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹tai¹nha²kxai³ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na²
 wãn³txa² sa²yo²we¹tai¹nha²kxai³ nxain¹tũ³ka³txai²na²
 a²wi¹lhĩ¹nãn¹tũ³ka³txi³sain¹na³la². Yxãn¹ta¹ ã³ha²
 nũ³ka³txi³ ã³nũ³ka³txa² yo³na² wxã³ain¹tũ³ka³txa² yũ²na³la².
 5 Jã¹nxe³tũ³ka³txai²li² a²yo²wãn³txa² hai³txi³ ki³ha³nai¹nxa³wa².
 Kõ³nxe³ti³ kãĩ³ai¹nxa³wa².

Oh³xan¹jah¹la² i³hen³txi³jau³xa² i³yau¹ũ³jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã³jah¹la² i²a¹hẽ³la². Oh³sĩ³nãu³a¹
 ã³nin³na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
 ne³ki³so³nxa³sxã³ hxa³nxa³jau³xa² i³hen³txi³si¹jau³su²
 yuh³xan²ko³nãu³a² ã³ni³nxa² ka³nxe³na²hẽ³la². ã³ni³nxa²
 ka³nxe³nũ²la² yuh³xan¹ko³xa²yxau²xai³tũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹

a²nũ²a² nũ³ka³txa² kãi²lxi³tũ³ka³txi³nãu³xa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³
 sxi²je³na² a²yo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³ha²kxai³ a²nũ²a² wãn³txa²
 yau³xã³xa² e³tũ³ka³txa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³ a²nũ²a² nũ³ka³txi³su²
 ĩ³hen³txi³ha²kxai³ nxe³te³lhxã³ ã³ni³nxa² a³ka³nxe³na²hẽ³la².
 7 Ā³ni³nxa² a³ka³nxe³sxã³ yo²kãin² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Nxex3jah³lxi³sa²lxe¹. Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹le¹.
 A²yo²wãn³txa² sa²yo²wet1sxã³ wxi²kin³ti³ton³jah³lxi³hẽ¹le¹.
 Hĩ¹na² ha³lo²a² ã³nhau³ko³tã³le¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²ki³kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xa² ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
 ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹txain¹ju³ta² yũ³tu¹we¹. Thãi³ti³la²
 ĩ³wi¹lxo³kxi²tain¹yah³lxi³hẽ¹le¹. Txa²wã¹ha³lo²a² hãi¹nxe³ti³xa¹
 wã³ko³txa³kxe³tu³ ĩ³yũ¹jah¹lai²la¹we¹. Oh³xan¹ko³xa² we¹txi²
 yuh³xan¹ko³xa² we¹txi² ĩ³ye³na² we¹txi² ka³wã³lxa² ka³ten³ti³
 ha³li³jau³xa² we¹txi² nxe³jah¹lo²su² na³le¹. Nxe³na²hẽ³la².

8 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã³xa² ã³ta³lo³hẽt1sxã³ ã³ni³nxe²
 kã³nxa² wxã³na²hẽ³la². Ā³ni³nxe² kã³nxa² wxã³sxã³
 e³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Ba³bi³lo²na²thĩ³na² kãin²khaix1thĩ³na² nxe³tũ³ka³txa²
 he¹lain¹sxã³ sxi²je³na² nẽn³kãin²kxan²ti³nũ¹
 ã³kho³tain¹na²hẽ³li¹. Jau¹xai²na² a²ya³la³tu³tã³li¹.
 A²nxe³thĩ³nai²nãn¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² a²kxã³nhxĩ¹na²
 kuh³lxa³thin¹khai¹nxe² ko³thin¹khai¹nxe² nxẽn³tain¹na²hẽ³li¹.
 Nxẽn³tain¹tũ³ka³txain²txi³ a²nũ²a² ã³xa² nũ³ka³txi³nãu³xa²
 ko³txi³ kãi³yain¹si¹jau³su² o²la³kxain¹na²hẽ³li¹.
 Kuh³lxa³thin¹ju³ta² so¹lxi³ ĩ³we¹nyhain¹na²hẽ³li¹. Nxe³na²hẽ³la².

9 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã³jah¹la² ã³ta³lo³hẽt1sxã³
 a³ka³nxa² wxã³na²hẽ³la². A³ka³nxa² wxã³te³na¹ yo²kãin²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Ka³yuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³jah¹lai²na² ĩ³ye³na²
 wxa²li³jah¹lai²na² a²yãu³ka³txa² kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹lai²na²
 nxe³ya³jah¹lai²na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹le¹.
 Jã¹nxũn³sxã³ wxa²ye³ha³na³ka² ta³nxa² wxa²hxi²ka²
 ta³nxa² ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³ye³wha²li¹ta³nxa²
 ũ³hxi²wha²li¹ta³nxa² nxe³nha²yah³lxi³si¹txa³hẽ¹le¹.

10 Yxãn¹ta¹ ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³ye³wha²li¹li² ũ³hxi²wha²li¹li²
 nxe³nha²yah³lxi³si¹hin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³xan³ta³kxi¹nx2ti³tu¹we¹. ĩ³xan³ta³kxi¹nx2ti³ha²kxai³

khãuh³lxa³thin¹khaix1yah³lxi¹nha³ta²we¹. Ha³nxe²
 ĩ³tho³xa² yxau³sxã³ khãuh³lxa³thin¹yah³lxi¹nha³ta²we¹.
 Nxe³sãn²kxa²yu³su² oh³xan¹tũ³ka³txa² wi¹lhin¹tũ³ka³txa²
 ten³sa²tã³ũ¹nx2tai¹nha²kxai³ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la²
 ten³sa²tã³ũ¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³nx2tain¹tu¹we¹
 11 Nxe³nx2ti³ju³ta² ha³nxe²a² wha²lxin¹txa²
 ye³khãuh³lxa³thi¹txa²lxi³ju³ta² hxa³nxa³lho³le¹. Hai³txi³

hxi²kan¹txi³ yxau³sxã³ ĩ³ye¹nxe²yah³lxan³tho³le¹.
 A³lan²ta² a²hã¹nxe³ti³xa¹ ka³nxa³ta² a²hã¹nxe³ti³xa¹
 hxi²kan¹yah¹lxan³tho³le¹. Ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³jah¹la²
 ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹lai²la³ ta³nxa² a²yãu³ka³txa² kwa³thi³la²
 we¹tain¹jah¹lai²la³ ta³nxa² a²ĩ³lxa² ye³ha³na³ka² ũ³ta³ka²
 sai¹sxã³ ũ³ye³wha²li²ta³nxa² a²hxi²ka² ũ³ta³ka² sai¹sxã³
 ũ³hxi²wha²li²ta³nxa² nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ ju¹ta²
 ye³khãuh³lxa³ti³nx2ti³ha³ta²we¹. Nxe³jau³su² oh³xan¹jah¹la²
 nxe³na²hẽ³la².

12 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². Ye³khãuh³lxa³thin¹yah³lxin¹kxan²ti³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹te² ĩ³nxai²na²
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yo²ĩ²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na²
 wi¹li²jah¹lxi³hẽ¹la². Ā³nhãu²no³jah³lxin¹nũ²la² ya³nãn³ta³ki²la²
 yo²ĩ²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ oh³nãu³an¹jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la².
 Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. A²nũ²aj²li²
 a²kxã³nxa² Je³su²jah³la² a³ya³txi²sxã³ yxau³jah¹lo²su²
 a²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² ya³lu²kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹khai¹nxe²
 wi¹lxon³kxi²khaix1nxe² nxe³jah¹lo²su² tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wain³na³li¹. Nũ³kxũn³txi³ Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³la²
 o²la³kxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ hĩ¹na²
 oh³nãu³nũ¹ka³na¹ ĩ³ye¹nxain¹tu¹wi¹, wi¹kãi³ain¹ju³ta² yo³ha²su¹.
 Nxe³na²hẽ³la².

Hai³sxa²yuh³xan¹ko³xa²yain³txa²kan¹jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tã³a¹tãu³a² o³sĩ³na² hãn³sĩ³na² ĩ³a¹hẽ³la².
 A²nxe³ta³sĩ³nãu³a² oh³xan¹jah¹la² ã³wxe³sxã³ yxau³na²hẽ³la².
 A²nũ²hũ³na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²ne³ka³nãu³a²
 ne³hẽ¹nha²ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a² ne³hẽ¹nha²na²hẽ³la².
 A²hxi²ka³nãu³xa² ya³la³na² hxi²tẽ³nha²na²hẽ³la². 15 Nxa²ha¹te¹
 oh³xan¹jah¹la² ã³jah¹la² ĩ²a¹hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
 oh³nãn¹ta³ko³xan¹thĩ³na² a³li³na²hẽ³la². A³li³te³na¹
 o³sĩ³na² ã³wxe³jah¹lai²na² ain³kxi²jau³su² ĩ³kaix1tã²hẽ³la².
 ĩ³kaix1te³nah¹li¹:

— Ya³la³na² tẽ³in¹kxa² tẽ³sxã³ wa³kon³txa²hẽ³li¹. Hai³sxa²
 yain³txa² kan¹na³li¹. Hĩ¹na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹.
 Yuh³xan¹ko³xan¹txa² hai³sxa² kan¹na³li¹. Nxe³na²hẽ³la².

16 Nxa²ha¹te¹ o³sĩ³na² ã³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 ya³la³na²li² hxi²tẽ³nha²sxã³ yain³txa² yo³so²hxa³tã²hẽ³la².

17 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
 oh³nãn¹ko³xan¹thĩ³na² ãh¹a³li³to³nha²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²li²
 ya³la³na² txo¹ta³wxi²a² sa²so²nũn³na²hẽ³la².

18 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² āh¹ ā³xah³la² ĩ²a¹hē³la².
 Nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² wa³kxēn³yah³lo²su²
 na²hē³la². Txah³lxa³kxa³txa² Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²si¹jau³su² ka³yxuh³xa² sī³na² ũ³thū²kxi²ka³txa²nāu³a²
 a³li³na²hē³la². A³li³sxā³ĩ³kaix1tā²hē³la². Ya³la³nai²na² sa²so¹sxā³
 wxā³jah¹la² ĩ³kaix1kxi²te³nah¹lxī¹:

— Nxex3sa²lxī¹. Ya³la³na² txo¹ta³wxi²a² hxi²tē³nhān¹ta³wxi²a²
 tē³sxā³ ũ³yho³txu¹li¹. U²va²nē³kxa² nā³kxi²khai¹nx2na³li¹.
 Nxe³ta³nxē³kxai²na² a²nxā³kxa² ũ³yho³sxā³ sa²so¹sē¹li¹.
 Nxe³na²hē³la².

19 Nxe²e³nū²la² nxa²ha¹te¹ in³jah³la² ya³la³na²
 tē³jah¹la² yuh³xan¹ta³ko³xa² yain³ta³ne³kxai²na² ũ³yho³sxā³
 sa²so¹na²hē³la². Sa²so¹ka³tu³ ũh³tī³ain¹te²ju²hē³la². Ūh³tī³ain¹ka²
 yā¹nxe² oh³xan¹jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³tū³ka³txa²
 ĩ³wai¹tain¹tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² ĩ³xan³ta³kxai¹nha²kxai³la².
 20 A²nxe³tē³nai²li² e³la² kāin²tāu³a² ka³lot3tā³la². Nxe³je³na²
 ũh³wxe³sxā³ ā³no²la³kxain¹na²hē³la². Ā³wxe³sxā³
 ā³no²la³kxain¹tāu³a² a²tī³ha²yau³xa² ha³li³na²hē³la². Ha³li³ju³ta²
 sa²kxai³lu² kāin² ha³li³khai¹nxe³ha²kxai³ u²khai¹nxe³ha²kxai³
 ka²va¹la² ne³ka² ne³ke³nxa² yxau³na²hē³la². Hūx1txa²xai³tīh³na²
 u²tīh³na² 330 ki³lo²me³tro³ tīh³na² hūx1txa²xai³na²hē³la².

15

Yen³kxa² ko³nxe³khai¹nxe³te²a² tē³ain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ oh³nān¹ko³xa²nāu³a² yu³tā³xa² ĩ²a¹hē³la².
 Wi¹khai¹nxe³ju³ta² o²lha²ju³ta² ĩ²a¹hē³la². Oh³xan¹jah³la²nāu³xa²
 ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² ĩ²a¹hē³la². A²nxe³te²nāu³xa²
 yen³kxa² ko³nxe³khai¹te²a² tē³lin³tain¹na²hē³la².
 Ka³te³hū³tē³na² nē³nha¹li¹ nē³nha³li¹ nē³nha¹li¹ ka³na³ki²
 tē³lxī² ain³tain¹na²hē³la². Nxe³tēn³tai²na² sa²kxai³lu²
 ā³yu¹kā³ain¹sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na²
 an³ta³kxin²tain¹ju³ta² ne³ki³son³tu¹wa².

2 Nxe³te³na¹ ĩ³ye³na² ĩ²a¹hē³la². Na¹tāu³a² ha³nxe²a² ĩ³tho³xa²
 ā³kē³ni²ha²kxai³ ĩ³ye³na² vi²tro³jau³hū³jau³xa² ā³kē³ni²ha²kxai³
 nxe³na²hē³la². A²nxe³je³na¹ a²nū²a² ũ³nhe³hē²ka² ai³te²a²
 ka³lxa¹te²nāu³xa² ĩ²a¹hē³la². Vi³o³lāu²tē³nhū³tē³na²
 Txa²wā¹sū³na² ũ³hū¹ain¹tē³na² hxi²tē³lxī³hain¹na²hē³la².
 A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²kxā³nxa¹ ka³yxuh³hū³sxā³
 ko³nxe³jah¹la² ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹la² sa²yo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³
 ka³yxuh³hū³jah¹la² yāu³ka³jxah¹la² kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹la²
 sa²yo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³ ka³yxuh³xai²na² a²i³lxa²
 ũ³ta³ka² sai¹sxā³ ũ³yhe³wha²li¹nhai¹nxa³ha²kxai³
 nxe³tū³ka³txi³sain¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 kan²txi³ yxo²ĩ²tū³ka³txi³sain¹na²hē³la².
 3 Nxe³ain¹sxā³
 hai³nain¹na²hē³la². Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na²

a²sa³wit3sa²jah¹lo²nu¹tai²na² a²hain³jau³xa² hai³nai¹nha²kxai³
 O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² a²hain³jau³xa² ĩ³sa²nēn¹kxain¹jau³xa²
 hai³nai¹nha²kxai³ nxain¹na²hē³la². Hai³nain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah³lāi³. Nū³kxūn³txe²
 Si³yxau³kat3sa²nhi¹lxi¹. Yen³kxa² kâi³nhîn¹ju³ta²
 wi¹khaix1sîn¹na³li¹. O²lha²si¹nhîn¹ju³ta²la¹wi¹.
 Wain³ju³ta² so¹lxi³ kâi³jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹. Ya²la³lha²ju³ta²
 so¹lxi³ kâi³jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹. A²nū²nāu³xa²
 yuh³xan¹tū³ka³txai²na² hâi¹nxe³ti³xa¹ a²hxi²kan¹ta²
 si³yxau³ka³jah³lo²sa²nhi¹lxi¹.

4 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah³lo²sa²nhi¹lxi¹.
 On²ti¹nxā²nxa³jah¹lo²la³yū²nxa³wi¹. ĩ³wxi²kin³ti³tot3txa²nxa³jah³
 yū²nxa³wi¹. Wxāi²na² so¹lxi³ wā²nxūh¹
 wxi²kin³ti³ton³sxā³ wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹.
 A²nū²a²nāu³xai²na²a²yo²ha³kxa¹ā³yā³nū²kxi²nxain¹tu¹wi¹.
 Nxe³sxā³ wxa²ne³kxai³tāu³a² sa²nēn¹kxi¹nxain¹tu¹wi¹.
 Hī¹na² wain³txi³ kâi³in¹ju³ta² whāi²na¹
 e³lxah²lxi³ye¹nx2sîn¹tu¹wi¹.

Nxe² hai³nain¹na²hē³la².

5 Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
 oh³xan¹thī³na² ĩ²a¹hē³la². ĩ³a¹tāu³a² sxi²hē¹nān¹thī³na²
 sa²yo²than²na²hē³la². A²nxe³thi³nai²na² sa²kxai³lu²

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhin¹sxā³ ĩ³ye³kxi²nū¹nhē³jau³xa²
 ū³wha¹thīn³sān²na²hē³la².

6 Nxa²ha¹te¹ in³txa²
 oh³xan¹jah³la²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki²
 nxe³sxā³ thī¹nai²na² a³li³ain¹na²hē³la². A³li³ain¹ka³tu³
 a²yen³kxa² kō³nxe³khaix1te²a² ka³te³hū³tē³na² tē³lxi²
 ain³tain¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lo²nāu³xa² a²wā²la²ka³lo³a²
 hān³ka³lo³txa² līn²yo²ka³lo³txa² ū³whih²kxi²nha²
 ain³tain¹na²hē³la². A²nxe³ka³lo³a² wi¹khai¹yxain¹na²hē³la².

Ya³te³ya³ten³txi³ka³lo³su² wih²kxi²nha² ain³tain¹na²hē³la².
 Sīn²to²ka³lo³hū³ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a² sa²ha³la³ta³lu³lu³ka³lo³a²
 a²ha³la³sa³tīh³na² sa²ha³la³tī¹lxi³nhain¹na²hē³la².

7 Nxe³te³na¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² wi¹lhin¹te²nāu³xa² ha¹li¹
 ha¹lin¹te²nāu³xai³ta³lxi³ ka³na³ka³nat3sxā³ a²yen³kxa²
 tē³sxā³ wxā³na²hē³la². A²nxe³te²a² oh³xan¹jah¹la²nāu³xa²
 ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² nxe³jah¹la²nāu³xa²
 yen³kxa² ū³hū²xai³ain¹na²hē³la². Ka³te³ha² ou²ro²te²a²
 wet1tē³na² nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ ka³na³ki²te²na²
 ū³hū²xai³lain¹na²hē³la². A²nxe³tēn³txai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su² yxau²sa²tē³jah¹lai²na²
 ĩ³an³ta³kxin²tain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³te³ha² tēn¹tai²na²
 a²xan³txi³ju³ta² ĩ³ne³khih²lxi³sxā³ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa²
 ū³hū²xai³ain¹na²hē³la².

8 Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ yu³tā³xai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² oh³xan¹thī³nāu³ai²na²

sa²kxai³lu² ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² ne³kih³na²hē³la².
 Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³ha²kxai³
 nū³kxūn³khai¹nxe³ha²kxai³ ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² sxi²ha²
 kāin²wha³lxin¹ni³yhe²na²hē³la². Nxe³ha²kxai³a²nū²a²ĩ²li³te²a².
 — Ā³wi¹ha¹tū¹xā¹. Nxain¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³
 ā³wih¹hain¹ju³ta² yū²nxa³wa². Yen³kxa² ko³nxe³khai¹te²a²
 oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² tē³ain¹kxa² yān³txai²na¹
 o²la³kxi²ta³lu²nxa³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ sxi²ha²
 ā³wi¹hai¹nhĩ³nx2nxa³wa².

16

Txa²wā¹sū³na²ĩ³xan³txi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² oh³xan¹thĩ³nai²na² yxau³jah¹lai²na²
 wān³txa² ain³kxi²na¹hē³la². Oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ha¹li¹
 ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ jah¹la²nāu³xa² ain³kxain¹jau³su²
 ain³kxi²nū³na¹hē³la². Nxe³te³nah¹lxĩ¹.

— Nxex3jah³lxĩ³sa²lxĩ¹. Ka³te³ha² tē¹ta³tai²li² tē³sxā³
 ai³jah¹lxĩ³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² ĩ³an³txi³jau³xa²
 tē³xai³lyah³lxĩ³sxā³ yuh³xan¹ko³nāu³a¹ ā³yu¹kxā³jah¹lxĩ³hē¹li¹.
 Nxēn³tain¹na²hē³la².

2 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² a²wi¹lhĩ¹nān¹jah¹la² txā²
 ka³te³ha² tē³sxā³ yuh³xan¹ko³xai³na² ā³yxu¹kxā³na²hē³la².
 Ā³yxu¹kxā³nū²la² a²nū²nāu³xa² ka³yxuh³hũ³jah¹la²
 ko³khai¹jah¹la² ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹la² a²ĩ³lxa²
 ũ³ta³ka² sai¹sxā³ ũ³yhe³wha²li¹nha²jau³xa² a²kxā³nxa²
 ũ³yhe³wha²li¹nha²kxai²nān²tu³ nxe³jah¹la²nāu³su²
 kxai²nān²tu³ wā³ko³nxa³kxe³tu³ ĩ³ton³khai¹nxēn³tai¹nha²kxai³
 pax3nxēn³tai¹nha²kxai³ nxēn³tain¹na²hē³la².
 Ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³khai¹jah¹la² yāu³ka³txa²
 sa²nēn¹kxain¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ nxēn³tain¹na²hē³la².

3 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lo²nāu³xa² ā³ta³lo³hē¹tū³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a²ka³te³hai²li² tē³sxā³ ĩ³ye³na²
 ā³yxu¹kxū³na²hē³la². Ā³yxu¹kxū³nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³nai²li²
 a²nū²a² ya³lu²te²a² a²ti³ha²yau³hũ³nxe² ĩ³ā³lxĩ³tot3tā²hē³la².
 Nxe³ju³tān¹te²kxa³ya³tu³ ĩ³ye³na² hāu¹te²a² yxo²ha³kxa¹
 ya²lun¹txa²hxan³na²hē³la².

4 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ā³ta³lo³hēt1tū³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ka³wā³lxa³tai²na² sa²kxai³lu² ka³te³ha² tē³sxā³
 ā³yxu¹kxū³xa²ai³na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²te²yā¹nxe²
 ĩ³kāi³sxā³ a²ti³ha²yau³xa² ĩ³ā³lxĩ³tot3tā²hē³la². 5 A²nxe³ju³ta²
 oh³xan¹jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹la² ĩ³yau³xa² a²wa³kxēn³yah³la²
 ĩ³ye³kxi²na²hē³la². ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹.

— Sū³na² wi¹lhin¹khai¹jah¹lāi³. Wain³ju³ta² so¹lxĩ³
 kāi³jah¹lo²si¹lxĩ¹. A²kxā³nhxĩ¹nu¹tai²na² ka³ten³su²

yxau²xai³jah¹lo²si¹lxi¹. Jā¹nxi¹lxi¹. A²nũ²a² kãi³ju³ta²
wi¹kãi³jut³su² ta³nxa² ko³nxe³ti³ kãi³jut³su² ta³nxa²
a³ya³tai¹nĩ¹nhẽ³li¹. Nxĩn¹sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³te²na²
sa²kxai³lu² kãin² i³wai¹txai¹nĩn¹ju³ta² yũ³ha²kxai³
wi¹la³ kãi³te²na² sa²kxai³lu² wi¹la³ ũ³yho³hai¹nĩn¹ju³ta²
yũ³ha²kxai³ nxi¹lxi¹. ⁶ A²kxã³nxa² a²nũ²a² ko³nxe³ti³
e³te²su² te²a² hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²i²te²nãu³xa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³
tũ³ka³txi³su² te²nãu³xa² nxain¹sxã³ sun²tã¹ain¹na²hẽ³li¹.
A²ti³ha²yau³xa² ã³nẽ¹na³kxain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ye¹nxai¹nha²kxai³
wxãi²na² sa²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xa² i³na²si¹hai¹nĩn¹ju³su²
ũ³hũ¹ai¹ni¹nhẽ³li¹, i³wai¹tain¹si¹hin¹ju³su¹. Nxai¹nĩn¹ju³ta²
wain³na³li¹, ko³nxe³ti³ kãi³ai¹nha²kxai³lu¹. Oh³xan¹jah¹la²
nxe³na²hẽ³la².

⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹ wãn³txa² yau³tã³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la².
Ain³kxi²na¹ju³xa²sa¹ txah³lxa²kxa³txa² Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxi²si¹ju³su²ka³yxuh³xa²sĩ³na²ũ³thũ²kxi²ka³txa²nãu³ai²na²
a²wãn³txa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹ju³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹lo²si¹lxi¹. Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³ka³jah¹lo²si¹lxi¹. Nũ³kxũn³txa² Si³yxau³ka³jah¹lo²si¹lxi¹.
A²nũ²a² ko³nxe³thin¹sxã³ kãi³te²su² te²a² ko³nxe³ti³
i³yĩ¹lai¹nĩn¹sxã³ i³wai¹tai¹nĩn¹ju³ta² wain³na³li¹. Nxe³na²hẽ³la².

⁸ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ã³ta³lo³hẽt¹tũ³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² a²ka³te³hai²li² tẽ³sxã³ u³je³na³ka²yen³nãu³a²
a²yxu¹kxã³na²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ u³je³na³kai²li² kãin²
a³lan²nha²kxai³ a²nũ²a² yuh³xan¹ko³xai²nãn¹te²nãu³xa²
wã²nain¹na²hẽ³la². ⁹ Wãn³ya²lun¹ti²te³lhxã³ nxain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³te²lo³tain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
sa²kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²su² kxan²ti³
e²nain¹ju³su² ko³nxe³te²lo³tain¹na²hẽ³la². Hai³txi³ ko³nxe³ti³
kãi³ain¹ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nxai¹nxa³hẽ³la². Hai³txi³ Sũ³na²
wxi²kin³ti³ton³jah¹lo²su² te²lo³tai¹nxa³hẽ³la².

¹⁰ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ã³ta³lo³hẽt¹tũ³jah¹lai²na²
a²ka³te³hai²li² tẽ³nũ²la² ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³khaix¹jah¹lai²na²
i³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² ã³wxe³ka³lo³a²nãu³a² yen³kxa²
ko³khai¹nxe³te²a² ã³yxu¹kxã³na²hẽ³la². ã³yxu¹kxã³nxa²ha¹te¹
ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³khaix¹jah¹lai²na² i³ye³na²
wxa²li³jah¹lai²na² ha³lo²a² whãi²na¹ ka³nxa³hi²ye²na²hẽ³la².
Nxe³ye²sãn²kxa²yu³su² kãin² i³h³ton³nhain¹na²hẽ³la².
¹¹ Nxe³kxan²ti³ i³h³khai¹yxek²kxan²ti³nũ¹ kãin²
pa³x3nxe³kxan²ti³nũ¹ hãi¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² oh³nãu³a²
yxau³jah¹la² ko³nxe³te²lo³tain¹na²hẽ³la². Hai³txi³ ko³nxe³ti³
kãi³ain¹ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹ai¹nxa³hẽ³la².

12 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ā³ta³lo³hē¹tū³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a²ka³te³hai²li² tē³nū²la² ka³wā³lxa²
 kāin²jau³xa² Eu³fra²te²yau³xa² ā³yxu²kxū³na²hē³la².
 Ā³yxu²kxū³nxa²ha¹te¹ ka³wā³lxa² kāin²jau³xai²li² te²ye²na²hē³la².
 Ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² u³je³na² a³li³xi²tāu³an¹ko³nāu³xa²
 ka³lxa¹tū³kā³txa² wxā³ain¹tu¹wa². A²hxi²kan¹te²nāu³xa²
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³sxā³ wxā³ain¹tu¹wa². Nxe²
 wxā³ai¹nhī¹na¹ ka³wā³lxi²li² te²yain¹na³la². Nxe³ha²kxai³
 te²ye²ha³kxai³ hxi²kan¹txi³ yxo²ha³ti³lhi³a² wxā³ain¹tu¹wa².
 13 Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³jah¹lai²na²
 ka³yxuh³xa² ko³khaix¹jah¹lai²na² ī³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na²
 ko³nxe³sxā³ ā³ke³tū¹ain¹jah¹lai²na² nxain¹sxā³ a²yo²nāu³a²
 a²yāu³ka³txa² ko³nxe³khaix¹te²nāu³xa² ha¹li¹ ka³na³ki²
 te²nāu³xa² ha³lau³lhū³te²nāu³xa² yxo²a³li³la³kxain¹na²hē³la².
 14 A²nxe³te²na² yxo²a³li³la³kxi²te²a² ko³nxe³ju³ta² nxe³na²hē³la².
 Nxe³kxan¹ti³ nū³kxūn³txi³ o²la³kxain¹na²hē³la². Nxe³sxā³
 yuh³xan¹txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³te²nāu³xa² ī³ki³ha¹kxi²te³lhxā³
 ā³tū³lxi³yhain¹na²hē³la². Ī³ki³ha¹kxi²yhain¹kxai²nān²tu³
 ā³sa²kxi³nū²kxi²ye²yhain¹si¹jau³sa³. Ye²yhain¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah³la² nū³kxūn³ju³ta²
 Si³yxau³ka³jah³la² ā³nhe¹kxain¹je³na³kxi³nū³su² ha²kxai³
 ī³sa²kxi³nū²kxi²yhain¹tu¹wa².

15 Nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² yxo²ī²ain¹tū³ka³txa²
 e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A³ka³nxi²sxā³ wxā³na¹tu¹wi¹.
 A²nū²ai²li² a²yen³kxa² kāi³kxi²te³lhxā³ wxā³jah¹la²
 wa³su³txi³ wxā³te²ju²hē³li¹. Ye³te³nxa² yxau³sxā³
 wah³nxe³yah³lxan³kxai²nān²tu³ wxa²wā²la² whāi²na¹
 so¹hxa³kxi¹nx2ti³ha³ta²wi¹. Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³
 ī³tu¹lxi²yah³lxi¹nhī¹na¹ wā²la²txa²nx2ti³kxe³su²
 āu²li²nx2ti³ha³ta²wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ Txa²wān³txa²
 yxo²ī²sxā³ ā³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³
 wxā³na¹hī¹na¹ wah³nxe³sah¹lxan³kxe³tu³ wxā³na¹hī¹na¹
 ī³āu²lxi²to³nx2ti³ha³ta²wi¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la²
 nxe³na²hē³la².

16 Jā¹nxe³jut3su² yuh³xan¹ko³xa² hxi²kan¹txi³nāu³xa²
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³sxā³ ā³sa²kxi³nū²kxain¹kxai²nān²tu³
 ha³lo²a² a²l³lxa² E³bre²a² wān³txa² ī³lxi¹jau³xa²
 Ar³ma³ke²tō³thīn³su¹ nxe³hxai²na²hē³la².

17 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² a²ne³ki³san¹jah¹la²
 a²ka³te³hai²li² tē³nū²la² a²ha²tai²na¹ o³sī³nai²na¹
 ā³yxu¹kxā³na²hē³la². Ā³yxu¹kxā³nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na²
 sxī²ha² ā³wxe³ka³lo³nāu³a² wān³txa² e³kxi²te²a²
 ī³kaix¹kxain¹jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Ta³lu²nain¹na³li¹. Nxe³na²hē³la².
 18 Nxe³tī³kxai³lu² kāin² ĩ³ha³lai³ni³ha²kxai³ kāin²
 wa³tu³ka³nxe³ha²kxai³ kxīh³nxa² kāin² ĩ³ka³ta³tan³ta³tū¹ha²kxai³
 nxe³na²hē³la². Ha³lai³xai²li² ju¹ta² yā¹nxe²
 wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²te²sxa³yu²hē³la². A²nū²su²
 te²a² a²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² a²nū²a² ĩ³yūt¹l¹sīn¹nu¹tai²na²
 te²yā¹nxe³te²la³ ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ a²ha² kwēn¹tai²na²
 ha³ta³nxā³nxān²txi³ ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ nxe³na²hē³la².
 Kxīh³nxa² ĩ³ka³ta³tan³tū¹ju¹ta² ā²la² kái²nha²kxai³ ā²la²
 nū³kxū³nha²kxai³ nxe³na²hē³la². 19 Jā¹nxe³ha²kxai³
 sxi²je³na² kāin²khaix¹nxe³thi³na² ĩ³ha³la³tāu²li² ha¹li¹
 ka³na³ka²txi³na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xai²na²
 a²sxi²yhe³nāu³xa² ā³kho³txa³kxain¹nūn³na²hē³la².
 Nxe³kxa²yu³su² Ba³bi³lo²na²thi³na² kāin²khaix¹nxe³thi³na²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ain³kxi²xi²nha²sxā³
 Txa²wā¹sū³na² ĩ³an³ta³kxin²txain¹ju¹ta² ka³ne²kxē³na²
 vīn²yau³xa² yā¹nxe² ũ³hūn¹tain¹tu¹wa². 20 Jā¹nxe³nū²la²
 ha³lo²ai²na² ka³wā³lxa² nxū²kwai³ye³la³nāu³ai²na²
 sxa³ko³xai²na² ā³tī¹i² wā³la³ka³txa² ā³tī¹i² nxe³na²hē³la².
 21 Nxe³kxa²yu³su² wā³yxū³la³ka² ki³kāi²lxi³khaix¹ki³sa²ki³a²
 sī³na¹na²hē³la². A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² sa²te¹khai¹nxe³sxā³
 45 ki²lo² nxe³kxi³ti³sa²na²hē³la². A²nū²a² yuh³xan¹tū³ka³txa²
 sī³na¹hain¹na²hē³la². Kāin²sī³na¹ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xai²na²
 a²yxo²wān³txai²li² Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³tain¹na²hē³la²,
 khāuh³lxa³thi¹txai¹nha²kxai³la².

17

Txu¹ha² ko³nxe³thin¹khaix¹ta¹ka³lxu³su¹

1 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² yen³kxa² ko³nxe³te²a²
 ā³yxu¹kxā³jah¹la²nāu³xa² ka³na³ka³nat³sxā³ tī³sa²sxā³
 ĩ³ye³kxi²sa³na²hē³la². ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Ya²ha³wi¹. Yen³kxa² wā²nā³ū¹nxa²ha³la²wi¹
 Txu¹ha² ko³nxe³thin¹khai¹nxe³ta¹ka³lxai²na² ka³wā³lxa²
 ka³lxa¹tā³wē¹nhāu³a² yxau³ta¹ka³lxa² wā²nā³ū¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
 Ta¹ka³lxai²na² ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²hai¹nha²kxai³
 khāuh³lxa³tain¹ju³ta³nū³su² wā²nā³ū¹nxa²ha¹tu¹wi¹.

2 Yuh³xan¹tū³ka³txa² hxi²kan¹txi³nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹
 ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²nyhu¹ain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³
 yuh³xan¹tū³ka³txai²na² yxau²xai³lain¹tū³ka³txa² ta¹ka³lxai²na²
 vīn²yau³xa² ĩ³wen¹jut³sū³nxe² ko³nxe³thin¹khai¹nxe³sxā³
 o²la³kxin²txi³nyhain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

3 Nxe³nū³nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa²
 ān³sa²so¹sxā³ ā³nxai³sa³na²hē³la². Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² tē³sxā³ hi¹tai³lhā³na²hē³la². Nxe³sa²tāu³a²

txu¹ha² i²a¹hē³la². Ka³yxuh³hū³jah¹la² he³hen³te²a²
 ā³ka³ti³wxe³kxi²sxā³ yau³kxi²na²hē³la². A²nxe³te²a²
 ka³yxuh³xai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ye²na²hē³la².
 Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³jau³su² a²nū²whāi²na¹
 ū³wha²li¹la³kxi²nha²na²hē³la². A²nxe³te²na² a²ne³ka²
 ne³ka³lxa¹txi³ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki²
 ne³kih²xai³na²hē³la². A²ne³txau³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²ka²
 hxa³sxā³ ne³txau³xi³nha²hē³la². ⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ha²
 ka³ti³yau³kxi²ta¹ka³lxa¹na² sa²kxai³lu² a²wā²la²ka³lo³a²
 wi³win³ye²ha²kxai³ he³hen³ye²ha²kxai³ nxe³ye²na²hē³la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²yen³kxa² kāi³lxi³te²a²sa¹: ou²ro²ki³a²
 ū³kū¹nha²ha²kxai³ txah³lxa³ki³a² a³lxi²khai¹ki³ai²na²
 ū³kū¹nha²ha²kxai³ pe²ro³la³ki³a² ū³kū¹nha²ha²kxai³
 nxe³na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²hxi²ka²nāu³a² a²yen³kxa²
 hxi²tē³nha²te²a² sa²kxai³lu² ka³ne²kxē³na² ou²ro²tē³na²
 hxi²tē³nha²na²hē³la². Hxi²tē³nha²tē³na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³
 kāi³ju³ta² i³ne³kxi¹sxā³ tē³ha²kxai³ ko³nxe³thin¹sxā³
 o²la³kxi²nyhu¹ain¹ju³ta² i³ne³kxi¹sxā³ tē³ha²kxai³ nxe³tē³su²
 tē³na²hē³la². ⁵A²nxe³ta¹ka³lxa¹na² a²ye³ha³na³kxa²nāu³a²
 sa²kxai³ a²wān³txa² i³lxi²nha²jau³xa² ā³ne³wxe³ki³sxa³jau³xa²
 ū³ye³wha²li¹nha²na²hē³la². Ū³ye³wha²li¹nha²te³nah¹lxi¹:

— Ba³bi³lo²na²thi³na² kāin²thi³na² a²nū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ o²la³kxain¹kxa²
 yā¹nxe³jut³sū³ta¹ka³lxa¹la¹wi¹. Yuh³xan¹tū³ka³txa² ko³nxe³ti³
 kāi³sxā³ o²la³kxain¹ju³ta² a²si³yxau³ta¹ka³lxa¹la¹wi¹.
 Nxe³na²hē³la². ⁶A²nxe³ta¹ka³lxa¹na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 wān³txa² yxo²i²te²nāu³xa² sun²tā¹ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la²
 yxo²i²tū³ka³txi³su²te²a² ya³lun¹txi³nē³ta¹hxi²hē¹la². A²nū²ai²li²
 ūn³jau³xa² kāin² i³na²kxai²nān²tū³ i³wen¹te²ju²hē³la².
 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ ta¹ka³lxa² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²
 a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³ sun²tā¹ha²kxai³ kāin²
 ka³lxi³nha²hē³la². Nxe³ta¹ka³lxu³su²na²hē³la². A²nxe³ju³tai²na²
 i²a¹ha²kxai³ o²khai¹sa³hē¹la². ⁷Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lon¹txi²
 i³ye³kxi²sa³na²hē³la². I³ye³kxi²sa³te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ o²nxa²ji¹wi¹? Nxe³ju³tai²li²
 ta¹ka³lxa¹na² ka³yxuh³xa² ā³ka³ti³yau³kxi²te²na² ain¹sxā³
 ā³ne³wxe³ki³sxa³kxe³su² i³yau¹ū³nxa²ha¹tu¹wi¹. Ka³yxuh³xa²
 a²ne³ka² ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki² ne³kih³te²na²
 a²ne³txau³xa² hxi²ka² hxa³sxā³ ne³txau³xi³te²na² nxe³te²ai²na²
 i³yau¹ū³nxa²ha¹ha²kxai³ ka³yxuh³xa² ā³ka³ti³wxe³kxa²
 a²nū²a² txu¹ha² ā³ka³ti³wxe³kxi²sxā³ yau³kxi²ta¹ka³lxa¹na²
 i³yau¹ū³nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³nxa²ha¹tu¹wi¹. ⁸Ka³yxuh³xa²
 i²in¹te²na² a²kxā³nxa² ka³te³su² yxau²xai³lha²kxai³
 yxān¹ta¹ hī¹na² ka³te³su² yxau²xai³lxa³lho³li¹. Ye³jen¹na²
 wā³li²tu¹wi¹. Yuh³xa² kxīh³nxē¹na² u¹tē³na² i³sa²yxau³sxā³

a³li³tu¹wi¹. A³li³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu²
ya³lu²sa³tī¹si¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa²
yuh³xan¹tū³ka³txa²ī²ain¹tu¹wi¹. A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxa² ka³ten³ti³hi¹tē³txā³nxa²
ī³yī¹li²hai¹nxa³hē¹li¹. A²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² txa²wā¹ha³lo²a²
ā³si³wxe³hī¹nu¹tai²na² a²i³lxa² ū³whā²li¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹.
A²nxe³tū³ka³txi³nāu³xai²na² hī¹na² ī²ain¹tu¹wi¹.
ī²ain¹kxai²nān²tu³ ka³yuh³xa² kō³jah¹lai²li² ī²ain¹kxai²nān²tu³
o²lain¹tu¹wi¹.

9 Jā¹nxe³jut3su² wān³txa² ī³la³kxi²si¹nxa²ha¹jau³nū³su²
ī³yau¹ū³nxa²ha¹tu¹wi¹. Ka³yuh³xa² kō³nxe³te²a²
a²ne³kxa³nāu³a² sa²kxai³lu² ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹
ka³na³ki² nxe³ta³ne³kxai²na² sa²kxai³lu² a²si³yxau³tāu³a²
wā³la³ka³txai²la¹wi¹. Ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³na³ki²
nxe²wā³la³ka³ta³nāu³xai²la¹wi¹. A²nxe³ka³ta³nāu³ai²na²
sa²kxai³lu² txu¹hai²li² ā³wxe³ka³txa³tai²la¹wi¹.
10 A²nxe³ka³ta³tai²na² a²nū²a² hxi²kan¹te²su² nūn³na³li¹.
In³txa² kāi²li³tū³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki²
7 nxe³jut3su² ain¹nūn³na³li¹. A²nxe³tū³ka³txi³nāu³xa²
in³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² 5 nxe³sxā³ a²kxā³nxa²
ya³lu²ain¹na²hē³li¹. Nxa²ha¹te¹ ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³
hī¹nai²na² yxau²na³li¹. A²ne³ki³san¹jah¹la² ye³jen¹na²
wxā³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² wxā³kxai²nān²tu³ hai³txi³ kxān³su²
yxau²xai³lhxā³ hxi²ka¹nxa³lho³li¹. Ye³ha¹la² a³lan²tāu³a² so¹lxi³
yxau³tu¹wi¹. 11 Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ ka³yuh³xai²li² a²kxā³nxa²
yxau²xai³lha²kxai³ yxān¹ta¹ hī¹na² yxau²xai³lxa³ha²kxai³
nxe³te²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹te²na² a²wē³not3jah¹lai²la¹wi¹.
7 nxe³ tū³ka³txi³lxa²na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ā³ta³lo³hēt1sxā³ hxi²kan¹txi³ ha³lo²a² ī³kwa³na³jah¹lo²su² tu¹wi¹.

12 Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ a²ne³txau³nāu³xai²na²
sa²kxai³lu² hxi²ka² hxan³sxā³ 10 nxe³te²nāu³xai²na²
ī²in¹kxin³txi³ a²si³yxau³tāu³ai²na² sa²kxai³lu²
a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹
ha³lo²a² kwa³na³kxain¹ju³ta² ā³si³wxe³nxa³wi¹.
Yxān¹ta¹ ka³yuh³hū³jah¹la² kō³nxe³jah¹la²
hi²sen³su² ī³hxi²ka¹txain¹tu¹wi¹. Ye³ha¹la² so¹lxi³
ī³hxi²ka¹txain¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² ī³kwa³na³ya³sain¹tu¹wi¹.
13 A²kxā³nxa² ī³hxi²ka¹yhain¹ju³taix3 jāxi¹ju³ta²
so¹lxi³ a²nū²a²nāu³xa² hxi²kan¹te²nāu³xai³ta³lxi²
yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²nū¹nhein¹na³li¹.
A²nū³kxū³nain¹ju³tai²na² hxi²ka¹nain¹ju³tai²na² nxe³sxā³
ju¹tai²na² sa²kxai³ ka³yuh³hū³jah¹la² kō³jah¹lai²na²
ū³hū¹xain¹tu¹wi¹. 14 A²nxe³tū³ka³txai²na² hi²sen³su² O³ve²a²
Wēn³sū³jah¹la² ā³nhe¹kxain¹tu¹wi¹. Nxain¹kxan²ti³nū¹
O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² hxi²ki³kxai³ ka³yuh³hū³sxā³
kō³nxe³tū³ka³txa² wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹nū³kxūn³txa²

Si³yxau³ka³jah³lo²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹
 nū³kxūn³sxā³ i³hxi²kan¹tot³tain¹tu¹wi¹. A²nū²a²nāu³xa²
 ā³si³tē³kxi²te²nāu³xa² sa³wi³ha³lxi³lot³si¹jau³su²
 i³kaix¹tain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³nai²na² ye³na²
 i²sxā³ so¹ain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ yxo²ain¹tū³ka³txi³su²
 ha²kxai³ nxe³tū³ka³txi³sain¹na³li¹. Nxe³sa³na²hē³la².

15 Nxe³sxā³ āh¹ i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Ka³wā³lxa² yau³ka³lxa¹jau³su² jau³nāu³xa² txu¹ha²
 ā³wxe³tāu³ai²na² sa²kxai³lu² nxe³te²a² a²si³yxau³tāu³a²
 a²nū²a²nāu³xai²la¹wi¹. A²nū²a² nū³ka³txi³su² ha²kxai³
 a²nū²a² ka³lxa¹khaix¹te²nāu³su² ha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txa²
 kāi²lxi³tū³ka³txi³nāu³sxu² ha²kxai³ a²nū²a² wān³txa² ā³xa²
 e³tū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³tū³ka³txai²la¹wi¹. 16 Nxe³nxa²ha¹te¹
 a²ne³txau³xa² i²in¹te³ ne³txau³nāu³xin³ti³ an³txi² a²nū²nāu³a²
 ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³jah¹la² an³txi² nxe³ka³tū³ txu¹ha³ka³lxa²
 a²hxi²kan¹ju³ta² sa²so¹kxai¹nha²kxai³ a²nū²so¹lxi³ ā³ai¹nha²kxai³
 a²sī³khai³xa² i³so¹i²kxai¹nha²kxai³ ha³nxe²a² i³tho³xa²
 wāt¹thxa³kxai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. 17 A²nxe³jut³su²
 Txa²wā¹sū³na² ten³jau³xai²na² tū¹ka³txai²na² ē¹nāu³a²
 ūh³wxe³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³yxuh³hū³jah¹la²
 ko³jah¹la² i³hxi²ka¹tain¹sxā³ a²nū²a²nāu³xan¹tū³ka³txi³nāu³xa²
 hāi¹nxe³ti³xa¹ wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na²
 wān³txu¹tai²na² e³lxah²lxi³ wet¹hxa³txa³tā³lxa¹
 wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹.

18 Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² ta¹ka³lxa² i²in¹ta³ka³lxi²na²
 sa²kxai³lu² a²si³yxau³tāu³a² sxi²je³na² kāin²thi³nai²la¹wi¹.
 A²nū²a² nū³ka³txa² yuh³xan¹tū³ka³txi³nāu³xa² a²yxoh²ka³ka¹
 a²hxi²kan¹txa² si³yxau³ta¹ka³lxu³su² na²hē³li¹. Nxe³jau³su²
 nxe³sa³na²hē³la², oh³xan¹jah¹la²sa³.

18

Ba³bi³lo²na²thi³na² ā³nhe¹kxi²sxā³ ā³na¹ain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² oh³xan¹jah¹la² ā³xa²
 i²a¹hē³la². Oh³xan¹ko³xa² wxa²ka³nxa² wxā³na²hē³la².
 Hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²sa²na²hē³la². Wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³ha²kxai³
 yuh³xan²ko³xai²na² sa²kīx³tā²hē³la². 2 A²nxe³jah¹lo²kxai³lu¹
 kāin² i³kaix¹tā²hē³la². i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Ba³bi³lo²na²thi³nān¹tū³ka³txa²ka³lxa¹khaix¹nxe³tū³ka³txai²na²
 ā³nhe¹lxi³sxā³ ā³ain¹na²hē³le¹. Ā³ain¹na²hē³le¹.
 Nxe³tū³ka³txai²na² hī¹nai²na¹ a²nū²a² yū³ai¹nxa³we¹.
 A²ta³a²nāu³xa² so¹lxi³ yxau³ain¹na³le¹. Ko³nxe³te²
 yāu³ka³txa² so¹lxi³ he¹lai¹nhxai²na²hē³le¹. Ai³ka²
 ko³nxe³khai¹nxe³te²a² yxo²kwīn¹kxi²khai¹nxe³kī³ki³a²
 yxau³ai¹nhxai²na²hē³le¹. 3 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²ai²na²

vĩn²yau³xa² ĩ³na²sxã³ we¹nain¹kxai²nãn²tu³
 ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kãi³ain¹te²ju²hẽ³le¹. Nxe³kxa²
 yã¹nxe³sxã³ Ba³bi³lo²na² nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu²
 txu¹ha² a²sxe³sxa³te²su² te²a² so¹ka³tu³ ko³nxe³thin¹sxã³
 ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhain¹na²hẽ³le¹. Yuh³xan¹tũ³kã³txa²
 hxi²kan¹txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³thin¹sxã³
 ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhain¹to³nha²hẽ³le¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³te²nãu³xai²li² yen³kxih³nha²kxe³su²
 kãi²non³na²hẽ³le¹, ko³nxe³thin¹sxã³o²la³kxi²nyhu¹ai¹nha²kxai³lu¹.
 Nxe³na²hẽ³la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³nãu³an¹jau³xa² wãn³txa²
 ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa³nũ³kã³txi³su² te² ĩ³nxa²
 a³li³sxã³ ã³waix³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Tũ¹kã³txai²na²
 ko³nxe³thin¹ju³ta² o²la³kxi²yah³lxin¹kxa²yan³txi³su²
 a³li³sxã³ ã³waix³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yãn¹ta¹

tũ¹kã³txai²na² yã¹nxe² o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 tũ¹kã³txai²na² yã¹nxe² ye³khãuh³lxa³thin¹nxa²lxi³nũ³nha³tai¹.

5 A²nxe³tũ¹kã³txai²na² ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kãi³ain¹nha²kxai³
 sa²tot¹so¹khaix¹nxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 ain³kxi¹xi²tu¹wi¹. 6 Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan¹te²a² wa³lxĩ³ju³ta²
 o²la³kxi²te² ĩ³nxa² ai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Tũ¹kã³txai²na² ko³nxe³ti³
 kãi³ain¹kxa² yã¹nxe³sxã³ kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
 yu³ka³na³ka³nat³sxã³ kãi³ain¹ju³ta² yu³tha¹li¹ wa³lxĩ³sxã³
 ĩ³wa²lũ³xi²sxã³ ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

7 A²kxã³nxa²
 tũ¹kã³txai²na² so¹lxĩ³ kãn¹ yen³kxih³sxã³ yxau³ain¹na²hẽ³li¹.
 Yen³kxi³kxa² yã¹nxe³sxã³ ye³khãuh¹lxa³tẽn³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 ĩ³ãn²ta³kxi²nh²ti³hi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Tũ¹kã³txai²na²

a²kxã³nxãn¹jau³kxai³lu¹: “Txai²na¹xai²na² so¹lxĩ³ hxi²kan¹te²la³
 nha¹wi¹. Wi¹yxau³nha¹wi¹. Hai³txi³ ĩ³ãn²ta³kxi²sa²ju³ta³nũ³a²
 yũ²nxa³lho³li¹.” Tũ¹kã³txai²na² nxe² e³lain¹na²hẽ³li¹.

8 Jã¹nxe³jut³su² ye³jen¹na² khãuh³lxa³thin¹txain¹ju³ta³nũ³a²
 wxã³tu¹wi¹. Ye³ka³na³ka³nat³sxã³ a³lan²tãu³a¹ wxã³tu¹wi¹.
 Ya³lu²ain¹ju³ta²nu³a² wxã³ha²kxai³ ĩ³ãn²ta³kxi²sxã³
 nãn³tain¹ju³ta³nũ³a² wxã³ha²kxai³ he³ja²lun¹tain¹ju³ta³nũ³a²
 wxã³ha²kxai³ nxain¹tu¹wi¹. Nxain¹nũ²la² sxi²je³na²
 whãi²na¹ ĩ³hxan³tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah³la²
 nũ³kxũn³khaix¹nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ko³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹tu¹wi¹.

9 Nxa²ha¹te¹ yuh³xan¹ta² hxi²kan¹te²nũ³kã³txai²na²
 sa²kxai³lu² ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²nyhu¹ain¹te²nãu³xa²
 yen³kxih³khai¹nxe³sxã³ yxau²xai³lain¹te²nãu³xa² kãn²
 ĩ³ãn²ta³kxain¹sxã³ nã³nain¹tu¹wi¹. Sxi²je³na² whãi²na¹

¹⁰ i³hxa³kxa² a²wha³lxin¹txa² i²ai¹nha²kxai³ nã³nain¹tu¹wi¹.
 Nxe³sxã³ khãuh³lxa³tẽ³nyhain¹kxa³yan³txi³su²
 yuh³lxain¹jau³su² ul²yxa³ain¹tu¹wi¹. Ul²yxa³sxã³
 e³kxain¹te³nah¹lx¹. “Khãuh³lxa³thin¹khai¹na³li¹.
 Ba³bi³lo²na²thi³nã¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa²
 khãuh³lxa³thin¹khai¹xain¹na³li¹. Tũ¹ka³txai²na²
 nũ³kxũ³khai¹nxe³kxan²ti³ a²hĩ¹na¹ wa³su³txi³ kō³nxe³ti³
 kãĩ³ain¹kxa² yo³ha² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² kō³nxe³ti³
 i³yĩ¹lain¹sxã³ i³wai¹tain¹na³li¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹.

11 Nxa²ha¹te¹ Ba³bi³lo²na²thi³nã³ai²na² yen³kxa²
 so¹kxi²nyhu¹kxi³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³ãin²ta³kxi²sxã³
 nã³nain¹nũ³tu¹wi¹. A²yen³kxai²na² so¹kxi²nyhu¹kxa²
 ã³te³nai¹nxa³ha²kxai³ a²yen³kxa² so¹kxi²jah³la²nũ³su²
 yũ²nxa³ha²kxai³ i³ãin²ta³kxi²sxã³ nã³nain¹tu¹wi¹. 12 Tah³lxa³kxa²
 a³lx²ki³ai²na² ou²ro²ki³su² ta³nxa² pra²ta²ki³su² ta³nxa²
 txah³lxa³ki³su² a³lx²ki³su² ta³nxa² pe²ro³la³ki³su² ta³nxa²
 ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹. Wã²la² wi¹ka³lo³a² lĩn²yo²ka³lo³su²
 ta³nxa² wi³win³ka³lo³su² ta³nxa² se²ta³ka³lo³su² ta³nxa²
 he³hen³ka³lo³su² ta³nxa² ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹. Hi³sa³ka³txa²
 wi¹lũ³kax³su² ta³nxa² yen³kxai²na² mar³fim¹ka³txa² we³kxe³su²
 ta³nxa² hi³sa³ka³txa² a³lx²khai¹nxe³ka³txa² we³kxe³su²
 ta³nxa² kwa³thi³la² brõn³se²ka³lo³a² we³kxe³su² ta³nxa²
 kwa³thi³la² fer²ro³ka³txa² we³kxe³su² ta³nxa² tah³lxa³kxa²
 mar³mo³re²ka³txa² we³kxe³su² ta³nxa² ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹.
 13 Wi¹lũ³ne³lhi¹nhẽ³jau³xai²na² si³na³mo²ma²yau³su² ta³nxa²
 a³mo²ma²yau³su² ta³nxa² wi¹lũ³jau³su² ta³nxa² mi²ra³jau³su²
 ta³nxa² ĩn³sẽ²su²yau³su² ta³nxa² ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹.
 Yain³txi³su² te²na² vĩn²yo³yau³su² ta³nxa² a³se²te²yau³su²
 ta³nxa² tri²ka²nũ³su² wi¹khai¹txi³ta² ta³nxa² ã³ten³te²a²
 yũ²nxa³lho³li¹. Pon¹su² ta³nxa² o³ve²a² ta³nxa² ka²va¹la²
 ta³nxa² hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la² ũ³si³kũh¹nha²ka³lo³su² ta³nxa²
 ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹. A²nũ²a² kwa²wa³ka³li³lo³te²su²
 ta³nxa² a²nũ²a² ka³te³na²hin¹te²su² ta³nxa² ã³ten³te²a²
 yũ²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹yen³kxa² i²li³ju³ta² ã³ten³sain¹te²nãu³xa²
 yũ²nxa³lho³li¹, wa³ka³li³yu³ta² yũ²nxa³ha²kxai³lu¹.

14 Nxe³ha²kxai³ wxãĩ²na² Ba³bi³lo²na²thi³nã¹tũ³ka³txi³
 i³nxai²na² wa³ko³nĩn¹kxa²yo³su² tĩ¹lx²hxa³kxi¹nx2ti³na³li¹.
 Te²yã¹nxe³sxã³ yen³kxa² wi¹khai¹nxe³kxa² a³lx²khai¹nxe³kxa²
 nxe³sxã³ tĩ¹lx²hxa³kxi¹nx2ti³na³li¹. Nxe³sxã³ a²nũ²a² i²li³te²la³
 hxi²kan¹txi³ a³tin²nxa³lho³li¹, kãin² ã³ten³kan²ti³nu¹.

15 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² yen³kxa² a²wa³kxẽn³txi³nãu³xa²
 sa²kxai³lu² Ba³bi³lo²na²thi³na² ã³wih¹sxã³ yxa³sxã³
 yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ai¹nha²kxai³ a²kxã³nxa²
 yen³kxi³nha²khai¹xain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² u²lx³

ã³waix3sxã³ ten³sa²tã³ain¹tu¹wi¹. Khãuh³lxa³thin¹ju³ta²
o²lai¹nha²kxai³ i³ãin²ta³kxi²nhain¹sxã³ nãn³tain¹tu¹wi¹.

16 Nãn³tain¹te³ãn¹jau³kxai³lu¹: “Khãuh³lxa³thin¹khai¹nx2na³li¹.
Ba³bi³lo²na²thi³nãn¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹xain¹tũ³ka³txa²
khãuh³lxa³thin¹khai¹nx2na³li¹. A²kxã³nhxĩ¹nai³tã² wã²la²
wi¹ka³lo³a² so¹lxi³ lĩn²yo²ka³lo³su² ta³nxa² wi³win³ka³lo³su²
ta³nxa² he³hen³ka³lo³su² ta³nxa² nxe³ka³lo³a² so¹lxi³
ũ³whih²kxi²nha²xai³hxai²na²hẽ³li¹. Txah³lxa³kxa²
wi¹ki³a² so¹lxi³ ou²ro²ki³sa² ta³nxa² a³lxi²ki³su² ta³nxa²
pe²ro³la³ki³su² ta³nxa² nxe³te²he³la³kai²na² so¹lxi³ wã²la²
ũ³kũ²nha²wxe²xai³hxai²na²hẽ³li¹.” 17 Yxãn¹ta¹ wa³su³txi³ hĩ¹na¹
yen³kxai²na² hã¹nxe³ti³xa¹ kho³nhxan³kxi²na³li¹. Jã¹nxe³ju³ta²
i³ye³na² hi³ye³ka³lo³a² ai³te²nũ³ka³txa² na³vi²o²tẽ³na² yen³kxa²
so¹kxi²nyhu¹ki³kxa² yen³kxa² so¹te²na² a²wa³kxẽn³te³nãu³sxu²
kwa²ã³wih¹sxã³ ai³te³nãu³sxu² a²yo²ha³kxa¹ tẽ¹nai²li²
i³hau³kot3sxã³ wa³ko³nain¹te²nãu³su² nxe³sxã³ tũ¹ka³txai²na²
a²yo²ha³kxa¹ yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ki³ju³ta² ne³ki³so³nha²kxai³
u²lxi³ ã³waix3sxã³ ten³sa²tã³ain¹na³li¹. 18 Ten³sa²tã³ain¹tãu³a²
yen³kxai²na² i³hxan³kxa² a²wha³lxin¹ti³su² i²ain¹tu¹wi¹.
I²ain¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹, i³nãn³sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:
“Thĩ¹nai²na² kãin²khai¹nxe³thĩ³na² yã¹nxe³thĩ³na² yũ²nxa³wi¹.”
Nxe³ain¹tu¹wi¹.

19 Jã¹nxe³sxã³ kxĩh³nũ³xa² hxi²tẽ³nha²sxã³
ã³na¹sxã³ ã³ne³ha³nãu²txi¹nhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³
i³ãin²ta³kxi²sxã³ nãn³tain¹tu¹wi¹. Nãn³tain¹te³nah¹lx¹:
“Khãuh³lxa³thin¹khai¹nx2na³li¹. Sxi²je³nai²na²
kãin²khai¹nxe³thĩ³nai²nãn¹tũ³ka³txa² khãuh³lxa³thin¹khai¹nx2na³li¹.
Nxe³thĩ³nãn¹tũ³ka³txai²na² na³vi²o²tẽ³na² yũ³ain¹te²nãu³xa²
yen³kxi³si¹hain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ wa³su³txi³ hĩ¹na¹
yen³kxai²na² kho³nhxan³kxain¹na³li¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹.

20 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹thi³nãn¹tũ³ka³txe² i³nxai²na²
thĩ¹nai²li² kho³nhxan³kxi²ha²kxai³ i³ka³lxi³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
A²nũ²ai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²yah³lxin¹te²
i³nxai²na² i³ka³lxi³kxi²nhã¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
kaix1so¹tũ³ka³txi³sin¹te² i³nxai²na² i³ka³lxi³kxi²nhã¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi²te²nãu³ i³nxai²na²
i³ka³lxi³kxi²nhã¹nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² kq³nxe³ti³ i³y¹li²nyhain¹na³li¹,
thĩ¹nai²nãn¹tũ³ka³txa²su¹. Nxe³sxã³ ã³wa²su¹kxi¹nx2ti³na³li¹.
Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hẽ³la².

21 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nũ³kxũn³khaix1jah¹la² sa²kxai³lu²
txah³lxa³kxa² kãin²ka³txa² wxa²so¹na²hẽ³la². Tri²ka²nũ³xa²
ũ³hũ³ki²ti³ hũ³ka³txa² wxa²so¹na²hẽ³la². Wxa²so¹nũ²la² i³ye³na²
wxa²sa²tã³nũ¹na²hẽ³la². Wxa²sa²tã³nũ¹te³nah¹lx¹:

— Txah³lxa³kxai²li² ĩ³ye³na² wxa²sa²tã³nũ¹a¹ti²ti¹.
 Nxe³ha²kxai³ Ba³bi³lo²na²thĩ³na² kãin²khai¹nxe³thĩ³na²
 nxe³kxi³hũ³sxã³ nũ³kxũn³txi³ sa²tã³ain¹tu¹wi¹.
 Sa²tã³ain¹kxai²nãn²tu³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ a²ha³lo²a² sxã³je³na¹
 tĩ¹hxan³tu¹wi¹. 22 Thĩ³nãu³ai²na² a²nũ²a² hai³nain¹ju³ta³nũ³a²
 yũ²nxa³lho³li¹. Vi³o³lãu²hũ³tẽ³na² hai³nai¹nxa³ha²kxai³
 wãn³txa² hain³te²su² te²a² hai³nai¹nxa³ha²kxai³ wã²lũ³ka³txa²
 hai³nai¹nxa³ha²kxai³ trũ³be²ta²ka³txa² hai³nai¹nxa³ha²kxai³
 nxẽ²nxa³lho³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² hxi²khe¹txi³ yen³kxa²
 wxa²no²la³kxi²te²la³ yũ²nxa³lho³li¹. Tri²ka²ki³a² ũh³nxũ³ju³ta²
 o²la³kxai¹nxa³lho³li¹. 23 Lã³pi³ãu²tẽ³na² sa²kxai³lu² hai³txi³
 sa²kxĩx3tain¹nxa³lho³li¹. A²nũ²a² kwẽn¹ta²na¹ so¹nyhain¹te²na²
 sa²kxai³lu² ka³lih³kxi²yhain¹ju³su² ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹.
 A²kxã³nxa² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ain¹tũ³ka³txa² thĩ¹nai²na²
 yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa² hxi²kan¹khai¹nxe³tũ³ka³txi³su²
 na²hẽ³li¹. Thĩ¹nai²na² a²wã³nxĩn¹ju³ta² tih³nxa³la²
 ã³nan³khai¹xain¹na³hẽ³li¹. Nxa¹nha²kxai³
 yuh³xan¹tũ³ka³txi³nau³xa² ĩ³ki³ha¹kxi²nyhain¹na²hẽ³li¹.

24 Nxe³kxa³yu³su² thĩ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³te²nãu³xa²
 ĩ³ya²lu¹kxain¹te²na² ĩ³ha¹txi²ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²tũ³ka³txe²nãu³xa² ĩ³ya²lu¹kxain¹te²na² ĩ³ha¹txi²ha²kxai³
 a²nũ²a² ĩ²li³te²na² ĩ³ya²lu¹kxain¹te²na² ĩ³ha¹txi²ha²kxai³
 sxi²jen³nãu³a² nxe³na²hẽ³li¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hẽ³la².

19

1 Nxa²ha¹te¹ hain³txa² yau³ã³xa² hain³ju³xa²
 ain³kxi²na¹hẽ³la². Oh³xan¹thĩ³na² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 ĩ³hai³nain¹ju³hũ³nxe² ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹la² kãin²khaix1nx2na³li¹.
 Txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³jah¹lai²la¹wi¹.
 Wxi²kin³ti³ton³khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Nũ³kxũn³ju³ta²
 Si³yxau³ka³jah¹lai²la¹wi¹. Ju¹ta² kãĩ³ju³ta²na²
 a²ya³la³lha²ti³hi¹ki³kxai²nãn²tu³ wain³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. 2 A²nũ²a²
 kãĩ³ain¹ju³ta² ĩ²ain¹ka³tũ³ wi¹lhin¹tũ³ka³txi³su² ta³nxa²
 ko³nxe³thin¹tũ³ka³txi³su² ta³nxa² ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³ta²
 wain³na³li¹. Ba³bi³lo²na²thĩ³nãn¹tũ³ka³txai²na²
 ko³nxe³thin¹khai¹nxe³tũ³ka³txai²na² yuh³xan¹tũ³ka³txi³nãu³xai²na²
 a²yo²ha³kxa¹ ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²si¹yhain¹ta¹ka³lxa²
 ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²na²hẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
 ta²nxũ¹ka³txai²na² hxi²ka² sun²tã¹kxain¹na²hẽ³li¹.
 Nxe³kxain¹kxa² yo³ha² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²sxã³ ĩ³wai¹txi²na²hẽ³li¹.
 Nxe³ain¹na²hẽ³la².

3 Nxa²ha¹te¹ te²yã¹nxe² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Thī¹nai²na²
 Ba³bi³lo²na²thī³nai²na² wān³txa²hxa³nyain¹nīn²tai¹. Hai³txi³
 āh¹lxi³sxā³ āh¹we²txai¹nxa³lho³li¹. Nxe³na²hē³la².
 4 Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² hxi²kan¹te²nāu³xa² 24
 nxe³tū³kā³txi³nāu³xa² kā³yxuh³hū³jah¹la² wi¹lhin¹te²nāu³xa²
 ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³te²nāu³xai²na² nxain¹sxā³ ā³ka³ti³wxe³ain¹sxā³
 Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ā³wxe³ka³lo³a²
 ā³wxe³sxā³ yxau³ain¹jah¹la² sa²nēn¹kxain¹na²hē³la².
 Sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Wain³sīn¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
 Nxe³ain¹na²hē³la².

O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² txu¹ha² so¹nyhu¹ya³jau³su²

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ wān³txa² Txa²wā¹sū³na²
 ā³wxe³ka³lo³nāu³ai²nān¹jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la².
 Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹te² ī³nxai²na²
 nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Kāi²nxa³te² ī³nxai²na² kāi²lxi³te² ī³nxai²na² a²yo²ha³kxa¹
 sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³na²hē³la².

6 Nxe³nū³nxa²ha¹te¹ wān³txa² yau³xā³xa² ain³kxi²na¹hē³la².
 A²nū²a² ka³lxa¹te²a² e³lxi²jau³hū³na²hē³la². Ka³wā³lxa²
 en³txi³jut3sū³na²hē³la². Kāin² ī³wa³tu³ka³nxe³jut3sū³nxe²
 e³jau³su²na²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³ka³jah¹lai²na² nū³kxūn³ju³ta² Si³yxau³ka³jah¹lai²na²
 a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³lot3ju³ta² hī¹na² yū³tu¹wi¹.

7 Ī³ka³lxi³ya³sa¹lxi³wxi¹. Sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² Je³su²jah³la² ā³si³tē³sxā³
 yxo²i²tū³kā³txai²na² a²sxe³xa² so¹ju³ta² yā¹nx2na³li¹. Txu¹ha²
 so¹kxai²nān²tu³ a²in³txa² ā³si³tē³sxā³ yxau²xai³ya³te²ju²hē³li¹.
 Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Je³su²jah¹la² ā³si³tē³sxā³
 yxo²i²tū³kā³txai²na² Je³su²jah³lan¹ta² a²yen³nāu³a¹
 yxau²xai³lha²tē³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² hī¹na² yū³tu¹wi¹.
 Nxe³na²hē³la². 8 Nxe³ka³tu³ wā²la² wi¹ka³lo³a² līn²yo²ka³lo³a²,
 hān³ka³lo³a² ū³hū¹ain¹na²hē³la². A²nxe³ka³lo³a² wā²la²
 līn²yo²ka³lo³a² wi¹ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² wi¹lhin¹te²na²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²na² wain³txi³ kāi³ju³ta²
 yā¹nxe² a²si³yxau³tāu³la²na³la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Hī¹na² ū³wha²li¹txa²hē³li¹. *O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na²*
 yain³txa² yain³kxi²nyhain¹ju³ta³nū³a² yau³son³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ ā³yān³sa²ki³nū²kxain¹tū³kā³txa²
 yain³txa² yxain³kxi²nyhain¹te²nāu³nū³a² a²kxā³nxa²
 ī³hen³txi³yhain¹na²hē³li¹. Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² tū¹kā³txain²txi³

wi¹lhau³ko³tũ¹nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² ah¹
ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² Txa²wã¹sũ³na² ya²la³tu³jau³xai²la¹wi¹.
Nxe³sa³na²hẽ³la².
10 Nxe³sa³nxa²ha¹te¹ ã³ka³ti³wxe³sxã³ sa²nẽn¹kxi²na¹tũ¹xã¹.
Na¹ta¹ĩ³ye³kxi²sa²te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³txa³hẽ¹lj¹. Sa²nẽn¹kxi²sa²txa³hẽ¹li¹
Wxãi²yã¹nxũ³na¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
sa²yo²we¹jah¹lxin¹kxa² yã¹nxũ³na¹wi¹. Nxe³kxi³sa²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi¹sẽ¹li¹. A²nxẽn¹jau³xai²li²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txain²txi³ a²hãix¹jau³xain²txi³
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txain¹tũ³ka³txai²na² wãn³txain²txi³
a²hãix¹jau³xain²txi²na³li¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².

Ka²va¹la² hãn³te²a² ka³ti³yau³kxi²jah¹la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ oh³sĩ³na² sa²yo²hai¹kxi²na²hẽ³la². A²nxe³tãu³a²
ka²va¹la² hãn³te²a² ĩ²a¹hẽ³la². In³txa² ka³ti³yau³kxi²jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² a²ĩ³lxa²sa¹, yxo²i²nyhain¹jah¹lo²su¹ nxe³ha²kxai³
Ya²la³tu³jah¹lo²su¹ nxe³ha²kxai³ a²nxe³jau³su²ĩ³lxi¹nha²na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³te²nũ³ka³txa² wain³kxa²ti³sxã³
ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ã³nhai¹nha²kxi²jah¹lai²la¹wa².

12 A²ye³ki³ki³a² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² ĩ³kxa²yã¹nx2na³la².
A²ne³kai²na² sa²kxai³lu² ne³hẽ¹nha²ka³lo³a² sa²kxai³lu²
ka³lo³ka³lxa¹txi³ ũ³nhe³hẽ¹nha²na²hẽ³la². A²ĩ³lxa²
sa²kxai³lu² ũ³wha²ĩ¹la³kxi²nha²na²hẽ³la². A²nxe³te²a²
a²ĩ³lxa² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ã³xa² hxi²kan¹txi³
ĩ³yĩ¹lin²nxa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ jah¹la² so¹lxi³ a²ĩ³lxa²
ĩ³yĩ¹li²nũ¹sa³na²hẽ³la².

13 Wã²la² wi²kxi²nha²ka³lo³ai²na²
sa²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xa² ũ³hũ¹kxa²sa²sai¹xi²ka³lo³ai²la¹wa².
A²ĩ³lxi³khai³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³su¹.
Nxe³na²hẽ³la².

14 Nxe³nũ²la² oh³xan¹tũ³ka³txa²
nũ³kxũn³tũ³ka³txa² ã³si³tẽ³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³tũ³ka³txa²
yxo²ha³kxa¹ wã²la² hãn³ka³lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a²
lĩn²yo²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²xain³tain¹na²hẽ³la².

A²nxe³tũ³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ ka²va¹la² hãn³te²a²
ã³ka³ti³yau³kxa²xain³tain¹na²hẽ³la².

15 A²nxe³jah¹lai²na²
a²yo²a² yu³la² txo¹txa³wxi²a² ĩ³yo²sai¹nha²na²hẽ³la².
A²nxe³ta³wxi²a² tẽ³sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³tũ³ka³txi³nãu³xa²
ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la². Kwa³thi³la³ka³txa²

hxi²tẽ³nha²kĩ³kxai²nãn²tu³ nũ³kxũn³txi³ wa³ka³ti³lo³te²la³
hĩ³kĩ³tã³la². Nxe³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² jah¹la²
hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³thin¹tũ³ka³txai²li² nũ³kxũn³txi³
ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³ka³jah¹lai²na² nũ³kxũn³ju³ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
ĩ³an³ta³kxain¹ju³tan¹te²ka³ya³lhu² ko³nxe³ti³
kãi³tũ³ka³txa² nũ³kxũn³txi³ ĩ³wai¹tain¹na²hẽ³la².

16 A²nxe³jah¹lai²na² a²i³lxa² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²na²hē³la².
 A²wā²lai²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²ha²kxai³ a²nxe²kxai²na²
 nxe³wha²li¹la³kxi²nha²ha²kxai³ nxe³nha²na²hē³la².
 Ũ³wha²li¹la³kxi²nha²jau³xa²sa¹: A²nū²a² nū³ka³txa²
 i³kwa³na³tū³ka³txai²na² a²hxi²kan¹khaix¹te² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
 Hxi²kan¹te²nāu³xai²na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
 Nxe³na²hē³la².

17 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³xa² i²a¹hē³la². U³je³na³ka²
 ka³la³sxā³ ne³ka³la³kxa² yxau³kxi²na²hē³la². Nxe³sxā³
 i³kaix¹sxā³ i³ye³te³nah¹lx¹, ai³ka³nāu³xa² oh³sī³na²
 ā³ni³nain¹te²nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Wxā³sxā³ ā³yā³sa²kxi³nū²kxi¹jxah³lx¹hē¹le¹.
 Txa²wā¹sū³na² ũh³yait¹txa²lx¹ju³ta² yū³tu¹we¹.

18 Yuh³xan¹tū³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³lxin¹tu¹we¹.
 A²nū²a² i³kwa³na³kxi²nyhain¹tū³ka³txi³nāu³xa²
 i³so¹jī²yah³lx¹nha²kxai³ nū³kxūn³tū³ka³txi³nāu³xa²
 a²hxi²kan¹te²nāu³xa² i³so¹jī²yah³lx¹nha²kxai³
 a²nū³kxūn³tū³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³lx¹nha²kxai³
 ka²va¹la² i³so¹jī²yah³lx¹nha²kxai³ ka²va¹la²
 ka³ti³yau³kxi²tū³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³lx¹nha²kxai³ a²nū²a²
 ā³wa²sut¹sxā³ yxau³tū³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³lx¹nha²kxai³
 kwa²wa³ka³li³lo³tū³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³lx¹nha²kxai³
 a²nū²a² kāin²tū³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³lx¹nha²kxai³
 a²nū²a² kāi²nxa³tū³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³lx¹nha²kxai³
 nxe³ain¹yah³lxin¹tu¹we¹. Nxēn³tain¹na²hē³la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³khaix¹jah¹la²
 i³ye³na² wxa²li³jah¹la² i²a¹hē³la². A²nxe³jah¹lai²kxai³
 yuh³xan¹ta²nū³ka³txa² i³kwa³na³kxain¹te²nāu³xa²
 ā³nū²kxi²ha²kxai³ a²nū³kxūn³nain¹tū³ka³txa² ā³nū²kxi²ha²kxai³
 nxe³na²hē³la². Nxe³nū²la² in³txa² ka²va¹la² hān³te²a²
 ka³ti³yau³kxi²jah¹lai²na² a²nū³kxūn³tū³ka³txai²na² nxe³sxā³
 ā³nhe¹lxin³tain¹na²hē³la². 20 Ā³nhe¹lxin³tain¹te³na¹
 ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³khaix¹jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹la²
 so¹ain¹na²hē³la². Jah¹lai²na² so¹ai¹nha²kxai³ ka³yxuh³hū³jah¹la²
 ā³jah¹la² ko³nxe³sxā³ ā³ke³tū¹ain¹jah¹lai¹ta³lx¹ wā³nxīn¹sxā³
 o²la³kxi²yain¹to³jah¹lai¹txa³lx¹ a²ye³ha³na³kxa² ũ³ta³ka²
 sai¹sxā³ ũ³ye³wha²li¹la³kxain¹sxā³ i³ki³ha¹kxain¹jah¹lai¹txa³lx¹
 ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³khaix¹jah¹lai²na² yāu³ka³txa² kwa³thi³la²
 we¹tain¹te²a² sa²nēn¹kxi²si¹hain¹jah¹lai¹ta³lx¹ so¹ha²kxai³
 nxe³sxā³ ka³yxuh³xa² ha¹lon³txi³te²na² ka³ten³ti³ so¹ain¹ka³ty³
 i³ye³nai²na² ha³nxe²a² i³je³nai²na² ā³na¹sxā³ ā³nū¹lain¹na²hē³la².
 A²nxe³je³na² ē³syo²fre²je³na² i³hxa³nxa³je³nai²la¹wa².
 21 Nxe³nūn³nū²la² ka³yxu³hū³jah¹la² ko³khaix¹te²na²
 sa³wi³ha³lx¹nāu³xa² ka²va¹la² ka³ti³yau³kxi²jah¹la²

hi²sen³ka³lu² yu³lxa² i³yo²sai¹nha²jah¹lai¹ta³lxi³ yu³lxi¹ta³lxi³
tē³sxā³ i³sun²tā²ya²lutlta³lxi³yhain¹na²hē³la². A²nxe³te²su²
ai³kxa²nāu³xai²li² so¹jī²ai¹nha²kxai³ wxi²sū¹nain¹na²hē³la².

20

Ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³khaix1te²a² sa²tai³kxi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² wxa²ka³nxa² wxā³na²hē³la².
Yuh³xa² kxih³nxē¹na² u¹tē³na² ūh³yo²than²kxi²kī³ka³txa²
so¹sxā³ hxi²tē³nha²sxā³ wxā³ha²kxai³ kwa³thi³līh³na²
so¹sxā³ hxi²tē³nha²sxā³ wxā³ha²kxai³ nxe³na²hē³la².
2 Nxe³nū²la² ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³jah¹la² nū³kxūn³txi³
tai³kxi²so¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
txih³hū³sxā³ ko³jah¹lai¹ta³lxi²na³la². Ti³a²bo³jah¹lo²su²
ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai¹ta³lxi²na³la².
Ā¹jah¹la² nū³kxūn³txi³ so¹nū²la² kwa³thi³līh³na² tē³sxā³
sa²tai³kxi²na²hē³la². Kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ 1.000 nxe²
kwē³kon³sxā³ tai³kxi²wxe²xai³lain¹na²hē³la². 3 Ain¹nū²la²
yuh³xa² kxih³nxē¹na² u¹tē¹na² so¹sxā³ ā³na¹sxā³
ā³wi¹hain¹na²hē³la². So¹sxā³ ā³na¹sxā³ ā³wi¹hain¹nū²la²
sa²ne³tī¹kxain¹nū²la² ūh³yo²wi¹kxain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ yuh³xan¹tū³ka³txa² i³ki³ha¹kxain¹ju³ta² yū²nxa³wa²,
kwē³kxa² yo²ha³kxa¹ ū³tī¹kxa² wxe²xai³lai¹nha²kxai³la².
Yxān¹ta¹ye³ha¹la² so¹lxi³ sa²ta²la³kxi²sā³ain¹sān²tu¹wa².

4 Nxa²ha¹te¹ yu³tā³xa² i²a¹hē³la². Ī²a¹ju³ta²sa¹.
Ā³wxe³ka³lo³a² hxi²kan¹khaix1te²na² ā³wxe³ka³lo³a²
ka³lo³ka³lxa¹txi³ i²a¹hē³la². Nxe³ka³lo³ai²li² a²nū²a²
ā³wxe²xai³lain¹na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²na² Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² i³hxi²kat1ti³hi¹tēn³tain¹na²hē³la². Ko³nxe³ti³
kāi³te²nāu³xa² ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹sxā³ i³wai¹tain¹ju³ta²
i³hxi²kat1ti³hi¹tēn³tain¹na²hē³la². Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ a²nū²a²
nū³ka³txa² i²lxin³tai¹na¹hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²na² a²kxā³nxa¹
ko³nxe³thin¹tū³ka³txa² hi²sen³su² sun²tā¹ain¹na²hē³la².
Ū³nhe³yon³tā¹lain¹sxā³ sun²tā¹ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³
ū³nhe³yon³tā¹lain¹tū³ka³txain²txi³ a²kxā³nhxī¹na²
wi¹lhin¹sxā³ yxau²hoh³lxin³tain¹na²hē³la². Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² i³hen³txai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
sa²yo²we¹tēn³tai¹nha²kxai³ nxēn³tain¹na²hē³la².
Hai³txi³ ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³jah¹la² i³ye³na²
wxa²li³jah¹la² sa²nēn¹kxai¹nxa³ha²kxai³ ka³yxuh³hū³jah¹la²
ko³nxe³jah¹la² a²yāu³ka³txa² kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹la²
sa²nēn¹kxai¹nxa³ha²kxai³ nxēn³tain¹na²hē³la².
Ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹la²
a²r³lxa² ū³tā³ka² sai¹sxā³ ū³hxi²wha²li¹nhai¹nxa³ha³kxai³
a²ye³ha³na³kxa² ū³tā³ka² sai¹sxā³ ū³ye³wha²li¹nhai¹nxa³ha²kxai³
nxe³ain¹na²hē³la². Nxe³ain¹tū³ka³txi³sa²ha²kxai³

kxān¹su² sun²tā¹yhain¹kxan²ti³nū¹ ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²ti³hi¹nyhain¹to³nha²na²hē³la². Nxe³tain¹ka³tu³
 Kris2tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³
 ha³lo²an¹tū³ka³txai²na² whāi²na¹ ī³hxi²kan¹txi³lot3sxā³
 yxau²xai³lin³tain¹na²hē³la². Kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³
 1.000 nxe² kwē³ko³nxe² ī³hxi²kan¹txi³lot3sxā³
 yxau²xai³lin³tain¹na²hē³la². Nxe³tū³ka³txai²na²
 txā² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²tū³ka³txi³sain¹na²hē³la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ ā³ta³lo³hē¹tū³sxā³ nū³ka³txi³ ā³xa² ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xin²tain¹nū³tu¹wa². 5 Nxe³nū³nxa²ha¹te¹
 a²nū²a² ya³lu²nū³tū³ka³txa² āh¹ wā³kon³tū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² kwē³kxa² 1.000 nxe² kwē³kon³kxan²ti³nū¹
 āh¹ya³lu²sxa²xain³tain¹na²hē³la². 6 Nxe³nū³nxa²ha¹te¹
 a²wi¹lhī¹na² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²tū³ka³txa²
 wi¹lxon³kxi²ti³hi¹tai¹nha²kxai³ wi¹lhin¹ti³hi¹tai¹nha²kxai³
 nxe³tū³ka³txi³sain¹na³la². Hai³txi³ ya²lu¹ju³ta³nū³su²
 yū³ai¹nxa³lho³la². Hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nai²na²
 ī³ye³ū¹hain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ Je³su² Kris2tu³jah¹lai²na²
 ī³ye³ū¹hain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³ti³hi¹tēn³tain¹tu¹wa².
 Nxe³sxā³ ha³lo²an¹tū³ka³txai²na² a²yxō²ha³kxa¹
 ī³hxi²ka¹ti³lot3sxā³ yxau²xai³lin³tain¹tu¹wa². 1.000
 nxe² kwē³kon³kxa²ha³tā³nxān²txi³nū¹ ī³hxi²ka¹ti³lot3sxā³
 yxau²xai³lin³tain¹tu¹wa².

Sa³ta³na²jah¹la² ā³na¹ain¹jau³su²

7 Nxe³nxa²ha¹te¹ 1.000 nxe² kwē³kxa² hxa³nū²la²
 Sa³ta³na²jah¹la² sa²ta²la³kxi²sxā³ ā³na¹ain¹tu¹wa². 8 Ai¹nha²kxai³
 Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² yuh³xan¹ko³xai²nān¹tū³ka³txai²na²
 whāi²na¹ āh¹ ī³ki³ha¹kxa²ain¹to³tu¹wa². U³je³na² kan³ko³nāu³a²
 ī³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ u³je³na² a³li³xi²ko³nāu³a² ī³ki³ha¹kxi²ha²kxai³
 a²wi¹nē³tāu³an¹ko³nāu³a² ī³ki³ha¹kxi²ha²kxai³
 a²wā³tan¹ko³nāu³a² ī³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ nxēn³tain¹tu¹wa².
 Ko²ke³ nū³ka³txa² ī³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ Ma³ko²ke² nū³ka³txa²
 ī³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ nxēn³tain¹tu¹wa². Nxēn³txain¹nū²la²
 ā³nhe¹lxi³yain¹si¹jau³su² ī³sa²kxi³nū²kxain¹tu¹wa².
 A²nxe³tū³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxēn³tain¹tu¹wa². Ka³yā³la³nū³a²
 ki³ka³lxa¹khai¹te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³jut3sū³nxe² a²nū²a²
 ka³lxa¹khai¹nxēn³tain¹tu¹wa².
 9 Nxain¹nū²la² ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xa²
 a²yān³sa²kxi³nū²kxain¹nū²la² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²te²nāu³xa² ā³sa²ki³hain³kxi² a²sxi²je³na² ā³sa²ki³hain³kxi²
 nxain¹tu¹wa². Nxain¹sxā³:
 — Sun²tā¹hxa³tain¹ki³tū¹xā¹. Ain¹jau³su² nxain¹ta¹
 oh³xan¹ta² ha³nxe²a² a³ka³nxi²xi²sxā³ ī³hxa³tain¹tu¹wa².
 10 I³hxa³txain¹ka³tu³ A²ta³jah¹la² Ti³a²bo³jah¹la² a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ ā³ke³tū¹ain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² so¹nū²la² ī³ye³na²

ha³nxe²a² i³je³na² ē³syo²fre²nū³nxa² i³je³na² ā³nū¹hain¹tu¹wa².
 A²nxe³je³nai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³jah¹la²
 i³ye³na² wxa²li³jah¹la² ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³sxā³
 ā³ke³tū¹hain¹jah¹lai²na² nxe³sxā³ a²kxā³nxa¹ ā³nū¹ain¹na²hē³la².
 A²nxe³je³na¹ a²ta³jah¹lai²li² so¹sxā³ ā³nū¹ain¹nūn³tu¹wa².
 Nxain¹ka³tu³ khāuh³lxa³txain¹ju³ta² so¹lxi³ yū³ain¹tu¹wa².
 Khāuh³lxa³txain¹ju³ta² ne³ki³so¹nxa³lho³la².

A²nū²a² ko³nxe³ti³i³yī¹lain¹sxā³i³wai¹tēn³tain¹jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ Ā³wxe³ka³lo³a² hxi²kan¹ta²si³yxau³ka³jah¹la²
 ā³wxe³ka³lo³a² hān³ka³lo³a² o²khai¹nē³ka³lo³a² i²a¹hē³la².
 A²nxe³ka³lo³a² yxau³jah¹la² i²a¹hē³la². A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² o²lha²ti³ye²ha²kxai³ oh³xan¹ko³xa² whāi²na¹
 yuh³xan¹ko³xa² whāi²na¹ tī¹hxn³na²hē³la². A²nū²a²
 yuh³lxain¹kxai²nān²tu³ ā³nih³sa³tī¹ain¹te²ju²hē³la².
 Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² ko¹xai²li² whāi²na¹
 tī¹hxn³na²hē³la². 12 Nxe³nūn³nū²la², a²nū²a²nāu³xa²
 ya³lu²te²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ka³tu³
 wxā³si¹hain¹na²hē³la². Kāin²te²su² ta³nxa² kāi²nxa³te²su²
 ta³nxa² nxe³tū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ wxā³si¹hain¹na²hē³la².
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³ai²na²
 ā³tī³ain¹na²hē³la². Ā³tī³ain¹nū²la² ha³teh³nxā³nxāu³xa²
 nxā³ka³lxa¹txi³ li²vro³txā³nxa² sa²yo²hai¹lain¹na²hē³la².
 Sa²yo²hai¹lain¹ka³tu³ tū¹ka³txai²na² whāi²na¹ ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹ka² yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ i³yī¹lin³tain¹na²hē³la².
 Nxēn³tain¹nū²la² ha³teh³nxā³nxa² nxā³nxā³xa² ka³ten³su²
 ti³hi¹tē³txā³nxa² sa²hai¹lain¹na²hē³la². Kxā³nxu¹tai²na² a²nū²a²
 a²i³lxa² ū³wha²li¹lye²nxa³kxe³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ko³nxe³ti³ i³yī¹lin³tain¹na²hē³la². 13 Nxe³te³na¹ i³ye³nai²li²
 a²nū²a² i³lo³nxi² ya³lun¹ta² hāu¹te²na² wxā³ha²kxai³
 ya³lun¹ta² hāi¹kxi²te²na² wxā³ha²kxai³ nxe³ain¹na²hē³la².
 Nxe³nū²la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah¹la² ko³nxe³ti³
 i³yī¹lin³tain¹na²hē³la². A²kxā³nxa¹ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²
 yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ i³yī¹lin³tain¹na²hē³la². 14 Nxe²
 i³yī¹lih²ta³lu²nain¹nū²la² ya³lu²nē³ju³ta² sa²so¹sxā³ i³ye³na²
 ha³nxe²a² i³je³nai²na² ā³na¹sxā³ ā³nū¹ain¹na²hē³la².
 Ā³na¹sxā³ ā³nū¹ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hai³txi³ ka³ten³su²
 we²nxi²nxa³lho³la². Hāi¹nxe² ya³lu²sa³tī¹tu¹wa².
 15 Jā¹nxe³nūn³sxā³ ha³teh³nxā³nxa² ka³ten³su²
 ti³hi¹tē³txā³nxai²na² sa²hai¹ka³tu³ a²nū²a² i²li³te²a²
 Txa²wā¹sū³na² ā³si³tē³kxi²nxa³te²su² te²a² a²i³lxa²
 yū³ye²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nxe³te²su² te²na² sa²so¹sxā³
 i³ye³na² ha³nxe²a² i³je³na² ā³na¹sxā³ ā³nū¹lain¹nūn³tu¹wa².

21

Txa²wā¹ha³lo²a² txa²wā¹oh³sī³na² tah²lxi³ĩ³yūt¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wā¹ha³lo²ai²na² txa²wā¹oh³sī³nai²na²
txa²wā¹ĩ³ye³nai²na² yxo²ha³kxa¹ hxa³na²hē³la². Nxe³nū²la²
oh³sī³na² tah²sī³na² ĩ³yūt¹sa²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a² tah²ko³xa²
ĩ³yūt¹sa²kxai³ nxe³na²hē³la². Yxān¹ta¹ ĩ³ye³na² kāin²je³na²
ĩ³yūt¹txa³hē³la². 2 Nxe³ka³tu³ sxi²je³na² Je³ru³sa³lē²thĩ³na²
tah²hĩ³na² a³ka³nxa² wxā³na²hē³la². Oh³xan¹ko³xa²
Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² wxa²li³sxā³ a³ka³nxa² wxā³na²hē³la².
A²nxe³thĩ³na² sa²kxai³lu² wi¹lhau³kot³si¹hain¹na²hē³la².
Txu¹ha² in³txi³te³lhxā³ nxe³ta¹ka³lxu³su² kxai²nān²tu³
wi¹lhau³ko³nha²te²ju²hē³la².

– Txa²in³txa² ka²li¹txi³na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² te²ju²hē³la².
Jā¹nxe³jut³sū³nxe² oh³xan¹thĩ³nāu³a¹ a²ta²hĩn³nū³su²
wi¹lhau³kot³si¹hain¹na²hē³la². 3 Nxe³ka³tu³ wān³txa²
oh³xan¹jau³xa² ĩ³kaix¹jah¹lai²na² e³jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la².
Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹;

– Nxe³jah³lxi³sa²lxe¹. Hĩ¹nai²na² Sū³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na²
yxau³thĩ³nū³a² a²nū²a² nxū²kwai³ye³la³nāu³a²
sxa³tu¹we¹. A²nū²a² nū³ka³txa² yxau³ya³nyhain¹tu¹we¹.
Ya³nyhai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹we¹.
A²nxū²kwai³ye³la³nāu³a² yxau³ya³nyhain¹tu¹we¹.

4 Nxe³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ha²ya³kxa² ĩ³nān³si¹hain¹tu¹we¹.
Ya³lu²ain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ āin²tain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³
nā³nain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ khāuh³lxa³txi³nain¹ju³ta²
yū²nxa³ha²kxai³ nxain¹tu¹we¹. Ha³lo²a² kxā³nxān¹ju³tai³tā²
ne³ki³son³sxā³ wa³to³hi²na³le¹. Nxe³na²hē³la².

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³nāu³a² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
ā³wxe³ka³lo³a² yxaut³jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹;

– Nxe³jah³lxi³sa²lxe¹. A²yen³kxai²na² a²yxō²ha³kxa¹
tah²lxi³wet¹si¹ha¹tu¹we¹. Nxe³na²hē³la². Nxa²ha¹te¹
oh³xan¹jah¹la² ĩ³ye³kxi²sain¹na²hē³la². ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹;

– Wān³txa² a²nxe³jau³jau¹xai²na² yxo²ĩ²ki³jau³xai²la¹wi¹.
Ya²la³tu³jau³xai²la¹wi¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ ũ³wha²li¹txa²hē³li¹.
Nxe³sain¹na²hē³la².

6 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²sain¹na²hē³la².
ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹;

– Wxa²wa²su¹tā³li¹. Txai²na¹xai²na² a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³
yen³kxa² yū²nxa³hĩ¹nu¹ta²kxai³ ka³ten³su² yxau²xai³la¹hē³li¹.
Te²yā¹nxe³sxā³ kxā³nāu³a¹ yen³kxa² a²yxō²ha³kxa¹ hxa³nhi¹na¹
ka³ten³su² yxau²sa²tē³a¹tu¹wi¹. A²wi¹lhĩ¹nān¹jah¹lo²sa¹ha²kxai³
ne³ki³san¹jah¹lo²sa¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nū²a²
ĩ²li³te²na² ya³lxu²kxai²nān²tu³ ĩ³yau³xa² ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa²

kwa²ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. A²yo³ha² ten³nxa³lho³li¹. ⁷ Nxe³sxã³
a²nũ²a² ĩ²li³te²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³ta² ã³na¹sxã³
ã³ta³lox³ta³wxe³ain¹kxai²nãn²tu³ ju¹taĩ²na² a²yo²ha³kxa¹
ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³nu³lo³sa²te²lo³txai¹na¹ha²kxai³
Txa²kĩ³lhan³to³txai¹na¹ha²kxai³ nxai¹na¹tu¹wi¹. ⁸ Yxãn¹ta¹
tũ³ka³txi³ ã³xai²lẽ¹. Ko³nxe³ti³ kãĩ³jah¹lo²su² ha²kxai³
yuh³lxĩ³jah¹lo²su² ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yo²xa³jah¹lo²su² ha²kxai³ Sũ³na² yo²kwĩn¹kxi²ju³ta²
o²la³kxi²jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nũ²a² su²lhã³jah¹lo²su² ha²kxai³
txu¹ha² ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²jah¹lo²su² ha²kxai³ tih³na³la²
a²nũ²a² ã³nan³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²yen³kxa² wet¹sxã³
tẽ³sxã³ txa²wã¹sũ³nu²sa²ki³lot³ju³ta² yo²kwain³jah¹lo²su²
ha²kxai³ ki³han³ju³ta² e³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³tũ³ka³txai²na²
yo²ha³kxa¹ ĩ³ye³na² ha³nxe²a² ĩ³je³na² ě³yo²fre²nũ³hũ³sxã³
ĩ³je³na² ã³na¹sxã³ ã³yu¹kxũ³ain¹tu¹wi¹. A²nxin¹ju³taĩ²li²
ne³ki³sot³nxa³lho³li¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² tah²lxĩ³ĩ³yũt¹jau³su²

⁹ Nxa²ha¹te¹ in³txa² oh³xan¹jah¹la² wxã³sxã³
ĩ³ye³na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nai³tã²
ka³te³ha² hxi²tẽ³nha²jah¹lai¹ta³lxĩ²na³la². A²nxe³tẽ³na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ka³te³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
ĩ³xan³ta³kxin²txain¹ju³ta² ne³ki¹nha²hẽ³la². Nxẽ³nha¹li¹
nxẽ³nha¹li¹ nxẽ³nha¹li¹ ka³na³ki² ne³kih¹nha²hẽ³la².
A²nxe³tẽ³na² nẽn³ka³na³ka³nat³sxã³ hxi²tẽ³nha²jah¹lai¹ta³lxĩ²
wxã³sxã³ ĩ³ye³na²hẽ³la². ĩ³ye³te³nah¹lxĩ¹:

– Ā³wxã³sẽ¹li¹. O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na² a²txu¹ha²
so¹ta³ka³lxu³nũ³a² wã²nã³ũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².

¹⁰ Nxe³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jah¹la² tẽ³sxã³
hi¹txai³lha³ha²kxai³ wã³la³ka³txa² kĩ³ka³txa² ka³la³ya³ha¹hẽ³la².
Nxe³ya³sãn²nũ²la² sxi²je³na² wi¹lhin¹khaix¹thĩ³na²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wã²nã³ũ¹sa³na²hẽ³la². A²nxe³thĩ³nai²na²
sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³xa² Txa²wã¹sũ³na² yxau³ko³xa²
wxa²li³sxã³ a³ka³nxa² wxã³na²hẽ³la². ¹¹ Txa²wã¹sũ³na²
wxi²kin³ti³ton³ju³ta² sa²ha²te¹kxi²na²hẽ³la². Txah³lxa³ki³a²
a³lxĩ²khaix¹nxin¹ki³a² yã¹nxe² sa²ha²te¹kxi²na²hẽ³la².
Jas²pe³ki³a² ha²lu¹lun¹ka²yã¹nxe³na²hẽ³la². ¹² A²nxe³thĩ³nai²na²
sa²kxai³lu² sxi²jen³nai²na² ki³tã¹kxi²wa³ti³kxi²nha²ka³txa²
kĩ³khai¹nxe³ha²kxai³ au³khai¹nxe³ha²kxai³ nxe³kat³su²
na²hẽ³la². A²nxe³kxa³txai²li² a²sxi²yo²a² yo²ka³lxa¹na²hẽ³la².
Hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka²
a²sxi²yo²a² sxi²yo²xih²xai³na²hẽ³la². A²nxe³ta³yo²a²
sa²kxai³lu² in³txa² oh³xan¹tũ³ka³txa² sxi²yo²a²
yxau²xai³yah³lxĩ³na²hẽ³la². A²nxe³ta³yo²a² sa²kxai³lu²
a²i³lxa² yũ²xai³na²hẽ³la². I³sa³e²ah³lo²nu¹taĩ²na²

nũ³ka³txi³nãu³xu¹tai²na² a²ki³lha³lxa²nãu³xa² hxi²ka² hxa³sxã³
 ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²nũn³su² nxe³tũ³ka³txi³nãu³xu¹tai²na²
 a²i³lxa² ũh³yo²hẽ²ta²xai³yah³lxi³na²hẽ³la². 13 Nxe³nxa²ha¹te¹
 u³je³na³ka² a³li³xi²tãu³ai²na² sa²kxai³lu² sxi²hai²na²
 a²yo²a² yo²ha¹li¹ ka³na³ki² yũ³ha²kxai³ a²wi¹nẽ³tãu³a²
 a²sxi²yo²ai²na² sa²kxai³lu² yo²ha¹li¹ ka³na³ki¹ yũ³ha²kxai³
 a²wã³tãu³ai²na² a²sxi²yo²ai²na² sa²kxai³lu² yo²ha¹li¹ ka³na³ki¹
 yũ³ha²kxai³ u³je³na² kan³tãu³a² a²sxi²yo²ai²na² sa²kxai³lu²
 yo²ha¹li¹ ka³na³ki¹ yũ³ha²kxai³ nxe²xai³yah³lxi³na²hẽ³la².
 14 A²nxe³thi³nai²na² ki³tã¹kxi²wa³tĩ³kxi²nha²ka³txai²na²
 a²si³ka³lah³nãu³a² tah³lxa³ka³txa² a³li²khai¹nxe²
 wi¹khai¹nxe² nxe³ka³txai²na² hxi²ka² hxa³sxã³ ha¹li¹
 wxa²hait1so¹xi²sxã³ tah³lxa³ka³txai²na² ũ³si³a³kxain¹nũ²hẽ³la².
 A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na²
 i³kaix1so¹tũ³ka³txu¹tai²na² a²i³lxa² i³lxi¹nha²xai³na²hẽ³la²,
 tah³lxa³ka³txai²na²sa³.

15 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² i³ye³kxi²sa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 yen³kxa² a²lu²ju³ta² ũ³hau³ko³ta³ka³txa² ou²ro²ki³a² we¹ka³txa²
 hxi²tẽ³nha²na²hẽ³la². Sxi²je³na² ũ³hau³ko³txi² sxi²yo²a²
 ũ³hau³ko³txi²je¹na² ki³tã¹kxi²wa³tĩ³kxi²nha²ka³txa² ũ³hau³ko³txi³
 nxe³te³lhxã³ nxe³na²hẽ³la². 16 A²nxe³ju³ta² sxi²je³nai²na²
 a²lu²ju³tain²txi² a^uju³tain²txi² a³nha³ko³je²na²hẽ³la².
 Ũ³hau³kot3te³nah¹lxi¹, 2.200 ki³lo²me³tro³ nxe²
 a³lu²khaix1ye²na²hẽ³la². Nxe³sxã³ a³lu²ju³tain²txi³
 a^uju³tain²txi³ kĩ³ju³tain²txi³ nxe³ju³tai²na² yo²ha³kxa¹
 a³nha³kot3je²na²hẽ³la². 17 Nxe³ka³tu³ sxi²je³na²
 ki³tã¹kxi²wa³tĩ³kxi²nha²ka³txa² ũ³hau³ko³tã²hẽ³la². A²nũ²a²
 ũ³hau³ko³nha²ju³ta² 64 me²tros2 nxe³na²hẽ³la². Oh³xan¹jah¹la²
 ũ³hau³ko³nha²kxa² yã¹nxe²na³la². 18 Nxe³nũn³nxa²ha¹te¹
 ki³tã¹kxi²wa³tĩ³kxi²nha²ka³txai²na² sa²kxai³lu² jas2pe³ka³txa²
 a³li²khaix1ka³txa² so¹lxi³ we¹tai¹nĩn²ta²wa², A²sxi²tai²na²
 sa²kxai³lu² ou²ro²ki³a² so¹lxi³ we¹tai¹nĩn²ta²wa², Ni²kẽ²na²
 ha²lu¹lun¹ka² yã¹nxe³yai¹nĩn²ta²wa². 19 Tah³lxa³kxai²na²
 ũ³si³a³kxain¹ki³ai²na² sa²kxai³lu² a³li²khai¹nxe³ki³a² so¹lxi³
 we¹tain¹nĩn²ta²wa². A²wi¹lhĩ¹nãn¹ta³ki³a² jas2pe³ki³su² ha²kxai³
 a³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a² sa³fi²ra³ki³su² ha²kxai³ a³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
 kau³se³to²na²ki³su² ha²kxai³ a³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
 es3me³ral²ta²ki³su² ha²kxai³ 20 a³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
 sar³to²ni³o²ki³su² ha²kxai³ a³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
 sar²ti³o³ki³su² ha²kxai³ a³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a² kri³so²li³to²ki³su²
 ha²kxai³ a³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a² be³ri²lo³ki³su² ha²kxai³
 a³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a² to³pa²si³o²ki³su² ha²kxai³ a³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
 kri³so²pra³so²ki³su² ha²kxai³ a³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a² ja³sĩn²to³ki³su²
 ha²kxai³ a²ne³ki³an¹ki³a² a³me³tis2ta²ki³su² ha²kxai³
 nxe²xai³na²hẽ³la². 21 Sxi²yo²nãu³a² hxi²ka² hxa³sxã³
 ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²nũn³sxã³ nxe³ta³yo²ta³tai²na²

pe²ro³la³txa³yo²txi³su² na²hē³la². Sxih²yo²ain²txi³
 yxo²ka³na³ka³na³txi³ pe²ro³la³ki³ain²txi³ ki³ka³na³ka³na³txi³
 nxe²xai³na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²tīh³na² ā³nxa³tīh³na²
 ou²ro²ki³a² so¹lxi³ ha²lu¹lun¹ki³a² so¹lxi³ wet¹tai¹nīn²ta²wa².
 Ni²kē³na²yā¹nxe²ha²lu¹lun¹na²hē³la².

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³nai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha²
 Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²thi³na² yū³ye¹nx2ti³xa³hē³la².
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Nū³kxūn³khaix¹jah¹la²
 so¹lxi³ yxau³ye¹nx2ti³ha²kxai³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la²
 so¹lxi³ yxau³ye¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ti³ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² sa²nēn¹kxi²kxai³ jā¹nxe³thi³na²
 yū³ye¹nx2ti³xa³hē³la². 23 Te²yā¹nxe³nūn³sxā³hai³txi³u³je³na³ka²
 yū²nxa³ha²kxai³ i³la³ka² yū²nxa³ha²kxai³ nxe³kxan²ti³nū¹
 Txa²wā¹sū³na² a²ha²te¹khai³ju³ta² so¹lxi³ sxi²je³na² whāi²na¹
 i³ha²te¹kxi²na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² lā³pi³āu³tē³nhū³sxā³ sxi²je³nai²na² yxo²ha³kxa¹
 sa²ko¹ko¹tā²hē³la². 24 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu² sxi²je³na² sa²ko²ko²kxi²nhain¹ju³ta²
 yxau²xai³lain¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³
 i³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². 25 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³nhe³ju³ta²
 yū²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sxi²je³nai²nān¹ta³yo²a²
 yxo²than²kxi²sa²tē³na²hē³la². 26 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a²
 nū³ka³txi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 i³sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹;

— Nū³kxūn³khaix¹ni¹lxi¹. Hxi²kan¹khai¹nxi¹lxi¹.
 Ā³sen³sai¹sa²sīn¹sxā³ wxi²kin³ti³ton³khaix¹ni¹lxi¹. Nx-
 ain¹jau³su² nxain¹na²hē³la². 27 A²nxe³thi³nāu³ai²na²
 sa²kxai³lu² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³
 Sū³na² yxo²kwīn¹kxi²ju³ta² kāi³jah¹la² yū²nxa³ha²kxai³
 wān³txa² ki³han³jau³xa² e³jah¹la² yū²nxa³ha²kxai³
 nxēn³tai¹nxa³lho³la². Hāi¹nxe³sxā³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na²
 a²ha³teh³nxā³nxa² a²nū²a² ka³ten³ti³hi¹txā³nxa² a²nū²a² a²i³lxa²
 ū³wha²li¹lhēn²ta²xai³nha²txā³syē²kxai²nān²tu³ a²nxe³jah¹la²
 so¹lxi³ thi¹nai²na² yxau²xai³lain¹tu¹wa².

22

1 Nxa²ha¹te¹ ka³wā³lxa² ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa²
 wā²nā³ū¹sain¹na²hē³la². Jau³xa² wi¹khai¹nxe³jau³xa²
 han³yo²jau³su² na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³a²
 sa²ni³sai¹yo²ha²kxai³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na²
 ā³wxe³ka³lo³a² sa²ni³sai¹ha²kxai³ nxe³jau³su² na²hē³la².
 2 Sa²ni³sai¹sxā³ wxa²kan³nū²la² sxi²je³nai²na²
 nxū²kwai³ye³la³tīh³na² ā³nē¹na³si²ha²kxai³ wxa²kan³na²hē³la².
 A²nxe³ta²wē¹ha³yo²ka³teh³nāu³a² hi³sa³ka³txa² ka³ten³su²
 ti³hi¹tē³ka³txa² wi¹wen¹na²hē³la². A²nxe³ka³txai²na² a²nā³kxa²

sa²kxai³lu² i³la³kxa² ki³ka³na³ka³nat3sxã³ sa²tã³tĩ¹sxã³
 na³kã³lxi³ na³kxi²xai³na²hẽ³la². A²nxe³ta³nxã³kxa²
 sa²kxai³lu² na³ka³lxa¹na²hẽ³la². Hxi²ka² hxa³sxã³
 ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²nũn³sxã³ na³kxih²xai³na²hẽ³la².
 A²nxã³nxai²na² sa²kxai³lu² hĩ³ne³kxa³nxã³su²
 na²hẽ³la². A²nũ²a² i²li³te²a² i³ton³nẽ³kxai²nãn²tu³
 ta²nxã¹nxai²na² ũh³hĩ³ne³kxi²nhãn¹kxai²nãn²tu³
 we²nxĩ¹nxã²hĩ³nx2na³la². 3 Jã¹nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 i³xã³ta³kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa²yu³ta² yũ²nxã³lho³la².
 Txa²wã¹sũ³na² yxau³ya³nhẽ³nha²kxai³ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la²
 yxau³ya³nhẽ³nha²kxai³ nxe³ya³tu¹wa². A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ i³sa²nẽn¹kxi²ju³ta³nũ³a² kã³lxi³tain¹tu¹wa².
 4 A²yen³nãu³khai³xa² ye³i²ain¹tu¹wa². Nxe³sxã³
 a²ye³ha³na³kxai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² a²i³lxa² ũ³tã³ka²
 sai¹sxã³ ũ³ye³wha³li¹nhain¹tu¹wa², Sũ³na² sa³wi³ha³lxi³su²
 ye²ha²kxai³la². 5 Nxe³te³na¹ ha³lo²la³ hai³txi³ka³nxa³hi²xi²ju³ta²
 yũ²nxã³lho³la². Lã³pi³ãu²tẽ³na² sa²kĩ³kxi²nẽ³ju³ta²
 yũ²nxã³ha²kxai³ u³je³na³kai²na² sa²ha²te¹kxi²nẽ³ju³ta²
 yũ²nxã³ha²kxai³ nxe³tu¹wa². Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa² so¹lxi³
 wi¹sa²ha²te¹kxi²nẽ³tu¹wa². A²nxe³jut3su² ha²kxai³ ha³lo²a²
 a²yo²ha³kxa¹ i³hxi¹kan¹txi³lon³sxã³ yxau²xai³yah³nẽ³tu¹wa².

Je³su²jah³la² a³ka³nxĩ²sxã³ wã³li²jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lon¹txi² ãh¹ e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² e³kxi¹nxã²ha¹jau³xin³txi³ yxo²i²ki³jau³xai²la¹wi¹.
 Ya²la³lyau³xai²la¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txai²na²
 a²yãu³ka³txi³nãu³khai³xa² a²hxi²kan¹jah³lai²la¹wi¹. A²nxe³jah¹la²
 a²si³yxau³jah¹la² hi²sen³su² oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hã³na²hẽ³li¹.
 A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² sa²yo²we¹tũ³ka³txa² yen³kxa²
 wã²nã³ũ¹hain¹na²hẽ³li¹. Yen³kxa² ye³jen¹na² yũ³kxe³nũ³a²
 wã²nã³ũ¹hain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².

7 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Wa³su³txi³ wã³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
 txa²wãn³txa² kwẽn¹ta² ũ³hũ¹nxã²ha¹jau³xai²na²
 ũ³wha²li¹lin¹jau³xai²na² sa²yo²wet1sa²jah¹la² sa²kxai³lu²
 i³ka³lih³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².

8 Nxa²ha¹te¹ txai²na² Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu²
 wãn³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ ain³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Yen³kxai²na²
 a²yo²ha³kxa¹ i²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³jah¹lo²sa¹ha²kxai³:

— Oh³xan¹jah¹la² wã²nã³ũ¹sa²jah¹lai²na² sa²nẽn¹kxi²na¹tũ¹xã¹.
 Nha¹jau³su² a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³wxe³na¹ka³tu³
 i³sa²nẽn¹kxi²na¹hẽ³la². 9 Nxe³na¹ta¹ e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sa²txa³hē¹li¹. Txai²li² kâi²ti³hex1jah¹lo²txã³wi¹.
 Wxãi²yã¹nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. Wxãi²nãn²tu³ Je³su²jah³la²
 sa³wit3si¹lxi¹. Wxa²wã³tã³nãu³xa² Sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txai²na² Je³su²jah³la²
 sa³wi³ha³lxi³sain¹nũn³na³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³ ha³teh³nxã³nxa²
 ũ³wha²li¹lin¹txã³nxai²na² wãn³txa² yxo²i²te²nãu³xa²
 Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxi³sain¹nũn³na³li¹. Nxe³nx2ti³kxa²
 yã¹nxũn³sxã³ Je³su²jah³la² sa³wit3su²nũ³na¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³
 ĩ³sa²nẽn¹kxi²sa²txa³hē¹li¹. Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa² so¹lxi³
 sa²nẽn¹kxi¹txai¹nhē³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

10 Jã¹nxe³sxã³ãh¹e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² yxau³son³na³li¹.
 E³kxi¹nxa²ha¹ju³tai³ta³lxi³ wa³su³txi³ ãn³si³wxen¹tu¹wi¹.
 Wãn³txa² ũ³wha²li¹lin¹jau³xai²li² hãi³a² ũ³ho¹txa³hē¹li¹.
 11 Nxe³ha²kxai³ a²kxã³nxa² ko³nxe³ti³ kãi³te² ĩ³nxai²na²
 sa²kxai³lu² ãh¹ kãi³yxau²xai³jah³lxu¹li¹. A²kxã³nxa²
 ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²te² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
 ko³nxe³thin¹sxã³ yxau²xai³jah³lxu¹li¹. A²kxã³nxa²
 wain³ju³ta² kãi³te² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ãh¹ wain³txi³
 kãi³yxau²xai³jah³lxu¹li¹. A²kxã³nxa² wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³te²
 ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ãh¹ wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³jah³lxu¹li¹.
 Nxe³sain¹na²hē³la².

12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah¹la² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Wa³su³txi³ wã³li²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³
 a²nũ²a² kãi³ain¹ju³ta² ĩ²a¹tu¹wi¹. Wi¹ju³ta² kãi³ta³nxa²
 ko³nxe³ju³ta² kãi³ta³nxa² nxain¹jut3su² a³ya³ti³na¹tu¹wi¹.
 Nxa¹kxai²nãn²tu³ nxe²kãi³ain¹kxa² yo³ha² nxe² sa²tẽ³a¹tu¹wi¹.
 13 A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³ yen³kxa² yũ²nxa³hĩ¹nu¹ta²kxai³
 ka³ten³su² yxau²xai³la¹hē³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ kxã³nãu³a¹
 yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ hxa³nhĩ¹na¹ ka³ten³su²
 yxau²sa²tẽ³a¹tu¹wi¹. Ā³si³wxe³jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³
 ta³lun²sxã³ a²ne³ki³sot3jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹.
 A²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹lo²sa¹ha²kxai³ a²ne³ki³sot3jah¹lo²sa¹ha²kxai³
 te²sa¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

14 A²nũ²a² ĩ²li³te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yxo²we¹jah¹la² sa²kxai³lu² hi³sa³ka³txa²na³kxa²
 ka³ten³su² ti³hi¹tẽ³tã³kxa² ĩ³so¹jĩ²ju³ta³nũ³a² yũ³ain¹tu¹wa².
 Sxi²je³na² tah²ye³na² oh³xan¹thĩ³na² ã³wih¹ju³ta³nũ³a²
 yũ³ain¹tu¹wa². 15 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³na² e³la²
 kãin²tãu³a² a²nũ²a² wi¹lhi¹nxa³te²a² ti³yau³kxi²ju³tai²la¹wa².
 Sũ³na² yxo²kwĩn¹kxi²ju³ta² kãi³te²a² yxau² tĩh³nxa³la²
 a²nũ²a² ã³nan³ti³ten³jah¹la² yxau² in³txa² txu¹ha²
 ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²jah¹la² yxau² a²nũ²a² ã³xa²
 ĩ³kwa³na³ha²kxai³ ĩ³su²lhã³jah¹la² yxau² yen³kxa²

tē³sxā³ txa²wā¹sū³nu²sa²ki³lot3ju³ta² ten³ju³ta³lot3jah¹la²
 yxau² ki³han³jau³xa² ten³yxau²xai³jah¹la² yxau²
 ki³han³yxau²xai³ti³ten³jah¹la² yxau² nxe² nxe³tū³ka³txa²
 ti³yau³kxain¹ti³ai²la¹wa².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² e³te³nah¹lx¹:

— Txai²na¹xai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²sa³wi³sa²
 oh³xan¹jah¹la² ī³sa²si¹hā³nxa²ha¹hē³li¹. Txa²wān³txa²
 yxo²i²sa²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³nāu³xa²ī³hen³txin¹jau³nu³ai²la¹wi¹.
 Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² a²ne³sa³wi³ha³lo³nxe²nxex¹
 wxā³tāu³te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³ka³nxa³ta²a³lan²tin³ti²
 ten³sa²tā³xi²yān³txai²na¹ī³yū¹li³xi²nxa³tā³lxa¹hi³ka²ta³a²
 yan³txi³yau³ki¹xi²kxa²yā¹nxe³jah¹lo²sa¹wi¹.

17 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxā³jah³lx¹hē¹li¹. Nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na²
 so¹te³lhxā³ta¹ka³lxai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxā³jah³lx¹hē¹li¹. Nxe³na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³a²nū²a²
 ī²li³te²na²jau¹xai²na²ain³kxain¹kxai²nān²tū³te²yā¹nxe²
 e³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Wxā³jah³lx¹hē¹li¹. Nxe³ain¹nūn³tu¹wa². Nx-
 ain¹kxai²nān²tū³ī³yau³xa²ka³ten³su²ti³hi¹tē³jau³xa²
 a²ten³te²ī³nxa²wxā³sxā³ī³na¹jah³lx¹hē¹la². A²yo³ha²
 ten³kxi¹nx2txai¹nxa³lho³la².

Ā³ne³ki³so³te³lhxā³jau³su²

18 Jā¹nxa¹jut3su²txai²na¹xai²na²Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na²
 e³lxah¹e³kxi¹nx2ta¹wa²Wān³txa²ha³lo²a²
 wxā³ju³ta²nū³ai²nān¹jau³xa²e³kxi¹nx2ta¹jau³xa²
 ain³kxi²syah¹lxin¹te²ī³nxa²na²a³la³kxi¹jxah³lx¹hē¹la².
 Wān³txa²yau³xā³xa²ī³ye³sxā³ī³nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tū³
 ko³nxe³te²lo³txa²lx¹ha³ta²wa². Ha³teh³nxā³nxai²na²
 ū³wha²li¹la¹jau³xai²na¹ko³nxe³te²lo³txa²lx¹ha³ta²wa².

19 Ha³teh³nxā³nxai²na²wān³txa²sa²ni²lā³yah³lxin¹kxai²nān²tū³
 Txa²wā¹sū³na²hi²sen³su²hi³a²ne³ka²a²nxā³kxa²
 ka³ten³ti³hi¹tē³tā³kxa²ū³hū¹nx2ti³xa³lho³la². Hai³txi³sxi²je³na²
 oh³xan¹thī³nū³a²wi¹lhin¹thī³na²ā³wi¹yhah³lxan³tho³la².
 Ha³teh³nxā³nxai²ka³ten³su²ti³hi¹tē³txā³nxai²a²kxā³nxai²
 wxa²i³lxa²wha²li¹lhēn¹txa²lx¹kxan²ti³wxa²i³lxa²
 sa²sai²lā³ain¹tu¹wa².

20 Jā¹nxe³sxā³Je³su²jah³lai²na²wān³txain²txi³
 a²hāix1jau³xain²txi³ī³ye³yo²nūn¹nain¹sxā³ī³ye³te³nah¹lx¹:

— Ya²la³tū³tā³li¹. Wa³su³txi³wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxe²na³la².
 Nxe³jau³xai²na²ten³sa²nūn³nha²wa². Nxe³na¹te³nah¹lx¹:

— Wi¹na³li¹. Wa³su³txi³wā³li¹sē¹li¹. Nxe³na¹wa².

21 Jã¹nxã¹jau³su² Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².
 Wãn³txa² ã³ta³lun²sxã³ ã³ne³ki³so³ta¹wa².